This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

GRAD
PL
4053
.W835
1847a
v.1

လံာ်သံးစီရူး

THESAURUS

of

KAREN KNOWLEDGE

NATIVE KAREN DICTIONARY

စီၤကီၢ်တူၢ်ဒိးသရၣ်ဝံးမၤဝဲလီၤ
WRITTEN BY SAU KAU-TOO, AND COMPLETED
BY J. WADE

ကတြူၢ် ၁

Digitized by Google

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN LIBRARIES
1817
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

THESAURUS

of

KAREN KNOWLEDGE

COMPRISING
TRADITIONS, LEGENDS OR FABLES, POETRY, CUSTOMS,
SUPERSTITIONS, DEMONOLOGY,
THERAPEUTICS, ETC

ALPHABETICALLY ARRANGED

AND FORMING A COMPLETE

NATIVE KAREN DICTIONARY,

WITH DEFINITIONS AND EXAMPLES, ILLUSTRATING
THE USAGES OF EVERY WORD.

VOL. I

**WRITTEN BY SAU KAU-TOO; AND COMPILED
BY J. WADE**

လံာ်သံးစီရူး

လံာ်အံၤစီၤကီၢ်တူၢ်ဒီးသရၣ်ဝံးမၤဝဲလီၤ.

TAVOY:
KAREN MISSION PRESS.

....

C. BENNETT
1847

Digitized by Google

ကညီလံာ်လဲၢ်တၢ်ဆဲးတၢ်လၤကမံတံာ်
ကီၢ်ဘျုး–ကီၢ်ဒဝဲၢ်

တၢ်ကတိၤလၢညါ

ပှၤကလုာ်တကလုာ်အက့ၢ်အဂီၤအကျါကျိာ်, လံာ်လဲၢ်မ့ၢ်ပှၤကလုာ်တကလုာ်အက့ၢ်အဂီၤအဂၢ်ထံးခိၣ်သ့ၣ် ဒီးမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်နိၢ်မးလၢပှၤကလုာ်တကလုာ်အတၢ်အိၣ်စိာ်အိၣ်ကျၢၤအဂီၢ်နၣ်လီၤ. ကတီၢ်တကတီၢ်ဖဲတၢ်အိၣ်သးဟ့ၣ်သါပှၤအဆၢကတီၢ်,ပကညီကလုာ်ခိၣ်နၢ်လၢညါတဖၣ်ကွၢ်ကျဲၤစၢၤဟ်ဖိုၣ်, စဲကျံးထုးထိၣ်ဝဲကညီလံာ်လဲၢ်တဖၣ်ဒီးဟ့ၣ်သါတ့ၢ်ကလုာ်စၢၤတဖၣ်လၢလံာ်လုၢ်ဒိၣ်ပှၤဒိၣ်တဖၣ်ဒ်သိးပကသ့သ့ၣ်ညါ,မၤလိနၢ်ပၢၢ်,တိၢ်နိၣ်,စူးကါကူၤပကျိာ်လၢတၢ်ကတိၤ,တၢ်ကွဲးအဂီၢ်နၣ်လီၤ.လံာ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအကျါ,လံာ်သံးစိရုး,မ့ၢ်လံာ်လုၢ်ဒိၣ်ပှၤဒိၣ်လၢပဝဲကညီကလုာ်တဖၣ်ကမၤလိဒီးယုသ့ၣ်ညါကူၤပကညီကျိာ်ဂၢ်ထံးတဖၣ်အဂီၢ်နၣ်လီၤ.မ့ၢ်ကညီကျိာ်လံာ်ခီယ့ၤတဘ့ၣ်လၢအနဲၣ်ဖျါထိၣ်,ကညီတၢ်ကတိၤ,ကျိာ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ကွဲး,တၢ်ကဒိးကညီလံာ်အဘၣ်ဘျိုးဘၣ်ဒါလၢအပှၤကွံာ်အနံၣ်တကယၤဘျဲၣ်တဖၣ်နၣ်လီၤ.အါန့ၢ်အန့ၣ်,ဒ်အဆၢကတီၢ်ဒၣ်ဝဲအသိးလံာ်သံးစိရုးဟ်ဖျါထိၣ်ကညီကျိာ်ထုးတီၤဝဲဒၣ်နှၣ်ပသမၢအီၤတသ့ဘၣ်.မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဖျါဝဲဒၣ်လၢကညီခိၣ်နၢ်လၢညါတဖၣ်ဟံးန့ၢ်မၤလၢပှဲၤအပှၤကလုာ်မူဒါဒီးအိၣ်မူဟ့ၣ်သါတ့ၢ်ဝဲဖိလံၤတဖၣ်လၢကျိာ်အတၢ်နၢ်သါလုၢ်ဒိၣ်ပှၤဒိၣ်လၢပစံၣ်ညိၣ်တဲာ်အလုၢ်အပှၤတသ့ဘၣ်နၣ်လီၤ.

ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ,လံာ်သံးစိရုးလုၢ်ဒိၣ်ပှၤဒိၣ်လၢဘၣ်တၢ်စဲကျံးတ့ၢ်အီၤတဖၣ်မ့တမ့ၢ်လၢတၢ်ဟ်ဒိၣ်ကတိၤ အီၤဘၣ်ဂ့ၢ် ဘၣ်ဝီသၢပျၢၤပတထံၣ်န့ၢ်အီၤဒၣ်လဲာ်လၢပပှၤကလုာ်အသိးအကျါလၢၤဘၣ်နၣ်လီၤ.မ့ၢ်တၢ်လီၤသးအုးဖးဒိၣ်တမံၤ လၢပပှၤက လုာ် အ ဂီၢ်နၣ်လီၤ.တၢ်ဂ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအယိကီၢ်ဘျုး–ကီၢ်ဒဝဲၢ်,ကညီလံာ်လဲၢ်တၢ်ဆဲးတၢ်လၤကမံတံာ်,ကူၣ်လိာ်,စံၣ်ညိၣ်တဲာ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ကယုကျဲစဲကျံးကူၤလံာ်သံးစိရုးတဖၣ်အံၤနၣ်လီၤ.တၢ်ကူၣ်ယိၣ်ဖးလီၤအံၤအဖီခိၣ်,ခိၣ်နၢ်,တၢ်သကိးဒီးပှၤအါဂၤလၢအသးဆူၣ်သးဂဲၤ လၢကညီလံာ်လဲၢ်တၢ်အိၣ်ကၢအိၣ်ခီးအဂီၢ်တဖၣ်ဟ့ၣ်ကူၣ်,ဆိၣ်ထွဲပှၤလၢတၢ်မၤအံၤအမိၢ်လံၤမိၢ်ပှၢ်ကဖျါထိၣ်အဂီၢ်နၣ်လီၤ.တၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဆိၣ်ထွဲတဖၣ်အံၤအယိတၢ်ကွၢ်ကျဲၤစၢၤယုကျဲဒ်သိးတၢ်ကစဲကျံးဘၣ်ကူၤလံာ်သံးစိရုးအဂီၢ်နၣ်လီၤ.

တၢ်မၤအံၤမ့ၢ်တၢ်မၤဖးဒိၣ်တမံၤဒီးတၢ်ဘၣ်စးထိၣ်မၤကူၤအီၤလၢအခိၣ်ထံး,ဒ်ပစံးတၢ်အသိးတၢ်ဘၣ်ယု ကူၤလံာ်သံးစိရုးတဖၣ်လၢအအိၣ်တ့ၢ်ဒံးဝဲတဖၣ်ဒီးတၢ်ယုန့ၢ်ကူၤဒၣ်ထဲလံာ်ဂီၤဒိ(Copy)တဖၣ်ဓိၤနၣ်လီၤ. လံာ်သံးစိရုးလၢတၢ်စဲကျံးတ့ၢ်အီၤတဖၣ်တၢ်ယုထံၣ်န့ၢ်အီၤအိၣ်ဘၣ်ဆၣ်အကဘျုးပၤတပှဲၤ,ကျၣ်ကွံာ်တနီၤနၣ်လီၤ.တမံၤဂ့ၤတမံၤဂ့ၤလၢခံကတၢၢ်ဒ်ပတၢ်မုၢ်လၢ်အသိးလံာ်သံးစိရုးအံၤပဒိကူၤ ဒီးခဲအံၤပစဲကျံးဒီးထုးထိၣ်ရၤလီၤဘၣ်အီၤဆူပ ပှၤကလုာ်အသိးအကျါလံနၣ်လီၤ.မ့ၢ်တၢ်သးမှာ်ဒီးတၢ်သးမံဖးဒိၣ်တမံၤလၢပဝဲပှၤလၢအမၤသကိးတၢ်တဖၣ်ပမၤလၢ ပှဲၤဘၣ်ပပှၤကလုာ်ခိၣ်နၢ်လၢညါတဖၣ်အတၢ်မုၢ်လၢ်လၢပမၤသ့အသနၢ်အယိနၣ်လီၤ. တၢ်မၤအံၤတၢ်ဘၣ်မၤအီၤအိၣ်ဝဲအါပတီၢ်ဒီးဒ်သိးကပှၤဖျဲးဒီးတၢ်အကမူၤအကမၣ်အဂီၢ်တၢ်ဘၣ်ကွၢ်ကျဲၤစၢၤအီၤတဘျူးပတီၢ်နၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၢ်လံာ်သံးစိရုးခိၣ်ထံးမိၢ်ပှၢ်အပူၤဒၣ်လဲာ်အိၣ်ဝဲဒီးတၢ်ကဒိးလံာ်ဖျၢၣ်ကမၣ်,နိၣ်ဂံၢ်ကမၣ်တဖၣ်နၣ်လီၤ. ပယ့ပှၤတနီၤအတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဒီးဟ့ၣ်ကူၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ကြၢးမၤဘၣ်ကူၤအယိပဘိုဘၣ်ကူၤလံာ်ဖျၢၣ်ကဒိးတနီၤဒီးနိၣ်ဂံၢ်လၢအကမၣ်တနီၤနၣ်လီၤ. မ့ၢ်နာ်သက့ဒ်နၣ်,ပအၢၣ်လီၤလၢတပှၤဝဲဒၣ်ဒီးတၢ်အကမၣ်ဘၣ်နၣ်လီၤ.

ပတၢ်မုၢ်လၢ်အဒိၣ်ကတၢၢ်လၢပစဲကျံးကူၤလံာ်အံၤမ့ၢ်ဒ်သိးပပှၤကလုာ်တဖၣ်ကထံၣ်သ့ၣ်ညါကူၤဝဲပကညီ ကလုာ်အိၣ်တ့ၢ်ဝဲဒီးကျိာ်,လံာ်လဲၢ်လၢအထုးတီၤဒ်အကြၢးဝဲဒီးကသ့သ့ၣ်ညါ,ကတိၤ, စူးကါဒီးမၤထိထိၣ်ပကျိာ်,ပလံာ်ပလဲၢ်လၢအပတီၢ်ထိၣ်ဘးချူးဆၢကတီၢ်,ဖိးမံဒီးပပှၤကလုာ်အကျိာ်ဂၢ်ထံးတဖၣ်လၢအသနၢ်ဒၣ်ဝဲဒီးစိာ်ကဖီထိၣ်ကူၤပကညီကလုာ်အသူးသ့ၣ်,အလၤကပီၤအဂီၢ်နၣ်လီၤ.

ကညီလံာ်လဲၢ်တၢ်ဆဲးတၢ်လၤကမံတံာ်
ကီၢ်ဘျုး–ကီၢ်ဒဝဲၢ်
ကညီနံၣ်၂၇၄၀နံၣ်,လါဆဲးမုၢ်
ခရံာ်နံၣ်၂၀၀၁နံၣ်,လါအီးကထိဘၢၣ်

UATCU/GRAD
50 0023471
DESEA
11-17 04

တၢ်စံးဘျုးစံးဖိၣ်

လံာ်အံၤတၢ်ကစဲကျံးဘၣ်ကူၤအဂီၢ်မ့တမ့ၢ်တၢ်မၤစၢၤဆီၣ်ထွဲလၢ(**OSI-Open Society Institute**)ကရၢ, **(ZOA-Refugee Care Nether lands)** ကမျၢ်သဘျကရၢတဖၣ်ဒီး **(Rev.Edwin Hudspith; Minority Education Resource Center Institute: MERCI)**အတၢ်မၤစၢၤဆီၣ်ထွဲလၢကျိၣ်စ့ဂံၢ်ဘါဘၣ်သၢပျၢၤတၢ်မၤအံၤအဃိၢ်လံၤမိၢ်ပှၢ်အိၣ်ထိၣ်တနၢ်ဘၣ်.
ပစံးဘျုးဘၣ်(OSI-Open Society)ကရၢ,(ZOA-Refugee Care Netherlands)ဒီးသရၣ်ဒိၣ်အဲးဒ့ၣ် ဟားဒစပ့းသ် (Rev.Edwin Hudspith) လၢအဆီၣ်ထွဲပတၢ်မၤအံၤလၢကျိၣ်စ့တၢ်လၢာ်တဖၣ်နၣ်လီၤ.
ပစံးဘျုးဘၣ်စ့ၢ်ကီးပှၤလၢအဒိကူၤလံာ်တဖၣ်အံၤဆူခိၣ်ဖှူထၢၣ်လံာ်ဖျၢၣ်ဒီးသမံသမိးဖးဘိုဘၣ်ကူၤဝဲတကတိၢ်ဘၣ်တကတိၢ်လၢအမ့ၢ်ဝဲနီၢ်လါစ့ဝါဟဲ,နီၢ်သဲရှၣ်ဖိနဲး,စီၤဘိဘိခ့ၣ်မိၣ်ဒီးစီၤအဲၣ်နၤတဖၣ်နၣ်လီၤ.မ့တမ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်သးအိၣ်ဒီးဟ့ၣ်လီၤအတၢ်ဆၢကတီၢ်ဘၣ်သၢပျၢၤတၢ်မၤအံၤဝံၤဝဲတသ့ဘၣ်နၣ်လီၤ.ပစံးဘျုးဘၣ်စ့ၢ်ကီးတံၤသကိး,ခိၣ်နၢ်ကီးဂၤလၢအဆှၢယီၤအတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်,တၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဆီၣ်ထွဲတဖၣ်အဃိနၣ်လီၤ.
ပသးအိၣ်စံးဘျုးဆိဘၣ်စ့ၢ်ကီးပပှၤကလုာ်ခိၣ်နၢ်,သရၣ်သမါဒီးတံၤသကိးခဲလၢာ်လၢအဒိးနၢ်ဘၣ်လံာ်အံၤဒီးဆှၢယီၤအတၢ်ထံၣ်,အတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဘိုဘၣ်တၢ်အကမၣ်လၢပမၤကမၣ်ဘၣ်အီၤလၢတၢ်ဒိဒီးစဲကျံးလံာ်အံၤအပူၤနၣ်လီၤ.

တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါ

လံာ်သးစီရူးအိၣ်ဝဲလွံၢ်ကတြူၢ်ဒီးကတြူၢ်(၁)ဘၣ်တၢ်စဲကျံးအီၤဖဲ ၁၈၄၇ ,ကတြူၢ်(၂) ဖဲ ၁၈၄၈ ,ကတြူၢ်(၃)ဖဲ ၁၈၄၉ ဒီးကတြူၢ်(၄)ဖဲ ၁၈၅၀ နံၣ်နၣ်လီၤ.လံာ်သးစီရူးတဖၣ်အံၤဒ်တၢ်စဲကျံးကူၤအီၤခံ ဘျီတ ဘျီတၢ် ကတိၤဟ်စၢၤရၤဘိအပူၤဖျါဝဲအသိး“***လံာ်သးစီရူးတအိၣ်လၢၤဘၣ်ယံာ်ယံာ်ဒီးပှၤကညီအဖျၢ်အဘိၣ်ဂီၢ်မ့ၢ်သးလီကူၤဝဲလံာ်သးစီရူးအံၤဒီးစဲဘျၢထံခဝ့ရှၢၣ်အတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်လၢဝ့ၢ်ပသံၣ်လၢ ၁၉၀၉နၣ်စံၣ်ညီၣ်ဝဲလၢလံာ်သးစီရူးဂ့ၤဘၣ်တၢ်ပှၣ်နံးကဒီးအသး,ဒီးပှၤကီးကၢဲးယှာ်ထိၣ်စ့ဒီးအၢၣ်လီၤဝဲလီၤ***”.ဒ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်အၢၣ်လီၤအသိးလံာ်သးစီရူးဘၣ်တၢ်စဲကျံးကဒီးအီၤခံဘျီတဘျီဖဲ၁၉၁၅ နံၣ်နၣ်လီၤ.
တၢ်ဂ့ၢ်လၢထးတဖၣ်အဖီခိၣ်ဒ်သိးတၢ်ကသ့ၣ်ညါတၢ်စဲကျံးလံာ်သးစီရူးအံၤအတၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိအဂ့ၢ်အခါးအဂီၢ်ပဟ်ဖျါထိၣ်ယှာ်တၢ်ကတိၤလၢညါလၢတၢ်စဲးကျံးအီၤတၢတဘျီဒီးခံတဘျီနၣ်လီၤ.

Digitized by Google

PREFACE TO THE FIRST EDITION

The matter contained in the following work was at first designed to be used only in preparing a Karen and English Dictionary for the used of Karen Missionaries, the author of that work being fully determined not to insert a single word, or to give any word a single definition, for which he could not show his authority and for that purpose he intended to append them to the English definition, as examples and authorities; but it soon occurred to him that these materials, if published separately, would form a work which would be highly valuable as a Dictionary for the use of the native themselves, and would be equally available as authorities for the definitions given in the Karen and English Dictionary as if comprised in that work on the original plan, while the size of that work would thereby also be reduced to a more convenient form.

This work has been the labor of many years; in the first place, the compiler, with the aid of a Karen, Sau Chetthing, now Chief Native Magistrate of all the Karens in the Maulmain District, took up the Burman Dictionary, and wrote out the corresponding Karen word to each term in that work. These he then arranged in the alphabetical order of the Karen, and the whole was subsequently revised with the aid of Sau Panlah one of the most valuable preachers among the Maulmain Karens.

Next, all the syllables in the compound terms already found were separately placed in their alphabetical order as roots, with references to the compounds or phrases in which they were found used; to the whole was then added all the words which the Rev. Mr. Mason and other Karen Missionaries had collected, in their intercourse and labors among the Karens, and all that the compiler could pick up from letters and other writings of the natives. The words thus collected, were then given to Sau Kau-Too, to be defined; and examples of their use to be added, according to the best of his ability. These examples and definitions brought to light a multitude of roots and compound terms, not before found, which were carefully picked up, and inserted in their proper places, according to alphabetical order.

Such has been the method by which so large a number of Karen words have been collected, a task of no small difficulty, in the absence of written books in the language.

It would be chimerical to suppose, that all the terms in the language have been or could be found by these limited means, but the Compiler feels confident, that if the learner makes himself master this collection, he will find himself quite at home and easy in the language; he will know more of it than any native at present does.

J. WADE.

Tavoy; October, 1847

Digitized by Google

တၢ်ကတိၤဟ်စၢၤစုၤဘီ

လံာ်သံးစီရူးမ့ၢ်လံာ်ဟ်ဖျါထီၣ်တၢ်ကတိၤအခီပညီလၢလၢပှဲၤပှဲၤတကလှာ်,ဒ်ပစံးတၢ်အသိး, မ့ၢ်အဟ်ဖျါထီၣ်ထဲအခီပညီစိၤန့ၣ်တကးဘၣ်.မ့ၢ်အဘၣ်သ့တၢ်ကတိၤလၢပကလုၢ်ကတိၤတၢ်အကျါဒ်လဲၣ်ဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်ဟ့ၣ်နၣ်အဒိအတဲာ်တဖၣ်လီၤ. လံာ်အံၤကဲထီၣ်လၢသရၣ်ဝံးသးပှၢ်အစုပူၤဒီးအဝဲဒၣ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤအီၤအါမးလၢပှၤကညီတဘျုးဂၤလီၤ.အဆိကတၢၢ်တဂၤမ့ၢ်စိၤChetthingလၢအကဲထီၣ်ပဒိၣ်ဖးဒိၣ်လၢကီၢ်မိၣ်လမ့ၣ်အပှၤကညီခဲလၢာ်အဖိခိၣ်တဂၤ,အဝဲဒၣ်ဟ်းန့ၢ်သရၣ်ယူဒၤသၣ်အဘံးဒၣ်,ဒီးဟ်ဖျါထီၣ်ပံၤယီၤအတၢ်ကတိၤတဖၣ်ခဲလၢာ်အခီပညီလၢပှၤက ညီအကျိာ်,ဝံၤစိၤပၣ်လး Panlahလၢအကဲသရၣ်ဖးဒိၣ်လၢကီၢ်မိၣ်လမ့ၣ်အပှၤကညီအကျါတဂၤကွၢ်ကူၤဒီးဘိကူၤစိၤChetthingအတၢ်မၤ,ဝံၤစိၤကိၢ်တုၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကတိၤတဘီဒီးတဘီဘၣ်တၢ်သူအီၤဒ်အံၤဒ်နၤအဒိအတဲာ်,ဒီးဒ်န့ၣ်အသိး,လံာ်သံးစီရူးအံၤကဲထီၣ်ဝဲဒၣ်တဆီဘၣ်တဆီ,ဒီးဘၣ်တၢ်ပူၣ်နံးအီၤလၢဝ့ၢ်တဝဲၣ်လၢ ၁၈၄၇ ဒီးတုၤလီၤ ၁၈၅၀ အတီၢ်ပူၤလီၤ.

တုၤလံာ်သံးစီရူးတအိၣ်လၢၤဘၣ်ယံာ်ယံာ်ဒီး,ပှၤကညီအပျၢ်အဘီၣ်ဂံၢ်မ့ၢ်သးလီက့ၤဝဲအလံာ်သံးစီရူးအံၤ,ဒီးဖဲဘျါထံခဝ့ရှၣ်အတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်လၢဝ့ၢ်ပသံၣ်လၢ ၁၉၀၉ နှၣ်စံၣ်ညီၣ်ဝဲလၢလံာ်သံးစီရူးဂ့ၤဘၣ်တၢ်ပူၣ်နံးကဒီးအသး, ဒီးပှၤကီးဂၤဒဲးယှာ်ထီၣ်စုဒီးအၢၣ်လီၤအီလီၤဝဲလီၤ. မ့ၢ်တၢ်သးခုအလီၢ်ဖးဒိၣ်လၢပှၤကညီဒိကလုာ်ညါအဂီၢ်လၢလံာ်လုၢ်ဒိၣ်ပှၤဒိၣ်တဘ့ၣ်အံၤကဲထီၣ်ကဒီးအယိလံန့ၣ်လီၤ.

သရၣ်စမံာ်

အံစံၣ်, ၁၉၁၅

PREFACE TO THE SECOND EDITION

In the above preface to the first volume of the first edition of the Thesaurus, reference is made to a Karen and English Dictionary, which the author had in mind to prepare. This dictionary was commenced on a large scale, and if carried on as at fist contemplated, would have equaled in size of page and bulk "Webster Unabridged." After the printing of 32+ pages, latter of the alphabet, the magnitude of the task proposed struck the author, and he determined to do as indicated in the preface reprinted above, viz., make two dictionaries, one from Karen into English to be called a Vocabulary (12me, 1024pp) commencing at the point where the large work ended, and a Dictionary wholly Karen to be called the Thesaurus, the original title page of which, after sixty-eight years, is here produced.

Every definition in the Thesaurus was numbered, and these numbers were given in the Vocabulary, and have been found of great use in the further investigation of words. It is to be regretted that in the second edition of the Vocabulary in 1896, these numbers were omitted, probably under the impression, which has proved erroneous, that the Thesaurus would never be reprinted. It is to be hoped that the numbers will be reinserted in any subsequent edition of the Vocabulary.

After being out of print for many years, and in increasing demand, at the Annual Meeting of the Burma Baptist Missionary Convention held in Bassein in 1909, a resolution was passed calling for the reprint as soon as practicable of the Karen Thesaurus. It was taken in hand in 1911. The reading of the proofs was one of the last works of the late and much lamented Mrs. J. H. Vinton. She was spared to see this first volume, consisting of the 324 pages of the Karen and English Dictionary, and the first of the four volumes of the original Thesaurus, stereotyped, though not printed.

D. A. W. Smith

Insein, July, 1915

Digitized by Google

၁. **ကှစီၤကါစီၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပဒိၣ်အတၢ်ဖံးတၢ်မၤ,ပဒိၣ်အမၤတၢ်,ပဒိၣ်အမူးနူၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပဒိၣ်အကါလီၤ. ဒီးမ့ၢ်တလၢၤနီၢ်အကလုၢ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီစံးဝဲလၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤလီၤ. ပအိၣ်လၢပယီၤအစီၤနူၣ်ပဘၣ်ကှစီၤကါစီၤပဘၣ်ထုးချံ,ပဘၣ်မၤဂ့ၢ်,ပဘၣ်မၤဆိုၣ်, ပဘၣ်မၤယိး,ပဘၣ်မၤမ်ာ်အံးသၣ်,ပဘၣ်တူၢ်ပဒိၣ်ကှစီၤကါစီၤဒ်နူၣ်လီၤ. ပအိၣ်လၢပဒိၣ်အဲကလံးအစုပူၤအံၤပတဘၣ်ဘၣ်ကှစီၤကါစီၤနီတမံၤဘၣ်. ပဘၣ်ဟ့ၣ်ထဲအသွဲစ့နူၣ်တဆံးတကု္ၢ်စီၤ,ဒီးပမၤအိၣ်မၤအိၣ်ဒၣ်ပတၢ်လီၤ. ပှၤယူၢ်ကြၢ်ဖိတဖၣ် တူၢ်ယီၤပဒိၣ်အကါတကဲဘၣ်ဒီးဟဲကွၤတူၢ်ကွၤအကါဆူပဒိၣ်အဲကလံးအစုပူၤတခီလီၤ. ပမ့ၢ်မၢသုနူၣ်မၤပျ်မူးပျ်ကါတဂ့ၤ.

၂. **ကလီ** နူၣ်အဆိမ့ၢ်ကှကါလီၤ. ကလီကှကါတၢ်ဖံးတၢ်မၤစံးဝဲဒၣ်,ကလီကှကါမ့ၢ်အိၣ်ဒီးပှၤတဖၣ်တမၤဘၣ်ဝဲဘၣ်. ဝံသးကၤၣ်ဝဲဒီးအိၣ်ဒၣ်အတၢ်လီၤ.ကလီကှကါနၤအိၣ်တမံၤမံၤဓါ, ကလီကှကါနၤမ့ၢ်အိၣ်တမံၤမံၤဒီး စံးဘၣ်ယၢ,စကမၤစၢၤဒၣ်နၤလီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်တဘၣ်ကှဘၣ်ကါနီတမံၤဒီးကိးအစုဆါ,ကိးအခီၣ်ဆါမ့ၢ်အဘၣ်မနုၤတမံၤလဲၣ်. ကိးလံပှၤအံၤမ့ၢ်ဘၣ်ကလီကှကါ,တၢ်ယၢတၢ်စံာ်တမံၤမံၤဒီးပကစံးသ့တမံၤလီၤ. အဝဲအံၤတဘၣ်ကလီကှကါနီတမံၤဒီး ကိးဆူကိးဆါကြီကြီဒ်ဒၣ်တၢ်နူၣ်ထီဘိလီၤ.

၃. **ကၢစီၤကါစီၤ** တမံၤအံၤမ့ၢ်ဝၣ်တဒူယီနူၣ်ပလီၤပြံအီၤတလှၣ်တပ့ၣ်ဒီးပဟ်အခံသလိ်ာ်တကမဲ်ာ်ဝံၤဒီးပထှသအီးထိၣ်အခိၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲာ်သဖၣ်ဝါဒီးပဒီးအိၣ်ညၣ်လၢထံလီၤဆူစယိၢ်လှၢ်လှၢ်နူၣ် ဒီးပစံးလၢကါလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပဒီးအိၣ်ညၣ်လၢသနီၤအလီၤလီၤ. ထုနူၢ်ယၤလၢကါတခါခံခါတကု္ၢ်. စကလဲၤဒီးအိၣ်ညၣ်လၢသနီၤအလီၤနူၣ်ကဘၣ်ကၢ်ဝဲညၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ဓၢ.

၄. **ဘၣ်ကူးဘၣ်ကါ** နူၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်ဘၣ်တရှာ်ဒီးယဲာ်ကနၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝၣ်လှၣ်အကနၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိရိၤတၢ်ကနၣ်လၢအအှၣ်နူၣ်ဘၣ်ပှၤမ့ၢ်နှာ်ဒီးပစံးလၢအဘၣ်ကါလီၤ. ပစံးတၢ်လၢအဘၣ်ကါနူၣ်မ့ၢ်ပဘၣ်တူာ်လၢတၢ်ကနၣ်အှၣ်တဖၣ်နူၣ်လီၤ. စခိၣ်ဘၣ်ကါလၢဝၣ်လှၣ်အကနၣ်တပူၤနှာ်လဲၢ်သမိးဟ်လီၤယဲာ်လၢကျဲတဂ့ၤနဲၣ်,သုခိၣ်ကဘၣ်တူာ်ဘၣ်ကါဘၣ်ဖုးနဲၣ်.

၅. **သးကါ** နူၣ် မ့ၢ်ပသးကှၣ်တၢ်ဒီးတၢ်မိၣ်ပလၢဟးဂီၤကွံာ်ပသးနူၣ်လီၤ. ပှၤဂၤအတၢ်နူၣ်ပကွၢ်တဘၣ်ဘၣ်ပမဲ်ာ်ဘၣ်. ပသးလၢအမၤအသးဒ်နူၣ်တဖျၢၣ်နူၣ်ပကိးလၢပသး,သးကါတၢ်လီၤ. ပှၤလၢသးကါပှၤဂၤအတၢ်တဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢကၤၣ်မၤတၢ်ဒီး ကွၢ်ပှၤဂၤအတၢ်နူၣ်တဘၣ်ဘၣ်အမဲ်ာ်ဒီးတၢ်မိၣ်ပလၢဟးဂီၤအသးနူၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကွၢ်ပှၤဂၤအတၢ်ဒီးသးကါဝဲတဘၢးနူၣ်မ့ၢ်အတၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဓါ.

၆. **ဝီၣ်တၢ်ဝီၣ်ကါ** မ့ၢ်ပှၤကညီဖီသံးဒီးနူၢ်ဝဲအသ ဝံအယဲနူၣ်ဝံၤဒီးအသံးအိၣ်လီၤတဲာ်လၢသပၢၤပူၤနူၣ်ဆံၣ်ဝဲဒီးပကိးလၢဝီၣ်ကါလီၤ. ဝီၣ်ကါနူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီဖီသံး ဒီးအသဝံနူၣ်ကဲထိၣ်လၢသံးဒီးမ့ၤအသံးတဖၣ်နူၣ်ကိးဝဲလၢဝီၣ်ကါလီၤ. ဒီးပှၤကညီသ့ဆံးသ့ဆံးတုၤ တဆံၣ်လၢၤဘၣ်ဒီးကိးကှၤဝဲလၢဘၢအှၣ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီဝီအိၣ်ဝဲဒီးဆွဲၣ်ယံၤသဒိၣ်လီၤ.

သံးတဝံၣ်သံးဆံၣ်ဝီၣ်ကါ,မ့ၢ်လီၤ နီၢ်ဖၢ ကိၣ်မံၣ်အါ.

၇. **နၢ်ဘှၣ်နၢ်ကါ** နူၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်တကလှာ်နူၣ်အထံးထဲစုဒုၣ်စုဒ့ဒီးအသၣ်ဆံၣ်ဝဲတစဲးစဲး,ဆၢဝဲတစဲးစဲးဒီးပကိးလၢနၢ်ကါလီၤ. နၢ်ကါသၣ်နူၣ်စိနူၢ်ခိၣ်မှၢ်ဒိၣ်တစဲးဒီးအချံပြံကဒံဒီးပအိၣ်ဒီးအချံအသၣ်နူၣ်ဆံၣ်ဆၢဝဲသြိကလာ်လီၤ. သရၣ်အဝီပူၤနူၣ်နၢ်ကါသဲၣ်ကၢ.

၈. **ကူးအိၣ်ကါအိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဘျၣ်တၢ်ညၣ်လၢယဲာ်,ဆၣ်စီၤကီၢ်စီၤတဖၣ်နူၣ်တုၤအသံဒီးဒ်ပကအိၣ်ဘၣ်အညၣ်နူၣ်ပဘျၣ်လၢယဲာ်ဒီးအညၣ်နူၣ်ပဘျၣ်လီၤဖှံၣ်နူၣ်ပစံးလၢပကါလီၤ. ဝၣ်ခီဘၣ်သံလံထိခိၣ်တဒုလံ,ကါအိၣ်အညၣ်တကု္ၢ်. တၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်ကူၢ်လိၣ်ကူၢ်လးနူၣ်ကါလီၤဖှံၣ်ကါလီၤဒ့တကု္ၢ်. ပကသၣ်ယှလၢမ့ၣ်အှုခိၣ်လီၤ,ကါသၣ်ယှအိၣ်ကှၤထိခိၣ်တဒုတကု္ၢ်,ကအှၣ်သံကွံာ်ဘၣ်ဖုးလီၤ.

၉. **ကီကီကါကါ** နူၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်ကိး,မ့ၢ်တၢ်ကိးဝဲဒီးထွံၣ်မီၤထိးဟးနူၣ်ပစံးလၢသိၣ်ကီကီကါကါလီၤ. ထွံၣ်တဒုမီၤထိၣ်မနုၤဆူသ့ၣ်ခံကါကါဒီးစလဲၤကွၢ်တၢ်တအိၣ်နီတမံၤလဲၣ်. ထွံၣ်တဒုမီၤမနုၤကါကါဖဲနူၣ်လဲၣ်,နလဲၤကွၢ်ကွၢ်ဖဲ,ထွံၣ်မီၤတၢ်ကါကါမးအမီၤချံးလီၤလဲၣ်.

၁၀. **နံၤကါကါ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီနံၤလၢအကလုၢ်ပုံၤသရံး,ယဲကအဲးနူၣ်ပစံးလၢသိၣ်ကါကါလီၤ. မ့ၢ်မတၢၤတဂၤနံၤကါကါကါကါနူၣ်ကဲာ်စနၢ်ကၢ. နနံၤကါကါ, ကါကါမ့ၢ်နဘၣ်မနုၤလဲၣ်.

၁၁. **ကါသတံာ်ကါသတံာ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤအိၣ်လၢပှၤအါမံၤတုၤပမၤတနၢၤတဝၢ်လၢၤဘၣ်ဒီးပစံးလၢကါသတံာ်အခါလီၤ. ပမၤဘှ အကတီၢ်မ့ၢ်ဘူးဒီး ပမၤဘှအပီးအလီတမံၤဘၣ်တမံၤတမံၤဘၣ်တမံၤဒီး ပစံးလၢကါသတံာ်အခါလီၤ. ကါသတံာ်အခါနူၣ်ပလဲၤတၢ်တချူးဘၣ်နီတပူၤဘၣ်. ပဘၣ်ယှခုးယၢၤ,ပဘၣ်မၤကြၢ်,ပဘၣ်လူၤထိၣ်လူၤလံၣ်လီၤ. တၢ်ခဲလၢာ်နူၣ်မ့ၢ်ကါသတံာ်လီၤ. ပှၤတဖၣ်မ့ၢ်ဘၣ်လၢကါသတံာ်အခါဒီးဖံးတကဲမၤတကဲဒီးကလီကှကါဟးဂီၤဝဲလီၤ.

Digitized by Google

၁၂. **တလူၥ်ကွ့လူၥ်ကါ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢပမၤတသ့ဆှၢတသ့ဘၣ်တဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သ့ၣ်လ့ၣ်ဝၣ်ခီလၢပမၤတၢ်တသ့ဘၣ်နီတမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ယဲၥ်စိၤကွါစိၤလၢပပဲၥ်တသ့စိးတသ့ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢတလူၥ်ကွ့လူၥ်ကါဘၣ်တၢ်နီတမံၤလီၤ. ပှၤတဂၤတလူၥ်ကွ့လူၥ်ကါတၢ်နီတမံၤ.ပမၤဆူနၤတသ့ဆူနၢၤတသ့,သ့ထဲအအိၣ်မ့ၤတမံၤစိၤလီၤ. တလၢၤသါကပိၥ်နူၢ်စယဲၥ်တဘ့ၣ်တလူၥ်ကွ့လူၥ်ကါတၢ်နီတမံၤ,စပဲၥ်ဓိၢ်တသ့ဘၣ်. နသါကမၤမနၤလၢသ့ၣ်လ့ၣ်ဝၣ်ခီတလူၥ်ကွ့လူၥ်ကါတၢ်နူၣ်လဲၣ်.

၁၃. **ပျၢ်မူးပျၢ်ကါ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤဂၤမၢပမၤအတၢ်မၤဒီးတဟ့ၣ်ဘၣ်ပှၤအဘူးအလဲဘၣ်. မၢကလီပှၤဒီးပမၤနၥ်ဘၣ်ပသးဖဲအမံၤထိၣ်လၢပမၤစိၤဒီး ပတမၤဘၣ်လၢပသူၣ်ကံၢ်သးလဲဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢပမၤပျၢ်မူးပျၢ်ကါလီၤ. ပမၤတၢ်နူၣ်မၤလၢပသူၣ်ကံၢ်သးလဲတက့ၢ်. မၤပျၢ်မူးပျၢ်ကါတဂ့ၤ. ပှၤတဂၤပမၤအမၤတၢ်ဒီးမၤပျၢ်မူးပျၢ်ကါတၤတၤဒီးအိၣ်ကဖၢလၢ,ပှၤတဂၤစမၢအမၤစၢၤစဟံၣ်ဒီးမၤပျၢ်မူးပျၢ်ကါဝဲဖဲအမံၤအိၣ်စိၤ.

၁၄. **တိဘ့ၣ်တိကါ** နူၣ် မ့ၢ်စ့ဘ့ၣ်ဘၣ်ကဝီၤကျိၤနီစ့မ့ၢ်ဒိၣ်လၢပှၤအဲကလံးဖိမၤဝဲနူၣ် ပစံးလၢတိကါလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢတိၣ်ကၣ်လီၤ. တိကါနူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢကိးဝဲတကျဲဘၣ်တဖၣ်လီၤ. ပှၤသူခိၣ်ဖိတဖၣ်လံၥ်တိဘ့ၣ်တိကါဝါမးလီၤ.

၁၅. **နၢ်ဘ့ၣ်နၢ်ကါ,ကဲၣ်ရိၣ်နၢ်ကါ**နူၣ် မ့ၢ်ပမၤတလၢၤပိၥ်နူၢ်ပနၢ်ဒံးလၢစ့ဒီးအခိၣ်နူၣ်သအီးဒီးပစံးလၢနၢ်ကါလီၤ. တလၢၤပိၥ်နူၢ်စနၢ်ကါစ့တဆိဂ့ၤသမိး.

၁၆. **ပဒိဘ့ၣ်ပဒိကါ** နူၣ်မ့ၢ်ပယ့ယၥ်တၢ်ကျၢၤကျၢၤတကျၢၤဒီးပစံးလၢပဒိကါလီၤ. ပှၤတဂၤသါကယ့ယၥ်ထိၣ်ဝၣ်တဘိ ပဒိကါစိၤမ့ၢ်ပယိၢ်ကကျၢၤစကီးဓါ.ဒီးပဟံးတၢ်ကျၢၤကျၢၤတကျၢၤနူၣ် ပစံးလၢပဟံးတၢ်ပဒိကါလီၤ.

၁၇. **သူၣ်ကွံသးကါ** နူၣ်မ့ၢ်ပကွၢ်ပိၥ်မုၣ်ဂ့ၤဒီးပမၤတနူၢ်ဘၣ်. ဒီးတသ့ဖဲအသ့နူၣ်ပကၢၣ်ဒ်အကဟးဂီၤ,ဒ်အမံၤကကျိၣ်လၢအအၢအသီလၢတလၤတကပီၤဘၣ်ကဟးဂီၤဝဲဒီးပစံးလၢပသးကါလီၤ. ဒီးတသ့ဖဲအသ့နူၣ်ပမၤဆူမၤဆါလီၤဒီး ပမၤလၢတၢ်ဟိၣ်တၢ်ယိဒီးမ့ၢ်ပသးကါလီၤ. ဒီးတနီၤနီၤမၤပျုၢ်မၤစွဲ,မၤဟးဂ့ၥ်မၤဟးဂီၤ,မၤအုးအးမၤကတၥ်ပျၤတၢ်ဒ်နူၣ်လီၤ. ဒီးပိၥ်ခွါကဒဲကဒဲနူၣ်သးကါလိၥ်အသးနူၣ်အဝဲတဂၤနူၣ်မၤနူၢ်အိၣ်ကဲဒီးအိၣ်ထူးအိၣ်တီၤဝဲတဆံးတက့ၢ်ဒီး ပှၤလၢအဝံသးကၢၣ်ဒီးအၢဝဲတဖၣ်နူၣ်ကၢၣ်ထိၣ်ဝဲဒ်အတၢ်အဟးဂီၤ, ဒ်ကနူၢ်ဘၣ်ဝဲအတၢ်ဒီးအၢၣ်ဝဲလၢကဟ့ၣ်ဝဲအတၢ်,ကၢၣ်ဝဲလၢအဖံးလၥ်ညၣ်လၥ်ဒီးပစံးလၢသးကါလီၤ. ပိၥ်မုၣ်တဂၤသးကါအီၤဒီးဘၣ်ပှၤကညီစုလိၢ်ခိၣ်ခိၣ်ဒီး တဂိၥ်တသိၣ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်အအံၤတစု, ပှၤတဂၤသးကါပိၥ်မုၣ်တဂၤဒီးပိၥ်မုၣ်တဂၤဘၣ်ဆူးဘၣ်ဆါတဘၢးနူၣ်ကမ့ၢ်တၢ်အဟိၣ်ဝဲသၢ. ပှၤတဂၤသးကါပှၤဖိမုၣ်ဖိမၢၤဒီးမၤဝဲတနူၢ်ဘၣ်ဒီးဖိးဆူၣ်ဖိးကနီၤဝဲမ့ၢ်တနူၢ်ဘၣ်ဒီးကၢၣ်ဝဲလၢကဟိၣ်ဝဲ,ကမၤပျုၢ်မၤစွဲဝဲ,ကမၤဆူမၤဆါဝဲ,ကတိၤကျိၤဝဲအမံၤ, စံးဝဲဒၣ်အဝဲနူၣ်မ့ၢ်စမါလီၤ. ပိၥ်ခွါလၢအ ဂၤသ့တဟံးနူၢ်တဂ့ၤစံးဝဲဒ်နူၣ်ပှၤနၢ်ဟူအါဂၤမးလီၤ. ပှၤတဂၤအစ့အိၣ်,ဒ်ပကနူၢ်ဘၣ်ဒီးပကမၤဒ်လဲၣ်,ပကဟ့ၣ်လီၤ. ပဟ့ၣ်မ့ၢ်တနူၢ်ဘၣ်ဒီးပကမၤဆါဒီးပကလဲၤသမူဒီး ပကအိၣ်အဘူးအလဲလီၤ. ပှၤသးကါတၢ်တဖၣ်ကၢၣ်တၢ်ဒ်နူၣ်လီၤ. သးကါစံးတၢ်နူၣ်ပှၤတၢ်မိၣ်ကဲအသးဒ်ပှၤတဂၤအသီးနူၣ်လီၤ.

၁၈. **ဒီးဘၢဒီးကါ** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤကါဝံၤဒီးပလဲၤဟၢ်လီၤလၢညၣ်ကဟဲက့ၤလီၤလၢထံအကျိၤနူၣ် တ့ၤထံယွၤနၥ်ဆူအပူၤလၢသနီၤအလီၤနူၣ်ပစံးလၢပဒီးဘၢဒီးကါလီၤ. ပမ့ၢ်မၤထူၣ်ဖျိသနီၤဒီးထံယွၤလီၤလၢညၣ်ကဟဲက့ၤ လီၤအလိၢ်နူၣ်ပဒီးထိၣ်ကါအပူၤဖဲထံယွၤလီၤနူၣ်မ့ၢ်ပဒီးကါဒီးတ့ၤညၣ်မ့ၢ်ဟဲက့ၤလီၤနူၣ်ဒီးနၥ်ဝဲဆူကါအပူၤနူၣ်လီၤ. ဒီးအဝဲနူၣ်မ့ၢ်ပဒီးကါဒီးဘၣ်ညၣ်လီၤ.ပတိၤသနီၤနူၣ်ဆူအဂၤညၣ်လီၤက့ၤတပၢၢ်ဘၣ်နီးဒီးသနီၤသတးဒီးညၣ်ဟဲက့ၤလီၤဆူထံအကျိၤလၢပဒီးကါနူၣ်ဒီးဘၣ်ညၣ်ပှဲၤကါအပူၤနူၣ်လီၤ.

၁၉. **ပးကါပးကဲ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတယူးတယိၣ်ဘၣ်ပသူၣ်ကွ့သးပှၢ်,အမိၢ်အပၢ်ဘၣ်,တပျံၤဘၣ်တၢ်နီ တမံၤ,ထိရီၤမ့ၢ်တၢ်ကီမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,တဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဝဲနီတမံၤဒီးနၥ်လီၤအသးနူၣ်ပစံးလၢတပးကါဘၣ်တၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤအမိၢ်အပၢ်ကတိၤတၢ်ဒီးတပကးကါဘၣ်ဝဲလၢတၢ်နီတမံၤဘၣ်. ပှၤတဂၤထိရီၤမ့ၢ်ကသ့ၣ်ကဆီ,ဘိၣ်သအိၣ်ထိးတရိၥ်တပးကါဘၣ်ဝဲလၢတၢ်နီတမံၤဘၣ်. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပးကဲလီၤ.

၂၀. **ကါထါ** နူၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်မ့ၤပှဲၤပကိၥ်ပူၤဘိသိးဘိးအ့ၣ်ဒီး ပစံးလၢအိၣ်မ့ၤကါထါလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးကါဘိးလီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်မးမ့ၤကါကါဘိးကါကါထါလဲၣ်. ပှၤတဂၤလီၤယံၤအီထိလၥ်လၢမဲးကျါဒီးအိၣ်ဘၣ်မဲးကါ ထါပှဲၤအကိၥ်ပူၤလီၤ. အဝဲနူၣ်မ့ၢ်အကိၥ်ပူၤပှဲၤအိၣ်ဒီးအခၣ်အီထိၣ်အသးဒ်အီးစဘါအသိးဒီး စံးဝဲလၢကါထါလီၤ.

၂၁. **ပဒိကံၢ်ပဒိကါပစံးတၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအမၤဒဲတဖျၢၣ်လၢခုးနူၣ်တပၢၢ်တသဒိးဘၣ်ဝဲဒီးပလဲၤထိၣ်ဒီးဟူးတိၥ်ဟူးရၢ်တဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢပဒိကါလီၤ. ပမၤဒဲမၤသတိၥ်နဲၥ်ပမၤပဒိကါဒ်နူၣ် ကလံၤဟဲကၢ်ဝဲသၢၣ်. ဒ်ပစံးတၢ်အသိး‌ပမၤတၢ်တကျၢၤတနီၤကၢ်ဒၣ်ဝဲတက့ၢ်.

Digitized by Google

ပဒီ ကၢ်ပဒီကါန့ၣ်ပစၢဘူၣ်ပျုၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစၢယံာ်ချံမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပ
မ့ၢ်စၢကဖိညီဒီးပစံးလၢပဒီကါစ့ၢ်ကီးလီၤ. သုစၢချံန့ၣ်
စၢပဒီကါတဂ့ၤဧိၤ. ထံဒိၣ်လီၤဒိၣ်ကၢဧိၤ, ပစၢချံနဲာ်,
ပတစၢဘၣ်တုၤအကျါၤ,ပစၢပဒီကါလီၤထွံဝဲသၢၣ်. ဒ်
ပစံးတၢ်အသိးကဖိညီဒီး ပစၢတၢ်ထံဒိၣ်လီၤဒီးလီၤ ယှၣ်
ကွံာ်ဒီးလီၤထွံဝဲသၢၣ်.

၂၂. **တၢ်ကတိၤအဒိလီၤက်ာ်လၢကါ** န့ၣ်မ့ၢ်ကလိ,တၢ်ဖံး
တၢ်မၤ,ဂဲၤလိာ်ဂဲၤဆံၣ်,ကျဲစၢး,ပှိၣ်ဆံၣ်,စံၣ်ညီၣ်ဝီညီၣ်,
ဒုးနဲၣ်တဲာ်လီၤ,ဝံၢ်ကပံၢ်အှုပရါ,သိၣ်ယီၣ်မၤလိာ်,ဖီးပ
နံာ်,လဲၤကၢ,စၢ်သုး,ခံၣ်သုး,ဖဲာ်မ့ၢ်လုၢ်ဝဲၤ,လုၢ်ဖိဆၣ်မၤ
မါဟုး,ထိဟ့ၣ်တီယီ,ထိမ့ၢ်တိဝဲၤ.

၂၃. **ပျါဒီးအီး,သလၣ်,သအီးဒီး,သအီးမ့ၢ်ပိၢ်,ကတြါ,
●ရါ,ကဖှါ,ကမှါ,ဖှါ,ကြါ,တြါ,ကွါ,ပြါ,အီးပြါ,အီးဖှါ,
အီးမှါ,ကူးပြါ, ကူးဖှံၣ်,ကူးသလၣ်, ကူးဖး,ကူးလီၤ
ဖျဲၣ်,ကူးလီၤဖျ့,ပြါဆံၣ်ပြါဆဲတၢ်တဖၣ်** န့ၣ်အ
ဒိလီၤက်ာ်လၢကါလီၤ.

ကၢ်

၁. **ကၢ်ပလှၤဘုခိၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီမၤဘုဒီးဘုလၢအ
အိၣ်ဂံၢ်ဝဲတသပၢၤန့ၣ်စံးဝဲလၢသါအိၣ်ဘုခိၣ်ဒီးအိၣ် ဝဲဒီး
ဆွဲၣ်ဒီးသဒိၣ်န့ၣ်ဒုးအိၣ်ယဲာ်ဖိၤကွါဖိၤ, လၢၢ်ခိၣ်
လၢၢ်ဆီလၢၢ်သူလၢၢ်ကျဒီးစံးဝဲလၢကၢ်ပလှၤဘုခိၣ်လီၤ.
ပှၤတဂၤအိၣ်ဘုခိၣ်ဒီး ကၢ်ပလှၤဘုခိၣ်လၢဆွဲၣ်ဖိၤ
သဒိၣ်ဇှၤလီၤ.

၂. **ဟံၣ်လှၤဃီကၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဘၣ်ဖှိၣ်ဘၣ်ယာ်န့ၣ်ပစံး
လၢဟံၣ်လှၤဃီကၢ်လီၤ. တၢ်ဘျၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဟ့ၣ်
တၢ်ဒီးဟဲကဲ့ၤအိၣ်လၢပဟံၣ်န့ၣ်ပှၤဂၤမ့ၢ်ဖိၣ်နှၢ်ဒီးစံးဝဲ
လၢပတူၢ်လိာ်တၢ်ဘျၣ်ဒီးပဘၣ်တၢ်ဒဲးဘးလၢပဒိၣ်စံၣ်
ညီၣ်ပီညီၣ်ပှၤန့ၣ်ပစံးလၢပဟံၣ်လှၤဃီကၢ်လီၤ. ဒီး
တၢ်ဘျၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပဒီအီၤလၢထွံၣ်ဒီးပစံးလၢထွံၣ်တ
စ့ၤ. မၤလှၤပဟံၣ်ထိးတစ့ၤမၤကၢ်ပဃီလီၤ. ပှၤလၢဟး
ပှၤဂၤဟံၣ်ကဲ, ပှၤလံၤလှၤကျ့ၢ်ဆှါ, တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဘျၣ်
တဖၣ်န့ၣ် ပဒီလီၤလၢထွံၣ်တစ့ၤလီၤ. ဒီးပတဒုးထိၣ်
ဘၣ်အဟံၣ်ဘၣ် ပမ့ၢ်ဒုးထိၣ်အဟံၣ်ဒီးအမိၢ်အပၢ် ကဒူး
ကဒုၣ်ပှၤလၢအဃိဒီး ပဘၣ်ဖှိၣ်လၢအဃိဒီးပသးပှၢ်
ကတိၤဒိတၢ်စံးဝဲဒၣ်,ထွံၣ်တစ့ၤမၤလှၤပဟံၣ်,ထိးတစ့ၤ
မၤကၢ်ပဃီလီၤစံးဝဲဒၣ် တၢ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဘျၣ်တဖၣ်
န့ၣ်ထိၣ်ပဟံၣ်, ပဟံၣ်လှၤထိၣ်ပဃီ, ပဃီကၢ်လီၤသုတ
တူၢ်လိာ်တဂ့ၤ.

၃. **ပစံးတၢ်လၢဟံၣ်လှၤဃီကၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်သါကစံးဝဲဒ်
လဲၣ်စံးဝဲဒၣ်တၢ်လၢဟံၣ်တဖျၢၣ်န့ၣ်ပမ့ၢ်အိၣ်ဒီးပဘၣ်
ဖှိၣ်ပဘၣ်နး,ပဘၣ်ဆူးဘၣ်ဆါတုၤပသံစိၣ်ကီၢ်ယိာ်, ကဲ
ကူၢ်ကဲပှၤဒီးပစံးလၢပဟံၣ်လှၤဃီကၢ်လီၤ.

၄. **လီၤကၢ်လီၤကုၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကတိၤမုာ်ကၢ်ဒီး
ဟ်စၢ်အသးန့ၣ် ပစံးလၢလီၤကၢ်လီၤကုၤလီၤ. ပှၤတဂၤ
ထံၣ်လိာ်အသးဒီးအသကိးဒီး ကတိၤမးတၢ်လီၤကၢ်
လီၤကုၤကမဲးကမိးလၢပှၤဂၤအလီၤလီၤ.

၅. **ပဒိၣ်တဂၤမၤအခွအပှၤဂီၤကၢ်ထိၣ်နှၢ်အကသ့ၣ်
တဒု** ဒီးအခံဆ့ၣ်နီၤအလီၢ်ဒီးပျုၤဒီးဆိၣ်ဒီး ဒီးထိၣ် ဝဲဒီး
ပတိၤဝဲဆူကျိမီၤအစိဘးန့ၣ်လီၤ. ပစံးတၢ်လၢကသ့ၣ်အ
ဂီၤကၢ်န့ၣ်မၤအသးဒ်လဲၣ်. ကသ့ၣ်အဂီၤ ကၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပဒိၣ်
ကဆ့ၣ်နီၤအလီၢ်လၢကသ့ၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ် မၤဝဲလၢတၢ်ဖံး
ဒီးထးကွီၤလၢကယီၢ်ယာ်ဝဲန့ၣ် လီၤစဲၤလၢကသ့ၣ်အက
ပၤန့ၣ်တခီတကွီၤကွီၤန့ၣ်မ့ၢ်ကသ့ၣ်အဂီၤကၢ်မုၤလၢ်.

၆. **ကဆီဂီၤကၢ်တဒု** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဘ့ၣ်ဘၣ်န့ၣ်မူစၢၤ
ထိၣ်ဝဲတခီတဂ့ၢ်ဂ့ၢ်တြီၢ်ကဆီအပျိၢ်ခိၣ်န့ၣ်ဖိၤဒီးစံးဝဲ
လၢကဆီဂီၤကၢ်လီၤလဲၣ်.ဒီးအခိၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးအတြၢ်ဒီး
တြၢ်လီၤယာ်ကဆီအပျိၢ်န့ၣ်လီၤတဲာ်တသ့မၤလီၤ.

၇. **ကၢ်နဲာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပဟ့ၣ်ပှၤအခွဲးဒီးပအုၣ်လီၤတၢ်လီၤ.
စကလဲၤစကီးဝိၣ်,လဲၤကၢ်နဲာ်,အိၣ်ကၢ်လၢဟံၣ်နဲာ်,န
လဲၤတၢ်တကဲဘၣ်.

၈. **ကၢ်သၢ** န့ၣ်မ့ၢ်ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်တၢ်ဘၣ်ဒီးပတယး
စံးလၢကၢ်သၢလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကၢ်သၢၣ်လီၤ.ပ
ဟဲတၢ်အံၤကဘၣ်ကီးကျဲဧါ,ကဘၣ်ကၢ်သၢၣ်,ကျဲ
လဲၤဆူမံာ်တါဝ့ၢ်န့ၣ် ကမ့ၢ်ကၢ်ကျဲအဝဲအံၤသၢၣ်ပလဲၤ
တၢ်အံၤကဘၣ်စကီးထံကျိၤဧါ.ကဘၣ်ကၢ်သၢၤ,ဘၣ်
ဆၣ်ပဘသ့ၣ်ညါဘၣ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဘၣ်, ပဆိကမိၣ်
လၢကမ့ၢ်လီၤ.

၉. **ကၢ်ဒုချူ** န့ၣ်မ့ၢ်ပမဲာ်သၣ်လီၤဆၢၣ်ပနါဒ့ဖဲပမဲာ်ခံ
တိၣ်ကဆူးန့ၣ်မၤသးဒ်အကၢ်အသိးဒီးပစံးလၢကၢ်ဒု
ချူလီၤ. ပှၤတဂၤအမဲာ်သၣ်ကၢ်ဒုချူ,စကွၢ်တဂ့ၤဘၣ်.
ပှၤမဲာ်ကၢ်ဒုချူန့ၣ်လၢအဂ့ၤအိၣ်တနီၤ,လၢပကွၢ်တဂ့ၤ
ဘၣ်အိၣ်စကီးတနီၤလီၤ.

၁၀. **ဘိးကၢ်ဘိးဃံၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဆိၣ်ကၢ်သ့ၣ်ဒ့မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပ
တၢၤဒုၣ်ပသီကၢ်သ့ၣ်ဒ့မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢပဘိးကၢ်လီၤ.
သ့ၣ်ဒ့တဒ့စဘိးစကီးတးဒီးကၢ်ခံကူာ်ချူး.

၁၁. **ကူာ်ကၢ်စိးကၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပစိးသ့ၣ်လၢကွါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဖဲာ်
သ့ၣ်လၢယဲာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပကူာ်ကၢ်လီၤ,ပစိးသ့ၣ်လၢ
ကွါတုၤအညူအိၣ်တစဲးဖိဖိၤန့ၣ်အိၣ်ထိတၢၣ်တကျၢၤ
ဘၣ်ဒီးပစံးလၢပကူာ်ကၢ်လီၤ, သ့ၣ်တထံးစကူာ်တးတး
ကၢ်မးသပူကလာ်လိၣ်.

၁၂. **သ့ၣ်ကၢ်ဝၣ်ဃံၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ကလံၤဟဲဒီးသ့ၣ်အိၣ်ထိ
ထၢၣ်တကျၢၤဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကူာ်ဒီး အိၣ်ထိထၢၣ်တ
ကျၢၤဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢသ့ၣ်ကၢ်လီၤ. ကလံၤဟဲဒီးသ့ၣ်

Digitized by Google

ကၢ်မၤကနံ့ထီကနံ့လီၤလဲၣ်မီၤ.
၁၃. **တကၢ်သ့ၣ်တကၢ်ဝဲၣ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်အဘၢၣ်စၢၤယံၤ တစိၤသ့ၣ်တထံးဒီးပစံးလၢတကၢ်သ့ၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတစိၤသ့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်ကၢ်လီၤလၢခုးကျၣ်ပူၤတကၢ်သ့ၣ်ဝးတရံးနူၣ်ပထိၣ်ဒီးလၢၥ်ဘ့ချံတနၥ်စံးဝဲဒၣ်,သရၣ်အဟံၣ်နူၣ်လၢအဒိၣ်ယီၤတခီအိၣ်ဝဲတကၢ်သ့ၣ်လီၤ. ဒ်ပစံးတၢ်အသိးကတၢၢ်သ့ၣ်တထံးလီၤ.
၁၄. **ဒၢကူကၢ်ချံး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဆါလၢအမၤတကဲအိၣ်တကဲလဲၤတကဲက့ၤတကဲဘၣ်ဒီး အပျိၢ်သကူးအဆဲသကူး, အစုက့ၣ်ကူၤအခီက့ၣ်ကူၤတဖၣ်နူၣ် ပစံးလၢဒၢကူကၢ်ချံးလီၤ. ပှၤတဂၤဆါဒီးဒၢကူကၢ်ချံး, တဂံၥ်တသိၣ်လၢၤဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်.
၁၅. **ကၢ်ချံးကၢ်အီ** နူၣ် မ့ၢ်ထွံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ, လဲၤတၢ်ဒီးပျုၤတၢ်နးနးကလဲၥ်ဒီးတၢ်သိၣ်ဃဲးဖုး,တၢ်သိၣ်ဃီးဒီးဖုးဝဲနူၣ်ပစံးလၢအပျုၤတၢ်ကၢ်ချံးကၢ်အီလီၤ. ထွံၣ်တဒုနၢဘၣ်ဘိၣ်သအိၣ်အလိၢ်ဒီး လဲၤမးတၢ်ကၢ်ချံးကၢ်အီဒီးဖုးမးတြုံးတြုံးလီၤ.
၁၆. **ကၢ်ချံးကၢ်ချူး** နူၣ် မ့ၢ်ဆ့ါမ့ၢ်ဂ့ၤ, ထးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကၢ်ဝဲလၢအဆၢတလီၤဘိၣ်ဘၣ်ဒီးကၢ်ဝဲဃၢ်ခီဃၢ်ခီဒီးကၢ်ခံတီၤသၢတီၤလွံၢ်တီၤဒီးပစံးလၢကၢ်ချံးကၢ်ချူးလီၤ. နဘိးဆ့ါတဘ့ၣ်ကၢ်ချံးကၢ်ချူးလံမးလဲၣ်, အၢၥ်,ပထုတၢ်တသံလၢၤဘၣ်,အၢၥ်,ကျိးလၢၤတၢ်ဓါ,အၢၥ်.
၁၇. **ကၢ်လူၥ်ကၢ်ကျိ** နူၣ် မ့ၢ်တဒဲ,ဒီးလၢၢ်,ဒီးသ့ၣ်နူၣ်တ့ၤအကၢ်ဒီးအဆၢလီၤဘိၣ်ဝဲတးချံးတးချံးတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢကၢ်တူၥ်ကၢ်ကျိလီၤ. တဒဲနူၣ်ပတိၢ်ဒီးကၢ်တူၥ်ဝဲဒီးလီၤဘိၣ်သါချံးကလၥ်လီၤ.
၁၈. **ကၢ်ဃံၣ်ကၢ်ဃူး** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအစိုးဝဲတဖၣ်နူၣ်ကၢ်ဝဲဒီးလီၤပလ့ၤနူၣ်ပစံးလၢကၢ်ယံၣ်လီၤ. သ့ၣ်လဲလၢအကျၣ်တဖၣ်နူၣ်ကၢ်ယံၣ်ဝဲကဘုလုးဒီးလီၤပလ့ၤပြံးပြံးဘၣ်မ့ၢ,စၢါတဘိစတိၤတၢ်ဒီးကၢ်ယံၣ်မးပြံးပြံး ,တကျိုးမးတၢ်.
၁၉. **တၤသူကၢ်အသွံ** နူၣ် ဘိးနူၢ်သ့ၣ်ဒ့ဝဲၣ်ဒ့ဒီးမၤအသွံနူၣ် ပစံးလၢတၤသူကၢ်အသွံလီၤ. တၤသူတဒုလဲၤထိၣ်ကၢ်အသွံလၢသ့ၣ်ဖးဒိၣ်ဖးထီအခံဒီး မံလၢအသွံပူၤလီၤ.
၂၀. **ကၢ်သနူဝဲၣ်လၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဘိးနူၢ်သ့ၣ်ဒ့ဒီးအလၣ်အဒိးတကဒိၣ်ညါဒီးပစံးလၢကၢ်သနူလီၤ. ပှၤတဂၤကၢ်သနူတကဒိၣ်ဒီးတိၢ်လီၤပၥ်ကွၥ်မ့ၣ်အူလီၤ. ကၢ်လီၤသနူတကဒိၣ်တက့ၢ်. ပကပုၥ်ပျိၢ်တၢ်ပျိၢ်ပူၤတပူၤတက့ၢ်.
၂၁. **ကၢ်ပိၤကၢ်ပ့ၤ** နူၣ် မ့ၢ်ဝဲၣ်တဖၣ်ကၢ်ဒီးအဆၢတလီၤဘိၣ်ဘၣ်ဒီး ပစံးလၢကၢ်ပိၤလီၤ. ဝဲၣ်တဘိကၢ်ပိၤ မးသဖိးကလၥ်ဒီးအဆၢတလီၤဘိၣ်ဘၣ်, ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကၢ်ဝ့ၤပိၤလီၤ.
၂၂. **ဖိကၢ်ဃံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ဖိတကလုၥ်လီၤ. ဒီးကိၢ်ဖဲအံၤတအိၣ်ဘၣ်. ပနၢ်ဟူပှၤစံးဝဲလီၤ.
၂၃. **ခိၣ်သူလီၤကၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်ဘၣ်စိၣ်လၢတၢ်ဟဲစူၤနးကဲၣ်လီၤဖ့ရှဝဲနူၣ် ပစံးလၢခိၣ်သူလီၤကၢ်လီၤ. မၤဘၣ်စိၣ်သုခိၣ်လၢတၢ်ဟဲစူၤနူၣ်ဘၣ်ဒးဓိၤနဲၣ် သုခိၣ်သူကလီၤကၢ်ဘၣ်ဖုး ဖ့ကရှဒ်တၢ်ဆူၣ်တၢ်ဒံးအသိးနဲၣ်.
၂၄. **ကၢ်,တၢ်ကတိၤ** နူၣ်ဒ်အံၤ,ပှၤတဂၤဆါတၢ်အံၤသုကလဲၤကၢ်ကွၢ်လၢပှၤစုၣ်တၢ်ကၢ်တၢ်သ့အအိၣ်မ့ၢ်အ ဘၣ်မနၤတမံၤလဲၣ်. ပကၢ်တၢ်နူၣ်ပဟံးထိၣ်ဆ့ါဒီးပထုကဖၣ်လၢပထးခိၣ်ဖိနဲၥ်ပှၤသုတနၢ်ဟူတဂ့ၤဒီးဖဲပသးအိၣ်နူၣ်ပစံးဝံၤဒီးပဘိးကၢ်ဒီးပကွၢ်လီၤ. မ့ၢ်မၤအသးဒ်ပစံးအသိးနူၣ်ဒီး ပစံးဘၣ်က့ၤပှၤဂၤလီၤ. ဆီယံလၢပဆဲးအပူၤနူၣ် ဓိၢ်ပထုကဖၣ်ဒ်နူၣ်သိးလီၤ. ဒီးတၢ်တမံၤလၢပမၤအိၤနူၣ်ပမၤသ့အက လုၥ်ကလုၥ် လီၤ. ဒီးပကိးအမံၤလၢတၢ်ကၢ်တၢ်လီၤ.
၂၅. **ကၢ်တူၥ်ကၢ်ကျိ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကၢ်ဒီးအဆၢထိၣ်တဲၥ်တတိၤတတိၤနူၣ်လီၤ.
၂၆. **ဘိးကၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ပဟံးတၢ်လၢပစုတမံၤဒီးပဘိးကၢ်ခံကူၥ်သချံးကလၥ်နူၣ်လီၤ.
၂၇. **ကူၥ်ကၢ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ထိထၢၣ်ဒီးပကူၥ်လၢဃဲၥ်ဒီးလီၤဃံၤကွံၥ်နူၣ်လီၤ.
၂၈. **တၢ်လၢအဒိၣ်တဖၣ်** နူၣ်ကၢ်ဒီးသိၣ်သချံးကလၥ်လီၤ. မ့မ့ၢ်အဆံးတဖၣ်နူၣ်ကၢ်ဒီးသိၣ်သချံးကလီၤ. ဒီးတခီတကိၤဘၣ်ဒီးကၢ်ညီကဘုးလုးဓိၤချံးချံးလီၤ. ဒီးပစံးလၢကၢ်ချံးချံးလီၤ.
၂၉. **ကၢ်ချံးကၢ်အီ** နူၣ် မ့ၢ်ပဟံးထိၣ်တၢ်တမံၤဒီး ပစံၢ်ကၢ်ချံး ပဘိးကၢ်ချံးသတံးကလၥ်နူၣ်လီၤ.
၃၀. **ဆိၣ်ကၢ်တၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဆိၣ်ယံၤတၢ်နူၣ်လီၤ.
၃၁. **ကၢ်ဃံၣ်တဒု** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်စိုးနးကဲၣ်ဆိးကၢ်ကဘုးပြံးပြံးနူၣ်ဒီးပကိးလၢကၢ်ယံၣ်လီၤ.
၃၂. **ကၢ်ဓိၤဖိဓိၤ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်အထံးတကလုၥ်အလၣ်ပြံကဒံအိၣ်တဒိတဒိဒ်ဂ့ၢ်အသိးဒီးအဒီးစၢ်ပျိၢ်ထိၣ်သီနူၣ်ပချိကျိုးအိၣ်ဆၢဆၢ,ဒီးပှၤတနီၤအိၣ်ဝဲဒီးမူၤလီၤ. ဒီးအထံးနူၣ်တကိၤဘၣ်,ကဘုးလုးဓိၤလီၤ. ဒီးပကိးလၢကၢ်လီၤ.
၃၃. **တၢ်ဃဲ** နူၣ်ပကိးလၢတၢ်ကၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤ.
၃၄. **ကၢ်ပ့ၤကၢ်ပိၤတၢ်ဒု** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကၢ်ဒီးအဆၢတထိၣ်တဲၥ်ဘၣ်ယံၤကဒံယံၤကဒါနူၣ်ပကိးလၢကၢ်ပ့ၤပိၤလီၤ.
၃၅. **ကၢ်ပိၤသံးကၢ်ပိၤဒီ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကၢ်ဒီးအဆၢတထိၣ်တဲၥ်ဘၣ်နူၣ်ပကိးလၢကၢ်ပိၤလီၤ.
၃၆. ပှၤတဂၤမ့ၢ်စံးဝဲစကလဲၤယီဆူနအိၣ်ဝိၣ်,ဒီးပမ့ၢ်

Digitized by Google

အဲၣ်ပစံးဆၢအီၤ, **ဟဲဃီၤကၢ်နဲၣ်.**

၃၇. **ထွံၣ်ကီးသိၣ်ကၢ်ကၢ်,ထိၣ်နၣ်ကီးကၢ်ကၢ်,တၢဟိကီးကံၢ်ကံၢ်ကၢ်ကၢ်** နတနၢ်ဟူဘၣ်ဓၣ်.

၃၈. **သူၣ်ကၢ်သးထီၤ** နၣ် မ့ၢ်ပနၢ်ဟူလၢပဘူးပတံၢ်သံဒီးမၤသးဒ်ပသးလၢာ်အသိးသချံၣ်ကလာ်ဒီးပကိးလၢပသူၣ်ကၢ်ပသးလီၤလီၤ. ပသးနၣ်မၤသးဒ်အကၢ်ကွံာ်သချးကလာ်အသိးဒီး ပကတိၤတၢ်တထိၣ်ဖျံးဘၣ်.

၃၉. **ကၢ်** နၣ် မ့ၢ်ပဘိးသ့ၣ်ဒ့ဝၣ်ဒ့သ့ၣ်လ့ၣ်ဝၣ်လ့ၣ်နၣ်ကၢ်သါချးကလာ်ဒီးအည့အိၣ်ဒံးတစဲးဒီးပစံးလၢအကၢ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်အကၢ်နိၢ်နိၢ်လီၤ. ဒီးပမ့ၢ်တနိၤဖးဘၣ်ဒီးထိရိၤတၢ်ကၢ်တမံၤဒီး ပစံးလၢအကၢ်ခဲလာ်လီၤ. ပမ့ၢ်နိၤဖးဒီးအိၣ်ဒီး အကၢ်တ့ာ်တနိၤ, အိၣ်ဒီးအကၢ်ပိၤတနိၤ, အိၣ်ဒီးအကၢ်ယံၣ်တနိၤ,အိၣ်ဒီးအကၢ်ချံးတနိၤ,အိၣ်ဒီးအကူာ်ကၢ်တနိၤလီၤ. စဘိးသ့ၣ်ဒ့တဒ့ကၢ်ဒီးအည့အိၣ်ဒံးတစဲးလီၤ.

၄၀. **ပှၤလၢခိၣ်ဒိၣ်ခဲပှဲၤတဖၣ်** နၣ် ပဘိးအပျၢတကၢ်ဘၣ်. တၢ်ကတိၤနၣ်မ့ၢ်သါကစံးဝဲဒ်လဲၣ်စံးဝဲဒၣ်,ပှၤလၢအသူၣ်ဂဲၤမီၤကူၤ,ပဒိၣ်ပပှၢ်တဖၣ်လၢခိၣ်ဒိၣ်နိၣ်ထိ,မၤတနၤအိၣ်တနၤတၢ်လၢအနၢ်အခၢးတဖၣ်နၣ်ပှၤဖှိၣ်ဖိယာ်ဖိကတိၤတနၢၤဘၣ်,စံးဝဲလီၤ. ပကတိၤတၢ်တနၢၤဘၣ်နၣ် ပစံးလၢပဘိးတၢ်အပျၢတကၢ်ဘၣ်လီၤ. ပှၤစံးသးလၢသကိၤဒိၣ်သဘၢးထီတဖၣ်နၣ်ပဘိးအပျၢတကၢ်မး, မ့ၢ်အဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်, အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်နၣ်အပျၢအိၣ်နွံဘိ,အကူၢ်မ့ၢ်ဒ်နၣ်ဒီးပဘိးမ့ၢ်ကၢ်တဘိဒီးအိၣ်ဒံးယုဘိညါလီၤ.

သကိၤဒိၣ်အပျၢနွံဘိ,
သဘၢးထီအပျၢနွံဘိ,
မ့ၢ်ဆ့ၣ်ဆ့ၣ်လဲၤထိၣ်ကတိၤ,
မ့ၢ်ဟါဟါလဲၤထိၣ်ကတိၤ
ကတိၤမ့ၢ်ဆံးထိၣ်ဆူခိႉ,ထိၣ်ချူၣ်မဲာ်စုပှဲၤအလီၤ.

တၢ်လၢတလၢၤပဃိၤနၣ် အိၣ်ဘၣ်စီၤကွဲၢ်ကီၢ်အသိးနၣ် ပဘိးအပျၢတကၢ်ဘၣ်,ပသးပှ်စံးဝဲဒၣ်.

၄၁. ပှၤကညီအဖိတဖၣ် **ပဘိးတကၢ်ပဆိၣ်တဃံၤ** ဘၣ်. မ့ၢ်ပကမၤကူၤဒ်လဲၣ်မီၣ်,တၢ်ကတိၤနၣ်စံးဝဲဒၣ်, ပှၤကညီဖိတကနၣ်ဘၣ်ပကလုၢ်ကထါ,ပသိၣ်တနၢ်ဖဲတနၢ်,အနၤကဲ့ၣ်အနၢ်ယွၢ်စံးဝဲလီၤ. ပဖိနၣ်ပဘိးမ့ၢ်ကၢ်ဒီးကၢ်လၢအနိၢ်ဆံးနၣ်လီၤ. တုၤအခိၣ်ထိၣ်ဒီးအခိၣ်ထဲသိးဒီးပှၤနၣ် ပဘိးတကၢ်ဆိၣ်တဃံၤဘၣ်.

၄၂. **ပှၤလၢဘိးတၢ်နၤကၢ်,ယိၢ်တၢ်လၣ်ဘျုးတဖၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပသကိၤဒိၣ်သဘၢးထီလၢနၢၤခုနၢၤပှၤ, စံးပှဲၤကတိၤပှဲၤ,သ့စံးသ့ကတိၤ,လၢကသိးဒိၣ်ပီညါဒိၣ်ဝဲတဖၣ်နၣ် ပစံးလၢပှၤဘိးတၢ်အဒ့ကၢ်ယိၢ်တၢ်အလၣ်ဘျုးလီၤ. ဒီးပကတိၤဒ်လီၤအီၤလၢပှၤဘိးတၢ်အဒ့ကၢ်ယိၢ်တၢ်အဘၣ်ဘျုးလီၤ. ပှၤလၢဘိးတၢ်အဒ့တကၢ်ယိၢ်တၢ်အလၣ်တဘျုးတဖၣ်နၣ် ကဲနာ်သကဲ့လၢပသူၣ်ကဲ့သးပှ်,တဂ်ာ်တသိၣ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်.

၄၃. ပှၤတနိၤနိၤပသူၣ်ကဲ့သးပှ်ဘိးအပျၢ**ကၢ်ကဘု** လုးဓိၤလီၤ. တနိၤနိၤပသူၣ်ကဲ့သးပှ်ဘိးအပျၢကၢ်ကီကတုၤဘၣ်ဓၤ.

၄၄. **ပှၤတဂၤပျံၤပဒိၣ်ဒီး ကၢ်ချံးမးသပြံးကလာ်,** တဂ်ာ်တသိၣ်တၢ်တမံၤ,တၢ်ကတိၤနၣ်စံးဝဲဒၣ်ပှၤတဂၤပျံၤပဒိၣ်ဒီး တီၤလီၤကဒွံဝဲကနိးကစုာ်လီၤ. တလၢၤတဂၤဟဲထိၣ်လၢပှၤကညီကျါဒီးဟ်သူၣ်ဂဲၤအသးလၢပှၤကညီအလီၤလီၤ. မ့ၢ်တုၤလၢပဒိၣ်အဂီၤထံးနၣ်ပျံၤပဒိၣ် ဒီးကၢ်ချံးမးသပြံးကလာ်.

၄၅. **တလၢၤတဂၤပျံၤပဒိၣ်ဒီး အဃိာ်ကၢ်,တသ့ၣ်ညါလၢၤမးအသးပမ့ၢ်ပျံၤတၢ်တုၤပကနိးကစုာ်, ပသူၣ်ခုၣ်လီၤသးခုၣ်ထီၤ,ပမဲာ်လီၤဒးပနါလီၤဝ့ၤနၣ်ပစံး** လၢပဃိာ်ကၢ်လီၤ. ပဒိၣ်ပပှၢ်တဖၣ်နၣ် တုၤပဘၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ဃၣ်လၢအစုပူၤဒီးပဃိာ်ကၢ်ချံးလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်,ဘိၣ်သအိၣ်မ့ၢ်သါကအ့ၣ်ပှၤဒီးဟ်ပသးခူတလှၢ်လၢပကမဲာ်ဆၢဆဲးဆၢဒီးအ့ၣ်ပှၤတဘူၣ်ဘၣ်. တုၤပပျံၤဒီးပဃိာ်ကၢ်နၣ်အ့ၣ်ပှၤဒီးအိၣ်ဝဲလီၤ. ဘိၣ်သအိၣ်နၣ်သုမ့ၢ်ထံၣ်ဘၣ်ဒီးပျံၤတဂ့ၤ,ဟ်သုသးခူတလှၢ်,တုၤပပျံၤဒီးပဃိာ်ကၢ်ဒီးအိၣ်နၢ်ပှၤလီၤ.

၄၆. **ကၢ်** နၣ် မ့ၢ်တၢ်အထံးတကလုာ်ထဲကံၣ်ဒုၣ်ဒိၣ်နၢ်ကံၣ်ဒုၣ်ဒီး ကဘုးလုးကသိၣ်ကသွီဒ်သဲးအထံးအလီးဒီး အဒိအိၣ်တရံးအထံးနၣ်ဝးတရံးဒီးအလၣ်အဒိးဒ်သကံခိၣ်အသီးပြံကဒံဓိၤဒီးပကိးလၢကၢ်လီၤ. ဒီးအဒိးနၣ်ပျိၢ်ထိၣ်ဝဲစါကဘံၣ်ဓိၤဒီး ပချိကျိုးအိၣ်အပျိၢ်နၣ်လီၤ. ဒီး အသၣ်ဘံၣ်တၤကျုၤနီစုမ့ၢ်သၢဘိလီၤ. ဒီးအိၣ်ဝဲလၢကစၢၢ်ကလိ,ပှၢ်ဒိၣ်ကနၤလီၤ.

၄၇. **စှာ်တၢ်ကၢ်တၢ်** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအူသူၣ်ထုကဖၣ်ဆါလၢအထါခိၣ်ဖိနဲဓိၤဒီးဘိးဝဲတတိၤတတိၤဒီး ပစံးလၢအကၢ်တၢ်လီၤ. ဒီးတၢ်မၤအသးဒ်အံၤဒ်နၤနၣ်ဒ်ကသ့ၣ်ညါဝဲဒီးကွၢ်ဝဲလၢအဘိးဆါနၣ်ဒီး ပစံးလၢအကၢ်တၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤနၣ်မၤတကဲဒီးနကၢ်ကွၢ်ဓဲၤမ့ၢ်မနၤအလိာ်အိၣ်တမံၤလဲၣ်. စကၢ်ကွၢ်ဒီး ထိၣ်လၢဆါအပှၤလၢတၢ်ထိးခီလိာ် အိၣ်လီၤစံးဝဲဒၣ်.

၄၈. **ကၢ်ထိၣ်ဃၢ်ကၢ်ဆီဃၢ်** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမ့ၢ်သါကကွာ်ကဖဲးဒီး မ့ၢ်နၢ်ဘှဓၢ်မ့ၢ်တနၢ်ဘၣ်ဓၢ်, မ့ၢ်တၢ်အၢကအိၣ်ဖဲနၣ်မ့ၢ်ကလိာ်အိၣ်သံအီၤဓၢ်တလိာ်အိၣ်သံဘၣ်ဓၢ်ဒ်ကသ့ၣ်ညါဒီးအူသူၣ်ထုကဖၣ်ဆီယံဝံၤဒီးဆဲးဝဲအပူၤဒီးကွၢ်ဝဲနၣ်ပစံးလၢအကၢ်ဆီယံလီၤ. စဖဲးခုးတလိၢ်အံၤစကၢ်တၢ်ယံဂ့ၤယၢာ်,ကနၢ်အိၣ်ကၢ်သၢၣ်. ထွး,စ

Digitized by Google

ကကူာ်ကဖဲးဖဲအံၤ, မ့ၢ်နူၢ်အီၣ်နူၢ်အီဘုမီၤဟုမီၤဒီး ပမ့ၢ်တသံစိၣ်ကိၢ်ယိာ်,ဆူတၢ်ဆါက့ဘၣ်နူၣ် ဆီယံထိၣ်နူၢ်ပှၤလၢအဂ့ၤတက့ၢ်. မ့ၢ်တနူၢ်အီၣ်နူၢ်အီဘၣ်နူၣ်ဆီယံထိၣ်နူၢ်ပှၤလၢအအၢတက့ၢ်. ထုကဖၣ်ဝဲဒ်နူၣ်လီၤ. ပှၤကညီကၢ်ဆီယံနူၣ်ထုကဖၣ်ဝဲဒ်နူၣ်ဝံၤဒီးဆဲးဝဲအပူၤနူၣ်ဒီးကွၢ်ဝဲဒီးပစံးလၢအကၢ်ဆီယံလီၤ.

၄၉. **သူၣ်ကၢ်သးလီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဖိသံအမါသံဒီးဆိကမိၣ်ထီၣ်ဝဲဒီးသးသယုၢ်ဖဲ, တၢ်မိၣ်ထံၣ်နာ်သ က့အသးဒီးတထံၣ်လၢၤဘၣ်ဝဲဒီး တၢ်မိၣ်ဟီၣ်အသးနူၣ်ပစံးလၢသူၣ်ကၢ်သးလီၤလီၤ. ဒီးပှၤလၢအဖိၣ်ယဲဆဲခိၣ်ဒီး ဘၣ်တၢ်မၤအၢမၤသီနူၣ်ပကွၢ်ပသးကညီဒီးပအုၣ်ကူၤခိၣ်ကူၤတသ့ဘၣ်နူၣ်တၢ်မိၣ်ဟီၣ်ပသးလၢအယိဒီးပစံးလၢပသူၣ်ကၢ်သးလီၤလီၤ. ပှၤတဂၤဘၣ်တၢ်မၤအၢမၤသီဒီးစကွၢ်ဒီးစသူၣ်ကၢ်သးလီၤမးလီၤ. ဒီးပှၤလၢကတိၤမုာ်တၢ်တဖၣ်နူၣ် ပကနၣ်ဒီးတၢ်မိၣ်ဟီၣ်ပသးနူၣ်ပစံးလၢပသူၣ်ကၢ်သးလီၤလီၤ.

၅၀. **ဝံၣ်ကၢ်ဝံၣ်ပီၤပစံးတၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဝံၣ်ဝၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဟံးထိၣ်ဒီးပဘီးသကုးလီၤဒီးကၢ်ကွံာ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢဝံၣ်ကၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤစသူၣ်လီၤနၢ်ကါအဒ့တဒ့ဒီးလဲၤဝံၣ်ကၢ်သလူၤဝဲသလူၤ.

၅၁. **ကၢ်ချုးကၢ်ချး** နူၣ် မ့ၢ်ပယီၢ်သ့ၣ်ဒ့ဃးပြံမီၤဂၢ်သိၣ်ချုးချုးနူၣ်ပစံးလၢကၢ်ချုးလီၤ. သ့ၣ်ဒ့တပူၤစယီၢ်ကၢ်သိၣ်ချုးချီးချးချုးချီးချးကမ့ၢ်ကၢ်အကျၣ်သၢၣ်,ကၢ်ချုးချုးနူၣ်မ့ၢ်ပဘီးသ့ၣ်ဒ့ဖိလၢအဆံးတဖၣ်နူၣ်လီၤ.

၅၂. **ကၢ်တူာ်ကၢ်ကျိပစံးတၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပယီးသ့ၣ်မုၣ်ဒီးပစုးလီၤဒီး ကၢ်လီၤပျုဝဲတတိၤတတိၤနူၣ်ပစံးလၢကၢ်တူာ်ကၢ်ကျိလီၤ. သ့ၣ်မုၣ်ကျုၢ်တကျိစယီးဒီးစစုးလီၤဖုးဒီးကၢ်တူာ်ကၢ်ကျိလီၤကလဲလ့ၤတက့ၤ.

၅၃. **သ့ၣ်ကၢ်လၢအဂံၢ်လာ်အဂံၢ်ယဲၤပစံးတၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ကလံၤဟဲဘၣ်သ့ၣ်နူၣ်နးနးကလဲာ်ဒီးသ့ၣ်နူၣ်အဂံၢ်ဟဲထိၣ်ကွံာ်ဝဲဒီး ကၢ်ကွံာ်ဝဲနူၣ်ပစံးသ့ၣ်ကၢ်လၢအဂံၢ်လာ်လီၤ. သ့ၣ်တထံးကလံၤဟဲဘၣ်ဒီးကၢ်မးလၢအဂံၢ်လာ်သချုၢ်ကလာ်လီၣ်,ကမ့ၢ်ကၢ်အဂံၢ်တကျုၤဘၣ်ဒီးကၢ်လၢအဂံၢ်လာ်သၢၣ်.

၅၄. **ဖဲာ်တဲာ်တကၢ်ဘၣ်လီၤဆူ** နူၣ် ပစံးတၢ်မ့ၢ်ပဖဲာ်ဝၣ်နူၣ်တဲာ်ဒီးလၢအခံတခီနီးဝဲကၢ်တသ့ဘၣ်နူၣ် ပစံးလၢဖဲာ်တဲာ်တကၢ်ဘၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢအခံတခီနီးဒီးကၢ်တသ့လီၤဆူဝဲလီၤ. ဝၣ်တဘိစဖဲာ်တဲာ်နဲာ်တကၢ်ဘၣ်လဲၣ်.

၅၅. **ဟံၣ်ကၢ်ဒီဖျၣ်ဟံၣ်ကၢ်ဒီတြၢ** နူၣ် မ့ၢ်ပခူၣ်လီၤဟံၣ်ထူၣ်တယိာ်ဘၣ်ဒီးဘၣ်ကလံၤသကူၢ်ထိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လာ်နူၣ်ပစံးလၢဟံၣ်ကၢ်ဒီဖျၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤဟံၣ်တဖျၣ်ခူၣ်လီၤဝဲအပူၤတယိာ်ဘၣ်ဒီးကလံၤဟဲဒီးကၢ်မးသပြူၤကလာ်လီၣ်.

၅၆. **ကၢ်လီၤကပီၤလီၤကဝၤပစံးတၢ်** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖးဒိၣ်ကၢ်ဒီးဖိၣ်အဖိလီၤပျိတၢ်ဖဲနူၣ်တခီညါဒီးပစံးလၢကၢ်လီၤကပီၤလီၤ. သ့ၣ်တထံးကၢ်လီၤကပီၤတၢ်ဖဲနူၣ်တခီညါကဒိၣ်ဝဲးကၢ်တထံးသၢၣ်.

၅၇. **နတီထိၣ်ကၢ်စတလါအခံ** နူၣ်ခဲ ပစံးတၢ်နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကတိၤလီၤ. ပမ့ၢ်လဲၤလၢချံခိၣ်ထိပူၤဒီးပဘၣ်ယိၣ်တလါကစီၣ်ထိၣ်နူၣ်ပစံးအဝဲတဂၤ,နတီထိၣ်ကၢ်စတလါအခံနူၢ်ခဲၢ်ကဘၣ်စိၣ်ဘၣ်ဖုးအဝဲနူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကတိၤလီၤ.

၅၈. **ကဘျါကၢ်ဓၢကဘျါကၢ်ဓၢပစံးတၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်လၢခိဒီးပမ့ၢ်မၤတကဲနူၣ်ဒီးပကူးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤလိာ်ထိၣ်ကသံၣ်လၢသရၣ်ဒီးပစံးဒ်အံၤသရၣ်ဓၢ ဟ့ၣ်ထိၣ်ကၢ်စကသံၣ်ကူးတစဲးစအိၣ်ဘျါကၢ်ဓၢ,တၢ်ကတိၤနူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကတိၤအနါစ့ၤစကီးလီၤ.

၅၉. **လီၤတၢ်လီၤကုပစံးတၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဒီပှၢ်ဝဲၢ်လီၤဖးလိာ်အသးယံာ်ယံာ်ကလဲာ်ဒီး မ့ၢ်ထံၣ်လိာ်ကူၤအသးနူၣ်အသူၣ်ဖှံအသးဖှံ စံၣ်တဲၤတိာ်တဲၤနၢမူနၢဆိုလိာ်အသးနူၣ် ပစံးလၢလီၤကၢ်လီၤကုလီၤ. ပှၤဒီပှၢ်ဝဲၢ်ခံဂၤဟးဖးလိာ်အသးယံာ်ဒီးထံၣ်လိာ်အသးနူၣ်မၤမးဝဲလီၤကၢ်လီၤကုလီၤ. နဲတဂၤနမၤဒီးဖိာ်မုၣ်တဂၤလီၤကၢ်လီၤကုတဘၢးနူၣ်နကွၢ်ဂ့ၤဝဲဓါ,ဒ်ပစံးတၢ်အသိးတၢ်မိၣ်လဲၤအိၣ်သကီးနသးလၢဖိာ်မုၣ်တဂၤနကွၢ်ဂ့ၤဝဲးဓါ.

၆၀. **နလဲၤကၢ်ခဲ,စကမၤကၢ်ခဲ,နစံးဘၣ်ကၢ်သရၣ်ခဲ,နအိၣ်ကၢ်ခဲၣ်,ဆၢကီးဧၣ်.**

၆၁. ပလဲၤတၢ်မ့ၢ်တနံၤကျဲတဘိယီပ**ကတိၤကၢ်တၢ်ဒ်ဖိး ဇှၢ်ကလာ်နဲာ်,တုၤပလဲၤဒီးပကလဲၤကၢ်တစုဃီသပြူး ကလာ်နဲာ်.**

၆၂. **နံၣ်ဘၣ်လီၤဒီးဟဲအိၣ်ကူၤကဒီးကၢ်ယၢနဲာ်ဖဲဓၢ.**

၆၃. **ကအိၣ်ကၢ်တပူၤပူၤသၢၣ်,သရၣ်အိၣ်စ့ၢ်တီးဓါ,က အိၣ်ကၢ်သၢ,ကအိၣ်ကၢ်ဝဲသၢ,** ကအိၣ်ဝဲသၢ,သရၣ်လဲၤဆူလဲၣ်,မ့ကၢ်အအိၣ်လၢဟံၣ်သၢ.

၆၄. သရၣ်ဟဲစ့ၢ်ကီးဓါ. **မ့ၢ်ကၢ်အဟဲလၢခံဓါနဲာ်.**

ကာ်

၁. **တၢ်ကိၢ်တၢ်ကာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီသၣ်ဝံၤလီၤဒီ,မၤဘုတနူၢ်မၤဟုတနူၢ်, ပဒိၣ်မၤကိၢ်မၤဂီၤတၢ်,ပမၤတချူးအိၣ်တချူး,ပဝံၢ်သံလီၤဒီသံ,ပဘၣ်သုးဘၣ်သံၣ်နူၣ်ပစံးလၢတၢ်ကာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢထံကိၢ်ကိၢ်ကာ်လီၤ. ပအိၣ်လၢပျၤနူၣ်ပှၤကညီဘၣ်တၢ်ကာ်လၢစီၤတဲပိၣ်အစိၤနူၣ်ပသ့ၣ်ညါလံပျ်ပျ်ပျ်ပျ်လံ. ပအိၣ်လၢကိၢ်

Digitized by Google

ပယီၤအံၤတၢ်ကိၢ်တၢ်ကၢ်ဒီးပှၤကညီဟးဝဲဆူယွၢ်ဘြၢ်တ နိၤလီၤ. တၢ်လၢတၢ်ဝံၤတၢ်ကၢ်နူၣ်ပှၤကညီပျုဝဲနးကၢ, ပှၤကညီပျုနၢ်သက့တုၤတၢ်ကၢ်ဒီးတဖျၢးဘၣ်.

၂. **တၢ်ကၢ်အိရိၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကသၣ်ဝံၤလီၤဒ်, တၢ်ဆူး တၢ်ဆါကအိၣ်ထိၣ်, သုးမ့ၢ်သံၣ်ဘိကအိၣ်ထိၣ်,တုၤပှၤ ကညီကသံတ့ၢ်ဘၣ်လှၤလၢၢ်ဒီးပစံးလၢတၢ်ကၢ်အိရိၤ လီၤ. ဒီးအိၣ်လၢပမံၤပပှၢ်အကလုၢ်ကထါစံးဝဲဒၣ်,တၢ် ကကၢ်အိရိၤဒီး ကအိၣ်လီၤတဲၢ်ထဲထံဒီးဟိၣ်ခိၣ်စိၤတ စုဒံးစံးဝဲဒၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ဒီး တၢ်ကၢ်တစုလံ, မ့ၢ်ပှၤလံ၈ၢ် မ့ၢ်တပှၤဒံးဘၣ်စၢ်ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်. ဘၣ်တစုစုပဆိက မိၣ်လၢပှၤလံ,ဘၣ်ဆၣ်ဒီး ပှၤကညီအိၣ်ဒံး,ဒီးပှၤကညီ ကကဲတၢ်လၢဒုၣ်ဘုအသိးညၣ်လံၣ်အသိးနူၣ်လီၤ. ပ သးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်,ဒီးတၢ်အကတိၢ် နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလံ၈ၢ်တပှၤဘၣ် ၈ၢ်ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်.

၃. **နိၣ်သဲကၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်တဲၢ်ဖုဒါနိစုညါတခိဒီးအိၣ် တထါမိၤဒီးပမၤထိၣ်ဒီးအဘိဒီးပဝၢ်ထိဝၢ်ချံနူၣ် ပစံး လၢသဲကၢ်လီၤ. ထိတဖၣ်နူၣ်ပဝၢ်လၢနိၣ်ဝၢ်သဲကၢ်လီၤ. သုမၤထိဒီးသုတမၤဘၣ်နိၣ်ဝၢ်သဲကၢ်ဘၣ်. သုကဝၢ်ထိ လၢမနုၤလဲၣ်.

၄. **ကၢ်လၢ်ခိၣ်ကၢ်လၢ်ဒ့** နူၣ် မ့ၢ်ဟံၣ်အဖိလၢ်လၢဟိၣ် ခိၣ်နူၣ် ပစံးလၢကၢ်လၢ်ဒ့တစုစုလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပ စံးလၢကိၢ်လၢ်ဒ့လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကိၢ်ဒ့လီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤလီၤဆူကၢ်လၢ်ဒ့တလိၢ်လိၢ်မ့ၢ်အလဲၤမၤမ နၤလဲၣ်.လဲၤလီၤဆူကၢ်လၢ်ဒ့တဂ့ၤ,နကလီၤတဲၢ်ဘၣ် ဖုးဖိဆံးစိၤ၈ၤ.

၅. **အသံးအကၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဖိကသူဒီးတၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်ဒီး ကျိၣ်ကျဲဒီးကသူထံဒီးတၢ်ညၣ်တဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢကသူ အသံးအကၢ်လီၤ. နမၤကသူတသပၢၤအသံးအကၢ် စုၤကလဲၣ်. ပအိၣ်ကဘျုးအိၣ်ဒ်လဲၣ်. ကသူအသံးအ ကၢ်မ့ၢ်တအိၣ်နၢ်သက့ပကအိၣ်ကၢ်ဒီးအထံအနိနူၣ်နဲၣ်.

၆. **တၢ်သိၣ်ကၢ်ကၢ်မ့ၢ်မနုၤသိၣ်လဲၣ်,တၢ်သိၣ်ကၢ် ကၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ထိၣ်ဒုၣ်အမိၢ်တဖၣ်ပှၤသိၣ်ဝဲကၢ်ကၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစု စုပစံးလၢအပှၤသိၣ်ကၢ်ကၢ်လီၤ. ထိၣ်ဒုၣ် ပှၤသိၣ်ကၢ်ကၢ်နူၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်ယ့အိၣ်အဆၣ်သၢၣ်.

၇. **ကၢ်ကၢ်ကံကံ** နူၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်တဖၣ်နူၣ်ပမ့ၢ်တိၢ်ဒီးကိး ဝဲကၢ်ကၢ်လီၤ. ဘိၣ်သအိၣ်အုၣ်ထွံၣ်တဒုကိးသကၢ်က လၢ်ဒီးဘိၣ်ဝဲ,ကမ့ၢ်ကၢ်အသံတ့ၢ်သၢၣ်. ထွံၣ်တဒုအက စၢ်တိၢ်ဒီးကိးမးကၢ်ကၢ်,ဘူးကၢ်ဒီးကသံသၢၣ်.

၈. **တၢ်အဘျုးအဖိုၣ်** နူၣ်ပှၤကညီဒ်လီၤဝဲလၢတၢ်အသံး အကၢ်လီၤ. ပှၤကညီမၤမ့ၢ်မၤဘုး, မၤသရဲသခး, ဘါ တၢ်ဝှာ်တၢ်ဂီၤလၢပျၢၤလံၤလံၤနူၣ် တထံၣ်ဘၣ်အသံးအ ကၢ်နိတမံၤဘၣ်. မၤကစၢ်ယွၤသးကညီၤပှၤဒီးဟ်လီၤ

နူၢ်ပတၢ်အိၣ်တၢ်အိအကလုၢ်ကလုၢ်,ဒီးမ့ၢ်ဒီးလါဒီးထံ ဒီးမှၣ်ဒီး ပထံၣ်ဘၣ်အသံးအကၢ်ထဲကစၢ်ယွၤမၤဝဲနူၣ် စိၤလီၤ. မ့မ့ၢ်ပဘါတၢ်ဂၤတဖၣ်နူၣ်ပတထံၣ်ဘၣ်အသံး အကၢ်နိတမံၤဘၣ်. နမၤနမိၢ်သနိနပၢ်သနိနူၣ်နထံၣ် အသံးအကၢ်လၢမနုၤတမံၤလဲၣ်. နဘါတၢ်ဝှာ်တၢ်ဂီၤနူၣ် နထံၣ်ဘၣ်အသိုးအကၢ်လၢမနုၤတမံၤလဲၣ် နတထံၣ် ဘၣ်အသံးအကၢ်လၢတၢ်နိတမံၤဘၣ်. နတအိၣ်ဘၣ် ဘၣ်အသံးအကၢ်ဘၣ်နူၣ်ဆိကမိၣ်တက့ၢ်. မ့မ့ၢ်ပဘါက စၢ်ယွၤနူၣ် ပထံၣ်ဘၣ်အသံးအကၢ်အါမးလီၤ.

၉. **လၢပဖိသၣ်ဒံးနူၣ်တၢ်ကၢ်လံတစုလံ,** ပသ့ၣ်ကုသး ပှၢ်စံးဝဲတၢ်ကကၢ်ဒံးဆူညါလၢအနးဒံးလီၤ. ဆူညါနူၣ် တၢ်ကကၢ်အိရိၤဒီးကအိၣ်လီၤတဲၢ်ထဲထံဒီးဟိၣ်ခိၣ်လီၤ စံးဝဲဒၣ်, မ့ၢ်တၢ်အကၢ်အခါခဲလဲၣ်ခဲလဲၣ်ပသးပှၢ်တသ့ၣ် ညါစကီးဘၣ်.မ့ၢ်တၢ်ကကၢ်လၢစိၤပၤကအိၣ်ဖှိၣ်လၢရှ့ၣ် တကူၣ်ဒီးသနူၣ်ကခးချံၣ်နူၣ်၈ၢ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲဘၣ်. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်ပှၤကညီလီၤတစိၤတၢ်ကၢ်တစု,လီၤ တ စိၤတၢ်ကၢ်တစုလီၤစံးဝဲဒၣ်,ခဲကနံၣ်အံၤပှၤအဲကလံးအ ပဒိၣ်မ့ၢ်တဟဲပၢဘၣ်ကိၢ်ပယီၤတမံၤ, တၢ်ကၢ်ကဒီးလံ ကၢ်တစုသၢၣ်, မ့ၢ်လၢကစၢ်ယွၤအစိအကမီၤဒီးပှၤအဲက လံးပဒိၣ်ပၢဘၣ်ကူၤကိၢ်ပယီၤဒီး ပှၤလၢစံၣ်တဲၤတဲလီၤ ကစၢ်ယွၤအကလုၢ်အကထါဒီး သရၣ်သမါအိၣ်ထိၣ်ဝဲ လၢမၤမ့ာ်မၤယ့တၢ်ဒီး တၢ်တကၢ်ဘၣ်ဝဲလီၤ. မ့မ့ၢ်လၢ ခဲလၢပျၢၤနူၣ်တလိၢ်လိၢ်တၢ်ကၢ်တစု,တလိၢ်လိၢ်တၢ်ကၢ် တစုထိဘိလီၤ. ဖဲဒၣ်ပမိၢ်ပပၢ်ပဖံပဖုအစိၤနူၣ်တၢ်ကၢ် တ့ၢ်သၢကဒၢလီၤ. တၢ်ကၢ်မိၢ်လိၢ်တစု တၢ်ကၢ်ပိၣ်ခွါး တစု,တၢ်ကၢ်တဲၣ်ပိၣ်တစု,သၢစုညါလီၤ. လၢအဂံၢ်ခိၣ် နူၣ်အိၣ်ဒံးလၢအအါဒံးပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၁၀. ပှၤအဲကလံးအပဒိၣ်မ့ၢ်တဟဲဒုးဘၣ်ကိၢ်ပယီၤတ မံၤ,ပှၤပယီၤအပဒိၣ်တဖၣ်ကခံၣ်ဒုးကိၢ်ယွၢ်ဘြၢ်နူၣ်မ့မ့ၢ် ပဖဲဒၣ်တဖၣ်ဘၣ်ခါးတဘၣ်ခါး **ပဘၣ်တၢ်ကိၢ်တၢ် ကၢ်,** ဒီးပသံအုၣ်သံကျၣ်လံလၢပှ့ၢ်လၢ်ကျါ,ခဲကနံၣ် အံၤပယံလီၤလဲလံကၢ်သၢ. လၢတၢ်ကၢ်ပိၣ်ခွါးနူၣ်ပှၤ ကညီတဖၣ်ဝံနူၢ်သုးဖိအဟုဒီးသုးဖိတဒုးအိၣ်ကူၤဘၣ် အိၤနူၣ်ဝံၢ်သံလီၤဒ်လၢတၢ်ခဲခိၣ်ခဲကျါလီၤ,ပသး ပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၁၁. **မၢကိၢ်မၢကၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်ပပှၢ်မၢဆူၣ်မၢကနိပှၤဒီး မၢတခိပၢ်ဒူအသးတခိ,မၢတခိတိၢ်တၢ်တခိမၢတခိ စၢတၢ်တခိဒီးပစံးလၢမၢကိၢ်မၢကၢ်ပှၤလီၤ. တလၢၤတ ဖၣ်မၢကိၢ်မၢကၢ်ပှၤကညီတဘၢးနူၣ် ဘၣ်စုးတပှၢ်တၢ် ဒီးပှၤအဲကလံးဖိကီးစကွၢ်မၤဝဲတပှဲလဲၣ်. ပှၤတဂၤအိၣ် တဂၤဒီးမၢကိၢ်မၢကၢ်ဝဲတဘၢးနူၣ်မ့ၢ်အတၢ်မၤက ပှဲၤစကီး၈ါ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢမၢကိၢ်မၢဂီၤလီၤ.

Digitized by Google

၁၂. **အၢနၣ်ကၢ်သံ** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအအၢတဖၣ်မၤတၢ်
အါဒီး ပဝံသးစူၤမ့ၢ်တကဲဘၣ်,ပမ့ၢ်ကမၤဆၢအီၤ တမံၤ
မံၤဒီးပစံးအီၤလၢနမၤမှၤအၢနၣ်ကၢ်သံလဲၣ်.ဒ်နှၣ်လီၤ.
ပှၤတဂၤဟ့ၣ်တၢ်အၢနၣ်ကၢ်သံ,ပကခိးဖိၣ်ကၢ်တဘိနဲၣ်,
နမၤတ့ၢ်မှၤအၢနၣ်ကၢ်သံမ့ၢ်စပျံၤနၤဆါကီၢ်တံၢ်ဧါ.
နမၤတ့ၢ်မှၤအၢနၣ်ကၢ်သံမ့ၢ်စတီၢ်နၤတဘူၣ်ဘၣ်ဧါ. ထွံၣ်
တဒုအိၣ်တ့ၢ်လီၤဆီအၢနၣ်ကၢ်သံ,တီၢ်သံကွံာ်တ့ၢ်နဲၣ်, ပ
ကတိၤတၢ်တုၤပစံးအၢနၣ်ကၢ်သံနှၣ် ပဝံသးစူၤတၢ်တ
ကဲလၢၤဘၣ်,မ့ၢ်ယၢ်ပကတီၢ်တၢ်,မ့ၢ်ယၢ်ပကထိတၢ်ဒီး
ပစံးလၢအၢနၣ်ကၢ်သံဒ်နှၣ်ယၢ်.

၁၃. **နံၤကၢ်ကၢ်နံၤကဲၢ်ကဲၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီနံၤသိၣ်
လၢပယ့ၣ်လၢအကိၣ်ယှၢ်ပှၤကပၢၢ်လၢဒီး ပစံးလၢနံၤ
ကၢ်ကၢ်လီၤ. ပသးပှၢ်တဂၤစံၣ်တဲၤတၢ်ဒီးနံၤဒၣ်အတၢ်
ကၢ်ကၢ်, ကၢ်ကၢ်,နနၢ်ဟူကီးဧါ. ပှၤတဖၣ်စံၣ်တဲၤမ
နၤနံၤကၢ်ကၢ်, ကၢ်ကၢ်နှၣ်လဲၣ်ပကလဲၤကနၣ်စကီး
ကၢ်ဧဲ.

၁၄. **တၢ်ကၢ်ဆီရိၤ,** ပှၤကညီနှၢ်အမါလၢပှၤမံၤ, ပစံၣ်
တဲၤမတၢတဂၤလၢပျၢၤတဂၤတၢ်ကၢ်ဒီးမၢအဖိခွါလဲၤ ဖဲး
ခူသူၣ်လၢပှၢ်မုၢ်ကနၢဒီးအဖိခွါနှၣ်လဲၤဖဲးဝဲဒၣ်လီၤ. နံၣ်
ဘၣ်လီၤနှၣ်သုးမုၢ်လဲၤသတးဒီး ပှၤကညီယ့ၢ်မံ့ဟးဖျိးမး
တကူၢ်သ့ၣ်လီၤ. ဒီးပမုၢ်ကနီၤတဂၤယ့ၢ်ယ့ၢ်ဒီးဟးဖျိး
လီၤမးဝဲဆူဘးနှၣ်လီၤ. တအိၣ်ဘၣ်မ့ၤတအိၣ်ဘၣ်
ထံဒီးယဲၤမးဝဲဒ်သိးဒီးစိးဘံၣ်ခွံၣ်နါလီၤ. ဒီးမတၢ
တဂၤဖိၣ်ခွါလၢအဖဲးခုးတဂၤနှၣ်လဲၤဟးဒီးထံၣ်လၢတၢ်
အလီၢ်ဘိးအိၣ်ဆွဲၣ်လၢထံဖိခံတပူၤစီၣ်စီၣ်လီၤကၢ်လၢ
ပှၤကညီလီၤ. ဒီးလဲၤယိၢ်ထီဖိၣ် ဝဲဒၣ်အလီၢ်လၢ ထံဖိခံ
တၢ်အီပူၤနှၣ်ကြူၤကြူၤလီၤ. ဖိၣ်ဖိၣ်ဝဲဒီးနၢ်ဟူလၢဖိၣ်
မုၣ်နှၣ်ဟိၣ်ထုကဖၣ်မးတၢ်လၢလၢၢ်ခိၣ်ရဲၣ်ရဲၣ်လီၤ. မ
တၢတဂၤ ဖိၣ်ခွါယါဖုးအီၤသဟဲးကလၢ်ဒီးဖုးလီၤသ
လ့ၣ်ဝဲဆူလံၢၢ်ခိၣ်ထံးနှၣ်လီၤ. ဖိၣ်ခွါနှၣ်လဲၤယိၤကွၢ် ဒီး
ကွၢ်ဝဲမ့ၢ်လၢအမုၣ်ကနီၤအနၢ်ဒီး ထိၣ်သိဒ်းခီၤလီၤ.ဟဲ
ကွၤဖှၣ်ကွၤဝဲဆူအဒဲပူၤဒီးဒုးအိၣ်ကွၤဝဲအမှၤတစဲးဖိ
တစဲးဖိခီၤလီၤ. မ့ၢ်အဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်, ဘၣ်ယိၣ်ဝဲလၢအတၢ်
တအိၣ်ဘၣ်မ့ၤယံာ်တ့ၢ်နှၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဖုးမှၤဒီးကသံဘၣ်ဖုး
လီၤ. ယံာ်ယံာ်ဒီးဒီးဘိၣ်ထိၣ်သိထိၣ်ကွၤဝဲဒ်လီၢ်လီၢ်
လီၤ. ဖိၣ်ခွါနှၣ်အတၢ်သါဘၣ်အီၤဒီးအဝဲဓိၢ်သါဘၣ်ဆၢ
စ့ၢ်ကီးလီၤ. အိၣ်ယုၣ်ဝဲခံဂၤနှၣ်ဒီးအဖိအိၣ်ဝဲတဂၤ
လီၤ. တၢ်မုာ်ကွၤဂ့ၤကွၤနံၣ်ဘၣ်လီၤဒီးမတၢတဂၤဖိၣ်
ခွါနှၣ် ဟဲကွၤယုၤကွၤအမါ,ဒီးအဖိနှၣ်ဆူဟံၣ်ဒိၣ်
လီၤ. ဒီးပှၤဂၤဟဲကွၢ်ကီအဖိ,ဒီးအမါနှၣ်ဟံၣ်ယၢၣ်ယံး
ယီယၢၣ်ယံးမးလီၤ. အဝဲတဟံၣ်တဟဲကွၢ်ကီဘၣ်ဝဲ
ဘၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်,ယဲဒၣ်စဖိခွါအိၣ်စ့ၢ်ကီးစကလဲၤကွၢ် ကီ
ဘၣ်. ဒီးမၢအဖိခွါလဲၤဖဲးခူသူၣ်ဒ်နှၣ်သိးလီၤ. အဖိခွါ
နှၣ်လဲၤဖဲးဒီးလဲၤလူၤပမံၤမုၣ်နှၣ်နှၢ်ဝဲလၢအမါလီၤ. ပမံၤ
မုၣ်နှၣ်ဒၢဘၣ်အမ့ၢ်အလါဒီးဆံးစါဒီးအဝဲၤစိုၤအဟံၣ်
လီၢ်နှၣ်တလီၤဘၣ်စံးဝဲဒၣ်,ယံာ်ယံာ်ဒီးမတၢတဂၤနှၣ်စံး
ဘၣ်အမါပမံၤမုၣ်နှၣ်,စကကွၤအိၣ်နှၢ်ပသးပှၢ်လၢဟံၣ်
ဒိၣ်တဘိတကွၢ်. စစိုၤနဟံၣ်လီၢ်တလီၤထိၣ်ဘၣ်. ကွၤ
ပူၤဒီးပမံၤမုၣ်ပျံၤလၢပှၤကညီကဟဲအိၣ်ဘၣ်ဖုးအီၤနှၣ်
ဒီးအ့ၣ်တဲၢ်လီၤအဖိနှၣ်အဒုဒီး သံဝဲလၢအဝဲၤလီၢ်ခံနှၣ်
လီၤ.အဝဲၤဟဲကွၤတုၤဒီးပသးပှၢ်လၢအကွၢ်ပဟုးသ့နှၣ်
ဒီးအလီၢ်သံတ့ၢ်ယဲးယဲးလီၤ. ဒီးကတၢၢ်ဝဲလီၤ.

၁၅. **ပကၢ်မ့ၢ်ပကဲၢ်** အဆိလီၤ. ပကဲၢ်ကွံာ်ပကၢ်ကွံာ်
ချံအခိၣ်နှၣ်မ့ၢ်ပပဒုၣ်ကွံာ်လၢၢ်ဓိၤလ့ဓိၤလၢပလဲၤတၢ်
လၢချံနှၣ် ပစံးလၢပပကဲၢ်ကွံာ်ပကၢ်ကွံာ်ချံအခိၣ်လီၤ.
ချံကဘၣ်ဒိဒီးလၢၢ်,ပကဲၢ်ကွံာ်ပကၢ်ကွံာ်ချံအခိၣ်တကွၢ်.

၁၆. **တၢ်ဝံၤတၢ်ကၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ခူဟးဂီၤဝ့ၢ်ဟးဂီၤ,သုးလဲၤ
သံၣ်လဲၤနး,ဒီးတၢ်သၣ်ဝံၤလီၤဒိအိၣ်အါသတးဒီးတၢ်ခဲ
လၢာ်နှၣ်ပကီးအမံၤလၢတၢ်ကၢ်ဒီးတၢ်ဝံၤတၢ်ကၢ်ဒ်နှၣ်
လီၤ.

၁၇. **ဆူးကၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ပလဲၤဆူးထိၣ်ပှၤခူပှၤဝ့ၢ်လၢမ့ၣ်အှ
ဒီးအဝဲသ့ၣ်တထံၣ်နှၢ်ကွၤဘၣ်အတၢ်အိၣ်တၢ်အီဘၣ် ဒီး
ကဲဝဲလၢပဆူးကၢ်အဝ့ၢ်လၢမ့ၣ်အသိးလီၤ. မ့ၢ်မ့ၣ်
အှအိၣ်တၢ်သတးဒီးတၢ်ကၢ်အိၣ်ထိၣ်လၢဝ့ၢ်နှၣ်လီၤ.

၁၈. **သုံးတၢ်လၢကၢ်လၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ဟိၣ်ခိၣ်အံၤဧါ. မ့ၢ်
ဟိၣ်ခိၣ်အံၤလီၤ.

၁၉. ဟူဘၣ်လၢပဒိၣ်နၢ်ဒီး
ပဒိၣ်အသးဒိၣ်ထိၣ်လီၤ
ပှၤအမၤသံတၢ်တဖၣ်
မၤစၢ်မၤကျၢၤယၢ်ဝဲဒၣ်
ပဒိၣ်အသးဒိၣ်ထိၣ်ဒီး
မၤစၢ်မၤကျၢၤဝဲဝံၤဒီး
ခီထိၣ်သုးမုၢ်သံၣ်ဘိလီၤ
ဆူးကၢ်ဝ့ၢ်လၢမ့ၣ်အှလီၤ.

၂၀. မ့မ့ၢ်ခဲကနံၣ်အံၤပစူၢ်ပနၢ်တသ့ဒ်းဘၣ်, **ပတထံၣ်
ဒ်းဘၣ်အသံးအကၢ်** နီတပူၤဘၣ်,တုၤပထံၣ်စီၣ်ဝဲၤ
ကဲၤဒီးပကစူၢ်ပကနၢ်,ပကဘူၣ်ပကဘါအီၤကိးဒ်ကိးဂၤ
ဒဲးလီၤ.

၂၁. **တအိၣ်ဘၣ်အၢနၣ်ကၢ်သံ** ဘၣ်. စခိၣ်တမံၤတ
သါစ့ၢ်ကီးဘၣ်အၢနၣ်ကၢ်သံဘၣ်. ဆါနးစၢၢ်ထဲစကိၢ်
တဘိအံၤလီၤ. စအိၣ်အိၣ်မ့ၤတဒုတဝံၣ်စ့ၢ်ကီးဘၣ်အၢ
နၣ်ကၢ်သံဘၣ်. ဝံၣ်ထဲထံတမံၤလီၤ.

၂၂. ပှၤတဂၤမ့ၢ်အတၤနှၢ်တ့ၢ်လီၤယၤတဒုဒ်နှၣ်,**အၢနၣ်
တကၢ်သံစကမၤကွၢ်တဘိနဲၣ်. အၢနၣ်တကၢ်သံ** န

Digitized by Google

ကဆူဉ်သမိးဆံးဆူဉ်လဲဉ်. သံမ့ၢ်သံအၢနၢ်တကာ်သံစ
ကမၢကွၢ်တထံဉ်စဲတၢ်အံၤဧၣ်.
၂၃. **ပကာ်** နူဉ်မ့ၢ်ပကဲာ်အဆိလီၤ. သကဲာ်အဆိမ့ၢ်သ
ကာ်,သကံၢ်အဆိမ့ၢ်သကာ်,ထွံဉ်ကိးသကာ်ကလာ်.

ကား

၁. **ကပီၤကားအလုၤ** နူဉ်မ့ၢ်မၤအဒၢလၢအလုၤနူဉ်ဒီးပ
စံးလၢ ကပီၤကားအလုၤလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢက
ပီၤစၢၢ်အလုၤလီၤ. လၢတၢ်ယီၤခါနူဉ်ပကွၢ်တၢ်လၢဂီၤဒီး
ကပီၤကားအလုၤလၢသ့ဉ်စရူဝဉ်စရူအလီၤနူဉ်ဖျါမးဝါ
ဟၢဉ်ကလာ်,နကွၢ်ကၢ်နူဉ်စဲ,ကပီၤကားအလုၤလၢနိဉ်နိဉ်
နိဉ်ကျါ,သ့ဉ်ခံဝဉ်လီၤနူဉ်အါကၢ.

တၢ်သၢနံၤလဲၤကပီၤကား
တၢ်ယံၤတၢ်ဘူးတသ့ဉ်ညါ

၂. **ကားတိၢ်ဂီၤပြါကဒံခိၤနိသိးဒီးတိဉ်ကၢ်တသံးတသံး**
နူဉ်ပကိးလၢကားလီၤ. ကားတိၢ်နူဉ်တဘ့ဉ်ဒီးပစံးလၢတ
ကားလီၤ.ကားတိၢ်နူဉ်လွံၢ်ကားခိၢ်အိဉ်,သၢကားခိဉ်အိဉ်,အိဉ်
အါကၢ,တၢ်ဒ်းတကဒ်ဉ်တကားတကဒ်ဉ်တကားလၢ
ဖွါပူၤနူဉ်ပပူၤဒ်နူဉ်လီၤ.
၃. **ကားယား** နူဉ်မ့ၢ်တဟိဉ်အဆိလီၤ. ပှၤလၢအဂံၢ်ဆူဉ်
ဘါဆူဉ်တဖဉ်နူဉ် ပစံးလၢအိဉ်ဒီးတဟိဉ်ကားယားလီၤ.
ပှၤတဂၤတဟိဉ်ကားယားဆူဉ်ဘဉ်စဲဉ်,ထုးသ့ဉ်ထုးဝဉ်
တကျိတကျိဒိဉ်ကၢ, နဲဒဉ်နတဟိဉ်ကားယားဆူဉ်ဒံး, န
ဟဲယိးထိဉ်ကၢ်သ့ဉ်တကျိစဲဉ်, ယဲတဂၤစနိၢ်ဆံးဒီးစ တ
ဟိဉ်ကားယားတအိဉ်ဘဉ်. စဝံတၢ်ယိးတၢ်နှၢ်ပျာ်နီတ စဲး
လဲဉ်.
၄. **ကားလး** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်အိဉ်တံာ်ပမဲာ်ညါတမံၤမံၤ, ပှၤ
ကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,သ့ဉ်ဒ့ဝဉ်ဒ့မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဖဲနၤတမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, မသး
ဒ်ကဟးကွံာ်တစဲးစဲး,တဟးကွံာ်တစဲးစဲး,ဝးတစဲးစဲး ဒီး
နီးပမဲာ်ညါနူဉ်ပစံးလၢတၢ်အိဉ်လၢပမဲာ်ညါကားလးကား
လးလီၤ. ပှၤတဂၤအိဉ်လၢစမဲာ်ညါကားလးကားလး, လဲၤ
ခီၢ်တလဲၤ,ပဒ့ဉ်စကျဲခီၢ်တပဒ့ဉ်,ဘဉ်မနၤလဲဉ်.
သ့ဉ်ဒ့တဒ့နီးစမဲာ်ညါကားလးကားလး,စပဲာ်တးတူာ်ပြး
စကီးလီၤ.
၅. **ကားဒ်ဉ်ဖိဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤမိဉ်လမွဲဉ်ဖိစံးဖဲလီၤ. လၢတ
ဖဲဉ်ပူၤအံၤ ပတနၢ်ဟူဘဉ်.
၆. **ကားကုဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ထိဉ်တကလုာ်လၢပဘဉ်ဒၢအီၤ နူဉ်
မၤသးဒ်ထိဉ်လွံၢ်အသိးနူဉ်ပစံးလၢကားကုဉ်ဒီးတစု
စုပစံးလၢထိဉ်ကားကုဉ်လီၤ. ကားကုဉ်နူဉ်ပမ့ၢ်ဘုဉ်ဒီး
ပမၤထိဉ်နှၢ်ဒီး အဒဲဖးထိတဖျာဉ်ဒီးဒံဉ်ဖဲဖိဖဲလၢဒဲပူၤ
နူဉ်ဒီးအါထိဉ်ဂီၢ်ထိဉ်,ဂ့ၤထိဉ်ပသီထိဉ်ဖဲလၢဒဲပူၤနူဉ်
လီၤ ထိဉ်ကားကုဉ်နူဉ်ပဘုဉ်ဒီးဂ့ၤထိဉ်ချသမိး.
၇. **ကားကုဉ်သ့ဉ်တကလုာ်လၢပသူဉ်ဒၢ နူဉ်အဖိနၢမှ ဒီး**
ပစံးလၢကားကုဉ်စကီးမးလဲဉ်. သ့ဉ်တကလုာ်နူဉ်ပကိး
လၢကားကုဉ်နူဉ်အသဉ်နူဉ်ဖိသဉ်အိဉ်လိာ်ကွဲဒီးအသဉ်
နူဉ်ကံးဖဉ်ရုံးမးလဲဉ်.
၈. **ကားကျဲ** နူဉ်မ့ၢ်တလၢၤနိၢ်ကိးဝဲညဉ်တကလုာ်လီၤ.
၉. **ကားထိ** နူဉ် မ့ၢ်ပဃုဃာ်ဝဉ်လၢပမၢထိနူဉ်ပစံးလၢ
ပကားထိလီၤ. ပကားထိနူဉ်မ့ၢ်ပဃုထိလီၤ. ကားနှၢ်ယၤ
လၢထိတထိတကုၢ်စကပဒၢးထိဉ်တၢ်ဒီးတၢ်လဉ်စက
လဲၤဆါ,ထိတထိနူဉ်ပကားတပနာ်ဒီးဝံၤလီၤ.
၁၀. **ကားထိဉ်** နူဉ်မ့ၢ်ပဘျုးဝ့ၤပီၤတၢ်ကံးညာ်လၢတူၤ
ပၤလီၤနူဉ်ပစံးလၢပကားထိဉ်တၢ်ကံးညာ်လီၤ. မ့ၢ်ပတၢ
ကားထိဉ်တၢ်ကံးညာ်လၢတူၤပၤလီၤတဖဉ်နူဉ်လဲဉ်,တၢ်
ကံးညာ်နူဉ်မ့ၢ်စကားထိဉ်မုၤလဉ်.
၁၁. **ကဃုၤဖဉ်ကား** နူဉ်မ့ၢ်လဲၤတၢ်လၢအစုစုခိဉ်ခိဉ်, ခိဉ်
ခိဉ်ခံခံ,မှိဉ်မှိဉ်တဖဉ်နူဉ်ပစံးလၢအကားလီၤ. ကဃုၤဖဉ်
တဒ့ကားမးလၢသ့ဉ်ခံမှိဉ်မှိဉ်,နကွၢ်နူဉ်စဲဉ်.
၁၂. တၢ်မ့ၢ်အိဉ်ခဲလၢာ်တဖဉ်နူဉ်တုၤအဒိဉ်ထိဉ်ဒီးစွါဖဲ
နူဉ်ပစံးလၢ **အကား** လီၤ. နိဉ်ကားဘၢဘုနူဉ်ထဲးကွံာ်တ
ကုၢ်. လှၢ်ခိၤဒံခိၤကားထိဉ်ဆူသပိၢ်ခံသပိၢ်လီၤနူဉ်သဉ်
ဝါမးလီၤ.
၁၃. **ကားကိာ်ကားယိၢ်** နူဉ်မ့ၢ်ပှၤလၢကတိၤကြိတၢ်လၢ
အတယးဝဲတဖဉ်နူဉ်ပစံးလၢကားအကိာ်လီၤ. ပှၤတဂၤ
တသ့ဉ်ညါတၢ်နီတမံၤဒီးနါစိၤကားအကိာ်တမံၤလီၤ. ပှၤ
တဂၤကားအကိာ်,စံးဝဲလၢသရဉ်လဲၤတၢ်ကဟဲကူၤမ
ဆါအံၤလီၤ,စံးဝဲဒဉ်, မ့ၢ်သရဉ်ဟဲကူၤဓါတဟဲကူၤဓါ
တသ့ဉ်ညါဘဉ်ဝဲဘဉ်. မးကားကြိကြိအကိာ်လီၤ.
၁၄. **ထုကၢ်ထုကား** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်သဘံဘုဉ်လၢအဂိာ်ကဲး
ကိးလိာ်အသးဒီးအနါစုၤကဲလၢအခိဉ်ထံး,အခိဉ်ထံး
ကဲလၢအနါစုၤ,တဘဉ်လိာ်ဘဉ်,တၢ်တၢ်တၢ်တီၤနူဉ်ပ စံး
လၢထုကားလီၤ. သ့ဉ်ယံဉ်တဖဉ်အါကဲာ်ဆိးဒီးထုကား
လိာ်မးအသးသဖးကလာ်လဲဉ်.
၁၅. **ဟုးကားသးကား** နူဉ် မ့ၢ်ဖိသဉ်အဟၢဖၢဆါလၢ အံဉ်
ဟဲထိဉ်ပထုးပယဲၤဟ်ညီၢ်ကလာ်နူဉ်ပကိးလၢအဟုးကား
လီၤ. ပှၤဆံးတဂၤအဟုးကားဒီးဟိဉ်နးသမိး,ဖိသဉ်အ
ဟုးကားနူဉ်အပှံာ်ပကံးအသးဒီးအဟၢဖၢကိၤဒီးအအံဉ်
ထိဉ်တင့ၤဘဉ်.
၁၆. **ဝဉ်ကား** နူဉ်မ့ၢ်လီၤက်လၢအမ့ၢ်ကအိဉ်တစဲးစဲးတ
ကလုာ်နူဉ်ပကိးလၢဝဉ်ကားလီၤ. ဝဉ်ကားနူဉ်အနါစုၤဘံ
လိာ်အသးဒ်သ့ဉ်ယံဉ်အသိးဒီးပကိးလၢဝဉ်ကားမုၤလဉ်.
၁၇. **ကားထါ** နူဉ်မ့ၢ်ပအိဉ်မုၤဘဉ်အမိပှံၤအိဉ်ပကိာ်
ပူၤနူဉ်ဒီးပစံးလၢကားထါလီၤ. ပှၤတဂၤအိဉ်မးမုၤကား

Digitized by Google

ထါကးထါ,စကွ်ါတဘၣ်ဘၣ်စဲာ်ဘၣ်.

၁၈. **ကးဃာ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်စဲးဘူးကိၢ်ဃှဃာ်နူၣ်ဒီးပကိး လၢကးဃာ်လီၤ. စကျုးလီၤစခိၣ်ပှၤလိၢ်လၢကသံၣ်ဒီး ကးဃာ်မး အသးဃါမနုၤလဲၣ်.

၁၉. **ကးလုၣ်ဖိ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီဘံကွးလုၣ်လၢအစုမ့ၢ် လီၤနူၣ်ဒီးဟ့ၣ်လီၤဝဲနူၣ်ကဲထိၣ်လၢအကွီၤဒီးသမူဝဲနူၣ် ပကိးလၢကးလုၣ်ဖိလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပဘျုး လုၣ်ဖိလီၤ. ပှၤကညီအညၣ်မ့ၢ်ဂိၢ်ဒီးတလၢၤကးနူၢ်အီၤ လၢလုၣ်ဖိလီၤ.

၂၀. **ကးထိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပကျုးထိၣ်စးခိလၢသ့ၣ်ကပၤနူၣ် ပစံးလၢပကးထိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပဒိၣ်ကးထိၣ်လံာ်ရူလၢ ဖှါအထူၣ်လီၤ.

၂၁. **ကးလပါ** နူၣ်မ့ၢ်ချုးဖၣ်ချုးတကလှာ် လီၤက်လၢ ချုး ဒီၢ်တလီၤက်, အိၣ်လၢပိၣ်လဲၣ်ပှၤလီၤ. ပယီၤကိး လၢလံးကှီးလီၤ. ဒီးပှၤကညီကိးလၢချုးဖၣ်ဒီးတလၢၤ နီၢ်ကိးလၢကးလပါလီၤ. ဒီးပှၤကညီကိးဖိာ်ထွဲတလၢၤ နီၢ်အခံလၢကးလပါလီၤ.

၂၂. **တီးတၢ်တီးကး** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဃံၣ်ထိၣ်ဘံသ့ၣ်ဝးတ တြီးတဝီခံဝီသၢဝီ,ကတၢၢ်သ့ၣ်ဒီထံးညါဒီးပစံးလၢသ့ၣ် ဃံၣ်ဘံသ့ၣ်ကီးကံၢ်ကီးကးလီၤ.သ့ၣ်ဃံၣ်တဘိဘံမး သ့ၣ်တထံးကီးကးကီးကး, ကတၢၢ်သ့ၣ်တထံးညါလီၤ. ဒီးချၣ်ထိၣ်ဘံသ့ၣ်နူၣ် ပစံးလၢချၣ်ဘံသ့ၣ် ကီးတံၢ်ကီး ကးလီၤ.

၂၃. ပှၤတဂၤသါကထ့သကွီၣ်တဒ **ကီးတံၢ်တီးကး,** ဟိကရှဒ်ချၣ်ထိၣ်ဘံသ့ၣ်အသိး, ပှၤကညီထ့သကွီၣ် နီၣ်တြၤ,ရိၢ်စိၤရာ်စိၤနူၣ်မၤသးဟိကရှဒီးဆ့ါနူၣ် မ့ၢ်မၤ သးဒ်တၢ်မ့ၢ်ကးတၢ်ဘီးကး,ဒ်သ့ၣ်ဃံၣ်ဝၣ်စၢဘံသ့ၣ် ဘံဝၣ်အသိးဒီး ပစံးလၢမၤအသးကီးကံၢ်ကီးကးလီၤ. နတ့သကွီၣ်တဒနူၣ်မၤသးဒ်ချၣ်ထိၣ်ဘံသ့ၣ်အသိးကီး ကံၢ်ကီးကးစကွ်ါတဂ့ၤဘၣ်.

၂၄. **ထ့ကး** နူၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တ့ၤမဲထိၣ်ဘူး လိာ်အသးအထံးဒီးအဂံၢ်နူၣ် ဂိာ်လိာ်အသးဒ်ပထ့တၢ် အသိးတံၢ်သဘံၣ်ဒီးပစံးလၢထ့ကးလိာ်အသးလီၤ. ဟိၣ်ခိၣ်တပူၤစရူၣ်တနာ်ဘၣ်. သ့ၣ်ဂံၢ်ထ့ကးလိာ်အသး လၢဟိၣ်ခိၣ်လာ်တကထၢ, ဒီးဝၣ်ကလှၤစိၤနူၣ် အခိၣ် အိၣ်ဘူးလိာ်အသးပစံးလၢအခိၣ်ထံကးအသးလီၤ. က လှၤစိၤနူၣ်မဲထိၣ်ဖှိၣ်ဒီးတံၢ်ဝဲဒီးအဂံၢ်နူၣ်ထ့ကးအသး လီၤ.

ကလှၤစိၤအခိၣ်ထ့ကး

ပှိၢ်ဒီးစိၤသ့တနှၢ်မါ

၂၅. **စရိၤကီးကး** နူၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်စကူၢ်ဒီးအဂံၢ်ဟဲထိၣ်မ့ၢ် ဂ့ၤ,သ့ၣ်ကၢ်တတ့ၤလီၤဘၣ်ဒီးအဒတမျိထိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံး လၢစရိၤကီးကးလီၤ. ပှၤတဂၤကူာ်ခုးတလိၢ်မၤမနုၤအ သးစရိၤကီးကး, တတ့ၤလီၤတီၤလီၤလဲၣ်,မ့ၣ်အူအိၣ် ဖၣ်ဆါလဲးဘၣ်ကသ့ဓါ. သ့ၣ်တထံးစကူၢ်ဒီးအဂံၢ်ဟဲ ထိၣ်ဒီးစခ့ထိၣ်မးအသးစရိၤကီးကးလီၤ.

၂၆. **ကယူၤဖၣ်ကးလၢသ့ၣ်ခံ** နူၣ်မ့ၢ်ကယူၤဖၣ်စံၣ်လၢ သ့ၣ်ဒုခိၣ်တစုစုသ့ၣ်ဒုလာ်တစုစုဒီးပစံးလၢကယူၤဖၣ် ကးလီၤ. ကယူၤဖၣ်တကလှာ်နူၣ်မ့ၢ်ဟးလၢသ့ၣ်ခံဒီးပ စံးလၢကယူၤဖၣ်ကးလီၤ. ကယူၤဖၣ်တဒကးလၢသ့ၣ်ခံ ဝၣ်လီၤဝ့ၤဝ့ၤတပူၤစဲတပူၤနကွ်ါကၢ်နူၣ်စဲ.

၂၇. **ဖိသၣ်ကးလၢကျိၤနၢ်သ့ၣ်ခံ** နူၣ်ဖိသၣ်လၢအဂဲၤ ကဲဒီးထိၣ်ဆူကျိၤခိၣ်ကျိၤလာ်နူၣ် ပစံးလၢကးလၢ ကျိၤနၢ်သ့ၣ်ခံလီၤ. သ့ကးလၢကျိၤနၢ်သ့ၣ်ခံဒ်ကယူၤ ဖၣ် အသိးဘၣ်မနုၤလဲၣ်.

၂၈. **သူးကး** နူၣ်မ့ၢ်သူးတဖၣ်စွါလၢအခိၣ်သ့,စွါလၢ အခံဒီၢ်သ့ဒီးပစံးလၢသူးကးလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်တ ချဘၣ်. လဲၤတၢ်ဒ်သူးကးအသိးလဲၣ်,သူးတဘိဟဲကး ယီၤဆူစအိၣ်ဒီးကးထိၣ်ဆူစခိၣ်လီၤလီၤ.

၂၉. **တၢ်မ့ၢ်သနးကးကိၢ်ဒီး** ပှၤကညီဃ့ၢ်မ့ံဟးဖျိးသ ကုၤပှၢ်လၢ်ခိၣ်ပှၢ်လၢ်ကျါဒ်ထိၣ်ဂံာ်ဆီမံၤအသိးလီၤ. တၢ်သနးကးကိၢ်နူၣ်မ့ၢ်မနုၤတမံၤလဲၣ်. မ့ၢ်သုးစိၤသံၣ် စိၤအိၣ်ထိၣ်ဒီးတလၢၤပယီၤတဖ့ၣ်နူၣ်မၤအၢထိၣ်အ သးဒီးဂ့ာ်အိၣ်ပျိအိၣ်ပှၤကညီအတၢ်ဖိတၢ်လံၤနးနးက လဲာ်နူၣ်ပစံးလၢတၢ်သနးကးကိၢ်လီၤ. မနုၤလၣ်,တၢ် မ့ၢ်သနးကးကိၢ်နူၣ် ပှၤကညီတဖၣ်ဃ့ၢ်ခူသူၣ်ဝဲဆူပှၢ် ဒိၣ် ကနၢဒီးအိၣ်ချံအိၣ်ဘိၣ်,အိၣ်နွံၣ်စိးကတာ်လီၤ. ကျဲးစၢး မၤဘုစိၤဟုစိၤအါအါတက့ၢ်ဖိသ့ၣ်လံၤသ့ၣ်ဓၢ.ဘၣ်လၢ တၢ်သနးကးကိၢ်ပကဟ်ခူသူၣ်ပကအိၣ်လၢခဲခိၣ်ခဲကျါ လီၤ.

၃၀. **ပှၤကညီဘၣ်ကးလၢတၢ်ဆါဖးဒိၣ်**,ဒီးတၢ်လူဘိုး နူၣ်သံလၢာ်တနီၤလံ, ပှၤကညီစံးတၢ်လၢကးနူၣ်မ့ၢ်ပှၤက ညီဘၣ်ဆူဘၣ်ဆါဒီးသံဝဲတဂၤစဲတဂၤတဂၤစဲ တဂၤနူၣ် ပစံးလၢပှၤကညီဘၣ်ကးလီၤ. ကးနူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဆူတၢ်ဆါ နူၣ်ပှၤကညီစံးလၢကး,ဒီးတခီတၢ်သၣ်ဝံၤလီၤဒ်, တၢ် ကိၢ်တၢ်ကာ်နူၣ်ပှၤကညီစံးလၢကးစကီး,ဒီးကးနူၣ် မ့ၢ်တ လၢၤအကလုၢ်နူၣ်ပကိးဖိာ်ထွဲတလၢၤအခံလီၤ.

၃၁. **ကး** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်တကလှာ်ဘိကံၢ်ကလာ်ဒ်ကနဲအ ဃိးအသိးဒီးပစံးလၢကးလီၤ. ကးနူၣ်မ့ၢ်တလၢၤဆါလၢ ဖှါပှၤနူၣ်အါကၢ, ကးနူၣ်မ့ၢ်ပတိၢ်ဃာ်ဒီးဘျါ အံၣ်ဒီးသွံၣ် လးဒီးသအ့ဆ့အတံၢ်နူၣ်ပခးသံးနာ်ကဲၤဂ့ၤကၢ.

၃၂. **တၢ်မ့ၢ်ကးဘိကး** နူၣ်မ့ၢ်လှၢ်စိၤဒံစိၤ,နိၣ်စိၤမံၤစိၤ, ထိရိၤတၢ်အမ့ၢ်တဖၣ်လာ်ထိၣ်ထိထိၣ်ဒီးစွါထိၣ်ဆူသ့ၣ် ခံမ့ၢ်ဂ့ၤ,စွါလၢဟိၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤပစံးလၢအကးလီၤ.လှၢ်ခ့တ

Digitized by Google

မ့ၢ်ကးဝ့ၤကးဝီၤလၢစဃာ်ခံစဃာ်လီၤဒီး သ့ၣ်ထီၣ်ဖီ ထီၣ်လံၣ်တမ့ၢ် ကးထီၣ်ဆူသ့ၣ်ထံးန့ၣ်ဒီးသ့ၣ်ဝဲလီၤ. လူၢ်ခ့တဘိကးထီၣ်ဆူသ့ၣ်ခံထးန့ၣ်ပလဲၤထီၣ်ဝဲာ်တနူၢ် ဘၣ်.

၃၃. **ချးကး** နူၣ် မ့ၢ်ပနဲယီဒီး ပဒါလီၤလၢချံအဖီခိၣ်နူၣ် ပစံးလၢချံအကးလီၤ.ဒီးမ့ၢ်ပကီးဟိာ်ထွဲတလၢၢအခံလီၤ. မၤနူၢ်ချံအကးတဘ့ၣ်ခံဘ့ၣ်တက့ၢ်, ပကဒါလီၤလၢချံ အကနီအဖီခိၣ်,ပကကၢၢ်တဲၤပကဆ့ၣ်နီၤလၢအပူၤ, ချံ တဘ့ၣ်ကးစိၤဖီစိၤတအိၣ်မ့ၢ်ပကဆ့ၣ်နီၤလၢမနုၤအဖီ ခိၣ်လီၣ်.

၃၄. **ကးဒီးနူၣ်** မ့ၢ်ပလဲၤကၢ်ဝံၤဒီးပလဲၤက့ၤလဲၤဝံၤ လဲၤ က့ၤတလိၢ်လိၢ်အိၣ်မ့ၤဝံၤအိၣ်က့ၤကဒီးတလိၢ်လိၢ်ဒီးပစံး လၢကးဒီးလီၤ. ပှၤ တဂၤအိၣ်မ့ၤဝံၤ,အိၣ်ကးဒီးပှၤတ ဂၤလဲၤတၢ်ဟဲက့ၤဝံၤလဲၤကးဒီးစံးဝဲဒၣ်,ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ် ပှၤမီၣ်လမဲ့ၣ်ဖီစံးဝဲလီၤ. ပှၤတဝဲၣ်ဖီစံးဝဲမ့ၢ်ကဒီးလီၤ, ပှၤတဂၤအိၣ်မ့ၢ်ဝံၤအိၣ်ကဒီးစံးဝဲဒ်နူၣ်လီၤ. ကးဒီး,ဒီး ကဒီးနူၣ်ဒ်သိးသိးလီၤ.

၃၅. **ကးထီး** နူၣ်မ့ၢ်ညၣ်တကလှာ်နီစုမုၢ်သၢဘိဒီးအထိ အိၣ်တထါဒီးအသဒံဝါတစဲးစဲးဒီး ပစံးလၢညၣ်ကးထီး လီၤ. တၢ်ရူၤလီၤသီလၢထံပၢၢ်လီၤနူၣ်ညၣ်ကးထီးထိဒံၣ် လၢထံဖီခိၣ်ထံဖီလိာ်သဲၣ်သမိး,ပအိၣ်တနၢၤပအိတနၢၤ ဘၣ်ဟ့း.

၃၆. **ကးဘံး** မ့ၢ်ကးဘၢအဆိလီၤ. ပပဲာ်ဘုလၢကုပူၤဒီး ပမၤဘၢလၢသ့ၣ်လၣ်အူဒီးပပၢၢ်စကါလၢဝၣ်လ့ၣ်ဒီးပစံး လၢ ပကးဘံးကးဘၢလီၤ. နပဲာ်ဘုလၢကုပူၤနူၣ်ကးဘံး ကးဘၢက့ၤအခိၣ်တက့ၢ်. ဒီးပကျုၢ်ဘၢနဲာ်ခိၣ်လၢပပဲာ် ဘုလၢအပူၤနူၣ်ပစံးလၢပကးဘံးကးဘၢလီၤ. ကး ဘၢကးဘံးဒီးကးဘံးကးဘၢနူၣ်ဒ်သိးသိးလီၤ. ဘုအိၣ် လၢနဲာ်ခိၣ်နဲာ်ပူၤ,ကုခိၣ်ကုပူၤနူၣ် ကးဘံးကးဘၢက့ၤ အ ခိၣ်လၢကိၢ်ဘ့ၣ်ကိၢ်လဲၢ်တက့ၢ်. မီမိၣ်တၢ်တဒုဓၢၣ်.

၃၇. ပှၤတဂၤမၤကမၣ်တၢ်လၢအဟ့ၣ်ပှၤဂၤအစ့ဒီးပှၤ ဂၤဖိၣ်နူၢ်အီၤဒီး **ကးတိၣ်** ဝဲဆူပှၤဂၤအလီၤဝ့ၤဝ့ၤဒီးပှၤ ဂၤဘၣ်လီးထွဲအခံတဘျုးဂၤလီၤ. ပဒိၣ်မ့ၢ်စံၣ်ညီၣ်ကွိၢ် တစုစုအံၤတၢ်ကတိၤကးလိာ်အသးဘၣ်ယးတဘျုးဂၤ လီၤ. နမ့ၢ်ဟံးပှၤဂၤအတၢ်နူၣ်ပမ့ၢ်သံကိၢ်ဒီးကးဆူပှၤဂၤ အလီၢ်ဝ့ၤဝ့ၤတဂ့ၤ. နဟံးနူၢ် ပှၤဂၤသ့ၣ်ညါယာ်,နစိာ် ပှၤဂၤအတၢ်ဒီးပှၤဂၤမ့ၢ်သံကိၢ်နူၣ်နလဲၤကးဆူပှၤဂၤလီၤ ဝ့ၤဝ့ၤဘၣ်မနုၤလဲၣ်. ပှၤတဂၤဟ့ၣ်တၢ်ဒီးပဒိၣ်သမံသမိး ဒီးယုၢ်သ့ၣ်ကးဆူယုၢ်ဂီၤအတီၤ, ယုၢ်ဂီၤကးဆူယုၢ်သ့ၣ် အတီၤဘၣ်ယးလိာ်အသးတကရၢညါလီၤ. ဒ်ပစံးတၢ်အ သိးလၢနူၣ်တဂၤစံးလၢအဝဲတဂၤဟ့ၣ်စကီး, လၢအဝဲတ ဂၤစံးလၢအဝဲနူၣ်တဂၤဟ့ၣ်စကီးဒီးပစံးလၢယုၢ်သ့ၣ်ကး ဆူယုၢ်ဂီၤအတီၤလီၤ.

၃၈. **ပှၤတဂၤနူၣ်ပဆိၣ်ဓၣ်ဝတၢ်ဒီးဟးသဲပကလၢဝ့ၤ ဝ့ၤမ့ၢ်ကးလၢအသးဒ်လဲၣ်**, သုအိၣ်ဒီးထဲသုအုၣ်လိာ် ဆိးက့လိာ်သုသးတမံၤမီၤမ့ၢ်အကးဘၣ်သုသးဒ်လဲၣ်. ဒ် ပစံးတၢ်သိးမ့ၢ်သုဆိကမိၣ်ဒ်လဲၣ်,မ့ၢ်အအိၣ်ထိၣ်လၢသု သးဒ်လဲၣ်စံးဝဲလီၤ. နအိၣ်ထဲနဝံသးဒိၣ်တမံၤမီၤ,မ့ၢ်အ ကးဘၣ်လၢနသးဒ်လဲၣ်.

၃၉. **စကၢ်ဆီယံတဘ့ၣ်မ့ၢ်အတိၣ်ဒ်လဲၣ်ဒ်လဲၣ်စကးတ သ့ဘၣ်. နကးနူၢ်တၢ်ယၢဓဲၤ** အဝဲနူၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲနဖးကွၢ် ဓဲစံးဝဲလီၤ. ပှၤကညီအံၤမးအကးဆီယံသ့တနီၤနီၤ လီၤ. ပှၤလၢအကၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်နူၣ်ကးဆီယံသ့ဝဲလီၤ. န ကၢ်တၢ်အံၤစကးကွၢ်နမ့ၢ်ဖဲးဖဲအံၤဒီးနမၤဘုကနူၢ်လီၤ. ဆီယံထိၣ်ဝဲဒ်နူၣ်လီၤ. စကးယဲ.

၄၀ **ပိၢ်ကးပှာ်** နူၣ်လၢပျၢၤစိၤစံးပိၢ်လၢအနါဒီးအပှာ် ကးဒ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤအသီးဒီးအိၣ်ဒီးအကဖုဒီးစိၤနူၣ်စံး ပိၢ်လၢပိၢ်ကးပှာ်လီၤ. ဒီးတၤလိာ်အသးဒီးပိၢ်ဒီးဖှဲးဖုးပိၢ် တဂၤစိၤတဂၤဒီးပိၢ်တဂၤနူၣ်အပှာ်ကးဒီး အိၣ်ဒီးအက ဖု,စိၤတဂၤနူၣ်အပှာ်တကးဘၣ်. အပှာ်ဒ်ဘၢၣ်ဘီ အသိး တကွိၤတကွိၤလီၤစံးဝဲဒၣ်,ဒီးစိၤအပှာ်တကးဘၣ်.

၄၁. **ကးလီၤဖီအခိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပဒါလီၤဘၢဘုလၢဖီပူၤနူၣ် လၢချိၣ်ဒီးပစံးလၢပကးဖီအခိၣ်လီၤ. ကးလီၤက့ၤဖီအ ခိၣ်တက့ၢ်. ဆီကအိၣ်ဘၣ်ဘုလၢဖီပူၤဘၣ်ဖုး.

၄၂. **ကးတံာ်ဃာ်ကျဲစၢ** နူၣ်မ့ၢ်ပမၤတံာ်ဃာ်ဝဲတရီလၢ တြၢနူၣ် ပစံးလၢကးတံာ်ကျဲစၢလီၤ. သုမ့ၢ်မံဒီးကး တံာ်ဃာ်ကျဲစၢတက့ၢ်. ထွံၣ်ကဟဲနုာ်ဘၣ်ဖုး.

၄၃. **ကးထုးကးယဲၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပနါအံၣ်နါပြာ်,ပထူးပျၢ က ဟးနူၣ်လီၤစ့ာ်လီၤစဲၤဒီး ပစံးလၢကးထုးကးယဲၤ လီၤ. ပှၤတဂၤအနါအံၣ်နါပြာ်လီၤမးကးထုးကးယဲၤ ဘၣ်အါဘၣ်သီလီၤ.

၄၄. **ကးလိာ်အသး** နူၣ် မ့ၢ်ထိၣ်ဒုၣ်တကလှာ်နူၣ်အ ခိၣ် မ့ၢ်ကဆူးစဲဘူးလိာ်အသးဒီးပစံးလၢအခိၣ်မ့ၢ်ကးလိာ်အ သးလီၤ. ဒီးဒုၣ်နူၣ်အခိၣ်မ့ၢ်ကးလိာ်စ့ၢ်ကီးအသးလီၤ. ထိၣ်ဒုၣ်နူၣ်အခိၣ်မ့ၢ်ကးလိာ်အသးကဘျံၣ်လၣ်လီၤ.

၄၅. **ချိၣ်ခိၣ်ကး** နူၣ်မ့ၢ်ချိၣ်နူၣ်အမိၢ်ပှၢ်မ့ၢ်သံးနုာ်က့ၤ အသးဒီးအကုအပူၤခိၣ်ထိးနူၣ် မၤတံာ်ဝဲလၢတၢ်ဘူက ဘျုံးတဘ့ၣ်နူၣ်ပစံးလၢချိၣ်ခိၣ်ကးလီၤ. ချိၣ်ခိၣ်ကးနူၣ် နီစုမ့ၢ်ဆၣ်ခံၣ်နါစ့ၤဒီးဘူသလါဓိၤလီၤ.

၄၆. **တၢ်သနးကးကိၢ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဝံၤတၢ်ကာ်လၢသုးဓိၤ သံၣ်ဓိၤတ့ၤ,ဒီးတခီတၢ်အၢတၢ်တဂ့ၤတ့ၤဖုးပှၤလၢပတ

ချူးပလိၢ်ဘၣ်ပသး, တၢ်ချူးခံနီးသးပှၤပမၤတသ့လၢၤ ဘၣ်နူၣ်ပကီးလၢတၢ်သနးကးကိၢ်လီၤ. ဒီးလီၤကဲာ်လၢ

Digitized by Google

တလၢၤနီၢ်အကလုာ်အသိးလီၤ,ဒီးကးကိၢ်နှၣ်မ့ၢ်တၢ်ကာ်လီၤ.

၄၇. **ကးစူကးစွဲၤ** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီကတိၤတယးတၢ်, ကတိၤမ့ံတၢ်,ကတိၤကြီကြီတၢ်ဒီးပစံးလၢကးစူတၢ်လီၤ. ပှၤကညီစံးဝဲလၢတၢ်ကွဲၤနှၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီဒၢဒီး အမဲာ်ကျိသံဒီးကဲထီၣ်လၢတၢ်ကွဲၤနှၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်ပှၤကညီကးစူကတိၤတၢ်သၢၣ်. တၢ်လၢပှၤကညီနှၣ်လီၤဖဲနၢၤကးစူဖဲနၢၤ,အခိၣ်စၢ်ဆၢဖဲနၢၤကးစူဖဲနၢၤလီၤ. အကူၢ်မ့ၢ်အလံာ်အလဲၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးကးစူကတိၤတၢ်နှၣ် တသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲအခိၣ်အခံဘၣ်. အခိၣ်စၢ်ဆၢဒီးကးစူဝဲလီၤ.

၄၈. **ဂီၤဂံၢ်ဂီၤကး** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီဘူးဒီးကလီၤအုးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဘူးတ့ၢ်ဒီးအကလီၤတဲာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, အသးဒိၣ်ထီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အမဲာ်နှၣ်ဂီၤဝဲဒီးပစံးလၢဂီၤဂံၢ်ဂီၤကးလီၤ. ပှၤတဂၤကလီၤအုးတ့ၢ်ဒီးဟ်ထီၣ်မးအမဲာ်ဂီၤဂံၢ်ဂီၤကးလီၤ.

၄၉. **ခိၣ်ကး** မ့ၢ်ခိၣ်ဖျိၣ်အဆိ,သုးဖိတဖၣ်နှၣ်အိၣ်ဒီး အခိၣ်ဖျိၣ်ခိၣ်ကးဒီးဖျိၣ်ထီၣ်ဝဲလၢအခိၣ်.

၅၀. **ခိၣ်ကး** မ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်အဆိ,ပှၤတဂၤဖၢၣ်ထီၣ်ဒီးခိၣ်ဖၢၣ်ခိၣ်ကးဒီးလဲၤဆူပွဲပှၤ.

၅၁. **တကးဘၣ်** နှၣ်မ့ၢ်တၢ်ဒိၣ်နူၢ်အါနူၢ်,သဲၣ်နူၢ်, ထိ နှၣ် ဒီးပစံးလၢတကးဘၣ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပကီးဖိာ်ထွဲတလၢၤအခံလီၤ. ကဘီဖးဒိၣ်နှၣ်ထဲဟံၣ်အံၤတကးဒံးဘၣ်, ကဘီယၢ်ထူၣ်နှၣ်တုၤသိးဒီးသ့ၣ်တကးဘၣ်နဘုအံၤ ပှဲၤကုတဒုတကးဘၣ်, ပှၤကွဲးလံာ်အံၤမ့ၢ်ခွါစီတကးဒံးဘၣ်.

၅၂. **တုၤပသံကးတစိၤ** ပတလီၤဆူနရာ်တဘျီလီၤ. တုၤပသံကးဒီးတစိၤစံးဝဲလီၤ, ဒီးပှၤတဝဲၣ်ဖိစံးဝဲလၢ တုၤပသံကဒီးတစိၤစံးဝဲလီၤ.

၅၃. **ကးဘံး** နှၣ်မ့ၢ်ပမၤတံာ်တၢ်ပှၤ,ပထိၣ်ဝးတံာ်တၢ်ပှၤလၢသနူၤ,ပကျၢၢ်ဃာ်ကုအခိၣ်လၢကိၢ်လဲၢ်,ပကျၢၢ်ဃာ်ဆၢၣ်ပှၤလၢသ့ၣ်ဘ့ၣ်ဘၣ်ဒီးပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိစံးဝဲလၢကးဘံးလီၤ. ဆီအိၣ်ဘုလၢကုပှၤနှၣ်ကးဘံးကွံာ်အခိၣ်တက့ၢ်.

၅၄. **ကးလးလၢခံ** နှၣ်မ့ၢ်အခါလၢခံလၢပျၤစံးဝဲလီၤ. ကးလးအခါလၢခံလၢပျၤနှၣ် ယီၤတဖၣ်ဟဲဖိၣ်ပယီၤ နးကၢ. ကးလးလၢခံလၢပျၤနှၣ်သူၣ်ကၠသးပှၢ်တဖၣ်နှၣ်ပျုံထဲယီၤကဟဲဖိၣ်ဘၣ်တၢ်တမံၤလီၤ.

၅၅. **ဂီၤကံၣ်ဂီၤကး** နှၣ်မ့ၢ်ပဘၣ်ကီဘၣ်ခဲ,ပဘၣ်တၢ် နးတၢ်ကျုံၤဒီး ပသးအုးတုၤပသွံၣ်ဖိဂီၤဆုၣ်ကလာ်လၢပမဲာ်ဒီးပသးနါပှၢ်နှၣ်ပစံးလၢဂီၤကံၣ်ဂီၤကးလီၤ.ပှၤတဂၤတလၢၤပဒိၣ်ယွၤစ့ဒီးတလၢၤတပျုၢ်တပျီၤအီၤနှၣ်ဟ်ထီၣ်မးအမဲာ်ဂီၤကံၣ်ဂီၤကးလဲၣ်မီၤ. တုၤပထံၣ်သပှၢ်တၢ်ပှဲၤမဲာ်ပှဲၤနါဒီး ပဟ်ထီၣ်ပမဲာ်ဂီၤကံၣ်ဂီၤကးကမၢကမၣ်လီၤ.

၅၆. **ကးဘု** နှၣ်မ့ၢ်ပကူးဘုဒီးပဃ့ဘုကဒိၣ်နှၣ်ပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိစံးလၢပကးဘုလီၤ. ဒီးပှၤတဝဲၣ်ဖိစံးလၢပဃ့ဃာ်ဘုကဒိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကူးဘုဒီးကးဘုကဒိၣ်တကျၢၤဘၣ်ဒီးလီၤဃ့ၣ်ကွံာ်.

၅၇. **ကးစ့ၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ထးရံးလၢပတံာ်ကွံာ်စးဘုၣ်စးခိနှၣ်ပစံးကးစ့ၢ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပကီးဖိာ်ထွဲတလၢၤအခံလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢကးကံၣ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢကးတဃ့ၢ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢကးတရၢ်,ဒီးတနီၤနီၤကီးလၢဒီတံာ်,တနီၤနီၤကီးလၢထးရံးလီၤ. ဒီးပှၤမိၣ်လ မ့ၣ်ဖိကီးလၢထးရံး,ပှၤယူၢ်ကြၢ်ဖိကီးလၢဒီတံာ်,ဒီးပှၤ တဝဲၣ်ဖိကီးလၢကးစ့ၢ်ဒ်တလၢၤအသိးလီၤ.

၅၈. **ကးဘီးကးထါ** နှၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်မ့ၤပှဲၤပကိာ်ပှၤတုၤပဘီးနှၣ် ဆီၣ်ကဖၢထိၣ်အသးဆီၣ်ကနၢ်အသးဒီးပစံးလၢပအိၣ်မ့ၤကးဘီးလီၤ.ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကးတါလီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်မးမ့ၤကးဘီးကးဘီးမ့ၢ်အခၣ်တသပှၢ်ဘၣ်ဧါ.

၅၉. **သဘံဘုၣ်ထုကး** နှၣ်မ့ၢ်တၢ်အမုၢ်ဘံလိာ်အသး ဒီးမၤသးဒ်ပထုတၢ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပထုတၢ်ဒီးဆုါဘံပကံးဘံပကးလိာ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢသဘံဘုၣ်ထုကးလီၤ.ဒီးလုၣ်တဖၣ်ဘံလိာ်အသး, စၢလိာ်အတီၤဒီးပစံးလၢသဘံၣ်ဘူၣ်တုးကးစ့ၢ်ကီးလီၤ. လုၣ်တပှၤသဘံဘုၣ်ဒီးထုကးလိာ်မးအသးပမၤကူၤတသ့ဘၣ်.

၆၀. **တကးချံ,တကီးတကး,ပကးကွၢ်,ပကံးပကး, သကဲးသကး,စကီးစကး,**

၆၁. **ကံးကးကံးကး** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလဲၤတၢ်ပကွၢ်ဒ်တချဘၣ်အသိးဒီးပစံးလၢလဲၤတၢ်ကံးကးကံးကးလီၤ. ပှၤတဂၤဝံဒီးတၢ်ဒီးလဲၤမးတၢ်ကံးကးကံးကးလီၤ.

၆၂. **ကးသဲညၣ်** တကလုာ်ဒံၣ်လၢတၢ်ယီၤခါတခိဒီးအိၣ်လၢထံဘျါဒီး အိၣ်ဒီးအသဒံဒီးနီစုမ့ၢ်ခံဘိ,နီစုမ့ၢ်သၢဘိလီၤ.

၆၃. **ကးထီးညၣ်** တကလုာ်ဒံၣ်လၢတၢ်စူၤလီၤသီတခိဒီးအိၣ်လၢထံဘျါဒီးနီစုမ့ၢ်သၢဘိအိၣ်တထါ,ဒီးဝါတစဲးစဲး.

၆၄. **ကးပလူၢ်ညၣ်** ခံကလုာ်လီၤက်လိာ်အသးဒီးအိၣ်လၢထံဟီတကလုာ်အိၣ်လၢထံအဘျါတကလုာ်ဒီးနီစုမ့ၢ်လွံၢ်ဘိအိၣ်ဒီးအသဒံ, ဒီးအနါဒုစအီးဒီးလီၤ. ညၣ်ကးပလူၢ်နှၣ်အနါဒုဒီး အထါခိၣ်နှၣ် မၤအသးစအီးဒီးလီၤ.

၆၅. **ကးသမံထီၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ညၣ်တကလုာ်အဒံၣ်တအိၣ်ဘၣ်. ဒီးဆဲးတၢ်လၢအနၢၤနှၣ်ဆါနးကၢ,ကးသမံထီၣ်နှၣ်အိၣ်ဒီး အဆုၣ်အမဲအနၢၤအကြၢၤဒီးအခၣ်ဆူၣ်ခၣ်ဒံးဒီးမၤအသးဝါကျိၣ်ကလာ်.

Digitized by Google

၆၆. **ကးတပီၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ညၣ်ယူမဲၢ်အိၣ်လၢထံဟီၣ်ကျါနူၣ်လီၤ. ဒီးပကီးဖိၣ်ထွဲတလၢၤနီၢ်အခံလၢကးတပီၢ်လီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ညၣ်ယူမဲၢ်လီၤ.

၆၇. **ကးဃာ်အသး** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်စဲဘူးဃာ်နူၣ်လီၤ. ပကးလီၤဃာ်စးခီလၢသ့ၣ်ဘၣ်ခိၣ်ဒီးကိၣ်နူၣ်ကးဃာ်မးအသးဃါမနၤလီၤ.

၆၈. **ကးတံာ်ဃာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပကျၢၢ်ဘၢဃာ်တၢ်ဟိထူၣ်ဖျိလၢ တၢ်ဘှၣ်ဘၣ်တမံၤမံၤခဲလၢာ်နူၣ်ပကီးလၢကးတံာ်ဃာ်လီၤ.ကးတံာ်ဃာ်ဝဲတရီလၢတြၢၤတက့ၢ်.

၆၉. **တကး** နူၣ် ပကတိၤဒ်အံၤ,ဒိၣ်နူၢ်ကစၢ်တကး,ဒိၣ်နူၢ်ကလိတကး, ဘုနူၢ်ပှဲၤကုအံၤတကးဘၣ်,တကးနူၣ်ဒံ သိးဒီး တလၢာ်ဘၣ်နူၣ်လီၤ. ဒ်အံၤထဲကစၢ်အံၤဓိၢ်တ လၢာ် ပှဲၤကုအံၤဓိၢ်တလၢာ်ဘၣ်,တကးနူၣ်အဂ့ၢ်ဟဲဝဲဒ်အံၤလီၤ. ကစၢ်ယှၣ်ရှူးဃရံးအဘျုးအဖှိၣ်, ထဲမူခိၣ်ဓိၢ်တကး, ထဲ ကစၢ်ဓိၢ်တကး, ထဲမူခိၣ်ဓိၢ်တကး,ထဲဟိၣ်ခိၣ်ဓိၢ်တကးဘၣ်.

၇၀. **တကးလိၢ်ကးလိၢ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်စှၤလၢပအိၣ်တသ့အိတသ့ဘၣ်ဒီး တၢ်လၢပနီၤအိၣ်တကီးပှၢ်ကီးဝဲၢ်ဘၣ်တဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢတကးလိၢ်ကးလိၢ်ဘၣ်လီၤ. စမၤအိၣ်ညၣ်နူၢ်စှၤကအိဓိၤ, တကးလိၢ်ကးလိၢ်ဘၣ်, ဟံးနူၢ်အိၣ်ကၢ်သ့ ဝဲနၢ်, စလဲၤမၤအိၣ်တၢသၣ်နူၢ်တဖျၢၣ်ခံဖျၢၣ်ဓိၤတကးလိၢ်ကးလိၢ်,ပအိၣ်တသ့အိတသ့ဘၣ်.

၇၁. **တတးစု** နူၣ် မ့ၢ်ပဟံးဖှိၣ်တၢ်ဒီးဘၣ်တသံၣ်ဒီးပစံးလၢတကးစုလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤဒဲးအိၣ်တၢ်ဒီးတကးစုဒီးဟဲကွၤချိအိၣ်ဝဲလီၤ.

၇၂. ဘၣ်ခါးတဘၣ်ခါး,တၢ်ကွဲးလံာ်အံၤမ့ၢ်ခွါစိ **တကးဒီး**ဘၣ်,ပှၤကွဲးလံာ်အံၤမ့ၢ်ဃၤတၢကးဒံး,ခွါစိဓါ,တၢ်မၤတၢ်တဂၤအံၤမ့ၢ်နၤတကးဒံးဘၣ်.

၇၃. **လၢတီၤကးကံၢ်ကတီၤကးကိာ်** ပစံးတၢ်နူၣ်ဒ်အံၤ, ပမ့ၢ် လဲၤဟးဒီးပထံၣ်ကနဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,တထံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဟဲကွၤတုၤဟံၣ်ဒီးပစံးပှၤဂၤဒ်အံၤစလဲၤဟးမဆါစထံၣ်ကနဲအါသမီးဒီးအဝဲတဂၤစံးအီၤ,ကဘိၤကးနကိာ်ဒ်နူၣ်တဂ့ၤနဲာ်,စကးစကိာ်တစုဓါ. ခွါစိတဂၤဒ်ပစံးတၢ်အသိးလီတၢ်ဒ်နူၣ်တဂ့ၤနဲာ်, ကးကိာ်ပှၤမိၣ်လမဲ့ၣ်ကတီၤ,လီတၢ်ပှၤတဝဲၣ်ကတီၤဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤမ့ၢ်ကတီၤတၢ်ဒီးဃၤကးအကိာ်ကဲသမိး.

ကၣ်

၁. **ကၣ်နၣ်ကၣ်ညၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပလီၤဖးဝၣ်လှၣ်ဒီးပတံာ်ညၣ်နူၣ် ပသၣ်လီၤလၢမှၣ်အူဒီးပစံးလၢပကၣ်ညၣ်လီၤ. ကၣ်လီၤညၣ်လၢမှၣ်အူပှၤနူၣ် တဘီခံဘီတက့ၢ်. ပက အိၣ်ဒီးမှၤ,တၢ်ညၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ကိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သကွံသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပကၣ်ခဲလၢာ်လီၤ.

၂. **အကၣ်** နူၣ် မ့ၢ်အနူၣ်အဆိလီၤ. မၤထိၣ်ဟံၣ်ဒီးအ နူၣ်အကၣ်တက့ၢ်.စံးဝဲဒၣ်,ဟံၣ်နူၣ်ဟံၣ်ကၣ်တအိၣ်ဒံးဘၣ်. စမၤဝံၤဒံးထဲဟံၣ်မိၢ်ပှၢ်တဖျၢၣ်လီၤ.

၃. **ကၣ်တဒၢ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကိၢ်လီၤဘၣ်ပှၤဒီးပမၤကဒုထိၣ်ပသးလၢချိၣ်နူၣ် ပစံးလၢကၣ်တဒၢလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကၣ်ကဒုလီၤ. တၢ်ကိၢ်လီၤဘၣ်ပှၤနးကၢ,ကၣ်တ ဒၢထိၣ်ပှၤလၢချိၣ်တက့ၢ်.

၄. **မၤကၣ်ကူၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပမၤဆါတၢ်လီၤ. ပှၤဂၤမ့ၢ်တိၢ်ပှၤဒီး ပမ့ၢ်တိၢ်ဆါနူၣ်ပစံးလၢပမၤကၣ်ကူၤလီၤ. ဒီးပှၤဂၤမ့ၢ်မၤအါပှၤဒီးပမၤအါဆါနူၣ် ပစံးလၢပမၤကၣ်ကူၤလီၤ. ပှၤတဂၤမၤအါဃၤလၢစနီၢ်ဆံးအကတီၢ်နူၣ်,စတမၤကၣ်ကူၤဘၣ်ဒီး,စသးတမံဘၣ်. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢမၤဆါကၣ်ကူၤလီၤ. ပှၤဂၤမ့ၢ်မၤအါနဖိနလံၤဒီး မၤဆါကၣ်ကူၤစကီးအဖိအလံၤလီၤ.

၅. ပှၤတဖၣ် ဘၣ်ယိၣ်ပှၤဂၤကဟိၣ်ဘၣ်ဖုးအီၤဒီး **မၤဒီးကၣ်ထၣ်**, တၢ်သမူနးကၢ, ပသးပှၢ်လၢပျၤတဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်ကဲလၢအသူၣ်က့သးပှၢ်ဒီးဘၣ်ယိၣ်ပှၤဂၤကဟိၣ်သံဘၣ်ဖုးအီၤဒီးလဲၤတိၢ်တၢ်သမူ,ကၣ်ထၣ်လၢတလၢၤပယီၤ တဖၣ်နူၣ်ဒ်တၢ်ဟိၣ်သုတဘၣ်အီၤတဂ့ၤလီၤ. သုမၤကၣ်ထၣ်နူၣ်ဂ့ၤမနၤလဲၣ်. ဂ့ၤလၢတၢ်ဟိၣ်တဘၣ်ဘၣ်ပှၤဘၣ်လီၤ. စံးလိာ်အသးဒ်နူၣ်ဘၣ်ဆၣ်ဒီး ကၣ်ထၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီကီးဖိၣ်ထွဲတလၢၤအခံလီၤ.

၆. **ကၣ်ထၣ်** လၢမျိာ်ကထိၣ်သံးနာ်တထိၣ်ဘၣ်နူၣ်ကၣ်ထၣ်အိၣ်စကီးစံးဝဲဒ်နူၣ်လီၤ. တၢ်တဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်တလၢၤ စံးဘၣ်နၤဓါ. တလၢၤစံးဘၣ်ယၤဒ်နူၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဒ်နူၣ်ဒီး နမၤကၢ်တလၢၤကၣ်ထၣ်သ့ၣ်တထံးအံၤ စကခးကွၢ်လၢ သံးနာ်တဘီဓဲ. တုၤသံးနာ်မ့ၢ်ထိၣ်ဒီးစတနာ်ဘၣ်.

၇. ပယီၤပဒိၣ်တဂၤ သါကလဲၤဒုးယိပိၤဝ့ၢ်တဝဲၣ်လၢသိ နူၣ်,ယိးထိၣ် **စကီးကၣ်ထၣ်** လၢဂီၤထိၣ်ထၢ မ့ၢ်ထူၣ်ဒီး လဲၤဒုးယိၤဒီး ယိၤခးသံဝဲကူးဖၣ်ပျိပှၤနူၣ်ဒီးတဟဲကူၤဘၣ် လၢၤဘၣ်.

၈. **ကၣ်စ့ၢ်မိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤမိၣ်လမဲ့ၣ်ဖိအကလုၢ်လီၤ. ဒီး ပှၤတဝဲၣ်ဖိစံးဝဲလၢကၢ်သၢၣ်,ဒ်နူၣ်လီၤ. ခွါစိကလဲၤစ ကီးဒီးဃၤဓါ. ကလဲၤကၣ်စ့ၢ်မိၣ်.

၉. **အကၣ်အကွဲၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤတၢ်လၢမုၢ်ကီၤလံၢ်အလုၢ်အလါလၢတၢ်သမူမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢကသံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒ်မျိာ်သုတထိၣ်,သံးနာ်သုတထိၣ်တဂ့ၤဒီးမၤကြီကြီတၢ်နူၣ်စံးဝဲလၢအကၣ်အကွဲၣ်လီၤ. တၢ်လၢတလၢၤစံးဝဲလီၤ.တၢ်တဖၣ်နူၣ်—

၁၀. **နိၣ်တံာ်နိၣ်ကၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ဝၣ်လှၣ်လၢပကၣ်အိၣ်တၢ်

Digitized by Google

ကၣ်

ညၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ညၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကိးလၢနီၣ်တံာ်နီၣ်ကၣ်လီၤ. မၤန့ၢ်ဃၤလၢနီၣ်ကၣ်တဘိတက့ၢ်,စကကၣ်အိၣ်ညၣ်.

၁၁. **ကၣ်အိၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပကၣ်တၢ်ညၣ်လၢပသၣ်လီၤလၢ မ့ၣ်န့ၣ် ပစံးလၢ ပကၣ်အိၣ်တၢ်ညၣ်လီၤ. ကၣ်အိၣ်န့ၢ် ဃၤလၢတၢ်ညၣ်တလိၣ်တက့ၢ်.

၁၂. **သကၣ်ဝဲၤ,တကၣ်,စကၣ်တြၣ်,သကၣ်တြၣ်, တကၣ်တြၣ်.**

၁၃. **ဒၣ်ကၣ်အူၣ်**န့ၣ် မ့ၢ်ဒၣ်တကလုာ်န့ၣ်ပှၤသိၣ်အူၣ် အူၣ်ဒီးပကိးလၢဒၣ်ကၣ်အူၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိး လၢဒၣ်တူၣ်တိၣ်လီၤ.

၁၄. **ကၣ်နဲာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ့ၣ်တၢ်အခွဲးဒီးပအၢၣ်လီၤ တၢ်န့ၣ်ပစံးလၢကၣ်နဲာ်လီၤ. ဒ်အံၤ,လဲၤကၣ်နဲာ်, အိၣ် ကၣ်နဲာ်,မၤကၣ်နဲာ်,အၢၣ်လီၤဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီး လၢကၢ်နဲာ်လီၤ.

၁၅. **ဟ့ၣ်ကၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤဟ့ၣ်စတၢ်ဒီးစဟ့ၣ်ဆၢက့ၤ န့ၣ် ပှၤမိၣ်လမ့ဲၣ်ဖိစံးလၢဟ့ၣ်ကၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတဝဲၣ်ဖိစံးလၢ ဟ့ၣ်ဆၢလီၤ. စဟ့ၣ်နတၢ်ဒီးနဟ့ၣ်ကၣ်က့ၤဃၤဘၣ်မ နၤလဲၣ်.

၁၆. **နီၣ်တကၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပမၤတၢ်ဘ့ၣ်ဘၣ်တဘ့ၣ်တဘ့ၣ်, လၢချိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢလၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢဖ့ဒၢမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢသ့ၣ်ဖိ မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဆဲးတဒၢပသးဒ်တၢ်သုတကိၢ်လီၤဘၣ်ပှၤတ ဂ့ၤ, ဒီးပဒူၣ်တဒၢပသးဒ်ကလံၤသုတအူဘၣ်ပှၤတဂ့ၤ,တၢ် ဘ့ၣ်ဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢနီၣ်တကၣ်လီၤ.

၁၇. **ကၣ်ခိၣ်ကၣ်နၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်တၢ်ကမ့ံၤသုတလီၤသြူ ဘၣ်ပှၤလၢဒၢးပူၤန့ၣ်တဂ့ၤဒီးပစၢ်ကဘျၣ်ထိၣ်တၢ်ဝါမ့ၢ် ဂ့ၤ,ချိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢပမံအခိၣ်ဒီန့ၣ်ပစံးလၢကၣ်ခိၣ်လီၤ. တၢ်ကမ့ံၤမ့ၢ်လီၤသြူဘၣ်နလိၢ်မံပူၤန့ၣ် ကၣ်ထိၣ်နခိၣ် လၢချိၣ်တက့ၢ်.

၁၈. **ကၣ်ထိၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပဒူၣ်ထိၣ်တၢ်လၢချိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဖဲနၤ မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝးဝးန့ၣ်ဒီးပကိးလၢကၣ်ထိၣ်တၢ်လီၤ. ဟံၣ်န့ၣ် အဒူၣ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးကၣ်ထိၣ်လၢချိၣ်ဝးဝးတက့ၢ်.

၁၉. **ကၣ်န့ၣ်** မ့ၢ်တၤသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သဲးသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢအ မဲတအိၣ်ဘၣ်ဒီးအသးကံၢ်ပူၤဟးဂီၤဝဲန့ၣ် ပှၤတနီၤနီၤ ကိးဖိာ်ထွဲတလၢၤအခံလၢကၣ်လီၤ. သဲသၣ်အကၣ်န့ၣ်ပ အိၣ်တသ့တဝၢ်ဘၣ်. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသဲးသိဒီးပှၤ တနီၤနီၤစံးလၢသဲးသၣ်အသးဆါလီၤ.

၂၀. **ဒီးကၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်အသၣ်ဘံၣ်ဒီးအ သၣ် ဖးထီဒီးပှၤကညီကျိၤအီၣ်ဝဲဒီးခၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးကၣ်သၣ်န့ၣ် ခၣ်နာ်သကွပှၤကညီတနီၤနီၤအီၣ်ဝဲဝံၣ်, စံးဝဲဒၣ်.

၂၁. **ညီကၣ်ကံ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ညီကဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပိၢ်အ ကလုၢ်လီၤ. နမၤတၢ်န့ၣ်စကွၢ်တကီဘၣ်,ညီကၣ်ကံ လီၤ. တၢ်လၢပမၤလံာ်အံၤနစံးနဲလၢညီကၣ်ကံဓါ. တ ညီကၣ်ကံဘၣ်,ကီကၢ.

၂၂. **ကၣ်နာ်ကၣ်နာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤကညီအိၣ်တၢ် ဘျုးအိၣ်တ့ၤအဟၢဖၢဖၢဒီးဟးတကဲဘၣ်လံၣ်လၢၣ်လံၣ် လၢၣ်န့ၣ်ပစံးလၢဟးကၣ်နာ်ကၣ်နာ်, ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံး လၢဟးကၤနၤကၤနၤလီၤ. ထွံၣ်တဒုအိၣ်အဆၣ်ဘျုး အိၣ်ဒီးဟးမးကၣ်နာ်ကၣ်နာ်လီၤ.

၂၃. **သမူတၢ်** န့ၣ် ပစံးလၢပထါလီၤ. ပှၤတဂၤစံးဝဲလၢ သါတၢ်ပထါဂ့ၤ,ပထါမးတၢ်သဃာ်ဟဲလိာ်အီၤန့ၣ်တနၢၤ မးလဲၣ်.

ကၤ

၁. ပှၤကညီလၢပျၤ **လဲၤအကၤ** တဂၤန့ၣ်ကိးဝဲအမံၤ လၢဂီၤလီၤ. လဲၤကၤဝဲဒီးအမါအိၣ်လၢအလိၢ်ခံဒီးဂီၤအ မိၢ်န့ၣ်မၤအၢမၤသီဂီၤအမါန့ၣ်လၢဂီၤအလိၢ်ခံဒီးဆိုဝဲလၢ မ့ၣ်အူ,ဘျၣ်ဝဲလၢထံချံဒီးဂီၤအမါန့ၣ်လီၤတလီၤလီၤမံ ထိမၢဂီၤအမါန့ၣ် န့ၢ်အဝၤလၢဂီၤအလိၢ်ခံန့ၣ်ဒီးဂီၤအမါ န့ၣ်န့ၢ်အဝၤလၢဘံၣ်ဘ့ဖါတဂၤလီၤ. ဒီးဂီၤန့ၣ်ဟဲက့ၤဒီး ထံၣ်ဝဲလၢအမါန့ၣ်အိၣ်ဒီးအဝၤအသိတဂၤလီၤ. ဒီးအ သးဒိၣ်ထိၣ်အမါဒီးသါကကျိကွံာ်အမါဒီးအမါဘ့ၣ်လီၤ ဆ့လၢအလီၤဒီးဒုးနဲၣ်အဝၤလၢအမိၢ်ဆိုလၢမ့ၣ်အပူၤ လိၢ်န့ၣ်ဒီးအဝၤဂီၤန့ၣ်သါကကျိကွံာ်အမိၢ်န့ၣ်ဒီးအမိၢ် ထံၣ်လၢသကိၤမံဘိတဖျၢၣ်လီၤတဲာ်ဒီးဂီၤအမိၢ်န့ၣ်စံးဝဲ ဒၣ်ကျိကွံာ်ဃၤတဂ့ၤ, စကဃုန့ၢ်နမါဂ့ၤသဘၢးတကီၤမံ ဘိန့ၣ်လီၤစံးဝဲဒၣ်. ဒီးလဲၤဃုန့ၢ်အဖိခွါအမါလၢနီၢ်ထံ ကျိတဂၤလီၤ. ဒီးနီၢ်ထံကျိအဒုၣ်အဒုတထဲသိးဘၣ်ဒီး ဂီၤအမါလိၢ်လံၤနီၢ်မုၣ်ဃာ်န့ၣ်ဘၣ်. အခိၣ်ဘိၣ်ခိၣ်နွံဓိၢ် တထဲသိးတ့ၤသိးဘၣ်ဒီး,နီၢ်မုၣ်ဃာ်န့ၣ်ဘၣ်. ဒီးတဘၣ် ဘၣ်အဖိခွါအသးဘၣ်ဒီး အဖိခွါသးကါက့ၤအမါလိၢ် လံၤန့ၣ်ဒီးကၢၣ်သံဝဲအဝၤဖိသၣ်,ဘံၣ်ဘ့ဖါန့ၣ်လီၤ. ဒီး တဲလီၤပနၢ်နၢၤအလ့ၣ်အဒုန့ၣ်ဃ့ၣ်ထိၣ်ဝဲလၢပိၣ်ကါအ ပူၤန့ၣ်ကဘုးတဘၢးက့ၤဃာ်နၢ်န့ၣ်ကဘျုးကဘျုလီၤ. ဒီးဒုးအီမူၤဘံၣ်ဘ့ဖါန့ၣ်လၢသံးဒီးစံၢ်ဃါအိၣ်န့ၢ်ဝဲပနၢ် နၢၤန့ၣ်ဒီးဒုးအီၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးဘံၣ်ဘ့ဖါန့ၣ်က့ၤတ့ၤအဟံၣ် ဒီးသံဝဲလီၤ. ပနၢ်နၢၤဆူၣ်ထိၣ်က့ၤလၢအဟၢဖၢပူၤန့ၣ် ဒီး သံဝဲဒၣ်လၢအဟံၣ်န့ၣ်လီၤ. စံးဝဲဒၣ်,ဒီးတ့ၤပှၤဂၤဟူ ထိၣ်က့ၤဘံၣ်ဘ့ဖါန့ၣ်ဒီးနီၢ်မုၣ်ဃာ်န့ၣ်မၤအိၣ်ကဒါက့ၤ ဂီၤအမိၢ်လၢထါန့ၣ်စံးဝဲဒၣ်–

ဂီၤလဲၤအကၤအနံၣ်အါ
ဂီၤမိၢ်သစဲစနၢ်ဆါ
ဂီၤလဲၤအကၤအလါအါ
ဂီၤမိၢ်မၢစန့ၢ်စဝၤ
ဘၣ်ထံချိဂီၤမိၢ်ဘျၣ်ဃၤ

Digitized by Google

စနူၢ်စဝၤဘံၣ်ဘ့ဖါ
ဘၣ်မ့ၣ်အှဂံၤမိၢ်ဆိုယၤ
ဘံၣ်ဘ့ဖါသံသဒၣ်ယၤ

၂. **ပတၢ,တတၢဘၣ်,သကၢတူၢ်နှၢ်,သကၢမ ထိ, လီၤ သတၢ,သကိၤသတၢ,စတၢ,သက်သတၢ,ဆဲၣ်ပတၢ ပတၢ,**

၃. **လုၤယၣ်တၢယၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပကျၢ်ထိၣ်ပသးလၢယၣ် ဒီးပစံးလၢပကၤယၣ်လီၤ. ပကၤယၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပကျၢ် ထိၣ်ယၣ်လၢပချၢနူၣ်မနုၤလၣ်, အဝဲနူၣ်သနံၣ်,ခိၣ်ဖၢၣ် နူၣ်ဘၣ်တစုစုပကၤထိၣ်လၢပချၢယံလီၤ. ဒီးတစုစုပစံး လၢကၢဆ့ကၤယၣ်လီၤ.

၄. **ကီၤကံၢ်ကီၤကၢ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီထုတၢ်တတံၢ်ဘၣ် ဒီး ဟိဝဲနူၣ်ပစံးလၢကီၤကံၢ်ကီၤကၤလီၤ. နသါကထုမနုၤ ကုတဒ့တတံၢ်တလဲး,ကီၤကံၢ်ကီၤကၤနူၣ်လဲၣ်. န သါက မၤမနုၤတၢ်တတုၤလီၤဖီယီၢ်,ကီၤကံၢ်ကီၤကၤဒ်နူၣ်လဲၣ်.

၅. **ကၢကံၢ်ကၢကၢ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီလဲၤတၢ်တချၢဘၣ် ဒီး လဲၤတၢ်အခံကိၢ်ဝံၢ်ဝဲယၢ်ခီယၢ်ခီဒီးပစံးလၢလဲၤတၢ်ကၤ ကၢကၤကၢလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ကၤကၢကၤကၢဒ် ထိၣ် ဒ့ၣ်လဲၤတၢ်အသိးမးလဲၣ်.

၆. **ပနံၥ်တၢ်ကၢ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢပှၤပှၤအီၤဆါအီၤတၢ်ဖိ တၢ်လံၤတဖၣ်နူၣ် ပကီးလၢပနံၥ်တၢ်ကၤလီၤ. တၢ်ကၤ နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကတိၤအနိၢ်, ပနံၥ်နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကတိၤအဆိလီၤ.

၇. **လဲၤလဲၥ်လဲၤကၤ,လဲၤကၤလဲၤခဲၣ်,လဲၤပနံၥ်လဲၤ တၢ်ကၢ** နူၣ်မ့ၢ်ပလဲၤဆါကွံၥ်တၢ်ဒီးဂဟဲကူၤပှၤနူၢ်တၢ်နူၣ် ပကီးလၢလဲၤကၤလီၤ.

၈. **ပကၢယၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပကျုးထိၣ်တၢ်ကူတၢ်သိးလၢ ပလီၤနူၣ် ပကူဓိၢ်ပတကူပသိးဓိၢ်ပတသိးဘၣ်နူၣ်ဒီးပ ကီးလၢကၤလီၤ. ကၤယၣ်,စီၤသီကၤတၢ်ဘီ,သရၣ်ကၤ ထိၣ်သးကလး.

၉. **ကၢ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်စ့ၤတအိၣ်ဘၣ်လၢအစၢ်လၢ်အှ လုၤဘၣ်ဒီးပကီးလၢကၤလီၤ. ဘုဒီးဟုဓိၤဒ်သုတကၤတ ဂ့ၤဒီးကျုးစၢးမၤဘုတကူ. ဘုနူၣ်သးမိၣ်ကၤအံၤပကျုး စၢးမၤနၥ်ကူကြူးကြူးနူၣ်တနူၢ်ဘၣ်. ဘုနူၣ်မးသးမိၣ် ဘၥ်သးမိၣ်ကၤဒီးကၤဝဲလီၤ. တကၤဘၣ်နူၣ်မ့ၢ်တၢ်အိၣ် အါဒီးတတၢ်ဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢတကၤဘၣ်လီၤ.

၁၀. တၢ်လၢအစုဒုးခီၣ်ဒုးတဖၣ်နူၣ်ဟးဒီးပကွၢ်မၤ အသး **ကီၤကၢကီၤကၢ** လီၤ.

၁၁. တၢ်လၢအဘီၣ်ဒီးမၤသးကူတလူၤတဖၣ်နူၣ် ဟးဒီး ပကွၢ်ဖျါမၤအသး **ကၢနၤကၢနၤ** လီၤ.

၁၂. **ကၢစဃဲး** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢဟ်အသးဒူဒူကလဲၥ်တဖၣ် နူၣ်ပစံးလၢဟ်အသးကၤစဃဲးလီၤ. ဘီၣ်သအိၣ်တဒ့မၤ အသးလၢပှၤကညီအလီၤကၢစဃဲးဒီးပှၤကညီမၤသံသ လူၤ, ပှၢ်လၢ်ကျါလၢအဒိၣ်အယိၥ်တဖၣ်နူၣ် ဘီၣ်သအိၣ် မၤအသးလၢပှၤကညီအလီၤကၢစဃိၢ်ကၢစဃဲးကီးအဒ့ လီၤ. ပှၤတဂၤဟ်အသးလၢပှၤဂၤအလီၤကၢစဃဲး,ကၤ စဃဲးမ့ၢ်အနၥ်လီၤအသးစါ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကျၥ် ကစ့ၥ်လီၤ.

၁၃. **ကၢကၢ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤတဂၤပဒူအီၤဒီးဒူဆၢပှၤဒီးပစံး အီၤ,နဲဒၣ်တဂၤစကတိၤတၢ်နမၤမနုၤကၤကၤလဲၣ်,စတ ပျုၤဘၣ်နၤနူၣ်နတသ့ၣ်ညါဘၣ်စါ,ပစံးဒ်နူၣ်လီၤ.

၁၄. **တၢ်ဃံးတၢ်ကၢ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအအိၣ်စ့ၤဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဘၣ်လၢတၢ်လီၤတူၥ်အခါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထီရီၤတၢ်လၢပပှၤဘၣ် အပှၤဖးဒိၣ်တဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢတၢ်ဃံးတၢ်ကၤလီၤ. ဘၣ် လၢတၢ်ဃံးတၢ်ကၤအခါနူၣ်ပပှၤအိၣ်တၢ်တနူၢ်ဘၣ်နီတ မံၤဘၣ်. ဘုမ့ၢ်ဂ့ၤ,အံသၣ်သဒိၣ်အုၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်ဘၣ်လၢ လီၤတူၥ်လီၤကၥ်ဒီးပစံးလၢတၢ်ဃံးတၢ်ကၤအခါလီၤ.

၁၅. **ပနံၥ်တၢ်ကၢ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအလုၢ်ဒိၣ်ပှၤဒိၣ်ဒီးဆ့ ဂ့ၤယၣ်ဂ့ၤ, ပြံကံၣ်သီသီသးဘုၣ်သးကလၤ, ထီရီၤတၢ် အပှၤဒိၣ်ကလံၤထိခဲလၢ်နူၣ်ပစံးလၢပနံၥ်တၢ်ကၤလီၤ.

၁၆. **ကဘီကၢ** နူၣ် မ့ၢ်ကဘီလၢပလဲၤကၢဒီးပပှၤတၢ် ပ ဆါတၢ်ဒီး ပပဒးထိၣ်ပနံၥ်တၢ်ကၤလၢအပှၤနူၣ် ပစံး လၢကဘီကၤလီၤ. ကဘီလဲၥ်ကဘီကၢနူၣ် မ့ၢ်ကဘီ လၢ လဲၤပှၤပြံကံၣ်သီသီသတိၢ်သံလုၥ်,ဆ့ဂ့ၤယၣ်ဂ့ၤ,တဒၤ ခိၣ်ကုၥ်,သဲးသၣ်အိၣ်မိတဖၣ်ဒီးဒၢနၥ်ဖဲနူၣ်မ့ၢ်ကဘီကၤ လီၤ. ကဘီကၤတဘ့ၣ်ဒိၣ်ကၢ,ကြူးကဘီဟဖၣ်နူၣ် ထဲ ကဘီကၤလီၤ.

၁၇. တၢ်အိၣ်တအါဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢ **အကၢ** လီၤ. မၥ် အံးသၣ်နူၣ်ကၤသတးဒီး ပတပူတဝါတနူၢ်ဘၣ်အါအါ ဘၣ်.

၁၈. **ပထီးကၢရိၥ်** နူၣ်မ့ၢ်ပထီးတကလုၥ်နူၣ်ပနၢ်ဟူထဲ အမံၤဓိၤလီၤ.

၁၉. **ပှၤကၢတၢ်ဖိတဖၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအယုပှၤတၢ်ဖိ တၢ်လံၤဒီးလဲၤဆါဝဲဝ့ၤဝ့ၤနူၣ်ပကီးလၢပှၤကၤတၢ်ဖိလီၤ. ပှၤကၤတၢ်ဖိနူၣ်လဲၤကၤလၢကဘီတနီၤလဲၤကၤလၢ ချံတ နီၤ,လဲၤကၤလၢခိဆူပှၤထံၣ်ပှၤရှၣ်ပှၤရှပှၤဝ့ၢ်တနီၤလီၤ.

၂၀. **ကီၤကၢကီၤကၢ** မ့ၢ်ယုၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တခူးမ့ၢ် ဂ့ၤ,ချံးမ့ၢ်ဂ့ၤ, အမိၢ်ပှၢ်ဒိၣ်ဒီးအစုအခီၣ်ဆံးဒီးအစုအခီၣ် ဖုၣ်ဝဲဒီးမ့ၢ်တယုၢ်ဘၣ်နူၣ်လဲၤတၢ်ကယီကယီဒီး ပကွၢ် မၤအသးကီၤကၢကီၤကၢလီၤ. ဒ့ၣ်တဘ့ၣ်ဟးလၢပြီခိၣ် ကီၤကၢကီၤကၢ,ကမ့ၢ်ကၢ်အကတၢ်အိၣ်ဖဲနူၣ်သၢၣ်,ကီၤ ကၢအံၤပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကီးကးကီးကးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤဆံးတဂၤဟ့ၥ်မးကီၤကၢကီၤကၢလီၤ. ချံးတဘ့ၣ်ဟး ထိၣ်မးလၢတၢ်ခဲကျါကီၤကံၢ်ကီၤကၢလီၤ.

၂၁. တၢ်လၢအအိၣ်စ့ၤတဖၣ်နူၣ်ဒီးအပှၤဒိၣ်ဝဲဒီးပစံး

Digitized by Google

လၢ **အကၢ** လီၤ. ဘုတဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်အိၣ်စှၤဒီးအပှၤဒိၣ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢဘုအပှၤကၢလီၤ. တၢ်တနံၣ်ဘုအပှၤကၢသမိး,ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးဟ်ထွဲတလၢၢနီၢ်အခံလၢဘုအပှၤကဒီး,ဒီးတနီၤနီၤကီးဟ်ထွဲပံၤယီၤအခံလၢဘုအပှၤစိၣ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီစံးဝဲလၢဘုအပှၤကၢလီၤ.

၂၂. **အသ့ၣ်ကၢမိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအမၤတၢ်နၢ်အစံးတၢ်နၢ်,မၤဒိၣ်နၢ်ဒိၣ်,မၤဆံးနၢ်ဆံး,မၤကျိၣ်မၤစ့,မၤဘှမၤဟှနၢ်ဝဲဒီးမ့ၢ်အိၣ်ဒၣ်အတၢ်နာ်သက့ပှၤဂၤဟဲဟ့ၣ်နုးအိၣ်နုးအီအတၢ်အိၣ်တၢ်အီဒီးပစံးလၢအသ့ၣ်ကၢမိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအသ့ၣ်ကၢမိၣ်သမိးအိၣ်ဒၣ်အတၢ်ဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်အီတုၤအိၣ်ဒၣ်အီၤလီၤ.

သ့ၣ်ကၢတဝးစဃိၢ်ဒ့
ထံၣ်တၢ်ဂ့ၤမၤတနၢ်သ့ၣ်

၂၃. **လဲာ်အိၣ်ကၢအိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပမၤသဘျ့ၣ်ပသံး,ဘုဓိၤဟုဓိၤ,သကွံထံဟ်,လှၢ်သၣ်ဖံသၣ်,ခုၣ်ခိၣ်ခွဲၣ်ခိၣ်ဒီးပစိၢ်ပဆါ,နၢ်လၢအံသၣ်အပှၤသဒိၣ်အုၣ်အပှၤ,ယဲာ်ပှၤကွါပှၤဒီးပစံးလၢပလဲာ်အိၣ်ကၢအိၣ်လီၤ. သူၣ်သကွံထံဟ်,ခုၣ်ဓိၤခွဲၣ်ဓိၤတက့ၢ်. ပကလဲာ်အိၣ်ကၢအိၣ်ဒီးကနၢ်လၢအံသၣ်အပှၤသဒိၣ်အုၣ်အပှၤယဲာ်ပှၤကွါပှၤလီၤ. ဒီးပှၤကညီမ့ၢ်နၢ်ဟူတၢ်အပရၢဒီး စံၣ်တဲၤတိာ်တဲၤဝဲအါအါကလဲာ်နူၣ်ပစံးလၢအလဲာ်အကၢဝဲလီၤ. သုမ့ၢ်နၢ်ဟူတၢ်ပရၢလၢအတဂ့ၤဘၣ်နူၣ်အလဲာ်အကၢတဂ့ၤ.

၂၄. **တၢ်ကကၢဘုတၢ်ကကၢဟု** လၢတၢ်ကဲာ်လၢစီၤမီၢ်လီၢ်အစိၤနူၣ်တၢ်လီၤလးတမံၤအိၣ်ထိၣ်ဝဲလၢထိၣ်လွံၢ်တဘ့ၣ်ပှၤလၢပှၤကညီအကျိာ်တခီနူၣ်စံးဝဲဒၣ်စကုတြံ့,ဟုသးတနာ်ထူတသံး,သုမ့ၢ်တနာ်ဒိၣ်စဖံး,စကတြံ့ဟုသးတနာ်ထူတဘး,သုမ့ၢ်တနာ်ခးသံယၤစံးဝဲဒၣ်,လၢနူၣ်အဖိခိၣ် ဘိၣ်သအိၣ်တဒုပုထိၣ်လၢတလၢၢနီၢ်အကလုၢ်စံးဝဲဒၣ်,ပုသနီနီးကီၢ်စဲးမီၢ်နံ, ယဲာ်တနီကီၢ်အၢ်ရှၢ်အၢ်ရှၢ်,ဒ်ပစံးတၢ်အသိးခဲကနံၣ်အံၤသုအိၣ်ဘၣ်ဘျုးအိၣ်ဖံးလီၤ. မ့မ့ၢ်ခဲကိာ်တနံၣ်သုကသၣ်ဝံၤလီၤဒိနးမးလီၤ. စံးဝဲဒၣ်လီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒ်နူၣ်လီၤ. လၢခံက့ၤနူၣ်တၢ်ကကၢဘုကၢဟုလၢတဲပိၣ်အစိၤနူၣ်လမံာ်တၢ်လီၤလးဘၣ်ဝံဘူၣ်ခိၣ်တဖၣ်စံးဝဲဒၣ်တၢ်ကကၢတၢ်ဝါသၢကလုာ်နူၣ်မ့ၢ်မ့ၤဒီးအံသၣ်ဒီးဘဲလီၤ.ဒီးတၢ်လီၤလးမ့ၢ်အိၣ်ထိၣ်ဒ်နူၣ်ဒီး တယံာ်တမီၢ်ဒီးတၢ်မၤထိၣ်အသးလၢတၢ်အိၣ်ဝံၤအိၣ်ယဲၤ,တၢ်စွံၣ်တၢ်ကၢလီၤ,ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်. တၢ်ကကၢတၢ်ဝါသၢကလုာ်လီၤ. ဝံလၢလမံာ်ဘၣ်အီၤတဖၣ်နူၣ်ကတိၤတၢ်ဒ်နူၣ်လၢဝံအကျိာ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်ကီၢ်မ့ၢ်ကဲာ်ဒီးဝံတဖၣ်နူၣ်ထံၣ်ဟ်ဝဲအစိဒီးကတိၤတၢ်လၢဝံအကျိာ်နူၣ်စံးဝဲဒၣ်, မ့ၤသူကပိၣ်မ့ၤဂီၤကပိၣ်မ့ၤဘီကပိၣ်မ့ၤဝါကပိၣ်ဒီးတၢ်ကကၢတၢ်ဝါသၢကလုာ်လီၤ.စံးဝဲဒၣ်, ဝံစီၤဖိရၢ်ကတိၤတၢ်လၢဝံအကျိာ်ဒ်နူၣ်ဒီးအကလုၢ်ကထါလၢထိၣ်ပှဲၤထိၣ်ဝဲလၢတၢ်အိၣ်ဝံၤအိၣ်ယဲၤတၢ်သံၣ်ဝံၤလီၤဒိ တၢ်ဝံၤတၢ်ကဲာ်ဒီးတၢ်ကၢတၢ်ဝါသၢကလုာ်နူၣ်မနၤလဲၣ်,မ့ၤတကလုာ် ကၢဝဲ,ဒီးအံသၣ်တကလုာ်ကၢဝဲ,ဒီးဘဲတကလုာ်ကၢဝဲလီၤ. တုၤတၢ်ကဲာ်ဒီးတၢ်သၢကလုာ်နူၣ်ကၢဝဲတုၤပယုတထံၣ်ဘၣ်နီတစဲးလီၤ. ဒီးမ့ၤသူမ့ၤဂီၤ, မ့ၤဘီမ့ၤဝါနူၣ်မ့ၢ်မနုၤတမံၤလဲၣ်,ချံဓိၤဘိၣ်ဓိၤလွံဘိကတဲာ်,ဖိၣ်ခိၣ်ယဲာ်ပျိၢ်တၢ်ဒီးတၢ်လၣ်,တၤသူၣ်တၤသၣ်,ခွဲၣ်ဘှၣ်ခွဲၣ်စီးတဖၣ် အိၣ်လၢဝံအကလုၢ်လၢမ့ၤသူမ့ၤဂီၤမ့ၤဘီမ့ၤဝါလီၤ. ဒီးတၢ်မ့ၢ်ကၤလၢမ့ၤဓိၤထံဓိၤဒီးပှၤကညီအိၣ်တၢ်တဖၣ်နူၣ်လီၤ. ဒီးဝံစံးဝဲလၢမ့ၤသူမ့ၤဂီၤမ့ၤဘီမ့ၤဝါလီၤ. ဝံတဖၣ်မ့ၢ်စံးဝဲသုကစၢ်အဂ့ၤကအိၣ်ထိၣ်လီၤ. ကအိၣ်ထိၣ်ဒီးမ့ၤသူ, ကအိၣ်ထိၣ်ဒီးမ့ၤဂီၤ, ကအိၣ်ထိၣ်ဒီးမ့ၤဘီ,ကအိၣ်ထိၣ်ဒီးမ့ၤဝါ, သုတဘၣ်ဖံးသုတဘၣ်မၤ ဒီးသုကအိၣ်ဘၣ်တီနံးဒၣ်သုတၢ်လီၤ. သုဘၣ် ယိၣ်တၢ်အလီၢ်တအိၣ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ကကၢတၢ်ဝါသၢကလုာ်လီၤ. ဝံမ့ၢ်စံးတၢ်ဒ်နူၣ်ဒီးတလၢၢပဒိၣ်တဖၣ်နူၣ်ခံၣ်သုး ဒီးအိၣ်ထိၣ်လၢတၢ်ကၤမ့ၤကၤထံကၤလုၣ်ကၤဘဲကၤအံသၣ်အံဘူးကၢဝဲလီၤ. ဒီးပှၤကညီအိၣ်ဘၣ်ခွဲၣ်စီးကတဲာ်လီၤ. ဒီးတလၢၢနူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီအကစၢ်လီၤ.ဝံမ့ၢ်စံးတၢ်ဒ်နူၣ်ဒီးပှၤကညီတသ့ၣ်ညါဘၣ်ဒီးအသးခုဝဲတနီၤ, ဒီးပသးပှၢ်လၢအသ့ၣ်ညါတ့ၢ်ဝဲတဖၣ်နူၣ်ပလီၢ်ဟ်အ သးလၢတၢ်အိၣ်တၢ်အီလီၤဒီးမၤဟ်ဝဲအါအါလီၤ.

ကံ

၁. **ကၣ်ကံ** ကလီကလီဒ်အံၤတၢ်ကတိၤတအိၣ်ဘၣ်,အိၣ်နူၣ်ဒ်အံၤ,ညီကၣ်ကံလီၤ. စံးတၢ်နူၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲတကီဘၣ်,ညီကဒၣ်လီၤ. စံးဝဲဒၣ်. တညီကၣ်ကံဘၣ်စံးတၢ်နူၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲတညီကဒၣ်ဘၣ်,ကီမး,ကီကၢနူၣ်လီၤ. ပကွဲးလံာ်နူၣ်နပဲၤဘၣ်နဲလၢအညီကၣ်ကံဓိၤဓါ,တညီကၣ်ကံဘၣ်.

ကီၢ်ကမှာ်ကူၤညီကၣ်ကံ
အိၣ်မးသကိၤရှ့ၣ်ဒိၣ်ယံ

၂. **ကံကီၢ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်အမုၢ်တကလုာ်,အလၣ်ပြံကဖံဒီးအစိးသကံလီၤ.

၃. **ကံကံ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီစံးဝဲထွံၣ်ကိးနူၣ်သိၣ်ကံကံလီၤ. ထွံၣ်တဒုအကစၢ်တီၢ်ဒီးကိးမးကံကံလီၤ.

၄. **အိဘုၣ်အိကံ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကူတၣ်သိးတကလုၢ်နူၣ်ပဆးဒီးအစုဒုၣ်ခံခီဒီးလီၤတုၤပခံကီၢ်,ဒီးပဆးဒီးအသးနါပှၢ်အကျးဒီးအကိာ်, ဒီးအကိာ်ပျုံဒီး,ပဆးဖးဒ့အခိၣ်ထံးဒီးပဆးဒီးအချၢယံအကျးဒီးဂကီးလၢအိကံလီၤ. ဒီး

Digitized by Google

မ့ၢ်ပကီး ဖိၣ်ထွဲတလၢၢအခံလီၤ. ဒီးပသးပှၢ်လၢပျၢၤန့ၣ် ကီးဝဲလၢဆၢကၤလီၤ. ခဲကနံၣ်အံၤပှၤကညီတကီးလၢၢ ဘၣ်လၢဆၢကၤနီတဂၤဘၣ်. ကီးဝဲလၢအီကံကီးဂၤဒဲး လီၤ.

၅. **မီတံ** န့ၣ်ဝံစံးဝဲမ့ၢ်သါသိၣ်လီၤ, ဒီးမ့ၢ်ပှၤပၢၢခိးချၣ် ထ့ၣ်ဃးမီၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဃၢ်အဝဲတရိလီၤစံးဝဲဒၣ်,ဒီးဝံန့ၣ် မ့ၢ်လီၤက္ၢ်တၢ်ဒီးကီးထိၣ်မီကံအမံၤဒီး မီကံပိးထိၣ်န့ၢ် အဝဲတရိဒီးလဲၤဝဲဆူညါခီန့ၣ် ပၢၢ်လီၤစံးဝဲဒၣ်, မီကံန့ၣ် မ့ၢ်တပိးထိၣ်ဘၣ်ဝဲတရိဒီးဝံန့ၣ်လဲၤဆူပျၤအကိၢ် တပၢၢ် ဘၣ်ဝံစံးဝဲဒၣ်ဒ်န့ၣ်လီၤ. မီကံန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်သံဒိၣ်အကညီၤ တဂၤလၢခိးတၢ်လၢပျၤအကျါခီၣ်ထံးန့ၣ်လီၤဝံစံးဝဲဒၣ်, ဒီးဝံတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်လဲၤလီၤဆူပျၤအကိၢ်ဒီးတ့ၤဖဲမီကံအ အိၣ်န့ၣ်ဒီးမီကံလဲၤယုၤအီၤဆူပျၤအကိၢ်လီၤ. ဒီးချၣ် ထ့ၣ်ဃးမီၤမ့ၢ်စိာ်ပှၤကညီအဝံအကလၤဒီးဝံလဲၤကမီ ထိၣ်န့ၢ်မီကံဒီးတၢ်ကလီးတၢ်ကလီၤဒီးမီကံလဲၤဟံး က့ၤယုၤဝံလၢချၣ်ထ့ၣ်ဃးမီၤ,ကလီးတဖၣ်အစုပူၤလီၤ.

၆. **ကံးကူၢ်ကံးကၢ်** ပစံးတၢ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မဲထိၣ်လၢပှ့ၢ်လၢ် ကျါတကလုာ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးအမ့ၢ်ပြံကဒံၣ်စီၤန့ၣ်အလၣ်နီစု မ့ၢ်ဆၣ်ဒီး ပကီးလၢကံးကူၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢ ကံးကူၢ်လီၤ. အနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ကံကူၢ်လီၤ. ကံးကူၢ်န့ၣ်ပဘၣ် တူာ်ပအ့ၣ်ဘျုးဝံၤဒီး ပဘိၣ်ပမူၤလီၢ်န့ၣ်ဘျါဂ့ၤကၢစံးဝဲ ဒၣ်. ဒီးအဒီးဘိၣ်န့ၣ်ပဖီအိၣ်ဆၢဂ့ၤကၢ,မ့ၢ်အစိးတကံ ဒီးပကီးလၢကံးကူၢ်လီၤ.

၇. **သကံစီၢ်ရံး.ဖျၢသကံ,သကံကီၢ်,သကံခိၣ်,တကံပ ဝံ,ခဲထကံ,သကံသကါ,တကံတကါ,စကံစကါ,ထကံ ထကါ,** တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်ဃးဒီးကံလီၤ.

ကၢ်

၁. **ကၢ်စုတၢၢခိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကွဲက့ၤပကလၤဒီး ပစၢထိၣ် ပစုဒ့လၢလုၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပကၢ်ပစုလီၤ. ပှၤတဂၤကွဲ က့ၤအဖိအကလၤဒီးကၢ် ထိၣ်အဖိအစုဒ့လၢလုၣ်လီၤ.

၂. **အကၢ်အလဲ** န့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်တနီၤနီၤန့ၣ်အသးကၢ်ပူၤ န့ၣ်အလဲအိၣ်ကဘုးလုးစီၤဒီးပစံးသ့ၣ်အကၢ်လီၤ. သ့ၣ် လၢအိၣ်ဒီးအကၢ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်တနီၤနီၤစီၤလီၤ. တ မ့ၢ်ဘၣ်သ့ၣ်ခဲလၢာ်ဘၣ်.

၃. **သူၣ်ကၢ်သးလဲ** န့ၢ်မ့ၢ်ထီရီၤပမၤတၢ်တမံၤမံၤန့ၣ် ပ မ့ၢ်မၤကြူးကြူးဒီးပသးဆိကမိၣ်,ထဲတၢ်မၤန့ၣ် ပသး အိၣ်နးနးကလဲာ်ဒီးပမၤကြူးကြူးဒီးပစံးလၢပမၤလၢပ သူၣ်ကၢ်သးလဲလီၤ. စမၤစကီးခုးတလီၢ်လၢစသူၣ်ကၢ် သးလဲဒီးန့ၢ်ဘုတပူညါလီၤ. ပမ့ၢ်နာ်ကစၢ်ယွၤလၢပ သူၣ်ကၢ်သးလဲဒီးပမ့ၢ်ဘါထုကဖၣ်လၢပသူၣ်ကၢ်သးလဲ

န့ၣ် တ့ၤပသံဒီးပကထိၣ်ဘးလၢကစၢ်ယွၤအအိၣ်လီၤ.

၄. **ကၢ်နူၤကၢ်နၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ဖိသၣ်ကလာ်တမှာ်ဘၣ်ပနၢ်ဒီး ပစံးလၢကၢ်ပနၢ်လီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ကံာ်ပနၢ်လီၤ.

၅. **နူာ်ကၢ်နူာ်ပျံၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဃံအိခိၣ်အိပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဆၣ် စီၤကီၢ်စီၤအဃံအိပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,အသိအိၣ်ဝဲဒ်ပခိၣ်နူာ်အ သိး ဒီးပစံးလၢအနူာ်ကၢ်လီၤ. ထိခိၣ်အနူာ်ကၢ်လၢအဃံအိ ပူၤန့ၣ်သိကၢ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢအကၢ်သိလီၤ.

၆. **ယီၢ်ကၢ်** န့ၣ်ပသးပှၢ်စံးဝဲမ့ၢ်တၢ်ပိၢ်ၤတကလုာ်လီၤ. ဒီး ဟဲမိာ်ဝဲလၢပျၢၤတစုဒီးဟဲဖိာ်က့ၤမှၤကညီန့ၣ်ဝ့ၤထိၣ်ဝဲ လၢသပၢၢထးအပူၤန့ၣ်ပှၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ဆူးတၢ်ဆါတ ဖၣ်န့ၣ်အထံကဲထိၣ်လၢအသဘံဒီးပးကွံာ်ဝဲဝံၤဒီးထုး ထိၣ်က့ၤဝဲဒီးပှၤကညီဂ့ၤထိၣ်က့ၤလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၇. **ပရကၢ်မိၣ်ကၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပစုမုၢ်အဆၢပခိၣ်မုၢ်အဆၢ အိၣ်ဒီးအတိၤပြံကဒံၣ်စီၤန့ၣ်ပစံးလၢပစုအကၢ်လီၤ. ပစု အကၢ်န့ၣ်ပတ့ၤဘုၣ်ပတ့ၤချံး,တၢၢ်စီၤဃံၣ်စီၤ,မ့ၢ်အ့ၣ် ဘၣ်ဒီးဆါကၢ.

၈. **ကၢ်တူာ်ကၢ်ကျိ** န့ၣ်မ့ၢ်ဖိသၣ်လၢအထ့ၣ်အဘိၣ်, အ ထ့ၣ်အပျိာ်တဖၣ်န့ၣ် အစုဒုၣ်ခိၣ်ဒုၣ်အဟၢခိၣ်ဟၢဖၢန့ၣ် စ့ၤကၢ်စ့ၤကူးဒိၣ်စံၢ်ဒိၣ်စ့ၤဒီးပစံးလၢအကၢ်တူာ်လီၤ. ဖိသၣ်တဂၤဘိၣ်သတးဒီး အစုကၢ်တူာ်အခိၣ်ကၢ်တူာ်မး လီၤ. ဒီးတၤဒိၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဘိၣ်ဝဲဒီးအတၢ်လာ်ပူၤန့ၣ်ကၢ် တူာ်,စ့ၤကူးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၉. **ကၢ်တူာ်ထီးကလဲာ်အထိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မိၣ်ဘှီး ပသးဒီးပစၢထိၣ်ပစုဒ့လၢဆှိၣ်ယူာ်ဆ့ါယဲၤဒီး ပစံး လၢပကၢ်တူာ်ထီးကလဲာ်အကိာ် လီၤ. တၢ်မိၣ်ဘှီး ပသးန့ၣ် မ့ၢ်ထီးကလဲာ်စိးထိၣ်ပသးဒီးကၢ်တူာ်ထီး ကလဲာ်အကိာ်တက့ၢ်.

၁၀. **စ့ကၢ်ရ** န့ၣ် မ့ၢ်စ့မီၢ်စိ,ပယီၤအစ့အဘ့ၣ်ဘၣ်န့ၣ် ပှၤကညီကွဲက့ၤအဖိဝဲၢ်ကိတဖၣ်အကလၤဒီးစၢထိၣ် စ့န့ၣ်လၢအဖိအစုဒ့လီၤ,မၤဝဲအပျံၤလၢလုၣ်န့ၣ်ဒီးပကီး လၢစ့ကၢ်စုလီၤ. ဒီးစ့ကၢ်စုန့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီဟ့ၣ်သါအဖိ လီၤ.

၁၁. **နိာ်ကၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ထံအိၣ်လၢသ့ၣ်အိပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝၣ်အိ ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,သပၢၢပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,တ့ၤထံန့ၣ်ဆံၣ်ဘိ,အိၣ်ယံာ်ဒီး ပစီၤလဲၤဒံၣ်လီၤဒီးပစီၤအဒံၣ်န့ၣ်မၤအသးဒ်လၢၣ်အသိး ဒီးပကီးလၢနိာ်ကၢ်လီၤ. ထံအိၣ်လၢသ့ၣ်အိပူၤတစဲးဒီး နိာ်ကၢ်ဝးမးပြးပြးလီၤ.

၁၂. **ကၢ်စီၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ကံာ်တကလုာ်အိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လာ် န့ၣ်ပကီးလၢကၢ်စီၤလီၤ. ကလဲာ်၂၀

၁၃. **ကၢ်အယီၢ်ဒ့လၢယီၢ်ဒိၣ်ပျံၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ဖိာ်မုၣ်တဖၣ် န့ၣ်ဖျန့ၢ်လုၣ်ဝးဒၣ်အယီၢ်ဒ့န့ၣ်ဒီး စၢတူာ်အယီၢ်ဒ့န့ၣ် လၢလုၣ်ဒီးလုၣ်န့ၣ်ကီးဝဲလၢယီၢ်ဒိၣ်ပျံၤဒီးစံးဝဲလၢအ

Digitized by Google

ကံၢ်ထီၣ်အယိၢ်ဒ့လၢယိၢ်ဒိၣ်ပျံၤလီၤ. ဖိၣ်မုၣ်နူၣ်သ့ကူ နံၣ်ဒီးဘၣ်ကံၢ်ထီၣ်ဒီးယိၢ်ဒိၣ်ပျံၤလီၤ. မ့ၢ်တကံၢ်ထီၣ် ဘၣ်ယိၢ်ဒိၣ်ပျံၤဘၣ်နူၣ်အဟ့းကီသးကီစံးဝဲဒၣ်.

၁၄. **မိၣ်ထံၢ်စဲဘံ** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤတလၢၤဖိၣ်နူၢ်ပှၤလၢစ့နီစ့ မ့ၢ်ဒိၣ်, ဘူသလါမိၤဒီးအထီအိၣ်ခံပျၢ်နူၣ် ပကွၢ်ၤတရံး လၢပမိၣ်ဘိၣ်ထံးဒီးပစံးလၢမိၣ်ကံၢ်လီၤ. ပှၤလၢပျၢၤ တ ဖၣ်နူၣ်အဖိသၣ်ခွါတဖၣ်ကျိၤထဲမိၣ်ကံၢ်လီၤ. ပှၤလၢအ စ့တအိၣ်ဘၣ်တဖၣ်နူၣ်တကျိၤဘၣ်ဝဲဘၣ်.

၁၅. **ဘိကံၢ်ကလၢ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအဘိဂ့ၤတဖၣ်နူၣ်ပစံး လၢအဘိကံၢ်ကလၢ်လီၤ. ဖိတဖိးဘိမးကံၢ်ကလၢ်လီၤ.

၁၆. **ကဲးကံၢ်ကဲးကီး** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအဆူအဆါတဖၣ်နူၣ် လဲၤတၢ်ကွၤတၢ်ကယီကယီရိၢ်ရိၢ်ဒီးပစံးလၢကဲး ကံၢ်ကဲးကီးလီၤ. ပှၤတဂၤဆါဒီးလဲၤတၢ်မၤအသးကဲး ကံၢ်ကဲးကီးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကဲးကီးဘိနၢလီၤ.

၁၇. **ကိၢ်ကဲးကံၢ်ကိၢ်ကဲးကီး,ကိၢ်ကဲးကံၢ်မ့ၢ်ကိၢ်ကဲးကီးအ ဆိလီၤ. ကိၢ်ကဲးကံၢ်ကိၢ်ကဲးကီး** နူၣ်မ့ၢ်ပကိၢ်ထီၣ်ကျူ လၢတၢ်အတိဖိမိၣ်ဒီးပကိၢ်လၢအဒိၣ်တူၢ်တနီၤလၢအဒိၣ် ယီၤတနီၤဒီးပစံးလၢကိၢ်ကဲးကံၢ်ကိၢ်ကဲးကီးလီၤ.

၁၈. **တုၢ်ကဲးကံၢ်တုၢ်ကဲးကီး,တုၢ်ကဲးကံၢ်** မ့ၢ်တုၢ်ကဲးကီး အဆိယီၤ. ပတုၢ်လီၢ်ဆူၣ်နီၤလၢဂ့ၢ်နူၣ်ပတုၢ်လၢအဒိၣ် တူၢ်တနီၤ, လၢအဒိၣ်ယီၤတနီၤဒီးပစံးလၢပတုၢ်ကဲးကံၢ် တုၢ်ကဲးကီးလီၤ.

၁၉. **ကွၣ်ထံၢ်** မ့ၢ်ကွၣ်ကူၤအဆိလီၤ. ကျဲတဘိတစၢၢ် ဆါဘၣ်,ကွၣ်ကံၢ်ကွၣ်ကူၤနးကၢ.

၂၀. **ကံးကံၢ်ကံးကး** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီဝံတၢ်ဃၢဒီးလဲၤတၢ် တချဘၣ်ဒီးအခံကိၢ်ဝံၢ်ဃၢ်ခီဃၢ်ခီလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤ တၢ်လၢစမ်ၢ်ညါကံးကံၢ်ကံးကးစယီၤတကဲဘၣ်.

၂၁. **ကံးကံၢ်** မ့ၢ်ကံးကူးအဆိလီၤ. ထိးကလဲၢ်စွါကံး ကံၢ်ကံးကူး.

၂၂. **ကွၣ်ကံၢ်** မ့ၢ်ကွၣ်ကွဲၣ်အဆိလီၤ. ဂ့ၢ်တဘိစွါမးကွၢ် ကံၢ်ကွၣ်ကွဲၣ်လီၤ.

၂၃. **မိၢ်ကံၢ်** မ့ၢ်မိၢ်ကူၤအဆိ,ထွဲၣ်တဒ့အစုဆါဒီးဟးမး မိၢ်ကံၢ်မိၢ်ကူၤလီၤ.

၂၄. **ကီးကံၢ်** မ့ၢ်ကီးကးအဆိလီၤ. ချံးတဘ့ၣ်ဟးထီၣ် မးလၢတၢ်ခဲကျါကီးကံၢ်ကီးကးလီၤ. ဒီးသကါအဆိမ့ၢ် သကံၢ်, ပၢၢ်သကံၢ်ပၢၢ်သကါ,ပၢၢ်စကံၢ်,ပၢၢ်စကါ.

၂၅. **သ့ၣ်ကံၢ်ဝၣ်ကံၢ်** နူၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်တနီၤနီၤအလဲအိပူၤ နူၣ်အကသိၣ်အိၣ်ကဘုးလုးဖိၤပစိၢ်လၢပစုမ့ၣ်နုၥ်ဒီးပ စံးလၢသ့ၣ်အကံၢ်လီၤ. သ့ၣ်တထံးအကံၢ်ကဘုးလုးဖိၤ, ပစိၢ်နုၥ်.

၂၆. **ဃံအကံၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဃံအအိပူၤစၢ်ကဘံၣ်နူၣ်ပ ကီးလၢတၢ်ဃံအကံၢ်,တၢ်နုၥ်ကံၢ်လီၤ. ထိခိၣ်နူၣ်အဃံ

ကံၢ်

အိပူၤအိၣ်ဒီးအကံၢ်နူၣ်ဘၣ်တစုစုပစံးလၢၤလၢအနုၥ် ကံၢ်,ဘၣ်တစုစုပစံးလၢအကံၢ်သိလီၤ.

၂၇. **ဆးကံၢ်ဆးကၢၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပပူၤလီၢ်ပူၤတ့ၤဘျါကွၤဒီး ဒီးဘိၣ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢဆးကံၢ်ဆးကၢၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီး မ့ၢ်ဆးကၢၤအဆိလီၤ.ပှၤတဂၤဆးကံၢ်ဆးကၢၤဒီဂၤညါ, ကမ့ၢ်ကၢ်မ့ၣ်အှအိၣ်သၢ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပနဲးလီၢ် လီၤ. ပှၤကညီအပူၤလီၢ်ဘျါကွၤဝံၤဒီးအလီၢ်တဘၣ်လိၢ် ဘၣ်ဒ်လၢသိအသိးဘၣ်နူၣ်ဒီးပကီးလၢဆးကံၢ်ဆးကၢၤ.

၂၈. **ကံၢ်ကွၤစ့တဒ့** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤကွဲကွၤပကလၢဝံၤဒီး ပဟဲကွၤစၢဃၢ်ကွၤပစုဒ့ဒီးလုၣ်နူၣ်ဒီး ပကီးလၢပကံၢ် ကွၤပစုလီၤ. ဒီးပစံးဒီး အဆိလၢကံၢ်စုဘျးခိၣ်လီၤ. ပှၤ တဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်မၤတကဲဒီးဃုၢ်ဝံကွဲကလၢ,ကံၢ်စုဘျးခိၣ်နး ကၢ.

၂၉. **ကံၢ်တိၢ်ဂီၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤစံၣ်တဲၤပူလီၤ. ပှၤစံၣ်တဲၤပှၤ ကညီလၢပျၢၤအမုၣ်ကနီၤတဂၤဖိသၣ်ခွါလဲၤမံပုံၤထီၣ် သၢဆံဂၤတအဲၣ်ဘၣ်ဝဲဘၣ်. ဒီးပဖုပှၢ်တဂၤပှၢ်တ့ၢ်စကူ ဘြုးလဲၤမံဖိၣ်မုၣ်နူၣ်ဒီး ဖိၣ်မုၣ်နူၣ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢ အဖုပှၢ်ဘၣ်ဒီးအဲၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးကံၢ်နီၣ်ဝဲအစုဒီးတိၢ်တ ဘိ ဒီးကီးနူၢ်ဝဲအမံၤသၢကွၢ်တိၢ်ဂီၤလီၤ. ဒီးမၤလိၢ်ဝဲစံးဝဲဒၣ် နမ့ၢ်လဲၤထီၣ်ခုးခဲဂီၤဒီးဟဲကီးဒီးဃၢ,စကလဲၤစကီး.မၤ လိၢ်ဝဲဒ်နူၣ်ဝံၤဒီးပဖုပှၢ်နူၣ်ကွၤဝဲဒီးမ့ၢ်ဆ့ၣ်ဒီးလဲၤဆူခုး ဒီးလဲၤဂံၢ်လၢဖိသၣ်ခွါတဖၣ်နူၣ်ဒီး ကီးထီၣ်ဖိၣ်မုၣ်နူၣ်စံး ဝဲလဲၤမိၣ်ခွါ,ဒီးဖိၣ်မုၣ်နူၣ်စံးဝဲကံၢ်တိၢ်ဂီၤတဟဲဒ်းဘၣ်. စကလဲၤဃဲဒီးကံၢ်တိၢ်ဂီၤလီၤ. စံးဝဲဒၣ်ဒီးဖိသၣ်ခွါသၢ ဆံနူၣ်လဲၤတဂၤဘၣ်တဂၤ,လဲၤတဂၤဘၣ်တဂၤဒီးကီး ထီၣ်ဖိၣ်မုၣ်နူၣ်ကီးဂၤဒဲးဒီးဖိၣ်မုၣ်နူၣ်စံးဆၢဒ်နူၣ်ကီးဂၤ ဒဲးဝံၤဒီး မတၢၤဃၢၤဖုပှၢ်လၢကံၢ်နီၣ်ဝဲအစုလၢတိၢ်ဂီၤနူၣ် ဟဲလၢပှၤဂၤအလီၢ်ခံဒီး ကီးထီၣ်ဖိၣ်မုၣ်နူၣ်စံးဝဲဒၣ်လၢ အကလုၢ်ကပၢၢ်လၢ,လဲၢ်မိၢ်ခွၢ်,ဒီးဖိၣ်မုၣ်စံးအီၤ,ကံၢ်နီၣ် အစုလၢတိၢ်ဂီၤစကလဲၤဒီးအီၤ,စံးဝဲဒၣ်,ဒီးမတၢၤဃၢၤအ ဖုပှၢ်နူၣ်ဒုးနဲၣ်ထီၣ်အစုလၢတိၢ်ဂီၤကံၢ်ဃၢ်ဝဲနူၣ်စံးဝဲဒၣ် တိၢ်ဂီၤအံၤမိၣ်,ဟ့ၣ်ဒုနဲၣ်ထီၣ်အစုလၢဖိၣ်မုၣ်ကံၢ်လၢ တိၢ် ဂီၤနူၣ်ဒီး ဖိၣ်မုၣ်တဂၤနူၣ်အသးလီၤဘှါမးတကိၢ်ခါဒီး စံးဝဲဒၣ်ဖိသၣ်ခွါဂ့ၤသၢဆံဟဲဒီးစတအဲၣ်နီတဂၤဘၣ်. ဖုပှၢ်လီၤလဲခိၣ်တဂၤဟဲလၢမနၤဒီးစဝဲၤဘၣ်လၢဖိသၣ်ခွါ ဒီးစအဲၣ်အီၤလီၤ. စံးဝဲဒ်နူၣ်ဒီးစၢၣ်သံကွံၥ်အသးလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်, ဒီးပှၤတဂၤနူၣ်ပစံးလၢကံၢ်တိၢ်ဂီၤတ နီၤ,ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကံၢ်တိၢ်ရိၤလီၤ. ဒီးပှၤလၢအိၣ်ဖိ သၣ်ခွါယံၥ်ဒီးတနူၢ်ဖိနူၢ်မါဘၣ်တဖၣ်နူၣ် ပဒိလီၤအီၤဒီး ကံၢ်တိၢ်ရိၤလီၤ. နဲဒၣ်နူၢ်ဖိ နူၢ်မါတဂ့ၤစိၢ်,အိၣ်ပှၤသံနသး မးနကကဲထီၣ်ကံၢ်တိၢ်ရိၤ.

စကီးနိၢ်လဲၤခံးလဲၤသိ

Digitized by Google

ၼႆႈသးဢိၼ်ၵူႈၵၢႆတႆႈရႃး
ၸၢႆးၼႆႈလဵၼ်ၽႂ်းလဵၼ်မႃး
ၼႆႈသးဢိၼ်ၵူႈၵၢႆတႆႈရႃး.

ပုၼ်တၢင်ႇဢိၼ်ၶၢဝ်းသၢင်ႇသတႃးၶိုၼ်းၵၢင်ထိုၼ် လၢၵၢႆတႆႈရႃးၼၼ်ႉတၢင်ႇသုၼ်ႇၺႃးၵၼ်ဝႃႈၵၼ်. ပုၼ်မီးလွင်ႈၶိုၼ်း လႃၵၢႆတႆႈၵႃး,ပုၼ်တၢင်ႇၶိုၼ်းလႃၵၢႆတႆႈရႃး.

၃၀. **သၵၢႆ,ၸၵၢႆ,တၵၢႆပၵႆ,ပၵၢႆပၵၢႆ.**

၃၁. **ဢၵၢႆဢၵႃး** ၼႆႉမၢႆပၵုၼ်ပၵႃး,ပၢႆပသႃးပၵၢႆၼၼ်း ပမွၼ်ပၼႃႇပၽႂ်းၶိုၼ်ဢိၼ်ၽျဝ်ၵဵၼ်လၢၼ်ၼႆႉပၵိူဝ်းလႃပၵၢႆပၵႃး လီႈ. ပုၼ်တၢင်ႇဢၵၢႆၵၼ်ဢၵႃးၵူႈၼၼ်းသဵဝ်သလူး.

၃၂. **ပၸၵၢႆ** ၼႆႉမၢႆပၸမၢႆဢၸၢႆလႃဢပုၼ်တၢင်ၶၵၢႆတူဝ် ၼၼ်းလီႈၸၢၼ်ၼၼ်းပႅၼ်းလႃပၸၵၢႆလီႈ. ပၸၵၢႆၶိုၼ်ၵၢႆၼႆႉ ဢိၼ်လႃပၸမၢႆၶိုၼ်ဢၸၢၼ်ႉ ၵၢႆတူဝ်ဢသႃးၵိူဝ်းၵိူင်း လီႈ.

၃၃. **သႃးၵၢႆ** ၼႆႉမၢႆတၢႆၸိၵမိုၼ်ၸိၵမႂ်းဢိၼ်ထိုၼ်လပ ႁႃၽႃပုၼ်လႃၺႃၶီဢလီႈၼႆႉပၵိူဝ်းလႃပသႃးၵၢႆပုၼ်လီႈ ထဵၼ်သႃးၼႆႉပႅၼ်းလႃထဵၼ်သႃးၵၢႆပုၼ်ၸၵိူဝ်းလီႈ. ၶျႃးဢိၼ် လႃထဵၼ်ဢသႃးၵၢႆပုၼ်,ပုၼ်ၵၺီၵၢၼ်တၢႆလႃဢသႃးၵၢႆပုၼ်.

၃၄. **သွၵၢႆ** ၼႆႉ မၢႆပယွႆယွၼ်တၢႆလႃသွၼၼ်း ၵဵင်ယွၼ်တၢႆ ၼ်ပၵၢႆတူဝ်တၢႆဢသိုၼ်းၼၼ်းပႅၼ်းလႃသွၵၢႆလီႈ. သ ၵၢႆၼႆႉ မၢႆပၸႃယွၼ်ပယီႈၼ လႃယီႈတၵိူဝ်းယႂ်ၵဵၼ်ၸိူဝ်းၼႆႉ လီႈ. ၼၼ်းပႅၼ်းလႃပယီႈၼသၵၢႆလီႈ. ၼၼ်းပုၼ်ၵၢမၢႆၸႅၼ်ပၵွၼ် ယႂ်ပၼႃးၼၼ်း ပႅၼ်းလႃပၵွၼ်သၵၢႆလီႈ. ၼၼ်းပၵိူဝ်းလႃတ ၵၢႆ,ၸၵၢႆၸွၼ်ၵိူဝ်းလီႈ. ၸၵျိုၼ်ထိုၼ်ယီႈတၵိူဝ်းလႃၸယီႈၼ ၼၼ်း, ၸယီႈၼသၵၢႆသွၵႃး.

၃၅. **ယီႈၵၢႆ** ၼႆႉမၢႆၼိုၼ်တၵလုၼ်မဵၼ်ထိုၼ်လႃထဵၼ်ၵျိုပုၼ် လႃႈၶဵၼ်လႃႈလီႈ,လီႈႁုၼ်ထဵၼ်ၼႆႉပၵိူဝ်းလႃယီႈၵၢႆလီႈ.

၃၆. **ၵၢႆ** ၼႆႉ ၵယႂ်မၢႆပၵၼ်ၸၵျိုယွၼ်တၢႆလႃပျိုၼႆႉ ပၵိူဝ်းလႃၵၢႆ,ၵၢႆယွၼ်လီႈ. ထွႆၼ်ၶိုၼ်တၼၢဢၵၸၢႆၵၢႆ ၼိုၼ် ဢၵွၼ်လႃလုၼ်.

၃၇. **တၢႆဢၵၢႆတၽၼ်** ၼႆႉသၵွႆမၢႆၵူႈ, ပွၼ်မၢႆၵူႈ, ဝၼ် မၢႆၵူႈ,ဢလၼ်ထိုၼ်သီလႃတၶျူးၵုၼ်သလၼ်ထိုၼ်ၼ်းၵၼ် ဢိၼ်တၵိတၵိၼႆႉပၵိူဝ်းလႃဢၵၢႆလီႈ. သၵွႆဢၵၢႆ ၼႆႉ မၢႆဢလၼ်ထိုၼ်သီလႃတသလၼ်ထိုၼ်ၼ်းၵၼ်ၼၼ်းထု ၽျၢၼ်ဢသႃးၼႆႉလီႈ.

ဆိုးၶိုသၼ်လီႈတၼၢႆၵူႈဆိုးၼႆႉၼႆႈလႃယွၼ်ၵၢႆပုၼ်

၃၈. **ၶိုၼ်ၵၢႆ** ၼႆႉ မၢႆပပွၼ်ၵၶျုၼ်ၸုၼ်ႉ ပၵၢႆထိုၼ်လႃ ပၶိုၼ်ၼၼ်းပၵိူဝ်းလႃၶိုၼ်ၵၢႆလီႈ. ပုၼ်တၵၢၵၢႆထိုၼ်ၼၼ်းၶိုၼ် ၵၢႆၿဵၼ်လီႈ.

၃၉. **တႃးၶိုၼ်ၶိုၼ်ဢၵၢႆတူဝ်** ၼႆႉ မၢႆတႃးၶိုၼ်ၶိုၼ်ဢၽႂ်း ပလုၵ်ႈၵူထိုၼ်ဢသႃးၼ်ပၸႃတူဝ်တၢႆဢသိုၼ်းၼၼ်းပႅၼ်းလႃ တႃး ၶိုၼ်ၶိုၼ်ဢၵၢႆတူဝ်လီႈ.

၄၀. **ၶၵၢႆ**မၢႆၶၵူဢၸိသုၼ်ၶၵၢႆသုၼ်ၶၵူၸႅၼ်းဝဵၼ် ၼၼ်.

၄၁. **ၵၢႆထိုၼ်** ၼႆႉမၢႆပၸႃထိုၼ်သပႃႈဢၵွၼ်ၼႆႉပႅၼ်း လႃပၵၢႆထိုၼ်သပႃႈဢၵွၼ်လီႈ. ၵၢႆထိုၼ်သပႃႈဢ ၵွၼ်လႃသိုၼ်ၼႆႉပယိုးၺိုၼ်းလီႈ.

၄၂. **ၵၢႆရၶျူးၶိုၼ်** ပႅၼ်းတၢႆၼႆႉ မၢႆပုၼ်လႃဢမႃးၶုးမႃး သၼ်ဝၼ်ၼၼ်း ၵၼ်ယိုၼ်ဢၵလၵဢိၼ်လီႈတွၼ်ၵၼ်ၽုး လႃသၼ်ၶိုၼ်လီႈပုၼ်ၼၼ်းၵွႆၵူႈဢၵလၼႆႉၵၼ်ထိုၼ်ဢရ လႃလုၵ်ႈၽီၼႆႉၼၼ်းပႅၼ်းလႃၵၢႆဢရလီႈ. ပုၼ်တၵၢဢရ ဢိၼ်ၼၼ်းလုၼ်ၽီၼႆႉ မၵၢႆဢမႃးၶုးဝၼ်တူဝ်ၼၼ်းၵၢႆၵူႈတူဝ် ဢရသၢၼ်.

၄၃. **တၢႆဢရ** လႃဢမႃးတၵဵၼ်တၼၼႆႉ ၼ်ဢဵၼ်မၢႆမႃးတၵဵၼ် ၼၼ်းမႃးသၼ်ၼၼ်း ဆိတၵုၼ်ဝၼ်ၼၼ်း ၶိုထိုၼ်တူဝ်ထိုၼ်ဝဵၼ်ၼႆႉမႃး ပုၼ်ဆွတၵၢၼၼ်းဢရလီႈ. ပုၼ်ဆွတၵၢၼၼ်းဢရၼၼ်းၵၼ်ဝဵၼ်ဢ ရၼ လႃလုၼ်ၼႆႉဝးသႃဝိလီႈၼၼ်းပႅၼ်းၸွၼ်ၵိူဝ်းလႃၵၢႆရ လီႈ. ပုၼ်တၵၢမႃးတၵဵၼ်ၼၼ်းၵၢႆၵူႈဝဵၼ်ဢရၶျွသလူ.

၄၄. **ၵၢႆရ** လႃလွၶူးပုၼ်ၸီႈၼ်ၼႆႉသိုး မႃးဝဵၼ်ၼၼ်းသႂ်းၼၼ်းမူး, ၼၼ်းထိုၼ်ၼၼ်းဆိၼၼ်းသၵွႆၼၼ်းထိုပွၼ်, ၼၼ်းပဢဵၼ်ၼၼ်းပၺီၵၼ်ထိုၼ် ဢရၼ လႃလုၼ်ၶိုတၵၢၵၼ်တၵၢ, တၵၢၵၼ်တၵၢၵိူဝ်း ၵႃႇၵႅၼ်းၼၼ်းဢိၼ်မူးသဆိုၼ်ၵလွၼ်လီႈ. ၼၼ်းၸႅၼ်းဝဵၼ်လႃၵၢႆရလႃ လွၶူးပုၼ်လီႈ. ပုၼ်သူၶိုၼ်ၶိုတၽၼ်မႃးဝဵၼ်တူဝ်ၶဵၼ်ၵၼ်ဢဵၼ် တိတိလီႈ. တမႃးၵၼ်ထဵၼ်ဢပျိုဢတိၼ်တၽၼ်လီႈ.

၄၅. **ၵၢႆရလဵၼ်းၵုၼ်ၵၢႆရလဵၼ်းထႃး** ၼႆႉၼ်ဢဵၼ် ပုၼ်လႃတ ၵဵၼ်ၵၼ်ဢပျိုဢတိၼ်တၽၼ်ၼႆႉမၢႆၽျိုလွၼ်ဢသႃးၼၼ်း ဢိသႂ်း ဢိၼ်မူးၼႆႉဝၼ်ၼၼ်းၵူႈဝဵၼ်လီႈ. ပွၼ်ၶွႆတၵၢဢိၼ်လီႈတွၼ်ဝဵၼ် လီႈ. မၢႆသုၼ်ထိုၼ်ၼၼ်းၵၢႆၵူႈပွၼ်မုၼ်ၼၼ်းပွၼ်ၶွႆဢရၼႆႉဝၼ် ၼၼ်းၼုးဢိၼ်ယုၼ်ဝဵၼ်လီႈ. ၼၼ်းပႅၼ်းလႃၵၢႆရလဵၼ်းထႃးလီႈ.ပုၼ်တ ၵႃပသႃးပုၵ်ႈၵၢႆယုၼ်လဵၼ်ဢရၼၼ်းပွၼ်မုၼ်ၼႆႉလဵၼ်ၵမၢႆၵၢႆၼီမိ ဝႃးသၢၼ်.

၄၆. ၶျႂ်လဵၼ်လႃ **ထဵၼ်သႃးၵၢႆ** ပုၼ်ၼႆႉၶျၵႃ. ပမၢႆလီႈၶျႂ် လီႈထိၼၼ်းပၵလီႈလႃထဵၼ်ဢသႃးၵၢႆပုၼ်လီႈ. ပလီႈၵုးၼၼ်း ယွၼ်ယႃႈတၵုၼ်ၵၼ်. ထဵၼ်သႃးၼၼ်းထဵၼ်သႃးၵၢႆပုၼ်ၼ်သိုး သိုးမၼႃးလဵၼ်. ၼ်သိုးသိုးဝဵၼ်သႃ. ၶိုသၼ်တၽၼ်ၼႆႉၵသုၼ် ၼႆႈဝဵၼ်လႃပသႃးပုၵ်ႈဢသႃးၵၢႆပုၼ်လီႈ,ၼ်ပႅၼ်းတၢႆဢသိုးဢ ၵသူးပုၼ်,ပဢိၼ်ရိဢိၼ်ၽိုၼ်မၢႆၸွၼ်ၼၼ်း ပဢိၼ်ၽိုၼ်လႃသၵွၼ် ဢသႃးၵၢႆပုၼ်လီႈ. ႁၼ်ထုၼ်လႃႁၼ်ဢသႃးၵၢႆပုၼ်တ ၵျိုၼႆႉမၢႆႁၼ်ထုၼ်ဢတိလီႈ,ပသႃးပုၵ်ႈၸႅၼ်းဝဵၼ်ၼ်,သုၼ်ဢိၼ် လႃသဝိသႃးၵၢႆပုၼ်ၼႆႉ တထဵၼ်းၵမၢႆၵၢႆၼၢႆၵႃသၢၼ်, လဵၼ် ၵူးၵုလႃၶုးသႃးၵၢႆပုၼ်ၼႆႉမိုၼ်,တၢႆဢၢတၢႆသိတၢႆဢွလဵၼ်း တိသွၵႃတၽၼ်ၼႆႉႁၵ်ထိုၼ်လႃပသႃးၵၢႆပုၼ်ၼၼ်းထိုၼ်ၽျႂ်း လႃပထႃၶိုၼ်လီႈ.

၄၇. ၶိုသၼ် **ၵၢႆလိၼ်ၵွႆ** ဢရလႃလုၼ်ၽျူၼႆႉပသႃးပုၵ်ႈ တမႃးၼွၼ်သၵုၼၼ်း ၵၢႆလိၼ်ၵွႆၶိုၶိုဝဵၼ်တၵၢၵႃးၼၼ်းတ

Digitized by Google

ၼီႈၼီႈၼၼ် ကကံါ်လိၵ်ႈၵွဝ်ဝလၢဝၼ်ၼၼ်,ဒီး တၼီႈၼီႈကံါ် လိၵ်ႈၵွဝ်ဝလၢသိုၼ်မိၢ်သၢၵ်မိၢ်လီႈ.

၄၈. **မိၼ်ကံါ်** ၼၼ်မွၵ်တလၢႈတဖၼ်ဖျကသုၼ်အမဲၵ်အသူၼ် ၼၼ်ဒ်ပျ်ၢအသီးဒီးကံါ်ထိၼ်ဝလၢအမိၼ်ဒုၼ်လီႈၼၼ် စံးဝ လၢသါမိၼ်ထိၼ်ဒီးသါကံါ်ဘျ်ဝလီႈ. ဒီးတၼီႈၼီႈကွၢ်ဝ ဂုႈဒီးကွၢ်လိလိၵ်ႈအသးဒီးကံါ်ဝလီႈ. ဒီးပှႈလၢမႈပျ်ၢ ဖိတဖၼ်စံးဝဒၼ်ပှႈစပျ်ၢအံႈဒီး ကံါ်ထိၼ်လၢသုမိၼ်ၼၼ်သု မိၼ်တထိၼ်ဘၼ်စံးဝဒၼ်,ဒီး ပှႈဂႈပှႈအတၢ်ဒီးကံါ်ဝလၢ အမိၼ်ဒုၼ်သၼ်ၼၼ်လီႈ. မိၼ်ကံါ်ၼၼ်ပှႈဘၼ်ဝတဘိပှၵ်သၢ ဘုၼ်လီႈ.

၄၉. **ဖိအကံါ်** ၼၼ်မွၵ်ဖိအအိပူႈၼၼ်အိၼ်ဒီး အဘိပြကဒ် မိၢၼၼ်ပကီးလၢဖိအကံါ်လီႈ. ဖိအကံါ်ၼၼ်အိၼ်လၢဖိအ အိပူႈၼၼ် ထဲဖိတၼီႈၼီႈလီႈ.

ကံၵ်

၁. **ကံၵ်မိၢႈဃုမိၢႈဒီးကံၵ်မိၢႈကံၵ်မိၢႈ** ၼၼ် မွၵ်ကယဲၵ်တၢ် ဖိယၢ်လၢအအိၼ်သုၼ်ကံါ်ဝၼ်ကံါ်,အစုအမိၼ်တအိၼ်အ ဒ်းတအိၼ်ဒ်းဘၼ်ခဲလၢၵ်ၼၼ်ပကီးလၢကံၵ်လီႈ. ကံၵ်တ ဖၼ်အိၼ်သုၼ်ဖူဒီးအကဘိၼ်လီႈမးဝါဟၢၼ်ကလၵ်လီႈ. ကံၵ်အိၼ်သုၼ်ဖူအအံၼ်လီႈသြုအါသမိး.

၂. **ကံၵ်ၼႈကံၵ်ၼၢ်** ၼၼ်မွၵ်တၢ်သိၼ်ပကၼၼ်တကဲဘၼ်ဘျုး ကၼၼ်,တၢ်တမိၼ်ကၼၼ်လၢႈဘၼ်ပသးဒီးပကီးလၢ ကံၵ် ၼႈကံၵ်ၼၢ်လီႈ. သုကလၵ်ကံါ်စၼၢ်ကၢ,ဒၢသိၼ်ကံၵ်စၼၢ် ကၢ,ပှႈတဂႈကလၵ်ဒီးကံၵ်အပၢ်အၼၢ်.

၃. **ၼၵ်ကံၵ်** ၼၼ် မွၵ်တၢ်ဖိယၢ်အိၼ်လၢထဲအိၼ်လၢသုၼ်အိ ပူႈတကလုၵ်ၼၼ်မႈသးဒ်လၢၼ်အသီးဒီး ပစံးလၢၼၵ်ကံါ် လီႈ. ဒီးဘၼ်တစုစုပစံးလၢၼိၵ်ကံါ်လီႈ.

၄. **ဂီႈကံၵ်အသး** ၼၼ်မွၵ်ဘုတဖၼ် မွၵ်ဒိၼ်ထိၼ်ကိဒီးမႈ အသးဒ် အံလၼ်ကံၼ်ဃုအသီးၼၼ်ပစံးလၢအဂီႈကံၵ် အ သးလီႈ. ဘုတလိၢ်ဘူးဒီးအကဒၢဒီးဂီႈကံၵ်အသးလီႈ. ဒီးပှႈကညီအဖိတဖၼ်ၼၼ်မွၵ်ဒိၼ်ဃံဒီးပစံးလၢအဂီႈကံၵ် အသးစွၢ်ကီးလီႈ. ဖိသၼ်တဖၼ်သလိၵ်လၢကဒိၼ်ထိၼ်, ကမုၼ်ကၼီႈဖိၼ်သၼ်ခွါၼၼ်ဂီႈကံၵ်အသးၼးကၢ.

၅. **ကံၵ်တူၵ်ကံၵ်ကျိ, ကံၵ်ဘုၼ်ကံၵ်တူၵ်** ၼၼ်မွၵ်တၢႈဒိၼ် မိၼ်ၼၼ် ဘိၼ်ဝဒီးအဖံးၼၼ်ပျုၢ်ကူထိၼ်အသးဒ်အပၼူႈ ထိၼ်အသီးထဲစုမွၵ်ဒိၼ်ဝ အတံါ်လၵ်ပူႈၼၼ် ဝံးတရံးဒီးပ စံးလၢအကံၵ်တူၵ်လီႈ. ဒီးပှႈတၼီႈၼီႈစံးလၢအကံၵ်တူၵ် လီႈ. တၢႈဒိၼ်မိၼ်ၼၼ်ကံၵ်တူၵ်လၢအတံါ်လၵ်ပူႈၼၼ်တတိႈ လီႈ.

၆. **ကံၵ်ၼၼ်** မွၵ်ပဘိၼ်ဘံယၵ်လုၼ်ၼၼ်ဒ်ပဖိဂီႈဝံႈဒီးပ ထိၼ်ယုၼ်လီႈကှႈအဝါကအိၼ်ဖျ်တတိႈတတိႈဒီး ပဘိၼ် ဘံၼၼ်ပကီးလၢပကံၵ်ၼံၼ်လီႈ. ဒီးလုၼ်တကလုၵ်ၼၼ်မွၵ် ပမႈပိၵ်မုၼ်အတၢ်ကူတၢ်သီးဒီးပကီးလၢၼံၼ်ကံၵ်လီႈ. အဂုၢ်ဒ်အံႈ,ပိၵ်မုၼ်အတၢ်ကူၼၼ်ပကီးလၢၼံၼ်လီႈ.

၇. **တရိကံၵ်** ၼၼ်မွၵ်ကဘိတဖၼ်ကံၵ်သုတအိၼ်တဂုႈဒီး တိၼ်ထိၼ်ဝအချၢယံဒီးအစကီးပှၢ်လီႈ.

၈. **ကံၵ်သုၼ်ဖူ** ၼၼ်ထဲစုဆၼ်ဒီးတုႈစုဆၼ်လီႈ. ဒီးမႈ အသးဘိတစဲးစဲးဒီးပှႈတၼီႈၼီႈကီးလၢကံၵ်ဖးဒိၼ်လီႈ. ကံၵ်ဂုၢ်ဂီႈၼၼ်အိၼ်လၢဂုၢ်ဂီႈအမိၼ်လီႈဒီးပကီးလၢကံၵ်ဂုၢ် ဂီႈလီႈ.

၉. **ကံၵ်တခွဲဆၼ်** ၼၼ်ထဲချၼ်ဘိ,ထဲဘုဘိဒီးဝါကျိၼ်က လၵ်ဒီး ဖုၼ်တရံးဓိႈတုႈစုမွၵ်တပိၵ်တကပိၵ်ဒီးပမႈလၢ တခွဲဆၼ်ဒီးပကီးလၢကံၵ်တခွဲဆၼ်လီႈ. ကံၵ်စမိၼၼ်အိၼ် လၢစမိအမိၼ်လီႈဒီးပကီးလၢကံၵ်စမိလီႈ.

၁၀. **ကံၵ်သကွံ** ၼၼ် ထဲဖိသၼ်အစုဆၼ်ဒီးလၢတဘိဒ်း ဘၼ်ၼၼ်မႈအသးဒ်သံမိၢ်ပိႈအသီးဒီးအိၼ်သကွံလၼ်ၼၼ် ထူဖျၼ်ဝဒီးၼၵ်အိၼ်ဝလၢသကွံလၼ်ထူဖျၼ်အသးအအိ ပူႈဒီး ပကီးလၢကံၵ်သကွံလီႈ. ကံၵ်သကွံၼၼ်တုႈအ အိၼ် ယံၵ်ဒီးဘိဝၼၼ်ပယိအိၼ်သိကၢဒီးကံၵ်သကွံၼၼ်အိၼ် ခံကလုၵ်,လၢအအိၼ်သကွံအဖူဃးၼၼ် တကလုၵ်ပြကဒ် မိၢၼၼ်ပကီးစွၢ်ကီးလၢကံၵ်သကွံလီႈ.

၁၁. **ကံၵ်လိဖၵ်** ၼၼ်မွၵ်ကံၵ်တကလုၵ်ဝါကျိၼ်ကလၵ်ထဲ ဘုဘိဒီးအမိၼ်ကမိၵ်ၼၼ်ဘုၼ်ဝတစဲးစဲးဒီး ပကီးလၢကံၵ် လိဖၵ်လီႈ. ကံၵ်လိဖၵ်ၼၼ်အိၼ်သုၼ်ဃးဝၼ်ဃးဒီးအိၼ် လၢသုၼ်ဖံးမိၼ်ဖံးလၵ်လီႈ.

၁၂. **ကံၵ်ဂုၢ်သူကံၵ်ဂုၢ်ဂီႈကံၼ်စမိအဃၢ်** ၼၼ်မွၵ်ကံၵ်တ ကလုၵ်အိၼ်စမိအမိၼ်,အိၼ်ဂုၢ်အမိၼ်ဒီးပကီးလၢကံၵ်ဂုၢ် သူ,ကံၵ်စမိအဃၢ်လီႈ.

၁၃. **ၼိၼ်ကံၵ်** ၼၼ်မွၵ်လုၼ်လၢပှႈကညီထါၼံၼ်ၼၼ်ပဘံ ကံၼ်ဃု,ဘံကံၼ်တူၵ်ဒီးမႈဂီႈ,ဖိဂီႈဝၼၼ်ပကီးလၢၼံၼ် ကံၵ်လီႈ. မတၢႈမႈၼံၼ်ကံၵ်တကူၵ်ကံၼ်ဂုႈကၢ.

၁၄. **ကံၵ်ဝၼ်ဘိၼ်** ၼၼ်မွၵ်ကံၵ်ဖးဒိၼ်တကလုၵ်အိၼ်ဝၼ် ဘိၼ်အစၢ်မိၢႈၼၼ်ပကီးလၢကံၵ်ဝၼ်ဘိၼ်လီႈ. ကံၵ်ဝၼ်ဘိၼ် ၼၼ်အိၼ်ဝၼ်ဘိၼ်ဒီး ဝၼ်ဘိၼ်အစိးစၢ်မိၢႈၼၼ်သံဝဒီးအိၼ် လၢဝၼ်ဘိၼ်အစိးအိပူႈၼၼ်လီႈ.

ကံး

၁. ပှႈတဂႈ မွၵ်ထံၼ်ပတၢ်တမံႈမံႈဒီးဃုဝ **ကံးပထွံ**, ထၢသကုၼ်,ဘုစဃု,ဒီးအှၼ်ထိၼၢ်ပမဲၵ်ဖံးဒ်ခံၼ်အသီး, တလၢႈတဖၼ်ၼၼ် မွၵ်ထံၼ်ပတၢ်ဒီးထိၼ်ထိးဝကံးကိၼ်လု ဒ်တၢ်ယူၵ်တၢ်ပျ်ၢအသီးဒီးဃုဝတုႈပဟုၼ်,ပမွၵ်တဟုၼ် ဘၼ်ဒီးထိၼ်ထိးဝကံးပထွံဒ်တၢ်ၼါအသီးလဲၼ်, ပှႈတဂႈ

Digitized by Google

မၤတလိၢ်လၢဖိၣ်မုၣ်တဂၤန့ၣ်ဒီး ဖိၣ်မုၣ်တအဲၣ်ဘၣ်ဒီးထိၣ် ထိးဝဲဘၣ်စၤယုၤ,ထၢသကုၣ်,ကံးပထွံမ့ၢ်အအိးဘၣ်အသးဒ်လဲၣ်,ပှၤတဂၤဝဲပှၤဂၤတဆဲးအီၤဒီးဖိၣ်ခွါတဂၤဒီးအှၣ်ထိန့ၢ်ဝဲအမဲာ်ဖံးကံးကိၣ်လၧ,ကံးပထွံဒီးကံးကိၣ်လၧန့ၣ်အခီအပညိၣ်းသိးသိးလီၤ.

၂. ပှၤကညီအဟၢဖၢမ့ၢ်ဆါဒီးယုအီၣ် **တၢ်ကံးတၢ်ကူး** လီၤ. သုဟၢဖၢမ့ၢ်ဆါလၢအဂ့ၢ်ဒီးယုအီၣ်တၢ်ကံးတၢ်ကူးတက့ၢ်,ထီရီၤတၢ်ဒီးမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်အဂံၢ်အဖံးတၢ်အသၣ်လၢအကံးတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကံးတၢ်ကူးမးလဲၣ်.

၃. **ခံကံး** န့ၣ် မ့ၢ်ပပှဲၤတၢ်လၢအနးဒီး ပစံးလၢပခံကံးလီၤ. စလဲၤတၢ်တဂၤဓိၤဒီးစန့ၢ်ဟူဘိၣ်သအိၣ်ပုဒီးစပှဲၤတၢ်စခံကံးမးလီၤ.ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပခံကိၢ်ကွံလီၤ.စအိၣ်လၢဒဲဖးထီအပူၤဒီး စမံတဂၤယီဒီးဘိၣ်သအိၣ်ပုလၢဒဲဖိလာ်ဒီးစခံကံးမးလီၤ.

၄. **ကံးညီၢ်ကလာ်** န့ၣ် မ့ၢ်တလၢၤတၢ်ဘျၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဂဲာ်ဆူၣ်ပျိဆူၣ်တၢ်ဒီးတမိးသံဂိၢ်စ့လၢအဂီၤမိၣ်န့ၣ်ကံးညီၢ်ကလာ်န့ၣ် မ့ၢ်ဟ်ဒၢအသးနးနးကလဲာ်ယံာ်ယံာ်ကလဲာ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢကံးညီၢ်ကလာ်လီၤ. ပှၤအါတဖၣ်န့ၣ်ယုတၢ်လၢပှၤကံးညီၢ်ကလာ်ပတဟ့ၣ်ပအိၣ်တသ့ဘၣ်,ပမ့ၢ်တဟ့ၣ်ဒီးကတိၢ်သံတၢ်လီၤ.

၅. **လီၤကံးကူး** န့ၣ်မ့ၢ်လီၤတလ့ၣ်အဆိလီၤ. ပှၤတဂၤထိၣ်တၢ်ပၤလီၤဒီးလီၤတလ့ၣ်လီၤကံးကူးလၢတၢ်ပၤလီၤနးကၢ.

၆. **မရံးကံး** န့ၣ် မ့ၢ်ဖိသၣ်အိၣ်လၢအမိၢ်အခီၣ်ထံး ဖုၣ်တြံးဓိၤဒံးန့ၣ်ပစံးလၢပရံးကံးဓိၤလီၤ. ပှၤတဂၤဖိာ်မးအမိၢ်အခံမရံးကံးမရံးကံးဖုၣ်တြံးဓိၤဒံးလဲၣ်,ဖိသၣ်တဖၣ်မရံးကံၢ်ပရံးကံးဒီးဖိာ်မးအမိၢ်အခံဆိုၣ်ဆိုၣ်.

၇. **အကံး** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအကံးခဲလၢာ်န့ၣ်ပကီးလၢတၢ်အကံးလီၤ. တၢ်အကံးန့ၣ်မ့ၢ်သဲးသၣ်,တကီးသဲး,သီးပြံၢ်ဘံ,သညၣ်အှၣ်ဒီး,သကွံသၣ်မိပှၢ်,သွီဖံး,သံးစ့ၢ်,တၢ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်အကံးခဲလၢာ်လီၤ.

၈. **သကံးမရံး** န့ၣ်ဒ်မရံးကံးအသိးလီၤ.ဘုတဖၣ်တဂ့ၤဘၣ်ဒီးဖုၣ်တြံးဘိကလုဓိၤန့ၣ်မၤသးကံးမရံးဓိၤမှၤလၣ်,မၤသးသကံးပရံးဝဲသၢ,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢတကံးမရံး,စကံးမရံးလီၤ. ဒီးတစုစုပစံးလၢတကံးပရံးဒီးတစုစုပစံးလၢစကံးမရံးလီၤ.

၉. **ကံးကံၢ်ကံးကူး** န့ၣ် မ့ၢ်ထိးကလဲာ်စွါတချၢဘၣ်ဒီးဂ့ၢ်စွါတချၢဘၣ်,ဒီး ကုၣ်ဝဲယၢ်ခီယၢ်ခီန့ၣ်ပစံးလၢအစွါကံးကူးကံးကူးလီၤ. ထိးကလဲာ်တဘိစွါမးကံးကူးကံးကူးလီၤ.

၁၀. **တၢ်ကံးဘုၣ်တၢ်ကံးညာ်** န့ၣ် တၢ်ကူတၢ်သိးအလိၢ်ခိၣ်လိၢ်လံၤ, ယာ်ဘုၣ်ယာ်ပြံး,အလ့ၣ်အဒ့န့ၣ်ပစံးလၢတၢ်ကံးညာ်လီၤ. တၢ်ကံးညာ်တဘ့ၣ်ပလုးပကၤတသ့လၢၤဘၣ်.

၁၁. **မရံးကံး** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအဒိၣ်တၢ်ဆံးဒီးဖုၣ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢဒိၣ်တၢ်မရံးကံးလီၤ. ပှၤတဂၤဒိၣ်တၢ်မရံးကံးဓိၤ.

၁၂. **ကန္ဒၢ်ကံးကူး** န့ၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဘိၣ်သအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ကသ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိၣ်ဃံၤအသးလၢနိၣ်အဖိခိၣ်ဒီးကဒါအသးလၢအကပၤယၢ်ခီယၢ်ခီဒီး ပစံးလၢကန္ဒၢ်ကံးကူလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကန္ဒၢ်ကျံးကျူးလီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ် မ့ၢ်ကန္ဒၢ်ကျံးကျူးလီၤ. ထွံၣ်တဒု ကန္ဒၢ်ကံးကူးအသးလၢနိၣ်အဖိခိၣ်.

၁၃. **ကံးဖၣ်ရံးကံၣ်ဖၣ်ရၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ထီရီၤတၢ်လၢပအိၣ်မၤအသးဒ်အထုးအိၣ်ဒီး သအးထိၣ်လၢပကိာ်ပူၤန့ၣ်ပစံးလၢအကံးလီၤ. သဲးသၣ်မီၤသၣ်န့ၣ် ပအီၣ်ကံးကၢ, တၢ်လၢကံးဖၣ်ရံးကံးဖၣ်ရၣ်န့ၣ် မ့ၢ်သဲးသၣ်မီၤသၣ်လၢကံးကဲၣ်ဆိးဝဲန့ၣ်လီၤ.

၁၄. **ကရဲၢ်ကံး** န့ၣ်ပအီၣ်အဒီးန့ၣ် မၤအသးဒ်အသအးထိၣ်လၢပကီးပူၤန့ၣ် ဒ်ပအီၣ်သဲးသၣ်အသိးဒီးပစံးလၢကရဲၢ်ကံးလီၤ. ကရဲၢ်ကံးန့ၣ်ပအီၣ်အဒီးကံးကၢ.

၁၅. **ကီၤကံးဘိၣ်ဃံ**န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမ့ၢ်သံဒီးတဲးကိၢ်ယိာ်ကွံာ်ဝဲဒီး ဟံးန့ၢ်ကုၤဝဲအဃံတစဲးဒီး ဘိၣ်ဝဲလၢတၢ်ကူတၢ်သိး တဘ့ၣ်န့ၣ်ဒီးတၢ်ကူတၢ်သိးန့ၣ် ကီးဝဲလၢကီၤကံးလီၤ. ဒီးပှၤကညီန့ၣ်မ့ၢ်ဆိၣ်ဆုဓိၤယၣ်ဓိၤဒီးစံးဝဲလၢကီၤကံးဘိၣ်ဃံလီၤ. ဒီးပှၤကညီန့ၣ်လဲၤတၢ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါန့ၣ်အဆုအယၣ်မ့ၢ်ဘၣ်ကွးဒီး အသးမ့ၢ်ဒိၣ်ထိၣ်န့ၣ်ဆိၣ်အတၢ်ကူတၢ်သိးန့ၣ်လၢကီၤကံးဘိၣ်ဃံလီၤ.

၁၆. **ထံကံး** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဃံၣ်တခွဲအထံန့ၣ်ပမ့ၢ်အီဒီးကံးဝဲန့ၣ်ပစံးလၢထံကံးလီၤ. ဒီးတၤသၣ်လၢအကံးတဖၣ်န့ၣ်ပမ့ၢ်ဟ်လၢထံကျါဒီးထံကံးဝဲန့ၣ်ပစံးလၢထံကံးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၇. ပှၤကညီအဟၢဖၢဆါလၢအဂ့ၢ်န့ၣ် မ့ၢ်ယုအီၣ်**တၢ်ကံးတၢ်ကူး** ဒီးဘျါဝဲလီၤ.

၁၈. **ကံးကံၢ်ကံးကား** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမ့ၢ်ဝံတၢ်ဒီးလဲၤတၢ်တချၢဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢအလဲၤတၢ်ကံးကံၢ်ကံးကားလီၤ. ပှၤတဂၤဝံတၢ်ယၢဒီးလဲၤမးတၢ်ကံးကားကံးကားဒီး လူၤပှၤဂၤတချုးဘၣ်.

၁၉. **တလ့ၣ်ကံးကူး** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဆါပှၤပအိၣ်တသ့လၢၤဘၣ်ဒီးဂဲၤ, ပဟ့ၤ,စွါ,ကျံးကျူးကဒါအသးဟုးဟုးချၢချၢန့ၣ်ပကီးလၢကံးကူးပသးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပပလံာ်ကံးကူးပသးလီၤ. ပှၤတဂၤအသးပအူးဒီးတလ့ၣ်ကံးကူးမးအသးလီၤ.

၂၀. **ကံးပထွံ** န့ၣ် မ့ၢ်ဖိသၣ်ဟိၣ်ယံာ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤယု

Digitized by Google

တၢ်ယံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပကတိၤကျိာ်ထံတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လီၤထၢၣ်တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢကံးပထွံလီၤ. ပှၤတဂၤဟီၣ်ဘုစဃုထၢသကၠၣ်,ကံးပထွံဘၣ်မနုၤလဲၣ်. ပှၤတဂၤဃ့တၢ်လီၤကျိၤသံၣ်ကံးပထွံ,ပတဟ့ၣ်ပအိၣ်တသ့ဘၣ်.

၂၁. **ကံးကီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဃံၣ်တကလုာ်ပြံကဒံၣ်ဓိၤဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢကံးကီၢ်လီၤ. သ့ၣ်ဃံၣ်ကံးကီၢ်န့ၣ်အမုၢ်ကၠၣ်သဝံးလၢအစိးစၢ်ဓိၤန့ၣ်ဒီး ပကီးလၢကံးကီၢ်လီၤ.ဒီးတၢ်လၢတဘျၢဘၣ်မၤသးကၠၣ်ချံးကၠၣ်ချူးန့ၣ် ပကီးလၢကံးကီၢ်ကံးလ့လီၤ. တၢ်ဒိးအမုၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မိၢ်ဟဲသၣ်အထံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကၠၣ်ချံးကၠၣ်ချူးန့ၣ်ပစံးလၢကံးကီၢ်ကံးလ့လီၤ. တၢ်ဟဲစူၤဒိၣ်ကဲၣ်ဆိးဒီးတၢ်ဒိးတၢ်လၣ်အစိးမၤသးကံးကီၢ်ကံးလ့လီၤ. တၢ်ဟဲစူၤဒိၣ်ကဲၣ်ဆိးဒီးတၢ်ဒိးတၢ်လၣ်အစိးမၤသးကံးကီၢ်ကံးလ့လီၤ.

၂၂. **ကံးညီၢ်ကံးညာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကွၢ်တၢ်ပမဲာ်မၤအသးပြူးပြူးဝါဝါဒီးမၤသးဒ်ပမဲာ်စဲဘူးစဲဘး,တဒီတဒီန့ၣ်ဒီးပကီးလၢပမဲာ်ကံးညီၢ်ကံးညာ်လီၤ. သ့ၣ်ထုးဆံးဘၣ်စမဲာ်ဒီးစမဲာ်မၤအသးကံးညီၢ်ကံးညာ်လီၤ.

၂၃. သဲးသၣ်န့ၣ်ပအိၣ်ဒီးမၤအသး **ကံးဖၣ်ရုံး** လီၤ. လၢန့ၣ်အဖိခိၣ်တၢ်ကံးဒ်သဲးသၣ်အသိးန့ၣ်အိၣ်ဒံးအါမး.

၂၄. **ပကံးပကား** န့ၣ်မ့ၢ်ပဝံာ်ပဆံးတၢ်,ပဝံာ်ပိၤပျုၢ်တၢ်န့ၣ်ပကီးလၢပပကံးတၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤပကံးမးဂ့ၢ်တဘိစုးစုးကမ့ၢ်ကၢ်သါကစၢတၢ်တမံၤမံၤသၢ,ပှၤကညီအညၣ်ဂံၢ်ထီၣ်သီဒီးပဝံာ်အသးန့ၣ်ပကီးလၢပကံးအသးလီၤ. ပှၤတဂၤအညၣ်ဂံၢ်ထီၣ်ဒီးပကံးမးအသးစှီးစှီးစှီးစှီး,ကမ့ၢ်ကၢ်အသးကကံးသၢ.

၂၅. **ပကံးထီၣ်အသး** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အထံးတဖၣ်န့ၣ် ဒိၣ်ထီၣ်ဆူထီၣ်အသးဒ်တၢ်ဂဲၤဆၢထၢၣ်အတဟီၣ်အိၣ်အသိးန့ၣ်ဒီးပကီးလၢပကံးထီၣ်အသးလီၤ. ဘ့တဖၣ်ဂ့ၤဝဲသတၤဒီးပကံးထီၣ်မးအသးလုးလုးလါလါလီၤ.

၂၆. **ကံးကားကံးကား** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လဲၤတၢ်,တၢ်အစွါတဖၣ်န့ၣ်တချၢဘၣ်,ကဃီကဃီန့ၣ်ဒီး ပကီးလၢကံးကားကံးကားလီၤ. ဒီးတစုစုပစံးလၢကံးကူးကံးကူးလီၤ.

၂၇. **ပလံာ်ကံးကူး** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဒ့အၣ်ပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမိၢ်ဆှၣ်ပှၤလၢဂ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဆါဝဲတုၤပကီၤပအုးဒီး,ပပကံးမးပသးန့ၣ်ပစံးလၢပပလံာ်ကံးကူးပသးလီၤ. ပှၤတဂၤအမိၢ်ဆှၣ်လၢဂ့ၢ်ဒီးပလံာ်ကံးကူးမးအသးလီၤ. တၢ်ဒ့တဒၢစလဲၤဘၣ်အဒၢဒီးအ့ၣ်ယၢ, စကံးကူးမးစသးတစိၢ်ညါလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကန့ၢ်ကံးကူးလီၤ.

၂၈. **ပကံးပကီၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ဃံၣ်ဘံလိာ်အသးဒီးပစံးလၢပကံးလီၤ. သ့ၣ်ဃံၣ်ခံဘိဘံလိာ်အသးပကံးပကီၣ်နးကၢ,ပကံးပကီၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပတဲသ့ၣ်တစၢါဆၢဘၣ်ဒီးပဝံာ်အသးလၢအကပၤဒီးပစံးလၢပကံးအသးလီၤ. စတဲသ့ၣ်တဘိမၤအသးပကံးပကီၣ်တစၢါဆၢစၢါယီၤဘၣ်. ပဝံာ်

၂၉. **ဝံာ်ပကံး** န့ၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဆူၣ်ကဲၣ်ဆိးဒီး ဒ်ကစၢ်လီၤန့ၣ်ပဝံာ်တရံးဒီးပစံးလၢပဝံာ်ပကံးလီၤ. ဂ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်သုမ့ၢ်မၤတငၢအပျုၤဒီးဝံာ်ပကံးစၢ်လီၤအီၤတက့ၢ်.

၃၀. **ပကံးပကၠၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်မ့ၢ်စွါဒီးမၤအသးကၠၣ်ကံၢ်ကၠၣ်ကူၤဒီးပစံးလၢပကံးပကၠၣ်လီၤ. ဂ့ၢ်ဖးဒိၣ်တဘိစွါထီၣ်မးပကံးပကၠၣ်လီၤ.

၃၁. **ပကံးကံးပကံးကံး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဂဲၤကလံၣ်ဒီးဘိးစၢ်အသးဘိးကၠၣ်အသးဒီး ပစံးလၢအဂဲၤကလံၣ်ပကံးကံးပကံးကံးလီၤ. ပှၤတဂၤဂဲၤကလံၣ်မးပကံးကံးပကံးကံးဒီးပှၤဂၤကွၢ်ကီမးဆိုၣ်ဆိုၣ်လီၤ.

၃၂. **ကံးကိၣ်ကံးလ့,ကံးညီၢ်ကံးညာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကွၢ်တၢ်ပမဲာ်မၤအသးဒ်အကတဒီအသိးဒီး ပထံၣ်တၢ်တလီၤတံၢ်လီၤဆဲးဘၣ်န့ၣ် ပစံးလၢပမဲာ်မၤအသးကံးကိၣ်ကံးလ့လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကံးညီၢ်ကံးညာ်လီၤ. ပမံပဖှသံနီၣ်ထီၣ်လၢပတပျ်ဒံးဘၣ်ပမဲာ်န့ၣ်ပမဲာ်မၤအသးကံးကိၣ်ကံးလ့လီၤ.

၃၃. **ကံးကိၣ်လ့** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတဆဲးလိာ်အသးဒီးဖိာ်မုၣ်,ဖိာ်ခွါဒီးဖိာ်မုာ်မ့ၢ်တပျ်ဘၣ်ဖိာ်ခွါန့ၣ်ပစံးလၢဖိာ်မုၣ်အ့ၣ်ထိအမဲာ်ဖံးကံးကိၣ်လ့လီၤ. ဖိာ်မုၣ်တဂၤ,ဖိာ်ခွါအမိၢ်တဆဲးဒီးအဖိခွါဒီးအ့ၣ်ထိန့ၢ်ဝဲအမဲာ်ဖံးကံးကိၣ်လ့ဒီးဖိာ်ခွါဂ့ၢ်လိာ်နှာ်သကွဖိာ်မုၣ်တပျ်ဘၣ်, ဖိာ်မုၣ်တဂၤပတဆဲးလိာ်ကွဲအီၤဒီး အ့ၣ်ထိန့ၢ်မးပမဲာ်ဖံးကံးကိၣ်လ့လီၤ.

၃၄. **ကံးပထွံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမ့ၢ်ထံၣ်တၢ်တမံၤမံၤဒီးပကျုံးစါးမၤကြူးကြူးတုၤအန့ၢ်ဒီးပစံးလၢပဂဲၤလိာ်ကံးပထွံလီၤ. ပှၤတဂၤထံၣ်ကဆီတဒုဒီးဂဲၤလိာ်ဝဲကံးပထွံတုၤအန့ၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤထံၣ်ယၢဒီးဂဲၤလိာ်ကံးပထွံ,မၢစလဲၤဒီးအီၤလီၤ.

၃၅. **ဂဲၤလိာ်ကံးပထွံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၢပှၤဂၤဒီးပှၤဂၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်လိာ်နှာ်သကွပမၢတုၤအလဲၤ, တလဲၤဘၣ်ဒီးပမၢကြူးကြူးဒီးပစံးလၢပဂဲၤလိာ်ကံးပထွံလီၤ. ပှၤတဂၤမ့ၢ်ထံၣ်ယၢဒီးမၢစလဲၤတၢ်ဒီးအီၤန့ၣ် ဂဲၤလိာ်ဝဲကံးပထွံဒီးပှၤလၢအဃ့တၢ်တန့ၢ်ဘၣ်ဒီးဃ့တုၤအန့ၢ်, မ့ၢ်တန့ၢ်ဘၣ်ဒီးဃ့ကြူးကြူးန့ၣ်ပစံးလၢအဃ့တၢ်ကံးပထွံလီၤ.

၃၆. **စကံး** န့ၣ် အခီအပညီဒ်းသိးဒီးသကံးလီၤ. see ကံး 3 ၈။ တကံးန့ၣ်အခီအပညီဒ်းသိးသိးဒီးသကံးလီၤ. စကံးစီၢ်ပစံး,တကံးစီၢ်ပစံးသကံးစီၢ်ပစံးလီၤ. သကံးဒီးစကံးဒီးတကံးန့ၣ်အခီအပညီဒ်းသိးသိးလီၤ. ပကံး see ကံး ၄.

ကံၣ်

Digitized by Google

၁. **ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်အဂ့ၢ်အတိၢ်လီၤ** ။ ။ တၢ်ဆၢၣ်တလၢၤ,တၢ်ဆၢၣ်တလၢၤဒ်ပစံးတၢ်အသိးမ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤက်လၢတလၢၤအဆၢၣ်ဒီး ပကီးလၢတၢ်ဆၢၣ်တလၢၤလီၤ.

၂. **တၢ်ဆီဖိစံၣ်**။ ။ တၢ်ဆီဖိစံၣ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိး မ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤက်လၢ ဆီဖိစံၣ်ဘိၣ်ဖှိၣ်အသိးဒီး ပကီးလၢတၢ်ဆီဖိစံၣ်လီၤ.

၃. **တၢ်သကူၤ** ။ ။ တၢ်သကူၤဒ်ပစံးတၢ်အသိး မ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤက်လၢထးသကူၤဒီး ပစံးလၢတၢ်သကူၤလီၤ.

၄. **တၢ်ကီးလ့ၢ်** ။ ။ တၢ်ကီးလ့ၢ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိး မ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤက်လၢကီးလ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်အလၣ် တိၤဂဲာ်အသးဒီးပစံးလၢတၢ်ကီးလ့ၢ်လီၤ.

၅. **တၢ်ကပီၤ** ။ ။ တၢ်ကပီၤဒ်ပစံးတၢ်အသိးမ့ၢ် ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်ခံကထၢဒီးလီၤက်လၢတၤသၣ်ကပီၤဖိးဘၢ အချံဒီးပကီးလၢတၢ်ကပီၤလီၤ.

၆. **တၢ်ကီးလ့ၢ်ဆီလဲ** ။ ။ တၢ်ကီးလ့ၢ်ဆီလဲဒ်ပစံးတၢ် အသိးမ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်ဖိးဝဲဒ်ပဆီထိၣ်လၢၢ်ဆီသိးဒီးပကီး လၢတၢ်ကီးလ့ၢ်ဆီလဲလီၤ.

၇. **တၢ်စၢ်ကိၣ်ဖိ** ။ ။ တၢ်စၢ်ကိၣ်ဖိဒ်ပစံး တၢ်အသိး မ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤက်လၢပလံာ်လူာ်ကိၣ်ဖိ ဂီၤတစဲးစဲးဒီး အခိၣ်စူခံစူဒီးပစံးလၢတၢ်စၢ်ကိၣ်ဖိလီၤ.

၈. **တၢ်ကူၣ်** ။ ။ တၢ်ကူၣ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိးမ့ၢ် ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤက်လၢပဆူၣ်နီၤပဟ်ကူၣ်လီၤပစုနၢၣ် ခံဆူ ပခိၣ်လ့ၢ်ခိၣ်နူၣ်ဒီးပစံးလၢတၢ်ကူၣ်လီၤ.

၉. **တၢ်ကီးလ့ၢ်ပျ့ၢ်ထး** ။ ။ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤက် လၢပျ့ၢ်ထးကနၣ်ဒီးပကီးလၢတၢ်ကီးလ့ၢ်ပျ့ၢ်ထးလီၤ.

၁၀. **တၢ်ကပီၤဒၢ** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤ က် လၢကပီၤဆးထိၣ်အဒၢဒီးပကီးလၢတၢ်ကပီၤဒၢလီၤ.

၁၁. **တၢ်မဲာ်ဖျၢၣ်** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်မၤသး ဒ်ပမဲာ်သကွံၤအသိးဒီးပကီးလၢတၢ်မဲာ်ဖျၢၣ်လီၤ.

၁၂. **တၢ်ဆီခိၣ်ဆီခိၣ်** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်ဖးဒ့ဒ် ဆီအခိၣ်သိးဒီးပကီးလၢတၢ်ဆီခိၣ်ဆီခိၣ်လီၤ.

၁၃. **တၢ်မဲာ်ဖျၢၣ်ဘိးထိၣ်**။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤက်လၢ ပမဲာ်ကွံၤဒီး အဃၢၤဘိးထိၣ်ထူၣ်အသးဒီးအဖိတခိခံ ဘိဒီးပကီးလၢတၢ်မဲာ်ဖျၢၣ်ဘိးထိၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤ စံးလၢတၢ်မဲာ်ဖျၢၣ်ဘိထိၣ်လီၤ.

၁၄. **ကံၣ်စံၣ်ပိၣ်** ။ ။ကံၣ်စံၣ်ပိၣ်ဒ်ပစံး တၢ်အသိးမ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်ဟဲလၢကဘိတဖၣ်နူၣ်အသူမ့ၢ်ဂ့ၤ, အဂီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကံၣ်လၢအဝါတဖျၢၣ်တဖျၢၣ်ဒီဘ့ၣ်ညါတး ဒီးပစံးလၢကံၣ်စံၣ်ပိၣ်လီၤ.

၁၅. **ကံၣ်ကူၣ်ကွဲၣ်** ။ ။ကံၣ်ကူၣ်ကွဲၣ်ဒ်ပစံးတၢ်အ သိးမ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်ကဘိတဖၣ်နူၣ်ကံၣ်လၢအဘီမ့ၢ်ဂ့ၤ,အဝါ မ့ၢ်ဂ့ၤ,ကံၣ်ဝဲဖးထီဒီးကူၣ်ဝဲဆူနူၣ်တနီၤ,ဆူအံၤတနီၤဒီး ပစံးလၢကံၣ်ကူၣ်ကွဲၣ်လီၤ.

၁၆. **ကံၣ်တကွးတကွး** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်တကွး တကွးနူၣ် မ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်သတြိၢ်ကံၣ်ထးလဲၢ်နီၢ်စုမု့ၢ်လွဲၢ်ဘိဒီး ကံၣ်ဝဲလၢအဘီတကွးအဂီၤတကွးနူၣ် ပစံးလၢကံၣ်တ ကွးတကွးလီၤ.

၁၇. **ကံၣ်ပၢၢ်တူာ်** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်ကွီအသးနီၢ်စုမှၢ် သၢဘိတဲာ်ဒၣ်အတိၢ်နူၣ်ဖြးဖြးဒီးပစံးလၢအကံၣ်ပၢၢ်တူာ် လီၤ.

၁၈. **ကံၣ်တိၤကွ့** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်တိၤကွ့နူၣ်မ့ၢ် ခိၣ်ဖၢၣ်ဂီၤတဖၣ်နူၣ် ကံၣ်လၢအဝါတဘိတဘိပြံကဒံ ဓိၤဒီး ပစံးလၢကံၣ်တိၤကွ့လီၤ.

၁၉. **ကံၣ်ဃ့ကပြၢ်တ့ၢ်** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်အဖျၢၣ်ပြံကဒံ ဓိၤလၢအဘိဒီးအဝါနူၣ်ပစံးလၢကံၣ်ဃ့ကပြၢ်တ့ၢ်လီၤ.

၂၀. **ကံၣ်ဃ့ကပြိၢ်တိၢ်** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လၢအ ဘီတဖျၢၣ်တဖျၢၣ်ထဲစုဆၣ်ခိၣ်နါစ့ၤတဘိၣ်ဖှိၣ်တဘိၣ် ဖှိၣ်ဒီးပစံးလၢကံၣ်ဃ့ကပြိၢ်တိၢ်လီၤ.

၂၁. **ကံၣ်ကိၢ်လဲာ်** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ဘီလၢအ ကံၣ်ဒိၣ်တူာ်လၢအဂီၤနီၢ်စုညါတခီဒီးကံၣ်လၢအဂီၤတ နီၤ, အဘီတနီၤနူၣ်ပစံးလၢကံၣ်ကိၢ်လံၢ်ကိၢ်လဲာ်လီၤ.

၂၂. **ကံၣ်စံၣ်ပြိၣ်စံၣ်ပြ့** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ဂီၤကံၣ်လၢ အဝါပြံကဒံဓိၤဖျါတစဲးစဲးဓိၤနူၣ်ပစံးလၢကံၣ်စံၣ်ပြိၣ်စံၣ် ပြ့လီၤ.

၂၃. **ကံၣ်တိၤပျာ်** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်တိၤပျာ် တိၤပျာ်နူၣ်ကံၣ်ဝဲလၢအဒိၣ်ဃီၤအလုၢ်တဘိတဘိဒီးပစံး လၢကံၣ်တိၤပျာ်လီၤ.

၂၄. **ကံၣ်ဆဲးတပိၣ်** ။ ။ တၢ်ကူတၢ်သိးအဝါတဖၣ် နူၣ် မ့ၢ်ကံၣ်လၢအဂီၤတဖျၢၣ်တဖျၢၣ်ဒီဘ့ၣ်ညါဒီး ပစံး လၢကံၣ်ဆဲးတပိၣ်လီၤ.

၂၅. **ကံၣ်တပယွဲၢ်တပယွဲၢ်**။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ် တပ ယွဲၢ်တပယွဲၢ်နူၣ်ကံၣ်လၢအဘီတနီၤ အသူတနီၤ နီနီစု မ့ၢ်ယူာ်, နီနီစုမ့ၢ်ဒိၣ်,ဒီးအထီအိၣ်တဖံး, အိၣ်တစိဒီးကံၣ် ဒိၣ်တူာ်တနီၤကံၣ်ဆၢထၢၣ်တနီၤ ဒီးပစံးလၢကံၣ်တပ ယွဲၢ်တပယွဲၢ်လီၤ.

၂၆. **ယၣ်ကံၣ်အဂ့ၢ်အတိၢ်** ။ ။ ကံၣ်ဒိၣ်တူာ်ကံၣ် ဒိၣ်ဃီၤ,ယၣ်တလၢၤတဖၣ်နူၣ် ကံၣ်လၢအဒိၣ်တူာ်တနီၤ ကံၣ်လၢအဒိၣ်ဃီၤတနီၤဒီးပစံးလၢကံၣ်ဒိၣ်တူာ်ကံၣ်ဒိၣ် ဃီၤလီၤ.

၂၇. **တိၤကွ့** ။ ။ ပှၤကညီအယၣ်နူၣ်ကံၣ် လၢအဂီၤလၢအဒိၣ်ဃီၤအလုၢ်နူၣ်တဘိတဘိဒီးပစံးလၢ

Digitized by Google

တၢ်ယံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပကတိၤကျိာ်ထံတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လီၤထၢၣ်တၢ် မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢကံးပထွဲလီၤ. ပှၤတဂၤဟီၣ်ဘုစဃုထၢသ ကၠၣ်,ကံးပထွဲဘၣ်မနုၤလဲၣ်. ပှၤတဂၤယ့တၢ်လီၤကျိၤ သံၣ်ကံးပထွဲ,ပတဟ့ၣ်ပအိၣ်တသ့ဘၣ်.

၂၁. **ကံးကိၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ယံၣ်တကလုာ်ပြံကဒံမိၤဒီးပ စံးစ့ၢ်ကီးလၢကံးကိၢ်လီၤ. သ့ၣ်ယံၣ်ကံးကိၢ်န့ၣ်အမ့ၢ် က့ၣ်သဝံးလၢအစိးစၢ်မိၤန့ၣ်ဒီး ပကီးလၢကံးကိၢ်လီၤ.ဒီး တၢ်လၢတဘျါဘၣ်မၤသးက့ၣ်ချံးက့ၣ်ချူးန့ၣ် ပကီးလၢ ကံးကိၢ်ကံးလ့လီၤ. တၢ်ဒီးအမ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မိၢ်ဟဲသၣ်အထံး မ့ၢ်ဂ့ၤ,က့ၣ်ချံးက့ၣ်ချူးန့ၣ်ပစံးလၢကံးကိၢ်ကံးလ့လီၤ. တၢ်ဟဲစူၤဒိၣ်ကဲၣ်ဆိးဒီးတၢ်ဒီးတၢ်လၣ်အစိးမၤသးကံး ကိၢ်ကံးလ့လီၤ. တၢ်ဟဲစူၤဒိၣ်ကဲၣ်ဆိးဒီးတၢ်ဒီးတၢ်လၣ် အစိးမၤသးကံးကိၢ်ကံးလ့လီၤ.

၂၂. **ကံးညီၢ်ကံးညာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကွၢ်တၢ်ပမဲာ်မၤအသးပြူး ပြူးဝါဝါဒီးမၤသးဒ်ပမဲာ်စဲဘူးစဲဘး,တဒီတဒီန့ၣ်ဒီးပ ကီးလၢပမဲာ်ကံးညီၢ်ကံးညာ်လီၤ. သ့ၣ်ထုးဆံးဘၣ်စမဲာ် ဒီးစမဲာ်မၤအသးကံးညီၢ်ကံးညာ်လီၤ.

၂၃. သဲးသၣ်န့ၣ်ပအိၣ်ဒီးမၤအသး **ကံးဖၣ်ရံး** လီၤ. လၢ န့ၣ်အဖိခိၣ်တၢ်ကံးဒ်သဲးသၣ်အသိးန့ၣ်အိၣ်ဒံးအါမး.

၂၄. **ပကံးပကား** န့ၣ်မ့ၢ်ပဝံာ်ပဆံးတၢ်,ပဝံာ်ပိၤပျုၤတၢ်န့ၣ် ပကီးလၢပပကံးတၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤပကံးမးဂ့ၢ်တဘိစုးစုး ကမ့ၢ်ကၢ်သါကစၢတၢ်တမံၤမံၤသၢ,ပှၤကညီအညၣ်ဂိၢ် ထိၣ်သိဒီးပဝံာ်အသးန့ၣ်ပကီးလၢပကံးအသးလီၤ. ပှၤ တဂၤအညၣ်ဂိၢ်ထိၣ်ဒီးပကံးမးအသးစိုးစိုးစိုးစိုး,ကမ့ၢ် ကၢ်အသးကကံးသၢ.

၂၅. **ပကံးထိၣ်အသး** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အထံးတဖၣ်န့ၣ် ဒိၣ် ထိၣ်ဆူထိၣ်အသးဒ်တၢ်ဂဲၤဆၢထၢၣ်အတဟီၣ်အိၣ်အ သိးန့ၣ်ဒီးပကီးလၢပကံးထိၣ်အသးလီၤ. ဘုတဖၣ်ဂ့ၤဝဲ သတးဒီးပကံးထိၣ်မးအသးလုးလုးလါလါလီၤ.

၂၆. **ကံးကားကံးကား** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လဲၤတၢ်,တၢ်အစွါတဖၣ် န့ၣ်တချုဘၣ်,ကယီကယီန့ၣ်ဒီး ပကီးလၢကံးကားကံး ကားလီၤ. ဒီးတစုစုပစံးလၢကံးကူးကံးကူးလီၤ.

၂၇. **ပလံာ်ကံးကူး** န့ၣ်မ့ၢ်တၢၢ်ဒုအ့ၣ်ပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမိၢ်ဆုၣ် ပှၤလၢဂ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဆါဝဲတုၤပကီၤပအုးဒီး,ပပကံးမးပသး န့ၣ်ပစံးလၢပပလံာ်ကံးကူးပသးလီၤ. ပှၤတဂၤအမိၢ် ဆုၣ်လၢဂ့ၢ်ဒီးပလံာ်ကံးကူးမးအသးလီၤ. တၢ်ဒုတဒၢစ လဲၤဘၣ်အဒၢဒီးအ့ၣ်ယၢ, စကံးကူးမးစသးတစိၢ်ညါ လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကန္ၢ်ကံးကူးလီၤ.

၂၈. **ပကံးပကီၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ယံၣ်ဘံလိာ်အသးဒီးပစံး လၢပကံးလီၤ. သ့ၣ်ယံၣ်ခံဘိဘံလိာ်အသးပကံးပကီၣ် နးကၢ,ပကံးပကီၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပတဲသ့ၣ်တစၢၢ်ဆၢဘၣ်ဒီးပဝံာ် အသးလၢအကပၤဒီးပစံးလၢပကံးအသးလီၤ. စတဲ သ့ၣ်တဘိမၤအသးပကံးပကီၣ်တစၢၢ်ဆၢစၢၢ်ယီၤဘၣ်. ပဝံာ်

၂၉. **ဝံာ်ပကံး** န့ၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဆူၣ်ကဲၣ်ဆိးဒီး ဒ် ကစၢ်လီၤန့ၣ်ပဝံာ်တရံးဒီးပစံးလၢပဝံာ်ပကံးလီၤ. ဂ့ၢ်တ ဖၣ်န့ၣ်သုမ့ၢ်မၤတဒၢအပျုၤဒီးဝံာ်ပကံးစၢ်လီၤအီၤတက့ၢ်.

၃၀. **ပကံးပကၠၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်မ့ၢ်စွါဒီးမၤအသးကၠၣ် ကံၢ်ကၠၣ်ကူၤဒီးပစံးလၢပကံးပကၠၣ်လီၤ. ဂ့ၢ်ဖးဒိၣ်တဘိ စွါထိၣ်မးပကံးပကၠၣ်လီၤ.

၃၁. **ပကံးကံးပကံးကံး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဂဲၤကလံၣ်ဒီး ဘိးစၢ်အသးဘိးကၠၣ်အသးဒီး ပစံးလၢအဂဲၤကလံၣ်ပ ကံးကံးပကံးကံးလီၤ. ပှၤတဂၤဂဲၤကလံၣ်မးပကံးကံးပ ကံးကံးဒီးပှၤဂၤကွၢ်ကီမးဆိုၣ်ဆိုၣ်လီၤ.

၃၂. **ကံးကိၣ်ကံးလ့,ကံးညီၢ်ကံးညာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကွၢ်တၢ်ပ မဲာ်မၤအသးဒ်အကတဒီအသိးဒီး ပထံၣ်တၢ်တလီၤတံၢ် လီၤဆဲးဘၣ်န့ၣ် ပစံးလၢပမဲာ်မၤအသးကံးကိၣ်ကံးလ့ လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကံးညီၢ်ကံးညာ်လီၤ. ပမံပဖု သံနိၣ်ထိၣ်လၢပတပျ်ဒံးဘၣ်ပမဲာ်န့ၣ်ပမဲာ်မၤအသးကံး ကိၣ်ကံးလ့လီၤ.

၃၃. **ကံးကိၣ်လ့** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတဆဲးလိာ်အသးဒီး ဖိာ်မုၣ်,ဖိာ်ခွါဒီးဖိာ်မုာ်မ့ၢ်တပျ်ဘၣ်ဖိာ်ခွါန့ၣ်ပစံးလၢဖိာ် မုၣ်အ့ၣ်ထီအမဲာ်ဖံးကံးကိၣ်လ့လီၤ. ဖိာ်မုၣ်တဂၤ, ဖိာ်ခွါ အမိၢ်တဆဲးဒီးအဖိခွါဒီးအ့ၣ်ထီန့ၢ်ဝဲအမဲာ်ဖံးကံးကိၣ်လ့ ဒီးဖိာ်ခွါဂ့ၢ်လိာ်နှာ်သကဲ့ဖိာ်မုၣ်တပျ်ဘၣ်, ဖိာ်မုၣ်တဂၤ ပတဆဲးလိာ်ကွဲအီၤဒီး အ့ၣ်ထီန့ၢ်မးပမဲာ်ဖံးကံးကိၣ်လ့ လီၤ.

၃၄. **ကံးပထွဲ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမ့ၢ်ထံၣ်တၢ်တမံၤမံၤဒီးပ ကျုံးစားမၤကြူးကြူးတုၤအန့ၢ်ဒီးပစံးလၢပဂဲၤလိာ်ကံးပ ထွဲလီၤ. ပှၤတဂၤထံၣ်ကဆီတဒုဒီးဂဲၤလိာ်ဝဲကံးပထွဲ တုၤအန့ၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤထံၣ်ယၢဒီးဂဲၤလိာ်ကံးပထွဲ,မၢစ လဲၤဒီးအီၤလီၤ.

၃၅. **ဂဲၤလိာ်ကံးပထွဲ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၢပှၤဂၤဒီးပှၤဂၤမ့ၢ်ဂ့ၢ် လိာ်နှာ်သကဲ့ပမၢတုၤအလဲၤ, တလဲၤဘၣ်ဒီးပမၢကြူး ကြူးဒီးပစံးလၢပဂဲၤလိာ်ကံးပထွဲလီၤ. ပှၤတဂၤမ့ၢ် ထံၣ်ယၢဒီးမၢစလဲၤတၢ်ဒီးအီၤန့ၣ် ဂဲၤလိာ်ဝဲကံးပထွဲဒီး ပှၤလၢအယ့တၢ်တန့ၢ်ဘၣ်ဒီးယ့တုၤအန့ၢ်, မ့ၢ်တန့ၢ်ဘၣ် ဒီးယ့ကြူးကြူးန့ၣ်ပစံးလၢအယ့တၢ်ကံးပထွဲလီၤ.

၃၆. **စကံး** န့ၣ် အခိအပညိဒ်းသိးဒီးသကံးလီၤ. see ကံး 3 ၈။ တကံးန့ၣ်အခိအပညိဒ်းသိးသိးဒီးသကံး လီၤ. စကံးစီၢ်ပစံး,တကံးစီၢ်ပစံးသကံးစီၢ်ပစံးလီၤ. သ ကံးဒီးစကံးဒီးတကံးန့ၣ်အခိအပညိဒ်းသိးသိးလီၤ. ပ ကံး see ကံး ၄.

Digitized by Google

ကံး

၁. **ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်အဂ့ၢ်အတၢ်လီၤ** ။ ။ တၢ်ဆၢၣ်တလၢၤ,တၢ်ဆၢၣ်တလၢၤဒ်ပစံးတၢ်အသိးမ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤက်လၢတလၢၤအဆၢၣ်ဒီး ပကိးလၢတၢ်ဆၢၣ်တလၢၤလီၤ.

၂. **တၢ်ဆီဖိစံၣ်**။ ။ တၢ်ဆီဖိစံၣ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိး မ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤက်လၢ ဆီဖိစံၣ်ဘိၣ်ဖှိၣ်အသိးဒီး ပကိးလၢတၢ်ဆီဖိစံၣ်လီၤ.

၃. **တၢ်သက့ၤ** ။ ။ တၢ်သက့ၤဒ်ပစံးတၢ်အသိး မ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤက်လၢထးသက့ၤဒီး ပစံးလၢတၢ်သက့ၤလီၤ.

၄. **တၢ်ကိးလ့ၢ်** ။ ။ တၢ်ကိးလ့ၢ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိး မ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤက်လၢကိးလ့ၢ်သ့ၣ်တကလှာ်အလၣ် တိၤဂ့ာ်အသးဒီးပစံးလၢတၢ်ကိးလ့ၢ်လီၤ.

၅. **တၢ်ကပီၤ** ။ ။ တၢ်ကပီၤဒ်ပစံးတၢ်အသိးမ့ၢ် ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်ခံကထၢဒီးလီၤက်လၢတၤသၣ်ကပီၤဖိးဘၢ အချံဒီးပကိးလၢတၢ်ကပီၤလီၤ.

၆. **တၢ်ကိးလ့ၢ်ဆီလဲ** ။ ။ တၢ်ကိးလ့ၢ်ဆီလဲဒ်ပစံးတၢ် အသိးမ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်ဖိးဝဲဒ်ပဆီထိၣ်လၢၢ်ဆီသိးဒီးပကိး လၢတၢ်ကိးလ့ၢ်ဆီလဲလီၤ.

၇. **တၢ်စၢ်ကိၣ်ဖီ** ။ ။ တၢ်စၢ်ကိၣ်ဖီဒ်ပစံး တၢ်အသိး မ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤက်လၢပလံာ်လူာ်ကိၣ်ဖီ ဂီၤတစဲးစဲးဒီး အခိၣ်စူခံစူဒီးပစံးလၢတၢ်စၢ်ကိၣ်ဖီလီၤ.

၈. **တၢ်ကွၣ်** ။ ။ တၢ်ကွၣ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိးမ့ၢ် ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤက်လၢပဆ့ၣ်နီၤပဟ်ကွၣ်လီၤပစုနၢၣ် ခံဆူ ပခိၣ်လ့ၢ်ခိၣ်န့ၣ်ဒီးပစံးလၢတၢ်ကွၣ်လီၤ.

၉. **တၢ်ကိးလ့ၢ်ပျ့ၢ်ထး** ။ ။ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤက် လၢပျ့ၢ်ထးကနၣ်ဒီးပကိးလၢတၢ်ကိးလ့ၢ်ပျ့ၢ်ထးလီၤ.

၁၀. **တၢ်ကပီၤဒၢ** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤ က် လၢကပီၤဆးထိၣ်အဒၢဒီးပကိးလၢတၢ်ကပီၤဒၢလီၤ.

၁၁. **တၢ်မဲာ်ဖျၢၣ်** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်မၤသး ဒ်ပမဲာ်သကွီၤအသိးဒီးပကိးလၢတၢ်မဲာ်ဖျၢၣ်လီၤ.

၁၂. **တၢ်ဆီခိၣ်ဆီခိၣ်** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်ဖးဒ့ဒ် ဆီအခိၣ်သိးဒီးပကိးလၢတၢ်ဆီခိၣ်ဆီခိၣ်လီၤ.

၁၃. **တၢ်မဲာ်ဖျၢၣ်ဘိးထိၣ်**။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လီၤက်လၢ ပမဲာ်ကွီၤဒီး အဃၢၤဘိးထိၣ်ထူၣ်အသးဒီးအဖိတခိခံ ဘိဒီးပကိးလၢတၢ်မဲာ်ဖျၢၣ်ဘိးထိၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤ စံးလၢတၢ်မဲာ်ဖျၢၣ်ဘိထိၣ်လီၤ.

၁၄. **ကံၣ်စံၣ်ပိၣ်** ။ ။ကံၣ်စံၣ်ပိၣ်ဒ်ပစံး တၢ်အသိးမ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်ဟဲလၢကဘီတဖၣ်န့ၣ်အသူမ့ၢ်ဂ့ၤ, အဂီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကံၣ်လၢအဝဲတဖျၢၣ်တဖျၢၣ်ဒီဘ့ၣ်ညါတး ဒီးပစံးလၢကံၣ်စံၣ်ပိၣ်လီၤ.

ကံၣ်

၁၅. **ကံၣ်ကွၣ်ကွဲၣ်** ။ ။ကံၣ်ကွၣ်ကွဲၣ်ဒ်ပစံးတၢ်အ သိးမ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်ကဘီတဖၣ်န့ၣ်ကံၣ်လၢအဘီမ့ၢ်ဂ့ၤ,အဝဲ မ့ၢ်ဂ့ၤ,ကံၣ်ဝဲဖးထိဒီးကွၣ်ဝဲဆူန့ၣ်တနီၤ,ဆူအံၤတနီၤဒီး ပစံးလၢကံၣ်ကွၣ်ကွဲၣ်လီၤ.

၁၆. **ကံၣ်တကွးတကွး** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်တကွး တကွးန့ၣ် မ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်သတိၢ်ကံၣ်ထးလဲၢ်နီစုမ့ၢ်လွဲၢ်ဘိဒီး ကံၣ်ဝဲလၢအဘီတကွးအဂီၤတကွးန့ၣ် ပစံးလၢကံၣ်တ ကွးတကွးလီၤ.

၁၇. **ကံၣ်ပၢၢ်တူာ်** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်ကွီအသးနီစုမ့ၢ် သၢဘိတဲာ်ဒၣ်အတိၢ်န့ၣ်ဖြးဖြးဒီးပစံးလၢအကံၣ်ပၢၢ်တူာ် လီၤ.

၁၈. **ကံၣ်တိၤကွ့** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်တိၤကွ့န့ၣ်မ့ၢ် ခိၣ်ဖၢၣ်ဂီၤတဖၣ်န့ၣ် ကံၣ်လၢအဝဲတဘိတဘိပြံကဒံ ဖိၤဒီး ပစံးလၢကံၣ်တိၤကွ့လီၤ.

၁၉. **ကံၣ်ဃှကပြ့ၢ်တ့ၢ်** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်အဖျၢၣ်ပြံကဒံ ဖိၤလၢအဘိဒီးအဝဲန့ၣ်ပစံးလၢကံၣ်ဃှကပြ့ၢ်တ့ၢ်လီၤ.

၂၀. **ကံၣ်ဃှကပြိၢ်တိၢ်** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်လၢအ ဘိတဖျၢၣ်တဖျၢၣ်ထဲစုဆၣ်ခိၣ်နါစ့ၤတဘိၣ်ဖှိၣ်တဘိၣ် ဖှိၣ်ဒီးပစံးလၢကံၣ်ဃှကပြိၢ်တိၢ်လီၤ.

၂၁. **ကံၣ်ကိၢ်လၢ်** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ဘိလၢအ ကံၣ်ဒိၣ်တူာ်လၢအဂီၤနီစုညါတခိဒီးကံၣ်လၢအဂီၤတ နီၤ, အဘိတနီၤန့ၣ်ပစံးလၢကံၣ်ကိၢ်လံၢ်ကိၢ်လၢ်လီၤ.

၂၂. **ကံၣ်စံၣ်ပြိၣ်စံၣ်ပြ** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ဂီၤကံၣ်လၢ အဝဲပြံကဒံဖိၤဖျါတစဲးစဲးဖိၤန့ၣ်ပစံးလၢကံၣ်စံၣ်ပြိၣ်စံၣ် ပြလီၤ.

၂၃. **ကံၣ်တိၤပျာ်** ။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်တိၤ ပျာ် တိၤပျာ်န့ၣ်ကံၣ်ဝဲလၢအဒိၣ်ဃီၤအလုၢ်တဘိတဘိဒီးပစံး လၢကံၣ်တိၤပျာ်လီၤ.

၂၄. **ကံၣ်ဆဲးတပိၣ်** ။ ။ တၢ်ကူတၢ်သိးအဝဲတဖၣ် န့ၣ် မ့ၢ်ကံၣ်လၢအဂီၤတဖျၢၣ်တဖျၢၣ်ဒီဘ့ၣ်ညါဒီး ပစံး လၢကံၣ်ဆဲးတပိၣ်လီၤ.

၂၅. **ကံၣ်တပယွဲၢ်တပယွဲၢ်**။ ။ ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ် တပ ယွဲၢ်တပယွဲၢ်န့ၣ်ကံၣ်လၢအဘီတနီၤအသူတနီၤနီနီစု မ့ၢ်ယူာ်,နီနီစုမ့ၢ်ဒိၣ်,ဒီးအထိအိၣ်တဖံး,အိၣ်တစိဒီးကံၣ် ဒိၣ်တူာ်တနီၤကံၣ်ဆၢထၢၣ်တနီၤ ဒီးပစံးလၢကံၣ်တပ ယွဲၢ်တပယွဲၢ်လီၤ.

၂၆. **ယၣ်ကံၣ်အဂ့ၢ်အတၢ်** ။ ။ ကံၣ်ဒိၣ်တူာ်ကံၣ် ဒိၣ်ဃီၤ,ယၣ်တလၢၤတဖၣ်န့ၣ် ကံၣ်လၢအဒိၣ်တူာ်တနီၤ ကံၣ်လၢအဒိၣ်ဃီၤတနီၤဒီးပစံးလၢကံၣ်ဒိၣ်တူာ်ကံၣ်ဒိၣ် ဃီၤလီၤ.

၂၇. **တိၤကွ့** ။ ။ ပှၤကညီအယၣ်န့ၣ်ကံၣ် လၢအဂီၤလၢအဒိၣ်ဃီၤအလုၢ်န့ၣ်တဘိတဘိဒီးပစံးလၢ

Digitized by Google

အတိၤကွ့လီၤ.
၂၈. **ဆုကံၣ်အဂ့ၢ်အဝိၢ်** ။ ။ဆုသံးယု ။ ။ဆုသံးယုနူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီအဆုကံၣ်ဒ်ပထုယုအသိးလၢအဒိၣ်တုာ်အလုၢ်တခီအိၣ်တဘိတဘိဒီးပစံးလၢဆုသံးယုလီၤ.
၂၉. **တၢ်ကူတၢ်သိးကံၣ်အဂ့ၢ်အဝိၢ်**။ ။ကံၣ်ယုစီၢ်မ့ၢ်ဘ့ ။ ။ တၢ်ကူတၢ်သိးဟဲလၢကဘီတဖၣ်နူၣ်ကံၣ်ဝဲတ့ၤပတသ့ၣ်ညါဘၣ်အဂ့ၢ်အဝိၢ်ဒီးပကသ့ၣ်ညါဘၣ်အမံၤနူၣ်ပစံးလၢကံၣ်ယုစီၢ်မ့ၢ်ဘ့လီၤ. တၢ်ကံၣ်ယုစီၢ်မ့ၢ်ဘ့နူၣ် ကံၣ်အဖျာၣ်ပြံကဒံဓိၤဒီဘ့ၣ်ညါတဖျာၣ်တဖျာၣ်လၢအဝဲတနီၤအဂီၤတနီၤဒ်ယုအမဲာ်သိးဒီးပစံးလၢကံၣ်ယုစီၢ်မ့ၢ်ဘ့လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကံၣ်ယုစီၢ်မီၢ်ဘ့လီၤ.
၃၀. **နံၣ်ကံၣ်အဂ့ၢ်အဝိၢ်**။ ။တၢ်ထိၣ်တြွံး။ ။တၢ်ထိၣ်တြွံးဒ်ပစံးတၢ်အသိးမ့ၢ်နံၣ်တဖၣ်နူၣ် ကံၣ်ဝဲလီၤက်လၢထိၣ်တကလှာ်အဒံးကံၣ်ယုဒီးစံးဝဲလၢတၢ်တြွံးလီၤ.
၃၁. **တၢ်ဝၣ်သိလၣ်** ။ ။ တၢ်ဝၣ်သိလၣ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိးမ့ၢ်နံၣ်ကံၣ်ဝဲဖးထိဒီးအခိၣ်စူခံစူလီၤက်လၢဝၣ်သိလၣ်ဒီး ပစံးလၢတၢ်ဝၣ်သိလၣ်လီၤ.
၃၂. **တၢ်ယဲၢ်မီၢ်** ။ ။ တၢ်ယဲၢ်မီၢ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိးမ့ၢ်နံၣ်ကံၣ်ဝဲအကွီၤအိၣ်ဖိၣ်ယဲၢ်ကွီၤဒီးကီးဝဲလၢတၢ်ယဲၢ်မီၢ်လီၤ.
၃၃. **တၢ်ကူၣ်** ။ ။ တၢ်ကူၣ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိးမ့ၢ်နံၣ်ကံၣ်ဝဲလၢအဂီၤကံၣ်ဝဲဒ်ဂ့ၢ်ဟ်ကံၣ်အသးအသိးဒီးပစံးလၢတၢ်အကူၣ်လီၤ.
၃၄. **တၢ်ကျိဝါ** ။ ။ တၢ်ကျိဝါနူၣ်မ့ၢ်နံၣ်ကံၣ်တုာ်လၢအဝါနီစုမု့ၢ်ခံဘိအထိအိၣ်တစိးတစိးဒီးပစံးလၢတၢ်ကျိဝါလီၤ.
၃၅. **တၢ်ကျိဂီၤ** ။ ။ တၢ်ကျိဂီၤဒ်ပစံးတၢ်အသိးနံၣ်ကံၣ်တုာ်လၢအဂီၤနီၤစုမု့ၢ်ခံဘိအိၣ်တစိးတစိးဒီးပစံးလၢတၢ်ကျိဂီၤလီၤ.
၃၆. **တၢ်ဆွဲၣ်သး** ။ ။တၢ်ဆွဲၣ်သးဒ်ပစံးတၢ်အသိးမ့ၢ်နံၣ်ကံၣ်ဝဲလီၤက်လၢဆွဲၣ်အကနံၣ်လၢဆွဲၣ်အသးနါပှၢ်နူၣ်ဒီးပကီးလၢတၢ်ဆွဲၣ်သးလီၤ.
၃၇. **ဆုဘှဲၣ်အဂ့ၢ်အဝိၢ်** ။ ။ကျိၣ်ဒး ။ ။ဆုကျိၣ်ဒးနူၣ်မ့ၢ်ဖိာ်မုၣ်ဆးဘှဲၣ်ဆုလၢဘၢၣ်နူၣ်ကဝီၤကျိၤဒီဘှၣ်ညါဒ်ပလီခံဒးအသိးဒီးပစံးလၢဆုကျိၣ်ဒးလီၤ.
၃၈. **တူာ်တဲာ်ဒၢ** ။ ။ ဆုတူၢ်တဲာ်ဒၢနူၣ် မ့ၢ်ဖိာ်မုၣ်ဆးဘှဲၣ်ဆုလၢဘၢၣ်နူၣ် ဒ်တူၢ်တဲာ်အဖီသိးဖးဒ့ဖးတြၢ်ဒီးကီးဝဲလၢဆုတူၢ်တဲာ်ဒၢလီၤ.
၃၉. **သဝံဖိ** ။ ။ ဆုသဝံဖိနူၣ် မ့ၢ်ဖိာ်မုၣ်ဆးဘှဲၣ်ဆုကဝီၤဖိနဲကဲၣ်ဓိၤဒ်ထံသဝံးအသးကံၢ်ပူၤလၢအကပိၤအဆံးကတၢၢ်အသိးနူၣ်ဒီးပကီးလၢဆုသဝံးဖိလီၤ.
၄၀. **လှၢ်** ။ ။ ဆုလှၢ်နူၣ်မ့ၢ်ဖိာ်မုၣ်ဆးဘှဲၣ်ဆုအိၣ်ဒီးအသကျိာ်ပူၤဒ်လှၢ်အသိးဒီးပကီးလၢဆုလှၢ်လီၤ.
၄၁. **ဖျးလီၤမိၤ** ။ ။ ဆုဖျးလီၤမိၤနူၣ် မ့ၢ်ဖိာ်မုၣ်ဆးဘှဲၣ်ဆုလၢဘၢၣ်တဘိတဘိဖးထီလီၤကထဲဒီးပစံးလၢဆုဖျးလီၤမိၤလီၤ.
၄၂. **ရှဲၤတူာ်** ။ ။ ဆုရှဲၤတူာ်နူၣ်မ့ၢ်ဖိာ်မုၣ်ဆးဘှဲၣ်ဆုလၢဘၢၣ်နူၣ်ကျဲၤဝဲတၢ်သဘှဲၣ်ဓိၤလၢအဒိၣ်တုာ်တခီဒီးကီးဝဲလၢဆုရှဲၤတူာ်လီၤ.
၄၃. **ပလီၤ** ။ ။ ကံၣ်ပလီၤဒ်ပစံးတၢ်အသိးမ့ၢ် တၢ်ကံၣ်တုာ်ဒ်ကီၤလၢသူအပှၢ်ပီၤအသိးလၢအဂီၤဒီးအသူနီစုမု့ၢ်ခံဘိခံဘိတတီၤတတီၤနူၣ်လီၤ. ဒီးတခီဘိၣ်သအိၣ်အမဲၢ်ကံၣ်တုာ်လၢအဘီဒီး ပစံးလၢကံၣ်ပလီၤလီၤ.
၄၄. **ဟာ်ကွီ** ။ ။ ဟာ်ကွံၢ်ဟာ်ကွီဒ်ပစံးတၢ်အသိး မ့ၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးကံၣ်ဒိၣ်တုာ်ကံၣ်ဆၢထၢၣ်နီစုညါတခီတခီဒီးပစံးလၢကံၣ်ဟာ်ကွီလီၤ.
၄၅. **ကံၣ်စံၣ်ဘှဲ** ။ ။ ကံၣ်စံၣ်ဘှၢၣ်ကံၣ်စံၣ်ဘှဲဒ်ပစံးတၢ်အသိး မ့ၢ်ခိၣ်ဖၢၣ်သူကံၣ်ယုလၢအဝဲပြံကဒံဓိၤဒ်ထိၣ်လွံၢ်အကိာ်အသိးဒီးပစံးလၢအကံၣ်စံၣ်ဘှဲလီၤ.
၄၆. **ဆီမီၢ်စံၣ်ဘှဲ** ။ ။ ဆီနူၣ်မ့ၢ်ကံၣ်ယုလၢအဝဲဒီးပစံးလၢဆီမီၢ်စံၣ်ဘှဲလီၤ.
၄၇. **ထိၣ်ကံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ထိၣ်တကလှာ်နူၣ်လါအဲးဝဲဒီးအဖါတဖၣ်အနိာ်ဂီၤအမီၢ်တဖၣ် အနိာ်လါဝဲဒီးအနိာ်မၤအသးသမၢၢ်မကျုံးဒီးပစံးလၢထိၣ်ကံၣ်လီၤ. ထိၣ်ကံၣ်နူၣ်အိၣ်ဘုနးနးကလဲာ်ဒီးအိၣ်အါအါကလဲာ်လီၤ. ယိၣ်ကံၣ်ထိၣ်ယၢ,ထိၣ်ကံၣ်ဒီယာ်အိၣ်ဘုနးကၢ.
၄၈. **တၢ်ကံၣ်တၢ်ဝ့ၤ** နူၣ်မ့ၢ်ထီရိၤတၢ်ကူတၢ်သိး,ခိၣ်ဖၢၣ်ခိၣ်ကး,နံၣ်ဓိၤဆုဓိၤလၢအကံၣ်ဝဲခဲလၢာ်နူၣ် ပစံးလၢတၢ်ကံၣ်တၢ်ဝ့ၤလီၤ. ပှၤလၢအမၤတၢ်ကံၣ်တၢ်ဝ့ၤသ့တဖၣ်နူၣ် ဘၣ်မၤလိဝဲနးကၢ,တၢ်ကံၣ်အကလှာ်ကလှာ်နူၣ်ပမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်အမံၤဒီးပစံးလၢတၢ်ကံၣ်တၢ်ဝ့ၤလီၤ. မၤကံၣ်နူၣ်မ့ၢ်ဖိာ်မုၣ်အူကံၣ်ခိၣ်ဖၢၣ်ဖိာ်မုၣ်နူၣ်ပစံးလၢမၤကံၣ်ဝဲလီၤ.
၄၉. **အကံၣ်အကီၤ,** အကီၤမ့ၢ်အကံၣ်အဆိလီၤ. ပှိၢ်တဖၣ်နူၣ်သိးဆုအိၣ်ဒီးအကံၣ်အကီၤလီၤ. ပှိၢ်ဖိာ်ခွါတဖၣ်နူၣ်သိးဆုကံၣ်ဆုကီၤကိးအဂၤလီၤ.
၅၀. **ကံၣ်ယုတိၤလိ,ကံၣ်ယုစီၢ်ပှၢ်ဘ့,** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကံၣ်လၢအပြံတဖၣ်ဒ်ယုအမဲာ်အသိးနူၣ်ပစံးလၢအကံၣ်ယုလီၤ. ခိၣ်ဖၢၣ်သတိၢ်သူနူၣ်ကံၣ်ယုလၢအဝဲပြံကဒံဓိၤလီၤ. ။ ။ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်နူၣ်မ့ၢ်ဖိာ်မုၣ်ခိၣ်ဖၢၣ်လၢမၤကံၣ် ဝဲ

Digitized by Google

ၼႂ်းပၵ်ႈလၢမိၼ်ၽၢၼ်ၵၢၼ်လီၤ. ။ ။ၵၢၼ်ဂီၤၼႂ်းမ့ၢ် တၢ်ၵၢၼ်လၢအဂီၤတၽၼ်ၼႂ် ၵၢၼ်ယူမ့ၢ်ဂ့ၤ, ၵၢၼ်တူာ်မ့ၢ် ဂ့ၤ,ၵၢၼ်ကၠၼ်ကွဲၼ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်ၵၢၼ်လၢအဂီၤဒီးပစံးလၢ ၵၢၼ်ဂီၤလီၤ. မိၼ်ၽၢၼ်သတိၢ်တဘ့ၼ်ၵၢၼ်ဂီၤမးဆုၣ်က လာ်လီၤ.

၅၁. **ထံၼ်ထဘှ** ၼႂ်းမ့ၢ်တၢ်ၵၢၼ်စံၼ်ပိၼ်လၢအဝါဒီးအသူ အဝါအဖျၢၼ်ပြံကဒံဓိၤၼႂ်းပစံးလၢၵၢၼ်ကဘှလီၤ. ထိၼ် လွံၢ်အကိာ်စံၼ်ဘှၼႂ်းမ့ၢ်အၵၢၼ်ကဘှလီၤ. – ကဘှ၉

၅၂. **ထပီၤတၢ်ထံၼ်** ၼႂ်းမ့ၢ်ကပီၤတၢ်ဖိယၢ်တကလုာ်ၼႂ် အမိၢ်ပှၢ်ထဲစုမ့ၢ်ဒိၼ်ဒီးၵၢၼ်လၢအဘိဒီး အသူဒီးပစံးလၢ ကပီၤတၢ်ၵၢၼ်လီၤ. ကပီၤတၢ်ၵၢၼ်ၼႂ်းမၤအဒၢလၢတၢ်က ဖိာ်လီၤဒီးအလုၤၼႂ်းထဲသိးယၼ်ယၼ်ဒီးလုၼ်လီၤ.

၅၃. **ထံၼ်တူာ်ထံၼ်ကျိ** ၼႂ်းမ့ၢ်ဘိၼ်သအိၼ်အဖံးၵၢၼ်ဝဲ ဒီးၵၢၼ်လၢအဒိၼ်တူာ်အလုၢ်ဒီး ပစံးလၢၵၢၼ်တူာ်လီၤ. ဘိၼ်သအိၼ်တဒုအစုဒုၼ် အခိၼ်ဒုၼ်ၵၢၼ်တူာ်မးဖြဲးဖြဲး လီၤ.

၅၄. **ထံၼ်ထပီၤ** ၼႂ်းမ့ၢ်ခိၼ်ၽၢၼ်သတိၢ်ၵၢၼ်ဝဲအဖျၢၼ်ဝး တရံးလၢအဂီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,အဘိမ့ၢ်ဂ့ၤ,အသူမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢ အၵၢၼ်ကပီၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတၢ်ၵၢၼ်ကပီၤ မဲာ်လီၤ.

၅၅. **ထံၼ်ကပြိၢ်တိၢ်** ၼႂ်းမ့ၢ်တၢ်ၵၢၼ်ယူလၢအဘိတနီၤအ သူတနီၤၼႂ်းကျိၼ်ကျဲလိာ်အသးဒီးပစံးလၢၵၢၼ်ကပြိၢ် တိၢ်လီၤ. ဒီးဘၼ်တစုစုပစံးလၢအၵၢၼ်ယူကပြိၢ်တိၢ်လီၤ. ဂ့ၢ်ဖဲသၼ်တဘိၵၢၼ်မးကပြိၢ်တိၢ်လီၤ.

၅၆. **လိခိထံၼ်** ၼႂ်းမ့ၢ်လိခိငါလၢအၵၢၼ်အကလုာ်က လုာ်ၼႂ်းလၢပၵ်ႈတသ့ဘၼ်ၼႂ်းပစံးလၢလိခိၵၢၼ်လီၤ. လိခိဝါပိၢ်ၼႂ်းၵၢၼ်လၢအသူလီၤ.

၅၇. **ထံၼ်ဆူး** ၼႂ်းမ့ၢ်ပၵၢၼ်ဒုၼ်ခံခိအဘၢၼ်စၢၤၼႂ်းပစံး လၢပၵၢၼ်ဆူးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပၵၢၼ်တြၢ်ဆူး လီၤ. ဒီးဘၼ်တစုစုပစံးလၢပၵၢၼ်ဒုၼ်တံာ်လီၤ. ထိးတဒု ယှၢ်ဒီးဝၼ်စၵၢၼ်ဆူးဒီးဖျိတြၤလီၤ.

၅၈. **သၼ်ထံၼ်တြီၤ** ၼႂ် မ့ၢ်သ့ၼ်ယံၼ်လီၤစဲၤဒီးပမၤထိၼ် ဒီး သ့ၼ်ဖိလၢအသွါဒ်ယီသွါအသိးဒီးပထိၼ်ထိၼ်ဝးပသး ၼႂ်းပစံးလၢသၼ်ၵၢၼ် တြီၤလီၤ. လဲၤထိၼ်ဝးပသးလၢသ ၵၢၼ်တြီၤအလီၤဒ်စှာ်အသိးလီၤ.

၅၉. **သကီၤထံၼ်ခံ** ၼႂ် မ့ၢ်သကီၤတကလုာ်ၼႂ်အသၼ် လၢအခံတခိၼႂ် ၵၢၼ်ယူတစဲးစဲးဒီးပၵ်ႈလၢသကီၤၵၢၼ် ခံလီၤ. သကီၤၵၢၼ်ခံၼႂ်းပအိၼ်သဆူးနးကၢပအိၼ်တဝံၼ် ဘၼ်.

၆၀. **ဒုထံၼ်ဒုဝ့ၤ** ၼႂ် မ့ၢ်ပသွဲၼ်ၵၢၼ်ဝၼ်ထိဒူမ့ၢ်ဂ့ၤ, ယဲာ် တိၢ်ဒီတိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပဒုၵၢၼ်လီၤ. ဒုၵၢၼ်ဝၼ်သိလၢ အထိ,ၵၢၼ်ဒ်ကလီၤမ့ၢ်အဂီၤ,ပဒုၵၢၼ်တၢ်ၼႂ်းၵၢၼ်လၢအ ဒိၼ်တုာ်တနီၤ,အဒိၼ်ယီၤတနီၤလီၤ.

၆၁. **ထံၼ်ထူးဘုၼ်ထံၼ်ထူးမဲာ်** ၼႂ်းမ့ၢ်ဒံခွါဖးဒိၼ်အသၼ် ၼႂ်းတုၤအမံဒီးပြီးကထူးထိၼ်ဝဲၼႂ်းပစံးလၢအၵၢၼ်ထူး မဲာ်လီၤ. ဒံခွါသၼ်ၼႂ်းတုၤအမံၵၢၼ်ထူးမဲာ်ဒီး အချံဂ့ၤဝဲ လီၤ.

၆၂. **ထံၼ်ကၠၼ်ကွဲၼ်** ၼႂ် မ့ၢ်တၢ်ၵၢၼ်လၢအကၠၼ်တၽၼ်အ ကလုာ်ကလုာ်ၼႂ် ပမ့ၢ်တသ့ၼ်ညါလၢၢဘၼ်အမံၤဒီးပစံး လၢၵၢၼ်ကၠၼ်ကွဲၼ်လီၤ.

၆၃. **ထံၼ်ကွဲာ်** ၼႂ် မ့ၢ်ကသံၼ်ၼႂ် ပမ့ၢ်အဲၼ်ဒီးအလၼ် တိၼ်ဒီးပစိၢ်ကွဲာ်အစိးၼႂ်းပစံးလၢၵၢၼ်ကွဲာ်လီၤ. ၵၢၼ် ကွဲာ်ကသံၼ်အစိးတက့ၢ်, ကသံၼ်လၼ်အပှၢ်ၼႂ်းကတိၼ် ဒၼ်ဝဲ.

၆၄. **ဒုထံၼ်ဒုဝ့ၤ** ၼႂ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိာ်မုၼ်မၤၵၢၼ်ခိၼ် ၽၢၼ်ၼႂ် ပစံးလၢအူၵၢၼ်ခိၼ်ၽၢၼ်လီၤ. ဒီးအူဝဲလၢအစုမ့ၢ် ၼႂ်လၢလုၼ်အကဆူးၼႂ် ဒီးပစံးလၢအအူၵၢၼ်ခိၼ်ၽၢၼ် လီၤ. ပှၤတဂၤအူၵၢၼ်ခိၼ်ၽၢၼ်တဘ့ၼ်ဝံၤထိၼ်တသ့ ဘၼ်.

၆၅. **ဂိာ်ထံၼ်** ၼႂ် မ့ၢ်ပှၤကညီထါနံၼ်ဒီးဂိာ်ထိၼ်တဘံ လုၼ်ထွံလၢထၼ်အကဆူးကတုၤၼႂ်းဒီးကဲလၢအၵၢၼ်ၼႂ် ပစံးလၢအဂိာ်ၵၢၼ်ဝဲလီၤ. ဒီးၵၢၼ်ဝဲတုၤပတသ့ၼ်ညါ ဘၼ်အမံၤလီၤ. ပှၤကညီဖိာ်မုၼ်ထါနံၼ်ၼႂ်းဂိာ်ၵၢၼ်နံၼ် ခိၼ်ထံးလီၤ.

၆၆. **ထံၼ်ကပြၢ်တ့ၢ်** ၼႂ်းမ့ၢ်လံာ်အမဲာ်ၼႂ် ပဖးမ့ၢ်တသ့ ဘၼ်ဒီးပစံးလၢအၵၢၼ်ကပြၢ်တ့ၢ်လီၤ. လံာ်အမဲာ်ဖျၢၼ် ၼႂ်းစကွၢ်ဒီးမၤဒၼ်အသးၵၢၼ်ကပြၢ်တ့ၢ်ၼႂ်းစဖးတသ့ ဘၼ်. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအၵၢၼ်ကပြၢ်တ့ၢ်ဒီး ပှၤကနီၤ နီၤစံးလၢအၵၢၼ်ကပြိၢ်တိၢ်လီၤ.

၆၇. **ထံၼ်နိၼ်** ၼႂ်းမ့ၢ်သဲစးအဆိလီၤ. ၵၢၼ်နိၼ်သဲစးစံးဝဲ ဒၼ်,ပှၤလၢအိၼ်ဒီးၵၢၼ်နိၼ်သဲစးၼႂ်းမ့ၢ်ပှၤတိပှၤလီၤလီၤ.

၆၈. **ထံၼ်ဒုၼ်ထံၼ်စံ** ၼႂ် မ့ၢ်ပခိၼ်ကဖိာ်လၢထးအံၤ,ဘူး ဒီးပကစၢ်တကဖိာ်ၼႂ်းပစံးလၢပၵၢၼ်ဒုၼ်လီၤ. ပခိၼ်ၼႂ် အိၼ်ခံကဖိာ်ဒီးယေၢလာ်ခိတကဖိာ်ၼႂ်းမ့ၢ်ပခိၼ်ဒုၼ်, လၢ ထးအံၤတကဖိာ်မ့ၢ်ပၵၢၼ်ဒုၼ်လီၤ.

၆၉. **ထံၼ်လူၢ်ခိၼ်ထံၼ်လူၢ်လာ်** ၼႂ် မ့ၢ်ပၵၢၼ်ဒုၼ်အဖိ ခိၼ်ၼႂ်းပစံးလၢပၵၢၼ်လူၢ်ခိၼ်လီၤ. ဒီးဘၼ်တစုစုပစံး လၢပၵၢၼ်ဒုၼ်ခိၼ်လီၤ. ဒီးဘၼ်တစုစုပစံးလၢပၵၢၼ်ဖျၢၼ် ခိၼ်လီၤ. စဒုးဆုၼ်နီၤစဖိဆံးလၢစၵၢၼ်လူၢ်ခိၼ်လီၤ.

၇၀. **ထံၼ်ဒုၼ်ဃံထံၼ်စံဃံ** ၼႂ် မ့ၢ်ပခိၼ်အကဖိာ်လၢထး အံၤဘူးဒီး ပကစၢ်တကဖိာ်ၼႂ်းအယံဒီး ပစံးလၢပၵၢၼ် ဒုၼ်ယံလီၤ. တၢ်လၢပှၤကညီၼႂ်းအၵၢၼ်ဒုၼ်အယံကၠၼ်ဝဲ လီၤ.

၇၁. **ထံၼ်ဒုၼ်ဆၢ** ၼႂ်းမ့ၢ်ပၵၢၼ်ဒုၼ်ခိၼ်ထံးဖဲပၵၢၼ်ဒုၼ်ယံ

Digitized by Google

ကမိၥ်ထီးလိၥ်အသးဒီးပခံကွီၣ်အယံနၣ်ပစံးလၢပကံၣ်ဒၣ်အဆၢလီၤ. စလဲၤတၢ်ဒီးစကံၣ်ဒၣ်အဆၢချံၣ်ဆါကၢ.

၇၂. **ကံၣ်ဘီမိၣ်ကံၣ်ဘီလၥ်** နၣ် မ့ၢ်ပကံၣ်ဒၣ်အဖီလၥ်ဖဲဘူးဒီးပခံဆ့ၣ်နီၤအဆၢပကံၣ်ဒၣ်မိၣ်ထံးနၣ်ပစံးလၢပကံၣ်ဘီလၥ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကံၣ်လၥ်ပူၤလီၤ.

၇၃. **ကံၣ်ဒၣ်အဖီလၥ်** နၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်ကဖိၥ်လၢထးအံၤတကဖိၥ်နၣ်အဖီလၥ်ဒီးပစံးလၢပကံၣ်ဒၣ်အဖီလၥ်လီၤ. ပကံၣ်ဒၣ်အဖီလၥ်နၣ်အိၣ်ဖဲပခိၣ်ကစၢၢ်လၥ်အဖီမိၣ်နၣ်လီၤ.

၇၄. **ကံၣ်တိၢ်မိၣ်** နၣ်မ့ၢ်ပယိၢ်ဒ့အကတၢၢ်လီၤ. ပခံကွီၣ်အယံဖီမိၣ်နၣ်ပစံးလၢပကံၣ်တိၢ်မိၣ်လီၤ.

၇၅. **ကံၣ်ကၤထံး** နၣ်မ့ၢ်ပကံၣ်ဒၣ်အခီၣ်ထံးဖဲပဒံၣ်ကွၥ်မိၣ်အသရၢၤယၢ်ခီနၣ် ပစံးလၢပကံၣ်ကၤထံးလီၤ. စကံၣ်ကၤထံးထိၣ်လွံၢ်ဒံၣ်ထိၣ်ဆါကၢ.

၇၆. **အကံၣ်အဖံ** ပစံးတၢ်နၣ်မ့ၢ်အကံၣ်ဒၣ်ဖံဘၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကါထီမိၣ်တဒုအကံၣ်တခီအဖံတခီဒီးကွၤယီးဖဲလီၤ. ဒ်ပစံးတၢ်အသိး,အကံၣ်ဒၣ်တခီအစုဒၣ်တခီလီၤ.

၇၇. **ကံၣ်ဖျၣ်မိၣ်** နၣ်မ့ၢ်ပကံၣ်ဒၣ်အဖီမိၣ်လၢပဟုးလၥ်ဟခီနၣ်ပစံးလၢပကံၣ်ဖျၣ်မိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပကံၣ်လူၢ်မိၣ်လီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢပကံၣ်ဒၣ်မိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအဲၣ်အဖိဒီးဒုးဆ့ၣ်နီၤဖဲလၢအကံၣ်ဖျၣ်မိၣ်လီၤ.

၇၈. **ခုကံၥ်လၥ်ပူၤ** နၣ်ပတစံးဘၣ်,မ့ၢ်ပစုတံၢ်လၥ်ပူၤလီၤ. ဒီးပှၤမိၣ်လမဲ့ၣ်ဖိစံးဖဲလၢပစုကံၣ်လၥ်ပူၤလီၤ,စံးဖဲဒၣ်.

၇၉. **ပှၤကံၣ်ဒၣ်နံ့ဖိး** ပူ, ပစံၣ်တဲၤမတၤတဂၤလၢပျၢတဂၤဒၢနံ့နံၣ်နံ့လါဒီးဆံးစၢ်ဖဲလီၤ. အဖိနၣ်ဒိၣ်ထိၣ်ရိၥ်ရိၥ်ဒီးအကံၣ်ဒၣ်အိၣ်တခီတခီနၣ်နံ့ဖိးနံ့ဖိးဒီး အိၣ်အဆၣ်တထံ့ၣ်တထံၣ်လၢၥ်ပှဲၤချိၣ်မ့ၢ်တလိၥ်နံ့ဘ့ၣ်နံ့ဘ့ၣ်လီၤ. တၢမ့ၢ်အနၣ်တစုဒီးအမိၢ်အပၢ်ပျံၤကွံၥ်အီၤလီၤ. လဲၤအိၣ်ဖဲလၢပှ်မ့ၢ်လၥ်တပူၤဒီးပှၤလဲၤတဂၤအိၣ်ကွံၥ်ဖဲ, ပှၤလဲၤခံဂၤအိၣ်ကွံၥ်ဖဲဒၣ်ဒီးအမိၢ်အပၢ်ဘၣ်လီးဘၣ်လီၤ ပှၤလၢအသံတဖၣ်နၣ်အပှၤဒီး ကကဲကုၢ်လီၤမၢ်တ့ၢ်လီၤ. အဖါတံၢ်အိၣ်လၢကိၢ်ယံၤတဂၤဒီး ဟဲဆူအမိၢ်အပၢ်အအိၣ်လီၤ. ဒီးအမိၢ်အပၢ်စံးဘၣ်အီၤလၢအပရၢလီၤ. တၢနၤတပဟၢအဖါတံၢ်လဲၤဒီးသါကစံၣ်ဖိးအဖါတံၢ်သါကအိၣ်ဖဲဒီး အဖါတံၢ်ပထါမးအကံၣ်ဒၣ်ခံခီနၣ်ကြူးကြူးဒီးထဲသိးသိးကွၤဖဲဒီးပှၤလီၤ. တၢမ့ၢ်အနၣ်တစုဒီးသ့ၣ်နီၣ်ထိၣ်ကွၤအသးသ့ၣ်ညါကွၤအဖါတံၢ်ဒီးဟဲကွၤဖဲဒီးအဖါတံၢ်ဆူအမိၢ်အပၢ်အိၣ်လီၤ. တၢမ့ၢ်အနၣ်တစုဒီး လဲၤယုအမါဆူကိၢ်ဂၤလီၤ. တၢ်လၢမတၤတဂၤနၣ်ဆူၣ်ဆူၣ်ချချလီၤ, စံးဖဲဒၣ်, ကိၢ်ပၤအလဲၤယုအမါနၣ် လၢခံလၢပျၢပှၤလဲၤတဘူၣ်ဘၣ်နီတဂၤဘၣ်. တဘူၣ်ဘၣ်နၣ်မ့ၢ်တဘူၣ်ဘၣ်ဖဲအဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်,ကျဲနၣ်ဒီးတလိၢ်သဲၣ်,ဒီးတကါသဲၣ်ဒီးပှၤလဲၤတဂၤဂၤဟါမၢ်, ပှၤလဲၤ ခံဂၤဂၤဟါမၢ် လီၤစံးဖဲဒၣ်,အဖဲဒၣ်လဲၤတၢ်နၣ်ဒီးဒီးတလိၢ်ဒီးတကါတ အိၣ်ဘၣ်, တအိၣ်ဘၣ်နၣ် မ့ၢ်အ လဲၤဆူလဲၣ်,ဘၣ်ဖဲအလဲၤယုအိၣ်အဆၣ်လိၢ်ခံဒီး တအိၣ်တယၢၢဘၣ်ဖဲဒၣ်လီၤ. လဲၤန့ၢ်အမါနၣ်လၢပစကီၤအဖိမုၣ်ဒီးပှဲၤထိၣ်အ နံၤအ သီ ဒီးစံးအ မါ ဖိၥ်မုၣ်ဓၢ, စကကွၤအိၣ်သကိးမိၢ်သ့ၣ်တဘီမီ,ဒီးအမါစံးဆၢအီၤ ကွၤတဂ့ၤ, တၢ်လၢကျဲနၣ်ဒီးတလိၢ်သဲၣ်ဒီးတကါသဲၣ်ကၤ, နမ့ၢ်ကွၤဒီးဒီးတလိၢ်ဒီးတကါကအိၣ်လီၤနၤလီၤ. ဒီးအဝၤစံးဆၢအီၤစဟဲလၢသိဒီးတကါတအိၣ်မးလဲၣ်.ဒီးအမါစံးဖဲဒၣ်, ကလးလၢနဟဲလၢသိနၣ်မ့ကၢ်အဘၣ်လၢဒီးတလိၢ်ဒီးတကါဟးအလိၢ်ခံဒီးတအိၣ်ဘၣ်သၢၣ်ဒီးအဝၤစံးကဒီးအီၤဘၣ်ယိၣ်တဂ့ၤ,စကွၤဒီး စကဟဲကွၤကဒီးလီၤ.ယုဖဲလၢအမါယံၥ်ယံၥ်ဒီးအမါဒုးကွၤအီၤလီၤ. ကွၤဖဲဖးဖီကျဲဒီးတုၤလၢထံတလိၥ်အတီၤလီၤ,ကွၢ်လီၤတၢ်ဆူထံထၣ်ဒီးဒီးတကါဆ့ၣ်နီၤအခိၣ်ပၢၢသၢမးလီၤ.ကွၢ်ထီတၢ်ဆူထံခံဒီးဒီးတကါဆ့ၣ်နီၤအခိၣ်ပၢၢသၢမးလီၤ.တပံၢ်ယုလီၤအသးစုးစုးဒီးခီလီၤထံနၣ်ဆွးဆွးလီၤ.ကၥ်ယီၤလၢဘးခီဒီးဒီးတကါထံၣ်နၢ်အီၤဒီးဒီးတကါကီးလိၥ်အသးစံးဖဲဒၣ်,ဖိသ့ၣ်လံၤသ့ၣ်ဓၢ,ထိခိၣ်ခီလီၤလံထံတဒုလံ,လူၤတကွ့ၢ်. တၢနၤတပဟၢဒီးအဖိအလံၤလူၤဂီၤမ့ၢ်မးခဲလၢၥ်လီၤ. အဖဲဒၣ်ယု့ၢ်ယု့ၢ်ဒီးစံၣ်ထိၣ်အိၣ်ဘှံးလၢယီဝါတထံးအတၢ်ပူၤသရူၤကလၥ်လီၤ. တၢမ့ၢ်အနၣ်တစုဒီးဒီးတကါယုအီၤတထံၣ်လၢၢဘၣ်လီၤ.မံဖဲလၢယီခံနၣ်သိတနၤကျၢၤမ့ၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်ဒီးအိၣ်မ့ၤလၢအမါဘိၣ်နၢ်အိၣ်နၣ်လီၤ.အိၣ်ဖဲဝံၤဒီးတ့ၢ်လီၤဖဲအလၣ်သဖိးကလၥ်ဒီးဒီးတကါထံၣ်နၢ်အီၤလီၤ.ဒီးတကါလဲၤထိၣ်တဒုမၤသံကွံၥ်ဖဲ, လဲၤထိၣ်ခံဒုမၤသံကွံၥ်ဖဲ,ယံၥ်ယံၥ်ဒီးဒီးတကါသံခဲလၢၥ်လီၤ.မ့ၢ်ဆ့ၣ်နၣ်မၤသံကွံၥ်ဒီးတကါလၢၥ်ဒီးကွၤဖဲဆူအမိၢ်အပၢ်အိၣ်လီၤ.ဒီးအိၣ်သကိးဖဲဒီးအမိၢ်အပၢ်ဘျဲးအိၣ်သကိးအီၤဒီးကွၤကဒါကွၤအဖဲလီၤ.ဖဲၤဘၣ်ဖဲလၢဒီးတကါတအိၣ်လၢၢဘၣ်ဒီး ကွၤဖဲဒၣ်တပးသတံၤတပးပလၥ်လၢၢဘၣ်ဒီးဒီးတကါယိးန့ၢ်အီၤလီၤ. ဘိၣ်ထိၣ်အနးတြိးတးတးတန့ၢ်တးတးတန့ၢ်ဒီးန့ၢ်ထဲအယိၢ်ကံၢ်တစဲးဓိၤလီၤ. ဒီးကူးဂံၥ်ဂ့ၥ်ဖဲအကိၥ်နၣ်နုၥ်နုၥ်တနုၥ်နုၥ်အ တၢ်စံးဖဲ,တၢ်တဒုစယီးသတးဒီးအ့ၣ်စကိၥ်ကျၢၢ်ခံဆါနးကလဲၣ်.စံးဖဲဒၣ်ဒ်နၣ်ဒီးစုးလီၤကွံၥ်ဖဲသပှၤကလၥ်လီၤ.တၢမ့ၢ်အနၣ်တစုဒီးမတၤတဂၤနၣ်ဘ့ၣ်ထိၣ်အနးလီၤ.ဘ့ၣ်ထိၣ်နးနၣ်ဝံၤဒီးကျိဖဲဒီးအတၢ်သံဖဲလီၤ.အိၣ်လီၤတဲၥ်လၢအဖိခံဒ ဒီးအတၢ်စံးအီၤကစၢ်ဓၢ, ပပျံၤလံနၤလံဒီး

Digitized by Google

မတၢၤတဂၤနူၣ်စံးဆၢအီၤ, သုမ့ၢ်ပျံုယၢၤနူၣ်ယ့ၢ်တက့ၢ်. တၢမ့ၢ်အနူၣ်တစုဒီးဒီးတကါအဖိခံနယ့ၢ်ဝဲလီၤ. ဒီးတၢ် လၢဒိးတကါခံနနူၣ်မ့ၢ်လၢအဒိမိၢ်ဖါလီၤ. မတၢၤတဂၤနူၣ် ကူၤကူၤဒီးထံၣ်ကဒီးလၢဒိးတကါမ့ၢ်ပှၢ်တဂၤခွံအခိၣ်ဒီး ကျိသံကွံၥ်ကဒီးဝဲလီၤ. ဒီးကူၤ တုၤကူၤဝဲလၢအမါအိၣ် လီၤ. အမါထံၣ်အီၤဒီးအမါသူၣ်ဟဲကူၤအသးဟဲကူၤမး လီၤ. လၢအကူၤတၢ်အလီၢ်ခံနူၣ်အမါဆိကမိၣ်လၢဒိးတ ကါအိၣ်ကွံၥ်တ့ၢ်ဒီးဟိၣ်အမဲာ်ထံတသူထိၣ်ဘၣ်လီၤ. တုၤအဝၤဟဲကူၤတုၤဒီးအသးခုထိၣ်ကူၤဝဲဒိၣ်မးလီၤ. တုၤမ့ၢ်အနူၣ်တစုဒီးကီၢ်ခံဘ့ၣ်နူၣ်အဘၢၣ်စၢၤအံၤပှၤလဲၤ လူၤလီၤအသးဘျုၣ်ထိၣ်ကူၤဝဲလီၤ. ဒီးဒီးတကါအိၣ် လီၤတဲာ်ခံနစိၤလီၤ.ဒီးဒီးတကါခံနနူၣ်ဟးအိၣ်ကူၤဝဲလၢ ထံဒိၣ်ကီၢ်လဲၢ်လၢအဂ့ၤအဂၤလီၤ.ဒီးကတၢၢ်ဝဲလီၤ.

၈၀. **သကါကံၣ်သကါဖံ** နူၣ်မ့ၢ်ပအဲးပကံၣ်တခီတ ဘ့ၣ်ဘ့ၣ်ဒီးပစံးလၢပသကါပကံၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤ စံးလၢပပျါပကံၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢစကါအ ကံၣ်,တကါအကံၣ်လီၤ.

၈၁. **ဘုကံၣ်နူၣ်** မ့ၢ်ဘုတကလုာ်နူၣ်အသၣ်တိၤကွ့တစဲး စဲးဒီးပကီးလၢဘုကံၣ်လီၤ. ဒီးအိၣ်ခံကလုာ်,အဂီၤတ ကလုာ်အဝါတကလုာ်လီၤ. ဘုကံၣ်ဂီၤနူၣ်အသၣ်တိၤကွ့ လၢအသူဒီးအဂီၤဒီးပကီးလၢဘုကံၣ်ဂီၤ,ဘုၣ်ကံၣ်ဝါနူၣ် တိၤကွ့လၢအသူဒီး အဘ့ၣ်ဝါဒီးပကီးလၢဘုၣ်ကံၣ်ဝါ လီၤ.

၈၂. **ကံၣ်နိၣ်သၣ်** ဂ့ၢ်တကလုာ်ပြၢကဒံစိၤ, ဒီးပကီးဖိၥ် ထွဲတလၢၤအခံလၢကံၣ်နိၣ်သၣ်လီၤ. ကံၣ်နိၣ်သၣ်နူၣ်ပ နဲယီဂ့ၤသမိး.

၈၃. ပယိၢ်တဲာ်ခိၣ်အယံနူၣ် မၤသးဒ်ပယိၢ်ဒ့အပတိၢ်အ သိးဒီးပကီးလၢ **ပကံၣ်တိၢ်ခိၣ်** ခဲၣ်,ခွါစီဓၢၣ်.

၈၄. **ထိခိၣ်ကံၣ်ဇုၣ်တခီ** နူၣ်ဘျုးယိးတဂၤ.

၈၅. **သကံၣ်ဖံၣ်သကွဲဒဲ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤခံဂၤခံဂၤအဲၣ်လိာ်အ သးဒိၣ်ဒိၣ်ဂ့ၤဂ့ၤအိၣ်ဘၣ်လိာ်ဝဲဟးဖးလိာ်အသးတကဲ ဘၣ်နူၣ်ဒီးပကီးလၢသကံၣ်ဖံၣ်သကွဲဒဲလီၤ. ဒီးပှၤတ နီၤနီၤစံးလၢသကွံၢ်ဖံၣ်သကွဲဒဲလီၤ. ပမုၣ်ကနီၤဒီးပဖိ သၣ်ခွါနူၣ်မ့ၢ်ရှလိာ်အသးဒီး မၤသးသကံၣ်ဖံၣ်သကွဲဒဲ လီၤ. ဒီးတနီၤနီၤဟံးနူၢ်လိာ်အသးဒီးတနီၤနီၤနူၣ် မ့ၢ်တ ဘၣ်ဘၣ်အမိၢ်အပၢ်အသးဒီးလီၤဖးဝဲလီၤ.

၈၆. **သကံၣ်ပှၤ** နိၣ်တိၢ်မ့ၢ်အိၣ်တကလုာ်လီၤ. အဘိပြၢ ကဒံစိၤဒီးပကီးလၢနိၣ်သကံၣ်ပှၤလီၤ. ဒီးလီၤက်ာလၢ တိၢ်မ့ၢ်တစဲးစဲးလီၤ.

၈၇. **စကံၣ်ပှၤပှၤပြၢစိၤ, နိၣ်သကံၣ်ပှၤ,သကံၣ်သကုၣ် ,ပကံၣ်ပကုၣ်,စကံၣ်စကုၣ်,တကံၣ်တကုၣ်.**

၈၈. ပှၤလၢ **အတိကံၣ်နိၣ်** သဲစးတဖၣ်ကနူၢ်ဘၣ်ဘျုၣ် စိၤတိၢ်စိၤဒီးကထိၣ်ဘၣ်ဝဲဆူသဝိတဝိဒီးကကဲဘၣ်ဝဲ လၢသံးယိၣ်ဖိမ့ၢ်ဃါဖိလီၤ. ပသးပှ့ၢ်စံးဝဲဒၣ်,သုမ့ၢ်လၢ ဖိက်ခွါဒိဂၤညါ,သုကကဲလၢဟံၣ်ကစၢ်ပှၤအဂ့ၤ,သုက အူးဟံၣ်နၢ်သုကထုးဟံၣ်အပျံၤဒီး သုကဘၣ်အိၣ်ဒီး ကံၣ်နိၣ်သဲစးလီၤ.

၈၉. **ကံၣ်ခွၣ်** နူၣ်တလၢၤစံးဝဲအိၣ်အကလုာ်ကလုာ် လီၤ. စီၤပၤမ့ၢ်ဘၣ်ဆူဘၣ်ဆါဒီးဟးကသုၣ်နူၣ်စံးဝဲ လၢကံၣ်ခွၣ်ဒီး ဒ်အမၤအနုၣ်အဒါကနၢၤဒီးဒုးလိာ်အ သးဒီးအပဒိၣ်တဖၣ်ဒီး မၤဝဲထဲအံကသံစိၤဒီးခးပဒိၣ် စီၤပၤနူၣ်ဒီး ခးတခီခီခးတုၤပဒိၣ်တဖၣ်ကုာ်ဃၣ်အသး ဒီးစံးဝဲစီၤပၤမၤနၢၤလံအနုၣ်အဒါလံ,ဒီး ကီးပသူဒ်နူၣ် ဒီးစံးဝဲလၢကံၣ်ခွၣ်စကီးလီၤ.

၉၀. **ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်** တဖၣ်နူၣ် ကံၣ်လၢအသူ, ကံၣ်လၢ အဂီၤ, ကံၣ်လၢအဘီ,ကံၣ်လၢအဟ့, ကံၣ်တုၤပစံးတ သ့လၢၤဘၣ်လီၤ. နပှၤခိၣ်ဖၢၣ်သတိၢ်တဘ့ၣ်နူၣ်ကံၣ်ဒ် လဲၣ်ကံၣ်လၢအဘီဒီးအဂီၤလီၤ.ယဲဒၣ်တဘ့ၣ်ကံၣ်လၢ အဝါဒီးအသူဘၣ်ဓၢ, ခိၣ်ဖၢၣ်လၢကီၤလၢအဆါဝဲနူၣ် ကံၣ်အကလုာ်ကလုာ်နူၣ်ပကီးတသ့ဘၣ်.

၉၁. **ကံၣ်ဃ့** နူၣ်ကံၣ်ဒ်ဃ့အမဲာ်အသိးပြၢကဒံစိၤဒီး ပကီးလၢတၢ်ကံၣ်ဃ့လီၤလဲၣ်. တၢ်ကံၣ်ဃ့နူၣ်အိၣ်အ ကလုာ်ကလုာ်,ကံၣ်ပြၢစိၢ်အိၣ်ကံၣ်သွါစိၢ်အိၣ်နဲာ်,ဘၣ် ဆၣ်ဒီးလီၤက်ာလၢဃ့အမဲာ်လီၤ.

၉၂. **ကံၣ်တိၤပျုကံၣ်တိၤပျာ်** နူၣ် မ့ၢ်ထိးဆီကံၣ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဘိၣ်သအိၣ်ကံၣ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကံၣ်ဒိၣ်တူာ်ကံၣ်ဒိၣ်ယီၤ,ကံၣ် တိၤကွ့တုၤစုမုၢ်နီစုမုၢ်,နီစုမုၢ်ခံဘိနီစုမုၢ်သၢဘိဒီနညါဒီး ပစံးလၢကံၣ်တိၤပျုတိၤပျာ်လီၤ. တိၤပျုဒီးတိၤပျာ်နူၣ်ဒံး သိးသိးလီၤ.

၉၃. **ဂီၤကံၣ်ဂီၤကး** နူၣ် မ့ၢ်ပဘၣ်ကီဘၣ်ခဲ,ပဘၣ်မၤ အါမၤသီတုၤပပျံုတၢ်နးကဲာ်ဆိးဒီးပသွံၣ်ဖီထိၣ်ဂီၤဆုၣ် ကလာ်လၢပမဲာ်ဒီးပသးနါပှ့ၢ်နူၣ်ပစံးလၢဂီၤကံၣ်ဂီၤကး လီၤ. ပှၤတဂၤဟုၣ်တၢ်ဒီးပှၤဖိၣ်နူၢ်အီၤဒီးမၤမးအသးဂီၤ ကံၣ်ဂီၤကးလဲၣ်.

၉၄. **ချိၣ်ဆ့ကံၣ်ဒိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ချိၣ်တကလုာ်ကံၣ်ဃ့ပြၢကဒံ စိၤဒီးပကီးလၢချိၣ်ဆ့ကံၣ်ဒိၣ်လီၤ,ချိၣ်ဆ့ကံၣ်ဒိၣ်နူၣ် ထဲစုခိၣ်ဒီးအခံသဝံးစူကညာ်.

၉၅. **ကံၣ်ဃ့** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးကံၣ်လၢအဂ့ၢ်တ အိၣ် အပိၢ်တအိၣ်ဒီးကံၣ်တဖျၢၣ်တဖျၢၣ်လၢအဝါမ့ၢ် ဂ့ၤ,အဂီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပြၢမ့ၢ်ဂ့ၤ,သွါမ့ၢ်ဂ့ၤနူၣ်ပစံးလၢကံၣ်ဃ့ လီၤ. ဒီးပကီးလၢတၢ်ကံၣ်ဃ့တစုစု,ဒီးပမ့ၢ်ဆးလၢဆ့ဒီး ပကီးလၢဆ့ကံၣ်ဃ့,ပမ့ၢ်မၤယၣ်ဒီး ပကီးလၢယၣ်ကံၣ် ဃ့ဒီးပမ့ၢ်တမၤဒံးဘၣ်ဆ့စိၤယၣ်စိၤဒီးပကီးလၢတၢ်ကံၣ် ဃ့လီၤ.

Digitized by Google

ကမိာ်ထီးလီာ်အသးဒီးပခံကွဲၣ်အယံနှၣ်ပစံးလၢပကံၣ်ဒုၣ်အဆၢလီၤ. စလဲၤတၢ်ဒီးစကံၣ်ဒုၣ်အဆၢရဲၣ်ဆါကၢ.

၇၂. **ကံၣ်ဘီမိၣ်ကံၣ်ဘီလၢာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပကံၣ်ဒုၣ်အဖီလာ်ဖဲဘူးဒီးပခံဆှၣ်နီၤအဆၢပကံၣ်ဒုၣ်မိၣ်ထံးနှၣ်ပစံးလၢပကံၣ်ဘီလာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကံၣ်လာ်ပှၤလီၤ.

၇၃. **ကံၣ်ဒုၣ်အဖီလာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်ကဖိာ်လၢထးအံၤ တကဖိာ်နှၣ်အဖီလာ်ဒီးပစံးလၢပကံၣ်ဒုၣ်အဖီလာ်လီၤ. ပကံၣ်ဒုၣ်အဖီလာ်နှၣ်အိၣ်ဖဲပခိၣ်ကစၢၢ်လာ်အဖီခိၣ်နှၣ်လီၤ.

၇၄. **ကံၣ်တိၢ်ခိၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ပယိၢ်ဒ့အကတၢၢ်လီၤ. ပခံကွဲၣ်အယံဖိခိၣ်နှၣ်ပစံးလၢပကံၣ်တိၢ်ခိၣ်လီၤ.

၇၅. **ကံၣ်ကၤထံး** နှၣ်မ့ၢ်ပကံၣ်ဒုၣ်အခိၣ်ထံးဖဲပဒံၣ်ကွာ်ခိၣ်အသရှၤယၢ်ခီနှၣ် ပစံးလၢပကံၣ်ကၤထံးလီၤ. စကံၣ်ကၤထံးထိၣ်လွံၢ်ဒံၣ်ထိၣ်ဆါကၢ.

၇၆. **အကံၣ်အဖံ** ပစံးတၢ်နှၣ်မ့ၢ်အကံၣ်ဒုၣ်ဖံဘၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကါထိခိၣ်တဒ့အကံၣ်တခီအဖံတခီဒီးကွၤယီးဝဲလီၤ. ဒ်ပစံးတၢ်အသိး,အကံၣ်ဒုၣ်တခီအစုဒုၣ်တခီလီၤ.

၇၇. **ကံၣ်ဖျာၣ်ခိၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ပကံၣ်ဒုၣ်အဖီခိၣ်လၢပဟုးလာ်ဟခီနှၣ်ပစံးလၢပကံၣ်ဖျာၣ်ခိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပကံၣ်လူၢ်ခိၣ်လီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢပကံၣ်ဒုၣ်ခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအဲၣ်အဖိဒီးဒုးဆှၣ်နီၤဝဲလၢအကံၣ်ဖျာၣ်ခိၣ်လီၤ.

၇၈. **စုကံာ်လာ်ပှၤ** နှၣ်ပတစံးဘၣ်,မ့ၢ်ပစုတၢ်လာ်ပှၤလီၤ. ဒီးပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိစံးဝဲလၢပစုကံၣ်လာ်ပှၤလီၤ,စံးဝဲဒၣ်.

၇၉. **ပှၤကံၣ်ဒုၣ်နံ့ဖိး** ပှ, ပစံၣ်တဲၤမတၤတဂၤလၢပျၤတဂၤဒၢနံ့နံၣ်နံ့လါဒီးဆံးစၢ်ဝဲလီၤ. အဖိနှၣ်ဒိၣ်ထိၣ်ရိာ်ရိာ်ဒီးအကံၣ်ဒုၣ်အိၣ်တခီတခီနှၣ်နံ့ဖိးနံ့ဖိးဒီး အိၣ်အဆၣ်တထံၣ်တထံၣ်လၢာ်ပှဲၤချိၣ်မ့ၢ်တလိာ်နံ့ဘှၣ်နံ့ဘှၣ်လီၤ. တၤမ့ၢ်အနှၣ်တစုဒီးအမိၢ်အပၢ်ပျိၢ်ကွဲာ်အီၤလီၤ. လဲၤအိၣ်ဝဲလၢပှၢ်မ့ၢ်လာ်တပှၤဒီးပှၤလဲၤတဂၤအိၣ်ကွဲာ်ဝဲ, ပှၤလဲၤခံဂၤအိၣ်ကွဲာ်ဝဲဒၣ်ဒီးအမိၢ်အပၢ်ဘၣ်လီးဘၣ်လီၤ ပှၤလၢအသံတဖၣ်နှၣ်အပှၤဒီး ကကဲကုၢ်လီၤမၢ်တ့ၢ်လီၤ. အဖါတံၢ်အိၣ်လၢကိၢ်ယံၤတဂၤဒီး ဟဲဆူအမိၢ်အပၢ်အအိၣ်လီၤ. ဒီးအမိၢ်အပၢ်စံးဘၣ်အီၤလၢအပရၢလီၤ. တၤနၤတပဟၢအဖါတံၢ်လဲၤဒီးသါကစံၣ်ဖိးအဖါတံၢ်သါကအိၣ်ဝဲဒီး အဖါတံၢ်ပထါမးအကံၣ်ဒုၣ်ခံခီနှၣ်ကြူးကြူးဒီးထဲသိးသိးကွၤဝဲဒီးပှၤလီၤ. တၤမ့ၢ်အနှၣ်တစုဒီးသ့ၣ်နိၣ်ထိၣ်ကွၤအသးသ့ၣ်ညါကွၤအဖါတံၢ်ဒီးဟဲကွၤဝဲဒီးအဖါတံၢ်ဆူအမိၢ်အပၢ်အိၣ်လီၤ. တၤမ့ၢ်အနှၣ်တစုဒီး လဲၤယုအမါဆူကိၢ်ဂၤလီၤ. တၢ်လၢမတၤတဂၤနှၣ်ဆှၣ်ဆှၣ်ချချလီၤ, စံးဝဲဒၣ်, ကိၢ်ပၤအလဲၤယုအမါနှၣ် လၢခံလၢပျၤပှၤလဲၤတဘျၣ်ဘၣ်နီတဂၤဘၣ်. တဘျၣ်ဘၣ်နှၣ်မ့ၢ်တဘျၣ်ဘၣ်ဝဲအဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်,ကျဲနှၣ်ဒီးတလိၢ်သဲၣ်,ဒီးတကါသဲၣ်ဒီးပှၤလဲၤတဂၤဂၤဟါမၢ်, ပှၤလဲၤ ခံဂၤဂၤဟါမၢ် လီၤစံးဝဲဒၣ်,အဝဲဒၣ်လဲၤတၢ်နှၣ်ဒီးဒီးတလိၢ်ဒီးတကါတ အိၣ်ဘၣ်, တအိၣ်ဘၣ်နှၣ် မ့ၢ်အ လဲၤဆူလဲၣ်,ဘၣ်ဖဲအလဲၤယုအိၣ်အဆၣ်လိၢ်ခံဒီး တအိၣ်တယၢၤဘၣ်ဝဲဒၣ်လီၤ. လဲၤနူၢ်အမါနှၣ်လၢပစကိၤအဖိမုၣ်ဒီးပှဲၤထိၣ်အနံၤအသိဒီးစံးအမါဖိာ်မုၣ်ဧၢ,စကကွၤအိၣ်သကိးမိၢ်သ့ၣ်တဘီမီ,ဒီးအမါစံးဆၢအီၤကွၤတဂ့ၤ, တၢ်လၢကျဲနှၣ်ဒီးတလိၢ်သဲၣ်ဒီးတကါသဲၣ်ကၤ, နမ့ၢ်ကွၤဒီးဒီးတလိၢ်ဒီးတကါကအိၣ်လီၤနၤလီၤ. ဒီးအဝၤစံးဆၢအီၤစဟဲလၢသိဒီးတကါတအိၣ်မးလဲၣ်.ဒီးအမါစံးဝဲဒၣ်, ကလးလၢနဟဲလၢသိနှၣ်မ့ကၢ်အဘၣ်လၢဒီးတလိၢ်ဒီးတကါဟးအလိၢ်ခံဒီးတအိၣ်ဘၣ်သၢၣ်ဒီးအဝၤစံးကဒီးအီၤဘၣ်ယိၣ်တဂ့ၤ,စကွၤဒီး စကဟဲကွၤကဒီးလီၤ.ယှဝဲလၢအမါယံာ်ယံာ်ဒီးအမါဒုးကွၤအီၤလီၤ. ကွၤဝဲဖးဖိကျဲဒီးတၤလၢထံတလိာ်အတိၤလီၤ,ကွၢ်လီၤတၢ်ဆူထံထၣ်ဒီးဒီးတကါဆှၣ်နီၤအခိၣ်ပၢၤသၢမးလီၤ.ကွၢ်ထိတၢ်ဆူထံခံဒီးဒီးတကါဆှၣ်နီၤအခိၣ်ပၢၤသၢမးလီၤ.တပံၢ်ယှလီၤအသးစုးစုးဒီးခီလီၤထံနှၣ်ဆွးဆွးလီၤ.ကဲာ်ယီၤလၢဘးခီဒီးဒီးတကါထံၣ်နူၢ်အီၤဒီးဒီးတကါကီးလိာ်အသးစံးဝဲဒၣ်,ဖိသ့ၣ်လံၤသ့ၣ်ဧၢ,ထိခိၣ်ခီလီၤလံထံတဒုလံ,လူၤတကွၢ်. တၤနၤတပဟၢဒီးအဖိအလံၤလူၤဂီၤမ့ၢ်မးခဲလၢာ်လီၤ. အဝဲဒၣ်ယှၢ်ယှၢ်ဒီးစံၣ်ထိၣ်အိၣ်ဘှံးလၢယီဝါတထံးအတၢ်ပှၤသရူၤကလာ်လီၤ. တၤမ့ၢ်အနှၣ်တစုဒီးဒီးတကါယုအီၤတထံၣ်လၢၤဘၣ်လီၤ.မံဝဲလၢယီခံနှၣ်သိတနၤကျၢၤမ့ၢ်ဆှၣ်ထိၣ်ဒီးအိၣ်မ့ၤလၢအမါဘိၣ်နူၢ်အိၣ်နှၣ်လီၤ.အိၣ်ဝဲဝံၤဒီးတ့ၢ်လီၤဝဲအလၣ်သဖိးကလာ်ဒီးဒီးတကါထံၣ်နူၢ်အီၤလီၤ.ဒီးတကါလဲၤထိၣ်တဒုမၤသံကွဲာ်ဝဲ, လဲၤထိၣ်ခံဒုမၤသံကွဲာ်ဝဲ,ယံာ်ယံာ်ဒီးဒီးတကါသံခဲလၢာ်လီၤ.မ့ၢ်ဆှၣ်နှၣ်မၤသံကွဲာ်ဒီးတကါလၢာ်ဒီးကွၤဝဲဆူအမိၢ်အပၢ်အိၣ်လီၤ.ဒီးအိၣ်သကိးဝဲဒီးအမိၢ်အပၢ်ဘျဲးအိၣ်သကိးအီၤဒီးကွၤကဒါကွၤအဝဲလီၤ.ဝဲၤဘၣ်ဝဲလၢဒီးတကါတအိၣ်လၢၤဘၣ်ဒီး ကွၤဝဲဒၣ်တပးသတံးတပးပလာ်လၢၤဘၣ်ဒီးဒီးတကါယိးနူၢ်အီၤလီၤ. ဘိၣ်ထိၣ်အနးကြီးတးတးတနူၢ်တးတးတနူၢ်ဒီးနူၢ်ထဲအယိၢ်ကံၢ်တစဲးဓိၤလီၤ. ဒီးကူးဂဲာ်ဂ့ာ်ဝဲအကိာ်နှၣ်နှာ်နှာ်တနှာ် နှာ်အ တၢ်စံးဝဲ,တၢ်တဒ့စယီးသတးဒီးအှၣ်စကိာ်ကျၢၢ်ခံဆါနးကလဲၣ်.စံးဝဲဒၣ်ဒ်နှၣ်ဒီးစုးလီၤကွဲာ်ဝဲသပှၤကလာ်လီၤ.တၤမ့ၢ်အနှၣ်တစုဒီးမတၤတဂၤနှၣ်ဘှၣ်ထိၣ်အနးလီၤ.ဘှၣ်ထိၣ်နးနှၣ်ဝံၤဒီးကျိဝဲဒီးအတၢ်သံဝဲလီၤ.အိၣ်လီၤတဲာ်လၢအဖိခံဒ ဒီးအတၢ်စံးအီၤကစၢ်ဧၢ, ပပျံၤလံနၤလံဒီး

Digitized by Google

မတၢတကၤနူၣ်စံးဆၢအီၤ, သုမ့ၢ်ပျုၤယၢနူၣ်ယှၢ်တကၠၢ်. တၢ်မ့ၢ်အနူၣ်တစုဒီးဒီးတကါအဖိခံနယှၢ်ဝဲလီၤ. ဒီးတၢ် လၢဒီးတကါခံနနူၣ်မ့ၢ်လၢအဒိမိၢ်ဖါလီၤ. မတၢတကၤနူၣ် ကၠၤကၠၤဒီးထံၣ်ကဒီးလၢဒီးတကါမ့ၢ်ပှ့ၢ်တကၤခွံအခိၣ်ဒီး ကျိၤသံကွံာ်ကဒီးဝဲလီၤ. ဒီးကၠၤ တၢ်ကၠၤဝဲလၢအမါအိၣ် လီၤ. အမါထံၣ်အီၤဒီးအမါသူၣ်ဟဲကၠၤအသးဟဲကၠၤမး လီၤ. လၢအကၠၤတၢ်အလီၢ်ခံနူၣ်အမါဆိကမိၣ်လၢဒီးတ ကါအိၣ်ကွံာ်တ့ၢ်ဒီးဟိၣ်အမဲာ်ထံတသူထိၣ်ဘၣ်လီၤ. တၢ်အဝၤဟဲကၠၤတၢ်ဒီးအသးခုထိၣ်ကၠၤဝဲဒိၣ်မးလီၤ. တၢ်မ့ၢ်အနူၣ်တစုဒီးကိၢ်ခံဘ့ၣ်နူၣ်အဘၢၣ်စၢၤအံၤပှၤလဲၤ လှၤလီၤအသးဘျၣ်ထိၣ်ကၠၤဝဲလီၤ. ဒီးဒီးတကါအိၣ် လီၤတဲာ်ခံနမိၤလီၤ.ဒီးဒီးတကါခံနနူၣ်ဟးအိၣ်ကၠၤဝဲလၢ ထံဒိၣ်ကိၢ်လဲၢ်လၢအဂ့ၤအဂၤလီၤ.ဒီးကတၢၢ်ဝဲလီၤ.

၈၀. **သကါကံၣ်သကါဖံ** နူၣ်မ့ၢ်ပအဲးပကံၣ်တခီတ ဘ့ၣ်ဘ့ၣ်ဒီးပစံးလၢပသကါပကံၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤ စံးလၢပပျါပကံၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢစကါအ ကံၣ်,တကါအကံၣ်လီၤ.

၈၁. **ဘုကံၣ်နူၣ်** မ့ၢ်ဘုတကလုာ်နူၣ်အသၣ်တိၤကွၢ်တစဲး စဲးဒီးပကိးလၢဘုကံၣ်လီၤ. ဒီးအိၣ်ခံကလုာ်,အဂီၤတ ကလုာ်အဝါတကလုာ်လီၤ. ဘုကံၣ်ဂီၤနူၣ်အသၣ်တိၤကွၢ် လၢအသူဒီးအဂီၤဒီးပကိးလၢဘုကံၣ်ဂီၤ,ဘုၣ်ကံၣ်ဝါနူၣ် တိၤကွၢ်လၢအသူဒီး အဘ့ၣ်ဝါဒီးပကိးလၢဘုၣ်ကံၣ်ဝါ လီၤ.

၈၂. **ကံၣ်နိၣ်သၣ်** ဂ့ၢ်တကလုာ်ပြၢကဒံမိၤ, ဒီးပကိးဖိာ် ထွဲတလၢၤအခံလၢကံၣ်နိၣ်သၣ်လီၤ. ကံၣ်နိၣ်သၣ်နူၣ်ပ နဲယီဂ့ၤသမိး.

၈၃. ပယိၢ်တဲာ်ခိၣ်အဃံနူၣ် မၤသးဒ်ပယိၢ်ဒအပတိၢ်အ သိးဒီးပကိးလၢ **ပကံၣ်တိၢ်ခိၣ်** ခဲၣ်,ခွါစီဓၢၣ်.

၈၄. **လီခိၣ်ကံၣ်ဒုၣ်တခီ** နူၣ်ဘျုးယိးတဂၤ.

၈၅. **သကံၣ်ဖံၣ်သကွဲခဲ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤခံဂၤခံဂၤအဲၣ်လိာ်အ သးဒိၣ်ဒိၣ်ဂ့ၤဂ့ၤအိၣ်ဘၣ်လိာ်ဝဲဟးဖးလိာ်အသးတကဲ ဘၣ်နူၣ်ဒီးပကိးလၢသကံၣ်ဖံၣ်သကွဲခဲလီၤ. ဒီးပှၤတ နီၤနီၤစံးလၢသကွံၢ်ဖံၣ်သကွဲခဲလီၤ. ပမုၣ်ကနီၤဒီးပဖိ သၣ်ခွါနူၣ်မ့ၢ်ရလိာ်အသးဒီး မၤသးသကံၣ်ဖံၣ်သကွဲခဲ လီၤ. ဒီးတနီၤနီၤဟံးနူၢ်လိာ်အသးဒီးတနီၤနီၤနူၣ် မ့ၢ်တ ဘၣ်ဘၣ်အမိၢ်အပါအသးဒီးလီၤဖးဝဲလီၤ.

၈၆. **သကံၣ်ပှၤ** နိၣ်တိၢ်မ့ၢ်အိၣ်တကလုာ်လီၤ. အဘိပြံ ကဒံမိၤဒီးပကိးလၢနိၣ်သကံၣ်ပှၤလီၤ. ဒီးလီၤက်လၢ တိၢ်မ့ၢ်တစဲးစဲးလီၤ.

၈၇. **စကံၣ်ပှၤပှၤပြံမိၤ, နိၣ်သကံၣ်ပှၤ,သကံၣ်သကုၣ် ,ပကံၣ်ပကုၣ်,စကံၣ်စကုၣ်,တကံၣ်တကုၣ်.**

၈၈. ပှၤလၢ **အတီကံၣ်နိၣ်** သဲစးတဖၣ်ကနူၢ်ဘၣ်ဘျၣ် မိၤတိၢ်မိၤဒီးကထိၣ်ဘၣ်ဝဲဆူသဝီတဝီဒီးကကဲဘၣ်ဝဲ လၢသံးယိၣ်ဖိမ့ၢ်ဃါဖိလီၤ. ပသးပှ့ၢ်စံးဝဲဒၣ်,သုမ့ၢ်လၢ ဖိက်ခွါဒီဂၤညါ,သုကကဲလၢဟံၣ်ကစၢ်ပှၤအဂ့ၤ,သုက အူးဟံၣ်နၢ်သုကထုးဟံၣ်အပျုၤဒီး သုကဘၣ်အိၣ်ဒီး ကံၣ်နိၣ်သဲစးလီၤ.

၈၉. **ကံၣ်ခွၣ်** နူၣ်တလၢၤစံးဝဲအိၣ်အကလုာ်ကလုာ် လီၤ. စီၤပၤမ့ၢ်ဘၣ်ဆူဘၣ်ဆါဒီးဟးကသုၣ်နူၣ်စံးဝဲ လၢကံၣ်ခွၣ်ဒီး ဒ်အမၤအနုၣ်အဒါကနၢၤဒီးဒုးလိာ်အ သးဒီးအပဒိၣ်တဖၣ်ဒီး မၤဝဲထဲအံကသံမိၤဒီးခးပဒိၣ် စီၤပၤနူၣ်ဒီး ခးတခီခီခးတၢ်ပဒိၣ်တဖၣ်ကုာ်ဃၣ်အသး ဒီးစံးဝဲစီၤပၤမၤနၢၤလံအနုၣ်အဒါလံ,ဒီး ကိးပသူဒ်နူၣ် ဒီးစံးဝဲလၢကံၣ်ခွၣ်စကီးလီၤ.

၉၀. **ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်** တဖၣ်နူၣ် ကံၣ်လၢအသူ, ကံၣ်လၢ အဂီၤ, ကံၣ်လၢအဘီ,ကံၣ်လၢအဟ့, ကံၣ်တၢ်ပစံးတ သ့လၢၤဘၣ်လီၤ. နပှၤခိၣ်ဖၢၣ်သတိၢ်တဘ့ၣ်နူၣ်ကံၣ်ဒ် လဲၣ်ကံၣ်လၢအဘီဒီးအဂီၤလီၤ.ယဲဒၣ်တဘ့ၣ်ကံၣ်လၢ အဝါဒီးအသူဘၣ်ဓၢ, ခိၣ်ဖၢၣ်လၢကီၤလၢအဆါဝဲနူၣ် ကံၣ်အကလုာ်ကလုာ်နူၣ်ပကိးတသ့ဘၣ်.

၉၁. **ကံၣ်ဃှ** နူၣ်ကံၣ်ဒ်ယှအမဲာ်အသိးပြံကဒံမိၤဒီး ပကိးလၢတၢ်ကံၣ်ယှလီၤလဲၣ်. တၢ်ကံၣ်ယှနူၣ်အိၣ်အ ကလုာ်ကလုာ်,ကံၣ်ပြံမိၢ်အိၣ်ကံၣ်သွါမိၢ်အိၣ်နဲာ်,ဘၣ် ဆၣ်ဒီးလီၤက်လၢယှအမဲာ်လီၤ.

၉၂. **ကံၣ်တိၤပျုကံၣ်တိၤပျာ်** နူၣ် မ့ၢ်ထိးဆီကံၣ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဘိၣ်သအိၣ်ကံၣ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကံၣ်ဒိၣ်တူာ်ကံၣ်ဒိၣ်ယီၤ,ကံၣ် တိၤကွၢ်တၢ်စုမ့ၢ်နီစုမ့ၢ်,နီစုမ့ၢ်ခံဘိနီစုမ့ၢ်သၢဘိဒီနညါဒီး ပစံးလၢကံၣ်တိၤပျုတိၤပျာ်လီၤ. တိၤပျုဒီးတိၤပျာ်နူၣ်ဒ်း သိးသိးလီၤ.

၉၃. **ဂီၤကံၣ်ဂီၤကး** နူၣ် မ့ၢ်ပဘၣ်ကီဘၣ်ခဲ,ပဘၣ်မၤ အါမၤသိတၢ်ပပျုၤတၢ်နးကဲာ်ဆိးဒီးပသွံၣ်ဖိထိၣ်ဂီၤဆူၣ် ကလာ်လၢပမဲာ်ဒီးပသးနါပှ့ၢ်နူၣ်ပစံးလၢဂီၤကံၣ်ဂီၤကး လီၤ. ပှၤတဂၤဟုၣ်တၢ်ဒီးပှၤဖိၣ်နူၢ်အီၤဒီးမၤမးအသးဂီၤ ကံၣ်ဂီၤကးလဲၣ်.

၉၄. **ချိၣ်ဆ့ကံၣ်ဒိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ချိၣ်တကလုာ်ကံၣ်ယှပြံကဒံ မိၤဒီးပကိးလၢချိၣ်ဆ့ကံၣ်ဒိၣ်လီၤ,ချိၣ်ဆ့ကံၣ်ဒိၣ်နူၣ် ထဲစုခိၣ်ဒီးအခံသဝံးစ့ကညာ်.

၉၅. **ကံၣ်ဃှ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးကံၣ်လၢအဂ့ၢ်တ အိၣ် အပီၢ်တအိၣ်ဒီးကံၣ်တဖျၢၣ်တဖျၢၣ်လၢအဝါမ့ၢ် ဂ့ၤ,အဂီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပြံမ့ၢ်ဂ့ၤ,သွါမ့ၢ်ဂ့ၤနူၣ်ပစံးလၢကံၣ်ယှ လီၤ. ဒီးပကိးလၢတၢ်ကံၣ်ယှတစုစု,ဒီးပမ့ၢ်ဆးလၢဆ့ဒီး ပကိးလၢဆ့ကံၣ်ယှ,ပမ့ၢ်မၤယၣ်ဒီး ပကိးလၢယၣ်ကံၣ် ယှဒီးပမ့ၢ်တမၤဒံးဘၣ်ဆ့မိၤယၣ်မိၤဒီးပကိးလၢတၢ်ကံၣ် ယှလီၤ.

Digitized by Google

၉၆. **အကံၣ်အဝ့ၤ** နှၣ်မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်ကံၣ်ဝဲတမံၤလၢ် လၢ်နှၣ် ပမ့ၢ်တစံးဘၣ်ဒီးအမံၤဒီးပစံးလၢအကံၣ်အဝ့ၤ လီၤ. အကံၣ်အဝ့ၤနှၣ်ဘၣ်တၢ်ကံၣ်အကလုာ်ကလုာ် လီၤ.

၉၇. **ပကံၣ်ပတြၢ** နှၣ် မ့ၢ်ပခီၣ်လၢအထိးထီၣ်အသး လၢပကစၢ်တကပိာ်နှၣ်ပစံးလၢပကံၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤ မံအဲးကံၣ်ဒ်ဖိသၣ်အသိး,ဆုးမဲာ်ဆုးနါယၤနဲၣ်, ပှၤတ ဂၤမံတသ့ဘၣ်. မံပျါကံၣ်ထိဘိ,ပှၤလၢမံတသ့ဘၣ် ဒီး မံပျါကံၣ်တဖၣ်နှၣ်အမိၢ်အပၢ်ဘၣ်သိၣ်ယီၣ်ကြူးကြူး လီၤ. ဖိာ်မုၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဖိာ်ခွါမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်မံအဲးကံၣ်မ့ၢ်မံပျါ ကံၣ် ဒီးအမိၢ်အပၢ်အမဲာ်ဆုးလၢအယိလီၤ. ကါကွဲာ် ထီခိကံၣ် တခီဒီးအဖံတခီဒီးကူၤယိးဝဲ.

ကံၤ

၁. **ကံၤကှၤ** ။ ။ ကံၤကှၤအဝဲအံၤတဘိမ့ၢ်ကပြူၢ်အ ဆိလီၤ. ကပြူၢ်ကံၤကှၤစံးဝဲဒၣ်,မှၣ်အူအအံၣ်လီၤသြူ မးလၢဟ့ၣ်ခီၣ်အဖိခိၣ်ကပြူၢ်ကံၤကှူၤလီၤ.

၂. **ကံၤကှၤကံၤကှၤ**။ ။ ကံၤကှၤကံၤကှၤ နှၣ် မ့ၢ်ထိၣ်လွံၢ်တဖၣ်နှၣ် အခီၣ်ဖုၣ်ဒီးဟးဝဲဝးဂံၤဂုၤဒီးပစံး လၢအဟးကံၤကှၤကံၤကှၤလီၤ. ထိၣ်လွံၢ်တဘ့ၣ်ဟးမး လၢဟ့ၣ်ခိၣ်ဖျာၣ်အခိၣ်ကံၤကှၤကံၤကှၤလီၤ.

၃. **တၢ်ကံၤညာ်**။ ။တၢ်ကံၤညာ်နှၣ်မ့ၢ်ဆ့ယာ်,ယၣ် ယာ်,အလ့ၣ်နှၣ်ပကီးလၢတၢ်ကံၤညာ်လီၤ.ဒီးပှၤတနီၤနီၤ ကီးလၢတၢ်ကံၤညာ်လီၤ. ဒီးအနိၢ်နီၣ်မ့ၢ်တၢ်ကံၤညာ်လီၤ.

၄. **တၢ်ကံၤညာ်**။ ။ တၢ်ကံၤညာ်နှၣ်မ့ၢ်ဆ့လီၢ် လံၤ,ယၣ်လီၢ်လံၤ,ဆ့ယာ်,ယၣ်ယာ်,တၢ်ကူတၢ်သိးအ လ့ၣ်အဒၢနှၣ် ပကီးလၢတၢ်ကံၤညာ်လီၤ.

၅. **ကံၤလီၤ**။ ။ ကံၤလီၤနှၣ်ခံၣ်အ့ၣ်ပနၢ်ပှူၤ ဒီးပလံာ်လူာ်လီၤကသံၣ်အထံဆူပနၢ်ပှူၤနှၣ်ဒ်ခံၣ်က သံဒီးပစံးလၢပကံၤလီၤပနၢ်ပှူၤလီၤ. ခံၣ်တဖျာၣ်အ့ၣ် စနၢ်ပှူၤဆါသမိး,ကံၤလီၤသံကွဲာ်လၢကသံၣ်ထံတကွၢ်,ပ အိၣ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါနှၣ် ပလဲၤကူာ်လဲၤဖဲးနှၣ်ခံၣ်လဲၤနာ် အ့ၣ်ပနၢ်ပှူၤနှၣ်ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်. ပသ့ၣ်ညါလၢအဆါ ထီၣ်ဒီးပကံၤလီၤလၢကသံၣ်အစီလီၤ. ဒီးခံၣ်သံဝဲလီၤ.

၆. **ကံၤလီၤ** နှၣ် မ့ၢ်ခံၣ်အ့ၣ်ပနၢ်ပှူၤဒီး ပမၤလီၤပနၢ်ပှူၤ လၢကသံၣ်ထံနှၣ်ပစံးလၢကံၤလီၤပနၢ်ပှူၤလီၤ. ခံၣ်အ့ၣ် စနၢ်ပှူၤဆါကၢ, ကံၤလီၤစနၢ်ပှူၤလၢကသံၣ်ထံတကွၢ်.

၇. **ကပြူၢ်ကံၤကှၤ**။ ။ ကပြူၢ်ကံၤကှၤနှၣ် မ့ၢ်မှၣ်အံၣ်လီၤသြူအါအါကလဲာ်လၢဟ့ၣ်ခီၣ်အဖိခိၣ် မ့ၢ်ဂ့ၤ,ယီအဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢကပြူၢ်ကံၤကှၤလီၤ. ဒီး တခီတၢ်ဖျါကဲၤဒ်မှၣ်အူအသိး ပကီးလၢကပြူၢ်ကံၤ ကှၤလီၤ. တၢ်ကပြူကံၤကှၤနှၣ်ဂီၤ,လုးကဲၤ,ဆှၣ်ဆဲး ဘၣ်ပမဲာ်ဒ်မ့ၢ်ရှၢ်ဆဲးထီၣ်ဘၣ်ပမဲာ်လၢထံလာ်အသိး နှၣ်ဒီးပကွၢ်စၢၢ်ဆၢတဘျၣ်ဘၣ်. မၤသးဒ်နှၣ်ဒီးပကီး လၢကပြူၢ်ကံၤကှၤလီၤ. ကပီၤ–၄၄ ကပြူၢ်၁၄

၈. **စကံၤ**။ ။ စကံၤ,သကံၤ,တကံၤ.

၉. **သကံၤ**။ ။ သကံၤခိၣ်ပီၤတ့ၢ်စိၤနှၣ်မ့ၢ်ပမၤက စီၤထီၣ်နှၣ်ပလိထီၣ်ဘုအလီၢ်လၢဖၣ်ကပှူၤအခိၣ်ဒီနှၣ် ပစံးလၢသကံၤခိၣ်လီၤ. တၢ်ရူၤခါနှၣ်ပလိထီၣ်ဘုလၢ သ ကံၤခိၣ်လီၤ. သကံၤတၢၢ်သကံၤသွါနှၣ်မ့ၢ်သကံၤခိၣ်အ ထူၣ်လွံၤကျိနှၣ်ပကီးလၢသကံၤတၢၢ်လီၤ. သကံၤသွါနှၣ် မ့ၢ်သကံၤခိၣ်အတိနှၣ်ပစံးလၢသကံၤသွါလီၤ.သကံၤသွါ နှၣ်ပယီလီၤသကံၤခိၣ်အယီလၢအဖိခိၣ်လီၤ.

၁၀. **သကံၤ** ။ ။ သကံၤခိၣ်,သကံၤတၢၢ်,သ ကံၤသွါ,သကံၤနိၢ်,သကံၤသွၣ်,စကံၤ,သကံၤ,တကံၤ, နၢ်သကံၤထံးနီသကံၤ.

၁၁. **သကံၤ**။ ။ သကံၤနှၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖိယၢ်တကလှာ် ဝၣ်အပှူၤလၢဟ့ၣ်ခိၣ်လာ်ဒီးအမိၢ်ပှၢ်ထဲစုဆၣ်ဒီးပကီး လၢသကံၤလီၤ. ဒီးအိၣ်ဝဲခံကလှာ်လီၤ. အပြံတကလှာ် နှၣ်ပကီးလၢသကံၤသွၣ်လီၤ.

၁၂. **တကံၤ**။ ။တ,ကံၤအိၣ်အိနှၣ် မ့ၢ်တ ကံၤ ပှၤဒီးပစံးလၢတကံၤအိၣ်အိလီၤ. တကံၤနှၣ်အိၣ်အိ ထီၣ်လၢဘုဆိခါလီၤ. ဒ်ပစံးတၢ်အသိးတကံၤပှၤလၢ ဘု ဆိခါလီၤ.

ကၢ

၁. **ကၢ** ။ ။အါကၢနှၣ်မ့ၢ်ပထံၣ်တၢ်အါမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒိၣ် မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးပစံးလၢအါကၢ,ဒိၣ်ကၢလီၤ. ပှၤကညီတဖုအါ ကၢညၣ်တဖုအါကၢ, သမၣ်တဘိဒိၣ်ကၢ.ညၣ်တဘ့ၣ် ဒိၣ်ကၢ, ပနၢ်တဒၢဒိၣ်ကၢ, ဆါကၢနှၣ်မ့ၢ်ပခီၣ်ဘၣ်ဆိးမ့ၢ် ဂ့ၤ,ပမိၢ်တိၢ်ပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆါဝဲနးနးကလဲာ်ဒီးပစံးလၢဆါ ကၢလီၤစခီၣ်ဘၣ်ဆိးဆါကၢ, မိၢ်တိၢ်ယၤဆါကၢ,ကၢအ ဝဲအံၤတဘိမ့ၢ်ကျိာ်လီၤတၢ်ကတိၤအနါစုၤလီၤ. ကၢလီၤ တလ့ၣ်နှၣ်မ့ၢ်လၢၢ်နှၣ်အိၣ်လၢဟ့ၣ်ခိၣ်တၢ်ပၤလီၤ, ဒီး ပ မၤနှၢ်သ့ၣ်တကျိပဂံာ်ဆူအဖိလာ်ဒီးပဘိးထီၣ်ဒီးလၢၢ်နှၣ် လီၤဝဲဆူတၢ်ပၢၤထံးဒီးပစံးလၢကၢလီၤတလ့ၣ်လၢၢ်လီၤ. လၢၢ်တဖျာၣ်အိၣ်လၢတၢ်ပၤလီၤဒီးစကၢဒီးလီၤတလ့ၣ်ဝဲ လီၤ. အါကၢနှၣ်မ့ၢ်တၢ်အိၣ်အါအါကလဲာ်ဒီးပကီးလၢ အါကၢလီၤ. ကၢတလ့ၣ်နှၣ်မ့ၢ်ပဂံာ် သ့ၣ်တကျိဆူသ့ၣ် ဖှူဖးဒိၣ်အဖိလာ်ဒီး ပဘိးထီၣ်ဒီးသ့ၣ်ဖှူနှၣ်ကဒါအသး ဒီးပစံးလၢပကၢတလ့ၣ်လီၤသ့ၣ်ဖှူအိၣ်နီးကျဲကၢ,ကၢတ လ့ၣ်ကွဲာ်တကွၢ်.ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢဒီးကၢလီၤ.

၂. **ကၢကှၣ်**။ ။ကၢကှၣ်ကၢလီ,ကၢကှၣ်ကၢလီနှၣ်မ့ၢ် ပှၤကညီအဂံၢ်မ့ၢ်အိၣ်ဖိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပနၢ်အဂံၢ်မ့ၢ်အိၣ်ဖိၣ်မ့ၢ်

Digitized by Google

ဂ့ၤ,ပစံးလၢကၢကုၣ်ကၢလီလီၤ. ပှၤတဖၣ်အိၣ်ဖိုၣ်မး
တ ကၢကုၣ်တကၢကုၣ်မ့ၢ်အမၤမနုၤလဲၣ်, ပှၤတဖၣ်အိၣ်
ဖိုၣ်မးကၢကုၣ်ကၢလီလီၤ. ပနၢ်အဂီၢ်မ့ၢ်ကၢကုၣ်ကၢလီ
အကျါန့ၣ်ပလဲၤလၢအကျါတဘူၣ်ဘၣ်.

၃. ကၢကူ ။ ။ကၢကူၣ်ကၢကူ,ကၢကူၣ်ကၢကူန့ၣ်
မ့ၢ်ပဟံးန့ၢ်သ့ၣ်န့ၣ် ပမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးအကူၣ်ဒီးပကိၢ်နၢ်ဆူတၢ်
ကဆူးဒီး ပဆိၣ်လၢၢ်ပတဟိၣ်န့ၣ်တုၤအကူၣ်ဒီးပစံး
လၢပကၢကူၣ်လီၤ. ယဲၢ်တိၢ်န့ၣ်နမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးအကူၣ်ဒီး
လဲၤကိၢ်နၢ်ဆူသ့ၣ်ကဆူးန့ၣ်ဒီးကၢကူၣ်အီၤတက့ၢ်.

၄. ကၢကူၢ်လိၣ်။ ။ကၢကူၢ်လိၣ်န့ၣ်ပမ့ၢ်မၤဖျၢၣ်
ဟိၣ်ခိၣ်အပှ့ၢ်န့ၣ်တလိၣ်တလိၣ်ဒီးပစံးလၢပကၢကူၢ်
လိၣ်ဟိၣ်ခိၣ်လီၤ. ကၢကူၢ်လိၣ်ဟိၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဖျၢၣ်သလၢၣ်
ဝံၤဒီး မၤထိၣ်အပူၤန့ၣ်မးကကဲထိၣ်ဒၣ်ဝဲလၢ သပၢၤတ
က့ၢ်.

၅. ကၢကူၣ်။ ။ကၢကူၣ်ကၢကူ, ကၢကူၣ်ကၢကူန့ၣ်
မ့ၢ်ပဟံးန့ၢ်သ့ၣ်န့ၣ် ပမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးလၢအကူၣ်ဒီးပကိၢ်နၢ်ဆူ
တၢ်ကဆူးဒီး ပဆိၣ်လၢၢ်ပတဟိၣ်န့ၣ်တုၤအကူၣ်ဒီးပစံး
လၢပကၢကူၣ်လီၤ. ယဲၢ်တိၢ်န့ၣ်နမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးအကူၣ်ဒီး
လဲၤကိၢ်နၢ်ဆူသ့ၣ်ကဆူးန့ၣ်ဒီးကၢကူၣ်အီၤတက့ၢ်.

၆. ကၢကိၢ်လိၣ် ။ ။ကၢကိၢ်လိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်မၤအသး
ဒ်ကပံာ်အသိးဆိုၣ်စိၢ်တဆိုၣ်,ပှ့ာ်စိၢ်တပှ့ာ်န့ၣ်ပမၤအီၤ
တလိၣ်တလိၣ်န့ၣ်ဒီးပကိးလၢကၢကိၢ်လိၣ်လီၤ. ပှၤ ဂၤ
မ့ၢ်မၤဒီးပကိးလၢကၢဝဲတလိၣ်တလိၣ်လီၤ. တလၢၤ
တဂၤဟံးထိၣ်တဒိၣ်အှၣ်ဒီးကၢကိၢ်လိၣ်မးဝဲတလိၣ်
တလိၣ်လီၤ. ကၢကိၢ်လိၣ်ကပံာ်တလိၣ်တလိၣ်ဒီးဟ်
လၢချံပူၤတက့ၢ်. ပကပြၢ်ချံ.

၇. ကၢကွံာ် ။ ။ကၢကွံာ်န့ၣ်မ့ၢ်ပမၤကွံာ်သ့ၣ်ဖှဖးဒိၣ်
လၢနီၣ်ကၢလီၤ. ကၢကွံာ်သ့ၣ်ဖှတဖှတက့ၢ်,နီးတၢ်နး
ကၢ,သ့ၣ်ဖှမ့ၢ်နီးပှၤဒီးကၢကွံာ်တက့ၢ်.

၈. ကၢ ။ ။ခိးကၢန့ၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအတသံဘၣ်ဒီး
အိၣ်ဘၣ်ဝဲယံာ်ယံာ်ကလဲာ်တုၤအမုံၤတုာ်ပှၢ်တိၢ်န့ၣ်ဒီး
ပကိးလၢကၢဘၣ်ဝဲယံာ်ယံာ်ကလဲာ်လီၤ. ဒီးပှၤလၢအ
သံချူတဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢတကၢဘၣ်လီၤ. ပစံးကၢန့ၣ်မ့ၢ်
အစံးဝဲခိးန့ၣ်လီၤ. ကယဲၢ်တၢ်အသးလၢအသါသ့န့ၣ်
မ့ၢ်အိၣ်ယံာ်ဒီးပကိးလၢကၢဒီးတၢ်လၢအသးတအိၣ်ဘၣ်
ခဲလၢာ်န့ၣ်မ့ၢ်အိၣ်ယံာ်ဒီးပကိးလၢခိးလီၤ.

၉. ကၢကတၢၢ်။ ။ကၢကတၢၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအ
ကၢန့ၢ်ပှၤလၢဟိၣ်ခိၣ်ချၢခဲလၢာ်တဂၤန့ၣ်ဒီးပစံးလၢ
အကၢကတၢၢ်လီၤ. ဒီးကစၢ်ယွၤန့ၣ်မ့ၢ်အကၢကတၢၢ်ဝဲ
လီၤ. ကၢကတၢၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအသးအိၣ်ယံာ်ကတၢၢ်
အသးပှၢ်န့ၢ် ပှၤဂၤခဲလၢာ်အိၣ်ဘၣ်ဝဲယံာ်န့ၢ်ပှၤဂၤခဲလၢာ်
ပကိးလၢအကၢကတၢၢ်လီၤ. ပှၤကၢကတၢၢ်မ့ၢ်မၤသ့ရှၤ

ကၢ

လါတဂၤန့ၣ်လီၤစံးဝဲဒၣ်. အိၣ်ကၢတဒုန့ၣ်မ့ၢ်တသံဒ်း
ဘၣ်အိၣ်ဝဲယံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,စိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤအစိၤအဖၢမ့ၢ်န့ၣ်ပကိးလၢ
အိၣ်ကၢလီၤ. ဒီးပှၤလၢအစိၤထိန့ၢ်ပှၤဂၤန့ၣ်ပစံးလၢကၢ
ကတၢၢ်လီၤ.

၁၀. ကၢခိး။ ။ကၢခိးပစံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်အစိၤထိအယၣ်
ဘၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအသးကၢခိးဒီးအစိၤထိအ ယၣ်ဘၣ်
လီၤ.

၁၁. အိၣ်ကၢအိၣ်ခိး ။ ။အိၣ်ကၢအိၣ်ခိးန့ၣ်မ့ၢ်ပှၤက
ညီလၢအသးအိၣ်ကၢဝဲတုၤအပှဲၤထိၣ်အနံၣ်တကယၤဒီး
ပစံးလၢအိၣ်ကၢအိၣ်ခိးဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤအသးအိၣ်ကၢ
ဝဲအနံၣ်တကယၤညါလီၤ.

၁၂. ကၢယီၤ။ ။ကၢယီၤန့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်လၢအယံၤ
ဒီးပှၤဂၤမၤတလ့ၣ်ယီၤသ့ၣ်ဖှဆူပအိၣ်လၢသ့ၣ်ဒီး ပစံး
လၢကၢယီၤလီၤ. ကၢယီၤသ့ၣ်ဖှဆူစအိၣ်တဂ့ၤ,ကဘၣ်
ဒိဘၣ်ယၤ.

၁၃. ကၢယီၤ။ ။ကၢယီၤန့ၣ်မ့ၢ်ပဟံးထိၣ်သ့ၣ်
ကူးလာ်တကျိဒီး ပကိၢ်ဆူလၢၢ်အဖိလာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဆူသ့ၣ်ဖှ
အဖိလာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိရိၤတၢ်တမံၤအဖိလာ်ပယိးထိၣ်တ
လ့ၣ်ယီၤန့ၣ်ဒီးပစံးလၢကၢယီၤလီၤ.

၁၃–၁. ကၢထိၣ်။ ။ကၢထိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤက
ညီအိၣ်ဒီးအဖိဆံးဒီးမ့ၢ်လဲၤတၢ်န့ၣ်အနၢ်ထံအိၣ်ထိၣ်သ
ကးထိၣ်လၢအနၢ်အိပူၤန့ၣ်ဒီးပစံးလၢအနၢ်ကၢထိၣ်လီၤ.
ပှၤတဂၤလဲၤဆူခုး,ယံာ်ဒီးအနၢ်ကၢထိၣ်လီၤ. ပလဲၤတၢ်
မ့ၢ်ယံာ်ဒီး တၢ်သးဝံၤထိၣ်ပဖိဆံးအသးဒီး ပနၢ်ကၢထိၣ်
လီၤ. ဒီးပဝ့န့ၣ်တုၤအဖံအိၣ်ဒီးသကးဝဲန့ၣ်ပစံးလၢအ
ကၢထိၣ်လီၤ. ပစံးတၢ်လၢအကၢထိၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ပနၢ်ထံအါ
ထိၣ်လၢအအိပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဝ့အဖံအါ ထိၣ်လၢပဝ့အိပူၤမ့ၢ်
ဂ့ၤ,အဖံးဆၢထိၣ်ဝဲဒီးသကးဝဲန့ၣ်ပ စံးလၢအကၢထိၣ်
လီၤ. ကၢထိၣ်န့ၣ်ဒ်အံၤ,လၢၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သ့ၣ်ဖှမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်လၢ
အဃၢန့ၣ်ပစိာ်ကွံာ်, ပတလ့ၣ်ကွံာ်,ပဆိၣ်ကွံာ်တန့ၢ်ဘၣ်
ဒီးဒ်ကသုးအလိၢ်န့ၣ် ပဃဲာ်န့ၢ်သ့ၣ်တကူာ်ဒီးပကိာ်ဆူအဖိ
လာ်ဒီးပယိးထိၣ်သ့ၣ်ကူးလာ်န့ၣ်ဒီး တၢ်န့ၣ်သုးတလ့ၣ်
ကွံာ်အသးလီၤ. ဒီးအဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ပကိးလၢပကၢထိၣ်ကွံာ်
တၢ်လီၤ. ဒီးသ့ၣ်ကူးလာ်တကူာ်န့ၣ်ပကိးလၢနီၣ်ကၢ
လီၤ. ဒီးပစံးလၢကၢတလ့ၣ်ကွံာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၄. ကၢလိၣ်။ ။ကၢထိၣ်န့ၣ်ပဝ့မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပနၢ်မ့ၢ်
ဂ့ၤ,တုၤအထံအိၣ်ပှဲၤဆၢတလ့ၢ်ကိၤတါချါန့ၣ်ပကိး
လၢကၢထိၣ်လီၤ. ပဝ့န့ၣ်တုၤအခိၣ်မိၣ်မ့ၢ်တံာ်ဘံးဒီးအဖံ
ဟဲထိၣ်တသ့ဘၣ်န့ၣ် အဖံပှဲၤဒီးဆါထိၣ်ကှၤန့ၣ် ပကိး
လၢကၢထိၣ်ကှၤလီၤ. ပနၢ်န့ၣ်ပှၤဆံးအိၣ်နၢ်ဝံၤဒီးအထံ
အါထိၣ်ကှၤရိာ်ရိာ်န့ၣ်ပကိးလၢကၢထိၣ်လီၤ.

၁၅. နီၣ်ကၢ။ ။နီၣ်ကၢန့ၣ်မ့ၢ်ပဃဲာ်သ့ၣ်ကျူး

Digitized by Google

ကျိၢ်အိၣ်တချံထဲစုနၣ်ဒီးပကိာ်ဆူလၢၢ်အဖီလာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သ့ၣ်ဖှ့အဖီလာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဘိးထီၣ်ဒီးပစံးလၢနီၣ်ကၢလီၤ. ဖဲာ်နူၢ်ယၤလၢနီၣ်ကၢတကျိတက့ၢ်,စကကၢကွံာ်လၢၢ်တဖျၢၣ်တက့ၢ်.

၁၆. **ကၢလဲၣ်။** ။ကၢလဲၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤတဂၤစိးချံတဘ့ၣ်တုၤအဝံၤဒီးပလဲၤထံၣ်ဒီးပစံးလၢဂ့ၤကၢလဲၣ်တစုစုပစံးလၢဂ့ၤကၢၤလဲၣ်တစုစုပစံးလၢဂ့ၤကလဲၣ်.

၁၇. **ကၢလီ။** ။ကၢလီ OIကၢကုၣ်ကၢလီနူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖိယၢ်သ့ၣ်,ပှၤကညီသ့ၣ်, တၢ်လၢအသးအိၣ်လၢအသါတဖၣ်ခဲလၢာ်နူၣ် တုၤအအိၣ်ဖှိၣ်အါအါတိၣ်တိၣ်ကိၢ်လိၣ်မးအသးနူၣ်ဒီးပကိးလၢကၢကုၣ်ကၢလီအသးလီၤ. ပနၢ်တဖုကၢကုၣ်မးအသးတကၢကုၣ်တကၢကုၣ်လဲၣ်,တၢ်ကၢကုၣ်နူၣ်ဖံးသိးဒီးတၢ်ကိၢ်လိၣ်နူၣ်လီၤ.

၁၈. **ကၢထီၣ်။** ။ကၢလီၣ်နူၣ်မ့ၢ်ထဲတၢ်ကတိၤလီၤ. နယီးသ့ၣ်တကျိဒိၣ်ကၢလီၣ်, ကကျုၤသံဘၣ်နၤမိၣ်,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကၢၤလီၣ်, ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကျုၤလဲၣ်, နမၤချံၣ်တဘ့ၣ်ဂ့ၤကၢလီၣ်,ဂ့ၤကၢၤလီၣ်ဂ့ၤကလီၣ်,ဂ့ၤကၢလဲၣ်,ဂ့ၤကျုၤလဲၣ်,ဂ့ၤကလဲၣ်,ဖံးသိးသိးလီၤ. ကဝီၤ,၇၅

၁၉. **ပှၤကၢသပၢ။** ။ကၢသပၢၤနူၣ်မ့ၢ်တလၢၤမၤသပၢၤ,တလၢၤတ့သပၢၤနူၣ် ပစံးလၢတလၢၤကၢသပၢၤလီၤ.တလၢၤကၢသပၢၤနူၣ်မ့ၢ်ကၢကူၢ်လိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးမၤထီၣ်ဝဲအပူၤလီၤလဲၣ်.

၂၀. **ပှၤကၢသပၢ။** ။ပှၤကၢသပၢၤနူၣ် မ့ၢ်တလၢၤမၤတပၢၤလၢဟီၣ်ခိၣ်အကိၢ်လိၣ်တလိၣ်တလိၣ်ဝံၤဒီးမၤဝဲအပူၤနူၣ်ပစံးလၢအကၢသပၢၤလီၤ.တလၢၤမၤသပၢၤနူၣ်ကၢကိၢ်လိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီး ပစံးလၢအကၢသပၢၤလီၤ.

၂၁. **ဆိၣ်ကၢ။** ။ဆိၣ်ကၢတၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပစံးမးနသံသုတသ့,နံပှၢ်သုတသ့,မးနကၢဒ်လၢၢ်ဒ်လ့,ပစံးဒ်နူၣ်ဒီးပစံးလၢပဆိၣ်ကၢတၢ်လီၤ. စမ့ၢ်ဘၣ်ဒိလၢကိၢ်လဲၢ်ဒီးဆိၣ်ကၢကွၤယၤတက့ၢ်.

၂၂. **နိးကံၢ်နိးကၢ။** ။နိးကံၢ်နိးကၢနူၣ်မ့ၢ်ပယီးသ့ၣ်ယီးဝၣ်မ့ၢ်ထိကဲၣ်ဆိးပလဲၤလၢကျဲအကွၣ်နိးကတာ်ဝဲဒီး ပစံးလၢအနိးကၢလီၤ. ကျဲတဘိကွၣ်ဝဲဒီးပယီးသ့ၣ်ယီးဝၣ်နိးကဲးနိးကၢနးကၢ.

၂၃. **နိးကဲးနိးကၢ။** ။နိးကဲးနိးကၢနူၣ်မ့ၢ်ပယီးဝၣ်တဘိထီထီကလဲာ်ဒီး ပလဲၤတၢ်လၢတၢ်ခဲကျါဒီးနိးကဲးနိးကၢဒီး ပစံးလၢနိးကဲးနိးကၢလီၤ. တၢ်ခဲဒီးပယီးတၢ်နိးကဲးနိးကၢနးကၢ.

၂၄. **ကိာ်ကၢ။** ။ကိာ်ကံၢ်ကိာ်ကၢနူၣ်မ့ၢ်ပကိာ် သူၣ်အပူၤ,ခီအပူၤဒီးပဆိၣ်ဒၢကွၣ်နီၣ်ကိာ်နူၣ်ဒီးပစံးလၢပကိာ်ကၢလီၤ. သူၣ်တဒုစကိာ်ကၢကိာ်ကၢအပူၤဒီးဃ့ၢ်ထီၣ်သလူၤ.

၂၅. **ကၤကံၢ်ကၤကၢ။** ။ကၤကံၢ်ကၤကၢနူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီလဲၤတၢ်ဒီးအခံကိၢ်ဝံာ်ဝဲယၢ်ခီယၢ်ခီဒီး ပစံးလၢအလဲၤတၢ်ကၤကၢကၤကၢလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ကၤကၢကၢဒ်ထီၣ်ဒုၣ်ဟးအသိးဘၣ်မနုၤလဲၣ်. ပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲလၢစဲးကံၢ်စဲးကၢလီၤ.

၂၆. **ကၤကၢကၤကၢ။** ။ကၤကၢကၤကၢနူၣ်ပှၤတဂၤဝံတၢ်ဃၢဒီးဟးတချုလၢၤဘၣ်ဒီးပစံးလၢကၤကၢကၤကၢလီၤ. ဖိာ်မုၣ်တဂၤဒၢဒီးဟးမးကၤကၢကၤကၢလီၤ.

၂၇. **စဲးကၢ။** ။စဲးကံၢ်စဲးကၢနူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီအခံကိၢ်ဝ့ဆါဒီးလဲၤတၢ်ဝံာ်တ်ငံာ်တ်နူၣ်ပစံးလၢလဲၤတၢ်စဲးကၢလီၤ. ပှၤလၢလဲၤတၢ်တစၢၢ်ဆၢဘၣ်နူၣ်လဲၤတၢ်စဲးကၢစဲးကၢလီၤ.

၂၈. **စဲးကၢ။** ။စဲးကၢစဲးကၢနူၣ် ပှၤကညီအခိၣ်တစၢၢ်ဆၢဘၣ်ဒီးအခိၣ်ကမိာ်ဝဲလၢအကပၤနူၣ်ပစံးလၢအခိၣ်ကမိာ်စဲးကၢလီၤ. ဖိသၣ်တဂၤအခိၣ်ကမိၣ်စဲးကၢကမ့ၢ်ကၢ်အမိၢ်ပှာ်မံလၢအအိၣ်ဖျၣ်သိနူၣ် တစၢၢ်ဆၢဘၣ်သၢၣ်.

၂၉. **စကၢကၢ။** ။စကၢကၢစကၢကၢနူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဝံတၢ်ဃၢဒီးထီၣ်ကစၢၢ်နူၣ်စဃာ်ထီၣ်အသးလၢာ်အတဟီၣ်ဒီးလဲၤတၢ်တချုဘၣ်. လဲၤတၢ်ကယီကယီဒီးပစံးလၢအလဲၤတၢ်ထီၣ်ကစၢၢ်စကၢကၢစကၢကၢလီၤ. ပှၤတဂၤဝံတၢ်ဃၢဒီးလဲၤတၢ်ထီၣ်ကစၢၢ်စကၢကၢစကၢကၢလီၤ.

၃၀. **ဒၢကၢ။** ။ဒၢမ့ၢ်အဆိမ့ၢ်ဒၢကၢလီၤ. ဘၣ်ဆၢမ့ၢ်ဆၣ်ဒၢကၢလီၤစံးဝဲဒၣ်.

၃၁. **တၢ်ခံကၢ။** ။တၢ်ခံကၢနူၣ် မ့ၢ်ပဆဲဝၣ်ခိဒီးပကိာ်ဒီးကဲးဝၣ်ခိဘိနူၣ်လၢသ့ၣ်ခံကျိဒီးသ့ၣ်ခံကျိနူၣ်ပကိးလၢတၢ်ခံကၢလီၤ.

၃၂. **ဒီးကၢ။** ။ဒီးကၢနူၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်လီၤလၢဆူတၢ်ပူၤဒီးပလီၤယံၤနူၣ်ပခိၣ်နိးကတာ်ဒီးပစံးလၢ ပခိၣ်ဒီးကၢလီၤ. စလီၤလၢဆူတၢ်ပူၤဒီးစခိၣ်ဒီးကၢကကၢ်ဒၣ်ကယာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢဒီးကဲးလီၤ.

၃၃. **စကၢ။** ။စကၢထီၣ်အသးနူၣ်မ့ၢ်ပဝံတၢ်ဃၢဒီး ပဂဲၤဆၢထၢၣ်ပဆိၣ်လီၤတၢ်ဒီးပဂဲၤဆၢထၢၣ်လၢာ်ဒၣ်ပတဟီၣ်ဒီးပစံးလၢပစကၢထီၣ်ပသးလီၤ. ပှၤတဂၤဝံတၢ်ဃၢဒီးဂဲၤဆၢထၢၣ်စကၢထီၣ်အသးလီၤ. ပှၤတနီၤလၢသကၢထီၣ်အသးလီၤ.

၃၄. **သကၢ။** ။တကၢ။ ။သကၢထီၣ်နူၣ်မ့ၢ်ကညီတဂၤဝံတၢ်နီၤစံးဝဲဃၢဒီး ဂဲၤဆၢထၢၣ်ဆိၣ်လီၤတၢ်ဒီးပစံးလၢသကၢထီၣ်အသးလီၤ. စဝံတၢ်ဃၢဒီးစသကၢထီၣ်စ

Digitized by Google

သးတနူၢ်ဘၣ်.

ကၢ်

၁. **ကၢ်**။ ။ကၢ်ဖးထီနၣ်မ့ၢ်ထံဆဲးဟီၣ်ခိၣ်လီၤ သလၢ်ကွၢ်လၢထံအသရှၤဒီး ဟီၣ်ခိၣ်လၢထံအသရှၤနၣ်ထီၣ်ထီနူၢ်ထံနၣ်ထီထီကလဲာ်ဒီးပကီးလၢကၢ်ဖးထီ လီၤ. ပနၢ်လီၤတဲာ်လၢကၢ်ဖးထီအခိၣ်ဒီး သံသ လူၤ, ဘျါကၢ်သကွဲလၣ်နၣ်မ့ၢ်ဘျါတဖၣ်နၣ်အိၣ်လၢသကွဲလၣ်အ လီၤဒီးအုၣ်လီၤဘျးသကွဲလၣ်အဒိနၣ်ဒီးပစံးလၢဘျါကၢ် သကွဲလၣ်လီၤ. ကၢ်မုၤခိၣ်နၣ်မ့ၢ်ပ ဘၣ်ယိၣ်မုၤက သဝံထိၣ်ကွၢ်ဘၣ်ဖုးဒီးပမၤဘၢလၢ ခိၣ်ခွးနၣ်ပစံးလၢပ ကၢ်မုၤခိၣ်လီၤ. ကၢ်နၣ်မ့ၢ်တၢ် ပၤလီၤဘံထိၣ်အိၣ်လၢ ထံနံၤ ယၢ်ခီဒ်တူၤပၤအသိးနၣ်ဒီးပကီးလၢကၢ်လီၤ. ကၢ်နၣ် ပှၤလၢအိၣ်အဆၣ်ဆူၣ်, အိၣ်တၢ်လၢ်ချတဖၣ်နၣ်ပစံးလၢအိၣ်တၢ်ကၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်တၢ်ကၢ်သမိး သဘျုၣ်တူၢ်တဘၣ်, သဲးသၣ်တူၢ်တဘၣ်, အိၣ်အံသၣ်တူၢ်တဘၣ်,အိၣ်သဒိၣ်အုၣ်တူၢ်တဘၣ်ဘၣ်.

၂. **ကၢ်**။ ။ကၢ်နၣ်မ့ၢ်ထံဆဲးဟီၣ်ခိၣ်လီၤသလၢ်လၢထံအသရှၤနၣ်ဘံဝဲတလှၣ်ဖှၣ်ဒီးပစံးလၢကၢ်လီၤ.

၃. **ကၢ်ကဒါကွၤ**။ ။ကၢ်ကဒါကွၤနၣ်မ့ၢ်ကၢ်ကွၤဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ,ကၢ်ကဒါကွၤလီၤ.

၄. **ကၢ်ကဒု**။ ။ကၢ်ကဒုကၢ်ကဒါနၣ်မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢတၢ်ကိၢ်ကျါဒီး တၢ်ကိၢ်ပသးနၣ် ပမ့ၢ်ကုၢ်ခိၣ်ကုာ်ဒီးပစံးလၢပကၢ်ကဒုလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကုၢ်တဒုလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ကုၢ်ကဒုလီၤ. နလဲၤတၢ်ဒီးပှၤအသံးနၣ်ကၢ်ကဒုထိၣ်အခိၣ်လၢခိၣ်ကုာ်တက့ၢ်. --ကဒုကၢ်ကဒုနၣ်မ့ၢ်တၢ်ကိၢ်ဒီးပကုာ်တၢ်လၢအကကဒုပှၤလၢတၢ်တမံၤမံၤလီၤ. ဒီးတၢ်လၢပကုာ်ကဒုပသးနၣ်ပကီးလၢကၢ်ကဒုပသးလီၤ. ဒီးပဒုးကဒုတၢ်နၣ်ပကီးလၢကၢ်ကဒုတၢ်လီၤ. ကၢ်ကဒုထိၣ်ထံခိၣ်တက့ၢ်.

၅. **ကၢ်ကဒု**။ ။ကၢ်ကဒုနၣ်မ့ၢ်ပသူၣ်လီၤဖျးလီၤသိတၢ်ဖိတၢ်လံၤကသံၣ်ဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဘုခ့ဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်မ့ၢ်ကိၢ်ဘၣ်နၣ်ပဘၣ်ယိၣ်လၢအကသံဒီး ပမၤကဒုထိၣ်လၢလၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢချိၣ်ယာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပစံးလၢကၢ်ကဒုလီၤ. တၢ်မ့ၢ်ကိၢ်လီၤဒီးလဲၤကၢ် ကဒုကသံၣ်ဖိအခိၣ်တက့ၢ်.

၆. **ကၢ်ကနူၤ**။ ။ကၢ်ကနူၤနၣ်မ့ၢ်ထံအသရှၤဖဲအယူဒီးကၢ်နၣ်ပစံးလၢကၢ်ကနူၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကၢ်ထံးလီၤ. ဒီးတခီကၢ်မ့ၢ်လာ်ဒီးအဂဲာ်ကနူၤ မ့ၢ် အိၣ်ထိၣ်ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢကၢ်ကနူၤလီၤ. နမ့ၢ်လီၤချံဒီးလီၤတရှာ်လၢကၢ်ကနူၤထံးနၣ်တက့ၢ်,ကနူၤ.

၇. **ကၢ်သနူၤထံး**။ ။ကၢ်ကနူၤထံးနၣ်မ့ၢ်ပလီၤတရှာ်ချံလၢကၢ်ကနူၤထံးနၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢကၢ်ကနူၤထံးလီၤ.

၈. **ကၢ်ကပၤ**။ ။ကၢ်ကပၤနၣ်မ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤသလၢ်လၢထံအသရှၤနၣ်ဘံဝဲဒီးပစံးလၢကၢ်ကပၤလီၤ. ကၢ်ကပၤတပူၤဘံတမီး,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကၢ်ပၤလီၤလီၤ.

၉. **ကၢ်ကဝၢ်**။ ။ကၢ်ကဝၢ်ဘုအခိၣ်နၣ်မ့ၢ်ပဟ်ပဘုလၢချိၣ်အပူၤဒီးပမၤဘၢလၢချိၣ်အခိၣ်အခံယၢ်ခီနၣ်ပစံးလၢပကၢ်ကဝၢ်ဘုအခိၣ်လီၤ. ကၢ်ကဝၢ်ကွၤဘုအခိၣ်တက့ၢ်. ဆီကအိၣ်ဘၣ်ဖုး,ကၢ်ကဝၢ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိးကကၢၤဒၢ,သရၣ်အခိၣ်ကုာ်နၣ်ကၢ်ကဝၢ်တၢ်လၢအနၢၣ်လီၤဘျးဝးတရံးနၣ်မၤသးကၢ်ကဝၢ်လီၤ.

၁၀. **ကၢ်ကဝၢ်**။ ။ကၢ်ကဝၢ်နၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီအမဲာ်ခိၣ်ကၢ်ဒိၣ်ဒီးအမဲာ်ပှၤလီၤဆၢၣ်ယိာ်နၣ်ပစံးလၢအမဲာ်ကၢ်ကဝၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤအမဲာ်မၤမးအသးကၢ်ကဝၢ်လီၤ.

၁၁. **ကၢ်ကအီလာ်**။ ။ကၢ်ကအီလာ်နၣ်မ့ၢ်ထံဆဲးဂုာ်ကၢ်နၣ်အိၣ်ထိၣ်ဒီးအပူၤဆူကၢ်အဖီလာ်နၣ်ဒီးပ စံးလၢကၢ်ကအီလာ်လီၤ. ဒုၣ်တဘှၣ်လဲၤနုာ်အိၣ်လၢကၢ်ကအီလာ်လဲၣ်,ကအီကၢ်ကအီလာ်နၣ် မ့ၢ်ကၢ်နၣ်အပူၤအိၣ်ဒီးမၤအသးဒ်တၢ်ခိၣ်ဒုးထိၣ်အသးအသိးဒီးပကီးလၢကၢ်ကအီလီၤ.

၁၂. **ကၢ်ကံၢ်**။ ။ကၢ်ကံၢ်ကၢ်ကဲာ်နၣ်မ့ၢ်တၢ်မၤအသးတဲၢ်တံၢ်တဲၢ်တီၤကှၣ်ကူၤမဲာ်ချၢနၣ် ပကီးလၢကၢ်ကံၢ်ကၢ်ကဲာ်လီၤ. ပှၤကညီဖဲးခုးအဃၢၤတစၢ်ဆၢဘၣ်,မၤသးကၢ်ကံၢ်ကၢ်ကဲာ်ဒၢကှၣ်ဒၢဝံာ်.

၁၃. **ကၢ်ကွၤ**။ ။ကၢ်ကွၤနၣ်မ့ၢ်တၢ်လဲၤလဲၤတၢ်ဒီးတၢ်ဟဲကွၤကဒါကွၤအလိၢ်ခံနၣ်ဒီးပကီးလၢကၢ်ကွၤလီၤ. ကၢ်ကွၤအခိၣ်,ကၢ်ကဒါကွၤအလိၢ်ခံ,ကဆီတဒုကၢ်ကဒါကွၤအခိၣ်, ဒံးသိးဒီးဟဲကွၤကဒါကွၤအလိၢ်ခံ.

၁၄. **ကၢ်ကဲာ်**။ ။ဒံသၣ်ကၢ်ကဲာ်နၣ်အခိၣ်မိၣ်တပူၤယီဒီးဘူးလိာ်အသးခံဖျၢၣ်ထဲသိးသိးဒီးပစံးလၢဒံသၣ်ကၢ်ကဲာ်လီၤ. ဒံမုၣ်ပိၤဂီၤသၣ်ကၢ်ကဲာ်မိၢ်စံးစသး မိၣ်လိာ်ကွဲ.

၁၅. **ကၢ်ကဲာ်** ။ ။ကၢ်ကဲာ်နၣ်မ့ၢ်တၢ်အမုၢ်တကလုာ်နၣ်အသၣ်အခိၣ်မိၣ်ထိးလိာ်အသးခံဖျၢၣ်ဒီးအမုၢ်အိၣ်လၢအခိၣ်မိၣ်အကဆူးပူၤနၣ်ပစံးလၢကၢ်ကဲာ်သၣ်လီၤ. အသၣ်နၣ်ပကီးလၢကၢ်ကဲာ်သၣ်လီၤ. ကၢ်ကဲာ်သၣ်နၣ်ပချီကျိုးအိၣ်စံးဝဲဒၣ်.

၁၆. **ကၢ်ကွဲာ်**။ ။ကၢ်ကွဲာ်နၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ် လၢချံဒီးချံမ့ၢ်လဲၤဘူးဒီးလၢၢ်ခိၤလှခိၤနၣ် ပမ့ၢ်ဟးဆှဲးကွဲာ်ဒီးပစံးလၢပကၢ်ကွဲာ်လီၤ. ချံကဘၣ်ဒိဒီးလၢၢ်နၣ်ကၢ်

Digitized by Google

ထီၣ်ကွံာ်တက့ၢ်. ကၢၢ်ကွံာ်နှၣ်မ့ၢ်တၢ်ပိာ်ကွံာ်သဝံးဝဲနှၣ်ပကီးလၢတၢ်ကၢၢ်ကွံာ်လီၤ. ပမ့ၢ်ထံၣ်လၢပှၤတဂၤအညၣ်ဘၣ်တူာ်ပိာ်ကွံာ်တလိၣ်ညါဒီးပစံးလၢအညၣ်ကၢၢ်ကွံာ်လီၤ. ပှၤတဂၤအညၣ်ကၢၢ်တလိၣ်, မ့ၢ်အဘၣ်တူာ်လၢယဲာ်လီၤ.

၁၇. **ကၢၢ်ကွံာ်** ။ ။ကၢၢ်ကွံာ်ပိာ်ကွံာ်နှၣ်မ့ၢ်သပၢၤအခိၣ်ဒူမ့ၢ်ဂ့ၤ, တလါအကနူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ထိရီၤတၢ်အ ခိၣ်ဒူအကနူၤပမ့ၢ်မၤဘၣ်ဒိဒီးသပှၢ်ဟးဂီၤဝဲနှၣ်ပစံးလၢအကၢၢ်ကွံာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲလၢ အပိာ်ကွံာ်လီၤ. သပၢၤတဖျာၣ်စမၤဘၣ်ဒိဒီးအခိၣ်ကၢၢ်ကွံာ်ချိး.

၁၈. **ကၢၢ်ခိၣ်** ။ ။ကၢၢ်ခိၣ်လု လီၤနှၣ်မ့ၢ်ကၢၢ်လၢအကတၢၢ်ထီဆူခိနှၣ်စကီးလၢကၢၢ်ခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤဆၢထၢၣ်ဖဲကၢၢ်ခိၣ်နှၣ် တပျံၤဘၣ်ကလီၤတဲာ်ဘၣ်.

၁၉. **ကၢၢ်ချံ** ။ ။ကၢၢ်ချံနှၣ်မ့ၢ်ပစၢယဲာ်တငၢနီၣ်ဝၢ်အဘိနှၣ်ဒီးချံအကနူၤဒီး ပကၢၢ်ထံနှၣ်ဒ်ချံကလဲၤဒီးပကီးလၢပကၢၢ်ချံလီၤ. ကၢၢ်ဝဲနှၣ်မ့ၢ်အကၢၢ်ဝဲလီၤ. ကၢၢ်ချံကၢၢ်ထိနှၣ်မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢချံဒီးဒ်ချံကလဲၤတၢ်နှၣ်ပမၤလဲၤလၢတငၢဒီး ပစံးလၢပကၢၢ်ချံလီၤ. ချံတဘ့ၣ်စကၢၢ်ဒီးလဲၤဝဲချမး‌လီၤ.

၂၀. **ကၢၢ်ဂူာ်** ။ ။ကၢၢ်ဂူာ်ကၢၢ်လဲာ်နှၣ်မ့ၢ်ထံဆဲးကၢၢ်ဒီးကၢၢ်လီၤသလဲာ်ဒီးထံအကျိၤလဲၢ်ထီၣ်နှၣ်ပစံးလၢကၢၢ်ဂူာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကၢၢ်လဲာ် လီၤ. ဒီးကၢၢ်ဂူာ်နီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ထံဆဲးကၢၢ်ဒီး ဟီၣ်ခိၣ်ကဘုၣ်ထီၣ်ဒီးကၢၢ်လီၤသလဲာ်ဝဲနှၣ်ပစံးလၢကၢၢ်ဂူာ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးကၢၢ်လဲာ်နှၣ် ကၢၢ်ဂူာ်နှၣ်ဒ်သိးတစဲးစဲးလီၤ. ကၢၢ်ဂူာ်နှၣ်မ့ၢ်ထံဆဲးကၢၢ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကဘုၣ်ထီၣ်ဒီးအိၣ်ထီၣ်ဒီးအသအီလဲာ်နှၣ်ပစံးလၢကၢၢ်ဂူာ်လီၤ. ထံဆဲးကၢၢ်ဂူာ်သတၢးဒီးအိၣ်ထီၣ်မးဒီးကၢၢ်ကအီခိၣ်ကၢၢ်ကအီလဲာ်လီၤ.

၂၁. **ကၢၢ်ဃီၤ** ။ ။ကၢၢ်ဃီၤနှၣ် မ့ၢ်ချံအိၣ်လၢထံအသးခၢၣ်ဒီး ပမၤဃီၤချံဆူဃၢ်ဃၢၤလၢတငၢဒီး ပစံးလၢကၢၢ်ဃီၤလီၤ. ကၢၢ်ဃီၤချံဆူဃၢ်ဃၢၤတက့ၢ်ပကလဲၤထီၣ်ဆူခိ.

၂၂. **ကၢၢ်တငၢ** ။ ။ကၢၢ်တငၢနှၣ်မ့ၢ်ပစၢထီၣ်တငၢလၢချံအကပၤဃၢ်ခိဒီးဒ်ချံကလဲၤနှၣ်ပစဲၤလီၤဆူထံလိာ်ပူၤထံကျါနှၣ်ပထုးလၢာ်ဒၣ်ပတဟိၣ်ဒီးပစံးလၢပကၢၢ်တငၢလီၤ. ပှၤတဂၤကၢၢ်တငၢဆူၣ်သမိး.

၂၃. **ကၢၢ်တဲာ်** ။ ။ကၢၢ်တဲာ်နှၣ် မ့ၢ်တၢ်ပူၤအိၣ်ဒ်သုတအိၣ်ဖျါတဂ့ၤဒီးပဖျိၣ်ဘၢမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပကျးဘၢမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပကီးလၢပကၢၢ်တဲာ်,ပကျၢၢ်တဲာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကၢၢ်ဘံးကၢၢ်ဘၢကၢၢ်ယာ်လီၤ. ကၢၢ်တဲာ်ဒီးကၢၢ်ဘၢ,ဒီးကျၢၢ်ဘၢ,ကျၢၢ်ယာ်ဒီးကျၢၢ်တဲာ်,ကၢၢ်တၢ်တၢ်ကတိၤတပူၤအံၤမ့ၢ်အဒ်းသိးသိးလီၤ.

၂၄. **ကၢၢ်တဲာ်ဘံး** ။ ။ကၢၢ်တဲာ်ဘံးနှၣ် မ့ၢ်ပဖီမ့ၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဖီကသူမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒ်သုတသဝံထီၣ်တဂ့ၤ, ဒ်တၢ်ကမံၤသုတလီၤဘၣ်အပူၤတဂ့ၤနှၣ်ပမၤဘၢလၢခိၣ်ခွးဒီးပစံးလၢပကၢၢ်တဲာ်ဘံးလီၤ. ကၢၢ်တဲာ်ဘံးယာ်ကသူအခိၣ်တက့ၢ်. တၢ်ကမံၤကလီၤသြၢဘၣ်အပူၤဘၣ်ဖုးလီၤ.

၂၅. **ကၢၢ်ထံး** ။ ။ကၢၢ်ထံးနှၣ်မ့ၢ်ထံအသရၢၤဖဲအဃုဒီးကၢၢ်နှၣ်ပစံးလၢကၢၢ်ထံးလီၤ. ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကၢၢ်ကနူၤလီၤ. နမ့ၢ်လီၤချံဒီးလီၤတရူာ်လၢကၢၢ်ကနူၤထံးနှၣ်တက့ၢ်.

၂၆. **ကၢၢ်ထီၣ်** ။ ။ကၢၢ်ထီၣ်အခိၣ်လၢယၣ်နှၣ်မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ဒီးတၢ်ကိၢ်လီၤဘၣ်ပှၤနှၣ် ပကျးကဒုထီၣ်ပခိၣ်လၢယၣ်ဒီးပစံးလၢပကၢၢ်ထီၣ်ပခိၣ်လၢယၣ်လီၤ. ချံကဘၣ်ဒိဒီးလၢၢ်နှၣ်ပစံးလၢကၢၢ်ထီၣ်ကွံာ်ချံတက့ၢ်. ချံတဘ့ၣ်ပကၢၢ်ထီၣ်လဲၤဃၢသမိး.

၂၇. **ကၢၢ်နၢ်** ။ ။ကၢၢ်နၢ်ကၢၢ်နူၤနှၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်တဖၣ်အနၢ်မ့ၢ်လီၤဘျးဒီးပကီးလၢထွံၣ်ကၢၢ်နၢ်လီၤ. ထွံၣ်ကီၤ လၢနှၣ်အနၢ်ကၢၢ်အသးတနီၤလီၤ. ထွံၣ်ကၢၢ်နၢ်နှၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်လၢအနၢ်လီၤတပျာ်တဖၣ်လီၤ. ထွံၣ်နၢ်မ့ၢ်လီၤဘျးလီၤတပျာ်ဒီးပစံးလၢထွံၣ်ကၢၢ်နၢ်လီၤ.

၂၈. **ကၢၢ်နူၤ** ။ ။ကၢၢ်နူၤအဝဲအံၤတဘီမ့ၢ်ကၢၢ်နၢ်အဆီလီၤ. စံးဝဲဒၣ်.

၂၉. **ကၢၢ်ပၤ** ။ ။ကၢၢ်ပၤလီၤနှၣ်မ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤသလဲာ်လၢထံအသရၢၤနှၣ် ဘံဝဲဒီးပစံးလၢကၢၢ်ပၤလီၤလီၤ. ကၢၢ်ပၤလီၤတပူၤဘံသမိး,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကၢၢ်ကပၤလီၤ. ဒ့ၣ်တဘ့ၣ်အိၣ်လၢကၢၢ်ပၤလီၤနှၣ်စဲ,တခူးတဘိထီၣ်က့ၤဆူကၢၢ်ပၤလီၤ.

၃၀. **ကၢၢ်ပိာ်** ။ ။ကၢၢ်ပိာ်နှၣ်မ့ၢ်ကၢၢ်လီၤပလု့ၤကွံာ်တလိၣ်ခံလိၣ်ဒီးပစံးလၢကၢၢ်ပိာ်လီၤ. ချံဘၣ်ဒိဒီးလၢၢ်ဒီးလၢၢ်ပိာ်ကွံာ်တလှၣ်လီၤ.

၃၁. **ကၢၢ်ဘံး** ။ ။ကၢၢ်ဘံးကၢၢ်ဘၢနှၣ်မ့ၢ်ပဟ်ဘုမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟုမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢကုခိၣ်ကုပူၤဒီးပဘၣ်ယိၣ်ဆီကအီၣ်ဘၣ်ဖုးနှၣ်ပမၤဘၢအခိၣ်လၢကိၢ်လဲၢ်ဒီး ပစံးလၢပကၢၢ်ဘၢလီၤ. ကၢၢ်ဘၢက့ၤကုအခိၣ်တက့ၢ်. ဆီကအီၣ်ဘၣ်ဘုလၢကုပူၤနှၣ်ဘၣ်ဖုးလီၤ.

၃၂. **ကၢၢ်ဘၢ** ။ ။ကၢၢ်ဘၢနှၣ်မ့ၢ်အဒ်းသိးဒီးကၢၢ်ဘံးနှၣ်လီၤစံးဝဲဒၣ်.

၃၃. **ကၢၢ်လဲာ်** ။ ။ကၢၢ်လဲာ်နှၣ်မ့ၢ်ကၢၢ်လၢထံဆဲးဂူာ်အဖီလဲာ်နှၣ်ဒီးအိၣ်တကျၢၤလၢၤဘၣ်ဒီးလီၤသလဲာ်ကွံာ်ဝဲနှၣ်ပစံးလၢကၢၢ်လဲာ်လီၤ. ထံဆဲးကၢၢ်လဲာ်သတၢးဒီးဟီၣ်ခိၣ်လီၤတဲာ်ဘၢမးထံအကျိၤလီၤ.

Digitized by Google

၃၄. **ကၢၢ်လီၤလၢ်။** ။ကၢၢ်လီၤလၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပဟ်လီခိမ့ၢ်ဂ့ၤ,သပၢၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဟ်အပူၤနူၣ်ဆူယီခိၣ်တခီဒီး,အချၢနူၣ်အိၣ်ထိၣ်ဝဲဆူခီနူၣ် ပစံးလၢပကၢၢ်လီၤလၢ်လီၤ. ကၢၢ်လီၤလၢ်လီခိအပူၤဆူအဖီလၢ်တခီတကူ်. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကၢၢ်အီထီလၢ်လီၤ.

၃၅. **ကၢၢ်အီလီလၢ် ။** ။ကၢၢ်အိ[illegible]ပမံဒီးပဟ်ပသးနါပှၢ်ဆူယီခိၣ်တခ[illegible]အီထီလၢ်ပသးလီၤ. ပှၤတဂၤမံဒီးကၢၢ်အီထီလၢ်အသးလီၤ.

၃၆. **ကၢၢ်အီလီခိၣ် ။** ။ကၢၢ်အီထီခိၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပမံဒီးပဟ်ပသးနါပှၢ်ဆူခိတခီနူၣ်ဒီး ပစံးလၢပကၢၢ်အီထီခိၣ်ပသးလီၤ. မံကၢၢ်အီထီခိၣ်နသး, စကစံၢ်နသးပအူး, ကၢၢ်အီထီခိၣ်လီခိနူၣ် မ့ၢ်ပဟ်လီခိအပူၤဆူမူခိၣ်တခီဒီး ပစံးလၢပကၢၢ်အီထီခိၣ်လီခိလီၤ. ကၢၢ်အီထီခိၣ်လီခိလၢအပူၤတခီတကူ်.

၃၇. **မၤကၢၢ် ။** ။မၤကၢၢ်မၤဗိၥ်နူၣ်မ့ၢ်ပမၤဟးဂီၤလီခိအခိၣ်ဒူဒီးပစံးလၢပမၤကၢၢ်လီၤ. နမၤကၢၢ်ကွံၥ်လီခိအခိၣ်ဒူဘၣ်မနုၤလဲၣ်.

၃၈. **ဂီၤကၢၢ် ။** ။အဂီၤကၢၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအဒိၣ်, ဒီးအတဟိၣ်ဆူၣ်တဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢအဂီၤကၢၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤအဂီၤကၢၢ်သမိး,မၤတၢ်ဖံးတၢ်ကျၢၤဟူးကျၢၤသးဒံးဃးဃုဒံးလီၤ.

၃၉. **ခိၣ်ကၢၢ် ။** ။လံၢ်ခိၣ်ကၢၢ်နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဗိၥ်မုၣ်အကံၣ်ကၤထံးခံခီအကဆူးဖဲအဟၢဖၢအက တၢၢ်လီၤနူၣ် အဖံးအညၣ်စိထိၣ်စိတရိၤဒီးပစံးလၢအလံၢ်ခိၣ်ကၢၢ်လီၤ. ဒီးမ့မ့ၢ်အဗိၥ်ခွါတဖၣ်နူၣ် ပစံးလၢအဒံၣ်ကွံၥ်ခိၣ်လီၤ, လံၢ်ခိၣ်ကၢၢ်,ဗိၥ်မုၣ်ကပျၢၤခိၣ်ကတၢၢ်လီၤ. ဗိၥ်ခွါကပျၢၤခိၣ်ကတၢၢ်လီၤနူၣ်ပကီးလၢဒံၣ်ကွံၥ်ခိၣ်လီၤ. ဗိၥ်မုၣ်ဒီးဗိၥ်ခွါနူၣ်ပကီးတဒံးသိးဘၣ်, ဒီးဗိၥ်မုၣ်ဝဲနူၣ်ပကီးလၢလံၢ်ကွံၥ်ခိၣ်တစုစုလီၤ. ခိၣ်ကၢၢ်နူၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢပကၢၢ်ဘၢတၢ်ခဲလၢၥ်အဂီၢ်နူၣ် ပကီးလၢခိၣ်ကၢၢ်လီၤ. မ့ၤခိၣ်ကၢၢ်,ထံခိၣ်ကၢ်,မ့ၢ်ခိၣ်ခွးလီၤ. ဓၥ်ခိၣ်ကၢၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပဓၥ်တူၢ်ခိၣ်တကဝီၤနူၣ်လၢထၣ်လၢခံလီၤ. ဓၥ်ခိၣ်ကၢၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပဓၥ်ကွီၤအဃံဆူပခိၣ်တခီနူၣ်ပစံးလၢပဓၥ်ခိၣ်ကၢၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပဓၥ်တူၢ်ခိၣ်လီၤ.

၄၀. **တကၢၢ် ။** ။လီၤတကၢၢ်နူၣ်မ့ၢ်တၢ်လီၤတကျူၥ်ကွံၥ်လၢကီၢ်လဲၢ်ပူၤနူၣ် ပစံးလၢလီၤတကၢၢ်ကွံၥ်လီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီၢ်လၢလီၤတကုၥ်, ဒီးလီၤတကျူၥ်လီၤ. ကီၢ်လဲၢ်တဘ့ၣ်လီၤတကၢၢ်ဒီးဘုလီၤဆံၣ်မးလၢၥ်လ့ၤတက့ၤလီၤ,

ချံလီၤတကၢၢ်,ဒ်ပစံးတၢ်အသိးချံလီၤကဒါခိၣ်လီၤလၢ်အသးလီၤ.ချံတဘ့ၣ်လီၤတကၢၢ်ဒီးတၢ်ပဒၢးဟါမၢ်ကွံၥ်လၢၥ်မးလီၤ.

ကၢၣ်

၁. **ခဲကၢၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပမၢပှၤအိၣ်ဒၣ်ကလိၥ်တစိၢ်ဒီးပစံးလၢအိၣ်ဒၣ်ကလိၥ်ခဲကၢၣ်လီၤ. ခဲကၢၣ်နူၣ်မ့ၢ်တၢ်အကတိၢ်လၢတတုၤဒံးဘၣ်နူၣ်လီၤ. ခဲကၢၣ်ဒီးခဲကိၥ်နူၣ်ဒံးသိးသိးလီၤ. ခဲကၢၣ်ဒၣ်ကယၢၥ်ဆူလၢ်ယၤ,ခဲကၢၣ်တနံၣ်ပကလဲၤဆူဘျံး.

၂. **ခဲကၢၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပတလှၢ်အယှၥ်လီၤ. စကလဲၤခဲကၢၣ်နူၣ်စကလဲၤလၢခံစံးဝဲလီၤ. စကလဲၤကစၢ်ကစၢ်,စကလဲၤလၢခံ,စကလဲၤကဘဲးကဘဲး,စကလဲၤခဲကၢၣ်,တၢ်ကတိၤနူၣ်အခီဒံးသိးသိးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢခဲကိၥ်လီၤ.

၃. **မကၢၣ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ပူၤတယံၥ်ဒံးဘၣ်ဒီးပစံးလၢမကၢၣ်လီၤ. ပၢ်လဲၤတၢ်တယံၥ်ဒံးဘၣ်,လဲၤတၢ်မကၢၣ်ဓိၤလီၤ. စလဲၤတၢ်မကၢၣ်အှၤစထံၣ်ထိးတဒုဒိၣ်ကၢ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢမကၢၣ်ဒီးတနီၤနီၤစံးလၢမုၢ်ကိၥ်လီၤ.

၄. **လၢထံးလၢမကၢၣ်** ,လၢမကၢၣ်အဝဲအံၤတဘိမ့ၢ်လၢထံးအဆိလီၤ. လၢထံးလၢမကၢၣ်နူၣ်ပတနၢ်ဟူဒံးဘၣ်ကစၢ်ယွၤအကလုၢ်ကထါဘၣ်.

တကၢး

၁. **တကၢး** နူၣ်မ့ၢ်ပပျံၤတၢ်,ပလဲၤတၢ်ဖဲနူၣ်တဘူၣ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢပတကၢးမးလီၤ. ပဒိၣ်တဂၤဒူသတၤးဒီးမၤဘၣ်ဘူးတဘူၣ်ဘၣ်.ပတကၢးမးဒီနၢၤဒီနၢၤလီၤ. ပှၤတဂၤအသးဒိၣ်သတၤးဒီးပတကၢးမးဒီနၢၤဒီနၢၤလီၤ. ပတကၢးနူၣ် မ့ၢ်ပပျံၤတၢ်ဒီးပမၤဘၣ်ဘူးတၢ်တဘူၣ်ဘၣ်နူၣ်လီၤ.

၂. **လူၤတကၢးကွံၥ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤအိၣ်ဘုဒီးပလူၤကွံၥ်တုၤအဟဲက့ၤသုတဘူၣ်တဂ့ၤဒီး ပစံးလၢပလူၤတကၢးကွံၥ်လီၤ. ထိၣ်ဖံ့းအိၣ်ဘုနူၣ်လူၤတကၢးကွံၥ်တက့ၢ်.

၃. **စကၢးထြိး** နူၣ် မ့ၢ်ပဖှၣ်တၢ်ဘံၣ်တၢ်ဘိၣ်,ဆ့ဘိၣ်ယၣ်ဘိၣ်ကမိၥ်ထိၣ်ဖဲပချၢတ့ၤဆူးနူၣ်ဒီးပစံးလၢစကၢးထြိးလီၤ.ကီၤလၤသူဖှၣ်တၢ်ကူတၢ်သိးအဘိၣ်နူၣ်မၤမးအသးစကၢးထြိၢ်စကၢးထြိးသီၤ.

၄. **စကၢးငၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအပျိၢ်စကူးဖဲအချၢတ့ၤဆူးနူၣ်ဒီးပစံးလၢစကၢးငၢ်လီၤ. ပှၤတနီၤနီၤအပျိၢ်စကူးလၢအချၢတ့ၤဆူးနူၣ်စ ကၢးငၢ်စကၢးငၢ်လီၤ.

၅. **ဆဲစကံၢ်ဆဲစကၢး** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီမၤချံၣ်ဒီးတတခွဲၣ်ဘၣ်. ချံၣ်ဘိနူၣ်ဘျၢလီၤဝဲဆူအကိခံထူးတခီဒီးပစံး

Digitized by Google

လၢအလီၤဝဲအဲစကၢးလီၤ. ချံၣ်တဘ့ၣ်အဘိတခွဲၣ်ဘၣ်, အဘိလီၤမးအဲးစကၢးလီၤ.

၆. **တကၢး** စံးတၢ်နှၣ်ဒ်အံၤ,ပှၤလၢအသ့ကတၢၢ်တဂၤ မ့ၢ်အိၣ်ဒီး ပှၤလဲၤထံၣ်တဂၤဂၤဟဲကွၤစံးဝဲတၢ်လၢပှၤနှၣ် သ့သမိး,လဲၤထံၣ်ခံဂၤဂၤဟဲကွၤစံးဝဲပှၤနှၣ်သ့သ မိး,ဒီး ပဝဲဒၣ်တပူၤပစံးလိာ်ပသး,တၢ်လၢနှၣ်တပူၤပှၤသ့အိၣ် တဂၤပှၤတကၢးမးကိးဒုကိးဂၤ,လဲၤကွၢ်ကွၢ်ပဝဲတသါ၏.

၇. **တၢ်လၢတကၢး** နှၣ် မၤသးဒ်တၢ်အိၣ်ဒီးအစိအက မီၤ, လီၤဆီလီၤလး, မ့ၢ်ဂ့ၤဒီးဂ့ၤကဲၣ်ဆိး,မ့ၢ်သ့ဒီးသ့ ကဲၣ်ဆိး, မ့ၢ်အၢဒီးအၢကဲာ်ဆိး,မ့ၢ်နးဒီးနးကဲၣ်ဆိး, မ့ၢ် ဒိၣ်ဒီး ဒိၣ်ကဲၣ်ဆိးဒီးပှၤထံၣ်ဒီး ပှၤမၤဟးအၢၤဟး အၢၤအသိးနှၣ်လီၤ.

၈. **တကၢး** နှၣ် မၤသးဒ်ပသးဘၣ်အၢတၢ်ပဖံးတကုၣ် အသိးတစဲးစဲး, ဒ်ပပျုၢ်တၢ်ဒီးပမၤကသွံကဖးအသိးတ စဲးစဲး,မၤသးဒ်ပဖုးတထူၣ်ဒီးကျိၣ်တုာ်တုာ်အသိးတစဲး စဲးလီၤ. တၢ်ဖဲနှၣ်ပှၤတကၢးမးဝဲလၢပအိၣ်တကဲဘၣ် တၢ်ဆူသဲၣ်တၢ်ဆါသဲၣ်ကိးဒုကိးဂၤလဲၣ်,တကၢးဒီးသ ကၢးဖံးသိးသိး.

ကၣ်

၁. **ကၣ်အသး** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်တမိၣ်မၤဘၣ်ပသးလၢတၢ်နီ တမံၤဘၣ်ဒီးတၢ်မိၣ်အိၣ်ကြီကြီပသးဒီးပစံးလၢပကၣ် လီၤ. ဒီးပမ့ၢ်အိၣ်ကြီကြီဒီးပစုဃၢပခိၣ်ဃၢ,ပသူၣ်ဃၢပ သးဃၢ,ပခိၣ်ဃၢပနၢ်ဃၢ,ဒီးတၢ်မိၣ်မံပသးလီၤ. ဒီးပစံး လၢပကၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကၣ်သကွဲသတးဒီးတၢ်တမိၣ် မၤဘၣ်အသးလၢတၢ်နီတမံၤဘၣ်ဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ ကၣ်သကွဲလီၤ.

၂. **ကၣ်တၢ်ဖးတၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီသါကမၤတၢ်တမံၤ မံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,သါကလဲၤတၢ်တပူၤပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီး လၢတချုး လဲၤဖံးဘၣ်, လၢတချုးမၤဖံးဘၣ်နှၣ်ဆိကမိၣ်ဝဲဒီးဘိး ဘၣ်သ့ၣ်ညါပှၤဂၤ, ဒ်ပှၤဂၤကလဲၤဒီးအီၤဒ်ပှၤဂၤက မၤဒီးအီၤဒီး တဆၣ်ထိၣ်ပှၤဂၤအခံနှၣ်ပစံးလၢကၣ် တၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကၣ်ထိၣ်ဖးလီၤလီၤ.

၃. **ကၣ်ခု** နှၣ်မ့ၢ်ထီရီၤပကမၤတၢ်တမံၤ,ထီရီၤပက လဲၤတၢ်တပူၤနှၣ်တၢ်မိၣ်လဲၤပသးတစဲးစဲး, တၢ်တမိၣ် လဲၤပသးတစဲးစဲး,တၢ်မိၣ်မၤပသးတစဲးစဲး,တၢ်တမိၣ် မၤပသးတစဲးစဲး, ပကမၤအီၢ်မ့ၢ်ကဲထိၣ်၏တကဲထိၣ်၏ပ တသ့ၣ်ညါ,ပကလဲၤအီၢ်မ့ၢ်နူၢ်အိၣ်၏တနူၢ်အိၣ်၏ပတ သ့ၣ်ညါဘၣ်ဒီးပသးဒုဒီနှၣ် ပစံးလၢတၢ်ကၣ်ခုးပသး လီၤ. စစံးစကလဲၤဟးဒီးပှၤဂၤဆူပှၢ်လၢ်ကျါဒီးတၢ်ကၣ် ခုကၣ်ခုစသးမ့ၢ်စလဲၤ၏စတလဲၤ၏စတသ့ၣ်ညါဘၣ်.

၄. **ကၣ်ကိၣ်ဖးမိၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီနၢ်ဟူတၢ်အပရၢ လၢအဂ့ၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,အအၢမ့ၢ်ဂ့ၤ,စံၣ်တဲၤလိာ်အသး,စံးဘၣ် လိာ်အသးဒီးပစံးလၢကၣ်ကိၣ်ဝဲလီၤ. စနၢ်ဟူတလၢၤ ကၣ်ကိၣ်လိာ်အသးလၢမ့ၣ်အူအိၣ်စီၤသီအကွဲတဖျၣ် လၢကျိမိၤအစိခိၣ်နှၣ်လီၤ.

၅. **ကၣ်သံ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီသးဟ့လိာ်အသးဒီးသါက မၤသံဝဲလၢအရှသူၣ်ဒီးဆိကမိၣ်ဝဲမ့ၢ်စကမၤဒ်လဲၣ်တမံၤ လၢအကသံလဲၣ်. ဒ်ပှၤဂၤသ့တသ့ၣ်ညါဟဂ့ၤနှၣ်မ့ၢ်စက လဲၤခိးလီၤအကျဲလၢအလဲၤတၢ်တဂၤစိၤနှၣ်စကမၤသံ ၏,မ့ၢ်စကဒုးအိၣ်လၢကသံၣ်ဘၣ်၏, မ့ၢ်စကဟိၣ်သံ ၏,ဆိကမိၣ်ဝဲလၢအသးဒ်နှၣ်ကစုဒုဒီး ပစံးလၢအကၣ် သံဝဲလီၤ. ပှၤလၢအအၢတဖၣ်နှ ၣ်ကၣ်သံလိာ်အသးဒ် နှၣ်လီၤ.

၆. **ကၣ်မၤကၣ်အိၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ပကူာ်ခုးဖဲးခုးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပလဲၤ ပနံာ်တၢ်ကၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကိးဖိုၣ်လိာ်ပသးဒီးပုၢ်ဒီးဝဲၢ်ဒီးပ တံၤပသကိးဒီးပစံၣ်တဲၤကၣ်ကိၣ်တၢ်အဂ့ၢ်အပီၢ်နှၣ်ပ စံးလၢပကၣ်မၤကၣ်အိၣ်လီၤ. ပှၤတဖၣ်အိၣ်ဒီးကၣ် မၤကၣ်အိၣ်ဒၣ်အတၢ်ဒီးပုၢ်ဒီးဝဲၢ်ပြးပြးလီၤ.

၇. **ကၣ်ဝဲာ်** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီလၢပျၢၤတဂၤနှၣ်မၤအသး ဒ်ပှၤဟးဂီၤအသိးလီၤ. ဒီးအိၣ်ဒီးပုၢ်ဝဲၢ်ခံဂၤလီၤ. ဒီးအ ဝဲၢ်တဂၤနှၣ်လဲၤကွၢ်တလၢၤအပနၢ်ဒီး တအိၣ်ဘၣ်တၢ် နီတမံၤဒီး လဲၤနုာ်ဆူပနၢ်အဟးဖၢပူၤနှၣ်ဒီးဘျၣ်နူၢ်ပနၢ် သူၣ်တစဲးအသးတစဲး,အပသိၣ်တစဲးဒီးကွၤဖိအိၣ်ဝဲဒီး ပုၢ်ဝဲၢ်ခံဂၤနှၣ်ကိးစုဒံးလီၤ. ဒီးအပုၢ်ကၣ်ဝဲာ်နှၣ်သံဂီၢ်ဝဲ နမၤနူၢ်တၢ်အသူၣ်အံၤဒ်လဲၣ်,ဒီးအဝဲၢ်စံးဘၣ်အီၤစလဲၤ နုာ်ဆူပနၢ်အဟၢဖၢပူၤဒီး စဘျၣ်နူၢ်ပနၢ်အသူၣ်တစဲးအ သးတစဲးအပသိၣ်တစဲးဒ်အမိၢ်ပှၢ်သ့တသံတဂ့ၤဒီးစ ဘျၣ်တစဲးတစဲးစီၤလီၤ. ဒီးမၤကွၤအပုၢ်ကၣ်ဝဲာ်နှၣ်လဲၤ ကွၢ်ကွၤတလၢၤအပနၢ်တသါဒီးအပုၢ်ကၣ်ဝဲာ်နှၣ်လဲၤဝဲ လီၤ. ဒီးလဲၤကွၢ်တလၢၤအပနၢ်နှၣ်ဒီးလဲၤနုာ်ဆူပနၢ်အ ဟၢဖၢပူၤဒ်အဝဲၢ်အသိးဒီးဘျၣ်တလၢၤအပနၢ်အသူၣ်အ သးအခိၣ်သ့ၣ်ဒီး တလၢၤအပနၢ်သံသလူၤ, ဒီးတချူး ဟဲကွၤထိၣ်ဖံးဘၣ်လၢပနၢ်အဟၢဖၢပူၤဘၣ်ဒီးတလၢၤ လဲၤထံၣ်ဒီးတလၢၤကါအိၣ်ကွၤပနၢ်နှၣ် တလၢၤဝဲၤဘၣ် လၢပနၢ်သံဒၣ်အတၢ်လီၤ. ဒီးကၣ်ဝဲာ်နှၣ်ပျုၢ်တလၢၤဒီး နုာ်ဝဲဆူပနၢ်အကဖုပူၤဒီးစဲဒီးပနၢ်အအံၣ်ဒီဂၤညါလီၤ. ဒီးအဝဲၢ်တဂၤလဲၤဒီးယ့ကွၤတလၢအပနၢ်အကဖုလၢအ ပုၢ်အိၣ်လၢအပူၤနှၣ်ဒီးတလၢၤဟ့ၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးဟဲကွၤဂဲၢ် ထူၣ်ပၢၢ်ပနၢ်အကဖုနှၣ်ဒီး အပုၢ်ဟဲထိၣ်လၢပနၢ်အကဖု ပူနှၣ်စဲလၢပနၢ်အအံၣ်ဒီဂၤညါလီၤ. ဒီးအဝဲၢ်ဒူအလီၤစံး ဝဲဒၣ်ဘၣ်မနုၤနကူးတလၢၤအပနၢ်အသးခိၣ်သ့ၣ်တုၤ တ လၢၤအပနၢ်သံလဲၣ်, တလၢၤကလီးအိၣ်နၤနတ သ့ၣ် ညါဘၣ်၏, စံးဝဲဒၣ်ဘၣ်ဆၣ်တလၢၤတသ့ၣ်ညါဘၣ်

Digitized by Google

လၢကၢၢ်ဝဲာ်ကူးသံပနၢ်နူၣ်ဘၣ်. ဝဲၤဘၣ်ဝဲလၢအသံ ဒၣ် အတၢ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီတဖၣ်နူၣ်မှၢ်ထံၣ် ပှၤဂၤမၤ တၢ် တမံၤမံၤဒီး မၤစကီးဝဲတသ့တဘၣ်ဘၣ်နူၣ်ပဒီလီၤအီၤ လၢကၢၢ်ဝဲာ်လီၤ. ပှၤတဂၤမှၢ်ထံၣ်ပှၤဂၤမၤတၢ်ဒီးမၤထွဲစ ကီးဝဲအခံဒ်ကၢၢ်ဝဲာ်ဒီးဒ္ဓဲအဝဲၢ်အသိးတသ့တဘၣ်လီၤ. ဒီး ပှၤကညီတဖၣ်နူၣ်မှၢ်ထံၣ်ပှၤဂၤမၤတၢ်တမံၤမံၤဒီးမၤ လိဝဲလၢအတသ့ဒံးဘၣ်အကတိၢ်နူၣ်ပှၤဂၤဒုၣ်ဒ္ဓဲၣ်အီၤဒီး ပှၤဂၤစံးလၢကၢၣ်ဝဲာ်ဒီးဒ္ဓဲအဝဲၢ်နူၣ် ကစဲလၢပနၢ်အအံၣ် လီၤ. ဒီးအမဲာ်ဆုးဝဲဒီး မၤတၢ်တသ့ဘၣ်နီတမံၤဘၣ်,ဒီး စမၤလိလိၢ်ဆ့ၣ်နီၤအံၤပှၤဒီယၤဒီးကၢၣ်ဝဲာ်နူၣ် တဂၤခံ ဂၤလံလီၤ.

ပူကၢၣ်ဝဲာ်, No.24- ပစံၣ်တဲၢမတၢ တဂၤ လၢပျ့ၢ ဒီပုၢ်ဝဲၢ်ခွါခံဂၤဒီးအမိၢ်အပၢ်သံသဒၣ်အီၤလီၤ.အမိၢ်အပၢ် သံသဒၣ်အီၤဒီး အဖံကွၢ်ဖိၣ်ယဲကူၤအီၤဒီးယုၢ်ဝဲအမံၤ လၢကၢၣ်ဝဲာ်တဂၤ, လၢဆီဆ့တဂၤလီၤ. ဒိၣ်ထိၣ်ဝဲတ စဲးဓိၤတစဲးဓိၤဒီးဖိသၣ်ခွါဝဲခံဂၤလၢၢ်လီၤ. တုၤမှၢ်အနူၣ် တစုဒီးဆီဆ့နူၣ်မၤအပုၢ်ကၢၣ်ဝဲာ်နူၣ်လဲၤကွၢ်ပနၢ်ဒီး လဲၤဟးဒီးအဝဲဒၣ်လီၤ. ကၢၣ်ဝဲာ်နူၣ်အိၣ်လၢပဆါခီဒီး လဲၤစၢထိၣ်ပနၢ်အကိာ်လၢတိၤပျ်တထံးအခံလီၤ. ပနၢ် နူၣ်သံလၢၢ်ဒီးမှၢ်ဘၣ်ဟဲကူၤစံးဘၣ်အဝဲၢ်လီၤ. စံးဝဲဒၣ် ဝဲၢ်ဓၢ,ပနၢ်တဖုလဲၤအိၣ်အဆၣ်ထံၣ်ထိၣ်လၢတိၤပျ်တ ထံးအဒိးစၢ်ဒီးကွၢ်ထိၣ်မးတိၤပျ်တထံးနူၣ်အခံသ့တနံၤ ကျ့ၢဒီးစကီးကူၤအီၤတဟဲကူၤဘၣ်လီၤ. တုၤနုၤတပ ဟၢအဝဲၢ်ဆီဆ့လဲၤကွၢ်ဒီးပနၢ်သံမးလၢၢ်လူၤတကူၤလီၤ. အဝဲၢ်ဒူအလီၤစံးဝဲဒၣ်ကီဓၢ,ပမိၢ်ပပၢ်အပနၢ်အိၣ်လီၤ တဲာ်ဒီး နမၤသံကွဲာ်မးအီၤလၢၢ်လူၤတကူၤဘၣ်မနုၤ လဲၤ, ပနၢ်တအိၣ်လၢၤဘၣ်ဒီးပကမၤအိၣ်ကူၤတၢ်လၢမ နုၤတမံၤလဲၣ်, အဝဲၢ်စံးအီၤဒ်နူၣ်ဝံၤဒီးအဝဲၢ်အိၣ် ကူၤယိကလာ်လီၤ. လၢခံကူၤဒီးအဝဲၢ်စံးအီၤကၢၣ်ဝဲာ် ဓၢ,စကလဲၤစိၤခးလံၣ်တစိၢ်,ဖီအိၣ်ဟ်ကၢ်မှၤနဲာ်, ဖီမှၤ နူၣ်ဖီမံလံၣ်မဲာ်ဓိၤတကူၢ်. လဲၤတၢ်ပူၤဒီးအပုၢ်လဲၤအူလံၣ် မဲာ်ဿမဲာ်ဝံၤဒီးအပုၢ်ဖီဟ်နူၢ်အီၤလီၤ. ဆီဆ့နူၣ်လဲၤဟး တပနာ်ခံပနာ်တနူၢ်ဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်ဒီးဟဲကူၤဝဲ လီၤ. ဟဲကူၤတုၤကွၢ်အပုၢ်ဖီမှၤနူၣ်ပီးထိၣ်ဝဲဒီးအိၣ်လၢလံၣ်အ မဲာ်ပှဲၤသပၢၤတဖျၢၣ်ညါဒီး အဝဲၢ်သံကွၢ်အီၤကၢၣ်ဝဲာ်ဓၢ, မှၢ်နလဲၤထံၣ်နူၢ်လံၣ်အမဲာ်တပူၤပှဲၤအံၤတခီၣ်ညါဖဲလဲၣ် စလဲၤဟးစကသံတ့ၢ်ဒီးစတထံၣ်မးလံၣ်အမဲာ်လဲၣ်. မၤကဒီးတစုအဝဲၢ်လဲၤဟးဒီး အဝဲၢ်မၤလိာ်ဟ်အီၤစံးဝဲ ဒၣ်ကၢၣ်ဝဲာ်ဓၢ,ကွၢ်ဖံစ့ၢ်ဂ့ၤတကူၢ်. ဒုးလုၣ်အထံအနီ, ဖှူအီၤလၢသအ့သယီတကူၢ်. အဝဲၢ်မၤ လိာ်အီၤဝံၤဒီးအ ဝဲၢ်လဲၤတၢ်လီၤ. အဝဲၢ်လဲၤတၢ်အလိၢ်ခံဒီးချံထိၣ်ထံတသ ပၢၤကသ့ဉ်ကြူၢ်ကြူၢ်ဒီး စံးဝဲဒၣ်ဖံဓၢဘ့ၣ်လီၤနနံၣ် နဆ့စကလုၣ်နထံ, ဒီးအဖံဘ့ၣ်လီၤအနံၣ်အဆ့ဝံၤဖိုၣ် အဖံနူၣ် လၢထံချံဒီးအဖံသံဝဲလီၤ. ဖှူကူၤအဖံစိၣ်နူၣ် လၢသအ့သယီဝံၤဒီး ဟ်ဆ့ၣ်နီၤဝဲလၢကဟၣ်အယၢၤဒီး ဒုးဖၢၣ်ထိၣ်ဝဲအခိၣ်,ဒုးဟံးဝဲအနီၣ်စူးဝံာ်,ဒီးဘဲဘ့နူၣ် ဝံၤဒီးအိၣ်ဝဲလီၤ. အဝဲၢ်ဟဲကူၤဒီးစံးဝဲဒၣ်ဝဲၢ်ဓၢ,စလုၣ်ဖံ အထံမဆါဒီးဖံဟ်မုၣ်ကနီၤအသးလ့ၢ်ဒၣ်အဘဲရံာ်ရံာ် လီၤ. အဝဲၢ်လဲၤကွၢ်ဒီးအဖံသံတ့ၢ်လၢပျ့ၢလီၤ. ဒီးစံးအ ပုၢ်ကၢၣ်ဝဲာ်ဓၢ, ပဖံပှၢ်သံတဂၤယိနမၤသံကွဲာ်ဒီးမတၢၤက မၤနူၣ်ပကူပသီးလဲၢ်,ဒီး စံးအပုၢ်လဲၤကုၢ်ကူၤဖံနူၣ်ဒီး ကၢၣ်ဝဲာ်နူၣ်ဘိၣ်ထိၣ်အဖံလၢယီးဘ့ၣ်ဘိၣ်ဒီးလဲၤယီးဝဲ လၢကျဲနူၣ် အတၢ်လီၤလီးကွဲာ်လီၤ. လဲၤဆူးကိၢ်ယိာ်ယီး ဘ့ၣ်ဘိၣ်နူၣ်ဝံၤဒီး ဟဲကူၤဝဲလီၤ.ဟဲကူၤထံၣ်ကူၤအဖံအ စိၣ်လၢကျဲနူၣ်ဒီးကူၤစံးဘၣ်အဝဲၢ်စံးဝဲဒၣ်ဝဲၢ်ဓၢ, စံးမှၢ် ထပဖံသံတဂၤဓိၤဓါ.ဒီးပှၤဂၤအဖံသံစ့ၢ်ကီးလီၤ.ဝဲၢ်ဓၢအ ဝဲၢ်လဲၤကွၢ်မှၢ်လၢအဖံဒီးအကုၢ်ကူၤဝဲဒၣ်လီၤ. လၢခံ ကူၤ အိၣ်ယဲာ်ယဲာ်ဒီးဆီဆ့နူၣ်လဲၤထံၣ်နူၢ်လၢစယီၤဆၢတထံး လီၤ. ဒီးစယီၤနူၣ်မှၢ်လၢဒီးတကါအစယီၤလီၤ. လဲၤ ထိၣ်အိၣ်ဝဲအဖံးလီၤဘီယုၢ်ကလာ်ဒီးဒီးတကါဒီမိၢ်ဖါခံဒု ဟဲကွၢ်အစယီၤနူၣ် အဖံးလီၤဘီယုၢ်ကလာ်ဒီး ဒီးတကါ အမိၢ်တဒုနူၣ် စံးအဖါပဖူပှၢ်ဓၢစယီၤအဖံးလီၤသဲၣ်ကၢ, မှကၢ်ကလုာ်အိၣ်သိၣ်ဂီၤအိၣ်သၢၣ်, ဒီး အဖါစံးအီၤ မှၢ် ကလုာ်ဓၢ်မှၢ်သိၣ်ဂီၤဓၢ်နကျကိးထိၣ်ကွၢ်မီ. တုၤနုၤတပ ဟၢကိးထိၣ်သံကွၢ်ဝဲစံးဝဲဒၣ်–

နမှၢ်ကလုာ်ပှၤကလုာ်
နမှၢ်သိၣ်ဂီၤပှၤသိၣ်ဂီၤ
ဒီးဆီဆ့နူၣ်ကတိၤထိၣ်တၢ်စံးဝဲဒၣ်ဒ်နူၣ်သိး
ကလုာ်ကလုာ်   သိၣ်ဂီၤသိၣ်ဂီၤ

ဒီးဒီးတကါခံဒုနူၣ်စံးလိာ်အသး,ဓၢမးကလုာ်သိၣ်ဂီၤ လီၤ. တုၤဒီးတကါမှၣ်ပှၢ်ဒီးဒီးတကါဖူပှၢ်ခံဒုနူၣ်ကူၤပူၤ ဒီးဒဲးနူၢ်စယီၤသၣ်ဆံဆဲၣ်ဖျၢၣ်ဒီးကူၤဝဲလီၤ. ကူၤဟ့ၣ် ဒုးအိၣ်အပုၢ်ကၢၣ်ဝဲာ်နူၣ်ဒီးအပုၢ်ကၢၣ်ဝဲာ်နူၣ်သံကွၢ်အီၤ ဝဲၢ်ဓၢနလဲၤထံၣ်နူၢ်စယီၤသၣ်အံၤဖဲလဲၣ်. စံးဘၣ်ယၤအ လိၢ်တကူၢ်. ဒီးအဝဲၢ်စံးဆၢအီၤမးဒီးတကါအစယီၤလီၤ. စတစံးဘၣ်ဘၣ်နၤအလိၢ်ဘၣ်စမှၢ်စံးဘၣ်နၤဒီးနက သံလီၤ. တုၤမှၢ်အနူၣ်တစုသံကွၢ်ဝဲအလိၢ်လၢအဝဲၢ်ယဲာ် ယဲာ်ဒီးအဝဲၢ်စံးဘၣ်အီၤအလိၢ်လီၤ. လဲၤအိၣ်ဝဲအဖံးလီၤ ဘီယုၢ်ကလာ်ဒီး ဒီးတကါဟဲကိးကဒီးအီၤဒ်အဝဲၢ်တဂၤ အသိးနူၣ်လီၤ.

နမှၢ်ကလုာ်ပှၤကလုာ်
နမှၢ်သိၣ်ဂီၤပှၤသိၣ်ဂီၤ
အဝဲဒၣ်နူၣ် စံးဘၣ်ထိၣ်ဒီးတကါအတၢ်ဒီး စံးသိးဒီးတ

Digitized by Google

ကါနၣ်လီၤ. စံးသိးဝဲဒၣ်,နမိၢ်လံၢ်,နချံကလီၤတူာ်, နထံၣ်ကလုာ်သိၣ်ဂီၤဖဲအံၤဖဲလိၣ်, ဒီးတကါသါကလဲၤထိၣ်အိၣ်အီၤဒီးကၢ်နူၢ်စဃိၤဒ့ဆုလီၤဝဲအကိာ်စဟီးပူၤဒီးဒီးတကါနူၣ်သံဝဲဒီမိၢ်ဖါခံဒုလၢာ်လီၤ. တုၤနၤတပဟၢဒီးဟဲက့ၤဝံအိၣ်နူၢ်အဝဲၢ်ပှဲၤကုတဒုညါလီၤ. မၤကဒီးတစုဆီဆုနူၣ်လဲၤနုာ်လၢပနၢ်အဟၢဖၢပူၤဒီး ဘျၣ်နူၣ်ပနၢ်အသ့ၣ်တစဲး, အသးတစဲး,အသိတစဲး,အပှိၢ်တစဲး,အပံ့ာ်တစဲး,အကဖုတစဲး,အကလုၢ်တစဲး,အကဝၢ်တစဲး,အညၣ်တစဲး, ဘျၣ်နူၢ်ဝဲတစဲးတစဲးကီးမံၤဒဲးဒီး ဟဲက့ၤဖိအိၣ်ဝဲဒီး ပသၢပကျၢဝံၣ်ဝံၣ်ကလဲာ်ဒီး ဒုးအိၣ်အပှၢ်ကၢၣ်ပဲာ်နူၣ်တစဲးဖိလီၤ. အပှၢ်အိၣ်ကွၢ်ဝံၣ်လၢအထးခိၣ်ဒီးသံကွၢ်အဝဲၢ်ဝဲၢ်ဓၢ, နလဲၤထံၣ်နူၢ်တၢ်အံၤဖဲလဲၣ်,စံးဘၣ်ယၤအလီၢ်တက့ၢ်. စကလဲၤမၤအိၣ်ယုၤနၤတက့ၢ်. နမၤတၢ်ကဘူးကဘီဓိၤနူၣ်ပအိၣ်တဘျုးအူၣ်တဘျုးအိၣ်ဘၣ်ပှၤဘၣ်. ဒီးအဝဲၢ်စံးဆၢအီၤကၢၣ်ပဲာ်ဓၢ,နဲဒၣ်နူၣ်တုစစံးဘၣ်နၤအလီၢ်ဒီးနကသံလီၤ. ဒီးစံးဆၢအဝဲၢ်ဝဲၢ်ဓၢ,စတသံဘၣ်. ဒုးနဲၣ်ယၤအလီၢ်ဒီး ဒုးနဲၣ်ကစၢ်တက့ၢ်.ယဲာ်ယဲာ်ဒီးအဝဲၢ်စံးဘၣ်အီၤအလီၢ်လီၤ. ဒီးကၢၣ်ပဲာ်နူၣ်စကၢထိၣ်အသးလဲၤနုာ်ဆူပနၢ်အဟၢဖၢပူၤနူၣ် ဘျၣ်ပနၢ်အသးခိၣ်သ့ၣ်ဒီးပနၢ်သံဒီး ဟဲက့ၤထိၣ်က့ၤတသ့လၢၤဘၣ်လီၤ. ဒီးအဝဲၢ်လဲၤမၤလိာ်အီၤစံးဝဲဒၣ်ကၢၣ်ပဲာ်ဓၢလဲၤနုာ်အိၣ်လၢပနၢ်အကဖုပူၤနူၣ်တက့ၢ်. စကလဲၤမၤပနၢ်ကစၢ်ဟဲကါက့ၤအပနၢ်ဒီး စကယ့အကဖုတဖျၣ်တုၤအနူၢ်လီၤ.ဒီးကၢၣ်ပဲာ်နူၣ်လဲၤနုာ်အိၣ်လၢပနၢ်အကဖုပူၤနူၣ်ဒီးလဲၤတိာ်နုာ်ဒီး ပနၢ်အသ့ၣ်အသးခဲလၢာ်လီၤ. ပနၢ်ကစၢ်ဟဲကါက့ၤအပနၢ်ဒီး ဆီဆ့ယ့အကဖုတဖျၣ်နူၣ်တုၤအနူၢ်လီၤ. ယ့ဝဲနူၢ်ဒီးက့ၤဝဲလီၤ. ဒီးစံးအဝဲၢ်ဝဲၢ်ဓၢဘၣ်မနုၤလၢနတဟဲက့ၤယ့အိၣ်ဘၣ်ပှၤဂၤအပနၢ်ညၣ်တလိၣ်ဘၣ်လဲၣ်. ဒီးအဝဲၢ်စံးဆၢအိၣ်,ဖဲအကဖုတဖျၣ်အံၤစဘၣ်ယိၣ်လၢနကသံဘၣ်ဖုးဒီးစယ့က့ၤပူၤအနူၢ်ဓိၤလီၤ. တုၤနၤတပဟၢဒီးလဲၤဆူပနၢ်ကစၢ်အအိၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်,ပနၢ်ဒီဒုညါဒီး သုဟ့ၣ်ဒုးအိၣ်ပှၤထဲအကဖုတဖျၣ်ဓိၤဘၣ်မနုၤလဲၣ်. စံးဝဲဒ်နူၣ်ဝံၤဒီးက့ၤယီးအိၣ်နူၢ်ပှၤဂၤအပနၢ်ကံၣ်ဒုၣ်တခီလီၤ. မၤကဒီးတစုလဲၤတခွဲဒီပှၢ်ဝဲၢ်ခံဂၤဒီးအိၣ်ဝဲလၢထံဝၢ်တဂၤတခီခီလီၤ. အပှၢ်အိၣ်ဝဲတခီနူၣ်ဘၣ်လၢဒီးတကါအကျဲခိၣ်ထံးဒီးရူၣ်လီၤဘၢအသးဒီးဟ်ဖျါထိၣ်ထဲအထ့ၣ်တဘိဓိၤနူၣ်လီၤ. ဒီးတကါဟဲဒီးအခိၣ်ဘၣ်တိၢ်လၢကၢၣ်ပဲာ်အထ့ၣ်နူၣ်လီၤ. ဒီးဒီးတကါကီးထိၣ်စံးဝဲဒၣ်,ဓၢယဲဒၣ်စထံၣ်နူၢ်လံကုၤဘျၣ်တဖိးလံ,ထဲးထိၣ်ကွၢ်ဝဲဒီးဟဲထိၣ်လၢကၢၣ်ပဲၣ်နူၣ်ဒီဂၤညါလီၤ. ဒီးတကါသါကအိၣ်အီၤဒီးစံးဒီးတကါနူၣ်,ယဲဒၣ်အံၤစညၣ်ခၣ်ကၢ,သုအိၣ်တလီၤဘၣ်. သုမ့ၢ်တနုာ်ယၢဒီးသုလ့ၣ်ကွၢ်စထ့ၣ်အခိၣ်နါစုၤအံၤလီၤ. ဒီးတကါလ့ၣ်ကွၢ်ဒီးခၣ်မးယုၢ်ကလာ်လီၤ. မ့ၢ်အဘၣ်မနုၤလၢအခၣ်ဒ်နူၣ်လဲၣ်,မ့ၢ်အဟူၣ်လီၤဝဲလၢစုၣ်ဒီးခၣ်ဒ်နူၣ်လီၤ. အအံၤဒီးတၢ်မ့ၢ်မိၣ်အိၣ်သုသးဒီးစဝဲၢ်အိၣ်မးလၢထံဝၢ်ဘၣ်ခီနူၣ်တဂၤလဲၣ်,အဝဲနူၣ်အညၣ်တခၣ်ဘၣ်အညၣ်ဆၢကၢ. တၢ်မ့ၢ်မိၣ်အိၣ်သုသးဒီးလဲၤအိၣ်ကၢ်အီၤနဲာ်,ဒီးဒီးတကါစံးဆၢအီၤ,ထံကျိဒိၣ်ကလဲၣ်,ပလဲၤယီၤဆူအအိၣ်တသ့မးလဲၣ်,ဒ်ပလဲၤယီၤကသ့ဒီးကၢၣ်စၢၤပှၤတက့ၢ်မိၣ်. ဒီးကၢၣ်ပဲာ်စံးအီၤစၢထိၣ်သုကိာ်လၢလၢၢ်တဂၤတဖျၣ်တဂၤကဖျၣ်ဒီး သုခံတခီနူၣ်စၢထိၣ်လၢထံလူၤတဂၤတဖျၣ်တဂၤတဖျၣ်တက့ၢ်,သုစၢထိၣ်မ့ၢ်ဝံၤဒီးစံၣ်လီၤရှၢ်ဖိးတက့ၢ်,သုစံၣ်လီၤမ့ၢ်ချတဂၤဂၤဒီးသုအိၣ်ဘၣ်ကအါတက့ၢ်လီၤ.သုမ့ၢ်အိၣ်လီၤ တဲာ်တဖၣ်ဒီးသုအိၣ်ဘၣ်ကစုၤလီၤ. ဒီးဒီးတကါတဖုနူၣ်ဒီကနၣ်ကၢၣ်ပဲာ်အကလုၢ်ဒီးမၤဝဲဒ်ကၢၣ်ပဲာ်စံးအီၤအသိးနူၣ်လီၤ.စၢထိၣ်အကိာ်တကူၢ်သ့ၣ်ဝံၤဒီးကၢၣ်ပဲာ်စံးအီၤ, စမ့ၢ်စံးသုစံၣ်ဒီးစံၣ်ကၢ်ရှၢ်ဖိးနဲာ်, စံးဝဲဒၣ်ဝံၤအိၣ်တပနုာ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်ဒီးတကါဓၢ,စံၣ်ဒီးဒီးတကါစံၣ်သဆိၣ်ကလာ်ခဲလၢာ်လီၤ.အိၣ်လီၤတဲာ်ဒံးတဒုစံၣ်လီၤလီၤတစံၣ်လီၤလီၤဒီးကၢၣ်ပဲာ်စံးအီၤနတစံၣ်လီၤဘၣ်မနုၤလဲၣ်, ပှၤဂၤအိၣ်နူၢ်နတၢ်ကလၢာ်မိၣ်,ဒီးထွၣ်ဝဲဒီးအတၢ်လီၤတဲာ်သံဝဲဒီဖုညါလီၤစံးဝဲဒၣ်,ဒီးကတၢၢ်ဝဲလီၤ.

၈. **ကၢၣ်ကျူ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်တမိၣ်မၤဘၣ်ပသးလၢတၢ်,တၢ်မိၣ်အိၣ်ဒၣ်ပသးဃိဃိဖဲပသးအဲၣ်ထိၣ်နူၣ်ဒီးပကီးလၢတၢ်ကၢၣ်တၢ်ကျူပသးလီၤ. တၢ်ကၢၣ်ပှၤကၢၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢတၢ်တမိၣ်မၤဘၣ်အသးလၢတၢ်,ပှၤလၢပမၤတနူၢ်,ပှၤလၢတၢ်မိၣ်မံအိၣ်မံအိၣ်ဒၣ်အသးလၢတၢ်နူၣ်ဒီးပကီးလၢပှၤကၢၣ်ပှၤသကွဲလီၤ.

၉. **ကၢၣ်ခု** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်မိၣ်မၤပသးလၢတၢ်တစဲးတစဲး,တၢ်တမိၣ်မၤဘၣ်ပသးလၢတၢ်တစဲးစဲး,ပသးဖှံတစဲးစဲး,ပသးဃၢတစဲးစဲး,နူၣ်ဒီးပကီးလၢကၢၣ်ခုလီၤ. စစံးစကမၤဟံၣ်တဖျၣ်ဒီးတၢ်ကၢၣ်ခုကၢၣ်ခုစသးလီၤ.ကရဲၢ်၁၁

၁၀. **ကၢၣ်ကီၣ်ဖးမိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပထံၣ်တၢ်,ပနၢ်ဟူတၢ်ဒီးပစံးဘၣ်စံၣ်တဲၤလိာ်ပသးသကီးသကီးနူၣ်ဒီး ပကီးလၢကၢၣ်ကီၣ်ဖးမိၣ်ကၢၣ်ကီၣ်တိာ်ဟ်လီၤ. စနၢ်ဟူလၢပှၤဂၤကၢၣ်ကီၣ်သါထံၣ်ဘိၣ်သအိၣ်တဒုဖဲကျဲနူၣ်လီၤ.

၁၁. **ကၢၣ်ထိၣ်ဖးထီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပကတိၤလိာ်ပသးလၢပကမၤတၢ်အံၤတၢ်နုၤ, ပကမၤဒ်အံၤဒ်နုၤနူၣ်ဒီးပကီးလၢပကၢၣ်ထိၣ်ဖးလီၤတၢ်လီၤ. ဒီးပအိၣ်တဂၤဓိၤပဆိကမိၣ်တၢ်လၢပကမၤဒ်အံၤဒ်နုၤ,ပကအိဒ်အံၤဒ်နုၤနူၣ် မ့ၢ်ပကၢၣ်ထိၣ်ဖးလီၤတၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပကၢၣ်တၢ်ဖးတၢ်လီၤ.

Digitized by Google

၁၂. **ထၢၣ်သကွဲ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအဖံးတၢ်မၤတၢ်ကဲကဲတကဲ, စူၤလ့ၤဘှူးထီအဲလိၢ်အဲလဲ,တဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢ ကၢၣ်သကွဲ လီၤ. ပှၤလၢကၢၣ်သကွဲ တဖၣ်န့ၣ်မၤတၢ်တခီကွၢ်ကလွၤတၢ်တခီ,ဆ့ၣ်နီၤသကိ,ပကံးပဝံၢ်အသးထီဘိလီၤ. ဒ်းတခီပမၤအခိၣ်တန့ၢ်ပမၤအခံတန့ၢ်ဘၣ်.

၁၃. **တၢ်ထၢၣ်ပသး** န့ၣ် တၢ်တမိၣ်မၤဘၣ်ပသးလၢတၢ်နီတမံၤဘၣ်. တၢ်မိၣ်အိၣ်ကြီကြီပသးဒ်န့ၣ်တြီကလာ်,တၢ်တမိၣ်မၤပသးလၢတၢ်နီတမံၤ,တၢ်တမိၣ်ကတိၤပသးလၢတၢ်,တၢ်တမိၣ်လဲၤပသးလၢတၢ်,တၢ်တမိၣ်ဘါပသးလၢကစၢ်ယွၤဒီးမၤသးဒ်ပသးနူၣ်ဃၢဝဲအသိးဒီးတၢ်မိၣ်မံလီၤပသးတြီကလာ်,ပသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်နာ်သက့ကစၢ်ယွၤဒီးပဂဲၤဆၢထၢၣ်တကဲဘၣ်,မ့ၢ်တၢ်ဆါပှၤဓိၢ်တမ့ၢ်ဘၣ်,ပသ့ၣ်ဃၢပသးဃၢဒီးပစံးလၢတၢ်ကၢၣ်ပသးလီၤ.
ကဖိၣ်၁၀

၁၄. **ထၢၣ်ဘါထုကဖၣ်တၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပသးတဂၢ်တကျၢဘၣ်ဒီးပဆိကမိၣ်တၢ်ဆူဂူၤဆူဂၤဒီးပသးပှၤနီၣ်ပကဘါကစၢ်ယွၤဒီး ပဆိကမိၣ်လၢပကဘါခဲကၢ်ဒီးပအိၣ်ဒၣ်ပတၢ်ဒီးပစံးလၢပကၢၣ်ဘါထုကဖၣ်တၢ်လီၤ.

၁၅. **ထၢၣ်ထဲယွၤအကလု်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဆိကမိၣ်လံာ်အခီအပညီလၢ ပကစံၣ်တဲၤတဲလီၤအဂ့ၢ်အပိၢ်ဒ်အံၤဒ်နုၤထီဘိဒီးပကလဲၤစံၣ်တဲၤတဲလီၤလၢပှၤသူခိၣ်ဖိအကျါဒ်အံၤဒ်နုၤဒီးကစၢ်ယွၤအကလု်အကထါလံာ်ဓိၤလဲၢ်ဓိၤအခီအပညီနူၣ်ပနၢ်မ့ၢ်ပၢၢ်ဒီးပတိၢ်နူၢ်ဖံးဃာ်ဒီးပစံးလၢပကၢၣ်ထဲယွၤအကလု်လီၤ.

၁၆. **ထၢၣ်ဆိကမိၣ်တၢ်လၢယွၤအဂံၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဆိကမိၣ်လၢပကမၤထိၣ်ကစၢ်ယွၤအဘီအမု်ဒီးပကစံၣ်တဲၤတဲလီၤကစၢ်ယွၤအကလု်အ ကထါဒီးဒ်ပှၤဂၤက ကဲကွၤလၢကစၢ်ယွၤအဖိအလံၤဒီးကစၢ်ယ့ၣ်ရှူးယဲရှ်းအပျ်အဘိၣ်ဒီးပကနူၢ်ကွၤပသ့ၣ်သီသးသီနူၣ်လီၤ.

၁၇. **ထၢၣ်မၤတၢ်ကၢၣ်ဖံးတၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤအိၣ်နာ်သက့ဒီးတမၤဘၣ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢကၢၣ်မၤတၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤကၢၣ်မၤအသးလၢတၢ်ဒီးမံဒၣ်အတၢ်လၢဟံၣ်လီၤ. ဒ်းဘၣ်တစုစုပစံးလၢဝံသးကၢၣ်လီၤ.

၁၈. **ထၢၣ်လဲၤတၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်အလိၢ်အိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤဂၤမ့ၢ်မၢပလဲၤဒီးအီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်တမိၣ်လဲၤဘၣ်ပသးဒီးပစံးလၢကၢၣ်လဲၤတၢ်လီၤ.ပှၤတဂၤကၢၣ်လဲၤတၢ်နးသမိး,ပှၤတဂၤကၢၣ်သတးဒီး အမဲာ်သၣ်လီၤချါထံမးလီၤ.

၁၉. **တၢ်ကတိၤအကၢၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဆိကမိၣ်ထိၣ်တၢ်ကတိၤလၢပကကတိၤတၢ်ဒီး ပှၤဂၤဒ်အံၤဒ်နုၤနူၣ်ပစံးလၢတၢ်ကတိၤအကၢၣ်လီၤ. ဒ်းပစံးစ့ၢ်ကီးလၢပကၢၣ်တၢ်ကတိၤလီၤ. ဒ်းပကတိၤထိၣ်,ပကမၤဒ်အံၤဒ်နုၤနူၣ်ပစံးလၢတၢ်ကတိၤအကၢၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

ကၢၣ်

၂၀. **တၢ်ကတိၤအထၢၣ်** နူၣ်ကတိၤဝဲဒ်အံၤ, ဓါမၤဂ့ၤတမၤဂ့ၤပအိၣ်ဒ်အံၤပအိၣ်ဘၣ်သံသးလီၤ. ပကမၢမုၤ စလာ်အုလုၤ,အါအါဂိၢ်ဂိၢ်, ပသံမ့ၢ်ပကွၤစိာ်ကသ့ဓါ. ဒ်းပစံးလၢတၢ်ကတိၤအကၢၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကၢၣ်ဒီးကတိၤတၢ်ထဲတၢ်ကတိၤအကၢၣ်ဓိၤလီၤ.

၂၁. **ထၢၣ်လိာ်အသး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢထီဒါလိာ်အသးဒီးဆိကမိၣ်ဝဲလၢသါကမၤသံလိာ်အသးဒီး ဃုဝဲလၢအလိၢ်ကလီၤဃ့ၣ်လီၤတွၤနူၣ်ဒီးပစံးလၢကၢၣ်လိာ်အသးလီၤ. ပှၤခံဂၤနူၣ်အိၣ်တဘၣ်လိာ်ဘၣ်ဒီးကၢၣ်လိာ်အသးလၢသါကမၤသံလိာ်အသးလီၤ. ဒ်းကၢၣ်လိာ်အသးလၢသါကဟိၣ်လိာ်အသးလီၤ.

၂၂. **စီၤကၢၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤစံၣ်တဲၤပှၤဖိၣ်ဃဲတဂၤနူၣ်အိၣ်ဒီးအဖံတဂၤလီၤ. ဒ်းကၢၣ်မၤတၢ်နးနးကလဲာ်နူၣ်အခိၣ်တလိာ်ဖဲကအိၣ်သကွဲမံနူၣ်အိးအိၣ်ဝဲအဖံးနူၣ်တံကဲဘၣ်. မၢအဖံအိးနူၢ်အီၤလီၤ,ဒ်းလိာ်ကွဲဝဲတမံၤနူၣ်သ့,ဒ်းတကၢၣ်ဘၣ်ဝဲဘၣ်. မ့ၢ်အလိာ်ကွဲတမံၤနူၣ်,ဒ်းအဖံနူၣ်ထံၣ်လၢချံလဲၤကၤတဘ့ၣ်ဒီးအဖံမၢအလဲၤဒီးချံအကစၢ်နူၣ်လီၤ. ဒ်းလဲၤဝဲလီၤ, လဲၤလၢချံကၤအပူၤနူၣ်တမၤဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်, ပှၤချံဖိမ့ၢ်ဒုးအိၣ်အမှၤဒီးအိၣ်ဝဲပှၤချံဖိတဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်တဒုးအိၣ်အမှၤဒီးတအိၣ်ဘၣ်ဝဲဘၣ်, ဒ်းပှၤဂၤမၢတသ့ဘၣ်နီတမံၤဒီးမၢသ့ထဲအပၢၤချံနူၣ်တမံၤဓိၤလီၤ. ဒ်းပှၤချံဖိတဖၣ်နူၣ်မၢမၢဝဲအပၢၤချံဒီး ဟ့ၣ်ဝဲအပှာ်တသံးသ့ၣ်,တဆိုသ့ၣ်ဓိၤလီၤ. ဒ်းအနူၣ်တနံၤအတိၢ်ပူၤနူၣ်ပှၤချံဖိတဖၣ်လဲၤထိၣ်ဆူဝ့ၢ်ပူၤကီးဂၤဒဲးဒီးအိၣ်တဲစီၤကၢၣ်တဂၤဓိၤလၢချံပူၤနူၣ်လီၤ. ဒ်းနၢ်ဟူဝဲလၢပှၤဝ့ၢ်ဖိတဂၤသါကမၤသံသၣ်မံၤဃီၤတဒုဒီးစီၤကၢၣ်နူၣ်ဃ့ပှၤကွၤဝဲလီၤ. ဒ်းအိၣ်ကဒီးမ့ၢ်ထူၣ်,နၢ်ဟူလၢပှၤဂၤသါကမၤသံကဒီးဃု်တဒုအ့ၣ်ဂီၤတၢ်ဒီး စီၤကၢၣ်ဃ့ပှၤလၢဟ့ာ်သၢဘ့ၣ်ဒီးပှၤဂၤဆါကဒီးဝဲလီၤ. အိၣ်ကဒီးမ့ၢ်ဃ့ၢ်လီၤဖးဖိလီၤနၢ်ဟူကဒီး လၢသမၣ်တဘိအိၣ်ပှၤကညီနးနးကလဲာ်ဒီးပှၤဝ့ၢ်ဖိတဖၣ်မၢနူၢ်ဒီးသါကမၤသံဝဲဒီးစီၤကၢၣ်ဃ့ပှၤကဒီးလၢဟ့ာ်တသံးဒီး ပှၤဝ့ၢ်ဖိတဖၣ်ဆါကွဲာ်ဝဲလၢစီၤကၢၣ်နူၣ်လီၤ. ဒ်းပှၤဒီးထွံၣ်တဒုလီၤ. ဒ်းဟ့ာ်ဝဲလၢချံပူၤနူၣ်ဒီးသမၣ်တဘိနူၣ်ကတိၤထိၣ်တၢ်ဒီးစံးဝဲလၢစီၤကၢၣ်နူၣ်ကစၢ်ဓါ,နသးကညီဃၢဒီးနပှၤကွၤဃၢဒီးစတဘၣ်သံဘၣ်လီၤ. အကျိၢ်မ့ၢ်ပသံးထူတဘိအိၣ်လၢစခိၣ်ဒီးစအိၣ်ပှၤကညီလီၤ,ပသံးထူနူၣ်အိၣ်လၢစခိၣ်အဖံးလာ်နူၣ်စဆိကမိၣ်တၢ်ထီရိၤတမံၤဒီးနူၢ်ဝဲလီၤ. အကျိၢ်မ့ၢ်ဒ်နူၣ်ဒီး ပျၢထိၣ်ဒီးဟံးနူၢ်ကၢ်နဲဒၣ်သၢၣ်,ဒီးပျ်လီၤကွၤဃၢဆူထံလိာ်ပူၤတကွၢ်. စံးဝဲဒ်နူၣ်ဒီးစီၤကၢၣ်နူၣ်ဟံးထိၣ်ပှၤချံဖိအထးပျၢတဘ့ၣ်ဒီး ပျၢထိၣ်နူၢ်ပသံးထူလၢသမၣ်အခိၣ်ဖံးလာ်နူၣ်ဒီး ဟံးနူၢ်ပသံးထူတဘိဝံၤဒီး

Digitized by Google

ပျ့ၢ်လီၤကွံာ်သမၣ်နှၣ်ဆူထံလိာ်ပူၤလီၤ. ဒီးသိးထီၣ်ပသံးထူနှၣ်ဒီးဆိကမိၣ်ထီၣ်စ့ဒီး စ့ဟဲအိၣ်လၢအတလါပှၤ, ဆိကမိၣ်ထီၣ်ထူဒီးထူဟဲအိၣ်လၢတလါပှၤလီၤ. ဒီးအိၣ်ဝဲတယံာ်တမီၢ်ဘၣ်ဒီး ပှၤရှ့ကစၢ်တဖၣ်ဟဲက့ၤဝဲဆူရှ့ပှၤနှၣ်နာ်သက့တသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲလၢတၢ်နှၣ်တဖၣ်အဂ့ၢ်အပီၢ်လၢစီၤကၢၣ်မၤနှၣ်ဘၣ်ဒီးဟဲက့ၤဝဲလီၤ.ဒီးစီၤကၢၣ်နှၣ်ဟဲက့ၤတုၤဝဲလၢအဖံအအိၣ်နှၣ်ဒီးပှၤရှ့ကစၢ်ဟ့ၣ်အဘူးအလဲတဆံးတကွၢ်ဖဲအကြၢးဓိၤလီၤ. ဒီးမၤအဖံလဲၤတလိၢ်နှၢ်အီၤလၢပအဲကရးအဖိမှၣ်ဒီးအဖံဒူအလီၤဒီးအဖံစံးနကၢၣ်တဘၣ်နှၣ်နဲာ်နကလဲၤမၤသံလီၤနသးလၢပအဲကရးအနးလီၤလဲၣ်. ဒီးစီၤကၢၣ်နှၣ်စံးဝဲဒၣ်ဖံတဂၤစမၢတနှၢ်ဘၣ်,မးနစုအိၣ်ဆူနချ့ယံတကွၢ်.ဒီးအဖံအစုအိၣ်ဆူအချ့ယံဒ်ပစၢအသိးတကီၢ်ခါလီၤ. ဒီးအဖံတူၢ်တဘၣ်ဘၣ်ဒီးအဖံလဲၤတလိၢ်နှၢ်အီၤလၢပအဲကရးအဖိမှၣ်လီၤ.ဒီးပအဲကရးစံးလၢစီၤကၢၣ်အဖံနှၣ်နလံၤမ့ၢ်ဟဲဟံးနှၢ်စဖိမှၣ်အံၤဒီး ခဲမနၤအံၤတီၤစ့တဘိတီၤထူတဘိမးအဖိာ်ယီၤအသးဒ်ကတုၤလၢစဃီတၢၢ်ထံးဒီးနဃီတၢၢ်ထံးအံၤတကွၢ်.မ့တဖိာ်ယီၤဘၣ်အသးဒီးစကမၤသံကွံာ်သုလီၤ.ပအဲကရးစံးဝဲဒ်နှၣ်ဒီးအဖံနှၣ်က့ၤဟ်ၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးစီၤကၢၣ်သံကီၢ်အဖံနှၣ်ဘၣ်မနုၤနဟီၣ်လဲၣ်.

ဒီးအဖံစံးဘၣ်အီၤလၢပအဲကရးစံးတၢ်ဒ်အံၤဒ်နၤဒီး စီၤကၢၣ်စံးဝဲဘၣ်ယိၣ်တဂ့ၤ,ဖံဓၢစံးဝဲဒ်နှၣ်ဒီးလၢမနုၤနှၣ်စီၤကၢၣ်သိးထီၣ်ပသံထူဒီး ဆိကမိၣ်ထီၣ်ဝဲမ့မ့ၢ်ကၢ်တီၤစ့တဘိတီၤထူတဘိဖိာ်ယီၤဘၣ်အသးလၢစဃီတၢၢ်ထံးဒီးတုၤလၢပအဲကရးအဃီတၢၢ်ထံးနှၣ်ခံဘိတကွၢ်. ဒီးတကီၢ်ခါဒီးတီၤစ့ဒီးတီၤထူခံဘိဖိာ်ယီၤစကီးအသးလၢစီၤကၢၣ်အဃီတၢၢ်ထံးဒီးတုၤလၢပအဲကရးအဃီတၢၢ်ထံးနှၣ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ဆ့ၣ်ထီၣ်ဒီးပအဲကရးနှၣ်ဟဲထီၣ်ဆှၢကဒါအဖိမှၣ်ဆူစီၤကၢၣ်အအိၣ်တခီလီၤ. ဒီးစီၤကၢၣ်နှၣ်အိၣ်ဒီးပအဲကရးအဖိမှၣ်အကတိၢ်နှၣ် ပှၣ်နၢ်တဂၤဟဲလဲးပအဲးကရးအဖိမှၣ်နှၣ်စံးဝဲဒၣ်,နဝၤနှၣ်အိၣ်ဒီးအပသံးထူတဘိနှၣ်နဃ့သိးအတၢ်တနှၢ်မး,ဒီးပအဲကရးအဖိမှၣ်စံးအီၤစဃ့သိးနှၢ်,စံးဝဲဒီးဃ့သိးအဝၤအပသံးထူနှၣ်လီၤ. ဒီးသိးထီၣ်အဝၤအပသံးထူနှၣ်ဒီးပှၣ်နၢ်နှၣ်ဃ့ကွၢ်ဝဲဒီးပအဲကရးအဖိမှၣ်ဒုးကွၢ်ဝဲဒီးပှၣ်နၢ်နှၣ်သိးထီၣ်ပသံးထူဒီး စံးဝဲဒၣ်ကလဲကလဲနီၢ်ကလဲဒီးပအဲကရးအနီၢ်နှၣ်ကလဲဘီၣ်ကွံာ်ဝဲဆူပိၣ်လဲၣ်ဝၢ်ဘၤခီဒီးပှၣ်နၢ်တဂၤဒီးပအဲကရးအဖိမှၣ်တဂၤလီၤ. ဒီးပအဲကရးနှၣ်စံးဝဲဒၣ်မ့ၢ်စဟံးနှၢ်စီၤကၢၣ်ဒီးစနီၢ်,ကလဲကွံာ်လီၤ. လဲၤဟ်နာ်စီၤကၢၣ်နှၣ်လၢယိာ်ပူၤဒီး ခဲကီၤနှၣ်လဲၤမၤသံကွံာ်အီၤတကွၢ်. ပအဲကရးနှၣ်မၤလိာ်အခ့အပှၤဒ်နှၣ်ဒီးအခ့

ကၢၣ်

အပှၤတဖၣ်လဲၤဟ်နာ်စီၤကၢၣ်နှၣ်လၢယိာ်ပူၤဒီးစီၤကၢၣ်နှၣ်စံးဝဲလၢအထွံၣ်တဒုဒီးအသၣ်မံၤယီၤဒီး အယှါနှၣ်သၢဒုမၢဝဲအတၢ်လဲၤဟံးက့ၤပသံးထူလၢပှၣ်နၢ်အအိၣ်နှၣ်တနၤမ့ၢ်ယိဒ်ကဟဲက့ၤကတုၤဒီးမၢထီၣ်အထွံၣ်ဒီးအသၣ်မံယီၤဒီးအယှါသၢဒုနှၣ်ဒီးလဲၤဝဲလီၤ. ဒီးထွံၣ်နှၣ်လဲၤပီၢ်ပိၣ်လဲၣ်နှၣ်ဒီးသၣ်မံၤယီၤဒီးယှါနှၣ်ဒၢးထီၣ်ထွံၣ်နှၣ်ဒီးပီၢ်ယီၤဝဲဆူပိၣ်လဲၣ်ဝၢ်ဘၤခီနှၣ်ဒီးတုၤယီၤဝဲလၢပှၣ်နၢ်အိၣ်ဝဲဝ့ၢ်နှၣ်ဒီးပှၣ်နၢ်နှၣ် မံလၢပှ့ၢ်ပီၤထးအပူၤဒီးသၣ်မံယီၤဒီးယှါနှၣ်လဲၤထီၣ်ဝဲဆူပှၣ်နၢ်အဟံၣ်နှၣ်ဒီးသၣ်မံၤယီၤနှၣ် မၢယှါဒုၣ်ပှ့ၢ်ပီၤထးနှၣ်လီၤ. ဒီးယှါနှၣ်ဒုၣ်ပှ့ၢ်ပီၤထးနှၣ်ထူၣ်ဖျိဝဲတြၢ်ယှါတဒုဒီးသၣ်မံၤနှၣ်စံးဝဲဒၣ်စလဲၤနာ်တတြၢ်ဒ်းဘၣ်, ဒုၣ်ထူၣ်ဖျိတုၤစလဲၤနာ်တြၢ်တကွၢ်. ဒီးယှါနှၣ်ဒုၣ်ဝဲတုၤသၣ်မံၤယီၤလဲၤနာ်တြၢ်ဒီးသၣ်မံၤယီၤနှၣ်လဲၤနာ်ဆူပှ့ၢ်ပီၤထးအပူၤဆူပှၣ်နၢ်မံဝဲအလိၢ်နှၣ်ဒီးမၢယှါနၢကွၢ်, ပကစၢ်အပသံးထူအိၣ်ဖဲလဲၣ်.ယှါဓၢနနၢကွၢ်ဖဲ,သၣ်မံၤယီၤစံးလၢယှါဒ်နှၣ် ဒီးယှါနှၣ်စံးဝဲဒၣ်, ပကစၢ်အပသံးထူနှၣ်စနၢကွၢ်ဒီးမ့ၢ်ပှၣ်နၢ်မံကမၢၤလၢအကိာ်ပှၤလီၤ. ဒီးသၣ်မံၤယီၤနှၣ်စံးလၢယှါနှၣ်စံးဝဲဒၣ်,စကဒုၣ်ပှၣ်နၢ်အကိာ်ယှါဒီးပသံးထူမ့ၢ်ဆံးထီၣ်လၢပှၣ်နၢ်အကိၢ်ပှၤနှၣ်ဖိၣ်စ့ၢ်ချ့တကွၢ်. သၣ်မံၤယီၤနှၣ်စံးလၢယှါဒ်နှၣ်ဒီးယှါနှၣ်စံးဝဲဒၣ်ပကစၢ်ကစံးဘၣ်ဖုးလၢပမၤသံပှၣ်နၢ်ဒီးကမၤသံစ့ၢ်ကီးဘၣ်ဖုးပှၤဒ်ပသံးထူကဆံးထီၣ်လၢပှၣ်နၢ်အကိာ်ပှၤဒီး စကိာ်အနါဒုပှၤလၢစမဲၢ်ဒီးကဆဲထီၣ်ဝဲလီၤ. မ့ၢ်ဆဲဒီးပသံးထူကဆံးထီၣ်နှၣ်ဖိၣ်စ့ၢ်ချ့တကွၢ်. ယှါစံးဒ်နှၣ်ဒီးကိာ်ပှၣ်နၢ်အနါဒုပှၤနှၣ်လၢအမဲၢ်ဒီးပှၣ်နၢ်နှၣ်ဆဲဒီးပသံးထူဆံးထီၣ်ဝဲလၢအကိာ်ပှၤလၢမံအဖၢမ့ၢ်နှၣ်ဒီး သၣ်မံၤယီၤဖိၣ်ပသံးထူနှၣ်ချ့သဒံးဒီးယှါလီၤပစၢ်ဝဲဒီးယှါနှၣ်ခံဒုလီၤ. ဒီးထွံၣ်တဒုနှၣ်ဆူလၢ်ဟူတၢ်လၢကိာ်လာ်ဒုဒီး ထံၣ်လၢသၣ်မံၤယီၤဒီး ယှါက့ၤယှၢ်လီၤဒီးစံးဝဲဒၣ်လၢ သၣ်မံၤယီၤဒီး ယှါနှၣ်သုမၤက့ၤပကစၢ်အပသံးထူနှၢ်လံဓါ. ဒီးသၣ်မံၤယီၤနှၣ် စံးဝဲဒၣ်ပမၤက့ၤနှၢ်လံဒီး ထွံၣ်နှၣ်စံးဝဲဒၣ်ဟ့ၣ်ယၤစကက့ၤတၢ်, သုတၢ်သုဝဲတသ့ဘၣ်ဒီး သၣ်မံၤယီၤဟ့ၣ်အီၤလီၤ. ဒီးက့ၤတၢ်ကမၢၤဝဲလၢအကိာ်ပှၤဒီး က့ၤပီၢ်ကဒီးပိၣ်လဲၣ်နှၣ်ဒီးသၣ်မံၤယီၤဒီး ယှါဒီးထွံၣ်နှၣ်ဒီး ပီၢ်ယီၤကဒါက့ၤပိၣ်လဲၣ်နှၣ်ဖးဖိယီၤဒီးထွံၣ်နှၣ်ထံၣ်လၢဆိတဖုလၢထံကျါနှၣ်ဒီး ထွံၣ်နှၣ်မိၤဆိဒီးပသံးထူဆံးထီၣ်ကွံာ်လၢအကိာ်ပှၤဒီး လီၤတဲာ်ဆူထံကျါဒီးညၣ်တဘ့ၣ်အိၣ်ယှၢ်လီၤကွံာ်ပသံးထူနှၣ်ဒီးသၣ်မံၤယီၤနှၣ်စံးဝဲကီလံ,ပကစၢ်အပသံးထူမ့ၢ်တနှၢ်က့ၤဘၣ်ဒီးမ့ၢ်ဆ့ၣ်ထီၣ်ဒီးပကစၢ်ကဘၣ်သံလီၤ. သၣ်မံၤယီၤစံးဒ်နှၣ်ဒီးယှါတဒုစံးဝဲဒၣ်မ့ၢ်ဆိတဖုအခိၣ်အဂီၢ်ဒီးထွံၣ်မိၤလီၤ,

Digitized by Google

လဲၤအှၣ်ဆိလၢလၢၢ်အခိၣ်နူၣ်ထွံၣ်ဓၢ, ဒီးထွံၣ်နူၣ်လဲၤ ယီၤဆူလၢၢ်အခိၣ်ဒီးအှၣ်ဆိအတၢ်တနံးဝဲဒၣ်အကူၢ်မှၢ် နခိၣ်နယိဒီး ပသံးထူလီၤတဲာ်မၢ်ကွံၣ်ဆူထံလီာ်ပူၤလီၤ. တၢ်အံၤဖးဖိမ့ၢ်လံ, တုၤပကွၢတတုၤဘၣ်လၢပကစၢ်အ အိၣ်လၢမနၤအံၤဒီး မ့ၢ်မ့ၢ်ဆူၣ်နူၣ်ပကစၢ်ကဘၣ်သံ လီၤ. ဒီးဆိနူၣ်စံးဝဲအှၣ်ယၤတဂ့ၤ ... ... ဒၣ်သု လၢညၣ်နူၣ်လီၤ. ဒီးဆိနူၣ်လဲၤ... ...အယှၢ်လီၤ ပသံးထူနူၣ်ဒီးသၣ်မံၤယီၤနူၣ် ဖှံးထိၣ်ကွၤပသံးထူလၢ ညၣ်အဟၢဖၢပူၤနူၣ်ဒီးကွၤဝဲလီၤ. ဒီးကွၤတုၤဝဲလၢအက စၢ်အအိၣ်နူၣ်ဒီးကွၤဟ့ၣ်ကွၤအကစၢ်စီၤကၢၣ်နူၣ်အပ သံးထူနူၣ်ဒီး စီၤကၢၣ်နူၣ် အပသံးထူလၢအထွံၣ်ဒီးအ ယှၢ်, ဒီးအသၣ်မံၤယီၤလဲၤမၤနူၢ်ကွၤနူၣ်သံးထိၣ်ဝဲဒီးလၢ အဘူးဒီးမှၢ်ကဆူၣ်တှၢ်နူၣ်ဆိကမိၣ်ဝဲမၤစထူၣ်ဖျံးထိၣ် လၢယိာ်ပူၤတကွၢ်. ဒီးထူၣ်ဖျံးထိၣ်ဝဲတကိၢ်ခါလီၤ. ဒီး စီၤကၢၣ်နူၣ်ထူၣ်ဖျံးထိၣ်လၢယိာ်ပူၤဒီးကလဲထိၣ်လၢတၢ် ကဖိာ်လီၤနူၣ်လီၤ. ဒီးမှၢ်ဆူၣ်ထိၣ်ဒီးပအဲကရးမၤအခ့ အပှၤလဲၤမၤသံကွံာ်စီၤကၢၣ်နူၣ်လၢယိာ်ပူၤဒီးပအဲကရး အခ့အပှၤလဲၤကွၢ်ဒီးထံၣ်စီၤကၢၣ်နူၣ်ကလဲလၢတၢ်ဖးဖိ ဒီးပအဲကရးအခ့အပှၤနူၣ်ကွၤစံးဘၣ်ပအဲကရးဒီးပအဲ ကရးနူၣ်လဲၤဒီးကိးကွၤစီၤကၢၣ်နူၣ်ဒီး စီၤကၢၣ်ဟဲကွၤ လီၤကွၤဒီး စီၤကၢၣ်စံးဘၣ်အီၤလၢပူၣ်နၢ်အဂ့ၢ်အပိၢ်နူၣ် ဒီး ပအဲကရးအဖိမုၣ်အဂ့ၢ်အပိၢ်နူၣ်ဒီးပအဲကရးမၤအ ခ့ အပှၤတဖၣ်နူၣ် သါကလဲၤကိးဒီးစီၤကၢၣ်နူၣ်စံးဝဲဒၣ်စ ကကိးကွၤဒၣ်ယဲစံးဝဲဒ်နူၣ်ဒီး စီၤကၢၣ်နူၣ်သံးထိၣ်အပ သံးထူဒီးစံးဝဲဒၣ် မးနိၢ်ဟဲကွၤအိၣ်ကွၤဖဲအလိၢ်တကွၢ်. ဒီးပအဲကရးအနိၢ်ဟဲကွၤကွၤဝဲဖဲအလိၢ်လိၢ်နူၣ်လီၤ. ဒီး ပူၣ်နၢ်ဒီးပအဲကရးအဖိမုၣ်နူၣ်ဟဲကွၤယှာ်စ့ၢ်ကိးဒီးနိၢ် နူၣ်လီၤ.ဒီးပအဲကရးနူၣ်မၤသံကွံာ်ပူၣ်နၢ်နူၣ်ဒီးအဆွၣ် အမှိအဘူးအတၢ်အစၢၤအသွဲၣ်ခဲလၢာ်ဒီးစီၤကၢၣ်နူၣ် အိၣ်ဘၣ်ကွၤဝဲလၢနိၢ်ပူၤဒီးကဲဒိၣ်ဘၣ်ဝဲလီၤ.ကတၢၢ်လံ.

၂၃. **စီၤတၢၣ်** နူၣ်အိၣ်ဒီးအအံၤတဂၤလီၤ. ပှၤစံၣ်တဲၤ စီၤကၢၣ်အဝဲအံၤတဂၤကၢၣ်ဝဲတုၤအတမၤဘၣ်ကလီကွ ကါနူၣ်အခိၣ်တလိာ်,လိၢ်ကွဲဖၣ်ကပူၤနူၣ်ပြူးလၢဖၣ်ဆါ ဒီဂၤညါဒီး ရူၣ်ဖၣ်ကပူၤနူၣ်သ့သ့တနံၤဒီးလိာ်ကွဲနူၣ်ဆဲ ဒီးဝၣ်ခီဖိလၢဖၣ်ကပူၤနူၣ် စဲလၢဖၣ်ခိၣ်ဖၣ်ဆါ,ဘၣ်အၢ ဘၣ်သီတလုၣ်ထံလုၣ်နိဘၣ်ဒီးရူၣ်ဖၣ်ကပူၤနူၣ်သ့သ့တ နံၤလီၤ. ရူၣ်ဖၣ်ကပူၤနူၣ်ရူၣ်နူၢ်လၢယှၢ်ဝါတနံဒီးသါက မၤသံဝဲလီၤ. ဒီးယှၢ်ဝါနူၣ်ကတိၤထိၣ်တၢ်စံးဝဲဒၣ်,မၤ သံယၤတဂ့ၤ,စကယုနူၣ်နမါလၢပအဲကရးအဖိမုၣ်လီၤ. ဒီးတမၤသံဘၣ်ယှၢ်ဝါနူၣ်ဘၣ်ဒီး ယှၢ်ဝါနူၣ်လဲၤနူၣ်ဆူ ယိၣ်ကအိပူၤနူၣ်ဒီး ပအဲကရးနူၣ်လဲၤဘါယိၣ်ဒီးဘါထု ကဖၣ်ဝဲမးစစိဒိၣ်ထိၣ်မးစကမိၤဒိၣ်မးစခ့အါမးစပှၤ

အါ,ဘါထုကဖၣ်ဝဲဒ်နူၣ်ဒီးယှၢ်ဝါနူၣ် အိၣ်လၢယိၣ်အအိ ပူၤနူၣ်စံးထိၣ်ဆၢဝဲနမ့ၢ်ဟံးနူၢ်စီၤကၢၣ်နူၣ်ဒီးနမ့ၢ်မၤလၢ နမာ်နူၣ်နစိကဒိၣ်ထိၣ်, နကမိၤကဒိၣ်ထိၣ်, နခ့ကအါ ထိၣ်, နပှၤကအါထိၣ်,ယှၢ်ဝါစံးထိၣ်ဆၢအီၤဒ်နူၣ်ဒီးပ အဲကရးနူၣ်ဝဲၤဘၣ်ဝဲလၢယိၣ်တၢ်ဂီၤအိၣ်လၢယိၣ်အအိ ပူၤနူၣ်ကတိၤထိၣ်ဆၢအီၤဒီးဟ်အသးကမၤကမၣ်,ဒီး ကွၤဝဲဆူနိၢ်ပူၤလီၤ. ဒီးစံးဘၣ်ဝဲလၢအမါနူၣ်စံးဝဲဒၣ်, စ လဲၤဘါယိၣ်ဒီးစဘါထုကဖၣ်ဒ်အံၤ,မးစစိဒိၣ်မးစကမိၤ ဒိၣ်မးစခ့အါမးစပှၤအါ,စဘါထုကဖၣ်ဒ်နူၣ်ဒီးယိၣ်နူၣ် ကတိၤထိၣ်ဆၢယၤစံးဝဲဒၣ်,နမ့ၢ်ဟံးနူၢ်စီၤကၢၣ်နူၣ်နစိ ကဒိၣ်ထိၣ်နကမိၤကဒိၣ်ထိၣ်,နခ့ကအါထိၣ်,နပှၤက အါထိၣ်လီၤ. ကွၤစံးဘၣ်ဝဲလၢအမါဒ်နူၣ်ဒီးပအဲကရး အမါနူၣ်တနာ်ဘၣ်ဝဲဒီးပအဲကရးနူၣ်လဲၤကိးဒီးအမါနူၣ် ဒီးဘါထုကဖၣ်ကဒီးဝဲဒ်အလိၢ်လိၢ်အသိးဒီး ယှၢ်ဝါနူၣ် ကတိၤထိၣ်ဆၢကဒီးဒ် အလိၢ်လိၢ်အသိးဒီးနာ်ဝဲဒီမိဝၤခံ ဂၤလိာ်ဒီးပအဲကရးဒီးမိဝၤခံဂၤလိာ်နူၣ်ကွၤဆူနိၢ်ပူၤဒီး သါကဖျိအဖိမုၣ်ဒီးစီၤကၢၣ်နူၣ်ဒီးအဖိမုၣ်ဂ့ၢ်လိာ်ဝဲနးနး ကလဲာ်ဒီးပအဲကရးနူၣ်သါကကျိကွံာ် အဖိမုၣ်လၢအ တၢ်တကနၣ်ဘၣ်, အကလုၢ်နူၣ်ဒီးအဖိမုၣ်အိၣ်တဘူၣ် ဘၣ်ဒီးအဖိမုၣ်အဲၣ်စီၤကၢၣ်လီၤ. ဒီးပအဲကရးနူၣ်ဖျိအ ဖိမုၣ်ဒီးစီၤကၢၣ်နူၣ်လီၤ. ဒီးစီၤကၢၣ်နူၣ်လိာ်ကွဲဖၣ်က ပူၤနူၣ် ပြူးလၢဖၣ်ဆါနူၣ်ဒီဂၤညါဘၣ်အၢဘၣ်သီ, မူး ပျံာ်မူပျာ်,ခိၣ်တရ, နၢ်တရ, နးနးကလဲာ်ဒီးပအဲကရး အဖိမုၣ်ကွၢ်တဘူၣ်ဘၣ်. ကွၢ်တဘူၣ်နာ်သကွၤအပၢ်ဒုးတ နအီၤဒီးတအဲၣ်ဝဲအိၣ်ဝဲတဘူၣ်,ကွၢ်ဝဲတခီဓိၢ်ဆါအမဲာ် နးနးဒီး အပၢ်မၤအခ့အပှၤဒုးလုၣ်ကွၤအမာ်စီၤကၢၣ်နူၣ် အထံအနိဒီးဒုးကူထိၣ်ကွၤဝဲအယၣ်သတိၢ်ယၣ်သံလှာ် ဒီးတလိၢ်လိၢ်,လှာ်လီၤကွံာ်ဝဲ,လဲၤကလဲကွၤအသးဒီးတၢ် ဘၣ်မူးဘၣ်ကွီ, တလိၢ်လိၢ်အမါဒုးလုၣ်ကွၤအထံ,ဒုးကူ ထိၣ်ကွၤ...ယၣ်ထိဘိဒ်နူၣ်ဒီး,အနူၣ်တနံၤနူၣ်လှာ်လီၤ ကွံာ်အယၣ်သတိၢ်ဒီးကူထိၣ်တၢ်ကဲးညာ်ဘံၣ်အခံဓိၤဒီး ကိးထိၣ်ဒီး အသးကိးဖိသၣ်တဂၤဒီးဟံးထိၣ်ဒီးအတခွဲ တဘ့ၣ်ဒီးလဲၤတခွဲလၢသနူကဘိနူၣ်ဒီး ဆူၣ်နိၤဝဲအခိၣ် တရနုလီၤ. ဒီးထံၣ်လၢကဘိဟဲတဘ့ၣ်နူၣ်တုၣ်ဘၣ် လၢစီၤကၢၣ်အတခွဲပျံၤဒီး စီၤကၢၣ်နူၣ်စံးဝဲဒၣ်,သိၣ်ဓၢ ဘၣ်မနၤနတုၣ်စတခွဲပျံၤလဲၣ်,ဒီးကဘိဒိၣ်နူၣ်စံးဝဲဒၣ်, စလဲၤဒၣ်စတၢ်နဲာ်ဘၣ်ယးနလီၤဒ်လဲၣ်,စကထိးထိၣ်က ဘိဖဲအံၤနဲာ်ကြၢးနတခွဲဖဲအံၤဓါ. မ့ၢ်နဖးဒီးယၤဓါ.က တိၤတၢ်ဒီးယၤတဂ့ၤ,ဒီး စီၤကၢၣ်စံးဆၢအီၤစမ့ၢ်လၢပအဲ ကရးအမာ်နဲာ်စတဖးဒီးနၤဘၣ်မနၤလဲၣ်. ဒီးကဘိအ ခိၣ်နူၣ်ထုးဝဲၣ်စီၤကၢၣ်နူၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်,ပှၤဒ်နသိးနူၣ်မ့ၢ် ပအဲကရးအမာ်ဒီးစကလိးလၢစကဘိဒီးစတၢ်ဖိတၢ်လံၤ

Digitized by Google

ခဲလၢာ်လီၤ. ဒီးစီၤကၢ်စံးဝဲဒၣ်,မ့ါဒ်နစံးအသိးန့ၣ်ဂ့ၤလံ,ဒီးစီၤကၢ်န့ၣ်မၢအသကိးဖိသၣ်တဂၤန့ၣ်ကွၤကိးန့ါအမါဒီးစံးဝဲဒၣ်မၢနီၢ်ပၤမုၣ်ဟဲအိၣ်ယၤတက့ၢ်. စမၤန့ၢ်လံကဘီတဘ့ၣ်လံ. ဒီးအပှၤဖိသၣ်န့ၣ်ကွၤကိးန့ၢ်စီၤကၢ်အမါစံးဝဲဒၣ်, ကစၢ်မုၣ်ဓၢကစၢ်ခွါစံးဝဲ,နလဲၤလီၤအိၣ်အီၤဒီးစံးဝဲလၢသါမၤန့ၢ်ကဘီတဘ့ၣ်လီၤ. ဒီးစီၤကၢ်အမါန့ၣ်ဟဲလီၤဝဲဒီးခ့ဒီးပှၤလီၤ. ဒီးထံၣ်လၢအမါလဲၤလီၤဒီးစံးဝဲဒၣ်လၢ ကဘီအဒိၣ်န့ၣ်စမါဟဲလံ. နကွၢ်န့ၣ်ခဲၣ်, ဒီးကဘီဒိၣ်န့ၣ်တနၢ်ဘၣ်ဝဲဘၣ်ဒီး ဝဲၤဘၣ်ဒံးဝဲလၢစီၤကၢ်လီတၢ်လီၤ. ဒီးစီၤကၢ်န့ၣ်အမါထံၣ်ဒီးအမါဒုးကူကလံၤကွၤလၢယၣ်သတိၢ်အသိးဒီး ဒုးခွံထိၣ်ကွၤဝဲအခိၣ်အနၢ်ဝံၤမၤလိာ်အခ့အပှၤရှ်န့ၢ်ပှၤဂၤအကဘီဒီးအခ့အပှၤရှ်န့ၢ်ကဘီန့ၣ်ခဲလၢာ်ဒီးမၤကူၢ်ပှၤကဘီဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးပအဲကရးန့ၣ်စံးဝဲဒၣ်,ယိၣ်စံးတၢ်န့ၣ်တီမးလီၤ. စမ့ၢ်ဟံးန့ၢ်စီၤကၢ်န့ၣ်စခ့စပှၤကအါထိၣ်ဒီးအါထိၣ်သမိးဒ်ယိၣ်စံးဝဲအသိးလီၤ, စံးဝဲဒၣ်, ဒီးစီၤကၢ်န့ၣ်လၢခံကွၤဒီးနၢ်ဟူလၢပှၤတဝ့ၢ်န့ၣ်ကဘီမ့ၢ်လဲၤဒီးတၢဝဲဒီးထူကဆီအခိၣ်တဖျာၣ်လီၤ. ကဆီခိၣ်ထူတဖျာၣ်န့ၣ်အတမျိၤစီၢ်မ့ၢ်ထူ,အမဲစီၢ်မ့ၢ်ထူ,အနၢ်စီၢ်မ့ၢ်ထူ,ပှၤတဝ့ၢ်န့ၣ်အကဆီခိၣ်ထူတဖျာၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ထံၣ်ကဘီလဲၤကၤဒီးလဲၤဟ်လီၤခ့သ့ၣ်ထူကဆီခိၣ်န့ၣ်လၢကဘီသနံခံန့ၣ်လၢမနၤဒီး မ့ၢ်မ့ၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်န့ၣ်စံးဝဲလၢပှၤကဘီဖိဟ့ၣ်သါထူကဆီအခိၣ်ဒီးရှ်ဝဲအကဘီန့ၣ်လၢာ်ဒီဒီဘ့ၣ်န့ၣ်အါတ့ၢ်မးလီၤ. ဒီးပအဲကရးအမ်ာ်စီၤကၢ်န့ၣ်နၢ်ဟူဝဲအပရၢဒီးစီၤကၢ်န့ၣ်မၢအခ့အပှၤမၤကဘီတဘ့ၣ်န့ၣ်မၤဝဲဒီးရှ်ဒီး တမ်ာ်ဝံၤဒီးလဲၤဝဲလၢဝ့ၢ်လၢထူကဆီခိၣ်အိၣ်န့ၣ်တုၤဝဲဒီးထီးထိၣ်ကဘီလီၤ. စီၤကၢ်န့ၣ်ထီးထိၣ်ကဘီဝံၤဒီးမ့ၢ်ဟါလီၤဒီး အခ့အပှၤမံလၢာ်ဒီးစီၤကၢ်တဂၤတမံဘၣ်ဝဲဘၣ်. ဆိးသီဝဲတုၤဖးဖိမ့ၢ်လီၤ. ဖးဖိမ့ၢ်ဒီးပှၤဝ့ၢ်ဖိဟဲယီးလီၤထူကဆီခိၣ်ဒီးစီၤကၢ်န့ၣ်ကွၢ်ဟ့ၣ်ခ့သ့ၣ်ဝဲလၢကဘီပူၤန့ၣ်တြိကလာ်လီၤ. ပှၤဝ့ၢ်ဖိန့ၣ်လဲၤစၢထိၣ်ထူကဆီခိၣ်န့ၣ်လၢစီၤကၢ်ကဘီအခံတခ်ိဒီးစဲၤလီၤဝဲဆူထံကျါဒီးကွၤဝဲလီၤ. ဒီးစီၤကၢ်န့ၣ်ထိၣ်ဂဲၤထိၣ်အခ့အပှၤစံးဝဲဒၣ်ဂဲၤထၢၣ်ချ,ပှၤဂၤဟဲဟ့ၣ်ပှၤလၢထူကဆီခိၣ်တဖျာၣ်လံ, ဒီးအခ့အပှၤတဖၣ်ဂဲၤဆၢထၢၣ်ဒီးစီၤကၢ်န့ၣ်မၢအခ့အပှၤတမ်ာ်ထီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဂ့ာ်ပှံၢ်ထိၣ်ဒီးသိဝဲလၢထူပနီသၣ်န့ၣ်ပှဲၤနာ်သၢဖျာၣ်ဒီးမ့ၢ်ဆ့ၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးထူကဆီခိၣ်အကစၢ်န့ၣ်ဟဲလီၤ သံဂိၢ်စီၤကၢ်န့ၣ်စံးဝဲဒၣ်,သုဟ့ၣ်ပထူကဆီခိၣ်ဓါ. ဒီးစီၤကၢ်စံးပတဟ့ၣ်ဘၣ်.ဒီးစံးဝဲဒၣ်, သုမ့ၢ်ဟ့ၣ်ထူကဆီခိၣ်ဒီးစကရှ်သုကဘီလီၤ. ဒီးစီၤကၢ်စံးအီၤပမ့ၢ်တဟ့ၣ်ဘၣ်နထူကဆီခိၣ်န့ၣ်ဒီးပကရှ်နဝ့ၢ်ဒီဖျာၣ်ညါ

လီၤ. ဒီးအ့ၣ်လီၤအီလီၤအသးဝံၤဒီးထူကဆီအကစၢ်န့ၣ်ယုဝဲလၢကဘီအခံန့ၣ်တထံၣ်ဘၣ်ဝဲဒီးယုဝဲသကွၤကဘီပူၤန့ၣ်စီၢ်တထံၣ်ဘၣ်ဝဲန့ၣ်ထံၣ်ထဲထူပနီသၣ်သၢနာ်စီၤလီၤ.ဒီးထူပနီသၣ်န့ၣ်စီၤကၢ်စံးလၢသါထူဒၣ်သါဝဲဒီးပှၤဝ့ၢ်ဖိတဖၣ်, ဒီးထူကဆီခိၣ်အကစၢ်န့ၣ်ယၣ်ဝဲဒီး စီၤကၢ်န့ၣ်ရှ်ဝ့ၢ်န့ၣ်ဒီဖျာၣ်ညါဒီးမၤလိာ်အခ့အပှၤလဲၤပဒၢးကွၤအခ့အထူ, အကူၢ်အပှၤဒီဝ့ၢ်ညါဒီးကွၤပဒၢးဝဲဆူအကီၢ်ခဲလၢာ်လီၤ. ဒီးစီၤကၢ်အမံၤပှၢ်ပအဲကရးစံးဝဲလၢသါယိၣ်ကတိၤတၢ်တီမးလီၤ. သါမ်ာ်မ့ၢ်စီၤကၢ်ဒီးသါခ့သါပှၤကအါထိၣ်ယိၣ်စံးဒ်န့ၣ်ဒီး အါထိၣ်သမိးစံးဝဲဒၣ်လီၤ.

၂၄. **စီၤထၢၣ်အဖုလီၤ.** ။ ။ ပှၤအစံၣ်တဲၤစီၤကၢ်တးဒီးအမိၢ်လဲၤဂုၤအိၣ်ဘုလၢပှၤဂၤအဆၢၣ်လၢၣ်ခိၣ်ထံးလီၤ. အဝဲဒီးမံဒၣ်တၢ်လၢဟံၣ်န့ၣ်သၢသၢတနံၤလီၤ.အမိၢ်ဂုၤန့ၢ်ဘုလၢဆၢၣ်ခိၣ်ထံးန့ၣ်ဟဲကွၤအိၣ်ဝဲအဘျၣ်အိၣ်လီၤတဲာ်ဟ်ဝဲလၢ ခိၣ်တခၢၣ်အပူၤန့ၣ်ယုၢ်တဒုဟဲဟ့ၣ်အိၣ်အတၢ်လီၤ. အဝဲန့ၣ်တနၤပဒးန့ၣ်ဝဲတးဒီးကျာ်ကျူာ်ယုၢ်န့ၣ်အခိၣ်သၣ်ဃံတယူၤမးလီၤ. ။ ။ယုၢ်န့ၣ်ကတိၤထိၣ်တၢ်ဒီးအီၤစံးဝဲဒၣ်,စီၤကၢ်ဓၢ,နမၤတၢ်အံၤစကသံတ့ၢ်မးလဲၣ်. စီၤကၢ်တခ်ိတးဒီးနဟဲဟ့ၣ်အိၣ်တ့ၢ်လီၤစဟ့ကိးမ့ၢ်နၤလီၤ. ဟ့အံၤမးစမိၢ်လဲၤဂုၤအိၣ်ပှၤဂၤဆၢၣ်ခိၣ်ထံးဒီးစအိၣ်ဘၣ်လီၤ. ယုၢ်တခ်ိစံးဝဲဒၣ်နမ့ၢ်အဲၣ်ဒိးတၢ်ဒီး စကဟ့ၣ်ဒ့ၣ်ကီးအမံၤဒဲးလီၤ. စီၤကၢ်စံးအီၤမ့ၢ်ယီၤန့ၣ်ဂ့ၤလံ,ဒီးဟ့ၣ်စီၤကၢ်အပသံးထူတဘီမၤလိာ်ဝဲပသံးထူန့ၣ် ယုၢ်မၤလိာ်ပသံးထူအံၤတနးမ့ၢ်ဟဲနာ်သက့ယီၤနၢၤယီၤနၢၤပဒုးနဲၣ်ထိၣ်လၢပသံးထူအံၤဒီးကွၤကွၤလီၤ. တးဒီးစီၤကၢ်စံးယုၢ်အအံၤလဲၤတ်နစပူၤလၢယိၣ်လီၤန့ၣ် ထိၣ်ဘးလၢယိၣ်ခံန့ၣ်တက့ၢ်. ယုၢ်တခ်ိစံၣ်လီၤတးဒီးတ်စကီးကြူးကြူးထိၣ်ဘးလၢယိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟ်ထူၣ်ဖျိန့ၢ်ဝဲဖဲစီၤကၢ်အမဲာ်လီၢ်န့ၣ်လီၤ. စီၤကၢ်တခ်ိတးဒီး လဲၤမံလၢဝဲကရးအကျဲန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်ဒီးဝဲကရးအဖိမုၣ်ဝဲၢ်ကိဟဲဒီးခါစီၤကၢ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲကရးဖိမုၣ်နံ့ဂၤန့ၣ်ဒီးခါစီၤကၢ်ယုဂၤလိာ်လီၤ. အသဒါတဂၤန့ၣ်ဟးဆုံးဝဲလီၤ. လဲၤဝဲပူၤဒီးစီၤကၢ်တဂၤဒီးလဲၤနာ်ဆူယိၣ်အပူၤန့ၣ်ဘးဒီး အဝဲၢ်တဂၤဆုးလီၤအခိၣ်ဘါထုကဖၣ်ထိၣ်ယိၣ်ဓၢ, ထုကဖၣ်ဝဲစပှၢ်တဒါတဂၤအံၤမးအနၢ်ဘၣ်အဝၤလၢပဒိၣ်ဖိပပှၢ်ဖိပစုလီၢ်ထူးခိၣ်လီၢ်တီၤတက့ၢ်. ဒီးစီၤကၢ်ကတိၤခ့သ့ၣ်အီၤ, ဝဲကရးအဖိမုၣ်တဒါအံၤမ့ၢ်န့ၢ်ဘၣ်အဝၤလၢပဒိၣ်ပပှၢ်အဖိန့ၣ်မးအဖိၣ်အယာ်အခ့လူၤအဝ့ၢ်လူၤလီၤ. မ့ၢ်န့ၢ်ဘၣ်အဝၤလၢစီၤကၢ်အိၣ်လၢကျဲပၢၢ်သးန့ၣ်ဒီးကကဲဒိၣ်ကကဲပှၢ်လီၤ. ဘါထုကဖၣ်ဝဲဒီးအပှၢ်ပှၤဂၤလိာ်န့ၣ်ဒီးစီၤ

Digitized by Google

ကၢၣ်ကတိၤဆၢအီၤယီၤန့ၣ်ကီးဂၤဒ်းလီၤ. တသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲဘၣ်ကတိၤလိာ်အသးဒီး ပှၤဝဲၤယုကၤစံးဝဲဒၣ်ယိၣ်အံၤပဟဲဘါလၢခံလၢပျၢၤယိၣ်တကတိၤဆၢဘၣ်တၢ်ဘၣ်အအံၤတစုနဲ့ၣ်ယိၣ်ကတိၤတၢ်ဒီးပှၤလီၤလၤကလဲၣ်.မးပကကၠၤစံးဘၣ်ပၢ်လီၤ. ဒီးစီၤကၢၣ်န့ၣ်ကၠၤဃုၢ်မံလီၤကဒီးလၢအလိၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးပှၤဝဲၤန့ဂၤန့ၣ်ကၠၤဟိာ်လိာ်အခံကၠၤတုၤကဒီးလၢစီၤကၢၣ်အိၣ်န့ၣ် [illegible] ကဒီးအပှၤတဒၢတဂၤဒီး ဟးဆှဲးကွ့ာ်ကဒီးဝဲလီၤ. ကၠၤတုၤလၢဟံၣ်စံးဘၣ်အပၢ်ပၢ်စ့,ပလဲၤဘါယိၣ်ပဘါထုကဖၣ်တၢ်ပှၤတဒၢအံၤပဘါထုကဖၣ်မးအနၢ်ဘၣ်အဝဲၤလၢပဒိၣ်ပပှၢ်, ပစုလိၢ်ထူးခိၣ်လိၢ်တိၤ, ယိၣ်ကတိၤထိၣ်တၢ်မ့ၢ်နၢ်ဘၣ်အဝဲၤလၢပဒိၣ်ပပှၢ်အံၤမးအဖှိၣ်အယာ်အခွလူၤအဝ့ၢ်လူၤလီၤ. မ့ၢ်နၢ်ဘၣ်အဝဲၤလၢစီၤ ကၢၣ်အိၣ်လၢကျဲပၢၢ်သးန့ၣ်မး အဒိၣ်အပှၢ်အခွကျၢၤအဝ့ၢ်ကျၢၤတက့ၢ်. ဝဲကရးတခီတးဒီးယိၣ်နဲ့ၣ်ယိၣ်ပလဲၤဘါလၢခံလၢပျၢၤတကတိၤထိၣ်တၢ်နဲ့ၣ်,မၤအဖိအလံၤဘိၣ်မ့ၤလီၤ. မ့ၢ်ဆူၣ်ထိၣ်ဒီးလဲၤဘါယိၣ်လီၤ. စီၤကၢၣ်တခီတးဒီးလဲၤဝဲလၢမနၤတက့ာ်လီၤ. လဲၤမံလီၤဟာ်ဝဲလၢပဲကရးအကျဲန့ၣ်လီၤ. ကယဲၢ်ပလဲၤဒီးဖိာ်မုၣ်ဖိာ်မၢၤခါစီၤကၢၣ်န့ၣ်ခဲလၢာ်လီၤ. ပှၤဂိၢ်မ့ၢ်လဲၤပူၤဒီးလဲၤယုၢ်ကဒီးဆူယုၢ်တ်နၤအပူၤန့ၣ်လဲၤအိၣ်ဟာ်ဝဲလၢထးန့ၣ်ဝဲကရးတခီလဲၤတုၤဒီးဆူလီၤအခိၣ်ဘါထုကဖၣ်တၢ်စဖိမုၣ်အံၤအတဒၢတဂၤအံၤမးအနၢ်ဘၣ်အဝဲၤလၢပဒိၣ်ဖိပပှၢ်ဖိဝဲကရးအဖိတက့ၢ်. ယိၣ်စ့. စီၤကၢၣ်တခီတးဒီးကတိၤထိၣ်တၢ်လၢယိၣ်ပူၤဝဲကရးစ့နဖိမုၣ်တဒၢန့ၣ် မ့ၢ်နၢ်ဘၣ်အဝဲၤလၢပဒိၣ်ပပှၢ်အဖိန့ၣ်မးနခွကဟးဂိၤနဝ့ၢ်ကဟးဂိၤလီၤ. မ့ၢ်နၢ်ဘၣ်အဝဲၤလၢစီၤကၢၣ်အိၣ်လၢကျဲပၢၢ်သးန့ၣ်ကကဲဒိၣ်ကဲပှၢ်ကအိၣ်ခၣ်အိၣ်မုာ်ဘၣ်ကၠၤဝဲလီၤ. ဝဲကရးတခီတးဒီး ဆိကမိၣ်ထိၣ်တၢ်ဒီးကၠၤဝဲဆူဟံၣ်လီၤ. စီၤကၢၣ်တခီဟဲကၠၤမံဟာ်လၢအလိၢ်န့ၣ်ပကၠၤဒီးပခါကဒီးခဲလၢာ်လီၤ. ကၠၤတးဒီးတအိၣ်မ့ၤတအိၣ်ထံအမါသံဂိၢ်အီၤဘၣ်မ့ၤနတအိၣ်မ့ၤအိၣ်ထံလဲၣ်. စလဲၤဘါယိၣ်,ယိၣ်စံးယၤမှၣ်ပှၢ်စ့, ပဖိမုၣ်သဒၢတဂၤအံၤမ့ၢ်နၢ်ဘၣ်အဝဲၤလၢပဒိၣ်ပပှၢ်အဖိအံၤမးအဖှိၣ်အယာ်အခွဟးဂိၤဝ့ၢ်ဟးဂိၤတက့ၢ်. မ့ၢ်နၢ်ဘၣ်အဝဲၤလၢစီၤကၢၣ်အိၣ်လၢကျဲပၢၢ်သးန့ၣ်ဒီးကကဲဒိၣ်ကဲပှၢ်ကအိၣ်ခၣ်အိၣ်မုာ်လီၤ. ယိၣ်ကတိၤတၢ်ယီၤန့ၣ်လီၤ. ဝဲကရးအမါတခီ တးဒီးစံးဆၢအဝဲၤဖိပှၢ်စၢ်, ဖိပှၢ်ခါ, ပဘါယိၣ်လၢခံလၢပျၢၤယိၣ်တကတိၤထိၣ်တၢ်နဲ့ၣ်, မ့ၢ်ယီၤန့ၣ်ခဲဂိၤစကလဲၤဘါကၠၤယဲတသါလီၤ. မ့ၢ်ဆူၣ်ထိၣ်ဒီးအမါလဲၤကဒီးလီၤ, စီၤကၢၣ် တခီတးဒီးမ့ၢ်ဆူၣ်ထိၣ်ဒီး ဟဲကဒီးလၢမနၤတက့ာ်လီၤ. ဟဲမံလီၤကဒီးလၢအလိၢ်န့ၣ်လီၤ. တးဒီးပဟဲတဂၤပခါခံဂၤပခါလီၤ. လဲၤတၢ်ပူၤဒီး စီၤကၢၣ်လဲၤထိၣ်ကဒီးဆူယိၣ်ခံန့ၣ်လီၤ. ဝဲကရးအမါလဲၤတုၤဘါထိၣ်ကဒီးယိၣ်ထုကဖၣ်ထိၣ်ဝဲစဖိမုၣ်အံၤမးအနၢ်ဘၣ်အဝဲၤလၢပဒိၣ်ပပှၢ်ဖိတက့ၢ်. တးဒီးစီၤကၢၣ်တခီကတိၤကဒီးတၢ်ဝဲကရးဖိမုၣ်အံၤမ့ၢ်နၢ်ဘၣ်အဝဲၤလၢပဒိၣ်ပပှၢ်အံၤမးအဖှိၣ်မးအခွဟးဂိၤအဝ့ၢ်ဟးဂိၤ, မ့ၢ်နၢ်ဘၣ်အဝဲၤလၢစီၤကၢၣ်အိၣ်လၢကျဲပၢၢ်သးန့ၣ်မး ကကဲဒိၣ်ကဲပှၢ်အိၣ်ခၣ်အိၣ်မုာ်တက့ၢ်. ဒီးစီၤကၢၣ်န့ၣ်ကၠၤမံကၠၤကဒီးလၢအလိၢ်န့ၣ်ဝဲကရးအမါန့ၣ်ကၠၤဒီး ကွၢ်ဝဲသါဘျးကလာ်ဒီးကၠၤဝဲဆူဘးန့ၣ်လီၤ. ကၠၤတုၤလၢနီၢ်ပူၤဒီးအဝဲၤသံဂိၢ်ဆၢထၢၣ်မးအတၢ်လီၤ. မုၣ်ပှၢ်စ့, နလဲၤဘါယိၣ်ယိၣ်စံးနၤယီၤလဲၣ်,ဖိပှၢ်စ့, ယိၣ်စံးယၤယီၤအစံးနၤအသိးန့ၣ်လီၤ. ဒီးဟိလီၤကွံာ်အဖိမုၣ်တဒၢဆူစီၤကၢၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.သါကမၤသံကွံာ်စီၤကၢၣ်န့ၣ်ကၢၣ်ဝဲတကျဲလီၤ. သါကလဲၤဒုးသံကွံာ်စီၤကၢၣ်စံးဝဲဒၣ်, ဒီးလဲၤဝဲဒီးပကညီၤအအါအဂိၢ်လီၤ. စီၤကၢၣ်အမိၢ်တခီစံးဝဲစီၤကၢၣ်စ့နမၤတၢ်အံၤမးနကမၤသံကွံာ်ပှၤလီၤ,စီၤကၢၣ်န့ၣ်လဲၤဒီးသိးထိၣ်အပသံးထူလၢယုၢ်ဟ့ၣ်အီၤန့ၣ် ကွၢ်ဝဲတၢ်ကမၤသံကွံာ်အီၤဒီး ယှာ်ထိၣ်အပသံးထူန့ၣ် တးပသုးဖိယုၢ်မုံယုၢ်ဖျိးကွံာ်မးခဲလၢာ်လီၤ. ဝဲကရးကၢၣ်သံကွံာ်အမှာ်စီၤကၢၣ်န့ၣ်ကၢၣ်ဝဲတပှဲၤဘၣ်တးဒီး, ကီးအဖိမုၣ်တကျဲလီၤ.သံဂိၢ်အဖိမုၣ်အတၢ်ဖိမုၣ်စ့,နဝဲၤန့ၣ်မ့ၢ်မနၤအိၣ်တမံၤလဲၣ်.ကတိၤဆၢအပၢ်တၢ်တအိၣ်နီတမံၤဘၣ်,အိၣ်ထဲပသံးထူတဘိလီၤ. စံးအဖိမုၣ်, နဝဲၤပသံးထူန့ၣ်ဟဲဟ့ၣ်ယၤစကကွၢ်ကၢ်ဖဲ. ဒီးအဖိမုၣ်ဝဲၤဟဲဒုးနဲၣ်အီၤ ဒီးဟံးန့အမှာ်ပသံးထူန့ၣ်လီၤ. ဒီးအမှာ်န့ၣ်ကၢၣ်တၢ်တဘၣ်လၢၤဘၣ်နီတမံၤဘၣ်ဒီးဆိကမိၣ်အယုၢ်ဒီးယုၢ်ဟဲပၢၢ်ယုၢ်သံဂိၢ်နဘၣ်မ့ၤလဲၣ်. ဒီးစံးဝဲစမံၤပှၢ်နူလံစပသံးထူလံ,စကၢၣ်တၢ်တဘၣ်လၢၤဘၣ်နီတမံၤဘၣ်. ပသံးထူန့ၣ်ဟာ်ဝဲဖဲလဲၣ်,ဟာ်ဝဲလၢတလါပူၤလီၤ. ယုၢ်န့ၣ်စံးဘၣ်အီၤဘၣ်ယိၣ်တဂ့ၤ, စကလဲၤဟံးကၠၤဒၣ်နၤခဲမနၤအှၤလီၤ. လၢမနၤဒီးယုၢ်န့ၣ်လဲၤဟံးကၠၤအတၢ်လီၤ. တးဒီးအမံၤပှၢ်ဟဲလဲးကဒီးပသံးထူန့ၣ်ကြူးကြူးအမံၤပှၢ်ယှကွၢ်ဒီးလဲၤဟ့ၣ်ကဒီးဝဲလီၤ. အမံၤပှၢ်နၤကဒီးအန့ၣ်တစုအမံၤပှၢ်သိးယာ်လၢအစုယုၢ်ဟဲဒီး စံးဘၣ်ယုၢ်စမံၤပှၢ်နၤကဒီး လံစပသံးထူလံယုၢ်သံဂိၢ်ဟာ်ဝဲလၢမ့ၤလီၤလဲၣ်,သိးယာ်ဝဲလၢအစုလီၤ. မ့ၢ်ဆူၣ်ထိၣ်တးဒီးယုၢ်န့ၣ်လဲၤဟးယုၤမတၤတဂၤန့ၣ်ဆူပှၢ်လၢ်ကျါလီၤ.လဲၤဒုးနဲၣ်ဝဲအတံာ်တထံးဖးဒ့သၢဒ့, အဝဲတထူၣ်န့ၣ်ပအိၣ်အသၣ်ပကဲထိၣ်လၢတၤအှး, အဝဲတထူၣ်န့ၣ် ပအိၣ်အသၣ်ပကဲထိၣ်လၢထိၣ်ဓိၤလံၣ်ဓိၤ, အဝဲတထူၣ်န့ၣ်အသၣ်ပပှၢ်ပအိၣ်ဒီးပဖိသၣ်ကၠၤလီၤ. ဒီးဟဲကၠၤထၢဝဲတယီးပကဲ

Digitized by Google

ထိၣ်လၢပကညီတထူၣ်နူၣ်စီၢ်ဟဲကွၤယီးဝဲတယီးဟဲ ကွၤယီးဝဲတုၤလၢဟံၣ်ထံၣ်လၢမတၢၤတဂၤဖိပှၢ်ဒီးမုၣ်ပှၢ် ခံဂၤဒုးအိၣ်ဝဲအဝံာ်သၣ်နူၣ်သတးဒီးမုၣ်ကနီၤဖိၣ်သၣ်ခွါ ထိၣ်ကွၤမးခံဂၤလိာ်နူၣ်သရှာ်တုၢ်လီၤ. ဒီးလဲၤထိၣ်ဆူ ပဲကရးအိၣ်ပဲကရးသံဂိၢ်အီၤ နသးပှၢ်တုၢ်,တဘၢးနူၣ် နမုၣ်ကနီၤဖိၣ်သၣ်ခွါထိၣ်ကွၤမ့ၢ်နအိၣ်ဘၣ်မုၤလဲၣ်. မးကစၢ်အမာ်ဟ့ၣ်ဒုးအိၣ်ယၤလီၤ. ဝဲကရးသံဂိၢ်အိၣ် ဒ်းစကီးဓါ. စတသ့ၣ်ညါဘၣ်သံဂိၢ်ဒၣ်လၢကစၢ်အမာ် နူၣ်လီၤ. ကိးအမာ်နိၢ်ဝၤဓၢ,တၤသၣ်နူၣ်အိၣ်ဒ်းကီးဓါ. အိၣ်ဒ်းယၢာ်ဟ့ၣ်ဒုးအိၣ်ယၤမီ. ကိးကၢ်နခ့နပှၤဒီး အဖိ အမါတဂၤလၢ်လၢ်ဒီဝ့ၢ်ညါနူၣ်ဒီး ပဒိၣ်ပပှၢ်လၢာ်လ့ၤတ ကွၤအိၣ်ဖိၣ်ရိဖိၣ်ဝဲလၢဝဲကရးအဟံၣ်နူၣ်လီၤ. ကယဲၢ် မ့ၢ်ပဒိၣ်ပပှၢ်ဝဲကရးအမာ်စံးအီၤသုဟံးထိၣ်တၤသၣ်အံၤ သုမ့ၢ်အိၣ်ထိၣ်အိၣ်တစုယီ သုမ့ၢ်ယှၢ်လီၤယှၢ်လီၤတစုယီ သုမ့ၢ်ဂ့ၤစီၢ်သုကဂ့ၤဒ်းသိးမ့ၢ်လီၤ. ယီၤနူၣ်ဒီးမၤယီၤဖိး တကွၢ်. ဟံးထိၣ်မးတၤသၣ်နူၣ်တစုယီခဲလၢာ်လီၤ. အိၣ် ဝဲဒီးကဲထိၣ်တၤအုးခဲလၢာ်လီၤ. ဝဲကရးတဂၤနူၣ်ကိးအ မာ်နိၢ်ဝၤဓၢဝ့ၢ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါမ့ၢ်အိၣ်ဆူလဲၣ်ခီလဲၣ်အမာ် တခီဒုးနဲၣ်ဝဲဆူကစၢၢ်လီၤနူၣ်လီၤ. ပဲကရးနူၣ်ဂဲၤဆၢ ထၢၣ်ဒီးအမာ်ဖိၣ်ပသံးထူလၢအစုနူၣ်ဒီးအမံၤပှၢ်ဒီးပဒိၣ် ပပှၢ်တဖၣ်ကဲထိၣ်လၢတၤအုးခဲလၢာ်ဒီးလဲၤဝဲဆူအမာ်စံး ကစၢၢ်လီၤနူၣ်လီၤ. ကတၢၢ်ဝဲ.

ကၢၢ

၁. **ဃာ်ကနၣ်ကၢၢ** နူၣ် မ့ၢ်ဃာ်လၢထးစံၣ်တပုံၤဘၣ်ဒီး ပပဲာ်ဘၣ်တၢ်အကီၤဒီးအကနၣ်တၢၤဝံာ်ကွံာ်ဖဲ,အဖးဖိ နူၣ်ဒီးပကိးလၢဃာ်ကနၣ်ကၢၢလီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢ ဃာ်ကနၣ်တၢၢလီၤ.

၂. **ကၢၢဝံာ်** နူၣ်မ့ၢ်ဃာ်ကနၣ်မၤအသးစဲးကံၢ်စဲးကၢနူၣ် ဒီးပကိးလၢကၢၢဝံာ်ကၢၢဟ်,ဃာ်တဘ့ၣ်အကနၣ်ကၢၢ ဝံာ်ကၢၢတ်နူၣ်အကနၣ်ဝံာ်ယၢ်ခီယၢ်ခီလီၤ.

၃. **စီပကၢၢ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်အဖါကဒဲကဒဲနူၣ်ဟာ်ဒ်ဟာ်ဒီး အ မိၢ်အသိးဒီးပစံးလၢစီပကၢၢလီၤ. ဒီးကတိၤဝဲဒီးအ ဆိလၢစီပကၢၢဒ်ၣ်လီလီၤ.

၄. **ကၢၢ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်အိၣ်တံၤလၢ အလီၢ် တပူၤပူၤ ကုၣ်ကုၣ်နူၣ်ဒီးပကိးလၢကၢၢဖိၣ်လီၤ,ပနၢ်တပူၤကၢၢမး လၢပျိပူၤဘဲၣ်ဘဲၣ်လီၤ. --ကဖိ ၆

၅. **ပသွံၣ်ကၢၢဖိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပသွံၣ်ဒုးအိၣ်ဖိၣ်လၢပဟၢဖၢ ပူၤနူၣ်ပစံးလၢပသွံၣ်ကၢၢဖိၣ်လီၤ. ပသွံၣ်မ့ၢ်ကၢၢဖိၣ်လၢ ပသအိပူၤဒီးဆါဝဲလီၤ.

၆. **ကကၢၢဒၢ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်မၤအသးကၢၢ်ကဝၢ်စိးမကူဒီး ပစံးလၢကကၢၢဒၢလီၤ. ကကၢၢဒၢနူၣ်မ့ၢ်တၢ်အဒိဘ့ၣ် လၢအဂိၤကွဲဒဲဒီးအပူၤလီၤကလီးဝဲနူၣ် ပစံးလၢကကၢၢ ဒၢလီၤ. ချံနူၣ်ပမ့ၢ်ကၢၢ်အိထိလာ်ဒီးအပူၤအိၣ်ကကၢၢ ဒၢ,ဒီးအချၢယံအိၣ်စိးပကူလီၤ. ထးပျုစုမ့ၣ်နူၣ်အက နၣ်ကကၢၢဒၢလီၤ.

၇. **ထးကကၢၢ** နူၣ် မ့ၢ်ထးဘ့ၣ်ဘၣ်လၢအထူသးတဝး ဘၣ်အတီၤနူၣ်ပစံးလၢထးကကၢၢလီၤ. ထးကကၢၢနူၣ် ကကၢၢဒ်ချိၣ်ထူအသိးလီၤ.

၈. **ကၢၢထိၣ်** နူၣ်အိၣ်ထဲတၢ်ကတိၤလီၤ. ဒိၣ်ကၢၢလိၣ်, ဟံၣ်တဖျာၣ်ဒိၣ်ကၢၢလိၣ်ဒီး ဘၣ်တစုစုပစံးလၢဒိၣ်က လိၣ်လီၤ. ကဆိတဒုဒိၣ်ကၢၢလိၣ်.

၉. **ဂ့ၢၢ** နူၣ် မ့ၢ်ပနၢ်အိၣ်လၢကရၢပူၤနူၣ်အိၣ်ဖိၣ်ဝၢ ဘိၣ်ကဝီၤတရုံးဒီး ပစံးလၢအကၢၢလီၤ. ပနၢ်တဖုကၢၢ မးလၢကရၢပူၤဘဲၣ်ဘဲၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤစံးလၢကၢၢဖိၣ် လီၤ.

၁၀. **ကၢၢဖိၣ်အိၣ်ဖိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအိၣ်ဖိၣ်ဝဲအါဂၤ, တဖိၣ်ဒိၣ်ကပီၤတရုံးဒီးပစံးလၢကၢၢဖိၣ်အိၣ်ဖိၣ်လီၤ. ပှၤတဖၣ်ကၢၢဖိၣ်အိၣ်ဖိၣ်မးလၢတၢ်ပျိပူၤဘဲၣ်ဘဲၣ်မ့ၢ်အ ကၢၣ်ကိၣ်ဖးမိၣ်မနုၤတမံၤလဲၣ်.

၁၁. **အသွံၣ်ကၢၢဖိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအဖိာ်မုၣ်ဆံးစၢ် ဒီးအသွံၣ်ယၤကူၢ်လိၣ်အသးလၢအဟၢဖၢပူၤ အကပျၢ ခိၣ်နူၣ်ပစံးလၢအသွံၣ်ကၢၢဖိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံး လၢအသွံၣ်ယၤကၢထိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအသွံၣ်ယၤကၢၢ ဖိၣ်ဒီး ကၢထိၣ်တလိၢ်လိၢ်လီၤ.

၁၂. **ဆးကံၢ်ဆးကၢၢ,ဆးကၢၢဒးချိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီ အပူၤလိၢ်ဘျါကွၤဒီးဒီးဘိၣ်ဝဲကမိာ်ကမာ်, ဘ့ၣ်ဘၣ်စီၤ ဃၢ်ဒီးပစံးလၢဆးကၢၢလီၤ. ပှၤတဂၤဝဲၣ်ကလီးဒီးအပူၤ လိၢ်ဘျါကွၤမၤမးအသးဆးကံၢ်ဆးကၢၢလီၤ.

၁၃. **အဲၣ်ပကၢၢ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအနူၢ်အမါတဆိုးတလိၤ ဘၣ်,နူၢ်အမါအဝၤလၢအဖိဒိၣ်စၣ်လံၤ, အမဂၢ်ဖါတံၢ်တ ဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢအဲၣ်ပကၢၢလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ အဲၣ်မုၣ်တံၢ်ယီၤ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအဲၣ်မ့ၢ်သံၣ်ယီၤ လီၤ. ပှၤတနီၤနီၤအဲၣ်ပကၢၢအဲၣ်ဒ်ၣ်လီနးကၢ.

၁၄. **စီပကၢၢ** နူၣ်မ့ၢ်ဆီဖါကဒဲကဒဲဟာ်ဒ်ဆိအမိၢ်အသိး ဒီးပစံးလၢဆီစီပကၢၢလီၤ. ဆီဖါကဒဲကဒဲနူၣ်မ့ၢ်စီပ ကၢၢဒီးပဘ့ၣ်တဂ့ၤဘၣ်. တုၤပဘ့ၣ်တဂ့ၤဘၣ်. တုၤပ ဘ့ၣ်ဒီးခ့အိၣ်ပှၤလီၤ. ဆီဖါခံဘ့ၣ်စီပကၢၢစီဒ်ၣ်လီနူၣ် မၤသံကွံာ်တကွၢ်.

၁၅. **ကကၢၢဒၢ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ပူၤဒ်နိၣ်တၢၤအပူၤအသိး, ဒ် ချံးကုပူၤအသိးတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢကကၢၢဒၢလီၤ. နိၣ် တၢၤအလၣ်နူၣ်မၤအသးကကၢၢဒ်ၣ်ကကၢၢဒၢလီၤ.

၁၆. **ကကၢၢထိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ခိၣ်ကုာ်အကနူၤတဆဲၣ်ထိၣ်အ

Digitized by Google

သးဆူအချၢဒီးပစံးလၢကကၢထီၣ်လီၤ. တြူးအခိၣ်ကၠၣ်အကနူၤန့ၣ်ကကၢထီၣ်အသးလီၤ.

၁၇. **ထကၢခိၣ်ထိး** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ပူၤလၢအလီၤကအိဆူအဖိခိၣ်တခီန့ၣ်အခိၣ်ထိးဒီးပစံးလၢကကၢခိၣ်ထိးလီၤ. တၢ်ပူၤကကၢအခိၣ်ထိးန့ၣ်ပကွၢ်နၢ်တဘူၣ်ဘၣ်,တၢ်ခံးကၢ.

ကု

၁. **ကုတၢ်ကုဂ့ၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပထုလၢဆှါဒီးဂံၤတတဲာ်ဒီးပထုဒီးအခိၣ်ဖျိၣ်ဒ်တလါအသိးဒီးပစံးလၢကုဂ့ၤလီၤ.တလၢၤထုကုဂ့ၤလၢထီအဒိန့ၣ်ဒီးတလၢၤကီးဝဲလၢဖၣ်လီၤ.

၂. **ကုဃ့** နူၣ်မ့ၢ်ကုတကလုာ်န့ၣ်ထုဝဲဟိတစဲးစဲးဒီးဝံၣ်ထၢၣ်ဆှါတဘ့ၣ်, ဆီၣ်လီၤဆှါတဘ့ၣ်ဒီး ပစံးလၢကုဃ့လီၤ. ကုဃ့န့ၣ်အခံဟိကရှၢ်လီၤ.

၃. **ကုဘံၣ်ခံ** နူၣ် မ့ၢ်ကုတကလုာ်န့ၣ်ထုလီၤဂံၢ်ဝဲလၢအခိၣ်တခီဒီးဆိုးလီၤကွၢဝဲအခံန့ၣ်ဒီးအခံန့ၣ်ဘံၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢကုဘံၣ်ခံလီၤ. ကုဘံၣ်တၢၢ်ကုဘံၣ်ခံန့ၣ်စထုဃဲတသ့ဘၣ်. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကုဘံၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢကုဘံၣ်လီၤ.

၄. **ဝံထီၣ်အဝၢ်အကု** နူၣ် မ့ၢ်စံးဝဲကသံဒ်အပၢ်အသိးလီၤ. စကထိနၤတၤးဒီးနကဝံထီၣ်နပၢ်အကုစဲၣ်.

၅. **ကုစ့ၤကိာ်** နူၣ်မ့ၢ်ကုတကလုာ်န့ၣ်ပထုထီၣ်ဖးဖိသကွၣ်ဒီးပထုသအိးအခိၣ်ဒီး စ့ၤဝဲန့ၣ်ပစံးလၢကုစ့ၤကိာ်လီၤ. ကုစ့ၤဘ့ၣ်ကုစ့ၤကိာ်န့ၣ်ပထုညီကဒၣ်လီၤ.

၆. **ကုဖှံၣ်ဆ့** နူၣ်မ့ၢ်ကုဖိတကလုာ်န့ၣ်ထဲခိၣ်ဒုၣ်စိၤဒီး ပမ့ၢ်သူၣ်ဘုဖျးဘုန့ၣ်ပဒၢဘုချံလၢအပူၤန့ၣ်ဒီး ပဆ့လၢပလီၤဒီးပစံးလၢကုဖှံၣ်ဆ့လီၤ.

၇. **ကုဆ့အီၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ကုတကလုာ်န့ၣ်ပထုအတဝီသၢထါ,အထီအိၣ်တပျ်ဒီး ပလဲၤဒဲးအိၣ်တၢ်ဒီးတၢ်လၣ်လၢအပူၤ,ပလဲၤတခွဲညၣ်ဒီးပဆ့ဒီးပစံးလၢကုဆ့အီၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကုအီၣ်ဆ့, ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကုယီၣ်စိၤလီၤ. တ့န့ၢ်ယၢလၢကုဆ့အီၣ်တဒုတက့ၢ်. စကဆ့အီၣ်တၢ်ဒီးလၢအပူၤ.

၈. **အီကု** နူၣ် မ့ၢ်ဖိသၣ်လၢအအိၣ်ဖျိၣ်သီန့ၣ်အိၣ်တုၤအထံၣ်ပမဲာ်ဒီးကီးပှၤဒီးမၤသီၣ်အကလုၢ်န့ၣ်ပစံးလၢအီကုလီၤ. ပှၤဆံးတဂၤကွၢ်ပမဲာ်ဒီးအီကုမးကလီာ်ဧၤကလဲာ်လီၤ.

၉. **ချံးကုကလုၤစၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ချံးစၢ်အကုအခိၣ်အသရှၤန့ၣ်ကဘုးဝဲဒီးပစံးလၢချံးအကလုၤစၢ်လီၤ. –ကလုၤ၉

၁၀ **နၢ်ကု** နူၣ်မ့ၢ်ပနၢ်လၢအပှၢ်ဝဲတကူာ်န့ၣ်ပစံးလၢပနၢ်ကုလီၤ. ဒီးပနၢ်အကနူၤခိၣ်န့ၣ်ပကီးလၢပနၢ်ကုခိၣ်လီၤ.

၁၁. **ဖျၢၣ်လုကု** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်တိၣ်လိၣ်ကူၤဒ်သံးနာ်အဆၣ်အသိးန့ၣ်ပစံးလၢဖျၢၣ်လုကုလီၤ. ဒီးတၢ်ဘိၣ်ဝဲဘၣ်လိာ်ကလၤတၢန့ၣ်ပစံးလၢဖျၢၣ်လုကုလီၤ. ပနၢ်တဒုဘိၣ်မးဖျၢၣ်လုကုလီၤ.

၁၂. **ကလုၤကု** နူၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်ကွဲာ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤအမဲၢ်ဒီးတူာ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢတူာ်ကလုၤကုလီၤ. ဒီးတခီဖိသၣ်လၢအဘိၣ်ဂ့ၤ, အထွၣ်ဂ့ၤတဖၣ်မ့ၢ်အဘိၣ်ကလုၤကုလီၤ. --ကလုၤ၉

၁၃. **သ့ၣ်ဘ့ၣ်သ့ၣ်ထု** နူၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ဖံးလီၤ. တအီးကွဲာ်သ့ၣ်ဘ့ၣ်သ့ၣ်ကုတက့ၢ်.

၁၄. **ကုဃီၣ်ဃီၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ကုဖးဒိၣ်လၢပှၤကညီလဲၤဝံအိၣ်ဘုလၢအပူၤန့ၣ်ပစံးလၢကုဃီၣ်ဃီၣ်လီၤ. ကုဃီၣ်ဃီၣ်တဒုဒိၣ်ကဲဆိးစဝံတနူၢ်ဘၣ်.

၁၅. **သွဲးကိၢ်ကု** နူၣ်ဒ်သွဲးတကဲာ်အသိးလီၤ. တၢ်တဘၣ်လိာ်ဘၣ်ပြုကဆိန့ၣ်ပစံးလၢသွဲးကိၢ်ကု.

၁၆. **ကယွဲၤကု** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အဘ့ၣ်ဘၣ်လၢအတကဝီၤဘၣ်ဒီးထိဝဲဘၣ်ဒးစိၤန့ၣ်ပစံးလၢအကယွဲကုလီၤ. ချံးကုန့ၣ်ကဝီၤဓိၢ်တကဝီၤထိဓိၢ်တထိဒီး ပစံးလၢကယွဲၤကုလီၤ. ချံးစၢ်အကုန့ၣ်မၤအသးကယွဲၤကုလီၤ.

၁၇. **စကုတြု** နူၣ် မ့ၢ်ထီၣ်လွှံၢ်န့ၣ် ပှၤတနီၤနီၤကီးလၢစကုတြု,ဒီးတနီၤနီၤကီးလၢသကုတြုလီၤ. ထီၣ်လွှံၢ်န့ၣ်ပှၤသိၣ်ဝဲစကုတြုစကုတြုဒ်န့ၣ်ဒီးပကီးလၢစကုတြုတစုစုလီၤ.

၁၈. **ချိၣ်ကု,ကမါအကု,ချံးကု,ယီၤဟိၣ်အကု** နူၣ်မ့ၢ်ချိၣ်အချၢယံစကီးပှၢ်, ကမါအဖိခိၣ်စကီးပှၢ်,ချံးအချၢယံၤစကီးပှၢ်, ယီၤဟိၣ်အဖံးဖိခိၣ်စကီးပှၢ်န့ၣ်ကီၤဝဲနးနးကလဲာ်ဒီးပစံးလၢအကုလီၤ. တၢ်လၢအကုအိၣ်တဖၣ်န့ၣ်အဖံးခိၣ်ကီၤဝဲနးနးကလဲာ်ဒ်တၢ်ယံအသိးလီၤ. တၢ်ဖိတၢ်လံၤအိၣ်ဒီး အကုဒီးအတြၤထဲချိၣ်ဒီးချံး,ဒီးကမါ,ဒီးဗိဝါဒီးယီၤဟိၣ်န့ၣ်စိၤလီၤ.

၁၉. **ချံးကု** နူၣ်မ့ၢ်ချံးအချၢယံလၢအကီၤတၢ်ချါန့ၣ်ပစံးလၢချံးကုလီၤ.

၂၀. **စကီးစကု** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢသ့ၣ်ဖံးအဖိခိၣ်တကထၢန့ၣ်ကီၤဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၤဒိၣ်ခိၣ်အစကီးပှၢ်အဖံးပြုထီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢစကီးတကုလီၤ. တၤဒိၣ်ခိၣ်အဖံးန့ၣ်စကီးစကုလီၤ. ပှၤလၢအကူအသိးတၢ်ကူတၢ်သိးဒီး တဆှူၣ်တဆုံးဘၣ်ဝဲန့ၣ် ပဒိလီၤအတၢ်ကူတၢ်သိးန့ၣ်လၢတၤဒိၣ်ခိၣ်အဖံးစကီးစကုလီၤ. ပှၤတဂၤကူတၢ်သိးတၢ်တဆှူၣ်တဆုံးဝဲ ဘၣ်ဝဲမၤအသးဒ် တၤဒိၣ်ခိၣ်အဖံးအသိးစကီးစကုနးကၢ.

၂၁. **ကီၤကု** နူၣ် မ့ၢ်ထီၣ်တကလုာ်န့ၣ်မၤအသးဒ်ထီၣ်သူအသိးဒီး ထဲထီၣ်သူတဘ့ၣ်န့ၣ်ပှၤသိၣ်ဝဲကုကုကုဒီးပကီးလၢကီၤကုလီၤ.

Digitized by Google

ကု

၂၂. သကုတြ့,ကေုတြ့,ကေီးကေု,သကီးသကု.

ကုၢ်

၁. **ကုၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ပယိလီၤတၢ်လၢမ့ၣ်အှုပူၤနှၣ် ဒီးဒ်အက လီၤဘဲကွ်ၣ်ဓိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒ်အအိပူၤကမံဓိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,သုတကိၢ် ယိၢ်လီၤကလဲကွ်ၣ်တဂ့ၤနှၣ်ဒီးပကီးလၢကုၢ်အိၣ်ယိအိၣ် လီၤ. ကုၢ်အိၣ်ဂ့ၢ်အဒၣ်ပကကျိုးအိၣ်ဒီးမ့ၤ.

၂. **ကုၢ်ထီၤယိလီၤ** နှၣ်မ့ၢ်ပဆူးကိၢ်ယိၢ်ကွ်ၣ်ပှၤအစိၣ်နှၣ် လၢမ့ၣ်အှုပူၤတ့ၤအလၢ်နှၣ် ပကီးလၢပကုၢ်လီၤယိလီၤ လီၤ.

၃. **ကုၢ်ရှၢ်ကုၢ်ရှၢ်** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအနိၢ်ဒိၣ်တဖၣ် လဲၤတၢ် ဖျါမၤအသးတချၢဘၣ်,ဝးလံၣ်လၢၣ်ဝဲဒီးပကီးလၢကုၢ်ရှၢ် ကုၢ်ရှၢ်လီၤ. ပနၢ်တဒုဟဲကူၤမးဆူစအိၣ်ကုၢ်ရှၢ်ကုၢ်ရှၢ် လီၤ.

၄. **ကုၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢတၢ်ပှၤအီၤလၢစ့ဒီးဘၣ်မၤနှၢ်ပှၤဂၤ အတၢ်တဖၣ်နှၣ်ပကီးအီၤလၢကုၢ်လၢပှၤလီၤ.

၅. **ကုၢ်ခိၣ်ကုာ်** နှၣ်မ့ၢ်ဒ်တၢ်သုတရူၤဘၣ်ပှၤတဂ့ၤဒီးပ ဟ်ထီၣ်ခိၣ်ကုာ်လၢပခိၣ်ဒီးပစံးလၢပကုၢ်ခိၣ်ကုာ်လီၤ.

၆. **ဟီၣ်ကုၢ်** နှၣ်မ့ၢ်တၢ်အမုၢ်တကလုာ်ဒ်သဘျၣ်ကလူၤ အသိးဒီး ပအိၣ်အဒီးနၢမူတစဲးစဲးဒီးပှၤတနိၤနိၤစံးလၢ ထိးကလဲာ်အဒီးလီၤ.

၇. **ကုၢ်ထိၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ဖိာ်မုၣ်အိၣ်ဒီးအဖိဆံးဒီးအနၢ်နှၣ်အ ဖိမ့ၢ်တအိၣ်နၢ်ဘၣ်အိၣ်တစိၢ်တပနာ်ဒီးအနၢ်ထံသကး ကၢထိၣ်ဒီးစံးလၢပနၢ်ကုၢ်ထိၣ်လီၤ.

၈. **ကုၢ်စၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအသူၣ်စူၤအသးစူၤဒီးဆိၣ်လီၤ အသးနှၣ်ပစံးလၢကုၢ်စၢ်အသးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံး လၢကုာ်စၢ်အသးလီၤ. ပှၤမ့ၢ်ကတိၤတၢ်ဒီးပှၤလၢအ ဆူၣ် ကိၢ်ဒီးကုၢ်စၢ်ပသးတက့ၢ်.

၉. **ကုၢ်ဖိ** နှၣ် မ့ၢ်ပဆိုးပဒိၣ်ဒီးပစံးလီၤပသးလၢကုၢ်ဖိ လီၤ. စံၣ်ညီၣ်နှၢ်ကုၢ်ဖိအကွိၢ်တက့ၢ်. ကစၢ်ဓၢစံးဝဲဒ်နှၣ် လီၤ.

၁၀. **ကုၢ်သမူ** နှၣ်မ့ၢ်ပယိလီၤမူဒ်းတၢ်ဆူမ့ၣ်အှုပူၤဒီးပ စံးလၢကုၢ်သမူလီၤ.ပမ့ၢ်ယိလီၤမူဒ်းချံးဓိၤတရူးဓိၤဆူမ့ၣ် အှုပူၤနှၣ်မ့ၢ်ပကုၢ်သမူလီၤ.

၁၁. **ကုၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ပမၤမံအိၣ်တၢ်အလဲတၢ်အကံၢ်စၢ်ဓိၤလၢ အအိပူၤနှၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမၤမံအိၣ်မ့ၤလၢပီၤပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပယိ လီၤလၢမ့ၣ်ပူၤလၢပီၤသံကစဲာ်တဖၣ်နှၣ် ပစံးလၢပကုၢ် လီၤ. ကုၢ်လီၤဂ့ၢ်အဒၣ်လၢမ့ၣ်အှုပူၤတက့ၢ်,ပကကျိုး အိၣ်ပဝဲလီၤ.

၁၂. **ကုၢ်ကိၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ပယိလီၤသ့ၣ်လၣ်သံကစဲာ်လၢမ့ၣ် အှုပူၤဒီးပစံးလၢပကုၢ်ကိၢ်လီၤ.

၁၃. **ပကုၢ်အိၣ်ဘျိ** နှၣ်မ့ၢ်ပဖီအိၣ်ပအံလၢဝၣ်ဘျိအပူၤ ဒီးပယိလီၤလၢမ့ၣ်အကျါနှၣ်ပစံးလၢပကုၢ်အိၣ်ဘျိလီၤ. ဘျိတဖၣ်နှၣ် ပမ့ၢ်ကုၢ်လီၤယိလီၤဒီးကုၢ်တ့ၤအမံတက့ၢ်. ကုၢ်အိၣ်ဘျိနှၣ်မ့ၢ်ပတ့ၤအိၣ်ပအံလၢဝၣ်ဘျိအပူၤလီၤ.

၁၄. **ကုၢ်ခိၣ်ထံး** နှၣ်မ့ၢ်ပကုၢ်အလိၢ်ပစ့အါအါကလဲာ်ဒီး လီးကူၤဝဲတတူာ်ဘၣ်ဒီးပမၢအမၤပတၢ်မၤလၢပဂီၤထံး နှၣ်သ့သ့တနံၤဒီးပကီးလၢကုၢ်ခိၣ်ထံးလီၤ. ကုၢ်ခိၣ်ထံး ကုၢ်ယးမဲာ်တဂၤစမၢတနံၢ်ဘၣ်. ယံာ်ယံာ်စကတိၢ်လီၤ.

၁၅. **အကုၢ်အပှၤ** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအလိၢ်ပစ့ဒီးတလီးတူာ် ကူၤဒံးဘၣ်ဝဲအဖၢမုၢ်နှၣ်ပမၢထိၣ်မၢလီၤဒီးပစံးလၢပ ကုၢ်ပပှၤလီၤ. ပှၤတဂၤအကုၢ်အပှၤအါသမိး.

၁၆. **မၢကုၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤမ့ၢ်လိၢ်ပစ့ဒီးလီးကူၤဝဲတတူာ်ဘၣ် နှၣ်ဒီးပမၢအမၤပတၢ်မၤနှၣ်ပစံးလၢပမၢကုၢ်လီၤ. ဒီးပှၤ တနီၤနီၤစံးလၢအအိၣ်ကဲကုၢ်လီၤ.

၁၇. **ဟိၣ်ကုၢ်** နှၣ်မ့ၢ်တၢ်ဒီးတကလုာ်နှၣ်အလၣ်ဒ်သ ဘျၣ်ကလူၤအသိးဒီးအမုၢ်စွါလၢဟိၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ်ဒီးပ စံးလၢဟိၣ်ကုၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢထိးကလဲာ် အဒီးလီၤ. ဟိၣ်ကုၢ်ဒီးနှၣ်ပကျိုးအိၣ်ဒီးမ့ၤ.

၁၈. **ဖီရှၢ်ကုၢ်** နှၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖိတကလုာ်နှၣ်ပနၢ်ဟူထဲအ မံၤဓိၤနှၣ် ပတထံၣ်ဘၣ်အထံးဘၣ်. ဖီရှၢ်ကုၢ်နှၣ်မ့ၢ်က သံၣ်လၢပှၤကညီမၤဘျါတၢ်ဆါအါနှၣ်လီၤ. ဖီရှၢ်ဘ့ၣ်ဖီ ရှၢ်ကုၢ်နှၣ်ပတထံၣ်ဘၣ်နီတခိၣ်ဘၣ်.

၁၉. **ကုၢ်ခိၣ်ဒၢသိးစဃိး** နှၣ် မ့ၢ်မၤခိၣ်ကုာ်လၢတၢ်ဖံးဒီး ဖျိၣ်ဝဲလၢအခိၣ်ဒီး တ့ၤလီၤလၢအကစၢ်ဒီးအစုအခိၣ်ဒီး ဟ်အိၣ်ဖျါထိၣ်ထဲအမဲာ်ခံတိၣ်ဓိၤဒီး ပစံးလၢကုၢ်ခိၣ်ဒၢ လီၤ,ပှၤဒုးသုးဖိတဖၣ်နှၣ်ထဲပှၤကုၢ်ခိၣ်ဒၢသိးစဃိးလီၤ.

၂၀. **ကုၢ်ခိၣ်ကုာ်**နှၣ်မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢတၢ်စူၤကျါမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပ လဲၤတၢ်လၢတၢ်ကိၢ်ကျါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဟ်တဒၢထိၣ်ပခိၣ်ဒ်တၢ် သုတရူၤဘၣ်ပှၤတဂ့ၤဒီး ပစံးလၢပကုၢ်ခိၣ်ကုာ်လီၤ. တၢ် ဟဲစူၤဒိၣ်ကၢ, နမ့ၢ်လဲၤတၢ်ဒီးလဲၤကုၢ်ဒီးခိၣ်ကုာ်တက့ၢ်.

၂၁. **ကုၢ်တဒၢ** နှၣ်မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢတၢ်စူၤကျါဒီးပသ လၣ်ထိၣ်တဒၢဒီးပမၤသူထိၣ်လၢပခိၣ်ဒီးပစံးလၢပကုၢ် တဒၢလီၤ. ပှၤတဖၣ်လဲၤတၢ်ကုၢ်တဒၢခိၣ်ကုာ်နးကၢ.

၂၂. **ကုၢ်ကဒု** နှၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢတၢ်ကိၢ်ကျါဒီးပကုၢ် ခိၣ်ကုာ်ဒီးတၢ်ကဒုဝဲနှၣ်ပစံးလၢကုၢ်ကဒုလီၤ. တၢ်မ့ၢ် ကိၢ်ဘၣ်ပှၤလၢပလဲၤတၢ်နှၣ်ပကုၢ်ကဒုပသးလၢတဒၢခိၣ် ကုာ်လီၤ.

၂၃. **ကုၢ်သပၢၤဃီသပၢၤ** နှၣ် မ့ၢ်တလၢၤကၢသပၢၤဝံၤ ဒီးဟ်ဝဲလၢလိၢ်အကျါနှၣ်ဒီးတဲးထိၣ်ဝဲလၢမ့ၣ်အှုဒီး ပစံး လၢအကုၢ်သပၢၤလီၤ. ပမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးသပၢၤကီၤထိၣ်ဃု ထိၣ်ဒီးပကုၢ်လီၤလၢမ့ၣ်လီၤ.

၂၄. **အိၣ်ကဲကုၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအကမၢ်အိၣ်ဒီးလီးကူၤဝဲ

Digitized by Google

တတူာ်ဘၣ်နၣ်လဲၤဆိဉ်ဘၣ်လၢပှၤဂၤအဟံၣ်ဒီးပှၤဂၤမၢ အမၤအတၢ်မၤဒီးပစံးလၢအအိဉ်ကဲကု်လီၤ.

၂၅. ကု်အဖိ တဖၣ်နၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအအိဉ်ကဲကု်တဖၣ် နၣ်အဖိမ့ၢ်အိဉ်ဒီးပစံးလၢကု်အဖိလီၤ.

၂၆. **တု်ကိၢ်တု်လၢၤ** နၣ် မ့ၢ်ပဃိလီၤသ့ၣ်လၣ်ဆူမ့ၣ် လၣ်ကျါသုတကိၢ်ယိာ်တဂ့ၤ, ဖဲအကိၢ်ထိဉ်ဒီးပစံးလၢ ကု်ကိၢ်လီၤ.

၂၇. **တု်သပၢၤအလိၢ်** နၣ်မ့ၢ်တလၢၤကု်သပၢၤအတၢ်ပျိ ပှၤနၣ်ပစံးလၢပကု်သပၢၤအလိၢ်လီၤ.

၂၈. **တု်ရှ်တု်ရှ်** နၣ်မ့ၢ်ကဆီတဖၣ်နၣ်လဲၤတၢ်မၤအ သးဒ်တချဘၣ်အသိးဒီးပစံးလၢအလဲၤတၢ်ကု်ရှ်ကု်ရှ် လီၤ. ကဆီတဒုလဲၤမးတၢ်ကု်ရှ်ကု်ရှ်လီၤ.

ကှ်

၁. **ခိဉ်ကှ်** နၣ် ပတ့လၢဆုါဒီး မၤအသးကဝီၤကျိၤ, ကဘျဉ်လၣ်ဒီးအမိာ်စိထိဉ်လၢအသးကံၢ်ပှၤနၣ်ဒီးအမိာ် အအိပှၤနၣ်ပဖျိဉ်ထိဉ်လၢပခိဉ်ဒီးပကီးလၢခိဉ်ကှ် လီၤ. တၢ်စူၤလီၤလံ,ထုခိဉ်ကု်စိးကုတက့ၢ်. တၢ်စူၤလီၤ လံ,ထုခိဉ်ကှ်နၢ်ပျုၤတက့ၢ်.

၂. **ကှ်ကဒု** နၣ် မ့ၢ်ပမၤကဒုကသံၣ်ဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ, သကီၤဖိ မ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢလိၢ်ဓိၤဒံးဓိၤဒ်တၢ်သုတကိၢ်ဘၣ်တဂ့ၤဒီး,ပစံး လၢကှ်ကဒုလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကု်ကဒုဒီးအ နိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ကၢါကဒုလီၤ.

၃. **ကှ်ထိဉ်မ့ၣ်ဧှ** နၣ် မ့ၢ်ပမ့ၢ်သၣ်ယွတၢ်လၢမ့ၣ်အဖီ ခိဉ်တမံၤမံၤဒီး ပမ့ၢ်တဲးထိဉ်မ့ၣ်လၢအဖီလာ်ဒိဉ်ဒိဉ်က လာ်ဒီးပစံးလၢပကှ်မ့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်သၣ်ယွတၢ်ညၣ်နၣ် ကှ်ထိဉ်မ့ၣ်ဒိဉ်ဒိဉ်ကလာ်တက့ၢ်.

၄. **တၢ်လီၤတကှ်** နၣ်မ့ၢ်တၢ်လူၢ်အချၢဃံလၢဘးခီတၢ်တ ဒၢနၣ်ပစံးလၢတၢ်လီၤတကှ်လီၤ.

၅. **ကှ်စၢ်** နၣ်မ့ၢ်ပှၤဂၤအသးမ့ၢ်ဒိဉ်ထိဉ်လၢပလိၤဒီးပ ဆိဉ်လီၤပသးပမ့ၢ်တကတိၤဆၢဘၣ်ဒီး ပစံးလၢပကှ် စၢ်ပသးလီၤ. ပှၤတဂၤနၣ်ပှၤဂၤမ့ၢ်ကတိၤတၢ်လၢအဆူဉ် ဒီးကှ်စၢ်အသးလၢပှၤဂၤအဖီလာ်လီၤ.

၆. **လီၤတကှ်လီၤတယွၢ်** နၣ်မ့ၢ်ချံဘၣ်တပီဒီးလီၤကျၢ် လၢအပှၤတခီဒီးပစံးလၢလီၤတကှ်လီၤ. ချံတဘ့ၣ်ဘၣ် တပီဒီးလီၤတကျၢ်ကွံာ်ဝဲလီၤ.

၇. **ခိဉ်ကှ်** နၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢပဆ့ကၤဘျၣ်အီၤဒီးပကု်သူပ သး,ပကု်ကဒုပသးနၣ်ပကီးလၢခိဉ်ကှ်လီၤ. ဒီးခိဉ် ကှ်နၣ်တုၤပဟ်ထိဉ်လၢပခိဉ်ဒီးပကီးလၢပကှ်ထိဉ်ခိဉ် ကှ်လီၤ.

၈. **ခိဉ်ကှ်စံၣ်** နၣ်မ့ၢ်ခိဉ်ကှ်လၢတြူးကှ်ဝဲနၣ်ပစံး လၢခိဉ်ကှ်စံၣ်လီၤ.

ခိဉ်ကှ်စံၣ်ဘီစီလဲၤ ·
နးတိၢ်ထူအပျုၤမ့ၢ်လွဲ.

၉. **ကှ်ဓိၤထိဓိၤ** နၣ်မ့ၢ်တၢ်အလိၢ်လၢပဒိဉ်စံၣ်ညီဉ်ဃၣ် တၢ်ဒီးဟ်လီၤဝဲအလိၢ်ယိာ်ပှၤနၣ်ပကီးလၢကှ်ဓိၤထိဓိၤ လီၤ.

၁၀. **ကှ်စၢ်** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဆံးနၢ်ပှၤအသးစၢ်နၢ်ပှၤဒီး အသးမ့ၢ်ဒိဉ်ထိဉ်လၢပလိၤဒီးပဆိဉ်လီၤပသးပထိဉ်ဃၣ် ပသးနၣ်ပစံးလၢပကှ်စၢ်ပသးလီၤ. ဖိသၣ်အသးမ့ၢ်ဒိဉ် ထိဉ်လၢပသးပှၢ်အလိၤဒီးပသးပှၢ်ကှ်စၢ်အသးလီၤ.

၁၁. **လီၤတကှ်လီၤတကာ်** နၣ် မ့ၢ်တၢ်လီၤကဒါကွံာ်, လီၤတကျၢ်ခိဉ်လီၤလာ်ကွံာ်အသးနၣ် ပကီးလၢလီၤတ ကှ်ကွံာ်လီၤ. ချံလီၤတကှ်လီၤတကာ်စံးဝဲဒၣ်.

၁၂. **ကှ်မ့ၣ်ကှ်စၣ်** နၣ်မ့ၢ်ပဆိဉ်ကဲၤမ့ၣ်အူဒိဉ်ဒိဉ်အါ အါဒီးပကီးလၢပကှ်မ့ၣ်ကှ်ဖၣ်လီၤ. သုကှ်မ့ၣ်ကှ် ဖၣ်နၣ်မ့ၣ်အူကအိဉ်ဘၣ်တၢ်နဲၣ်.

၁၃. **ကှ်လိာ်အသး** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီထိလိာ်အသးမ့ၢ် ဂ့ၤ, ပနၢ်ဘျၣ်လိာ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ထွံၣ်အှၣ်လိာ်အသးမ့ၢ် ဂ့ၤ,ပစံးလၢကု်လိာ်အသးလီၤ. ပှၤခံဂၤကှ်လိာ်အသး မ့ၢ်ကဃၣ်ဖဲလဲၣ်တဂၤလဲၣ်. ပနၢ်ခံဒုကှ်လိာ်အသးဒီး ဃၣ်ဝဲလၢအဆံးတဒုလီၤ. ထွံၣ်ခံဒုကှ်လိာ်အသးဒီးက သံတ့ၢ်လီၤ. ပမ့ၢ်မၢပှၤကညီထိလိာ်အသးဒီးပစံးကှ် သပှၢ်ပှၢ်တုၤအဃၣ်တခီခီကှ်သပှၢ်ပှၢ်ပစံးဒ်နၣ်လီၤ.

၁၄. **ကှ်အခိဉ်** နၣ် မ့ၢ်ခိဉ်ကှ်မ့ၢ်အိဉ်လၢပခိဉ်ဒီးပစံး လၢပကှ်ပခိဉ်လီၤ. ဒီးပှၤဂၤစံးပှၤလၢကှ်အခိဉ်လီၤ. ဒီးပှၤယိာ်ဒိဉ်နၣ်ပစံးလၢကှ်အခိဉ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၅. **ကှ်ပှၤလီပှၤ** နၣ်မ့ၢ်ယိာ်ပှၤလၢပဒိဉ်ဒၢနာ်တၢ်ဘျၣ် လၢအပှၤနၣ်ဘၣ်တစုစုပစံးလၢကှ်ပှၤလီၤ. ဒီးမ့ၢ်တ လၢၤနိၢ်အကလုၢ်လီၤ.

ကုး

၁. **ကုး** နၣ်မ့ၢ်ဘုတဖၣ်နၣ် မ့ၢ်ပျိာ်ထိဉ်ဒီးအသၣ်စၢ်နၣ် အထံအိဉ်လၢအချံအိပှၤဝါကျိဉ်ကလာ်ဒ်ပနၢ်ထံအသိး နၣ်တုၤအကိၤထိဉ်ဒီးပစံးလၢဘုအနၢ်ထံကုးလီၤ. ဘု ပျိာ်ထိဉ်ဒီးအနၢ်ထံကုးလံကီးမၤဒီးဂီၤထိဉ်လီၤ. ဘုလၢ အပျိာ်ထိဉ်သီနၣ်အနၢ်ထံမ့ၢ်တကုးဘၣ်ဒီး အသးတကိၤ ဒံးဘၣ်. တုၤအနၢ်ထံကုးဒီးအသးကိၤဝဲလီၤ.

၂. **အိဉ်ကုးအီတပှဲၤ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖံးဘၢ်မၤတၢ်,နၢ်အိဉ် နၢ်အီဒီးအိဉ်ဝဲဘျုးအိဉ်ဒီးမၤနၢ်ဘုအါအါဒီးပစံးလၢအိဉ် ကုးလီၤ. ပှၤလၢတအိဉ်ကုးအီတပှဲၤဘၣ်တဖၣ်နၣ်ကမ့ၢ် ကၢ်ဝံသးကၢဉ်သၢဉ်.

၃. **ဆီအိဉ်အဆၣ်တကုးဘၣ်** နၣ်မ့ၢ်ဆီလၢအိဉ်အဆၣ် တဘျုးအိဉ်ဘၣ်တဖၣ်နၣ် ပစံးလၢဆီအိဉ်အဆၣ်တကုး

Digitized by Google

ဘၣ်လီၤ. ဆီတဘ့ၣ်အိၣ်အဆၣ်တကူးဘၣ်ဒီးဃဲၤစဃဲး
နီၤလီၤ.

၄. **အိၣ်ကူးအီပှဲၤ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အိၣ်အိၣ်လၢအိၣ်ပှဲၤပအိၣ်ဘၣ်အီဘၣ်ဘျုးအိၣ်,တၢ်တကာ်ဘၣ်,တၢ်တသၣ်ဝံၤလီၤဒီဘၣ်, ဘုအါအါဟ့အါအါဒီးပကီးလၢအိၣ်ကူးအီပှဲၤလီၤ.

၅. **သါတကူး** န့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်တၢ်ပကီးယှၢ်လီၤကတၢ်ဒီးပတအိၣ်လီၤဘၣ်ထံပကီးယှၢ်သိၣ်ထိၣ်ငီးငီးန့ၣ်ပကီးလၢပသါတကူးလီၤ. ပဟိၣ်ဝံၤလၢာ်ဒီးပသါတကူးကူၤတၢးတၢး.

၆. **စကူးလီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်ကူၣ်ကူၤလီၤပသးဒီးပထိၣ်သကူးလီၤပပျိၢ်န့ၣ်ပကီးလၢစကူးလီၤပသးလီၤ.

၇. **စကူးထီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဘိးကူၣ်လီၤပပျိၢ်ဆူပမဲာ်ညါဒီးပစံးလၢပစကူးလီၤပသးလီၤ. ပှၤကညီဖှိၣ်န့ၣ်ဒၢနှာ်ဘုဆူမ့ါပူၤန့ၣ်စကူးလီၤအသးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပသကူးလီၤပသးလီၤ.

၈. **သါတကူး** န့ၣ်မ့ၢ်ပမ့ၢ်သါဒီးပသါန့ၣ်လီၤကတၢ်တၢးတၢးန့ၣ်ပစံးလၢပသါတကူးလီၤ. ပှၤတဂၤအမိၢ်တၢ်ဒီးဟိၣ်မးသါတကူးသါတဃိၣ်လီၤ.

ကူၣ်

၁. **ကူၣ်ဆိၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပအိးနူၢ်ဆိၣ်အဖံးတလှၣ်ဓိၤတလှၣ်ဓိၤ,ကတၢၢ်ဆိၣ်ဒီဒီဘီန့ၣ်ပစံးလၢပကူၣ်ဆိၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပကအှၣ်ဆိၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကူၣ်လီၤအိးလီၤလီၤ.

၂. **လဲၤတၢ်ကူၣ်ကူၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပနၢ်တဖၣ်လဲၤတၢ်ဖိာ်လိာ်အခံအါအါကလဲာ်ဒီးပစံးလၢလဲၤတၢ်ကူၣ်ကူၣ်လီၤ.ပနၢ်တဖုလဲၤမးတၢ်ကူၣ်ကူၣ်လီၤ.

၃. **ကီကီကုံၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမံလီၤဒီးပဟ်ထိၣ်ဖိသၣ်လၢပခိၣ်လိၣ်ဃံအဖိခိၣ်ဒီးပဘိးထိၣ်ဘိးလီၤန့ၣ်ပစံးလၢပကီကီကူၣ်လီၤ. ပလိာ်ကွဲယှၤပှၤအဆံးန့ၣ်ပကီကီကူၣ်ယှၤအီၤလီၤ. ဒီးပမၤပှၤပကလုၢ် ပစံးကီကီကူၣ်,ဃၢ်ထိၣ်ချူၣ်ယၢ်ဆါလီၤအဖိလၢဘု,ပှၤဟ့ၣ်အဘုတပှဲၤကု,ကူၤဟိၣ်ဝဲလၢဝၢ်ကုကု,စံးဝဲဒၣ်.

၄. **သကူၣ်** န့ၣ်ပှၤလၢမၤတၢ်တသ့တဘၣ်,ဟံးတၢ်ဖိၣ်တၢ်ကဃီကဃီတဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပှၤသကူၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤသကူၣ်သကဲးမၤတၢ်တသ့ဖံးတၢ်တသ့ဘၣ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးသကံးသကူၣ်လီၤ.

၅. **ဖံးတကူၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်မၤအသးဒ်တၢ်ကိၢ်ပသးအသိးဒီးပဖံးန့ၣ်တထုးဝဲန့ၣ်ပစံးလၢပဖံးတကူၣ်လီၤ. ပှၤကညီန့ၣ်အဖံးမ့ၢ်တကူၣ်ဒီး စံးဝဲလၢဘိၣ်သအိၣ်ယိၢ်ဘၣ်အခိၣ်လိၢ်လီၤ. စဖံးတကူၣ်မ့ၢ်ဘိၣ်သအိၣ်ယိၢ်ဘၣ်စလိၢ်ဓါ. ဖံးတကူၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဂိၢ်ကဲၣ်ဆိးဒီး ပဖံးခုၣ်လီၤန့ၣ်တထုးဝဲဒီးပစံးမ့ၢ်ပဖံးတကူာ်လီၤ.

၆. **ပနၢ်ထိၣ်တကကူာ်အဖံး** န့ၣ်မ့ၢ်ပနၢ်အဖံးတထုးန့ၣ်ပစံးလၢပနၢ်ထိၣ်တကကူၣ်အဖံးလီၤ. ပနၢ်တဒုထိၣ်တကူၣ်အဖံးဝးမးရှၤရှၤလီၤ.

၇. **ကူၣ်ကစ့ၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပဟံးဘၣ်ဂ့ၢ်ဒီးမၤအသးခုၣ်ဒီးပပျံၤ,ဒီးပသးကနိးန့ၣ်ပစံးလၢကူၣ်ကစ့ၣ်လီၤ. စဟံးဘၣ်ဂ့ၢ်တဘိမၤအသးကူၣ်ကစ့ၣ်စပျံၤကၢ.

၈. **ပကံးပကူၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်စွါဝဲကဃီကဃီဒီး တဘျါဘၣ်. မၤအသးကူၣ်ကံၢ်ကူၣ်ကူၤဒီးပစံးလၢပကံးပကူၣ်လီၤ. ဂ့ၢ်တဘိစတၢ်ဒီးစွါချုချုတကဲလၢၤဘၣ်,စွါဒၣ်အတၢ်ပကံးပကူၣ်ဖဲန့ၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢမကံးမကူၣ်လီၤ.

၉. **ပိၤကျူးကူၣ်** န့ၣ်ပှၤဂၤအဖံးန့ၣ်မ့ၢ်တအိးနူၢ်ပှၤဂၤအဖံးလီၤ. ဒီးပှၤစံၣ်တဲၤပိၤကျူးတဂၤန့ၣ်မ့ၢ်လၢအနၢ်ဒီးသူတဘၢးစိးဝၣ်ဃးန့ၣ်ဒီး လဲၤတအိးနူၢ်ပှၤဂၤအဖံးဒီးသိးထိၣ်ဝဲဒီးဒုးသိးထိၣ်ကူၤပှၤဂၤလၢအဖံးသူန့ၣ်ဒီးပစံးလၢပိၤကျူးကူၣ်နူၢ်ပှၤဂၤအဖံးလီၤ. ဒီးပှၤလးကၢၣ်မၤတၢ်ဒီးဟံးနူၢ်ပှၤဂၤအတၢ်ကူတၢ်သိးတဖၣ်န့ၣ် ပဒိလီၤလၢပိၤကျူးန့ၣ်ဒီးအမဲာ်ဆုးဝဲလီၤ. နတမၤကူမၤသိးဒီးနလဲၤကူၣ်နူၢ်ပှၤဂၤအဖံးဒ်ပိၤကျူးအသိးလဲၣ်.

၁၀. **ကူၣ်ကစ့ၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မၤအသးခုၣ်လံကလာ်,ခုၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲာ်,ခုၣ်ယှၢ်ကလာ်န့ၣ်ပကီးလၢကူၣ်ကစ့ၣ်လီၤ. စဖိၣ်ဘၣ်ဂ့ၢ်တဘိကူၣ်ကစ့ၣ်လဲၣ်.

၁၁. **ကူၣ်ထီၤအိးလီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပတအိးထိၣ်တၢ်ဆူအခံတခီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပတအိးလီၤတၢ်အဖံးဆူအခိၣ်ထံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကီးလၢကူၣ်လီၤအိးလီၤလီၤ. ဒီးပကီးလၢတအှၣ်လီၤ.

၁၂. **ကူၣ်သလဲး** န့ၣ်ပအိးသ့ၣ်ဒီးအိးထိၣ်အသးထီထီကလဲာ်န့ၣ်ပစံးလၢကူၣ်သလဲးလီၤ. --ကလဲး၅

၁၃. **သကူၣ်သကဲး,တကူၣ်တကာ်,ပကံးပကူၣ်,ပကံၣ်ပကူၣ်.**

ကူၤ

၁. **ကူၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအမဲထိၣ်ဒၣ်အတၢ်တကလှာ်စ့ၢ်ကီးမ့ၢ်သ့ၣ်ဓိၢ်တမ့ၢ်, မ့ၢ်တၢ်ကြီကြီဓိၢ်တမ့ၢ်,တနီၤနီၤမဲထိၣ်လၢသ့ၣ်ဃးလီၤအိၣ်အကလှာ်ကလှာ်,မဲထိၣ်လၢဟိၣ်ခိၣ်အိၣ်အကလှာ်ကလှာ်,စၢ်တနီၤ,ကီၤတနီၤ,ပအိၣ်တနီၤ,ပတအိၣ်တနီၤဒီးတမူၤသံတၢ်ဒီးတနီၤနီၤန့ၣ်ပမၤကသံၣ် ဒီးပကီးလၢကူၤဓိၤဖၣ်ဓိၤလီၤ. ဒီးပဃိၤကီးလၢမိၣ်လီၤ.

၂. **ကူၤစရူၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ထိၣ်ဒိကအိဖးဒိၣ်န့ၣ်ပကီးလၢကူၤ

Digitized by Google

စရၢလီၤ.
၃. **ဘီၣ်လုၤကၢ်ဘီၣ်လုၤကုၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဘီၣ်နှၢ် ပှၤဂၤတကၢ်ဒီးပစံးလၢဘီၣ်လုၤကုၤလီၤ. ပှၤတဂၤမၤမး အသးဘီၣ်လုၤကုၤ, ကြၢးမ့ၢ်အတဟီၣ်ဆူၣ်နှၢ်ပှၤဂၤတ ကၢ်.
၄. **ကုၤထီၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ကုၤမဲထီၣ်န့ၣ်ပ[illegible]ထီၣ်လီၤ.
၅. **ကုၤကဆီသူၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ကုၤတ[illegible]ယ့လၢတီၤပျ့ၢ် အယးအလီၤဒီး ပစံးလၢကုၤကဆီသူၣ်လီၤ. ကုၤက ဆီသူၣ်န့ၣ်နီၣ်စုညါပှ့ၢ်တခီဒီးတိၣ်ထဲစုမုၢ်ဒိၣ်ဒီး အခိၣ်ဒူ န့ၣ်ကပှာ်လုးဒီးပအိၣ်, ပမၤလၢကသူစ့ၢ်သ့,ပကျိုးအိၣ် စ့ၢ်သ့လီၤ. ကုၤကဆီသူၣ်န့ၣ်တိၣ်ဒ်ကဆီအသူၣ်အသိး ဒီးပကိးကုၤလၢကုၤကဆီသူၣ်လီၤ. ကုၤကဆီတၢ်ကုၤ ကဆီသူၣ်န့ၣ်ပအိၣ်ဝံၣ်ကၢ.
၆. **ကုၤသူပြံတၢ်သူပြံမီၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ကုၤတကလှာ်န့ၣ်ထိၣ် လၢဆိၣ်အဖှယးအလီၤနီၣ်စုမုၢ်ဒိၣ်ဒီးထူၣ်ဖျိပြံကးဲ့မီၤဒ် သူအမဲာ်အသိးဒီးပကိးလၢကုၤသူပြံမီၤလီၤ. ဒီးပအိၣ် စ့ၢ်ကီးဒီးပမၤလၢကသူလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကိးလၢကုၤ သၣ်မံၤယှိၤပျုၤလီၤ.
၇. **ကုၤသူဖးဒိၣ်** န့ၣ်နီၣ်စုမုၢ်ခံဘိဒီးထိၣ်လၢသဒဲးထံ အဖှလီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆိၣ်အဖှလီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢကုၤသူဖးဒိၣ် လီၤ. ဒီးထူၣ်ဖျိဒ်ကုၤသူပြံမီၤအသိးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ကုၤသူ ဖးဒိၣ်ဒီးကုၤသူပြံမီၤန့ၣ်တလီၤဆီဘၣ်. မ့ၢ်အဝဲတက လှာ်န့ၣ်ပြံဒီးအဝဲတကလှာ်န့ၣ်သွါလီၤ.
၈. **ကုၤစၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ကုၤတကလှာ်န့ၣ်မ့ၢ်နီၣ်စုမုၢ်သၢဘိဒီးစၢ် ကဘံၣ်မီၤဒီးအိၣ်ခံကလှာ်,ဒီးအဂီၤတကလှာ်အပါတ ကလှာ်လီၤ. ဒီးအဝါတကလှာ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးအခိၣ်လီၤ. ကုၤဘၣ်ကုၤစၢ်န့ၣ်ပအိၣ်ယၢၣ်.
၉. **ကုၤကဆု** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအဟ်အသးယၢဖျကလာ်ဒီး ပမၤတနှၢ်သ့ၢတနှၢ်. ပကတိၤတၢ်ဒီးအိၣ်တအၢဒၢဒ်ပှၤ တနၢ်ဟူဘၣ်တၢ်ဘၣ်အသိးန့ၣ်ဒီး ပကိးလၢအိၣ်ကုၤက ဆုလီၤ. ဒီးတၢ်လၢတဟူးတဂဲၤဘၣ်ခဲလၢာ်န့ၣ်ပကိး လၢအိၣ်ကုၤကဆုလီၤ.
၁၀. **လီၤကၢ်လီၤကုၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢကတိၤတၢ်ဒီး ပှၤ မှာ်နဲာ်မှာ်ဒီးသယုၢ်နဲာ်သယုၢ်ဒီးလီၤမိၣ်လီၤမဲၤ,လီၤသူၣ် လီၤသး,မှာ်မှာ်န့ၣ် ပကိးလၢကတိၤတၢ်လီၤကၢ်လီၤကုၤ လီၤ.
၁၁. **ကကိၢ်ကကုၤ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်မၤအသးဘီၣ်ဖျကလာ်ဒီး မၤအသးစၢ်ယဲာ်စၢ်ယံာ်ထီထီလဲၢ်လဲၢ်ဒ်သ့ၣ်လၢသရၣ် သ့ၣ်သူၣ်အလၣ်လီၤက်ဖါတကလှာ်မၤသးဖးလဲၢ်တိၣ်ဖျ ကလာ်န့ၣ်ပစံးလၢကကိၢ်ကကုၤလီၤ. ကကိၢ်ကကုၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအဒိဘ့ၣ်န့ၣ်တိၣ်ဝဲကဘုး,စၢ်ဝဲဒီးပစံးလၢက ကိၢ်ကကုၤလီၤ.

၁၂. **သကုၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ကဝီၤပူၤတပူၤလၢပသူၣ်တၢ်ပှဲၤ ထီၣ်ဘၣ်လိာ်, ပဟးလၢအပူၤဘျုးဘျုးဘျိုးဘျိုး,ပယုတၢ် လၢအပူၤစီစီဆ့ဆ့န့ၣ်ဒီးပစံးလၢပသူၣ်တၢ်သကုၤ,ပဟး သကုၤ,ပယုတၢ်လၢအပူၤသကုၤလီၤ.
၁၂. ၁. **သကုၤ,တကုၤ,စကုၤ**
၁၃. **ကုၤစၢ်ဂီၤ** န့ၣ်နီၣ်စုမုၢ်ခံဘိ,နီၤစုမုၢ်သၢဘိဒီးစၢ်က ဘံၣ်မီၤဒီးဂီၤဘၣ်ဒးမီၤဒီး အခိၣ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးပကိး လၢကုၤစၢ်ဂီၤလီၤ. ဒီးပအိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ကုၤစၢ်ဘၣ်ကုၤ စၢ်ဂီၤန့ၣ်ပဖီအိၣ်လၢကသူလီၤ.
၁၄. **ကုၤစၢ်ဝါ** န့ၣ်ဒ်ကုၤစၢ်ဂီၤအသိးဒီးဝါဝဲလီၤ. ဒီးလီၤ ဆီလၢအဝါဒီးအခိၣ်အိၣ်ဝဲဒီးပကိးလၢကုၤစၢ်ဝါတစုစု, ပကိးလၢကုၤစၢ်တခီခိၣ်တစုစုလီၤ. ဒီးပအိၣ်စ့ၢ်ကီး လီၤ. ကုၤစၢ်ဘၣ်ကုၤစၢ်ဝါန့ၣ်ပဖီအိၣ်လၢကသူလီၤ.
၁၅. **ကုၤစၢ်တခီခိၣ်** ဒီးကုၤစၢ်ဝါန့ၣ် မ့ၢ်တကလှာ်ယီ လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢကုၤစၢ်တခီခိၣ်,ဒီးတနီၤနီၤ ကိးလၢကုၤစၢ်ဝါလီၤ. ဒီးမ့ၢ်တကလှာ်ယီလီၤ.
၁၆. **ကုၤနၣ်ဖိအသူ** န့ၣ်နီၣ်စုညါပှ့ၢ်တခီဒီးကဝီၤဒ်ခိၣ်ခွး အသိးဒီး အဖိခိၣ်ပြုဒ်နၣ်ဖိအဖံးအသိးဒီးပစံးလၢကုၤ နၣ်ဖိအသူလီၤ. ဒီးသူဝဲတစဲးစဲးလီၤ. ကုၤနၣ်တၢ်အသူ ကုၤနၣ်ဖိအသူန့ၣ် မ့ၢ်စၢ်ဒီးပမၤလၢကသူဒီးပအိၣ်ဝံၣ် ကၢ,တုၤမ့ၢ်ပှၢ်ဒီးပချိစၢ်လီၤဒီးပကျိုးအိၣ်လီၤ.
၁၇. **ကုၤနၣ်ဖိအဝါ** န့ၣ် မ့ၢ်ဒ်ကုၤနၣ်ဖိအသူအသိးဒီး လီၤဆီလၢအဝါတကၢ်လီၤ.ဒီးအဖိခိၣ်န့ၣ်ပြုစ့ၢ်ကီးဒ်နၣ် ဖိအဖံးအသိးတနီၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုခ့ပစံးထဲကုၤနၣ်ဖိ မီၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢကုၤသဒဲးထံလီၤ.
၁၈. **ကုၤဆံၣ်တၢ်ကုၤဆံၣ်ဂီၤ** န့ၣ်နီၣ်စုမုၢ်ဒိၣ်ဒီး ဂီၤဝဲဒီး ဆံၣ်ဝဲန့ၣ်ပကိးလၢကုၤဆံၣ်ဂီၤလီၤ. ပှၤဂၤစံးဝဲဒၣ်,စ တထံၣ်ဘၣ်နီတစုဘၣ်.
၁၉. **ကုၤဆံၣ်ဝါ** န့ၣ်ဆံၣ်ဝဲဒီးလီၤက်လၢကုၤဆံၣ်ဂီၤ န့ၣ်ဒီးမ့ၢ်အလီၤဆီလၢအဝါလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပနၢ်ဟူထဲအ မံၤဒီးတပထံၣ်ဘၣ်နီတစုဘၣ်.
၂၀. **ကုၤထီးဘၣ်ကုၤထီးသိ** န့ၣ်မ့ၢ်ကုၤတကလှာ်ထိၣ် လၢသ့ၣ်ယးအလီၤဒီး ဖျၣ်ဝဲဝါကျိၣ်ကလာ်ဒီးဒ်ထီးအ သိအသိးဒီးပကိးလၢကုၤထီးသိလီၤ.
၂၁. **ကုၤဘၣ်ကုၤအံး** န့ၣ်မ့ၢ်ကုၤတကလှာ်ထိၣ်လၢသ့ၣ် ဖှလီၤလၢခုးကျၣ်ပူၤလၢပထိၣ်အခါန့ၣ် အါအါကလဲာ်, ပြံၤကဒံမီၤဒီး ဘူသလါမီၤနီၣ်စုဆၣ်နီၣ်စုမုၢ်ဒိၣ်ဒီးပကိးလၢ ကုၤအံးလီၤ. ကုၤအံးန့ၣ်အယၢ်အိၣ်သိၣ်ဝဲအံးအံးဒီးပ ကိးလၢကုၤအံးလီၤ, ကုၤအံးကုၤအးန့ၣ်ပဖီအိၣ်လၢက သူလီၤ.
၂၂. **ကုၤယဲာ်ဘၣ်ကုၤယဲာ်** နၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ကုၤတကလှာ်န့ၣ် ကဘျုးကဘျဲဒ်ပှၤကညီယဲာ်အနၢ်အသိးဒီး ပကိးလၢ

Digitized by Google

ကူၤယဲာ်နၢ်လီၤ. ကူၤယဲာ်နူၤကူၤယဲာ်နၢ်န့ၣ်ပအိၣ်စ့ၢ်ကီး လီၤ.

၂၃. **ကူၤခွံၣ်ဖံၣ်** န့ၣ် ထီၣ်လၢဆၢၣ်လၢၣ်ထံးမ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢလိၢ်ပူၤဘ့သိၣ်ကျါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢကူၤခွံၣ်ဖံၣ်လီၤ. ကူၤခွံၣ်တၢ်ကူၤခွံၣ်ဖံၣ်န့ၣ် ထဲစုမ့ၢ်စုဆၣ်ဖျၢၣ်သလၢၣ်ဒီးပကီးလၢကူၤခွံၣ်ဖံၣ်လီၤ. ဒီးမၤသးဒ်ခွံၣ်ဖံၣ်အသိးဝဲကျိၣ်ကလာ်ဒီးပဖီအိၣ်လၢကသ့လီၤ.

၂၄. **ကူၤဝၣ်ခိၣ်** န့ၣ်နီစုညါပှၢ်တခီတနီၤ,နီစုမ့ၢ်သၢဘိတနီၤ,ဒီးထိၣ်လၢဝၣ်ခိၣ်အဃးအဂံၢ်ကျါဒီးပစံးလၢကူၤဝၣ်ခိၣ်လီၤ. ဒီးဝဲတစဲးစဲးဓိၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢကူၤဝၣ်ဂံၢ်လီၤ. ကူၤဝၣ်တၢ်ကူၤဝၣ်ခိၣ်န့ၣ်ထိၣ်လၢဝၣ်ခိၣ်အဃးအဂီၤထံးလၢဝၣ်ဂံၢ်အဃးကျိၣ်ကျဲဒီးဟိၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဒီးထိၣ်ဝဲလီၤ.

၂၅. **ကူၤကိၢ်ဘ့ၣ်ကူၤကိၢ်သွး** န့ၣ်မ့ၢ်ကူၤတကလှာ်န့ၣ်ထဲပနီသၣ်ဒီးဖျၢၣ်သလၢၣ်, ဃးယုၢ်ကလာ်ဒီးပကီးလၢကူၤကိၢ်သွးလီၤ. ဒီးမ့ၣ်ကိၢ်သွးပှၤအမူၤလိၢ်န့ၣ်ပဲလီၤလၢကူၤန့ၣ်ဘျါဝဲဒီးပကီးလၢကူၤကိၢ်သွးလီၤ. ကူၤကိၢ်သွးကူၤကိၢ်သွဲးန့ၣ်ပတအိၣ်ဘၣ်.

၂၆. **ကူၤပနၢ်ဘ့ၣ်ကူၤဂနၢ်သူၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကူၤတကလှာ်ထိၣ်လၢဟ်ၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်နီစုညါပှၢ်ခံခီဒီး တိၣ်ပံၢ်ကလာ်ဒီးအခိၣ်န့ၣ်ထဲခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးဃးလၢအဖီခိၣ်တခီဒီးအဖီလာ်တခီန့ၣ်ဘိတစဲးစဲးဒီး ပကီးလၢကူၤပနၢ်သူၣ်လီၤ. ကူၤပနၢ်သူၣ်န့ၣ်ပဖီအိၣ်ဝံၣ်ကၢ.

၂၇. **ကူၤမ့ၣ်ညူးအဘိ** န့ၣ်မ့ၢ်ကူၤတကလှာ်န့ၣ်ထိၣ်လၢမ့ၣ်အိၣ်လဲးတၢ်အလိၢ်လၢဟိၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်အါအါကလဲာ်ဒီးဘိတစဲးစဲးန့ၣ်ပစံးလၢကူၤမ့ၣ်ညူးအဘိလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢကူၤထိၣ်ကံၣ်လီၤ.

၂၈. **ကူၤမူၤသံကူၤမူၤဘိုး** န့ၣ် မ့ၢ်ကူၤလၢပတသ့ၣ်ညါဘၣ်အမံၤအိၣ်အါအါကလဲာ်န့ၣ် ပကီးလၢကူၤမူၤသံခဲလၢာ်လီၤ. ကူၤလၢပတအိၣ်ဘၣ်အကလှာ်အိၣ်အါအါကလဲာ်န့ၣ်ပစံးလၢကူၤမူၤတၢ်ကူၤမူၤသံလီၤ.

၂၉. **ကူၤထး** န့ၣ်ထိၣ်လၢဟိၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်သတူၢ်ကလာ်,ဖျၢၣ်သလၢၣ်,ကီၤတါကျါဒီးထဲခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးပကီးလၢကူၤထးလီၤ. ကူၤထးကူၤထဲးန့ၣ်ထိးကလဲာ်အိၣ်လၢပဟၢဖၢပူၤဒီးပၡှာ်အိဒီးကနဲစိန့ၣ်ဘျါဝဲလီၤ.

၃၀. **ကူၤထိၣ်ဖှံး** န့ၣ် မ့ၢ်ကူၤတကလှာ်န့ၣ် ထိၣ်ဝဲလၢခုးအသိလၢဟိၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်အါအါကလဲာ်ဒီးပကီးလၢကူၤထိၣ်ဖှံးလီၤ. ဒီးထိၣ်အါဝဲဒ်ထိၣ်ဖှံးအဂံၢ်မ့ၢ်အသိးလီၤ. ဒီးပကီးလၢကူၤထိၣ်ဖှံးလီၤ. ဒီးအိၣ်ဒီးအဖးဒိၣ်တကလှာ်လီၤ.

၃၁. **ကူၤထိၣ်ပှာ်** န့ၣ်ထိၣ်ဝဲလၢဟိၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်ဒီးအခိၣ်ထိဒ်ထိၣ်ပှာ်အခိၣ်အသိးဒီးပကီးလၢကူၤထိၣ်ပှာ်လီၤ. ဒီးအလၣ်နီစုမ့ၢ်လွံၢ်ဘိကဝီၤကျိၤလီၤ. ကူၤထိၣ်ဘ့ၣ်ကူၤထိၣ်ပှာ်န့ၣ်ပအိၣ်ယၢာ်.

၃၂. **ကူၤထိၣ်နၣ်ဘ့ၣ်ကူၤထိၣ်နၣ်ဖံၣ်** န့ၣ်ဘိၣ်ထိၣ်ဝါဒ်ထိၣ်နၣ်ဖံၣ်အသိးဒီးထဲထိၣ်နၣ်ဖံၣ်န့ၣ်ဒီး ပကီးလၢကူၤထိၣ်နၣ်ဖံၣ်လီၤ. ကူၤထိၣ်နၣ်ဖံၣ်န့ၣ်ထိၣ်လၢဟိၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်ဒီးအခိၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပအိၣ်ဒီးဘၣ်တစုစုမူၤပှၤ,ဒီးတစုစုတမူၤဘၣ်ပှၤဘၣ်.

၃၃. **လီၤကၢ်လီၤကူၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢကတိၤမှာ်တၢ်ဒီးဟ်စၢ်အသးန့ၣ်ပစံးလၢကတိၤတၢ်လီၤကၢ်လီၤကူၤလီၤ. ပှၤတဂၤကတိၤမးတၢ်ဒီး အမိၢ်အပၢ်လီၤကၢ်လီၤကူၤလီၤ. ပှၤဆံးလၢအမိၢ်အပၢ်အဲၣ်အီၤတဖၣ်န့ၣ်ကတိၤတၢ်ဒီးအမိၢ်အပၢ်လီၤကၢ်လီၤကူၤလီၤ.

၃၄. **ကူၤတၢ်ဖံးကူၤတၢ်ဖး** န့ၣ်မ့ၢ်ကူၤတကလှာ်ပတထံၣ်ဘၣ်ပဲဘၣ်,ပနၢ်ဟူထဲအမံၤလီၤ.

၃၅. **ကူၤသၣ်မဲဓိၤပျု** န့ၣ်မ့ၢ်ကူၤသူပြံဓိၤန့ၣ် ထူၣ်ဖှိဒီးအဖီလာ်သွဲးဒီးပကီးလၢကူၤသၣ်မဲဓိၤပျုလီၤ. ကူၤသူပြံဓိၤန့ၣ်ပြံနှာ်သကဲ့အဖီလာ်ထူၣ်ဖှိပြံတဒ်ဓိၤဒ်သွံအ မဲာ်အသိး,ဒီးအဖီလာ်န့ၣ်သွဲးဒ်သၣ်မဲဓိၤအပျုအသိးဒီးတစုစုပကီးလၢကူၤသူပြံဓိၤ,တစုစုပကီးလၢကူၤသၣ်မဲဓိၤပျု,ဒ်းနီသၣ်မဲဓိၤအပျုဓိၤဒီးတကဝီၤဘၣ်, ဂီၤဒ်သၣ်မဲဓိၤပျုအသိးတစဲးစဲးလီၤ.

၃၆. **ကူၤကပီၤ** န့ၣ် ထိၣ်လၢသ့ၣ်ဃးအလိၤဒီးအခိၣ်တအိၣ်ဘၣ်,စဲဘူးတံၢ်ဒီးသ့ၣ်န့ၣ်တနီၤ,တနီၤနီၤအခိၣ်အိၣ်ဒီးလၢမနၤန့ၣ်ကပီၤဝဲဒီးပကီးလၢကူၤကပီၤလီၤ.

၃၇. **ကူၤဘ့ၣ်ပှၢ်** န့ၣ်နီစုညါပှၢ်တခီဒီးဆူၣ်စဃိာ်, ဒီးဝါတနီၤ,သူတနီၤနီၤဒီးပစံးလၢကူၤဘ့ၣ်ဃိၢ်ကူၤဘ့ၣ်ပှၢ်လီၤ. ကူၤဘ့ၣ်ပှၢ်န့ၣ်ပတအိၣ်ဘၣ်.

၃၈. **ကူၤသူ** န့ၣ်ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်. ပှၤသ့ၣ်ညါဝဲတနီၤနီၤလီၤ.

၃၉. **ကူၤဘျၢၣ်ပြံဓိၤ** န့ၣ်ဖံးသိးသိးဒီးကူၤဘျၢၣ်ဖးဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးထိၣ်ဝဲစုၤကအိဓိၤလီၤ. ဒီးပြံတက့ၢ်ဒီးပကီးလၢကူၤဘျၢၣ်ပြံဓိၤ,ကူၤဘျၢၣ်ဖးဒိၣ်န့ၣ်နီစုခိၣ်စုညါဒီးထိၣ်အါတက့ၢ်,ကူၤဘျၢၣ်ပြံဓိၤန့ၣ်နီခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးထိၣ်စုၤတက့ၢ်လီၤ.

၄၀. **ကူၤယာ်** န့ၣ်ထိၣ်လၢသကွံအဖှူဃးအလိၤဒီးပကီးလၢကူၤယာ်လီၤ.ဒီးပြံကဒံဓိၤနီစုမ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးပတအိၣ်ဘၣ်.

၄၁. **ကူၤသွဲၣ်လး** န့ၣ် ထိၣ်လၢမ့ၣ်အိၣ်တၢ်အလိၢ်လၢသွဲၣ်လးအကျါဒီးပကီးလၢကုၣ်သွဲၣ်လးလီၤ.

၄၂. **ကူၤလံာ်စိၢ်တ့ကူၤလံာ်စိၢ်ဘြ** န့ၣ်ပနၢ်ဟူထဲအမံၤဓိၤ,ပတထံၣ်ဘၣ်နီတစုဘၣ်, ပမ့ၢ်ထံၣ်နှာ်သကဲ့ပတသ့ၣ်ညါ,ပှၤသ့ၣ်ညါဝဲတနီၤနီၤလီၤ.

၄၃. **ကူၤလံာ်ဃး** န့ၣ်ထိၣ်လၢသ့ၣ်ဖှူဃးဖးဒိၣ်အလိၤ

Digitized by Google

န့ၣ် တဘှၣ်တဘှၣ်နီၣ်စုညါပှၢ်ခံခီသၢခီတိၣ်ဖျကလာ်, ဃးယှၢ်ကလာ်ဒီးပကိးလၢကုၤလံာ်ဃးလီၤ. ကုၤလံာ်ဃးန့ၣ်ပတအိၣ်ဘၣ်,ကုၤလံာ်ဘှၣ်ကုၤလံာ်ဃးန့ၣ်ဘှၣ်ဘၣ်စီၤဃၢ်တဘှၣ်တဘှၣ်လဲၢ်ကၢ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢကုၤဘှၣ်ပှၢ်လီၤ.

၄၄. **ကုၤဝၣ်တၢ်ကုၤဝၣ်ဒ့** န့ၣ် [illegible] ဂၣ်ဒ့ဃးအလီၤနီၣ်စုဆၣ်ခိၣ်နါစှၤနီၣ်စုမုၢ်ခိၣ်နါစှၤဖးပကိးလၢကုၤဝၣ်ဒ့လီၤ. ကုၤဝၣ်ဒ့ကုၤဝၣ်တြၢန့ၣ်ပတအိၣ်ဘၣ်.

၄၅. **ကုၤဆူၣ်ဂီၤကုၤဆူၣ်တြၢ** န့ၣ် ထိၣ်လၢစခိးပှိၤအဖှူဃးအလီၤဒီးချၢၣ်အဖှူဃးအလီၤဒီးအိၣ်ဒီးအခိၣ်ဒီးနီၣ်စုမုၢ်သၢဘိ,ဒီးအဖိခိၣ်န့ၣ်ဒီးဆူၣ်ဒီးဂီၤဝဲဒီးပကိးလၢကုၤဆူၣ်ဂီၤလီၤ. ကုၤဆူၣ်ဘှၣ်ကုၤဆူၣ်ဂီၤန့ၣ်ပအိၣ်,ပမၤလၢကသ့လီၤ.

၄၆. **ကုၤဆူၣ်ဝါကုၤဆူၣ်ဝဲ** န့ၣ်မ့ၢ်ကုၤတကလုာ်နီၣ်စုမုၢ်သၢဘိ,ဒီးဝါဒီးကဝီၤဝဲဒီးအိၣ်ဒီးအခိၣ်ဒီးပအိၣ်ဒီးပကိးလၢကုၤဆူၣ်ဝါလီၤ. ဒီးကုၤဆူၣ်ဝါန့ၣ်ထိၣ်လၢချၢၣ်အဖှူလီၤဒီးစခိးပှိၤအဖှူလီၤစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၄၇. **ကုၤဘှလီၢ်အဝါ** န့ၣ် မ့ၢ်ကုၤတကလုာ်ထိၣ်လၢလီၢ်အကျါနီၣ်စုညါတခီဝါကျိၣ်ကလာ်ဒီး အလၣ်ဒ်တဒၢအလၣ်အသိးဒီးအခိၣ်ဒ်တဒၢအဘိအသိးအခိၣ်အိၣ်တစိးညါဒီး ပကိးလၢကုၤဘှလီၢ်အဝါလီၤ. ဒီးပအိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၄၈. **ကုၤဘှလီၢ်အသူ** န့ၣ် ထိၣ်လၢလီၢ်အကျါဘိၣ်သလီၢ်ဒီးတုၤအဘှါဒီး သလၣ်ထိၣ်အသးဒီးအိၣ်ဒီးအခိၣ်တဖံးဒီးပမၤအိၣ်လၢအဘိၣ်ထိၣ်သိန့ၣ်ဒီးသူတစဲးစဲးဓိၤဒီးပကိးလၢကုၤဘှလီၢ်အသူလီၤ.

၄၉. **ကုၤဘှလီၢ်ဖးဒိၣ်** န့ၣ်ထိၣ်လၢလီၢ်ခိၣ်လီၢ်ကျါ, ဘှသိၣ်ကျါ,လီၢ်ခိၣ်ခံအကျါ,ဒီးပကိးလၢကုၤဘှလီၢ်ဖးဒိၣ်လီၤ. ဒီးနီၣ်စုညါပှၢ်တခီဒီးတိၣ်ဖျကလာ်ဒီးဝါဒီးပကိးလၢကုၤဘှလီၢ်ဖးဒိၣ်, ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢကုၤဘှ, ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢကုၤဘှလီၢ်အဝါစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢကုၤဘှလီၤ.

၅၀. **ကုၤတၤအုးဖိအနၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကုၤတကလုာ်န့ၣ်နီၣ်စုမုၢ်ခံဘိနါစှၤ, ဒီးဘှူသလါဒ်တၤအုးအနၢ်အသိးဒီးသူတစဲးစဲးဒီးပကိးလၢကုၤတၤအုးဖိအနၢ်လီၤ,ကုၤတၤအုးဖိအနၢ်န့ၣ်ပရိကျိးအိၣ်ဝံၣ်ကၢ.

၅၁. ကုၤသပၢၤဒံၣ်တၢ်ကုၤသပၢၤဒံၣ်ဖိ န့ၣ်ထဲစုမုၢ်,ဒီးဖျၢၣ်ဝဲတစဲးစဲးဒီးအပှူၤအိၣ်ဒ်သပၢၤအသိးဒီး ပကိးလၢကုၤသပၢၤဒံၣ်ဖိလီၤ. ကုၤသပၢၤဒံၣ်ဖိန့ၣ်အခိၣ်အိၣ်တစဲးဖိဒီးဂီၤဝဲဆုၣ်ကလာ်ဒီးဘိညါလီၤ. ကုၤသပၢၤဒံၣ်ဖိတဖိးဂီၤမးဆှၣ်ကလာ်လီၤ.

၅၂. **ကုၤဓိၤမိၣ်ကုၤဓိၤသိ** န့ၣ်မ့ၢ်ကုၤတကလုာ်န့ၣ်ထိၣ်လၢဟိၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်ထဲစုမုၢ်ဆၣ်တိၣ်သလိၣ်, ဘိကံၢ်ကလာ်ဒီးပစံးလၢကုၤဓိၤသိလီၤဒီးပအိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၅၃. **ကုၤလၢ်ကုၤလူ** န့ၣ် မ့ၢ်လၢ်ကဘှၣ်တကလုာ်န့ၣ်ကုၤထိၣ်ဝဲလၢအဂီၤထံးဒီးပကိးလၢကုၤလၢ်လီၤ. ဒီးကဘှၣ်ဝဲဒ်အူးခဲအသိးန့ၣ်ဒီးဒိၣ်န့ၣ်အူးခဲန့ၣ်တနီၤ, ထဲအူးခဲန့ၣ်တနီၤလီၤ.

၅၄. **ကုၤလၢ်အဂီၤ** န့ၣ်အသးကံၢ်ပှူၤဂီၤဒီးဖိထိၣ်လၢကုၤအဂီၤဒီးပကိးလၢကုၤလၢ်အဂီၤလီၤ. ကုၤလၢ်အဂီၤန့ၣ်ပဂ့ာ်ဝဲလီၤပဝ့ပညီးဘျါဝဲလီၤ.

၅၅. **ကုၤလၢ်အဝါ** န့ၣ်အသးကံၢ်ပှူၤဝါဒီးဖိထိၣ်လၢကုၤန့ၣ်ဝါစကီးဒီးပကိးလၢကုၤလၢ်အဝါလီၤ.

၅၆. **ကုၤလၢ်အဖီ** န့ၣ် မ့ၢ်ကုၤလၢအထိၣ်လၢကုၤလၢ်အဂီၤထံးန့ၣ်မ့ၢ်ဝါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဂီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢကုၤလၢ်အဖီလီၤ,ဒီးပတအိၣ်ဘၣ်နီတစုဘၣ်.

၅၇. **ကုၤဘျၢၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကုၤတကလုာ်ထိၣ်ဝဲလၢဟိၣ်ခိၣ်ထိၣ်စိအဂီၤထံးအါအါကလဲာ်ဒီး ပစံးလၢကုၤဘျၢၣ်လီၤ. ကုၤဘျၢၣ်ကုၤဘျူၣ် န့ၣ်ပဖီအိၣ်ဝံၣ်ကၢ.

၅၈. **ကုၤဒီးတကးသူ** န့ၣ် အလၣ်ဖျိၣ်လီၤကဒါကုၤအခိၣ်ဒီးထိၣ်လၢဟိၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ်ဝါကျိၣ်ကလာ်ဒီးအလၣ်ထူၣ်ဖျိၣ်ဒ်သူအသိးဒီးပကိးလၢကုၤဒီးတကးအသူလီၤ. ကုၤဒီးတကးအသူန့ၣ်နၢသံဒီးပအိၣ်တဘူၣ်ဘၣ်.

၅၉. **ကုၤဒီးတကးထွၣ်** န့ၣ် ထိၣ်လၢဖ့အကျါဒီးအခိၣ်န့ၣ်ထဲခိၣ်မုၢ်ဒိၣ်ဒီး အလၣ်န့ၣ်ဖးဒ့ဖးတြၢ်နၢအုၣ်နးနးကလဲာ်ဒီး ပကိးလၢကုၤဒီးတကးအထွၣ်လီၤ,ဒီးပတအိၣ်ဘၣ်.

၆၀. **ကုၤခိၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ကုၤတကလုာ်န့ၣ် ထိၣ်ထဲအခိၣ်ဓိၤကီၤတါကျါ, သူယှၢ်ကလာ်ဒီးပစံးလၢကုၤခိၣ်လီၤ. ဒီးအလၣ်အိၣ်တစဲးဖိဓိၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢကုၤဂ့ၢ်သိခိၣ်လီၤ. ဒီးပအိၣ်တသ့ဘၣ်လီၤ.

၆၁. **ကုၤကဆီအံၣ်** န့ၣ် ထိၣ်လၢကဆီအံၣ်ကျါဒီးပကိးလၢကုၤကဆီအံၣ်လီၤဒီးမၤသးဒ်ကုၤဘှလီၢ်အသူအသိးလီၤ.

၆၂. **ကုၤပနၢ်အံၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကုၤတကလုာ်ထိၣ်လၢပနၢ်အံၣ်ကျါဒီးပကိးလၢကုၤပနၢ်အံၣ်လီၤ,ဒီးပအိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၆၃. **ကုၤသၣ်ဘၢၣ်ဘိ** န့ၣ် မ့ၢ်ကုၤတကလုာ်န့ၣ်နီခိၣ်ခွးတဘှၣ်ဒီးတိၣ်ပံၢ်ကလာ်,ဒီးဝါကျိၣ်ကလာ်ဒီးထိၣ်လၢသၣ်ဘၢၣ်ဘိအခိၣ်ထံးဒီး ပကိးလၢကုၤသၣ်ဘၢၣ်ဘိလီၤ.

၆၄. **ကုၤဓိၤဖၣ်ဓိၤ,ကုၤဓိၤဘှဓိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ကုၤအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်ပကိးဒီး အဆိဒီးပကိးလၢကုၤဓိၤဖၣ်ဓိၤကုၤဓိၤဘှဓိၤလီၤ.

Digitized by Google

၆၅. **သကုၤ** နူၣ်မ့ၢ်ဆဲးအကနူၤထံးလီၤ. ပမ့ၢ်ကျိၢ်နီၣ် ဆဲးခုးအကနူၤထံးဝံၤဒီးပစံးလၢသကုၤလီၤ. စကျိၢ်နီၣ် သကုၤလံ,စထီၣ်သကုၤလံ,စဲးသကုၤလံ,ဒ်ပစံးတၢ်အ သိးဆဲးကနူၤထံးဒီလီၢ်ညါ,ပှၤတဂၤဖိုသကုၤလံအချၢယံ လံ,ဒ်ပစံးတၢ်အသိးဆဲးလၢအကပၤ.

၆၆. **ကံၤကုၤကံၤကုၤ** နူၣ်မ့ၢ်ထိၣ်လွံၢ်ဟးလၢဟီၣ်ခိၣ်အ ဖီခိၣ်,ဒီးအခံဝံာ်ယၢ်ခီဒီးပစံးလၢအဟးကံၤကုၤကံၤကုၤ လီၤ. ထိၣ်လွံၢ်တဘ့ၣ်ဟးမးလၢဟီၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်ကံၤကုၤ ကံၤကုၤလီၤ.

၆၇. **သကုၤထံသကုၤကိၢ်သကုၤဘိသကုၤမုၢ်** နူၣ်မ့ၢ် ပလဲၤတၢ်ကိးကိၢ်အဘ့ၣ်ဒဲးဒီးပစံးလၢပလဲၤတၢ်သကုၤ ထံသကုၤကိၢ်သကုၤဘိသကုၤမုၢ်လီၤ. လဲၤစံၣ်ဇဲၤတဲ လီၤကစၢ်ယွၤအကလုၢ်ကထါ သကုၤထံသကုၤကိၢ်သ ကုၤဘိသကုၤမုၢ်တက့ၢ်.

၆၈. **ပှၤသူခိၣ်ဖိ အိၣ်သကုၤဆးဒး ဟီၣ်ခိၣ်ချၢတစၣ်** နူၣ် အိၣ်ဒၣ်ကစၢ်ယွၤအစုလိၢ်ခဲလၢာ်လီၤ. ပှၤသူခိၣ်ဖိ အိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢသကုၤဆးဒးနူၣ်အိၣ်ဒၣ်ကစၢ်ယွၤ အစုလိၢ်ကိးဂၤဒဲးလီၤ. မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ကစၢ်ယွၤအစု လိၢ် နူၣ်တကဲဘၣ်တၢ်နီတဂၤဘၣ်.

ကူ

၁. **ကူမံၤကူကစၢၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကိးမံၤဒဲးလၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢ အံၤတမံၤလၢ်လၢ်နူၣ် ပစံးလၢကူမံၤကူ ကစၢၤတနီၤလီၤ. ကစၢ်ယွၤတ့လီၤဟ်လီၤတၢ်ကူမံၤကူကစၢၤနူၣ်ပသ့ၣ်ညါ အမံၤတလၢာ်ပစံးလၢကူမံၤကူကစၢၤလီၤ.

၂. **ကူတၢ်လဲးတၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ပကူဆ့ကူယၣ်ဒီးပစံးလၢပကူ တၢ်လဲးတၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤထဲတ့ၢ်အနူၣ်တကူတၢ်လဲး တၢ်ဘၣ်မနုၤလဲၤ.

၃. **ကူကူလၢထၢ** နူၣ်မ့ၢ်ဒ်ကူမံၤကူကစၢၤအသိးနူၣ် လီၤ. ကူကူလၢလၢ,ကူမံၤကူကစၢၤနူၣ်ဒံးသိးသိးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးလၢနူၣ်ထီရိၤပအဲၣ်ဒီးတၢ်ဒီးနူၢ်ဝဲဒီးပစံးလၢ လၢလီၤ. ဒီးကူဒီးလၢနူၣ်ဒံးသိးသိးလီၤ. ကူနူၣ်မ့ၢ်ပှိၢ်အ ကလုၢ်, လၢနူၣ်မ့ၢ်စိုၤအကလုၢ်လီၤ. ကူဒီးကိးဒီးလၢနူၣ် ဒံးသိးသိးလီၤ.

၄. **ကူတ့အဃၢၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပကယၢထိၣ်ပသးဒီးပကူထိၣ် သိးထိၣ်ဆ့သီယၣ်သီနူၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢကူတ့အဃၢၤ လီၤ. ပှၤတဂၤကူတ့ထိၣ်အဃၢၤလၢဆ့သီယၣ်သီလီၤ.

၅. **ကူသိး** နူၣ် မ့ၢ်ပကူထိၣ်ယၣ်လၢပယိၢ်ဒ့ဒီးပသိးထိၣ် ဆ့လၢပဖံဘၣ်ခိၣ်နူၣ်ပစံးလၢပကူသိးလီၤ,ကူယၣ်သိး ဆ့တက့ၢ်.

၆. **အကူအသိး** နူၣ်မ့ၢ်ဆ့စိၤယၣ်စိၤနူၣ်ပစံးလၢအကူအ သိးလီၤ.

၇. **ကူမံၤ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ပှဲၤကိးအမံၤဒဲးဒီး ပကိးလၢ အိၣ်လံကူမံၤကူကစၢၤဒဲးလံလီၤ. ပစံးတၢ်လၢ ကူမံၤကူ ကစၢၤနူၣ် မ့ၢ်အစံးဝဲခဲလၢာ်ခဲဆ့ကိးမံၤဒဲးဒ်နူၣ်လီၤ.

၈. **ကူကူလၢလၢ** နူၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲခဲလၢာ်ကိးမံၤဒဲးလၢလၢ ပှဲၤပှဲၤဒ်နူၣ်လီၤ. ကစၢ်ယွၤဟ်လီၤနူၢ်ပတၢ်အိၣ်တၢ်အိကူ ကူလၢလၢ,ပှဲၤထီၣ်ဟ်ထီမးလီၤ. ဒီးပစံးလၢအိၣ်ကူအိၣ် လၢစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၉. **အမံၤကူအသၣ်ကူ** နူၣ်မ့ၢ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိးကိးအမံၤ လီၤ, တၢ်ဖိတၢ်လံၤတဖၣ်အိၣ်မးအမံၤကူအသၣ်ကူ, အိၣ်ဒီးအဂံၤ,အိၣ်ဒီးအသူ,အိၣ်ဒီးအဝဲါ,အိၣ်ဒီးအမှ့ာ် အိၣ်ဒီးအပြူးလီၤ.

၁၀. **ဃာ်ဒၢကူ** နူၣ် မ့ၢ်ဃာ်တလၢၤလၢအခိၣ်သၣ်ဃံတ ဒီၣ်တဲာ်ဘၣ်ဝဲဒ်ဃာ်လၣ်စိၤအသိးနူၣ်လီၤ. အခိၣ်နူၣ်မ့ၢ် အမၤအသးဒ်အဒၢကူလီၤအသိးတစဲးဒီးပကိးလၢ ဃာ်ဒၢကူလီၤ.

၁၁. **ဒၢကူ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကၠၣ်ကျၤသကူးငှာ်နူၣ်ဒီးပကိးလၢ အဒၢကူလီၤ. ဒ်အံၤ,ပစုမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပခီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဘၣ်တၢ်ဆါ တမံၤမံၤဒီးပစူၣ်လဲာ်ထိၣ်ကၠၤတနူၢ်ဘၣ်နူၣ်ပကိးလၢဒၢ ကူကွံာ်လီၤ. ဒၢကူဒ်ပစံးတၢ်အသိးကၠၣ်ကျၤ,သကူးရှး, ပဝံာ်ပတ်ာ,စကူးငှာ်လီၤ.

၁၂. **ဃၢၤကူယိၢ်ကူ** နူၣ် ပဃၢၤပယိၢ်အိၣ်လၢအိၣ်ပှဲၤဒီး ပကိးလၢဃၢၤကူယိၢ်ကူလီၤ,တၢ်ကူတၢ်သိးမ့ၢ်အိၣ်လၢ အိၣ်ပှဲၤဒီးပစံးလၢပဃၢၤကူယိၢ်ကူလီၤ.

၁၃. **ကူတလူၤ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်မၤအသးဖျၢၣ်သလၢၣ်တဖၣ် နူၣ်ပကိးလၢကူတလူၤလီၤ. ပှၤတဂၤမံဒီးသံးတိၣ်လိၣ် မးအသးကူတလူၤလီၤ.

၁၄. **တကူတလၢ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်အိၣ်တပှဲၤထိၣ်ဟ်ထီဘၣ်ဒီး ပကိးလၢတကူတလၢဘၣ်လီၤ. နမၤဟံၣ်တဖျၢၣ်သ့ၣ် အိၣ်တကူတလၢဒံးဘၣ်နဘၣ်ဝဲာ်ဒံးသ့ၣ်လီၤ.

၁၅. **ကူသိး** နူၣ်မ့ၢ်ပစၢထိၣ်ဃာ်ယၣ်လၢပယိၢ်ဒ့နူၣ်ဒီးပ ကိးလၢပကူယၣ်လီၤ. ဒီးတၢ်ဖျိၣ်ခံ,အီကံ,ဆ့တဖၣ်နူၣ် ပဖျိၣ်ထိၣ်လၢပလိၤဒီးပကိးလၢသိးထိၣ်လီၤ. ဒီးဆ့ စိၤယၣ်စိၤခဲလၢာ်နူၣ်ပကိးလၢတၢ်ကူတၢ်သိးလီၤ. ကူသိး ပမ့ၢ်စံးဒ်နူၣ်ဒီး တစုစုဘၣ်ထဲသိးတခီစိၤလီၤ. ဒီးတစုစု ဘၣ်ထဲကူတခီစိၤလီၤ. မၤသးဒ်နူၣ်ဒီးဒ်ပကသ့ၣ်ညါတီ တီ,တၢ်လၢပဖျိၣ်လၢပလိၤဆ့တဖၣ်နူၣ်ပကိးလၢသိး လီၤ. တၢ်လၢပစၢလၢပယိၢ်ဒ့ယၣ်သ့ၣ်တဖၣ်နူၣ် ပကိး လၢကူတၢ်လီၤ.

၁၆. **ကူညၢ်တဒ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤမိၣ်လမဲ့ၣ်ဖိအကလုၢ်လီၤ.ပှၤ တဝဲၣ်ဖိစံးဝဲလၢကီညၢ်လီၤ. ကယဲၢ်တၢ်လၢအဘိၣ် အညီဒီးတၢ်ဆါစုၤလီၤတဖၣ်နူၣ်ပကိးလၢကူညၢ်လီၤ.

Digitized by Google

ဒီးကိညၢ်စၢ်ဘးလီၤ.

၁၇. **ညီးကူထိ>** နူၣ်မ့ၢ်ပညီးကမိာ်ထိၣ်တလိၣ်တလိၣ်နူၣ်ဒီးပကိးလၢညီးကူထိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤညီးကူထိၣ်မ့ၢ်ကမိာ်ကမ်ာ်လီၤ.

၁၈. **ထိၣ်ကူ** နူၣ်မ့ၢ်ဟိၣ်ခိၣ်ထိၣ်ထိဒ်ကစၢၢ်ဖိလၢတၢ်ပၢၤခိၣ်နူၣ်ဒီးပကိးလၢထိၣ်ကူလီၤ. ဒီးပဒၢလီၤရိူၣ်နူၣ်တၢ်မ့ၢ်တီခူထိၣ်လၢရိူၣ်ဖိလံာ်တမံၤမံၤဒီးထိၣ်ကူဝဲလီၤ. နဒၢလီၤရိူၣ်ဒီး ထိၣ်ကူလၢအသးကံၢ်ပှၤနူၣ်မ့ၢ်တၢ်အိၣ်လၢရိူၣ်ဖိလံာ်တမံၤမံၤစါ.

၁၉. **ကူဝၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤနါအကဖုးနူၣ်မၤသးဒ်လံာ်ဃးအသိးပှၤလၢမ့ၢ်နၤကူဝၢ်ကူဝၢ်ဒီးပကိးလၢကူဝၢ်လီၤ. ကူဝၢ်နူၣ်အခိၣ်ဒ်ပှၤကညီအသိးသဖှူဂုၤစံးဝဲဒၣ်, ဒီးပှၤလၢတခွံခိၣ်ခွံနၢ်ဘၣ်ဒီးအခိၣ်သဖှုဝဲနူၣ် ပဒီလီၤအီၤဒီးကူဝၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤမနုၤအခိၣ်ဒ်ကူဝၢ်အသိးသဖှုဂုၤ.

၂၀. **ကူရူ** နူၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်ဖိလၢအနီၢ်ဆံးဒံးနူၣ်ပကိးဒီးပမၤသိၣ်ပကလုၢ်ကူရူကူရူနူၣ်ဒီးပကိးကူရူထွံၣ်လီၤ. ကူရူကှၤထွံၣ်ဖိ,ပကဘၣ်လီၤအဆၣ်လီၤ.

၂၁. **တၢ်ကူလီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤနာ်စိၤဖှံၣ်စိၤတကလုာ်လီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤကူလီၤတၢ်လၢထံနံၤလီၤ.

၂၂. **ကူကိး** နူၣ်ဒ်ကူကူလၢလၢအသိးလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပှၤမိၣ်လမွဲၣ်ဖိအကလုၢ်လီၤ.

၂၃. **ကူကူၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ဒ့ၣ်ပှၤသိၣ်လီၤ. ဒ့ၣ်အုးအိနူၣ်ပှၤသိၣ်ကူကူၣ်ကူကူၣ်ဒ်နူၣ်လီၤ.

၂၄. **ထံကူထံကူ** နူၣ်ပတစံးဘၣ်.

၂၅. **တၢ်ဝဲာ်ဒၢကူ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဝဲၣ်ကလီးဘၣ်ပှၤကညီအခိၣ်ကၠၣ်ကူၤဒီးပစံးလၢတၢ်ဝဲၣ်ဒၢကူလီၤ. တၢ်ဝဲၣ် ဒၢကူနူၣ်တုၤအဘၣ်ပှၤကညီဒီးအခိၣ်ကၠၣ်ကူၤအစုကၠၣ်ကၠၣ်ကူၤလီၤ. –ကသံၣ် ၁၇၀

၂၆. **ကူထိၣ်အသး** နူၣ်မ့ၢ်ပတပံၢ်ဃှထိၣ်ပသးဒီးပစံးလၢပကူထိၣ်ပသးလီၤ.–ကၢ်၃၉

၂၇. **ကူဆူ** နူၣ်မ့ၢ်ပတပံၢ်ထိၣ်ပသးလၢဆူလၢပယီၢ်ဒ့နူၣ်ပစံးလၢပကူဆူလီၤ.

၂၈. **ထွံၣ်ပကူထွံၣ်ပကါ,ထွံၣ်တၢ်ထွံၣ်ပကူ** နူၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်တကလုာ်ဟဲလၢကဘီဒီးအဆူၣ်ထိထိအဒံးထိထိ, အနူၤလီၤဘျး,အနၢ်လီၤဘျး,ဝါကိၣ်ဝါလိ, တဟ့ာ်တ ဝဲၤ, ကဖူၣ်လံၤလုၤဒီးပကိးလၢထွံၣ်ပကူလီၤ. ထွံၣ်ပကူနူၣ်မ့ၢ်စံၣ်ဖိတဖၣ်ဟဲတီၤလၢကဘီလီၤ.

၂၉. **ကူညၢ်စၢ်ဘျါ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤဆါဘျါကှၤဝဲဘၣ်ဒးစိၤဒီးပစံးလၢကူညၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကိညၢ်လီၤ. ကူညၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤမိၣ်လမွဲၣ်ဖိစံးဝဲလီၤ.

၃၀. **ကူတ့းတ့အဃၢၤ,ဒီးကူထိၣ်တၢ်**နူၣ်ဒံးသိးသိးလီၤ. ဒီး မ့ၢ်ပှၤမိၣ်လမွဲၣ်ဖိစံးဝဲလီၤ. ကဃၢထိၣ်အသးလီၤ.

ကူ

၃၁. **အကူအသိးအဃၢၤအယီၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ဆ့သိယၣ်သိ, ခိၣ်ဖၢၣ်သိ, ခိၣ်ကံၢ်ဖဲဘံ, ခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်,တၢ်စုၢၤသတိၢ်, ကဲၣ်ရိၣ်နၢ်ကါ,ခိၣ်ကှာ်,ခိၣ်ဖံး,အီဘှၣ်အီကံ,ပသံးစ့ပသံးထူ,ထိဘှၣ်ထိကဘျါ, ဆိဖါမဲၢ်စ့ဆိဖါမဲၢ်ထူ, ဖီစ့ဖီထူ,ထံဖှံၣ်ခိၣ်ကျိၤ,တြိၢ်ဘှၣ်တြိၢ်ဖိာ်,တၢ်ခဲလၢာ်နူၣ်ဘၣ်ဃးဒီးအကူအသိးအဃၢၤအယီၢ်လီၤ.ဒီးခိၣ်ဆိး,ခိၣ်စၢ, ခိၣ်ဘိၣ်,ယီၢ်ဒိၣ်ပျုၤ,ခိၣ်ဒၢ,ခိၣ်သလုး,တၢ်ခဲလၢာ်နူၣ် မ့ၢ်ပဃၢၤပယီၢ်ပကူပသိးပဖၢၣ်ပဆိးပကျိၤ,ပဒံး,ခဲလၢာ်လီၤ.

စီၤဝဲအဃၢၤကူယီၢ်ကူ

ကဖူၣ်ဝဲဒ်ထိၣ်ပှာ်ယူၤ.

၃၂. ဆိဖါတစိးအမိၢ်သိၣ်ကူကူလီၤ. ဆိဖါတဘ့ၣ်တစိးအမိၢ် **သိၣ်မးကူကူ** လီၤ.

၃၃. **တၤကူကူၣ်** နူၣ် မ့ၢ်အုးအိဒ့ၣ်တကလုာ်နူၣ်ပှၤသိၣ်ကူကူဒီးပကိးလၢတၤကူကူၣ်တစုစု,ပကိးလၢအုးအိတစုစုလီၤ. တၤကူကူၣ်တဘ့ၣ်ပှၤသိၣ်မးကူကူလီၤ.

၃၄. **တၢ်ကူလီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤနာ်စိၤဖှံၣ်စိၤလၢထံနံၤနူၣ်စံးဝဲလၢတၢ်ကူလီၤလီၤ. တၢ်ကူလီၤနူၣ်မၤထိၣ်ဟံၣ်ဖိစီၢ်ဒီးဟ်ထိၣ်ဆိဒီးမှၤဒီးလုၢ်အိၣ်နာ်စိၤဖှံၣ်စိၤလီၤ.

၃၅. **ကူတလူၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်သံစိၣ်လၢအအှၣ်ထိၣ်သိဒီးတလီၤကလဲဒံးဘၣ်ဒီးထိၣ်သလၢဝဲဒ်အညီးအသိးအဖံးဆၢတလှၢ်နူၣ်ပစံးလၢအကူတလူၤလီၤ. ထိခိၣ်တဒ့သံဒီးထိၣ်မးကူတလူၤလီၤ.

၃၆. **ကူဝၢ်ကူယၢ** နူၣ် မ့ၢ်လံာ်တကလုာ်နူၣ်ပှၤလၢမနုၤသိၣ်ဝဲကူဝၢ်ကူဝၢ်ဒီးပကိးလၢကူဝၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပှၤကညီအကဖုလီၤ.

၃၇. **ကူကလံၤကူကလဲ** နူၣ် မ့ၢ်ပလှာ်လီၤကွံာ်ပကူပသိးအလီၢ်လံၤဒီးပကူထိၣ်ကှၤတၢ်ကူတၢ်သိးအသိဒီးပစံးလၢပကူကလံၤပသးလီၤ. **နယၣ်လၢနလီၤ** နူၣ်ဘၣ်အၢလံ,ကူကလံၤကှၤနသးတကှ့ၢ်.

၃၈. **ကူလူၤ** မ့ၢ်ဘှဆိတကလုာ်နူၣ်အသၣ်ဖျၢၣ်သလၢၣ်ဒီးပကိးလၢဘှဆိကူလူၤလီၤ.

၃၉. ထိၣ်တကလုာ်ပကိးလၢထွံၣ်မီၤစဲအပျုၤနူၣ် **ပှၤသိၣ်ကူကူ** လီၤ.

၄၀. **ကူရူကူရူ** နူၣ်မ့ၢ်ပကိးကှၤထွံၣ်တဖၣ်ဒီးပစံးလၢကူရူကူရူလီၤ. ထွံၣ်ဖိမ့ၢ်လဲၤတၢ်ဒီးဟးဖျိးဝဲနူၣ်ကူရူကှၤအီၤတကှ့ၢ်. ၁၁

၁. **အကူၢ်အတနာ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤမၤစၢၤပတၢ်,ပှၤဟ့ၣ်ပတၢ်ဒီးပစံးထိၣ်ပတြၢၤအီၤအလီၢ်အိၣ်လၢအဂ့ၤတဖၣ်နူၣ်ဒီးပကိးလၢအကူၢ်အတနာ်လီၤ.

၂. **ကူၢ်လီၤ** နူၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်အိၣ်လၢဒၢးဖိလာ်ဒီးပဒူလီၤထွံၣ်အလိၤနူၣ်ပစံးလၢပကူၢ်လီၤထွံၣ်လီၤ. ထွံၣ်အှၣ်ဆီလၢ

Digitized by Google

ဒၢးဖီလာ်နူၣ်ကျၢ်လီၤတကၠၢ်. ဒ်ပစံးတၢ်အသိးဒၣ်လီၤ
တကၠၢ်လီၤ.

၃. **ကျၢ်တၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤဂၤမၤဂ့ၤပတၢ်ဒီးပသးဒိၣ်ထိၣ်တ
ဘျါဘၣ်ဒီးပစံး,ပှၤတဂၤစမ့ၢ်ထံၣ်ကဒီးတစုဒီးစကတိၢ်
လီၤ. မ့တမ့ၢ်ဘၣ်ဒ်နူၣ်စကလိာ်လၢကျိၢ်လီၤ. မ့တမ့ၢ်
ဘၣ်ဒ်နူၣ်စကမၤသံလီၤ. ဒီးအဝဲအံၤမ့ၢ်ပကတိၤကျၢ်
တၢ်,ပကျၢ်တၢ်လီၤ. ကျၢ်ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ကတိၤနူၣ်မ့ၢ်အဝဲ
အံၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကျၢ်ထီကညီၤအှၣ်လီၤ.
ပသဲပှၤဂၤအကလၤ, ပဒူပှၤဂၤလၢအလီၢ်ခံနူၣ်ပစံးလၢ
ပကျၢ်အီၤလီၤ.

၄. **တကျၢ်သ့ၣ်** နူၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. အဝဲ
တကျၢ်သ့ၣ်နူၣ်ဝံသးကၢၣ်တမၤမးတၢ်,အဝဲတကျၢ်သ့ၣ်
မၤမနၤလဲၣ်. အဝဲတကျၢ်သ့ၣ်အိၣ်ဒၣ်အတၢ်လီၤ.

၅. **အကျၢ်တမါ** နူၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲအကျၢ်ခဲလၢာ်လီၤ. ကယါ
တၢ်အိၣ်လၢဟိၣ်ခိၣ်ချၢအံၤမ့ၢ်ကစၢ်ယွၤအကျၢ်တမါလီၤ.

၆. **ကျၢ်နံၤတဒု** နူၣ်မ့ၢ်ကၢ်ကနူၤထံးလၢထံနံၤနူၣ်လီၤ.
လီၤတြာ်ချံလၢကျၢ်နံၤကျွၢ်ကျွၢ်နူၣ်တကၠၢ်.

၇. **အကျၢ်နၤ** နူၣ် မ့ၢ်အစံးဝဲအဘျုးနၤဒ်နူၣ်လီၤ. ဖမ့ၢ်
ဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဒီးပှၤဂၤမ့ၢ်အံးကွၤကွၢ်ကွၤပှၤဒီးပစံးမ့ၢ်အ
ကျၢ်နၤဒီးစအိၣ်ဘိၣ်ဘၣ်ကွၤလီၤ. ပစံးဒ်နူၣ်လီၤ.

၈. **သ့ၣ်ကျၢ်** နူၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်စကျၢ်ထိၣ်လၢဟိၣ်ခိၣ်လာ်ဒီးအ
ထိၣ်စိအိၣ်ထိၣ်နူၣ်ပကိးလၢသ့ၣ်ကျၢ်လီၤ.

၉. **သကျၢ်** နူၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ကၢ်လၢအခိၣ်ထံးဒီးအဂံၢ်သဝး
ထိၣ်နူၣ်ပကိးလၢသ့ၣ်သကျၢ်လီၤ. ဒီးထီရိၤတၢ်ကၢ်ဒ်နူၣ်
တမံၤလၢ်လၢ်နူၣ်ပစံးလၢအသကျၢ်ခဲလၢာ်လီၤ.

၁၀. **သ့ၣ်ကျၢ်လာ်** နူၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်အိၣ်လၢထံနံၤတဖၣ်သ
ကျၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တသကျၢ်ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အဖီလာ်တၢ်ပှၤမ့ၢ်အိၣ် ဒီး
တၢ်မ့ၢ်ဃ့ၢ်နှာ်ကွၤနူၣ်ပစံးလၢတၢ်ဃ့ၢ်နှာ်ကွၤဆူသ့ၣ်ကျၢ်
လာ်လီၤ. သ့ၣ်အိၣ်လၢထံနံၤတဖၣ်အဂံၢ်ဖီလာ်အိၣ်ဒီး
ထံနူၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ကျၢ်လာ်လီၤ.

၁၁. **အကျၢ်လိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်တပူခံၣ်ရှၣ်လိာ်အသးအိၣ်
တိၣ်လိၣ်ကျၤဒီး ပကိးလၢအကျၢ်လိၣ်လီၤ. ဆ့အကျၢ်
လိၣ်ယၣ်အကျၢ်လိၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပခံၣ်ရှၣ်ဆ့စိၤယၣ်စိၤနူၣ်ဒီးပ
စံးလၢအကျၢ်လိၣ်လီၤ.

၁၂. **တၢ်ကျၢ်လိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအသံးအကာ်အိၣ်တဖၣ်
ခဲလၢာ်ဖျၢၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တဖျၢၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပကိးလၢတၢ်ကျၢ်လိၣ်
လီၤ.

၁၃. **စကျၢ်** နူၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ကၢ်လၢအဂံၢ်ခိၣ်နူၣ်စဝးဒီးဟိၣ်
ခိၣ်နူၣ်ပစံးလၢသ့ၣ်စကျၢ်လီၤ. သ့ၣ်တထံးစကျၢ်လၢအ
ဂံၢ်ခိၣ်လီၤ.

၁၄. **ကျၢ်ကျၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ဆီဖါတစီးအမိၢ်သိၣ်ကျၢ်ကျၢ်လီၤ.
ဆီဖါတဖၣ်နူၣ်ပှၤသိၣ်ဝဲကျၢ်ကျၢ်လီၤ.

၁၅. **အကျၢ်အနံၤ** နူၣ် မ့ၢ်ထံနံၤနူၣ်ပစံးလၢထံအကျၢ်အ
နံၤတစုစုလီၤ. လဲၤသရၢထံလၢထံအကျၢ်အနံၤနူၣ်ကျွၢ်
ကျွၢ်နူၣ် သုကထံၣ်နူၢ်ကၢ်ညၣ်ထိၣ်အိၣ်အဆၣ်လၢထံနံၤ
သၢၣ်.

၁၆. **ကျၢ်ဘိကျၢ်ဘိ** နူၣ်မ့ၢ်ပဆူၣ်တိၣ်တအါဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,
တၢ်မဲထိၣ်တအါဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢအထိၣ်ကျၢ်ဘိကျၢ်
ဘိ,ကမှီကမှီလီၤ. – ကမှီ ၇

၁၇. **အကျၢ်ကစၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဘၣ်ဖှိၣ်ဘၣ်ယာ်ဒီးပှၤ
လၢအမၤပှၤမၤဖျဲးပှၤကညီလၢတၢ်ဖှိၣ်တၢ်ယာ်နူၣ်ပစံး
လၢအကျၢ်ကစၢ်လီၤ. အကျၢ်မ့ၢ်ကစၢ်ယ့ၣ်ရှူးဃရံးဒီးသံ
အသးလၢပဃိဒီးပထူၣ်ဖျဲးဒီးလရာ်လီၤ.

၁၈. **ကစၢ်ယွၤအကျၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ကစၢ်ယွၤအဘျုးလီၤ. ဒီးပ
စံးလၢအကျၢ်ကစၢ်ယွၤစီၢ်ပစံး,ပစံးလၢကစၢ်ယွၤအကျၢ်
စီၢ်ပစံးလီၤ.

ကစၢ်ယွၤအကျၢ်ဒိၣ်ဒီး
အိၣ်နူၣ်ဒီးတၢ်ရူၤတၢ်ယိၤ

၁၉. **ကျၢ်ကစၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအအှၣ်ကွၤခိၣ်ကွၤရှၢ်ကွၤ
ပြးကွၤပှၤတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢကျၢ်ကစၢ်လီၤ. ပမ့ၢ်လီၤဘၣ်
လၢတၢ်ကီတၢ်ခဲဒီးတၢ်ဒုၣ်ဒဲ့ၣ်ပယွဲနူၣ်ပှၤမ့ၢ်မၤဖၢၤပှၤတ
သ့ဖဲအသ့ဒီးကျဲးစၢးမၤစၢၤပှၤနူၣ်ပစံးလၢကျၢ်ကစၢ်လီၤ.
ပှၤမ့ၢ်မၤစၢၤပှၤလၢတၢ်ကီတၢ်ခဲဒီးကျၢ်ကစၢ်နူၣ်တဂၤပတ
သးပှၤနီၣ်ဘၣ်အီၤဘၣ်. တလၢၤတဂၤသါကတိၢ်ယၤဒီး
ပှၤ တဂၤဟဲကတိၤကွၤယၤဒီး အဝဲနူၣ်မ့ၢ်ကျၢ်ကစၢ်လီၤ.
ဒီးပဘၣ်ဖှိၣ်ဘၣ်နးလၢဟိၣ်ခိၣ်ချၢအံၤဒီး ကစၢ်ယ့ၣ်ရှူး
ဃရံးဟဲလီၤအှၣ်ကွၤခိၣ်ကွၤပှၤဒီး ကစၢ်ယ့ၣ်ရှူးဃရံး
နူၣ်ပကိးလၢကျၢ်ကစၢ်လီၤ. ကျၢ်ကစၢ်ယ့ၣ်ရှူးဃရံး
လၢပဃိကျၢ်အသးလံ

၂၀. **ကံကျၢ်,ကံးကျၢ်,** နူၣ်ကွၢ်လၢကံဒီးကံး.

၂၁. **အကျၢ်အတနာ်** နူၣ်မ့ၢ်မၤစၢၤပှၤအဘျုးအဖှိၣ်လၢ
ပအိၣ်ဘိၣ်အိၣ်ညီနူၣ်ပစံးလၢအကျၢ်အတနာ်လီၤ. မ့ၢ်
ကစၢ်ယ့ၣ်ရှူးဃရံးအကျၢ်အတနာ်ဒီးပနၢ်ဟူဘၣ်ကွၤက
စၢ်ယွၤအကလုၢ်ကထါလီၤ.

၂၂. **အကျၢ်တမံၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤမ့ၢ်မၤစၢၤပှၤလၢတၢ်တမံၤဒီး
ဘိၣ်ထိၣ်ပှၤဖးဒိၣ်ဒီးပစံးလၢအကျၢ်တမံၤ လီၤ. ပှၤမ့ၢ်ဝံ
စၢၤပှၤလၢတၢ်ဃၢဒီးပတဝံဘၣ်လၢၤဘၣ်. ဘိၣ်ထိၣ်ပှၤ
လၢတၢ်ဃၢနူၣ်တမံၤဒီး ပစံးလၢမၤစၢၤပှၤလၢအကျၢ်တ
မံၤလီၤ. အဝဲနူၣ်မၤအကျၢ်တမံၤလၢအမၤစၢၤမးမးလၢ
အသိၣ်ပှၤဂၤလၢလဲာ်လီၤ. အဝဲတဂၤနူၣ်မၤအကျၢ်တ
မံၤလၢအကွဲးစၢၤသရၣ်လၢလဲာ်,အဝဲတဂၤမၤအကျၢ်အ
မံၤလၢအလဲၤစံၣ်တဲၤတဲလီၤကစၢ်ယွၤအကလုၢ်အကထါ
လီၤ. တၢ်လၢပမၤအကျၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပမၤစၢၤလိာ်ပသး,ပမၤ
တၢ်ဂ့ၤလီၤ.

Digitized by Google

၂၃. **ဖးကျ်ဖးတထ်** နဲ့မ့်ပှၤလၢတအိဉ်ဘဉ်အိဘဉ်, သဉ်ဝံၤလီၤဒီတဖဉ်နဲ့ ပဟ့ဉ်နးအိဉ်နးအိကွၢအီၤဒ်းပစံးလၢပဖးကျ်လီၤ. ပှၤလၢတအိဉ်ဘဉ်အိဘဉ်တဖဉ်နဲ့ ပဖးကျ်ကွၢအီၤတက့ၢ်.

စၢ်ယှဉ်ရှူးမၤလိာ်ဝဲဒီး
ကယဲၢ်ပှၤဖးကျ်ကွၢအီၤ.

၂၄. **အကျ်ဒီးအဘျူး** နဲ့ဒံးသိးသိးလီၤ. ဒီးအကျ်နဲ့အိဉ်ခံကလုာ်လီၤ. ပှၤဂၤမၤဘဉ်ဖှိဉ်ပှၤဓိၢ်ပစံးလၢအကျ်,ပှၤဂၤမၤဘိဉ်ပှၤဓိၢ်ပစံးလၢအကျ်လီၤ. အကျ်မ့်ပှၤတဂၤအခိဉ်အဃိ,လဲၤဆိုးယၤလၢပဒိဉ်ဒီးစဘဉ်တၢ်စံဉ်ညီဉ်လီၤ. အကျ်မ့်မုဉ်ကိၤလံၢ်အခိဉ်အဃိဒီးပအိဉ်ဘဉ်သဉ်ပစိအသဉ်လီၤ. အကျ်နဲ့မၤသးဒ်အနူၢ်ဘဉ်တၢ်ဂ့ၤသိးတစဲးစဲးမၤသးဒ်နူၢ်ဘဉ်တၢ်အၢသိးတစဲးစဲးစနီၤဖးတသ့ဘဉ်.

၂၅. **ကျ်ထွံဉ်ကျ်ထိး** နဲ့ မ့်ထွံဉ်မ့်အိဉ်တၢ်တမံၤမံၤမ့်ဂ့ၤ,ထွံဉ်မ့်မၤကူဉ်အနၢ်မ့်ဂ့ၤ,ပဒူထွံဉ်အလီၤဒီးပစံးလၢပကျ်ထွံဉ်လီၤ. ထွံဉ်ကအိဉ်ဆိဖိနဲ့ကျ်ကွံာ်တက့ၢ်,ထွံဉ်မ့်အှဉ်မဲာ်တဲးလဲးဒီးကျ်ကွံာ်တက့ၢ်.

၂၆. **ကျ်ထိကညီၤအှဉ်** နဲ့ မ့်ပှၤတဂၤမ့်မၤကမဉ်ဘဉ်ပတၢ်တမံၤမံၤဒီးပမၤဆၢမ့်တချူးဘဉ်,ပမၤဆၢမ့်တနၢၤဘဉ်ဒီးပစံးစကချူးယၢာ်နၤတစုယၢာ်,စကမၤနၢၤယၢာ်နၤတစုယၢာ်ပစံးဒ်နဲ့ဒီးပကညီၤတခီပအှဉ်တယံးပမဲဘခီဒီး ပစံးလၢကျ်ထိကညီၤအှဉ်လီၤ. ပှၤတဂၤအဂီၤမိဉ်ကျ်ထိကညီၤအှဉ်အီၤတဘၢးနဲ့ အကစၢ်တသ့ဉ်ညါတၢ်နီတမံၤ--ကဖဉ် ၁

၂၇. **ကျ်သံကျ်ဟါမ်ာ်** နဲ့မ့်ပှၤအၢတဖဉ်နဲ့သးဟ့ပှၤဂၤဒီးစံးဝဲစကချူးနၤဖဲလဲဉ်. စကမၤသံကွံာ်နၤလီၤ. နလိာ်ယၤလၢကွံၢ်ဒီးစမ့်ချူးနၤဒီးစကမၤသံကွံာ်နၤလီၤ. စံးဝဲဒ်နဲ့ဒီးပစံးလၢကျ်သံတၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤကျ်အဝဲတဂၤလၢအသံလီၤ.

၂၈. **တကျ်သ့ဉ်** နဲ့မ့်ပှၤတဂၤမ့်ဂ့ၤ,ခံဂၤမ့်ဂ့ၤ,သၢဂၤမ့်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအဝဲတကျ်သ့ဉ်လီၤ. ဒီးတစုစုပှၤတဖုညါဒီးစံးလၢအဝဲတကျ်သ့ဉ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. အဝဲတကျ်သ့ဉ်သါကလဲၤဆူလဲဉ်ဆူလဲဉ်ပတသ့ဉ်ညါဘဉ်. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအဝဲတကျ်သ့ဉ်လီၤ.

၂၉. **သ့ဉ်စကျ်** နဲ့မ့်သ့ဉ်ကၢ်လၢအခီဉ်ထံးဟဲထိဉ်ဒီးအဂံၢ်ဒီးပစံးလၢသ့ဉ်စကျ်လီၤ. သ့ဉ်တထံးစကျ်ဒီးဟဲထိဉ်မးဒီးအဂံၢ်လီၤ. သ့ဉ်တဖဉ်ဘဉ်ကလံၤဒီးစကျ်စဘါမးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသကျ်လီၤ.

၃၀. **အကျ်တမါ** နဲ့မ့်ပမၤဂ့ၤတၢ်အါမံၤဒီးပစံးအကျ်တမါလီၤ. ကစၢ်ယွၤတ့လီၤတၢ်လၢအဘဉ်,အဂ့ၤကဲဉ်ဆိးဒီးမၤသးဒ်အိဉ်ထိဉ်ဒဉ်အတၢ်အသိးဒီး ပစံးလၢကစၢ်ယွၤအကျ်တမါလီၤ. ကယဲၢ်တၢ်အိဉ်လၢဟိဉ်ခိဉ်ချၢအံၤမ့်ကစၢ်ယွၤအကျ်တမါလီၤ.

၃၁. **အကျ်လိဉ်** နဲ့မ့်တၢ်လၢအပံာ်လိာ်အသးဒီးအိဉ်တလိဉ်တလိဉ်ဒီးပစံးလၢကျ်လိဉ်လီၤ. မ့ၤကျ်လိဉ်နဲ့မ့်မ့ၤလၢအပံာ်လိဉ်အသးတလီၤဖှံဉ်ဘဉ်နဲ့ပစံးလၢမ့ၤကျ်လိဉ်လီၤ.

၃၂. **သ့ဉ်ကျ်လိဉ်သ့ဉ်ကျ်လး** နဲ့မ့်ပဒိဉ်တဲာ်သ့ဉ်အခိဉ်အခံဒီးအိဉ်ဖှဉ်တြီးခိၤဒီးပစံးလၢသ့ဉ်ကျ်လိဉ်လီၤ. လဲၤဟံးနူၢ်သ့ဉ်ကျ်လိဉ်ဝဉ်ကျ်လိဉ်နဲ့ ပကဆိဉ်ကဲၤလီၤ.

၃၃. **ပသွံဉ်ကျ်လိဉ်** နဲ့မ့်ပသွံဉ်အိဉ်ဖှိဉ်ဒီးကဲထိဉ်ပသွံဉ်နးနဲ့ဒီးပစံးလၢပသွံဉ်ကျ်လိဉ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအကျ်လိဉ်လီၤ. ဒီးပှၤမိဉ်လမဲ့ဉ်ဖိစံးဝဲလၢကိၢ်လိဉ်လီၤ.

၃၄. **ဟိဉ်ခိဉ်အကျ်လိဉ်** နဲ့ မ့်ဟိဉ်ခိဉ်လၢအတလီၤကမူဉ်ဘဉ်ဒီး ပံာ်လိာ်အသးတိဉ်လိဉ်ကူၤနဲ့ ပစံးလၢဟိဉ်ခိဉ်အကျ်လိၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤဟံးထိဉ်ဟိဉ်ခိဉ်ကျ်လိဉ်တလိဉ်ဒီးကွံာ်ပှၤဂၤလီၤ.

၃၅. **အကျ်တဂံာ်လၢၤ** နဲ့မ့်ပှၤဆါဒီးဘှူးဒီးအကသံဝဲနဲ့ဒီးပစံးလၢအကျ်တဂံာ်လၢၤဘဉ်လီၤ. ဒီးပှၤတဝဲဉ်ဖိစံးလၢတဂံာ်တသိဉ်လၢၤဘဉ်လီၤ. ဒီးပှၤမိဉ်လမဲ့ဉ်ဖိစံးဝဲလၢအကျ်တဂံာ်လၢၤဘဉ်လီၤ.

၃၆. **ကျ်ထိ,ကျ်တနး,ကျ်ဝ့ၤ,ကျ်တိၢ်** နဲ့မ့်ပစံးပှၤဂၤ,စကထိနၤစဲဉ်,စကတိၢ်နၤစဲဉ်,ဒ်နဲ့ဒီး ပစံးလၢပကျ်ထိကျ်တနးကျ်ဝ့ၤကျ်တိၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤကျ်ထိကျ်တနးတၢ်ကဲသမိး.

၃၇. **ကျ်ကနူၤထံး** နဲ့မ့်ကၢၢ်ခီဉ်ထံးလၢထံနံၤနဲ့ပကိးလၢကျ်ကနူၤထံးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကၢဉ်ခီဉ်ထံးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအကျ်အနံၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကျ်သရှၤထံးလီၤ.

၃၈. **ထိဉ်ကျ်ရး** နဲ့မ့်ထိဉ်တကလုာ်နဲ့ထဲဆီဖိတလီၤတဘ့ဉ်ဒီးဒ်ဆီအသိးတစဲးစဲးဒီးအသးနါပှၢ်ဝါဒီး ပှၤဝဲသိဉ်ကျ်ရးကွးကွးကျ်ရးကွးကွးဒီးပကိးလၢထိဉ်ကျ်ရးလီၤ. ထိဉ်ကျ်ရးနဲ့အိဉ်လၢကပျၢၤပူၤနိဉ်ခိဉ်နိဉ်နံၤလီၤ.

၃၉. **ကျ်ဘိကျ်ယဲၤ** နဲ့မ့်ဘ့မ့်ဂ့ၤ,ခိဉ်သူမ့်ဂ့ၤ,ထိဉ် ဝဲတအါဘဉ်ဒီးထိဉ်စ့ၤကအိဓိၤနဲ့ ပစံးလၢအထိဉ်ကျ်ဘိကျ်ယဲၤလီၤ. ဘ့တလိၢ်မဲထိဉ်တအါဘဉ်,ဒီးမဲထိဉ်ကျ်ဘိကျ်ယဲၤလီၤ.

၄၀. **ဖီးကျ်ဖီးတြၢ** နဲ့မ့်ပမိဉ်ဘဉ်တၢ်,ပမှၢ်လၢ်တၢ်နဲ့ပစံးလၢပဖီးကျ်ထိဉ်တၢ်လီၤ. ဒီးမ့်တလၢၤနိၢ်အ ကလုၢ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီစံးဝဲလၢပကမှၢ်လၢ်တၢ်လီၤ. ပဖီးကျ်

Digitized by Google

ထိၣ်ကစၢ်ယွၤဒီးကစၢ်ယွၤကရၢ်ကူၤပြဲၤကူၤပှၤလီၤ.

ဒ်တၢ်ဃိၤစိးကူၢ်ထိၣ်မီ

ပသးစိးကူၢ်ကစၢ်လီၤ.

၄၁. **ကူၢ်ကူၢ်** နူၣ်မီၤဖးဒိၣ်နူၣ်သိၣ်ကူၢ်ကူၢ်ဒ်နူၣ်လီၤ.

၄၂. **လီသိၣ်ကူၢ်ဘိကူၢ်သိ** နူၣ် လီသိၣ်ဒီးအိၣ်ကတိၢ်ယံာ်ဝဲဒီးသိၣ်ကဒီးတဘိ, ဒီးပဆိကမိၣ်လၢအကဘိၣ်တ့ၢ်ဒီးသိၣ်ကဒီးတဘိဒီး ပစံးလၢအသိၣ်ကူၢ်ဘိကူၢ်ဘိလီၤ. လီသိၣ်ကူၢ်ဘိကူၢ်ဘိနူၣ် အိၣ်ဃဲးဃဲးသိၣ်တဘိ, အိၣ်ဃဲးဃဲးသိၣ်တဘိဒီး ပစံးလၢအသိၣ်ကူၢ်ဘိကူၢ်ဘိလီၤ. လီတဘ့ၣ်သိၣ်ဟူကူၢ်ဘိကူၢ်ဘိဓိၤ,တၢ်ဟဲစူၤပျ်လဲၣ်.

၄၃. **ကူၢ်ဖျၢၣ်ကူၢ်မိၤ** နူၣ်မ့ၢ်တၤသၣ်တဖၣ်နူၣ်သၣ်တအါဘၣ်ဒီးအသၣ်စုၤကိာ်ဓိၤနူၣ် ပစံးလၢအသၣ်ကူၢ်ဖျၢၣ်ကူၢ်ဖျၢၣ်လီၤ. သရၣ်စခိးလၢဝီပှၤနူၣ်သၣ်ကူၢ်ဖျၢၣ်ကူၢ်ဖျၢၣ်လီၤ,သၣ်တအါဘၣ်.

၄၄. **ကူၢ်ကူၢ်ဓ့** နူၣ်မ့ၢ်ပတရံးပသးချသဒံးတုၤပမဲာ်ခံးသူဒီးပစံးလၢကူၢ်ကူၢ်ဓ့လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤစံးလၢတရံးကူၢ်ကူၢ်ဓ့လီၤ. ကူၢ်ကူၢ်ဓ့ကူၢ်ကူၢ်ဓါသုသးတဂ့ၤ,သုမဲာ်ကခံးသူ.

၄၅. **ကူၢ်ထံၣ်ကူၢ်ထံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤတကဲဒီးကတိၤတၢ်ဒီးပှၤတအါဘၣ်ဒီးပစံးလၢကတိၤတၢ်ကူၢ်ထံၣ်ကူၢ်ထံၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤတကဲဒီးကတိၤတၢ်ဒီးဃၤကူၢ်ထံၣ်ကူၢ်ဘိလီၤ.

ကူာ်

၁. **တကူာ်သလီး** နူၣ်မ့ၢ်ဖးဖီပှၣ်နူၣ်ပှၤမိၣ်လမဲ့ၣ်ဖိစံးဝဲလၢတကူာ်သလီးလီၤ. ဒီးပှၤတဝဲၣ်ဖိစံးဝဲလၢဖးဖီပှၣ်လီၤ. ဟ့တကူာ်သလီးနူၣ်ပဖီအိၣ်ဘၣ်တသပၢၤဓိၤလီၤ. ပလဲၤပှၤအိၣ်ဟ့လၢဖျ့ါပှၤနူၢ်တကူာ်သလီးတကူာ်သလးဓိၤလီၤ.

၂. **ကူာ်ခါဖဲးခါ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဃိၤခါလၢပကူာ်ပဖဲးအဖၢမ့ၢ်နူၣ်ဒီးပကိးလၢပကူာ်ခါဖဲးခါလီၤ. တုၤပကူာ်သ့ၣ်အဖၢမ့ၢ်လၢပကူာ်ခုးနူၣ်ပစံးလၢပကူာ်ခါဖဲးခါလီၤ.

၃. **ကီၤကူာ်** နူၣ်မ့ၢ်ထိၣ်တကလုာ်အဒံးဂီၤဃ့ဒီးအခိၣ်သူတစဲးစဲးလီၤ. ထိၣ်ကီၤကူာ်နူၣ်ပှၤသိၣ်ကူာ်ကူာ်ကူာ်ကူာ်ဒ်နူၣ်ဒီး ပကိးလၢကီၤကူာ်လီၤ.

၄. **တကူာ်နာ်** နူၣ် မ့ၢ်ဘ့ဖးဖီနာ်ဒီးပကိးလၢတကူာ်နာ်လီၤ. ဘ့တကူာ်နာ်နူၣ်တပှဲၤဘၣ်နာ်တဖျၢၣ်ဘၣ်,ဖးဖီနာ်ဓိၤလီၤ.

၅. **တကူာ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဒီဘိတမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးတၢ်အကူးလာ်တကူာ်လာ်ဓိၤနူၣ်ပကိးလၢတကူာ်လီၤ. တၢ်ကူးလာ်ကူာ်လာ်နူၣ်ပစံးလၢတကူာ်လီၤ. ပှၤတဂၤဒိၣ်တဲာ်မးဂ့ၢ်တဘိတကူာ်တကူာ်လီၤ.

၆. **ကူာ်** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်ကကၢ်ဒီး ပဖဲာ်လၢဃဲာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစိးလၢကွါမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပကိးလၢကူာ်လီၤ, ကူာ်ကွံာ်သ့ၣ်လၢခုးကျူၣ်ပှၤတကူ့ၢ်.

၇. **လီၤတကူာ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ပှဲၤဝံၤဒီးစုၤလီၤရိာ်ရိာ်တပှဲၤလၢၤဘၣ်နူၣ်ပကိးလၢလီၤတကူာ်လီၤ. ဘ့တပှၤစဟ်လၢကုပှၤပှဲၤကုတနညါဒီးလီၤတကူာ်ကွံာ်မ့ၢ်အဘၣ်မနုၤတမံၤလဲၣ်.

၈. **ကူာ်,တကူာ်,သကူာ်,ပကူာ်,စကူာ်.**

၉. **ကီၤကူာ်ကီၤထာ်** နူၣ်မ့ၢ်ထိၣ်တကလုာ်နူၣ်ထဲစိးဝၣ်ဃးတဘ့ၣ်ဒီးအသးနါပှၢ်သူ,ဒီးအခိၣ်သူ,ဒီးအမဲၢ်ကိနူၣ်သူ, ဒီးအချၢဃံဂီၤဒီး ပ ကိးလၢကီၤကူာ်လီၤ,ကီၤကူာ်ကီၤတြၢနူၣ်ပအိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၀. **ကူာ်ကူာ်** နူၣ် မ့ၢ်ဆီဖါတစိးအမိၢ်သိၣ်ဝဲကူာ်ကူာ်လီၤ.

၁၁. **ကူာ်ကၢ်ကူာ်ဃာ်** နူၣ်မ့ၢ်ပကူာ်သ့ၣ်လၢကွါအကနၣ်ဒီးသ့ၣ်ကၢ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢပကူာ်ကၢ်လီၤ. လဲၤကူာ်ကၢ်ကွံၣ်သ့ၣ်လၢခုးကျူၣ်ပှၤနူၣ်တကူ့ၢ်.

၁၂. **တကူာ်နာ်** နူၣ်မ့ၢ်ဘ့မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဟ့မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဖးဖီနာ်ဃိၣ်တဖျၢၣ်ဒီးပစံးလၢတကူာ်နာ်လီၤ. ဘ့တကူာ်နာ်နူၣ်ဖးဖီနာ်ဃိၣ်တဖျၢၣ်လီၤ.

၁၃. **ကူာ်ဖဲး** နူၣ်မ့ၢ်ပကူာ်ခုးဖဲးသံၣ်ဒီးပစံးလၢပကူာ်ပဖဲးလီၤ. ပဖဲာ်ပျိပှၢ်လၢ်ကျါဒ်ကကဲထိၣ်လၢခုးဒီးပစံးလၢပကူာ်ပဖဲးလီၤ.

၁၄. **တကူာ်တကူာ်** နူၣ်မ့ၢ်ပဒိၣ်တဲာ်ဂ့ၢ်တတိၤတတိၤဒီး ပစံးလၢပဒိၣ်တဲာ်တကူာ်တကူာ်လီၤ. ထိရိၤပဒိၣ်တဲာ်တၢ်တဲာ်ဝဲတတိၤတတိၤနူၣ် ပစံးလၢတဲာ်တကူာ်တကူာ်လီၤ.

၁၅. **တကူာ်ခံ** နူၣ်မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ဖးဖီကျဲဒီးပဟဲကူၤကဒါကူၤဒီးပစံးလၢပလဲၤတၢ်တကူာ်ခံလီၤ. ပှၤတဂၤမၤစလဲၤဟ့ၣ်နဲၣ်အကျဲဒီးစလဲၤတကူာ်ခံဒီးစဟဲကူၤကဒါကူၤလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်တကူာ်ခံဒီးဟဲကူၤကဒါကူၤအလီၢ်ခံလီၤ.

၁၆. **တကူာ်လာ်ဖးဖီဟုး** နူၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်မ့ၤတဘျုးအိၣ်ဘၣ်ပှၤဒီးပစံးလၢပအိၣ်မ့ၤတကူာ်လာ်ဓိၤလီၤ. ပှၤတဂၤဂ့ၤမဲာ်ဆုးလၢဖိသၣ်ခွါဒီးအိၣ်မ့ၤတုၤအဘျုးအိၣ်တဘူၣ်ဘၣ်ဒီးအိၣ်မ့ၤတကူာ်လာ်ဖးဖီဟုးဓိၤလီၤ.

၁၇. **သါတကူာ်ဓိၤတကူာ်ဓိၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤမၤတကဲဒီးသါထိၣ်ဖိနဲဖိနဲဓိၤဒီးပစံးလၢသါတကူာ်ဓိၤတကူာ်ဓိၤလီၤ.

၁၈. **တကူာ်** နူၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ကူးလာ်ဝၣ်ကူးလာ်တဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢတကူာ်တကူာ်လီၤ. လဲၤဟံးနူၢ်စသ့ၣ်ကူးလာ်တကူာ်တကူ့ၢ်. စပျူာ်သ့ၣ်တကျိတဲာ်စကီးခံကူာ်သၢကူာ်

Digitized by Google

လီၤ.

၁၉. ပှၤကညီနူၣ်အိၣ် **ခံကူၣ်** လီၤ. အကစၢ်တကူၣ်ဒီး အခိၣ်တကူၣ်,ဒီးအဆၢဖဲအယိၢ်ဒ့နူၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဆူ အခိၣ်တကူၣ်နူၣ်ထီ,ဒီးဆူအကစၢ်တကူၣ်နူၣ်ဖုၣ်ကြီး နီၤလီၤ. ကီၤလၢသူတဖၣ်ပကွၢ်မၤအသးဒ်နူၣ်လီၤ.

ကူး

၁. **တၢ်ကူးတၢ်ကး** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဆါတကလုာ်နူၣ်ဘၣ်ပှၤ ပကိာ်ယူၢ်သွးဒီးပကလုၢ်သိၣ်ထိၣ်ဖဲတြဲာ်တြဲာ်ဒီး ပစံး လၢပကူးလီၤ. ပှၤမၤတကဲဒီးကူးဖဲနူၣ်ဘၣ်တနီၤနီၤတ ကဲဘၣ်တၢ်ဘၣ်.

၂. **ပှၤဘၣ်တမုၣ်ကူးဖဲ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဆါတကလုာ်ဒၣ်တၢ် လီၤ. တဒ်ဘၣ်တၢ်ကူးနီၢ်နီၢ်သိးဘၣ်, တၢ်ဘၣ်တမှာ် ကူးနူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဆါလၢပနါဒ့ပှၤဘံးဒီး ပကိာ်သွးဒီးပက လုၢ်သိၣ်ထိၣ်ထြဲးထြဲးဒီးပကစံးလၢတၢ်ဘၣ်တမုၣ်ကူး လီၤ. ဒီးတၢ်ဘၣ်တမုၣ်ကူးနူၣ် တယံာ်တမီၢ်ဒီးဘျါဖဲသ့ လီၤ.

၃. **သကူးတြူး** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤပှၢ်ဒီးဒၢကူလီၤဖဲဆူအမဲာ်ညါ တခီနူၣ်ပစံးလၢသကူးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢစကူး လီၤ. ပှၤတဂၤပှၢ်ဖဲဒီး အပျိၢ်မၤမးအသးသကူးငှာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးစ့ၢ်ကီးလၢတကူးလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်သ ကူးလီၤ.

၄. **စ့ၤကူးစ့ၤကး, စ့ၤကၢ်စ့ၤကူး** နူၣ်မ့ၢ်ပတဲသ့ၣ်တ ဘၣ်လိာ်ဘၣ်. ဒီးဒိၣ်တတီၤတီၤ,ဆံးတတီၤတီၤဒီးပစံး လၢစ့ၤကူးလီၤ. ပှၤတဂၤသါကတဲမုၤသ့ၣ်တကျိၣ်စ့ၤကၢ် စ့ၤကူးလဲၣ်မီၣ်,ကၢ်.

၅. **ကးကၢ်ကးကူး** နူၣ် မ့ၢ်ထိးကလဲာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဂ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, စွါဖဲမ့ၢ်တချ့ဘၣ်ဒီးစွါဖဲကွၣ်ကၢ်ကွၣ်ကူၤနူၣ်ပစံးလၢအ စွါကးကူးလီၤ. ဂ့ၢ်တဘိ စွါတချ့ဘၣ်ဒီးစွါမးကးကၢ်ကး ကူးလီၤ.

၆. **တလ့ၣ်ကးကူး** နူၣ်မ့ၢ်ပဘၣ်တိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဒ့အ့ၣ်ပှၤ မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆါဖဲတုၤပကီၤတကဲဘၣ်ဒီးပလီၤယံၤဒီးပပကး ပသးဒီးပစံးလၢပတလ့ၣ်ကးကူးပသးလီၤ. ပှၤတဂၤအ မိၢ်တိၢ်ဒီးတလ့ၣ်ကးကူးမးအသးလီၤ.

၇. **ကူးဘုကူးဟု** နူၣ် မ့ၢ်ပဘျးဘုလၢထါဂဲာ်နူၣ်ပထုး တ့ၣ်ပြးပြးဒီးပစံးလၢပကူးဘုလီၤ. ဘုဂီၤထိၣ်လံ,လဲၤ ကူးဘုတက့ၢ်.

၈. **ကူတဲာ်ဝဲာ်တဲာ်** နူၣ်မ့ၢ်ပျုၤတဖၣ်နူၣ်ပဆိၣ်ဂဲာ်ဝှာ်ဒီး ယဲာ်ကနၣ်ဒီးပျုၤတဲာ်ဖဲနူၣ်ပစံးလၢပကူးတဲာ်လီၤ. ပဂဲာ် ဝှာ်တဲာ်တၢ်လၢယဲာ်ကနၣ်နူၣ်ပစံးလၢပကူးတဲာ်လီၤ.

၉. **ကူးကတာ်အံၣ်ကတာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအအိၣ်မှၤမ့ၢ် ဂ့ၤ,အီထံမ့ၢ်ဂ့ၤ,လဲၤနှာ်ဆူအကိာ်ကတၢၤဒီးဆူၣ်ဖဲနူၣ်ပ စံးလၢအကူးကတာ်အံၣ်ကတာ်လီၤ. ပှၤတဂၤအီထံ လဲၤ နှာ်ဆူအကိာ်ကတၢၤဒီး ဆူၣ်မးကူးကတာ်အံၣ်ကတာ် လီၤ.

၁၀. **ကူးလာ်ကူးလာ်** နူၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်လၢပဒိၣ်တဲာ်,ကျိတဲာ် ဖုၣ်တြီးနီၤတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢသ့ၣ်ကူးလာ်လီၤ. သ့ၣ်မ့ၢ် ဂ့ၤ,ဝၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်အိၣ်ဖဲတကူာ်တကူာ်ဖုၣ်တြီးဖုၣ်တြီး,အ ဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အဆံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢသ့ၣ်ကူးလာ်ဝၣ်ကူးလာ် လီၤ.

၁၁. **ကူးသံးနှာ်ဓၤ,ကူးသံးနှာ်တြီး.**

၁၂. **ကူးသဘျၣ်ကါသဘျၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပဘျၣ်နူၢ်တၢ်ညၣ်နူၣ် ဘူသလါနီၤဒီးပစံးလၢပကူးသဘျၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤ စံးလၢပပထါလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပဘျၣ်သဘျး လီၤ.

၁၃. **ကူးသလၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်လၢအဘိၣ်ပှၤဒီးပမၤ လဲၢ်ထိၣ်လၢယဲာ်နူၣ်ပစံးလၢပကူးသလၣ်လီၤတၢ်ညၣ်တ လိၣ်ဒ်ကကဘျၣ်ထိၣ်ဒီးပဂဲာ်ကဘျၣ်ထိၣ်နူၣ်ပကီး လၢပကူးသလၣ်လီၤ. ဒီးတၢ်ဆါကူးဘၣ်ပှၤဒီးပကူး သိၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲာ်နူၣ် ပစံးလၢပကူးသလၣ်လီၤ.

၁၄. **ကူးသဘျၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပကူးပထါတၢ်ထဲအဖံးနီၤနူၣ်ပ စံးလၢပကူးသဘျၣ်လီၤ. ကူးသဘျၣ်ကါသဘျၣ်တၢ်ဖံး နူၣ်မ့ၢ်ထိခိၣ်အဖံးလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိကတိၤဖဲ လီၤ. ဒီးပှၤကဖဲၣ်ဖိစံးလၢဘျၣ်ပထါလီၤ.

၁၅. **ဝီၤကူး** နူၣ် မ့ၢ်ပစၢထိၣ်ဝၣ်လ့ၣ်တလ့ၣ်တလ့ၣ်လၢ ချံထိးကျိုးအခိၣ်ဒ့နူၣ် ဒ်ပယီလီၤယီအသိးဒီးပဒိသိၣ် ကျၣ်ကျၣ်ကျိၣ်ကျိၣ်နူၣ်ဒီးပကီးလၢဝီၤကူးလီၤ.

၁၆. **ကူးသူ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဆါကူးဘၣ်ပှၤလၢပကဟးတ အိၣ်ဘၣ်ဒီး ပကူးနးနးကလဲာ်နူၣ်ပစံးလၢပကူးသူလီၤ.

--ကသံၣ် ၇၃

၁၇. **ကူးဖှံၣ်ကူးဒ့** နူၣ်မ့ၢ်ပကါဘျုးတၢ်ညၣ်ပြံကဒံနီၤနူၣ် ပစံးလၢပကူးဖှံၣ်လီၤ. တၢ်ညၣ်တဖၣ်နူၣ်ကူဖှံၣ်ပြံကဒံ နီၤဒီးပကဖိအိၣ်ကသူလီၤ.

၁၈. **ကူးဖး**နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ညၣ်တလိၣ်နူၣ်ဒ်ကကဲထိၣ်ခံ လိၣ်ဒီးပဂဲာ်သ့ၣ်ဖးလၢယဲာ်ဒီးပစံးလၢပကူးဖးလီၤ. တၢ် ညၣ်တလိၣ်နူၣ်ကူးဖးခံလိၣ်ဒီးအိၣ်နဲတလိၣ်,စက အိၣ်ယဲတလိၣ်လီၤ.

၁၉. **ကူးလီၤဖျဲၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပကါကွဲာ်တၢ်ဖိတၢ်ယံၤ အကံၣ်ဒုၣ်ဖံဘၣ်လၢယဲာ်တုၤအလီၤဖျဲၣ်ဒီး ပစံးလၢကူး လီၤဖျဲၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကူးလီၤဖျူလီၤ.

-ကါ ၂၃

၂၀. **ကူးပျူာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဆိုတၢ်သုတတဲာ်တဂ့ၤဒီးပဆို တ တီၤတတီၤလၢယဲာ်နူၣ်ပကီးလၢပကူးပျူာ်လီၤ. ညၣ်

Digitized by Google

တဖၼ်ၼူၼ်ပမႃၸႅၵ်ႇဢိူဝ်းဢဵၼ်သၼ်ဢိူဝ်းၼ်ဢဵၼ်သၼ်ၵလူၵ်ႈသူဢၺၼ် ၵျၢၼူၼ်ပၵူးပျူၵ်ႈလၢၽႅၵ်ႇလီႊ.

၂၁. **ၵူးဂၵ်ႉၶူဝ်** မႃပပၵ်ႉလီႊၽႅၵ်ႇၵၼၼ်လၢတႃဢလီႊ တမံႊမံႊဢိူဝ်းပသိူဝ်သိူၼ်တံႃတူးဂၵ်ႉၶူဝ်ၼ် ပပူၵ်ႉတႃလၢလွး ဢသီးဢိူဝ်းပၸႅၵ်ႈလၢပၵူးဂၵ်ႉၶူဝ်လီႊ.

၂၂. **ၵူးသီ** ၼူၼ်မႃဝၼ်ၵူးလၵ်ႉၼူၼ်ပၸႅၵ်ႈလၢဝၼ်ၵူးသီ လီႊ. ဢိူဝ်းဘၼ်တၸုၸုပၸႅၵ်ႈလၢဝၼ်ၵူးလၵ်ႉလီႊ. ၵူးလၵ်ႉ ဢိူဝ်းၵူးသီ,ဢိူဝ်းၵူးလၵ်ႉပၵ်ႉၼ,ဢိူဝ်းၵူးလၵ်ႉၵူးလၵ်ႉ,ၼူၼ်ၼ်သီး သီးလီႊ. ဢိူဝ်းၵူးၵျိၼ်းသီးဢိူဝ်းၵူးလၵ်ႉလီႊ.

၂၃. **ၵူႉလၵ်ႉၵူးလၵ်ႉ** ၼူၼ် မႃသံမိူဝ်ပီႊၸွါမႃဂူႊ,ယုၢႃဟား မႃဂူႊ,ဢိူဝ်း ထိၼ်ၸၵူၼ်ထိၼ်ဢပျိူဝ်ၸၵူးၸၵူးဢိူဝ်း ပၸႅၵ်ႈ လၢဢဟားၵူးလၵ်ႉၵူးလၵ်ႉလီႊ. ဢိူဝ်းဘၼ်တၸုၸုပၸႅၵ်ႈလၢ ၵူးလံးၵူးလံးလီႊ. သံမိူဝ်ပီႊတဘိၸွါမႊၵူးလၵ်ႉၵူးလၵ်ႉ လီႊ.

၂၄. **ဝႊၵူးလၵ်ႉၵူးလၵ်ႉ** ၼူၼ်မႃယုၢဝၼ်သူယၼ်ၵတႃႊ လၵ်ႉၼူၼ် ဢိူဝ်းဝၼ်ထိၼ်ဝလၢယၼ်ၵျၢၼူၼ်ဘၼ်ပုႊဝၼ်ၵမိူဝ် ၵမိူဝ်ၼူၼ် ပၸႅၵ်ႈလၢဝႊၵူးလၵ်ႉၵူးလၵ်ႉလီႊ.

၂၅. **ၵူးၼၵ်ႉတြွၵ်ႉ** ဢိူဝ်းၵူးသၢၼ်လၢၼ်ဢိူဝ်းၵွးၼၵ်ႉသံၼ်ၼူၼ်ၼ်း သီးသီးလီႊ. မႃတႃဢဖုၼ်ဝတဖၼ်ၼူၼ်လီႊ.

၂၆. **ၸၵူး,ၸၵူးတြူၵ်ႉ,ၸၵူၶူဝ်,ၸၵူးငူဝ်,သၵူး, တၵူး,** ဢသိဢပၺီၼ်းသီးသီးလီႊ.

၂၇. **တၵူးၶႅၵူးလၵ်ႉ** တၵလုၵ်ႉၸၵီးလီႊ.

၂၈. **ၸၵူးတြူး** ၼူၼ်မႃသုၼ်ဒၢၵူၼူၼ်ပၸႅၵ်ႈလၢသုၼ်ၸၵူး ၸၵူးတြူးလီႊ. သုၼ်တထႅးတထိၼ်ထုၼ်ဘၼ်,ဒၢၵူမႊ ၸၵူးတြူးလီႊ.

၂၉. **ၵူးလၵ်ႉသံၼ်** ၼူၼ်မႃတႃဖုၼ်တဖၼ်ထိရီႊတမံႊ, ပုႊ ၵၺီမႃဂူႊ,တလႃႊမႃဂူႊ,မႃဢိၼ်တႃဖုၼ်ဢိူဝ်းပၸႅၵ်ႈလၢၵူး လၵ်ႉသံၼ်လီႊ. ပုႊတၵႊဢိၼ်မႊတႃၵူးလၵ်ႉသံၼ်လီႊ. ဢိူဝ်း ပလီသုၼ်,ထံတႃသုၼ်မႃဖုၼ်တြႅးဢိူဝ်းပၸႅၵ်ႈၸုၵီးလၢၵူး လၵ်ႉသံၼ်လီႊ. --ၵရှ ၂

၃၀. **ၵူးသၢၼ်လၼ်ၵူးသၢၼ်လၢၼ်** ၼူၼ်မႃပုႊဢိၼ်တႃဖုၼ် ဢိူဝ်းဘိၼ်ဝဢိူဝ်း ဢၵိၵ်ႉသၢၼ်ထႅးဢၺၼ်တိၼ်ဝဘိၼ်ၽျၵ လၵ်ႉဢိူဝ်း ပၸႅၵ်ႈလၢၵူးသၢၼ်လၢၼ်လီႊ. ပုႊတၵႊဢိၼ်မႊတႃ ၵူးသၢၼ်လၢၼ်လီႊ.

၃၁. **ပီႊၵူးပီႊၵား** ၼူၼ်မႃပဝၵ်ႉတၵ်ႉဝၼ်ဖိထဝသိၼ်မႃဢိၼ် ဢိၼ်တပျႃတၼီႊတတႃႊတၼီႊ,ဢိၼ်သံသႅၼ်ဘိၺါဢိူဝ်းပၵူ လီႊတံႃသဘုၼ်မိႊ,ဢိူဝ်းပဢိသိၼ်ၼ်တၼႃဢသီးဢိူဝ်းပၸႅၵ်ႈလၢ ပီႊၵူးလီႊ. ဢိူဝ်းပဢိပီႊၵူးၼူၼ် ပၸႅၵ်ႈလၢပၼူၼ်ပီႊၵူးလီႊ. ပုႊတၵႊၼူၼ်ပီႊၵူးသိၼ်မၵ်ႉသမိး.

၃၂. **သုၼ်ၵူးလၵ်ႉဝၼ်ၵူးလၵ်ႉ** ၼူၼ်မႃသုၼ်မိႊဝၼ်မိႊလၢ ဢၵႃတူၵ်ႉၵႃၵျိမႃဂူႊ, ပဝၵ်ႉတၵ်ႉမႃဂူႊ, လၢဢဖုၼ်ဝတ ဖၼ်ၼူၼ်ပၸႅၵ်ႈလၢသုၼ်ၵူးလၵ်ႉဝၼ်ၵူးလၵ်ႉလီႊ. ဢိူဝ်းပုႊတၼီႊ ၼီႊၸႅၵ်ႈလၢၵူးလၵ်ႉပၵ်ႉၼလီႊ.--ၵပူ ၁

၃၃. **လီႊၸတံႃထီႊၸၵူး** ၼူၼ်မႃသုၼ်မႃဂူႊ,ဝၼ်မႃဂူႊ, ၵုၼ်လီႊဝလၢဢၼႃၸုႊဢိူဝ်းတုႊလီႊဝဢဖးဖိၼူၼ်ပၸႅၵ်ႈလၢ လီႊၸၵူးလီႊ. ဝၼ်ဘိၼ်တဘိလီႊၸၵူးဢိူဝ်းထိၼ်လွႃသိူဝ် လီႊလၢဢပျိူဝ်မိၼ်လီႊ.

၃၄. **တၵူး** ၼူၼ်မႃပမႊၵၼီႊထိၼ်ၼူႃပၵဢိၼ်ဢလိူဝ် ဖုၼ်တြႅးမိႊဢိူဝ်း ပၵူလီႊယီလိူဝ်ဢိူဝ်းပၼႊထိၼ်ဢိူဝ်း ဢမိၼ်ၼူၼ် ပၸႅၵ်ႈလၢတၵူးလီႊ. ပလဲႊတႃလၢပုႃၵျၢၼူၼ်ပမံလၢတ ၵူးပူႊလီႊ. မႊထိၼ်တၵူးပၵမံလၢဢပူႊတၵုႃ.

ၵူၼ်

၁. **ၵူၼ်တဘၼ်,ၸၼ်တၵဲ** ၼူၼ် မႃပုႊၵၺီဘၼ်ၽိူၼ် ဘၼ်ယၵ်ႉဢိူဝ်းမႊဝတသုၼီတမံႊ, သိၵမိၼ်ဝတဘၼ်ၼီတ မံႊဢိူဝ်းပၸႅၵ်ႈလၢၵူၼ်တဘၼ်ယၼ်တၵဲလီႊ. ပုႊဘၼ်ၽိူၼ် ဘၼ်ယၵ်ႉတႃဢံႊၼ်ၵဘိၼ်ထိၼ်ၺီထိၼ်ဢံႊပၵူၼ်တဘၼ် ယၼ်တၵဲဘၼ်ဢိူဝ်း ၵၸႃယွႊၼူၼ်မႃဢမႊဝၼ်လၼ်ၼ်လၼ် ၼူၼ်ပုႊၵၺီသိၵမိၼ်တဘၼ်ဘၼ်ဢိူဝ်း ပၸႅၵ်ႈလၢပၵူၼ်တ ၵၼ်ပယၼ်တၵဲဘၼ်လီႊ. ဢိူဝ်းပုႊမိၼ်လမွၼ်ဖိၸႅၵ်ႈလၢပ ၵူၼ်တႃ,ဢိူဝ်းပုႊတဝၼ်ဖိၸႅၵ်ႈဝလၢပၵႃတႃလီႊ.

၂. **ယုၵူၼ်ယုသလၼ်** ၼူၼ်မႃပယုပၼၵ်ႉဘႃၵႃၼူၼ်ပၸႅၵ်ႈ လၢပယုၵူၼ်လီႊ. ပုႊလၢဢယုၵူၼ်တဖၼ်ၼူၼ်မႃပုႊၵူၼ် သၼ်ဖိလီႊ. ဢိူဝ်းဢဝဢံႊ မႃတလႃႊဢၵလုႃလီႊ.

၃. **တႃၵူးတႃသး** ၼူၼ်မႃတႃသိၵမိၼ်သိၵမႊၼူၼ်ပၸႅၵ်ႈ လၢတႃၵူၼ်တႃသးလီႊ. ပုႊလၢတႃၵူၼ်တႃသးဢိၼ်တ ဖၼ်ၼူၼ်သိၵမိၼ်တႃသု,တိူဝ်တႃလၢဢသးၼူႃဢိူဝ်းပၸႅၵ်ႈလၢ ဢဢိၼ်ဢိူဝ်း တႃၵူၼ်တႃသးလီႊ. ဢိူဝ်းဘၼ်တၸုၸုပၸႅၵ်ႈလၢ ဢိၼ်ဢိူဝ်းဢၵသီးလီႊ. ဢိူဝ်းပၸႅၵ်ႈလၢတႃၵူၼ်တႃဖးၸုႃၵီး လီႊ.

၄. **ၵူၼ်တႃဖးတႃ** ၼူၼ်မႃပုႊလၢဢၵဖႅးတႃမႊတႃဢိူဝ်းသိ ၵမိၼ်ဝလၢဢတၺူးမႊၼ်းဘၼ်ဢိူဝ်း ပၸႅၵ်ႈလၢၵူၼ်တႃဖး တႃလီႊ. ဢိူဝ်းပုႊတဝၼ်ဖိၸႅၵ်ႈဝလၢၵၢၼ်ၵႃဖးတႃလီႊ. ဢိူဝ်း ဘၼ်တၸုၸုပၸႅၵ်ႈလၢပၵူၼ်ထိၼ်ဖးလီႊလီႊ. ၵူၼ်တႃဖး တႃ,ဢိူဝ်းၵူၼ်ထိၼ်ဖးလီႊၼူၼ်ၼ်းသီးသီးလီႊ. ဢိူဝ်းပၵီးလၢ တႃၵူၼ်တႃဖးၸုႃၵီးလီႊ.

၅. **ၵူၼ်ဢိၼ်** ၼူၼ်မႃပသိၵမိၼ်သိၵမႊလၢပၵဢိၼ်ဝ ဢံႊဝနႊဢိူဝ်းပၵီးလၢၵူၼ်ဢိၼ်ၵူၼ်သိူဝ်းလီႊ. ဢိူဝ်းတႃ ၵူၼ်ၼ်ဢံႊတၼ်ၼူၼ်ပုႊတဝၼ်ဖိတၸႅၵ်ႈဘၼ်. ပုႊတဝၼ်ဖိၸႅၵ်ႈဝ လၢၵၢၼ်လီႊ. ပုႊမိၼ်လမွၼ်ဖိၵီးဝလၢၵူၼ်ထိၼ်ဖးလီႊ ဢိူဝ်းပုႊတဝၼ်ဖိၵီးလၢၵၢၼ်ထိၼ်ဖးလီႊလီႊ.

၆. **ၵူၼ်ၸၶူၼ်** ၼူၼ် မႃပုႊၵၺီၸၵူးလီႊဢသးဢိူဝ်းပၸႅၵ်ႈ လၢဢိၼ်ၵူၼ်ၸၶူၼ်လီႊ. ဢိူဝ်းပုႊတၼီႊၼီႊၸႅၵ်ႈလၢၵူၼ်သၶူၼ်

Digitized by Google

ဒီးတကျူၣ်ရှၣ်ဒီးသကျူၣ်ရှၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤစကုးလီၤအသးဒီးအပျိၢ်အီၣ်မးစကျူၣ်ရှၣ်လီၤ.

၇. **ပကျူၣ်ထိၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ထံစံၣ်ပိၣ်လီထိၣ်တလိၣ်တလိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢထံပကျူၣ်ထိၣ်လီၤ. လၢထံဆူၣ်ကျါန့ၣ်လၢၢ်မ့ၢ်တဖျါထိၣ်ဘၣ်ဒီးပသ့ၣ်ညါလၢထံပကျူၣ်ထိၣ်လီၤ.

၈. **ကျူၣ်ကတိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢသါကလီ်ၢ်ပှၤဂၤလၢကွိၣ်ဒီးဆိကမိၣ်ဟ်ဝဲလၢသါကကတိၤန့ ၤ:ပစံးလၢကျူၣ်ကတိၤလီၤ. ပှၤတဂၤသါကလီ်ၢ်ပှၤဂၤလၢကွိၣ်ဒီးကျူၣ်ကတိၤတ့ၢ်ဝဲဃဲးဃဲးတ့ၢ်လံ.

၉. **သကျူၣ်ဝီၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ဝံ်တကလုာ်ပအီၣ်အသၣ်မံဆၢဒီးပကိးလၢသကျူၣ်ဝီၤ.

၁၀. **ဝကျူၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ထံဆီၣ်ပဝၣ်ထိၣ်နှၣ်ပကိးလၢထံပကျူၣ်ထိၣ်လီၤ. ညၣ်မ့ၢ်ဃှၢ်လၢအဒိၣ်တဖၣ်နှၣ်ထံပကျူၣ်ထိၣ်ဒီး ထံဝးသလၣ်ဝဲလီၤ.

၁၁. **ပကျူၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ကလံၤအီၣ်လၢပဟၢဖၢပှၤဒီးပဟၢဖၢနှၣ်ပကျူၣ်နးနးကလဲာ်ဒီးပစံးလၢပဟၢဖၢပကျူၣ်လီၤ. ပဟၢဖၢပကျူၣ်နှၣ်ပပှံာ်ပကံးအသးတလိၣ်တလိၣ်ဒီးသိၣ်ထူးထူးဒီးဆိးကဲးဝဲနှၣ်လီၤ.

၁၂. **ဃုကျူၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ပဃုဆိကမိၣ်လၢပကအိၣ်ဒ်လဲၣ်,ပကမၤဒ်လဲၣ်, ပမၤစ့ကနှၢ်ဒ်လဲၣ်, ဒ်ပကကဲလၢပဒိၣ်နှၣ်မ့ၢ်ပကမၤဒ်လဲၣ်,ဒီးပစံးလၢပဃုကျူၣ်လီၤ.

၁၃. **တၢ်ကျူၣ်တၢ်ဆၤ** နှၣ်မ့ၢ်ပဆိကမိၣ်တၢ်လၢပသးဖး,ဒီးလၢပသးတဖးဘၣ်,ကသီးနှၣ်တမံၤလီၤ. တၢ်လၢကသီးပိညါလၢအဟဲထိၣ်လၢပဆိကမိၣ်တၢ်ခဲလၢာ်နှၣ်ပကိးလၢတၢ်ကျူၣ်လီၤ.

၁၄. **ကျူၣ်ထိၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ပဆိကမိၣ်ထိၣ်တၢ်လၢပကမၤ တၢ်ဒ်လဲၣ်ဒ်လဲၣ်နှၣ်ဒီးပကိးလၢကျူၣ်ထိၣ်တၢ်လီၤ.

၁၅. **ကျူၣ်ကတိၤ** နှၣ်မ့ၢ်ပဆိကမိၣ်လၢပကကတိၤတၢ်ဒ်အံၤဒ်နၤနှၣ်ဒီးပကိးလၢပကျူၣ်ကတိၤတၢ်လီၤ.

၁၆. **ကျူၣ်ဃၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ပမၤပနံာ်ဒီး တနှၢ်ဘၣ်ဘၣ်အပရှဲဘၣ်ဒီးပစံးလၢကျူၣ်ဃၣ်လီၤ. ပမၤပနံာ်နှၣ်ပပှၤတၢ်မ့ၢ်လၢာ်စ့ဒီး အပရှဲစ့အတိၣ်မ့ၢ်တနှၢ်ဘၣ်နှၣ်ပစံးလၢကျူၣ်ဃၣ်လီၤ. ဒီးပဃိၤစံး,ကုမ်ရှူမ်ဒီးမ့ၢ်တလၢၤအကလုၢ်လီၤ.

၁၇. **ကျူၣ်ဖး** နှၣ်မ့ၢ်ပဆိကမိၣ်ဆိကမးတၢ်လၢပမၤဒ်အံၤဒ်နၤနှၣ်ဒီးပကိးလၢကျူၣ်ဖးတၢ်လီၤ. ပှၤလၢကသီးတအိၣ်ဘၣ်တဖၣ်နှၣ်ကျူၣ်တၢ်ဖးတၢ်တသ့ဘၣ်.

၁၈. **ပကျူၣ်,တကျူၣ်,သကျူၣ်,စကျူၣ်.**

၁၉. **ကျူၣ်ဃၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ပဆိကမိၣ်လၢပကမၤတၢ်တမံၤမံၤဒီးပဃၣ်ကွၢ်ပသးယၢ်ခီယၢ်ခီဒီးပစံးလၢပကျူၣ်ဃၣ်လီၤ. နမ့ၢ်မၤတၢ်တမံၤမံၤဒီးကျူၣ်ကွၢ်ဃၣ်ကွၢ်နသးတက့ၢ်.

၂၀. **အကျူၣ်အီၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢကသီးအိၣ်လၢအဆိကမိၣ်တၢ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢအကျူၣ်အီၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအတၢ်ကျူၣ်အီၣ်ဒီးမၤတၢ်သ့ဝဲလီၤ.

၂၁. **တကျူၣ်ဝိး** နှၣ်မ့ၢ်ဝံ်တကလုာ်နှၣ်အလၣ်နီစုညါခံခိဒီးပအီၣ်အဒိးဒီးပကိးလၢတကျူၣ်ပိးလီၤ.

၂၂. **ပသးပကျူၣ်** နှၣ်မ့ၢ်တၢ်မိၣ်ဘှိးပသးဒီးပစံးလၢပသးပကျူၣ်လီၤ. စသးပကျူၣ်တၢ်မိၣ်ဘှိးစသးနးကၢ.

၂၃. **ပဟၢဖၢပကျူၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ကလံၤအီၣ်လၢပဟၢဖၢပှၤဒီးပဟၢဖၢမၤအသးကမိာ်ကမာ်ဒီးပစံးလၢပဟၢဖၢပကျူၣ်လီၤ.

၂၄. **နိၣ်ပကျူၣ်** နှၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ကျူးကျီလၢပတိၢ်တၢ်နှၣ်ပကိးလၢနိၣ်ပကျူၣ်လီၤ. ဃုနှၢ်ဃၤလၢနိၣ်ပကျူၣ်နိၣ်ပကးနှၣ်တက့ၢ်. စကတိၢ်ဂုၢ်တဘိတက့ၢ်.

၂၅. **စထံၣ်စကျူၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ထိးတဖၣ်နှၣ် ထွံၣ်မ့ၢ်မိၤဒီး သါကအုၣ်ထွံၣ်ဒီးထိၣ်စကျူၣ်ထိၣ်အပျိၢ်ဒီး ဟ်ထီထိၣ်အသးနှၣ်ပစံးလၢဟ်အသးစကံၣ်စကျူၣ်လီၤ.

ကျူၤ

၁. **လူၤတကျူၤ,** နှၣ် မ့ၢ်ပလူၤကွံာ်ပခိၣ်သူမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်အီၣ်ကဟံဒီးအိၣ်ဖျါထိၣ်လၢဟိၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးပစံးလၢလူၤတကျူၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢလူၤမာ်ကျၢလီၤ. ပှၤတဂၤလူၤကွံာ်မးအခိၣ်လူၤမာ်ကျၢလီၤ.

၂. **ကျူၤဆီဃံ** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီကၢ်တၢ်လၢဆိဃံနှၣ်တနံၣ်တဘျီတနံၣ်တဘျီဒ်ကသ့ၣ်ညါဝဲလၢမ့ၢ်တၢ်ကကာ်ဓၢ်,တကာ်ဘၣ်ဓၢ်နှၣ်ကၢ်ဝဲလၢဆိဃံတနံၣ်တဘျီဒီးပစံးကျူၤဆိဃံလီၤ. စကျူၤကွၢ်တၢ်လၢဆိဃံအံၤတနံၣ်တလါတၢ်တကာ်ဘၣ်.

၃. **လူၤတကျူၤ** နှၣ်မ့ၢ်ဃဲာ်ကနၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထးလူအခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်တအုၣ်မ့ၢ်တစူဘၣ်ဒီးပစံးလၢလူၤတကျူၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသမၢၢ်ပကျဲးလီၤ. ထးလူတဘိအခိၣ်မၤအသးလူၤတကျူၤ,သမၢၢ်ပကျဲးလဲၣ်.

၄. **ဖီအကျူၤ** နှၣ်မ့ၢ်ဖီတဒိနှၣ် အိၣ်ခံဖိးသၢဖိးဒီးပစံးလၢဖီအကျူၤလီၤ. ဖီထိၣ်ကံၣ်ဒီးဖီဒုၣ်ညါဒီးဖီမ့ၢ်ဃါနှၣ်အိၣ်ဒီးအကျူၤလီၤ. ဖီထိၣ်ကံၣ်အဝါနှၣ် တကျူၤတကျူၤနှၣ်အိၣ်လွံၢ်ဖိးယဲၢ်ဖိးလီၤ. ဘၣ်တကျူၤကျူၤနှၣ်အိၣ်ဆံဆဲၣ်ဖိးလီၤ.

၅. **ကျူၤစရူၤ** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်စိထိၣ်လၢတၢ်ပျိပှၤတမံကျူၤစရူၤထဲတၢ်တမံၤညါဒီးပကိးကျူၤစရူၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကျူၤစရူၤလီၤ.

၆. **အကျူၤ** နှၣ်မ့ၢ်တၤသၣ်အပိးအိၣ်တလိၣ်တလိၣ်တ

Digitized by Google

လိဉ်နူဉ်ဒီး တလိဉ်နူဉ်ပကိးလၢအကူၤလီၤ. မၤနူဉ်ယၢ လၢသဲးသဉ်အကူၤတကူၤတကၠ်. သ့ဉ်တနံၤနံၤအသဉ် အိဉ်ဒီးအကူၤ.

၇. **မိၤအတူၤ** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်လၢပဒိမိၤနူဉ်ပကိးလၢမိၤအ ကူၤလီၤ. နဟ်မိၤအကူၤဖဲလဲဉ်,ပကဒိမိၤ.

၈. **တနၢ်တူၤ** နူဉ် မ့ၢ်တနၢ်အပျိၢ်ယံနူဉ်ပကိးလၢတနၢ် ကူၤလီၤ.

၉. **ကွဉ်တူၤ** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ကွဉ်မၤသးဒ်သကူးအသိးဒီး ပ ကိးလၢကွဉ်ကူၤကွဉ်ကျဉ်လီၤ.

၁၀. **ကွဉ်တူၤကွဉ်တူၤ** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်ကွဉ်အါပနၢနူဉ်ဒီးပ ကိးလၢကွဉ်ကူၤကွဉ်ကူၤလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢ ကွဉ်ကံၢ်ကွဉ်ကူၤ, ကွဉ်ကူၤကွဉ်ကျဉ်ကွဉ်ကူၤမာ်ချ, ကွဉ်ကူၤကွဉ်လဲး,မ့ၢ်တၢ်ကွဉ်တမံၤယီလီၤ.

၁၁. **အတူၤလီဉ်တမ့** နူဉ်စတၢသ့ဉ်ညါဘဉ်,ဘဉ်ဆဉ်ဒီး စဆိကမိဉ်လၢကမ့ၢ်အကူၢ်လီဉ်လီၤ.

၁၂. **သကီၤတူၤ** မ့ၢ်သကီၤတကလုာ်,ပတဖံနာ်သကူးဒီး ဖဲထိဉ်ဒဉ်အတၢ်လီၤ.

၁၃. **စုတကူၤ** နူဉ်မ့ၢ်ပှၤကညီသူးဂ့ၢ်ပြံကဒံဓိၤဒီးယီဖဲ လၢသူဒီးကျိၤတိဉ်ဖဲလၢအစုလီၤနူဉ်ဒ်ထဖံဉ်အသိးဒီး ကိးဖဲလၢစုတကူၤလီၤ.

၁၄. **စံဉ်တူၤတူၤ** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤစံဉ်တထံဉ်တထံဉ် နူဉ်ပစံးလၢစံဉ်ကူၤကူၤလီၤ. ဘိဉ်သအိဉ်တဒုစံဉ်ကူၤ ကူၤဒီးဟါမ်ဖဲလီၤ.

၁၅. **တကူၤ,စကူၤ,ဝကူၤ,သကူၤ.**

၁၆. **ပီၤကူၤ** နူဉ် မ့ၢ်ပီၤကူးနူဉ်ပကိးလၢပီၤကူၤတစုစု လီၤ.

၁၇. **တနၢ်တူၤ** နူဉ် မ့ၢ်ပမၤနူၢ်သ့ဉ်ဂံၢ်ကွဉ်ဒ်ပနၢ်နၢၤအ သိးဒီးပမၤတနၢ်နူဉ်ပစံးလၢတနၢ်ကူၤလီၤ. တနၢ်ကူၤနူဉ် ပလူထူဉ်ဖျိဒီးပထီထိဉ်အဒုလၢအလီၤဒီးပစၢထိဉ်အပျံၤ ဒီးပကိးလၢတနၢ်ကူၤလီၤ.

၁၈. **ကွဉ်ကံၢ်ကွဉ်ကူၤ** နူဉ်မ့ၢ်သ့ဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်တ ဘျၢဘဉ်ဒီးပစံးလၢအကွဉ်ကူၤလီၤ. ပှၤတဂၤဖဲာ်နူၢ်စ သ့ဉ်တကျိကွဉ်ကူၤမာ်ကျဉ်နးကၤ,ဒီးပစံးလၢကွဉ်ကူၤ မာ်ချၢတစုစု,ကွဉ်ကူၤမာ်ကျိတစုစုလီၤ.

၁၉. **အတူၤအချံဉ်** နူဉ်မ့ၢ်စခိသဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, သညီပြာ်အ သဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သဉ်ကူၢ်လိာ်လၢအဒိလီၤတလိဉ်တလိဉ်ဒီး ပစံးလၢအကူၤလီၤ. ဒီးပှၤတနံၤနံၤစံးလၢအချံဉ်လီၤ. စ ခိသဉ်တကူၤဆံဉ်သမိး.

၂၀. **တူၤလီဉ်** နူဉ်မ့ၢ်သ့ဉ်ကူၤလိဉ်နူဉ်ပှၤတနံၤနံၤစံးလၢ သ့ဉ်ကူၤလိဉ်လီၤ.

၂၁. **စုတကူၤ** နူဉ်မ့ၢ်ပသူးဂ့ၢ်ဒီးပတြူာ်လၢသူနူဉ်ဝံၤဒီး ပကွၢ်ဒီးပသိးဒ်ပသိးထံဖံဉ်အသိးဒီးပကိးလၢစုတကူၤ လီၤ.စုတကူၤခိဉ်တကူၤနူဉ်တကိာ်တသိဉ်ဘဉ်တၢ်နီတမံၤ ဘဉ်,ပှၤကညီမၤလိာ်ကွဲလီၤ.

၂၂. **ဘိကူၤ** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီတၢၤနဉ်အစုဒီးတိၢ်တၢ်လၢ အစုဆဉ်တခီနူဉ် လၢာ်ဒဉ်အတဟိဉ်ဒီးပစံးလၢအသိ ကူၤပှၤလီၤ. ပှၤတဂၤတၢၤနဉ်အစုဒီးသိကူၤတၢ်လၢာ်ဒဉ် အတဟိဉ်မ့ၢ်တဆါဘဉ်စါ.

၂၃. **မိာ်ကူၤမိာ်ကူး** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤယှၢ်ဒီးမၤအခိဉ် ကျၢ်ကျာ်ကျၢ်ကျာ်ဒီး ပစံးလၢအယှၢ်မိာ်ကူၤမိာ်ကူၤ လီၤ. တၢအုးတဒုယှၢ်မးလၢ နိၢ်ကျါခိဉ်မိာ်ကူၤမိာ်ကူၤ လီၤ. ဒီးပှၤလၢအထိဉ်ခုးတချဘဉ်နူဉ်ပစံးလၢအထိဉ် မိာ်ကူၤမိာ်ကူၤစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂၄. **မိၤအတူၤ** နူဉ် မ့ၢ်ပကူၢ်လိဉ်တၢ်ကံးညာ်ဒီးပျိဉ်ထိဉ် ဒီးအဘိဒီးပဖိာ်မိၤနူဉ်ပစံးလၢမိၤအကူၤလီၤ. မၤနူၢ်မိၤ အကူၤတကူၢ်ပကဖိာ်မိၤ. ကံၢ် ၂၃.

၂၅. **စံဉ်တူၤတူၤ** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤစံဉ်တဘိခံဘိဒီး ပစံးလၢစံဉ်ကူၤကူၤလီၤ. တကျာ်ခိဉ်တဒုစံဉ်ကူၤကူၤဒီး ဟါမ်ၢ်သလူၤ, ဘိဉ်သအိဉ်တဒုထံဉ်ပှၤဒီးစံဉ်သါကူၤက လာ်ဒီးဟါမ်ၢ်သလူၤ.

၂၆. **ကူၤစရူၤ** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤယှၢ်ဒီးအပျိၢ်စကူဉ် ထိဉ်အသးဒီးပစံးလၢအယှၢ်ကူၤစရူၤကူၤစရူၤလီၤ. ထိး တဒုယှၢ်ထိဉ်ဖဲကူၤစရူၤ, ကူၤစရူၤဒီးတဒၢဖဲလီၤ.

ကူ

၁. **ဆိးကိဉ်ဆိးကူ** နူဉ်မ့ၢ်ပှၤလၢအမၤတကဲထိဘိတဖဉ် နူဉ်ပစံးလၢအဆိးကူလီၤ. ပှၤတဂၤအိဉ်ထဲအညဉ်ဂိၢ် ဆိးကူတမံၤနူဉ်ထိဘိလီၤ. ဒီးပှၤတနံၤနံၤစံးလၢဆိးကူ မံနံၤလီၤ. ဒီးပှၤတနံၤနံၤစံးလၢဆါကူလီၤ. ဆူကိဉ်ဆါ ကူ,ဆိးကူမံနံၤနူဉ်ဒ်းသိးသိးလီၤ. ဒီးပှၤမိဉ်လမ့ဲဉ်ဖိစံးဖဲ လၢဆိးကူမံနံၤဒီးပှၤတဖဲဉ်ဖိစံးဖဲလၢဆူကိဉ်ဆါကူလီၤ.

၂. **ကူပှၤ** နူဉ် မ့ၢ်ထံကျိလၢအလီၤကတဲာ်ဒီးပလီၤချံလီၤ ထိဒီးကိဖဲတူၤချံဟးဂီၤထိဟးဂီၤဒီးပစံးလၢကူပှၤလီၤ. ဒီးပှၤတဖဲဉ်ဖိစံးဖဲလၢထံအကျိုကီလီၤ.

၃. **နိဉ်ကူ** နူဉ်မ့ၢ်သ့ဉ်လူဉ်ဝဉ်လူဉ်လၢအပြံတဖဉ်နူဉ်ပ စံးလၢနိဉ်ကူလီၤ. နိဉ်ဘူဉ်နိဉ်ကူနူဉ်မ့ၢ်ထီရီၤသ့ဉ်လူဉ် ဖိဝဉ်လူဉ်ဖိဒီးပစံးလၢနိဉ်ကူနိဉ်ဒုလီၤ.

၄. **တုလုတကူ** နူဉ်မ့ၢ်တကိတကလုာ်လၢပသူဉ်ပဖျးနူဉ် အသဉ်ထဲယဲာ်တိၢ်ကွါတိၢ်ဒီးအသဉ်အိဉ်တယိဉ်တယိဉ် ဒီးပကိးလၢတုလုတကူလီၤ. ဒီးပှၤတနံၤနံၤစံးလၢတကိ ပျူၤလီၤ.

၅. **မ့ၢ်နာ်သကူ** ဒ်နူဉ်ဒီးမ့ၢ်အိဉ်ထဲတၢ်ကတိၤလီၤ. မ့ၢ်နာ် သကူဒ်နူဉ်ဒီးကစၢ်ယွၤသးကညီၤဒ်းပှၤလီၤ. စံးဝဲဒဉ်,

Digitized by Google

ကစၢ်ယွၤအကလုၢ်ကထါနူၣ်ပှၤကညီလုၢ်သ့ၣ်ခါပတာ် ဒီးဘၣ်တၢ်နးတၢ်ဖှိၣ်လီၤ. မ့ၢ်နာ်သက့ၣ်နူၣ်ဒီးကစၢ်ယွၤ တကွၢ် တ့ၢ်ဘၣ်,ပှၤတဂၤနူၣ်အိၣ်နာ်သက့လၢဟံၣ်နူၣ် တဖီအိၣ်ဘၣ်မ့ၤဘၣ်.

၆. **သးထိၣ်ကွ** နူၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်မ့ၤဒီးသိဒီးပသးတမ့ာ်ဘၣ် မၤအသးၥ်တၢ်မိၣ်ဘိုးပသးအသိးတစဲးစဲးဒီးပစံးလၢပ သးကိၣ်က့လီၤ. စအိၣ်သိစသးကိၣ်က့တၢ်မိၣ်ဘိုးစသး တစဲးစဲးကၤ.

၇. **ဖှၤကညီကွ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဆါဒီးပစံးလၢပှၤကညီ က့လီၤ. ပှၤတဂၤထဲအက့တမံၤဓိၤ မၤတၢ်တကဲနီတမံၤ ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤအဆါနူၣ်ပစံးလၢအက့ လီၤ. ဒီးမ့မ့ၢ်ပှၤကညီနူၣ်ပစံးလၢအဆါလီၤ. ကသ့ၣ်က့ ကသ့ၣ်ဒူကဆိက့ကဆိဒူစံးဝဲဒၣ်.

၈. **ကွ** နူၣ်ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဖိတၢ်လံၤထိၣ်ဓိၤလံၣ်ဓိၤ မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်ဘၣ်ဆူဘၣ်ဆါတမံၤမံၤဒီးပစံးလၢအက့လီၤ. ဒီးပကိးဒီးအဆိလၢအကိၣ်အက့လီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီး လၢအက့အကွဲၣ်,ဆိးမံနီၤ,ဆူက့ဆါက့,ပှၤက့ပှၤကွဲၣ်, က့ကိဘိနၢလီၤ.

၉. **ကွ** နူၣ် မ့ၢ်ပကဲးသ့ၣ်ဖးတၢ်လၢအဆံးတဖဉ်နူၣ်ဒီးပ ကီးလၢက့လီၤ. ပမ့ၢ်က့သ့ၣ်ဖးတၢ်လၢအဒိၣ်တဖဉ်နူၣ်ပ ကီးလၢလီၤဖးလီၤ. က့သ့ၣ်ဖးနူၢ်ယၢ်လၢဝဲဒိၣ်လှၣ်ဖိတဲ လှၣ်တက့ၢ်. က့သ့ၣ်ဖးဒ်သၣ်ခံလ့ၣ်ဃါလ့ၣ်လှၣ်လ့ၣ်စီး ဝဲဒၣ်.

၁၀. **နိၣ်ကွနိၣ်ကိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ဝၣ်လ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဝၣ်ဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ, သ့ၣ်ဒ့ဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကယါတၢ်အဘိဖိတဖဉ်နူၣ်တမ့ၢ်လဲၤ ဘၣ်အဒိထံးဒိဘိ,ဒိဒ့ဘၣ်ဒီးပကီးဃါနူၣ်က့နိၣ်ကိၣ်နူၣ် က့နိၣ်ဒ့လီၤ.

၁၁. **ဖှက့** နူၣ်မ့ၢ်ပှအါအဆိလီၤ.ဝဲၣ်လၢဖဖးပြံနူၣ်ပကီး လၢဖှက့ဖှဒါလီၤ.

၁၂. **အက့အမါ** နူၣ်မ့ၢ်ကလီအခါတၢ်ဖးတၢ်မါအကတၢ် လီၤ. တၢ်မ့ၢ်ဘၣ်က့ခါကါခါနူၣ်ပှၤကညီမၤတၢ်ကဲဒီးက့ ဓိၤကါဓိၤဟးဂီၤဝဲလီၤ.

၁၃. **က့ဓိၤကါဓိၤ** ဒ်ပဖးတၢ်အသးတၢ်ဖးတၢ်မါလီၤ.

၁၄. **က့ပှၤ** နူၣ်မ့ၢ်ဝဲဒိၣ်တၢ်ဖးတၢ်မါအပှၤ,ဒီးတၢ်ကိတၢ် နိၣ်အပှၤလီၤ.

၁၅. **က့ငၤ** နူၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်ဖိမိၤတၢ်သိၣ်က့ငၤက့ငၤလီၤ.

၁၆. **က့က့** နူၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်ကိၣ်ပှၤသိၣ်က့က့နူၣ်လီၤ.

၁၇. **နာ်သက့** တၢ်ဒ်နူၣ် အိၣ်ထဲတၢ်ကတိၤဓိၤလီၤ. မ့ၢ် နာ်သက့ၣ်နူၣ်ဒီးကစၢ်ယွၤသးကညီၤအပှၤဒီးစံးဝဲဒၣ်,နာ် မ့ၢ်တၢ်လီၤနာ်သက့ဒီးယါဒီးစတဲစံးဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်. ပှၤတဂၤဖိနံကဲၣ်ဓိၤနာ်သက့တပျဲၤဘၣ်ဝှၤကီၤဘၣ်. နာ် တၢ်နူၣ် နဟ့ၣ်ကလီယၤမ့ၢ်တၢ်ကနာ်သက့ဒီး ဆါမဲးလီၤ

ယၤလီၤ.

၁၈. **ပသူၣ်ကွ** နူၣ်မ့ၢ်ပသးပှၢ်အဆိလီၤ.ပကိးဒ်နူၣ်ဘၣ် မနၤလဲၣ်. ပသးပှၢ်တဖဉ်နူၣ်တကဲတကိဘၣ်ဒီးမၤသးၥ် ပှၤက့အသိးလီၤ. မၤသးၥ်နူၣ်ဒီးပကိးလၢပသူၣ်က့သး ပှၢ်လီၤ.

၁၉. **အကွ** မ့ၢ်အခီအဆိလီၤ. ဒီးအလှၣ်အဆိုလီၤ. ဝၣ် လ့ၣ်ဝၣ်က့,ဝၣ်က့ဝၣ်ခီ,စံးဝဲဒၣ်.

၂၀. **သးကိၣ်ကွ** နူၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်တၢ်ဝၣ်သိနးဒီးဖသးတၢ ပှံၤဘၣ်,ပသးမၤအသးစ့ၢ်တ့ၢ်ဘၣ်ဒီးမ့ၤအသးကပါဘီး လ့,ပသးတကျၢၤဘၣ်ကပှၢ်ကပါနူၣ်ဒီးပကိးလၢပသး ကိၣ်က့လီၤ.

၂၁. **က့သ့ၣ်ဖး** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤသ့ၣ်ဖးဝၣ်လှၣ်လှၢ်ယာ်ဒီးပ စံးလၢပက့သ့ၣ်ဖးလီၤ. ဒီးဘၣ်တဲစုစုပစံးလၢက့ဖး လီၤ. က့သ့ၣ်ဖးဝၣ်လှၣ်နူၣ်ဒီနူၣ်သးတက့ၢ်.

၂၂. **က့အိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤသ့ၣ်ဖးအိၣ်ဒီသ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, သံနူ သံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပစံးလၢက့အိၣ်လီၤ. က့အိၣ်သန့သၣ်တ က့ၢ်. ပကကျိုးအိၣ်.

၂၃. **တၢ်က့တၢ်ကွဲၣ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဆူတၢ်ဆါလီၤ.တၢ်က့တၢ် ကွဲၣ်အါကလှၣ်ကလှၣ်နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဆူတၢ်ဆါအါကလှၣ်က လှၣ်လီၤ.

၂၄. **က့ကါ** နူၣ်မ့ၢ်က့လီအဆိလီၤ. က့လီက့ကါတၢ်ဖး တၢ်မါစံးဝဲဒၣ်.

၂၅. **အက့အခါ** နူၣ် မ့ၢ်ဒ်အခ့အခါအဆါအကတၢ်အ သးလီၤ. အက့အခါဘၣ်လၢပကကူးတ့လီၤ.

၂၆. **အက့ခါ** နူၣ်မ့ၢ်ကလီအခါလီၤ. ပှၤတဂၤဘၣ်လၢ အက့ခါဒီးပမၤတၢ်နၢ်ဘၣ်.

၂၇. **က့ပှၤကါပှၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖးတၢ်မၤအပှၤလၢပမၤအ ဖၢမုၢ်နူၣ်လီၤ. ဘၣ်လၢက့ပှၤကါပှၤနူၣ်ဝဲမၤတၢ်နှာ်သူမၤ ပှၤဆူအဂၤပလၢတၢ်ချူးဘၣ်.

၂၈. **က့ဖး** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤသ့ၣ်ဖးဝၣ်လှၣ်လၢယာ်ခံလ့ၣ်ဒီး ပစံးလၢပက့ဖးလီၤ. က့ဖးဝၣ်လှၣ်နူၣ်ခံဓိနီသီးသီးတ က့ၢ်. ပကမၤနီၣ်တၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢက့သ့ၣ် ဖးလီၤ. က့ဖးဝၣ်လှၣ်နူၣ်ဒီနူၣ်သီးတက့ၢ်.

၂၉. **က့ဖးနီသီး** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤသ့ၣ်ဖးဝၣ်လှၣ်လၢယာ်နီ သီးသီးသ့တဒ်ၣ်ဆံးတက့ၢ်ဒီးပစံးလၢက့ဖးနီသီးလီၤ. ဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢက့သ့ၣ်ဖးနီသီးသီးလီၤ. စဲးစကက့ ဝၣ်တဘိဒ်အနီသီးဒီးဒ်ၣ်ဆံးဝဲ,ဝက့ဖးထိၣ်ဒီးအခံၣ်လၢ ပကွဲးလံာ်နူၣ်နီသီးသီးလီၤ.

၃၀. **ထွံၣ်ဖိမိၤတၢ်က့က့** နူၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်ဖိမိၤတၢ်သိၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢက့က့ငၤက့ငၤလီၤ. ထွံၣ်ဖိမိၤတၢ် သိၣ်မးက့က့ကိကိလီၤ.

၃၁. **အုၣ်လိၣ်ဆိးကွ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီအိၣ်တဲဘၣ်လိၣ်

Digitized by Google

ကၠ

ဘၣ်ဒီးဒူလိာ်အလိၤတခီဒူတခီဒူဒီး ပစံးလၢအ့ၣ်လိာ်ဆီးကၠလီၤ. ပှၤတဖၣ်အ့ၣ်လိာ်ဆီးကၠလိာ်အသးနးကၢ.
၃၂. ထိၣ်ကံၣ်တဖၣ်နူၣ်ပှၤ **သိၣ်ဝဲကၠကၠ** လီၤ. ထိၣ်ကံၣ်တပှၤပှၤသိၣ်မးကၠကၠလဲၣ်.

ကၠၢ်

၁. **ထီးကၠၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှိၢ်ကိးသ့ၣ်တကလုာ်လၢတလၢၤစိး ချံနူၣ်ပှိၢ်ကိးလၢဆီးကၠၢ်လီၤ. ပကိးပဝဲလၢဆူးကွဲလီၤ. ဆီးကၠၢ်နူၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်လီၤ.
၂. **တဆံးတကၠၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်ဆံးဆံးနူၣ်ပစံးလၢတဆံးတကၠၢ်လီၤ. ဘုန့ၢ်တအါဘၣ်ဒီးန့ၢ်ဝဲဒိၣ်ဒိၣ်ဆံးဆံးနူၣ်ပစံးလၢဘုန့ၢ်တဆံးတကၠၢ်လီၤ. တၢ်ဘၣ်ဒးစိၤနူၣ်မ့ၢ်တအါဘၣ်ဒီးပစံးလၢတဆံးတကၠၢ်လီၤ.
၃. **အကၠၢ်အဂီၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပဒိဂၤညါအံၤပစံးလၢပကၠၢ်ပဂီၤလီၤ. ပှၤတဂၤအကၠၢ်ဘၣ်အဂီၤဂ့ၤနူၣ်မ့ၢ်အရှ့ာ်ဂ့ၤ,အသဲးဂ့ၤလီၤ. ဒီးအထၢၣ်ဘၣ်အယိၤဘၣ်နူၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပရှ့ာ်ပသဲးလီၤ.
၄. **နလဲၤတကၠၢ်,မၤတကၠၢ်,ဆိၣ်တကၠၢ်,ဆီတကၠၢ်,ဓိာ်ကၠၢ်တကၠၢ်,ဃုတကၠၢ်,ဃ့တကၠၢ်ဒီတဟ့ၣ်တကၠၢ်.** သုမ့ၢ်ယုသုကထံၣ်န့ၢ်, ယ့တကၠၢ်, သုမ့ၢ်အဃ့သုကန့ၢ်, ဒီတကျိာ်တကၠၢ်,ဒီးတၢ်ကအိးထိၣ်န့ၢ်သုလီၤ.
၅. **တဆံးတကၠၢ်**, စဘုန့ၢ်တအါဘၣ်,န့ၢ်တဆံးတကၠၢ်လီၤ. စဖးလံာ်သ့ဒ်းတဆံးတကၠၢ်စိၤလီၤ. တၢ်တဆံးစိၤတကၠၢ်စိၤနူၣ်နဟ့ၣ်ကလီယၤတကဲဘၣ်ဓါ. စမၤတၢ်အံၤတမ့ၢ်ဘၣ်တဆံးတကၠၢ်စိၤဘၣ်. စမၤလၢာ်ဒၣ်အခါးလၢာ်ဒၣ်စတဟီၣ်လီၤ. တၢ်လၢကလိနူၣ်ပမၤတဆံးတကၠၢ်ပတအိၣ်ဘၣ်ဘၣ်,ပမၤလၢာ်ဂံၢ်ဒီးပအိၣ်ဘၣ်လီၤ.
၆. **ဒိၣ်တကၠၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဖိတၢ်လံၤ မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထီရီၤတၢ်တမံၤနူၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်န့ၢ်အဂီၤမိၣ်ဒီးပစံးလၢဒိၣ်တကၠၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤဒိၣ်န့ၢ်အဂီၤမိၣ်တကၠၢ်လီၤ.
၇. **ကၠၢ်စိၤ** နူၣ်မ့ၢ်ကံာ်တကလုာ်အိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လာ်ဒီး ပကိးလၢကၠၢ်စိၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကံာ်စိၤလီၤ.
၈. **လဲၤတကၠၢ်** နူၣ်မ့ၢ်လဲၤတ့ၢ်လီၤ. ဆိၣ်တကၠၢ်,ဒ်ပစံး တၢ်အသိးဆိၣ်ကၢ်နဲာ်စံးဝဲလီၤ.
၁. **သကၠာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢပျၢၤတဂၤနူၣ် ပှိၢ်မၤသံဒီး ပကိးလၢသကၠာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိး လၢသကဲာ်လီၤ. သကၠာ်နူၣ်ပှိၢ်စံးလၢအနါဒီးမ့ၢ်ပစိၤဒီး ပှိၢ်မၤသံလီၤ.

သကၠာ်အပှၤအိၣ်နံ့ဆံ
ပှိၢ်ဘီမးအဂံၢ်တဝံၤ
သကၠာ်အပှၤအိၣ်နံ့ယၢ
ပှိၢ်ဘီမးအဂံၢ်တပျ်.

ကၠၣ်

၁. **ကၠၣ်ကူၤဓာ်ကျာ်** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ကၠၣ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထးကၠၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ကၠၣ်ခံတီၤသၢတီၤဒီးပစံးလၢကၠၣ်ကူၤလီၤ. သ့ၣ်တကျိကၠၣ်ကံၢ်ကၠၣ်ကူၤပမၤတၢ်တသ့ဘၣ်နီတမံၤဘၣ်.
၂. **ကၠၣ်ကွဲၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ဘီၣ်သအိၣ်ဖျဖျိအမဲၢ်ယၢ်ခိယၢ်ခိဒီး ပစံးလၢကၠၣ်ကွဲၣ်လီၤ. ဘီၣ်သအိၣ်တဒုဖျဖျိအမဲၢ်ကၠၣ်ကံၣ်ကၠၣ်ကွဲၣ်ပယျူၤနးကၢ.
၃. **သးကၠၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအကွၢ်ပှၤဂၤအတၢ်ဂ့ၤဒီးသးကါဝဲဒီးတၢ်မိၣ်မၤဟးဂီၤအသးနူၣ် ပစံးလၢအသးကၠၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအသူၣ်ကၠၣ်အသးကၠၣ်ဒီး တၢ်မိၣ်မၤဟးဂီၤအသးလၢပှၤဂၤအတၢ်နးကၢ, ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအသူၣ်ကၠၣ်အသးဘျၣ်လီၤ.
၄. **မၤကၠၣ်အနၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢပကတိၤတၢ်ဒီးအီၤဒီးတဟ်နၢ်ဟူဘၣ်အသးဒီး ပစံးလၢမၤကၠၣ်အနၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤပကတိၤတၢ်ဒီး အိၣ်ဒၣ်အတၢ်, ပမၢဒီးတလဲၤဘၣ်, မၤမၤကၠၣ်အနၢ်ဒီးအိၣ်နၢၤပှၤဒ်နူၣ် ပတဒုးအိၣ်ဘၣ်အမ့ၤဘၣ်.
၅. **ကၠၣ်ဒိချံ** နူၣ် မ့ၢ်ယီတဖၣ်ကၠၣ်ဝဲဒီးပယီလီၤတတၢ်ဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢကၠၣ်ဒိချံလီၤ. ယီတဖၣ်ကၠၣ်ဒိချံၢ်ဒိချံပယီလီၤတဖိးဘၣ်.
၆. **ကၠၣ်သဝံး** နူၣ်မ့ၢ်ထီရီၤတၢ်ကၠၣ်တမံၤနူၣ်ကၠၣ်ဝဲတုၤအခိၣ်ဒီးအခံထိးလိာ်ဆဲးလၢကွဲာ်ဝးအတီၤတဝီသ့ၣ်, ခံဝီသ့ၣ်ဒီးပစံးလၢကၠၣ်သဝံးလီၤ. ထးထုးတဖၣ်နူၣ်ကၠၣ်သဝံးကၠၣ်သဝးနးကၢ, ထွံၣ်တမၣ်အမဲၢ်ကၠၣ်သဝံးအိၣ်တနီၤလီၤ.
၇. **ကၠၣ်စခွဲး** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကၠၣ်ဖိးဝဲဒ် ကဆီမဲအသိးဒီးကၠၣ်ဝဲအနါစ့ၤရူညြီကလာ်ဒီးပစံးလၢကၠၣ်စခွဲးလီၤ. ကဆီတဒုအမဲကၠၣ်မးစခွဲးလီၤ. တၢ်လၢအကၠၣ်ထိၣ်ဝဲလၢအနါစ့ၤတဖျရူတဖၣ်နူၣ် ပစံးလၢအကၠၣ်စခွဲးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအကၠၣ်စခွဲၣ်ဒဲၣ်လီၤ.
၈. **ကၠၣ်တဆဲၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကၠၣ်ဝဲဆူအချၢယံတဖၣ်နူၣ် ပစံးလၢအကၠၣ်တဆဲၣ်လီၤ. ယဲာ်တဘ့ၣ်ကၠၣ်မးတဆဲၣ်ဒဲၣ်လီၤက်ာလၢနးလဲၣ်မီၤ.
၉. **ကၠၣ်လီၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကၠၣ်ဆူအပူၤတခီနူၣ် ပစံးလၢကၠၣ်လီၤလီၤ. ဝၣ်ဘိၣ်တဘိကၠၣ်လီၤလၢအနါစ့ၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢလီၤစိၤကွံၤဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢလီၤစကူး,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢလီၤသဝံၣ်လီၤ.
၁၀. **ကၠၣ်ဆီဖါမဲၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကၠၣ်ဖိးဝဲဒ် ဆီဖါမဲၢ်ကၠၣ်အသိးနူၣ်ပစံးလၢအကၠၣ်ဆီဖါမဲၢ်လီၤ. နးအတိၢ်တကျိကၠၣ်ဆီဖါမဲၢ်မးခွစိၢ်ကလာ်လီၤ.
၁၁. **ကၠၣ်သကူး** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကၠၣ်ဒ်တခွဲဘိအသိးဒီးကၠၣ်ဝဲနးနးကလဲာ်ဒီး ပစံးလၢကၠၣ်သကူးလီၤ. သ့ၣ်တထံးကၠၣ်မးသကူးငှာ်လဲၣ်မိၣ်.

Digitized by Google

၁၂. **သူၣ်ကှၣ်သးကှၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပသူၣ်တဂ့ၤပသးတဂ့ၤ ဒီးတၢ်မိၣ်မၤဂီၤပသးလၢပှၤဂၤအတၢ်,တၢ်မိၣ်မၤသံပသး လၢပှၤဂၤ, ပတၢ်အဲၣ်တၢ်ပတၢ်ကွံတၢ်,ပတၢ်တလီၤ, ပ သးအၢဒီး ပကီးလၢပသးကှၣ်လီၤ. သူၣ်ကှၣ်သးကှၣ်, သူၣ်ကှၣ်သးဘျှၣ်စံးဝဲဒၣ်.

၁၃. **ကှၣ်သံး** နူၣ်မ့ၢ်ပဒုၣ်လီၤသံးဆူလီခိပူၤနူၣ်ဒီးပကီး လၢကှၣ်သံးလီၤ. ပှၤကညီမၤတလးမုၤအပွၤနူၣ်ဒုၣ်လီၤ သံးလၢပသူၣ်ကှသးပှၢ် ကအိအဂိၢ်နူၣ်မ့ၢ်အကှၣ်သံး လီၤ. ကှၣ်သံးလၢပသးပှၢ်ကအိအဂိၢ်တကှၢ်. ကှၣ်သံး ကှၣ်မုၤစံးဝဲဒၣ်.

၁၄. **ထးကှၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ထးလၢပဆးတၢ်နူၣ်တဘျုလၢၤ ဘၣ်ပံၢ်ကလၢ်ဒီးပကီးလၢထးကှၣ်လီၤ. ထးတဘ့ၣ်စ ဆးတၢ်ဒီးကှၣ်မးကွီၤကလၢ်လီၤ.

၁၅. **နၢ်ကှၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပနၢ်ကီလၢပှၤဂၤကတိၤပတဒိကနၣ် ဘၣ်နူၣ်ဒီးပကီးလၢပနၢ်ကှၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအနၢ်ကှၣ်သ မိး,ပကတိၤတၢ်တကနၣ်ဘၣ်ဝဲဘၣ်.

၁၆. **ကှၣ်စွ့,ကှၣ်တစွ့,ကှၣ်သစွ့,** အဝဲအံၤမ့ၢ်တၢ်က တိၤအကတၢၢ်လီၤ.

၁၇. **ကှၣ်ပဝံၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအတကှၣ်ဘၣ်လီၤကထဲ ဘၣ်ဒီးကှၣ်ပကံၤအသးနူၣ် ပကီးလၢကှၣ်ပဝံၢ်ကှၣ်ပ ဝံၢ်လီၤ. သ့ၣ်တကျိကှၣ်ပဝံၢ်အသးလၢ အကပၤဘၣ် မုၤလဲၣ်.

၁၈. **ကှၣ်ကူၤကှၣ်ကိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအကှၣ်ချံးချူး ယၢ်ခီယၢ်ခီနူၣ်ဒီးပကီးလၢကှၣ်ကူၤကှၣ်ကိၣ်လီၤ. ဒီးပ စံးစ့ၢ်ကီးလၢကှၣ်ချံးကှၣ်ချူးလီၤ. ဒီးပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိစံး လၢကှၣ်ကိၣ်လီၤ.

၁၉. **ကှၣ်ကွဲၣ်ကှၣ်ကွဲၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်စွါသ့ၣ်, ခုလဲၤတၢ် သ့ၣ်, ညၣ်ဘျိၣ်သ့ၣ်ဖျါမၤအသးဝံာ်ယၢ်ခီယၢ်ခီဒီး ပကီး လၢကှၣ်ကွဲၣ်ကှၣ်ကွဲၣ်လီၤ. ဒီးတခီတၢ်ကှၣ်လၢဆဲပနၢ, ကှၣ်စုနၢၣ်ခံဝံာ်တ်ဝံာ်တ်နူၣ်ဒီးပကီးလၢကှၣ်ကွဲၣ်ကှၣ် ကွဲၣ်လီၤ. ဂ့ၢ်ကဘိစွါမးကှၣ်ကွဲၣ်ကှၣ်ကွဲၣ်လဲၣ်မီၤ.

၂၀. **ကှၣ်ကွီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ဟၢ်ကှၣ်လၢအကှၣ် ဘၣ်လိာ်ဒ် တၢၢ်ကွဲၤအသီး, ဒ်တခွဲအသီး, ဒ်လါထိၣ်သီအသီးဒီးပ ကီးလၢကှၣ်ကွီၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးစ့ၢ်ကီးလၢကှၣ် ကွီၤတလီၤ. ပနၢ်နူၣ်အနၢၤကှၣ်ကွီၤဘၣ်လိာ်ဖိးစိၢ်က လာ်လီၤ. တခွဲတဘ့ၣ်ကှၣ်မးကွီၤကလာ်.

၂၁. **ဒၢကှၣ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢတလီၤဘၣ်,တဘျုဘၣ်,တ စၢၢ်ဆၢဘၣ်,တၢ်တဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢဒၢကှၣ်လီၤ. ထံတ ဖၣ် အတီၤမ့ၢ်ကှၣ်ဒီးပစံးလၢထံတီၤဒၢကှၣ်လီၤ. ထံတ လိာ်အတီၤဒၢကှၣ်နးသမိး.

၂၂. **တကှၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအကှၣ်တတီၤဓိၤဒီးပစံးလၢ တကှၣ်လီၤ. တကှၣ်ထံနူၣ်မ့ၢ်ထံတီၤဒၢကှၣ်တတီၤဓိၤ နူၣ်ပစံးလၢတကှၣ်လီၤ. ဒီးတကှၣ်ထံဓိၢ်ပစံးလီၤ.

ထံတကှၣ်ယံၤတကှၣ်ယံၤ
ပလဲၤလၢထိဝ့ၢ်လၢချံ

၂၃. **တၢကှၣ်** see ကၢ.

၂၄. **တကှၣ်နူၣ်** မ့ၢ်ပချံးလီၤပစုမ့ၢ်ယှာ်ဒီးပညိၣ်ထိၣ်ပစု မ့ၢ်ဒိၣ်အတိၢ်ပူၤနူၣ်ပစံးလၢတကှၣ်လီၤ. တကှၣ်,ဒီးတ ဖံး,ဒီးတစိးနူၣ်မ့ၢ်ပမၤဒိၣ်ကွဲၤကဟၣ်ဒီးပထိၣ်အသနိး အဒိအတဲာ်,အသနိသတြၢလီၤ.

၂၅. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဒီးဗိာ်စခံဒီး **အကှၣ်အလီၤ,** ဒီးအ ကှၣ်အကူလီၤ.

၂၆. **ကှၣ်ဆဲး** ပနၢနူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကှၣ်ချံးချူးဆဲးကှၤအတိၤ လီၤ.

၂၇. **ကှၣ်ကိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကှၣ်ကူၤလၢအိၣ်ဒီးအပနၢနူၣ် ဒီးပကီးလၢကှၢ်ကံၢ်ကှၣ်ကိာ်လီၤ. နလဲၤကျဲတဘိကှၣ် ကံၢ်ကှၣ်ကိာ်နးကလဲၣ်. ကှၣ်ဆဲးပနၢလီၤကှၤအသးပၢၢ် ကှၤလံမးလၢအခိၣ်ထံးလဲၣ်.

၂၈. **ကှၣ်သဝံးကှၣ်သဝး** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကှၣ်ဒီးကှၣ်တရံး လီၤကှၤအသးဆူအခိၣ်ထံးနူၣ်ဒီး ပကီးလၢကှၣ်သဝံး ကှၣ်သဝးလီၤ.

၂၉. **ကှၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ကယါတၢ်လၢတဘျုဘၣ်,တလီၤဘၣ်, တစၢၢ်ဆၢဘၣ်ခဲလၢာ်နူၣ်ဒီးပကီးလၢကှၣ်လီၤ. တၢ်ကှၣ် တၢ်ကူ.

၃၀. **မၤကှၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဘျုတတဲာ်ဒဲးဒီး ပဘီးကှၣ်,ပ ဝံာ်ကှၣ်,ပကၢကှၣ်, ပတိၢ်ကှၣ်, ပမၤဒ်ကကှၣ်ကွံာ်ဒီးပ ကီးလၢပမၤကှၣ်လီၤ.

၃၁. **ဟီးကှၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပယံလၢအိၣ်ကွီၤအသးလၢပကိာ် ကၥၤနူၣ်ဒီးပကီးလၢပဟီးကှၣ်လီၤ.

၃၂. **ဘီးကှၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဘျုတဖၣ်နူၣ် ပဆိၣ်ကှၣ်အီၤ ဒီးပစံးလၢပဘီးကှၣ်လီၤ. ထးတဘိဘျုပံၢ်ကလာ်ဒီးန ဘီးကှၣ်ကွံာ်ဘၣ်မနုၤလဲၣ်.

၃၃. **ကှၣ်ကိၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ကှၣ်ကူၤလီၤ. ဒီးကှၣ်ကီနူၣ်မ့ၢ်ပှိၢ် အကလုၢ်လီၤ. ဒီးစိၤစံးဝဲလၢကှၣ်ကူၤလီၤ. ဒီးတၢ်ကှၣ် လၢပမၤတဘျုဘၣ်နူၣ်ပှၤစံးဝဲလၢကှၣ်ကီတနီၤနီၤလီၤ.

၃၄. **တၢ်ကှၣ်အိၣ်ဒီးအဆိ** နူၣ် ဒ်အံၤ, ကှၣ်ကံၢ်ကှၣ် ကိာ်, ကှၣ်ကံၢ်ကှၣ်ကူၤ, ကှၣ်ကံၢ်ကှၣ်ကူ,ကှၣ်ကူၤကှၣ် ကျာ်,ကှၣ်ကူၤမာ်ချုအဝဲအံၤ မ့ၢ်အစံးဝဲကှၣ်ဒ်နူၣ်တဘိ ဓိၤလီၤ.

၃၅. **သူၣ်ကှၣ်သးဘျှၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဟ့ၣ်မၤဂီၤပှၤ ဂၤအတၢ်ဒီး,တၢ်မိၣ်ပလၢဟးဂီၤသးလၢပဖိမုၣ်ဖိမၢၤနူၣ် ပစံးလၢပှၤသူၣ်ကှၣ်သးဘျှၣ်လီၤ.

၃၆. **ဖှၤသးကှၣ်** နူၣ် ကွၢ်ပှၤဂၤဆါအမဲာ်ဒီးတၢ်မိၣ်မၤ ဟးဂီၤအသးလၢပှၤဂၤအတၢ်ဖိတၢ်လံၤနူၣ်ဒီးတသ့ဖဲအ

Digitized by Google

ဘဉ်ဒီးဒ့လိ>်အလိၤတခီဒ့တခီဒီး ပစံးလၢအှဉ်လိ>် ဆိးကၠလီၤ. ပှၤတဖဉ်အှဉ်လိ>်ဆိးကၠလိ>်အသးနးကၢ.
၃၂. ထိဉ်ကံဉ်တဖဉ်နှဉ်ပှၤ **သိဉ်ဝဲကၠကၠ** လီၤ. ထိဉ်ကံဉ်တပှၤပှၤသိဉ်မးကၠကၠလဲဉ်.

ကၠ့ၢ်

၁. **ဆိးကၠ့ၢ်** နူဉ်မ့ၢ်ပှိၢ်ကိးသ့ဉ်တကလု>်လၢတလၢၤစိး ချံနူဉ်ပှိၢ်ကိးလၢဆိးကၠ့ၢ်လီၤ. ပကိးပဝဲလၢဆူးကွဲလီၤ. ဆိးကၠ့ၢ်နူဉ်မ့ၢ်သ့ဉ်တကလု>်လီၤ.
၂. **တဆံးတကၠ့ၢ်** နူဉ်မ့ၢ်ဒိဉ်ဒိဉ်ဆံးဆံးနူဉ်ပစံးလၢတဆံး တကၠ့ၢ်လီၤ. ဘုနူၢ်တအါဘဉ်ဒီးနူၢ်ဝဲဒိဉ်ဒိဉ်ဆံးဆံးနူဉ်ပ စံးလၢဘုနူၢ်တဆံးတကၠ့ၢ်လီၤ. တၢ်ဘဉ်ဒးစိၤနူဉ်မ့ၢ်တ အါဘဉ်ဒီးပစံးလၢတဆံးတကၠ့ၢ်လီၤ.
၃. **အကၠ့ၢ်အဂီၤ** နူဉ်မ့ၢ်ပဒီဂၤညါအံၤပစံးလၢပကၠ့ၢ်ပဂီၤ လီၤ. ပှၤတဂၤအကၠ့ၢ်ဘဉ်အဂီၤဂ့ၤနူဉ်မ့ၢ်အရှ>်ဂ့ၤ,အ သဲးဂ့ၤလီၤ. ဒီးအထၢဉ်ဘဉ်အဃိၤဘဉ်နူဉ်လီၤ. ဒီးပှၤ တနီၤနီၤစံးလၢပရှ>်ပသဲးလီၤ.
၄. **နလဲၤတကၠ့ၢ်,မၤတကၠ့ၢ်,ဆိဉ်တကၠ့ၢ်,ဆီတကၠ့ၢ်,ခဲ> ကၠ့ၢ်တကၠ့ၢ်,ဃုတကၠ့ၢ်,ဃ့တကၠ့ၢ်ဒီတဖျာ်တကၠ့ၢ်.** သုမ့ၢ် ဃုသုကထံဉ်နူၢ်, ဃ့တကၠ့ၢ်, သုမ့ၢ်အဃ့သုကနူၢ်, ဒိတ ကျိာ်တကၠ့ၢ်,ဒီးတၢ်ကအိးထိဉ်နူၢ်သုလီၤ.
၅. **တဆံးတကၠ့ၢ်,** စဘုနူၢ်တအါဘဉ်,နူၢ်တဆံးတကၠ့ၢ် လီၤ. စဖးလံာ်သ့ဒံးတဆံးတကၠ့ၢ်စိၤလီၤ. တၢ်တဆံးစိၤ တကၠ့ၢ်စိၤနူဉ်နဟ့ဉ်ကလီဃၤတကဲဘဉ်စါ. စမၤတၢ်အံၤ တမ့ၢ်ဘဉ်တဆံးတကၠ့ၢ်စိၤဘဉ်. စမၤလၢာ်ဒဉ်အခၢး လၢာ်ဒဉ်စတဟိဉ်လီၤ. တၢ်လၢကလိနူဉ်ပမၤတဆံးတ ကၠ့ၢ်ပတအိဉ်ဘဉ်ဘဉ်,ပမၤလၢာ်ဂံၢ်ဒီးပအိဉ်ဘဉ်လီၤ.
၆. **ဒိဉ်တကၠ့ၢ်** နူဉ်မ့ၢ်ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဖိတၢ်လံၤ မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထိရိၤတၢ်တမံၤနူဉ်မ့ၢ်ဒိဉ်နူၢ်အဂီၤမိဉ်ဒီးပစံးလၢဒိဉ်တ ကၠ့ၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤဒိဉ်နူၢ်အဂီၤမိဉ်တကၠ့ၢ်လီၤ.
၇. **ကၠ့ၢ်စိၤ** နူဉ်မ့ၢ်ကံာ်တကလု>်အိဉ်လၢဟိဉ်ခိဉ်လ>်ဒီး ပကိးလၢကၠ့ၢ်စိၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကံာ်စိၤလီၤ.
၈. **လဲၤတကၠ့ၢ်** နူဉ်မ့ၢ်လဲၤတ့ၢ်လီၤ. အိဉ်တကၠ့ၢ်,ဒ်ပစံး တၢ်အသိးအိဉ်ကၢ်နဲ>်စံးဝဲလီၤ.
၁. **သကၠ>်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢပျ့ၢတဂၤနူဉ် ပှိၢ်မၤသံဒီး ပကိးလၢသကၠ>်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိး
လၢသကဲ>်လီၤ. သကၠ>်နူဉ်ပှိၢ်စံးလၢအနါဒီးမ့ၢ်ပစိၤဒီး ပှိၢ်မၤသံလီၤ.

သကၠ>်အပှၤအိဉ်နံ့ဆံ
ပှိၢ်ဘီမးအဂံၢ်တဝံၤ
သကၠ>်အပှၤအိဉ်နံ့ယၤ
ပှိၢ်ဘီမးအဂံၢ်တပျ်.

၁. **ကၠဉ်ကျၤမ>်ကျ>်** နူဉ် မ့ၢ်သ့ဉ်ကၠဉ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထးကၠဉ် မ့ၢ်ဂ့ၤ,ကၠဉ်ခံတီၤသၢတီၤဒီးပစံးလၢကၠဉ်ကျၤလီၤ. သ့ဉ် တကျိၤကၠဉ်ကံၢ်ကၠဉ်ကျၤပမၤတၢ်တသ့ဘဉ်နီတမံၤဘဉ်.
၂. **ကၠဉ်ကွဲဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ဘိဉ်သအိဉ်ဖျဖိုအမဲၢ်ယၢ်ခီယၢ်ခီဒီး ပစံးလၢကၠဉ်ကွဲဉ်လီၤ. ဘိဉ်သအိဉ်တဒ့ဖျဖိုအမဲၢ်ကၠဉ် ကံဉ်ကၠဉ်ကွဲဉ်ပယံုၤနးကၢ.
၃. **သးကၠဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤလၢအကွၢ်ပှၤဂၤအတၢ်ဂ့ၤဒီးသး ကါဝဲဒီးတၢ်မိဉ်မၤဟးဂီၤအသးနူဉ် ပစံးလၢအသးကၠဉ် လီၤ. ပှၤတဂၤအသူဉ်ကၠဉ်အသးကၠဉ်ဒီး တၢ်မိဉ်မၤဟး ဂီၤအသးလၢပှၤဂၤအတၢ်နးကၢ, ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ အသူဉ်ကၠဉ်အသးဘျၢဉ်လီၤ.
၄. **မၤကၠဉ်အနၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢပကတိၤတၢ်ဒီးအီၤ ဒီးတဟ်နၢ်ဟူဘဉ်အသးဒီး ပစံးလၢမၤကၠဉ်အနၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤပကတိၤတၢ်ဒီး အိဉ်ဒဉ်အတၢ်, ပမၢဒီးတလဲၤ ဘဉ်, မၤမၤကၠဉ်အနၢ်ဒီးအိဉ်နၢၤပှၤဒ်နူဉ် ပတဒုးအိဉ် ဘဉ်အမှၤဘဉ်.
၅. **ကၠဉ်ဒိချိ** နူဉ် မ့ၢ်ဃိတဖဉ်ကၠဉ်ဝဲဒီးပဃိလီၤတတံၢ် ဘဉ်နူဉ်ပစံးလၢကၠဉ်ဒိချိလီၤ. ဃိတဖဉ်ကၠဉ်ဒိချံၢ်ဒိချိပ ဃိလီၤတဖိးဘဉ်.
၆. **ကၠဉ်သဝံး** နူဉ်မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်ကၠဉ်တမံၤနူဉ်ကၠဉ်ဝဲတုၤ အခိဉ်ဒီးအခံထိးလိ>်ဆဲးလၢကွဲ>်ဝးအတီၤတဝီသ့ဉ်, ခံ ဝီသ့ဉ်ဒီးပစံးလၢကၠဉ်သဝံးလီၤ. ထးထုးတဖဉ်နူဉ်ကၠဉ် သဝံးကၠဉ်သဝးနးကၢ, ထွံဉ်တဖဉ်အမဲၢ်ကၠဉ်သဝံးအိဉ် တနီၤလီၤ.
၇. **ကၠဉ်စဲ့ဒ့** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ကၠဉ်ဖိးဝဲဒ် ကဆိမဲအသိးဒီး ကၠဉ်ဝဲအနါစ့ၤစူညြိကလ>်ဒီးပစံးလၢကၠဉ်စဲ့ဒ့လီၤ. က ဆိတဒ့အမဲကၠဉ်မးစဲ့ဒ့လီၤ. တၢ်လၢအကၠဉ်ထိဉ်ဝဲလၢ အနါစ့ၤတဖျစူတဖဉ်နူဉ် ပစံးလၢအကၠဉ်စဲ့ဒ့လီၤ. ဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအကၠဉ်စခွဲဉ်ဒဲဉ်လီၤ.
၈. **ကၠဉ်တဆဲဉ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ကၠဉ်ဝဲဆူအချၢယံတဖဉ်နူဉ် ပစံးလၢအကၠဉ်တဆဲဉ်လီၤ. ယဲ>်တဘ့ဉ်ကၠဉ်မးတဆဲဉ် ဒဲဉ်လီၤက်လၢနးလဲဉ်မီၤ.
၉. **ကၠဉ်လီၤ** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ကၠဉ်ဆူအပူၤတခီနူဉ် ပစံးလၢ ကၠဉ်လီၤလီၤ. ဝဉ်ဘိဉ်တဘိကၠဉ်လီၤလၢအနါစ့ၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢလီၤစိၤကွံၤဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢလီၤ စကူး,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢလီၤသဝံဉ်လီၤ.
၁၀. **ကၠဉ်ဆီဖါမဲၢ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ကၠဉ်ဖိးဝဲဒ် ဆီဖါမဲၢ်ကၠဉ် အသိးနူဉ်ပစံးလၢအကၠဉ်ဆီဖါမဲၢ်လီၤ. နးအတိၢ်တကျိ ကၠဉ်ဆီဖါမဲၢ်မးခွစိၢ်ကလ>်လီၤ.
၁၁. **ကၠဉ်သကူး** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ကၠဉ်ဒ်တခွဲဘိအသိးဒီး ကၠဉ်ဝဲနးနးကလဲ>်ဒီ းပစံးလၢကၠဉ်သကူးလီၤ. သ့ဉ်တ ထံးကၠဉ်မးသကူးငူ>်လဲဉ်မိဉ်.

Digitized by Google

၁၂. **သူဉ်ကွဉ်သးကွဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပသူဉ်တဂ့ၤပသးတဂ့ၤ ဒီးတၢ်မိဉ်မၤဂီၤပသးလၢပှၤဂၤအတၢ်,တၢ်မိဉ်မၤသံပသးလၢပှၤဂၤ, ပတအဲဉ်တၢ်ပတကွံတၢ်,ပတတိတလိၤ, ပသးအၢဒီး ပကီးလၢပသးကွဉ်လီၤ. သူဉ်ကွဉ်သးကွဉ်, သူဉ်ကွဉ်သးဘျဉ်စံးဝဲဒဉ်.

၁၃. **ကွဉ်သံး** နူဉ်မ့ၢ်ပဒုဉ်လီၤသံးဆူလီခီပူၤနူဉ်ဒီးပကီးလၢကွဉ်သံးလီၤ. ပှၤကညီမၤတလးမူးအပွၢနူဉ်ဒုဉ်လီၤသံးလၢပသူဉ်ကွသးပှၢ် ကအီအဂီၢ်နူဉ်မ့ၢ်အကွဉ်သံးလီၤ. ကွဉ်သံးလၢပသးပှၢ်ကအီအဂီၢ်တကွၢ်. ကွဉ်သံးကွဉ်မ့ၤစံးဝဲဒဉ်.

၁၄. **ထးကွဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ထးလၢပဆးတၢ်နူဉ်တဘျၢလၢၤဘဉ်ပံၢ်ကလာ်ဒီးပကီးလၢထးကွဉ်လီၤ. ထးတဘ့ဉ်စဆးတၢ်ဒီးကွဉ်မးကွီၤကလာ်လီၤ.

၁၅. **နၢ်ကွဉ်** နူဉ်မ့ၢ်ပနၢ်ကီလၢပှၤဂၤကတိၤပတဒိကနဉ်ဘဉ်နူဉ်ဒီးပကီးလၢပနၢ်ကွဉ်လီၤ. ပှၤတဂၤအနၢ်ကွဉ်သမိး,ပကတိၤတၢ်တကနဉ်ဘဉ်ဝဲဘဉ်.

၁၆. **ကွဉ်စွ့,ကွဉ်တစွ့,ကွဉ်သစွ့,** အဝဲအံၤမ့ၢ်တၢ်ကတိၤအကတၢၢ်လီၤ.

၁၇. **ကွဉ်ပတ်ာ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်လၢအတကွဉ်ဘဉ်လီၤကထဲဘဉ်ဒီးကွဉ်ပကံးအသးနူဉ် ပကီးလၢကွဉ်ပတ်ာ်ကွဉ်ပတ်ာ်လီၤ. သ့ဉ်တကျိကွဉ်ပတ်ာ်အသးလၢ အကပၤဘဉ်မ့ၤလဲဉ်.

၁၈. **ကွဉ်ကျူၤကွဉ်ကိဉ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်လၢအကွဉ်ချံးချူးယၢ်ခီယၢ်ခီနူဉ်ဒီးပကီးလၢပှဉ်ကျူၤကွဉ်ကိဉ်လီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢကွဉ်ချံးကွဉ်ချူးလီၤ. ဒီးပှၤမိဉ်လမ့ဉ်ဖိစံးလၢကွဉ်ကိဉ်လီၤ.

၁၉. **ကွဉ်ကွဲဉ်ကွဉ်ကွဲဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်စွါသ့ဉ်, ခုလဲၤတၢ်သ့ဉ်, ညဉ်ဘျိဉ်သ့ဉ်ဖျါမၤအသးတ်ာ်ယၢ်ခီယၢ်ခီဒီး ပကီးလၢကွဉ်ကွဲဉ်ကွဉ်ကွဲဉ်လီၤ. ဒီးတခီတၢ်ကွဉ်လၢဆဲပနၢ, ကွဉ်စုနၢဉ်ခံတ်ာ်တ်ာ်တ်ာ်တ်ာ်နူဉ်ဒီးပကီးလၢကွဉ်ကွဲဉ်ကွဉ်ကွဲဉ်လီၤ. ဂ့ၢ်ကဘိစွါမးကွဉ်ကွဲဉ်ကွဉ်ကွဲဉ်လဲဉ်မီၤ.

၂၀. **ကွဉ်ကွီၤ** နူဉ် မ့ၢ်ဟ်ကွဉ်လၢအကွဉ် ဘဉ်လိာ်ဒ်တၢၢ်ကွဲၤအသိး, ဒ်တခွဲအသိး, ဒ်လါထိဉ်သီအသိးဒီးပကီးလၢကွဉ်ကွီၤလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးစ့ၢ်ကီးလၢကွဉ်ကွီၤတလီၤ. ပနၢ်နူဉ်အနၢၤကွဉ်ကွီၤဘဉ်လိာ်ဖိးစ့ၢ်ကလာ်လီၤ. တခွဲတဘ့ဉ်ကွဉ်မးကွီၤကလာ်.

၂၁. **ဒၢကွဉ်** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်လၢတလီၤဘဉ်,တဘျၢဘဉ်,တစၢၢ်ဆၢဘဉ်,တၢ်တဖဉ်နူဉ်ပစံးလၢဒၢကွဉ်လီၤ. ထံတဖဉ် အတိၤမ့ၢ်ကွဉ်ဒီးပစံးလၢထံတိၤဒၢကွဉ်လီၤ. ထံတလိာ်အတိၤဒၢကွဉ်နးသမိး.

၂၂. **တကွဉ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်လၢအကွဉ်တတိၤဓိၤဒီးပစံးလၢတကွဉ်လီၤ. တကွဉ်ထံနူဉ်မ့ၢ်ထံတိၤဒၢကွဉ်တတိၤဓိၤနူဉ်ပစံးလၢတကွဉ်လီၤ. ဒီးတကွဉ်ထံဓိၢ်ပစံးလီၤ.

ထံတကွဉ်ယံၤတကွဉ်ယံၤ
ပလဲၤလၢထိဝ်လၢချံ

၂၃. **ထၢကွဉ်** see ကၢ.

၂၄. **တကွဉ်**နူဉ် မ့ၢ်ပချံးလီၤပစုမ့ၢ်ယှာ်ဒီးပညိဉ်ထိဉ်ပစုမ့ၢ်ဒိဉ်အတိၢ်ပူၤနူဉ်ပစံးလၢတကွဉ်လီၤ. တကွဉ်,ဒီးတဖံး,ဒီးတစိးနူဉ်မ့ၢ်ပမၤဒိဉ်ကွဲၤကဟာ်ဒီးပထိဉ်အသနိးအဒိအတဲာ်,အသနိသတြၤလီၤ.

၂၅. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဒီးဖိာ်စခံဒီး **အကွဉ်အလီၤ,** ဒီးအကွဉ်အကူလီၤ.

၂၆. **ကွဉ်ဆဲး** ပနၢနူဉ်မ့ၢ်တၢ်ကွဉ်ချံးချူးဆဲးကွၤအတိၤလီၤ.

၂၇. **ကွဉ်ကိဉ်** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်ကွဉ်ကူၤလၢအိဉ်ဒီးအပနၢနူဉ်ဒီးပကီးလၢကွၢ်ကံၢ်ကွဉ်ကိာ်လီၤ. နလဲၤကျဲတဘိကွဉ်ကံၢ်ကွဉ်ကိာ်နးကလဲဉ်. ကွဉ်ဆဲးပနၢလီၤကွၤအသးပၢၢ်ကွၤလံမးလၢအခ်ိဉ်ထံးလဲဉ်.

၂၈. **ကွဉ်သဝံးကွဉ်သဝး** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ကွဉ်ဒီးကွဉ်တရံးလီၤကွၤအသးဆူအခ်ိဉ်ထံးနူဉ်ဒီး ပကီးလၢကွဉ်သဝံးကွဉ်သဝးလီၤ.

၂၉. **ကွဉ်** နူဉ်မ့ၢ်ကယဲၢ်တၢ်လၢတဘျၢဘဉ်,တလီၤဘဉ်,တစၢၢ်ဆၢဘဉ်ခဲလၢာ်နူဉ်ဒီးပကီးလၢကွဉ်လီၤ. တၢ်ကွဉ်တၢ်ကူ.

၃၀. **မၤကွဉ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ဘျၢတတဲာ်ဒဲးဒီး ပဘိးကွဉ်,ပဝံာ်ကွဉ်,ပကၢကွဉ်, ပတိၢ်ကွဉ်, ပမၤဒ်ကကွဉ်ကွံာ်ဒီးပကီးလၢပမၤကွဉ်လီၤ.

၃၁. **ဟီးကွဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပယံလၢအိဉ်ကွီၤအသးလၢပကိာ်ကဘၢနူဉ်ဒီးပကီးလၢပဟီးကွဉ်လီၤ.

၃၂. **ဘိးကွဉ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ဘျၢတဖဉ်နူဉ် ပဆိဉ်ကွဉ်အီၤဒီးပစံးလၢပဘိးကွဉ်လီၤ. ထးတဘိဘျၢပံၢ်ကလာ်ဒီးနဘိးကွဉ်ကွံာ်ဘဉ်မနၤလဲဉ်.

၃၃. **ကွဉ်ကိၢ်** နူဉ်မ့ၢ်ကွဉ်ကူၤလီၤ. ဒီးကွဉ်ကိနူဉ်မ့ၢ်ဖိၢ်အကလုၢ်လီၤ. ဒီးစိုၤစံးဝဲလၢကွဉ်ကူၤလီၤ. ဒီးတၢ်ကွဉ်လၢပမၤတဘျၢဘဉ်နူဉ်ပှၤစံးဝဲလၢကွဉ်ကိတနိၤနိၤလီၤ.

၃၄. **တၢ်ကွဉ်အိဉ်ဒီးအဆိ** နူဉ် ဒ်အံၤ, ကွဉ်ကံၢ်ကွဉ်ကိာ်, ကွဉ်ကံၢ်ကွဉ်ကူၤ, ကွဉ်ကံၢ်ကွဉ်ကူ,ကွဉ်ကူၤကွဉ်ကျာ်,ကွဉ်ကူၤမာ်ချၢအဝဲအံၤ မ့ၢ်အစံးဝဲကွဉ်ဒ်နူဉ်တဘိဓိၤလီၤ.

၃၅. **သူဉ်ကွဉ်သးဘျဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဟ့ဉ်မၤဂီၤပှၤဂၤအတၢ်ဒီး,တၢ်မိဉ်ပလၢဟးဂီၤသးလၢပဖိမှဉ်ဖိမၢၤနူဉ်ပစံးလၢပှၤသူဉ်ကွဉ်သးဘျဉ်လီၤ.

၃၆. **ပှၤသးကွဉ်** နူဉ် ကွၢ်ပှၤဂၤဆါအမဲာ်ဒီးတၢ်မိဉ်မၤဟးဂီၤအသးလၢပှၤဂၤအတၢ်ဖိတၢ်လံၤနူဉ်ဒီးတသ့ဝဲအ

Digitized by Google

သုၼ်ႉမၢဝဵၼ်းပဵၼ်းလၢပုၤသးၵွၼ်လီၤ. ၵမၼ် ၁၂၄

၃၇. **တၵွၼ်တကိၼ်** ၼ္ၣ် မ့ၢ်တၢ်ၵွၼ်ကွဲၼ်ၼ္ၣ်ပှၤမိၼ်လမဲ္ၼ်ဖိဖ်းလၢတၵွၼ်တကိၼ်လီၤ. ဂ့ၢ်တဘိၵ္ဂါမးတၵွၼ်တကိၼ်တၵွၼ်တကိၼ်ၼ္ၣ်ၶဲ.

၃၈. **ၵွၼ်ပဝ်ာ်** ၼ္ၣ် မ့ၢ်သုၼ်လၢ ပတဲတစၢ်ဆၢဘၼ်ဒီးၵွၼ်ပလံးအသးၼ္ၣ်ပဵၼ်းလၢၵွၼ်ပဝ်ာ်လီၤ. သုၼ်တကျိစတဲၼ်း ၵွၼ်ပဝ်ာ်အသးတဘၢးအံၤ မ့ၢ်ပမၢမၼုၤကသုလဲၼ်.

၃၉. **တၵွၼ်တထိၼ်,တၵွၼ်ထံ,တၵွၼ်စုႉ**

၄၀. **ၵွၼ်သံးၵွၼ်မ့ၤ** ၼ္ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖျိလိာ်အသးဒီးမၤပ္ဒွဒီးၼိၤဟ့ၼ်လိာ်အသံးတဂၤတလိခီတဂၤတလိခီၼ္ၣ်ပဵၼ်းလၢအၵွၼ်သံးလီၤ. ပှၤတမံၤယဲဖျိတလးမူး,တလးမူးဟ်မုၼ်ဘၼ်ၵွၼ်သံးၵွၼ်မ့ၤလီၤ. တလးမူးအဟ်ခွါအခုအပှၤတဖၼ်ၼ္ၣ် တလးမူးအဟ်မုၼ်အခုအပှၤဘၼ်ၵွၼ်သံးၵွၼ်မ့ၤလီၤ.

၄၁. **ထးၵွၼ်ထးကူ** ၼ္ၣ်မ့ၢ်ထးတဖၼ်တဘျၢဘၼ်,ပံၢ်ကလာ်ဒီးပဵၼ်းလၢထးၵွၼ်လီၤ. ထးတဘိၵွၼ်မးကွီၤကလာ်လီၤ.

၄၂. **ၵွၼ်ပဝ်ာ်ၵွၼ်ပတ်** ၼ္ၣ်မ့ၢ်ပတဲသုၼ်တစၢ်ဆၢဘၼ်ဒီးမၢအသးဖံစိၤပြၤၼ္ၣ်ပဵၼ်းလၢၵွၼ်ပဝ်ာ်လီၤ. ၼတဲသုၼ်တကျိၵွၼ်ပဝ်ာ်ပတ်ဘၼ်မၼုၤလဲၼ်,ဒီး တခီသုၼ်ၵွၼ်ဝဲၼ်ပၵံးပကိၼ်အသးအသိးၼ္ၣ် ပဵၼ်းလၢၵွၼ်ပဝ်ာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၄၃. **ၵွၼ်** ၼ္ၣ် မ့ၢ်ချိၼ်တကလုာ်ၼ္ၣ် ၼိခိၼ်မ့ၢ်ဒိၼ်ဒီးအချၢယံအိၼ်တယိၼ်တယိၼ်ဒီးပဵၼ်းလၢၵွၼ်လီၤ. ၵွၼ်ၼ္ၣ်ပဖိအိၼ်ဝံၼ်ကၢ.

၄၄. **အၼၢ်ၵွၼ်အၼၢ်ကီ** ၼ္ၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢပကတိၤတၢ်တ ကၼ်ဘၼ်ပကလုၢ်ဘၼ်ဒီးတဒိကၼုၤတဒိကၼ်ဘၼ်အမိၢ်အပၢ်အကလုၢ်ဒီး ပဵၼ်းအၼၢ်ၵွၼ်လီၤ. ဒီးပှၤတၼိၤၼိၤစံးလၢအၼၢ်ကီလီၤ. ပှၤတဂၤအၼၢ်ၵွၼ်သမီး,ပှၤတဂၤအၼုၤၵွၼ်အၼၢ်ယွၢ်တဘၢးၼ္ၣ်မ့ၢ်အၼၢ်ပှၤတအိၼ်ဘၼ်ဓါ. ဒီးပှၤတၼိၤၼိၤစံးလၢအၼၢ်ၵွၼ်စ္ဓလီၤ.

၄၅. **အၼၢ်ၵွၼ်ကမၼ်** ၼ္ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢတကၼ်ဘၼ်အမိၢ်အပၢ်အကလုၢ်ဒီး မၤအိၼ်အစုကၼ္ခိၼ်ကၼ္ၼ်, ဟံးဘၼ်ဖိၼ်ဘၼ်ပှၤဂၤအတၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးပှၤဂၤတုၢ်ၼ္ၢ်ဖံးယာ်အီၤဒီးပဵၼ်းလၢအၼၢ်ၵွၼ်မၤကမၼ်တၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤအၼၢ်ၵွၼ်ဒီးကမၼ်ၼ္ၢ်သလူၤအကစၢ်လီၤ. ကမၼ် ၁၄၂

၄၆. **ဟီးၵွၼ်** ၼ္ၣ်မ့ၢ်ပယံလၢပကိာ်ယူၢ်ခိၼ်ထံးၼ္ၣ်စဲဘူးဒီးပဖံဘၼ်ခိၼ်ခံခီဒီးစဲဘူးဒီးပသးၼါပှၢ်ကတၢါထိၼ္ၣ်,ပယံအဝဲၼ္ၣ်ၵွၼ်ဝဲဒီးပဵၼ်းလၢပဟီးၵွၼ်လီၤ. ပဟီးၵွၼ်အယံၼ္ၣ်စဲဘူးဒီးပသးၼါပှၢ်ကတၢါထိဆူပကိာ်ယူၢ်ခိၼ်ထံးၼ္ၣ်ဒီးစဲဘူးၵွၤဆူပဖံဘၼ်ခိၼ်ၼ္ၣ်ပဵၼ်းလၢပဟီးၵွၼ်လီၤ. ပဟီးၵွၼ်ၼ္ၣ်မ့ၢ်ပဖံထိခိၼ်အယံၼ္ၣ်တုၤယံၤလီၤဆူပ ကိာ်ယူၢ်ခိၼ်ထံးၼ္ၣ်ပဵၼ်းလၢပဟီးၵွၼ်လီၤ.

၄၇. **တၵွၼ်** ၼ္ၣ် မ့ၢ်ပကၢ်ချံးပစုမ့ၢ်ယူာ်တဘိဒီး ပယူာ်ထိၼ်ပစုမ့ၢ်ဒိၼ်တဘိဒီးအတိၢ်ပူၤၼ္ၣ်ပဵၼ်းလၢတၵွၼ်လီၤ. ပဆဲဝၼ်ခိၼ္ၣ်ပပျၢ်တၵွၼ်ဒီးဘၼ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤသံဝဲလီၤ.

၄၈. **ဘိးၵွၼ်ဘိးကူ** ၼ္ၣ် မ့ၢ်သုၼ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမ့ၢ်အဲၼ်ဒီးအၵွၼ်ဒီးပတၢၤၼ္ၼ်ပဆိၼ်ၵွၼ်လၢပစုဒီးပဵၼ်းလၢပဘိးၵွၼ်လီၤ. ထးတဘိစဘိးဒီး ၵွၼ်မးကွီၤကလာ်လီၤ.

၄၉. **ၵွၼ်ချံးချံၵွၼ်ချံးချူး** ၼ္ၣ် မ့ၢ်ထးမ့ၢ်ဂ့ၤ, သုၼ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ၵွၼ်မ့ၢ်တဖိးဘၼ်ဒီးၵွၼ်ယါခိယါခိၼ္ၣ်ပဵၼ်းလၢၵွၼ်ချံးချူးလီၤ. ဒီးဘၼ်တစုစုပဵၼ်းလၢၵွၼ်ၼ္ၼ်သုၼ်ခိၼ်လီၤ. ကရံး ၁

ၵူၤ

၁. **မၤၵူၤ** ၼ္ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဟးဂီၤဒီး ပလဲၵူၤလၢအသိၼ္ၣ်ပဵၼ်းလၢပမၤၵူၤလီၤ. ဟံၼ်ဟးဂီၤၼ္ၣ်မၤၵူၤတၵှၢ်. တၢ်အလိၢ်လံၤၼ္ၣ်ပမ့ၢ်မၤဂ့ၤထိၼ်ဒီးမ့ၢ်ပမၤၵူၤလီၤ.

၂. **ၵူၤထိၼ်** ၼ္ၣ် မ့ၢ်ပှၤအိၼ်လၢကိာ်ၼ္ဒီးထိၼ်ဝဲဆူဟံၼ်ၼ္ၣ်ပဵၼ်းလၢၵူၤထိၼ်လီၤ. ပှၤတဂၤအိၼ်လၢကိာ်ၼ္ဒီးၵူၤထိၼ်ဆူဟံၼ်လီၤ.

၃. **လူၤတၵူၤ** ၼ္ၣ် မ့ၢ်တၢ်တအိၼ်လၢၤဘၼ်သုတယုၼ္ၣ်ဒီးပကိးလၢလူၤတၵူၤလီၤ. ထံလီၤသံးကွံာ်လူၤတၵူၤ, စအိၼ်မ့ၤလာ်လူၤတၵူၤ.

၄. **ကဒါၵူၤ** ၼ္ၣ် မ့ၢ်တၢ်ချံးၵူၤအလိၢ်ခံၼ္ၣ်ပဵၼ်းလၢကဒါၵူၤလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဒီးကဒါၵူၤအခိၼ်လီၤ.

၅. **ၵူၤ** ၼ္ၣ်မ့ၢ်ကယဲၢ်တၢ်ကဒါၵူၤအသးဆူအလိၢ်ခံၼ္ၣ်ပဵၼ်းလၢၵူၤလီၤ. ၵူၤဆူဟံၼ်မီ,ပမၤတၢ်မ့ၢ်ဘၼ်လံ.

၆. **ၵူၤဒီးယၢ** ၼ္ၣ်မ့ၢ်ပလဲၤကိးၵူၤပမါ,ပလဲၤကိးၵူၤပကုၢ်ဒီးပဵၼ်းၵူၤဒီးယၢဒ်ၼ္ၣ်လီၤ.

၇. **ဟဲၵူၤ** ၼ္ၣ် မ့ၢ်ပကိးၵူၤပှၤဆံးတဖၼ်လဲၤတၢ်လၢ ပဘၼ်ယိၼ်ကလီၤယံၤလီၤတရူးဒီးပကိးအီၤၼ္ၣ် ပဵၼ်းလၢဟဲၵူၤလီၤ.

၈. **သၵူၤ,တၵူၤ,စၵူၤ**,တၢ်ခဲလာ်ၼ္ၣ်ဒ်းသိးသိးလီၤ. သုၼ်သၵူၤ,တခွဲအသၵူၤ,ဘိတခဲအသၵူၤ,တၢဆုၡ္ၣ်သၵူၤ,တခွဲစၵူၤ,သုၼ်စၵူၤတၢ်တဖၼ်ၼ္ၣ်လီၤ.

၉. **ၵူၤ** ၼ္ၣ် မ့ၢ်ပကဒါပသးဆူ ပဟံၼ်ပဟဲၵူၤဒီးပဵၼ်းလၢၵူၤလီၤ. ဒီးပမၢပှၤဂၤလဲၤဆူအဟံၼ်ဒီးပဵၼ်းလၢၵူၤလီၤ. ၵူၤဆူၼဟံၼ်တၵှၢ်,ပကလဲၤဟ်ၼခံ.

၁၀. **အၵူၤ** ၼ္ၣ်မ့ၢ်ဒ်သၵူၤအသိးလီၤ. ဒီးပှၤဖိါတဖၼ်ကိးဝဲလၢအၵူၤ,ဒီးပၡိၤတဖၼ်ကိးဝဲလၢသၵူၤလီၤ. တခွဲအသၵူၤၼ္ၣ် မ့ၢ်ပမၢကိ္ၣ်ဒီးအကမဲာ်တစဲးဖိစူညြီက

Digitized by Google

လၢ်ဒီး အိၣ်သကွံၬ်တၢဆှၣ်အသိးလၢအခိၣ်အဆၢတခိၣ်နၣ်ဒီးပစံးလၢတခွဲအသကှၢလီၤ. တခွဲန့ၣ်အသကှၢတအိၣ်ဘၣ်ဘျုးတၢ်တသ့ဘၣ်,အှၣ်ညၣ်တစဲဘူးဘၣ်.

၁၁. **ဘီတခဲအသကှၢ** နၣ် မ့ၢ်ပမၢတလၢၤတဖၣ်နၣ်ဖိၣ်နၢ်ပထးစူခိၣ်ဒီးမၤထိၣ်ဝဲဒီး အကမဲၢ်စူညြီကလၢ်နၣ်ပစံးလၢဘီတခဲအသကှၢလီၤ.

၁၂. **သ့ၣ်သကှၢ** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖးနမံ[illegible]းပမံၣ်တၢ်ကွံၣ်လၢအဖုၣ်တနဒီးအထီတန, ဒီးအဖုၣ်တနနၣ်ပစံးလၢသ့ၣ်သကှၢလီၤ.

၁၃. **ကှၢဒီး** နၣ်အိၣ်ထဲတၢ်ကတိၤလီၤ. ပစံးအခီတသ့ဘၣ်,ကှၢဒီးယၢ,ကှၢဒီးနၢ,လဲၤကှၢဒီး,ဟဲကှၢဝံၢ,လဲၤကှၢဒီးဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလဲၤကဒီးလီၤ.

၁၄. **ဘၣ်ကှၢ** နၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢတတီဘၣ်တဖၣ်နၣ် ဒီးစံးလီၤအသးလၢအတီဒီး မၤအသးကဘျုးကဘျၣ်နၣ်ဒီးဘၣ်ဆှဘၣ်ဆါနၣ်ပစံးလၢတၢ်တီဘၣ်အီၤလီၤ. ပှၤလၢတဟံးဘၣ်တၢ်တီဘၣ်ဒီးစံးလီၤအသးလၢသါတီနၣ်တၢ်တီကဘၣ်အီၤလီၤ.

၁၅. **ကှၢနှၢ်** နၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်လၢပျဲၢ်စီၢ်ဒီး ပနှၢ်ကှၢဆူဒၢးနၣ်ပစံးလၢပကှၢနှၢ်လီၤ,ကှၢနှၢ်ဆူဒၢးပူၤတကှၢ်.

၁၆. **နှၢ်ကှၢ** နၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤနှၢ်အပူၤဒီးပစံးလၢနှၢ်ကှၢလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကှၢနှၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. သ့ၣ်တနကှၢနှၢ်ဆူအပူၤလီၤ.

၁၇. **ကိၢ်ကှၢ** နှၢ်နၣ်မ့ၢ်ပဝံတၢ်ဃၢဒီးပကိၢ်ဘုံးနၣ်ပစံးလၢပကိၢ်ကှၢနှၢ်လီၤ. စဝံတၢ်ဃၢဒီး စကိၢ်ကှၢနှၢ်မးလီၤ.

၁၈. **ကှၢဃီၤ** နၣ်မ့ၢ်ပလဲၤဟးလၢထံကျါလၢချံပူၤဆူဘးခိဒီး ပဟဲကှၢကှၢကဒါကှၢဒီး ပစံးလၢပကှၢဃီၤလီၤ. ကှၢဃီၤကဒါကှၢဆူထံဝၢ်ဘးခိလံ.

၁၉. **ကီးကှၢ** နၣ် မ့ၢ်ဒ်ပှၤဂၤကဟဲကှၢဒီး ပကီးဒီးပစံးလၢပကီးကှၢလီၤ. ကီးကှၢလိၢ်သ့သးတကှၢ်.

၁. **ကဲတၢ်လိၣ်တၢ်** မ့ၢ်ပှၤလၢအအိၣ်ဖျၣ်ဝံၤဒီးဒိၣ်ထိၣ်ဝဲတှၢအသ့မၤသ့အိၣ်,အိၣ်ဒီးဖိဒီးမါတစိၤဒၣ်အီၤနၣ်ပစံးလၢအလိၣ်တၢ်ကဲတၢ်ကီးဂၤဒဲးလီၤ. ပှၤလၢအလိၣ်တၢ်ကဲတၢ်တဖၣ်နၣ် အိၣ်ဖျၣ်ဒီး ဒိၣ်ထိၣ်ဒၣ်အတၢ်ရိၢ်ရိၢ်လီၤ.

၂. **မၤကဲမၤကိ** နၣ် မ့ၢ်ပတဆူတဆါဘၣ်နီတမံၤဒီးပစံးလၢပမၤကဲမၤကိလီၤ. ပှၤလၢအမၤကဲမၤကိတဖၣ်နၣ်ဖံးတၢ်မၤတၢ်နၢ်အိၣ်နၢ်အီဝဲလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကတိၤထဲတၢ်ကတိၤစီၤဒီးပစံးလၢပှၤကဲကိတဖၣ်လီၤ. နမ့ၢ်မၤပှၤလဲၤဒီးနၤဒီးယုလၢပှၤကဲကိတဖၣ်စံးဝဲဒၣ်.

၃. **အကဲအထိ** နၣ်အိၣ်ထဲတၢ်ကတိၤစီၤလီၤ. ပှၤတဖၣ်အကဲအကိတအိၣ်ဘၣ်နီတဂၤဘၣ်, ထဲပှၤမၤတကဲလီၤစံးဝဲဒၣ်.

၄. **ကဲထိၣ်ကဲထိ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအမၤတၢ်ခုဒီးမၤတၢ်ဝံၤတမံၤဘၣ်တမံၤ, တမံၤဘၣ်တမံၤနၣ် ပစံးလၢအမၤတၢ်ကဲထိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤဃှၢ်စီၤကုစီၤကဲထိၣ်အါကၢ.

၅. **ကဲစ့ၢ်မိၣ်** နၣ်မ့ၢ်ပှၤမိၣ်လမဲ့ၣ်ဖိသံဂိၢ်ပှၤဂၤအတၢ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်နမၤကဲမီၤ,စံးဝဲဒ်နၣ်လီၤ,နမၤကဲစ့ၢ်မိၣ်.

၆. **ကဲ** နၣ်မ့ၢ်ဝံၤအဆိလီၤ. မၤဝံၤမၤကဲကွံၢ်တ့ၢ်ဘုစီၤဟ့စီၤရၤရၤတကှၢ်, ကတိၤဝံၤကကတိၤကဲကွံၢ်သ့တၢ်ကတိၤတကှၢ်.

၇. **ကဲထိၣ်လိၣ်ထိၣ်** နၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီဒၢထိၣ်အဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်အဒံၣ်ကဲထိၣ်လၢအဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢကဲထိၣ်လိၣ်ထိၣ်လီၤ.

၈. **ကဲထိၣ်အခိၣ်ထံး** နၣ် မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်တမံၤအိၣ်ထိၣ်လၢအသိသိနၣ်ပစံးလၢကဲထိၣ်အခိၣ်ထံးလီၤ. ပှၤကညီကဲထိၣ်လၢအခိၣ်ထံးနၣ် မ့ၢ်ကစၢ်ယွၤဟ်လီၤဝဲလီၤ.

၉. **ကဲဂုၤကဲဂၤ** နၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီဟံးနၢ်အမါလၢတလၢၤဒီးကဲထိၣ်တလၢၤ,မၤတလၢၤအသးဒီးပစံးလၢကဲဂုၤကဲဂၤလီၤ. ပှၤတဂၤလၢသိနၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီ,ခဲကနံၣ်အံၤကဲကှၢလၢတၢ်ဂုၤတၢ်ဂၤတဖၣ်လီၤ.

၁၀. **ကဲတၢ်ကလီး** နၣ် မ့ၢ်ထိၣ်စီၤဆီစီၤ, ပနဲပကးသဘျၣ်ယါပသံးယါတဖၣ်လၢပှၤကညီမၤနှၢ်စီၤဖံ့ၣ်စီၤနၣ်ပစံးလၢအကဲတၢ်ကလီးလီၤ. ထိရိၤပှၤကညီလုၢ်ထိၣ်တၢ်နၣ်ပစံးလၢအကဲတၢ်ကလီးလီၤ. တၢ်လၢအကဲတၢ်ကလီးလၢပှၤကညီလုၢ်ထိၣ်နှၢ်စီၤဖံ့ၣ်စီၤတဖၣ်နၣ်မ့ၢ်သကွံထံဖိၢ်,ဒီးမ့ၤတိၢ်ပ်ၢ်ဒီးပနဲပကးသဘျၣ်ယါပသံးယါလီၤ.

၁၁. **ကဲဒီး** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအကဲလၢအပျဲၢ်အဘိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ကဲလၢအသူၣ်ကှသးပှၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ကဲဝဲတစိၢ်ဖိစီၤဒီးတၢ်တမိၣ်ကဲလၢၤဘၣ်အသးဒီးကဒံးကဒါကွံၢ်ဝဲနၣ်ပစံးလၢအကဲဒီးလီၤ. ပမ့ၢ်ကဲလၢအပျဲၢ်အဘိၣ်ဒီး တစိၤဒၣ်ပှၤပဘၣ်ကဲလီၤ. ကဲဒီးတစိၢ်ဖိစီၤတဂ့ၤ,ပှၤတဂၤကဲဒီးစကီးလၢသကိၤတစိၢ်ဒီးအိၣ်ကဒါကှၢ.

၁၂. **ကဲ** နၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအဖံ့ထိၣ်သိ,အိၣ်ဖျၣ်သိ,မဲထိၣ်သိနၣ်တသံဘၣ်ဒီးပစံးလၢကဲတၢ်လိၣ်တၢ်လီၤ.

၁၃. **ကဲထိၣ်လိၣ်ထိ** နၣ်မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ထိၣ်တၢ်မၤထိၣ်အသးခဲလၢၢ်တဖၣ်နၣ်ပစံးလၢကဲထိၣ်ကလီလီလီၤ. ထွံၣ်သံကဲထိၣ်လၢပှၤကညီ, ပှၤကညီသံကဲထိၣ်လၢထွံၣ်, ပဃီၤစံးဝဲဒၣ်.

၁၄. **မၤတကဲဘၣ်** နၣ်မ့ၢ်ပှၤဆါလၢမၤတၢ်တပုဲၤဘၣ်, အိၣ်တဝံၣ်အီတဆၢ,အိၣ်တမှၢ်ဆိးတပၢၤဘၣ်နၣ်ဒီးပ

Digitized by Google

ကီၤလၢဖံးတကဲမၤတကဲလီၤ.
၁၅. **လဲၤဂုၤကဲဂၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကလုာ်န့ၣ်ကဲလၢပှၤတကလုာ်ဒၣ်န့ၣ်ပစံးလၢကဲဂုၤကဲဂၤလီၤ. ပှၤကညီတဂၤကဲက့ၤလၢပှၤဂုၤအဂၤတဖၣ်လဲၣ်.
၁၆. **ကဲနီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤသိၣ်ကြီကြီအကလုၢ်,ကတိၤလိာ်ကွဲကြီကြီတၢ်န့ၣ်ပစံးလၢကဲဒီးလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိအကလုၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတဝဲၣ်ဖိစံးဝဲလၢမၤဒီးပှၤဒီးလီၤ. သရၣ်ကတိၤတၢ်စကဲဒီးလၢအလီၢ်တဘၣ်ဘၣ်.
၁၇. **ကဲလီ**န့ၣ်မ့ၢ်ပမၤလီတၢ်လီၤ. ကဲလီလၢလဲးသမါတက့ၢ်. ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်ပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိအကလုၢ်လီၤ.
၁၈. **ကဲလၢဃိၣ်** န့ၣ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်.
၁၉. **မဲကဲ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဃံၣ်တကလုာ် အသၣ်အိၣ်တဘ့ၣ်တဘ့ၣ်ထိထိကလဲာ်ဒီး တဘ့ၣ်တဘ့ၣ်အချံအိၣ်လၢအဖီပှၤတဘျုးဖျၢၣ်ဒီးပကီၤလၢမဲကဲသၣ်လီၤ.
၂၀. ပှၤတဂၤ **ကဲထိၣ်** လၢကိၢ်ချုးဒီးပၢဘၣ်ရှၣ်တဘျုးရှၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကဲထိၣ်လၢဝံဒီးလီၤကွၢ်ပှၤဆါတဖၣ်ဒီးစံးဝဲလၢအဘၣ်အိၣ်ဘၣ်.
၂၁. **သံတိၢ်ဇ့ကဲထိၣ်လၢတကျာ်စိၣ်,ထိးကလဲာ်ကဲထိၣ်လၢညၣ်ထံ,သ့ၣ်လၣ်ရှ** န့ၣ် ကဲထိၣ်လၢဒ့ၣ်ဖၢၣ်,သံမိၢ်ပိၤန့ၣ်ကဲထိၣ်လၢစိးကပ့ၤ,ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.
၂၂. နချံၣ်တဘ့ၣ်မ့ၢ်နဟ့ၣ်ဃၤ **တကဲ** ဘၣ်ဓါ. မ့မ့ၢ်စစ့ကဝဲၤဒၣ်ယဲအံၤစဟ့ၣ်နၤတကဲဘၣ်. သ့ၣ်ဖိတထံးစသူၣ်တကဲမးတၢ်,သံကဒါက့ၤအလီၢ်ခံလီၤ. စသူၣ်သဘျုၣ်တမ့ၢ်တသံဘၣ်ကဲလံတၢ်လံ.
၂၃. စမၤခုးတလီၢ်ဒီး **တကဲထိၣ်လိၣ်ထိ** ဘၣ်လၢတၢ်နီတမံၤဘၣ်. လီၤတူာ်လီၤဃီကွံာ်လာ်လံ,ပှၤတဂၤသါကမၤခုးတလီၢ်ဒီးဝံသးကၢၣ်တၢ်ဒီးမၤဝဲကဲကဲတကဲ,ကဲကဲတကဲဒီးလီၤဃီကွံာ်သလ့ၤ.
၂၄. **စိၣ်ဆါစအိၣ်မ့ၤတကဲဘၣ်. စိၣ်ဆါစလဲၤတၢ်တကဲဘၣ်.**
၂၅. **ဟိၣ်ခိၣ်လဲကဲမုၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဟိၣ်ခိၣ်လၢတၢ်ပျိၢ်ဂ့ၤတပူၤဒီးကိၤတၢ်ချါ,တကပုာ်ဘၣ်ဒီး ပစံးလၢဟိၣ်ခိၣ်လဲကဲမုၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤလီၤဃံၤလၢဟိၣ်ခိၣ်လဲကဲမုၢ်ဒီးအသးဝံၤအိၣ်မးလီၤ.
၂၆. **အိၣ်ဆူၣ်မၤကဲ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢတအိၣ်ဆူအိၣ်ဆါဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢမၤကဲလီၤ. ပမ့ၢ်အိၣ်ဆူၣ်မၤကဲဒီးပမၤတၢ်ဖံးတၢ်န့ၣ်ပကအိၣ်ဘၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢမၤကဲမးလီၤ.
၂၇. **ကဲကဲ** န့ၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်ဖိမီၤတၢ်သိၣ်ကဲကဲလီၤ. ထွံၣ်မံၤမီၤတၢ်ကဲကဲဓာ်ကဲကဲဓာ်လီၤ. ထိၣ်ကံၣ်ပှၤကဲကဲလီၤ.
၂၈. **ကဲထိၣ်လိၣ်ထိ** န့ၣ်မ့ၢ်ပမၤတၢ်တမံၤလၢ်လၢ်န့ၣ်ကဲထိၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢကဲထိၣ်လိၣ်ထိလီၤ. ပှၤတဂၤမၤတၢ်ကဲထိၣ်လိၣ်ထိဂ့ၤသမိးလီၤ. မၤဝဲတမံၤလၢ်လၢ်ဒီးကဲထိၣ်လိၣ်ထိလၢတၢ်လီၤ.
၂၉. **ကဲပှၢ်မ့ၢ်ကဲဒိၣ်** အဆိလီၤ. ကဲဒိၣ်ကဲပှၢ်စံးဝဲဒၣ်,ပဒိၣ်လၢန့ၢ်ဘၣ်အမံၤအသၣ်, ဒီးအစုလီၢ်ထူးအခိၣ်လီၢ်တိၤန့ၣ်ပစံးလၢကဲဒိၣ်ကဲပှၢ်လီၤ.
၃၀. **ပးကဲ** န့ၣ် မ့ၢ်တယူးတယိၣ်ဘၣ်ပှၤဂၤဘၣ်ဒီးပစံးလၢပတပးကဲဘၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤတပးကဲဘၣ်ပသးပှၢ်လၢတၢ်နီတမံၤဘၣ်.
၃၁. **မိကဲ** န့ၣ် မ့ၢ်ဝၣ်လ့ၣ်ဖိလၢ ပသွံၣ်စူဒ်တၢဆ့ၣ်အသိးဒီး ပကၢ်ဆိဃံဒီးပဆဲးဆိဃံအပူၤန့ၣ် ပစံးလၢမိကဲလီၤ. ပကၢ်တၢ်လၢဆိဃံန့ၣ်ပဆဲးအပူၤလၢမိကဲလီၤ.
၃၂. **ကတိၤကဲ** န့ၣ်မ့ၢ်ကတိၤဝံၤအဆိလီၤ. ကတိၤဝံၤကတိၤကဲကွံာ်တၢ်ကတိၤဒီးပှၤဂၤတက့ၢ်. ပှၤဂၤမ့ၢ်သါကပှၤပတၢ်တမံၤမံၤဒီးကတိၤလိာ်အသးဒီးပှၤလီၤတံၢ်လီၤဆဲးဒီးပစံးလၢကတိၤဝံၤကတိၤကဲတၢ်လီၤ.
၃၃. **စကကဲဒီးသုတၢ်ပျုၤ** န့ၣ် မ့ၢ်အစံးဝဲစကကဲတၢ်ဒ်သုကပျုၤဃၢစံးဝဲလီၤ, တုၤစကဲလၢပဒိၣ်ဒီးမ့ၢ်ပကဲလၢသုတၢ်ပျုၤလီၤ.

ကဲၢ်

၁. **ကဲၢ်စကဲၢ်ငံၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤဘၣ်တ့ၤခိၣ်ဒီးလီၤစဲၤဝဲအခိၣ်အိၣ်ဒီးပျုၤန့ၣ် ပစံးလၢလီၤစဲၤစကဲငံၢ်လီၤ. တၤအုးတဒ့ဘၣ်တ့ၤခိၣ်ဒီးလီၤစဲၤမးစကဲၢ်ငံၢ်လီၤ.
၂. **စကဲၢ်ထိၣ်အကံၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဆၢထၢၣ်ပသံးထိၣ်ပခိၣ်ဒီးပစံးလၢပစကဲၢ်ထိၣ်ပကံၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဆၢထၢၣ်စကဲၢ်ထိၣ်အကံၣ်န့ၣ် ကမ့ၢ်ကၢ်အခိၣ်ဆါသၢၣ်,ထွံၣ်အဖါတဖၣ်န့ၣ် ဆံၣ်ဆါစကဲၢ်ထိၣ်အကံၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဆံၣ်ဆါသံးထိၣ်အခိၣ်လီၤ.
၃. **စကဲၢ်ထိၣ်အခိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဆၢထၢၣ်လၢအခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီး ပစံးလၢစကဲၢ်ထိၣ်အခိၣ်လီၤ. ပကွၢ်ထိၣ်တၢ်လၢအတထူးဘၣ်တဖၣ်ပစကဲၢ်ထိၣ်ဒီးပခိၣ်လီၤ.
၄. **စကဲၢ်စကီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိလၢအဂဲၤနးဒီးတအိၣ်ဘုံးဘၣ်တဖၣ်န့ၣ် လဲၤတၢ်လၢပသူၣ်က့သးပှၢ်ကဆူးခိၣ်ကဆူးပူၤတဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢစကဲၢ်စကီၢ်လီၤ. သုဂဲၤစကဲၢ်စကီၢ်လၢပသူၣ်က့သးပှၢ်အကဆူးခိၣ်ကဆူပူၤဘၣ်မနုၤလဲၣ်. ကရၢ် ၈
၅. **ဟးစကဲၢ်စကဲၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအခိၣ်ညါသးဆါဒီးဟးလၢအခိၣ်မ့ၢ်ခိၣ်ဖုၣ်ထိဖုၣ်ထိဒီးပစံးလၢအဟးစကဲၢ်စကဲၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်ဆါဒီးဟးမးစကဲၢ်စကဲၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအဟးစိာ်ကဲၢ်စိာ်ကဲၢ်လီၤ.
၆. **ကတိၤဝံၤကတိၤကတိၤကဲ** န့ၣ်မ့ၢ်ပမၤကမၣ်ပှၤဂၤ

Digitized by Google

ဒီးပှၤကလုာ်ပှၤလၢကွၢ်ပကတိဝံၤဒီးပစံးလၢကတိၤဝံၤ ကတိၤကဲလီၤ.

၇. **ထဲၢ်ကီၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ပကတိၤလိာ်ပသးတခီတဘိ,တခီတ ဘိန့ၣ်ပစံးလၢပကတိၤကဲၢ်ကီၤလိာ်ပသးလီၤ. ပှၤခဲကၤ ကတိၤလိာ်အသးကဲၢ်ကီၤကဲၢ်ကီၤန့ၣ်မ့ၢ်အစံးမနုၤလဲၣ်.

၈. **ထဲၢ်ကီၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ပဘျုလိာ်ပသး,ပနီၣ်လိာ်ပသးဒီးပစံး လၢပဘျုကဲၢ်ကီၤလိာ်ပသးလီၤ. ပှ ... ပှၤဆံးဒီး သါကဖီးဝဲဒီးနွံၣ်မးဝဲကဲၢ်ကီၤကဲၢ်ကီၤ.

၉. **စိာ်ထဲၢ်စိာ်ထဲၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပခီၣ်ဆါဒီးပဟးဖုၣ်ထိဖုၣ်ထိ ဒီးပစံးလၢပဟးစိာ်ကဲၢ်စိာ်ကဲၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံး လၢစကဲၢ်စကဲၢ်လီၤ.

၁၀. **စကဲၢ်ထိၣ်ပခိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဆၢထၢၣ်လၢပခိၣ်မ့ၢ်ခိၣ် ဒီးပစံးလၢပစကဲၢ်ထိၣ်ပခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကွၢ်စိတၢ်ဒီး စကဲၢ်ထိၣ်အခိၣ်.

၁၁. **စကဲၢ်ငဲၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်တလၢာ်စၢပှၤကညီအစုဆူအချာယံ ဒီးပစံးလၢစကဲၢ်ငဲၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤတလၢာ်စၢအစုဆူအ ချာယံဒီးအိၣ်မးစကဲၢ်ငဲၢ်လီၤ.

၁၂. **ထဲၢ်ရှထဲၢ်ရှ** န့ၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်ကိးသိၣ်ကဲၢ်ရှကဲၢ်ရှလီၤ.

၁၃. **ထိထဲၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ထိဘိအဆိလီၤ. ထိဘိထိကဲၢ်စံးဝဲ ဒၣ်.

၁၄. **ဖိာ်ထဲၢ်ကီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်ဝၣ်လၢအဒီၣ်တှာ်တနီၤအ ဒီၣ်ယီၤတနီၤဒီးပစံးလၢဖိာ်ကဲၢ်ကီၤလီၤ. ဖိာ်ကဲၢ်ကီၤဝၣ် လၢကျဲတဂ့ၤ, နီးတၢ်ကၢ,ပှၤတဂၤဖိာ်ကဲၢ်ကီၤဝၣ်လၢတၢ် တီအဖီခိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်သါကမၤဝဲဒ်လဲၣ်. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံး လၢဖိာ်တဲၢ်တံၢ်ဖိာ်တဲၢ်တီၤလီၤ.

၁၅. **စံၣ်ထဲၢ်ကီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပစံၣ်ဝ့ၤဝီၤလၢသ့ၣ်ချာယံတခီ တဂၤဂၤဒ်ပနွံၣ်လိာ်ပသးအသိးဒီးပစံးလၢပစံၣ်ကဲၢ်ကီၤ လီၤ.

၁၆. **မံကဲၢ်ကီၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ပမံဒီၣ်တှာ်တနီၤမံဒီၣ်ယီၤတနီၤ ဒီးပစံးလၢပမံဒီၣ်တှာ်ဒီၣ်ယီၤ,ပမံကဲၢ်ကံၢ်ကဲၢ်ကီၤလီၤ.

၁၇. **ကိာ်ထဲၢ်ကီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဇ့ဝၣ်ဇ့, သ့ၣ်ဂံၢ်ဝၣ်ဂံၢ်အိၣ် ဖိုၣ်အါအါကလဲာ်လၢအထံးအိၣ်ဘူးလိာ်အသးဒီးအဂံၢ် အိၣ်ဖိုၣ်အဇ့အိၣ်ဖိုၣ်န့ၣ် ပစံးလၢကိာ်ကဲၢ်ကံၢ်ကိာ်ကဲၢ်ကီၤ လီၤ. သ့ၣ်ဂံၢ်ကိာ်ကဲၢ်ကီၤလိာ်အသးပချ့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်တနာ် မး.

၁၈. **စကဲၢ်စကီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိလိာ်ကွဲစံၣ်သလဲခိၣ် စံၣ်သလဲခံဒီးပစံးလၢစကဲၢ်စကီၢ်လီၤ. ပှၤကညီဖိတဖၣ် ဂဲၤစကဲၢ်စကီၢ်စခိၣ်တယူၤကၢ– ကရၢ် ၆၈ကလီၢ် ၁၆

၁၉. **စံၣ်မဲၢ်ထဲၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပစံၣ်တရံးပသးဒီးပစံးလၢပစံၣ် မဲၢ်ကဲၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်ကီၢ်သွံးလၢမ့ၣ်အှၣ်ဒီးစံၣ်တရံး စံၣ်မဲၢ်ကဲၢ်မးလိၣ်.

၂၀. **တကဲၢ်,စကဲၢ်,သကဲၢ်.**

ကၢ်

၂၁. **လူၢ်ထဲၢ်မဲ** န့ၣ် မ့ၢ်လူၢ်တကလုာ်န့ၣ်အလၣ်ကံၣ်ယ့ အသၣ်ကံၣ်ယ့ဒီးပကိးလၢလူၢ်ကဲၢ်မဲလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤ ကိးလၢလူၢ်ခ့လီၤ. လူၢ်ကဲၢ်မဲန့ၣ်ပဖီအီၣ်ဝံၣ်ကၢ.

၂၂. **ကဲၢ်မဲ** န့ၣ်မ့ၢ်ကီၢ်တဘ့ၣ်န့ၣ်ပကိးလၢကဲၢ်မဲလီၤ. ဒီး အိၣ်ဝဲလၢကီၢ်ယူၢ်အဃၢၤဆူ ကလံၤအစီးမ့ၢ်ထိၣ်အခိၣ် လီၤ.

၂၃. **ကဲၢ်ကံၢ်ကဲၢ်ကီၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအခိၣ်ဆါဒီးလဲၤတၢ် ဒီးနိၣ်ထိးနိၣ်ဆိၣ်န့ၣ်ပစံး လၢကဲၢ်ကီၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ကဲၢ်ကီၢ်ကဲၢ်ကီၢ်မ့ၢ်ကၢ် အခိၣ်ဆါနးဝဲသၢ.

၂၄. **ကဲၢ်ထံၢ်ကဲၢ်ထီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပကတိၤလိာ်ပသးတခီတ ဘိဘိ, တခီတဘိဘိဒီးပစံးလၢပကတိၤတၢ်ကဲၢ်ကံၢ်ကဲၢ် ကီၤလီၤ. ပှၤခဲကၤကတိၤကဲၢ်ကီၤလိာ်အသးခဲကၤလီၤ.

၂၅. **စံၣ်ထဲၢ်ကီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပစံၣ်လိာ်ကွဲတၢ်ဒ်ပနွံၣ်လိာ်ပ သးအသိးဒီး ပစံးလၢပစံၣ်ကဲၢ်ကီၤလီၤ. ပှၤကညီတၢၤ ထိၣ်လံာ်န့ၣ်စံၣ်ကဲၢ်ကီၤလၢသံၣ်ဆိလီၢ်အဂီၤထံးလီၤ.

၂၆. ထွံၣ်အိၣ်ယူၤ **သိၣ်ကဲၢ်ရှကဲၢ်ရှ** လီၤ. ထွံၣ်တဒု အိၣ်ယူၤသိၣ်မးကဲၢ်ရှကဲၢ်ရှလီၤ.

၂၇. **ဖိာ်ထဲၢ်ထီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပကျူလီၤဒီၣ်တှာ်ဝၣ်ဝံၤပကျူ လီၤဆၢထၢၣ်က့ၤန့ၣ်ပစံးလၢပဖိာ်ကဲၢ်ကီၤလီၤ. ပမၤဒဲဖိ န့ၣ်ပဖိာ်ကဲၢ်ကီၤဝၣ်.

၂၈. **ဆဲးထဲၢ်ထီၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ပယ့ယာ်သ့ၣ်ခံကျိအကိာ်ဒီး ပဆဲးစကၢါအခိၣ်ထံးန့ၣ်ပစံးလၢပဆဲးကဲၢ်ကီၤလီၤ.

၂၉. **ထိဘိထိကဲၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်တလီၢ်လီၢ်,ကသါသါအသိး လီၤ. နဟဲမနုၤဆူစအိၣ်တလီၢ်လီၢ်,ကသါသါထိဘိထိ ကဲၢ်ဘၣ်မနုၤလဲၣ်.

၃၀. **စကဲၢ်ကဲၢ်စကဲၢ်ကဲၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီအိၣ်မူၤလၢအစု စ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဗဲာ်တၢ်လၢအစုစ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထူတၢ်လၢအစုစ့ၣ်မ့ၢ် ဂ့ၤ,ပကွၢ်မၤအသးဒ်အတကျါဘၣ်အသိးဒီးပစံးလၢအိၣ် မူၤစကဲၢ်ကဲၢ်စကဲၢ်ကဲၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်မူၤလၢအစုစ့ၣ် စကဲၢ်ကဲၢ်စကဲၢ်ကဲၢ်ဘၣ်မနုၤလဲၣ်.

၁. **ကဲာ်ကိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအဖိာ်ကဲၢ်ကီၤလိာ်အသးဒီ ချံၣ်ဒီချိန့ၣ်ပကိးလၢကဲာ်ကံၢ်ကဲာ်ကိာ်လီၤ. ယိတိက တၢလိာ်အသးန့ၣ်မ့ၢ်အိၣ်ကဲာ်ကံၢ်ကဲာ်ကိာ်လီၤ.

၂. **ကဲာ်ကဲာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီနံၤသိၣ်ကဲာ်ကဲာ်,ဒီးပှၤကညီ ဟီၣ်သိၣ်ကဲာ်ကဲာ်လီၤ.

၃. **ထိၣ်ဘိကဲာ်** ထိၣ်တကလုာ်ပြၢကဒံဓိၤဒီးဘိဒီးပကိး လၢထိၣ်ဘိကဲာ်လီၤ.

၄. **အကဲာ်အကွီၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်အက့ၢ်အသိးလီၤ. ပှၤတဂၤ ဒိၣ်တၢ်အကဲာ်အကွီၤဘၣ်လၢပသ့ၣ်က့သးပှၢ်လီၤ. ဒ်ပ စံးတၢ်အသိးအက့ၢ်အဂီၤဘၣ်လၢပသးပှၢ်န့ၣ်စံးဝဲလီၤ.

Digitized by Google

ဒီးပှၤလၢအဒိဉ်တၢ်ဖးဒိဉ်ဖးထီတဖဉ်နူဉ် ပစံးလၢအဒိဉ်တၢ်အကဲာ်ဘဉ်အကွီၤဘဉ်လီၤ. ပှၤတဂၤဒိဉ်တၢ်အကဲာ်ဘဉ်အကွီၤဘဉ်ဂ့ၤသမိးအဝဲနူဉ်ပနၢ်ဟူလၢပသးပှၢ်စံးဝဲတစုစုဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးတစုစုလီၤ.

၅. **ထီၤကဲာ်လီၤကွီၤ** ဒ်ပစံးတၢ်အသိးမ့ၢ်ပနၢ်လၢအနၢထိဒီးကၠဉ်ဝဲနးနးကလဲာ်နူဉ် ပစံးလၢပနၢ်နၢၤလီၤကဲာ်လီၤကွီၤလီၤ. ပနၢ်တဒုအနၢၤလီၤကဲာ်လီၤကွီၤမးလီၤ.

၆. **တခွဲအကဲာ်အကွီၤ** နူဉ် မ့ၢ်တခွဲလၢအကၠဉ်လီၤဘဉ်လိာ်ဝဲဒီးပစံးလၢတခွဲအကဲာ်အကွီၤဘဉ်လီၤ. တခွဲတဘ့ဉ်အကဲာ်အကွီၤလီၤဘဉ်လၢအကဘူးဝဲလီၤ.

၇. **ကဲာ်** အဝဲအံၤမ့ၢ်ပှလီၤ. ပှၤစံဉ်တဲၤမတၤတဂၤနူဉ်လဲၤတခွဲဒီးမ့ၢ်ဟါနူၢ်အီၤလီၤ. ဒီးဟဲကူၤတုၤပှၤကညီကၢ်လီၤလိာ်အသးနူဉ် အသွဉ်ခိဉ်လၢမ့ဉ်တလီၤဟ်ဖးဘဉ်ဒီးတၢ်သဉ်ဝံၤအသးဒီး ယိလီၤအီဉ်ညဉ်လၢပှၤက ညီအသွဉ်ခိဉ်နူဉ်ဒီးယိလီၤညဉ်နူဉ်တဘ့ဉ်ဒီးဟါမၢ်ကွံာ်, ယိလီၤကဒီးတဘ့ဉ်ဒီးဟါမၢ်ကဒီး,ယိလီၤကဒီးတဘ့ဉ်ဒီးဟါမၢ်ကွံာ်,တုၤအပှဲၤထီဉ်လွှဲၢ်ဘ့ဉ်ယဲၢ်ဘ့ဉ်ဒီး အဝဲနူဉ်တဘ့ဉ်ယိလီၤကဒီးဝဲဒီး ဟံးယာ်ဝဲလၢအစုဒီးပျုၤနူဉ်ထုးနူၢ်ညဉ်လၢမတၤယၤအစုနူဉ်ဒီး ပှၤတဂၤနူဉ်ဖိဉ်ယာ်ဝဲအစုနူဉ်လီၤ. ဒီးမတၤတဂၤနူဉ်ဟံးယာ်ပျုၤအစုနူဉ်သိတနၤကျπၤဒီးပျုၤနူဉ် ကတိၤထိဉ်တၢ်ဒီးစံးဝဲဒဉ်,ပျ်စုတကၠ်. စကဟ့ဉ်နၤလၢကဲာ်လီၤ. ဒီးမတၤတဂၤနူဉ်စံးဆၢအီၤကဲာ်နူဉ်လူာ်မနၤတမံၤလဲဉ်. ဒီးပျုၤနူဉ်စံးဝဲဒဉ်, ထိရိၤပကဲာ်တၢ်တမံၤဒီးကဲထိဉ်ဝဲလီၤ. ဒီးမတၤတဂၤနူဉ်မၤပျုၤဟ့ဉ်အကဲာ်ဒီးပျုၤနူဉ်စံးထိဉ်ဝဲကဲာ်ဒီးပှၤတဂၤနူဉ် စံးထိဉ်စကီးကဲာ်ဒီးပျုၤနူ ဉ်စံးအီၤနမ့ၢ်အဲဉ်ဒီးတၢ်တမံၤမံၤ ဒီး မပှၤ ကၢ်နကလုၢ် ကဲာ် ဒ်နူဉ်ဒီးနကနူၢ် လီၤ. ဒီးနမ့ၢ်မၤသါကဲာ်ကလာ်ဒီးနကတုၤကူၤလၢနဟံဉ်လီၤ. ပျုၤနူဉ်စံးဝဲဒ်နူဉ်ဒီး ပှၤတဂၤနူဉ်မၤထိဉ်ဝဲလၢအ ကလုၢ်ဖးဒိဉ်သကဲာ်ကလာ်ဒီး တဘဉ်လဲၤဘဉ်တၢ်လၢအခိဉ်ဘဉ်ဒီးတုၤဝဲလၢအဟံဉ်တက်ိၢ်ခါလ ီၤ. ဒီးမ့ၢ်မၤသိဉ်အကလုၢ်သါကဲာ်က လာ်ဒီး ခုးစိၤသံဉ် စိၤကဲထိဉ်တက်ိၢ်ခါလီၤ. ဒီးမ့ၢ်အဲဉ်ဒီးစ့နူဉ်မၤသိဉ်အကလုၢ်သါကဲာ်ကလာ်ဒီးမၤစ့နူၢ်ဝဲလီၤ. မ့ၢ်အဲဉ်ဒီးဘု ဒီးမၤ ထိဉ်အကလုၢ်နူဉ်သါကဲာ်ကလာ်ဒီးဘုနူၢ်ဝဲလီၤ. ဒီးမၤအဖံသံ ဂိၢ်နူၢ် အီၤလၢ ပအဲကရးအဖိမုဉ်ဒီးအဖံနူအလီၤဒီးမၤသိဉ်ထိဉ်အကလုၢ်သါကဲာ်ကလာ်ဒီး အဖံနူၢ်သံးကၢ်ကူၤမးအသးတိဉ် လိဉ်ကူၤဒီးအဖံအိဉ်တဘူဉ်ဘဉ်ဒီး အဖံလဲၤ သံဂိၢ်နူၢ်အီၤလၢပအဲကရးအဖိ မုဉ်ဒီးပအဲကရးနူဉ် မၤဆူဉ်မၤစိးမတၤတဂၤနူဉ်အဖံဒီး စၢယာ်ဖိးယာ်ဝဲလီၤ. ဒီးမတၤတဂၤနူဉ်နၢ်ဟူဝဲလၢ ပအဲကရးစၢယာ်အဖံဒီးအသးဒိဉ်ထိဉ်ဒီး လဲၤထိဉ်ဝဲဆူပအဲကရးအအိဉ်ဒီး မၤသိဉ်

ထိဉ်အကလုၢ်သကဲာ်ကလာ်ဒီး ပအဲကရးသံးကၢ်ကူၤမးအသးဒီးအခုအပှၤခဲလက်တိဉ်လိဉ်ကဲၢ်တိဉ်လိဉ်ကူၤဒီးယှဉ်လီၤကွံာ်အဖံလၢပအဲကရးစၢယာ်နူဉ်ဒီးအဖံဟဲကူၤ ဝဲလီၤ. ဒီးပအဲကရးတဖဉ်နူဉ်ဒီး ခုးဒီးပှၤနူဉ်အိဉ်ဝဲ ဖဲနူဉ်တိဉ်လိဉ်ကဲၢ်တိဉ်လိဉ်ကူၤလီၤ. ဒီးတူၢ်တဘဉ်မၤဝဲတပှဲၤဒီးယှကညးကူၤမတၤတဂၤနူဉ်ဒီး သါကဟ့ဉ်မတၤ တဂၤနူဉ်လၢအဖိမုဉ်ဒီးမတၤတဂၤနူဉ် မၤသိဉ်ထိဉ်အကလုၢ်သါကဲာ်ကလာ်ဒီးပအဲကရးနူဉ် အဖျိဘဂျထိဉ်ကူၤဝဲဒီးခုးပှၤလီၤ. ဒီးပအဲကရးနူဉ်ဖျိအဖိမုဉ်ဒီးမတၤတဂၤနူဉ်လီၤ. ဒီး သုးစိၤသံဉ်စိၤမ့ၢ်ဟဲဒုးအခုအဝ့ၢ်ဒီးမတၤတဂၤနူဉ် မၤသိဉ်ထိဉ်အကလုၢ်သါ ကဲာ်ကလာ်ဒီး သုးဖိတဖဉ်နူဉ်သံးတိဉ်လိဉ်မးအသးတိဉ်လိဉ်ကူၤ လီၤ, စံးဝဲဒဉ်,ဒီးကဲဒိဉ်ဘဉ်ဝဲလီၤ.

၈. **သကဲာ်** နူဉ်မ့ၢ်ပှၤကညီစိၤတဂၤနူဉ်ပိၢ်စံးလၢအနါဒီးပိၢ်မၤသံအီၤလၢပျπၤလီၤ. ဒီးတုၤခဲကနံဉ်အံၤပစိၤတဖဉ်သါကယှအပှၤဒီးသါကဒုးပိၢ်နူဉ်လီၤစံးဝဲဒဉ်, ဘဉ်ဆဉ်ဒီးတတုၤဒ်းဘဉ်အခါဘဉ်, မ့ၢ်တုၤအခါဒီးကယှသကဲာ်အပှၤဒီးပိၢ်မ့ၢ်တဟ့ဉ်ဘဉ်နူဉ်ကကျိဝဲလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒဉ်,ဒီး ဘဉ်တစုစုပကီးလၢကကဲာ်, ဘဉ်တစုစုပကီးလၢစကဲာ်လီၤ.

၉. **အဘကဲာ်တလီၤဘဉ်,** နူဉ် မ့ၢ်ကွဲၤတဖဉ်နူဉ်သိဉ်အသဉ်တထိဉ်ဖျးဘဉ်ဒ်ပှၤကညီထုကဖဉ်ဝဲအသိးဒီး ပစံးလၢကွဲၤသိဉ်အသကဲာ်တလီၤဘဉ်လီၤ. ကွဲၤသိဉ်လၢအသကဲာ်တဘဉ်တဖဉ်နူဉ်တသိဉ်ဘဉ်ဒီးအကတၢၢ်လၢအသကဲာ်ဝဲနူဉ်ဘဉ်. သိဉ်ကြိကြိအယူၢ်တအိဉ်ဘဉ်ဒီးပစံးလၢအသကဲာ်တလီၤဘဉ်လီၤ.

၁၀. **ကွဲၤအသကဲာ်လီၤဝဲ**တဖဉ်နူဉ်ပအူဒီးသိဉ်ဝဲဒ်အံၤ, အူသကဲာ်သကူနဲဉ်တြဲဉ်,အူသကူသကဲာ်နဲဉ်တြဲဉ်, သိဉ်ဝဲဒ်နူဉ်ဒီးပစံးလၢအသကဲာ်လီၤလီၤ. ကွဲၤတဖျာဉ်ပအူဒီးအသကဲာ်လီၤဝဲဒီးပကနဉ်မ့ဉ်ဝဲလီၤ.

၁၁. **နံၤကဲာ်ကဲာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီနံၤသိဉ်ဝဲကပၢၢ်လၢဒီး ပစံးလၢအနံၤကဲာ်ကဲာ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်ဒီးပှၤကညီနံၤသိဉ်ဘဉ်ဒးစိၤနူဉ်ပစံးလၢအနံၤကဲာ်ကဲာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတဂၤ, ပှၤဂၤသါကလိာ်လၢကွံၢ်ဒီးနံၤဒဉ်အတၢ်ကဲာ်ကဲာ်လီၤ.

၁၂. **လီၤကဲာ်လီၤကွာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢအဒိဉ်အထိတဖဉ်နူဉ်ပစံးလၢလီၤကဲာ်လီၤကွာ်လီၤ. ပှၤတဂၤဖးဒိဉ်ဖးထိ, လီၤကဲာ်လီၤကွာ်မးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးဆၢလီၤကွာ်လီၤကွာ်လီၤ.

၁၃. **နါကဲာ်ကွာ်** နူဉ် မ့ၢ်ထိဉ်ကဲာ်ကဲာ်ကွာ်ကွာ်ဒီးပကီးလၢနါကဲာ်ကွာ်လီၤ.

၁၄. **လီၤကဲာ်ကွာ်** နူဉ်မ့ၢ်ဘု

ဒီးကၠဉ်လီၤဝဲန့ၣ်ပစံးလၢလီၤကဲာ်ကွ်ာလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကွဲၢ်လီၤလီၤ. ဘၣ်နဲ့ၣ်ပျိာ်ထိၣ်တုၤအနၢ်ထံကူးဒီးအစဲၤန့ၣ်လီၤကဲာ်ကွ်ာဝဲလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢလီၤကွဲာ်ကွ်ာလီၤ.

၁၅. **ထိၣ်ဘီကဲာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထိၣ်ဖိပြံလၢအဘီတဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢထိၣ်ဘီကဲာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢထိၣ်ဘီထိၣ်ကဲာ်လီၤ.

၁၆. **လီၤကဲာ်လီၤကွ်ာ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဒိၣ်တၢ်ဖးထီဒီးလီၤစကူးဝဲတစဲးစဲးန့ၣ် ပစံးလၢအဒိၣ်တၢ်လီၤကဲာ်လီၤကွ်ာနးကၢ.

၁၇. **ပကဲာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢချံဒီးချံအခိၣ်မ့ၢ်စၢၢ်ဆၢဒီးလၢၢ်ဒီး ပပၢၤၣ်ကွဲာ်ချံအခိၣ်ဆူအဂၤဒီးပစံးလၢပပကဲာ်ကွဲာ်လီၤ. ချံကဘၣ်ဒိဒီးလၢၢ်န့ၣ်ပကဲာ်ကွဲာ်ချံအခိၣ်တကၠၢ်.

ကဲး

၁. **ကဲးကံၢ်ကဲးကၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအခံကံၢ်ဝ့မ့ၢ်ဂ့ၤ, အခံကံၢ်ညီးမ့ၢ်ဂ့ၤ,လဲၤတၢ်ဒီးအခံတံာ်ယၢ်ခိယၢ်ခိဒီးပစံးလၢလဲၤတၢ်ကဲးကံၢ်ကဲးကၢလီၤ.

၂. **ဒီးကဲး** န့ၣ်မ့ၢ်ပစုမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်လီၤလၢဆူတၢ်ပှၤဒီးပလီၤယံၤဒီးကၢအသးန့ၣ်ပစံးလၢပခိၣ်ဒီးကဲးလီၤဒီးပစုတဖၣ်မ့ၢ်ပဘုးဘၣ်တၢ်ပှၤဒီးကၢအသးန့ၣ်ပစံးလၢပစုဒီးကဲးစကီးလီၤ. ပှၤတဂၤဘုးညၣ်လၢတၢ်ပှၤဒီးအစုဒီးကဲးကၢ်ဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤလီၤလၢဆူတၢ်ပှၤဒီးအခိၣ်ဒိးကဲးကၢ်ဝဲ.

၃. **ကဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤသိၣ်ပကလုၢ်ယဲကအဲးဖးဒိၣ်ဒီးပစံးလၢပကဲးလီၤ. ပှၤတဂၤကဲးတဘၢးန့ၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်တၢ်လူၤအှၣ်အီၤတမံၤမံၤသၢၣ်,ထွံၣ်လူၤအှၣ်ပှၤကညီဖိဒီးပှၤကညီဖိယှၢ်ကဲးယှၢ်ကဲးဝဲလီၤ.

၄. **ထွံၣ်ကဲး** န့ၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်ကိးအဆိလီၤ. တၢ်အှၣ်ထွံၣ်ဒီးထွံၣ်ကဲးထွံၣ်ကိးနးကၢ.

၅. **ကဲးပသူပသိ** န့ၣ်မ့ၢ်ထံၣ်တၢ်တမံၤမံၤဒီးပျုဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဖိသၣ်တံၢ်လိာ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကိးထိၣ်လၢအကလုၢ်ယဲကအဲး,သကံၢ်တၢၢ်ဒီးပစံးလၢအကဲးပသူပသိလီၤ. ပှၤကညီဖိတဖၣ်လိာ်ကွဲဒီး တံၢ်လိာ်အသးကဲးပသူပသိဘၣ်မနၤလဲၣ်.

၆. **ကဲးထိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကိာ်လီၤယဲာ်ဆူယံကဆူဒီးပကၢပဟိထိၣ်ယိန့ၣ်ဒီးပစံးလၢပကဲးထိၣ်လီၤ. ထးတဘိလီၤတြာ်ဆူယိကဆူးန့ၣ်ကဲး ထိၣ်ကူၤတကၠၢ်.

၇. **ဆဲးကံၢ်ဆဲးကဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ချိၣ်ယာ်ဒီးပပျိၣ်လီၤကူၤလၢဆါအသိန့ၣ်ပစံးလၢပဆဲးကဲးလီၤ. ဆဲးကဲးကူၤချိၣ်ယာ်န့ၣ်တကၠၢ်.

၈. **ကဲးကဲၣ်ပျိၢ်ကဒီး** န့ၣ်မ့ၢ်တၢသူမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဘိၣ်ဘၢအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမ့ၢ်ထံၣ်ဒီးစဟိၣ်အှၣ်ပှၤဒီး ပပျုဒီးပသူၣ်ကနီးပသးကနီးဒီး ပကိးထိၣ်လၢအကလုၢ်ယဲကအဲး, သကံၢ်တၢၢ်ဒီးပစံးလၢပကဲးကဲၣ်ပျိၢ်ကဒီးလီၤ. ပှၤတဂၤကဲးကဲၣ်ပျိၢ်ကဒီးတဘၢးန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အှၣ်တၢ်ကျာ်တမံၤမံၤစါ. ကဒီ

၉. **ကဲးလှၢ်လှၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဆါပှၤကညီဒ် ဂုၢ်သ့ၣ်ဒးဘီအှၣ်ဝဲဒီးဆါတုၤပကီၤတကဲဘၣ်န့ၣ်ပကိးသကံၢ်ကံၢ်,သကံၢ်ကံၢ်ဒီးပစံးလၢပကဲးလှၢ်လှၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤတၢ်ဆါအီၤကီၤဝဲတကဲဘၣ်ဒီးကဲးမးလှၢ်လှၢ်လီၤ.

၁၀. **ကဲးအချ**ၢ (သကဲးအချၢ most com) န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီလဲၤဒၢၣ်အီထံဒီး ဝံထံတၢၢ်ပှဲၤဒၣ်အချၢန့ၣ် ပစံးလၢဝံထံတၢၢ်တကဲးအချၢလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤဒၢၣ်ထံဒီးဝံထံတၢၢ်သကဲးဒၣ်အချၢလီၤ.

၁၁. **သကဲးသူၣ်သကဲးသး** န့ၣ် မ့ၢ်ပဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒီးဆါဝဲတုၤပကီၤတကဲဘၣ်ဒီးပစံးလၢဆါသကဲးသးလီၤ. စပဲာ်ဘၣ်စခိၣ်လၢယဲာ်ဒီးဆါမးသကဲးသးလီၤ.

၁၂. **ဟိၣ်ကဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိဟိၣ်လၢအသးဒိၣ်ထိၣ်ဝဲန့ၣ်ကိးထိၣ်ဝဲလၢအကလုၢ်ယဲကအဲးသကံၢ်ပကံၢ်ဒီးပစံးလၢအဟိၣ်ကဲးလီၤ. ဖိသၣ်တဂၤဟိၣ်ကဲးတဘၢးန့ၣ်မ့ၢ်အသးဒိၣ်ထိၣ်လီၤ. ဖိသၣ်လၢအသးဒိၣ်ထိၣ်ဒီးဟိၣ်ကဲးဝဲတဖၣ်န့ၣ်ပဘၣ်ဆှၤ့ၣ်လၢဂ့ၢ်လီၤ. ကညီနၢ်ဘၣ်ဖုး.

၁၃. **ကိာ်ကဲးတံၢ်ကိာ်ကဲးကီး** န့ၣ် မ့ၢ်ပပျုထူၣ်ဖျိသ့ၣ်လွံၢ်ဖျိဒီးပကိာ်နှာ်လၢသ့ၣ်ခံဘိန့ၣ် ဒီး ပကိးလၢကိာ်ကဲးကီးလီၤ. စီၤကွီၤဒ့န့ၣ်ပကိာ်ကဲးကီးလၢအဒၢပှၤလီၤ.

၁၄. **ဆဲးကဲးကီး** န့ၣ်မ့ၢ်ပဘၢၣ်မူစၢၤဒီးပဆဲးကကျူတၢ်န့ၣ်ပဆဲးထိၣ်ထူၣ်ဝၣ်လ့ၣ်တနီၤဒီးပစံးလၢပဆဲးကဲးကီးလီၤ. ပဘၢၣ်မူစၢၤလၢပမၤဟံၣ်အဒူၣ်န့ၣ်ပဆဲးကဲးကံၢ်ဆဲးကဲးကီးဝၣ်လ့ၣ်န့ၣ်ဟိကရုလီၤ.

၁၅. **သကဲးဆ့ခိၣ်ထံးလၢဘၢၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီဟ်မုၣ်ဆးထိၣ်ဆ့ခိၣ်ထံးလၢဘၢၣ်န့ၣ် ဒ်ပျ်ဒံးခံအသိးဒီးပစံးလၢ အကဲးဆ့ခိၣ်ထံးလီၤ. ဒီးဘၣ်တနီၤနီၤသကဲးဝဲဒီဘ့ၣ်ညါလီၤ. ပှၤကညီဆးသကဲးဆ့လၢဘၢၣ်န့ၣ်အရှာ်မၤအသးဒ်ပဒ့ကံၣ်တၢ်အသိးလီၤ.

၁၆. **ဆိးကံၢ်ဆိးကဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်ကမၣ်တၢ်ဒီးကလံၤအိၣ်လၢပဟၢဖၢပှၤဒီး ပဟၢဖၢမၤအသးကမိာ်ကမာ်ဒီးဆါဝဲန့ၣ် ပစံးလၢပဟၢဖၢဆိးကဲးလီၤ. စဟၢဖၢတဖျာ်ဆိးကဲးဆိးလီမ့ၢ်အဘၣ်မနၤလဲၣ်.

၁၇. **ကဲးလၢယဲာ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လီၤတြာ်လၢယိကဆူးမ့ၢ်ဂ့ၤ,သ့ၣ်ဘၣ်ကဆူးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤထိၣ်ကူၤလၢယဲာ်အခိၣ်ဒီးပစံးလၢကဲးထိၣ်လၢယဲာ်လီၤ.

၁၈. **ကဲးကီးသီနၢ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤဆါဒီးယှၢ်တကဲဟးတကဲ,

Digitized by Google

ၵႃး

ဢစုၺျၢၼ်ၶိူၼ်ၺျၢၼ်ၼီႈ လဵၼ်ႈတၢၵ်ႇၵၢၺ်ႇၵၢၺ်ႇၼႄႇပဵၼ်လၢႆၵႃး
ၵီးၻိၼႄႈလီႈ.

၁၉. **ၼုၼ်ၵႃးၼုၼ်လီ** ၼႄၼ်မၢႆပွႆႈလၢၼႄႈၿိၼႄႈမၢတၢဢိုးတလီႈ
ၻၼ်ၼႄၼ်ပဵၼ်လၢၼုၼ်ၵႃးၼုၼ်လီလီႈ. ၼီးပွႆႈတၼီႈၼီႈပဵၼ်
လၢဢဵၼ်ၼုၼ်ၵႃးဢဵၼ်ၼုၼ်လီလီႈ.

၂၀. **ထိၼ်ၵၼ်ပွႆႈသိၼ်ၵႃးၵႃး** လီႈ. ၼီးပွႆႈတၼီႈၼီႈပဵၼ်
လၢသိၼ်ၵူၵူလီႈ.

၂၁. **ဢၢၼ်းၵႃး** ၼႄၼ်မၢႆပမၢႈၸဵၼ်ၻူးသုၼ်လၼ်ဢူၶႆၻုၼ်သၢၻုၼ်
ၼီးပဢၢၼ်းၸဵၼ်ၻူးလၢၼိၼ်ၵူၼႄၼ်ပဵၼ်လၢဢၢၼ်းၵႃးလီႈ.

၂၂. **ၵႃးၵီးၵႃးၵီး** ၼႄၼ် မၢႆတႃႇတၿၼ်ႁၢးလၢႁိၼ်ၶိၼ်
ဢၿိၶိၼ်ၵၢၺ်ႇၵၢၺ်ႇၼီး ပဵၼ်လၢႁၢးၵႃးၵီးၵႃးၵီးလီႈ.

၂၃. **ဢၢၼ်းၵႃးမဲ** ၼႄၼ်မၢႆပမဲၵတၢၼ်ၼီးပမဲၼႄၼ်ပွႆႈမိၼ်လမွၼ်
ၿိၵီးလၢဢၢၼ်းၵႃးမဲလီႈ. ၼီးပွႆႈတဝၼ်ၿိၸဵၼ်ပမဲပမဲလီႈ.

၂၄. **ၵႃးၵၢၵ်ႇမၢႆၵႃးၵီး** ဢသိလီႈ. ၵၢၼ်ၵႃးၵၢၵ်ႇၵၢၼ်ၵႃး
ၵီးၸဵၼ်းဝဲၼၼ်.

၂၅. **ၵႃးၵီး** ၼႄၼ်မၢႆပၵီးလၢဢယူၵ်ႇတဢိၼ်ၻၼ်သိၼ်မွမွ
ၼႄၼ်ၼီးပဵၼ်လၢၵႃးၵီးလီႈ. ပွႆႈတၵႃးၵႃးသိၼ်မးမွမွလီႈ.

၂၆. **ၵႃးဢိၵႃးတိ** ၼႄၼ် မၢႆပႁၢၼ်ထိၼ်ထိပသႃးလၢပသႃးပွႆ
ဢလီႈ, ပတၢဢိၼ်လီႈၻၼ်ပသႃးၻၼ်. တၢၵ်ႇမိၼ်မၢႈၼႃႈပ
သႃးလၢပသႃးပွႆၼီးပဵၼ်လၢပၵႃးဢိၵႃးတိလီႈ. ၼီးၿိသၼ်
ဢၢၼ်းၼႄၵ်ႇပွႆႈတၿၼ်ပတဝ်သႃးၸူႈၻၼ်ဢီႈၼီးတၢၵ်ႇမိၼ်မၢႈၼႃႈမၢ
ယၼ်ပသႃးၼႄၼ်ပဵၼ်လၢပၵႃးဢိၵႃးတိၸၢၵ်ႇၵီးလီႈ. ၻၼ်မ
ၼႄႈၼၵႃးဢိၼီးပသႃးပွႆလိၼ်. ပသႃးပွႆၼႄၼ်ယူးယိၼ်ဢီႈတ
ၵူၵ်ႇ. ပွႆႈတၵႃးၵႃးဢိၼီးၿိသၼ်လၢတသုၼ်ညႃႇၻၼ်တၢၵ်ႇၼႄၼ်
မၢႆဢၻၼ်မၼႄႈလိၼ်.

၂၇. **ၵႃးလွၵ်ႇလွၵ်ႇ** ၼႄၼ် မၢႆပၵႃးလၢဢၢၼ်တဢိၼ်, ဢညူ
တထိၼ်တၢၼ်,ဢၵလုၵ်ႇတလီႈပၢၼ်ၻၼ်ၼႄၼ်ပဵၼ်လၢၵႃးလွၵ်ႇ
လွၵ်ႇ, ၵႃးရွရွရိၼ်ရိၼ်,ၵႃးရိၼ်ရိၼ်ရွရွ, ၵႃးယႃႇယႃႇ,ၵႃးၿႆ
ၿႆ,ၵႃးႁုၼ်ႁုၼ်,ၵႃးရွရွ, ၵႃးၵႅၵ်ႇၵႅၵ်ႇ,ၵႃးရိၼ်ရွ, ၵႃးလွၵ်ႇ
လွၵ်ႇလီႈ. ပွႆႈတၵႃးၵႃးလွၵ်ႇလွၵ်ႇမၢႆဢထၼ်ၵုၵ်ႇၶႃႈ. ပွႆႈတၵႃး
ထၼ်ၻိၼ်သဢိၼ်ယူၵ်ႇထိၼ်လၢဢမၼ်ညႃႇၼီးၵႃးမးရိၼ်ရိၼ်ရွ
ရွလီႈ.

၂၈. **ၵႃးၵၢၵ်ႇၵႃးၵီး** ၼႄၼ် မၢႆတႃႇလၢဢမၢႈဢသႃးတၢၼ်တၢၵ်ႇ
တၢၼ်တီႈ,ၵီးၵၢၵ်ႇၵီးၵႃး,လီႈၵထႃႇၼီၼီး,ႁိၵလီႈ, ၵ
ရိၵရိၼႄၼ်ပၵီးလၢၵႃးၵၢၵ်ႇၵႃးၵီးလီႈ. ပမၢႈမူၸႃႈၼႄၼ်
မၢႈသႃးၵႃးၵၢၵ်ႇၵႃးၵီးလီႈ.

၂၉. **ၵႃးၵီးထိၼ်** ၼႄၼ် မၢႆသုၼ်တၵျိၼီးပလၢၼ်လုၼ်,ၵျႃၼ်
ၵျႃၼ်ၵႃးၵၢယၢၵ်ႇၶိယၢၵ်ႇၶိၼီး ပၵီးလၢၵႃးၵီးထိၼ်လီႈ.
ၼီးၻၼ်တၸုၸုပဵၼ်လၢၵျႃၼ်ၵျႃၼ်လီႈ. ပွႆႈတၵႃးလၢၼ်လီႈ
သုၼ်တၵႃးၵီးထိၼ်ၵူႈဝဲၻၼ်မၼႄႈလိၼ်.

၃၀. **ၵႃးၵီး** ၼႄၼ် မၢႆပွႆႈလၢဢလဵၼ်ႈတၢၵ်ႇတၵျႃၻၼ်ၼီးလဵၼ်ႈ
တၢၵ်ႇတၢၼ်တၢၼ်တၢၼ်တၢၼ်ၼႄၼ် ပဵၼ်လၢဢလဵၼ်ႈတၢၵ်ႇၵႃးၵီးၵႃးၵီး
လီႈ.

၃၁. **ဢၢၼ်းၵႃး** ၼႄၼ် မၢႆယူၵ်ႇမိၢႈၵုမိၢႈ, ၶျိၼ်မိၢႈယႃႇမိၢႈထူၼ်
ၿျိသုၼ်, ယၢၼ်သုၼ်ၼႄၼ် ပမၢႈတၢၼ်ၻၢၼ်းၵူႈၼီးပၵီးလၢပဢၢၼ်း
ၵႃးၵူႈလီႈ. မွမၢႆတၢၵ်ႇၵူတၢၵ်ႇသိးယၢၼ်ၼီးပမၢႈတၢၼ်ၵူႈၼႄၼ်
ပၵီးလၢပဢၢၼ်းၵျူးၵူႈလီႈ. ၶျိၼ်ထူၼ်ၿျိၼႄၼ်ဢၢၼ်းၵႃးၵူႈ
တၵူၵ်ႇ. ၼီးၻၼ်တၸုၸုပဵၼ်လၢဢိးၵႃးလီႈ.

၃၂. **ဢိးၵႃးဢိးလီ** ၼႄၼ် မၢႆပႁၢႁၢဢႃႇၼီးမၢႈသႃးၵ်ႇဢိၼ်
ၼီး ဢၵၼုၼ်ၻၼ်ဢိးတၢၵ်ႇသိးၼီးပဵၼ်လၢပႁၢႁၢဢိးၵႃး
လီႈ. ၸႁၢႁၢဢိးၵႃးၼးၵၢ,ၵမၢႆၵၢၵ်ႇၵလဵၼ်ႈသၢ.

၃၃. **တၢၵ်ႇၵတိႈဢၵႃး** ၼႄၼ် မၢႆတၢၵ်ႇၵတိႈဢၵီလၢပၵ
တိႈဢၢတသုၻၼ်ၼႄၼ်ပဵၼ်လၢတၢၵ်ႇၵတိႈဢၵႃးလီႈ. ပွး
တၵႃးၵတိႈတၢၵ်ႇၼႄၼ်ယုထဲတၢၵ်ႇၵတိႈဢၵႃးမိၢႈလီႈ.

၃၄. **ၼုၼ်ၵႃးၼုၼ်လီ** ၼႄၼ် မၢႆပွႆႈၵညီဢဵၼ်တဢိုးတလီႈ
ၻၼ်ၼီးပဵၼ်လၢဢဵၼ်ၼုၼ်ၵႃးဢဵၼ်ၼုၼ်လီလီႈ. ပွႆႈမၢႆၼႄႈဢ
မႃႇလၢဢၿိၼိၼ်ၼီး ပဵၼ်လၢၼုၼ်ၵႃးလီႈ. သၵႃးသႃး,ၻၢၼ်
သၵႃး,ၶိၼ်သၵႃးၵၢၵ်ႇ,ၸုၼီးသၵႃးၵၢၵ်ႇ.

ၵၼ်

၁. **ၸွၼ်လၢၵ်ႇၵၼ်ၵႃႇ** ၼႄၼ် မၢႆပိုၵ်ႇဢၵလုၵ်ႇလၢဢၸဵၼ်းဝဲၼး
ၵၼ်ဢိးၼႄၼ်လီႈ.ၼၵၢၼ်တၢၵ်ႇတၼုၸွၼ်လၢၵ်ႇၵၼ်ၵႃႇတွၵ်ႇလီႈ.
ၼ်ၸိုႈၸဵၼ်းဝဲဢသိးၼၵၢၼ်တၢၵ်ႇတၼုၼးၵၼ်ဢိးၸဵၼ်းဝဲလီႈ.

၂. **ၵၼ်ၵၼ်ၼွၼ်** ၼႄၼ်မၢႆပွႆႈၸၵီႈလၢပျႃႈတၵႃးၼႄၼ်ၼုၼ်ၼွၼ်
ပွႆႈၵႃး,ၼီးမၢႈဢၢၿိၼ်ယဲတၿၼ်ၼႄၼ်ၼီးလုၵ်ႇလီႈၵျၢၼ်လၢၿိၼ်
ယဲတၵႃးၼီး ၿိၼ်ယဲဢၿမၢႈလီတၢၵ်ႇၼႄၼ်ၼီးသၵီႈၵၼ်ၵၼ်
ၼွၼ်ၼႄၼ်ၵဲထိၼ်လၢၼုၼ်မိၢႈညၼ်မိၢႈၼီးသၵီႈညႃႇလီႈ. ၼီး
သၵီႈၼႄၼ်ဢမၢႈမၢႆၵၼ်ၵၼ်ၼွၼ်လီႈ.

ၵၼ်ၵၼ်ၼွၼ်မၢႈယၼ်ၿိၼ်ယဲ
ၿိၼ်ယဲပိုႈၵူႈၼွၵ်ႇၶိၼ်ၵႃႈ

၃. **ၵၼ်ဢိး** ၼႄၼ် မၢႆတၢၵ်ႇလုၼ်ၵိၵႁၢၼ်, တၻၼ်ၻၼ်ဢ
ၶႃးဢၵၼိလုႈတၵူႈၼီး ပဵၼ်ၼးၵၼ်ဢိးလီႈ. ၼးၵၼ်
ဢိး,ၼိၼ်ၵႃးဢိး,လၢၵ်ႇၵၼ်ဢိးၸဵၼ်းဝဲလီႈ. ၼဝဵၼ်းၶုးလၢၵ်ႇၵၼ်
ဢိး,ၼထုၵုၼိၼ်ၵၼ်ဢိးၸဵၼ်းဝဲၼၼ်လီႈ.

၄. **လၢၵ်ႇၵၼ်ၼွၼ်** လၢပျႃႈလၢ လဵၼ်ႈယူႈဢိၼ်ၸုၿိထူၿိၼႄၼ်
ပွႆႈၵညီလဵၼ်ႈလၢဢသိးတၵႃးၶဵၵႃးၼီး ပဵၼ်လၢလၢၵ်ႇၵၼ်
ၼွၼ်လီႈ.

၅. **ၵၼ်ရိၼ်** မၢႆ ၼႄၵ်ႇၵႃႇဢသိလီႈ. ၵၼ်ရိၼ်ၼႃႇၵႃႇၸဵၼ်းဝဲ
ၼၼ်,ပွႆႈတၵႃးၵယၢထိၼ်ဢသႃးၼီးၵၼ်ရိၼ်ၼႃႇၵႃႇလိၼ်.

၆. **သမ်းၵၼ်ရး** ၼႄၼ်မၢႆပွႆႈၵညီၿျိလၢၼ်ဢသႃးၼီးဢီႈသၵီး
သမ်းၼႄၼ်ၸဵၼ်းဝဲလၢသမ်းၵၼ်ရးလီႈ. ၼီးလၢဢၸိႈပွႆႈဢမ်ႈၵွၵ်ႇ
လိတလၢႈၼီးတၿျိလၢၼ်ၻၼ်ဢသႃးၼီးပွလၢဢဢႃႇၻၼ်ၼီး
ပတသုၼ်ညႃႇၻၼ်လီႈတၢၵ်ႇလီႈဢၢၼ်းၻၼ်ၼီးပဢိၵမိၼ်လၢ

Digitized by Google

သႂ်းၵဵးရႃးၼၼ်ႉ မၢႆၶႂ်းဢဝ်ၸၢၼ်ထႅဝ်ၵႃႈတၢင်းပူဝ်ႇပွတ်းၸိုင်ႈၸၢႆး ၼီႈၼီႈၸမ်းဝႆႉလႃႇသႂ်းၵဵးရႃးၼၼ်ႉ မၢႆတႄႉ လၢမ်းသိုၵ်းၶၢၼ်တႄႉ လၢမ်းသိုၵ်းၶႂ်ႇဢိၵ်ႈၵႂႃႇလႄႈဝႆႉလီႇၸမ်းဝႆႉၼၼ်ႉ.

၇. **ဆိဵၼ်ၵဵၼ်ရႃး** ၶီႈထိဵၼ်ၵူၺ်ႈရႃးၼၼ်ႉတၵလုၵ်ႉယီလီႇ. ပွႆႇတၼီႇၼီႇၵိူဝ်းလႃႇထိဵၼ်ၵူၺ်ႈရႃး, ပွႆႇတၼီႇၼီႇၵိူဝ်းလႃႇထိဵၼ်ၵဵၼ်ရႃးလီႇ. ၶီႈပွႆႇတၼီႇၼီႇၵိူဝ်းလႃႇထိဵၼ်ဆိတ်ႉလီႇ. ထိဵၼ်ၵဵၼ်ရႃးၼၼ်ႉထဵဆိဝ်ႉတလီႇတၢင်ၶီႈဢသႂ်းၼႃႈပွႆႇဝႃႈၶီႈဢမ်ႇတူၵ်ႉမိူဝ်ႈၽၢၼ်ၶီႈထိဵၼ်ဝႆးဢမ်ႇၼၼ်ႉယၢၼ်ႈယၢၼ်ႈယၢၼ်ႈယၢၼ်ႈၶီႈဢိဵၼ် လႃႇၵပျႃႇၶိဵၼ်ၵပျႃႇပူႇၶီႈပွႆႇဝႆႉၵဵၼ်ရႃးၵႂႃးၵႂႃးၵဵၼ်ရႃး ၵႂႃးၵႂႃးၶီႈပၵိူဝ်းလႃႇထိဵၼ်ၵဵးရႃးလီႇ.

၈. **ဘုၵၼ်ႉၵဵၼ်** ၼၼ်ႉမၢႆဘုတၵလုၵ်ႉၼၼ်ႉဢိဵၼ်လႃႇယီႇဢ ၵိူဝ်ႈၼၼ်ႉပၼၢႆႈႁူဝ်ထဵဢမ်ႇမီႇ,ပတထဵၼ်ဘၢၼ်ၼီတစုဘၢၼ်.

၉. **ၼွႆၼ်မီးၵဵၼ်** ၼၼ်ႉမၢႆၼွႆၼ်ၽိတၵလုၵ်ႉဝႃးၸၢႆၵၢၼ်ႇမီးၶီႈ ပၵိူဝ်းလႃႇၼွႆၼ်မီးၵဵၼ်လီႇ. ၼွႆၼ်မီးၵဵၼ်ၼၼ်ႉဢိဵၼ်လႃႇၼိဵၼ်ၶိဵၼ် ၼိဵၼ်ၵျူႇဢၼ်းတူၵ်ႉမိူဝ်ႈၽၢၼ်ၶီႈ ယူႇတသုဘၢၼ်ၸမ်ႇသုထဵလႃႇ ဢၶိဵၼ်လီႇ.

၁၀. **ၵဵၼ်ၵႃႇၶီးၵဵးဆိုး** ၼၼ်ႉ ၸႂ်းသိုးသိုးလီႇ. ၼဵတၵႃႇၼ ၵလိူၵ်ႉၼႃးၵဵၼ်ၵႃႇၼဵၼ်,ၼဵတၵႃႇၼၵလိူၵ်ႉၼႃးၵဵၼ်ဆိုးၼဵၼ်,ၸႂ်း သိုးသိုးလီႇ.

၁၁. **ၵဵၼ်ဆိုး** ၼၼ်ႉ မၢႆတၢႆလႃႇဢလုၵ်ႈၵိၶဝ်လၢၼ်ႉၼၼ်ႉပၵိူဝ်း လႃႇၵဵၼ်ဆိုးလီႇ. ၶိဵၼ်ၵဵၼ်ဆိုး,ထိၵဵၼ်ဆိုး,ၽုၼ်ၵဵၼ်ဆိုး ပၵတိူဝ်ႇၸၼၼ်ႉလီႇ.

၁၂. **ၵဵၼ်ရိၼ်** ၼၼ်ႉမၢႆၼၢႆၵႃႇဢဆိလီႇ. ၵဵရိၼ်ၼၢႆၵႃႇၼၼ်ႉ မၢႆပၶိဝ်ႉစုၼၼ်ႉပမႃႇလႃႇၼၢႆၸႂ်းၶီႈပၸမ်းလႃႇၵဵၼ်ရိၼ်ၼၢႆၵႃႇလီႇ.

၁၃. **သႂ်းၵဵၼ်ရႃး** ၼၼ်ႉမၢႆပွႆႇၵညီၽိူဝ်လိၵ်ႉဢသႂ်းၶီႈဢိသႂ်း ဆိဵၼ်ဂူႇတၢႆၼၼ်ႉပၵိူဝ်းလႃႇသႂ်းၵဵးရႃးလီႇ. ပသူၼ်ၵူသႂ်းပွႆ ဢိသႂ်း လႃႇၽိူဝ်တလၢမ်းၼၼ်ႉဆိဵၼ်ဂူႇဝႆႉၶီႈပၵိူဝ်းလႃႇသႂ်းၵဵၼ် ရႃးလီႇ.

၁၄. **လိူၵ်ႉၵဵၼ်ဆိုး** ၼၼ်ႉမၢႆပမႃႇတၢႆလုၵ်ႈၵိၵဵၼ်ဆိုးၶီႈပၸမ်း လႃႇလိဵၼ်ၵဵၼ်ဆိုးလီႇ. ပွႆႇတၵႃႇႁုၼ်တၢႆလိူၵ်ႉၵဵၼ်ဆိုးၶီႈ ပွႆႇၵႃႇၽိဵၼ်ၼႃႇဢိလီႇ.

လိူၵ်ႉၵဵၼ်ဆိုးၶႂ်လိူၵ်ႉၵဵၼ်ဆိုး

ႁႅးထွႆၼ်မႂ်ႇလီႇတိူၵ်ႉဘၢၼ်ထိုး

၁၅. **ထိဵၼ်ဘီထိဵၼ်ၵဵၼ်** ၼၼ်ႉ ထိဵၼ်ၽိပြိုၵၼ်းၶီႈဘီဝႆႉတၽၼ် ၼၼ်ႉမၢႆထိဵၼ်ဘီထိဵၼ်ၵဵၼ်လီႇ. ၶီႈထိဵၼ်ဘီၵဵၢႆမီႇၸမ်းဝႆႉလီႇ. ထိဵၼ်ဘီထိဵၼ်ၵဵၼ်ၶီႈထိဵၼ်ဘီၵဵၢႆၼၼ်ႉပွႆႇမိဵၼ်လမွႆၼ်ၽိၸမ်းဝႆႉၸႂ်း သိုးသိုးလီႇ.

ၵဵႇ

၁. **ၵဵႇ** ၼၼ်ႉ မၢႆတၢႆၵပီႇႁုၼ်ၵလၢၼ်ႉၶီႈ ဆႂ်းၵတြွၼ်ၵ ပီႇညိူၵ်ႉၵလၢၼ်ႉၼၼ်ႉပၵိူဝ်းလႃႇၵဵႇလီႇ. ၵဵႇၼၼ်ႉၸႂ်းသိုးသိုး ၶီႈၵပီႇလီႇ. ၵဵႇတၢႆၵတိူဝ်ႇဢၵတႃႈမၢႆၵပႆးလီႇ.

ဆၼ်ပၼျႃၼ် ၵပီႇမးၵဵႇႁုၼ်ၵလၢၼ်ႉ, ပွၼ်ၽျႃႇလႃႇၼၼ်ႉၵ ပီႇမးၵဵႇညိူၵ်ႉၵလၢၼ်ႉ,ၼႃႇၵိဵၼ်ရႂ်တဘုၼ်ၵပီႇမးၵဵႇႁုၼ် ၵလၢၼ်ႉလီႇ.

၂. **ၵလုၵ်ႉၵဵႇ.**

၃. **ၵဵႇလဵၵ်ႉလူၵ်ႉ,ၵဵႇလဵၵ်ႉၵဵႇလူၵ်ႉ** ၼၼ်ႉ တၢႆသိၵဆုၼ် ဘျူၵဆုၼ်ဆႂ်းထိဵၼ်ၶီႈဢၵပီႇၼၼ်ႉၶီႈပၵိူဝ်း လႃႇၵဵႇလဵၵ်ႉၵဵႇလူၵ်ႉလီႇ. ထူလႃႇဢဘီၵဆုၼ်တၽၼ်ၼၼ်ႉ ၵဵႇလဵၵ်ႉၵဵႇလူၵ်ႉလီႇ. ၶီႈဘၢၼ်တစုစုပၸမ်းလႃႇၵဵႇလဵၵ်ႉ လူၵ်ႉလီႇ.

၄. **ဆုၺ်ဆုၺ်ၵဵႇၵဵႇ** ၼၼ်ႉ မၢႆမွၼ်ၵဵႇၽျႃႇၵီႇၵီႇ,ၵပြုၺ်ႈ ၵပြီႇၼၼ်ႉလီႇ. မွၼ်ဢိဵၼ်တၢႆၽျႃႇလႃႇမၼႃႇ ဆုၺ်ဆုၺ်ၵဵႇ ၵဵႇလီႇ. ၶီႈဘၢၼ်တစုစုပၸမ်းလႃႇၵဵႇဆုၺ်ဆုၺ်လီႇ.

၅. **ၵဵႇလွႆႈလွႆႈ** ၼၼ်ႉမၢႆတၢႆၵပီႇၽျႃႇမျႂ်မျႂ်ၼၼ်ႉလိူဝ်ႇ. လီဝႆႈ ဢၼ်းၽျႃႇၵဵႇလွႆႈလွႆႈလႃႇမူထႂ်းဘႃးၼၼ်ႉၼထဵၼ်ၵိူဝ်းဢႃႇ.

၆. **ၵဵႇၵျိုၼ်ၵလၢၼ်ႉ** ၼၼ်ႉမၢႆတၢႆၵပီႇၽျႃႇၽးၶိဵၼ်တလိဵၼ်ၶီႈ ပၵိူဝ်းလႃႇၵဵႇၵျိုၼ်ၵလၢၼ်ႉလီႇ. ဆၼ်ၵဵႇၵျိုၼ်ၼၼ်ႉမၢႆဆၼ် ၽးၶိဵၼ်လီႇ.

၇. **ၵဵႇႁုၼ်ၵလၢၼ်ႉ** ၼၼ်ႉ မၢႆတၢႆၵပီႇၽျႃႇၽိၼဵၵဵၼ်မီႇတ လိဵၼ်ၶီႈပၵိူဝ်းလႃႇၵဵႇႁုၼ်ၵလၢၼ်ႉလီႇ. ၼႃႇၵိူၵ်ႉရႂ်တဘုၼ် ၵဵႇမးႁုၼ်ၵလၢၼ်ႉလႃႇမၼႃႇလီႇ. ၶီႈဘၢၼ်တစုစုပၸမ်းလႃႇ ၵဵႇၵပႆးလီႇ. တၢႆၵပီႇလႃႇဢပြီႇတၽၼ်ၼၼ်ႉပၸမ်းလႃႇ ၵဵႇၵပႆး,ၵဵႇႁုၼ်ၵလၢၼ်ႉလီႇ.

၈. **ၵဵႇညိူၵ်ႉၵလၢၼ်ႉ** ၼၼ်ႉမၢႆတၢႆၵပီႇၶိဵၼ်ၶီႈၽျႃၼ်ဝႆႉၼၼ်ႉပၸမ်း လႃႇၵဵႇညိူၵ်ႉၵလၢၼ်ႉလီႇ. ဘိဵၼ်သဢိဵၼ်တၼုၵႂၢႆတၢႆၽျႃႇလႃႇ ပၼႃႇဢမွၼ်သၼ်ၽျႃႇၵဵႇမးညိူၵ်ႉၵလၢၼ်ႉလီႇ.

၉. **မႃႇၵဵႇထိဵၼ်** ၼၼ်ႉမၢႆပမႃႇၵပီႇထိဵၼ်မၢႆဢူလီႇ. တၢႆၶႂ်း ၵႃႇမႃႇၵပီႇထိဵၼ်ၵူႇမွၼ်ဢူတၵူၺ်ႈ.

၁၀. **ၵဵႇၵီႇၵီႇ** ၼၼ်ႉမၢႆတၢႆၵပီႇၽျႃႇၵီႇၵီႇ,မွၼ်ဢူဢလၼ် ၼၼ်ႉလီႇ. မွၼ်ဢလၼ်ၽျႃႇၵဵႇမးၵီႇၵီႇလီႇ.

၁၁. **ဆိဵၼ်ၵဵႇ** ၼၼ်ႉမၢႆပၽႃႇၼၢၵ်ႉတၢႆဆူမွၼ်ဢူပူႇၼၼ်ႉၶီႈပၵိူဝ်း လႃႇဆိဵၼ်ၵဵႇဆိဵၼ်လႂ်းလီႇ. ဆိဵၼ်ၵဵႇယိူၵ်ႉၵူႇမွၼ်ဢူတ ၵူၺ်ႈ.

၁၂. **ၵဵႇၵပျိုႇ** ၼၼ်ႉ မၢႆမွၼ်ဢူဢိဵၼ်တၢႆဢလၼ်သၽိဵၼ်ထိဵၼ် ဢသႂ်းၶိဵၼ်ၶိဵၼ်ထိထိႁူၺ်ႈႁူၺ်ႈၼၼ်ႉၶီႈ ပၵိူဝ်းလႃႇၵဵႇၵပျိုႇ လီႇ.

၁၃. **ၵဵႇၵဝႃႇ** ၼၼ်ႉမၢႆတၢႆၵပီႇလွႆႈၵလၢၼ်ႉႁုၼ်ၵလၢၼ်ႉ, တၢႆၵပီႇညိူၵ်ႉၵလၢၼ်ႉ,တၢႆၵပီႇတြူၵလၢၼ်ႉ,တၢႆၵဵႇႁုၼ် ၵလၢၼ်ႉ,တၢႆၵဵႇၵပႆးၼၼ်ႉၶီႈပၵိူဝ်းလႃႇၵဵႇၵဝႃႇလီႇ. တၢႆမဆႃႇတၼႂ်ႇမူၶိဵၼ်မူထႂ်းမႃႇမးဢသႂ်းၵဵႇၵဝႃႇ,မၢႆတၢႆ ၵသြီထိဵၼ်ၵၢႆသႃၼ်.

၁၄. **ၵဵႇၵဝႃႇ** ၼၼ်ႉမၢႆဘၢၼ်ဘီပြိုမီႇတၵလုၵ်ႉၼၼ်ႉပဢိဵၼ် ၶၼ်ၶီႈပႁႃႇၽႃႇၵပီႇတၸႅးၸႅးလီႇ.

Digitized by Google

၁၅. **ကဲၤကပီၤ** နၣ် မ့ၢ်မှၣ်အူအလၣ်အိၣ်ထိၣ်ဒီးကပီၤ ထိၣ်နၣ်ပစံးလၢကဲၤကပီၤလီၤ.

၁၆. **ကဲၤဆှူၣ်ဆှူၣ်** နၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖျါကပီၤအါအါကလဲာ် သလၣ်ပီၤပၢ်နၣ်ဒီးပစံးလၢကဲၤဆှူၣ်ဆှူၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ် တစုစုပစံးလၢဆှူၣ်ဆှူၣ်ကဲၤကဲၤလီၤ. မှၣ်အိၣ်တၢ်ဒီးဖျါ မးဆှူၣ်ဆှူၣ်ကဲၤကဲၤလီၤ.

၁၇. **ကဲၤမဲာ်** နၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢ ပကွၢ်တဘူၣ်ဘၣ်ကပြၢ် ဘၣ်ပမဲာ်နၣ်ဒီး တခီပှၤကျိသံလိာ်အသးပကွၢ်တဘူၣ် ဘၣ်ဆှူၣ်ပမဲာ်,ဒီးပမဲာ်ဆုးနာ်သကၠပဟ်ကီၤပမဲာ်နၣ်ဒီး ပကီးလၢကဲၤမဲာ်ကဲၤနါလီၤ.

၁၈. **စီၣ်ဝဲၤကဲၤ** နၣ် မ့ၢ်ပထံၣ်တၢ်လၢပမဲာ်လီၤတံၢ်လီၤ ဆဲးဒီးပစံးလၢပထံၣ်တၢ်စီၣ်ဝဲၤကဲၤလီၤ. နဟ့ၣ်ပှၤဂၤအ တၢ်စထံၣ်လၢစမဲာ်စီၣ်ဝဲၤကဲၤနၣ်သမၢတဂ့ၤ.

၁၉. **ဆိၣ်ကဲၤ** နၣ် မ့ၢ်ပဟ်ဖိၣ်သ့ၣ်မုၢ်ဒ့ဒီးပထီးဖိၣ်အ ခိၣ်ဆူမ့ၢ်အကျါန့ၣ်ဒီးပအူဒီးမှၣ်အီၣ်ထိၣ်ဝဲနၣ် ပစံးလၢ ပဆိၣ်ကဲၤလီၤ. ဆိၣ်ကဲၤလီၤက့ၤမှၣ်အူတက့ၢ်.

၂၀. **ကဲၤကပီၤ** နၣ် မ့ၢ်မှၣ်ကဲၤထိၣ်ဒီးကပီၤဝဲနၣ်ပစံး လၢကဲၤကပီၤလီၤ. မှၣ်ကဲၤကပီၤထိၣ်ဖျါလၢပှၤဂၤအ ဟံၣ်ဘးနၣ်လီၤ.

၂၁. **ကဲၤဂီၤဂီၤ** နၣ် မ့ၢ်မှၣ်အူအလၣ်ဖျါလၢအဃံၤဂီၤဝဲ ဒီး ပစံးလၢမှၣ်ကဲၤဂီၤဂီၤလီၤ. မှၣ်ကဲၤဖျါလၢပှၤကညီ တဲးခုးကဲၤမးဂီၤဂီၤလီၤ.

၂၂. **ကဲၤကပျိၤ** နၣ်မ့ၢ်ပတဲးထိၣ်သိၣ်ဂဲၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,သ့ၣ်လၣ် အဃ့မ့ၢ်ဂ့ၤ,ကဲၤထိၣ်ဝဲအလၣ်ဖးထီ,ချသဒံးဒ်ပတဲးအံ ကသံအသိးဒီးပစံးလၢကဲၤကပျိၤလီၤ. ပှၤတဂၤတဲးသိၣ် ဂဲၤတကဒိၣ်ဒီးကဲၤကပျိၤထိၣ်မးသတူၢ်ကလာ်လီၤ.

၂၃. **ဆှူၣ်ဆှူၣ်ကဲၤကဲၤ** နၣ် မ့ၢ်လီဝ့ၢ်အဒံးလၢအဘူးဒီး ပှၤတ့ၤပကွၢ်တဘူၣ်လၢၤဘၣ်နၣ်ပစံးလၢဆှူၣ်ဆှူၣ်ကဲၤ ကဲၤလီၤ.

စၢ်ယွၤအိၣ်လၢမူခိၣ်ထး
ဆှူၣ်ဆှူၣ်ကဲၤကဲၤလ့ၢ်လ့ၢ်ဖြၤ

၂၄. **ကဲၤမဲာ်ဆှူၣ်မဲာ်** နၣ် မ့ၢ်တလၢၤကျိသံပှၤကညီလၢ ပမဲာ်ညါပကွၢ်ဒီးအသွံၣ်ဖျိးအစီၤက်ဒီးပကွၢ်တဘူၣ်ဘၣ် နၣ်ပစံးလၢကဲၤမဲာ်ဆှူၣ်မဲာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးဆှူၣ် မဲာ်ကဲၤမဲာ်လီၤ. ကစၢ်ယွၣ်ရှူးတူၢ်ဝဲဒ်အံၤလီၤ. တူၢ်ဘၣ် တၢ်လ့တၢ်ပစီဒီးတၢ်ဆှူၣ်မဲာ်ကဲၤမဲာ်လီၤ.

၂၅. **မၤကဲၤမှၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပဆိၣ်မှၣ်ခံဒီးပအူကဲၤထိၣ်ဒီးပ စံးလၢပမၤကဲၤမှၣ်လီၤ. မှၣ်လီၤပံာ်တခဲးစဲးလံ,မၤကဲၤ ထိၣ်က့ၤမှၣ်တက့ၢ်.

၂၆. **မဲာ်ကဲၤ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအမဲာ်ဆုးတသ့ဘၣ်နၣ်ဒီးပ ကီးအမဲာ်ကဲၤလီၤ.

၂၇. **ကဲၤကီၤ** နၣ် ဒ်ကဲၢ်ကီၤအသိးလီၤ. စံၣ်ကဲၢ်ကီၤဒီး စံၣ်ကဲၤလီၤနၣ်ဒံးသိးသိးလီၤ.

၂၈. **စကဲၤစကီၤ** နၣ် မ့ၢ်တၢ်မၤအသးလၢအစုထိထိအ ခိၣ်ထိထိနၣ် ပကီးလၢစကဲၤစကီၤလီၤ. ဒီးသကဲၤသ ကီၤ,ဒီးတကဲၤတကီၤလီၤ.

၂၉. **ကဲၤကျိၣ်ကလာ်** နၣ် မ့ၢ်ဆၣ်ဖးဒိၣ်နၣ်ဝါဆုံကပီၤ ဝးတရံးဒီးပစံးလၢကဲၤကျိၣ်ကလာ်လီၤ. ဆၣ်ကဲၤကျိၣ် နၣ်ပကွၢ်ဖျါမၤအသးကဲၤကျိၣ်ကလာ်လီၤ.

၃၀. **ကဲၤလုးကဲၤကပီၤ** နၣ် မ့ၢ်မှၣ်အိၣ်ခုးအလၣ်ဂီၤဒီး မၤသးဒ်အသူအသိးနၣ်ပစံးလၢကဲၤလုးကဲၤကပီၤလီၤ.

၃၁. **ကဲၤဟ့ၣ်ကၢၢ်** နၣ် မ့ၢ်ထွံၣ်အမဲာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဘီၣ်သ အိၣ်အမဲာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဖျါလၢမနၤကဲၤဟ့ၣ်ကလာ်လီၤ.ဘီၣ်သ အိၣ်အမဲာ်ဖျါလၢမနၤကပီၤလံတကီၤ, ကဲၤဟ့ၣ်ကလာ် လီၤ. ဒီးကပီၤဖျါဒိၣ်ဒီး ပစံးလၢကပီၤညီၢ်ကလာ်လီၤ.

၃၂. **ကဲၤညီၢ်ကလာ်** နၣ် မ့ၢ်သၣ်မံယီၤအမဲာ်ကျိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ် ဂ့ၤ, ဘီၣ်သအိၣ်အမဲာ်ကျိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢကဲၤညီၢ် ကလာ်လီၤ. ပှၤတဂၤပအိၣ်မ့ၤဒီးကွၢ်ပမဲာ်ကဲၤညီၢ်က လာ်ဒ်သၣ်မံၤယီၤအမဲာ်အသိးလဲၣ်.

၃၃. **စကဲၤစကီၤ** နၣ်မ့ၢ်ပဆဲးထွံၣ်လၢဘီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပဆဲး ထိးလၢဘီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ထိရိၤပဆဲးတၢ်တမံၤမံၤမ့ၢ်ဖျိဝဲယၢ်ခီ လိာ်ဒီးပစံးလၢအဖျိစကဲၤစကီၤလီၤ. ပှၤတဂၤဆဲးထိး တဒုလၢဘီဒီးဖျိမးစကဲၤစကီၤလီၤ.

၃၄. **အခိၣ်စကဲၤစကီၤ** နၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအဃဲၤဒီးအခိၣ်ထိ တဖၣ်နၣ်ပစံးလၢအခိၣ်စကဲၤစကီၤလီၤ. ပှၤတဂၤဃဲၤ စီၢ်နးနး,အခိၣ်စီၢ်ထိထိ,မၤမးအသးစကဲၤစကီၤလီၤ.

၃၅. **ပသးကဲၤထိၣ်** နၣ်မ့ၢ်ပသးဒိၣ်ထိၣ်ချလၢအဒိၣ်နး နးကလဲာ်နၣ်ပစံးလၢပသးကဲၤထိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤစံး သိးဃၤဒီးစသးကဲၤထိၣ်ထဲမှၣ်တဆိုစကီးလီၤ.

၃၆. **ဂီၤကဲၤ** နၣ် မ့ၢ်တၢၢ်သုၣ်တကလုာ်နၣ်မၤအဒၢလၢ သ့ၣ်လၣ်အူဒီး မၤဝဲဘူးသ့ၣ်လၣ်နၣ်ပကီးလၢတၢၢ်သုၣ် အဂီၤကဲၤလီၤ. တၢၢ်သုၣ်အဂီၤကဲၤနၣ်မၤစဲးဘူးသ့ၣ်လၣ် နၣ်ဝါတစဲးစဲးဒ်အလုၢ်အသိးလီၤ.

၃၇. **ကဲၤလဲာ်လူာ်** နၣ် မ့ၢ်ပကီၤပအုးတ့ၤပတဖျးဘၣ်ပ မဲာ်နာ်သကၠ,ပမဲာ်အဖိနၣ်ကျၢအသးဒီးပစံးလၢပမဲာ်ကဲၤ လဲာ်လူာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကဲၤသူကဲၤလါလီၤ. ဒးဘီတဘီအ့ၣ်ယၤဆါသတးဒီးစကီၤပအုးဒီးစမဲာ်သၣ် ကဲၤလဲာ်လူာ်မးလီၤ.

၃၈. **ကဲၤလဲာ်လူာ်** နၣ် မ့ၢ်ပကွၢ်တၢ်ပတဖျးဘၣ်ပမဲာ်နာ် သကၠ,ပမဲာ်ပှၤနၣ်ဝးဝဲ, ပမဲာ်ပှၤကျၢအသးဒီးပစံးလၢပ မဲာ်ကဲၤလဲာ်လူာ်လီၤ.

၃၉. **ကဲၤလဲာ်လူာ်** တၢ်ဘျၣ်တဖၣ်ကွၢ်ဟ့ၣ်တၢ်လၢပှၤဂၤ အမဲာ်ကတဒၢဒီး ကစိာ်ရူသူၣ်ဝဲအတၢ်ဒီးအမဲာ်ကဲၤလဲာ် လူာ်မၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကဲၤလဲာ်ကဲၤလူာ်မး

Digitized by Google

လီၤ.
၄၀. **ထဲၤသူကဲၤလါ** နူၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်လၢမုၢ်အဂီၤထံးဒီး မုၢ်ကသါဘၣ်ပမဲာ်ကိၢ်တၢ်ကိၢ်ဘီးဒီး ပစံးလၢပမဲာ်ကဲၤသူကဲၤလါလီၤ. မုၢ်ကိၢ်တၢ်ဘၣ်စမဲာ်တထံၣ်စမဲာ်ကဲၤသူကဲၤလါမးလီၤ.
၄၁. **မဲာ်သူပျုၤကဲၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဆါပှၤပကီၤတကဲဘၣ်ဒီး ပကီၤပအုးကီၤပအးနူၣ်ဒီးပမဲာ်ကွၢ်ထိၣ်ကွၢ်လီၤနူၣ်ပစံးလၢပမဲာ်သူပျုၤကဲၤလီၤ. စယီၢ်ဘၣ်မုၢ်ကဖးတလိၣ်ကိၢ်သွးစခိၣ်ဆါသတးဒီး စကီၤပအုးဒီးစမဲာ်သူပျုၤကဲၤမးလီၤ.
၄၂. **ပှၤမဲာ်ကဲၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢမၤအသးတရိတပါဒီးအမဲာ်တဆုးဘၣ်နူၣ် ပစံးလၢပှၤမဲာ်ကဲၤလီၤ. ဗိာ်မုၣ်တဂၤအမဲာ်ကဲၤသမီး,ကတိၤလိာ်ကွဲဒီးဗိာ်တၢ်ဗိာ်ခွါအမဲာ်တဆုးဘၣ်.

> နီၢ်သကျိၣ်ကဲၤမဲာ်ယု်ဒၢ
> အိၣ်ဘၣ်ဝဲအဝံၣ်အဆၢ

၄၃. **ကဲၤကဟဲး** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကပီၤဖျါလၢပနၤဒ်နါကိၣ်ရံ အသိးဖိနဲကဲၣ်ဓိၤဒီးပစံးလၢကဲၤကဟဲးလီၤ. လၢ်ဝါနူၣ်ဖျါလၢပနၤကပီၤကဲၤကဟဲးလီၤ.

ကိ

၁. **ကိ** နူၣ်မ့ၢ်ပပှၢ်လၢပဖိလာ်တဖၣ်နူၣ်ဒီးပကိးလၢကိ, လၢပှၢ်န့ကိလီၤ. တုၤပကိးမုာ်အိၤဒီးပကိးလၢနှကိၣ်ကိလီၤ. ဟီၣ်တဂ့ၤနှကၢ်ၣ်ကိစ့ၤ, ဝဲၢ်အဲၣ်နၤ,ဟဲကူၤတ့ၢ်ကိစ့ၤ.
၂. **ကိတိာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်အကညီၤလၢအပၢဘၣ်ဒၣ်ဝဲတဖၣ်နူၣ်ဒီး ပကိးလၢအကိတိာ်လၢ်သါ, ကိတိာ်လာ်သါလီၤ.
၃. **ကိတိာ်လာ်သး** နူၣ်စတသ့ၣ်ညါဘၣ်,ဘၣ်ဆၣ်ဒီးစဆိကမိၣ်လၢအမ့ၢ်ကိတိာ်လာ်သါနူၣ်လီၤ.
၄. **ကိပှၢ်** နူၣ်မ့ၢ်သုးနူၣ်လီၤ. ဒ်အံၤသုးလၢအလဲၤနုးဆိတၢ်တဖုနူၣ်ဒုးတၢ်မ့ၢ်တနၢၤဘၣ်ဒီးကူၤကိးနူၢ်ကဒီးသုးဖိလၢခံတဖုနူၣ် ပစံးလၢအကူၤအိၣ်နူၣ်ကိပှၢ်လီၤ. ကိပှၢ်နူၣ်မ့ၢ်သုးလၢခံတဖုနူၣ်လီၤ. ပယီၤသါကဒုးလၢကီၤလၢအသုးဖိတအါဘၣ်ဒီးလဲၤယုကိပှၢ်လၢယီၤလီၤ.
၅. **ကိတ့ၢ်ဖး,ကိတဲၢ်ဖး,ကိဖး,ကိသဲၣ်ဖး,** အဝံၤအံၤစတသ့ၣ်ညါဘၣ်သရၣ်စ့ၤ,သံကွၢ်လၢပှၤဂၤတက့ၢ်.
၆. **ကိပံၢ်** နူၣ် မ့ၢ်လီခီလၢပမၤအီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်နူၣ်ဒီး ပကိးလၢလီခီကိပံၢ်လီၤ.
၇. **ကိ** နူၣ် မ့ၢ်ပလီအကလုာ်ကလုာ်,ဒီးသပၢၤလၢအမၤဝဲအညၣ်ဒ်လီခီကိပံၢ်အညၣ်အသိးတဖၣ်နူၣ်ဒီးပကိး လၢကိဓိၤဂိၢ်ဓိၤလီၤ.
၈. **လုၣ်ကိ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအနးကဲၣ်ဆိး, လာ်ပျာ်ကဲာ်ဆိးတဖၣ်နူၣ်ဒီး ပကိးလၢလုၣ်ကိလုၣ်ကဟ်,လုၣ်ကိလုၣ်လဲလီၤ.
၉. **ဝဲၢ်ကိ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအအိၣ်ထိၣ်ဆိ,အိၣ်ထိၣ်ဂံၢ်လၢညါ,လၢအခိၣ်ထံးနူၣ်ဒီးပကိးလၢအဝဲၢ်ကိတိထံးလီၤ.
၁၀. **ကိစံ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအထံးအိၣ်ဒီးပသူၣ်အိၣ်အသၣ်ဆၢနူၣ်လီၤ. ဒီးပပှၢ်လၢပျုၤကိးဝဲလၢသကွံသ့ၣ်လီၤစံးဝဲဒၣ်.
၁၁. **ကိကိ** နူၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်မိၤတၢ်သိၣ်ကိကိကီကိ,ကိကိကါကါနူၣ်လီၤ.
၁၂. **ကိညၢ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကီဒီးညီထိၣ်,တၢ်နးဒီးဘိၣ်ယိၣ်, တၢ်ဆူၣ်ဒီးစၢ်လီၤ, တၢ်ဃၢဒီးဖှံထိၣ်, တၢ်ဆါဒီးလီၤကတြိၤကူၤနူၣ်ဒီးပကိးလၢကိညၢ်စၢ်ဘး,ကိညၢ်ကိညၢ်လီၤ.
၁၃. **တကိ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်အမုၢ်တကလုာ်ပသူၣ်အိၣ်အသၣ်ဒ်ဒံဓိၤလူၢ်ဓိၤအသိးနူၣ်လီၤ. ဒီးတခီ လၢ်ဝါလၢပကွဲးလံာ်နူၣ်ပကိးလၢတကိ,ပကိ,တိပကိလီၤ.
၁၄. **ပကိ** နူၣ်မ့ၢ်ပရိၢ်ယုာ်တၢ်နူၣ်ဒီးပကိးလၢပကိလီၤ. ဒီးပအိၣ်ဖှိၣ်နူၣ်ပကိးလၢပပကိဖှိၣ်လီၤ.
၁၅. **စကိထိၣ်အသး** နူၣ် မ့ၢ်ပကပိၤထိၣ်ပသးလၢပကဂဲၤဆၢထၢၣ်နူၣ်ဒီးပကိးလၢသကိထိၣ်,တကိထိၣ်,စကိထိၣ်စကိလီၤအသးလီၤ.
၁၆. ပှၤတဂၤမံမံဖုးမံ့ဒီးဂဲၤဆၢထၢၣ်မး **စကိစကိ** လီၤ.
၁၇. **လုၣ်ကိလုၣ်ကဟ်** နူၣ်မ့ၢ်ပကတိၤတၢ်ဒီးပှၤဂၤကူၤအတုၤလၢတၢ်ဆိၣ်တၢ်ထု,တၢ်စံးသိးကိၣ်မံၣ်, တၢ်ဆုဖျိးဆုပျုၤဒီးပစံးလၢပကဘိၤတၢ်လုၣ်ကိလုၣ်ကဟ်လီၤ. ပှၤတဂၤကတိၤတၢ်ဒီး ပှၤဂၤကတိၤတၢ်လုၣ်ကိလုၣ်ကဟ်နူၣ်ပှၤဂၤကတုၢ်နူၢ်ယာ်အီၤယာ်,see ကူကူကိကိ,ကူကိဘီနၢ.
၁၈. **မၤတၢ်လုၣ်ကိလုၣ်ကဟ်** နူၣ်မ့ၢ်ပဖဲးခုးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤစံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤဟံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တုၤအဒိၣ်ကဲၣ်ဆိး,လဲၢ်ကဲၣ်ဆိး,တကြၢးလၢၤဘၣ်ဒီး ပဂိၤဘၣ်ဒီးပစံးလၢပမၤတၢ်လုၣ်ကိလုၣ်ကဟ်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤတၢ်လုၣ်ကိလုၣ်ကဟ်ဒီးတကြၢးလၢၤဘၣ်ဒီးအဂီၤဘၣ်. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢလုၣ်ကိကဟ်လီၤ.
၁၉. **တကိ** နူၣ်မ့ၢ်လၢ်တကလုာ်နူၣ်ဝါဝဲတစဲးစဲးဒီးကဘၣ်ယုာ်ဒီးပကိးလၢတကိလီၤ. ဒီးပကွဲးလံာ်လၢသိၣ်ဘၣ်ပူၤဒီးလံာ်အမဲာ်ဖျၢၣ်ဝါဝဲလီၤ. တကိနူၣ်ပမၤဒီးအဘိလၢတိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢဝၣ်ဖိမ့ၢ်ဂ့ၤဒီးပကွဲးလံာ်လၢတကိနူၣ်လီၤ. ဒီးအိၣ်ဒီးအသူတကလုာ်အိၣ်ဒီးအဝါကလုာ်, အိၣ်ဝဲခံကလုာ်လီၤ.
၂၀. **လုၣ်ကိ** နူၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်တၢ်အိတၢ်တုၤအဘျုးအိၣ်ကဲၣ်

Digitized by Google

ဆိးကဲထိၣ်လၢတၢ်ဆါဒီးပစံးလၢပအိၣ်လုၣ်ကိတၢ်လီၤ. အိၣ်တၢ်နူၣ်သုတအိၣ်လုၣ်ကိတဂ့ၤ,သုဟၢဖၢကဆါဘၣ်ဖုး, စအိၣ်မ့ၤတထံၣ်လုၣ်ကိကဲၣ်ဆိးဒီး စဟၢဖၢဖၢမးလီၤ.

၂၁. **ကိကိာ်** နူၣ်မ့ၢ်ကိအသလ့ၤလၢအခိၣ်နူအဆၢနူၣ်ပစံးလၢကိအကိာ်လီၤ. ကိတဖျၢၣ်အကိာ်ဖှၣ်ကြဲးစီၤပကွၢ်တဂ့ၤဘၣ်.

၂၂. ပကိပရိၢ် နူၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်ဖှိၣ်အိၣ်တံၤဒီးပစံးလၢပကိလီၤ. ပှၤကညီဒီးတလၢၤ,ဒီးပှိၢ်နူၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဖှိၣ်အိၣ်တံၤအါအါကလဲာ်ဒီးပစံးလၢပှၤကညီပကိအသးလီၤ. ပှိၢ်ဒီးစှၤပကိအသးခဲလၢာ်ဒီးအိၣ်လွံၢ်ကယၤလီၤ.

၂၃. **ကိစီၤကိၢ်စီၤ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ပူၤတၢ်လိၢ်တကလုာ်နူၣ်မၤဝဲလၢဟိၣ်ခိၣ်တနံၤ, မၤဝဲလၢယီၤခၣ်စိးတနံၤ,ဒီးမၤဝဲအကိာ်စုၤတလ့ၤ, အယိၢ်နမှၣ်သရှၣ်ဒီးပကိးလၢကိလီၤ. ဒီးအိၣ်ဒီးအဒိၣ်အိၣ်ဒီးအဆံးလီၤ.

၂၄. **ကိစံ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အထံးတကလုာ်ထဲခိၣ်နၣ်ဒီး အလၣ်အိၣ်လၢအနနါစုၤဒီးအလၣ်ဖးနသၣ်ထိၣ်လၢအမိၢ်ပှၢ်လီၤဖဲအနခိၣ်ထံးနူၣ်အါအါကလဲာ်ဒီးပကိးလၢကိစံလီၤ. ကိစံသၣ်အမံနူၣ်ပအိၣ်ဝံၣ်ကၢ,ကိဘုၣ်ကိစံနူၣ်ပှၤတနံၤနံၤကိးလၢသ့ၣ်သကွံလီၤ.

၂၅. **ကိညါစၢ်ဘး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤတကဲဒီးဘျါက့ၤဝဲဒိၣ်ဒိၣ်ဆံးဆံးဒီးပစံးလၢကိညါစၢ်ဘးလီၤ. နမိၢ်မၤတကဲကိညါလံစါ. ကိညါက့ၤလံ.

၂၆. **ကိတဲၢ်ဖး** နူၣ်မ့ၢ်ဝၣ်ထိဒူလၢအဖှၣ်တဖၣ်နူၣ်ပလိၤသ့ၣ်ဖးဒီးပှၤမိၣ်လမဲ့ၣ်ဖိစံးလၢကိတဲၢ်ဖးလီၤ. ဒီးပှၤတဝဲၣ်ဖိစံးလၢလိၤသ့ၣ်ဖးလီၤ.

၂၇. **ကိတိာ်လာ်သါ** နူၣ် မ့ၢ်ပစကီၤအခ့အပှၤလၢအပၢဘၣ်ဒၣ်ဝဲတကရၢအတိၢ်ပူၤနူၣ်ပစံးလၢကိတိာ်လီၤ. သကီၤတဂၤနူၣ်အကိတိာ်အိၣ်ခံဆံသၢဆံတနံၤနံၤလီၤ. သကီၤနူၣ်ဘၣ်တနံၤနံၤအကိတိာ်လာ်သါအိၣ်စုၤကအိစီၤလီၤ.

၂၈. **ကိပှၢ်** နူၣ်မ့ၢ်သုးဖိအဂိၢ်မှၢ်နူၣ်ပှၤတနံၤနံၤစံးလၢကိပှၢ်လီၤ. သုးခိၣ်တဂၤနူၣ်ကိပှၢ်အိၣ်တကထိလီၤ.

၂၉. ကိဖး နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကမၢၤအိၣ်သံးလၢပခါလီၤကွံာ်နူၣ်ပစံးလၢကိဖးလီၤ. ဒီးပှၤတနံၤနံၤစံးလၢကိးဖးသံး,ဒီးပှၤတနံၤနံၤစံးလၢတၢ်ကမၢၤအိၣ်သံးလီၤ. မတၢၤခါကွံာ်ကိဖးလၢယီခိၣ်တလိၣ်နူၣ်လဲၣ်.

၃၀. **ကိကိ** နူၣ်မ့ၢ်ပကိးပပှၢ်ဆံးစီၤနူၣ်ပအဲၣ်ဒီးပကိးလၢကိကိလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကိးလၢပှၢ်နကိလီၤ.

၃၁. **နူၢ်ကိနူၢ်လဲ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢမၤနူၢ်စ့ဒီးပှၤကြီကြီတၢ်ဒီးစ့တအိၣ်ဘၣ်လၢအစ့ပူၤတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢနူၢ်ကိလီၤ. ပှၤတဂၤနူၢ်ကိဒီးအစ့တအိၣ်ဘၣ်လၢအစ့ပူၤဘၣ်.

၃၂. **နူၢ်ကိသတွၢ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢမၤဘုတနူၢ်ဘၣ်. ဒီးကျဲးစၢးမၤကြူးကြူးနာ်သက့မၤဝဲတနူၢ်ဘၣ်. တနံၣ်ဘၣ်တနံၣ်ကိးနံၣ်ဒဲးမၤဒ်ပှၤဂၤအသိး, မၤတနူၢ်ဘၣ်,နူၢ်စုၤကအိစီၤဒီးပစံးလၢအနူၢ်ကိလီၤ. ပှၤတဂၤမၤတၢ်နူၢ်ကိလံ,မၤဘုတနူၢ်ဘၣ်.

၃၃. **နူၢ်ကိနူၢ်လဲ** နူၣ် မ့ၢ်မ့ၤလၢပဖိဒီး တမံၤဘၣ်တစဲးစဲးလၢအသးကံၢ်ပူၤနူၣ်ဒီး ပစံးလၢအမံတနူၢ်ကိနူၢ်လဲဘၣ်လီၤ. မ့ၤတသပၢၤမံတနူၢ်ကိနူၢ်လဲဘၣ်,ပအိၣ်စိၢ်တဝံၣ်ဘၣ်.

၃၄. **ကိသဲၣ်ဖး** နူၣ်မ့ၢ်ကိဘၣ်ဒိဒီးသပှၢ်ဝဲခံခိဒီးပစံးလၢကိသဲၣ်ဖးလီၤ. ဒီးပှၤတဝဲၣ်ဖိစံးဝဲလၢကိသ့ၣ်ဖးလီၤ.

၃၅. **ကိစိၢ်စိၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ထွံၣ်မီၤတၢ်သိၣ်ဝဲနူၣ် ပစံးလၢအသိၣ်ကိစိၢ်စိၢ်လီၤ. ထွံၣ်မီၤထိခိၣ်သိၣ်မးကိစိၢ်စိၢ်လဲၣ်.

၃၆. **ပကိ** နူၣ်မ့ၢ်လၢၢ်ဝါလၢပကွဲးလံာ်နူၣ်ဘၣ်တစုစုပစံးလၢပကိ,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢတကိလီၤ. လၢၢ်ပကိနူၣ်ပကွဲးလံာ်လၢသိၣ်ဘၣ်လီၤဂ့ၤကၢ, see စီၤကိ.

၃၇. **ကိဘုၣ်ကိပံၢ်** နူၣ်မ့ၢ်လိခိဖိဟိၣ်ခိၣ်တကလုာ်ပကိးလၢကိပံၢ်လီၤ. ပှၤကညီအိၣ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါနူၣ် ပှၤအိၣ်တၢ်ပူၤထဲလိခိဖိကိပံၢ်နူၣ်အဲၣ်ဒီးဝဲလီၤ.

၃၈. **ကိစံ** နိၢ်နူၣ်သၣ်ထိၣ်ဖိထိၣ်လၢအဒိယံခိၣ်ထံးနူၣ်စဲဘူးတၢ်ဒီး အထံးမိၢ်ပှၢ်နူၣ်ဒီးပကိးလၢကိစံနိၢ်လီၤ. ဒီးပအိၣ်အသၣ်မံနူၣ်ဆၢဝဲလီၤ.

၃၉. **ကိစံဖါ** နူၣ် အထံးဒ်ကိစံနိၢ်အသိးနာ်သက့အဖိအိၣ်ဒီးအချံၣ်အဒိဒီးအသၣ်တအိၣ်ဘၣ်. အိၣ်ထဲအဖိဒီးပကိးအီၤလၢကိစံဖါလီၤ. ကိစံတပူၤထဲအဖါပအိၣ်တသ့အီတသ့,ကူာ်ကွံာ်တ့ၢ်နဲၣ်.

၄၀. **ကိစံပတဲၣ်သၣ်** နူၣ် အသၣ်အဖိအိၣ်ဒီးအချံၣ်အဒိဒီးအသၣ်လီၤစှာ်လီၤစဲၤနူၣ် ပကိးလၢကိစံပတဲၣ်သၣ်လီၤ. ကိစံပတဲၣ်သၣ်နူၣ်အသၣ်လီၤစဲၤလၢအချံၣ်နါစုၤအါဖျၢၣ်လီၤ.

၄၁. **စကိစကိ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအဒိၣ်အထိတဖၣ်အသးမ့ၢ်ဒိၣ်ထိၣ်ပှၤဂၤဒီးဂဲၤဆၢထၢၣ်ဒီးသါကတိၢ်သါကထိဝဲဒီးပစံးလၢဂဲၤဆၢထၢၣ်စကိစကိလီၤ. ပှၤတဂၤအသးဒိၣ်ထိၣ်လၢအမါအလိၤဒီးသါကတိၢ်ဝဲဒီးဂဲၤဆၢထၢၣ်မးစကိစကိလီၤ.

၄၂. **စကိထိၣ်အသး** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ယၢဒၢးလီၤပှၤတမံၤမံၤ, တၢ်ဝံမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤကညီဒၢးလီၤပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပဂဲၤဆၢထၢၣ်လာ်ဒၣ်ပတဟိၣ်ဒီးပစံးလၢပစကိထိၣ်ပသးလီၤ,တၢ်ဝံတဝံဒၢးလီၤယၤစစကိထိၣ်စသးပူၤနူၢ်လီၤ.

၄၃. **ချံၣ်ကိချံၣ်ကြၢ** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဘ့ၣ်ဘၣ်လၢပတဲကဆှၣ်လၢပမၤချံၣ်ဒီး ပပျၢနူၢ်ချံၣ်ဘိအပူၤနူၣ် ပကိးလၢချံၣ်ကိလီၤ. ချံၣ်နူၣ်အကိမ့ၢ်တစၢၢ်ဆၢဘၣ်ဒီးပခးတၢ်တ

Digitized by Google

ဘၣ်ဘၣ်.
၄၄. နၠကီ န့ၣ်မ့ၢ်ပမါအပုၢ်တဖၣ်န့ၣ်ပကိးလၢနၠကီလီၤ. ဒီးမ့မ့ၢ်ပပုၢ်နီၢ်နီၢ်တဖၣ်ပကိးလၢပုၢ်နၠကီ,ဒီးပကိးလၢအမံၤဒၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.
၄၅. **ကီကံၢ်ကီကွဲၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအထီတဖၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထီဝဲဒီးပစံးလၢကီကံၢ်ကီကွဲၣ်လီၤ. နမၤသ့ၣ်တဘိထီကဲၣ်ဆီးကီကံၢ်ကီကွဲၣ်န့ၣ်ဒိၣ်ဖှၣ်လီၤကွံာ်.
၄၆. **တကီ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဒိးတကလုာ်အမုၢ်ကးဒ်လူၢ်အသိးဒီးပသူၣ်ပဖှးအီၤဒီး အသၣ်ထဲစုနၣ်စုနဒီး လါယုၢ်ကလာ်ဒီး ပကိးလၢတကီလီၤ. တကီသၣ်န့ၣ်ပဖီအီၣ်ဝံၣ်ကၢ.
၄၇. **တကီဝ့ၢ်** န့ၣ်အသၣ်ထဲခိၣ်မုၢ်ဒိၣ်ဒီးအသၣ်ထီဒ်ဝ့ၢ်အသိးဒီးပကိးလၢတကီဝ့ၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢဝ့ကလၢ်လီၤ.
၄၈. **တိလိတကီ** န့ၣ်မ့ၢ်တကီတကလုာ်န့ၣ်အသၣ်အိၣ်တယိၣ်တယိၣ်ဒီး ပကိးလၢတိလိတကီလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢတ့လ့တကူ, ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢ တကီပျူၤလီၤ. တိလိတကီန့ၣ်ပဖီအီၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.
၄၉. **တိလိတကီ** န့ၣ်မ့ၢ်ထိၣ်တကလုာ်န့ၣ်ပတထံၣ်ဘၣ်အမိၢ်ပှၢ်ဘၣ်. ပနၢ်ဟူထဲအပှၤစံၤလီၤ,ဒီးပှၤဝဲသိၣ်တိလိတကီ,တိလိတကီ,နိၢ်ဆိအံၣ်တိလိတကီပှၤဝဲသိၣ်ဒ်န့ၣ်ဒီးပကိးလၢတိလိတကီလီၤ.
၅၀. **တကီလီၤတကါလီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤဖျူကွံာ်သံးနာ်အမှၣ်ဒီး ပဘိၣ်လီၤကွံာ်အတြီးန့ၣ် ပစံးလၢပတကီလီၤ. သံးနာ်မ့ၢ်ထိၣ်အှၣ်ဒီး ပတကီလီၤကွံာ်အတြီးပသုၣ်လၢသိလီၤ. သံးနာ်ထိၣ်အှၣ်လၢာ်လံ,တကီလီၤကွံာ်တက့ၢ်.
၅၁. **သ့ၣ်ချံၣ်ကီ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်န့ၣ်ပမၤချံၣ်ကီဂ့ၤဒီးပကိးလၢသ့ၣ်ချံၣ်ကီလီၤ. သ့ၣ်ချံၣ်ကီသ့ၣ်ချံၣ်ခွဲး န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်လီၤ. ပမၤချံၣ်ကီဂ့ၤကၢ.
၅၂. စဆါတၢ်တထံၣ်အံၤစဃၢသတးဒီး **စကီထိၣ်စစံ** တနှၢ်ဘၣ်သရၣ်စ့ၢ,နကသံၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးဟ့ၣ်ဒုးအိဃၤတဖျၢၣ်မိငိၣ်.
၅၃. ဖိသၣ်အံၤ မ့ၢ်ကၣ်အမိၢ်အိၣ်ဘၣ်တၢ်တဂ့ၤဘၣ်တမံၤမံၤသၢၣ်,ဂဲၤ **စကီထိၣ်အသး** နးကၢ.
၅၄. **စကီစကီ,စကီရံၢ်စကီရီ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအတတုၤလီၤဘၣ်ဒီး မၤအသးစကြီၤစကြၤ,ဟိကရံၢ်ဟိကရ့န့ၣ်လီၤ.
၅၅. **တကီလီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဘိၣ်လီၤကွံာ်တၢ်လၢအထိထိၣ်အသးသံးနာ်အမဲာ်သ့ၣ်ဒိၣ်ကွံၤကဟၣ်သ့ၣ်,လ့ၣ်စီၤလီၤစီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်ကလီၤဖှံၣ်ကွံာ်တလ့ၣ်တပူၤတဘိတပူၤန့ၣ်ဒီးပကိးလၢတကီလီၤတကါလီၤလီၤ.
၅၆. **နတကီလီၤကွံာ်** နှၢ်ကၣ်စသံးနာ်အမဲာ်န့ၣ် တဘိမီဖါတံၢ်စ့ၢ.

၅၇. **ချံၣ်ကီ** န့ၣ်မ့ၢ်ချံၣ်အတိၢ်န့ၣ်လီၤ.
၅၈. **နှၢ်ကီတဒု** န့ၣ်ဒ်အံၤ,ဖိစ့ၢ,ပထံၣ်ပှၤဂၤအတၢ်န့ၣ်သုတဟ်ထိၣ်လၢပလီၤတဂ့ၤ,ပဟ်ထိၣ်လၢပလီၤန့ၣ်နှၢ်ကီနှၢ်လဲ,တဂ့ၤဘၣ်စံးဝဲဒၣ်.
၅၉. **ဒီးနှၢ်ကီ** န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်လဲၣ်ဒ်လဲၣ်,စတသ့ၣ်ညါဘၣ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဘၣ်,သံကွၢ်လီၤတံၢ်လၢပှၤဂၤတက့ၢ်.
၆၀. **ဆီဖါမဲၢ်ကီတဘိ** ထိကလဲၣ်,ထိၣ်ချံၣ်အမဲၢ်ကီတဘိဂ့ၤဒီးတကု့ၢ်ဒီး, အမဲၢ်ကီဒ်ပစံးတၢ်အသိးအမဲၢ်တိဖးထိန့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်

၁. **သးကီၢ်ကွဲ** န့ၣ် မ့ၢ်ပသးခုလၢအနးကတၢၢ်ဒီးပစံးလၢပသးကီၢ်ကွဲလီၤ. ပှၤဆံးလၢအမိၢ်အပၢ်လဲၤသဒၣ်အတၢ်ယံာ်ဒီးမ့ၢ်တုၤအမိၢ်အပၢ်ဟဲက့ၤဒီးထံၣ်ဝဲဒီးအသးခုနးနးကလဲာ်န့ၣ်ပစံးလၢအသးကီၢ်ကွဲလီၤ. ပှၤဆံးတဂၤထံၣ်အမိၢ်ဒီးအပၢ်ဟဲက့ၤဒီးအသူၣ်ကီၢ်ကွဲအသးကီၢ်ကွဲမးလီၤ. ဒီးပဖိဆံးလၢပအဲၣ်ဒီးပသးဝံၣ်နၢမူဒီးပသးခုန့ၣ်ပစံးလၢပသးကီၢ်ကွဲစ့ၢ်ကီးလီၤ. စနၢမူစဖိဒီးစသးခုဒီးစသးကီၢ်ကွဲ,တၢ်မိၣ်အှၣ်စသးလၢအဘီးလီၤ.
၂. **တၢ်ကီၢ်ဃဲကအဲး** န့ၣ် ကီၢ်ဘၣ်ပချၢဃံဆါဆါကလဲာ်,ကီၢ်ကီၢ်ကလဲာ်လၢမုၢ်ထူၣ်အကတိၢ်န့ၣ် တၢ်အၢၣ်ထိၣ်ကတဲာ်မုၢ်ဒီး တၢ်ကီၢ်ဘၣ်ပှၤကီၢ်ဝဲနးနးကလဲာ်န့ၣ်ပစံးတၢ်ကီၢ်ဃဲကအဲးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတၢ်ကီၢ်ကအှၣ်ဖှဲစှာ်, ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတၢ်ကီၢ်ရဲကအဲး,ဒီးပှၤတနီၤနီၤဘံးလၢတၢ်ကီၢ်ပုံၢ်ရဲကဒဲလီၤ. တၢ်အၢၣ်ဆိၣ်ကတဲာ်မုၢ်ဒီးတၢ်ကီၢ်မးဃဲကအဲးလီၤ.
၃. **ရှၢ်သံကီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တလၢၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ, မၤဖိာ်မှၣ်လၢတၢ်သမူဒီး ဖိာ်မှၣ်ပျူၢ်ဒီးဖိာ်မှၣ်လူၤမံ့လူၤဖျိၢ်အီၤဒီး တၢ်သမူအမံၤန့ၣ်ကီးဝဲလၢရှၢ်သံကီၢ်လီၤ. ပှၤလၢတိၢ်ရှၢ်သံအကီၢ်ဒီး မၤဖိာ်မှၣ်ဖိာ်မၢၤတဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤအၢပှၤသီလီၤ.
၄. **အိၣ်ဝ့ၢ်ကီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်လၢ အမၢအခွအပှၤမၤအတၢ်မၤဒီးတဟ့ၣ်ဘၣ်ဝဲအဘူးအလဲဘၣ်ဒီးအခွအပှၤတဖၣ်မၤဒၣ်အတၢ်တချူးဘၣ်ဒီး တအိၣ်ဘၣ်အီဘၣ်အိၣ်ဝံၤအိၣ်ဃဲၤဒီးပစံးလၢပဒိၣ်အိၣ်ဝ့ၢ်ကီၢ်လီၤ. ပဒိၣ်တဂၤအိၣ်ဝ့ၢ်ကီၢ်သမိး,အခွအပှၤတူၢ်တၢ်ဘၣ်ဘၣ်.
၅. **လီၤကီၢ်ယီၢ်ကီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအညၣ်ဂီၢ်ဒီးအဖံးလၢၤညၣ်လၢၤဒီးပစံးလၢအလီၤကီၢ်လီၤ. ပှၤဆံးတဂၤအလီၤကီၢ်ဒီးတခုၣ်လီၤမး,ကမ့ၢ်ကၢ်အညၣ်ဂီၢ်သၢၣ်.
၆. **ကီၢ်တွဲကီၢ်ကွာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟံးဘၣ်ပတံၢ်လာ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဆဲးပယီၢ်ဒုလၢအစုမ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မၤသးဟးရဲာ်

Digitized by Google

ရဲၣ်, ဒီးတကူၣ်ဝဲဒီးဓၤဒီးဓၤဒီး ပစံးလၢအကိၢ်ကွဲလီၤ. ဆဲးစယီၢ်ဒ့တဂ့ၤ,စယီၢ်ဒ့ကိၢ်ကွဲ.

၇. **ကိၢ်ကိၢ်ဂီၤဂီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤကလီကွၢ်ကါလၢတၢ်ကိၢ်ခိၣ်ကိၢ်ကျါန့ၣ် ပစံးလၢပမၤတၢ်ကိၢ်ကိၢ်ဂီၤဂီၤလီၤ.ပမၤတၢ်ကိၢ်ကိၢ်ဂီၤဂီၤတဘၢးအံၤန့ၣ်တလၢၤတဖၣ်သါကဟံးန့ၢ်ကလီလၢပတၢ်လီၣ်မီၤ.

၈. **တၢ်ကိၢ်တၢ်ဂီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်ဒီး ပကပၢၤလီၤကဝါလီၤ,ပတအိၣ်နှၣ်သက့လၢတၢ်ကိၢ်ကျါဒီးပကပၢၤလီၤဒီး ပစံးလၢတၢ်ကိၢ်လီၤ. တၢ်ကိၢ်တၢ်ဂီၤစသးကၢ.

၉. **ကိၢ်ယိာ်ကိၢ်သွၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်မ့ၣ်အိၣ်တၢ်ထီရီၤတမံၤန့ၣ်တ့ၤအကဲထီၣ်လၢသွဲၣ်လးသူယုၢ်ကလာ်ဒီး ပစံးလၢကိၢ်ယိာ်လီၤ. စယိလီၤညၣ်တဘ့ၣ်ဒီးကိၢ်ယိာ်သလူၤ.

၁၀. **ကိၢ်တၢ်ကိၢ်ကြၢ** န့ၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်လၢမ့ၣ်ထံးဒီးမ့ၣ်ကသါဘၣ်ပှၤကိၢ်ကိၢ်ကလဲာ်န့ၣ် ပစံးလၢကိၢ်တၢ်လီၤ. စအိၣ်လၢမ့ၣ်ထံးဒီးမ့ၣ်ကိၢ်တၢ်ယၢၤနးကၢ,ပကသုးကစီၤစသးတဘီတကွၢ်. မ့ၣ်ကိၢ်တၢ်ဘၣ်ယၢၤဒီးစကပၢၤလီၤမးလီၤ. ပဖိအိၣ်မ့ၤန့ၣ်မ့ၢ်ကိၢ်တၢ်ဘၣ်ပှၤကၢ.

၁၁. **ကိၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ကယါတၢ်လၢအမၤပှၤပအိၣ်တသ့ဘၣ်န့ၣ်ဒီးပကိးလၢကိၢ်ကိၢ်ဂိၢ်ဂိၢ်လီၤ. ဒ်အံၤ,မ့ၣ်အူကသါဘၣ်ပှၤဒီးကိၢ်,မ့ၢ်တိဘၣ်ပှၤဒီးကိၢ်,ထံချံသဝံဘၣ်ပှၤဒီးကိၢ်လီၤ. အဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ကိၢ်ကိၢ်ဂီၤဂီၤလီၤ.

၁၂. **ကိၢ်ဂီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်ထံလၢတၢ်ကိၢ်ကျါဒီးပအီကူၤတသ့ဘၣ်ဒီးပကိးလၢကိၢ်ဂီၤကွံာ်လီၤ. ထံကိၢ်ဂီၤကွံာ်လၢာ်လှၤတကူၤ,ပအီၤတသ့လၢၤမး,

၁၃. **သးကိၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပသးအ့ၣ်ဂဲာ်အ့ၣ်ဂၢ်,အ့စိၢ်အ့နူ,ဘၣ်ယိၣ်တၢ်,ပျံၤတၢ်,ကတဲာ်ကတူာ်အိၣ်တသ့ဘၣ်,ကဖီထိၣ်လုၤလုၤန့ၣ်ဒီးပကိးလၢသူၣ်ကိၢ်သးကိၢ်လီၤ. သူၣ်ကိၢ်သးဂီၤလီၤ,သးကိၢ်လူးကိၢ်လီလီၤ.

၁၄. **ဖးကိၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်အစံးဝဲကိၢ်ကိၢ်ကလဲာ်စ့ၢ်ကီးဒ်န့ၣ်လီၤ.

၁၄–၁. **ရဲၢ်သံကိၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲရဲၢ်သံအၢဒ်န့ၣ်လီၤ.

၁၅. **တၢ်ကိၢ်မ့ၢ်ရဲကဖဲ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ကိၢ်လၢတၢ်ယီၤခါမုၢ်ထူၣ်သးနးနးကလဲာ်အ့ၣ်ကရဲးန့ၣ်လီၤ.

၁၆. **ကိၢ်ဘ့ၣ်ကိၢ်တၢာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤမိၣ်လမဲ့ၣ်ဖိကိးကးလၢပတိၢ်ကျိၣ်ကျဲဒီးဘျါအံၣ်န့ၣ်ကီးဝဲလၢကိၢ်တၢာ်လီၤ. ကိၢ်တၢာ်န့ၣ်တလၢၤဆါလၢဖျါပူၤမၤသးဘီကံၢ်ကလာ်ဒ်ယိးအသိးလီၤ. ပှၤမိၣ်လမဲ့ၣ်ဖိစံးတၢ်လၢကိၢ်တၢာ်န့ၣ်မ့ၢ်ကးလီၤ.

၁၇. **ကိၢ်လိၣ်ကိၢ်လး** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအတလီၤဖှံၣ်ဘၣ်ဒီးလိၣ်ဖျၢၣ်အသးန့ၣ်ပစံးလၢကိၢ်လိၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကူၢ်လိၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ကပံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပသွံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ညၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တ့ၤတလီၤဖှံၣ်လီၤဒ့, တပြဲတပြါဘၣ်,မ့ၢ်အိၣ်တလိၣ်တလိၣ်ဒီး ပစံးလၢအကိၢ်လိၣ်ခဲလၢာ်လီၤ.

၁၈. **ကိၢ်လိၣ်ကိၢ်လး** န့ၣ် မ့ၢ်တလၢၤဆါတဒိၣ်အုၣ်လၢဖျါပူၤန့ၣ်အိၣ်တလိၣ်တလိၣ်ဒီး ပစံးလၢသဒိၣ်အုၣ်ကိၢ်လိၣ်လီၤ. သဒိၣ်အုၣ်တပူၤတလၢၤလီၤလၢဖျါပူၤကိၢ်လိၣ်ကိၢ်လးလီၤ.

၁၉. **ကိၢ်လိၣ်ဘးလီ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အၢၣ်ဟဲထီၣ်လၢပိၣ်လဲၣ်ပူၤတလိၣ်တလိၣ်ဒီးပစံးလၢတၢ်အၢၣ်ထီၣ်ကိၢ်လိၣ်ဘးလီလီၤ. တၢ်အၢၣ်ထီၣ်မးလၢပိၣ်လဲၣ်ပူၤကိၢ်လိၣ်ဘးလီလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကူၢ်လိၣ်ဘးလီၤလီၤ.

၂၀. **သးကိၢ်ဟ့** န့ၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်မ့ၤဒီးတၢ်ရဲာ်ဝံၤဒီးပသးကံၢ်ပူၤ, ပသးပူၤထိးမၤသးဒ် အဟဲဒ်ပထါခိၣ်ဟဲလၢမိၢ်ဟဲသၣ်အသိးဒီးပစံးလၢပသးကိၢ်ဟ့လီၤ. စအိၣ်မ့ၤဝံၤစသးကိၢ်ဟ့ကၢ,ပအိၣ်မ့ၤတဘၣ်ကသူပသးကိၢ်ဟ့ကၢ,

၂၁. **တၢ်ကိၢ်သဝံ** န့ၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်လၢဒၢးပူၤဒီးကလံၤတဟဲဘၣ်န့ၣ်တၢ်ကိၢ်ပသးဒီး ပစံးလၢတၢ်ကိၢ်သဝံလီၤ. လါသွ့ကီအပူၤန့ၣ် တၢ်ကိၢ်သဝံလၢဒၢးပူၤပအိၣ်တကဲဘၣ်, တၢ်ကိၢ်သဝံသဝါပအိၣ်လၢဒၢးပူၤတကဲဘၣ်.

၂၂. **ကိၢ်ဟ့** န့ၣ် မ့ၢ်ပဘၣ်ကြၢာ်ဒီးမိၢ်ဟဲသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပပူၤလိၢ်ဘၣ်ဒီးမိၢ်ဟဲသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆါဝဲပှံၢ်စွဲးစွဲးဒီးပစံးလၢကိၢ်ဟ့လီၤ,မိၢ်ဟဲသၣ်ဘၣ်ကြၢာ်စလီၤကိၢ်ဟ့ကၢ.

၂၃. **ခိၣ်ကိၢ်ဟ့** န့ၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်အိၣ်ဒီး အပူၤလိၢ်ဒီးပခိၣ်ဘၣ်ထံးန့ၣ်ဆါနးထိၣ်ဒီးပှံၢ်ဝဲစွဲးစွဲးန့ၣ်ပစံးလၢပခိၣ်ကိၢ်ဟ့လီၤ. စခိၣ်ဘၣ်ထံစစုပူၤလိၢ်ခိၣ်ပူၤ လိၢ်ကိၢ်ဟ့ဆါကၢ.

၂၄. **နၢကိၢ်ဟ့** န့ၣ် မ့ၢ်ပယာ်လီၤမ့ၤဒီး မ့ၣ်ကိၢ်ဘၣ်နးကဲၣ်ဆိးနၢထိၣ်ဝဲခုၣ်ထိၣ်အလုၢ်ဟ့ဝဲဒီး ပစံးလၢနၢကိၢ်ဟ့လီၤ,မ့ၤနၢကိၢ်ဟ့ထိၣ်လံ,ထွဲကစီၤဒီးမ့ၣ်တကွၢ်.

၂၅. **ကိၢ်အူ** န့ၣ် မ့ၢ်ပသးကိၢ်ဟ့န့ၣ်လီၤ. ပသးကိၢ်အူန့ၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်မ့ၤဒီး တၢ်ရဲာ်ဒီးပဘိၣ်ကိၢ်ပကံာ်ယှၢ်လီၤတသြူးဒီး ပကံာ်ယှၢ်ခိၣ်ထံးဒီး ပသအိပူၤဆါဒီးပသးပူၤထိးဆါဝဲတ့ၤပအိၣ်တကဲဘၣ်ဒီး ပစံးလၢ ပသးကိၢ်အူလီၤ, ဘၣ်တစုစုဒီးပတအိၣ်နှၣ်သက့တၢ်ရဲာ်ဒီးကိၢ်အူဝဲလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပသးကိၢ်ဟ့, ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပသးအူလီၤ, ဒီးမ့ၣ်အိၣ်ပှၤအပူၤလိၢ်ဆါန့ၣ်ပစံးလၢအကိၢ်အူစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂၆. **သးကိၢ်အူ** န့ၣ် မ့ၢ်ပတၢ်ဟးဂ့ာ်ဟးဂီၤတမံၤမံၤလၢအဂ့ၤကတၢၢ်လၢအဘၣ်ပသးန့ၣ်ပသးဒိၣ်ထိၣ်ဘျါတသ့ဘၣ်ဒီး ပစံးလၢပသးကိၢ်အူလီၤ,ထိးတဒ့အိၣ်ဂီၤစဘ့စသးကိၢ်အူသမိး.

၂၇. **နၢကိၢ်ယိာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပယိလီၤတၢ်ညၣ်လၢမ့ၣ်အူပူၤဒီးမ့ၣ်အိၣ်ကဲထီၣ်လၢသွဲၣ်လးဒီး နၢဝဲန့ၣ်ပစံးလၢနၢကိၢ်ယိာ်လီၤ. ဒီးမ့ၣ်အိၣ်တၢ်ကံးညာ်နၢဝဲန့ၣ်ပစံးလၢနၢကိၢ်

Digitized by Google

ယိာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

တၢ်နၢကိၢ်ယိာ်တၢ်ကံးညာ်
သလိ>်ခိ>်တဲးထိ>်ဟံ>်ယး

၂၈. **သွံ>်ကိၢ်လိ>်** နူ>်မ့ၢ်ပသွံနးလိ>်ဖျာ>်အသးလၢအတပြါဘ>်ဝဲန့>် ပစံးလၢပသွံ>်ကိၢ်လိ>်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပသွံ>်ကူၢ်လိ>်လီၤ.

၂၉. **ကိၢ်ယံ>်** နူ>်မ့ၢ်မ့>်ကသါဘ>်တၢ်ကူတၢ်သိးတ့ၤအဘူးတ့ၢ်ဒီးကထူ>်ဖှိုဒီး ပစံးလၢကိၢ်ယံ>်လီၤ,မ့>်ကသါဘ>်တၢ်ကူတၢ်သိးကိၢ်ယံ>်ကိၢ်ယ>်လၢ>်လံ.

၃၀. **ကိၢ်ယီၤကိၢ်ယၢ** နူ>် မ့ၢ်ပပှၤလိၢ်ဘျါကူၤဒီးဒိးဘိ>်ဆးကၢၤန့>်ပစံးလၢကိၢ်ယီၤလီၤ. ဒီးသ့>်ကပၤလၢမ့>်အိ>်အပှၤလိၢ်ဒီးဘိ>်ထိ>်ကူၤန့>် ပစံးလၢအကိၢ်ယီၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတဂၤအပှၤလိၢ်ဘျါကူၤဒီးဒိးဘိ>်မးသံ>်သူသံ>်လါကိၢ်ယံၢ်ကိၢ်ယီၤနးကၢ.

၃၁. **ကိၢ်လူးကိၢ်လီ** နူ>် မ့ၢ်ပလံာ်လူာ်ပစုဒီးညါသးကိၢ်ထိ>်န့>်ပစံးလၢပစုညါသးကိၢ်လူးလီၤ, စလံာ်လူာ်စစုဒီးစစုညါသးကိၢ်လူးမးလီၤ.

၃၂. **သးကိၢ်လူးကိၢ်လီ** နူ>်မ့ၢ်ပသးဒိ>်ထိ>်နးနးကလာ်န့>်ပစံးလၢပသးကိၢ်လူးလီၤ. ပှၤတဂၤပှၤဂၤကိၢ်အဖိဒီးနၢ်ဟူဝဲအပရၢဒီးအသးကိၢ်လူးထိ>်မးနးနးကလာ်လီၤ.

၃၃. **မၤကိၢ်ကိၢ်အိ>်ကိၢ်ကိၢ်** မ့ၢ် ပှၤကညီမၤတၢ်လ့ၤတၢ်ကိၢ်ခိ>်ကိၢ်ကျါဒီးမ့ၢ်ဟဲကူၤအိ>်မ့ၤဒီးအိ>်ပစုၢ်ပတ့ၤဝဲဒီးပစံးလၢမၤကိၢ်ကိၢ်အိ>်ကိၢ်ကိၢ်လီၤ. ဒီးဘ>်တစုစုလဲၤဘိ>်ဒီးမ့ၤလၢအလဲၤမၤတၢ်အပှၤန့>်အိ>်မ့ၤလၢတၢ်ကိၢ်ကျါဒီးစံးဝဲလၢအမၤကိၢ်ကိၢ်အိ>်ကိၢ်ကိၢ်လီၤ.

၃၄. **အိ>်ဝ့ၢ်ကိၢ်** နူ>်မ့ၢ်ပဒိ>်လၢအစံ>်ညိ>်ဝ့ၢ်ဒီးမၤတၢ်နး,ယွတၢ်နး,နူတၢ်ဆူ>်န့>်ဒီးပစံးလၢအိ>်ဝ့ၢ်ကိၢ်လီၤ.

၃၅. **လီၤကိၢ်** နူ>်မ့ၢ်ပညာ်တမှာ်ဘ>်ဒီးပကိၢ်ဒ်မ့>်အူကသါအသိးန့>်ဒီးပကိးလၢအလီၤကိၢ်အယိၢ်ကိၢ်လီၤ.

၃၆. **ကိၢ်ကိၢ်တၢ်တၢ်** နူ>်မ့ၢ်တၢ်သိ>်တၢ်ပှၤလီၤ.

၃၇. **ကိၢ်ကွံ** နူ>်မ့ၢ်ပှၤဂၤကလၢၢ်ပယိၢ်ဒ့,ပတံာ်လာ်ပှၤ,ဒီးပကိာ်န့>်ပသးမၤအသးကဆု>်,ကကံ.

၃၈. **ကီၤဓၢဓၢ** နူ>်ဒီးပကိးလၢကိၢ်ကွံကိၢ်ကွးလီၤ.

၃၉. **ကိၢ်ယိာ်** နူ>်မ့ၢ်မ့>်အူအိ>်ကွ>်တၢ်,ဒီးမ့>်အူအိ>်တၢ်အလိၢ်,ဒီးမ့>်အူအိ>်တၢ်အဖၢမ့ၢ်န့>်ဒီးပကိးလၢကိၢ်ယိာ်ကိၢ်သွ>်လီၤ.

၄၀. **ကိၢ်တိၢ်** နူ>်မ့ၢ်တၢ်အိ>်ဘူးဒီးမ့>်အူဘူးကဲ>်ဆိးဒီးမ့>်အူကသါဘ>်အိၤနးမးန့>်ဒီးပကိးလၢကိၢ်တံၢ်ကိၢ်ဘီလီၤ.

၄၁. **ကိၢ်တာ်ကဒ** နူ>် စတသ့>်ညါဘ>်သရ>်ဓၢ,သံကွၢ်လၢပှၤဂၤတက့ၢ်.

၄၂. **ကိၢ်ဘီ** နူ>်မ့ၢ်တၢ်လၢမ့>်အူကသါဘ>်တၢ်ဒီးအဒိပှၤတခီတကိၢ်ယိာ်ဘ>်ဒီးအချၢတခီစိုးဘီကံၢ်ကလာ်ဒီးပကိးလၢကိၢ်ဘံ>်ကိၢ်ဘီလီၤ. ကိၢ်တၢၢ်ကိၢ်ဘီလီၤ,ကိၢ်ဘီကိၢ်ဘါလီၤ.

ကိၢ်

၄၃. **ကိၢ်လိ>်** နူ>် မ့ၢ်တၢ်လီၤဖံ>်လီၤဝ့ၢ်,ပြံပြံပြါပြါန့>်ပကၢဖှိ>်ကူၤတဖျာ>်ယီဒီးတၢ်အဖျာ>်န့>် ပကိးလၢကိၢ်လိ>်ကိၢ်လးလီၤ. ကိၢ်လံ>်ကိၢ်လိ>်လီၤ.

၄၄. **ကိၢ်သဝံ** နူ>် မ့ၢ်တၢ်ကိၢ်မၤသးဒ်ပအိ>်လၢတၢ်ပှၤအသိးသဝံသဝါစ့ၢ်စ့ၢ်ဒီးပကိးလၢကိၢ်သဝံကိၢ်သဝါလီၤ.

၄၅. **ကိၢ်ဟ့** နူ>်မ့ၢ်ပပှၤလိၢ်အိ>်ဒီးဘ>်စိ>်သ့>်,ပဝဲလီၤလၢကသံ>်ဒီး ဟဲးပုံ>်ဓၢဓၢစွးစွးန့>်ဒီးပကိးလၢကိၢ်ဟ့ကိၢ်ဆိုလီၤ.

၄၆. **ကိၢ်သွ>်** နူ>်မ့ၢ်သွံသွံကလာ်ဆါမးဒ်မ့>်အူလဲးပှၤအသိးသစွးကလာ်န့>်ဒီးပကိးလၢကိၢ်သွ>်လီၤ.

၄၇. **ကိၢ်သွး** နူ>် မ့ၢ်မ့>်အူအိ>်ပှၤဆါစွးစွးန့>်ဒီးပစံးလၢကိၢ်သွးကိၢ်ဘီလီၤ.

၄၈. **ကိၢ်ဒူ** နူ>်မ့ၢ်မၤသးဒ်အူအသိးဓိၢ်မၤ, မၤသးဒ်ကိၢ်အသိးဓိၢ်မၤ, ခံမံၤန့>်မၤယုာ်အသးဒီး ပကိးလၢကိၢ်ဒူကိၢ်ကပီၤလီၤ.

၄၉. **ကိၢ်လူး** နူ>်မ့ၢ်ကိၢ်နးကဲ>်ဆိးဓိၢ်တကိၢ်,ကိၢ်ဆံးဓိၢ်တဆံး, ကိၢ်ဖဲပမၤဝ့ၤဝ့ၤတဝ့ၤဝ့ၤအ့>်ဂ့ာ်အ့>်ကာ်ဓိၤန့>်ဒီးပကိးလၢကိၢ်လူးကိၢ်လီလီၤ.

၅၀. **သွံ>်ကိၢ်လိ>်** နူ>် မ့ၢ်ပသွံ>်အသံးအိ>်တဖျာ>်တဖျာ>်န့>်ဒီး ပကိးလၢသွံ>်ကိၢ်လိၢ်သွံ>်ကိၢ်လးလီၤ.

၅၁. **ကိၢ်သဝါ** နူ>်မ့ၢ်တၢ်ကိၢ်ဒီးမၤသးဒ်အသဝံထိ>်ကွ>်အသိးဒီးစူၤဒီးစုၤန့>်ဒီးပကိးလၢကိၢ်သဝါလီၤ.

၅၂. **တၢ်ကိၢ်သီအူ** နူ>် မ့ၢ်တၢ်အၢ>်ထိ>်သိဒီးတၢ်ကိၢ်ပသးနးနးကလာ်ဒ် ပအိ>်လၢတၢ်ကိၢ်ကျါအသိးဒီး ပစံးလၢတၢ်ကိၢ်သီအူလီၤ. တၢ်ကိၢ်သီအူပသးန့>်တၢ်တကိၢ်လီၤနာ်သက့, တၢ်ကိၢ်တဘ>်ပှၤနာ်သက့ဒီးပစံးလၢတၢ်ကိၢ်သီအူန့>်ပကပၢၤလီၤဒ်ပအိ>်လၢတၢ်ကိၢ်ကျါအသိးန့>်မ့ၢ်တၢ်ကိၢ်သီအူလီၤ,တၢ်ကိၢ်သီအူနးကၢ, တၢ်ကစူၤလီၤ.

၅၃. **ပှၤစုကိၢ်ခိ>်ကိၢ်** နူ>် မ့ၢ်ပှၤလၢအသူ>်တၢ်ဘျါတၢ်အထံးတဂ့ၤအသ>်တဂ့ၤ,ဟိ>်ခိ>်မှာ်နာ်သက့,သူ>်တၢ်ချံဖှူးတၢ်ချံတဂ့ၤဘ>်. မ့ၢ်ဒဲးသဘျှ>်ဒီးသဘျှ>်သံဝဲဒီးပစံးလၢပှၤစုကိၢ်ခိ>်ကိၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤသူ>်တၢ်ဖှူးတၢ်တဂ့ၤဘ>်, ကမ့ၢ်ကၢ်အစုကိၢ်အခိ>်ကိၢ်သၢ>်.

၅၄. **ယိၢ်ကိၢ်** နူ>်မ့ၢ်ပှၤကညီဆဲးအသးလၢယိၢ်ဒီးမ့ၢ်နာ်ဘ>်ဒၢးဖိလာ်ဒီး ပျူၢ်ဝဲန့>်ပစံးလၢယိၢ်အကိၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤတလၢၤဆဲးလၢယိၢ်အကိၢ်ဒီးမ့ၢ်နာ်ဘ>်ဒၢးဖိလာ်ဒီးပျူၢ်ဝဲလီၤ.

၅၅. **ကိၢ်သွ>်** နူ>် မ့ၢ်ပှၤကညီဒဲပှၤလၢအစုညါသးလာ်

Digitized by Google

ဒၣ်အတဟီၣ်ဒီး ဆါဝဲန့ၣ်ပစံးလၢအဒဲကီၢ်သွၣ်ပှၤလီၤ. ပှၤတဂၤဒဲကီၢ်သွၣ်အပှၢ်အချ့တဘၢးန့ၣ် ဘၣ်မနုၤလ့မီၤ,ပှၤတဂၤအမံၢ်ဒဲကီၢ်သွၣ်အမဲာ်.

၅၆. **ဟုကီၢ်သွၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကဖီသံးအဂံၢ်ဒီးမၤဟုဂ့ၢ်ကျဲတကလှာ်န့ၣ်ပကိးလၢဟုကီၢ်သွၣ်လီၤ. ဆုန့ၢ်ဟုကီၢ်သွၣ်လၢပှၤကညီကဖီသံးအဂံၢ်လီၤစံးဝဲဒၣ်.

၅၇. **ကီၢ်သွး** န့ၣ်မ့ၢ်မ့ၣ်ဘၣ်ပှၤကဖီယိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တကဖီထိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢကီၢ်သွးလီၤ. ပစုကီၢ်သွးလၢမ့ၣ်န့ၣ်ဆါတဘိဓိၤသါစုါကလာ်န့ၣ် ပစံးလၢပစုကီၢ်သွးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပစုကီၢ်သွးန့ၣ်ပဟံးလီၤပနၢ်ဒီး ပစံးထွးကီၢ်နၢ်ဘျါစုဒ်န့ၣ်ဒီးပစုကီၢ်သွးဘျါဝဲလီၤပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၅၈. **ထံၢ်ကီၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်တကျာ်ခိၣ်ကီးဝဲလီၤ. တကျာ်ခိၣ်တဒုကီးမးကီၢ်ကီၢ်လီၤ.

၆၀. **ကီၢ်ကဖးလး** န့ၣ်မ့ၢ်မ့ၣ်အူကဖးအကျါန့ၣ်ပစံးလၢကီၢ်ကဖးလးလီၤ. မ့ၣ်အူကီၢ်ကဖးလးန့ၣ်လဲၤယီၢ်ဘၣ်တဂ့ၤ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကီၢ်ကဖးလံၤလုၤလီၤ.

၆၁. **ပှၤလီၢ်ကီာ်ဃု** န့ၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်ပှၤလီၢ်စုပှၤလီၢ်န့ၣ်အဖံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,အသွံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဃုထိၣ်ဝဲအပှၤလီၢ်န့ၣ်ဒီးပကိးလၢပပှၤလီၢ်ကီၢ်ဃုလီၤ.

၆၂. **ကီၢ်ဃၢၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်မ့ၣ်အူကသါဘၣ်တၢ်ဒီး တၢ်စိုးကွံာ်ဒီးလီၤကလဲပြံၤပြံၤကဘုးလုးဓိၤန့ၣ်ဒီးပကိးလၢကီၢ်ဃၢၣ်ကီၢ်ဃၣ်လီၤ.

၆၃. **ကီၢ်ဃံၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်ကီၢ်ဃၢၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်အဆိန့ၣ်ပကိးလၢကီၢ်ဃံၣ်ကီၢ်ဃူးလီၤ.

၆၄. **ကီၢ်သီအုး** န့ၣ် မ့ၢ်ကီၢ်ဒီးတၢ်ကသ့ၣ်တၢ်ကသံးတအိၣ်ဘၣ်ဒီး တၢ်ကီၢ်ဒ်ပအိၣ်လၢမ့ၣ်အူအဃၢၤသိးန့ၣ်ဒီးပကိးလၢကီၢ်သီအုးကီၢ်သီအးလီၤ.

၆၅. **ကီၢ်ဘူး** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်လၢဝီၤပှၤဒီးမ့ၣ်အူကသါဘၣ်ဒီး စဲဘူးတံၢ်ဃာ်လၢဝီၤအကပၤဒီးကဲထိၣ်ဃာ်မးဒ်ဝီၤအညၣ်သိးတဖၣ်န့ၣ်ဒီးပကိးလၢကီၢ်ဘူးကီၢ်ဘးလီၤ.

၆၆. **ကီၢ်တဲာ်** န့ၣ် မ့ၢ်မ့ၣ်အူအိၣ်ဝီၤဒီးဝီၤထိၣ်တဲာ်ကွံာ်န့ၣ်ဒီးပကိးလၢကီၢ်တဲာ်ကီၢ်တာ်လီၤ.

၆၇. **တၢ်ကီၢ်ပှံၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကီၢ်အ့ၣ်လၢမ့ၢ်ထူၣ်ဆၢတလှၢ်န့ၣ်ဒီးပကိးလၢတၢ်ကီၢ်ပှံၢ်တၢ်ကီၢ်ပှၢ်လီၤ.

၆၈. **တၢ်ကီၢ်သရဲ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကီၢ်အ့ၣ်ထိၣ်ဃဲထိၣ်န့ၣ်ဒီးပကိးလၢတၢ်ကီၢ်ရဲတၢ်ကီၢ်ရါလီၤ.

၆၉. **နၢကီၢ်ဃီာ်** န့ၣ် မ့ၢ်မ့ၣ်အူအိၣ်တၢ်ဒီး တၢ်အလှၢ်နၢန့ၣ်ပကိးလၢနၢကီၢ်တၢၢ်နၢကီၢ်ဃိာ်လီၤ.

၇၀. **နၢကီၢ်သူ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဖိမ့ၤကလာ်ထိၣ်ဒီး နၢထိၣ်လၢလၢၢ်ဆိခိၣ်လၢပတချူးစိာ်လီၤဒံးဘၣ်န့ၣ်ဒီးပကိးလၢနၢကီၢ်သူလီၤ. နၢကီၢ်သူနၢကီၢ်လဲး.

၇၁. **နၢကီၢ်ဟု** န့ၣ်မ့ၢ်ပဖိမ့ၤဒီးပစိာ်လီၤပဃၣ်ဒီးနၢထိၣ်

လၢပတချူးထွဲထိၣ်ဒံးဘၣ်န့ၣ်ဒီး ပကိးလၢနၢကီၢ်ဟုနၢကီၢ်သွၣ်,နၢကီၢ်ဟုနၢကီၢ်ဟါလီၤ.

၇၂. **ကီၢ်သူ** တဒုစတသ့ၣ်ညါဘၣ်သရၣ်ဓၢ, သံကွၢ်လၢပှၤဂၤတက့ၢ်.

၇၃. **ဘိၣ်ကီၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်တၢ်ဝံၤဒီး ပအိၣ်အိၣ်ဟဲထိၣ်ဖုးကူၤဒ်ပဘိုးအသိးန့ၣ် တမ့ၢ်ဘၣ်ပဘိုးဘၣ်န့ၣ်ဒီးပကိးလၢဘိၣ်ကီၢ်ဘိၣ်ကၢ်လီၤ. ဒီးပှၤအဆံးတဖၣ်ဘိၣ်ကီၢ်န့ၣ်ဒီးပကိးလၢပအုၣ်လီၤ.

၇၄. **ကီၢ်ကီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအမၤအသးစကီးရှ်စကီးရီ,အစုထိအခိၣ်ထိတဖၣ်န့ၣ်ဒီး ပကိးလၢကီၢ်ကံၢ်ကီၢ်ကီၢ်လီၤ.

၇၅. **ထွံၣ်ဖါကီၢ်ကီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိဃၢ်တကလှာ်အစုထိအခိၣ်ထိစကီးစကားလီၤ.

၇၆. **သၣ်ကီၢ်ထွံ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလှာ်ဆံၣ်ဒီးအသၣ်န့ၣ်အဖံးတိၣ်ကၢ, ဒီးအသၣ်န့ၣ်သ့ၣ်ဖးထိၣ်အတိၤလီၢ်အိၣ်တကျိၤတကျိၤလီၤ.

၇၇. **ကျံကီၢ်** မ့ၢ်သ့ၣ်ဃံၣ်ဒီး ပမၤကသံၣ်လၢဖိာ်မုၣ်အသွံၣ်ဟးဂီၤအဂံၢ်လီၤ.

၇၈. **ကံးကီၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအမၤအသးဝံးဒီးကး,တၢၤဆံးပကိၤန့ၣ်ဒီးပကိးလၢကံးကီၢ်ကံးလ့လီၤ. ဒီးသ့ၣ်ပြံဓိၤနိၣ်တကလှာ်ပကိးစ့ၢ်ကီးအမံၤလၢကံးကီၢ်လီၤ.

၇၉. **ကွဲကီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိဃၢ်တကလှာ်လီၤကဲာ်လၢကွဲတစဲးစဲးဒီးအိၣ်အါလၢတၢ်ကီၢ်ခါတၢ်ကီၢ်ပှံၢ်န့ၣ်အါအါ, အ့ၣ်တၢ်နးနးဒီးပကိးလၢကွဲကီၢ်လီၤ.

၈၀. **ဆီပကီၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ဆီတကလှာ်လီၤ

၈၁. ခုန့ၣ် ကီးအမံၤလၢခုတဂ့ၤ, ပကိးလၢခုန့ၣ် **အနၢ်ကီၢ်**,ကီးလၢဘိၣ်သအိၣ်တက့ၢ်.

၈၂. **ကီၢ်သွဲကနၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ကီၢ်နးနးကလဲာ်န့ၣ်လီၤ.

၈၃. **ကီၢ်အိၣ်ဖံးဒ်ဆံၤ**,ပှၤကီၢ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်ဒီးအီၤတကျၢဘၣ်,န့ၢ်အမါတဂၤသံတဂၤ,သံန့ၢ်အဝၤတဂၤသံတဂၤ,သံအဖိအိၣ်တဂၤသံတဂၤသံ, ပှၤဒ်န့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ပှၤအကီၢ်,ဒီးပကိးလၢပှၤအကီၢ်ပှၤအဂံၢ်လီၤ. ပှၤကီၢ်ပှၤဂီၤ.

၈၄. **မ့ၢ်ကိၣ်** ဒ်ပစံးတၢ်သိး

လါကီၢ်		ထွံၣ်ကီၢ်
ယဲာ်ကီၢ်		ဆီကီၢ်
ခုးကီၢ်		သ့ၣ်ကီၢ်
ဟံၣ်ကီၢ်	အဝဲအံၤအ	ဖိာ်မုၣ်ကီၢ်
ကီၢ်ကီၢ်	ခီအပညီမ့ၢ်	ဖိာ်ခွါကီၢ်
ဟီၣ်ခိၣ်တပူၤန့ၣ်ကီၢ်	အစံးဝဲဆူၣ်	လၢၢ်ကီၢ်
ချံကီၢ်	ဒ်န့ၣ်လီၤ	စ့ကီၢ်
ဘီကီၢ်		ပစုကီၢ်
နးကီၢ်		ပခိၣ်ကီၢ်

Digitized by Google

မ့ၢ်နံၤလၢအတဂ့ၤဘၣ်.

၈၅. **စကိၢ်စကိၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢယဲၤနးနးကလဲာ်ဒီးအခီၣ်ထိဝဲတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢစကိၢ်စကိၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤတကဲဒီးယဲၤလီၤမးစကိၢ်စကိၢ်လီၤ. ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်ယဲၤဒီးအစုအခီၣ်လီဝဲနူၣ်ပစံးလၢစကိၢ်စကိၢ်စကီးလီၤ.

၈၆. **ပကိၢ်** နူၣ်မ့ၢ်တလၢၢနီၢ်အဝ့ၢ်အမံၤလီၤ. ဒီးပယီၤဒုးနူၢ်ဝဲလီၤ,ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်တလၢၢနီၢ်အကလုၢ်လီၤ.

၈၇. **ထိၢ်ဘီထိၢ်ဘံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်မ့ၣ်ကသါဘၣ်ကိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၣ်ကသါဘၣ်လၢမ့ၤသပၢၤပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဘီထိၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢကိၢ်ဘီလီၤ. သၣ်ကိၢ်ဘီအိၣ်နူၣ် စကိၣ်တလိၣ်တက့ၢ်.

၈၈. **မှၤကိၢ်ဘီ** နူၣ် မ့ၢ်ပဖီမှၤစဲဘူးလၢ သပၢၤအကပၤဘီကံၢ်ကလာ်ဒီးပစံးလၢမှၤကိၢ်ဘီလီၤ. ပှၤတဂၤဖီမှၤကိၢ်ဘံၣ်ကိၢ်ဘီနးသမီး.

၈၉. **ထိၢ်တ့ၢ်ထိၢ်ထိၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီထိၣ်ခုးဒီးဘၣ်တပှၤပှၤဒုးဝဲဘၣ်တပှၤပှၤစာ်ဝဲဒီးပစံးလၢကိၢ်ကံၢ်ကိၢ်ကိၢ်လီၤ. နထိၣ်ခုးကိၢ်ကံၢ်ကိၢ်ကိၢ်နူၣ်ဘုမဲထိၣ်တဖိးဘၣ်.

၉၀. **ထွံၣ်ဖါကိၢ်ကိၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိယၢ်တကလုာ်အစုထီထီအခီၣ်ထီထီဒီး အမိၢ်ပှၢ်ထဲထးချူဘိစိၤနူၣ် ပစံးလၢထွံၣ်ဖါကိၢ်ကိၢ်လီၤ. ထွံၣ်ဖါကိၢ်ကိၢ်တဘိဟးမးကိၢ်ကိၢ်ကိၢ်ကိၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢထွံၣ်ဖါကိၢ်ကိၢ်တဘၣ်လီၤ.

၉၁. **ထိၢ်ထိၢ်လၢၤလၢၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပချံထိၣ်ထံချံကိၢ်ထိၣ်ဘၣ်ဒးစိၤဒီးပစံးလၢကိၢ်ကိၢ်လၢၤလၢၤလီၤ. ချံထိၣ်ထံချံနူၣ်ကိၢ်ကိၢ်လၢၤလၢၤတက့ၢ်. ပကဒုးလုၣ်ပှၤဆံးလီၤ.

၉၂. **ထိၢ်ထဖိလီ** နူၣ်မ့ၢ်ပဘၢအိၣ်ခွၢၣ်ဒီးမံကဖိလီဒီးကိၢ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢကိၢ်ကဖိလီလီၤ. တၢ်လၢကပှာ်ဝဲဒီးကိၢ်ဝဲတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢအကိၢ်ကဖိလီလီၤ. ခွဲးလီၤမှၤကိၢ်ကဖိလီနူၣ်ပအိၣ်တကဲဘၣ်,မၤခုၣ်လီၤဒၣ်ကယာ်.

၉၃. **ဖှၤထိၢ်ပှၤဂီၤတဖၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢတိၢ်ဖိတိၢ်မါနးနးကလဲာ်ဒီး ဖိအိၣ်တကဲမါအိၣ်တကဲဘၣ်ဒီး ပစံးလၢပှၤကိၢ်ပှၤဂီၤလီၤ. ဖိာ်ခွါလၢအကိၢ်ဒ်နူၣ်တဖၣ်နူၣ် ဖိာ်မုၣ်ဟံးနူၢ်တဘူၣ်ဘၣ်,တလၢၤတဖၣ်ဟံးနူၢ်ဝဲဘူၣ်.

၉၄. **မၤတၢ်အသးထိၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအမၤ်ကလီကွကါတအိၣ်ဘုံးဘၣ်ဒီးခုဝဲနးနးကလဲာ်နူၣ် ပစံးလၢမၤတၢ်အသးကိၢ်လီၤ. ပှၤလၢမၤတၢ်အသးကိၢ်တဖၣ်နူၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်အီကစီဒီလီၤ.

၉၅. **မီကိၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ထံတကလုာ်နူၣ် ကိၢ်ဒ်ထံချံအသီးဒီး ကလာ်ထိၣ်ဒ် ထံချံကလာ်ထိၣ်အသီးဒီး ပစံးလၢမီကိၢ်လီၤ. မီကိၢ်မီဆါနူၣ်တအိၣ်ဘၣ်ကီးပှၤဒဲးဘၣ်, အိၣ်တပှၤပှၤစိၤလီၤ.

၉၆. **ကျိၢ်ကိၢ်** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ယံၣ်တကလုာ်ပအိၣ်အဒိးဒီး ပကီးလၢကျိၢ်ကိၢ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီအညၣ်မ့ၢ်ဂံၢ်ဒီးချံလုၣ်ဝဲအထံလီၤ. ဒီးအိၣ်ခံကလုာ်ဒီးအဂီၤတကလုာ်ဒီးအဝါတကလုာ်လီၤ. အဂီၤတကလုာ်နူၣ်အလၣ်ကပီၤဒီးအဒိးဂီၤဆှူၣ်ကလုာ်, အဝါတကလုာ်အလၣ်ကယွဲဒဲဒီးအဒိးနူၣ်ဝါဝဲလီၤ.

ကိာ်

၁. **ကိာ်မ့ၢ်ကယါၢ်တၢ်အိၣ်ဝဲလၢာ်** နူၣ်ဒီး ပကီးလၢကိာ်လီၤ. ပကိာ်နူၣ်အိၣ်လၢပခိၣ်ဒီးပကစၢ်အဘၢၣ်စၢၤလီၤ. ပကိာ်ပယိၢ်.

၂. **ကိာ်ဘိ** နူၣ်မ့ၢ်ပကိာ်တကူာ်ဒီဘိညါနူၣ်လီၤ.

၃. **ကိာ်ယူၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပပုာ်အခိၣ်ထံးလၢအဟဲကိာ်ထိၣ်ကဒါအသးဆူပထးခိၣ်တခီလၢပကိာ်အလီၤနူၣ်လီၤ.

၄. **ကိာ်အီထံ** နူၣ် မ့ၢ်ပကိာ်ဟီးပကိာ်ယိးလၢအမၤအသးကိၤမါချါဒီးအိၣ်လၢပကိာ်ယူၢ်အကပၤဒီးလဲၤစဲလိာ်အသးဆူပသူၣ်ပသးအခိၣ်ထံးနူၣ်လီၤ.

၅. **ကိာ်ဆၢၣ်ထံး** နူၣ်မ့ၢ်ပကိာ်အခိၣ်ထံးလၢပဟီးကွၣ်အကွီၤပှၤဝးတရံးနူၣ်လီၤ.

၆. **ကိာ်ကနံၣ်** နူၣ် အိၣ်ဖဲလဲၣ်,မၤသးဒ်လဲၣ်စတသ့ၣ်ညါဘၣ်, ပအိၣ်တၢ်အီတၢ်နူၣ်တုၤအလီၤဘၣ်ဆူပကိာ်ကနံၣ်ပှၤဒီးပဆူၣ်တကိၢ်ခါလီၤ.

၇. **ကိာ်ခံ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဆူပချၢယံတခီဒီးပကီးလၢပကိာ်ခံလီၤ.

၈. **ကိာ်ကျးခံ,ကိာ်ကျၢၢ်ခံ** နူၣ်မ့ၢ်ပကိာ်အဘိဆူပချၢတခီနူၣ်လီၤ.

၉. **ကိာ်ယံ** နူၣ် မ့ၢ်ပကိာ်အယံလၢအထိဘူၣ်လိာ်အသးဒီးပပျိၢ်ယံနူၣ်လီၤ.

၁၀. **ကိာ်ယံအကံၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ပကိာ်ယံအအိပှၤတၢ်စၢ်ပယဲာ်စိၤအိၣ်တဘိအနုာ်နူၣ်လီၤ.

၁၁. **ကိာ်ဟီး** နူၣ်မ့ၢ်ပကိာ်ယိး,ပကိာ်အီထံနူၣ်လီၤ.

၁၂. **ကိာ်စဘီး,ကိာ်စဟီး,ကိာ်ထီးပှၤ** နူၣ် မ့ၢ်ဖဲပဟီးကွၣ်အဘၢၣ်စၢၤပခၣ်ဖီလာ်, ပကိာ်ယူၢ်လဲၤလီၤအသိးနူၣ်လီၤ.

၁၃. **ကိာ်ပှၤ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ထူၣ်ဖျိလၢအလဲၤနုာ်ဆူပဟၢဖၢပှၤဖဲပနါဒ့အဖီလာ်နူၣ်လီၤ.

၁၄. **ကိာ်ယူၢ်ဒီး,ကိာ်ဓၢ** နူၣ် မ့ၢ်ပကိာ်ယူၢ်အဘိယံနူၣ်လီၤ.

၁၅. **ကိာ်လာ်** နူၣ်မ့ၢ်ပကိာ်အဘိဆူပဆုးလိၤပခိၣ်ပခၣ်အဖီလာ်တခီနူၣ်လီၤ.

၁၆. **ကိာ်သွး** နူၣ် မ့ၢ်ပကိာ်ယူၢ်အအိပှၤ မၤသးဒ်အသူထိၣ်ဒီးသွဲနူၣ်ဒီးပကီးလၢကိာ်သွးလီၤ. ဒီးပသးတမ့ာ်ဘၣ်,တၢသၣ်တနီၤနီၤပအိၣ်ဒီး ပကိာ်ယူၢ်ကိာ်ဘိသွးဝဲ

Digitized by Google

ကိၢ်

လီၤ.

၁၇. **ကိၢ်ဘံး** နၣ် မ့ၢ်ပကီးတပျ့ၣ်နးနးကလဲာ်ဒီး ပကတိၢ်ကွၢ်တၢ်တသိၣ်ဘၣ်နၣ်ဒီးပစံးလၢပကိၢ်ဘံးကိၢ်ဘြီၤလီၤ. ဒီးတခီပကူး, ဒီးတခီပဘၣ်တမ့ၣ်နၣ်ပကတိၢ်တၢ်တသိၣ်ဘၣ်နၣ်ဒီးပစံးလၢပကိၢ်ဘံးလီၤ. ဒီးပကိၢ်ယွၢ်ဘံးနၣ်ဒ်နၣ်သိးလီၤ. ကိၢ်ဘံးကိၢ်ဘား.

၁၈. **ကိၢ်အံးသံး** နၣ် မ့ၢ်ပကတိၢ်တၢ်သိၣ်သိၣ်တသိၣ်သိၣ်,ဘံးသံးဘံးသံးနၣ်ဒီး ပကီးလၢပကိၢ်ယွၢ်အံးသံးအံးသးလီၤ. ဒီးပကိၢ်ဘံးသံးနၣ်ဒ်နၣ်သိးလီၤ. ဘံးသံးဘံးသံး,အံးသံးအံးသံး.

၁၉. **ပကိၢ်ပယိၢ်** နၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်အဘၢၣ်စၢၤဒီးပကစၢ်အဘၢၣ်စၢၤစ့ၤလီၤဝဲဒီးပစံးလၢပကိၢ်လီၤ. ပကိၢ်နၣ်စ့ၤလီၤဝဲဝဲပကစၢ်ဒီးပခိၣ်အဘၢၣ်စၢၤနၣ်လီၤ.

၂၀. **စ့ၤကိၢ်** နၣ်မ့ၢ်ဘ့မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဟ့မ့ၢ်ဂ့ၤ,တအါဘၣ်ဒီးအိၣ်တစဲးဖိဓိၤနၣ်ပစံးလၢစ့ၤကိၢ်လီၤ,စမၤဘ့နှၢ်တအါဘၣ်, နှၢ်စ့ၤကိၢ်လီၤ.

၂၁. **မကိၢ်** နၣ် မ့ၢ်တၢ်တယံာ်ဘၣ်ဝဲဘၣ်ဒီး ပစံးလၢမကိၢ်လီၤ, ပှၤလဲၤတၢ်တယံာ်ဒံးဘၣ်, လဲၤဒံးတၢ်မကိၢ်ဒံးလီၤ,ဒီးတၢ်လၢပှၤကွံာ်အလိၢ်ခံတဖၣ်နၣ်ပစံးလၢမကိၢ်လီၤ. လၢထံးလၢမကိၢ်နၣ်မ့ၢ်တၢ်မၤအသးလၢအပှၤကွံာ်ဝဲတဖၣ်နၣ်ပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိစံးလၢမကိၢ်လီၤ,ဒီးပှၤတဝဲၣ်ဖိစံးဝဲလၢမကၢ်လီၤ.

၂၂. **ခဲကိၢ်** နၣ် မ့ၢ်ပစံးအိၣ်ဒၣ်ကယၢ်တစိၢ်ဒီးပစံးလၢခဲကိၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢခဲကၢ်လီၤ, ခဲကိၢ်ဒၣ်ကယၢ်,ဒ်ပစံးတၢ်အသိးအိၣ်ဒၣ်ကယၢ်တစိၢ်စံးဝဲလီၤ, စကလဲၤခဲကိၢ်,ဆူလၢ်ဟူယၢ,အိၣ်ဘိၣ်ကိၢ်

see ကလီ ၂၁

၂၃. **ဆံးကိၢ်** နၣ်မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်တမံၤမ့ၢ်တဒိၣ်ဘၣ်,မ့ၢ်ဖိနဲကဲၣ်ဓိၤဒီးပစံးလၢဆံးကိၢ်ဓိၤလီၤ. ကဆိဖိတၧဆံးကိၢ်ဓိၤ,စမ့ၢ်ဖိၣ်ဒီးကနှၢ်လီၤ.

၂၄. **ဂ့ၤကိၢ်ယၢ်** နၣ် ထိရိၤမ့ၢ်ပထံၣ်တၢ်ဂ့ၤတမံၤဒီးပစံးလၢဂ့ၤကိၢ်ယၢ်လီၤ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢဂ့ၤဘၣ်စဲၣ်လီၤ. စကွၢ်ချံတဘ့ၣ်ဂ့ၤကိၢ်ယၢ်.

၂၅. **ကိၢ်ကတံာ်** နၣ် မ့ၢ်ပယ့ၢ်လီၤတၤသၣ်အချံတဘြိၢ်ဘၣ်ပကိၢ်ယွၢ်ပှၤဘၣ်ဒီး နီးကတၢ်လၢပကိၢ်ယွၢ်ပှၤနၣ်ပစံးလၢပကိၢ်ကတံာ်လီၤ, ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပကိၢ်ကတၢ်လီၤ,စယ့ၢ်လီၤတၤသၣ်အချံတဖျၢၣ်စကိၢ်ကတံာ်စသးကလၢ်တ့ၢ်လီၤ.

၂၆. **ကိၢ်ကနံကိၢ်ကနါ** နၣ်မ့ၢ်ပကိၢ်ယွၢ်ဒၢအဖးဖိနၣ်ကမိာ်ထိၣ်ဝဲနၣ်ပစံးလၢပကိၢ်ကနံလီၤ.

၂၇. **ကိၢ်ဆၢၣ်ထံး** နၣ်မ့ၢ်ပကိၢ်ခိၣ်ထံးအကပၤယၢ်ခိဖဲပဖံဘၣ်ခိၣ်ကတၢၢ်ယီၤပကိၢ်ခိၣ်ထံးနၣ် ပစံးလၢပကိၢ်ဆၢၣ်ထံးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢပကိၢ်ထံးလီၤ. ပှၤတဂၤအကိၢ်ဆၢၣ်ထံးဘိၣ်ဂ့ၤသမိး.

၂၈. **ကိၢ်ဆီဟု** နၣ်မ့ၢ်ပမံလီၤလၢပသးနါပှၢ်တခီဒီးပချုးစုချုးခိၣ်နၣ်ပစံးလၢပကိၢ်ဆီဟုလီၤ. ပနၢ်တၧကိၢ်ဆီဟုမးသါပြုၢ်ကလာ်လီၤ.

၂၉. **ကိၢ်ခိၣ်ကိၢ်ဓ့** နၣ် မ့ၢ်ဒၢးဖိခိၣ်ဒၢးဖိလာ်, ဟံၣ်ဂီၤခိၣ်ဟံၣ်ဂီၤထံးနၣ်ပစံးလၢကိၢ်ဓ့လီၤ, လဲၤလိာ်ကွဲယွၤနပှၢ်လၢကိၢ်ခိၣ်ကိၢ်ဓ့နၣ်တက့ၢ်.

၃၀. **ကိၢ်လီၤကတိၢ်** နၣ် မ့ၢ်ပယ့ၢ်လီၤတၢ်ဒီးမၤသးဒ်အကတၢ်ယံာ်အသိးဒီးပအိလီၤက့ၤထံဒီးဘျါက့ၤဝဲလီၤ,ပမ့ၢ်တအိလီၤဘၣ်ထံဒီးပသါတကုးထိၣ်လီၤ,ဒီးပကိၢ်မၤအသးတမံၤနၣ်ပကီးလၢပကိၢ်လီၤကတိၢ်လီၤ.

၃၁. **ကိၢ်ကတၢ်** နၣ် မ့ၢ်ပယ့ၢ်တၢ်ဒီးလဲၤနှာ်တဘြိၢ်ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အဘၣ်ဆဲးထိ,ဘၣ်ကွးထိ,ကတၢ်ထိ,ကတံာ်ယံာ်လၢပကိၢ်ယွၢ်အအိပှၤနၣ်ဒီးပကီးလၢကိၢ်ကတၢ်လီၤ.

၃၂. **ကိၢ်ကဘြံာ်** နၣ် မ့ၢ်ပကတိၢ်တၢ်မၤသးဒ်အအိၣ်ဒီးအကဘြံာ်ကဘြံာ်အသိးတမ့ာ်ဘၣ်နၣ်ဒီး ပကီးလၢပကိၢ်ကဘြံာ်ကဘြံာ်လီၤ.

၃၃. **ကိၢ်ကတံာ်** နၣ် မ့ၢ်ပကိၢ်လီၤဘြံာ်ယံာ်လၢတၢ်ကဆူးပှၤဒီး ပထုးထိၣ်ကွၢ်တနှၢ်ဘၣ်နၣ်လီၤ, ကတံာ်ကတံာ်.

၃၄. **ကိၢ်ကတံာ်** နၣ်မ့ၢ်ပစၢယံာ်ပကိၢ်သကံၢ်နးကဲၣ်ဆိးနၣ်ဒီးပကီးလၢပကိၢ်ကတံာ်လီၤ,ကတံာ်ကတံာ်.

၃၅. **ကိၢ်ကတံာ်** နၣ် မ့ၢ်ပယ့ၢ်လီၤတၢ်ချံ,တၢ်ကူၢ်လိၣ်ဒီးလဲၤနှာ်တဘြိၢ်ဘၣ် ဆွံသဝါယံာ်အသးလၢပကိၢ်ယွၢ်အိပှၤနၣ်ဒီးပကီးလၢပကိၢ်ကတံာ်လီၤ,ကတံာ်ကတံာ်.

၃၆. **ယိာ်ကိၢ်** နၣ် မ့ၢ်ပမိာ်ထိၣ်ပခိၣ်ဒီးပဟ်ထိထိၣ်ပကိၢ်နၣ်လီၤ,ယိာ်ကိၢ်အီခၣ်.

၃၇. **ရှၣ်ကိၢ်** နၣ်မ့ၢ်ပဟ်ထိထိၣ်ပကိၢ်ဒီးပဃုကွၢ်တၢ်ဝ့ၤဝ့ၤနၣ်လီၤ.

၃၈. **လဲာ်ကိၢ်** နၣ်မ့ၢ်ပဟ်ထိထိၣ်ပကိၢ်မ့ီကတိနၣ်လီၤ.

၃၉. **ဘံးကိၢ်** နၣ်မ့ၢ်ပဟ်ဖုၣ်လီၤပကိၢ်နၣ်လီၤ.

၄၀. **ဘံးကိၢ်လဲာ်ကိၢ်** နၣ် မ့ၢ်ပယုၢ်တၢ်ဒီးပကွၢ်တၢ်ပဟ်ထိထိၣ်ပကိၢ်တစဲးစဲး ပဟ်ဖုၣ်လီၤပကိၢ်တစဲးစဲးနၣ်ဒီး ပကီးလၢသံးကိၢ်လဲာ်ကိၢ်,သံးကိၢ်လဲာ်ကိၢ်လီၤ.

၄၁. **သ့ၣ်ကိၢ်** နၣ်မ့ၢ်ဖဲအဓ့ဝဲၢ်ကိဖိလာ်နၣ်လီၤ.

၄၂. **ကိၢ်ဓိၤ** နၣ်မ့ၢ်ကိၢ်အဆိလီၤ. ကိၢ်ဓိၤယိၢ်ဓိၤနၣ်မ့ၢ်တၢ်ကိၢ်ဘၢ်ယိၢ်ခဲလၢ်လီၤ.

၄၃. **အံၣ်ကိၢ်** နၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲအကပီၤတလါဘၣ်,ဘၣ်ဒး ဖိနဲဓိၤလီၤ.

၄၄. **ဆံးကိၢ်** နၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲအဒူ,အဖျၢၣ်,အဒု,အဘ့ၣ်,အလိၣ်တဒိၣ်ဘၣ်,ဖိနဲဘၣ်ဒးဓိၤနၣ်လီၤ.

Digitized by Google

၄၅. **ဂူၤကိၢ်** နၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲဂ့ၤဘၣ်ဒးဓိၤနၣ်လီၤ,မ့ၢ်အစံးဝဲဂ့ၤစ့ၢ်ကီးဒ်နၣ်လီၤ.

၄၆. **ရှၤကိၢ်** နၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲတအါဘၣ်,ဘၣ်ဒးဓိၤဒ်နၣ်လီၤ.

၄၇. **မကိၢ်** နၣ် ဒ်ပစံးတၢ်အသိးမ့ၢ်လၢပျၢၤလၢသီ,လၢထံးနၣ်လီၤ,လၢထံးလၢမကိၢ်.

၄၈. **မကိၢ်** နၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအပူၤကွံာ်တယံာ်ဒံးဘၣ်,ပူၤကွံာ်တစိၢ်ဖိဒံးနၣ်လီၤ. မကိၢ်အုး,မကိၢ်ပကိၢ်.

၄၉. **ခဲကိၢ်** နၣ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိးမ့ၢ်ဆူခံဆူညါ,တုၤဆူညါလၢအယံာ်နၣ်လီၤ,တၢ်တဘီအံၤအဆိတအိၣ်ဘၣ်.

၅၀. **ခဲကိၢ်** နၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအတမၤဒံးဘၣ်အသးဘၣ်ဒီးတယံာ်လၢၤဘၣ်ကမၤအသးဖဲတစိၢ်ဖိအတိၢ်ပူၤခဲကနံၣ်အံၤနၣ်လီၤ.

၅၁. **ကိၢ်ဘိ** မ့ၢ် ကိၢ်ယူၢ်အဆိလီၤ, ကိၢ်ယူၢ်ကိၢ်ဘိဆါကၢ,စဘၣ်တမ့ာ်တၢ်အံၤ.

၅၂. **ကိၢ်ယူၢ်ကိၢ်ဘိ** နၣ်မ့ၢ်ပကိၢ်အအိပူၤလၢပယူၢ်လီၤမ့ၤဓိၤထံဓိၤနၣ် ပစံးလၢပကိၢ်ယူၢ်လီၤ, စဘၣ်တမ့ာ်စကိၢ်ယူၢ်သွးနးကၢ.

၅၃. **ကိၢ်ယူၢ်ဒၢ** နၣ်မၤသးဒ်ပယံကလုၤစၢ်အသိးဒီးထဲခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်တုၤသိးဒီးပကိၢ်နၣ်အိၣ်ဒီးအပူၤလၢပယူၢ်လီၤတၢ်နၣ်ဒီးပလှာ်အသးတပလှာ်တပလှာ်ဒီဘိညါဒီးပကီးလၢပကိၢ်ယူၢ်ဒၢလီၤ.

၅၄. **ကိၢ်လီၤလဲးလီၤ** နၣ် မ့ၢ်ပနၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထွံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မံလီၤလၢအသးနါပှၢ်တခီဒီးပစံးလၢကိၢ်လီၤလီၤ. ဆၣ်ဓိၤကိၢ်ဓိၤနၣ်မ့ၢ်ကျၢ်အီထီလာ်အသးဒီးပကီးလၢကိၢ်လီၤလီၤ.

၅၅. **ကိၢ်အီထံ** နၣ် မ့ၢ်ပကိၢ်ယူၢ်ပူၤနၣ်ပစံးလၢကိၢ်အီထံလီၤ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပကိၢ်ယူၢ်လီၤ.

၅၆. **ကိၢ်ကနံၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပကိၢ်ယူၢ်အသရူလၢပအီထံလီၤကမၣ်ဒီးပဆူၣ်နၣ် ပစံးလၢပကိၢ်ကနံၣ်လီၤ,ပကိၢ်ကနံၣ်နၣ်အအိပူၤဖိနဲကဲၣ်ဓိၤလီၤ.

၅၇. **ကိၢ်သနူကဖၢ** နၣ် မ့ၢ်ပကိၢ်ယူၢ်ဒၢအဖးဖိနၣ်ကမိာ်ထိၣ်ဒီးပကီးလၢပကိၢ်သနူကဖၢလီၤ, ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပကိၢ်သနူသၣ်လီၤ.

၅၈. **ယိာ်ကိၢ်အီခၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပဒီကနၣ်ပှၤဂၤစံၣ်တဲၤတၢ်ပကနၣ်မှာ်ဒီးပခိၣ်မိာ်ထိၣ်အသးဒီးအခၣ်အီထိၣ်အသးဒီးပစံးလၢယိာ်ကိၢ်အီခၣ်လီၤ,ပှၤတဂၤပှၤဂၤစံၣ်တဲၤတၢ်ဒီးကနၣ်မးဝဲယိာ်ကိၢ်အီခၣ်လီၤ.

၅၉. **အံၣ်ကိၢ်** နၣ်မ့ၢ်ချိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ကူတၢ်သီးမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်တလဲၢ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢအံၣ်ကိၢ်လီၤ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအံၣ်ပှလှလီၤ, ပှၤတဂၤဖဲးခုးတလီၢ်အံၣ်ကိၢ်ဓိၤလီၤ,ခိၣ်ဖၢၣ်တဘ့ၣ်အံၣ်ကိၢ်ဓိၤပဖၢၣ်တသ့ဘၣ်.

ကိၢ်

၆၀. **အကိၢ်အယိၢ်** နၣ် မ့ၢ်ကိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလီမ့ၢ်ဂ့ၤ,အသလှၤစှၤလီၤလၢအခိၣ်ဒူအဆၢဒီးအမိၢ်ပှၢ်အဆၢနၣ် ပစံးလၢအကိၢ်လီၤ, ပလီတဖျၢၣ်အကိၢ်ထီကၢ.

၆၁. **တူာ်ကိၢ်တူာ်ယိၢ်** နၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အစီးမ့ၢ်ထိၣ်တဲာ်ဒီးပစံးလၢတူာ်ကိၢ်လီၤ,သ့ၣ်တူာ်ကိၢ်နၣ်အစီးတအိၣ်ဘၣ်, ပှၤကညီသံတူာ်ကိၢ်နၣ် မ့ၢ်တလၢၤကျိတဲာ်အကိၢ်ဒီးသံဝဲနၣ်ပစံးလၢသံတူာ်ကိၢ်လီၤ..

၆၂. **နူတူာ်ကိၢ်** နၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအပျံၤတၢ်တသ့ဘၣ်နၣ် ပစံးလၢအနူတူာ်ကိၢ်လီၤ, ပှၤလၢအနူတူာ်ကိၢ်တဖၣ်နၣ်ဘိၣ်သအိၣ်နၣ်စိၢ်တပျံၤဝဲ, ကဆိနၣ်စိၢ်တပျံၤဝဲဒီးပစံးလၢအနူတူာ်ကိၢ်လီၤ.

၆၃. **ကလံၤတူာ်ကိၢ်** နၣ် မ့ၢ်ကလံၤသဝံးလၢအအူတၢ်လၢဟိၣ်ခိၣ်ကမူၣ်ကမိဒ်ထိၣ်ဆူတၢ်ကဟ်ာလီၤဒီး တရံးအသးရဲးရဲးနၣ်ဒီးပစံးလၢကလံၤတူာ်ကိၢ်လီၤ. ကလံၤတူာ်ကိၢ်နၣ်အူတရံးဟိၣ်ခိၣ်ကမူၣ်နၣ်တရံးအသးရဲးရဲးဒီး ဒ်ထိၣ်ဆူတၢ်တဟ်ာလီၤဒီး ဟါမ်ၢ်ကွံာ်ဒီးပစံးလၢကလံၤတူာ်ကိၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကလံၤထိၣ်သဘၣ်ဂိၢ်ခုး, ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကလံၤထိၣ်သဘၣ်တဲးခုးလီၤ.

၆၄. **ကိၢ်ဃး** နၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်ဘှိၣ်ကလာ်ဒီး ပတကတိၤဘၣ်တၢ်ဘၣ်, ဒီးပတဂဲၤဘၣ်ဒီးပစံးလၢပကိၢ်ဃးလီၤ. နအီကသံၣ်ဝံၤဒီးကိၢ်ဃးမံစွဲကစၢ်တက့ၢ်, ပှၤတဂၤအဝဲၤဒူအလီၤဒီးကိၢ်ဃးမးသါတံးကံလာ်လီၤ, ကဆိဃ့ၢ်ထိၣ်ဒီးစကိၢ်ဃးလၢသ့ၣ်ခိၣ်ထံးလီၤ.

၆၅. **ကိၢ်ခံ** နၣ်မ့ၢ်ပကိၢ်ကျးခံနၣ်လီၤ. ဒီးပှၤမ့ၢ်ဟဲလၢပလီၢ်ခံဒီးပစံးလၢအဟဲလၢပကိၢ်ခံလီၤ. ပကိၢ်လၢပချၢယံတခီနၣ်ပစံးလၢပကိၢ်ခံ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပကိၢ်ကျးခံ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပကိၢ်ကျၢ်ခံလီၤ, ဒီးပှၤကညီမ့ၢ်ဟဲလၢပလီၢ်ခံဒီးစၢ်ဆၢဒီးပကိၢ်ကျးခံနၣ်ဒီးပတထံၣ်ဘၣ်နၣ်ပစံးလၢအဟဲလၢပကိၢ်ခံတခီလီၤ. ဒီးပှၤလၢအတစူၢ်တနာ်ဘၣ်ကစၢ်ယွၤဒီးစံးဝဲသါကနာ်လၢခံလီၤ,စံးဝဲဒ်နၣ်ဒီးမ့ၢ်ကသံခဲဂီၤ၏,ခဲတဂီၤ၏နၣ် တသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲဒီးပဒိလီၤလၢတၢ်သံဟဲလၢအကိၢ်ခံလီၤ.

နမ့ၢ်သုးသီမ့ၢ်သုးနံၤ
တၢ်သံဟဲလၢနကိၢ်ခံ

၆၆. **ကိၢ်ခံမဲာ်သလံၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်အလိၢ်ခံမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမဲာ်တဒၢလၢပတထံၣ်ဘၣ်တၢ်အလိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢကိၢ်ခံမဲာ်သလံၣ်လီၤ,တၢ်ဘျၣ်တဖၣ်နၣ်ကွၢ်ဝဲလၢပကိၢ်ခံမဲာ်သလံၣ်ဒီးဟုၣ်တၢ်လီၤ.

၆၇. **ဖိုးကိၢ်ဖိုးယိၢ်** နၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီလီတၢ်ဒီးကတိၤကြိတၢ်ဒီးပစံးလၢဖိုးကိၢ်လီၤ, ပှၤတဂၤကတိၤတၢ်ဖိုးကိၢ်ဖိုးယိၢ်နးကၢ.

Digitized by Google

၆၈. **ကိာ်ခိၣ်ကိာ်ထံး** န့ၣ်မ့ၢ်ကွဲလၢကတၢၢ်ထီန့ၣ်ပစံး လၢကွဲကိာ်ထံးလီၤ. ကွဲကိာ်ထံးလၢကွဲကတၢၢ်ထီလၢခဲၤ ခိၣ်လီၤန့ၣ်ပစံးလၢကွဲကိာ်ထံးလီၤ, ဒီးပှၤအကိာ်ဆူအ ကတၢၢ်ထီဆူအခိၣ်တခီန့ၣ်ပစံးလၢအကိာ်ထံးလီၤ.

၆၉. **ပှၤကညီအကိာ်ထံး** န့ၣ်မ့ၢ်အကိာ်တကတၢၢ်ထီဆူအ ခၣ်လာ်န့ၣ်ပစံးလၢအကိာ်ထံးလီၤ. စခၣ်သလံၤထိၣ်ဖဲစ ကိာ်ထံးအံၤဆါသမိး,မ့ၢ်ကဝ့သ့ၣ်သ့ၣ်ဧါသ့ၣ်ညါဘၣ်.

၇၀. **ကလုအကိာ်ကတိၤအကိာ်** ပှၤကညီကတိၤတၢ် ကတိၤဆူဖျိးဆူပျုၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကတိၤတၢ်နၣ်ဒ့ၣ်ပှၤဂၤဒီး စံး ထိၣ်ပတြၢၤအသးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢကတိၤလုအကိာ်လီၤ, ပှၤတဂၤကတိၤအကိာ်တနၠံးသိးဒီး ပှၤဂၤတအိၣ်ဘၣ် မ့ၤနီတဂၤ,အိၣ်မ့ၤထဲအီၤတဂၤဓိၤလီၤ. ပှၤတဂၤကတိၤ အကိာ်တဘၣ်ကျဲဘၣ်ကပူၤ,ဆူဖျိးဆူပျုၤတၢ်နးကၢ.

၇၁. **လုကိာ်လုယီၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီကတိၤတၢ်ဒီးဆဲးတ လံဝဲာ်တယွဲၤဝဲဒီး မ့ၢ်ထံၣ်တၢ်ဖိနဲဓိၤန့ၣ်စံးဝဲလၢဒိၣ်ဒိၣ် ကလဲာ်ဒီး ပစံးလၢလုကိာ်လုယီၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤလုအ ကိာ်နးသမိး,ထံၣ်ပဒဲတၠဒီးစံးဝဲလၢသါထံၣ်တကျဲာ်ခိၣ် လီၤ.

၇၂. **ကိာ်ယုၢ်လီၤကမၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်မ့ၤအီထံဒီးလီၤဝဲ ဆူပကိာ်ကဘျုးကတၢၤဆူပကိာ်အကနံၣ်ပူၤဒီးပစံးလၢ ပကိာ်ယုၢ်လီၤကမၣ်လီၤ. စအီထံစကိာ်ယုၢ်လီၤကမၣ် ဒီးစဆူၣ်လၢထံလီၤ.

၇၃. **ကိာ်ကျၢၢ်ခိၣ်ကိာ်ကျၢၢ်ခံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပကိာ်ဆူပလိၢ်ခံ တခီန့ၣ်ပစံးလၢပကိာ်ကျၢၢ်ခံလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢ ပကိာ်ကျုးခံလီၤ. ပကိာ်ဆူပကိာ်ယုၢ်တအိၣ်ဘၣ်တခီဆူ ပကိာ်ခံတခီန့ၣ်မ့ၢ်ကျၢၢ်ခံလီၤ,ဘိၣ်သအိၣ်အုၣ်ထွံၣ်တၠ အကိာ်ကျၢၢ်ခံဒီးထွံၣ်သံဝဲလီၤ.

၇၄. **ကိာ်ယုၢ်အကတၢၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကိာ်ယုၢ်အသရုၤပ ကိာ်အကနံၣ်ပူၤန့ၣ် ပစံးလၢပကိာ်ယုၢ်အကတၢၢ်လီၤ. ပအီထံဒီးလီၤကမၣ်ဆူပကိာ်ယုၢ်အကတၢၢ်ဒီးပဆူၣ်ဒီး ပကူးနးနးကလဲာ်လီၤ.

၇၅. **ကရီအကိာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီကတိၤကဘျုးကဘျၣ် တၢ်ဒီးပစံးလၢကရီအကိာ်လီၤ. ပှၤကညီမ့ၢ်ထံၣ်တၢ်ဓိၢ် စံးဝဲလၢသါထံၣ်, မ့ၢ်တထံၣ်နဲာ်သကူတၢ်ဒီးစံးဝဲလၢသါ ထံၣ်ဒီး စံၣ်တဲၤဝဲဒ်အထံၣ်ဝဲအသိးဒီး ပစံးလၢကရီအ ကိာ်လီၤ. တလၢၤကရီအကိာ်,စံးဝဲလၢသါထံၣ်ကဘီမ့ၣ် ဒီးတထံၣ်မးဝဲနီတစု.

၇၆. **ဆံးကိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိနဲကဲၣ်ဓိၤန့ၣ်ပစံးလၢဆံးကိာ် ဓိၤလီၤ. ပနၢ်ဖိတၠဆံးကိာ်ဓိၤ,ဂီၤဖံးဖိတၠဆံးကိာ်ဓိၤ, ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢဖိနဲဓိၤလီၤ.

၇၇. **ကိာ်သွးယီၢ်သွး** န့ၣ် မ့ၢ်ပကီးတုၤအဒိၣ်ကဲၣ်ဆိး ဒီး ပကိာ်ယုၢ်န့ၣ်ဘံးဒီး တၢ်မိၣ်ကူးပသးဒီးပစံးလၢပ ကိာ် ယုၢ်သွးလီၤ, ဒီးပဘၣ်တမ့ၢ်ပကိာ်ယုၢ်မၤသးဒ်က တဲာ် တၢၤအသိးန့ၣ်မ့ၢ်ပကိာ်ယုၢ်သွးလီၤ.စကူးဒီးစကိာ်ယုၢ် သွးစကတိၤတၢ်တသိၣ်လၢၤဘၣ်.

၇၈. **ကိာ်ယုၢ်ထနီး** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအသးဝံၣ်တၢ်အကလုၢ် ကနီးရဲာ်ရဲာ်အိၣ်ဒီး အကတြာ်တဖၣ်န့ၣ် ပစံးလၢကိာ် ယုၢ်ကနီးလီၤ, ပှၤတဂၤသးဝံၣ်တၢ်အကိာ်ယုၢ်ကနီးမး ရဲာ်ရဲာ်လီၤ.

၇၉. **ကိာ်ကျုးခံ** န့ၣ်မ့ၢ်ပကိာ်ဆူပလိၢ်ခံတခီဒီဘိညါန့ၣ် ပစံးလၢပကိာ်ကျုးခံလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ ပကိာ် ကျၢၢ်ခံလီၤ, ဘိၣ်သအိၣ်တၠ အုၣ်စကီးပနၢ်အကိာ်ကျုး ခံဒီးပနၢ်တၠသံသလုၤလီၤ.

၈၀. **ကိာ်ယုၢ်ကတၢၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပသးဝံၣ်တၢ်အပယှာ်ထိ တုၤပကလုၢ်တသိၣ်လၢၤဘၣ်ဒီး ပစံးလၢပကိာ်ယုၢ်က တၢၢ်လီၤ, ပှၤတဂၤအုၣ်တၢ်အပယှာ်ထိဒီးစအုၣ်ထွဲအ ခံဒီးစကိာ်ယုၢ်ကတၢၢ်ဒီးစအုၣ်တၢ်တထိၣ်ဖျဲးမး.

၈၁. **ကြံအကိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလီတၢ်ဒီးပစံးလၢကြံအ ကိာ်လီၤ. ပှၤတဂၤစံးဝဲသါထံၣ်ကဘီဒီးတယံၣ်တၢ်နီတ မံၤ,မ့ၢ်လၢအကြံအကိာ်လီၤ.

၈၂. **ဆၢကိာ်ဓိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်စံးဝဲဆၢယၢာ်လီၤ. နအိၣ်ကနဲစီ ဆၢကီးဧါ, ဆၢကိာ်ဓိၤလီၤ, စအိၣ်ကနဲစီဆၢကိာ်ဓိၤမး လဲၣ်.

၈၃. **ဘူးကိာ်ဓိၤ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဘူးဝဲတယံၤဘၣ်ဒီးပစံးလၢ ဘူးကိာ်ဓိၤလီၤ. ပအိၣ်ဟံၣ်ခံဖျၢၣ်အဘၢၣ်စၢၤဘူးကိာ် ဓိၤလီၤ.

၈၄. **ကိာ်ဃံအကဲၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကိာ်ဃံအအိပူၤန့ၣ်အိၣ်ဝါ ကျိၣ်ကလာ်ဒ်အနာ်အသိးဒီးပစံးလၢကိာ်ဃံအကဲၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကိာ်ဃံနှာ်ကဲၢ်လီၤ. ကိာ်ဃံအကဲၢ် န့ၣ်ဝါဒ်ပနှာ်အသိးလီၤ.

၈၅. **ပကိာ်ဃံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဃံဖဲပကိာ်တတီၤန့ၣ်ပစံးလၢပ ကိာ်ဃံလီၤ,စဝံတၢ်စကိာ်ဃံယီၢ်ဃံဆါကၢ.

၈၆. **ဂ့ၤကိာ်မ့ၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤဘၣ် ဖဲစံးဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤဂ့ၤကိာ်စ့ၢ်,ဒ်ပစံးတၢ်အသိးပှၤတဂၤ ဂ့ၤဂ့ၤကလဲာ်စံးဝဲဒၣ်လီၤ.

၈၇. **ခဲဂီၤကိာ်** န့ၣ်မ့ၢ်မုၢ်လၢကဆုၣ်ထိၣ်ကဒီးတနံၤန့ၣ် လီၤ.

၈၈. **ပကိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဖိာ်တဲာ်တီၤတၢ်န့ၣ်လီၤ. ပကဲာ်ပ ကိာ်,ပကိာ်န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်မၤဖှိၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ. ဃုပကိာ်ဃုပ ကာ်,ထၢပကိာ်ဖှိၣ်ကူၤလံာ်န့ၣ်ပကိာ်န့ၣ် မ့ၢ်ဒ်သတြီၤအ သိးလီၤ, နပကိာ်ကွၢ်သ့ၣ်ခံကျိၣ်ထဲသိးစ့ၢ်ကီးဧါ. ပ ကိာ်န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်ပဟ်လီၤဒီးလီၤအသိးလီၤ,ပကိာ်လီၤနစုဖဲ အံၤစကဒိၣ်တဲာ်, ပကိာ်န့ၣ်ဒ်ပညိၣ်အသိးလီၤ, ပကိာ် ယီၤသံးနာ်ခိၣ်စၢၤဆၢပံၢ်ကလာ်ဝံၤဒီးခး,ပကိာ်န့ၣ်ဒ်ဖိာ်

Digitized by Google

ထိဉ်အသိးလီၤ. ပကိာ်ထိဉ်နခိဉ်လၢစခိဉ်ဖိခိဉ်တဂ့ၤ.

၈၉. **ခိဉ်ဒုကိာ်** နူဉ်မ့ၢ်ပခိဉ်ဒုအဆၢဆူပခိဉ်လဉ်အဃၢၤတခီနူဉ်လီၤ.

၉၀. **စုဒုကိာ်ဒု** နူဉ်မ့ၢ်ပစုဒုအဆၢဆူပစုလဉ်အဃၢၤတခီနူဉ်လီၤ.

၉၁. **ဘူးကိာ်** နူဉ်မ့ၢ်ဘူးတလံးဘဉ်ဒးဓိၤဒ်နူဉ်လီၤ.

၉၂. **တမၢ်ကိာ်**နူဉ်မ့ၢ်ဘဉ်ဒးဓိၤဒ်နူဉ်လီၤ.

၉၃. **ကိာ်ဟီၤ** နူဉ် ဒ်အံၤ, ဆဉ်ဓိၤကိၢ်ဓိၤတဖဉ်နူဉ်ဘဉ်ဘီ,ဘဉ်သံးနၥ်,ဘဉ်ဝဉ်ခီဒီးဟးမံလီၤဟးမံလီၤနူဉ်ပစံးလၢကိာ်လီၤ. ကိာ်လဲာ်.

၉၄. **ကိာ်ဆီဟု** နူဉ် မ့ၢ်ပတိၤလီၤပစုဒီးပခိဉ်ဒီး ပအိဉ်ကူဉ်စရှာ်နူဉ်လီၤ.

၉၅. **ကိာ်ဒု,ကိာ်လၥ်ဒု** နူဉ် မ့ၢ်ပအိဉ်လၢတၢ်ကဖိာ်လီၤဒီးတၢ်ဆူပဖိလၥ်တခီနူဉ်ပစံးလၢကိာ်ဒုလီၤ,ကိာ်ခိဉ်ကိာ်ဒု,ကိာ်လၥ်ခိဉ်ကိာ်လၥ်ဒု.

၉၆. **ကိာ်လီၤ** နူဉ်မ့ၢ်ပကျုးလီၤပသးလၢဟိဉ်ခိဉ်သပံးကလၥ်ကီၤဒးဒုဉ်နူဉ်လီၤ.

၉၇. **ကိာ်လဲာ်** စတသ့ဉ်ညါဘဉ်ယဲဘဉ်ဓိသရဉ်၈, သံကွၢ်လၢပှၤဂၤတက့ၢ်.

၉၈. **ကိာ်ဃး** နူဉ်မ့ၢ်ပအိဉ်တြိကလၥ်ပတဂဲၤတဟူး,တသိဉ်တပှၤနူဉ်ဒီးပကိးလၢကိာ်ဃးလီၤ.

၉၉. **ကိာ်ကွၢ်,တတိၤကိာ်,ကိာ်မံၤ** နူဉ် စတသ့ဉ်ညါစ့ၢ်ကီးဘဉ်. သံကွၢ်ကၢ်လၢပှၤဂၤနဲ5်.

၁၀၀. **ကိာ်ထံး** နူဉ်မ့ၢ်အဒုဆၢဒီးအထံးဆၢနူဉ်လီၤ. မ့ၢ်ပကိာ်အခိဉ်ထံးနူဉ်လီၤ.

၁၀၁. **သ့ဉ်ကိာ်ထံး** နူဉ်မ့ၢ်ဖဲအဒုဝဲၢ်ကိခိဉ်ထံးသါတံးကလၥ်နူဉ်လီၤ.

၁၀၂. **ထိကိာ်** နူဉ်မ့ၢ်ကိအခိဉ်ဒုဆၢမၤစ့ၤကူးဝဲနူဉ်လီၤ.

၁၀၃. **ကိာ်ဃိာ်** နူဉ်မ့ၢ်မ့ဉ်အူအိဉ်တၢ်နူဉ်လီၤ.

၁၀၄. **ကိာ်စဟီးလၥ်** နူဉ် မ့ၢ်ပကိာ်ယှၢ်ခိဉ်ထံးဖဲအလီၤဆၢဉ်တစဲးဖိနူဉ်ပစံးလၢပကိာ်ခဟီးလၥ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပကိာ်စဟီးပှၤလီၤ,ပခးတၢ်ဖိတၢ်လံၤကိာ်စဟီးလၥ်နူဉ်သံချကၢ.

၁၀၅. **ကိာ်ဆံး** နူဉ် မ့ၢ်ပကိာ်ဖိနဲဓိၤဒီးပစံလၢပကိာ်ဆံးလီၤ. ဒီးပလီမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကိမ့ၢ်ဂ့ၤ,အကိာ်မ့ၢ်ဖိနဲဓိၤဒီးပစံးလၢအကိာ်ဆံးလီၤ. ပလီတဖျဉ်အကိာ်ဆံးကဲဉ်ဆိးပကွၢ်တဂ့ၤဘဉ်.

၁၀၆. **ယိာ်ခိဉ်ကိာ်ပူၤ** နူဉ် မ့ၢ်ပထါခိဉ်အပူၤလၢပအိဉ်မ့ၤနူဉ် ပစံးလၢပကိာ်ပူၤလီၤ,ဝံၤပူၤတဆံပထိဉ်ဝးဘံဉ်, ပှၤကညီအကိာ်ပူၤတပူၤနူဉ်ပထိဉ်ဝးတဘံဉ်ဘဉ်.ဒ်ပ စံးတၢ်အသိးပှၤကညီစံဉ်တဲၤတၢ်တဂၤဒီးပှၤနၢ်ဟူအါဂၤ စံးဝဲလီၤ. ပှၤကညီမ့ၢ်မၤသဩုးမၤကမဉ်တၢ်လၢအအၢဒီး ပှၤစံဉ်တဲၤအပရၢဟူထီသါလီၤအါအါကလဲာ်ဒီးသမၢတၢ်တဘံဉ်ဘဉ်ဒီးပသးပှၢ်ကတိၤဒိတၢ်စံးဝဲဒဉ်, ဝံၤ ပူၤတဆံပထိဉ်ဝးဘံဉ်, ပှၤက ညီအကိာ်ပူၤတပူၤပထိဉ်ဝးတဘံဉ်ဘဉ်လီၤ. မၤအၢမၤသီသုသးတဂ့ၤ, ပှၤဂၤကစံဉ်တဲၤ သုပ ရၢ ဒီးကဟူထီသါလီၤဘဉ်ဖုး,တၢ်လၢ ပှၤက ညီအံၤ,ဝံၤပူၤတဆံပထိဉ်ဝးဘံဉ်,ပှၤကညီအကိာ်ပူၤ တပူၤပထိဉ်ဝးတဘံဉ်ဘဉ်.

၁၀၇.**ပှၤချူဉ်ကိာ်ပူၤ** ကိၢ်ဒ်မ့ဉ်အူဖဉ်ဆါပှၤ နါကိာ် ပူၤသအုးသပိုၤစံးတၢ်နူဉ်မ့ၢ်လုၢ်အိဉ်တၢ်နါဒီးထုကဖဉ်တၢ်လီၤ. ပှၤချူဉ်အကိာ်ပူၤကိၢ်ဒ်မ့ဉ်အူဖဉ်ဆါစံးတၢ်နူဉ်မ့ၢ်ပှၤကညီမ့ၢ်ထံဉ်ပှၤဂၤအဘုအဟု ဒီးစံးဝဲဘုတလိၢ်ဂ့ၤသမိး, စံးဝဲဒ်နူဉ်ဒီးပှၤဂၤအဘုလီၤသံးလီၤဘိဒီးပစံးလၢပှၤချူဉ်ကိာ်ပူၤကိၢ်ဒ်မ့ဉ်အူဖဉ်ဆါလီၤ. ဒ်နူဉ်သိးပှၤနါတဖဉ်အကိာ်ပူၤသအုးသပိုၤ စံးတၢ် နူဉ်မ့ၢ်ပှၤလံၤအ နါတဖဉ်နူဉ် မ့ၢ်ထံဉ်ပဖိပလံၤဒီးစံးဝဲနဖိတဂၤဂ့ၤသမိး, စံးဝဲဒ်နူဉ်ဒီး ပဖိပလံၤဆူထိဉ်ဆါထိဉ်ဒီး ပစံးလၢပှၤနါကိာ်ပူၤသအုးသပိုၤလီၤ, ဒီးပမ့ၢ်လုၢ်အိဉ်လုၢ်အီတၢ်ဝံတၢ်နါနူဉ် စံးဝဲဒဉ်ပှၤချူဉ်ကိာ်ပူၤကိၢ်ဒ်မ့ဉ်အူဖဉ်ဆါပှၤနါကိာ်ပူၤသအုးသပိုၤ, ကွၢ်ထိစတၢ်ဖိတၢ် လံၤတဂ့ၤ, စက လုၢ်အိဉ်လုၢ်အီနၤစံးဝဲဒ်နူဉ်လီၤ.

၁၀၈. **ကိာ်ဃိာ်ကိာ်သွဉ်** မ့ၢ် ပဃိလီၤတၢ်ညဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ညဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢမ့ဉ်အူပူၤနူဉ်မ့ဉ်အိဉ်ကွဲာ်ကဲထိဉ်လၢသွဲဉ်လးဒီးပစံးလၢကိာ်ဃိာ်လီၤ. စဃိလီၤညဉ်တဘ့ဉ်ကိာ်ဃိာ်လၢာ်လ့ၤတက့ၤလီၤ.

၁၀၉. **ကိာ်လဲာ်တမ္ဂီၤ** နူဉ် မ့ၢ်ထိဉ်လၢအကိာ်ထီတဖဉ်နူဉ်ပစံးလၢအကိာ်လဲာ်ကမ္ဂီၤလီၤ, ထိဉ်ဖးဒိဉ်တဘ့ဉ်အကိာ်လဲာ်ကမ္ဂီၤလဲဉ်,ပှၤတဂၤအကိာ်လဲာ်ကမ္ဂီၤတဂ့ၤဘဉ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအကိာ်လဲာ်ကမ္ဂီလီၤ.

၁၁၀. **ကိာ်လၢဒု** နူဉ်မ့ၢ်ဟံဉ်ဂီၤထံးဒီးဒၢးဖိလၥ်နူဉ်ပစံးလၢကိာ်လၢဒုလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကိာ်လၥ်ဒုလီၤ.

၁၁၁. **သ့ဉ်ကိာ်** နူဉ် မ့ၢ်သ့ဉ်ကဖိာ်လီၤလၢအဘူးဒီးအဒုခိဉ်ထံးနူဉ်ပစံးလၢသ့ဉ်အကိာ်လီၤ. ကလံၤအူသ့ဉ်တထံးဒီးအကိာ်တူာ်ပြးလီၤ.

၁၁၂. **ထိဘ့ဉ်ထိပကိာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပျုံမ့ၢ်ဂ့ၤ,သ့ဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်တထိဘဉ်ဒီးပဟံးနူၢ်လၢအဂၤတဖဉ်ပမၤထိထိဉ်ဒီးပစံးလၢပထိပကိာ်လီၤ. ပမၤဟံဉ်နူဉ်သ့ဉ်မ့ၢ်တထိဘဉ်ဒီးပထိပကိာ်ဒီးထိဝဲလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢထိထိဉ်ထိဘျီလီၤ.

၁၁၃. **ပကိာ်လီၤ** နူဉ် မ့ၢ်ပမၤတလါဒီးပဒီဒီးကွၢ်သ့ဉ်ဘဉ်ခံဘ့ဉ်နူဉ်မ့ၢ်ထဲသိး၈ၢ်တထဲသိး၈ၢ်, မ့ၢ်နီသိး၈ၢ်တနီသိး၈ၢ်,ဒီးပထိဉ်နီသိးကွၢ်ဒီးပစံးလၢပပကိာ်လီၤလီၤ. ပကိာ်လီၤကွၢ်သ့ဉ်ဘဉ်ခံဘ့ဉ်နီသိးကီး၈ါ.

Digitized by Google

၁၁၄. **ပၵွၼ်လီၤတဲလၢထးအဖီခိဉ်** နူဉ် မ့ၢ်တမၢ်ဖိၼ် ယဲၼ်ဒီးဟ်လီၤတဲလၢထးအဖီခိဉ်ဒီးတၢ်တံၢ်လီၤဝဲနူဉ် ပစံးလၢပၵွၼ်လီၤဝဲလီၤ. တမၢ်ပၵွၼ်လီၤတဲလၢထး အဖီခိဉ်ဒီးတၢ်တံၢ်ဝဲလီၤ.

၁၁၅. **ပၵွၼ်ကွၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပမၤလိၢ်ဆှဉ်နီၤဒီးပပျုအပှၤ ဒီးအခိဉ်နူဉ်မ့ၢ်တြၢ်စၢ်တတြၢ်စၢ်ဒီးပထိဉ်ကွၢ်နူဉ်ပစံးလၢ ပပၵွၼ်ကွၢ်လီၤ. လိၢ်ဆှဉ်နီၤအပှၤဒီးအခိဉ်နူဉ်တြၢ်တ တြၢ်ပၵွၼ်ကွၢ်ကၢ်နဲၵ်.

၁၁၆. **ဘီထိၵွၼ်** နူဉ် မ့ၢ်နီဉ်တကလုာ်အလဉ်နီစုမ့ၢ်ဒိဉ် ဒီးအထီအိဉ်တထၢါ, ဒီးအလဉ်ၵွၼ်ထံးစူၤကူးဒီးပကိး လၢဘီထိၵွၼ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢ နီဉ်စိးဘံဉ် လီၤ.

၁၁၇. **ကသံဉ်စူၤၵွၼ်** နူဉ်မ့ၢ်ကသံဉ်တကလုာ်အလဉ်ဒိ ခိဉ်ထံးစူၤကူးဒီးပကိးလၢကသံဉ်စူၤၵွၼ်လီၤ.

၁၁၈. **ၵွၼ်သအံးထံး** နူဉ်မ့ၢ်ပှၤကညီအၵွၼ်ဖှဉ်ဒီးပစံး လၢပၵွၼ်သအံးထံးလီၤ. ပှၤတဂၤအံၵွၼ်သအံးထံးပ ကွၢ်တဂ့ၤဘဉ်.

၁၁၉. **အံးၵွၼ်သံးယီၢ်** နူဉ်မ့ၢ်ပဟ်ဖှဉ်လီၤပၵွၼ်ဒီးပစံး လၢပသံးပၵွၼ်လီၤ. ပှၤတဂၤပျုံတၢ်ဒီးယှၢ်မးသံးၵွၼ် သံးယီၢ်လီၤ.

၁၂၀. **လီၤတစိးၵွၼ်** နူဉ်မ့ၢ်ဘုဂီၤတုၤအယံာ်ဒီးအၵွၼ် လီၤဘျးဒီးအၵွၼ်ပိၤဝဲနူဉ်ပစံးလၢဘုဂီၤလီၤတစိးၵွၼ် လီၤ. ဘုဂီၤလီၤတစိးၵွၼ်ပကူးတသ့လၢၤဘဉ်.

၁၂၁. **ၵွၼ်ဘုယီၢ်ဘု** နူဉ် မ့ၢ်ပၵွၼ်ကျးခံကမိာ်ထိဉ်ဒီး အညဉ်ကူၢ်လိဉ်ဝဲနူဉ်ပစံးလၢၵွၼ်ဘုလီၤ. ဒီးပှၤကညီ နူဉ်အၵွၼ်ဘုအိဉ်တနီၤနီၤလီၤ. တအိဉ်ဘဉ်ကိးအဂၤ ဘဉ်.

၁၂၂. **စုၵွၼ်စုယီၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပစုဒုထံးနူဉ်ပစံးလၢပစုၵွၼ် လီၤ. ပှၤတဂၤလိာ်ကွဲဒီးဟံးစစုၵွၼ်ဆါသမိး.

၁၂၃. **ၵွၼ်မံၤ** နူဉ် မ့ၢ်စံးသိးအဆိလီၤ. စံးသိးၵွၼ်မံၤစံး ဝဲဒဉ်,ပှၤတဂၤစံးသိးၵွၼ်မံၤတၢ်ကဲသမိး.

၁၂၄. **ခဲၵွၼ်လဲာ်** နူဉ် မ့ၢ်ဒဲတကလုာ်ပဒုးထိဉ်ထဲအခိဉ် ခိၤဒီးပယီလီၤနီဉ်ကျါခိဉ်နူဉ်ပစံးလၢဒဲၵွၼ်လဲာ်လီၤ. ဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢဒဲကူးလာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ ဒဲၵွၼ်လာ်လီၤ. ပလဲၤတၢ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါနူဉ်ပမၤထိဉ်ဒဲ ၵွၼ်လဲာ်ဒီးပမံလၢဒဲၵွၼ်လဲာ်အပှၤလီၤ.

ကိး

၁. **ကိးလိၼ်** နူဉ်မ့ၢ်ပနီၤဖးတၢ်ပှဲၤသိးသိးဒီးပစံးလၢကိး လိၼ်လီၤ. ပလဲၤဟုးဟ့ာ်ဒီးပလဲၤခံဂၤဒီးပထုးနူၢ်ညဉ်ဆံ ဆဲဉ်ဒီးပဟ့ဉ်အဝဲတဂၤယဲၢ်ဘှဉ်ဒီးပဟံးနူၢ်ကူၤပဝဲယဲၢ် ဘှဉ်ဒီးပစံးလၢကိးလိၼ်လီၤ. ဒီးပမ့ၢ်ဟုးနူၢ်ညဉ်ခွဲဘှဉ် ဒီးပမ့ၢ်ဟှဉ်အဝဲတဂၤလွဲၢ်ဘှဉ်ဒီးပမ့ၢ်ဟံးနူၢ်ကူၤပဝဲယဲၢ် ဘှဉ်ဒီးအဝဲနူဉ်တကိးလိၼ်ဘဉ်. ဒ်ကကိးလိၼ်ဒီးပဘဉ် ဖှဲးအဝဲတဘှဉ်နူဉ်တဂၤတခိခိဒီးကိးလိၼ်ဝဲလီၤ. ပလဲၤ တၢ်မ့ၢ်တနံၤကျဲတဘိဒီး ပမ့ၢ်မၤနူၢ်တၢ်နူဉ်ပဘဉ်နီၤတုၤ အကိးလိၼ်လီၤ.

၂. **ကိးခိဉ်ကိးလာ်** နူဉ်မ့ၢ်ပှၢ်လၢ်ကျါအိဉ်လၢထံသးခၢဉ် မ့ၢ်ဂ့ၤ, အိဉ်လၢထံဖၢဉ်ဆူးမ့ၢ်ဂ့ၤ ပကိးလၢကိးခိဉ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကိးခိဉ်လီၤ. ပှၤဆလှဉ်ဖိအိဉ်လၢ ကိးခိဉ်နူဉ်ထံအိဉ်တရံးဝးတရံးလံလီၤ.

၃. **ကိးမး** နူဉ်မ့ၢ်ဒ်တလိၢ်လိၢ်အသိးလီၤ. ပှၤတဂၤမၤ တကဲဒီးမၤပှၤဂၤကိးမးကိးမးဟဲယှကသံဉ်, ကိးမးကိး မးဟဲယှကသံဉ်လီၤ. ဒ်ပစံးတၢ်အသိးတစိၢ်ဟဲတစိၢ်ဟဲ လီၤ. ကိးမးနူဉ်မ့ၢ်တၢ်တယံာ်ဘဉ်နူဉ်ပစံးလၢကိးမးတ စုစုလီၤ.

ပှၤမ့ၢ်နဲာ်ကူၤကစၢ်ယွၤ
ကိးမးပှၤပှၤတၢ်ဒဲးဘး

၄. **ကိးထံကိးကီၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်တကီၢ်ဘဉ်တကီၢ်တ ကီၢ်ဘဉ်တကီၢ်ဝးဒီး ပစံးလၢပလဲၤတၢ် ကိးထံကိးကီၢ် လီၤ. ပလဲၤတၢ်တကီၢ်လၢ်လၢ်နူဉ် သုတအိဉ်ဘျဲဉ်နီတ ကီၢ်တဂ့ၤဒီး ပစံးလၢပလဲၤတၢ်ကိးထံကိးကီၢ်လီၤ. က စၢ်ယှဉ်ရှူးလဲၤဝ့ၤဝီၤကိးထံကိးကီၢ်ဒီး သိဉ်ကူၤသိကူၤ တၢ်ဒီးစံဉ်တဲၤတဲလီၤအကလုာ်အကထၢါလီၤ.

၅. **ကိးခီ** နူဉ် မ့ၢ်ဒ်ပကလဲၤခီယီၤဆူပှၤဂၤအရှဉ်ဒီးပခီ ထံတနူၢ်ဘဉ်နူဉ် ပကိးပှၤဂၤခီပှၤလၢချံဒီးပစံးလၢကိးခီ လီၤ. ပှၤမ့ၢ်ဟဲကိးခီချံဒီး ခီအီၤတကူၢ်. ပလဲၤဆူပှၤအ ဟံဉ်နူဉ်ပခီထံမ့ၢ်တနူၢ်ဘဉ်ဒီးကိးခီပသးလၢချံလီၤ.

၆. **ကိးကျိုကိးပူၤ** နူဉ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်တရှဉ်ဘဉ်တရှဉ်, တရှဉ်ဘဉ်တရှဉ်ကိးရှဉ်ဒဲးဒီးပစံးလၢကိးကျိုလီၤ. ဒီး ပလဲၤကိးကျဲအဘိဒဲးနူဉ်ပစံးလၢပလဲၤကိးကျိုဒဲးလီၤ.

၇. **ကိး** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်ခဲလၢာ်ခဲဆ့လီၤ. ကိးမံၤဒဲး,ကိးပူၤဒဲး, ကိးဒုဒဲး,ကိးဂၤဒဲး.

၈. **ကိး** နူဉ်မ့ၢ်ပှဲၤသိးလီၤ. သုဟဲတၢ်အံၤသုနူၢ်ဘဉ်လံာ် ကိးလံစါ, ကိးလံ, အဂ့ၢ်ဒ်အံၤခံမံၤနူဉ်မ့ၢ်ကိးလိၼ်လီၤ. သၢမံၤနူဉ်တကိးလိၼ်ဘဉ်. ဆံဆဲဉ်နူဉ်ကိးလိၼ်,ခွံနူဉ်တ ကိးလိၼ်ဘဉ်.

၉. **ကိးခိဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ကိးလၢဟီဉ်ခိဉ်ထိဉ်ထိလၢဖိဉ်လဲဉ် ပူၤတဖျၢဉ်တဖျၢဉ်နူဉ်လီၤ.

၁၀. **ကိး** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်သမူတကလုာ်လီၤ. ကိးနူဉ်တုၤပ ကတၢၢ်ဒီးပဆှဉ်ပှၤမၤပှၤတနၢၤဘဉ်.

၁၁. **ကိးကွၢ** နူဉ် မ့ၢ်ပမၤပှၤလဲၤတၢ်ဝံၤဒီးပတဒုးလဲၤ လၢၤဘဉ်ဒီးပမၤအဟဲကွၤကွၤနူဉ်လီၤ. ဒီးတခီပှၤအိဉ်

Digitized by Google

လၢဘၢးနူၣ်ဒီးပမၤအဟဲကူၤဆူပအိၣ်နှၣ်လီၤ.

၁၂. **ကီးဃီၤ** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤအိၣ်စီၤစုၤဒီးပှၤဒီးပမၤအဟဲယီၤဆူပဂီၤထံးနှၣ်လီၤ.

၁၃. **ကီးကွၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤအိၣ်ဓါတအိၣ်ဓါဒ်ပကသ့ၣ်ညါဒီးပထိၣ်သိၣ်ထိၣ်ပကလုၢ်နှၣ်လီၤ.

၁၄. **ကီးဆၢ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤထိၣ်သိၣ်အကလုၢ်ဒီးပထိၣ်သိၣ်ဆၢပကလုၢ်နှၣ်လီၤ.

၁၅. **ဃုကီး** နှၣ်မ့ၢ်ပဃုတၢ်ဒီးပမၤသိၣ်ဖးဒိၣ်ပကလုၢ်နှၣ်လီၤ.

၁၆. **ကီးယုၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ပယုၢ်ထိၣ်နှၢ်တၢ်အမံၤနှၣ်လီၤ.

၁၇. **ကီးအခိၣ်ဆါ** နှၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲသါခိၣ်ဆါဒ်နှၣ်လီၤ.

၁၈. **ကီးကဒိၣ်ကဒိၣ်** နှၣ်ဒ်အံၤ, ဘုကီးကဒိၣ်ကဒိၣ်အဝဲအံၤတကဒိၣ်ဒိၣ်ကဲၣ်ဆိးမးဧၢ,ပှၤကီးဂၤကီးဂၤအဝဲအံၤတဂၤအဝဲအံၤတဂၤလီၤဆီတကၠၢ်ဘၣ်ဧၢ,

၁၉. **ကီးဃါတၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤကီးတၢ်တခီဃါတၢ်တခီ,ကီးတခီဃါတၢ်တခီနှၣ်လီၤ.

၂၀. **ကီးအနံၣ်ဘူၣ်** နှၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲမၤဘူၣ်ကီးနံၣ်ဒဲးနှၣ်လီၤ.

၂၁. **ကီးအနံၣ်သူၣ်** နှၣ် မ့ၢ်အစံးဝဲဒုးဒီးတသုၣ်ဟီလီၤဘၣ်နီတနံၣ်ဘၣ်နှၣ်လီၤ.

၂၂. **ကီးအနံၣ်သူၣ်** နှၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲသူၣ်ကီးနံၣ်ဒဲးဟ်လီၤတူၢ်အချံတဂ့ၤနှၣ်လီၤ.

၂၃. **ကီးပသူ** နှၣ် မ့ၢ်ပမၤသိၣ်ဖးဒိၣ်ပကလုၢ်ဟံၢ်ဟံၢ်နှၣ်လီၤ.

၂၄. **ကီးပသံးကီးပသီ** နှၣ် မ့ၢ်ပမၤသိၣ်ပကလုၢ်ဖှိဖှိနှၣ်လီၤ.

၂၅. **ကီးလ့ၢ်လ့ၢ်,ကီးဟ့ၣ်ဟ့ၣ်,ကီးကြၣ်ကြၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပမၤသိၣ်ပကလုၢ် ဃဲကအဲဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲာ်ဒီး အဆၢတလီၤတဲာ်တူာ်ဘၣ်နှၣ်လီၤ.

၂၆. **ကီးဟၢၣ်ဟၢၣ်,ကီးဖိဖိ,ကီးဟံၢ်ဟံၢ်,ကီးဃါဃါ,ကီးဟိၣ်ဟိၣ်,ကီးရူရူ,ကီးချူၣ်ချူၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ပမၤသိၣ်ပကလုၢ်နှၣ်လီၤ.

၂၇. **ကီးတလဲာ်** နှၣ် မ့ၢ်ကီးဝံၤကီးကွၤ,ကီးဝံၤကီးကွၤနှၣ်လီၤ.

၂၈. **ကီးမှံ** နှၣ် မ့ၢ်ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်တၢ်ဒီးပကီးကြီတၢ်နှၣ်လီၤ. ကီးမှံကီးပျိၢ်.

၂၉. **ကီးဖုး**နှၣ် မ့ၢ်ပကွၢ်လၢပှၤသးသပှၤဒီးပကီးအီၤသတူၢ်ကလာ်နှၣ်လီၤ. ကီးဖုးကီးပျိၢ်.

၃၀. **ကီးကြီ** နှၣ်မ့ၢ်ပကီးနါစီၤတၢ်နှၣ်လီၤ. ကီးကြီကီးတမိၢ်.

၃၁. **ကီးနါစီၤ** နှၣ်မ့ၢ်ပကီးသိပိၢ်တၢ်နှၣ်လီၤ. ကီးသိပိၢ်ကီးသီဝၢ်.

၃၂. **ကီးဖှး** နှၣ်မ့ၢ်ပကီးဖးဒိၣ်တၢ်ဖှိဖှိနှၣ်လီၤ. ကီးလူကီးဖှး.

၃၃. **ကီးတလှၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ပကီးတၢ်တဘိဝံၤတဘိ,တဘိဝံၤတဘိဒုးဒုးနှၣ်လီၤ. ကီးတလှၢ်ကီးသီခါ.

၃၄. **ကီးမံသကီး** နှၣ် မ့ၢ်ပမၤပှၤကဒ်ကမံကီးဒီးပှၤနှၣ်လီၤ.

၃၅. **မံသကီး** နှၣ်မ့ၢ်မံယုၤနှၣ်လီၤ. မံသကီးမံသကၢး.

၃၆. **သကီး** နှၣ်မ့ၢ်ဂီၤမိၣ်လီၤ. တံၤသကီး.

၃၇. **အိၣ်သကီး** နှၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်ဒီး ပကလုၢ်ကတိၤတၢ်ပြီးပြီးနှၣ်လီၤ. အိၣ်သကီးအိၣ်ပဟၢ.

၃၈. **ကီးလၢမိၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ပမၤပှၤစံးပှၤတဂၤလၢအတမ့ၢ်ဘၣ်အမိၢ်နှၣ်လၢအမိၢ်လီၤ.

၃၉. **ကီးသိၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပကွၢ်ပှၤတဂၤဒီး ပစံးအီၤလၢသိၣ်နှၣ်လီၤ. ကီးသိၣ်ကီးသိ.

၄၀. **ကီးသိၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပမၤပှၤတဂၤဟဲဆူပအိၣ်ဒီးပမၤလိာ်ဖိာ်ဒီအီၤနှၣ်လီၤ. ကီးသိၣ်,ကီးဟ်.

၄၁. **မ်အကီး** နှၣ် မ့ၢ်အစံးဝဲမ့ၢ်အမၤသိၣ်အကလုၢ်နှၣ်လီၤ. မ်အကဲးအကီး.

၄၂. **မ်အကီး** နှၣ် မ့ၢ်အစံးဝဲ မ့ၢ်အမၤတၢ်ဟဲတၢ်လဲၤနှၣ်လီၤ. မ်အဃှၢ်အကီး.

၄၃. **မ်အကီး** နှၣ် မ့ၢ်အစံးဝဲမးအပှဲၤသိးဘၣ်တကၠၢ်နှၣ်လီၤ.

၄၄. **မ်အကီး** နှၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲမးအဓၢတၢ်လဲၤတၢ်ကူၤတကၠၢ်နှၣ်လီၤ. မ်အဃှၢ်အကီး.

၄၅. **ကီးဒဲ** နှၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲကဃၢ်ဒဲတဖျၢၣ်လၢ်လၢ်ခဲလၢာ်နှၣ်လီၤ. ကီးဒဲကီးသဝံာ်.

၄၆. **ကီးလိာ်** နှၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲပှဲၤသိးနှၣ်လီၤ. ကီးလိာ်ကီးလဲး,ကီးလိာ်ကၢးလိာ်.

၄၇. **ကီးလိာ်** နှၣ် မ့ၢ်အစံးဝဲထံတဘိလၢ်လၢ်ခဲလၢာ်နှၣ်လီၤ. ကီးလိာ်ကီးဒဲး,ကီးနၢ်ကီးလိာ်.

၄၈. **ကီးခိၣ်** နှၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲကီးလၢထံအိၣ်တရံးဝးဝးနှၣ်အဖီခိၣ်လီၤ. ကီးခိၣ်ကီးနၢ်.

၄၉. **ကီးခိၣ်** နှၣ် မ့ၢ်အစံးဝဲတၢ်ထိၣ်ဖိၣ် တခိၣ်တခိၣ်ကဃၢ်တစိၣ်လၢ်လၢ်ခဲလၢာ်နှၣ်လီၤ. ကီးခိၣ်ကီးဒဲး.

၅၀. **ကီးခိၣ်** နှၣ် မ့ၢ်အစံးဝဲကဃၢ်တစုလၢ်လၢ်ဒ်နှၣ်လီၤ. ကီးခိၣ်ကီးဆိး.

၅၁. **ကီးကျူ** နှၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲပှဲၤသိးသါမဲးကလာ်နှၣ်လီၤ. အဆိတအိၣ်ဘၣ်တၢ်ကတိၤအကတၢၢ်လီၤ.

၅၂. **ကီးအဂၤ** နှၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲတဂၤလၢ်လၢ်ခဲလၢာ်ဒ်နှၣ်လီၤ. ကီးဒုကီးဂၤ,ကီးအဂၤဒဲး.

၅၃. **ကီးထံကီးထိၢ်** နှၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲကဃၢ်ထံမိၤကိၢ်မိၤ

Digitized by Google

ခဲလၢာ်ဒ်နၣ်လီၤ.

၅၄. **ကီးမံၤ** နၣ်မ့ၢ်အစံးဝဲခဲလၢာ်ဒ်နၣ်လီၤ. အိၣ်ဒီးအဆိကီးမံၤကီးစ့,တၢ်ကတိၤကတၢၢ်ကီးမံၤဒဲး.

၅၅. **ကီးမံၤကီးမံၤ** နၣ် မ့ၢ်အစံးဝဲတကလှာ်ဘၣ်တကလှာ်,တကလှာ်ဘၣ်တကလှာ်နၣ်လီၤ. ကီးမံၤကီးကစၢၤ.

၅၆. **ကီးအဂၤ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမ့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဆူတၢ်ဆါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဘၣ်တၢ်နးတၢ်ဖှိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်တအိၣ်ဘျုၣ်ဘၣ်နီတဂၤဒီး ပစံးလၢဘၣ်ကီးအဂၤလီၤ.

> ပှၤမ့ၢ်နှာ်က့ၤစၢ်ယွၤဒီး
> ပှၤတၢ်ဒဲးဘးကီးဂၤလီၤ
> ပှၤမ့ၢ်နှာ်က့ၤကစၢ်ယွၤ
> ပှၤတၢ်ဒဲးဘးကီးအဂၤ

၅၇. **သကီး** နၣ်မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်တဂၤခံဂၤဒီး ပစံးလၢပလဲၤတၢ်ဒီးပသကီးလီၤ. နလဲၤတၢ်ဒီးကလံာ်ဒီးနသကီးတက့ၢ်. စလဲၤတၢ်စသကီးတအိၣ်ဘၣ်ဒီးစလဲၤတၢ်တဘူၣ်ဘၣ်. နလဲၤတၢ်တဂၤဓိၤမ့ၢ်တဘူၣ်ဘၣ်ဒီးလဲၤဒီးနတံၤနသကီးတက့ၢ်.

၅၈. **ကီးတဒိၣ်ဒိၣ်ကီးတဇှဇှ** နၣ် မ့ၢ်ပကီးလၢအယံၤနၣ်ပှၤဂၤနၢ်ဟူဖိနဲဖိနဲဒီး စံးဝဲလၢပကီးဟူကဒိၣ်ဒိၣ်ကဇှဇှလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအဟူကဒၢကဒၢလီၤ. စနၢ်ဟူပှၤကီးတဂၤကဒိၣ်ဒိၣ်ကဇှဇှမ့ၢ်မတၢလဲၣ်.

၅၉. **အိၣ်သကီး** နၣ် မ့ၢ်ပစံၣ်တဲၤတၢ်ခံဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,သၢဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,တဖုညါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပအိၣ်သကီးလီၤ. ပှၤတဖၣ်အိၣ်သကီးမ့ၢ်အစံၣ်တဲၤကီးတဲၤမနုၤလဲၣ်မီၤ. သရၣ်သ့ၣ်တဲဒီးအိၣ်သကီးပဟၢလိာ်အသးလီၤ.

၆၀. **လဲၤသကီး** နၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ခံဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, သၢဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢပလဲၤသကီးလီၤ. ပလဲၤမၤကလိက့ကါနၣ်ပလဲၤသကီးက့ၤသကီးနၣ်ပသးခူဒီးပတပျုၤဘၣ်ဘိၣ်သအိၣ်ဘၣ်:

၆၁. **ဒီကီး** နၣ် မ့ၢ်ဒီတကလှာ်တလၢၤကီးလၢဒါးမြောင်ဒီးပှၤကညီစံးလၢဒီကီးလီၤ. တၢ်ဘျၣ်ဖိတဖၣ်နၣ်စိာ်ဒီးဒီကီးတဂၤတဘ့ၣ်တဂၤတဘ့ၣ်ဒီးဟ့ၣ်တၢ်လၢမနုၤလီၤ.

၆၂. **ကီးဃါ** နၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤဟဲအိၣ်ဘ့ဒီးပမၤသိၣ်ပလှၢ်ဖးဒိၣ်ဒ် တၢ်ဖိတၢ်လံၤကပျုၤဒီးပစံးလၢပကီးဃါတၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပဃါတၢ်လီၤ.

၆၃. **ကီးမံၤကီးစ့** နၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢဟိၣ်ခိၣ်အချၢတမံၤလၢ်လၢ်နၣ်ပစံးလၢကီးမံၤကီးစ့လီၤ. ကစၢ်ယွၤဟ်လီၤတၢ်လၢဟိၣ်ခိၣ်ချၢအံၤကီးမံၤကီးစ့လီၤ.

၆၄. **တၢ်မၤအသးကီးမံၤကီးစ့** နၣ် မ့ၢ်တၢ်လီၤလးအိၣ်ထိၣ်တဖံၤဘၣ်တဖံၤဒီးပစံးလၢတၢ်မၤအသးကီးမံၤကီးစ့လီၤ. ဘၣ်တစုစုတၢ်လီၤလးအိၣ်ထိၣ်လၢဆၣ်ဓိၤကိၢ်ဓိၤသံသတြိာ်ဒီးဘၣ်တစုစုဒီးပထံၣ်လၢဆၣ်အမဲၢ်ထိၣ်ဒီး ပစံးလၢတၢ်မၤအသးကီးမံၤကီးစ့လီၤ. တၢ်တခီၣ်တၢ်မၤအသးကီးမံၤကီးစ့,တၢ်ဒ်နၣ်ပတထံၣ်မးနီတခီၣ်လဲၣ်.

၆၅. **ကီးဆၢဃှၢ်ဆၢ** နၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီကီးပှၤဒီးပကီးကဒါက့ၤအီၤနၣ်ပစံးလၢပကီးဆၢလီၤ. နကီးနမိၢ်နၣ်ကီးဆၢစကီးနၤစါ, ကစၢ်ယှၣ်ရှူးဃရံးကီးပှၤဟိၣ်ခိၣ်ဖိဒီးပှၤဟိၣ်ခိၣ်ဖိတကီးဆၢဘၣ်အီၤဘၣ်,ဒ်ပစံးတၢ်အသိးပှၤဟိၣ်ခိၣ်ဖိ တစုၢ်တနာ်ဘၣ်ကစၢ်ယှၣ်ရှူးဃရံးဘၣ်စံးဝဲဒၣ်လီၤ.

၆၆. **ကီးအနံၣ်ဖဲး** နၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်တနံၣ်ဘၣ်တနံၣ်ဒီးပစံးလၢကီးအနံၣ်ဒဲးလီၤ. ပှၤတဂၤဖဲးခုးကီးအနံၣ်ဒဲးဒီးတမၤဘၣ်တၢ်အဂၤနီတနံၣ်ဘၣ်.

၆၇. **ကီးအနံၣ်ဘူၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပှၤဘူၣ်ခိၣ်တဖၣ်နၣ်မၤဘူၣ်ကီးနံၣ်ဒဲးဒီးပစံးလၢကီးအနံၣ်ဘူၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကီးအနံၣ်ဒီးမၤဘူၣ်တၢ်လီၤ.

၆၈. **ကီးပသူကီးပဘိ** နၣ် မ့ၢ်ပကီးဖးဒိၣ်လၢာ်ဒၣ်ပတဟိၣ်ဒီးပစံးလၢပကီးပသူလီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်ဘၣ်တိၢ်ဒီးကီးပသူလိၣ်မးဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲာ်လီၤ. ကီးပသူကီးဒံၣ်လီတဂ့ၤ.

၆၉. **ကီးဖှၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတလၢာမ့ၢ်ကီးအဝၤဒီးအမါအိၣ်လီၤတဲာ်ဝဲနၣ် ပစံးလၢကီးဖှၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကီးလီၤဖှၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးယီၤတဖၣ်နၣ်မ့ၢ်ဖိၣ်နှၢ်ပှၤကညီဒီး ကီးဝဲအမါတကျိၤအဝၤတကျိၤဒီး ပစံးလၢကီးဖှၣ်ဝဲလီၤ.

၇၀. **ကီးအမံၤ** နၣ် မ့ၢ်ကီးကလှာ်ဒဲးလီၤ. တၢ်အိၣ်လၢဟိၣ်ခိၣ်ချၢအကလှာ်ကလှာ်နၣ်ပစံးလၢကီးအမံၤလီၤ. ကစၢ်ယွၤဟ်လီၤတၢ်လၢဟိၣ်ခိၣ်ချၢကီးအမံၤဒဲးလီၤ.

၇၁. **ကီးမုံၤ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအမံၤလီၤကျိာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အဲၣ်လိာ်ကွဲလိာ်အသး,ဖိာ်မုၣ်ကဒဲကဒဲကီးလိာ်သးလၢမုံၤဒီးပစံးလၢကီးမုံၤလိာ်အသးလီၤ. ဖိာ်မုၣ်တဖၣ်အဲၣ်လိာ်အသးဒီးကီးမုံၤလိာ်အသးလီၤ.

၇၂. **ကီးလၢမိၢ်လၢပၢ်** နၣ် မ့ၢ်တလၢာပံၤယီၤအသးပှၢ်ဒီးသကျဲဒီးပမိၢ်ပပၢ်တမၣ်နၣ် ပကီးလၢမိၢ်လၢပၢ်လီၤ. ဒီးပမိၢ်နိၢ်နိၢ်လၢအဒၢနှ့ၢ်ပှၤနၣ်ပကီးလၢမိၢ်လီၤ.

၇၃. **ကီးသိၣ်ကီးသိ** နၣ် မ့ၢ်ဖိာ်ခွါကဒဲကဒဲလၢအအဲၣ်လိာ်ကွဲလိာ်အသးတဖၣ်နၣ်ကီးလိာ်အသးလၢသိၣ်ဒီးပစံးလၢကီးသိၣ်လိာ်အသးလီၤ. ပှၤခံဂၤအဲၣ်လိာ်ကွဲလိာ်အသးဒီးကီးသိၣ်လိာ်အသးလီၤ.

၇၄. **ကီးမံသကီး** နၣ် မ့ၢ်ပကလံာ်တၢ်ဒီးပစံးလၢကီးမံသကီးလီၤ. ပှၤခံဂၤကီးမံသကီးလိာ်အသးလီၤ.

၇၅. **ကီးလှၢ်သ့ၣ်တကလှာ်** နၣ်ၤအဒီးပအိၣ်လီၤ. ဒီးအ

Digitized by Google

လၼ်ဖႃးထိူဢိၼ်တထႃၼိူးဢၼ်းၼၼ်ၵျသလႅးလိူဝ်. ၼိူးဢိၼ် ခဵကလုၵ်လိူဝ်. ၼိူးၵိူးလွႆဢၵိူဝ်တကလုၵ်.

၇၆. **ၵိူးငွၼ်ၶီႈငွၼ်ၶီႈ** ၼၼ် မွႆထိၼ်ပုၵ်ၵိူးၼိူးသိၼ်ဝငွၼ် ၶီႈငွၼ်ၶီႈလိူဝ်. ထိၼ်ပုၵ်ထိၼ်ပုၵ်ၼၼ်ပွႃႇသိၼ်ဝခမႃးလိူဝ်. သိၼ်ဢဝတမႃးၼၼ်ငွၼ်ၶီႈငွၼ်ၶီႈလိူဝ်. ၼိူးပွႃႇတၼီႈၼီႈစႅး လႃႇဢသိၼ်ငွၼ်ၶီႈငွၼ်ၶီႈလိူဝ်. ၼိူးတိၶႅၵ်ၶီႈတမႃးစၵိူးလိူဝ်.

၇၇. **ၵိူးငွႆးၶိၼ်ငွႆးၶိၼ်** ၼၼ် မွႆသၼ်မၶီႈၵိူးၼၼ်သိၼ်ဝငွႆး ၶိၼ်ငွႆးၶိၼ်လိူဝ်. ၼိူးပွႃႇတၼီႈၼီႈစႅးလႃႇဢသိၼ်ငွႆးၶိၼ်ငွႆးၶိၼ်, ၼိူးပွႃႇတၼီႈၼီႈစႅးလႃႇ ဢသိၼ်ငွၼ်ၶိၼ်ငွၼ်ၶိၼ်,ၼိူးပွႃႇတၼီႈ ၼီႈစႅးလႃႇဢၵိူးသိၼ်မၶီႈမၶီႈလိူဝ်.

၇၈. **ၵိူးငၵ်ငၵ်** ၼၼ် မွႆပွႃႇကညီ မႃႇတကဲထိဘိၼိူးစႅးဝ ဒၼ်,တႆႈဆႃႇယႃႇဝဢႃႇဝၼႃႇ,စကပႃႇဆႃႇဝဢႃႇဝၼႃႇၼိူးပစႅး လႃႇဢၵိူးငၵ်ငၵ်လိူဝ်. ပွႃႇတၵႃႇၵိူးထိဘိငၵ်ငၵ်ဘၼ်မၼႃႇ လဲၼ်,ၼိူးပွႃႇတၼီႈၼီႈစႅးလႃႇဢၵိူးငၵ်ငၵ်လိူဝ်. ၼိူးပွႃႇတၼီႈ ၼီႈစႅးလႃႇဢၵိူးငွႆးငွႆးစွႆၵိူးလိူဝ်.

၇၉. **ၵိူးလွႆလွႆ** ၼၼ် မွႆဖိသၼ်လိၵ်ၵွႆၼိူးၵိူးဢမိၵ်ၵြူး ၵြူးၼိူးပစႅးလႃႇၵိူးလွႆလွႆလိူဝ်. ၼၵိူးလွႆလွႆမွႆၼဘၼ် မၼႃႇလဲၼ်,ၼိူးပွႃႇတၼီႈၼီႈစႅးလႃႇၵိူးၵျႆၵျႆလိူဝ်. ၼိူးပမွႆ ထႆၼ်တႆႈတမႃးမႃးၼိူးပၵိူးၵြူးၵြူးၼၼ်မွႆပၵိူးလွႆလွႆ လိူဝ်.

၈၀. **ၵိူးကလးကလး** ၼၼ်မွႆတႆႈဖိတႆႈလႆႇၵိူးဝၵြူး ၵြူးၼိူးပစႅးလႃႇဢၵိူးကလးကလးလိူဝ်. ၼိူးပွႃႇတၼီႈ ၼီႈစႅးလႃႇၵိူးကလးလးကလးလးလိူဝ်. မၵ်တဲးလဲးဖိ တၼုၵိူးမးကလးကလးၼၼ် ကမွႆၵႆၵိူးဢမိၵ်ပွႆၵႆ သၢၼ်.

၈၁. **ၵိူးကလးၵႃႇကလဲၵ်** ၼၼ် မွႆတႆႈဖိတႆႈလႆႇဘၼ်ၼိ ဘၼ်ဆႃႇၼိူးၵိူးတဘိခဘိၼၼ် ပစႅးလႃႇၵိူးကလးၵႃႇတ လဲၵ်လိူဝ်. ပွႃႇတၵႃႇတိၵ်ထွႆၼ်တၼုၼိူးထွႆၼ်တၼုၵိူးမးက လးၵႃႇကလဲၵ်လိူဝ်.

၈၂. **ၵိူးလွႆလႃႇမဵ** ၼၼ် မွႆဖိသၼ်လိၵ်ၵွႆၼိူးမႃႇပွႃႇဢက လုႆလိူဝ်. ပွႃႇဆႅးၼၼ်တုႃႇဢလိၵ်ၵွႆတၵႃႇခၵႃႇမွႆဂုႃႇ,သႃႇ ၵႃႇငွႆၵႃႇမွႆဂုႃႇ, ဖိၼ်လိၵ်ဢစုမုႆတၵႃႇဘၼ်တၵႃႇၼိူး စႅး ဝလႃႇထိူထိူထုၼ်ၼိူးမႃႇပွႃႇဢကလုႆစႅးဝဒၼ်, ထိူထိူထုၼ် ဆိဖိပိၼ်ၵိူးလွႆၵိူးလွႆ, ၵိူးလွႆၵိူးလွႆလႃႇမဵစႅးဝၼ် ၼၼ်လိူဝ်. ဖိသၼ်လိၵ်ၵွႆမႃႇပွႃႇဢကလုႆလိူဝ်.

၈၃. **ၵိူးဆူၼ်ၵိူးကၼီႈ** ၼၼ်မွႆပွႃႇဂႃႇဢမႃႇပွႃႇတႆႈတမိၼ် လဲႃႇဘၼ်ပသးၼိူး ပွႃႇဂႃႇၵိူးပွႃႇလႃႇဢၼူႆခႃးၼိူးပစႅးလႃႇ ၵိူးဆူၼ်ပွႃႇလိူဝ်.

၈၄. **ၵိူးမုံၵိူးပျိၵ်** ၼၼ်မွႆပွႃႇကညီမႃႇတကဲၼိူးဒိၼ်ပလွႆ ၼိူးၵိူးၼၼ်ပစႅးလႃႇၵိူးမုံၵိူးပျိၵ်လိူဝ်. ပွႃႇတၵႃႇမႃႇၼိၼ်မႃႇ ဢႃႇၼိူးၵိူးမုံၵိူးပျိၵ်မးလိူဝ်.

၈၅. **ၵိူးဢမႃႇခဲး** ၼၼ် မွႆဢစႅးဝကယႃႆတႆႈတမႃးလႆ လႆခဲလၵ်ၼ်ၼၼ်လိူဝ်.

၈၆. **ၵိူးဢမႃႇ** ၼၼ်မွႆဢစႅးဝယုႆဢမႃးၼ်ၼၼ်လိူဝ်. ယုႆ ဢမႃးၵိူးဢသၼ်.

၈၇. **ၵိူးဢမႃႇ** ၼၼ် မွႆဢစႅးဝတိၵ်ဢမႃးၼ်ၼၼ်လိူဝ်. တိၵ် ဢမႃးတိၵ်ဢသၼ်.

၈၈. **ၵိူးဢမႃႇ** ၼၼ်မွႆဢစႅးဝခဲလၵ်ၼ်ၼၼ်လိူဝ်. ၵိူးဢ မႃးဒဲးခဲလၵ်.

၈၉. **ၵိူးမး** ၼၼ် မွႆဢစႅးဝတယၵ်လႃႉဘၼ်ၼၼ်လိူဝ်. ဢဝဢႃႇဢဆိတဢိၼ်ဘၼ်.

၉၀. **ၵိူးမးပွႃႇပူႃႇတႆႈဒဲးဘး** ၼၼ်မွႆဢစႅးဝတယၵ်လႃႉ ဘၼ်ၼိူးပွႃႇကထုၼ်ဖျူးၼိူးတႆႈဒဲးဘးလိူဝ်ၼ်ၼၼ်လိူဝ်.

၉၁. **ၼိၵိူး** ၼၼ် မွႆၼိဖိကႆချံးတိၵ်လႃႇ ပလူႃႇပခိၼ်ၼၼ် လိူဝ်. ၼိဘုၼ်ၼိၵိူး,ၼိၵိူးၼိကး.

၉၂. **ၵိူးလွႆ** ၼၼ်မွႆသုၼ်တကလုၵ်လိူဝ်ၵၵ်လႃႇသုံၼ်ၵိ ဝႆၼၼ်တစဲးစဲးလိူဝ်.

၉၃. **ၵိူးလႃႇ** ၼၼ် မွႆဢစႅးဝ လႃႇတဘုၼ်လႆလႆၼ်ၼၼ် လိူဝ်.

၉၄. **ၵိူးထၼ်** ၼၼ် ၼ်ဢႃႇ, မွႆပစႃႇယၵ်ထၼ်လႃႇပယိၵ်ၼု ၼၼ်ၼ်ပကထႃႇဢိူဝ်ၼိူးပစႅးလႃႇပၵိူးထၼ်လိူဝ်. ၵိူးလုၼ် ၵိူးထၼ်.

၉၅. **ယိၵ်တၵိူး** ၼၼ်မွႆပမႃႇတႆႈလႃႇပကႆပယိၵ်ၼုၼၼ်ၼိူး ပၵိူးတႆႈၼၼ်ဢမႃးလႃႇယိၵ်တၵိူးလိူဝ်. ယိၵ်တႃႈယိၵ်တ ၵိူး,ယိၵ်ဘုၼ်ယိၵ်တၵိူး,ယိၵ်တၵိူးယိၵ်တကး.

၉၆. **တၵိူးထိၼ်,တၵိူးဆၵ်,တၵိူး,** ၼၼ် မွႆဢစႅးဝ ကႆယိၵ်တၵိူးၼ်ၼၼ်လိူဝ်.

၉၇. **တၵိူး** ၼၼ်မွႆဢစႅးဝတပုႃႇသိးဘၼ်ၼ်ၼၼ်လိူဝ်. တ ၵိူးတလဲး.

၉၈. **တႆႈၵိူးလွႆ** ၼၼ်မွႆတႆႈကၼ်တကလုၵ်ဢမႃးလိူဝ်.

၉၉. **ၵိူးသကျူႃႇသကျူႃႇ** ၼၼ်မွႆဢစႅးဝၵိူးသိၼ်ဟူကဒႃႇ ကဒႃႇ,ကဒႃႇဒႃႇကဒႃႇဒႃႇၶီႈၼၼ်လိူဝ်.

၁၀၀. **ၵိူးသကျူႃႇသကျူႃႇ** ၼၼ် မွႆဢစႅးဝၵိူးဢကလုႆ သိၼ်လိူဝ်မိၼ်လိူဝ်မဲႃႇ, သယုႆသညီ,လိူဝ်သူၼ်လိူဝ်သးၼၼ် လိူဝ်. တႆႈကတိူဝ်ဢိၼ်ၼိူးဢကတႃႈသကျူႃႇၼု.

၁၀၁. **ၵိူးသကျူႃႇ** ၼၼ်မွႆဢစႅးဝၵိူးလႃႇဢယႃႇၼၼ်လိူဝ်. ၵိူးသကျူႃႇၵိူးသကျူႃႇ.

၁၀၂. **ဆုၵိူးလွႆ** ၼၼ်မွႆဆုကၼ်တကလုၵ်လိူဝ်.

၁၀၃. **ထိၼ်ၵိူး** ၼၼ်မွႆထိၼ်တကလုၵ်ပွႃႇသိၼ်ၶိၵ်ၵႆၵိူးၶိၵ် ၵႆၵိူးလိူဝ်.

၁၀၄. **ၵိူးလဲၵ်** ၼၼ် မွႆၼ်ၵိူးဂႃႇဒဲးဢသိးလိူဝ်. ပွႃႇမွႆ ဢိၼ်ပၼ်တဖျၼ်ယိၼိူးမွႆမႃႇတကဲၵိူးဂႃႇဒဲးၼိူးပစႅးလႃႇ မႃႇတကဲၵိူးလဲၵ်ဢၵႃႇလိူဝ်. ပွႃႇတပၼ်မႃႇတကဲၵိူး လဲၵ်ဢၵႃႇၼိူးတဢိၼ်ဘျၼ်ဘၼ်ၼီတၵႃႇဘၼ်.

Digitized by Google

၁၀၅. **ကီးပှၢ်ကီးဝဲၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီတဒိပှၢ်ဝဲၢ်နၢ်သကၢ့ဒီး အဲၣ်လီၢ်ကွံလီၢ်အသးကီးလီၢ်အသးလၢဝဲၢ်လၢပှၢ်ဒီးပစံးလၢကီးပှၢ်ကီးဝဲၢ်ဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤတအါပှၢ်အါဝဲၢ်ဘၣ်ဒီးကီးပှၢ်ကီးဝဲၢ်လၢပှၤဂၤလီၤ.

၁၀၆. **တကီးပှၢ်ကီးဝဲၢ်ဘၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပတၢ်အိၣ်တအါဘၣ်ဒီးပဟ့ၣ်ပှၤဂၤတချူးကီးထီၣ်အဂၤဒီး ပတၢ်လၢာ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢတကီးပှၢ်ကီးဝဲၢ်ဘၣ်လီၤ. စသဲးသၣ်အိၣ်တအါဘၣ်ဒီးစနီၤပှၤဂၤတကီးပှၢ်တကီးဝဲၢ်ဘၣ်.

၁၀၇. **ကီးလုၣ်ကီးထၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီဖိၢ်မုၣ်ထါထၣ်ဒီး စၢ်ထီၣ်ထၣ်လၢအယိၢ်ဒ့ဒီးယိၢ်ခွဲၣ်ဒီး ပစံးလၢအကီးထၣ်လီၤ. ပှၤတစၤကီးထီၣ်ထၣ်ဒီးအဖိဟိၣ်ထီၣ်ဒီးကီးလီၤကူၤဝဲလီၤ.

၁၀၈. **ကီးလီၤထၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီထါထၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဘျုးလီၤကွံာ်ထၣ်လၢအယိၢ်ဒ့ဒီး ပစံးလၢအကီးလီၤထၣ်လီၤ. ပှၤဆံးတဂၤဟိၣ်အမိၢ်ထါတၢ်တချူးဘၣ်. အမိၢ်ကီးလီၤထၣ်တလိၢ်လိၢ်လီၤ.

၁၀၉. **ကီးသက္ခၤသက္ခၤ** မ့ၢ် ပှၤအိၣ်လၢအယံၤဒီးကီး ဝဲလၢအကလုၢ်မှာ်န့ၣ်ပစံးလၢကီးသက္ခၤသက္ခၤလီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်ဒီးခီလၢအယံၤဒီး ကီးမးသက္ခၤသက္ခၤလီၤ.

၁၁၀. **ကီးထွဲအခံ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤဂၤလဲၤတၢ်ဒီးသးပှ့ၤနိၣ်တၢ်လၢဟံၣ်တမံၤမံၤဒီး ပကီးကူၤဒီးပစံးလၢပကီးထွဲ အခံလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်သးပှ့ၤနိၣ်ယဲာ်ဒီးအမါကီးထွဲအခံလီၤ.

၁၁၁. **ကီးကဒံပျိၢ်ကဒီး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီထံၣ်တၢ်တမံမံၤပျံၤဝဲဒီး ကီးဖးဒိၣ်ဝဲကြူးကြူးဒီး ပစံးလၢကီးကဒံပျိၢ်ကဒီးလီၤ. ပှၤတဂၤကီးကဒံပျိၢ်ကဒီးတဘားန့ၣ်မ့ၢ်အထံၣ်မနၤလဲၣ်. ဒီးပှၤလၢအမိၢ်တိၢ်ဒီးကီးဖးဒိၣ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢကီးကဒံလီၤ.

၁၁၂. **ဒ့ၣ်ကီးလီၤထံ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်စူၤလီၤသီန့ၣ်ဒ့ၣ်တဖၣ်ပှ့ၤဝဲဒီးပစံးလၢဒ့ၣ်ကီးလီၤထံလီၤ. ဒ့ၣ်ကီးလီၤထံနးကၢ,တၢ်ကစူၤလီၤ.

၁၁၃. **ယိၢ်တကီးယိၢ်တကး** န့ၣ် မ့ၢ်ပသူးဂ့ၢ်ပြံကဒံဓိၤဒီး ပထ့ပလွံဖျာ်ဘၣ်လီၢ်ဖးထီဒီးပမၤဒီး အသၣ်ဒီးပကျိၤလၢပယိၢ်ဒ့ဒီးပစံးလၢယိၢ်တကီးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤမၤဝဲလၢစ့လီၤ. ပှၤကျိၤယိၢ်တကီးစ့တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်သကိၤသဘးအဖိဒီးမၤဝဲလၢထါဒ်အံၤလီၤ.

သကိၤအဖိဓိၤရဲၣ်မိၤ
ယိၣ်တကီးစ့ဘျးလု့ၢ်လီၤ

၁၁၄. **စကီးစကု** န့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်အချၢလၢအဖိခိၣ်တက ထၢမ့ၢ်ဂ့ၤ,သမၣ်အဖံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၤဒိၣ်ခိၣ်အဖံးလၢအ ဖိ ခိၣ်တကထၢမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢစကီးစကုလီၤ. ပစံးတၢ်စ ကီးစကုန့ၣ်တဘၣ်လီၢ်ဘၣ်.မၤအသးပြုကဆီ,ကိၤတါကျါလီၤ.

ကိၣ်

၁. **ကူၣ်တကူၣ်တကိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ကူၣ်ဝဲယၢ်ခီယၢ်ခီန့ၣ်ဒီး ပစံးလၢကူၣ်တကူၣ်တကိၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကူၣ်ကွဲၣ်လီၤ. ဂ့ၢ်တဘိဘိးကူၣ်မးအသးတကူၣ်တကိၣ်လီၤ. ကူၣ်ကိၣ်, see ကူၣ် **having short bends, flexuous, tortuons.**

၂. **ကိၣ်မံၣ်ယူၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိယၢ်ဟကလုာ်လီၤ. ဒီးအသးနါပှၢ်သူဒီးအဒံးချးယံဂီၤဒီးအိၣ်ဒီးအနိာ်ဒီးအမိၢ်ပှၢ်ထဲစုမှၢ်ဒိၣ်ဒီး ပကီးလၢကိၣ်မံၣ်ယူၤလီၤ. တၢ်လၢကိၣ်မံၣ်ယူၤန့ၣ်အိၣ်လၢဝၣ်ဘိၣ်လီၤဒီးအိၣ်ဝၣ်ဘိၣ်လီၤ.

၃. **ကိၣ်မံၣ်ယူၤယာ်** န့ၣ် မ့ၢ်အအိၣ်လၢသကွံအလီၤဒီး အိၣ်သကွံဒီးပကီးလၢကိၣ်မံၤယူၤယာ်လီၤ. ဒီးပြံန့ၢ်ကိၣ်မံၣ်ယူၤနိၢ်န့ၣ်တကူ့ၢ်လီၤ.

၄. **ဒူၣ်တိၣ်ဟိၣ်ပှံၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီပြုထီၣ်ဒီးသးဝဲလီၤသလဲးလီၤသလီဒီးစံးဝဲလၢဟိၣ်ပှံၢ်လီၢ်အိၣ်ဒီး ဒူၣ်ဘျုးဟုန့ၣ်ဒီး ဒူၣ်ထူးဖှံဝဲလၢဟိၣ်ပှံၢ်လီၤန့ၣ်ဒီးပစံးလၢဒူၣ်ကိၣ်ဟိၣ်ပှံၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤအလီၤသးဒီးဒူၣ်လီၤ သလဲးတဘားန့ၣ် မ့ၢ်အဘၣ်ဟိၣ်ပှံၢ်ဓါ. လဲၤဒူၣ်ကိၣ်ကူၤဟိၣ်ပှံၢ်တကူ့ၢ်.

၅. **ကိၣ်မံၣ်တိၣ်ဘုၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတိၢ်ကိၣ်လၢအကဖိသံးအဂိၢ်ဒီး ကၤကူၢ်လိၣ်ဝဲတလိၣ်တလိၣ်ဒီး ပစံးလၢကိၣ်မံၣ်လီၤ. ကိၣ်မံၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပတိၢ်ဝံၤဒီးပကၤကူၢ်လိၣ်ဟ်လၢမ့ၣ်ခိၣ်တုၤအယ့ဒီး ပတိၢ်လီၤကမူၣ်ကဒီးတစုဒီး ပကျိၣ်ကျဲဒီး မ့ၤန့ၣ်ပဟ်သၢသီဒီးမ့ၤန့ၣ်ဖးထီၣ်ဝဲဒီးဆၢဝဲလီၤ.

၆. **ကိၣ်မံၣ်** မ့ၢ်စံးသိးအဆိလီၤ. စံးသိးကိၣ်မံၣ်တၢ်တဂ့ၤ.

၇. **ကိၣ်ဓိၤဖှဓိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပတိၢ်ကမူၣ်ဟုဒီးပကူၢ်လိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤဖးထိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤဘ့ၣ်ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤမံအီၤဒီးပစံးလၢကိၣ်လီၤ. လဲၤပှၤအိၣ်ကိၣ်လၢဖှါပူၤန့ၣ်ပအိၣ်ဝံၣ်.

၈. **ပှၤမၤကိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအမၤကမူၣ်ဟုဒီးရဲာ်ဘျုးတိၢ်ဘျုးဝဲဒီးကၤကူၢ်လိၣ်ဝဲသၣ်မံချိမံဝဲဒီးပစံးလၢပှၤ မၤကိၣ်လီၤ. ပှၤစံၣ်ဖိတဖၣ်ကျဲစၢးမၤကိၣ်ဒီးဆါဝဲလီၤ.

၉. **ကိၣ်ဒ့ထိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအမဲာ်ဆါဒီးမၤနၢ်ဓိၤဖှံၣ်ဓိၤတကလုာ်န့ၣ် မၤထီၣ်ဟံၣ်ဖိစိၢ်ဒီး ဟ်ထီၣ်ကိၣ်လၢဟံၣ်ဖိစိၢ်အပူၤဒီး ညိၣ်လီၤအခိၣ်ဆူဟံၣ်ဖိစိၢ်အဖီလာ်န့ၣ်ဒီးမၤပှၤအကလုာ်န့ၣ်စံးဝဲဒၣ်, ကပီၤစွံၤဓၢကိၣ်ဒ့လီစံးနၤဟဲကူၤ, ဟဲကူၤအိၣ်နကိၣ်ဒ့လီ,စံးဝဲဒ်န့ၣ်ဒီး ကပီၤမ့ၢ်ဟဲဒီး ဖိၣ်နူၢ်ဝဲဒီးပကူၤဝဲလီၤပှၤမဲာ်ဆါတဂၤန့ၣ် အမဲာ်လၢကပီၤန့ၣ်ဒီးစံးဝဲလၢအမၤ ကိၣ်ဒ့လီလီၤ. ဒီး

Digitized by Google

ဘ>တစုစုစံးဝဲလၢပဟ်ကိ>ဒ့လီလီၤ.

၁၀. **ထိ>ပအံ** န့> မ့ၢ်နိ>အထံးတကလုာ်န့>အဘိၣ်ဖိဒ့>ညါဖးဒိ>အသိးထဲခိ>မ့ၢ်ဒိ>ဒီး အိ>တထါဒီးအလ>နီစုညါတခိဒီးအလ>ကယွၤဒဲန့> ပကီးလၢကိ>ပအံလီၤ. ဒီးပမၤတသံ>လၢပဘိ>လီၤပစုညီးခိ>ညီးလီၤ. ကိ>ပအံန့>အိ>လၢထံခိ>ထံနံၤလီၤ.

၁၁. **ထိ>ပအံ** န့> မ့ၢ်ပှၤကညီဟၢမံဖိမံပအံန့> ဝံၤဒီးဝ့ၤကျိ>ကျဲကူၤဝဲဒီး တီလဲန့>ဂီၤဆ့ၣ်ကလာ်ဒီးပအိ>ဆၢဝဲန့>ပကီးလၢကိ>ပအံလီၤ. ပမၤအိ>ကိ>ပအံန့>ပအိ>ဆၢကၢ.

၁၂. **ထံးကိ>ထံးလူ** န့> မ့ၢ်ပှၤကညီအမဲာ်ကွၢ်တၢ်တဖျါဘ>ကစီဒိဘ>, ကွၢ်တၢ်မၤသးဒ်တဒိအသိးတစဲးစဲး, ဒ်အမဲာ်ဘှံးအိ>လၢအမဲာ်ပှၤပူၤအသိးဒီး ပစံးလၢ အမဲာ်ကံးကိ>ကံးလူလီၤ. ပမံန့>ပမ့ၢ်ဖုသံနိ>ထိ>လၢဂီၤထိ>သၢန့> ပမ့ၢ်တပျ်ကွဲာ်ဘ>ပမဲာ်လၢထံဒီးပမဲာ်မၤအသးကံးကိ>ကံးလူလီၤ, ပှၤကညီအမဲာ်ဆါန့>ကွၢ်တၢ်မၤအသးကံးကိ>ကံးလူလီၤ.

၁၃. **ဆီးကိ>ဆီးကူ** န့> မ့ၢ်ပှၤလၢဆါထိဘိ,ကဲကဲတကဲကဲ, သံစိၢ်တသံကဲစိၢ်တကဲဒီး ပစံးလၢဆီးကိ>ဆီးကူလီၤ,ဒီးပစံးစကီးလၢဆူကိ>ဆါကူလီၤ. ပှၤဆီးကိ>ဆီးကူတဖ>န့>မၤတကဲအိ>တကဲဘ>လၢအအါဘ>.

၁၄. **ထိ>ဘု>ဟိ>ဖိ** န့> မ့ၢ်ပမၤဟုကမူ>ပလဲၤစိ>ဒီးထံကဘူးကဘူးဒီးဖျၢ>တနီၤ,ပလံာ်လူာ်အခိ>အခံစူတနီၤ,ထဲစုမ့ၢ်စုဆ>ဒီး ပဟၢထိ>လၢပီၤဟၢပူၤဒီးပအိ>ဒီးပကီးလၢကိ>ဖိလီၤ. ပှၤကညီန့>မၤအိ>ကိ>ဖိဒီးဟၢမံအိ>ဝဲလၢပီၤဟၢပူၤလီၤ.

၁၅. **တၢ်စၢ်ထိ>ဖိ** န့> မ့ၢ်တၢ်ကံ>တကလုာ် လီၤကဲာ် လၢကိ>ဖိအဖျၢ>ဒီးပကီးလၢတၢ်စၢ်ကိ>ဖိလီၤ. တၢ်စၢ်ကိ>ဖိန့>ကံ>အဖျၢ>န့> အခိ>စူခံစူဒ်ကိ>ဖိအဖျၢ>အသိးလီၤ.

၁၆. **ထိ>ကမူ>** န့> မ့ၢ်ပစု>လီၤဟုတုၤအကဘု>ဒီးပတိၢ်တုၤအဘျုးကညၢ်ဒူးဒီးပစံးလၢကိ>ကမူ>လီၤ. ပဖိအိ>ကသ့ဒီးကိ>ကမူ>န့>ပအိ>ဝံ>ကၢ.

၁၇. **သဘုံးထိ>နီ** န့> မ့ၢ်ဝ>ထိဒူသ့>ဖးပြဲတဒံခိၤန့>ဒိဒူညါဒီးပစံးလၢသဘုံးကိ>နီလီၤ.နကမၤမနုၤလၢဝ>သဘုံးကိ>နီန့>လဲ>.

၁၈. **လီၤကိ>နီ** န့> မ့ၢ်ဒံမု>သ>အမံတုၤအကဘု>ဒီးပစံးလၢဒံမု>သ>အမံလီၤကိ>နီလီၤ. ဒံမု>သ>အမံလီၤကိ>နီန့>ပအိ>ဝံ>ကၢ.

၁၉. **ထိ>** န့> မ့ၢ်သ့>တကလုာ်အထံးအိ>တစိးခံဖိးဒီးပစံးလၢကိ>လီၤ. ကိ>အလီၤန့>ပသူ>ထိ>သဘျ>လၢအလီၤဂ့ၤကၢ.

ကိ>ဖိ **a figure,(in figured work,) resembling the flowers of the said tree.**

၂၀. **သးကိ>ကူ** န့> မ့ၢ်ပအိ>ပအံဒီးပသးတဆူ>ဘ>, ပသးမၤအသးစၢ်ကဘံ>ဓိၤဒီး ပဘိ>ကိၢ်ပကိာ်ယှၢ်လီၤတဘြုးန့> ပစံးလၢပသးကိ>ကူလီၤ. မအိ>ပအံ,စသးကိ>ကူကၢ.

၂၁. **ဖိ>လကိ>** န့> မ့ၢ်တၢ်အၢတကလုာ်န့>ဒ်ပှၤကညီအသိးဘ>ဆ>ဒီး အမဲာ်သ>န့>အိ>တတိ>ဓိၤဒီးအမဲာ်ကျိ>ထဲပနီကျဲအသ>န့>ဒီး ဒိ>န့ၢ်ပှၤကညီဒီး အခိ>ထဲမီလီအပျၢနီဒီးက>သ>ဒီး အိ>သံကစဲာ်ပှၤဒ်ဒီးတကးအသိးဒီးပကီးလၢဖိ>လကိ>လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပသးပှၢ်စံ>တဲၤလၢပျၢၤလီၤ.

၂၂. **ထိ>တိ>ကူကူ** န့> မ့ၢ်ပှၤလၢအဆါတဖ>န့>ပစံးလၢကိ>ကိ>ကူကူလီၤ. ပှၤတဂၤကိ>ကိ>ကူကူ,ပမၤပဆှၢတသ့ဘ>.

see ဆူကိ>ဆါကူ, see ဆီးကိ>ဆီးကူ,ကိ>ကူ.

၂၃. **ကိ>ကူၢ်လိ>ဖးနိ>** န့> မ့ၢ်ကြူးမၤလၢ ဘုကျၢၣ်အကမူ>ဒီး ကၢကူၢ်လိ>ဝဲဒီးသ>ကိၢ်ဘိဝဲန့> ပကီးလၢကိ>ကူၢ်လိ>အီၤ, ကိ>ကူၢ်လိ>လၢကြူးမၤန့>သရ>သ့>အိ>ဝဲလီၤ.

၂၄. **ထိ>ထီးကလဲာ်** န့> တလၢၤမၤဝဲလၢဟုကမူ>ဒီးထီထီကလဲာ်ဒ်ထီးကလဲာ်အသိးဒီး ပြံကဒံဓိၤဒီးချိမံဝဲန့>ပစံးလၢကိ>ထီးကလဲာ်လီၤ. ကိ>ထီးကလဲာ်န့>ပအိ>ဒီးဟီခါထံဝံ>ကၢ.

၂၅. **ထိ>ထံဖှ>** န့> မၤဝဲလၢပအံအကမူ>ဒီးဖိထိ>ဝဲလၢသိအပူၤဒီး မၤဝဲတကွီၤတကွီၤဒ်ထံဖှ>အသိးဒီးပစံးလၢကိ>ထံဖှ>လီၤ.

၂၆. **ထိ>ပနၢ်သူ>** န့> ကျိ>ကျဲဟုကမူ>န့>ဒီး တီလဲဒီး ချိမံဝဲဒီး မၤအသးဒ်ပနၢ်အသူ>အသိးဒီး ပစံးလၢကိ>ပနၢ်သူ>လီၤ.

၂၇. **ထိ>ကြူး** န့> မ့ၢ်ကြူးမၤလၢပအံကမူ>ဒီးအံသ>ဆၢဒီးပကီးလၢကိ>ကြူးလီၤ. ကိ>ကြူးန့>ဘိ>ဝဲလၢစးခိန့>တဘိ>တဘိ>ဒီးပစံးလၢကြူးကိ>လီၤ.

၂၈. **အိ>ထိ>အိစပံးထံ** န့> မ့ၢ်ပတိ>ပွဲဖးဒိ>လၢကစၢ်ယွ>ရှူးယရံးမၤလိာ်အပျ်ၢအဘိ>လၢအဒိအတဲာ်ဒီးစံးဝဲဒ>,တၢ်လၢကိ>အံၤမ့ၢ်ယည>ဒီး စပံးထံအံၤမ့ၢ်ပသွံ>လီၤ. ဒီးဒ်သုကပူၤဖျံးဒီးတၢ်ဒဲးတူၢ်တၢ်ဒဲးဘးဒီးစဟ့>လီၤယည>လၢသုဂိၢ်,ဒီး စလူလီၤဂၢ်လီၤစသွံ>လၢသုဂိၢ်လီၤ. ဒီးဟံးန့ၢ်အိ>ဟံးန့ၢ်အီသုဝဲတ ကူၢ်. စံးဝဲဒ်န့>ဒီး အိ>ယုၤအပျ်ၢအဘိ>အကိ>ဒီးအီယုၤအပျ်ၢအဘိ>စပံးထံန့>မၤယုၤဝဲအဒိအတဲာ်ဒ်န့>ဒီးတုၤခဲကနံ>

Digitized by Google

အံၤ, သရ၃်သ့၃်ဒီးအပျ်ၢအဘီ၃်မၤဝဲဒ်နူ၃်ဒီးပစံးလၢ အ ထိ၃်ပွဖးဒိ၃်ဒီးအိ၃်ကိ၃်အီစပံးထံလီၤ.

၂၉. **ကိ၃်လိ်ာကိၤကိ်ာ** နူ၃် မ့ၢ်ထံအလိ်ာဖးဒိ၃်အိ၃်လၢ မီ၃်လမ့၃်အဝ့ၢ်ဖိခိ၃်တခိဒီး ပှၤကညီကိးလၢကိ၃်လိ်ာ လီၤ.

ကံးကိ၃် see ကံး

ကိၤ

၁. **ကိၤတါရျၢ်ကိၤတါရျၢ** နူ၃် မ့ၢ်လၢၢ်, ဒီးထးဒီးထိရိၤပ ဝဲ်ာတနှ်ာပဆဲးတနှ်ာဘ၃်တဖ၃်နူ၃် ပစံးလၢအကိၤလီၤ. ဒီး သ့၃်တဖ၃်နူ၃် မ့ၢ်ကိၤတစဲးစဲးဒီး အဒိမ့ၢ်လီၤကဲ်ာဒ်က ကိၤအသိးဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢအကိၤလီၤ.

၂. **တၢ်ဒူတၢ်ကိၤ** နူ၃်မ့ၢ်ဘီ၃်သအိ၃်,ကဆိ,တၤဒိ၃်ခိ၃်, တၤသူ, တၢ်ခဲလၢ်ာနူ၃်ပှၤမိ၃်လမ့၃်ဖိစံးဝဲလၢ တၢ်ဒူ တၢ် ကိၤလီၤ. ဒီးပှၤတဝဲ၃်ဖိစံးဝဲလၢတၢ်ဒူတၢ်ယိၤလီၤ. ပ လဲၤတၢ်လၢတၢ်ဒူတၢ်ကိၤအကျါနူ၃် ပဘ၃်စိ်ာဒီးဃဲ်ာဒီး ဘီလီၤ.

၃. **ကိၤ** နူ၃် မ့ၢ်ထိ၃်တကလုာ်အမိၢ်ပှၢ်လါအဲးဒီးအနိ်ာ ထိဝဲဒီးပကိးလၢကိၤလီၤ. ကိၤနူ၃်အမိၢ်ပှၢ်ဒိ၃်နူၢ်ခိ၃်မ့ၢ် ဒိ၃်တစဲးဓိၤလီၤ. ဒီးအိ၃် ကနဲအမိၢ်ပှၢ်နူ၃်လီၤ. ဒီးပမ့ၢ် နၢ်ဟူလၢအပှၤသိ၃်ဖဲနူ၃်ပလဲၤကွၢ်ဒီးကနဲအိ၃်ဝဲဖဲနူ၃်တ ဒၢလီၤ.

၄. **ပကိၤ** နူ၃် မ့ၢ်တၢ်ဖိဃၢ်တကလုာ်နူ၃်အမိၢ်ပှၢ်ထဲဘု တဖျာ၃်ဒိ၃်နူၢ်ဘုတဖျာ၃်ဒီး အှ၃်ပှၤဒ်ပစိၤအသိးဒီးပကိး လၢပကိၤလီၤ. ပကိၤနူ၃်မ့ၢ်အှ၃်ပှၤဒီးဆူးအိ၃်ပသွံ၃်သး ဖဲဖဲအအှ၃်ပှၤအလီၢ်နူ၃်လီၤ. ပလဲၤတၢ်လၢတၢ်ကစူၤ လီၤအကတိၢ်နူ၃် ပကိၤအှ၃်ပှၤလၢပှၢ်လၢ်ကျါနူ၃် နးမး လီၤ.

၅. **လိ၃်ကိၤ** နူ၃် မ့ၢ်ပှၤကညီဘူးမ့၃်လၢဝ၃်အပှံၤတဖ၃် နူ၃်မ့ၢ်တနူၢ်ဘ၃်မ့၃်ဒီး ပစံးလၢမ့၃်အလိ၃်ကိၤလီၤ. ဝ၃် လၢအပှံၤတဖ၃်နူ၃် ပဘူးမ့၃်အလိ၃်ကိၤဒီးပဘူးမ့၃်တ နူၢ်ဘ၃်.

၆. **လဲၤကိၤလဲၤဆါ** နူ၃် မ့ၢ်ပတလဲၤဘ၃်ဒီးပအိ၃်တသ့ ဘ၃်, ကဲစိၢ်ပလဲၤ, တကဲစိၢ်ပလဲၤဒီး ပစံးလၢပလဲၤ ကိၤ လဲၤဆါလီၤ. ပဒိ၃်မၤလိ်ာယၤစတလဲၤဘ၃်ဒီးအမူးတ ဝံၤဘ၃်,စခိ၃်ဆါနှ်ာသကွစကဘ၃်လဲၤကိၤလဲၤဆါလီၤ.

၇. **မၤကိၤမၤဆါ** နူ၃် မ့ၢ်ကဲစိၢ်ပမၤတကဲစိၢ်ပမၤဒီးပစံး လၢပမၤကိၤမၤဆါလီၤ. ပမၤခုးမၤသံ၃်နူ၃်ပခိ၃်မ့ၢ် ဆါ နှ်ာသကွပဘ၃်ယိ၃်လၢကလီၤယိဘ၃်ဖုးဒီး ပမၤဒီးပစု ဆါခိ၃်ဆါနူ၃်ပစံးလၢပမၤကိၤမၤဆါလီၤ. ခုးတလိၢ်အံၤ စဘ၃်ယိ၃်လၢအကလီၤယိဒီးစမၤကိၤမၤဆါလီၤ.

၈. **အိ၃်ကိၤအိ၃်ဆါ** နူ၃် မ့ၢ်ပအိ၃်မ့ၤကဲစိၢ်ပအိ၃်တကဲ စိၢ်ပအိ၃်ဒီးပစံးလၢပအိ၃်ကိၤအိ၃်ဆါလီၤ. နမၤတကဲန ကလီၤဒိဘ၃်ဖုး,အိ၃်ကိၤအိ၃်ဆါကွၢ်မ့ၤနဲ်ာ.

၉. **လံတကိၤ** နူ၃် မ့ၢ်ပှၤကညီအမဲ်ာဘျို၃်ဒီးဝါဃးဝဲနူ၃် ပစံးလၢလံတကိၤလီၤ. ပှၤတဂၤအမဲ်ာဘျို၃်ဒီးအမဲ်ာပှၤ ပူၤဝါဃးမးလံတကိၤလီၤ.

၁၀. **ကပီၤလံတကိၤ** နူ၃်မ့ၢ်မ့၃်အိ၃်အံကသံနူ၃်အလ၃် ကျို၃်ကျဲအသးဒီး အလုၢ်ဒီးဝါလုးဝဲနူ၃်ပစံးလၢကပီၤလံ တကိၤလီၤ. ပတဲးအံကသံလၢမ့၃်နူ၃် ကဲၤကပီၤလံတ ကိၤလီၤ.

၁၁. **အကိၤအဆါ** နူ၃်အိ၃်ထဲတၢ်ကတိၤလီၤ. နနၢ်ကှ၃် တဘၢးနူ၃်မ့ၢ်နဘ၃်မနုၤအကိၤအဆါလဲ၃်, နဲတဂၤထဲန မၤဟးဝ့ာ်ဟးဂီၤတၢ်တမံၤဓိၤ မ့ၢ်နဘ၃်မနုၤအကိၤအဆါ လဲ၃်.

၁၂. **ကိၤလိ်ာ** နူ၃်မ့ၢ်ထံဖးဒိ၃်လိ်ာလၢမိ၃်လမ့၃်အဖိခိ၃် နူ၃်အိ၃်ဝဲဒီးပှၤမိ၃်လမ့၃်ဖိစံးဝဲလၢကိၤလိ်ာလီၤ.

၁၃. **အသးကိၤ** နူ၃် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢပဆဲးဘ၃်ခး ဘ၃်သံကီတဖ၃်နူ၃်ပစံးလၢအသးကိၤလီၤ. ထိးတဒုအ သးကိၤသမိး,ဘ၃်ဝ၃်ခိဒီးသံတသ့ဘ၃်.

၁၄. **ပှၤကညီအသးကိၤ** နူ၃် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢအသူ၃်အုး တသ့အသးအုးတသ့ဘ၃်ဒီး သူ၃်ကညီၤတၢ်တသ့သး ကညီၤတၢ်တသ့ဒီးပစံးလၢအသးကိၤလီၤ. ပှၤဘဂၤအ သးကိၤတုၤအဖိအမါနူ၃်တစံးဘ၃်ဝဲလၢတၢ်နီတမံၤဘ၃် လီၤ.

၁၅. **ပှၤကညီလၢအသးကိၤတဖ၃်** နူ၃် နၢ်ဟူကစၢ်ယွၤ အကလုၢ်ကထါလၢ သရ၃်စံ၃်တဲၤတဲလီၤလၢပှၤ တစူၢ် တနှ်ာဘ၃်တဖ၃်ကလီၤဘ၃်ဆူလရာ်ပူၤဒီး ပှၤသးတအုး ဘ၃်ဝဲတဖ၃်နူ၃်မ့ၢ်ပှၤသးကိၤလီၤ.

ပသးကိၤနူၢ်ဒံးလၢၢ်ဒံး

ကစၢ်ဓၢအမၤသဘံး

၁၆. **အိ၃်ကိၤနၢ်** နူ၃် မ့ၢ်ပှၤလၢဝံသးကၢ၃်ဒီးအမိၢ်အ ပၢ် မ့ၢ်မၤဒီး အိ၃်ဒ၃်အတၢ်, တလဲၤဘ၃်ဝဲဘ၃်,တမၤဘ၃်ဝဲ ဘ၃်,တဟ်ာနၢ်ဟူဘ၃်အသးဘ၃်ဒီး ပစံးလၢအိ၃်ကိၤနၢ် နူ၃်လီၤ. ဒီးဘ၃်တစုစုပစံးလၢအိ၃်ကလိၢ်နၢ်လီၤ. ပှၤ တဂၤအမိၢ်မၤလဲၤကျိၢ်နိ၃်ဒီး ဝံသးကၢ၃်ဒီးအိ၃်ကိၤနူၤ အိ၃်ကိၤနၢ်ဒ၃်အတၢ်လီၤ.

၁၇. **ချံးကိၤ** နူ၃်မ့ၢ်ချံးတကလုာ်အိ၃်လၢထံကျါဒီးအကု မၤသးဝါဃးသံ၃်ဒီးအကုကိၤဝဲမၤသးကလွဲၤဒဲ,နီသိးဒီး လိခိတၢၢ်လိၢ်နူ၃်ဒီးပကိးလၢချံးကိၤလီၤ. ချံးကိၤနူ၃်အ ဒံ၃်ထဲသိးဒီးထိ၃်ဒ့၃်ဒံ၃်ဒီးအဒံ၃်မၤသးဖးထိအိ၃်တဖံး ညါဒီးထိ၃်ဒံ၃်လၢထံတိၤထံကွာ်, ပြိခိ၃်ပြိလာ်လီၤ. တ ဒံ၃်ဘ၃်လၢပိ၃်လဲ၃်နံၤအပြိဒ်ချံးဆါရါအသိးဘ၃်.

၁၈. **ညဉ်ဘ၃်ကျူ၃်အခိ၃်ကိၤ** နူ၃်မ့ၢ်ညဉ်တဖ၃်နူ၃်တုၤ

Digitized by Google

အဘၣ်ဒီးကျၣ်တသံဘၣ်ဒီး ပစံးလၢညၣ်ဘၣ်ကျၣ်အခိၣ်ကိၢလီၤ. ဒီးပှၤကညီတဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်ဖှိၣ်ဘၣ်နးမ့ၢ်တသံဘၣ်ဒီးပစံးလၢညၣ်ဘၣ်ကျၣ်အခိၣ်ကိၢ, ပဒိလိၤအိၤဒ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤဘၣ်တၢ်ဝံၤတၢ်ကာ်,တၢ်သၣ်ဝံၤလီၤဒိလၢအတသံဘၣ်တဖၣ်န့ၣ် ပဒိလိၤအိၤလၢညၣ်ဘၣ်ကျၣ်အခိၣ်ကိၢလီၤ.

၁၉. **ယိၤကိၢကွၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဒိၣ်တၢ်ထိဒီးလီၤသကူးတစဲးစဲးဒီးပစံးလၢလီၤကိၢကွၤလီၤ, ပှၤတဂၤဖးဒိၣ်ဖးထိဒီးလီၤကိၢကွၤမးလီၤ.

၂၀. **ဝၣ်ဘိၣ်ယိၤကိၢကွၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ဝၣ်ဘိၣ်လီၤသကူးန့ၣ်ပစံးစ့ၢ်ကီးလၢဝၣ်ဘိၣ်လီၤကိၢကွၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢလီၤသကွၤလီၤ.

၂၁. **စကိၢစကိၢ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤတဖၣ်ယဲၤဝဲဒီးအစုထိထိအခိၣ်ထိထိဒီး ပစံးလၢစကိၢစကိၢလီၤ. ဒီးပှၤကညီမ့ၢ်ဖးဒိၣ်ဖးထိဒီး ယဲၤဝဲန့ၣ်ပစံးစ့ၢ်ကီးလၢစကိၢစကိၢလီၤ,ပနၢ်တၢ်ယဲၤမးစကိၢစကိၢလီၤ.

၂၂. **ကိၢအိထံ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်စူၤလၢတၢ်ယိၤခါတစုစုဒီးလီသိၣ်ဒီးကလံၤဟဲဒီးတၢ်သိၣ်သဘြုးလၢမူခိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢကိၢအိထံလီၤ. တၢ်ဟဲစူၤဟဲလၢမုၢ်ထိၣ်တခီဒီးကိၢဓိၤကဘိဓိၤအိထံနးကၢ.

၂၃. **မၤတၢ်ကိၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်ဖံးတၢ်,မၤကလိက့ကါန့ၢ်အိၣ်န့ၢ်အိကိဒီး ပစံးလၢပမၤတၢ်ကိၢလီၤ. ပမၤတၢ်ကိၢန့ၣ်ပကျဲးစၢးမၤနၢ်သကဲ့ကြူးကြူးန့ၣ်အိၣ်ဘှဲစၢကအိဓိၤဒီးပစံးလၢပမၤတၢ်ကိၢလီၤ. ကိၢ်တဘှၣ်စအိၣ်စမၤအိၣ်မၤအိကိၢသမိး.

၂၄. **ဖှၤမဲာ်ကိၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢအမဲာ်ဆုးတသ့ဘၣ်, ပှၤလၢမၤသးအှလံးဘိသွါဒီး အမဲာ်တဆုးဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပှၤအမဲာ်ကိၢလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ အမဲာ်ကဲၤလီၤ. ပှၤတဂၤအမဲာ်တြိၢ်တသ့ဆုးတသ့,အမဲာ်ကိၢသမိး.

၂၅. **ဖှၤမဲာ်ကိၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတဟိၣ်ဘၣ်ဒီး အဇိအမါအဇိအဝၤသံဒီးတဟိၣ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပှၤမဲာ်ကိၢလီၤ.ပှၤတဂၤအမဲာ်ကိၢသမိးဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးနၢ်သကဲ့ဆါဆါကလဲာ်,ဘၣ်တိၢ်နၢ် သကဲ့ဆါဆါကလဲာ်တဟိၣ်ဘၣ်.

၂၆. **သ့ၣ်ကိၢဝၣ်ကိၢ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်လၢအိၣ်ဒီးအလဲလၢပကၠာ်ပကျိၣ်ဒီးယဲာ်ဟးဂီၤကွါဟးဂီၤတဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢသ့ၣ်ကိၢလီၤ.

ကိ

၁. **ကိကိခဲခဲ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မၤလၢပမၤတသ့ဘၣ်ဒီး, သ့ၣ်လၢပထိၣ်တသ့ဘၣ်ဒီး ကျဲလၢပလဲၤတမုာ်ဘၣ်အိၣ်ဒီးလၢၢ်ဒီးလှတဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢအကိလီၤ. တၢ်မၤလၢပကွၢ်ဒီးပဆိကမိၣ်လၢပမၤတသ့ဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢအကိခဲလၢာ်လီၤ. သရၣ်မၤတလါန့ၣ်စကွၢ်ကိကၢ.

၂. **သကိသကါ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကၢၣ်ပသးမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဂိၢ်ပသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်မိၣ်မံပသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကလံၤထိၣ်ဆူပကံာ်ယူၢ်ဒီးထိၣ်ဘးဝဲပကံာ်ပှၤန့ၣ်ဒီး ပခၣ်အိထိၣ်အသးဒီးသိၣ်သါသွါကလာ်န့ၣ်ပစံးလၢပသကိလီၤ. ပှၤတဂၤသကိမးသွါသွါမ့ၢ်တၢ်ဂိၢ်အသးဓါ.

၃. **လိးကိလိးကဲ** န့ၣ် မ့ၢ်ပတၢ်လၢအဂ့ၤတမံၤမံၤ ယဲာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီမ့ၢ်ဂ့ၤ, သလၢမ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်ဟးဂီၤဒီး ပမၤက့ၤဓိၢ်တသ့, ဆူအဂၤဓိၢ်ပတထံၣ်ဒီး ပသးန့ၣ်မၤအသးဒ်အကိၢ်ထိၣ်အသိးဒီးပစံးလၢပလိးကိလီၤ. ဒီးပသးကွဲတၢ်လၢပမၤတန့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပလိးကိတစုစုလီၤ. သလၢတဖျၢၣ်ဘၣ်ဒိဒီးသ့ၣ်ဖးဝဲလိးကံလိးကိလီၤ.

၄. **ထိၣ်ဂဲၤထိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမ့ၢ်တဲးထိၣ်ခုးဒီးမၤသိၣ်အကလုၢ်ဒီး စံးဝဲဂဲၤကိဂဲၤဂဲၤ, ဂဲၤအိၣ်စယိာ်ဂဲၤအိၣ်စယာ်,ဂဲၤအိၣ်လၢၢ်မုၢ်ဂဲၤအိၣ်လှတိ,ဂဲၤအိၣ်ယဲာ်စိးလိၢ်,ဂဲၤအိၣ်ကွါစိးလိၢ်, စံးဝဲဒ်န့ၣ်ဒီး ပစံးလၢပထိၣ်ဂဲၤကိလီၤ, ပမ့ၢ်တဲးခုးဒီးထိၣ်ဂဲၤထိၣ်ကိဝံၤဒီးပတဲးခုးလီၤ.

၅. **ကွၢ်ကိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပထံၣ်တၢ်လၢအလီၤဆီလၢပတထံၣ်ဘၣ်နီတခီၣ်ဒီး တၢ်မိၣ်ကွၢ်ပသးဒီးပကွၢ်ကြူးကြူးန့ၣ်ပစံးလၢပကွၢ်ကိလီၤ. ဒီးဆၣ်ဓိၤကိၢ်ဓိၤလၢပတထံၣ်ဘၣ်နီတခီၣ်,ဒီးပှၤကညီလၢပတထံၣ်ဘၣ်နီတခီၣ်န့ၣ်ပမ့ၢ်ထံၣ်တခီၣ်တဆိးဒီး ဘၢ်မိၣ်ကွၢ်ပသး, ဒီးပကွၢ်ကြူးကြူးဒီးပစံးလၢပကွၢ်ကိလီၤ.

၆. **ထိအအံၤတဘိ** မ့ၢ်ကဲအဆိလီၤ. ပှၤလၢအမၤကဲမၤကိတဖၣ်န့ၣ်မၤအလဲၤတၢ်ဒီးယၤတဂၤတက့ၢ်.

၇. **ကိခဲ** န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်တၢ်ကိတၢ်ခဲအသိးလီၤ. ပှၤမ့ၢ်ဘၣ်ဆူးဘၣ်ဆါ,ဘၣ်တၢ်သၣ်ဝံၤလီၤဒိလၢအနးန့ၣ်မၤဝဲမ့ၢ်တသ့ဘၣ်, မၤဝဲမ့ၢ်တပှဲၤဘၣ်ဒီးပစံးလၢကိခဲလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတၢ်ကိတၢ်ခဲလီၤ.

နာ်စၢ်ယှၣ်ရှူးကီးဂၤဒဲး
မးပှၤကပူၤတၢ်ကိခဲ

၈. **ဘၣ်ကိဘၣ်ခဲ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအမၤကမၣ်တၢ်ဒီး ပှၤဂၤလိၣ်လၢကွိၢ်ဒီးပဒိၣ်စံၣ်ညီၣ်ယၣ်ဝဲဒီးလီၤဘၣ်ယိာ်ပူၤ မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဘၣ်လိးစ့မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢဘၣ်ကိဘၣ်ခဲလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢဘၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲလီၤ.

၉. **တၢ်ကိတၢ်ခဲ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်နးတၢ်ဖှိၣ်တၢ်ဆူတၢ်ဆါ, တၢ်သၣ်ဝံၤလီၤဒိ, တၢ်အမူးကိၢ်အရၢ်ဂီၤ,တၢ်ခဲလၢာ်န့ၣ်ပမၤတပှဲၤဘၣ်, ပမၤတသ့ဘၣ်ဒီးပစံးလၢတၢ်ကိတၢ်ခဲလီၤ. ဒီးတစုစုပစံးလၢတၢ်နးတၢ်ဖှိၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲလီၤ. တၢ်ကိတၢ်ခဲမ့ၢ်အိၣ်ထိၣ်ဒီးပတူၢ်တဘၣ်မၤတပှဲၤဘၣ်.

Digitized by Google

၁၀. **ကီကီကုၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမံလီၤအီထိၣ်ခိၣ်ဒီးပချုးပခီၣ်ခံ ခီစဃဲၤတၢ်ဒီး ပဟ်ထိၣ်ပှၤဆံးလၢပခိၣ်လိၣ်ယံအဖီခိၣ် န့ၣ်ပထိၣ်ဝးဒီးပစံးလၢကီကီကုၣ်လီၤ. ဒီးပထိၣ်ဝးန့ၣ် ပမၤပှၤပကလုၢ်ဒီးပစံးလၢကီကီကုၣ်,ယၢ်ထိၣ်ချူၣ်,ယၢ် ဆီမံၤအဝဲ, ယၢ်ဝဲယၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲး, ပစံးန့ၣ်ဒီးပစံး လၢကီကီကုၣ်လီၤ. တၢ်လၢပကီကီကုၣ်တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပလိာ် ကွဲယုၤပှၤဆံးလီၤ. စဂၢလဲၤတၢ်ဒီး ကီကီကုၣ်လိာ်ကွဲ ယုၤနပုၢ်တက့ၢ်.

၁၁. **ကီကွၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်လၢတလၢၢသ့ၣ်ဝဲအ ဖိပြံကဒံဒိၤဒီး နၢမူဝဲန့ၣ်ပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိဘိးလၢကီကွၣ် လီၤ. ဒီးပှၤတဝဲၣ်ဖိကီးလၢကးကွၣ်လီၤ. ကီကွၣ်န့ၣ်အ ထံးထဲယှၢ်ဖိကုဖိဒီးအလၣ်နီစုမ့ၢ်ခံဘိဓိၤလီၤ. ဒီးအဖိနၢ မူဝဲဒီးပှၤကညီတုၢ်လိာ်ကွဲဝဲအဖိန့ၣ်နၢမူကၢ.

၁၂. **ကီမုၢ်ကီဖါ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီကူာ်ခုးဖဲးခုးဝံၤဒီးတချူး တဲးဒံးဘၣ်ဝဲဒီးသ့ၣ်စိးခိၣ်သ့ၣ်စိးခံ, စဃိာ်စဃာ်, စပိာ် စပိၤတိၣ်ပံၢ်ကလာ်ဒီးလဲၢ်လဲၢ်ကလဲာ်န့ၣ် ပစံးလၢကီမုၢ် ကီဖါလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကီခိၣ်ကီကျါ, ဒီးပှၤတ နီၤနီၤစံးလၢကီလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကီမုၢ်, ဒီးပှၤ တနီၤနီၤစံးလၢကီဖါကီမုၢ်လီၤ.

၁၃. **ကီရှၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဖီအထံးတကလုာ်န့ၣ်အလၣ်ဒ်တဖိၢ် အလၣ်အသိးဒီးအလၣ်ပြံန့ၢ်တဖိၢ်အလၣ်တကွၢ်ဒီးအဂံၢ် နၢမူန့ၣ်ပစံးလၢကီရှၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကီရှၢ်ၢ် လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢဖီတဖိၢ်လီၤ. ကီဘုၣ်ကီရှၢ်န့ၣ် အလၣ်လီၤဂာ်လၢတဖိၢ်လီၤ.

၁၄. **ကီဝံၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်အထံ, အိၣ်တဖိးဒီးအ လၣ်နီစုမ့ၢ်သၢဘိဒီးအလဲနၢမူဝဲန့ၣ်ပကီးလၢကီဝံၢ်လီၤ. ကီဝံၢ်န့ၣ်အလဲနၢမူလၢသ့ၣ်ဆူအလဲန့ၣ်လီၤ.

၁၅. **ကီဝံၢ်ကဘိ** န့ၣ် ပထံၣ်ထဲအဖီဓိၤလီၤ. အထံးမၤ သးဒ်လဲၣ်ဒ်လဲၣ်ပတထံၣ်ဘၣ်, ကီဝံၢ်ကဘိန့ၣ်တလၢၢ ဆါအဖီလၢဖှါပှၤန့ၣ်ဒီးတလၢၢကီးဝဲအမံၤ လၢလှၢ်ညါ်ပွဲး လီၤ. ကီဝံၢ်ကဘိန့ၣ်တလၢၢမၤကသံၣ်ဝံၢ်ကလီးလီၤ.

၁၆. **ကနဲကီတၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကယုစိာ်သ့ၣ်ဖိဝၣ်ဖိ, ဘုဖိဒီးဟဲ ကှၤစိာ်ဝဲဒီး မၤထိၣ်အစီဒီးပစံးလၢကနဲကီတၢ်လီၤ. ဒီး တၢ်ဖိတၢ်ယၢ်လၢအယူၤတဖၣ်န့ၣ် ကီတၢ်ဒ်ကနဲအသိး ကီးမံၤဒဲးလီၤ. ကနဲကီသ့ၣ်အဖိန့ၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်ကမၤထိၣ် အစီသၢၣ်.

၁၇. **ပှၤကီပှၤခဲ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအကျဲမၤအသးဒီးပမၤမၤ တၢ်န့ၣ်တမံၤဒီးလဲၤမၤဝဲတမံၤဒၣ်, ပမၤလဲၤတၢ်တပူၤဒီး လဲၤဝဲတပူၤဒၣ်, ဒ်ပှၤဂၤအသးကဒိၣ်ထိၣ်န့ၣ်ကျဲမၤဝဲ, ဒီး မၤဒၣ်ဝဲအသးအလီၤဒၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢပှၤကီလီၤ. ပှၤ တဂၤ

မးပှၤအကီလီၤ. ပမၤဆူနၢၢတသ့ဆူနၢၢတသ့,ပမၤလဲၤ ကျိၢ်နီၣ်ဒီးစိာ်ထိၣ်ဒီးသံးနှာ်ဒီးဟးဆူဘၢးန့ၣ်လီၤ.

၁၈. **ပှၤမၤကီအသး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢပဆူပဆါဒီးပမၤမၤ ဓၢၤပှၤလၢဟဲအံးဟဲကွၢ်ပှၤတစိၢ်တလိၢ်ဒီးတဟဲဘၣ်ဝဲဒီး အိၣ်ဒၣ်အတၢ်ရူတလှၢ်တဖၣ်န့ၣ် ပစံးလၢပှၤမၤကီအသး လီၤ. ပှၤတဂၤအဖိမၤတကဲဒီးလဲၤအိၣ်အဝဲတဂၤလဲၤ မံယုၤအီၤဒီးအဝဲတဂၤမၤကီအသးဒီးတလဲၤမးဝဲလီၤ.

၁၉. **နၢ်ကီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢပသိၣ်ပသီတၢ်ကနူၤတဒိက နၣ်ဘၣ်ဝဲဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, အနၢ်တပၢၢ်ဘၣ်တၢ်အခီအပညီ ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤစံၣ်တဲၤတဲလီၤတၢ်ကတိၤဒီးအခီအပညီနှာ် သကွအနၢ်ပၢၢ်ကီဝဲဒီးပစံးလၢအနၢ်ကီလီၤ. ပှၤတဂၤအ နၢ်ကီသမိး,ပစံၣ်တဲၤတဲလီၤတၢ်အနၢ်ပၢၢ်တသ့ဘၣ်. ပှၤ တဂၤအနၢ်ကီသမိး, အမိၢ်အပါမ့ၢ်စံးလဲၤတၢ်တဂ့ၤဒီး လဲၤဒၣ်တၢ်လီၤ.

၂၀. **လီးကံလီးကီ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢပကွၢ်ဂ့ၤ, တၢ်လၢအ ဘၣ်ပသး, ပတၢ်ဒၣ်ပဝဲလၢပအဲၣ်ပကွဲန့ၣ်မ့ၢ်ဟးဝှာ်ဟး ဂီၤဒီးပသးအုးပသးတမုာ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢပလီးကီလီၤ.စ ဃာ်တဘ့ၣ်အုၣ်တၢ်သးဒီးဖိာ်ကွံာ်,စလီးကီမးလီၤ. ပဖိ မ့ၢ်သံဒီးပလီးကီနးနးကလာ်လီၤ.ထွံၣ်တဒုမိၤဂ့ၤ, သံဒီး စလီးကီအီၤလီၤ.

၂၁. **သူၣ်ကီသးကီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်တသ့ဘၣ်ဒီး ပကွၢ် တၢ်ဖံးတၢ်မၤန့ၣ်ဒ်ပမၤတသ့ဘၣ်အသိးဒီး ပစံးလၢပသး ကီလီၤ. ပှၤတဂၤအသးကီဒီးမၤတၢ်တသ့နီတမံၤ.

၂၂. **စကီစကီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအသးဒိၣ်ထိၣ်ဒီးဂဲၤဆၢ ထၢၣ်တပံၢ်ထိၣ်အသးဒီး သါကတိၢ်ပှၤဂၤဒီးပစံးလၢဂဲၤ ဆၢထၢၣ်စကီစကီလီၤ. ပှၤတဂၤအမါကဒူးကဒုၣ်တၢ် လၢအလီၤဒီးဂဲၤဆၢထၢၣ်စကီစကီဒီးတိၢ်အမါလီၤ.

၂၃. **သကီသကါ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မိၣ်မံပသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ကၢၣ် ပသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဂံၢ်ပသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပခၣ်အီထိၣ်အသးဒီးက လံၤလဲၤနှာ်ဟဲထိၣ်လၢပကိာ်ပူၤန့ၣ်ပစံးလၢပသကီလီၤ. ပှၤဆံးသကီန့ၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်တၢ်မိၣ်မံအသးသၢၣ်.

၂၄. **ကနဲလီၤကီထံ** န့ၣ် မ့ၢ်ကနဲယူၤလီၤဆူထံနံၤဒီးအီ ထံအါအါကလာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တဘှၣ်ဓိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢကနဲ လီၤကီထံလီၤ. ကနဲတဘှၣ်လီၤကီထံမ့ၢ်အဒၢအိၣ်ဖဲ လဲၣ်.

၂၅. **တဒၢမုၢ်တဒၢကီ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်စူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပကုၢ်တဒၢဒီးပစံးလၢတဒၢမုၢ်တဒၢကီလီၤ. တၢ်စူၤဓိၢ်မ့ၢ် တၢ်ကီတမံၤ,တၢ်ကိၢ်ဓိၢ်မ့ၢ်တၢ်ကီတမံၤဒီးဒ်သုတဘၣ်ပှၤ တဂ့ၤဒီးပကုၢ်တဒၢဒီးပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိစံးလၢတဒၢမုၢ်တဒၢ ကီလီၤ.

၂၆. **ကယီၤကီ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ယံာ်ဝဲဃဲးဃဲးဒီးပစံးလၢက ယီၤကီလီၤ. ကီတမးသံတ့ၢ်ဝဲကယီၤကီလံပှၤမိၣ်လမ့ၣ် ဖိစံးဝဲဒၣ်ဒီး ပှၤဒဝံၢ်ဖိစံးဝဲကယီၤကယံၢ်လီၤ, စကီးနၤ

Digitized by Google

ကယီၤကီလံ, ကီးဘၣ်ဆၣ်တကနၣ်ဖံး,စကစၢ်ယှၣ်ရှူး ယရံးစံးပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိဒ်နၣ်လီၤ.

၂၇. **ထီသံး** နၣ် မ့ၢ်ပရံးတဲာ်ဝၣ်ဖိအခိၣ်အခံဒီးပဆဲးလီၤ ဆူသံးအပူၤဒီးပဆူးထီၣ်ဒီးပစံးလၢပကီသံးလီၤ. နကီ ကွၢ်သံးနၣ်ဘျါလံဓါ.

၂၈. **ထီစိၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပကျိၣ်ကျဲမှၤဖးဒီးထံလၢသရံၢ်ပူၤဒီး ဆံၣ်ဝဲနၣ်ပစံးလၢကီစိၣ်လီၤ. တၢ်လၢကီစိၣ်နၣ်မ့ၢ်ပက ဖိသံးအဂၢ်ဒီးပမၤလီၤ. ကီစိၣ်နၣ်တၢ့ပဖိထီၣ်ကဒီးတစု ဒီးပဒီးနှၢ်အသဝံဒီး ကဲထီၣ်လၢသံးလီၤ. ပှၤတဂၤတၢၣ် ကီစိၣ်တပူၤအါသမိး, ကမ့ၢ်ကၢ်သါကဖိသံးသၢၣ်, ဒီး သ့ၣ်တကလှာ်အထံထီၣ်သဘ့ကလဲဝါကျိၣ်ကလာ်ဒီးပ ကီးလၢသ့ၣ်ကီစိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂၉. **တကီ** နၣ် မ့ၢ်တၢ်အထံးတကလှာ်ဒ်ခုၣ်အသိးဒီး အလၣ်ဒ်ခုၣ်အသိးဒီးမဲထီၣ်လၢနိၣ်ခိၣ်နိၣ်ပူၤဒီး ပကီး လၢတကီလီၤ. ဒီးအဖိနၣ် မၤအသးကဘျၣ်လၣ်ဒီးကျး လီၤအသးလၢထံဖံးခိၣ်လီၤ. တကီဖိနၣ်မၤအသးနီစု ညါတခီဒီးဘူသလါမိၤဒီး ကျးလီၤအသးလၢထံအဖိခိၣ် ကဘျးကဘျဲလီၤ.

၃၀. **ဝံာ်တကီ** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလှာ်အသၣ်မံဂီၤဆှုက လာ်ဒီး သၣ်လၢအကဖိာ်ခံကဖိာ်လီၤဒီးအသၣ်ဒိၣ်နှၢ်ခိၣ် မှၢ်ဒိၣ်ဒီးအသၣ်မံနၣ်ပအိၣ်ဆၢကၢ,ဒီး ပကီးလၢဝံာ်တ ကီလီၤ. ဝံာ်တကီအသၣ်မံနၣ်အသးကါပူၤအိၣ်ဒီးအဝါ ဟ့ၣ်ကလာ်ဒ်ပနါအံၣ်အသိးကလဲကလးလီၤ.

၃၁. **ထီကီသိဘြၢ** နၣ် မ့ၢ်ပမၤဝၣ်ဖိတဘိထဲသိးဒီးဘ့ဘိ မိၤဒီးပရံးတဲာ်အခိၣ်အခံဒီးပဆူးထီၣ်အီသံးလၢအပူၤဒီး ပစံးလၢထိကီလီၤ. မၤနှၢ်ယၤလၢထိကီတဘိတက့ၢ်. စ ကကီကွၢ်သံး.

၃၂. **ထီကတူၤ** နၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်မၤလၢပမၤတသ့ဘၣ်တ ဖၣ်နၣ်ပစံးလၢကီကတူၤလီၤ. တၢ်မၤလၢပမၤတသ့ဘၣ် ခဲလာ်နၣ်ပစံးလၢကီကတူၤလီၤ.

၃၃. **ထီထီ** နၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်မိၤတၢ်သိၣ်လီၤ. ထွံၣ်တဒုမိၤတၢ် ကီကီမ့ၢ်အမိၤမနုၤလဲၣ်.

၃၄. **ထီကီကဒီး** နၣ် မ့ၢ်ဆီတဖၣ်နၣ်မ့ၢ်ဒံၣ်လီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ် ထံၣ်လံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်ထံၣ်ထီးဆီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤဝဲသိၣ်ကီကီက ဒီးကီကီကဒီးဒ်နၣ်ဒီး ပစံးလၢဆီကဒီးသိၣ်ကီကီ ကဒီး ဒ်နၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢဆီကဒီး ကီၢ်ကီၢ်ကဒီး လီၤ.

၃၅. **ထီစဃာ်ထီစဃာ်** နၣ် မ့ၢ်ပကူာ်ခုးဖဲးခုးဝံၤဒီးပတ တဲးဖံးဘၣ်လၢမှၣ်နၣ်သ့ၣ်စိးခိၣ်သ့ၣ်စိးခံနၣ် ပကီးလၢ ကီစဃာ်လီၤ. ကီစဃာ်ကီစဃာ်ဝဲသမိး ခုးတလိၢ်မှၣ် အုတအိၣ်ဘၣ်.

၃၆. **တၢ်ထီနၢတၢ်ထီန္ဒါ** နၣ် မ့ၢ်ပဖဲာ်လီၤတရံးတနုဝးတ ရံးခုးယၢၤဒ်ကရၢအသိးဒီးပကီးလၢတၢ်ကီနၢလီၤ. တၢ် ကီနၢမ့ၢ်အိၣ်ဒီး ထိခိၣ်ဟဲနှာ်အိၣ်ပဘ့လၢခုးနၣ်တပၢၢ် ဘၣ်.

၃၇. **ထီသဘျၣ်ထီပသံး** နၣ် မ့ၢ်ပတွဲကထၢသဘျၣ် လၣ်နၣ်ပစံးလၢပကီသဘျၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ ပတွဲသဘျၣ်လီၤ. ဒီးသဘျၣ်တထူနၣ်ပှၤမိၣ်လမဲ့ၣ်ဖိစံး လၢတကီလီၤ.

၃၈. **ထီဂံၢ်ထီဂီၤ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလွဲကညးပှၤခံဂၤဒီးအ ဝဲတဂၤကီးပှၤမၤပလဲၤဒီးအီၤ, အဝဲတဂၤမၤပလဲၤစကီး ဒီးအီၤဒီးပကလဲၤလၢနၣ်တဂၤအိၣ်လၢအံၤတဂၤ, ပက လဲၤဒီးအီၤလၢအံၤတဂၤအိၣ်လၢနၣ်တဂၤဒီး ပစံးလၢကီ ဂံၢ်ကီဂီၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုကလိအိၣ်ခံမံၤဒီးပကမၤလၢ နၣ်တမံၤ, အိၣ်လၢအံၤတမံၤဒီးပစံးလၢကီဂံၢ်ကီဂီၤ လီၤ. စကမၤဟံၣ်တစဲးစဲးစကမၤခုးတစဲးဒီးကီဂံၢ်ကီဂီၤမး လီၤ.

၃၉. **ပကီဝလိၢ်** နၣ် မ့ၢ်ပှၤတကလှာ်နၣ်မ့ၢ်ပယီၤနၣ်ပှၤ တနီၤနီၤကီးလၢပကီလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပယီၤ လီၤ. ဒီးအိၣ်ဝဲလၢဝံအကလုၢ်စံးဝဲဒၣ်ပကီနၣ်တၢ့အခါ ဒီးဆၢထၢၣ်ကီဆ့ၣ်နီၤကီ, အိၣ်ကီအီကီ, လဲၤကီက့ၤကီ, တဝဲၣ်သါ, ဆၢထၢၣ်သါဆ့ၣ်နီၤသါ, လဲၤသါ က့ၤသါ, ပှၤ ကညီ, ဆၢထၢၣ်ညီဆ့ၣ်နီၤညီလဲၤညီက့ၤညီ, အိၣ်ညီအီ ညီ, ကီၤလၢ, ဆၢထၢၣ်လၢဆ့ၣ်နီၤလၢ, လဲၤလၢ, က့ၤ လၢ, အိၣ်လၢအီလၢစံးဝဲဒၣ်ဒ်နၣ်လီၤ. ပကီနၣ်တၢ့အ ခါဒီးကဟါမ့ၢ်တှာ်ဝဲတၢ့ပကကွဲးလီၤဘၣ်အရှာ်လၢသ့ၣ် ဘ့ၣ်ဘၣ်အလီၤလီၤ, ဝံဘူၣ်ခိၣ်တဖၣ်စံးဝဲဒၣ်ဒ်နၣ်လီၤ.

၄၀. **ထီသ့ၣ်ထီဝၣ်** နၣ် မ့ၢ်သဲးသၣ်လၢအသးအိၣ်ဘၣ် ဒီး ပစံးလၢသဲးသၣ်အကီလီၤ. သဲးသၣ်အကီနၣ်ပကွၢ် အဖံးခိၣ်ကစိဒ်ဒီးအအိပူၤတခီအသးတအိၣ်ဘၣ်.

၄၁. **ထီသ့ၣ်ထီဝၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပဖဲာ်သ့ၣ်လၢဃာ်တခီဒုမိၤ တၢ့အကၢ်ဒီးပစံးလၢပကီသ့ၣ်လီၤ. ပကီသ့ၣ်နၣ်ပဖဲာ် သ့ၣ်ဖိထဲစုဒုၣ်စုဒုလၢဃာ်တခီဒုမိၤဖးဖးတၢ့အကၢ်ဒီး မ့ၢ်ပကီလီၤ. ပှၤတဂၤကီသ့ၣ်ကီဝၣ်,ကကၢ်ဘၣ်ပခိၣ် နဲၣ်.

၄၂. **ထီသကွဲ** နၣ်မ့ၢ်ပဖဲာ်သကွဲအထံးနၣ်တခီမိၤတၢ့အ ကၢ်ဒီးပစံးလၢပကီသကွဲလီၤ. တၢ်လၢပကီတၢ်နၣ်မ့ၢ်ပ ကူာ်တၢ်ထဲအဖိခိၣ်တခီမိၤဒီး ပတကူာ်ဘၣ်ယၢ်ခီလိာ်ဒီး ပစံးလၢပကီလီၤ. ကီလီၤသကွဲနၣ်တဖူခံဖူတက့ၢ်. ပက သူၣ်မံအိၣ်အသၣ်လီၤ.

၄၃. **ကီတမး** နၣ် မ့ၢ်ကီၤလၤသူအဲကရးအဖိခွါလူၤအ ခိၣ်ဒီးကွံာ်တ့ၢ်ဖိကွံာ်တ့ၢ်မါဒီးကၤထိၣ်တၢ်ဘိဒီး မၤစိၤသိ အသးဒီး အိၣ်လၢကို်ထူအပူၤဒီး မၤပှၤဂၤဘါအီၤဒီးစံး လီၤအသးလၢပှၤဂၤအကစၢ်ဒီး ပှၤဂၤဘါဝဲနၣ်ပကီးလၢ

Digitized by Google

ကိတမၤလီၤ. ဒီးကိတမၤန့ၣ်ပှၤဂၤဘၢအိၤဒီးစံးလီၤအသးလၢယွၤလီၤ. ဒီးတလၢၢတဖၣ်န့ၣ်နှာ်ဝဲတုၤခဲကနံၣ်အံၤလီၤ. ဒီးကိတမၤန့ၣ်အိၣ်ဘၣ်ထီးဝါအညၣ်ဒီးလူဘိုးသံဝဲဒီးလၢတချူးသံဒံးဘၣ်န့ၣ် မၤလိာ်အ ပျၢ်အဘီၣ်တဖၣ်စံးဝဲဒၣ်, စမ့ၢ်သံဒီးမၤစဂီၤဒီးဘါကၢ်နဲာ်, သုမ့ၢ်ဘါစဂီၤဒီးသုကမၤသု သးဒ် စ သိးဒီးသုကအိၣ်ဘၣ်လၢနံၤပၣ်န့ၣ်လီၤ. စံးဝဲဒီးအပျၢ်အဘီၣ်တဖၣ်န့ၣ်မၤဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ.

ကိၢ်

၁. **ထံစိၤကိၢ်စိၤ** န့ၣ် ထံထီၣ်တလိာ်ဒီးပှၤကညီအိၣ်လၢထံတဘိန့ၣ်လၢထၣ်လၢခံဒီး တၢ်အလီၢ်ဇဲန့ၣ်ပစံးလၢထံစိၤကိၢ်စိၤလီၤ. ထံစိၤကိၢ်စိၤလၢပအိၣ်ပဝဲတခီန့ၣ်ဘုစိၤဟုစိၤဂ့ၤကၢ. ထံစိၤကိၢ်စိၤတုၤပအိၣ်ပဆါနး,ပသံနးဒီးပှၤကညီဟူထီၣ်ကွၤလိာ်အသးဒီး တရံးသံၣ်ဆိလီၢ်ဒီး ကမဲၤထါစံးဝဲဒၣ်ဒ်အံၤလီၤ.

ထံတခီခီထံသအုး
ကိၢ်တခီခီကိၢ်သအုး
ပုၢ်ဖိဟဲကွၤအိၣ်တမှာ်
ဝဲၢ်ဖိဟဲကွၤအိၣ်တမှာ်
ကီးန့ၢ်သိခါလၢမုၢ်နှာ်
မၤန့ၢ်သိခါဘိးတကှာ်
ဟံၣ်ဆဲခိၣ်ဒီးဝၣ်ကအု
ကိၢ်အံၤမ့ၢ်လီၤကိၢ်သအုး
ဟံၣ်ဆဲခိၣ်စီးဝၣ်ကအး
ကိၢ်အံၤမ့ၢ်လီၤကိၢ်သကး

၂. **ထံတခီကိၢ်တဘ့ၣ်** န့ၣ် မ့မ့ၢ်ပှၤအိၣ်ဝဲလၢကိၢ်အဂၤယံၤဒီးပှၤတဘၢးပှၤယူၢ်တြၢ်ဖိအိၣ်ဝဲအသိးလၢကိၢ်ယူၢ်န့ၣ်ဒီးပစံးလၢထံတခီကိၢ်တဘ့ၣ်လီၤ. ပှၤအိၣ်ဝဲလၢထံတခီကိၢ်တဘ့ၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဘၣ်ဖှိၣ်ဘၣ်ယာ်နှာ်သကွပတနၢ်ဟူဘၣ်အပရၢဘၣ်,ဒီးဘၣ်တစုစုပှၤအိၣ်ဝဲလၢကိၢ်ပယီၤအံၤ,အိၣ်ထံတဂၤတဘိမ့ၢ်ယံၤလိာ်အသးဒီး ပစံးစ့ၢ်ကီးဝဲလၢထံတခီကိၢ်တဘ့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်အိၣ်လၢပှၣ်ခၢါန့ၣ်ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢထံတခီကိၢ်တဘ့ၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၃. **ထံတခီမုာ်နှာ်,ကိၢ်တခီမုၢ်လီၣ်** န့ၣ် မုၢ်ကီၤလၢအကိၢ်ဒီးပကိၢ်အံၤဒီး ပစံးလၢထံတခီမုၢ်နှာ်, ကိၢ်တခီမုၢ်ထီၣ်လီၤ. သရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟဲဝဲထံတခီမုၢ်နှာ်ကိၢ်တခီမုၢ်ထီၣ်ဒီးစံၣ်တဲၤတဲလီၤတၢ်န့ၣ်,ကမ့ၢ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်တီလီၤ.

၄. **တကိၢ်ဒၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်လၢကိၢ်အဂၤလၢပတအိၣ်ဘၣ်ပဝဲတဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢတကိၢ်ဒၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်ဖဲအံၤတမှာ်ဘၣ်ဒီးဟးအိၣ်ကွၤတကိၢ်ဒၣ်လီၤ.

၅. **ခံကိၢ်ခံစှၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ပခံဆ့ၣ်နီၤအညၣ်ကူၢ်လိၣ်န့ၣ်ပကီးလၢပခံကိၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပခံဆ့ၣ်နီၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပခံထူးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပခံကိၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပခံဆ့ၣ်နီၤအညၣ်ကူၢ်လိၣ်လၢအမၤအသးစခုငၤန့ၣ်မ့ၢ်ပခံကိၢ်လီၤ. စဆ့ၣ်နီၤဒီးစခံကိၢ်ဆါကၢ.

၆. **တကိၢ်ခါ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ကဲထီၣ်ချန့ၣ်ပစံးလၢတကိၢ်ခါလီၤ. တၢ်ကဲထိၣ်ချသဒံးန့ၣ် ပမံးလၢကဲထီၣ်ငကိၢ်ခါလီၤ. ပအိၣ်မ့ၢ်တယာ်ဘၣ်,ပမ့ၢ်လဲၤချသဒံးန့ၣ်ပစံးလၢပလဲၤတၢ်တကိၢ်ခါလီၤ. ကစၢ်ယွၤစံးဝဲဒၣ်,မုၢ်မၤအကဲထိၣ်တကွၢ်ဒီးမုၢ်ကဲထိၢ်ဝဲတကိၢ်ခါလီၤ.ကစၢ်ယွၤစံးဝဲဒၣ်တၢ်ကပီၤမၤအကဲထီၣ်တကွၢ်. ဒီးတၢ်ကပီၤကဲထီၣ်ဝဲတကိၢ်ခါလီၤ. ပစံးတၢ်လၢတကိၢ်ခါန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ကဲထီၣ်ချ, တၢ်အိၣ်ထီၣ်ချန့ၣ်ပစံးလၢတကိၢ်ခါလီၤ.

၇. **ကလးကိၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ကဲထီၣ်လၢခံ,တၢ်ကဲထီၣ်ကီန့ၣ် ပစံးလၢကလးကိၢ်လီၤ, ပှၤတဂၤပမၤတနၢ်ဘၣ်,ပတိၢ်ဒီးကလးကိၢ်လဲၤဝဲလီၤ. တၢ်လၢခုးန့ၣ်ပကူာ်ပဓဲးဝံၤပတဲး,ပတဲးဝံၤပထိၣ်, ပထိၣ်ဝံၤဒီးဘုဂီၤဒီးကလးကိၢ်ပအိၣ်ဘၣ်လၢခံလီၤ.

၈. **ကိၢ်ကစၢ်** န့ၣ် မ့မ့ၢ်ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်မ့ၢ်ပကစၢ်လၢအံးထိၣ်ကွၢ်လီၤပှၤဒီး လုၢ်အိၣ်လုၢ်အီဝဲလၢထိၣ်လၢဆိ,လၢသံးလၢမ့ၤန့ၣ်မ့ၢ် ထံကစၢ်ကိၢ်ကစၢ်လီၤစံးဝဲဒၣ်,ပှၤအိၣ်ဝဲလၢထံလိၢ်ကိၢ်ပှၤတဖၣ်လုၢ်အိၣ်လုၢ်အီထံက စၢ်ကိၢ် ကစၢ်ဒီးမၤအိၣ်မၤအီတၢ်နၢ်ဒံးလီၤ.

၉. **ထံဆၢကိၢ်ဆၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ကိၢ်ခံဘ့ၣ်အဘၢၣ်စၢၤလၢပဒိၣ်စိၤပၤနီၤဖးဝဲဖဲအံၤဖဲနၤန့ၣ်ပစံးလၢကိၢ်အဆၢလီၤ. ဒီးဝ့ၢ်ခံဖျၣ်အဘၢၣ်စၢၤလၢဝ့ၢ်ပဒိၣ်နီၤဖးဝဲအဆၢန့ၣ်ပစံးလၢကိၢ်အဆၢစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးထံဖးဒိၣ်ထိၣ်ခံဘိအဘၢၣ်စၢၤလၢတၢ်လူၢ်ဖးဒိၣ်တိတံာ်အသးန့ၣ်ပစံးလၢကိၢ်ဆၢစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၀. **ကိၢ်ဃိကိၢ်ဃ့ၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်တၢ်လၢဒၣ်စိၤညၣ်စိၤ, တၢ်ဖိတၢ်လံၤတအိၣ်ဘၣ်ဒီး ပှၤဃုအိၣ်ကသူဟိၣ်ဘိၣ်တနၢ်ဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢကိၢ်ဃိကိၢ်ဃ့ၣ်လီၤ. ပအိၣ်တၢ်တပှၤအံၤကိၢ်ဃိကိၢ်ဃ့ၣ်ဒီး ပတအိၣ်ဘၣ်ဘၣ်ကသူဟိၣ်ဘိၣ်ဒၣ်စိၤညၣ်စိၤဘၣ်.

၁၁. **ကိၢ်ဘ့ၣ်ကိၢ်တမး** န့ၣ် မ့ၢ်ကီၤလၤသူအဲကရးအဖိခွါလၢပျၢၤတဂၤန့ၣ်ကွံာ်တ့ၢ်အဖိအမါဒီး လူၤကွံာ်အခိၣ်ဒီးမၤစိၤသီအသးဒီးအိၣ်လၢကို်ထူအပှၤဒီးမၤပှၤဂၤဘၢအိၤဒီးစံးလီၤအသးလၢပှၤဂၤအကစၢ်ဒီး ပကီးလၢကိၢ်တမးလီၤ. ဒီးပှၤလၢဟ်ထီၣ်ထီအသးတဖၣ် ဒ်လီၤအသးလၢကိၢ်တမးဒီးစံးဝဲဒၣ်, စီၤဝဲမ့ၢ်ကွဲးကိၢ်တမး, ပှၤဒီနၢၤပှၤဘၣ်အှၣ်ခွး,စံးဝဲလၢထါကျိာ်ဒ်န့ၣ်လီၤ.

၁၂. **ကိၢ်လဲၢ်ကိၢ်တၢၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပထုလၢဆုါတၢ်သဘ့ၣ်စိၤဒီး

Digitized by Google

ပမၤအခိၣ်နူဘံၣ်သလၣ်ကစီၤကျိၤဒီး ပစံးလၢကိၢ်လံၢ်လီၤ. ထူနၢ်ယၤလၢကိၢ်လံၢ်တဘ့ၣ်တကူၢ်,စကဝ့ၤအိၣ်ဘ့,ဒီး ပှၤကညီမၤဘူၣ်လၢနီၢ်ဝဲၢ်မ့ၣ်, ဝဲၢ်နီၢ်ပၤအစိၤန့ၣ် စံးဝဲဒၣ်, ပှၤကညီကကဲဒိၣ်တုၤဘ့ကဆုလီၤဒၣ်အသး, မ့ၤကဖီလီၤဒၣ်အသးဒီး ပကအိၣ်မးအိမးဘၣ်လီၤ. စံးဝဲန့ၣ်ဒီး ဘူၣ်ခိၣ်မၤအခွအပှၤသံကျဲတၢ်စံးဝဲဒၣ်, ကိၢ်လံၢ်ဝၣ်မံၤကျံၣ်စီၤပှၤ, ဘ့ကဆုလီၤဒၣ်အသးမ့ၤကဖီလီၤဒၣ်အသး, ပအိၣ်ပမံမးအိၣ်မး,စံးဝဲန့ၣ်ဒီးမၤဘူၣ်တၢ်နးနးကလဲာ်လီၤ. ဒီးပံၤယီၤတဖၣ်ဒုၣ်ဒွဲၣ်မၤသံအီၤဒီးတမၤဘူၣ်လၢၤဘၣ်လီၤ.

၁၃. **ကိၢ်ဟၢ** မ့ၢ် ကိၢ်လံၢ်အဆိလီၤ. ဟဲဟ့ၣ်ယီၤစကိၢ်လံၢ်ကိၢ်ဟၢန့ၣ်တကူၢ်,စကဝ့ၤအိၣ်ဘ့.

၁၄. **ကိၢ်မုာ် ဝၤ** ထံမုာ်ကိၢ်ပၢၤန့ၣ်မ့ၢ်ထံခိၤကိၢ်ခိၤလၢပအိၣ်ဒီး ပဖံးခုၣ်ညၣ်မုာ်ဒီး ပမၤအိၣ်ဘ့ခိၤဟ့ခိၤန့ၢ်ဝဲဒီး တၢ်အလီၢ်လံၢ်ဝဲ, ဟီၣ်ခိၣ်အလီၢ်ပၢၤလံၢ်ဝဲဒီးပစံးလၢထံမုာ်ကိၢ်ပၢၤလီၤ. တၢ်လၢကိၢ်ပီချံန့ၣ် ပနၢ်ဟူလၢထံမုာ်ကိၢ်ပၢၤဒီးပဟးအိၣ်ဆူန့ၣ်လီၤ.

၁၅. **ကိၢ်နါစုၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ကိၢ်လၢစီၤပၤပၢဘၣ်ဝဲအတိၢ်ပူၤန့ၣ်ကတၢၢ်ဝဲဆူကလံၤထံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကလံၤစီးမ့ၢ်ဂ့ၤ,မုာ်နုာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မုၢ်ထီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢကိၢ်နါစုၤလီၤ. ပှၤကညီအိၣ်ဘၣ်လၢကိၢ်နါစုၤတဖၣ်န့ၣ်ပျံၤယီၤနးကၢ.

၁၆. **ကိၢ်နီၣ်ကိၢ်ဃံၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဖိာ်မုၣ်လၢပလဲၤမၤသလိၢ်န့ၢ်ဝဲဒီး ပတချူးဖျိးဘၣ်န့ၣ် ပစံးလၢပကိၢ်နီၣ်ကိၢ်ဃံၣ်လီၤ. ဖိာ်မုၣ်တဂၤန့ၣ်ဖိာ်ခွါကိၢ်နီၣ်ကိၢ်ဃံၣ်လံအီၤလံ, ဖိာ်ခွါဆူအဂၤလဲၤမၤဘၣ်ဘူးလၢၤတဂ့ၤ.

၁၇. **သံးသူတရံၢ်ကိၢ်သူတရာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကစၢ်ယွၤအပှၢ်ဒီး ကစၢ်ယွၤမၤအဃိးထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်တုၤခဲကနံၣ်အံၤလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်, သံးသူတရံၢ်ကိၢ်သူတရာ်န့ၣ် ကယါမ့ၢ်ပှၤမၤဘူၣ်ဒီး ရှၣ်လီၤထံခိၤနီခိၤန့ၣ် သံးသူတရံၢ်ကိၢ်သူတရာ်ဒီးထီၣ်အခိၣ်ဒီး ကဲဝဲလၢပှၤအှၣ်အသးလၢပှၤမၤဘူၣ်အဂီၢ်ဒီးတုၤအခါလၢပှၤကညီကဘၣ်သံဝဲန့ၣ်အကလၤမ့ၢ်ကူၤဒီး လရာ်ဒိၣ်မ့ၢ်သါကကီးဒီးသံးသူတရံၢ်ကိၢ်သူတရာ်ကြၢ်ဝဲဒီးကဲဝဲလၢပှၤအှၣ်အသးဒီး တၢ်လီၤအခိၣ်သူအထံလၢပှၤမၤဘူၣ်ရှၣ်လီၤထံလၢအခိၣ်န့ၣ်ဒီး ပှၤလရာ်ဒိၣ်ကီးတဘူၣ်ဘၣ်ဒီး ကူၤဘၣ်ဝဲဆူသဝီလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢကိၢ်သူတရာ်, ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢကိၢ်သူတရံၢ်လီၤ.

၁၈. **ဝးကိၢ်,ဝးထံဝးကိၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်အချၢတကိၢ်လၢ်လၢ်တအိၣ်ဘျုၣ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢဝးထံဝးကိၢ်လီၤ,လီသိၣ်ဟူးဝးကိၢ်,ဟီၣ်ခိၣ်ဟူးဝးကိၢ်,တၢ်စူၤဝးကိၢ်,ဒ်ပစံးတၢ်အသိး,ကိးကိၢ်အဘ့ၣ်လီၤ.

၁၉. **လီၤပကိၢ်လီၤပကၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကစၢ်ကဖိာ်လီၤလၢအဘံန့ၣ်ဘၣ်ဆၣ်ဒီး လီၤပၢၤတဆိတဆိန့ၣ် ပစံးလၢလီၤပကိၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတၢ်လီၤပတိၢ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတၢ်လီၤပနိၢ်, ဒီးတနီၤနီၤစံးလၢတၢ်လီၤကနိၢ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတၢ်လီၤကတိၢ်လီၤ. ပထိၣ်ကစၢ်တုၤတၢ်လီၤပကိၢ်ဒီးပအိၣ်ဘှံးလီၤ.

၂၀. **နိၢ်မုာ်ကိၢ်နိၢ်မုာ်ကြၢ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဃံၣ်အမုၢ်တကလုာ်အိၣ်ဒီးအဆှၣ်ဒီး ပကိးလၢနိၢ်မုာ်ကိၢ်လီၤ. နိၢ်မုာ်ကိၢ်န့ၣ်အိၣ်ခံကလုာ်လီၤ. နိၢ်မုာ်ကိၢ်ဖးဒိၣ်တကလုာ်, နိၢ်မုာ်ကိၢ်ပြံၤတကလုာ်လီၤ. နိၢ်မုာ်ကိၢ်ဖးဒိၣ်န့ၣ်အမုၢ်ဒိၣ်ဒီးအသၣ်ဒိၣ်ဝဲ,နိၢ်မုာ်ကိၢ်ပြံၤန့ၣ်အမုၢ်ပြံဒီးအသၣ်ပြံစုၢ်ကီးလီၤ.

၂၁. **ဖးလဲၢ်ကိၢ်ကွါ** န့ၣ်မ့ၢ်ပကူပသိးတၢ်ကူတၢ်သိးအကတၢၤပူၤဖးလဲၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အီကံအစုဒုၣ်ပူၤလဲၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ကူတၢ်သိးလၢအလဲၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢဖးလဲၢ်ကိၢ်ကွါလီၤ. ဒီးတၢ်ကဘျၣ်လၢအလဲၢ်တဖၣ်န့ၣ် ခဲလၢာ်ပစံးလၢဖးလဲၢ်ကိၢ်ကွါခဲလၢာ်လီၤ. ပှၤဖၢရံၤရှဲၤဆးကွိတုာ်အကူအသိးအခိၣ်ထံးအသရၤဒီးလံာ်အမဲာ်ဖျၢၣ်ဖးလဲၢ်ကိၢ်ကွါန့ၣ်ပနၢ်ပၢၢ်လၢမၤဖးလဲၢ်အီကံအစုဒုၣ် အကတၢၤပူၤဖးလဲၢ်ကိၢ်ကွါဒီးပှၤတနီၤနီၤအနၢ်ပၢၢ်လၢဆးတဲၤဖးအီကံအစုဒုၣ်အကိာ်ဒီးအကတၢၤပူၤအိၣ်ဖးလဲၢ်ကိၢ်ကွါလီၤ.

၂၂. **ကိၢ်ဝၢ်ကိၢ်ဝၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထိၣ်ယွၤဒီးမၤဝးအဒံးန့ၣ်ပစံးလၢအယွၤကိၢ်ဝၢ်ကိၢ်ဝၢ်လီၤ. ထိၣ်လၢအဒိၣ်ဒီးအဒံးလဲၢ်တဖၣ်န့ၣ်ယွၤဒီးပကွၢ်မၤအသးကိၢ်ဝၢ်ကိၢ်ဝၢ်လီၤ. ထိၣ်ကိးတဘ့ၣ်ယွၤလၢမူခိၣ်န့ၣ်ကိၢ်ဝၢ်ကိၢ်ဝၢ်လီၤ.

၂၃. **ဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အခိၣ်လွံၢ်ခီအဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အဆံးမ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢအတမ့ၢ်ဘၣ်ထွံၣ်တဖၣ်ခဲလၢာ်န့ၣ်ပကိးလၢဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢဆၣ်ခိၤကိၢ်ခိၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီး ဘၣ်တစုစုတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအဒိၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပကိးလၢဆၣ်ဒိၣ်ကိၢ်ဒိၣ်လီၤ. ဒီးအပြံတဖၣ်န့ၣ်ပကိးလၢဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုဒိၣ်ဒိၣ်ဆံးဆံး ပကိးလၢဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိခဲလၢာ်လီၤ. ပှၤဆဲးတၢ်ခးတၢ်ဖိတဖၣ်ယုဆဲးယုခးဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိဒီးဟဲကူၤဆါဝဲအညၣ်လီၤ.

၂၄. **နိၢ်ဘုၣ်နိၢ်ကိၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပနိၢ်စၢ်နိၢ်ခိအံၤဒီဂၤညါဒီးပစံးလၢပနိၢ်ကိၢ်လီၤ. ကစၢ်ယ့ၣ်ရှူးဃရံးအနိၢ်ကိၢ်ဒၣ်လဲာ်,ဟဲလီၤလၢမူခိၣ်ဒီးဒီးသံအသးလၢပဃိလီၤ.

၂၅. **ဆၢ်ကိၢ်ဆၢ်ဘိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပပှာ်ခိၣ်သ့ၣ်ခီၣ်ထံးလၢပခံကွိၣ်ပူၤန့ၣ်ပစံးလၢပဆၢ်ကိၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပဆှၣ်ကိၢ်လီၤ. ပဟၢဖၢဆါလၢအဂ့ၢ်န့ၣ်ပဆၢ်ကိၢ်တကံနးကၢ.

၂၆. **နိၢ်ကိၢ်ဘိအလုၤ** န့ၣ် ဘီကံၢ်ကလာ်ဒ်ထုအသိးဒီး ဘူသလါခိၤတလၢၤကျးထိၣ်လၢဃိၣ်ခံဃိၣ်လီၤန့ၣ် ပကိးလၢနိၢ်ကိၢ်ဘိအလုၤလီၤ. နိၢ်ကိၢ်ဘိအလုၤန့ၣ်ပဟံး

Digitized by Google

ကီၢ်

သိၣ်စံးစုးစံးစုးလီၤ.

၂၇. **သၣ်ကပၢၤလီးဆံၣ်ကီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်န့ၣ် ကိၤဝဲဒီးပအိၣ်အသၣ်န့ၣ် ဆၢကလဲၤသးတုၤတၢ်မိၣ်ဘှံး ပသးဒီး ပအိၣ်တဘူၣ်ဘၣ်န့ၣ် ပကိးလၢသၣ်ကပၢၤထိး ဆံၣ်ကီၢ်လီၤ. သၣ်ကပၢၤထိးဆံၣ်ကီၢ်န့ၣ်ထဲယှၢ်ထဲက့ ပ ကူကိၤသမိး.

၂၈. **ကီၢ်ဃီးမိာ်တၢ်ကီၢ်ဃီးမိာ်ဘိ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖိဃၢ်တက လုာ်အဒံးနါစ့ၤဝါဒီးနၢ်အပူၤလၢလ့ၣ်အိပူၤဒီးမၤ ထိၣ်အ ဃါလၢအပူၤခိၣ်ထိးန့ၣ် ထိထိကလဲာ်ဒ်မိာ်ဘိအ သိးဒီး ပကိးလၢကီၢ်ဃီးမိာ်ဘိလီၤ. ဒီးအမိၢ်ပှၢ်မ့ၢ်တၢ်ဖိဃၢ်တ ကလုာ်အဒံးနါစ့ၤဝါလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢကွီၢ်ဃီး မိာ်ဘိလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢကီၢ်ဃီးနိၢ်လီၤ. ကီၢ် ဃီးမိာ်ဘိန့ၣ် မၤထိၣ်အဃါထိထိကလဲာ်လၢအပူၤခိၣ် ထိးန့ၣ်ဒီး ပစံးတစုစုလၢကီၢ်ဃီးအထ့ၣ်လီၤ.

၂၉. **မဲၢ်ထံးမဲၢ်ကီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဖိသၣ်တဖၣ်န့ၣ် ဂဲၤနးနးက လဲာ်ဒီး တအိၣ်ဘၣ်တပူၤလီၢ်လီၢ်ဘၣ်ဒီး ပစံးလၢမဲၢ်လံး မဲၢ်ကီၢ်လီၤ. ဘၣ်မနုၤလၢသုဂဲၤမဲၢ်လံးမဲၢ်ကီၢ်လဲၣ်.

၃၀. **ကံၣ်ကီၢ်လံာ်ကီၢ်လာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ယၣ်ကံၣ်ဒိၣ်တၢ်မ့ၢ် ဂ့ၤ, ကံၣ်ဒိၣ်ယီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကံၣ်လၢအဝါနီစုညါတခီ,လၢအ ဂီၤနီစုညါတခီဒီးပစံးလၢကံၣ်ကီၢ်လာ်လီၤ. ဒ်းမ့ၢ်ကံၣ် လၢအသူနီစုညါတခီအဂီၤနီစုညါတခီဒီး ပစံးလၢကံၣ် ကီၢ်လာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးယၣ်မ့ၢ်ကံၣ်ဒ်န့ၣ်ဒီးပကိးလၢ ယၣ်ကီၢ်လာ်လီၤ,တလၢၤမၤယၣ်သတိၢ်န့ၣ်တနီၤနီၤကံၣ် ကီၢ်လံာ်ကီၢ်လာ်ပကွၢ်တဂ့ၤဘၣ်.

၃၁. **ကီၢ်ဂီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ကီၢ်ဃီးတၢ်ဖိဃၢ်တကလုာ်ဃီဒီး မၤအဃါလၢအပူၤခိၣ်ထိးန့ၣ်ဘံၣ်ဝဲဒီး ပစံးလၢကီၢ်ဂီၤ လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢကီၢ်ဃီးဘံၣ်ထ့ၣ်လီၤ. ကီၢ် ဂီၤန့ၣ်အမိၢ်ပှၢ်ဂီၤတစဲးစဲးဒီးအဒံးနါစ့ၤဝါဝဲလီၤ. ဒီးပ ကိးလၢကီၢ်ဂီၤလီၤ. ဒီးအိၣ်ဒီးအအံၣ်အစီစ့ၢ်ကီးဒ်ကီၢ် ဃီးမိာ်ဘိအသိးလီၤ.

၃၂. **ကီၢ်သူ** န့ၣ် အမိၢ်ပှၢ်သူဒီးအဒံးနါစ့ၤတဝါဘၣ်, သူ ဝဲဒီဘ့ၣ်ညါဒီး မၤထိၣ်အဃါလၢအပူၤခိၣ်ထိးန့ၣ်ထဲစု မ့ၢ်ဒိၣ်အိၣ်တဖံးဒီးပကိးလၢကီၢ်သူလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤ ကိးလၢကွဲဖိကီၢ်ဃီးလီၤ. ကီၢ်သူန့ၣ်အိၣ်ဒီးအအံၣ်အစီ ဒီးအဃါလၢပဟံးန့ၢ်ဒီးပပြာ်ချ့န့ၣ်အိၣ်တအါဘၣ်ဒ်ကီၢ် ဃီးမိာ်ဘိဒ်ကီၢ်ဂီၤအသိးဘၣ် ,တၢ်လၢကီၢ်သူန့ၣ်အဃါ အိၣ်စှၤကအိၡ်ၤလီၤ.

၃၃. **ကီၢ်ဃီးအဃါ** န့ၣ် မ့ၢ်ကီၢ်ဃီးတၢ်ဖိဃၢ်န့ၣ်လဲၤစိာ် နၢ်သ့ၣ်ထုးဝၣ်ထုးဒီး ပကိဝဲအါထိၣ်အါထိၣ်ဒီး မၤသး ကိၤတါကျါဒီး တံၤအသးပှဲၤသ့ၣ်အိပူၤန့ၣ်ပစံးလၢကီၢ် ဃီးအဃါလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကီၢ်ဃီးဒ်န့ၣ်လီၤ.

၃၄. **ကီၢ်ဝၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ကီၢ်ဃီးအဆီလီၤ. လဲၤဘၢၣ်ကီၢ်ဃီး ကီၢ်ဝၣ်တက့ၢ်. ပကပြာ်ချံးဝဲဒၣ်.

၃၅. **ကီၢ်ကူရှကူၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဆီအိၣ်အိသိၣ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢ သိၣ်ကီၢ်ကူရှကူၣ်လီၤ. ပှၤကညီအဆိကအဲန့ၣ်အိၣ်အိ သိၣ်ကီၢ်ကူရှကူၣ်လီၤ. ဒီးမ့မ့ၢ်ဆီတလၢၤန့ၣ်ဒိၣ်ဝဲဒီးဆီ ဖါဖးဒိၣ်တဖၣ် အိၣ်အိသိၣ်ဝဲကီၢ်ကူရှကူ, သိၣ်ဝဲဒ်န့ၣ် လီၤ.

၃၆. **ကီၢ်ကီၢ်ကဒီး** န့ၣ် မ့ၢ်ဆီဟဖၣ် မ့ၢ်ထံၣ်လံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထိးဆီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးကိၣ်ဝဲဒီးပှၤသိၣ်ဝဲကီၢ်ကီၢ်ကဒီးကီၢ်ကီၢ် ကဒီးဒ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢဆီကီၢ်ကီၢ်ကဒီးဒ်န့ၣ်လီၤ.

၃၇. **ကီၢ်ကီၢ်ကျိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်လံာ်လၢအအိၣ်ဆီန့ၣ် ပှၤဝဲ ကီၢ်ကီၢ်ကျိၤကီၢ်ကီၢ်ကျိၤ, သိၣ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ, လံာ်တ ဘ့ၣ်ပှၤဝဲသိၣ်ကီၢ်ကီၢ်ကျိၤကီၢ်ကီၢ်ကျိၤ န့ၣ်မးအကဟဲ အိၣ်ဆီလီၤ.

၃၈. **စကီၢ်မဲာ်စကီၢ်** နါန့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟ်ကလီၢ်အသး ဒီး ကျိၣ်ထိၣ်အမဲာ်လၢပှၤဂၤအလီၤတုၤအမဲာ်ဖံးဖ့ၣ်ဆၢ အသးဆူအခိၣ်ဒီး အကိာ်ယိာ်ကွံာ်မးအသးန့ၣ်ပစံးလၢ ပစကီၢ်ပမဲာ်လီၤ. ပှၤတဂၤဟ်ကလီၢ်အသးဒီးစကီၢ်မဲာ် စကီၢ်နါဘၣ်မနုၤလဲၣ်, ဒီးတးအုးတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ထံၣ်ပှၤဒီး ကျိၣ်ထိၣ်အမဲာ်ဒီးယိာ်ထိၣ်အကိာ်န့ၣ် ပစံးလၢတးအုး စကီၢ်ထိၣ်အမဲာ်လၢပလိၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢစ ကီၢ်ငီၢ်လီၤ.

၃၉. **စကီၢ်ငီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဆ့ၣ်နီၤတစိၤခိၣ်ဒီး ပခံတတုၤ လီၤဘၣ်ယီခိၣ်ဒီးပစံးလၢပဆ့ၣ်နီၤစကီၢ်ငီၢ်လီၤ, ပှၤတ ဂၤဆ့ၣ်နီၤတစိၤခိၣ်စကီၢ်ငီၢ်ဒီး အိၣ်မးမှၤဖှူးဖှူးလီၤ. ပ အိၣ်မှၤန့ၣ်ပဆ့ၣ်နီၤကစီဒီနဲၣ်, ဆ့ၣ်နီၤစကီၢ်ငံၢ်စကီၢ်ငီၢ် တဂ့ၤ.

၄၀. **အိၣ်စကီၢ်ငီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်လၢသ့ၣ်ကပိာ်လီၤဒီးပစု ပခိၣ်တတုၤလီၤဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပအိၣ်စကီၢ်ငီၢ်လီၤ. ပှၤ တဂၤအိၣ်လၢသ့ၣ်ကပိာ်လီၤစကီၢ်ငီၢ်ဒ်တးအုးအသိး လဲၣ်.

၄၁. **စကီၢ်စကီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပထိၣ်သ့ၣ်လဲၤထိၣ်ဝဲဖိးဖိးန့ၣ်ပ စံးလၢပထိၣ်သ့ၣ်စကီၢ်စကီၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤထိၣ်မးသ့ၣ် စကီၢ်စကီၢ်လဲၣ်. ပှၤတဂၤထိၣ်မးသ့ၣ်စကီၢ်စကီၢ်လီၤ.

၄၂. **စကဲၢ်စကီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤအဖိသၣ်လိာ်ကွဲဒီး စံၣ်လၢ ဟံၣ်ခိၣ်ဟံၣ်ပူၤဒီး ပစံးလၢစကဲၤစကီၢ်လီၤ, ဂဲၤစကဲၢ်စ ကီၢ်တဂ့ၤနဲၣ်,သုကဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဘၣ်ဖုးနဲာ်.

၄၃. **ပှာ်စီၢ်ကီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟးလၢပစုစုပခီၣ်ခီၣ်ဒ် ထွံၣ် အသိးဒီး ပစံးလၢပပှာ်စီၢ်ကီၢ်လီၤ. ပအိၣ်လၢသ့ၣ်ခံန့ၣ် ပက်ဆၢထၢၣ် သ့ၣ်ဒ့မ့ၢ်တဘူၣ်ဘၣ်ဒီး ပပှာ်စီၢ်ကီၢ်အီၤ လီၤ. ကနဲအိၣ်လၢသ့ၣ်ဒ့နါစ့ၤန့ၣ်ပလဲၤက်ပှာ်စီၢ်ကံၢ်ပှာ် စီၢ်ကီၢ်ဒီးပမၤန့ၢ်ဝဲလီၤ.

၄၄. **တၢ်လီၤဇ့ကီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထံဖိကြိဆဲးတူာ်တၢ်လူၢ်ဒီးပ

Digitized by Google

စံးလၢတၢ်လီၤနၠကိၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတၢ်လီၤစူၤကိၢ်လီၤ. ထံဖိဆဲးတူာ်တၢ်လူၢ်နူၣ်လီၤနၠကိၢ်ဒ်တၢ်နၠပှၤအသိးဒီးအတြိဆံးနူၢ်တၢ်နၠပှၤလီၤ.

၄၅. **တိၢ်တိၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဝ်သ့ၣ်တုၤအိၣ်ထိၣ်ဒီး အမဲာ်ဒ်ပယိၢ်ကကျπၤဒီးပစံးလၢပတိၢ်ကိၢ်သ့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်နူၣ်တုၤပထိၣ်တသ့ဘၣ်ဒီးပတိၢ်ကိၢ်နူၣ် ပကယိၢ်တၢ်အလိၢ်နူၣ်ဒီးပထိၣ်သ့လီၤ.

၄၆. **တိၢ်ရိာ်တိၢ်ရိာ်** နူၣ်မ့ၢ်ဆွဲၣ်ဟးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဖိသၣ်ဟးတသ့ဒ်ဘၣ်ဒီးသုးအခံမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢကိၢ်ရိာ်ကိၢ်ရိာ်လီၤ. ကိၢ်ရိာ်ကိၢ်ရိာ်နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လဲၤဒ်ပသုးကွဲာ်တၢ်တမံၤမံၤအသိးဒီးပစံးလၢကိၢ်ရိာ်ကိၢ်ရိာ်လီၤ. ပှၤဆံးတဂၤလဲၤတၢ်တသ့ဒ်ဘၣ်ဒီး သုးမးအခံကိၢ်ရိာ်ကိၢ်ရိာ်လီၤ, ဆွဲၣ်တဘ့ၣ်ဟးလၢပြံမိၣ်ကိၢ်ရိာ်ကိၢ်ရိာ်နူၣ်ဖိၣ်မိၣ်.

၄၇. **တိၢ်သ့ၣ်ကိၢ်ဝၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပကူာ်သ့ၣ်ဖိနူၣ် သုတကၢ်တဂ့ၤဒီး ပကူာ်လီၤသ့ၣ်ဖးဒိၣ်လၢအဖိမိၣ်နူၣ်ပစံးလၢပကိၢ်သ့ၣ်လီၤ. ကိၢ်ကွဲာ်သ့ၣ်ဖိလၢသ့ၣ်ဖးဒိၣ်အဖိလဲာ်နူၣ်တက့ၢ်,ပကကူာ်လီၤသ့ၣ်ဖးဒိၣ်ဖဲနူၣ်လီၤ. ပှၤကညီကူာ်ခုးနူၣ်ကူာ်ဂၢ်သ့ၣ်လၢအဖိတဖၣ်ဒီး ပစံးလၢအကိၢ်သ့ၣ်လီၤ.

၄၈. **တိၢ်ဂီၤ** မ့ၢ်ထံထိၣ်အဆိလီၤ. ထံထိၣ်ကိၢ်ဂီၤလံကၢ်လၢပိၣ်လဲၣ်ပှၤသၢၣ်.

၄၉. **တိၢ်ခွူးတိၢ်ချး** နူၣ် မ့ၢ်စကီၤအခိၣ်နူၣ်ပစံးလၢကိၢ်ခွူးလီၤ, ကိၢ်ခွူးနူၣ်ပၢဘၣ်သကီၤတဖၣ်ဒီးပစံးလၢကိၢ်ခွူးလီၤ.

၅၀. **တိၢ်ကဒးနူၣ်**မ့ၢ်နီၣ်အထံးတကလုာ်နူၣ်အလၣ်ထိဒီးကျးလီၤအသးလၢဟိၣ်ခိၣ်နီစုညါတခီဒီးကဝီၤတစဲးစဲးဒီးပစံးလၢကိၢ်ကဒးလီၤ, ကိၢ်ကဒးနူၣ် အထံးဖုၣ်ဒီးအလၣ်ကူးလီၤအသးလၢဟိၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ်လီၤ.

ကိာ်

၁. **ကိာ်ကိာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဂၤမၤတၢ်မ့ၢ်တဘၣ်ဘၣ်ပသးတမံၤမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကတိၤတၢ်မ့ၢ်တဘၣ်ဘၣ်ပနၢ်တမံၤမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကတိၤဆူၣ်တၢ်ဒီးအီၤနူၣ် ပမၤထိၣ်တၢ်ကတိၤအခိၣ်ထံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,အနါစူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤလၢကိာ်ကိာ်လီၤ. ပှၤတဂၤကိာ်ကိာ်,ပစံးတၢ်မၤတဂ့ၤနဲာ်မၤဒၣ်တၢ်ဘုစဃုကိာ်ကိာ်,မၤတဂ့ၤပစံးတၢ်နဲာ်,ကိာ်ကိာ်စကတိၢ်ဓဲၣ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကီးကီးလီၤ.

၂. **နဲာ်တိာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပကတိၤဆူၣ်တၢ်ဒီးပကျိာ်လီၤတၢ်ကတိၤအနါစူၤလၢနဲာ်ကိာ်ဒ်နူၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအဝဲၤကတိၤတၢ်ဒီးတကနၣ်မးဖဲအကလုၢ်နဲာ်ကိာ်, ပှၤနူၣ်လဲၤတၢ်တစံးဘၣ်မးအမိၢ်နဲာ်ကိာ်,ပှၤနူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဘျုၣ်နဲာ်ကိာ်,ပှၤနူၣ်ဟ့ၣ်တၢ်နဲာ်ကိာ်.

၃. **ကိာ်နိၣ်ကိာ်ဃံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ဗိာ်မုၣ်လၢဗိာ်ခွါကွၢ်နိၣ်ကွၢ်ဃါဒီးဗိာ်ခွါအဲၣ်တီခိးဃံးတဖၣ်နူၣ် ပစံးလၢဗိာ်ခွါကိာ်နိၣ်ကိာ်ဃံၣ်အီၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကိၢ်နိၣ်ကိၢ်ဃံၣ်လီၤ,ဗိာ်မုၣ်လၢဗိာ်ခွါကိာ်နိၣ်ကိာ်ဃံၣ်အီၤတဖၣ်နူၣ်ပှၤဂၤမၤဘၣ်ဘူးတဘူၣ်လၢၤဘၣ်.

၄. **ကိာ်ရိၢ်ကိာ်ရိာ်** နူၣ် မ့ၢ်ဆွဲၣ်တဖၣ်ဟးဖဲနူၣ် ပစံးလၢဟးကိာ်ရိာ်ကိာ်ရိာ်လီၤ. ဆွဲၣ်တဘ့ၣ်ဟးမးကိာ်ရိာ်ကိာ်ရိာ်လဲၣ်,ဒီးပှၤကညီဖိဟးတသ့ဒ်ဘၣ်ဒီးသုးအခံနူၣ် ပစံးလၢ သုးအခံကိာ်ရိာ်ကိာ်ရိာ်လီၤ, ပှၤဆံးတဂၤသုးမးအခံကိာ်ရိာ်ကိာ်ရိာ်လီၤ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကိၢ်ရိာ်ကိၢ်ရိာ်လီၤ.

၅. **ကိာ်ကိာ်** နူၣ် မ့ၢ်ဆီဖါတဖၣ်ပှၤဖဲသိၣ်ကိာ်ကိာ်ဒ်နူၣ်လီၤ. ဆီဖါဖးဒိၣ်တဘ့ၣ်ဟ်ဒူအသးဒီး ပှၤမးကိာ်ကိာ်,ကိာ်ကိာ်လဲၣ်.

၆. **ကိာ်ကိာ်ကဒီး** နူၣ် မ့ၢ်ဆီကဒီးလၢအကိၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤ,ထိးဆံၣ်ထိးဆီ,လံာ်မိၤလဲၢ်မိၤနူၣ်ဒီး ပစံးလၢအကဒီးကိာ်ကိာ်ကဒီးလီၤ.

၇. **ကိာ်ပှၤကိာ်ကလံၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပမၤသံဘၣ်ပှၤဂၤအထွံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, အဆီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးအကစၢ်ဃ့ကွၤအပှၤလၢအယံာ်နူၣ်ပစံးလၢအကိာ်ပှၤကိာ်ကလံၤဖဲလီၤ. စမၤသံဘၣ်ပှၤဂၤအထွံၣ်တနူဒီးပှၤဂၤကိာ်ပှၤကိာ်ကလံၤကွၤအပှၤခဲကနံၣ်အံၤလီၤ.

ကီး

၁. **ကီးကးကီးကး** နူၣ်မ့ၢ်ချုံးတဖၣ်အခိၣ်ဖုၣ်ဒီးဟးဖဲတချုဘၣ်ဒီး ပစံးလၢလဲၤတၢ်ကီးကးကီးကးလီၤ. တၢ်လၢအခိၣ်ဖုၣ်ဒီးလဲၤတၢ်ကယိကယိနူၣ် ပစံးလၢလဲၤတၢ်ကီးကးကီးကးလီၤ. တၢ်အခိၣ်လွံၢ်ခီမ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအပြံတဖၣ်ဒီး အခိၣ်ဖုၣ်ဖဲနူၣ်မ့ၢ်လဲၤတၢ်ကယိကယိဒီးပစံးလၢလဲၤတၢ်ကီးကးကီးကးလီၤ. ချုံးတဘ့ၣ်ဟးမးကီးကးကီးကးလၢစဃာ်လာ်လဲၣ်.

၂. **ကီးကံၢ်ကီးကး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီထ့သကွံၣ်နိၣ်တြၢ, ဘၢမိၤကါမိၤလၢတတံၢ်ဘၣ်ဒီးဟိဖဲနူၣ်ပစံးလၢကီးကံၢ်ကီးကးလီၤ. နသါကထ့မနၤတၢ်ကီးကံၢ်ကီးကး,တတံၢ်တလဲးဘၣ်. သကွံၣ်တဖၣ်နူၣ်ထ့မးကီးကံၢ်ကီးကးလီၤ.

၃. **ကီးမိၤတမိမိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၢ်လၢ်ကျဲလၢထံအိၣ်တရံးဝးတရံးနူၣ်ပကီးလၢကီးလီၤ. ကီးဖးဒိၣ်အိၣ်လၢပိၣ်လဲၣ်အသးကံၢ်ပှၤနူၣ်ပမ့ၢ်လဲၤလၢကဘိဒီးပၢါဖဲလီၤ.

၄. **ကီးနးနၠ** နူၣ် မ့ၢ်ကီးအတူၢ်လီၤဆူပိၣ်လဲၣ်ပှၤဖးထိဒ်ကစၢါအယွၢ်အသိးဒီးပစံးလၢကီးနးနၠလီၤ.ကီးနးနၠလီၤဆူပိၣ်လဲၣ်ပှၤနူၣ်ယွၢ်ကလာ်ဒ်တၢ်ယွၢ်လီၤအသိးလီၤ.

၅. **တကီး** နူၣ်မ့ၢ်ပျိအိၣ်တရံးပှၢ်ကျဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ခုးအိၣ်တရံး

Digitized by Google

ပှၢ်ကျါမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးပှၢ်ကျါလၢပျိၤအိဉ်တရံးန့ဉ် ပစံးလၢတကီးလီၤ.

၆. **ကီး** အဝဲအံၤတဘိအိဉ်ထဲတၢ်ကတိၤလီၤ. ကီးမ့ၢ်နဘဉ်မနုၤလၢနဂဲၤတဘၢးန့ဉ်လဲဉ်ကီးမ့ၢ်တၢ်ဘျဉ်တပူၤဟ့ဉ်တၢ်တဘၢးန့ဉ်ကီးမ့ၢ်အဘဉ်မနုၤလီဉ်,နတီၢ်ပှၤဆံးတဘၢးန့ဉ်ကီးမ့ၢ်နဘဉ်မနုၤစီဉ်.

၇. **ကီးအဝဲအံၤကဘီ** အခီတအိဉ်ဘဉ်, အိဉ်ထဲတၢ်ကတိၤဓိၤလီၤ. စကလဲၤစကီး,စကအိဉ်စကီးမ့ၤဒီးသု,စကမံစကီးဝဲအံၤလီၤ.

၈. **လိဉ်ကီးပှၤကီးကီး** န့ဉ် မ့ၢ်ထိဉ်ကီးပှၤသိဉ်ဝဲလီၤ. ဒီးပစံးလၢအသိဉ်ကီးကီးလီၤ.

၉. **ဆိကဒိးကီးကီးကဒိး** န့ဉ် မ့ၢ်ဆိပှၤလီၤ,ဒီးဆိကိဉ်တၢ်လီၤ.

၁၀. **အိဉ်ဓှၢ်ကီး** ဒ်ပစံးတၢ်အသိး အိဉ်စကီးလီၤ, အဝဲအံၤအိဉ်ထဲတၢ်ကတိၤဓိၤလီၤ.

ကိဥ်

၁. **ကိဉ်တၢ်** န့ဉ် မ့ၢ်ပှၤဆံးလၢအထံဉ်သီပမဲာ်န့ဉ်ကတိၤတၢ်တသ့ဒံးဘဉ်ဒီး မ့ၢ်ကွၢ်ပမဲာ်မၤသိဉ်မၤပှၤအကလုၢ်ဒီးပစံးကိဉ်တၢ်လီၤ. ပှၤဆံးကိဉ်တၢ်န့ဉ်မၤသးဒ်ထံဉ်ပမဲာ်ဒီးတသ့ဉ်ညါဘဉ်ဝဲဒီးသံကွၢ်ဝဲအသိးဒီး ပစံးလၢကိဉ်တၢ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်ဒီးပနၢ်တပၢၢ်ဘဉ်, ပဆိကမိဉ်လၢကိဉ်တၢ်လီၤ. ပှၤဆံးတဂၤထံဉ်ပမဲာ်ဒီးကိဉ်မးဝဲကလီာ်ဓၢကလဲာ်.

၂. **တၢ်ဃုတကိဉ်ဃုတကဉ်** န့ဉ်မ့ၢ်ပမၤဒဲဒီးပတမၤဘဉ်အဒူဉ်ဘဉ်ဒီး ပမၤထိဉ်ဝဉ်ဒီးပဃုထိဉ်တဘိတဘိဝးတရံးဝဲဒီး ပစံးလၢတၢ်ဃုတကိဉ်လီၤ. ပမၤဒဲန့ဉ်ပတဒူဉ်ဘဉ်ဒီး ပဃုတကိဉ်လၢဝဉ်ထိဒူလီၤ. ဒဲအဒူဉ်တအိဉ်ဘဉ်ဒီးပဘဉ်ယိဉ်လၢပှၤဆံးကလီၤတဲာ်န့ဉ်ပမၤထိဉ်ဒီးတၢ်ဃုတကိဉ်လီၤ.

၃. **တၢ်တကိဉ်** န့ဉ်မ့ၢ်ပမၤဟံဉ်ဒူဉ်ဒီးပဃုထိဉ်ဝဉ်လၢပဒူဉ်ဟံဉ်လၢအလီၤန့ဉ်ပကီးလၢတၢ်တကိဉ်လီၤ. ပဒူဉ်ဟံဉ်န့ဉ်ပဃုထိဉ်တၢ်တကိဉ်သၢဘိဒီး ပဒူဉ်ဟံဉ်လၢအလီၤန့ဉ်လီၤ.

၄. **ကိဉ်တၢ်စီးတၢ်** န့ဉ်မ့ၢ်ပထံဉ်တၢ်တမံၤမံၤပမ့ၢ်တသ့ဉ်ညါဘဉ်ဒီးပစံးမ့ၢ်မနုၤတမံၤန့ဉ်လဲဉ်, ပစံးဒ်န့ဉ်ဒီးပစံးလၢပကိဉ်တၢ်လီၤ. သရဉ်မၤတၢ်စမ့ၢ်တသ့ဉ်ညါဘဉ်လၢအမၤမနုၤလဲဉ်မနုၤလဲဉ်န့ဉ် ပမ့ၢ်သံကွၢ်ဒီးပစံးလၢပကိဉ်လီၤ, စမၤတၢ်အံၤကိဉ်တဂ့ၤ, ကိဉ်ကြူးကိဉ်ကြီတၢ်တဂ့ၤ, ပမ့ၢ်တသ့ဉ်ညါဒီးပအိဉ်ကစၢ်,သုတကိဉ်တဂ့ၤ, မ့ၢ်အဂ့ၢ်ဒ်လဲဉ်, ပှၤလၢအအၢတဖဉ်န့ဉ် မ့ၢ်မၤတၢ်ဒီးပမ့ၢ်

ကိဉ်န့ဉ်လိးအိဉ်ပှၤလီၤ. ပံၤယီၤမၤသရံၢ်န့ဉ်တ့ၤပကိဉ်ဒီးလိးအိဉ်ပှၤပသးပှၢ်စံးဝဲဒဉ်,ဆိတဖဉ်ကဒီးတဘၢးန့ဉ်ဘဉ်မနုၤလဲဉ်, မ့ၢ်ကၢ်အကိဉ် တၢ်ဖိတၢ်လံၤတမံၤမံၤသၢဉ်.

၅. **အိဉ်ကိဉ်အိဉ်စး** န့ဉ် မ့ၢ်ပသံကွၢ်တၢ်န့ဉ်ပှၤမိဉ်လမ့ဉ်ဖိစံးလၢအိဉ်ကိဉ်အိဉ်စးလီၤ. ပမၤတၢ်နဲာ်နဟဲအိဉ်ကိဉ်အိဉ်စးဘဉ်မနုၤလီဉ်.

၆. **ကိဉ်စိဉ်** န့ဉ်မ့ၢ်ပှၢ လၢအမံၤဟူသဉ်ဖျါလၢအန့ၢ်တူဉ်နၢ်ကၢ်, အဝံအနါသူဉ်ဂဲၤဖးရူတဖဉ်န့ဉ် ပစံးလၢအမံၤကိဉ်စိဉ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကျိဉ်စိဉ်လီၤ. ပှၤတဖဉ်န့ဉ်ကိဉ်စိဉ်လၢအဝံအနါနးကၢ.

၇. **ကၢဉ်ကိဉ်ဖးမိဉ်** န့ဉ် ပှၤစံဉ်တဲၤတၢ်အပရၢပစၢါတဂၤခံဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ခံဂၤသၢဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢပကၢဉ်ကိဉ်လီၤ. ပှၤတဖဉ်အိဉ်သကီး မ့ၢ်အကၢဉ်ကိဉ်မနုၤအပရၢလဲဉ်.

၈. **ကိဉ်လၢပစဲဘူးလဲာ်** န့ဉ်ပစံးလၢကိဉ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပကီးဖိာ်ထွဲတလၢၤအခံလီၤ, ဒီးဘဉ်တစုစုပကီးလၢတၢ်စဲဘူးလီၤ.

၉. **ကိဉ်ဓိၤကါဓိၤ** န့ဉ် မ့ၢ်ယီၤဒီးပံၤယီၤအဝ့ၢ်အဘၢဉ်စπ,ကျဲခိဉ်ထံးကျဲနါစ့ၤတဖဉ်န့ဉ်ပစံးလၢကိဉ်ဓိၤကါဓိၤလဲၤကွၢ်ကိဉ်ဓိၤကါဓိၤတ ကွၢ်,ယီၤကဟဲဘဉ်ဖုး.

၁၀. **ကိဉ်စိးကါစိး** န့ဉ်မ့ၢ်ယီၤကဟဲအကျဲန့ဉ်လၢကစီၤဒီးဝ့ၢ်န့ဉ်ဒီးပစံးလၢကိဉ်စိးလီၤ. ကျဲလဲၤဆူယီၤအကီၢ်ကစီၤဒီးဝ့ၢ်တနံၤလဲၤ, တမုၢ်ထူဉ်လဲၤန့ဉ် ပကီးလၢကိဉ်အစိးလီၤ.

၁၁. **မိးကိဉ်** န့ဉ်မ့ၢ်ပကွၢ်ဟုဉ်လၢယီၤကဟဲဒုးဘဉ်ဖုးဝ့ၢ်တဝဲဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ယီၤကဟဲဖိဉ်ရှဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပစံးလၢပမိးကိဉ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပထိးကိဉ်လီၤ.

၁၂. **လိဉ်ကီး** တဖဉ်န့ဉ်ပှၤသိဉ်ဝဲကိဉ်ကိဉ်ဒ်န့ဉ်လီၤ.

ထိဉ်ကီးပှၤလၢဝံၢ်ကိဉ်လီၤ

ဖုတှၢ်တစိးဘဉ်နူၢ်အီၤ.

ကီၢ

၁. **ဟ်ကီၢဟ်လဲး** န့ဉ် မ့ၢ်ပဟ့ဉ်ဟ်ပှၤဂၤအတၢ်တမံၤမံၤဒီးပစံးလၢပဟ်ကီၢတၢ်လီၤ. စကလဲၤဆူဖှါပူၤဒီးစကဟ်ကီၢဃာ်ဃာ်လၢနအိဉ်တဘ့ဉ်လီၤ. ကွၢ်သုတဟါမၢ်တဂ့ၤစိဉ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပဟ့ဉ်ဟ်,ဒီးတနီၤနီၤစံးလၢအဟ်လီၤ. စကဟ်ကီၢဃာ်စဃာ်လၢနအိဉ်တဘ့ဉ်ဒီးကွၢ်ဟုဉ်လၢကဟါမၢ်ဘဉ်ဖုးလီၤ.

၂. **စကီၢ** န့ဉ် မ့ၢ်ပသးပှၢ်လၢအပၢဘဉ်အခ့အပှၤန့ဉ်ပကီးလၢစကီၢလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢသကီၢလီၤ. စ

Digitized by Google

ၵိၢႆႉၼႆႉမၢႆမႃႇတေႃႇလႃႈၺႃးဝႆႉဢဝ်ၵွႆႇလိၼ်ႇလီႈ.
စၵိၢႆႉစၵိၢႆႉၶၼ်သၼ်မႃႇ
မႃႇၵလႆႇဝိသၼ်ဢသႃး

၃. **ၸၼ်ၸၵိၢႆႉ** ၼႆႉမၢႆတႃႇသွင်ဢၽႃႇၽႃးၼိူဝ်တၽၼ်ပႂ်ႈၼႆႉပၼ်း လႃႈၸၼ်စၵိၢႆႉလီႈ. တႃႇသွင်ၸၼ်စၵိၢႆႉလႃႈၵၸေႃႇဢလိၢႆႉ ၼႆႉပႂ်ႈၵညီၵတိၢႆႉဝၼ်ဢၵိၢၼ်ၼႆႉပၼ်းလႃႈၸၼ်စၵိၢႆႉၸွၵ်ႇၵိူး လီႈ.

၄. **ၼတၢၼ်ၵိၢႆႉ** ၼႆႉ မၢႆၸၼ်းဝဵၼၵဘၼ်တိူဝ်လႃႈဝၼ်လုၼ် ၼိၼ်းၸၼ်းဝဵလႃႈၼၵဘၼ်ၵိၢႆႉလီႈ. ပတိူဝ်တေႃႇလႃႈဝၼ်လုၼ်ၼိ ဢပူႉတၼိၼႆႉပၼ်းလႃႈပၵိၢႆႉတေႃႇလီႈ. ပႂ်ႈတၵႃႈစၵၵိၢႆႉ ယိၢႆႉလႃႈဝၼ်လုၼ်ၼိၶၼ်.

၅. **ထၼ်ၼိၼ်ၵိၢႆႉ** ၼႆႉ မၢႆပထုသုၼ်ထဵၼိၼ်မႂ်ႈၼိၼ်ဢၻိဢိၼ် တၶျိုးၵၸုၼ်ဒၼ်ၶိၢႆႉၼႆႉ ပထေႃႇထၼ်ပၸေႃႇထိၼ်ထၼ်လႃႈဢ လိၢႆႉၼႆႉ ပၵိူးလႃႈထၼ်ၼိၼ်ၵိၢႆႉလီႈ,တဵၼွႆႉစထၼ်ၼိၼ်ၵိၢႆႉ တၵျိုတၵွႆႉ,စၵၸေႃႇထိၼ်ထၼ်လႃႈဢလိၢႆႉ.

၆. **ဢတူၢ်ဢၵိၢႆႉ** ၼႆႉမၢႆလုၵ်ႉလၵ်ႉသၼိလီႈ. ပႂ်ႈၵညီပိၼ်ၶွႆႇ ၼႆႉ ဢၵိၢႆႉဢိၼ်လႃႈဢမႃႇတေႃႇၽႃးတေႃႇလႃႈပွႆႇၼိၼ်ပွႆႇၵျႃႇလႃႈ ၶုးလႃႈသၼ်လီႈ. ၼႆႉပိၼ်မုၼ်ၼႆႉဢၵိၢႆႉဢိၼ်လႃႈဢမႃႇတေႃႇ လႃႈႁၼ်လႃႈယိမႃႇလုၼ်မႃႇထၼ်,ၸုဢိၼ်တိူဝ်ဢိၼ်လီႈ.

၇. **ဢတူၢ်ၼိၼ်ဢၵိၢႆႉ** ၼိၼ်ၼႆႉ မၢႆပၼိၼ်ပပွႆႇတၽၼ်ၼႆႉသၼိ ဢိၼ်လႃႈၸၼ်ညိၼ်ပိညိၼ်ပႂ်ႈၼိၶူလႃႈဝွႆႇၼႆႉ ပၻၼ်ၻိၶိၢႆႉမွႆႇ ၶိၢႆႉၼႆႉပၼ်းလႃႈဢတူၢ်ၼိၼ်ဢၵိၢႆႉၼိၼ်လီႈ. ပၼိၼ်ပပွႆႇတၽၼ် ဢတူၢ်ၼိၼ်ၼႆႉ ပၻၼ်ၻိၶိၢႆႉမွႆႇၶိၢႆႉ,ၸၼ်ညိၼ်ပိညိၼ်ၻၼ်ပႂ်ႈ ၶူဝိဝွႆႇဝိလီႈ.

၈. **ပႂ်ႈတူၢ်ၽိၼ်ၵိၢႆႉၽိၼ်တၽၼ်** ၼႆႉ မႃႇဒၼ်တေႃႇလႃႈဢၸုလႃႈ တေႃႇၸူႉၼိၼ်ၸိၼ်ၵျႃႇၽိၼ်ၽိၼ်ယၢၼ်ယၢၼ်လီႈ. ၼႆႉပၼ်းလႃႈပႂ်ႈတူၢ် ၽိၼ်ၵိၢႆႉၽိၼ်လီႈ.

၉. **ယိၼ်လိၢၼ်ၵိၢႆႉလိၢၼ်** ၼႆႉမၢႆထႆႇၽႃးၼိၼ်ဢလိၢၼ်လႃႈမိၼ်လ မွႆႇၼ်ဢပိၼိၼ်ၼႆႉ ဢထၼ်လိၢႆႉၶဵးၸွၵ်ႇလိၢၼ်ဢသႃးၶံလိၢၼ်ၸၼ်း ဝဵဒၼ်.

၁၀. **ဢၵိၢႆႉ** ၼႆႉမၢႆဢသၼိလီႈ. ပိၼ်မုၼ်ၼႆႉဢၵိၢႆႉတမႃႇ ယၼ်ၻၼ်ပိၼ်ၶွႆႇၻၼ်,ပိၼ်မုၼ်ၼႆႉဢၵိၢႆႉမၢႆမႃႇယၼ်ပိၼ်ၶွႆႇၼႆႉ ၽိၼ်ဝဵလီႈ. ၼႆႉပႂ်ႈၵညီမႃႇဝဵလႃႈထႃႇၸၼ်းဝဵဒၼ်,
ၼိၢ်ဝဵဢၵိၢႆႉတၻၢၼ်ယိ
ၼိၢ်မၢႆၻၢၼ်ယိတေႃႇၵလိ

၁၁. ၼိၼ်ၽၢၼ်ၵၼ်ဢယိမၢႆ **ၼိၼ်ၽၢၼ်ၵိၢႆႉ** လီႈ. ၼိၼ်ၽၢၼ် ပိၼ်မုၼ်ၼႆႉပၵိူးလႃႈၼိၼ်ၽၢၼ်ၵၼ်ၼိၼ်ၽၢၼ်ၵိၢႆႉ.

၁၂. **ၵိၢႆႉၵူၢၼ်** ၼႆႉမၢႆထိၼ်တၵလုၼ်ဢၶျႃႇယႆႇၵိၢႆႉၼႆႉဢၼိၼ် သူၼႆႉဢသႃးၼႃႇပွႆႇသူၼႆႉပၵိူးလႃႈၵိၢႆႉၵူၢၼ်လီႈ. ၵိၢႆႉၵူၢၼ် ၼႆႉတူႉဢပႂ်ႈၼႆႉထႆႇထိၼ်လီႈ. ၼႆႉပႂ်ႈဝဵသိၼ်ဢုၼ်ဢုၼ်ဢုၼ် ဢုၼ်ဒ်ၼႆႉလီႈ. ၵိၢႆႉၵူၢၼ်ၼႆႉတူႉဢပႂ်ႈၼႆႉမၢႆထႆႇထိၼ်လႃႈ ပိၼ်လဵၼ်ပူႉလီႈ.

၁၃. **ၵိၢႆႉၵျူၼ်** ၼႆႉ မၢႆၶုယွႆႇၼႆႉ ပႂ်ႈမိၼ်လမွႆႇၼ်ဝိၵိူးလႃႈ ၵိၢႆႉၵျူၼ်လီႈ. ၼႆႉပႂ်ႈတဝၼ်ဝိၵိူးလႃႈၶုယွႆႇလီႈ. ၵိၢႆႉ ၵျူၼ်ၼႆႉပသႃးပွႆႇၸၼ်းဝဵလႃႈပျႃႈၼႆႉမၢႆသႃႇၵဢိၼ်ပႂ်ႈၵညီ ၼႆႉလိၼ်ထိၼ်ဢသႃးလႃႈပႂ်ႈၵညီၼႆႉရှလိၢၼ်ဢသႃးၼႆႉပႂ်ႈၵ ညီၼႆႉဢိၼ်ဝဵၼွႆႉလီႈ.

၁၄. **ၵိၢႆႉၵၼ်းၻိၼ်ၸဵ** ၼႆႉမၢႆပႂ်ႈၸိၼ်ၸုၸိၼ်ယၼ်လႃႈၵိၢႆႉ ၵၼ်းလီႈ. ပႂ်ႈၵညီၼႆႉ မၢႆသၼ်ႁၼ်းၵူႉဝဵဢယံတလုၼ်ၼႆႉ ၻိၼ်ဝဵလႃႈတေႃႇၵၼ်းညၢၼ်ၼႆႉ တေႃႇၵၼ်းညၢၼ်ၼႆႉၵိူးဝဵလႃႈၵိၢႆႉ ၵၼ်းလီႈ. ၼႆႉမၢႆလဵတေႃႇၵူႉတေႃႇၼႆႉဢတေႃႇၵူတေႃႇသိးမၢႆ ၻၼ်ၵွးလႃႈတႃႇၸုၺ်ၼႆႉၻႃႇဝဵၼွႆႉၵိၼႆႉၸိၼ်ဝဵလႃႈၵိၢႆႉၵၼ်း ဒ်ၼႆႉလီႈ. ၵိၢႆႉၵၼ်းတၻုၼ်စလဵတေႃႇၼႆႉၻၼ်ၵွးၵဵသမိး, ပႂ်ႈၵညီၼႆႉၵယႃႇတေႃႇဢိၼ်လႃႈႁိၼ်ၼိၼ်ၶျႃႇဢံၸိၼ်ဝဵသု ၵိူးမံဒဵး,တေႃႇၵူတေႃႇသိးၼႆႉၶိၢ်ၸိၼ်ဝဵသု,ၸိၼ်ဝဵလႃႈၵိၢႆႉ ၵၼ်းလီႈ.

၁၅. **ၵိၢႆႉရိၢႆႉၵိၢႆႉရိၢႆႉ** ၼႆႉ မၢႆၸွင်ႁၢးဝဵၼႆႉ ပၼ်းလႃႈႁၢး ၵိၢႆႉရိၢႆႉၵိၢႆႉရိၢႆႉလီႈ. ၸွင်ၼႆႉမႃႇဢသႃးဒ်ဢၼိၻုၼ်ဢသိး ၼႆႉဢၼိၼ်ဢႃႇဝဵၼႆႉတူႉမၢႆႁၢးၼႆႉပၼ်းလႃႈႁၢးၵိၢႆႉရိၢႆႉလီႈ. ၸွင်တၻုၼ်ႁၢးမႃးလႃႈပြိၼိၼ်ၵိၢႆႉရိၢႆႉၵိၢႆႉရိၢႆႉလဵၼ်,

၁၆. **ၸွင်ၵိၢႆႉရိၢႆႉ** ၼႆႉမၢႆၸွင်လႃႈဢၼိၼ်ၵတေႃႇဝဵတၻုၼ် ၼႆႉပၵိူးလႃႈၸွင်ၵိၢႆႉရိၢႆႉလီႈ. ၸွင်ၵိၢႆႉရိၢႆႉတၻုၼ်ၼိၼ်သ မိး.

၁၇. **ၵိၢႆႉၵိၢႆႉၵိၢႆႉၵိၢႆႉ** ၼႆႉ မၢႆပႂ်ႈၵညီၵတိၢႆႉလိၢႆႉၼံႈတေႃႇ ၼႆႉၼံႈဝဵလႃႈဢၵလုၵ်ႉၽႃးၼိၼ်ၼႆႉ ၼံႈဝဵတလိူဝ်လိူဝ်ၼႆႉပၼ်းလႃႈ ၼံႈၵိၢႆႉၵိၢႆႉၵိၢႆႉၵိၢႆႉလီႈ. ပႂ်ႈတၵႃႈဢသႃးပွႆႇစယဵးၼႆႉၵ တိၢႆႉလိၢႆႉၼံႈတေႃႇၼႆႉၼံႈဝဵၵိၢႆႉၵိၢႆႉၵိၢႆႉၵိၢႆႉလီႈ.

၁၈. **ၸုၵိၢႆႉလိၼ်ယၢၼ်** ၼႆႉ မၢႆႁၼ်ၼိၼ်မဵးလိူဝ်ၼႆႉလီႈ. ၵ ပျႃႈဝဵၼႆႉပယုယၢၼ်ၶၢၼ်ထိၼ်ဢပိလၢၼ်လႃႈသုၼ်တၻိလႃႈဢ ၼိၼ်တူၢ်ၼႆႉပၼ်းလႃႈပယုၵိၢႆႉထိၼ်ယၢၼ်လီႈ. မဵးလိူဝ်သႃးၵၢၼ်ႇ ပူႉလိၢႆႉၵပျႃႈၼႆႉ ယုထိၼ်ယၢၼ်ဒ်းသိးၵၶၢၼ်ထိၼ်ၵူႉ, ၵၻၼ်လိၢၼ်ထိၼ်ၵူႉလီႈ.

၁၉. **ၵိၢႆႉၸွႆးၵိၢႆႉၼိ** ၼႆႉ မၢႆယွႆႇၼႆႉပႂ်ႈသိၼ်ၸွႆးၸွႆးၼႆႉ ပႂ်ႈၵ ညီၸိၼ်ဝဵလႃႈယွႆႇၵိၢႆႉၸွႆးလီႈ. ပႂ်ႈၵညီၼႆႉယွႆႇမၢႆဢုၼ်ၵိၢႆႉ ဢတေႃႇဝိတေႃႇလံႈၼႆႉ ဢသႃးၼိၼ်ထိၼ်ၼႆႉၸိၼ်ဝဵလႃႈယွႆႇၵိၢႆႉ ၸွႆးလီႈ. ယွႆႇၵိၢႆႉၸွႆးယွႆႇၵိၢႆႉၼိတၼုဢုၼ်ၵိၢႆႉၸုလၢၼ်ၼႆႉၻုၼ် ညႃႇၸၼ်းဝဵဒၼ်.

၂၀. **ၵိၢႆႉပဢုးၵိၢႆႉပဢုး** ၼႆႉ မၢႆပတသႃႇထိၼ်ၻၼ်ၼႆႉ ပ ဢိၼ်ႁၢၼ်ၵိၢႆႉထိၼ်ပႁႃႇၽႃႇတၼ်းၵလၢၼ်ၼႆႉ ပၼ်းလႃႈပၵိၢႆႉပ ဢုးလီႈ. ပႂ်ႈတၵႃႈဢသႃးၼိၼ်ထိၼ်ၼႆႉသႃႇၵၵိၢႆႉပဢုးသံ ၵွၢၼ်ဢသႃး,ပၵိၢႆႉပဢုးၼႆႉတူႉဢယၢၼ်ၼႆႉပသႃးၵတေႃႇၽုး ၼႆႉပသႃးလၢၼ်ၼႆႉပသံလီႈ.

၂၁. **ၵိၢႆႉလႃႈသိဝိ** ၼႆႉမၢႆပႂ်ႈတၵလုၼ်ဢိၼ်လႃႈၵိူးမၢႆၼုၼ် ၼႆႉပၵိူးလႃႈၵိၢႆႉလႃႈလီႈ. ၼႆႉၼႆႉၵၻိသိပႃႇၼႆႉဢိၼ်ၼႆႉဢ

Digitized by Google

ခူအဝ့ၢ်,စီၤလိၣ်စီၤပၤလီၤ. ဒီးအိၣ်ဝဲအါကလုာ်လီၤ.
၂၂. **ကီၤလၢသူ** နှၣ် မ့ၢ်ကီၤလၢတကလုာ်နှၣ်သူဝဲကိး
အဂၤဒဲးဒီး အဝဲတဂၤစိၢ်တအိၣ်ဘၣ်လီၤ. ဒီးပကိးလၢ
ကီၤလၢသူလီၤ. ဒီးစီၤကီတမးအိၣ်ထိၣ်ဝဲလၢကီၤလၢ
သူအဝ့ၢ်နှၣ်စီၤပၤအိၣ်သၢဂၤဒီးနီၢ်အိၣ်သၢဖျၣ်လီၤ. ဒီး
မ့မ့ၢ်ခဲကနံၣ်အံၤကီၤလၢဝါနုးနှၢ်ဝဲဒီး ကီၤလၢဝါပၢဘၣ်
က့ၤကီၤလၢသူနှၣ်လီၤ.
၂၃. **ကီၤလၢဝါ** နှၣ် လၢပျၢၤပတထံၣ်ဘၣ် နီတဘိၣ်
ဘၣ်,လၢပမံၤပပ့ၢ်စံၣ်တဲၤတဲလီၤဝဲနှၣ်မ့ၢ်ဖုအဖိခွါအသ
ဒါကီၤလၢဝါနှၣ်နှၢ်ဘၣ်ဒီးဖုအကလုၢ်ကထါဒီးဆ့ၢဖုလၢ
ပျၢၤဒီးဒၢးဘၣ်ကဘီသိပါ, ဒီးကဲဒိၣ်ကဲပှၢ်, ဒီးအိၣ်ဒိးခူ
ဒိၣ်ဝ့ၢ်ထီ,စီၤလိၣ်စီၤပၤဒီးနှၢ်ဘၣ်ဒီးဖုအလံာ်အလဲၢ်လီၤ,
စံးဝဲဒၣ်,

ဖုအဖိခွါကီၤလၢဝါ ကီၤလၢဝါဖုအဖိသၢၣ်
နှၢ်ဘၣ်ဖုကလုၢ်ကလါ နှၢ်ဘၣ်ဖုကလုၢ်လၢပျၢၤ

၂၄. **ကီၤလၢဂီၤမဲာ်** နှၣ်မ့ၢ်ကီၤလၢတကလုာ်အမဲာ်ဂီၤဒီး
ပှၤကညီကိးလၢကီၤလၢဂီၤမဲာ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးမ့ၢ်ပှၤ
ကညီထံၣ်ကီၤလၢဝါကဘီအခိၣ်တနီၤနီၤအမဲာ်ဂီၤဒီးတ
သ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲဒီး ကိးဝဲလၢကီၤလၢဂီၤမဲာ်လီၤ. ဒီးစံးဝဲ
လၢကီၤလၢတကလုာ်ဒၣ်တၢ်,တမ့ၢ်ဘၣ်တကလုာ်ဃီဒီး
ကီၤလၢဝါဘၣ်စံးဝဲဒ်နှၣ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲ
လီၤ.
၂၅. **တၢ်ကီၤအသး** နှၣ်မ့ၢ်ပသးဒိၣ်လီၣ်ဒီးပဆိၣ်လီၤပ
သးနှၣ် ပစံးလၢတၢ်ကီၤအသးလီၤ. ပှၤလၢတၢ်ကီၤအ
သ့ၣ်တၢ်ကီၤအသးအိၣ်ဝဲတဖၣ်နှၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအဝံသးစူၤ,
ဒီးအသးကလုာ်ကလီၤနှၣ် တလူၤထွဲဘၣ်ဝဲအခံနှၣ်မ့ၢ်
တၢ်ကီၤအသးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကီၤအသးလီၤ.
၂၆. **သူဂံၢ်ကီၤဂဲၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပမံလၢမ့ၢ်ဟါနှၣ် ပသးတမှာ်
ဘၣ်မၤသးပစုသကးပခိၣ်သကးအသိး, ပမံတနှၢ်ပဂဲၤ
တနှၢ်ဘၣ်ဒီးပဟ်ပခိၣ်ဆူနၢၤတမှာ်ဆူနၢၤတမှာ်ဒီး ပစံး
လၢသူဂံၢ်ကီၤဂဲၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပခိၣ်သူဂဲၤ,
ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတၢ်သူဂဲၤပှၤလီၤ. တၢ်သူဂံၢ်ကီၤဂဲၤ
ဃၤစမံတနှၢ်ဘၣ်.
၂၇. **ကီၤဝ့ၤ** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိဃၢ်တကလုာ်နှၣ်ပကိးလၢကီၤ
ဝ့ၤဒီး ပှၤဝဲပနၢ်ဟူထဲအကလုၢ်ဒီး ပတထံၣ်ဘၣ်အမိၢ်ပှၢ်
ဘၣ်. ပှၤသိၣ်ပယှာ်ဒုးစိၤဒီးပှၤသိၣ်ရိၣ်ရိၣ်ရိၣ်ရိၣ်ဒ်နှၣ်
လီၤ. ဒီးပစံးလၢကီၤဝ့ၤလီၤ,ဒီးပကနံၣ်ပှၤနှၣ်ဘၣ်တစု
စုသိၣ်ကိၢ်ရဲာ်ကိၢ်ရဲာ်ကိၢ်ရဲာ်ဒ်နှၣ်လီၤ. ဒီးအိၣ်တအါ
ဘၣ်ဒီးပနၢ်ဟူအပှၤတစုစုလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသူ
လ့ၤကီၤဝ့ၤလီၤ. ဒီးသူလ့ၤအဆိမ့ၢ်ကီၤဝ့ၤ.
၂၈. **အိၣ်သူလ့ၤအိၣ်ကီၤဝ့ၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဖိသံအမါ
သံဖိသံဝၤသံသဒၣ်အီၤတဖၣ်နှၣ် သးသယုၢ်ဝဲဒီးအိၣ်ဝဲ
တမှာ်တလၤဘၣ်နှၣ် ပစံးလၢအိၣ်သူလ့ၤအိၣ်ကီၤဝ့ၤ
လီၤ. ပှၤတဂၤအမါသံသဒၣ်အီၤဒီးအိၣ်သူလ့ၤအိၣ်ကီၤ
ဝ့ၤဝဲတမှာ်တလၤလီၤ.
၂၉. **တၢ်သးကီၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပဃ့ထိၣ်မဲးလိၢ်အဖိလာ်လၢ
ဝၣ်လ့ၣ်ခိတကီၤတဘီၤနှၣ်ပစံးလၢတၢ်သးကီၤလီၤ. ဒီး
ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတၢ်ဃ့ကီၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ
မဲးလိၢ်အသးကီၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပဃ့ထိၣ်ဝၣ်လၢ
တၢ်တီအကဆူးလၢကျိၤဖိလာ်နှၣ် ပစံးလၢတၢ်သးကီၤ
လီၤ.

ဘျိၣ်ဒိၣ်လီၤဃီၤဃီၤ အိၣ်ဒံးအသးကီၤ

၃၀. **ကီၤစရိၢ်ကီၤစရိၤ** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်လၢပမဲာ်ညါ,ပှၤ
ကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဃဲာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ကုမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးပစံးလၢအိၣ်ကီၤစ
ရိၤလီၤ. ဃဲာ်အိၣ်ကီၤစရိၤ, ဒီဘ့ၣ်ညါဘၣ်မနုၤလၢနတ
ထံၣ်ဘၣ်လဲၣ်,အိၣ်နီးတၢ်ကီၤစရိၤဝဲနှၣ်တဂ့ၤ,ဃ့ၢ်စိၤကု
စိၤအိၣ်နီးတၢ်ကီၤစရိၤနှၣ် ထုးကွံာ်တကွၢ်,ပှၤတဂၤအမါ
အိၣ်ဒံးကီၤစရိၤဒီးနှၢ်အမါသိတဂၤလီၤ.
၃၁. **ဟးကီၤစရိၤ** နှၣ် မ့ၢ်ဆွဲၣ်တဖၣ်နှၣ်မ့ၢ်ဟးဒီးပစံး
လၢဟးကီၤစရိၤလီၤ. ဆွဲၣ်တဘ့ၣ်ထံၣ်ပှၤဒီးဃ့ၢ်ဝဲကီၤ
စရိၤကီၤစရိၤလီၤ.
၃၂. **ထကီၤထကၢၤ** နှၣ်မ့ၢ်ထံဆဲးဟ့ာ်ကၢၢ်ဒီးလီၤကအိ,
အိၣ်ထိၣ်ဒီးအပူၤကကၢၤဒၢဒီး ပစံးလၢကကီၤလီၤ. က
ကီၤကကၢၤမ့ၢ်ကၢၢ်ကအိလာ်ဖးလဲၢ်ဒ် အခိၣ်ဒုးထိၣ်အ
သးအသိးနှၣ်ကကၢၤဒၢနှၣ်ပစံးလၢကကီၤကကၢၤလီၤ.
၃၃. **သကီၤ** နှၣ်မ့ၢ်တၢ်အထံးလၢပသူၣ်ပဖှူးတကလုာ်
နှၣ်အထံးထဲစုမ့ၢ်ဒိၣ်ထဲစုဆၣ်ဒီးပစံးလၢသကီၤလီၤ. ဒီး
အိၣ်ဝဲအါကလုာ်လီၤ. ဒီးပအိၣ်အသၣ်နှၣ်ဒီးပဖိအိၣ်ချံ
အိၣ်ဒီးမ့ၤလီၤ. သကီၤသၣ်နှၣ်ပချံအိၣ်ဖိအိၣ်ဝံၣ်ကၢ.
၃၄. **ထကီၤထကၤ** နှၣ် မ့ၢ်ကၢၢ်ကအိလာ်နှၣ်ပကိးလၢ
ကကီၤလီၤ,ကကီၤနှၣ် မ့ၢ်ကၢၢ်ကအိလာ်လၢထံအိၣ်ဝဲ
လၢထံနံၤအသရှၤနှၣ်မ့ၢ်ကကီၤလီၤ. ကွံအသရှၤအိၣ်ဒီး
ကကီၤနှၣ်ညၣ်အိၣ်အါကၢ.
၃၅. **ထကီၤပူၤ** နှၣ် မ့ၢ်ကၢၢ်ကအိလာ်နှၣ်အိၣ်ဒီး အပူၤ
လၢထံကျါလၢညၣ်နှာ်ဝဲနှၣ်ပကိးလၢကကီၤပူၤလီၤ. က
ကီၤခိၣ်ကကီၤပူၤနှၣ်ညၣ်နှာ်ဝဲအါကၢ.
၃၆. **ကီၤလၢဝၣ်ခိ** နှၣ် မ့ၢ်ပတိၢ်တၢ်လၢဝၣ်ခိဒီးပစံးလၢ
ပကီၤလၢဝၣ်ခိလီၤ. ပှၤတဂၤစကကီၤလဲာ်လၢဝၣ်လ့ၣ်ခိ
လဲာ်,စမ့ၢ်ကီၤနၤလၢဝၣ်လ့ၣ်ခိမးကဆါလီၤလဲၣ်.
၃၇. **ကီၤလၢဧှူး** နှၣ် မ့ၢ်ဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိတကလုာ်လၢကိၢ်
မှာ်နှာ်နှၣ်ပတထံၣ်ဘၣ်ပဝဲဘၣ်, ပထံၣ်အဂီၤလၢသရၣ်
ကွဲးလီၤလၢလံာ်ပူၤလီၤ. ဒီးအိၣ်ဝဲလၢသရၣ်သ့ၣ်အကိၢ်
လီၤ.
၃၈. **ဟ့ၣ်ကီၤဃာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပမၤကမၣ်ပှၤဂၤလၢပမၤဟး

Digitized by Google

ဂီၤတၢ်တမံၤမံၤဒီး သါကလီးအိဉ်ပှၤဒီး ပလီးစ့တအိဉ်ဘဉ်ဒီးတပျ်ဘဉ်ပှၤဘဉ်ဒီး ဒ်ကပျ်ပှၤလၢပတချူးလီးတူာ်ဒံးဘဉ်စ့ဒီးပဟ့ဉ်ဟ်တၢ်တမံၤမံၤန့ၣ် ပစံးလၢပဟ့ဉ်ကီၤဃာ်လီၤ. ဒီးပှၤလၢဃံးနူၢ်ဝဲတဂၤန့ၣ် ပစံးလၢဟံးကီၤဃာ်ဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤဟးဒီးထွံဉ်အှဉ်သံတလၢၤအပနၢ်ဖိတနဲဒီး တလၢၤဃှအပှၤတကိၢ်ခါဒီးလီးဝဲစ့တအိဉ်ဘဉ်ဒီးတလၢၤတပျ်ဘဉ်အီၤန့ၣ်ဟ့ဉ်ကီၤဃာ်ဝဲလၢဃာ်တဘ့ဉ်လီၤ.

၃၉. **လီၤ** န့ၣ် ပသးပှၢ်စံးဝဲမ့ၢ်ထံဖးဒိဉ်အိဉ်လၢမုၢ်နူာ်န့ၣ်တလိာ်လီၤ. ဒီးထိဉ်သူထိဉ်ကီးယူၤကဟ်နွံနံၤနွံနၤဒီးက်ဝဲလီၤ. စံးဝဲဒဉ်,ဒီး တုၤတၢ်စူၤလီၤဒီးထိဉ်သူတဖဉ်ကူၤယူၤဝဲဆူကီၤဝၢ်ဘၢးခီလၢတၢ်ယီၤအကိၢ်န့ၣ်ဒီး ခီကဟ်ကိၢ်န့ၣ်နွံနၤနွံနၤလီၤ. ဒီးတုၤဝဲလၢတၢ်ယီၤအကိၢ်လီၤ. ဒီးကူၤဒံဉ်ကူၤဖိဝဲလၢကိၢ်ဝၢ်ဘၢးခီဒီး တုၤတၢ်ယီၤထိဉ်ဒီးလၢကီၤဝၢ်ဘၢးခီန့ၣ် တၢ်စူၤလီၤဒီးထိဉ်သူတဖဉ်န့ၣ် ဟဲကူၤကဒါကူၤဆူကီၤဝၢ်ဘၢးအံၤခီဒီး ခီကဒီးကီၤလိာ်န့ၣ်နွံနံၤနွံနၤဒီး က်ဝဲဆူဘၢးအံၤခီလီၤပသးပှၢ်စံးဝဲဒ်န့ၣ်ဒီး ပဆိကမိဉ်ဝိဉ်လဲဉ်လၢကီၤလိာ်လီၤ. ဒီးခဲကနံဉ်အံၤပနၢ်ဟူကဒီးလၢကီၤလိာ်အိဉ်ကဒီးလၢမိဉ်လမ့ဉ်တလိာ်လီၤ, လၢပဖိသဉ်န့ၣ်ပတနၢ်ဟူဘဉ်.

၄၀. **ကီၤဝၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဆူကိၢ်မုၢ်နူာ်န့ၣ်ပစံးလၢကီၤဝၢ်လီၤ. ဝိဉ်လဲဉ်ဝၢ်ဘၢးခီလၢကိၢ်မုၢ်နူာ်န့ၣ်ပသးပှၢ်စံးဝဲလၢကီၤဝၢ်လီၤ. တုၤတၢ်စူၤလၢကိၢ်ဖိအံၤဒီး လၢကီၤဝၢ်န့ၣ်တၢ်ယီၤထိဉ်ဝဲလီၤပသးပှၢ်စံးဝဲဒဉ်, ဒီးထိဉ်သူတဖဉ်န့ၣ်တၢ်မ့ၢ်စူၤလီၤဒီးကူၤဝဲဆူကီၤဝၢ်ဘၢးခီလၢတၢ်ယီၤအကိၢ်န့ၣ်လီၤစံးဝဲဒဉ်.

၄၁. **ကီၤဝှၤဘ့ဉ်ထီၤဝှၤခံ** န့ၣ် မ့ၢ်ဘုဂီၤထိဉ်သီထဲအစဲၤနါစူၤဓိၤ,တဆဲးဒံးဘဉ်အကိာ်ထံးဒီး ပစံးလၢဘုကီၤဝှၤခံလီၤ.ဘုတကီၤနိၢ်နိၢ်ဒံးဘဉ်,ဘုကီၤဝှၤခံဒံးလီၤ.

၄၂. **ထီၤထီၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ပကတီၤတၢ်ယံာ်ယံာ်ဒီးပစံးလၢဟ်တၢ်ကီၤကီၤလီၤ. ထးကူးလာ်တလိဉ်စဟ်ကီၤကီၤ,ကီၤကီၤ,ဒီးဟါမ်ၢ်သလူၤ.

၄၃. **ထီၤထီၤထွ့်** န့ၣ် မ့ၢ်ပရုံးလီၤပခိဉ်လၢပဆၢထၢဉ်လၢပခိဉ်လု့ၢ်ခိဉ်န့ၣ်ပစံးလၢပတီၤကီၤလု့ၢ်လီၤ,ဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတီၤခိဉ်လု့ၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤတီၤကီၤလု့ၢ်ဒီးဆၢထၢဉ်လၢအခိဉ်လု့ၢ်ခိဉ်လီၤ.

၄၄. **တီၤကၢကီၤကၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ရုံးဟးဒီးပစံးလၢဟးကီၤကၢကီၤကၢလီၤ. ရုံးဝၢဘ့ဉ်ဟးကီၤကၢကီၤကၢဒီး ပျိၢ်ပျံၢ်ထံဉ်ဒီးပျိၢ်ပျံၢ်အိဉ်သလူၤ.

၄၅. **ချၣ်ထီၤထၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ချၣ်လၢအလဲတအိဉ်ဘဉ်ဒီးစဲၤလီၤအဂံၢ်တဘိတပူၤတဘိတပူၤန့ၣ်ပစံးလၢချၣ်ကီၤကၢလီၤ. ချၣ်ကီၤကၢန့ၣ်မ့ၢ်သ့ဉ်တကလုာ်လၢအထိဉ်ဘံသ့ဉ်အဂၤဒ်အမုၢ်အသီးန့ၣ်လီၤ.

၄၆. **ကဝၢ်ကီၤဘ့ဉ်ကဝၢ်ကီၤသွါ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီတကလုာ်န့ၣ်အိဉ်ပှၤကညီဒီး ပစံးလၢကဝၢ်ကီၤသွါလီၤ. ကဝၢ်ကီၤသွါန့ၣ်အိဉ်လၢကီးမုၢ်နူာ်တခီပသးပှၢ်စံးဝဲဒဉ်,ဒီးအိဉ်ပှၤလီၤစံးဝဲဒဉ်,ဒီးပှၤလၢတစူၢ်တနာ်ဘဉ်ကစၢ်ယွၤ ရှူးဃရှံးတဖဉ်န့ၣ်စံးဝဲလၢသရၣ်သ့ဉ်ဟဲလဲးအိဉ်အီၤဒီး ကကူၤဟ့ဉ်ဒုးအိဉ်ပှၤကညီလၢကဝၢ်ကီၤသွါလီၤ. စံးဝဲဒဉ်,ဒီးတနီၤနီၤစံးဝဲဒဉ်,သရၣ်သ့ဉ်ဟဲတၢ်အံၤဟဲလိၢ်ကဝၢ်ကီၤသွါအစ့တကထိဒီး ကဟဲမၤနူၢ်ဝဲလၢပှၤကညီပံၢ်ကဘီတဘ့ဉ်ဒီးကကူၤဟ့ဉ်ကဝၢ်ကီၤသွါလီၤစံးဝဲဒဉ်.

၄၇. **ကီၤဝၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်လၢပိဉ်လဲဉ်ဝၢ်ဘၢးခီလၢမုၢ်နူာ်လၢမူလီၤဆဲးဟိဉ်လီၤဆဲးန့ၣ်မ့ၢ်ကီၤဝၢ်လီၤပသးပှၢ်စံးဝဲဒဉ်, ဒီးပိုၢ်ပိုၤတၢ်စံးဝဲဒဉ်,တၢ်ခိဉ်ထဲသဖံဉ်သဉ်,ပှၤဟူလၢကီၤဝၢ်,စံးဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ထိဉ်ပှာ်လီၤ. ဒီးသံဉ်တလၢၤဖးလဲၢ်န့ၣ်ပကီးလၢသံဉ်ကိၢ်ဝၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၄၈. **သံဉ်ကီၤဝၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တလၢၤအသံဉ်ဖးလဲၢ်န့ၣ်ပကီးလၢသံဉ်ကီၤဝၢ်လီၤ. ဒီးပှၢ်တနီၤနီၤကီးလၢသံဉ်ကြံၢ်ဝၢ်လီၤ. တလၢၤအသံဉ်ကီၤဝၢ်န့ၣ်ပနွံသူဉ်တတၢ်ဘဉ်, မးပနွံကဆုဉ်ပခိဉ်လီၤ.

၄၉. **မှဉ်ကီၤလၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ပလၢလီၤ. ဒီးမ့ၢ်အဖိာ်ခွါလီၤ. ဒီးလိဉ်ထိဉ်အသးလၢဖိာ်မုဉ်စိၢ်သ့, လိဉ်ထိဉ်အသးလၢဖိာ်ခွါစိၢ်သ့, မှဉ်လိဉ်လိဉ်အသးလၢဖိာ်မုဉ်ဒီး ပကီးလၢမှဉ်ကီၤလၢ်,နိၢ်ကပျိၢ်,နိၢ်ယိာ်ကိာ်,ဒီးမ့ၢ်လိဉ်ထိဉ်အသးလၢဖိာ်ခွါဒီးပကီးလၢတၢ်ပလၢလီၤ.

၅၀. **ကိၢ်ထီၤကီၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ထိဉ်သူတကလုာ်ပှၤသီဉ်ဝဲကိၢ်ကီၤကီၤ,ကိၢ်ကီၤကီၤလီၤ.

ထိဉ်သူပှၤလၢဝဉ်ကိၢ်ကီၤ
ဖုတ့ၢ်တစိးဘဉ်နူၢ်အီၤ.

၅၁. **လီၤခိဉ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပတီၤတနီၤဒီး ပပၢၢ်ကဲၢ်ကီၤဃာ်သနီၤလၢပၢ်ဒီးပစံးလၢကီၤခိဉ်လီၤ,ဒီး ပှၤတဝဲဉ်ဖိကီးလၢဂီၤခိဉ်လီၤ,ပကီၤခိဉ်သနီၤန့ၣ် မ့ၢ်ပပၢၢ်ကဲၢ်ကီၤသနီၤအဖူဒ်ထံဆူသုတလီၤပိုၢ်တဂ့ၤဒီး ပကီးလၢကီၤခိဉ်လီၤ, ပတီၤသနီၤန့ၣ်ကျၢၤနူၢ်ဝဲလၢကီၤခိဉ်န့ၣ်လီၤ.

၅၂. **အတူၢ်အကီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၢ်လၢ်ကျါမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢၢ်ဆိုတူာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, အိဉ်တူာ်ရှဲာ်ဆူပျိပူၤဒီး ပစံးလၢအတူၢ်အကီၤ,ပှၢ်လၢ်ကျါအတူၢ်အကီၤန့ၣ် မ့ၢ်ပှၢ်လၢ်ကျါအိဉ်တူာ်ရဲာ်လီၤဆူပျိပူၤဒီးပစံးလၢပှၢ်လၢ်ကျါအတူၢ်အကီၤလီၤ. လၢၢ်အတူၢ်အကီၤန့ၣ် မ့ၢ်လၢၢ်အိဉ်တူၢ်ရဲာ်ဆူထံသးခၢဉ်န့ၣ်ပစံးလၢလၢၢ်အတူၢ်အကီၤလီၤ, ဘဉ်ဆဉ်ဒီးအကီၤမ့ၢ်အတူၢ်အဆိလီၤ.

၅၃. **ထီၤထုန့ၣ်** မ့ၢ်ထိဉ်တကလုာ်ဒ်ထိဉ်သူအသိးဒီးအမိၢ်ပှၢ်ထဲထိဉ်သူတဘ့ဉ်ဒီး ပှၤသီဉ်ဝဲကုကုကုကုဒီးပကီး

Digitized by Google

လၢကီႈကုလီႈ. ကီႈကုၼှင်အမဲၢ်ၼါစုဝါအဒံးၼါစုဝါဒီး
အမိၢ်ပှၢ်သုဒီးပစ်းလၢကီႈကုလီႈ. ကီႈကုၼှင်ပအိင်စုၢ်
ကီးလီႈ.

၅၄. **ထီႈအုးထံ** ၼှင် မွၢ်ပယူႈလီႈဆုထံကျါဒီးပတာသါ
ထိင်ဘင်ဒီး ပစ်းလၢပကီႈအုးထံလီႈ. ပယူႈထံၼှင်ပ
ဘင်ယိင်ထံကလဲႈၼွၢ်ဆုပၼါဒ္ပူႈဒီးပကီႈအုးထံလၢထံ
လွၢ်ၼှင်လီႈ.

၅၅. **ထီႈအုး** ၼှင် မွၢ်တၢ်ဆါပှၢႈၼးၼးကလွၢ်ပတူၢ်တကဲ
ဘင်ပဟ်ကီႈပသးပတာသါဘင်ဒီး ပစ်းလၢ ပကီႈအုး
လီႈ. ဒီးပစ်းဂၢပကီႈပအုးစုၢ်ကီႈလီႈ.

၅၆. **ထီႈနသး** ၼှင်မွၢ်ဆိင်လီႈနသးစ်းဝဲလီႈ. ပှၢႈဂၢႈမွၢ်
ကတီႈတၢ်ဒီး ၼႈၼှင်ဝံသးဒိင်တဂ့ႈ,ကီႈနသးတကွၢ်,ပှၢႈ
တဂၢႈကတီႈတၢ်ဒီး ယၢႈမးစကီႈသေးတထံင်လီလီႈ. စ
မွၢ်တကီႈဘင်စသးဒီး စသးကဒိင်ထိင်ထိဘိဒင်စတၢ်
လီႈ.

၅၇. **ထီႈတၢ်ဆါ** ၼှင် မွၢ်တၢ်ဆါပှၢႈလၢအၼးဒီး ပတာသါ
ဘင်,ပဟ်ကီႈပသးဒီးပစ်းလၢပကီႈတၢ်ဆါလီႈ,တၢ်ဆါ
ညီးပှၢႈၼှင်စုၢ်စုၢ်ပုံၢ်ပုံၢ်ဒီးပဟ်ကီႈထိင်ပသးဒ်သုတဆါတ
ဂ့ႈဒီးပတာသါဘင်ၼှင်ပစ်းလၢပကီႈတၢ်ဆါလီႈ.

၅၈. **ဖိဟ်မှင်အထီႈ,ဖိဟ်ခွါအထီႈ** ၼှင် မွၢ်ဖိဟ်မှင်အသနိ
ဖိဟ်ခွါအသနိလီႈ. ဖိဟ်မှၢ်ၼှင်အသနိအိင်လၢအထါလုင်
ထါထင်, မၢႈလုင်မၢႈဘဲ, ဆုအိင်တိၢ်အိင်လီႈ, ဒီးဖိဟ်ခွါ
ၼှင်အသနိအိင်ဝဲလၢအကူၢ်ခုးစဲးသံင်, မၢႈဟံင်မၢႈယီဒီး
ပစ်းလၢဖိဟ်မှင်ၼှင် အကီႈမွၢ်အထါလုင်ထါထင်,ဖိဟ်ခွါ
အကီႈမွၢ်ကူၢ်ခုးစဲးခုးလီႈ.

၁. **တပိကွါ** ၼှင် မွၢ်တပိပြိမီႈလၢအအိင်လၢပိင်လဲင်ပှူႈ
မွၢ်ဂ့ႈ,လၢထံတီႈထံကွၢ်မွၢ်ဂ့ႈ,အိင်ဝဲစဲးပံၢ်စဲးပီးတလိင်
တလိင်,ထဲယုၢ်ထဲကုၼှင်ပကီးလၢတပိကွါလီႈ. ဒီးပှၢႈ
တနီႈနီႈကီးလၢသပိကွါလီႈ,တပိကွါၼှင်မွၢ်အိင်ဒီးချဲ
ဖိင်တဖင်ပလဲႈတဘူင်စုၢ်ကီးဘင်.

၂. **သမ်ကွါ** ၼှင် မွၢ်သုင်ယံင်တကလုၢ်ၼှင်ပှၢႈကညီပုံႈ
အမိင်လၢအဖံးဒီးအမုၢ်ၼှင်ဝါဒီးပကီးလၢသမ်ကွါလီႈ,
သမ်ကွါၼှင် အမုၢ်ထဲစဒ္ဒင်မိင်ဒ္ဒင်ဒီးပပုံႈပမိင်လၢအဖံး
လီႈ.

၃. **ကွါအဆႈကဘိ** မွၢ်ကွၢအဆိလီႈ. ကွၢမီႈကွါမီႈၼှင်
မွၢ်ထိင်တကလုၢ်ပှၢႈသိင်ဝဲကွၢကွၢဒီးပကီးလၢကွၢမီႈကွါ
မီႈလီႈ.

၄. **ကွါကွါ** ၼှင် မွၢ်ထိင်တကလုၢ်ပကီးလၢထိင်ဒိင်ၼှင်
ပှၢႈဝဲသိင်ကွါကွါလီႈ. ထိင်ဒိင်ၼှင်ပှၢႈသိင်ဝဲကွါကွါဒ်ၼှင်
လီႈ.

ကွါး

ကွါ

၁. **ဆိကွၢးနင်** ၼှင် မွၢ်ဆိတလလုၢ်အဆုင်အဒံးအိင်နွၢ်
သကုအညင်အယံသုဝဲဒီး ပကီးလၢဆိကွၢးနင်ၼှင်လီႈ.
ဒီး မွၢ်ပကီးဖိဟ်ထွဲတလၢႈအခံလီႈ. ဒီးတလၢႈကီးလၢ
ကွဲးနဲးလီႈ. ဒီးပှၢႈကညီကီးလၢဆိသုယံတစုစုလီႈ.

ကွၢ

၁. **ကွၢ** ၼှင်မွၢ်ထိင်တကလုၢ်ၼှင် အနၢ်ဘိဒီးအမိင်သုအ
ကိဟ်ကျုးခံတခိၼှင်ပလုၢ်ကုထိင်အသးဒီးပှၢႈသိင်ကွၢကွၢ
ဒီးပကီးလၢကွၢလီႈ. ဒီးဘင်တစုစုပကီးလၢ ကွၢသ
ကျိုႈမိင်,ဒီး ဘင်တစုစုပကီးလၢကွၢဘိနၢ်လီႈ. ကွၢဘိ
နၢ်ဒီးကွၢသကျိုႈမိင်ၼှင်မွၢ်တကလုၢ်ယီလီႈ. ကွၢဘိနၢ်,
ကွၢသကျိုႈမိင်ၼှင်ပမွၢ်ဘုင်ဒီး ကတီႈပှၢႈကညီသုတဘိ
ဘိကလိဟ်ကလၢ်စုၢ်ကီးလီႈ, ကွၢမီႈကွါမီႈၼှင်ပဘုင်တ
ကဲဘင်အအံင်အါကၢႈ.

၂. **ကွၢပနၢ်အံင်** ၼှင်မွၢ်ကွၢတကလုၢ်လီႈကဟ်လၢကွၢဘိ
နၢ်ၼှင်တစဲးစဲးဒီး ယုအိင်အဆင်လၢဟိင်မိင်အဖိမိင်ဒီး
အိင်ပနၢ်အအံင်ယၢ်ဒီးပစ်းလၢကွၢပနၢ်အံင်လီႈ. ထိင်
လၢပကီးလၢကွၢပနၢ်အံင်ၼှင်ထဲဆိဖိတဘုင်ဒီး ယုအိင်
တၢ်ဖိလံႈတၢ်ဖိယၢ်လၢ ပနၢ်အံင်မိင်ပနၢ်အံင်ကျါၼှင်ဒီး
ပကီးလၢကွၢပနၢ်အံင်လီႈ.

ကွၢႈ

၁. **ဟဲကွၢႈ** ၼှင် မွၢ်ဖိသင်ကတီႈတၢ်တကျါဘင်ဒီးပဟဲ
ကွၢႈၼှင်စ်းဝဲလၢပဟဲကွၢႈလီႈ. မိၢ်လဲႈတၢ်ဟဲကွၢႈလံ,ပၢ်
လဲႈတၢ်တဟဲကွၢႈဒံးဘင်.

၁. **ကွိမီႈဖင်မီႈ** ၼှင် မွၢ်မီႈသိအဟံင်ၼှင် ပကီးလၢကွိ
လီႈ. ဒီးပှၢႈကညီလဲႈသိင်လွၢ်လၢမီႈသိအအိင်ၼှင်ပစ်း
လၢလဲႈအိင်လၢကွိလီႈ.

ကွိ

၁. **ကွိ** ၼှင် မွၢ်တၢ်အဂ့ႈထိရိႈတမံႈၼှင်ပစ်းလၢကွိလီႈ.
သရင်အပလိတဖျင်ကွိမးလီႈ. သရင်မၢႈဟံင်တဖျင်
ကွိမးလီႈဟုးဒီးမွၢ်တလၢႈနိၢ်အကလုၢ်လီႈ.

၂. ဆိမိၢ်ပှၢ်ပှၢႈဒီးပစ်းလၢဆိမိၢ်ပှၢ်ယိၼှင် **သိင်ကွိကွိကွိ
ကွိ** လီႈ. ဆိမိၢ်ပှၢ်တဘုင်သါကဒ်င်ဒီးယိသိင်မးကွိကွိ
လီႈ.

ကွိဟ်

၁. **ကွိဟ်ကွိဟ်** ၼှင် မွၢ်ထိခိင်ဒီးတကျဟ်ခိင်ၼှင်အကိဟ်ထိဝဲ
ဒီးလဲႈတၢ်စုင်အကိဟ်ၼှင်ပစ်းလၢလဲႈတၢ်ကွိဟ်ကွိဟ်လီႈ.
ဒီး ပှၢႈတနီႈနီႈစ်းလၢလဲႈတၢ်ကွီးကွီးလီႈ. ထိခိင်တဒ္

Digitized by Google

ကို

ဟးမၤလၢပျိၢ်ပှၤကိာ်ကိာ်လီၤ. တၢ်ဖိတၢ်လံၤ,ထိၣ်စီၤလံၣ်စီၤလၢအကိာ်ထီတဖၣ်နၣ်လဲၤတၢ်မၤအသးဒ်စူၣ်အကိာ်အသိးကိာ်ကိာ်လီၤ.

ကိုး

၁. **စီၤတၢ်ကိုးကိုး** နၣ် မ့ၢ်ပလဲၤကွၢ်စူၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤကယီကယီဒီးပစံးလၢပစီၤတၢ်ကိုးကိုးလီၤ. ထီးအီၣ်ဘၣ်ဒီး ပှၤတဂၤလဲၤစီၤမးကိုးကိုးဒီးခးဝဲလၢသံးနာ်လီၤ.

ကိုၣ်

၁. **ပှၤလၢအခိၣ်ထီတဖၣ်** နၣ်လဲၤတၢ်ကိုၣ်ကိုၣ်လီၤ. ပှၤလၢအလဲၤတၢ်ကိုၣ်ကိုၣ်နၣ်မ့ၢ်အခိၣ်ထီဒီးခါအခိၣ်စၢ်ဒီးလဲၤတၢ်ဒ်အသကူးအသိးနၣ် ပစံးလၢလဲၤတၢ်ကိုၣ်ကိုၣ်လီၤ.

စီၤမ့ၢ်ထိၣ်လဲၤအခိၣ်ထိ
လဲၤကိုၣ်ကိုၣ်ဟဲကူၤကိုၣ်ကိုၣ်

ကိုၤ

၁. **ကွဲၤကိုၤကွဲၤကိုၤ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလဲၤတၢ်ကဘဲးကဘဲးဒီးထွၣ်အစုနၣ် ပစံးလၢထွၣ်အသးကွဲၤကိုၤကွဲၤကိုၤလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဒီး ထွၣ်မးအသးကွဲၤကိုၤကွဲၤကိုၤနၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်ဟ်ဂ့ၤအသးဘၣ်.
၂. **ဟးကွဲၤကိုၤ** နၣ်မ့ၢ်ပဟးဝ့ၤဝီၤလၢဟံၣ်အပူၤနၣ်ယၢ်ခီပၢ်ခီဒီးပစံးလၢပဟးကွဲၤကိုၤလီၤ. ပှၤတဂၤဟးကွဲၤကိုၤဒီးစိာ်ဒီးအဖိဆံး.
၃. **ဘိၣ်သအိၣ်ဟးကွဲၤကိုၤလၢပြီခိၣ်** နၣ် မ့ၢ်အဟးဝ့ၤဝီၤလၢပြီခိၣ်ယၢ်ခီယၢ်ခီလီၤ. ဘိၣ်သအိၣ်တဒုဟးကွဲၤကိုၤမးလၢပြီခိၣ်လၢထးထးလာ်လာ်လီၤ.

ကြၢ

၁. ကြၢ နၣ်မ့ၢ်ပလီၤဖးဝၣ်ထီဒုပြံကဒံစိၤဒီးပဟ်ဒီးအခံသလ့ၤတကမဲာ်ဒီးပထုသအီးအခိၣ်ဒီး ပဒီးအီၣ်ညၣ်ပကီးလၢကြၢလီၤ. ကြၢနၣ် ပဒီးလီၤလၢလၢ်ကဆူးလ့ကဆူးဒီးဘၣ်ဝဲလၢညၣ်လီၤ.
၂. ကြၢကြၢ နၣ်မ့ၢ်တးအုးထံနၣ်ပှၤသိၣ်ဝဲကြၢကြၢလီၤ. တးအုးထံတပူၤထံၣ်ပှၤဒီးပှၤမးကြၢကြၢလီၤ.
၃. ကြၢကြၢ နၣ်မ့ၢ်ဆိတဖၣ်နၣ်ပမ့ၢ်ဖိၣ်ဒီးကိးဝဲနၣ်ပစံးလၢအကိးသိၣ်ကြၢကြၢလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအကိးသိၣ်ပှဲးစီးပှဲးစီၤလီၤ.

ကိုၤ

၄. **သကြၢကလာ်** နၣ် မ့ၢ်အိၣ်ထဲတၢ်ကတိၤလီၤ. ပနၢ်ဟူတးအုးထံပှၤသိၣ်သကြၢကလာ်လီၤ. တးအုးထံပှၤသိၣ်သကြၢကလာ်နၣ်ပှၤတဘီစီၤ.

ကြၢ်

၁. ကြၢ် နၣ် မ့ၢ်တလၢၤမၤစၢ်ဒီးကွးကွဲာ်နီၣ်လၢနီၣ်ကွးနၣ်ပကီးလၢကြၢ်လီၤ. ကြၢ်နၣ် မ့ၢ်တလၢၤပျၤဖျံသ့ၣ်ကျူးကျိးဒီးထိထိၣ်ဝဲဒီးအကနၣ်လွံၢ်ဘ့ၣ်ယဲၢ်ဘ့ၣ်ဒီးမၤဝဲဒီးအကွီၤ,ဒီးအဘိ,ဒီးအဖှဒီးမၤပနၢ်ထုးဒီးအကနၣ်နၣ်ကွးကွဲာ်နီၣ်ဒီးပကီးလၢကြၢ်လီၤ.
၂. **ကြၢ်အခဲ** နၣ် မ့ၢ်ပတဲနၢ်သ့ၣ်လ့ၣ်ဒ်တပှာ်အသိးဒီးပထိထိၣ်လၢကြၢ်အဖှလီၤနၣ်လွံၢ်ဘ့ၣ်ယဲၢ်ဘ့ၣ်ဒီးပစံးလၢကြၢ်အခဲလီၤ.
၃. **ကြၢ်အဘိ** နၣ် မ့ၢ်ပမၤသ့ၣ်ဖိခံဘိဒီးပတိာ်ယီၤဆူကြၢ်ဖှအဘၢၣ်စၢၤဒီး ကြၢ်အကွီၤဘၢၣ်စၢၤနၣ် ပစံးလၢကြၢ်အဘိလီၤ. ကြၢ်အဘိနၣ်ပစၢတၢ်ယာ်ဒီးကြၢ်အကွီၤဒီးကြၢ်အဖှနၣ်မ့ၢ်ကြၢ်အဘိလီၤ. ဒီးကြၢ်အဘိနၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ဖိခံဘိအိၣ်တချံခံချံလီၤ. ဒီးစၢတၢ်ဝဲဒီးကြၢ်အဖှဒီးကြၢ်အကွီၤနၣ်မ့ၢ်ကြၢ်အဘိလီၤ.
၄. **ကြၢ်အကွီၤ** နၣ် မ့ၢ်ပယ့ကွီၤလီၤသ့ၣ်ဖိလၢကြၢ်အဘိနါစုၤနၣ်ဒီးပကီးလၢကြၢ်အကွီၤလီၤ. ကြၢ်အကွီၤနၣ်ပမ့ၢ်ကွးကြၢ်ဒီး ပမၤပနၢ်ထုးဒီးပဆိၣ်တၢ်လီၤယာ်ကြၢ်အကွီၤနၣ်ဒ်ကြၢ်အခဲကကွးနီၣ်ဒီး ပဆိၣ်လီၤတၢ်ယာ်ကြၢ်အကွီၤနၣ်လၢာ်ဒၣ်ပတဟိၣ်ဒီး ကြၢ်နၣ်ပနၢ်ထုးဒီးအခဲကွးနီၣ်နၣ်လဲၤဝဲပျံပျံလီၤ.
၁. ကြာ် နၣ် မ့ၢ်တလၢၤထုစၢ်ဒီးကွးကွဲာ်နီၣ်နၣ်ပစံးလၢကြာ်ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကရၢ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကြၢ်လီၤ. တၢ်ကတိၤတနီၤနီၤမ့ၢ်ကြၢ်လီၤ. ကရၢ် ၁
၂. ကြာ်ကြၢ်ကြာ်ကြၢ် နၣ် မ့ၢ်ပစံးပကမၤတၢ်တမံၤမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပကလဲၤတၢ်တပူၤပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,မၤစီၢ်ပတမၤ, လဲၤစီၢ်ပတလဲၤဒီး ပအိၣ်တနံၤဘၣ်တနံၤဒီး ပစံးလၢပအိၣ်ကြာ်ကြၢ်ကြာ်ကြၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤသါကမၤဟံၣ်တဖျၢၣ်မၤစီၢ်တမၤ,အိၣ်ကြာ်ကြၢ်ကြာ်ကြၢ်တနံၤဘၣ်တနံၤလီၤ.

ကြး

၁. **လီၤကြး** နၣ် မ့ၢ်ထိလီၤဒိၣ်တဲာ်လၢထံဖံးခိၣ်ဒီးအဖးဖိဘၣ်ဒီးလၢၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဘၣ်ဒီးသ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးကဒါအသးလၢအကနူၤဒီး ပစံးလၢလီၤကြးလီၤ. ထိလီၤကြးနၣ်ဘၣ်ဒိဒီးလၢၢ်လၢအဖးဖိနၣ်ဒီးလီၤကပၤဒီးဘိးကနူၤအသးထံဆူတၢ်ဒီးလၢၢ်နၣ် ပစံးလၢလီၤကြးလီၤ. ထိလီၤ

Digitized by Google

ကြၥ်

ကြးဒီးထံဆူတၢ်ယာ်ဒီးလၢၢ်န့ၣ်ပမၤကၠၤတန့ၢ်ဘၣ်.
ကပိၤ၈၄ ကရး
၂. **ကြးကြး** န့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ဃၢၣ်ဃံးသိၣ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢသိၣ်ကြးကြးဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသိၣ်ကြီးကြီးဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသိၣ်ကြီးကြီးလီၤ. ကလံၤဟဲဒီးသ့ၣ်ဃၢၣ်ဃံးဝၣ်ဃၢဃံးဒီးသိၣ်မးကြးကြး,သိၣ်မးကြီးကြီးလီၤ.
၃. **ကြးကြီ** န့ၣ် မ့ၢ်ဘုဆိတကလှာ်န့ၣ် မၤသးဒ်ဘုတဲ့ာ်ယာ်အသိးပိုာ်ဆိဒီးဂီၤဆိဝဲန့ၣ်ပကီးလၢကြးကြီလီၤ.ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢကးကြီလီၤ. ဘုဆိကြးကြီန့ၣ်ကမ့ၢ်တလၢၤနိၣ်ကီးဝဲလီၤ.
၄. **ကြးဃာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဃိလီၤဃိအဆၢန့ၣ်တဖိးဘၣ်ဒီးဆဲထိၣ်ဆဲလီၤအသးဒီးပနဲလီၤတၢ်ယာ်အဆၢန့ၣ်လၢဃိအဂၤတဖၣ်ဒီး ပစံးလၢပကြးဃာ်လီၤ. ဃိအဆၢဆဲးထိၣ်ဆဲးလီၤအသးန့ၣ်ကြးဃာ်တက့ၢ်. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကြးတၢ်ဃာ်, ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကြးလီၤဃာ်လီၤ. ကြးဃာ်ကြးဃာ်ဃိနါစူၤန့ၣ်တက့ၢ်.
၅. **ကြးန့ၣ်မ့ၢ်ဒ်ထုတကလှာ်အသိးလီၤ.** ဒီးပမၤန့ၢ်သ့ၣ်ဖံးဝၣ်ဖံး,ဖုကၠဖုဒါန့ၣ်ဒီး ပဃ့ကြးဒီးပမၤဒီးအဖှဒီးအပျုၤတၢၣ်ဒီးအပဒ့ဒီးပစံးလၢကြးလီၤ. ပဆဲကြးန့ၣ်ဘၣ်ထိၣ်လွံၢ်ထိၣ်ဖှံးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢကြးလီၤ,ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ကြးလီၤ.
၆. **အိၣ်ကြးတၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤအိၣ်ဘူးဒီးပှၤဖဲပဂီၤထံးစိၤဒီး ပစံးလၢအိၣ်ကြးတၢ်ဒီးပှၤလီၤ. ကဆိတဒုအိၣ်ကြးတၢ်ဒီးဃၤဘူးကဲၣ်ဆိးဒီးစကိာ်ဃးမးလီၤ.

၁. **ဒုၣ်ဖိပှၤသိၣ်ကြၣ်ကြၣ်** ဒ်န့ၣ်လီၤ. ဒုၣ်ဖိန့ၣ်တုၤဘၣ်အလါလၢလါခူးပှၤဒီးပှၤဝဲသိၣ်ကြၣ်ကြၣ်လီၤ.
တၢ်ကီၢ်လီၤဃါ်ဝါ ဒုၣ်ဖိပှၤကြၣ်ကြၣ်

ကြၢ

၁. **ကြၢကြၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဆှၣ်ထိၣ်ပခိၣ်လၢဃိခိၣ်န့ၣ်သိၣ်ဝဲကြၢကြၢလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသိၣ်ကြီၤကြီၤ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသိၣ်ကြီၢ်ကြီၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤအသးဒိၣ်ထိၣ်ဒီးဟိၣ်ဆှၣ်ခိၣ်မးကြၢကြၢလီၤ. ဒီးပဆှၣ်ဆိန့ၣ်သိၣ်စ့ၢ်ကီးကြၢကြၢဒ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဆှၣ်ဆိသိၣ်မးကြၢကြၢလီၤ,ဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသိၣ်ကြီၤကြီၤလီၤ.
၂. **ကြီၤကြၢကြီၤကြၢ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤ,ဆၣ်ဖိၤကိၢ်ဖိၤလဲၤတၢ်လၢဝၣ်ဃးကျါန့ၣ် သိၣ်ဝဲကြီၤကြၢကြီၤကြၢလီၤ. မ့ၢ်မနုၤလဲၤတၢ်လၢဝၣ်ဃးကျါသိၣ်ကြီၤကြၢကြီၤကြၢန့ၣ်လဲၣ်.

ကြၣ်

၃. **ကြၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဃံၤလၢဃိခိၣ်န့ၣ်သိၣ်သကြၢကလာ်လီၤ. စကဲဒ်နမဲာ်တးဒီး နကဃံၤဆူနချၢသကြၢကလာ်စဲ, ပှၤတဂၤအဝဲတဂၤထူဒီး ဆံးကွံာ်မးသကြၢကလာ်လီၤ.
၄. **ကြီၤကြီၤကြၢကြၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ဖိသၣ်ဃ့ၢ်လၢဃိခိၣ်န့ၣ်သိၣ်ဝဲ ကြီၤကြီၤကြၢကြၢလီၤ. သုဃ့ၢ်သိၣ်ကြီၤကြီၤကြၢကြၢးကဲာ်စနၢ်ကၢ.

ကြဲ

၁. **ကြဲကြဲ** န့ၣ် မ့ၢ်ပအိးထိၣ်တြၢဃၢၣ်ဃံးသိၣ်လီၤ. မတၢအိးထိၣ်တြၢသိၣ်ကြဲကြဲတဂၤလဲၣ်.
၂. **ကြဲကြ့ၣ်ကြဲကြ့ၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ဃၢၣ်ဃံးပှာ်လိာ်အသးသိၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢသိၣ်ကြဲကြ့ၣ်ကြဲကြ့ၣ်လီၤ. ကလံၤဟဲအူဘၣ်သ့ၣ်ဒီး သ့ၣ်ဃၢၣ်ဃံးပှာ်လိာ်အသးသိၣ်မးကြဲကြ့ၣ်ကြဲကြ့ၣ်လီၤ. ကပိၤ. ၈၄

ကြၢ်

၁. **လီၤကြၢ်** မ့ၢ်လီၤကြးအဆိလီၤ. ထိတထိဘၣ်ဒိဒီးလၢၢ်ဒီးလီၤကြၢ်လီၤကြးဝဲလီၤ. ထိလီၤကြၢ်ထိလီၤကြးလံ.
၂. **ကြၢ်ကဆိကြၢ်ကသ့ၣ်ကြၢ်ပနၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပစၢတၢ်ဃာ်ကဆိဒီးသ့ၣ်,ပစၢတၢ်ပနၢ်ဒီး သ့ၣ်,ပစၢတၢ်ဃာ်ကသ့ၣ်န့ၣ်ပစံးလၢ ပကြၢ်ကသ့ၣ်ကြၢ် ကဆိကြၢ်ပိၢ်ကြၢ်ပနၢ်လီၤ. ကသ့ၣ်ကဆိပိၢ်ဓိၤပနၢ်ဓိၤန့ၣ်တုၤအဆှါတဖၣ်န့ၣ်ဒ်ကဘှါဒီးပကြၢ်ဃာ်ဒီး ပျုၤမ့ၢ်သိၣ်ဘိဒ်အဂဲၤသုတသ့တဂ့ၤဒီးပသိၣ်ဃိၣ်အီၤလီၤ.
၁. **ကြးန့ၣ်မ့ၢ်ဘိတကလှာ်** န့ၣ် အကနၣ်ကၠၣ်ချံးချုးဒီးပကီးလၢကြးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢဘိကြးလီၤ. ပှၤပသဲၣ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်စိာ်ထဲကြးလီၤ. ဒီးကြးန့ၣ်ပှၤပသဲၣ်ဖိမၤဝဲလၢဘိတနီၤ, လၢဒီတနီၤဒီးအကနၣ်ကၠၣ်ချံးချုးဝဲလီၤ. ဒီးပကီးလၢဘိကြးတနီၤ,ပကီးလၢဒီကြးတနီၤဒီးပကီးစ့ၢ်ကီးလၢကြးဒ်န့ၣ်လီၤ.
၂. **ကြးကြး** န့ၣ် မ့ၢ်ပဃ့တၢ်ဒီးပထုးဃံးလၢာ်ဒၣ်ပတဟိၣ်န့ၣ် ပစံးလၢပထုးဃံးကြးကြးလီၤ ပဃ့တၢ်လၢဂ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢဆှါမ့ၢ်ဂ့ၤဒ်ကကျၢၤဒီးပထုးဃံးကြးကြးလၢာ်ဒၣ်ပတဟိၣ်လီၤ.
၃. **ကြးကြး** န့ၣ်မ့ၢ်ပမၤတၢ်လၢပသူၣ်ကဲၢ်သးလဲဒ်ကန့ၢ်အိၣ်န့ၢ်အီဒီး ပမၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးသ့သ့တနံၤဒီးပစံးလၢပမၤတၢ်ကြးကြးလီၤ. ပမၤတၢ်ကြးကြးန့ၣ်မ့ၢ်ပမၤလီၤနိၣ်တၢ်ထဲတမံၤဒ်ကန့ၢ်အဘျုးဒီး ပမၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢပသူၣ်ကဲၢ်သးလဲသ့သ့တနံၤဒီးမ့ၢ်ပမၤကြးကြးလီၤ. ပှၤတဂၤမၤထဲခုးဒီး မၤကြးကြး,တမၤဘၣ်ကလိအဂၤ

Digitized by Google

နီတမံၤဘၣ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးစ့ၢ်ကီးလၢကြျူးကြျူးလီၤ.

ကြုၣ်

၁. **ကြုၣ်** နူၣ် တၢ်ကတိၤတအိၣ်ဘၣ်,တၢ်ကတိၤအိၣ်မ့ၢ် ပြုၣ်ဒီးညြုၣ်လီၤ.

ကြူၤ

၁. **ကြူၤ** နူၣ် တၢ်ကတိၤတအိၣ်ဘၣ်,အဘူးအတံၢ်စ့ၢ်တ အိၣ်ဘၣ်.

ကြၢ

၁. **ကြၢလီၤအသး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဘၣ်ယိၣ်တၢ်ဘျၣ် ကဟဲယုနူၢ်အတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢမနၤဒီး မ့ၢ်မံဝဲနူၣ်ဟ်ဖိုၣ် ယဲာ်ဟ်ဖိုၣ်ဘီလၢအဂီၤထံးနူၣ် ဒ်တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဘျၣ်မ့ၢ်ဟဲ ဒီးကဝဲာ်ဆဲးဝဲအဂီၢ်နူၣ်ပစံးလၢကြၢလီၤအသးဒီးယဲာ်ဒီး ဘီလီၤ. ပှၤတဂၤကြၢလီၤအသးဒီးယဲာ်ဒီးဘီနးကၢ,က မ့ၢ်ကၢ်အပျုၤတၢ်ဘျၣ်သၢၣ်, ပှၤလၢအကြၢလီၤအသးဒီး ယဲာ်ဒီးဘီတဖၣ်နူၣ် လဲၤကြီဆူအအိၣ်လၢမနၤတဂ့ၤ, ကဝဲာ်မ့ံကျိမ့ံဘၣ်ပှၤလၢယဲာ်လီၤ. ကရၢ ၅

၂. **ကြၢအသးလၢထသံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအအိၣ်ကသံၣ် ခၢၣ်တဖၣ် ဒ်ပဝဲာ်သုတနုာ်ပဆဲးသုတနုာ်တဂ့ၤဒီး ပစံး ကြၢလီၤအသးဒီးကသံၣ်လီၤ. တလၢၤသုးအခိၣ်တဖၣ် နူၣ် အိၣ်ကသံၣ်ခၢၣ်ဒီး ပစံးလၢကြၢလီၤအသးလၢက သံၣ်ကသီလီၤ. ယိၤသုးအခိၣ်တဖၣ်နူၣ်ကြၢလီၤအသး ဒီးကသံၣ်ကသီ,ပဝဲာ်တနုာ်မး.

၃. **ကြၢလီၤအသးဒီးတၢ်သမူ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢအပျုၤ ပှၤဂၤကဟိၣ်ဘၣ်ဖုးအီၤဒီး ထုကဖၣ်တၢ်သမူအါအါက လဲာ်ဒီး တိၢ်တၢ်သမူအါအါကလဲာ်ဒ်ပှၤဂၤဟိၣ်အီၤသုတ ဘၣ်တဂ့ၤဒီးပစံးလၢကြၢလီၤအသးဒီးတၢ်သမူလီၤ. ပှၤ တဂၤဘၣ်ယိၣ်ဝဲလၢပှၤဂၤကဟိၣ်အီၤဒီး ကြၢလီၤအသး ဒီးတၢ်သမူပယၢ်နးမးလီၤ.

ကြၢၢ်

၁. **ကြၢၢ်** နူၣ်တၢ်ကတိၤတအိၣ်ဘၣ်,အဘူးအတံၢ်စ့ၢ်တ အိၣ်ဘၣ်,အဖိအလံၤစ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်, အစၢၤအသွံစ့ၢ်တ အိၣ်ဘၣ်,အိၣ်ထဲကြၢၢ်တဘီဧိၤလီၤ.

ကြၢာ်

၁. **ကြၢာ်** နူၣ် တၢ်ကတိၤတအိၣ်ဘၣ်, အိၣ်ထဲကြၢာ်ဒီး

ပြၢာ်ဧိၤလီၤ.

ကြၢး

၁. **ကြၢး** နူၣ်မ့ၢ်ပဆိကမိၣ်တၢ်လၢပသးမ့ၢ်ဘၣ်ဓၢ်,မ့ၢ်တ ဘၣ်ဓၢ်, မ့ၢ်ဂ့ၤဓၢ်, တဂ့ၤဓၢ်တုၤပဆိကမိၣ်သ့ဒီးပစံးလၢ ကြၢးလီၤ. ပမ့ၢ်ဆိကမိၣ်လၢအဘၣ်ဒီးပစံးလၢကြၢး,ပ မ့ၢ်ဆိကမိၣ်လၢအဂ့ၤဒီးပစံးလၢကြၢးလီၤ.

၂. **ကြၢး** နူၣ်မ့ၢ်ဒ်တၢ်ဂ့ၤဒီးတၢ်တဂ့ၤအသိးလီၤ. တၢ်လၢ အဂ့ၤမၤပှၤတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢကြၢးမၤပှၤလီၤ. တၢ်မ့ၢ်တ ဂ့ၤမၤဘၣ်ပှၤဒီးပစံးလၢတကြၢးမၤဘၣ်လီၤ. ကြၢးမ့ၢ်န သိၣ်လံာ်ဒီးယၤလဲၣ်,ဒ်ပစံးတၢ်အသိးဂ့ၤလၢနသိၣ်လံာ် ဒီးယၤလီၤ.

၃. **ကြၢးသံၣ်ခွဲၣ်အသး** နူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤလၢပမၤကဆိုပသးစံး ဝဲလီၤ. သုမၤသုသးတဂ့ၤတဝါနူၣ်ကြၢးသံၣ်ခွဲၣ်သုသး လီၤ. ကြၢးသွံၣ်ခွဲၣ်သုသးကဆိုကဆိုလီၤ.

၄. **ကြၢးကွၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအဂ့ၤကွၢ်ပှၤတဖၣ်နူၣ်ပစံး လၢကြၢးကွၢ်ပှၤလီၤ. တၢ်လၢအကြၢးကွၢ်ပှၤတဖၣ်နူၣ် မ့ၢ်လံာ်ဧိၤလဲၢ်ဧိၤတဖၣ်နူၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ်ပွ့ဧိၤလီဧိၤနူၣ် တ ကြၢးကွၢ်ဘၣ်ပှၤဘၣ်.

၅. **ကြၢးဃိၤ** နူၣ်မ့ၢ်ဖိာ်မုၣ်ဒီးဖိာ်ခွါခံဂၤနူၣ်အမဲာ်မ့ၢ်ဘၣ် လိာ်အသးပကွၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤလၢပနုးအိၣ်ယှာ်ဒီး ပစံးလၢကြၢး ဃိၤလီၤ. ပဝဲဒၣ်အံၤပမ့ၢ်ဂ့ၤလၢပထိၣ်ဘၢးဆူမူခိၣ်ဒီးပ စံးလၢပကြၢဃိၤက့ၤဒီးမူခိၣ်ဝ့ၢ်အမုာ်လီၤ. ဒံးသိးဒ်းပ ကကြၢးကဃိၤက့ၤဒီးမူခိၣ်တၢ်အမုာ်ဒီးကစၢ်သူၣ်ကညီၤ သးကညီၤပှၤတက့ၢ်.

၆. **ကြၢးဆိကြၢးတီတဖၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအထဲသိးတုၤ သိးဒံးသိးတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢကြၢးဆိကြၢးတီလီၤ. ပမ့ၢ် ဖျိဖိာ်မုၣ်ဒီးဖိာ်ခွါဒီးပကွၢ်လၢကြၢးဆိကြၢးတီတဖၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ်မုၣ်ကနီၤဒီး ဘၣ်ဖျိဒီးဖိသၣ်ခွါဒီးကြၢးဆိကြၢးတီ လီၤ. မုၣ်ကနီၤနူၣ်ပဖျိဒီး ဖုပှၢ်နူၣ်ပစံးလၢတကြၢးဆိ ကြၢးတီဘၣ်လီၤ.

၇. **ကြၢးဆိမိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပဂ့ၤဆိကမိၣ်တၢ်လၢပသးမ့ၢ်ဘၣ် ဓၢ်တဘၣ်ဓၢ်,မ့ၢ်သ့ဓၢ်တသ့ဓၢ်,မ့ၢ်ဂ့ၤဓၢ်တဂ့ၤဓၢ်,ထိရိၤပ ဖံးတၢ်မၤတၢ်, ပကျုံးစၢးတၢ်နူၣ်ဂ့ၤဆိကမိၣ်ပှၤဒီး ပစံး လၢကြၢးဆိကမိၣ်ပှၤလီၤ. ထိရိၤပဖံးတၢ်မၤတၢ်နူၣ်ကြၢး ဆိကမိၣ်ပှၤလီၤ.

၈. ခဲကိၤတနံၤ **ကြၢးတကြၢး** ပကလဲၤဆူဝ့ၢ်ပူၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပှၤဂၤသံကိၢ်ပှၤဒီးပစံးဆၢဒ်နူၣ်လီၤ. ခဲကိၤတ နံၤကြၢးလၢပလဲၤဆူဝ့ၢ်ပူၤလီၤ. ယဲတဂၤကြၢးတကြၢးစ ကလဲၤလီၤ.

၉. **ကြၢးမုာ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢပကမၤဟံၣ်အလိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဖဲး ခုးအလိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပကွၢ်မ့ၢ်မုာ်ဒီး ပစံးလၢကြၢးမုာ်လီၤ. စ

Digitized by Google

ကမၤဟံၣ်ဖဲအံၤကြားကၢ်အမှာ်သၢၣ်.
၁၀. **ကြားလုၢ်ကြားပှၤ** နၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအဂ့ၤလၢပပှၤတဖၣ်ပစံးလၢကြားလုၢ်ကြားပှၤလီၤ. ထီရီၤယဲာ်စီၤကျာ်စီၤနၣ်ပကွၢ်မ့ၢ်ဘၣ်ပသးဒီး ဂ့ၤပှၤပှၤနၣ်ပစံးလၢကြားလုၢ်ကြားပှၤလီၤ. ယဲာ်တဘ့ၣ်အံၤကြားယဟ်လၢပပှၤယဟ်.
၁၁. **ကြား** ပမၤလၢတၢ်ဂ့ၤတစီလီၤ. တၢ်အၢတစီနၣ်တကြားဘၣ်ပမၤဘၣ်. တၢ်လၢတကြားမၤဘၣ်ပှၤနၣ်မ့ၢ်ထဲတၢ်အၢလီၤ. တၢ်လၢတကြားလဲၤဘၣ်ပှၤနၣ် မ့ၢ်တၢ်ကီအိၣ်ဝဲလီၤ. တၢ်လၢ်တကြားအိၣ်ဘၣ်ပှၤနၣ်မ့ၢ်တၢ်မူၤသံလီၤ. တၢ်လၢတကြားအိၣ်ဘၣ်ပှၤနၣ်မ့ၢ်တၢ်တမှာ်ဘၣ်အလီၢ်နၣ်လီၤ.

ကြၢၣ်

၁. **ကြၢၣ်** နၣ် မ့ၢ်ခီအ့ၣ်ဝၣ်နၣ်သိၣ်ကြၢၣ်ကြၢၣ်လီၤ. ခီလၢအဒိၣ်တဖၣ်အ့ၣ်ဝၣ်သိၣ်ဝဲကြၢၣ်ကြၢၣ်ဒ်နၣ်လီၤ.

ကြၢၤ

၁. **ကြၢၤ** နၣ်တၢ်ကတိၤတအိၣ်ဘၣ်,အဘူးအတံၢ်စီၢ်တအိၣ်ဘၣ်.

ကြု

၁. **ကြု** နၣ်တၢ်ကတိၤတအိၣ်ဘၣ်,အိၣ်ထဲပြုဒီးဩုစိၤလီၤ.

၁. **ကြုၢ်ကြုၢ်** နၣ် မ့ၢ်လီသိၣ်ဟူလၢအယံၤနၣ် သိၣ်တဩုးဝဲကြုၢ်ကြုၢ်လီၤ. ဒီးဒၢသိၣ်ကြုၢ်ကြုၢ်,ထံလီၤဆူသိၣ်ကြုၢ်ကြုၢ်, ဒီးတနၢ်သိၣ်ကြုၢ်ကြုၢ်လီၤ. ပှၤကညီအတနၢ်နၣ်သိၣ်ကြုၢ်ကြုၢ်လီၤ. ဒီးတလၢၤပိၢ်ဒၢနၣ်သိၣ်စ့ၢ်ကီးကြုၢ်ကြုၢ်လီၤ, ဒီးထံလီၤဆူလၢလ့ဖးဒိၣ်အပူၤနၣ်သိၣ်စ့ၢ်ကီးကြုၢ်ကြုၢ်လီၤ,ဒီး လီသိၣ်ဟူလၢအယံၤနၣ်သိၣ်တဩုးဝဲကြုၢ်ကြုၢ်လီၤ.

ကြုာ်

၁. **ကြုာ်ကြုာ်** နၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီမံသါသိၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢအမံသါသိၣ်ကြုာ်ကြုာ်လီၤ. ပှၤတဂၤမံသါသိၣ်မးကြုာ်ကြုာ်လဲၣ်.

ကြုး

၁. **မ့ၢ်ဟဲလိၣ်သိၣ်သကြုးကလာ်** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢလဲၤမၤ

ဖီစ့ဖီထူဒီးလၢၢ်ကဲာ်စီၤနၣ်နၢ်ဟူဝဲလၢပျၢၤလီၤ. ပှၤစံၣ်တဲၤပမၤတဂၤလဲၤမၤဖီစ့ဖီထူဒီးလၢၢ်ကဲာ်စီၤဒီးလၢၢ်ကဲာ်စီၤစံးအီၤမၤရၤရၤမ့ၢ်ကဟဲထိၣ်နှၢ်ဘၣ်ပှၤ, ဟံးနှၢ်ဖီလၢစခဲၣ်ယဲၤထံးအံၤတကူၢ်,ဒီး အဝဲတကနၣ်ဘၣ်ဒီးမၤဖီစ့ဖီထူလၢအအါဒီးယံာ်ပဲနၣ် လၢၢ်ကဲာ်စီၤဆူလၢ်တကဲဒီးလၢၢ်ကဲာ်စီၤကူၤသဒၣ်အီၤဒီးနၢ်ဟူလၢမ့ၢ်ဟဲထိၣ်သကြုးကလာ်ဒီးယ့သံတကိၢ်ခါဝဲလီၤ.

ကြုၣ်

၁. **ကြုၣ်ကြုၣ်** နၣ်မ့ၢ်ပလူလီၤထံဆူသရံၢ်ပူၤနၣ်သိၣ်ဝဲကြုၣ်ကြုၣ်လီၤ. မတၤဖိၣ်လူထံဆူသရံၢ်ပူၤသိၣ်ကြုၣ်ကြုၣ်တဂၤနၣ်လဲၣ်.

ကြုၤ

၁. **ကြုၤ** နၣ် တၢ်ကတိၤတအိၣ်ဘၣ်,အိၣ်ကြုၤဒီးပြုၤ, ဒီးကုၤရှၤဒီးရှၤစီၤလီၤ.

ကြူ

၁. **တၤကြူ** နၣ် မ့ၢ်တၤသွိၣ်တကလုာ်နၣ်ဒ်တၤသွိၣ်အသီးဒီးပြံတကူၢ်နၣ်ပကီးလၢတၤကြူလီၤ. တၤကြူနၣ်အဆုၣ်သူဒ်တၤသူအသီးဒီး အကူၢ်အဂီၤဒ်တၤသွိၣ်အသီးဒီး ပြံကဒံစီၤထဲတၤသွိၣ်အသလီၤတဒုတဒုလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတၤကြူၤလီၤ.
၂. **ကူၢ်ကြူကူၢ်ကြူ** နၣ် မ့ၢ်ထိၣ်လွံၢ်တဖၣ်ပှၤဝဲလၢအမၤဒုအသးလၢအဂီၤမိၣ်တဖၣ်အလီၤဒီးပစံးလၢကူၢ်ကြူလိာ်အသးလီၤ. ထိၣ်လွံၢ်ခံဘ့ၣ်ကူၢ်ကြူလိာ်အသးနးကၢ.

ကြူၢ်

၁. **ကြူၢ်** see **ကရူၢ်,ကြူၢ်ကြူၢ်** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်နၣ်ကလံၤမ့ၢ်ဟဲဒီးဘၣ်ပှာ်လိာ်အသးသိၣ်ကြူၢ်ကြူၢ်ဒီးပစံးလၢသ့ၣ်ဃၢၣ်ဃံးသိၣ်ကြူၢ်ကြူၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤ စံးလၢသိၣ်ကြဲကြဲဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ သိၣ်ကြဲကြူၣ်ကြဲကြူၣ်လီၤ.
၂. **ဃူၢ်ကြူၢ်ကြူၢ်** နၣ်မ့ၢ်ပဃူၢ်လၢအချ့ကတၢါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလူၤတၢ်ယိၢ်တၢ်လၢအချ့ကတၢါမ့ၢ်ဂ့ၤ, သိၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢပဃူၢ်ကြူၢ်ကြူၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤဃူၢ်သိၣ်မးကြူၢ်ကြူၢ်, ကမ့ၢ်ကၢ်တၢါဒုအ့ၣ်သၢၣ်, ပှၤတဂၤယိၢ်မ့ၢ်တရူးတဘိသိၣ်မးကြူၢ်ကြူၢ်လီၤ.
၃. **ကြူၢ်သူၣ်သဲၣ်** နၣ် မ့ၢ်ဖိဒံဖိသၣ်ဂဲၤအါဂၤဒီးပစံးလၢအဂဲၤကကြူၢ်သူၣ်သဲၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအဂဲၤ

Digitized by Google

ကြူ

ကရၢ်သူၣ်သဲၣ်လီၤ. ဖိသၣ်တဖၣ် ဂဲၤကြူၢ်သူၣ်သဲၣ်နး ကၢ,ကဘၣ်ဒိတၢ်ဖိတၢ်လံၤဘၣ်ဖုးလီၤ. ဖိသၣ်ဂဲၤကြူၢ် သူၣ်သဲၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဖိသၣ်ဂဲၤအါဂၤဒ်သူၣ်ဟးကျံဟးအသိး ဒီးပစံးလၢအဂဲၤကြူၢ်သူၣ်သဲၣ်ကၢ်သၢၣ်.

ကြူာ်

၁. **ကြူာ်ကြူာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမံသါသီၣ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢ သီၣ်ကြူာ်ကြူာ်လီၤ. စီၤစ္ၣ်ယှၢ်မံသါသီၣ်ကြူာ်ကြူာ် ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢလၢသီၣ်ကြူာ်ကြူာ်လီၤ.

ကြူး

၁. **ကြူးကြူး** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်လၢာ်ပတဟီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပ လဲၤတၢ်လၢာ်ပတဟီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပမၤကြူးကြူး,ပ လဲၤတၢ်ကြူးကြူးလီၤ. မၤတၢ်သုတအိၣ်ဘှံးအိၣ်သါ တဂ့ၤ,မၤကြူးကြူး, လဲၤတၢ်သုတအိၣ်ဘှံးတဂ့ၤ,လဲၤ ကြူးကြူး.

၂. **ကြူးကျံး** န့ၣ် မ့ၢ်ထးပကံးလၢပပနံာ်ယာ်သံးနာ်အ မဲာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, သံးနာ်အမ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထးပကံးန့ၣ်ပှၤမိၣ်လမဲ့ၣ် ဖိကိးဝဲလၢကြူးကျံးလီၤ. ဒီးပှၤတဝဲၣ်ဖိကိးလၢထးပ ကံးတနီၤ,ကိးဖိာ်ထွဲတလၢၤအခံလၢဝဲးအှၣ်တနီၤလီၤ. ပကံး.

၃. **ကတိၤကြူးကတိၤကြီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကတိၤက ဘျံးကဘျၣ်တၢ်, မ့ၢ်တၢ်ဓိၢ်စံးလၢတၢ်, တမ့ၢ်တၢ်ဓိၢ်စံးလၢ တၢ်ဒီးပစံးလၢကတိၤကြူးပစံးလၢ ကတိၤကြူးကတိၤ ကြီလီၤ. ပှၤတဂၤကတိၤကြူးကတိၤကြီတၢ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ် တမ့ၢ်တၢ်လဲၣ်.

၄. **အိၣ်ကြူးအိၣ်ကြီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်တၤသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပ အိၣ်ကုၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢပတသ့ၣ်ညါဘၣ်အမံၤတဖၣ်န့ၣ်ပမ့ၢ် အိၣ်ဒီး ပစံးလၢပအိၣ်ကြူးအိၣ်ကြီလီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ် ကြူးအိၣ်ကြီကုၤလၢတသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲအမံၤန့ၣ် ကမှၢ ဘၣ်ဝဲလီၤ. ရှး

၅. **လဲၤကြူးလဲၤကြီ** န့ၣ်မ့ၢ်ပလဲၤတဂၤဓိၤလၢအယံၤဒီး ပစံးလၢ လဲၤကြူးလဲၤကြီလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤကြူးလဲၤ ကြီတၢ်တဂၤဓိၤန့ၣ်တပျံၤဘၣ်တၢ်ဘၣ်.

၆. **မံကြူးမံကြီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါဒီးပတ မၤထိၣ်ဘၣ်တီဘၣ်ဒီးပမံလၢဟီၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်ဒီးပစံးလၢ ပမံကြူးမံကြီလီၤ. သုမ့ၢ်လဲၤတၢ်ဒီး မံကြူးမံကြီလၢ ကိာ်ခိၣ်ကိာ်ဒၣ်တဂ့ၤဓိၢ်ဘီၣ်သအိၣ်ကအိၣ်ဘၣ်သ့.

ကြူၣ်

ကြူး

၁. **ကြူၣ်ကလာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပပီးထိၣ်တလါကြူၣ်ကလာ် လီၤ. နပီးထိၣ်တလါတဖျၢၣ်သိၣ်မး သကြူၣ်ကလာ် လဲၣ်,သရၣ်ပီးထိၣ်တလါန့ၣ် ဝံာ်ထိၣ်တလါလၢသိးန့ၣ် သိၣ်မးသကြူၣ်ကလာ်လီၤ.

၂. **ကြူၣ်ကြူၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထံရှိကလာ်ထိၣ်လၢပခၢၣ်ဃာ် အခိၣ်န့ၣ်သိၣ်ဝဲကြူၣ်ကြူၣ်လီၤ. နဃ့ၣ်ထိၣ်တၢ်လၢသ ဟၢၤပှၤ ကလာ်ထိၣ်သိၣ်ကြူၣ်ကြူၣ်န့ၣ် မ့ၢ်မနုၤတမံၤ လဲၣ်, see ကြိကြူၣ်ကြိကြူၣ်

ကြူၤ

၁. **ကြူၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ပဃ့ၢ်သဖိလၢအရျကတၢ်န့ၣ်တဘိဒီးပ စံးလၢပဃ့ၢ်သကြူၤကလာ်လီၤ. ပှၤတဂၤထံၣ်တလၢၤ ဒီးဃ့ၢ်သကြူၤကလာ် ဒီးအိၣ်ရူသူၣ်ဝဲလီၤ.

၂. **ဘိၣ်သအိၣ်သဘျံးထွံၣ်လၢအရျကတၢ်** န့ၣ်ပစံးလၢ သဘျံးဝဲသကြူၤကလာ်လီၤ. ဘိၣ်သအိၣ်တနသဘျံး ထွံၣ်သကြူၤကလာ်ဒီးစိာ်သလူၤဝဲ.

၃. **ကြူၤကြၤအံးအး** န့ၣ် မ့ၢ်ယိၤသဘျံးဖိၣ်ပံၤယိၤတ ဖၣ်န့ၣ်ဒီး ပစံးလၢကြူၤကြၤအံးအးလီၤ. ယိၤတဂၤသ ဘျံးဖိၣ်စကိးပံၤယိၤတဂၤကြူၤကြၤအံးအးဒီးန့ၢ်ဝဲလီၤ.

၄. **တၢ်သကြူၤသကြာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ဘၣ်တစုစုယိၤဟဲဖိၣ်တၢ် လၢပသးသပှၤခါဒီး ပစံးလၢတၢ်သကြူၤသကြာ်လီၤ. အိၣ်ပလိၢ်သုသးဒီးဟုဆၣ်မ့ၤဆွံတကွၢ်,တၢ်မ့ၢ်သကြူၤ သကြာ်န့ၣ်သုဃ့ၢ်ဒီးသုကအိၣ်ဝံၤလၢပှၢ်လၢ်ကျါန့ၣ်လီၤ.

၁. **ကြွကြွကြိၣ်ကြိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကဆိတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ထံၣ်အ ကစၢ်ဒီးပှ့ၤဝဲန့ၣ် ပစံးလၢပှ့ၤသိၣ်ကြွကြွလီၤ. ကဆိတ ဒုထံၣ်အကစၢ်ဒီးပှ့ၤမးကြွကြွကြိၣ်ကြိၣ်လီၤ.

၂. **ကြွထိၣ်ကြွထိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟ်ဒုအသးလၢအ ကလုၢ်ဃဲကအဲးဒီးပစံးလၢကြွထိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအဖိ အလံၤနၢ်ကၠၣ်ဒီးကြွထိၣ် လၢအဖိအလံၤအလိၤလီၤ.

၁. **ကြွၣ်ကြွၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကဲးကြူးကြူးဒီးပစံးလၢပကဲး ကြွၣ်ကြွၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဟံးဃာ်ဖိသၣ်ဒီးဖိသၣ်ကဲးမး ကြွၣ်ကြွၣ်လီၤ. ဘၣ်မနုၤနကဲးကြွၣ်ကြွၣ်လဲၣ်.

၂. **ကြွၣ်ကြွၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထိၣ်တကလုာ်ပှၤသိၣ်ဒ်ထိၣ်တၤ ပှၤအသိးဒီးအမိၢ်ပှၢ်ထဲထိၣ်တၤတဘ့ၣ်ဒီးပကိးလၢထိၣ် ကြွၣ်ကြွၣ်လီၤ. ထိၣ်ကြွၣ်ကြွၣ်န့ၣ်ပှၤလၢမ့ၢ်ကဆ့ၣ်အ ဆၢတခိဒ်ထိၣ်တၤပှၤအသိးန့ၣ်ကြွၣ်ကြွၣ်လီၤ.

၃. **ကြွၣ်ကြွၣ်ဓိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ညၣ်တကလုာ်န့ၣ်ထဲစုဆၣ်ဓိၤ ဒီးအိၣ်ဒီး အထူးယှာ်ထါယဲၤဒီးအဆှ့ၣ်အိၣ်ဒ်ညၣ်မ့ၢ်ဖိ အသိးန့ၣ် ပကိးလၢကြွၣ်ကြွၣ်ဓိၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤ

Digitized by Google

ကိးလၢညၣ်ထးယဲၤလီၤ. ကြၣ်ကြၣ်မီၤနူၣ်ပြံကဒံမီၤထဲ စုမ့ၢ်စုဆၣ်မီၤလီၤ.

ကြှၤ

၁. **ကြှၤ** နူၣ် မ့ၢ်ကြိၢ်အဆိလီၤ. ထံလီၤဆံၣ်လၢသပၢၤ သ့ၣ်ဖးအလိၢ်နူၣ်ကြိၢ်ကြှၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢ ကရိၢ်ကရၢလီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ကရိၢ်ကရၢလီၤ.

ကြဲ

၁. **ထးကြိ** နူၣ်မ့ၢ်ထးဖိကျိထဲစုမ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးတလၢၢ်ပှၢ်စဃိ ကနံနူၣ်ပစံးလၢထးကြဲလီၤ. ထးကြဲနူၣ်တလၢၢ်ဖိာ်ယဲာ် မ့ၢ်တဘၣ်လိာ်ဘၣ်ဒီး ကြဲဘၣ်လိာ်ဝဲလၢထးကြဲလီၤ. ထးဘ့ၣ်ထးကြဲနူၣ်မ့ၢ်ပကြဲယဲာ်ကြဲကွါလီၤ.

၂. **ကြဲယဲာ်ကြဲကွါ** နူၣ် မ့ၢ်ပပှာ်ဘၣ်လိာ်ယဲာ်မီၤကွါမီၤ လၢထးကြဲဒီးပစံးလၢပကြဲယဲာ်ကြဲကွါလီၤ. ယဲာ်တဘ့ၣ် အကနၣ်တိၣ်ကၢ,ကြဲဘူလီၤကွံာ်အကနၣ်လၢထးကြဲတ ကွ့ၢ်.

၃. **ဘၣ်ကြဲဘၣ်ကြဲါ** နူၣ် မ့ၢ်ပဝံတၢ်စိာ်တၢ်ဒီးကုမ့ၢ်ဂ့ၤ, သကွီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဘၣ်ပှာ်ပချာယံတဘိဝဲနူၣ် ပစံးလၢပချာ ယံဘၣ်ကြဲလီၤ. စဝံသကွီၣ်တဒုစချာယံဘၣ်ကြဲဒီးအဖံး တဘိမးလီၤ.

၄. **ကြဲလီၤဒူခံ** နူၣ်မ့ၢ်ပဖဲးလီၤဂံၢ်ခုးလၢအခံလီၤတခိနူၣ် စၢၢ်ဆၢပံၢ်ကလာ်တတဲာ်ဒဲး, ဂိၤတတဲာ်ဒီးပစံးလၢပကြဲ လီၤဒူခံလီၤ. ပဖဲးခုးနူၣ်ပကြဲလီၤဂံၢ်လၢခုးခံလီၤတခိဝံၤ ဒီးပဖဲးကဝီၤထိၣ်ကူၤလၢခံလီၤ.

၅. **ထးကြဲမ့ၢ်** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ယဲၣ်တကလုာ်အမ့ၢ်စဃိကနံ အိၣ်ဒီးအဆုၣ်ဒီးပစံးလၢထးကြဲမ့ၢ်လီၤ. ထးကြဲမ့ၢ်နူၣ် အမ့ၢ်ထဲစုမ့ၢ်ခိၣ်မ့ၢ်ဒီးအလၣ်ကဝီၤကျိၤနီစုညါတခိလီၤ.

၆. **ကြဲကရဲ,တရဲ,တြဲ,သရဲ,ညြဲးဖရဲ,ဖြဲ——ကရဲ ၁၀**

၁. **ကြဲၢ်မီၤကြဲာ်မီၤ** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖိတကလုာ်ထဲစုမ့ၢ်ဒိၣ် ခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်,စုဒုၣ်စုဒုဒီး မဲထိၣ်လၢပြိခိၣ်ပြိလာ်,ထံခိၣ်ထံ နံၤဒီဒီခိၣ်ဒီဒီခိၣ်အါအါကလဲာ်ဒီးပကိးလၢကြဲၢ်လီၤ. ဒီး အိၣ်အကလုာ်ကလုာ်လီၤ. ကြဲၢ်နူၣ်မဲထိၣ်လၢထံခိၣ်ထံ နံၤဒီဒီခိၣ်ဒီဒီခိၣ်အါကၢ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢကြဲၢ်ကဲး လီၤ.

၂. **ကြဲၢ်ဆံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ကြဲၢ်တကလုာ်နူၣ်အဒီးဆံၣ်ဒီးအ သၣ်မံဂိၤနူၣ်ပကိးလၢကြဲၢ်ဆံၣ်လီၤ. ကြဲၢ်ဆံၣ်နူၣ်အထံး ထဲစုမ့ၢ်ခိၣ်မ့ၢ်ဒီးအလၣ်နီစုမ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးမဲထိၣ်လၢထံခိၣ်ထံ နံၤလီၤ.

၃. **ကြဲၢ်ဟူးခိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အထံးတကလုာ်မၤသးဒ်အ မ့ၢ်အသီးတစဲးစဲးဒီး ကးလၢပြိခိၣ်ပြိလာ်, ထံခိၣ်ထံနံၤ ဒီးအဖှိၢ်ထိၣ်တဖၣ်ထိၣ်ထူၣ်ဝဲဒီး ထံဆူဝးဒ်ပကနီးအ သီးဒီးပကိးလၢကြဲၢ်ဟူးခိၣ်လီၤ. ကြဲၢ်ဟူးဘ့ၣ်ကြဲၢ်ဟူး ခိၣ်နူၣ်စွါဒ်အမ့ၢ်အသီးတနီၤ, ထိၣ်ထူၣ်ဒ်အထံးအသီး တနီၤဒီးပစံးလၢအမ့ၢ်စီၢ်ပစံးတသ့, ပစံးလၢအထံးစီၢ်ပ စံးတသ့ဘၣ်ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢကြဲၢ်ထံ, ဒီးပှၤတနီၤ နီၤကိးလၢကြဲၢ်တးအုးထံမဲၢ်လီၤ.

၄. **ကြဲၢ်ဘ့ၣ်ကြဲၢ်ဂိၤ** နူၣ် အသၣ်ထဲစုမ့ၢ်စုဆၣ်ဒ်သမှၤ ဖျိၤအသၣ်အသီးဂိၤယံၢ်ဂိၤယ့ဒီး အထံးထဲစုမ့ၢ်စုဆၣ် ဒီးမဲထိၣ်လၢလၢၢ်ခိၣ်လၢၢ်လီၤကူၢ်ထံးကူၢ်ထံးဒီးပကိး လၢကြဲၢ်ဂိၤလီၤ. ကြဲၢ်ဘ့ၣ်ကြဲၢ်ဂိၤနူၣ်မဲထိၣ်လၢလၢၢ်လီၤ စှၤကိာ်မီၤလီၤ.

၅. **ကြဲာ်ကြဲၢ်ကြဲာ်ကြဲၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပကမၤတၢ်တမံၤမံၤမ့ၢ် ဂ့ၤ,ပကလဲၤတၢ်တပူၤပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, လဲၤစီၢ်ပတလဲၤ,မၤစီၢ်ပ တမၤ,ဒီးပအိၣ်တနံၤဘၣ် တနံၤတနံၤဘၣ်တနံၤနူၣ်ပစံး လၢပအိၣ်ကြဲာ်ကြဲၢ်ကြဲာ်ကြဲၢ်လီၤ.ပှၤတဂၤသါကမၤဟံၣ် တဖျၢၣ်ဒီးမၤစီၢ်တမၤ, အိၣ်ဒၣ်အတၢ်ကြဲာ်ကြဲၢ်ကြဲာ်ကြဲၢ် ဟါမ့ၢ်တဘ့ၣ်,ကြဲာ်ကြဲၢ်ကြဲာ်ကြဲၢ်ဟါမ့ၢ်တဘ့ၣ်လီၤ.

၆. **ကြဲၢ်တဲာ်** နူၣ်မ့ၢ်ဖိသၣ်ခွါမ့ၢ်ဂ့ၤ,မုၣ်ကနီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဖိသၣ် မ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်ကူထိၣ်သိးထိၣ်တၢ်ကူတၢ်သိးဖိးဒီး အီၤဂ့ၤဂ့ၤ ကလဲာ်ဒီးပစံးလၢကြဲၢ်တဲာ်လီၤ. ပှၤတဂၤကယၢထိၣ်အ သးဒီးဖိးမးကြဲၢ်တဲာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢညြဲတဲာ်, ဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသရဲၢ်တဲာ်ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢက ရဲၢ်တဲာ်လီၤ.

၇. **ကြဲၢ်,ညြဲၢ်,သရဲၢ်,——ကရဲၢ် ၁၀**

ကြဲာ်

၁. **ကြဲာ်ကြဲာ်** နူၣ် မ့ၢ်မှၤကလာ်ထိၣ်သိၣ်ဝဲ ကြဲာ်ကြဲာ် လီၤ. ဒီးပအိထံသိၣ်ကြဲာ်ကြဲာ်လၢပကိာ်ယှၢ်ပှၤနူၣ်လီၤ. ပချံထံချံမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပဖိမှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကလာ်ထိၣ်သိၣ်ဝဲကြဲာ် ကြဲာ်လီၤ. နဖိမနုၤကလာ်ထိၣ်သိၣ်ကြဲာ်ကြဲာ်နူၣ်လဲၣ်, ဒီးပအိထံနူၣ်ပကိာ်ယှၢ်သိၣ်စ့ၢ်ကီးကြဲာ်ကြဲာ်လီၤ.

၂. **တၢ်သိၣ်သကြဲာ်ကလာ်** နူၣ်မ့ၢ်ပကိာ်ယှၢ်လီၤတညြုး သိၣ်ဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤအကိာ်ယှၢ် လီၤတညြုးသိၣ်မးသ ကြဲာ်ကလာ်လီၤ. ဒီးပယှၢ်လီၤပထူးပှၢ်ထံသိၣ်သကြဲာ် ကလာ်လီၤ.

၃. **ကြဲာ်ကြဲာ်** နူၣ် မ့ၢ်ကသ့ၣ်ပတီၤနူၣ်ပစံးလၢကသ့ၣ်ပ တီၤကြဲာ်ကြဲာ်လီၤ,ပဒိၣ်တဂၤပတီၤမးကသ့ၣ်ကြဲာ်ကြဲာ် လီၤ.

၄. **ကြဲာ်,တရဲာ်,ဖြဲာ်,ညြဲာ်,———ကရဲာ်———သကရဲာ်——ကလာ် ၁**

ကြဲး

Digitized by Google

၁. **တၢ်သိၣ်ကြးကြး** နူၣ် မ့ၢ်ယုၢ်အှၣ်တၢ်သိၣ်ဝဲနူၣ်ပစံး လၢသိၣ်ကြးကြးလီၤ. ယုၢ်အှၣ်တၢ်လၢ ဝၣ်အိပှၤသိၣ် ကြးကြးလီၤ. ဒီးယီယၢၣ်ယံးသိၣ်ကြးကြးလီၤ.

၂. **ကြးကြီးကြးကြီး** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢဟံၣ်အဖီခိၣ် ဒီးပယီၢ်ယီယၢၣ်ယံးနူၣ်သိၣ်ဝဲကြးကြီးကြးကြီးလီၤ.

၃. **လီၤကြး** နူၣ်မ့ၢ်လီၤကြးအဆိလီၤ. ထိလီၤကြးထိ လီၤကြးစံးဝဲဒၣ်, ထိတထိလီၤကြးလီၤကြးဒီးတၢ်ပဒၢး လီၤထွံကွံၥ်.

၄. **ကြးပှူၤ** နူၣ် မ့ၢ်ကစၢၢ်အကဆူးပှူၤလီၤကတၢ်လၢထံ ကြိထိၣ်နူၣ် ပကီးလၢကြးပှူၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီး လၢကရဲးပှူၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတၢ်လီၤကြးပှူၤ လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်လီၤကကြးနူၣ် လၢတၢ်ယီၤခါထံတ အိၣ်ဘၣ်,ထံအိၣ်ထဲတၢ်စူၤခါမီၤလီၤ. မ့မ့ၢ်ကြးဖးဒိၣ်တ ဖၣ်နူၣ်ထံအိၣ်တၢ်စူၤစူၤယီၤယီၤလီၤ.

၅. **တၢ်လီၤကြၢ်တၢ်လီၤကြး** မ့ၢ်ကစၢၢ်ကဆူးကလိက ဆူးလၢထံဖိကြိလၢကလိာ်တိၤသူထိၣ်ဝဲတဖၣ်နူၣ် ပစံး လၢတၢ်လီၤကရဲးလီၤ. ပှၤတဂၤ ဖဲးခုးတလီၢ်တၢ်လီၤ ကြး,တလိာ်တိၤသူအါကၢ, ဘၣ်ဆၣ်ဒီး အနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်က ရဲးလီၤ. ကြး---ရဲး

၁. **ကြိၣ်** နူၣ် တၢ်ကတိၤတအိၣ်ဘၣ် နိတဘီမီၢ်တအိၣ် ဘၣ်.

ကြုၤ

၁. **ကြုၤကြၢ်ကြုၤကြုၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပနၢ်ဘျၢၣ်လိာ်အသးသိၣ် ဒီးပစံးလၢသိၣ်ကြုၤကြုၤကြုၤလီၤ. ပနၢ်ခံဒုဘျၢၣ်လိာ်မး အသးကြုၤကြုၤကြုၤကြုၤလီၤ.

၂. **ကြုၤကြၢ်ကြုၤကြုၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပမၢ်ဘျၢၣ်လိာ်အသးသိၣ် မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပထုးသ့ၣ်စရ့ဝၣ်စရ့သိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ကြုၤကြၢ်ကြုၤ ကြုၤလီၤ. မတၢထုးဝၣ်စရ့တဂၤသိၣ်ကြုၤကြၢ်ကြုၤကြုၤ နူၣ်လဲၣ်.

၃. **စကြုၤစကြုၤ** နူၣ် မ့ၢ်ဆၣ်မီၤကီၢ်မီၤအိၣ်ဒီးအနၢၤမ့ၢ် ဂ့ၤ,အိၣ်ဒီးအမဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢစကြးစကြုၤလီၤ. ထိခိၣ် အဖါစရီၤနၢၤတဒုအနၢၤအိၣ်မးစကြုၤစကြုၤလီၤ. က ဆီတံၢ်တဒုအမဲအိၣ်မးစကြုၤစကြုၤလီၤ.

ကြဲ

၁. **ကြဲကလာ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအကၢၣ်မၤတၢ်ဒီးအိၣ်ဒၣ်အ တၢ်တဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢအအိၣ်ကြဲကလာ်လီၤ. ဒီး ပှၤတ နီၤနီၤစံးလၢအအိၣ်ကြဲကြဲဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအအိၣ် ကြဲကြဲဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအအိၣ်ယိယိဒီး ပှၤတနီၤနီၤ စံး ယိက လာ်,ဒီး တၢ်ကတိၤအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ကြဲကလာ်ဒီးယိ ကလာ်လီၤ. ပှၤတဂၤပမၢဒီးအိၣ်ဒၣ်အတၢ်ကြဲကလာ်, --ကရိ

၂. **တၢ်ကြဲ** နူၣ်မ့ၢ်ကစၢၢ်ကဆူးကလိကဆူး,ထံခံကွာ်စိး လီၤဆၢၣ်ယိာ်ဒီး ပစံးလၢတၢ်ကြဲလီၤ. တၢ်ကြဲတၢ်ကွာ် လီၤဆၢၣ်လၢကစၢၢ်ကဆူးပှူၤနူၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပ စံးလၢထံကြဲနီကြဲလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်တၢ်ကြဲဒီးထံကြဲ လီၤ.

၃. **ကြဲကြဲ** နူၣ် မ့ၢ်ထိၣ်ပှာ်တစိးအဖိသိၣ်ဝဲကြဲကြဲလီၤ. ထိၣ်ပှာ်တဘ့ၣ်တစိးအဖိသိၣ်မးကြဲကြဲလီၤ.

ကြၢ်

၁. **ကြၢ်မီၤကတၢါမီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟးကွာ်အဟံၣ်နူၣ် ဒီဟံၣ်ညါဒီး အဖိအမါအဖိအလံၤဒီးအတၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီး အတၢ်ဖိတၢ်လံၤနူၣ်ပစံးလၢကြၢ်မီၤကတၢါမီၤလီၤ.

၂. ပှၤကညီမ့ၢ်ဟးတဟံၣ်ဒီးပစံးလၢ **ဟးတကြၢ်** လီၤ. ပှၤကညီဟးဆူယုၢ်ကြၢ်တကြၢ်လံ,ဒ်ပစံးတၢ်အသိးတက စၢ်လီၤ. ပှၤယုၢ်ကြၢ်ဖိဟဲက့ၤဟးယီၤဆူတဝဲၣ်တကြၢ်ခံ ကြၢ်ညါလီၤ.

၁. **ဒီအကြး** နူၣ် မ့ၢ်ပတဲသ့ၣ်လ့ၣ်ခံလ့ၣ်ကဆှၣ်ဒၣ်ဒီးပ သွံၣ်ထိၤကလီးဒီးအပှၤဒီးပတဆံတၢ်ယာ်ခံလ့ၣ်ဒီးပဖျိၣ် နှာ်ဒီအကနၣ်ဒီး ပှၤဟနီၤနီၤစံးလၢဒီအကြးလီၤ. ဒီးအ နီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ဒီအကြးလီၤ. ဒီအကြးနူၣ်မ့ၢ်ဒီကနၣ်အဒၢလီၤ.

ကြှ်

၁. **ကြိၣ်ကြိၣ်ကြွကြွ** နူၣ် မ့ၢ်စိးဝၣ်ဃးတလၢၤနူၣ်ပှၤ သိၣ်ကြိၣ်ကြိၣ်ကြွကြွလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကြွ ကြွကြိၣ်ကြိၣ်လီၤ.

ကြဲ

၁. **ကြဲ** နူၣ်မ့ၢ်ဒ်ချုအသီးလီၤ. ပမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးတၢ်အချုံးပ စံးလၢ ပအဲၣ်ဒီးတၢ်အကြဲလီၤ. ပဒိၣ်မ့ၢ်မၤလိာ်ပှၤဒ်ပ လဲၤကချုံးပစံးလၢပဒိၣ်အကလုၢ်ကြဲလီၤ. ပဒိၣ်အက လုၢ်လီၤကြဲကၢ. ပဘၣ်လဲၤချုလီၤ. နအဲၣ်ဒီးတၢ်အကြဲ နူၣ်ဘၣ်လၢအစဲၤတခီလီၤ. ပှၤတဂၤတဲးခုးကြဲသမိးကီ ယ့တချုးဘၣ်.

၂. **ကြဲအကိာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကတိၤတၢ်လၢတမ့ၢ်တတိ ဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢကြဲအကိာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢက တိၤကြဲအကိာ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်အနီၢ်နီၢ်ခံဘီလိာ်လီၤ. ပှၤက ညီစံးလၢသါပဟိၣ်တၢ်သ့နူၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်အကြဲအကိာ်သၢၣ်

Digitized by Google

,ကြိကြိတမိၢ်မိၢ်သုကိာ်ဒ်နူဉ်တဂ့ၤ,တမ့ၢ်ဘဉ်တၢ်ဘဉ်.
၃. **ကတိၤကြူးကတိၤကြိ** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီကတိၤကဘျုးကဘျဉ်တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤကညီတသ့ဉ်ညါဘဉ်တၢ်ဒီးကတိၤမ့ံတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢကတိၤကြူးကတိၤကြိလီၤ. ပှၤဗိာ်လိာ်အခံဒီးပုၢ်ဝဲၢ်ခံဂၤ, အဗိာ်မှဉ်တဂၤအဗိာ်ခွါတဂၤနူဉ် ပမ့ၢ်တသ့ဉ်ညါဘဉ်,ပမ့ၢ်စံးလၢအဒီမိဝၤဒီးမ့ၢ်ပကတိၤကြူးကတိၤကြိလီၤ. ကတိၤကြူးကတိၤကြိပှၤဂၤတဂ့ၤ,ပှၤဂၤကတု်နူ်ဘဉ်နၤ.
၄. **အိဉ်ကြူးအိဉ်ကြိ** နူဉ် မ့ၢ်ပအိဉ်တၤသ့ဉ်တၤသဉ်, ကုၤမိၤဖဉ်မိၤလၢပတသ့ဉ်ညါဘဉ်အမံၤနူဉ် ပမ့ၢ်အိဉ်ဒီးပစံးလၢပအိဉ်ကြူးအိဉ်ကြိလီၤ. သုတအိဉ်ကြူးအိဉ်ကြိတၤသဉ်လၢသုတသ့ဉ်ညါဘဉ်အမံၤနူဉ်တဂ့ၤ,သုကမူၤသံဘဉ်ဖုး.
၅. **မံကြူးမံကြိ** နူဉ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢမံၤခိဉ်သိဉ်လာ်ဒီး ပမံပဂဲၤနူဉ် ပတမၤထိဉ်ဘဉ်ဒဲစိၤသတိာ်စိၤဘဉ်ဒီး ပမံလၢနိဉ်မိဉ်နိဉ်ကျါဒီးပစံးလၢပမံကြူးမံကြိလီၤ. ပှၤတဖဉ်နူဉ်မံကြူးမံကြိလၢနိဉ်မိဉ်နိဉ်ကျါမ့ၢ်တပျုၤဘဉ်ဘိဉ်သအိဉ်ဓါ. ပလဲၤတၢ်လၢပုၢ်မိဉ်ပုၢ်ကျါမံၤခိဉ်သိဉ်လာ်နူဉ်ပတမံကြူးမံကြိဘဉ်,မံလၢသိဉ်ပှၤဒဲပှၤကစီဒီတကု်.
၆. **လဲၤကြူးလဲၤကြိ** နူဉ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢ မံၤခိဉ်သိဉ်လာ်တဂၤယီဒီး ပစံးလၢပလဲၤကြူးလဲၤကြိလီၤ. လဲၤကြူးလဲၤကြိတၢ်လၢ မံၤခိဉ်သိဉ်ကျါတဂၤစိၤတဂ့ၤ, သုကထံဉ်လိာ်ဘဉ်ဖုး ဘိဉ်သအိဉ်ထိးတရိာ်ဘဉ်ဖုးလဲၤကြူးလဲၤကြိတၢ်လၢပုၢ်မိဉ်ပုၢ်ကျါတဂၤစိၤတဂ့ၤ.
၇. **ကြိကြိ** နူဉ် မ့ၢ်ပတမၤဘဉ်တၢ်နိတမံၤဒီးပအိဉ်ဒဉ်ပတၢ်နူဉ်ပစံးလၢပအိဉ်ကြိကြိဒဉ်ပတၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤတမၤတၢ်နိတမံၤဒီးအိဉ်ကြိကြိဒဉ်အတၢ်လီၤ.
၈. **ဘါကြူးဘါကြိ** နူဉ်မ့ၢ်ပှၤလၢအဘါယိဉ်ဘါဝဉ်,ဘါစီၤမိဉ်စီၤသီဘါမ့ၢ်ဘါဘုး, ဘါသရဲသခးတဖဉ်နူဉ်ပစံးလၢဘါကြူးဘါကြိတၢ်လီၤ.

ပမိၢ်ပပၢ်ပဖံပဖု
ဘါကြူးဘါကြိတၢ်သအုး

ကြိၢ်

၁. **ကြိၢ်စိၤကြဲာ်စိၤ** နူဉ် မ့ၢ်ပမၤထိဉ်နူ်ဘုကဒိဉ်အလိၢ်ဒ်ဒဲအသိးကစီၤထိဉ်ဖှဉ်ကြီးမိၤဒီး ပပူဘုကဒိဉ်လၢအပူၤနူဉ်ပကီးလၢကြိၢ်လီၤ. ပှၤကညီမၤဘုလၢအဆိတဖဉ်နူဉ်ဘဉ်ယိဉ်ဝဲလၢကဘဉ်တၢ်ဟဲစူၤဒီး မၤဝဲဒီးကြိၢ်လီၤ. ဟ်ပူဘုကဒိဉ်လၢကြိၢ်ပူၤနူဉ်တကု်. တၢ်ကဟဲစူၤဘဉ်ဘဉ်ဖုး--ကနီၤ.
၂. **ကြိၢ်ကြိၢ်** နူဉ်မ့ၢ်ပဆှဉ်ထိဉ်ပခီဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပဆှဉ်ဆိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဟဲဝဉ်အယှမ့ၢ်ဂ့ၤ,သိဉ်ဝဲနူဉ်ပစံးလၢသိဉ်ကြိၢ်ကြိၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤဆှဉ်ထိဉ်အခီဉ်လၢယိခိဉ်သိဉ်မးကြိၢ်ကြိၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤဟဲဝဲၢ်သိဉ်မးကြိၢ်ကြိၢ်လဲဉ်.
၃. **ကြိၢ်တမိး** နူဉ်မ့ၢ်ကဘိပျုၤ, ချံအပျုၤနူဉ်ပစံးလၢလၢ်သကူၤထးသကူၤဒီး ပကိးလၢ်သကူၤနူဉ်လၢကြိၢ်တမိးလီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ကြိၢ်တမိးလီၤ. ကဘိခိဉ်မ့ၢ်မၤကဘိဖိပတှာ်ကဘိဒီးကဘိဖိတဖဉ်နူဉ်ကွဲာ်လီၤကြိၢ်တမိးလီၤ.
၄. **ကြိၢ်ကြၢ်ကြိၢ်ကြၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ထိခိဉ်ယှၢ်လၢဝဉ်ဃးကျါနူဉ်သိဉ်ဝဲကြိၢ်ကြၢ်ကြိၢ်ကြၢ်လီၤ.
၅. **ကြိၢ်ဝၢ်ခးသံ** နူဉ် မ့ၢ်ထိဉ်တကလှာ်နူဉ်အမိၢ်ပှၢ်လီၤက်လၢဆိဒီး ပကိးလၢကြိၢ်ဝၢ်ခးသံလီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ကြိၢ်ဝၢ်ခးသံဒီးဆိမံၤမိၢ်ဘီလီၤ. ကြိၢ်ဝၢ်ခးသံနူဉ်ပှၤသိဉ်ဝဲကြိၢ်ဝၢ်ခးသံ, ကြိၢ်ဝၢ်ခးသံဒီး ပကိးလၢကြိၢ်ဝၢ်ခးသံလီၤ.
၆. **ကြိၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီကတိၤခီကတိၤဘိုတၢ်လၢအခီအပညီယိာ်တဖဉ်နူဉ် ပမ့ၢ်နၢ်ပၢ်ပထုးထိဉ်လီဉ်ဖျါအခီအပညီနူ်သ့ဒီးပစံးလၢပကြိၢ်တၢ်သ့လီၤ. စကတိၤ,စကကတိၤခီတၢ်တဘီနသါကကြိၢ်ကွၢ်ဓါ. နကတိၤခီတၢ်နူဉ်စကြိၢ်တသ့ဘဉ်,ဒီး နကြိၢ်မ့ၢ်တသ့ဘဉ်ဒီး စကမၤအိဉ်နၤလၢထါတယှၢ်လီၤ.

တၢ်ထဲနူဉ်နကြိၢ်တသ့
ကဲပၢ်ဖိခွါအိဉ်လၢာ်မ့ၢ်.

၇. **ချံာ်ကြိၢ်ဝၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ချံာ်ဖးဒိဉ်လၢပခးထိစးထိခိဉ်တဖဉ်နူဉ် ပကိးလၢချံဉ်ကြိၢ်ဝၢ်လီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ချံဉ်ကြိၢ်ဝၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤဟးဒီး ယိးချံဉ်ကြိၢ်ဝၢ်တဘှဉ်ဒိဉ်ကၢၤ.
၈. **နိဉ်တိကြိၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပလီၤဖးဝဉ်ခံခိဒီး အဆၢသုတထူဉ်ဖျဲးတဂ့ၤနူဉ် ပလဲၤလၢဉ်ထိဉ်လၢထိဉ်အိဉ်ဘုအလိၢ်နူဉ်ပစၢထိဉ်ပျုၤလၢအလီၤဒီးပထုးသိဉ်ကြိၢ်ကြိၢ်ဒီးပကိးလၢနိဉ်တိကြိၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနိၤနိၤကိးလၢဒဲးဘိးလီၤ. ဒီးပှၤတနိၤနိၤကိးလၢနိဉ်တိကြိၢ်, ဒီးပှၤတနိၤနိၤကိးလၢနိဉ်တိကြိၢ်လီၤ. ဒီအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်နိဉ်တိကြိၢ်လီၤ. နိဉ်တိကြိၢ်နူဉ်ပထုးသိဉ်ကြိၢ်ကြိၢ်လီၤ.
၉. **သီးကြိၢ်ဘဲ** နူဉ်မ့ၢ်သ့ဉ်တကလှာ်မဲထိဉ်လၢတရါကျါဒီး အသဉ်ဒ်ယိၤသဉ်အသီးဒီး အချံအိဉ်လၢအအိပူၤဒ်တူၢ်ရှၢ်အချံအသီးဒီးပကိးလၢသီးကြိၢ်ဘဲလီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်သီးပြိၢ်ဘဲလီၤ. သီးကြိၢ်ဘဲအချံနူဉ်ပှၤကညီမ့ၢ်လူဘိုးဒီးတွာ်အီဝဲဘျါလီၤ.
၁၀. **ကြိၢ်ကြိၢ်** နူဉ်ထိရိၤပဝဲာ်တၢ်ဒိဉ်တၢ်လၢယီအဖိခိဉ်နူဉ် သိဉ်ဝဲကြိၢ်ကြိၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤဒိဉ်ဘျုးတၢ်ညဉ်လၢသ့ဉ်မှဉ်ခံကျၢၢ်ကြိၢ်ကြိၢ်ဒီး,ဖိထိဉ်ဝဲ.

Digitized by Google

ကြၣ်

၁. **ကြၣ်ကြၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမ့ၢ်သါသိၣ်ဝဲဒီး ပစံးလၢ သိၣ်ကြၣ်ကြၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢမ့ၢ်သါသိၣ်ကြူၣ် ကြူၣ်ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢမ့ၢ်သါသိၣ်ငၢ်ငၢ်လီၤ.

၂. **ကြၣ်ကြၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအီထံနူၣ်ယူၢ်လီၤဝဲဒီး အ ကိာ်ယူၢ်သိၣ်ကြၣ်ကြၣ်လီၤ. ဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအ သိၣ်ကြၣ်ကြၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအီသံးကြၣ်ကြၣ်ဒီးစံးဝဲလၢ သါတအိဘၣ်သံးဘၣ်.

၃. **ပှၤကညီမၤဃီလၢဝၣ်** နူၣ်ပမ့ၢ်ထိၣ်ဒီးသိၣ်ကြၣ်ကြၣ် လီၤ. မတၤထိၣ်ဃီသိၣ်ကြၣ်ကြၣ်နူၣ်လဲၣ်, ဃီသိၣ်သ ကြၣ်ကလာ်ဒီး စကွၢ်လီၤမ့ၢ်လၢဘိၣ်သအိၣ်ဟဲထိၣ်ဃီ လီၤ.

ကြိး

၁. **ကြိးကြိး** နူၣ်မ့ၢ်ဆီမိၢ်ပှၢ်တစိးအဖိနူၣ်သိၣ်ဝဲကြိးကြိး လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသိၣ်ကြၣ်ကြၣ်လီၤ. ဆီမိၢ်ပှၢ် အဖိဖးထိၣ်ဒီးတစိးဝဲသိၣ်မးကြၣ်ကြၣ်လီၤ.

၂. **ကြိးကြိး** နူၣ် မ့ၢ်ခီအုၣ်ဝၣ်သိၣ်ဝဲနူၣ် ပစံးလၢသိၣ် ကြိးကြိးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသိၣ်ကြၣ်ကြၣ်ဒီးပှၤ တနီၤနီၤစံးလၢသိၣ်ကြၢၣ်ကြၢၣ်ဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ သိၣ်ကြိးကြိးလီၤ. ခီတနအုၣ်ဝၣ်သိၣ်မးကြိးကြိးလဲၤ မီၤ.

၃. **ကြိးကြိး** နူၣ် မ့ၢ်ဘိၣ်သအိၣ်အုၣ်တယံးအမဲနူၣ်သိၣ် ကြိးကြိးလီၤ. ဘိၣ်သအိၣ်တနထံၣ်ပှၤဒီးအုၣ်သယံးအ မဲသိၣ်မးကြိးကြိးလီၤ.

ကြိၣ်

၁. **ကြိၣ်မူ** နူၣ် မ့ၢ်တလၢၤလၢပံၤယီၤဒိၣ်အစိၤနူၣ် မ့ၢ်ပၢ ဘၣ်ပှၤကညီလၢပှၤကညီအကျါနူၣ်ပစံးလၢကြိၣ်မူလီၤ. ကြိၣ်မူနူၣ် မ့ၢ်လဲၤထိၣ်ဆူပှၤကညီအကျါဒီး ဃှခိၣ်ဖး လာ်ဆိၣ်လၢပှၤကညီလီၤ.

၂. **ကြိၣ်ဆိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တလၢၤပၢဘၣ်ပှၤကညီဒီးသဆၣ် ထိၣ်ပှၤကညီအခံၣ်းသိး ကဟ့ၣ်ခိၣ်ဖးလာ်ဆိၣ်ဒီးပကိး လၢကြိၣ်ဆိၣ်လီၤ. ကြိၣ်ဆိၣ်ဟဲကိးပှၤကညီဒီးပှၤက ညီဘၣ်လဲၤထုးရုံလီၤ.

ကြိၤ

၁. **စကြိၤစကြိၤ** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်စရူဝၣ်စရူအိၣ်နီးပမဲာ်ညါ ဒီး ပစံးလၢစကြိၤစကြိၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢစ ကြိၤစကြိၤ,ဒီးတနီၤနီၤစံးလၢကရဲၤကရီၤလီၤ. ဒီးအနိၢ် နိၢ်မ့ၢ်စကြိၤစကြိၤ,စကြိၤစကြိၤလီၤ. စတဲးခုးတလိၢ်မ့ၣ် တအိၣ်ဖၣ်တအိၣ်ဒီးအိၣ်ထဲသ့ၣ်စရူဝၣ်စရူစကြိၤစကြိၤ လီၤ.

၂. **စကြိၤစကြိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ဆၣ်မိၤကိၢ်မိၤအိၣ်ဒီးအနၢၤမ့ၢ် ဂ့ၤ,အိၣ်ဒီးအမဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢစကြိၤစကြိၤလီၤ. ထိခိၣ် တနအိၣ်မးဒီးအနၢၤအနၢ်စကြိၤစကြိၤလီၤ. ကဆီတံၢ် တနအိၣ်မးဒီးအမဲအခိစကြိၤစကြိၤလီၤ.

၃. **ကြိၤကြိၤကြိၤကြိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤထိၣ်လဲၤလီၤလၢ ဟံၣ်အဖိခိၣ်ဃီသိၣ်ဝဲနူၣ် ပစံးလၢသိၣ်ကြိၤကြိၤကြိၤ ကြိၤလီၤ. သုသိၣ်ကြိၤကြိၤကြိၤကြိၤစမ့ၢ်တနၢ်ဘၣ်. က လာ်–၃–၄

၄. ပှၤတဂၤဆုၣ်ဆိ **သိၣ်ကြိၤကြိၤ** မ့ၢ်သါကလဲၤလုထံ ဓါ.

ကျါ

၁. **ဖှၢ်လၢ်ခိၣ်ပှၢ်လၢ်ကျါ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢသ့ၣ်ခိၣ်သ့ၣ်ကျါ လၢ ပှိၤတအိၣ်ခုးတအိၣ်ရှၣ်တအိၣ်တဖၣ်နူၣ် ပကိးလၢ ပှၢ်လၢ်ကျါလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးတၢ်ခဲခိၣ်တၢ်ခဲကျါထိရီၤတ ပူၤဒီး ပကိးလၢပှၢ်လၢ်ကျါလီၤ. ပှၢ်လၢ်ကျါနူၣ် အိၣ်ထဲ သ့ၣ်မိၤဝၣ်မိၤ, တၤဆုၣ်တၤမဲ, သ့ၣ်ယံၣ်ဝၣ်စၢဒီး ပစံး လၢပှၢ်လၢ်ကျါလီၤ.

၂. **သ့ၣ်ကျါဝၣ်ကျါ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၢ်လၢ်ကျါအိၣ်ထဲသ့ၣ်မိၤ ဝၣ်မိၤဒီးပစံးလၢသ့ၣ်ကျါဝၣ်ကျါလီၤ. ကလံၤဟဲနူၣ်ပ လဲၤလၢသ့ၣ်ကျါဂၣ်ကျါတဘူၣ်ဘၣ်.

၃. **တလၢၤခိၣ်တလၢၤကျါ** နူၣ် မ့ၢ်တလၢၤအိၣ်အါအါ ကလဲာ်ဒီး ပစံးလၢတလၢၤအကျါလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပ စံးလၢတလၢၤအခိၣ်အကျါလီၤ. လဲၤဃုအိၣ်အံသၣ်တ ဒိၣ်အုၣ်လၢတလၢၤအခိၣ်အကျါလီၤ.

၄. **နိၢ်ကျါခိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ဟိၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ်နူၣ်ပစံးလၢနိၢ်ကျါ ခိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုဃီအဖိခိၣ်နူၣ်ပစံးလၢနိၢ်ကျါခိၣ် စ့ၢ်ကီးလီၤ. တၤသ္ၣ်တနစံၣ်လီၤကွံာ်ဆူနိၢ်ကျါခိၣ်နိၢ် ကျါလာ်, ဟ်သဘံၣ်လီခီလၢ နိၢ်ကျါဘ့ၣ်နိၢ်ကျါခိၣ်တ ဂ့ၤ,––ကပိၤ ၆

၅. **ကကျါ** မ့ၢ်ကကျူအဆိလီၤ. ဆဲးကကျူဆဲးကကျါ နူၣ် မ့ၢ်ပဆဲးလီၤထံအပူၤလၢသ့ၣ်တထိၣ်ထူၣ်ဘၣ်ဒီး ပ ဆဲးလီၤဘံသနိးတြိးနူၣ် ပစံးလၢ ပဆဲးကကျူကကျါ လီၤ.

၆. **ကျါတဲ** နူၣ်မ့ၢ်ပကတိၤတၢ်တုၤလီၤကျူၤကျူၤဒီးပစံး လၢပကတိၤတၢ်ကျါတဲလီၤ. သရၣ်တဂၤကတိၤပံၤယီၤ ကျါတဲလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကျါကျၢၣ်ဒၢၣ်လီၤ.

၇. **တၢ်ဒူကျါတၢ်ဆီၤကျါ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၢ်လၢ်ကျါလၢဘိၣ်သ အိၣ်သ့ၣ်, ကဆီသ့ၣ်, တၤသူသ့ၣ်အိၣ်အါအါကလဲာ်ဒီး

Digitized by Google

ပစံးလၢတၢ်ဒုကျါတၢ်ယီၤအကျါလီၤ. ပှၤတဖၣ်အိၣ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါ,တၢ်ဒုတၢ်ယီၤအကျါန့ၣ်တပျုၤဘၣ်တၢ်ဘၣ်.

၈. **သုးကျါထးကျါ,ပစီၤကျါဃးသူကျါ** န့ၣ် မ့ၢ်သုးခိၤထးခိၤပစီၤဃးသူအိၣ်အါအါကလဲာ်ဒီး ပစံးလၢသုးကျါထးကျါ, ပစီၤဃးသူအကျါလီၤ. ပလဲၤတၢ်လၢသုးကျါထးကျါပစီၤကျါဃးသူကျါန့ၣ်ဖှိၣ်ကၢ.

၉. **တၢ်ခဲမိၣ်ခဲကျါ** န့ၣ် မ့ၢ်တၤဆှ့ၣ်တၤခဲ,သ့ၣ်ဃံၣ်ဝၣ်စၢ,သ့ၣ်ဖိဝၣ်ဖိအိၣ်အါအါကလဲာ်ဒီးပစံးလၢတၢ်ခဲကျါလီၤ. ထီခိၣ်ဃှၢ်ထိၣ်လၢတၢ်ခဲကျါဒီးထွံၣ်လူၤအှၣ်ဝဲ.

၁၀. **လၢ်မိၣ်လၢ်ကျါ** န့ၣ် မ့ၢ်ထီရီၤတပူၤ,လၢ်မ့ၢ်အိၣ်အါအါကလဲာ်ဒီး ပစံးလၢလၢ်ကျါလီၤ. စလဲၤတၢ်လၢလၢ်ကျါစခိၣ်ဆါကၢ.

၁၁. **ထံမိၣ်ထံကျါ** န့ၣ်မ့ၢ်ထံလိာ်ပူၤအိၣ်ဒီးထံန့ၣ်ပစံးလၢထံကျါလီၤ. ဃဲာ်တဘ့ၣ်လီၤတဲာ်လၢထံကျါဒီးဟါမ်ၢ်သလ့ၤ.

၁၂. **ကဟံမိၣ်ကမါကျါ** န့ၣ် မ့ၢ်ကဟံအိၣ်အါအါကလဲာ်ဒီးပစံးလၢကဟံကျါလီၤ. ကဟံကျါန့ၣ် ပလဲၤတၢ်တကဲဘၣ်. ပခိၣ်ဘၣ်ဆိးလၢကဟံဖိ.

၁၃. **တရါမိၣ်တရါကျါ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၢ်လၢ်ကျါလၢထံပဟီထိၣ်လှာ်ဘၢဒီး ထံမ့ၢ်လီၤကှၤဒီးဖျါထိၣ်ဝဲဒီး အိၣ်ဒီးကပံာ်ဟီၣ်ချါန့ၣ် ပကီးလၢတရါကျါလီၤ. တရါကျါန့ၣ်ပလဲၤတမှာ်ဘၣ်ကပံာ်ဘၣ်အၢပခိၣ်နးကၢ.

၁၄. **သကွံမိၣ်သကွံကျါ** န့ၣ်မ့ၢ်သကွံအိၣ်အါအါကလဲာ်ဒီးပစံးလၢသကွံကျါလီၤ. ပလဲၤဆှသကွံကျါန့ၣ်သကွံအိၣ်အါကၢ.

၁၅. **ထံဖိာ်ကျါ** န့ၣ် မ့ၢ်ထံဖိာ်အိၣ်အါအါကလဲာ်လၢပသ့ၣ်န့ၣ်ပစံးလၢထံဖိာ်ကျါလီၤ. ထိးအိၣ်ထံဖိာ်လၢထံဖိာ်ကျါအါကၢ.

၁၆. **ဘုမိၣ်ဘုကျါ** န့ၣ်မ့ၢ်ခုးကျၣ်ပူၤလၢဘုမဲထိၣ်အါအါကလဲာ်န့ၣ်ပစံးလၢဘုကျါလီၤ. လဲၤတၢ်လၢဘုမိၣ်ဘုကျါတဂ့ၤ,ဘုကဘျဲးဘၣ်ဖုး.

ကျၢ်

၁. **ကျၢ်ကျၢ်** န့ၣ် ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမ့ၢ်တိၢ်သံဒီးတတဲာ်အသးန့ၣ် ပစံးလၢတတဲာ်အသးကျၢ်ကျၢ်ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတတဲာ်အသးကျုၤကျုၤလီၤ. ပှၤတဂၤတိၢ်ထွံၣ်တဒုဒီး တတဲာ်မးအသးကျၢ်ကျၢ်ဒီးသံဝဲလီၤ. ဒီးပကနီးန့ၣ်ပစံးလၢပကနီးကျၢ်ကျၢ်လီၤ.

၂. **ကျၢ်ကျၢ်** မ့ၢ်ကျူၢ်ကျူၢ်အဆိလီၤ. ပှၤကညီလဲၤတၢ်လၢခုးကျၣ်ပူၤသ့ၣ်ဖှကျါန့ၣ် သိၣ်ဝဲကျူၢ်ကျူၢ်ကျၢ်ကျၢ်လီၤ.

၃. **ကျၢ်အအံၤတဘီ,**မ့ၢ်ကျူၢ်အဆိလီၤ. ကျူၢ်မိၤကျၢ်မိၤန့ၣ် မ့ၢ်တလၢၤခူၣ်လီၤဆၢၣ်တၢ်ပူၤလၢအအိၣ်တဒီအသး – ကျူၢ်.

၄. ပဒိၣ်တဲာ်သ့ၣ်ကျူးဝၣ်ကျိၣ်လၢဃဲာ်န့ၣ် **သိၣ်ကျၢ်ကျၢ်** စံးဝဲဒၣ်ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ကျုၤကျုၤလီၤ.

ကျၣ်

၁. **ကျၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအဖိအလံၤအနၢ်ကှၣ်သိၣ်ဝဲသီဝဲလၢအသူၣ်ဒိၣ်အသးဒိၣ်ဒီး ဒုဝဲတခီတခီဒီး ပစံးလၢကျၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ကလာ်ဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤအဖိအလံၤအနၢ်ကှၣ်ဒီး ကျၣ်ဝဲလၢအလီၤနးကၢ, ပှၤတဂၤကျၣ်အဲးအီးလၢအဖိအလံၤအလီၤတဘၢးန့ၣ် ကမ့ၢ်ကၢ်အဖိအလံၤအနၢ်ကှၣ်သၢ. ကလာ်

၂. **အကျိာ်အကျၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကလှာ်အဂၤအကလုၢ်န့ၣ်ပစံးလၢအကျိာ်အကျၣ်လီၤ. ဒီးအကျၣ်မ့ၢ်အကျိာ်အဆိလီၤ. ပှၤကလှာ်အဂၤတဖၣ်န့ၣ်ကတိၤတၢ်လၢအကျိာ်အကျၣ်ဒၣ်ဝဲပနၢ်တပၢ်ဘၣ်.

၃. **ကျၢ်ကျၢ်ကျၢ်ကျၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်မိာ်ထိၣ်ဆုးလီၤအခိၣ်ဒီး ပစံးလၢမၤသးကျၢ်ကျၢ်ကျၢ်ကျၣ်လီၤ. လါဖံးန့ၣ် သါကဘျၣ်တၢ်ဒီးမၤအခိၣ်ကျၢ်ကျၢ်ကျၢ်ကျၣ်လီၤ.

၄. **ကျၢ်ကျၣ်ခိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိဃၢ်တကလှာ်ဘီးထိၣ်ဘီးလီၤအခိၣ်သိၣ်တီးတီးဒီး ပကီးလၢကျၢ်ကျၣ်ခိၣ်လီၤ. ဒီးပမ့ၢ်ဟံးလၢပစုဒီးပစံးကျၢ်ကျၣ်ခိၣ်, ဘုမ့ၢ်ပဲ့ၤဖီကျၢ်နခိၣ်, ပမ့ၢ်စံးဒ်န့ၣ်ဒီး ဘီးထိၣ်ဘီးလီၤအခိၣ်သိၣ်ဝဲတီးတီးလီၤ. ဒီးကျၢ်ကျၣ်ခိၣ်န့ၣ်အိၣ်လၢဘုအသၣ်ကျါလီၤ.

၅. **ကျၣ်မိၤဖိမိၤ** န့ၣ်မ့ၢ်တမ်ာ်ဖိာ်တၢ်တကလှာ်လၢထးဒီးအကနၣ်ကှၣ်ဒ်ထါဂဲာ်အသိးဒီးပမၤအတိၢ်န့ၣ် အိၣ်တချံဒီး ပကီးလၢကျၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢကျၣ်ကွါလီၤ.

၆. **ကျၣ်ဂဲာ်,ကျၣ်ဃဲာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဒ်ကျၣ်လၢအကနၣ်လီၤဂဲာ်လၢထါဂဲာ်အသိးန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်အတိၢ်ဖှၣ်ဒီးပကီးလၢကျၣ်ဃဲာ်လီၤ. ကျၣ်ဃဲာ်ဒီး ကျၣ်ကွါန့ၣ် အကနၣ်ဖံးသိးသိးလီၤ. မ့ၢ်အတိၢ်ဖှၣ်ဒီးပကီးလၢကျၣ်ဃဲာ်,ဒီးအတိၢ်မ့ၢ်ထိဒီးပကီးလၢကျၣ်ကွါလီၤ. ဒီးဃဲာ်အဆိမ့ၢ်ကျၣ်,ဃဲာ်မိၤကျၣ်မိၤ.

၇. **ကျၣ်လိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်အှၣ်လိာ်အဆိလီၤ. ပှၤမ့ၢ်တဲးလိာ်ယိလိာ်, ဒုလိာ်ယီၤလိာ်အသးဒီး ပစံးလၢအှၣ်လိာ်ကျၣ်လိာ်အသးလီၤ.

၈. **ကျၣ်ကစုာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအိၣ်ဒီးအဖိအလံၤ, အဖိအမါအဖိအဝၤ တဘၣ်လိာ်ဘၣ်ဒီး ကတိၤထိၣ်တၢ်လၢ

Digitized by Google

ၵလုၵ်တမုၵ်ဘၼ်ထီဘိဢိုးပၼ်းလၢမၢႆသႂ်းၵျဝ်ၵၸုၵ်လီႈ. ဢိုး ဝိသၼ်လၢလိၵ်ႈၵႂၢမ်းပုၼ်ႈၵၢဢိုးတီႈပုၼ်ႈၵၢ, ဢသႂ်းဢိၼ် ထိၼ်လၢပုၼ်ႈၵၢဢလီႈၼႆၼ် ပၼ်းလၢၵျဝ်ၵၸုၵ်ၸၵီးလီႈ. ပုၼ်ႈတၵၢဢိၼ်ဢိုး ဝိဢိုးဝၢမၢႆသႂ်းၵျဝ်ၵၸုၵ်, ပုၼ်ႈတၵၢၵျဝ်ၵၸုၵ်လၢဢမါဢလီႈထီဘိ, ဝိသၼ်တၵၢၵျဝ်ၵၸုၵ်လၢ ဢၵိၢမိၼ်ဢလီႈၼႆၼ်ၼုးလိၵ်ႈၵႂၢမ်းယုၵ်တၵုၢ.

၉. **ၶၼ်တၵျဝ်ၶၼ်တၵျၢၵ်** ၼႆၼ် မၢႆပလီႈတဵၵ်မၢႆၵုၢ, ပလီႈ ယႃႈမၢႆၵုၢ, ပမိၼ်ဘၼ်ထႃးမၢႆၵုၢ, ပၶၼ်တထုၼ်ဢိုး ပမဲဢုၼ် တႃႇဢသႂ်းသိၼ်သတီးၵလၵ်ဢိုး ပၼ်းလၢပၶၼ်တၵျဝ် ဢ သႂ်းလီႈ. ဢိုးပမၢႆလီႈယႃႈဢိုးပၶၼ်လၵ်ဘၼ်တီထိၼ်ဢိုးပမဲ ဢုၼ်တႃႇဢသႂ်းသိၼ်သၵီးၵလၵ်ၼႆၼ် ပၼ်းလၢပၶၼ်တ ၵျဝ်ၸၢၵ်ၵီးလီႈ. ဢိုးဢၼၵ်ၼၵ်မၢႆပၶၼ်ဘၼ်တၵျဝ်လီႈ.

၁၀. **တၵျဝ်တၵျဝ်** ၼႆၼ် မၢႆပုၼ်ႈၵညီမၢႆၵုၢ, တၢၵ်ဝိတၢၵ် လႃႈမၢႆၵုၢ,ဆိမၢႆၵုၢ, မၢႆထူတၢၵ်ၸူဢမိၼ်ၼႃၼ်ၶံတမိဢိုးပ ၸႃးလၢတၵျဝ်တၢၵ်လီႈ. ဆိတၵျဝ်လိၵ်ႈဢသႂ်းၼႆၼ် မၢႆဆိ ထူလိၵ်ႈဢသႂ်းလၢဢမိၼ်တၸုတမိၼႆၼ်လီႈ. ဢိုးပုၼ်ႈၵ ညီ ၼႆၼ်တၵျဝ်တၢၵ်လၢဢမိၼ်ၼႃၼ်ၶံဢိုးဘၼ်တၸုၸုတၵျဝ်တၢၵ် လၢဢမိၼ်ညါမိၼ်ၸူဢမွၵ်ညါတမိလီႈ.

၁၁. **ၵျၢၵ်လိၵ်ႈၵျဝ်လိၵ်ႈ** ၼႆၼ် မၢႆထွႆၼ်ဢုၼ်လိၵ်ႈဢသႂ်းၼႆၼ် ပၼ်းလၢၵျၢၵ်လိၵ်ႈၵျဝ်လိၵ်ႈဢသႂ်းလီႈ. ဢိုးၵျဝ်လိၵ်ႈၼႆၼ် မၢႆၵျၢၵ်လိၵ်ႈဢဆိလီႈ. ထွႆၼ်ၼႆၼ် မၢႆဢုၼ်လိၵ်ႈဢသႂ်းဢိုး ပ ၸႃးလၢႆးဘွႆၼ်ၶံၼုၵျၢၵ်လိၵ်ႈၵျဝ်လိၵ်ႈဢသႂ်းၼႃးၵၢ,ပၸႃးဢိၼႆၼ် လီႈ. ဢိုးဢၼၵ်ၼၵ်မၢႆဢုၼ်လိၵ်ႈၵျဝ်လိၵ်ႈလီႈ.

၁၂. **ၵျဝ်ဢိၼ်** ၼႆၼ် မၢႆပဢိထိၼ်ပၶၼ်လႂ်လႂ်ဢိုးပဢိၼ်မုၢ တမိတမိဢိၼ်ဢိၼ်ၵလၵ်ဢိုးပၼ်းလၢပၵျဝ်ဢိၼ်မုၢလီႈ. ပုၼ်ႈ တၵၢၵျဝ်ဢိၼ်မုၢတမိတမိဢိၼ်သမိး, ဘၼ်ဆၼ်ဢိုးမၢႆဢဢိ လီႈၵ်လၢၵျဝ်ဢိၼ်လီႈ.

၁၃. **ထွႆၼ်ၵျဝ်ဢိၼ်ဢဆၼ်** ၼႆၼ် မၢႆထွႆၼ်ဢိၼ်မုၢဢိုးဢိ ထိၼ်ဢၶၼ်ၽႃးလႂ်ဢိုးဢိၼ်ဝဵၽႃးၽႃးဢိုးပၼ်းလၢထွႆၼ်ၵျဝ်ဢိၼ် ဢဆၼ်လီႈ. ဘၼ်ဆၼ်ဢိုးတၢၵ်ၵျဝ်ဢိၼ်ဢဆၼ်ၼႆၼ်မၢႆတ ႁၼ်းဘၼ်ဝဵလၢဢၸုဢိုးမိၼ်ဢိၼ်ဝဵလၢဢထေါမိၼ်ဢိုး ပၼ်းလၢ ၵျဝ်ဢိၼ်ဝဵလီႈ.

၁၄. **ၵျဝ်ဢိၼ်** ၼႆၼ် မၢႆသမၼ်တၽၼ်ၼႆၼ်မၢႆဢိၼ်ဢဆၼ်ဢိုး ဢိထိၼ်ဢၶၼ်ၽႃးလႂ်ဢိုးမိၼ်ဢိၼ်ဢဆၼ်သၽႃးၵလၵ်ဢိုးပ ၸႃးလၢၵျဝ်ဢိၼ်ဢဆၼ်လီႈ. သမၼ်ၵျဝ်ဢိၼ်ဢဆၼ်ၼႆၼ် သိၼ်သၽႃးၵလၵ်လီႈ.

ၵျူး

၁. **ၵျူး** ၼႆၼ်မၢႆတလၢႆႈတၽၼ်ၼႆၼ်ၼုးထိၼ်ႁိၼ်မိၼ်ဢဝိမိၼ် ဢိုးမၢႆၵၼိုထိၼ်ၼႆၵ်ဢလီၵ်လၢသုၼ်ဘၼ်ၼႆၼ်တၵုၵ်တၵုၵ်ဢိုး ပုၼ်ႈၽိုၼ်ဆါၽိုၼ်တၢၵ်ဝဵၼႆၼ်ဢိုးပၵီးလၢၵျူးလီႈ. ဢိုးပုၼ်ႈတၼိုႈ ၼိုႈၵီးပိၵ်ထွႆတလၢႆႈၼၵ်ဢၶံလၢၽွါလီႈ. ပုၼ်ႈဢိၼ်လၢဝုၵ်ပူႈ တၽၼ်ၼႆၼ်လႂ်ႈပုၼ်ႈဢိၼ်တၢၵ်လၢၽွါပူႈလီႈ.

၂. **လီႈၵျူး** ၼႆၼ် မၢႆတလၢႆႈတၽၼ်လႂ်ႈဆါတၢၵ်လၢၵျူး ပူႈဢိုးပၼ်းလၢတလၢႆႈလီႈၵျူးလီႈ. ဢိုးဘၼ်တၸုၸုပၼ်းလၢ ၵျူးလီႈလီႈ. တလၢႆႈလီႈၵျူးဢါသမိးမၢႆတုၢဢၶါလၢ ၵျူးလီႈဢိုးပၵလႂ်ႈပုၼ်ႈတၢၵ်လီႈ.

၃. **ၵျူးပူႈ** ၼႆၼ် မၢႆဝဵတလၢႆႈဆါၽိုၼ်တၢၵ်ဢလီၵ်ၼႆၼ်ပၵီး လၢၵျူးပူႈလီႈ. ပုၼ်ႈတၵၢလႂ်ႈပုၼ်ႈဢိၼ်တၢၵ်ဢိုးတၢၵ်လၼ်လၢ ၵျူးပူႈလီႈ.

၄. **ၵျူးလီႈ** ၼႆၼ် မၢႆပၼွႆးလီႈၵသၼ်လၢၸႃးမိမၢႆၵုၢ, တၢၵ် ၵႃးညၵ်ဢလီႈမၢႆၵုၢ, ပႁၵ်လီႈလၢပပူႈလီၵ်ဢိုးပၼ်းလၢပ ၵျူးလီႈလီႈ.ၵျူးလီႈၼမိၼ်ပူႈလီၵ်ၼႆၼ်လၢၵသၼ်တၵုၵ်.

၅. **ၵျူးဘၢ** ၼႆၼ် မၢႆပမၢႆဘၢပမွၵ်လၢမိၼ်ၽၢၼ်မၢႆၵုၢ,ပမၢႆ ဘၢပပူႈလီၵ်လၢတၢၵ်ၵႃးညၵ်မၢႆၵုၢ, ပၼ်းလၢပၵျူးဘၢ လီႈ.ပုၼ်ႈတၵၢၵုၢမွၵ်ဆူးဢိုးၵျူးဘၢဢမွၵ်လၢမိၼ်ၽၢၼ်လီႈ. ၵျူးဘႃးၵျူးဘၢၼမွၵ်တၵုၢ,ၼတထၼ်ဘၼ်တၢၵ်ဘၼ်.

၆. **ဆးၵျၢၵ်ဆးၵျူး** ၼႆၼ် မၢႆတၢၵ်ၵူတၢၵ်သီးယၵ်ဝဵဢပူႈ လီၵ်ၵဝီႈဢိုး ပဆးပၵိၵ်လီႈၵုၢလၢဢသီဢိုး ပၼ်းလၢပ ဆးၵျူးလီႈ. ပဆးၵျူးတၢၵ်ၼႆၼ်မၢႆပဆးလီႈဘၢတၢၵ်ၵူတၢၵ် သီးယၵ်လီႈၽိုလၢဢၵၢတဘုၼ်ၼႆၼ်မၢႆပဆးၵျူးလီႈ.

၇. **ၸၼ်ပိၼ်ၸၼ်ၵျူး** ၼႆၼ် မၢႆတၢၵ်ၵၼ်လၢတၽျါတဝၵ်ဘၼ် ဢိုးယႃးဝဵတၸႃးၸႃးၵၼ်ဝဵတၸႃးၸႃးၼႆၼ် ပၼ်းလၢၵၼ်ၸၼ်ပိၼ် ၸၼ်ၵျူးလီႈ. ဘိၼ်သဢိၼ်တၼိုႈၼိုႈၵၼ်ၸၼ်ပိၼ်ၸၼ်ၵျူး လီႈ. ဘိၼ်သဢိၼ်တုၢဢဢိၼ်ၼႆၼ်ဢၵၼ်တၽျါတဝၵ်ဘၼ်, ၵၼ်မၢႆသႂ်းၸၼ်ပိၼ်ၸၼ်ၵျူးယႃးယၢၼ်ယႃးယိလီႈ.

၈. **လီႈၵျူး** ၼႆၼ် မၢႆသုၼ်လၼ်ဢုလီႈလၢႁိၼ်မိၼ်ဢဝိမိၼ် ဢိုး ဒါလီႈဢသႂ်းၼႆၼ်ပၼ်းလၢဢလီႈၵျူးလီႈ. သုၼ်လၼ် လီႈၵျူးလၢ ႁိၼ်မိၼ်ဢဝိမိၼ်ၼႆၼ် ဒါလီႈဢသႂ်းလၢႁိၼ် မိၼ်ဢဝိမိၼ်လီႈ. ---ၵပိုၢ ၉၀

၉. **လီႈၵျၢၵ်လီႈၵျူး** ၼႆၼ် မၢႆပုၼ်ႈၵညီဘၼ်ၸူဘၼ်ဆါဢိ ႁၼ်ညါဢိုးပၼ်းလၢဆါလီႈၵျူးမးဢိႁၼ်ညါလီႈ. ပုၼ်ႈတ ၽၼ်ဢညၼ်ၵိၵ်ဢိုးလီႈၵျူးမးဢိႁၼ်ညါလီႈ.

၁၀. **လီႈၵျူးလီႈၵျူး** ၼႆၼ် မၢႆထိၼ်ၵၼ်ဢၵိၵ်မၢႆဢိၼ်ဘု တုၢပယါတယူႈထိၼ်လၢ–ၼ်ဢိုး ပၼ်းလၢလီႈၵျူးလီႈ. ထိၼ်ၵၼ်ဢိၼ်ဘုလီႈၵျူးဢိုး ပယါတယူႈထိၼ်ဘၼ်,ထိၼ် ၵၼ်ဢိၼ်ဘုလီႈၵျူးမးသပြးၵလၵ်လီႈ.

၁၁. **ၵျူး** ၼႆၼ် မၢႆသပၢႆႈတၢၵ်ဢမိၼ်ၶွႆးၼႆၼ်ပၵီးၸၢၵ်ၵီးလၢ ၵျူးလီႈ. ၵျူးလၢသပၢႆႈတၢၵ်ဢမိၼ်ၶွႆးၼႆၼ်ၵဝီႈၵျိုး,ဘူ သလါမိၢဢိုးမၢႆၸၢၵ်ၵီးလၢတီႈလီႈ.

၁၂. **ၵျူးယၵ်** ၼႆၼ် မၢႆတလၢႆႈလၢဢမၢႆယိၼ်ၼႆၼ်ႁၼ်းၼၵ်ၼၵ် ၵိၵ်ဘိဢလုၢဢိုး မၢႆၸဲဘူးယၵ်ဝဵလၢယိၼ်လီႈဢိုးပၼ်းလၢ ၵျူးယၵ်ဝဵလီႈ. ဢိုးဘၼ်တၸုၸုပၼ်းလၢၵျူးထိၼ်ဝဵဢိုးဘၼ် တၸုၸုပၼ်းလၢၵျူးထိဝဵလီႈ. ဢိုးပမၢႆၸဲဘူးၸႃးမိလၢသုၼ်

Digitized by Google

ကပၤဒီးဟံၣ်ဒူၣ်လီၤဒီး ဟံၣ်ဒူၣ်လီၤန့ၣ်မ့ၢ်ပကျူးယ်ာစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢပကျူးထီယ်ာလီၤ.

၁၃. **ကိ်ာကျူးခံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပကိ်ာလၢပချၢယံတခီန့ၣ်ပစံးလၢပကိ်ာကျူးခံလီၤ. ပှၤတဂၤကျိၢ်နီၣ်ဒီးဘီၣ်သအိၣ်ဟဲလၢအကိ်ာကျူးခံတခီလီၤ. ဒီးတထံၣ်ဘၣ်ဝဲဘၣ်.

၁၄. **တကျူး** မ့ၢ် တကျူးအဆိလီၤ. တကျူးတကျူးန့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီယီတဒီးလၢဝၣ်ထီဒူဒီး ပမံးလၢတကျူးဝၢကျူးလီၤ.

၁၅. ကျိုးအဆိမ့ၢ်ကျူးလီၤ. ကျိုးမီၤကျူးမီၤန့ၣ်မ့ၢ်ပစီးကအိလီၤဆၢၣ်သ့ၣ်ကျူးကျိအပူၤဒီး ပဘုၣ်လီၤထွံၣ်ဆၣ်လၢအပူၤန့ၣ်ပစံးလၢကျိုးမီၤကျူးမီၤလီၤ.

၁၆. **ကျူးထူ** န့ၣ်မ့ၢ်ပမၤထိၣ်လံာ်အချၢလၢထူဒီးပစံးလၢပကျူးလၢထူလီၤ. ထဲကျူးထဲထူန့ၣ်ပစံးတသ့ဘၣ်. ပစံးလၢပကျူးလၢထူလီၤ. ကျူးလံာ်အကုလၢထူတက့ၢ်.

၁၇. **ပတိၢ်တိၢ်ထွံၣ်** န့ၣ် ဘူးဒီးကသံဒီးတတဲာ်အသးန့ၣ်ပစံးလၢတတဲာ်အသးကျူးကျူးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကျူကျူလီၤ.

၁. **ခုးကျဉ်ပူၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ခုးအပူၤန့ၣ်ပကီးလၢခုးကျဉ်ပူၤလီၤ. ပှၤကညီန့ၣ်မၤဟံၣ်လၢခုးကျဉ်ပူၤလီၤ. လဲၤကျိၢ်နီၣ်လၢခုးကျဉ်ခိၣ်ခုးကျဉ်ပူၤတက့ၢ်ဝံသးကၢၣ်တဂ့ၤ.
--ကပီၤ

၂. **အုၣ်သံကျဉ်သံ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်အုၣ်လီၤကလဲန့ၣ်ပစံးလၢအုၣ်သံကျဉ်သံလီၤ. တၢ်ညၣ်တပူၤအုၣ်သံကျဉ်သံလၢာ်လံ,ပအီၣ်တသ့လၢၤဘၣ်.

၃. **တၢ်အုၣ်တၢ်ကျဉ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထီရီၤတၢ်အုၣ်လၢပတသ့ၣ်ညါဘၣ်အမံၤန့ၣ် ပကီးလၢတၢ်အုၣ်တၢ်ကျဉ်လီၤ. တၢ်လၢစိးဝၣ်ဃးန့ၣ်ယုအီၣ်တၢ်အုၣ်တၢ်ကျဉ်ဒီးကဲစကီးတၢ်လီၤ.

၄. **လီၤကျဉ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဝၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, လၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, အုၣ်ဝဲတုၤအလီၤကနၠာ်ဃးဝဲတုၤအလီၤကနၠာ်ဒီးပစံးလၢအလီၤကျဉ်လီၤ. လၣ်အခဲးတပူၤစဟ်ဒီးလီၤအုၣ်လီၤကျဉ်ကွံာ်မးလီၤ.--ကနၠာ်.

ကျူ

၁. **ကျူတိၢ်ကျူတၢ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢဘၣ်လိ်ာဝဲဒီးကဆုၣ်ဒီးဘျ့,ဒီးဆဲးထိၣ်ဒီးအကပီၤန့ၣ် ပစံးလၢကျူတၢလီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ကလၢတၢလီၤ. နးကနၣ်ဘၣ်လိ်ာကျူတၢန့ၣ်ဘျ့သိကဆုၣ်ဆဲးထိၣ်ဒီးအကပီၤလီၤ.--ကလၢ

၂. **တုၤလီၤကျူကျူ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီစံၢ်ပှၤလၢာ်ဒၣ်အစုတပဟိၣ်န့ၣ်ဒီးဘၣ်ပှၤတုၤလၢပညၣ်ကျါဒီးဘၣ်တၢ်ဆါဒီးဆုၣ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢတုၤလီၤကျူကျူလီၤ. ပှၤတဂၤစံၢ်ဃၤတုၤလီၤမးကျူကျူဒီးဆုၣ်ပၢၢ်လၢစဖံးကျါညၣ်ကျါလီၤ.

၃. **တုၤလီၤကျူကျူ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢစံးသိးတၢ်,ဆိၣ်တၢ်ဒီး အခိၣ်တဖိအမဲာ်တဆူးဘၣ်, တသ့ၣ်ပျုံသးဖုးဘၣ်တၢ်ဘၣ်ဒီး ပစံးလၢဆိၣ်တၢ်အထၢခိၣ်တုၤလီၤကျူးကျူလီၤ. ပှၤတဂၤဆိၣ်အၢတၢ်အထၢခိၣ်တုၤလီၤမးကျူကျူလီၤ.

၄. **ကျူခိၣ်ကျူနၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအခိၣ်လှၤလၢအခိၣ်သူလီၤကွံာ်ဝဲတဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢကျူခိၣ်လီၤ. ဒီးဖိသၣ်လၢပလှူၤကွံာ်အခိၣ်သူန့ၣ်ပကီးလိ်ာကွဲလၢကျူခိၣ်လီၤ.ပသးပှၢ်လၢအခိၣ်လှၤဝဲန့ၣ်ပကီးလၢကျူခိၣ်တဘူၣ်ဘၣ်. ဒီးဖိသၣ်လၢ တယူးတယိၣ်ဘၣ်ပသ့ၣ်ကၠသးပှၢ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ထံၣ်ပသးပှၢ်အခိၣ်လှၤဒီး ကီးဝဲလၢကျူခိၣ်လီၤ. ဒီးလၢပျၢၤန့ၣ် ဖိသၣ်ထံၣ်ဝံအလံၤရှ့ါန့ၣ်အခိၣ်လှၤဒီးဒုၣ်ဒွဲၣ်ဝဲစံးဝဲဒၣ်.

ကျူခိၣ်ဓါလဲၤထိၣ်တက့ၢ်.
ကျူခိၣ်ဓါလဲၤထိၣ်ဆူဝ့ၢ်.

စံးဝဲဒ်န့ၣ်ဝံၤဒီးဝံအလံၤရှ့ါဆိၣ်ယိၣ်အီၤလၢကစၢ်ယွၤအမဲာ်ညါဒီး တၤသူအုၣ်သံကွံာ်ဖိသၣ်တဖၣ်န့ၣ်လှံၢ်ဆံခံဂၤလီၤ. အိၣ်လၢလံာ်စီဆှံအပူၤဒ်န့ၣ်.

၅. **လီၤကျူ** မ့ၢ်လီၤလဲအဆိလီၤ. တၢ်ဖိတၢ်လံၤအခိၣ်ယံလၢအသံအုၣ်န့ၣ် ပစံးလၢအလဲလီၤကျူလီၤ. တၢ်ခိၣ်တၢ်ယံလၢလီၤလဲလီၤကျူတဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်အဖံးအညၣ်အုၣ်သံကွံာ်တုၤအလၢာ်ဒီးအိၣ်လီၤတဲာ်ထဲအယံမီၤန့ၣ်ပစံးလၢလီၤလဲလီၤကျူလီၤ.တၢ်ခိၣ်ယံတဖၣ်လီၤလဲလီၤကျူတဘၢးန့ၣ်မ့ၢ်မနုၤအခိၣ်ယံလဲၣ်.---ကရီၤ.၁၆

၆. **သိၣ်ကျူကျူ** န့ၣ်မ့ၢ်ပတိၢ်တကျိၥ်သ့ၣ်ဘၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ယီခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပတိၢ်ချသဒံးဒီးသိၣ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢသိၣ်ကျူကျူလီၤ. မတၤဒိတကျိၥ်ယီခိၣ်တဂၤသိၣ်ကျူကျူန့ၣ်လဲၣ် ပဒိၣ်တၢ်လၢယဲာ်လၢသ့ၣ်ဖီခိၣ်န့ၣ်သိၣ်စကီးကျူကျူလီၤ. ဒီးပဒိၣ်ဘျဲးတၢ်ညၣ်လၢခူအဖီခိၣ်န့ၣ်သိၣ်ဝဲကျူကျူစကီးလီၤ.

၇. **သကျူ** မ့ၢ်သကျူၤအဆိလီၤ. သကျူသကျူန့ၣ်မ့ၢ်ပကျုလၢၢ်သူလၢယဲာ်ဒီး ပတမၤဘၣ်ဒီးထံဘၣ်ဒီးယဲာ် အယံၣ်ဖိးဝဲဒီးကီၤထိၣ်ဝဲန့ၣ် ပစံးလၢသကျူသကျူလီၤ. ပှၤတဂၤကျုသူလၢၢ်သူသကျူသကျူလၢာ်လံ,ဒီးသကျိုအဆိမ့ၢ်သကျူလီၤ.

၈. **လၢာ်ကျူ** န့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်တၢ်တုၤတအိၣ်လၢၤဘၣ်ဒီး ပစံးလၢာ်ကျူလီၤ.စအိၣ်မှၤလၢာ်ကျူ, စဘုတအိၣ်လၢၤဘၣ်, စဘုလၢာ်ကျူ, လၢာ်မးကျူဟ့ၣ်ကလာ်လီၤ.
---တမျၢ်တိၢ်

Digitized by Google

၉. **ကျူမနံၢ်ကျူမနၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအဆူၣ်ဝဲတဖၣ်ဒီး ကိၢ်ဝဲနူၣ် ပစံးလၢကျူမနၤလီၤ. သ့ၣ်လဲကျူမနၤနူၣ်ပကူာ်တနာ်ဘၣ်, ဝၣ်မီဘိဆူၣ်ဝဲကျူမနၤနူၣ်ပဘိးလီၤတကၢ်ဘၣ်,ချံၣ်ဘိဆူၣ်ကျူမနၤနူၣ်စဖ့ၣ်ထီၣ်တနူၢ်ဘၣ်.

၁၀. **ကျိုၤကျိုၤကျူကျူ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကနိးမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဖိတၢ်လံၤကသံတတဲာ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢ တတဲာ်အသးကျူကျူလီၤ. ပှၤတဂၤအညၣ်ဂိၢ်ဒီး ကနိးမးကျူကျူလီၤ. စတိၢ်ထွံၣ်တဒုဒီးတတဲာ်အသးကျူကျူဒီးသံဝဲလီၤ.

၁၁. **ကျူကျူ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတတဲာ်အခိၣ်နူၣ်ပစံးလၢတတဲာ်အခိၣ်ကျူကျူလီၤ. ပှၤတဂၤတတဲာ်မးအခိၣ်ကျိုကျိုကျူကျူလီၤ. --ကနိး---တတဲာ်.

၁၂. **ကျူမနၤ** နူၣ် မ့ၢ်ထံလီၤသံးတုၤအလၢာ်ဒီးပစံးလၢလၢာ်ကျူမနၤလီၤ. ထံလီၤသံးလၢာ်ကျူမနၤသိကဘဲးလီၤ. ---ကဘဲး.၈

၁၃. **တၢ်သိၣ်ကျူကျူ sometimes** ကျ်ကျ်.

၁၄. **ဘံၣ်တၤကျူ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအဒီဘ့ၣ်တဖၣ်နူၣ်ကဘျၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢဘံၣ်တၤကျူလီၤ. ပစုလၣ်နူၣ်ဘံၣ်တၤကျူလီၤ. သ့ၣ်ကစၢၢ်နူၣ်ဘံၣ်တၤကျူ,သ့ၣ်လၣ်အှလၢအလဲၢ်တဖၣ်နူၣ် ဘံၣ်တၤကျူ, တၢ်အဒီဘ့ၣ်,ဒီး တၢ်ကဘျၣ်, ဒီး တၢ်ဘ့ၣ်ဘၣ်နူၣ်ဘံၣ်တၤ ကျူဒံး သိးသိးလီၤ.
--ကဘျၣ်---၂၈--seeကိးကျူ.

ကျံ

၁. **အကျံအဝဲ့ၤ** နူၣ် မ့ၢ်အခ့အပှၤလီၤ. ပဒိၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီး အခ့အပှၤအါအါကလဲာ်ဒီး ပစံးလၢအကျံအဝဲ့ၤအါအါကလဲာ်လီၤ. ပဒိၣ်တဂၤအကျံအဝဲ့ၤအါသမိးဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကျံမ့ၢ်ဝဲ့ၤမ့ၢ်လီၤ.

၂. **ကျံမိၤတြၢမိၤဃၢ်မိၤကျံမိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ထွံၤဃၢ်လၢအဆူၣ်ကျံပြံကဒံမိၤ, သူယုၢ်ကလာ်နူၣ်ပကိးလၢကျံလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကိးလၢထွံၣ်ကျံလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢထွံၣ်ဃၢ်ထွံၣ်ကျံလီၤ. ထွံၣ်ဖိတဒုအ..ကျံသဲၣ်သမိး.

၃. **သူၣ်မိၤကျံမိၤ** နူၣ် မ့ၢ်သူၣ်နူၣ်ပကတိၤအဆိလၢကျံနူၣ်လီၤ. ဒီးကျံနူၣ်အဒိလီၤက်လၢသူၣ်အသိးလီၤ. ဒီးပကတိၤလၢကျံနူၣ်မ့ၢ်သူၣ်အဆိလီၤ.

၄. **သံကျံသံတြၢ,သံဘူၣ်သံကျံ** နူၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်တဖၣ်နူၣ်အခ့အပှၤပိၢ်ဒၢပိၢ်မိၤ,မၤလုၢ်မၤထါ, အူပံအူတန္ဒလၢအဃၢၢဝးတရံးအါအါကလဲာ်ဒ်ကနၣ်ဝဲကမှာ်ဒီး ပစံးလၢအသံကျံဝဲလီၤ. ဒီးပသးဝံၣ်ပတြၢၤထီၣ်ကစၢ်ယွၤနူၣ်ပစံးလၢပသံကျံကစၢ်ယွၤစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၅. **လံာ်သံကျံ** နူၣ် မ့ၢ်လံာ်ကတြူၢ်လၢသရၣ်ကွဲးလီၤ တၢ်သးဝံၣ်လၢအပူၤနူၣ် ပကိးလၢလံာ်သံကျံလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢလံာ်ထါသံကျံကစၢ်ယွၤလီၤ.

၆. **နိၣ်ကျံ** နူၣ် မ့ၢ်ဝၣ်ထိဒ့လၢပဃ့ကျံလီၤကျူသံၣ်တံၤနူၣ် ပကိးလၢနိၣ်ကျံလီၤ. ဒီးပကိးစကိးလၢနိၣ်ဃ့ကျံလီၤ. မၤနူၢ်ဃၤလၢနိၣ်ကျံတဘိ, စကဃ့ကျံလီၤကျူသံၣ်တံၤ,ဒီးပကိးစကိးလၢနိၣ်ကျံလီၤစကိးလီၤ.

၇. **သံကျံဘူၣ်သံကျံတိၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤဘူၣ်ဒီးသးဝံၣ်တၢ်နူၣ်စံးဝဲလၢအသံကျံဘူၣ်လီၤ.

သံကျံဘူၣ်ကို့လဲၣ်ဖိၣ်မိၣ်
အိၣ်ဒီးသဲစးတၢ်အတိ

၈. **ကျံလီၤကျဲလီၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်နုာ်သ့ၣ်ဖူလာ်ဒီးပာ်ဖုၣ်လီၤအသးနူၣ် ပစံးလၢကျံလီၤအသးလီၤ. ထွံၣ်တဒုဝၣ်သ့ၣ်ဖူလာ်ဒီး ကျံလီၤအသးသရိာ်ကလာ်လီၤ.

၉. **ဃ့ကျံဃ့ကျဲ** နူၣ် မ့ၢ်ဒ်ပဃ့ကြးတၢ်အသိးလီၤ. ပဃ့ကျံတၢ်နူၣ် ပဃ့ကျံလီၤလၢဝၣ်ထိဒ့, ပဃ့ကြးတၢ်နူၣ်ပဃ့ကြးလၢဝၣ်လ့ၣ်လီၤ. ကျူသံၣ်တံၤနူၣ်ပဃ့ကျံလီၤလၢဝၣ်ထိဒ့ဒ်သုတသုးအသးတဂ့ၤနူၣ် ပစံးလၢဃ့ ကျံလီၤလီၤ. see ကလံ def 2

၁. **ကျိၣ်ကျဲ်** မ့ၢ် ကျိၣ်ကျဲအဆိလီၤ. နလံာ်ဒီးစလံာ်ကျိၣ်ကျဲ်ကျိၣ်ကျဲလိာ်အသးဒီးစတသ့ၣ်ညါလၢၤဘၣ်အဆၢဘၣ်. ကသံၣ်သရၣ်နူၣ်ကျိၣ်ကျဲ်ကျိၣ်ကျဲကသံၣ်အါကလုာ်ဒီးဝံၢ်တၢ်ဆါလီၤ. –လီၤကျဲ်လီၤကျး.

၂. **ကျူးကျဲ်** နူၣ် မ့ၢ်ကျူၤကျိုအဆိလီၤ. လၢၢ်ကျူးကျဲ်လၢၢ်ကျူၤကျိုနူၣ် မ့ၢ်လၢၢ်သွါဒီးအါဝဲလီၤ. ထံတလိာ်လၢၢ်ကျူၤကျဲ်လၢၢ်ကျူၤကျိုအါသမိး.

၃. **ကျဲ်** မ့ၢ်ကျူာ်အဆိလီၤ. ချံကျဲ်ကျူာ်နူၣ်မ့ၢ်ချံဝးလံၣ်လၢၣ်လီၤ. ချံတဘ့ၣ်ဝးကျဲ်ကျူာ်နးသမိး.

၄. **ကျံာ်ကျဲ်** မ့ၢ် ကျံာ်ကျူာ်အဆိလီၤ. ချံတဘ့ၣ်ကျံာ်ကျဲ်ကျံာ်ကျူာ်နးကၢ.

၅. **ကျိုၤကျဲ်ကျိုၤကျူ** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ကဒဲကဒဲဘၣ်ဒီလိာ်အသးသိၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢသိၣ်ကျိုကျဲ်ကျိုကျူလီၤ.

၆. **ကျူၤကျဲ်ကျူၤကျိုၤ** နူၣ် မ့ၢ်လၢၢ်လၢအဒိၣ်အသွါတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢလၢၢ်ကျူၤကျဲ်လၢၢ်ကျူၤကျိုလီၤ.

၇. **ကျၢၢ်ကျဲ်ကျၢၢ်ကျိာ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီမၤတကဲဒီးကသံသံကအိၣ်အိၣ်ဒီး ပစံးလၢမၤတကဲကျၢၢ်ကျဲ်ကျၢၢ်ကျိာ်လီၤ.

ကျံာ်

၁. **ကျံာ်ကျဲ်ကျံာ်ကျူာ်** နူၣ်မ့ၢ်ချံဝးလံၣ်လၢၣ်ဒီးပစံးလၢဝးကျံာ်ကျဲ်ကျံာ်ကျူာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢဝးကလံၣ်ကလၢၣ်လီၤ. --ကလံၣ်၆

Digitized by Google

<u>ကျိၢ်</u>

၂. **ခးကျိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပတပံၢ်ထိၣ်ပသးလၢပဆွဲထိၣ်ပခံၣ် တလၢၤအသိးနူၣ် ပစံးလၢပခးကျိၣ်ထိၣ်ဝသးလီၤ. ဒီး ပှၤစံးလၢပခးကျူၣ်ထိၣ်ပသးလီၤ. အနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ပတပံၢ်ယှ ထိၣ်ပသးလီၤ. ပှၤခံဂၤခးကျိၣ်ထိၣ်အသးကမ့ၢ်ကၢ်သါ ကထိလိာ်အသးသၢ.

၃. **ကျိာ်ကျူာ်ကွၢ်ကျိာ်ကျာ်ကွၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဟံးထိၣ်ယီၤ သၣ်ဒီး မ့ၢ်အထံအိၣ်ဧါတအိၣ်ဧါနူၣ်ပကြၢးကွၢ်ဒီးပစံး လၢပကျိာ်ကျူာ်ကွၢ်လီၤ. ယီၤသၣ်တဖျၢၣ်စကျိာ်ကျူာ် ကွၢ်ဒီးသိၣ်ဝဲပျိၣ်ပျိၣ်မးအထံအိၣ်လီၤဓၢၣ်.

<u>ကျိုး</u>

၁. **ကျိုးကျူးဘံၣ်ဆိၣ်ထိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဟ်လီၤသ့ၣ်လၢ ကိၣ်အဖိခိၣ်ဒီးပဆိၣ်တလ့ၣ်သ့ၣ်နူၣ် တုၤကိၣ်ဘံၣ်ဝဲဒီး ပစံးလၢ ပကျိုးကျူးဘံၣ်အိၣ်ကိၣ်လီၤ. ဒ်ကိၣ်နူၣ်က ဘံၣ်ဒီးကျိုးကျူးလီၤသ့ၣ်လၢအဖိခိၣ်နူၣ်တံးတံးတက့ၢ်.

၂. **ကျိုးကျိၢ်ကျိုးကျူး** နူၣ် မ့ၢ်ပယိလီၤတၢ်ညၣ်အယှ လၢမ့ၣ်ကဖးအကျါဒီးပခွဲးဆိၣ်ဂံာ်ဂုာ်လၢနိၣ်ကုဒီးပစံး လၢပကျိုးကျူးလီၤ. ယိကျိုးကျူးတၢ်ညၣ်တလိၣ်တုၤအ မံတက့ၢ်.

၃. **ကျိုးကျူးကျိုးကျူး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိယိအိၣ်လိာ်ကွဲ ပထိးသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ယိအိၣ်လိာ်ကွဲဆီပုံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ယိဆိၣ်ဂံာ် ဂုာ်ဝဲဆူမ့ၣ်ကဖးအကျါနူၣ်ဒီး ပစံးလၢကျိုးကျိုးကျူးဝဲ လီၤ. ပှၤဆံးတဂၤကျိုးကျူးအိၣ်လိာ်ကွဲပထိးသၣ်ဒီးအိး အိၣ်ဝဲအချံလီၤ.

၄. **ကနွၢ်ကျိုးကျူး** နူၣ် မ့ၢ်ထွံၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ထံၣ်တၢ်အုၣ်မ့ၢ် ဂ့ၤ,နိၣ်လၢအတိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထိၣ်ယံၤအသးလၢအဖိခိၣ်ဒီး တလ့ၣ်အသးလၢအကပၤယါခီယါခီနူၣ် ပစံးလၢကနွၢ် ကျိုးကျူးအသးလီၤ. ဒီးဘိၣ်သအိၣ်နူၣ်ကျိုးကျူးအသး လၢနိၣ်အဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်အုၣ်အဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ကျိုးကျူး စ့ၢ်ကီးအသးလီၤ.

၅. **ကနွၢ်ကျိုးကျူးအသး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအသးအုဒီး တလ့ၣ်အသးလၢလီၢ်မံအဖိခိၣ်လၢအကပၤယါခီယါခီ ဒီး ပစံးလၢ ကနွၢ်ကျိုးကျူးအသးလီၤ. ပှၤတဂၤကျိုး ကျူးအသးတဘၢးနူၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်အသးအုသၢ,

–ကနိး––ကနွၢ်.

၆. **ကျိုးကျူးအသး** နူၣ် မ့ၢ်ဘိၣ်သအိၣ်ကနွၢ်အသးဒီး တၢ်အုၣ်ဒီးနိၣ်, ဒီး ပှၤကညီကလဲအသးဒီးကပံာ်ဒီးပစံး လၢကျိုးကျူးအသးလီၤ. ဘိၣ်သအိၣ်တဒုကျိုးကျူး အသးဒီးတၢ်အုၣ်ဒီးလဲၤတၢ်အလီၢ်နၢအုၣ်ကၢ.

၇. **သမၢၢ်မကျိုးသမၢၢ်ပကျိုး** နူၣ် မ့ၢ်ထးလူခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီ ခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိၣ်အနိာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိရိၤတၢ်ခိၣ်စူနူၣ်တုၤအလူ တကူၤတစူလၢၤဘၣ်ဒီး ပစံးလၢသမၢၢ်ပကျိုးလီၤ. ဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကမၢၢ်ပကျိုးလီၤ. ထိၣ်ကံၣ်တဘ့ၣ်အ နိာ်မၤမးအသးသမၢၢ်မကျိုးလီၤ. ထးလူတဘိအခိၣ်လူၤ သမၢၢ်ပကျိုးလီၤ. ––ကမၢၢ် ၃

၈. **ကတူၤကျိုး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီပျုၢ်ထိးဒီးသံတယှာ်ဝဲနူၣ် ပှၤတနီၤနီၤကိးဖိာ်ထွဲတလၢၤနီၢ်အခံလၢကတူကျိုးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကတိကျိုးလီၤ. ပှၤတဂၤကတူကျိုး ကတူကျိုးနးကၢ. ကြုးကျိုး.

<u>ကျိၣ်</u>

၁. **ကျိၣ်စီၤကြၢးစီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပကဆုအိၣ်ဘုအဂီၢ်ဒီး ပတဲ နူၢ်သ့ၣ် တကျိကဆုၣ်ဒၣ်အိၣ်တချံအဘျဲၣ်ဒီး ထဲစုဒုၣ် နူၣ်ပကိးလၢကျိၣ်လီၤ. ဒီးပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိကိးလၢကျိၣ် တိၢ်ကျိၣ်ဆု, ကျိၣ်ဆုကျိၣ်တိၢ်လီၤ. ဒီးပိၢ်ကိးစ့ၢ်ကီးလၢ ကျိၣ်ဆုလီၤ. ကျိၣ်တကျိစဖိာ်ထၢၣ်ဒီးလီၤဖိုးဆူ ကျူ က ဆူလီၤ. ပှၤကညီဆုအိၣ်ဘုလၢကျိၣ်နူၣ်မၤဝဲက ဆုၣ်ဒၣ် ဒီးဆုဘုအစုတသွဲဘၣ်. –––ကပိၤ––ာ၇

၂. **ကျိၣ်စီၤကျၣ်စီၤကျိၣ်စီၤဖီစီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဝဲာ်ဝၣ် အါအါကလဲာ်, ဆံဆဲၣ်ခံဆံဒီးထံးလိာ်ဝဲပြံၤပြံၤဒီးစံၣ်ဝ့ၤ ဝီၤဝဲနူၣ်ပကိးလၢကျိၣ်လီၤ. ပှၤကညီနူၣ် မ့ၢ်သံဒီး လၢ အဟူထိၣ်ကုၤလိာ်အသးအဖၢမုၢ်နူၣ်ဝဲာ်နူၢ်ဝၣ်ထဲထဲ ယဲာ် တိၢ်ကွါတိၢ်ဒီးအထိအိၣ်တချံအဘျဲၣ်ဒီးကျူလီၤဝဲဒ် ကျူ အသိးဒီး ထံးဖှိၣ်ဝဲပြံၤပြံၤဒီးစံးဝဲလၢ သါထံးကျိၣ်လီၤ. ဒီးစံၣ်ဝ့ၤဝီၤဝဲတဂၤနူၣ် စံးဝဲလၢသါစံၣ်ကျိၣ်လီၤ. ပှၤ တ ဂၤစံၣ်ကျိၣ်စံၣ်မီသ့သမိး.

၃. **စံၣ်ကျိၣ်စံၣ်မီ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီစံၣ်ဝၣ်ထိဒူလၢအထံး ဖှိၣ်ဝဲနူၣ်ဒီးပစံးလၢစံၣ်ကျိၣ်လီၤ. ပှၤကညီနူၣ် စံၣ်ကျိၣ် တသ့ဘၣ်ကိးဂၤဒဲးဘၣ်.

၄. **ကျိၣ်ဖိာ်မုၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤဝၣ်သၢဘိဒီးတိၢ်ဖှိၣ် ဝဲအခိၣ်ဒီးဖိာ်မုၣ်တဖၣ်နူၣ်စံၣ်ဝဲဒီး ပကိးလၢကျိၣ်ဖိာ်မုၣ် လီၤ. ပှၤကညီအဖိာ်မုၣ်စံၣ်ကျိၣ်ဖိာ်မုၣ်နူၣ်ထွၣ်အသး ကလံၣ်ကလၢၣ်လီၤ.

၅. **ကျိၣ်ဖိာ်ခွါ** နူၣ်မ့ၢ်ဝၣ်ထိဒူလၢပှၤကညီအဖိာ်ခွါစံၣ်ဝဲ နူၣ်ပကိးလၢကျိၣ်ဖိာ်ခွါလီၤ.

၆. **ကျိၣ်ကျူၣ်ကျိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပထံၣ်ညၣ်ဖးဒိၣ်ယှၢ်လၢထံ အဒိၣ်နူၣ် အါအါကလဲာ်ဒီး ပစံးလၢအယှၢ်ကျိၣ်ကျူၣ် ကျိၣ်ကျိၣ်ကျူၣ်ကျိၣ်လီၤ. ညၣ်တဖၣ်ယှၢ်မးလၢထံလာ် ကျိၣ်ကျူၣ်ကျိၣ်ကျိၣ်ကျူၣ်ကျိၣ်လီၤ.

၇. **ကျိၣ်ကျိၣ်ကျိၣ်ကျဲ** နူၣ် မ့ၢ်ပဟ်ဖှိၣ်တၢ်အါမံၤဒီး ပ စံးလၢကျိၣ်ကျိၣ်ကျိၣ်ကျဲလီၤ. ဘုဒီးနံၣ်သိဒီးပှၢ်နူၣ်ပမ့ၢ် ဟ်ယှာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်လီၤဆံၣ်ဘၣ်လိာ်အသးဒီးပစံးလၢကျိၣ် ကျိၣ်ကျိၣ်ကျဲလီၤ.

Digitized by Google

ကျုၤ

၁. **ကကျုၤကကျူၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤဒိပှၢ်ဝဲၢ်ခံဂၤထဲသိးသိး, တုၤသိးသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤဒိမိဝၤခံဂၤထဲသိးသိးတုၤသိးသိးမ့ၢ် ဂ့ၤ, ဒိးပစံးလၢကကျုၤကကျူၤလီၤ. ပှၤဒိပှၢ်ဝဲၢ်ခွါခံဂၤ ကကျုၤကကျူၤဒိးသံသဒၣ်လိာ်အသးလီၤ.
၂. **ကျုၤလီၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပဒုးထိၣ်ဟံၣ်ခိၣ်ဒိး ပဘၣ်ယိၣ်ကလံၤကအူကွံာ်ဒိးပမၤလီၤဝၣ်လၢဟံၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမံတနူၤလီၤပှၤဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပကျုၤလီၤလီၤ. ကျုၤလီၤဃာ်ဟံၣ်ခိၣ်,ကလံၤကအိးဘၣ်ဖုး,မံကျုၤလီၤဃၤတဂ့ၤ,စသါတပၢ်ဘၣ်,နဃၤကၢ.
၃. **ကျုၤဘၣ်ကျုၤဘၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ပဆ့ၣ်နီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမံလီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမ့ၢ်ဘၣ်တၢ်ပှၤဂၤအစုအခိၣ်အကပိာ်ဖးဖိဒိး ပစံးလၢပကျုၤဘၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကျုၤဘၣ်စစုဆါသမိး.
၄. **ကျုၤဘံၣ်ကျုၤဘၢ** နှၣ် မ့ၢ်ပမၤလၣ်လၢပသူခိၣ်ကုာ်နှၣ်ပဟ်လၢၢ်လၢအဖီခိၣ်ဒိးပစံးလၢပကျုၤဘံၣ်လီၤ. လၣ်လၢပသူခိၣ်ကုာ်နှၣ်တဲ့ကထၢအီၤဒိး ကျုၤဘံၣ်အီၤလၢလၢၢ်တက့ၢ်. ဒိးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢမၤကျုၤလီၤ.
၅. **မၤကျုၤ** မ့ၢ်မၤနးအဆိလီၤ. တလၢၤမ့ၢ်ဒုၣ်ဒွဲၣ်မၤအၢပှၤဒိးပစံးလၢမၤနးမၤကျုၤပှၤလီၤ. တလၢၤတဖၣ်နှၣ်ဃုတၢ်လၢပှၤကညီဒိးပှၤကညီအတၢ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒိးမၤနးမၤကျုၤဝဲလီၤ.
၆. **ခိၣ်ကျုၤ** မ့ၢ်ခိၣ်ကျိုၤအဆိလီၤ.နာ်ခိၣ်ကျိုၤနာ်ခိၣ်ကျုၤနှၣ်မ့ၢ်ပတဆံနာ်ခိၣ်ဒူဒိးပကျိုၤတူာ်လၢဝၣ်လှၣ်ဖိလၢအခိၣ်ဒူဖိလာ်နှၣ်ပစံးလၢနာ်ခိၣ်ကျိုၤနာ်ခိၣ်ကျုၤလီၤ.

ကျၢ

၁. **ပကျၢပကျၢ်,ပကျၢ်ပကြၢ** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်ဒိးတကလှာ်အလၣ်ထုဖျၣ်သးဒ်ပသၢအသိးဒိးအခိၣ်ဒိးအလၣ်နှၣ်နၢမှ ဒ်ပသၢအသိးဒိး အခိၣ်နှၣ်ဒ်ပသၢအသိးဒိးပြံနှၢ်ပသၢဒိး ပကိးလၢပကျၢလီၤ. ပကျၢနှၣ်ပှၤကညီသူၣ်ဝဲဒိး ကျိးအိၣ်ဝဲအဒိးဒိးအခိၣ်လီၤ.
၂. **ကျၢ** နှၣ်အိၣ်လၢပကျိာ်လီၤတၢ်ကတိၤအ်နါစ့ၤတဘိအံၤလီၤ. သ့ၣ်တထံးဒိၣ်ကျၢ,စအိၣ်မ့ၤတနးဝံၣ်ကျၢ,စလဲၤတၢ်စခိၣ်ဆါကျၢ, တၢ်ဘုံးစသးကျၢ, နလဲၤတၢ်ယံာ်ကျၢလီၣ်.
၃. **လ့ၤမာ်ကျၢ** နှၣ် မ့ၢ်ပသးပှၢ်ဒိး အခိၣ်သူလီၤကွံာ်ဒိးအခိၣ်လဲဖျါဝဲနှၣ်ပစံးလၢလ့ၤမာ်ကျၢလီၤ. ဒိးပှၤလၢအခိၣ်လဲအိၣ်ဖျါထိၣ်လၢအလူၤကွံာ်အခိၣ်နှၣ် ပစံးလၢအခိၣ်လ့ၤမာ်ကျၢလီၤ. စီၤသီနှၣ် အခိၣ်လ့ၤမာ်ကျၢလီၤ.

-ကရ ၁၀

၄. **မကျၢမကျူၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖးဒိၣ်, ဒိးဖိၣ်သၣ်ခွါတ့ၢ်ဒိး တအိၣ်ဘၣ်ဒိးအခိၣ်ဘိၣ်ခိၣ်နွံဘၣ်,လူၤကွံာ်အခိၣ်ဒိး ပစံးလၢမၤအသးမကျၢမကျူၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဖိသၣ်ခွါလံဒိးလူၤကွံာ်ဒံး အခိၣ်မကျၢမကျူၣ်ပကွၢ်တဂ့ၤဘၣ်.

ကျၢၢ်

၁. **ကျၢၢ်လိာ်ကျာ်လိာ်** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအဒိဘုၣ်ဒ်လီခိအသိးတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒ်လံာ်တဖၣ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမ့ၢ်ထိကထၢလၢအပူၤသကိးအပူၤဒိး ပစံးလၢပကျၢၢ်လိာ်လီၤ. ဟ်လံာ်ကစီဒိကျၢၢ်လိာ်လံာ်တဂ့ၤ.
၂. **ကျၢၢ်ကျံၢ်ကျၢၢ်ကျာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမံခ့ဒိးအခိၣ်လီၤဖုးယိာ်ယိာ်နှၣ်ပစံးလၢ အခိၣ်ကျၢၢ်ကျံၢ်ကျၢၢ်ကျာ်လီၤ. ပှၤတဂၤမံခ့ကျၢၢ်ကျံၢ်ကျၢၢ်ကျာ်ဒိးဃံၤဆူအချံ,ပှၤမ့ၢ်မံဆ့ၣ်နီၤဒိးအခိၣ်ဆုးလီၤမိာ်ထိၣ်အသးယုာ်ယိၢ်ယုာ်ယိၢ်နှၣ်ပစံးလၢအမံခ့ကျၢၢ်ကျံၢ်ကျၢၢ်ကျာ်လီၤ.
၃. **တကျၢၢ်တကျံၢ်တကျံၢ်တကျၢၢ်** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်လၢချံၣ်ပူၤ ထိရံၤတမံၤတၢ်ကမ့ၤကပိာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, လီၢ်စိၤဒံးစိၤ, ဘုသိၣ်ဘုအံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒံးသိးကလီၤပြါကွံာ်ဒိးပထူးထိၣ်ချံၣ်ကနူၤနှၣ်ဒိး ပတကျာ်ချံၣ်နှၣ်လၢပခိၣ်ညါခိၣ်ဒိးပစံးလၢပတကျၢၢ်ကွံာ်လီၤ. တကျၢၢ်ကွံာ်တၢ်ကမ့ၤလၢချံၣ်ပူၤနှၣ်တက့ၢ်. တကျၢၢ်ကွံာ်တလဲးကွံာ်ဘုအသိၣ်လၢချံၣ်ပူၤနှၣ်တက့ၢ်. လီၢ်စိၤဒံးစိၤအိၣ်လၢချံၣ်ပူၤနှၣ် တကျံၢ်ကွံာ်တကျၢၢ်ကွံာ်တက့ၢ်. ဒိးကလံၤအူချံၣ်နှၣ်မ့ၢ်ကဒါအသးလၢအပူၤတခီဒိးပစံးလၢတကျၢၢ်ကွံာ်အသးလီၤ.
၄. **လီၤတကျံၢ်လီၤတကျံၢ်လီၤတကျၢၢ်လီၤတကျံၢ်လီၤတကျၢၢ်လီၤတလဲးလီၤတကျၢၢ်လီၤကလံး, လီၤဘုၣ်လီၤတကျၢၢ်** နှၣ် မ့ၢ်နာ်အိၣ်အီထိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သဘံၣ်လီခိအိၣ်အီထိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမ့ၢ်မၤဘၣ်ဒိးကျၢၢ်အီထိလာ်ကွံာ်အသးနှၣ်ပစံးလၢလီၤတကျၢၢ်လီၤ. ဖိသၣ်လိာ်ကွဲဒိးယိၢ်ဘၣ်နာ်ခိၣ်ဒူဒိးနာ်လီၤကကျၢၢ်ဒိးဘုလီၤဆံၣ်ကွံာ်လာ်မးလီၤ.
၅. **အကျၢၢ်** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်အါတၢ်တိၣ်ဒိးကူၢ်လိၣ်အသးတလိၣ်တလိၣ်နှၣ်ပစံးလၢအကျၢၢ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်အိၣ်အါအါကလာ်ကူၢ်လိၣ်ကူၣ်လးဒိး ပစံးလၢအကျၢၢ်လီၤ. ဘုအသၣ်တုၤအတိၣ်အအါဒိးပစံးလၢအကျၢၢ်လီၤ. ပကတိၤတၢ်နှၣ်အလီၢ်မ့ၢ်အိၣ်အါအါကလာ်ဒိးပစံးလၢတၢ်ကတိၤအိၣ်လၢအကျၢၢ်လီၤ. စတဲသုအိၣ်ဒံးလၢအကျၢၢ်ဒံးဒ်ပစံးတၢ်အသိးစစံၣ်တဲၤသုအလီၢ်အိၣ်ဒံးအါအါကလာ်စံးဝဲလီၤ.
၆. **တၢ်ကတိၤအကျၢၢ်မ့ၢ်ကျၢၢ်တူတဖၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ပမံ့ၤပပှၢ်အကလုၢ်အကထါပမိၤတဖျါမိၤ, ပမံ့ၤပပှၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်

Digitized by Google

သီ,တၢၵ်သိၼ်ယိၼ်တၢၵ်မႃးလိၵ်ႈတဖၼ်ၼႃႉၼ်ပၼ်ႈလႃႉတၢၵ်ၵတိႃး အၵျၢၵ်မုၵ်ၵျၢၵ်တူလီႃး. ဒီးဘၼ်တစုစုပၼ်ႈစုၵ်ၵီႈလႃႉအ ၵျၢၵ်လီႃး. ပုႃးတၵႃးသိၼ်သပုၵ်တၢၵ်အဖိအလံႃးလႃႉ တၢၵ် ၵတိႃးအၵျၢၵ်မုၵ်ၵျၢၵ်တူအံႃး အဖိအလံႃးလီႃးၵထီမး လီႃး,ဟႃး.

၇. **ပုႃးၵညီၵျၢၵ်ၶုၵ်ၵျၢၵ်ဘိ** ၼႃႉၼ် မုၵ်ပုႃးၵညီလႃႉအသူၼ် ၵုသႃးပုၵ်လႃႉအိၼ်ဒီး အတၢၵ်ၵူၼ်အတၢၵ်ဆး,ဒီး အၼိၵ်ဒိၼ် အသအိထိလႃႉ အဒိၼ်ထိၵၸိႃးဝဲတဖၼ်ၼႃႉၼ်အိၼ်ဝဲအါအါ လဲၵ်ဒီးပၼ်ႈလႃႉပုႃးၵျၢၵ်မုၵ်ၵျၢၵ်ဘိလီႃး. ပုႃးၵျၢၵ်မုၵ်ၵျၢၵ် ဘိ,ၵျၢၵ်မုၵ်ၵျၢၵ်တူၼႃႉၼ်မုၵ်သၵီႃးဒိၼ်သဘႃးထိလႃႉအအိၼ် ဒီး အလီၵ်အၵျဲ, ပသူၼ်ၵုသႃးပုၵ်ၼဲၵ်ရၢၵ်ထိမးတဖၼ်ၼႃႉၼ် လီႃး. ဒီးဘၼ်တစုစုပၼ်ႈလႃႉ ၵျၢၵ်ဘိၵျၢၵ်မုၵ်လီႃး. ပုႃး ၵျၢၵ်ဘိပုႃးၵျၢၵ်မုၵ်ၸႈဝဲၼၼ်.

၈. **သုးၵျၢၵ်မုၵ်ၼႃႉၼ်** မုၵ် သုးဖိအၵိၵ်မုၵ်အါအါၵလဲၵ်ၶံၼ် ထိၼ်သုးဒီးဘိၼ်ဒီးပဒိၼ်ဒီးသုးအမိၼ်ၼႃႉၼ်ပၼ်ႈလႃႉသုးၵျၢၵ် မုၵ်လီႃး. ဘၼ်တစုစုသုးၵျၢၵ်မုၵ်ၶံၼ်သုးဆူယူၵ်တြၢၵ်ၼႃႉၼ်အါ ၵႃႉ.

၉. **ၵျၢၵ်ဘိ** ၼႃႉၼ် မုၵ်ၵျၢၵ်မုၵ်အဆိလီႃး. ပုႃးၵျၢၵ်မုၵ်ပုႃး ၵျၢၵ်ဘိၸႈဝဲၼၼ်.

၁၀. **အၵျၢၵ်အသွါ** ၼႃႉၼ် မုၵ်ဘုလႃႉအပိုၵ်ဆိၵိႃးဆိတဖၼ် ၼႃႉၼ်ပၼ်ႈလႃႉဘုအၵျၢၵ်အသွါလီႃး. ဘုအၵျၢၵ်အသွါတ ဖၼ်ၵိႃးလံ,တၵိႃးဒံးဘၼ်ထဲအဒဲးအပျဲၵ်တဖၼ်လီႃး.

၁၁. **ၵျၢၵ်ၵျၵ်မိၼ်ၵျၢၵ်ၵျၵ်ၼၵ်** ၼႃႉၼ် မုၵ်ပုႃးၵညီဆုး လီႃးမိၵ်ထိၼ်အမိၼ်ချသဒံးဒီး ပၼ်ႈလႃႉပၵျၢၵ်ၵျၵ်ပမိၼ် လီႃး. ဒီးပမုၵ်ၵီႈယီႃးပုႃးၵညီအၵႃးတဖၼ်ဆူပအိၼ်ဒီးပ မုၵ်တၵီႈသိၼ်ဘၼ်ပၵလုၵ်ၼႃႉၼ်ဒီး ပမႃးလီႃးပမိၼ်သမဲးၵ လၵ်လီႃး. ဒီးသုၼ်ညါဝဲလႃႉပၵီႈအီႃးလီႃး. ပုႃးတၵႃးၵျၢၵ် ၵျၵ်ယီႃးအမိၼ်ဆူစအိၼ်ၵမုၵ်ၵၢၵ်အၵီႈယႃးသႃႉ, ပုႃးၵ ညီၼႃႉၼ်မုၵ်ၵီႈယီႃးလိၵ်အသႃးဆူအၵိႃးထံႈၼႃႉၼ်ၵျၢၵ်ၵျၵ်ထဲ အမိၼ်မိႃးၼႃႉၼ်တၼိႃးၼိႃးလီႃး. ၵၼိး

၁၂. **ၵျၢၵ်ၵျၵ်မိၼ်ၵျၢၵ်ၵျၵ်ၼၵ်** ၼႃႉၼ် မုၵ်တၢၵ်ဖိယၢၵ်တၵ လုၵ်ၼႃႉၼ် မိၵ်ထိၼ်ဆုးလီႃးအမိၼ်သီးတီးတီးဒီး ပၵီးလႃႉ ၵျၢၵ်ၵျၵ်မိၼ်လီႃး. ၵျၢၵ်ၵျၵ်မိၼ်ၼႃႉၼ် အိၼ်လႃႉဘုအသၼ် ၵျါဒီးပမုၵ်ဟံးပစုဒီး ပၼ်ႈလႃႉၵျၢၵ်ၵျၵ်မိၼ်,ဘုမုၵ်ပုံႃးဖိ ၵျၢၵ်ၼမိၼ်,ပမုၵ်ၸႈဒ်ၼႃႉၼ်ဒီး ဘိးထိၼ်ဘိးလီႃးအမိၼ်သိၼ်ဝဲ တီးတီးဒီးပၼ်ႈလႃႉၵျၢၵ်ၵျၵ်မိၼ်လီႃး.

၁၃. **ၵျၢၵ်ၵျၵ်ၼၵ်** မုၵ် ၵျၢၵ်ၵျၵ်မိၼ်အဆိလီႃး. ပုႃးတၵႃး ၵျၢၵ်ၵျၵ်မိၼ်ၵျၢၵ်ၵျၵ်ၼၵ်ၵမုၵ်ၵၢၵ်အၵီးပုႃးသႃႉ.

၁၄. **ၵျၢၵ်ၵျိၵ်ၵျၢၵ်ၵျၵ်** ၼႃႉၼ် မုၵ်ပုႃးၵညီမံၶုဒီးအမိၼ် လီႃးဖျး, အမိၼ်လီႃးၼိၼ်ဒီး ဝးဝဲၵယုၵ်ၵယီၵ်ၼႃႉၼ်ပၼ်ႈလႃႉ အမိၼ်ၵျၢၵ်ၵျိၵ်ၵျၢၵ်ၵျၵ်လီႃး. ပုႃးတၵႃးမံၶုၵျိၵ်ၵျိၵ်ၵျၢ ၵျၵ်ဘၼ်မၼႃးလဲၼ်. ၵယုၵ်၄

၁၅. **ၵျၢၵ်ဃၵ်ၵျၢၵ်လဲး, ၵျၢၵ်ဃၵ်လံဃၵ်, ၵျၢၵ်ဃၵ် ၵျိုႃးဃၵ်,** ၼႃႉၼ် မုၵ်ပဟၵ်ဘုလႃႉလႃႉၵုပူႃးၼႃႉၼ်မုၵ်ဂုႃး, ၼၵ်ပူႃး မုၵ်ဂုႃး,ပမႃးဘႃႉအမိၼ်လႃႉၵိၵ်လဲၵ်ဒီး ပၼ်ႈလႃႉပၵျၢၵ်ဃၵ် လီႃး. ၵျၢၵ်ဃၵ်ဘုအမိၼ်လႃႉၵိၵ်လဲၵ်ပူႃးၼႃႉၼ်, ဆိၵအိၼ် ဘၼ်ဖုး, ၵျၢၵ်ဃၵ်ဘုအမိၼ်ၶုၵ်ၶၼ်တၵုၵ်, ယုၵ်ၵအိၼ် ဘၼ်ဖုး,ဒီးပုႃးတၼိႃးၼိႃးၸႈလႃႉၵျၢၵ်ဘႃႉလီႃး.

၁၆. **ၵျၢၵ်ဘံးၵျၢၵ်ဘႃႉၵျၢၵ်ဘႃႉ, ၵျၢၵ်ဘါ, ၵျၢၵ်ဘႃႉ, ၵျၢၵ်လဲး** ၼႃႉၼ် မုၵ်ပုႃးမႃးတၵဲဝဲဒီး ပဒုးလုးထိၼ်အယၼ် ၼႃႉၼ်ဒီး ပမႃးဘံၼ်ဒီး အမိၼ်ၼႃႉၼ် ပၼ်ႈလႃႉပၵျၢၵ်ဘႃႉလီႃး. ၵျၢၵ်ဘႃႉထိၼ်အမိၼ်လႃႉယၼ်ဘံၼ်သယီႃးဒိတၵုၵ်. ဒီးပုႃး တၼိႃးၼိႃးၸႈလႃႉၵျၢၵ်လီႃးဘႃႉလီႃး, ဒီးဘၼ်တစုစုပၼ်ႈလႃႉ ၵျၢၵ်ဘႃႉၵျၢၵ်ဘံးလီႃး.

၁၇. **ၵျၢၵ်ဃၵ်ၵျၢၵ်ဘႃႉ** ၼႃႉၼ် မုၵ်ပဖျးလီႃးၵသံၼ်ဖိဒ်တၢၵ် သုတၵိၵ်ဘၼ်တဂုႃးဒီးပမႃးၵဒုထိၼ်လႃႉလီၵ်မိႃးဒံးမိႃးၼႃႉၼ် ပၼ်ႈလႃႉပၵျၢၵ်ဘႃႉလီႃး. ၵသံၼ်ဖိလႃႉပဖျးလီႃးသိၼႃႉၼ် ပ ၵျၢၵ်ဘႃႉယၵ်လႃႉလီၵ်မိႃးဒံးမိႃး, လၼ်မိႃးဒီးမိႃးလႃႉမုၵ်ဆါခိ ၼႃႉၼ်လီႃး. ဒီးဘၼ်တစုစုပၼ်ႈလႃႉၵျၢၵ်ဘႃႉၵျၢၵ်ဘံးလီႃး.

၁၈. **ၵျၢၵ်ဘံး** မုၵ်ၵျၢၵ်ဘႃႉအဆိလီႃး. ၵျၢၵ်ဘံးၵျၢၵ်ဘႃႉ ၵွံၵ်ဘုဝဘူႃးလႃႉရျိၼ်ပူႃးၵၵုၵ်.

၁၉. **ၵျၢၵ်လီႃးဘံးၵျၢၵ်လီႃးဘႃႉ,ၵျၢၵ်လီႃးဘႃႉၵျၢၵ်လီႃး ဘါ** ၼႃႉၼ်မုၵ်ဘုအဘျိၼ်အိၼ်လႃႉရျိၼ်ပူႃးဒီးပမႃးဘႃႉလႃႉရျိၼ် ဒီးပၼ်ႈလႃႉပၵျၢၵ်လီႃးဘႃႉလီႃး. ဒီးဘၼ်တစုစုပၼ်ႈလႃႉပ ၵျၢၵ်ဘႃႉၵျၢၵ်ဘံးလီႃး. ၵျၢၵ်လီႃးဘံးၵျၢၵ်လီႃးဘႃႉဘုအ ဘျိၼ်ၼႃႉၼ်တၵုၵ်,တၢၵ်ၵစူႃးဘၼ်ဘၼ်ဖုး.

၂၀. **ၵျၢၵ်လီႃးလဲးလီႃး,ၵျၢၵ်လီႃးၵျၢၵ်လဲး** ၼႃႉၼ် မုၵ်ပဟၵ် မိၼ်လီႃးလၵ်လီမိမုၵ်ဂုႃး, သပၢၢမုၵ်ဂုႃး, မိၼ်ခွးမုၵ်ဂုႃး, ပၼ်ႈ လႃႉပၵျၢၵ်လီႃးလီႃး. ဒီးပုႃးတၼိႃးၼိႃးၸႈလႃႉၵျၢၵ်လီႃးလၵ် လီႃး. ဒီးအၼိၵ်ၼိၵ်မုၵ်ၵျၢၵ်အိထိလၵ်လီႃး, ၵျၢၵ်လီႃးလိမိ ၼႃႉၼ်လႃႉအပူႃးတခိတၵုၵ်,လိမိအပူႃးၵဘၼ်အႃႉ.

၂၁. **ၵျၢၵ်လိၵ်လဲးလိၵ်,ၵျၢၵ်လိၵ်ၵျၵ်လိၵ်** ၼႃႉၼ်မုၵ်ပုႃးၵ ညီဖျိၼ်ၵထႃႉမိၼ်ခွးအပူႃးသၵီးအပူႃးဒီး ပၼ်ႈလႃႉၵျၢၵ် လိၵ်မိၼ်ခွးလီႃး. ပၵျၢၵ်လိၵ်မိၼ်ခွးၼႃႉၼ်တၢၵ်လိဒီးၶုအိၼ်ပုႃး, ပသႃးပုၵ်ၸႈဝဲၼၼ်.

၂၂. **ၵျၢၵ်လိၵ်ၵျၵ်လိၵ်** ၼႃႉၼ် မုၵ်ထွံၼ်အုၼ်လိၵ်အသႃးၼႃႉၼ် ပၼ်ႈလႃႉၵျၢၵ်လိၵ်အသႃးလီႃး. ထွံၼ်တဒုၵျၢၵ်အဝဲတဒုအ ၵိၵ်ဒီးတံၵ်တၵ်မးဝဲတံးတံးလီႃး.

၂၃. **ၵျၢၵ်လီႃးမဲၵ်ၵျၢၵ်လီႃးၼါ** ၼႃႉၼ် မုၵ်ပဆုးလီႃးပမိၼ်ဒီး ပမဲၵ်ဖံးလီႃးသယုၵ်ၼႃႉၼ် ပၼ်ႈလႃႉပၵျၢၵ်လီႃးပမဲၵ်လီႃး. ဒီး ပုႃးတၼိႃးၼိႃးၸႈလႃႉပဖိၵ်လိၵ်ပမဲၵ်လီႃး. ပုႃးတၵႃးပျုႃးအမိၵ် အပၢၵ်ဒီးအမိၵ်အပၢၵ်မုၵ်ဒူဒီးၵျၢၵ်လီႃးအမဲၵ်သယုၵ်ၵလၵ် လီႃး. ဒီးဘၼ်တစုစုပၼ်ႈလႃႉ ၵျၢၵ်လီႃးမဲၵ်ၵျၢၵ်လီႃးၼၵ် လီႃး.

Digitized by Google

၂၄. **ကျၢ်လီၤဘၢအမဲာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမ့ၢ်မဲာ်ဆုးဒီး မၤဘၢအခိၣ်ဒီး အမဲာ်လၢခိၣ်ဖၢၣ်ဒီး ပစံးလၢကျၢ်လီၤဘၢအမဲာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကျၢ်လီၤဘၢအမဲာ်လီၤ. ပှၤကညီမ့ၢ်ဖျိလိာ်အသးဒီးတလးမုးပိာ်မုၣ်တဖၣ်နူၣ်ကျၢ်ဘၢအမဲာ်လီၤ.

၂၅. **ဟံၣ်ခိၣ်ကျၢ်ဟံၣ်ခိၣ်ကျၢ်,ဟံၣ်ခိၣ်ဘှၣ်ဟံၣ်ခိၣ်ကျၢ်** နူၣ် မ့ၢ်လၣ်ခဲးလၢပတံာ်ဒီးပကျးလီၤလၢသဒိစိအဖီခိၣ်နူၣ် ပစံးလၢဟံၣ်ခိၣ်ကျၢ်လီၤ. ဟံၣ်ခိၣ်ကျၢ်နူၣ်ပတံာ်လၣ်အခဲးနူၣ်ဒီးပနဲတံၢ်ဒီးဝၣ်လှၣ်ဝံၤဒီးပထီၣ်ကျၢ်လၢသဒိစိအဖီခိၣ်ထးနူၣ်လီၤ. eat,crown, as the pinnacle of a roof.

၂၆. **သ့ၣ်ဒ့ကျၢ်** နူၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ဖးဒိၣ်အဒ့လၢအဒိၣ်တဖၣ် နူၣ် ပစံးလၢသ့ၣ်ဒ့ကျၢ်လီၤ. ဒီးသ့ၣ်ဒ့ဖးဒိၣ်အခိၣ်နူၣ် ပစံးလၢသ့ၣ်ဒ့ကျၢ်ခိၣ်လီၤ. တၢသွံၣ်ဆုၣ်နီၤလၢသ့ၣ်ဒ့ကျၢ်ခိၣ်နူၣ်ဖဲ, ဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ သ့ၣ်ဒ့အကျၢ်မ့ၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢသ့ၣ်ဒ့ကျူၢ်ကျံၢ်လီၤ.

၂၇. **မူခိၣ်လီၤသကျၢ်လီၤသကျူၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အၢၣ်ထိၣ်နးနးကလဲာ်,ဘူးဒီးတၢ်ကစူၤတ့ၢ်ဒီးပစံးလၢမူခိၣ်လီၤသကျၢ်လီၤ. မူခိၣ်လီၤသကျၢ်တၢ်အံၤတၢ်ကစူၤဒိၣ်ဝဲ, ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢတၢ်လီၤသကျၢ်လီၤ.

၂၈. **ပမဲာ်ဖံးလီၤသကျၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်မိၣ်မံပသးဒီးပမဲာ်နူၣ် ဘံၣ်လီၤအသးတစဲးစဲးဒီး ပစံးလၢပမဲာ်ဖံးလီၤသကျၢ်လီၤ.

၂၉. **ထံမှၢ်ကျၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ထံလၢတမ့ၢ်ဘၣ်အဆှၣ်အဒ့တဖၣ်နူၣ် ပစံးလၢထံမှၢ်ကျၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကျၢ်မှၢ်လီၤ. ထံအကျၢ်မှၢ်တဘိနူၣ်ဖျိးယံၤနှၢ်ဒံးအဆှၣ်အဒ့တဖၣ်လီၤ.

၃၀. **ခိၣ်ကျၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တလါခိၣ်ကးနူၣ်ပစံးလၢတလါအခိၣ်ကျၢ်လီၤ. တလါနူၣ်အိၣ်ဒီး အခိၣ်ကျၢ်ဒီးပမ့ၢ်ကျၢ်လီၤအခိၣ်နူၣ်ဒီးပသိးယာ်ကွၤလီၤ.

၃၁. **ဟံၣ်ခိၣ်ကျၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဒုးထိၣ်ဟံၣ်ခိၣ်လၢသဒိစိအဖီခိၣ်နူၣ်ပကြၢးလီၤဒီးဝၣ်နူၣ် ပကီးလၢဟံၣ်ခိၣ်ကျၢ်လီၤ. ပမၤဟံၣ်ခိၣ်ကျၢ်နူၣ် မ့ၢ်ပမၤလီၤဘၢသဒိစိအဖီခိၣ်ဒီးလၣ်အခဲးလၢပကြၢးလီၤဒီးဝၣ်လှၣ်နူၣ်လီၤ.

၃၂. **ကျၢ်ဖှာ်ကျၢ်စၢ** နူၣ် မ့ၢ်စၢတဖၣ်နူၣ်ဒံးသိးအကဘၣ်ညၣ်နူၣ်ကွံာ်သလၣ်ဝဲလၢထံဖံးခိၣ်ဒီးပစံးလၢပကျၢ်စၢလီၤ. ဒီးပှၤကညီထုးတရှာ်လၢထံအဖီခိၣ်နူၣ်လီၤ. ပဟုးဖှာ်ပကျၢ်စၢ,စံးဝဲဒၣ်.

၃၃. **ကျၢ်ကျံၢ်ကျၢ်ကျိာ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီမၤတကဲ,ကသံသံကအိၣ်အိၣ်ဒီး ပစံးလၢမၤတကဲကျၢ်ကျံၢ်ကျၢ်ကျိာ်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤတကဲကျၢ်ကျံၢ်ကျၢ်ကျိာ်,တဲာ်လှၤအီလှၤ,သံစိၢ်တသံ,မူစိၢ်တမူဘၣ်.

၃၄. **ကျၢ်ထိၣ်ခိၣ်ကျၢ်ထိၣ်နၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဒုးထိၣ်အခိၣ်လၢယၣ်နူၣ် ပစံးလၢကျၢ်ထိၣ်အခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကျၢ်ထိၣ်အခိၣ်လၢယၣ်သကျၢ်ဒၢၣ်လီၤ.

၃၅. **သ့ၣ်မုၣ်ကျၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ပမၤသ့ၣ်မုၣ်လၢသ့ၣ်ကျူၢ်,ကျိဖးဒိၣ်ဒီးပကီးလၢသ့ၣ်မုၣ်ကျၢ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီကတိၤဒိတၢ်စံးဝဲဒၣ်,သ့ၣ်မုၣ်ကျၢ်လၢာ်လၢဖၣ်ကပူၤ,ပိာ်ခွါအတၢ်ကတိၤလၢာ်ဖဲပိာ်မုၣ်အအိၣ်နူၣ်လီၤစံးဝဲဒၣ်. ပိာ်ခွါနူၣ်ထိရိၤအဖံးတၢ်မၤတၢ်နူၣ်ဒီး အကၢၣ်ထိၣ်ဖးလီၤတၢ် နူၣ် တသံဂီၢ်ဘၣ်ဝဲလၢအမါနူၣ် အိၣ်တသ့ဘၣ်နီတဂၤဘၣ်, မၤသးဒ်နူၣ်ဒီး ပိာ်ခွါအတၢ်ကတိၤနှာ်လၢာ်ဝဲဖဲပိာ်မုၣ်အအိၣ်နူၣ်လီၤ. သ့ၣ်မုၣ်ကျၢ်လၢာ်လၢဖၣ်ကပူၤ,တၢ်ကတိၤလၢာ်လၢပိာ်မုၣ်ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၃၆. **သကျၢ်ဒၢၣ်သကျၢ်ဒၣ်,သကျၢ်ဒံၣ်သကျၢ်ဒၢၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤတကဲပဃဲၤတုၤပမဲာ်လီၤဆၢၣ်ဒီးအဖံးလီၤသယုာ်နူၣ်ပစံးလၢပမဲာ်ဖံးလီၤသကျၢ်ဒၢၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤလူဘိုးဒီးအမဲာ်ဖံးလီၤမးသကျၢ်ဒၢၣ်လီၤ.

၃၇. **ကျၢ်အီထိလဲာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမံလီၤလၢအသးနါပှၢ်တခီဒီးပစံးလၢကျၢ်အီထိလဲာ်အသးလီၤ. ပှၤတဂၤမံကျၢ်အီထိလဲာ်ကျၢ်အီထိလဲာ်အသး မ့ၢ်အသးနါပှၢ်တဆါဘၣ်ဧါ.

၃၈. **ကျၢ်အီထိခိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ခိၣ်ကှာ်စိးကှတဖၣ်နူၣ် ပမ့ၢ်ဒီးထိၣ်လၢအပူၤတခီဒီး ပစံးလၢ ကျၢ်အီထိခိၣ်အသးလီၤ. ဒီးပှၤကညီမံဒီးကဒါထိၣ်အသးလၢအသးနါပှၢ်တခီဒီး ပစံးလၢကျၢ်အီထိခိၣ်အသးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဟ်ကျၢ်အီထိခိၣ်,ခိၣ်ကှာ်စိးကှတဂ့ၤ, တၢ်ကစူၤဘၣ်အပူၤ, ဟ်ကျၢ်အီထိခိၣ်လီခိတဂ့ၤ,တၢ်ကမံ့ၤကလီၤဘၣ်အပူၤ.

၃၉. **ပမဲာ်ဖံးလီၤသကျၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်မိၣ်မံပသးဒီးပမဲာ်ဖံးလီၤသယုာ်နူၣ်ပစံးလၢပမဲာ်ဖံးလီၤသကျၢ်တစုစုလီၤ. တၢ်မိၣ်မံစသးစမဲာ်ဖံးလီၤသကျၢ်မးလီၤ. လီၤသကျံၢ်လီၤသကျၢ်မ့ၢ်ပမဲာ်ဖံးလီၤသယုာ်လီၤ.

၄၀. **ကျၢ်ခိၣ်ကျၢ်လဲာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတလှၣ်အသးလၢဟုးဟုးချၢချၢဒီးပစံးလၢကျၢ်ခိၣ်ကျၢ်လဲာ်လီၤ. ပှၤဆံးလၢအဟိၣ်ယံာ်ယံာ်ဒီး ပမ့ၢ်တစိာ်ကွၤဘၣ်နူၣ်ဒီးတလှၣ်အသးလၢအဟုးဟုးချၢချၢနူၣ် မ့ၢ်ကျၢ်ခိၣ်ကျၢ်လဲာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကျၢ်ခိၣ်ကျၢ်ခံလီၤ.

၄၁. **ဘုအကျၢ်အသွါ** နူၣ်မ့ၢ်ဘုလၢအဖိုၣ်ဆိဂီၤဆိဝဲနူၣ် ပစံးလၢဘုအကျၢ်အသွါလီၤ. ဘုအကျၢ်အသွါဂီၤလံ, ဘုအဒဲးအပျံၢ်တဂီၤဒံးဘၣ်.

၄၂. **ကျၢ်လီၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအကဘျုၣ်ဝဲဒ်သ့ၣ်ဘှၣ်ဘၣ်အသီးတဖၣ်နူၣ်ပဘိးလီၤသရိာ်ကလာ်ဒီး ပစံးလၢပကျၢ်လီၤလီၤ. အဲးထိၣ်တထံၣ်မ့ၢ်လၢၢ်, ကျၢ်လီၤတထံၣ်မ့ၢ်လှဒ်ပစံးတၢ်အသီးမ့ၢ်ပတတိၤဒိတၢ်လၢပှၤကလုၢ်

Digitized by Google

တိၢ်တဖၣ်နှၣ် အကလုၢ်ကျၢၤဒ်ပကျၢ်လီၤလ့ဘၣ်ဘၣ်အသိးနှၣ် တသုးဘၣ်အလိၢ်ဘၣ်အသိးနှၣ်လီၤ. ပှၤကလုၢ်တိၢ်တဖၣ်နှၣ်ကတိၤတၢ်တထံၣ်ဒီးကျၢၤဝဲလီၤ. တမၤဟး ဂီၤဘၣ်အကလုၢ်ဘၣ်ဒီး ပစံးလၢ အကလုၢ်တထံၣ်ခိၣ်လိၢ်တပူၤ, အဲးထီၣ်တထံၣ်မ့ၢ်လၢၢ် ကျၢ်လီၤတထံၣ်မ့ၢ်လ့စံးဝဲလီၤ.

၄၃. **အီၣ်ကျၢ်အီၣ်သွါ** နှၣ် မ့ၢ်ပအီၣ်ဘၣ်ဘုလၢပခုးအသိးနှၣ် မ့ၢ်ဘုမ့ၢ်ဘုပျိၤဒီးပစံးလၢပအီၣ်ကျၢ်အီၣ်သွါလီၤ. ပအီၣ်ဘုဆိနှၣ်မ့ၢ်ပအီၣ်ဆံးအီၣ်စၢ်, ပအီၣ်ဘၣ်ဘုမ့ၢ်နှၣ် မ့ၢ်ပအီၣ်ကျၢ်အီၣ်သွါပသးပှ်စံးဝဲဒၣ်.

၄၄. **ကျၢ်သွံးကျၢ်သွး** နှၣ် မ့ၢ်ပလုးထီၣ်ဃၣ်ဘၣ်သသွံးကလာ်ဒီးပစံးလၢကျၢ်သွံးကလာ်လီၤ. တၢ်ဂိၢ်စသး ကျၢ်ထီၣ်စခိၣ်လၢဃၣ်ဘၣ်သသွံးကလာ်.

ကျၢး

၁. **တကျၢးတကျၢး** နှၣ် မ့ၢ်ပဃိဝၣ်ထိဒူၣ်တဒီးအသိး ဒီးပစံးလၢတကျၢးလီၤ. ဃိနၢ်ဃၤလၢတကျၢးဝၣ်နှၣ်မ့ၢ် ပကဒၢအီၣ်တၢ်ကမၢၤအီၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနံၤနံၤစံးလၢသ ကျၢးလီၤ.

၁. **သ့ၣ်ကျ့ၣ်ကျၢၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤနါတဖၣ်နှၣ်ကွၢ်ပှၤကညီ အမဲာ်ပှၤဒီးစံးဝဲလၢသ့ၣ်ကျ့ၣ်ကျၢၣ်အသၣ်လီၤ. ပှၤစံၣ် တဲၤပှၤတဂၤလဲၤနၢ်အမါလၢပှၤနါမ့ၣ်တဂၤဒီး အမါနှၣ် စံးအီၤ, လဲၤမၤမိၢ်မၤအီၣ်နၢ်ဃၤလၢ သ့ၣ်ကျ့ၣ်ကျၢ်အ သၣ်တကၢ့်,ဒီးလဲၤဝဲဆူပှၤနါဖိမ့ၣ်လၢအဟံးနၢ်ဝဲနှၣ်အ မိၢ်အအီၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ် နဖိမ့ၣ်မၤလိာ်သ့ၣ်ကျ့ၣ်ကျၢၣ်အ သၣ်လီၤ. စံးဝဲဒ်နှၣ်ဒီးအမံၤပှၢ်နှၣ်မၤအီၣ်ကိၣ်ဖိဒီးဖိဒံဖိ သ့ၣ်လဲၤအီၣ်ဝးတရံးအီၤဒံးသိးအကအီၣ်ကိၣ်နှၣ်ဒီး ပှၤ နါမ့ၣ်ပှၢ်နှၣ်အကဖုအူခွဲးထီၣ်ကွံာ်ပှၤကညီဖိအမဲာ်နှၣ်ဒီး ဒၢဝဲလၢတကျၢးပူၤဒီး ဖျိၣ်တၢ်ဝဲအခိၣ်ဃါမနၤဒီးဟ့ၣ်အ မဲာ်နှၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်ပိးထီၣ်တဂ့ၤ,ဒီး မၤအမဲာ်ကၠၤစိၣ်ဆူအ ဖိမ့ၣ်အအီၣ်ဒီးအမဲာ်ကၠၤလၢကျဲဒီးပိးထီၣ်ဝဲဒီးပှၤကညီ အမဲာ်သၣ်နှၣ် ယူၤထီၣ်ကွံာ်လၢာ်တနီၤလီၤ. ဒီးဖျိၣ်ကၠၤ ဝဲချသဒံးဒီး ကၠၤဟ့ၣ်အမါဒီး အမါအီၣ်ဒီးပိၢ်ဖးသိၣ်သ ဘူးကလာ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်,တၢ်ဂ့ၤဒၣ်ပမိၢ်ပပၢ်,အီၣ်ဘၣ်သၣ် ကျ့ၣ်ကျၢၣ်အသၣ်လီၤ. ဒီးကဃါမ့ၢ်ဖိသၣ်လၢအီၣ်ကိၣ် ဒီး ပှၤနါမ့ၣ်ပှၢ်နှၣ် အမဲာ်ဘျိၣ်ကိးဂၤဒဲးလီၤ. အမဲာ်တ ဘျိၣ်ဘၣ်ထဲ အမဲာ်ပှၤကၠၤယူၤကၠၤလၢမတၤဃၤပိးထီၣ် လၢကျဲဒီးယူၤထီၣ်ကွံာ်တဖၣ်နှၣ်ကၠၤအီၣ်ကၠၤလၢ အလိၢ် ဒီး တဘျိၣ်ဘၣ်ထဲအဝဲနှၣ်တဖၣ်စိၤလီၤ. ပသးပှ်စံးဝဲ ဒၣ်.

၂. **ဖျါကျၢၣ်ကလာ်** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်ဝါဆုံဒ်ပစီၤထံအဖျၢၣ်မ့ၢ် ဂ့ၤ, ဒ်ယွၤခၣ်စီးအဖျၢၣ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးပစံးလၢကျၢၣ် ကလာ်လီၤ. ဒီးဆၣ်နှၣ်ပစံးစ့ၢ်ကီးလၢကျၢၣ်ကလာ်လီၤ. မ့ၣ်ဒၢနှၣ် ပကွၢ်ဖျါကျၢၣ်ကလာ်လီၤ. ပစီၤထံအဖျၢၣ် လီၤလၢဝၣ်ထိဒူအဖီလာ်နှၣ်ပစံးလၢ အဖျါကျၢၣ်ကလာ် လီၤ.

၃. **ကျၢၣ်ကျၢၣ်** နှၣ် မ့ၢ်မ့ၢ်ဆဲးဘၣ်ပစီၤထံ, မ့ၢ်ဆဲးဘၣ် ဃိၣ်အခိၣ်စိၣ်, မ့ၢ်ဆဲးဘၣ်ယွၤခၣ်စီး ပကွၢ်မၤအသး ကျၢၣ်ကျၢၣ်လီၤ. တၢ်ဖျါကျၢၣ်ကျၢၣ်နှၣ်မ့ၢ်မၤသးဒ်အဝး အသိးတစဲးစဲးလီၤ. ပှၤတဂၤဒံးယွၤခၣ်စီးဒီးဝးမးကျၢၣ် ကျၢၣ်လီၤ.

၄. **သကျၢၣ်ကလာ်** နှၣ်မ့ၢ်ဆၣ်တဖၣ်ယူၤဝဲလၢမူခိၣ်နှၣ် ဖျါဝါဆုံဒီးမၤအသးဖျၢၣ်သလၢၣ်ဒီး ပစံးလၢဆၣ်ယူၤသ ကျၢၣ်ကလာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢသကျိၣ်ကလာ် လီၤ. ဆၣ်တဖျၢၣ်ယူၤမးသကျၢၣ်ကလာ်လီၤ.

၅. **ကျ့ၣ်ကျၢၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပတိၢ်လၢၢ်လၢ ကွါကနူၤသိၣ်ဝဲ နှၣ်ပစံးလၢသိၣ်ကျၢၣ်ကျၢၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤတိၢ်လၢၢ်လၢ ကွါကနူၤသိၣ်မးကျၢၣ်ကျၢၣ်လီၤ.

၆. ကျၢၣ်ကလာ် နှၣ်မ့ၢ်ဆၣ်ယူၤလၢမူခိၣ်ဖျါသကျၢၣ်က လာ်လီၤ. ဆၣ်တဖၣ်ယူၤလၢမူခိၣ်ဖျါမးသကျၢၣ်ကလာ် လီၤ.

၇. **ကကျ့ၣ်ကကျၢၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကျဲအမဲာ်နှၣ်ရံးရူး အသးဒီးပစံးလၢကကျ့ၣ်ကကျၢၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကျဲမး အမဲာ်သၣ်ကကျ့ၣ်ကကျၢၣ်လီၤ.

ကျၢၤ

၁. **ကျၢၤဝဲစဲာ်ဝဲ** နှၣ်မ့ၢ်ပထီထီၣ်တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပဃ့ဃာ်တၢ် မ့ၢ်ဂ့ၤ, စၢဃာ်တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလၢၣ်လီၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ပတြၢ တ ဝးလၢၤဘၣ် ဒီး ပစံးလၢကျၢၤလီၤ. နစၢပနၢ်တဒုနှၣ် ကျၢၤလံဓါ. ဒီးပှၤတနံၤနံၤစံးလၢခၢၣ်လံလီၤ.

၂. **အီၣ်စဲာ်အီၣ်ကျၢၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအီၣ်တပူၤလိၢ်လိၢ် ဝဲအတၢ်ပူၤဒၣ်ဝဲနှၣ်ကိးနံၣ်ကိးလါဒီးတသုးလိၢ်ပျိၣ်ကျဲ ဘၣ်နီတပူၤဘၣ်ဒီး ပစံးလၢအီၣ်စဲာ်အီၣ်ကျၢၤလီၤ. ဒီး ကစၢ်ယွၤနှၣ် အိၣ်ဝဲလၢမူခိၣ်နှၣ်ကိးနံၣ်ကိးလါ, အ စိၤ စိၤအဃၣ်ဃၣ်ဒီး ပစံးလၢအီၣ်စဲာ်အီၣ်ကျၢၤလီၤ.

၃. **ကျၢၤနီၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပဃ့ဃာ်တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစၢဃာ်တၢ်မ့ၢ် ဂ့ၤ, ပစဲထီထီၣ်တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်လီၤဃ့ၣ်ထူၣ်ဖျံး,ဖျ့ထီၣ် ဆဲထီၣ်တသ့ဘၣ်ဒီး ပစံးလၢကျၢၤလီၤ. စဃ့ဃာ်ဟံၣ် ဒူၣ်ကျၢၤနီၤလံ. လီၤဃ့ၣ်တသ့ဘၣ်,နမၤလိၢ်ဆ့ၣ်နီၤတ ဖျၢၣ်နထီထီၣ်တကျၢၤတနီၤဘၣ်.

၄. **ကအၢကျၢၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟ်အသးဒ်ပဒိၣ်အသိး ဒီးဆ့ၣ်နီၤဝဲလၢအလိၢ်ထီလၢစိၤခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢလိၢ်မံအ ဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပစံးလၢဟ်သးကအၢကျၢၤလီၤ. ပှၤတဂၤ

Digitized by Google

ဟ်အသးဒ် ပဒိၣ်အသိးကအါကျၢ, ပှၤဟ်သးကအါကျၢန့ၣ် မ့ၢ်ပှၤဖိၣ်ဖိဟ်ထီၣ်ထီအသး ဟ်သးဒ်ပဒိၣ်အသိးလီၤ.

၅. **သးတကျၢဘၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤတကဲပအိၣ်မူၤတနာ်ဘၣ်ဒီးပသးကနိး,ပသးလီၤဘှါ, ပဟါဖါလီၤကအိတ်မိၣ်ဘှိးပသးန့ၣ်ပစံးလၢပသးတကျၢဘၣ်လီၤ. စအိၣ်မူၤတနာ်ဘၣ်စသးတကျၢဘၣ်.

၆. **လူၤတနံၣ်ကျၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်လၢတၢ်စူၤလီၤသီတုၤဆၢကူၤအလိၢ်န့ၣ်ပစံးလၢလူၤတနံၣ်ကျၢလီၤ. တၢ်လူၤတနံၣ်ကျၢန့ၣ်မ့ၢ်ဒီနံၣ်ညါလီၤ. စလဲၤအိၣ်လၢဝ့ၢ်ပူၤလူၤတနံၣ်ကျၢ, စညၣ်တဂိၢ်ဘၣ်နီတစုဘၣ်. ကမ့ၢ်ကၢ်ကစၢ်ယွၤမၤစၢၤယၤသၢၣ်, ပှၤတဂၤမၤတကဲ လူၤတနံၣ်ကျၢဒီးကစၢ်ယွၤဟံးထီၣ်ကူၤဝဲလီၤ.

၇. **သူၣ်ကၢ်သးကျၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢအသးကလာ်ကလီၤတအိၣ်ဘၣ်ဆိၣ်လီၤအသးကဲ, ဒီး အသးတဒ့ဒီဘၣ်, တ့ၢ်အသးသပှၢ်သပှၢ်, တ့ၢ်အသးလၢထူကျိၥ်ယွၤကျိၥ်ဒီး ပစံးလၢအသူၣ်ကၢ်အသးကျၢလီၤ. ပှၤလၢအသူၣ်ကၢ်သးကျၢတဖၣ်လၢကစၢ်ယွၤအပူၤန့ၣ်ကန့ၢ်ဘၣ်မူခိၣ်တၢ်အမှာ်လီၤ.

၈. **ဆိၣ်ကၢ်ဆိၣ်ကျၢ** န့ၣ်မ့ၢ်ပဟ်ထီၣ်တၢ်ဒီးတဝးဘၣ်, တလီၤတဲာ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢအိၣ်ကျၢလီၤ. ဟ်ထီၣ်မ့ၣ်ဒၢလၢတၢ်ထီၣ်ထီန့ၣ်တုၤအအိၣ်ကျၢတက့ၢ်.

၉. **သးကျၢထီၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်သၣ်ဝံၤပသးလၢအနးဒီးပအိၣ်မူၤဒီး ပသူၣ်ဆူၣ်ထီၣ်ကူၤန့ၣ် ပစံးလၢပသးကျၢထီၣ်လီၤ. တၢ်သၣ်ဝံၤစသးဒီး စအိၣ်မူၤဒီးစသးကျၢထီၣ်ကူၤလီၤ.

၁၀. **သ့တနံၤကျၢ** န့ၣ် မ့ၢ်လၢဂိၤသိၣ်ထၢတုၤတၢ်ခံးဒီးပစံးလၢသ့တနံၤကျၢလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသိတနံၤကျၢလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်သ့တနံၤကျၢ,ဟဲကူၤလၢတၢ်ခံးလဲၣ်မိၣ်.

၁၁. **သိတနၤကျၢ** န့ၣ်မ့ၢ်လၢမုၢ်ဟါလီၤသီ, တုၤမုၢ်ဆ့ၣ်ဒီးပစံးလၢသိတနၤကျၢလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ သ့တနၤကျၢလီၤ. ပှၤတဂၤမံသိတနၤကျၢ တဝးဘၣ်.

၁၂. **ကျၢကျၢဘကျၢ** န့ၣ်မ့ၢ်ပယ့ယာ်ထီၣ်တၢ်ပဒိကါစီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပထိထီၣ်စီၤခိၣ်လိၢ်မံအခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မၤသးကလာ်ကဝၣ်ဒီး ပစံးလၢကျၢကျၢဟကျၢလီၤ.

၁၃. **စံာ်စံာ်ကျၢကျၢ** န့ၣ်မ့ၢ်ပယ့တၢ်ပစၢတၢ်တုၤအဃါမနၤဒီးပစံးလၢစံာ်စံာ်ကျၢကျၢလီၤ. ပမၤဟံၣ်န့ၣ်ပယ့သပှၢ်တၢ်စံာ်စံာ်ကျၢကျၢ,လီၤဃ့ၣ်တသ့ဘၣ်.

၁၄. **ကျၢ** အဝဲအံၤတဘိ အိၣ်ထဲတၢ်ကတိၤလီၤ. ဒိၣ်ကျၢလိၣ်, ထီကျၢလိၣ်, ဝံၣ်ကျၢလိၣ်, နမၤဝၣ်တဘိ ထီကျၢလိၣ်,ပနၢ်တဒုဒိၣ်ကျၢလိၣ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢဒိၣ်ကလိၣ်,ဒ်န့ၣ်လီၤ.

၁၅. **လီၤကျၢ** မ့ၢ်လီၤစံာ်အဆိလီၤ. ပှၤကညီအိၣ်အလိၢ်လီၤစံာ်လီၤကျၢန့ၣ်မ့ၢ်တဟးဘၣ်အလိၢ်အိၣ်လိၢ်ဆိးန့ၣ်ဒီးပစံးလၢအိၣ်စံာ်အိၣ်ကျၢလီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်စံာ်အိၣ်ကျၢဝဲန့ၣ်ဒီးတဟးဘၣ်အလိၢ်နီတပူၤဘၣ်.

၁၆. **ဟံးကျၢဖိၣ်ကျၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဖိၣ်ပှၤကညီတုၤအဂဲၤတသ့ဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပဖိၣ်ကျၢလီၤ. ပှၤတဂၤဆူၣ်ဒီးစဖိၣ်အစုတကျၢဘၣ်.

၁၇. **အကလုၢ်ကျၢအကထါကျၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအကတိၤတၢ်ဒီးတမၤဟးဂီၤဘၣ်အကလုၢ်ဘၣ်,ဒီးကတိၤတၢ်တဘီဒီးတဘီတီတီကလာ်ဒီးမၤဝဲဒ်အကလုၢ်အိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်ဒီးပစံးလၢအကလုၢ်ကျၢလီၤ.

၁၈. **ကျၢသူၣ်ကျၢသး** န့ၣ် မ့ၢ်ပသးဒိၣ်ထိၣ်ပှၤဂၤ, ပှၤလၢပသးဟ့အီၤတဖၣ်န့ၣ် တုၤမ့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဖိၣ်တၢ်နးတမံၤမံၤဒီးမၤသးဒ်ပသးခုအသိးဒီးပစံးကျၢသးပစံးဒ်န့ၣ်လီၤ. တလၢၤပဒိၣ်တဂၤမၤနးမၤဖိၣ်ပှၤကညီနးကဲၣ်ဆိးဒီး စီၤပၤတ့ၢ်လီၤလၢယိာ်ပူၤဒီးကျၢသးကၢ်ဝဲသၢၣ်. ပှၤတဂၤဟုၣ်တၢ်ဒီးပဒိၣ်တ့ၢ်လီၤလၢယိာ်ပူၤ,ကျၢသး, ဟုၣ်ကဒီးတၢ်မိၣ်,ကျၢသး.

၁၉. **ဟၢဖၢကျၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢဘၣ်ဖျိလိာ်အသးဒီးဒၢထီၣ်ဝဲလၢတလီၤလူးလီၤလီကွံာ်ဘၣ်ဒီး ပစံးလၢအဟၢဖၢကျၢလီၤ. ပှၤပဂၤအိၣ်ဒီး အဝ့ၤဒီးဒၢထီၣ်ဒီးအဟၢဖၢကျၢဝဲလီၤ. ဒီးပှၤလၢအအိၣ်ဒီးအဝၤဒီးအဟၢဖၢလီၤလူးကွံာ်တလိၢ်လိၢ်တဖၣ်န့ၣ် ပစံးလၢအဟၢဖၢတကျၢဘၣ်လီၤ.

ကျၢ်

၁. **ကျၢ်ကလာ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖှလီၤတိၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်သကျၢ်ကလာ်လီၤ. ဒီးမိျၥ်သိၣ်ဟူလၢအယံၤန့ၣ်သိၣ်သကျၢ်ကလာ်လီၤ.

၂. **ကျၢကျၢ်ဒ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကတာ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,စဲဘူးဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢကျၢကျၢ်ဒလီၤ. စယှၢ်လီၤဘၣ်ညၣ်ဃံဒီးစကိာ်ကတာ်ကျၢကျၢ်ဒလီၤ. တခွဲတဘ့ၣ်ဘၣ်ကွးဒီးသ့ၣ်ဒ့ကျၢကျၢ်ဒလီၤ. စဲကနၣ်စဲဘူးစဆ့ကျၢကျၢ်ဒလီၤ.

၃. **ကျၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်စဃဲၤလိာ်အသးဒီးကျၢလီၤ. တခွဲဘၣ်ကွးကတာ်ဃာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကိာ်ကဟ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ကူတၢ်သိးဘၣ်ကွးကတာ်လၢတၢၤဆှၣ်တၢၤမဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢကတာ်ဃာ်ကျၢကျၢ်ဒလီၤ. တခွဲတဘ့ၣ်ဘၣ်ကွးကတာ်ဃာ်ကျၢကျၢ်ဒလီၤ. ပထုးတန့ၢ်ဘၣ်.

ကျၢၥ်

Digitized by Google

၁. **မိဉ်ကျူ်မိဉ်ကျာ်,မိဉ်ကျူ်မိဉ်ကြွ** နူဉ်မ့ၢ်ပတုလၢဆှါကဝီၤကျိၤ,ဟိကရှဒိးပထုစိထိဉ်ဒိးအမ်ာ်ဒိးပသူလၢလဉ်နူဉ် ပစံးလၢမိဉ်ကျူ်လီၤ. ဒိးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်မိဉ်ကှာ်လီၤ. ပလဲၤတၢ်လၢတၢ်စူၤခါနူဉ် ဒ်ပမိဉ်သုတဘဉ်စိဉ်တဂ့ၤ,ဒိးပကုၢ်ဒိးမိဉ်ကျူ်လီၤ.

၂. **လီၤတကျိၢ်လီၤတကျူ်** နူဉ် မ့ၢ်ချံဘဉ်တပိဒိး ကျၢ်လီၤလာ်အသးနူဉ် ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢလီၤတကျူ်လီၤ. ဒိးတၢ်ကတိၤအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်လီၤတကှာ်လီၤ. ချံတပိဒိးလီၤတကျူ်ကွံာ်ဒိးတၢ်ပဒၢးဆူလၢ်လှၤတကှၤလီၤ.

၃. **ပကျူ်ထိဉ်ဆိ** နူဉ် ပဟ်ထိဉ်ဆိသုးလၢအလိၢ်ထိဉ်ထိဒိးပမၤနူၢ်ဒိး အသွံနူဉ်လၢသုးပှၤဒိးပဒၢနှာ်ဆိလၢအကဒံဉ်ဝဲတဖဉ်နူဉ်ပစံးလၢပကျူ်ထိဉ်ဆိလီၤ. ဆိတဖဉ်နူဉ်တုၤပကျူ်ထိဉ်ဒိး ဒံဉ်ဝဲ, ပတကျူ်ထိဉ်ဘဉ်ဒိးဟးဒံဉ်ဖိုးဝဲလီၤ. ဒိးပစံးလၢပကျူ်ဒံဉ်စကီးလီၤ. ပကျူ်ထိဉ်ဆိဒိးပကျူ်ဒံဉ်ဆိနူဉ်ဒံးသိးသိးလီၤ. ပကျူ်ထိဉ်ဆိနူဉ်မ့ၢ်ပမၤနူၢ်ဆိကဒံဉ်တဖဉ်အဂိၢ် လၢသုးပှၤဒိးအသွံအစိၤဒိး ပဟ်ထိဉ်လၢအလိၢ်ထိဉ်ထိလၢဆိယဉ်မိဉ်နူဉ် ပစံးလၢပကျူ်ထိဉ်ဆိလီၤ. ဒိးဘဉ်တစုစုပစံးလၢပကျူ်ဒံဉ်ဆိလီၤ.

၄. **လီၤတကျူ်လီၤတကျဲာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီအနၢ်အံဉ်သူအိဉ်တုၤအနၢ်တနၢ်ဟူဘဉ်တၢ်ဒိး ပစံးလၢအနၢ်အံဉ်သူလီၤတကျူ်လီၤ. စနၢ်အံဉ်သူလီၤတကျူ်ဒိးစနၢ်တအၢမးလီၤ.

နနၢ်အံဉ်သူလီၤတကျူ်
နတခွဲးနအိဉ်တမှာ်
နနၢ်အံဉ်သူလီၤတကျဲာ်
နတခွဲးနအိဉ်တကဲ

၅. **လီၤတကျူ်လီၤတလဲး** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီကံာ်နံဉ်အမဲာ်ကမဉ်ဒိးပစံးလၢနံဉ်အမဲာ်လီၤတကျူ်လီၤ. စကံာ်နံဉ်အမဲာ်ကမဉ်ဒိးအမဲာ်လီၤတကျူ်ကွံာ်တဂ့ၤဘဉ်.

၆. **လီၤတကျူ်လီၤတကျဲာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီကိးပှၤချဒိးပစံးလၢ အကိးလီၤတကျူ်လီၤ. ပှၤတညီကိးလီၤတကျူ်နူဉ်တလိၢ်လိၢ်ကိး,တလိၢ်လိၢ်ကိး,တုၤပတလဲၤဘဉ်ပအိဉ်တသ့ဘဉ်ဒိးပစံးလၢအကိးလီၤတကျူ်လီၤ. ပှၤတဂၤကိးဒိးလီၤတကျူ်မးမ့ၢ်အဘဉ်မနုၤလဲဉ်.

စီၤတခွါကိးလီၤတကျူ်
တဘျဉ်တယါအိဉ်တချူး
စီၤတခွါကိးလီၤတကျဲာ်
တဘျဉ်တယါအှဉ်တဘျဲး

၇. **ကျံာ်ကျိၢ်ကျံာ်ကျူ်** နူဉ် မ့ၢ်တပိဘဉ်ချံဒိးချံဝးလံဉ်လၢဉ်နူဉ် ပစံးလၢချံဝးကျံာ်ကျူ်လီၤ. ချံသနီသြဉ်တဘှဉ်ဝးကျံာ်ကျူ်နးသမိး.

၈. **ကျူ်လိာ်ကျာ်လိာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီမံလီၤဒိဉ်တူာ်တဂၤ, မံလီၤဒိဉ်ယီၤတဂၤဒိး ဖိဉ်အဝဲတဂၤအစုလၢအမံလီၤဒိဉ်တူာ်တဂၤနူဉ်ဒိး ဂဲၤဆၢထၢဉ်နူၢ်အဝဲတဂၤဒိးပစံးလၢကျူ်လိာ်အသးလီၤ. ပှၤလၢအတဟိဉ်ဆူဉ်တဖဉ်နူဉ်ကျူ်ပှၤဂၤနူၢ်ဝဲလီၤ. ပှၤကညီကျူ်လိာ်အသးနူဉ်မ့ၢ်အမံလီၤအိထိမိဉ်ဒိးဂဲၤဆၢထၢဉ်ဖိဉ်ပှၤဂၤအစုဒိးဂဲၤဆၢထၢဉ်နူၢ်ဝဲလီၤ. ဒိးပစံးလၢကျူ်လိာ်အသးလီၤ. ပှၤလၢအကျူ်ပှၤဂၤတဖဉ်နူဉ်မ့ၢ်အမံလီၤဒိးဖိဉ်ပှၤဂၤအစုလၢအမံလီၤကဒဲကဒဲနူဉ်ဒိး ဂဲၤဆၢထၢဉ်နူၢ်ပှၤဂၤနူဉ်ပစံးလၢအကျူ်လိာ်အသးလီၤ. ဂဲၤဆၢထၢဉ်နူၢ်ဝဲမ့ၢ်နူၢ်ဒိးပစံးလၢအကျူ်ဝဲနူဉ်လီၤ. ပှၤတဂၤကျူ်ပှၤဂၤနူၢ်စကီးလဲဉ်,ဖိနဲကဲဉ်တဂၤဒိးကျူ်ပှၤတနူၢ်စကီးပှၤကျူ်လိာ်အသးနူဉ်မ့ၢ်အလိာ်ကွဲတကလှာ်လီၤ.

၉. **ခးကျူ်ထိဉ်အသး** နူဉ် မ့ၢ်ပကူထိဉ်ပသးဒိးပဆွဲထိဉ်ပခံနူဉ် ပစံးလၢပခးကျူ်ထိဉ်ပသးလီၤ. ဒိးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ ပခးကျံာ်လီၤ. ဒိးမ့ၢ်ပကိးဖိာ်ထွဲပှိၢ်အခံလီၤ. နှီၤစံးဝဲလၢပတပံၢ်ယှထိဉ်ပသးလီၤ. ပမ့ၢ်လဲၤလီၤလၢကပံာ်ကျါနူဉ် ခးကျူ်ထိဉ်ပသးဝံၤပလဲၤဆူကပံာ်ကျါလီၤ.

၁၀. **သကျူ်လီၤသကျာ်လီၤ** နူဉ်မ့ၢ်ပှၤကညီဆှဉ်နီၤဒိးထုးဆၢလီၤဆှတုၤလၢအခီဉ်နါစူၤဒိး ပစံးလၢ်သကျူ်လီၤအသးလီၤ. ပှၤတဂၤဆှဉ်နီၤဒိးသကျူ်လီၤအသးပၢၢ်လၢအခီဉ်မ့ၢ်နါစူၤလီၤ. ဖိာ်မုဉ်တဖဉ်နူဉ်မ့ၢ်ဆှဉ်နီၤဒိးသကျူ်အသးလီၤ.

၁၁. **အုးသကျိၢ်အုးသကျူ်, အုးသကျူ်အုးသကျဲာ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်အၢဉ်ထိဉ်တၢ်ခံးလီၤဒိး ပတထံဉ်ထိဉ်မ့ၢ်မဲာ်လါမဲာ်နူဉ် ပစံးလၢအုးသကျူ်လီၤ. တၢ်စူၤခါနူဉ်တၢ်မၤအသးအုးသကျူ်လီၤ.

ကွၢ်ထိဉ်မ့ၢ်မဲာ်အုးသကျူ်
ဒ်ဆိဖိပကျူ်လၢသုး
ကွၢ်ထိဉ်မ့ၢ်မဲာ်အုးသကျဲာ်
ဒ်ဆိဖိပကျူ်လၢစဲ

၁၂. **ကျူ်ထိဉ်လဲးထိဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပမၤထိဉ်နူၢ်ဆိအသွံလၢသုးအပှၤဒိးဆိဒံဉ်ဝဲနူဉ်ပစံးလၢပကျူ်ထိဉ်ဆိလီၤ. ဆိမိၢ်ပှၢ်ကဒံဉ်ဝဲနူဉ်ကျူ်ထိဉ်တကှၢ်. ဒိးပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲလၢပကျူ်ဒံဉ်ဆိလီၤ. ကျူ်ဒံဉ်ဆိလၢသုးပှၤတကှၢ်.

ကျူ်ဒံဉ်ဆိဖါလၢသုးစှ
ဆိဖါဒံဉ်လီၤဘဉ်ကသ့
ကျူ်ဒံဉ်ဆိဖါလၢသုးထး
ဆိဖါဒံဉ်လီၤတသ့မး

၁၃. **ခးကျူ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီထိစရှဉ်တၢ်လၢ်ဒဉ်အတ

Digitized by Google

ဟီၣ်န့ၣ်ပစံးလၢခးကျူၥ်လိၥ်အသးလီၤ. ဒီးပနၢ်ဘျၢၣ်စရူၣ်လိၥ်အသးန့ၣ် ပစံးစ့ၢ်ကီးလၢ ပနၢ်ခးကျူၥ်လိၥ်အသးစ့ကီးလီၤ. ပှၤခံဂၤအသးဒိၣ်ထိၣ်ဒီးခးကျူၥ်လိၥ်အသး,ပှၤဂၤပြံးဝဲလီၤ.

၁၄. **ထံးတကျူၥ်ထံးတကျၥ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဖှၣ်ပှၤဂၤအခိၣ်ဒီးပမၤဘၣ်ဒိဒီး ဟံၣ်ထူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဃိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒ်ပှၤဂၤအခိၣ်ကဆါဒီးပစံးလၢပထံးတကျူၥ်လီၤ. ပှၤတဂၤအသးဒိၣ်ထိၣ်ဒီး ထံးတကျူၥ်အဝဲတဂၤအခိၣ်ဒီးဟံၣ်ထူၣ်တ့ၤအဝဲတဂၤအခိၣ်ဆါဝဲလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢထံးတကျၢ်ဝဲလီၤ.

ကျူး

၁. **ကျူး** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဃံၣ်တကလုာ်န့ၣ် အမ့ၢ်အိၣ်ဒီးအကပိာ်ဒီး အဖံးန့ၣ် ပမၤတခွဲပျံၤန့ၣ်ပှၤတနီၤနီၤကီးလၢကျူးလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ကျူးလီၤ.

၂. **သကျူးကလၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပယူၢ်လီၤမ့ၤတမိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပယူၢ်လီၤတၢသၣ်တဖျၢၣ်မိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပယူၢ်သကျူးကလၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်ထိၣ်မ့ၤတမိဒီးယူၢ်ဝဲသကျူးကလၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်ထိၣ်မ့ၤတမိဒီး ယူၢ်ဝဲသကျူးကလၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကျူးကလၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤ အိၣ်ယူၢ်တၢသၣ်တဖျၢၣ်ကျူးကလၢ်,ပစံးဒ်န့ၣ်တစုစုလီၤ.

၃. **ယူၢ်ကျူးကျူး** န့ၣ် မ့ၢ်ပယူၢ်လီၤဟၢ်န့ၣ်ပစံးလၢပယူၢ်ကျူးကျူးလီၤ. ပှၤတဂၤယူၢ်မးစဃီၤသၣ်အချံကျူးကျူးလီၤ.

ကျုၣ်

၁. **ဝံၣ်ကျုၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဝံၣ်တကလုာ်န့ၣ် အဒူဖးဒိၣ်ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢဝံၣ်ကျုၣ်လီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ဝံၣ်ချုၣ်လီၤ. ဝံၣ်ကျုၣ်န့ၣ် အဒူထဲကံၣ်ဒၣ်လီၤ. ဒီးပိၢ်ကီးလၢဝံၣ်ကျုၣ်လီၤ.

၂. **ကျုၣ်ကတၢၢ်ကျုၣ်ကတိၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဒီး ထံးအိၣ်တဘျူးထံးဒီးဖးဒိၣ်ဒီးဘျၢဝဲန့ၣ်ဒီးထိဝဲဒီးပစံးလၢကျုၣ်ကတၢၢ်ကျုၣ်ကတိၢ်လီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢ ကျုၣ်ကတၢၢ်ကျုၣ်ကတိၢ်လီၤ. သ့ၣ်ဖးဒိၣ်တဖၣ် အိၣ်ကျုၣ်ကတၢၢ်ကျုၢ်ကတိၢ်တဘျူးထံးညါလီၤ.

၃. **ကျုၢ်ကတိၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤဝံသးကၢၣ်ဒီးမံလီၤဒၣ်အတၢ်ဒီး ပစံးလၢအမံလီၤကျုၣ်ကတိၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအမံလီၤယွံၢ်ကတိၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤကၢၣ်ဒီးမံလီၤဒၣ်အတၢ်ကျုၣ်ကတိၢ်လၢဖၣ်ကွာ်ထံးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကျုၣ်ကတိၢ်လီၤ.

၄. **ကျုၣ်ကလၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖးဒိၣ်တ့ၢ်ဒီးအိၣ်ဘ့ၣ်ဆ့ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢအိၣ်ဘ့ၣ်ဆ့ကျုၣ်ကလၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤဖးဒိၣ်တ့ၢ်အိၣ်ဘ့ၣ်ဆ့ကျုၣ်ကလၢ်လီၤ.

၅. **ကျုၥ်ကလၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢတနံၤဖိနံၤမါဘၣ်ဒီး အိၣ်ပှၢ်သံအသးန့ၣ်ပစံးလၢအအိၣ်ကျုၣ်ကလၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်ပှၢ်သံအသး ကျုၥ်ကလၢ်လီၤ.

၆. **ကျုၣ်ကတၢၢ်ကျုၣ်ကတိၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖူဖးဒိၣ်အိၣ်မံလီၤအါဖှမ့ၢ်ဂ့ၤ, အိၣ်ဆၢထၢၣ်အါထံးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤကညီမံလီၤအါဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဆၢထၢၣ်အါဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢအိၣ်ကျုၣ်ကတၢၢ်ကျုၣ်ကတိၢ်လီၤ. မံလီၤတဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်ဃးဒီး တိၢ်လီၤအသး, ဆၢထၢၣ်တဖၣ်န့ၣ် ဘၣ်ဃးဒီးဆၢထၢၣ်ကတိၢ်, ဒီးဘၣ်ဃးဒီး အဒိၣ်အဘျၢန့ၣ် ပစံးလၢကျုၣ်,ဒီးပစံးလၢကျုၣ်ကတၢၢ်ကျုၣ်ကတိၢ်လီၤ.

၇. **ကျုၣ်ကလၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်အိၣ်ထီလၢခုးကျၣ်ပူၤလၢပတကူာ်ကွံာ်ဘၣ်န့ၣ် ပစံးလၢသ့ၣ်အိၣ်ထီကျုၥ်ကလၢ်လီၤ. သ့ၣ်တထံးအိၣ်ထီမးလၢခုးကျၣ်ပူၤကျုၣ်ကလၢ်လီၤ.

၈. **ကျုၥ်ကလၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ဝ့ၢ်သီစၢၢ်အသးလၢဟီၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်ဒီးပစံးလၢကျုၣ်ကလၢ်လီၤ. ဝ့ၢ်သီတဘိစၢၢ်လီၤမးအသးလၢဟီၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ်ကျုၣ်ကလၢ်လီၤ.

၁. **ကျူၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လီၤထွံလၢထံဖံးခိၣ်ဒီးနီးဝဲဒီးလၢၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သ့ၣ်ဒ့မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢနီးသကျူၤကလၢ်လီၤ. သ့ၣ်ကူၢ်လိၥ်တလိၣ်လီၤထွံဒီးနီးကတၢ်မးဒီးလၢၢ်သကျူၤကလၢ်လီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်သကျူၤကလၢ်လီၤ.

၂. **ကဟုကျူၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ဟံၣ်ခိၣ်ဒုးထိၣ်အသးဖုၣ်ကြးမိၤဒီးဒၢးပူၤမၤသးခံးယုၢ်ကလၢ်န့ၣ် ပစံးလၢအကဟုကျူၤလီၤ. ဟံၣ်တဖျၢၣ်သဒိစိဖုၣ်ဒီး အပူၤမၤသးကဟုကျူၤလီၤ.

၃. **တကျူၤတကျိာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီလဲၤတၢ်ဒီးတကွၢ် လီၤဘၣ်အခိၣ်ခိၣ်ခိၣ်ထံးဘၣ်ဒီး လဲၤတၢ်ဟ်ချအသးဒီးယိၢ်တၢ်သီၣ်ကြိၢ်ကြိၢ်ကြၢ်ကြၢ်,ကျိုၤကျိုၤကျုၤကျုၤဒ်ပတကျိာ်တၢ်သီၣ်အသိးဒီး ယိၢ်ဘၣ်ယိမိၤသွဲမိၤ, ကျူမိၤကြၤမိၤတချံးထိၣ်တချံးလီၤသီၣ်ဝဲဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲာ်ဒီး ပစံးလၢတကျူၤတကျိာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢ တချုတချံးလီၤ. ဖိာ်မုၣ်နဲာ်လဲၤတၢ်တကျူၤတကျိာ်ဒ်ဖိာ်ခွါအသိး, တကွၢ် လီၤအခိၣ်ခိၣ်ခိၣ်ထံးဘၣ်မနုၤလဲၣ်, ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢမၤသးတချုတချံးလီၤ. -- ကလွါၦ

၄. **ကျူၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢချံဒီးချံတုာ်ထိၣ်န့ၣ် ပစံးလၢချံတုာ်ထိၣ်ကျူၤကလၢ်လီၤ. ဒီးပစံးစ့ကီးကျူၤကလၢ်ချံတဘ့ၣ်တုာ်ထိၣ်မးလၢပြီခိၣ်ကျူၤကလၢ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢကျူၤကလၢ်စ့ကီးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢချံတုာ်ထိၣ်သကျူၤကလၢ်, ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတုာ် ထိၣ်သကျူၤကလၢ်လီၤ.

Digitized by Google

၁. **ဆဲးကကျူ** နၣ် မ့ၢ်တၢ်ကစီၤဆဲးဘၣ်ပမဲာ်တၢ်ကစီၤ ဆဲးကကျူဘၣ်ပမဲာ်နၣ် မ့ၢ်တၢ်ကစီၤမ့ၢ်ဆဲးဘၣ်ကိအက ပၤဒီးပကွၢ်ကိနၣ်အကစီၤလၢတၢ်ကစီၤဆဲးဘၣ်နၣ် ဆဲး ကကျူဘၣ်ကူၤပမဲာ်လီၤ. မ့ၢ်ဆဲးကကျူ, လါဆဲးက ကျူ, တၢ်ကစီၤဆဲးကကျူတၢ်လၢအဆဲးတၢ်တထိၣ်ထူၣ် ဘၣ်, ဆဲးတၢ်လၢအကပၤတဖၣ်နၣ်ဒီး ဆဲးတၢ်လၢအဘဲ တဖၣ်နၣ် ပစံးလၢအဆဲးကကျူတၢ်လီၤ. မ့ၢ်မ့ၢ်လီၤနာ် ဘၣ်ဒးဒီး ပကွၢ်အကစီၤဆဲးကကျူဘၣ်ပမဲာ်လီၤ. လါ ၵိၢ်နၣ်သီးဟဲထိၣ်ဘၣ်ဒးဒီး ပကွၢ်အကစီၤဆဲးကကျူ ဘၣ်ပမဲာ်လီၤ. ပဆဲးကကျူသ့ၣ်လၢအဘျါတဖၣ်နၣ်ဆူ ထံကျါနၣ်ထံဆဲးအဖးဇီနၣ်ပကွၢ်အကၠၣ်သိးလီၤ. က ဗီၤ ၆၈

၂. **ကကျူဒူ** နၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်လၢအတထိၣ်ထူၣ်ဘၣ်ဒီးဒၢ ကူဝဲတဖၣ်နၣ်ပစံးလၢကကျူဒူလီၤ. သ့ၣ်တထံးဒၢကူ မးကကျူဒူလီၤ. တၢ်လၢအတစုဒီးအဒၢကူတဖၣ်နၣ်ပ စံးလၢကကျူဒူလီၤ.

၃. **ယှၢ်ကကျူ** နၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်တၢ်ဒီးပတံအုၣ်ဘျုးဘၣ်ဒီး ပယှၢ်လီၤနၣ် ပစံးလၢပယှၢ်ကကျူလီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ် မ့ၤဒီးယှၢ်ကကျူယှၢ်ကကျါမးဝဲလီၤ. ပှၤကညီအသးပှၢ် လၢအမဲတအိၣ်ဘၣ်တဖၣ်နၣ် မ့ၢ်အိၣ်မ့ၤဒီးအုၣ်ဝဲတဘျုး ဘၣ်နၣ်ယှၢ်ကကျူလီၤမ့ၤဒီဒီဖျာၣ်လီၤ.

၄. **ကျူဆှါ** မ့ၢ်လံၤလူၤအဆီလီၤ. ပှၤလံၤလူၤကျူဆှါ တဖၣ်နၣ် တၢ်ကၢၣ်မၤအသးလၢကလီဒီးခုးဟးလၢပှၤ ဟံၣ်နၣ်မ့ၢ်ပှၤလံၤလူၤကျူဆှါလီၤ.

၅. **ကျူလီၤလဲးလီၤ** နၣ် မ့ၢ်ပမၤဟံၣ်ဒီးပကျိာ်လီၤဝၣ် ထိဒူလၢတၢ်တိအဖိခိၣ်ဒီးပစံးလၢပကျူလီၤလီၤ. ပမ့ၢ် ကျူလီၤကျူလၢတၢ်တိအဖိခိၣ်ဒီး ပယီလီၤကူၤယီလၢ ကျူအဖိခိၣ်လီၤ.

၆. **ကျူမိၤသွဲမိၤ** နၣ် မ့ၢ်ဝၣ်လၢပယီလီၤယီလၢအဖိခိၣ် နၣ်ပကီးလၢကျူလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကီးလၢကျူဖး ထိလီၤ. ဝၣ်လၢတလၢၤဆါနၣ်ဂ့ၤလၢပမၤကျူမိၤသွဲမိၤ လီၤ.

၇. **ကျူခံတမိာ်နါ,ကျူခိၣ်ကျူခံ** နၣ် မ့ၢ်ကျူနါစူၤအိၣ် ဘျံၣ်ဒီး ပမ့ၢ်တဒိၣ်ယုဘၣ်ဒီးဖျိးထိၣ်ဝဲဆူခိနၣ်ပစံးလၢ ကျူခံလီၤ. ကျူနါစူၤမ့ၢ်ဖျိးထိၣ်လၢဟံၣ်အသရၤနၣ်ပ စံးလၢကျူခံလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢသလှၢ်ထိး,ဒီး ဘၣ်တစုစုပစံးလၢကျူနါစူၤလီၤ.

၈. **ကျူသံၣ်တံၤ,ကျူသံၣ်တြၢ,ကျူသံၣ်ဘုၣ်ကျူသံၣ် တၢ** နၣ် မ့ၢ်ပယီလီၤဟံၣ်လၢဝၣ်ထိဒူတၢ်သဘံၣ်မိၤ ဒီး ပစံးလၢကျူသံၣ်တံၤလီၤ. ပှၤကညီအဟံၣ်နၣ်ဆုဘုအ လီၢ်,ဒီးဖၣ်ကပှၤအလီၢ်နၣ်ကျူလီၤသံၣ်တံၤဝဲလီၤ.

၉. **ကျူကျူၤကျီၤ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤဟံၣ်ယီလီၤဟံၣ် လၢသ့ၣ်ဒီးပစံးလၢကျူၤကျူၤကျီၤလီၤ. ပှၤကညီမၤဟံၣ် ဒီး မၤတၢ်ဖှၣ်လီၤလၢလီဘုအလီၢ်နၣ်ကျူလီၤဝဲလၢကျူ ကျူၤကျီၤလီၤ. ပှၤကညီဟးလၢပှ့ၢ်ကျါနၣ်မၤဒဲဒီးကျူ လီၤဝဲလၢကျူကျူၤကျီၤလီၤ.

၁၀. **ညၣ်ကျူလီၤအသး** နၣ် မ့ၢ်ညၣ်ကိာ်ယးလၢ ထံ လာ်နၣ် ပစံးလၢညၣ်ကျူလီၤအသးလီၤ. ညၣ်တဘိ ကျူလီၤအသးလၢထံလာ်ဒီးအိၣ်ဒၣ်အတၢ်လီၤ.

၁၁. **ကျူဆဲး** နၣ် မ့ၢ်ဟိာ်မုၣ်ထါထၣ်ဒီးမၤတဘံမိၤတက လှာ်အခိၣ်ခိတြိကလာ်ဒီးပစံးလၢကျူဆဲးလီၤ. ဒီးမ့ၢ်အ မၤဝဲလၢသ့ၣ်ဖိဒီးသူးဝဲကဆှၣ်ဒၣ်မိၤလီၤ.

၁၂. **ကျူဘှၣ်ကျူသူး** နၣ် မ့ၢ်ဟိာ်မုၣ်ထါထၣ်ဒီးမၤတဘံ မိၤလၢဝၣ်ဖိတကလှာ်မၤဝဲကဆှၣ်ဒၣ်ဒီးကိာ်ဝဲလၢထၣ်အ ပှၤဒီး သူးဝဲလၢထးဒီးလၢလာ်ဒီးထၣ်ကဘျံးအီးထိၣ်အ သးနၣ်ပစံးလၢကျူသူးလီၤ. –see–ဆဲးကကျူ

ကျူၢ်

၁. **ကျူၢ်** နၣ် မ့ၢ်တၢ်သိၣ်လၢပပျ့ာ်တဲာ်သ့ၣ်ဖှနၣ် ပစံး လၢပပျ့ာ်သ့ၣ်ဖှသိၣ်ကျူၢ်ကျူၢ်လီၤ. မ့ၢ်မတၤပျ့ာ်သ့ၣ် ဖှတဂၤသိၣ်ကျူၢ်ကျူၢ်နၣ်လဲၣ်.

၂. **ကျူၢ်ကျူၢ်ကျၢ်ကျၢ်** နၣ်မ့ၢ်ပလဲၤဘၢ်လၢသ့ၣ်ဖှမိၣ်မ့ၢ် ဂ့ၤ, ပဟ်သ့ၣ်ဒုဝၣ်ဒုလၢစုးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီး သိၣ်ဝဲကျူၢ်ကျူၢ် ကျၢ်ကျၢ်လီၤ. မ့ၢ်မနုၤလဲၤတၢ်လၢ သ့ၣ်ဖှမိၣ်သိၣ်ကျူၢ် ကျူၢ်ကျၢ်ကျၢ်နၣ်လဲၣ်,စမ့ံလၢဒဲပှၤတဂၤမိၤဒီးမ့ၢ်မနုၤဟဲ သိၣ်လၢသ့ၣ်ဖှမိၣ်သ့ၣ်ဖှကျါကျူၢ်ကျူၢ်ကျၢ်ကျၢ်နၣ်လဲၣ် မိၣ်.

၃. **ကျူၢ်ကျူၢ်** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတကျိာ်သ့ၣ်ကစၢၢ်သိၣ် ဝဲနၣ်ပစံးလၢသိၣ်ကျူၢ်ကျူၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤတကျိာ်သ့ၣ် ကစၢၢ်သိၣ်မးကျူၢ်ကျူၢ်လီၤ.

၄. **ကျူၢ်ကလာ်** နၣ် မ့ၢ်ထုဝံၣ်လီၤသိၣ်သကျူၢ်ကလာ် လီၤ. ထုဝံၣ်လီၤသိၣ်သကျူၢ်ကလာ်နၣ်သုလဲၤကွၢ်ကွၢ် မဲ,ဘၣ်သံလံကၢ်ဘါတဒုလံကၢ်သၢ.

၅. **ကျူၢ်ကျူၢ်ကျိၢ်ကျိၢ်** နၣ် မ့ၢ်လၢၢ်ဖးဒိၣ်အကျါနၣ် ပ စံးလၢလၢၢ်ကျူၢ်ကျူၢ်ကျိၢ်ကျိၢ်လီၤ. ထံတလိာ်လၢၢ်သဲၣ် ဒီး လၢၢ်အိၣ်မးကျူၢ်ကျူၢ်ကျိၢ်ကျိၢ်လီၤ.

၆. **ကျူၢ်ကလာ်** နၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအဒိၣ်တဖၣ်နၣ် ပှၤကညီမ့ၢ်ဆဲးသံခးသံဒီးလီၤယံၤဝဲနၣ် ပစံးလၢအယံၤ သကျူၢ်ကလာ်လီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်သပြံၢ်ကလာ်လီၤ.

၇. **ကျူၢ်ကျူၢ်** နၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီဒိၣ်တၢ်သိၣ်ဒီးပစံးလၢဒိၣ် တၢ်သိၣ်ကျူၢ်ကျူၢ်လီၤ. နဒိၣ်တၢ်သိၣ်ကျူၢ်ကျူၢ်ကဲာ်စ နှါကၤ.

၈. **တကျူၢ်ကျူၢ်ခိတကျူၢ်ကျူၢ်ခါ** နၣ် မ့ၢ်ပတယိးထိၣ်

Digitized by Google

ပမံလၢသ့ၣ်တမျိၤအနါစ့ၤဒီး ပစံးလၢ ပတကျူ႞ကျူ႞စိ လီၤ. ပတကျူ႞ကျူ႞စိန့ၣ်သိၣ်ကျူ႞ကျူ႞န့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်တ ဖျိၤဝးဒီးသိၣ်ဝဲလီၤ. --ကနိး

၉. **ကျူ႞ကထၣ်သကျူ႞ကထၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကဆိမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ နိၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပနၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဆၣ်နိၣ်ကိၢ်နိၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်လီၤ ယံၤသံဒီး အစိၣ်ကစီၤထိၣ်ဖးထိဒီး ပစံးလၢမၤသးသ ကျူ႞ကလာ်လီၤ. တၢနိၣ်ခိၣ်တနၤအစိၣ်အိၣ်မးသကျူ႞ ကလာ်, ဖးနိၣ်တနၤလီၤ.

၁၀. **ကျူ႞စီၤကျူ႞စီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တလၢၤနုးလိာ်အသးဒီးယီၤ ဒီး ရူၣ်လီၤဆၢၣ်တၢ်ဒ်ထံအတြိအသိးဒီး လဲၤနုာ်အိၣ်ဝဲဒ် မျိာ်စီၤ သံးနုာ်စီၤ, သုတၢဘၣ်အီၤတဂ့ၤန့ၣ်ပစံးကျူ႞လီၤ, တလၢၤ ဒီး ယီၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝီၤဝ့ၢ်ဒီးရူၣ်ကျူ႞ဒီးနုာ်အိၣ်တဒိအ သး, ပသးပှ့ၢ်စံးဝဲဒၣ်, --ကနိၢ်.

၁၁. **ကျူ႞ကျူ႞** န့ၣ် မ့ၢ်တးအုးတယီးထိၣ်အခံလၢသ့ၣ် နခိၣ်ဒီးသိၣ်ဝဲကျူ႞ကျူ႞လီၤ. တးအုးတနၤတယီးထိၣ် အခံကျူ႞ကျူ႞လၢသ့ၣ်နခိၣ်ဒီးစံၣ်သလူၤ.

၁. **ကျူာ်ကျူာ်ကျာ်ကျာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထိၣ်သလ့ဖျးတၢ်သိၣ် မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤကညီဖျိၤသ့ၣ်သိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢသိၣ်ကျူာ် ကျူာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢသိၣ်ကျူ႞ကျ႞လီၤ. မ တၢဖျိၤသ့ၣ်သိၣ်ကျူာ်ကျူာ်န့ၣ်လဲၣ်. ထိၣ်သလ့ဖျးအိၣ် ကံာ်သိၣ်ကျူာ်ကျူာ်လီၤ.

၂. **ကျူာ်ကျူာ်ကျိာ်ကျိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်သူၣ်တကျိာ်အခိၣ်လၢ တၢ်ပူၤသိၣ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢသိၣ်ကျူာ်ကျူာ်လီၤ. သူၣ်တ နနုာ်ဆူတၢ်ပူၤ ဒီး တကျိာ်အခိၣ်သိၣ်မးကျူာ်ကျူာ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီမၤကနဲလၢမနၤန့ၣ်တကျိာ်မ့ၣ်သဟိၢ်ဒီးသိၣ် မးကျူာ်ကျူာ်လီၤ.

ကျူး

၁. **ကျူးကျိတၢ်ကျူးကျိ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ကူးလံာ်ကူးလာ် လၢအယးအကျၣ်ဝဲထဲခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်, ထဲယာ်တိၢ်အိၣ်တ ပျ႞ အိၣ်တထါဒီးယးဝဲနးနးကလဲာ်ဒီးစဲဒီးဟိၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီး ပတသ့ၣ်ညါလၢၤဘၣ်အရှာ်လၢသ့ၣ်, အရှာ်တလီၤကံာ် လၢၤဘၣ်လၢသ့ၣ်ဒီးပစံးလၢတၢ်ကျူးကျိလီၤ. ပှၤတဂၤ ဖိမ့ၤဒီး ဆိၣ်ကဲၤလီၤမ့ၣ်လၢတၢ်ကျူးဘှၣ်တၢ်ကျူးကျိ လီၤ. ထၢနၢ်တၢ်ကျူးဘှၣ်ကျူးကျိန့ၣ်ပကဖိအိၣ်မ့ၤ.

၂. **ကျူးကျိၣ်တၢ်ကျူးဘှၣ်တၢ်ကျူးကျိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ် ယးသ့ၣ်ကျၣ်အကူးလံာ်ကူးလာ်လၢဒိၣ်ထဲထဲကံၣ်နၣ် ထဲခိၣ်နၣ်တဖၣ်အိၣ်တပျ႞အိၣ်ခံပျ႞န့ၣ်ပစံးလၢတၢ်ကျူး ကျိၣ်လီၤ. ပမံလၢပှ့ၢ်ခိၣ်ပှ့ၢ်ကျါနၣ် ပဃုယီးတၢ်ကျူး ဘှၣ်ကျူးကျိၣ်ဒီး ပမၤလၢသ့ၣ်မုၣ်ကျ႞ဒီး ပဆိၣ်ကဲၤ လီၤ.

၃. **ကျူး** နၣ် ဘၣ်ယးဒီးတၢ်ဝးနၣ်လီၤ. ကျူးနၣ်ပှၤက ညီဃိအိၣ်အသၣ်ကျံးကျူးဝဲလၢမ့ၣ်ကဖးအကျါနၣ် ပ ကိးလၢကျူးလီၤ.

၄. **ကျူးတၢ်ခိဃၢ်တကလုာ်** နၣ် အိၣ်တၢ်ဒီးအါအါက လဲာ်ဒီးဝးပြူးပြူးဒီးဖိးလိာ်အသးလၢအမူၤနၣ်ဒီးမၤသး ကဒါဟုးကဒါရျါနၣ် ဒ်ကျံးကျူးအသးအသိးဒီးပကိး လၢကျူး.

၅. **ကျူးကျိၣ်သ့ၣ်ကျူးကျိၣ်** နၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ကူးလာ်လၢထဲ စုနၣ်ခိၣ်နၣ်တဖၣ်ဒီးအိၣ်တချံ, အိၣ်တချံအဘျၣ်တဖၣ် နၣ် ပစံးလၢသ့ၣ်ကျူးကျိၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ သ့ၣ်ကျူၣ်ကျိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤယီးသ့ၣ်ကျူးကျံသ့ၣ် ကျူးကျိၣ်မ့ၢ်သါကမၤသ့ၣ်မုၣ်ကျ႞လီၤ.

၆. **မုၣ်ဆူကျူးခံမုၣ်ဆူကျူးတြၤမုၣ်ဆူကျူးတၢ်မုၣ် ဆူကျူးခံ** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်မုၣ်နလၢမ့ၣ်အူကဖးအိၣ်လၢအ နါစ့ၤနၣ်ပကိးလၢမ့ၣ်အူကျူးခံလီၤ. ဘိၣ်သအိၣ်မ့ၢ်ဟဲ သိၣ်လၢမနၤဒီး ပဟံးထိၣ်မ့ၣ်အူကျူးခံနၣ်ပကွ်ာဒီးဃ့ၢ် ဝဲလီၤ. ဒီးပမ့ၢ်မၤကနဲဒီးပဘိၣ်မ့ၣ်အူကျူးခံလၢသနူနၣ် ပကိးလၢမ့ၣ်သဟိၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢမ့ၣ်ကဟိၢ် လီၤ. -- ကဟိၢ်

၇. **ကျူးကလာ်သကျူးကလာ်** နၣ် မ့ၢ်ပယူ႞လီၤတၢ သၣ်အချံတဖျၣ်ဒီး ပစံးလၢပယူ႞သကျူးကလာ်လီၤ. ပှၤတဂၤယူ႞မးတၢသၣ်အချံတဖျၣ်သကျူးကလာ်လီၤ.

၈. **သ့ၣ်မုၣ်ကျူးခံ** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ကျူးကျိၣ်လၢ အဒိၣ်တ ဖၣ်နၣ် ပကိးလၢသ့ၣ်မုၣ်ကျ႞ဒီးမ့ၣ်အူမ့ၢ်အိၣ်လၢအ နါ စ့ၤဒီး ပစံးလၢသ့ၣ်မုၣ်ကျူးခံလီၤ.

၉. **ကျူးခိးသူၣ်ကျူးခိးလံာ်** နၣ် မ့ၢ်ပဘျၢရူသူၣ်ယာ်ဆူ ခဲးကျါမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟိၣ်ခိၣ်လာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢပကျူးခိးသူၣ် လီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ပကျူးရူသူၣ်လီၤ.

၁၀. **ကျူး** နၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိဃၢ်တကလုာ်အဒံးလါအဲးက[ ] တ့ၣ်နၣ်ဒီး ထဲစုမ့ၢ်စုဆၣ်နၣ် ပသးပှ့ၢ်ကိးလၢကျူးလီၤ. ဒီး ပှၤခဲကနံၣ်အံၤကိးလၢခိၣ်ပီၤအှလီၤ. ဒီးကျူးနၣ် ပှၤကညီမၤအဒံးနၣ်ဒီး မၤဝဲလၢနၢ်စဲၤဒီးဒံးဝဲလၢအနၢ် လီၤ. ကျူးနၣ်ပထံၣ်တပှၤပှၤအါကၢ.

၁၁. **ကျူးခိးလံာ်** နၣ်မ့ၢ်ကျူးခိးသူၣ်အဆိလီၤ. ကျူး ခိးသူၣ်ကျူးခိးလံာ်စံးဝဲဒၣ်.

၁၂. **ကျူးမံကျူးဘဲ** နၣ် မ့ၢ်ပဃိအိၣ်တၢ်ညၣ်လၢမ့ၣ်က ဖးအကျါမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပဃိလီၤပဃိးသၣ်လၢမ့ၣ်ဆါကိၢ်အကျါ မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢပကျူးမံအိၣ်လီၤ. ကျူးမံအိၣ်နၢ်ယၤလၢ တၢ်ညၣ်တလိၣ်တကှ႞. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကျံးကျူး လီၤ, ကျံးကျူးအိၣ်တၢ်ညၣ်စံးဝဲဒၣ်.

၁၃. **ကျူးဘဲ** နၣ် မ့ၢ်ကျူးမံအဆိလီၤ. ကျူးမံကျူးဘဲ စံးဝဲဒၣ်.

Digitized by Google

၁၄. **သ့ၣ်ကျူးကျိ** နှၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်တဲာ်သ့ၣ်လၢအဆံးတဖၣ်နှၣ် အခိၣ်အခံဒီး ပစံးလၢသ့ၣ်ကျူးကျိလီၤ. သ့ၣ်ကျူးဘၣ်သ့ၣ်ကျူးကျိနှၣ်မ့ၢ်ပဒိၣ်တဲာ်သ့ၣ်အခိၣ်အခံ, တပျ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ခံပျ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တချံမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးပကိးလၢသ့ၣ်ကျူးကျိလီၤ. --ကနီၤ--ကရၢ် ၂

၁၅. **ကျူး** နှၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဃံၣ်အမုၢ်တကလုာ်လၢအိၣ်ဒီး အလုၤဒီးပစံးလၢကျူးလီၤ. ကျူးသလုၤနှၣ်ပမၤလၢတခွဲပျုၤခၢၣ်ဂ့ၤကၢ. ဒီးအမုၢ်လၢအစၢ်ဖံးတဖၣ်နှၣ် ပမၤန့ၢ်အဖံးသဘျုးနှၣ်ပမၤတခွဲပျုၤလီၤ. ကျူးအမုၢ်အလုၤ,ဒီးကျူးအမုၢ်စၢ်မီၤအဖံးသဘျုးနှၣ်ပဖျတခွဲပျုၤလီၤ.

၁၆. **ကျူးကျူးကျူးကျူး** နှၣ် မ့ၢ်ပယူၢ်လီၤတၢသၣ်အချံမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပယူၢ်လီၤမ့ၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပယူၢ်ကျူးကျူးလီၤ. ပှၤတဂၤမိၣ်ယူၢ်မိၣ်ယူၢ်မးတၢသၣ်ကျူးကျူးလီၤ. ဒီးဖိသၣ်အိၣ်နုၢ်နှၣ်ပစံးလၢအိၣ်နုၢ်ကျူးကျူးလီၤ. ပှၤဆံးတဂၤအိၣ်နုၢ်မးအမိၢ်ကျူးကျူးလီၤ.

၁၇. **ကျူးနုာ်လဲးနုာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပဟ်ကိၢ်တပှာ်လၢမ့ၣ်အကျါဒီး ပပြာ်ချံအစးလၢကိၢ်ဃိးပမၤပှံၢ်ထိၣ်ကိၢ်ဃိးလၢတပှာ်နှၣ်ဆူစးကဆူးကတ့ၤဒီး ပစံးလၢလၢပကျူးနုာ်လီၤ. ဒီးပကျူးနုာ်ဃဲာ်ဆူမဲးလာ်နှၣ်ဖံးသိးဒီးပကျူးနုာ်အဝဲအံၤလီၤ. ပမ့ၢ်ပြာ်ချံစးလၢကိၢ်ဃိးဒီးပထိၣ်ဂီၤတပှာ်နှၣ်ဒီးပကျူးနုာ်ဆူအကဆူးအကတ့ၤနှၣ်တက့ၢ်.

၁၈. **ကျူးနုာ်ဃဲာ်ဆူမဲးလာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပမၤဝးဒ်ကနုာ်ဝဲဆူမဲးလာ်ဒီး ပမၤဝးဒ်ပကျူးနုာ်ကိၢ်ဃိးလၢတပှာ်ကနၣ်လၢပပြာ်ချံအစးအသိးနှၣ်လီၤ.

၁၉. **ကျူးဖံး** နှၣ်မ့ၢ်ခိၣ်ပီၤအ့အဖံးနှၣ်သူကဃဲၢ်ကတြၢၣ်ဝဲနှၣ်လီၤ. ဒီးပသးပှၢ်လၢပျၢၤကိးလၢ ကျူးဖံးလီၤ. ကျူးဖံးနှၣ်ပမၤလၢနၢ်စဲၤဂ့ၤကၢ.ဒီးပသးပှၢ်မၤဝဲလၢထါဒ်အံၤ.

တခွါတံၢ်တံၤအိၣ်ဖဲအံၤ
ထါတဲာ်သူစီဃဲၢ်ကျူးဖံး

ကျူၣ်

၁. **ကျူၣ်** နှၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖးဒိၣ်ဖးထီလၢအဘျုတဖၣ်နှၣ် ပစံးလၢမၤအသးကျူၣ်ကလာ်လီၤ. သ့ၣ်တထံးအဘိဖျါမးကျူၣ်ကလာ်လီၤ.

၂. **ဖျါကျူၣ်ကလာ်** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအထီအဘၣ်လိာ်, အ ဘျုတဖၣ်နှၣ်ပမ့ၢ်ထံၣ်လၢပမဲာ်ညါဒီး ပစံးလၢအဖျါကျူၣ်ကလာ်လီၤ. သ့ၣ်တဖၣ်နှၣ် မ့ၢ်ဘျုဒီးအိၣ်ထီလၢခုးကျူၣ်ပှၤနှၣ်ဖျါဝဲကျူၣ်ကလာ်လီၤ.

၃. **ကျူၣ်ထီကျူၣ်လီၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤတကဲ အါဂၤဒီး မံလီၤဝဲခိၣ်ခံကဒါဒီး ပစံးလၢမံလီၤကျူၣ်ထီကျူၣ်ဂီၤလီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ကကျူၣ်ထီကကျူၣ်လီၤလီၤ.

၄. **ကကျူၣ်ထီကကျူၣ်လီၤ**---see ex. 3

၅. **ကျူၣ်ကတိၢ်** နှၣ် ပမ့ၢ်ထံၣ်ပှၤမံစူၣ်လီၤအသးဘျုတတဲာ်ဒဲးလၢမ့ၣ်အူထံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢလိၢ်မံအဖီခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢပျ်စိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးပစံးဘၣ်မနုၤနကျူၣ်ကတိၢ်ဖဲနှၣ်လဲၣ်. ပစံးဒ်နှၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးနမၤနသးကျူၣ်ကတိၢ်ဖဲနှၣ်မ့ၢ်နမံဓါ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢ စၢၢ်ကျူၣ်အသးလီၤ. စၢၢ်ကျူၣ်.

၆. **ကျူၣ်ကလာ်ဘျုကျူၣ်ကလာ်** နှၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်လၢအဒိၣ်ဒီး ဘၣ်လိာ်ဖဲဒီးဖးထီဒီးဘျုဖဲနှၣ်ဒီး အိၣ်ဆၢထၢၣ်လၢဟိၣ်ခိၣ်တထံးဃီဒီး ပစံးလၢအိၣ်ဘျုကျူၣ်ကလာ်လီၤ. သ့ၣ်တထံးအိၣ်ထီထၢၣ်မးလၢ ခုးသးကံၢ်ပှၤဘျုကျူၣ်ကလာ်လီၤ.

၇. **ကျူၣ်လီၤကျူၣ်လီၤအသး** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမံလီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဂ့ၢ်စၢၢ်လီၤအသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢကျူၣ်လီၤအသးလီၤ. ဂ့ၢ်သိတဘိကျူၣ်လီၤအသးလၢကျဲဒီး ပလဲၤကျဲဖဲနှၣ်တဘူၣ်ဘၣ်, ပှၤတဂၤကျူၣ်လီၤအသးကဲသမိး, ကမ့ၢ်ကၢ်အကၢၣ်သၢ.

၈. **ကျူၣ်ကတိၢ်ကျူၢ်ကတိၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအဝံသးကၢၣ်ဒီးမံလီၤလၢမ့ၣ်အူထံးနှၣ်ပစံးလၢကျူၣ်ကတိၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤဝံသးကၢၣ်ဒီး မံလီၤလၢ ဖၣ်ကွာ်ထံးကျူၣ်ကတိၢ်လီၤ.

၉. **ကျူၣ်ကျူၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပထံၣ်ဂ့ၢ်စွါဒီးပစံးလၢဂ့ၢ်စွါကျူၣ်ကျူၣ်လီၤ. ဂ့ၢ်ဖးဒိၣ်တဘိစွါမးကျူၣ်ကျူၣ်ပတိၢ်စိၢ်တဘူၣ်ဘၣ်.

၁၀. **ဟးကျူၣ်ကျူၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတမၤတၢ်နီတမံၤဒီးဟးကြိကြိဒၣ်အတၢ်နှၣ်ပစံးလၢဟးကျူၣ်ကျူၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဃိးထိၣ်ဒီး ချံၣ်တဘ့ၣ်ဒီး ဟးဒၣ်အတၢ်ကျူၣ်ကျူၣ်,တမၤတၢ်နီတမံၤဘၣ်. --ကျံၣ်ကျူၣ်ကျိၣ်.

ကျူၤ

၁. **ကျူၤသကျူၤကလာ်** နှၣ် မ့ၢ်ချံတဖၣ်လဲၤတၢ်ဒီးတုာ်ထိၣ်ဝဲလၢပြိခိၣ်ဒီး ပစံးလၢချံတုာ်ထိၣ်သကျူၤကလာ်လီၤ. ချံတဘ့ၣ်တုာ်ထိၣ်သကျူၤကလာ်ဒီး ပထုးတန့ၢ်ဘၣ်.

၂. **ကျူၤကျိၢ်ကျူၤကျိၤ** နှၣ် မ့ၢ်လၢၢ်လၢအဒိၣ်အသွါတဖၣ်နှၣ်ပစံးလၢလၢၢ်ကျူၤကျိၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢလၢၢ်ချူၤချိလီၤ. ထံတလိာ်လၢၢ်ကျူၤကျိၤအါသမိး, ထံတလိာ်အိၣ်ထဲလၢၢ်ကျူၤကျူၤကျိၤကျိၤပဃိာ်တမုာ်ဘၣ်.

၃. **စူၤကျူၤစူၤကျူၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ပခိၣ်ဆါဒီး ဖုၣ်ထီနှၣ်ပစံးလၢပလဲၤတၢ်စူၤကျူၤစူၤကျူၤလီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်ဆါဒီးလဲၤမးတၢ်စူၤကျူၤစူၤကျူၤလီၤ.

၄. **ကျူၤတလူၤကျိၤတလီၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပသူၣ်လူၢ်ဖျးဒ်သၣ်

Digitized by Google

ဝဲအါအါကလဲာ်ဒီး ပစံးလၢအသ့ဉ်ကျူၤတလူၤကျိၤတ လီၤလီၤ. ခုးတလိၢ်လူၢ်စိၤဒ်စိၤသ့ဉ်မးကျူၤတလူၤကျိၤ တလီၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကျူၤကျူၤကျိၤကျိၤ လီၤ. —ကျူၤကျူၤကျိၤ.

ကျ

၁. **ကျကွၢ်တၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢတၢ်မိဉ်ကွၢ်ပသးတမံၤမံၤ လၢပှၤကၢမၤဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤကၤအတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပကွၢ်စဲပသ့ဉ် ညါစိၤဒီး ပစံးလၢပကျကွၢ်လီၤ. စကကျကွၢ်ကၢ်သရၣ် အပလိဖိတဖျၢဉ်ဂ့ၤကလဲဉ်. စကကျကွၢ်ကၢ်သရၣ်မၤ တလါတဖျၢဉ်စဲ,ဂ့ၤစကီးဓါ.

၂. **မဲာ်တကျမဲာ်တကျိၣ်** နူဉ် မ့ၢ်ပမဲာ်ပကွၢ်တၢ်တစၢၢ်ဆၢ ဘဉ်ပမဲာ်အဝါအါဒီးပစံးလၢပမဲာ်တကျလီၤ. ပှၤတကၤ အမဲာ်တကျဒီးကွၢ်တၢ်လၢအကပၤလီၤ.

၃. **ကျထိဉ်ကျလီၤ** နူဉ် မ့ၢ်ပကွၢ်ထိဉ်ပမဲာ်ဆူပခိဉ်တခီ ဒီး ပစံးလၢပကျထိဉ်ပမဲာ်လီၤ. နမဲာ်မ့ၢ်ဘဉ်ပံာ်နူဉ်ကျ ထိဉ်နမဲာ်ဆူနခိဉ်တခီ,စကကွၢ်ကၢ်မ့ၢ်တၢ်ကမုံၤအိဉ်ဓါ.

၄. **ကျယဲာ်ကျါယဲာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပတြူာ်ယဲာ်ဒီးလၢၢ်တုၤယဲာ် ကနဉ်အှဉ်ဒီးပစံးလၢပကျယဲာ်လီၤ. ပကျကွါစိၢ်ဒ်နူဉ် သိးလီၤ. ယဲာ်လူၤလံကျလၢလၢၢ်သူတကၠါ. ဒီးပှၤတနီၤ နီၤစံးလၢကျဂ့ာ်လီၤဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကျယိကျ ယိ လီၤကျယိကျဂ့ာ်နူဉ်ဒ်းသိးသိးလီၤ.

၅. **ကျယီၤ**နူဉ် မ့ၢ်ပှၤအိဉ်လၢပကပၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,လ ၢပချၢ ယံ မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမ့ၢ်ကွၢ်ယီၤစဲပကွၢ်သ့ဉ်ညါစိၤဒီးပစံးလၢပကျ ယီၤလီၤ. ပှၤတကၤစလဲၤအိဉ်လၢအကပၤဒီးကျယီၤယၢ လၢအမဲာ်တိၢ်ခံ, ပမ့ၢ်ကွၢ်တၢ်ဆူပမဲာ်ကပၤဒီးပစံးလၢ ပ ကျယီၤလီၤ.

၆. **ကျက်** နူဉ် မ့ၢ်ပက်ကွၢ်တိၤမ့ၢ်ခၢဉ်ဓါတခၢဉ်ဓါနူဉ်ပ က်ကွၢ်ဒီးပစံးလၢကျက်လီၤ. စကကျက်ကွၢ်တိၤတတိၤ မ့ၢ်ခၢဉ်တခၢဉ်လဲဉ်.

၇. **ကျကျကျိဉ်ကျိဉ်** နူဉ် မ့ၢ်တမဲာ်တိာ်တၢ်သိဉ်ဒီး ပဒူဉ် ဝီၤကူးသိဉ်နူဉ် ပစံးလၢသိဉ်ကျကျလီၤ. တမဲာ်တကၤတိာ် တၢ်သိဉ်မးကျကျကျိဉ်ကျိဉ်လီၤ.

၈. **စကျလဲၤကွၢ်တၢ်** နူဉ်မ့ၢ်ပှၤကမ့ၢ်ထံဉ်တၢ်တမံၤမံၤဒီး ကိဉ်ဂဲဒီးစလဲၤကွၢ်စကီးဒီး ပစံးလၢစကျလဲၤကွၢ်လီၤ. ပှၤကညီကိဉ်ဂ့ၢ်အိဉ်စဲနူဉ်,စကကျလဲၤကွၢ်ကၢ်စဲ.

၉. **ကျစံးကျမၤ** နူဉ်မ့ၢ်ပှၤကမ့ၢ်မၤပမၤတၢ်တမံၤမံၤဒီးမၤ ဝဲပမၤဒ်နူဉ်ဒီးပတမၤဘဉ်. ပမၤတမံၤဒဉ်ဒီးပစံးလၢပ ကျမၤလီၤ. ဒီးပှၤကမ့ၢ်မၤပလဲၤဟံးနၢ်တၢ်တမံၤဒီးပလဲၤ ဟံးနၢ်တၢ်တမံၤဒဉ်,ဒီးပှၤကမ့ၢ်မၤပှၤဒီးပတဆါနာ်သက့ ပဟ်ဆါပသးဒီးပစံးလၢပဟ်ကျမၤပသးလီၤ. နတဘဉ်

ဘဉ်တၢ်နိတမံၤဘဉ်, ကျမၤတဂ့ၤ,သရဉ်မၤနလဲၤဒီးအီၤ ဒီးနစံးလၢနလဲၤတကဲဘဉ်နူဉ်မ့ၢ်နကျမၤသရဉ်လီၤ.

၁၀. **ကျသံကိၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပသ့ဉ်ညါတၢ်နာ်သက့ဒီးပသံကိၢ် လၢပှၤကၤဒီးပစံးလၢပကျသံကိၢ်လီၤ.ပှၤတကၤသ့ဉ်ညါတၢ် ဒီးကျသံကိၢ်ဝဲလီၤ.

၁၁. **ကျအိဉ်** မ့ၢ်ကျမၤအဆိလီၤ. ပမ့ၢ်မၤနၤနူဉ်ကျမၤ ကျအိဉ်ပှၤတဂ့ၤ.

၁၂. **ကျအိဉ်ကျအီ** နူဉ် မ့ၢ်ထိရိၤကုၤစိၤဖဉ်စိၤ,သ့ဉ်သဉ် ဝဉ်ဖိုနူဉ်မ့ၢ်ဝံဉ်ဓါတဝံဉ်ဓါနူဉ်ပအိဉ်ကွၢ်ဒီးပစံးလၢပကျ အိဉ်လီၤ. စကကျအိဉ်ကွၢ်တၢသဉ်တဖျၢဉ်မ့ၢ်ဆၢတဆၢ လဲဉ်.

၁၃. **မဲာ်တကျါမဲာ်တကျ** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤတဖဉ်သူ စိၢ်တသူ, ဂီၤစိၢ်တဂီၤဘဉ်မၤသးပြုးတစဲးစဲးသူတစဲးစဲး, အဆုဉ်နူဉ်ကျိဉ်ကျဲဒီး အဝါတဘိဘိ, ဒီးအသူတဘိဘိ, အဂီၤတဘိဘိဒီးဒုညါဒီး ပစံးလၢမဲာ်တကျလီၤ. ဒီးပှၤက ညီနူဉ်အထွံဉ်အိဉ်ဒ်နူဉ်တနီၤနီၤဒီးကိးဝဲလၢထွံဉ်ဖါမဲာ် လီၤ. ထွံဉ်ဖါမဲာ်တဒုမဲာ်တကျပကွၢ်ဂ့ၤကၢ.

၁၄. **မဲာ်တကျမဲာ်တကျါ** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီဆဲးဖိုးဟုတဝါ ဘဉ်ဒီးပစံးလၢမဲာ်တကျလီၤ. နသါကဆဲးဖိုးမနၤဟုမဲာ် တကျနူဉ်ပအိဉ်ဝံဉ်ဓါ.

၁၅. **ကျကဆုဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပမၤချံဉ်ဘိမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမၤဘိဘိ မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤယဲာ်တိၢ်နးတိၢ်လၢသ့ဉ်ဒီး ပမ့ၢ်အဲဉ်ဒီးအဘဉ် လိာ်,အကဆုဉ်နူဉ်ပတြူာ်ဒီးလၢၢ်သူဒီးပစံးလၢပကျက ဆုဉ်လီၤ. ကျကဆုဉ်နချံဉ်ဘိလၢလၢၢ်သူခိဉ်နူဉ်တကၠါ, ပှၤကညီနူဉ်မ့ၢ်မၤကဆုဉ်သ့ဉ်ဒီး ကျကဆုဉ်ဝဲလၢလၢၢ် ခိဉ်လီၤ.

၁၆. **သကိၤဘုဉ်သကိၤကျ** နူဉ် မ့ၢ်သကိၤတကလှာ်အ သဉ်ထဲစုမ့ၢ်စုဆဉ်ဒီးအထံးဖှဉ်ဝဲလၢအလဉ်အဒုဟ်လီၤ ဘဉ်လၢဟိဉ်ခိဉ်ဒီး အဆှဉ်အါတုၤပလဲၤလၢအကျါတ သ့ဘဉ်နူဉ်ပကီးလၢသကိၤကျလီၤ. သကိၤကျနူဉ်ပရို ကိုးအိဉ်အသဉ်ဆံဉ်ကၢ.

၁၇. **တကျတိၤဟ** နူဉ် မ့ၢ်ပကတိၤတၢ်ဒီးပှၤကၤဒီးပှၤကၤ တကွၢ်စၢၢ်ဆၢဘဉ်ပမဲာ်ဒီး ပစံးလၢဟ်အသးသကျတိၤ ပၤလီၤ. ပှၤတကၤပျုၢ်ပှၤဒီး ပသံကိၢ်အတၢ်ဒီးအိဉ်ဒဉ်အ တၢ်တကျတိၤပၤလီၤ.

ကျၢ်

၁. **ကျၢ်ကျၢ်ကျၢ်ကျၢ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ကိၢ်နးနးကလဲာ်ဒီးပစံး လၢတၢ်ကိၢ်ကျၢ်ကျၢ်လီၤ,တၢ်ကိၢ်ကျၢ်ကျၢ်နူဉ်ပအိဉ်တကဲ ဘဉ်ဒီးပယုအိဉ်ကဒုလီၤ. စစံးစကကူးဘဉ်ဒီးတၢ်ကိၢ်မး ကျၢ်ကျၢ်လီၤ.

၂. **ဆါကျၢ်ကျၢ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ဆါနးတုၤပကိၤတကဲဘဉ်ဒီး

Digitized by Google

ပစ်းလၢဆါကျၢ်ကျၢ်လီၤ. စသးပအူးဆါမးကျၢ်ကျၢ်လီၤ. စခိဉ်တဖျၢဉ်ဆါမးကျၢ်ကျၢ်စအိဉ်တမ့ာ်ဘဉ်,စဝ့တဖျၢဉ်ဆါမးကျၢ်ကျၢ်လီၤ. မ့ဉ်အူကိၢ်သွးစခိဉ်ဆါမးကျၢ်ကျၢ်လီၤလဲဉ်မိဉ်.

၃. **ကျၢ်ကျၢ်ကျၢ်ကျၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိကဲးကြူးကြူးဒီး ပစ်းလၢကဲးကျၢ်ကျၢ်လီၤ. ပှၤကညီအဖိတဂၤပျံၤတၢ်ဒီး ကဲးမးကျၢ်ကျၢ်လီၤ.

ကျှ်

၁. **လှၢ်ကျှ်အေးဘျ့** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤသံညဉ်လၢသ့ဉ်တကလှာ်အဒိးအလဉ်ဒီး သ့ဉ်ထံဉ်တကလှာ်အဖံးဒီးပစ်းလၢပလှၢ်ကျှ်လီၤ. ပလှၢ်ကျှ်အေးဘျ့နူဉ်ပဟံးနူၢ်သ့ဉ်လၢအမူၤသံညဉ်တဖဉ်အဒိးမ့ၢ်ဂ့ၤ,သ့ဉ်ထံဉ်လၢအဖံးမူၤသံညဉ်တဖဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပတိၢ်ဘျဲးတိၢ်ဘျဲးဒီးပကျဲကျိလၢကွံ ပူၤဒီးညဉ်သံနူဉ်ပစ်းလၢပလှၢ်ကျှ်လီၤ.

မံၤလှၢ်ကျှ်လၢလၢ်ဆ့ဉ်နီၤ
ပှၢ်အေးဘျ့လၢလၢ်ဆ့ဉ်နီၤ
သံညဉ်ဒိဉ်စီၤတကွၢ်လီၤ.
သံဒ့ဉ်ဒိဉ်စီၤတကွၢ်လီၤ
မဂၢ်အဖိဒိဉ်ထိဉ်သိ
ကွၢ်တ်ာ်တ်ာ်ပှဲၤအီၤတခ်ိ

၂. **ပှၤကညီလှၢ်ကျှ်**နူဉ် ဘဉ်တစုစုစ်းဝဲလၢပတိၢ်ထံ,ဒီး ဘဉ်တစုစုစ်းဝဲလၢပဒိလီၤထံလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုစ်းဝဲလၢပတိၢ်လီၤထံလီၤ. ဒီးတစုစုပစ်းလၢပတိၢ်ကျှ်လီၤ.

၃. **ကျှ်စီၤပျိၢစီၤ** နူဉ် မ့ၢ်သ့ဉ်ဖိလၢအဒိးမူၤသံညဉ်,ဒီး သ့ဉ်ထံဉ်လၢအဖံးမူၤသံညဉ်နူဉ်ပစ်းလၢကျှ်လီၤ. လဲၤ ဝဲာ်ကျှ်စီၤပျိၢစီၤပကလဲၤတိၢ်လီၤထံတက့ၢ်.

၄. **ကျှ်ဘိကျှ်တြၢ** နူဉ် မ့ၢ်သ့ဉ်ထံဉ်လၢအဖံးလှာ်ဘိ တကလှာ်နူဉ် ပစ်းလၢကျှ်ဘိလီၤ. ဒီးအဖံးနူဉ်မူၤသံညဉ်လီၤ. ဒီးအိဉ်ဒီးအပြံတကလှာ်ဒီးအသွါတကလှာ်လီၤ. ကျှ်ဘိနူဉ်ပမ့ၢ်တ့ၢ်လီၤအဖံးဆူထံကျါဒီးညဉ်မူၤသံဝဲနူဉ်ပစ်းလၢကျှ်လီၤ. ဒီးအဖံးလှာ်ဘိနူဉ်ပကိးလၢကျှ်ဘိလီၤ.

၅. **ကျှ်ဘှဉ်ကျှ်တြၢ** နူဉ် မ့ၢ်သ့ဉ်ဖိတကလှာ်နူဉ်အသဉ်ဘံဉ်ဒ်ဘိဘဉ်သဉ်အသိးဒီး နီစုဆဉ်စီၤဒီးအထံးထဲခိဉ်မ့ၢ်ဒိဉ်နူဉ်ပကိးလၢကျှ်ဘှဉ်လီၤ. ဒီးကျှ်ဘှဉ်နူဉ်ပအိဉ်အသဉ်,ပအိဉ်အရှံးပထိးဘိဘဉ်အသိးနူဉ်လီၤ.

ကျှ်ဘှဉ်ခိဉ်ထံးဆီမံၤဝဲး
ပဖိလၢလ့ကျၢ်ခိဉ်ဟဲ

၆. **ကျှ်ကျၢဉ် or ကျှ်ကျၢ်ကျှ်ကျၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ထံဆဲးကလၤလၢပလီယွၤခဉ်စိးအပူၤဒီး ပစ်းလၢကျှ်ကျၢဉ်ကျှ်ကျၢဉ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီကျထိဉ်ကျလီၤအခဲဉ် နူဉ်ပစ်းလၢကျှ်ကျၢဉ်ကျှ်ကျၢဉ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ထံဆဲးကလၤလၢပလီပူၤကျှ်ကျၢဉ်ကျှ်ကျၢဉ်နူဉ်စဲ.

နိၢ်ဝဲမ့ၢ်သလီအလံၤ
ကျှ်ကျၢဉ်လၢစီၤမဲာ်တိၢ်ခံ

၇. **ကျှ်ကျှိဉ်ကျှိဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပကွၢ်ထိဉ်ဆဉ်လၢမူခိဉ်ဒီး တစိၢ်ဖိယွၤတဖျၢဉ်, တစိၢ်ဖိယွၤတဖျၢဉ်ဒီးပစ်းလၢယွၤ ကျှ်ကျှိဉ်ကျှိဉ်ကျှ်ကျှိဉ်ကျှိဉ်လီၤ.စကွၢ်ထိဉ်ဆဉ်ဟ ပူၤယွၤမးကျှ်ကျှိဉ်ကျှိဉ်ကျှ်ကျှိဉ်ကျှိဉ်လီၤ.ဒီးပှၤတနီၤ နီၤစ်းလၢအယွၤကျှ်မိဉ်ကျှိဉ်ကျှ်မိဉ်ကျှိဉ်လီၤ.

၈. **သဉ်ကျှ်ကျၢဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပမဲာ်သဉ်နူဉ်လီၤ. ဒီးပှၤနါ နူဉ် စံးဝဲလၢသဉ်ကျှ်ကျၢဉ်အသဉ်နူဉ်မ့ၢ်ပမဲာ်လီၤ. ဒီး ပှၤလၢပျၢၤတဂၤလဲၤနူၢ်မါဘဉ်ပှၤနါဒီးအမါပှၤနါမ့ဉ်နူဉ် စံးဝဲဒဉ်လဲၤမၤနူၢ်အိဉ်သဉ်ကျှ်ကျၢဉ်အသဉ်လၢမိၢ် အိဉ် တက့ၢ်. ဒီးအဝဲနူဉ်လဲၤဆူအမါအမိၢ်အအိဉ်ဒီး စံးဝဲလၢ အမံၤပှၢ်နူဉ်နဖိမ့ဉ်မၤလိာ်အိဉ်သဉ်ကျှ်ကျၢဉ်အသဉ် လၢနၤလီၤ. သဉ်ကျှ်ကျၢဉ်အသဉ်မၤအသးဒ်လဲဉ်ဒ် လဲဉ်စတသ့ဉ်ညါဘဉ်ယဲဘဉ်စံးဝဲဒဉ်, ဒီးအမံၤပှၢ်စံးအီၤ စသ့ဉ်ညါယၢာ်, စကမၤနူၢ်အိဉ်စဖိမ့ဉ်လၢ သဉ်ကျှ် ကျၢဉ်အသဉ်လီၤ. ဒီးစ့ဉ်လီၤကိဉ်စိၤဖ့စိၤဒီး တိၢ်ကိဉ်ဒီး ကိးဖှိဉ်ဖိဒ်ဖိသဉ်အါအါကလဲာ်ဒ်းသိးကအိဉ်ကိဉ်နူဉ်ဒီး ဖိသဉ်အိဉ်အါအါကလဲာ်အဖၢမ့ၢ်နူဉ်ဒီး အကဖုအူခွဲး ထိဉ်နူၢ်ပှၤကညီဖိအမဲာ်သဉ်တိဉ်နူဉ် ခဲလၢာ်ဒီး ဒၢဝဲပှဲၤ တဒီးတဖျၢဉ်ညါဒီးဖျိဉ်ယာ်တ့ၢ်ဝဲဒဉ်အခိဉ်ယါမနၤဒီးစံး ဝဲလၢအမာ်နူဉ် ကူၤဟ့ဉ်စဖိမ့ဉ်အံၤဒီးပီးထိဉ်လၢကျဲ တ ဂ့ၤခိဉ်,ဒီး အမာ်နူဉ်ကူၤဟံးဝဲဒီးဆိကမိဉ်ဝဲတၢ်လၢသဉ် ကျှ်ကျၢဉ်အသဉ်အံၤမၤသးဒ်လဲဉ်,စကပီးထိဉ်ကွၢ်စဲ, ဒီးပီးထိဉ်ကွၢ်ဝဲဒီး ပှၤကညီအမဲာ်သဉ်နူဉ်ယွၤထိဉ်ကွံဉ် လၢတဒီးပူၤနူဉ်လၢာ်လ့ၤတကူၤဒီးဖျိဉ်ယာ်ကူၤတ ဒီးနူဉ် ပစ့ၢ်ပတူၤဒီး ချူးနူၢ်ကူၤဝဲခံဖျၢဉ်သၢဖျၢဉ်စီၤဒီး ကူၤဟ့ဉ် အမါဒီး အမါနူဉ်ဒုးထိဉ်ရူသ့ဉ်အခိဉ်လၢယဉ်ဒီးအိဉ်ပှၤ ကညီအမဲာ်သဉ်လၢအမိၢ်ဟ့ဉ်ယှၢ်အီၤနူဉ်ဒီး အုဉ်ဝဲတိၢ် သိဉ်သထူးကလာ်ဒီးစံးဝဲဒဉ်,တၢ်ဂ့ၤ, ဒဉ်ပမိၢ်ပပၢ်,အိဉ် ဘဉ်သဉ်ကျှ်ကျၢဉ်အသဉ်စံးဝဲဒဉ်,ဒီး ကယဲၢ်ဒဉ်ပှၤက ညီအဖိလၢ အလဲၤအိဉ်ကိဉ်လၢပှၤနါတိၢ်နူဉ်ဒီး အမဲာ် ဘျိဉ်ခံဂၤသၢဂၤ, ဒီးအဂၤတဖဉ်အမဲာ်ဆါဒီးဘျါဝဲတဖဉ် နူဉ်မ့ၢ်အမဲာ်ပှၤယွၤကူၤလၢပှၤတဂၤပီးထိဉ်နူဉ်ဒီး ဟဲကူၤ အိဉ်ကူၤဖဲအလီၢ်ဒီးအမဲာ်ဆါဒီးဘျါကူၤဝဲဒီးပှၤလၢပှၤနါ အိဉ်ကွံာ်အမဲာ်ပှၤခံဂၤသၢဂၤနူဉ်အမဲာ်ဆါဒီးဘျိဉ်ကိးဂၤ ဒဲးလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒဉ်.

၅၁ . ပူသဉ်ကျှ်ကျၢဉ်

၉. ပစံဉ်တဲၤမတၢတဂၤလၢပျၢၤတဂၤဒီပှၢ်ဝဲၢ်ခွါသၢဂၤဒီး အဝဲၢ်တဂၤနူဉ်လဲၤနူၢ်မါဘဉ်လၢပှၤအနါလီၤ. အမါနူဉ်

Digitized by Google

ဒၢထိၣ်ဒီး ကိးအီၣ်တၢ်ဆံၣ်တကဲၤလီၤ. ဒီးအဝဲ သံကွၢ် အီၤတၢ်မ့ၣ်အီၣ်နသးလၢမနုၤအဆံၣ်တမံၤလဲၣ်. ဒီးအ မါစံးဆၢအီၤတၢ်မ့ၣ်အီၣ်စသးလၢသၣ်ကျူၣ်ကျၢၣ်အသၣ် လီၤစံးဝဲဒၣ်, အဝၤလဲၤဃုမၤတၢ်ဆံၣ်ကူမံၤကူကစၢၤဒီး စံးဝဲဒၣ် တမ့ၢ်ဘၣ်သၣ်ကျူၣ်ကျၢၣ်အသၣ်ဘၣ်. ဒီးစံး အဝၤနမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါဘၣ် သၣ်ကျူၣ်ကျၢၣ်အသၣ်ဘၣ်ဒီး လဲၤဆူမိၢ်အအိၣ်ဒီးမၤအမၤန့ၢ်ယၤတက့ၢ်. အဝၤန့ၣ်တ ဝံသ့ၣ်ကၢၣ်သးကၢၣ်ဘၣ်ဒီးလဲၤဝဲဆူအမံၤပှၢ်အိၣ်လီၤ. လဲၤတုၤဒီးစံးဝဲဒၣ်မ့ၢ်ပှၢ်ဓၢနဖိမုၣ်စံးဝဲဒၣ်တၢ်မ့ၣ်အီၣ်သါ သးလၢသၣ်ကျူၣ်ကျၢၣ်အသးဒီးမၤစဟဲဆူနအိၣ်လီၤ.ဒီး အမံၤပှၢ်စံးဆၢအီၤအၢၣ်မ့ၢ်ဒ်န့ၣ်ပှၤလံ အိၣ်ဒၣ်ကလိာ်မ့ၢ် ထူၣ်တုၤမ့ၢ်ဃှၢ်ခဲမဆါဒုၤတက့ၢ်ဖိမုၣ်ဝၤဓၢ, အမ်ာ်န့ၣ် လဲၤအိၣ်သကိးအဂံၤမိၣ်ဒီးအဝဲဒၣ်အိၣ်လၢအမ်ာ် လိၢ်ခံ န့ၣ်စုၣ်ထီၤဟုတလီခိဒီး တိၢ်သိၣ်ဝဲလၢဆၢၣ်ပူၤန့ၣ်တူၣ် တူၣ်လီၤ. ဖိဒံဖိသၣ်လဲၤကွၢ်ကီအီၤဒီးစံးဝဲဒၣ်ဖံဓၢ,နတိၢ် မနုၤန့ၣ်လဲၣ်. ဒီး အတၢ်အူခွဲးထိၣ်နှၢ်ကွံာ်အမဲာ် ချံတခိၣ် တခိၣ်လီၤ. ဒၢနှာ်ဝဲလၢပီၤပူၤဒီးဘိၣ်ယာ်ဝဲအခိၣ်ကစီဒီ ဝံၤဒီးမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးအမ်ာ်ဟဲကွၤတုၤဒီးစံးဝဲဒၣ်ဖိမုၣ်ဝၤဓၢ,န ကွၤလၢကဲ့ဒီး ပိးထိၣ်အခိၣ်တဂ့ၤ, ကွၤဟ့ၣ်နမါကပီး ထိၣ်ဒၣ်ဝဲတက့ၢ်. အမ်ာ်န့ၣ်ကွၤဖးဖိကဲ့ဒီး အသးလိၣ် ထိၣ်လၢအကပီးထိၣ်ကွၢ်ဝဲတကဲ့လီၤ. ဆိကမိၣ်ဝဲလၢ အသး, ပစံးတၢ်သၣ်ကျူၣ်ကျၢၣ်အသၣ်အံၤမ့ၢ်မနုၤတမံၤ လဲၣ်. ပိးထိၣ်ကွၢ်ဝဲကယီကယီဒီး အိၣ်လၢပမဲာ်ပှၤက လၢၣ်ကလုးကလၢၣ်ကလုးဒီးတၢ်မဲာ်ပှၤလၢအဆှါတဖၣ် န့ၣ်စံၣ်ထိၣ်ကွံာ်မးဖြိးဖြိးဖြိးဖြိးဖြိးဖြိးဒီးလဲာ်မးတနီၤညါ လီၤ. တၢ်အမဲာ်ပှၤလၢအစံၣ်ဖျးထိၣ်ကွၤတဖၣ်န့ၣ်ဒီးကွၤ နှာ်ကွၤဝဲဆူအလိၢ်လိၢ်လီၤ. တၢ်အမဲာ်ပှၤလၢအကတုၤ ယာ်ယါတဖၣ်န့ၣ်ဒီးအကစၢ်အမဲာ်ဟးဂီၤကွံာ်ဝဲလီၤ. အ ဝဲဒၣ်ကွၤဟ့ၣ်အမါဒီး အမါန့ၣ်ကျၢၢ်ဘၢယာ်အခိၣ် လၢယၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်.

တၢ်ဂ့ၤဒၣ်ပမိၢ်ပပၢ်
အိၣ်ဘၣ်သၣ်ကျူၣ်ကျၢၣ်အသၣ်

ဒီးအှၣ်ဝဲလၢယၣ်ကတၢၢလာ်န့ၣ်ပိၢ်ဖးသိၣ်မးဒီး ထူးဒီး ထူးလီၤ. ဒီးအဝၤတဂၤန့ၣ် အဖံးသကုၣ်အခိသကုၣ်မး ရၢ်ရၢ်လီၤ. တုၤမ့ၢ်အန့ၣ်တစုဒီးလဲၤဆူအစါအသ့အအိၣ် ဒီးစံးဝဲဒၣ်အစါအသ့ဓၢ, ယဲဒၣ်စမါတဂၤအံၤမ့ၢ်ပှၤအနါ လီၤ. မ့ၢ်စကမၤကွၤအီၤဒံးသိးအကချူၣ်ထိၣ်ကွၤန့ၣ်ဒ် လဲၣ်, ဒီးအစါအသ့စံးအီၤကွၢ်လၢအမံသါသိၣ်ငိာ်ငိာ်န့ၣ် ဒီးဘျုးထိၣ်တခွဲဆၣ်လၢစီလီန့ၣ်တဘ့ၣ်ဒီးစဲၤလီၤဖဲအ ထးခိၣ်န့ၣ်ဒီးတခွဲထိၣ်ကွံာ်ကၢ်အကဖုန့ၣ်တက့ၢ်နဲာ်, အ သ့အစါစံးအီၤဒ်န့ၣ်ဒီးဟဲကွၤတခွဲထိၣ်ကွၤအမါကဖုန့ၣ် လီၤ. မၤဝဲဒ်အသ့အစါမၤလိာ်အီၤအသိးန့ၣ်ဒီးကွၢ်ဝဲလၢ အမါမံသါသိၣ်ငိာ်ငိာ်န့ၣ်ဒီး ဖိၣ်နှၢ်စီလီတဘ့ၣ်ဒီးဘျး ထိၣ်တခွဲအဆၣ်ဒီး စဲၤလီၤထိၣ်ဝးဝဲဖဲအမါကိာ်ပူၤန့ၣ်ဒဲး ဒဲးဒီး အမါအကဖုန့ၣ် ဟဲဃှၢ်ထိၣ်ဒ်ပျံာ်အသိးရဲးရဲးဒီး အှၣ်တခွဲန့ၣ်ဒီးအဝၤခွထိၣ်သစဲးကလာ်ဒီးနှၢ်ဝဲဒီးဖါနှာ် ကွံာ်ဝဲဆူမုၣ်အူအပူၤဘးန့ၣ်ဒီးသံဝဲလီၤ. တုၤမ့ၢ်အန့ၣ် တစုဒီး ချူၣ်ထိၣ်ကွၤဝဲဒ်ပသိးသိးလီၤ. လဲၤအိၣ်သကိး အမိၢ်ဒီး ကွၢ်တၢ်လၢအမိၢ်သကံၤခိၣ်ပီၤတ့ၤမီၤန့ၣ်တထံၣ် ဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်ဒီးစံးအမိၢ်မိၢ်ဓၢ, အအံၤတစု အံၤန သကံၤခိၣ်ပီၤကွၤမီၤတၢ်ဃုတၢ်ယာ်တအိၣ်လၢၤနီတမံၤ ဘၣ်မနုၤလဲၣ်. လၢခံလၢပျၢၤတၢ်ဃုတၢ် ယာ်တ လီၤတ ကူာ်မးနီတခိၣ်လဲၣ်,မ့ၢ်အဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်.ပှၤကညီအညၣ်အိၣ် လၢသကံၤခိၣ်န့ၣ်ကွၢ်ဝဲဒီးလီၤက်လၢသ့ၣ်မုၣ်ဖံးဃွၣ်မုၣ် ဖံးလီၤ. မ့ၢ်အချူၣ်ထိၣ်ကွၤဒီး ကွၢ်တၢ်အမဲာ်မၤ သးဒ်ပှၤ ချူၣ်အသိးလီၤ. အမိၢ်တခီကွၢ်အဖိမုၣ်ဒီးဆိကမိၣ်ဝဲလၢ အသးစံးဝဲဒၣ်, စဖိမုၣ်အံၤတစုအံၤလီၤလးဒိၣ်ကလဲၣ်, တဃိၤလၢၤအလိၢ်ဘၣ်မနုၤလဲၣ်. အမ်ာ်န့ၣ်လဲၤဃုအိၣ် သကိးအဂံၤမိၣ်အလိၢ်ခံဒီး စံးအဖိမုၣ်န့ၣ်ဖိမုၣ်ဓၢ, လဲၤ ဟံးထိၣ်ကွၤမိၢ်အသံၣ်လီၤတဲာ်န့ၣ်တက့ၢ်. အဖိမုၣ်လဲၤ လီၤဃုတၢ်ဒီးတထံၣ်ဘၣ်ဝဲနီတမံၤဘၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်မိၢ်ဓၢ, စတထံၣ်မးတၢ်နီတမံၤလဲၣ်,ဒီးအမိၢ်စံးဆၢအီၤ ကွၢ် ထိၣ် စမဲာ်,ကွၢ်ထိၣ်ဝဲဒီး အမိၢ်ထုးဝဲၣ်လီၤအကိာ်ပူၤန့ၣ်သဖှး ကလာ်ဒီးနါထိၣ်ကွၤကဒီးဝဲဒ်လိၢ်လိၢ်လီၤ. ဟဲကွၤထိၣ် ကွၢ်အမိၢ်သကံၤခိၣ်ဒီး တၢ်ညၣ်ဃ့အိၣ်မးယိာ်လိာ်ယာ် လိာ်ဒီး အိၣ်ဝဲပှးပှးဘျုးအိၣ်ဒၣ်အီၤလီၤစံးဝဲဒၣ်. အဝၤ လဲၤအိၣ်သကိးအဂံၤမိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဘၣ်ဒီး အဝၤဟဲကွၤဒီးအ ဝၤကွၤဃုၤအီၤဆူဟံၣ်လီၤ. လၢခံကွၤဒီးအိၣ်ကဒီးဒိၣ် ခိၣ်ဆိုးထိၣ်တသါလီၤ. အဝၤလဲၤဖဲာ်နှၢ်အဒိၣ်ခိၣ်ဆိုး ထိၣ် ဒီးစံးဝဲဒၣ်တမ့ၢ်ဘၣ်, အဝၤလဲၤဖဲာ်နှၢ်အဒိၣ်ခိၣ်ဘး လီၤဒီးစံးဝဲဒၣ်တမ့ၢ်ဘၣ်, အဝၤလဲၤဖဲာ်နှၢ်အဒိၣ်ခိၣ်လဲာ် တှာ်ဒီးစံးဝဲတမ့ၢ်ဘၣ်, အဝၤလဲၤဖဲာ်နှၢ်အဒိၣ်ခိၣ်ဆိုးထိၣ် သီလၢအအိပူၤန့ၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်လၢအတမ့ၢ်ဘၣ်တပူၤန့ၣ် ဘုစဃုလီၤ. ယံာ်ယံာ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်နမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်န့ၣ် လဲၤမၤမိၢ်ကျိန့ၢ်နၤတက့ၢ်. ဒီးအဝၤန့ၣ် တဝံသ့ၣ်ကၢၣ် သးကၢၣ်ဘၣ်ဒီးလဲၤဝဲဆူအမံၤပှၢ်အိၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်,နဖိမုၣ် တဂၤကိးအိၣ်ဒိၣ်ခိၣ်သၣ်ဒီးစလဲၤမၤန့ၢ်အီၤတမံၤမံၤစံးဝဲ မ့ၢ်တမ့ၢ်, စလဲၤမၤန့ၢ်အီၤခံမံၤမံၤစံးဝဲမ့ၢ်တမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးမၤ စဟဲဆူနအိၣ်လီၤ. ဒီးအမံၤပှၢ်စံးအီၤဖိမုၣ်ဝၤဓၢ,မ့ ကၢ် နကမံတသီဒီးပမၤဒိၣ်ခိၣ်ဆိုးထိၣ်ကန့ၢ်သၢၣ်,ဒီးအမ်ာ် မံဖဲန့ၣ်တသီဒီးလဲၤမံသကိးဝဲဒီးအသိၣ်လီၤ. ဒီးအသိၣ် အမါန့ၣ် အနိၢ်တသပျၢၤကလီဘၣ်အိၣ်ထိၣ်သိစ့ၢ်ကီး လီၤ. ဖိသၣ်မံတ့ၢ်သတးဒီးအသိၣ်အမါန့ၣ်အဟၢဖၢ ဆါ ထိၣ်သတးဒီးကသံမးဂ့ၢ်ဂီၢ်အှကြူးကြူးဒီး စ့ာ်ဝဲကၢ်ဝဲ

Digitized by Google

တဘၼ်ဘၼ်ၼီတမံၤဘၼ်စႂ်းဝႃႈ, သါကလဲၤထိၼ်ၸူပျ်ႁ
တ်ႉၼီႈ ထႅၼ်လႃအမံၤပႅ်ႁဆွၼ်ၼီၤလႃၵျူးၶႂ်ၼႄၼ်အၶိၼ်တရ
ၼၼီႈဟဲၵႂႃၤၼေႃ်ဝလီၤ. ယႃ်ယႃ်ၽႈပိမုႁ်ၵူၼ်မုႁ်ၼီႈၿိသၼ်
ၼႄၼ်လီၤလူႈၵႂ်ႃလီၤ. လီၤလူၵႂ်ႃဝံၤၼီႈၿိသၼ်ၼႄၼ်ၼေႃ်ဝ
လႃပီၤပူၤၼီႈဘိၼ်ယႃ်ဝအၶိၼ်ဝံၤၼီႈ လဲၤသုၤၵႂ်ႃဝသူ ပႅ်ႁ
လႅ်ႁၵျါလီၤ. မုႁ်ဆွၼ်ထိၼ်ၼီႈမတႃတၵၤၼႄၼ် ဟဲၵႂႃၤဝ သူ
အမံၤပႅ်ႁအိၼ်ၼီႈ အမံၤပႅ်ႁၼေႃ်ၼူႁ်ဟ်အိၤလႃၿိသၼ်လီၤ
လူႈၵႂ်ႃၼီႈ ပုၤလဲၤသုၤၵႂ်ႃဝပီၤၼႄၼ်လီၤ. ၵႂႃၤဝၽႈပိၵျ
ၵႂႅ်ႁလီၤအၵူပူၤၼီႈမုႁ်လႃအသိၼ်လဲၤသုၤၵႂ်ႃအၿိပီၤၼႄၼ်
ၼီႈ အသးအွၼ်ၵႃ်ၵၼီႈၼးၼူႁ်အလီႁ်ၼႄၼ်လီၤ. ဟဲၵႂႃၤတုၤ
ၼီႈအမါၼႄၼ်တိႁ်အိၼ်ဝလႃဆႃၼ်ပူၤၿြီးၿြီးၼီႈစႂ်းအဝၤၼ သါ
ကအိၼ်စွႁ်ၵီးဓါ.အဝၤစႂ်းဆႃအိၤစတအိၼ်ဘၼ်. တုၤၼုၤ
တပပႃၼီႈလဲၤစႂ်းဘၼ်ကၼီႈအစါအသုၼီႈအစါအသုစႂ်း
အိၤ,အၶိၼ်သုၼ်မုႁ်အိၼ်ၼ်ၼႄၼ်ၼီႈၼမၤတပႃါမႅ်ႁဘၼ်ပျ်ႁဓါ,
မုႁ်မႈၼကမၤသံၵႂ်ႃၼီႈကပႃါမႅ်ႁလီၤ. ၼီႈသံၵႂႅ်ႁ အစါ စႂ်း
ဝၼၼ်အစါဓါ, ပဟာမၤသံၼ်လဲၼ်, ၼ်အပူၤလီႁ်သုတ အိၼ်
တၵုၤၼႄၼ်,ၼီႈအစါစႂ်းအိၤ,ၵႂႅ်ႁလႃအမံၼႄၼ်သလဲထိၼ်အ
ၶႂ်ထိၼ်ၵီၤထးလူၼီႈ လူၵႅ်ႁအၿိၶိၼ်ထႅၼႄၼ်ၼွ်,ၵႂႃၤ မၤဝၼ်
အစါစႂ်းအိၤအသိးၼႄၼ်ၼီႈအမါၼႄၼ်သံၼီႈလဲၤစႂ်းဘၼ်အမံၤ
ပႅ်ႁလီၤ. အမံၤပႅ်ႁၼႅ်ႁဟူလႃအၿိမုၼ်သံၼီႈဟဲမႈဝၼီႈဟိၼ်
ၼီႈယႃၼီႈစႂ်းဝၼၼ်, စၿိမုၼ်မၤလိႃ်အိၼ်မႈတႅ်ႁမပႃါမပႃါ
ၼွ်ဘၼ်မၼုၤလႃအသံလဲၼ်. ၼီႈအမ်ႃစႂ်းဆႃအိၤ,ဆါထိၼ်
သတဲႃ်သတိႃ်ၼီႈသံဝလီၤ. ဟဲတုၤၼီႈၵႂႅ်ႁယုအၿိမုၼ်အ
ပူၤလီႁ်ပူၤတုၤၼႄၼ်ၼီၵၤညါၼီႈအပူၤလီႁ်တအိၼ်ဘၼ်, အိၼ်
ၼ်းထဲအလႅ်ႁတဘုၼ်ၶိၤၼႄၼ်သါကၵႂႅ်ႁဝအလႅ်ႁပူၤၼီႈအမ်ႃ
စႂ်းအိၤၼၵႂႅ်ႁတုႁ်တႅ်ႁတဘၢးၼႄၼ်ၼီႈ ၼသါကၵႂႅ်ႁၼ်းအဝတ
ၼၼႄၼ်မုႁ်ၼတယိၼ်ယၤဘၼ်မၼုၤလဲၼ်. တႅ်ႁတုၤထးၶွၼ်ၶိၼ်
ၼႄၼ် ပဆဲးလီၤလႃဟိၼ်ၶိၼ်ၽျႃၼ်ၼႄၼ်ပဆဲးလီၤအ ကၼအိၼ်
ၽျါၼွ်ပုၤထဲယၤအံၤၼတထႅၼ်ဘၼ်ယၤဘၼ်ဓါ. တုၤ မုႁ်အ
ၼႄၼ် တစတၵႂႅ်ႁလႃၢဘၼ်ဝဘၼ်ၼီႈ လဲၤၵုႁ်လီၤ ၵႂ်ႃဝၼီႈ
မၤလိႃ်ဟ်ဝၼၼ်အတႅ်ႁစႂ်းဝၼၼ်ၿိမုၼ်ဓါ, မုမုႁ်ပုၤမၤ ၼူႁ်မၤ
သံၼၤၼီႈမိႁ်ကဟဲၵီးၼၤသႃပႃါ,ၵီးဆႃမိႁ်တၵုႁ်,ကၼၼ်
ဝတမုၶိၤလႃအၼႅ်ႁၼီႈ လဲၤကၼီႈဝသူအသရၼ်အအိၼ်ၼီႈ
သရၼ်စႂ်းအိၤ, သုၼီပုႁ်ဝႅ်ႁၶွါသၵၤၼႄၼ်ယိၼိၼ်လႃ် သၵျိ
ၼီႈ လဲၤပႃၢကႅ်ႁအသွၼ်ၶိၼ်ၼႄၼ်သႃပႃါၼွ်,ၵူဝႅ်ႁမုႁ်ဟဲပုၤ
ၼႄၼ်အသွၼ်ၶိၼ်မုႁ်သိၼ်ထိၼ်ကလိႃ်ကလႃ်ၼီႈတိႁ်လီၤ ကႅ်ႁ
ၿြႅ်ႁၿြူႁ်ၿြႅ်ႁၿြႅ်ႁၿြူႁ်ၿြႅ်ႁၼွ်,မၤဝၼ်အစါစႂ်းအိၤအသိးၼႄၼ်ဝုၤ
ထိၼ်သႃပႃါၼီႈ ၵူဝႅ်ႁၼႄၼ်စႂ်းဝၼၼ်,တမုႁ်သမိးဘၼ်ပုၤက
ညီမၤသံၼၤဘၼ်, မုႁ်ၼသံၼၼ်ၼတႅ်ႁလီၤ. အအံၤ တစအံၤ
စတဟဲၵီးလႃၢဘၼ်ၼၤဘၼ်စႂ်းဝၼၼ်,ၼီႈကတႃႅ်ဝလီၤ.

၁၀. **ၵျွၼ်ၵျွၼ်ၵျၢၼ်ၵျၢၼ်** ၼႄၼ်မုႁ်ပၼီထးၼီၿိသိၼ်ၼႄၼ်မုႁ်
ၵုၤ,ပၼီလႃႁ်ၼီလုသိၼ်ၼႄၼ်မုႁ်ၵုၤ, ပစႂ်းလႃသိၼ်ၵျွၼ်ၵျွၼ်
ၵျၢၼ်ၵျၢၼ်လီၤ.

၁၁. **ၵျိဘုၼ်ၵျိၵျွၼ်** ၼႄၼ် မုႁ်သုၼ်တကလုႃ်ၼႄၼ်အလဲ
ကီၤၼ်သုၼ်ၵုၤအလဲအသိးၼီႈၵီၤတဘၢးသူမုၼ်အလဲၼႄၼ်ပ
ကီးလႃၵျိၵျွၼ်လီၤ. ၵျိၵျွၼ်အလဲၼႄၼ်ပမၤၼိၼ်ၵႂ်ၤၵုၤ,

၁၂. **ၵျွၼ်ၵျွၼ်** ၼႄၼ် မုႁ်တမ်ႃၿိႃ်တႅ်ႁသိၼ်ဝၼႄၼ်ပစႂ်းလႃ
သိၼ်ၵျွၼ်ၵျွၼ်လီၤ. တမ်ႃတၵၤၿိႃ်တႅ်ႁသိၼ်မႈၵျွၼ်ၵျွၼ်
လီၤ.

၁၃. **ၵျွၼ်ၵျွၼ်ၵျၢၼ်ၵျၢၼ်** ၼႄၼ် မုႁ်တႅ်ႁအၽျၢၼ်ဝါကပီၤ
ၼ်ပစီၤထံအသိးၼီႈပစႂ်းလႃၵျွၼ်ၵျွၼ်ၵျၢၼ်ၵျၢၼ်လီၤ. ဗ
သၼ်ဗသိ,ဗလႃႁ်ဝါတၽၼ်ၼႄၼ် မၤအသးၵျွၼ်ၵျွၼ်ၵျၢၼ်
ၵျၢၼ်ၵုၤကႃ.

၁၄.**ကၵျွၼ်ကၵျၢၼ်**ၼႄၼ် မုႁ်မုႁ်အၼ်းသိးသိးၼီႈၵျွၼ်ၵျွၼ်
ၵျၢၼ်ၵျၢၼ်ၼႄၼ်လီၤ.ၼီႈပုၤကညီအမဲႃသၼ်ၼႄၼ်ပစႂ်းစွႁ်ကီး
လႃကၵျွၼ်ကၵျၢၼ်လီၤ. ပုၤတၵၤၵျထိၼ်ၵျလီၤအမဲႃ
သၼ်မၤအသးကၵျွၼ်ကၵျၢၼ်လီၤ.ကလႃၼ်.၁၀

၁၅. **ပတိႁ်ထး** ၼႄၼ် သိၼ်ဝၵျွၼ်ၵျွၼ်လီၤ. တမ်ႃၿိႃ်ထး
သိၼ်မႈၵျွၼ်ၵျွၼ်လီၤ.

၁၆. **ၵျွၼ်ၵျွၼ်** ၼႄၼ် မုႁ်ယႃ်ဘၼ်ၼီၼီႈလႃႁ်သိၼ်ၵျွၼ်ၵျွၼ်
လီၤ. ၼီႈပၼႅ်ႁကၼူးသိၼ်ၵျွၼ်ၵျွၼ်လီၤ.

၁၇. **ပလဲၤဟးၵျွၼ်** ၼႄၼ် ပလဲၤတႅ်ႁပထႅၼ်ၼွ်သကုတႅ်ႁၿိ
တႅ်ႁလံၤၼီႈ ပဆဲးပခႈတဘၼ်ဘၼ်ၼီႈ ပစႂ်းလႃပလဲၤဟး
ၵျွၼ်လီၤ. စလဲၤဟးတႅ်ႁမဆါတၼံၤၵျွၼ်သမိး,စထႅၼ်ၼွ်
သကုတႅ်ႁၼီႈစဆဲးစခႈတဘၼ်ဘၼ်.

၁၈. **ပုၤၵျွၼ်မုၼ်ၵျွၼ်ၶွါ** ၼႄၼ် မုႁ်ၿိသၼ်ၶွါလႃသါဘၼ်ၿိႃ်
မုၼ်ၼးၼးကလဲႃ်ၼီႈ မၤဝတၼူႁ်ဘၼ်,ၼီႈၿိႃ်မုၼ်လႃသါဘၼ်
ၿိႃ်ၶွါၼးၼးကလဲႃ်ၼီႈ မၤဝတၼူႁ်ဘၼ်ၼႄၼ်မုႁ်အၵျွၼ်မုၼ်
ၵျွၼ်ၶွါလီၤ. ၼီႈပသးပုႁ်စႂ်းဝၼၼ်ၿိၵႂ်ီၤကၼၤအၿိၼႄၼ်ၿိ
သၼ်ၼ်းတၵုၤဘၼ်, ပၼ်းၼႄၼ်ပၵျွၼ်မုၼ်ၵျွၼ်ၶွါစႂ်းဝၼၼ်.

ၿိၵႂ်ီၤပၼ်းၵျွၼ်မုၼ်ၵျၢၤ
ၵုၤၼၼ်ၼဲၿိၵႂ်ီၤကၼၤ
ၿိၵႂ်ီၤပသိးၵျွၼ်ၶွါၵျၢၤ
ၼ်းၼၤဆိးၼၤတဘုၼ်လႃၢ.

၁၉. **သၵျွၼ်သၵွၤ** ၼႄၼ်မုႁ်ပုၤကညီလႃမၤတၼူႁ်အိၼ်တ
ကဲဘၼ်တၽၼ်ၼီႈမၤအိၼ်ကသူဟိၼ်ဘိၼ်,ဆၼ်ၿိကိႁ်ၿိ,ၼၼ်
ၿိညၼ်ပိႁ်တၼူႁ်ဘၼ်တၽၼ်ၼႄၼ်ၼီ ပစႂ်းလႃပုၤသၵျွၼ်လီၤ.
ပုၤတၵၤသၵျွၼ်သမိး,လဲၤယုႁ်အိၼ်ဟးအိၼ်တၼူႁ်ဘၼ်ၼီႈ
ပစႂ်းလႃပုၤသၵျွၼ်လီၤ.

တီၤသၵျွၼ်လူၤၿိၼ်ၶွၼ်တိၤ
ၶွၼ်ယူၤတိႁ်လီၤယူၤတိႁ်လီၤ.

၂၀. **ၵျွၼ်** ၼႄၼ် မုႁ်ပခႈတႅ်ႁတဘၼ်ဘၼ်ၼီႈပစႂ်းလႃပခႈတႅ်ႁ
ၵျွၼ်လီၤ. ၶျွၼ်တဘုၼ်စခႈတၤသွၼ်ၵျွၼ်သမိး, ၼီႈပမုႁ်
လဲၤကဝႅ်ႁတၼူႁ်ဘၼ်ၼႄၼ်ပစႂ်းလႃပလဲၤကၪႅ်ႁၵျွၼ်လီၤ.

Digitized by Google

၂၁. **ကျၣ်မုၣ်ကျၣ်ခွါ** နူၣ် မ့ါပှၤကညီဖိၣ်မုၣ်ဒီးဖိၣ်ခွါ ကွၢ်လိာ်အသး ဂ့ၤနာ်သကွးဒီး တနူၢ်မါလိာ်ဘၣ်အသး ဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢကျၣ်မုၣ်ကျၣ်ခွါလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံး လၢသကျၣ်မုၣ်သကျၣ်ခွါလီၤ.

ကျူၤ

၁. **ကျူၤသယုါကျူၤသညီ** နူၣ် မ့ါပှၤကညီမၤထါဒီး မၤမှာ်ဝဲလၢပှၤဂၤအမဲာ်ညါဒ်ပှၤဂၤကနၣ်ကမှာ်, ဒ်ပှၤဂၤအသးကလီၤ, ဒ်ပှၤဂၤကကူၤဆူအဟံၣ်နူၣ် အတၢ်ကသးသယုါအီၤဒီး မၤထါမှာ်လၢအုၣ်ဝဲပယှာ်, လၢအခီပညီမှာ်တဖၣ်နူၣ် မၤဝဲလၢတၢ်သံအပွ့ပှၤဒီးပှၤအါဂၤကနၣ်ဝဲနူၣ်မှာ်ဒီးပစံးလၢကျူၤသယုါဝဲလီၤ. ဒီးမုၣ်ကနီၤဖိၣ်သၣ်ခွါကဒဲကဒဲမၤအိၣ်မှာ်လိာ်အသးလၢထါအကျိာ်နူၣ်မ့ါကျူၤသယုါဝဲစ့ါကီးလီၤ.

၂. **ကျူၤဆူ** နူၣ် မ့ါပှၤကညီကတိၤလိာ်ကွဲတၢ်လၢထါအကျိာ်ဒီးစံးဝဲလၢကျူၤဆူလီၤ. ပှၤတဂၤကျူၤဆူကျူၤနၤတၢ်လၢထါအကျိာ်သ့ကၤ, ဖိၣ်မုၣ်ကျူၤဆူဖိၣ်ခွါနူၣ်ကျူၤဆူဝဲဒ်အံၤ,

စီၤတခွါကျိၤခိၣ်ကံၢ်စ့
ပါအမဲာ်ခဲလၢာ်ခဲဆူ

၃. **ကျူၤ** နူၣ် မ့ါပှၤကညီမၤထါဒီးပသးပှါစံးလၢကျူၤတစုစုလီၤ.

ကျူၤသယုါဒီးဝဲါတနံၤ
နဖိအိၣ်ကျူၤဒၣ်ဆူခံ
ကျူၤသယုါဒီးဝဲါတနၤ
နဖိအိၣ်ကျူၤဒၣ်ဆူညါ

၄. **ကျူၤပနူၤ** နူၣ် မ့ါကျူၤမနၤအဆိလီၤ. ချံၣ်ဘိလၢအဆူၣ်ကျူၤမနူၤကျူၤမနၤတဖၣ်နူၣ်ပခးပျ့ါလဲၤဂ့ၤကၢ.ဘၣ်ဆၣ် မ့ါပှၤကညီကတိၤလိာ်ကွဲကျူၤပနၤ အဆိတစုစုလီၤ.

၅. **လၢာ်ကျူၤ** မ့ါလၢာ်ကျူၤအဆိလီၤ.စအိၣ်မ့ၤလၢာ်ကျူၤလၢာ်ကျူၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပှၤကညီကတိၤလိာ်ကွဲတၢ်ကတိၤအဆိဒ်နူၣ်တစုစုလီၤ.

၆. **သကျူၤဆုၢ်သကျူၤဆုံး** နူၣ် မ့ါလၢါသူလၢပကျဲယဲာ်, ပတမၤဘၣ်ဒီးထံနူၣ်ဒီး ယဲာ်စီၤကွါစီၤအယံၣ်ဖိးလၢါသူနူၣ်ကိၤထိၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢမၤသးသကျူၤဆုံးလီၤ. ဒီးတၢ်အမ့ၢ်မ့ါဂ့ၤ,တၢ်အထံးမ့ါဂ့ၤ, အဖံးခိၣ်မ့ါကိၤဒီးပစံးလၢသကျူၤဆုံးခဲလၢာ်လီၤ. လၢါနူၣ်ယဲာ်အယံၣ်ဖိးဒီးမၤအသးသကျူၤဆုံးလီၤ.

သူသူမ့ါဆုါဒ်လံၣ်လဲ
သူသကျူၤဆုံးမိၢ်အဲၣ်ဝဲ
သူသူမ့ါဆုါဒ်လံၣ်ဘိ
သူသကျူၤဆုံးမိၢ်အဲၣ်အီၤ

၇. **သကျူၤကတ့** နူၣ် မ့ါလုၣ်လၢပှၤကညီစိၢ်ဝဲဒီးအဆူၣ်အဒံးတထိၣ်ဖူၣ်ဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢသကျူၤကတ့လီၤ. လုၣ်လၢမၤသးသကျူၤကတ့တဖၣ်နူၣ် အဆူၣ်အဒံးအထိၣ်ဖူၣ်ထိၣ်ပာ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီး မၤအသးကိၤဝဲဆူာ်ဝဲ ဒီးပစံးလၢသကျူၤကတ့လီၤ. လုၣ်ဖူၤနူၣ်ပမ့ါဖှူလၢသိးဒီးမၤအသးကကျူၤကတ့လီၤ.

၈. **လီၤကျူၤကျိၤ** နူၣ် မ့ါပနၢ်အဒံၣ်လီၤစဲၤမ့ါဂ့ၤ,ဂီၤဖံးအဒံၣ်လီၤစဲၤမ့ါဂ့ၤ,ပစံးလၢလီၤကျူၤကျိၤလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ါလီၤကျဲၤကျိၤလီၤ. ပနၢ်အဖါထိဒံၣ်နူၣ် အဒံၣ်သၣ်လီၤကျူၤကျိၤမးလီၤ.

၉. **ကျူၤဆူကျူၤန** နူၣ် မ့ါပှၤကညီကတိၤလိာ်ယီၢ်ကတိၤလိာ်ကွဲ,တဆဲးဖဲာ်ဒီး တၢ်နူၣ်ပသးပှါစံးဝဲလၢပကျူၤဆူကျူၤနလီၤ.

ဆၢဖးဂ့ၤလၢတၢ်အန
ပှဲၤဖးဂ့ၤလၢတၢ်အန
စနၢ်ဟူဖိမိၢ်ကျူၤဆူ
သလါသံၣ်သွါကိၢ်မှာ်ကူၤ.

ကျဲ

၁. **တဲလီၤကျဲလီၤ** မ့ါပှၤကညီထုးထိၣ်လိၣ်ဖျါအဖံးတၢ်အမၤတၢ်ခဲလၢာ်ဒီးပစံးလၢတဲလီၤကျဲလီၤလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ါတဲာ်လီၤကျဲၤလီၤလီၤ.ပှၤတဂၤတဲလီၤကျဲလီၤအတၢ်ဒဲးဘးလၢာ်တသ့ဘၣ်, ပတၢ်ဒဲးဘးမ့ါအိၣ်ဒီးပဘၣ်တလီၤကျဲလီၤလၢအပျ်ါအဘိၣ်အမဲာ်ညါလီၤ. ပှၤတကူၢ်ဖိစံးဝဲဒၣ်.

၂. **ကျဲစီၤတပူၤစီၤ** နူၣ် မ့ါပှၤကညီလ့ၢ်လီၤအသးယံာ်ယံာ်,အါစုဒီးဟိၣ်ခိၣ်လီၤစ့ၤလီၤဃါနူၣ်ပစံးလၢကျဲလီၤ.

ကျဲလၢအပူၤရာ်တခီ
ကစၢ်ယွၤ်ရှူးဟ့ၣ်နံၣ်လီၤ.
ကျဲလၢအပူၤတၢ်ဒဲးဘး
ကစၢ်ယွၤ်ရှူးဟ့ၣ်နံၣ်ပှၤ.

၃. **ကျဲမှာ်** နူၣ် မ့ါကျဲလၢတၢ်တခဲဘၣ်, လၢတၢ်တဘံဘၣ်,ဒီးကျဲလၢလၢါတအိၣ်ဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢကျဲအမှာ်လီၤ. ပလဲၤကျဲလၢတၢ်ပျီတဘိနူၣ်ကျဲမှာ်ကၢ, ကျဲတ့ၤလၢါတအိၣ်ဘၣ်ဒီးတၢ်တဘံဘၣ်နူၣ်ကျဲမှာ်ဝဲလီၤ. ပလဲၤတၢ်လၢကျဲယံၤကပူၤစာ်နူၣ်ဘၣ်ကျဲမှာ်တတိၤတိၤ, တမှာ်ဘၣ်တတိၤတိၤလီၤ. ဘၣ်တတိၤတိၤအိၣ်ဒီးလၢါဒီးကျဲတမှာ်ဘၣ်, ဘၣ်တတိၤတိၤအိၣ်ဒီးတၢ်ဘံဒီးတမှာ်ဘၣ်,ဘၣ်တတိၤတိၤ,ဘၣ်တၢ်ပျီဒီးတၢ်ပၢၤဒီးမှာ်ဝဲလီၤ.

Digitized by Google

၄. **ကျဲထၢဖိကျဲဖးဖိ** န့ၣ်ထိရိၤကျဲတိၤတပူၤမ့ၢ်ကစီၤဒီး ဟံၣ်ယံၤဒီးဟံၣ်ဒီး ပစံးလၢကျဲဖးဖိလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤ ကိးလၢကျဲဖးဖိန့ၣ်မ့ၢ်အကိးမနုၤလဲၣ်,ပှၤတဂၤလဲၤမၤ ဟီၣ်အပှ်လၢကျဲဖးဖိဘၣ်နူၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်အတိၢ်ဝဲသၢ.

၅. **ဖးဖိကျဲ** နူၣ်မ့ၢ်ပလဲၤဆူခုးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလဲၤဆူပှၤဂၤအိၣ် မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်တုၤလၢကျဲကဖိၢ်လီၤလၢဟံၣ်ဒီးလၢခုးနူၣ်တုၤ သိးသိးဆူဟံၣ်တခီစီၢ်တဘူးဆူခုးတခီစီၢ်တဘူးဒီး ပစံး လၢဖးဖိကျဲလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤဆူခုးဒီးလဲၤဖးဖိကျဲဒီးအ ညၣ်ဂိၢ်ထိၣ်ဒီးဟဲက့ၤဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤပမၤလဲၤဒုးနဲၣ်ပှၤ လၢပှၤဂၤအဟံၣ်ဒီး လဲၤဖးဖိကျဲဒီးဟဲက့ၤကဒါက့ၤအ လီၢ်ခံလီၤ.

၆. **ပနိကျဲပနိတြၢပနိဘှၣ်ဝနိကျဲ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အထံးလၢ ပသူၣ်တကလုာ်နူၣ်အိၣ်ဒီးအဆှၣ်ဒီးအသၣ်ထဲခိၣ်မ့ၢ် ဒိၣ်ဒီးဆံၣ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢပနိကျဲလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိး လၢသၣ်သွံသိလီၤ. ပနိကျဲနူၣ်အထံးထဲစုဒုၣ်ခိၣ်ဒုၣ်ဒီး အလၣ်နီစုမ့ၢ်သၢဘိဒီးအလၣ်ကိာ်ထံးစုၤတလှၤလီၤ.

၇. **ကျဲခိၣ်ကျဲယၢၤ** နူၣ် မ့ၢ်ကျဲအသရှၤယၢ်ခီနူၣ်ပစံး လၢကျဲယၢၤလီၤ. ပှၤဂၤလဲၤတၢ်ဒီးကွၢ်ယှတၢ်ဆူကျဲခိၣ် ကျဲယၢၤဒီးထံၣ်နူၢ်လၢယဲာ် တဘှၣ်လီၤ.

၈. **ကျဲဆူးကပူၤသီၤ** နူၣ်မ့ၢ်ကျဲဖးခိၣ်လၢကျဲဖးဖိလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဒီးထံၣ်လိာ်အသးဒီးသိၣ်သအိၣ်လၢကျဲ ဆူးကပူၤလီၤလီၤ.

၉. **ကျဲဖးဒံၣ်ကျဲဖးဒ့** နူၣ် မ့ၢ်ကျဲလဲၤထိၣ်ဆူကျဲမုၢ်အ သ ရှၤနူၣ်ပစံးလၢကျဲဖးဒ့လီၤ. တၢ်လၢပှၤကညီအဟံၣ် ဘၢၣ်စၢၤနူၣ်ကျဲဒ့ဖးအါကၢ.

၁၀. **ကျဲတဆူးကျဲတတ့ၤ** နူၣ် မ့ၢ်ကျဲဖးဒ့ခံဘိအဘၢၣ် စၢၤနူၣ်ပကိးလၢကျဲကဆူးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢ ကျဲတြၢ်ဆူးဒီးတနီၤနီၤကိးလၢကျဲဖၢၣ်ဆူးလီၤ. ကျဲဖးဒ့ ခံဘိအကဆူးနူၣ်အိၣ်ဒီးသ့ၣ်လၢအသၣ်အိၣ်တထံးမ့ၢ်စ ခိးလီၤ. ကျဲဖးဒ့ခံဘိအဘၢၣ်စၢၤနူၣ်မ့ၢ်ကျဲကဆူးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကျဲဆူးကျဲတ့ၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစု ပစံးလၢကျဲဆူးကပူၤလီၤလီၤ.

၁၁. **ဟးကျဲကျိ** နူၣ် မ့ၢ်ပဟးဝ့ၤဝီၤ,ပတိၤလှၤလၢၤပ သးယၢ်ခီယၢ်ခီဒီးပစံးလၢပဟးကျဲကျိလီၤ. မ့ၢ်မ့ၢ်ခုၣ်လီၤ ဒီးသရၣ်ဒီးမးမးဟးကျဲကျိလၢတၢ်ပျိပူၤလီၤ. ဒီးပှၤတ နီၤနီၤစံးလၢဟးကျဲၤကျိၤ, ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢ ဟး ယဲၤယီၤ,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢဟးခွဲၣ်ခွီအသး,ဒီးဘၣ် တစုစုပစံးလၢတိၤလှၤလၢၤအသးလီၤ.--ကတိၢ်.

ညၣ်ဒိၣ်ကျဲကျိလၢကွံပူၤ
မဲာ်ကွၢ်လီၤထါခိၣ်အိၣ်သူ
ညၣ်ဒိၣ်ကျဲကျိလၢထံလာ်
မဲာ်ကွၢ်လီၤထါခိၣ်အိၣ်ဘျါ.

၁၂. **ကျဲကျၢ်ကျဲကျိ** နူၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်တၢ်ဒီးပဖျၤသဝံးနုာ် တၢ်အိၣ်လၢပဖျၤ ဒီးပဖျၤဝးနူၣ်ပစံးလၢပကျဲကျိပဖျၤ လီၤ. စအိၣ်မှၤဒီးစဖျၤကျဲကျိဘၣ်ညၣ်ယံတဘိဖိနဲကဲၣ် ခီၤဒီးစသ့ၣ်ညါ.

၁၃. **ကျဲကျိကျဲကျါ** နူၣ် မ့ၢ်ပကျိၣ်ကျဲကသံၣ်ထံဒီးက သံၣ်အသံးနူၣ်လၢပလီပူၤဒီး ပဆဲးဖိုးပြီးပြီးဒီးပစံးလၢပ ကျဲကျိလီၤ. ကျဲကျိဘၣ်လိာ်ကသံၣ်လၢပလီပူၤနူၣ်တုၤ အဘၣ်လိာ်ဒီးပကအိလီၤ.

၁၄. **ခွဲးကျဲကျၢ်ခွဲးကျဲကျိ** နူၣ်မ့ၢ်ပဖိလုၣ်ဒီးယိးအထံနူၣ် ဒ်ကဘၣ်လိာ်ဒီး ပခွဲးခွးလၢနိၣ်ဒီးကွာ်ကြူးကြူးဒီးပ စံးလၢပခွဲးကျဲကျိလီၤ. သုဖိဂီၤလုၣ်နူၣ်ခွဲးကျဲကျိတုၤအ ဘၣ်လိာ်တက့ၢ်.

၁၅. **ကျဲကျိအသး** နူၣ် မ့ၢ်ညၣ်ဟးဝ့ၤဝီၤလၢထံကျါနူၣ် ပစံးလၢညၣ်ကျဲကျိအသးလီၤ. ညၣ်တဖုကျဲကျိအသး လၢကွံပူၤအါသမိး,ဒီး ဘၣ်တစုစုပစံးလၢသွှသွီအသး လီၤ.

၁၆. **ကျဲခိၣ်ခိၣ်ကျဲခိၣ်ထံး** နူၣ်မ့ၢ်ကျဲဖးဒ့လၢအလီၤဆဲး လၢကျဲမုၢ်တိၤနူၣ်ပကိးလၢကျဲခိၣ်ထံးလီၤ. ကျဲခိၣ်ထံး တုၤလီၤဖဲကျဲမုၢ်တိၤနူၣ် မ့ၢ်သုတထံၣ်ဘၣ်ဓါ.---က ပိၤ.၁၃

၁၇. **ကျဲခိၣ်လီၤပတစံးဘၣ်,ပစံးထဲကျဲခိၣ်ထံး,** ကျဲတုၤလီၤဒ်နူၣ်လီၤ. ကျဲခိၣ်ထံးနူၣ်ဘၣ်တစုစုပစံးလၢ ကျဲတုၤလီၤလီၤ. ကျဲခိၣ်ထံးခိၣ်လီၤမ့ၢ်ပှၤစံးဝဲတနီၤနီၤ ဓၢ်သ့ၣ်ညါဘၣ်.

၁၈. **ကျဲဆံးကျဲဓၢ်** နူၣ်စတသ့ၣ်ညါဘၣ်,ကမ့ၢ်ကၢ်ကျဲဖိ ကျဲဆၣ်,ကျဲဖးဒံၣ်ဖးဒ့နူၣ်ကၢ်သၢ.

၁၉. **ကျဲတိကျဲတြၢကျဲတိကျဲလီၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကတိၤအ ဒိ, ပှၤကညီကျဲးစၢးတၢ်လၢအတိအတြၢ်ပှၤကညီမၤတၢ် ဒ်ကစၢ်ယွၤမၤလိာ်ဝဲအသိးလၢအမၤတၢ်တိတၢ်လီၤ, ဒီး ကစၢ်ယွၤအတၢ်သိၣ်တၢ်သိနူၣ်မ့ၢ်အတိအတြၢ်ဒီးပဒိလီၤ လၢကျဲတိကျဲလီၤကျဲတိကျဲတြၢ်လီၤ. ပမ့ၢ်ဖိာ်က့ၤက စၢ်ယွၤအကျဲတိကျဲတြၢ်နူၣ်ပဘၣ်ဟ်တိဟ်လီၤပသး.

၂၀. **ကျဲတြၢ်ကျဲတိ** နူၣ် မ့ၢ်ကတိၤသကွံတၢ်ဒီးပတက တိၤဘၣ်.

၂၁. **ကျဲနၢ်ကျဲစၢၤကျဲခိၣ်ကျဲစၢၤ** နူၣ်မ့ၢ်ဝဲတရိအပျိနူၣ် ပကိးလၢကျဲစၢၤလီၤ. ဆှၣ်နီၤလၢကျဲစၢၤတဂ့ၤ,ပကလဲၤ ထိၣ်လဲၤလီၤဖဲနူၣ်ဒီးပှၤတနီၤစံးလၢကျဲနါဟိလီၤ.

၂၂. **ကျဲမုၢ်ကျဲဘိ** နူၣ်မ့ၢ်ကျဲဖးဒိၣ်လၢဝ့ၢ်ဘၢၣ်စၢၤရှၣ် ဘၢၣ်စၢၤနူၣ်ပကိးလၢကျဲမုၢ်လီၤ. ကျဲမုၢ်လဲၤလီၤဆူဘျုး ဝ့ၢ်နူၣ်ကျဲမုၢ်ဒိၣ်ကၢ.

၂၃. **ကျဲဆဲခိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ကျဲယၢၤဆူတၢ်ဘံထိၣ်တခီနူၣ်ပ စံးလၢကျဲဆဲခိၣ်လီၤ. စီၤသိနူၣ်စံးဝဲဒၣ်ပဒုၣ်သါကျဲဆူ

Digitized by Google

ကျဲဆဲခိၣ်တခီတဂ့ၤစံးဝဲဒၣ်.

၂၄. **ကျဲဆဲလၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ကျဲအယၢၤဆူတၢ်ဘံလီၤတခီနှၣ်ပစံးလၢကျဲဆဲလၢ်လီၤ. စီၤသီနှၣ်စံးဝဲဒၣ်ပဘၣ်ပဒုၣ်အကျဲဆူကျဲဆဲလၢ်တခီလီၤ. စံးဝဲဒၣ်.

၂၅. **ကျဲဘီ** မ့ၢ်ကျဲမ့ၢ်အဆိလီၤ.

ကျဲမ့ၢ်ဒိၣ်ယၢၤအံၣ်ယၢၤအှး
ကျဲဘီဒိၣ်ယၢၤအံၣ်ယၢၤအှး
ဂီၤကၢ်သ့ၣ်ဖါပယၢ်တၢ်
အလၢၢ်စ့ဖးတြူၢ်

၂၆. **သဧၣ်သကျဲ** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤအမွဲၢ်အဖးလိာ်ဘၣ်အသး လၢအသးတပှၢ်စၢ်နှၢ်လိာ်အသးတဖၣ်နှၣ်ပစံးလၢသဧၣ်သကျဲလီၤ. ပှၤလၢအသကျဲဒီး ပမိၢ်ပပၢ်တဖၣ်နှၣ် အိၣ်ဒံးတနီၤဒံးလီၤ. ပှၤသကျဲဒီးပှၤတကရၢ်အံၤမ့ၢ်အသးအိၣ်တ့ၢ်အနံၣ်သၢဆံဘျုၣ်လံလီၤ. --ကရၢ်၁

၂၇. **အကျဲအကပူၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤဂၤအကျဲနှၣ်ပစံးလၢပှၤဂၤအကျဲအကပူၤလီၤ. မတၤအကျဲနှၣ်လဲ့ၣ်. ကမ့ၢ်ပှၤဂၤအကျဲသၢၣ်. သုးမ့ၢ်သံၣ်ဘီတဖၣ် ကလဲၤဒၣ်ဝဲလၢအကျဲအကပူၤလီၤ.

၂၈. **လီၤကျဲ** မ့ၢ်လီၤကျိၣ်အဆိလီၤ. ပှိၢ်ဒီးစိုၤနှၢ်မါနှၢ်ဝၤလိာ်အသးနှၣ် ပစံးလၢလီၤကျိၣ်လီၤကျဲလီၤ. ဒီးဘှဲးအိၣ်လၢဘှနီၢ်အကျါနှၣ်ပစံးလၢလီၤကျိၣ်လီၤကျဲစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဘှတလိၢ်အံၤလီၤကျိၣ်လီၤကျဲဒီးအဃဲးနးကၢ. ခဲကနံၣ်အံၤတစုအံၤပှိၢ်ဒီးစိုၤလီၤကျိၣ်လီၤကျဲနးကၢ.

၂၉. **ကျဲကျၢ်ကျဲကျိ** နှၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်တၢ်အိတၢ်ဒီးပမၤဘၣ်လိာ်လၢပကိာ်ပှး.နှၣ်လၢပပျုၢ်ဒီးပစံးလၢပကျဲကျိလီၤ. ပအိကသံၣ်နှၣ်ပကျဲကျိလၢပပျုၢ်ဒီးပယူၢ်လီၤလီၤ. --ကပှၢၤ၃

၃၀. **တကျဲ** နှၣ်မ့ၢ်အိၣ်ထဲတၢ်ကတိၤလီၤ. ပှၤတဂၤဟိၣ်ဒီးအမိၢ်အပၢ်နှၢ်ဟူတကျဲလီၤ. ပှၤတဂၤအနှၢ်ကှၣ်ဒီးအမိၢ်သါကတိၢ်ဝဲတကျဲလီၤ. စံးဝဲဒၣ်ပှၤတဂၤနှၢ်ဟူပဒိၣ်ဟဲဒီးလဲၤဆူပဒိၣ်အအိၣ်တကျဲလီၤ.

၃၁. **မဲာ်လိၢ်မဲာ်ကျဲ** နှၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်လိၢ်ဆိးလိၢ်,ပထံလိၢ်ကိၢ်ပူၤဒၣ်ပဝဲလၢပလဲၤဘၣ်ကွၤဘၣ်လၢပတသးပ့ၤနီၣ်လၢၤဘၣ်ပလိၢ်နှၣ်ပစံးလၢပမဲာ်လိၢ်မဲာ်ကျဲလီၤ.
---ကဝၢ ၃

၃၂. **ကျဲနါဘှၣ်ကျဲနါဟိ** နှၣ်မ့ၢ်ကျဲစၢၤဝဲတရီအဖျိနှၣ်ပှၤမိၣ်လစ့ၣ်ဖီစံးလၢကျဲနါဟိလီၤ.

ကျဲနါဟိအံၣ်ပ့လ့နှၣ်
နှာ်ကွၤသ့ဝဲသ့ၣ်တကွၢ်.

၃၃. **ကျဲဆဲဘှၣ်ကျဲဆဲခိၣ်** နှၣ် မ့ၢ်စၢၢ်ဆၢကျဲယၢၤဆူမ့ၢ်ထိၣ်တခီလၢထၣ်လၢခံနှၣ်ပစံးလၢကျဲဆဲခိၣ်လီၤ. ဘိၣ်သအိၣ်တနံစလဲၤတၢ်ဒီးသါကဘျိယၤနှၣ် လဲၤဝဲလၢကျဲဆဲခိၣ်တခီကွၢ်ကွၢ်လီၤ.

၃၄. **ကျဲဆဲဘှၣ်ကျဲဆဲလၢ်** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအစၢၢ်ဆၢကျဲယၢၤဆူမုာ်နုာ်တခီနှၣ်ပကီးလၢကျဲဆဲလၢ်လီၤ. လဲၤကွၢ်တၢ်လၢကျဲဆဲလၢ်နှၣ်ကွၢ်ကွၢ်ဒီး နကထံၣ်သ့ၣ်အိၣ်ဒီးအသၣ်တထံးလီၤ.

၃၅. **ဆိဒံၣ်ကျဲ** နှၣ် မ့ၢ်ဆီဟုအဒံၣ်နှၣ်ဘူးထိၣ်ဒီး အဖိကကဲထိၣ်ဒီးပစံးလၢဆိဒံၣ်ကျဲလီၤ. ဆီဟုအဒံၣ်ကျဲလံနှၣ်ပအိၣ်အဒံၣ်တဝံၣ်လၢၤဘၣ်.

၃၆. **ခိၣ်နှာ်ကျဲ** နှၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်ဘၣ်ထံးဒီးသ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပခိၣ်ဘၣ်ထံးဒီးလၢၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆၢဝဲနှၣ်ပစံးလၢပခိၣ်နှာ်ကျဲလီၤ. စခိၣ်ဘၣ်ထံးတၢ်တဘီအံၤစခိၣ်နှာ်ကျဲမးလီၤ.

၃၇. **ကျိၣ်ကျၢ်ကျိၣ်ကျဲ** နှၣ်မ့ၢ်ပဃါဃုာ်တၢ်အါမံၤဒီးပစံးလၢပကျိၣ်ကျဲလီၤ. ကသံၣ်သရၣ်ဖိၣ်ကသံၣ်နှၣ်ကျိၣ်ကျဲဃုာ်ကသံၣ်အါမံၤမးလီၤ.

၃၈. **ကျဲလံာ်ကျဲလဲၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအသ့လံာ်ယိၤဒီးလံာ်ပံၤယိၤဒီးယိၤအလံာ်နှၣ်ကွဲးကွၤဝဲဆူပံၤယိၤအကလုၢ်တခီဒီးပစံးလၢအကျဲလံာ်လီၤ. သရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်နှၣ်ကျဲကွၤလံာ်ကီၤလၢနှၣ်ဆူလံာ်ကညီတခီလီၤ.

၃၉. **ကျဲထံကျဲခိ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအလဲၤတၢ်ကိးထံကိးကိၢ်ဒီး ကတိၤတၢ်အနၢ်ပၢၢ်တၢ်ကတိၤအကလုာ်ကလုာ်နှၣ်ပစံးလၢပှၤကျဲထံကျဲခိလီၤ. ပှၤလၢကျဲယံကျဲခိတဖၣ်နှၣ်အနၢ်ပၢၢ်တၢ်ကတိၤအကလုာ်ကလုာ်လီၤ.

ကျဲၢ်

၁. **စံၣ်တကျဲၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ပသံးထိၣ်ကွဲာ်ပခိၣ်တခီဒီးပစံၣ်လၢပခိၣ်တခီဒ့ခိၤဆိးဆိး,ဆိးဆိး,ဆိးဆိးဒီးပစံးလၢပစံၣ်တကျဲၣ်လီၤ. စံၣ်တကျဲၢ်စံၣ်တကျဲၢ်တဂ့ၤ,သုက လီၤယံၤဘၣ်ဖုးလီၤ.

၂. **တဲၢ်ကျဲၢ်တဲၢ်ကျဲၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအခိၣ်နၢၣ်ခံဆၢဒီး လဲၤတၢ်လၢအခိၣ်မုၢ်ခိၣ်နှၣ်ပစံးလၢလဲၤတၢ်တဲၢ်ကျဲၢ် တဲၢ်ကျဲၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢလဲၤတၢ်ဒ့ကျဲၢ်ဒ့ကျဲၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤမးတၢ်တဲၢ်ကျဲၢ်တဲၢ်ကျဲၢ်လီၤ.

၃. **ကျဲၢ်ကျိၢ်ကျဲၢ်ကျိၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ဝၣ်ထိဒူလီၤစဲၤဝးလၢတၢ်ကဖိာ်လီၤနှၣ်ပစံးလၢဝးကျဲၢ်ကျိၢ်ကျဲၢ်ကျိၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢဝးကျဲၤကျိၤကျဲၤကျိၤလီၤ.

၄. **တကျဲၢ်တကျိၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢလဲၤချ့တၢ်ဒီးတကွၢ်ဘၣ်ခိၣ်ခိၣ်ခိၣ်ထံးဘၣ်ဒီးယိၢ်တချုးကျုၢ့ခီၤသွဲခီၤသိၣ်ကျိၢ်ကျိၢ်ကျၢ်ကျၢ်နှၣ်ပစံးလၢတကျဲၢ်တကျိၢ်လီၤ. ပှၤကညီဖိာ်မုၣ်နဲာ်မၤသးတကျဲၢ်တကျိၢ်မ့ၢ်နမဲာ်တဆှးဘၣ်ဓါ.--ကရိ

၅. **တနံၤကျဲၢ်တလီကျဲၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢသါကမၤတၢ်တ

Digitized by Google

မံၤမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,သါကလဲၤတၢ်တပူၤပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,လဲၤစိၢ်တလဲၤ, မၤစိၢ်တမၤဒီးအိၣ်ဒၣ်အတၢ်တနံၤဘၣ်တနံၤန့ၣ်ပစံးလၢ အအိၣ်တနံၤကျဲၢ်တသီကျဲၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤသါကမၤဟံၣ် တဖျၢၣ်ဒီးမၤစိၢ်တမၤ, အိၣ်ဒၣ်အတၢ်တနံၤကျဲၢ်တသီ ကျဲၢ်လီၤ.---ကရၢ် ၁၁

ကျဲၣ်

၁. **စံၣ်တကျဲၢ်စံၣ်တကျဲၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပသံးထိၣ်ပခိၣ်တ ခီဒီး ပစံၣ်ဆီးဆီးန့ၣ်ပစံးလၢပစံၣ်တကျဲၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ် တစုစုပစံးလၢပစံၣ်တကျဲၢ်လီၤ.

၂. **ယီၢ်တကျဲၣ်ယီၢ်တကျၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ဒီးပှၤ လဲၤတၢ်လၢပလီၢ်ခံတဖၣ်ယီၢ်ပခိၣ်နၢၣ်ခံဒီးပစံးလၢယီၢ် တကျဲၣ်ပခိၣ်နၢၣ်ခံလီၤ.

ယီၢ်တကျဲၣ်ဖီခိၣ်နၢၣ်ခံ
စီၤစီၤအိၣ်စံးတအိၣ်စံး
ယီၢ်တကျဲၣ်ဖီၤခိၣ်ညါသး
စီၤဖီအိၣ်စံးဘၣ်ကွၢ်ယၤ

၃. **ယဲာ်တကျဲၣ်ယဲာ်တကျၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်ဘျုးအိၣ်တၢ် ညၣ်လၢခူခိၣ်န့ၣ်ကျူၤကျူၤကျူၤကျူၤဒီးပစံးလၢပယဲာ်တ ကျဲၣ်လီၤ. ပယဲာ်တၢ်ညၣ်န့ၣ် ပယဲာ်တကျဲၣ်ကျူၤကျူၤ နဲၣ်.

၄. **တကျဲၣ်စုတကျဲၣ်ခိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီသဝံအခိၣ်ဒီး ထိၣ်ဝးအခိၣ်လၣ်ဒဲးဒဲးဒီး ပစံးလၢတကျဲၣ်အခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဟ်ဒိၣ်အသးဒီး ဆှၣ်နီၤသဝံအခိၣ်ဒီးတကျဲၣ် မးအခိၣ်ဒဲးဒဲးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢတတဲာ်အခိၣ် လီၤ.

၅. **တၢ်တကျဲၣ်အသး** န့ၣ် မ့ၢ်ယိနါစ့ၤ ဝးသိၣ်ဒဲးဒဲးပ စံးလၢတၢ်တကျဲၣ်အသးလီၤ. တၢ်သိၣ်ဒဲးဒဲးန့ၣ်ကမ့ၢ်ကၢ် တၢ်တကျဲၣ်အသးတမံၤမံၤနဲာ်.

၆. **ကျဲၣ်ကျံၢ်ကျဲၣ်ကျိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပထီထိၣ်လီၢ်ဘှၣ်လီၢ် မံ,လီၢ်ဆှၣ်ဘှၣ်လီၢ်ဆှၣ်နီၤ,ချံၣ်ဓိၤပျံၢ်ဓိၤကဟၣ်ဒိၣ်ကွဲၤ အခိၣ်ဒီးတကျူၤဘၣ်ဝးဝဲန့ၣ် ပစံးလၢဝးကျဲၣ်ကျိၣ်လီၤ. ပလၢၣ်ထိၣ်ဟံၣ်ထူၣ်လၢ ပတသုလီၤဖံးဘၣ်အခိၣ်ထံး န့ၣ်ဝးကျဲၣ်ကျိၣ်နးကၢ.

၇. **ကျဲၣ်လဲာ်ကျိၣ်လိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပစံးဝံၤစံးကွၤ,လဲၤဝံၤလဲၤ ကွၤ,န့ၣ်ပစံးလၢကျဲၣ်လဲာ်ကျိၣ်လိာ်လီၤ. ကစၢ်ယွၤအ က လု်ကထါန့ၣ်သရၣ်စံၣ်တဲၤတဲလီၤထီဘိကျဲၣ်လဲာ်ကျိၣ် လိာ်န့ၣ်ပတိၢ်တန့ၢ်ဘၣ်. ကျဲတဘိန့ၣ်စလဲၤထီဘိကျဲၣ် လဲာ်ကျိၣ်လိာ်စတထံၣ်ဘၣ်ဘိၣ်သအိၣ်နီတစုဘၣ်,ဝံသး ကၢၣ်တဂ့ၤန့ၣ်စစံးထိဘိနၤကျဲၣ်လဲာ်ကျိၣ်လိာ်ဒီးနတက နၣ်ဘၣ်,မ်ာ်တါဝ့ၢ်န့ၣ် တလၢၤလဲၤမးကျဲၣ်လဲာ်ကျိၣ်လိာ်

န့ၣ်မ့ၢ်ပလဲၤပတပျုၤဘၣ်တၢ်ဘၣ်.

၁. **လီၤကျုးလီၤကျဲးကျဲးကျဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤသၣ်သိၣ်ဝဲကျဲး ကျဲးလီၤ. ပှာ်လီၤတဲာ်ဆူကိာ်လာ်ဒ့သကျဲးကလာ်,ယိနါ စ့ၤတကျိၣ်အသး သိၣ်ကျဲးကျဲး,တၤသၣ်အရံကျံာ်ကျူာ် လၢအဖံးပူၤသိၣ်ကျဲးကျဲး.

၂. **ဒီးကျံၢ်ဒီးကျဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ပယီးဝံၣ်ဖးထိတဘိမ့ၢ်ဘၣ် လၢကျဲကွၣ်ဝဲဒီး ဘၣ်ကၢဒီးသ့ၣ်ဒီးဝၣ်ဒီးပစံးလၢဒိကျဲး လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢဒီးကၢဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢ ဒီးကဲးလီၤ. ဝၣ်တဘိစယီးဒီးဒီးကျဲးအသးဒီးကပိၤတ့ၢ် လီၤ

၃. **ကျဲးစၢး** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီမၤတၢ်တံးတဟိၣ်လၢအသူၣ် ကံၢ်အသးလဲဒီးပစံးလၢကျဲးစၢးတၢ်လီၤ. ကျဲးစၢးမၤတၢ် ကြူးကြူးတက့ၢ်.

၄. **ကျဲးစီၤ,ကျုးစီၤ** န့ၣ်မ့ၢ်နီၣ်ပျုလၢပတိသ့ၣ်ဖးသ့ၣ်န့ၣ် ပတဲဘံၣ်ဒ်ထးပျုအသိးန့ၣ်ပကီးလၢကျဲးလီၤပတိသ့ၣ် ဖးသ့ၣ်န့ၣ်ပမၤဒီးကျဲးလီၤ. မၤန့ၢ်ယၤလၢကျဲးတဘိတ ကွ့ၢ်.စကတိသ့ၣ်ဖးသ့ၣ်တထံးတက့ၢ်.

ကျူ

၁. **ကီၤကျဲၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤမိၣ်လမ့ဲၣ်ဖိကံးခ့ယှၢ်လၢကီၤ ကျဲၣ်လီၤ. ကီၤကျဲၣ်န့ၣ်လၢကိၢ်ဖဲအံၤပတထံၣ်ဘၣ်မး နီတခိၣ်လဲၣ်. ဝးကျူၤကျိူ or---ကျူၤကျံၢ်ကျူၤကျိူ.

၂. **ဝးကျူၤကျိူ** န့ၣ်မ့ၢ်ဝၣ်ထိဒ့လၢဝဲာ်တဲာ်အခိၣ်ထံးဒီး အနါစ့ၤကတဲာ်ယာ်ဒီးကလံၤအူဝးယၢ်ခီယၢ်ခီဒီးပစံး လၢဝးကျူၤကျိူလီၤ. ဝၣ်ထိဒ့တဘိလီၤစဲၤဒီးဝးမးကျူၤ ကျိူကျူၤကျိူလီၤ.

၃. **ကျူၤကျူ** န့ၣ်မ့ၢ်ပယီလီၤယီဒီးဒ်သုတတလံတလဲတ ဂ့ၤဒီးယီလီၤဖိးဖိးဒီးပစံးလၢပကျူၤလီၤ. ကျူၤလီၤယီဖိး ဖိးဒ်သုတကလဲတဂ့ၤ,ကျူၤလီၤယီဘၣ်လိာ်ဖိး ပှိၢ်ကလာ် တက့ၢ်.

၄. **ကျူၤကွၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တလါမ့ၢ်ဂ့ၤ,လံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၣ်ဓိၤနာ် ဓိၤယှၢ်ဓိၤကုဓိၤအိၣ်မ့ၢ်တဖိးဘၣ်,တံာ်တၢ်လီၢ်လဲၢ်ဒီး ပဟ်ကွၤဖိးဖိးဒီးပစံးလၢပကျူၤကွၤလီၤ. တလါအိၣ်တ ဖျၢၣ်တပူၤတဖျၢၣ်တပူၤ,တံာ်တၢ်လီၢ်လဲၢ်ကၢ,ကျူၤကွၤဖိး ဖိးတက့ၢ်.

၅. **ကျူၤကျံၢ်ကျူၤကျိူ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအလဲၤတၢ်ဒီးထွၣ် အစုဒီးလဲၤတၢ်ကယီကယီန့ၣ်ဒီးပစံးလၢထွၣ်အသး ကျူၤကျံၢ်ကျူၤကျိူလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဟ်ဂ့ၤအသးဒီး ထွၣ်မးအသးကျူၤကျံၢ်ကျူၤကျိူလီၤ. ပှၤလၢဒိၣ်တၢ် ဖးဒိၣ်ဖးထီဒီး လဲၤတၢ်ထွၣ်အစုန့ၣ်ပစံးလၢထွၣ်အသး ကျူၤကျံၢ်ကျူၤကျိူလီၤ.

Digitized by Google

၆. **တကျုၢတကျိၢ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအနီၣ်တၢ်ဖးနီၣ်ဖးထီဒီးအစုနၣ်ဘီၣ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢနီၣ်တၢ်ကကျုၢကကျိၢလီၤ. ပှၤတကၤနီၣ်တၢ်ဖးနီၣ်ဖးထီကကျုၢကကျိၢလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢလီၤကျုၢလီၤကျိၢလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢနီၣ်တၢ်ကယဲၤကယီၤလီၤ. --ကယီၤ ၁၂.

၇. **သုးကျုၢသုးကျိၢ** နူၣ် မ့ၢ်ပကျူလီၤကျူဖးထီလၢတၢ်တီအဖိခိၣ်ဒ်ကဖိးဒီး ပသုးဘၣ်လီာ်ဒီးဘၣ်ဒ်လီာ်အသးသိၣ်ဝဲကျိၢကျိၢကျုၢကျုၢဒီးပစံးလၢသုးကျုၢသုးကျိၢလီၤ. ကျူလီၤကျူဖးထီနူၣ်သုးကျုၢသုးကျိၢတကွၢ်, မးကစီးဒံးလီၤ.

မၢပဝဲသုးကျုၢသုးကျုၢ
ယံာ်ယံာ်ကဘူးဒၣ်အဝဲ
မၤပဝဲသုးကျုၢသုးကျိၢ
ယံာ်ယံာ်ကဘူးဒၣ်ဝဲလီၤ.

၈. **ထဲာ်လီၤကျုၢလီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤတၢ်ကမၣ်နူၣ်ထုးထိၣ်လီၣ်ဖျါဝဲဒီး စံးဘၣ်စံၣ်တဲၤဝဲလၢပှၤဂၤနူၣ်ပစံးလၢတဲာ်လီၤကျုၢလီၤအတၢ်ကမၣ်လီၤ. --ကမၣ် ၄၁

၉. **ကျုၢသး** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤအါဂၤဆ့ၣ်နီၤဒ်ကဖိးဒီးပစံးလၢကျုၢအသးလီၤ. ပလဲၤအိၣ်ရိအိၣ်ဖှိၣ်ဘါကစၢ်ယွၤနူၣ်ပဆ့ၣ်နီၤကျုၢပသးဖိးဖိးလီၤ. ဆ့ၣ်နီၤကျုၢသုသးဖိးဖိးတကွၢ်.

၁၀. **ဟးကျုၢကျိၢ** နူၣ် မ့ၢ်ပဟးဝ့ၤဝီၤလၢထးထးလာ်လာ်ယၢ်ခီယၢ်ခီဒီးပစံးလၢပဟးကျုၢကျိၢလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢ ဟးကျုၢကျိၢ, ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢ ပဟးယဲၤယီၤဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပဟးခွဲၣ်ခွီလီၤ.

ကျိ

၁. **တကျိတကျိ** နူၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်လၢပယီၤအကိၢ်မှာ်တမံၤ, ပအိၣ်လၢယီၤအကိၢ်ခိၢ်မှာ်စကီးတမံၤဒီး ပစံးလၢတကျိတကျိလီၤ. ပအိၣ်လၢကိၢ်ပယီၤဒီးမှာ်ဒၣ်တကျိတကျိ, ပအိၣ်လၢကိၢ်ယှၢ်နူၣ်မှာ်စကီးဒၣ်ပှၤတကျိတကျိလီၤ.

၂. **တကျိ** နူၣ် မ့ၢ်ထံတြီတတြီဒီးပစံးလၢထံတကျိလီၤ. ထံကျိဖးနီၣ်တကျိနူၣ်ကမ့ၢ်တဝဲၣ်အကျိလီၤ.

၃. **ယဲၤတီကျိ** နူၣ် မ့ၢ်ဖိဒ်ဖိသၣ်လၢအယဲၤလၢတမၤတကဲဘၣ်နူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထွံၣ်ဖိထိးဖိ, တးအုးဖိတၢသ့ိၣ်ဖိလၢအယဲၤလၢတမၤတကဲဘၣ်လၢအဆၣ်တကုးဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံလၢယဲၤတီကျိလီၤ. ပှၤဆံးယဲၤတီကျိမီၤဒီးလီာ်ကွဲဒၣ်အတၢ်လီၤ. ထွံၣ်ဖိတပှၤအိၣ်ဆၣ်တကုးဘၣ်ဒီးယဲၤမးယဲၤတီကျၢ်ယဲၤတီကျိလီၤ.

၄. **ကိာ်ကျိအခံ**, တြူးတဖၣ် လဲၤကၤလၢကဘီဒီးမၤထွံၣ်ပကူလၢအမါဒီးပသးပှၢ်စံးဝဲမ့ၢ်အကိာ်ကျိအခံလီၤ. ဒီးတၢ်လီဒီး လီဖျးကဘီဟးဂီၤဒ်ဘ့ၣ်ညါဒီးဃ့ၢ်မံ့ကူၤလၢသီပါပှၤခံဂၤဒီးတုၤကူၤလၢခီလီၤ. ပသးပှၢ်စံၣ်တဲၤလၢပျၢၤဒ်နူၣ်လီၤ. ဒီးတၢ်လၢတၢ်လီတမံၤနူၣ်ပှၤကညီပျံၤဝဲနးနးကလဲာ်လီၤ. ဒီးတုၤလီသိၣ်နူၣ်ဖိဒံဖိသၣ်တဖၣ်နူၣ် ကနီးမးလီၤ.

၅. **တကျိတခီ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢယီၤကတိၤတၢ်အနၢ်ပၢၢ်ဝဲဒီးပစံးလၢအနၢ်ပၢၢ်တကျိတခီလီၤ. ပှၤတဂၤယီၤကတိၤတၢ်ဒီးအနၢ်ပၢၢ်စကီးတကျိတခီပနၢ်တပၢၢ်ဘၣ်ပဝဲဘၣ်.

၆. **ကျိသလံး** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ပှၤဖျိစှၢ်ဖျါလၢအံၤလၢဘးဒီးပစံးလၢကျိသလံးလီၤ. သူၣ်နူၣ်အပှၤဖျိစှၢ်ကျိသလံးလီၤ.

၇. **ကီးကျိကျိ** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ဒီးပကီးဒီးပှၤတဂၤထီဘိဒီးပလဲၤတၢ်တပှၤပကီးအီၤ,ပမၤအပိာ်ပခံဒီးပစံးလၢပကီးကျိကျိလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်အသကိးတအိၣ်ဘၣ်ဒီးကီးဒီးအပှၢ်တဂၤကျိကျိလီၤ.

၈. **ယဲၤကျၢ်ယဲၤကျိ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအိၣ်မ့ၤတဝံၣ်ဘၣ်, အညၣ်တမှာ်ဘၣ်ယဲၤဝဲနူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဖိတၢ်လံၤအိၣ်အဆၣ်တကုးဘၣ်ယဲၤဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢယဲၤကျိလီၤ. မဲာ်တဲးလဲးတဖၣ်ယဲၤကျၢ်ယဲၤကျိပအိၣ်တသိဘၣ်.

၉. **ကိာ်ကျိအခံ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအအဲၣ်ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤ,ဒီးအမိၢ်တဖၣ်မၤဝဲလၢအမါဒီးပစံးလၢကိာ်ကျိအခံ လီၤ. တလၢၤလၢကဲကုၢ်တဖၣ်ဒီးကွၢ်ပနၢ်နူၣ်ကိာ်ကျိအခံပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၁၀. **သးကျိ** မ့ၢ်သးဂံာ်အဆိလီၤ. ပခိၣ်မ့ၢ်သးတုၤပတ်တဘျါဘၣ်ဒီးပစံးလၢသးဂံာ်သးကျိလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢသးဂံာ်သးကွဲလီၤ. စခိၣ်ညါသးထံအိၣ်သးဂံာ်သးကျဲနးကၢ.

၁၁. **နၣ်မ့ၢ်နၣ်ကျိ** နူၣ်မ့ၢ်နၣ်လၢပအိၣ်နူၣ်ဘၣ်တစုစုပကီးလၢနၣ်မ့ၢ်နၣ်ကျိလီၤ.

၁၂. **မဲာ်ထံကလၤကျိ** နူၣ် မ့ၢ်မဲာ်ထံကလၤလၢအိၣ်ဒီးအဘိလၢထးကျိအအိပှၤဒီး ပကွၢ်တၢ်လၢအယံၤဖျါဒိၣ်ထိၣ်နူၣ်ပစံးလၢမဲာ်ထံကလၤကျိလီၤ. မဲာ်ထံကလၤကျိနူၣ်တလၢၤကီးလၢမၣ်ဂ္ဂံၢ်,မံပြောင်,ကမီၤ.

၁၃. **သံးနှာ်နူၣ်ပသးဖှၢ်လၢပျၢၤကီးလၢကျိ** လီၤ. ဒီးခဲကနံၣ်အံၤပှၤကညီကီးပိာ်ထွဲတလၢၤအခံလၢသံးနှာ်လီၤ.

မၤနူၢ်ပျူၤအကျိတူာ်ခံ
ခးပသံးနါဒိၣ်အခံ
မၤနူၢ်ပျူၤအကျိတူာ်ကိာ်
ခးပသံးနါဒိၣ်အကိာ်

၁၄. **သံးနှာ်အဆိမ့ၢ်သံးကျိစံးဝဲဒ်** ,ပှၤကညီလဲၤဟးလၢပှၢ်လၢ်ကျါဒီးသံးနှာ်သံးကျိ.

Digitized by Google

၁၅. **ကျိလိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကီၢ်ခံဘ့ၣ်အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်ပှၤလၢ အံၤတခီလဲၤဝဲတုၤဒီး ပှၤလၢဘးခီဟဲဝဲတုၤဒီးစီၤပၤတ တြီဘၣ်ဝဲဘၣ်န့ၣ် ပစံးလၢကျိလိာ်အသးလီၤ. ကီၢ်ယူၢ် ဒီး ကီၢ်ပယီၤအံၤလၢသိန့ၣ်ကျဲတကျိလိာ်ဘၣ်, ခဲကနံၣ် အံၤကျဲကျိလိာ်အသးလံ,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကျိကျဲ ကျိကပူၤလီၤ.

၁၆. **ဟးကျိကျိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကၢၣ်မၤတၢ်ဒီးခုထဲလဲၤအိၣ် သကိးပှၤဂၤဖိၤတပူၤဘၣ်တပူၤ,တဟံၣ်ဘၣ်တဟံၣ်ဒီး ပစံးလၢဟးလၢပဟံၣ်ကျိကျိပှၤလီၤ. တဂၤတဖံးတၢ်မၤ တၢ်ဝံထဲအဟးလၢပဟံၣ်ကျိကျိလဲၣ်မီၤ.

၁၇. **ထံကျိပူၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ထံအကျိာ်ပူၤထဲဒၣ်ထံယွၤသ့ဝဲန့ၣ် ပစံးလၢထံကျိပူၤလီၤ. ထံဒိၣ်လီၤပှဲၤဒၣ်အကျိပူၤန့ၣ်စ ပီၢ်တက်ာ်ဘၣ်, ထံကျိဖးဒိၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တဝဲၣ်လိာ်ဒီးပီချိ လိာ်လီၤ. မ့မ့ၢ်ထံဖိကျိတဖၣ်အါမးလီၤ.

၁၈. **ပိာ်ခံကျိကျိ** န့ၣ်ပှၤဂၤမ့ၢ်လဲၤတၢ်ဆူနၢၤပလဲၤဆူ နၢၤ,ပှၤဂၤလဲၤတၢ်တပူၤလၢ်လၢ်ဒီးပပိာ်အခံပလဲၤဒီးအီၤ ဒီးပစံးလၢပပိာ်အခံကျိကျိလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဒီးမၤပ ပိာ်အခံကျိကျိလီၤ.

၁၉. **မၤသးကျိကျိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢလဲၤဟ့ၣ်ပှၤဂၤအတၢ် တမံၤဘၣ်တမံၤန့ၣ်ပစံးလၢမၤအသးကျိကျိလီၤ. ပှၤတ ဂၤမၤအသးကျိကျိ,လဲၤ ဟ့ၣ်လၢပှၤဂၤအတၢ်.

၂၀. **ဃုဆိကမိၣ်တၢ်ကျိကျိ** ဃုမ့ၢ်ပှၤလၢဆိကမိၣ်ဝဲ သါကဟ့ၣ်တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သါကမၤသြူးမၤကမၣ်အသးမ့ၢ် ဂ့ၤ,သါကမၤပနံာ်တၢ်ကၤကျိၣ်စီၤစ့စီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆိကမိၣ် လၢသါကမၤတၢ်ဒ်အံၤဒ်နၤနာ်သက့မၤဝဲတပှဲၤ, မၤဝဲတ ကဲ,မၤဝဲတဘူၣ်,ဒီးဆိကမိၣ်ကြီကြီတၢ်ဒ်န့ၣ်အါအါက လဲာ်ဒီးပစံးလၢဃုဆိကမိၣ်တၢ်ကျိကျိလီၤ. ဒီးပဆိ ကမိၣ်တၢ်ကျိကျိန့ၣ် ပှၤလၢဆိကမိၣ်တၢ်သ့တဖၣ်န့ၣ် အိၣ်ဒံးလၢအအါဒံးကၢ်သၢၣ်. ပှၤတဂၤဃုဆိကမိၣ်တၢ် ကျိကျိဒီး မၤဝဲစိၣ်တပှဲၤဘၣ်.

၂၁. **မၤတၢ်ကျိကျိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢမၤတၢ်တလီၤတံၢ်တ လီၤဆဲးဘၣ်ဒီး မၤတၢ်လၢန့ၣ်တမံၤတဘၣ်အသးမၤ ကဒီးလၢန့ၣ်တမံၤတဘၣ်အသးမၤကဒီးလၢန့ၣ် တမံၤဝ့ၤဝ့ၤဒီးပစံးလၢမၤတၢ်ကျိကျိလီၤ. ပှၤတဂၤမၤ တၢ်ကျိကျိတန့ၢ်စီၣ်စီၣ်ဝဲအဘျုးလၢတၢ်နီတမံၤဘၣ်.

၂၂. **ကျိသလံး** န့ၣ် မ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ပူၤလၢအလှၤကဒီးလၢ အမိၢ်ပှၢ်လဲၤနာ်ဝဲဂီၤဆှၣ်ကလာ် သီကဘဲဟီကလီၤလၢ ဖျိစ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တဖျိစ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်ပစံးလၢကျိသလံးလီၤ.ဒီး ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်,မ့ၢ်အမိၢ်ပှၢ်အိၣ်စါတအိၣ်စါပတသ့ၣ် ညါဘၣ်,ပသ့ၣ်ညါထဲဟီကလီၤဒ်အမိၢ်ပှၢ်တအိၣ်ဘၣ်အ သိးတစဲးစဲးဒီးပစံးလၢကျိသလံးလီၤ. မ့ၢ်မနုၤအပူၤတ ပူၤကျိသလံးန့ၣ်လဲၣ်.

၂၃. **ဆိကမိၣ်တၢ်ကျိကျိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢဆိကမိၣ်ဝဲလၢ သါကဟ့ၣ်အိၣ်တၢ်, ဆိကမိၣ်ဝဲလၢသါကမၤဟးဂီၤပှၤ ဖိမုၣ်ဖိမၢ,ဆိကမိၣ်ဝဲလၢသါကက်န့ၢ်ပှၤဂၤအတၢ်ဒီးပ စံးလၢဃုဆိကမိၣ်တၢ်ကျိကျိလီၤ.

၂၄. **ကျိလ့ၢ်လီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖှအိပူၤ ဖျိစ့ၢ်လိာ်အသး ယၢ်ခီဒီးပစံးလၢကျိလ့ၢ်လီၤလီၤ. ယုၢ်နာ်ဆူအိပူၤကျိလ့ၢ် လီၤမးလီၤ.

၂၅. **မိာ်ကျိ** န့ၣ်မ့ၢ်မိာ်လၢပအိကသံၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးအ ဘိဒီးပကိးလၢမိာ်ကျိလီၤ,တလၢၤမၤမိာ်ကျိလီၤ.

၁. **ကျိၢ်စီၤကီးစီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်အိၣ်ကဝီၤလၢထံအ သးကံၢ်ပူၤန့ၣ်ပစံးလၢကျိၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢ ကီး,ဒီး အမံၤနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ကီးလီၤ. ကျိၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ကီးလၢဟီၣ် ခိၣ်အိၣ်ကဝီၤလၢထံအသးကံၢ်ပူၤဒီးပကိးပိာ်ထွဲတ လၢၤ အခံလၢကျိၢ်လီၤ.

၂. **တီးကျိၢ်ကျိၢ်** ပှၤကညီကိးလိာ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, တကျာ် ခိၣ်ကိးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကိးဝဲကူၢ်ဘီကူၢ်ဘီဒီးပစံးလၢအကိးကျိၢ် ကျိၢ်လီၤ. တကျာ်ခိၣ်တဒုကိးမးကျိၢ်ကျိၢ်လီၤ.

၃. **ကျိၢ်မနံၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အဒီးတကလုာ်မဲထိၣ်လၢက ပျၢၤခိၣ်ကပျၢၤပူၤဒီး ကးလၢဟီၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်အလၣ် ပြံကဒံဒီး တိၣ်ဖျကလာ်ဒီး အဘိန့ၣ်ကသိၣ်ကသီဒီး ပကိးလၢကျိၢ်မနံၢ်လီၤ. ကျိၢ်မနံၢ်အဒီးန့ၣ်ခၣ်ကၢ. ဒီးပ မးကသံၣ်ကူးလီၤ.

၄. **ဆီအိၣ်အီကျိၢ်ကျိၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဆီဖါန့ၣ်မုၢ်မုၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ် ဒီးမၤသိၣ်အကလုၢ်ဒီး ပစံးလၢအိၣ်အီကျိၢ်ကျိၢ် လီၤ. ဆီ တဘ့ၣ်မုၢ်တချူးဆ့ၣ်ဒီးအိၣ်အီကျိၢ်ကျိၢ်လီၤ. ပှၤစံၣ်တဲၤ ပှၤတဝဲၣ်ဖိအဖိသၣ်ခွါတဂၤလဲၤန့ၢ်အမါလၢကီၢ်ပယီၤ ဖးဒိၣ်အဖီခိၣ်, ပှၤလၢဝံၤလၢထး,ပှၤသံစုၣ်မီၤကျိအဖိ မုၣ်ကနီၤတပၤ,ဒိၣ်စၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်,ဃုရှ့ဝဲအဆံးတအိၣ်ဘၣ်, အိၣ်ထဲပှၤဒိၣ်ပှၤသွါဒီးဟံးန့ၢ်ဝဲတဂၤလီၤ. ဒီးကတိၤတၢ် အကလုၢ်စၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်,ဒီးမံလၢမနၤဒီးဘူးဒီးမုၢ်ကဆ့ၣ်တ့ၢ် န့ၣ်သံဂီၢ်အမါအတၢ်စံးဝဲဒၣ်,ဆီအိၣ်အီပှံၤကဒၢမုၢ်ဆ့ၣ် လဲၣ်,ဒီးအမါကတိၤထိၣ်ဖးဒိၣ်ဒီးစံးဆၢဝဲ,ဆီအိၣ်အီတ ကျိၢ်ခံကျိၢ်မုၢ်ဆ့ၣ်ကျိၢ်လီၤ. စံးဝဲဒ်န့ၣ်ဒီးအဝၤပဲၤဘၣ် လၢအတၢ်ဟ်ဒုအသးဒီး အဝၤဖုးမးကအီကအိၣ်ဒီးမုၢ် လၢအကလုၢ်ဒိၣ်ဒၣ်အတၢ်ဒ်န့ၣ်ထီဘိလီၤ.

၅. **ထိၣ်အမံၤကျိၢ်ကျိၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကိးပှၤဂၤအမံၤန့ၣ်ပစံး လၢပထိၣ်အမံၤကျိၢ်ကျိၢ်လီၤ.ပှၤတဂၤထိၣ်ပသ့ကသးပှၢ် အမံၤ,ဒီးအမိၢ်အပၢ်အမံၤကျိၢ်ကျိၢ် ဘၣ်မနုၤလဲၣ်မီၤ, ဃဲ ဒၣ်စပၢ်အမံၤဒီးစမိၢ်အမံၤစထိၣ်ကျိၢ်ကျိၢ်တဘူၣ်ဘၣ်.

Digitized by Google

၁. **ထၢ်ယွၤအကျိၤအကျိာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပကျဲးစၢးတၢ်တိ တၢ်လိၤဒီးပဘူၣ်ကွၤဘါကွၤကစၢ်ယွၤန့ၣ်လီၤ.

ပါရမံအါထိၤရၤရၤ
လဲၤဖိာ်ထွဲယွၤအကျိာ်မး
ပါရမံအါထိၣ်ရိၤရိၤ
လဲၤဖိာ်ထွဲယွၤအကျိာ်လီၤ.

၂. **ပှၤကညီအကျိာ်အကျာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကတိၤတၢ်လၢအကလုၢ်ဒီးဝဲဒၣ်ပစံးလၢပှၤကညီအကျိာ်လီၤ. သရၣ်န့ၣ်တ့ၤအထံၣ်ပှၤကညီ ဒီးကတိၤတၢ်လၢပှၤကညီအကျိာ်လီၤ.

၃. **လီၤကျိာ်လီၤကျာ်** န့ၣ် မ့ၢ်လံာ်ဖျာၣ်တၢ်ကတိၤတဘိယီန့ၣ်ပကွဲးတပူၤယီခံဘိဒီးပစံးလၢလီၤကျိာ်လီၤ. ဒီးပထါထၣ်န့ၣ် လုၣ်မ့ၢ်လီၤနယံာ်ခံဘိလၢအလီၢ်တပူၤယီဒီးပစံးလၢလီၤကျိာ်လီၤ. ပတ့တၢ်န့ၣ်ဆ့ါမ့ၢ်လီၤစယံာ်လၢအလီၢ်တပူၤယီဒီးပစံးလၢလီၤကျိာ်လီၤ.

၄. **အဂ့ၢ်အကျိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီထုရှုၣ်ထုယါ,ထုယ့ၢ်ထုကုဒီး အတိၤထိၣ်ဝဲတတိၤတတိၤစၢၢ်ဆၢပံၢ်ကလာ်ဒီးပစံးလၢအဂ့ၢ်အကျိာ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢအဂ့ၢ်အကျိၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. အဂ့ၢ်အကျိာ်န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိစံးဝဲလီၤ. ဒီးပှၤတဝဲၣ်ဖိစံးဝဲလၢအဂ့ၢ်အကျိၤလီၤ. ဒီးတၢ်ကတိၤဒိဟဲဝဲလၢတၢ်ကမၤအသးဒ်အံၤဒ်နၤ,ပကဘၣ်တၢ်ဒ်အီၤဒ်နၤဒီးပစံးလၢအဂ့ၢ်အကျိာ်စကီးလီၤ. ကစၢ်ယ့ၣ်ရှူးကဟဲလီၤကဒီးတဘျီကဂ့ၢ်ကျိာ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲလၢလံာ်စီဆှံအပူၤလီၤ.

၅. **ဟီၣ်ခိၣ်ပူၤအိၣ်ဒီးအကျိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထံယွၤလီၤဆၢၣ်တၢ်လၢတၢ်ဘံလီၤန့ၣ်တကျိၤတကျိၤဒီးပစံးလၢဟီၣ်ခိၣ်ပူၤအိၣ်ဒီးအကျိာ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ပူၤအိၣ်ဒီးအကျိာ်န့ၣ်မ့ၢ်ထံယွၤကြူးလီၤကျိာ်ဝဲလီၤ.

၆. **တကျိာ်တကျိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထံဖိယွၤလီၤဆၢၣ်တၢ်လၢခုးကျၣ်ပူၤတကြိဖိတကြိဖိအါကြိဒီးပစံးလၢတကျိာ်တကျိာ်လီၤ. ထံဖိလိာ်ဆူလီၤဆၢၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢတၢ်ပၤလီၤတကျိာ်တကျိာ်အါကျိာ်လီၤ.

၇. **ကနွဲကျိာ်,ထိးကနွဲကျိာ်တၢ်** န့ၣ် အိၣ်တပူၤတပူၤ,ဒီးအိၣ်တကဝီၤတကဝီၤလီၤ. တအိၣ်ဘၣ်တကျိာ်တကျိာ်ဘၣ်,ထိးကနွဲကျိာ်တၢ်န့ၣ်ထဲမၤအသွံမိၤလီၤ.

၈. **ကျိာ်ဒီးလိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီနၣ်ဒွဲၣ်ကတိၤအၢလိာ်အသးယၢ်ခီယၢ်ခီခံဂၤဒီး ပစံးလၢကျိာ်ဒီးလိာ်အသးလီၤ. ပှၤခံဂၤကျိာ်ဒီးလိာ်အသးခံဂၤယၢ်ခီယၢ်ခီဒီးအသးဒိၣ်ထီၣ်လိာ်အသးလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပသးပှၢ်လၢပျၢစံးဝဲလီၤ. ဒီးပစံးပဝဲလၢကတိၤအၢလိာ်အသးလီၤ.

၉. **ကျိာ်လိာ်ဒီးကျိာ်ဒီးလိာ်** န့ၣ် ဒ်းသိးသိးလီၤ. ပှၤမ့ၢ်ကတိၤနၣ်ဒွဲၣ်,ကတိၤအၢလိာ်အသးယၢ်ခီယၢ်ခီဒီးပစံးလၢကျိာ်လိာ်အသးလီၤ. ပှၤခံဂၤကတိၤကျိာ်လိာ်အသးဒီးအသးဒိၣ်ထီၣ်လိာ်အသးလီၤ. အဝဲတဂၤစံးနမၤတၢ်န့ၣ်တဂ့ၤဘၣ်,ဒီး အဝဲတဂၤမ့ၢ်ထံၣ်စကီးလၢအမၤတၢ်တဂ့ၤဘၣ်ဒီး အဝဲတဂၤစံးစကီးနမၤတၢ်န့ၣ်တဂ့ၤဘၣ်ဒီးမ့ၢ်ကျိာ်လိာ်အသးလီၤ.

၁၀. **အကျိာ်အံၣ်** န့ၣ် ကျဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထံမ့ၢ်ဂ့ၤ,အကြိမ့ၢ်တလဲၢ်ဘၣ်,လီၤစ့ၤမ့ၢ်တဒိၣ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢအကျိာ်အံၣ်လီၤ.

ကျဲလၢအတ့ၤရာ်တခီ
မ့ၢ်အကျိာ်လီၤလဲၢ်ဝဲဒီး
မ့ၢ်အကျိာ်လီၤလဲၢ်ဝဲလီၤ.
ပှၤထံၣ်နာ်ဝဲအါအါလီၤ.

၁၁. **အကျိၤအကျိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအလုၢ်အလါအဂ့ၢ်အပီၢ်န့ၣ်ပစံးလၢအကျိၤအကျိာ်လီၤ. တလၢၤတဖၣ်မၤတၢ်လၢအကျိၤအကျိာ်ဒၣ်ဝဲန့ၣ် မ့ၢ်အဘါယိၣ်ဘါဝၣ်လီၤ.

၁၂. **သကျိာ်သကျာ်** န့ၣ် မ့ၢ်လၢၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လ့မ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်တဘၣ်လိာ်ဘၣ်ဒီးလီၤဆၢၣ်ဝဲဖးထီ,တိၤဂံၢ်တိၤဂဲာ်န့ၣ်ပစံးလၢသကျိာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢလီၤသကျိာ်လီၤ. လၢၢ်တဖျာၣ်အိၣ်ဒီးအသကျိာ်သကျာ်တဘၣ်လိာ်ဘၣ်.

၁၃. **တၢ်သကျိာ်ပူၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤဆၢၣ်ထီထီကလဲာ်,တလဲာ်ဒဲးဒီး ပစံးလၢတၢ်သကျိာ်ပူၤလီၤ. တၢ်သကျိာ်ပူၤန့ၣ် မ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤဆၢၣ်ဒ်ထံအကြိအသိးန့ၣ် ထံအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤတအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢတၢ်သကျိာ်ပူၤလီၤ.---ကရဲာ်၁၁

၁၄. **ကလုာ်လီၤကျိာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကတိၤတၢ်တဂၤဒီးအုၣ်လီၤလိာ်အသးအါကန့ၣ်ပစံးလၢအကလုၢ်လီၤကျိာ်လီၤ. ပှၤကလုၢ်လီၤကျိာ်န့ၣ်ပသးပှၢ်လၢညါတဂၤကတိၤတၢ်ဒီးပှၤဂၤအုၣ်လီၤထွဲအခံခဲလာာ်ဒီး ပစံးလၢအကလုၢ်လီၤကျိာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢအကလုၢ် သမိလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပကျိာ်လီၤထွဲအခံလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပဒုၣ်လီၤအဒၢလီၤ. ပသးပှၢ်မ့ၢ်စံၣ်ညီၣ်တၢ်လၢညါဒီးပဘၣ်မၢလီၤကျိာ်ပကလုၢ်ဒီး အီၤပဘၣ်ကျိာ်လီၤထွဲအခံဘၣ်ဒုၣ်လီၤအဒၢဒ်ကဖီးတက့ၢ်.

ထိၣ်ဘှၢၣ်ဘဲလီၤကျိာ်ဒီးယၢ
ဒ်သိၣ်ဂီၤပှၤဒီမိၢ်ဖါ
ညီၣ်အံၣ်အနမ့ၢ်ကျိာ်လီၤ.
တၢ်လဲၤဝဲကျဲတဘိယီ

၁၅. **ကယှၤစၣ်လိၣ်ရၤကယှၤစၣ်ဟ့အစၣ်ကနီး** န့ၣ် အကလုၢ်လီၤကျိာ်အါဒုရူသဒံးန့ၣ်ဒီး ပစံးလၢတလီၤကျိာ်လီၤ. ပစံးလၢအကလုၢ်လီၤကျိာ်လီၤ. ကယှၤဖၣ်ဟ့

Digitized by Google

အခ့ၣ်ကနီးန့ၣ်အကလုၢ်လီၤကျိာ်ချသ့ဒံးလီၤ. --ကနီး

၁၆. **သံဂီၢ်ကျိာ်ထံတၢ်** န့ၣ် ပှၤဂၤမ့ၢ်ကတိၤတၢ်ပတချူးနၢ်ဟူဘၣ်ဒီး ပသံဂီၢ်ကြူးကြူးန့ၣ်ပစံးလၢပကျိာ်ထံလီၤ. ပမ့ၢ်သံဂီၢ်ပှၤဂၤအတၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဒီး ပစံးလၢပသံဂီၢ်ကျိာ်ထံလီၤ.

၁၇. **ကျိာ်ထံတၢ်ကတိၤ** န့ၣ် ဒ်ပသံဂီၢ်လီၤတံၢ်တၢ်ကတိၤအသိးလီၤ. ပသမံသမိးတၢ်,ပသံဂီၢ်သမိးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပကျိာ်ထံတၢ်ကတိၤလီၤ. ကျိာ်ထံတၢ်ကတိၤဒီးသံ ဂီၢ်ကျိာ်ထံတၢ်န့ၣ်လီၤဆီလၢပှၤသံဂီၢ်သမိးတၢ်, ဒီးပှၤဂၤကတိၤတၢ်ပတချူးနၢ်ဟူဘၣ်ပသံဂီၢ်လီၤတံၢ်လီၤ.ပမ့ၢ်သံဂီၢ်သမိးတၢ်န့ၣ်ပစံးလၢပကျိာ်ထံတၢ်ကတိၤ,ဒီးပတချူးနၢ်ဟူဘၣ်ပှၤဂၤကတိၤတၢ်ပသံဂီၢ်န့ၣ် မ့ၢ်ပသံဂီၢ်ကျိာ်ထံလီၤ.

၁၈. **ဟိၣ်ခိၣ်လီၤကျိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်န့ၣ်ယဲာ်ယဲာ်ကဲထီၣ်လၢကျဲ,ဒီးလီၤဆၢၣ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢဟိၣ်ခိၣ်လီၤကျိာ်လီၤ. ကဆီအကျိၤန့ၣ်ဟိၣ်ခိၣ်လီၤကျိာ်လီၤ. ကျဲမ့ၢ်လီၤဆၢၣ်,တၢ်ကျိမ့ၢ်လီၤဆၢၣ်ဒီး ပစံးလၢဟိၣ်ခိၣ်လီၤကျိာ်လီၤ. ထိးဂီၢ်မ့ၢ်တဖုလဲၤတၢ်ဒီးဟိၣ်ခိၣ်လီၤကျိာ်မးလီၤ.

၁၉. **ကျိာ်လီၤအနါစ့ၤ,** န့ၣ် မ့ၢ်ပကတိၤတၢ်လၢအဆၢကတီၢ်လၢတၢ်ကတိၤကတၢၢ်တဘိတဘိန့ၣ် ပစံးလၢပကျိာ်လီၤအနါစ့ၤလီၤ. တၢ်ကတိၤအနါစ့ၤန့ၣ်ကျိာ်လီၤဝဲဒ်အံၤ,လီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,လဲၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,စဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်ပကျိာ်လီၤတၢ်ကတိၤအနါစ့ၤလီၤ. စကလဲၤတၢ်လီၤ. မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်,လဲၤမီၣ်,စကကွၢ်ကၢ်စဲ, ကျိာ်လိာ်ဝဲအနါစ့ၤဒ်န့ၣ်လီၤ.

၂၀. **လီၤဆၢၣ်လီၤကျိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤထိၣ်လဲၤလီၤအါစုဒီးကျဲလီၤစ့ၤလီၤဆၢၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဖိတၢ်လံၤလဲၤတၢ်အါစုဒီးအကျိၤလီၤစ့ၤလီၤဆၢၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢလီၤကျိာ်လီၤ. ပှၤတဲဖၣ်လဲၤတၢ်ဒီး ကျဲလီၤကျိာ်မးအီၤကဆီလဲၤတၢ်ဒီးအကျိၤလီၤကျိာ်မးလီၤ.

၂၁. **ကနွဲကျိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထိးတဖၣ်မၤလီၤဆၢၣ်ဟိၣ်ခိၣ်လၢအနါဒ့ဒီးပစံးလၢကနွဲကျိာ်ဟိၣ်ခိၣ်လီၤ. ထိးန့ၣ်ကနွဲကျိာ်ဟိၣ်ခိၣ်ဝံၤဒီးအ့ၣ်လီၤအသွံလၢသန့လီၤ.

၂၂. **ကျိာ်မိာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်ဖှိၣ်ယဲလၢပနီၢ်ဆံးန့ၣ်ပှၤမၤအၢပှၤဒီးတ့ၤပဒိၣ်ထိၣ်န့ၣ် ပဒုးနဲၣ်တဲာ်လီၤဝဲအံၤဝဲနုၤနမၤအၢယၤဒ်အံၤဒ်နုၤပစံးဒ်န့ၣ်ဒီးမ့ၢ်ပကျိာ်မိာ်လီၤ,ကျိာ်မိာ်ယၤတဂ့ၤ,စလုၢ်နုၤနဒိၣ်ထိၣ်လံထဲန့ၣ်လံၤ.

၂၃. **လီၤကျိာ်လိာ်အသးတၢ်ကတိၤလီၤကျိာ်လိာ်အသး** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ကတိၤလၢအယူၢ်ဒံးသိးလိာ်အသးဒီးအခီတဒ်းသိးဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢလီၤကျိာ်လိာ်အသးလီၤ. တၢ်ကတိၤလီၤကျိာ်လိာ်အသးန့ၣ်မ့ၢ်ကျံၤ,ဒီးကလံၤန့ၣ်လီၤကျိာ်လိာ်အသးဘၣ်ဆၣ်အခီတဒ်းသိးဘၣ်.

၂၄. **တကျိာ်တကျာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပတိၢ်တၢ်လၢသ့ၣ်ကူးလာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢယဲာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပတိၢ်တကျဲာ်ချသဒံးဒီးပစံးလၢပတကျိာ်လီၤ. ပတိၢ်တကျိာ်သ့ၣ်ဖှုန့ၣ်သိၣ်ကျူၢ်ကျူၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပတိၢ်ချသဒံးခံဘိသၢဘိလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဒီးတကျိာ်သ့ၣ်တကျိာ်ဝၣ်ဘၣ်မနုၤလဲၣ်.

၂၅. **ကျိာ်ထၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပထါထၣ်ဒီးပမၤဝှၤလီၤလၢသါဝဲာ်ချသဒံးဒီးပစံးလၢပကျိာ်ထၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကျိာ်ထၣ်သိၣ်မးကျူၤကျူၤ.

၂၆. **ခိၣ်တကျိာ်နၢ်တကျိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမံလီၤဒီးပှၤဂၤလဲၤတၢ်ယှၢ်ဝဲန့ၣ်ပခိၣ်တထူၣ်ဒီး ပစံးလၢပခိၣ်တကျိာ်တစုစုလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်လၢဟံၣ်အဖီခိၣ်,စမံလီၤဒီးစခိၣ်တကျိာ်မးဒီးဒီး လီၤဒီးပှၤဂၤဖှၣ်ပှၤန့ၣ်ပှၤဂၤမ့ၢ်လဲၤတၢ်ဒီးပခိၣ်တထူၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပခိၣ်တကျိာ်အသးစ့ၢ်ကီးလီၤ. --ကျဲာ်ကျိာ်.

၂၇. **သူၣ်တကျိာ်အခိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်သူၣ်အိၣ်လၢတၢ်ပူၤဒီးထံးအခိၣ်ဒီး ဟိၣ်ခိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢသူၣ်တကျိာ်အခိၣ်လီၤ. သူၣ်တဒုတကျိာ်အခိၣ်လၢတၢ်ပူၤသိၣ်မးဒုးဒုးလီၤ.

၂၈. **ထ့ၣ်သကျိာ်ဒီးလိၢ်သကျိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖျိးထိၣ်ပျၤထိၣ်,ဆုဖျိးဆုပျၤလီၤ. ခံသကျိာ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကတိၤဆုဖျိးဆုပျၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. နခံသကျိာ်,နထ့ၣ်သကျိာ်စံးဝဲဒၣ်.

ကျိး

၁. **ကျိးခီၤသဝီခီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ခုးဖိခုးဆၣ်န့ၣ်ပှၤတနီၤနီၤကီးလၢကျိးလီၤ. အမံၤနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ကျိးလီၤ. ဖဲးန့ၢ်ကျိးခီၤသဝီခီၤတက့ၢ်. ပကသူၣ်အိၣ်ဖျးအိၣ်တၢ်ဒီးတၢ်လၣ်.

၂. **ဘဲကျိး** န့ၣ် မ့ၢ်ခုးဖိလၢပသူၣ်ပဖျးဘဲန့ၣ်ပစံးလၢဘဲကျိးလီၤ.

၃. **တလှာ်တကျိးဘၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအတဂ့ၤဘၣ်တဖၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဝၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,တ့ၤပမၤတၢ်တသ့ဘၣ်နီတမံၤ,ပမၤတသ့ဘၣ်နီတပူၤန့ၣ်ပစံးလၢတလှာ်တတကျဲးဘၣ်တၢ်ဘၣ်လီၤ. ဝၣ်တဘိကူၣ်ဒီးတလှာ်တကျိးဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်, ပှၤတဂၤကလီကလိၣ်တလှာ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်, ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢတကျိးဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤလါယှၢ်ကလာ်, တကျိးတၢ်နီတမံၤ,စကွၢ်တဂ့ၤဘၣ်.

၄. **ကျိးချံကျိးတီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပခီထံတန့ၢ်ဘၣ်ဒီးပခီလၢချံ,ပခီလၢတီၤဒီးပစံးလၢကျိးချံကျိးတီၤလီၤ. ထံဒိၣ်ကၢပခီတက်ဘၣ်,ကျိးချံကျိးတီၤတက့ၢ်.

၅. **ကျိးထံကျိးနိ** န့ၣ်မ့ၢ်ပခီက်ထံခီက်နိလၢပခိၣ်ဒီးပစံးလၢပကျိးထံကျိးနိလီၤ. တၢ်ဆါတနီၤနီၤတ့ၤပကျိးထံကျိးနိဒီးနးထိၣ်ဝဲလီၤ.

Digitized by Google

၆. **ကျိုးထိကျိုးဃီ** နှၣ်မ့ၢ်ပခီပသးလၢထိဒီးပစံးလၢ ကျိုးထိကျိုးဃီလီၤ.

၇. **ကတိၤကျိုးအဆၢ** မ့ၢ် တလၢၤကတိၤတၢ်ပနၢ်တပၢၢ်ဘၣ်ဒီး ပှၤကတိၤန့ၢ်ပှၤလၢတၢ်ဘၢၣ်စၢၤတဂၤဒ်ပနၢ်ကပၢၢ်ဒီး ပစံးလၢပကတိၤကျိုးတၢ်ကတိၤအဆၢလီၤ. တလၢၤကတိၤတၢ်စနၢ်တပၢၢ်ဘၣ်,ပှၤဂၤကတိၤကျိုးက့ၤတၢ်ကတိၤအဆၢဒီးစနၢ်ပၢၢ်လီၤ.

၈. **ကွဲးကျိုးတဲကျိုး** နှၣ် ပကူးဒီ အတြီးဒီးပသွဲၣ်လီၤဆၢၣ်နှၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထီရီၤပတဲတၢ်ပအဲၣ်ဒီးအလီၤဆၢၣ်အိၣ်ဒီးအပူၤနှၣ်ပစံးလၢပကွဲးကျိုးတဲကျိုးလီၤ. ပမၤဒီအတြီးနှၣ်ပကွဲးကျိုးတဲကျိုးန့ၢ်ဒီးအပူၤလီၤ.

၉. **တၢ်လီၤထီးကျိုး** နှၣ်မ့ၢ်ထံဖိလိၵ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဟိၣ်ခိၣ်လီၤဆၢၣ်လၢတလိၵ်ဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢတၢ်လီၤထီးကျိုးလီၤ. ––ကရဲး–၁၁

၁၀. **ကရးအကျိုး** နှၣ် မ့ၢ်ပမၤသစူၵ်ဝၣ်လ့ၣ်အခိၣ်လၢပဆဲကရးဒီးပဆဲထိၣ်ဒီးပဒုကျၢၤဃာ်ကရးဒ်သုတဝံၣ်လီၤတဂ့ၤဒီး ပစံးလၢကရးကျိုးလီၤ. ဒီးပစံးလၢတြၢးအကျိုးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၁. **နံၣ်ကျိုး** နှၣ် မ့ၢ်နံၣ်အံၤတနံၣ်လၢာ်ဒီးနံၣ်အသီအိၣ်ထိၣ်ကဒီးတနံၣ်ဒီးပစံးလၢနံၣ်ကျိုးလီၤ. တုၤနံၣ်ကျိုးကဒီးတနံၣ်ဒီးတၢ်ယိၤထိၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပသးပှ့ၢ်စံးဝဲလီၤ. ဒီးပစံးပဝဲလၢနံၣ်ဘၣ်ကဒီးတနံၣ်လီၤ.

၁၂. **ကျိုးစီၤကျူးစီၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပစိးလီၤဆၢၣ်သ့ၣ်တကျိုအပူၤဒ်ချံဖိအသိးဒီး ပဘ့ၣ်လီၤထိးဆၣ်,တွံၣ်ဆၣ်လၢအပူၤနှၣ်ပစံးလၢကျိုးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢထွံၣ်ကျိုးထိးကျိုးလီၤ. စိးန့ၢ်ထွံၣ်အကျိုးတဘ့ၣ်, ပကဘ့ၣ်လီၤထွံၣ်အဆၣ်လၢအပူၤလီၤ.

၁၃. **တမၢ်အကျိုး** နှၣ် မ့ၢ်တမၢ်ဖိၢ်တၢ်ဒီးစိးန့ၢ်သ့ၣ်ဒ်ချံအသိးအခိၣ်တမျိအခံတမျိဒီးပစံးလၢတမၢ်အကျိုးလီၤ. တမၢ်အကျိုးနှၣ်တမၢ်ဖိၢ်တၢ်ဒီးဟ်ထံလၢအပူၤနှၣ်စုၣ်လီၤခုၣ်ဃာ်စီၤကွါစီၤလၢအဖိၢ်ဝဲဝံၤတဖၣ်နှၣ်လီၤ.

၁၄. **တြၢးကျိုးထုအကျိုး** နှၣ် မ့ၢ်ပမၤဝၣ်လ့ၣ်ဖိလၢပဆဲထိၣ်ထုစီၤတြၢးဓိၤဒ်ကကျၢၤဒီးပဒုဃာ်လၢဝၣ်လ့ၣ်ဖိနှၣ်ပစံးလၢတြၢးအကျိုးလီၤ. ထုအကျိုးစိၢ်ဒ်နှၣ်သိးလီၤ. ပဆဲထိၣ်တြၢးနှၣ် ကျၢၤန့ၢ်လၢအကျိုးဒီးကျၢၤဝဲတုၤထိၣ်တဖၣ်ယိၢ်ဘၣ်အကျိုးဒီးဝံၣ်လီၤဘၣ်ထိၣ်တဖၣ်နှၣ်လီၤ.

– တြၢးအကျိုးနှၣ်မ့ၢ်ပဆဲထိၣ်တြၢးဒီးပကွၢးဒုဃာ်တြၢးပဒုနှၣ်လၢဝၣ်လ့ၣ်နှၣ်မ့ၢ်တြၢးအကျိုးလီၤ. ––ကရး–၁၃

၁၅. **ထုအကျိုး** နှၣ် မ့ၢ်ပဆဲထိၣ်ထုဒ်ကကျၢၤဒီးပကွၢးဃာ်လၢဝၣ်လ့ၣ်လၢထိၣ်ကယိၢ်ဘၣ်နှၣ်မ့ၢ်ထုအကျိုးလီၤ. နမ့ၢ်ဆဲထိၣ်ထုဒီးဒုဃာ်ကွၢးဃာ်ဒီးအကျိုးတက့ၢ်.

၁၆. **တၢ်ကျိုးဘိ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိသံးနှၣ်ဒီးန့ၢ်သံးလၢဝၣ်ပူၤဒီးဝၣ်နှၣ်ကိးဝဲလၢတၢ်ကျိုးဘိလီၤ. ပှၤကညီဖိသံးနှၣ် ဒီးန့ၢ်သံးအသဝံလၢတၢ်ကျိုးဘိအပူၤနှၣ်ဒီး သံးယွၢလီၤဝဲဆူသပၢၤပူၤလီၤ. ပှၤကညီဖိသံးနှၣ်မၤန့ၢ်ဝဲဒီးတၢ်ကျိုးဘ့ၣ်ဒီးတၢ်ကျိုးဘိလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢတၢ်ကျိဘိလီၤ.

၁၇. **စဃာ်ကျိုးလိၵ်** နှၣ်မ့ၢ်ပဖဲးခုးခံဂၤဒ်အဘၢၣ်စၢၤသလံလိၵ်အသးနှၣ်ပစံးလၢစဃာ်ကျိၵ်လိၵ်လီၤ. ဒီးပထုတၢ်နှၣ်ဆုါမ့ၢ်အိၣ်ဒီဒီး လိၵ်အသးဒီးပစံးလၢစဃာ် ကျိုးလိၵ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. နထုကုတဒုဆုါစဃာ်ကျိုးလိၵ်,ဒီဒီးပစိၵ်နးကၢ.

၁၈. **ဆိၣ်ကွံၵ်ဆိၣ်ကျိုး** နှၣ်စတစံးဘၣ်နီတခိၣ်ဘၣ်, စတနၢ်ဟူဘၣ်နီတစုဘၣ်.

၁၉. **မဲာ်တူၢ်ကျိုးမဲၢ်တူၢ်ကျူး** နှၣ် မ့ၢ်ပမဲာ်တူၢ်ခိၣ်အဆူၣ်အိၣ်ဟိၣ်ကဲၣ်ဆိးဒီးဝဲအစၢၢ်ဆၢထိၣ်ပနါဒုနှၣ်သ့ၣ်ဒီးပစံးလၢပမဲာ်တူၢ်ကျိုးလီၤ. ပမဲာ်တူၢ်ခိၣ်ခံခီအဘၢၣ်စၢၤ နှၣ်အဆူၣ်မ့ၢ်ထိၣ်ဒ်ပမဲာ်တူၢ်ခိၣ်အသိးနှၣ်မ့ၢ်ပမဲာ်တူၢ်ကျိုးလီၤ. ပှၤအမဲာ်တူၢ်ကျိုးနှၣ်မၤနၢ်ဒူ, ပသးပှ့ၢ်စံးဝဲဒၣ်,မၤနၢ်ဒူနှၣ်မ့ၢ်အဲၣ်တလ့ၤတဘိ.

၂၀. **တၢ်ဝံကျိုးတၢ်နါကျိုး** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအနါတဖၣ်နှၣ်ပမ့ၢ်အိၣ်ဘူးဒီး ပစိမ့ၢ်စၢ်လၢ်မ့ၢ်ဆံးနှၣ် ပှၤနါအကဖုနှာ်ဆူပဟၢဖၢပူၤဒီးပနါထိၣ်ဒီးပလိၵ်အိၣ်တၢ်ဒ်ပှၤနါသိးဒီး ပစံးလၢတၢ်နါကျိုးပှၤလီၤ. ပှၤနါနှၣ်မ့ၢ်ကျိုးပှၤဒီးပနါ စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပသးပှ့ၢ်စံၣ်တဲၤစီၤသီလၢပျၢၤတဂၤမၤပှၤနါကျိုးအီၤဒီး ပှၤနါနှၣ်မၤအကဖုနှၣ်လဲၤနှာ်ဆူစီၤသီအဟၢဖၢပူၤလီၤ. ဟါနါအကဖုနှၣ်လဲၤနှာ်ဆူစီၤသီအဟၢဖၢပူၤဒီး စီၤသီနှၣ် မံလၢမနၤဒီး ကွါလီၤထံဖှိၣ်လီၢ်နှၣ်စံးဝဲလၢတၢ်ဝံၣ်တၢ်ဆၢအိၣ်ဝဲနှၣ်ဒီးလဲၤလီၤဒီး အိၣ်မးထံဖှိၣ်လီၢ်နှၣ် ဖးဖးဒီးဘျုးအိၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးဟဲက့ၤထိၣ်ဝဲဒီးမ့ၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်ဒီးကွါလီၤက့ၤဝဲမ့ၢ်လၢထံဖှိၣ်လီၢ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်ကိးတိၣ်က့ၤနကဖုတက့ၢ်. စတအဲၣ်ဒီးဘၣ်စံးဝဲဒီး ပှၤနါနှၣ်ဟံးက့ၤအကဖုလီၤ. ပသးပှ့ၢ်စံးဝဲဒၣ်.

ဒိၣ်တလ့ဆ့မိၢ်အဲၣ်ဒီး
ဒိၣ်ကဲၣ်ဆိးဝံကျိုးနါကျိုး

၂၁. **တကျိုးဘိဘိမုၢ်တၢ်နီတမံၤ** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢတကိၵ်တသိၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်တဖၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဃာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢတကျိုးဘိသီမုၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢတကျိုးတကျူးဘၣ်တၢ်ဘၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. တလၢၤတဂၤဖိၵ်နှၢ်စဃာ်တဘ့ၣ်တကျိုးဘိသီမုၢ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်.

၁. **သးကွံ ကျိၣ်မၤန့ၢ်လၢဘၢ,စီဆိၣ်လၢခံစီဘၣ်ဃၢၤ,** အဝဲနှၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢသးကွံကျိၣ်သးကွံစ့ဒီး လိၵ်န့ၢ်ဝဲလၢ

Digitized by Google

ဘၢလၢကွိၢ်တဖဉ်နူဉ်ပှၤဂၤပယံာ်အီၤဒီး တုၤမ့ၢ်သံနူဉ်အဖိအလံၤတဖဉ်ပှၤဂၤနှဉ်ဖွဲဉ်ကတိၤအၢဒီး တသ့ဲအသူနူဉ်မၤအၢဲအတၢ်စံးအီၤလၢပှၤအၢပှၤသီအစၢၤအသွဲဉ်ဒီးပှၤဂၤတအဲဉ်တကွဲဘဉ်နူဉ် ပစံးလၢသးကွဲကျိုဉ်မၤနူၢ်လၢဘၢ,ဖိအိဉ်လၢခံဖိဘဉ်ယၢၤလီၤ.

၂. **သးကွဲကျိုဉ်မၤနူၢ်လၢဝဲၤ,ဖိအိဉ်လၢခံဖိလိာ်ကွဲ,** အဝဲနူဉ် မ့ၢ်ပှၤလၢသးကွဲကျိုဉ်သးကွဲစ့ဒီးမၤခုးမၤသံဉ်ဒီး ဆါတၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီး နူၢ်စ့တုၤအသံနူဉ်အဖိအလံၤနူၢ်ဘဉ်ကူၤဝဲဒီးမ့ၢ်အဲဉ်ဒီးတၢ်တမံၤမံၤဒီးဟံးနူၢ်ဝဲညီဒီးပစံးလၢသးကွဲကျိုဉ်မၤနူၢ်လၢဝဲၤ, ဖိအိဉ်လၢခံဖိလိာ်ကွဲလီၤ. ဒီးလၢပျၢၤနူဉ်မ့ၢ်ကျိုဉ်နိၢ်နိၢ်ဒီးခဲကနံဉ်အံၤတမ့ၢ်ဘဉ်ကျိုဉ်နိၢ်နိၢ်ဘဉ်,မ့ၢ်တၢ်ကတိၤဒိ,ကျိုဉ်ဓိၤစ့ဓိၤ,ဆ့ဂ့ၤယဉ်ဂ့ၤလီၤ.

၃. **ကျိုဉ်မဲာ်ကျိုဉ်နါ** နူဉ်မ့ၢ်ပစိဉ်ထိဉ်ပမဲာ်ကြူးကြူးဒီးပစံးလၢပကျိုဉ်မဲာ်ကျိုဉ်နါလီၤ. ဒီးပစံးလၢပကျိုဉ်ထိဉ်ပမဲာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတဂၤကျိုဉ်မဲာ်ကျိုဉ်နါဘဉ်မနုၤလဲဉ်.

၄. **ဟၢ်ကျိုဉ်မဲာ်တၢ်ကျိုဉ်နါ** နူဉ် မ့ၢ်ဘိဉ်သအိဉ်နူဉ်ပစံးလၢတၢ်ကျိုဉ်မဲာ်တစုစ့လီၤ. တၢ်ကျိုဉ်မဲာ်တနှဟဲပၢၢ်လၢဟံဉ်ကိာ်နှလဲဉ်.

၅. **ကျိုဉ်ထန်ကျိုဉ်ထခေါ** နူဉ် မ့ၢ်ပမဲာ်စိဉ်ထိဉ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဖိတၢ်လံၤအမဲာ်စိဉ်ထိဉ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢကျိုဉ်ကဒ်လီၤ. ဆဉ်ဓိၤကိၢ်ဓိၤနူဉ်မ့ၢ်သံနာ်သကူ,အမဲာ်နူဉ်စိဉ်ထိဉ်အသးကျိုဉ်ကဒ်လီၤ. --ကဝဲၤ--၅

၆. **နိဉ်တိဉ်ကျိုဉ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်လၢပဆွဲလီၤစဲၤအခိဉ်သအီးဒီးပဖိာ်သိဉ်ဒ်တနှအသီးနူဉ် ပကိးလၢနိဉ်တိဉ်ကျိုဉ်လီၤ.

> နိဉ်တိဉ်ကျိုဉ်စ့မိၢ်ယှာ်ကှၤ
> နိဉ်တိဉ်ကျိုဉ်ထူမိၢ်ယှာ်ကှၤ
> လီၤမၢ်မိၢ်ဝဲသ့ဉ်ရှၢ်နှ
> မိၢ်ခိးအပှၤတပိၢ်စ့.

၇. **နိဉ်တိဉ်ဘှဉ်နိဉ်တိဉ်ကျိုဉ်** ပဒီးပျံၤတကလုာ်လၢထိခိဉ်အကျိၤဒီး ပစၢလၢသ့ဉ်ကျူးကျိုအလီၤနူဉ်မ့ၢ်ဘဉ်ထိခိဉ်ဒီးထိခိဉ်ယှၢ်နူၢ်ဝဲသိဉ်ကျိုဉ်ကျိုဉ်ဒီးပကိးလၢနိဉ်တိဉ်ကျိုဉ်လီၤ. နိဉ်တိဉ်ကျိုဉ်နူဉ်ဘဉ်ထိခိဉ်ယှၢ်နူၢ်ဝဲဘူးပလံးဓိၤဒီးကတာ်ဝဲလၢတၢ်ခဲကျါလီၤ.

၈. **ကျိုဉ်ဓိၤစ့ဓိၤ** နူဉ် မ့ၢ်စ့နူဉ်ပကိးအဆိဒီးကျိုဉ်နူဉ်တစုစ့လီၤ.

၉. **ကျိုဉ်ဓိၤကြၢဓိၤ** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်လၢအလုၢ်ဒိဉ်ပှၤဒိဉ်တကလုာ်နူဉ်ပဖိာ်သိဉ်ဒ်မိၤအသိး, ပဖိာ်သိဉ်ဒ်နိဉ်တိဉ်ကျိုဉ်အသိးဒီး ပကိးလၢကျိုဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်စတထံဉ်ဘဉ်နိတခိဉ်ဘဉ်,ကျိုဉ်လၢကိၢ်ပယီၤအံၤအိဉ်တဖျာဉ်ဖျာဉ်နူဉ်မ့ၢ်ပှၤလၢအစုလီၢ်ထူးခိဉ်လီၢ်တိၤတဖဉ်ဒီး နူၢ်ဘဉ်ဝဲတဂၤဂၤလီၤ. ဒီးဟ်ဝဲအဆဉ်လၢသံးဒီးဆိနူဉ်တနံဉ်တစုလီၤ. မ့ၢ်တမၤဘဉ်ဝဲဒ်နူဉ်ဒီး လိာ်အိဉ်ပှၤဒီးပသံလီၤစံးဝဲဒဉ်,ကျိုဉ်နူဉ် လဲၤပှၤဝဲလၢကဝၢ်ကီၤသွါအအိဉ်ဒီးပှၤတနိၤနိၤစံးဝဲလၢလဲၤပှၤဝဲလၢစွာ်အအိဉ်လီၤ. ဒီးပှၤလၢလဲၤပှၤကျိုဉ်တဖဉ်နူဉ်တထံဉ်ဘဉ်ဝဲအကစၢ်ဘဉ်,ထံဉ်ဝဲထဲကျိုဉ်ဓိၤလီၤ. ဒီးဟ်လီၤစ့ဝဲကျိုဉ်အလီၢ်နူဉ်ဒီးဟဲကူၤစိာ်ကျိုဉ်နူဉ်လီၤ. ကျိုဉ်နူဉ်ဆၢအပှၤထဲအံၤ ထဲနုၤနူဉ်ကွၢ်ဝဲလၢနှဉ်အဂီၤလၢကျိုဉ်အလီၤနူဉ်လီၤ. နှဉ်အဂီၤမ့ၢ်အိဉ်ခံဘှဉ်ဒီး ဆၢအပှၤခံရှဲၤဒီးဟ်လီၤစ့ဝဲကျိုဉ်အလီၢ်နူဉ်ဒီးဟဲကူၤဟံးဝဲလီၤ. ဒီးကျိုဉ်ကစၢ်ဟဲဟံးကူၤစ့နူဉ်လၢခံလီၤ. ဒီးပှၤပှၤတၢ်ဖိတဖဉ်နူဉ်တထံဉ်လိာ်ဘဉ်အသးဒီး ကျိုဉ်အကစၢ်ဘဉ်,ပှၤလဲၤပှၤတၢ်ဖိတဖဉ်နူဉ်မ့ၢ်တဟ်လီၤဘဉ်ဝဲအပှၤဒီး ဟဲကူၤစိာ်ထဲကျိုဉ်နူဉ်ဓိၤဒီးဟဲကူၤကျဲတဘဉ်ဘဉ်,ဟဲကူၤတုၤကူၤလၢအလီၢ်ဒီး ကျိုဉ်အကစၢ်နူဉ်အိဉ်ကွံာ်အီၤလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒဉ်.

> ကျိုဉ်မ့ၢ်သိဉ်ပိၤကူးတသဲ
> သကိၤဒိဉ်တဆိဉ်အပှဲၤ
> ကျိုဉ်မ့ၢ်သိဉ်ပိၤကူးတကြး
> သကိၤဒိဉ်တဆိဉ်အပှၤ
> သးကွဲကျိုဉ်မၤနူၢ်လၢဘၢ
> ဖိအိဉ်လၢခံဖိဘဉ်ယၢၤ
> သးကွဲကျိုဉ်မၤနူၢ်လၢဝဲၤ
> ဖိအိဉ်လၢခံဖိလိာ်ကွဲ

၁၀. **တၢ်ဘိဉ်ကျိုဉ်ကျိုဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပဒိတကျိာ်သ့ဉ်ဖူမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပတိၢ်ဆၢဉ်ခိဉ်လၢကျံဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သိဉ်ဝဲဒီးပစံးလၢသိဉ်ကျိုဉ်ကျိုဉ်လီၤ. မတၤဒိတကျိာ်သ့ဉ်ဖူတဂၤသိဉ်ကျိုဉ်ကျိုဉ်နူဉ်လဲဉ်,ထိရီၤသ့ဉ်ဖူဒီးပဒိသိဉ်ကျိုဉ်ကျိုဉ်လီၤ.

၁၁. **ဟးကျိုဉ်ကျိုဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ဟးကြိကြိဒီးယုကွၢ်ပှၤဂၤတၤသူဉ်တၤသဉ်,အတၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးအမဲာ်နူဉ်စိဉ်ထိဉ်ဝဲဖးဒိဉ်ဒ်ပကျိုဉ်ထိဉ်ပမဲာ်အသိးဒီး ပစံးလၢဟးကျိုဉ်ကျိုဉ်လီၤ. ပှၤတဂၤတဖံးတၢ်မၤတၢ်ဒီးဟးကြိကြိဒဉ်တၢ်ကျိုဉ်ကျိုဉ်လီၤ.

၁၂. **ဝါကျိုဉ်ကလာ်** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်ဝါလၢအဝါဂ့ၤဒီး တကျိုဉ်ကျဲဘဉ်ဒီးအသူ,ဒီးအဘိဒီးအဘဉ်မူးတအိဉ်ဘဉ်နူဉ်ပစံးလၢဝါကျိုဉ်ကလာ်လီၤ. စးခိနူဉ်ဝါကျိုဉ်ကလာ်ဒီးထံလီၤဆူလၢလှလီၤနူဉ်ဝါကျိုဉ်ကလာ်လီၤ. ဒီးလၢနူဉ်အဖိခိဉ်အိဉ်ဒ်းအါမးလီၤ.

၁၃. **ကဲၤကျိုဉ်ကလာ်** နူဉ်မ့ၢ်လၢၢ်ဖိထူဉ်လၢအဝါဆုံဝဲဒီးပဂ့ာ်ဖျာဉ်ကလၤတၤဒီးပစံးလၢကဲၤကျိုဉ်ကလာ်လီၤ. တၢ်ဖျာဉ်လၢအဝါဆုံဆဲးထိဉ်ဒီးအကပိၤနူဉ်ပစံးလၢကဲၤကျိုဉ်ကလာ်လီၤ. ဒီးဆဉ်လၢအဝါကပိၤနူဉ် ပစံးလၢ

Digitized by Google

ဆၣ်ကဲၤကျိၣ်လီၤ. ---ကၤပီၤ--၉ ၁၁

ဆၣ်ကဲၤကျိၣ်ကဲၤကဆိမဲ
ကိးအီၣ်လၢမ့ၤကိးတပှဲ

၁၄. စ့န့ၣ်ဘၣ်တစုစုပကီးဒီးအဆိလၢ **ကျိၣ်တိာ်စ့ဝါ, ကျိၣ်မိၤစ့မိၤ** လီၤ. ပှၤလၢသးကွဲကျိၣ်တိာ်စ့ဝါ,ကျိၣ်မိၤစ့မိၤန့ၣ်တန့ၢ်ဘၣ်ဘၣ်မ့မိၣ်ဘီမ့ၢ်ဘၣ်.

၁၅. **ကျိၣ်** န့ၣ်ပကီးဒီး အဆိတစုစုလၢကျိၣ်မ့ၢ်ပီၤကူးလီၤ. ယၢ်ကျိၣ်မ့ၢ်ပီၤကူးန့ၣ်မ့ၢ်ပတိာ်ကျိၣ်အဖၢမ့ၢ်န့ၣ်ပအီၣ်ဘှံၣ်ဒီး ပစံးလၢယၢ်ကျိၣ်မ့ၢ်ပီၤကူးလီၤ.

၁၆. **တိၣ်ကျိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပပျုၤကအိသ့ၣ်ဒီးပဆွဲလီၤဒီးအသၣ်န့ၣ်ပဆွဲ ထိၣ်လၢပနၢ်အကိာ်ဒီးပစံးလၢပနၢ်တိၣ်ကျိၣ်လီၤ. ပနၢ်တိၣ်ကျိၣ်န့ၣ်ပနၢ်မ့ၢ်အီၣ်အဆၣ်ဒီးသိၣ်ဝဲကျိၣ်ကျိၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢပနၢ်ကနူးလီၤ.

၁၇. **ဖှၤကညီန့ၣ်ပီၤကူး** န့ၣ် သိၣ်ဝဲကျိၣ်ကျိၣ်လီၤ. မတၤတဂၤဒုၣ်ပီၤကူးသိၣ်မးကျိၣ်ကျိၣ်လီၤ.

၁၈. **ကျိၣ်ကျိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတဖံးတၢ်မၤတၢ်ဘၣ်ဒီးဟးဒီးယီးချံၣ်,ဒီးယီးသံးနၥ်,ဟးကြိကြိ,စိာ်ဒီးတယိာ်ဒီးဟးတဲးဆိန့ၣ်ပစံးလၢဟးကျိၣ်ကျိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤတမၤကလီကွကါ,ယီးထိၣ်ဒီးသံးနၥ်တမိၣ်ဒီးဟးဒၣ်တၢ်ကျိၣ်ကျိၣ်လီၤ.

၁၉. **ကျိၣ်ငၢ်ကျိၣ်ငၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီဖးဒိၣ်တ့ၢ်ဒီးအိၣ်ဘှၣ်ဆ့ဒံးဒီးပစံးလၢအအိၣ်ဘှၣ်ဆ့ကျိၣ်ငိၣ်ကျိၣ်ငိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤထဲတၢ်တမံၤညါဒီးအိၣ်ဘှၣ်ဆ့ဒံးကျိၣ်ငိၣ်ကျိၣ်ငိၣ်လီၤ.

၂၀. **ကျိၣ်ဓိၣ်ကျိၣ်နၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပပ်ၤပှၤဂၤအခိၣ်လၢနိၣ်လဲာ်ဒီးပစံးလၢပကျိၣ်ပှၤဂၤအခိၣ်လီၤ. ပှၤလၢအနၢ်ကှၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကြၢးလၢပကျိၣ်အခိၣ်လၢနိၣ်လဲာ်လီၤ.

၂၁. **လံကျိၣ်လံကျိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤဂၤကတိၤတၢ်မ့ၢ်တဘၣ်ဘၣ်ပသးန့ၣ်ပမ့ကျိၣ်ပမဲာ်ဒီးပစံးလၢလံကျိၣ်လံကျိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဟ်အသးလံကျိၣ်လံကျိၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်ကွၢ်ပှၤဆါအမဲာ်သ့ၢ. ကျုကျုကျိၣ်ကျိၣ်,တကျုတကျိၣ်.

၂၂. **မူကျိၣ်မူသံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပကွၢ်ပှၤဂၤဆါပမဲာ်ဒီးပကွၢ်လၢပမဲာ်တိၢ်ခံန့ၣ်ပစံးလၢပမူကျိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအသးဒိၣ်ထိၣ်ပှၤဒီးမူကျိၣ်မူသံပှၤနးကၢ.

၁. **သိးမိၤကျိၤမိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တလၢၤထိၣ်ဝၣ်လီဒူခံကျိတုၤသိးသိးဒီးဘၣ်ဖျိဝဲအခိၣ်အခံဒီးပျုၤတၢ်လီၤဝဲခံဘိန့ၣ်ဒီးကျိၤယာ်ပှၤကညီအခိၣ်လၢအကဆူးန့ၣ် ဒီးပကီးလၢကျိၤလီၤ. ပှၤကညီန့ၣ်လၢပယီၤအစိၤန့ၣ် ပယီၤမ့ၢ်မၤလၢအဘၣ်ကရၢရှၣ်လၢသ့ၣ်ဖျၢၣ်န့ၣ်ဒီး စံးဝဲ လၢပှၤကညီမၤတၢ်ဝံၤတချၢဘၣ်န့ၣ်ဒီးကျိၤယာ်ဝဲအသးပှၢ်တဖၣ်န့ၣ်ဒီးမၤဝဲအစုအပှၤန့ၣ်လီၤ. ---ကနီၢ်

၂. **ဟံၣ်အကျိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤဟံၣ်ဒီးပမၤဒိၣ်တ့ာ်သ့ၣ်လၢဟံၣ်ထုၣ်အခိၣ်လၢဒၢးအဖိခိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢကျိၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢကျိၤတ့ာ်တစုစုလီၤ,ဒီးပကီးဒီးအဆိလၢကျိၤမိၤကျိာ်မိၤလီၤ.

၃. **ထးကျိၤ** မ့ၢ်ထးဂဲာ်အဆိ, ထးဂဲာ်ထးကျိၤစံးဝဲဒၣ်, တမ်ာ်မ့ၢ်ပိာ်နၢ်ပှၤလၢထးကှၣ်ကွီၤအီၣ်ဒီး အကနၣ်လၢပကကူးဘ့အဂီၢ်ဒီးပကီးဒီးအဆိလၢထးဂဲာ်ထးကျိၤလီၤ.

၄. **ဆံၣ်ကျိၤ** န့ၣ် စတနၢ်ဟူဘၣ်နီတခိၣ်ဘၣ်, စနၢ်ဓိၢ်တပၢၢ်ဘၣ်.

၅. **ကျိၤသ့ၣ်ဖး** န့ၣ်မ့ၢ်ပဟ်လီၤဂဲာ်ကနၣ်လၢသဲးသၣ်အဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒံသၣ်အဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပသိတၢ်လီၤဂဲာ်ကနူၤလၢာ်ပဟိၣ်ဒီးသ့ၣ်ဖးဝဲန့ၣ်ပစံးလၢပကျိၤသ့ၣ်ဖးလီၤ. ပှၤတဂၤကျိၤသ့ၣ်ဖးသဲးသၣ်တဖျၢၣ်ဒီး အစုဆါကၢ်ဝဲသ့ၢ.

၆ **ကျိၤသ့ၣ်ဖးဝၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဝၣ်ကမဲာ်ကီၤဒီးပဃဲးလၢယဲာ်မ့ၢ်တသ့ၣ်ဖးဘၣ်ဒီး ပတိၢ်ယာ်အကနူၤလၢသ့ၣ်ကျူးကျိဒီးဝၣ်သ့ၣ်ဖးဝဲန့ၣ်ပစံးလၢပကျိၤသ့ၣ်ဖးဝၣ်ကမဲာ်လီၤ. ပမ့ၢ်မၤသ့ၣ်ဖးသ့ၣ်ဒ်န့ၣ်ဒီး ပစံးလၢပကျိၤသ့ၣ်ဖးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဝၣ်ကမဲာ်မ့ၢ်ကီၤဒီးကျိၤသ့ၣ်ဖးတက့ၢ်.

၇. **ကျိၤမိၤဖိမိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ဟံၣ်အကျိၤန့ၣ်ပကီးဒီး အဆိးလၢကျိၤမိၤဖိမိၤ,ကျိၤမိၤကွာ်မိၤလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ကျိၤတ့ာ်လီၤ. ပမၤဟံၣ်န့ၣ်ဒံးသိးပတိၣ်ထိၣ်မဲၤဘှၣ်မဲၤတိာ်, မဲၤဘှၣ်မဲၤလိၢ်ကသ့, ဒံးသိးဟံၣ်ကခၢၣ်ဒီးပမၤဒီးကျိၤတ့ာ်လီၤ. ကျိၤဘှၣ်ကျိၤတ့ာ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးပအိၣ်တသ့ဘၣ်လီၤ.

၈. **ထံကျိၤထံကွာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထံကျိပှၤလၢထံအသးကၢ်ပှၤလၢထံယိာ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢထံကျိၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢထံကျိလီၤ. ဒီးပမ့ၢ်လဲၤတၢ်လၢချံဒီးထံအကျိၤတဖၣ်န့ၣ်ယိာ်နၢ်ဆူအဂၤတကွၢ်လီၤ.

၉. **တၢ်ကျိၤတၢ်ကွာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ဆၣ်မိၤကီၢ်မိၤလှၢ်လီၤအသးဒီးဟိၣ်ခိၣ်လီၤကျိာ်ဒီးမၤအသးဒ်ကျဲအသိးန့ၣ်ပကီးလၢတၢ်ကျိၤလီၤ. ဒီးတစုစုပစံးလၢဆၣ်မိၤကီၢ်မိၤအကျိၤ, ပစံးလၢကဆီအကျိၤ,ပစံးလၢတၢ်ဒိၣ်ခိၣ်အကျိၤလီၤ.

၁၀. **ကဆီအကျိၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ကဆီလှၢ်လီၤအသးကဲထိၣ်လၢကျဲဒီးပစံးလၢကဆီအကျိၤလီၤ. ကဆီတဖၣ်န့ၣ်လှၢ်လီၤကျဲလၢပယၢအဒိန့ၣ်အကျိၤလီၤကျိာ်မးလီၤ.

၁၁. **တၢ်အဂ့ၢ်ခံဂ့ၢ်,တၢ်အကျိၤခံကျိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ကတိၤအဒိလီၤ. ပှၤကညီမၤအလှၢ်အလၢ်တမံၤခံမံၤဒီးစံးဝဲလၢတကျိၤခံကျိၤလီၤ. ပှၤတဒုၣ်ယိန့ၣ်ဒိၣ်ထိၣ်ဒီးတနီၤနီၤန့ၢ်အမါလၢပိၢ်, ဒီးတနီၤနီၤန့ၢ်အမါလၢပရၢ်,ဒီးမၤအလှၢ်အလၢ်တဂၤတမံၤတဂၤတမံၤဒီးပစံးလၢအလဲၤတဂၤတကျိၤတဂၤတကျိၤလီၤ. ဒီးပှၤမၤမုၣ်ကီၤလံၢ်အလှၢ်အလၢ်, ဒီးပမၤကစၢ်ယွၤဂ့ူးယရံးအလှၢ်အလၢ်

Digitized by Google

န့ၣ်ပစံးလၢတၢ်ခံကျိၤလီၤ.

တၢ်အဂ့ၢ်ခံကျိၤ
ကျဲအကျိာ်ခံဘိ
ဆိမိၣ်ကွၢ်တဲာ်တဲာ်ယိယိ
အကျိၤဒ်ပှၤကကွၢ်ထံ
စၢ်ယွၤမၤဒ်လဲၣ်တမံၤ

၁၂. **တကျိၤသွံၣ်တကျိၤသွၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဘုတလၢၢအမုၤ န့ၣ်ပအိၣ်ဒီးတအိၣ်ဘၣ်ဒီးအသိဘၣ်,ဒီးပစံးလၢတကျိၤသွၣ်လီၤ. ဘုတလၢၢအလီၢ်လံၤန့ၣ်အသိတအိၣ်အဘဲး တအိၣ်,ပအိၣ်ဒီးတဝံၣ်သိတဝံၣ်ဘဲး,မၤအသးတကျိၤသွၣ်လီၤ.

၁၃. **တီးကျိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤအိၣ်အလိၢ်တပူၤတပူၤန့ၣ်ပစံးလၢပလဲၤဘၣ်ကီးပူၤဒဲးဒီးပစံးလၢပလဲၤဘၣ်ကီးကျိၤဒဲးလီၤ. သရၣ်လဲၤဆူအပျဲၢ်အဘိၣ်အကျါကီးကျိၤဒဲးလီၤ.

၁၄. **ကအီကျိၢ်ကအီကျိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အသးအိပူၤထူၣ်ဖျိဒီးပစံးလၢကအီကျိၤလီၤ. သ့ၣ်တထံးအသးအိပူၤထူၣ်ဖျိမးကအီကျိၤလီၤ. ဟံၣ်န့ၣ်တုၤပဟးဒီးအိၣ်ကလိဝဲန့ၣ်ပစံးလၢအိၣ်ကအီ,ကအီကျိၤလီၤ.

၁၅. **သ့ၣ်ကျိၤဘါကျိၤ,ထိးကျိၤဆီကျိၤ** နှၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ကျဲဘါကျဲထိးကျဲဆီကျဲလီၤ.

၁၆. **ကျိၤလီၤဖိခိၣ်ကျိၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပမၤဝၣ်လၢပဘၢၣ်ဖျိၣ်လၢဖီအထူၣ်အခိၣ်နါစုၤနှၣ်ပစံးလၢပကျိၤလီၤဖိခိၣ်ကျိၤလီၤ. ဖိခိၣ်ကျိၤနှၣ်မ့ၢ်ပဘၢၣ်ဖျိၣ်ထိၣ်ဝၣ်ထိဒူလၢဖီထူၣ်အခိၣ်နါစုၤဒီးပစံးလၢပကျိၤလီၤဖိခိၣ်ကျိၤလီၤ.

၁၇. **သံၣ်စူးသံၣ်ကျိၤ** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအမဲာ်ဆှးသ့,ပှၤလၢကဒုလီၤတံၢ်, ဒီးကနၣ်အမိၢ်အပၢ်အကလုၢ်အကထါဒီးအသူၣ်စူၤသးစူၤ, ဆိၣ်လီၤအသးကဲတဖၣ်နှၣ် ပစံးလၢသံၣ်စူးသံၣ်ကျိၤလီၤ. ဖိာ်မုၣ်တနီၤနီၤသံၣ်စူးဂ့ၤကၢ. ဖိာ်မုၣ်လၢပျၢၤတဖၣ်တုၤတသံၣ်စူးဘၣ်ဒီးလီၤယိကွံာ်ဝဲလီၤ.

၁၈. **အဂ့ၢ်အကျိၤ** နှၣ်မ့ၢ်ပထုချိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပထုကုမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပထုယှၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်တကမၣ်ဘၣ်ဒီးအတိၤအိၣ်ထိၣ်ဝဲတဂ့ၢ်တဂ့ၢ်ဒီးပစံးလၢအဂ့ၢ်အကျိၤလီၤ. ချိၣ်တဖၣ်နှၣ်ပထုမ့ၢ်ကမၣ်ဒီးအဂ့ၢ်အကျိၤတအိၣ်ဘၣ်, ပထုမ့ၢ်တကမၣ်ဘၣ်ဒီးအဂ့ၢ်အကျိၤအိၣ်ထိၣ်ဝဲစၢၢ်ဆၢပံၢ်ကလာ်တဂ့ၢ်တဂ့ၢ်လီၤ. ဒီးပဒိလီၤကစၢ်ယွၤအကလုၢ်ကဘါတၢ်တီတၢ်လီၤ,တၢ်သူၣ်ကညီၤသးကညီၤ, တၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံတၢ်သိၣ်ယိၣ်မၤလိာ်လၢအမ့ၢ်အတီအဘၣ်အပှိၤနှၣ် ပစံးလၢကစၢ်ယွၤအဂ့ၢ်အကျိၤ,အဂ့ၢ်အဝီၢ်လီၤ. ကစၢ်ယွၤအဂ့ၢ်အကျိၤဟဲဝဲဒ်အံၤဒ်နၤနှၣ်ဆိကမိၣ်ကွၢ်တက့ၢ်.

၁၉. **အကျိၤအကျိာ်** နှၣ်မ့ၢ်ဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိအကျဲအကျိၤလီၤဆၢၣ်လီၤကျိာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထံကျိၤနီကျိၤလီၤဆၢၣ်လီၤကျိာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအကျိၤအကျိာ်လီၤ. ဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိလဲၤတၢ်ဒီးအကျိၤအကျိာ်လီၤစ့ၤမးဂီၤအူၣ်ကလာ်လီၤ. ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်ထံအကျိၤအကျိာ်ဘၣ်,ပကလီၤချံအကျိၤအကျိာ်ဖဲလဲၣ်ဖဲလဲၣ်ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်ဒီး ကစၢ်ယွၤအတၢ်သိၣ်တၢ်သီ,အတီအလိၤ,အတၢ်သူၣ်ကညီသးကညီၤ,တၢ်အုၣ်ကူၤခိၣ်ကူၤနှၣ် ပစံးလၢကစၢ်ယွၤအကျိၤအကျိာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးမ့ၢ်တၢ်ကတိၤဒိလီၤ.

၂၀. **တကျိၤ** နှၣ် ပှၤကညီအိၣ်လၢဝ့ၢ်မဲာ်တါတကျိၤ, လၢဝ့ၢ်သိတကျိၤ,လၢလၢၢ်ထူၣ်တကျိၤလီၤ. ဒီးအိၣ်လီၤမ့ၢ်လီၤဖးဒ်နှၣ်တကျိၤတကျိၤလီၤ.

၂၁. **မ့ၢ်အကျိၤဒ်လဲၣ်** စံးတၢ်နှၣ် မ့ၢ်သံဂိၢ်တၢ်အခီအပညီလၢတသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲတဖၣ်နှၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်မၤအသးဒ်အံၤဒ်နၤနှၣ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲဒီးသံဂိၢ်ဝဲစံးဝဲဒၣ်မ့ၢ်အကျိၤဒ်လဲၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢမ့ၢ်အဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. နမၤတၢ်အံၤမ့ၢ်အကျိၤဒ်လဲၣ်,မ့ၢ်အဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်စတသ့ၣ်ညါဘၣ်,ဘၣ်ဆၣ်ဒီး မ့ၢ်အကျိၤဒ်လဲၣ်နှၣ်ပတစံးဘၣ်လၢအအါဘၣ်.

၂၂. **ထးကျိၤ** မ့ၢ်ထးဂဲာ်အဆိလီၤ. တမဲာ်ဖိာ်နှၢ်ပှၤလၢထးဂဲာ်ထးကျိၤနှၣ်မ့ၢ်ပကူးဘုလီၤ.

၂၃. **ဘၣ်ကျိၤဘၣ်ကျၢ** နှၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢမနၤဒီးသ့ၣ်ဖူဝၣ်ဖိအိၣ်ပတထံၣ်ဘၣ်ဒီးပခိၣ်လိၣ်ဃံဘၣ်ဒိဒီးသ့ၣ်ဖူနှၣ်ပစံးလၢပခိၣ်ဘၣ်ကျိၤလီၤ. စခိၣ်လိၣ်ဃံဘၣ်ကျိၤဒီးသ့ၣ်ဖူဆါသမိး,

၂၄. **သကျိၤသွါ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအမဲတဘ့ၣ်တဘ့ၣ်လဲၢ်ဝဲနှၣ် ပစံးလၢအမဲသကျိၤသွါလီၤ. ပှၤတဂၤအမဲတဘ့ၣ်တဘ့ၣ်လဲၢ်ဒီးအဝဲမၤမးအသးသကျိၤသွါလီၤ.

၂၅. **သကျိၤချၣ်** နှၣ် မ့ၢ်တၤသၣ်လၢအကပိၤတအိၣ်ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အကပိၤဘူမ့ၢ်ဂ့ၤ,အချကိၤဝဲနှၣ်ပစံးလၢသကျိၤချၣ်လီၤ. တ့ၢ်ရှၣ်သၣ်တဖျၢၣ်အကပိၤတအိၣ်ဘၣ်,မၤမးအသးသကျိၤချၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢသကျိၤမီၤဂဲၤလီၤ.

၂၆. **ကကျိၤကကျိၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢတအိၣ်ဘၣ်ဒီးအစုအခိၣ်ထဲအဃံဒီးထိဝဲဒိၣ်ဝဲဒီးတဘိၣ်ဘၣ်နှၣ်ပစံးလၢကကျိၤကကျိၤလီၤ. ပှၤတဂၤစုလိၣ်ဃံထီထီ,ခီၣ်လိၣ်ဃံထီထီ,မၤအသးကကျိၤကကျိၤလဲၣ်.

၂၇. **ထိၣ်ကျိၤထိၣ်ကျၢ** နှၣ်မ့ၢ်ထိၣ်တကလုာ်သူဒ်စိးဝၣ်ဃးအသိးဒီးအဒံးနါစုၤဝါနှၣ်ပကီးလၢထိၣ်ကျိၤလီၤ. ထိၣ်ကျိၤနှၣ်မၤအသွံဒီးဒံၣ်ဝဲဟုဝဲတုၤအဖိဖးထိၣ်ဝံၤဒီးအသွံပူၤနှၣ်လၤစိာ်ဖိဒီးဟဲကူၤဟ်ဝဲလၢအသွံပူၤနှၣ်လၢဖိအကလုာ်ကလုာ်လီၤ.

၂၈. **ထွံၣ်ကျိၤထွံၣ်ကျၢ** နှၣ် မ့ၢ်ပဟံးနှၢ်ဝၣ်ဖိတကူာ်ဒီး

Digitized by Google

ပစၢထိင်ႇအမိင်အခံဝ်းပျူႇဝ်းပစၢထွႆႇအၵိဝ်ႉၼႃႉ ပႃႉ လၢထွႆႇကျူႇလီႇ. ထွႆႇလၢအၼုတၸ်ၼ်ႉပမုၼ်ဘၼ်ယိၼ် ကၢအုၼ်ပှႃႇကညီဝ်းပစၢဝ်းကျူႇလီႇ.

၂၉. **ကွၢ်ကျူႇ** မှၢ် ကွၢ်ယီးတကလုာ်မၤထိင်ႇအဃါလၢအ ပှူႇမိင်ထီးၼ်ႉထီအိၼ်တပျၢ်ဝ်း ပှႃႇမိင်လမ့ၼ်ဖိကီးလၢ ကွၢ်ကျူႇတနီႇ,ကွၢ်ကျိုတနီႇလီႇ. ဝ်းပှႃႇတဖဲၼ်ဖိကီးဖဲ လၢကွၢ်ယီးမိၢ်ဘိလီႇ.

၃၀. **တၢ်ဃိင်တၢ်ကျူႇ** ၼ်ႉမှၢ်ဆၼ်ဖိကိၢ်ဖိအကျဲအကပှူႇ ၼ်ႉပစံးလၢတၢ်ယိၼ်တၢ်ကျူႇလီႇ. ဘၼ်ဆၼ်ဝ်းမှၢ်ပှႃႇမိင် လမ့ၼ်ဖိအကလုၢ်လီႇ.

၃၁. **ကျူႇလီႇ** ၼ်ႉ မှၢ်ဒ်ဖီထူၼ်သုတတစုတယွၢ်,သုတ ဝံာ်တဂ့ႃႇဝ်း ပမၤဖိမိၼ်ကျူႇၼ်ႉလၢဝၼ်ဝ်း ပဖဲာ်ထူၼ်ဖျီဝ်း ပတိၢ်လီႇလၢဖိထူၼ်အမိင်ၼါစူႇၼ်ႉလွၢ်ၼၢၼ်လိာ်ဝ်း ပစံး လၢပကျူႇလီႇဖိမိင်ကျူႇလီႇ.

၃၂. **ကျူႇဃာ်** ၼ်ႉ မှၢ်ပကျူႇလီႇဟံၼ်ထူၼ်အမိင်လၢ သုၼ်ဝ်းပစံးလၢပကျူႇဃာ်ဟံၼ်ထူၼ်အမိင်လီႇ. ဝ်းဒ်ဟံၼ် ထူၼ်သုတတစုတယွၢ်တဂ့ႃႇဝ်းပကျူႇဃာ်ဟံၼ်ထူၼ်အမိင် လၢကျူႇလီႇ.

၃၃. **ကျူႇဃာ်** ၼ်ႉ မှၢ်ဒ်ပှႃႇကညီဂဲႇသုတၼၢ်တဂ့ႃႇဝ်း ပဒိၼ်တံာ်လီႇဃာ်ပှႃႇကညီအမိင်ဒုလၢဝၼ်ထီဒုခံဒုဝ်းပ စံးလၢကျူႇဃာ်ပှႃႇကညီလီႇ. ပဒိၼ်ကျူႇဃာ်ကလၢႇ တဂၤဂဲႇတၼၢ်ဘၼ်.

၃၄. **ကျူႇဃာ်** ၼ်ႉ မှၢ်ပှႃႇကညီဖိၼ်ဃာ်ပစုဒုလၢအစု မုၢ်ယှာ်တဘိမိႇလၢာ်ဒၼ်အတဟိၼ်ဝ်း ပစံးလၢကျူႇဃာ် ပစုလီႇ. ပှႃႇတဂၤကျူႇဃာ်စစုဒုဆါသမီး,စဂဲႉမိၢ်တၼၢ် ဘၼ်. ပကျူႇဃာ်တၢ်ၼ်ႉမှၢ်ပမၤစံာ်မၤကျူႇတၢ်လီႇ.

၃၅. **ထွႆႇအုၼ်ကျူႇအဖိ** ၼ်ႉ မှၢ်ထွႆႇတဖၼ်အဖိမှၢ်လိာ် ကွဲအိႇဝ်းအုၼ်ဖဲသုတၼာ်တဂ့ႃႇ,ဝ်းအုၼ်ဖဲကဖိလီမိႇတ တုႇလီႇဘၼ်ၼ်ႉဝ်းပစံးလၢအုၼ်ကျူႇအဖိလီႇ. ထွႆႇအုၼ် ကျူႇအဖိၼ်ႉ မှၢ်မၤဒုအသးမၤပျူႇအဖိဝ်း အုၼ်ကဖိအ ဖိသုတၼာ်တဂ့ႃႇဝ်းပစံးလၢထွႆႇအုၼ်ကျူႇအဖိလီႇ.

ကျို

၁. **ကျို** ၼ်ႉမှၢ်ပဖဲာ်တၢ်လၢၼးတဘိခံဘိဝ်းပစံးလၢပ ကျိုလီႇ. ပမှၢ်ဖဲာ်တၢ်လၢၼးဝ်းပစံးလၢပကျိုလီႇ. ပှႃႇတ ဂၤကျိုဝၼ်တဘိတဲာ်ပြးလီႇ.

၂. **ကျိုလဲးကျိုတဲာ်ကျိုလဲး** ၼ်ႉမှၢ်ပဖဲာ်တဲာ်တၢ်လၢၼးဝ်း ပစံးလၢပကျိုတဲာ်လီႇ. ပှႃႇတဂၤကျိုတဲာ်သုၼ်ဃံၼ်တဘိ လၢၼးလီႇ.

၃. **ကျိုထိင်သွႆၼ်** ၼ်ႉ မှၢ်ပဖဲာ်တၢ်ဖိတၢ်လံႇလၢၼးတုႇ အသွႆၼ်ထိင်ဝ်းပစံးလၢကျိုထိင်သွႆၼ်လီႇ. ပှႃႇမဲာ်ကျိၢ်ဖိ ၼ်ႉကျိုထိင်ကျိၢ်အသွႆၼ်ဝ်း ဝ်းၼၢ်ဖဲလၢကျိုးပှူႇဝ်းမၤၼာ်မၤ ဖှံၼ်လီႇ.

၄. **ကျိုဟးဂီႇ** ၼ်ႉမှၢ်ပကျိုဟးဂီႇတၢ်လီႇ. ပမၤဃုၢ်မၤကု တုႇတဂ့ႃႇဘၼ်ဝ်း ပဖဲာ်ဟးဂီႇဝ်းပစံးလၢ ပကျိုဟးဂီႇ လီႇ. ကျိုဟးမၤဂီႇဒ်ၼ်ႉပတစံးဘၼ်.

၅. **ကျိုသံဖဲာ်သံ** ၼ်ႉ မှၢ်ပဖဲာ်တၢ်ထိရီႇတမံႇလၢၼးဝ်း ပစံးလၢပကျိုသံလီႇ. ဂုၢ်တဘိၼ်ႉကျိုသံတကုၢ်. ဝ်းပှႃႇ တနီႇနီႇစံးလၢကျိုသံကွဲာ်လီႇ.

၆. **ကျိုလုၢ်လီႇအသး** ၼ်ႉ မှၢ်ပကျိုဖဲာ်သံဂုၢ်သီတဘိဝ်းပ ထိလီႇအသွႆၼ်လၢပလီႇၼ်ႉ ပစံးလၢပကျိုလုၢ်လီႇပသး လီႇ. ပကျိုလုၢ်လီႇပသးလၢဂုၢ်သီၼ်ႉပဆူၼ်ပချံးဖဲဒၼ်.

၇. **ကျိုသူၼ်မံအိၼ်** ၼ်ႉ မှၢ်ပလဲႇဖဲာ်ထိင်သကွဲဝ်းပသူၼ်မံ မၤမံလၢတၢ်ပှူႇတၢ်လိၢ်ၼ်ႉပစံးလၢပကျိုသူၼ်မံလီႇ. ကျို သူၼ်မံအိၼ်သကွဲသၼ်တကုၢ်.

၈. **ကျိုပစံၢ်ကျိုပစဲာ်** ၼ်ႉ မှၢ်ပဖဲာ်တၢ်လၢဒိဝ်းၼာ်ဖဲအါ ပှူႇၼ်ႉပစံးလၢပကျိုပစဲာ်လီႇ. ပှႃႇတဂၤကျိုပစဲာ်ဒံတဖျၢၼ် ဘျုးသံမးပအိၼ်ကှႃႇတသုဘၼ်.

၉. **တကျိုခံကျို** ၼ်ႉ မှၢ်ဟံၼ်ထူၼ်တဘိခံဘိဝ်းပစံးလၢ ဟံၼ်ထူၼ်တကျိုခံကျိုလီႇ. ဝ်းမှၢ်အိၼ်တဘိဝ်းပစံးလၢတ ကျိုလီႇ. ဟံၼ်ထူၼ်တကျိုစယီးတၼၢ်ဘၼ်.

၁၀. **ကျိုကလီး** ၼ်ႉမှၢ်ပကူးဒီအတြိးဝ်းအပှူႇလဲၢ်ကဲၼ် ဆိးဝ်းပဖျိၼ်ၼာ်တဘၼ်တြၢာ်ဘၼ်တအုၼ်ဝံာ်ဘၼ်ဝ်းပစံး လၢကျိုကလီးလီႇ. ဝ်းပစံးလၢကျိုသလီးစုၢ်ကီးလီႇ. ဝ်း တၢ်မၤအသးဒ်ၼ်ႉကဖၼ်ပစံးလၢကျိုကလီးခဲလၢာ်လီႇ.

၁၁. **ဘိကျိၢ်ဘိကျို** ၼ်ႉ မှၢ်တၤသၼ်လၢအမံဘိတဖၼ်ၼ်ႉ မှၢ်ဘၼ်ဒးမိႇ,ဘိတဂ့ႃႇတဝၢ်ဒ်းဘၼ်ၼ်ႉ ပစံးလၢဘိကျို လီႇ. တၤသၼ်မံဘိကျိုၼ်ႉမှၢ်အမံတဂ့ႃႇဒ်းဘၼ်ဝ်းဘိထိင် ဘၼ်ဒးမိႇလီႇ.

၁၂. **ဝိကျိၢ်ဝိကျို** ၼ်ႉ မှၢ်ပတဲသုၼ်အိၼ်ဝ်းအဃိၼ်တဃိၼ် တဃိၼ်ၼ်ႉပစံးလၢအဝိကျိုလီႇ. ပစိးဝိကျိုဟံၼ်ထူၼ်ၼ်ႉ အိၼ်ဝ်း အဃိၼ်သၢဃိၼ်ဝ်းပစံးလၢသၢဝိကျိုလီႇ.

၁၃. **ဒံဆံၼ်ဝိကျို** ၼ်ႉ မှၢ်ဒံတကလုာ်ၼ်ႉအသၼ်အိၼ် တဃိၼ်တဃိၼ်ဝ်းပကီးလၢဒံဆံၼ်ဝိကျိုလီႇ. ဒံဆံၼ်ဝိ ကျိုၼ်ႉအသၼ်ထဲစုမိၼ်ဝ်းပသူၼ်ပဖျးအါမးလီႇ.

၁၄. **သုၼ်ဘုၼ်သုၼ်ကျို** ၼ်ႉ မှၢ်ပှႃႇကညီရုံးတဲာ်သုၼ်ကူး လာ်ထဲမိၼ်မှၢ်ဒိၼ်ဝ်း သွဲၼ်ကဆုၼ်ဖဲဝ်းမၤသုဖဲဝ်းဒ်းဖဲလၢ အၼၢ်ၼ်ႉ ပကီးလၢသုၼ်ကျိုလီႇ. ပှႃႇကညီအဖိာ်မုၼ်ၼ်ႉ ဒ်းထဲသုၼ်ကျိုလီႇ.

၁၅. **ဒီတိၢ်,ဃာ်တိၢ်** ၼ်ႉ ပစံးလၢဃာ်တိၢ်တကျို,ဒီတိၢ် တကျိုလီႇ. ဖဲာ်ၼၢ်ယၤလၢဒီတိၢ်တကျိုတကုၢ်,ဒီတိၢ်တ ကျိုကှၼ်ဂ့ႃႇသမီး.

၁၆. **ကျိုကျၢၼ်** သုၼ်တကလုာ်အလဲကီႇဝ်း ဂီႇဖဲဒ်သုမုၼ်

Digitized by Google

အလဲအသိးနၣ် ပကူာ်သိၣ်ကျၣ်ကျၣ်ဒီး ပကိးလၢကျိ ကျၣ်လီၤ.

၁၇. **ကၢ်တူာ်ကၢ်ကျိ** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်လၢအကၢ်ဝဲခံကူာ်သၢ ကူာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထးကၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢကၢ်တူာ်ကၢ်ကျိလီၤ. ထးတဘိတမာ်တိၢ်ဒီးကၢ်တူာ်ကၢ်ကျိမးလီၤ.

၁၈. **လီၤကျိလီၤကျါ** နၣ် မ့ၢ်ပပျၤလိၢ်ဆ့ၣ်နီၤအခိၣ်အ ပူၤလါကဲၣ်ဆိးဒီး ပဖျိၣ်နုာ်ညီဝဲနၣ်ပစံးလၢလီၤကျိလီၤ. ပမၤလိၢ်ဆ့ၣ်နီၤအခိၣ်လီၤကျိကဲၣ်ဆိးနၣ် ဝးကလဲာ်က လိာ်နးကၢ.

၁၉. **ကျိသလၢ်ကျိသလိး** နၣ် မ့ၢ်ပမၤဘိတြိးနးတြိးဒီး ပဖျိၣ်လဲၤနုာ်ညီဝဲနၣ်ပစံးလၢကျိသလိးလီၤ. နးတဘ့ၣ် စဖျိၣ်နုာ်အတြိးတကတၢ်ဘၣ်,ကျိသလိးမိၤလီၤ.

--ကလိး ၂၁

၂၀. **ကစၢ်ကျိ** နၣ် ဘၣ်တစုစုမ့ၢ်ပှၤကညီကိးကိတမး နၣ်လၢကစၢ်ကျိလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုမ့ၢ်ကစၢ်ဘူးနၣ်သါ ကဟဲမၤကဲဒိၣ်ပှၤကညီဒီး ဗိၢ်ကျိလၢနိၢ်ပူၤဒီးပကိးလၢ ကစၢ်ကျိလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၂၁. **တစိၤကျိခံစိၤကျိ** နၣ် မ့ၢ်ပဒၢနုာ်တၢ်လၢပိၤပူၤနၣ် မ့ၢ်တလီၤတံၤဘၣ်ဒီးလီၤကအိဝဲတဆိတဆိးဒီးအဘၢၣ် စၢၤနၣ် ပစံးလၢတစိၤကျိလီၤ. ပှၤတဂၤသါကတူၤအိၣ် မ့ၤဒီးအိၣ်မးတစိၤကျိတစိၤကျိလီၤ. စံးမ့ၢ်နသးတဖျၢၣ် ယိနသးအိၣ်ဝဲခံစိၤကျိ.

၂၂. **ဝၣ်ကျၣ်ဝၣ်ကျိ** နၣ်မ့ၢ်ဝၣ်တကလုာ်နၣ်ပကိး လၢဝၣ်ကျိလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးကိၢ်ဖဲအံၤပတထံၣ်ဘၣ်.

၂၃. **နံၣ်အကျိ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကံာ်နံၣ်,မၤကံၣ်ဝဲအဝါ တပါအဂီၤတပါဒီးပစံးလၢနံၣ်အကျိလီၤ. နံၣ်အကျိနၣ် ကွီအသးတပါတပါဝါကျိၣ်ကလာ်ဒီး ပစံးလၢနံၣ်အကျိ လီၤ.

၂၄. **ကျိကိၢ်** နၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ယံၣ်လီၤ. ဒီးအိၣ်ဒီးအဂီၤတက လုာ်အအဝံါတကလုာ်လီၤ. ကျိကိၢ်နၣ်ပညၣ်ကိၢ်ပလုၣ် ဘံဘျါစံးဝဲဒၣ်,ဘၣ်ဆၣ်ဒီးမ့ၢ်အဂီၤတလုာ်လီၤ. ကျိကိၢ် ဂီၤနၣ်အဒိးဂီၤဒီးပကိးလၢကျိကိၢ်ဂီၤလီၤ.

၂၅. **ကျိကိၢ်ဝါ** နၣ်မ့ၢ်အဒိးဝါဒီးပကိးလၢကျိကိၢ်ဝါလီၤ. ကျိကိၢ်ဝါနၣ်ပချံကျိးအိၣ်အဒိးလီၤ.

၂၆. **တကူာ်ခံတကျိခံ** နၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်တဝံၤတကဲဒီး ပကွံာ်တ့ၢ်ကွံာ်နၣ်ပစံးလၢပမၤတၢ်တကူာ်ခံတကျိခံလီၤ. ပှၤတဂၤမၤတၢ်တကူာ်ခံတကျိခံဒီးလီၤယိကွံာ်ဝဲဒၣ်လီၤ.

၂၇. **ဝၣ်ကျိ** ဖိၣ်ဃဲလၢပျၢတဂၤ အမါမၤအယိပိၤဒီး လဲၤဝဲဆူဝၣ်ကျါနၣ်သံကိၢ်ဝၣ်သိတဘိဒီးဝၣ်သိတကတိၤ ဆၢဘၣ်အိၤဒီးတဝဲာ်ဘၣ်ဝဲဘၣ်. သံဂိၤဝၣ်ကျိတဘိဒီး ဝၣ်ကျိကတိၤဆၢအိၤစံးဝဲဒၣ်,နမ့ၢ်မၤယၤလၢပိၤဒီးက ဂ့ၤလီၤ. နမါမ့ၢ်ဒၢညၣ်သိလၢစပူၤဒီး မ့ၢ်လူလီၤဝဲလၢ

လၢၢ်မ့ၢ်အလီၤဒီး လၢၢ်မ့ၢ်ကထိၣ်ထိၣ်ဘၢးလၢမူခိၣ်လီၤ. ဝၣ်ကျိကတိၤဆၢဒ်နၣ်ဒီး ဖိၣ်ဃဲတဂၤနၣ်ဝဲာ်ဝၣ်ကျိနၣ် လီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၂၈. **တကျိတကျိ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကလုာ်ကလုာ်အဂၤတဖၣ် ကတိၤတၢ်တမံၤဒၣ်ဒီး ပစံးလၢကတိၤတၢ်တကျိတကျိ လီၤ. ယိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကိၤလၢမ့ၢ်ဂ့ၤ,တကကတိၤဘၣ်တၢ်တမံၤ ယိဒီးပှၤဘၣ်,ကတိၤတၢ်တကျိတကျိလီၤ.

၂၉. **ကူးကျိ** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ကူးလဲာ်ဝၣ်ကူးလဲာ်နၣ်ပစံးလၢ သ့ၣ်ကူးကျိလီၤ. ဟံးနၢ်သ့ကူးကျိတကျိတကူ့ၢ်. ဒီးပှၤ တနီၤနီၤစံးလၢသ့ၣ်ကျူးကျိလီၤ.

၃၀. **ကံၣ်ကျိ** နၣ် မ့ၢ်ကံၣ်တူာ်အဆိလီၤ. တၢ်လၢအ ကံၣ်ဒိၣ်တူာ်လၢအဝါမ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢအဂီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးဒီးအ ဆိလၢကံၣ်တူာ်ကံၣ်ကျိလီၤ.

၃၁. **ချံးကျိ** နၣ် မ့ၢ်ချံတကလုာ်ပတထံၣ်ဘၣ်နီတခိၣ် ဘၣ်. လၢကိၢ်ဖဲအံၤတအိၣ်ဘၣ်ပနၢ်ဟူထဲအမံၤလီၤ.

၃၂. **ကးဘုၣ်ကးကျိ** နၣ် မ့ၢ်ညၣ်တကလုာ်အိၣ်လၢက ဟ်ာ်ကျါဒီးပကိးလၢကးကျိလီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်ပကိးလၢ ညၣ်ဖျိးမဲာ်လီၤ. ညၣ်ကးကျိနၣ်အိၣ်လၢကဟ်ာ်ခိၣ်က ဟ်ာ်ကျါထဲစုမ့ၢ်ဒိၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်နၣ်ပကိးလၢကးကျိလီၤ. ဒီး မ့ၢ်ပကိးဖိာ်ထွဲတလၢၤနိၢ်အခံလီၤ.

၃၃. **ကျဲကျိ** နၣ် မ့ၢ်ပဟ်ကသံၣ်ကမူၣ်ဒီးကသံၣ်ထံလၢ ပလိအပူၤဒံးသိးကဘၣ်လိာ်ဒီးပတြူၤပလိၤနၣ်ဒီးပစံး လၢပကျဲကျိလီၤ. ဒီးပဟ်ဖၣ်ဆါလၢထံကျါနၣ်ပသ ဘ့ၢၣ်တုၤဖၣ်ဆါကျိၣ်ကျဲအသးဒီးထံနၣ် ဘၣ်လိာ်ဒီးပ စံးလၢပကျဲကျိလီၤ. ကျဲကျိဖၣ်ဆါဒီးထံနၣ်တုၤအဘၣ် လိာ်တကူ့ၢ်. ပကဟံးနၣ်ဖၣ်ဆါထံအဆုံနၣ်ပကမၤဆး ပှၣ်တကူ့ၢ်.

၃၄. **ကျဲကျၢ်ကျဲကျိ** နၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်တၢ်ပမၤဝးပပျၤဒီးပစံး လၢပကျဲကျိပပျၤလီၤ. စအိၣ်မ့ၤစကျဲကျိစပျၤဘၣ်လၢ ညၣ်အဃံတဘိ.

၃၅. **ခွဲးကျဲကျၢ်ခွဲးကျဲကျိ** နၣ် မ့ၢ်ပဖိလုၣ်ဖိနဲဒီးဒံးသိး ကဘၣ်လိာ်ဖိလိာ်ဒီးယိးထံသညၣ်ထံနၣ် ပခွဲးကဒံခွဲး ကဒါဒီးပစံးလၢပခွဲးကျဲကျိလီၤ. ပဖိသူဖိဂီၤလုၣ်နၣ်ပ ခွဲးကျဲကျိတုၤဘၣ်လိာ်ဒီး ယိးထံသညၣ်ထံဒီးဂီၤဝဲဒီးသူ ဝဲလီၤ.

၃၆. **သံစုၣ်မိၤကျိ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတကလုာ်နၣ် အိၣ်ဝဲလၢကိၢ်ပယိၤဖးဒိၣ်အဖိခိၣ်နၣ်တဂၤတဂၤဒိၣ်ဒိၣ် ကလဲာ်ပှၤအဲကလံးဖိအသိးနၣ်ဒီး ပကိးလၢပှၤသံစုၣ် မိၤကျိဖိလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢမိၤနၢ်ပှၤလီၤ. နၢ်မါ ပှၤသံစုၣ်မိၤကျိ အစုလီၤဆူခိၣ်လီၤတိၤ

၃၇. **ထါခိၣ်ကျိတိာ်ပှၤကျိ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢကတိၤဆုဖျိး ဆုပျၤတၢ်အထါခိၣ်ထိၣ်ဖျဲးချာဖၣ်နၣ် ပစံးလၢအထါ

Digitized by Google

ၼိၼ်ၵျိလီၤ. ဒီးကတိၤကြူးကတိၤကြီတၢ်အါအါကလဲာ်ၼ့ၼ်ပစံးလၢအထၢၼိၼ်ၵျိစ့ၢ်ကီးလီၤ.

ကျိဂ်

၁. **ကျိဂ်နီၼ်ဖျးမံၤ** ၼ့ၼ် မ့ၢ်ပထဲးကွံာ်လၢခုးကျၣ်ပူၤၼ့ၼ် ဒ်သုတခဲဘၢဘုတဂ့ၤဒီး ပစံးလၢပကျိဂ်နီၼ်လီၤ. နီၼ်ထီၼ်လၢခုးကျၣ်ပူၤအါကၢကျိဂ်နီၼ်ဖျးမံၤတက့ၢ်.

၂. **ကျိဂ်ဘဲနီၼ်** ၼ့ၼ် မ့ၢ်ပကျိဂ်ကွံာ်နီၼ်ပထဲးကွံာ်နီၼ်လၢဘဲကျါၼ့ၼ်ပစံးလၢပကျိဂ်ဘဲနီၼ်လီၤ. နီၼ်မ့ၢ်ထီၼ်လၢဘဲကျါၼ့ၼ်ပမ့ၢ်ထဲးကွံာ်ဒီးမ့ၢ်ပကျိဂ်ဘဲနီၼ်လီၤ. ကျိဂ်ကွံာ်ဘဲနီၼ်လၢဘဲကျါၼ့ၼ်တက့ၢ်.

၃. **ကျိဂ်သံၼ်ကျိဂ်နဲ** ၼ့ၼ် မ့ၢ်ပမၤကဲ့ၤခုးလၢသံၼ်ပူၤၼ့ၼ်ပထဲးကွံာ်လီၢ်ၼိၼ်ခံဒီးနီၼ်ဓိၤမံၤဓိၤဒီးပထိၼ်ကဒီးတၼ်ၼ်ၼ့ၼ်ပစံးလၢပကျိဂ်သံၼ်လီၤ. ပမ့ၢ်ကျိဂ်သံၼ်ဒီး ပထိၼ်လီၤၼ့ၼ်ဘုဂ့ၤကၢစံးဝဲဒၼ်, ပစဲးခုးမ့ၢ်တကဲဘၼ်ဒီးကျိဂ်မးသံၼ်ဓိၤနဲဓိၤလီၤ.

၄. **ကျိဂ်ဓိၤကျ်ဓိၤ** ၼ့ၼ်မ့ၢ်ဂီၤဖံးၼ့ၼ်ပှၤမိၼ်လမွဲၼ်ဖိကိး လၢကျိဂ်လီၤ. ပှၤဝဲာ်ကျိဂ်ၼ့ၼ်မ့ၢ်ပှၤလၢဝံၤလၢထးတဖၼ်ၼ့ၼ်မၤနၥ်ဓိၤဖုံၼ်ဓိၤလၢဂီၤဖံးဒီးပစံးလၢပှၤဝဲာ်ကျိဂ်လီၤ.

၅. **ကျိဂ်နၼ်ၼ်ကျိဂ်နကြၢ** ၼ့ၼ်မ့ၢ်ဂီၤဖံးလၢပကူးကွံာ်အၼံၼ်တဖၼ်ၼ့ၼ် ပစံးလၢကျိဂ်နံၼ်လီၤ. ဒီးပှၤတနိၤနိၤကိးလၢကျိဂ်ဖါဆွံၼ်လီၤ.

၆. **ကျိဂ်ဖါဘုၼ်ကျိဂ်ဖါန့** ၼ့ၼ် မ့ၢ်ဂီၤဖံးလၢအဖါထိၼံၼ်လၢပတကူးကွံာ်ဘၼ်အၼံၼ်ၼ့ၼ်ပစံးလၢကျိဂ်ဖါန့လီၤ. ကျိဂ် ဖါန့ၼ့ၼ်ပတနကွံာ်ဘၼ်အၼံၼ်ဒီးပကိးလၢကျိဂ်ဖါန့.

၇. **ကျိဂ်ဖါပျၢကျိဂ်ဖါကြၢ** ၼ့ၼ် မ့ၢ်ဂီၤဖံးအဖါတလီၤမိတဖၼ်လၢတထဲသိးၼံးဘၼ်ဒီး အဖါဖးဒိၼ်ၼ့ၼ်မ့ၢ်ကျိဂ်ဖါပျၢလီၤ. ကျိဂ်ဖါပျၢတနဘိၼ်ဂ့ၤကၢ.

၈. **ကျိဂ်** ၼ့ၼ် မ့ၢ်ပထဲးယိထဲးပျိတၢ်ဒီးပစံးလၢကျိဂ်လီၤ ကျိဂ်ပျိခုးတက့ၢ်,နီၼ်ထီၼ်သဲၼ်ကၢ,ကျိဂ်သပှၢ်ပှၢ်ခုးၼ့ၼ်တုၤအပျိတက့ၢ်.

၉. **ကျိဂ်ယိ** ၼ့ၼ် မ့ၢ်နီၼ်ထီၼ်လၢခုးမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢသဝီလီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီး တုၤနီၼ်ဒိၼ်ကဲၼ်ဆိးအါကဲၼ်ဆိးပမၢမ့ၢ်တနၢၤဘၼ်ဒီးပထဲးကွံာ်ထဲအဒိၼ်အသွါတဖၼ်ဖဲအဘူလီၤသုတနၢၤဘုတဂ့ၤဒီး ပစံးလၢပကျိဂ်ယိလီၤ. ဒီးပထဲးကွံာ်နီၼ်လၢပမၤကသံၼ်အလီၢ်ၼ့ၼ်ဒီးပထဲးကွံာ်နီၼ်တခ,ပထၢဖိုၼ်ဒီးစယိာ်စယာ်တခိဒီးပတဲးကွံာ်လၢမှၼ်တခိဒီး ပစံးလၢပကျိဂ်ယိစ့ၢ်ကီးလီၤ. လဲၤကျိဂ်ယိကသံၼ်နီၼ်အလီၢ်တကဝီၤတက့ၢ်.ပကဖျးလီၤကသံၼ်လီၤ. ခုးတလီၢ်နီၼ်ခဲပကျိဂ်တနၢၤဘၼ်,ကျိဂ်ယိကွံာ်ထဲနီၼ်အဒိၼ်အသွါလီၤ.

၁၀. **ကျိဂ်နီၼ်ဖျးမံၤ** ၼ့ၼ် မ့ၢ်ပထဲးကွံာ်နီၼ်လၢခုးကျၣ်ပူၤဒီးပစံးလၢပကျိဂ်နီၼ်လီၤ. နီၼ်ခဲကၢဖိသ့ၼ်ဓၢ,လဲၤကျိဂ်ကွံာ်တက့ၢ်,ပှၤကညီအဖိတဖၼ်ဝံသးကၢၼ်ကျိဂ်နီၼ်နးကၢ.

၁၁. **ကျိဂ်ပျိ** ၼ့ၼ်မ့ၢ်ပထဲးကွံာ်နီၼ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဒီးအကမံၤကမိာ်ဒီးပစံးလၢပကျိဂ်ပျိလီၤ. ပှၤတဂၤကျိဂ်ပျိခုးတလီၢ်ပျိဂ့ၤကၢ.

၁၂. **ကျိဂ်ဖါဆွံၢ်** ၼ့ၼ် မ့ၢ်ဂီၤဖံးအနၼံၼ်ၼ့ၼ်ပှၤမိၼ်လမွဲၼ်ဖိစံးထွဲပိၢ်ခံလၢကျိဂ်ဖါဆွံၢ်လီၤ.

၁၃. **ကျိဂ်အဘ့ၼ်** ၼ့ၼ် မ့ၢ်ဂီၤဖံးအဖံးၼ့ၼ်ပှၤတနိၤနိၤစံး လၢကျိဂ်အဘ့ၼ်လီၤ. ကျိဂ်အဘ့ၼ်ၼ့ၼ်တလၢၤမၤဝဲလၢချိၼ်ဒီးပှာ်အိၼ်ဘုလၢအပူၤလီၤ.

၁၄. **ကျိဂ်မိၢ်** ၼ့ၼ်မ့ၢ်ဂီၤဖံးအမိၢ်ၼ့ၼ် မ့ၢ်ကျိဂ်အမိၢ်ပှၤမိၼ်လမွဲၼ်ဖိစံးဝဲဒၼ်,ကျိဂ်လၢတမ့ၢ်ဘၼ်အဖါခဲလၢာ်ၼ့ၼ်မ့ၢ်ကျိဂ်အမိၢ်လီၤ.

၁၅. **ကျိဂ်မိၢ်ကနိ** ၼ့ၼ် မ့ၢ်ဂီၤဖံးအမိၢ်လၢအတူၢ်တိၼ်ဘိၼ်မိဒီးအဖိတအိၼ်ၼံးဘၼ်နီတစုၼ့ၼ်မ့ၢ်ကျိဂ်အမိၢ်ကနိလီၤ. ကျိဂ်လၢအမိၢ်ကနိတဖၼ်ၼ့ၼ်ဘိၼ်ဂ့ၤကၢ.

၁၆. **သံၼ်ကျိဂ်သံၼ်ဟ့** ၼ့ၼ် မ့ၢ်ပမဲာ်ဖၢၼ်သွံအပူၤလီၢ်ဘျါက့ၤဒီးသံၼ်သူသံၼ်လါၼ့ၼ်ပစံးလၢသံၼ်ကျိဂ်သံၼ်ဟ့လီၤ. ပှၤတဂၤအမဲာ်သၼ်သံၼ်ကျိဂ်သံၼ်ဟ့ၼ့ၼ် ကမ့ၢ်ကၢ်အဖၢၼ်သွံဘျါက့ၤသၢၼ်.

၁၇. **လၢ်ကျူၢ်ကျံဂ်လၢ်ကျူၢ်ကျိဂ်** ၼ့ၼ် မ့ၢ်လၢ်ဖးဒိၼ်အါအါကလဲာ်ဒီး ပစံးလၢလၢ်ကျူၢ်ကျံဂ်လၢ်ကျူၢ်ကျိဂ်လီၤ. လၢ်ဖးဒိၼ်အကျါအါအါကလဲာ်ၼ့ၼ် ပစံးလၢလၢ်ကျူၢ်ကျံဂ်လၢ်ကျူၢ်ကျိဂ်လီၤ. ကျူၢ်ကျူၢ်ကျိဂ်ကျိဂ်.

၁၈. **တၢ်ဘိၼ်ကျူၢ်ကျူၢ်တၢ်ဘိၼ်ကျိဂ်ကျိဂ်** ၼ့ၼ် မ့ၢ်ပတကျိာ်သ့ၼ်ဖူပတကျိာ်ဝၼ်ဖိသိၼ်ဝဲဒီးပစံးလၢသိၼ်ကျိဂ် ကျိဂ်လီၤ. မ့ၢ်တမၤတကျိာ်သ့ၼ်ဖူကျူၢ်ကျူၢ်ကျိဂ်ကျိဂ်ၼ့ၼ်လဲၼ်.

၁၉. **ဝးကျဲၢ်ကျိဂ်ကျဲၢ်ကျိဂ်** ၼ့ၼ်မ့ၢ်ဝၼ်ထီဒုလီၤဝဲၤလၢတၢ်ကဖိာ်လီၤဒီးဝးဝဲယၢ်ခီယၢ်ခီၼ့ၼ်ပစံးလၢဝးကျဲၢ်ကျိဂ်ကျဲၢ်ကျိဂ်လီၤ.

၂၀. **ကျိဂ်ကျိဂ်ကျၢ်ကျၢ်** ၼ့ၼ် မ့ၢ်ပဒိၼ်တံၢ်တၢ်လၢယိၼိၼ်ယိလာ်ဒီးသိၼ်ဝဲၼ့ၼ် ပစံးလၢသိၼ်ကျိဂ်ကျိဂ်ကျၢ်ကျၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤမ့ၢ်အဒိၼ်မနၤလၢယိၼိၼ်သိၼ်ကျိဂ်ကျိဂ်ကျၢ်ကျၢ်လဲၼ်. ကမ့ၢ်ကၢ်ဒိၼ်ဘျုးအိၼ်တၢ်ညၣ်သၢ.

၂၁. **နကျိဂ်နကျိဂ်** ၼ့ၼ် မ့ၢ်ပှၤလၢအခိၼ်ဆါဝဲဒီးဟးအခိၼ်ဖုၼ်ထိဖုၼ်ထိၼ့ၼ်ပစံးလၢအဟးစကဲၢ်စကဲၢ်ဒီးဟးနကျိဂ်နကျိဂ်လီၤ.

၂၂. **ဝဲာ်တၢ်သိၼ်ကျိဂ်ကျိဂ်** ၼ့ၼ် မ့ၢ်ပဝဲာ်သ့ၼ်နဝၼ်နသိၼ်ကျိဂ်ကျိဂ်လီၤ. ဒီးပဒိတၢ်သိၼ်ကျိဂ်ကျိဂ်လီၤ.

စိးဝၼ်ယးသါတအိၼ်ထွံၼ်
တကျိဂ်ကျိဂ်ဒိထွံၼ်အယံ

Digitized by Google

၂၃. **မံၣ်တကျိၢ်မံၣ်တကျဲၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပသံးထိၣ်ပခိၣ်တခ ဒီးပစံၣ်တကျဲၢ်မီးမီးနူၣ်ပစံးလၢပစံၣ်တကျိၢ်စံၣ်တကျဲၢ် လီၤ.

၂၄. **ကျိၢ်ကျိၢ်ကျိၢ်ကျိၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပတွံၢ်ကြျှာ်သ့ၣ်ဖိလၢယိ ခိၣ်သိၣ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢသိၣ်ကျိၢ်ကျိၢ်ကျိၢ်ကျိၢ်လီၤ.

ကျိာ်

၁. **ကျိာ်ကျိာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီထိၣ်လၢယီလီၤနူၣ်သိၣ် ဝဲဒီးပစံးလၢထိၣ်ယီကျိုာ်ကျိာ်လီၤ. မတၤဟဲထိၣ်လၢယီ လီၤတဂၤသိၣ်ကျိာ်ကျိာ် နူၣ်လဲၣ်မီၣ်.

၂. **ခိၣ်လီၤပတိၢ်ကျိာ်ကျိာ်** နူၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်ကစၢ်လာ်နူၣ်မ့ၢ် ဘၣ်ဒိဒီးပခိၣ်ချုံးအသးနူၣ်ဒီး ပစံးလၢပခိၣ်လီၤပတိၢ် ကျိာ်ကျိာ်လီၤ. ပှၤကညီမ့ၢ်ဝဲာ်လိာ်ကွဲပခိၣ်ကစၢ်လာ် လၢအစုကနူၤဒီး ပခိၣ်ချုံးအသးနူၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်လီၤကတိၢ် ကျိာ်ကျိာ်လီၤ.

၃. **ဖူၤကျိာ်ဖူၤကျိာ်** နူၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်ဆၢဒီးပလဲၤတၢ်ဖုၣ်ထိ ဖုၣ်ထိနူၣ် ပစံးလၢပလဲၤတၢ်စူၤကျိာ်စူၤကျိာ်လီၤ. ပှၤတ ဂၤအခိၣ်ဆၢဒီးလဲၤမးတၢ်စူၤကျိာ်စူၤကျိာ်လီၤ.

၄. **ကျိာ်ကျိာ်** နူၣ်မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ဒီးပှၤဂၤယိၢ်ပခိၣ်နၢၣ်ခံတ လိၢ်လိၢ်ဒီး ပစံးလၢယိၢ်ပခိၣ်နၢၣ်ခံကျိာ်ကျိာ်လီၤ. ပှၤတ ဂၤ လဲၤတၢ်ဒီးယိၢ်ပခိၣ်နၢၣ်ခံကျိာ်ကျိာ်ဘၣ်မနုၤလဲၣ်မီၣ်, ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ကျဲာ်ကျဲာ်လီၤ.

၅. **ကျၢ်ကျိာ်ကျၢ်ကျိာ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤဆၢဲဝဲသံစိၢ်တသံ,မူစိၢ် တမူ,ဘူးဒီးကသံတ့ၢ်ဒီးတသံဒံးဘၣ်ယံာ်ယံာ်ဒီးဝးဝဲအ ကိာ်ယူၢ်တဘိစီၤဒီးပစံးလၢအဝးကျၢ်ကျိာ်ကျၢ်ကျိာ် လီၤ. ပှၤတဂၤသံစိၢ်တသံ,မူစိၢ်တမူ,မၤဒၣ်အသးကျၢ် ကျိာ်ကျၢ်ကျိာ်လီၤ.

ကျိုး

၁. **ကျိုးစိၤသဝိစိၤ** နူၣ်မ့ၢ်ခုးဖိခုးဆၣ်တဖၣ်နူၣ်ပကိးလၢ ကျိုးစိၤသဝိစိၤလီၤ. ပှၤကညီမၤကျိုးစိၤသဝိစိၤနူၣ် မ့ၢ်အ ထိၣ်ဘုသံၣ်ဘုဆိလီၤ.

၂. **ယူၢ်ကျိုးကျိုး** နူၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်တၤသၣ်ဒီးပယူၢ်လီၤ တၤ သၣ်အချံတဖျၢၣ်ဘၣ်တဖျၢၣ်ဒီး ပစံးလၢပယူၢ်ကျိုးကျိုး လီၤ.ပှၤတဂၤအိၣ်တၤသၣ်ဒီး ယူၢ်လီၤတၤသၣ်အချံကျိုး ကျိုးလီၤ.

၃. **ဂဲၤကျိုးကျိုး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢတအိၣ်ဘၣ်သပှၢ်သပှၢ်ဒီး မၤသးကလိၢ်ကလ့ၤ, ဒီးလိာ်ပှၤဂၤအတၢ်တမံၤဘၣ်တ မံၤ,တမံၤဘၣ်တဖံၤနူၣ်ပစံးလၢဂဲၤကျိုးကျိုးလီၤ. ပှၤတ ဂၤဂဲၤကျိုးကျိုး,မၤနူၢ်အမံၤတပူၤဂဲၤကျိုးကျိုးမၤနူၢ်အမံၤ တပူၤ,တကဲလဲာ်လၢကၢ်လဲာ်.

၄. **ဖှၤသၣ်** နူၣ်သိၣ်ဝဲကျိုးကျိုးလီၤ. ဒီးပခဲၣ်ကနီးနူၣ် ပခဲၣ်အုၣ်တကျၢ်အသးသိၣ်ဝဲကျိုးကျိုးလီၤ.

၅. **တၢ်ရဲာ်တၢ်ကျိုး** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဒီးတၢ်လၣ်လၢပအိၣ်ဒီး တၢ်ရဲာ်ခဲလၢာ်နူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဒီးလၢပချိမံဒီးပထိးအိၣ်ဒီး တၢ်ရဲာ်နူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပကိးလၢတၢ်ကျိုးလီၤ. ဒီးပှၤတနိၤနိၤ ကိးလၢ တၢ်ကျိုးတၢ်ကျုးလီၤ. ပအိၣ်မ့ၤကသ့မ့ၢ်တအိၣ် ဘၣ်ဒီးအိၣ်မးဒီးတၢ်ရဲာ်တၢ်ကျိုးလီၤ.

၆. **ကျိုးအိၣ်ကျုးအိၣ်တၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်မ့ၤဒီး ပထိးအိၣ် တၢ်ဒီးဒီးတၢ်ရဲာ်ဒီး မ့ၤနူၣ်ပစံးလၢပကျိုးအိၣ်တၢ်လီၤ. ပ အိၣ်မ့ၤကသ့မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီး ကျိုးအိၣ်ကျုးအိၣ်မးတၢ် ဒီးတၢ်လၣ်လီၤ. ဒီးကျိုးအိၣ်လူၢ်သၣ်ဒံသၣ်လီၤ.

၇. **ကျိုးကလာ်** နူၣ်မ့ၢ်ပယူၢ်လီၤတၤသၣ်အချံမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကိၣ် ကူၢ်လိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆိဒံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပယူၢ်လီၤတမိစိၤဒီးပစံးလၢ ပယူၢ်လီၤကျိကလာ်လီၤ. ဒီးထိရိၤတၢ်အဖျၢၣ်နူၣ်ပ မ့ၢ်ယူၢ်တမိဒီး ပစံးလၢပယူၢ်ကျိုးကလာ်လီၤ. ကသံၣ် ဖျၢၣ်နူၣ်ယူၢ်သကျိုးကလာ်စဲၣ်,ဒီး ပစံးလၢပယူၢ်သကျိုး ကလာ်စကိးလီၤ

၁. **ကျိၣ်မိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤမၤတၢ်လၢအတဂ့ၤဘၣ်ဒီးအပရၢ ဟူထိသါလီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပှၤလၢအမၤဂ့ၤတၢ်ဒီးအပရၢဟူ ထိသါလီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးပဒိၣ်လၢစံၣ်ညီၣ်ကၢ်အတီအတြၢ် ဒီးပှၤဂၤယူးယိၣ်ဒီးအပရၢဟူထိသါလီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပစံး လၢကျိၣ်လီၤ. ပဒိၣ်ဖးဒိၣ်တဂၤကျိၣ်မးလၢ အစံၣ်ညီၣ် တၢ်တီစံၣ်ညီၣ်တၢ်ဘၣ်ဒီးတၢ်မိၣ်နၢ်ဟူဘၣ်ပသးလၢအ စံၣ်ညီၣ်တၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤကျိၣ်မးလၢအအၢအသိဒီးစ ကွၢ်ဒ်ပှၤဂၤအသိးလီၤ. ပှၤတဂၤကျိၣ်မးလၢအဟုၣ်တၢ် နးနးကလဲာ်နူၣ်ပအိၣ်ဘူးတဘူၣ်ဘၣ်.

၂. **ကျိၣ်ကျံၢ်ကျိၣ်ကျဲ** နူၣ် မ့ၢ်ကသူထံဃါဃှာ်အသးဒီး မ့ၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ထံဃါဃှာ်အသးဒီး ဖၣ်ဆါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢမ့ၤ ကျိၣ်ကျဲဒီးကသူထံလီၤ. –ကဘိး ၄

၃. **ကျိၣ်ကျဲလိာ်အသး** နူၣ် မ့ၢ်ပဟ်လံာ်ခံကလုာ်သၢက လုာ်တပူၤယီဒီးအိၣ်ပြါဝဲအါအါကလဲာ်နူၣ် ပစံးလၢ လံာ်ကျိၣ်ကျဲလိာ်အသးလီၤ. လံာ်မ့ၢ်ကျိၣ်ကျဲလိာ်အသး ဒီးကွၢ်ကၢၤအမံၤလၢအကွဲးပနိၣ်အသးနူၣ်လီၤ.

၄. **ကျိၣ်ကျဲကသံၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ကသံၣ်သရၣ်ဃါဃှာ်ကသံၣ် ဒီးပစံးလၢကျိၣ်ကျဲကသံၣ်လီၤ. ကသံၣ်သရၣ်မၤက သံၣ်နူၣ်ကျိၣ်ကျဲကသံၣ်အါကလုာ်လီၤ.

၅. **ကျိၣ်ကျံၢ်ကျိၣ်ကျဲ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဃါဃှာ်အသး အါမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ခံမံၤသၢမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢကျိၣ်ကျဲလီၤ.

၆. **ကျိၣ်ကျံၢ်** မ့ၢ် ကျိၣ်ကျဲအဆိလီၤ. နံၣ်သိဒီးဘုအိၣ် ကျိၣ်ကျံၣ်အိၣ်ကျိၣ်ကျဲနူၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဃါဃှာ်အသးလီၤ. လီၤကျိၣ်လီၤကျဲ.

၇. **သ့ၣ်ဒီကျိၣ်သ့ၣ်ဒီတြၢ** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်လၢတမ့ၢ်ဘၣ်အ

Digitized by Google

လ့ၣ် အနၢ်အကၠအခီဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢသ့ၣ်ဒီကျိၣ်လီၤ. သ့ၣ်ဒီကျိၣ်န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်လၢပပျ့ၢ်တဲာ်အခိၣ်အခံဖးထီဒီးပစံးလၢဒီကျိၣ်လီၤ. ပမၤဟံၣ်ထူၣ်န့ၣ်ပမၤလၢသ့ၣ်ဒီကျိၣ်လီၤ.

၈. **ကျိၣ်စီၤကျ့ၣ်စီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလှာ်န့ၣ်တလၢၤမၤအဖံးဒီးကဲထိၣ်လၢကးရဲဝဲလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢသ့ၣ်ဖိထုးလီၤ. ကျိၣ်အဖံးန့ၣ်တလၢၤတၢ်တုၤအလီၤကနၣ်ဒီးမၤဝဲလၢကးရဲဝဲလီၤ.

၉. **သကျိၣ်သကျ့ၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအမဲာ်ဆုးတသ့ဘၣ်ဒီးတပျုၤဘၣ်တၢ်ဘၣ်န့ၣ်ဝစံးလၢပှၤသကျိၣ်လီၤ.ပှၤလၢအမဲာ်ဆုးတသ့ဘၣ်ဒီး အနၢၤက့ၣ်အနၢ်က့ၣ်,တပျုၤဘၣ်အမိၢ်အပၢ်ဘၣ်, ဒီးတကနၣ်ဘၣ်အမိၢ်အပၢ်အကလုၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤသကျိၣ်လီၤ.

စီၤသကျိၣ်ကဲၤမဲာ်ယုၢ်ဒၢ
အိၣ်ဘၣ်ဝဲအဝံၣ်အဆၢ.

၁၀. **ကျိၣ်သ့ၣ်မုၣ်ကျိၣ်သ့ၣ်ကွၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကျိတဲာ်ပျ့ၢ်တဲာ်သ့ၣ်မုၣ်ကျၢ်န့ၣ်လၢယဲာ်ဒီးပစံးလၢပကျိၣ်သ့ၣ်မုၣ်လီၤ. မတၤကျိၣ်သ့ၣ်မုၣ်တဂၤန့ၣ်လဲၣ်.

၁၁. **ကျံၣ်ကျ့ၣ်ကျိၣ်ကျံၣ်ကျ့ၣ်ကျိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ညၣ်ဖးဒိၣ်ယ့ၢ်တဘိဘၣ်တဘိတဘိဘၣ်တဘိဒီး ပစံးလၢအယ့ကျံၣ်ကျ့ၣ်ကျိၣ်ကျံၣ်ကျ့ၣ်ကျိၣ်လီၤ. ညၣ်တပူၤယ့ၢ်မးကျံၣ်ကျ့ၣ်ကျိၣ်ကျံၢ်ကျ့ၣ်ကျိၣ်လၢထံကျါန့ၣ်စဲ.

၁၂. **ကျၣ်ကျိၣ်ကျိၣ်ကျၣ်ကျိၣ်ကျိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဆၣ်အိၣ်လၢမူခိၣ်န့ၣ် ယူၤတဖျၢၣ်ဘၣ်တဖျၢၣ်, တဖျၢၣ်ဘၣ်တဖျၢၣ်န့ၣ်ပစံးလၢယူၤကျၣ်ကျိၣ်ကျိၣ်ကျၣ်ကျိၣ်ကျိၣ်လီၤ. ဆၣ်တဖၣ် ယူၤမးကျၣ်ကျိၣ်ကျိၣ်ကျၣ်ကျိၣ်ကျိၣ်လီၤ. ကျ့းကျိၣ်.

၁၃. **တကျိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ထဲကံၣ်ဒုၣ်တကူာ်အိၣ်တချံမ့ၢ်ဂ့ၤ,ခံချံမ့ၢ်ဂ့ၤ,သၢချံမ့ၢ်ဂ့ၤ,အိၣ်တကူာ်စိၤဒီးပစံးလၢသ့ၣ်တကျိၣ်လီၤ. ဒီးထးမ့ၢ်အိၣ်ထဲစုဒုၣ်အိၣ်တချံမ့ၢ်ဂ့ၤ, ခံချံမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢထးတကျိၣ်စကီးလီၤ. ပှၤတဂၤယိးသ့ၣ်တကျိၣ်အိၣ်တချံ.

၁၄. **တကျိၣ်ညါ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ထဲကံၣ်ဒုၣ်တဘိလၢအခိၣ်ထံးဒီး လၢအနါစ့ၤအဆၢဖးထိကွ့ဒီးပစံးလၢတကျိၣ်ညါလီၤ. ဒီးပစံးလၢဒီကျိၣ်ညါစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးထးတဖၣ်မ့ၢ်ထဲစုဒုၣ်ဒီးအိၣ်တချံခံချံဒီးပစံးလၢတကျိၣ်ညါစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢထးဒီကျိၣ်ညါစကီးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဝၣ်တမံၤန့ၣ်ပစံးစကီးဒ်န့ၣ် တစုစုနာ်သကၠပတစံးဘၣ်အါအါဘၣ်.

ကျိၤ

၁. **ကျိၤထိၣ်လဲးလိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပစၢတူာ်ပယိၢ်ဒ့လၢတၢ်စ့ၢၤဒီးပစံးလၢပကျိၤထိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကျိၤထိၣ်တၢ်စ့ၢၤလၢအယိၢ်ဒ့ဒီးလဲၤတၢ်လီၤ.

၂. **ကျိၤတူာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကံၢ်ထိၣ်ပယိၢ်ဒ့လၢယိၢ်တကိးဒီးပစံးလၢပကျိၤတူာ်ပယိၢ်ဒ့လၢယိၢ်တကိးလီၤ,ပကျိၤတူာ်ထိၣ်ပယိၢ်ဒ့လၢယိၢ်တကိးန့ၣ်ပကူတၢ်တလီၤလှာ်ဘၣ်.

၃. **ခိၣ်ဘုၣ်ခိၣ်ကျိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်ပူၤတၢ်လိၢ်လၢအခိၣ်ပလူၢ်ကူထိၣ်အသးန့ၣ် ပစံးလၢအခိၣ်ကျိၤလီၤ. ဒီးပှၤကညီဖျိၣ်လီၤစ့ဘ့ၣ်ဘၣ်လၢ အခိၣ်ဝးတရံးန့ၣ် ပစံးလၢခိၣ်ကျိၤလီၤ.

၄. **ခိၣ်ကျိၤစ့** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤတလၢၤဖိာ်နၢ်အစ့ဘ့ၣ်ဘၣ်ဝးတရံးအခိၣ်န့ၣ် နီစုညါတခီကဝီၤကျိၤဒီးပစံးလၢခိၣ်ကျိၤစ့လီၤ. ခိၣ်ကျိၤစ့န့ၣ်လၢပှၤသးပှၢ်မၤဝဲလီၤ. ပှၤသးပှၢ်လၢပျၢၤန့ၣ်ကျိၤဒီးခိၣ်ကျိၤစ့တနီၤနီၤလီၤ.

၅. **ခိၣ်ကျိၤခိၣ်ကြၢၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤတလၢၤဖိာ်နၢ်ပှၤလၢထံဖ့ၣ်တဆိအဘိထဲမ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးပဖျိၣ်ထိၣ်လၢပခိၣ်ဒ့ဒီးပကိးလၢခိၣ်ကျိၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုစံးလၢထံဖ့ၣ်ခိၣ်ကျိၤလီၤ.

၆. **ကိာ်ဘုၣ်ကိာ်ကျိၤ** န့ၣ်မ့ၢ်မုၣ်ဒၢမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကတံၤသ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အကိာ်ပလူၢ်ကထိၣ်အသးဝးတရံးန့ၣ်ပစံးလၢအကိာ်ကျိၤလီၤ. မုၣ်ဒူဒၢအခီၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးအကိာ်ကျိၤ, အိၣ်ဒီး အခီၣ်ကျိၤလီၤ. တၢ်လၢအကျိၤန့ၣ်မ့ၢ်ပလူၢ်ကထိၣ်အသးဝးတရံးန့ၣ်လီၤ.

၇. **ခံဘုၣ်ခံကျိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဃ့ကဒိၣ်သိၣ်ဂဲၤကကဒိၣ်ကဝီၤကျိၤဒီးပဟ်သပၢၤလၢအဖီခိၣ်န့ၣ်ပကိးလၢသပၢၤခံကျိၤလီၤ. ပဘၣ်ယိၣ်ဃီခိၣ်ကဘၣ်အဘၣ်ဖုးဒီးပဟ်သပၢၤလၢသပၢၤခံကျိၤအဖီခိၣ်လီၤ.

၈. **ဟံးကျိၤဃာ်တၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပမ့ၢ်ဟံးဃာ်ပှၤဂၤဒ်အသုတဂဲၤတဂ့ၤဒီးမၤဃာ်လၢပစုဒုၣ်သကွီၤပူၤဒီးပစံးလၢပဟံးကျိၤဃာ်လီၤ. ပှၤလၢဒိၣ်န့ၢ်ပှၤတဖၣ်န့ၣ်ဟံးကျိၤဃာ် ပှၤပဂဲၤတသ့ဘၣ်. ဒီးပကျိၤဃာ်ဃဲာ်တိၢ်ဒီးအသလံ
--ကလံ ၁

၉. **လဲဘုၣ်ထဲကျိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်ကူတၢ်သိးတကလှာ်ဝးပယိၢ်ဒ့စိၤဒီးနီစုညါခံခီန့ၣ် ပမၢ်ကွံာ်လိၣ်ပခံဒီးလီၤဘၢဖဲပဟးလာ်တစဲးစိၤန့ၣ်ပကိးလၢထဲကျိၤလီၤ. ပသးပှၢ်လၢပျၢၤန့ၣ်ကူဒီးထဲကျိၤတဂၤဂၤလီၤ. ဒီးကီၤလၤသူတဖၣ်န့ၣ်ကူဒီးထဲကျိၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ကီၤလၤသူအထဲကျိၤန့ၣ်တဘံၣ်ဘၣ်အခံကံၢ်ဘၣ်. ပှၤကညီအထဲကျိၤန့ၣ်ဘံၣ်အခံကံၢ်ဒီးမ့ၢ်ကူဝဲန့ၣ်ကွံးထိၣ်အခံလီၤ.

ဖံးဃာ်ယလီအထဲကျိၤ
ဖျးထိၣ်ဖျးလီၤသ့ၣ်လၣ်ဆို.
ကျိၤကျံၢ်ကျိၤကျၤ

၁၀. **နာ်ဘုၣ်နာ်ကျိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤထိၣ်နာ်ခိၣ်ဒူဒီးပတ

Digitized by Google

ဆံတံၢ်ယာ်ဒီးဝဲၣ်လ့ၣ်လၢအခိၣ်ဒူအဖီလာ်နှၣ်ပစံးလၢနာ်ကျိၤလီၤ. ပကွီၤတရံးနာ်အကိာ်လၢဝဲၣ်လ့ၣ်လၢနာ်ခိၣ်ဒူအဖီလာ်ဒီးပတဆံတံၢ်ယာ်ဒီးအခိၣ်ဒူနှၣ် ပစံးလၢနာ်အကျိၤလီၤ.

၁၁. **စီၤကျံၢ်စီၤကျိၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပိာ်မုၣ်လၢအမဲာ်ဆူးတသ့ဘၣ်. ဒီးမၤသးတကျံၢ်တကျိၤ,ဒီးကတိၤတၢ်နှၣ်ကတိၤကၢ်ဖးဒိၣ်ဝဲဒီးနံၤဖးဒိၣ်ဝဲ, ဒီးကၢၣ်ကီၣ်ထဲပိာ်တံၢ်ပိာ်ခွါဒီးပစံးလၢစီၤကျိၤလီၤ. ပိာ်မုာ်နှၣ်စီၤကျိၤတဘၢးနှၣ်အဝၤအိၣ်သ့ပျာ်လဲၣ်, ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပှၤသရဲစီၤကျိၤလီၤ.

၁၂. **ကအီကျံၢ်ကအီကျိၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢတကျဲးစၢးမၤဘၣ်တၢ်ဒီးအတၢ်ဓိၢ်တအိၣ်နီတမံၤဒီးအိၣ်ဒၣ်အတၢ်ဒ်ပတၢ်အိၣ်အသိးဒီး တမၤဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်ဒီး ဝံသးကၢၣ်ဝဲဒီး အိၣ်ဒၣ်အတၢ်ဒ်ပှၤဂၤအသိးလၢအမၤန့ၢ်အိၣ်တဖၣ်နှၣ်ပစံးလၢအိၣ်ကအီကျိၤလီၤ. ပှၤတဂၤတမၤတၢ်နီတမံၤဒီးအိၣ်တၢ်လၢပှၤဂၤကဆူးကတ့ၤဒီး အိၣ်ဒၣ်အတၢ်ကအီကျိၤလီၤ.

၁၃. **ကျိၤသ့ၣ်ကျိၤဝၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပထိၣ်ဆူသ့ၣ်ခံဒီးပဝဲာ်လီၤကွံာ်သ့ၣ်ဒ့တုၤအလၢာ်ဒီး ပစံးလၢပကျိၤသ့ၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢသ့ၣ်ထိၣ်ကျိၤလီၤ. ထိၣ်ကျိၤကွံာ်သ့ၣ်တထံးအဒ့တုၤအလၢာ်တကၠၢ်.

၁၄. **အကျိၤအကျၢ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤတနၢ်ပျံၤလၢအသိၣ်ဒိၣ်ကတၢၢ်တဘိနှၣ် ပစံးလၢတနၢ်အကျိၤလီၤ. တနၢ်ပျံၤခဲလၢာ်နှၣ်သိၣ်ဒိၣ်ကတၢၢ်မ့ၢ်အကျိၤတတိလီၤ. တနၢ်နှၣ် အပျံၤအိၣ်ယုဘိနှၣ်တုၤပဒ့ဒီး သိၣ်ဒိၣ်လၢအကျိၤတဘိလီၤ.

၁၅. **သုးကျဲၤသုးကျိၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပကျ့ၤလီၤကျ့ၤဖးထီလၢတၢ်တိအဖီခိၣ်နှၣ်ဒ် အကဆူးကနိသိးဒီးပသုးဒီးပကျဲၤဘၣ်လိာ်နှၣ်ပစံးလၢသုးကျဲၤသုးကျိၤလီၤ. ပကျ့ၤလီၤကျ့ၤဖးထီနှၣ်ပသုးကျဲၤသုးကျိၤလီၤ. နကျ့ၤလီၤကျ့ၤဖးထီနှၣ်သုးကျဲသုးကျိၤအိၤတကၠၢ်.

၁၆. **ဟ်အသးကအီကျိၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢတမ့ၢ်ဘၣ်ပှၤအိၣ်ဒီးအစိအကမီၤဒီး အလီၢ်အကျဲတဖၣ်နှၣ်ဟ်အသးဒ်ပဒိၣ်အသိးနှၣ် ပစံးလၢဟ်အသးကအီကျိၤလီၤ. ပှၤဖိၣ်ဖိတဂၤဟ်အသးဒ် ပဒိၣ်အသိးကအီကျိလီၤမီၤ. --ကလူၢ်. ၇

၁၇. **ကျ့ၤကျံၢ်ကျ့ၤကျိၤ** နှၣ် မ့ၢ်လၢၢ်ဖးဒိၣ်အိၣ်အါအါကလဲာ်ဒီး ပစံးလၢလၢၢ်ကျ့ၤကျံၢ်လၢၢ်ကျ့ၤကျိၤလီၤ. လၢၢ်ကျ့ၤကျံၢ်လၢၢ်ကျ့ၤကျိၤတဖၣ် အါသမိး, ဒီးသ့ၣ်ဖှဖးဒိၣ်ကၢ်လီၤလၢခုးအါအါကလဲာ်နှၣ်ပစံးလၢသ့ၣ်ဖှကျ့ၤကျိၤလီၤ. ကျ့ၤကျ့ၤကျိၤကျိၤ.

၁၈. **သကျိၤ** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်ပလူၢ်ကူထိၣ်အသးလၢအကိာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢအခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအသကျိၤလီၤ. စီၤခိၣ်အခိၣ်နှၣ်အိၣ်ဒီးအသကျိၤလီၤ. လီၢ်ဆ့ၣ်နီၤအခိၣ်နှၣ် အိၣ်ဒီးအသကျိၤလီၤ. ဒီးသပၢၤထီကိာ်နှၣ်အိၣ်ဒီးအကိာ်သကျိၤလီၤ. --ကနူၤ.

၁၉. **ယုၢ်ဆၢကျိၤဆၢစံးဘၣ်ပိာ်ဒီး** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကမ့ၢ်သံဂံၢ်ပတၢ်ဒီးပစံးဘၣ်အီၤဒ်အံၤဒ်နုၤနှၣ် ပစံးလၢပယုၢ် ဆၢကျိၤဆၢလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပသးပှၢ်လၢပျၤအကလုၢ်လီၤ.

၂၀. **ဝံသကျံၢ်ဝံသကျိၤ** နှၣ်မ့ၢ်တၢ်အဒိဘိကွီၤအသးသဝံးစိၤဒီး ပစံးလၢဝံသကျိၤလီၤဂ့ၢ်တဘိဝံမးလၢသ့ၣ်ခံနှၣ်ဝံသကျိ,ကညီၢ်ဘှၢၣ်လီၤ. ဒီးထွံၢ်အမဲၢ်သဝံးနှၣ်ပစံးစ့ၢ်ကီးလၢဝံသကျိၤလီၤ. သံပီၢ်ဒ့တဘိဝံမးဝံသကျိၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကကျိၤဒီလီၤ.

၂၁. **တကျဲၤတကျိၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢဒိၣ်တၢ်ဖးဒိၣ်ဖးထီတဖၣ်ဒီးပစံးလၢအဒိၣ်တၢ်ကကျဲၤကကျိၤလီၤ. ပှၤတဂၤဒိၣ်တၢ်ဘၣ်တံၢ်ဘၣ်ခွါ,ကကျဲၤကကျိၤလိၣ်မီၤ. ပှၤတဂၤဒိၣ်တၢ်ကကျဲၤကကျိၤ,ဘၣ်မုၣ်ဘၣ်မၢၤဂ့ၤဘၣ်စဲစကီးမးလဲၣ်. လီၤကျုၤကျိၤ.

၂၂. **လီၤကကျံၢ်လီၤတကျိၤ** နှၣ် မ့ၢ်ဟံၣ်ဖုၣ်လီၤလၢအသးကံၢ်ပူၤဒီးအနၢၣ်ထီထီၣ်ဝဲဝးတရံးနှၣ်ပစံးလၢလီၤတကျိၤလီၤ. နမၤဟံၣ်တဖျၢၣ်လီၤကကျိၤလၢအသးကံၢ်ပူၤကကျိၤဒီးနကွၢ်ကၢ်နှၣ်ဓဲၣ်,လီၤကကျိၤတဘၢးနှၣ်အတွးတအိၣ်ဘၣ်လ့, ပမၤဟံၣ်လီၤကကျိၤလၢအသးကံၢ်ပူၤနှၣ် ပမံပလီၤတလ့ၣ်တမှာ်ဘၣ်,ဒီးဝဲၣ်ထိဒူလီၤ ကဖၢလၢအဖးဖီလၢပယ့ယာ်ထိၣ်အခိၣ်အခံနှၣ်ပစံးလၢလီၤကကျိၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးကသ့ၣ်အယီၢ်ဒ့လီၤစ့ၤလၢအပျိၢ်ခိၣ်နှၣ်ပစံးလၢအယီၢ်ဒ့လီၤကကျိၤလီၤ.

၂၃. **ထီလီၤတကျိၤ** နှၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်အလၣ်ပြံကဒံစီၤဒီးအထံးထဲယှၢ်ထဲကုဒီးကီၤဝဲနးနးကလဲာ်နှၣ်ပစံးလၢထီလီၤတကျိၤလီၤ. ထီလီၤတကျိနှၣ်ကီၤကီၤဒၣ်အတၢ်,ပမၤတၢ်တသ့နီတမံၤဘၣ်.

၂၄. **ကျိၤကျိၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်တဲာ်သ့ၣ်စီၤဝဲၣ်စီၤနှၣ်သိၣ်ဝဲကျိၤကျိၤလီၤ. သုဒိၣ်မနုၤသိၣ်ကျိၤကျိၤလဲၣ်. စဒိၣ်တဲာ်သ့ၣ်ကျ့ၤးကျိလီၤ. ဒိၣ်တၢ်သိၣ်ကျိၤကျိၤတဂ့ၤ,စခိၣ်တထူၣ်ကၢ.

၂၅. **ကွၢသကျိၤခိၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ထိၣ်တကလုာ်အကိာ်ထံးကွီလၢအဘီဒီးပကီးလၢကွၢသကျိၤခိၣ်လီၤ. ကွၢသ ကျိၤခိၣ်နှၣ် ပမ့ၢ်ဘှၣ်ဒီး ကတိၤပှၤကညီသ့စံးဝဲဒၣ်, ယုန့ၢ်ယၤလၢကွၢသကျိၤခိၣ်အဖိတဘ့ၣ်မီ, စကဘှၣ်လိာ်ကွဲယုၤစဖိခွါလီၤ.

၂၆. **တနီးကျိၤကျိၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပညၣ်ဂံၢ်ထိၣ်ပကနီးဝးချသဒံးနှၣ်ပစံးလၢပကနီးကျိၤကျိၤလီၤ. ပှၤတဂၤအညၣ်ဂံၢ်ထိၣ်ဒီးကနီးမးကျိၤကျိၤလဲၣ်,နုးလုးထိၣ်အဆ့အယၣ်

Digitized by Google

ခဲ.

ကျိၤကျိၤကျၢၤကျၢၤ. do

၂၇. **တနါအကျိၤအကျၢၤ** နူၣ်မ့ၢ်တနါအပှဲၤန့ၣ်ဘိနူၣ်လၢအဒိၣ်ကတၢၢ်တဘိနူၣ်မ့ၢ်ပစံးလၢတနါအကျိၤလီၤ. တနါပှဲၤလၢအကျိၤတဘိနူၣ် သိၣ်ကပၢၢ်လၢဖြူၢ်ဖြူၢ်ဖြူၢ်ဖြူၢ်ဒ်နူၣ်လီၤ. တနါနူၣ်အကျိၤမ့ၢ်အိၣ်ဒီးပဒ့သိၣ်ဒိၣ်ပကနၣ်မ့ၣ်ဝဲလီၤ.

၂၈. **ဝးကျဲၤကျိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ဝၣ်ထိဒ့လီၤစဲၤလၢတၢ်ကဖိၣ်လီၤဒီးဝးဝဲယၢ်ခီယၢ်ခီနူၣ်ပစံးလၢဝးကျဲၤကျိၤလီၤ. ဝၣ်ထိဒ့တဒ့လီၤဝဲၤလၢတၢ်ကဖိၣ်လီၤဒီး ဝးမးကျဲၤကျိၤကျဲၤကျိၤလဲၣ်,လဲၤထုးလီၤကွံၣ်ကၢ်ခဲၣ်.

၂၉. **ကစီၤကျံၢ်ကစီၤကျိၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဒီဘ့ၣ်လၢအကနူၤယူဝးတရံးနူၣ်ပစံးလၢကစီကျိၤလီၤ. --ကစီၤၸ

၃၀. **လီၤကျိၤသံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဂၤယူပတၢ်ဒီးပစံးတအိၣ်ဘၣ်ပစံးဒ်နူၣ်ဒီးတနၣ်ဘၣ်ဝဲယူဝဲကြူးကြူးဒီးပစံးလၢလီၤကျိၤသံၣ်လီၤ. တလၢၤတဂၤယူယီးဒီးစံးယီးတအိၣ်ဘၣ်ဒီးမၤဒၣ်အတၢ်လီၤကျိၤသံၣ်လီၤ.

၃၁. **လီၤကျိၤသံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအယူတၢ်ဒီးပစံးတအိၣ်ဘၣ်ဒီး တနၣ်ဘၣ်ဝဲဒီး ယူဝဲကြူးကြူးနူၣ်ပစံးလၢယူတၢ်လီၤကျိၤသံၣ်လီၤ. ပှၤယူတၢ်လီၤကျိၤသံၣ်နူၣ်မၤသးဒ်အကလုၢ်ကျၢၤထိၣ်ဒီး ပှၤဒ်ထးကွီၤကျိၤယၣ်ပခိၣ်ကျၢၤဝဲအသိးဒီးပစံးလၢလီၤကျိၤသံၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤပစံးတၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီး တနၣ်ဘၣ်ဝဲဘၣ်ဒီးယူဝဲလီၤကျိၤသံၣ်,တလီၢ်လီၢ်လီၤ. တလၢၤတဂၤယူတၢ်ပစံးတအိၣ်ဘၣ်နဲၣ်,ယူဒၣ်တၢ်လီၤကျိၤသံၣ်,ကံၣ်စနၢ်ကၢ,ပတဟ့ၣ်ဘၣ်ဒီးတကၠၤမးဝဲ.

၃၂. **လီၤကျိၤသံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်တဘၣ်ဘၣ်ပသးတမံၤမံၤဒီးပကတိၤတိၣ်တလီၢ်လီၢ်တလီၢ်လီၢ်ဒီးပစံးလၢလီၤကျိၤသံၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤပှၤဂၤမၤဟါမ်ၢ်အယံၣ်ဒီး ကၢၣ်ကိၣ် ဝဲလီၤကျိၤသံၣ်တလီၢ်လီၢ်ဒီးတၢပှၤဂၤဟ့ၣ်အပှၤဒီးဘှိၣ်ဝဲ,ဒီး ဘၣ်တစုစုပသံကိၢ်တၢ်နူၣ်ပမ့ၢ်သံကိၢ်တမိးတၢ်ဒီးပစံးလၢပသံကိၢ်တၢ်လီၤကျိၤသံၣ်စကီးလီၤ. ပှၤတဂၤအတၢ်ဟါမ်ၢ်ဒီး စံးဝဲလၢပှၤဂၤဟ့ၣ်ဒီးသံကိၢ်ဝဲငီၤကျိၣ်သံၣ်လီၤ.

၃၃. **ကျိၤကျိၤကျၢၤကျၢၤ** နူၣ်မ့ၢ်ဖိဒ်ဖိသၣ်ဝဲၣ်ဒီးစိးဒီးတၢ်သိၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢသိၣ်ကျိၤကျိၤကျၢၤကျၢၤလီၤ. ပှၤကညီအဖိတဖၣ် ဘၣ်မနၤဝဲၣ်တၢ်သိၣ်ကျိၤကျိၤကျၢၤကျၢၤတဘၢးနူၣ်လဲၣ်. ကံၣ်စနၢ်,ဝဲၣ်တၢ်ကျိၤကျိၤကျၢၤကျၢၤတဂ့ၤ.

၃၄. **ကျိၤကျၢၤကျိၤကျၢၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢဝၣ်ထိဒ့အယးအကျါသိၣ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထွံၣ်ယုၢ်လီၤလၢယီလီၤဒီးအခိၣ်ဘၣ်ဒိဒီးယီသွါသိၣ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢသိၣ်ကျိၤကျၢၤကျိၤကျၢၤလီၤ. ထွံၣ်တဒ့ဟးဒီး ယုၢ်လီၤသိၣ်ကျိၤကျၢၤကျိၤကျၢၤဒီးဟါမ်ၢ်ဝဲ, မတၢၤလဲၤတၢ်လၢဝၣ်ထိဒ့အကျါကျိၤကျိၤကျၢၤကျၢၤတဂၤနူၣ်လဲၣ်. ဒီးပစံးဒီးအဆိလၢကျိၤကျံၢ်ကျိၤကျၢၤစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၃၅. **ကျိၤကျံၢ်ကျိၤကျၢၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လီၤတဲၣ်သိၣ်လၢဒၢးခိၣ်ဒၢးပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, သ့ၣ်လၢပမၤဘၣ်ဒိဒီးသိၣ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, သ့ၣ်ဘၣ်ဒိလိၣ်အသးကဲကဲသိၣ်ဝဲနူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢသိၣ်ကျိၤကျံၢ်ကျိၤကျၢၤလီၤ. ထးပျၢၤတဘ့ၣ်လီၤတဲၣ်လၢဒၢးပှၤသိၣ်မးကျိၤကျံၢ်ကျိၤကျၢၤလီၤ.

၁. **ကွ့ါ or ဖီဖီၤကွ့ါဖီၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢတလၢၤဖိၣ်ဝဲလၢပကူၣ်သ့ၣ်နူၣ်ပကီးလၢကွ့ါလီၤ. ကွ့ါနူၣ်တလၢၤဖိၣ်အကဘျုၣ်ပှၤလၢအဖးဖိ ဒီးအကနၣ်အိၣ်တခီ,ဒီးအကနူၤအိၣ်တခီနူၣ်ဒီးပထိထိၣ်အတိၢ်လၢအကဘျုၣ်ပှၤဖဲအဖးဖိနူၣ်ပစံးလၢကွ့ါလီၤ. တလၢၤဖိၣ်နူၢ်ယၢလၢကွ့ါတဘ့ၣ်အ့ၣ်ဂ့ၤကၢ,ဒီး တလၢၤနိၢ်ကီးစကီးလၢကွ့ါလီၤ.

၂. **ကွ့ါတလၢၤကွ့ါဝံၤယီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ကွ့ါလၢအကဘျုၣ်ပှၤတအိၣ်ဘၣ်ဒီးအိၣ်ထဲအမဲၢ်စုကညူၣ်နူၣ်တခီဒီးအကနၣ်အိၣ်တခီနူၣ်ပစံးလၢကွ့ါတလၢၤလီၤ. ကွ့ါ တလၢၤနူၣ်မ့ၢ်တလၢၤစိးချံဒီးပကီးလၢကွ့ါတလၢၤလီၤ. ဒီးတစုစုပကီးလၢကွ့ါပံမးလီၤ. ဖိၣ်နူၢ်ယၢလၢကွ့ါတလၢၤတဘ့ၣ်တကၠၢ်. စကစိးချံလီၤ.

၃. **ကွ့ါတြူး** နူၣ် မ့ၢ်ကွ့ါတကလုာ်နူၣ်နီစုမ့ၢ်သၢဘိမီၤဒီးအိၣ်တဖံးဒီးအကိာ်ခံပၢၤကဒးမိၤဒီးပကီးလၢကွ့ါတြူးလီၤ. ကွ့ါတြူးနူၣ်အကဘျုၣ်ပှၤအိၣ်လၢအကိာ်ခံအဆၢနူၣ်ဒီး ပထိထိၣ်အတိၢ်လၢအကဘျုၣ်ပှၤနူၣ်လီၤ. ကွ့ါတြူးနူၣ်ပမၤအတိၢ်တပျ်မိၤဒီးပတဲသ့ၣ်တဲဝၣ်ဒ်ယံာ်အသိးနူၣ်အ့ၣ်ဂ့ၤကၢး.

၄. **ကွ့ါသီချံ** နူၣ် အကနၣ်ကကၢၤဒၢဒီးပစိးကဆုၣ်ချံနူၣ်ပကီးလၢကွ့ါသီချံလီၤ. ဒီးပကီးဖိၣ်ထွဲတလၢၤ အခံလၢတမဲးလီၤ. ဒီးပကီးလၢကွ့ါသီချံတစုစုလီၤ.

၅. **ကျာ်ကွ့ါ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်တကလုာ်အကနၣ်ဒ်ထါဂဲာ်အသီးဒီးအတိၢ်ဖးထိနူၣ်ပကီးလၢကျာ်ကွ့ါလီၤ. ဒီးပနါဟူပှၤကီးတစုစုလီၤ. လၢပျၢၤနူၣ်ပတထံၣ်ဘၣ်နီတစုဘၣ်, ပထံၣ်ခဲကနံၣ်အံၤဒီး ပနါဟူအမံၤလၢကျာ်ကွ့ါလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တလီၤတၢ်လီၤဆဲးဒ်းဘၣ်.

၆. **ကွ့ါဘုၣ်ကွ့ါတိၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤသ့ၣ်တကျိထဲခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးအိၣ်တပျ်ခံပျ်ဒီးပထိထိၣ်လၢကွ့ါအကဘျုၣ်ပှၤဒီးပစံးလၢကွ့ါတိၢ်လီၤ. ပမၤကွ့ါတိၢ်နူၣ်ပကွၢ်ယုလၢသ့ၣ်အခၢၣ်တဖၣ်နူၣ်ပမၤကွ့ါတိၢ်ဂ့ၤကၢ.

၇. **ကွ့ါထါ** မ့ၢ်သလံအဆိလီၤ. ယံာ်သလံကွ့ါထါနူၣ်မ့ၢ်တလၢၤဖိၣ်ထးကဘျၣ်ဒီးကျိၤထိၣ်ဝဲလၢယံာ်တိၢ်လီၤနူၣ်ပစံးလၢယံာ်သလံကွ့ါထါလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢ

Digitized by Google

ယဲာ်သလံကွးထါလီၤ. ယဲာ်တဘ့ၣ်အသလံတအိၣ်အကွ့ါထါတအိၣ်ဘၣ်ဒီး ပထိထိၣ်ဒီးအတိၢ်ဆှၣ်ဝးသလ့ၤလီၤ.

၈. **ဖးလဲၢ်ကိၢ်ကွ့ါ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အဒိဘ့ၣ်လၢအလဲၢ်တဖၣ်နူၣ် ပစံးလၢဖးလဲၢ်ကိၢ်ကွ့ါလီၤ. ခိၣ်ဖၢၣ်တဘ့ၣ်ဖးလဲၢ်ကိၢ်ကွ့ါမးလဲၣ်,ပှၤမိၣ်ခွါစိ,အၢ်ပၢါ,စတပှၤဘၣ်,ခိၣ်ဖၢၣ်ဖးလဲၢ်ကိၢ်ကွ့ါကၤစါ.

၉. **ကွ့ါကွ့ါ** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တဲၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပအိးသ့ၣ်ဖးသ့ၣ်ခံခီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢတဲၤကွ့ါကွ့ါလီၤ. နမၤသ့ၣ်တကျိတဲၤမးကွ့ါကွ့ါတၢဂ့ၤမးလဲၣ်,သ့ၣ်တဲၤဒ်နူၣ်အိးသ့ၣ်ဖးကွ့ါကွ့ါစဲၣ်,ပှၤတဂၤအိးသ့ၣ်ဖးမးဝၣ်လ့ၣ်ဝၣ်ဒ့တးကွ့ါတးကွ့ါလဲၣ်,ဆူၣ်ဘၣ်စဲၣ်မီၤ,ပှၤနူၣ်ဆူၣ်ဝဲသၢ,ပှၤနူၣ်သ့ၣ်တဲၤထိၣ်ဘၣ်ဒံၣ်ဘၣ်ဒး,အဝဲအိးထိၣ်တးကွ့ါတးကွ့ါလီၤမ့ာ်.

၁၀. **နံၤကွ့ါကွ့ါ** မ့ၢ်ပနံၤလၢတသိၣ်ဘၣ်ဒီးပထါခိၣ်အဲးထိၣ်အသးနူၣ်ပစံးလၢပနံၤကွ့ါကွ့ါလီၤ. ပှၤတဂၤကွ့ၢ်စမဲာ်ဒီးနံၤမးကွ့ါကွ့ါမ့ၢ်သါကစံးယၤဒ်လဲၣ်နဲၣ်,တြူးတဂၤကတိၤပကလုၢ်တသ့ဒီးကွ့ၢ်ပမဲာ်,နံၤကွ့ါကွ့ါဒီးဆိ.

၁၁. **ကွ့ါထါ** မ့ၢ်သဒံအဆိလီၤ. ညၣ်အဖံးစကီးပှၢ်နူၣ်ပစံးလၢညၣ်သဒံကွ့ါထါလီၤ. မ့ၢ်မတၤသြိးလီၤညၣ်အသဒံကွ့ါထါတပှၤနူၣ်လ့, ပှၤသြိးလီၤညၣ်သဒံကွ့ါထါ နူၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်ခွါစိသၢ.

၁၂. **ကွ့ါထါ** မ့ၢ်တနံၤအဆိလီၤ. ပထုးချံးနူၣ်ပမၤဒီးတနံကွ့ါထါလၢသ့ၣ်ကျူးကျိဒီးပထုးချံလၢအဖိခိၣ်လီၤ. ပထုးချံနူၣ်ပကျိာ်လီၤဂံာ်လၢတနံကွ့ါထါဒီးပထုးချံလၢအဖိခိၣ်လီၤ.

၁၃. **သ့ၣ်ကွ့ါတိၢ်တကလုာ်** နူၣ် အသၣ်မံဂီၤဆှူၣ်ကလာ်ဒီးအသၣ်ထဲစုဒ့အိၣ်တဖံးဒီးပအိၣ်အသၣ်ဆံၣ်ဆၢဒီးပကီးလၢသ့ၣ်ကွ့ါတိၢ်လီၤ. သ့ၣ်ကွ့ါဘ့ၣ်သ့ၣ်ကွ့ါတိၢ်နူၣ်ပအိၣ်အသၣ်မံဆံၣ်ဆၢသြိကလာ်ဝံၣ်မးလဲၣ်, အိၣ်မိၣ်ခွါစိဒီပှၢ်ဝဲၢ်စါဒီပှၢ်ဝဲစၢ်,သ့ၣ်ကွ့ါတိၢ်အသၣ်နူၣ်စအိၣ်ဘၣ်ထိဘိနဲနဲၣ်, တဝံၣ်တဆၢဘၣ်နဲၣ်.

၁၄. **ကွ့ါစိးပီး** နူၣ်မ့ၢ်ပထိထိၣ်လိာ်ကွဲစနါဒံၣ်ဒၢအသၣ်နူၣ်ဒီးအဘိဒ်ကွ့ါအသိးဒီး ပကီးလိာ်ကွဲလၢကွ့ါစိးပီးလီၤ.

၁၅. **တးကွ့ါတးကွ့ါ** နူၣ် မ့ၢ်ပဖးသ့ၣ်ဖးသ့ၣ်ဒီးအိးထိၣ်အသးချ,သ့ၣ်ဖးချဒီး ပစံးလၢတးကွ့ါတးကွ့ါလီၤ. ဖးသ့ၣ်ဖးသ့ၣ်မ့ၢ်နူၣ်တးကွ့ါတးကွ့ါချ,ပကဖိအိၣ်မ့ၤ.

၁၆. **ကွ့ါထါ** မ့ၢ်သလံၤအဆိလီၤ. သလံၤလၢအအ့ၣ်ပှၤနူၣ်ပကီးလၢသလံၤကွ့ါထါလီၤ. ဒီးပစုသလံၤပခိၣ်သလံၤညိးဝဲနူၣ်ပကီးလၢတၢ်သလံၤကွ့ါထါစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၇. **ကွ့ါတူနူၤ** နူၣ် မ့ၢ်ကွ့ါလၢပှၤကညီကူာ်သ့ၣ်ဒီး အကနၣ်လၢာ်ဒီးအိၣ်လီၤတဲာ်ဖှၣ်တြဲးဓိၤနူၣ်ပကီးလၢကွ့ါတူနူၤလီၤ. ကွ့ါတူနူၤနူၣ်ဝကူာ်သ့ၣ်တနူာ်လၢၤဘၣ်.

၁၈. **ကွ့ါကဘျုၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ကွ့ါအအိပှၤလၢပထိထိၣ်အတိၢ်နူၣ်ပစံးလၢကွ့ါကဘျုၣ်လီၤ. ကွ့ါကဘျုၣ်နူၣ်မ့ၢ်ကွ့ါအအိပှၤလီၤ.

၁. **အဲးကွ့ၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်မိၣ်သ့ၣ်ညါဘၣ်,တၢ်မိၣ်ထံၣ်ဘၣ်ပသးလၢတၢ်တမံၤမံၤဒီး ပဒီးယီၤပမဲာ်ဆူအအိၣ်နူၣ်ပစံးလၢပကွ့ၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤတထံၣ်ပှၤနီတခိၣ် ဒီးကွ့ၢ်မးပှၤယံးယံးသိးလဲၣ်, ပှၤတဂၤကွ့ၢ်စမဲာ်ဒီးကွ့ၢ်နိၢ်နိၢ်, စဆၢထၢၣ်ဓိၢ်ကွ့ၢ်စဆ့ၣ်နိၤဓိၢ်ကွ့ၢ်ကွ့ၢ်ယၤတဘၢးနူၣ်မ့ၢ်အဘၣ်မနၤလဲၣ်မီၤ.

၂. **အဲးထိၣ်ကွ့ၢ်လီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပမ့ၢ်ဘၣ်ဖှိၣ်ဘၣ်ယာ်ဒီး ပကစၢ်အိၣ်လၢမူခိၣ်နူၣ်ကွ့ၢ်လီၤပှၤဒီး မၤပှၤမၤဖျံးပှၤလၢတၢ်ဖှိၣ်တၢ်နးနူၣ်ဒီး ပစံးလၢပကစၢ်အဲးထိၣ်ကွ့ၢ်လီၤပှၤလီၤ. ကစၢ်စၢအဲးထိၣ်ကွ့ၢ်လီၤပှၤဒီး မၤပှၤမၤဖျံးပှၤလၢတၢ်လ့တၢ်ပစီတၢ်ဖှိၣ်တၢ်နးလၢ သနးနှၣ်ဒါအစုပှၤတကွ့ၢ်.

၃. **ကွ့ၢ်ကွ့ၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်မိၣ်ထံၣ်ပသးလၢတၢ်တမံၤမံၤဒီး ပလဲၤကွ့ၢ်ကြီကြီနူၣ်ပစံးလၢပကွ့ၢ်ကွ့ၢ်လီၤ. ထွံၣ်လိာ်ကွဲမနၤတလိၣ်နူၣ်လဲၣ်,နလဲၤကွ့ၢ်ကွ့ၢ်ကွ့ၢ်စဲ. ပလဲၤကွ့ၢ်ကြီကြီတၢ်အယှၢ်တအိၣ်ဘၣ်, ပှၤတဖၣ်အိၣ်ဆၢထၢၣ်ဝဲနူၣ်မ့ၢ်အမၤမနၤလဲၣ်,နလဲၤကွ့ၢ်ကွ့ၢ်ကွ့ၢ်စဲ,သရၣ်ထုးလိာ်ကွဲတၢ်ဂီၤနူၣ်တၢ်မိၣ်ကွ့ၢ်ကွ့ၢ်စသးတစုလီၤ. စကကွ့ၢ်ကွ့ၢ်နယၣ်တဘ့ၣ်စဲၣ်,ဂ့ၤကီးစၣ်,စကကွ့ၢ်ကွ့ၢ်နဒီတဘ့ၣ်အ့ၣ်စကီးစါ. စကကွ့ၢ်ကွ့ၢ်နမဲာ်ထံကလၤတဘ့ၣ်စဲၣ်,နပှၤဘၣ်အပှၤဆံးဒိၣ်လဲၣ်.

၄. **သံကွ့ၢ်သံဒီး** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်မိၣ်သ့ၣ်ညါပသးလၢတၢ်ဒီးပစံးပှၤလၢအသ့ၣ်ညါတၢ်တဖၣ်တၢ်အံၤ မ့ၢ်မနၤလဲၣ်,တၢ်အံၤမ့ၢ်ဒ်လဲၣ်,နမံၤဒ်လဲၣ်,တၢ်နူၣ်မၤသးဒ်လဲၣ်,တၢ်နူၣ်နကီးဒ်လဲၣ် ပစံးဒ်နူၣ်ဒီး ပစံးလၢပသံကွ့ၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတဝဲၣ်ဖိစံးဝဲလၢပသံဂိၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤသံကွ့ၢ်တၢ်ကဲသမိး,စစံးဘၣ်တကဲဘၣ်,တၢ်ကတိၤအဒိအိၣ်ဝဲ,တၢ်မိၣ်သ့ၣ်ညါပသးပသံကွ့ၢ်, တၢ်မိၣ်ထံၣ်ပသးလဲၤကွ့ၢ်တုၤအတုၤလီၤစံးဝဲဒၣ်, ပှၤတဖၣ်နူၣ်နသံကွ့ၢ်ကၢ်စဲ, မ့ၢ်သါကလဲၤဆူလဲၣ်. စသံကွ့ၢ်စံးဝဲဒၣ်သါကလဲၤဆူဝ့ၢ်ပှၤလီၤ.

၅. **ကွ့ၢ်တၢ်ကအိကအိ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢပမ့ၢ်ကတိၤတၢ်ဒီးအီၤဒီးအိထိၣ်အခၣ်ဒီး ကွ့ၢ်တၢ်ဝ့ၤဝီၤဝ့ၤဝီၤ ဒီးပစံးလၢကွ့ၢ်တၢ်ကအိကအိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဟ်ဒ့အသးလၢအဖိအလီၤဒီးအဖိကွ့ၢ်မးတၢ်ကအိကအိၣ်လီၤ. တလၢၤခံဂၤတိၢ်လိာ်အသးဒီး ပှၤဂၤတဖၣ်ကွ့ၢ်မးတၢ်ကအိကအိၣ်လီၤ.

၆. **ကွ့ၢ်တိကွ့ၢ်လဲး** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအဂ့ၤတဖၣ်နူၣ်ပမ့ၢ်ထံၣ်ဒီးပကွ့ၢ်ယဲးယဲးနူၣ်ပစံးလၢပကွ့ၢ်ကီလီၤ. ဒီးတၢ်

Digitized by Google

လၢအနီၣ်အပှၢ်တဖၣ်နၣ်ပမ့ၢ်တထံၣ်ဘၣ်နီတမံၤဒီး ပထံၣ်ဖုးတမံၤတဆီးန့ၣ် ပကွၢ်ယဲးယဲးဒီးပစံးလၢပကွၢ်ကီဧကီၤလီၤ. ပစံးကဆိန့ၣ်မၤသးဒ်လဲၣ်,ပတထံၣ်ဘၣ်နီတမံၤဘၣ်, ပကကွၢ်ကီကၢ်ဓိ,ပှၤတဖၣ် လဲၤကွၢ်ကီကဆိဒီးတဟဲကၠၤဒံးဘၣ်,ပှၤတဖၣ်လဲၤကွၢ်ကီပှ့ကမ့ၢ်ကၢ်ကွၢ်ကီတလၢၤထုးဂဲၤကလံၣ်တၢ်ဂီၤန့ၣ်,တလၢၤထုးဂဲၤကလံၣ်တၢ်ဂီၤပထံၣ်ထီဘိန့ၣ်, ပကွၢ်ကီလှၣ်မနုၤတမံၤလဲၣ်.

၇. **ကွၢ်ကျွၢ်ကျွၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတခီပကွၢ်တၢ်လၢကျါခိၣ်ကျါယၢၤတခီ, ပလဲၤတခီပကွၢ်ယုတၢ်တခီ,ဒီးပစံးလၢပကွၢ်ကျွၢ်ကျွၢ်လီၤ. စဟ်လၢၢ်သ့လၢကျါယၢၤတဖျၢၣ်န့ၣ်နမ့ၢ်လဲၤဒီးလဲၤကွၢ်လဲၤကွၢ်လၢကျါယၢၤန့ၣ်ကျွၢ်ကျွၢ်ဒီးနကထံၣ်လီၤ. စလဲၤကွၢ်လဲၤကွၢ်တၢ်ကျွၢ်ကျွၢ်ဒီးစထံၣ်န့ၣ်လၢကနဲတဒၢ,ဒီးကွဲတဒၢအိၣ်လၢသစ့ၢ်ပှၤ,ဒီးကွဲတဒၢအိၣ်လၢသ့ၣ်အိပှၤလၢသ့ၣ်ကဖိၥ်လီၤန့ၣ်ဓိၣ်.

၈. **အအံးကွ့ၤအကွၢ်ကွ့ၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤဆံးတဖၣ်ပဘၣ်ယိၣ်လၢကလီၤလူၢ်လီၤတဲာ်ဒီးပဟံးကွ့ၤစိာ်ကွ့ၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤလၢဖိၣ်ယဲဆဲခိၣ်အမိၢ်တအိၣ်အပၢ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ် ပဟံးကွ့ၤစိာ်ကွ့ၤ,ပလုၢ်အိၣ်လုၢ်အီကွ့ၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပအကွၢ်ကွ့ၤလီၤ. ပှၤတဂၤအကွၢ်ဖိၣ်ယဲစကီးအပုၢ်ဆံးဓိၤတဖု လၢတၢ်ကဲာ်ခါပှၤကဲတၢ်ဓိၤလီၤ. ပှၤတဂၤမ့ၢ်လၢပမုၣ်ကမဲဒီး,ဘူးဒီးအကသံန့ၣ်မၤလိာ်အပုၢ်အပဲၢ်တဖၣ်အကွၢ်ကွ့ၤအဖိတနုၣ်လီၤ. ဒီးအပုၢ်အပဲၢ်အကွၢ်ကွ့ၤဝဲလီၤ. စအကွၢ်ကွ့ၤသုလၢသနၢ်ဆံးဒီးတ့ၤသ့ဒၣ်ထိၣ်န့ၣ်သုဟး သဒၣ်ယၤတဂၤတပှၤ တ့ၤခဲကနံၣ်အံၤလီၤဖိဒိၣ်သ့ၣ်ဓၢ.

၉. **အံးယီၤကွၢ်ယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤလၢပှၤဂၤအလီၢ်ခံမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤအိၣ်ကစီၤဒီးပှၤဘၣ်ဒးမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်ကွၢ်ပမဲာ်ဒီးပစံး လၢကွၢ်ယီၤပမဲာ်လီၤ. စအိၣ်လၢဟံၣ်ဖါတၢ်အိၣ်လၢသရိာ်ပှၤန့ၣ်ကွၢ်ယီၤစမဲာ်ဒီးသံကျိၢ်စကၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤစလဲၤတၢ်လၢအလီၢ်ခံဒီးကွၢ်ယီၤစမဲာ်လီၤ. ပှၤတဂၤစအိၣ်ဒီး ကွၢ်ယီၤစမဲာ်ဒီးကတိၤတၢ်ဒီးယၤဒီးစကတိၤဆၢအီၤဒီး ယၣ်ကွဲာ်ကွ့ၤအခိၣ်လီၤ.

၁၀. **ယီၤကွၢ်တၢ်ယီၤလဲးတၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ဝံတဖၣ်ဒွဲၣ်ထိၣ် ပနဲလၢတၢၢ်လီၢ်တစီၤခိၣ်အပူၤဒီးသဘျူၣ်ယါပသံးယါ ဒီးဘံၣ်ထိၣ်အမဲာ်ဒီးထိၣ်ပှၤအကလုၢ်ဒီးစံးပဲလၢသါ လဲၤလီၤဆူပျုၤအကိၢ်န့ၣ် ပစံးလၢဝံလီၤကွၢ်တၢ်လီၤ. ပှၤကညီမ့ၢ်မၤတကဲဒီး လဲၤအိၣ်ဝံဒီးမၤဝံလီၤကွၢ်တၢ်လီၤ. ဒီးဝံလီၤကွၢ်ဒီး ငံစံးလၢမ့ၢ်ဓိၤဘၣ်းဓိၤလိာ်အိၣ်လီၤ စံးဝဲဒၣ်,ဝံစံးလၢသါလီၤကွၢ်တၢ်န့ၣ်စမ့ၢ်မၤဒ်ဝံအသိးန့ၣ် ကသ့န့ၢ်ဒံးဝံတကၠၢ်လီၤ. ဝံလီၤကွၢ်တၢ်လၢအလီပှၤဂၤ န့ၣ် ပမ့ၢ်မၤဒ်န့ၣ်ဒီးသ့ဒၣ်တၢ်ကီးကဒဲးလီၤ. ဝံလီၤကွၢ် အိၣ်စ့န့ၣ်မ့ၢ်ကထံၣ်မနုၤလၣ်,တထံၣ်တၢ်နီတမံၤ,ဝံလီ တၢ်ပှၤလၢနာ်ဝဲတဖၣ်န့ၣ်နာ်ဝဲနးကၢ,ဝံလၢတတိတကြၢ် ဘၣ်န့ၣ်လီၤကွၢ်တၢ်အတကဲာ်ပဝးန့ၣ်ပကွၢ်ဘျးဒီးပသ့ၣ် ညါလီၤ. ကတိၤတၢ်ဟၢလံဟၢလီ,ကလီကလီၣ်,တလှာ် တၢ်တမံၤ–ကမၢၤ. ၈

၁၁. **ကွၢ်ကလွံၢ်ကွၢ်ကလွၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ဒီးပတကွၢ် လီၤဘၣ်ပခိၣ်ထံးဘၣ်, ပကွၢ်တၢ်ဆူအဂၤဝ့ၤဝ့ၤဒီးပစံး လၢပကွၢ်ကလွၤတၢ်လီၤ. ပလဲၤတၢ်န့ၣ် ပတကွၢ်ကလွၤ ဘၣ်တၢ်ဘၣ်နဲၣ်, ကွၢ်လီၤကစၢ်သုခိၣ်ထံးနဲၣ်,သုကလီၤ ဃံးဘၣ်ဖုး,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကွၢ်သတွၤလီၤ. ပှၤတ ဂၤလဲၤတၢ်ဒီးကွၢ်ကလွၤဒၣ်တၢ်ဝ့ၤဝ့ၤ,တကွၢ်လီၤဘၣ် အခိၣ်ထံးဘၣ်,စလဲၤတၢ်ဒီးစကွၢ်ကလွၤတၢ်န့ၣ်စခိၣ် လီၤဆူတၢ်ပှၤကကၢ်ဒၣ်ကယၢ်,ပှၤတနီၤနီၤမၤတၢ်ဒီးတ ကွၢ်ဘၣ်တၢ်မၤန့ၣ်ဘၣ်,ဝံသးကၢၣ်ဒီး ကွၢ်တၢ်ဆူအဂၤ ဒီး ပစံးလၢကွၢ်ကလွၤတၢ်စကီးလီၤ. ပှၤတဂၤမၤတၢ်ဒီး ကွၢ်ကလွံၢ်ကွၢ်ကလွၤဒၣ်တၢ်, မ့ၢ်ကဲထိၣ်ဝံၤထိၣ်ကလဲၤ သ့ဒ်လဲၣ်, ပမၤတၢ်ဒီး ပကွၢ်ကလွၤတၢ်တဘၢးန့ၣ်ဝံၤ ထိၣ်သ့ဓါ.ပှၤတဂၤကူးဘုဒီး ကွၢ်ကလွၤဒၣ်တၢ်ဝ့ၤဝ့ၤ, န ကွၢ်ကၢ်လီၤန့ၣ်လီၤ. --ကလွၤ ၁.

၁၂. **ကတဲာ်ကွၢ်ကတိၤကွၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ကူးလဲာ်ဝၣ်ကူး လဲာ်, ဃဲာ်ကူးလဲာ်ကွါကူးလဲာ်တဖၣ်ထိရိၤတၢ်လီၢ်လံၤ လီၢ်ယဲာ်တဖၣ်န့ၣ်ပဟ်ဒံးသိးပကမၤတၢ်လၢခံလၢလဲာ်အ ဂိၢ်ဒီးပဟ်ကွ့ၤန့ၣ်ပစံးလၢပကတိၤကွၢ်လီၤ. စကကတိၤ ကွၢ်သ့ၣ်ကူးလံၢ်ဝၣ်ကူးလဲာ်တပှၤနဲ,ဘၣ်လၢစမၤတၢ်က သ့တဖံၤမံၤ, ဧကကဘီၤကွၢ်ကွၢ်ထးကူးလဲာ်တကူာ်နဲ, ဘၣ်လၢစကမၤတမၢ်ပိာ်နှၢ်ယၤလၢတၢ်တမံၤမံၤလီၤ.

၁၃. **တယဲာ်ကွၢ်တယးကွၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဆိကမိၣ်တၢ်လၢ ပ သးဒ်ပခံတၢ်ပယိၣ်တၢ်အသိးဒီးပစံးလၢပတယးလီၤ. ဘ့တပှၤအံၤကနၢ်အနာ်ပှံၤနာ်လဲၣ်,သဒိၣ်အုၣ်တပှၤ အံၤ ကနၢ်ပှဲၤမၤလဲၣ်, န့ၣ်ပတခံနာ်သကွ,ပတယိာ်နာ်သ ကွ,ပဆိကမိၣ်လၢပသးဒီးပစံးကနၢ်တကယၤပစံးဒ်န့ၣ် ဒီးမ့ၢ်ပတယးကွၢ်လီၤ. နတယးကွၢ်စဘုအံၤကနၢ်ဆံး အါလဲၣ်. စတယးကွၢ်နဘုအံၤကမ့ၢ်အနာ်တကယၤ,ဒီး အဘျဲၣ်သၢဆံလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးစတယးကွၢ်တၢ်န့ၣ်မ့ၢ် ဘၣ်တဘၣ်ဓၢ်န့ၣ်ယိၣ်ကွၢ်ကၢ်နှဲာ်.

၁၄. **ရှၣ်ကွၢ်လဲးကွၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကျိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝၣ်တ ဘိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထးတဘိမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်ဘျၢဓၢ်မ့ၢ်တဘျၢဓၢ်န့ၣ်ပကွၢ် ကြူၥ်လၢအထံးပၢါလၢအစီးဒီးပစံးလၢပရှၣ်ကွၢ်လီၤ. န ရှၣ်ကွၢ်ကၢ်စချၣ်ဘိတဘိဘျၢစကီးဓါ,နထးချၣ်ဘိန့ၣ်စ ရှၣ်ကွၢ်ကၠၣ်တစဲးစဲးသိးလဲၣ်. နရှၣ်ကွၢ်စတဲသ့ၣ်တကျိ ဘျၢဆံးနးလဲၣ်. နတဲသ့ၣ်အံၤစရှၣ်ကွၢ်ဘျၢဂ့ၤကၢ.

၁၅. **ကွၢ်စၢ်ကွၢ်စီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤခုးယံၤဒီးဟံၣ်ဒီးဆၢဆၢ ပလဲၤကွၢ်တစု, ဆၢဆၢပလဲၤကွၢ်တစုဒီးပလဲၤသ့ၣ်လဲၤ

Digitized by Google

စီၤန့ၣ်ပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိစံးလၢကွၢ်စၢ်ကွၢ်စီၤလီၤ. ဒီးပှၤတဝဲၢ်ဖိစံးလၢကွၢ်သုၣ်ကွၢ်စီၤလီၤ. ကျိးဖိတလီၢ်ယံၤဒီးဟဲၣ်ပလဲၤကွၢ်စၢ်ကွၢ်စီၤမးတစုစုလီၤ. ခုးဖိတလီၢ်န့ၣ်လၢဘုတဂၤကူးဒံးဘၣ်အကတိၢ်န့ၣ်ပလဲၤကွၢ်စၢ်ကွၢ်စီၤမးကွၢ်ခီၣ်ကွၢ်ဆိးလဲၣ်.

၁၆. **ကွၢ်စီကွၢ်လဲး** နူၣ်မ့ၢ်ပထိၣ်ဆူသ့ၣ်ခံဒီးပကွၢ်တၢ်ဖျါလၢအယံၤန့ၣ် ပစံးလၢပကွၢ်စိလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤထိၣ်ဆူသ့ၣ်ခံဒီးကွၢ်စိလီၤပီၣ်လဲၣ်ပှၤလီၤ. ပလဲၤထိၣ်အိၣ်လၢပယၢအဒိန့ၣ် ပကွၢ်စိလီၤပီၣ်လဲၣ်ပှၤဖျါ, ခွါစီၢ်,ပအိၣ်လၢခုတၤအကစၢ်န့ၣ် ပကွၢ်စိလီၤဝ့ၢ်တဝဲပှၤကဖျါတ့ၢ်လီၤ. ပအိၣ်လၢကစၢ်ဖးဒိၣ်ဆူဝ့ၢ်တဝဲၣ်မ့ၢ်ထိၣ်တခ်ီန့ၣ်ပအိၣ်လၢပယၢဖးဒိၣ်အဒိခ်ိၣ်န့ၣ် ပကွၢ်စိလီၤဝ့ၢ်တဝဲၣ်အပှၤဖျါခဲလၢာ်.

၁၇. **ကွၢ်တီကွၢ်လီၤ** နူၣ် ပကွၢ်တၢ်စၢ်ဆၢဟ်ကလာ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဒီး ပစံးလၢပကွၢ်တီလီၤ.တၢ်တမံၤမ့ၢ်လၢၢ်မ့ၢ်ထးလဲၣ်, စကလဲၤကွၢ်တီကွၢ်ခဲ,ဒီးပကွၢ်တၢ်တစုပမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်,ပမ့ၢ်ကွၢ်လီၤတံၢ်ကူၤခံစုန့ၣ်မ့ၢ်ပကွၢ်တီလီၤ.

၁၈. **ကွၢ်တံာ်မ့ၢ်ကွၢ်တံာ်တံာ်** နူၣ်မ့ၢ်ပစံးပကကွဲးလံာ်ဒီးပထံၣ်တလၢၤတိၢ်လိာ်အသးဒီးပကွၢ်ဒီးပကွဲးလံာ်တချူးဘၣ်တစိၢ်ဖိညါဒီးပစံးလၢပကွၢ်တံာ်တံာ်လီၤ. ဒီးထိရီၤပမၤတၢ်တမံၤ,ပမ့ၢ်ကွၢ်တၢ်ဆူအဂၤဒီးပမၤတၢ်မ့ၢ်တချူးဘၣ်ဒီးပစံးလၢပကွၢ်တံာ်တံာ်လီၤ. ပှၤတဂၤသါကမၤတၢ်ဒီးကွၢ်တံာ်တံာ်တၢ်ဆူအဂၤန့ၣ် မ့ၢ်အကးလၢအသးဒ်လဲၣ်, ကွၢ်တံာ်တံာ်တၢ်ဆူအဂၤတဂ့ၤနဲၣ်, မၤကစၢ်တၢ်ကြူးကြူးတက့ၢ်.

၁၉. **ကွၢ်ထံကွၢ်ဆး** နူၣ် မ့ၢ်ပကွၢ်တၢ်လၢအကြၢးမၤပှၤတမံၤဒီး ပကွၢ်လၢပမဲာ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဒီး ပဆိကမိၣ်အခီပညီလၢပသးကံၢ်ပှၤတုၤလီၤဖိယိာ်ဒီးပစံးလၢပကွၢ်ထံလီၤ. တၢ်တလိၣ်ကလၢတၢ,လီၤက်လၢစုတစဲးစဲးလီၤက်လၢပှာ်တစဲးစဲး,သုကွၢ်ကၢ်ထံထံမ့ၢ်မနၤတမံၤလဲၣ်,စကွၢ်ထံကွၢ်ယဲမးဟ့ာ်ကွၢ်လိၣ်လီၤလဲၣ်.

အကျိၤဒ်ပှၤကကွၢ်ထံ
စၢ်ယွၤမၤဒ်လဲၣ်တမံၤ
ကစၢ်ဒီးသိသံၣ်ပိၢ်ဂီၤ
တၢ်ကွၢ်ထံယွၤဒိၣ်ဟ့ၣ်လီၤ.

၂၀. **ကွၢ်ဒီး** မ့ၢ်ကွၢ်လိအဆိလီၤ. ပှၤဂၤမ့ၢ်မၤတၢ်န့ၣ်ကွၢ်လိကွၢ်ဒီးတက့ၢ်. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကွၢ်လိကွၢ်ဒီးလီၤ. ပကွၢ်လိကွၢ်ဒီးတၢ်န့ၣ်ပကွၢ်ဒ်ပှၤဂၤမၤဝဲအသိးန့ၣ်ပမၤစကီးဒီးပစံးလၢပကွၢ်လိကွၢ်ဒီးလီၤ.

၂၁. **ကွၢ်လၢ်ကွၢ်လဲး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဂၤမ့ၢ်လဲၤတၢ်ဒီးဆၢအခါလၢကဟဲကူၤဒီးမ့ၢ်တဟဲကူၤဘၣ်န့ၣ်ပကွၢ်အကျဲန့ၣ်တလီၢ်လီၢ်တလီၢ်လီၢ်ဒီးပစံးလၢပကွၢ်လၢ်အကျဲလီၤ. ပှၤတဂၤစံးမးဝဲသါကဟဲကူၤမဆါအံၤတနံၤဒီး စကွၢ်လၢ်အကျဲစိၢ်တဟဲကူၤမးလဲၣ်,ဒီးအပျဲၢ်အဘိၣ်တဖၣ်ကွၢ်လၢ်ကစၢ်ယုၣ်ရှူးယရံးအကျဲလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးမ့ၢ်ကဟဲလီၤဆံးယံာ်ဆံးယံာ်န့ၣ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲဘၣ်.

၂၂. **ကွၢ်လိကွၢ်ဒီး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဂၤမၤတၢ်ဒီးဒ်ပှၤဂၤမၤအသိးန့ၣ်ပကွၢ်ဒီးပမၤစကီးန့ၣ်ပစံးလၢပကွၢ်လိလီၤ. နမၤတၢ်မ့ၢ်တသ့ဘၣ်ဒီးကွၢ်လိလၢပှၤဂၤမၤန့ၣ်တက့ၢ်. ပဝဲဒၣ်ကယဲၢ်မ့ၢ်ပပါမၤတၢ်န့ၣ် ပကွၢ်လိကူၤတုၤအလၢာ်လီၤ.

၂၃. **ကွၢ်ဟုၣ်ကွၢ်ဖ** နူၣ် မ့ၢ်ပကွၢ်တၢ်လၢအရှသ့ၣ်ဒ်ပှၤဂၤသုတသ့ၣ်ညါတဂၤန့ၣ်ပစံးလၢပကွၢ်ဟုၣ်လီၤ. ကွၢ်ဟုၣ်တၢ်ဘျၣ်ကဟဲဟုၣ်တၢ်လၢသဝီပှၤတက့ၢ်. လဲၤစီၤကွၢ်ဟုၣ်ကွၢ်ထီးကဟဲအိၣ်ဘု, ပကလဲၤခဲးလၢသံးနာ်, လဲၤကွၢ်ဟုၣ်ကွၢ်ဖတၢ်ခီ,ကျဲန့ၣ်အိၣ်ဒီးကသ့ၣ်ကဆီ,ကလူၤကယီၢ်ဘၣ်ဖုးသ့.

၂၄. **ကွၢ်ထိၣ်ပမဲာ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအဖှိၣ်အယာ်,တအိၣ်ဘၣ်အီဘၣ်ဒီး ဟဲဃုအိၣ်ပတၢ်ဒီးပစံးလၢလၢကွၢ်ထိၣ်ပမဲာ်လီၤ. ပှၤတဂၤဟဲကွၢ်ထိၣ်ပမဲာ်န့ၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်တအိၣ်ဘၣ်အီဘၣ်ဘၣ်သၢ. နဒိပှၢ်ဝဲၢ်တအိၣ်ဘၣ်အီဘၣ်ဒီးဟဲကွၢ်ထိၣ်နမဲာ်န့ၣ်လုၢ်အိၣ်လုၢ်အီကူၤအီၤဟကု့ၢ်.ကီၤလၤတဂၤမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဘၣ်ဒီးဟဲကွၢ်ထိၣ်သရၣ်အမဲာ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီမ့ၢ်ထိန့ၢ်ပှၤန့ၣ်ပကွၢ်အမဲာ်မ့ၢ်တထိၣ်ဘးဘၣ်ဒီးပယိာ်ထိၣ်ပကိာ်န့ၣ်ပစံးလၢပကွၢ်ထိၣ်အမဲာ်လီၤ. ပှၤဆံးကွၢ်ထိၣ်နမဲာ်န့ၣ်စိာ်ကူၤအီၤတက့ၢ်. သးခိၣ်မိၣ်ဧၢ, ဒီးပကွၢ်ယိာ်ကိာ်တၢ်ဆူသ့ၣ်ခံန့ၣ် ပစံးလၢပကွၢ်ထိၣ်သုၣ်ခံလီၤ. ပကွၢ်ထိၣ်တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပကွၢ်ယိာ်ကိာ်တၢ်ဒီးပစံးလၢပကွၢ်ထိၣ်တၢ်လီၤ.

၂၅. **အံးတိၢ်ကွၢ်ထီ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤဂၤအိၣ်တၢ်ဒီးတၢ်မိၣ်အိၣ်စကီးပသးဒီးပကွၢ်ယိာ်ယိာ်ဒီးပစံးလၢပကွၢ်ထီလီၤ. ပှၤတဂၤပအိၣ်မ့ၤဒီးကွၢ်ထီပမဲာ်ပအိၣ်မ့ၤတဝံၣ်ဘၣ်, တလၢၤန့ၣ်ဟဲထိၣ်ဘၣ်လၢပအိၣ်မ့ၤအခါဒီးကွၢ်ထီပမဲာ်ပအိၣ်မ့ၤတဝံၣ်ဘၣ်,ပှၤနါတဖၣ်န့ၣ်ပအိၣ်မ့ၤကွၢ်ထီပမဲာ်ဒီးပဟၢဖၢဖၢလီၤစံးဝဲဒၣ်.

၂၆. **ကွၢ်နိၣ်ကွၢ်ဖိာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပထံၣ်ပှၤဂၤဒီးလၢခံတခ်ိၣ်ဒ်ပကသ့ၣ်ညါ ဒီးပကွၢ်လီၤတံၢ်န့ၣ်ပစံးလၢပကွၢ်နိၣ်လီၤ. ဒီးထိရီၤမ့ၢ်ပလဲၤကျဲလဲၤကပှၤ, ပလဲၤထံကျိၤနိကျိၤဒ်ပလဲၤဆူခံသုတကမၣ်ဟဂ့ၤ,ဒီးပကွၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲး,ပကွၢ်လၢကစၢ်ကလိ,လၢကီးလၢသဝီ,ပကွၢ်လၢသုၣ်လၢဝၣ်ဒီးပစံးလၢပကွၢ်နိၣ်ကွၢ်ဖိာ်,ကွၢ်နိၣ်ကွၢ်ယါလီၤ. ကွၢ်နိၣ်ထံကျိၤ,ကွၢ်နိၣ်ကျဲ,ကွၢ်နိၣ်ကပှၤ,ပကဟဲလၢခံလၢခံဒ်ပသုတဟးဖျိးတဂ့ၤန့ၣ်ကွၢ်နိၣ်ကွၢ်ဖိာ်,ကွၢ်

Digitized by Google

ကွ့်

နီဉ်ကွ့်ဃါတက့်.

၂၇. **ကွ့်မဲာ်ထီဉ်တၢ်** နူဉ်မ့ၢ်ပှၤလၢအသူဉ်ကုသးပှ့ၢ်လၢအမၢဂ့ၤပှၤနူဉ် ပသ့ဉ်ညါအဘျုးအဖှိဉ်ဒီးပအဲဉ်ပကွဲပယူးပယီဉ်အီၤနူဉ် ပစံးလၢပကွ့်မဲာ်အီၤလီၤ. ကွ့်မဲာ်ထီဉ်ကစၢ်ယွၤရှူးဃရုံးလၢအဒိးသံအသးလၢပခ်ဉ်ပယိနူဉ်ဒီးစူၢ်ကူၤနာ်ကူၤအီၤတက့ၢ်. ဒီးဘဉ်ပအဲဉ်တၢ်ကွဲတၢ်နူဉ်မ့ၢ်ပကွ့်မဲာ်တၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤကဲလၢအသးပှ့ၢ်ဒီးကွ့်မဲာ်အဒိပှ့ၢ်ဝဲၢ်နူဉ်တဃုဘဉ်ဝဲအသွဲဘဉ်.

၂၈. **ကွ့်ယိာ်ကိာ်ကွ့်အီခဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပကွ့်ထီဉ်တၢ်ဆူပခ်ဉ်သဉ်ဃံထးနူဉ်ဒီး ပစံးလၢပကွ့်ယိာ်ကိာ်, ပှၤတဂၤကွ့်ယိာ်ကိာ်ကွ့်အီခဉ်တၢ်ဆူသ့ဉ်ခံဝဉ်လီၤနူဉ်မ့ၢ်အကွ့်ထီဉ်မနၤလဲဉ်. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဒီးကွ့်ယိာ်ကိာ်ကွ့်အီခဉ်တၢ်ဆူသ့ဉ်ခံဒီးအခ်ဉ်လီၤလၢဆူတၢ်ပူၤကကၢ်တ့ၢ်, ပလဲၤတၢ်နဲာ်, ပကွ့်ယိာ်ကိာ်ပကွ့်အီခဉ်တၢ်တဘၢးနူဉ်မ့ၢ်ကတုၤတတီၤဝဲဒ်လဲဉ်.

၂၉. **ထူးကွ့်ထူးကွ့်** နူဉ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢပှၤဂၤအလိၢ်ခံနူဉ်ပကွ့်ပှၤဂၤဖျါဖျါတဖျါဒီး ပစံးလၢထူးကွ့်ထူးကွ့်လီၤ. ပှၤတဂၤပျံၤပှၤဒီးဟဲလၢပလိၢ်ခံထူးကွ့်ထူးကွ့်နူဉ်မ့ၢ်စံးဝဲပကမၢအီၤဒ်လဲဉ်. ပဒိဉ်တမဉ်နူဉ်လဲၤတၢ်ဒီးခုဒီးပှၤနူဉ်ပလဲၤလူၤတုၤအရှူးတဘူဉ်ဘဉ်,ပလဲၤလၢအလိၢ်ခံနူဉ်ထူးကွ့်ထူးကွ့်လီၤ.

၃၀. **ကွ့်တၢ်လွ့ၢ်လွ့ၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီအသးဒိဉ်ထီဉ်ပှၤဒီးပမ့ၢ်ကတိၤတၢ်နူဉ် မူကျိဉ်ပမဲာ်ဒီးဒီးပစံးလၢကွ့်တၢ်လွ့ၢ်လွ့ၢ်လီၤ. ပှၤဘနီၤနီၤစံးလၢအမူကျိဉ်တၢ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအကွ့်သံဖါ်လီၤ. ပှၤတဂၤပကတိၤတၢ်ဒီးကွ့်ဒဉ်ပမဲာ်လွ့ၢ်လွ့ၢ်,တသ့ဉ်ညါဘဉ်အတိၢ်နူၢ်ဖံးဃာ်ပကလု့ၢ်ကထါဘဉ်,ပှၤတဂၤအဝဲၤကတိၤတၢ်ဒီးကွ့်ဒဉ်အဝဲၤအမဲာ်လွ့ၢ်လွ့ၢ်ဒီးတပျုၤဘဉ်အဝဲၤဘဉ်အံၤန့ဉ်.

၃၁. **ကွ့်ထံကွ့်ထျိဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပသးဒိဉ်ထီဉ်ပှၤဂၤဒီးပကွ့်ပှၤဂၤအမဲာ်လၢပမဲာ်ကပၤဒီးပကျပမဲာ်ထဲအဝါမိၤနူဉ်ပစံးလၢပကွ့်လံလီၤ. ပှၤအါတဖဉ်နူဉ်ပကတိၤတၢ်မ့ၢ်တနာ်ဘဉ်အနၢ်ဒီးကွ့်လံပမဲာ်လၢအကပၤ, ဒီးတကွ့်ဆၢညါဘဉ်ပှၤဘဉ်,ကွ့်လံတၢ်လၢအမဲာ်ကပၤ,စကွ့်ဆါစမဲာ်ကၢ.

၃၂. **ကွ့်ဃုကွ့်ဃုး** နူဉ် မ့ၢ်ပဟ်တၢ်ဟါမ်ၢ်ဒီးပကွ့်ဝ့ၤဝ့ၤ,တပူၤဘဉ်တပူၤဒီးပစံးလၢပကွ့်ဃုလီၤ. ဒီးတၢ်အိဉ်မ့ၢ်စုၤပမ့ၢ်အဲဉ်ဒီးနူဉ်ပကွ့်ဝ့ၤဝ့ၤဒ်ပကထံဉ်နူၢ်ဒီးပစံးလၢပကွ့်ဃုစ့ၢ်ကီးလီၤ. ကွ့်ဃုနူၢ်ဃၤလၢလၢ်သူတဖျာဉ်တက့ၢ်. စကကျဃဲာ်လီၤ. စဃဲာ်တဘ့ဉ်ဟါမ်ၢ်ဒီးစကွ့်ဃုကူၤစတထံဉ်ဘဉ်. ကွ့်ဃုကူၤစဃဲာ်ဟါမ်ၢ်တဘ့ဉ်တက့ၢ်မီ,ခွါစီၢ,စဒီတဘ့ဉ်စသးပှၤနီဉ်လၢသရိာ်ပူၤဒီးဟါမ်ၢ်ကွဲာ်ဝဲစကွ့်ဃုကူၤစတထံဉ်ဘဉ်.

၃၃. **ကွ့်လီၤတံၢ်ကွ့်လီၤဆဲး** နူဉ် မ့ၢ်ပမ့ၢ်ထံဉ်တၢ်တမံၤမံၤဒီးပကွ့်မးဃံးဃံးဒီးပစံးလၢပကွ့်လီၤတံၢ်လီၤ. ဒီးပဖးလံာ်နူဉ်ဒ်သုတကမဉ်တဂ့ၤဒီး ပကွ့်ဃံးဃံးတုၤကီးဖျာဉ်ကီးမီသုတအိဉ်လီၤတဲာ်နီတဖျာဉ်တဂ့ၤဒီး ပစံးလၢပကွ့်လီၤတံၢ်လီၤ. သမဉ်တဘိထီဉ်လိအသး လၢပြိမ်ဉ်ဒီးစကွ့်မးလီၤတံၢ်လီၤဆဲးဒီးအသဒ်တဘ့ဉ်တဘ့ဉ်လဲၢ်သမိး,စပျံၤတခီခီၢ်နးနး,နဖးလံာ်နူဉ်ကွ့်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးတက့ၢ်. ဒ်သုတကမဉ်တဂ့ၤ.

၃၄. **စီဉ်ကွ့်လဲးကွ့်** နူဉ် မ့ၢ်ပကွ့်တၢ်လၢထံကျါနူဉ်ဆူထံလာ်ဒီးပစံးလၢပစီဉ်ကွ့်လီၤ. ပစီဉ်ကွ့်တၢ်နူဉ်ပကွ့်တၢ်ဆူထံလာ်ဂၢ်တပၢ်ဒ်ထံသုတဝးတဂ့ၤဒီးပစံးလၢပစီဉ်ကွ့်လီၤ. ဃာ်တဘ့ဉ်လီၤတဲာ်ဆူထံလိာ်ပူၤနူဉ်စစီဉ်ကွ့်စတထံဉ်ဘဉ်,ဃာ်လီၤတဲာ်ဖဲထံလိာ်ပူၤနူဉ်စီဉ်ကွ့်ကၢ်ကယီကယီဒ်ထံသုတဝးတဂ့ၤနူဉ် ပကထံဉ်ကၢ်သၢ.

၃၅. **အီဉ်ကွ့်အီကွ့်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်သဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ညဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဒီးမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်အဒုဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်ဝံဉ်စၢ်,မ့ၢ်တဝံဉ်စၢ်နူဉ်ဒ်ပကသ့ဉ်ညါဒီးပအီဉ်နူဉ်ပစံးလၢပအီဉ်ကွ့်လီၤ. နအီဉ်ကွ့်စခိးသဉ်တဖျာဉ်နူဉ်မ့ၢ်အခဉ်မ့ၢ်အဆၢလဲဉ်, စအီဉ်ကွ့်စခိးသဉ်တဖျာဉ်ဆံဉ်ဆၢစ့ံးမခဲးဒီးပအီဉ်ဝံဉ်မးလဲဉ်,နအီဉ်ကွ့်တကဉ်သံနူဉ်ဆၢကီးစါ. စအီဉ်ကွ့်ဆၢကၢ.

၃၆. **အီကွ့်လဲးကွ့်** နူဉ်မ့ၢ်ထံနူဉ်မ့ၢ်ဟီစါမ့ၢ်ဘျါစါနူဉ်ပတသ့ဉ်ညါဘဉ်,ဒ်ပကသ့ဉ်ညါဒီးပအီနူဉ်ပစံးလၢပအီကွ့်လီၤ. နအီကွ့်ထံဘပူၤမ့ၢ်ဟီမ့ၢ်ဘျါလဲဉ်,စအီကွ့်မးထံအဘျါလီၤဟ့.

၃၇. **မၤကွ့်စံးကွ့်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်လၢပတမၤဘဉ်ဘဉ်နီတစုဒီးမ့ၢ်ပမၤသ့စါတသ့စါနူဉ်ပတသ့ဉ်ညါဘဉ်ဒီးပမၤနူဉ်ပစံးလၢပမၤကွ့်လီၤ. စကမၤကွ့်လိၢ်ဆ့ဉ်နီၤတဖျာဉ်မ့ၢ်သ့တသ့လဲဉ်. စကမၤကွ့်ဓိ,နမၤမ့ၢ်သ့စါမ့ၢ်တ့သစါ,မၤကွ့်ကၢ်,နမ့ၢ်မၤကွ့်ဒီးကသ့လီၤ.

၃၈. **ပစီကွ့်ပလဲးကွ့်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤဂၤအသးစူၤစါတစူၤစါနူဉ်ဒ်ပကသ့ဉ်ညါဒီးပကတိၤဒိဉ်ထီဉ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမၤဒိဉ်ထီဉ်အသးတမံၤမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပပစီကွ့်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပမါလၢပအိဉ်ဃု့ာ်သိနူဉ်မ့ၢ်လီၤတံၢ်စါတလီၤတံၢ်စါနူဉ်ပဟ်တၢ်လၢကျဲလၢကပူၤ, ဃာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်ဟ်ကူၤဝဲစါ,တဟ်ကူၤဝဲစါနူဉ်ပစံးလၢပပစီၤကွ့်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတဂၤစပစီကွ့်ဒီးတလီၤတံၢ်လီၤဆဲးဘဉ်တၢ်အိဉ်လၢကျဲလၢကပူၤဒီးတဟ်ကူၤဘဉ်ဝဲဘဉ်.

ပစီကွ့်ဖီသ့ဉ်လဉ်အူ
ကွ့်မ့ၢ်ဖီသးစူၤတစူၤ
ပစီကွ့်ဖီသ့ဉ်လဉ်ဘီ

Digitized by Google

ကွၢ်မ့ၢ်ဖိသးတီတတီ

၃၉. **ကွၢ်တမိာ်ကွၢ်တမၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤဂၤမ့ၢ်ဘၣ်ဆူဘၣ်ဆါဘၣ်ဖှိၣ်ဘၣ်ယာ်လၢပမဲာ်ညါဒီး ပတအဲၣ်ကူၤကွၢ်ကူၤဘၣ်,ပအိၣ်ဒၣ်ပတၢ်,ပမၤစၢၤသ့နာ်သကဲဒိၣ်ဒိၣ်ဆံးဆံးဒီးပတမၤစၢၤဘၣ်န့ၣ် ပစံးလၢပကွၢ်တမိာ်လီၤ. စဘၣ်ဆူဘၣ်ဆါဒီး နကွၢ်တမိာ်မးယၢ, နတမၤစၢၤဘၣ်ယၤလၢသ့ၣ်မုၣ်တဒ့, ထံတကွံးဘၣ်, နကွၢ်တမိာ်မးယၢလီၤလဲၣ်နဲၣ်.

၄၀. **ကွၢ်ရှၣ်ကွၢ်လဲာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကွၢ်တၢ်ဒီးပဟ်ထီထိၣ်ပကိာ်ဒီးပစံးလၢပကွၢ်ရှၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်လၢအယံၤန့ၣ်တၢ်ပကွၢ်ဒီးပလဲာ်ထိၣ်ပကိာ်န့ၣ်ပစံးလၢပကွၢ်ရှၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤ လဲၤကွၢ်ရှၣ်လဲၤကွၢ်ရှၣ်တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ထံၣ်တၢ်တမံၤမံၤဒီးကခးဝဲလီၤ.

၄၁. ထိၣ်ကွၢ်လဲးကွၢ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မ့ၢ်တုၤသိးဓၢ်တတုၤသိးဓၢ်န့ၣ်ပဟ်သကြၢ်ဒီးပစံးလၢပထိၣ်ကွၢ်လီၤ. နထိၣ်ကွၢ်ကၢ်သ့ၣ်ခံကျိၤအဲၤမ့ၢ်တုၤသိးစကီးဓါ. စထိၣ်ကွၢ်သ့ၣ်ဘၣ်ခံဘ့ၣ်အဲၤတုၤသိးလံမးလဲၣ်.

၄၂. **ကွၢ်စိာ်** န့ၣ်ပှၤကညီဖိဆံးလၢထံၣ်သိပမဲာ်ဒီးကွၢ်လီၤတံၢ်ပမဲာ်ဃဲးဃဲးဒီး ပစံးလၢကွၢ်စိာ်ပမဲာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကွၢ်နိၣ်ကွၢ်စိာ်ပမဲာ်လီၤ. ပှၤဆံးတဂၤကွၢ်စိာ်အမိၢ်အမဲာ်ဒီးသ့ၣ်ညါလံဝဲလံ.

၄၃. **တကွၢ်မဲာ်** ပကွၢ်တၢ်ဖျါကကၢၢ်မဲာ်ပှၤတုၤပထံၣ်တၢ်ထဲပှၤကညီတဂၤတဖျါလၢၤဘၣ်ဒီး ပစံးလၢတကွၢ်မဲာ်လီၤ. ပကွၢ်တၢ်လၢပျိဖးလဲၢ်တကွၢ်မဲာ်ပှၤကညီအကၢ့ၢ်အဂီၤပထံၣ်တသ့ဘၣ်ဒီးပစံးလၢတကွၢ်မဲာ်လီၤ. မ့ၢ်တုၤအလိၢ်ခံစိၤဒီးပစံးလၢခံကွၢ်မဲာ်လီၤ.

၄၄. **ဟံးစုကွၢ်မဲာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ကစၢ်ယွၤအုၣ်ကူၤခိၣ်ကူၤပှၤဒီးပစံးလၢကစၢ်ယွၤဟံးကူၤကူၤပစုကွၢ်ပမဲာ်လီၤ. ပ မ့ၢ်ဘါကစၢ်ယွၤလၢပသူၣ်ကၢ်သးလဲဒီးကစၢ်ယွၤကဟံးကူၤပစုကကွၢ်ကူၤပမဲာ်လီၤ.

၄၅. **နကွၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပမၤပှၤဂၤကွၢ်တၢ်တမံၤမံၤဒီး ပစံးလၢနကွၢ်ဒ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤဟဲမကၢာ်တဂၤကူၤလံဓါ. နကွၢ်,စကွၢ်ဃဲတကူၤဒံးဘၣ်.

ကွာ်

၁. **နိၣ်ဒီးအျၢၣ်နိၣ်ဒီးကွာ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်လုၣ်ဝၣ်လုၣ်လၢပတဲဒီးပခွဲးအိၣ်မ့ၤဓိၤထံဓိၤန့ၣ်ပစံးလၢနိၣ်ဒီးကွာ်လီၤ. မၤန့ၢ်ယၤလၢနိၣ်ဒီးကွာ်တဘ့ၣ်မီ,စကခွဲးခွးမ့ၤတဘိတကၢ့ၢ်. ဒီးပှၤလၢလိာ်ဘၢမၤကွိၣ်ဒီးမၤပှၤဂၤကတိၤတနါအမဲာ်ညါတဖၣ်န့ၣ် ပဒိလီၤအီၤလၢပှၤခွဲးခွးမ့ၤလၢအစုတဘ့ၣ်ဘၣ်,အစုကကိၢ်သွးဒီးခွဲးခွးဝဲလၢနိၣ်ဒီးကွာ်အသိးန့ၣ်လီၤ.ပဖိမ့ၤန့ၣ်ပခွဲးခွးလၢပစုတဘ့ၣ်ဘၣ်. ပဘၣ်ယိၣ်ပစုကကိၢ်သွးဒီးပခွဲးခွးလၢနိၣ်ဒီးကွာ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်သိးပှၤလၢအလိာ်ကွိၢ်ဒီးမၤပှၤဂၤကတိၤတနါအမဲာ်ညါတဖၣ်န့ၣ် မၤသးဒ်ပခွဲးခွးမ့ၤလၢပစုတဘ့ၣ်ဘၣ်ဒီးပခွဲးခွးလၢနိၣ်ဒီးကွာ်အသိးလီၤ.

၂. **ဖၣ်ဘ့ၣ်ဖၣ်ကွာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပတရှထိၣ်ဖၣ်ကပူၤအယၢၤလၢဝၣ်ထိဒူတခီတကျိကျိန့ၣ်ပစံးလၢဖၣ်ကွာ်လီၤ. ပမ့ၢ်မၤဖၣ်ကပူၤဒီးပမၤထိၣ်ဖၣ်ကွာ်လၢဖၣ်ကပူၤအယၢၤန့ၣ်ခံကျိလီၤ. နမၤဖၣ်ကပူၤန့ၣ်နမ့ၢ်တမၤဘၣ်ဖၣ်ကွာ်ဒီးဖၣ်ဆါကလီၤသလာ်ကွံာ်ဆူခီလီၤ.

၃. **ဖိဘ့ၣ်ဖိကွာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဃ့တကိၣ်ထိၣ်ဖိအကပၤလၢဝၣ်ထိဒူတတီၤတတီၤဝးတရံးန့ၣ်ပစံးလၢဖိကွာ်လီၤ. ပမၤဖိကွာ်န့ၣ် လၢာ်ဝၣ်ထိဒူခံဆံသၢဆံဒီးအါဝဲလီၤ. ပမၤဖိကွာ်န့ၣ် ပမၤလၢဝၣ်ထဲစုဒ့စုဒ့တဖၣ်န့ၣ်ဒီးပမၤဖိကွာ်ဂ့ၤဝဲလီၤ.

၄. **ကွာ်ထိၣ်ဖိလဲးလိၣ်ဖိ** န့ၣ်မ့ၢ်ပမၤထိၣ်ဃ့ထိၣ်ဖိန့ၣ်ဖိကွာ်လၢဖိအလီၤလၢပကဟ်ဘၣ်အဂိၢ်ဒီး ပစံးလၢပကွာ်ထိၣ်ဖိလီၤ. နကွာ်ထိၣ်ဖိဝံၤလံဓါ. စကွာ်ထိၣ်ဖိဝံၤလံ, အိၣ်ဒံးဖဲစကဒူၣ်ထိၣ်လၢရျိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကွာ်ထိၣ်ဖိတဖျၢၣ်သ့တနံၤကျၢၤဒီးတဝံၤဘၣ်, စမ့ၢ်ကွာ်ထိၣ်ကဝံၤလံကၢ်သၢ.

၄. **တကွာ်ခံကွာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဃ့တကိၣ်ဖိအကပၤလၢပစံးလၢဖိကွာ်န့ၣ်ပမ့ၢ်ဃ့ထိၣ်တတီၤဒီး ပစံးလၢတကွာ်,ပမ့ၢ်ဃ့ထိၣ်ခံတီၤဒီးပစံးလၢခံကွာ်လီၤ.ဃ့ထိၣ်ဖိကွာ်တကွာ်ခံကွာ်စံးဝဲဒၣ်, တုၤပဃ့ထိၣ်ဝၣ်လွံၢ်တီၤဒီး ပစံးလၢလွံၢ်ကွာ်လီၤ.

၄–၁. **လီၤတကွာ်** န့ၣ်မ့ၢ်လီၤတလုၣ်အဆိလီၤ. လၢၢ်ကလီၤတလုၣ်လီၤတကွာ်ဘၣ်နၤ,ဒီးပစံးလၢလီၤတကွးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၄–၂. **ကွာ်ကွာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဘိၣ်သအိၣ်တ်သ့ၣ်ကပၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဝၣ်ဟိၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢတ်တၢ်ကွာ်ကွာ်လီၤ. ဘိၣ်သအိၣ်တ်ဟိၣ်ခိၣ်ဒီးအလိၢ်အိၣ်မးကွာ်ကွာ်လီၤ.

၅. **ကွဲာ်ကွာ်ကွဲာ်ကွာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဒ်ပှၤဂၤကဟဲဆူပအိၣ်ဒီးပယှာ်ဃီၤပစုဆူပှၤဂၤအအိၣ်ဒီးပမၤဝးပစုလၣ်နါစ့ၤန့ၣ်ပစံးလၢပကွဲာ်ကွာ်လီၤ. ပှၤတဂၤကွဲာ်ကွာ်ဃီၤယၢန့ၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်အမၢစလဲၤဃီၤဆူအအိၣ်သၢၣ်. ပှၤတဂၤကွဲာ်ကွာ်ဃီၤယၢမ့ၢ်အမၢစလဲၤဆူအအိၣ်ဓါ. နကွဲာ် ကွာ်ယၢဘၣ်မနၤလဲၣ်. နသါကစံးစမနၤလၢနကွဲာ်ကွာ်ဃီၤယၢလဲၣ်လီၤ.

၆. **ယၢၣ်သကွၢ်ယၢၣ်သကွာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီလူဘှံးဒီးဃဲၤလီၤဒီးအမဲာ်ပှၤပူၤလီၤဆၢၣ်ဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဘ့တပှဲၤဘၣ်ဖိဒီးဖိခိၣ်လီၤကအိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢယၢၣ်သကွာ်လီၤ. ပှၤတဂၤလူဘှံးဒီးအမဲာ်သၣ်လီၤကအိမးယၢၣ်သ

Digitized by Google

ကွၼ်လီႈ. ပုၼ်ႈတၢင်ႇမၢၼ်ႇဝႃႈတပုၼ်ႈဢၼ်ၽိူဝ်ႈၽိူင်လီႈၵၢၼ်ႈဢိ မႃးယၢမ်ႈသကွၼ်လီႈ. တေႃႇလႃႈတပုၼ်ႈဢၼ်ဢိူဝ်ႈဢမ်ႇလီႈၵ ဢိၼ်ႉတမႂ်ႇပဵၼ်လႆႈယၢမ်ႈသကွၼ်မၼႈလဵၼ်. ယၢမ်ႈသကွၼ် ၼၼ်ၵိူဝ်ႈပဵၼ်ၸႂ်သၢမ်.

၇. **တေႃႇၵႂီတေႃႇကွၼ်** ၼၼ်မႂ်ႇထမ်ႈၶုမ်ႈထိုင်ဢသႃးလႆႈၵၢတ်ႇ ၵၢဝ်းၵလိၵၢဝ်းမႂ်ႇၵူႈ, ထမ်ႈၽီလိၼ်,တလိၼ်တလိၼ်တီႈ သူမႂ်ႇၵူႈ,ပဵၼ်လႆႈတေႃႇၵႂီတေႃႇကွၼ်လီႈ. ပလဵၼ်ႈသူၸိုင်လဵၼ် ပူႈလႃႈၵၢၼ်ၼၼ် ပၵွႆႇထိုင်တေႃႇသူၵၢတ်ႇၼၼ်ႈပထမ်ႈတေႃႇၵႂီ တေႃႇကွၼ်ဢၢႆႈၵႃႇ, တေႃႇဢၵႂီဢကွၼ်တၽၼ်ၼၼ် မႂ်ႇထမ်ႈၶုမ်ႈ ထိုင်ဢသႃးလီႈ. ---ၵၢင်ႇ ၁၁

၈. **ကွၼ်လၢၼ်ႉဘုၼ်ကွၼ်လၢၼ်ႉပူႈ** ၼၼ်မႂ်ႇပဢိုၼ်လႆႈၵၢတ်ႇမိုၼ် ၼိူဝ်ႈ ၵၢတ်ႇမိုၼ်ထမ်ႈမႂ်ႇၵူႈ,တေႃႇၵႂီပူႈမႂ်ႇၵူႈ,ပဵၼ်လႆႈကွၼ် လၢၼ်ႉပူႈလီႈ. ၸဢိုၼ်လႆႈၵၢတ်ႇမိုၼ်ၼိူဝ်ႈ ၸတလူၼ်လီႈလႃႈ တၽႃၼ်သူကွၼ်လၢၼ်ႉပူႈၼိူဝ်ႈ လီႈတလူၼ်မႃးၵျူႉၵျိူဝ်ႉၵျူႉ ၵျိူဝ်ႉလီႈသူကွၼ်လၢၼ်ႉပူႈၺႃၼၼ်လီႈ. လႃႈတၽႃၼ်လီႈတ လူၼ်သူကွၼ်လၢၼ်ႉပူႈၺႃၼၼ်လီႈ. --ၵပိုၼ်ႈ ၁၆

၉. **ထမ်ႈကွၼ်** ၼၼ်မႂ်ႇထမ်ႈၵျိူဝ်ႈဢသီလီႈ. ထမ်ႈတလိၼ်ဢၵျိူဝ်ႈ ဢကွၼ်တဢိုၼ်ဘုၼ်လႃႈမိုဝ်ႈလူမိုဝ်ႈၼိူဝ်းတႅမ်ႈဢၢႆႈၵႃႇ. ထမ်ႈၵျိူဝ်ႈ ၼၼ်ပဵၼ်ႈပဝ်ဢသီလႆႈထမ်ႈကွၼ်လီႈ. ၼိူဝ်းပုၼ်ႈၵၢၼ်ႈၸႂ်လႆႈထမ်ႈၼၢင်ႇ ထမ်ႈၵျိူဝ်ႈ,ထမ်ႈတလိၼ်မႂ်ႇဢၵျိူဝ်ႈလဵၼ်ႈသူလဵၼ်. ဢကွၼ်လဵၼ်ႈသူ လဵၼ်,ၸတသူၼ်ၺႃဘုၼ်,ဢၵျိူဝ်ႈဢကွၼ်ၵူၼ်ၼႃးၵႃႇ.

၁၀. **ကွၼ်လၢၼ်ႉမိုၼ်ကွၼ်လၢၼ်ႉၼွႆ** ၼၼ် မႂ်ႇႁၢမ်ႈဢၽိလၢၼ်ႉၼၼ် ပဵၼ်လႆႈကွၼ်လၢၼ်ႉၼွႆလီႈ. ၼိူဝ်းပမႂ်ႇထိုင်ဢိုၼ်လႆႈသူၼ်ၶမ်ႈၼိူဝ်ႈ ႁိူၼ်ၸိူၼ်ဢၽိမိုၼ်ၼၼ်ပဵၼ်လႆႈကွၼ်လၢၼ်ႉၼွႆလီႈ. ၼိူဝ်းဘုၼ်တၸ ၸပဵၼ်လႆႈၵိၼ်လၢၼ်ႉၼွႆလီႈ. ယၢမ်ႈတဘုၼ်လီႈတႅမ်ႈသူကွၼ် လၢၼ်ႉၼွႆ,လဵၼ်ႈႁၢမ်ႈထိုင်ၵူႈမိူၼ်,ႁိူၼ်မိုၼ်ဢၽိမိုၼ်ၼၼ်ဘုၼ်မ ၼႃႈသုၸႂ်လႆႈၵိၼ်လၢၼ်ႉၼွႆလဵၼ်. မႂ်ႇပဢိုၼ်လႆႈသူၼ်ၶမ်ႈမႂ်ႇၵူႈ,ပ ဢိုၼ်လႆႈႁၢမ်ႈပူႈမႂ်ႇၵူႈ, ႁိူၼ်မိုၼ်ၽႃၼ်လႆႈၸၢတ်ႇသၢဝ်ပၽိလၢၼ်ႉ ၼၼ်ပဵၼ်လႆႈကွၼ်လၢၼ်ႉၼွႆလီႈ. ၶွႆ လီႈကွႆႈတေႃႇၵမ်ႈၼၼ် တၵႃႇ. မႃးၵလီႈၵျိူဝ်ႈကွႆႈသူကွၼ်လၢၼ်ႉၼွႆလီႈ.

---ၵမူႇ ၉

၁၁. **လီႈကွႆႈလီႈကွၼ်** ၼၼ် မႂ်ႇပုၼ်ႈလႃႈဢၼိုၼ်တေႃႇၽႃးထိုင် ၼိူဝ်ႈ မၢဢသႃးထဝ်ဢယမ်ဢၵၼႃႇၼိူဝ်ႈယဵၼ်ႈဝိူဝ်ႈမၢသႃးလီႈသ ၵူႈတၸႂ်ၸႂ်ၼိူဝ်ႈ ပဵၼ်လႆႈလီႈကွႆႈလီႈကွၼ်လီႈ. ပုၼ်ႈတၢင်ႇ ယဵၼ်ႈမိူဝ်ႉၼၼ်ႈၼၼ်ႈထိမိူဝ်ႉထိယိပုၵ်ႇမႃးဢိၸရိူဝ်ႈ,လီႈကွႆႈလိူဝ်ႉကွၼ်မႃး လီႈၶွႆမိၸ. ၵရိူဝ်ႈ ၁၆

၁၂. **ၼၼ်ကွၼ်မိုၼ်ၼၼ်ကွၼ်လၢၼ်ႉ** ၼၼ် မႂ်ႇပႁႃးလၢၼ်ႉဢၺၼ်မိ ထိုင်လႃ ပၵၼ်ႈတိူဝ်ႉမိုၼ်ဢယမ်ၽိမိုၼ်လႃပမႅၼ်ႈၺႃတမိၼၼ် ပဵၼ်လႆႈပၼၼ်ကွၼ်မိုၼ်လီႈ. ၼိူဝ်းပိၼ်မုၼ်မိူဝ်ႉပဵၼ်လႆႈဢလႆႉ ကွၼ်မိုၼ်လီႈ. ၼိူဝ်းပိၼ်မုၼ်တၽၼ်ၼၼ်ဘုၼ်တၸၸပဵၼ်လႆႈလႆႉ မိုၼ်ၵႃႇလီႈ.

၁၃. **တေႃႇကွၼ်** မႂ်ႇတေႃႇၵျိူဝ်ႈဢသီလီႈ. ပလဵၼ်ႈတေႃႇလႃပုၵ်ႇလႆႉ ၵျႃၼၼ်ပမႂ်ႇထိုင်ၵသီဢၵျႃ,တႃးၼိုၼ်မိုၼ်ဢၵျႃၼိူဝ်ႈ ပဵၼ် လႃႈတေႃႇၵျိူဝ်ႈတေႃႇကွၼ်လီႈ. မၵႂီလႃႈတေႃႇၵျိူဝ်ႈတေႃႇကွၼ်တ ၵူႈဝိ,ၵသီၵပဝ်ၵူႈဘုၼ်ၽုၼ်ၼိူဝ်ႈၵယိူဝ်ဘုၼ်ပုၼ်ႈလီႈ.

၁၄. **ကွၼ်တိုၼ်လွႆႈဢပူႈ** ၼၼ် မႂ်ႇၵၢတ်ႇၵၢဝ်းလီႈသၢၼ် လႃဢယိူဝ်ၵတၢတ်ႇၼိူဝ်ႈ ပလဵၼ်ႈတသူဘုၼ်တၽၼ်ၼၼ်ပဵၼ်လႃ ကွၼ်တိုၼ်လွႆႈဢပူႈလီႈ. ကွၼ်တိုၼ်လွႆႈဢပူႈတပူႈလီႈ သၢၼ်ယိူဝ်သမိူဝ်းပလဵၼ်ႈလီႈဘုၼ်ၵသူၸွၼ်, ပလဵၼ်ႈလီႈသူ ကွၼ်တိုၼ်လွႆႈဢပူႈၼၼ်သူပုၵ်ႇလဵၼ်. ပလဵၼ်ႈပၵလီႈတလူၼ် ဘုၼ်ၽုၼ်လီႈ.

၁၅. **မႅၼ်ႈကွၼ်ဘုၼ်မႅၼ်ႈကွၼ်ၶမ်ႈ** ၼၼ် မႂ်ႇပမႅၼ်ႈတူႇမိုၼ်ၼၼ်ပဵၼ် လႃပမႅၼ်ႈကွၼ်ၶမ်ႈလီႈ. ပမႅၼ်ႈပုၼ်ႈဢသရႃႈသူပမိုၼ်တမိၼၼ်ပ ဵၼ်လႃပမႅၼ်ႈကွၼ်ၶမ်ႈလီႈ. ၼိူဝ်းပုၼ်ႈႁႃးၵိူဝ်ႈလႃပျူႈတၢင်ႇသႃႇၵ ၼိထိုင်မွႆႈၼိူဝ်းတၼွႆဘုၼ်ထမ်ႈဘုၼ်ၼိူဝ်းပုၼ်ႈၵၢၼ်ႈပိူဝ်းဢမႅၼ်ႈကွၼ် ၶမ်ႈလႃၼိုၼ်ၼိူဝ်းကွၼ်ၼိူဝ်းဢိုၼ်လီႈတႅမ်ႈလႃထႃႇတုၼ်ႈၶဝ်ၵၼ်ႈဢၼ်ႈ လီႈ. ထႃၼၼ်ၸႂ်ဝၼ်ၼ,ၼိထိုင်မွႆႈတၼွႆထိုင်ထမ်ႈ,ၼိုၼ်ၼိူဝ်း ကွၼ်ပိူဝ်းမႅၼ်ႈကွၼ်ၶမ်ႈ,ၼိူဝ်းတုၼ်ႈၶဝ်ၵၼ်ႈဢၼ်ႈပုၼ်ႈလႃမၢတေႃႇလႃ ဢ ႁူသူၼ်လႃတၼိူဝ်းသူၼ်ၺႃဘုၼ်ဢမိူဝ်ႉဢပၵ်ႉတၽၼ်ၼိူဝ်းသႃႇၵ မၼၼ်သႃႇဝဝႃသႃးၼၼ် ပၼိလီႈလႃပုၼ်ႈတၢင်ႇသႃႇၵၼိ ထိုင်မွႆႈၼိူဝ်းတၼွႆဘုၼ်ဘုၼ်ထမ်ႈဢသိူဝ်းၼၼ်လီႈ. ပုၼ်ႈ လႃလုၼ် သူၼ်ၵၶႃႇပတၢၼ်ဢမိူဝ်ႉဢပၵ်ႉဢၵလုၵ်ႉတၽၼ်မၢသႃးၼ်ၼၼ် သိူဝ်းလီႈ. ၸႂ်ဝၼ်ၼ.

၁၆. **မႅၼ်ႈသူၼ်မႅၼ်ႈကွၼ်** ၼၼ် မႂ်ႇပမႅၼ်ႈသကွႆႈပူႈၼၼ်ပဵၼ် လႃပမႅၼ်ႈသူၼ်မႅၼ်ႈကွၼ်လီႈ. ပုၼ်ႈၶမ်ႈၵၢၼ်ႈထိလိၼ်ဢသႃးၵဘုၼ် လိၼ်ဢမႅၼ်ႈသူၼ်မႅၼ်ႈကွၼ်ၼိူဝ်ႈ ၵဘျိူၼ်ဘုၼ်ၽုၼ်ၼၼ်တသူၼ်ၺႃ ဘုၼ်ဝဘုၼ်, ကွႆႈလိၼ်ကွႆႈတေႃႇ,ၵဘုၼ်လိၼ်ဘုၼ်သုမႅၼ်ႈသူၼ် မႅၼ်ႈကွၼ်,ၵဘျိူၼ်ဘုၼ်ၽုၼ်ႈၼဵၼ်.

၁၇. **ကွၼ်ကွၼ်** ၼၼ် မႂ်ႇပၽိုတေႃႇၵမ်ႈၺၼ်ထိုင်ယဵၼ်သိူၼ် ကွၼ်ကွၼ်လီႈ. ၼၽိုတေႃႇၵမ်ႈၺၼ်တဘုၼ်သိူၼ်မႃးကွၼ်ကွၼ် လိူၼ်,ၼသႃႇၵမၢမၼႈမိူၼ်,ၼိူဝ်းဘုၼ်တၸၸပဵၼ်လႃသိူၼ်ကွႆး ကွႆးလီႈ.

၁၈. **သူၼ်ၽႃးသကွၼ်တလၢၼ်ႉ** ၼၼ် မႂ်ႇသပၢၼ်ႈတၽၼ်မႂ်ႇသူၼ် ၽႃးၶမ်ႈမိုၼ်ၼိူဝ်ႈ ပဵၼ်လႃသူၼ်ၽႃးသကွၼ်ၵလၢၼ်ႉလီႈ. သပၢၼ်ႈတ ၽႃၼ်ဘုၼ်ၼိၼိူဝ်ႈသူၼ်ၽႃးသကွၼ်ၵလၢၼ်ႉလီႈ.

၁၉. **သၼ်မႅၼ်ႈကွၼ်** ၼၼ် မႂ်ႇသူၼ်တၵလုၵ်ႉထဝ်ၸမုၵ်ႉမိုၼ် မုၵ်ႉၼိူဝ်ႈဢသၼ်ၸမ်ၼၼ်ၼိူဝ်ႈဢသၼ်မမ်ႈၵိူဝ်ႈဝၼၼ်ပၵိူဝ်ႈလႃသၼ်မႅၼ်ႈ ကွၼ်လီႈ. ၼိူဝ်းဘုၼ်တၸၸပၵိူဝ်ႈလႃသၼ်ၶျိူဝ်ႈၶျၼ်လီႈ. သၼ် မႅၼ်ႈကွၼ်ၼၼ်ပဢိုၼ်ဢသၼ်ၸမ်ၼၵႃႇ. ဢသၼ်မမ်ႈၵိူဝ်ႈသုၵျၼ်ၵ လၢၼ်ႉ သၼ်မႅၼ်ႈဘုၼ်သၼ်မႅၼ်ႈကွၼ်ၼၼ် ပဢိုၼ်ဢသၼ်တဝ်ၼ် ဘုၼ်,ဢသၼ်ၸမ်ၼၸၽိူလႃလႃႈၵႃႇ,ပဢိုၼ်တဝ်ၼ်မႃး.

၂၀. **ထိုင်ၵိၼ်မႅၼ်ႈကွၼ်** ၼၼ် မႂ်ႇသူၼ်တၵလုၵ်ႉၼၼ် ဢထမ်ႈ ထဝ်ယွႆႇထဝ်ၵုၼိူဝ်ႈပဵၼ်လႃထိုင်ၵိၼ်မႅၼ်ႈကွၼ်လီႈ. သူၼ်လႃပ ၵိူဝ်ႈလႃထိုင်ၵိၼ်မႅၼ်ႈကွၼ်ၼၼ်ပၽူႈၵႃႇတေႃႇတသူဘုၼ်ၼိတမ်ႈ

Digitized by Google

ဘၣ်, ထိၣ်ဂံာ်မံာ်ကွၢ်နူာ် မ့မ့ၢ်ပမၤဟံၣ်ထူၣ်တမံၤန့ၣ် သုစကီးကလီာ်ကလာ်.

၂၁. **ထဲာ်ကွၢ်ထဲာ်ကွၢ်** နူာ် မ့ၢ်ပကီးယီၤပှၤဂၤကစုနဲး ပတကီးဘၣ်လၢပကလု့ၢ်ဘၣ်ဘၣ်, ပယူာ်ယီၤပစုဆူအ အိၣ်ဒီးပမၤဝးပစုလၣ်ဒဲးဒဲးဒီးပစံးလၢပကဲာ်ကွၢ် လီၤ. ပှၤတဂၤကဲာ်ကွၢ်အစုဆူအဝဲတဂၤအအိၣ်နူာ်ကမ့ၢ်ကၢ် အမၤအဝဲတဂၤလဲၤဆူအအိၣ်သၢ.

၂၂. **ခွဲးကွၢ်** နူာ်မ့ၢ်ခွဲးကွၢ်အဆိလီၤ. တၢ်ဘၣ်အၢပဟံး လၢပစုမ့ၢ်တဘူၣ်ဘၣ်ဒီးခွဲးကွၢ်ခွဲးကွၢ်လၢနီၣ်ကူတကူ့ၢ်.

၂၃. **ကိၢ်ကွၢ်** နူာ်မ့ၢ်ကိၢ်ကွဲအဆိလီၤ. ပှၤမ့ၢ်စိၤစယီၢ်ဒ့ ဒီးပစံးလၢကိၢ်ကွဲကိၢ်ကွၢ်ပှၤလီၤ.

၂၄. **လီၤကဲာ်လီၤကွၢ်** နူာ်မ့ၢ်ဂ့ၤကညီလၢဖးဒိၣ်ဖးထီဒီး လီၤသကူးတစဲးစဲးဒီးပစံးလၢလီၤကဲာ်လီၤကွၢ်လီၤ. ပှၤ တဂၤဖးဒိၣ်ဖးထီလီၤကဲာ်လီၤကွၢ်မးလဲၣ်.

၂၅. **ကွၢ်** နူာ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢပှၢ်ဒိၣ်ကနၢဒီးပခိတ့ာ်က စၢၢ်ကလိ,တၢ်လူ့ၢ်တၢ်တြီဒီး ပစံးလၢပကွၢ်ကစၢၢ်ကွၢ် ကလိလီၤ. ပှၤကညီလဲၤယုခးကဆိဒီးကွၢ်တၢ်လူ့ၢ်ကွၢ် တၢ်တြီ,ကွၢ်ကစၢၢ်ကွၢ်ကလိလီၤ. ဒ်ပစံးတၢ်အသိးလဲၤ ခိတ့ာ်ကစၢၢ်ကလိ,ထံတြီနီတြီလီၤ.

ကွး

၁. **ကွးထါ** နူာ် မ့ၢ်တနံၤအဆိလီၤ. တနံကွးထါနူာ်မ့ၢ် သုၣ်ကျူးကျိလၢပထုးချံလၢအဖိခိၣ်နူာ် မ့ၢ်တနံကွးထါ.

၂. **ကွးလီၤစူာ်ကွးလီၤစဲၤ** နူာ် မ့ၢ်ပဘူးထိၣ်တၢ်ကံးညာ် လၢပျံၤလီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, တူၤပၤလီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပဘူးထိၣ်ပလီမ့ၢ် ဂ့ၤ,လီၤစဲၤဝဲဒီးပစံးလၢပကွးလီၤစဲၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပစံး တအါဘၣ်,ပစံးလၢဘူးလီၤစဲၤနူာ်အါတကူ့ၢ်လီၤ. ကွး လီၤစဲၤတၢ်ကံးညာ်လၢပျံၤအလီၤနူာ် လၢထၣ်လၢခံ,မး ကသူထိၣ်စိုးထိၣ်ဒၣ်ဝဲကဖိလီခိၤတကူ့ၢ်.

၃. **ကွးလီၤစဲၤတခွဲ** နူာ် မ့ၢ်ပစဲၤလီၤတခွဲဆူထံလီာ်ပှၤဒီး အပျံၤဒီးအဆၣ်လီၤစဲၤဝဲနူာ်ပစံးလၢပကွးလီၤစဲၤတခွဲ လီၤ. ပကွးလီၤစဲၤတခွဲလၢထံဖံးခိၣ်နူာ်ညၣ်အှၣ်ဒီးစဲ ဘူးဝဲလီၤ.

၄. **ကွးထိၣ်ကွးလီၤ** နူာ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဒီးအကွီၤတဖၣ်နူာ် ပမ့ၢ်ဘူးထိၣ်ဒ်အကစဲဘူးဒီးပစံးလၢကွးတိၣ်လီၤ. ကွး ထိၣ်တခွဲလၢလၣ်ခဲးလီၤ နူာ်ဒီးကအိၣ်ဒၣ်ဝဲတကူ့ၢ်. ကွး ထိၣ်ယာ်ထါဂံာ်လၢဟံၣ်နူာ်လီၤနူာ်သုတလီၤတဲာ် တဂ့ၤ, မတၤကွးထိၣ်ယာ်တခွဲတဘူၣ်လၢဆါကံၢ်လီၤ အံၤလှ,ဒီး ဘၣ်တစုစုပစံးလၢကွးထိၣ်ယာ်,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံး လၢကွးထီယာ်လီၤ.

၅. **ဘၣ်ကွဲးဘၣ်ကွး** နူာ် မ့ၢ်တခွဲးကတာ်ယာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှာ်ကတာ်ယာ်ဒီးလၢၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ကူတၢ်သိးကတာ်ယာ်ဒီး သုၣ်နဝၣ်နမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢဆုၣ်တၢမဲကတာ်ယာ်တၢ်ကူတၢ် သိးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢဘၣ်ကွးလီၤ. တခွဲတဘၣ်ဘၣ်ကွး ကတာ်ယာ်လၢထံလာ်ကျၢၤသမိး,ပထုးကူၤတနူ့ၢ်ဘၣ်, တၢဆုၣ်ဘၣ်ကွးစဆုယာ်လဲတပှၤလဲ. ပှာ်တဆိစ ဟၢဒီး ဘၣ်ကွးကတာ်ယာ်လၢထံလာ်, စမၤကူၤတနူ့ၢ် ဘၣ်.

၆. **ကွးကြၢ်ကွးစိ** နူာ်မ့ၢ်တလၢၤထုစံာ်ဒီး ကွးကွဲာ်နီၣ် အသံးလၢသုၣ်ကျူးကျိနူာ် ထိထိၣ်ဝဲအကနၣ်ဒ်တပှာ် ကနၣ်အသိးယဲၢ်ဘုၣ်နူာ်ထုးဝဲလၢပနၢ်ဒီးပစံးလၢတ လၢၤကွးကြၢ်လီၤ. တလၢၤဘဖၣ်နူာ်ကွးကြၢ်လၢစံာ် ပှၤနူာ်တၢ်လဲၤမးပျိပျိုဝံၤဒီးဖှံလီၤကူၤဘုတသါလီၤ. စံာ် နူာ်ပမ့ၢ်တထူဘၣ်,ပမ့ၢ်ကွးထဲကြၢ်စိၤဒီးသုစကီးလီၤ.တ လၢၤစံးဝဲဒၣ်, ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပနၢ်မ့ၢ်တအါဒ့ဘၣ်, ပနၢ်မ့ၢ် အိၣ်ခံဒုဒီးပကွးကြၢ်ဒီးပဖှံဘုသုလီၤ. ---ကရၢ် ၆

၇. **ကွးကွဲာ်ထဲးကွဲာ်** နူာ် မ့ၢ်တၢ်လၢအခဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်လၢ ဘၣ်အၢတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤကွဲာ်လၢနီၣ်တြူာ်နီၣ်ကွးဒီးပစံး လၢပကွးကွဲာ်လီၤ. ဆိအံၣ်စဲဘူးနခိၣ်တလိၣ်နူာ်ကွး ကွဲာ်တကူ့ၢ်. စယာ်တလိၣ်ခဲကၤ,ကွးကွဲာ်လၢနီၣ်ကွးတ ကူ့ၢ်. သူးအုၣ်နခိၣ်တဘိနူာ်နတကွးကွဲာ်ဘၣ်မနုၤလဲၣ်.

၈. **နီၣ်ဘုၣ်နီၣ်ကွး** နူာ် မ့ၢ်သုၣ်သကူၤလၢပကွးကွဲာ်စ ယီာ်စယာ်နူာ်ပစံးလၢနီၣ်ကွးလီၤ. မၤနူ့ၢ်စနီၣ်ကွးတဘိ, စကကွးကွဲာ်စယီာ်စယာ်တပှၤတကူ့ၢ်. ဒီးဘၣ်တစုစုပ စံးလၢနီၣ်ကွး,ဘၣ်တစုစုပစံးလၢနီၣ်သကူၤလီၤ. ဗံာ်နူ့ၢ် နီၣ်ကွးဒီးကွးကွဲာ်စယီာ်စယာ်နူာ်ပျိမ့ၢ်တူ့ၢ်တကူ့ၢ်. ဒီးထိ ရီၤနီၣ်ကူလၢပကွးကွဲာ်တၢ်နူာ်ပစံးလၢနီၣ်ကွးစကီးလီၤ.

၉. **ကွးကွး** နူာ် မ့ၢ်သုၣ်တဖၣ်နူာ်သလဲၤဒီးအိးထိၣ်အ သးသိၣ်ဝဲနူာ်ပစံးလၢသိၣ်ကွးကွးလီၤ. သုၣ်တထံးသ လဲၤထိၣ်ဒီး သိၣ်မးကွးကွးလဲၣ်ခွါစီဓါ.နၣ်တကလုာ်ပ ကီးလၢနၣ်ကွးနူာ်ပှၤဝဲသိၣ်ကွးကွးလီၤ. နၣ်တဘုၣ်ပှၤ လၢနီၣ်ဘုၣ်လာ်သိၣ်မးကွးကွးနနၢ်ဟူကီးခဲၣ်.

၁၀. **ပှၢ်ကွးကွး** နူာ်မ့ၢ်တၢ်ဆါပှၤစုစုးဒ်ပဓိၢ်တၢ်အသိး ဒီးပစံးလၢပှၢ်ကွးကွးလီၤ. သလဲၤတဘိအုၣ်တၢ်ပှၢ်မး ကွးကွးစကီၤပှၤကဲပှၤကဲလီၤ. စဝ့တဖျၢၣ်ဆါဒီးပှၢ်မး ကွးကွးလဲၣ်မီၤ.

၁၁. **ကွးနာ်သံၣ်** နူာ်မ့ၢ်တၢ်လၢအယီၢ်ဒ့ဖှၣ်တဖၣ်နူာ်ပှၤ ကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလီမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်လၢအယီၢ်ဒ့ဖှၣ်ဝဲခဲ လာ်နူာ် ပစံးလၢမၤအသးကွးနာ်သံၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤ အယီၢ်ဒ့ဖှၣ်တရံး,ကွၣ်နာ်သံၣ်,တထိဘၣ်, ဖှၣ်တရံးမိၤ လီၤ. ကိတဖျၢၣ်မှၣ်သရၣ်, ကွးနာ်သံၣ်ဒီးအယီၢ်ဒ့ဖှၣ် တြိးမိၤလီၤ. --ကရၣ် ၂

၁၂. **ဖှၣ်ကွးနာ်** နူာ်မ့ၢ်တၢ်ပှၤတၢ်လီၢ်ယှၢ်မိၤကုမိၤ,တၢတ

Digitized by Google

လၢဘီၣ်တလီၣ်,ပူၣ်မိၤနၢ်မိၤလၢမၤသးတထီဘၣ်ဒီးဖုၣ်
ဝဲခဲလၢာ်န့ၣ်ပစံးလၢဖုၣ်ကွးနၢ်လီၤ. နထ့ကုတ နဖုၣ်ကွး
နၢ်မိၤ,ဂ့ၤဘၣ်စဲၣ်,သပၢၤတဖျၢၣ်ဖုၣ်ကွးနၢ်မိၤ,ဒီးအပှၤ
မၤအသးကဒိၣ်ကဒး,အပှၤလီၤဆၢၣ်တယာ်ဘၣ်.
၁၃. **လီၤတကွး** မ့ၢ်လီၤတလ့ၣ်အဆိလီၤ. ပလဲၤတၢ်လၢ
တၢ်ပၢလီၤလၢတၢ်စူၤခါန့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဘျဒီး ပလီၤတလ့ၣ်
လီၤတကွးလၢပကသံအခါးလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်လၢ
တၢ်ပၢလီၤဒီးလီၤတလ့ၣ်လီၤတကွးနးကၢ.
၁၄. **လီၤတလံာ်လီၤတကွး** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢတၢ်
ပၢလီၤဒီး ပစုလီၤဖိုးပခီၣ်လီၤဖိုးဒီးပစံးလၢပလီၤတ
လံာ်လီၤတကွးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးလီၤတကွးန့ၣ်မ့ၢ်လီၤတ
လံာ်အဆိလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဒီးအခီၣ်လီၤတလံာ်လီၤ
တကွးမးတလီၢ်လီၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢလီၤတ
လံာ်လီၤ. –ကလံာ် ၂
၁၅. **ဟီၣ်ကွးကွး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤဆံးဟီၣ်လၢအကလုၢ်ပုံၤသ
ရံးန့ၣ်ပစံးလၢဟီၣ်ကွးကွးလီၤ. ပှၤဆံးတဂၤအိၣ်ဖျဲၣ်ဒီး
ဟီၣ်မးကွးကွးလီၤ. ဖိသၣ်တဂၤဟီၣ်မးကွးကွး,ကမ့ၢ်
ကၢ်အဟၢၤဖၢတမှာ်ဘၣ်သၢၣ်.
၁၆. **နၢ်ကွးကွး** န့ၣ် မ့ၢ်တၢဆ့ၣ်ဘၣ်ကွးပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ
သ့ဝ်ပှၤနၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အပှၤလီၢ်အိၣ်ဖးထီ,တပယွဲၢ်တပယွဲၢ်
ဒီးပစံးလၢနၢ်ကွးကွးလီၤ. တၢသ့တနဝ်သ့ၣ်တထံးနၢ်
မးကွးကွးလီၤ. ပှၤတဂၤတၢသ့ဝ်ဒီးနၢ်မးကွးကွးလဲၣ်.
၁၇. **ဖှဲးကွးကွး** န့ၣ် မ့ၢ်ပဖဲာ်တၢ်လၢယဲာ်အခိၣ်ဒီး ထီၣ်
ယဲာ်ပဲသီၣ်ကွးကွးန့ၣ်ပစံးလၢပဖှဲးကွးကွးလီၤ. တၢ်လၢ
အဘူတဖၣ်,ချီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဖံးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကုမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမ့ၢ်ဖဲာ်
လၢယဲာ်အခိၣ်န့ၣ်ထီၣ်ယဲာ်ဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ပစံးလၢပဖှဲးကွးကွး
လီၤ. ပှၤတဂၤသါကနူၣ်ဖိဒီး ဖှဲးမးချီၣ်တဘ့ၣ်ကွးကွး
လီၤ. နဖှဲးချီၣ်တဘ့ၣ်ကွးကွးမ့ၢ်နသါကမၤမနုၤလဲၣ်.
၁၈. **အီးကွးကွး** န့ၣ် မ့ၢ်ပတအုၣ်သ့ၣ်ဖံးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပအီး
သ့ၣ်ဖးဝၣ်လ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢပအီးကွးကွးလီၤ. ဘၣ်
ဆၣ်ဒီးမ့ၢ်အသီၣ်ဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤအီးဝၣ်လ့ၣ်ကွးကွးမ့ၢ်
သါကမၤမနုၤလဲ, ပကမၤသ့ၣ်မုၣ်ဒ့, ပှၤတဂၤအီးမး
သ့ၣ်မုၣ်ဖံးကွးကွးကမ့ၢ်ကၢ်ကဖီအိၣ်မ့ၤလၢ သ့ၣ်မုၣ်ဖံး
န့ၣ်သၢၣ်.
၁၉. **ကွးဘုလဲးဘု** န့ၣ်မ့ၢ်ပကူးဘုလၢထါဂဲာ်န့ၣ်ပစံး
လၢပကွးဘုတစုစုလီၤ. ဘုဂီၤထီၣ်ဒီးစစံးစကလဲၤကွး
ကွၢ်,တၢ်စူၤဒီးစကွးတသ့ဘၣ်. စစံးစကလဲၤကွးစကီး
ဘုဒီးစကွးချူးတဖံးခံဖံးဒီးစဖိခွါဟီၣ်ဒီးစဟဲကူၤအိၣ်
နၤကူၤ,တၢ်မ့ၢ်အိၣ်ကွၢ်စဖိခွါတမံၤ, စကွးဘုဒီးအပၢ်ချူး
နဲၣ်.
၂၀. **တကွးထီၣ်တကွးလီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢဝံသးကၢၣ်ဒီး
အိၣ်ဒၣ်အတၢ်လၢဟံၣ်န့ၣ် ပစံးလၢတကွးထီၣ်ဘၣ်ဖၣ်
ကွာ်ထံးလီၤ. ပှၤတဂၤကၢၣ်ဒီး တကွးထီၣ်ဘၣ်ဖၣ်ကွာ်
ထံးလ့ၤတကူၤဘၣ်, ဒ်ပစံးတၢ်အသိးတလဲၤဘၣ်တၢ်နီ
တပူၤဘၣ်.
၂၁. **ကံၣ်တကွးတကွး** န့ၣ် မ့ၢ်ဘီၣ်သအိၣ်ကံၣ်လၢအ
သူဒီးအဘီန့ၣ်တပယွဲၢ်တပယွဲၢ်ဒီးပစံးလၢကံၣ်တကွးတ
ကွးလီၤ. ဘီၣ်သအိၣ်တနကံၣ်မးတကွးတကွးကညီၢ်
ဘှၢၣ်လဲၣ်ခွါစီၤ.
၂၂. **ကွးယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ဝၣ်ထိဒူအိၣ်လၢထံဖံးခိၣ်န့ၣ်ဒ်က
ဟဲဆုပအိၣ်ဒီး ပမၤယီၤလၢမဲၣ်သူဒီးပစံးလၢပကွးယီၤ
လီၤ. ကွးယီၤန့ၢ်ယၤလၢဝၣ်တဘီန့ၣ်တကူၢ်. ဒီးစစံးလၢ
ခွဲးယီစကီးလီၤ.
၂၃. **ကွးကြျာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤကွံာ်စယိာ်စယာ်လၢသ့ၣ်
သကူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢဝၣ်လ့ၣ်ဝၣ်ခီမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒ်ကတုၤလီၤလၢ
ဟီၣ်ခိၣ်,ဒ်ကပျိဒီးပမၤတံၢ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်ကြိးကြိးဒီးပ
စံးလၢပကွးကြျာ်လီၤ. သုမ့ၢ်ခွဲဒၢးဖီလာ်ကွးကြျာ်တၢ်
ကဘီၣ်ကစဲ, သီၣ်ဂူာ်သီၣ်ဂဲၤန့ၣ် တုၤလီၤဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်တ
ကူၢ်. ခွဲဒၢးဖီလာ်,ကွးကြျာ်လၢဟီၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်တကူၢ်.
မၤတၢ်ကပျိ.
၂၄. **ကွးထီၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထိရီၤတၢ်တမံၤမ့ၢ်တဲၤထီၣ်ပူၤပ
သ့ၣ်ညါမိၤဒီးပစံးလၢကွးထီၣ်လီၤ. စထီထီၣ်ချံၣ်တ
ဘ့ၣ်ကွးထီၣ်လံ, ကျၢၤပျာ်လဲၣ်, သလၢတဘ့ၣ်ကွးထီၣ်
လံ,ကီးမးသ့ၣ်ဖးလီၤ. သ့ၣ်တဂ့ၤဘၣ်,ပမၤတလါကွး
ထီၣ်နးကၢ.

ကွၣ်

၁. **ကွၣ်မိၤကြၤမိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤသ့ၣ်မုၣ်လၢဝၣ်န့ၣ်ပကီး
လၢကွၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနိၤနိၤကီးလၢယွၣ်,ဒီးပှၤတနိၤ နိၤ
စံးလၢယိၣ်ဝၣ်လီၤ.ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်သ့ၣ်မုၣ်ကွၣ်လီၤ. လဲၤ
မၤကွၣ်တယဲခံယဲတကူၢ်. ပကဖီအိၣ်မ့ၤပကဆိၣ်ကဲၤ
ညီ, စလဲၤဖဲာ်ကွၣ်တန့ၢ်ဘၣ်,တၢ်စူၤဒိၣ်ကၢ.
၂. **လုၣ်ကွၣ်နဲကွၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပကူၢ်လီၣ်လုၣ်တလီၣ်တလီၣ်
န့ၣ်ပစံးလၢလုၣ်ကွၣ်လီၤ. ပဘုးစၢလုၣ်ဒီးကဲထီၣ်တ
လီၣ်တလီၣ်န့ၣ်ပစံးလၢလုၣ်ကွၣ်လီၤ. လုၣ်တကွၣ်တ
ကွၣ်န့ၣ်လၢဆ့ပလီၢ်တဘ့ၣ်လီၤစံးဝဲဒၣ်,ပှၤတဂၤလ့ၢ်ဘဲ
တနံၤန့ၢ်တကွၣ်စံးဝဲဒၣ်.
၃. **မဲာ်သကွၣ်နါသကွၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢမၤဒိၣ်မၤအၢလၢ
အမၤတကဲဘူးဒီးအကသံန့ၣ် အမဲာ်ကဒါယိၣ်အသးဆူ
အခိၣ်န့ၣ် ပစံးလၢအမဲာ်သကွၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤဒိၣ်ဒီး
အမဲာ်သကွၣ်ထီၣ်အသးဆူအခိၣ်သၣ်ယံဒီး အိၣ်မးဝါ
ဟၢၣ်ကလာ်လီၤ. ပှၤန့ၣ်မၤဒိၣ်အမဲာ်သကွၣ်ထီၣ်လံအ
သးလံနဲၣ်,ကဲကူၤလၢၤပျာ်တၢ်လဲၣ်---ကဝၣ် ၃
၄. **ဖးစိသကွၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်မုၢ်ယှၢ်လီၤဘူးဒီးမုၢ်ကလီၤနၢ်တ့ၢ်

Digitized by Google

န့ၣ်ပစံးလၢမ့ၢ်ဃှၢ်လီၤဖးဖီသကွၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဃှၢ်လီၤဖး ဖီသကွၣ်လံ,ကီးမးဒီးမ့ၢ်ဟါလီၤ.

မ့ၢ်ဃှၢ်ဖးဖီသကွၣ်လီၤ
ပကကူၤဆူဟံၣ်ဆူဃီ
မ့ၢ်ဃှၢ်ဖးဖီသကွၣ်ဝဲ
ဆူဟံၣ်ဆူဃီပကလဲၤ

၅. **နၢ်ဖးဖီသကွၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဆဲးတၢ်နၢ်ဘူးဒီးကကတၢၢ် ဘိတဘ့ၣ်ဒီးပစံးလၢနၢ်ဖးဖီသကွၣ်လီၤ. စဆဲးထိးတဒု နၢ်ဖးဖီသကွၣ်ဘိဒီးသံဝဲလီၤ. ဒီးထံမ့ၢ်အိၣ်ဒံးလၢပီၤပူၤ ဘူးဒီးကလၢၢ်ဒီးပစံးလၢအအိၣ်ဒံးဖးဖီသကွၣ်လီၤ. ထံ အိၣ်လၢပီၤပူၤန့ၣ်အိၣ်ဒံးဖီသကွၣ်စိၤန့ၣ်ကီးမးပအိလၢၢ် လီၤ.

၆. **လိာ်ကွ့ၢ်လိာ်ကွၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟ်ကလိၢ်အသး ဒီးဘိးစၢ်အကိာ်ဒီးကွၣ်တိၣ်အမဲာ်န့ၣ် ပစံးလၢလိာ်ကွ့ၢ် လိာ်ကွၣ်လီၤ. ဒီးပှၤလၢအမူၤသံးတဖၣ်န့ၣ်လဲၤတၢ်တ စ့ဃၢ်ခီဃၢ်ခီဒီးပစံးလၢလိာ်ကွ့ၢ်လိာ်ကွၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတ နီၤနီၤစံးလၢယိၢ်ကွ့ၢ်ယိၢ်ကွၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအ့လံးဘိ သွါ, ကလိၢ်ကလ့ၤ, လိာ်ကွ့ၢ်လိာ်ကွၣ်ဒ်တၢ်ပျုၢ်အသိး ဆါစမဲာ်ကၢ.

၇. **ကွၣ်သ့ၣ်အကိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပပဲာ်သ့ၣ်ဒ့လၢအထူၣ်မ့ၢ် လၢအဘျိၣ်ထိၣ်တဒ့န့ၣ် ပစံးလၢပကွၣ်ကွဲာ်သ့ၣ်အကိာ် န့ၣ်တုၤအကၢ်ဒီးကအိၣ်ဒၣ်ဝဲတူာ်မိၢ်ဘၢၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤ လဲၤထိၣ်ကွၣ်ကွဲာ်သ့ၣ်အကိာ်န့ၣ် မ့ၢ်တဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဝဲ လၢကလီၤတဲာ်ဓါ.

၈. **စကွံးစကွၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်ထီရီၤတမံၤဒီးပတမၤ ဘၣ်လၢပသူၣ်ကံၢ်သးလဲဘၣ်ဒီးပစံးလၢပမၤတၢ်စကွံးစ ကွၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤသါကထ့ကုတဒ့ဒီးတထ့ဘၣ်ဝဲဂ့ၤ ဂ့ၤဘၣ်,ထ့ဝဲစကွံးစကွၣ်,တဂ့ၤဘၣ်,ပှၤတဂၤသါကမၤ လိၢ်ဆ့ၣ်နီၤတဖျၢၣ်ဒီးမၤကၢ်ကစီဒီတက့ၢ်. မၤကဒီးဝဲစ ကွံးစကွၣ်စိၤကမ့ၢ်ကၢ်မၤဝဲတသ့ဒံးဘၣ်သၢ. ဒီးဘၣ်တ စုစုပစံးစ့ၢ်ကီးလၢစကွံးစကွံးလီၤ.

၉. **ကွၣ်သအၢၣ်ကွၣ်သအၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ထံထိၣ်ပှဲၤအကျိပူၤ န့ၣ်ပစံးလၢထံပှဲၤကွၣ်သအၢၣ်လီၤ. ထံထိၣ်ပှဲၤမးအကျိ ပူၤကွၣ်သအၢၣ်တယွၤလၢၤဘၣ်,ဘၣ်ဆၣ်ယွၤဒံးတစဲး စဲးဒံးလီၤ. ထံပှဲၤကွၣ်သအၢၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ထံပှဲၤတုၤအယွၤတ သ့လၢၤဘၣ်ဒီးပစံးလၢအပှဲၤကွၣ်သအၢၣ်လီၤ.

၁၀. **ကွၣ်ကွဲာ်ကွဲၣ်ကွဲာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဟံၣ်ထူၣ်အခိၣ်စိၣ်မ့ၢ် ဂ့ၤ, သ့ၣ်ဒ့အထူၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပပဲာ်ကွၣ်ကွဲာ်ဒီးပဆီၣ်တ ဘျိၣ်ကၢ်သဈိးကလၢ်ဒီးပစံးလၢပကွၣ်ကွဲာ်လီၤ. ပလၢၣ် တိၣ်ဟံၣ်ထူၣ်မ့ၢ်တီကဲၣ်ဆိးဒီးပကွၣ်ကွဲာ်အကိာ်လီၤ.

၁၁. **လိာ်ကွၣ်လိာ်ကွၣ်**,ယိာ်ကွၣ်ယိာ်ကွၣ်,ယိၢ်ကွၣ်ယိၢ် ကွၣ်--လိာ်ကွၣ်လိာ်ကွၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီမူၤသံးဒီးယိာ် ထိၣ်အကိာ်ဒီးဘိးအကိာ်ဃၢ်ခီဃၢ်ခီန့ၣ် ပစံးလၢမၤသး လိာ်ကွၣ်လိာ်ကွၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢယိာ်ကွၣ် ယိာ်ကွၣ်, ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢယိၢ်ကွၣ်ယိၢ်ကွၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအိမူၤအသးလၢသံးဒီးမၤသးလိာ်ကွၣ်လိာ်ကွၣ် ဘၣ်မနုၤလဲၣ်.

၁. **ဂွၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ခံသီအဘၢၣ်စၢၤသၢသီအဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်ပ စံးလၢကွၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢစီၤကွၤလီၤ. ဒီးဆီ တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဒံၣ်ဒီး ဒံၣ်ဝဲတနံၤ,မၤကဒီးတနံၤန့ၣ်တဒံၣ် ဘၣ်ဒီး ပစံးလၢကွၤဝဲတနံၤမၤကဒီးတနံၤဒီးဒံၣ်ဝဲဒီးမၤ ကဒီးတနံၤန့ၣ် တဒံၣ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢအကွၤကဒီးတနံၤ လီၤဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢအစီၤကွၤလီၤ. ဆီတဘ့ၣ်တဒံၣ် ကီးနံၤဒဲးဘၣ်,ဒံၣ်တနံၤကွၤတနံၤ,ဒံၣ်တနံၤကွၤတနံၤဒ် န့ၣ်ထီဘိလီၤ.

၂. **ညၣ်ဂိၢ်ကွၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအညၣ်ဂိၢ်လၢတဂိၢ်ထိၣ် ဘၣ်ကီးမ့ၢ်နံၤဒဲးဒီးအညၣ်ဂိၢ်တနံၤနံၤ,တဂိၢ်တနံၤနံၤဒီး ဘျါကီ,ဒီးပစံးလၢတၢ်ညၣ်ဂိၢ်ကွၤလီၤ. တၢ်ညၣ်ဂိၢ်ကွၤ န့ၣ်ဂိၢ်တနံၤကွၤတနံၤ,ဂိၢ်တနံၤကွၤတနံၤ,သလိာ် လၢက ဘျါပှၤန့ၣ်ယံာ်ကၢ,တၢ်ညၣ်ဂိၢ်န့ၣ်ကသံၣ်သရၣ်ဒုးအိပှၤ လၢကသံၣ်လူလီၤ. --ကသံၣ် ၂၈၇.

၃. **စီၤကွၤ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလီၤအိၣ်အဆၣ်လၢမ့ၢ် ခုၣ်လီၤလၢပျိၢ်ခိၣ်ပျိၢ်သရှၤန့ၣ်ဒီးပလဲၤစီၤဆဲးစီၤခးလၢမ့ၢ် ခံးမ့ၢ်ဟါဒီးပစံးလၢပစီၤကွၤလီၤ. ဒီးထီးတဖၣ်အိၣ်ဘု လၢမ့ၢ်ဟါန့ၣ် ပစီၤဆဲးစီၤခးဒီး ပစံးလၢပစီၤကွၤစကီး လီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢကွၤဆဲးကွၤခးလီၤ.

၄. **ကွၤဘျိ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလဲၤတၢ်န့ၣ်ဒီးဒ်ပကဆဲး ဘၣ်ခးဘၣ်န့ၣ်ပခွိၣ်လၢအမဲာ်ညါန့ၣ်ပခိးလီၤအကျိၤဒီး ပစံးလၢပကွၤဘျိလီၤ. ထီခိၣ်လဲၤတၢ်န့ၣ်ဒ်ပကခးဘၣ် ဒီးပကွၤဘျိလၢအမဲာ်ညါလီၤ.

၅. **ကွၤဆဲးကွၤခး** န့ၣ် မ့ၢ်ထီးတဖၣ်န့ၣ်လၢတၢ်မ့ၢ် ရူၤခါဒီးအ့ၣ်အသွံဒီးတၢ်မ့ၢ်ရူၤဒီးနှၢ်အိၣ်လၢအသွံပူၤ,ဒီး မ့ၢ်မ့ၢ်ဟါန့ၣ် နှၢ်အိၣ်လၢအသွံပူၤဒီးပှၤကညီလဲၤဆဲးဝဲ လၢအိၣ်လၢအသွံပူၤအကတိၢ်န့ၣ်ဒီးပစံးလၢကွၤဆဲးကွၤ ခးဝဲလီၤ. ထီးအိၣ်လၢအသွံပူၤန့ၣ်ပှၤကညီကွၤဆဲးကွၤ ခးန့ၢ်ဂ့ၤကၢ,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကွၤတၢ်လဲးတၢ်လီၤ.

၆. **ကွၤတၢ်** မ့ၢ်ကွီၤတၢ်အဆီလီၤ. ပကွီၤဂ့ၢ်န့ၣ်ပစံးလၢ ပကွီၤတၢ်ကွၤတၢ်တစုစုလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကွီၤ ကူၤကွၤကူၤလီၤ.

၇. **ကွၤချၢၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထိၣ်တကလုာ်မၤသးဒ်ထိၣ်လွံၢ်အ သိး ဒီးအိၣ်တဖုတဖုန့ၣ် ဒီးပကီးလၢကွၤချၢၣ်လီၤ. ထိၣ်ကွၤချၢၣ်န့ၣ် မ့ၢ်အအိၣ်ချၢၣ်သၣ်ဒီးအိၣ်လၢချၢၣ်ခံ န့ၣ်ပကီးလၢကွၤချၢၣ်ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢပကွၤလီၤ.

Digitized by Google

၈. **စီၤကွ့ၤ** မ့ၢ်စိၤကွိၤအဆိလီၤ. စိၤကွိၤစိၤကွၤန့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီရှၣ်လုၣ်လၢအလိၤလိၤ.

၉. **စၢသကွ့ၤ** န့ၣ်မ့ၢ်စၢသကွိၤအဆိလီၤ. စၢသကွိၤစၢသကွၤန့ၢ်ယၤလၢပျုံၤတဘိတက့ၢ်.

၁၀. **ကွ့ၤဆဲးကွ့ၤစး** န့ၣ် မ့ၢ်ဆၣ်တကလုာ်န့ၣ်အိၣ်စၢၢ်ဆၢလိာ်အသးသၢဖျၢၣ်ဒီးပှၤကညီကိးဝဲလၢကွ့ၤဆဲးကွ့ၤခးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢကွိၤဆဲးကွိၤခးလီၤ. ဒီးပှၤကညီကိးခံမံၤလိာ်လီၤ. သကွၤ,တကွၤ,စကွၤ,ပကွၤ.

ကွံ

၁. **ကွံစီၤတြၢၤစီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ထံလၢအလီၤဆၢၣ်ဒီးသအၢၣ်ဝဲလၢအယိာ်ဒီး တမ့ၢ်ဘၣ်စ့ၢ်ၤလီၤတဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢကွံလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကွံပှူၤလီၤ. ကွံပှူၤတပှူၤထံယိာ်သမိး,ထံတလိာ်ကွံစီၤတြၢၤစီၤတအိၣ်ဘၣ်,အိၣ်ထဲစ့ၢ်ၤလီၤလီၤ.

၂. **ကိၢ်ကွံထိၢ်ကွာ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဘၣ်ပှၤကမ့ၢ်ကမ့ၢ်ဒီးပဖံးတိၤညဉ်တိၤရဲာ်ရဲာ်န့ၣ်ပစံးလၢကိၢ်ကွံလီၤ. နဖိၣ်စယိၢ်နကိၢ်ကွံကၢ. မ့ၢ်မနုၤဟးဘၣ်ယၤကိၢ်ကွံကိၢ်ကွးတမံၤလဲၣ်,ပှၤတဂၤကလၢၢ်စတၢ်လာ်ပှူၤကိၢ်ကွံသမိး.

၃. **ထါခိၣ်ကွံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပထါခိၣ်ကိၢ်ကွံလၢတၢ်မိၣ်အိၣ်ပသးလၢတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထွံၣ်တဖၣ်တၢ်မိၣ်အ့ၣ်အသးလၢတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢထါခိၣ်ကွံလီၤ. ထါခိၣ်ကွံန့ၣ်မ့ၢ်ပိၢ်အကလုၢ်လီၤ. ဒီးစိၤစံးဝဲလၢပထါခိၣ်ကိၢ်ကွံ,ပထါခိၣ်ရှၢ်,ဒီးပိၢ်စံးလၢပထါခိၣ်ကွံလီၤ. ထွံၣ်တဒုအထါခိၣ်ကွံတၢ်မိၣ်အ့ၣ်အသးလၢတၢ်လီၤ.

၄. **တၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပထံၣ်လိာ်ပသးကဒဲကဒဲဒီးပပးကဲလိာ်ပသးဒ်ပပုၢ်ပဝဲၢ်အသိးဒီး ပသးပှၢ်တဖၣ်န့ၣ်ပပးကဲဒ်ပမိၢ်ပပၢ်အသိးဒီးပကတိၤမှာ်တၢ်ဒီးအီၤ,ပသးသုတဒိၣ်ထိၣ်လၢအလိၤနီတစုတဂ့ၤ, မ့ၢ်မၤကမၣ်ပှၤဒီးပဝံသးစူၤအီၤဒီး ပဆိၣ်လီၤပသးယိဘိဒီးပစံးလၢတၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံလီၤ. ပဝဲဒၣ်ပတၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံမ့ၢ်အိၣ်ဒီးကစၢ်ယွၤကအဲၣ်စ့ၢ်ကီးပှၤလီၤ.

၅. ဟိၣ်ကွံန့ၣ် မ့ၢ်ပှၤဆံးတဖၣ်အမိၢ်မ့ၢ်သါကလဲၤတၢ်ဒီးသါကလဲၤစကီးဒီး အမိၢ်ဒီးဟိၣ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢဟိၣ်ကွံလီၤ. ပှၤတဂၤသါကလဲၤတၢ်ဒီးအမိၢ်ဒီးအမိၢ်တနးလဲၤဘၣ်အီၤဒီးဟိၣ်ကွံဝဲလီၤ. ပမ့ၢ်လဲၤဟးန့ၣ်ပှၤဂၤမ့ၢ်သါကလဲၤဒီးပှၤဒီးပစံးလၢဟိၣ်ကွံစကီးလီၤ. ဒီးပှၤကဲလၢအပျဲၢ်အဘိၣ်တဖၣ်န့ၣ် ဟိၣ်ကွံထိၣ်တၢ်အမှာ်လၢကစၢ်ယှၣ်ရှူးယရံးအအိၣ်နှၣ်လီၤ.

၆. **ခိၣ်ဘၣ်သးကွံ** န့ၣ်မ့ၢ်ပထံၣ်တၢ်လၢအဂ့ၤန့ၣ်တၢ်မိၣ်ဟဲးန့ၢ်ဘၣ်ပသးနးနးကလဲာ်ဒီး ပစံးလၢပသးကွံလီၤ.

ပှၤတဂၤထံၣ်ခိၣ်ဖၢၣ်တဘှၣ်ဒီးသးကွံဝဲဒီးမၤအမိၢ်ပှၤန့ၢ်အီၤလီၤ. တၢ်လၢပှၤကညီအံၤတုၤအအိၣ်ဒီးအဝၤအမါဒီးသးကွံအဖိလီၤ. ပှၤကညီန့ၣ်ဖိသၣ်ခွါထိၣ်မုၣ်ကနီၤထိၣ်ဒီးသးကွံအမါအဝၤလီၤ.

၇. **သၣ်ထိၢ်ကွံ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်အသၣ်အိၣ်လွံၢ်ယိၣ်ဒီးဆံၣ်ဝဲန့ၣ်ပကိးလၢသၣ်ကိၢ်ကွံလီၤ. ဒီးပှၤကညီမၤကသံၣ်တၢ်ဟိၣ်လၢအဂံၢ်လီၤ.

၈. **မၤသကွံလီၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ဘိတခဲအသက့ၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,တခွဲအသက့ၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိရိၤတၢ်သက့ၤလၢပမၤန့ၣ်ဖိာ်လီၤသးဆူအခိၣ်ထံးဒီးပစံးလၢပမၤသကွံလီၤလီၤ. ပမၤတခွဲအသက့ၤန့ၣ်ပမၤသကွံလီၤအီၤလီၤ.

၉. **လိၣ်သကွံ,ဆိၣ်သကွံ,သကွံဝထံ,ယွၤသကွံ,စကွံ,တကွံ,ဝ့ၢ်အဓဲလိၣ်သကွံ,ပှၤကညီအဖိဆိၣ်သကွံ,ထံလိၣ်ယွၤသကွံ,သကွံမံထံတိာ်မံ,ဟုးသကွံ.**

၁၀. **ကွံမှာ်ညဉ်ပၢၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပသူၣ်က့သးပှၢ်လၢကဲသကိၤသဘးတဖၣ်န့ၣ်အသူၣ်ဂ့ၤသးဂ့ၤဒီး အံးက့ၤကွၢ်က့ၤအခ့အပှၤဒီးစံၣ်ညီၣ်ပိညီၣ်ဝဲဒ်ကအိၣ်ယူအိၣ်ဖိးဒီးမၤစၢၤဝဲလၢတၢ်အိၣ်တၢ်အိတသ့ဖဲအသ့ဒီး ပှၤအိၣ်လၢအစုပူၤတဖၣ်န့ၣ်မှာ်ဝဲဒီးတမိၣ်ဟးဘၣ်အသးဆူအဂၤဘၣ်န့ၣ်ဒီး ပှၤကညီဒိလီၤဝဲလၢကွံမှာ်ညဉ်ပၢၤလီၤ. ပသးပှၢ်လၢအသးဂ့ၤတဖၣ်န့ၣ်အခ့အပှၤမ့ၢ်ဖိုၣ်ဒီး မ့ၢ်ဟ့ၣ်အသွဲစ့တအိၣ်ဘၣ်ဒီးဟ့ၣ်တနါဝဲအမဲာ်ညါ,တုၤအတၢ်အိၣ်ဒီးအတၢ်ဟ့ၣ်က့ၤလၢခံလီၤ. ဒီးပသးပှၢ်ဒ်န့ၣ်တဖၣ်ပဒိလီၤလၢကွံ,ဒီး အခ့အပှၤတဖၣ်ပဒိလီၤလၢညဉ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢကွံမှာ်ညဉ်ပၢၤလီၤ.

၁၁. **ခံကိၢ်ကွံ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤဂၤလူၤပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကဆီလူၤပှၤ မ့ၢ်ဂ့ၤ, ယိရိၤတၢ်လူၤတၢ်ယိၢ်ပှၤတမံၤမံၤပဘၣ်ယိၣ်လၢကချူးပှၤဒီး ပပျုံၤဒီးပသးကနိးဒံးနးပယ့ၢ်ဒံးဆူၣ်ဒီးမၤသးဒ်တၢ်ကချူးတ့ၢ်ပခံအသိးဒီး ပစံးလၢပခံကိၢ်ကွံလီၤ. တၤသူတဒုလူၤယၤစခံကိၢ်ကွံစယ့ၢ်ဒီးအိၣ်လီၤတဲာ်ဝဲ.

၁၂. **ကထိအခံကိၢ်ကွံ** မ့ၢ်ပှၤကညီလဲၤတၢ်လၢညါဒီးပလဲၤလၢခံဒီးကဆီပျုံၤပှၤဒီးကဆီယ့ၢ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢကဆီအခံကိၢ်ကွံလီ.. သုလဲၤတၢ်လၢကဆီအလိၢ်ခံဒီးကဆီအခံကိၢ်ကွံယ့ၢ်နးကၢ.

၁၃. **ကွံမ့ၢ်ကွံဖါ** န့ၣ် မ့ၢ်ကွံလၢအယိာ်ကတၢၢ်ဒီးတယွၤဘၣ်အိၣ်ဝဲသအၢၣ်ထၢၣ်ဒီးပစံးလၢကွံမ့ၢ်ကွံဖါလီၤ. ကွံလၢအတိၢ်လဲၢ်ဒီး ယိာ်ဝဲဒီးသအၢၣ်ဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ကွံမ့ၢ်ကွံဖါလီၤ. ချံအိၣ်လၢကွံမ့ၢ်ကွံဖါအပူၤန့ၣ်ပလဲၤခီယီၤသ့စါ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကွံမ့ၢ်ပှူၤလီၤ.

၁၄. **ကွံဖးဒိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကွံလၢအဒိၣ်နှၢ်ကွံအဂၤဒီး အခိၣ်ယွၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, တယွၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,တုၤထံမၤသးသအၢၣ်ထၢၣ်ဒီးပစံးလၢကွံဖးဒိၣ်လီၤ. ဒီးအသးကံၢ်ပှူၤန့ၣ်ပစံးလၢကွံ

Digitized by Google

မၢ်ပူၼ်စၢၵီးလီၤ.

ၵွၢ်

၁. **ၵွၢ်** နူၺ် မၢ်ဘုပျိၼ်ထိၼ်တုၤအသးအိၼ်ထိၼ်ဒီးအစဲၤ သကူးလီၤအသးနူၺ်ပစံးလၢဘုၵွၢ်လီၤ. ဒီးဘၼ်တစုစု ပစံးလၢဘုၵွၢ်လီၤလီၤ. ဘုတနီၤနီၤပျိၼ်ထိၼ်သီနူၺ် အနၢ်ထံတအိၼ်ဒ်းနၵ်သကုပျိၼ်ၵွၢ်ပျိၼ်ၵွၢ်ဝဲလီၤ.

၂. **ၵွၢ်လီၤ** နူၺ် မၢ်ဝၼ်မၢ်ဂ့ၤ,သ့ၼ်မၢ်ဂ့ၤ,ဘုအစဲမၢ်ဂ့ၤ, လီၤစိၤၵွၤဝဲလၢအနါစုၤကူၼ်လီၤသကူးနူၺ်ဒီးပစံးလၢ ၵွၢ်လီၤလီၤ. ဝၼ်ဘိၼ်နူၺ် တုၤအၵွၢ်လီၤဒီးတၢ်ယီၤထိၼ် ဝဲလီၤ. ဒီးပဝံၼ်လီၤသ့ၼ်ဖိနူၺ်ပစံးလၢၵွၢ်လီၤသ့ၼ်ဖိတစု စုလီၤ. ၵွၢ်လီၤသ့ၼ်ဖိတထံးနူၺ်ပကဒဲးအိၼ်အဒီး.

၃. **သၵွၢ်** မၢ်ကညးအဆိ, သၵွၢ်ကညးဒ်ပစံးတၢ်အ သိး,ကတိၤမၢ်တၢ်ဒီးပှၤဂၤ, မၤမၢ်ပှၤဂၤအသး,မၤဘၼ် ပှၤဂၤအသးလီၤ. နမ့ၢ်မၤကမၼ်ဘၼ်ပှၤဂၤနူၺ်သၵွၢ်က ညးကူၤအီၤတက့ၢ်. ယုသၵွၢ်ဘါကညးကစၢ်ယွၤဒ် ကစၢ်ယွၤကမၤပူၤဖျဲးပှၤလၢလၵ်တၢ်ဒဲးဘးတက့ၢ်.

၄. **သ့ၼ်သၵွၢ်ဝၼ်သၵွၢ်** နူၺ် မၢ်ကလံၤဟဲဒီးသ့ၼ်သ ကူးဝၼ်သကူးဒီးပစံးလၢသ့ၼ်သၵွၢ်ဝၼ်သၵွၢ်လီၤ. က လံၤမၢ်သိၼ်ဂီၤမၢ်ဟဲဒီးသ့ၼ်စိၤဝၼ်စိၤလဲၤမးသၵွၢ်ၵွၢ်သ ၵွၢ်ၵွၢ်လီၤ. သၵွၢ်,စၵွၢ်,တၵွၢ်.

ၵွၼ်

၁. **ၵွၼ်** နူၺ်မၢ်ပဟံးထိၼ်လၢၢ်မၢ်ဂ့ၤ,သ့ၼ်ကူးလၵ်မၢ်ဂ့ၤ, ပပဝံၵ်ထိၼ်ပသးလၢၵ်ပတဟိၼ်ဒီးပပျ်ထိၼ်ဒီးလၢၢ်နူၺ် လဲၤယံၤယံၤကလဲၵ်ဒီးပစံးလၢပၵွၼ်လီၤ. ဒီးဘၼ်တစုစု ပစံးလၢပၵွၼ်တၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤၵွၼ်တၢ်လဲၤယံၤသမိး.

၂. **ၵွၼ်လၢၢ်** နူၺ် ပဟံးထိၼ်လၢၢ်ဒီး ပပဝံၵ်ထိၼ်ပသးဒီး ပပျ်ထိၼ်လၢၢ်နူၺ်ဒီး လဲၤထိၼ်ဆူတၢ်ကပိၵ်လီၤနူၺ်သ လုၢ်ကလၵ်ဒီး ပစံးလၢပၵွၼ်လၢၢ်လီၤ. နၵွၼ်လၢၢ်က ဘၼ်ပှၤနဲၼ်.

၃. **ထိၼ်ၵွၼ်ဆိၼ်ရှိး** နူၺ် မၢ်ဒ်ပှၤဂၤသုတအိၼ်ဘူးဒီးပှၤ တဂ့ၤဒီးပသနိၼ်ၵွၼ်လၢပစုညါသးလၢၵ်ပတဟိၼ်ဒီးပစံး လၢပဆိၼ်ၵွၼ်လီၤ. ပှၤတဂၤသါကလဲၤကတိၤတၢ်ဒီးပ ဒိၼ်ဒီးပဒိၼ်အခုအပှၤဆိၼ်ၵွၼ်လီၤ.

၄. **စုးၵွၼ်ညီၵွၼ်** နူၺ်မၢ်ပဟံးထိၼ်လၢၢ်ဖးဒိၼ်ဘျုးစိၵ် တဂၤညါဒီးပဟ်ကစိၤဒီး ပှၤဒီးပဟ်လီၤလၢပစုစံခိလၢၵ် ပတဟိၼ်သတြဲၢ်ကလၵ်ဒီးပစံးလၢပစုးၵွၼ်ညီၵွၼ် လီၤ. လၢၢ်ဖးဒိၼ်လၢပမၤလၢၢ်သူတဂ့ၤဘၼ်တဖၼ်နူၺ်ပစုးၵွၼ် ညီၵွၼ်အီၤလီၤ. ဒီးပဒီလီၤတၢ်ကတိၤလၢမၢ်ခိၤဘူးခိၤ, သရဲသခးနူၺ်ပမ့ၢ်တမၤလၢၢဘၼ်ဒီးပစံးလၢပစုးၵွၼ် ညီၵွၼ်လီၤ. စုးၵွၼ်ညီၵွၼ်မုၼ်ကီၤလံၢ်အလုၢ်အလၢ်နူၺ် လီၤ. ဒီး ဘၼ်တစုစုပစံးလၢစူးၵွၼ်ညီၵွၼ်လီၤ.

၅. **စူးၵွၼ်** နူၺ် မၢ်တၢ်လၢပတအဲၼ်ဒီးလၢၢဘၼ်တဖၼ်ဒီး ပလဲၤဟၵ်ၵွၼ်တပူၤပူၤမၢ်ဂ့ၤ, ပတုၢ်လီၤၵွၼ်ဆူကိၵ်ဒမၢ် ဂ့ၤ,ပစံးလၢပစူးၵွၼ်လီၤ. ဒီးဘၼ်တစုစုပစံးလၢၵွၼ် တုၢ်ရှိးမၢ်,ဒီးဘၼ်တစုစုပစံးလၢၵွၼ်တုၢ်ၵွၼ်,ဒီးဘၼ်တ စုစုပစံးလၢစူးၵွၼ်,ဒီးဘၼ်တစုစုပစံးလၢစူးၵွၼ်ဘုၢ်ပစံး ဒ်နူၺ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီမၢ်ဟ်မၢ်အမါဒီးပစံးလၢစူးၵွၼ် အမါလီၤ. ဒီးပစံးလၢၵွၼ်တုၢ်အမါစ့ၢ်ကီးလီၤ. သ့ၼ်တ ဘိတဂ့ၤလၢၢဘၼ်,စူးၵွၼ်တုၢ်တက့ၢ်. ပှၤတ ဂၤစံးဝဲ သါမါတဂ့ၤဘၼ်ဒီးၵွၼ်တုၢ်အမါလီၤ. စူးၵွၼ်ဒီးၵွၼ် တုၢ်ရှိးမၢ်ဒီးၵွၼ်တုၢ်ၵွၼ်နူၺ်ဒ်သိးသိးလီၤ. ကယဲၢ်မၢ် တၢ် လၢပတအဲၼ်ဒီးလၢၢဘၼ်. ပတမၤလၢၢဘၼ်နီတမံၤ,ပ သးဟုၵွၼ်ခဲလၢၵ်နူၺ် ပစံးလၢပစူးၵွၼ်,ပစံးလၢပၵွၼ် တုၢ်ၵွၼ်, ပစံးလၢပစူၵွၼ်,ပစံးလၢပၵွၼ်တုၢ်ရှိးမၢ်လီၤ.

၆. **ရှိးၵွၼ်** နူၺ်မၢ်ဒ်ၵွၼ်တုၢ်အသိးလီၤ. ဘၼ်ဆၼ်ဒီးမၢ် ပှၤမိၼ်လမဲ့ၼ်ဖိအကလုၢ်လီၤ. ပှၤတဝဲၼ်ဖိစံးလၢၵွၼ်တုၢ် ဒီးပှၤမိၼ်လမဲ့ၼ်ဖိစံးလၢရှိးၵွၼ်လီၤ. ဒီးဘၼ်တစုစုစံးဝဲ လၢၵွၼ်တုၢ်ရှိးၵွၼ်လီၤ. တၢ်လၢတဂ့ၤတဘၼ်ဘၼ်တ ဖၼ်နူၺ်ၵွၼ်တုၢ်ရှိးၵွၼ်တုၢ်ခဲလၢၵ်တက့ၢ်.

၇. **ခွဲးၵွၼ်** နူၺ်မၢ်တၢ်လၢအဘၼ်အၤပဟံးလၢပစုတဘူၼ် ဘၼ်ဒီးပမၤၵွၼ်လၢနိၼ်ကုနူၺ်ပစံးလၢပခွဲးၵွၼ်လီၤ. ခွဲး ၵွၼ်ဆိအုၼ်လၢယီခိၼ်တလိၼ်နူၺ်တက့ၢ်.

၈. **ဃၤၵွၼ်** နူၺ် မၢ်ပဆုဘုဒီးဘုအဖ့ကျိၼ်ကျဲဒီးဟုဒီး ပမၤစီလၢကိၢ်လဲၢ်နူၺ်ပစံးလၢပဃၤၵွၼ်ဘုဖ့လီၤ. ဒီး ဘုသိၼ်ကျိၼ်ကျဲဒီးဘုဆးနူၺ်ပဟ်လၢကိၢ်လဲၢ်ပူၤဒီးပဘိး ထိၼ်ဘိးလီၤပးပးဒီးဘုသိၼ်ဒ်ၵွၼ်နူၺ်ပစံးလၢပဃၤၵွၼ် ဘုသိၼ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဃၤၵွၼ်ဘုသိၼ်လၢရှိၼ်ပူၤနူၺ်တ က့ၢ်. ဘုသိၼ်အါကၢ.

၉. **ၵွၼ်တလုၼ်** နူၺ် မၢ်ပၵွၼ်လၢၢ်လၢအဖျၢၼ်သလၢၼ် တဖၼ်နူၺ် လၢဟိၼ်ခိၼ်အဖိခိၼ်လၢတၢ်ပၢၤတၢ်ပျိဒီးတ လုၼ်အသးခဲခဲနူၺ်ပစံးလၢပၵွၼ်တလုၼ်လီၤ. --ကနီး --စံၼ်တကျဲၼ်.

၁၀. **ၵွၼ်လီၤ** နူၺ်မၢ်ပဟံးထိၼ်လၢၢ်မၢ်ဂ့ၤ,သ့ၼ်ကူးလၵ် မၢ်ဂ့ၤ,ထိရီၤတၢ်တမံၤနူၺ်ပၵွၼ်ဆူကိၵ်လၵ်ဒမၢ်ဂ့ၤ,ဆူ ထံလိၵ်ပူၤမၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပၵွၼ်လီၤလီၤ. ၵွၼ်လီၤလၢၢ် ဆူထံလိၵ်ပူၤတဂ့ၤ,ကဘၼ်နါထံအခိၼ်, နါထံကလိၵ် အိၼ်ဘၼ်သု,ပှၤတဂၤအသးဒိၼ်တိၼ်ဒီးၵွၼ်လီၤၵွၼ် ယၵ် တဘုၼ်ဆူထံလိၵ်ပူၤ,ပှၤတဂၤၵွၼ်လီၤသပၢၤတဖျၢၼ် ဆူကိၵ်လၵ်ဒ.

၁၁. **ၵွၼ်ထိၼ်** နူၺ်မၢ်ပအိၼ်လၢကိၵ်လၵ်ဒဒီးပၵွၼ်ထိၼ် တၢ်ဆူသ့ၼ်ခံနူၺ်ပစံးလၢပၵွၼ်ထိၼ်လီၤ. သ့ၼ်တထံးအ

Digitized by Google

ကွံာ်

ခံထိဉ်းစကွံာ်ထိဉ်အခံတထိဉ်ဘးဘဉ်. ကွံာ်ထိဉ်တၢ်ဆူဟံဉ်တဂ့ၤ,ကဘဉ်ဘဉ်ပှၤ, ပကွံာ်ထိဉ်တၢ်ဆူဟံဉ်တဂ့ၤဘဉ်,ပသးပှၢ်စံးဝဲဒဉ်,ကဘဉ်သံဘဉ်ပဝံပကလၤ.

၁၂. **ဟ်ကွံာ်** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်လီၢ်လံၤလီၢ်ဃးထီရီၤတမံၤတုၤပကွၢ်တဂ့ၤလၢၤဘဉ်,ဒီး ပဟ်ကစီၤဒီးပှၤဆူတၢ်ပျိဉ်ပျိပှၤတၢ်ခဲခိဉ်ခဲကျါဒီးပစံးလၢပဟ်ကွံာ်လီၤ. တၢ်ကူတၢ်သိးအလီၢ်လံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဃှၢ်ယာ်ကုယာ်,ချိဉ်စိၤဃါစိၤအလ့ဉ်အဒူတုၤပမၤတၢ်တသ့လၢၤဘဉ်နီတမံၤဒီးပလဲၤပဟ်ကွံာ်လီၤ. လဲၤပဟ်ကွံာ်တၢ်ကံးဘုဉ်ကံးညာ်နူဉ်တက့ၢ်. –ကပီၤ ၉

၁၃. **ပူၤကွံာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ကဟ်ကွံာ်ကျဲဖးဒ့အခိဉ်ထံးဒီးပစံးလၢပူၤကွံာ်လီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢကဟ်ကွံာ်လီၤ. ပူၤကွံာ်ဒီးကဟ်ကွံာ်နူဉ်ဒံးသိးသိးလီၤ. ပစံးတၢ်လၢပူၤကွံာ်နူဉ် မ့ၢ်တၢ်အိဉ်လီၤတဲာ်လၢပလီၢ်ခံတခီလီၤ. နလဲၤတၢ်ပူၤကွံာ်လံကျဲဖးဒ့အခိဉ်ထံးလံ, တၢ်ကာ်ပူၤကွံာ်နူဉ်အဒိလီၤက်လၢပလဲၤပူၤကွံာ်တၢ်ဒီးအိဉ်လီၤတဲာ်လၢပလီၢ်ခံအသိးလီၤ.ဒီးပူၤကွံာ်ဒီးကဟ်ကွံာ်နူဉ်ဒံးသိးသိးလီၤ.

၁၄. **ကဟ်ကွံာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပကွံာ်တၢ်လၢလၢၢ်ဒီးပူၤကွံာ်ထံအခၢဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံဉ်တၢ်ဒီးပူၤကွံာ်သ့ဉ်ဖှမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပစံးလၢကဟ်ကွံာ်လီၤ. သ့ဉ်ဖှတဖှစစံဉ်ဒီးကဟ်ကွံာ်ဝဲလီၤ. ––ကဟ်.

၁၅. **ဝီကွံာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပယီၢ်ဘုဒီးလီၢ်ဘျးဝဲလၢကျိဉ်ကျဲဒီးဘုအသဉ်နူဉ်ပမၤကဆိုထိဉ်ကွံာ်ဒီးပစံးလၢဝီကွံာ်လီၤ. ပဝီကွံာ်ဘုစိၢ်နူဉ် ပကမူၢ်လၢပစုဒီးပတ်ဖိဉ်ဒီးပကွံာ်တ့ၢ်ကွံာ်လီၤ. ဒီးပဂၢ်နှာ်ဘုဆူထံကျါဒီးအသိဉ်ထိဉ်ဖီဒီးပမၤကွံာ်နူဉ်ပစံးလၢပဝီကွံာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဘုစိၢ်ကျိဉ်ကျဲဒီးဘုသဉ်နူဉ်ဝီကွံာ်တက့ၢ်.

၁၆. **ဘ့ဉ်ကွံာ်** နူဉ်မ့ၢ်ပသိးဆ့မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပသိးအီကံမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပသိးထံဖှံဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမ့ၢ်သဘျူးကွံာ်ပမ့ၢ်ဖှူးကွံာ်ဒီး ပစံးလၢပဘ့ဉ်ကွံာ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢဘ့ဉ်လီၤကွံာ်တစုစုလီၤ. ဘ့ဉ်ကွံာ်ဆ့လၢနလီၤနူဉ်,တၢ်ကိၢ်နသး,ဘ့ဉ်လီၤကွံာ်အီကံလၢနလီၤနူဉ်စကဆးကူၤ.

၁၇. **ဘီဉ်ကွံာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပမၤကွံာ်လီၢ်ဆ့ဉ်နီၤအခိဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပထုးကွံာ်စိၤခိဉ်အခိဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပထုးလီၤကွံာ်ခိဉ်ဖၢဉ်လၢပခိဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပထုးလီၤကွံာ်ခိဉ်ကှာ်လၢပခိဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပဘီဉ်ကွံာ်လီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢဘီဉ်လီၤကွံာ်လီၤ. ပှၤတဂၤဘီဉ်ကွံာ်အခိဉ်ဖၢဉ်ဒီး လဲၤတၢ်အခိဉ်တြူဒ့တြူဒ့လီၤဘီဉ်လီၤကွံာ်လီၢ်ဆ့ဉ်နီၤအခိဉ် ဒီးမၤကူၤအသီနဉ်.

၁၈. **ရုံးကွံာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီသူဉ်ဘုဖျးဘုတုၤအဂ့ၤဒီးအလဉ်တိဉ်ကဲဉ်ဆိးနူဉ် ကူးကွံာ်ဝဲအလဉ်ဒီးပစံးလၢရုံးကွံာ်ဝဲအလဉ်လီၤ. ရုံးကွံာ်လဲးကွံာ်ဘုအလဉ်နူဉ်တက့ၢ်. ဘုအလဉ်တိဉ်နူဉ်ကစူၢ်သဉ်ဘဉ်ဖုး.

၁၉. **လဲးကွံာ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ဘှဉ်တၢ်ကမ့ၢ်တဖဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢၢ်စိၤဃံဉ်စိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်အိဉ်လၢဆ့လီၤယဉ်လီၤ,မ့ၢ်အ့ဉ်ထိဉ်ပှၤလၢချံဉ်ဖိလာ်ဒီး ပမၤကွံာ်လၢမ့ဉ်အူလဉ်ဒီးပစံးလၢပလဲးကွံာ်လီၤ.

၂၀. **သုးကွံာ်ဆိဉ်ကွံာ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်မ့ၢ်အိဉ်လၢပဂီၤထံးဒီးနိးတၢ်နူဉ်ပဆိဉ်လၢပစုဒီး လဲၤကွံာ်ယံၤထိဉ်ဒီးပှၤနူဉ်ပစံးလၢပသုးကွံာ်လီၤ. နာ်တဖျာဉ်အိဉ်နိးပှၤနူဉ်သုးကွံာ်တက့ၢ်. သုးကွံာ်တလါဆူဃၢ်ဃၢၤတက့ၢ်.

၂၁. **သ့ကွံာ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ဘဉ်အၢမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်စဲဘူးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤစီကွံာ်လၢထံဒီး ပစံးလၢပသ့ကွံာ်လီၤ. ယီခိဉ်ဘဉ်အၢနူဉ်သ့ကွံာ်တက့ၢ်. လီခီပူၤစဲဘူးဒီးမ့ၤဖှံဉ်နူဉ်သ့ကွံာ်တက့ၢ်. သ့ကွံာ်တၢ်ပူၤတၢ်လီၢ်လၢထံတက့ၢ်. သ့ကွံာ်သဘံဉ်ပူၤလီခီပူၤ,တၢၢ်ခိဉ်သပၢၤပူၤကဆိုဒိဒီးကတီၤကူၤလၢရံခိဉ်နူဉ်တက့ၢ်.

၂၂. **ဟီကွံာ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤဒ်သုတဟဲနှာ်ခုးတဂ့ၤဒီးပလှူၤကွံာ်နူဉ်ပစံးလၢပဟီကွံာ်လီၤ. ပနၢ်လဲၤ နှာ်လၢစံာ်ပှၤနူဉ်ဟီကွံာ်တက့ၢ်. ကအိဉ်ဘဉ်ဘု,တၢ်လၢပဘုဉ်ဒၢတဖဉ်နူဉ် ပမ့ၢ်လှူၤကွံာ်ဒီး ပစံးလၢပဟီကွံာ်လီၤ. မ့မ့ၢ်တၢ်မံၤလာ်တဖဉ်နူဉ်မ့ၢ်ပလှူၤကွံာ်လီၤ. လှူၤကွံာ်ဒီးဟီကွံာ်နူဉ်ဒံးသိးသိးလီၤ.

၂၃. **ကွံာ်** နူဉ် အိဉ်အါဒီးပကမၤလၢတၢ်ကတီၤတနီၤလီၤ. နဖှိကွံာ်ယဉ်နူဉ်နသါတဆးထၢဉ်စါ,စကဆးဟုအထၢဉ်လီၤ. ပှၤတဂၤလှူၤကွံာ်မးအခိဉ်လှူၤတကူၤလဲဉ်. စီၤသီတဂၤလှူၤကွံာ်အခိဉ်ဒီးကၤထိဉ်တၢ်ဘီ, လှူၤကွံာ်ပှၤဆံးအခိဉ်နူဉ်တက့ၢ်. ကူးကွံာ်ဘုလၢအဂီၤ တဖဉ်နူဉ်တုၤအလာ်တက့ၢ်. ထိးကအိဉ်ဘဉ်ဖုးကူာ်ကွံာ်သ့ဉ်လၢခုးနူဉ်တုၤအသကုၤဒီးပကလဲၤတၢ်ဆူဝ့ၢ်ပူၤလီၤ. ပဒိဉ်တဂၤကျိကွံာ်တၢ်ဘျဉ်ခံဂၤ, ကျိကွံာ်ဒီးဃဲာ်ကွံာ်နူဉ်ဒံးသိးသိးလီၤ. တခွဲကွံာ်လၢပတမၤဘဉ်ဒီးအဘီနူဉ် ပကွံာ်ထဲအသဉ်ဒီးအဆဉ်စိၤလီၤ.

၂၄. **ကွံာ်ခိဉ်ကွံာ်ခံ** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီစံဉ်လၢအချ့ဃံဒီးအမဲာ်ညါနူဉ်မနုၤလဲဉ်. ပှၤတဂၤလိာ်ကွဲဒီးစံဉ်ကွံာ်ခိဉ်ကွံာ်ခံလဲဉ်မီၤ.

၂၅. **တကွံာ်**, ပှၤတဂၤဟံးထိဉ်ဒီး နိဉ်ကွံာ်တကျိဒီးကွံာ်ထိဉ်တဘ့ဉ်ဒီးသံသလှူၤ, တကွံာ်နူဉ်မ့ၢ်တၢ်အဘၢဉ်စၢၤယံၤဝဲဖဲပကွံာ်တုၤတဖဉ်နူဉ် ပစံးလၢတကွံာ်ပှၤတဂၤဖဲးခုးတလီၢ်တလါမးအဃၢၤအိဉ်တကွံာ်ဝးဝးလီၤ. ပမ့ၢ်အိဉ်လၢခုးသးကံၢ်ပူၤဒီးအဃၢၤမ့ၢ်အိဉ်တကွံာ်ဝးဝးဒီးခုးတလီၢ်နူဉ်ပတစံးဘဉ်လၢအလါဘဉ်. အဃၢၤအိဉ်တကွံာ်လီၤ.

Digitized by Google

၂၆. **ကွ်ာ်လီၤဆူလရာ်ပှၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤနိၣ်ထီၣ်ပှၤဂၤအသး,ပကတိၤတၢ်လၢတနၣ်ဘၣ်ပှၤဂၤအနၢ်ဒီးပှၤဂၤအသးမ့ၢ်ဒိၣ်ထီၣ်န့ၣ် ပစံးလၢပကွ်ာ်လီၤပှၤဂၤဆူလရာ်ပှၤလီၤ. ထီရီၤပဘိးပှၤဂၤဆူတၢ်ကမၣ်အပူၤန့ၣ်မ့ၢ်ပကွ်ာ်လီၤဆူလရာ်ပှၤလီၤ. နကတိၤဒိၣ်ထီၣ်စသးမ့ၢ် နသါကကွ်ာ်လီၤယၤဆူလရာ်ပှၤဓါ. စကကွ်ာ်လီၤနၤဆူလရာ်ပှၤစမ့ၢ်ကစၢ်ယွၤဓါ. နမၤကစၢ်ယွၤကွ်ာ်လီၤ ဒီးဒ်နကွ်ာ်လီၤအသိးလီၤ.

၂၇. **ကစၢ်ယွၤကွ်ာ်လီၤဆူလရာ်ပှၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်လၢတဂ့ၤဘၣ်ဒီး ကစၢ်ယွၤစံၣ်ညီၣ်ပှၤဆူလရာ်ပှၤဒီး ပစံးလၢကစၢ်ယွၤကွ်ာ်လီၤပှၤဆူလရာ်ပှၤလီၤ. ပှၤလၢကဲ့စၢးတၢ်တဂ့ၤဘၣ်တဖၣ်န့ၣ် ကစၢ်ယွၤကွ်ာ်လီၤကွ်ာ်အီၤဆူလရာ်ပှၤလီၤ.

၂၈. **ကွ်ာ်ကွ်ာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထီရီၤတၢ်လၢပတအဲၣ်ဒိးဘၣ်ဒီး ပကွ်ၢ်တ့ၢ်ကွ်ာ်ကစီၤဒီး ပှၤဒ်ပကွ်ာ်တၢ်လၢလၢ်သ့ၣ်, လၢနိၣ်ဂ္ဂာ်သ့ၣ်အသိးဒီးပစံးလၢကွ်ာ်ကွ်ာ်လီၤ. ညၣ်အုၣ်တဘ့ၣ်ပအိၣ်တသ့လၢၤဘၣ်,ကွ်ာ်ကွ်ာ်စၢ်တလၢ်ဆူဘၢးနၣ်တက့ၢ်. ပှၤတဂၤကွ်ာ်ကွ်ာ်သပၢၤယိတဖျၢၣ်ဆူတၢ်ခဲကျါ,ဒီးပစံးလၢကွ်ာ်တ့ၢ်ကွ်ာ်စကီးလီၤ.

၂၉. **ကွ်ာ်တ့ၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပဟံးထီၣ်လၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သ့ၣ်ကျူးကျိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပယၤထီၣ်ပစုပပျ်ယိၤဆူတၢ်အိၣ်ထီရီၤတမံၤ, ပှၤကညီအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိၣ်ဖိၤလံၣ်ဖိၤ, ထွံၣ်ဖိၤဆီဖိၤမ့ၢ်ဂ့ၤအအိၣ်,ပစံးလၢပကွ်ာ်တၢ်လီၤ. ကွ်ာ်တၢ်တဂ့ၤကဘၣ်ပှၤ.

၃၀. **ကွ်ာ်ဒိးလဲးဒီး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤကညီသးပှ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ကွ်ာ်လိာ်ကွဲကြီကြီတၢ်ဒီး ပစံးလၢကွ်ာ်ဒိးတၢ်လီၤ. ကွ်ာ်ဒိးတၢ်ဒ်နှၣ်တဂ့ၤ,ကဘၣ်ပှၤဂၤဘၣ်ဖုး,ပှၤတဂၤကွ်ာ်ဒိးတၢ်လဲၤယံၤ.

ကွ့်း

၁. **ကွ့်း** နှ့ၣ် မ့ၢ်ပယူၤလီၤဆူထံလာ်ဒီးထံဘျ့ပှၤနှ့ၣ်ပစံးလၢပယူၤထံသါကွ့်းကလာ်လီၤ. ပှၤတဂၤယူၤလီၤဆူထံလာ်ဒီးဟါမ့ၢ်သကွ့်းကလာ်လီၤ. ပှၤတဂၤယူၤလီၤမးထံဒးကွ့်ဒးကွ့်လီၤ. စယူၤထံကွ့်းဒီး တုၤလီၤလၢထံလာ်လီၤ.

၂. **ကွ့်းကွ့်း** နှ့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအီထံမ့ၢ်ဂ့ၤ,အီသံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအီဝဲကွ့်းကွ့်းလီၤ. ပှၤတဂၤအီမးထံကွ့်းကွ့်းကမ့ၢ်ကၢ်တၢ်သူအသးလၢထံသၢၣ်. ပှၤသူခိၣ်အဖိတဖၣ်နှ့ၣ် အီသံးကွ့်းကွ့်းဒီးဆိ, ပှၤကညီအီထံကွ့်းကွ့်းနှ့ၣ် မ့ၢ်ယူၢ်လီၤထံကြိာ်ကြိာ်နှ့ၣ်လီၤ.

၃. **မံကွ့်းကွ့်း** နှ့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမံဒီးတဟူးတဝးဒီး မံဝဲကြူးကြူးနှ့ၣ်ပစံးလၢမံကွ့်းကွ့်းလီၤ. မံမှာ်နဲဒၣ်ကွ့်းကွ့်းလီၤမီၤ. ပှၤဆံးတဂၤမံဒၣ်အတၢ်လၢစှာ်ပှၤကွ့်းကွ့်းတဝးမးဝဲလီၤ.

၄. **ကွ့်းထီၣ်** နှ့ၣ် မ့ၢ်ပတပံၢ်ထီၣ်ပသးဒီးပဆွဲထီၣ်ပခံလၢယၣ်နါစုနှ့ၣ်ပစံးလၢပကွ့်းတီၣ်ပခံလီၤ. တလၢၤကျူၣ်လံၣ်ဖိတဖၣ်နှ့ၣ်မၤတၢ်ဒီးကွ့်းထီၣ်အခံလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢဆွဲတီၣ်အခံလီၤ. ယိၤမုၣ်နှ့ၣ်ကွ့်းတီၣ်အခံဒ်ဟ်ခွါအသိးလီၤ.

၅. **နိၣ်အံၣ်ကွ့်းခံ** နှ့ၣ် မ့ၢ်နိၣ်ကုနိၣ်ဂိာ်ကူးလာ်လၢပအံၣ်ဆါဝံၤဒီးပကွးကွ်ာ်ပအံၣ်လၢပခံနှ့ၣ် ပကီးလၢနိၣ်အံၣ်ကွ့်းခံလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကီးလၢနိၣ်ကွ့်းခံလီၤ.

၆. **သလံးကွ့်း** နှ့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီနံၤဒီးအမဲအှထီၣ်အသးနှ့ၣ်ပစံးလၢသလံးကွ့်းလီၤ. ပှၤတဂၤနံၤထီၣ်မးအမဲသလံးကွ့်းလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢအှသလံးလီၤ. ပှၤတဂၤမ့ၢ်ထံၣ်ပှၤဒီးနံၤတီၣ်အမဲသလံးကွ့်းလီၤ.

---ကရိၤ ၁၅

၇. **ထံတကွ့်း** နှ့ၣ် မ့ၢ်ပအီထံဘျဲးအီပှၤတစုဒီးပစံးလၢထံတကွ့်းလီၤ.

၈. **တလံးတကွ့်း** နှ့ၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢမၤတၢ်တလီၤဇၢ်လီၤဆဲးဘၣ်ဒီးပစံးလၢမၤတၢ်တလံးတကွ့်းလီၤ.

၉. **စကွ့်းစကွံၣ်** နှ့ၣ်မ့ၢ်ပှၤမၤပစုၢ်တၢ်ဒီးတအဲၣ်ဒိးဘၣ်ဝဲအဂ့ၤနှ့ၣ်ပစံးလၢမၤဝဲစကွ့်းစကွံၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢသကွ့်းသကွးစကီးလီၤ.

၁၀. **ကွ့်းကွ်ာ်ကွးကွ်ာ်** နှ့ၣ် မ့ၢ်ပအံၣ်ဆါဝံၤဒီးပကြူာ်ကွ်ာ်ပခံလၢနိၣ်ကုမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢတၢ်ကံးညာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢသ့ၣ်လၣ်အှမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပကွးကြူာ်ဆူပချၢယ်တခီဒီး ပစံးလၢပကွ့်းကွ်ာ်ပခံလီၤ.

၁၁. **မိာ်တကွ့်း** နှ့ၣ် မ့ၢ်ပအီမိာ်တဘိဒီးပစံးလၢပအီမိာ်တကွ့်းလီၤ. ဟ့ၣ်ဒုးအီစမိာ်တကွ့်းတက့ၢ်.

၁၂. **သလံးကွ့်း** နှ့ၣ် မ့ၢ်ပသးပှ်တဖၣ်အထ့ၣ်ခိၣ်လဲအိၣ်ဖျါလၢအဖံးဖၣ်ဖှူးအသးနှ့ၣ်ပစံးလၢအထ့ၣ်သလံးကွ့်းလီၤ. ပှၤအၢတဂၤဖၣ်ထီၣ်အထ့ၣ်လၢပှၤဂၤအလီၤသလံးကွ့်း.ထံတကွ့်း, တလံးတကွ့်း, စကွ့်းစကွံၣ်, သကွ့်းသကွး.

ကွံၣ်

၁. **လိာ်ကွံၣ်** နှ့ၣ် မ့ၢ်လိာ်ကွံၣ်အဆိ,ပှၤမံခ့ဒီးအကိာ်လီၤဘျုးယှာ်ယီၢ်ယှာ်ယီၢ်နှ့ၣ်ပစံးလၢမံခ့လိာ်ကွံၣ်လိာ်ကွံၣ်လီၤ. ဒီးပှၤမူၤသံးဒီးယိာ်ထီၣ်အကိာ်ဒီး ဘိးအကိာ်ယၢ်ခီယၢ်ခီနှ့ၣ် ပစံးလၢမၤသးလိာ်ကံၣ်လိာ်ကွံၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

ကွ့်ၤ

၁. **ကွ့်ၤ** နှ့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအကုၣ်လီၤလၢအနါစ့ၤဒီးသကူး

Digitized by Google

လီၤတုၤအဖးဖိန့ၣ်စိၤဒီး အနါစုၤတုၤလီၤလၢဟိၣ်ခိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢကွ်ၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢကွ်ၤလီၤစ့လီၤစကီးလီၤ. ပကီးထဲကွ်ၤစိၤတသ့ဘၣ်. ပကီးလၢကွ်ၤလီၤဒ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢလီၤစိၤကွ်ၤ,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢလီၤသကွ်ၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကွ်ၤလီၤ အသးလီၤ. ဝၣ်ဘိၣ်ကွ်ၤလီၤလံ,ကီးမးပမၤဟံၣ်လၢဝၣ်သ့လီၤ.

၂. **ကွ်ၤလီၤအသး** န့ၣ် မ့ၢ်ပစကုးလီၤပသးန့ၣ်ပစံးလၢပကွ်ၤလီၤပသးလီၤ. ဒီးတစုစုပစံးလၢပတွ်ၤလီၤပသး,ဒီးတစုစုပစံးလၢပစကုးလီၤပသး,ဒီးတစုစုပစံးလၢပသကူးလီၤပသးလီၤ. အိၣ်ဒီးပသူၣ်ကသ့းပှ့ၢ်န့ၣ်သုမ့ၢ်လဲၤထိၣ်လဲၤလီၤန့ၣ် ကွ်ၤလီၤသုသးဒီးရိာ်ဒီးရိာ်နဲၣ်, ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်လၢပသူၣ်ကသ့းပှ့ၢ်အဂီၤထံးန့ၣ်ကွ်ၤလီၤအသးဒီးလဲၤဝဲသးဩိးကလာ်လီၤ.

၃. **ဝၣ်ဘိၣ်တစၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်လီၤသကူးဒီးပစံးလၢကွ်ၤလီၤသးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဝၣ်ဘိၣ်တဘိကွ်ၤလီၤအသးတုၤလီၤလၢနိၢ်ကျါခိၣ်လီၤ.

၄. **ထိၤကိၤလီၤကွ်ၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢဖးဒိၣ်ဖးထိဒီးပှ့ၢ်ဝဲဒီးလီၤသကူးဖဲအယိၢ်ဒ့န့ၣ်ဒီးပစံးလၢလီၤကိၤလီၤကွ်ၤလီၤ. ပှၤတဂၤပှ့ၢ်ဒီးလီၤကိၤလီၤကွ်ၤမးလီၣ်,ပှၤဖးဒိၣ်ဖးထိတဖၣ်န့ၣ်တုၤအပှ့ၢ်ဒီးလီၤကိၤလီၤကွ်ၤလီၤ.––ကရိၤ ၁၆

၅. **သကွ်ၤထိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဆီအိၣ်လၢကိာ်လာ်ဒ့ဒီးပဘျးယိၣ်လၢပျုၤသကွ်ၤဒီးပစံးလၢပသကွ်ၤထိၣ်လီၤ. သကွ်ၤထိၣ်ဆီဖိတဘ့ၣ်န့ၣ်ပကဘ့ၣ်လီၤအဆၣ်,ဒီးပစၢပနၢ်အကိာ်န့ၣ်ပစံးလၢပသကွ်ၤပနၢ်အကိာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၆. **ဒိၣ်ကွ်ၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢပလူၤကွ်ာ်ဘဲချံဒီးပဟံးန့ၢ်အနိၢ်န့ၣ်ပကီးလၢဒိၣ်ကွ်ၤလီၤ. ဒိၣ်ကွ်ၤန့ၣ်မၤဝဲဒီးသ့ၣ်န့ၣ်မၤဝဲဒီးအပဝံာ်ဒီးအတၢါဒီးအခံတိဒီးအစုဝံာ်ဒီးပကီးလၢဒိၣ်ကွ်ၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပစံးဘၣ်အကူၢ်အဂီၤတသ့ဘၣ်.

၇. **ထုဒိၣ်ကွ်ၤထုတကလုာ်** န့ၣ် လီၤက်လၢဒိၣ်ကွ်ၤဒီးပကီးလၢထုဒိၣ်ကွ်ၤလီၤ. ထုဒိၣ်ကွ်ၤန့ၣ်ပဆဲဒီးဘၣ်တးအုးဂ့ၤကၢ.

၈. **ကွ်ၤလီၤထံ** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်ပဝဲဘၣ်. ကမ့ၢ်ကၢ်ပှၤမိၣ်လမဲ့ၣ်ဖိစံးဝဲသၢၣ်. ပစံးပဝဲလၢရဲၣ်လီၤထံလီၤ. သကွ်ၤယိၣ်,လီၤသကွ်ၤ,စကွ်ၤ,တကွ်ၤ.

ကွၢ

၁. **ကွၢတလံၢ်ကွၢတလၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဆၢထၢၣ်ဒီးဆိၣ်လီၤအစုလၢအယိၢ်ဒ့န့ၣ်ပစံးလၢဆိၣ်လီၤအယိၢ်ဒ့ကွၢတလၢလီၤ. ပှၤတဖၣ်ဆၢထၢၣ်ဒီးဆိၣ်လီၤမးအယိၢ်ဒ့ကွၢတလံၢ်ကွၢတလၢလီၤ. ဒီးပစံးလၢဆိၣ်လီၤအယိၢ်ဒ့ကွၢၤကွၢၤစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂. **ကွၢကွၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကူထိၣ်အသးဒီးသါကထိလိာ်အသးဒီး တပံၢ်ထိၣ်အသးကြူးကြူးန့ၣ်ပစံးလၢတပံၢ်ထိၣ်အသးကွၢကွၢလီၤ. ပှၤခံဂၤသါကထိလိာ်အသးဒီးတပံၢ်ယိၣ်မးအသးကွၢကွၢလီၤ.

၁. **ကွၢၤကွၢၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီဆၢထၢၣ်ဆိၣ်လီၤအယိၢ်ဒ့ဒီး ပစံးလၢဆိၣ်လီၤအယိၢ်ဒ့ကွၢၤကွၢၤလီၤ. ပှၤတဂၤဆၢထၢၣ်ဆိၣ်လီၤမးအယိၢ်ဒ့ကွၢၤကွၢၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢဆိၣ်လီၤအယိၢ်ဒ့ကွၢၤကွၢၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢကွၢၤတလၢၤစ့ၢ်ကီးလီၤ.

ကွ့

၁. **ကွ့ကွ့** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီညိၣ်ဒီးသိၣ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢညိၣ်သိၣ်ကွ့ကွ့လီၤ. မ့ၢ်မတၤညိၣ်တဂၤသိၣ်ကွ့ကွ့န့ၣ်လဲၣ်.

၂. **လီၤကွ့လီၤပျာ်** မ့ၢ်ပှၤကညီဆးထိၣ်ဆ့အဖံထံခိၣ်လၢသးကလးန့ၣ်ပစံးလၢလီၤကွ့လီၤပျာ်လီၤ.

၃. **ပှၤကညီဖိာ်မုၣ်ပျာ်ဆ့အဖံဘၣ်ခိၣ်လၢသးကလး** န့ၣ်မၤသးလီၤကွ့လီၤပျာ်နထံၣ်ကီးဓါ.

၄. **တိၤကွ့** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီထါယၣ်ဒီးတွံၣ်ဖးထိဝဲလၢအဂီၤတဘိတဘိနီစုမ့ၢ်နီစုဆၣ်အံၣ်နံၢ်စုဆၣ်, နီစုမ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးပစံးလၢအတိၤကွ့လီၤ. ယၣ်တိၤကွ့န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီအယၣ်ဘၣ်ဓၢ,ဒီးတၢ်ကူတၢ်သီးလၢဖွါပှူၤန့ၣ်ကံၣ်တိၤကွ့အိၣ်စကီးတနီၤလီၤ. –––ကံၣ် ၁၈

၅. **တိၤကွ့** န့ၣ် မ့ၢ်ဒံမုၣ်သၣ်န့ၣ်တိၤဖးထိအသးလၢအဝါဒီဖျာၣ်ညါဒီးပစံးလၢဒံမုၣ်တိၤကွ့လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢဒံမုၣ်တိၤကွ့လီၤ. ပှၤကညီအခုးန့ၣ်ဒံမုၣ်တိၤကွ့အါကၢ.

၆. **ထိးဖိတိၤကွ့** န့ၣ် မ့ၢ်ထိးဖိလၢအဖံ့ထိၣ်သိဒီးအပျိၢ်တိၤအသးလၢအဘိဒီး ပကီးလၢထိးဖိတိၤကွ့လီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢထိးဖိတိၤကွ့လီၤ. ထိးမံၤဖိဖံ့ယိၣ်သိန့ၣ်အပျိၢ်တိၤကွ့လၢအဘိသီးတစဲးစဲးလၢအဝါတစဲးစဲးလီၤ.

၇. **ဖးထိကွ့** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအထိခဲလာ်န့ၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဝၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပျုၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢဖးထိကွ့လီၤ. ပှၤကညီလၢဖးဒိၣ်ဖးထိတဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢဖးတိကွ့စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဟံးန့ၢ်ပျုၤလၢဖးထိကွ့တဖၣ် န့ၣ်ပကထိၣ်တၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤဒိၣ်တၢ်ဖးထိကွ့, ဟံၣ်တဖျာၣ်အတိၢ်ဖးထိကွ့စကီးမးလဲၣ်. ––ကပျ်ာ ၃

၈. **တခုးအကတုၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တခုးအပျုၤခိၣ်ထံးအဂံၢ်န့ၣ်မၤအသးဖးထိကွ့န့ၣ် ပအိၣ်တဂ့ၤဘၣ်ပသးပှ့ၢ်စံးဝဲဒၣ်, ––ကတုၤ.

၉. **သလံးဘိကွ့** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟ်ကလိၢ်အသးဒီးမၤ

Digitized by Google

သးအ့လံးဘိသွါဒီး ပစံးလၢသလံးဘိကွ့လီၤ. ပှၤတဂၤ မၤသးသလံးဘိကွ့,တထိဉ်သူဉ်က့သးပှၢ်ဘဉ်. ----
အ့လံးဘိကွ့ do
၁၀. **မူးပျ်ပှ်ကွ့** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိဘဉ်အၢဒီးဟိဉ်ခိဉ် ကပံာ်,ဖဉ်ခိဉ်ဖဉ်ဆါနူဉ်ပစံးမူးပျ်ပှ်ကွ့လီၤ. ပှၤကညီ ဖိဘဉ်အၢဒီးဟိဉ်ခိဉ်ကပံာ်မူးပျ်ပှ်ကွ့နူဉ်နးလုဉ်ကွံာ် အထံတကု်. ပအိဉ်ဒီးပကလိာ်ပသးဒီးတၢ်မူးပျ်ပှ်ကွ့ နူဉ်ဘဉ်မနုၤလဲဉ်.
၁၁. **တကွ့တကွ့** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးကံဉ်တိၤဖျ်လၢ အဒိဉ်ယိၤနူဉ်အါဘိဒီးပစံးလၢတကွ့တကွ့လီၤ. ခိဉ်ဖၢဉ် ကံဉ်တိၤဖျ်တကွ့တကွ့နူဉ်ပတထံဉ်ဘဉ်အါအါဘဉ်,ပ ထံဉ်ထဲဒံမှဉ်သဉ်လီၤ.
၁၂. **တကွ့ခံကွ့** နူဉ် တၢ်ကံဉ်တိၤပျ်တဘိခံဘိဒီးပစံး လၢတကွ့ခံကွ့လီၤ. ပှၤတဂၤပျ်ဆ့လၢသးကလးတကွ့ ခံကွ့စိၤလီၤ.
၁၃. **သကွ့ကလာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပညိဉ်သိဉ်တဘိဒီးပစံးလၢပ ညိဉ်သကွ့ကလာ်လီၤ. မတၢညိဉ်သကွ့ကလာ်လဲဉ်.
၁၄. **လီၤကွ့လီၤပျ်** နူဉ် ပှၤကညီဟိဉ်ဒီးအမဲာ်ထံလီၤ ပျ်လီၤနူဉ်ပစံးလၢလီၤပျ်လီၤကွ့လီၤ. ပှၤကညီလၢ ပျ့ၢတဂၤကွံာ်တ့ၢ်အမါဒီးပှၤနူဉ်ကီးဝဲအမံၤလၢထိဉ်ကံဉ် ဘိဒီးကွံာ်တ့ၢ်အမါဒီးကှၤဆူအမိၢ်အပၢ်အအိဉ်ဒီးအမါ ဟိဉ်ဒီးစံးဝဲဒဉ်,ထိဉ်ကံဉ်ဘိယှၤကှၤ.
၁၅. **လီၤကွ့လီၤကွိ,** မဲာ်ထံပျ်လီၤကွ့ စံးဝဲဒ်နူဉ်လီၤ. ထိဉ်ကံဉ်ဘိယှၤကှၤယှၤလီၤ,မဲာ်ထံပျ်လီၤကွ့လီၤကွိ.
၁၆. **ကွ့** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤတကလှာ်အိဉ်လၢကိၢ်ယူၢ်တခီ,ပတ ထံဉ်ဘဉ်နီတခိဉ်ဘဉ်, ပနၢ်ဟူပသးပှၢ်စံဉ်တဲၤဝဲလၢပျ့ၢ နူဉ်ပသးပှၢ်ထံဉ်ဝဲလီၤ. ပသးပှၢ်စံဉ်တဲၤဝဲဒ်အံၤ,ပှၤဖိာ် မှဉ်လၢပျ့ၢတဂၤဟံးနူၢ်အဝၤယံၢ်ဂၤ, ကွ့တဂၤတလၢၤ နီၢ်တဂၤ,ယိၤတဂၤ,ပှၤကညီတဂၤ,တလၢၤတဂၤဒီးတှၤ မ့ၢ်ကီးအိဉ်ဝဲလၢမူၤဒီးစံးဝဲဒဉ်, ကံဉ်ခဉ်စဲး,ပုမိသံဉ်လါ, အိဉ်မူၤမိဉ်ခွါ, တမ့ၢ်စါ,ကီးအိဉ်ဝဲအမူၤဒ်နူဉ်လီၤပသး ပှၢ်စံးဝဲဒဉ်,ကွ့နူဉ်ပှၤယူၢ်တြၢ်ဖိထံဉ်ဝဲလၢယူၢ်တြၢ်နူဉ်အါ ကၢစံးဝဲဒဉ်. တကွ့,သကွ့.

ကျ့ၢ်

၁. **ကျ့ၢ်ကလာ်** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်အတိၤအကွာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ကျဲစိၤက ပှၤစိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်အိဉ်တဘိစိၤဒီးပစံးလၢအိဉ်ကျ့ၢ်ကလာ် လီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢပျ့ၢ်ကလာ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်အိဉ် အါဘိဒီးပစံးလၢကျ့ၢ်ကလာ်ကျ့ၢ်ကလာ်လီၤ. ကျဲမ့ၢ်လဲၤ လၢဝိယၢၤနူဉ်ကျ့ၢ်ကလာ်နတထံဉ်ဘဉ်စါ. ချိဉ်တဘ့ဉ် အတိၤအိဉ်မးဒိဘ့ဉ်ညါကျ့ၢ်ကလာ်ကျ့ၢ်ကလာ်နူဉ်စဲ.

၂. **ကျ့ၢ်ကျ့ၢ်** နူဉ်မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်တခီ,ပကွၢ်တၢ်တခီ,ပလဲၤ တခီပဝဲာ်တၢ်တခီဒီး ပစံးလၢပလဲၤကွၢ်တၢ်ကျ့ၢ်ကျ့ၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤကွၢ်လဲၤကွၢ်တၢ်လၢကျဲယၢၤကျ့ၢ်ကျ့ၢ်, ပှၤတ ဂၤလဲၤတၢ်ဒီးလဲၤဝဲာ်လဲၤဝဲာ်တၢ်ကွ့,ကွၢ်, ကမ့ၢ်ကၢ်ဝဲာ်ယိ ကျဲသၢ,ပှၤစံဉ်တဲၤမိၢ်လိၢ်ကွံအမါတဂၤနူဉ်သမဉ်လဲၤတၢ် လၢထံလိာ်ပူၤဒီး အဝဲလဲၤလၢခိဒီးတ့ၢ်လီၤနူၢ်သမဉ်အ ဆဉ်လၢထိးကံဉ်နဉ်ဆီကံဉ်နဉ်ကျ့ၢ်ကျ့ၢ်, စံးဝဲဒဉ်,ချဲလဲၤ တြူၣ်လၢကၢၢ်ခိဉ်ထံးကျ့ၢ်ကျ့ၢ်, လဲၤတြူၣ်လၢခုးယၢၤ ကျ့ၢ်ကျ့ၢ်.
၃. **ကျ့ၢ်ဝ့ၢ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလီၤတဲာ်လၢသ့ဉ်ခံမ့ၢ် ဂ့ၤ,စံဉ်လီၤလၢသ့ဉ်ခံမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကွၢ်လၢတၢ်ကဖိာ်လီၤနူဉ် မၤအသးကျ့ၢ်ဝ့ၢ်လီၤ. တၢသွိဉ်တဒုလီၤတဲာ်မးလၢသ့ဉ်ခံ ကျ့ၢ်ဝ့ၢ်တၢာ်ကလာ်လီၤ. ---ကဝ့ၢ် ၄
၄. **သကျ့ၢ်ကလာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပတွံၢ်ဝဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပတိၤတၢ်မ့ၢ် ဂ့ၤ,အလိၢ်အိဉ်တဘိဒီးပစံးလၢသကျ့ၢ်ကလာ်လီၤ.ပှၤတ ဂၤတိၤသိဉ်ဘဉ်ပူၤဒီးအလိၢ်အိဉ်မးသကျ့ၢ်ကလာ်လီၤ.
၅. **တကျ့ၢ်ခံကျ့ၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပထုးတတြၣ်သ့ဉ်စိၤဝဉ်စိၤလၢ ပြိခိဉ်ခဲးခိဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢဟိဉ်ခိဉ်အဖိခိဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အလိၢ်လီၤ စ့ၤတဘိခံဘိဒီးပစံးလၢတကျ့ၢ်ခံကျ့ၢ်လီၤ. ပတွံၢ်ဝဉ်လၢ ပြိခိဉ်တဘိခံဘိဒီး အလိၢ်လီၤကျိာ်စကီးတကျ့ၢ်ခံကျ့ၢ် လီၤ.
၆. **တကျ့ၢ်တကျ့ၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပတွံၢ်တြူၣ်ဝဉ်လၢပြိခိဉ်အါဘိ ဒီးအလိၢ်လီၤကျိာ်အါကျိာ်ဒီးပစံးလၢတကျ့ၢ်တကျ့ၢ်လီၤ. တလၢၤတွံၢ်ဝဉ်အလိၢ်လၢပြိခိဉ်တကျ့ၢ်တကျ့ၢ်နူဉ်နထံဉ် ကီးစါ. တကျ့ၢ်,သကျ့ၢ်,ကွၢ်ကျ့ၢ်ကျ့ၢ်.

ကျ့ဉ်

၁. **ကျ့ဉ်** နူဉ် မ့ၢ်သဒိဉ်ပြံစိၤလၢတလၢၤမၤသဒိဉ်အုဉ်နူဉ် ပကီးလၢကျ့ဉ်လီၤ. ဒီးတှၤသဒိဉ်ပြံစိၤနူဉ်တလၢၤမၤကဲ ထိဉ်လၢသဒိဉ်အုဉ်ဒီးပစံးလၢသဒိဉ်အုဉ်ကျ့ဉ်လီၤ. ကျ့ဉ် နူဉ်ပြဲတှၤပတထံဉ်လၢၤဘဉ်အမိၢ်ပှၢ်အကု်အဂီၤဘဉ်ဒီး တလၢၤဒီးနူၢ်လၢလတ်နူဉ်ပကွၢ်တှၤအအါဒီးပထံဉ်အမိၢ် ပှၢ်လီၤ. မ့မ့ၢ်တဘ့ဉ်ခံဘ့ဉ်သ့ဉ်ပထံဉ်တသ့ဘဉ်.

ကွ့ၤ

၁. **ကွ့ၤတလ့ၤ** နူဉ်မ့ၢ်ကွိၤတလီၤအဆိလီၤ. ဘဉ်ဆဉ် ဒီး ကွိၤတလီၤနူဉ်ပစံးလၢကွ့ၤတလ့ၤတစုစုလီၤ. လါ ထိဉ်သိနူဉ်မၤသးကွိၤတထိၤကွ့ၤတလ့ၤလီၤ.
ဆံးမ့ၢ်ဒ်စှာ်ကွ့ၤတလ့ၤ
ဆံးဆဉ်ဒ်စှာ်ကွ့ၤတလ့ၤ

Digitized by Google

ကၠုၤတလၢၤလၢမူအဒ
ကၠုၤတလၢၤလၢဟိၣ်အဒ
နီၢ်မိၢ်အဲၣ်ဒီးစီၤပူၤစ
စီၤပူၤစပူၤကိၢ်အဂူၤ.

၂. **အကၠုၤ** မ့ၢ်အယူၢ်အဆိလီၤ. ပကတိၤတၢ်တုၤပနၢ် ပၢၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဒီးပစံးလၢပကတိၤတၢ်အိၣ်ဒီးအယူၢ် အကၠုၤလီၤ. ပကတိၤတၢ်အိၣ်ဒီးအယူၢ်အကၠုၤနူၣ်မ့ၢ်ပက တိၤတၢ်ဒီးအဂ့ၢ်အကျိၤနူၣ်ပစံးလၢပကတိၤတၢ်ဒီးအယူၢ် အကၠုၤလီၤ. ပဒိၣ်စံၣ်ညီၣ်တၢ်နူၣ်အိၣ်ဒီးအယူၢ်အကၠုၤဒီး စံၣ်ညီၣ်ဝဲလီၤ. ပှၤတဖၣ်လဲၤဆိုးကြီကြီတၢ်လၢ ပဒိၣ်နူၣ် အယူၢ်တအိၣ်အကၠုၤတအိၣ်ဘၣ်.

၃. **အခံကၠုၤ** နူၣ် ပဘၣ်ကတိၤဒီးအဆိလီၤ. အခိၣ်ယူၢ် အခံကၠုၤနူၣ်မ့ၢ်ပနၢ်ဟူတၢ်အပရၢလီၤတံၢ်လီၤဆဲးဒီး ပစံး လၢပနၢ်ဟူတၢ်အခိၣ်ယူၢ်အခံကၠုၤလီၤ. သုမ့ၢ်နၣ်ဟူတၢ် အပရၢနူၣ် ကနၣ်တုၤအခိၣ်ယူၢ်အခံကၠုၤပစံၣ်တဲၤသ့ လီၤ. ဒီးတၢ်လၢတလီၤတံၢ်လီၤဆဲးဘၣ်တဖၣ်နူၣ်ပစံး လၢအခိၣ်တယူၢ်အခံတကၠုၤဘၣ်လီၤ.

၄. **လီၤကၠုၤလီၤကွီၤ** နူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပျုၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဖးယိဒီး အိၣ်ကွီၤအသးလၢဟိၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ်ဒီးပစံးလၢလီၤကၠုၤ လီၤကွီၤလီၤ. ဂ့ၢ်တဘိထိဒီးလီၤကၠုၤလီၤကွီၤလၢဟိၣ်ခိၣ် အဖိခိၣ်လီၤ.ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢလီၤကၠုကွီၤ,ဒီးဘၣ် တစုစုပစံးလၢလီၤဝ့ဝီလီၤ.

၅. **သကၠုၤ,ဆဲးသကၠုၤ,ခးသကၠုၤ,ကွၢ်သကၠုၤ,ထီး သကၠုၤ,တကၠုၤ,စကၠုၤ.**

ကွဲ

၁. **ကွဲ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖိဃၢ်တကလှာ်နူၣ်မၤအဒၢလၢသ့ၣ်အိ ပှၤဒီးအစီအိၣ်ဒ်ကနဲအသိးနူၣ်ပကိးလၢကွဲလီၤ. ဒီးမ့ၢ် ကွဲနိၢ်နိၢ်လီၤ. ဒီးပကိးလၢကွဲနိၢ်တစုစုလီၤ. ဒီးပကိးလၢ ကွဲဒိၣ်တစုစုလီၤ.

၂. **ကွဲဟိၣ်ခိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ကွဲနိၢ်နိၢ်နူၣ်မၤအပူၤလၢဟိၣ်ခိၣ် ပှၤဒီးပစံးလၢကွဲဟိၣ်ခိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကိးလၢ ကွဲဟိၣ်လီၤ. ကွဲဟိၣ်ခိၣ်နူၣ်ပတထံၣ်ဘၣ်အါအါဘၣ်.

၃. **ကွဲခိၣ်ထံ** နူၣ် မ့ၢ်ကွဲအဒၢလၢတဒံၣ်လီၤဖိလီၤဘၣ်ဝဲ ဒီးအိၣ်ဝဲထဲအစီဓိၤနူၣ်ပစံးလၢကွဲခိၣ်ထံလီၤ. ကွဲခိၣ် ထံနူၣ်အဒံၣ်အဖိတအိၣ်ဘၣ်. အိၣ်ထဲအစီဒီးပကိး လၢကွဲခိၣ်ထံလီၤ.

၄. **ကွဲအဒၢ** နူၣ် မ့ၢ်ကွဲမၤထိၣ်တၢ်လၢကဒံၣ်ကဖိအလိၢ် နူၣ်တဘ့ၣ်တဘ့ၣ်ဝါကျိၣ်ကလာ်ဒီး ပစံးလၢကွဲအဒၢ လီၤ. ကွဲနူၣ်ဒံၣ်လီၤဖိလီၤလၢအဒၢအလီၤဒီးမၤထိၣ်အ စီလၢအဒၢလီၤလီၤ.

၅. **ကွဲလိၣ်ကနဲလိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ကွဲနာ်သီလၢသ့ၣ်အိပှၤနူၣ် ပစံးလၢကွဲထိၣ်လီၤ. သ့ၣ်တထံးကွဲထိၣ်လၢအလီၤတ ဒၢလံ,ကွဲအံၤမးယိၣ်သီလီၤလဲၣ်. အဒၢတအိၣ်ဒံးဘၣ်.

၆. **ကွဲဖိ** နူၣ် မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ဖိဃၢ်တကလှာ်လီၤ. ဒီးမၤအ ဒၢလၢသ့ၣ်ထုးဝၣ်ထုးဒီး အဒၢနူၣ်ပာ်ညီကလာ်ဒီးစဲဘူး တၢ်နူၣ်ပကိးလၢကွဲဖိလီၤ. ဒီးပကိးစ့ၢ်ကီးလၢကွဲဖိနိၢ် လီၤ.ဒီးဘၣ်တစုစုပကိးထဲကွဲဖိဒ်နူၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အိၣ် သၢကလှာ်လီၤ. ကွဲဖိအစီပအိၣ်ဆၢစကီးမးလဲၣ်.

၇. **ကွဲဖိစဲကနၣ်** နူၣ်တကလှာ်ယိဒီးကွဲဖိနိၢ်နူၣ်လီၤ. ဒီး မ့ၢ်အမၤအဒၢလၢသ့ၣ်ထုးဒီးအဒၢနူၣ်ပာ်ဝဲနူၣ်ပဟံးနူၢ်ဒီး ပမၤလၢစဲကနၣ်ဒီး ပကိးလၢကွဲဖိစဲကနၣ်လီၤ. ကွဲဖိ, ဒီးကွဲဖိနိၢ်,ဒီးကွဲဖိစဲကနၣ်နူၣ်ဒံးသိးသိးလီၤ. ဒီးမ့ၢ်တ ကလှာ်ယိလီၤ. ဒီးမၤအဒၢလၢသ့ၣ်အိပှၤလီၤ.

၈. **ကွဲဖိနိၢ်** နူၣ် ဘၣ်တစုစုပကိးလၢကွဲဖိကလီလီ,ဒီး ဘၣ်တစုစုပကိးလၢကွဲဖိစဲကနၣ်,ဒီး ဘၣ်တစုစုပကိး လၢကွဲဖိနိၢ်လီၤ. ဒီးအ့ၣ်ပှၤတဆါဘၣ်.

၉. **ကွဲဖိကိၢ်ယိး** နူၣ် မ့ၢ်ကွဲဖိတကလှာ်နူၣ်အဒၢကိၤဒ် ကိၢ်ယိးအသိးဒီး ပကိးလၢကွဲဖိကိၢ်ယိးလီၤ. ကွဲဖိကိၢ် ယိးနူၣ်အမိၢ်ပှၢ်သူတစဲးစဲးဒ်ကိၢ်သူအမိၢ်ပှၢ်အသိးလီၤ. ကွဲဖိကိၢ်ယိးနူၣ်အဒၢပမၤစဲကနၣ်တသ့ဘၣ်,အစီတ မံၤ နူၣ်အိၣ်ဒ်ကွဲဖိစဲကနၣ်အစီသိးလီၤ. ဒီးအမိၢ်ပှၢ်ထဲမှၤ ဖှံၣ်ဓိၤလီၤ.

၁၀. **ကွဲဖိဟိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ဒ်ကွဲဖိကိၢ်ယိးအသိးဒီးနာ်အပှၤ လၢဟိၣ်ခိၣ်ပှၤဒီးပစံးလၢကွဲဖိဟိၣ်လီၤ.ကွဲဖိဟိၣ်နူၣ်အ မိာ်ဘိကိၤဒ်ကိၢ်ယိးအသိးလီၤ. ဒီးအစီအိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၁. **ကွဲကိၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိဃၢ်တကလှာ်အိၣ်လၢဟိၣ် ခိၣ်ပှၤအမိၢ်ပှၢ်ပြံကဒံဓိၤဒီးအယိၢ်ဒကွီလၢအဝါနူၣ်ပကိး လၢကွဲကိၢ်လီၤ. ဒီးအစီတအိၣ်ဘၣ်,ဒီးမၤအပှၤလၢဟိၣ် ခိၣ်ဒီးဆိၣ်ထိၣ်အဝံဒ်တၢၢ်အသိးဒီး အ့ၣ်တၢ်ဆါသစ့ၢ်က လာ်ဒ်တၢၢ်အ့ၣ်ပှၤအသိးဒီးပကိးလၢကွဲကိၢ်လီၤ. ကွဲကိၢ် မၤအပှၤလၢဘုအခိၣ်ထံးအါအါကလာ်ဒီးပမ့ၢ်ကူးဘုဒီး ပကပၢၤမ့ၢ်ထိၣ်နူၣ်ဒီး ကွဲကိၢ်နူၣ်ဖိးပှၤ, အိၣ်လၢပလီၤ, အိၣ်ပကပၢၤကဝါနူၣ်ပမ့ၢ်မၤဘၣ်တံၢ်ဒီးအ့ၣ်ပှၤဆါသစ့ၢ် ကလာ်ဒ်တၢၢ်အ့ၣ်ပှၤအသိးလီၤ. ပကူးဘုဒီးကွဲကိၢ်ဖိး ပှၤတမ့ာ်ဘၣ်.

၁၂. **ကွဲကိၢ်နိၢ်** နူၣ် အမိၢ်ပှၢ်ပြံထဲသိးဒီးပအူးတဖျၣ်ဒီး အ့ၣ်အပှၤလၢနံၣ်သိဘိအအိပှၤဒီးအစီအိၣ်ဒ်ကဒအသိး ဒီးအစီနူၣ်ဆိုၣ်တနိၢ်ဖိနဲဓိၤပအိၣ်ဆၢဒီးပကိးလၢကွဲကိၢ် နိၢ်လီၤ.

၁၃. **ကွဲကိၢ်ဘိ** နူၣ်အမိၢ်ပှၢ်ဒိၣ်ထဲသိးဒီးကနဲအမိၢ်ပှၢ်ဒီး နာ်အပှၤလၢဟိၣ်ခိၣ်မဲးအကျါဒီး အမိၢ်ပှၢ်ဘိကံၢ်ကလာ် ဒီးပကိးလၢကွဲကိၢ်ဘိလီၤ. ကွဲကိၢ်ဘိနူၣ်တုၤအမၤအပှၤ ဒီးဘူးဒီးတၢ်ကစူၤလီၤလံလီၤ. မ့ၢ်မၤအပှၤနူၣ်မၤဝဲလၢ

Digitized by Google

ၸိၼ်ၶိၼ်ကျိၼ်ကျဒ်ႈမဵႈတဝၼ်ၼၼ်ဒ်ႈမႃႇဢပူႇလီႇ.
၁၄. **တႂၵလႃႇ** ၼၼ် မႃႇပႃႇၵညီဢလုၵ်ႇဢလၵ်ႇတမံႇလႃႇ မႃႇမႃႇတကဵဒ်ႈၸႅႈဝလႃႇဢကလႃႇဟႃးၼၼ်ဟႃးၼႃႇသီမႃႇဂုႇ, မႃႇယီႇမႃႇဂုႇ,ဒ်ႈ ၵီႈကူႇဝဢကလႃႇၼၼ်ပၸႅႈလႃႇပကႂပ ကလႃႇလီႇ. ပႃႇကညီယုၵ်ႇဝံကႂကလႃႇၼၼ်မႃႇၵီႈကူႇဢ ကလႃႇလီႇ. ဒ်ႈဘၼ်တစုစုပၸႅႈလႃႇပကႂကူႇပကလႃႇဒ်ႈ ဘၼ်တစုစုပၸႅႈလႃႇယုၵ်ႇဝံကႂကလႃႇလီႇ.
၁၅. **တႂလဲ** ၼၼ် မႃႇပႃႇကညီကႂကူႇဢကလႃႇၼၼ်ပႃႇမိၼ် လမွဲၼ်ၸိၸႅႈလႃႇကႂလဲ,ဒ်ႈ ဘၼ်တစုစုၸႅႈဝလႃႇတၵ်ႇကႂလဲ, ဒ်ႈဘၼ်တစုစုၸႅႈလႃႇယုၵ်ႇတၵ်ႇကႂတၵ်ႇလီႇ. ပႃႇသူၶိၼ်ၸိတ ၽၼ်ၼၼ်မႃႇသီထိၼ်ဒ်ႈကႂလဲတၵ်ႇ,ယုၵ်ႇတၵ်ႇကႂတၵ်ႇ,မႃႇတၵ်ႇကႂ လဲလီႇ.
၁၆. **တႂတပျူၼ်** ၼၼ် မႃႇၼိၼ်တကလုၼ်,ဘၼ်သၼ်စတထံၼ် ဘၼ်ၼီတစုဘၼ်,စၼၵ်ႇပူႇထဲဢမံႇမိႇလီႇ.
၁၇. **တၵ်ႇကႂ** မႃႇတၵ်ႇယံဢသီလီႇ. သီယံၼၼ်ပၸႅႈလႃႇတၵ်ႇ ယံတၵ်ႇကႂတစုစုလီႇ. ဒ်ႈထီရိႇတၵ်ႇယံလႃႇဢလီႇလဲၼၼ် ပၸႅႈလႃႇတၵ်ႇယံတၵ်ႇကႂၶဲလၵ်ႇလီႇ.
၁၈. **ၼီတႂဢၼ်** ၼၼ် မႃႇတကၼ်သံၼၼ်ပႃႇမိၼ်လမွဲၼ်ၸိၵီႈ လႃႇၼီကႂဢၼ်လီႇ. ဒ်ႈပိုၵ်ႇၵီႈစၵီႈလႃႇၼီကႂဢၼ်လီႇ.
၁၉. **ၼီႈတႂ** ၼၼ်မႃႇပလိုၼ်ကႂၼၼ်ပႃႇမိၼ်လမွဲၼ်ၸိၸႅႈလႃႇဒ်ႈ ကႂလီႇ. ပမႃႇလိုၼ်ကႂတၵ်ႇလႃႇတၵိုၼ်တသိၼ်ဘၼ်တၵ်ႇၼၼ် ပႃႇမိၼ်လမွဲၼ်ၸိၸႅႈလႃႇပမႃႇဒ်ႈကႂတၵ်ႇလီႇ. ပႃႇတဂႃႇမႃႇဒ်ႈ ကႂဟံၼ်ၸိၸိၵ်ႇတပျၼ်.
၂၀. **လိုၼ်ကႂ** ၼၼ် မႃႇပယုၵ်ႇဒ်ႈမႃႇဂုႇ, ပမႃႇဒ်ႈဟံၼ်ၸိမႃႇဂုႇ, ပကႂၼ်ဒ်ႈတၵ်ႇမႃႇဂုႇ,ပဟႃးဒ်ႈတၵ်ႇမႃႇဂုႇ,ပၸႅႈလႃႇပလိုၼ်ကႂ လီႇ. လိုၼ်ကႂတၵ်ႇဒ်ၼၼ်တဂုႇ,ပႃႇတဂႃႇထုလိုၼ်ကႂဒ်ႈကုၸိ တဒ်တၵိုၼ်တသိၼ်တၵ်ႇၼီတမံႇဘၼ်.
၂၁. **မႃႇဒ်ႈတႂဢသႃး** ၼၼ် မႃႇပႃႇကညီဟုၼ်ကလိၵ်ႇဢသႃး ကျမႃႇဢသႃးဒ်ႈပၸႅႈလႃႇမႃႇဒ်ႈကႂဢသႃးလီႇ. ဒ်ႈမႃႇပႃႇ မိၼ်လမွဲၼ်ၸိဢကလုၵ်ႇလီႇ. ပႃႇမႃႇဒ်ႈကႂဢသႃးၼၼ်ၸႅႈလီႇ ဢသႃးလႃႇဘိၼ်သဢိၼ်မႃႇပျူပႃႇၸိဒ်ၸိသၼ်တဝၼ်ၼၼ်မႃႇမႃႇ ဒ်ႈကႂဢသႃးလီႇ. ပႃႇတဂႃႇမႃႇဒ်ႈကႂဢသႃးဒ်ႈၸိဒ်ၸိသၼ် ပျူၼႃးကႃႇ.
၂၂. **ဂီႇကႂဒဲ** ၼၼ်မႃႇတၵ်ႇဒ်ဘုၼ်လႃႇဢတကပီႇဘၼ်ၼၼ်ပ ၸႅႈလႃႇဂီႇကႂဒဲလီႇ. သုၼ်လၼ်မႃႇဂုႇ,လီၶိမႃႇဂုႇ,ၶျႈကုမႃႇ ဂုႇ, မႃႇတကပီႇဘၼ်, မႃႇတလီဘၼ်ၼၼ်ပၸႅႈလႃႇဂီႇကႂဒဲ လီႇ. ဒ်ႈဘၼ်တစုစုပၸႅႈလႃႇကယႂဒဲလီႇ. ပႃႇကညီဢ မဵၼ်ပျၵ်ႇထီၼၼ်ပၸႅႈလႃႇဢမဵၼ်ဂီႇကႂဒဲလီႇ. --ကယႂႇ ၄
၂၃. **သတၵ်ႇသကႂ,သတၵ်ႇၼ်ၼ်သကႂဒဲ,သကႂဒဲ,သကႂသႃး ,သဘ်သကႂ,တဘ်တကႂ,စကႂ.**
၂၄. **တႂၼႃႇ** ၼၼ်မႃႇပႃႇၵီႈၼႃႇလိုၼ်ဢသႃးၼၼ်ပၸႅႈလႃႇကႂ ၼႃႇလီႇ. ပႃႇတဂႃႇလဲႇကႂၼႃႇဢဂီႇမိၼ်ဒ်ႈဢဂီႇမိၼ်ပဲသူဢ

ဢိၼ်လီႇ. စိႇယီႇသႃးမႃႇဢပုၵ်ႇဢဝဵၵ်ႇကူႇကႂၼႃႇဢပၵ်ႇဒ်ႈဢ ပုၵ်ႇဢဝဵၵ်ႇဢၸိဢမါဢၸိဢလံႇ,ဒ်ႈ ဢသၼ်ၸိကိၵ်ႇၸိၼၼ် မႃႇကူႇၵီႈၼႃႇဝလီႇ.

ကႂႆ

၁. **ကႂႆ** ၼၼ် မႃႇတၵ်ႇဢိၼ်လႃႇထံကျါတကလုၼ်ဢကုမႃႇ သႃးကကႃႇဒႃႇဒ်ႈဢကုကၼႃႇဢိၼ်ဒ်ႈဢသျူၼ်ဒ်ႈ ဢမဵၵ်ႇၼၼ် ၸူၼ်တႃႇသျူၼ်ဢသိႈဒ်ႈ ပၵီႈလႃႇကႂႆလီႇ. ကႂႆၼၼ်ဢိၼ် လႃႇပိၼ်လၼ်ထံဢကျါလီႇ. ဒ်ႈဢိၼ်ဒ်ႈမိၵ်ႇဖါၶံဘုၼ်ၶံဘုၼ် လီႇ. ဒ်ႈၼီစုညါၶံၶိလီႇ.
၂. **ကႂႆလဵၵ်ႇဘိမိႈကပႃႇ** တကလုၼ်လီႇ. ဒ်ႈကမႃႇကၵ်ႇပႃႇ မိၼ်လမွဲၼ်ၸိၸႅႈဝလီႇ. ဒ်ႈပႃႇတဝၼ်ၸိၸႅႈလႃႇမိႈကပႃႇဘိ လီႇ.
၃. **ကႂႆမိၵ်ႇဘိ** ၼၼ်မႃႇတၵ်ႇၸိတၵ်ႇယၵ်ႇတကလုၼ်ၼၼ်ထဲစု သၼ်ဒ်ႈဢယိၵ်ႇၼထိဟုၼ်စုမုၵ်ႇၶံဘိဒ်ႈပၸႅႈလႃႇကႂႆမိၵ်ႇဘိလီႇ. ဒ်ႈဘၼ်တစုစုပၸႅႈလႃႇတကႂႆမိၵ်ႇဘိလီႇ. ဒ်ႈဢိၼ်ဒ်ႈဢဂီႇ ဒ်ႈဢလါလီႇ.
၄. **ကႂႆမိၵ်ႇဘိဢဂီႇ** ၼၼ်ဂီႇဒ်ဘုၼ်ညါဒ်ႈပၸႅႈလႃႇကႂႆမိၵ်ႇဘိ ဢဂီႇလီႇ.
၅. **ကႂႆမိၵ်ႇဘိဢလါ** ၼၼ်လါယုၵ်ႇကလၼ်ဒ်ဘုၼ်ညါလီႇ.ဒ်ႈ ပၵီႈလႃႇကႂႆမိၵ်ႇဘိဢလါလီႇ.
၆. **ထီလႂႆၸိ** ၼၼ် မႃႇတၵ်ႇၸိယၵ်ႇတကလုၼ်ၼၼ်ဢပူႇဢိၼ် လႃႇဟိၼ်ၶိၼ်ပူႇဒ်ႈ ဢမိၵ်ႇပုၵ်ႇၸိၼဲမိႇဒ်ႈဢယိၵ်ႇၼစုႇတလုႇၸိ ၼဲကၼ်မိႇၼၼ်ပၸႅႈလႃႇထီကႂႆၸိလီႇ. ဒ်ႈဘၼ်တစုစုပၸႅႈ လႃႇထိၶႂၼ်ၸိလီႇ. ထီကႂႆၸိၼၼ်ဢုၼ်ပႃႇသါကႃႇ.
၇. **လၼ်ကႂႆ** ၼၼ် မႃႇပႃႇမိၼ်လမွဲၼ်ၸိဢကလုၵ်ႇကၵ်ႇသၼ်, ပႃႇတဝၼ်ၸိတၸႅႈဘၼ်ဝဘၼ်,ပႃႇတဝၼ်ၸိၸႅႈဝလႃႇလၼ်သ မဵၵ်ႇ,ဒ်ႈယၼ်စဝၼ်လီႇ.ဒ်ႈမႃႇဢၵီႈပိုၼ်ထွႂတလႃႇဢၶံလီႇ.
၈. **တကကႂႆ,ၶံကကႂႆ,တပကႂႆ,စကႂႆ,သကႂႆလိၼ် ဢၶံ.**

ကႂၼ်

၁. **လႂၼ်** ၼၼ် မႃႇကႂၼ်ဢသိ,ကႂၼ်ပူႇကႂၼ်ပူႇၼၼ်ကစၢၵ်ႇၶိၼ် ထံႈတၵ်ႇတြိပူႇလီႇ. တလုၼ်လီႇလႃႇသူကႂၼ်ပူႇကႂၼ် ပူႇ ၼၼ်ဒ်ႈ လႃႇလီႇတလုၼ်ဝလီႇ. ကႂၼ်ပူႇကႂၼ်ပူႇတပူႇယိုၼ် ကႃႇ. ဒ်ႈၼိၼ်ဒ်ႈကႂၼ်ဢသိမႃႇၼိၼ်ဒ်ႈကႂၼ်,ၼိၼ်ဒ်ႈကႂၼ်ၼိၼ်ဒ်ႈ ကႂၼ်ၼၼ်မႃႇတၵ်ႇလႃႇပၶႂႈဢိၼ်မႃႇၼၼ်ပၵီႈဒ်ႈ ဢသိလႃႇၼိၼ် ဒ်ႈကႂၼ်ၼိၼ်ဒ်ႈကႂၼ်လီႇ.
၂. **ကႂၼ်ကႂၼ်** ၼၼ် မႃႇပၸိသုၸိယၼ်ထိၼ်ယၼ်သိၼ်ၼၼ်ပၸႅႈ လႃႇသိၼ်ကႂၼ်ကႂၼ်လီႇ. ဒ်ႈပၸႅႈလႃႇသိၼ်ကႂးကႂးလီႇ. ပႃႇ တဂႃႇၸိယၼ်ထဘုၼ်သိၼ်မႈကႂၼ်ကႂၼ်လီႇ. ဒ်ႈပႃႇတၼိႇၼိႇ ၸႅႈလႃႇသိၼ်ကႂၼ်ကႂၼ်လီႇ.
၃. **သကႂၼ်,တကႂၼ်,စကႂၼ်,လီႇသကႂၼ်**--ကလီး ၄

Digitized by Google

၄. **ကွဲာ်ကွံးကွဲာ်ကွာ်.**
၅. **ထိၣ်စံကွဲာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထိၣ်တကလုာ်န့ၣ်ပှၤတနီၤနီၤစံး လၢထိၣ်စံကွဲာ်,ဒီး ပှၤတနီၤနီၤကီးလၢထိၣ်စံၣ်ကွဲၤလီၤ. ဒီးပကီးလၢထိၣ်စံၣ်ကွဲၤန့ၣ်အါတက့ၢ်လီၤ.
၁. **ကွဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ပတိၤတၢ်ဒီးအဂ့ၢ်အိၣ်ထိၣ်ဝဲကံၣ်ဃုစၢ် မ့ၢ်ဘ့,က့ၣ်ကံၣ်က့ၣ်ကွဲၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပကွဲးတၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤကွဲးမနၤကံၣ်ဃုကပြၢ်တ့ၢ်န့ၣ်လဲၣ်.
၂. **ကွဲးလံာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပတိၤဆဲးကြၢ်တၢ်လၢထိၣ်ဒံးဒီး ကသံၣ်ထံန့ၣ်ဒ်ကကဲထိၣ်လၢလံာ်အမဲာ်ဖျၢၣ်ဒီး ပစံးလၢပကွဲးလံာ်လီၤ. ပကွဲးလံာ်န့ၣ်ပတိၤဆဲးကြၢ်လၢထိၣ်ဒံး အခိၣ်န့ၣ်ပမၤဒီးကသံၣ်ထံဒီးသိၣ်ဝဲကြၢးကြၢးလီၤ.
၃. **ကွဲးကသံၣ်ထံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤထိၣ်ဒံးအခိၣ်ဒီးကသံၣ် ထံဒီးပကွဲးလံာ်န့ၣ် ပစံးလၢပကွဲးကသံၣ်ထံလီၤ. စကသံၣ်ထံတပူၤသ့ဂ့ၤကၢ,နသါကကွဲးစကသံၣ်ထံဓါ. ကွဲး စကသံၣ်ထံတဂ့ၤ,စကသံၣ်ထံကလၢာ်.
၄. **ကွဲးပနိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မံၤတၢ်သၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဒ်ပသု တသးပှၤနီၣ်တဂ့ၤ ဒီးပကွဲးလီၤလၢလံာ်ပူၤန့ၣ်ပစံးလၢပ ကွဲးပနိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအမံၤန့ၣ်ဒ်ပသုတသးပှၤနီၣ်တ ဂ့ၤဒီးကွဲးပနိၣ်အမံၤတက့ၢ်.
၅. **ကွဲးဟ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကွဲးတၢ်လၢပသ့ၣ်ညါနၢ်ဟူဘၣ်န့ၣ် ဒီး ပဂ့ၢ်ပတိၢ်န့ၣ်ဒ်ပှၤဂၤကနၢ်ဟူကသ့ၣ်ညါစ့ၢ်ကီးဒီးပ ကွဲးလီၤလၢလံာ်ပူၤန့ၣ်ပစံးလၢပကွဲးဟ်လီၤ, ဝံကွဲးဟ် တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်အကွဲးကစၢ်ဃွၤအကလုၢ်အကထါလၢအနၢ် ဟူဝဲန့ၣ်လီၤ.
၆. **ကွဲးလံာ်သ့** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢကွဲးလံာ်အဖျၢၣ်ထဲ သိးဒီး ဖိးဝဲစၢၢ်ဆၢပံၢ်ကလာ်ဒီးပစံးလၢအကွဲးလံာ်သ့ လီၤ. ပှၤတဂၤကွဲးလံာ်သ့ဒီးကွဲးလံာ်အဖျၢၣ်ထဲသိးဖိးမး ကကံဒ်လီၤ.
၇. **ကွဲးကစီၤကွဲးကတၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤတဒီးလၢသ့ၣ်ဒီးပ ကွဲးန့ၢ်အပူၤလၢဒိအခိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပကွဲးကစီၤလီၤ. ဒီး ပတိၤကစီၤတၢ်လၢထူၣ်ဒ်ဝးအဖျၢၣ်အသိးန့ၣ်ပစံးလၢ ပကွဲးကစီၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. --ကစီၤ ၁၃
၈. **ကွဲးလိအစ့** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢကွဲးလံာ်တသ့ဒံးဘၣ်တ ဖၣ်န့ၣ်ကွဲးတၢ်ဒ်အစ့ကညီနၢ်ဒီးကျုံးစၢးကွဲးတၢ်န့ၣ်ပစံး လၢကွဲးလိအစ့လီၤ.
၉. **ကွဲးဆဲလံာ်** န့ၣ်မ့ၢ်လံာ်အဖျၢၣ်တဂ့ၤဘၣ်ဒီး ပကွဲးတ လိာ်ဆူအဂၤတပူၤဒီးပစံးလၢပကွဲးဆဲလီၤ. လံာ်အဖျၢၣ် တဂ့ၤဘၣ်,ကွဲးဆဲက့ၤတက့ၢ်.
၁၀. **ကွဲးကွဲး** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ယာ်ဝဲဒ်သ့ၣ်လၣ်အူမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ကူတၢ်သိးလၢအဘူမ့ၢ်ဂ့ၤ,ယာ်ဝဲသိၣ်ကွဲးကွဲးလီၤ. ဒီးသ့ၣ်န့ၣ်သလဲၤသိၣ်ဝဲကွဲးကွဲးလီၤ. ယာ်လၣ်န့ၣ်ပိၢ်ဖး ဒီးယာ်သိၣ်ဝဲကွဲးကွဲးလီၤ.
၁၁. **ကွဲးကျိုး** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤဒိတြိးဒီးပကျိုးလီၤသကျိၢ်န့ၣ် ပစံးလၢပကွဲးကျိုးလီၤ. ပမၤဒိအတြိးန့ၣ် ပကွဲးလီၤ ဆၢၣ်န့ၢ်အပူၤလၢပကဖျိၣ်နုာ်ဒိအကနၣ်လီၤ. ကွဲးကျိုး တဲကျိုး.
၁၂. **ကွဲးတာ်မှၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤဒိအခိၣ်လၢသ့ၣ်ဘၣ်ခိၣ်ဒီး မၤအသးနုာ်တဘိတဘိဒီးပစံးလၢကွဲးတာ်မှၤလီၤ.
၁၃. **ဆဲးကွဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအမဲာ်န့ၣ်ပကွၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီး ပစံးလၢဆဲးကွဲးကလာ်လီၤ. ပှၤတဂၤအမဲာ်ဆဲးကွဲး ကလာ်.
၁၄. **ထံကွဲး** န့ၣ်မ့ၢ်ပဒၢၣ်ထံပှဲၤသပၢၤကီးဖျၢၣ်ဒဲးဒီးပစံး လၢထံကွဲးလီၤ. နဒၢၣ်ထံကွဲးလံကီးဖျၢၣ်ဒဲးလံဓါ. စ ဒၢၣ်ထံကွဲးလံကီးဖျၢၣ်ဒဲးလံ.
၁၅. **နံၤကွဲးကွဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ဖိသၣ်ဆံးတဖၣ်န့ၣ်နံၤဒီးအထါ ခိၣ်အဲးထိၣ်အသးန့ၣ်ပစံးလၢနံၤကွဲးကွဲးလီၤ. ဖိသၣ် အိၣ်ဖျဲၣ်သီန့ၣ်တ့ၤယံာ်တလါခံလါဒီးထံၣ်ပမဲာ်ဒီးနံၤကွဲး ကွဲး,ပှၤတဂၤထံၣ်ပှၤဒီးနံၤသကွဲးကလာ်လီၤ.

ကွဲၣ်

၁. **ကွဲၣ်နံၣ်ကွဲၣ်နၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ဒံသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိရိၤတၤသၣ် မ့ၢ်ဂ့ၤ,အသၣ်မ့ၢ်တဂ့ၤ,ဘၣ်စ့ၤကံၢ်စ့ၤကူး,က့ၣ်ကူၤက့ၣ် ကျာ်ဒီးပစံးလၢကွဲၣ်နံၣ်ကွဲၣ်နၢလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံး လၢကွဲၣ်နီလီၤ. ဒံတမ့ၢ်အသၣ်ကွဲၣ်နံၣ်ကွဲၣ်နၢ,အသၣ် တဂ့ၤဘၣ်,ကွဲၣ်နၢဒီး ကွဲၣ်နီန့ၣ်ဒံးသိးသိးလီၤ.
၂. **ကွၣ်ကံၢ်ကွၣ်ကွဲၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်ဘိးက့ၣ်အသးခံပနၢသၢ ပနၢန့ၣ်ပစံးလၢက့ၣ်ကံၢ်က့ၣ်ကွဲၣ်လီၤ. ဂ့ၢ်တဘိစွါမး က့ၣ်ကွဲၣ်က့ၣ်ကွဲၣ်လီၤ.
၃. **အကၣ်အကွဲၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တလၢၤစံးတၢ်လၢတၢ် ပလိၢ်ပဒိန့ၣ်ဒီးပှၤကညီကီးဖိာ်ထွဲအခံလၢအကၣ်အ ကွဲၣ်လီၤ. ဒီးအကၣ်အကွဲၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ကသံၣ်ကသီလၢ မိၢ်တထိၣ်သံးနာ်တထိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
၄. **ကွၣ်ကွဲာ်ကွဲၣ်ကွဲာ်.**

ကွဲၤ

၁. **ကွဲၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ကဆီမဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပနၢ်နၢၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထီခိၣ်နၢၤ မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤကဆှၣ်ဒၣ်ဒီး ပမၤထိၣ်ဒီးအပျုၤဒီးပအူ သိၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲာ်ဒီးပစံးလၢကွဲၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပ မၤလၢသ့ၣ်,ဒီးဘၣ်တစုစုပမၤလၢကဆီမဲ,ဒီးဘၣ်တစု စုပမၤလၢပနၢ်နၢၤ,ဒီးဘၣ်တစုစုပမၤလၢထီခိၣ်နၢၤ လီၤ. ဒီးပှၤကညီမ့ၢ်လဲၤဆိၣ်လိာ်ပျိလိာ်အသးဒီး အူဝဲ လီၤ. ဒီးပကီးဒီးအဆိလၢကွဲၤထူစိၤကွဲၤစိၤလီၤ. ဒီးဘၣ်

Digitized by Google

တစုစုပကီးလၢကွႆႈၶူရႃလီႈ.

၂. **ၶူတွႆႈ** ၼႆ မၢႆပထိးထိၼ်ကွႆႈအပူႈလၢပထါၶိၼ်ဒီး ပၶူသဖှိတုႈအသိၼ်ဖးဒိၼ်ဒီးပစံးလၢပၶူကွႆႈလီႈ. ကွႆႈတဖျၢၼ်စၶူတသိၼ်မးလဲၼ်, ကမၢႆကၢႆနၶူတၢႆတ ဆူၼ်ဘၼ်သၢ.

၃. **ညၼ်အတွႆႈ** ၼႆ မၢႆတၢႆအိၼ်လၢညၼ်အဟၢဖၢပူၤၼ် အသလီအသိးဒီးမၤသးကဖိလိၼ်ကလံၤအိၼ်လၢအအိ ပူၤအသိးဒီးပစံးလၢညၼ်အကွႆႈလီႈ. ညၼ်အကွႆႈၼႆမၤ သးၼ်ညၼ်ကဖုအသိးၼႆဘၼ်ဆၼ်ဒီး တၢႆတအိၼ်လၢအ ပူၤနီတမံၤဘၼ်.

၄. **ထိၼ်စံၼ်တွႆႈ** ၼႆမၢႆထိၼ်တကလုာ်သူဒီးအမဲၢႆဖး ဒ့ၼႆပစံးလၢထိၼ်စံၼ်ကွႆႈလီႈ. ဒီးပှၤသိၼ်ဝဲစံကွၢ်စံ ကွၢ်ဒီးပကီးလၢထိၼ်စံၼ်ကွႆႈ,ဒီးဘၼ်တစုစုပကီးလၢ ထိၼ်စံကွၢ်လီႈ. ထိၼ်စံၼ်ကွႆႈၼႆအမိၢ်ပှၢ်ထဲခိၼ်မှၢ်ဒိၼ်, ဒိၼ်နၢ်ခိၼ်မှၢ်ဒိၼ်လီႈ. ထိၼ်စံၼ်ကွႆႈၼႆကမဲၤသိၼ်စံကွၢ် စံကွၢ်ဒ်ၼႆလီႈ.

၅. **သတွႆႈ** ၼႆ မၢႆသ့ၼ်တကလုာ်အသၼ်ဆံၼ်ဆၢဒီးပ ကီးလၢသကွႆႈလီႈ. သကွႆႈၼႆအသၼ်ထဲစုဆၼ်,ထဲစု မှၢ် ဒိၼ်ဒီး ပအိၼ်ဝံၼ်ကၢအထံးအိၼ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါကစၢၢ်က လီလီႈ. ဒီးအိၼ်ခံကလုာ်လီႈ. သကွႆႈယုၢ်အ့ၼ်တကလုာ် စကီးလီႈ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢတကွႆႈ,ဒီးစကွႆႈလီႈ.

၆. **သကီၤတွႆႈ** သကီၤတကလုာ်အသၼ်ထိဒီးကှၼ်ဒ်ကွႆႈ အသိးဒီးပကီးလၢသကီၤကွႆႈလီႈ. သကီၤကွႆႈၼႆအ သၼ်ဖးထိဒီးပကီးလၢသကီၤကွႆႈလီႈ.

၇. **သတွႆႈ,သတွႆႈယုၢ်အံၼ်,တတွႆႈ,စတွႆႈ,ပတွႆႈ,တၢၢ် တွႆႈ.**

ကွႆ

၁. ကွႆ ၼႆ မၢႆတၢႆပလီၤလၢအဘိမှၢ်ဂ့ၤ,အဝါမှၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပ စံးလၢအကွႆလီႈ. ဘိၼ်သအိၼ်အမဲၢ်ကွႆတတီၤတတီၤလၢ အဝါလီႈ. ဖျါတဘ့ၼ်အယိၢ်ဒ့ကွႆလၢအဘိ.

၂. **ကွႆပူၤ** ၼႆစတသ့ၼ်ညါဘၼ်. ကမှၢ်ကၢ်ပှၤမိၼ်လမဲ့ၼ် ဖိကီးဝဲသၢၼ်.

၃. **ကွႆဆူ** ၼႆ မှၢ်ပှၤကညီဖိာ်မုၼ်တဖၼ်ဆးတရံးထိၼ် အဆ့ခိၼ်ထံးလၢတၢ်ဂီၤဝးတရံးဒီးပစံးလၢကွႆဆ့ခိၼ်ထံး လီႈ. ပှၤတဂၤဆးဆ့တဘ့ၼ်ကွႆဝဲလၢသးကလးဒီဘ့ၼ် ညါလီႈ.

၄. **ခိၼ်ကွႆ** ၼႆမှၢ်ဂ့ၢ်တဖၼ်ၼႆအခိၼ်ပလီၤလၢအဝါဒီး ပစံးလၢအခိၼ်ကွႆလီႈ. ဝ့ၢ်တဘိအခိၼ်ကွႆလၢအဝါလီႈ.

၅. **ခိကွႆ** ၼႆစတသ့ၼ်ညါဘၼ်,ကမှၢ်ကၢ်ပှၤမိၼ်လမဲ့ၼ် ဖိအကလုၢ်သၢ.

၆. **ဟ်ကွႆ** ၼႆ မှၢ်တၢ်ကံၼ်တူာ်ကံၼ်ကျိတဖၼ်ၼႆပစံးလၢ ဟ်ကွႆလီႈ. ဒီးတၢ်ကံၼ်လၢအဝါဒီးအဘိလၢအဒိၼ်တူာ် ဒိၼ်ယိၤၼႆလီႈ. လီၤကွႆလီၤကွႆ.

၇. **တၢ်ကွႆ** ၼႆ မှၢ်ဆၼ်ဖိကိၢ်ဖိတကလုာ်ၼႆမၤသး ဒ်တၤဒိၼ်ခိၼ်အသိးဒီးဆံးနၢ်တၤဒိၼ်ခိၼ်တက့ၢ်. ဒီးအဖံး ဒီးအဆူၼ်ၼႆမၤသးဒ်ကဝါအသိးတစဲးစဲးဒီးပကီးလၢ တၢ်ကွႆလီႈ. ဒီးအတမျုၤအိၼ်ဒ်ကဆိအသိးတစိးညါလီႈ.

၈. **ခံဆဲးကွႆ** ၼႆ မှၢ်တလၢၤတဖၼ်ၼႆပစံးလၢခံဆဲးကွႆ လီႈ. ပှၤကညီလၢပှၢ်လၢ်ကျါပျုၤတလၢၤဒီးကတီၤတၢ် စံးဝဲဒၼ်,တၢ်လၢပှၤခိၼ်တရံးအခံဆဲးကွႆၼႆ မှၢ်ပှၤအအၢ ဒီးမၤသံပှၤကညီအသးလီႈ. စံးဝဲဒၼ်,တၢ်လၢပှၤကညီ အိၼ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါလၢအဆုါတဖၼ်ၼႆပျုၤတလၢၤနးနၢ် ဒ်းအပျုၤဘိၼ်သအိၼ်ဒံးဒီး ယိၤဒီးတလၢၤၼႆဆဲးယိၢ်ဒီး အယိၢ်ဒ့မၤသးဒ်အကွႆအသိးဒီး ဆူအခံတကူာ်ၼႆသူ လၢယိၢ်သူဒီးဆူအသအိၼႆတသူဘၼ်ဒီးပှၤပှၢ်လၢ်ကျါဖိ စံးလၢပှၤခံဆဲးကွႆ,ဒီးယိၤၼႆ စံးဝဲလၢပှၤအခိၼ်တရံးဒီး မှၢ်ယိၤၼႆလူၤတရံးအခိၼ်ဒီးစံးဝဲလၢပှၤခိၼ်တရံးလီႈ. ပှၤအိၼ်လၢခူလၢဝ့ၢ်တဖၼ် ထဲပှၤခိၼ်တရံးပှၤခံဆဲးကွႆၼႆ မှၢ်ဖိၼ်နၢ်ပှၤဒီး ကမၤသံပှၤ, ကမၤအၢပှၤလီႈ. ပသး ပှၢ်လၢတတူၢ်ဘၼ်ပဒိၼ်အကါတဖၼ်စံးဝဲဒၼ်.

၉. **ထိၼ်ကွႆကိာ်** ၼႆမှၢ်ထိၼ်ဖးဒိၼ်တကလုာ်အကိာ်ဝါဝး တရံးဒီးပကီးလၢထိၼ်ကွႆကိာ်လီႈ. ထိၼ်ကွႆကိာ်ၼႆ ထဲထိၼ်ပှာ်တဘ့ၼ်ဒီးလါတစဲးစဲးဒီးအကိာ်ထိဒီးအခိၼ် ထိၼႆဒီးအကိာ်ကွႆလၢအဝါလီႈ. ဒီးဘၼ်တစုစုပစံး လၢထိၼ်ဒိၼ်ကွႆကိာ်လီႈ.

၁၀. **တကွႆ,သကွႆ,တကွႆခံကွႆ** ၼႆမှၢ်ပှၤကညီကျိဆ့ခိၼ် ထံးတတီၤခံတီၤဒီးပစံးလၢတကွႆခံကွႆလီႈ.

၁၁. **တီၤကွႆ** မှၢ်တီၤတူာ်အဆိလီႈ. ပတီၤတရံးပစုဒီး ထူၼ်ဝးတရံးဒီးပစံးဒီးအဆိလၢတီၤတူာ်တီၤကွႆႈလီႈ.

၁၂. **လီၤကွႆ** မှၢ်လီၤကွအဆိ,မဲာ်ထံပျာ်လီၤကွလီၤကွႆ.

၁၃. **ကွႆ** ၼႆ မှၢ်ကွႆႈတကလုာ်လၢစဲဘူးတံၢ်တၢ်လၢအ ကွႆႈပူၤနီးတံာ်ဒီးအမိၢ်ပှၢ်ဒီးပကီးလၢကွႆလီႈ. ဒီးတနီၤ နီၤမှၢ်ပှၤကညီမၤဝဲလီႈ. ဒီးတနီၤနီၤမှၢ်ကဲထိၼ်ယှာ်ဒီးအ မိၢ်ပှၢ်လီႈ. တၢ်လၢကွႆတကလုာ်ၼႆအမိၢ်ပှၢ်မှၢ်တအိၼ် ဘၼ်လၢအကွႆႈပူၤၼႆကွႆတသ့ဘၼ်လီႈ. ဒီးမှၢ်ကွႆထိၼ်အ သးလၢအမိၢ်ပှၢ်အလီၤဒီးကွႆသ့ဝဲလီႈ.

ကွႆႈ

၁. **ကွႆႈ** ၼႆ မှၢ်ပစံၼ်ညီၼ်တၢ်တီ,ပလူၤတၢ်တီ,ဒီးတၢ် ကဘျံးကဘျၼ်တဖၼ်ၼႆ ဒ်ကကဲလၢတၢ်တီတၢ်လီၤဒီး ပစံးလၢကွႆႈလီႈ. တၢ်လၢကွႆႈၼႆမှၢ်တၢ်တီ ဒီးဘၼ်တစုစု ပစံးလၢဘၢဓိၤကွႆႈဓိၤလီႈ. ဆဲးဆူၼ်မၤဘၢၼႆမှၢ်ပှၤလၢ

Digitized by Google

ကွ်ၢ်

အမၤကမၣ်တၢ်လၢအစၢၢ်အယိာ်, ဒဲၣ်ပဖိသိးပမါထိလိာ်တနးလိာ်, ဝံာ်လိာ်ကျိလိာ်တဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်လိာ်လိာ်မၤလိာ်အသးဒီးပစံးလၢဆဲးဆူၣ်မၤဘၢလီၤ. ဒီးပဒိၣ်ပပှၢ်မ့ၢ်စံၣ်ညီၣ် ဒီးပစံးလၢစံၣ်ညီၣ်ဆူၣ်စံၣ်ညီၣ်ဘၢစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဘၢသံနူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢမၤသံပှၤ ကညီအသးနူၣ်ပစံးလၢဘၢသံလီၤ. ပှၤမၤဘၢသံတဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤမၤသံပှၤကညီအသးလီၤ. ဒီးပဒိၣ်မ့ၢ်စံၣ်ညီၣ်ဒီးပစံးလၢပဒိၣ်စံၣ်ညီၣ်ဘၢသံလီၤ. ပသးပှၢ်တဖၣ်နူၣ်စံၣ်ညီၣ်ဘၢသံတပၢဘၣ်, ဘၢဝဲအံၤပစံးလၢကွ်ၢ်တစုစု.

၂. **လိာ်ကွ်ၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဂၤမၤကမၣ်ပှၤတမံၤမံၤဒီးပလဲၤဆိုးလၢပဒိၣ်ဒီး ပကတိၤလိာ်ပသးဒီးပှၤလၢအမၤကမၣ်ပှၤနူၣ်လၢပဒိၣ်အမဲာ် ညါဒီးပစံးလၢပလိာ်ကွ်ၢ်လီၤ. တၢ်လၢပလိာ်ကွ်ၢ်နူၣ်မၤသးဒ်ပမၤဘိမၤလီၤထိၣ်ကူၤပှၤဂၤလၢအဆူၣ်အသိးလီၤ.

၃. **မၤဘၣ်ပှၤဂၤအကွ်ၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤကမၣ်ဘၣ်ပှၤဂၤတမံၤမံၤဒီးပစံးလၢပမၤဘၣ်ပှၤဂၤအကွ်ၢ်လီၤ. ပမ့ၢ်မၤဘၣ်ပှၤဂၤအကွ်ၢ်ဒီးဒ်ပတၢ်ဩၢးတၢ်ကမၣ်ကအိၣ်ဖျါဒီးပကစံၣ်တဲၤလၢအတိအလီၤဒီးပှၤဂၤလဲၤဆိုးပှၤလၢပဒိၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပမၤဘၣ်ပှၤဂၤအကွ်ၢ်လီၤ. ဒီးပှၤလၢပမၤကမၣ်အီၤနူၣ်ကဲဝဲလၢပှၤတီဒီးပဝဲပကဲလၢပှၤဘျၣ်လီၤ. ပှၤဂၤအကွ်ၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤဂၤအတၢ်တီတၢ်လီၤလီၤ. ဒီးပမ့ၢ်မၤကမၣ်အီၤဒီးသိၣ်ယီၣ်ပှၤလၢတၢ်တီတၢ်လီၤဒီးပစံးလၢပမၤဘၣ်ပှၤဂၤအကွ်ၢ်လီၤ. သုအိၣ်နူၣ်လဲၤမၤဘၣ်ပှၤဂၤအကွ်ၣ်တဂ့ၤ, ပှၤဂၤကလိာ်ဘၣ်ဖုးနၤလၢကွ်ၢ်ဘၣ်ဖုးနဲၣ်.

၄. **စံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်တဖၣ်နူၣ် ပှၤဂၤမ့ၢ်မၤကမၣ်လိာ်အသးဒီးပဒိၣ်သမံသမိးနီၤဖးဝဲာ်ဖးဝဲအဆၢဒ်ပှၤလၢပှၤဂၤမၤကမၣ်အီၤတဂၤနူၣ်အသးကမဲာ်ဒီးပဒိၣ်မၤပှၤလၢမၤကမၣ်တၢ်တဂၤနူၣ်လိးစ့ဒီးပစံးလၢပဒိၣ်စံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်လီၤ. ပဒိၣ်စံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပဒိၣ်သိၣ်ယီၣ်ပှၤအါပှၤသိဒ်ကတီကလီၤထိၣ်ကူၤဒီး ပစံးလၢပဒိၣ်စံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်လီၤ. ပဒိၣ်စံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပဒိၣ်စံၣ်ညီၣ်တၢ်ပှၤအါပှၤသိပှၤတတိတလီၤဘၣ်တဖၣ်နူၣ်ဒ်ကတီကလီၤထိၣ်ကူၤဒီးပစံးလၢပဒိၣ်စံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်လီၤ.

၅. **ပှၤစံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်အခိၣ်တဖၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်မှိးဝိၣ်,ဒီးစံးကဲၢ်,ဒီးကိၢ်ခွါးသကိၤအခိၣ်တဖၣ်နူၣ် ပစံးလၢပှၤစံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်အခိၣ်လီၤ. တၢ်လၢပှၤတဖၣ်နူၣ်တၢ်ဩၢးတၢ်ကမၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးစံၣ်ညီၣ်ပီညီၣ်ဝဲဒီးဘိးဘၣ်ဃၣ်လီၤဝဲဒီးပစံးလၢပှၤစံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်အခိၣ်လီၤ. ပှၤစံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်အခိၣ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးပှၤဖှိၣ်ဖိအိၣ်တသ့ဘၣ်,ပှၤဖှိၣ်ဖိမၤတတိတတြၢ်ဘၣ်တဖၣ်နူၣ်ပှၤစံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်အခိၣ်မ့ၢ်တစံၣ်ဘၣ်ကဒဲကဒဲကမၤသံလိာ်အသးဒီး တၢ်ကိၢ်တၢ်ဂီၤကအိၣ်ထိၣ်ဝဲလၢဟိၣ်ခိၣ်ချၢတုၤပအိၣ်တသ့ဘၣ်လီၤ. ပှၤစံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်အခိၣ်နူၣ်မၤအကလိထဲအစံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်နူၣ်ဓိၤလီၤ.

၆. **ဃဲၤကွ်ၢ်ဃဲၤထွဲ** နူၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်စံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်ဒီးသမံသမိးတၢ်,သံကွၢ်သံဒီးတၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးလၢအခိၣ်ထံးတုၤအကတၢၢ်နူၣ်ပစံးလၢအဃဲၤကွ်ၢ်ဃဲၤထွဲလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပသးပှၢ်လၢပျၢၤစံးဝဲလီၤ. ပှၤလၢအဃဲၤကွ်ၢ်ဃဲၤထွဲသ့တဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤစံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်အခိၣ်တဖၣ်နူၣ်လီၤ.

၇. **ပှၤအိၣ်ကွ်ၢ်ဖိတဖၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢကဲပှၣ်တၣ်,ဒီးစရ့,ဒီးစဲးကဲၢ်ပှၣ်တၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤအိၣ်ကွ်ၢ်ဖိလီၤ. ဒီးပှၤစံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်အခိၣ်တဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢပှၤအိၣ်ကွ်ၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပဃိၤဒိၣ်တဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်စံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်ဒီးအိၣ်ဝဲတနီၤဒီးနီၤလိာ်အသးဒီးစရ့ဒီးပှၣ်တၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီး ပစံးလၢပှၤအိၣ်ကွ်ၢ်ဖိစ့ၢ်ကီးလီၤ. မ့ၢ်အအိၣ်တၢ်လၢကွ်ၢ်ပူၤထွဲပူၤဒီးပစံးလၢပှၤအိၣ်ကွ်ၢ်ဖိလီၤ.

၈. **ဘှါကွ်ၢ်အညူ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤစံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်ဒီးနီၤဖးဝဲာ်ဖးတၢ်အဆၢလီၤတံၢ်လီၤဆဲးတုၤအနၢၢတခီခီဒီးစံၣ်ညီၣ်ဝံၤဝဲနူၣ်ပစံးလၢဘှါကွ်ၢ်အညူလီၤ. ပမ့ၢ်စံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်ဒီးပဘှါကွ်ၢ်အညူတုၤအလီၤဖျဲၣ်ဒီး ပစံၣ်ညီၣ်သ့လီၤ. ပဘှါကွ်ၢ်အညူမ့ၢ်တလီၤဖျဲၣ်ဘၣ်နူၣ်ပစံၣ်ညီၣ်တသ့ဘၣ်.

ပဒဲစံးသါအိၣ်ကွ်ၢ်သ့
တၢ်အိၣ်ကွ်ၢ်သ့မ့ၢ်ပဒဲ
အိၣ်ကွ်ၢ်တဘှါကွ်ၢ်အညူ
အိၣ်ကွ်ၣ်တဃဲၤကွ်ၢ်ဃဲၤထွဲ.

မၤဘၣ်ပှၤဂၤအကွ်ၢ်နူၣ် ပမၤဘၣ်ပှၤဂၤအတၢ်တမံၤမံၤဒီးပစံးလၢပမၤဘၣ်ပှၤဂၤအကွ်ၢ်လီၤ.

--ကမၣ်၅၀

၉. **ကွ်ၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဘိးဘၣ်ဃၣ်လီၤ, သုးဘၣ်ကျဲၤဘၣ်နီၤဖးဝဲာ်ဖးတၢ်အဆၢ,တၢ်အသုးထိၣ်ဆိၣ်လီၤတၢ်, တၢ်ဘိးဘၣ်တၢ်ကမၣ်ဒီးပစံးလၢကွ်ၢ်လီၤ.ကွ်ၢ်ဓိၤထွဲဓိၤနူၣ်မ့ၢ်ပဒိၣ်ပပှၢ်တဖၣ်ဘိးဘၣ်ဃၣ်လီၤတၢ်ဩၢးတၢ်ကမၣ်နူၣ်လီၤ. တၢ်တတိတတြၢ်ဘၣ်တဖၣ်ဒ်ကတီကတြၢ်ဝဲ ဒီးပှၤလၢအစိဒိၣ်အကမီၤဒိၣ်တဖၣ်နူၣ် မၤတီမၤလီၤဝဲနူၣ်ပစံးလၢကွ်ၢ်လီၤ. ဒီးတၢ်လၢကွ်ၢ်နူၣ်မ့ၢ်တၢ်တီတၢ်လီၤလီၤ. တၢ်လၢကွ်ၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအစိဒိၣ်အကမီၤဒိၣ်အကလုၢ်အကထါအတီအတြၢ်ဒီးပစံးလၢကွ်ၢ်လီၤ.

၁၀. **ဆီကွ်ၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤစံၣ်ညီၣ်ကွ်ၢ်ဒီးကျဲးစၢးမၤထဲတၢ်မၤနူၣ်တမံၤဓိၤဒီးမၤဝဲသ့, မၤဝဲဘၣ်, တၢ်အဂ့ၢ်အပီၢ်နူၣ်သ့ၣ်ညါဝဲဒီးမၤဝဲပှဲၤဒီးဟ်လီၤအသးလၢကမၤဝဲစှာ်စှာ်ဒီးပစံးလၢအဆီကွ်ၢ်လီၤ. ဒီးသမံသမိးတၢ်လၢတၢ်ကမၣ်အဂ့ၢ်အပီၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးသ့ဝဲဒီးပစံးလၢအဆီကွ်ၢ်လီၤ. ပှၤဆီကွ်ၢ်မ့ၢ်စံးကဲ,ကိၢ်ခွါး,မှိးဝိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်နူၣ်လီၤ.

Digitized by Google

ပှၤတဂၤဆိကွၢ်တသ့ဘၣ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိးစ့ၣ်ညီၣ်ကွၢ်တသ့ဘၣ်. မၤဝဲတဘၣ်ဘၣ်,သမံသမိးတၢ်တလီၤတံၢ်လီၤဆဲးဘၣ်လီၤ. ဒီးပှၤလၢအကွဲးပနိၣ်အကလုၢ်လၢရှပှၤမၤတၢ်လၢရှပှၤလၢအစိာ်ပနိၣ်အကလုၢ်အကထါတဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးအဆိကွၢ်ခဲလၢာ်လီၤ. ပှၤမ့ၢ်ကဲလၢပှၤရှဖိဘၣ်ဆိကွၢ်ဆိထွဲစ့ၢ်သ့လီၤ.

၁၁. **ကွၢ်အကျိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကတိၤတၢ်လၢတကတိၤကဘျံးကဘျဉ်ဘၣ်,တဆဲးတလံၥ်တယွၤတလီတဝ့ၤဘၣ်တၢ်နူၣ် ပစံးလၢကွၢ်အကျိၤလီၤ. ပကတိၤတၢ်နူၣ်ပကတိၤထံဖဲအဂ့ၢ်ကွၢ်ဖဲအကျိၤလီၤ. ဆဲးတလံၥ်တယွၤတဂ့ၤ.

၁၂. **မၤကွၢ်မၤကွဲ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢပှၤဂၤမၤဘၣ်အတၢ်တမံၤမံၤဒီးလဲၤဆိုးဖဲလၢပနိၣ်နူၣ်ပစံးလၢအမၤကွၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤနူၣ်ပှၤဂၤဟ့ၣ်အတၢ်ဒီးမၤပှၤဂၤလၢကွၢ်လီၤ.

၁၃. **လိာ်ကွၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအမၤကမၣ်လိာ်အသးဒီးလဲၤထိၣ်ကတိၤလိာ်အသးလၢပနိၣ်အဂီၤထံးတခီကတိၤတခီကတိၤနူၣ်ပစံးလၢအလိာ်ကွၢ်လီၤ. ပှၤခံဂၤလိာ်လိာ်အသးလၢကွၢ်နူၣ်မ့ၢ်ကဃၣ်လၢလဲၣ်ခီသ့ၣ်ညါဘၣ်.

၁၄. **အိၣ်ကွၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအစံၣ်ညီၣ်ကွၢ်,ဆိကွၢ်ဒီးအိၣ်ဖဲအဘူးအလဲနူၣ်ပစံးလၢအိၣ်ကွၢ်လီၤ. စံးဘၣ်စံးကဲ,သရၢသခံၣ်,ကိၢ်ချူးကိၢ်အုးတဖၣ်နူၣ်ဒီးပှၣ်တၣ်သ့ၣ်နူၣ်တဲပှၤအိၣ်ကွၢ်ဖိခဲလၢာ်လီၤ.

၁၅. **ကွၢ်ဘၣ်ကွၢ်သကွံ,ဘၢဘၣ်ဘၢသကွံစံးတၢ်** နူၣ် မ့ၢ်အစံးဖဲပှၤလၢသါကလိာ်ပှၤလၢကွၢ်ဒီးမၤပှၤဂၤတနၢၤဘၣ်နူၣ်ဃံၣ်ကဒါက့ၤဖဲဒီး စံးဖဲလၢကွၢ်ဘၣ်ကွၢ်သကွံ,ဘၢဘၣ်ဘၢသကွံလီၤ. ဒီးမၤသးဒ်တၢ်ကတိၤဒိအသိးလီၤ. ကွၢ်ဘၣ်ကွၢ်သကွံဘၢဘၣ်ဘၢသကွံ, ထးခ့ၣ်ခိၣ်ဟါမၢ်ပချူပထံၣ်,ကဆီတံၢ်ဟါမၢ်ပချူပတထံၣ်ဘၣ်,ဒ်ပစံးတၢ်အသိးပှၤဖိၣ်ဖိတဖၣ်မ့ၢ်ဘၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ဃၣ်ဒီးမ့ၢ်လၢာ်စ့မ့ၢ်ကဲကုၢ်နၥ်သက့ပနိၣ်ပှၤက့ၤနူၢ်ဒံး, ပနိၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဘၣ်ကွၢ်ဒီး မ့ၢ်လၢာ်စ့မ့ၢ်ကဲလၢတၢ်ဖိၣ်ဒီးကသံနူၢ်ဒီးအသးလီၤ. ပယီၤအဒိၣ်တဖၣ်နူၣ် မ့ၢ်ဘၣ်ကွၢ်စီၤပၤစံၣ်ညီၣ်ဃၣ်အီၤနူၣ်ဘၣ်သံဝဲကီးဂၤဒဲးလီၤ. အကျၢ်မ့ၢ်ဒ်နူၣ်ဒီးပနိၣ်နူၣ်ဒ်လီၤဖဲလၢကဆီတံၢ်,ပှၤဖိၣ်နူၣ်ဒ်လီၤဖဲလၢထးခ့ၣ်ခိၣ်လီၤ. ပနိၣ်နူၣ်တနီၤနီၤမ့ၢ်သါကစံၣ်ညီၣ်ဃၣ်ပှၤဖိၣ်ဖိဒီး တၢ်ဒဲးဘးတုၤကဒါက့ၤအီၤဒ်ကွၢ်ဘၣ်ကွၢ်သကွံအသိးလီၤ.

၁၆. **ပှၤတူၢ်ကွၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢမၤကမၣ်ပှၤဂၤဒီးပှၤဂၤလိာ်အီၤလၢကွၢ်ဒီးတူၢ်ဘၣ်ဝဲတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢပှၤတူၢ်ကွၢ်လီၤ. ပှၤတူၢ်ကွၢ်တဂၤနူၣ်ကဘၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်အီၤလီၤ. ပှၤတူၢ်ကွၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤမၤဘၣ်ပှၤဂၤအကွၢ်လီၤ. ဒီးပှၤစံၣ်ညီၣ်အီၤဒီးဘျၢ်ဘၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးပစံးလၢပှၤနူၢ်မံၤလီၤသၣ်မၤဘၣ်ပှၤဂၤအတၢ်ကတိၤ, မၤဘၣ်ပှၤဂၤအကွၢ်ဒီး ပစံးလၢပှၤတူၢ်ကွၢ်ဖိလီၤ. ပှၤတူၢ်ကွၢ်တဂၤနူၣ်ကတိၤပှၤဖျဲးလီၤအတၢ်ကမၣ်မ့ၢ်သ့ဒီးပနိၣ်တစံၣ်ညီၣ်ဃၣ်ဘၣ်အီၤဘၣ်.

၁၇. **ယိးဘၢတီကွၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤစီဆုံလၢအတီအလိၤတဖၣ်နူၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်တီတၢ်လိၤ,သိၣ်က့ၤသီက့ၤပှၤဂၤလၢတၢ်တီတၢ်လိၤတခ်ကီးမံၤဒဲးဒီး ပစံးလၢယိးဘၢတီကွၢ်လီၤ. ပှၤယိးဘၢတီကွၢ်တဖၣ်နူၣ် ပဘၣ်လဲၤလၢအဂုာ်လာ်တခီလီၤ. ပမ့ၢ်တလဲၤဘၣ်လၢအဂုာ်လာ်ဘၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤအခ်းတဖၣ်နူၣ် ဂာသ့ၣ်ညါဘၣ်တၢ်ဘၣ်ဒီး တယူးတယီၣ်ဘၣ်ဝဲလီၤ. ပှၤလၢအတယူးတယီၣ်ဘၣ်ပှၤယိးဘၢတီကွၢ်တဖၣ်နူၣ် ပဒ်လီၤအီၤလၢတၢ်ဖိတၢ်လံၤ,ထွံၣ်ဓိၤထိးဓိၤလီၤ. ဒီးသရၣ်တဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢပှၤယိးဘၢတီကွၢ်စကီးလီၤ. ပှၤစံးလီၤအသးလၢပှၤယိးဘၢတီကွၢ်တဖၣ်နူၣ် ကတိၤကဘျံးကဘျဉ်ပျာ်တၢ်လဲၣ်,ပှၤလၢအယိးဘၢတီကွၢ်တဖၣ်နူၣ် တကတိၤကဘျံးကဘျဉ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်,တလီဘၣ်တၢ်ဘၣ်.

ကစၢ်ယ့ၣ်ရှူးမ့ၢ်ယွၤဖိ
တီထိၣ်ကွၢ်ဖျိၤလၢအလိၤ
ကစၢ်ယ့ၣ်ရှူးယွၤဖိခွါ
တီထိၣ်ကွၢ်မျိၤလၢအသး
ယိးထိၣ်ဘၢတီထိၣ်ကွၢ်ကီး
လၢာ်လၢာ်ဆ့ဆ့တၢ်ကတိၤ
ယိးထိၣ်ဘၢတီထိၣ်ကွၢ်ဝံၤ
လၢာ်လၢာ်ဆ့ဆ့တၢ်အမံၤ

၁၈. **ပှၤမုာ်ကွၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤအဲၣ်ကွၢ်အဲၣ်ထွဲလီၤ. ဘၣ်ဆၣ် ဒီးပှၤမုာ်ကွၢ်နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကတိၤအသီလၢပျၢၤပတနၢ်ဟူဘၣ်,ပနၢ်ဟူမ့ၢ်ပှၤအဲၣ်ကွၢ်အဲၣ်ထွဲလီၤ. ပှၤအဲၣ်ကွၢ်အဲၣ်ထွဲဒီးပှၤမုာ်ကွၢ်နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအလိာ်ပှၤဂၤလၢကွၢ်လၢအဆိုးပှၤဂၤတဖၣ်,ဒီး ဃုတၢ်ကမၣ်လၢပှၤဂၤလီၤဒီးမုာ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢပှၤမုာ်ကွၢ်လီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢပှၤအဲၣ်ကွၢ်အဲၣ်ထွဲလီၤ.

၁၉. **ထါကွၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤဒိၣ်ထိၣ်ပှၤဂၤအသးလၢထါဒ်ပှၤဂၤအသးကဒိၣ်ထိၣ်ကလိာ်ပှၤလၢကွၢ်ဒီး ပစံးလၢထါကွၢ်လီၤ. ထါကွၢ်နူၣ် ပမၤအိၣ်ပှၤဂၤလၢထါဆုဖျိးဆုပျၢၤဒ်ပဆိၣ်တၢ်အသိး, ဒ်ပစံးသိးတၢ်အသိးဒီး ပှၤဂၤကနၣ်အသးဒိၣ်ထိၣ်ဒီးလိာ်ပှၤလၢကွၢ်နူၣ်ပစံးလၢထါကွၢ်လီၤ. ပှၤကညီမ့ၢ်အိသံးဒီး မူၤသံးဟ်ပျူၢ်အသးဒီးမၤထါကွၢ်ဒ်ပှၤဂၤအသးကဒိၣ်ထိၣ်လီၤ.

၂၀. **နၣ်ကွၢ်** နူၣ် မ့ၢ်နၣ်တကလုာ်ထဲစ့မ့ၢ်သၢဘိဒီးအမဲာ်ဂီၤဆုဉ်ကလာ်ဒီးပှၤသိၣ်ကွၢ်ကွၢ်ဒီးပကီးလၢနၣ်ကွၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢနၣ်ကွၢ်ၣ်လီၤ. နၣ်ကွၢ်နူၣ်မ့ၢ်

Digitized by Google

မ့ၢ်ဟါဒီးပှၤဝဲလၢနီၣ်ဘှဲၣ်ခိၣ်နီၣ်ဘှဲၣ်လၢ်သိၣ်ဝဲကွၢ်ကွၢ် လီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢနၣ်ကွိၣ်လီၤ.

၂၁. **ကွၢ်** နူၣ်မ့ၢ်နၣ်အဆိလီၤ. နၣ်ခိၤကွၢ်ခိၤ,စံးဝဲဒၣ်,ဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢနၣ်ခိၤကွိၣ်ခိၤစကီးလီၤ.

၂၂. **ကွၢ်ယီး** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိယၢ်တကလုာ်နူၣ်အဒံးဝါဒီး မၤအပှၤလၢသ့ၣ်အိပှၤဒီးမၤအဒၢလၢသ့ၣ်ထုးဝၣ်ထုးဒီး ပကီးလၢကွၢ်ယီးလီၤ. ဒီးအဒၢလၢမၤဝဲလၢသ့ၣ်အထုး နူၣ် မၤအသးကီၤတါကျါဒီး ပမ့ၢ်မၤကီၢ်လၢမ့ၣ်ဒီး ပှ်ၢ်ထိၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးအဒၢနူၣ်ပစံးလၢကွၢ်ယီးစကီးလီၤ. ဒီး ဘၣ်တစုစုပစံးလၢကွၢ်ယီးအဃါလီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီး လၢကီၢ်ယီးလီၤ.

၂၃. ကစၢ်ယွၣ်ရှူးကဟဲလီၤစံၣ်ညီၣ်ဘၢဖးဒိၣ် **ကွၢ်ဖး ထိ** ခဲကၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်အခိၤကတၢၢ်နူၣ်ဒီးပှၤလၢတစ့ၢ် တနာ်ဘၣ်တဖၣ်နူၣ်ကတ့ၢ်လီၤဝဲဆူလရာ်ပှူၤဒီးပှၤလၢ အစ့ၢ်က့ၤနာ်ကူၤတဖၣ်နူၣ်ကထိၣ်ဘးကူၤဝဲဆူမူခိၣ် လီၤ.

၂၄. **ကွၢ်မျိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်စံၣ်ညီၣ်တၢ်လၢအဒိၣ်ကတၢၢ် နူၣ်ပစံးလၢကွၢ်မျိၤလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပသးပှၢ်အကလုၢ်လီၤ. ဒီး ပစံးလၢကွၢ်ဖးဒိၣ်လီၤ.

> ကစၢ်ယွၣ်ရှူးမ့ၢ်ယွၤဖိ
> တိထိၣ်ကွၢ်မျိၤလၢအလီၤ
> ကွၢ်ဒိၣ်ယွၣ်ရှူးစံၣ်ညီၣ်ပှူၤ
> ပှၤအၢကဟါမ်ၢ်ကွဲာ်ဆူ.

၂၅. **နၣ်ကွၢ်** နူၣ်မ့ၢ်နၣ်တကလုာ်နူၣ်ပှၤသိၣ်ကွၢ်ကွၢ်ဒီး ပကီးလၢနၣ်ကွၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢနၣ်ကွိၣ်,ဒီး ဘၣ်တစုစုပစံးနၣ်ကွၤလီၤ. နၣ်ကွၢ်နူၣ်နီစုမ့ၢ်သၢဘိဒီး အမဲာ်သၣ်ဂီၤဆှၣ်ကလာ်ဒီးပတၢအိၣ်ဘၣ်.

၂၆. **ခံကွၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပခံကီၢ်အဃံဒီလိၣ်ညါနူၣ်ပကီးလၢ ပခံကွၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကီးလၢပခံကွိၣ်လီၤ. ဒီး ဘၣ်တစုစုပစံးလၢပခံကွိၣ်လိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံး လၢပခံကွၢ်ယံလီၤ.

၂၇. **စဆိၣ်ဒေၣ်စတၢ်** နူၣ် ဟဲမၤဘၣ်စကွၢ်တဂ့ၤ,စက လီးအိၣ်ဘၣ်နၤ,မ့ၢ်မတၤလဲၤမၤဘၣ်နကွၢ်တဂၤလဲၣ်,ယ စတလဲၤမၤဘၣ်ဘၣ်နကွၢ်ဘၣ်,လဲၤမၤဘၣ်ပကွၢ်တဂ့ၤ, ပကလီးအိၣ်ဘၣ်ဖုးနၤ,ပှၤဂၤမၤဘၣ်ပကွၢ်,ပလီးအိၣ် ဝဲသၢ,သကွၢ်,ပကွၢ်,တကွၢ်,တၢ်ခဲလၢာ်နူၣ်တၢ်ကတိၤ တ အိၣ်ဘၣ်.

ကွဲာ်

၁. **ကွဲာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဖှိတၢ်ကံးဘုၣ်ကံးညာ်သိၣ်ဝဲကွဲာ်ကွဲာ် လီၤ.ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢသိၣ်ကွာ်ကွာ်လီၤ. ပှၤတဂၤဖှိ တၢ်ကံးညာ်တဘှၣ်သိၣ်မးကွဲာ်ကွဲာ်လီၤ.

၁. **ကွီးကွီး** နူၣ် မ့ၢ်ပအိးသကွံအနၣ်နူၣ်သိၣ်ကွီးကွီး လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢသိၣ်ကွးကွးလီၤ. ပှၤတဂၤ အိးကွံာ်ယာ်နၣ်အဖံးသိၣ်မးကွီးကွီးလီၤ.

ကွိၣ်

၁. **ကွိၣ်ကွိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်နၣ်ကွိၣ်ပှၤသိၣ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢသိၣ် ကွိၣ်ကွိၣ်လီၤ. နၣ်ကွိၣ်နူၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်ဟါလီၤဒီးပှၤဝဲသိၣ် ကွိၣ်ကွိၣ်လီၤ.

၂. **နၣ်ကွိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်နၣ်တကလုာ်နူၣ်အမဲာ်ပှၤပှူၤဂီၤ ဆှၣ်ကလာ်ဒီးပှၤသိၣ်ကွိၣ်ကွိၣ်နူၣ်ပကီးလၢနၣ်ကွိၣ်တ စုစု,ပကီးလၢနၣ်ကွၢ်တစုစု,ပကီးလၢနၣ်ကွးတစုစုလီၤ.

၃. **ခံကွိၣ်လိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပခံကီၢ်အဃံဒီလိၣ်ညါနူၣ်ပစံး လၢပခံကွိၣ်လိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပခံကွိၣ် အဃံလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပခံကီၢ်ခဲလၢာ်နူၣ်ပစံးလၢပခံ ကွိၣ်လိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအခံကွိၣ်လိၣ်ဒိၣ်ကၢ,ဒီးပက ပျ်ၢခိၣ်ပှူၤနူၣ်ပစံးလၢပကွိၣ်ပှူၤလီၤ.

၄. **ပှၤကညီခံကွိၣ်လိၣ်ပှူၤ** နူၣ် ပစံးလၢအကွိၣ် ပှူၤလီၤ. ပှၤကညီအဒၢလီၢ်နူၣ်အိၣ်လၢအကွိၣ်ပှူၤလီၤ.

၅. **သကွိၣ်,တကွိၣ်,စကွိၣ်,သိၣ်ကွိၣ်, or သကွိၣ် kind of basket** သကွိၣ်သကွၣ် နူၣ်မ့ၢ်ပတ့တၢ် ပှၤတၢ်လီၢ်တကလုာ်နူၣ်တတံၢ်ဘၣ်,ဟီစါဃါဒီးပကီး လၢသကွိၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢစကွိၣ်,ဒီးပှၤတနီၤ နီၤစံးလၢတကွိၣ်,ဒီး အနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်သကွိၣ်လီၤ. ပထုသ ကွိၣ်နူၣ်ပသူလၢလၣ်ဒီးပဒၢနာ်ဘုလၢအပှူၤလီၤ. သိၣ် ကွိၣ်နူၣ်ပတစံးဘၣ်.

ကွီၤ

၁. **ကွီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပဘိးကူၣ်တၢ်ကဝီၤကျိၤနူၣ်ပစံးလၢပ ကွီၤတၢ်လီၤ. ပကွီၤဂ့ၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပဘိးကူၣ်ဂ့ၢ်နူၣ်ကဝီၤကျိၤ ဝးတရံးတဝီခံ‌ဒီးပစံးလၢပကွီၤဂ့ၢ်လီၤ.

၂. **ကွီၤပှူၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကူၣ်ကဝီၤဒီးအအိပှူၤအိၣ်ဝဲနူၣ်ပ စံးလၢအကွီၤပှူၤလီၤ. ဝ့ၢ်ဝံအကွီၤပှူၤနူၣ်ပမ့ၢ်ယီၢ်ဘၣ်ဒီး အှၣ်ပှၤလီၤ. ထံဖှံၣ်နူၣ်အိၣ်ဒီးအကွီၤဝ့ၢ်ဝံနူၣ်အိၣ်ဒီးအ ကွီၤပှူၤ,ဒီး ထံအတီၤကူၣ်နူၣ်အိၣ်ဒီး အကွီၤပှူၤစ့ၢ်ကီး လီၤ. ပနၢ်အနၢၤကွီၤပှူၤနူၣ် မ့ၢ်အကူၣ်အအိပှူၤနူၣ်လီၤ. ဒီးလါထိၣ်သီနူၣ်အိၣ်ဒီးအကွီၤပှူၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. လါတ ဘ့ၣ်ထိၣ်မးကွီၤတလီၤလီၤ.

၃. **ကွီၤတလီၤ** နူၣ်မ့ၢ်သံၣ်တလၢၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, လါထိၣ်သီ မ့ၢ်ဂ့ၤ,ကူၣ်တဝးဘၣ်ကွီၤအသးတခီဒ့ခိၤဒီးပစံးလၢကွီၤ

Digitized by Google

တလီၤလီၤ. လါန္ဍ်မှ့်တပှ့ၤဘဍ်ဒီးအိဍ်တခ်ိဒ္စိၤန္ဍ်ပ စံးလၢကွႄတလီၤလီၤ. ပနါအနၢၤကၠဍ်ကွႄတလီၤစကီး လီၤ.

၄. **တခွဲအကွႄ** န္ဍ် မှ့်တခွဲကၠဍ်လီၤအဘိကၠဍ်ဘဍ်လိာ် န္ဍ်လီၤ. တခွဲတဘ့ဍ်အကွႄလီၤဘဍ်လိာ်ဂ့ၤသမိး.

၅. **ကွႄကွႄ** န္ဍ် မှ့်သမဍ်တဖဍ်န္ဍ်မှ့်သါကအ့ဍ်တၢ်ဒီး ဘိးကၠဍ်အသးန္ဍ် ပစံးလၢဘိးကၠဍ်အသးကွႄကွႄလီၤ. သမဍ်တဘိသါကအ့ဍ်အဝဲတဘိဒီးဘိးကၠဍ်မးအသး ကွႄကွႄလီၤ.

၆. **အတဲာ်အကွႄ** န္ဍ် မှ့်ဒ်အကှ့်အဂီၤအသိးလီၤ. ပှၤ တဂၤဒိဍ်တၢ်အကဲာ်အကွႄဘဍ်လၢပဒိဍ်အသိးလီၤ. စီၤ မိၤရှန္ဍ်စီၤပၤအဖိမုဍ်လုၢ်ဖိကွၤဒ်း တုၤအဒိဍ်ထိဍ်ဝဲန္ဍ် အကဲာ်အကွႄဘဍ်လၢစီၤပၤဒ်းမၤလိပှၤအဲကူးပတူးဖိ တၢ်ကူဍ်တၢ်ဆးအကလုာ်ကလုာ်လီၤ. ပှၤလၢအဒိဍ်တၢ် ဖးဒိဍ်ဖးထီတဖဍ်န္ဍ်ပစံးလၢဒိဍ်တၢ်အကဲာ်ဘဍ်အကွႄ ဘဍ်. ဒ်းဘဍ်တစုစုပစံးလၢအကှ့်ဘဍ်အဂီၤဂ့ၤလီၤ.

၇. **သ့ဍ်ဃဲဍ်ကွႄ** န္ဍ် မှ့်သ့ဍ်ဃဲဍ်လၢအကၠဍ်လီၤဒ်ပနါ အနၢၤအသိးတဖဍ်န္ဍ်ပစံးလၢသ့ဍ်ဃဲဍ်ကွႄလီၤ. တၢ် လၢပှ့်လၢ်ကျါန္ဍ် သ့ဍ်ဃဲဍ်ကွႄအါကၢ. တးအုးကဒ့ ဆ့ဍ်နီၤလၢသ့ဍ်ဃဲဍ်ကွႄအခိဍ်.

၈. **အမဲာ်ကွႄ** န္ဍ် မှ့်တၢ်ကဲဍ်တၢ်ဝ့ၤတဖဍ်န္ဍ်အသး ကဲ်ပှၤအဒီတိဍ်န္ဍ်ပစံးလၢအမဲာ်ကွႄလီၤ. ခိဍ်ဖၢဍ်တ ဘ့ဍ်ကဲဍ်အမဲာ်ကွႄလဲ်ကၢ. ခိဍ်ဖၢဍ်တဘ့ဍ်ကဲဍ်ဒီးအ မဲာ်ကွႄအိဍ်မးတကွးတကွးလဲဍ်မီၤ. ဆ့ကဲဍ်ကွႄန္ဍ်မှ့် ပှိ်အဆ့တဖဍ်န္ဍ်လီၤ.

၉. **မဲာ်ကွႄပူၤ** န္ဍ်မှ့်ပမဲာ်သဍ်တိဍ်အိဍ်ဝဲအလိၢ်န္ဍ်ပစံး လၢပမဲာ်ကွႄပူၤလီၤ. တၢ်ဖိတၢ်လံၤန္ဍ်တုၤအမဲာ်သဍ်ဆံး ထိဍ်ကွံာ်ဒီး အိဍ်လီၤတဲာ်ထဲအမဲာ်ကွႄပူၤန္ဍ်လီၤ. ဒီး ဘဍ်တစုစုပစံးလၢပမဲာ်သကွႄပူၤလီၤ. ကဆီအခိဍ် တဖျာဍ်အမဲာ်ကွႄပူၤလဲ်သမိးအံၤဓၢ်.

၁၀. **လီၤကွ္ၤလီၤကွႄ** န္ဍ်မှ့်ပျုၤမှ့်ဂ့ၤ,ဂ့်မှ့်ဂ့ၤ,ထိဝဲဒီး လီၤဝ့ဝီဝဲန္ဍ်ပစံးလၢလီၤကွ္ၤလီၤကွႄလီၤ. နမၤပျုၤတ ဘိလီၤကွ္ၤလီၤကွႄထိကလဲဍ်, ဂ့်တဘိလီၤကွ္ၤလီၤကွႄ လၢဟိဍ်ခိဍ်အဖိခိဍ်န္ဍ်ဒိဍ်နှ့်တကူာ်ခံကူာ်တကှ့်.

၁၁. **တၢ်ကွဲၤတဘိကွႄစကီးမှ့်** ဝးဆွဲးစကီးလီၤ. မှ့် ဂၢၤအသးလၢတၢ်ကွဲၤန္ဍ်တၢ်ကွဲၤကွႄမှ့်ဝးသဆွဲးက လာ်လီၤ.

၁၂. **သကွႄ,စကွႄ,တကွႄ.**

၁၃. **ကွႄ** န္ဍ် မှ့်ပဘိးကၠဍ်သဝံးဂ့်ကဝီၤကျိုၤတက တြူ်ဒ်းပစံးလၢပကွႄလီၤ. ကွႄကှ့ၤဂ့်တဘိန္ဍ်တကှ့်. ပျုၤမှ့်ဂ့ၤ, ဂ့်မှ့်ဂ့ၤ, ပမှ့်ဘိးကၠဍ်သဝံးတကတြူ်ညါဒီး ပစံးလၢပကွႄဂ့်ကွႄပျုၤလီၤ. ကွႄတုၤပျုၤတဘိန္ဍ်တ ကှ့်.

၁၄. **ခိဍ်ကွႄ** န္ဍ်မှ့်ခိဍ်ဖၢဍ်န္ဍ်လီၤ. ဒီးကမှ့်ကၢ်ပှၤတ နီၤနီၤစံးဝဲလီၤ. ဘဍ်ဆဍ်ဒီးယတစံးဘဍ်ယဲဘဍ်,ယတ နၢ်ဟူဘဍ်နီတစုစုဘဍ်,ပှၤကညီဖၢဍ်ကွႄအခိဍ်န္ဍ်ပ စံးယၢာ်တစုစုယၢာ်, ပှၤကညီအိဍ်ဒီးအခိဍ်ဘိဍ်ခိဍ်န္ဂတ ဖဍ်ဖၢဍ်ကွႄအခိဍ်လီၤ.

၁၅. **ကွႄတရံး** န္ဍ် မှ့်တၢ်ကၠဍ်သဝံးဝးကှၤအတိၤန္ဍ် ပစံးလၢကွႄတရံးလီၤ. တၢ်ကွဲၤကွႄတရံးမှ့်န္ဍ်ဘိးကၠဍ် သဝံးအသးကဝီၤကျိုၤဝးကှၤအတိၤဒီး ပစံးလၢတၢ်ကွဲၤ ကွႄတရံးမှ့်လီၤ. မှ့်ဂၢၤအသးလၢတၢ်ကွဲၤန္ဍ်တၢ်ကွဲၤ ကွႄတရံးမှ့်ဝးဆွဲး.

၁၆. **အကွႄ** န္ဍ်မှ့်တၢ်အကၠဍ်ကဝီၤတဖဍ်န္ဍ်ပစံးလၢ အကွႄပနါနၢၤန္ဍ်အိဍ်ဒီးအကွႄလီၤ. တခွဲအိဍ်ဒီးအ ကွႄ,လါထိဍ်သီအိဍ်ဒီးအကွႄ, ပနါတဒ့အနၢၤကွႄလဲ် ကၢ,ဒီးထံဖှံဍ်ကၠဍ်ကဝီၤအအိပူၤန္ဍ် ပစံးလၢထံဖှံဍ်အ ကွႄစကီးလီၤ.

၁၇. **အကွႄပူၤ** န္ဍ် မှ့်တၢ်ကၠဍ်အပူၤန္ဍ်ပစံးလၢအကွႄ ပူၤလီၤ. ထံအလိာ်ဒိဍ်ဒီးကၠဍ်အကွႄပူၤလဲ်စကီးလီၤ. ပှၤကညီမၤခုးဖဲထံကၠဍ်အကွႄပူၤန္ဍ်လီၤ. ဒီးပနါနၢၤ ကၠဍ်အပူၤန္ဍ်ပစံးလၢပနါနၢၤအကွႄပူၤစကီးလီၤ.

၁၈. **ကြၢ်အကွႄ** န္ဍ် မှ့်ပဃ့ဃာ်ကၠဍ်လီၤသ့ဍ်ဖိတဘိ လၢကြၢ်အခံန္ဍ်ဒီးပမှ့်ကွးကြၢ်ဒီးပဆိဍ်တၢ်လီၤန္ဍ်ပစံး လၢကြၢ်အကွႄလီၤ. တလၢၤမှ့်ကွးကြၢ်ဒီးဆိဍ်တၢ်လီၤ ယာ်ကြၢ်အကွႄန္ဍ်လီၤ. ကရၢ်.၃

၁၉. **ကွႄတလံၢ်ကွႄတလီၤ** န္ဍ် မှ့်ပနါအိဍ်ဖှိဍ်လၢက ရၢပူၤဒ်းအနၢၤလီၤကြဲၤကြဲၤန္ဍ် ပစံးလၢကွႄတလံၢ်ကွႄ တဃီၤလီၤ. ပနါတဖုအိဍ်လၢကရၢပူၤဒီး အနၢၤအိဍ်မး ကွႄတလံၢ်ကွႄတလီၤလီၤ. ဒီးဃါထိဍ်သီန္ဍ်ပစံးလၢ ထိဍ်ကွႄတလီၤလီၤ. –ကရိာ်–၇.

၂၀. **မဲာ်အကွႄ** န္ဍ်မှ့်ပမဲာ်သဍ်အပှၤအိဍ်အလိၢ်န္ဍ်ပစံး လၢပမဲာ်အကွႄလီၤ. ပမဲာ်အပှၤဒိဍ်ဒီးပမဲာ်အကွႄလဲ် စကီးလီၤ. ဒီးဘဍ်တစုစုပစံးလၢပမဲာ်သကီၤလီၤ.

၂၁. **မဲာ်သကွႄ** န္ဍ် မှ့်ပမဲာ်အကွႄလၢပမဲာ်ပှၤအိဍ်ဝဲအ လိၢ်န္ဍ် ဘဍ်တစုစုပစံးလၢပမဲာ်သကွႄ, ဘဍ်တစုစုပစံး လၢပမဲာ်အကွႄလီၤ. အိဍ်ဆၢထၢဍ်လၢယမဲာ်သကွႄပူၤ မှ့်ဂ့ၤ,ဒ်ပစံးတၢ်အသိး,ဆၢထၢဍ်နီးယမဲာ်ညါတဂ့ၤ,စံးဝဲ လီၤ. ပှၤဂၤမှ့်ဆၢထၢဍ်လၢပမဲာ်ညါဒီးနီးပှၤန္ဍ်ပစံးလၢ ဆၢထၢဍ်လၢပမဲာ်သကွႄပူၤလီၤ.

၂၂. **သကွႄ** န္ဍ်ပစၢကဝီၤပျုၤဒီးပျုၤအကဝီၤအိပူၤန္ဍ်ပ စံးလၢအသကွႄလီၤ., မၤနှ့်ယၤလၢပျုၤသကွႄတဘိတ ကှ့်. ယကတယိာ်ဆိ,ပျုၤသကွႄန္ဍ်မှ့်ပစၢကဝီၤပျုၤ လၢ ပစၢဆိန္ဍ်ပစံးလၢပျုၤသကွႄလီၤ. ဒီးဘဍ်တစုစုပစံး

Digitized by Google

လၢတၢ်သကွီၤကိၢ်လီၤ. မၤန့ၢ်ယၤလၢတၢ်သကွီၤကိၢ်တဘိ, ယကစၢဆိ, ပျံၤသကွီၤဒီးတၢ်သကွီၤန့ၣ်ဒ်သိးသိးလီၤ. ဒီးပစံးလၢတၢ်သကွီၤကိၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂၃. **မူမိၣ်အကွီၤပှၤ** န့ၣ် မ့ၢ်မူလီၤဆဲးဝးတရံးန့ၣ်ပစံးလၢမူမိၣ်အဝီၤပှၤလီၤ. တၢ်လၢမူမိၣ်အကွီၤပှၤအံၤ ပလဲၤတစိၤပှၤတသကုၤဘၣ်.

၂၄. **ကွီၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ဟီးအဆိလီၤ. ဟီးဓိၤကွီၤဓိၤစံးဝဲဒၣ်, ဟဲဟ့ၣ်စဟီးဓိၤကွီၤဓိၤတက့ၢ်. စကလဲၤဝံအိၣ်ဘၣ်.

၂၅. **ဖီကွီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖိတကလုာ်ခံကလုာ်န့ၣ်ပကီးလၢဖီကွီၤလီၤ. ဖီကွီၤအနီၢ်တကလုာ်န့ၣ်အဖီဝါဒီးအလၣ်နီစုညါတခီဒီးအထံးထဲစုမ့ၢ်ဒိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်လၢအဖီအခါန့ၣ်တၢ်ဂိၢ်နးနးကလဲာ်ဒီး,ပစံးလၢတၢ်ဂိၢ်ဖီကွီၤဖးလီၤ,ဖီကွီၤဖးလံဒီးပစံးလၢအဖီလံ,စကီး.

၂၆. **ဖီကွီၤကနၢ** န့ၣ် မ့ၢ်အဖီဂီၤဝဲလီၤ. ဒီးအလၣ်ဖးလဲၢ်ကဝီၤကျိၤလီၤ. ဖီကွီၤကနၢန့ၣ်အဲဖီဂီၤဆှၢ်ကလဲာ်န့ၣ်ပစံးလၢဖီကွီၤကနၢလီၤ. ဒီးအဖီအိပှၤန့ၣ်အိၣ်ဒီးအဖီကွီၤဖိပြံကဒံလီၤ.

၂၇. **ကွီၤကွီၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီဆိၣ်လီၤအစုလၢအယီၢ်ဒ့ဒီးအစုကၠၣ်လီၤဖဲအစုနၢၣ်ခံန့ၣ်ဒီးပစံးလၢဆိၣ်လီၤအယီၢ်ဒ့ကွီၤကွီၤလီၤ. ပှၤတဂၤဟဲဒိၣ်အသးဒီးဆိၣ်လီၤမးအစုလၢအယီၢ်ဒ့ကွီၤကွီၤလီၤ.

ခ

၁. **ခဘၢထိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကနဲယူၤထိၣ်လၢအဒၢလီၤန့ၣ်ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢခဘၢထိၣ်လီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ကတၢထိၣ်လီၤ. ကနဲန့ၣ်တုၤပလဲၤမၤအိၣ်ဒီး အမိၢ်ပှၢ်ခဘၢထိၣ်လၢအဒၢလီၤန့ၣ်လီၤ. ဒီးထံထိၣ်ထံလီၤလၢအဒိၣ်ကတၢၢ်တစုစုန့ၣ် ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢထံခတၢစကီးလီၤ. ခတၢန့ၣ်မ့ၢ်ပကီးဖိာ်ထွဲပှိၢ်အခံလီၤ.

၁. **ခယီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဒီတခွါအဲၣ်လိာ်ကွဲလိာ်အသးဒီးကီးလိာ်အသးလၢခယီလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢခွါယီ,ဒီးတနီၤနီၤကီးလ,ခွါစီလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ခွါစီလီၤ. စကလဲၤအိၣ်သကီးခယီတစိၢ်နဲ,လဲၤအိၣ်သကီးမိၣ်ခယီ,လဲၤကၢ်သဲၣ်.

၁. **ခလံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢကတိၤကဘျံးကဘျၣ်တၢ်တဖၣ်န့ၣ်ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပှၤခလံလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ကီးဖိာ်ထွဲပှိၢ်အခံလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်ကလံလီၤ. ဒ်းတၢ်ကတိၤဟဲထိၣ်လၢခးသဘျ့အပူၤအံၤမ့ၢ်ဘၣ်ယးဒီး ပှိၢ်အကလုၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤခလံသမီး.

၂. **ခလံလိာ်အသး** န့ၣ် မ့ၢ်နှာ်ပှၤလိာ်အသး,သဘျံးလိာ်အသးလီၤ. ပှၤကညီဖဲးခုးခံလီၢ်စဲဘူးလိာ်အသးန့ၣ်မ့ၢ်ခလံလိာ်အသးလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ကီးဖိာ်ထွဲပှိၢ်အခံလီၤ.

၃. **ခလံခလဲ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်တၢ်တဖီးဘၣ်အိၣ်ပြါဆံၢ်ပြါဆဲဒီးဒီဒီးပကိာ်လိာ်အသးန့ၣ်ပှၤတနီၤနီၤကီးလၢခလံခလဲလီၤ. ပဃီလီၤဃီမ့ၢ်တဖီးဘၣ်ဒီးဒီဒီးပကိာ်လိာ်အသးန့ၣ်မ့ၢ်ဃီခလံခလဲလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပှိၢ်အကလုၢ်လီၤ. နလိာ်ကွဲနဃှၢ်ဒီးဃီခလံခလဲလၢာ်လံမးလဲၣ်. ဒီးမ့ၢ်ကလံကလဲဒီးတလံတလဲလီၤ.

၄. **ခလံ** မ့ၢ်ခလဲအဆိလီၤ. ဃီခလံခလဲလၢာ်လံစံးဝဲဒၣ်,ဘၣ်ဆၣ် တၢ်လၢခးသဘျ့န့ၣ်ပှၤကညီတကတိၤဘၣ်လၢအအါဘၣ်. ပှိၢ်တဖၣ်ကတိၤဝဲအါတက့ၢ်.

၅. **တၢ်ခလံ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အသးလၢအသၣ်အအိပူၤန့ၣ်ပှၤတနီၤနီၤကီးလၢတၢ်ခလံလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်တၢ်ချံလီၤ. လူၢ်ခလံ,ဒးခလံ,ဒံခလံ,သဘၣ်ခလံ,ဘုခလံစံးဝဲဒၣ်.

၁. **ခလံာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပမၢပှၤဂၤလဲၤဒီးပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပံမၢလဲၤမံသကီးဒီးပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပခလံာ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲလီၤ. ပစံးပဝဲမ့ၢ်ကလံာ်လီၤ. နမ့ၢ်လဲၤတၢ်လဲၤခလံာ်ဒီးနသကီးတက့ၢ်. နလဲၤတဂၤဓိၤတဘူၣ်ဘၣ်.

၁. **ခလံး** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤတကလုာ်အကုကိၤဝဲဒီးအမိၢ်ပှၢ်ထဲလီခီအိၣ်မူၤတဘ့ၣ်ဒီးဂီၤကွဲဒဲန့ၣ်ပကီးလၢခလံးတနီၤနီၤလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ချံးလီၤ. ဒီးအိၣ်ဝဲအကလုာ်ကလုာ်လီၤ.

၁. **ခလံၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢပမၤလၢသ့ၣ်တကလုာ်ဒီးအဘိအကိဒီးပခးသံအိၣ်တၢအုးတၢသွံၣ်န့ၣ်ပှၤတနီၤနီၤကီးလၢခလံၣ်လီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ချံၣ်လီၤ. မၤန့ၢ်ယၤလၢခလံၣ်တဘ့ၣ်တက့ၢ်. စကခးထိၣ်ခးလံၣ်.

၁. **ခလၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ပနီၢ်စၢ်ဆူပလိၢ်ခံတခီန့ၣ်ပစံးလၢပခလၢလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ပချၢလီၤ. ပမ့ၢ်ကတိၤကဘဲးကဘဲးဒီးပစံးလၢပခလၢ,ပကတိၤမ့ၢ်ချၢဒီးပစံးလၢပချၢလီၤ. ဘိၣ်သအိၣ်ဟဲစီၤပှၤလၢပခလၢတခီလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပကတိၤတအါတဝၢ်ဘၣ်.

၁. **ခလၢၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢခလၢၣ်လီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ချၢၣ်လီၤ.

၁. **ခလု** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဟါမ်ၢ်ဒီးပကွၢ်ကူၤဝ့ၤဝ့ၤဒီးပစံးလၢပခလုလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ချူ,ဒီးဃုလီၤ,ဃာ်ဟါမ်ၢ်စခလုကူၤတထံၣ်ဘၣ်.

၁. **ခလုး** န့ၣ်မ့ၢ်ပမၤတၢ်ပတအိၣ်ကလီဘၣ်ဒီးပစံးလၢတခလုးဘၣ်,ပမ့ၢ်အိၣ်ကလီဒီးပစံးလၢခလုးလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ချူးလီၤ. နလဲၤတၢ်ခလုးကီးဓါ. စမၤဟံၣ်စလဲၤတၢ်တခလုးဘၣ်.

၁. ပှၤကညီမ့ၢ်တနါဘၣ်ဒီးပစံးလၢအ **ခလုၣ်** လီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ချူၣ်လီၤ. ပှၤခလုၣ်တဖၣ်တလိာ်အိၣ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်,ပှၤနါတဖၣ်လိာ်အိၣ်တၢ်လီၤ.

Digitized by Google

၁. **ခလုၤစၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပမဲခီၣ်ထံးအကဘျုၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပမဲခလုၤစၢ်လီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ကလုၤစၢ်လီၤ. ဖိသၣ်အမဲလၢတထီၣ်ဒံးဘၣ်န့ၣ်အီၣ်ထဲအခလုၤစၢ်ဓိၤလီၤ. ပမဲအခလုၤပစံးလၢပမဲကဘျုၣ်လီၤ.

၁. **ခလူခလီ** န့ၣ်မ့ၢ်လၢၢ်ဖးဒိၣ်အိၣ်ဝဲအါအါကလဲာ်ဒီးလၢၢ်တဖၣ်န့ၣ်ပကီးလၢလၢၢ်ခလူခလီလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်လၢၢ်ချူချံလီၤ. ထံတလိာ်လၢၢ်ခလူခလီအါသမီး.

၁. **ခလှ** န့ၣ် မ့ၢ်ပပစ့ၢ်ပတ့ၤ,ဃ့ၢ်ထီၣ်ဃ့ၢ်လီၤန့ၣ်ပစံးလၢခလှလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ချလီၤ. လဲၤခလှ, မၤတၢ်ခလှ,စံးဝဲလီၤ.

၁. **ခလဲ** န့ၣ် မ့ၢ်တလဲလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢခလဲလီၤ. စီၤပၤလၢပျၢၤဒီးဒီးကသ့ၣ်ခလဲလီၤ. ဒီးမ့ၢ်အကီးဗိာ်ထွဲပှိၢ်အခံလီၤ.

၁. **ခလိ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးဗိာ်ထွဲပှိၢ်အခံလၢခလိလီၤ. ဒီးပစံးပဝဲမ့ၢ်ကလိလီၤ. လဲၤမၤခလိက့ကါတက့ၢ်.

၁. **ခလီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်မ့ၤတဘၣ်ဘၣ်ဒီးကသူမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလဲၤတၢ်ပတစိာ်ဘၣ်ကၢ်နီတမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢခလီလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပှၤတနီၤနီၤကီးဗိာ်ထွဲပှိၢ်အခံလီၤ. စအိၣ်မ့ၤတၢ်တအိၣ်နီတမံၤဘၣ်,စအိၣ်ခလီမ့ၤလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤခလီတၢ်ဒီးပစံးပဝဲလၢကလီလီၤ. ဒီးခိၣ်လီဓိၢ်ပတစံးဘၣ်.

၂. **ခလီအကမူၣ်,ခလီအထံ** န့ၣ်ပတစံးဘၣ်ပဝဲဘၣ်, နၢ်ဟူဓိၢ်တနၢ်ဟူဘၣ်, ပစံးပဝဲလၢတလီအကမူၣ်,တလီအထံလီၤ.

၁. **အခသုး** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်, ပစံးပဝဲလၢအသုးအသ့ၣ်လီၤ.

ခါ

၁. **အခ့အခါ** န့ၣ် မ့ၢ်အမုၢ်အလါအဆၢအကတိၢ်န့ၣ်ပကီးဗိာ်ထွဲပယီၤအခံလၢအခ့အခါလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအကူၤအခါလီၤ. အခါမ့ၢ်ဘၣ်ဘူဂီၤဒီး ပကကူးဘူလီၤ.

အခါမ့ၢ်တုၤယှၣ်ရှူးဟဲ
နီၤဖးသိဒီးမဲာ်တဲးလဲး

၂. **ကလံၤလီအခါ** န့ၣ်မ့ၢ်လၢတၢ်စူၤခါအကတိၢ်န့ၣ် ကလံၤမုၢ်ဟဲထီၣ်လၢမုၢ်နုာ်တခီဒီးပစံးလၢကလံၤထီခါလီၤ. တၢ်စူၤအကတိၢ်လၢကလံၤမုၢ်နုာ်ဟဲထီလၢမုၢ်နုာ်ဒီးထီဆူမုၢ်ထီၣ်န့ၣ်ပစံးလၢကလံၤထီခါလီၤ. မ့ၢ်တုၤကလံၤထီအခါဒီး ကလံၤမုၢ်နုာ်ထီၣ်ဝဲဒီးတၢ်ဟဲစူၤနးနးကလဲာ်လီၤ.

၃. **ကလံၤလီၤခါ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ယီၤထီၣ်သီအကတိၢ်န့ၣ် ကလံၤမုၢ်ဟဲလီၤလၢမုၢ်ထီၣ်တခီဒီး ပစံးလၢကလံၤလီၤခါလီၤ. တၢ်အကတိၢ်လၢကလံၤမုၢ်လီၤဝဲအကတိၢ်န့ၣ်ပစံးလၢကလံၤလီၤခါလီၤ. တၢ်ယီၤထီၣ်သီန့ၣ် မ့ၢ်ကလံၤလီၤခါလီၤ. မ့ၢ်တုၤလၢကလံၤလီၤခါဒီး တၢ်ယီၤထီၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးပစံးလၢကလံၤလီၤခါဓိၢ်ပစံး, ပစံးလၢကလံၤလီၤအခါဓိၢ်ပစံးလီၤ.

၄. **တၢ်ယီၤခါ** တုၤလၢတၢ်တစူၤလၢၤဘၣ်အကတိၢ်န့ၣ်ဒီးပစံးလၢတၢ်ယီၤခါလီၤ. မ့ၢ်တုၤလၢတၢ်ယီၤခါန့ၣ် ပမၤဘှမၤဟ့,ပကူာ်ပစဲးဒီးတၢ်တစူၤဘၣ်.

၅. **တၢ်စူၤခါ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်စူၤအကတိၢ်လၢတၢ်တယီၤဘၣ်ဝဲဒီးတၢ်ဟဲစူၤဝဲနးနးကလဲာ်န့ၣ်ပစံးလၢတၢ်စူၤခါလီၤ. အမုၢ်အလါအဆၢအကတိၢ်လၢတၢ်စူၤဝဲလၢလါနွံလါဃီး လါခူးဆံးမ့ၢ်ဆံးဆၣ်လါနီအပူၤန့ၣ် ပစံးလၢတၢ်စူၤခါလီၤ. ပအိၣ်လၢတၢ်စူၤခါန့ၣ် ပလဲၤတၢ်ကူၤတၢ်တပၢၢ်ဘၣ်,ထံဒိၣ်မ့ၣ်ပျၢၤနးကၢ.

၆. **တၢ်ဂိၢ်ခါ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဂိၢ်အကတိၢ်လၢလါပျုၤပူၤတၢ်ဂိၢ်နးနးကလဲာ်န့ၣ် ပစံးလၢတၢ်ဂိၢ်ခါလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသလါတ်လီၤတၢ်ဂိၢ်လီၤ. တၢ်ဂိၢ်ခါန့ၣ်မ့ၢ်သလါတ်လီၤဒီးတၢ်ဂိၢ်လီၤ. ထ့နူၢ်ချံၣ်တက့ၢ်ပကမံဒါလၢတၢ်ဂိၢ်ခါခဲကိာ်.

၆-၁. **ဘုခါ** န့ၣ် မ့ၢ်ဘုဂီၤအကတိၢ်လၢပကူးဘု,ပမၤဘုန့ၣ်ပစံးလၢဘုခါလီၤ. မ့ၢ်တုၤလၢဘုခါဒီးပကူးဘုလီၤ.

၇. **ခါ** န့ၣ်မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ပထွဲပခီၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပခါလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဒီးခါမးဆွးဆွးလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဒီးခါထီၣ်ဆူယီလီၤလီၤ. ဒီးပသံန့ၣ်ပစံးလၢပခဲာ်ဘံၣ်ခီၣ်ခါလီၤ.

၈. **ခါသ့ၣ်ဖူ** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ဒီး သ့ၣ်ဖူအိၣ်ဒိၣ်တူာ်ကျဲဒီးပထွဲကဟ်ဒီး ပစံးလၢပခါသ့ၣ်ဖူလီၤ. သ့ၣ်ဖူအိၣ်လၢကျဲန့ၣ်ခါကဟ်စဲၣ်,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢခါကဟ်ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢခါပတာ်လီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢခါဟ်လီၤ, ဃာ်ဓိၤကျာ်ဓိၤအိၣ်လၢကျဲန့ၣ် စံၣ်ပတိာ်ပတာ်တဂ့ၤ,ပှၤတဂၤစမံလီၤဒံး စံၣ်ကဗိာ်ခါတဟ်ယၤဘၣ်မနုၤလဲၣ်, ခါဟ်ဒီးခါကဟ်,ဒီးခါပတာ်န့ၣ်ဖံးသိးသိးလီၤ.

၉. **လုၣ်သ့ၣ်ခါပတာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပတတိၢ်နူၢ်ဘၣ်ပမိၢ်ပပၢ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီမ့ၢ်ဂ့ၤပသူၣ်ကူသးပှၢ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤဒၣ်ဖဲပသးဒီးပတပးကဲဘၣ်, ပမိၢ်ပပၢ်လၢတၢ်နီတမံၤဘၣ်,ဒီးပမိၢ်ပပၢ်မ့ၢ်တအံးကူၤကွၢ်ကူၤဘၣ်ပှၤ,ပှၤဂၤမ့ၢ်ဒုၣ်ဒွဲၣ်မၤအၢပှၤန့ၣ်မ့ၢ်ပလုၣ်သ့ၣ်ခါပတာ် ပမိၢ်ပပၢ်အကလုၢ်အကထါလီၤ. ဒီးပမိၢ်ပပၢ်သိၣ်တၢ်စံးဝဲဒၣ်ဖိသ့ၣ်ဓၢ,ကနၣ်သုမိၢ်သုပၢ်အကလုၢ်တက့ၢ်. ယွးယိၣ်သုမိၢ်သုပၢ်ဒီးကနၣ်အကလုၢ်တက့ၢ်. တၢ်ဂ့ၤဒၣ်ပမိၢ်ပပၢ်လီၤ. ပှၤဂၤအမိၢ်န့ၣ်တအဲၣ်ဘၣ်သုဒ်သုမိၢ်ဒၣ်သုဝဲအသိးဘၣ်, လဲၤကိးထီၣ်ပှၤဂၤလၢမိၢ်လၢပၢ်ဒီးဒိကနၣ်အ

Digitized by Google

ကလုၢ်တဂ့ၤ,စံးဝဲဒၣ်,ဒီးပှၤဒိပုၢ်ဝဲၢ်ခွါနံၵ့ၤနူၣ်အမိၢ်အပၢ် သိၣ်အီၤဒ်နူၣ်ဒီး လုၣ်သ့ၣ်ခါပတာ်ဝဲဒီးအပၢ်သံဒီးအိၣ်လီၤတဲာ်လၢအမိၢ်တဂၤဒီး အမိၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပမုၣ်ကမဲလီၤ. ဒီးအဖိခွါနံၵ့ၤနူၣ်အတၢ်တအံးကူၤကွၢ်ကူၤအီၤ,အတၢ်တယူးတယီၣ်အီၤဘၣ်ဒီးအဖိခွါနံၵ့ၤနူၣ် လဲၤကီးမိၢ်ကီးပၢ်ထီၣ်အမဂၢ်ဖါတံၢ်တပူၤဒၣ်လီၤ. ဒီးလဲၤကဝဲၢ်ဒီးအမဂၢ်ဖါတံၢ်ဒီးအမိၢ်ပမုၣ်ကမဲနူၣ်လဲၤစကီးဝဲလီၤ. ဒီးအဖိခွါနံၵ့ၤနူၣ် တကွၢ်ကူၤဘၣ်အမိၢ်ဘၣ်,အတၢ်မ့ၢ်ကဝဲၢ်ဘူးဒီးအီၤဒီးထွၣ်လီၤယံၤအမိၢ်နူၣ် ကပၢ်ကလုလီၤယံၤလီၤတခူလီၤ. ဒီးအဖိခွါနံၵ့ၤနူၣ်ကဝဲၢ်နူၢ်ညၣ်ထဲစုဒၣ်ခိၣ်ဒုၣ်ဒီးတဒၢနုာ်ဘၣ်ဝဲဆူအမိၢ်အကုပူၤဘၣ်,ဒၢနုာ် ဝဲဆူပှၤဂၤအကုပူၤဒီးကီးပှၤဂၤလၢမိၢ်လၢပၢ်လီၤ. တုၤအဖဲကူၤဆူဟံၣ်ဒီးပှၤဒိပုၢ်ဝဲၢ်ခွါနံၵ့ၤနူၣ်တကူၤဘၣ်ဆူအမိၢ်အအိၣ်ဘၣ်,ကူၤကဒါဆူပှၤဂၤအအိၣ်တခီလီၤ. ဒီးပှၤဂၤတူၤအိၣ်ဖိအိၣ်ညၣ်လၢ ပှၤဒိပုၢ်ဝဲၢ်ခွါနံၵ့ၤကဝဲၢ်နူၢ်ဒီးဟ်ပှၤဒိပုၢ်ဝဲၢ်ခွါနံၵ့ၤနူၣ်လၢပျဲၢ်စီၢ်ခိၣ်နူၣ် တုၤပှၤဂၤအိၣ်မူၤဒီးပှၤဂၤကးတံာ်ယာ်တြံၤဒီးပှၤဒိပုၢ်ဝဲၢ်ခွါနံၵ့ၤ နူၣ်အိၣ်လၢပျဲၢ်စီၢ်နူၣ်တၢ်သၣ်ဝံၤအသးဘၣ်ဆၣ်, ပှၤဂၤတကီးအိၣ်ဘၣ်အမူၤအခိၣ်တလိာ်ပှၤဂၤကးတံာ်ယာ်ဝဲတြံ တုၤပှၤဒိပုၢ်ဝဲၢ်နံၵ့ၤနူၣ်လဲၤနုာ်သုတသ့တဂ့ၤလီၤ. ဒီးပှၤဒိပုၢ်ဝဲၢ်ခွါနံၵ့ၤ အမိၢ်ပမုၣ်ကမဲကဝဲၢ်နူၢ်ဆွဲၣ်ကၢၢ်ယဲာ်ဒီး ညၣ်ပြံညၣ်ပြီးနူၣ်ကူၤဖိအိၣ်ဝဲဒီးအိၣ်လၢအဟံၣ်ကွၢ်ယီၤ အဖိနံၵ့ၤလၢပှၤဂၤဟ်ဝံၤအတၢ်နူၣ်ဒီး ကီးကူၤဝဲဒီးစံးဝဲ ဒၣ်ပှၤဂၤအဖိဓါသုတဟဲကူၤအိၣ်မူၤဒီးယာ်ခဲ, ဒီးအဖိနံၵ့ၤနူၣ်တၢ်သၣ်ဝံၤအသးနးနးကလဲာ်ဒီး ဟဲကူၤအိၣ်မူၤဒီးအမိၢ်လီၤ. တုၤနုးတစုအသးဒိၣ်ထိၣ်လၢပှၤဂၤအလီၤဒီးတမၤစၢၤဘၣ်ပှၤဂၤဘၣ်, အံးကူၤကွၢ်ကူၤအမိၢ် မၤအိၣ်မၤအီယုၤအမိၢ်ဒီးကူာ်ခုးဖဲးသံၣ်,ယုနူၢ်အိၣ်အမိၢ် ဒီးကသူဟီၣ်ဘိၣ်ဒုၣ်ဓိၤညၣ်ဓိၤလီၤ. ဒီးမၤဝဲလၢထါစံးဝဲ ဒၣ်,

ကီးမိၢ်ပှၤဂၤမိၢ်တဂ့ၤ,
မၤနူၢ်ဒုၣ်တအိၣ်ဘၣ်ကူၤ
ကီးပၢ်ပှၤဂၤပၢ်တဂ့ၤ
မၤနူၢ်ညၣ်တအိၣ်ဘၣ်ကူၤ
မိၢ်ကီးအိၣ်ကူၤဆွဲၣ်ကၢၢ်ယဲာ်
သးညီၤမိၢ်တလၢာ်တဆ့

ပှၤနံၵ့ၤနူၣ်လုၢ်သ့ၣ်ခါပတာ်အမိၢ်အပၢ်အကလုၢ်ဒီးပှၤဂၤဟ်ဝံၤအီၤဒီးသ့ၣ်နီၣ်ပီၢ်ယၢ်လီၤကူၤအသးလီၤ. ဒီးပှၤလၢအလုၣ်သ့ၣ်ခါပတာ်ကစၢ်ယွၤအကလုၢ်အကထါတဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်တကနၣ်,တတိၢ်နူၣ်ဘၣ်ကစၢ်ယွၤအတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်မၤလိာ်ဖိာ်လီၤဒီး ဘၣ်ဖှိၣ်ဝဲလၢမ့ၢ်ကီၤလံၢ်အစုပူၤလီၤ. မ့ၢ်သ့ၣ်နီၣ်ပီၢ်ယၢ်လီၤအသးကစၢ်ယွၤကအုၣ်ကူၤခိၣ်ကူၤလီၤ.

၁၀. **လုၣ်သ့ၣ်ခါပတာ်ကစၢ်ယွၤအကလုၢ်အကထါ** နူၣ် မ့ၢ်ပတတိၢ်နူၢ် ဘၣ်ကစၢ်ယွၤအကလုၢ်အကထါတၢ်မၤလိာ်ဖိာ်လီၤဘၣ်ဒီး ပစံးလၢပလုၣ်သ့ၣ်ခါပတာ်အကလုၢ်လီၤဒီး ဘၣ်တစုစုပစံးလၢလုၣ်သ့ၣ်ခါကဟ်လီၤ. ပှၤလၢလုၣ်သ့ၣ်ခါပတာ်ကစၢ်ယွၤအကလုၢ်အထါတဖၣ်နူၣ်ကလီၤဘၣ်ဆူလရာ်ပူၤလီၤ.

၁၁. **ခါကွဲာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်တၢ်လၢပကိာ်ပတယူၢ်လီၤဘၣ်ဒီးပမၤလီၤကွဲာ်နူၣ်ပစံးလၢပခါကွဲာ်လီၤ. တၤသၣ်အချံလၢပယူၢ်တနုာ်ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ကမီၤအိၣ်အသံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဟ်လၢပကိာ်ပူၤနူၣ်ပမ့ၢ်တယူၢ်လီၤဘၣ်ဒီးပအီထိၣ်ပခၣ်ဒီးလီၤတဲာ်ကွဲာ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢပခါကွဲာ်လီၤ. ဒီးထံဖိာ်နူၣ်ပၢၤဆံးထဲအထံဒီးပမၤလီၤတဲာ်ကွဲာ်အသံးလၢပကိာ်ပူၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပခါလီၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပခါလီၤကွဲာ်လီၤ. ပၢၤဆံးထဲအထံဒီးခါလီၤကွဲာ်အသံးတကူၢ်,ခါကွဲာ်ဒီးခါလီၤ,ဒီးခါလီၤကွဲာ်နူၣ်ဒံးသိးသိးလီၤ.

၁၂. **ခီခါတၢ်ဒီးတကလုာ်**,အသၣ်ထဲယဲာ်တိၢ်အိၣ်တစိး, ဒီးမၤသးပြုၤကဆီခၣ်ယုၢ်ကလာ်ပကျိုးအိၣ်ဒီးမ့ၤလီၤ. ခီခါနူၣ်ပှၤကညီသူၣ်လီၤဖျးလီၤလၢခုး,ဒီးတလၢၤဆါဖှါပူၤစကီး.

၁၃. **ဟီခါ** နူၣ်မ့ၢ်ကသူတကလုာ်လၢတလၢၤအိၣ်ဝဲဒီး ကိၣ်ထိးကလဲာ်နူၣ်ပကီးလၢဟီခါလီၤ. ဒီးပမ့ၢ်ဖိကသူတကလုာ်နူၣ်ပစံးလၢပတိဟီခါလီၤ. ပမ့ၢ်ဖိဒီးပဖိဒီးမိၢ်ဂ်ာလွံၤအသၣ်,ဒီးဒုၣ်ဒီးညၣ်ဒီးယာ်ဒုၣ်ဒီးတၢ်နၢမူဒီးတၢ်နၢဆိုနးနးကလဲာ်ဒီးပကီးလၢဟီခါလီၤ.

၁၄. **တိဟီခါ** နူၣ် မ့ၢ်ပဖိကသူလၢပအိၣ်ဒီးကိၣ်ထိးကလဲာ်နူၣ်ဒီးပစံးလၢပတိဟီခါလီၤ. ဒီးပတိဟီခါနူၣ်မ့ၢ်ပဖိကသူလီၤ. တိဟီခါနူၣ်ပကအိၣ်ဒီးကိၣ်နတိဟီခါသ့ကီးဓါ. သ့ဝဲသၢ.

၁၅. **တခါ** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်တကလုာ်လၢအဘၣ်သံဆၣ်ဓိၤကိၢ်ဓိၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤနူၣ်ပကီးလၢဝၣ်ခီဒီး ပမၤကဲထိၣ်ဝံၤဒီးပစံးလၢဝၣ်ခီတခါလီၤ. ဝၣ်ခီတခါဘၣ်လီခိၣ်တဒုဒီးသံဝဲလီၤ.

၁၆. **ထုတခါ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်တကလုာ်ပမၤလၢအဘၣ်သံယုၢ်ဓိၤထိၣ်ဓိၤဒီး ပကီးလၢထုလီၤ. ဒီးဘၣ်တံၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးဟိၣ်ခိၣ်ဒီးပကီးလၢထုလီၤ.

၁၇. **ခါဟ်ကး**နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ဂီၤ,တၢ်သၣ်ဝံၤလီၤဒိ, တၢ်ဆူတၢ်ဆါအိၣ်ထိၣ်ဝဲဒီးပှၤလၢဘၣ်ဝဲတဖၣ်, ပှၤလၢတူၢ်ဝဲတဖၣ်မ့ၢ်တသံဘၣ်တုၤအပူၤကွဲာ်တၢ်ဖှိၣ်တၢ်နး တၢ်ဆူတၢ်ဆါဒီးအိၣ်မှာ်ဘၣ်ကူၤဝဲနူၣ်ပစံးလၢခါဟ်ကး လီၤ. တၢ်လၢကးနူၣ်ဖိာ်မုၣ်ခါမ့ၢ်ဟ်ဒီးစံးလီၤအသးလၢ

Digitized by Google

ဖိၣ်မုၣ်လီၤ. ဒီးဖိၣ်ခွါခါမ့ၢ်ဟ်ဒီးစံးလီၤအသးလၢဖိၣ်ခွါလီၤ. ခါအဝဲအံၤမ့ၢ်တၢ်ကတိၤဒိလီၤ. ဒီးပှၤလၢသံဝဲလၢတၢ်ဆါအိၣ်ထိၣ်အဖၢမ့ၢ်တဖၣ်နှၣ် ပစံးလၢခါကးတဟ်ဘၣ်လီၤ.

ခာ်

၁. **ကူးခာ်ခာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဆါဒီးအကဟးခီၣ်ထိၣ်အကိာ်ယှၢ်ဒီး အကလုၢ်သီၣ်ဝဲခာ်ခာ်ဒီး ပစံးလၢအကူးခာ်ခာ်လီၤ. ပှၤတဂၤဆါကူးဒီးသီၣ်မးခာ်ခာ်လီၤ.
၂. **ခိာ်ခိာ်ခာ်ခာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအီထံဒီးအကိာ်ယှၢ်ပှၤနှၣ်ထံလီၤကမၣ်ဒီးထံလဲၤဆူအကိာ်ယှၢ်အကတၢၢ်ဒီး ဆူၣ်သီၣ်ဒ်အကူးသိးခိာ်ခိာ်ခာ်ခာ်ဒီးပစံးလၢအသီၣ်ခိာ်ခိာ်ခာ်ခာ်လီၤ. ပှၤတဂၤအီထံဒီး ဆူၣ်မးခိာ်ခိာ်ခာ်ခာ်လီၤ.

ခး

၁. **ပှၤလၢလိၣ်ခးစါပဒိၣ်တဖၣ်** နှၣ် နှၢ်ဘၣ်ပဒိၣ်အကသိးလၢပဒိၣ်မၤတၢ်ဒ်အံၤဒ်နၤအဂ့ၢ်အပီၢ်,ပဒိၣ်စံၣ်ညီၣ်တၢ်ဒ်အံၤဒ်နၤအဂ့ၢ်အပီၢ်နှၣ်တီၢ်နှၢ်ဝဲဒီး မၤဝဲဒ်ပဒိၣ်အသိးနှၣ်ဒီးဘၣ်ပဒိၣ်အသးဒီး ပဒိၣ်ဟ့ၣ်အမံၤလၢစကီၤအခိၣ်ကိၢ်ချူးနှၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဒိၣ်ထိၣ်ဒီးလဲၤထိၣ်ခးစါအသရၣ်လီၤ.
၂. **ခးခး** နှၣ်ပတစံးဘၣ်,ပစံးပဝဲလၢခးစါလီၤ.
၃. **ခးကျဲာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကမၤတၢ်တမံၤမံၤဒီး ဘၣ်ယိၣ်အတၢ်ကူတၢ်သိးကလီၤလူာ်ဘၣ်ဖုးနှၣ် ကူလီၤအသးခၢၣ်တနၢၢ်ဃါပနၤဒီး ပစံးလၢခးကျဲာ်ထိၣ်အသးလီၤ. ဒီးပှၤကနီၤနီၤ စံးလၢခးချ့ၣ်ထိၣ်အသးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်ပိၢ်အကလုၢ်လီၤ. ပစံးပဝဲလၢတပံၢ်ထိၣ်အသးလီၤ. ပှၤတဂၤသါကထိၣ်သ့ၣ်ဒီးခးကျဲာ်ထိၣ်အသးလီၤ. ပှၤတဂၤသါကထိပ္ပဒီးခးချ့ၣ်ထိၣ်မးအသးစုးစုးလီၤ.
၄. **တၢ်ခးကဲ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤနာ်စီၤဖုံၣ်စီၤတကလှာ်လၢကုပှၤဒီးမၤဝဲဒီးအံၣ်သၣ်သဒိၣ်အုၣ်ဒီးမှၤဒီးထံဒီးတၢ်ဒီးဒီးတၢ်လၣ်ဒီးဘုဒီးဟုပှဲၤကုတဒုဒီးပစံးလၢတၢ်ခးကဲလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢခးကဲတၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤတကဲဒီး မၤတၢ်ခးကဲလီၤ. ပှၤတဂၤမၤတၢ်ခးကဲလၢကုပှၤ,ပှၤတဂၤခးကဲတၢ်လၢကုပှၤ.
၅. **သကွိၣ်ခး** တကလှာ်ပထ့ဒ်သကွိၣ်အသိးဖှၣ်တြံးစီၤဒီးပဒၢဘဲဘျုံးလၢအပှၤနှၣ်ပကီးလၢခးစကီးလီၤ. ထ့နှၢ်စခးတဖျၢၣ်စကဒၢဘဲဘျုံး.
၆. **သဒိၣ်ခး** နှၣ်မ့ၢ်သဒိၣ်စံၣ်လၢအခံတခီနှၣ်ပစံးလၢသဒိၣ်ခးလီၤ. သဒိၣ်နှၣ်ပမ့ၢ်ဖိၣ်ဒီးခးလၢအခံတခီစီးစီးလီၤ.

၇. **ခးလၢအခိၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ပထူပှၤဂၤလၢပခိၣ်ညါခိၣ်တခီဒီးပစံးလၢပခးလီၤ. ပှၤတဂၤအသးဒိၣ်ထိၣ်ဒီးခးပှၤဂၤလၢအခိၣ်.
၈. **ခးပတ့ၤ** နှၣ်မ့ၢ်ပဒုလိာ်ပစုမ့ၢ်ခိၣ်ဒီးပထိၣ်ဝံၣ်ဆှါနှၣ်ပစံးလၢပခးပတ့ၤလီၤ. ပှၤတဂၤခးပတ့ၤစနၢ်ဆါသမိး.
၉. **နိၣ်ခးပတ့ၤ** နှၣ် မ့ၢ်ဆှါအဘျုံးလၢပမၤသံသၣ်ဘုလါနှၣ်ပကီးလၢနိၣ်ခးပတ့ၤလီၤ. နိၣ်ခးပတ့ၤနှၣ်ပဒုဃာ်အခိၣ်လၢပစုမ့ၢ်ဒီးပမၤဝံၣ်ဆှါဒီးဘၣ်သံသၣ်ဘုလါလီၤ. မၤနှၢ်စနိၣ်ခးပတ့ၤတဘ့ၣ်စကမၤခးပတ့ၤသံသၣ်ဘုလါ.
၁၀. **သူနါခးခဲၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပသီၣ်ဝံသဲကလၤပှၤဂၤဒီးပစံးလၢအအၢအသိဒီးပစံၣ်တဲၤရှသ့ၣ်ပှၤဂၤဒ်အကစၢ်သုတနၢ်ဟူဘၣ်တဂ့ၤဒီး ပစံးလၢပသူနါခးခဲၣ်လီၤ. နလဲၤသူနါခးခဲၣ်ယၤလၢပှၤဂၤဘၣ်မနုၤလဲၣ်.
၁၁. **သရဲသခး** နှၣ် မ့ၢ်နာ်စီၤဖုံၣ်စီၤ,တၢ်အၢတၢ်သီလီၤ. ပှၤမၤသရဲသခးတဖၣ်နှၣ် မ့ၢ်ဟ့ၣ်ဒုးအိၣ်တၢ်အၢတၢ်သီ,နာ်စီၤဖုံၣ်စီၤအဆၣ်လီၤ.
၁၂. **ခူးဧိၤခးစီၤ** နှၣ်မ့ၢ်ပဒိၣ်မၤနှၢ်တၢ်ဘျၣ်အလိၢ်လၢပှၤအၢပှၤသီတဖၣ်နှၣ်ဟ်ဝဲလၢတၢ်းဖိအပှၤဒီး ပစံးလၢခူးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ခူးနှၣ်ပတထံၣ်ဘၣ်, ပနၢ်ဟူထဲအမံၤလီၤ. မ့ၢ်မၤသးဒ်တၢ်အသိး၏, မၤသးဒ်ထီအသိး၏,မၤသးဒ်ကရၢသိး၏သ့ၣ်ညါဘၣ်ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်,မၤသးဒ်တၢ်အသိး,ဒီးတနီၤနီၤစံးဝဲမၤသးဒ်ဒၢဖိအသိးလီၤ. တၢ်ဘျၣ်တဖၣ်နှၣ်မ့ၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဒီး ပှၤဂၤမ့ၢ်ဖိၣ်နှၢ်ဒီးပဒိၣ်ဒၢလၢခူးပှၤဝံၤဒီးလီၤဘၣ်ကူၤထီလၢခံလီၤ,ဒီးခးနှၣ်မ့ၢ်ခူးအဆိလီၤ.--ကနိၢ် ၄
၁၃. **ကူးခးခး** နှၣ်မ့ၢ်ပကူးသီၣ်ဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤကူးသီၣ်မးခးခးလီၤ.
၁၄. **ခးကပြိၢ်** နှၣ် မ့ၢ်နါကိၣ်ရံယှၤအါအါကလဲာ်ဒီးပစံးလၢခးကပြိၢ်ကပြိၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢခးကပီၤကပီၤလီၤ. --ကပီၤ,၇ ဒီး၂၁.
၁၅. **ခးချံၣ်ခးပျ့ၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ပဟံးထိၣ်ချံၣ်ဒီးပသူထိၣ်ဖှၣ်ထိၣ်ဒီး ပဒီးထိၣ်ပျ့ၢ်ဒီးပပညိၣ်ထိၣ်စၢၢ်ဆၢဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးပမၤဝံၣ်ဆှါဒီးပစံးလၢပခးချံၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤခးမးချံၣ်လၢထွံၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤခးထွံၣ်လၢချံၣ်ဒီးထွံၣ်သံဝဲလီၤ. ဒီးပခးသံးနာ်စီၢ်ဒီးမ့ၢ်ပပညိၣ်ဆူတၢ်ဖိတၢ်လံၤအအိၣ်ဒီးပမၤဝံၣ်ဆှါစကီးလီၤ. ပခးချံၣ်နှၣ်ပခွဲးချံၣ်အမဲာ်လၢပစုဒီး ချံၣ်ဝံၣ်ဆှါနှၣ်ပစံးလၢပခးချံၣ်လီၤ. ခးသံကွဲာ်ထွံၣ်တကၠၢ်.
၁၆. **ပှၤခးချံၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအစိာ်ချံၣ်ထီဘိဒီးခးအိၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤနှၢ်ထီဘိနှၣ်ပစံးလၢခးချံၣ်ခးပျ့ၢ်လီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢပှၤခးတၢ်သ့လီၤ. ပှၤခးချံၣ်တဖၣ်နှၣ်ခးထိ

Digitized by Google

ခိဉ်ထိစိးနှၤ်ဂ့ၤကၢ,ခးဖှိးနူဉ်မ့ၢ်ပခးကြီသ့ဉ်လဉ်ကျါ လီၤ.

၁၇. **ပှၤခးတၢ်သ့တဖဉ်** နူဉ် ခးအီဉ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤနူဉ် အီဉ်ဝဲ,ခးတၢ်ဘဉ်,ခးတၢ်လီၤ,ခးတၢ်အစုတီဒိးပစံးလၢ ပှၤခးတၢ်သ့လီၤ. ပှၤခးတၢ်သ့တဖဉ်နူဉ်လၢပှၤဂၤခးတ ဘဉ်ဘဉ်နူဉ်အဝဲခးဘဉ်ဝဲလီၤ. ခးစိနူဉ်မ့ၢ်ပခးကကျူ တၢ်ဆူတၢ်ကဟ်လီၤ.

၁၈. **ခးအဝဲအံၤတဘိ** မ့ၢ်ပကီးဟ်ထွဲသလၢၤအခံလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ကျိာ်လီၤတၢ်ကတိၤအနါစုၤလီၤ. စုတကလီၤခး, မ့ၢ်တဟါခး,မ့ၢ်တနၤခး,ဒီးလဲၤပနံာ်နှၤ်ဒီးဟ့ဉ်ဝဲလၢစုတ ဂၤတကလီၤခး,တဂၤတကလီၤခးလီၤ. မ့ၢ်တနံၤခးအံၤ သ့တလဲၤတၢ်တဂ့ၤ,ပဘါကစၢ်ယွၤလီၤ. မ့ၢ်တနၤခးအံၤ မံတဂ့ၤ,ကၢၢ်ချံကြူးကြူးတကွၢ်. ဟီဉ်ခိဉ်တကဝီၤ အခးအံၤစကမၤဟံဉ်လီၤ.

၁၉. **ခုဉ်ခး** နူဉ်စနၢ်တပၢၢ်ဘဉ်,စတနၢ်ဟူဘဉ်နီတခိဉ် ဘဉ်. ခိဉ်ခးနူဉ်စတနၢ်ဟူဘဉ်နီတစုဘဉ်.

၂၀. **ခးခိဉ်** နူဉ်မ့ၢ်လိၢ်ပစိာ်အခိဉ်လၢစီၤပၤဆ့ဉ်နီၤဝဲနူဉ် ပကီးလၢခးခိဉ်,ဒီး လိၢ်ပစိာ်ခးခိဉ်စိၢ်ပစံးလီၤ. စီၤပၤ ဆ့ဉ်နီၤလၢလိၢ်ပစိာ်အခိဉ်ပသးပှၢ်စံးဝဲဒဉ်,ဘဉ်ဆဉ်ခး နူဉ်ပနၢ်ဟူလဲအမံၤလီၤ. ပတထံဉ်ဘဉ်နီတစုဘဉ်, မ့ၢ်အီဉ်ဝဲလၢစီၤပၤအနိၢ်ပူၤလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒဉ်.

၂၁. **ခးနုးခိဉ်** နူဉ် ပတနၢ်ဟူဘဉ်နီတစုဘဉ်,ပနၢ်ဟူခဲ ကနံဉ်အံၤလီၤ. ပနၢ်ဟူထဲအမံၤလီၤ.

၂၂. **ခးတနူၤ** နူဉ် ပတနၢ်ဟူဘဉ်နီတစုဘဉ်. ပနၢ် ဟူခဲကနံဉ်အံၤမ့ၢ်တၢ်ကတိၤအသိလီၤ.

၂၃. **ခးဓါ** နူဉ် မ့ၢ်ပအီဉ်လၢပဒိဉ်အဂီၤထံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,သရဉ် အဂီၤထံးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒံးသိးပကနူၢ်ဘဉ်အကသိးဗိညါ, တၢ် ကူဉ်တၢ်ဆးဒီးပစံးလၢပခးဓါလီၤ. ပမၢ်ခးဓါပဒိဉ်ဒီးပ ဒိဉ်ဟ့ဉ်လီၤပတၢ်ကူဉ်တၢ်ဆးလၢပစံဉ်ညီဉ်တၢ်ဒ်ပဒိဉ် အသိးလီၤ. ပမ့ၢ်ခးဓါသရဉ်ဒီးသရဉ်ဟ့ဉ်လီၤပတၢ်ကူဉ် တၢ်ဆးလၢပသိဉ်ကူၤသိကူၤတၢ်ဒ်သရဉ်အသိးဒီးကယဲၢ် တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢသရဉ်မၤဝဲနူဉ်သရဉ်သိဉ်လိနုးနဲဉ်လီၤ.

၂၄. **ခးသကျူၤ** see ၂၆

၂၅. **ခးဖှိး** နူဉ်မ့ၢ်ဘုပျိာ်ထိဉ်သိဒိးတပျိာ်ထိဉ်ဒံးဘဉ် ခဲလၢာ်ဘဉ်,ပျိာ်ထိဉ်ကူၢ်ဘိကူၢ်ဘိလၢပှၤဂၤအကျါဒီးပ စံးလၢဘုခးဖှိးလီၤ. ဒီးပှၤတနိၤနိၤစံးလၢဘုခးပျိးလီၤ. ဘုခးဖှိးလၢပျိာ်ထိဉ်တဘိတပူၤတဘိတပူၤနူဉ်လီၤ.

၂၆. **ခးခိ** နူဉ် မ့ၢ်ပခးသကျူၤတၢ်အီဉ်လၢအယံၤနူဉ်ဒီး ပစံးလၢပခးစိလီၤ. ထိခိဉ်အီဉ်လၢအယံၤပခးစိကွၢ်မ့ၢ် တုၤဓၢ်တတုၤဓၢ်နူဉ်ပခးလုၢ်ခးစိကွၢ်လီၤ. ပခးစိတၢ်နူဉ် မ့ၢ်ပခးတၢ်လၢအယံၤဒီး ပဖှိဉ်စိခိဉ်ပဘိးထိဉ်ချံဉ်ခိဉ်ဆူ တၢ်ဖိတၢ်လံၤအပျိၢ်ခိဉ်နူဉ်ဒီးပစံးလၢပခးစိလီၤ. ဒီးပစံး ဒီးအဆိလၢပခးလုၢ်ခးစိလီၤ. တၢ်ဖိတၢ်လံၤအီဉ်လၢ အယံၤနူဉ်ပခးမ့ၢ်ပျ်လဲၤတုၤဓၢ်တတုၤဓၢ်နူဉ်ပကခးစိကွၢ် လီၤ.

၂၇. **ခးလှၢ်** မ့ၢ်ခးစိအဆိလီၤ. တၢ်ဘဉ်ခးလုၢ်ပခးလုၢ်, တၢ်ဘဉ်ခးစိပခးစိလီၤ. ဒ်နူဉ်သိးကစၢ်ယွၤအကလုၢ်က ထါနူဉ်ပနၢ်ဟူထဲအပရၢဒီး ဂ့ၤနာ်ပှၤလီၤ. တၢ်ဒိဉ်က စၢ်ယွၤအတၢ်ကူဉ်သ့နူဉ်ပလူၤတတုာ်ဘဉ်,ပမ့ၢ်တစူၢ်ကွၤ နာ်ကွၤဘဉ်နူဉ်ကမၤပှၤဒ်လဲဉ်ဒ်လဲဉ်နူဉ် ပတသ့ဉ်ညါ ဘဉ်,စံးဝဲဒဉ်.

ခဲ

၁. **ပခဲ** နူဉ် မ့ၢ်ပမဲအီဉ်ဝဲအလိၢ်ပပျုၤအီဉ်ဝဲအလိၢ်နူဉ် ပစံးလၢပခဲလီၤ. ဒီးပအီဉ်တၢ်ဒီးပခဲနူဉ်ဝးဝဲလီၤ. ပှၤ တဂၤအီဉ်မ့ၤဒီးအခဲဝးမးယိာ်ယိာ်လီၤ. ပခိဉ်ပခဲနူဉ် ဝး.

၂. **ခဲဃး** နူဉ် မ့ၢ်ပခဲ,ပထါခိဉ်ကိာ်ပူၤအဃံလၢပမဲ ထိဉ်လၢအလီၤနူဉ်ပစံးလၢပခဲဃံလီၤ. တၢ်ဂိၢ်ဒီးစခဲ ဃံကကံမးလီၤ. စခဲခိဉ်ခဲဃံကကံကၢ.

၃. **ခဲဆူဉ်ခဲဖံး** နူဉ် ပခဲအဖံးနူဉ်အဆူဉ်ထိဉ်ဝဲဒီး ပကီးလၢပခဲဆူဉ်လီၤ. ပှၤတဂၤအခဲဆူဉ်ထိသမိး.

၄. **ခဲစူ** နူဉ်မ့ၢ်ပခဲလာ်လၢပခဲကတၢၢ်အနါစုနူဉ်မ့ၢ် စူဒီးပစံးလၢပခဲစူလီၤ. ပှၤတဂၤအခဲစူကညှာ်လဲဉ်. ပှၤတဂၤဃဲၤဒီးအခိဉ်အခဲစူမးလီၤ.

၅. **ခဲစူလီၤ** နူဉ် မ့ၢ်ပခဲကတၢၢ်လီၤလၢပခဲလာ်အနါ စုၢကတၢၢ်နူဉ် ပစံးလၢပခဲစူလီၤလီၤ. ပခဲဆူဉ်နူဉ် ထိဉ်ဂံၢ်ဖဲပခဲစူလီၤနူဉ်လီၤ.

၆. **ခဲကဲာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပထါခိဉ်အသရှၤဃၢ်ခိနူဉ် ပစံးလၢပ ခဲကဲာ်လီၤ. စခဲတၢၢ်ခဲကဲာ်တလဲၢ်ဘဉ်ဒီးစအီဉ်မ့ၤစ ဒၢ နာ်တြီၢ်တအါဘဉ်.

၇. **ခဲကဒီးခိဉ်ခဲကဒီးလာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပကိာ်ပူၤကအိ ထိဉ်အသးဆူပခိဉ်တခီနူဉ်ပစံးလၢပခဲကဒီးလာ်လီၤ. စအိထံရှိဒီးစခဲကဒီးလာ်ကိၢ်သွးမးလီၤ.

၈. **ခဲတကျာ်ခိဉ်တကျာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပခဲလာ်ဘဉ်ဒိဒီးပမဲ အံဉ်ထံၢ်အသးနူဉ်ပစံးလၢပခဲတကျာ်လီၤ. ဒီးတၢ်ဂိၢ်ပ သးပမဲတၢ်အသးချသဒံးနူဉ် ပခဲတကျာ်အသးစ့ၢ်ကီး လီၤ. စလီၤဃံၤစခဲလာ်ဘဉ်ဒိထိဉ်ဒီး စခဲတကျာ်မး အသးသတီးကလာ်လီၤ.

၉. **ခဲကနီး** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်ဂိၢ်ပသးဒီးပခဲအုဉ်တကျၢါအ သးချသဒံးနူဉ်ပစံးလၢပခဲကနီးလီၤ. တၢ်ဂိၢ်စသးဒီးစ ခဲကနီးသိဉ်မးတီးတီးလီၤ. --ကနီး.

၁၀. **ခဲပၢၤခိဉ်ပၢၤ** နူဉ်မ့ၢ်ပခဲလာ်မၤအသးဖုဉ်သရဉ် ယူတၢၢ်ဒၢဉ်ဒီးပစံးလၢပခဲပၢၤလီၤ. ပှၤတဂၤဒိဉ်ဒီးအ

Digitized by Google

ၶၼ်မႃးမႃးၶႃႈပႃႈၵႃးလီႈ.

၁၁. **ၶၼ်သတႃးမိင်သတႃး** ၼၼ် မၢ်ပုၼ်လၢႆးၶႃးပွၵ်တွၵ်ၸဝ်ႇ ၼိုင်းၶမဵဝ်တွၼ်ၼၼ်အထၢမိင်လီႈၼၼ်ၼၼ်ၸႃးၶမိူၼ်ပုၼ်ႈၼိုင်း ပၼ်းလၢ ၶၶၼ်သပၢႆႈလီႈ. ၼိုင်းၶၼ်တၸုၸုပၼ်းလၢၶၶၼ်သပုၢ လီႈ. ပၢၼ်းပွၵ်တၵၢၶမဵဝ်တွၼ်ၶၶၼ်သပၢႆႈမႃးသပၢႆႈရၢႆႈ လီႈ. ၶၼ်ပွၵ်ၼၼ် မၢ်ၸိၶၶၼ်လီႈၸဝ်ႇၵၢၸုၼ်လၼ်ၼၼ်ပၼ်း လၢၸိၶၼ်ပွၵ်လီႈ.

၁၂. **ၶၼ်ၻုၶၼ်ပွၵ်** ၼၼ်မၢ်ပုၼ်လၢၶၽိၼ်ၸဝ်ႇၼၼ်ၶႃးမၢ် ပွၵ်ၼိုင်းၶၶၼ်လၼ်ၶၽၼ်းလီႈၵတြူၼ်ၼိုင်း လီႈၸဝ်ႇၸဝ်ႇၼၼ် ပၼ်း လၢၶၶၼ်ၻု ၶၼ်ပွၵ်လီႈ. ပုၼ်တၵၢၽိၼ်ၼိုင်းၶၶၼ်ၻုလီႈ ၶၼ်ပွၵ်လီႈမႃးလီႈ. ၼိုင်းပၶၼ်ၻုၼိုင်းၶၼ်ပွၵ်ၼၼ် ၼ်းသိုင်းသိုင်း လီႈ.

၁၃. **ၶၼ်ပီႈၶၼ်တွၵ်ၶၼ်ပီႈ** ၼၼ်မၢ်ပၶၼ်ၸုၼ်ထိင်လၢပၢၼ်း ၵပၢယၢမိၼၼ်ပၢလၢပမိင်သုၵျၢၼိုင်းၸိတုၵ်လီႈလၢပၶၼ် လၼ်ၼၼ်ပၼ်းလၢပၶၼ်ပီႈလီႈလီႈ. ပုၼ်တၵၢၶၶၼ်တွၵ်ၶၼ် ပီႈလီႈၶါသမိႈ.

၁၄. **ပၶၼ်** မၢ်ပမိင်ၶၸိလီႈ. ,ပမိင်ပၶၼ်ၸဝ်ႇၸၼ်.

၁၅. **ၶၼ်မိင်ၶၼ်လၼ်** ၼၼ်မၢ်ပၶၼ်ၶၽိလၼ်ၼၼ်ပၼ်းလၢပ ၶၼ်လၼ်လီႈ. ပုၼ်တၵၢၸုၼ်ၼီႈၼိုင်းၸိင်လီႈလၢၶၶၼ်လၼ် လီႈ.

၁၆. **ၶၼ်မိင်ၶၼ်ပွၵ်** ၼၼ်မၢ်ပၶၼ်ၶၽၼ်းလီႈၸဝ်ႇၵၢၸုၼ်လၼ် ၼိုင်းပၼ်းလၢပၶၼ်ပွၵ်လီႈ. ပၶၼ်လၼ်ၶၽၼ်းမၢ်လီႈၸဝ်ႇၼ်ၵ ၼၶသိုင်းၼိုင်းမၢ်ပၶၼ်ပွၵ်လီႈ. ၼိုင်းၸိတပၼ်ၼၼ်ၶိင်ၼိုင်းၶၶၼ် ပွၵ်လီႈ.

၁၇. **ၶၼ်ပွၵ်** ၼၼ်မၢ်မဵဝ်တွၼ်ၶၸိလီႈ. မဵဝ်တွၼ်ၶၼ်ပွၵ်ၸဝ်ႇၸၼ်, ပုၼ်တၵၢတပွၵ်ၼ်းၼိတၸဝ်ႇၼိုင်းၶမဵဝ်တွၼ်ၶၼ်ပွၵ်လၢၼ်လ,မၢ်ၶၼ် ၸုၼ်ၼၼ် မၢ်မၢ်ၸႃးၻၼ်တၢၶါၼ်ၽျၢတၽိတၽိလီႈ.

၁၈. **လုၼ်ပျႃးၶိၶၼ်** ၼၼ် မၢ်ပုၼ်ၵညိၽ်ၵလီၢၶသႃးၼိုင်း ၶိထိင်ၶၵိၼ်ပုၼ်လၢပုၼ်ၵၢၶလီႈၼိုင်းလုၼ်ထိင်ၼိုင်းၶပျႃး ၼိုင်းပၼ်းလၢလုၼ်ပျႃးၶိၶၼ်လီႈ. ပုၼ်တၵၢၽ်ၵလီၢၶသႃး ၼိုင်းလုၼ်ပျႃးၶိၶၼ်လၢပုၼ်ၵၢၶလီႈ. --ၵမၼ် ၈၀

၂၀. **ၶၼ်ယဵႈ** ၼၼ် မၢ်ပမဵဝ်ၶမိမိင်ထဵးပၢၼ်းၶၵၢၸုၼ်းလၼ် ၼၼ်ပၵိူးလၢပၶၼ်ယဵႈထဵးလီႈ. ၼိုင်းပၵိူးထဵပၶၼ်ယဵႈ ၼၼ်တၢၵတီႈတလၢၼ်ၻၼ်,ပၻၼ်ၵိူးလၢၶၼ်ယဵႈထဵး လီႈ. လၢၵၢၼ်မိႈၶိင်ၸိၸုၸိထူၼိုင်းၸိၸုၸိတုတြၵ်ယၼ်ၶသႃး လၢၶၶၼ်ယဵႈထဵးၼိုင်းမႃးပုၼ်တၵၢၽၼ်းၼႃၸဝ်ႇလီႈ. ၶၼ်ယဵႈၼိုင်း ၶၼ်ယဵႈထဵးၼၼ်ၼ်းသိုင်းသိုင်းလီႈ.

၂၁. **ၶၼ်ယဵႈလီႈ** ၼၼ် မၢ်ပၢၼ်းၵပၢၶသုၼ်ယၢမိၼၼ်ပ ၸဝ်ႇလၢပၶၼ်ယဵႈလီႈလီႈ. ၼိုင်းမၢ်ပုၼ်မိင်လမွၼ်ၽိၵိူးၸဝ်ႇ လီႈ. ၼိုင်းပၼ်းပၸဝ်ႇလၢပၶၼ်တွၵ်ၶၼ်ပီႈလီႈ.

၂၂. **ၶၼ်တိူးပု** ၼၼ် မၢ်ပၶၼ်လၼ်ၸုလီႈလၢၶၵတၢၵ်လီႈ ၼၼ်ပုၼ်မိင်လမွၼ်ၽိၵိူးလၢၶၼ်တိူးပုလီႈ. ၼိုင်းပၵိူးပၸဝ်ႇလၢ ပၶၼ်လၼ်ၸုလီႈလီႈ.

၂၃. **ၶၼ်ၶိင်ၶၼ်ၶၢႆး** ၼၼ် မၢ်ထိရိုတၢ်ၶၼ်ၸဝ်ႇၶၶၼ်တၼႃး ၻၼ်ၼိုင်းၶၼ်ၻၼ်ႈၼိၢၼၼ်ပၼ်းလၢၶၼ်ၶၢႆးလီႈ. တၢ်ၼုၼ်ၼၼ် တၼီႈၼီႈၶၼ်ၻၼ်ႈၼိၢ,ၶၼ်ၶၢႆးၶၼ်ၶၢႆးလီႈ.

၂၄. **ၶၼ်ယၼ်ၶၼ်ယၼ်** ၼၼ်မၢ်ပုၼ်ၵညိၵတီႈတၢ်ၶၵလုၵ် တၵျႃၻၼ်တၼီႈၼီႈၼိုင်းၵတီႈတၢ်ၵတုၵ်ၵတုၵ်ၵုၵ်ၻိၵုၵ် ၻိၼိုင်းပၼ်းလၢၵတီႈတၢ်ၶၼ်ယၼ်ၶၼ်ယၼ်လီႈ. ၼိုင်းၻၼ် တၸုၸုပၼ်းလၢၵတီႈတၢ်ၵယၼ်ၵယၼ်လီႈ. ပုၼ်တၵၢ ၵတီႈတၢ်ၶၼ်ယၼ်ၶၼ်ယၼ်, ၶၵလုၵ်တၵျႃၻၼ်. -- ၵယၼ်

၂၅. **ၶၼ်ယုၵ်ထလၼ်** ၼၼ် မၢ်ပၶိင်တၢ်လၢၶၻၼ်ပထၢ မိင်လၢတမၼ်ၻၼ်ၼ်ၶထုႈၽိးပၵိၼ်ပုၼ်ၶသိုင်းၼိုင်းပယုၵ်လီႈ တၼုၼ်ပၶၼ်မိၢတၻုၼ်ၻၼ်ၼိုင်း ပၼ်းလၢၶၼ်ယုၵ်ၵလၼ် လီႈ. ၼိုင်းၻၼ်တၸုၸုပၼ်းလၢၶၼ်ပံသ်လီႈ. တၢ်သၼ်လၢၶ ၶၼ်ၼၼ်ပၶိင်တၼုၼ်ၻၼ်.

၂၆. **မၢ်ၶၼ်ထူ** ၼၼ်မၢ်ၵလႆႈၶထဵးတမိၼၼ်ပၼ်းလၢမၢ် ၶၼ်ထူ,ၼိုင်းၵလႆႈၶသိုင်းၼၼ်ပၼ်းလၢမၢ်ၶၼ်ၸု,ၵလႆႈၶထဵး ၼၼ်ပၵိူးလၢမၢ်ၶၼ်ထူလီႈ. ၵလႆႈၶသိုင်းၵလႆႈၶထဵးမၢ် ၶၼ်ၸုမၢ်ၶၼ်ထူၸဝ်ႇၸၼ်.

၂၇. **မၢ်ၶၼ်ၸု** မၢ်ၵလႆႈၶသိုင်းတမိၼၼ်မၢ်မၢ်ၶၼ်ၸုလီႈ. ပၢၼ်းပွၵ်ၸဝ်ႇၸၼ်,ၼိုင်းတၸုၸုၸဝ်ႇၸဝ်ႇလၢမၢ်ၸုမၢ်ပၢလီႈ. မၢ်ၸု ၼၼ်မၢ်ၵလႆႈၶသိုင်း,မၢ်ပၢၼၼ်မၢ်ၵလႆႈၶထဵး,ပၢၼ်းပွၵ်ၸဝ်ႇ ၸဝ်ႇၼၼ်တၸုၸုလီႈ. ၼိုင်းမႃးၼၼ်ၼိၢၽွၼ်ၼိၢၼၼ်ထုၵၽၼ်ၸဝ်ႇၸဝ်ႇ ၸၼ်,ၵၢၶိၼ်ၶၵၢၵလိထိၶၵၢ,သိသၼ်ၶၵၢ ပိုၵိးၶၵၢ.

၂၈. **ၶိင်လၢမၢ်ၶၼ်ၸု** ယဝ်ႇၶိင်လၢမၢ်ၶၼ်ထူယဝ်ႇၶိင်လၢ မၢ်ၼၼ်ယဝ်ႇၶိင်လၢမၢ်ထိင်, ယဝ်ႇၶိင်လၢမၢ်ၸုယဝ်ႇၶိင်လၢမၢ် ပၢယဝ်ႇၵလုၵ်ၶုၼ်လုၵ်ၵၢၼ်းသုလၢသၼ်းထဵမူၸိ,ထိင်သဝ် ၸိၵပိူၵ်,ၸဝ်ႇၸဝ်ႇၼၼ်လီႈ.

၂၉. **ၵလုၵ်ၶၼ်** ၼၼ် မၢ်ပုၼ်လၢၵတီႈတၢ်လၢၶသႃးၼိင် ထိင်ၶၵျိၼ်ၼုၼ်ၵတုၵ်ၵတုၵ်ၼိုင်းပၼ်းလၢၶၵလုၵ်ၶၼ် လီႈ. ပုၼ်တၵၢၶသႃးၼိင်ထိင်ၼိုင်း ၵတီႈမႃးတၢ်ၶၵလုၵ် ၶၼ်ယုၵ်ၵလၼ်လီႈ. --ၵလုၵ် ၉

၃၀. **ၶၼ်ၶၼ်** ၼၼ်မၢ်ပလႆႈတၢ်လၢပွၵ်မိင်ပွၵ်ၵျၢၼိုင်းၽိင်သ ၶိင်ၼႃသ်ၼႃးၼႃးၵလၼ်ၼၼ်ပၼ်းလၢၼႃသ်ၶၼ်ၶၼ်လီႈ. ၽိင်သၶိင်တၼုၶလီၢသိၼိုင်း ၼႃသ်မႃးၶၼ်ၶၼ်လီႈ. ထဵၶၼ်ၼၼ်မၢ်ထဵၽိၶၸိလီႈ. ထဵၽိထဵၶၼ်ၸဝ်ႇၸဝ်ႇၼ်.

၃၁. **ယီႈၶၼ်ၸိး** ၼၼ်တၢ်တၵလုၵ်ၼၼ်မႃးသႃးၼ်လၢၵၶသိုင်း ၼိုင်းၵပီႈၸုပလုၵ်ၼိုင်း ၽျၢၸဝ်ႇၵလၢယၢမိၼိုင်းဝါၵပီႈၸုပ လုၵ်ၼၼ်ပၵိူးလၢယီႈၶၼ်ၸိးလီႈ. ၼိုင်းမၢ်ပုၼ်ၶၵလႆႈၽိမႃး ၸဝ်ႇလီႈ.

၃၂. **ၶၼ်ၵွၵ်ၵိ** ၼၼ် မၢ်ၵွၢႆလၢၶသိင်မၼ်ၵတၢၢၶသိင်

Digitized by Google

ၼိၣ်ကတႃႇတဖၣ်ၼ့ၣ်ပသးပှၢ်လၢပျုၢ်ကိႏဝဲလၢကွဲၤၶၣ်ဂ့ၢ်ဂီၤလီၤ.ကွဲၤၶၣ်ဂ့ၢ်ဂီၤၼ့ၣ်သိၣ်မှာ်ကၢ.

အှၣ်ထိၣ်နကွဲၤၶၣ်ဂ့ၢ်ဂီၤ

အှၣ်နူၢ်နိၢ်ဒ်သိးအဝဲ

၃၃. **ဆိၣ်ၶၣ်** မ့ၢ်အိၣ်ယူၤအဆိလီၤ. ထွံၣ်တဒုအိၣ်ယူၤအိၣ်ၶၣ်စံးဝဲဒၣ်.

၃၄. **ၶၣ်စိးဘှဲး** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကတိၤဒုၣ်ခွဲၣ်တူၢ်အၢလိာ်အသးဒီး စံးဝဲလၢအမဲာ်သၣ်ၶၣ်စိးဘှဲးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးၶၣ်စိးဘှဲးဒ်လဲၣ်ဒ်လဲၣ်ၼ့ၣ်ပစံးတသ့ဘၣ်. နမဲာ်ၶၣ်စိးဘှဲးနတလှာ်တကျိုးဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်စံးဝဲဒၣ်.

၃၅. **ဒုးၶၣ်ဒုးမဲ့** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဝံသးဒိၣ်ဒီးတကတိၤဘၣ်တၢ်ၼ့ၣ်ဟ်အသးဒ်ပကဟိၣ်အသိးဒီး ပစံးလၢဒုးၶၣ်ဒုးမဲ့လီၤ. ပှၤလၢဟ်အသးဒုးၶၣ်ဒုးမဲ့တဖၣ်ၼ့ၣ်ပအိၣ်ဒီးအီၤတမှာ်ဘၣ်.

၃၆. **ဆံၣ်မိၣ်ၶၣ်** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်ဆံၣ်ညၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ညၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဒိးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆံၣ်ဝဲတစဲးစဲးၶၣ်ဝဲတစဲးစဲးဒီးပစံးလၢဆံၣ်မိၣ်ၶၣ်လီၤ. ပမၤဆံၣ်ညၣ်ဒီးဆံၣ်မိၣ်ၶၣ်ဝဲၼ့ၣ်ပအိၣ်တဝံၣ်ဘၣ်.

၃၇. **ၼိၣ်ယိၤၶၣ်** ၼ့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အမှ့ၢ်တကလှာ်ဒ်မီခါအသိးဒီးမဲထိၣ်ကြံဒၣ်အတၢ်လၢပတသူၣ်တဖျးဘၣ်ၼ့ၣ်ပကိးလၢၼိၣ်ယိၤၶၣ်လီၤ. ဒီးၶၣ်တစဲးစဲးလီၤ. ဒီးပအိၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ.

၃၈. **ယွၤၶၣ်စိး** ၼ့ၣ် မ့ၢ်တၢ်တကလှာ်လၢပှၤအဲကလံးဖိမၤဝဲလၢထံဘျၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပလီမ့ၢ်ဂ့ၤ, သလၢမ့ၢ်ဂ့ၤ,မဲာ်ထံကလၢမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝံၢ်ဆုံပလှ့ၢ်ၼ့ၣ်ပကိးလၢယွၤၶၣ်စိးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢယိၤၶၣ်စိးလီၤ. ဒီးအိၣ်ဒီးအဟ့တကလှာ်ဒီးအဘိတကလှာ်လီၤ.

၃၉. **ၶၣ်ဂ့ၢ်ဂီၤ** see no ၃၂ ကွဲၤၶၣ်ဂ့ၢ်ဂီၤၼ့ၣ်မ့ၢ်ကွဲၤလၢပသးပှၢ်လၢပျုၢ်တဖၣ်ကတိၤဝဲလၢကလဲၤဖျိတလးမူးအပွဲဒီးကအှဝဲအဂီၢ်ၼ့ၣ်ကိးဝဲလၢကွဲၤၶၣ်ဂ့ၢ်ဂီၤလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်,ကွဲၤၶၣ်ဂ့ၢ်ဂီၤၼ့ၣ်မ့ၢ်ကွဲၤလၢအသိၣ်မှာ်တဖၣ်,ကွဲၤလၢအဂ့ၤတဖၣ်ၼ့ၣ် အှဝဲလၢတလးမူးအပွဲအိၣ်တစုစု,ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၄၀. **ၶၣ်ဖှာ်** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ထီရီၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤ,ထိၣ်ဖိၤဆီဖိၤ,ပှၤသပျုၢ်ပှၤကညီၼ့ၣ်အၶၣ်လာ်, အကိာ်လာ်အဖံးမ့ၢ်လီၤစဲၤကဘျၣ်လၣ်ဒီးပစံးလၢအၶၣ်ဖှာ်လီၤ. ဂီၤဖံးအၶၣ်ဖှာ်လီၤစဲၤကဘှးကဘျဲ.

၄၁. **ဟ်မဲာ်ၶၣ်ယှၢ်ကလာ်** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢဘၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲဒီးဟ်သပှၢ်အသးတုၤအသးဒုး, အမဲာ်နံၤတအိၣ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢဟ်အမဲာ်ၶၣ်ယှၢ်ကလာ်လီၤ. ပှၤတဂၤပဒိၣ်စံၣ်ညီၣ်ယၣ်လၢအဘၣ်လိးစ့ဒီးဟ်မးအမဲာ်ၶၣ်ယှၢ်ကလာ်လီၤ.

၁. **ၶံ** ၼ့ၣ်မ့ၢ်လီၤအဆိလီၤ. ပၶံပလီၤစံးဝဲဒၣ်,ကစၢ်ယွၤလူၤလီၤဂ့ၢ်လီၤသးမ့ၢ်စီဆှံလၢ ပၶံပလီၤစံးဝဲဒၣ်, ပၶံပလီၤၼ့ၣ် မ့ၢ်ပကစၢ်ဒီဂၤညါလီၤ.

၂. **ၶံဆှၣ်နီၤ** ၼ့ၣ်မ့ၢ်ပၶံကိၢ်ဖဲပဆှၣ်နီၤတုၤလီၤယီမိၣ်ၼ့ၣ်မ့ၢ်ပၶံဆှၣ်နီၤလီၤ. ပၶံဆှၣ်နီၤၼ့ၣ်မ့ၢ်ပၶံကိၢ်ဖဲပဆှၣ်နီၤတုၤလီၤၼ့ၣ်ပကိးလၢပၶံဆှၣ်နီၤလီၤ. စၶံဆှၣ်နီၤဝ့တဖျၣ်ဆါသတးဒီးစဆှၣ်နီၤတသ့ဘၣ်.

၃. **ပၶံပယိၢ်** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ပကစၢ်ဆူပဆှၣ်နီၤတခီၼ့ၣ်ပစံးလၢပၶံပယိၢ်လီၤ. ဒီးတခီတုၤပယိၢ်ဒ့ဒီးတခီတုၤလီၤ လၢပၶံဆှၣ်နီၤၼ့ၣ်ပကိးလၢပၶံခဲလၢာ်လီၤ.

၄. **ၶံတၢ်ၶံကိၢ်** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ပကံၣ်ဒုၣ်ခိၣ်ထံးအညၣ်တခီဆူပလိၢ်ခံတခီၼ့ၣ်ပကိးလၢပၶံကိၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးမ့ၢ်ဖဲပၶံဆှၣ်နီၤၼ့ၣ်စကိးလီၤ. ပၶံကိၢ်ခံဓၢၤၼ့ၣ်မ့ၢ်ပကံၣ်ဒုၣ်ခိၣ်ထံးအညၣ်စခါထိၣ်ဆူပလိၢ်ခံတခီၼ့ၣ်မနၤလၣ်.

၅. **ၶံကိၢ်သလုာ်** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ပၶံဆှၣ်နီၤအညၣ်သလၤဖျၢၣ်တပူၤယီဒီးပၶံကိၢ်ၼ့ၣ်လီၤ. ဒီးပကိးလၢပၶံကိၢ်,ဒီးဘၣ်တစုစုပကိးလၢၶံကိၢ်သလုာ်လီၤ. ပၶံကိၢ်အသလုာ်လၢပၶံကိၢ်အညၣ်ကူၢ်လိၣ်သလၤဖျၢၣ်ၼ့ၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးစကိးလၢပၶံစခုလီၤ. ပှၤတဂၤအၶံကိၢ်သလုာ်ဒိၣ်သမိး, ကမ့ၢ်ကၢ်အဘိၣ်ဒီးအၶံကိၢ်သလုာ်သလာ်ဒိၣ်သၢ.

၆. **ၶံကိၢ်ဘှၣ်ပှၢ်** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ပယိၢ်ဒ့အဖီလာ်ၼ့ၣ်မၤသးကဘျၣ်လၣ်ဖဲပပျိၢ်ယံအကတၢၢ်လီၤအဆၢၼ့ၣ်ပစံးလၢပၶံကိၢ်ဘှၣ်ပှၢ်လီၤ. ပၶံကိၢ်ဘှၣ်ပှၢ်ဖဲပၶံဆှၣ်နီၤအဖီခိၣ်ဆူပချၢယံတခီၼ့ၣ်ကဘျၣ်နီသိးဒီး ပချၢယံၼ့ၣ်ပစံးလၢပၶံကိၢ်ဘှၣ်ပှၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပၶံကိၢ်ကဒးပှၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤဒိၣ်သတးဒီးအၶံကိၢ်ဘှၣ်ပှၢ်လဲၢ်သမိး.

၇. **ၶံကိၢ်ကဒးပှၢ်** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ပၶံကိၢ်ဘှၣ်ပှၢ်ၼ့ၣ်ဘၣ်တစုစုပစံးပၶံကိၢ်ကဒးပှၢ်လီၤ. ပၶံကိၢ်ကဒးပှၢ်ၼ့ၣ်မ့ၢ်ပယိၢ်ဒ့လီၤကကျိၤအဖီလာ်ပပျိၢ်ယံအဖီခိၣ် ကဘျၣ်ၼ့ၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအၶံကိၢ်ကဒးပှၢ်လဲၢ်သမိး. --ကဒး

၈. **ၶံပူၤၶံခိၣ်** ၼ့ၣ်မ့ၢ်ပၶံထူၣ်ဖျိလၢပအံၣ်ဆါဟဲလီၤဝဲအပူၤၼ့ၣ်ပကိးလၢပၶံပူၤလီၤ. ပၶံအပူၤၼ့ၣ်မ့ၢ်အဘၣ်အၢဝဲဒီး ပမ့ၢ်ဒိပှၤဂၤလၢပၶံပူၤဒီး မ့ၢ်ပဆိၣ်အၢတၢ်လီၤ. ဒိပှၤဂၤလၢသုၶံခိၣ်ၶံပူၤတဂ့ၤ,ပှၤဂၤကလီးအိၣ်ဘၣ်သ့.

၉. **ၶံခိၣ်ၶံထူး** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအၶံဆှၣ်နီၤလၢအၶံကတၢၢ်လီၤၼ့ၣ်ပကိးလၢပၶံထူးလီၤ. နဆှၣ်နီၤတၢ်ဘၣ်ယံာ်လၢနၶံတူးၼ့ၣ်လဲၣ်. ပမံလီၤၼ့ၣ် နဟဲဆှၣ်နီၤဘူးဒီးပၶံထူးဘၣ်မနၤလဲၣ်. --ကန

၁၀. **ဆီၶံထူး** ၼ့ၣ်မ့ၢ်ဆီအမဲၢ်ကိခိၣ်ထံးလၢအမဲၢ်ကိထိၣ်လၢအလီၤၼ့ၣ်ပစံးလၢဆီၶံထူးလီၤ. ဆီၶံထူးၼ့ၣ်ထဲစုမ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးဆီမဲၢ်ကိထိၣ်လၢအလီၤဒီးအခိၣ်ထံးစ့ၤကလှၤလၢ

Digitized by Google

အခံကတၢၢ်လီၤန့ၣ်လီၤ. ဆီခံကတၢၢ်အကမ်ာ်လၢဆီမဲၢ်ကိထီၣ်လၢအလီၤန့ၣ်လီၤ. ဆီခံထူးန့ၣ်ပအီၣ်သိကဘဲးလီၤ. ဆီခံခိၣ်ဆီခံတူးန့ၣ်အိၣ်စကီးဒီးအပနံာ်လီၤ.

၁၁. **ခံခိၣ်ခံကွီၣ်** မ့ၢ်ပခံအဃံဒီလိၣ်ညါန့ၣ် ပစံးလၢပခံကွီၣ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပခံဘ့ၣ်ပှၢ်အဃံဒီးပကံၣ်တိၢ်ခိၣ်အဃံန့ၣ်မ့ၢ်ပခံကွီၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပခံကွီၣ်လိၣ်လီၤ. ပခံကီၢ်ကဒးပှၢ်အဃံ,ပကံၣ်တိၢ်ခိၣ်အဃံ, ပဒံၣ်ကွာ်ခိၣ်အဃံ,ပဃံလၢပခံတခီဝးတရံးန့ၣ်ပကီးလၢပခံကွီၣ်အဃံတစုစု,ပကီးလၢပခံကွီၣ်တစုစုလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကီးလၢပခံကီၢ်လီၤ.

၁၂. **ခံမဲၢ်တၢ်ခံမဲၢ်ပျိၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပခံဖဲပပျိၢ်ဃံကတၢၢ်လီၤလၢပခံလီၤတကျဲာ်န့ၣ်ပကီးလၢပခံမဲၢ်ပျိၢ်လီၤ. စခံမဲၢ်ပျိသးစဝ်ာ်ကီၢ်ကွံကၢ.

၁၃. **ခံခိၣ်ခံဃါ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢအုးတၢသွံၣ်အခံဆ့ၣ်နီၤလီၤဃါကီၤတါချါဒီးပစံးလၢတၢသွံၣ်ခံဃါလီၤ. တၢသွံၣ်တဒုအခံဃါကီၤကၢ. တၢ်အခံဃါအိၣ်ထဲတၢအုးတၢသွံၣ်ဒီးကယုၤဖၣ်ဓိၤလီၤ.

၁၄. **ခံသဝံး** န့ၣ် မ့ၢ်ချံၣ်တနီၤနီၤအတိၤအိၣ်လီၤဆူအခံစူန့ၣ်ဒီးပစံးလၢချံၣ်အခံသဝံးလီၤ. ချံၣ်တဖျၣ်အခံသဝံးဂ့ၤသ့မိး,––ကဝံး ၅

၁၅. **ခံဘချံး** န့ၣ် စတၢသ့ၣ်ညါဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ပှၤကညီကတိၤဆါလိာ်အသးန့ၣ် စနၢ်ဟူတစုစုစံးဝဲဒၣ်, နလီၤက်ာလၢစခံပှၤအသဘျံးလဲၣ်. စံးဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ခံပှၤသဘျံးဒ်လဲၣ်ဒ်လဲၣ်စတၢသ့ၣ်ညါဘၣ်.

၁၆. **ခံစ့ၢ** မ့ၢ်ခံကီၢ်အဆီလီၤ. ခံကီၢ်ခံစ့ၢစံးဝဲဒၣ်,သလဲထီၣ်နခံကီၢ်ခံစ့ၢတဂ့ၤ.

၁၇. **ခံဆွံ** န့ၣ်မ့ၢ်ပထ့ကုဒီးပတုၢ်ထီၣ်အခံဒီးဝၣ်လ့ၣ်ခံဘိဒီးတၢ်လၢဝၣ်လ့ၣ်န့ၣ်ပကီးလၢတၢ်ခံဆွံလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကီးလၢယှၢ်ခံဆွံကုခံဆွံ လီၤ. ပထ့ ယှၢ်ထ့ကုန့ၣ်ပမ့ၢ်တမံၤဘၣ်ဒီးအခံဆွံဘၣ်ဒီးအခံကလီၤဖှိကွံာ်လီၤ.

၁၈. **တလါအခံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်တလါလၢအတုၤလီၤဃိခိၣ်တခီန့ၣ်ပစံးလၢတလါအခံလီၤ. နပဟ်တလါလၢဟိၣ်ခိၣ်ဖျၣ်န့ၣ်ပအုးအိၣ်ထီၣ်တလါအခံလၢာ်လဲ.

၁၉. **ပလီအခံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပလီလၢအပှၤတအိၣ်ဘၣ်တခီန့ၣ်ပစံးလၢပလီအခံလီၤ. ပလီလၢအပှၤတအိၣ်ဘၣ်တခီန့ၣ်ပဟ်ဆ့ၣ်နီၤလၢဃိခိၣ်န့ၣ် ပစံးလၢပလီအခံမနၤလၣ်,ဟ်ဆ့ၣ်နီၤပလီအခံလၢဃိခိၣ်လီၤ.

၂၀. **ခံကျးခိၣ်ကျး** န့ၣ် မ့ၢ်ပလီအခံမ့ၢ်ဂ့ၤ,သလၢအခံမ့ၢ်ဂ့ၤ,တဒီးအခံမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢပဟ်တုၤလီၤပၢၤကဒးတခီန့ၣ်ပစံးလၢသပၢၤခံကျး,တဒီးခံကျးပလီခံကျးလီၤ. ပလီန့ၣ်ပဟ်ဆ့ၣ်နီၤလၢအခံကျးတခီလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢသပၢၤခံဒးပလီခံဒးလီၤ. ဒီးပလီအခံပၢၤကဒးန့ၣ်ပစံးလၢပလီခံဒးစ့ၢ်ကီးလီၤ. –ကနူၤ.

၂၁. **ခံဖီ** န့ၣ် မ့ၢ်ဒံဖျိတဖၣ်န့ၣ် အဖီအိၣ်လၢအခံဒီးပစံးလၢဒံအခံဖီလီၤ. ဒံန့ၣ်တုၤအသၣ်ထိၣ်ဖီထိၣ်ဒီး အဖျိထီၣ်သိတဖၣ်န့ၣ် အဖီအိၣ်လၢအခံန့ၣ်လီၤ. ဒံအခံဖီန့ၣ်တုၤအသၣ်ဒိၣ်ထိၣ်ဒီး အခံဖီန့ၣ်လီၤဘဲကွံာ်ဝဲလီၤ. ဒီး သကွံသၣ်အဖျိတဖၣ်န့ၣ်ဒ်န့ၣ်သိးအခံဖီအိၣ်စကီးလီၤ. ဒီးတုၤအပှၢ်ဒီးအခံဖီလီၤဘဲဒီးပစံးလၢအဒုတဲာ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်အခံဖီလီၤ. ဒံတဖၣ်အခံဖီန့ၣ်ပတစံးဘၣ်လၢအဒုဘၣ်,သကွံအခံဖီန့ၣ်ပစံးလၢအဒုလီၤ. သကွံန့ၣ်တုၤအပှၢ်ဒီးအခံဖီလီၤဘဲန့ၣ်ပစံးလၢအဒုတဲာ်လီၤ. နၢ်ကါသၣ်န့ၣ်အိၣ်စကီးဒီးအခံဖီလီၤ. တၢသၣ်လၢအဖျိထီၣ်သိအိၣ်ဒီးအခံဖီတဘျုးကလှာ်န့ၣ်စသးပှၤနီၣ်ကွံာ်တနီၤ, ဒီးစသ့ၣ်နီၣ်ထိၣ်ထဲဒံဒီးနၢ်ကါသၣ်အခံဖီဒီးလှၢ်ခ့သၣ်အခံဖီဒီးသကွံသၣ်ဓိၤလီၤ. ကနူၤ.

၂၂. **ခံတရူ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဆ့ၣ်နီၤလၢသ့ၣ်ကျူၤကျိၢ်အဖီခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝၣ်ကျူၤကျိၢ်အဖီခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးသ့ၣ်ကျူၤကျိၢ်ဝၣ်ကျူၤကျိၢ်န့ၣ် ပစံးလၢပခံတကူလီၤ. ပှၤတဂၤဆ့ၣ်နီၤလၢအခံတရူအဖီခိၣ်.

၂၃. **ခံလီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ဖၣ်ကပှၤဆူသွဲနီၣ်ခံတခီန့ၣ်ပစံးလၢဖၣ်ခံလီၤလီၤ. ဖၣ်ခံတၢၢ်ဖၣ်ခံလီၤန့ၣ် မ့ၢ်ဖၣ်ကပှၤအကတၢၢ်လီၤဆူသွဲနီၣ်ခံတခီန့ၣ်မနုၤလၣ်,ပှၤကညီမၤဖၣ်ခိၣ်လာ်ဒီးဖၣ်ခံလီၤလီၤ. ဒီးခုးလၢပကူာ်လီၤဂံၢ်ဖဲလီၤဂံၢ်တခီန့ၣ်ပစံးလၢခုးခံလီၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးတၢ်လၢခုးန့ၣ်အိၣ်ဒီးအခိၣ်ထိၣ်ဒီးအခံလီၤစကီးလီၤ.

၂၄. **ခံတီ** န့ၣ် မ့ၢ်ကဟၣ်ဒိၣ်ကွံၤအခံဆ့ၣ်နီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤဖီအတီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢကဟၣ်ဒိၣ်ကွံၤအခံတီလီၤ. ကဟၣ်ဒိၣ်ကွံၤအခံတီမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးပဟ်ဆ့ၣ်နီၤတကျၢၤဘၣ်လီၤ.

၂၅. **ခံတီအစဲဆါတမံၤ** မ့ၢ်ပမၤဘ့အလိၢ်ဒ်ဟံၣ်အသိးဒီးပမၤဒီးတၢ်တီသၢကျိၢ်ဒီးပစံးလၢဖီခံတီလီၤ. တီလီၤဖီခံတီစံးဝဲဒၣ်.

၂၆. **ခံကျူၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပဃီလီၤဘ့အလိၢ်လၢပဟ်ဘ့န့ၣ်ပဆီလီၤလၢသ့ၣ်ကျူၤကျိၢ်ဒီးပစံးလၢဖီခံကျူၣ်လီၤ. ကျူလီၤဖီခံကျူၣ်တကူ့ၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၂၇. **ခံတီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပတဲပီကျိၢ်သ့ၣ်ကူၢ်လိၣ်ဒီးပဖျၢနူၢ်ဒီးအပှၤန့ၣ် ပစံးလၢစိၤကွံၤခံတီစိၤကွံၤအခိၣ်န့ၣ် ပလၢၣ်လီၤလၢစိၤကွံၤအခံတီအဖီခိၣ်လီၤ. စိၤကွံၤန့ၣ်အိၣ်ဒီးအခံတီခံကြၢဒီးပလၢၣ်လီၤစိၤကွံၤလၢအလီၤလီၤ.

၂၈. **ခံဒး** န့ၣ် မ့ၢ်ထံအိၣ်ဒံးလၢသပၢၤပှၤတစဲးဖိဓိၤဒီးပစံးလၢထံခံဒးလီၤ. ထံခံခိၣ်ခံဒးန့ၣ်ပအီတနာ်ဘၣ်,ဟုယှၢ်အခံဒးန့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်ဟုအိၣ်ဒံးလၢယှၢ်အခံစှၤကအိဓိၤဒီး ပစံးလၢဟုယှၢ်အခံဒးလီၤ. ဟုအိၣ်ဒ်လၢဟုယှၢ်ခံ

Digitized by Google

ဒးတစဲးလီၤ. ဒီးပစံးလၢဟုခံဒးစှၢ်ကီးလီၤ. ဖီခံဒးန့ၣ်ပ
အိၣ်ဘုအိၣ်ဒံးလၢဖီခံန့ၣ်စှၤဒီးပစံးလၢဖီခံဒးလီၤ. ဘု
အိၣ်ဒံးလၢဖီခံဒးတစဲးလီၤ. ဒီးပစံးလၢဘုခံဒးတစုစု
လီၤ.

၂၈. **တၢ်ဖျိၣ်ခံ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးတကလုာ်ပဆးန့ၢ်
ဒီးပကံၣ်နှၣ်ခီၣ်နှၣ်အလီၢ်ဒီး ပဖျိၣ်ထိၣ်လၢပခံတခီန့ၣ်
ပကီးလၢတၢ်ဖျိၣ်ခံလီၤ. ပှၤကဘီဖိတဖၣ်ကူတၢ်ဖျိၣ်ခံ,
ဒီးပှၤအဲကလံးဖိတဖၣ်န့ၣ်ကူတၢ်ဖျိၣ်ခံစကီးလီၤ. တၢ်
ဖျိၣ်ခိၣ်တၢ်ဖျိၣ်ခံန့ၣ်သုဆးတသ့ဘၣ်ဓါ.

၂၉. **ခံဘျဲခံတြၢ** န့ၣ် မ့ၢ်မဲးလီၢ်ကတၢၢ်လီၤန့ၣ်ပဃုယာ်
ထိၣ်ဒီးဝၣ်လုၣ်ဒီး တၢ်လၢဝၣ်လုၣ်န့ၣ်ပကီးလၢတၢ်ခံဘျဲ
လီၤ. မဲးလီၢ်အမဲၢ်ခံန့ၣ် ပမ့ၢ်တဃုထိၣ်ဘၣ်တၢ်ခံဘျဲဒီးပ
နုးထိၣ်လၣ်တသ့ဘၣ်လီၤ.

၃၀. **မၤလီၢ်အခံ** န့ၣ်မ့ၢ်စီၤပၤတဖၣ်မၤပဒိၣ်တဂၤဂၤဟဲ
စံၣ်ညီၣ်တၢ်တမံၤမံၤဒီး ပစံးလၢစီၤပၤမၤလီၤအခံလီၤ.
ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢစီၤပၤမၤလီၤန့ၢ်အခံလီၤ.

၃၁. **ဝံးဃာ်ခံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤနုာ်ဆူဒၢးပူၤဒီးပှၤဂၤကး
တံာ်ဃာ်တြဲၤန့ၣ် ပစံးလၢပှၤဂၤပံးပခံလီၤ,စနုာ်ဆူဒၢး
ပူၤဒီးပှၤဂၤပံးတံာ်ဃာ်စခံလီၤ.

၃၂. **မုၣ်ဆူခံ** န့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်မုၣ်နှလၢမုၣ်အူအိၣ်လၢအခိၣ်
န့ၣ်ပကီးလၢမုၣ်အူခံလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢမုၣ်
အူကျူးခံလီၤ. ဒီး ဘၣ်တစုစုပစံးလၢသ့ၣ်မုၣ်ကျူးခံ
လီၤ.

၃၃. **ခိၣ်ခံထဓါ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်လံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဟ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,
ပဟ်မ့ၢ်တဒံးသိးဘၣ်ခိၣ်တနီၤခံတနီၤဒီးပစံးလၢခိၣ်ခံ
လီၤ. ဟ်ခိၣ်ခံသ့ၣ်စီၤဝၣ်စီၤတဂ့ၤ,ဟ်ခိၣ်ခံလံာ်တဂ့ၤ,ပ
ဖးတသ့ဘၣ်.

၃၄. **ချၢခံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပချၢဃံလၢပလီၢ်ခံတခီန့ၣ် ပစံးလၢပ
ချၢခံတနီၤနီၤလီၤ. ပှၤတနီၤနီၤန့ၣ်ပချၢဃံန့ၣ်စံးဝဲလၢပ
ချၢခံလီၤ. စချၢခံသးကၢစံးဝဲဒၣ်.

၃၅. **ခံခိၣ်ဃၣ်ဘး** န့ၣ် မ့ၢ်ပဒိကနၣ်တၢ်ဒီးပဃၣ်ပ
ခိၣ်ယၢ်ခိယၢ်ခိဒီးပစံးလၢခံခိၣ်ဃၣ်သးလီၤ. ဒီးပနၢ်ဟူ
တၢ်ဒီးပဃၣ်ပခိၣ်ဒီးပဃၣ်ပသးန့ၣ်ပကနၣ်ဒီးပစံးလၢခံ
ခိၣ်ဃၣ်သးလီၤ. နမ့ၢ်နၢ်ဟူကစၢ်ယွၤအကလုၢ်အက ထါ
ဒီးဒိကနၢၤဒိကနၣ်,ခံခိၣ်ဃၣ်သးကၢ်နဲၣ်.

၃၆. **ခံစီၤပိၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်တပိၢ်တမၤတရှ့ၤ, ယါဘၢး
ဒ်ပကသ့ၣ်ညါဒီးဟ်လၢစီၤပိၢ်ပူၤဒီးလၢၢ်တခီဒီး အံသၣ်
တခီဒီးတှၤအဃၢထဲသိးသိးဒီးလၢၢ်ပိၢ်န့ၣ်ပစံးလၢပခံစီၤ
ပိၢ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢခံအံသၣ်သဒိၣ်အုၣ်စကီးလီၤ. ဘၣ်
ဆၣ်ဒီးခံတဒိၣ်အုၣ်လၢစီၤပိၢ်ပစံးဒ်န့ၣ်လီၤ. ခံစီၤပိၢ်က
လီလီတၢ်ကတိၤတလၢာ်ဘၣ်.

၃၇. **ခံညါထိကမိၣ်ခံထိကမိၣ်ညါ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဆိကမိၣ်
တၢ်ဆူခံအဂီၢ်ဆူညါအဂီၢ်န့ၣ် မ့ၢ်ကမၤအသးဒ်လဲၣ်ဒ်
လဲၣ်,ဘၣ်ခၢးတဘၣ်ခၢးဆူညါတၢ်ကမၤအသးလၢအဂ့ၤ
ဓါ, ဒီးပဆိကမိၣ်ခဲကိာ်တဃၣ်အဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢအံၤတ
ဃၣ်အဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပစံးလၢပဆိကမိၣ်ခံဆိကမိၣ်ညါ
လီၤ. ဆိကမိၣ်ခံဆိကမိၣ်ညါတၢ်တက့ၢ်. ပမၤတၢ်ဒ်အံၤ
ဒ်နၤန့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤဓါ,တဂ့ၤဘၣ်ဓါ,န့ၣ်ဆိကမိၣ်ခံဆိကမိၣ်
ညါတၢ်တက့ၢ်. ဒီပှၢ်ဝဲၢ်ဓါ, ပမ့ၢ်ဆိကမိၣ်လၢတၢ်တဂ့ၤ
မၤဘၣ်ပှၤန့ၣ်မၤတဂ့ၤ.

၃၈. **စီးခိၣ်စီးခံ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်အနါစှၤလၢအဒှကျါလၣ်
ကျါန့ၣ်ပစံးလၢသ့ၣ်စီးခံလီၤ. သ့ၣ်အစီးဒီးသ့ၣ်အခံ
န့ၣ်ဒံးသိးသိးလီၤ. ပှၤတဂၤထိၣ်သ့ၣ်ထိၣ်ဘးလၢအစီးခံ
ဘးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သ့ၣ်စီးခံန့ၣ်မ့ၢ်ဖဲအဒှကျါလၣ်ကျါ
န့ၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ်သ့ၣ်အစီးန့ၣ်မ့ၢ်လၢအနါစှၤကတၢၢ်အဆၢ
ဘးန့ၣ်လီၤ.

၃၉. **အစီးဒီးအခံ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်နါစှၤဒံးသိးသိးလီၤ. ဘၣ်
တစုစုပစံးလၢအစီး,ဘၣ်တစုစုပစံးလၢအခံလီၤ. ပှၤတ
ဂၤထိၣ်သ့ၣ်ထိၣ်ဘးလၢ အစီးကတၢၢ်ထးန့ၣ်လီၤ.
ကယူၤဖၣ်တဒ အိၣ်လၢသ့ၣ်ခံ,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢ
အစီးအခံလီၤ. တၢသွိၣ်အိၣ်လၢသ့ၣ်အစီးအခံထးန့ၣ်,
အခံအစီးပစံးစကီးလီၤ. သ့ၣ်အခံအစီးစံးဝဲဒၣ်.

၄၀. **နှခံဒိၣ်ဃီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဝဲာ်ပြၤ,အိၣ်ဒိၣ်ဃီၤ,
အိၣ်ဝံာ်ပြၤဒီးအိၣ်တဖၢၢ်ဆၢဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢအဒှခံလီၤ.
ပမၤဟံၣ်မ့ၢ်တဃုတဖိးဘၣ်, အနၢၣ်မ့ၢ်ဝံာ်ဒီးပစံးလၢအ
ဒှခံလီၤ. နသါကမၤမနၤဟံၣ်ဒှခံဒိၣ်ဃီၤ,ဝံာ်ပြၢ်ဝံာ်ပြၤ
လဲၣ်.

၄၁. **လီၢ်ခိၣ်လီၢ်ခံ** န့ၣ် မ့ၢ် ပလဲၤတၢ်အကတိၢ်လၢပတ
အိၣ်ဘၣ်လၤဟံၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပလဲၤတၢ်အလီၢ်ခံလီၤ. စ
လဲၤတၢ်အလီၢ်ခံဒီးပှၤတဂၤဟဲထိၣ်လၢဟံၣ်သရၣ်လဲၤ
တၢ်အလီၢ်ခံန့ၣ်ပှၤဟဲထိၣ်လၢသရၣ်အလီၢ်ခံတဂၤ, ဒီး
ပလဲၤတၢ်မ့ၢ်ပူၤကွံာ်တၢ်တမံၤမံၤဒီးတၢ်လၢအအိၣ်လီၤ
တဲာ်တဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢအိၣ်လီၤတဲာ်လၢပလီၢ်ခံလီၤ. ဒီး
ပှၤဂၤမ့ၢ်ဟဲလၢပချၢဃံဒီးပစံးလၢအဟဲလၢပလီၢ်ခံတခီ
လီၤ. တၢ်အိၣ်လီၤတဲာ်လၢပလဲၤပူၤကွံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပတအိၣ်
ဘၣ်လၢဟံၣ်အခါမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤအိၣ်လၢပချၢဃံတခီမ့ၢ်ဂ့ၤ,
ပစံးလၢပလီၢ်ခံလီၤ. စီၤလိာ်အမါန့ၣ်ကွၢ်ကဒါက့ၤအ
လီၢ်ခံဒီးကဲထိၣ်အံသၣ်အတူၣ်လီၤ.

၄၂. **လၢခံထၢလာ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အကတိၢ်ယံာ်ဒံးဆူညါ
ဘၣ်ဒံၣ်ဘၣ်ဒးတဖၣ်န့ၣ် ပစံးလၢခံလၢလာ်လီၤ. က
စၢ်ယွၤအကလုၢ်အကထါန့ၣ် နကကနၣ်လၢခံလၢလာ်
န့ၣ် ဆိကမိၣ်တဂ့ၤ,ဘါက့ၤခဲကနံၣ်အံၤတက့ၢ်. ဒီးဘၣ်
တစုစုပစံးလၢဆူခံဆူလာ်ဒီး ဘၣ်တစုစုပစံးလၢဆူခံဆူ
ညါလီၤ. လၢထၣ်လၢခံန့ၣ်မ့ၢ်ကီးထံၣ်ကီးရှၣ်သကၤဆး

Digitized by Google

ဒးဒီး ပစံးလာထၣ်လာခံလီၤ. လဲၤစံၣ်တဲၤတဲလီၤက စၢ်ယွၤအလုၢ်အကထါလာထၣ်လာခံတကူၢ်. ဆိကမိၣ် တၢ်လာထၣ်လာခံမ့ၢ်ပဆိကမိၣ်တၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဘျုး ဘျုးဘျိုးဘျိုးဒီး,ပစံးလာပဆိကမိၣ်တၢ်လာထၣ်လာခံ လီၤ. သလိၣ်ပကမၤတၢ်တမံၤမံၤန့ၣ်ပဘၣ်ဆိကမိၣ် လာထၣ်လာခံလီၤ.

၄၃. **လဲၤလာခံ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤဂၤလဲၤတၢ်လာပချာ်ယံတခီဒီးပ စံးလာလဲၤလာပလိၢ်ခံလဲၤလာခံဒ်န့ၣ်လီၤ. ပလဲၤတၢ်ပ မ့ၢ်အိၣ်လီၤတဲာ်ဒီးမ့ၢ်ပလဲၤလာခံလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ် ဒီးအိၣ်လီၤတဲာ်လာခံလီၤ.

၄၄. **မၤလာခံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်ပအိၣ်လီၤတဲာ်ဒီးပှၤဂၤ မၤဂံၢ်ပဲန့ၣ်ပစံးလာပမၤလာခံလီၤ. မၤဂံၢ်ကၢ်နဲနဲာ်, စ ကမၤယဲလာခံ,စကမၤမးဟံၣ်လာခံကဘဲးဘဲးလီၤ.

၄၅. **သ့ၣ်ခံ** န့ၣ်မ့ၢ်အနါစ့ၤလာအဒ့ကျါလၣ်ကျါန့ၣ်ပစံး လာသ့ၣ်ခံလီၤ. တၤသွံၣ်စံၣ်လာသ့ၣ်ခံဝၣ်လီၤသဲၣ်ကၢ.

၄၆. **ထံခံ** န့ၣ် မ့ၢ်ထံဒီလိာ်လာအဆိုးထိၣ်အသးဆူက စၢါတခီန့ၣ်ဒီး ပကီးလာထံခံလီၤ. ပှၤကညီန့ၣ်ဃုအိၣ် တၢ်လာထံခံကွာ်စီးလီၤ.

၄၇. **ခံကထၢ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်လာအဖိခိၣ်ကကထၢအ ဖိယာ်တကၢထၢဒီးပစံးလာခံကထၢလီၤ. အကဘျုးမ့ၢ် အိၣ်လွံၢ်ကဘျုး, ယါကဘျုးဒီးမ့ၢ်ယါကထၢလီၤ. ဒီးတၢ် ဆူတၢ်ဆါန့ၣ် မ့ၢ်အိၣ်ထိၣ်ခံကလုာ်သၢကလုာ်ဒီး ပစံး လာအိၣ်ခံကထၢသၢကထၢစကီးလီၤ.

၄၈. **ခုးခံ** န့ၣ်မ့ၢ်ခုးခံလီၤန့ၣ်ပကီးလာခုးခံလီၤ. ဒီးဘၣ် တစုစုပကီးလာခုးခံလီၤလီၤ. ပလဲၤဆှၣ်ခုးန့ၣ်ပလဲၤ လာခုးခိၣ်ခုးခံဝးတရံးလီၤ. **ခုးခံ** န့ၣ်မ့ၢ်လာပဖဲးလီၤဂံၢ် ကွာ်လီၤဂံၢ်တခီလီၤ.

၄၉. **စုခံခီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပစုအိၣ်ယါခီဒီးပစံးလာပစုခံခီ လီၤ. ပစုမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ခံခီန့ၣ် မ့ၢ်ပကလှာ်ကကျိး တဂ်ာ်တသိၣ်မနၤတမံၤလဲၣ်.

၅၀. **ခံပၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ခံဘ့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ် ခံဘ့ၣ်ဒီးပကီးလာခံပၣ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပိၢ်အကလုၢ်လီၤ. ဒီး ပကီးပိာ်ထွဲပိၢ်အခံတစုစုလီၤ. စလဲၤပှၤသ့ၣ်ပၣ်န့ၢ်ခံပၣ် လီၤ.

၅၁. **တၢ်ဆါခံတူာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဘၣ်တၢ်ဆါတက လုာ်အစုတူာ်ခိၣ်တူာ်ဒီး ပစံးလာဘၣ်တၢ်ဆါခံတူာ် လီၤ. ဒီးပစံးလာဘၣ်ခံတူာ်လီၤ. ပှၤကညီမ့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဆါ ခံတူာ်ဒီးပစံးလာဘၣ်ခံတူာ်လီ. ဒီးတၢ်ဆါတကလုာ်န့ၣ် ပကီးလာတၢ်ဆါခံကူာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလာခံတူာ် ဆါအာလီၤ.

၅၁. **ခံပၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပခံဘ့ၣ်ပှၢ်န့ၣ်ပှၤတနီၤနီၤကီးလာခံပၣ် လီၤ. ဒီးမ့ၢ်အကီးပိာ်ထွဲပိၢ်အခံလီၤ.

၅၁. **တၢ်ယွံၢ်ခံတူာ်တမိယာ်** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဆါအာလာပကီး လာတၢ်ခံတူာ်ဆါအာန့ၣ် ပသးပှၢ်စံးဝဲလာတၢ်ယွံၢ်ခံတူာ် လီၤ. ဒီးခဲကနံၣ်အံၤ ပှၤတနီၤနီၤကီးလာတၢ်ခံတူာ်ဆါ အာ,ဒီးတနီၤနီၤကီးလာတၢ်ဘၣ်ခံတူာ်လီၤ. တၢ်ယွံၢ်ခံ တူာ်န့ၣ်လာပျၤန့ၣ်တုၤဘၣ်ပှၤကညီတဂၤဂၤဒီးပှၤဂၤ တ အိၣ်ယုာ်အိယုာ်ရှလိာ်အိၣ်ယုာ်ဘၣ်ဒီး ဟ်ဝဲလာထံဆဲ လာ်ကခီလီၤ. ပသးပှၢ်လာပျၤမၤဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤကညီ တုၤအဘၣ်တၢ်ဆါခံတူာ်ဒီးဟးဂီၤဝဲလီၤ. တဂ်ာ်တသိၣ် လာၤဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်.

၅၂. **ခံတူာ်ဆိ** န့ၣ်စနၢ်တပၢၢ်ဘၣ်ယဲဘၣ်,စတနၢ် ဟူဘၣ်နီတခိၣ်ဘၣ်.

၅၃. **လာခံလာပျၤ** န့ၣ်မ့ၢ်လာအဂံၢ်ခိၣ်ခိၣ်ထံးလာအယံာ် အစဲၤတ့ၢ်ဝဲဒီးပစံးလာခံလာပျၤလီၤ. ပအိၣ်တ့ၢ်လာခံ လာပျၤန့ၣ်တၢ်ဒ်အံၤပတနၢ်ဟူဘၣ်နီတစုဘၣ်ခဲကနံၣ် အံၤပနၢ်ဟူလာကစၢ်ယွၤအလူလီၤဂံၢ်လီၤသးမ့ၢ်စီဆုံလာ ပလီၤလီၤ.

၅၄. **ခံနဲ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤခံဂၤအမါဒီပုၢ်ဝဲၢ်ဒီးပှၤခံဂၤန့ၣ်မ့ၢ်အ ဒီခံနဲလီၤ. ပှၤခံဂၤန့ၣ်မ့ၢ်ဒီခံနဲဒီးအမါဒီပုၢ်ဝဲၢ်ဒီးအမံၤပှၢ် တဂၤယီလီၤ. ပှၤတဂၤန့ၢ်အမါဒီးကွၤအိၣ်ဒီးအမံၤပှၢ်ခံ နဲလီၤ. ခံနဲတဘီအံၤမ့ၢ်မံၤပှၢ်အဆိလီၤ.

၅၅. **ခံတခွါ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤဒီတခွါကဒဲကဒဲအဖိဒီတခွါ ကဒီး ဒီးပစံးလာခံတခွါလီၤ. ပှၤဒီတခွါလာအမိၢ်အပၢ်ဒီပုၢ်ဝဲၢ် န့ၣ် မ့ၢ်တုၤလီၤလာအဖိကဒဲကဒဲဒီးပစံးလာခံတခွါ,မ့ၢ် တုၤလီၤလာအလံၤကဒဲကဒဲဒီးသၢတခွါလီၤ.

၅၆. **တိၢ်ခံ** န့ၣ်မ့ၢ်ယဲာ်မိၤကွါမိၤ,ဘီမိၤနးမိၤအတိၢ်နါစ့ၤ န့ၣ်ပကီးလာယဲၣ်တိၢ်ခံလီၤ. နဆဲးထူယဲာ်တိၢ်ခံသ့ၣ်ဖး လံ.

၅၇. **မဲာ်တိၢ်ခံ** န့ၣ်မ့ၢ်ပမဲာ်အသရှၤလာပနါဒ့တအိၣ်ဘၣ် တခီန့ၣ်ပစံးလာပမဲာ်တိၢ်ခံလီၤ. ပှၤတဂၤကျဲယီၤယၢ လာအမဲာ်တိၢ်ခံလဲၣ်,ဒီးကွါတိၢ်ခံလာကွါတိၢ်အနါစ့ၤ.

၅၈. **ဒူခိၣ်ဒူခံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဖဲးလီၤဂံၢ်ခုးတမ့ၢ်ထူၣ်မိၤဒီးပစံး လာပဖဲးလီၤဒူခံလီၤ. စကဖဲးခုးအလိၢ်စဆှၣ်ဒူလာ်န့ၢ် လံ,စကလဲၤဖဲးလီၤဒူခံလီၤ.

၅၉. **ကွာ်လီၤဒူခံဖဲးလီၤဒူခံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပကွာ်လီၤဂံၢ်ဖဲး လီၤဂံၢ်တနံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်ထူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလာပကွာ်လီၤဒူခံ ဖဲးလီၤဒူခံလီၤ.

၆၀. **ကူးလီၤဘုခံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပကူးလီၤဂံၢ်ဘုခံကဒိၣ်သၢ ကဒိၣ်ဒီးပစံးလာပကူးလီၤဘုခံလီၤ.

၆၁. **ဖိာ်လီၤဘုခံ** န့ၣ်မ့ၢ်ပတိၢ်လီၤဩဲဘုအသၣ်လာချံၣ် ပှၤလာအဂံၢ်အိၣ်တနံၤန့ၣ်ပစံးလာပဖိာ်လီၤဘုခံလီၤ. ပဖိာ်လီၤဂံၢ်ဘုအခံတနံၤန့ၣ်ပတအိၣ်ဘၣ်ဘၣ်ပအံဘၣ်, ပအိၣ်ပအံန့ၣ်ပဖိာ်ဘုနီၢ်ကၢ.

Digitized by Google

၆၂. **ခံတ္တူ** နူဉ် မ့ၢ်ကတိၤတၢ်ဒီးပှၤ,မ့ၢ်နၢ်ဟူတၢ်အပရၢတမံၤမံၤ, မ့ၢ်စံဉ်တဲၤပှၤလီၤတံၢ်လီၤဆဲးဒီးပစံးလၢအခိဉ်ယှၢ်ခံက္ခၤလီၤ. ဒ်းသိးသိးဒီးလီၤတံၢ်လီၤဆဲးနူဉ်လီၤ. ပမ့ၢ်စံဉ်တဲၤပတၢ်နူဉ်စံဉ်တဲၤတုၤအခိဉ်ယှၢ်ခံက္ခၤတက့ၢ်.

၆၃. **ခံခဲး** နူဉ် မ့ၢ်ဝဉ်လုဉ်လၢပဆဲးလဉ်လၢအလီၤနူဉ်ပကီးလၢခံခဲးလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပကီးလၢကဟံအခဲးလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢလဉ်ခဲးလီၤ. ဒီးဝဉ်လုဉ်လၢပသံဉ်ကဟံအလဉ်လၢအလီၤနူဉ် ပစံးလၢခံခဲးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၆၄. **ခံဘီ** နူဉ်မ့ၢ်တကျဉ်ခိဉ်နူဉ်ပှိၢ်ကီးလၢခံဘီဒီးစှိၤကီးဖိဉ်ထွဲအခံလၢခံဘီတစုစုလီၤ. ခံတိတဒုအိဉ်အဆဉ်လၢဖိုပူၤ.

၆၅. **တခံ** မ့ၢ်တၢယီၤအဆိလီၤ. တခံတၢယီၤနူဉ်မ့ၢ်ထိခိဉ်,ဆဉ်ခိၤကိၢ်ခိၤတကလုာ်လီၤ. တၢ်တပူၤတခံတၢယီၤအါသမိး.

၆၆. **ခုနၢဉ်ခံ** နူဉ် မ့ၢ်ပစုအဆၢချံးအသးစူလီၤဝဲနူဉ်ပစံးလၢပစုနၢဉ်ခံလီၤ. ပှၤတဂၤတနးပှၤဂၤလၢအစုနၢဉ်ခိဉ်ခိဉ်နၢဉ်ခံလီၤ. ပှၤတဂၤအစုနၢဉ်ခိဉ်စုနၢဉ်ခံစူသမိး,ပတနးတၢ်နူဉ်ပတနးလၢပစုနၢဉ်ခံလီၤ.

၆၇. **ကိာ်ကျးခံ** နူဉ် မ့ၢ်ပကိာ်ဆူပချၢတခီဒီးပစံးလၢပကိာ်ကျးခံလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢကိာ်ကျၢၢ်ခံလီၤ.

၆၈. **ခဲၢ်ခံ** နူဉ် မ့ၢ်ဂုၢ်ခဲၢ်နါစှၤဂုၢ်နူဉ်အခဲၢ်ခံတပူထိကၢ, သဒီခဲၢ်ခံနူဉ်မ့ၢ်ဟံဉ်ခိဉ်ကတၢါလီၤလၢထံဃဲလီၤဆဲးနူဉ် ပစံးလၢသဒီခဲၢ်ခံလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢလဉ်ခဲၢ်ခံ, ဒီး ဘဉ်တစုစုပစံးလၢကဟံခဲၢ်ခံဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢထံဃဲခဲၢ်ခံလီၤ. ကဟံခဲၢ်ခံနူဉ်မ့ၢ်ပဒုးထိဉ်ဟံဉ်ခိဉ်လၢကဟံ,ဒီးဟံဉ်ခိဉ်ကတၢါလီၤနူဉ်ပကီးလၢကဟံခဲၢ်ခံလီၤ. ထံဃဲလီၤလၢကဟံခဲၢ်ခံလဉ်ခဲၢ်ခံနူဉ်မ့ၢ်ပဒုးထိဉ်လၢလဉ်ဒီး ဟံဉ်ခိဉ်ကတၢါလီၤနူဉ်ပကီးလၢလဉ်အခဲၢ်ခံလီၤ. ဒီးထိဉ်ထံမိၢ်တိၤလၢလဉ်အခဲၢ်ခံတက့ၢ်. သဒီစိအခဲၢ်ခံနူဉ်ဟံဉ်ခိဉ်ကတၢါလီၤနူဉ်ပစံးလၢသဒီစိအခဲၢ်ခံလီၤ. ဒီးထိဉ်ထံလၢသဒီစိအခဲၢ်ခံ,ထံဃဲခဲၢ်ခံနူဉ်မ့ၢ်ဟံဉ်ခိဉ်ကတၢါလီၤလၢထံဃဲဟဲလီၤနူဉ်ပစံးလၢထံဃဲခဲၢ်ခံလီၤသဒီခဲၢ်ခံ, ဒီးကဟံခဲၢ်ခံ, ဒီးလဉ်ခဲၢ်ခံ, ဒီးသဒီစိအခဲၢ်ခံနူဉ်ဒ်းသိးသိးဒီးထံဃဲခဲၢ်ခံလီၤ.

၆၉. **ခံကျိၤ** နူဉ် မ့ၢ်ပဃုကွီၤသီဉ်ဂဲၤကဝီၤကျိၤဒီးပဟ်လီၤသပၢၤလၢအဖိခိဉ်ဒီးပကီးလၢသပၢၤခံကျိၤလီၤ. ပဟ်လီၤသပၢၤလၢယီခိဉ်နူဉ် ပဘဉ်ယိဉ်ယီခိဉ်ကဘဉ်မူးဒီးပမၤဒီးသပၢၤခံခိဉ်ခံကျိၤလီၤ. ဒီးမ့ၢ်အဒၢအပလှၢ်ကူထိဉ်အသးဝးတရံးနူဉ် ပစံးလၢအခံကျိၤစ့ၢ်ကီးလီၤ.

ဒီးဘဉ်တစုစုအခိဉ်ကျိၤလီၤ.

၇၀. **ဖိာ်အခံ** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟးလၢပှၤဂၤအဟံဉ်ကဲဒီးပစံးလၢဖိာ်အခံလီၤ. ပှၤတဂၤဖိာ်အခံလၢပှၤဂၤအဟံဉ်ကဲသမိး.

၇၁. **တခံတိၤဖၤ** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟ်ကူဉ်အနၢ်ဒီးတကနဉ်ဘဉ်ပကလုၢ်နူဉ်ပစံးလၢဟ်အသးတခံတိၤပၤလီၤ. ပှၤတဂၤပမ့ၢ်ကတိၤတၢ်ဒီးဟ်အသးတခံတိၤပၤလဲဉ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢဟ်အသးယွၢ်တပၢ်လီၤ.

၇၂. **ဟးခံဟးသီ** နူဉ်ပတစံးဘဉ်,ပစံးလၢဟးခံးဟးသီလီၤ.

၇၃. **ခံရူခိဉ်ခံရူနၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပနၢ်ဂံၤဂုၤအခိဉ်နူဉ်ပစံးလၢပနၢ်ခံရူအခိဉ်လီၤ. ပနၢ်တဒုသါကဘျၢဉ်အဝဲတဒုဒီးခံရူထိဉ်အခိဉ်လီၤ.

ခံၢ်

၁. **စခံၢ်** နူဉ်မ့ၢ်စခၢအဆိလီၤ. နွဲဉ်အတံၢ်ဆိဉ်စခံၢ်ဆိဉ်စခၢလၢဟိဉ်ခိဉ်လာ်.

၂. **တၢ်ထိဉ်ခံၢ်** မ့ၢ်ထိဉ်ခၢအဆိ,တၢ်ထိဉ်ခံၢ်တၢ်ထိဉ်ခၢစံးဝဲဒဉ်.

ခံး

၁. **တၢ်ခံးတၢ်နၤ** နူဉ် မ့ၢ်မုၢ်ဟါဒီးပတထံဉ်လၢၤဘဉ်တၢ်ဘဉ်ဒီးတၢ်မၤအသးသူယုၢ်ကလာ်နူဉ်ပစံးလၢတၢ်ခံးလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢတၢ်ခံးခိဉ်ခံးကျါ,ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢတၢ်ခံးတၢ်ယုၢ်,ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢတၢ်ခံးယုၢ်ကလာ်လီၤ. လဲၤတၢ်လၢတၢ်ခံးတၢ်နၤနူဉ်ဟဂ္ၤ.

၂. **မၤခံးမၤဘီ** နူဉ် မ့ၢ်လၢမုၢ်ဟါလီၤသီပတချုးမံဒ်းဘဉ်နူဉ်ပမ့ၢ်မၤတၢ်ဖံးတၢ်,လုဉ်သုဉ်စဲၤဘဲ,ထုဃုၢ်ထုကု, မၤဘုမၤဟုဒီးပစံးလၢပမၤခံးမၤခံးမၤသီလီၤ. ပမ့ၢ်မၤခံးမၤသီတၢ်ဒီးကဲထိဉ်လိဉ်ထီဒ်းလၢတၢ်တမံၤမံၤလီၤ.

၃. **ခံးသံ** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤလၢအတၢ်ကူဉ်တၢ်ဆးတအိဉ်ဘဉ်, ပှၤလၢအကသီးတအိဉ်ဘဉ်ဒီးတသ့ဉ်ညါတၢ်နီတမံၤ,ဒီးဂၢယူးတယိဉ်ပသူဉ်ကူသးပှၢ်, သရဉ်သမါပဒိဉ်ပပှၢ်တဖဉ်နူဉ်ပစံးလၢပှၤခံးသံလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢပှၤတၢ်ခံးဖိလီၤ. တၢ်လၢပှၤကညီတကလုာ်အံၤထဲပှၤကညီအခံးသံလီၤ. ပဲမ့ၢ်ပှၤခံးသံကဝီၤသံဒီးပတသ့ဉ်ညါဘဉ်တၢ်နီတမံၤဘဉ်,ပအိဉ်ဒဉ်ပတၢ်လၢပှၢ်ခိဉ်ပှၢ်ကျါလီၤ.

၄. **ခံးဖိ** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီကီးဂၤဒဲးအါဂၤဒီး အတၢ်ကူဉ်တၢ်ဆးတအိဉ်ဘဉ်ဝဲအါဂၤဒ်ပှၤကညီတကလုာ်အသိးအံၤဒီးပစံးလၢပှၤတၢ်ခံးဖိလီၤ. ပဲမ့ၢ်ပှၤတၢ်ခံးဖိလီၤ. ပတသ့ဉ်ညါဘဉ်တၢ်နီတမံၤဘဉ်.

Digitized by Google

ပဝဲမ့ါပှၤတၢ်ခံးဖိ
တသ့ၣ်ညါယွၤအတၢ်သိၣ်

၅. **သူၣ်ခံးသးခံး** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၤဒီးတၢ်အၢနူၣ်ပနီၤဖး ဝဲၥ်ဖးအဆၢတသ့ဘၣ်ဒီးပစံးလၢပသးခံးလီၤ. ပှၤလၢ အသူၣ်ခံးအသးခံးတဖၣ်နူၣ်တသ့ၣ်ညါနီၤဖးဘၣ်တၢ်ဂ့ၤ ဒီးတၢ်အၢအဆၢဘၣ်,ထိရိၤလီၤအမဲာ်ညါဒီးမၤတၢ်လီၤ.

၆. **ခံးလီၤ** နူၣ်မ့ၢ်မုၢ်ဟါလီၤသီဒီးတၢ်ခံးဘၣ်ဒးဒံးဓိၤနူၣ် ပစံးလၢတၢ်ခံးလီၤ,မုၢ်ဟါတၢ်ခံးလီၤလံ,ပယုၢ်လီၤကိာ် ဒုတဘူၣ်လၢၢဘၣ်.

၇. **ခံးယီၢ်ယာ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ခံးလီၤသီနူၣ်ပစံးလၢတၢ်ခံး ယီၢ်ယာ်လီၤ. တၢ်ခံးယီၢ်ယာ်နူၣ်ခံးဝဲဘၣ်ဒးဓိၤဒီးပထံၣ် ဒံးတၢ်တစဲးစဲးနူၣ်ပစံးလၢတၢ်ခံးယီၢ်ယာ်လီၤ.

၈. **ခံးယုၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ခံးနးနးကလဲာ်တုၤပတထံၣ်လၢၢ ဘၣ်ပစုမုၢ်ခိၣ်နၢဘၣ်ဒီး ပစံးလၢတၢ်ခံးယုၢ်ကလာ်လီၤ. တၢ်ခံးယုၢ်ကလာ်ပတထံၣ်မးတၢ်.

၉. **ခံးခိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ခံးကျါအဆိလီၤ. တၢ်ခံးခိၣ်တၢ်ခံးကျါ နူၣ်ပလဲၤတၢ်တသ့ဘၣ်.

၁၀. **ခံးကျါ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ခံးအကတိၢ်နူၣ် ပကွၢ်တၢ်ဆူတၢ် ပျိခိၣ်ပျိပူၤနူၣ်ပစံးလၢတၢ်ခံးကျါလီၤ. လဲၤဟးဆူတၢ်ခံး ကျါတဂ့ၤဘိၣ်သအိၣ်ကအ့ၣ်ဘၣ်သု,တၢ်ခံးခိၣ်တၢ်ခံး ကျါနူၣ်ပလဲၤတၢ်တဘူၣ်ဘၣ်.

၁၁. **ခံးစဂၢၢ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဖျါလၢပနၤတလီၤတံၢ်လီၤ ဆဲးဘၣ်,ဖျါဝဲသူသူဒီးပစံးလၢအဖျါခံးစဂၢၢလီၤ. သ့ၣ်ပ ဒၢဝၣ်ပဒၢ,ကသ့ၣ်ကဆိနူၣ်ဖျါလၢပနၤခံးစဂၢၢလီၤ. က ဆိတဒုဖျါမးလၢပနၤခံးစဂၢၢလီၤ.

၁၂. **ခံးလီၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဟဲစူၤအကတိၢ်ဘူးတ့ၢ်ဒီးတၢ် အၢၣ်နးနးကလဲာ်တုၤတၢ်လီၤကဒုမးဒီး ပစံးလၢတၢ်ခံး လီၤလီၤ. တၢ်ခံးလီၤတၢ်အံၤတၢ်ကစူၤဒိၣ်ဝဲးကၢ်သၢ,ဒီး ပကတိၤဒီးအဆိနူၣ်ပစံးလၢတၢ်အၢၣ်ထိၣ်ခံးလီၤနးကၢ, တၢ်ကစူၤဒိၣ်ဝဲးလီၤ. တၢ်ပဆါတနံၤတၢ်ခံးလီၤမးခံးခံး လီၤ.

၁၃. **ခံးသူခံးဝ့ၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပကွၢ်တၢ်ဒီးပမဲာ်တရံး,ပကွၢ် သ့ၣ်ဓိၤဝၣ်ဓိၤတရံးအသးဒီးပစံးလၢပမဲာ်ခံးသူလီၤ. စ မဲာ်ခံးသူခံးဝ့ၤနးကၢ,စမဲာ်ခံးသူနၢ်ခံးဝ့ၤနးသမိး.

၁၄. **မဲာ်ခံးနၢ်တဆၢ** နူၣ် မ့ၢ်ပသးပှၢ်တ့ၢ်ဒီးပမဲာ်တဆး လၢၢဘၣ်ဒီး ပကွၢ်တၢ်လၢအပြံတဖၣ်နူၣ်ပတထံၣ်လၢၢ ဘၣ်ဒီးပစံးလၢပမဲာ်ခံးလီၤ. ပှၤတနီၤနီၤအသးပှၢ်ဒီးအ မဲာ်ခံးဝဲ,တနီၤနီၤနူၣ်အမဲာ်တဆးဘၣ်လၢအဖိသၣ်လံၤ လံၤဒီးအသးပှဲၤထိၣ်အနံၣ်ခံဆံဒီးအမဲာ်ခံးတနီၤ,အသး ပှဲၤထိၣ်အနံၣ်သၢဆံဒီးအမဲာ်ခံးတနီၤ,ဒီးတနီၤနီၤနူၣ်အ သးပှၢ်ဒီးအခိၣ်ဝါတ့ၢ်နူၣ်အမဲာ်တခံးဘၣ်အိၣ်တနီၤလီၤ.

၁၅. **ဂဲၤခံးဂဲၤသီ** နူၣ် မ့ၢ်လၢပနၤနူၣ်ပမံတယူၢ်ဓိၤဒီးပ ဂဲၤဆၢထၢၣ်မၤကလိက့ကါ,ဟ့ာ်ဘဲလ့ၢ်ဘဲ,သူးဆိုၣ်ဘျၣ် ဆုါဒီးပစံးလၢပဂဲၤခံးဂဲၤသီလီၤ. ဖိာ်မုၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဖိာ်ခွါမ့ၢ် ဂ့ၤ,လၢအခုတဖၣ်နူၣ်ဂဲၤခံးဂဲၤသီဖံးတၢ်မၤတၢ်လီၤ.

၁၆. **လဲၤခံးလဲၤသီ** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤမၤဘုလၢပနၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပလဲၤလ့ထံနူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢလဲၤခံးလဲၤသီလီၤ. လဲၤခံး လဲၤသီတၢ်တဂ့ၤ,တၢ်ဖဲအံၤဘိၣ်သအိၣ်ဒူ.

၁၇. **ခံးခံး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟိၣ်ဖိနဲဖိဒီးသါတကုးဒီးပ စံးလၢဟိၣ်ခံးခံးလီၤ. ပှၤတဂၤအမိၢ်တိၢ်ဒီးဟိၣ်မးခံးခံး လီၤ. ပှၤတဂၤဟိၣ်ခံးခံး, ကမ့ၢ်ကၢ်အမိၢ်လဲၤသဒၣ်အ တၢ်သၢၣ်.

ခံၣ်

၁. **ခံၣ်ဓိၤဃီၤဓိၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိယၢ်တကလုာ်နူၣ်မၤအ သးကဘျံးဒံးဒီးအ့ၣ်ထီယာ်ပှၤတစုစုဒီးအ့ၣ်ထီယာ်တၢ် ဖိတၢ်လံၤဒီးပြံကဒံဓိၤနူၣ်ပကိးလၢခံၣ်လီၤ. ပှၢ်လၢ်ခိၣ်ပှၢ် လၢ်ကျါနူၣ်ခံၣ်ဓိၤပျ်ဓိၤအါကၢ.

၂. **ခံၣ်ဘ့ၣ်ပှၢ်** နူၣ်နီစုမ့ၣ်ဒီးပကိးလၢခံၣ်ဘ့ၣ်ပှၢ်လီၤ. ခံၣ်ဘ့ၣ်ပှၢ်နူၣ်လဲၢ်နူၢ်ခံၣ်အဂၤတဖၣ်ဒီးပကိးလၢခံၣ်ဘ့ၣ် ပှၢ်လီၤ.

၃. **ခံၣ်ဘျာၣ်ခိၣ်** နူၣ် နီစုမ့ၣ်နါစှၤဓိၤဒီး မ့ၢ်အ့ၣ်ပှၤဒီးအ ခိၣ်လီၤဘျာၣ်ဆူပညၣ်ကျါဒီး ပကိးလၢခံၣ်ဘျာၣ်ခိၣ် လီၤ. ခံၣ်ဘျာၣ်ခိၣ်ခံၣ်ဘျာၣ်နၢ်နူၣ် အ့ၣ်ပှၤဒီးအခိၣ်လီၤ ဘျာၣ်ဝဲလီၤ.

၄. **ခံၣ်ဂီၤခိၣ်** နူၣ်ပြံၤကဒံဒီးအခိၣ်ဂီၤဒီးပကိးလၢခံၣ်ဂီၤ ခိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢခံၣ်ဂီၤဃဲးလီၤ. ဒီးခံၣ် ဂီၤခိၣ်ဒီးခံၣ်ဂီၤဃဲးနူၣ် ဒံးသိးသိးလို့ၤ.

၅. **ခံၣ်ဂီၤဃဲး** နူၣ် အခိၣ်ဂီၤဒီးအမိၢ်ပှၢ်မၤအသးဒ်က ဂီၤတစဲးစဲးအသိးဒီးပကိးလၢခံၣ်ဂီၤဃဲးလီၤ. ခံၣ်ဂီၤဃဲး အိၣ်လၢဟိၣ်ခိၣ်ကျါလၢမဲးခိၣ်မဲးကျါလီၤ.

၆. **ခံၣ်တံာ်** နူၣ် ပြံတုၤပတထံၣ်တဝၢ်လၢၢဘၣ်အမိၢ်ပှၢ် ဘၣ်ဒီးအိၣ်ဒီးအဒၢဒီးအါဝဲတုၤပဂံၢ်တဘၣ်ဘၣ်ဒီး ပ ကိးလၢခံၣ်တံာ်လီၤ. ခံၣ်တံာ်တပူၤမၤအဒၢလၢသ့ၣ်လၣ် လီၤဒီးအိၣ်ဖှိၣ်ဝဲအါကၢ,ဘၣ်ဆၣ်အဒၢတအိၣ်ဘၣ်, မ့ၢ် အိၣ်ဖှိၣ်လၢသ့ၣ်လၣ်လီၤဒီး သ့ၣ်လၣ်နူၣ်ပစံးလၢအဒၢ လီၤ.

၇. **ခံၣ်ဖိသၣ်** နူၣ်စတသ့ၣ်ညါဘၣ်,ပတစံးဘၣ်.

၈. **ခံၣ်သုးခံၣ်သံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ယိၤဒီးပကိလဲၤဒုးလိာ်အသး လဲၤတၢ်အါအါကလဲာ်အဖၢမုၢ်နူၣ် ပစံးလၢခံၣ်သုးလီၤ. ပကိခံၣ်သုးဒီးသါကလဲၤဒုးယိၤလီၤ. ကိၤလၢဝါခံၣ်သုး လၢကဘိသတးဒီး ခူဓိၤဝ့ၢ်ဓိၤအဂၤတဖၣ် တူၢ်တဘၣ် ဘၣ်.

၉. **တခံၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပယီၢ်ချံအခိၣ်ဒူဒီးချံကစ့လီၤဝဲနူၣ်ပစံး

Digitized by Google

လၢလီၤတၢၼ်,ပဵၼ်ၽႃလၢၼ်ပူၤၼႂ်မႂ်တၢင်းပဵၼ်းလၢ ၼၢ်လီၤတၢၼ်လီၤ. ၼၢ်လီၤတၢၼ်ဢိၼ်ၽႃလီၤဆၢၼ်ၶဝ်,လဝ်တ ၽၼ်ၼႂ်မႂ်တၢင်းပဵၼ်းၸၢႆၵီးလၢလီၤတၢၼ်လီၤ.

၁၀. **ခိၼ်ၶူၼ်ထႃးယွၼ်** ၼႂ်မႂ်ထႃးတိၵ်လၢတမၢ်ၶိၼ်ထႃးဢိၼ်း တိၵ်ဝၼႂ်ပၵီးလၢၶိၼ်ၶူၼ်လီၤ.

၁၁. **ခိၼ်ၶူၼ်** ၼႂ် မႂ်ထႃးတိၵ်လီၤ. တလၢႆမႂ်ၶိၼ်ယွၼ်ၶိၼ် ၵွၢ်ဢိၼ်းတိၵ်ထႃးလၢၶိၼ်ၶူၼ်လီၤ. ဢိၼ်းၽၼ်တၸုၸုထႃးလၢ်ၼႂ် ပၵီးၸၵီးလၢၶိၼ်ၶူၼ်လီၤ.

၁၂. **ထီၤတၢၼ်လီၤတယွၵ်** ၼႂ်မႂ်ပၶၢၵ်လၢစီၤပိၵ်ဢိၼ်းယၢ တထဲသီးၽၼ်ဢိၼ်းတၸုလီၤဆူဢယၢတခီၼႂ်ပဵၼ်းလၢ လီၤတၢၼ်လီၤ. ၼၶဢၼ်သၼ်တၽၼ်ၸႆးၽၼ်တပိၵ်ၽၼ်, လီၤတၢၼ်ဝဆူလၢႆပိၵ်သၼ်ဢိၼ်ဝတခီလီၤ.

ခါ

၁. **ခါခါတမါ** ၼႂ် မႂ်တၢ်ၵြႃးဖႆးၽၼ်ၸၼ်ၽၼ်ဒးၸႆးဢိၼ်းပ ၸႆးလၢခါခါတမါလီၤ. ဢိၼ်းမႂ်ပကတီၤထဲတၢ်ကတီၤၶီၤ လီၤ. ပဢိၼ်တၢ်ၶဢၢၵပမၤတၢ်ခါခါတမါၸႆးပဢိၼ်ဆူဢ ဂၤပမၤတၢ်တၼႂ်ဢိၼ်ၽၼ်,ဖီသၼ်ၼႂ် တဂၤဖႃးယွၼ် မႂ် တ သုၼၢ်သၵုဢိၼ်းခါခါတမါၸႆးဢဝတဂၤဢိၼ်းတသုမႃးလၢ် ၵိၵ်.

၂. **ထိၼ်ခါထီၤၼၢ်** ၼႂ် မႂ်ဟိၼ်ခိၼ်တၽၼ်လိၼ်ၽၼ်ဢိၼ်းစိ ထိၼ်ဝလၢတၢ်ပၢႆခိၼ်ဢိၼ်း ကမိၼ်ထိၼ်တလိၼ်တလိၼ်ၼႂ် ပဵၼ်းလၢတၢ်ထိၼ်ခါလီၤ. ဟိၼ်ခိၼ်တပူၤပၢႆတၽၼ်လိၼ် ၽၼ်,တၢ်ထိၼ်ခါၼႃးကႃ,တၢ်တပူၤထိၼ်ခါလီၤဆၢၼ်ၼႃး သမိးဢိၼ်းတၢ်လၢဢပၢႆၼႂ်မႂ်တၽၼ်လိၼ်ၽၼ်,မႂ်ထိၼ်ထိ ဝၽၼ်ၸၼ်ၽၼ်ဒးဢိၼ်းပဵၼ်းလၢတၢ်ထိၼ်ခါလီၤ. ဢိၼ်းမဲးထိၼ်စိ လၢပိၼ်လဲၼ်ၼႆၤၼႂ်မႂ်ဂုၤ, ပိၼ်လဲၼ်ဢသးကၢ်ပူၤလၢတၼ် ထိၼ်ၶျႃၼႂ်မႂ်ဂုၤ, ပဵၼ်းလၢမဲးထိၼ်ခါလီၤ. ဢိၼ်းယီမႂ်ဢိၼ်ဢိၼ်း လိၼ်ဢသးဢိၼ်းထိၼ်ခါစၵီးလီၤ.

ပိၼ်လဲၼ်ဢိၼ်မဲးမႂ်ထိၼ်ခါ
ထိၼ်မၢၤၽူၼ်လၢမဲးမႂ်ပၢႆ.

၃. **ထိၼ်ခါထီၤဟၢၼ်** ၼႂ် ပတၢၸႆးၽၼ်,ပဵၼ်းလၢထိၼ်ခါ လီၤဆၢၼ်လီၤ.

၄. **ထိၼ်ခါထီၤဆၢၼ်** ၼႂ် ထိၼ်ထိတပူၤပူၤလီၤၼၢ်တပူၤ ပူၤ,တၽၼ်လိၼ်ၽိးၼုဢိၼ်း ပဵၼ်းလၢထိၼ်ခါလီၤဆၢၼ်လီၤ. ဟိၼ်ခိၼ်တပူၤယိၼ်ခါလီၤဆၢၼ်ၼႃးကႃ.

၅. **စခါငႃ** ၼႂ် မႂ်ၼွၼ်ဢတၢ်ဢိၼ်လၢဟိၼ်ခိၼ်လၢ်ဢိၼ်းဢိၼ် ထိၼ်ဝဢိၼ်းဟိၼ်ခိၼ်ၼႂ်ဆိၼ်တဢိးထိၼ်ဢသးစိတရိၤဢိၼ်း ပဵၼ်းလၢမၤသးစခါငၢႆလီၤ. ၼွၼ်ဢတၢ်တလိၼ်ဆိၼ်စခါ ထိၼ်မးဟိၼ်ခိၼ်စခါငၢႆလီၤ. ဢိၼ်းၽၼ်တၸုၸုပဵၼ်းလၢဆိၼ် စခါထိၼ်ဟိၼ်ခိၼ်လီၤ.

၆. **ဆိၼ်စခါ** ၼႂ်မႂ်ၼွၼ်ဢတၢ်ဆိၼ်ထိၼ်ဟိၼ်ခိၼ်ဢိၼ်းကမိၼ် ထိၼ်ဝၼႂ်ပဵၼ်းလၢၼွၼ်ဢတၢ်ဆိၼ်စခါထိၼ်ဟိၼ်ခိၼ်လီၤ. ၼွၼ်ဢတၢ်တလိၼ်ဆိၼ်စခၢ်ဆိၼ်စခါထိၼ်ဟိၼ်ခိၼ်ဢိၼ်ကႃ.

ခါး

၁. **ခါး** ၼႂ်မႂ်ဢဂုၢ်ဢၵျီၤမၢၤဢသးလၢပယၢ်ပသးမႂ် ဂုၤ,ပဖႆးတၢ်မၢၤတၢ်မႂ်ဂုၤ,ပလဲၤတၢ်ၵုၤတၢ်မႂ်ဂုၤ,ၵြႃး ဢိၼ်းတၵြႃး, ၽၼ်ဢိၼ်းတၽၼ်ၼႂ်ပဵၼ်းလၢဢခါးလီၤ. ပမႂ် လဲၤတၢ်ၵြႃးလဲၤပုၤဢိၼ်းပဵၼ်းလၢၽၼ်ဢခါးမႂ်တၵြႃးလဲၤ ၽၼ်ပုၤဢိၼ်း ပဵၼ်းလၢတၽၼ်ၽၼ်ဢခါးလီၤ. ၼလဲၤတၢ်တ ၽၼ်ဢခါးၼမၢၤၼသးတၽၼ်ဢခါးၼႂ်ပုၤဂၤတိၵ်ၼၤဝသၢ, ပုၤမၢၤတၢ်မႂ်တၵြႃးၽၼ်ဢိၼ်းပဵၼ်းလၢမၢၤတၢ်တၽၼ်ၽၼ် ဢခါး.

၂. **ဢခါးဢကၼီ** ၼႂ် မႂ်တၢ်ဢဂုၢ်ဢပိၵ်ခဲလၢၼ်ၼႂ်ပဵၼ်း လၢဢခါးလီၤ. တၢ်လၢဢခါးၼႂ် မၢၤသးၸတၢ်ၽၼ်တ ၵြႃးတၢ်ဢလီၤၵျတၢ်မႂ်တၢ်တိဢိၼ်းပဵၼ်းလၢဢခါးလီၤ.

မႂ်ၽၼ်ဢခါးဢကၼီ
လိၵ်မုၼ်လၢၼႂ်ဢိၼ်လီၤ.

၃. **ၽၼ်ခါးတၽၼ်ခါး** ၼႂ်ၽၼ်တၽၼ်ၸႆးဝလီၤ. ၽၼ် တၽၼ်စကလဲၤတၢ်လီၤ. တၢ်လၢခါးၼႂ်မၢၤသးၸၽၼ် ဢၼါစုၤဢသီးတၸဲးၸဲး,မၢၤသးၸဢဂုၢ်ဢပိၵ်သီးတၸဲးၸဲး, ပဵၼ်းဢခီလီၤတၢ်လီၤဆဲးတသုၽၼ်,ဢိၼ်ထဲတၢ်ကတီၤ ၶီၤလီၤ. ၽၼ်ခါးတၽၼ်ခါးစကလဲၤတၢ်ခဲဂီၤလီၤ.

၄. **ဢခါးၸလဲၼ်** ၼႂ် မႂ်ဢပုၢ်ၸလဲၼ်ၸႆးဝၸၼႂ်လီၤ. ပုၤ တဂၤမၢၤတၢ်တမဲၤဢၢၤမႂ်ဢဂုၢ်ၸလဲၼ်. မႂ်ဢခါးၸလဲၼ်ၸႆး ဝဒၼ်,ဢဂုၢ်ဢိၼ်းဢခါးၼႂ်ၸႆးသီးတၸဲးၸဲးလီၤ.

၅. **ၼမၢၤတၢ်မႂ်ဢခါးၸလဲၼ်ၸလဲၼ်** ၼႂ် ပတသုၼ်ညါ ၽၼ်ပဝၽၼ်,စမၢၤတၢ်ၼမႂ်တသုၼ်ညါၽၼ်ဢခါးဢလၢၼ် ဢိၼ်းဢိၼ်ကစၢ်ကၢ်ၼွၼ်.

၆. **ခါး,လၢၼ်ငဵဢခါး** ၼႂ် မႂ်ပမၢၤတၢ်တုၤပမၢၤတသု လၢႆၽၼ်,တုၤပမၢၤတပုၤလၢႆၼႂ် ပဵၼ်းလၢပမၢၤတၢ်လၢၼ် ဢခါးလီၤ. စမၢၤတလဝ်တၽျၼ်လၢၼ်ဒၼ်ဢခါး,ဂုၤတ ၽၢးဢၢၤၶီၤလီၤ. ၼၽၼ်ၸိၼ်တဲၤတဲလီၤကစၢ်ယွၤဢက လုၢ်ဢကထဝလၢၼ်ခါးလၢၼ်ပရးဒၼ်ၼၤၼႂ်လီၤ.

၇. **ခါး,ၽၼ်ဢခါး** ၼႂ် မႂ်ပဖႆးတၢ်မၢၤတၢ်,ပဢိၼ်ပဆိး ပဆၢထၢၼ်ဆုၼ်ၼီၤ, ပကလုၢ်တၢ်ပကတီၤတၢ်,ပကျူးစၢး တၢ်,ပၶိၼ်ပယၢ်ပသးၼႂ်လဲၤလၢထူၵျိၼ်ယွၤၵျိၼ်သူၼ်ကု ၵျိၼ်သးပုၢ်ဢၵျိၼ်,ကၼုလီၤတၢ်,ဢိၼ်းမၢၤသးလၢကၶိၼ်ဢိၼ်း ပဵၼ်းလၢၽၼ်ဢခါးလီၤ. ပုၤကညီဢၢၤဖႆးတၢ်မၢၤတၢ်မႂ် ၽၼ်ဢခါးဢိၼ်းပၵွၢ်လၢၸႆးလီၤ. မၢၤတၢ်မႂ်တၽၼ်ၽၼ်ဢ ခါးပၵွၢ်တလၢၽၼ်,ပုၤတဂၤမၢၤတၢ်တၼုၽၼ်ဢခါးဂုၤ

Digitized by Google

သမိး.

၈. **တခါး** န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်တမံၤအသိးလီၤ. တလါခံဖျၢၣ်သၢဖျၢၣ်န့ၣ်တဒ်းသိးဘၣ်. တဖျၢၣ်ဒီးတခါး,တဖျၢၣ်ဒီးတခါးလီၤ. ပှၤမိၣ်လမုၣ်ဖိန့ၣ်ကတိၤတၢ်ဒီး ပှၤတဒ်းသိးဘၣ်,ကိးတၢ်လီၤဆီတခါးစကီး,ဒဲဖုၣ်ခီၣ်န့ၣ်ကိးဝဲလၢဒဲကူးလၢ်,ဒဲဖုၣ်ခီၣ်ပစံးပဝဲဒ်န့ၣ်ဒီး ပှၤမိၣ်လမုၣ်ဖိကိးဝဲတခါးဒၣ်,ကိးဝဲလၢဒဲကူးလၢ်လီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢကိးတၢ်လီၤဆီတမံၤဒၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးတခါးဒီးတမံၤန့ၣ်ဒ်းသိးသိးလီၤ.

၉. **ဘၣ်ခါး** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်ဘၣ်, ပမၤတၢ်ကြၢးဒီးပစံးလၢဘၣ်ခါးလီၤ. နမၤတလါတဖျၢၣ်အံၤဘၣ်လံအခါးလံ, နစဲးတၢ်အံၤဘၣ်လံခါးလံ, ဘၣ်ခါးဒီး ပမၤ,မ့ၢ်တဘၣ်ခါးပကမၤဓါ,ခါးန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ကြၢးတၢ်အဂ့ၢ်အကျိၤန့ၣ်ပစံးလၢခါးလီၤ. ပှၤတဂၤမၤတၢ်အံၤစတသ့ၣ်ညါဘၣ်အခါးဘၣ်,စမၤတၢ်အံၤအိၣ်ဒီးအခါးလၢကကဲထီၣ်လၢတၢ်တမံၤမံၤလီၤ. ပှၤတဂၤမၤတၢ်အံၤစကွၢ်ယဲအခါးမ့ၢ်ကမၤလိၢ်ဆ့ၣ်နီၤလီၤ.

၁၀. **အခါးဘၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကြၢးဝဲန့ၣ်လီၤ. ပလဲၤဆူဝ့ၢ်ပှၤအခါးဘၣ်လံ,အခါးဘၣ်လၢသဘျုးအပှၤကအိၣ်ဒီးပဆါန့ၢ်စ့လီၤ.

ခၢၣ်

၁. **ခၢၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအကျၢၤဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်လၢပဟ်တနၢ်ဆဲးတနၢ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢခၢၣ်လီၤ. ကဆီအဖံးန့ၣ်ခၢၣ်ဘၣ်ဒး,ပဟ်လၢယဲာ်တနၢ်ဘၣ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤအိၣ်ကသံၣ်ဒီးပဟ်တနၢ်ဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢအခၢၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤခၢၣ်စုဒုစဟ်တနၢ်ဘၣ်.

၂. **ခၢၣ်ဘီခၢၣ်နး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအိၣ်ကသံၣ်ခၢၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဆဲးအသးလၢကသံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဟ်ပဆဲးတနၢ်ဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢအခၢၣ်ဘီခၢၣ်နးလီၤ. ဒီးသံးနၢ်ဓိၢ်ဘၣ်တနၢ်ဘၣ်စံးဝဲန့ၣ်မ့ၢ်အခၢၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်ကသံၣ်ခၢၣ်ဒီးပျုၢ်သးဆဲးသးလၢကသံၣ်ဒီးခၢၣ်ဝဲပဟ်တနၢ်ဘၣ်,စံးဝဲဒၣ်.

၃. **ခၢၣ်မါဃါ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးလၢပဖှိတယာ်ဘၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တကျၣ်ဘၣ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢခၢၣ်မါဃါလီၤ. ယၣ်တဘ့ၣ်ခၢၣ်မါဃါပကူသ့ဒ်းလီၤ.

၄. **ခၢၣ်တနၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပယ့ယာ်တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပပျုၤတၢ်ယာ်တၢ်လၢထးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပထုးမ့ၢ်တလီၤဖှိၢ်မ့ၢ်တဖျူထီၣ်ဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢခၢၣ်တနၢ်လီၤ. ပဒူၣ်ဟံၣ်လၢသ့ၣ်ဘၣ်န့ၣ်ပပျုၤတၢ်လၢထးခၢၣ်တနၢ်လီၤ. ထီရိၤတၢ်လၢပထုးတလီၤဖှိၢ်ဘၣ်ဝဲ,ပယိၢ်တကၢ်ဘၣ်တၢ်တဝးဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢခၢၣ်တနၢ်ခဲလၢာ်လီၤ.

၅. **ခၢၣ်တနၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပသးအိၣ်လၢပကမၤတၢ်န့ၣ်တမံၤစဲပံၢ်ကလာ်ဒီး ပစံးလၢအိၣ်လၢပသးခၢၣ်တနၢ်လီၤ. အိၣ်ဒၣ်လၢစသးလၢစကလဲၤသိၣ်လၢ်ခၢၣ်တနၢ်လီၤ.

၆. **ခၢၣ်တနၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပသူၣ်ဆူၣ်သးဆူၣ်,ပသူၣ်ကျၢၤသးကျၢၤ,တၢ်သၣ်ဝံၤပသးကီဒီးပစံးလၢပသးခၢၣ်တနၢ်စကီးလီၤ. ဘုကညီၤအမှၤန့ၣ်ပအိၣ်ဒီးပသူၣ်ပသးမၤဒၣ်အသးခၢၣ်တနၢ်လီၤ. မ့မ့ၢ်ဘုတလၢၤအမှၤန့ၣ်ပတအိၣ်ညီနှၢ်ဘၣ်ပသးတကျၢၤဘၣ်.

၇. **ခၢၣ်တနှၢ်** ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢခၢၣ်တနၢ်လီၤ. ကသံၣ်ခၢၣ်မ့ၢ်ကသံၣ်, သ့ၣ်ဂံၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,နီၣ်အဂံၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဖိာ်အဂံၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမ့ၢ်အိၣ်ဒီး ပဟ်ပဆဲးပှၤတနၢ်ဘၣ်န့ၣ်ပကိးလၢကသံၣ်ခၢၣ်လီၤ.

၈. **ခၢၣ်စး** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်သမံသမိးန့ၣ်ပှၤမိၣ်လမုၣ်ဖိစံးလၢခၢၣ်စးလီၤ. ဒီးပှၤတဝဲၣ်ဖိစံးဝဲလၢပှၤသမံသမိး,ဒီးတမံတမိးလီၤ.

၉. **ခၢၣ်သး** န့ၣ် မ့ၢ်ထံအသးကံၢ်ပူၤန့ၣ်ပကိးလၢထံခၢၣ်သးလီၤ. ထိလီၤထွံလၢထံခၢၣ်သးန့ၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢထံသးခၢၣ်လီၤ. ချံလဲၤတဘူးဘၣ်ဒီးဃၢ်ဃၢၤဘၣ်ချံလဲၤလၢထံခၢၣ်သးလီၤ.

၁၀. **အခၢၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးအတိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထံအတိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအခၢၣ်လီၤ. ယၣ်တဘ့ၣ်အခၢၣ်လဲၢ်သမိး,ထံတုၤအဒိၣ်ဒီးအခၢၣ်လဲၢ်ဝဲဒၣ်လီၤ.

၁၁. **တခၢၣ်တနူၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ပမံဒီးပဟ်ထိထိၣ်ပခိၣ်အတခူဒီးပစံးလၢပတခၢၣ်တၢ်လီၤ. နမံတခၢၣ်တၢ်တအိၣ်ဘၣ်နီတမံၤဘၣ်,မံတခၢၣ်မးဆ့ပူယၣ်ပူန့ၣ်လီၤ.

၁၂. **ခိၣ်တခၢၣ်ခိၣ်တပျ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမံဒီးပမၤထိၣ်န့ၣ်ပခိၣ်အတခူလၢသ့ၣ်ကူးကျိမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ကူတၢ်သိးလၢပဆးထၢၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကိးလၢခိၣ်တခၢၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢခူတခၢၣ်လီၤ. ဆးန့ၢ်ယၤလၢခိၣ်တခၢၣ်တဖျၢၣ်တက့ၢ်. ခိၣ်တခၢၣ်န့ၣ် တလၢၤဆးဝဲဒ်ထၢၣ်အသိးဖးထီအိၣ်တပျ်အဘျၣ်ဒီးဒၢနၢ်ဝဲအပူၤဒီးဘဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ယီၤအလုၤမ့ၢ်ဂ့ၤဒီးမံတခၢၣ်ဝဲလီၤ.

၁၃. **စခၢၣ်စခိ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်တဘၣ်လိာ်ဘၣ်ဝဲဒ်တၢဒိၣ်ခိၣ်အဖံး,ဒ်သမၣ်အဖံးအသိးပြုကဆီဒီးပစံးလၢစခၢၣ်စခိလီၤ. တၢ်လၢအတဘၣ်လိာ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ဖံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,သ့ၣ်ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်တဘၣ်လိာ်ဘၣ်, မ့ၢ်တကဆုၣ်ဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢစခၢၣ်စခိလီၤ. နတဲသ့ၣ်တဘၣ်လိာ်ဒ်းဘၣ်,မၤဒ်းအသးစခၢၣ်စခိလီၤ. သမၣ်တဘိအချၢယံမၤမးအသးစခၢၣ်စခိ,စယိကနံလီၤ. တၤဒိၣ်ခိၣ်အဖံးတဘ့ၣ်စခၢၣ်စခိပြုကဒုနးကၢ.

၁၄. **ခၢၣ်မှၤခိၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပဖိမှၤဒီးပမၤဘၢမှၤခိၣ်လၢခိၣ်ခွးဒီးပစံးလၢပခၢၣ်မှၤခိၣ်လီၤ. ခၢၣ်ယာ်မှၤခိၣ်လၢခိၣ်ခွးတက့ၢ်. မးအမံကချုံးလီၤ.

Digitized by Google

ၡ

၁. **ၡၤၡ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢတၢ်မိၣ်မၤအသးလၢကလီကွကါ တၢ်ဖံးတၢ်မၤထီဘိဒီးပစံးလၢပှၤၡလီၤ. ပှၤတဂၤၡသ တးဒီးမၤတၢ်တအိၣ်ဘှံးဘၣ်.

၂. **တၢ်ၡပသး** နၣ် မ့ၢ်တၢ်မိၣ်မၤထိၣ်ပသးလၢတၢ်ဖံးတၢ် မၤဒီးပစံးလၢတၢ်ၡပသးလီၤ. တၢ်မ့ၢ်ၡစသးဒီးစကမၤ ဟံၣ်တဖျၢၣ်လီၤ. တၢ်လၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤန့ၣ်မးတၢ်ၡပသး ဒီးပမၤကဲထိၣ်လီၤ.

၃. **ၡထိၣ်** နၣ် မ့ၢ်ဘၣ်တစုစုပသူၣ်ဖှံသးဖှံဒီးပသးအိၣ် ထိၣ်လၢပကမၤတၢ်တမံၤမံၤဒီး ပမၤကြၢးကြၢးန့ၣ်ပစံး လၢပၡထိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤမ့ၢ်ၡထိၣ်တစုစုဒီးကျဲးစၢးမၤ တၢ်လီၤ. မ့ၢ်ကၢၣ်ထိၣ်ဒီးအိၣ်ဒၣ်အတၢ်လီၤ.

၄. **သးၡ** နၣ် မ့ၢ်ပမၤန့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤတမံၤမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမၤန့ၢ်စ့မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤဂၤဟ့ၣ်ကလီပတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပန့ၢ်ဘၣ်ပ ဖိဆံးဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပသးဖှိၢ်, ပတဟိၣ်န့ၢ်ဒီးပစံးလၢပသးၡ လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပသးၡထိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤန့ၢ် ဘၣ်အဖိတဂၤဒီးအသူၣ်ၡသးၡမးဝဲနးနးကလဲာ်လီၤ.

၅. **သးၡထိၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢပှၤဂၤစံးထိၣ်ပတြၢၤအီၤဒီး အသးအိၣ်ထိၣ်လၢဟ်ထိၣ်ထီအသးဒီး အသးန့ၣ်မ့ာ်ဝဲ လၢကအိၣ်ဘၣ်လၢပှၤဂၤအဖိခိၣ်ဒီး ပစံးလၢအသးၡ ထိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤန့ၢ်ဘၣ်အမံၤလၢကိၢ်ခွၢးဒီးအသးၡ ထိၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးပှၤကညီမ့ၢ်ထူၣ်ဖျဲးထိၣ်လၢကုၢ်အလိၢ်, လၢတၢ်နးတၢ်ဖှိၣ်အပူၤဒီးအသူၣ်မှာ်ထိၣ်အသးမှာ်ထိၣ် ဝဲဒီးပစံးလၢအသးၡထိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤထူၣ်ဖျဲးထိၣ် လၢကုၢ်အလိၢ်ဒီးအသးၡထိၣ်ဝဲနးနးကလဲာ်ဒီးအိၣ်ဘၣ် ကွၤဝဲဒ်ပှၤဂၤအိၣ်အသိးလီၤ.

၆. **မၤၡမၤဆှါ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢတဆၣ်ထိၣ်ပှၤဂၤအခံဒံး သိးပှၤဂၤကကျဲးစၢးဖံးတၢ်မၤတၢ်ဒီး ပှၤမၤတၢ်တဖၣ် န့ၣ်ဒ်ကန့ၢ်ဘၣ်အဘျုးအဖှိၣ်န့ၣ်ဒီးအသူၣ်ၡအသးၡဒီး ပစံးလၢမၤၡထိၣ်ဝဲအသးလီၤ. ပှၤလၢဝံသးကၢၣ်တဖၣ် န့ၣ်ပမၤၡထိၣ်အသးဒီးပစံးမၤတၢ်ဒ်အံၤဒ်နၤ, သုကန့ၢ် ဘၣ် အဘျုးအဖှိၣ်လၢတၢ်တမံၤမံၤလီၤ. ပစံးဒ်န့ၣ်ဒီးမ့ၢ် ပမၤၡအသးလီၤ. ပှၤဂၤမ့ၢ်ဝံသးကၢၣ်ဒီးမၤၡထိၣ်ပှၤဂၤ အသးဒ်ကမၤတၢ်တက့ၢ်.

၇. **ကၢၣ်ၡ** နၣ်မ့ၢ်တၢ်မိၣ်မၤပသးလၢတၢ်တစဲးစဲး,တၢ် ကၢၣ်ပသးတစဲးစဲးဒီး ပစံးလၢတၢ်ကၢၣ်ၡပသးလီၤ. စ စံးစကမၤဟံၣ်တဖျၢၣ် ဒီးတၢ်ကၢၣ်ၡကၢၣ်ၡစသးစမၤတ ကဲထိၣ်မး.

၈. **ၡဆှါ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအၡထဲဟးလၢပှၤဂၤအဟံၣ်, ဟးအိၣ်သကိးဖိာ်မုၣ်ဖိာ်မၢၤဒီး ကၢၣ်မၤကလီကွကါန့ၣ် ပစံးလၢလံၤလှူၤၡဆှါလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပှၤၡ ဆှါလီၤ. ပှၤတဂၤန့ၣ် ၡဆှါထဲပှၤဂၤအဟံၣ်ဖိၤ,မ့မ့ၢ်အ ကလီန့ၣ်မၤဝဲတကဲဘၣ်,ပှၤလံၤလှူၤပှၤၡဆှါဝံထဲအဟး လၢပှၤဂၤအဟံၣ်ဖိၤလီၤ. ပှၤလံၤလှူၤၡဆှါန့ၣ်ကၢၣ်မၤ တၢ်ဒီးၡဟးလၢပှၤဂၤဟံၣ်ဝ့ၤဝ့ၤဒီး ဟးအိၣ်ဟးအိၣ်မ့ၤ လၢပှၤဂၤအဟံၣ်န့ၣ် တဟံၣ်ဘၣ်တဟံၣ်ဒီးပစံးလၢပှၤ လံၤလှူၤၡဆှါလီၤ.

၉. **ၡလုအိၣ်လု** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢတၢ်ကၢၣ်မၤအသးလၢက လိဒီးဟးလၢပှၤဂၤအဟံၣ်တမံၤန့ၣ်ၡဝဲ,ဟးကတိၤလိာ် ကွဲဒီး ဖိာ်မုၣ်ဖိာ်မၢၤအ့လံးဘီသွါကလုာ်ကလီၤလၢ ဖိာ် မုၣ်အလီၤ,ဟးယုအိၣ်သကိးပမုၣ်ကနီၤၡဝဲဒီးပစံးလၢၡ လုအိၣ်လုလီၤ. ပှၤတဂၤမ့ၢ်ကၡလုအိၣ်လုတမံၤန့ၣ်ဟ် အဂိၢ်,မ့မ့ၢ်အကလီဒၣ်ဝဲန့ၣ်တမၤဘၣ်ဝဲဘၣ်.

၁၀. **●ၡ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအခံကိၢ်န့ၣ်ပစံးလၢအခံစၡ လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢအခံတၡလီၤ. ဒီးဘၣ်တစု စုပစံးလၢအခံတၡလီၤ. ပှၤတဂၤအခံစၡဒိၣ်ဒီးပှၤတနီၤ နီၤအခံသၡဆံးဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤမးတၢ်အခံစၡငၤစ ၡငၤလီၤ.

၁၁. **●ၡငၤ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလဲၤတၢ်အခံခွဲၣ်တၢးကျၢးဒီး ပစံးလၢအခံစၡငၤလီၤ. ပှၤကညီအခံစၡငၤမ့ၢ်အခံစၡ စခွဲၣ်ကွံာ်အသးဒီးပစံးလၢစၡငၤလီၤ.

ၡး

၁. **ၡးဖိၤသံၣ်ဖိၤ** နၣ် မ့ၢ်ပကၠာ်ပျိပှၢ်လၢ်ကျါဝံၤဒီးပတဲး လၢမ့ၣ်ဒီးပစံးလၢၡးလီၤ. တၢ်လၢၡးန့ၣ်ပကၠာ်ပဖဲးဝံၤဒီး ပတဲးဝံၤဒီးတၢ်မ့ၢ်စူၤန့ၣ်ပသူၣ်ဘုဖျးဘုဒီးတၢ်ချံတၢ်သၣ် အကလုာ်ကလုာ်လၢအပူၤန့ၣ်လီၤ.

၂. **ဖဲးၡး** နၣ် မ့ၢ်ပဖဲာ်ၡးကၠာ်ၡးပကၠာ်သ့ၣ်ကၠာ်ဝၣ်ဒ်က ကဲထိၣ်လၢၡးဒီးပစံးလၢပဖဲးၡးလီၤ. တုၤလၢပကၠာ်ၡး ဖဲးၡးအခါလံ,ဖဲးၡးတက့ၢ်.

၃. **မၤၡးမၤသံၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပကၠာ်ၡးဖဲးၡး,ပကျိၢ်နီၣ်ဖျး မံၤ,ပကူးဘုကူးဟု,ပဖိာ်ဘုပယီၢ်ဘုတုၤအဝံၤန့ၣ်ပစံး လၢပမၤၡးလီၤ. စမၤၡးတလိၢ်န့ၢ်ဘုတကယၤလီၤ.

၄. **ၡးတုၢ်ဃျိၢ်ပူၤ** ပမၤဘုတုၤအဝံၤဒီးပစံးလၢၡးတုၢ် လီၤ. နံၣ်ဘၣ်ၡးတုၢ်လံဒ်ပစံးတၢ်အသိးဘုဝဲၢ်လံလီၤ. ပှၤလၢအမၤၡးမ့ၢ်သံၣ်ဝဲၤတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီအကလုာ် လီၤ.

၅. **ကယာ်လဲၢ်ထိၣ်ၡး** နၣ် မ့ၢ်ၡးတလဲၢ်ဘၣ်ဒီးပဖဲးလဲၢ် ထိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပကယာ်လဲၢ်ထိၣ်ၡးလီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်န့ၣ် မ့ၢ်ပသယာ်လဲၢ်ထိၣ်ၡးလီၤ. ၡးမ့ၢ်တလဲၢ်ဒံးဘၣ်ဒီးပဖဲး လဲၢ်ထိၣ်လၢအခိၣ်အဃၢၤဝးတရံးန့ၣ် မ့ၢ်ပကယာ်လဲၢ် ထိၣ်ၡးလီၤ. ၡးတလဲၢ်ဒံးဘၣ်,သယာ်လဲၢ်ထိၣ်ၡးတက့ၢ်.

၆. **ၡးတလိၢ်** နၣ်မ့ၢ်ၡးတကဝီၤလၢပဖဲးလီၤပျိဒၣ်အတိၢ် ပူၤပစံးလၢၡးတလိၢ်ပှၤခံဂၤန့ၣ် ဖဲးၡးတလိၢ်ဃိအိၣ်တ

Digitized by Google

နီၤ,ဖဲခုးတလီၢ်ဒီးတဂၤအိၣ်တနီၤလီၤ.

၇. **ခုးတံာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဒီပုၢ်ဝဲၢ်ခွါခံဂၤ,ဖဲခုးခံလီၢ်အဘၢၣ်စၢၤနူၣ်ပှၤဂၤမ့ၢ်ဖဲးဒီး ပှၤဂၤမ့ၢ်ဘၣ်ဆူးဘၣ်ဆါနူၣ်ပစံးလၢခုးတံာ်လီၤ. ပှၤဒီးမ့ၢ်ဝဲၢ်ခွါခံဂၤဖဲခုးအဘၢၣ်စၢၤနူၣ်ပမ့ၢ်ဖဲးဒီးခုးတံာ်ပှၤလီၤ. ပှၤတဂၤဆါနူၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဘၣ်လၢပှၤဂၤအခုးဘၢၣ်စၢၤဒီးခုးတံာ်လီၤ.

၈. **ခုးခိၣ်လီၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ခုးလၢပဖဲးဝံၤက့ၤတခီလၢခံနူၣ်မ့ၢ်ခုးခိၣ်ထီၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုခုးခိၣ်ထီၣ်နူၣ်မ့ၢ်လၢတၢ်ဘံထီၣ်တခီလီၤ.

၉. **လုၢ်ခုး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤခုးနာ်ဓိၤဖှ့ၣ်ဓိၤဒီးသံးဒီးဆီဒီးထုကဖၣ်သၣ်ကမဲၤဝဲဒီးပစံးလၢလုၢ်ခုးလီၤ. ပှၤတဂၤစံးဝဲသါဘုတဂ့ၤဘၣ်,သါကလုၢ်ခုးနူၣ်ဘုကဂ့ၤထီၣ်ကၢ်ဝဲဓၢစံးဝဲဒၣ်ဒီနူၣ်လီၤ.

၁၀. **ခုးလုၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီတဲးခုးဒီးမှၣ်ခုၣ်ထီၣ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢခုးလုၢ်လီၤ. ခုးလုၢ်ထီၣ်ဖျါလၢအယံၤနူၣ်ဓဲ.

၁၁. **သဲးစု,တမီၢ်ခုး** နူၣ်မ့ၢ်ပမၤခုးနာ်ဓိၤဖှ့ၣ်ဓိၤဒီးပမၤထီၣ်ဟံၣ်ဖိစီၢ်လၢခုးအသးကံၢ်ပူၤဒီး ပမၤဒီးဆီဒီးမှၤတီၤနူၣ်ပစံးလၢပတမီၢ်ခုးလီၤ. ဘုအိၣ်လၢခုးကျၣ်ပူၤနူၣ်ပမ့ၢ်ထံၣ်လၢဘိဝဲဒီး ပတမီၢ်ခုးဒီးဘုဂ့ၤထီၣ်က့ၤဝဲလီၤ.

၁၂. **သဲးခုး** နူၣ်မ့ၢ်ပမၤခုးအနာ်ဓိၤဖှ့ၣ်ဓိၤဒီးပထူနူၣ်ကါစအိးဖိဒီးပလၢၣ်ထီၣ်လၢခုးလၢတၢ်ကမိာ်အဃၢၤနူၣ်ဒီးပဟ်နာ်မှၤစုၣ်မှၤတီၤလၢအပူၤဒီးပစံးလၢပသဲးထီၣ်ခုးလီၤ. သဲးထီၣ်ခုးလၢမှၤတီၤဒီးဆိပဟ်ထီၣ်လၢကါစအိးအပူၤလီၤ.

၁၃. **ခုးကီၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ခုးလၢပတဲးဒီး မှၣ်အိၣ်ဂ့ၤဂ့ၤကလဲာ်လၢစယိာ်စယာ်တအိၣ်လီၤတဲာ်ဘၣ်တဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢခုးကီၢ်လီၤ. စတဲးစခုးကီၢ်ဂ့ၤကၢ.

၁၄. **ခုးကျၣ်ခိၣ်ခုးကျၣ်ပူၤ** နူၣ် မ့ၢ်ခုးအပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ခုးသးကံၢ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢခုးကျၣ်ပူၤလီၤ. ပၢ်လဲၤကူးဘုလၢခုးကျၣ်ပူၤ.

၁၅. **ထိၣ်ခုးဆဲးခုး** နူၣ် မ့ၢ်ပသူၣ်ဘုဖျးဘုဒီးပဆဲးလၢတပှာ်ဒီးပဖျးလီၤအလီၢ်နူၣ်ပစံးလၢပထိၣ်ခုးလီၤ. တုၤတၢ်ရူၤလီၤဒီးပှၤကညီထိၣ်ခုးလီၤ. ခုးတလီၢ်နူၣ်ပထိၣ်ဘၣ်ဆံဆဲၣ်နံၤဒီးဝံၤဝဲလီၤ.ပဆဲးခုးလၢတပှာ်ဒီးပစံးလၢပထိၣ်လီၤခုးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၆. **ဆူးခုး** နူၣ်မ့ၢ်ပှိၢ်အကလုၢ်လီၤ. ပတဲးခုးနူၣ်ပှိၢ်စံးလၢပဆူးခုးလီၤ.

၁၇. **တဲးခုး** နူၣ်မ့ၢ်ပလဲးထီၣ်ခုးလၢမှၣ်အူဒီးပစံးလၢပတဲးခုးလီၤ. တၢ်တကီၢ်ဘၣ်ပတဲးခုးမှၣ်တအိၣ်ဘၣ်.

၁၈. **တီၢ်သ့ၣ်ခုးတီၢ်တာ်ခုး** နူၣ် ပမၤခုးနာ်ဓိၤဖှ့ၣ်ဓိၤဒီးပလုၢ်အိၣ်လုၢ်အိၣ်တၢ်ဝံတၢ်နါလၢတၢ်ဒိးတၢ်လၣ်လၢခုးပူၤနူၣ်ဒီးမှၤဒီးထံ,ဒီးဘုဒီးဟုနူၣ်ဒီးပစံးလၢပတီၢ်သ့ၣ်ခုးလီၤ. တီၢ်သ့ၣ်ခးကဲခုးဓိၤသံၣ်ဓိၤ,တၢ်ဝံတၢ်နါအံးတီၢ်ကွၢ်ထီပခုးပသံၣ်ပဘုမၤဟုဒီးပမၤဘုတဂ့ၤဘၣ်,တီၢ်သ့ၣ်ခးကဲကွံာ်ခုးတက့ၢ်.

ခုၣ်

ခုၣ်

၁. **ခုၣ်တဲလံ** နူၣ်မ့ၢ်ပဘၣ်တၢ်ရူၤတၢ်လီၤ, ထံဓိၤနိဓိၤဒီးပဖံးတီၤညၣ်တီၤကစ့ၢ်ကစ့ၢ်ဒီးပစံးလၢခုၣ်လီၤ. စခီဘၣ်ထံတလိၥ်ခုၣ်ထံလံ, ခုၣ်ယုၢ်ကလာ်လီၤ. တၢ်ဟဲရူၤဘၣ်ယၤလဲၤမးခုၣ်ခုၣ်လီၤ.

၂. **တၢ်ခုၣ်တၢ်ကဘၢး** နူၣ်ထီရီၤတၢ်လၢအခုၣ်ဝဲတမံၤမံၤ, ဟီၣ်ခိၣ်လၢတၢ်ရူၤဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟံၣ်ပူၤလၢတၢ်လီၤကဒုမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစီၤထံအကျါမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဂီၢ်အကတီၢ်, တၢ်ပျိခိၣ်ပျိပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢတၢ်ခုၣ်တၢ်ကဘၢးလီၤ. ပှၤကညီအညၣ်ဂီၢ်နူၣ် သုတအိၣ်လၢတၢ်ခုၣ်တၢ်ကဘၢးတဂ့ၤ, အညၣ်ကဂီၢ်ထီၣ်က့ၤဘၣ်ဖုး,တၢ်မ့ၢ်ကီၢ်ပသးဒီး ပဟးအိၣ်လၢတၢ်ခုၣ်တၢ်ကဘၢးလီၤ. ဒီးတၢ်ဘီၣ်တၢ်ညီနူၣ်ပဒီလီၤလၢတၢ်ခုၣ်တၢ်ကဘၢးလီၤ.

၃. **ခုၣ်လီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပတ့ၤပဖီတၢ်နူၣ်ကီၢ်နးနးကလဲာ်ဒီးပဟ်ယံာ်ဒီးတကီၢ်လၢၤဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢအခုၣ်လီၤလီၤ. နဖီမှၤခုၣ်လီၤလံဓါ. ခုၣ်လီၤလံ,မှၤဓိၤကသူဓိၤနူၣ်ပဖီမံဒီးပဟ်တစိၢ်ခံစိၢ်ဒီးခုၣ်လီၤဝဲလီၤ.

၄. **ခုၣ်လီၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပမၤတကဲ,ပညၣ်ဂီၢ်ဒီးပလီၤကီၢ်ဝံၤဒီးတၢ်ညၣ်ဂီၢ်သပျိၤထီၣ်ပှၤ,ပလီၤတကီၢ်လၢၤဘၣ်နးနးကလဲာ်ဒီးပစံးလၢပလီၤခုၣ်လီၤလီၤ. နဟံးကွၢ်စဖိခွါအလီၤကီၢ်ခုၣ်လီၤလံဓါ. ခုၣ်လီၤက့ၤလံ.

၅. **ခုၣ်ယုၢ်ကလာ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအခုၣ်ဝဲနးနးကလဲာ်နူၣ်ပစံးလၢခုၣ်ယုၢ်ကလာ်လီၤ. တၢ်ကံးညာ်တဘ့ၣ်ဘၣ်စိၣ်ခုၣ်မးယုၢ်ကလာ်လီၤ.

၆. **မဲာ်ခုၣ်လီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပပျုၤတၢ်ဒီးပမဲာ်အနံၤတအိၣ်ဘၣ်,ပဟ်သပှၢ်ပသးနးနးကလဲာ်ဒီးပစံးလၢပမဲာ်ခုၣ်လီၤလီၤ. ပှၤတဂၤပျုၤတၢ်ဒီးအမဲာ်ခုၣ်လီၤမးလီၤ. ဘီၣ်သအိၣ်မ့ၢ်ယီၢ်အ့ၣ်နၤနမဲာ်ကခုၣ်လီၤကၢ်သၢၣ်. ပှၤတဂၤအပၢ်ဒူအလီၤဒီးအမဲာ်ခုၣ်လီၤမးလီၤ.

၇. **သးခုၣ်ထီၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပပျုၤတၢ်ပသူၣ်ကနိးပသးကနိးဒီးပစံးလၢပသးခုၣ်လီၤလီၤ. စလဲၤတၢ်စယီၢ်ဘၣ်ဂုၢ်တဘီဒီးစသးခုၣ်လီၤမးလီၤ. ဘီၣ်သအိၣ်တဒုယှၢ်ထီၣ်လၢစမဲာ်ညါဒီးစသးခုၣ်လီၤမးသါစ့ၢ်ကလာ်လီၤ.

၈. **သးခုၣ်ထီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအအၢတဖၣ်မၤပှၤတဂ့ၤဘၣ်တမံၤမံၤ, မၤအၢမၤသီပှၤဝံၤဒီးမ့ၢ်ဘၣ်ကဒါက့ၤတၢ်နးတၢ်ဖှိၣ်တမံၤမံၤနူၣ်ပသးခုဒီး ပစံးလၢပသးခုၣ်လီၤလီၤ. ပှၤတဂၤဒုၣ်ဒွဲၣ်ပယွဲတၢ်ဝံၤဒီးဘၣ်ကဒါက့ၤတၢ်နး

Digitized by Google

တၢ်ဖှိၣ်ဒီးစသးခုၣ်လီၤကဘးလီၤ, မၤအၢကဒီးပှၤမီၣ်, ခုၣ်လီၤစသး,စသးခုၣ်လီၤကဘးလီၤ.

၉. **အိၣ်ခုၣ်အိၣ်မှာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပတဖံးတကဲမၤတကဲဘၣ်ပ အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီး ပစံးလၢပအိၣ်ခုၣ်အိၣ်မှာ်လီၤ. ပမ့ၢ် အိၣ်ခုၣ်အိၣ်မှာ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီး တၢ်တဆါဘၣ်ပှၤ ဘၣ်, နအိၣ်ခုၣ်အိၣ်မှာ်စကီးဒီးဖိဒီးမါစကီးဓါ.

၁၀. **ခုၣ်စီၤခွဲၣ်စီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အထံးတကလုာ်အိၣ်ဒီးအ တံၢ်ဒီးအလဲၣ်အဒိဖးထီဒီး အဘိမၤသးကသိၣ်ကသွံဒီး အလဲၣ်ဖးလဲၢ်န့ၣ်ပကီးလၢခုၣ်လီၤ. တၢ်လၢခုၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပ သူၣ်အိၣ်အတံၢ်လီၤ. ဒီးတၢ်လၢခုၣ်န့ၣ်အိၣ်အကလုာ်က လုာ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီသူၣ်ဝဲလၢခးလၢသံၣ်အါမးကီးနံၣ် ဒဲးလီၤ. ဒီးခုၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပဖီအိၣ်အတံၢ်လၢကသူလီၤ.

၁၁. **ခုၣ်ခိၣ်ခွဲၣ်ခိၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ခုၣ်အတံၢ်လၢပကီးလၢခုၣ်ခိၣ် လီၤ. ခုၣ်ခိၣ်တကယၤန့ၣ်ပဆါနူၢ်ယဲၢ်သံးဓိၤလီၤ.

၁၂. **ခုၣ်ဘိခုၣ်ကြ့ၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ခုၣ်အလိၣ်အဒိဖးထီန့ၣ်ပ ကီးလၢခုၣ်ဘိလီၤ. ခုၣ်ဘိန့ၣ် ပှၤကညီဘိးဖိအိၣ်ဝဲလၢ ကသူလီၤ. ခုၣ်ဘိန့ၣ်ပဖီအိၣ်ဒီးညဲၣ်ဝံၣ်ကၢ.

၁၃. **ခုၣ်ထိ** န့ၣ် မ့ၢ်ခုၣ်တကလုာ်န့ၣ်တတံၢ်လီၤဘၣ်ဆူ ဟိၣ်ခိၣ်လာ်ဘၣ်,အတံၢ်ဖျိးထိၣ်ဆူခိတခီဒီးအတံၢ်ထိဝဲ ဒီးပကီးလၢခုၣ်ထိလီၤ. ခုၣ်ထိတကျိၢ်အတံၢ်ထိသမိး,အ တံၢ်အိၣ်တပျ့ၢ်.

၁၄. **ခုၣ်ထိဖးဒိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ခုၣ်ထိတကလုာ်လၢအတံၢ် ဖးဒိၣ်ဖးထီဒီးပကီးလၢခုၣ်ထိဖးဒိၣ်လီၤ. ခုၣ်ထိဖးဒိၣ် န့ၣ်အတံၢ်ထိနူၢ်ခုၣ်ထိအဂၤတကၠၢ်လီၤ.

၁၅. **ခုၣ်လီအသူ** န့ၣ် အတံၢ်အသးကံၢ်ပူၤမၤသးဒ်ခွဲၣ် ဂီၤအသိးတစဲးစဲးဒီးတဝါဘၣ်န့ၣ် ပစံးလၢခုၣ်ထိအသူ လီၤ. ခုၣ်ထိအသူန့ၣ်ပဖီအိၣ်ကသူဒီးမံဝဲကပူၣ်ယှၣ်ပ အိၣ်ဝံၣ်ကၢ.

၁၆. **ခုၣ်ထိယာ်ယဲၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ခုၣ်ထိတကလုာ်န့ၣ်အတံၢ် ဖးထိဒီးအသးကံၢ်ပူၤဝါကျိၣ်ကလာ်ဒီးတှၤအတံၢ်ပှၢ်ဒီးပ ဖိတမံဘၣ်ဒီး ပကီးလၢခုၣ်ထိယာ်ယဲၢ်လီၤ. ခုၣ်ထိယာ် ယဲၢ်န့ၣ်ပဖိတမံဘၣ်ဒီးပဖိဒီး ပအိၣ်သိၣ်ဝဲစူးစူးဒ်ပ အိၣ်ယာ်ဒုၣ်အသိးဒီးပကီးလၢခုၣ်ထိယာ်ယဲၢ်လီၤ.

၁၇. **ခုၣ်သူ** န့ၣ် အဘိသူအလဲၣ်သူဒီးပကီးလၢခုၣ်သူ လီၤ. ခုၣ်သူန့ၣ်အိၣ် ဒီးအတံၢ်ပြံမိၤန့ၣ်ပစံးလၢခုၣ်သူဒံၣ် ဒီးပမၤအချံဂ့ၤကၢ.

၁၈. **ခုၣ်ပှၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ခုၣ်တကလုာ်အဘိကံၣ်ယှလၢအဂီၤ တစဲးစဲးဒီးပကီးလၢခုၣ်ပှၢ်လီၤ. ခုၣ်ပှၢ်န့ၣ်အလဲၣ်ခိၣ်ထံး ဂီၤယှဒ်ပှၢ်အသဲၣ်အသိး,ဒ်ပှၢ်သမဲၣ်အသဲၣ်အသိးဒီးပ ကီးလၢခုၣ်ပှၢ်လီၤ. ခုၣ်ပှၢ်န့ၣ်အဘိကံၣ်ယိၣ်ကံၣ်ယှဂီၤ ယံၣ်ဂီၤယှ, ဒ်ပှၢ်သမဲၣ်အသဲၣ်သိးတစဲးစဲး ဒီးပကီးလၢ ခုၣ်ပှၢ်လီၤ.

၁၉. **ခုၣ်ဝါခိၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ခုၣ်တကလုာ်န့ၣ်မၤသးဒ်ကဘြူၤ အသိးဒီးအတံၢ်ဝါကျိၣ်ကလာ်ဒီးအဘိန့ၣ်ဝါစကီးဒီး ပကီးလၢခုၣ်ဝါခိၣ်လီၤ. ခုၣ်ဝါခိၣ်န့ၣ် ပသူၣ်လၢခးအါ ကၢ.

၂၀. **ခုၣ်စီၤကွဲ** န့ၣ် မ့ၢ်ခုၣ်တကလုာ်အတံၢ်ဖးဒိၣ်ဒီးထိ တစဲးစဲးဒီးအတံၢ်အိပူၤဂီၤဃှၢ်ဂီၤဃှဒီး ပကီးလၢခုၣ်စီၤ ကွဲလီၤ. ခုၣ်စီၤကွဲန့ၣ်ပဖီအိၣ်အတံၢ်မံဝံၣ်ကၢ.

၂၁. **ခုၣ်ကတှၤ** န့ၣ် မ့ၣ်ခုၣ်တကလုာ်လၢပတသူၣ် ဘၣ်ဒီးမဲထိၣ်ဒၣ်အတၢ်လၢလှခိၣ်လှလာ်ဒီးပကီးလၢခုၣ် ကတှၤလီၤ. ခုၣ်ကတှၤန့ၣ်ပဖီအိၣ်အဘိစကီးလီၤ.

၂၂. **ခုၣ်ဟးထိး** န့ၣ် မ့ၢ်ခုၣ်တကလုာ်မဲထိၣ်လၢသ့ၣ်က ဖိၣ်ခံသ့ၣ်ကဖိၣ်လီၤဒီးပစံးလၢခုၣ်ဟးထိးလီၤ. ခုၣ်ဟး ထိးန့ၣ်ဘၣ်ယိၣ်ထိးကအိၣ်ဘၣ်အီၤဒီးမဲထိၣ်လၢသ့ၣ် ကဖိၣ်လီၤလီၤ.

၂၃. **ခုၣ်ထံ** န့ၣ် မ့ၢ်ခုၣ်တကလုာ်မဲထိၣ်လၢကပျၢၤခိၣ် ကပျၢၤပူၤ,ထံခိၣ်ထံနံၤဒီးပစံးလၢခုၣ်ထံလီၤ. ခုၣ်ထံန့ၣ် ပတသူၣ်ဘၣ်,မဲထိၣ်ဒၣ်အတၢ်လၢထံခိၣ်ထံနံၤလီၤ. ခုၣ် ထံန့ၣ်ပအိၣ်အဘိတစုစုလီၤ.

၂၄. **ခုၣ်သူၣ်ကရၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ပသူၣ်ဖှိၣ်ခုၣ်ကစီၤကျိၤတက စီၤဒီးပစံးလၢပသူၣ်ခုၣ်ကရၢလီၤ. နသူၣ်ခုၣ်တကရၢဂ့ၤ သမိး.

၂၅. **မုၣ်ခုၣ်ဖၣ်ခုၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဆိၣ်ကဲၤမုၣ်အူဒီး အသဝံ ထိၣ်ဝဲဝါဝါန့ၣ်ပစံးလၢမုၣ်ခုၣ်လီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢမုၣ် အူခုၣ်လီၤ. မတၤတဲးမုၣ်အူခုၣ်ထိၣ်ဝါဝါတဂၤန့ၣ်လဲၣ်.

၂၆. **ခုၣ်လိၣ်ခုၣ်ထီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပတဲးမုၣ်အူမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဘှၣ်သ ဝံထိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တဟိၢ်ထိဒ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သဝံထိၣ်ဝဲဆူမုခိၣ်ထးန့ၣ် ဒီးပစံးလၢခုၣ်ထိၣ်လီၤ. ပှၤကညီမ့ၢ်ဖိအိၣ်မုၢ်ဒီးမုၣ်ခုၣ် ထိၣ်ဝဲလီၤ. မုၣ်ခုၣ်ထိၣ်ကဘှၢကဘှၢန့ၣ်မ့ၢ်မုၣ်ခုၣ်ထိၣ် ဖိနဲဖိနဲ, ကယီကယီ, မ့ၢ်မုၣ်ခုၣ်ထိၣ်ဘှၢဘှၢလီၤမနၤ လဲၣ်.

ရူ

၁. **ရူတလှၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်ပသးဒူဒူကလဲၣ်ဒီးပတပျုၤ ပတသးဖုးဘၣ်တၢ်န့ၣ်ပစံးလၢပသးရူတလှၢ်လီၤ. ပှၤတ ဂၤတပျုၤဘၣ်တၢ်ဘၣ်,လဲၤတၢ်တဂၤဓိၤန့ၣ်ဟ်ဒၣ်အသး ရူတလှၢ်လီၤ. ပှၤလၢဟ်သးရူတလှၢ်န့ၣ်မ့ၢ်နာ်ဃဲၣ်ဓိၤဘိ ဓိၤဒီးအသးရူတလှၢ်တပျုၤဘၣ်တၢ်လီၤ.

၂. **ရူထိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ဒီးပတံၤပသကီးဒီးပတပျုၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးပစံးလၢပသးရူထိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ် ဒီးယၤစသးရူထိၣ်ဖးဒိၣ်.

၃. **သူၣ်ရူသးရူ** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ဒီးပသကီးအါဂၤဒီးပ တပျုၤဘၣ်တၢ်ဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပသးရူလီၤ. ပမ့ၢ်လဲၤတၢ် ဒီး ပသကီးဒီးပသးရူထိၣ်ပတပျုၤဘၣ်တၢ်ဘၣ်, ပလဲၤ

Digitized by Google

တၢ်အါဂၤန့ၣ်ပသးခုထိၣ်ဖးဒိၣ်လီၤ.

၄. **ရူ** န့ၣ် မ့ၢ်ဝ့ၢ်အဆိလီၤ. ခုဓိၤဝ့ၢ်ဓိၤလၢတြူၢ်ကိၤလၤ,ယိၤဒီးပယိၤအိၣ်ဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ခုဓိၤဝ့ၢ်ဓိၤလီၤ. ခုဓိၤဝ့ၢ်ဓိၤလၢပထံၣ်ဘၣ်ပဝဲတဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ထဲကီးမ့ၢ်ထိၣ်တခီလီၤ.

၅. **ရူကီးဝ့ၢ်ကီး** န့ၣ်မ့ၢ်ပလဲၤဘၣ်ဝ့ၢ်ကီးဝ့ၢ်ဒဲးဒီးပစံးလၢပလဲၤဘၣ်ခုကီးဝ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကီးခုကီးဝ့ၢ်လီၤ. တြူၢ်တဖၣ်န့ၣ်အိၣ်ခုကီးအိၣ်ဝ့ၢ်ကီးလီၤ.

၆. **အရူ** န့ၣ်မ့ၢ်အဝ့ၢ်အဆိလီၤ.တလၢၤပယိၤတဖၣ်အိၣ်ဒၣ်အတၢ်လၢအခုအဝ့ၢ်လီၤ. ခုမိၢ်ပှၢ်န့ၣ်ပတစံးဘၣ်,ပတနၢ်ပှၢ်ဘၣ်နီတစုဘၣ်.

၇. **ရူသူၣ်ရူလံာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလိာ်ပှၤဂၤအတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကတိၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒ်ပှၤဂၤသုတထံၣ်,သုတနၢ်ပှၢ်သုတသ့ၣ်ညါနီတဂၤတဂ့ၤဒီးပစံးလၢခုသူၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်မၤတၢ်လၢအခုသူၣ်န့ၣ်မတၤကသ့ၣ်ညါဝဲလဲၣ်.

၈. **ရူလံာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ခုသူၣ်အဆိလီၤ. အိၣ်ခုသူၣ်အိၣ်ခုလံာ်စံးဝဲဒၣ်,

၉. **အိၣ်ရူသူၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်တဒၢပသးဒ်ပှၤဂၤသုတထံၣ်ပှၤတဂ့ၤဒီးပစံးလၢပအိၣ်ခုသူၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးစ့ၢ်ကီးလၢပအိၣ်ခိသူၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်ခုသူၣ်အိၣ်ခုလံာ်ဒီးစဃုစတထံၣ်ဘၣ်.

၁၀. **ဟ်ရူသူၣ်ဟ်ရူလံာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်တၢ်အိၣ်တၢ်အီမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဟ်ဃဲာ်ဓိၤကွါဓိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒ်ပှၤဂၤသုတထံၣ်နီတဂၤတဂ့ၤဒီးပစံးလၢပဟ်ခုသူၣ်လီၤ. ဟ်ခုသူၣ်ကွံာ်ဃဲာ်ဓိၤကွါဓိၤတက့ၢ်. တၢ်ဘျၣ်ကဟဲးန့ၢ်ဘၣ်ဖုး.

၁၁. **မၤရူသူၣ်မၤရူလံာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤကမၣ်ပသးဒီးဖိာ်မုၣ်ဖိာ်မၢၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမၤတၢ်သမူပဃၢ်တၢ်ဟိၣ်တၢ်ယီမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်ဒီးပစံးလၢပမၤခုသူၣ်လီၤ. ပှၤမ့ၢ်မၤခုသူၣ်တၢ်န့ၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်အမၤကမၣ်အသးသၢၣ်.

၁၂. **အိၣ်ရူသူၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်တၢ်လၢပှၤဂၤတသ့ၣ်ညါဘၣ်နီတဂၤန့ၣ်ပစံးလၢပအိၣ်ခုသူၣ်လီၤ.

၁၃. **ရူတခါၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမံဒီးပထိထိၣ်ပခိၣ်လၢသ့ၣ်ကျူၢ်ကျိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဆးန့ၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးဒ်ထၢၣ်အသိးဒီးပဒၢနှာ်ဘဲလၢအပူၤ,ဒီးပကီးလၢခုတခါၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကီးလၢခိၣ်တခါၣ်လီၤ. ခုတခါၣ်န့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ကူးကျိ,ဒီးထၢၣ်လၢပဒၢနှာ်ဘဲလၢအပူၤဒီး ပမံတခါၣ်န့ၣ်ပကီးလၢခုတခါၣ်လီၤ.

၁၄. **ကီရူ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဆ့ၣ်နီၤလၢတၢ်ကူတၢ်သိးဒီး ပမၤထိၣ်တိၣ်ပံၢ်ကလာ်ဒီးပစံးလၢတိခုလီၤ. ပှၤတဂၤဆ့ၣ်နီၤဒီးတိခုထိၣ်အခံလၢယၣ်လဲၣ်မီၤ. လၢန့ၣ်အဖီခိၣ်ပဆ့ၣ်နီၤလၢသ့ၣ်ကျူၢ်ကျိအဖီခိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပတိခုထိၣ်ပခံစကီးလီၤ. ဒီးတၢ်လၢပဆ့ၣ်နီၤလၢအဖီခိၣ်န့ၣ်ပကီးလၢတိခုလီၤ. ဟ့ၣ်ယိၤယၤလၢနီၣ်တိခုန့ၣ်စကတိခုထိၣ်စခံ.

၁၅. **ခံတရူ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ကျူၢ်ကျိလၢပဆ့ၣ်နီၤလၢအဖီခိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပခံတခုလီၤ. ပှၤတဂၤဆ့ၣ်နီၤဒီးအဲၣ်ဒီးအခံတခု, ပဆ့ၣ်နီၤလၢဟိၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်ပဘၣ်ယိၣ်ပခံကဘၣ်အါပမၤဒီးပခံတခုလီၤ.

၁၆. **တရူ** န့ၣ်မ့ၢ်ပဟ်တလါမ့ၢ်ဂ့ၤ, နာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပဘၣ်ယိၣ်ပအုးကအိၣ်ဘၣ်အခံ,ဒီးပဟ်သ့ၣ်ကျူၢ်ကျိလၢအဖီလာ်ဒီးထိရိၤတမံၤဒ်န့ၣ်ပစံးလၢပတခုထိၣ်လီၤ. ပဟ်တလါန့ၣ်တခုထိၣ်ဒီးအခံပအုးကအိၣ်ဘၣ်ဖုး.

၁၇. **ခံရူအခိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပနၢ်သါကဘျၢၣ်တၢ်ဒီးဂံၤဂ့ၤအခိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢခံခုအခိၣ်လီၤ. ပနၢ်တဒုသါကဘျၢၣ်တၢ်ဒီးခံခုထိၣ်အခိၣ်,ညဲလိာ်ခုလိာ်န့ၣ်ပတစံးဘၣ်.

၁၈. **စရူသ့ၣ်** တကလုာ်, ဒီးနွဲၣ်စခုနွဲၣ်တကလုာ်လီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢနွဲၣ်သခုလီၤ.

ရူး

၁. **ရူးဓိၤခးဓိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢပဒိၣ်ဒၢတၢ်ဘျၣ်လၢအပူၤလၢဂၢၤဒ်တၢးအသိးဒီးဒၢးဖိန့ၣ်ပစံးလၢရူးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပတထံၣ်ဘၣ်ပဝဲဘၣ်,ပသးပှၢ်စံးဝဲလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပသ့ၣ်ညါတလီၤတံၢ်လီၤဆဲးဘၣ်, ပှၤအါတဖၣ်န့ၣ်ပဒိၣ်မ့ၢ်တချူးဟ်တၣ်ဒံးဘၣ်လၢထိပူၤဒီးဟ်ဝဲလၢရူးပူၤဒီးသမံသမိးဝဲဝံၤဒီးဟ်ဝဲလၢထိပူၤတသါလီၤ. ရူးန့ၣ်တလၢၤကီးလၢ,လွှတ်တော်, တလၢၤသူၣ်ကၠသးပှၢ်တဖၣ်န့ၣ်ပဒိၣ်မ့ၢ်ဟ့ၣ်အတ့ၢ်ကမၣ်, တၢ်ဒဲးဘၤးဒီး လီၤဘၣ်ဂံၢ်လၢရူးပူၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢထိအဆိ,ရူးဓိၤထိဓိၤစံးဝဲဒၣ်.

၂. **ရူးဓိၤတြၢဓိၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ပဆဲတၢ်တကလုာ်ဒ်ကရၢအသိးပမၤဒီးအတြၢဒီးတုၤလၢတၢ်ဖိတၢ်လံၤလဲၤနှာ်ဒီးအတြၢန့ၣ်ကးတံာ်ဃာ်အသးဒီးပကီးလၢရူးလီၤ. ဘိၣ်သအိၣ်မ့ၢ်အိၣ်ထွံၣ်ဒီး တလၢၤဆဲရူးဒီးဘၣ်ဘိၣ်သအိၣ်ဒီးန့ၢ်လၢအမူဒံးလီၤ. ရူးန့ၣ်ပမၤကရၢတံၢ်သဘံ့ၣ်ဒီးပကျူၢ်လီၤတံၢ်ဃာ်ဒီးအခိၣ်,ဒီး ပမၤဒီးဝဲတရိ, ဒီးတြၢဒီးပဟ်နှာ်ထွံၣ်လၢအပူၤဒီးဘိၣ်သအိၣ်မ့ၢ်လဲၤနှာ်အုၣ်ထွံၣ်တြၢကးတံာ်ဃာ်အသးန့ၣ်မ့ၢ်ရူးလီၤ. တြၢမ့ၢ်ကးတံာ်ဃာ်အသးဒီးဘိၣ်သအိၣ်ဟးထိၣ်ကူၤတသ့ဘၣ်လီၤ.

၃. **ရူးရူး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဆါကူးဒီးသိၣ်ဝဲရူးရူးလီၤ. ပှၤတဂၤဆါဒီးကူးထိၣ်မးရူးရူးလီၤ. လါရူးန့ၣ်မ့ၢ်လါသၢဘုဆိဆိၣ်ဒၢဆိၣ်ပျိာ်အခါန့ၣ် ပကီးလၢလါရူးလီၤ. မ့ၢ်တုၤလၢလါရူးဒီးဘုဆိကဒၢဝဲလီၤ.

Digitized by Google

၄. **တရူးမိူးဢိူၼ်,တရုတရူး** ၼႆႉ မၢ်တေႃႇဝိတေႃႇလႆႈတၵ လႆႈသမၼ်ဢသိူးၼီး ထဵၼ်ႈၼွၼ်ၶိူၼ်ၼွၼ်ၼီးပၵီးလႃတရူး လီႈ. ၼီးဢိူၼ်ဢၵလွႆၵလွႆလီႈ. ပွႆလႅၵ်ႉၵျႃႉၼႆႉတရူး ဢၢၵႃႉ.

၅. **တရူးပျူႆ** ၼႆႉ ၵႅၼ်ၼိူၼ်တူႆတပျူႆတပျူႆၼီးပၵီး လႃတရူးပျူႆလီႈ. တရူးပျူႆၼႆႉဢိူၼ်ၼီးဢၸုၼ်,ဢုၼ် ပွႆးဆၢၵႃႉ. ၼီးဢမိဢ်ပွႆထဵၼ်ႈၼွၼ်မိူၼ်ႈလီႈ.

၆. **တရူးဘီ** ၼႆႉၵႅၼ်လႃဢဘီတဢိူးဢိူးၼီးပၵီးလႃတ ရူးဘီလီႈ. တရူးဘီၼႆႉလႃဢၼိူၼ်တဖၼ်ထဵၼ်ႈၵႅၼ်ၼွၼ်လီႈ.

၇. **တရူးတရၢ** ၼႆႉ ဢိူၼ်လႃတရၢၵျႃးၼီးပၵီးလႃတရူး တရၢလီႈ. တရူးတရၢၼႆႉထဵၼ်ႈၶိူၼ်ၼွၼ်,ထဵၼ်ႈၵႅၼ်ရူၢ်ၼီး ဢိူၼ်ဝႆႉလႃတရၢၵျႃးလီႈ.

၈. **တရူးၵီႈမိူၼ်** ၼႆႉထဵၼ်ႈၶိူၼ်မၢ်ၼိူၼ်ၼီးဢမိူၼ်ၼႆႉၵီႈၼီးပၵီး လႃတရူးၵီႈမိူၼ်လီႈ. တရူးၵီႈမိူၼ်ၼႆႉဢိူၼ်ၼီးဢၸုၼ်ၼီး ဢုၼ်ဘၼ်ပွႆးပသႆလီႈ.

၉. **တရူးသူၼ်** ၼႆႉ မၢ်တေႃႇဝိယႃႇတၵလွႆၼီၸုမၢ်ၶႆႉဘီၼီး ဢိူၼ်တဖႆးမိူၼ်ႈၼႆႉ မႈသးၵဘျၼ်လၼ်ၼီးဢိူၼ်လႃသူၼ် ယႃးဝၼ်ယႃးဢလီႈၼႆႉပၵီးလႃတရူးသူၼ်လီႈ. ၼီးဢၼႆး တဢိူၼ်ဘၼ်,ဢၶိူၼ်ဢိူၼ်ၼႆသႆဝိၢ်ၼ ဢသိူးလီႈ. ၼီးမၢ်ပႃး ၼႆႉမႈသးၼႆၵုၢ်ဢၸွၢ်ဢသိူးလီႈ. ၼီးဢိူၼ်စၵီးလႃသူၼ်ဢိ ပွႆးလီႈ. ၼီးမၢ်ဢိူၼ်လႃသူၼ်ဢိပွႆးၼႆႉတေႃႇဝိတေႃႇယႃႇဢၵ တဖၼ်ဢိူၼ်တဘူၼ်ဘၼ်. ပျႃးတရူးသူၼ်ၼႆႉလီႈ. ၼီးမၢ် ဢိူၼ်လႃသူၼ်ဢိပွႆးၼႆႉၼီးသူၼ်ဢိပွႆးၼႆႉ တေႃႇဢိူၼ်တဘူၼ် ၼီဝႃမႆႈၼီး ပဢႆးလႃတရူးသူၼ်ညႃးလီႈယီသူၼ်ဢိလီႈ. ၼီးပွႆးလႃၵုၢ်ၼူၢ်ပွႆးၵႃးၼူလွႆသႆၼ်လွႆ,သဘျူၼ်ပသႆး,သႆး မိူၼ်ႈယီႈမိူၼ်ႈတဖၼ်ၼႆႉ ပၵတီႈၼီလီႈဢီႈလႃတရူးသူၼ် ညႃးလီႈယီသူၼ်ဢိလီႈ. ၼၵုၢ်ၼူၢ်ပွႆးၵႃးဢတေႃႇၼီတရူးသူၼ် ညႃးလီႈယီသူၼ်ဢိဢသိူးဘၼ်မၼုႈလႅၼ်.

၁၀. **ထီႈတရူးဖၢ** ၼႆႉ မၢ်ပွႆးလႃဢပွၢ်ဝႆႉယႃးၼီတရူးဢဖၢ ဢသိူးတဖၼ်ၼႆႉပဢႆးလႃလီႈတရူးဖၢလီႈ. ပွႆးတၵႃးပွၢ်ၼီး လီႈတရူးဖၢမႈလီႈ. တရူးဢဖၢတဖၼ်ၼႆႉယႃးၼီးပွႆးလႃ သးပွၢ်ၼီးယႃးဝႆႉၼႃးၼႃးၵလႆႈတဖၼ်ၼီး လီႈစၵူးဝႆႉၼႆႉပဢႆး လႃလီႈတရူးဖၢလီႈ.

၁၁. **စရူးစဢ** ၼႆႉ မၢ်ပွႆးၵညီပႆႈဆုၼ်ပႆႈချပႆႈဈျၼ်ပႆႈ ဆုၢ်ဢသႃးၼီး ပဢႆးလႃပႆႈဢသႃးစရူးစဢလီႈ. ပွႆးတၵႃး ပႆႈဢသႃးစရူးစဢတယႆႈတမိဢ်ၼီးသႆဝႆႉသလူႈ,ၼီးဘၼ်တ ၸုၸုပဢႆးလႃပႆႈဢသႃးသရူးသဢလီႈ.

ခူၼ်

၁. **ခူၼ်** ၼႆႉမၢ်တေႃႇတၵလွႆထိူၼ်ဝိလႃထႆးဖႆးၶိူၼ်ၵဘုႃး ၵဘုႃး,ၵပုႃႈၵပုႃႈၵလုၼ်ၵလႃၼ်ၼီးဢိူၼ်တလိူၼ် တလိူၼ်ၼီးပၵီးလႃခူၼ်လီႈ. ခူၼ်ၼႆႉ ထိူၼ်ဝိတလိူၼ်တ လိူၼ်ထဵၼ်ႈၸုၶိူၼ်ၶိူၼ်ၶိူၼ်ထဵၼ်ႈတေႃႇထဵၼ်ႈသပႃႈၼီးထိူၼ်ဝိလႃ ထဵၼ်ႈဢဝိၶိူၼ်လီႈ. ခူၼ်ၼႆႉပပႆးဘၼ်ၼီးဢိူၼ်ပွႆးပၸုလီႈတ လီႈၼႆမုၼ်ဢိူၼ်ပွႆးဢသိူးပသးပွၢ်ဢႆးဝႆႉၼၼ်, ပႆးဘၼ်ခူၼ်ၼႆႉ တၵူႈ,ခူၼ်ၵဢိူၼ်ၼၸု.

၂. **တေႃႇဆၢခူၼ်ဢိူၼ်ပွႆး** ၼႆႉ မၢ်ပွႆးၵညီလႃဢဝၼ်ၵလိူး ဘျၢၵုႃးၼီး ဢၸုဝၢၵီဢၶိူၼ်ဝၢၵီၼႆႉပဢႆးလႃခူၼ်ဢိူၼ် လီႈ. ပွႆးတၵႃးခူၼ်ဢိူၼ်ဢၸုၼီးဝၢၵီၼ်ဝၢၵီမႈလီႈ.

၃. **ခူၼ်လုၼ်** ၼႆႉ မၢ်ပမႃးၵူၢ်လိူၼ်လုၼ်ဖျႃၼ်သလႃၼ်ၼီး ပဢႆးလႃပခူၼ်လုၼ်ထီႈ. ခူၼ်လုၼ်ခူၼ်ၼဲတၵူၢ်,ဢိူၼ်ၵြီၵြီ တၵူႈ,

၄. **လုၼ်ခူၼ်ၼဲတႅၼ်လုၼ်ခူၼ်သးဢူၼ်** ၼႆႉ မၢ်လုၼ်ဢၵူၢ် လိူၼ်ဖျႃၼ်သလႃၼ်ၼႆႉ ပၵီးလႃခုၼ်ခူၼ်လီႈ. ပွႆးၵညီ လုၼ်ခူၼ်ၼႆႉတခူၼ်တခူၼ်ၼိူၼ်ၵႃႉ, ၵီႈလႃးလုၼ်ခူၼ်လႃဖွၢ် ပွႆးၼႆႉပြႃၵၼ်ႈမိူၼ်ႈလီႈ.

၅. **ၶႆႉခူၼ်** ၼႆႉ မၢ်ပမႃးၵူၢ်လိူၼ်တေႃႇၵူတေႃႇသိူးၼီးပဢႆး လႃပၶႆႉခူၼ်လီႈ. ၶႆႉခူၼ်ဆုမိူၼ်ႈယၼ်မိူၼ်ႈၼႆႉဢၢၼုၼ်ဆုၵု ပွႆး,ပွႆးတၵႃးၶႆႉခူၼ်ထိူၼ်ယၼ်တဘူၼ်တႆးတႆးၼီး တႆးၼုၼ်ဝႆႉ ဆုၵုပွႆးလႅၼ်မိူႈ.

၆. **ၶႆႉခူၼ်လုႈတုႈ** ၼႆႉ မၢ်ပတႆးၶုးၼီးၶုးဢလုၢ်ထိူၼ်ဝႆႉ ၵူၢ်လိူၼ်ၵူၢ်လွႆၼီး ပဢႆးလႃမုၼ်ဢလုၢ်ထိူၼ်ၶႆႉခူၼ်လုႈ တုႈလီႈ. ၶုးတလီၢ်မုၼ်ဢိူၼ်ၼီးဢလုၢ်ထိူၼ်မႈၶႆႉခူၼ်လုႈ တုႈလီႈ. ၼီးတေႃႇဢၢၼ်ထိူၼ်ၼႆႉ ပဢႆးစၵီးလႃတေႃႇဢၢၼ် ထိူၼ်.

၇. **ၶႆႉခူၼ်လုႈတုႈ** လီႈ. တေႃႇဢၢၼ်ထိူၼ်ၶႆႉခူၼ်လုႈ တုႈ ၼႆႉၵီးမႈၼီးတေႃႇရူႈလီႈ,တေႃႇဢၢၼ်ထိူၼ်ၶႆႉခူၼ်လုႈတုႈၼႆႉ မၢ်တေႃႇဢၢၼ်ထိူၼ်ၵူၢ်လိူၼ်ၵူၢ်လႃးၼႃးၼႃးၵလႆႈၼီးပဢႆးလႃ တေႃႇဢၢၼ်ထိူၼ်ၶႆႉခူၼ်လုႈတုႈလီႈ.

၈. **ၶႆႉခူၼ်ဘႃးလီ** ၼႆႉ မၢ်ပၼၵိၢ်မုၢ်မၢ်ၵူႈ, ပွႆးၵညီၵိၢ်မုၢ် မၢ်ၵူႈ,လႆႈတေႃႇဢၢဢၢၵလႆႈတုႈပၵႆႈတပႃႈဘၼ်ၼီးပဢႆး လႃၶႆႉခူၼ်ဘႃးလီလီႈ. ပၼၢ်တဖုလႆႈမႈတေႃႇၶႆႉခူၼ်ဘႃးလီ လီႈ. ပွႆးၵိၢ်မုၢ်လႆႈတေႃႇၶႆႉခူၼ်ဘႃးလီၼႆႉပၵႆႈတပႃႈဘၼ်.

၈–၁. **ၶႆႉခူၼ်ဘႃးလီ** ၼႆႉ မၢ်ပွႆးၵညီပၸုၢ်ၵရီတေႃႇၼႃးၼႃး ၵလႆႈၼီး ပဢႆးလႃပၸုၢ်ၶႆႉခူၼ်ဘႃးလီလီႈ. ပွႆးတၵႃးတေႃႇ သၼ်ဝႆႉဢသႃးၼီး မႃမႈပွႆးၵႃးဝိဢိူၼ်ပၸုၢ်မုႈၶႆႉခူၼ်ဘႃးလီ လီႈ. ပွႆးတၵႃးလႆႈတေႃႇပၸုၢ်မႈၶႆႉခူၼ်ဘႃးလီမၢ်သၢၵလႆႈ ဆုလႅၼ်, ၵရီပွႆးၶႆႉခူၼ်ဘႃးလီတၵူႈ,ၼီး ပဢႆးလႃၶႆႉခူၼ် ဢၵလႆႈၸုၢ်ၵီးလီႈ. ပွႆးတၵႃးဝိဢိူၼ်မုႈၶႆႉခူၼ်ဘႃးလီ, ၼႆပဢႆးတေႃႇဢသိူးပၸုၢ်ပတူႈလီႈ.

၈–၂. **တၶႆႉခူၼ်တၶႆႉခူၼ်** ၼႆႉမၢ်ပွႆးၵညီမၢ်ၵူႈ,ပၼၢ်မၢ် ၵူႈ,ဖိဢ်လိဢ်ဢၶႆႉဢၢၵလႆႈၼီးပဢႆးလႃဖိဢ်လိဢ်ဢၶႆႉတၶႆႉ ခူၼ်တၶႆႉခူၼ်လီႈ. ပွႆးတဖၼ်ဖိဢ်လိဢ်ဢၶႆႉတၶႆႉခူၼ်တၶႆႉ

Digitized by Google

ၶူၼ်ၼူၼ်မှ်သါကလဲၤၸူလဲၼ်.

၈–၃. **ၶိၼ်ၶူၼ်ၜၢကလဲၵ်** ၼူၼ် မှ်ပှၤလၢတၢ်သၼ်ဝံၤအသးဒီးဖိပစုၢ်အိၼ်ပစုၢ်မှၤတဖၼ်ၼူၼ်ပစံးလၢအမၤၶိၼ်ၶူၼ်ၜၢကလဲၵ်လီၤ. ၼမၤၶိၼ်ၶူၼ်ၜၢကလဲၵ်မှ်တၢ်သၼ်ဝံၤၼသးဆံးၼးလဲၼ်. ၼဖိမှၤၶိၼ်ၶူၼ်ၜၢကလဲၵ်,မှ်သၼ်ဝံၤလံၼသးၜါ.

၉. **ၶူၼ်,ၶိၼ်ၶူၼ်ထးလၵ်** ၼူၼ် မှ်ကးဖျၢၼ်လၢတမၵ်ပိၵ်ယဲၵ်ပိၵ်ကွါလၢအဖိခိၼ်ၼူၼ် ပကိးလၢၶိၼ်ၶူၼ်လီၤ. ၶိၼ်ၶူၼ်ၼူၼ်တမၵ်ပိၵ်ထး,ပိၵ်ယဲၵ်ၶိၤကွါၶိၤလၢအခိၼ်လီၤ. တမၵ်ပိၵ်တၢ်လၢၶိၼ်ၶူၼ်အဖိခိၼ်လီၤ.

၁၀. **ၶိၼ်ၶူၼ်ထးတိၢ်** ၼူၼ် မှ်ထးတိၢ်လၢတမၵ်တိၢ်ထးလၢအဒိၼ်တကလုၵ်ၼူၼ်ပစံးလၢၶိၼ်ၶူၼ်ယးတိၢ်လီၤ. ၶိၼ်ၶူၼ်လၢပတိၢ်ထးတကလုၵ်ၼူၼ်ပတိၢ်ထးဒီးပယၢထိၼ်ယၢကၢ,ပတပိၼ်တအိၼ်ဘၼ်ပယၢထိၼ်တၼူၢ်ဘၼ်.

၁၁. **ၶိၼ်ၶူၼ်လိၵ်အသး** ၼူၼ် မှ်ထွံၼ်အုၼ်ဂိၢ်မှ်လိၵ်အသးအါဒုမှ်ဂ့ၤ,ပှၤကညီထိလိၵ်အသးအါဂၤမှ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢၶိၼ်ၶူၼ်လိၵ်အသးလီၤ. ထွံၼ်တပူၤအုၼ်ၶိၼ်ၶူၼ်လိၵ်အသးပကွၢ်ကိမုၵ်ကၢ. ပနၢ်ဘျၢၼ်ၶိၼ်ၶူၼ်လိၵ်အသးၼူၼ်ဘျၢၼ်လိၵ်အသးသၢဒုလွံၢ်ဒုညါလီၤ. ပှၤကညီမှၤသံးဒီးထိၶိၼ်ၶူၼ်လိၵ်အသးပဖြိးတနၢၤဘၼ်.

၁၂. **ၶူၼ်သၢ** ၼူၼ် မှ်ဘူၼ်ၶိၤတိၢ်ၶိၤၼူၼ်ပစံးလၢၶူၼ်သၢလီၤ. ဘၼ်ဆၼ်ဒီးမှ်တလၢၤနိၢ်အကလုၢ်လီၤ. ၶူၼ်သၢပါရမံ,ၶူၼ်သၢတၢ်နၵ်ၼူၼ်မှ်ဘူၼ်ၶိၤတိၢ်ၶိၤ,တၢ်အဘျူးအဖွိၼ်တမၼ်ၼူၼ်လီၤ.

စၢ်ယွၤဟ့ၼ်လီၤဘူၼ်ၶူၼ်သၢ
မှၤစ့ၢ်သ့ပှၤလၢၵ်ဖိၜါ.
ဖိဂ့ၤတကူၤယုၵ်ဒီးယၢ
မါဂ့ၤတကူၤယုၵ်ဒီးယၢ
ၶူၼ်သၢလၢစဟဲမၤပၵ်
ၶူၼ်သၢကကူၤယုၵ်ဒီးယၢ

၁၃. **ၶူၼ်တပီၤ** ၼူၼ်မှ်ၶူၼ်တရံးအဆိလီၤ. ၶူၼ်တရံးၶူၼ်တပီၤသ့ၼ်ဖိတထံး,ပကဟံးၼူၼ်ပကသူၼ်လီၤ.

၁၄. **ၶူၼ်တရံး** ၼူၼ် မှ်ၼံးသိးပကထဲးၼူၢ်သ့ၼ်ဖိတထံးဒီးပၶူၼ်အခိၼ်ထံးၼူၼ်ဝးတရံးဒီးပစံးလၢပၶူၼ်တရံးလီၤ. သ့ၼ်ဖိတထံးၼူၼ်မှ်ဘၼ်ပသးလၢပကဟံးၼူၼ်သူၼ်ဒီးပၶူၼ်တရံးၶူၼ်တပီၤဒီးပထဲးထိၼ်ဒီးပသူၼ်အိၤလီၤ. ဒီးစံၵ်ၶိၤပှဲၤၶိၤၼူၼ်ပၶူၼ်တရံးၶူၼ်တပီၤဒီးပတပိၼ်ၼူၢ်ထံလၢစံၵ်ပူၤၼူၼ်လီၤ.

၁၅. **ၶူၼ်တၢ်ဆဲးတၢ်** ၼူၼ် မှ်ပဆဲးဟိၼ်ခိၼ်လၢတပှၵ်တၢၤဟိၼ်ခိၼ်အပူၤအိၼ်ထိၼ်ဒီးပစံးလၢပၶူၼ်တၢ်လီၤ. မတၢၤၶူၼ်တၢ်တဂၤကမှ်ကၢ်ၶူၼ်သ့ၼ်ဂံၢ်သၢၼ်.

၁၆. **ၶူၼ်ကဖိ** ၼူၼ် မှ်ဟိၼ်ခိၼ်ကိၤဒီး ပသူၼ်တၢ်တဂ့ၤဘၼ်,ဒီးပၶူၼ်ကပှၵ်ထိၼ်ဟိၼ်ခိၼ်အဝံၼူၼ်ဒီးပစံးလၢပၶူၼ်ကဖိထိၼ်ဟိၼ်ခိၼ်လီၤ. ၶူၼ်ကဖိထိၼ်ဟိၼ်ခိၼ်,ပကသူၼ်လီၤၼွဲၼ်ၶိၤပၤ.

၁၇. **ၶူၼ်လီၤဘျၢလီၤ** ၼူၼ် မှ်တၢ်သံအစိၼ်, ပှၤကညီမှ်ဂ့ၤ,ထွံၼ်မှ်ဂ့ၤ, ပဟ်နၵ်လၢဟိၼ်ခိၼ်ပူၤလၢပမၤၼူၢ်တၢ်ပူၤၼူၼ်ပစံးလၢပၶူၼ်လီၤလီၤ. လဲၤၶူၼ်လီၤကွဲၵ်ပှၤကညီအစိၼ်, လဲၤၶူၼ်လီၤကွဲၵ်ထွံၼ်အစိၼ်ဆူတၢ်ပူၤ, ဒီးပမှ်ဟ်ၶုသူၼ်စ့လၢဟိၼ်ခိၼ်လၵ်ဒီး ပစံးလၢပၶူၼ်လီၤကွဲၵ်စ့စကိးလီၤ. ပှၤတဂၤၶူၼ်လီၤကွဲၵ်အစ့ဆူဟိၼ်ခိၼ်လၵ်.

၁၈. **ၶူၼ်လီၤလၵ်** ၼူၼ် ပတစံးဘၼ်,ပစံးလၢခိၼ်လီၤလၵ်လီၤ. တၢ်မှ်လီၤစဲၤလၢအခိၼ်တခိၼူၼ် မှ်ခိၼ်လီၤလၵ်အသးလီၤ. ဒီးမှ်ပှၤတနိၤနိၤစံးဝဲလၢ ၶူၼ်လီၤလၵ်ၜၢ်သ့ၼ်ညါဘၼ်.

၁၉. **ၶူၼ်သ့ၼ်** ၼူၼ်ပတစံးဘၼ်,ပစံးလၢခိၼ်သ့ၼ်ထီၤ. ၼွဲၼ်ခိၼ်သ့ၼ်,ၼွဲၼ်တံၢ်ဘူးဒီးအမုၢ်ခိၼ်ထံး.

၂၀. **ၶူၼ်ထ့ၼ်** ၼူၼ် မှ်တၢ်အၢတၢ်သီအိၼ်လၢပျုၤအကိၢ်ၼူၼ် မှ်တလၢၤပယီၤအဒိၼ်သံဒီး အဝံအကလၤကဲထိၼ်လၢၶူၼ်ထ့ၼ်လီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၼ်,ပဒိၼ်ပပှၢ်လၢသံလၢဘိသံလၢၼးတဖၼ်ၼူၼ်အဝံအကလၤကဲထိၼ်လၢၶူၼ်ထ့ၼ်လီၤ. ဒီးယ့ခိၼ်ဖးလၵ်ဆိၼ်လၢပှၤပျုၤဖိတဖၼ်စံးဝဲဒၼ်.

၂၁. **ၶူၼ်ထ့ၼ်ဘိးတိၼ်အဖိအသလ့** ၼူၼ် မှ်တၢ်မၤအသးဒ်တၢၢ်ကွဲၤအသိးဒီး ဘိးထိၼ်ထူၼ်အသးလၢမုၵ်နၵ်တခိလၢဂိၤသိၼ်ထၢတခိၼူၼ် ပစံးလၢၶူၼ်ထ့ၼ်ဘိးထိၼ်အဖိအသလ့လီၤ. ၶူၼ်ထ့ၼ်ဆဲးလီၤအဖိသံးတဲၵ်ၼူၼ် မှ်လၢတၢ်ယီၤခါအကတိၢ်ၼူၼ်တၢ်အၢၼ်လၢမုၵ်နၵ်တခိဒီးလၢဂိၤၼူၼ်တၢၢ်ကွဲၤယူၤအီထံၼူၼ် ပသးပှၢ်စံးလၢၶူၼ်ထ့ၼ်ဆဲးလီၤအဖိသံးတဲၵ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီဒုၼ်ဝဲဒီးတမၤဘၼ်တၢ်ဘၼ်,ပမှ်မၤတၢ်ဒီးပကဆါသံလီၤစံးဝဲဒၼ်.

၂၂. **ၶူၼ်ထ့ၼ်ဘိးထိၼ်အဖိအသလ့** မၤသးဒ်တၢၢ်ကွဲၤအသိး လၢမုၢ်နၵ်တခိထိၼ်ထူၼ်ပံၢ်ကလၵ်ဒ် ပဘိးထိၼ်သ့ၼ်အသိး,ၶူၼ်ထ့ၼ်ဘိးထိၼ်အဖိအသလ့ၼူၼ် ပှၤကညီမှ်ထံၼ်ဝဲဒီးဒုၼ်ဝဲတမၤဘၼ်တၢ်ဘၼ်,ဒီးဘၼ်တစုစုပစံးလၢၶူၼ်ဒုကွးလီၤအဖိသလ့.

၂၃. **ၶူၼ်ဒု** ၼူၼ်တၢ်အိၼ်လၢမူခိၼ်တကလုၵ်ၼူၼ်မှ်ပှၤမူခိၼ်ဖိတကလုၵ်လီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၼ်,ဒီးမှ်မုၢ်ဃါအခ့အပှၤလီၤ. ပှၤတနိၤနိၤစံးဝဲဒ်ၼူၼ်လီၤ. ဘၼ်ဆၼ်မှ်မၤ သးဒ်လဲၼ်ဒ်လဲၼ်ၼူၼ် တသ့ၼ်ညါဘၼ်ဝဲလီၤတံၢ်လီၤဆဲးဘၼ်,ဒီးဘၼ်တစုစုစံးဝဲလၢမှ်ပှၤမူခိၼ်ဖိအိၼ်ဒီး အစိအကမိၤဒီးပၢဘၼ်တၢ်ယီၤဒီးဒုးလိၵ်အသးဒီးလိထိဘိလီၤ. ပသးပှၢ်တနိၤနိၤစံးဝဲဒ်ၼူၼ်လီၤ. ၶူၼ်ဒုၼူၼ် မှ်တူၤလၢတၢ်ကယီၤထိၼ်အဆၢဒီး ဒုးလိၵ်အသးဒီးလိဒီးမၤယၼ်လိဒီးတၢ်ယီၤဝဲတူၤမှ်တၢ်ကစူၤလီၤအဆၢဒီး လိဒုးလိၵ်အသး

Digitized by Google

ဒီးခူၣ်ဒ့ဒီးလီမၤဃၣ်ကူၤခူၣ်ဒ့တသါလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲ ဒၣ်.

၂၄. **ခူၣ်ဒ့ကွးလီၤအဖိအသလ့** န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်ခူၣ်ထ့ၣ်ဘိး ထိၣ်အဖိအသလ့အသိးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲလၢခူၣ် ထ့ၣ်ဘိးထိၣ်အဖိအသလ့, ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ ခူၣ်ဒ့ ကွးလီၤအဖိအသလ့လီၤ.

၂၅. **ခူၣ်မၠိၣ်သၣ်မၠိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢပျၢၤတဂၤအိၣ် ဒီးအသံၣ်မါနွံဂၤဒီးအသံၣ်မါအိၣ်ဒီးအနါတဂၤန့ၣ်ပလၢ ဟးဂီၤကွံာ်အမါဖးဒိၣ်ဒီးကၢၣ်သံဝဲလီၤ. ဒီးအမါဖးဒိၣ် န့ၣ်သံဝဲလၢခူၣ်မၠိၣ်သၣ်မၠိၢ်လဲၤကၤအလိၢ်ခံလီၤ. ပသး ပှၢ်စံးဝဲဒၣ်,ဒီးမ့ၢ်ပသးပှၢ်စံၣ်တဲၤဝဲလၢပှၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးပ သးပှၢ်စံးဝဲဒီးသိၣ်အဖိအလံၤန့ၣ်စံးဝဲဒၣ်အဲၣ်သံၣ်ဖိသံၣ် မါတဂ့ၤ,သုသံၣ်မါကပလၢကူၤသုမါဖးဒိၣ်ဘၣ်ဖုး,ဒ်ခူၣ် မၠိၣ်သၣ်မၠိၢ်အသံၣ်မါပလၢအမါဖးဒိၣ်အသိးန့ၣ် ဘၣ်ဖုး စံးဝဲဒၣ်. ပူခူၣ်မၠိၣ်သၣ်မၠိၣ်, NO. ၂၁

ပစံၣ်တဲၤခူၣ်မၠိၣ်သၣ်မၠိၣ်န့ၣ်လၢပျၢၤလဲၤကၤ ဒီးမၤလိာ်ဟ်အမါစံးဝဲဒၣ်,ပှၤမ့ၢ်ဟဲကလံာ်ဘီတီၤနၤဒီး လဲၤနီတပူၤတဂ့ၤ,ဒီးတၢ်လၢခူၣ်မၠိၣ်သၣ်မၠိၣ်န့ၣ်အသံၣ် မါအိၣ်နွံဂၤလီၤ. လဲၤတၢ်ပူၤဒီးအသံၣ်မါနွံဂၤန့ၣ်ဟဲက လံာ်အမါနီၢ်န့ၣ်တဂၤဝံၤတဂၤ,တဂၤဝံၤတဂၤလီၤ. ဟဲ ကလံာ်ဝဲယံာ်ယံာ်ဒီးခူၣ်မၠိၣ်သၣ်မၠိၣ်အမိၢ်န့ၣ်စံးအဲၣ်,ပ အိၣ်တၢ်န့ၣ်သ့ၣ်ကဲကဲၣ်ဆိးနဲၣ်,ပဂီၤမိၣ်ဟဲကလံာ်ပှၤတ ဘၢးန့ၣ်ဒီးပကလဲၤတ့ၢ်လီၤဖိခွါမါဧၢ,ခူၣ်မၠိၣ်သၣ်မၠိၣ်အ မါန့ၣ်ပျံၤအမံၤပှၢ်ဒီးလဲၤဝဲလီၤ. ဗီာ်မှၣ်န့ၣ်ဒၢပှၢ်စဃဲးဒီး ဘူးထိၣ်လံဒီး အမှၢ်အလါလံစံးဝဲဒၣ်,လဲၤတုၤထံကျိပူၤ ဒီးအဂီၤမိၣ်တီၢ်အီၤတံးတံးဒီးသံတယှာ်ဝဲဒၣ်လီၤ. အ ဂီၤမိၣ်ဝဲၤဘၣ်လၢအသံနီၢ်လံဒီး အဂီၤမိၣ်ညီကွံာ်အီၤဖဲ န့ၣ်လီၤ. ပှၤကွံာ်တ့ၢ်အီၤဝံၤဒီးပှၤကူၤသဒၣ်အီၤလီၤ. ပှၤ ကူၤပူၤဒီးမူးထိၣ်ကူၤလီၤ. မူးထိၣ်ဒီးဖိသၣ်လၢအ ဟၢဖၢပူၤန့ၣ်လီၤလူးကွံာ်ဝဲလီၤ. ဗံာ်နှၤ်ထိဖိတထိဒီးဘိၣ် ထိၣ်ဝဲလၢအပၢ်အဆုပျိၢ်ခိန့ၣ်ဝံၤဒီး ထိၣ်ထွံၣ်လီၤကွံာ်ဝဲ ဒီးဆိၣ်ထွဲဝဲအခံစံးဝဲဒၣ်, နဲဒၣ်အံၤမးနလီၤထွဲကတာ် လၢနပၢ်ထီးထိၣ်ကဘီသနၤန့ၣ်တက့ၢ်. ဆိၣ်ထွဲဝဲအခံဒ် န့ၣ်ဝံၤဒီးကူၤထိၣ်ဝဲဆူဟံၣ်ပူၤလီၤ. တၢ်တအိၣ်အံးအိၣ် ကွၢ်ဘၣ်အီၤဒီး အသွံၣ်ထိၣ်သံဝဲဒၣ်လီၤ. အဖိန့ၣ်လီၤ ထွံတနံၤဃီဒီး ပၢါလၢအပၢ်လဲၤထီးထိၣ်အကဘီသန န့ၣ်လီၤ. ဒီးထိဖိန့ၣ်ထီးထိၣ်အသးဖဲ ခူၣ်မၠိၣ်သၣ်မၠိၣ် အကဘီကပၤန့ၣ်လီၤ. ဒီးခူၣ်မၠိၣ်သၣ်မၠိၣ်အခ့အပှၤ လဲၤထံၣ်လၢထိဖိန့ၣ်ဒီးဖိသၣ်အိၣ်လၢအပူၤန့ၣ်လီၤ. ကွၢ်ဝဲလီၤတံၢ်လီၤဆဲးဒီးကူၤစံးဘၣ်အကစၢ်စံးဝဲဒၣ်က စၢ်ဧၢ, မတၢတဂၤဖိသၣ်တဂၤဟဲလီၤထွံတီလၢကစၢ်အ ကဘီကပၤဒီး အိၣ်လၢထိဖိတထိအပူၤဒီးဘိၣ်ဃာ်အ

သးလၢကစၢ်အဆုပျိၢ်ခိလီၤ. ခူၣ်မၠိၣ်သၣ်မၠိၣ်လဲၤကွၢ်ဒီး မ့ၢ်လၢအမါစ့လိၢ်လီၤ. ဒီးစံးအခ့အပှၤသုကစၢ်မှၣ်သံ လံကူၤတ့ၢ်တက့ၢ်. စကကူၤယဲလၢခိလီၤ. မးကတုၤလၢ သုမဲာ်ညါတက့ၢ်. ပှၤကဆိတ ဒုဒီးကူၤဝဲလၢခိလီၤ. ကူၤတုၤဝဲလၢအသံၣ်မါဖးဒိၣ်တဂၤအအိၣ်ဒီးကဆိန့ၣ် တ့ၢ်လီၤအနၢၤမျိၤသိၣ်သဩိၣ်ကလာ်ဒီး အသံၣ်မါကိး ထိၣ်အီၤခူၣ်မၠိၣ်သၣ်မၠိၣ်ဧၢ, နဟဲကူၤပၢၢ်လံဧၢ်. ဟဲကူၤ ထိၣ်အိၣ်သဘျုၣ်လၣ်ဝါသဲးသၣ်ဝါမိၣ်, ဒီးလဲၤထိၣ်ဝဲ လီၤ. ဒီးအသံၣ်မါဟ်လီၤအိၣ်တၢ်ကမၢၤအိၣ်ကမၢၤအိ ဝံၤဒီးအသံၣ်မါစံးအီၤခူၣ်မၠိၣ်သၣ်မၠိၣ်ဧၢ,မံသကိးဒီးယၤ တသိမီ,ဒီးခူၣ်မၠိၣ်သၣ်မၠိၣ်မံသကိးဒီးအီၤတသီလီၤ. မ့ၢ် ဆ့ၣ်ထိၣ်ကူၤကဒီးဝဲဒီးမၤလိာ်ဟ်ကဆိန့ၣ်စံးဝဲဒၣ်,က ဆိဧၢ, နကူၤမ့ၢ်တုၤပဟံၣ်ပဃီဒီး တ့ၢ်လီၤလၢၤနနၢၤမျိၤ တဂ့ၤခီၣ်, ကူၤတုၤကဒီးလၢအသံၣ်မါဝဲတဂၤအ့အိၣ်ဒီး ကဆိတ့ၢ်လီၤကဒီးအနၢၤမျိၤဒ်လိၢ်လိၢ်လီၤ. ဒီးအသံၣ် မါကိးထိၣ်ကဒီး အီၤခူၣ်မၠိၣ်သၣ်မၠိၣ်ဧၢနဟဲကူၤပၢၢ်လံ ဧၢ်, ဟဲကူၤထိၣ်အိၣ်သဘျုၣ်လၣ်ဝါသဲးသၣ်ဝါမိၣ်,ဒီး လဲၤထိၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးအသံၣ်မါဟ်လီၤအိၣ်တၢ်ကမၢၤအိၣ် ကမၢၤအိဝံၤဒီး အသံၣ်မါစံးအီၤခူၣ်မၠိၣ်သၣ်မၠိၣ်ဧၢ,မံအ ကိးဒီးယၤတသိမီ,ဒီးမံသကိးဝဲလီၤ. မၤဝဲဒ်န့ၣ်ပှဲၤထိၣ် ဃုဂၤဒီးအသဒါတဂၤန့ၣ်အတၢ်ကိးထိၣ်အီၤဒီးလဲၤထိၣ် ဝဲလီၤ. အတၢ်ကလံာ်မံအီၤဒီးတမံလၢၤဘၣ်ဝဲဘၣ်ဒီး အသံၣ်မါအဝဲန့ၣ်တဂၤန့ၣ်မ့ၢ်လၢအနါလီၤ. အသံၣ်ဝၤ တမံသကိးဘၣ်ဒီးအီၤဒ်အဝဲဃုဂၤအသိးန့ၣ်အသးဒိၣ် ထိၣ်ဒီး မၤအကဖုလဲၤဖိာ်ခူၣ်မၠိၣ်သၣ်မၠိၣ်အခံန့ၣ်ဒီးစံး ဝဲဒၣ်,ဖုဖုသၣ်မဲ‌ခီၤဝါဖု,ဒီးအကဖုန့ၣ်ဟဲကူၤဖိာ်ခူၣ် မၠိၣ်သၣ်မၠိၣ်အခံလီၤ. ခူၣ်မၠိၣ်သၣ်မၠိၣ်န့ၣ်ဟိၣ်အမါဒီးဒိး ထိၣ်ဒီးသလၢတဘ့ၣ်လီၤ. အမဲာ်ထံကပှဲၤတ့ၢ်သလၢန့ၣ် ဒီးအသံၣ်မါအကဖုသဘျုးဒီးလီၤဆံၣ်ကွံာ်လီၤ. ပှဲၤထိၣ် သၢစ့ဒီးအမဲာ်ထံလာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. တုၤနုၤတပဟၢအ သးဒိၣ်ထိၣ်ကဆိဒီးဟံးထိၣ်ဘီတဘ့ၣ်စံးဝဲဒၣ်, ကဆိ ဧၢ,စံးနၤနဟဲကူၤတုၤပဟံၣ်တ့ၢ်လီၤနနၢၤမျိၤတဂ့ၤ, န တ့ၢ်လီၤဒၣ်နတၢ်, ခဲကနံၣ်အံၤနကစၢ်မှၣ်သံလံ,စံးဝဲဒ် န့ၣ်ဝံၤယၤထိၣ်ဘီဆဲးကဆိန့ၣ်ဒီးကဆိသံဝဲဒၣ်လီၤ. ဒီး အဝဲဒၣ်န့ၣ် ဆဲးထၢၣ်လီၤဘီလၢကိာ်လာ်ဒ့န့ၣ်ဝံၤဒီးစံၣ် လီၤဝဲလၢအဖီခိၣ်န့ၣ်ဒီးသံစ့ၢ်ကီးဝဲဒၣ်လီၤ. ဒီးထံၣ် လိာ်ဘၣ်ကူၤအသးလၢညါခိဒီးအမါန့ၣ်ဒီးအိၣ်မှာ်အိၣ် ဂ့ၤဘၣ်ကူၤဝဲဒၣ်လီၤစံးဝဲဒၣ်,ဒီးကတၢၢ်ဝဲလီၤ.

၂၆. **ခူၣ်လိၢ်ထု** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီလၢပျၢၤတဂၤန့ၢ်အမါလၢ အမံၤမ့ၢ်မှၣ်နီၢ်အ့လီၤ. ဒီးခူၣ်လိၢ်လ့န့ၣ်လဲၤကၤအလိၢ်ခံ ဒီးကလီၤဟဲဘံန့ၢ်အမါဒီးကူၤစိာ်နှာ်ဝဲဆူအပူၤလီၤ, ပသးပှၢ်စံးဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ. ပူခူၣ်လိၢ်လ့, No၂ , ပစံၣ်

Digitized by Google

ခူဉ်

ဃဲၤခူဉ်လီၢ်လ့ထၢဖျၢၤအံၤ,သါကလဲၤကၤနံ့နံဉ်နံ့လါ ဒီး
မၤလိ5်ပ5်အမါန့ဉ်စံးဝဲဒဉ်, နအိဉ်လၢခံတခီအံၤ
သုတယုၢ်လီၤကိ5်လ5်ဒ့တဂ့ၤစံးဝဲဒဉ်,ဒီးမၤန့ၢ်ပ5်ဝဲအ
တၢ်,ထံနံ့တြံ5်,သ့ဉ်မှဉ်နံ့တြံ5်,ညဉ်နံ့တြံ5်,ဒ့ဉ်နံ့တြံ5်,
တၢ်အိဉ်တၢ်အိတမံၤလၢ်လၢ်ဝံၤဒီးလဲၤကၤဝဲဒဉ်လီၤ.
လဲၤတၢ်အလီၢ်ခံန့ဉ်ဒီးကလီၤဝါတဘိန့ဉ် ဟဲဘံအထိး
ဝါတဒုန့ဉ်သတးဒီး အကုၢ်တဂၤန့ဉ်လဲၤတိၢ်ကလီၤန့ဉ်
တယုၢ်ဘဉ်ဒီးနီၢ်မှဉ်အ့န့ဉ်ဆိကမိဉ်ဝဲဒဉ်သါထိးဝါက
သံလီၤ. ဒီးလဲၤယုၢ်လီၤဝဲဆူကိ5်လ5်ဒ့န့ဉ် သါကလဲၤ
တိၢ်ကလီၤန့ဉ်ဒီး ကလီၤဝါထိဉ်ဆှဉ်လီၤအသးဒီးက
လီၤဝါဘံအီၤဒီးကလီၤဝါက့ၤဆူအပူၤလီၤ. နီၢ်မှဉ်အ့န့ဉ်
နၢ်ဟူလၢထိဉ်လွံၢ်တဘ့ဉ်ပှၤသကုတြုံသကုတြုံဒီး
နီၢ်မှဉ်အ့စံးအီၤထိဉ်လွံၢ်ဓၢ,နလဲၤအိဉ်က့ၤကၢ်ခူဉ်လီၢ်
လ့တက့ၢ်မိဉ်,ထိဉ်လွံၢ်စံးဆၢအီၤကစၢ်မှဉ်ဓၢ,ပကိးဒဲ
လဲဉ်, နီဉ်မှဉ်အ့စံးအီၤပကိးဒ်အံၤထိဉ်လွံၢ်ဓၢ,

သကုတြုံဓၢ်ကု
ကလီၤဘံသံခူဉ်လီၢ်လ့အမါမှဉ်အ့
မၤဓ့ၢ်ခူဉ်လီၢ်လ့ဟဲက့ၤချုချု

လီၤနၢ်တဂၤနၢ်ဟူထိဉ်လွံၢ်ပှၤန့ဉ်,ပှၤဟဲကိးတဂၤလဲဉ်စံး
ဝဲဒဉ်,ပှၤဂၤတဖဉ်န့ဉ်ထွံစ5်, နမဲ5်ဖုသရှမ့ၢ်နကနၢ်ဟူမ
နၤတမံၤလဲဉ်,နအိဉ်လၢဖဉ်ကွ5်ထံးန့ဉ်စံးဝဲဒဉ်,အဖံတ
ဂၤန့ၣ်စံးဝဲဒဉ်,သုမ့ၢ်တနှ5်ဘဉ်စလံၤန့ဉ်ယၤကၢ်သုကျိဉ်
မ့ၢ်ပီၤကူးနဲ5်စံးဝဲဒဉ်, ပှၤတဖဉ်န့ဉ်ယၤအကျိဉ်မ့ၢ်ပီၤကူး
ဒီးထိဉ်လွံၢ်ကိးထိဉ်ကဒီး

သကုတြုံဓၢ်ကု
ကလီၤဘံသံခူဉ်လီၢ်လ့အမါမှဉ်အ့
မၤဓ့ၢ်ခူဉ်လီၤလ့ဟဲက့ၤချုချု

ပှၤဂၤတဖဉ်န့ဉ်စံးအီၤခူဉ်လီၢ်လ့ဖဲအံၤတအိဉ်ဘဉ်,ခူဉ်
လီၢ်လ့အိဉ်လၢညါ, ထိဉ်လွံၢ်န့ဉ်လဲၤယူၤကိးကဒီးပုံၤ
ထိဉ်သၢတီၤဒီးတုၤလၢခူဉ်လီၢ်လ့အိဉ်ဒီး ခူဉ်လီၢ်လ့သံ
ဂိၢ်အီၤဘဉ်မနၤတမံၤလဲဉ်. ကလီၤဝါဘံထိးဒီးအကုၢ်
လဲၤတိၢ်တယုၢ်ကွံ5်ဘဉ်ဒီး နီၢ်မှဉ်အ့သါကလဲၤတိၢ်က
လီၤဝါဒီးကလီၤဝါဘံအီၤ, ကလီၤဝါက့ၤစိ5်ဆူအပူၤ
လီၤ. ဒီးခူဉ်လီၤလ့ဟဲက့ၤဝဲလီၤ. ခူဉ်လီၢ်လ့ဟဲက့ၤ
တုၤဒီးမၢအခ့အပှၤခူဉ်ကလီၤဝါန့ဉ်, ခူဉ်ဝဲဘူးထိဉ်ဒီး
ကလီၤဝါန့ဉ်,ကလီၤဝါသါသဖှိဉ်ထိဉ်ဒီး ခူဉ်လီၢ်လ့အ
ခ့အပှၤသံလူၤတက့ၤ,ခူဉ်လီၢ်လ့န့ဉ်နၢ်ဟူလၢနီၢ်မှဉ် အ့
ကတိၤလိ5်အသးဒီး ကလီၤဝါန့ဉ်စံးဝဲဒဉ်, ပျ်ထိဉ်
က့ၤယၤမီ,စံးကလီၤဝါဒ်န့ဉ်ဒီး ကလီၤဝါစံးအီၤတုၤန
ဝၤအလၢဉ်လီၤဘဉ်ယၤဒီးစကပျ်ထိဉ်က့ၤနၤလီၤ. ခူဉ်
လီၢ်လ့နၢ်ဟူဒ်န့ဉ်ဒီးခူဉ်လီၢ်လ့မၤသံထွံဉ်တဒုဒီးလဲၤပ5်
ဝဲဒဉ်လၢ ကလီၤဝါအပူၤခိဉ်ထိးန့ဉ်လီၤ. ထွံဉ်န့ဉ်အ

လၢဉ်လီၤတဲ5်ဘဉ်နီၢ်မှဉ်အ့ဒီး နီဉ်မှဉ်အ့စံးကလီၤဝါန့ဉ်
စဝၤအလၢဉ်လီၤတဲ5်သြူဘဉ်လံယၤလံ, ပျ်ထိဉ်က့ၤ
ယၤတက့ၢ်စံးဝဲဒဉ်,ကလီၤဝါစံးအီၤနစံးနဝၤအလၢဉ်န့ဉ်
စကွၢ်ကွၢ်ဓဲ, ဟ့ဉ်ဃီၤဝဲဒီးကလီၤဝါကွၢ်ဒီး မးထွံဉ်အ
လၢဉ်လီၤ. ကလီၤဝါစံးအီၤဒ်န့ဉ်,တမ့ၢ်ဘဉ်နဝၤအလၢဉ်
ဘဉ်စံးဝဲဒဉ်,ခူဉ်လီၢ်လ့မၤသံတၢ်ဖိတၢ်လံၤ, မၤသံအ
ကုၢ်တဂၤလဲၤပ5်လီၤဝဲဒဉ်လၢကလီၤဝါအပူၤခိဉ်ထိးန့ဉ်
ဒီးအလၢဉ်လီၤသြူဘဉ်အမါန့ဉ်ဒီးကလီၤဝါကွၢ်ဒီးက
လီၤဝါစံးဝဲဒဉ်,တၢ်ဖိတၢ်လံၤနကုၢ်အလၢဉ်ခဲလၢ5်လီၤ.
တမ့ၢ်ဒ်ဘဉ်နဝၤအလၢဉ်ဘဉ်စံးဝဲဒဉ်,ခူဉ်လီၢ်လ့ဒိဉ်တဲ5်
တစုမ့ၢ်တဘိ,လဲၤပ5်ဝဲလၢတၢ်ပူၤခိဉ်ထိးန့ဉ်အလၢဉ်
လီၤသြူဘဉ်လၢအမါဒီး အမါစံးဝဲဒဉ်,စဝၤအလၢဉ်လီၤ
တဲ5်သြူဘဉ်လံယၤလံစံးဝဲဒဉ်,ကလီၤဝါကွၢ်မးနဝၤအ
စုမ့ၢ်အလၢဉ်လီၤ,စံးဝဲဒဉ်,ခူဉ်လီၢ်လ့ကၢဉ်တဘဉ်လၢၤ,
ခူဉ်လီၢ်လ့မၤသံလီၤအသးလၢ ကလီၤဝါအပူၤခိဉ်ထိးဒီး
အလၢဉ်လီၤသြူဘဉ်အမါဒီးအမါစံးဝဲဒဉ်, အအံၤတစု
အံၤ မ့ၢ်လံစဝၤအလၢဉ်လံစံးဝဲဒဉ်, ကလီၤဝါကွၢ်ဒီးမ့ၢ်
ယၢ်နဝၤအလၢဉ်ယၢ်စံးဝဲဒဉ်,က့ၤထိဉ်ကုၢ်က့ၤကၢ်နဲ5်
စံးဝဲဒဉ်,ဒီးနီၢ်မှဉ်အ့န့ဉ်ဟဲက့ၤထိဉ်ဆူခိဒီးကုၢ်က့ၤအဝး
န့ဉ် မၢကလီၤဝါန့ဉ်ဘံသ့ဉ်မှဉ်ဘံဃိဉ်ဝဉ်န့ဉ်ဒီးကလီၤ
ဝါဘံသ့ဉ်မှဉ်ဘံဃိဉ်ဝဉ်,ဒီးခ့ဒီးပှၤန့ဉ်ကြူးကြူးဒီးကုၢ်
လီၤအဝၤန့ဉ်မ့ၢ်အူကဲၤထိဉ်မးဟူၢ်ဟူၢ်ဒီးစံးဝဲဒဉ်သ့ဉ်မှဉ်
တအါဒ်းဘဉ်,မၢကဒီးကလီၤဝါလဲၤဘံကဒီးသ့ဉ်မ့ၢ်တ
က့ၢ်စံးဝဲဒဉ်,ဒီးကလီၤဝါန့ဉ်လဲၤဘံကဒီး သ့ဉ်မှဉ်န့ဉ်အ
လီၢ်ခံဒီးနီၢ်မှဉ်အ့န့ဉ်လူလီၤသိဒီးစံဉ်ဘျုးသံအသးလၢ
မှဉ်အူအပူၤန့ဉ်လီၤ. ဂုၢ်ဂီၤခိဉ်တဘိသါကဖြံးက့ၤအက
စၢ်ဒီးပညီဉ်နှ5်အခိဉ်န့ဉ်ဓိၢ်ဒီးအခိဉ်ဂီၤ, ပညီဉ်နှ5်အခံ
န့ဉ်ဓိၢ်ဒီးအခံဂီၤ,ဒးဘိတဘိသါကဖြံးက့ၤအကစၢ်ဒီး
ဘိဒီဘိညါလီၤ. ကလီၤဝါလဲၤဘံသ့ဉ်မှဉ်ဒီးဟဲက့ၤကွၢ်
နီၢ်မှဉ်အ့သံလံဒီးစံးဝဲဒဉ်,ပသူခိဉ်မှဉ်အံၤစစံးစကန့တ
ဂၤလီၤစန့တန့ၢ်ဘဉ်, စံးဝဲဒဉ်ဒ်န့ဉ်ဝံၤဒီးအသးဒိဉ်ထိဉ်
ဒီးဟးဝဲဒဉ်လီၤ. ကလီၤဝါန့ဉ်ဟးစိးပှၤကညီအလီၢ်ဒီး
ပှၤကညီန့ဉ်သံမးကိးမ့ၢ်နံၤကိးမ့ၢ်နၤလီၤ. ပှၤကညီလဲၤ
ဟိဉ်ဘဉ်ယၢၤထွဲလိ5်အသးန့ဉ် ကလီၤဝါအခ့အပှၤတ
ဖဉ်န့ဉ်သံကွၢ်ပသူခိဉ်လဲၤဟိဉ်ဘဉ်လိ5်အသးန့ဉ် မ့ၢ်
သုလဲၤဆူလဲဉ်တခီလဲဉ်,စံးဝဲဒဉ်,ပသူခိဉ်စံးဆၢအီၤ,ပ
လဲၤဟိဉ်ဘဉ်ပှၤလၢလီၤစိးလီၤ. လီၤစိးသံဓၢ်,လီၤစိး
သံယံ5်,ပသူခိဉ်စံးဆၢအီၤဒ်န့ဉ်လီၤ. ကလီၤဝါအခ့အ
ပှၤတဖဉ်န့ဉ်က့ၤစံးဘဉ်အကစၢ်,ကစၢ်ဓၢ,နဖျးပသူခိဉ်
အလီၢ်န့ဉ်သံယၢ်စံးဝဲဒဉ်,ကလီၤဝါအသးခုထိဉ်ဒီး ဖျး
မးပသူခိဉ်အလီၢ်န့ဉ် နးထိဉ်နးထိဉ်လီၤ. ပသူခိဉ်တဖဉ်
န့ဉ်သံကလၢ်တ့ၢ်လီၤ. ကၢဉ်တဘဉ်လၢၤဘဉ်စံးဝဲဒဉ်,

Digitized by Google

တဂၤဒီးတဂၤသိၣ်လိာ်မးပသးလီၤစ့ၤဝဲဒၣ်, သုမ့ၢ်ထံၣ် ကလီၤဝါအခ့အပှၤန့ၣ် မ့ၢ်သံကွၢ်သုတၢ်ဒီးပလဲၤဟီၣ် ဘၣ်ပှၤလၢလီၤစိၤလီၤ. လီၤစိၤသ့ဧၢ်,မ့ၢ်သံကွၢ်သုတၢ်ဒ် န့ၣ်ဒီး လီၤစိၤတသ့ဘၣ်စ့ၤဒ်န့ၣ် ကီၤဂၤဒံးတက့ၢ်. စ့ၤဝဲ ဒၣ်, လၢခံကဒီးထံၣ်လိာ်အသးဒီး ကလီၤဝါအခ့အပှၤ န့ၣ်ကလီၤဝါအခ့အပှၤသံကွၢ်အတၢ်သုကလဲၤဆူလဲၤ တ ခီလဲၣ်,ပသူခိၣ်စ့ၤဆၢအီၤပလဲၤဟီၣ်ဘၣ်ပှၤလၢလီၤစိၤ, လီၤစိၤသ့ဧၢ်, လီၤစိၤတသ့ဘၣ်, စ့ၤဆၢကလီၤဝါအခ့အ ပှၤဒ်န့ၣ်ဒီးကလီၤဝါအခ့အပှၤကွၤစ့ၤဘၣ်အကစၢ်ကစၢ် ဧၢ,နဖျးပသူခိၣ်အလိၢ်န့ၣ်ပသူခိၣ်စ့ၤဝဲဒၣ်တသ့ဘၣ်,က စၢ်ဧၢစ့ၤဝဲဒၣ်,ကလီၤဝါစ့ၤအခ့အပှၤမးပသူခိၣ်လီတၢ် လီၤ. လဲၤကွၢ်ဟုၣ်တက့ၢ်စ့ၤဝဲဒၣ်,ဒီးကလီၤဝါအခ့အပှၤ န့ၣ်လဲၤကွၢ်ဟုၣ်ပသူခိၣ်ဒီး ထံၣ်လၢပသူခိၣ်မၤအုၣ်လုၢ် ထါ, စံၣ်ကျံၣ်အူမီ, ထီၣ်သ့ၣ်သၣ်ဝၣ်ဖျိ,နံၤကဝဲၢ်ပျိၢ်က ဒီး,လိၢ်ယိၣ်လိၢ်ကွဲ,ကလာ်ဒၣ်အတၢ်အံးအံးဒီးကလီၤ ဝါအခ့အပှၤန့ၣ် ကွၤစ့ၤဘၣ်အကစၢ်,ကစၢ်ဧၢ,နဖျးပသူ ခိၣ်အလိၢ်န့ၣ်ပသူခိၣ်တသ့ဘၣ်,ပသူခိၣ်နံၤကဝဲၢ်ပျိၢ်က ဒီး, မၤအုၣ်လုၢ်အထါဒၣ်အတၢ်တမံၤလၢ်လၢ်ကလာ်အ တၢ်အံးအံးလီၤ. ကစၢ်ဧၢ,စ့ၤဝဲဒၣ်,ဒ်ပသူခိၣ်စ့ၤဝဲအသိး န့ၣ်တသ့ဘၣ်,ကစၢ်ဧၢ,ကလီၤဝါတခီတၢ်ဒီး ပှၤထဲယၢ အံၤစဖျးပသူခိၣ်အလိၢ်သုစ့ၤတသ့ဘၣ်,သုမ့ၢ်စ့ၤဒ်န့ၣ်ဒီး စကဘိုးကွံာ်စရုၣ်တုၤအလၢာ်လီၤ. စ့ၤဝဲဒၣ်ဒ်န့ၣ်ဝံၤဒီး ကီးအခ့အပှၤဝံၤဒီးလဲၤထိၣ်ဝဲလၢစုၣ်အခံန့ၣ်ဒီးဘိုးလီၤ ကွံာ်အစုၣ်န့ၣ်တုၤအလၢာ်ဒီး မၢအခ့အပှၤအီၣ်အစုၣ် န့ၣ်ကီးဂၤဒဲးဝံၤဒီး မၤလိာ်အခ့အပှၤန့ၣ်စ့ၤဝဲဒၣ်,ပှၤက ညီအံၤတၢ်သရူးတၢ်ကမၣ်မ့ၢ်တအီၣ်ဘၣ်တဖၣ်အံၤသုတ ဖျးတဂ့ၤ, တၢ်သရူးတၢ်ကမၣ်မ့ၢ်အီၣ်ဒီး ဖျးကၢ်နဲ့ာ်စ့ၤဝဲ ဒၣ်,အခ့အပှၤတဖၣ်န့ၣ် အတၢ်အၢၣ်လီၤအီလီၤအီၤကီး ဂၤဒဲးလီၤ. မ့မ့ၢ်ဂ့ၢ်ထံဝါတဘိအံၤတၢ်ကမၣ်အီၣ်ဧိၢ်သါ ကဖျး,တၢ်ကမၣ်တအီၣ်ဘၣ်ဧိၢ်သါကဖျး,အကစၢ်စ့ၤ အီၤဖျးတဂ့ၤ,ဂ့ၢ်ထံဝါဧၢ,ဂ့ၢ်ထံဝါတခီတၢ်ဒီးစကဖျးလီၤ ကစၢ်ဧၢ,တစူၢ်ဘၣ်အကစၢ်အကလုၢ်အကထါဒီးသါက ဖျးလီၤစ့ၤဝဲဒၣ်,ပစံးတၢ်ဖျးတဂ့ၤ,နစံးလီၤနကဖျးလီၤ. နတစူၢ်နှၢ်ဘၣ်မနၤလဲၣ်,ဒီးအကစၢ်လူၤဖျးအီၤယ့ႉ ယ့ၢ်ဝဲ စံၣ်လီၤဘၣ်လၢထံလိာ်ပူၤဒီး အစုၣ်ပံၢ်ထီၣ်ကွံာ် ခဲလၢာ် လီၤ. ဒီးညၣ်ကိၣ်,ညၣ်ဆါဘျၣ်ဘၣ်ဂ့ၢ်စုၣ်ဒီးဆဲးတၢ် ဆါတုၤခဲကနံၣ်အံၤလီၤ စ့ၤဝဲဒၣ်ဒ်န့ၣ်ဒီးကတၢါဝဲလီၤ. ပသးပှၢ်စ့ၤဝဲဒၣ်, ပယါတဲၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤ အစုၣ်အီၣ်တ ဖၣ်န့ၣ် မးအအီၣ်ဘၣ်ကလီၤဝါအစုၣ်လၢပျၢၤလီၤ,စ့ၤ ဝဲဒၣ်,ဖိသၣ်မၤကွၤလၢထါ–

ချ့ၣ်လီၣ်လ့စ့ၤသါသးစူၤ
ချ့ၣ်ကွၤမုၣ်အူလၢတၢ်ပူၤ
နီၣ်မုၣ်အ့စ့ၤသါသးတိ
ကလီၤကလီၤအဲၣ်ကလီၤ
စကကဲလၢချ့ၣ်လိၢ်လ့
မတၤကကဲနီၢ်မုၣ်အ့

၂၇. လီချ့ဒၢ န့ၣ် ပတထံၣ်ဘၣ်နီတခီဘၣ်ပသးပှၢ်စ့ၤ ဝဲဒၣ်,ဘၣ်ဆၣ်ဒီး ပသးပှၢ်တနီၤနီၤထံၣ်ဝဲမၤသးဒ်ပလီ သူအသိးဒီး ကပီၤဝဲတစဲးစဲးဒီးဖျၢၣ်သလၢၣ်ဓိၤဒီးမၤသး ကလၤတၤထဲခီၣ်မုၢ်ဒိၣ်လီၤ. စ့ၤဝဲဒၣ်,လီချ့ဒၢန့ၣ်မ့ၢ် အီၣ်လၢဟံၣ်,ပမ့ၢ်ကတဲာ်ကတီၤဒီးမုၣ်အူအီၣ်ဟံၣ်တနံၢ် ဘၣ်, တၢ်ဆါမရိၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထီရီၤတၢ်ဆါမ့ၢ်ဂ့ၤတထိၣ် ဘၣ်လၢဟံၣ်န့ၣ်ဘၣ်စ့ၤဝဲဒၣ်, ပှၤလၢပျၢၤတဂၤထံၣ်နံၢ် လီချ့ဒၢန့ၣ်ဒီး ကတိၤဝဲဒီးပူၤဖျဲးဝဲဒီး တၢ်ဆူတၢ်ဆါဒီး လီၤကွၤလၢအဖိတစိၤဒီးအဖိန့ၣ်အီၣ်တဂၤယီမ့ၢ်လၢ အဖိာ်မုၣ်ဒီးမုၣ်ကနီၤထိၣ်ဒီးနံၢ်အဝၤတဆိုးဘၣ်,နံၢ်ချ့ သူၣ်အဝၤလၢအဖိဒိၣ်ဒီးတၢ်စူၤထံဒိၣ်ထိၣ်တုၤအဆူကၢ် ဟံၣ်ဒီးလီချ့ဒၢန့ၣ်ဟါမၢ်ကွံာ်ဝဲလီၤ,ပသးပှၢ်စ့ၤဝဲဒၣ်.

၂၈. ဖီချ့ကို့ သ့ၣ်တကလုာ်အလၣ်ဖးလဲၢ်ဒီး အထံးထဲ ယ့ၢ်ထဲကူ, ထဲကံၣ်ဒုၣ်ကံၣ်ဖံဒီးပမၤဟံၣ်သ့စကီးလီၤ. ပမၤကျိၤဓိၤကွာ်ဓိၤ.

၂၉. စချ့စဲ န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤ,ထီစိၤထီခိၣ်,ထိး ဓိၤဆီဓိၤယ့ၢ်ဒီးအခိၣ်လိၢ်အီၣ်လီၤတဲာ်လၢဟီၣ်ခိၣ်အ ဖိခိၣ်န့ၣ် ပစံးလၢအလိၢ်စချ့စဲလီၤ. ထီခိၣ်တဒုအလိၢ် ယ့ၢ်ထိၣ်မးစချ့စဲလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစ့ၤလၢသချ့သ ခဲ,ဒီးတချ့တခဲလီၤ.

ခ့

၁. ခ့စီၤတီစီၤ န့ၣ်မ့ၢ်ဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိအအၢအသီလၢအအီၣ် သံကစဲာ်တၢ်ညၣ်အကလုာ်ကလုာ်,အုၣ်အီၣ်မူဒံးတၢ် ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤဒီးပကီးလၢခ့လီၤ. ဒီးပှၤ တနီၤနီၤကီးလၢဘိၣ်သအီၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကီးစ့ၢ် ကီးလၢဘိၣ်သအီၣ်လီၤ.

၂. ခ့မုၢ် န့ၣ် မ့ၢ်ဘိၣ်သအီၣ်လၢအကလုာ်ဒိၣ်နှၢ်ဘိၣ်သ အီၣ်အကလုာ်အဂၤန့ၣ်ပကီးခ့မုၢ်လီၤ. ခ့မုၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ခ့နီၢ် နီၢ်,ခ့ဖးဒိၣ်လီၤ. ခ့မုၢ်န့ၣ်ထဲဂီၤဖံးလါဖံး,ထဲသိးထီစိၤထိ ခိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ခ့မုၢ်လီၤ.

၃. ခ့စံၣ်ဖိၣ် န့ၣ်မ့ၢ်ခ့တကလုာ်ထဲသိးဒီးထိးတလီၤတ လဲာ်ဒီးကံၣ်ဆဲးတဖိၣ်လၢအဝါဒီးပကီးလၢခ့စံၣ်ဖိၣ် လီၤ. ခ့စံၣ်ဖိၣ်န့ၣ်ပထံၣ်တအါဘၣ်,အီၣ်တဒုဒုဓိၤလီၤ.

၄. ခ့ဘ့ န့ၣ် အမိၢ်ပှၢ်ထဲထွံၣ်ဓိၤဒီးကံၣ်လၢအဂီၤဒီးအ သူဒီး အီၣ်နှၢ်ထဲတၤအုးတၤသွီၣ်,ထွံၣ်ဓိၤထိးဓိၤဒီးပကီး လၢခ့ဘ့လီၤ. ခ့ဘ့န့ၣ်အီၣ်တကျာ်ခီၣ်နှၢ်စကီးလီၤ.

၅. ခ့မ့ၣ် န့ၣ်ဂီၤဆှၣ်ကလာ်ဒီးပကီးလၢခ့မ့ၣ်လီၤ. ဒီး

Digitized by Google

ထဲသိးဒီးထွံၣ်တဒုလီၤ. ဒီးအီၣ်လၢပှၢ်ဒိၣ်ကနၤလီၤ.
၆. **ခ့သူ** နူၣ် သူၣ်သၣ်မဲၣ်ဓိၤအသူအသိးနူၣ်ဒီးဒုညါဒီး ဒိၣ်နူၢ်တကျၢၣ်ခီၣ်နူၣ်ဒီးပစံးလၢခ့သူလီၤ. ခ့သူနူၣ်ထဲ ထိးတလီၤတလဲာ်နူၣ်လီၤ. ဒီးအီၣ်ထွံၣ်ဒီးအီၣ်တၢအုး တၢသွံၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.
၇. **ခ့နၣ်ဓၢၤ** နူၣ် ထဲသိးဒီးထိးတၢ်တဒုဒီးကံၣ်ဒ်ခ့မုၢ်သိး ဘၣ်ဆၣ်တထဲ သိးဘၣ်ခ့မုၢ်ဘၣ်ဒီးပကီးလၢခ့နၣ် ဓၢၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢခ့မုၢ်အတလီၤခိဒီးမုၢ် ထဲဒၣ်တၢ်နူၣ်ဒီးတဒိၣ်ထိၣ်လၢၤဘၣ်လီၤ. ခ့လၢ တထဲ သိးတဝၢ်ဘၣ်ခ့မုၢ်နူၣ်မုၢ်ခ့နၣ်ဓၢၤခဲလၢာ်လီၤ. ခ့နၣ်ဓၢၤ နူၣ်အကွၢ်အဂီၤလီၤက်လၢခ့မုၢ်နူၣ်နၣ်သကွတမုၢ်ဘၣ် ခ့မုၢ်ဘၣ်,ဆံးနူၢ်ခ့မုၢ်တကွၢ်လီၤ.
၈. **ယုၢ်ခ့ဒီ** နူၣ် မုၢ်နီၣ်တကလုာ်မဲထိၣ်လၢသ့ၣ်ကပၤ ဒီးအလၣ်ဖးဒ့ဖး[တြၢ်]ဒီး ပစံးလၢယုၢ်ခ့ဒီး,ဒီးပှၤတနီၤ နီၤစံးလၢလှၢ်ခ့ဒီလီၤ. ယုၢ်ခ့ဒီနူၣ်မဲထိၣ်လၢသ့ၣ်ကဖိာ် ဝၣ်ကပၤဒီးသ့ၣ်ဒ့ခံဒ့လီၤနူၣ်ဒီး အဂံၢ်ဘီၣ်ဖျကလာ်ဒ် အတၢ်အသိးလီၤ.
၉. **ခ့ယုၢ်** နူၣ် ပတထံၣ်ဘၣ်နီတခီၣ်ဘၣ်,ပနၢ်ဟူထဲ အမံၤဓိၤလီၤ. ဒီးပသးပှၢ်စံးဝဲလၢပျၤနူၣ်အိၣ်ဒီး လိၣ် အသးလၢပှၤကညီသ့စံးဝဲဒၣ်,ဒီးတလၢၤမၤအဂီၤလၢ ယိၣ်ခိၣ်ထံး.
၁၀. **ခ့ဃံၣ်** နူၣ် မုၢ်ထွံၣ်မံၤအဆိ,ထွံၣ်မံၤခ့ဃံၣ်စံးဝဲ ဒၣ် ,ပှၢ်လၢ်ကျါနူၣ်အိၣ်ဒီးထွံၣ်မံၤခ့ဃံၣ်အါကၢ.
၁၁. **သုးခ့ဒီးဆိ** နူၣ်မုၢ်ပှၤကညီလိာ်ကွဲဝၣ်လှဝၣ်ဒ့, ဆှါဘုၣ်ဆှါဘျုံးနူၣ် သုးလိာ်ကွဲဝဲဒ်တလၢၤလိာ်ကွဲလှၢ် အသိးဒီးပစံးလၢသုးခ့ဒီးဆိလီၤ. ဒီးမုၢ်ပှၤကညီလိာ် ကွဲ[ကြီ][ကြီ]တၢ်လီၤ.
၁၂. **ခ့ပျိၤ** နူၣ်မုၢ်ခ့ယုၢ်အဆိလီၤ. ခ့ယုၢ်ခ့ပျိၤနူၣ်အိၣ် လၢပျၤအါကၢ,ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်,
၁၂. **ယုၢ်ခ့** နူၣ် မုၢ်ယုၢ်တကလုာ်အယိၢ်ဒ့ထိဒ်ခ့အ သိး ဒီး ပကီးလၢယုၢ်ခ့, ဘၣ်ဆၣ်ပတထံၣ်နီတခီၣ်ဘၣ်,ပ သးပှၢ်လၢပျၤထံၣ်ဝဲလၢပှၢ်ဒိၣ်ကနၤလီၤ.
၁၃. **ခံခ့** နူၣ် မုၢ်ပှၤကညီမံဆှၣ်နီၤဝးယှာ်ယိၢ်ယှာ်ယိၢ် ဒီးပစံးလၢမံခ့လီၤ. ပှၤတဂၤဆှၣ်နီၤဒီးမံစူာ်မံခ့နးကၢ.
၁၄. **ထိၣ်ခ့** ထိၣ်တကလုာ်ထဲစိးဝၣ်ဃးတဘ့ၣ်ဒီးအဒံး ကွဲလၢအဝါဒီး အနိာ်ထိဒ်ထိၣ်ကီးအသိးဒီးပကီးလၢ ထိၣ်ခ့လီၤ. ထိၣ်ခ့နူၣ်အိၣ်ချၢၣ်သၣ်ဒ်ထိၣ်ကီးအသိး လီၤ.
၁၅. **ထိၣ်ခ့တုၣ်** နူၣ် မုၢ်ထိၣ်တကလုာ်နူၣ် လီၤဆီဒီး ထိၣ်ခ့အဂၤလၢအဒံးဃးယုၢ်ကလာ်ဒီး ပကီးလၢထိၣ်ခ့ တုၣ်လီၤ. ဒီးထိၣ်ခ့တုၣ်နူၣ်လီၤက်လၢထိၣ်ခ့နိၢ်ထဲအနိာ် ဓိၤလီၤ. ဒီးအီၣ်လၢပှၢ်မုၢ်ကနၤဒီးမၤအပူၤလၢယီသူယီ

ဂီၤအအိပူၤလီၤ. ဒီးပအိၣ်စကီးလီၤ.
၁၆. **ဘုခ့** နူၣ် မုၢ်တၢ်အထံးလၢပသူၣ်ပဖျးတကလုာ်နူၣ် ဖိထိၣ်လၢအခိၣ်စိၣ်ဒီးသၣ်လၢအကဖိာ်လီၤဒီးပကီးလၢ ဘုခ့လီၤ. ဘုခ့နူၣ်ဖိထိၣ်လၢအခိၣ်စိၣ်နူၣ်တကဲထိၣ်ဘၣ် လၢအသၣ်ဘၣ်, မုၢ်သၣ်ထိၣ်ဒီးသၣ်ထိၣ်လၢအကဖိာ် လီၤလီၤ. ဘုသံၣ်ဘုခ့, ဘုခ့ဘုထီနူၣ်ပဖျးသၢလါ ဒီးပ အိၣ်ဘၣ်အသၣ်လီၤ. ဘုခ့သၣ်အစၢ်ဒံးနူၣ်ပဃိအိၣ်ဒီး ဆၢဝံၣ်သိပအိၣ်ဝံၣ်ကၢ.
၁၇. **မဲာ်ဘံၣ်ခ့** နူၣ်မုၢ်တၢ်မိၣ်မံပသး ဒီးပမဲာ်ဘံၣ်လီၤ တစဲးစဲးနူၣ်ပစံးလၢပမဲာ်ဘံၣ်ခ့လီၤဒီးပှၤတနီၤနီၤနူၣ်တၢ် တအိၣ်မံနၣ်သကွအသးဒီးအမဲာ်ဘံၣ်ခ့လၢအဖိသၣ်လံၤ လံၤအိၣ်တနီၤလီၤ.
၁၈. **အခ့အဗှၤ** နူၣ် မုၢ်ပဒိၣ်ပပှၢ်အကညီၤတဖၣ်နူၣ် ပ စံးလၢပဒိၣ်အခ့အပှၤလီၤ. ပဒိၣ်တဂၤလဲၤတၢ်ဒီးအခ့အ ပှၤဖိာ်ထိၣ်အခံအါသမိး.
၁၉. **စခ့စခိ** နူၣ်မုၢ်ဖိသၣ်တမၣ်ဃဲၤဝဲထဲအဃံဓိၤဒီးအ ညၣ်တအိၣ်ဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢအဃဲၤစခ့စခိလီၤ. ပှၤကညီ အဖိဘဂၤဃဲၤမးစခ့စခိလီၤ. ကမုၢ်ကၢ်အညၣ်ဂိၢ်သၢၣ်, ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတခ့ဘခိလီၤ.
၂၀. **စခ့ဒ့** နူၣ် မုၢ်ဆီခိၣ်တဆုမုၢ်ဂ့ၤ,တကျၢၣ်ခိၣ်မဲထိး မဲမုၢ်ဂ့ၤ,စူဒီးကူၣ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢစခ့ဒ့လီၤ. တကျၢၣ်ခိၣ် အဖါနူၣ်အမဲစခ့ဒ့,စူ[တြိ]ကလာ်ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတ ခ့ဒ့ဒီးသခ့ဒ့လီၤ.
၂၁. **သံၣ်စခ့** နူၣ် မုၢ်ပှၤကညီမၤသံၣ်ဒီးမၤထိၣ်ဝဲဒီးတ ကျၢၣ်ခိၣ်အမဲဒီး ပဒဲအမဲလၢသံၣ်အခံဒီးကီးဝဲလၢသံၣ် စခ့လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢသံၣ်တခ့လီၤ. ပှၤတဂၤ ဟံးနူၢ်တကျၢၣ်ခိၣ်အမဲဒီးမၤဝဲလၢသံၣ်စခ့လီၤ.
၂၂. **လှၢ်ခ့လှၢ်ထိ** နူၣ် မုၢ်လှၢ်တကလုာ်အသၣ်ကံၣ် ဃှဒီးပကီးလၢလှၢ်ခ့လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢလှၢ်ကဲၢ် မဲလီၤ. ဒီးပှၤကညီဖျးဝဲကီးဂၤဒဲးလီၤ. လၢပျၤနူၣ်ပှၤ ကညီလဲၤမၤနူၢ်အချံလၢကိၢ်ကဲၢ်မဲဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢ လှၢ်ကဲၢ်မဲဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢလှၢ်ခ့လီၤ.
၂၃. **ခ့မိၢ်ကံၣ်ခ့ဖိကံၣ်** နူၣ် မုၢ်ပှၤကညီကတိၤဒိတၢ် လၢပှၤကညီတဖၣ်အဂ့ၢ်အတိၢ်နူၣ်စံးဝဲဒၣ်, တၢ်လၢပှၤက ညီနူၣ်မုၢ်အၢဒီးအဖိတဖၣ်အၢဒ်အသိး,မုၢ်ဂ့ၤဒီးအဖိဂ့ၤဒ် အသိးစံးဝဲလၢခ့မိၢ်ကံၣ်ခ့ဖိကံၣ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီနူၣ်မုၢ် အိၣ်ဒီးအကသိးဒီး အတၢ်ကူၣ်သ့ဒီးအဖိတဖၣ်အိၣ်စ ကီးဒီးအတၢ်ကူၣ်သ့ဒ်အမိၢ်အပၢ်အသိးဒီးစံးစကီးဝဲလၢ ခ့မိၢ်ကံၣ်ခ့ဖိကံၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအတၢ်ကူၣ်တၢ်ဆးအိၣ် ဒ်အပၢ်အသိးဒီးပကတိၤဒိအီၤလၢခ့မိၢ်ကံၣ်ခ့ဖိကံၣ်လီၤ.
၂၄. **ခ့မိၢ်ကံၣ်တတိၤ,ခ့ဖိကံၣ်သၢတိၤ** နူၣ်မုၢ်ပှၤ ကညီ တနီၤနီၤအကသိးအိၣ်အါနူၢ်အမိၢ်အပၢ်,ဒီးတနီၤနီၤမၤ

Digitized by Google

အၢအသးနးနၢ်အမိၢ်အပၢ်ဒီး ပကတိၤဒ်လီၤအီၤပစံးလၢ ခ့မိၢ်ကံၣ်တတီၤခ့ဖိကံၣ်သၢတီၤလီၤ. ပှၤလၢအသ့နၢ်အမိၢ်အပၢ်တဖၣ်နူၣ် မၤသးဒ်ခ့မိၢ်ကံၣ်တတီၤခ့ဖိကံၣ်သၢတီၤအသိးနူၣ်လီၤ.

၂၅. **ခ့ဖိသမၣ်ဖိ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဒူအယိၤဒီးတပျုၤဘၣ်တၢ်ဖှိၣ်တၢ်နးတဖၣ်နူၣ် ပစံးလၢခ့ဖိသမၣ်ဖိလီၤ. ပှၤစံးလီၤအသးလၢခ့ဖိသမၣ်ဖိတဖၣ်နူၣ်လဲၤတၢ်လၢ ထံတပးကဲဝဲ,လဲၤတၢ်လၢခိတပးကဲဝဲ, တပျုၤဘၣ်တၢ်နိတမံၤဒီး ပဒ်လီၤလၢခ့ဖိသမၣ်ဖိလီၤ.

၂၆. **ခ့ခိၣ်သမၣ်ခဲ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤအၢပှၤသီအကျါတၢ်နးတၢ်ဖှိၣ်အပူၤနူၣ်ပစံးလၢခ့ခိၣ်သမၣ်ခဲလီၤ. ပှၤလၢက်ခ့ခိၣ်သမၣ်ခဲတဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်ခ့ဖိသမၣ်ဖိပှၤဒူပှၤယိၤလီၤစံးဝဲဒၣ်,

၂၇. **ခ့သးမှာ်ပယၢ** ခံပိာ်ပယၢဒ်ပစံးတၢ်အသိးပှၤလၢအအဲၣ်ပှၤတဖၣ်ပအဲၣ်ဆၢအီၤပလူၤအသးထိဘိနူၣ်ဒီး ပကတိၤဒ်လီၤလၢခ့သးမှာ်ပယၢခ့ပိာ်ပယၢလီၤ. ခ့သးမှာ်ပယၢခ့ပိာ်ပယၢလီၤ. ပယၢတုၤတမှာ်ဘၣ်ဒီးခ့တပိာ်ဘၣ်,ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၂၈. **ခ့ကအိၣ်တၢ်** နူၣ် တဟ်ဖျါဘၣ်အစှမ့ၣ်ဘၣ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိးပှၤအၢတဖၣ်နူၣ်တဒုးနဲၣ်ဘၣ်အကသီးလၢပှၤဂၤဘၣ်စံးဝဲလီၤ. တၢ်ဘျၣ်နူၣ်စံးလီၤအသးလၢသါဂ့ၤနူၣ်သုနၥ်ဓါ. မၤသးဒ်ခ့ကအိၣ်တၢ်ဒီးတဟ်ဖျါဘၣ်အစှမ့ၣ်သိးလီၤ.

၂၉. **ဘထိဓါခ့ဘထိဓါသမၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတကလှာ်နူၣ် စံးလီၤအသးလၢသါဒုၣ်သါဒါတအိၣ်ဘၣ်, လဲၤဆူယိၤကိၢ်ဒီးဘၣ်လိာ်ဒီးယိၤ, လဲၤဆူပယိၤကိၢ်ဒီးဘၣ်လိာ်ဒီးပယိၤ, ဒီးကတိၤဒ်ဝဲစံးဝဲဒၣ်ဖိသ့ၣ်ဓါမၤအၢသုသးတဂ့ၤ, ပလဲၤလၢပှၢ်ကျါပတထိဒါဘၣ်ခ့ဘၣ်,ပလဲၤလၢထံနူၣ်ပတထိဒါဘၣ်သမၣ်ဘၣ်စံးဝဲဒၣ်.

ခ့ၣ်

၁. **ခ့ၣ်ထိၣ်အနၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဂၤကတိၤတၢ်တဘၣ်ဘၣ်ပနၢ်တနၥ်ဘၣ်ပနၢ်ဒီးပစံးလၢခ့ၣ်ထိၣ်ပနၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤပှၤဂၤကတိၤတၢ်ခ့ၣ်အနၢ်ဒီးအသးဒိၣ်ထိၣ်ဝဲလီၤ. နကတိၤတၢ်တဒုခ့ၣ်စနၢ်ဒိၣ်ကၢ, ခ့ၣ်ပနၢ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိးဆါပနၢ်လီၤ.

၂. **ဆိၣ်ခ့** နူၣ် မ့ၢ်ပကတိၤတၢ်ဒီးပတဲးလိာ်ယံလိာ်ပသးဒီး ပှၤဂၤဒီးပစံးလၢပဆိၣ်ခ့ၣ်လီၤ. ပှၤတဖၣ်ဆိၣ်ခ့ၣ်လိာ်အသးကဲာ်စနၢ်ကၢ,ဘၣ်ဆၣ်ဒီးမ့ၢ်ပကိးပိာ်ထွဲပယိၤအခံလီၤ.

၃. **သၣ်ခ့ၣ်ခိၣ်** သ့ၣ်တကလှာ်အသၣ်အိၣ်သၢယိၣ်ဒီးအသၣ်ဆံၣ်ဝဲဒီးပကိးလၢသၣ်ခ့ၣ်ခိၣ်လီၤ. သၣ်ခ့ၣ်ခိၣ်

ပထံၣ်အသၣ်လီၤလၢတလၢၤဆါလၢဖှါပူၤတစုစုလီၤ.

၄. **ထးခ့ၣ်ခိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ထးတကလှာ်လၢပဆးအီကံနူၣ်ပြံကဒံဓိၤဒီး ပကိးလၢထးခ့ၣ်ခိၣ်လီၤ. ထးခ့ၣ်ခိၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပဆးဆ့ဒီးဘၢၣ်,ဒီးပဆးအီကံနူၣ်မ့ၢ်ထးခ့ခိၣ်လီၤ.

၅. **စခ့ၣ်စခိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟ်ဆူၣ်ဟ်ချအသးဟ်ဂ့ၤအသးဒီးပစံးလၢဟ်အသးစခ့ၣ်စခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဟ်အသးစခ့ၣ်စခိၣ်, သုမ့ၢ်ဒ်အသူၣ်အသးတဖံတလီးဓိၤသိးလဲၣ်.

၆. **ဒိၣ်စခ့ၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ထံတယိာ်ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ပူၤတယိာ်ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢဒိၣ်စခ့ၣ်လီၤ. ထံတပူၤတယိာ်ဘၣ်ထံဒိၣ်ခစ့ၣ်ဓိၤလီၤ.

၇. **သးဒိၣ်စခ့ၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအသးဒိၣ်ထိၣ်ချတဖၣ်ပစံးလၢအသးဒိၣ်စခ့ၣ်လီၤ. ကတိၤတၢ်ဓ့ၢ်နှာ်စနၢ်,တၢ်လၢယၤအံၤစသးဒိၣ်စခ့ၣ်လီၤစံးဝဲဒၣ်,

ခဲ

၁. **ခဲ** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်သကၢ့လၢပဆဲဝၣ်ခိဒီးပဘျုးတိၣ်လၢဝၣ်ခိပဝံလီၤနူၣ်ပကိးလၢခဲလီၤ. ပှၤတနိၤနိၤဆဲဝၣ်ခိနူၣ်ဘျုးလီၤဝဲဒီးခဲလီၤ. ဒီးခဲနူၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်အသကၢ့ဖိလီၤ. ပဆဲဝၣ်ခိနူၣ်ပမ့ၢ်ဘျုးလီၤခဲလၢဝၣ်ခိပဝံလီၤနူၣ်ပၣ်ခိဘၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤသံယၢာ်,ခဲနူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ယံၣ်ဝၣ်စၢသဘံၣ်ဘုၣ်လိာ်အသးဒီး သ့ၣ်ဖိဝၣ်ဖိ, ဒီးသ့ၣ်ဒ့ဝၣ်ဒ့တၤဆှ့ၣ်တၤမဲ,နိၣ်ဓိၤမံၤဓိၤ,သဘံၣ်ဘုၣ်ဘံၣ်လိာ်အသးအါမံၤတုၤပလဲၤတပၢ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢအခဲလီၤ. ပှၢ်လၢ်ကျါတပူၤခဲကၢ,ပတုၣ်တပၢ်ဘၣ်,သ့ၣ်ယံၣ်ဝၣ်စၢ,တၤဆှ့ၣ်တၤမဲ, သ့ၣ်ဒ့ဝၣ်ဒ့နိၣ်ဓိၤမံၤဓိၤတဘျုးကလှာ်သဘံၣ်ဘုၣ်လိာ်အသးဘံလိာ်အသး,ကိာ်ကဲးကိးလိာ်အသးဖှၣ်ထုးလိာ်အသးအါအါကလဲာ်ဒီးခဲဝဲလီၤ.

၂. **ခဲဘံၤခဲဘၢ** နူၣ် မ့ၢ်နိၣ်ထိၣ်လၢခုးကျၣ်ပူၤတိၣ်ဝဲတုၤပကျိၢ်တနူၣ်ဘၣ်ဒီး လီၤဘၢဘု,လီၤဘၢရူးပစံးလၢနိၣ်ခဲဘၢခုးလီၤ. ခုးတလိၢ်နိၣ်ခဲဘၢဒ်လိၢ်ညါပကျိၢ်ကူၤတနူၢ်ဘၣ်.

၃. **ခဲဘံး** နူၣ်မ့ၢ်ခဲဘၢအဆိလီၤ. နိၣ်ခဲဘံးနိၣ်ခဲဘၢခုးစံးဝဲဒၣ်.

၄. **တၢ်ခဲခိၣ်တၢ်ခဲကျါ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အလိၢ်လၢအိၣ်ဒီး တၤဆှ့ၣ်တၤမဲ,သ့ၣ်ယံၣ်ဝၣ်စၢသ့ၣ်ဖိဝၣ်ဖိတိၣ်ပံၢ်ကလာ်လၢပလဲၤတသ့ဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢတၢ်ခဲကျါလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢတၢ်ခဲဒ်နူၣ်လီၤ. တၢ်ခဲကျါနူၣ်ပလဲၤတပၢ်ဘၣ်,တၢ်တပူၤတၢ်ခဲကၢ,ပလဲၤတသ့ဘၣ်.

၅. **ခဲစတ်** နူၣ်မ့ၢ်နိၣ်ခိၣ်နိၣ်ကျါလၢခုးပူၤသံၣ်ပူၤနူၣ်ပစံးလၢခဲစတ်လီၤ. သံၣ်ခိၣ်လိၢ်ပူၤခဲစတ်ပလဲၤတၢ်တဂၤဓိၤ

Digitized by Google

ၻူၼ်ၶေႃ,ဢိၼ်ၼမ်းၵိၼ်သဢိၼ်ထိူးတၢင်ႇ.

၅–၁. **ၶၸေႃ** ၼႆႉမွၵ်တၢၵ်ၶတူၺ်ႉပၵူၼ်တပၢၵ်ၵၢၼ်,ၼမ်းၼိူးပႃႇ စၶူးၵတၢင်ႇပႃႇၼ်တၢၵ်စၶူးပႃႇၸေႃၸေႃဢသိူးၼမ်း ပဵၼ်းလႃၶ ၸေႃလိူဝ်. ၼိူၼ်ၵျႃၶစ ၸေႃပတူၼ်တပၢၵ်ၵၢၼ်.

၆. **ၶလဵၼ်** ၼႆႉမွၵ်ၸႆးယၢင်ႇဢသိူးလိူဝ်. ပႃႇၵညိမွၵ်သႆၵိၵ် လိၵ်ႇဢသးၼမ်းၸဵမ်းဝဝ်ၼ်,ၼပၢႆၶလဵၼ်ၸဵမ်းဝဝ်ၼႆႉလိူဝ်. ၼမ်း ၵၢၼ်တၸုၸုၸဵမ်းဝဝ်ၼ်,ၼလႃႇၸႆးယၢင်ႇလဵၼ်,ၸဵမ်းဝဝ်ၼႆႉတၸုၸု လိူဝ်. ၸႆးယၢင်ႇလဵၼ်,ၼမ်းၶလဵၼ်ၼႆႉၽႆးသိူးသိူးလိူဝ်. ပႃႇတ ၵႃႇပၢႆတူၵ်ၶလဵၼ်,ပႃႇတၵႃႇပၢႆၶၵၼ်ႇဢၢၼ်,စပၢႆၼူၵ်ၼၵၢင်ႇ ၶလဵၼ်,ၼမ်းၵၢၼ်တၸုၸုပဵၼ်းလႃဢၶေါၶလဵၼ်ၽႆးၼႆႉလိူဝ်. ၻု ပိူင်ဢၶေါၶလဵၼ်.

၇. **ၶလႃႇ** ၼႆႉၼ်တလိၵ်လိၵ်ဢသိူးလိူဝ်. ၼမ်းၵိူးမႃႇၵိူးမႃႇ ဢသိူးလိူဝ်. တၢၵ်ဖိတၢၵ်လႆႇမွၵ်ပၢႆဢိၼ်ၻုတလိၵ်လိၵ်ၼမ်းပဵၼ်း လႃၶလႃႇၶလႃႇပၢႆဢိၼ်ၻု,ၶလႃႇပၢႆဢိၼ်ၻုလိူဝ်. ထိူးတ ၼပၢႆဢိၼ်စၻုၵသႃၵလၢင်ႇ,ၶလႃႇၶလႃႇပၢႆဢိၼ်စၻုၶ လႃႇၶလႃႇပၢႆဢိၼ်စၻုၼမ်း စၻုၵလၢင်ႇတူၵ်လိူဝ်. ၼမ်းၵၢၼ် တၸုၸုပဵၼ်းလႃၵိူးမႃႇၵိူးမႃႇပၢႆဢိၼ်ၻု,ၼမ်းၵၢၼ်တၸုၸုပ ဵၼ်းလႃတလိၵ်လိၵ်ပၢႆဢိၼ်ၻုလိူဝ်.

၈. **ၶၵိၵ်ႇ** ၼႆႉ မွၵ်တၢၵ်ယၢင်ႇၵၼမ်းသူဢမၢင်ႇညႃတသိၵ်ၼမ်းပဵၼ်း လႃၶၵိၵ်ႇလိူဝ်. ၼမ်းပႃႇတၼိူၼိူဵၼ်းလႃၶၵၢင်ႇလိူဝ်. ၼပၢႆ ယူလၢင်ႇစပူၼ်ၼႃႇတၵျူးၽႆးၵၢၼ်စၵပူၼ်ၼႃႇၶၵိၵ်ႇ, ပႃႇတ ၵႃႇသႃၵပူၼ်ပတၢၵ်ၶၵၢင်ႇၼမ်းၶၵၢင်ႇလုႇစုၼမ်းပသူလၵ်ပူ တၵဵၵၢၼ်.

၉. **ၶဢၢၼ်** ၼႆႉ မွၵ်ဢၵတိၵ်သူၶံတယၢင်ႇသူညႃတယၢင်ႇ ၵၢၼ်ၼမ်းပဵၼ်းလႃၶဢၢၼ်လိူဝ်. ၼမ်းပႃႇတၼိူၼိူဵၼ်းလႃၶၵၼ်ႇ ဢၢၼ်, ၼမ်းပႃႇတၼိူၼိူဵၼ်းလႃၶၵၼူၼ်ဢၢၼ်,ၼမ်းပႃႇတၼိူၼိူဵၼ်း လႃၶၵၼ်ႇဢၢၼ်လိူဝ်. ၼမ်းဢၼိၵ်ၼိၵ်မွၵ်ၶၵၼူၼ်ဢၢၼ်လိူဝ်. ၼ သႃၵလႃႇတၢၵ်ၶဢၢၼ်ၶေါ. စၵလႃႇတၢၵ်ၶဢၢၼ်လိူဝ်.

၁၀. **ၶၵၢင်ႇတၶေါ** ၼႆႉမွၵ်ပၵူးၻုဢၵတိၵ်သူၶံတၼၼ်ၼမ်း ပဵၼ်းလႃၶၵၢင်ႇတၶေါလိူဝ်. မွၵ်တူႇၻုၶေါၶၵၢင်ႇတၶေါၼမ်း စၵူးစၢၼၻုလိူဝ်. တူႇပၼ်ၼ်သၼ်ဢၶေါၶၵၢင်ႇတၶေါၼမ်း ပူၼ်ၼုဢိၼ်ယႃႇလႃပၼ်ၼ်သၼ်တၽျၼ်တၵူၵ်.

၁၁. **ၶၵိၵ်ႇတၻျ** ၼႆႉမွၵ်လႃၶံတစုလိူဝ်. တၢၵ်မွၵ်မႃႇဢ သးလႃၶံလႃလၢင်ႇတမႆႇမႆႇၼမ်းပဵၼ်းလႃၶၵၢင်ႇတၻျလိူဝ်. စၵလႃႇယိူးစၢၼဝ်ၼ်ၶၵၢင်ႇတၻျ, ဢဝ်ဢၢၼ်တၻျစတ လႃႇၽႆးၵၢၼ်,စၵလႃႇၶၵၢင်ႇတၻျ.

တူႇဢၶေါၶၵၢင်ႇတၻျ

ၵစၵ်ယူၼ်ရူူးၸၼ်ညိၼ်ၵွၼ်.

၁၂. **ၶၵၢင်ႇဢုႃ** ၼႆႉမွၵ်တၢၵ်ဢၵတိၵ်သူၶံတၽၼ်ၼႆႉ ပဵၼ်း လႃၶၵၢင်ႇဢုႃလိူဝ်. တူႇပသႆဢၶေါၶၵၢင်ႇဢုႃၼႆႉပတ သူၼ်ညႃလႃႉၵၢၼ်ၵိၵ်လႃၶိဢၢၼ်ၵၢၼ်ၼမ်း ပဵၼ်းစွၵ်ၵိူးလႃၶ ၵိၵ်ဢုႃ.

၁၃. **ၶထိၵ်ႇတယၼ်** ၼႆႉ မွၵ်ပသႆဝႆႇၼမ်းပၵတႃတိၵ်ထိၼ် ၵူႇၵၼမ်းၼမ်းပဵၼ်းလႃၶၵိၵ်ႇတယၼ်လိူဝ်. တူႇပၵတႃတိၵ် ထိၼ်ၵၼမ်းၶၵိၵ်ႇတယၼ်ၼႆႉပတသူၼ်ညႃၵူႇၵၢၼ်ပလိၵ်ၶံ ၵၢၼ်.

၁၄. **ၶဂိႃႇ** ၼႆႉမွၵ်မႃႇၵၼမ်းလႃမုၵ်သူၼ်ထိၼ်တၼႆႇၼမ်းပဵၼ်း လႃၶဂိႃႇလိူဝ်. မွၵ်သူၼ်ထိၼ်ၶဂိႃႇပၵလႃႇတၢၵ်သူဝွၵ်ပူႃႇ လိူဝ်. ၼမ်းပႃႇတၼိူၼိူဵၼ်းလႃၶဂိႃႇၵိၵ်ႇၼမ်းပႃႇတၼိူၼိူဵၼ်းလႃ ၶဂိႃႇဢုႃလိူဝ်. ၶဂိႃႇၵိၵ်ႇတၼႆႇၼၵလႃႇသူလဵၼ်,ၶဂိႃႇဢုႃ စၵလႃႇသူဝွၵ်ပူႃႇ,ၶဂိႃႇၵိၵ်ႇၼမ်းၶဂိႃႇဢုႃၼူၼ်ၽႆးသိူးသိူး.

၁၅. **ၶဂိႃႇၶတဂိႃႇ** ၼႆႉ မွၵ်တၢၵ်ယၢင်ႇသူဢမၢင်ႇညႃတသိၶံသိ ၼမ်းပဵၼ်းလႃၶဂိႃႇၶတဂိႃႇလိူဝ်. သူညႃၶဂိႃႇၶတဂိႃႇစၵမႃႇ ပၢႆၼ်တၽျၼ်လိူဝ်.

၁၆. **ၶတဂိႃႇ** ၼႆႉ မွၵ်တၢၵ်ယၢင်ႇသူဢမၢင်ႇညႃသႃသိၼမ်းပဵၼ်း လႃၶတဂိႃႇလိူဝ်. စမႃႇပၢႆၼ်ၵယၢင်ႇၵၼမ်းၶတဂိႃႇၶတဂိႃႇ ၼမ်းစပၢႆၼ်ၵဝ်ႇလိူဝ်. သလိၵ်ႇစၵလႃႇတၢၵ်ဢၢၼ်ၵယၢင်ႇၽႆးၶ တဂိႃႇၶတဂိႃႇၽႆးၵၢၵ်သႃ.

၁၆–၁. **ၶတဂိႃႇ** ၼႆႉမွၵ်မုၵ်သူညႃၶံၼႆႇၼႆႉပဵၼ်းလႃၶတဂိႃႇ လိူဝ်. ၶတဂိႃႇတၼႆႇၼႆႉပတလႃႇတၢၵ်လိူဝ်. ၼ်ပဵၼ်းတၢၵ်ဢ သိူးသူညႃၶံၼႆႇလိူဝ်.

၁၆–၂. **ၶတဂိႃႇ** ၼႆႉ မွၵ်မုၵ်သူညႃသႃၼႆႇၼႆႉပဵၼ်းလႃၶတ ဂိႃႇလိူဝ်. ၶၵဂိႃႇတၼႆႇၼႆႉၼၵလႃႇသူလဵၼ်.

၁၇. **ၶမငေါတၼၼ်** ၼႆႉ မွၵ်ၼၼ်ထိၼ်ၽိူးၵၼမ်းသူၶံတၼၼ်ၼမ်း ပဵၼ်းလႃၶမငေါတၼၼ်လိူဝ်. ၼမ်းၵၢၼ်တၸုၸုပဵၼ်းလႃၶၵၢင်ႇ တၼၼ်လိူဝ်.

၁၈. **ၶမၼႃ** ၼႆႉ မွၵ်တၢၵ်ၻူးထိၼ်ၵၼမ်းသူညႃလႃမၼႃႇၼမ်းပ ဵၼ်းလႃၶမၼႃႇလိူဝ်. တူႇမွၵ်ၼႆႇဢၢၼ်တၼႆႇပူႇၵွၼ်ၼမ်းၵတူႃ လႃၶမၼႃႇလိူဝ်. ပၵဢိၼ်ပၸေါတၼႆႇၼမ်း ၶမၼႃႇပၵလႃႇ တၢၵ်လႃၵျိလိူဝ်.ပမွၵ်ဢိၼ်လႃမုၵ်ပႃႇလိူဝ်သိမွၵ်ဂူႃ,လႃမၸေါ တၼႆႇဢၢၼ်မွၵ်ဂူႃ,တူႇၻူးၼမ်းၽးၽိမုၵ်ဢၵတိၵ်,သၵွၼ်မုၵ် ဢၵတိၵ်ၼမ်းပဵၼ်းလႃၶမၼႃႇတမွၵ်ၵၢၼ်ၶေါ.

၁၉. **ၶမၸေါ** ၼႆႉ မွၵ်ပဢိၼ်လႃဢၢၼ်တဂိႃႇမုၵ်သူၼ်ထိၼ်ၼႆႉ ၼမ်းလႃမုၵ်ထူၼ်လႃမုၵ်ယူၵ်လိူဝ်ၼႆႉပဵၼ်းလႃၶမၸေါလိူဝ်. ပ ၵဢိၼ်မူႇၶမၸေါလႃမုၵ်ထူၼ်လိူဝ်. ပၵလႃႇတၢၵ်ၶမၸေါ လႃမုၵ်ယူၵ်လိူဝ်ၽးၽိသၵွၼ်လိူဝ်လိူဝ်.

၂၀. **ၶမပႃ** ၼႆႉ မွၵ်လႃမုၵ်ၵလိူဝ်ၼုၵ်ဢၸႃပဵၼ်းလႃၶမ ပႃလိူဝ်. ပဢိၼ်လႃဢဢၢၼ်တၼႆႇၼမ်းလႃမုၵ်ၵလိူဝ်ၼုၵ်ဢ ၸႃၼႆႉမွၵ်ပဵၼ်းလႃၶမပႃလိူဝ်. ၶမပႃတၢၵ်ၵစူႇသူၼ် သူၼ်လိူဝ်. တၢၵ်မွၵ်ပၢႆစူႇၶမပႃၵစူႇၼၼ်ဝလိူဝ်.

၂၁. **ၶလၢင်ႇၶသူပဵၼ်းတၢၵ်** ၼႆႉ ၵၢၼ်တၢၵ်လႃပိၼ်မိၼ် ၵျႃၵလုၵ်ၵလုၵ်တဢိၼ်ၻျၼ်ၵၢၼ်ၼႆႉလိူဝ်. တၢၵ်လႃပိၼ် မိၼ်ၵျႃဢၵလုၵ်ၵလုၵ်ၼႆႉပဵၼ်းလႃၶလၢင်ႇၶသူလိူဝ်. မူ ပိၼ်တၢၵ်ၶလၢင်ႇၶသူၼႆႉတဢိၼ်ၻျၼ်ၵၢၼ်ၼိတမႆႇၵၢၼ်,

Digitized by Google

လာဟိၚ်ခိၚ်ချူမ္ဂၚ,လာမူခိၚ်မ္ဂၚ,တအိၚ်ဘျုၚ်ဘၚ်ဒီး ပစံးလာမူဟိၚ်တၚ်ခဲလာ်ခဲဆူလဝ်. ကယဲၚ်တၚ်အိၚ်ခဲ လာ်ခဲဆူနူၚ်မ္ၚ်ကစၚ်ယွၚ်တဝ်လဝ်လဝ်.

မူဟိၚ်တၚ်ခဲလာ်ခဲဆူ
လာပျာမ္ၚ်မတာတဝ်နူ
တၚ်ခဲလာ်ဒီးမူဒီးဟိၚ်
မ္ၚ်ကစၚ်ယွၚ်တဝ်လာသိ

၂၂. **ခဲထာ်ကီးမံၚ** နူၚ် မ္ၚ်ကယဲၚ်တၚ်လာဟိၚ်ခိၚ်,အ ချာအကလုာ်အကလုာ်တမံၚလၚ်လၚ်နူၚ် ဒ်ပကီးကဘၚ် ခဲလာ်ဒီးပစံးလာခဲလာ်ကီးမံၚလဝ်. ကစၚ်ယွၚ်တဝ်လဝ် ဟ်လဝ်တၚ်ခဲလာ်ကီးအမံၚလဝ်. တၚ်ခဲလာ်ကီးမံၚကီးစ နူၚ်မ္ၚ်ကစၚ်ယွၚ်တဝ်ဝလဝ်.

၂၃. **ခဲညါ** နူၚ်မ္ၚ်ဆူခံဆူလာ်ယာ်ဒ်းဒီးပစံးလာခဲညါ လဝ်. ဒီးဘၚ်တစုစုပစံးလာဆူညါလဝ်. ခဲခံခဲညါအံၚမ္ၚ် တၚ်ကမၚဒ်းအသးဒ်လဲၚ်ဒ်လဲၚ် ပတာသုၚ်ညါဘၚ်ပဝ ဘၚ်.

၂၄. **ခဲးတၚ်ခဲ** နူၚ်မ္ၚ်တၚ်ကီအဆိလဝ်. တၚ်ကီတၚ်ခဲနူၚ် မ္ၚ်ပဘၚ်အမူးအရၚ်လာပဒိၚ်မၚအာမာသိပှၚတမံၚမံၚဒီး ပစံးလာပဘၚ်တၚ်ကီတၚ်ခဲလဝ်. ပှၚတဂၚမၚကမၚ်အ သးဒီးဘၚ်တၚ်ကီတၚ်ခဲလဝ်.

၂၅. **စံၚ်ခဲခိ** နူၚ် မ္ၚ်ပှၚကညီစံၚ်လိာ်ကွဲဆူအမဲာ်ညါဝံၚ စံၚ်ကှၚဆူအလိၚ်ခံဒီးပစံးလာစံၚ်ခဲခိလဝ်. ပှၚကညီဖိတ ဖၚ်စံၚ်ခဲခိ,စခိၚ်တယူၚကာ,စံၚ်ခဲခံၚ်စံၚ်ခဲခိတဂ္ၚ,ယိၚ်ၚ သွံၚ်ၚကကၚ်ဘၚ်ဖုး.

၂၆. **ခဲဘုၚ်ခဲမာ်** နူၚ် မ္ၚ်ပှာ်အဒံၚ်အိၚ်လာထံကျါမဲး လာ်မ္ၚ်ဂ္ၚ,အိၚ်လာဟိၚ်ခိၚ်လာ်မ္ၚ်ဂ္ၚ,ပစံးလာခဲမာ် လဝ်. ဟိၚ်ခိၚ်လာ်နူၚ် ဘၚ်လာခဲမာ်အိၚ်တပူၚပူၚတလၢၚရူၚ်နူၚ် ဂ္ၚကာ,လာထံကျါခဲလာ်နူၚ်ခဲမာ်အိၚ်စကီးလဝ်.

၂၇. **ခဲဝၚ်စခဲ** နူၚ် ထွံၚ်မ္ၚ်ဂ္ၚ,ပှၚကညီမ္ၚ်ဂ္ၚ,မ္ၚ်ရူၚ်ဟိၚ် ခိၚ်ဒီးတာ်ထိၚ်ဟိၚ်ခိၚ်ဝံနူၚ်ဆံးထိၚ်တလိၚ်တလိၚ်ဒီး ပစံးလာတာ်စခဲဟိၚ်ခိၚ်လဝ်. ဒီးထွံၚ်နူၚ်တာ်ဟိၚ်ခိၚ်ဆံး တလိၚ်တလိၚ်ဒီး ပစံးလာတာ်စခဲဟိၚ်ခိၚ်လဝ်. ထွံၚ်တ ဒုတာ်စခဲဟိၚ်ခိၚ်ဒီးဟိၚ်ခိၚ်ဆံမးတလိၚ်တလိၚ်လဝ်.

၂၈. **စခဲရုစခဲခိၚ်** နူၚ် မ္ၚ်ထွံၚ်သူစယာ်ဟိၚ်ခိၚ်လာအ ခိၚ်ဒီး ပစံးလာထွံၚ်စခဲအခိၚ်လဝ်. ထွံၚ်စခဲအခိၚ်နူၚ် မ္ၚ်ထွံၚ်တာ်ဟိၚ်ခိၚ်လာအခိၚ်လဝ်. ထွံၚ်နူၚ်မ္ၚ်နာဘၚ်အ ဂိၚမိၚ်အလိၚ်ဒီးစခဲအခိၚ်လဝ်. ဒီးဘၚ်တစုစုပစံးသခဲဒီး တခဲလဝ်.

ခဲး

၁. **ခဲးခဲခဲးမိ** နူၚ် မ္ၚ်ပအိၚ်တၚ်ညၚ်ပမဲကတာ်လာအက ဆူးလာတၚ်ညၚ်ဒီးပမၚထိၚ်ကွာ်လာနိၚ်ကုဖိနူၚ်ပစံးလာ ပခဲးပမဲလဝ်. ပှၚတဂၚအိၚ်မှၚဒီးတၚ်ညၚ်ဒီးအမဲကတာ် ဒီးခဲးအမဲလဝ်.

၂. **နိၚ်ခဲးခဲ** နူၚ် မ္ၚ်နိၚ်ကုဖိလာပခဲးပမဲနူၚ်ဒီးပဖိာ်နူၚ် လာစုနူၚ်ပစံးလာနိၚ်ခဲးမဲလဝ်. နိၚ်ခဲးမဲနူၚ်ပှၚတနိၚနိၚ ဖိာ်ဝလာစုလဝ်. ဖိာ်နူၚ်ယာလာနိၚ်ခဲးမဲတဘုၚ်တကုၚ်.

၃. **နိၚ်ခဲး** နူၚ် မ္ၚ်ပခိၚ်ဘၚ်ဆိးဒီးပသွံၚ်စူနူၚ်ဝၚ်လုၚ် တလုၚ်ဒီး ပကီးလာနိၚ်ခဲးဒီးပခဲးပခိၚ်လဝ်. သွံၚ်နူၚ်ယာ လာနိၚ်ခဲးတဘိတကုၚ်.

၄. **ခဲးထိၚ်ကွာ်** နူၚ် မ္ၚ်ပခိၚ်ဘၚ်ဆိးဒီးတာဆုၚ်အိၚ် လိၚတဲာ်,ကၚ်ကတာ်လာပခိၚ်အညၚ်ကျါဒီးပမၚထိၚ် ကွာ်လာနိၚ်ခိၚ်စူဒီးပစံးလာပခဲးထိၚ်ကွာ်လဝ်. မၚနူၚ်ယာ လာနိၚ်ခိၚ်စူတဘိတကုၚ်. စကခဲးထိၚ်ကွာ်စခိၚ်အက နၚ်လဝ်. စခိၚ်ဘၚ်ဆိးအကနၚ်အိၚ်လိၚတဲာ်စကခဲး ထိၚ်ကွာ်လဝ်. ဒီးပခဲးထိၚ်ကွာ်ပဝ့အဖံလာထံးလဝ်.

၅. **ထၚ်ခဲး** နူၚ် မ္ၚ်ဝၚ်လုၚ်လာပဆဲးလၚ်လာအလိၚလာ ပဒုးထိၚ်ဟံၚ်ခိၚ်နူၚ်ပကီးလာလၚ်အခဲးလဝ်. လၚ်အခဲး နူၚ်တကယာတပၢၚ,လၚ်လာအဆဲးသးဝံၚနူၚ်ပကီးလာ လၚ်ခဲးလဝ်. ဝၚ်လုၚ်လာပမၚလၚ်ခဲးအဂိၚလာတဝံၚဒ်း ဘၚ်နူၚ်ပကီးလာလၚ်ခဲးစုၚ်ကီးလဝ်. ပှၚကညီမၚဟံၚ် နူၚ် ဒုးထိၚ်လၚ်တခဲးတခဲးထိၚ်ဘးလာသဒီစိထးနူၚ် လဝ်. လၚ်ခဲးလၚ်ဖိတပူၚအံၚ ပဒုးထိၚ်ဟံၚ်ခိၚ်စိး တၚ်တရုၚဓိၚလဝ်.

၆. **ကဟံခဲး** နူၚ် မ္ၚ်ဝၚ်လုၚ်လာပသံၚ်ကဟံလာအလိၚ နူၚ်ပစံးလာကဟံအခဲးလဝ်. ကဟံခဲးနူၚ်ပသံၚ်ဝံၚဒီးပ ဒုးထိၚ်ဟံၚ်ခိၚ်တၚ်တလိၚဓိၚမးလဝ်.

၇. **ဖိုးမခဲး** နူၚ် မ္ၚ်သုၚ်လၚ်ယုမ္ၚ်ဂ္ၚ,ကသံၚ်လၚ်အယု မ္ၚ်ဂ္ၚ,တုၚတၚ်ကိၚဘၚ်မှၚ်အူကသါဘၚ်ဒီး ပဟံးဘၚ် လိၚကလဲပြီးပြီးနူၚ်ပစံးလာဖိုးမခဲးလဝ်. တလၢၚမၚက သံၚ်လၚ်တပူၚဖိုၚပခဲး,ပဟံးတကျာၚဘၚ်.

၈. **လဲၚနူၚ်ခဲး** နူၚ် မ္ၚ်ပပှၚလာပဒိၚ်ပပှၚ်မာကိၚအိၚလာ လဲၚထုးချံထုးထိဒီးအဖိအလံၚဘၚ်ဆူဘၚ်ဆါနူၚ်လဲၚ ဝမ္ၚ်တချူးဘၚ်ဒီး ပှၚလာအဂၚလဲၚနူၚ်တူၚ်အမဲာ်ညါနူၚ်ပ စံးလာလဲၚနူၚ်ခဲးလဝ်. ပဒိၚ်မာယာစလဲၚတချူးဘၚ်,လဲၚ နူၚ်ခဲးစမဲာ်ညါတကုၚ်ခွါစိၚ၏.

၉. **တူၚ်တနါလဲၚနူၚ်ခဲး** နူၚ် မ္ၚ်ပှၚလာပှၚဂၚမၚအာမၚ သိ,ဘၚ်စာဘၚ်ဖိးဘၚ်ဝှၚ်ဘၚ်တိၚ်ဒီး ပှၚလာအဂၚတဂၚ, သးကညီၚဝဲဒီးစံးဝဲဒၚ်,ပျ်ကွာ်တၚ်ပှၚတဂၚအံၚတကုၚ်, မၚအိၚဒ်နူၚ်တဂ္ၚ,သုမ္ၚ်မာဒီးမၚလာယာအံၚတကုၚ်. စံး ဝဲဒ်နူၚ်ဒီး လဲၚတူၚ်ကှၚလာအဝဲတဂၚအလိၚ်ဒီးအဝဲတဂၚ အတိၚ်ပူၚဝဲဒီး ပစံးလာတူၚ်တနါလဲၚနူၚ်ခဲးလဝ်. သုမ္ၚ်မာ ဒီးမၚလာယာအံၚတကုၚ်. စံးဝဲဒ်နူၚ်ဒီးလဲၚတူၚ်တနါလဲၚ နူၚ်ခဲးလဝ်. ပှၚတဂၚတလၢၚသါကတိၚ်ဒီးအဝဲတဂၚတူၚ်

Digitized by Google

တနါလဲၤန့ၢ်ခဲးလၢအလိၢ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်ဒီးလဲၤန့ၢ်ခဲးန့ဉ် ပစံးလၢတၢ်သနါအဆိတစုစုလီၤ.

၁၀. **ခဲးခဲး** နဉ်မ့ၢ်ပှၤဆံးအိဉ်နၢ်တဖဉ်နဉ်နံၤသိဉ်ခဲးခဲး လီၤ. ပှၤဆံးအိဉ်နၢ်န့ဉ်ပမ့ၢ်ကိၢ်ကွဲအဟၢဖၢဒီးနံၤဝဲခဲးခဲး လီၤ.

၁၁. **စခဲးစခွး** နဉ် မ့ၢ်ပှၤလၢမၤတကဲဘျါကူၤသိတဖဉ် နဉ်ယဲၤဝဲအတဟိဉ်ကးယးတအိဉ်ဟဉ်ဒီးပစံးလၢယဲၤ စ ခဲးစခွးလီၤ. ပှၤတဂၤယဲၤစခဲးစခွး ကမ့ၢ်ကၢ်အမၤတကဲ ဘျါကူၤသိသၢ.

ခဲဉ်

၁. **ခဲဉ်ကတိၤခဲဉ်တၢ်** နဉ် မ့ၢ်ပှၤလၢပှၤဂၤအိဉ်ဒဉ်အတၢ် ဒီးစံးဝဲဒဉ်, နဲတဂၤနဉ်ပှၤဂၤစံးနၤလၢနကၢဉ်,ပှၤဂၤစံး ကၢဉ်နၤနဉ်မ့မ့ၢ်ယၢၤစတ့ၢ်တကဲဘဉ်စံးဝဲဒ်နဉ်ဒီးပစံးလၢ ကတိၤခဲဉ်တၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤထံဉ်ပှၤဂၤတကဲဉ်ပဝး မ့ၢ်တဂ့ၤဘဉ်တမံၤမံၤလၢဝံသးကၢဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢကလု်က တိၤ,အုလံးဘိသွါမ့ၢ်ဂ့ၤ,သိဉ်ကူၤသိကူၤဝဲမ့ၢ်တဘူဉ် ဘဉ်ဒီး စံးဝဲလၢပှၤဂၤစံးနၤနမၤနသးတဂ့ၤဘဉ်. ပှၤနဉ် စံးနၤလၢနံမၤတၢ်တဂ့ၤဘဉ်ပှၤနဉ် စံးလၢနဝံသးကၢဉ် ဒီးပစံးလၢကတိၤခဲဉ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသူနါခဲး ခဲဉ်လီၤ. ပှၤတဂၤကတိၤခဲဉ်ပှၤနးသမိး.

၂. **ခဲဉ်ကပၤ** နဉ် မ့ၢ်ဒ်ကတိၤခဲဉ်အသိးလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပှၤ မိဉ်လမဲ့ဉ်ဖိအကလု်နဉ်စံးဝဲလၢခဲဉ်ကပၤလီၤ. ခဲဉ်က ဗ်ာ်ခဲဉ်ကပၤနဉ် မ့ၢ်ပှၤလၢဟးကၢဉ်ကိဉ်ပပရၢလၢပှၤဂၤ ဝ့ၤဝ့ၤစံးဝဲလၢပကၢဉ်,စံးဝဲလၢပအၢဒီးပစံးလၢခဲဉ်ကပၤ လီၤ,ဘဉ်ဆဉ်ဒီးလီၤဆီဒီးကတိၤခဲဉ်တစဲးစဲးလီၤ.

၃. **သူနါခဲးခဲဉ်** နဉ် မ့ၢ်ပှၤဂၤကတိၤအၢကတိၤသီစံးအၢ စံးသိပှၤလၢပလီၢ်မိဉ်လီၢ်ခံ,သိဉ်ဝံသဲကလၤပှၤ,ကဒဲ က ဒဲ,စံးပှၤလၢပအၢဒီးကၢဉ်ဒီးကၢဉ်ကိဉ်ခူသူဉ်လိာ်အသး နဉ်ပစံးလၢသူနါခဲးခဲဉ်ပှၤလီၤ. ပှၤတဂၤပတမၤဘဉ်အ တၢ်နီတမံၤဒီးသူနါခဲးခဲဉ်ပှၤဘဉ်မနုၤလဲဉ်လီၤ.

၄. **နီတခဲဉ်** နဉ်မ့ၢ်နီတခိဉ်အဆိလီၤ. ပှၤကညီအိဉ်လၢ ပှ်လၢ်ကျါနဉ်တထံဉ်ဘဉ်ဝ့ၢ်ပူၤနီတခိဉ်နီတခဲဉ်ဘဉ်.

၅. **ခဲဉ်** နဉ်မ့ၢ်ဒ်ပှၤဂၤကအုဉ်လိာ်ဆိးကူၤလိာ်အသးဒီး ပဒုးတဲးပှၤဂၤလီၤ. ဒီးပစံးဒ်အံၤ,ပှၤနဉ်တဂၤစံးဝဲလၢန ကၢဉ်နကျူ,တကိာ်တသိဉ်တၢ်နီတမံၤဘဉ်, ပစံးဒ်နဉ်ဝံၤ ဒီးပလဲၤကူၤဆူအဝဲတဂၤအအိဉ်ဒီး ပစံးပှၤဂၤစံးလၢန စံးကၢဉ်အီၤနဉ် သါကပဲာ်ထိနၤပစံးဒ်နဉ် လၢပှၤခံဂၤအ ဘၢဉ်စၢၤယၢ်မိယၢ်မိဒ်နဉ်ဒီးပစံးလၢပခဲဉ်ပှၤဂၤလီၤ. ပှၤ တဂၤဒ်ပှၤဂၤကအုဉ်လိာ်အသးနဉ်ခဲဉ်ဝဲသ့သမိး.

၁. **ခိ** နဉ်မ့ၢ်ဟိဉ်ခိဉ်အဖိခိဉ်လၢထံတအိဉ်ဘဉ်အလိၢ်ခဲ လဲာ်နဉ်ပကိးလၢခိလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပကိးလၢခိသူခိဉ် လီၤ. ကိၢ်ယ့ၢ်နဉ်ပလဲၤလၢခိဉ်ပၢၢ်ကိၢ်တံၤနူနဉ်ပလဲၤလၢ ခိတပၢၢ်ဘဉ်.

၂. **လဲၤလၢခိ** နဉ်မ့ၢ်ပလဲၤကျဲလၢဟိဉ်ခိဉ်အဖိခိဉ်ဒီးပစံး လၢပလဲၤလၢခိလီၤ. ပမ့ၢ်တလဲၤဘဉ်တၢ်လၢထံတခီဒီး ပလဲၤတၢ်လၢခိတခီလီၤ.

ပလဲၤလၢထံလဲၤလၢခိ
ဒီးပမံပအိဉ်ပဆိး
စိးကူ်ထိဉ်ယွၤနဉ်ထိဘိ

၃. **အိဉ်လၢခိ** နဉ် မ့ၢ်ပအိဉ်လၢဟိဉ်ခိဉ်အဖိခိဉ်ဘူးဒီး ထံနံၤဒီးပစံးလၢပအိဉ်လၢခိလီၤ. ကစၢ်ယွဉ်ရှူးလဲၤနာ် ဆူချံပူၤဒီးပှၤကိမ့ၢ်အိဉ်လၢခိလီၤ.

၃–၁. **အိဉ်လၢခိ** နဉ် မ့ၢ်ပှၤလၢတသံဒံးဘဉ် ဒီးအိဉ်ဒီး အနီၢ်ခိအဖၢမ့ၢ်ဒီးပစံးလၢအိဉ်လၢခိလီၤ. ပအိဉ်လၢခိအ ဖၢမ့ၢ်အံၤကျဲးစၢးကစၢ်ယွၤအကလု်အကထါတကွၢ်.

၃–၂. **တၢ်အိဉ်လၢခိတဖဉ်** နဉ် မ့ၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးမ့ၢ် ဂ့ၤ, ထိရိၤကရံကရါလၢပတဟ်ဘဉ်လၢတၢ်ပူၤတၢ်လိၢ် မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအိဉ်လၢခိလီၤ. ထုးထိဉ်တၢ်ကူတၢ်သိး ဆူခိတဂ့ၤ,ကအိဉ်ဒဉ်ဝဲလၢယ့ၢ်ပူၤ,ကအိဉ်ဒဉ်ဝဲလၢတ လါပူၤ.

၃–၃. **လၢခိ** နဉ်မ့ၢ်ဟံဉ်အပျိၢ်စိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဟံဉ်အဝီပူၤ မ့ၢ် ဂ့ၤ,ပစံးလၢခိစ့ၢ်ကီးလီၤ. အိဉ်လၢဒၢးတဂ့ၤ,ဟးထိဉ် ကွဲာ်ဆူခိ.

၄. **လၢခိခိ** နဉ် မ့ၢ်ဟိဉ်ခိဉ်အချၢအံၤဒီး ပအိဉ်ဘဉ်အ ခိၤခိၤဒီးပစံးဒီးအဆိလၢခိခိညါညါလီၤ. ပှၤလၢအကျဲး စၢးတၢ်တဂ့ၤဘဉ်တဖဉ်နဉ် တၢ်ဘဉ်တၢ်ဖိုဉ်လၢခိခိညါ ညါလီၤ.

၅. **နီၢ်ခိ** နဉ် မ့ၢ်ပအိဉ်လၢဟိဉ်ခိဉ်ချၢခဲကနံဉ်အံၤပက စၢ်ဒီဂၤညါပစံးလၢပနီၢ်ခိလီၤ. ပှၤလၢအဒဲးဘၢးနီၢ်ခိ တ ဖဉ်နဉ် ဘဉ်တၢ်ဖိုဉ်လၢဟိဉ်ခိဉ်ချၢအံၤသံသံတသံတဲာ် လၢ့အီလၢ့လီၤ.

၆. **အိဉ်တခိ** နဉ်ပတစံးဘဉ်ပစံးလၢအိဉ်တခိဉ်လီၤ. ဘုအိဉ်တခိဉ်,ဝဉ်အိဉ်တခိဉ်,တလီၤဖးဘဉ်,အိဉ်တ ပူၤဃီလီၤ. ဒီးအိဉ်တပူၤဃီအါဘီလီၤ.

၇. **တၢ်နါခိတၢ်နါစ့ၤ** နဉ် မ့ၢ်တၢ်တီအကတၢၢ်ကျူအ ကတၢၢ်နဉ်ပစံးလၢတၢ်နါခိဉ်တၢ်နါစ့ၤလီၤ. တၢ်နါခိတၢ် နါစ့ၤပတစံးဘဉ်.

၈. **အခိအတိၢ်** နဉ် မ့ၢ်ပဟ့ဉ်အသွဲလၢစ့ဒီးပစံးလၢအ ခိအတိၢ်လီၤ. ဘဉ်တစုစုပစံးလၢပခိပတိၢ်လီၤ.ဘဉ် ဆဉ်ဒီးအတိၢ်နဉ်မ့ၢ်အခိအဆိလီၤ. ပကိးထဲအခိဒီးသူ လီၤ. ပှၤစကီၤဃ့အခိအခ့အပှၤလီၤ.

Digitized by Google

၉. **အခိဖိၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤဃုသ့ၣ်န့ၣ်ပစံးလၢအခိဖိၢ်လီၤ. ဒီး မ့ၢ်အကိးဖိၣ်ထွဲတလၢၢ်အခံလီၤ.

၁၀. **ခိသူၣ်ခိလံာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်ကစုဒုးပှၤဂၤသ့တသ့ၣ်ညါတဂ့ၤဒီးပစံးလၢပမၤခိသူၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢခူသူၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤခိသူၣ်ပှၤဂၤအကနဲတဒၢဒီးအကစၢ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်. ပှၤတဂၤလဲၤခိသူၣ်တၢ်လၢအဖိဆံးအဖဲာ်တဒၢန့ၣ် ကမ့ၢ်ကၢ်အဘၣ်ယိၣ်အဖိကဟိၣ်ကွဲဘၣ်အီၤသၢၣ်.

မိး

၁. **မိး** န့ၣ် မ့ၢ်ပဘၣ်ယိၣ်လၢထိၣ်ကအိၣ်ဘၣ်ဘှဒီးပပၢၤဟ်အိၣ်ဟ်လၢခုးဒီးပစံးလၢပမိးထိၣ်လီၤ. လဲၤမိးထိၣ်လၢခုးကျၢၣ်ပှၤန့ၣ်ထိၣ်ကအိၣ်ဘၣ်ဘှ. နပၢ်လဲၤဆူလဲၣ်,လဲၤမိးထိၣ်,လဲၤမိးတးအုးကအိၣ်ဘၣ်ဘှ, လဲၤမိးထိးကအိၣ်ဘၣ်ဘှ.

၂. **ဝံမိး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤမၤတကဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤဟုးဆါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလဲၤပၢၤလၢပနၤဒီးပစံးလၢပမံမိးလီၤ. ပှၤတဂၤမၤတကဲနးကၢ,လဲၤမံမိးတက့ၢ်. ပှၤတဂၤအဟုးဆါထိၣ်လၢမနၤဒီး ပှၤဂၤလဲၤမံမိးတဘျုးဂၤလီၤ.

၃. **မိးအကလု်** န့ၣ် မ့ၢ်ဒ်အကလုၢ်သုတဟးဂီၤတဂ့ၤဒီး မၤကျၢၤအကလုၢ်န့ၣ် ပစံးလၢမိးအကလုၢ်လီၤ. ဒ်နကလုၢ်ကကျၢၤဒီးမိးနကလုၢ်တက့ၢ်.

၄. **မိးအ့ၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဘိၣ်သအိၣ်ပၢၤတၢ်ဖဲတၢ်ဖိတၢ် လံၤကလဲၤအကျိၤဒီး ပစံးလၢဘိၣ်သအိၣ်မိးအ့ၣ်တၢ်လီၤ. ဘိၣ်သအိၣ်တဒုမိးအ့ၣ်ထိခိၣ်လၢထိခိၣ်အကျိၤအသရၤလီၤ.

၅. **မိးခး** န့ၣ် မ့ၢ်ပပၢၤဆူလၢ်ဟှုထိခိၣ်ကဟဲလီၤအိၣ်မိန့ၣ်ပကခးဒီးပစံးလၢပမိးခးလီၤ. မိးခးထိခိၣ်လၢကဟဲလီၤအိၣ်မိတက့ၢ်. ပမိးတၢ်န့ၣ်ပကွၢ်ဟုၣ်တၢ်တြိကလာ်လီၤ. မိးကွၢ်ဟုၣ်လၢထိခိၣ်ကဟဲလီၤတြိကလာ်တက့ၢ်.

၆. **မိးတ်ာမိး** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိဒ်းသိးပကအိၣ်လၢအဃံာ်ဒီးပစံးလၢပဟ်မိးလီၤ. တၤသၣ်အဆၢတပှၤအံၤစကဟ်မိးစကအိၣ်လၢအဃံာ်လီၤ.

၇. **မိးထဲသိး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဒီမိဝၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီပုၢ်ဝဲၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တကနၣ်လိာ်ဘၣ်အကလုၢ်,တဆိၣ်လီၤဘၣ်အသးနီတခီဒီးပစံးလၢမိးထဲသိးအသးလီၤ.

၈. **မိးတဝီ** န့ၣ်မ့ၢ်ပဘၣ်ယိၣ်တၢ်ဟုၣ်တၢ်ဘျၣ်ကဟဲဟုၣ်အိၣ်ပတၢသူၣ်တၢ်သၣ်ဒီးပပၢၤပတၢသၣ်အလီၢ်န့ၣ်ပစံးလၢပမိးတဝီလီၤ.လဲၤ မိးတဝီတက့ၢ်,တၢ်ဟုၣ်တၢ်ဘျၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤကဟဲနုာ်ဘၣ်ဖုးလၢတဝီပှၤ.

၉. **မိးအပှၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပတၢ်ဖိတၢ်လံၤ,ဆဲ့မိၤယၣ်မိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ယံာ်မိၤကွါမိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိရိၤတၢ်လၢပဆါသုတမံၤမံၤန့ၣ် ပစံးကြၢးအပှၤထဲအံၤထဲနၤ ဒီးပဟ်ဟ်န့ၣ်ပစံးလၢပမိးအပှၤလီၤ. ဒီးပမ့ၢ်လၢ်လၢပှၤဂၤကပှၤပတၢ် ဒီးပစံးလၢပမိးအပှၤလီၤ. နကွါတဘ့ၣ်နမိးအပှၤဆံးဒိၣ်လဲၣ်.

၁၀. **မိးအကလုၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဆူလၢ်ဟှဒိကနၣ်ပဒိၣ်အသီအတိၢ်လၢကစံၣ်ညီၣ်ဝီညီၣ်တၢ်အဂ့ၢ် ပဆိုးနၢ်လဲနၢ်တၢ်တမံၤမံၤဒီးပစံးလၢပမိးအကလုၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤဆိုးနၢ်အမံၤလၢကိၢ်ချုးဒီး မိးလၢပဒိၣ်အကလုၢ်ကလီၤလီၤ. ပှၤတဂၤဆိုးအခိဒ်ကဆံးလီၤစုၤလီၤဒီးမ့ၢ်ပဒိၣ်အကလုၢ်ကလီၤဒ်လဲၣ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်မိးဝဲလီၤ.ဒီးဒ်ပှၤကလုၢ်သုတဟးဂီၤတဂ့ၤဒီးမၤကျၢၤအကလုၢ်န့ၣ် မ့ၢ်မိးအကလုၢ်လီၤ.

၁၁. **မိးကိၣ်မိးကါ** န့ၣ်မ့ၢ်ပဘၣ်ယိၣ်ယီၤကဟဲဖိၣ်ပယီၤဒီးပလဲၤကွၢ်ယီၤအကျဲလၢယီၤကဟဲဒီးပစံးလၢပမိးကိၣ်လီၤ. ဒီးပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိစံးလၢပမိးကီလီၤ. ပယီၤတဖၣ်ဘၣ်ယိၣ်လၢယီၤကဟဲဖိၣ်ဘၣ်ဖုးအီၤဒီး မၢလၢပှၤကညီလဲၤမိးလီၤ.

၁၂. **မိးဆူလၢ်ဟှ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤဂၤမ့ၢ်လဲၤတၢ်တပှၤ ပှၤပ ပၢၤတုၤအဟဲကွၤန့ၣ် ပစံးလၢပမိးဆူလၢ်ဟှလီၤ. မိးဆူလၢ်ဟှပှၤတဂၤတုၤအဟဲကွၤန့ၣ်ပစံးလၢပမိးဆူလၢ်ဟှလီၤ. မိးဆူလၢ်ဟှပှၤတဂၤတုၤအဟဲကွၤတက့ၢ်,မိးဆူလၢ်ဟှသရၣ်ကဟဲကွၤ.

၁၃. **မိးတၢ်အတိ** န့ၣ်မိးဒ်လဲၣ်ဒ်လဲၣ်ယတသ့ၣ်ညါဘၣ်.

၁၄. **ပှၤအမိး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအိၣ်လၢဟိၣ်ခိၣ်ချၢတုၤအခိၣ်ဝါမဲဖိၢ်လီၤစကူးမးတဖၣ်န့ၣ် ပစံးလၢပှၤအမိးလီၤ,ပှၤတဂၤမိးဒံးတုၤအပှၢ်ဒံးလီၤ. ဒီးတခိမိးန့ၣ်မ့ၢ်ကၢအဆိလီၤ.

၁၅. **အိၣ်မိး** န့ၣ် မ့ၢ်အိၣ်ကၢအဆိလီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်ကၢအိၣ်မိးဒံးဆါကိၢ်တံာ်ဒံးလီၤ. ပမ့ၢ်ထိၣ်ဘးလၢကစၢ်ယွၤအအိၣ်ဒီး ပကအိၣ်ကၢအိၣ်မိးအစိၤစိၤအဃၣ်ဃၣ်လီၤ.

၁၆. **မိးသူၣ်မိးလံာ်** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်. ပစံးလၢခိသူၣ်ဒီးခူသူၣ်လီၤ. ခိသူၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိအကလုၢ်လီၤ.မိးသူၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပမၤတၢ်ကစုဒုလီၤ. ပမၤကသွံတၢ်,ပလဲၤကသွံတၢ်, ပအိၣ်ကသွံတၢ်န့ၣ်ပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိစံးလၢပမၤမိးသူၣ်, ပအိၣ်မိးသူၣ်,လဲၤမိးသူၣ်, ဒီးပှၤတဝဲၣ်ဖိစံးလၢပမၤခိသူၣ်,ပလဲၤခိသူၣ်,ပအိၣ်ခိသူၣ်,ခူသူၣ်လီၤ.

၁၇. **မိးလံာ်** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးမိသူၣ်အဆိလၢမိလံာ်လီၤ. ဒီးပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိစံးလၢမိးလံာ်လီၤ. ဟ်မိးသူၣ်မိးလံာ်ကွဲာ်ယံာ်မိၤကွါမိၤတက့ၢ်.

၁၈. **ကျူးမိးသူၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဘျၢခိသူၣ်ယံာ်ဆူမဲးကျါ ဒီးပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိစံးလၢကျူးမိးသူၣ်လီၤ. နကျူးမိးသူၣ်ယံာ်ဆူမဲးကျါ ပတထံၣ်ကွၤဘၣ်.

Digitized by Google

၁၉. **မိးထေါ** နၼ် မၢ်ပုၤလၢဘၼ်အဲၼ်တီတဖၼ်နၼ်အိၼ်တၢ်လိာ်အသးဆူတၢ်လိာ်အသးဒီး တနၢ်ဘၼ်အမါအဝၤဆူအဂၤဘၼ်နၼ်ပစံးလၢမိးထေါလိာ်အသးလီၤ. ဒီးဘၼ်တစုစုပစံးလၢအိၼ်တၢ်လိာ်အသးလီၤ. ပုၤခံဂၤမိးထေါလိာ်အသးတုၤပုၤဂၤဆိၼ်ယုာ်ဖျိယုာ်အီၤလီၤ.

၂၀. **မိးတူာ်** နၼ် မၢ်တလိၢ်အဆိလီၤ. ပုၤတလိၢ်မိးတူာ်တဖၼ်နၼ်မၢ်ပုၤမၤလၢလဲၤသံဂိၢ်နၼ်ပုၤဂၤအမါ.

၂၁. **မိးတူာ်** အအံၤတကလုာ် မၢ်ပုၤဂၤမၢ်လဲၤတၢ်ဒီးပအိၼ်တံာ်အမဲာ်ညါဒီး ပစံးလၢပမိးတူာ်ပုၤဂၤအမဲာ်ညါလီၤ. ယကလဲၤတၢ်,မိးတူာ်ယမဲာ်ညါတဂ့ၤ.

၂၂. **သၼ်မိးနုၼ်** သ့ၼ်တကလုာ်အထုးဂီၤဆှဉ်ကလာ်ဒီး ပစံးလၢသၼ်မိးနုၼ်လီၤ. သၼ်မိးနုၼ်အထုးနၼ်ပဝဲလီၤဖိသၼ်ထါထိၼ်ဘျါ.

၂၃. **စမိးသ့ၼ်** တကလုာ်တကလုာ်ပသ့ၼ်ဒၢဒီး ပအိၼ်အသၼ်ဆံၼ်ဆၢ, ဘၼ်ဆၼ်စမိးနၼ်အိၼ်အကလုာ်ကလုာ်လီၤ. စမိးတိၢ်ဘီ,စမိးနၢယီ,စမိးထိၼ်ကံၼ်,စမိးတၢဒိၼ်,အကလုာ်ဝဲၤနၼ်ညါလီၤ.

၂၄. **စမိးပိှၤ** နၼ်မၢ်သ့ၼ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါတကလုာ်အလၼ်ဒ်စမိးအသိးဒီးပကီးလၢစမိးပိှၤလီၤ.

၂၅. **မိးဒိၼ်မိးကာ** နၼ် မၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢပဟ်အပှၤဒိၼ်ဒီးပစံးလၢမိးဒိၼ်မိးကၤလီၤ. ပုၤတဂၤမိးဒိၼ်မိးကၤတၢ်ပှၤတၢ်ကလံၤနးကၢ,ပပှၤတကဲဘၼ်.

၂၆. **မိးဒိၼ်မိးကာအသး** နၼ် မၢ်ပုၤလၢပလဲၤထိၼ်အဟံၼ်ဒီးတကတိၤဘၼ်တၢ်ဘၼ်. ပုၤလၢပမၢအမၤစၢၤပတၢ်တမံၤမံၤဒီးတမၤဘၼ်ဝဲဘၼ်နၼ်ပစံးလၢမိးဒိၼ်မိးကၤအသးလီၤ. ပုၤတဂၤပမၢဒီးမိၼ်ဒိၼ်မိးကၤအသးပမၢတနၢ်ဘၼ်.

၂၇. **သ့ၼ်မိး** နၼ်မၢ်သ့ၼ်လၢအကိၤတဖၼ်နၼ်ပမၤဟံၼ်ဒီးတူၢ်လွံၢ်နံၼ်ယါနံၼ်, ပမၤကဘီဒီးတူၢ်အနံၼ်ဆံဆဲၼ်ခံဆံဒီး ပစံးလၢသ့ၼ်မိးလီၤ. သ့ၼ်မိးထဲဆူးကွဲဒီးပဟံၼ်နၼ်လီၤ.

၂၈. **မိးမိ** နၼ် မၢ်ပမိးခးတၢ်ဖိတၼ်လံၤလၢဟဲလီၤအိၼ်မိတဖၼ်နၼ်ပစံးလၢပမိးမိလီၤ. ပမၢ်မိးမိဒီးပမၤဒီးဟီဒီးပမိးမိလၢဟီအပှၤလီၤ. ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤမၢ်ဟဲလီၤအိၼ်မိနၼ်ဒီးပခးလီၤ. ပုၤတဂၤမိးမိလၢမနၤဒီးခးတၢ်လၢမနၤလီၤ.

မိၼ်

၁. **ပမိၼ်ဝနၢ်** နၼ် မၢ်မၤသးဖျၢၼ်သလၢၼ်နၼ်အနါဒ့အိၼ်လၢအလီၤ,ပနၢ်ကုအိၼ်လၢအလီၤ,ပမဲာ်အိၼ်လၢအလီၤ,ပဆူၼ်ဖးထိထိၼ်လၢအလီၤဒီး ပစံးလၢပမိၼ်လီၤ. ပမိၼ်နၼ်အိၼ်ဂၢၢပကစၢ်အကတၢၢ်ထိတခီဖျၢၼ်သလၢၼ်လီၤ.

၁–၁. **ဂံၢ်မိၼ်တိထံး** နၼ် မၢ်တၢ်လၢအိၼ်ထိၼ်ဂံၢ်ဝဲမၢ်ဂ့ၤ,တၢ်လၢမၤဆိအသးလၢညါမၢ်ဂ့ၤ,တၢ်မၢဆိအသးလၢအမိၼ်ထံးမၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအဂံၢ်မိၼ်လီၤ. လၢအဂံၢ်မိၼ်နၼ်ကစၢ်ယွၤတ့လီၤမူမိၼ်ဒီးဟိၼ်မိၼ်လီၤ. တၢ်မၤလိာ်လၢအဂံၢ်မိၼ်တဘိနၼ် စံးဝဲဒၼ်ကစၢ်ယွၤနၼ်အဲၼ်အီၤဒ်လၢာ်သုသးတက့ၢ်. ပုၤတဂၤဟဲကတိၤတၢ်ဒီးယၤလၢအဂံၢ်မိၼ်တဘိနၼ်စသးပှၤနိၼ်လံ, သရၼ်မၤလိာ်ယၤလၢအဂံၢ်မိၼ်တဘိနၼ်စံးဝဲစသိၼ်ဖိသၼ်လၢလံာ်.

၂. **မိၼ်သၼ်ဃံ** နၼ် မၢ်ပမိၼ်ဒီဖျၢၼ်ညါအယံနၼ်ပကီးလၢမိၼ်သၼ်ယံလီၤ. ဒီးဘၼ်တစုစုပကီးလၢမိၼ်နၢ်သၼ်ယံလီၤ. မိၼ်သၼ်ယံဆါကၢ,ဒီးဘၼ်တစုစုပကီးလၢပမိၼ်ယံလီၤ. စညၼ်ဂိၢ်ဒီးစမိၼ်နၢ်သၼ်ယံဆါကၢ.

၃. **မိၼ်နၢ်သၼ်ဃံ** နၼ် မၢ်ပမိၼ်ဒီဖျၢၼ်ညါနၼ်ပစံးလၢပမိၼ်နၢ်သၼ်ယံစကီးလီၤ. စမိၼ်နၢ်သၼ်ယံသးကၢ,စကပုံၤစမိၼ်တဘိလီၤ.

၄. **မိၼ်သၼ်ဃံအကု** နၼ် မၢ်ပုၤသံအမိၼ်ယံအိၼ်တလ့ၼ်ဓိၤကကၢၤဒ်ချုံးကုအသိးဒီး ပစံးလၢပမိၼ်သၼ်ယံအကုလီၤ. ပုၤတဂၤသံဒီးအမိၼ်သၼ်ယံအကုအိၼ်မးတလ့ၼ်ဖိဒီးပုၤဂၤဟူထိၼ်ကူၤလီၤ.

၅. **မိၼ်လဲနၢ်လဲ** နၼ် မၢ်ပမိၼ်အယံလၢအဖံးအညၼ်တအိၼ်လၢၤဘၼ်နိတစဲးဒီးအိၼ်ထဲအယံဓိၤနၼ်ပစံးလၢပမိၼ်လဲလီၤ. ပုၤတဂၤသံဒီး အမိၼ်အိၼ်လီၤတဲာ်ထဲအလဲလီၤ. ပုၤတဂၤကတိၤတကျာ်မိၼ်အမိၼ်လဲတဖျၢၼ်ဒိၼ်.

၆. **မိၼ်ထံနၢ်ထံ** နၼ် မၢ်ပမိၼ်ဒီသးပှၢ်လၢပအိၼ်ဖျိၼ်သိဒီးအယံတအိၼ်ဘၼ်နၼ်ပကီးလၢပမိၼ်ထံလီၤ. ပုၤလၢအိၼ်ဖျိၼ်သိနၼ်အမိၼ်ထံတပှၢ်ဘၼ်, အမိၼ်ထံပှၢ်ဝဲလၢအဒိၼ်ထိၼ်လီၤ. လံာ်မိၼ်ထံနၼ် မၢ်ပုၤကညီဟဲလၢအကစၢ်အမိၼ်ထံးလၢကဟဲဆူဟိၼ်မိၼ်ချၢအံၤဒီးအကစၢ်ကွဲးနၢ်အလံာ်ဒီး စဲထိၼ်ဝဲလၢအမိၼ်ထံလီၤနၼ် ပစံးလၢလံာ်မိၼ်ထံလီၤစံးဝဲဒၼ်,ဒီး စံးဝဲဒၼ်ပုၤကညီနၼ်ထိရီၤဘၼ်တၢ်တမံၤမံၤမၢ်ဂ့ၤ,ဘၼ်ဖှိၼ်မၢ်ဂ့ၤ, ကဲပဒိၼ်မၢ်ဂ့ၤမၢ်လၢအကစၢ်ကွဲးနၢ်ဒၼ်အလံာ်မိၼ်ထံဒီးဒ်လံာ်မိၼ်ထံဟဲဝဲအသိးနၼ်တူၢ်ဘၼ်ဝဲလီၤပသးပှၢ်စံးဝဲဒၼ်, လံာ်မိၼ်ထံမၢ်ဟဲလၢကဲဘၼ်ပဒိၼ်တိၢ်ကဲဘၼ်ဝဲ,လံာ်မိၼ်ထံမၢ်ဟဲလၢအဘၼ်ဖှိၼ်တိၢ်ဖှိၼ်ဝဲလီၤ. ဓလံာ်မိၼ်ထံဟဲလၢအကစၢ်ကွဲးနၢ်အီၤနၼ်တူၢ်ဘၼ်ဝဲလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၼ်, ဒီးတုၤမၢ်လံာ်မိၼ်ထံဟဲဝဲလၢအိၼ်ဘၼ်လၢဟိၼ်မိၼ်ချၢတုၤအသးပှၢ်ဒီး အိၼ်ဘၼ်ဝဲတုၤအသးပှၢ်ဒီးအကစၢ်မၢတၢ်သံဒိၼ်ဟဲကီးကူၤအီၤဒီးသံဘၼ်ဝဲလီၤ. ဒီး မၢ်ဟဲအုၼ်အသးလၢကအိၼ်တုၤအဖိသၼ်ခွါဒီးအကစၢ်ကွဲးနၢ်အလံာ်မိၼ်ထံဒီး ဟဲအိၼ်တုၤဖိသၼ်ခွါဒီး အကစၢ်မၢတၢ်သံဒိၼ်ဟဲကီးကူၤဒီးသံဖိသၼ်ခွါဝဲလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၼ်ပုၤအိၼ်လၢဟိၼ်မိၼ်ချၢခဲလၢာ်

Digitized by Google

နှၣ်ထီရိၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဒ်အံၤဒ်နဲၣ်နှၣ်မ့ၢ်လံာ်ခိၣ်ထံဟဲဝဲ
လၢအတူၢ်တၢ်ဒီးတူၢ်ဝဲခဲလၢာ်လီၤ. မၤသးဒ်နှၣ်ဒီး တုၤ
အသံဒီး ပှၤဟံးနှၢ်ကွၤဝဲအခိၣ်ထံအဃံနှၣ်ဒီး မၤဘူၣ်
ကွၤဝဲဒီး စံးဝဲလၢသါကစၢ်အစုလိၢ်သါမၤဘူၣ်ကွၤဒီးပှၤ
လၢသံတဂၤနှၣ်ကနၢ်ဘူၣ်လီၤစံးဝဲဒၣ်.

၆–၁. **ထနဲခိၣ်ထံ** နှၣ် မ့ၢ်ကနဲအဒၢလၢအစီအိၣ်ဝဲအ
လိၢ်တပူၤနှၣ်မ့ၢ်ကနဲအခိၣ်ထံလီၤ. ကနဲခိၣ်ထံအမိၢ်ပှၢ်
ဆိးဖိလီၤဘၣ်မၤဝဲထဲအဖိဓိၤလီၤ. ဒီးအဒၢလၢအဆိးဖိ
လီၤတကူာ်နှၣ်ပတကီးဘၣ်လၢအခိၣ်ထံဘၣ်, ပကီးလၢ
အခိၣ်ထံထဲအစီအိၣ်တကူာ်နှၣ် ပစံးလၢအခိၣ်ထံလီၤ.
ကနဲတဒၢဃီနှၣ်မၤအဖိတကူာ်, မၤအစီတကူာ်,ဒီးအစီ
အိၣ်တကူာ်နှၣ်ပကီးလၢအခိၣ်ထံဒီးအဖိအိၣ်တကူာ်နှၣ်
ပစံးလၢအဖိလီၤ.

၆–၂. **ခိၣ်ထံ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအခိၣ်ဒီကဒးပှၢ်လၢအ
အိၣ်ဖျဲၣ်သီဒီးတကိၤဘၣ်ဝဲနီစုမုၢ်ဒိၣ်နှၣ်ပကီးလၢအခိၣ်
ထံလီၤ. ဒီး တုၤအအိၣ်ဖျဲးပှဲၤတနံၣ်ဃၣ်ဃၣ်ဒီးအခိၣ်
ထံကိၤထိၣ်ပှၢ်ထိၣ်ကွၤဝဲဒီးကဲထိၣ်လၢအခိၣ်ကဒးပှၢ်ဒီး
ကိၤနှၢ်တိၣ်နှၢ်ကွၤဆူအဃံအဂၤတကွၢ်နှၣ် ပကီးလၢပ
ခိၣ်ထံလီၤ. ပှၤကညီအခိၣ်ထံနှၣ်နီစုမုၢ်ဒိၣ်အခိၣ်နှၣ်ဓိၤ
လီၤ. ဒီးအိၣ်ဝဲပခိၣ်ဒီလီၤပၢၤအသးကံၢ်ပူၤနှၣ်လီၤ.

၇. **ခိၣ်ထဲးဖှၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်ဒီလီၤပၢၤနှၣ်ပစံးလၢပခိၣ်
ကဒးပှၢ်လီၤ. စဝံတၢ်စခိၣ်ကဒးပှၢ်ဆါကၢ.

၈. **ခိၣ်ဒိခိၣ်ဓေါ** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်သဝံးအလိၢ်စိတရိၤနှၣ်ပ
ကီးလၢပခိၣ်ဒိလီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်ဒိမၤမးအသးစိတရိၤ
လီၤ.

၉. **ခိၣ်သူခိၣ်ဓံး** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်အဆူၣ်ဖးထီနှၣ်ပစံးလၢ
ခိၣ်သူလီၤ. ခိၣ်သူနှၣ်ထိၣ်လၢပခိၣ်နှၣ်ထီထီကလဲာ်တုၤ
ပမၤဒီးပခိၣ်ဘိၣ်သူဝဲလီၤ. ခွံကြိသုခိၣ်တဂ့ၤ,ခိၣ်ဘူ
ခိၣ်ဒံးလီၤသြူလၢဃိခိၣ်ဃိလဲာ်နးကၢ, ခိၣ်သူနှၣ်ပအိၣ်
ဘၣ်လၢမှၤကျါဒီးပကိာ်ကတာ်ပသံလီၤစံးဝဲဒၣ်.

၁၀. **ခိၣ်သူအဘိၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပကူၢ်လိၣ်ထိၣ်ပခိၣ်သူအ
ကူၢ်လိၣ်နှၣ် ပစံးလၢပခိၣ်သူအဘိၣ်လီၤ. ဒီးပစံးစကီး
လၢပခိၣ်ဘိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤခိၣ်သူအဘၣ်ဒိၣ်ကၢ.

၁၁. **ခိၣ်ထဝံးခိၣ်ကဝးမ့ၢ်ပခိၣ်ဒိ** နှၣ်ပခိၣ်သူအိၣ်ဝး
တရံးကပီၤကျိၤဒီး အသးကံၢ်ပူၤအိၣ်တစဲးဖိဒ်အလီၤ
ဆၢၣ်အသိးဒီးပစံးလၢပခိၣ်ကဝံးလီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်
ကဝံးဘၣ်အဒိဂ့ၤကၢ,ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ပခိၣ်သဝံးလီၤ. ဒီး
ဖိသၣ်တနီၤနီၤအခိၣ်ကဝံးခံဖျၢၣ်လီၤ. ဖိသၣ်လၢအခိၣ်
ကဝံးခံဖျၢၣ်နှၣ်အပၢ်အိၣ်ခံဂၤလီၤ. ဟိာ်မုၣ်တနီၤနီၤအိၣ်
ဒီးအဝၤဖးဒိၣ်တကတိၢ်နှၣ် မ့ၢ်အဲၣ်သံၣ်ဝၤဒီးအဖိအခိၣ်
ကဝံးအိၣ်ခံဖျၢၣ်လီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၁၂. **ခိၣ်ဖံးခိၣ်ဖး** နှၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်အဖိခိၣ်လၢပခိၣ်သူမဲထိၣ်
လၢအလီၤနှၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်ဖံးလီၤ. ပခိၣ်အဖံးမ့ၢ်ကအိၣ်
ဘၣ်ဒီးပခိၣ်သူမဲထိၣ်တသ့ဘၣ်, ထီခိၣ်ခိၣ်ဖံးနှၣ်တုၤပ
ပထါကွဲာ်ဒီးအိၣ်လီၤတဲာ်ထဲအလဲဓိၤလီၤ. ပဝံတၢ်ပခိၣ်
ဖံးဆါကၢ.

၁၄. **ခိၣ်ထီၤကျၢ်ကျာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပမံခ့ဒီး ပခိၣ်ဆူးလီၤအ
သးနှၣ်ပစံးလၢပခိၣ်လီၤကျၢ်ကျာ်လီၤ. ပှၤတဂၤမံခ့ဒီး
အခိၣ်လီၤကျၢ်ကျံၢ်လီၤကျၢ်ကျာ်မးလီၤ. ပှၤတဂၤမံစူၢ်
မံခ့ဒီး အခိၣ်လီၤကျၢ်ကျံၢ်လီၤကျၢ်ကျာ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်
ဝဲဘၣ်.

၁၅. **ခိၣ်ဖိနၢ်ဖိ** နှၣ် မ့ၢ်ပဖံးတကုၣ်ဒီး မၤသးဒ်ပခိၣ်
ကတရိးထိၣ်အသိးဒီးပစံးလၢပခိၣ်ဖိလီၤ. ပခိၣ်ဖိနှၣ်မ့ၢ်
ပပျံၤတၢ်ဒီးပသးကနီးဒီး မၤသးဒ်ပခိၣ်နှၣ်ကဒိၣ်ထိၣ်,
ကတရိးထိၣ်အသိးဒီးပစံးလၢပခိၣ်ဖိလီၤ. ပှၤတဂၤထံၣ်
ဘိၣ်သအိၣ်ဒီး အခိၣ်ဖိထိၣ်မးကၢ်သၢၣ်,စလဲၤတၢ်တဂၤ
ဓိၤစပျံၤတၢ်ဒီးစခိၣ်ဖိနၢ်ဖိစဖုးမးဘြူးဘြူးလီၤ.

၁၆. **ခိၣ်ယွၢ်ထီၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်ဘူးတ့ၢ်ဒီးအကဝံၤဒီး
ပစံးလၢအခိယွၢ်လီၤလီၤ. ပှၤတဂၤမၤဘုအခိၣ်ယွၢ်လီၤ
လံ. ဘူးတ့ၢ်ဒီးအကဝံၤကၢ်သၢၣ်,အိၣ်တခိၣ်,အိၣ်ခံခိၣ်,
တၢ်နါခိၣ်တၢ်နါစ့ၤ.

၁၇. **ခိၣ်ဝဲၣ်သ့ၣ်နၢ်ဝဲၣ်သ့ၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိအခိၣ်
ပူၤလိၢ်အိၣ်ထိၣ်ကြိကြိဒီဖျၢၣ်ညါဒီး အုၣ်ဝဲဒီးသးဝဲနှၣ်ပ
စံးလၢအခိၣ်ဝဲၣ်သ့ၣ်လီၤ. ပှၤကညီအခိၣ်ဝဲၣ်သ့ၣ်နှၣ်ပ
ဖှူလၢသဃိဒီးဘျါဝဲလီၤ.

၁၈. **ခိၣ်သၣ်** နှၣ် ပတစံးဘၣ်ထဲခိၣ်သၣ်ဓိၤဘၣ်,ပစံး
လၢခိၣ်သၣ်ဃံလီၤ. ပခိၣ်ဒီဖျၢၣ်ညါနှၣ်ပစံးလၢခိၣ်သၣ်
ဃံ,ထဲခိၣ်သၣ်ကလီကလီပတစံးဘၣ်,

၁၉. **ခိၣ်သွံၣ်နၢ်ဖျာ်** နှၣ်မ့ၢ်ဆိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိၣ်တနီၤနီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,
အခိၣ်ဒိနှၣ်ကဘျၣ်ထိၣ်ဂီၤဆှ့ၣ်ကလာ်ဒီးပစံးလၢဆိ
ခိၣ်သွံၣ်လီၤ. ဒီးထိၣ်တဖၣ်နှၣ်အဆူၣ်သလိးထိၣ်အသး
လၢအခိၣ်ဒီးနှၣ်ပစံးစကီးလၢအခိၣ်သွံၣ်လီၤ. ထိၣ်ဖှာ်
တဘ့ၣ်အိၣ်ဒီး အခိၣ်သွံၣ်ထိ,ဆီဖါတဘ့ၣ်အခိၣ်သွံၣ်
လဲၢ်,ဒီးပှၤဂၤစံးဝဲပဃိၤနှၣ်အိၣ်ဒီးအခိၣ်သွံၣ်လီၤ.

၂၀. **ခိၣ်သူထီၤဖျာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်လီၤစူာ်လီၤစဲၤတဖျာတ
ပူၤတဖျာပူၤဒီးပစံးလၢခိၣ်သူလီၤဖျာ်လီၤ. ပှၤတဂၤတ
ခွဲဘၣ်အခိၣ်ဒီးခိၣ်သူလီၤဖျာ်လၢအမဲာ်ကပၤ.

၂၁. **ခိၣ်သဝံး** နှၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်သူနှၣ်အိၣ်တရံးလၢအဒိက
ပီၤကျိၤဒီး အသးကံၢ်ပူၤလီၤဆၢၣ်တစဲးဖိဒီး ပစံးလၢပ
ခိၣ်သဝံးလီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်သဝံးလၢ အဒိကပီၤကျိၤ
လီၤ.

၂၂. **ခိၣ်ဖၢၣ်နွံ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအခိၣ်ဖၢၣ်ဟိာ်မုၣ်နှၣ်
ထါဝဲဒီးအနါစ့ၤအိၣ်ဘျဲၣ်လၢလုၣ်ဒီးဖျဲဝဲနှၣ်ပစံးလၢခိၣ်
ဖၢၣ်နွံလီၤ. ဟိာ်မုၣ်အခိၣ်ဖၢၣ်နှၣ်အိၣ်ဒီးအနွံနှၣ်ဖျဲဝဲအါ

Digitized by Google

ဘိလိႊ.

၂၃. **မိၵ်ႇတရိးနၢ်တရိး** နူၵ်မွၢ်ပုႊကညီတခွံဘၵ်အမိၵ်ႇဒိးအမိၵ်ႇသူဆဲထိၵ်ဆဲလိႊအသးဒိး ပစံးလၢအမိၵ်ႇတရိးလိႊ. ပုႊကညီအမိၵ်ႇနူၵ်မွၢ်တခွံဘၵ်ဝဲဒိးမႊအသးတရိးဒိးဒိးပစံးလၢအမိၵ်ႇတရိးလိႊ.

၂၄. **အမိၵ်ႇဝ့ႊကွႊ** နူၵ် မွၢ်ပုႊကညီလဲႊတၢ်ဒိးဟဲကွႊကဒါကွႊအလိၢ်ခံနူၵ်ပစံးလၢအမိၵ်ႇဝ့ႊကွႊလိႊ. သရၵ်လဲႊဆူမံၵ်တၢ်ဝ့ၢ်နူၵ်ပဆါတနံႊအံႊ အမိၵ်ႇဝ့ႊကွႊလံၵ်ၢ်သၢ.

၂၅. **မိၵ်ႇယံနၢ်ယံ** နူၵ် မွၢ်ပမိၵ်ႇအလဲဒိဖျၵ်ညါနူၵ်ပကိးလၢပမိၵ်ႇယံလိႊ. ပုႊကညီနူၵ်တုႊအသံဒိး ပဟံးကွႊအမိၵ်ႇယံတလုၵ်ဒိးပမႊဘူၵ်မႊတၢ်ဒိးပဟူထိၵ်မိၵ်ႇထိၵ်ကွႊအီႊလိႊ.

၂၆. **မိၵ်ႇလွႊနၢ်လွႊ** နူၵ် မွၢ်ပုႊကညီအသးပှၢ်ဒိးအမိၵ်ႇသူလိႊကွံၵ်လၢအဒိနူၵ်ဒိး မႊသးဒ်ပလူႊကွံၵ်အသိးနူၵ်ပစံးလၢပမိၵ်ႇလွႊလိႊ. ပုႊတဂႊပှၢ်ဒိးအမိၵ်ႇလွႊမးလိႊ.

၂၇. **မိၵ်ႇသဖျၵ်နၢ်သဖျၵ်** နူၵ် မွၢ်ပမိၵ်ႇသူလွႊထိၵ်လၢပမဲၵ်ညါစၢၢ်ဆၢထိၵ်ပမဲၵ်တူၢ်မိၵ်ႇနူၵ် ပစံးလၢပမိၵ်ႇသဖျၵ်လိႊ. ပုႊတဂႊအမိၵ်ႇသဖျၵ်ထိကၢ.

၂၈. **မိၵ်ႇဖျိၵ်နၢ်ဖျိၵ်** နူၵ် မွၢ်တဒိးအဖါတခိနူၵ်ပစံးလၢတဒိးမိၵ်ႇဖျိၵ်လိႊ. ဒိးတခိသုးဖိကုၵ်တၢ်နူၵ် ပကိးစကိးလၢမိၵ်ႇဖျိၵ်လိႊ. သုးဖိအမိၵ်ႇဖျိၵ်နူၵ်မွၢ်ယိးထိၵ်သံးနၵ်ဒိးဖျိၵ်ထိၵ်ဝဲလၢအမိၵ်ႇ.

၂၉. **မိၵ်ႇတုၵ်စိးတု** နူၵ် မွၢ်ပထုကဘျၵ်လၢဆုါဒိးမႊဝဲဒိး အမိၵ်ဒိးပသူလၢလၵ်ဒိး ပကုၢ်ကဒုပသး,ပကုၢ်သူပသးဒိး ပကိးလၢမိၵ်ႇကုၵ်လိႊ. မိၵ်ႇကုၵ်စိးကုနူၵ်,ပထုလၢဆုါလိႊ. ပမွၢ်လဲႊတၢ်လၢတၢ်စူႊကျါဒိးပကုၢ်မိၵ်ႇကုၵ်စိးကုလိႊ.

၃၀. **မိၵ်ႇကျိႊမိၵ်ႇကျူႊ** နူၵ် ပဗိၵ်လၢစ့ဒ်ထးသွဲအသိးထဲစုမုၢ်ဒိၵ်ဝးပမိၵ်ႇတဝိဒိးပကျိႊလၢပမိၵ်ႇဒိးပကိးလၢမိၵ်ႇကျိႊလိႊ. မိၵ်ႇကျိႊနူၵ် မွၢ်ပုႊလဲႊလၢပွ့မိႊလိမိႊဒိးကျိႊထိၵ်ဝဲလိႊ.

၃၁. **မိၵ်ႇကဘံဘုၵ်** နူၵ် မွၢ်ပမိၵ်ႇသူကးလိၵ်အသးတကဆုၵ်ဘၵ်ဒိး ပစံးလၢပမိၵ်ႇကဘံဘုၵ်လိႊ. ဒိးအနိၢ်နိၢ်မွၢ်ပမိၵ်ႇသဘံဘုၵ်လိႊ. ပုႊတဂႊအမိၵ်ႇတခွံဘၵ်ဝဲဒိးအမိၵ်ႇကဘံဘုၵ်မးတြဲ့ဒုလိႊ.

၃၂. **မိၵ်ႇတံခၢၵ်မိၵ်ႇတဖျၵ်** နူၵ် မွၢ်ပဝံတိထိၵ်ပမိၵ်ႇလၢသ့ၵ်မွၢ်ဂ့ႊ,တၢ်ကူတၢ်သိးမွၢ်ဂ့ႊ, ဒိးပကိးလၢမိၵ်ႇတခၢၵ်လိႊ. မႊနူၢ်စမိၵ်ႇတမၢၵ်လၢသ့ၵ်တံကုၵ်တကုၢ်. မိၵ်ႇတခၢၵ်နူၵ်ပမႊလၢတၢ်ကံးညၵ်နူၵ်ပတခၢၵ်ပမိၵ်ႇကပုၵ်ဒ်းလိႊ.

၃၃. **မိၵ်ႇဘိၵ်မိၵ်ႇနွံ** နူၵ် မွၢ်ပမိၵ်ႇသူအကူၢ်လိၵ်လၢပစၢကူၢ်လိၵ်ထိၵ်လၢပမိၵ်ႇနူၵ်ပကိးလၢပမိၵ်ႇဘိၵ်လိႊ. ပုႊတဂႊအမိၵ်ႇဘိၵ်ဒိၵ်ကၢ, အမိၵ်ႇသူထိဝဲ, ပုႊတဂႊဆူၵ်ထိၵ်အမိၵ်ႇဘိၵ်လၢအဒိ.

၃၄. **မိၵ်ႇနွံမိၵ်ႇမိ** နူၵ် မွၢ်ပဝၵ်ထိၵ်ပမိၵ်ႇဘိၵ်ဒိးကူၢ်လိၵ်အသးဒိး အနါစူႊအိၵ်ဘျဲၵ်နူၵ်ပကိးလၢပမိၵ်ႇနွံလိႊ. ပုႊတဂႊဝၵ်ထိၵ်အမိၵ်ႇဘိၵ်အမိၵ်ႇနွံအိၵ်ဘျဲၵ်ထိကၢ.

၃၅. **မိၵ်ႇဆိး** နူၵ်မွၢ်ပတဲစူထိမိၵ်ႇအယံကဆုၵ်ဒၵ်မွၢ်ဂ့ႊ, သ့ၵ်မွၢ်ဂ့ႊ, ပဆဲးထိၵ်လၢပမိၵ်ႇဘိၵ်လိႊဒိးပစံးလၢမိၵ်ႇဆိးလိႊ.

၃၆. **မိၵ်ႇကုၵ်စံၵ်** နူၵ်မွၢ်တြူးထုလၢတြူးကုၢ်ဝဲနူၵ်ပကိးလၢမိၵ်ႇကုၵ်စံၵ်လိႊ. တြူးထုမိၵ်ႇကုၵ်စံၵ်နူၵ်တြူးကုၢ်ဆုါပြံကဒ်မိႊကဆုၵ်ဂ့ႊကၢ, မိၵ်ႇကုၵ်လၢပကိးလၢမိၵ်ႇကုၵ်စံၵ်နူၵ်မွၢ်စံၵ်ကုၢ်ဝဲဒိးပကိးလၢမိၵ်ႇကုၢ်စံၵ်လိႊ.

၃၇. **မိၵ်ႇကုၵ်သိအဆူၵ်** နူၵ်မွၢ်ပုႊအဲကလံးဖိမႊဝဲလၢသိဆူၵ်ဒိးပကိးလၢမိၵ်ႇကုၵ်သိအဆူၵ်လိႊ. မိၵ်ႇကုၵ်သိအဆူၵ်နူၵ်သရၵ်သ့ၵ်ပဒိၵ်သ့ၵ်ကုၢ်ဝဲအပှ့ႊဒိၵ်ကၢစံးဝဲဒၵ်, မိၵ်ႇကုၵ်သိအဆူၵ်နူၵ် တဘ့ၵ်ပပှ့ႊဘၵ်ယုဘးတနိႊနိႊလိႊ.

၃၈. **မိၵ်ႇသလုးမိၵ်ႇသလး** နူၵ် မွၢ်ပုႊအဲကလံးဖိဆးသးကလးမွၢ်ဂ့ႊ, ဖိုဝါမွၢ်ဂ့ႊဒိးဖျိၵ်ထိၵ်ဝဲလၢအမိၵ်ႇနူၵ် ပစံးလၢမိၵ်ႇသလုးလိႊ. မိၵ်ႇသလုးနူၵ်အိၵ်ဒိးအသူဒိးအဂိႊဒိးအဝါလိႊ.ပသဲၵ်တဖၵ်ကုၢ်မိၵ်ႇသလုးအဂိႊ, ပုႊအဲကလံးသုးဖိတဖၵ် ကုၢ်မိၵ်ႇသလုးသးကလးအသူလိႊ. ဒိးမိၵ်ႇသလုးအဝါနူၵ် ပဒိၵ်ကုၢ်တစုစုစထံၵ်သုးဖိကုၢ်စိၢ်စထံၵ်လိႊ.

၃၉. **မိၵ်ႇဧၢစ့မိၵ်ႇဧၢထူ** နူၵ် ပတထံၵ်ဘၵ်နိတမိၵ်ႇဘၵ်,ပသးပှၢ်စံးစကိးလိႊစံးဝဲဒၵ်.

၄၀. **မိၵ်ႇစၢနၢ်စၢ** နူၵ် မွၢ်ပမႊလုၵ်အကတြူၢ်ထဲစုမုၢ်ဒိၵ်အိၵ်တပျ်ဘျဲၵ်ဒိး ပဘံလၢပမိၵ်ႇဘိၵ်ထံးနူၵ်ပစံးလၢမိၵ်ႇစၢလိႊ. တၢ်လၢမိၵ်ႇစၢနူၵ် မွၢ်ပုႊဖိသၵ်ခွါလၢအမိၵ်ႇဘိၵ်ဒိၵ်တဖၵ်နူၵ်မၢပမုၵ်ကနိႊလွၢ်နူၢ်မႊနူၢ်အမိၵ်ႇစၢလိႊ.

၄၁. **မိၵ်ႇဧးနၢ်ဧး** နူၵ် ပမိၵ်ႇဒိနူၵ်ပစံးလၢပမိၵ်ႇဒးတစုစုလိႊ. ဒိးပစံးလၢမိၵ်ႇကဒးပှၢ်တစုစုလိႊ.

၄၂. **မိၵ်ႇဧးခံဧး** နူၵ် မွၢ်ထံဒၢကတံႊသ့ၵ်အမိၵ်ႇကးနူၵ်ပစံးလၢအမိၵ်ႇဒးလိႊ. တၢ်လၢကတံႊသ့ၵ်နူၵ်အိၵ်ဒိးအမိၵ်ႇဒးခံဒးလိႊ. ကတံႊသ့ၵ်နူၵ် အမိၵ်ႇဒးမွၢ်တအိၵ်ဘၵ်ဒိးပဟ်ထံတသ့ဘၵ်.

၄၂-၁. **ထိမိၵ်ႇဧၢ** နူၵ် ပနၢ်ဟူထဲအမံႊဒိးပတထံၵ်ဘၵ်နိတမိၵ်ႇဘၵ်,ဒိး ပသးပှၢ်စံၵ်တဲႊဝဲပုႊလၢပျုႊတဂႊထံၵ်နူၢ်ဝဲလၢလိဖူးတၢ်အလိၢ်တဖျၵ်မႊသးဒ် ပလိဘူအသိးဒိး ဖျၵ်သလၢၵ်ထဲမိၵ်ႇမုၢ်ဒိၵ်ဒိး တသ့ၵ်ညါဘၵ်ဝဲအမံႊဒိး ထံၵ်နူၢ်ဝဲလၢလိဖူးတၢ်အလိၢ်ဒိး ကိးဝဲလၢလိမိၵ်ႇဧၢ

Digitized by Google

လီၤ. ဒီးဘၣ်လိာ်ကလၤတၢၤဒီးသူကတြၢၣ်နၣ်,ဒီးပှၤ တဂၤန့ၣ်ကတိၤဝဲလီၤတစိၤခံစိၤဒီး တုၤလၢအလီၤတစိၤဒီး ဟံးန့ၢ်အဝဲၤတဆိုးဘၣ်တၢ်လိဒီးထံထိၣ်န့ၢ်ဟံၣ်ဒီးဟံၣ်စ ကူၢ်လီၤဟိၢ်ဒီးလီခိၣ်ဒၢဟၢါမၢ်ကွၢ်ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၄၃. **ခိၣ်ကနူၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်တပၤယၢ်ခိန့ၣ် ပစံးလၢပ ခိၣ်ကနူၤလီၤ. ဟ်မံပှၤဆံးလၢအခိၣ်ကနူၤတခီတဂ့ၤအ ခိၣ်တဘၣ်လိာ်ဘၣ်. ပခိၣ်ကနူၤဒီးပခိၣ်ကပၤန့ၣ်ဒ်သိး သိးလီၤ.

၄၃–၁. **ခဲာ်တူၢ်ခိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပခဲာ်ခိၣ်ကၢၢ်န့ၣ်ပစံးလၢ ပခဲာ်တူၢ်ခိၣ်လီၤ. ဒီးပခိၣ်လၢစၢၢ်ဆၢထီၣ်ပခဲာ်တူၢ်ခိၣ် န့ၣ်ပစံးလၢပခိၣ်ထံဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပခဲာ်တူၢ်ခိၣ်စ့ၢ် ကီးလီၤ. ဒီးပခဲာ်တူၢ်ခိၣ်နီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ပခဲာ်ခိၣ်ကၢၢ်အီၣ်ဒီးအ ဆူၣ်န့ၣ်လီၤ.

၄၄. **ခိၣ်ဖိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပိုၢ်ကီးခိၣ်ကှာ်န့ၣ်လၢခိၣ်ဖိာ်လီၤ. ဒီး မ့ၢ်ပိုၢ်အကလုၢ်လီၤ.

၄၅. **ခိၣ်ကျူာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပိုၢ်ကီးခိၣ်ကှာ်န့ၣ်လၢခိၣ်ကျူာ် လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပိုၢ်အကလုၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၄၆. **ခိၣ်ကျၢ်ခိၣ်ကျၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဒုးထီၣ်ဟံၣ်ခိၣ်လၢပ ကျးလီၤလၢသဒီစိအဖိခိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢဟံၣ်ခိၣ်ကျၢ်လီၤ. ဟံၣ်န့ၣ်အခိၣ်ကျၢ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးတသူဘၣ်.

၄၇. **ခိၣ်ရၢၣ်** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်ပစံးလၢခိၣ်ကျၢ်လီၤ.

၄၈. **ခိၣ်ကျၢ်နၢ်ခဲ** န့ၣ် မ့ၢ်ပသူၣ်ကွသးပှၢ်လၢကၢၣ်တၢ် ဘၣ်ဖးတၢ်သ့တဖၣ်န့ၣ် ပစံးလၢပှၤကညီအခိၣ်ကျၢ် လီၤ. ပှၤကညီအခိၣ်ကျၢ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ် အိၣ်ထဲဖိ သၣ်န့ၣ်တကိာ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်.

၄၉. **အခိၣ်အနၢ်အခိၣ်အနၢၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤအိၣ် ဒီးအခိၣ်,အိၣ်ဒီးအနၢၤအိၣ်ဒီးအနၢ်ဒီးပစံးလၢအခိၣ်အ နၢ်အခိၣ်အနၢၤလီၤ. ထိခိၣ်အဖါန့ၣ် အိၣ်ဒီးအခိၣ်အနၢ် အခိၣ်အနၢၤလီၤ.

၅၀. **ခိၣ်ကံၢ်ခဲဘံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဖိာ်လၢစ့ဒီးဘူသလါနီစုမ့ၢ် ဒိၣ်အိၣ်ခံပျ်ဒီးပကွံၤတကူာ်ဒီး ပကျီၤလၢပခိၣ်ဘိၣ်ထံး န့ၣ်ဒီးပကီးလၢခိၣ်ကံၢ်လီၤ. ခိၣ်ကံၢ်စ့န့ၣ်ပကျီၤလၢပခိၣ် ဘိၣ်ထံးဖျါဝါဝါဂ့ၤကၢ.

၅၁. **အခိၣ်အဃိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤန့ၣ်တဂၤမၤတၢ်တမံၤမံၤကဲ ထီၣ်လၢတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဟးဂီၤကွံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပစံးလၢအ ခိၣ်အဃိလီၤ. အကူၢ်မ့ၢ်ပှၤန့ၣ်တဂၤအခိၣ်အဃိဒီး တဲး မ့ၣ်အူအိၣ်ဟံၣ်လီၤ. မ့ၢ်ကစၢ်ယွၤ်ရှူးဃရံးအခိၣ်အဃိ ဒီးပထူၣ်ဖျဲးဒီးတၢ်ဒဲးဘးလီၤ.

၅၂. **အခိၣ်အဂံၢ်** န့ၣ် ဒ်အခိၣ်အဃိအသိးလီၤ. အကူၢ် မ့ၢ်စီၤအၣ်ဒၣ်ဒီး နီၢ်အံၣ်အုအခိၣ်အဂံၢ်ဒီး ပတူၢ်ဘၣ်တၢ် ဒဲးဘးတုၤခဲကနံၣ်အံၤလီၤ.

၅၃. **တၢ်ဆါခိၣ်** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢတၢ်ထါခိၣ် ဆါလီၤ. ဒီးတၢ်ထါခိၣ်ဆါန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဆါတကလှာ်လီၤ.

၅၄. **ထါခိၣ်ထါထံး** န့ၣ် မ့ၢ်ပကိာ်ပူၤခိၣ်ထိး, ပပျုၤခဲ လၢာ်န့ၣ်ပစံးလၢပထါခိၣ်လီၤ. ပထါခိၣ်ကိာ်ပူၤလၢပ ကတိၤတၢ်ဒီးဝးဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ပထါခိၣ်လီၤ.

၅၅. **စုခိၣ်ခိၣ်ခိၣ်** န့ၣ်ပတၢၤဒုၣ်ပစုလၣ်ဒီးမၤသးကဖိာ် တြိာ်ဒီးပစံးလၢပစုခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤထိ ထွံၣ်တဒုတုၤအ စုခိၣ်ဆါဒီးထွံၣ်တဒုတကီးဘၣ်.

၅၆. **အခိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်တလီၤဖးဘၣ်ဒီးခဲထီၣ်ဖိၣ်ဝဲန့ၣ် မ့ၢ်ဘုဒီးဝၣ်,ဒီး တပိၢ်ဒီးထံဖိာ်န့ၣ်ပစံးလၢအခိၣ်လီၤ. ဘုတခိၣ်အခိၣ်ဒိၣ်ကဲၣ်ဆိးဒီးအသၣ်တဂ့ၤလၢၤဘၣ်.

၅၇. **သကွံအခိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်သကွံအခိၣ်အသ့ၣ်အတၢ်လၢ ပမၤအချံန့ၣ်ပကီးလၢသကွံခိၣ်လီၤ. လဲၤခူၣ်သကွံခိၣ်, ပကမၤအချံလီၤ.

၅၈. **ကျုၤခိၣ်ကျုၤနၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအသးပှၢ်ဒီးအခိၣ် လှၤဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဖိသၣ်လူၤအခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပကီးလိာ်ကွဲလၢ ကျုၤခိၣ်လီၤ. နခိၣ်တဖျၢၣ်လူၤမးအသးကျုၤမနုၤလဲၣ်ဖါ ကျုၤခိၣ်ဓၢ.

၅၉. **ညါခိၣ်ညါသး** န့ၣ် မ့ၢ်ပကီးပခိၣ်ညါသးအဆိ လၢညါခိၣ်လီၤ. ခိၣ်ညါခိၣ်ခိၣ်ညါသးဘၣ်ဆိးလၢတၢ ဆှၣ်ဆါကၢ.

၆၀. **ညါခိၣ်ညါလာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်လၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်ပစံး လၢပခိၣ်ညါခိၣ်လီၤ. ဝၣ်ဆဲးစခိၣ်ညါခိၣ်နှာ်သလူၤ.

၆၁. **ဒီခိၣ်ဒီလာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကစၢ်အခိၣ်စိၣ်လီၤပၢၤဝဲဒီးပ စံးလၢကစၢ်ဒီခိၣ်လီၤ. စလဲၤထီၣ်လၢကစၢ်အဒီခိၣ်န့ၣ် စကွၢ်လီၤကွၤတၢ်ဆူတၢ်ပၢၤထံးလီၤ.

၆၂. **ဒီခိၣ်ခိလာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကစၢ်အခိၣ်စိၣ်လီၤပၢၤန့ၣ်ပစံး လၢကစၢ်ဒီခိၣ်လီၤ. ဘၣ်တစုစုပစံးလၢတၢ်ဒီခိၣ် လီၤ. ပလဲၤထီၣ်ဆူကစၢ်အဒီခိၣ်န့ၣ်ပကွၢ်လီၤပိၣ်လဲၣ် ပူၤဖျါဝဲလီၤ. တၢ်ဒီခိၣ်တပူၤကဆီအလီၢ်သဲၣ်သမိး.

၆၃. **ဆိုခိၣ်ဆိုနၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်နိၣ်လီၤအသးဆူဟိၣ် ခိၣ်ဒီးပခံဘိးထိၣ်အသးန့ၣ်ပစံးလၢပဆိုလီၤပခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤလိာ်ကွဲဆိုလီၤအခိၣ်အခံဘိးထိၣ်မးအသးထူၣ် ကလာ်လီၤ. ပၤတဂၤဆိုလီၤအခိၣ်ဒီး ဆၢထၢၣ်လၢအ ခိၣ်တခီလီၤ. လိာ်ကွဲဆိုခိၣ်ဆိုနၢ်တဂ့ၤနဲၣ်,သုသွံၣ်က ထီၣ်ဘၣ်ဖုးဆူသုခိၣ်ဘၣ်ဖုး.

၆၄. **ထိၤဆိုခိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပလီၤတဲာ်လၢပခိၣ်တခီန့ၣ်ပစံး လၢပလီၤဟဲာ်ဆိုခိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပလီၤ တဲာ်နိၣ်ခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤလီၤတဲာ်ဆိုခိၣ်လၢဟံၣ်ဒီးအ ကိာ်တၢ်သလူၤ.

၆၅. **ခိၣ်ထိၤဆို** န့ၣ် မ့ၢ်ဟံၣ်ဖုၣ်လီၤဆူလိၢ်မံခိၣ်တခီဒီး ပမံပခိၣ်ဘံလီၤန့ၣ်ပစံးလၢပခိၣ်လီၤဆိုလီၤ. ပမံန့ၣ်ပ မ့ၢ်တမၤဘၣ်ဒီးခိၣ်ခၢၣ်ဒီး ပမံပခိၣ်လီၤဆိုနၢ်လီၤဆိုနး

Digitized by Google

ၻုၼ်ၸေႃႉ,ဢိၼ်ၶိုၼ်းၻိၼ်သဢိၼ်ထိုးတရၢႆ.

၅–၁. **ၶဵဝ်** ၼႆႉမၢႆတေႃႇၶဵတႃႇပၻုၼ်တပၢႆၻၼ်,ၶိုၼ်းၼိုးပုၼ် ၸဵၻုႆးၵတၢ်ပုၼ်ႇၼႆတေႃႇၸဵၻုႆးပုၼ်ၸၢ်ၸၢ်ဢသိုးၶိုး ပၸိုးလၢၶဵ ၸဵဝ်လိူဝ်. ၼိူၼ်ၵျႃၶဵၸ ၸၢ်ပတုၼ်တပၢႆၻၼ်.

၆. **ၶဵလဵၼ်** ၼႆႉမၢႆဆိုးယၢၵ်ဢသိုးလိူဝ်. ပုၼ်ၵညိမၢႆသံၵိၢ် လိၵ်ဢသႃးၶိုးၸိုးဝဵၸၼ်,ၼပၢႆၶဵလဵၼ်ၸိုးဝဵၼ်ႈၼႆႉလိူဝ်. ၶိုး ၻၼ်တၸုၸုၸိုးဝဵၸၼ်,ၼလဵၼ်ဆိုးယၢၵ်လဵၼ်,ၸိုးဝဵၼ်ႈၼႆႉတၸုၸု လိူဝ်. ဆိုးယၢၵ်လဵၼ်,ၶိုးၶဵလဵၼ်ၼႆႉၼႆးသိုးသိုးလိူဝ်. ပုၼ်တ ၵၼ်ပၢႆတေႃႇၶဵလဵၼ်,ပုၼ်တၵၼ်ပၢႆၶဵၵၼ်ႈဢိၼ်,ၸပၢႆၼူႇၼၵၢ်ႇ ၶဵလဵၼ်,ၶိုးၻၼ်တၸုၸုပၸိုးလၢဢၶႃၶဵလဵၼ်ၼႆးၼႆႉလိူဝ်. ၻု ပိုၵ်ဢၶႃၶဵလဵၼ်.

၇. **ၶဵလဵၼ်** ၼႆႉၼႆတလိူဝ်လိူဝ်ဢသိုးလိူဝ်. ၶိုးၵိုးမၼ်ၵိုးမၼ် ဢသိုးလိူဝ်. တေႃႇၽိတေႃႇလဵၼ်မၢႆပၢႆဢိၼ်ၻုတလိူဝ်လိူဝ်ၶိုးပၸိုး လၢၶဵလဵၼ်ၶဵလဵၼ်ပၢႆဢိၼ်ၻု,ၶဵလဵၼ်ပၢႆဢိၼ်ၻုလိူဝ်. ထိုးတ ၼပၢႆဢိၼ်ၸၻုၵသႃၵလၢၵ်,ၶဵလဵၼ်ၶဵလဵၼ်ပၢႆဢိၼ်ၸၻုၶဵ လဵၼ်ၶဵလဵၼ်ပၢႆဢိၼ်ၸၻုၶိုး ၸၻုၵလၢၵ်တေႃႇလိူဝ်. ၶိုးၻၼ် တၸုၸုပၸိုးလၢၵိုးမၼ်ၵိုးမၼ်ပၢႆဢိၼ်ၻု,ၶိုးၻၼ်တၸုၸုပ ၸိုးလၢတလိူဝ်လိူဝ်ပၢႆဢိၼ်ၻုလိူဝ်.

၈. **ၶဵၵိၵ်** ၼႆႉ မၢႆတေႃႇယၢၵ်ၵၼ်းဆုဢမၢၵ်ညိၼ်တသိၼ်းၶိုးပၸိုး လၢၶဵၵိၵ်လိူဝ်. ၶိုးပုၼ်တၼိူဝ်ၼိူဝ်ၸိုးလၢၶဵၵၢၵ်လိူဝ်. ၼပၢႆ ယူလၢၵ်ၸပုၼ်ၼတေႃႇျိုးၼႆးၻၼ်ၸၵပုၼ်ၼၶဵၵိၵ်, ပုၼ်တ ၵၼ်သႃၵပုၼ်ပတေႃႇၶဵၵၢၵ်ၶိုးၶဵၵၢၵ်လုၼ်ၸုၶိုးပဆုလၢႆပုၼ် တၵၢ်ၻၼ်.

၉. **ၶဵဢၼ်** ၼႆႉ မၢႆဢၵတိူဝ်ဆုၶဵတယၢၵ်ဆုညိၼ်တယၢၵ် ၻၼ်ၶိုးပၸိုးလၢၶဵဢၼ်လိူဝ်. ၶိုးပုၼ်တၼိူဝ်ၼိူဝ်ၸိုးလၢၶဵၵၼ်ႈ ဢၼ်, ၶိုးပုၼ်တၼိူဝ်ၼိူဝ်ၸိုးလၢၶဵၵၼ်ႈဢၼ်,ၶိုးပုၼ်တၼိူဝ်ၼိူဝ်ၸိုး လၢၶဵၵၼ်ႈဢၼ်လိူဝ်. ၶိုးဢၼိူဝ်ၼိူဝ်မၢႆၶဵၵၼ်ႈဢၼ်လိူဝ်. ၼ သႃၵလၢတေႃႇၶဵဢၼ်ၸေႃႉ. ၸၵလၢတေႃႇၶဵဢၼ်လိူဝ်.

၁၀. **ၶဵၵၢၵ်တၶႃ** ၼႆႉမၢႆပၵူးၻုဢၵတိူဝ်ဆုၶဵတၼ်ႈၼ်ၶိုး ပၸိုးလၢၶဵၵၢၵ်တၶႃလိူဝ်. မၢႆတုၻုၶႃၶဵၵၢၵ်တၶႃၶိုး ၸၵူးၸၢၼၻုလိူဝ်. တုပၼ်ၼ်သၼ်ဢၶႃၶဵၵၢၵ်တၶႃၶိုး ပုၼ်ၼႆးဢိၼ်ယၼ်လၢပၼ်ၼ်သၼ်တၽျၼ်တၵၢ်.

၁၁. **ၶဵၵိၵ်တၻိ** ၼႆႉမၢႆလၢၶဵတၸုလိူဝ်. တေႃႇမၢႆမၼ်ဢ သႃးလၢၶဵလၢလၢၵ်တမိမိၼ်ၶိုးပၸိုးလၢၶဵၵၢၵ်တၻိလိူဝ်. ၸၵလၢယိုးၸၢၼဝၼ်ၶဵၵၢၵ်တၻိ, ဢၶဵဢၼ်တၻိၸတ လဵၼ်ၼႆးၻၼ်,ၸၵလၢၶဵၵၢၵ်တၻိ.

တုဢၶႃၶဵၵၢၵ်တၻိ

ၵၸၢႆယုၼ်ရူူးၸိုးၼ်ညိၼ်ၵျိၼ်.

၁၂. **ၶဵၵၢၵ်ဢု** ၼႆႉမၢႆတေႃႇဢၵတိူဝ်ဆုၶဵတပၼ်ၼႆႉ ပၸိုး လၢၶဵၵၢၵ်ဢုလိူဝ်. တုပသံဢၶႃၶဵၵၢၵ်ဢုၼႆႉပတ သုၼ်ညိလၢၻၼ်ၵိူဝ်လၢၶိဢၼ်ၻၼ်ၶိုး ပၸိုးၸူၵိုးလၢၶဵ ၵိူဝ်ဢု.

၁၃. **ၶဵၵိၵ်တယၼ်** ၼႆႉ မၢႆပသံဝိၼ်ၶိုးပၵတၢတိူဝ်ထိၼ် ၵူၼ်ၵၼ်းၶိုးပၸိုးလၢၶဵၵိၵ်တယၼ်လိူဝ်. တုပၵတၢတိူဝ် ထိၼ်ၵၼ်းၶဵၵိၵ်တယၼ်ၼႆႉပတသုၼ်ညိၵူၼ်ၻၼ်ပလိူဝ်ၶံ ၻၼ်.

၁၄. **ၶဵၵိၼ်** ၼႆႉမၢႆမၼ်ၵၼ်းလၢမုၵ်ဆုၼ်ထိၼ်တၼၼ်ၶိုးပၸိုး လၢၶဵၵိၼ်လိူဝ်. မုၵ်ဆုၼ်ထိၼ်ၶဵၵိၼ်ပၵလၢတေႃႇဆုဝႃပူၼ် လိူဝ်. ၶိုးပုၼ်တၼိူဝ်ၼိူဝ်ၸိုးလၢၶဵၵိၼ်ၵိၵ်ၶိုးပုၼ်တၼိူဝ်ၼိူဝ်ၸိုးလၢ ၶဵၵိၼ်ဢုလိူဝ်. ၶဵၵိၼ်ၵိၵ်တၼၼ်ၼၵလၢဆုလဵၼ်,ၶဵၵိၼ်ဢု ၸၵလၢဆုဝႃပူၼ်,ၶဵၵိၼ်ၵိၵ်ၶိုးၶဵၵိၼ်ဢုၼႆႉၼႆးသိုးသိုး.

၁၅. **ၶဵၵိၼ်ၶဵတၵိၼ်** ၼႆႉ မၢႆတေႃႇယၢၵ်ဆုဢမၢၵ်ညိၼ်တသိၶံသိ ၶိုးပၸိုးလၢၶဵၵိၼ်ၶဵတၵိၼ်လိူဝ်. ဆုညိၼ်ၶဵၵိၼ်ၶဵတၵိၼ်ၸၵမၼ် ပၼ်ၼ်တၽျၼ်လိူဝ်.

၁၆. **ၶဵတၵိၼ်** ၼႆႉ မၢႆတေႃႇယၢၵ်ဆုဢမၢၵ်ညိၼ်သႃသိၶိုးပၸိုး လၢၶဵတၵိၼ်လိူဝ်. ၸမၼ်ပၼ်ၼ်ၵယၢၵ်ၵၼ်းၶဵတၵိၼ်ၶဵတၵိၼ် ၶိုးၸပၼ်ၼ်ၵဝိၼ်လိူဝ်. သလိၵ်ၸၵလၢတေႃႇဢၼ်ၵယၢၵ်ၼႆးၶဵ တၵိၼ်ၶဵတၵိၼ်ၼႆးၵၢႆသႃ.

၁၆–၁. **ၶဵတၵိၼ်** ၼႆႉမၢႆမုၵ်ဆုညိၼ်ၶံၼၼ်ၼႆႉပၸိုးလၢၶဵတၵိၼ် လိူဝ်. ၶဵတၵိၼ်တၼၼ်ၼႆႉပတလၢတေႃႇလိူဝ်. ၼႆပၸိုးတေႃႇဢ သိုးဆုညိၼ်ၶံၼၼ်လိူဝ်.

၁၆–၂. **ၶဵတၵိၼ်** ၼႆႉ မၢႆမုၵ်ဆုညိၼ်သႃၼၼ်ၼႆႉပၸိုးလၢၶဵတ ၵိၼ်လိူဝ်. ၶဵတၵိၼ်တၼၼ်ၼႆႉၼၵလၢဆုလဵၼ်.

၁၇. **ၶဵမၸႃတၼ်ၼ်** ၼႆႉ မၢႆၼ်ၼ်ထိၼ်ၽိုးၵၼ်းဆုၶဵတၼ်ၼ်ၶိုး ပၸိုးလၢၶဵမၸႃတၼ်ၼ်လိူဝ်. ၶိုးၻၼ်တၸုၸုပၸိုးလၢၶဵၵၢၵ် တၼ်ၼ်လိူဝ်.

၁၈. **ၶဵမၼ** ၼႆႉ မၢႆတေႃႇၻုးထိၼ်ၵၼ်းဆုညိၼ်လၢမၼၼ်ၶိုးပ ၸိုးလၢၶဵမၼလိူဝ်. တုမၢႆၼႆႉဢၼ်တၼၼ်ပူၼ်ၵၢႆၶိုးၵတု လၢၶဵမၼလိူဝ်. ပၵဢိၼ်ပဆႃတၼၼ်ၶိုး ၶဵမၼပၵလၢ တေႃႇလၢရၢႆလိူဝ်.ပမၢႆဢိၼ်လၢမုၵ်ပၢႆလိူဝ်သိမၢႆၵုၼ်,လၢမဆႃ တၼၼ်ဢၼ်မၢႆၵုၼ်,တုၻုးၶိုးၽးၽိမၢႆဢၵတိူဝ်,သၵူၼ်မၢႆ ဢၵတိူဝ်ၶိုးပၸိုးလၢၶဵမၼတမၢႆၻၼ်ၸေႃႉ.

၁၉. **ၶဵမဆႃ** ၼႆႉ မၢႆပဢိၼ်လၢဢၼ်တၵိၼ်မုၵ်ဆုၼ်ထိၼ်ၼႆႉ ၶိုးလၢမုၵ်ထုၼ်လၢမုၵ်ယုၵ်လိူဝ်ၼႆႉပၸိုးလၢၶဵမဆႃလိူဝ်. ပ ၵဢိၼ်မုၶဵမဆႃလၢမုၵ်ထုၼ်လိူဝ်. ပၵလၢတေႃႇၶဵမဆႃ လၢမုၵ်ယုၵ်လိူဝ်ၽးၽိသၵူၼ်လိူဝ်လိူဝ်.

၂၀. **ၶဵမပႃ** ၼႆႉ မၢႆလၢမုၵ်ၵလိူဝ်ၼၵ်ဢဆႃပၸိုးလၢၶဵမ ပႃလိူဝ်. ပဢိၼ်လၢဢၼ်တၼၼ်ၶိုးလၢမုၵ်ၵလိူဝ်ၼၵ်ဢ ဆႃၼႆႉမၢႆပၸိုးလၢၶဵမပႃလိူဝ်. ၶဵမပႃတေႃႇၵၸူသုၼ် သုၼ်လိူဝ်. တေႃႇမၢႆပၢႆၸူၶဵမပႃၵၸူၼ်ဝိလိူဝ်.

၂၁. **ၶဵလၢၵ်ၶဵဆုပၸိုးတေႃႇ** ၼႆႉ ၻၼ်တေႃႇလၢပိၼ်ၼိၼ် ရျၢၵလုၵ်ၵလုၵ်တဢိၼ်ၻျၼ်ၻၼ်ၼႆႉလိူဝ်. တေႃႇလၢပိၼ် ၼိၼ်ရျၢဢၵလုၵ်ၵလုၵ်ၼႆႉပၸိုးလၢၶဵလၢၵ်ၶဵဆုလိူဝ်. မူ ပိၼ်တေႃႇၶဵလၢၵ်ၶဵဆုၼႆႉတဢိၼ်ၻျၼ်ၻၼ်ၼိတမိၻၼ်,

Digitized by Google

လၢဟီၣ်ခိၣ်ချူမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢမူခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တအိၣ်ဘျၣ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢမူဟီၣ်တၢ်ခဲလၢာ်ခဲဆ့လီၤ. ကယဲၢ်တၢ်အိၣ်ခဲလၢာ်ခဲဆ့န့ၣ်မ့ၢ်ကစၢ်ယွၤတ့လီၤလီၤ.

မူဟီၣ်တၢ်ခဲလၢာ်ခဲဆ့
လၢပျၢၤမ့ၢ်မတၢၤတ့န့
တၢ်ခဲလၢာ်ဒီးမူဒီးဟီၣ်
မ့ၢ်ကစၢ်ယွၤတ့လၢသိ

၂၂. **ခဲထၢာ်ကီးမံၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ကယဲၢ်တၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်,အချၢအကလုာ်အကလုာ်တမံၤလၢ်လၢ်န့ၣ် ဒ်ပကီးကဘၣ်ခဲလၢာ်ဒီးပစံးလၢခဲလၢာ်ကီးမံၤလီၤ. ကစၢ်ယွၤတ့လီၤဟ်လီၤတၢ်ခဲလၢာ်ကီးအမံၤလီၤ. တၢ်ခဲလၢာ်ကီးမံၤကီးစ့န့ၣ်မ့ၢ်ကစၢ်ယွၤတ့ဝဲလီၤ.

၂၃. **ခဲညါ** န့ၣ်မ့ၢ်ဆူခံဆူလာ်ယံာ်ဒံးဒီးပစံးလၢခဲညါလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢဆူညါလီၤ. ခဲခံခဲညါအံၤမ့ၢ်တၢ်ကမၤဒံးအသးဒ်လဲၣ်ဒ်လဲၣ် ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်ပဝဲဘၣ်.

၂၄. **ခဲးတၢ်ခဲ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကီအဆိလီၤ. တၢ်ကီတၢ်ခဲန့ၣ်မ့ၢ်ပဘၣ်အမူးအရၢ်လၢပဒိၣ်မၤအၢမၤသိပှၤတမံၤမံၤဒီးပစံးလၢပဘၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲလီၤ. ပှၤတဂၤမၤကမၣ်အသးဒီးဘၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲလီၤ.

၂၅. **စံၣ်ခဲခီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီစံၣ်လိာ်ကွဲဆူအမဲာ်ညါဝံၤစံၣ်က့ၤဆူအလီၢ်ခံဒီးပစံးလၢစံၣ်ခဲခီလီၤ. ပှၤကညီဖိတဖၣ်စံၣ်ခဲခီ,စခိၣ်တယူၤကၢ,စံၣ်ခဲခံၢ်စံၣ်ခဲခီတဂ့ၤ,ဃိဓိၤသွဲဓိၤကကၢ်ဘၣ်ဖုး.

၂၆. **ခဲဘုၣ်ခဲမဲာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှာ်အဒံၣ်အိၣ်လၢထံကျါမဲးလာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢခဲမဲာ် လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်လာ်န့ၣ် ဘၣ်လၢခဲမဲာ်အိၣ်တပူၤပူၤတလၢၢရူၣ်န့ၢ်ဂ့ၤကၢ,လၢထံကျါမဲလာ်နူဒီခဲမဲာ်အိၣ်စကီးလီၤ.

၂၇. **ခဲဝၣ်စခဲ** န့ၣ် ထွံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်ရူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတဲာ်ထိၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဝံန့ၣ်ဆံးထိၣ်တလိၣ်တလိၣ်ဒီးပစံးလၢတဲာ်စခဲဟီၣ်ခိၣ်လီၤ. ဒီးထွံၣ်န့ၣ်တဲာ်ဟီၣ်ခိၣ်ဆံးတလိၣ်တလိၣ်ဒီး ပစံးလၢတဲာ်စခဲဟီၣ်ခိၣ်လီၤ. ထွံၣ်တဒုတဲာ်စခဲဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဆံမးတလိၣ်တလိၣ်လီၤ.

၂၈. **စခဲစုစခဲခိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထွံၣ်သူစယာ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢအခိၣ်ဒီး ပစံးလၢထွံၣ်စခဲအခိၣ်လီၤ. ထွံၣ်စခဲအခိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ထွံၣ်တဲာ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢအခိၣ်လီၤ. ထွံၣ်န့ၣ်မ့ၢ်နၢဘၣ်အဂံၤမိၣ်အလီၢ်ဒီးစခဲအခိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးသခဲဒီးတခဲလီၤ.

ခဲး

၁. **ခဲးခဲခဲးခီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်တၢ်ညၣ်ပမဲကတဲာ်လၢအကဆူးလၢတၢ်ညၣ်ဒီးပမၤထိၣ်ကွံာ်လၢနိၣ်က့ဖိန့ၣ်ပစံးလၢပခဲးပမဲလီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်မ့ၤဒီးတၢ်ညၣ်ဒီးအမဲကတဲာ်ဒီးခဲးအမဲလီၤ.

၂. **နိၣ်ခဲးခဲ** န့ၣ် မ့ၢ်နိၣ်က့ဖိလၢပခဲးပမဲန့ၣ်ဒီးပဟ်နူၢ်လၢစ့န့ၣ်ပစံးလၢနိၣ်ခဲးမဲလီၤ. နိၣ်ခဲးမဲန့ၣ်ပှၤတနီၤနီၤဟ်ဝဲလၢစ့လီၤ. ဟ်နူၢ်ယၤလၢနိၣ်ခဲးမဲတဘ့ၣ်တက့ၢ်.

၃. **နိၣ်ခဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်ဘၣ်ဆိးဒီးပသွံၣ်စူနူၢ်ဝၣ်လ့ၣ်တလ့ၣ်ဒီး ပကီးလၢနိၣ်ခဲးဒီးပခဲးပခိၣ်လီၤ. သွံၣ်နူၢ်ယၤလၢနိၣ်ခဲးတဘိတက့ၢ်.

၄. **ခဲးထိၣ်ကွံာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်ဘၣ်ဆိးဒီးတၤဆုၣ်အိၣ်လီၤတဲာ်,ကၢ်ကတဲာ်လၢပခိၣ်အညၣ်ကျါဒီးပမၤထိၣ်ကွံာ်လၢနိၣ်ခိၣ်စူဒီးပစံးလၢပခဲးထိၣ်ကွံာ်လီၤ. မၤနူၢ်ယၤလၢနိၣ်ခိၣ်စူတဘိတက့ၢ်. စကခဲးထိၣ်ကွံာ်စခိၣ်အကနၣ်လီၤ. စခိၣ်ဘၣ်ဆိးအကနၣ်အိၣ်လီၤတဲာ်စကခဲးထိၣ်ကွံာ်လီၤ. ဒီးပခဲးထိၣ်ကွံာ်ပဝ့အဖံလၢထံးလီၤ.

၅. **ထၣ်ခဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ဝၣ်လ့ၣ်လၢပဆဲးလၣ်လၢအလီၤလၢပဒုးထိၣ်ဟံၣ်ခိၣ်န့ၣ်ပကီးလၢလၣ်အခဲးလီၤ. လၣ်အခဲးန့ၣ်တကယၤတပၢၢ,လၣ်လၢအဆဲးသးဝံၤန့ၣ်ပကီးလၢလၣ်ခဲးလီၤ. ဝၣ်လ့ၣ်လၢပမၤလၣ်ခဲးအဂံၢ်လၢတဝံၤဒံးဘၣ်န့ၣ်ပကီးလၢလၣ်ခဲးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤကညီမၤဟံၣ်န့ၣ် ဒုးထိၣ်လၣ်တခဲးတခဲးထိၣ်ဘးလၢသဒိစိထးန့ၣ်လီၤ. လၣ်ခဲးလၣ်ဖိတပူၤအံၤ ပဒုးထိၣ်ဟံၣ်ခိၣ်စိးတၢ်တစူၤဓိၤလီၤ.

၆. **ကဟ်ခဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ဝၣ်လ့ၣ်လၢပသံၣ်ကဟ်လၢအလီၢ်န့ၣ်ပစံးလၢကဟ်အခဲးလီၤ. ကဟ်ခဲးန့ၣ်ပသံၣ်ဝံၤဒီးပဒုးထိၣ်ဟံၣ်ခိၣ်တၢ်တလီၤစီၤမးလီၤ.

၇. **စှိးမခဲး** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်လၣ်ဃှမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကသံၣ်လၣ်အဃှမ့ၢ်ဂ့ၤ,တ့ၤတၢ်ကီၢ်ဘၣ်မ့ၣ်အူကသါဘၣ်ဒီး ပဟံးဘၣ်လီၤကလဲပြီးပြီးန့ၣ်ပစံးလၢစှိးမခဲးလီၤ. တလၢၢမၤကသံၣ်လၣ်တပူၤစှိၤပခဲး,ပဟံးတကျၢၤဘၣ်.

၈. **လဲၤနူၢ်ခဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ပပှၤလၢပဒိၣ်ပပှၢ်မၢကီၢ်အီၤလၢလဲၤထုးချံထုးထိဒီးအဖိအလံၤဘၣ်ဆူဘၣ်ဆါန့ၣ်လဲၤဝဲမ့ၢ်တချူးဘၣ်ဒီး ပှၤလၢအဂၤလဲၤနူၢ်တူၢ်အမဲာ်ညါန့ၣ်ပစံးလၢလဲၤနူၢ်ခဲးလီၤ. ပဒိၣ်မၢယၤစလဲၤတချူးဘၣ်,လဲၤနူၢ်ခဲးစမဲာ်ညါတက့ၢ်ခွါစီၤ.

၉. **တူၢ်တနါလဲၤနူၢ်ခဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢပှၤဂၤမၤအၢမၤသိ,ဘၣ်စၢဘၣ်ဖိးဘၣ်ဝ့ၢ်ဘၣ်တီၢ်ဒီး ပှၤလၢအဂၤတဂၤ,သးကညီၤဝဲဒီးစံးဝဲဒၣ်,ပျၢ်ကွံာ်တ့ၢ်ပှၤတဂၤအံၤတက့ၢ်,မၤအီၤဒ်န့ၣ်တဂ့ၤ,သုမ့ၢ်မၤဒီးမၤလၢယၤအံၤတက့ၢ်. စံးဝဲဒ်န့ၣ်ဒီး လဲၤတူၢ်က့ၤလၢအဝဲတဂၤအလီၢ်ဒီးအဝဲတဂၤအတီၢ်ပူၤဝဲဒီး ပစံးလၢတူၢ်တနါလဲၤနူၢ်ခဲးလီၤ. သုမ့ၢ်မၤဒီးမၤလၢယၤအံၤတက့ၢ်. စံးဝဲဒ်န့ၣ်ဒီးလဲၤတူၢ်တနါလဲၤနူၢ်ခဲးလီၤ. ပှၤတဂၤတလၢၢသါကတီၢ်ဒီးအဝဲတဂၤတူၢ်

Digitized by Google

ခဲ

တနါလဲၤနႃၶဲးလၢအလီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးလဲၤနႃၶဲးန့ၣ် ပစံးလၢတူၢ်သနါအဆိတစုစုလီၤ.

၁၀. **ခဲးခဲး** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤဆံးအီၣ်နၢ်တဖၣ်န့ၣ်နံၤသီၣ်ခဲးခဲး လီၤ. ပှၤဆံးအီၣ်နၢ်န့ၣ်ပမ့ၢ်ကိၢ်ကွဲအဟၢဖၢဒီးနံၤဝဲခဲးခဲး လီၤ.

၁၁. **စခဲးစခွး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢမၤတကဲဘျါကူၤသီတဖၣ် န့ၣ်ဃဲၤဝဲအတဟီၣ်ကးဃးတအိၣ်ဟ့ၣ်ဒီးပစံးလၢဃဲၤ စ ခဲးစခွးလီၤ. ပှၤတဂၤဃဲၤစခဲးစခွး ကမ့ၢ်ကၢ်အမၤတကဲ ဘျါကူၤသီသၢ.

ခဲ့

၁. **ခဲ့ကတိၤခဲ့တၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢပှၤဂၤအိၣ်ဒၣ်အတၢ် ဒီးစံးဝဲဒၣ်, နဲတဂၤန့ၣ်ပှၤဂၤစံးနၤလၢနကၢၣ်,ပှၤဂၤစံး ကၢၣ်နၤန့ၣ်မ့မ့ၢ်ဃၢၤစတူၢ်တကဲဘၣ်စံးဝဲဒ်န့ၣ်ဒီးပစံးလၢ ကတိၤခဲ့တၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤထံၣ်ပှၤဂၤတကဲ>ပဝး မ့ၢ်တဂ့ၤဘၣ်တမံၤမံၤလၢဝံသးကၢၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢကလုၢ်က တိၤ,အှလံးဘီသွါမ့ၢ်ဂ့ၤ,သိၣ်ကူၤသီကူၤဝဲမ့ၢ်တဘူၣ် ဘၣ်ဒီး စံးဝဲလၢပှၤဂၤစံးနၤနမၤနသးတဂ့ၤဘၣ်. ပှၤန့ၣ် စံးနၤလၢနံမၤတၢ်တဂ့ၤဘၣ်ပှၤန့ၣ် စံးလၢနဝံသးကၢၣ် ဒီးပစံးလၢကတိၤခဲ့လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသူနါခး ခဲ့လီၤ. ပှၤတဂၤကတိၤခဲ့ပှၤနးသမိး.

၂. **ခဲ့ကဖၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ဒ်ကတိၤခဲ့အသိးလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပှၤ မိၣ်လမဲ့ၣ်ဖိအကလုၢ်န့ၣ်စံးဝဲလၢခဲ့ကပၤလီၤ. ခဲ့က ဖိ>ခဲ့ကပၤန့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢဟးကၢၣ်ကိၣ်ပပရၢလၢပှၤဂၤ ဝ့ၤဝ့ၤစံးဝဲလၢပကၢၣ်,စံးဝဲလၢပအၢဒီးပစံးလၢခဲ့ကပၤ လီၤ,ဘၣ်ဆၣ်ဒီးလီၤဆီဒီးကတိၤခဲ့တစဲးစဲးလီၤ.

၃. **သူနါခးခဲ့** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤဂၤကတိၤအၢကတိၤသီစံးအၢ စံးသီပှၤလၢပလီၢ်ခိၣ်လီၢ်ခံ,သိၣ်ဝံသဲကလၤပှၤ,ကဒဲ က ဒဲ,စံးပှၤလၢ်ပအၢဒီးကၢၣ်ဒီးကၢၣ်ကိၣ်ခူသူၣ်လိ>အသး န့ၣ်ပစံးလၢသူနါခးခဲ့ပှၤလီၤ. ပှၤတဂၤပတမၤဘၣ်အ တၢ်နီတမံၤဒီးသူနါခးခဲ့ပှၤဘၣ်မနုၤလဲၣ်လီၤ.

၄. **နီတခဲ့** န့ၣ်မ့ၢ်နီတခီၣ်အဆိလီၤ. ပှၤကညီအိၣ်လၢ ပှၢ်လၢ်ကျါန့ၣ်တထံၣ်ဘၣ်ဝ့ၢ်ပူၤနီတခီၣ်နီတခဲ့ဘၣ်.

၅. **ခဲ့** န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်ပှၤဂၤကအုၣ်လိ>ဆိးကူၤလိ>အသးဒီး ပဒုးတဲးပှၤဂၤလီၤ. ဒီးပစံးဒ်အံၤ,ပှၤန့ၣ်တဂၤစံးဝဲလၢန ကၢၣ်နကျူ,တဂိ>တသိၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်, ပစံးဒ်န့ၣ်ဝံၤ ဒီးပလဲၤကူၤဆူအဝဲတဂၤအအိၣ်ဒီး ပစံးပှၤဂၤစံးလၢန စံးကၢၣ်အီၤန့ၣ် သါကဟဲထိနၤပစံးဒ်န့ၣ် လၢပှၤခံဂၤအ ဘၢၣ်စπၤဃၢ်ခီဃၢ်ခီဒ်န့ၣ်ဒီးပစံးလၢပခဲ့ပှၤဂၤလီၤ. ပှၤ တဂၤဒ်ပှၤဂၤကအုၣ်လိ>အသးန့ၣ်ခဲ့ဝဲသ့သမိး.

ခိ

၁. **ခိ** န့ၣ်မ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်လၢထံတအိၣ်ဘၣ်အလီၢ်ခဲ လၢ>န့ၣ်ပကိးလၢခိလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကိးလၢခိသူခိၣ် လီၤ. ကိၢ်ယူၢ်န့ၣ်ပလဲၤလၢခိၣ်ပၢၢ်ကိၢ်တံၤဒူန့ၣ်ပလဲၤလၢ ခိတပၢၢ်ဘၣ်.

၂. **လဲၤလၢခိ** န့ၣ်မ့ၢ်ပလဲၤကျဲလၢဟီၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်ဒီးပစံး လၢပလဲၤလၢခိလီၤ. ပမ့ၢ်တလဲၤဘၣ်တၢ်လၢထံတခီဒီး ပလဲၤတၢ်လၢခိတခီလီၤ.

ပလဲၤလၢထံလဲၤလၢခိ
ဒီးပမံပအိၣ်ပဆိး
စိးကူၢ်ထိၣ်ယွၤန့ၣ်ထိဘိ

၃. **အိၣ်လၢခိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်ဘူးဒီး ထံနံၤ ဒီးပစံးလၢပအိၣ်လၢခိလီၤ. ကစၢ်ယ့ၣ်ရှူးလဲၤနှာ် ဆူချံပူၤဒီးပှၤဂိၢ်မုၢ်အိၣ်လၢခိလီၤ.

၃–၁. **အိၣ်လၢခိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢတသံဒ်းဘၣ် ဒီးအိၣ်ဒီး အနီၢ်ခိအဖၢမုၢ်ဒီးပစံးလၢအိၣ်လၢခိလီၤ. ပအိၣ်လၢခိအ ဖၢမုၢ်အံၤကျဲးစၢးကစၢ်ယွၤအကလုၢ်အကထါတက့ၢ်.

၃–၂. **တၢ်အိၣ်လၢခိတဖၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးမ့ၢ် ဂ့ၤ, ထီရီၤကရံကရါလၢပတဟ်ဘၣ်လၢတၢ်ပူၤတၢ်လီၢ် မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအိၣ်လၢခိလီၤ. ထုးထိၣ်တၢ်ကူတၢ်သိး ဆူခိတဂ့ၤ,ကအိၣ်ဒၣ်ဝဲလၢဃှၢ်ပူၤ,ကအိၣ်ဒၣ်ဝဲလၢတ လါပူၤ.

၃–၃. **လၢခိ** န့ၣ်မ့ၢ်ဟံၣ်အပျဲၢ်စီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဟံၣ်အဝီပူၤ မ့ၢ် ဂ့ၤ,ပစံးလၢခိစ့ၢ်ကီးလီၤ. အိၣ်လၢဒၢးတဂ့ၤ,ဟးထိၣ် ကွံ>ဆူခိ.

၄. **လၢခိခိ** န့ၣ် မ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်အချၢအံၤဒီး ပအိၣ်ဘၣ်အ စိၤစိၤဒီးပစံးဒီးအဆိလၢခိခိညါညါလီၤ. ပှၤလၢအကျဲး စၢးတၢ်တဂ့ၤဘၣ်တဖၣ်န့ၣ် တူၢ်ဘၣ်တၢ်ဖှိၣ်လၢခိခိညါ ညါလီၤ.

၅. **နီၢ်ခိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢခဲကနံၣ်အံၤပက စၢ်ဒီဂၤညါပစံးလၢပနီၢ်ခိလီၤ. ပှၤလၢအဒဲးဘၢးနီၢ်ခိ တ ဖၣ်န့ၣ် ဘၣ်တၢ်ဖှိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢအံၤသံသံတသံတဲ> လ့ၤအီလ့ၤလီၤ.

၆. **အိၣ်တခိ** န့ၣ်ပတစံးဘၣ်ပစံးလၢအိၣ်တခိၣ်လီၤ. ဘုအိၣ်တခိၣ်,ဝၣ်အိၣ်တခိၣ်,တလီၤဖးဘၣ်,အိၣ်တ ပူၤဃီလီၤ. ဒီးအိၣ်တပူၤဃီအါဘိလီၤ.

၇. **တၢ်နါခိတၢ်နါမူၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်တီအကတၢၢ်ကျူအ ကတၢၢ်န့ၣ်ပစံးလၢတၢ်နါခိၣ်တၢ်နါစူၤလီၤ. တၢ်နါခိတၢ် နါစူၤပတစံးဘၣ်.

၈. **အခိအတိၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ့ၣ်အသွဲလၢစ့ဒီးပစံးလၢအ ခိအတိၢ်လီၤ. ဘၣ်တစုစုပစံးလၢပခိပတိၢ်လီၤ.ဘၣ် ဆၣ်ဒီးအတိၢ်န့ၣ်မ့ၢ်အခိအဆိလီၤ. ပကိးထဲအခိဒီးသ့ လီၤ. ပှၤစကီၤဃ့အခိအခ့အပှၤလီၤ.

Digitized by Google

၉. **အခိတိ** နူ၃်မ့ၢ်ပှၤဃုသွဲနူ၃်ပစံးလၢအခိတိၢ်လီၤ. ဒီး မ့ၢ်အကိးဖိ၃်ထွဲတလၢၤအခံလီၤ.

၁၀. **မိသူ၃်မိလ၃်** နူ၃် မ့ၢ်ပမၤတၢ်ကစုဒုဒ်ပှၤဂၤသုတသ့၃်ညါတဂ့ၤဒီးပစံးလၢပမၤခိသူ၃်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢခ့သူ၃်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤခိသူ၃်ပှၤဂၤအကနဲတဒၢဒီးအကစၢ်တသ့၃်ညါဘ၃်. ပှၤတဂၤလဲၤခိသူ၃်တၢ်လၢအဖိဆံးအမဲ၃်တဒၢနူ၃် ကမ့ၢ်ကၢ်အဘ၃်ယိ၃်အဖိကဟိ၃်ကွ်ဘ၃်အီၤသၢ၃်.

ခိး

၁. **ခိး** နူ၃် မ့ၢ်ပဘ၃်ယိ၃်လၢထိ၃်ကအိ၃်ဘ၃်ဘုဒီးပဟ္ၤဟ်အိ၃်ဟ်လၢခုးဒီးပစံးလၢပခိးထိ၃်လီၤ. လဲၤခိးထိ၃်လၢခုးကျ၃်ပှၤနူ၃်ထိ၃်ကအိ၃်ဘ၃်ဘု. နပၢ်လဲၤဆူလ၃်,လဲၤခိးထိ၃်,လဲၤခိးတးအုးကအိ၃်ဘ၃်ဘု, လဲၤခိးထိးကအိ၃်ဘ၃်ဘု.

၂. **ဝံခိး** နူ၃် မ့ၢ်ပှၤမၤတကဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤဟုးဆါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလဲၤပၢၤလၢပနၤဒီးပစံးလၢပမံခိးလီၤ. ပှၤတဂၤမၤတကဲနးကၢ,လဲၤမံခိးတက့ၢ်. ပှၤတဂၤအဟုးဆါထိ၃်လၢမနၤ ဒီးပှၤဂၤလဲၤမံခိးတဘျုးဂၤလီၤ.

၃. **ခိးအကလုၢ်** နူ၃် မ့ၢ်ဒ်အကလုၢ်သုတဟးဂီၤတဂ့ၤဒီးမၤကျၢၤအကလုၢ်နူ၃် ပစံးလၢခိးအကလုၢ်လီၤ. ဒ်နကလုၢ်ကကျၢၤဒီးခိးနကလုၢ်တက့ၢ်.

၄. **ခိးအူ၃်** နူ၃် မ့ၢ်ဘိ၃်သအိ၃်ပၢၤတၢ်ဖဲတၢ်ဖိတၢ် လံၤကလဲၤအကျိၤဒီး ပစံးလၢဘိ၃်သအိ၃်ခိးအူ၃်တၢ်လီၤ. ဘိ၃်သအိ၃်တဒုခိးအူ၃်ထိခိ၃်လၢထိခိ၃်အကျိၤအသရၤလီၤ.

၅. **ခိးခး** နူ၃် မ့ၢ်ပပၢၤဆူလၢ်ဟူထိခိ၃်ကဟဲလီၤအိ၃်မိနူ၃်ပကခးဒီးပစံးလၢပခိးခးလီၤ. ခိးခးထိခိ၃်လၢကဟဲလီၤအိ၃်မိတက့ၢ်. ပခိးတၢ်နူ၃်ပကွၢ်ဟု၃်တၢ်တြိကလ၃်လီၤ. ခိးကွၢ်ဟု၃်လၢထိခိ၃်ကဟဲလီၤတြိကလ၃်တက့ၢ်.

၆. **ခိးဟ်ခိး** နူ၃် မ့ၢ်ပဟ်တၢ်အိ၃်တၢ်အိဒ်းသိးပကအိ၃်လၢအယံ၃်ဒီးပစံးလၢပဟ်ခိးလီၤ. တၢသ၃်အဆၢတပှၤအံၤစကဟ်ခိးစကအိ၃်လၢအယံ၃်လီၤ.

၇. **ခိးထဲသိး** နူ၃် မ့ၢ်ပှၤကညီဒီမိဝၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီပုၢ်ဝဲၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တကန၃်လိ၃်ဘ၃်အကလုၢ်,တဆိ၃်လီၤဘ၃်အသးနီတခီဒီးပစံးလၢခိးထဲသိးအသးလီၤ.

၈. **ခိးတခီ** နူ၃်မ့ၢ်ပဘ၃်ယိ၃်တၢ်ဟု၃်တၢ်ဘျ၃်ကဟဲဟု၃်အိ၃်ပတၤသူ၃်တၢ်သ၃်ဒီးပပၢၤပတၤသ၃်အလိၢ်နူ၃်ပစံးလၢပခိးတခီလီၤ.လဲၤ ခိးတခီတက့ၢ်,တၢ်ဟု၃်တၢ်ဘျ၃်တၢ်ဖိတၢ်လံၤကဟဲနှ၃်ဘ၃်ဖုးလၢတခီပှၤ.

၉. **ခိးအပှၤ** နူ၃် မ့ၢ်ပတၢ်ဖိတၢ်လံၤ,ဆုခိၤယ၃်ခိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ယ၃်ခိၤကွါခိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိရိၤတၢ်လၢပဆါသုတမံၤမံၤနူ၃်ပစံးကြၢးအပှၤထဲအံၤထဲနၤ ဒီးပဟ်ဟ်နူ၃်ပစံးလၢပခိးအပှၤလီၤ. ဒီးပမ့ၢ်လၢ်လၢပှၤဂၤကပှၤပတၢ် ဒီးပစံးလၢပခိးအပှၤလီၤ. နကွါတဘ၃်နခိးအပှၤဆံးဒိ၃်လဲ၃်.

၁၀. **ခိးအကလုၢ်** နူ၃် မ့ၢ်ပဆူလၢ်ဟူဒိကန၃်ပဒိ၃်အသိအကိၢ်လၢကစံ၃်ညီ၃်ဝိညီ၃်တၢ်အဂ့ၢ် ပဆိုးနူၢ်လဲနူၢ်တၢ်တမံၤမံၤဒီးပစံးလၢပခိးအကလုၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤဆိုးနူၢ်အမံၤလၢကိၢ်ခွုးဒီး ခိးလၢပဒိ၃်အကလုၢ်ကလီၤလီၤ. ပှၤတဂၤဆိုးအခိ၃်ကဆံးလီၤစှၤလီၤဒီးမ့ၢ်ပဒိ၃်အကလုၢ်ကလီၤဒ်လဲ၃်ဒ်လဲ၃်နူ၃်ခိးဝဲလီၤ.ဒီးဒ်ပှၤကလုၢ်သုတဟးဂီၤတဂ့ၤဒီးမၤကျၢၤအကလုၢ်နူ၃် မ့ၢ်ခိးအကလုၢ်လီၤ.

၁၁. **ခိးကိ၃်ခိးကါ** နူ၃်မ့ၢ်ပဘ၃်ယိ၃်ယိၤကဟဲဖိ၃်ပယိၤဒီးပလဲၤကွၢ်ယိၤအကျဲလၢယိၤကဟဲဒီးပစံးလၢပခိးကိ၃်လီၤ. ဒီးပှၤမိ၃်လမဲ့၃်ဖိစံးလၢပခိးကါလီၤ. ပယိၤတဖ၃်ဘ၃်ယိ၃်လၢယိၤကဟဲဖိ၃်ဘ၃်ဖုးအီၤဒီး မၤလၢပှၤကညီလဲၤခိးလီၤ.

၁၂. **ခိးဆူလၢ်ဟူ** နူ၃် မ့ၢ်ပှၤဂၤမ့ၢ်လဲၤတၢ်တပှၤ ပှၤပပၢၤတုၤအဟဲကုၤနူ၃် ပစံးလၢပခိးဆူလၢ်ဟူလီၤ. ခိးဆူလၢ်ဟူပှၤတဂၤတုၤအဟဲကုၤနူ၃်ပစံးလၢပခိးဆူလၢ်ဟူလီၤ. ခိးဆူလၢ်ဟူပှၤတဂၤတုၤအဟဲကုၤတက့ၢ်,ခိးဆူလၢ်ဟူသရၣ်ကဟဲကုၤ.

၁၃. **ခိးတၢ်အတိ** နူ၃်ခိးဒ်လဲ၃်ဒ်လဲ၃်ယတသ့၃်ညါဘ၃်.

၁၄. **ပှၤအခိး** နူ၃် မ့ၢ်ပှၤလၢအိ၃်လၢဟိ၃်ခိ၃်ချၢတုၤအခိ၃်ဝဲၢ်မဲဖိ၃်လီၤစကူးမးတဖ၃်နူ၃် ပစံးလၢပှၤအခိးလီၤ,ပှၤတဂၤခိးဒံးတုၤအပှၢ်ဒံးလီၤ. ဒီးတခီခိးနူ၃်မ့ၢ်ကၢအဆိလီၤ.

၁၅. **အိ၃်ခိး** နူ၃် မ့ၢ်အိ၃်ကၢအဆိလီၤ. ပှၤတဂၤအိ၃်ကၢအိ၃်ခိးဒံးဆါကိၢ်တ၃်ဒံးလီၤ. ပမ့ၢ်ထိ၃်ဘးလၢကစၢ်ယွၤအအိ၃်ဒီး ပကအိ၃်ကၢအိ၃်ခိးအစိၤစိၤအဃ၃်ဃ၃်လီၤ.

၁၆. **ခိးသူ၃်ခိးလ၃်** နူ၃် ပတစံးဘ၃်. ပစံးလၢခိသူ၃်ဒီးခ့သူ၃်လီၤ. ခိသူ၃်နူ၃်မ့ၢ်ပှၤမိ၃်လမဲ့၃်ဖိအကလုၢ်လီၤ.ခိးသူ၃်နူ၃်မ့ၢ်ပမၤတၢ်ကစုဒုလီၤ. ပမၤကသွံတၢ်,ပလဲၤကသွံတၢ်, ပအိ၃်ကသွံတၢ်နူ၃်ပှၤမိ၃်လမဲ့၃်ဖိစံးလၢပမၤခိးသူ၃်, ပအိ၃်ခိးသူ၃်,လဲၤခိးသူ၃်, ဒီးပှၤတဝဲ၃်ဖိစံးလၢပမၤခိသူ၃်,ပလဲၤခိသူ၃်,ပအိ၃်ခိသူ၃်,ခ့သူ၃်လီၤ.

၁၇. **ခိးလ၃်** နူ၃် ပတစံးဘ၃်,ပစံးခိသူ၃်အဆိလၢခိလ၃်လီၤ. ဒီးပှၤမိ၃်လမဲ့၃်ဖိစံးလၢခိးလ၃်လီၤ. ဟ်ခိးသူ၃်ခိးလ၃်ကွ၃်ယ၃်ခိၤကွါခိၤတက့ၢ်.

၁၈. **ကျူးခိးသူ၃်** နူ၃် မ့ၢ်ပဘျၢခိသူ၃်ယ၃်ဆူမဲးကျါ ဒီးပှၤမိ၃်လမဲ့၃်ဖိစံးလၢကျူးခိးသူ၃်လီၤ. နကျူးခိးသူ၃်ယ၃်ဆူမဲးကျါ ပတထံ၃်ကုၤဘ၃်.

Digitized by Google

၁၉. **မိးထေါ** ၼၼ် မွၵ်ပႃႇလႃၽၼ်ၼၼ်တီတၽၼ်ၼႃႉၼိၼ်တၢၵ်လိၵ်ႈအသႃးသူတၢၵ်လိၵ်ႈအသႃးၼီး တၼူၵ်ၽၼ်အမႃႇအဝႃႇသူ အၵႃႇၽၼ်ၼႃႉပၸံးလႃမိးထေါလိၵ်ႈအသႃးလီႇ. ၼီးၽၼ်တၸု ၸုပၸံးလႃၼိၼ်တၢၵ်လိၵ်ႈအသႃးလီႇ. ပႃႇၶႂၵႃႇမိးထေါလိၵ်ႈအ သႃးတႃႇပႃႇၵႃႇသိၼ်ယုၵ်ႈၽိုဝ်ယုၵ်ႈၼီႇလီႇ.

၂၀. **မိးတူၵ်ႈ** ၼၼ် မွၵ်တလိၵ်အသီလီႇ. ပႃႇတလိၵ်မိးတူၵ်ႈ တၽၼ်ၼႃႉမွၵ်ပႃႇမႃလႃလဲႇသႂ်ၵိၵ်ၼႃႉပႃႇၵႃႇအမႃႇ.

၂၁. **မိးတူၵ်ႈ** အၼႂ်ႇတၵလုၵ်ႈ မွၵ်ပႃႇၵႃႇမွၵ်လဲႇတၢၵ်ၼီးပ ၼိၼ်တိၵ်ႈအမိၵ်ႈညႃႇၼီး ပၸံးလႃပမိးတူၵ်ႈပႃႇၵႃႇအမိၵ်ႈညႃႇ လီႇ. ယၵလဲႇတၢၵ်,မိးတူၵ်ႈယမိၵ်ႈညႃႇတၵူႇ.

၂၂. **သၼ်မိးၼုၼ်** သူၼ်တၵလုၵ်ႈအထုးၵီႇသုၵ်ႈၵလၵ်ႈၼီး ပၸံးလႃသၼ်မိးၼုၼ်လီႇ. သၼ်မိးၼုၼ်အထုးၼႃႉပဝဲလီႇၽိ သၼ်ထေါထိၼ်ၽျ.

၂၃. **ၸမိးသူၼ်** တၵလုၵ်ႈတၵလုၵ်ႈပသူၼ်ဒႃၼီး ပၼိၼ် အသၼ်သိၼ်သႃ, ၽၼ်သၼ်ၸမိးၼႃႉၼိၼ်အၵလုၵ်ႈၵလုၵ်ႈ လီႇ. ၸမိးတိၵ်ၽီ,ၸမိးၼႃယီ,ၸမိးထိၼ်ၵႂ်ၼ်,ၸမိးတႃၼိၼ်, အၵလုၵ်ႈပွႇၼႃႉညႃႇလီႇ.

၂၄. **ၸမိးပိူႇ** ၼၼ်မွၵ်သူၼ်လႃပွၵ်လၵ်ၵျတၵလုၵ်ႈအလၼ် ၼ်ၸမိးအသႂ်ႈၼီးပၵီးလႃၸမိးပိူႇလီႇ.

၂၅. **မိးၼိၼ်မိးတႃ** ၼၼ် မွၵ်တၢၵ်ၽိတၢၵ်လႂ်ႇလႃပပၵ်ႈအပွႇ ၼိၼ်ၼီးပၸံးလႃမိးၼိၼ်မိးၵႃႇလီႇ. ပႃႇတၵႃႇမိးၼိၼ်မိးၵႃႇ တၢၵ်ပွႇတၢၵ်ၵလႂ်ႇၼႃးၵႃ,ပပွႇတၵဲၽၼ်.

၂၆. **မိးၼိၼ်မိးတႃအသႃး** ၼၼ် မွၵ်ပႃႇလႃပလဲႇထိၼ်အ ႁၼ်ၼီးတၵတီႇၽၼ်တၢၵ်ၽၼ်. ပႃႇလႃပမႃအမႃႇၸႃႇပ တၢၵ်တမႂ်ႇမႂ်ႇၼီးတမႃႇၽၼ်ဝဲၽၼ်ၼႃႉပၸံးလႃမိးၼိၼ်မိးၵႃႇ အသႃးလီႇ. ပႃႇတၵႃႇပမႃၼီးမိၼ်ၼိၼ်မိးၵႃႇအသႃးပမႃတ ၼူၵ်ၽၼ်.

၂၇. **သူၼ်မိး** ၼၼ်မွၵ်သူၼ်လႃအၵီႇတၽၼ်ၼႃႉပမႃႇႁၼ်ၼီး တူၵ်လွႆၵ်ၼၼ်ယႆၵ်ၼၼ်, ပမႃႇၵၽီၼီးတူၵ်အၼၼ်သႂ်သဲၼ်ၶႂ်သႂ် ၼီး ပၸံးလႃသူၼ်မိးလီႇ. သူၼ်မိးထဲသူးၵႂ်ၼီးပႁၼ်ၼႃႉ လီႇ.

၂၈. **မိးမိ** ၼၼ် မွၵ်ပမိးၶးတၢၵ်ၽိတၼ်လႂ်ႇလႃႁဲလီႇၼိၼ် မိတၽၼ်ၼႃႉပၸံးလႃပမိးမိလီႇ. ပမွၵ်မိးမိၼီးပမႃၼီးႁိၼီး ပမိးမိလႃႁီအပူႇလီႇ. ၼီးတၢၵ်ၽိတၢၵ်လႂ်ႇမွၵ်ႁဲလီႇၼိၼ်မိ ၼၼ်ၼီးပၶးလီႇ. ပႃႇတၵႃႇမိးမိလႃမၼႃႇၼီးၶးတၢၵ်လႃမၼႃႇ လီႇ.

မိၼ်

၁. **ပမိၼ်ဝၼၵ်** ၼၼ် မွၵ်မႃႇသႃးၽျၼ်သလၼ်ၼႃႉအၼၵ်ဒိၼ် လႃအလီႇ,ပၼၵ်ၵုၼိၼ်လႃအလီႇ,ပမိၵ်ႈၼိၼ်လႃအလီႇ, ပသူၼ်ၽးထီထိၼ်လႃအလီႇၼီး ပၸံးလႃပမိၼ်လီႇ. ပမိၼ် ၼႃႉၼိၼ်ၵႃပၵၸၵ်အၵတၢၵ်ထီတမိၽျၼ်သလၼ်လီႇ.

၁–၁. **ၵႂ်ၵ်မိၼ်တီထႂ်း** ၼၼ် မွၵ်တၢၵ်လႃၼိၼ်ထိၼ်ၵႂ်ၵ်ဝဲမွၵ်ၵူႇ, တၢၵ်လႃမႃႇသိအသႃးလႃညႃႇမွၵ်ၵူႇ,တၢၵ်မႃႇသိအသႃးလႃအ မိၼ်ထႂ်းမွၵ်ၵူႇ,ပၸံးလႃအၵႂ်ၵ်မိၼ်လီႇ. လႃအၵႂ်ၵ်မိၼ်ၼႃႉၵ ၸၵ်ယွႇတူလီႇမူမိၼ်ၼီးႁိၼ်မိၼ်လီႇ. တၢၵ်မႃႇလိၵ်ႈလႃအၵႂ်ၵ် မိၼ်တၽီၼႃႉ ၸံးဝဲဒၼ်ၵၸၵ်ယွႇၼႃႉၼၼ်ၼီႇၼ်လၵ်ႈသုသႃး တၵွၵ်. ပႃႇတၵႃႇႁဲၵတီႇတၢၵ်ၼီးယႃႇလႃအၵႂ်ၵ်မိၼ်တၽီ ၼႃႉၸသႃးပႃႇၼိၼ်လႂ်, သရၶႂ်မႃႇလိၵ်ႈယႃႇလႃအၵႂ်ၵ်မိၼ်တၽီ ၼႃႉၸံးဝဲၸသိၼ်ၽိသၼ်လႃလိၵ်ႈ.

၂. **မိၼ်သၼ်ယႂ်** ၼၼ် မွၵ်ပမိၼ်ၼီၽျၼ်ညႃႇအယႂ်ၼႃႉပၵီး လႃမိၼ်သၼ်ယႂ်လီႇ. ၼီးၽၼ်တၸုၸုပၵီးလႃမိၼ်ၼၵ်သၼ် ယႂ်လီႇ. မိၼ်သၼ်ယႂ်သႃၵႃ,ၼီးၽၼ်တၸုၸုပၵီးလႃပမိၼ် ယႂ်လီႇ. ၸညၼ်ၵိၵ်ၼီးၸမိၼ်ၼၵ်သၼ်ယႂ်သႃၵႃ.

၃. **မိၼ်ၼၵ်သၼ်ယႂ်** ၼၼ် မွၵ်ပမိၼ်ၼီၽျၼ်ညႃႇၼႃႉပၸံးလႃပ မိၼ်ၼၵ်သၼ်ယႂ်ၸၵီးလီႇ. ၸမိၼ်ၼၵ်သၼ်ယႂ်သႃးၵႃ,ၸၵပွႂ်ႇ ၸမိၼ်တၽီလီႇ.

၄. **မိၼ်သၼ်ယႂ်အၵု** ၼၼ် မွၵ်ပႃႇသႂ်အမိၼ်ယႂ်ၼိၼ်တလူၼ် မိႇၵၵႃႇၼ်ၶျႂ်းၵုအသီးၼီး ပၸံးလႃပမိၼ်သၼ်ယႂ်အၵု လီႇ. ပႃႇတၵႃႇသႂ်ၼီးအမိၼ်သၼ်ယႂ်အၵုၼိၼ်မးတလူၼ်ၽိ ၼီးပႃႇၵႃႇႁူထိၼ်ၵူႇလီႇ.

၅. **မိၼ်လဲၼၵ်လဲ** ၼၼ် မွၵ်ပမိၼ်အယႂ်လႃအၽႂ်းအညၼ် ၵၼိၼ်လႃႇၽၼ်ၼီတၸဲးၼီးၼိၼ်ထဲအယႂ်မိႃႇၼႃႉပၸံးလႃပ မိၼ်လဲလီႇ. ပႃႇတၵႃႇသႂ်ၼီး အမိၼ်ၼိၼ်လီႇတိၵ်ႈထဲအလဲ လီႇ. ပႃႇတၵႃႇၵတီႇတၵျၵ်ႈမိၼ်အမိၼ်လဲတၽျၼ်ၼိၼ်.

၆. **မိၼ်ထဲၼၵ်ထဲ** ၼၼ် မွၵ်ပမိၼ်ၼီသဒးပွၵ်လႃပၼိၼ်ၽျုၼ်သီ ၼီးအယႂ်တၼိၼ်ၽၼ်ၼႃႉပၵီးလႃပမိၼ်ထဲလီႇ. ပႃႇလႃ ၼိၼ်ၽျုၼ်သီၼႃႉအမိၼ်ထဲတပွၵ်ၽၼ်, အမိၼ်ထဲပွၵ်ဝဲလႃအ ၼိၼ်ထိၼ်လီႇ. လိၵ်ႈမိၼ်ထဲၼႃႉ မွၵ်ပႃႇၵညီႁဲလႃအၵၸၵ် အမိၼ်ထႂ်းလႃၵႁဲသူႁိၼ်မိၼ်ၶျၼႂ်ႇၼီးအၵၸၵ်ၵွႆးၼူၵ် အလိၵ်ႈၼီး ၸဲထိၼ်ဝဲလႃအမိၼ်ထဲလီႇၼႃႉ ပၸံးလႃလိၵ်ႈမိၼ် ထဲလီႇၸံးဝဲဒၼ်,ၼီး ၸံးဝဲဒၼ်ပႃႇၵညီၼႃႉထီရိႇၽၼ်တၢၵ်တ မႂ်ႇမႂ်ႇမွၵ်ၵူႇ,ၽၼ်ၽိၼ်မွၵ်ၵူႇ, ၵဲပၼိၼ်မွၵ်ၵူႇမွၵ်လႃအၵၸၵ် ၵွႆးၼူၵ်ဒၼ်အလိၵ်ႈမိၼ်ထဲၼီးၼ်လိၵ်ႈမိၼ်ထဲႁဲဝဲအသီးၼႃႉ တူၵ်ၽၼ်ဝဲလီႇပသႃးပွၵ်ၸံးဝဲဒၼ်, လိၵ်ႈမိၼ်ထဲမွၵ်ႁဲလႃၵဲ ၽၼ်ပၼိၼ်ၸိၵ်ၵဲၽၼ်ဝဲ,လိၵ်ႈမိၼ်ထဲမွၵ်ႁဲလႃအၽၼ်ၽိၼ်ၸိၵ် ၽိၼ်ဝဲလီႇ. ၸလိၵ်ႈမိၼ်ထဲႁဲလႃအၵၸၵ်ၵွႆးၼူၵ်ၼီႇၼႃႉတူၵ် ၽၼ်ဝဲလီႇ. ပသႃးပွၵ်ၸံးဝဲဒၼ်, ၼီးတုႇမွၵ်လိၵ်ႈမိၼ်ထဲႁဲဝဲ လႃၼိၼ်ၽၼ်လႃႁိၼ်မိၼ်ၶျတုႇအသႃးပွၵ်ၼီး ၼိၼ်ၽၼ် ဝဲတုႇအသႃးပွၵ်ၼီးအၵၸၵ်မႃတၢၵ်သႂ်ၼိၼ်ႁဲၵီးၵွႇၼီႇၼီး သႂ်ၽၼ်ဝဲလီႇ. ၼီး မွၵ်ႁဲဒုၼ်အသႃးလႃၵၼိၼ်တုႇအၽိ သၼ်ၶွႃၼီးအၵၸၵ်ၵွႆးၼူၵ်အလိၵ်ႈမိၼ်ထဲၼီး ႁဲၼိၼ်တုႇၽိ သၼ်ၶွႃၼီး အၵၸၵ်မႃတၢၵ်သႂ်ၼိၼ်ႁဲၵီးၵွႇၼီးသႂ်ၽိသၼ် ၶွႃဝဲလီႇ. ပသႃးပွၵ်ၸံးဝဲဒၼ်ပႃႇၼိၼ်လႃႁိၼ်မိၼ်ၶျၶဲလၵ်ႈ

Digitized by Google

နှၣ်ထီရိၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဒ်အံၤဒ်နၣ်နှၣ်မ့ၢ်လံာ်ခိၣ်ထံဟဲဝဲလၢအတူၢ်တၢ်ဒီးတူၢ်ဝဲခဲလၢာ်လီၤ. မၤသးဒ်နှၣ်ဒီး တ့ၤအသံဒီး ပှၤဟံးန့ၢ်က့ၤဝဲအခိၣ်ထံအဃံနှၣ်ဒီး မၤဘှ့ၣ်က့ၤဝဲဒီး စံးဝဲလၢသါကစၢ်အစုလိၢ်သါမၤဘှ့ၣ်က့ၤဒီးပှၤလၢသံတဂၤနှၣ်ကန့ၢ်ဘှ့ၣ်လီၤစံးဝဲဒၣ်.

၆-၁. **ကနဲခိၣ်ထံ** နှၣ် မ့ၢ်ကနဲအဒၢလၢအစီအိၣ်ဝဲအလိၢ်တပူၤနှၣ်မ့ၢ်ကနဲအခိၣ်ထံလီၤ. ကနဲခိၣ်ထံအမိၢ်ပှၢ်ဆီးဖိလီၤဘၣ်မၤဝဲထဲအဖိဓိၤလီၤ. ဒီးအဒၢလၢအဆီးဖိလီၤတက့ၢ်နှၣ်ပတကီးဘၣ်လၢအခိၣ်ထံဘၣ်, ပကီးလၢအခိၣ်ထံထဲအစီအိၣ်တက့ၢ်နှၣ် ပစံးလၢအခိၣ်ထံလီၤ. ကနဲတဒၢဃီနှၣ်မၤအဖိတက့ၢ်, မၤအစီတက့ၢ်,ဒီးအစီအိၣ်တက့ၢ်နှၣ်ပကီးလၢအခိၣ်ထံဒီးအဖိအိၣ်တက့ၢ်နှၣ်ပခံးလၢအဖိလီၤ.

၆-၂. **ခိၣ်ထံ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအခိၣ်ဒီကဒးပှၢ်လၢအအိၣ်ဖျဲၣ်သိဒီးတကိၤဘၣ်ဝဲနီၢ်စုမုၢ်ဒိၣ်နှၣ်ပကီးလၢအခိၣ်ထံလီၤ. ဒီး တ့ၤအအိၣ်ဖျးပှဲၤတနံၣ်ဃၣ်ဃၣ်ဒီးအခိၣ်ထံကိၤထိၣ်ပှၢ်ထိၣ်က့ၤဝဲဒီးကဲထိၣ်လၢအခိၣ်ကဒးပှၢ်ဒီးကိၤန့ၢ်တိၣ်န့ၢ်က့ၤဆူအဃံအဂၤတက့ၢ်နှၣ် ပကီးလၢပခိၣ်ထံလီၤ. ပှၤကညီအခိၣ်ထံနှၣ်နီၢ်စုမုၢ်ဒိၣ်အခိၣ်နှၣ်ဓိၤလီၤ. ဒီးအိၣ်ဝဲပခိၣ်ဒီလီၤပၢၤအသးကံၢ်ပူၤနှၣ်လီၤ.

၇. **ခိၣ်ထးဖှၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်ဒီလီၤပၢၤနှၣ်ပစံးလၢပခိၣ်ကဒးပှၢ်လီၤ. စဝံတၢ်စခိၣ်ကဒးပှၢ်ဆါကၢ.

၈. **ခိၣ်ဒီခိၣ်ဓၢ** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်သဝံးအလိၢ်စိတရိၤနှၣ်ပကီးလၢပခိၣ်ဒီလီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်ဒီမၤမးအသးစိတရိၤလီၤ.

၉. **ခိၣ်သူခိၣ်ဓံး** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်အဆူၣ်ဖးထီနှၣ်ပစံးလၢခိၣ်သူလီၤ. ခိၣ်သူနှၣ်ထိၣ်လၢပခိၣ်နှၣ်ထီထီကလဲာ်တ့ၤပမၤဒီးပခိၣ်ဘိၣ်သ့ဝဲလီၤ. ခွံကြိသူခိၣ်တဂ့ၤ,ခိၣ်ဘူခိၣ်ဖံးလီၤပြဲလၢဃီခိၣ်ဃီလၢာ်နးကၢ, ခိၣ်သူနှၣ်ပအိၣ်ဘၣ်လၢမှၤကျဲဒီးပကံာ်ကတၢ်ပသံလီၤစံးဝဲဒၣ်.

၁၀. **ခိၣ်သူအဘိၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပကူၢ်လိၣ်ထိၣ်ပခိၣ်သူအကူၢ်လိၣ်နှၣ် ပစံးလၢပခိၣ်သူအဘိၣ်လီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢပခိၣ်ဘိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤခိၣ်သူအဘၣ်ဒိၣ်ကၢ.

၁၁. **ခိၣ်ကဝံးခိၣ်ကဝး မ့ၢ်ပခိၣ်ဓိ** နှၣ်ပခိၣ်သူအိၣ်ဝးတရံးကပီၤကျိၤဒီး အသးကံၢ်ပူၤအိၣ်တစဲးဖိဒ်အလီၤဆၢၣ်အသိးဒီးပစံးလၢပခိၣ်ကဝံးလီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်ကဝံးဘၣ်အဒီဂ့ၤကၢ,ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ပခိၣ်သဝံးလီၤ. ဒီးဖိသၣ်တနီၤနီၤအခိၣ်ကဝံးခံဖျၢၣ်လီၤ. ဖိသၣ်လၢအခိၣ်ကဝံးခံဖျၢၣ်နှၣ်အပၢ်အိၣ်ခံဂၤလီၤ. ပိာ်မုၣ်တနီၤနီၤအိၣ်ဒီးအဝၤဖးဒိၣ်တကတိၢ်နှၣ် မ့ၢ်အဲၣ်သံၣ်ဝၤဒီးအဖိအခိၣ်ကဝံးအိၣ်ခံဖျၢၣ်လီၤ. ပသးပှ့ၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၁၂. **ခိၣ်ဖံးခိၣ်ဖး** နှၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်အဖိခိၣ်လၢပခိၣ်သူမဲထိၣ်လၢအလီၤနှၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်ဖံးလီၤ. ပခိၣ်အဖံးမ့ၢ်ကအိၣ်ဘၣ်ဒီးပခိၣ်သူမဲထိၣ်တသ့ဘၣ်, ထိခိၣ်ခိၣ်ဖံးနှၣ်တ့ၤပပထါကွဲာ်ဒီးအိၣ်လီၤတဲာ်ထဲအလဲဓိၤလီၤ. ပဝံတၢ်ပခိၣ်ဖံးဆါကၢ.

၁၄. **ခိၣ်ထီၤကျၢၢ်ကျၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ပမံခ့ဒီး ပခိၣ်ဆူးလီၤအသးနှၣ်ပစံးလၢပခိၣ်လီၤကျၢၢ်ကျၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤမံခ့ဒီး အခိၣ်လီၤကျၢၢ်ကျၢ်လီၤကျၢၢ်ကျၢ်မးလီၤ. ပှၤတဂၤမံစ့ၢ် မံခ့ဒီး အခိၣ်လီၤကျၢၢ်ကျၢ်လီၤကျၢၢ်ကျၢ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲဘၣ်.

၁၅. **ခိၣ်ဖိနၢ်ဖိ** နှၣ် မ့ၢ်ပဖံးတကုၣ်ဒီး မၤသးဒ်ပခိၣ်ကတရိးထိၣ်အသိးဒီးပစံးလၢပခိၣ်ဖိလီၤ. ပခိၣ်ဖိနှၣ်မ့ၢ်ပပျုၤတၢ်ဒီးပသးကနိးဒီး မၤသးဒ်ပခိၣ်နှၣ်ကဒိၣ်ထိၣ်, ကတရိးထိၣ်အသိးဒီးပစံးလၢပခိၣ်ဖိလီၤ. ပှၤတဂၤထံၣ်ဘိၣ်သအိၣ်ဒီး အခိၣ်ဖိထိၣ်မးကၢ်သၢၣ်,စလဲၤတၢ်တဂၤဓိၤစပျုၤတၢ်ဒီးစခိၣ်ဖိနၢ်ဖိစဖုးမးကြူးကြူးလီၤ.

၁၆. **ခိၣ်ယ့ၢ်ထီၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်ဘူးတ့ၢ်ဒီးအကဝံၤဒီး ပစံးလၢအခိၣ်ယ့ၢ်လီၤလီၤ. ပှၤတဂၤမၤဘှအခိၣ်ယ့ၢ်လီၤလံ. ဘူးတ့ၢ်ဒီးအကဝံၤကၢ်သၢၣ်,အိၣ်တခိၣ်,အိၣ်ခံခိၣ်,တၢ်နါခိၣ်တၢ်နါစ့ၤ.

၁၇. **ခိၣ်ဝဲၣ်သ့ၣ်နၢ်ဝဲၣ်သ့ၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိအခိၣ်ပူၤလိၢ်အိၣ်ထိၣ်ကြိကြိဒီဖျၢၣ်ညါဒီး အှၣ်ဝဲဒီးသးဝဲနှၣ်ပစံးလၢအခိၣ်ဝဲၣ်သ့ၣ်လီၤ. ပှၤကညီအခိၣ်ဝဲၣ်သ့ၣ်နှၣ်ပဖှူလၢသဃီဒီးဘျါဝဲလီၤ.

၁၈. **ခိၣ်သၣ်** နှၣ် ပတစံးဘၣ်ထဲခိၣ်သၣ်ဓိၤဘၣ်,ပစံးလၢခိၣ်သၣ်ဃံလီၤ. ပခိၣ်ဒီဖျၢၣ်ညါနှၣ်ပစံးလၢခိၣ်သၣ်ဃံ,ထဲခိၣ်သၣ်ကလီကလီပတစံးဘၣ်,

၁၉. **ခိၣ်သွံၣ်နၢ်ဖျၢၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ဆီမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိၣ်တနီၤနီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, အခိၣ်ဒီနှၣ်ကဘျၣ်ထိၣ်ဂီၤဆှၣ်ကလာ်ဒီးပစံးလၢဆီခိၣ်သွံၣ်လီၤ. ဒီးထိၣ်တဖၣ်နှၣ်အဆူၣ်သလိးထိၣ်အသးလၢအခိၣ်ဒီးနှၣ်ပစံးစကီးလၢအခိၣ်သွံၣ်လီၤ. ထိၣ်ဖှာ်တဘ့ၣ်အိၣ်ဒီး အခိၣ်သွံၣ်ထိ,ဆီဖါတဘ့ၣ်အခိၣ်သွံၣ်လါ,ဒီးပှၤဂၤစံးဝဲပဃိၤနှၣ်အိၣ်ဒီးအခိၣ်သွံၣ်လီၤ.

၂၀. **ခိၣ်သူလီၤဖျာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်လီၤစ့ာ်လီၤစဲၤတဖျတပူၤတဖျတပူၤဒီးပစံးလၢခိၣ်သူလီၤဖျာ်လီၤ. ပှၤတဂၤတခွဲဘၣ်အခိၣ်ဒီးခိၣ်သူလီၤဖျာ်လၢအမဲာ်ကပၤ.

၂၁. **ခိၣ်သဝံး** နှၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်သူနှၣ်အိၣ်တရံးလၢအဒီကပီၤကျိၤဒီး အသးကံၢ်ပူၤလီၤဆၢၣ်တစဲးဖိဒီး ပစံးလၢပခိၣ်သဝံးလီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်သဝံးလၢ အဒီကပီၤကျိၤလီၤ.

၂၂. **ခိၣ်ဖၢၣ်ခွံ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအခိၣ်ဖၢၣ်ပိာ်မုၣ်နှၣ်ထါဝဲဒီးအနါစ့ၤအိၣ်ဘျၣ်လၢလုၣ်ဒီးဖျဲဝဲနှၣ်ပစံးလၢခိၣ်ဖၢၣ်ခွံလီၤ. ပိာ်မုၣ်အခိၣ်ဖၢၣ်နှၣ်အိၣ်ဒီးအခွံနှၣ်ဖျဲဝဲအါ

Digitized by Google

ခိၣ်

ဘိလီၤ.

၂၃. **ခိၣ်တရိးနၢ်တရိး** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီတခွံဘၣ်အခိၣ်ဒီး အခိၣ်သူဆဲထိၣ်ဆဲလီၤအသးဒီး ပစံးလၢအခိၣ်တရိးလီၤ. ပှၤကညီအခိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တခွံဘၣ်ဝဲဒီးမၤအသးတရိးဒိးဒိးပစံးလၢအခိၣ်တရိးလီၤ.

၂၄. **အခိၣ်ဝ့ၤကွၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလဲၤတၢ်ဒီးဟဲကွၤကဒါကွၤအလိၢ်ခံန့ၣ်ပစံးလၢအခိၣ်ဝ့ၤကွၤလီၤ. သရၣ်လဲၤဆူမံာ်တါဝ့ၢ်နှၣ်ပဆါတနံၤအံၤ အခိၣ်ဝ့ၤကွၤလံကၢ်သၢ.

၂၅. **ခိၣ်ဃံနၢ်ဃံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်အလဲဒီဖျၢၣ်ညါနှၣ်ပကီးလၢပခိၣ်ဃံလီၤ. ပှၤကညီနှၣ်တုၤအသံဒီး ပဟံးကွၤအခိၣ်ဃံတလှၣ်ဒီးပမၤဘူၣ်မၤတိၢ်ဒီးပဟူထိၣ်မိၣ်ထိၣ်ကွၤအီၤလီၤ.

၂၆. **ခိၣ်လွၤနၢ်လွၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအသးပှ်ဒီးအခိၣ်သူလီၤကွံာ်လၢအဒိနှၣ်ဒီး မၤသးဒ်ပလှၤကွံာ်အသိးနှၣ်ပစံးလၢပခိၣ်လွၤလီၤ. ပှၤတဂၤပှ်ဒီးအခိၣ်လွၤမးလီၤ.

၂၇. **ခိၣ်သဖျာ်နၢ်သဖျာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်သူလွၤထိၣ်လၢပမဲာ်ညါစၢၢ်ဆၢထိၣ်ပမဲာ်တူၢ်ခိၣ်နှၣ် ပစံးလၢပခိၣ်သဖျာ်လီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်သဖျာ်ထီကၢ.

၂၈. **ခိၣ်ဖျိၣ်နၢ်ဖျိၣ်** နှၣ် မ့ၢ်တဒီးအဖါတခိနှၣ်ပစံးလၢတဒီးခိၣ်ဖျိၣ်လီၤ. ဒီးတခိသုးဖိကဲာ်တၢ်နှၣ် ပကီးစကီးလၢခိၣ်ဖျိၣ်လီၤ. သုးဖိအခိၣ်ဖျိၣ်နှၣ်မ့ၢ်ယိးထိၣ်သံးနှာ်ဒီးဖျိၣ်ထိၣ်ဝဲလၢအခိၣ်.

၂၉. **ခိၣ်ကဲာ်စိးကု** နှၣ် မ့ၢ်ပထုကဘျၣ်လၢဆှါဒီးမၤဝဲဒီး အမိာ်ဒီးပသူလၢလၣ်ဒီး ပကၢ်ကဒုပသး,ပကၢ်သူပသးဒီး ပကီးလၢခိၣ်ကဲာ်လီၤ. ခိၣ်ကဲာ်စိးကုနှၣ်,ပထုလၢဆှါလီၤ. ပမ့ၢ်လဲၤတၢ်လၢတၢ်စူၤကျါဒီးပကၢ်ခိၣ်ကဲာ်စိးကုလီၤ.

၃၀. **ခိၣ်ကျိၤခိၣ်ကျူ** နှၣ် ပဖိာ်လၢစုဒ်ထးသွဲအသိးထဲစုမုၢ်ဒိၣ်ဝးပခိၣ်တဝီဒီးပကျိၤလၢပခိၣ်ဒီးပကီးလၢခိၣ်ကျိၤလီၤ. ခိၣ်ကျိၤနှၣ် မ့ၢ်ပှၤလဲၤလၢပွ့ဓိၤလီဓိၤဒီးကျိၤထိၣ်ဝဲလီၤ.

၃၁. **ခိၣ်ကဘံဘုၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်သူကးလိာ်အသးတကဆုၣ်ဘၣ်ဒီး ပစံးလၢပခိၣ်ကဘံဘုၣ်လီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ပခိၣ်သဘံဘုၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်တခွံဘၣ်ဝဲဒီးအခိၣ်ကဘံဘုၣ်မးတြုၤနလီၤ.

၃၂. **ခိၣ်တံခၢၣ်ခိၣ်တမျာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပဝံတီထိၣ်ပခိၣ်လၢသ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ကူတၢ်သိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးပကီးလၢခိၣ်တခၢၣ်လီၤ. မၤန့ၢ်စခိၣ်တခၢၣ်လၢသ့ၣ်တံကဲာ်တကွၢ်. ခိၣ်တခၢၣ်နှၣ်ပမၤလၢတၢ်ကံးညာ်နှၣ်ပတခၢၣ်ပခိၣ်ကဟ့ာ်ဒ်းလီၤ.

၃၃. **ခိၣ်ဘိၣ်ခိၣ်နွဲ** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်သူအကူၢ်လိၣ်လၢပစၢကူၢ်လိၣ်ထိၣ်လၢပခိၣ်နှၣ်ပကီးလၢပခိၣ်ဘိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်ဘိၣ်ဒိၣ်ကၢ, အခိၣ်သူထိဝဲ, ပှၤတဂၤဆူၣ်ထိၣ်အခိၣ်ဘိၣ်လၢအဒိ.

၃၄. **ခိၣ်နွဲခိၣ်ဖိ** နှၣ် မ့ၢ်ပဝၣ်ထိၣ်ပခိၣ်ဘိၣ်ဒီးကူၢ်လိၣ်အသးဒီး အနါစုၤအိၣ်ဘျၣ်နှၣ်ပကီးလၢပခိၣ်နွဲလီၤ. ပှၤတဂၤဝၣ်ထိၣ်အခိၣ်ဘိၣ်အခိၣ်နွဲအိၣ်ဘျၣ်ထီကၢ.

၃၅. **ခိၣ်ဆိး** နှၣ်မ့ၢ်ပတဲစူထိခိၣ်အဃံကဆှၣ်ဒၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, သ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပဆဲးထိၣ်လၢပခိၣ်ဘိၣ်လီၤဒီးပစံးလၢခိၣ်ဆိးလီၤ.

၃၆. **ခိၣ်ကဲာ်စံၣ်** နှၣ်မ့ၢ်တြုူးထုလၢတြုူးကုၢ်ဝဲနှၣ်ပကီးလၢခိၣ်ကဲာ်စံၣ်လီၤ. တြုူးထုခိၣ်ကဲာ်စံၣ်နှၣ်တြုူးကုၢ်ဆှါပြံကဒံဓိၤကဆှၣ်ဂ့ၤကၢ, ခိၣ်ကဲာ်လၢပကီးလၢခိၣ်ကဲာ်စံၣ်နှၣ်မ့ၢ်စံၣ်ကုၢ်ဝဲဒီးပကီးလၢခိၣ်ကုၢ်စံၣ်လီၤ.

၃၇. **ခိၣ်ကဲာ်သိအဆူၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤအဲကလံးဖိမၤဝဲလၢသိဆူၣ်ဒီးပကီးလၢခိၣ်ကဲာ်သိအဆူၣ်လီၤ. ခိၣ်ကဲာ်သိအဆူၣ်နှၣ်သရၣ်သ့ၣ်ပဒိၣ်သ့ၣ်ကုၢ်ဝဲအပှၤဒိၣ်ကၢစံးဝဲဒၣ်, ခိၣ်ကဲာ်သိအဆူၣ်နှၣ် တဘ့ၣ်ပပှၤဘၣ်ဃုဘးတနီၤနီၤလီၤ.

၃၈. **ခိၣ်သလုးခိၣ်သလး** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤအဲကလံးဖိဆးသးကလးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဖိဝါမ့ၢ်ဂ့ၤဒီးဖျိၣ်ထိၣ်ဝဲလၢအခိၣ်နှၣ် ပစံးလၢခိၣ်သလုးလီၤ. ခိၣ်သလုးနှၣ်အိၣ်ဒီးအသူဒီးအဂီၤဒီးအဝါလီၤ.ပသဲၣ်တဖၣ်ကုၢ်ခိၣ်သလုးအဂီၤ, ပှၤအဲကလံးသုးဖိတဖၣ် ကုၢ်ခိၣ်သလုးသးကလးအသူလီၤ. ဒီးခိၣ်သလုးအဝါနှၣ် ပဒိၣ်ကုၢ်တစုစုစထံၣ်သုးဖိကုၢ်ဓိၢ်စထံၣ်လီၤ.

၃၉. **ခိၣ်ဧၢစ့ခိၣ်ဧၢထူ** နှၣ် ပတထံၣ်ဘၣ်နီတခိၣ်ဘၣ်,ပသးပှ်စံးစကီးလီၤစံးဝဲဒၣ်.

၄၀. **ခိၣ်စၢနၢ်စၢ** နှၣ် မ့ၢ်ပမၤလှၣ်အကတြူၢ်ထဲစုမုၢ်ဒိၣ်အိၣ်တပျ်ဘျၣ်ဒီး ပဘံလၢပခိၣ်ဘိၣ်ထံးနှၣ်ပစံးလၢခိၣ်စၢလီၤ. တၢ်လၢခိၣ်စၢနှၣ် မ့ၢ်ပှၤဖိသၣ်ခွါလၢအခိၣ်ဘိၣ်ဒိၣ်တဖၣ်နှၣ်မၢပမှၣ်ကနီၤလှၢ်နှၢ်မၢနှၢ်အခိၣ်စၢလီၤ.

၄၁. **ခိၣ်ဒေနၢ်ဒေ** နှၣ် ပခိၣ်ဒိနှၣ်ပစံးလၢပခိၣ်ဒးတစုစုလီၤ. ဒီးပစံးလၢခိၣ်ကဒးပှ်တစုစုလီၤ.

၄၂. **ခိၣ်ဒေခံဒေ** နှၣ် မ့ၢ်ထံဒၢကတံၤသ့ၣ်အခိၣ်ကးနှၣ်ပစံးလၢအခိၣ်ဒးလီၤ. တၢ်လၢကတံၤသ့ၣ်နှၣ်အိၣ်ဒီးအခိၣ်ဒးခံဒးလီၤ. ကတံၤသ့ၣ်နှၣ် အခိၣ်ဒးမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးပဟ်ထံတသ့ဘၣ်.

၄၂-၁. **လီခိၣ်ဒၢ** နှၣ် ပနၢ်ဟူထဲအမံၤဒီးပတထံၣ်ဘၣ်နီတခိၣ်ဘၣ်,ဒီး ပသးပှ်စံၣ်တဲၤဝဲပှၤလၢပျၢၤတဂၤထံၣ်နှၢ်ဝဲလၢလီဖျးတၢ်အလိၢ်တဖျၢၣ်မၤသးဒ် ပလီဘူအသိးဒီး ဖျၢၣ်သလၢၣ်ထဲခိၣ်မုၢ်ဒိၣ်ဒီး တသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲအမံၤဒီး ထံၣ်နှၢ်ဝဲလၢလီဖျးတၢ်အလိၢ်ဒီး ကီးဝဲလၢလီခိၣ်ဒၢ

Digitized by Google

လီၤ. ဒီးဘၣ်လိာ်ကလၤတၢၤဒီးသူကတြၢၣ်နၣ်,ဒီးပှၤ တဂၤန့ၣ်ကတိၤဝဲလီၤတစိၤခံစိၤဒီး တုၤလၢအလီၤတစိၤဒီး ဟံးန့ၢ်အဝၤတဆိုးဘၣ်တၢ်လီဒီးထံထိၣ်န့ၢ်ဟံၣ်ဒီးဟံၣ်စ ကူၢ်လီၤပိၢ်ဒီးလီခိၣ်ဒၢဟါမၢ်ကွံာ်ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၄၃. **ခိၣ်ကနူၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်တပၤယၢ်ခိန့ၣ် ပစံးလၢပ ခိၣ်ကနူၤလီၤ. ဟ်မံပှၤဆံးလၢအခိၣ်ကနူၤတခီတဂ့ၤအ ခိၣ်တဘၣ်လိာ်ဘၣ်. ပခိၣ်ကနူၤဒီးပခိၣ်ကပၤန့ၣ်ဒ်သိး သိးလီၤ.

၄၃–၁. **ခဲာ်တူၢ်ခိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပခဲာ်ခိၣ်ကၢၢ်န့ၣ်ပစံးလၢ ပခဲာ်တူၢ်ခိၣ်လီၤ. ဒီးပခိၣ်လၢစၢၢ်ဆၢထိၣ်ပခဲာ်တူၢ်ခိၣ် န့ၣ်ပစံးလၢပခိၣ်ထံဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပခဲာ်တူၢ်ခိၣ်စ့ၢ် ကီးလီၤ. ဒီးပခဲာ်တူၢ်ခိၣ်နီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ပခဲာ်ခိၣ်ကၢၢ်အိၣ်ဒီးအ ဆူၣ်န့ၣ်လီၤ.

၄၄. **ခိၣ်ဖိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပိၢ်ကီးခိၣ်ကုာ်န့ၣ်လၢခိၣ်ဖိာ်လီၤ. ဒီး မ့ၢ်ပိၢ်အကလုၢ်လီၤ.

၄၅. **ခိၣ်ကျူာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပိၢ်ကီးခိၣ်ကုာ်န့ၣ်လၢခိၣ်ကျူာ် လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပိၢ်အကလုၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၄၆. **ခိၣ်ကျၢ်ခိၣ်ကျၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဒုးထိၣ်ဟံၣ်ခိၣ်လၢပ ကျးလီၤလၢသဒီစိအဖီခိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢဟံၣ်ခိၣ်ကျၢ်လီၤ. ဟံၣ်န့ၣ်အခိၣ်ကျၢ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးတသ့ဘၣ်.

၄၇. **ခိၣ်ရၢၣ်** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်ပစံးလၢခိၣ်ကျၢ်လီၤ.

၄၈. **ခိၣ်ကျၢ်နၢ်ခဲ** န့ၣ် မ့ၢ်ပသူၣ်ကူသးပှၢ်လၢကၢၣ်တၢ် ဘၣ်ဖးတၢ်သ့တဖၣ်န့ၣ် ပစံးလၢပှၤကညီအခိၣ်ကျၢ် လီၤ. ပှၤကညီအခိၣ်ကျၢ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ် အိၣ်ထဲဖိ သၣ်န့ၣ်တကိာ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်.

၄၉. **အခိၣ်အနၢ်အခိၣ်အနၢၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤအိၣ် ဒီးအခိၣ်,အိၣ်ဒီးအနၢၤအိၣ်ဒီးအနၢ်ဒီးပစံးလၢအခိၣ်အ နၢ်အခိၣ်အနၢၤလီၤ. ထီခိၣ်အဖါန့ၣ် အိၣ်ဒီးအခိၣ်အနၢ် အခိၣ်အနၢၤလီၤ.

၅၀. **ခိၣ်ကံၢ်ခဲဘံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟိာ်လၢစ့ဒီးဘူသလါနီစုမ့ၢ် ဒိၣ်အိၣ်ခံပျၢ်ဒီးပကွီၤတကူာ်ဒီး ပကျီၤလၢပခိၣ်ဘိၣ်ထံး န့ၣ်ဒီးပကီးလၢခိၣ်ကံၢ်လီၤ. ခိၣ်ကံၢ်စ့န့ၣ်ပကျီၤလၢပခိၣ် ဘိၣ်ထံးဖျါဝါဝါဂ့ၤကၢ.

၅၁. **အခိၣ်အဃိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤန့ၣ်တဂၤမၤတၢ်တမံၤမံၤကဲ ထီၣ်လၢတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဟးဂီၤကွံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပစံးလၢအ ခိၣ်အဃိလီၤ. အကူၢ်မ့ၢ်ပှၤန့ၣ်တဂၤအခိၣ်အဃိဒီး တဲး မ့ၣ်အူအိၣ်ဟံၣ်လီၤ. မ့ၢ်ကစၢ်ယွၤ်ရှူးဃၢ်းအခိၣ်အဃိ ဒီးပထူၣ်ဖျဲးဒီးတၢ်ဒဲးဘးလီၤ.

၅၂. **အခိၣ်အဂီၢ်** န့ၣ် ဒ်အခိၣ်အဃိအသိးလီၤ. အကူၢ် မ့ၢ်စိၤအၣ်ဒၣ်ဒီး နီၢ်အံၣ်အုအခိၣ်အဂီၢ်ဒီး ပတူၢ်ဘၣ်တၢ် ဒဲးဘးတုၤခဲကနံၣ်အံၤလီၤ.

၅၃. **တၢ်ဆါခိၣ်** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢတၢ်ထါခိၣ် ဆါလီၤ. ဒီးတၢ်ထါခိၣ်ဆါန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဆါတကလုာ်လီၤ.

၅၄. **ထါခိၣ်ထါထံး** န့ၣ် မ့ၢ်ပကိာ်ပူၤခိၣ်ထိး, ပပျူၤခဲ လၢာ်န့ၣ်ပစံးလၢပထါခိၣ်လီၤ. ပထါခိၣ်ကိာ်ပူၤလၢပ ကတိၤတၢ်ဒီးဝးဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ပထါခိၣ်လီၤ.

၅၅. **စုခိၣ်ခိၣ်ခိၣ်** န့ၣ်ပတၢၤနၣ်ပစုလၣ်ဒီးမၤသးကဟိာ် တြိာ်ဒီးပစံးလၢပစုခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤထိ ထွံၣ်တနုတုၤအ စုခိၣ်ဆါဒီးထွံၣ်တနုတကီးဘၣ်.

၅၆. **အခိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်တလီၤဖးဘၣ်ဒီးမဲထိၣ်ဖိၣ်ဝဲန့ၣ် မ့ၢ်ဘုဒီးဝၣ်,ဒီး တပိၢ်ဒီးထံပိာ်န့ၣ်ပစံးလၢအခိၣ်လီၤ. ဘုတခိၣ်အခိၣ်ဒိၣ်ကဲၣ်ဆိးဒီးအသၣ်တဂ့ၤလၢၤဘၣ်.

၅၇. **သကွံအခိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်သကွံအခိၣ်အသ့ၣ်အတံၢ်လၢ ပမၤအချံန့ၣ်ပကီးလၢသကွံခိၣ်လီၤ. လဲၤရူၣ်သကွံခိၣ်, ပကမၤအချံလီၤ.

၅၈. **ကျၤခိၣ်ကျၤနၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအသးပှၢ်ဒီးအခိၣ် လူၤဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဖိသၣ်လူၤအခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပကီးလိာ်ကွဲလၢ ကျၤခိၣ်လီၤ. နခိၣ်တဖျၢၣ်လူၤမးအသးကျၤမနုၤလဲၣ်ဖါ ကျၤခိၣ်၏.

၅၉. **ညါခိၣ်ညါသး** န့ၣ် မ့ၢ်ပကီးပခိၣ်ညါသးအဆိ လၢညါခိၣ်လီၤ. ခိၣ်ညါခိၣ်ခိၣ်ညါသးဘၣ်ဆိးလၢတၢၤ ဆ့ၣ်ဆါကၢ.

၆၀. **ညါခိၣ်ညါလာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်လၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်ပစံး လၢပခိၣ်ညါခိၣ်လီၤ. ဝၣ်ဆဲးစခိၣ်ညါခိၣ်နှာ်သလူၤ.

၆၁. **ဒီခိၣ်ဒီလာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကစၢၢ်အခိၣ်စိၣ်လီၤပၢၤဝဲဒီးပ စံးလၢကစၢၢ်ဒီခိၣ်လီၤ. စလဲၤထိၣ်လၢကစၢၢ်အဒီခိၣ်န့ၣ် စကွၢ်လီၤကူၤတၢ်ဆူတၢ်ပၢၤထံးလီၤ.

၆၂. **ဒီခိၣ်ခိလာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကစၢၢ်အခိၣ်စိၣ်လီၤပၢၤန့ၣ်ပစံး လၢကစၢၢ်ဒီခိၣ်လီၤ. ဘၣ်တစုစုပစံးလၢတၢ်ဒီခိၣ် လီၤ. ပလဲၤထိၣ်ဆူကစၢၢ်အဒီခိၣ်န့ၣ်ပကွၢ်လီၤဖိၣ်လဲၣ် ပူၤဖျါဝဲလီၤ. တၢ်ဒီခိၣ်တပူၤကဆီအလီၢ်သဲၣ်သမိး.

၆၃. **ဆိုခိၣ်ဆိုနၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်နိၣ်လီၤအသးဆူဟိၣ် ခိၣ်ဒီးပခံဘိးထိၣ်အသးန့ၣ်ပစံးလၢပဆိုလီၤပခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤလိာ်ကွဲဆိုလီၤအခိၣ်အခံဘိးထိၣ်မးအသးထူၣ် ကလာ်လီၤ. ပၤတဂၤဆိုလီၤအခိၣ်ဒီး ဆၢထၢၣ်လၢအ ခိၣ်တခီလီၤ. လိာ်ကွဲဆိုခိၣ်ဆိုနၢ်တဂ့ၤနဲၣ်,သုသ့ၣ်က ထိၣ်ဘၣ်ဖုးဆူသုခိၣ်ဘၣ်ဖုး.

၆၄. **လီၤဆိုခိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပလီၤတဲာ်လၢပခိၣ်တခီန့ၣ်ပစံး လၢပလီၤဟဲာ်ဆိုခိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပလီၤ တဲာ်နိၣ်ခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤလီၤတဲာ်ခိၣ်ခိၣ်လၢဟံၣ်ဒီးအ ကိာ်ကၢ်သလူၤ.

၆၅. **ခိၣ်လီၤဆို** န့ၣ် မ့ၢ်ဟံၣ်ဖုၣ်လီၤဆူလီၢ်မံခိၣ်တခီဒီး ပမံပခိၣ်ဘံလီၤန့ၣ်ပစံးလၢပခိၣ်လီၤဆိုလီၤ. ပမံန့ၣ်ပ မ့ၢ်တမၤဘၣ်ဒီးခိၣ်ခၢၣ်ဒီး ပမံပခိၣ်လီၤဆိုနၢ်လီၤဆိုနး

Digitized by Google

ကၢ. ပသွ်ၣ်ကထိၣ်ဘၣ်ဖုးလီၤ.
၆၆. **ထိမိၣ်ညၣ်မိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအဲၣ်ဒိးတၢ်အချုး
ပစုၢ်ဝဲနးနးကလဲာ်တုၤအခိၣ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတသ့ၣ်ညါ,
ကွၢ်တချုးဒီးပစံးလၢတိမိၣ်ညၣ်မိၣ်လီၤ. ပှၤကညီန့ၣ်တ
နီၤနီၤမၤကျိၤဖုၣ်ကြၢးဓိၤဒီးမ့ၢ်အဲၣ်ဒိးတၢ်အချ့,မ့ၢ်ပစုၢ်ပ
တုၤဒီးအခိၣ်ဘၣ်တိဘၣ်ထံးဒီးကျိၤန့ၣ်ဒီးပစံးလၢတိမိၣ်
ညၣ်မိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢမိၣ်တိနၢ်ထံးလီၤ.
ပှၤတဂၤပှၤဂၤလဲၤတၢ်ဒီး သါကလဲၤစကီးဝဲဒီးကတိၤမး
အသးတိမိၣ်ညၣ်မိၣ်,မိၣ်တိနၢ်ထံးန့ၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်ဘၣ်ယိၣ်
ပှၤဂၤကလဲၤသဒၣ်ဘၣ်အီၤသၢၣ်.
၆၇. **သးနါမိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်သးနါပှ်အဆိလီၤ.ပသးဒိအဖီ
မိၣ်လၢပမဲာ်ညါတခီန့ၣ်ပကီးဒီး အဆိလၢပသးနါမိၣ်
သးနါပှ်လီၤ. စဝံတၢ်စသးနါမိၣ်သးနါပှ်ဆါကၢ. ဘၣ်
ဆၣ်ဒီးသးနါမိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပိၢ်အကလုၢ်လၢအစံးပသးနါပှ်
လီၤ.
၆၈. **တၢ်ဖးမိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖးဖိအဆိလီၤ. တၢ်ဖးမိၣ်တၢ်
ဖးဖိလၢအပူၤကွံာ်သ့ၣ်ခံဝၣ်ခံန့ၣ်တၢ်တအိၣ်လၢၤဘၣ်နီ
တမံၤဘၣ်,ထိၣ်ဓိၤလံၣ်ဓိၤယှၤလၢတၢ်ဖးမိၣ်တၢ်ဖးဖိထး
န့ၣ်လီၤ.
၆၉. **ကံၣ်နၣ်မိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကံၣ်နၣ်အဖိမိၣ်ပကံၣ်လုၢ်
မိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပကံၣ်နၣ်မိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံး
လၢပကံၣ်လုၢ်မိၣ်လီၤ. ကံၣ်နၣ်မိၣ်ကံၣ်နၣ်လာ်န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤ
တနီၤနီၤစံးဝဲလီၤ.
၇၀. **ကံၣ်ဘိမိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကံၣ်ဘိလၣ်အဆိလီၤ. ပကံၣ်
နၣ်အခိၣ်ထံးအဖိလာ်န့ၣ်ပစံးလၢပကံၣ်ဘိမိၣ်ကံၣ်ဘိ
လာ်လီၤ. စကံၣ်ဘိမိၣ်ကံၣ်ဘိလာ်သကးကၢ.
၇၁. **ကံၣ်တိၢ်မိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပယိၢ်ဒ့အဖိလာ်အယံအိၣ်ဒ်
အပတိၢ်အသိးဒီးပစံးလၢပကံၣ်တိၢ်မိၣ်လီၤ. ပကံၣ်တိၢ်
မိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပယိၢ်ဒ့အပတိၢ်အိၣ်ဒီးအယံယါမီလိာ်လီၤ.
၇၂. **ဖိမိၣ်ဖိလာ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အဖျၢၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ကဘျၣ်
ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်အဒိကျိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမ့ၢ်ဟ်လီၤဒီးဒီးထိၣ်အသး
ဆူမူမိၣ်တခီန့ၣ်ပစံးလၢအဖိမိၣ်လီၤ. ဟ်လီၤလံာ်လၢတ
လါအဖိမိၣ်, ဆ့ၣ်နီၤလၢလၢၢ်အဖိမိၣ်တဂ့ၤ, သုခံကဃၢ
ဘၣ်ဖုး,ဟ်တၢ်ကူတၢ်သိးလၢချံၣ်အဖိမိၣ်န့ၣ်တကူၢ်.
၇၃. **မိၣ်ခံကဒေါ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်ကျိၣ်ကျဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝၣ်မ့ၢ်
ဂ့ၤ,လံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, အထံးတနီၤအစိးတနီၤ,မိၣ်ထံးတနီၤအ
နါစ့ၤတနီၤဒီးပစံးလၢမိၣ်ခံကဒါလီၤ. မတၤဟ်လၣ်မိၣ်
ခံကဒါအံၤလဲၣ်, ဟ်မိၣ်ခံသ့ၣ်တဂ့ၤ, ပကမၤဟံၣ်အ
ကျူၤဖးထီလီၤ.
၇၄. **မိၣ်ချ့ၢ်** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်နီတစုဘၣ်,စတနၢ်ဟူဘၣ်
နီတမိၣ်ဘၣ်.
၇၅. **မိၣ်အဝ့ၢ်** န့ၣ် စတနၢ်ဟူဘၣ်နီတမိၣ်ဘၣ်,စတစံး
စကီးဘၣ်နီတစုဘၣ်.
၇၆. **မိၣ်ဆၢၣ်မိၣ်လာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကူာ်သ့ၣ်ဒီးသ့ၣ်ကၢ်ဒီး
အိၣ်လီၤတဲာ်လၢအခိၣ်ထံးတကူာ်ဖုၣ်ကြၢးဓိၤဒီးပစံးလၢ
သ့ၣ်မိၣ်ဆၢၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ကူာ်သ့ၣ်ကၢ်ဒီး အမိၣ်ဆၢၣ်အိၣ်
လီၤတဲာ်ဝဲလီၤ. ဒီးထံပိာ်န့ၣ်ပမ့ၢ်ပဲာ်ဒီး အမိၣ်ဆၢၣ်အိၣ်
လီၤတဲာ်ဝဲလီၤ. ခုးကျၣ်ပူၤန့ၣ်သ့ၣ်မိၣ်ဆၢၣ်ဝၣ်နါစ့ၤ
အိၣ်အါကၢ.
၇၇. **မိၣ်ဆၢၣ်သံၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအဒိၣ်တၢ်ဖုၣ်ကြၢးဓိၤ
ဒီးဒိၣ်ဝဲတဖၣ်န့ၣ် ပစံးလၢမိၣ်ဆၢၣ်သံၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤ
ဒိၣ်တၢ်မိၣ်ဆၢၣ်သံၣ်,စကွၢ်တဂ့ၤဘၣ်.
၇၈. **မိၣ်ဆိုး** န့ၣ် စတသ့ၣ်ညါဘၣ်ပတစံးဘၣ်,ပစံး
ထဲမိၣ်ဆိးလီၤ.
၇၉. **မိၣ်ထ့ၣ်** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢရှၣ်ထ့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်
ပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲဓါသ့ၣ်ညါဘၣ်.
၈၀. **မိၣ်တိးခံသဝါ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ပူၤအခိၣ်ထံးန့ၣ်ထူၣ်
ဖျိထိၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢတၢ်ပူၤမိၣ်ထိးလီၤ. ထံပူၤမိၣ်ထိး
အတိၢ်လွံၢ်ပျ်ဝးတရံးန့ၣ်ကဖးလဲၢ်တ့ၢ်ကၢ်သၢ.
၈၁. **မိၣ်ဖးလာ်ဆိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢပဒိၣ်အဲၣ်ဒီးဝဲတ
မံၤလၢ်လၢ်ယိးဓိၤယီၤဓိၤ,မာ်အံးမာ်ယာ်,ကသ့ၣ်မဲကဆိ
မဲန့ၣ်ပမ့ၢ်မၤန့ၢ်လၢပဒိၣ်အဂိၢ်ဒီး ပစံးလၢမိၣ်ဖးလီၤ. ဒီး
ပကီးဒီးအဆိလၢမိၣ်ဖးလာ်ဆိၣ်,ဒီး ပှၤတနီၤနီၤကိးလၢ
မိၣ်ဖးလာ်ဆိလီၤ. မိၣ်ဖးလာ်ဆိၣ်, ဒီးမိၣ်ဖးလာ်ဆိန့ၣ်
ဒံးသိးသိးလီၤ.
၈၂. **မိၣ်သူအနါစ့ၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမိၣ်သူအကတၢၢ်န့ၣ်
လီၤ. နမိၣ်သူအနါစ့ၤဖးဒ့လဲၣ်.
၈၃. **မိၣ်သူအကပိာ်လီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်မိၣ်သူအဖးဖိန့ၣ်လီၤ.
၈၄. **မိၣ်ဘ့ၣ်နၢ်ဘ့ၣ်** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢမိၣ်ဖျနၢ်
ဖျလီၤ. ပှၤတဂၤအယဲာ်လီၤတဲာ်ဆူထံကျါဒီးယှၤက့ၤ
ဝဲအမိၣ်ဖျနၢ်ဖျလီၤ.
၈၄-၁. **မိၣ်ဖျနၢ်ဖျ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်စူၤဘၣ်ပမိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပ
ယှၤလီၤဆူထံကျါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမိၣ်ဘၣ်စိၣ်ဒီးသူဘံပကံးအ
သးဒ်ပဖျတၢ်အသိးဒီးပစံးလၢပမိၣ်ဖျနၢ်ဖျလီၤ. ပှၤတ
ဂၤလဲၤတၢ်လၢတၢ်စူၤကျါအမိၣ်ဖျနၢ်ဖျမးလီၤ.
၈၅. **မိၣ်ဟ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကိၢ်လဲၢ်တဖၣ်ပမၤအမိၣ်ဒူခံဘိဒီး
အမိၣ်ဒူအဖိမိၣ်န့ၣ်ပမၤဒီးဂ့ၢ်,တဘိဒီး ပကီးလၢအမိၣ်
ဟ်လီၤ. ကိၢ်လဲၢ်အမိၣ်ဒူအဖိမိၣ်န့ၣ်ပမၤဒီးအမိၣ်ဟ်လၢ
ဂံၢ်တဘိလီၤ. ကိၢ်လဲၢ်မိၣ်ဟ်န့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်လီၤ. ဒီးပဆံ
ယှာ်ဒီးကိၢ်လဲၢ်မိၣ်ဒူန့ၣ်ဒီးပကီးလၢကိၢ်လဲၢ်မိၣ်ဟ်လီၤ.
ဒီးမိၣ်ဒူအဆိမ့ၢ်မိၣ်ဟ်လီၤ.
၈၆. **သ္ၤမိၣ်ဟ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဖျပျုၤတဘိဒီးပဆးထိၣ်သ္ၤလၢ
အလီၤန့ၣ်ပကီးလၢသ္ၤမိၣ်ဟ်လီၤ. ပျုၤလၢပမၤသ္ၤမိၣ်ဟ်
န့ၣ် မ့ၢ်ပဆးထိၣ်သ္ၤလၢအလီၤလီၤ.

Digitized by Google

၈၇. တၼ်ၼိၼ်ၼိ ၼူၼ် မႃ်ပၼုးထိၼ်ပၼိၼ်လႃဖိုဝါႈပဘၼ် ယိၼ်တႃ်ကမှံကလီႃၵြုၼူၼ်လီႃ. မးမးအၼးမႃဝႈ ကၼ်ၼိၼ်ၼိလီႃ. ဘၼ်ဆၼ် ၼီးမႃ်ပုႃတၼိႃၼိႃစံးဝလီႃ. ၼီး ပစံးပဝလႃကၼ်ထိၼ်ပၼိၼ်လီႃ. ပၼိၼ်အလီႃ်မံၼူၼ်ကၼ်ၼီး အၼိၼ်ၼိလီႃ.

၈၈. ၼိၼ်ထိၼ် ၼူၼ် မႃ်ခုးယႃႃလႃအဘံထိၼ်တၼိမႃ်ဂုႃ, လႃပကူၼ်ပဝံးဝံႃလႃခံမႃ်ဂုႃပကိးလႃခုးၼိၼ်ထိၼ်လီႃ. တႃ်လႃခုးၼူၼ်အိၼ်ၼီးအၼိၼ်ထိၼ်အိၼ်ၼီးအခံလီႃလီႃ. ခုး ၼိၼ်ထိၼ်ၼူၼ်ပဝံးဝံႃကုႃလႃခံလီႃ.

၈၉. ၼိၼ်ခွး ၼူၼ် မႃ်တႃ်လႃပကျႃ်သပႃႃအၼိၼ်ၼူၼ် ပစံး လႃၼိၼ်ခွးလီႃ. တလႃႃမႃသပႃႃအၼိၼ်ကျႃ်လႃဟိၼ် ၼိၼ်ၼူၼ် ပကိးလႃၼိၼ်ခွးလီႃ. ၼိၼ်တႃ်ၼိၼ်ခွးၼူၼ်မႃအသး ကကႃႃၼႃကဝိႃကျိုၼီးအိၼ်ၼီးအမိၼ်လီႃ.

၉၀. ၼိၼ်ထဝိ ၼူၼ်မႃ်ပုႃၼိၼ်ထိၼ်ဂႃ်ဝလႃညါတကရှၼ်ၼူၼ် ပစံးလႃၼိၼ်ကဝိလီႃ. ပုႃၼိၼ်ထိၼ်ဂႃ်ဝလႃၼိၼ်တဝိၼူၼ်အ သးပုႃ်လံ,ၼိၼ်ထိၼ်ကုႃလႃခံတဖၼ်ဖိသၼ်ခွါထိၼ်ဝလီႃ.

ပုံႃပုႃ်ဝလႃၼိၼ်တဝိ
ပလႃဟးဂိႃအသးလီႃ.

၉၁. ၼိၼ်ယၼ်ၼိၼ်ယၼ် ၼူၼ် မႃ်ပၼိၼ်လီႃသံၼ်အဖိုအသိး ၼီးပစံးလႃအၼိၼ်ယၼ်လီႃ. ပုႃတဂႃအၼိၼ်ယၼ်ၼူၼ်ခွံယုၼ် သံၼ်ၼီးပုႃတဂုႃ, ပုႃတဂႃအၼိၼ်ယၼ်ၼီး လီႃသံၼ်မးဝါ ဟၼ်ကလၼ်လီႃ.

၉၂. ၼိၼ်စူၼိၼ်ရှ ၼူၼ် မႃ်ဘိမႃ်ဂုႃ,ၼးမႃ်ဂုႃ,တႃဆုၼ်မႃ် ဂုႃ,အၼိၼ်ဖိၼဲမိႃၼီးဘၼ်ဆိးတႃ်ၼှၼ်မးၼီးပစံးလႃအၼိၼ်စူ လီႃ. ဘိၼိၼ်စူၼးၼိၼ်စူၼူၼ် ကဘၼ်ဆိးဘၼ်သုၼဲၼ်, ၼိတ ဘၼ်အၼိၼ်စူသမိးတႃ်လႃအၼိၼ်သၼ်တဖျဲၼူၼ်ပစံးလႃ အၼိၼ်စူလီႃ.

၉၃. ၼိၼ်ၼိၼ်စူ ၼူၼ် မႃ်ပမႃစူဝၼ်လုၼ်အၼိၼ်ၼီးပစံးလႃ ၼိၼ်ၼိၼ်စူလီႃ. မႃၼူၼ်စၼိၼ်ၼိၼ်စူတဘိစကဆံးညၼ်တ ဘိတကုႃ်.

၉၄. ၼိၼ်ၼံၼႃ်ၼံ ၼူၼ် မႃ်ပုႃကညိပစုႃ်ၼီးအၼိၼ်လီႃယိႃ် ၼူၼ်ဖၼ်ထိၼ်ကုႃဝတချူးဘၼ်ၼီးပစံးလႃၼိၼ်ၼံၼႃ်ၼံလီႃ. ပုႃတဂႃပစုႃ်မးအၼိၼ်ၼံၼႃ်ၼံၼူၼ် ကမှႃ်ကႃ်ကဆိလူးအိႃ သႃ, ပုႃတဂႃလူႃခးကဆိၼီး အၼိၼ်ၼံၼႃ်ၼံမးလီႃ.

၉၅. ၼိၼ်တလိၼ် ၼူၼ်မႃ်အဖိၼိၼ်လီႃ.အဖိၼိၼ်အမဲၼ်ညါ ၼူၼ်ပစံးလႃအၼိၼ်တလိၼ်လီႃ. ပုႃတဂႃဝံးခုးၼူၼ် အၼိၼ် တလိၼ်မႃၼီးစံၼ်လီႃ. ပုႃတဂႃမႃတကဲတအိၼ်ဘၼ်မှႃ အၼိၼ်တလိၼ်,ဝထံမိႃ်တအိဘၼ်.

၉၆. ၼိၼ်သလိၼ် မႃ်ပမႃချၼ်ၼီး အကိၼါစုၼူၼ်ပဟၼ်အိၼ် ဘုၼ်လႃအဘိဖိၼိၼ်ၼူၼ် ပစံးလႃချၼ်ၼိၼ်သလိၼ်လီႃ. ၼီး ပစံးစုႃ်ကိးလႃချၼ်ၼိၼ်တလိၼ်လီႃ. ချၼ်တဘုၼ်အၼိၼ်သ လိၼ်ထိကႃ.

၉၇. ၼိၼ်တလိၼ် ၼူၼ် မႃ်ထံတႃ်မႃ်ဂုႃ,ပလိမႃ်ဂုႃ,အကိၼ် သလုႃၼူၼ် ပစံးလႃအၼိၼ်တလိၼ်လီႃ. ၼီးအၼိႃ်ၼိႃ်မႃ်အ ၼိၼ်သလိၼ်လီႃ. ၼမႃပလိဖိတဖျၼ်အၼိၼ်တလိၼ် ထိကႃ. အၼိၼ်တလိၼ်မႃ်ထိၼီးကဂုႃ.

၉၈. ၼိၼ်ထံး ၼူၼ် မႃ်ပကိၼ်ထံးဆူပၼိၼ်အဆႃတၼိၼူၼ်ပ စံးလႃပၼိၼ်ထံးလီႃ. ဘၼ်ဆၼ်ၼီးမႃ်ပိုႃ်အကလုႃ်လီႃ. ပကိၼ်ထံးၼူၼ်ပိုႃ်စံးလႃပၼိၼ်ထံးလီႃ. ၼီးပကိးထွဲအခံ တစုစုစကိးလီႃ. ပၼိၼ်ထံးၼူၼ်မႃ်ပကိၼ်ထံးဆူပၼိၼ်တ ၼိၼူၼ်တမႃ်ဘၼ်ဓါ. တႃ်ၼူၼ်မႃ်ပိုႃ်ကိးဝလီႃ.

၉၉. ၼိၼ်ထံး ၼူၼ် မႃ်လႃပျႃႃၼီးပစံးလႃအဂံႃ်ၼိၼ်ထံး လီႃ. ၼီးမႃ်ပိုႃ်အကလုႃ်စကိးလီႃ. လႃအဂံႃ်ၼိၼ်ထံးၼူၼ် ကစႃ်ယွႃဟၼ်လီႃမူၼိၼ်ၼီး ဟိၼ်ၼိၼ်ကစႃ်ယွႃဟၼ်လီႃမူၼိၼ် ၼီးတႃ်ခဲလၢၼ်လီႃ.

၁၀၀. အၼိၼ်ထိၼ် ၼူၼ် ပုႃလႃအမႃၼူႃ်စုအါထိၼ်အါထိၼ် တုႃအကဲထိၼ်လႃပုႃစုလိႃ်ထူးၼိၼ်လိႃ်တိႃၼီး ပစံးလႃအ ၼိၼ်ထိၼ်လီႃ.ပုႃတဂႃမႃစုၼူႃ်ၼီးအၼိၼ်ထိၼ်မးရိၼ်ရိၼ်လီႃ.

၁၀၁. ၼိၼ်ထိၼ်ဝးၼႃ်ထိၼ်ဝး ၼူၼ် ပလိမႃ်ဂုႃ,ပိႃမႃ်ဂုႃ,ပ မႃ်ဟၼ်တႃ်လႃအပူႃၼီးပမှႃ်ဘၼ်ယိၼ်လႃကလီႃဆံၼ်ၼူၼ်ပ မႃတံးယၼ်အၼိၼ်ထိးလႃတႃ်တမံႃမံႃၼီး ပစံးလႃအၼိၼ် ထိၼ်ဝးလီႃ. ပလိအၼိၼ်ထိၼ်ဝးၼူၼ်ပမႃလႃစၼိၼိလီႃ. ၼီးပိႃၼူၼ်ပမႃအၼိၼ်ထိၼ်ဝးလႃသၼူလီႃ. ကသံၼ်ထံအိၼ် လႃပလိပူႃၼူၼ်ပမှႃ်တမႃဘၼ်ၼီးအၼိၼ်ထိၼ်ဝးၼီးကသံၼ် ထံကလီႃဆံၼ်ကွၼ်လီႃ.

၁၀၂. ၼိၼ်ၼူၼိၼ်တၼ် ၼူၼ် မႃ်ပမႃကုၼီး ပမႃပလူႃ်ကူထိၼ် အၼိၼ်လႃဂုႃ်ၼ်ကခၼ်ကဂုႃၼီးပစံးလႃအၼိၼ်ၼူလီႃ. ကိႃ် လဲႃ်မႃ်ဂုႃ,ကုမႃ်ဂုႃ,ပမႃၼီးအၼိၼ်ၼူၼီးခၼ်ဝလီႃ. ကုၼိၼ်ၼူၼူၼ်ပမႃလႃဂုႃ်, ကိႃ်လဲႃ်ၼိၼ်ၼူၼူၼ် ပမႃလႃဝၼ် လီႃ. ပစံးတႃ်လႃအၼိၼ်ၼူၼူၼ် မႃ်တႃ်လႃပမႃပလူႃ်ကူ ထိၼ်တႃ်လႃအၼိၼ်ၼူၼ်ပစံးလႃအၼိၼ်ၼူလီႃ.

၁၀၃. ၼိၼ်ဝိႃၼူ ၼူၼ် မႃ်တႃ်ဖိယႃ်တကလုၼ်မႃအသး လါအဲးၼီးအၼံးၼူၼ် မႃသးၼ်ကယႃ်တဲႃ်အသိးၼီး ပကိး လႃၼိၼ်ဝိႃၼူလီႃ. ၼီးအိၼ်ခံကလုၼ်လီႃ. ၼိၼ်ဝိႃၼူၼူၼ် မႃ်တုႃလႃဘုဆိခါၼူၼ်ပထံၼ်အါကႃ.

၁၀၄. ၼိၼ်ဝိႃကြွၼ် ၼူၼ် မႃ်တႃ်ဖိယႃ်ၼ်ၼိၼ်ဝိႃၼူအသိး ၼူၼ်လီႃ. ၼီးအမိႃ်ပုႃ်ထဲစုမှႃ်ၼိၼ်ၼီးအၼံးၼူၼ်လါအဲးၼီး ဆံးထိၼ်ၼီး အဂိႃကကြွၼ်ၼုၼ်ၼီး ပကိးလႃၼိၼ်ဝိႃကြွၼ် လီႃ. ၼိၼ်ပိႃကြွၼ်ၼူၼ်တလီႃဆိဘၼ်ၼီးၼိၼ်ဝိႃၼူဘၼ်. လီႃဆိထဲအၼံးဂိႃၼူၼ်လီႃ.

၁၀၅. ၼိၼ်ခၼ်ဖိၼ်ခွါ ၼူၼ် မႃ်တႃ်ကူတႃ်သိးဟဲလႃကဘိ တဖၼ်လႃအကံၼ်ဂုႃ, လႃအဘုဂုႃ, လႃအဝါဂုႃ,လႃအ ကဆုၼ်တဖၼ်ၼူၼ် မႃ်ပုႃဖိၼ်ခွါဘိၼ်ထိၼ်လႃအၼိၼ်မႃ်ဂုႃ, ကျိုထိၼ်လႃအၼိၼ်မႃ်ဂုႃ,ပစံးလႃၼိၼ်ဖၼ်ဖိၼ်ခွါလီႃ. ၼိၼ်

Digitized by Google

ဖၢၣ်ဖိၥ်ခွါနူၣ် ပပှၤတပၢၤထိၣ်သံး, တဘၣ်ဒီးပဖၢၣ်သ့ လီၤ.

၁၀၆. **ခိၣ်ဖၢၣ်ဖိၥ်မုၣ်** နူၣ် မၤကံၣ်ဝဲလၢအခိၣ်ထံးဒီး အနါစုၤဒီးအဖးဖိနူၣ်ဝါဝဲဒီးပှၤကညီဖိၥ်မုၣ်ဖၢၣ်ဝဲနူၣ်ပ စံးလၢခိၣ်ဖၢၣ်ဖိၥ်မုၣ်လီၤ. ခိၣ်ဖၢၣ်ဖိၥ်မုၣ်နူၣ်ပှၤကညီအ ဖိၥ်မုၣ်မၤဒၣ်ဝဲဒီး မၤကံၣ်ဝဲနူၣ်ပကီးလၢခိၣ်ဖၢၣ်ကံၣ်တ စုစုလီၤ.

၁၀၇. **ခိၣ်သ့ၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အခိၣ်ထံးလၢအစံးဘူးခၢၣ်ဝဲ ကျၢၤဝဲဒီးပစံးလၢအခိၣ်သ့ၣ်လီၤ. တၢ်အခိၣ်တံးလၢအ ကျၢၤန့ၢ်တၢ်အဒိဘိဒိထံးနူၣ် မ့ၢ်အခိၣ်သ့ၣ်လီၤ. တၢ်အ ခိၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးကျၢၤဝဲတသ့ဘၣ်.

၁၀၈. **ခိၣ်ဒိၣ်နိၥ်ထိ** နူၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်ပပှၢ်စီၤလိၥ်စီၤပၤတ ဖၣ်နူၣ် ပစံးလၢပှၤခိၣ်ဒိၣ်နိၥ်ထိ,ပှၤမဲအ့ၣ်ပျုၤသွဲးလီၤ. ကယဲါပှၤအမဲအ့ၣ်ပျုၤသွဲး, ပှၤခိၣ်ဒိၣ်နိၥ်ထိတဖၣ်နူၣ်မ့ၢ် ပှၤအိၣ်ဒီးအစိအကမီၤ,ကသိးပီညါ,စံးသ့ကတိၤသ့ စံၣ် ညီၣ်ပီညီၣ်တၢ်ဘၣ်နူၣ် ပစံးလၢပှၤခိၣ်ဒိၣ်နိၥ်ထိလီၤ. ဒီးပှၤဂၤပျံၤဝဲ,ဒီးဒူဝဲလၢအနၣ်အဒါအလီၤနူၣ် ပစံးလၢ ပှၤခိၣ်ဒိၣ်နိၥ်ထိလီၤ. ပှၤခိၣ်ဒိၣ်နိၥ်ထိတဖၣ်တပျံၤဘၣ် အနၣ်အဒါဘၣ်, ဒူဝဲလၢအနၣ်အဒါအလီၤနးနးကလဲၥ် လီၤ.

၁၀၉. **ခိၣ်သကံန့ၢ်သကံ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအခိၣ်သ့ကၢ့ၣ် သဝံးသဝံးဒီး တကဆှၣ်ဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢပခိၣ်သကံ လီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်သကံသကါတကဆှၣ်ဘၣ်.

၁၁၀. **တခိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ကဆီမဲတဆိနူၣ်ပစံးလၢကဆီမဲ တခိၣ်လီၤ. ကဆီမဲတခိၣ်ဒိၣ်ကၢ,ပဆါအပှၤကန့ၢ်ကၢ် အါအါကလဲၥ်သၢ.

၁၁၁. **တခိၣ်** နူၣ် ဒီးသံးနၥ်တကျိၤနူၣ်ပစံးလၢသံးနၥ်တ ခိၣ်,သံးနၥ်တဆိစု်ကီးလီၤ. သံးနၥ်တခိၣ်အပှၤဒိၣ်ကၢ.

၁၁၂. **ခိၣ်ဖၢၣ်ခိၣ်ကး** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးလၢအက ဆှၣ်,လၢအဘူဂ့ၤ, လၢအဝါလၢအကံၣ်ဂ့ၤတဖၣ်နူၣ်ပ ဘိၣ်လၢပခိၣ်, ပကျိၤလၢပခိၣ်, ဒီးပစံးလၢအခိၣ်ဖၢၣ် လီၤ. လၢဖွါပှၤနူၣ်ခိၣ်ဖၢၣ်ခိၣ်ကးအပှၤဘၣ်ဂ့ၤကၢ.

၁၁၂-၁. **အခိၣ်မှ** နူၣ် စတသ့ၣ်ညါဘၣ်,စတနၢ် ဟူဘၣ်နီတခိၣ်ဘၣ်,စနၢ်စိၢ်တပၢၢ်ဘၣ်.

၁၁၃. **ခိၣ်မိၥ်ဆံး** နူၣ် စတနၢ်ဟူဘၣ်နီတခိၣ်ဘၣ်,စတ သ့ၣ်ညါဘၣ်,စနၢ်စိၢ်တပၢၢ်ဘၣ်.

၁၁၄. **ခိၣ်သးဖှၢ်** နူၣ် စနၢ်တပၢၢ်ဘၣ်, စတနၢ်ဟူဘၣ်နီ တခိၣ်ဘၣ်,စတစံးဘၣ်နီတစုဘၣ်.

၁၁၅. **နၢခိၣ်ဝဲၣ်** နူၣ် မ့ၢ်သဒိၣ်အှၣ်လၢအတဝံၣ်ဘၣ်တ ဖၣ်နူၣ်နၢအှၣ်နၢယးဒီး ပစံးလၢနၢခိၣ်ဝဲၣ်လီၤ. သဒိၣ် အှၣ်နၢခိၣ်ဝဲၣ်နူၣ် မ့ၢ်အနၢယိၥ်ယၢ်ဒီးပစံးလၢနၢခိၣ်ဝဲၣ် လီၤ.

ခိၣ်

၁၁၆. **အခိၣ်သံၣ်** ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢအခိၣ်သွံၣ် လီၤ. ဆီဖါနူၣ်အိၣ်ဒီး အခိၣ်သွံၣ်ကဘျၣ်လၣ်လၢအခိၣ် နူၣ်ဂီၤဆှုၣ်ကလဲၥ်လီၤ.

၁၁၇. **ခိၣ်သ့ၣ်ခိၣ်ပျုၤခိၣ်သ့ၣ်ခိၣ်ခိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, သ့ၣ်ယံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, အခိၣ်ထံးလၢတၢ်လီၤဆူဟိၣ်ခိၣ်လၥ်တ ပျဲတထါလၢတမ့ၢ်ဘၣ်အဂံၢ်နါစုၤနူၣ်ပစံးလၢအခိၣ်သ့ၣ် လီၤ. ပှၤကညီလဲၤဝဲၥ်တညးနူၣ် ဟံးန့ၢ်ဝဲဒီး အမုၢ်ခိၣ် သ့ၣ်,ဒီးအဂံၢ်ဒီဘိညါလီၤ. ပှၤတဂၤရှၣ်သ့ၣ်ဂံၢ်တဘိတ န့ၢ်ဘၣ်အဂံၢ်နိၢ်နိၢ်ဘၣ်,န့ၢ်ထဲအခိၣ်သ့ၣ်စီၤလီၤ. ဒီးခိၣ် မိၣ်အဆိမ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ်လီၤ.

၁၁၈. **ခိၣ်မိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တၤသၣ်အခိၣ်စဲဘူးဒီး အနၣ်ဒီးအသလုၤအိၣ်ထိၣ်ဝဲနူၣ် ပစံးလၢအခိၣ်မိၣ်လီၤ. တၤသၣ်အခိၣ်မိၣ်နူၣ်မ့ၢ်တၤသၣ်အသလုၤလၢစဲဘူးဒီး အနၣ်နူၣ်လီၤ.

၁၁၉. **တၢ်မၤလိၥ်အခိၣ်သ့ၣ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီအ တိအတြၢ်လၢအခိၣ်ထံးလၢပမ့ၢ်တိၢ်န့ၢ်ဖံးယၥ်ဒီးပကတုၤ ကူၤလၢတၢ်အှၣ်ကူၤခိၣ်ကူၤနူၣ်ဒီး ပစံးလၢတၢ်မၤလိၥ် အခိၣ်သ့ၣ်လီၤ. ကစၢ်ယွၤအတၢ်မၤလိၥ်အခိၣ်သ့ၣ်လၢ စီၤမိၤရှလဲၤထိၣ်ကွဲးန့ၢ်လၢကစၢၢ်စံၤနါအဒိခိၣ်နူၣ် အိၣ် အဘိဆံဆဲၣ်လီၤ.

၁၂၀. **ဒံၣ်ခိၣ်သ့ၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပနၢ်အဒံၣ်အသလုၤလၢစဲဘူး ဒီးအမိၢ်ပှၢ်နူၣ်ပစံးလၢပနၢ်အဒံၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လီၤ. ပနၢ်တဒု အဒံၣ်ခိၣ်သ့ၣ်ထိကၢ,

၁၂၁. **ခိၣ်ထူၣ်** နူၣ် ပတစံးဘၣ်, ပစံးလၢအခိၣ်သ့ၣ် လီၤ. ဖွဲၣ်ခိၣ်သ့ၣ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိးဖွဲၣ်အဒံၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လီၤ. ဖွဲၣ်ခိၣ်သ့ၣ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိးဖွဲၣ်အတံၢ်ပှၢ်လၢပအိၣ်တသ့ ဘၣ်လီၤ.

၁၂၂. **ခိၣ်လၥ်** နူၣ် မ့ၢ်ဟံၣ်ခိၣ်အဖီလၥ်နူၣ် ပကီးလၢ ဟံၣ်ခိၣ်လၥ်လီၤ. ဆိုးထိၣ်ထိၣ်ဖံးလၢဟံၣ်ခိၣ်လၥ်နူၣ် တကၢ့်. ကဟါမၢ်ကွံၥ်ဘၣ်ဖုး, ဟံၣ်ခိၣ်အဖီလၥ်ခဲလၢာ် နူၣ်ပစံးလၢဟံၣ်ခိၣ်လၥ်မးလဲၣ်,လၣ်ခဲးကဘျုးလၥ်လၢပ ဒုးထိၣ်ဟံၣ်ခိၣ်နူၣ်ပစံးစကီးလၢဟံၣ်ခိၣ်လၥ်လီၤ.

၁၂၃. **ခိၣ်လၥ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဒီပုၢ်ဝဲၢ်လၢအမိၢ်ဒီး အပၢ်နူၢ်မါ လိၥ်အသးဒီးအဝဲဒၣ်အပၢ်တဂၤဒၣ်,ဒီး အဝဲတဂၤအမိၢ် ဒၣ်နူၣ်ပစံးလၢအဒီပုၢ်ဝဲၢ်ခိၣ်လၥ်လီၤ. ပှၤမ့ၢ်န့ၢ်အမါခံဆီ ဒီးအမါဖးဒိၣ်အဖိဒီးအဝၤဖးဒိၣ်အဖိနူၣ်ဒီပုၢ်ဝဲၢ်ခိၣ်လၥ် ဝဲလီၤ.

၁၂၄. **ဆဲးခိၣ်လီၤလၥ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဟ်တၢ်ပှၢ်တၢ်လိၢ်နူၣ် ပကျၢၢ်အီထိလၥ်ဒီး ပစံးလၢပဆဲးခိၣ်လီၤလၥ်လီၤ. ဆဲး ခိၣ်လီၤလၥ်နၥ်တဖျၢၣ်,ဆဲးခိၣ်လီၤလၥ်ကုတဒု,ဆဲးခိၣ် လီၤလၥ်ပလီတဖျၢၣ်,အဝဲနူၣ်မ့ၢ်ပဟ်အပှၤဆူနိၢ်ကျါခိၣ် တခီလီၤ.

Digitized by Google

၁၂၅. **မိၚ်ဗိဗ်ဗော** နူၚ်မ္ၚ်ပဟ်ပသးတသ္ဘၚ်နူၚ်လိၚ်. ပက္ဍမ္ၚ်တဂ္ၚ်ပသီးမ္ၚ်တဂ္ၚ်ဘၚ် ပကေ္ၚ်ပဂိၚ်မ္ၚ်တဂ္ၚ်ဘၚ် ဒီးပသးကိ,ဟ်ပသးတသ္ဘၚ်, ပဘၚ်ယိၚ်ပ္ၚ်ဂၚ်ကနံၚ် ဘၚ်ပ္ၚ်ဒီးပစံးလာပမိၚ်ဗိဗ်ဗောလိၚ်.
၁၂၆. **မိၚ်ဇၞာ်ဝါရာကွၚ်** နူၚ် မ္ၚ်တၚ်ဖိယၚ်တကလုာ်ပ္ၚ် ဝဲလာမနၚ်နူၚ်သိၚ်ဝဲလူၚ်လူၚ်လူၚ်လူၚ်ဒီး ပစံးလာမိၚ် ဇၞာ်ဝါရာကွၚ်လိၚ်. ဒီးပ္ၚ်တနိၚ်နိၚ်စံးလာကလိၚ်ဂ္ဂာ်ယိ လိၚ်. လာပျာၚ်နူၚ်သိၚ်ဒ်နူၚ်လူၚ်လူၚ်ဒီးပ္ၚ်တဂၚ်အိၚ် လာဒဲပူၚ်ကွၚ်လိၚ်ဝဲလာတၚ်ခံးသံသိနူၚ်ဒီးထံၚ်ဝဲဒ်ပ္ၚ်က ညီအသိးဒီးဖၞာ်ဒီးမိၚ်ဖၞာ်ဝါတဘ္ၚ်နူၚ်ဆ္ၚ်နိၚ်လာသ္ၚ် ဖုမိၚ်ဒီးပစံးလာမိၚ်ဖၞာ်ဝါရာကွၚ်တုၚ်ခဲကနံၚ်အံၚ်လိၚ်.
၁၂၇. **မိၚ်ကွိၚ်တရ** နူၚ် မ္ၚ်ဒ်လဲၚ်ဒ်လဲၚ်စတသ္ၚ်ညါ ဘၚ်ယဲဘၚ်,စတနၚ်ဟူဘၚ်နိတစုဘၚ်မၚ်လဲၚ်.
၁၂၈. **ဗိမိၚ်မိၚ်** နူၚ် မ္ၚ်ဗိအသလုၚ်လာစဲဘူးဒီးအနူနူၚ် ပစံးလာဗိမိၚ်မိၚ်လိၚ်. ဗိအဒိအသလုၚ်နူၚ်နစံးလာအ မိၚ်မိၚ်မနၚ်လၚ်,မ္ၚ်အမိၚ်မိၚ်ဝဲသာ.
၁၂၉. **အံၚ်တိၚ်မိၚ်သုၚ်** နူၚ်ပပုာ်ခိၚ်ထံးကတၚ်လိၚ်ဆုပ ခံတခိနူၚ်ပစံးလာပအံၚ်ကိၚ်အမိၚ်သုၚ်လိၚ်.
၁၃၀. **စမိၚ်ဒိၚ်** နူၚ် မ္ၚ်ပ္ၚ်ကညီဟ်နူအသး,ဟ်ပၚ်အ သးဒီးတပျုၚ်ဘၚ်တၚ်နိတမံၚ်ဒီး တပးကဲဘၚ်ပ္ၚ်ဂၚ်လာ တၚ်နိတမံၚ်နူၚ်ပစံးလာဟ်အသးစမိၚ်ဒိၚ်လိၚ်. ပ္ၚ်တဂၚ် နူၚ်ဘၚ်အမံၚ်လာကိၚ်ချူးဒီးဟ်မးအသးစမိၚ်ဒိၚ်လိၚ်.
၁၃၁. **စခုၚ်စမိၚ်** နူၚ်မ္ၚ်ပ္ၚ်ကညီဟ်ဆူၚ်ဟ်ချ,ဟ်ဈူၚ် ဟ်ဆုါအသးဒီးပစံးလာဟ်အသးစခုၚ်စမိၚ်လိၚ်. ပ္ၚ် လာအိၚ်ဒီးတဟိၚ်ကးယး,တအဲၚ်ဆုအဲၚ်ဆါဘၚ်တဖၚ် နူၚ်ဟ်အသးစခုၚ်စမိၚ်လိၚ်. ပ္ၚ်ဟ်သးစခုၚ်စမိၚ်တ ဖၚ်လဲၚ်ဘၚ်ဟ်ချအသးထွၚ်အစု, လဲၚ်ထိၚ်လဲၚ်လိၚ်တၚ် ဟ်ချအသးလိၚ်.
၁၃၂. **မိၚ်တၚ်မိၚ်ဝံ** နူၚ် မ္ၚ်ပဆဲတြးမ္ၚ်ဂ္ၚ်, ပဆဲထုမ္ၚ် ဂ္ၚ်,ပဆဲဝၚ်ခိမ္ၚ်ဂ္ၚ်,ပစၚ်ထိၚ်ပျုၚ်လာပဆဲးထိၚ်နူၚ်ဒီးတၚ် လာပျုၚ်နူၚ်ပစံးလာအမိၚ်ဝံလိၚ်. ဝၚ်ခိနူၚ်အိၚ်ဒိအမိၚ် ဝံ,ထုနူၚ်အိၚ်ဒီးအမိၚ်ဝံ,တြးနူၚ်အိၚ်ဒီးအမိၚ်ဝံ,အမိၚ် ဝံမ္ၚ်တအိၚ်ဘၚ်ဒီးပဆဲထိၚ်တသ္ဘၚ်.
၁၃၃. **ဟိးမိၚ်ဝံ** နူၚ် ပထုလာဂ္ၚ်နူၚ်ပသူးပြံကဒ်ဓိၚ်ဒီး ပထုနိစုမ္ၚ်သာဘိအိၚ်တပျၚ်ဒီးပဆးထိၚ်လာဟိးပျုၚ် အလိၚ်ဒီးပမၚ်ကုအပျုၚ်နူၚ် ပဝံတၚ်ဒီးပစံးလာဟိးမိၚ်ဝံ လိၚ်. ပ္ၚ်ကညီဝံတၚ်လာဟိးနူၚ် ဟ်ထိၚ်ဟိးမိၚ်ဝံလာ အမိၚ်ဝဲနူၚ်လိၚ်. ဟိးနူၚ်မ္ၚ်အိၚ်ထဲအပျုၚ်ဓိၚ်ဒီးအမိၚ်ဝံ မ္ၚ်တအိၚ်ဘၚ်နူၚ်ပဝံတၚ်တသ္ဘၚ်,အိၚ်ဒီးအမိၚ်ဝံဒီးပ ဝံတၚ်သုဝဲလိၚ်. ဟိးတဘ္ၚ်အမိၚ်ဝံမိၚ်ဖိတအိၚ်မးလဲၚ်.
၁၃၄. **မိၚ်ဝံနၚ်ဝံ** နူၚ် မ္ၚ်ပမိၚ်ကဒးပ္ၚ်လိၚ်ပကိၚ်ဒ်ကဘိ အမိၚ်ဒီးယိးဒီးပစံးလာပမိၚ်ဝံလိၚ်. ပမိၚ်နူၚ်လိၚ်ပကိၚ်ဗဲ ပဝံတၚ်အလိၚ်ပဟ်ကုပျုၚ်အလိၚ်လာပမိၚ်နူၚ် မ္ၚ်လိၚ်ပ ကိၚ်ဒီးပစံးလာပမိၚ်ဝံလိၚ်.ပမိၚ်ဝံအိၚ်နူၚ်ထဲပ္ၚ်ကညီတ နိၚ်နိၚ်လိၚ်. တနိၚ်နိၚ်အမိၚ်ဝံတအိၚ်ဘၚ်,ပ္ၚ်လာအမိၚ်ဝံ အိၚ်တဖၚ်နူၚ်ဘၚ်ဝံဘၚ်စိာ်နးကာပသးပ္ၚ်စံးဝဲဒၚ်.
၁၃၅. **ကဘျုၚ်မိၚ်** နူၚ် မ္ၚ်ဆိအိၚ်ဒီး အမိၚ်သွံၚ်ဒီးပစံး လာဆိဖါကဘျုၚ်မိၚ်လိၚ်. ဆိဖါကဘျုၚ်မိၚ်တဘ္ၚ်အ မိၚ်သွံၚ်လဲၚ်နိစုမ္ၚ်သာဘိလိၚ်.
၁၃၆. **နၚ်မိၚ်ပျုၚ်** နူၚ် မ္ၚ်ပမိၚ်အိပူၚ်နူၚ်အိၚ်ဒီးအကံၚ်က နူာ်ဒုးဝါကျိၚ်ကလာ်ဒီးပစံးလာပမိၚ်နူာ်လိၚ်. ဒီးပ္ၚ်တ နိၚ်နိၚ်စံးလာမိၚ်နူာ်ကံၚ်လိၚ်. တၚ်ဖိတၚ်လံၚ်အမိၚ်နူာ်နူၚ်ပ အိၚ်ဝံၚ်ကၚ်.
၁၃၇. **မိၚ်သူလၚ်** နူၚ် မ္ၚ်ပလူၚ်ကွံာ်ပမိၚ်ဒီးပ္ၚ်ဟံးကုၚ် ဒီးတွဲကဒိၚ်ဖိၚ်ဝဲဒီးမၚ်အါထိၚ်အမိၚ်သူနူၚ်ပကိးလာမိၚ် သူလၚ်လိၚ်. ပ္ၚ်တဂၚ်လူၚ်ကွံာ်အမိၚ်ဒီးပ္ၚ်ဂၚ်ဟံးနၚ်အ မိၚ်သူဒီး ပ္ၚ်ဂၚ်မၚ်လာမိၚ်သူလၚ်လိၚ်. ပ္ၚ်တဂၚ်အမိၚ် ဘိၚ်တဒိၚ်ဘၚ်ဒီးမၚ်ဒိၚ်ထိၚ်ဝဲဒီးမိၚ်သူလၚ်လိၚ်.
၁၃၈. **သးမိၚ်သုၚ်** နူၚ် မ္ၚ်ပသးလာအစဲဘူးဒီးပသူၚ် ပပုာ်ဒီးပပသိၚ်နူၚ်ပစံးလာပသးမိၚ်သုၚ်လိၚ်. ပသးမိၚ် သုၚ်စဲဘူးဒီးပသူၚ်နူၚ်လိၚ်. ဝၚ်ခိဘၚ်ထိမိၚ်တနူဒီးဘၚ် အသးမိၚ်သုၚ်လာညါခိဒီးအသးမိၚ်သုၚ်ထိၚ်တဲာ်ဖြး လိၚ်.
၁၃၉. **မိၚ်ယူၚ်ခံကွၚ်** နူၚ်မ္ၚ်ပကတိၚ်တၚ်လိၚ်တၚ်လိၚ်ဆဲး, နူာ်နၚ်ပၚ်သးဒီးပစံးလာမိၚ်ယူၚ်ခံကွၚ်. ပကတိၚ်တၚ်နူၚ် တုၚ်အမိၚ်ယူၚ်ခံကွၚ်တကုၚ်. ပ္ၚ်တဂၚ်ကတိၚ်ယိၚ်သုတဘိ ဓိၚ်အမိၚ်တယူၚ်အခံတကွၚ်, နမ္ၚ်ကတိၚ် ဒီးကတိၚ်တုၚ်အ မိၚ်ယူၚ်ခံကွၚ်ကၚ်နဲာ်.

မိ

၁. **ဓိၚ်ဓိၚ်မိဓိၚ်** နူၚ် မ္ၚ်ဆၚ်ဖိကိၚ်ဖိလာအပြံၚ်တကလုာ်နူၚ် တာ်အပူၚ်လာဟိၚ်မိၚ်လာ်ဒီးပစံးလာမိလိၚ်. မိနူၚ်ထဲစု နုၚ်မိၚ်နုၚ်ဒီး အမဲဒ်ယူၚ်အမဲအသိးလာအဒိနူၚ် လွံၚ်ဘ္ၚ် လိၚ်. ဒီးအမဲထိၚ်လာအမိၚ်ခံဘ္ၚ်အခၚ်ခံဘ္ၚ်ဒီးအမဲ အမိလိၚ်. အမဲအထွံၚ်တအိၚ်ဘၚ်,မိနူၚ်ပအိၚ်ဝံၚ်ကၚ်.
၂. **မိနၚ်** နူၚ်အဆူၚ်ပြူးဒီးအမိၚ်ပ္ၚ်ဒိၚ်ထဲကံၚ်စူၚ်ဒီးပကိး လာမိနၚ်လိၚ်. မိနၚ်နူၚ်အမိၚ်ပ္ၚ်ဒိၚ်နူၚ်မိအဂၚ်တကုၚ်. ဒီး ပအိၚ်စုၚ်ကိးလိၚ်. မိနူၚ်မၚ်အပူၚ်လာဝၚ်မိၚ်ထံး ဒီးအိၚ် ဝၚ်အဂံၚ်နူၚ်လိၚ်. ဝၚ်ကလိၚ်အကျါနူၚ်မိအိၚ်ဝၚ်အသၚ် ဒီးမိအိၚ်အါကၚ်.
၃. **မိဂိၚ်မိၚ်** နူၚ် မ္ၚ်မိတကလုာ်နူၚ်အမိၚ်ပ္ၚ်ပြံကဒ်ဓိၚ်ဒီး အမိၚ်ဂိၚ်ဆုၚ်ကလာ်ဒီးပကိးလာမိဂိၚ်မိၚ်လိၚ်. မိဂိၚ်မိၚ် မိဂိၚ်နၚ်နူၚ် အမိၚ်ပ္ၚ်ထဲမိၚ်နုၚ် ဒီးအမိၚ်ဂိၚ်ဆုၚ်ကလာ် လိၚ်.

Digitized by Google

၄. **လီခီသဘံာ်** နူာ် တၢ်ပူၤတၢ်လိၢ်လၢပအိာ်မူၤလၢအပူၤန့ာ်ပှၤမၤဝဲလၢသ့ာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤမၤဝဲလၢဟိာ်ခိာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢလီခီလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢလၢခီလီၤ. ပှၤတဂၤသဘံာ်လီၤခီအါသမိး.

၅. **လီခီဝါစဲ** နူာ် မ့ၢ်လီခီလၢပှၤစံာ်ဖိမၤဝဲလၢဟိာ်ခိာ်ဝါဒီးမၤဝဲပြံကဒံဖိၤဝါကဆှာ်ဂ့ၤဂ့ၤကလဲာ်နူာ်ပစံးလၢလီခီဝါစဲလီၤ. လီခီဝါစဲနူာ်မ့ၢ်လီခီဝါပြံဖိၤနူာ်မးလဲာ်, လီခီဖိဝါစဲနူာ်ထဲသိးဒီးထိာ်ဒုာ်ဒံာ်ဖိၤလီၤ. လီခီဝါစဲနူာ်ပှၤကညီအီသံးလၢအပူၤ.

၆. **လီခီဖိ** နူာ် မ့ၢ်လီခီလၢပဘျာ်အိာ်ကသူလၢအပူၤနူာ်ပကိးလၢလီခီဖိ, ဒီးဘာ်တစုစုပစံးလၢကသူလီခီလီၤ.

၇. **လီခီဝါတိၢ်** နူာ် မ့ၢ်လီခီလၢအဝါဖးလဲၢ်လၢပအိာ်မူၤလၢအပူၤနူာ်ပစံးလၢလီခီဝါတိၢ်လီၤ. ပှၤကညီနူာ်တနီၤနီၤအိာ်မူၤလၢလီခီဝါတိၢ်အပူၤလီၤ.

၈. **အလှာ်အခိ** နူာ်မ့ၢ်တၢ်ပူၤတၢ်လီၤသ့ာ်ပၢၢ်သ့ာ်ဖးဒီးအိာ်လီၤတဲာ်အလှာ်အနၠလၢအဒိာ်တနီၤနူာ်ပစံးလၢအလှာ်အခိလီၤ. သပၢၤတဖျာ်သ့ာ်ဖးဒီးအိာ်လီၤတဲာ်အလှာ်အခိလီၤ. ဒီးသ့ာ်တဖဉ်နူာ်ပမ့ၢ်မၤသ့ာ်ဖးဒီးအလှာ်အနၠနူာ် ပစံးလၢအလှာ်အခိစကိးလီၤ.

၉. **သဝၢၤခီ** နူာ် မ့ၢ်သပၢၤသ့ာ်ဖးအလှာ်လၢအဒိာ်တဖဉ်နူာ်ပစံးလၢသပၢၤခီလီၤ. မတၤမၤသပၢၤခီတခီနူာ်လဲာ်,သပၢၤမ့ၢ်သပှၢ်ခံဘ့ာ်ဒီးအလှာ်ဖးဒိာ်တဖဉ်နူာ်မ့ၢ်လၢသပၢၤခီလီၤ.

၁၀. **သ့ာ်ခီ** နူာ် မ့ၢ်သ့ာ်ဖံးအဆိလီၤ. သ့ာ်ဖံးသ့ာ်ခီစံးဝဲဒဉ်, ပှၤတဂၤအိာ်တၢ်ကမၢၤအိာ်ဒီးသ့ာ်ဖံးသ့ာ်ခီလီၤ.

၁၁. **ခီထံမိန်** နူာ် မ့ၢ်ပလဲၤဒိာ်တူာ်ထံအတိၤဒီးလၢထံကျါနူာ်ဒီးပလဲၤဒိာ်တူာ်သဖြးကလာ်ဒီးပစံးလၢပခီထံလီၤ. ပှၤတဂၤခီထံဒီးကဲာ်ဝဲဆူဝါဘးခီလီၤ.

၁၂. **ခီတူာ်** နူာ် မ့ၢ်ပလဲၤဒိာ်တူာ်ထံမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလဲၤဒိာ်တူာ်ကျဲအဖးဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢခီတူာ်လီၤ. ပှၤတဂၤခီတူာ်ကျဲဒီးလဲၤဝဲဆူတၢ်ခဲကျါလီၤ. ပမ့ၢ်လဲၤယ့ၢ်လဲၤဟးဒီးပခီတူာ်ကျဲဒီးပလဲၤယုခးတၢ်လီၤ.

၁၃. **တလှာ်ထခိ** နူာ် မ့ၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးယာ်ဒီးအိာ်လီၤတဲာ်တဘ့ာ်ဖိတဘ့ာ်ဖိနူာ်အိာ်တလှာ်တခီလီၤ. ဒီးပှၤကမဲနူာ်ပစံးလၢအိာ်တလှာ်တခီလီၤ. ဟ့ာ်တၢ်ကံးညာ်တလှာ်တခီတက့ၢ်. စကဘိာ်တၢ်.

၁၄. **ဝဉ်လှာ်ခိ** နူာ်မ့ၢ်ဝဉ်လၢပမၤသ့ာ်ဖးအလှာ်နီစုမ့ၢ်သၢဘိလွံၢ်ဘိနူာ်ပစံးလၢဝဉ်လှာ်ခီလီၤ. ပှၤတဂၤတိၢ်အဖိလၢဝဉ်လှာ်ခီလဲာ်.

၁၅. **ကိးခိ** နူာ် မ့ၢ်ပအိာ်လၢထံဝဉ်ဘးခိဒိးပကိးပှၤဂၤခီပှၤလၢရှ်လၢအံၤခီဒီး ပစံးလၢပကိးခီလီၤ. ပှၤတဂၤခီ

ထံတနံၢ်ဘာ်ဒီးကိးခီချံကိးခီထီလီၤ.

၁၆. **ခီလီာ်** နူာ် မ့ၢ်ပခီထံကဲာ်ဒီးပထိာ်ဆူခိနူာ်ပစံးလၢပခီထိာ်ထံလီၤ. ပှၤတဂၤခီထိာ်ထံအလိၢ်စိာ်ဒံးလဲာ်. ဘိာ်သအိာ်ခီထိာ်ထံတဒုအလိၢ်သီကၢ.

၁၇. **တိၢ်ခိ,ဒီးလှၢ်ခိ** နူာ်စတနၢ်ဟူဘာ်နီတစုဘာ်. စနၢ်ဟူလၢထိးဝံၤထိးခီလီၤ.

၁၈. **ခီဆၢ,ဒီးခီလိာ်** နူာ်စတနၢ်ဟူဘာ်နီတစုဘာ်,စနၢ်ဖိၢ်တပၢၢ်ဘာ်.

၁၉. **ခီအသဉ်** နူာ် မ့ၢ်ပထုးထီထိာ်ဖျါတၢ်ကတိၤလၢအဒိအတဲာ်,အစၢၢ်အယိာ်,အဒၢကူာ်တဖဉ်နူာ်ပထုးထိာ်လီာ်ဒံပှၤဂၤအနၢ်ကပၢၢ်ဒီးပစံးလၢပခီတၢ်ကတိၤအသဉ်လီၤ. ပှၤလၢခီတၢ်ကတိၤအသဉ်ဘာ်တဖဉ်နူာ်မ့ၢ်ပှၤလၢကသီးအိာ်ဝဲတဖဉ်နူာ်လီၤ. တၢ်ကတိၤဟဲဝဲလၢလံာ်ပူၤနူာ်သရဉ်မ့ၢ်တခီနူၢ်ဘာ်ပှၤအသဉ်ဒီးပနၢ်တပၢၢ်ဘာ်.

၂၀. **အခီအပညီ,အခီဝယိ** နူာ် မ့ၢ်တၢ်ကတိၤအသဉ်လၢအဒိာ်အယိာ်ခဲလၢာ်နူာ် ပစံးလၢတၢ်ကတိၤအခီအပညီလီၤ. တၢ်ကထိၤအဒိအတဲာ်,အဒၢကူာ်ဒၢဝံာ်ပဒိလီၤတဲာ်လီၤအီၤနူာ်အိာ်ဒီးအခီပညီလီၤ.

၂၁. **ခီကွံၢ်** နူာ် မ့ၢ်ပှၤလၢအနူၤပၢၢ်နၢ်ပၢၢ်ကွံၢ်ဖိၤထွဲဖိၤအဂ့ၢ်အတိၢ်ဒီးစံာ်ညီာ်ပီညီာ်ဝဲသ့ဒီးပစံးလၢခီကွံၢ်လီၤ. ပခီကွံၢ်နူာ်ပခီဒံအံၤ,ပသမံသမိးပှၤနူာ် အကယုၢ်ဟဲလၢအကဘျုးကဘျာ်နူာ်မၤသးတမံၤ,ပသ့ာ်ညါ,ဒီးအကလုၢ်မ့ၢ်ဟဲလၢအတီအလီၤဒီးမၤသးတမံၤပသ့ာ်ညါဒီးအလုၢ်နူာ်ပကနဉ်ဒီးပသ့ာ်ညါလၢအသးဒီးမ့ၢ်ပခီကွံၢ်လီၤ. ပခီကွံၢ်မ့ၢ်တသ့ဘာ်ဒီး ပစံာ်ညီာ်တဘူာ်ဘာ်,ပကဲလၢသးပှၢ်ဖိၢ်တလှာ်တၢ်နီတမံၤဘာ်.

၂၂. **ပှၤခီကွံၢ်နူာ်မ့ဝိဉ်,စံးတဲၢ်,တိၢ်ခွူးတဖဉ်** နူာ် မ့ၢ်ပှၤခီကွံၢ်လီၤ.

၂၃. **ခီကဲာ်** နူာ် မ့ၢ်ပအိာ်လၢထံဝါဘးအံၤခီဒီးပလဲၤဒိာ်တူာ်ထံပၢၢ်လၢထံဝါဘးခီနူာ်ပစံးလၢပခီကဲာ်ထံလီၤ. ပှၤတဂၤခီကဲာ်ထံဒီးလဲၤထိာ်ဆူခိလီၤ.

၂၃–၁. **ခီကရၢ** နူာ် မ့ၢ်ပလဲၤဒိာ်တူာ်ကရၢအဖးဖိဆူကရၢအရျာဘးခီဒီးပစံးလၢပခီကရၢလီၤ. ဒီးထိရိၤပလဲၤဒိာ်တူာ်တၢ်ဒံနူာ် ပစံးလၢပခီလီၤ. ခီကရၢ,ခီကျဲ,ခီတၢ်တြီ,ခီကစၢၢ်,ခီပျီ,ခီခုး,စံးဝဲဒဉ်,ပှၤကညီအလိၢ်ခီကျဲတဂၤ, စခီပျီတပျီတၢ်ကိၢ်ကၢ, ခီခုးသးကၢ်ပူၤတဂ့ၤ, ဘုကဘျုး,ခီကစၢၢ်လၢဂီၤမ့ၢ်ထူာ်ဒီးကဟ်ဝဲ.

၂၄. **အိာ်တခီကံာ်အိာ်တခီဖံ** နူာ် မ့ၢ်ပှၤကမဲလၢအမါသံအဝၤသံတဖဉ်နူာ် ပစံးလၢအိာ်တခီကံာ်အိာ်တခီဖံလီၤ. ပှၤတဂၤအိာ်တခီကံာ်အိာ်တခီဖံဒီးကၢာ်တၢ်တဘာ်မၤတၢ်တပှဲၤဘာ်နီတမံၤဘာ်, ဒီးဘာ်တစုစုပစံးလၢအိာ်တလှာ်တခီလီၤ.

Digitized by Google

၂၄–၁. **တခီအဝဲဆံၤ** မ့ၢ်အိၣ်လၢတၢ်ကတိၤလီၤ. ပှၤတဂၤမၤဘူၣ်တနံၤဘၣ်ဒီးမ့ၢ်လၢလီၤဘၣ်လၢၥ်တခီလီၤ.

၂၄–၂. **တခီအဝဲဆံၤ** မ့ၢ်အိၣ်ထဲတၢ်ကတိၤလီၤ. ပှၤတဂၤစံးဝဲဒၣ်သါကသိၣ်လံာ်ဒီး တခီသါကကဲလၢအပျဲၢ်အဘိၣ်,ဒီးတခီစံးဝဲဒၣ်သါကစံၣ်တဲၤတဲလီၤကစၢ်ယွၤအကလုၢ်အကထါ.

၂၄–၃. **ခီစှ** နူၣ်ပတစံးဘၣ်,စတနၢ်ဟူဘၣ်ယါဘၣ်.

၂၄–၄. **တၤခီ** နူၣ်စတနၢ်ဟူဘၣ်,စတစံးဘၣ်ယါဘၣ်.

၂၄–၅. **တခီ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢလိာ်ကွၢ်ဒီးမၤပှၤဂၤတနၢၤဘၣ်တနူၢ်ဘၣ်စ့ဒီးပဒိၣ်စံၣ်ညီၣ်ယၣ်ဒီးပဒိၣ်တိၢ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢတနူၢ်ဘၣ်စ့နူၣ်မ့ၢ်လၢဘၣ်တိၢ်တခီလီၤ. ပစံးဒ်နူၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤလိာ်ပှၤဂၤလၢကွၢ်တနူၢ်ဘၣ်စ့နူၣ်မ့ၢ်လၢဘၣ်တိၢ်တခီလီၤ. တၢ်မုၢ်တခီစုတၢ်မုၢ်တခီခီၣ်နူၣ်မ့ၢ်ဝံတဖၣ်ထံၣ်ဝဲမ့ၢ်တၢ်အၢတၢ်သီတကလုာ်နူၣ်အခီၣ်အိၣ်တခီဒ့စိၤတနီၤ,အစုအိၣ်တခီဒ့စိၤတနီၤဒီးအကစၢ်နူၣ်ဒ်ပှၤကညီအသိး,ဒီး အမဲာ်အိၣ်လၢအခိၣ်ဒိတတိၣ်ခိၤဒီးကိးဝဲလၢတၢ်မုၢ်တခီစုတၢ်မုၢ်တခီခီၣ်လီၤ. ဒီးအမဲာ်နူၣ်အိၣ်ဒီးအသူတကွးဘိတကွးစံးဝဲဒၣ်.

၂၅. **သဝါခီ** နူၣ်မ့ၢ်အ့မဲအဆီလီၤ. ပှၤကညီမၤတကဲ,တၢ်ဆါအီၤနုးနုးကလဲာ်ဒီးအမဲအ့ထိၣ်အသးနူၣ်ပစံးလၢအ့မဲသဝါခီလီၤ. ပှၤတဂၤအသးပအ့းဒီးအ့မဲသဝါခီမးလီၤ.

၂၆. **ခဲးခီ** နူၣ် မ့ၢ်ပဖျးလီၤသူၣ်လီၤတၢ်ချံတၢ်သၣ်မဲထိၣ်သီလၢအလၣ်တအိၣ်ထိၣ်ဒံးဘၣ်ဒီးအခံခဲးထိၣ်သီအသးနူၣ် ပစံးလၢဘၢးခီလီၤ. လူၢ်ခ့ဒီးလူၢ်နိၢ်ဒီးဒးနူၣ်ပဖျးလီၤအချံလၢအမဲထိၣ်သီနူၣ်အဲခီထိၣ်ဂံၢ်ဝဲလီၤ.

၂၇. **ဘံၣ်တီၤခီတဖၣ်** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်လ့ၣ်ဝၣ်လ့ၣ်တဖၣ်ဘံၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢဘံၣ်တီၤခီလီၤ. ဘီတြီးနးတြီးနူၣ်မၤသးဘံၣ်တီၤခီလီၤ.

၂၈. **ဘံၣ်တီၤခီ** နူၣ် တၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဂ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ယဲၤဝဲဒီးဘံၣ်ဖဲအသအိဒီးအတိၤနူၣ်ဒီး ပစံးလၢဘံၣ်တီၤခီလီၤ. ဂ့ၢ်နူၣ်မ့ၢ်ယဲၤဒီးအတိၤနူၣ်မၤသးဘံၣ်တီၤခီ,ထိးတနယဲၤဒီးအသအိမၤသးဘံၣ်တီၤခီလီၤ.

၂၉. **ယါခီ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်လၢအံၤလၢဘၢးဒီးပစံးလၢအိၣ်ယါခီလီၤ. ပစုနူၣ်တအိၣ်ဘၣ်တခီဒ့စိၤဘၣ်,ပစုနူၣ်အိၣ်ယါခီလိာ်လီၤ.

၃၀. **ခံခီ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်အယါခီဒီးပစံးလၢခံခီလီၤ. ပှၤကညီအစုအိၣ်ခံခီ,အနၢ်အိၣ်ခံခီ,အခီၣ်အိၣ်ခံခီလီၤ. ဒီးပမ့ၢ်မၤသ့ၣ်ဖးသ့ၣ်စိၤဝၣ်စိၤတခီတလ့ၣ်လ့ၣ်ဒီးပစံးလၢသ့ၣ်ဖးခံခီလီၤ. စလီၤဝၣ်သ့ၣ်ဖးခံခီလီၤ.

၃၁. **ခီလီ** နူၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်မ့ၤတဘၣ်ဘၣ်တၢ်နီတမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလဲၤတၢ်ဒီးပတစိာ်ဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢခီလီလီလီၤ. စအိၣ်မ့ၤတဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်, စအိၣ်ခီလီမ့ၤဒီးအံသၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဒီးလဲၤခီလီတၢ်ဒီးတစိာ်ဘၣ်ယဲာ်စိၤကျာ်စိၤဘၣ်ဒီးပစံးစကီးလၢကလီကလီလီၤ.

၃၁–၁. **ခီလီ** နူၣ် မ့ၢ်ပဟ့ၣ်ပှၤဂၤအတၢ်ဒီးပတဟံးနူၢ်ဘၣ်အပ့ၤနူၣ် ပစံးလၢပဟ့ၣ်ခီလီလီၤ. စဟ့ၣ်ခီလီပှၤဂၤအဘ့ယါနှာ်.

၃၂. **အခီ** မ့ၢ်အမဲအဆီလီၤ. အမဲအခီစံးဝဲဒၣ်.

၃၂–၁. **ပဲခီ** နူၣ် မ့ၢ်ပမဲလၢပခၣ်ယံအကပၤယါခီနူၣ်ပစံးလၢပမဲခီလီၤ. ပမ့ၢ်အိၣ်မ့ၤ,ဒီးပအ့ၣ်မ့ၤလၢပမဲအခီနူၣ်လီၤ. ပမဲခီနူၣ်တဘံၣ်ဘၣ်မၤသးဖျၢၣ်တစဲးစဲးလီၤ.

၃၄. **ခီဘၢ** နူၣ်မ့ၢ်ခီကွံၢ်အဆီလီၤ. ပှၤခီဘၢပှၤခီကွံၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပသူၣ်က့သးပှၢ်ရူနီမိၣ်နီလၢ စံၣ်ညီၣ်ကွံၢ်စိၤထွဲစိၤတဖၣ်နူၣ်လီၤ.

၃၅. **နီခီတဒ့** စနၢ်လပၢၢ်,စတနၢ်ဟူဘၣ်နီတစုဘၣ်.

၃၆. **ခီလိၣ်သုး** နူၣ်မ့ၢ်ပဒိၣ်အကလုၢ်အိၣ်လၢပှၤကဘၣ်လဲၤနုးရူနုးဝ့ၢ်ဒီး တဆၣ်ထိၣ်ပှၤဂၤအခံ,အခ့အပှၤအခံဒီးအခ့အပှၤ, အပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တဆၣ်ထိၣ်ပှၤရူဖိဝ့ၢ်ဖိအခံဒံးသိးကလဲၤနုးဝ့ၢ်အဂၤဒီးပစံးလၢခီထိၣ်သုးလီၤ. ပယီၤစိၤပၤခီထိၣ်သုးလၢပျၢၤနူၣ် လဲၤနုးဝ့ၢ်ယူၢ်တြၢ်တလိၢ်လိၢ်.

၃၆–၁. **ခွဲးခီ** နူၣ်စနၢ်တပၢၢ်ဘၣ်,စတနၢ်ဟူဘၣ်နီတစုဘၣ်,ပတစံးဘၣ်နီတစုဘၣ်.

၃၇. **ကတိၤခီတၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပကတိၤတၢ်ကတိၤအဒိၣ်အယိာ်အဒိအတဲာ်ဒီးအဒၢက့ၣ်ဒၢဝံာ်တဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢကတိၤခီတၢ်လီၤ. ပှၤကညီကတိၤခီတၢ်နူၣ် မ့ၢ်ဒ်လီၤအသးလၢစ့လၢထူ, ဒ်လီၤအသးလၢဆ့ဂ့ၤယၣ်ဂ့ၤဒီးပစံးလၢကတိၤခီတၢ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ဘၣ်ယးဒီးတၢ်ကတိၤလိာ်ကွဲလီၤ. နသါကပှၤစယၣ်တဘ့ၣ်စါဒ်ပစံးတၢ်အသိးနသါကဟံးနူၢ်စဖိခွါစါ. စံးဝဲဒ်နူၣ်ဒီး ပစံးလၢကတိၤခီတၢ်လီၤ. ဒီးပမ့ၢ်ထံၣ်ပှၤမၤတၢ်တကိာ်တသိၣ်ဘၣ်တၢ်နီတမံၤဒီးပစံးနမၤတၢ်ဂ့ၤသမိး, ပစံးဒ်နူၣ်လၢအဒၢက့ၣ်ဒီးမ့ၢ်ပကတိၤခီအီၤလီၤ.

၃၈. **ထိးခီထိးတြၢ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤနာ်စိၤဖံ့ၣ်စိၤတကလုာ်လၢဘုၣ်သရဲသခးနူၣ်ဒီးမၤဝဲလၢမ့ၤသူမ့ၤဂီၤမ့ၤဘီနူၣ်လၢယ့ခိၣ်ယ့ပူၤဒီးပစံးလၢထိးခီလီၤ. ပှၤထိးဝံၤထိးခီနူၣ်မ့ၢ်အဘုၣ်သရဲသခးလီၤ.

၃၉. **ဝၣ်ခီ** နူၣ် မ့ၢ်ပဆဲတၢ်တကလုၢ်ဒီး ကဘၣ်ဆဲးတၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးပကီးလၢဝၣ်ခီလီၤ. ပှၤကညီဆဲးဝၣ်ခီနူၣ်ဘၣ်ထီစိးထီခိၣ်သံဂ့ၤကၢ,ပှၤကညီဆဲဝၣ်ခီနူၣ်မၤဝဲဒီးအဘိးဒီးအကနၣ်,ဒီးအပဝံဒီးအပၨအါကၢ,တၤထီခိၣ်လဲၤဘၣ်အထၢပူၤဒီးဘၣ်ဆဲးထီခိၣ်ဒီးထီခိၣ်သံဝဲလီၤ.

Digitized by Google

ၶိ

၄၀. **လၢၻၼ်သုၼ်ၶိ** ၼႆ မွၵ်ႇပသႃးပွၵ်ႇလၢၢပျႃးမၢၤပျႃၵ်အပီၤ လၢသုၼ်ဝ်းမၢၤၻၼ်ဝ်ၼႆပၵီးလၢလၢၻၼ်သုၼ်ၶိလီၤ. ပွၤ ဆဲးဆူၼ်ၻၢၿိလၢပျႃၤၼႆမၢၤပျႃပီၤလၢသုၼ်ၻၼ်ဝ်အတြီး အသီးၼႆဝ်းစံးဝ်လၢၻၼ်သုၼ်ၶိ လီၤ. လၢၻၼ်သုၼ် ၶိၼႆ မွၵ်ႇပသႃးပွၵ်ႇလၢပျႃၤမၢၤဝ်လီၤ.

၄၁. **စၶိ** ၼႆ မွၵ်ႇတၢ်အထံးတကလုာ်အိၼ်အဆုၣ်ဝ်းအ လၼ်ၼ်ဂ့ၢ်အသိးဝ်းသၼ်လၢအဂၢ်လီၤဝ်းပၵီးလၢစၶိလီၤ. ဝ်းပှၤတၼီၤၼီၤကီးလၢတၶိလီၤ. စၶိၼႆအသၼ်ဆံၼ်,တုၤ အမံတဖၼ်ၼႆအဆၢအိၼ်တၼီၤလီၤ. ဝ်းၻၼ်တစုစုပၵီး လၢသၶိလီၤ. စၶိၼႆမွၵ်ႇတၢ်ထံးတကလုာ်ဖုၼ်ကြီးၶိၤဝ်း အၻိထိဝ်းအိၼ်ဝ်းအဆုၣ်ဝ်း သၼ်လၢအဂၢ်လီၤဝ်းအ သၼ်ဆံၼ်ဝ်တၼီၤ,ဝ်းဆံၼ်ဆၢဝ်တၼီၤဝ်းပၵီးလၢစၶိလီၤ. ဝ်းၻၼ်တစုစုပၵီးလၢသၶိလီၤ. ဖုၶိၼႆပတံးၻၼ်,ပ စံးလၢတလီၢ်ၶိတူာ်လီၤ.

၄၂. **အိၼ်တၶိမဲာ်အိၼ်တၶိၼါ** ၼႆမွၵ်ႇပအိၼ်တၢ်အိၼ်တၢ် အိဝ်းတၼီၤယိၼ်ၼ့ဖးၻၼ်အပှၢ်အဝ်ၢ်ဝ်းအိၼ်ဒၼ်ဝ်တဂၤ ၶိၤဝ်းပစံးလၢအိၼ်တၶိမဲာ်တၶိၼါလီၤ. ပှၤတဂၤမၢၤၼႆၢ်ထိ ၶိၼ်တၼ့ဝ်းအိၼ်တၶိမဲာ်တၶိၼါဒၼ်ဝ်,တၼီၤယိၼ်ၼ့ဖးၻၼ် ပှၤဂၤၻၼ်.

၄၃. **ၶိအသၼ်ၻၼ်** ၼႆ မွၵ်ႇပှၤမွၵ်ႇကထိၤတၢ်လၢအဒၢ ကၠၼ်ဒၢဝ်ာ်အဝ်းအတဲာ်ဝ်းပၼၢ်ပၢၢ်,ပထုးထိၼ်အၶိအပယိ သုဝ်းပစံးလၢပၶိတၢ်ကတိၤအသၼ်ၻၼ်လီၤ. ပှၤဂၤမွၵ်ႇ ကတိၤၶိတၢ်ဝ်းစၶိအသၼ်တၻၼ်ၻၼ်.

ၶိာ်

၁. **ၶိာ်ၶိာ်ခဲာ်ခဲာ်** ၼႆမွၵ်ႇပှၤကညီကူးသိၼ်,ဝ်းပှၤကညီၻိုး သိၼ်ဝ်ၼႆပစံးလၢသိၼ်ၶိာ်ၶိာ်ခဲာ်ခဲာ်လီၤ. ဝ်းၻၼ်တစုစုပ စံးလၢသိၼ်ၶိးၶိးခဲးခဲးလီၤ. ပှၤတဂၤကူးသိၼ်မးၶိာ်ၶိာ်ခဲာ် ခဲာ်ကမွၵ်ႇကၢ်အဆူၼ်သၢၼ်.

ၶိး

၁. **ၶိးၶိးခဲးခဲး** ၼႆ မွၵ်ႇပှၤကညီအကိာ်ကတၢ်ဝ်းၻိုးသ အိၼ်ဝ်ၼႆပစံးလၢသိၼ်ၶိးၶိးခဲးခဲးလီၤ. ပှၤတဂၤအကိာ် ကတၢ်ဝ်းၻိုးသအိၼ်မးၶိးၶိးခဲးခဲးလီၤ.

၂. **ၶိး,စံၼ်ၶိး** ၼႆ ပတံးၻၼ်ၼိတစုၻၼ်,စၼၢ်တပၢၢ်,စ တၼၢ်ဟူၼိတစုၻၼ်.

၃. **ၶိး,စံၼ်တၶိး** ၼႆ မွၵ်ႇပတံးၻၼ်,ပစံးလၢစံၼ်စကီၤ လီၤ. တၤသွိၼ်ပှၤၼႆပစံးလၢစံၼ်စကီးလီၤ. စံၼ်တၶိး ပတံးၻၼ်.

ၶိၼ်

ၶိၼ်

၁. **ဝၶိၼ်ဝတြၢ** ၼႆ မွၵ်ႇတၢ်လၢပထွဲထိၼ်ထွဲလီၤ. ပလဲၤ တၢ်ကွၤတၢ်,ပယီၢ်တၢ်လဲးတၢ်ၼႆပၵီးလၢပၶိၼ်လီၤ. ပ ၶိၼ်ၼႆမွၵ်ႇပဂီၤတမံၤလၢ ပယီၢ်တၢ်လဲၤတၢ်ပထွဲထိၼ်ထွဲ လီၤၼႆမွၵ်ႇပၶိၼ်လီၤ. ပၶိၼ်ၼႆအိၼ်ခံၶိဝ်းပမွၵ်ႇလဲၤတၢ်ဝ်း ပခါလၢပၶိၼ်ၼႆလီၤ.

၁–၁. **မှၼ်အူဒၢအၶိၼ်** ၼႆ မွၵ်ႇမှၼ်အူဒၢအၻ်လၢကစီၤ ထိၼ်ၼႆ မွၵ်ႇအဒၢအဖျၢၼ်လၢပဟ်တုၤလီၤယိၶိၼ်ၼႆပစံး လၢမှၼ်အူဒၢအၶိၼ်လီၤ. မှၼ်အူဒၢအၶိၼ်ကစီၤထိၼ်တဖံး တစိးညါနဲၼ်စကွၢ်ယဲ, မှၼ်အူဒၢအၶိၼ်ၼႆအိၼ်ဝ်းအသ ကျိၤလီၤ.

၁–၂. **လီၢ်ဆှၼ်ၼီၤအၶိၼ်** ၼႆ မွၵ်ႇလီၢ်ဆှၼ်ၼီၤအထူၼ်လွံၢ် ၻိလၢ ကစီၤထိၼ်ၼႆၢ်လီၢ်ဆှၼ်ၼီၤအမိၢ်ပှၢ်လၢအတုၤလီၤ ယိၶိၼ်ၼႆ ပစံးလၢလီၢ်ဆှၼ်ၼီၤအၶိၼ်လီၤ. လီၢ်ဆှၼ်ၼီၤ အၶိၼ်လွံၢ်ၶိလၢတုၤလီၤယိၶိၼ်ၼႆလီၤ.

၁–၃. **တၢၤၶိၼ်** ၼႆ မွၵ်ႇတၢၤလၢတုၤလီၤဟိၼ်ၶိၼ်ဝ်း ရူၼ် လီၤအသးဆူဟိၼ်ၶိၼ်လာ်ၼႆမွၵ်ႇတၢၤအၶိၼ်လီၤ. တၢၤ ၼႆအၶိၼ်တကစီၤထိၼ်ၻၼ်,အၶိၼ်တုၤလီၤဟိၼ်ၶိၼ်က တံးကလာ်ဝ်းရူၼ်လီၤအသးဆူ ဟိၼ်ၶိၼ်လာ်တကူာ်ဖံး လီၤ.

၁–၄. **တလါအၶိၼ်** ၼႆ မွၵ်ႇပမၤကစီၤထိၼ်တလါဝ်း တလါကစီၤထိၼ်ဝ်လီၤ. တၢ်လၢပမၤကစီၤထိၼ်တလါ ဝ်းတုၤလီၤဝ်လၢအနီၢ်ကျါၶိၼ်တဖၼ်ၼႆပစံးလၢတလါ အၶိၼ်လီၤ. တလါတၼီၤၼီၤအိၼ်ဝ်းအၶိၼ်လီၤ. ဝ်းတၢ်ပှၤ တၢ်လီၢ်လၢကစီၤထိၼ်ခဲလာ်ၼႆအိၼ်ဝ်းအၶိၼ်လီၤ.

၂. **ၶိၼ်ၶိၼ်ၶိၼ်ထံး** ၼႆ မွၵ်ႇပဆၢထၢၼ်ဝ်းတၢ်အလီၢ်ဲပ ၶိၼ်လၼ်အသရှၤၻူးဝ်ဝ်းပၶိၼ်လၼ်ၼႆပၵီးလၢပၶိၼ်ထံး လီၤ. ယဲာ်အိၼ်လၢၼၶိၼ်ထံးၼႆ ကၻၼ်တူာ်ၻၼ်ဖုးၼၶိၼ် ၶဲ,ၼလဲၤတၢ်ၼႆကွၢ်လီၤၼၶိၼ်ထံးၶိၼ်ယၢၤတကၠါ.

၂–၁. **ဟိၼ်ၶိၼ်ၶိၼ်ထံး** ၼႆ မွၵ်ႇဟိၼ်ၶိၼ်ကဲထိၼ်လၢအသိ ၶိၼ်ၼႆပစံးလၢဟိၼ်ၶိၼ်ကဲထိၼ်လၢအၶိၼ်ထံးလီၤ. ဟိၼ် ၶိၼ်လၢအၶိၼ်ထံးၼႆမွၵ်ႇကစၢ်ယွၤတ့လီၤဝ်လီၤ.

၂–၂. **မူၶိၼ်အၶိၼ်ထံး** ၼႆ မွၵ်ႇမူၶိၼ်ကဲထိၼ်လၢသိၼႆ ပစံးလၢမူၶိၼ်ၶိၼ်ထံးလီၤ. မူၶိၼ်ၼႆလၢအၶိၼ်ထံးမွၵ်ႇမ တၤတ့လဲၼ်,မွၵ်ႇကစၢ်ယွၤတ့ဝ်လၢၶိၼ်ထံးလီၤ.

၂–၃. **အိၼ်လၢသရၣ်အၶိၼ်ထံး** ၼႆ မွၵ်ႇပအိၼ်လၢသရၣ် အအိၼ်ဝ်းသရၣ်အံၤပှၤကွၢ်ပှၤၼႆ ပစံးလၢပအိၼ်လၢသ ရၣ်အၶိၼ်ထံးလီၤ. ပှၤအိၼ်လၢသရၣ်အၶိၼ်ထံးတဖၼ် ၼႆအၼၢ်ကပၢၢ်ကၢ်လာ်အၶိပယိသၢ. ပှၤစိဆုံတဖၼ်အိၼ် လၢကစၢ်ယွၤၶိၼ်ထံးလီၤ.

၂–၄. **ကစၢ်ၶိၼ်ထံး** ၼႆ မွၵ်ႇကစၢ်လီၤတဲာ်ဆဲးထံးၼႆပ စံးလၢကစၢ်ၶိၼ်ထံးလီၤ. ဝ်းပစံးလၢ တၢ်လီၤတဲာ်ဆဲး

Digitized by Google

ထံး,ပစ်းလၢကစၢၵ်ႁွၵ်ထံးၸွၵ်ၵီးလီႈ. ကစၢၵ်ၼၢင်းၼၢင်းၼၢင်း
ပတၢၵ်းဘၼ်.

၃. **ခိုၼ်ကစၢၵ်ခိုၼ်ခိုၼ်ကစၢၵ်လၢၵ်** ၼႆ မၢၵ်ပခိုၼ်ၸိုးဢသး ဢဆၢလၢဢၽိလၢၵ်တခိၼႆပစ်းလၢပခိုၼ်ကစၢၵ်လၢၵ်လီႈ. ပႃႇတၵၢဝ်တၢၵ်ယၢတုႃႇဢခိုၼ်ကစၢၵ်လၢၵ်ကၼီးဝဲ,ထိခိုၼ် ၼႆပဝ်ဢခိုၼ်ကစၢၵ်လၢၵ်ၼႆတုႃႇဢထူၼ်တဝ်ၼီးယွၵ်တသွ ဘၼ်.

၄. **ခိုၼ်ယၢႃ** ၼႆမၢၵ်ခိုၼ်ထံးဢဆိလီႈ. တၢၵ်ဢိုၼ်လၢၼခိုၼ် ထံးခိုၼ်ယၢႃၼႆၼကယိၵ်ဘၼ်ၼႄၼ်.

၅. **ခိုၼ်ဆၢစုဆၢ** ၼႆမၢၵ်ပစုၸိုးခိုၼ်ၸိုးလၢခံကပိၵ်ဢဘၢၼ် စၢႃၼႆပစ်းလၢပစုဆၢခိုၼ်ဆၢလီႈ. ပႃႇတၵၢလီႈတဝ်လၢ ဟၼ်ၼီးဢခိုၼ်ဆၢၽျူဝဲလီႈ.

၆. **ခိုၼ်ၶႄးခိုၼ်ခိ** ၼႆ မၢၵ်ထွၼ်ဢခိုၼ်ဢိုၼ်ၼီးဢခိုၼ်ဆၼ်ၽိ တဘိၼီးပစ်းလၢဢခိုၼ်ၶႄးလီႈ. ထွၼ်တၼီႈၼီႈဢခိုၼ်မၢၵ် ဆၼ်မဲထိၼ်လၢဢခိုၼ်ၼႃႇတဘိၼီးပစ်းလၢဢခိုၼ်ၶႄးလီႈ.

၇. **ခိုၼ်ၶႄးယံ** ၼႆ မၢၵ်တၢသွၼ်တၢဢုးဢခိုၼ်လိၼ်ယံၼီးပႃႇ ကညီဢခိုၼ်လိၼ်ယံၼႆ ဢိုၼ်ခံဘိၼီးဢဆံးတဘိၼႆပ စ်းလၢဢခိုၼ်ၶႄးလီႈ. တၢသွၼ်ဢခိုၼ်ၶႄးၼႆမၢၵ်ပမၢသံတၢ သွၼ်ၼီးပထံၼ်ဢယံၽိလၢဢယံၽးၼိၼ်ဢသိးၼႆပစ်းလၢ တၢသွၼ်ခိုၼ်ၶႄးလီႈ. ၼီးပဆိကမိၼ်လၢပႃႇကညီၼႆဢခိုၼ် ၶႄးကဢိုၼ်စၵီးလီႈ. ဘၼ်ဆၼ်ၼီးစၢၵ်လီႈၵွၵ်စခိုၼ်လိၼ် ယံၼီးသုမၢၵ်ၼ်စခိုၼ်ဢၶႄးကဢိုၼ်စၵီးဢသိးလဲၼ်.

၇–၁. **ခိုၼ်တၢၵ်** ၼႆမၢၵ်ပတူၵ်တၢၵ်လီႈ. ပမၢၵ်တူၵ်တၢၵ်ဆုတၢၵ် ၼၢၵ်တၢၵ်ၼးတၢၵ်ၽိုၼ်ၼီးပစ်းလၢပခိုၼ်လီႈ. ခိုၼ်တၢၵ်ဆုတၢၵ်ဆၢၵ် တၢၵ်ၼးတၢၵ်ၽိုၼ်,ခိုၼ်ဢမူးဢဝဲၼႆမၢၵ်ပတူၵ်တၢၵ်ၼးတၢၵ်ၽိုၼ်,ပ တူၵ်ပၼိၼ်ဢကၢၼႆပစ်းလၢပခိုၼ်လီႈ. တၢၵ်ဆၢတဘၢး ဢံႇပခိုၼ်ကဲၵ်ၢ,ပၼိၼ်ဢမူးၵိၵ်တဘၢးဢံႇ, ပခိုၼ်ကဲၵ်ၢ. စံးဝဲၼၼ်,ဘၼ်ဆၼ်ၼီးမၢၵ်ပၵီးပိၵ်ထွၼ်တလၢႃဢခံလီႈ. ခိုၼ်ၼႆမၢၵ်တလၢႃဢကလုၵ်လီႈ.

၈. **ခိုၼ်ကဆုခိုၼ်ကဆၢ** ၼႆ မၢၵ်ဆိတၽၼ်ၼႆမၢၵ်လၢဢၽါ တၽၼ်ၼီး ဢခိုၼ်ၼႃႇဢဆူၼ်ထိၼ်ဆုဢလိၵ်ခံတခိၼႆပစ်း လၢခိုၼ်ကဆုလီႈ. ၼီးဢၼၢၵ်ၼၢၵ်မၢၵ်ဢခိုၼ်ကဆုလီႈ. ဆိၽါ ၽးၼိၼ်တဘွၼ်ဢခိုၼ်ကဆုထိသမိး.

၉. **ခိုၼ်ညၢခိုၼ်ခိုၼ်ညၢသး** ၼႆ ပခိုၼ်လၼ်ဢၽိလၢၵ်ဝဲ လၢၵ်ၼႆပစ်းလၢပခိုၼ်ညၢလီႈ. ပခိုၼ်ညၢခိုၼ်ခိုၼ်ညၢသး ၼႆပယိၵ်ဟိၼ်ခိုၼ်တုႃႇၼႆမၢၵ်ပခိုၼ်ညၢသးလီႈ. ပယိၵ်တၢၵ် တုႃႇလီႈထဲပခိုၼ်ညၢသးမိႃႇလီႈ.

၁၀. **ခိုၼ်ၼုၼ်ခိုၼ်ၼု** ၼႆ မၢၵ်ပခိုၼ်လၢဘူးၼီးဢလၼ်တက ပိၵ်ၼႆဢညၼ်ဢိုၼ်ၼီးပၵီးလၢပခိုၼ်ၼုၼ်လီႈ. ပႃႇတၵၢဢ ခိုၼ်ၼုၼ်ၼိၼ်,ကဆူၼ်ဆၢၵိၵ်တဝ်, ပႃႇကညီၼႆတၼီႈၼီႈ ဢခိုၼ်ၼုၼ်ဘၼ်လိၵ်ႁွႇကၢ.

၁၁. **ခိုၼ်ၼုၼ်သၼ်** ၼႆ မၢၵ်ပခိုၼ်လၢလၢၵ်တကပိၵ်ၼႆ ဢညၼ်ၵုၵ်လိၼ်ဢိုၼ်ၼီး ဢသလၢႇၽျၢၼ်ၼီးပစ်းလၢပခိုၼ် ၼုၼ်သၼ်လီႈ. စညၼ်ၵိၵ်ၼီးစခိုၼ်ၼုၼ်သၼ်သကးကၢႃ,စခိုၼ် ၼုၼ်သူၼ်ခိုၼ်ၼုၼ်သၼ်ၼႆ မၢၵ်ပခိုၼ်ၼုၼ်ဢညၼ်သလၢႇၽျၢၼ် ၼႆလီႈ.

၁၂. **ခိုၼ်ၼႃႇတဝ်** ၼႆ မၢၵ်ပခိုၼ်လၼ်ၵဝ်တံးပခိုၼ်ကမဲၼ်ၽိ ခိုၼ်စုႇလီႈဝဲၼႆပစ်းလၢပခိုၼ်ၼႃႇၵဝ်လီႈ. ၼီးပစ်းလၢပ ခိုၼ်ၼႃႇစၵီး,ပစ်းပႃႇပခိုၼ်ၵဝ်စၵီးလီႈ. ပႃႇတၵၢလီႈလၢ ၼီးဢခိုၼ်ၼႃႇၵဝ်ကၵၢၵ်တွၵ်လီႈ.

၁၃. **ခိုၼ်ၼၢ** ၼႆ မၢၵ်ခိုၼ်မၢၵ်ဢဆိလီႈ. ဘုတပူႇဢဘိထဲ ခိုၼ်မၢၵ်ခိုၼ်ၼၢလဲၼ်.

၁၄. **ခိုၼ်ၼၢၼ်ခိုၼ်** ၼႆ မၢၵ်ခိုၼ်ၼၢၼ်ခံဢဆိလီႈ. စလဲႇတၢၵ် စခိုၼ်ၼၢၼ်ခိုၼ်ခိုၼ်ၼၢၼ်ခံဆၢကၢ,ခိုၼ်ၼၢၼ်ခိုၼ်ခိုၼ်ၼၢၼ်ခံၼႆ မၢၵ်ပခိုၼ်ညၢသးကတၢၵ်လီႈဆုပခိုၼ်ၼႃႇတခိၼႆလီႈ.

၁၅. **ပႃႇဆးခိုၼ်ၽး** ၼႆမၢၵ်ပႃႇလၢဢမၢခိုၼ်ၽးတၽၼ်ၼႆ ပစ်းလၢပႃႇဆးခိုၼ်ၽးလီႈ. ပႃႇဆးခိုၼ်ၽးဢၽိတၽၼ်ၼႆ ဆးဆၢထဲခိုၼ်ၽးလီႈ.

၁၆. **ခိုၼ်ၼၢၼ်ခိုၼ်ခိုၼ်ၼၢၼ်ခံ** ၼႆ မၢၵ်ပခိုၼ်လၼ်သၸွၼ်လီႈ ကတၢၵ်ဆုပလိၵ်ခံတခိၼႆပစ်းလၢပခိုၼ်ၼၢၼ်ခံလီႈ. စ ခိုၼ် ၼၢၼ်ခံဘၼ်ဆိးၼီးတၢႇဆူၼ်ဆၢကၢ.

၁၇. **ခိုၼ်ၽးခိုၼ်ခိုၼ်ခိုၼ်ၽးခိုၼ်ဘုၼ်** ၼႆ မၢၵ်ပဆးတၢၵ်ၽးတြိၵ် ပခိုၼ်လၼ်မၢၵ်ႁွႇ, တြိၵ်ပခိုၼ်ညၢသးမၢၵ်ႁွႇ, ပၼီးထိၼ်လၢပ ခိုၼ်လၼ်လီႈၼီး ပစ်းလၢခိုၼ်ၽးလီႈ. ပလဲႇတၢၵ်ပမၢၵ်ဘၼ် ယိၼ်ပခိုၼ်ညၢသးကဆၢ, ပခိုၼ်ကဘၼ်ဆိးၼီးပၼီးခိုၼ်ၽး လီႈ. သရၼ်လဲႇတၢၵ်ၼီးၼီးထဲခိုၼ်ၽးလီႈ.

၁၈. **ခိုၼ်ဘုၼ်** ၼႆမၢၵ်ခိုၼ်ၽးဢဆိလီႈ. မတၢမၢခိုၼ်ၽးခိုၼ် ဘုၼ်တၵၢဢံႇလဲၼ်.

၁၉. **ခိုၼ်ခိ** ၼႆ မၢၵ်ခိုၼ်ၽးဢဆိလီႈ. ၼလဲႇတၢၵ်ၼႆၼီးၼီး ခိုၼ်ၽးတကွၵ်. သရၼ်ခိုၼ်ၽးခိုၼ်ၽိဟးၵိႇလၢၵ်လံ,ဘၼ် ပႃႇကုႇလၢဢသိလီႈ.

၂၀. **ခိုၼ်ဘုၼ်ခိုၼ်ၽျိုၼ်** ၼႆ မၢၵ်ပဆးလၢလုၼ်ၼ်ပခိုၼ်ဢ ၡၵ်ဢသိးတြိၵ်ပခိုၼ်လၼ်ၼီးဢပူႇမၢသးၼ်ထၢၼ်ဢသိးၼႆ ပၽျိုၼ်ထိၼ်တုႃႇပခိုၼ်ၼႃႇၼီးပၵီးလၢခိုၼ်ၽျိုၼ်လီႈ. ပႃႇဢဲ က လံးၽိတၽၼ်ၼႆ ၽျိုၼ်ဢခိုၼ်လၢခိုၼ်ၽျိုၼ်ၵီးဢၵၢၼီးၼီးခိုၼ် ၽးၽျိုၼ်ၼီးခိုၼ်ၽျိုၼ်လီႈ.

၂၁. **ခိုၼ်ဘံခိုၼ်ဘၢ** ၼႆ မၢၵ်တလၢႃၽျလုၼ်သုမၢၵ်ႁွႇ, က သုၼ်ဢဆူၼ်မၢၵ်ႁွႇ,ဘံကျိုႇထိၼ်ဝဲလၢဢခိုၼ်ၼုၼ်သၼ်ၼႆၼီး ပစ်းလၢခိုၼ်ဘံလီႈ. တလၢႃတၽၼ်ဘံၼီးဢခိုၼ်ဘံၼႆ မၢၵ်ဘံႁွႇထိၼ်ဢခိုၼ်ၵၢ,တၼီႈၼီႈစံးလၢသၢခိုၼ်ထိၼ်ၼီးသၢ ဘံဘျၢလီႈစံးဝဲၼၼ်, တလၢႃတၵၢၽျခိုၼ်ဘံတဘိထိကၢ, သၢကဆၢဝဲပွၵ်သၢဘုၼ်, ၼီးဘၼ်တစုစုပစ်းလၢခိုၼ်ကျိုႇ လီႈ.

၂၂. **ခိုၼ်မၢၵ်ခိုၼ်ၼၢ** ၼႆမၢၵ်ပခိုၼ်ဢလၼ်ၼၢစုႇၽးၼႃႇတဘိတ

Digitized by Google

ဘိၼႄၼ်ပၸႂ်းလႃပၶိၼ်မုၵ်လီႈ. ပၶိၼ်လၼ်တၶိၼႄၼ်ပၶိၼ်မုၵ် ဢိၼ်ယႄၵ်ဘိလီႈ.

၂၃. **ၶိၼ်မုၵ်ၶိၼ်ၶ** ၼႄၼ် မုၵ်ပၶိၼ်မုၵ်ၼႃၵ်စုႈဢိၼ်ၼီးဢၶိၵ်းဘုၼ် ၵီႈတႃၵ်ၶျိၼ်ႈ ဢၼႃၵ်စုႈဢုၼ်ဝၼီးပၸႂ်းလႃပၶိၼ်မုၼ်လီႈ. ၼီး ပၼႃၵ်တၽၼ်ၼႄၼ်ဢၶိၼ်မုၵ်ဢိၼ်ၼီးဢၶိၵ်းဘုၼ်ၵီႈတႃၵ်ၶျိၼ်ႈပ ၸႂ်းလႃဢၶိၼ်မုၼ်စုၵ်ၵီးလီႈ. တႃၵ်ၽိတႃၵ်လႂ်ႈမုၵ်ၵုႈ,ပုႈၵ ၺီမုၵ်ၵုႈ,ဢိၼ်ၼီးဢၶိၼ်မုၼ်ၵီးမႂ်ႈဢဲးလီႈ.

၂၄. **ၶိၼ်မဲၵဲသုၼ်မဲၵဲသၼ်** ၼႄၼ် မုၵ်ပၶိၼ်လုၵ်ၶိၼ်ဢယႂ် တဘုၼ်ၵျၵ်ၵျဵၵ်ဢသႂ်းၼ်မဲၵဲသၼ်ဢသီးၼီမဲၵဲသၼ်ၶီႈ ၼီးပၸႂ်းလႃပၶိၼ်မဲၵဲသၼ်လီႈ. ၼီးဘၼ်တၸုၸုပၵီးလႃ ၶိၼ်လုၵ်ဘုလီႈ.

၂၅. **ၶိၼ်ၶီၵဲ** ၼႄၼ် ပတၸႂ်းဘၼ်ၼီတၸုဘၼ်,ပတၸႂ်းဘၼ် ၼီတၶိၼ်ဘၼ်.

၂၆. **ၶိၼ်လုၵ်ၶိၼ်ၶိၼ်လုၵ်လၵ်** ၼႄၼ် မုၵ်ပၶိၼ်မဲၵဲသၼ်ဢယႂ် ဢၽိၶိၼ်ပႃႈၵဒးၼႄၼ်ပၸႂ်းလႃပၶိၼ်လုၵ်ၶိၼ်လီႈ. ပုႈတၵႈ ၶျႂ်းလီႈဢၶိၼ်ၼီး ၸႃထၼ်လႃဢၶိၼ်လုၵ်ၶိၼ်လီႈ. ၸတီႈ လီႈၸၶိၼ်လုၵ်ၶိၼ်ၸႃၵႃ.

၂၇. **ၶိၼ်လုၵ်ၶိၼ်ၸႃ** ၼႄၼ် မုၵ်ပၶိၼ်ၶႂ်ၵပိၵ်ဘၼ်ၸႃႈဝဵပ ၶိၼ်လုၵ်ဘုဢၽိလၵ်ၶျႂ်းထိၼ်ၶျႂ်းလီႈဢသႂ်းၼႄၼ် ပၸႂ်းလႃပ ၶိၼ်လုၵ်ၶိၼ်ၸႃလီႈ. ၸၶိၼ်လုၵ်ၶိၼ်ဘၼ်ၼ်ၼီးၸၶိၼ်လုၵ်ၶိၼ် ဢၸႃၽျူဝၸႃၵလဲၼ်,ၸႂ်ၵ်ၵုႈၼီးသယီၵဘျၵ်ၵ်သႃၼ်.

၂၈. **ၶိၼ်လုၵ်တႃၵ်ၶိၼ်လုၵ်ဘု** ၼႄၼ် မုၵ်ပၶိၼ်မဲၵဲသၼ်ၼႄၼ် ပၸႂ်းလႃပၶိၼ်လုၵ်ဘုလီႈ. ပၶိၼ်လုၵ်ဘုၼႄၼ်မုၵ်ပၶိၼ်ဢယႂ် ဢိၼ်လီႈၸိဝပၶိၼ်ဢၸႃပၵႂ်ၼ်ၼုၼ်ၵတႃၵ်လီႈၼႄၼ် ၼီၸု မုၵ်သႃဘိဝပၶိၼ်လုၵ်ၶိၼ်ၼႄၼ်ၵဝီႈၵျူၼ် မဲၵဲသၼ်ဢသီး ၼီးပၸႂ်းလႃပၶိၼ်လုၵ်ဘုလီႈ. ပၶိၼ်လုႈဘုၼႄၼ်မႈသႂ်းၼ်တ ၶဘူးဘၼ်ၼီးဢယႂ်ၵႈတၽၼ်ဢသီးလီႈ.

၂၉. **တႃၵ်ၶိၼ်လွၵ်ၶီတၽၼ်** ၼႄၼ် မုၵ်ၸၼ်ၶီႈၵီၵ်ၶီႈလႃႁႃး လႃၸုၸုၶိၼ်ၶိၼ်တၽၼ်ၼႄၼ်ပၸႂ်းလႃတႃၵ်ၶိၼ်လွၵ်ၶီလီႈ.ၵယၵ် တႃၵ်ဢၶိၼ်လွၵ်ၶီၼႄၼ်မုၵ်တႃၵ်ႁႃးလႃဢၸုၼီးဢၶိၼ်ၶဲလၵ်ၼႄၼ် ပၸႂ်းလႃတႃၵ်ၶိၼ်လွၵ်ၶီလီႈ.

၃၀. **ဢၶိၼ်ဢႃ** ၼႄၼ်မုၵ်တႃၵ်ၽိတႃၵ်ယၵ်,တႃၵ်ဢၸွႃလႃဢိၼ်ၼီး ဢၶိၼ်,ဒးဘိ,သႂ်ဝီၵ်ၼ,ၵဝီႈၼီးတႃၵ်ၶီႈယႂ်ၼ်ၶီႈၼႄၼ်မုၵ်တႃၵ် ဢၶိၼ်ဢႃၶဲလၵ်လီႈ. ဒးဘိတဘိဢၶိၼ်ဢႃသမိး.

၃၁. **ၶိၼ်တီႈၶိၼ်တႃ** ၼႄၼ်မုၵ်ပၶိၼ်ၺႃသႂ်းဢၵႂ်ၵ်ဢိၼ်လီႈ သၵျၵ်ၼႄၼ်ပၸႂ်းလႃပၶိၼ်တီႈလီႈ. ပုႈတၵႈဢၶိၼ်တီႈ ဢိၼ်မးတဘိတဘိလႃဢၶိၼ်ၺႃသႂ်းၼႄၼ်လီႈ. ပၶိၼ်ၺႃ သႂ်းၼႄၼ်ဢိၼ်ၼီးဢတီႈဢၵွၵ်ၵီးဢၵႈဒဲးလီႈ.

၃၂. **ၶိၼ်မုၼ်လၵ်** ၼႄၼ် မုၵ်ပၶိၼ်မုၵ်ၶိၼ်ဢၶိၵ်းဘုၼ်ဢၽိလၵ် ၼႄၼ်ပၸႂ်းလႃပၶိၼ်မုၼ်လၵ်လီႈ. ၸလဲႈတႃၵ်ၼီးႁိၼ်ၶိၼ် တႂ်ႈဢသႂ်းလႃၸၶိၼ်မုၼ်လၵ်ၸႃၵႃ.

၃၃. **ၶိၼ်လိၼ်တႃၵ်ၶိၼ်လိၼ်ယႂ်** ၼႄၼ် မုၵ်ပၶိၼ်လႃလၵ်ၶိၼ် တၵပိၵ်ၼႄၼ်ဢယႂ်,ပၶိၼ်ၼုၼ်သၼ်ဢၽိၶိၼ်ဢယႂ်ၼႄၼ်ပၸႂ်း လႃပၶိၼ်လိၼ်ယႂ်လီႈ. ၼီးပုႈတၼီႈၼီႈၵီးလႃၶိၼ်လိၼ်ယႂ်, ၼီး တၼီႈၼီႈၵီးလႃၶိၼ်လိၼ်ယႂ်လီႈ. ၼီးဢၼီၵ်ၼီၵ်မုၵ်ၶိၼ် လိၼ်ယႂ်လီႈ.

၃၄. **ၶိၼ်ယီၵ်** ၼႄၼ်မုၵ်ပၸႃပျူတဘိဢၵွီႈပူႈဢိၼ်တပျၵ်ၼီး ပမုၵ်ထိၼ်သုၼ်,ပမုၵ်ထိၼ်သႂ်းၼီးပၽျိၼ်ထိၼ်လႃပၶိၼ်လၼ် လီႈၼီးပျူၼႄၼ်ၵျူယၵ်သုၼ်ၼီး ပတလီႈသလူးၵဒါၵုႈ ဘၼ်ၼႄၼ်ပၵီးလႃၶိၼ်ယီၵ်လီႈ. သုၼ်တုႈတႃၵ်စုႈဘၼ်ဘျဝ ၼႄၼ်ပထိၼ်ၼီးၶိၼ်ယီၵ်ၼီးထိၼ်ဘးဝလီႈ. ပုႈၵၺီထိၼ်သႂ်း ၼႄၼ်ထိၼ်ဝၼီးၶိၼ်ယီၵ်ၼီးထိၼ်ဘးဝလီႈ.

၃၄–၁. **ၵၸႃၵ်ယွႈဢၶိၼ်ယီၵ်လီႈ** ၼႄၼ် မုၵ်ႁိၼ်ၶိၼ်ၶျႃ ၼီဘုၼ်ၺႃဢႂ်ႈပၵီးလႃၵၸႃၵ်ယွႈဢၶိၼ်ယီၵ်လီႈလီႈ. ဘၼ်ၸၼ်ၼီးမုၵ်တႃၵ်ၵတီႈဢသီလီႈ.

ႁိၼ်ၶိၼ်ၽးလႂ်ၵ်လႃလၵ်ၶီ
မုၵ်ၵၸႃၵ်ယွႈၶိၼ်ယီၵ်လီႈ.

၃၅. **ၶိၼ်ယီၵ်သုၶိၼ်ယီၵ်လႃ** ၼႄၼ် မုၵ်ပုႈၵၺီထႃထၼ်ၼီး ၸႃသုၸယၵ်ဝၼ်ထိၼလႃထၼ်ဢၽိလၵ်ၼႄၼ်ပၵီးလႃၶိၼ် ယီၵ်သုလီႈ. ပိၵ်မုၼ်ထႃထၼ်ၼႄၼ် မႈဝၼီးၶိၼ်ယီၵ်သုလီႈ.

၃၆. **ၶိၼ်တီၵ်** ၼႄၼ် မုၵ်ပယီၵ်တႃၵ်ၼီးပၶိၼ်ၺႃသႂ်းဢလီၵ်ဢိၼ် လီႈတဲၵ်လႃႁိၼ်ၶိၼ်ဢၽိၶိၼ်လႃမဲးဢၽိၶိၼ်ၼီးပၸႂ်းလႃပ ၶိၼ်လီၵ်လီႈ. ပုႈၵၺီမုၵ်ယီၵ်ဘၼ်ႁိၼ်ၶိၼ်ၵပုၵ်ၼီးဢၶိၼ် လီၵ်ဢိၼ်ဝလီႈ. ပုႈတၵႈဢၶိၼ်လီၵ်ဢိၼ်လႃၵပႂ်ၵ်ၶိၼ်ၼီး ဢၶိၼ်လီၵ်လႂ်ၵ်,ဢၵၸႃၵ်ၼိၼ်ဝးၵႃၵ်သႃၼ်.

၃၇. **ၶိၼ်ၵမိၵ်ၶိၼ်ၵမဲၵ်** ၼႄၼ်မုၵ်ပၶိၼ်ၼထႂ်းဢၸႃၵမိၵ် ၶိထိၼ်လႃဢၵပႈၼႄၼ်ပၸႂ်းလႃပၶိၼ်ၵမိၵ်လီႈ. ၼီးပၶိၼ် ၸႃဢယႂ်ၵတႃၵ်ၼႄၼ်ၼိၼ်ဝၼီးပၸႂ်းလႃပၶိၼ်ၵမိၵ်လီႈ. ပ ၶိၼ်ယႂ်ၼႄၼ်ၼိၼ်လႃဢၵတႃၵ်ၼႄၼ်ၵမိၵ်တြိၵ်လီႈ.

၃၈. **ၶိၼ်ၵမဲၵ်** ၼႄၼ် မုၵ်ပၶိၼ်ၸႃၼိၼ်ၵမိၵ်ဝၼီးမႈသႂ်းၼ် ဢယႂ်ၽျိူးထိၼ်ထဲၸုမုၵ်ၶိၼ်မုၵ်ၼီး ပၸႂ်းလႃၶိၼ်ၵမဲၵ်လီႈ. ပ ၶိၼ်လုၵ်ၶိၼ်ဢၵမဲၵ်ၽျိူးထိၼ်တၽၼ်ၼႄၼ် မုၵ်ပုႈလႃဢယႂ်ႈတ ၽၼ်ၼႄၼ်လီႈ.

၃၉. **ၶိၼ်ၼုၼ်သလႃႈၽျၼ်** ၼႄၼ် မုၵ်ပၶိၼ်လႃလၵ်ၶီတၵ ပိၵ်ၼႄၼ်ဢၺၼ်ၵျုၵ်လိၼ်ဢသႂ်းၸိုၼ်တၼီၵ်ၼႄၼ်ပၸႂ်းလႃပၶိၼ် ၼုၼ်သလႃႈၽျၼ်လီႈ. ပၶိၼ်ၼုၼ်သလႃႈၽျၼ်ၼႄၼ်ပၸႂ်းစုၵ်ၵီး လႃပၶိၼ်ၺၼ်သလႃႈၽျၼ်လီႈ. ပၶိၼ်ၼုၼ်သလႃႈၽျၼ်ၼႄၼ် ဢၺၼ်ၸိုၼ်တၼီၵ်လီႈ.

၄၀. **ၶိၼ်ယုၵ်သုၼ်** ၼႄၼ်မုၵ်ပၶိၼ်ဢၺၼ်,ပၶိၼ်ၼုၼ်ဢၺၼ် လႃဢၽိးထီယၵ်ဢယႂ်တလိၼ်ၼႄၼ် မႈသႂ်းတတဲၵ်ဒဲးထဲ သီးၼီးယုၵ်တၼၼီးဢၶႂ်ၸုၵၺုၵ်,သၸုၵ်ၼူးဢိၼ်တထႃၼီး ဢၺၼ်သလႃႈၽျၼ်ၼႄၼ်ဢဘၼ်ၸႃႈဢိၼ်ၼီးဢသလီၼီးမႈ သႂ်းၼ်ဢိၼ်ၼီးဢၸႃဢသီးၼႄၼ် ပၵီးလႃပၶိၼ်ယုၵ်သုၼ် လီႈ. ပၶိၼ်ၼုၼ်သလႃႈၽျၼ် ၼီးပၶိၼ်ယုၵ်သုၼ်ၼႄၼ်မုၵ်ဢၺၼ်

Digitized by Google

တပူၤယိၥ်သကွ့အဘၢၣ်စၢၤအိၣ်ဒီး အသလီလီၤ. ပှၤလၢတသ့ၣ်ညါဘၣ်တဖၣ်နှၣ်စံးဝဲလၢအညၣ်တလိၣ်ယိဒီးပခိၣ်ဒုၣ်သလၤဖျၢၣ်နှၣ်လီၤ. ပခိၣ်ယုၢ်သုၣ်နှၣ်အိၣ်လၢပခိၣ်ဒုၣ်သလၤဖျၢၣ်အဖီလာ်နှၣ် ဖီးထီယာ်အယံတတဲာ်ခဲး,ကလၤတၢၤလီၤ.

၄၁. **ခိၣ်ဒုခိၣ်ကြၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်လၣ်ကိာ်စုၤဝဲလၢပခိၣ်ဒုၣ်သစှၢ်ကတၢၢ်လီၤနှၣ်ပစံးလၢပခိၣ်ဒုလီၤ. ပှၤကညီတနီၤနီၤအခိၣ်ဒုစုၤတလ့ၤဓိၤလီၤ. ဒီးတနီၤနီၤနှၣ်အခိၣ်ဒုဒိၣ်ကၢ,ပသံၣ်အခိၣ်ဒုတဝးဘၣ်.

၄၂. **ခိၣ်ညါခိၣ်ခိၣ်ညါလာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်ညါသးအချၢနှၣ်ပကိးလၢပခိၣ်ညါခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဆၢထၢၣ်ဘူးဒီးယၢဒီးယီၢ်ဘၣ်လၢစခိၣ်ညါခိၣ်လီၤ.

၄၃. **ခိၣ်ကနံၣ်ထံး** နှၣ်ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢပခိၣ်ကနူၤထံးလီၤ. ခိၣ်ကနံၣ်ထံးနှၣ်မ့ၢ်ပှၤတနီၤနီၤကစံးဝဲကၢ်သၢၣ်.

၄၄. **ခိၣ်ကနူၤထံး** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်ညါသးအသရၤနှၣ်ပစံးလၢပခိၣ်ကနူၤထံးလီၤ. ဒီးပစံးလၢပခိၣ်ကနူၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. စခိၣ်ကနူၤထံးဘၣ်ဆိးလၢတၢၤဆှၣ်ဆါကၢ.

၄၅. **ခိၣ်နိၢ်ပၤမုၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်လၢအညါသးလီၤကအိပယီၢ်တၢ်တတုၤလီၤတဝၢ်ဘၣ်နှၣ် ပကိးလၢပခိၣ်နိၢ်ပၤမုၣ်လီၤ. ပခိၣ်ညါသးနိၢ်ပၤမုၣ်နှၣ်ပယီၢ်တၢ်တတုၤလီၤတဝၢ်ဘၣ်.

၄၆. **ခိၣ်သကီၤသး** နှၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်ညါသးအသးကံၢ်ပူၤနှၣ်ပစံးလၢပခိၣ်သကီၤသးလီၤ. ပခိၣ်သကီၤသးနှၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်ညါသးနီသိးဒးနှၣ်လီၤ. စခိၣ်သကီၤသးဘၣ်ဆိးလၢတၢၤဆှၣ်.

၄၇. **ခိၣ်မုၢ်ဒိၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်မုၢ်လၢအတိတဘိဒိၣ်နှၢ်ပခိၣ်မုၢ်အဂၤကိးဘိခဲးဒီးပကိးလၢပခိၣ်မုၢ်ဒိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကိးလၢပခိၣ်မုၢ်တိလီၤ. ပခိၣ်မုၢ်ဒိၣ်ဒီးပခိၣ်မုၢ်တိနှၣ်တဘိယိလီၤ. ပှၤတဂၤယဲာ်လီၤတဲာ်ဘၣ်အခိၣ်မုၢ်ဒိၣ်တဲာ်တခီညါလီၤ.

၄၇–၁. **ခိၣ်မုၢ်တိ** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်မုၢ်လၢအသးကံၢ်ပူၤတဘိနှၣ်ပစံးလၢပခိၣ်မုၢ်တိလီၤ. ပခိၣ်မုၢ်လွံၢ်ဘိအကဆူးပူၤနှၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်မုၢ်တိလီၤ.

၄၈. **ခိၣ်လၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်ညါခိၣ်ညါသးဒီဘၣ်ညါနှၣ်ပကိးလၢပခိၣ်လၣ်လီၤ. ပှၤကညီနှၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးအခိၣ်လၣ်လဲၢ်, မ့ၢ်ဆံးဒီးအခိၣ်လၣ်အံၣ်ဝဲလီၤ. ပှၤ တဂၤလဲၤတၢ်လၢကပၢ်ကျါဒီးအခိၣ်လီၤဘျၢၣ်ဘံၣ်ဒီး အခိၣ်ဘုၣ်ခိၣ်လၣ်ခဲလၢာ်လီၤ.

၄၉. **ခိၣ်မုၢ်ယူာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်မုၢ်လၢအိၣ်စဃၢၤဒီးပခိၣ်မုၢ်ဒိၣ်တဘိနှၣ်ပစံးလၢပခိၣ်မုၢ်ယူာ်လီၤ. ပခိၣ်မုၢ်ယူၣ်နှၣ်အိၣ်စဃၢၤဒီးပခိၣ်မုၣ်ဒိၣ်လီၤ.

ခိၣ်

၅၀. **ခိၣ်မုၢ်ဆၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်မုၢ်လၢအဃၢၤဆူပခိၣ်ကနူၤတခီတဘိနှၣ်ဆံးနှၣ် ပှၤဂၤဒီးပစံးလၢပခိၣ်မုၢ်ဆၣ်လီၤ. ပခိၣ်မုၢ်ဆၣ်နှၣ် ဆံးန့ၢ်ဖုၣ်န့ၢ်ပခိၣ်မုၢ်အဂၤတက့ၢ်ဒီးအိၣ်လၢအဂၤဆူပခိၣ်ကနူၤတခီလီၤ.

၅၁. **ခိၣ်မုၣ်ခိၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်မုၢ်အနါစုၤကတၢၢ်နှၣ်ပစံးလၢပခိၣ်မုၢ်ခိၣ်လီၤ. ပခိၣ်မုၢ်ခိၣ်နှၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်မုၢ်အနါစုၤကတၢၢ်လီၤ. စလဲၤတၢ်ဒီးစခိၣ်မုၢ်ခိၣ်ဘၣ်တိၢ်ဆါသမိးစခိၣ်မုၢ်ခိၣ်ဘၣ်တူာ်လၢဝၣ်လှၣ်.

၅၂. **စုဘှၣ်ခိၣ်လဲ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢကဲလၢပဒိၣ်အပှၤဒီးပဒိၣ်မၢလဲၤကီးပှၤလၢအမၤဘၣ်ပှၤဂၤအကွဲၢ်,မၤကမၣ်တၢ်တဖၣ်နှၣ်ဒီး ဟံးန့ၢ်ဝဲအလဲလၢကျိၣ်လၢစ့ဒီးစုနှၣ်ပကိးလၢခိၣ်လဲလီၤ. ပှၤတဂၤပဒိၣ်မၢလဲၤကီးပှၤဒီးအိၣ်ဒီးစုဘှၣ်ခိၣ်လဲလီၤ.

၅၃. **တီၤတဲာ်ထံအခိၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပဆဲးယှတဲာ်ထံအခိၣ်အကျိၤဒီးဝၣ်လှၣ်ဝၣ်ခီ,သန့ဝၣ်လၣ်ဒီးပစံးလၢတီၤတဲာ်ထံအခိၣ်လီၤ. ထံတကွံအံၤဒ်အယွၤသုတသ့တဂ့ၤ,ဒ်သုကလီၤသံးတဂ့ၤဒီးပကတီၤတဲာ်ထံတကွံအံၤအခိၣ်လီၤ.

၅၄. **ခိၣ်သ့မ့ၢ်စုသ့** အဆိလီၤ. ပှၤလၢမၤတၢ်သ့တဖၣ်နှၣ်ပစံးလၢပှၤစုသ့ခိၣ်သ့လီၤ. ပှၤကဲလၢလဲးသမါတဖၣ်နှၣ်မ့ၢ်ပှၤစုသ့ခိၣ်သ့လီၤ.

၅၅. **ကသံအခိၣ်ဘူးတ့ၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢဆါနးတ့ၢ်ဒီးပစံးလၢကသံအခိၣ်ဘူးတ့ၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤဆါဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲာ်ဒီးကသံအခိၣ်ဘူးတ့ၢ်မးလီၤ.

၅၆. **ဃုတၢ်သံအခိၣ်** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢဟ်ဒူအသးဒီး တပျုၢ်ဘၣ်တၢ်နိတမံၤဘၣ်, ကသံဓိၢ်တပျုၢ်ဘၣ်ဝဲဘၣ်ဒီးလဲၤတၢ်လၢတၢ်ဒူအကျါတၢ်ယီၤအကျါ,တၢ်ဆူအကျါတၢ်ဆါအကျါဒီးပစံးလၢဃုတၢ်သံအခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဃုတၢ်သံအခိၣ်နှၣ် ယဲာ်ယဲာ်ကသံယၢာ်တစုယၢာ်.

၅၇. **တၢ်ကတီၤအခိၣ်လီၤတလာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢဘၣ်တၢ်သမံသမိးဒီးကတီၤထိၣ်ဆၢဝဲသြူးကမၣ်တတီတကြၢ်ဒီးပစံးလၢတၢ်ကတီၤအခိၣ်လီၤတလာ်လီၤ. ပှၤနှၣ်မ့ၢ်တၢ်ဘျၣ်တမ့ၢ်တၢ်ဘျၣ်နှၣ်ကနၣ်လၢပဒိၣ်သမံသမိးအီၤဒီး ကတီၤထိၣ်ဆၢဝဲတၢ်ကတီၤအခိၣ်မ့ၢ်လီၤတလာ်ဒီးကမ့ၢ်တၢ်ဘျၣ်လီၤ. တၢ်ဘျၣ်နှၣ်ပဒိၣ်သမံသမိးတုၤတၢ်ကတီၤအခိၣ်လီၤတလာ်ဒီး ပဒိၣ်စံၣ်ညီၣ်ယၣ်အီၤလီၤ.

၅၈. **ခိၣ်ကမၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပထူပပၤပှၤဂၤလၢပခိၣ်ဒီးပစံးလၢပခိၣ်ကမၣ်လီၤ. ပှၤလၢအစုကမၣ်အခိၣ်ကမၣ်တဖၣ်နှၣ်ပှၤဂၤလိာ်အီၤလၢကွဲၢ်လီၤ.

၅၉. **ခိၣ်သ့ၣ်စုသ့ၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပကိးပခိၣ်ပစုလၢတၢ်ကတီၤအကျါဒီးပစံးလၢပခိၣ်သ့ၣ်စုသ့ၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်သ့ၣ်အစုသ့ၣ်နှၣ်ပြၢထိၣ်နးတၢ,ပှၤတဂၤပြၢထိၣ်ဆူ

Digitized by Google

ခိဉ်

အခိဉ်သ့ဉ်သ့ဉ်န့ၣ်လီၤ.

၆၀. **ခိဉ်ခါ** န့ၣ်မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ဒီးပထွဲစိးစိးဒီးပစံးလၢပခိဉ်ခါလီၤ. ပှၤကညီန့ၣ်အခိဉ်မ့ၢ်ထိဒီးအခိဉ်ခါစ်,အခိဉ်မ့ၢ်ဖှဉ်ဒီးအခိဉ်ခါဒုးဝဲလီၤ.

၆၁. **ခိဉ်ထိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပခိဉ်ဒုဉ်န့ၣ်ပသးပှ့ၢ်တနိၤစံးလၢခိဉ်တိၤလီၤ. စခိဉ်ဒုဉ်ခိဉ်တိၤလီၤဆိုးဆါကၢ,စံၢ်ယၤတက့ၢ်.

၆၂. **ထံခိဉ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထံယွၤလီၤလၢစဲ့ၤလီၤန့ၣ်ပကီးလၢထံအခိဉ်လီၤ. ကွံမ့ၢ်အိဉ်လၢစဲ့ၤအဘၢဉ်စၢၤဒီးစဲ့ၤလၢအဖီလာ်န့ၣ်ပစံးလၢထံအခိဉ်လီၤလီၤ. ထံတကွံအခိဉ်လီၤသံးတူာ်ကွံာ်လံ,အခိဉ်တယွၤလၢၤဘဉ်.

၆၃. **လၢၢ်ခိဉ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မၤအသးသူသကျ့ၤဆဲ့းကဆှဉ်ဒဉ်ကိၤတါချါထဲ စုမ့ၢ်ဒိဉ်ခိဉ်မ့ၢ်ဒိဉ်အိဉ်တပျ်အိဉ်ဂိာ်တံၢ်လာ်,အိဉ်တဖံးဒီး ပစံးလၢလၢၢ်ခိဉ်လီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢလၢၢ်နၢၤလီၤ. ဒီးပထံဉ်တအါဘဉ်,ပထံဉ်လၢပှၤဂၤစိာ်တဘိဘိဒီး စံးဝဲလၢသါထံဉ်နူၢ်လၢပိဉ်လဲဉ်ပှၤလၢလၢၢ်ကျါလီၤ. စထံဉ်တလၢၤတဂၤစိာ်ဒီးလၢၢ်ခိဉ်တဘိဂ့ၤ,လၢၢ်ဘုဉ်လၢၢ်ခိဉ်နူၣ်တလီၤအိဉ်ဘဉ်.

၆၄. **တ့ၤခိဉ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဆဲတၢ်တကလုာ်မၤဝဲဒီးအပျံၤဒီးအဘိ ဒီးဘဉ်နူၢ်ထိဉ်ဂံာ်ဆီမံၤနူၣ်ပစံးလၢတ့ၤခိဉ်လီၤ. တ့ၤခိဉ်နူၣ်မ့ၢ်ဘဉ်ထိဉ်ဂံာ်ဆီမံၤဒီးအပျံၤနူၣ်ဘဉ်စၢယာ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤ, ထိဉ်ဂံာ်ဆီမံၤအခိဉ်ဒီးထူဉ်ဖျဲးက့ၤတသ့ဘဉ်လီၤ. ပှၤကညီဆဲတ့ၤဘုဉ်တ့ၤခိဉ်နူၣ်ဘဉ်ဆီမံၤနးကၢ.

၆၅. **ဟံဉ်အခိဉ်** နူၣ် မ့ၢ်ဟံဉ်ထူဉ်လၢပခူဉ်လီၤဆူဟိဉ်ခိဉ်လာ်တကူာ်နူၣ်ပစံးလၢဟံဉ်အခိဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်ဒီးဟံဉ်ထူဉ်လၢဟံဉ်ဖီလာ်တတိၤနူၣ်ပကီးလၢဟံဉ်အခိဉ်စကီးလီၤ. ဟံဉ်နူၣ်ပခူဉ်လီၤအခိဉ်မ့ၢ်တယိာ်ဘဉ်ဒီးကလံၤအူဘဉ်ဒီး ကကၢ်ဝဲလီၤ. ဟံဉ်တဖျၢဉ်အခိဉ်ဖှဉ်တတြီးမိၤ,ပအိဉ်ဒီးပပျံၤဘိဉ်သအိဉ်လီၤ.

၆၆. **ဘိခိဉ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအခိဉ်ဘိတဖဉ်နူၣ်ပစံးလၢဘိခိဉ်လီၤ. ဆီဘိခိဉ်နူၣ်မ့ၢ်ဆီတကလုာ်အခိဉ်ဘိဒီးပကီးလၢဆီဘိခိဉ်လီၤ. ဆီဘိခိဉ်နူၣ်ပှၤကညီဘုဉ်,တလၢၤဘုဉ်အါကၢ.

၆၇. **ခိဉ်ကတိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဂၤကတိၤဒီးပဒိဉ်ပပှ့ၢ်မ့ၢ်တသ့ဘဉ်, မၤသးအုးအးကတာ်ပျ့ၤဒီးပကတိၤနူၢ်အဂိၢ်နူၣ်ပစံးလၢခိဉ်ကတိၤလီၤ. ခိဉ်ကတိၤတနါပှၤဂၤအမဲာ်ညါလၢပဒိဉ်အဂီၤထံး.

၆၈. **ကတိၤခိဉ်** နူၣ် ဒ်ခိဉ်ကတိၤအသိးလီၤ. ပှၤကတိၤတၢ်ဒီးပသူဉ်က့သးပှ့ၢ်ပဒိဉ်ပမ့ၢ်လၢအိဉ်ဒီးအစိအကမီၤတဖဉ်နူၣ်မ့ၢ်ကတိၤတၢ်ဒီး ပှၤအဂ့ၢ်မ့ၢ်အိဉ်တမံၤမံၤဒီးပကတိၤတၢ်ဒီး အီၤမ့ၢ်တထိဉ်ဘးဘဉ်ဒီးပှၤလၢသ့စံးသ့ကတိၤတဖဉ်နူၣ်မ့ၢ်ကတိၢ်နူၢ်ပဂိၢ်, မ့ၢ်ကတိၤတနါပမဲာ်ညါဒီးပစံးလၢကတိၤခိဉ်ဝဲလီၤ. ဒီးပှၤအိဉ်ဘဉ်လၢထိပူၤတဖဉ်နူၣ်ပမ့ၢ်လဲၤကတိၤက့ၤဒီးပစံးလၢပကတိၤခိဉ်က့ၤလီၤ.ပှၤတဂၤအိဉ်လၢထိပူၤဒီးအဝဲတဂၤလဲၤကတိၤခိဉ်အသးဒီးပဒိဉ်ပျ်ဝဲလီၤ.ပကတိၤခိဉ်တၢ်နူၣ်ဒ်အံၤပှၤတဂၤနူၣ်ပျ်အီၤဒီးဆူခံတခီနူၣ်မ့ၢ်မၤဝဲဒီးကစၢ်စံဉ်ညီဉ်ကၢ်ယၤနဲာ်,ပစံးဒ်နူၣ်ဒီးမ့ၢ်ပကတိၤခိဉ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢခိဉ်အသးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၆၉. **ခိဉ်အသး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဘဉ်မၤအၢအီၤနူၣ်ပလဲၤကတိၤက့ၤ,ပလဲၤမၤစၢၤအီၤပတူၢ်ပခိဉ်စၢၤအီၤဒီးပစံးလၢပခိဉ်ပသးလီၤ. ပှၤတဂၤပဒိဉ်မၤအၢအီၤလၢဟ့ဉ်တၢ်အယိဒီး အဝဲတဂၤလဲၤခိဉ်အသးဒီးထူဉ်ဖျဲးဝဲလီၤ.သကိၤတဂၤပဒိဉ်သါကစၢအီၤဒီး ကိၢ်ချုးတဂၤလဲၤခိဉ်အသးနူၣ်ပဒိဉ်စၢက့ၤလၢကိၢ်ချုးတဂၤလီၤ.

၇၀. **တၢ်အုဉ်တၢ်ခိဉ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအိဉ်ဖှိဉ်အိဉ်ယာ်ကဲက့ၢ်လီၤမၢ်တဖဉ်နူၣ်ပှၤလၢအစုလိၢ်ထူးခိဉ်လိၢ်တိၤတဖဉ်သူဉ်ကညီၤသးကညီၤဒီး ပှၤက့ၤလိၢ်က့ၤဝဲဒီးဟ်က့ၤဝဲဒ်အဖိအလံၤအသိးနူၣ်ပစံးလၢတၢ်အုဉ်တၢ်ခိဉ်လီၤ. ဒီးကစၢ်ယွၤဉ်ရူးယရံးဟဲလီၤမၤပှၤမၤဖျဲးပှၤဒီးလရာ်ဒီးဟံးက့ၤပှၤလၢမ့ၢ်ကီၤလံၢ်အစုပူၤနူၣ် မ့ၢ်တၢ်အုဉ်တၢ်ခိဉ်လၢအဒိဉ်ကတၢၢ်တမံၤလီၤ.

၇၁. **အုဉ်ခိဉ်ဒီးတၢ်အုဉ်တၢ်ခိဉ်** နူၣ် ဒ်းသိးသိးလီၤ. ကစၢ်ယွၤဉ်ရူးယရံးတၢ်အုဉ်တၢ်ခိဉ်နူၣ်မ့ၢ်ကစၢ်ယွၤဉ်ရူးယရံးသးကညီၤပှၤဒီးမၤပှၤမၤဖျဲးပှၤလၢလရာ်တၢ်ဒဲးဘးဒီး ဟံးက့ၤပှၤလၢမ့ၢ်ကီၤလံၢ်အစုပူၤနူၣ် ပစံးလၢကစၢ်ယွၤဉ်ရူးယရံးအုဉ်ခိဉ်က့ၤပှၤလီၤ. ကစၢ်ယွၤဉ်ရူးယရံးအုဉ်ခိဉ်အသးလၢပတၢ်ဒဲးဘးအယိဒီး တူၢ်သံမးအသးလၢထူဉ်စုညါအလီၤလီၤ.

၇၂. **ဟ့ဉ်ခိဉ်ထ့ဉ်တူၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဒိဉ်စံဉ်ညီဉ်ယဉ်တၢ်ဘျဉ်ဒုးလၢာ်ဝဲအစ့,ဒုးလီၤဝဲလၢယိာ်ပူၤ,ဒုးတူၢ်ဝဲတၢ် ဖှိဉ်ဒီးပစံးလၢဟ့ဉ်ခိဉ်ဝဲတၢ်ဖှိဉ်လီၤ. တၢ်ဘျဉ်ကဖဉ်ပဒိဉ်ဟ့ဉ်ခိဉ်အီၤလၢယိာ်ပူၤကီးဂၤဒဲးလီၤ.

၇၃. **အါခိဉ်အါစု** နူၣ်မ့ၢ်အါဖိာ်အါဘျီဒီးပစံးလၢအါ ခိဉ်လီၤ. ပမ့ၢ်လဲၤတၢ်အါဘျီအါစုဒီး ပစံးလၢပလဲၤတၢ်အါခိဉ်လီၤ. ဝ့ၢ်မဲာ်အါနူၣ် ယလဲၤအါခိဉ်လံလၢလၢၢ်ထူဉ်နူၣ် ယလဲၤအါခိဉ်လံ. လၢကိၢ်ယူၢ်နူၣ်စတလဲၤဒ်းဘဉ်နီတခိဉ်ဘဉ်, ပှၤတဂၤလဲၤဆူဝ့ၢ်ပူၤအါခိဉ်အါဆိးဒီးစမၤလိာ်မၤနူၢ်ယၤလၢသပၢၤတဖျၢဉ်လီၤ.

၇၄. **တခိဉ်ခိဉ်ညါ** နူၣ် အိဉ်လၢတၢ်ကတိၤအကျါလီၤ. ပှၤတဂၤမၤလိာ်ကြီကြီယၤအဂ့ၢ်တအိဉ်နီတမံၤ,ဒီးပကလဲၤအိဉ်အီၤတခိဉ်ခိဉ်ညါသဲတဂ့ၤမိဉ်,ပှၤတဂၤမၤပလဲၤတၢ်ဒီးအီၤနူၣ် ပကလဲၤမုၤတခိဉ်ခိဉ်ညါကီး,ပကမံ

Digitized by Google

ဒၣ်ကၢ်ပတၢ်သၢ, ပှၤသးဒိၣ်လီၣ်နၠၣ်ပကကညးကွၤမနုၤတခိၣ်ခိၣ်ညါကိးပကတၢ်ဆိလီၤဖႆးတခိဖႆးနဲၥ်, ပကကညးမုၤတခိၣ်ခိၣ်ညါလီၣ်.

၇၅. **တခိၣ်အံၤ** နၠၣ် မ့ၢ်ဒ်တစုအံၤအသိးလီၤ. စမ့ၢ်မၤကမၣ်နၤဒီး ပျ်စတၢ်ဒဲးဘၣ်တခိၣ်အံၤတကွ့ၢ်,တခိၣ်အံၤသုတစံးဖႆးတၢ်နီတမံၤတဂ့ၤခွါစိၢ်.

၇၆. **တခိၣ်** နၠၣ်မ့ၢ်ဒ်တစုနၠၣ်အသိးလီၤ. ပှၤဂၤမ့ၢ်သးထိၣ်လိၥ်အသးဒီးပလဲၤကညးကွၤဒီးပစံးတခိၣ်နၠၣ်မ့ၢ်တခိၣ်တ့ၢ်လီၤ. ဒီးဝံသးစူၤဒၣ်ကယၢၥ်အီၤတခိၣ်နၠၣ်တကွ့ၢ်,ဘၣ်ဆၣ်ဒီးတခိၣ်နၠၣ်ဒီးတခိၣ်အံၤနၠၣ်အခီအပညီဖႆးသိးတစဲးစဲး,တခိၣ်နၠၣ်နၠၣ်ယံၥ်တစဲး.ဒီးမ့ၢ်ပှၤဂၤမၤကမၣ်တၢ်ပကညးကွၤ, တခိၣ်အံၤနၠၣ်မိၢ်တကွ့ၢ်ဒီးမ့ၢ်စမၤကမၣ်တၢ်ဒီးစကညးပှၤဂၤလီၤ. မၤဝဲတခိၣ်နၠၣ်ဒီးဝံသးစူၤအီၤတကွ့ၢ်ခွါစိၢ်.

၇၈. **နီတခိၣ်နီတခဲ** နၠၣ်မ့ၢ်ပတလဲၤဘၣ်နီတစု,ပတထံၣ်ဘၣ်နီတစု,ပတမၤဘၣ်နီတစုဒီးပစံးလၢနီတခိၣ်လီၤ. တၢ်လၢပယိၤနၠၣ်စတထံၣ်ဖႆးဘၣ်နီတခိၣ်ဘၣ်ယိၤအကိၢ်နၠၣ်စတလဲၤဖႆးဘၣ်နီတခိၣ်ဘၣ်, ပှၤမၤစံၥ်နၠၣ်စတမၤဘၣ်နီတခိၣ်ဘၣ်.

၇၉. **ခိၣ်ခိၣ်** နၠၣ်မ့ၢ်စုလိၢ်အဆိလီၤ. ပှၤလၢအကျိၣ်အါစုအါတဖၣ်နၠၣ်ပစံးလၢအိၣ်ဒီး အစုလိၢ်ခိၣ်ခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအစုလိၢ်ခိၣ်ခိၣ်အါကၢ.

၈၀. **အခိၣ်လိ** နၠၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢလဲၤတၢ်ဖိုး,ပှၤလၢလဲၤတၢ်တုၤချတဖၣ်နၠၣ် ပစံးလၢလဲၤတၢ်အခိၣ်လိလီၤ. ပှၤလၢလဲၤတၢ်အခိၣ်လိတဖၣ်နၠၣ် လဲၤတၢ်ဖိုးယံၤကၢ, လဲၤတၢ်တနံၤလဲၤနၠၣ်ပလဲၤပဝဲတနံၤဒီးမ့ၢ်ထူၣ်ထိၣ်ယွ့ၢ်လီၤလီၤ.

၈၁. **ခိၣ်လီလီ** နၠၣ်စတနၢ်ဟူဘၣ်နီတစုဘၣ်,စတစံးဘၣ်,စနၢ်တပၢၢ်ဘၣ်သရၣ်စ့ၤ.

၈၂. **အိၣ်ခိၣ်လိဝတစံးဘၣ်,ပစံးလၢအိၣ်ခိလိ** လီၤ. ပှၤမ့ၢ်တမၤဘၣ်တၢ်နီတမံၤဒီးအိၣ်ဒၣ်အတၢ်နၠၣ်ပတစံးဘၣ်လၢအိၣ်ခိၣ်လိဘၣ်,ပစံးလၢအိၣ်ခိလိလီၤ.

၈၃. **လီၤခိၣ်ထိၤတွၢ** နၠၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢလီၤယွၣ်လီၤတွၢလီၤ.

၈၄. **လီၤတူၢ်လီၤခိၣ်** နၠၣ် မ့ၢ်ပှၤပှ့ၢ်လ့ၢ်ကျါဖိလၢတတူၢ်ဘၣ်ပဒိၣ်အကါဘၣ်ဒီး ထံကိၢ်ကိၢ်ကိၢ်နၠၣ်ဟးရှသူၣ်လၢပှ့ၢ်လ့ၢ်ကျါဒီး တုၤထံခိၣ်ကိၢ်မုၥ်ပဒိၣ်ပပှ့ၢ်တအၢလၢၢဘၣ်ဒီး ပှၤပှ့ၢ်လ့ၢ်ကျါဖိနၥ်တူၢ်ကွၤပဒိၣ်အကါဒီး ပစံးလၢလီၤခိၣ်ကွၤအမူးလီၤ. ပှၤကညီပှ့ၢ်လ့ၢ်ကျါဖိတဖၣ်တုၤထံကိၢ်ကိၢ်ကိၢ်ဒီးယွ့ၢ်ရှသူၣ်ဆူပှ့ၢ်လ့ၢ်ကျါ,တုၤထံခိၣ်ကိၢ်မုၥ်ဒီးလီၤခိၣ်ကွၤပြူးပြူးလီၤ.

၈၅. **ဆဲၣ်ခိၣ်** နၠၣ်ပတစံးဘၣ်နီတစုဘၣ်,စတနၢ်ဟူနီတခိၣ်ဘၣ်,စနၢ်တပၢၢ်ဘၣ်သရၣ်စ့ၤ.

၈၆. **အိၣ်ခိၣ်** နၠၣ် စတနၢ်ဟူဘၣ်နီတစုဘၣ်, ပတစံးဘၣ်,စနၢ်ခိၢ်တပၢၢ်ဘၣ်အံၤစ့ၢ်.

၈၇. **အခိၣ်ကတုၤဘူးတ့ၢ်** နၠၣ် မ့ၢ်ပှၤဟဲဝဲဘူးတ့ၢ်ဒီးပဟံၣ်ပဃီပဒူပတဝီဒီး ပစံးလၢအခိၣ်ကတုၤဘူးတၢ်လီၤ. သရၣ်သမါပသူၣ်ကွသးပှ့ၢ်လၢသါကဟဲဆူပအိၣ်ဒီး ပကွ့ၢ်လ့ၢ်အကျဲဒီး ဟဲဝဲကတုၤတ့ၢ်ပအိၣ်ဒီးဘူးလံနၠၣ်ပစံးလၢအခိၣ်ကတုၤဘူးတ့ၢ်လီၤ. ဒီးတစုစုတဟဲဖႆးဘၣ်နၥ်သက့တယံၥ်လၢၢဘၣ်,ကိးမၤဒီး ကဟဲဝဲနၠၣ်ပစံးလၢအခိၣ်ကတုၤဘူးတ့ၢ်စကီးလီၤ. သရၣ်လဲၤထိၣ်ဆူဝ့ၢ်မံၥ်တါ,သရၣ်အခိၣ်ကတုၤဘူးလံ,မဆါတနံၤအံၤ,သရၣ်ဟဲမဆါတနံၤအခိၣ်ကတုၤဘူးလံကၢ်သၢ.

၈၈. **ဖဲလဲၣ်ခိၣ်လဲၣ်** နၠၣ် မ့ၢ်ဒ်ဆံးယံၥ်တ့ၢ်လဲၣ်,ဒ်ဖဲလဲၣ်စုလဲၣ်အသိးလီၤ. နဟ့ၣ်ယၤလၢယဲၥ်ဖဲလဲၣ်ခိၣ်လဲၣ်, စလိၢ်နတၢ်ဖဲလဲၣ်ခိၣ်လဲၣ်စံးဝဲဒၣ်.

၈၉. **ခိၣ်ပူၤ** နၠၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်ကပၤဆူအကဆူးတခိနၠၣ်ပစံးလၢပခိၣ်ပူၤလီၤ. စခိၣ်ဘၣ်တူၥ်လၢအပူၤတခိ,ပခိၣ်ကပၤလၢပခိၣ်ကဆူးတခိလၢထၣ်လၢခံနၠၣ်မ့ၢ်ပခိၣ်ပူၤလီၤ. စဝဲၥ်ဘၣ်စခိၣ်ဒုၣ်သၣ်လၢအပူၤတခိဆါသမိး, သူးထိၣ်နခိၣ်လၢအပူၤတခိ,ဝဲစံး.

၉၀. **ခိၣ်ချ** နၠၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်ကပၤဆူတမ့ၢ်ဘၣ်အကဆူးတခိနၠၣ်ပစံးလၢပခိၣ်ချလီၤ. နမ့ၢ်လုၣ်ထံဒီးထူးနခိၣ်ဒီးအပူၤအချ.

ခွါ

၁. **ဟ်တခွါ** နၠၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအိၣ်ဒီးပှၤဂၤတဘၣ်လိၥ်ဘၣ်ဒီးပဒုၣ်ဟးဆဲးပှၤဂၤ, တရှလိၥ်အိၣ်ယှာ်ဘၣ်ဒီး ပှၤဂၤဘၣ်နၠၣ်ပစံးလၢဟ်တခွါအဘးလီၤ. ပှၤတဂၤဟ်ဒၣ်အသးဒီးပှၤတခွါတခွါတမၤဘၣ်ဘူးဘၣ်ပှၤဘၣ်ဒီးပစံးလၢဟ်သးတခွါတခွါတစုစု,ပစံးလၢဟ်တခွါအသးတစုစုလီၤ. ပှၤလၢပတထံၣ်ဘၣ်နီတခိၣ်ဒီးပရှတမုၥ်ဘၣ်,ရှပှၤခိၢ်တမုၥ်ဘၣ်နၠၣ် ပစံးလၢဟ်သးတခွါတခွါ,ဟ်တခွါအသးဒ်နၠၣ်လီၤ. တၢ်တမ့ၢ်အရှဲၣ်ပှၤဒီးတၢ်ဟ်တခွါအသးလီၤ.

ခွၣ်

၁. **ခွၣ်အိၣ်** နၠၣ် မ့ၢ်ခွိၣ်အိၣ်အဆိလီၤ. ခွိၣ်အိၣ်ခွၣ်အိၣ်စံးဝဲဒၣ်,ပခွိၣ်အိၣ်ခွၣ်အိၣ်ကသူနၠၣ် ပမၤတၢ်ညၣ်ဒီးသဒုသယိ မိၢ်ဂံၥ်မါယဲ,ပသၢပကျၢတၢ်နၢမူနၢဆိုဒီးပဖိထံစုၤကအိဓိၤဒီးပယှၣ်တုၤထံလီၤသံးနၠၣ် ပစံးလၢပခွိၣ်အိၣ်ခွၣ်အိၣ်တၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်လီၤ.

၁. **ခွူးလံၥ်ခွူးလဲၢ်** နၠၣ် မ့ၢ်ပလဲၤလိၢ်ပှၤဂၤအစုမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပငါပှၤဂၤအတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤကွဲးပနီၣ်လၢလံၥ်ဒီး ပစံးလၢ

Digitized by Google

ပှၤဂၤခူးလံာ်လီၤ. နမ့ၢ်လီၢ်စစုဒီးစကခူးလံာ်လီၤ. ဒီး ဆူခံသုတသးပှၤနီၣ်တဂၤ, ဒ်နသုတသးပှၤနီၣ်တဂၤဒီး စကခူးဒီးလံာ်လီၤ. ဒီးလံာ်လၢပကွဲးပနီၣ်တၢ်နၣ်ပကီး စကီးလၢလံာ်ခူးလီၤ. ဒီးခူးနၣ်မ့ပကီးဖိာ်ထွဲတလၢၢ အခံလီၤ.

၂. **ခူးအသး** နၣ်မ့ၢ်ပသးဒိၣ်ထိၣ်ပဆိၣ်လီၤယာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပသးကလုာ်ကလီၤပတလူၤထွဲဘၣ်အခံမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပထံၣ်ပှၤ ဂၤအတၢ်ဒီးပတဟံးတဖိၣ်ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပခူးပ သးလီၤ. ပှၤတဂၤအသးဒိၣ်ထိၣ်ခူးဝဲတနၢ်ဘၣ်.

ခွဲ,ခွဲၣ်,ခွီ,

၁. **ခွဲလာ်** နၣ်မ့ၢ်ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢခဲလာ်လီၤ.

၁. **ခွဲၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတကလုာ်အိၣ်လၢအါတ်ပှၤထး နၣ်ဒီးမၤသးဒ်ပယီၤအသိးနၣ်ပကီးလၢခွဲၣ်လီၤ. ဒီး အဖိာ်မုၣ်တဖၣ်နၣ်ဆဲးလါအမဲာ်လါယုၢ်ကလာ်လီၤ.

၂. **ဟးခွဲၣ်ခွီ** နၣ်ပှၤကညီဟးဝ့ၤဝီၤလၢထးထးလာ်လာ် နၣ်ပစံးလၢဟးခွဲၣ်ခွီလီၤ. ပှၤတဂၤဟးခွဲၣ်ခွီလၢဟံၣ် အဖီခိၣ်.

ခွီး,ခွီၣ်,ခြါ,ခြး,ခြၣ်,ခြၢ်,ခြူၢ်

၁. **ခွီးအသး** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢသါကကဲလၢအပျ်ၢအဘီၣ်ဒီး ကွံာ်တ့ၢ်မိၢ်သနိပၢ်သနိဒီးတယူၤဒံးဘၣ်ထံနၣ်ပစံးလၢ ပှၤခွီးအသးလီၤ. ပှၤတနီၤနီၤခွီးသးတနံၣ်ညါဒီးယူၤထံး လၢခံလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပယီၤအကလုၢ်လီၤ. ခွီ see ခွဲၣ်ခွီ.

၁. **ကသ့ခွီၣ်** နၣ်ပဖိတၢ်ညၣ်ဒီးသအ့သယီ,မိၢ်ဂံာ်ဖါယဲ, ပသၢပကျၢဒီးပဖီထံစုၤကအိဓိၤဒီး ပယှၣ်တုၤထံလီၤ သံးဒီးပကီးလၢကသ့အခွီၣ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပကီးဖိာ်ထွဲပယီၤ အခံလီၤ..ဒီးပှၤကညီကီးလၢကသ့အဝဲာ်တစုစုလီၤ. ဒီး ပစံးလၢတၢ်ခွီၣ်တစုစုစကီးလီၤ. ခွီၣ်အိၣ်ခွၣ်အိၣ်ကသ့ တၢ်ညၣ်နၣ်တကု့ၢ်. ကသ့အခွီၣ်တသပၢၤအံသၣ်တဆၢ ဘၣ်,ပအိၣ်မ့ၤဘၣ်ဒီးတၢ်ခွီၣ်နၣ်ပအိၣ်ဝံၣ်ကၢ.

၁. **ခြါခြါ** နၣ်မ့ၢ်တးအုးထံပှၤဝဲသိၣ်ဒီးပစံးလၢသိၣ်ခြါ ခြါလီၤ. တးအုးထံနၣ်မ့ၢ်ထံၣ်ပှၤဒီးပှၤသိၣ်ဝဲခြါခြါနၣ်မ့ၢ် အဟ်ဒူအသးလၢသါကအ့ၣ်ပှၤလီၤ.

၁. **ခြးခြး** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိနံၤဝဲနၣ်ပစံးလၢနံၤခြးခြး လီၤ. ပှၤဆံးနၣ်ပမ့ၢ်ကိၢ်ကွဲအယိၢ်ဒ့ဒီးနံၤဝဲသိၣ်ခြးခြး လီၤ. ပှၤဆံးတဂၤအမိၢ်လိာ်ကွဲဒီးအမိၢ်ကိၢ်ကွဲအယိၢ်ဒ့ ဒီးနံၤသိၣ်မးခြးခြး,ခြးခြးလဲၣ်.

၁. **ခြၣ်ခြၣ်ခြၣ်ခြၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပထံးစ့ၢ်စံုးနၣ်သိၣ်ဝဲဒီးပစံး လၢသိၣ်ခြၣ်ခြၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤထံးဒီးစ့ၢ်စံုးသိၣ်မးခြၣ် ခြၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢသိၣ်ခြၣ်ခြၣ်လီၤ.

၁. **ခြၢ်ခြၢ်** နၣ် မ့ၢ်ထီးတဖၣ်ဟ်ဒူအသးဒီးထုထိၣ်အက လုၢ်သိၣ်ခြၢ်ခြၢ်လီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢအသိၣ်ခြူၢ်ခြူၢ် လီၤ. ထီးတဒုထွံၢ်မိၤဒီး လူၤအ့ၣ်ထွံၣ်,ထုထိၣ်အကလုၢ် သိၣ်မးခြၢ်ခြၢ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢ အသိၣ်ခြူၢ်ခြူၢ်စ့ၢ်ကီး လီၤ.

၁. **ခြူၢ်ခြူၢ်** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဒုတနၢ်သိၣ်ဝဲနၣ်ပစံးလၢ အသိၣ်ခြူၢ်ခြူၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤဒုတနၢ်သိၣ်မးခြူၢ်ခြူၢ် လီၤ.

၂. **ခြူၢ်ခြူၢ်** နၣ် မ့ၢ်လီသိၣ်ဟူလၢအယံၤနၣ် ပစံးလၢ သိၣ်ခြူၢ်ခြူၢ်လီၤ. လီတဘ့ၣ်သိၣ်မးလၢမူထံးဘၣ်နၣ် ခြူၢ်ခြူၢ်,ကီးမးတၢ်ကစူၤကၢ်သၢ,ဒီးသ့ၣ်ဖးဒိၣ်ကၢ်သိၣ်, ဒီးမိၣ်သိၣ်နၣ်ပစံးစ့ၢ်ကီးလၢသိၣ်ခြူၢ်ခြူၢ်,ပှၤကဂၤကျာ် သ့ၣ်ဖးဒိၣ်တထံးကၢ်သိၣ်မးသခြူၢ်ကလာ်လီၤ. မိၣ်သိၣ် လၢဝိၣ်လဲၣ်ပှၤသခြူၣ်ကလာ်နၣ် ကမ့ၢ်ကၢ်ကဘီဟဲလၢ ဝိၣ်လဲၣ်ပှၤသၢ.

၁. **ခြူၢ်ခြူၢ်** နၣ် မ့ၢ်ထီးတၢ်ဟ်ဒူအသးဒီး မၤသိၣ်အက လုၢ်ခြူၢ်ခြူၢ်ဒီးပစံးလၢထုထိၣ်အကလုၢ်လီၤ. ထီးတၢ်တ ဒုထုထိၣ်အကလုၢ်သိၣ်မးခြူၢ်ခြူၢ်ပမၤဘၣ်ဘူးတဘူၣ် ဘၣ်နီတဂၤဘၣ်.

ခြူာ်,ခြူၤ,ခြီး,ခြီး,ခြီၣ်

၁. **ခြူာ်ခြူာ်** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအသးပှ်ကူးသိၣ်ဝဲဒီးပစံး လၢကူးသိၣ်ခြူာ်ခြူာ်လီၤ. ပှၤသးပှ်တဂၤကူးသိၣ်မး ခြူာ်ခြူာ်လီၤ.

၁. **ခြူၤ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကနိလိာ်ကွဲဒီးမၤသိၣ်အက လုၢ်လီၤ. ပှၤကညီမ့ၢ်ကနိဒီးဖိးလိာ်အသးတခီဖိးတခီ ဖိးဒီးမၤသိၣ်အကလုၢ်စံးဝဲဒၣ်ခြူၤဓၢ်ခွါစီ,ခြူၤကၢ်သဲ, ခွါစီ,ခြူၤတခီခြူၤခြူၤ, ဆိၣ်ယံၤဝံာ်ယံၤလိာ်အသး သပှၤကလာ်လီၤ.

၁. **ခြီးခြီးခြးခြး** နၣ် မ့ၢ်ထိၣ်သပိၢ်ပှၤဒီးသိၣ်ဝဲခြီးခြီးနၣ် ပစံးလၢထိၣ်သပိၢ်နံၤခြးခြးလီၤ. ထိၣ်သပိၢ်တဘ့ၣ်နံၤ သိၣ်မးခြးခြးနၣ်မ့ၢ်ဘၣ်အကတိၢ်လၢပကူာ်ခါဖဲးခါ နၣ်ပ တဖဲးဘၣ်, ပကဒုၣ်လီၤ,ထိၣ်သပိၢ်တဘ့ၣ်နံၤသိၣ်မးခြး ခြးသိၣ်မးခြီးခြီးလီၤ. ထိၣ်သးပိၢ်နနံၤခြးခြးနနံၤ ခြီးခြီး စံးဝဲဒၣ်.

၁. **ခြီးခြီး** နၣ် မ့ၢ်ပကျာ်လီၤသံးနာ်အမဲာ်နၣ်သိၣ်ဝဲခြီး ခြီးလီၤ. ပှၤတဂၤခးသံးနာ်ဒီးသံးနာ်အမဲာ်ကျာ်လီၤအ သးသိၣ်သခြီးကလာ်ဒီးသံးနာ်ထိၣ်ဝဲလီၤ.

၁. **ခြီၣ်ခြီၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပစုးလၢၢ်လၢလၢၢ်ကျါကဒဲကဒဲနၣ် ဘၣ်ထံးလိာ်အသးသိၣ်ဝဲနၣ်ပစံးလၢသိၣ်ခြီၣ်ခြီၣ်လီၤ. မတၤစုးလၢၢ်တဂၤသိၣ်မးခြီၣ်ခြီၣ်, သိၣ်မးခြီၣ်ခြီၣ်လီၤ. ဒီးထးဘ့ၣ်ဘၣ်နၣ်ဘၣ်ဒိလိာ်အသးသိၣ်ခြီၣ်ခြီၣ်စကီး

Digitized by Google

လီၤ.
၁. **သိမီၤချ့မီၤ** နၣ် မ့ၢ်ပတဲးသ့ၣ်တဲးဝဲၣ်ဒီး အှမ့ၣ်အီၣ်ဖၣ်ဆါန့ၣ်ပး,ဟံးန့ၢ်ဒီးပကျိၣ်ကျဲးဒီးထံဒီးပမၤဒီးသိဒီးပဟံးန့ၢ်အထံဆုံန့ၣ်ပကီးလၢချ့လီၤ. ဒီးဖၣ်ဆါလၢပတဲးခုးဒီးမ့ၣ်အီၣ်တၢ်အကဘိၣ်န့ၣ်ပကီးလၢချ့စကီးလီၤ. ပဖီဂီၤလုၣ်န့ၣ်ပဟံးန့ၣ်ချ့ထံအဆုံဒီးသိန့ၣ်ပကျိၣ်ကျဲဒီးပဖီဂီၤလုၣ်န့ၣ်ပစံးလၢချ့,ဒီး ပစံးလၢအဆိလၢသိမီၤချ့မီၤလီၤ. နမၤသိမီၤချ့မီၤအါကလဲၣ်, နသါကဖီဂီၤလုၣ်ဓါ.
၂. **ချ့မီၤချဲမီၤ** နၣ် မ့ၢ်ဖၣ်ဆါလၢပတဲးခုးလၢခုးကျၣ်ပှၤဖၣ်ဆါအီၣ်လီၤတဲာ်န့ၣ်ပကီးလၢချ့လီၤ. ပှၤကညီတဲးခုးန့ၣ်ဟံးန့ၢ်ချ့ဒီးမၤအထံဆုံန့ၣ်ဒီးဖီဂီၤလုၣ်တကွၢ်,ချ့လၢပတဲးခုးန့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ချ့ဝၣ်ချ့လီၤ .
၃. **ချ့ထံ** နၣ်မ့ၢ်ပမၤဖၣ်ဆါအထံန့ၣ်ပစံးလၢချ့ထံလီၤ. ပထိၣ်ဆိခုးန့ၣ်ချ့ထံအှၣ်တဲာ်ဘုဖိမဲထိၣ်တဖိးဘၣ်.
၄. **ဟီၣ်ချ့** နၣ်မ့ၢ်ကပ်ာ်အဆိလီၤ. ကပ်ာ်ဟီၣ်ချ့ဘၣ်အၢပှၤနးကၢ,တၢ်ဟဲစူၤထံဒိၣ်လီၤဒီး ဟဲလီၤမးဒီးကပ်ာ်ဟီၣ်ချ့ပအိထံတနၢ်ဘၣ်.
၅. **နၢ်ချ့** မ့ၢ်နၢ်ချုံအဆိလီၤ. ပနၢ်အခိၣ်အသရူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပနၢ်ပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်ညီးအိၣ်ဒီးအသၣ်ဒီးပစံးဒီးအဆိလၢပနၢ်ချုံနၢ်ချ့လီၤ. စနၢ်ချုံနၢ်ချ့ဆါသမိး.
၆. **ပချ့** နၣ်မ့ၢ်ပချုံအဆိလီၤ. ပတၢ်လၢ်ပှၤညီးထိၣ်သလံၤထိၣ်အိၣ်ဒီးအသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကိာ်ညီးထိၣ်အိၣ်ဒီးအသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကီးဒီးအဆိလၢပချုံပချ့လီၤ. ပချုံပချ့နၣ်အိၣ်ထိၣ်လၢပတၢ်လၢ်ပှၤ,လၢပကိာ်,လၢပကံၣ်ကၤထံးဒီးကီၤဝဲကီၤတါချ့တစဲးစဲးလီၤ. ပချုံပချ့နၣ်အိၣ်လၢပစုပခိၣ်ပကိာ်ပယီၢ်,လၢအဆိုးသကးန့ၣ် တုၤအဆါထိၣ်ဒီးပဟံးဘၣ်ကီၤဝဲလီၤ. မ့ၢ်တဆါဘၣ်ဒီး ပဟံးတဘၣ်ဘၣ်.
၇. **တါချ့** နၣ် ကီၤအဆိလီၤ. လၢၢ်မီၤလုမီၤ,ယဲာ်မီၤထးမီၤ, ထိရီၤတၢ်လၢပဝဲာ်တနၢ်ဘၣ်န့ၣ် ပကီးဒီးအဆိလၢကီၤတါချ့လီၤ. တၢ်ယံတကျိကီၤတါချ့စဝဲာ်တနၢ်ဘၣ်.
၈. **ချ့ချ့** နၣ် မ့ၢ်ပဘိးကၢ်သ့ၣ်ဒ့အယှမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဒဲပစုမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢသိၣ်ချ့ချ့လီၤ. မတၤဘိးသ့ၣ်ဒ့ကၢ်သိၣ်ချ့ချ့န့ၣ်လဲၣ်. ဒီးပှၤကညီဒဲအစုန့ၣ်ပစံးလၢသိၣ်ချ့ချ့,ဒီးသိၣ်စကီးတါတါလီၤ. ပတၢဒဲအစုသိၣ်တါချ့တါချ့တဂၤန့ၣ်လဲၣ်,တၢ်သိၣ်တါချ့တါချ့န့ၣ်.
၉. **ကုၤချ့** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကတိၤအၢလိာ်အသးဒီးစံးလိာ်အမဲာ်လီၤက်လၢကုၤချ့လီၤ. ပှၤတဂၤအမဲာ်လီၤဂၤလၢကုၤချ့ဒီး သါကဖးသါဆိဒီးယၢ,ပှၤလၢအဖှိၣ်ဒီးတကိာ်တသိၣ်ဘၣ်တၢ်တဖၣ်န့ၣ်ပှၤဂၤဒုၣ်ဒွဲၣ်အီၤဒီးပှၤဂၤစံးလၢအမဲာ်လီၤက်လၢကုၤချ့လီၤ. ပှၤတဂၤဖှိၣ်ဒီး အမဲာ်

သၣ်လီၤက်လၢကုၤချ့ဒီး ဟ်သူၣ်ဂဲၤစကီးလၢ အသးလဲၣ်.
၁၀. **လီၤချ့ထံ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအကၢၣ်နးနးကလဲာ်ဒီးပမ့ၢ်အမၤန့ၣ်ထိၣ်ခုၣ်လီၤအမဲာ်ဒီး ပစံးလၢအမဲာ်သၣ်လီၤချ့ထံလီၤ. ပှၤတဂၤကၢၣ်သတးဒီးအမဲာ်သၣ်လီၤချ့ထံမး,ပမၤတန့ၢ်ပဆှၢတန့ၣ်ဘၣ်.

ချး

၁. **ချး** နၣ်မ့ၢ်ချုံးအဆိလီၤ. ချုံးကွၤချးကွၤဆှမီၤယၣ်မီၤန့ၣ်တကွၢ်, ပဘိးဘိၣ်ကွၤဆှမီၤယၣ်မီၤလၢပကတီၤကွၤန့ၣ် ပစံးလၢပချုံးကွၤချးကွၤလီၤ.
၂. **ချုံးအဆိမ့ၢ်ချး,** တၢ်တကလှာ်အကုကီၤဒီးပကီးလၢချုံးမီၤချးမီၤလီၤ. ချုံးမီၤချးမီၤအဒံၣ်န့ၣ်ပအိၣ်ဝံၣ်ကၢ, ချုံးပိုၤချးပိုၤတကလှာ်,ချုံးကီၤချးကီၤတကလှာ်,လၢန့ၣ်အဖီခိၣ်အိၣ်ဒံးအါကလှာ်.
၃. **ချး** နၣ် မ့ၢ်ထးမ့ၢ်ဂ့ၤ, သ့ၣ်ဒ့ယးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကၢ်ဝဲဒီးအဆၢတစဲဘူးလၢၤဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢကၢ်ချးလီၤ. ထးတဒဲန့ၣ်ပမ့ၢ်တိၢ်ဒီးကၢ်တှာ်ချးကလာ်လီၤ. ထးတဘိကၢ်တှာ်မးလချးကလာ်လီၤ. လၢၢ်တဖျၢၣ်ဖးထိဒီးဘၣ်ဒီးဒီးကၢ်တှာ်မးသချးကလာ်လီၤ.
၄. **တၢ်နိတၢ်ချး** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိအဆံးန့ၣ်ဆါဝဲ,အဟၢဖၢ,ဖၢဝဲ,အဟုးကး,အှၣ်ဆါထိၣ်တဂ့ၤဘၣ်,အအှၣ်ဖျိုး,ဒီး ဒိၣ်ထိၣ်တသ့ဘၣ်,ယဲၤဝဲနးနးကလဲာ်ဟီၣ်ဝဲနးနးကလဲာ်ဒီးပစံးလၢကၢ်ချးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢအချး,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢတၢ်နိတၢ်ချး,ဒီးဘၣ် တစုစုပစံးလၢတၢ်မ့ၢ်တၢ်ချး, တၢ်နိတၢ်ချးဘၣ်ပှၤကညီဖိန့ၣ်မ့ၢ်အမိၢ်အိၣ်ဘၣ်တၢ်လၢတဘၣ်လိာ်ဘၣ်ဒီးပှၤက ညီဖိတဖၣ်ဒီး ကဲထိၣ်လၢတၢ်နိတၢ်ချးလီၤ. ပှၤကညီအိၣ်ဒီးအဖိဆံးတဖၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဘၣ်တၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်ဒီး ကဲထိၣ်လၢတၢ်မ့ၢ်တၢ်ချးလီၤ.
၅. **ချးလီၤအသး** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဆံးလၢအမဲထိၣ်လၢ်ဒီးအိၣ်သွံၣ်လးန့ၣ်ပစံးလၢချးလီၤအသးလၢ သွံၣ်လးလီၤ. ပှၤဆံးတဂၤအိၣ်သွံၣ်လးန့ၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်တၢ်ချးအိၣ်လၢအဟၢဖၢပှၤဒီးချးလီၤအသးလၢသွံၣ်လးသၢ.
၆. **ချးလီၤအခိၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအနိအချးတဖၣ်န့ၣ်ပကူးဆိမိၢ်သူအကိာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ချုံးသူအကိာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပထိလီၤအသွံၣ်လၢပှၤချးတဖၣ်အခိၣ်ဒီး ပစံးလၢပချးလီၤအခိၣ်လီၤ. ပှၤအချးတဖၣ်န့ၣ်တုၤပမၤတဘျါဘၣ်နိတမံၤဒီးပချးလီၤအခိၣ်ဒီးဘျါဝဲလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပလုၢ်လီၤအခိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢလုၢ်လီၤချးလီၤ,နဖိဆံးန့ၣ်မၤအချးလီၤ. လုၢ်လီၤချးလီၤအ

Digitized by Google

ခိဉ်လာချံꩻသူဒ်ꩻကဘျုလီꩻ. ချꩻလီꩻနဖိအခိဉ်ဒ်ꩻချံꩻနှဉ်ကဘျုဝဲလီꩻ.

၇. **ပချꩻ** နှဉ်မှ်ပချုꩻအဆိလီꩻ. ပထုတ်တကလုာ်ဒ်တဒ်ꩻအသိဉ်အိဉ်ဒ်ꩻအခိဉ်ဖျိဉ်ဒ်ꩻပကိꩻဒ်ꩻ အဆိလာပချုꩻပချꩻလီꩻ. ပထုပချုꩻပချꩻတသ့ဘဉ်.

၈. **တချꩻ** နှဉ် မှ်ပမၤပှၤဂၤလာပခိဉ်ညါခိဉ်ဒ်ꩻပစံꩻလာပတချꩻလီꩻ. ဒ်ꩻပစꩻလာပတကျာ်စကိꩻလီꩻ. ပှၤတဂၤတချꩻအဝဲတဂၤဒ်ꩻအဝဲတဂၤဟိဉ်မꩻလီꩻ. တချꩻပှၤဂၤလာနခိဉ်နှဉ်ပှၤဂၤကလိꩻအိဉ်နၤနတသ့ဉ်ညါဘဉ်စါ.

ချံ

၁. **ချံမိၤဘိဉ်မိၤ** နှဉ် မှ်တ်အမှ်တကလုာ်ဒ်နွဲဉ်အသိꩻဒ်ꩻအမှ်ဝါကျိဉ်ကလာ်ဒ်ꩻအိဉ်ဒ်ꩻ အဆှဉ်တစဲꩻစဲꩻဒ်ꩻပစံꩻလာချံလီꩻ. ချံနှဉ်အတ်အိဉ်ဒ်နွဲဉ်အသိꩻဒ်ꩻပအိဉ်မူၤပှၤလီꩻ. ဒ်ပအိဉ်သုတမူၤပှၤတဂုၤဒ်ꩻပဆိုဘူသလါမိၤဒ်ꩻပစှဉ်လီꩻလာထံကျါတုၤအဘျါဒ်ꩻ ပဟၢအိဉ်တမူၤဘဉ်ပှၤဘဉ်,ပှၤကညီမှ်ဘဉ်တ်သဉ်ဝံၤလီꩻဒ်ꩻ စှဉ်အိဉ်ချံနှဉ်မၤဝဲလာမှၤဒ်ꩻအိဉ်ဝဲလီꩻ. ချံအတ်နှဉ်ပမှ်တဆိုစှဉ်ဘျါဘဉ်လာထံဒ်ꩻ ပအိဉ်ခဉ်ဒ်ꩻမူၤပှၤလီꩻ. ချံနှဉ်လာတ်ယီၤခါဒ်ꩻအမှ်သံဝဲ,မှ်တုၤလာလါချံပူၤဒ်ꩻပျိ်ထိဉ်ကှၤ,မဲထိဉ်ကှၤဝဲလီꩻ.

၂. **ချံမိၤထိမိၤ** နှဉ်မှ်သ့ဉ်လာပစိꩻ,ပပျါဒ်ꩻ ပဒ်ꩻလာဖိဉ်လဲဉ်ပှၤနှဉ်ပကိꩻလာချံလီꩻ. တလၢၤတဖဉ်နှဉ်စိꩻချံအိဉ်ဒ်ꩻချံအဒ်ဉ်တနိၤချံအဆံꩻတနိၤလီꩻ. ချံဒ်ဉ်ဒ်ꩻအပှၤဒ်ဉ်,ချံဆံꩻဒ်ꩻအပှၤဆံꩻစကိꩻလီꩻ.

၃. **ချံအခိဉ်ချံအနါ** နှဉ် မှ်ချံအကတၢါဆူပမဲာ်ညါတခိနှဉ်ပစံꩻလာချံအခိဉ်လီꩻ. ချံနှဉ်ပမှ်ကၢါဒ်ꩻဖျိꩻဆူအခိဉ်တခိဒ်ꩻလဲၤချမꩻလီꩻ. ချံအခိဉ်တမျိၤနှဉ်ပလဲၤဆှဉ်နိၤအိဉ်တြီ်တဂၤ.

၄. **ချံခံ** နှဉ် မှ်ချံအကတၢါလီꩻဆူပလိ်ခံတခိနှဉ်ပစံꩻလာချံအခံလီꩻ. ချံအခံတခိနှဉ်ပှၤကညီဆှဉ်နိၤဒ်ꩻရိ်ာဝဲဒ်ꩻသနူနှဉ်မှ်လာချံခံတခိလီꩻ.

၅. **ချံအကနူၤ** နှဉ် မှ်ချံအခိဉ်ဒုနှဉ်ပစံꩻလာချံအကနူၤလီꩻ. ချံတဘှဉ်အကနူၤဘူလဉ်လိ်ာဂုၤကၢ,ချံနှဉ်တနိၤနိၤအကနူၤတိဉ်ကံါကလာ်ဒ်ꩻခိꩻဝဲတကှ်လီꩻ.

၆. **ချံခိဉ်ဒု** နှဉ် မှ်ချံကနူၤအယၢၤနှဉ်မှ်ချံအခိဉ်ဒုလီꩻ. ဒ်ꩻဘဉ်တစုစုပစံꩻလာအကနူၤ,တစုစုပစံꩻလာအခိဉ်ဒုလီꩻ. ချံခိဉ်ဒုဒ်ꩻချံကနူၤနှဉ်ဒ်ꩻသိꩻသိꩻလီꩻ.

၇. **ချံအကစါ** နှဉ် မှ်ပှၤလာဒꩻချံဒꩻထိဒ်ꩻလဲၤပနံာ်တ်ကၤဒ်ꩻ စံဉ်ညိဉ်ချံ,မာဒဉ်အချံဒဉ်ဝဲဒ်ꩻပစံꩻလာချံကစါလီꩻ. ပှၤကဲလာချံကစါတဖဉ်နှဉ် ပှၤဒဉ်အချံလဲၤပနံာ် တ်ကၤဒ်ꩻစံဉ်ညိဉ်ဒဉ်အချံ,စံဉ်ညိဉ်ပှၤဒꩻချံဖိတဖဉ်နှဉ်မှ်ချံကစါလီꩻ. ချံတဘှဉ်ဒ်ꩻအကစါအိဉ်တဂၤလီꩻ.

၈. **ပှၤချံဖိ** နှဉ် မှ်ပှၤလာလဲၤပနံာ်တ်ကၤမှ်ဂုၤ,လဲၤတ်တပူၤပူၤမှ်ဂုၤ, ဒ်ꩻဒꩻချံလာတမှ်ဘဉ်ချံကစါတဖဉ်ခဲလာ်နှဉ်ပစံꩻလာပှၤချံဖိလီꩻ. ပှၤချံဖိတဖဉ်နှဉ်ဒꩻချံဒ်ꩻကၢါတငါ,ဒုꩻယၢ်,ရိ်ာသနူလီꩻ.

၉. **ချံစိꩻ** နှဉ် ပတစံꩻဘဉ်,ပစံꩻလာပစိꩻချံလီꩻ. စိꩻချံစိꩻထိစံꩻဝဲဒဉ်.

၁၀. **စိꩻချံစိꩻလိ** နှဉ် မှ်ပမၤချံဖျꩻချံလာကွါတလၢၤ,ကွါပံမꩻနှဉ်ပဖျꩻသရိၤလီꩻဆူပခိဉ်ထံꩻပဟုꩻလာ်တခိဒ်ꩻ ပစံꩻလာပစိꩻချံလီꩻ. ပှၤလာစိꩻချံသ့တဖဉ်နှဉ်စိꩻချံလာကွါနှဉ်အလိ်ါလဲၤမၤသꩻကဆှဉ်ဒဉ်လီꩻ. တ်လာချံနှဉ်ပမှ်စိꩻလိဒ်ꩻသ့ကိꩻဂၤ,ပှၤကညီနှဉ်မှ်စိꩻလိချံဒ်ꩻကသ့စကိꩻလီꩻ. ဒ်ꩻတစိꩻလိဘဉ်ချံနီတဂၤဘဉ်.

၁၁. **ချံသနူသရိ** နှဉ် မှ်ချံအခံနှဉ်ပကိꩻချံသနူဒ်ꩻပထိꩻထိဉ်ချံအလိ်ါနှဉ်ပကိꩻလာချံသနူစကိꩻ,နပာ်ချံဖဲလဲဉ်,စပာ်ချံလာချံအသနူနှဉ်လီꩻ. ဘဉ်ဆဉ်ဒ်ꩻချံသနူနိ်ါနိ်ါမှ်လာပပာ်ချံအလိ်ါပထိꩻထိဉ်ချံအလိ်ါနှဉ်လီꩻ. နမှ်ဒꩻချံဒ်ꩻဟဲကှၤဟာ်ကှၤချံလာချံအသနူကါနဲာ်.

၁၂. **ချံအဘှꩻ** နှဉ်မှ်ပှိ်ါကိꩻချံအစꩻလာချံအဘှꩻလီꩻ. ဒ်ꩻစိၤကိꩻဖိဉ်ထွဲပှိ်ါအခံတကျါဘဉ်ဒ်ꩻစံꩻဝဲလာချံအဘှꩻလီꩻ. ဒ်ꩻပှိ်ါစံꩻလာချံအပှꩻ,ဒ်ꩻစိၤကိꩻဖိဉ်ထွဲပှိ်ါအခံတတုၤလီꩻဘဉ်ဒ်ꩻစံꩻဝဲလာချံအဘှꩻလီꩻ.

၁၃. **ချံအဘှꩻ** နှဉ် မှ်တလၢၤစိꩻချံဒ်ꩻမှ်ကု်ဝဲလာမှဉ်နှဉ်ဘူꩻဒ်ꩻကပျါဝဲဒ်ꩻမၤနာ်မိၤဖှံဉ်မိၤလာညဉ်ဒ်ꩻမှၤနှဉ်ပစံꩻလာမၤချံအဘှꩻလီꩻ. တလၢၤပံၤယီၤနှဉ် မှ်ပျါချံဒ်ꩻဘဉ်ယိဉ်လာချံကသ့ဉ်ဖꩻဒ်ꩻ မၤဒ်ꩻချံသဘှꩻလီꩻ.

၁၄. **ချံသိဖိ** နှဉ် မှ်ပသꩻပှ်လာပျၢၤကိꩻချံနှဉ်လာချံသိဖိလီꩻ. ဒ်ꩻခဲကနံဉ်ပကိꩻထဲချံဒ်နှဉ်လီꩻ. ဘဉ်ဆဉ်ဒ်ꩻချံသိဖိမှ်ချံဒ်လဲဉ်ဒ်လဲဉ်နှဉ် တစံꩻဘဉ်တဲဘဉ်ပှၤအခီအပညီဘဉ်.

၁၅. **တ်ချံတ်သဉ်** နှဉ် မှ်လူ်အသꩻ,ဒံအသꩻ,တ်လာပသူဉ်ပဖျꩻသ့အကလုာ်ကလုာ်အသꩻနှဉ်ပစံꩻလာတ်ချံလီꩻ. ပတဲꩻခုꩻမှ်ဝံၤဒ်ꩻပလဲၤဖျꩻလီꩻတ်ချံလာခုꩻယၢၤဝꩻတရံꩻလီꩻ. ပတဲꩻခုꩻဝံၤလံလဲၤဖျꩻလီꩻတ်ချံတ်သဉ်တကှ်.

၁၆. **မဲာ်ချံမဲာ်သဉ်** နှဉ် မှ်ပမဲာ်ပှၤပူၤနှဉ်အိဉ်ဒ်ꩻအဖျာဉ်ဖိဝါကျိဉ်ကလာ်ဖျာဉ်သလာဉ်မိၤဒ်ꩻ ပစံꩻလာပမဲာ်ချံလီꩻ. ပှၤကညီနှဉ် အမဲာ်ချံမှ်တအိဉ်ဘဉ်ဒ်ꩻ ထံဉ်တ်တသ့ဘဉ်,ပှၤတဂၤအမဲာ်ဘဉ်ဒိဒ်ꩻ အမဲာ်ချံဟဲထိဉ်ကွံာ်ဒ်ꩻအမဲာ်ဟꩻဂီၤသလူၤ.

၁၇. **သ့ဉ်ချံဝဉ်ချံ** နှဉ် မှ်သ့ဉ်သဉ်အသꩻလာအအိပူၤနှဉ်ပကိꩻလာသ့ဉ်ချံလီꩻ. ဝဉ်အသဉ်,အသꩻနှဉ်ပကိꩻလာ

Digitized by Google

ဝၣ်အချံစကီးလီၤ. တၢ်တပူၤသ့ၣ်ချံဝၣ်ချံမဲထီၣ်ဒီးတၢ်ခဲမးယှၢ်ကလာ်လီၤ.

၁၈. **ဒံၣ်ချံ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ချံလၢတမဲထီၣ်ဘၣ်ဒီး ဟးဂီၤကွံာ်န့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆီဒံၣ်လၢအဓိၢ်ပှၢ်ဟ့ဒီးတကဲထီၣ်ဘၣ်လၢအဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢဒံၣ်ချံလီၤ. ပထိၣ်လီၤဖှံၣ်လီၤဘ့လၢခုးန့ၣ် တမဲထီၣ်ဘၣ်ဒီးဒံၣ်ချံကွံာ်တနီၤလီၤ. ဘုခ့ချံလၢပဝဲာ်တပှၢ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကဲဝဲလၢအဒံၣ်ချံစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၉. **ဘုခ့ဒံၣ်ချံ** န့ၣ် မ့ၢ်ဘုခ့သၣ်အသးလၢပဝဲာ်တပှၢ်ဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢဘုခ့အဒံၣ်ချံလီၤ. ဘုခ့သၣ်အဒံၣ်ချံန့ၣ်ပဝဲာ်စီၢ်တပှၢ်,ပဖျးစီၢ်တမဲဘၣ်,ပသးပှၢ်စံးဝဲဒ်န့ၣ်.

၂၀. **ဆီဒံၣ်ချံ** န့ၣ် မ့ၢ်ဆီဒံၣ်လၢအဓိၢ်ပှၢ်ဟ့ဒီးတကဲထီၣ်ဘၣ်လၢအဖိဘၣ်ဒီး ဟးဂီၤကွံာ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢဆီဒံၣ်ချံလီၤ.

၂၁. **လါချံ** န့ၣ် မ့ၢ်လါလၢဘူးဒီးတၢ်ကစူၤလီၤအဆၢတလါန့ၣ်တၢ်ကိၢ်ဝဲဂ့ၤန့ၢ်လါအဂၤဒီး ပကီးလၢလါချံလီၤ. ပှၤကညီတဲးခုးလၢ လါချံပူၤန့ၣ်လီၤ. ချံမဲထီၣ်ပျိၢ်ထီၣ်လၢလါချံပူၤဒီး လါတဘ့ၣ်န့ၣ်ပကီးလၢလါချံလီၤ. လါချံပူၤန့ၣ်ပှၤကညီတဲးခုးဒီးသူၣ်လီၤဖျးလီၤတၢ်ချံတၢ်သၣ်ဒီးလါတဘ့ၣ်န့ၣ် ပကီးလၢလါချံလီၤ. ပသးပှၢ်တနီၤနီၤစံးဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးတနီၤနီၤစံးဝဲလၢချံပျိၢ်လၢလါအဝဲန့ၣ်အပူၤဒီးပကီးလၢလါချံလီၤစံးဝဲဒၣ်.

၂၂. **ပချံပသလံၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပညီးဒီးအသၣ်အိၣ်ထိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပချံလီၤ. ပချံန့ၣ်အိၣ်ထိၣ်လၢပကိာ်,အိၣ်ထိၣ်လၢပတၢ်လာ်ပူၤ, အိၣ်ထိၣ်လၢဂ့ၢ်ဂီၤထံးဒီးကီၤတစဲးစဲးဒီးဆါကၢ.

၂၃. **တချံ** န့ၣ်မ့ၢ်ပထိၣ်တၢ်လၢအထိတဖၣ်န့ၣ်ပတြီၤတြၢ်ထိၣ်ပစုခံခီဒီး တၢ်ထိတုၤသိးဒီးပစုခံခီန့ၣ်ပစံးလၢတချံလီၤ. တချံန့ၣ်တုၤသိးဒီးပတြီၤတြၢ်ထိၣ်ပစုခံခီန့ၣ်တစီၤဓိၤလီၤ. မ့ၢ်ခံချံဒီးတုၤသိးပတြီၤတြၢ်ထိၣ်ပစုန့ၣ်ခံစီၤလီၤ.

၂၄. **ချံစုချံခီၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပတြီၤတြၢ်ထိၣ်ပစုခံခီဒီးပစံးလၢပချံစုချံခီၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤမံချံစုချံခီၣ်မးသတြီၤဒီလဲၣ်.

၂၅. **ချံစးချံဖိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပစိးသ့ၣ်ဘၣ်ဖးထိတုၤသိးဒီးချံန့ၣ်ဒီးပလီၤထီဒိၣ်ထိၣ်ချံန့ၣ်ပကီးလၢချံစးလီၤ.ဒီးမ့ၢ်ပကီးဖိာ်ထွဲဘလၢးခံလီၤ. ချံမ့ၢ်တဒိၣ်ဘၣ်ဒီးပမၤဒိၣ်ထိၣ်ဒီးချံစးလီၤ.

၂၆. **လီၤချံလီၤသၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပလီၤစၢၤလီၤသွဲၣ်လၢပဖိပလံၤဒီးပစံးလၢပလီၤချံလီၤသၣ်လီၤ. ပဖံပဖုပဓိၢ်ပပၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤချံလီၤသၣ်လၢပှၤအံၤလီၤ.

၂၇. **ပဒံၣ်ပချံ** န့ၣ်မ့ၢ်ပဖိပလံၤန့ၣ်ပစံးလၢပဒံၣ်ပချံလီၤ. တုၤပဆိၣ်လိာ်ပျိလိာ်ပသးဒီးပအိၣ်ဒီးပဒံၣ်ပချံလီၤ. ပဒံၣ်ပချံအိၣ်စကီးတဂၤခံဂၤလီၤ. ချံ—ချါ

၁. **ချံးဓိၤတစူးဓိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤတကလှာ်အိၣ်ဒီးအကုကီၤတါချါဒီးပကီးလၢချံးလီၤ. ဒီးချံးန့ၣ်အိၣ်အကလှာ်ကလှာ်လီၤ. ဒီးတၢ်လၢချံးန့ၣ်ပှၤကညီအိၣ်ဝဲအဒံၣ်,အိၣ်ဝဲအဓိၢ်ပှၢ်လီၤ.

၂. **ချံးကု** န့ၣ် မ့ၢ်ချံးအချၢယံကီၤဝဲဒီဘ့ၣ်ညါန့ၣ်ပကီးလၢချံးကုလီၤ. ချံးကုန့ၣ်အိၣ်ဒီး အစကီးပှၢ်တကထၢန့ၣ်တုၤမ့ၢ်သံအှၣ်အကုစကီးပှၢ်လီၤတအိးကွံာ်ဝဲလီၤ. ချံးကုန့ၣ်ပှၤကညီမၤပသံးသ့ဝဲလီၤ.

၃. **ချံးဖးဒိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ချံးတကလှာ်အိၣ်လၢပှၢ်ဒိၣ်ကနၢဒီးဒိၣ်နှၢ်ချံးအဂၤတကၠၢ်ဒီးပစံးလၢချံးဖးဒိၣ်လီၤ. ချံးလၢပှၢ်ကျါန့ၣ်ဒိၣ်ထဲချံးဖးဒိၣ်န့ၣ်တကလှာ်လီၤ. မ့ၢ်လၢပိၣ်လဲၣ်န့ၣ်ဒိၣ်နှၢ်ချံဖးဒိၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒံး, ချံးဖးဒိၣ်န့ၣ်အကုသူယှၢ်ကလာ်ဒီးအချၢယံအဒိၣ်တုာ်အိၣ်တပျၢ်ဒီးအခံအိၣ်ဒီးအတဆုဒီး အဆှၣ်ဒ်အခိၣ်မ့ၣ်အသိးကဆိုးကဆှၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢချံးတိအုးလီၤ. ချံးဖးဒိၣ်န့ၣ်အိၣ်လၢပှၢ်ဒိၣ်ကနၢ,ကစၢါခံကစၢါလီၤလီၤ.

၄. **ချံးစၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ချံးလၢထံကျါတကလှာ်အကုကလုၤစၢ်အိၣ်လၢအကုကနူၤန့ၣ်ဒီးပကီးလၢချံးစၢ်လီၤ. ချံးစၢ်န့ၣ်ပအိၣ်ဝံၣ်ကၢ.

၅. **ချံးစၢ်ဖးဒိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ချံးလၢထံကျါဒီးအိၣ်လၢထံကျါန့ၣ်တကလှာ်နီကိၢ်လဲၢ်,ကဘျၣ်လၣ်,ကယွဲၤယူဒီးပကီးလၢချံးစၢ်ဖးဒိၣ်လီၤ. ချံးစၢ်ဖးဒိၣ်န့ၣ်အကုကလုၤစၢ်အိၣ်လၢအကုကနူၤန့ၣ် ဒ်ချံးစၢ်အသိးဒီးဒိၣ်ထဲကိၢ်လဲၢ်တဘ့ၣ်ညါလီၤ.ချံးစၢ်ဖးဒိၣ်န့ၣ်ပတခွဲအှၣ်,ပဒီးဘၢစီၢ်ဘၣ်, ဒီးပှၤကညီအိၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢယီပၤလီၤ.

၅–၁. **ချံးချံၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ချံးချူးအဆီလီၤ. ထွံၣ်နၢတၢ်အလိၢ်ချံးချံၢ်ချံးချူးလီၤ.

၅–၂. **ကၠၣ်ချံးချံၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ကၠၣ်ချံးချူးလီၤ. ဝၣ်တဘိကၠၣ်ချံးချံၢ်ချံးချူးစံးဝဲဒၣ်.

၆. **ချံးစၢ်ယီခံ** န့ၣ် မ့ၢ်ချံးစၢ်တကလှာ်န့ၣ်အိၣ်လၢထံဖီခိၣ်ထံဖိခံလှခိၣ်လှပူၤဒီးပစံးလၢချံးစၢ်ယီခံလီၤ. ချံးစၢ်ယီခံန့ၣ်နီစုညါပှၢ်ခံခီဒီးအကုကယွဲၤဒဲးလီၤ. ပှၤကညီအိၣ်လၢထံခံကွာ်စိးန့ၣ် မၤန့ၢ်ချံးစၢ်ယီခံန့ၣ်ဒီး အိၣ်ဝဲလီၤ. ဖီအိၣ်ဝဲလၢကသူလီၤ.

၇. **ချံးဆွဲၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ချံးစၢ်ပြိၢ်ဓိၤဝဲကလှာ်နီစုညါတခီဓိၤဒီး မၤအပူၤဒ်ဆွဲၣ်အသိးဒီးပကီးလၢချံးဆွဲၣ်လီၤ. ချံးဆွဲၣ်န့ၣ် ဒ်ချံးစၢ်အသိးဒီး ပြိၢ်ကဒံးဓိၤနီစုညါတခီ,နီစုညါတခီအဘျုၣ်ဓိၤတနီၤလီၤ.

၈. **ချံးတိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ချံးတကလှာ်လၢထံတိၤထံကွာ်န့ၣ်အကုဝါယးသံၣ်ဒီးအဓိၢ်ပှၤထဲလီခီအိၣ်မှၤ, ကၢါလိၢ်န့ၣ်ဒီး

Digitized by Google

ပကိးလၢချုးကိၤလီၤ. ချုးကိၤနူၣ်အကုကိၤဝဲဒီးပကိး လၢချုးကိၤလီၤ. ချုးကိၤနူၣ်ထိၣ်ဒံၣ်လၢထံဟီၣ်ထံဘျါ အကတိၢ်ဒီးအဒံၣ်ထဲသိးဒီး ထိၣ်ဒုၣ်ဒံၣ်နူၣ်ဒီးမၤသးဖး ထိအိၣ်တဖံးညါလီၤ. ချုးကိၤထိၣ်ဒံၣ်လၢပြိၣ်ပြိလၢ် လၢထံဟီၣ် ထံဘျါအကတိၢ်နူၣ်ပှၤကညီမၤအိၣ်ဝဲလီၤ.

၉. **ချုးသူ** နူၣ် အမိၢ်ပှၢ်နီစုညါပှၢ်ခံခီသူဝဲယှၢ်ကလၢ်ဒီး ပကိးလၢချုးသူလီၤ. ဒ်အိၣ်ဝဲလၢထံဖိလိၢ်နၢ်ဖိလိၢ်,က ကိၤခိၣ်ကကိၤပူၤလီၤ. ဒီးပှၤကညီဘၢးဝဲဒီး မၤန့ၢ်ဝဲဒီးဖိ အိၣ်ဝဲလီၤ. ထံဖိလိၢ်အိၣ်ဒီး ကကိၤခိၣ်ကကိၤပူၤနူၣ်ချုး ဘၣ်ချုးသူအိၣ်ဝဲလီၤ.

၁၀. **ချုးပိုၤ** နူၣ် မ့ၢ်ချုးဘီကံၢ်ကလၢ်ဒီးထဲလီခိဝါဘိၢ်နူၣ် ကယွဲၤကုဒီးပကိးလၢချုးပိုၤလီၤ. ဒီးအိၣ်ဒီးအသူတက လုာ်ဒီးအဘီတကလုာ်လီၤ. ချုးပိုၤနူၣ်ပှၤကညီအိၣ်ဝဲစှၢ် ကိးလီၤ. ချုးပိုၤအဘီနူၣ်အကုချၢဃံဘီကံၢ်ကလၢ်ဒီးချုး ပိုၤအသူနူၣ်အကုချၢဃံအဘီဒီး အသူကျိၣ်ကျဲၣ်ဒီးမၤသး ဒ်အကံၣ်အသိးနူၣ် မ့ၢ်ချုးပိုၤအသူလီၤ. ချုးပိုၤနူၣ်အိၣ် လၢပှၢ်ခိၣ်ပှၢ်ကျါ, အိၣ်လၢပျိၢ်ခိၣ်ပျိၢ်ပူၤ ကဟံခိၣ်ကဟံ ကျါ,ဒီးထွံၣ်မိၤန့ၢ်ဒီးပှၤကညီဖိအိၣ်ဝဲလီၤ.

၁၁. **ချုးထိၣ်ကံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ချုးလၢပိၣ်လဲၣ်ပူၤတကလုာ်အ မိၢ်ပှၢ်ဖးဒိၣ်ထဲတလါတဖျၢၣ်ဒီးအထါခိၣ်မၤသးဒ်ထိၣ် ကံၣ်နိာ်အသိးဒီး ပကိးလၢချုးထိၣ်ကံၣ်လီၤ. ချုးထိၣ် ကံၣ်နူၣ်ဒံၣ်လၢပိၣ်လဲၣ်နံၤအပြီခိၣ်နူၣ်ပမၤအိၣ်အဒံၣ်ဒီး ပချံအိၣ်လီၤ. ချုးထိၣ်ကံၣ်နူၣ်အနါဒုစူကညာ်ဒီးအထါ ခိၣ်ဖုၣ်ထိဒီးအခၣ်တခီဖုၣ်ဝဲ,အခိၣ်တခီထိဝဲဒီးလီၤ က်လၢထိၣ်ကံၣ်အနိာ်နူၣ်လီၤ.

၁၂. **ချုးဆါရါ** နူၣ်မ့ၢ်ချုးဖးဒိၣ်လၢပိၣ်လဲၣ်ပူၤတကလုာ် အကုတကိၤတဝါဘၣ်,ဒီး ထဲသိးဒီးသရၢ်ဒီးအသးနါပှၢ် အိၣ်တပျ်ဒီးပကိးလၢချုးဆါရါလီၤ. လၢအဒိၣ်တနီၤ နီၤကစီၤထိၣ်တၢၤယီၢ်ဒ့, ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်, ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပ ထံၣ်လၢအံၤဆံးတဖၣ် ကစီၤထိၣ်တပျ်အဘျဲၣ်မီၤလီၤ. ချုးဆါရါနူၣ်အဒံၣ်ထဲစ့ာ်ဝံာ်သၣ်နူၣ်လီၤ. ချုးဆါရါနူၣ် အမိၢ်ပှၢ်ဒိၣ်ဒီး ဝံာ်လီၤအဒံၣ်လၢမဲးကျါယီၢ်ကၢ.

၁၃. **ချုးဖိ** နူၣ်မ့ၢ်ချုးလၢပိၣ်လဲၣ်ပူၤတကလုာ်အမိၢ်ပှၢ်ဖး ဒိၣ်ဒီး ကစီၤထိၣ်တၢၤခိၣ်လ့ၢ်ခိၣ်ဒီးအဒံၣ်ပြါကဖံမိၤဒီးအ ဒံၣ်ထဲခိၣ်မုၢ်ဒိၣ်နူၣ်ပစံးလၢချုးဖိလီၤ. မ့ၢ်တၢၤဘုခါဒီးချုး ဖိနူၣ်ဘၣ်စကိးလၢအဒံၣ်ခါလီၤ. ဒီးချုးဖိတကလုာ်နူၣ် အဒံၣ်အါန့ၢ်ဒံးချုးအဂၤတက့ၢ်လီၤ. ချုးဖိနူၣ်အဒံၣ်တဒၢ ဒီးန့ၢ်တကယၤညါလီၤ.

၁၄. **ချုးနၢ** နူၣ် မ့ၢ်ချုးတကလုာ်ဒ်ချုးပိုၤဖိအသိးတစဲး စဲးဒီး ထဲလီခီဖိစရိၣ်နူၣ်ဒီးနၢသံဝဲနူၣ် ပကိးလၢချုးနၢ လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢချုးနၢသံလီၤ. ချုးနၢနူၣ်အ ကုဘီတစဲးစဲးဒီး အိၣ်လၢစံာ်ခိၣ်စံာ်ပူၤ, ထံခိၣ်ထံကျါ လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကိးလၢချုးစံာ်လီၤ. ချုးနၢနူၣ်အ သံကစဲာ်နၢသံဒီးတုၤပဖိမံဒီးတနၢလၢၢဘၣ်,ဒီးပှၤကညီ အိၣ်ဝဲလီၤ.

၁၅. **ချုးနၢသံ** နူၣ်ဒီးချုးနၢနူၣ်တကလုာ်ယီဒီးပှၤတနီၤနီၤ ကိးလၢချုးနၢသံဒီးတနီၤနီၤကိးလၢချုးနၢဒ်နူၣ်လီၤ. ချုး နၢသံနူၣ်ပှၤထံၣ်န့ၢ်လၢစံာ်ပူၤအါဘၣ်နူၣ်မ့ၢ်အအိၣ်လၢ ထံကျါလီၤ.

၁၆. **ချုးဆိၣ်** နူၣ်ပတထံၣ်ဘၣ်နီတစုဘၣ်,ဒီးပတနၢ် ဟူဘၣ်အမံၤနီတစုဘၣ်,စနၢ်ဟူခဲကနံၣ်အံၤလီၤ. မ့ၢ်က အိၣ်လၢထံဂၤကိၢ်ဂၤသၢ.

၁၇. **ချုးကျိ** နူၣ် စတနၢ်ဟူဘၣ်နီတခီၣ်ဘၣ်, ယတထံၣ် နီတစုဘၣ်,ကမ့ၢ်ကၢ်အိၣ်လၢထံဂၤကိၢ်ဂၤကၢ်သၢ,ကမ့ၢ် ကၢ်ပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲသၢ.

၁၈. **ချုးယူၤ** နူၣ် စတနၢ်ဟူဘၣ်နီတခီၣ်ဘၣ်,စတထံၣ် ဘၣ်နီတစုဘၣ်,ကမ့ၢ်ကၢ်အိၣ်ဆူထံဂၤကိၢ်ဂၤသၢ,ကမ့ၢ် ကၢ်ပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲသၢ.

၁၉. **ချုးဘီ** နူၣ် စတထံၣ်ဘၣ်နီတစုဘၣ်,စတနၢ်ဟူ ဘၣ်အမံၤနီတခီၣ်ဘၣ်,ကအိၣ်လၢထံဂၤကိၢ်ဂၤကၢ်သၢ, ကမ့ၢ်ကၢ်ပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲသၢ.

၂၀. **ချုးသံလၢအကုပူၤ** နူၣ် မ့ၢ်ချုးဘဖၣ်မ့ၢ်သံဒီးအုၣ် လီၤကလဲလၢအကုပူၤနူၣ်နာ်သကဲ့ဒီး အကုနူၣ်ဘအုၣ် ဘၣ်ဝဲဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢချုးသံလၢအကုပူၤလီၤ. ဒီးပှၤသူ ခိၣ်ဖိတဖၣ်နူၣ်ပမ့ၢ်လဲၤစံၣ်တဲၤတဲလီၤလၢကစၢ်ယွၤအ ကလုၢ်အကထါဒီးဒီလီၤအသးလၢချုးဒီးစံးဝဲဒၣ်,ချုးနူၣ် သံဒၣ်တၢ်လၢအကုပူၤလီၤ. ဒ်ပစံးတၢ်အသိးသါကမၤ ဒၣ်မိၢ်သနီပၢ်သနီနူၣ်တုၤသါသံလီၤ. သါတကွဲာ်တ့ၢ်ဘၣ် မိၢ်သနီပၢ်သနီဘၣ်စံးဝဲလီၤ. တၢ်လၢချုးနူၣ်သံဒၣ်တၢ် လၢအကုပူၤလီၤ. တဟးထိၣ်သံဘၣ်ဆူအဂၤဘၣ်.

၂၁. **ချုးတံာ်** နူၣ် မ့ၢ်ချုးတကလုာ်နီစုညါတခီအဘျဲၣ်ဒီး အကုနူၣ်တိၣ်ပံၢ်ကလာ်,ကလၤတၤဒီး ဘီတစဲးစဲးဂ့ၤဂ့ၤ ကလဲာ်ဒီးဟ်ဖျါထိၣ်အခိၣ်နူၣ်မၤသးဒ်ကတံာ်အသိးဒီး ပကိးလၢချုးတံာ်လီၤ. ချုးတံာ်နူၣ်အကုသးနါပှၢ်ဒီးအ ကုချၢဃံတံာ်လိာ်အသးတံၢ်သဘုံၣ်ဒီးပကိးလၢချုးတံာ် လီၤ. ချုးတံာ်နူၣ်အိၣ်လၢပှၢ်ခိၣ်ပှၢ်ကျါလၢခီလီၤ. တအိၣ် ဘၣ်လၢထံလိာ်ပူၤဘၣ်.

၂၃. **ချုးဃၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ချုးအပှာ်ပူၤနူၣ်တၢ်အိၣ်လၢအအံၣ် ကျါနူၣ် ဒ်ထိးကလဲာ်အသိးဝါကျိၣ်ကလာ်,ပြံကဒံဒီး အိၣ်တဖံးဒီးဟ်စုမ့ၢ်သၢဘီဒီးပစံးလၢချုးဃၢ်လီၤ. ချုး ဃၢ်နူၣ်မ့ၢ်အိၣ်လၢချုးအပှာ်ပူၤလီၤ. ချုးဃၢ်နူၣ်အခိၣ်စူ ကညာ်ပြံကဒံလီၤ. ဒီးအဝဲတကလုာ်နူၣ်အုၣ်ထိ ဃာ်ချုး ကုဒ်သူးအသိးနူၣ်ပစံးလၢချုးဃၢ်စကီးလီၤ.

၂၄. **ချုးတွၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤ, ဆၣ်မိၤကိၢ်မိၤလၢအ

Digitized by Google

ချုး

ဒိုၼ်တဖၼ်ၼႂ်း လဵၢၼ်တၢႆဒီးကဒါကွၢ်အခိၼ်ၼႂ်း ပစံးလၢချုး ကွၢ်အခိၼ်လီၤ. ဒီးဘၼ်တစုစုပစံးလၢချုးကဒါကွၢ်အ ခိၼ်လီၤ. ကဆီတၼ့လဵၢၼ်တၢႆဒီးချုးကွၢ်အခိၼ်ဆူအလီၢ်ခံ, ကဆီလဵၢၼ်တၢႆချုးကွၢ်အခိၼ်ၼႂ်းမ့ၢ်ဟဲကွၢ်ကဒါကွၢ်အလီၢ် ခံလီၤ. လါဖံးဒီးတၢၤဒိုၼ်ခိၼ်ၼႂ်းလဵၢၼ်တၢႆဘၼ်တစုစုချုး ကွၢ်အခိၼ်စကီးလီၤ.

၂၅. **ချုးကဒါ** ၼႂ်း မ့ၢ်ဒ်ချုးကွၢ်အသိးလီၤ. ဆၼ်ဒိုၼ်ကီၢ် ဒိုၼ်မ့ၢ်လဵၢၼ်တၢႆဒီးချုးကဒါကွၢ်အသးဆူအလီၢ်ခံတခီလီၤ. ကဆီချုးကဒါကွၢ်အသးဆူအလီၢ်ခံၼႂ်းကမ့ၢ်ကၢ်အထံၼ် တၢ်တမံၤမံၤဒီးချုးကဒါကွၢ်အသးသၢ. လါဖံးၼႂ်းချုးက ဒါအသးသ့ထဲအတွဲတခီလီၤ. လၢအစုၼ်တခီၼႂ်းချုးက ဒါအသးတသ့ဘၼ်,ပှၤခးတၢ်ဖိတဖၼ်စံးဝဲဒၼ်.

၂၆. **ချုးကွၢ်လဲးကွၢ်** ၼႂ်း မ့ၢ်ပဟံးၼ့ၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးဒီး ပဘီးကၢ်တွဲကယၢတတီၤတတီၤဒီး ပစံးလၢပချုးကွၢ် လီၤ. ချုးကွၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးတက့ၢ်,ပချုးကွၢ်ဆ့ခီၤယၼ် ခီၤၼႂ်း မ့ၢ်ပဘီးတွဲကထၢတတီၤတတီၤတုၤကဲထီၼ်လၢ အကတြၢ်ဖုၼ်တြီးခီၤဒီး ပစံးလၢပချုးကွၢ်မးလဲၼ်,ချုး ကွၢ်ယၼ်ၼႂ်းဟ်ကွၢ်လၢယ့ၢ်ပူၤခွါစီဧ,ဒီးဘၼ်တစုစုပစံး လၢချုးဆ့ချုးယၼ်ကလီလီလီၤ.

၂၇. **ချုးအသး** ၼႂ်း မ့ၢ်ဂ့ၢ်တဖၼ်ဘီးကွၼ်အသးတတီၤ တတီၤၼႂ်းပစံးလၢဂ့ၢ်ချုးအသးလီၤ. ဂ့ၢ်သီတဘီချုးမးအ သးတချုးတချုးပမၤဘၼ်ဘူးတဘူၼ်ဘၼ်.

၂၈. **ကၢ်ချုး** ၼႂ်းမ့ၢ်ပဟံးၼ့ၢ်ပျုၤတဘိဒီး ပဘီးခံကျူၼ်တုၤ သိးသိးဒီး အဆၢသုတလီၤဘိၼ်တဂ့ၤၼႂ်း ပစံးလၢပကၢ် ချုးလီၤ. ကၢ်ချုးပျုၤၼႂ်းခံချုံဒီး ဟဲၼုးနဲၼ်ယၤ,စကဟံး ၼ့ၢ်ယဲတချုးလီၤ.

၂၉. **ကၢ်ချုးချူး** ၼႂ်း မ့ၢ်ပဘီးဆုါယၢ်ခီယၢ်ခီဒီးအဆၢ တလီၤဘိၼ်ဘၼ်ၼႂ်းပစံးလၢကၢ်ချုးချူးလီၤ. ဆုါတဘ့ၼ် ကၢ်ချုးချူးဒီးပထ့တၢ်တသ့လၢၤဘၼ်.

၃၀. **ချုးချူးအသး** ၼႂ်း မ့ၢ်ထွံၼ်တဖၼ်ၼႂ်းနၢတၢ်ဖိတၢ် လံၤအလီၢ်ဒီးလဲၤကွၼ်လဲၤကူဝဲတရုံးတပိၤဒီး ပစံးလၢ ချုးချူးအသးလီၤ. ထွံၼ်တနနၢတၢ်ဒီး ချုးချူးမးအသး လီၤ.

၃၁. **ချုးချုၢ်ချုးချူး** ပလဲၤတၢ်ဆူပမဲာ်ညါဒီး ပလဲၤကျဲ တဘၼ်ဘၼ်,ပဟဲကွၢ်ကဒါကွၢ်ပလီၢ်ခံဝံၤပလဲၤကဒီးကျဲ တဘိမ့ၢ်တဘၼ်ဒံးဘၼ်,ပဟဲကွၢ်ကဒီးခံစုသၢစုဒီးပစံး လၢပလဲၤတၢ်ချုးချုၢ်ချုးချူးလီၤ. ပဟးဖိုးကျဲၼႂ်း ပလဲၤတၢ်ချုးချုၢ်ချုးချူးနးကၢ, ပလဲၤတၢ်တဘၼ်ဘၼ်ကျဲ ဒီးပဟဲကွၢ်ကွၢ်ခံကဒါသၢကဒါ,ချုးချုၢ်ချုံချူးတၢ်ဘုံး ပသးကၢ.

၃၂. **ကွၼ်ချုးချူး** ၼႂ်း မ့ၢ်တၢ်ကွၼ်တဘၼ်လိၥ်ဘၼ်ဒီး ကွၼ်ဝဲလၢအကပၤယၢ်ခီယၢ်ခီၼႂ်းပစံးလၢကွၼ်ချုးချူး လီၤ. ဝၼ်တဘိကွၼ်မးချုးချူးမးဒီဘိညါယၢ်ခီယၢ်ခီလီၤ.

၃၄. **ဝံၼ်ချုး** ၼႂ်း ပကတီၤထဲဝံၼ်ချုးခီၤတသ့ဘၼ်,ပဘၼ် ကတီၤဒီးအဆိလၢဝံၼ်ချုးဝံၼ်ချူးလီၤ. ပလဲၤတၢ်လၢဘု ကျါၼႂ်းပခီၤထဲမ့ၢ်ဘၼ်ပှၤဒီးပဝၢ်ဘုလၢပခုးဆူပကပၤဒီး ပကၢ်ပိၤခံတီၤသၢတီၤဒီးပစံးလၢပဝံၼ်ချုးဝံၼ်ချူးဘု လီၤ. သုမ့ၢ်လဲၤတၢ်လၢသုကျါၼႂ်းဝံၼ်ချုးဝံၼ်ချူးဘုတ ဂ့ၤ,ဘုကကၢ်ပိၤဘၼ်ဖုး,ဒီး ပစံးစကီးလၢဝံၼ်ချုးချူးစ ကီးလီၤ.

၃၅. **ဝံၼ်ချုးချူး** ၼႂ်း ဒ်ဝံၼ်ချုးဝံၼ်ချူးအသိးလီၤ. ဖိသၼ် တဖၼ်လဲၤတၢ်လၢဘုကျါဒီးဝၢ်ကွဲာ်ဘုဆူအကပၤဒီး ဘုကၢ်ပိၤၼႂ်းပစံးလၢဝံၼ်ချုးချူးဘုလီၤ. ပှၤကညီဖိၼႂ်း မၤလဲၤတၢ်လၢဘုကျါတဂ့ၤ,ဝံၼ်ချုးချူးဘုပိၤနးကၢ.

၃၆. **ချုးလီၤ** ၼႂ်း မ့ၢ်ပထိၼ်လီၤပတိၢ်ပခိၼ်ခံခီလိာ်ဒီးပ တီၤလီၤပခိၼ်လု့ၢ်ခိၼ်ၼႂ်းဒီးပစံးလၢပချုးလီၤပခိၼ်လီၤ. တီၤလီၤစုချုးလီၤခိၼ်ဖိာ်လီၤမဲာ်ဒီးဘါထိၼ်ကစၢ်ယွၤ လီၤ. ပမ့ၢ်ဘါကစၢ်ယွၤဒီးချုးလီၤပခိၼ်တီၤလီၤပစုကစီဒီ ဒီးဘါထိၼ်ကစၢ်ယွၤတက့ၢ်.

၃၇. **လီၤချုးသး** ၼႂ်း မ့ၢ်ပှၤကညီမၤဟံၼ်ဒီးအနၢၼ်ထံး ထီထိၼ်ဝးတရုံးဒီးအသးကံၢ်ပူၤဖုၼ်လီၤဝဲဒီးပစံးလၢလီၤ ချုးသးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢလီၤကလီးလီၤ. ပှၤတ ဂၤမၤဟံၼ်လီၤချုးသးကဘၢးၼႂ်းကမ့ၢ်ကၢ်တပၢၢ်ထိၼ် ဘၼ်ဝဲအသးကံၢ်ပူၤလၢအဖီလာ်တခီလီၤ.

၃၈. **ခိၼ်ချုးခိၼ်ချူး** ၼႂ်း မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ဒီးပယိၢ်ဘၼ်တၢ်ပူၤ တၢ်တုၤတၢ်လီၤသကျုၢ်လီၤသကျိာ်ဒီး ပယိၢ်ဘၼ်တၢ်လၢ ပခိၼ်ညါခိၼ်တခီဒီးပလီၤယံၤဒီးပခိၼ်ကိာ်ဆါၼႂ်းပစံးလၢ ပခိၼ်ချုးစယိၢ်ဘၼ်ဟိၼ်ခိၼ်လီၤသကျိာ်ဒီး စခိၼ်ချုးဒီး စလီၤယံၤလီၤ.

၃၈–၁. **ချုး** ၼႂ်း မ့ၢ်ပဘီးတၢ်ကူတၢ်သိးတုၤတွဲကထၢသး ဖိးဖိးဒီး ပစံးလၢပချုးလီၤ,ချုးယၼ်ၼႂ်းကစီဒီတက့ၢ်, ချုး ခိၼ်ဖၢၼ်ခံကျူာ်တုၤသိးသိးတက့ၢ်. နချုးခိၼ်ဖၢၼ်တတုၤ သိးဘၼ်.

၃၉. **ချုးချူး** ၼႂ်း မ့ၢ်ပဘီးတၢ်ကူတၢ်သိးမ့ၢ်ဂ့ၤ,စးခိမ့ၢ် ဂ့ၤ,ပဘီးဆုအပူၤအချၢယၢ်ခီယၢ်ခီဒီး ပစံးလၢချုးချူး လီၤ. မတၢၤဘီးစးခိတဘ့ၼ် မၤမးအသးချုးချူးချုးချူး လီၤ. တၢ်ကူတၢ်သိးတဘ့ၼ်ချုးချုၢ်ချုးချူးအသးနးကၢ.

ချုၼ်

၁. **ချုၼ်ခီၤပျုၢ်ခီၤ** ၼႂ်း မ့ၢ်ပှၤကညီၤမၤတၢ်တကလုာ်လၢ သ့ၼ်ဒီး ဒ်ကခးအီၼ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤၼႂ်း ပကီးလၢချုၼ် လီၤ. တၢ်လၢချုၼ်ၼႂ်းအိၼ်ဒီးအကိဒီးအဘိ,ဒီးအခိၼ်ဒီး အခိၼ်ဒီးအသလိာ်,ဒီးအပျုၤလီၤ.

Digitized by Google

၂. **ချံၣ်ဘိ** နူၣ် ပမၤလၢသ့ၣ်လဲလၢအကံၤအခိးတဖၣ် ကဆ့ၣ်ဒၣ်စိၤဒီးပမၤထိၣ်လၢချံၣ်ကိလီၤန့ၣ်ပစံးလၢချံၣ်ဘိလီၤ. ချံၣ်ဘိန့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ကံၤဝဲခိးဝဲဒီးပဆဲးတၢ်ခးတၢ်ဘၣ်နၥ်ဝဲလီၤ. ချံၣ်ဘိန့ၣ်နီစုမ့ၢ်သၢဘိဒီးအထီအိၣ်လွံၢ်ပျ့ၢ်ဒီးမ့ၢ်ချံၣ်ဖးဒိၣ်လံလီၤ.

၃. **ချံၣ်ကိချံၣ်ခွဲး** နူၣ်မ့ၢ်ပမၤချံၣ်လၢသ့ၣ်ဒ်ပကထိထိၣ်ချံၣ်ဘိလၢအလဲၤဒီးပကီးလၢချံၣ်ကိလီၤ. ပစံးတၢ်လၢချံၣ်ကိန့ၣ်မ့ၢ်ပတီထိၣ်မၤထိၣ်ချံၣ်ဘိလၢအလိၤန့ၣ်ပကီးလၢချံၣ်ကိလီၤ. ချံၣ်ကိန့ၣ်မ့ၢ်ချံၣ်အမိၢ်ပှၢ်လၢပခးတၢ်ဒီးပဟံးဃာ်န့ၣ်မ့ၢ်ချံၣ်ကိလီၤ. ချံၣ်ကိန့ၣ်ပမၤကဆ့ၣ်ဂ့ၤကၢ.

၄. **ချံၣ်ခိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ချံၣ်ကိနါစုၤန့ၣ် ပကီးလၢချံၣ်ခိၣ်လီၤ. ပခးတၢ်န့ၣ်ပကွၢ်ဆူချံၣ်ခိၣ်ဒီးပျ့ၢ်ခိၣ်န့ၣ်စၢ်ဆၢဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤအကပၤဒီးပခးဘၣ်ဝဲလီၤ.

၅. **ချံၣ်တိၢ်ခံ** နူၣ် မ့ၢ်ချံၣ်ဘိအစီၣ်ထံးတခီန့ၣ်ကတၢၢ်လီၤဝဲဒီးပကီးလၢချံၣ်တိၢ်ခံလီၤ. ချံၣ်န့ၣ်ပမၤအတိၢ်ခံလၢအကိကတၢၢ်လီၤန့ၣ်လီၤ. ချံၣ်တိၢ်ခံန့ၣ်မ့ၢ်ချံၣ်ကိကတၢၢ်စုကညှာ်န့ၣ်လီၤ.

၆. **ချံၣ်ခိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ချံၣ်ဘိနါစုၤယၢ်ခီလၢပစၢထိၣ်ချံၣ်ပျံၤန့ၣ်ပစံးလၢချံၣ်အခိၣ်လီၤ. ချံၣ်ခိၣ်န့ၣ်ပမၤဒီးအပတိၢ်လၢပစၢထိၣ်ချံၣ်ပျံၤအလိၢ်န့ၣ်လီၤ.

၇. **ချံၣ်သလိၥ်** နူၣ် မ့ၢ်ချံၣ်ကိကနူၤခိၣ်န့ၣ်ပကူးလီၤသကျိာ်နၢ်လၢပဒိးထိၣ်ပျ့ၢ်အလိၢ်န့ၣ် ပစံးလၢချံၣ်အသလိၥ်လီၤ. ချံၣ်န့ၣ်အသလိၥ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးပဟ်ထိၣ်ပျ့ၢ်တသ့ဘၣ်,ချံၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးသလိၥ်သလၥ်ကီးဘၣ်ဒဲးလီၤ.

၈. **ချံၣ်မဲာ်ချံၣ်နါ** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤချံၣ်အပတိၢ်ဖိလၢပဒုးယာ်ချံၣ်အပျံၤန့ၣ်ပစံးလၢချံၣ်မဲာ်လီၤ. ချံၣ်မဲာ်န့ၣ်ပဖှၣ်ထိၣ်ချံၣ်ဒီးပဒုးယာ်ချံၣ်ပျံၤအပတိၢ်ဖိအလိၢ်န့ၣ် ပစံးလၢချံၣ်မဲာ်လီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢချံၣ်မဲာ်ပှၤလီၤ. ပှၤတဂၤသွံၣ်ချံၣ်မဲာ်တကြိၢ်ဘၣ်ချံၣ်ပျံၤဘၣ်.

၉. **ခးချံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပသူထိၣ်ဖှၣ်ထိၣ်ဝံၤဒီးပပညိၣ်ထိၣ်ဆူသ့ၣ်ခံမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆူတၢ်ဖိတၢ်လံၤအလိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပခးလီၤ. ပှၤတဂၤခးချံၣ်ဒီးချံၣ်ပျံၤတဲာ်တလူၤ,ပှၤတဂၤခးချံၣ်ဒီးဘၣ်လၢလံၣ်တဒုသံဝဲ.

၁၀. **ချံၣ်ပျံၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပဖိၤပလွံဆိုၣ်ဒီးပစၢထိၣ်လၢချံၣ်သိနါစုၤယၢ်ခီဒီးပမၤဆၢတလှၢ်န့ၣ်ပစံးလၢချံၣ်ပျံၤလီၤ. ချံၣ်န့ၣ်ပမ့ၢ်ခးဒီး ချံၣ်ပျံၤဖျပျ့ၢ်အခံန့ၣ်ဒီးပျ့ၢ်လဲၤဘၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလီၤ.

၁၂. **ဆဲချံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်စိးဝၣ်ဃးအိၣ်ဘုခုသၣ်ဒီးပလဲၤဒီးလီၤချံၣ်လၢသ့ၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်လီၤလၢဘုခုကျါဒ်စိးဝၣ်ဃးကပျံၤဒီးပစံးလၢပဆဲချံၣ်လီၤ. စိးဝၣ်ဃးအိၣ်ဘုခုသၣ်နးကၢ. လဲၤဆဲချံၣ်သၢဘုခုကျါန့ၣ်တကၠၢ်.

၁၃. **ချံၣ်နိၣ်ပုာ်** နူၣ် အိၣ်ထဲအဘိဒီးအပျံၤစိၤလီၤ. အကိတအိၣ်ဘၣ်ဒီးမၤသးဒ်နိၣ်ပုာ်အသိးန့ၣ် ပစံးလၢချံၣ်နိၣ်ပုာ်လီၤ. ချံၣ်နိၣ်ပုာ်န့ၣ်ပမၤအဆၣ်လၢဟိၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဖျၢၣ်သလၢၣ်ထဲစုမုၢ်ဒိၣ်ဒီး ပမ့ၢ်ခးဒီးပဟံးဃာ်အဘိဖးဖိန့ၣ်ပဆဲထိၣ်အပျံၤဒီး အသၣ်န့ၣ်ပပျ့ၢ်ထိၣ်တးဒီးအဆၣ်လဲၤသလိၣ်ကလာ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးချံၣ်နိၣ်ပုာ်န့ၣ်အိၣ်ခံကလှာ်လီၤ. ပခးလၢပျ့ၢ်တကလှာ်န့ၣ်အပျံၤအိၣ်တဘိလီၤ. ပခးလၢအဆၣ်တကလှာ်န့ၣ်အပျံၤစဲဘူးခံဘိလီၤ. ချံၣ်နိၣ်ပုာ်အဆၣ်န့ၣ် ပစံးလၢအသၣ်တစုစုလီၤ.

၁၄. **ချံၣ်နိၣ်ပုာ်အသၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤဟိၣ်ခိၣ်ဖျၢၣ်သလၢၣ်ဒီးပခးချံၣ်နိၣ်ပုာ်ဒီးပမၤဒ်ကလဲၤဘၣ်တၢ်န့ၣ်ပကီးလၢချံၣ်နိၣ်ပုာ်အသၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢအဆၣ်လီၤ. ပခးချံၣ်နိၣ်ပုာ်ဒီးအသၣ်လဲၤဘၣ်တၢ်ယံၤကၢ.

၁၅. **ချံၣ်ကရၢ်ဝၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ချံၣ်လၢအဒိၣ်ကတၢၢ်တဘ့ၣ်ဒီးမၤသးဒ်ပကြိၤကြိၢ်ထိၣ်ပစုအသိးဒီးပစံးလၢချံၣ်ကရၢ်ဝၢ်လီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢချံၣ်ကြိၢ်ဝၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤယိးဒီးချံၣ်ကရၢ်ဝၢ်တဘ့ၣ်ဒိၣ်ကၢ.

၁၆. **ချံၣ်ဃဲ** နူၣ် မ့ၢ်ပစုဆၢဆါပခိၣ်ဆၢဆါ,ပပျိၢ်ဆါ,ပဖံဘၣ်ဖံစှၢၤဆါ,တၢ်ဆါပှၤလၢပဖံးကျါညၣ်ကျါဒီးပစံးလၢပချံၣ်ပဃဲလီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢတၢ်ချံၣ်တၢ်ဃဲစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတဂၤချံၣ်ဃဲတဘၢးန့ၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်တၢ်ဝဲၢ်ကလိးချံၣ်ဃဲအီၤသၢ.စစုစခိၣ်ချံၣ်ဃဲနးကၢ. မ့ၢ်စကမၤကသံၣ်လၢသမံပှ့ၢ်ဒီးစကချိအီသၢ.

၁၇. **တၢ်ချံၣ်တၢ်ဃဲပှၤ** နူၣ်ဒ်ပချံၣ်ပဃဲအသိးလီၤ. တၢ်မ့ၢ်ဆါပှၤလၢပဖံးလာ်ညၣ်လာ်,ပစုဆၢခိၣ်ဆၢဒီးပစံးလၢတၢ်ချံၣ်တၢ်ဃဲပှၤလီၤ. ပတဝဲၢ်ကလိးနၥ်သကူတုၤပဘၣ်ဝံဘၣ်စိာ်နးဒီး တၢ်ချံၣ်တၢ်ဃဲစကီးပှၤလီၤ.

၁၈. **ဟူးချံၣ်သးဃဲ** နူၣ် မ့ၢ်ပဟၢဖၢဆီးကဲးလၢပကပၤဖဲပဂုာ်ဃံအဖီလာ်န့ၣ် ပစံးလၢပဟူးချံၣ်လီၤ. စလဲၤ တၢ်ဒီးစကမိလီၤဆိုးစဟူးချံၣ်မးလီၤ. အိၣ်ပနံသၣ်တဂ့ၤ.

၁၉. **ကမိချံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်မ့ၢ်နးဒီးပကမိဆါဝဲဒီးပစံးလၢပကမိချံၣ်လီၤ. ပကမိချံၣ်န့ၣ်ပမ့ၢ်လဲၤတၢ်ဒီးဆါ,ပမ့ၢ်အိၣ်ဒီးဆါဆံးလီၤဝဲလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပကမိလီၤဆိုးလီၤ.

၂၀. **တၢ်ချံၣ်တၢ်ဂိၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှိၢ်အကလုၢ်ဒီးပကီးဖိၥ်ထွဲပှိၢ်အခံတစုစုလီၤ. တၢ်ဂိၢ်န့ၣ်ပှိၢ်စံးဝဲလၢတၢ်ချံၣ်လီၤ. တၢ်လၢအရှ့ၣ်နးနးကလဲာ်ဒ် ပစီၤထံလၢဂီၤသိၣ်ထၢအသိးန့ၣ် ဘၣ်ပှၤတၢ်ဂိၢ်ပသးဒီး ပှိၢ်စံးလၢတၢ်ချံၣ်တၢ်ဂိၢ်လီၤ. ဒီးတၢ်ခ့ၣ်န့ၣ် ပှိၢ်စံးစကီးလၢတၢ်ချံၣ်လီၤ. ပလဲၤတၢ်လၢဂီၤသိၣ်ထၢဒီးတၢ်ဂိၢ်ချံၣ်မးလီၤ.

၂၂. **သးလီၤချံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ကူၤတၢ်ဒီး ပနၢ်ဟူ

Digitized by Google

ဘိဉ်သအိဉ်မၤသိဉ်အသးဒီးပသးကနိးဒီး ပပျုၢန့ၣ်ပစံး
လၢပသးလီၤချုံဉ်ကလာ်လီၤ. ဒီးပလဲၤတၢ်တဂၤဓိၤန့ၣ်
တုၤတၢ်သိဉ်တၢ်ပှၤလၢအကလုၢ်ဖးဒိဉ်ဒီး ပနၢ်ဟူပသး
လီၤသချုံဉ်ကလာ်လီၤ.

၂၃. **ချုံဉ်ညဉ်ထိဉ်တကလုာ်** န့ၣ် ပတထံဉ်ဘဉ်နီတ
ဇုဘဉ်,ပနၢ်ဟူထဲပသးပှၢ်စံဉ်တဲၤဝဲလီၤ. မၤဝဲအကိလၢ
ဝဉ်အိဒီးဟ်လီၤဝဲဒီးအဆဉ်န့ၣ်စိးဝဉ်ယးမ့ၢ်လဲၤအိဉ်ဒီး
ဝံဉ်ဆှါဒဉ်တၢ်ဒီးပျ်ဟဲထိဉ်လၢဝဉ်အိပှၤဒီး ဘဉ်စိးဝဉ်
ယးလီၤစံးဝဲဒဉ်.

၂၄. **အချုံဉ်အကူၤ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်သူတၢ်သဉ်န့ၣ်သဉ်ဖှိဉ်
ဝဲတကူၢ်လိဉ်ညါဒီးပစံးလၢအချုံဉ်အကူၤလီၤ. စခီန့ၣ်
သဉ်အိဉ်ဒီးအချုံဉ်လီၤ. ယီၤသဉ်န့ၣ်အချုံဉ်အိဉ်စကီး
လီၤ. ဒီးဂ့ၢ်,ဒီးတနံးန့ၣ်အသဉ်အိဉ်ဒီးအချုံဉ်စကီးလီၤ.
တၤသဉ်န့ၣ်တုၤအသဉ်အိဉ်ဖှိဉ်ကူၢ်လိဉ်အသးဒီးအသဉ်
အဒိန့ၣ်ထိဒီးပစံးလၢအချုံဉ်လီၤ. သဲးတဖဉ်န့ၣ်အသဉ်
အိဉ်ဒီးအချုံဉ်လီၤ. သဲးသဉ်တချုံဉ်အချုံဉ်ဖးဒိဉ်လဲဉ်.

၂၅. **ချုံဉ်လီၤဓိၤလီၤ** န့ၣ်စနၢ်တပၢ်ဘဉ်,စတနၢ်ဟူဘဉ်
နီတစုဘဉ်,ကမ့ၢ်ကၢ်ပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲသၢ.

ချာ

၁. **ချာ** န့ၣ် မ့ၢ်ပကစၢ်ဆူပလိၢ်ခံတခီဒီကဘျဲဉ်ညါန့ၣ်ပ
စံးလၢပချာလီၤ. ပဝံတၢ်န့ၣ်ပဝံလၢပချာတခီလီၤ. ပှၤတ
ဂၤအချာဒီးအသးဆူတၢ်ခဲကျ်,ဘိဉ်သအိဉ်ကဟဲလၢအ
ချာတခီဒီးဘိဉ်သအိဉ်ကအှဉ်အီၤဘဉ်ဖုးလီၤ.

၂. **ချာခိဉ်ချာဘိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဆဲမိၢ်ခံခီလိာ်န့ၣ်ပစံးလၢပချာ
ယံလီၤ. ပမံလီၤဒီးစချာယံဆါသမိးဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံး
လၢချာခံလီၤ.

၃. **ချာတှၤဆူး** န့ၣ် မ့ၢ်ပချာယံအသးကံၢ်ပှၤလီၤသကျိာ်
န့ၣ်ပကီးလၢပချာတှၤဆူးလီၤ. တလၢၤန့ၣ်မ့ၢ်တနးပှၤ
ကညီဒီးတနးဝဲဖဲအချာတှၤဆူးန့ၣ်လီၤ. ပတနးပှၤက
ညီဖဲအချာတှၤဆူးန့ၣ်ဆါပၢၢ်လီၤလၢအသးလီၤ.

၄. **ချာခိဉ်** န့ၣ်မ့ၢ်ချာယံအဆိလီၤ. စချာခိဉ်ချာယံသးနး
ကၢ,ကမ့ၢ်ကၢ်ပဓိၤအှဉ်သၢ.

၅. **ချာခိဉ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှိၢ်ကီးပချာယံန့ၣ်လၢပချာခိဉ်
လီၤ. နချာခိဉ်စဲဒီးကပံာ်,ပှၤတဂၤဝံကုလၢအချာခိဉ်
တခီ.

၆. **အခိဉ်အချာ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ဉ်ကပၤလၢဘးခီ,န့ၣ်ပစံး
လၢအခိဉ်အချာလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢသ့ဉ်ခိဉ်ချာ
လီၤ. ဒီးပှၤဂၤအချာယံန့ၣ်ပစံးဒီးအဆိလၢအခိဉ်အချာ
စကီးလီၤ. ပှၤတဂၤအိဉ်ရှသ့ဉ်လၢသ့ဉ်အခိဉ်အချာဘး
ခီပယုတဘဉ်ဘဉ်.

၈. **ဒီပုၢ်ဝဲၢ်ဒူဉ်ချာ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤဒီပုၢ်ဝဲၢ်လၢအပၢ်တဂၤတပၢ်
ပၢ်ဒီးအမိၢ်တမိၢ်ယီန့ၣ်ပစံးလၢဒီပုၢ်ဝဲၢ်ဒူဉ်ချာလီၤ. ပှၤဒီ
ပုၢ်ဝဲၢ်ဒူဉ်ချာန့ၣ် အသးတတီဘဉ်ဒ်ပှၤဒီပုၢ်ဝဲၢ်နီၢ်နီၢ်သိး
ဘဉ်,မ့ၢ်ဘဉ်တၢ်ဖှိဉ်တၢ်နးဒီးတကွၢ်လိာ်ဘဉ်အသးဘဉ်
ဒီးပစံးလၢဒီပုၢ်ဝဲၢ်ဒူဉ်ချာလီၤ. ပှၤနု့ၢ်မါခံဆီန့ၣ်အမါအ ဖိ
ဒီးအဝၤအဖိန့ၣ်ဒီပုၢ်ဝဲၢ်ဒူဉ်ချာလီၤ.

၉. **ဃဉ်ဒူဉ်ချာ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဒီးပချာဆူပှၤဂၤအအိဉ်ဒီးပတ
ကွၢ်ဘဉ်ပှၤဂၤအမဲာ်န့ၣ် ပစံးလၢဃဉ်ဒူဉ်ချာလီၤ. ပှၤတ
ဂၤစကတိၤတၢ်ဒီးအီၤဒီး တကွၢ်ဘဉ်စမဲာ်ဘဉ်,ဃဉ်ဒူဉ်
ချာအသးဒီးယၤလီၤ.

၁၀. **တၢ်ခိဉ်ချာ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်စိခိဉ်အကပၤဆူအကဒၢ
တခီန့ၣ်ပစံးလၢတၢ်ခိဉ်ချာလီၤ. မတၢလဲၤမကၢာ်ဆူတၢ်
ခိဉ်ချာဘးခီတဂၤဒီးတဒၢဝဲ.

၁၁. **ကဲးချာ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဝံထံတၢၢ်ပှဲၤအ်ချာဒီးပစံး
လၢဝံထံတၢၢ်ကဲးအချာလီၤ. ပှၤတဂၤဝံထံတၢၢ်ကဲးအ
ချာဒီးဝံဝဲနု့ၢ်စကီးလီၤ.

၁၂. **မာ်ချာ** န့ၣ် မ့ၢ်ကူဉ်ကူၤအဆိလီၤ. သ့ဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝဉ်
မ့ၢ်ဂ့ၤ,ကူဉ်ဝဲဒီဘိညါဒီးပစံးလၢကူဉ်ကူၤမာ်ချာလီၤ.
သ့ဉ်လၢကူဉ်ကူၤမာ်ချာန့ၣ်ထိရိၤကူဉ်ဝဲဒီးပစံးလၢကူဉ်
ကူၤမာ်ချာလီၤ.

၁၃. **ခိဉ်ချၢ်** န့ၣ်စတနၢ်ဟူဘဉ်နီတစုဘဉ်,စတစံးဘဉ်
နီတခိဉ်ဘဉ်,ပစံးပဝဲလၢခိဉ်ကျၢၢ်လီၤ. ဟံဉ်ခိဉ်
ကျၢၢ်လၢသဒိစိအဖိခိဉ်.

၁၃. **ဟိဉ်ခိဉ်ချာ** န့ၣ်မ့ၢ်ဟိဉ်ခိဉ်အဖိခိဉ်ဒီဘှဉ်ညါန့ၣ်
ပစံးလၢဟိဉ်ခိဉ်ချာလီၤ. ကယဲၢ်ပှၤကညီအိဉ်လၢဟိဉ်
ခိဉ်ချာအံၤမ့ၢ်အိဉ်လၢဟိဉ်ခိဉ်အဖိခိဉ်ဒီဘှဉ်ညါလီၤ.

၁၄. **တလါအချာ** န့ၣ်မ့ၢ်တလါအခိဉ်န့ၣ်ပစံး
လၢတလါအချာလီၤ. ဟ်တၢ်ကူတၢ်သိးလၢတလါအချာ
တဂ့ၤ,ဟ်လၢအပှၤတကူၢ်.

၁၅. **ပချာဘိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပလိၢ်ခံလၢအကစိၤဒီးပချာန့ၣ်
တပျ်တချံဒီး ပစံးလၢပချာယံလီၤ. အိဉ်လၢစချာယံတ
ဂ့ၤ,အိဉ်လၢစမဲာ်ညါတကူၢ်.

ချား

၁. **တချား** န့ၣ် မ့ၢ်ဆီမိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆီဖါမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဘိးထိဉ်ထူဉ်
အမဲၢ်ကိဒီးပစံးလၢတချားဒၢးလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံး
လၢတချိုးဒီးလီၤ. ဆီတဘှဉ်ဘိးထိဉ်ထူဉ်မးအမဲၢ်တချား
ဒၢးလီၤ.

ချာဉ်

၁. **ချာဉ်ဓိၤဆီဓိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ဉ်တကလုာ်န့ၣ်လီၤဆီဒီး

Digitized by Google

သ့ၣ်ဂၤလၢအလဲတအိၣ်ဘၣ်ဒီး မၤအလဲလၢသ့ၣ်ဂၤတဖၣ်န့ၣ်ပကီးလၢချၣ်လီၤ. ချၣ်န့ၣ်လၢအဆံးဒံးန့ၣ်မဲထိၣ်လၢသ့ၣ်ဂၤတဖၣ်အခံအလီၤဒီးအဒ့အလၣ်ဒိၣ်ထိၣ်ဒီးစဲၤလီၤအဂံၢ်လၢသ့ၣ်ဂၤအလီၤဆူဟိၣ်ခိၣ်ဒီးအဂံၢ်န့ၣ်တုၤလီၤဟိၣ်ခိၣ်ဒီးစဲၤလီၤက့ၤအဂံၢ်ဆူဟိၣ်ခိၣ်လဲာ်တသါဒီးအဂံၢ်န့ၣ် အါထိၣ်ဂိၢ်ထိၣ်တုၤအဘံၣ်သ့ၣ်န့ၣ်ဒီး သ့ၣ်အဂၤသံဝဲဒီးသ့ၣ်န့ၣ် ကဲထိၣ်လၢချၣ်အလဲဒီး သ့ၣ်န့ၣ်တုၤအကျၣ်ဒီးချၣ်န့ၣ်စဲၤအဂံၢ်ကျၢၤဒီးအိၣ်က့ၤဝဲဖဲသ့ၣ်အလိၢ်န့ၣ်ဒီး ကဲထိၣ်လၢအထံးဖးဒိၣ်ဒီးဒိၣ်နှၢ်သ့ၣ်အဂၤတဖၣ်, အဒ့အလၣ်ဂ့ၤနှၢ်သ့ၣ်ဂၤတဖၣ်ဒီးပကီးလၢချၣ်လီၤ. ဒီးအိၣ်အကလုာ်ကလုာ်လီၤ. ချၣ်ဖးဒိၣ်လၢကစၢၢ်ကလိန့ၣ် တထံးတထံးအိၣ်လွံၢ်ဖိးအိၣ်ယဲၢ်ဖိးညါလီၤ. ချၣ်န့ၣ်အိၣ်လၢပှၢ်လၢ် ကျါတပူၤပူၤအါ,ဒိၣ်စိၢ်ဒိၣ်,အသၣ်မိၣ်အါဝဲဒီးထိၣ်တနီၤနီၤအိၣ်ဝဲအသၣ်အါမးလီၤ.

၂. **ချၣ်ဃဲး** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖိတကလုာ်အသၣ်လီၤက်လၢချၣ်ဒီးပကီးလၢချၣ်ဃဲးလီၤ. ချၢ်ဃဲးန့ၣ်အသၣ်ထဲစုဆၣ်နါစုၤဒီးမၤသးဘိကံၢ်ကလာ်လီၤ.

၃. **ချၣ်ဒၤ** န့ၣ် ပတထံၣ်ဘၣ်နီတစုဘၣ်,ပနၢ်ဟူထဲအမံၤဓိၤလီၤ. ဒီးသရၣ်သ့ၣ်စံးဝဲမ့ၢ်သ့ၣ်လၢအသၣ်ဂ့ၤကတၢၢ်,အသၣ်ဝံၣ်ဝဲဒီးကစၢ်ယ့ၣ်ရှူးဃရံးကတိၤဒိလိၤအပျ်ၢအဘိၣ်လၢချၣ်ဒၤအထူၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပတထံၣ်ဘၣ်ပဝဲနီတစုဘၣ်.

၄. **ချၣ်သတိၢ်အိၣ်** န့ၣ်ပတထံၣ်စကီးဘၣ်နီတစုဘၣ်, ပှၤတနီၤနီၤထံၣ်ဝဲကၢ်သၢ.

၅. **ချၣ်ထူၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ချၣ်အထံးန့ၣ်ပှၤမိၣ်လမဲ့ၣ်ဖိကီးလၢချၣ်ထူၣ်လီၤ.

၆. **ထိၣ်ချၣ်** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢထိၣ်ကွၤချၣ်လီၤ.

၇. **ထိၣ်ကွၤချၣ်** န့ၣ် မၤသးဒ်ထိၣ်လွံၢ်အသိးဒီးထဲထိၣ်လွံၢ်တဘ့ၣ်ဒီး အဆူၣ်ဘိတစဲးစဲးဒီးအိၣ်ချၣ်သၣ်န့ၣ် ပကီးလၢထိၣ်ကွၤချၣ်လီၤ. ထိၣ်ကွၤချၣ်န့ၣ်ပအိၣ်ဒ်ထိၣ်လွံၢ်အသိးလီၤ.

၈. **ချၣ်နၢၤထိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဘုလၢအချံတဖၣ်န့ၣ်ပသူၣ်လီၤဖျးလီၤဒီး မဲထိၣ်ဖဲအနိာ်န့ၣ်ဖိနဲ့ကဲၣ်,ဖဲပသ့ၣ်ညါဓိၤဒီးပစံးလၢချၣ်နၢၤထိၣ်လီၤ. ဘုချံချၣ်နၢၤန့ၣ်မ့ၢ်အမဲထိၣ်ဒီးကမဲာ်ထိၣ်လၢအနိာ်လီၤတစဲးဖိဒံးလီၤ. ဘုန့ၣ်အချံမ့ၢ်ဂ့ၤ, တမ့ၢ်ဘၣ်အချံမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဘၣ်တၢ်စူၤသၢသိဒီးချၣ်နၢၤထိၣ်ဝဲလီၤ.

၉. **ချၣ်ဃာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပချီထံမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဖီမ့ၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤဘၢအခိၣ်လၢခိၣ်ခွးဒီးပစံးလၢပချၣ်ဃာ်အခိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကျၢ်ဃာ်,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢ ခၢၣ်ဃာ်လီၤ. ချၣ်ဃာ်မ့ၤခိၣ်လၢခိၣ်ခွးတက့ၢ်. မးက မံချဒံးလီၤ.

၁၀. **ချၣ်ကီၤကၢၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ချၣ်လၢဆဲးလီၤအဂံၢ်လၢ န့ၣ်တဘိလၢအံၤတဘိ ဒ်အမု်ၢသိးတစဲးစဲး ဒ်အဂံၢ်သိးတစဲးစဲးဒ်အထံးသိးတစဲးစဲး,ဖးဒ့ဖးတြၢ်အါဘိဒီးအမု်ၢ န့ၣ်ထ့ကးအသးဒီး ပကီးလၢချၣ်ကီၤကၢၤ,ဒီးဘၣ်တ စုစုပကီးလၢချၣ်ကီးကးလီၤ.

၁၁. **ချၣ်ချံၣ်ချၣ်ချဲ** န့ၣ် မ့ၢ်ပတီလိၥ်သ့ၣ်ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကျၢ်ဃာ်တလါအခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်တလံာ်ကွဲာ်ဒီးတဖိးလိာ်လၢၤဘၣ်န့ၣ် ပစံးလၢချၣ်ချဲကွဲာ်လီၤ. ပှၤတဂၤတိကထၢသ့ၣ်ဘၣ်တပူၤချၣ်ချံၢ်ချၣ်ချဲတဖိးတဖှံဘၣ်.

ချူ

၁. **ချူ** န့ၣ် မ့ၢ်ပတၢ်ဟါမၢ်တမံၤမံၤဒီးပကွၢ်ဝ့ၤဝ့ၤတပူၤဝ့ၤဝ့ၤတပူၤဒီးပစံးလၢပချူလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပဃုလီၤ. ဃဲာ်တဘ့ၣ် ဟါမၢ်စချူက့ၤစတထံၣ်ဘၣ်.

၂. **ချူတၢ်ဃိာ်ဃိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကွၢ်တၢ်ပူၤကွၢ်တၢ်လိၢ် ဒ်းသိးကဟံးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်တမံၤမံၤဒီး ကွၢ်ဝဲတပူၤဘၣ်တပူးဒီး ပစံးလၢချူတၢ်ဃိာ်ဃိာ်လီၤ. ပှၤတဂၤဟဲထိၣ်ဒီး ချူတၢ်ဃိာ်ဃိာ်မ့ၢ်အချူမနုၤလဲၣ်, ပှၤတဂၤချူတၢ်လၢကုပူၤနာ်ပူၤဃိာ်ဃိာ်ထံၣ်န့ၢ်လၢညၣ်တဘ့ၣ်လၢစဟ်လၢကုပူၤန့ၣ်ဒီးစိာ်ဝဲ, နချူမနုၤလၢဒၢးခိၣ်ဒၢးပူၤဃိာ်ဃိာ်လ့, ဒီးပစံးစကီးလၢဃုတၢ်ဃိာ်ဃိာ်လီၤ.

၃. **တချူတချိုး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလဲၤတၢ်ဒီးဟ်ချအသးတကွၢ်လီၤဘၣ်အခိၣ်ခိၣ်ခိၣ်ဒီးယိၢ်ဘၣ်ယီဓိၤသွဲဓိၤ,သ့ၣ်မ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ်မုၣ်ခံဒီးတချိုးထိၣ်တချုးသိၣ်ဝဲဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲာ်ဒီးပစံးလၢလဲၤတၢ်တချူးတချိုးလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်တချူတချိုး,တကွၢ်လီၤခိၣ်ခိၣ်ခိၣ်ထံးဘၣ်မနုၤလဲၣ်.

ချူၢ်

၁. **ချူၢ်ချူၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပကူာ်သ့ၣ်လၢအဒိၣ်တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ကၢ်ဒီးသိၣ်ထိၣ်ဝဲဖဲပကူာ်အလိၢ်န့ၣ်သိၣ်ဝဲချူၢ်ချူၢ်ဒီးပစံးလၢသ့ၣ်သဲထိၣ်သိၣ်ချူၢ်ချူၢ်လီၤ. သ့ၣ်တထံးသဲထိၣ်သိၣ်မးချူၢ်ချူၢ်လီၤ.

ချူာ်

၁. **ချူာ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢပံာ်ဝဲဒ်ထးအသိးဒ်ပှာ်အသိးဒ်စ့အသိးတဖၣ် ကၢ်တသိၣ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢကၢ်သချူာ်ကလာ်လီၤ. ထးတဘိစဘိးကၢ်မးသချူာ်ကလာ်လီၤ. ပှာ်ဘိတဘိစဘိးဒီးကၢ်မးသချူာ်ကလာ်လီၤ.

Digitized by Google

၁. **ချုးဒး** နူၣ် မ့ၢ်ပကမၤဘၣ်တၢ်နီတမံၤဒီးပလဲၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, သ့ကီးပှၤဒဲးဒီးပစံးလၢချုးလီၤ. ကလီယၤတအိၣ်ဘၣ်နီတမံၤဘၣ်. စမ့ၢ်လဲၤတၢ်ချုးယၢ်, စအိၣ်ဒၣ်စတၢ်ကြိကြိစမ့ၢ်မၤတၢ်တမံၤမံၤချုးယၢ်.

၂. **ချုးအစံ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤယ့ၢ်ဒီး ထွံၣ်လူၤဒီးယ့ၢ်တဖျုးဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤကညီကဒဲကဒဲလူၤလိာ်ယိၢ်လိာ်အသးဒီး ယ့ၢ်တဖျုးဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢချုးအစံလီၤ. ထွံၣ်တနၤလူၤထိခိၣ်တနၤဒီးချုးထိခိၣ်အစံနူၣ်လီခိၣ်ယ့ၢ်တဖျုးဘၣ်,ပှၤတဂၤယ့ၢ်ဒီး စလူၤချုးလၢကျဲကတိာ်လီၤလီၤ.

၃. **ကလီချုးအစံ** နူၣ်မ့ၢ်ပမၤတၢ်မၤအါမံၤဒီးပမၤတမံၤအိၣ်တမံၤတမံၤအိၣ်တမံၤဒီး ပဘၣ်ယိၣ်လၢအကလီၤတူာ်လီၤယီ,ကဟးဝ့ာ်ဟးဂီၤဘၣ်ဖုးဒီးပမၤသတၢ်ဒီးပယၣ်ပသးနီးမးလၢတၢ်မၤဒ်ပကတၢ်အသိးဒီးပစံးလၢအချုးပခံလီၤ. ကလီတုၤပခံနူၣ်ပမၤပစ့ၢ်ပတအိၣ်ဘှံးဘၣ်ဘၣ်,ကလီချုးပခံနူၣ်ဒ်အံၤ,ပထုရှိၣ်တချုးဝံၤဒီးပဘၣ်ကရၢခုး,ပယ့ခုးယၢၤတဝံၤဒံးဒီး ဘၣ်မၤကြၢ်,မၤကြၢ်တဝံၤဒံးဒီး ဘုဂီၤလံဒီးပစံးလၢကလီချုးပခံ, တၢ်မၤချုးပခံလီၤ.

၄. **တချုး** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်တမံၤမံၤတံာ်တာ်ပှၤဒီးပလဲၤတၢ်ဆူအဂၤတသ့ဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢတချုးဘၣ်လီၤ. စမၤဘုစလဲၤဆူဝ့ၢ်ပှၤတချုးဘၣ်,စလဲၤတၢ်ဒီးနၤတချုးဘၣ်ခွါစီ၈,စမၤဘုဝ၂ဝံၤဒံးဘၣ်.

၅. **တချုးဘၣ်အစံသၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပလူၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးပအိၣ်လီၤတဲာ်တုၤပဖိၣ်တန့ၢ်ဘၣ်ဒီး ပစံးလၢပလူၤတချုးဘၣ်အစံလီၤ. တကျာ်ခိၣ်တနၤစလူၤတချုးဘၣ်. ထိးဖိတနၤယ့ၢ်ဒီးစလူၤတချုးဘၣ်အစံဘၣ်.

၆. **လဲၤတချုး** နူၣ်မ့ၢ်ပတံာ်မ့ၢ်တံာ်တာ်ဒီးကလီက့ကါဒီး ပလဲၤတၢ်ဆူအဂၤတသ့ဘၣ်ဒီးပစံးလၢပလဲၤတချုးဘၣ်လီၤ. စတံာ်တာ်ဒီးစ မၤဟံၣ်စလဲၤတၢ်တချုးဘၣ်.

၇. **တချုးလဲၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပကၢၣ်လၢပကလဲၤတၢ်ဒီးပတလဲၤဒံးဘၣ်,ပအိၣ်ဒံးတစိၢ်ဖိအကတိၢ်လၢပမၤဒံးတၢ်ဆူအဂၤ,ပကတဲာ်ကတိၤပသးတစိၢ်ဖိဒီး ပစံးလၢပတချုးလဲၤဒံးဘၣ်လီၤ. ပတချုးလဲၤဒံးဘၣ်ဆူဝ့ၢ်ပှၤအကတိၢ်နူၣ်ပကထိၣ်ဒၣ်ကယၢ်သဘျၣ်, စတချုးလဲၤဆူနအိၣ်ဒီးနဟဲကဒါဆူစအိၣ်တခီလီၤ.

၈. **ပှၤတချုးအှၣ်လိာ်ဆီးကူ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢမၤကမၣ်လိာ်လံအသးတမံၤမံၤဒီးတကတိၤလိာ်ဒံးဘၣ်အသးဒီးကၢၣ်ဝဲလၢအသးအဖၢမုၢ်နူၣ်ပစံးလၢတချုးအှၣ်လိာ်ဆီးကူလီၤ. ပှၤတချုးအှၣ်လိာ်ဆီးကူဒံးဘၣ်နူၣ်မၤမုာ်ထီၣ်ကူၤအသးတကူၢ်.

၉. **တချုးနာ်ကူၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢနၢ်ဟူပကစၢ်အကလုၢ်ကထါဒီးဆိကမိၣ်တယးဝဲဒီးအသးဒ့ဒီအဖၢမုၢ်နူၣ် ပစံးလၢတချုးနာ်ကူၤဒံးဘၣ်ဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤသါကစ့ၢ်ကူၤနာ်ကူၤကစၢ်ယွၤဒီးတချုးနာ်ကူၤဝဲနူၣ်ဒီးသံသလူၤ.

၁၀. **တချုးနၢ်ဟူ** နူၣ်မ့ၢ်လၢပတနၢ်ဟူဒံးဘၣ်ကစၢ်ယွၤအကလုၢ်အကထါဒီး ပနၢ်ဟူတံာ်တာ်ထဲပမိၢ်ပပၢ်အလုၢ်အလၢ်,ဒီးတလၢၤဘါယိၣ်ဘါဝၣ်အလုၢ်အလၢ်ဒီး ပစံးလၢပတချုးနၢ်ဟူဒံးဘၣ်ပကစၢ်ယွၤအကလုၢ်အကထါလီၤ. ပှၤသံတ့ၢ်ဝဲလၢတချုးနၢ်ဟူဒံးဘၣ်ကစၢ်ယွၤအကလုၢ်အကထါနူၣ်အါဂၤလီၤ.

၁၁. **တချုးနၢ်ဟူ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဂၤမ့ၢ်ကတိၤတၢ်ဒီးပှၤဒီးပကနၣ်တံာ်တာ်တၢ်ဆူအဂၤဒီး ပတနၢ်ဟူဘၣ်အကတိၤတၢ်နူၣ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပတနၢ်ဟူဘၣ်လ့ၤတကူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပတချုးနၢ်ဟူဘၣ်လီၤ. နကတိၤတၢ်စတချုးနၢ်ဟူဘၣ်,ပှၤဂၤသိၣ်ဝဲဒီး နကတိၤစၢ်စတချုးနၢ်ဟူဘၣ်.

၁၂. **ချုး,စကချုးကၢ်နၤ** လၢတၢ်လီၤကတံာ်ကတိၤသၢ.

၁၂. **ချုးနူၢ်ကူၤပကစၢ်** နူၣ် မ့ၢ်လၢပတချုးသံဒံးဘၣ်ဒီး ပနၢ်ဟူကူၤပကစၢ်အကလုၢ်အကထါဒီး ပသ့ၣ်ညါကူၤပကစၢ်နူၣ်ပစံးလၢပချုးနူၢ်ကူၤပကစၢ်လီၤ. ပမိၢ်ပပၢ်တဖၣ်ကချုးနူၢ်ဘၣ်ပကစၢ်ဘၣ်,ပဝဲဒၣ်ပချုးနူၢ်ပကစၢ်ဒီး ပဘျၣ်ကူၤဘါကူၤပကစၢ်လီၤ.

၁၃. **တၢ်ချုးခံနီးသး** နူၣ် မ့ၢ်ပဘၣ်တၢ်နးတၢ်ဖှိၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲ, တၢ်ဆူတၢ်ဆါဒီးပစံးလၢတၢ်ချုးခံနီးသးလီၤ. ပမ့ၢ်ဘၣ်တၢ်ချုးခံနီးသးဒီးပဃ့ၢ်မံ့ယ့ၢ်ပျိၢ်လီၤ.

ချုၣ်

၁. **ချုၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအတနါဘၣ်ခဲလၢာ်နူၣ်ပစံးလၢပှၤချုၣ်လီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်,ပှၤလၢကဖုတအိၣ်ဘၣ်တဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤချုၣ်လီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်,ဘၣ်ဆၣ်ဒီးခဲကနံၣ်အံၤကသံၣ်သရၣ်စံးဝဲပှၤကညီအကဖုအိၣ်ကီးအဂၤလီၤ. အကဖုတအိၣ်ဘၣ်ဒီးတအိၣ်ဘၣ်နီဂၤဘၣ်, ကသံၣ်သရၣ်ဖးဒိၣ်ကီၤလၤဝါထံၣ်ဝဲလၢအဖှံးကွၢ်ပှၤလံတဖၣ်ဒီးထံၣ်ဝဲအကဖုကီးဂၤ, ပှၤချုၣ်စိၢ်အိၣ်ဒီးအကဖုလီၤစံးဝဲဒၣ်,ပှၤချုၣ်နူၣ်အကိာ်ပှၤကိၢ်ဒ်မ့ၣ်အှဖၣ်ဆါဒီးတုၤစံးပှၤဂၤတၢ်တမံၤဂ့ၤကၢဒီးပှၤတၢ်ဟးဂီၤဝဲလီၤ.

၂. **ထိၣ်ချုၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ထိၣ်တကလုာ်သူဒီးအမဲၢ်ဖးဒ့ခံဘိအိၣ်တထါဒီးပကီးလၢထိၣ်ချုၣ်လီၤ. ထိၣ်ချုၣ်နူၣ်အမိၢ်ပှၢ်ထဲခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးအမဲၢ်ထီအိၣ်တထါညါလီၤ.

၃. **ထိၣ်ချုၣ်ခုတထလုာ်** နူၣ် မ့ၢ်ဒ်ထိၣ်ချုၣ်အသိးဒီးကံၣ်ယှလၢအဝါဒီးပကီးလၢထိၣ်ချုၣ်ခုလီၤ. ထိၣ်ချုၣ်ခုထိၣ်တကလုာ်နူၣ်သူဘၣ်ဆၣ်ဒီးကံၣ်ယှလၢအဝါလီၤ. ဒီးထိၣ်ချုၣ်ခုနူၣ်တအိၣ်ဘၣ်ကီးကိၢ်အဘှၣ်ဒဲးဘၣ်,

Digitized by Google

ချူၣ်

အိၣ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါတပူၤပူၤလီၤ.
၄. **ပစၢၤထိၣ်ချူၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ထံးတကလုာ်အလၣ်လီၤ ကဲၥ်လၢထိၣ်ချူၣ်အဓိၢ်အဒံးဒီး ပကိးလၢပစၢၤထိၣ်ချူၣ်လီၤ. ပှၤကညီသ့ၣ်ဝဲဒီးမၤကသံၣ်လၢပနံၥ်တၢ်ကၤလီၤ.
၅. **လၣ်ချူၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အထံးတကလုာ်မဲထိၣ်လၢကပျၢၤခိၣ်ကပျၢၤပူၤဒီး အလၣ်ဖးလဲၢ်သကျၢၤဆုံးဒီးအဘိထဲစုဆၣ်မီၤဒီးအဘိတဘိဒီး အလၣ်အိၣ်တဘ့ၣ်,အဘိတဘိဒီးအလၣ်တဘ့ၣ်န့ၣ် ပကိးလၢလၣ်ချူၣ်လီၤ. လၣ်ချူၣ်လၣ်ယာ်န့ၣ် အိၣ်လၢကပျၢၤခိၣ်ကပျၢၤပူၤအါမးလီၤ. လၣ်ချူၣ်န့ၣ်အလၣ်လီၤကဲၥ်လၢသကွံဖီအလၣ်တစဲးစဲးလီၤ.
၆. **ဝၣ်ချူၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဝၣ်တကလုာ်န့ၣ်အဒူဒိၣ်န့ၢ်ဝၣ်ဂၤတက့ၢ်ဒီး ပကိးလၢဝၣ်ချူၣ်လီၤဒီး အိၣ်ခံကလုာ်လီၤ. ဝၣ်ချူၣ်န့ၣ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါန့ၣ်အါကၢ, လၢဝ့ၢ်ပူၤအံၤတလၢၤသ့ၣ်တနီၤနီၤလၢဘျုးဝ့ၢ်န့ၣ်အါမး,ထဲဝၣ်ချူၣ်လီၤ.

ချူ

၁. **ချူကလၥ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဘိးကၢ်ပှၤကညီအစုဒီးကၢ်ချံးလီၤအသးန့ၣ်ပစံးလၢပဘိးကၢ်ချူကလၥ်လီၤ. ပှၤတဂၤစူၣ်အစုဒီးစဘိးကၢ်မးသချူကလၥ်လီၤ. ဒီးထးကၢ်န့ၣ်ပစံးလၢကၢ်သချူကလၥ်စကီးလီၤ.
၂. **ချူချူချိချိ** န့ၣ် မ့ၢ်လၢၢ်ဖးဒိၣ်အခိၣ်အကျါန့ၣ်မ့ၢ်ပစံးလၢလၢၢ်အိၣ်ချူချူချိချိလီၤ. လၢၢ်တပူၤအိၣ်မးကမိၥ်ကမၥ်ချူချူချိချိဒီးပလဲၤတၢ်လၢအကျါပခိၣ်ဆါကၢ.

ချူၢ်

၁. **ချူၢ်ချူၢ်ချိၢ်ချိၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ကၢ်ဝၣ်ယံၤလၢကလံၤမ့ၢ်လီၤန့ၣ်ပစံးလၢသ့ၣ်ကၢ်ချူၢ်ချူၢ်ချိၢ်ချိၢ်လီၤ. ကလံၤမ့ၢ်လီၤဒီးသ့ၣ်ကၢ်ဝၣ်ယံၤမးချူၢ်ချူၢ်ချိၢ်ချိၢ်လီၤ.သ့ၣ်ကၢ်သီၣ်လၢအဒိၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢသီၣ်ချူၢ်ချူၢ်ချိၢ်ချိၢ်လီၤ.
၂. **ချူၢ်ချူၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖးဒိၣ်ကၢ်ဒီးသီၣ်ထိၣ်ဖဲပက့ၥ်အလိၢ်န့ၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲၥ်ဒီး ပစံးလၢသ့ၣ်သဲထိၣ်သီၣ်ချူၢ်ချူၢ်လီၤ. သ့ၣ်တထံးသဲထိၣ်သီၣ်ချူၢ်ချူၢ်ဒီးကၢ်ဝဲလီၤ.

ချူၥ်

၁. **ချူၥ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ကျူၣ်တဖၣ်ပဘိးဒီးကၢ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢကၢ်သချူၥ်ကလၥ်လီၤ. သ့ၣ်တချိကျူၣ်သတၢးဒီးပဘိးဒီးကၢ်မးသချူၥ်ကလၥ်လီၤ.
၁. **ချံးချူး** န့ၣ်မ့ၢ်ချံးအဆိလီၤ. ဝၣ်ကူၣ်ချံးချူးစံးဝဲဒၣ်

ချူး

ဒ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကူၣ်ချံးချူးန့ၣ်ကူၣ်လၢကပၤယၢ်ခီယၢ်ခီဒီဘိညါလီၤ.
၂. **ချူး** န့ၣ် ပကတိၤဒီးအဆိလီၤ. ဒီးပဘၣ်ကတိၤဒီးအဆိလၢချံးလီၤ. ကၢ်ချံးကၢ်ချူးစံးဝဲဒၣ်, ဒီးကွၢ်လၢချံးအပူၤ.
၃. **ဝံၣ်ချူး** န့ၣ်မ့ၢ်ဝံၣ်ချံးအစဃၢလီၤ. ဒီးကွၢ်လၢဝံၣ်ချံးအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဒီးကွၢ်လၢချံးအပူၤစကီးလီၤ.
၄. **ပချူးပချံး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီထ့တၢ်ပူၤတကလုာ်ဒ်တဒီးအသိးအိၣ်ဒီး အခိၣ်ဖျိၣ်ဒီးပကိးလၢပချူးလီၤ. ပထ့ပချူးန့ၣ်ပဒၢနၥ်တၢ်ကူတၢ်သိးလီၤ.

ချ

၁. **ချ** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအလဲၤသလ့ၢ်ကလၥ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သလိၣ်ကလၥ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လဲၤသထြးကလၥ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လဲၤ သဖြးကလၥ်မ့ၢ်ဂ့ၤပစံးလၢချလီၤ.ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ချလဲၤမးတၢ်ဖြးဖြးထြးထြးလီၤ.
၂. **ချချ** န့ၣ် မ့ၢ်ပတဆၣ်ထိၣ်ပှၤဂၤအခံလၢ ကလဲၤတၢ်ဆြးဆြး,ကဟဲက့ၤဆြးဆြးဒီးပစံးချချၢ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်လဲၤတၢ်ဒီးလဲၤချချဟဲက့ၤချချတက့ၢ်.
၃. **ချသဒံး** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဝးဒ်ပကနီးအသိးဒဲးဒဲးဒီးဝးဒ်ပဖျးပမဲၥ်အသိးဒဲးဒဲးဒီးပစံးလၢဝးချသဒံးလီၤ. ပှၤတဂၤကနီးဒီးဝးမးချသဒံးလီၤ.
၄. **သးချ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ကူၣ်တၢ်ဆးဒီးဆိကမိၣ်တၢ်တယဲၥ်ဘၣ်ဒီး ကၢၣ်တၢ်ဘၣ်စဲးစဲးဒီးဆိကမိၣ်တၢ်တယဲၥ်ဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပှၤသးချလီၤ. ပှၤတဂၤအသးချသမီးတၢသူအ့ၣ်တချူးဒံးဒီး ဆဲးဘၣ်လံတၢသူလံလီၤ.
၅. **အဆိအချ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အကတိၢ်တယဲၥ်ဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢအဆိအချလီၤ. ပကလဲၤတၢ်လၢအဆိအချဒီးပဘၣ်တတိၤဟၥ်ပသးလီၤ. တၢ်လၢအဆိအချန့ၣ်အဲၣ်ဒီးတၢ်ချနၥ်သက့အိၣ်ဒံးဒီးအကတိၢ်ယဲၥ်တစဲးဒံးလီၤ. မ့မ့ၢ်ချဒီးချသဒံးန့ၣ်မ့ၢ်အချကတၢၢ်လီၤ.
၆. **အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီတဆူတဆါဘၣ်ဒီးလဲၤထိၣ်လဲၤလီၤတၢ်ဖျၣ်ဆူါ,ဆူၣ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချလီၤ. ပအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချယၢၥ်ကီးဂၤဒဲးယၥ်.
၇. **ပံၢ်ချ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်တကလုာ်ကွီၤတလီၤဒ်သံၣ်တလၢၤအသိးဒီးပှၤဖိၥ်ဝဲလၢတိၢ်ဘိလီၤ. ဒီးဒိဝဲအနၢၣ်န့ၣ်သီၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲၥ်ဒ်မိၤဖိအသိးသကံၢ်သကံၢ်ပကနၣ်မုၥ်ကၢ,ဒီးပကိးလၢပံၢ်ချလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးဝဲလၢဆ့လ့လီၤ. ပံၢ်ချန့ၣ်ထဲသံၣ်တလၢၤတဘ့ၣ်လီၤ. သီၣ်တမံၤမုၥ်သမီး.

Digitized by Google

ချ့ၣ်

၁. **ချ့ၣ်ဘီ** န့ၣ် မ့ၢ်ထးလၢပလုၢ်ဘဲဒီးပမၤထီၣ်လၢက ဟ့ၣ်အလီၤလၢဘဲဘ့ကဲထီၣ်လၢလုၣ်ကူၢ်လိၣ်အသးလၢ အလီၤန့ၣ်ပကိးလၢချ့ၣ်ဘီလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကိး လၢထးချ့ၣ်လီၤ. ချ့ၣ်ဘီဒီးထးချ့ၣ်န့ၣ်ဖံးသိးသိးလီၤ.

၂. **ချ့ၣ်သၣ်ချ့ၣ်ခီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပလုၢ်ဘဲဒီးလုၣ်ကမိာ်ကူၢ်လိၣ် ထီၣ်လၢချ့ၣ်ဘီလီၤန့ၣ်ပစံးလၢချ့ၣ်သၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤ လုၢ်ဘဲသ့တနံၤကျၢၤဒီးချ့ၣ်သၣ်တအိၣ်ထီၣ်ဘၣ်နီတစဲး ဘၣ်.

၃. **ချ့ၣ်ချ့ၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီခးချံၣ်သိၣ်ဒီးပစံးလၢသိၣ် ချ့ၣ်ချ့ၣ်လီၤ. မတၢခးချံၣ်သိၣ်ချ့ၣ်ချ့ၣ်တဂၤန့ၣ်လဲၣ်.

ချဲ

၁. **တချဲလိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပတ်သလၣ်ဘုလၢပခိၣ်ဒီးပစံး လၢပတချဲထီၣ်လီၤ. ပဝံၢ်ကွံာ်ဘုသိၣ်လၢကီၢ်လဲၢ်န့ၣ်ပ တချဲထီၣ်လၢပခိၣ်ဒီး ပဝံၢ်ဘုသိၣ်ဖံဝဲလီၤ. ပဝံၢ်ဘုအ သိၣ်န့ၣ်ပတချဲထီၣ်လၢပခိၣ်ဖြၤဖြၤစဲၣ်.

၂. **ချၢၣ်ချံၢ်ချၢၣ်ချဲ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဒီဒီးသ့ၣ်ဘ့ၣ်ဘၣ်တဖိးဘၣ် ဒီးတလံာ်ကွံာ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢချၢၣ်ချဲလီၤ. ပှၤတဂၤဟ်ဒီဒီး သ့ၣ်ဘၣ်တပှၤချၢၣ်ချံၢ်ချၢၣ်ခဲနးကၢ.

၃. **ဖးချံၢ်ဖးချဲ** န့ၣ် မ့ၢ်လၣ်ခဲးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ယီၤဓိၤသွဲဓိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, တလံတလဲ,အိးထီၣ်အိးလီၤအသးဒီးပစံးလၢဖးချဲလီၤ. ကလံၤအူဟံၣ်ခိၣ်အိးထီၣ်အသးဖးချဲကွံာ်လၢာ်လီၤ.

၄. **နံၣ်ဖးချဲ** န့ၣ် မ့ၢ်တလၢၢမုၣ်အနံၣ်လၢကူဝဲဒီး တဆး ဘၣ်ဝဲအတိၤဘၣ်န့ၣ်ပကိးလၢနံၣ်ဖးချဲလီၤ. နံၣ်ဖးချဲန့ၣ် တဆးဘၣ်ဝဲအတိၤလၢအမဲာ်ညါတခီဒီး တလၢၢမုၣ်ကူ ဒီးအိးထီၣ်အိးလီၤအသးဒီး ပကိးလၢနံၣ်ဖးချဲလီၤ. တ လၢၢတဖၣ်ကူနံၣ်ဖးချံၢ်ဖးချဲဒီးအမဲာ်တဆှးဘၣ်.

၅. **တချဲတချီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဒုးထီၣ်ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးကလံၤအူဒီး အိးထီၣ်အသး,လီၤသလူးကွံာ်,တလံာ်ကွံာ်ဒီးပစံးလၢ တချဲကွံာ်လီၤ. ကလံၤအူဟံၣ်ခိၣ်တချဲတချီကွံာ်လၢာ်လံ, မၤကဒံၤတကဒံၢ်.

ချူး

၁. **ချူး** န့ၣ် မ့ၢ်ပဘိးသ့ၣ်ဒ့ဖိကၢ်သိၣ်သချူးကလာ်လီၤ. မတၤယီၢ်ဘၣ်သ့ၣ်ဒ့ဖိကၢ်သိၣ်သချူးကလာ်န့ၣ်လဲၣ်, ထးဖိတဘိစဆးဘၢ်ဒီးကၢ်သိၣ်မးသါချူးကလာ်လီၤ.

၂. **ချူးချူး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤဆံးအညၣ်တမုာ်ဘၣ်ဒီးဟိၣ်တလိၢ် လိၢ်တလိၢ်လိၢ်လၢအကလုၢ်ကနိးကနိးဒီး ပစံးဟိၣ်ချူး ချူးလီၤ. ပှၤဆံးတဂၤအလီၤကိၢ်ဒီးဟိၣ်မးချူးချူးန့ၣ်က မ့ၢ်ကၢ်အဓိၣ်ဆါသၢ.

၃. **ပတွၤချူး** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိဃၢ်တကလုာ်နီစုမုၣ်အိၣ်ဒီး အတွၤဒီးအမဲၢ်ကူၣ်ဒီးပကိးလၢပတွၤချူးလီၤ. ပတွၤဘုၣ် ပတွၤချူးန့ၣ်အှၣ်ဘၣ်ပှၤဆါကၢ,ပတွၤချူးပတွၤချူးအှၣ် ဘၣ်ပှၤဆါကၢ.

၄. **နါဆဲးချူး** န့ၣ် မ့ၢ်ဒွဲၣ်တကလုာ်န့ၣ်ဝါတစဲးစဲးဒီးပ ကိးလၢနါဆဲးချူးလီၤ. နါဆဲးချူးန့ၣ်အဖံးမၤသးဆူၣ်စ ယိာ်ဒ်သ့ၣ်လၣ်အှအသိးဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲလၢသ့ၣ်လၣ် အှကဲထီၣ်လၢဒွဲၣ်ဒီး ကိးဝဲလၢနါဆဲးချူးလီၤ. ဒီးတၢ့ပ အိၣ်ဒီးပနါထိၣ်ဒီးကိးဝဲလၢနါဆဲးချူးလီၤ.

၅. **ယုတၢ်ဆဲးချူး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအမၤဒိၣ်ထီၣ်ပှၤဂၤအ သး,ကတိၤဒိၣ်ထီၣ်ပှၤဂၤအသး, တၢ်လၢတဘၣ်ဘၣ်ပှၤ အသးန့ၣ်မၤဝဲဒီးပစံးလၢပှၤယုတၢ်ဆဲးချူးလီၤ. ပှၤတဂၤ စအိၣ်ဒၣ်စတၢ်ဒီးယုတၢ်ဆဲးချူးလၢစလီၤဘၣ်မနုၤလဲၣ်, ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပှၤယုတၢ်ကမဲာ်လီၤ.

၆. **သဒဲးချူး** န့ၣ်မ့ၢ်ဝၣ်လၢအပှံၤတဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢသဒဲး ချူးလီၤ. ဝၣ်တဘိပှံၤမးသဒဲးချူး.

၇. **တချူး** မ့ၢ် တချိးအဆိလီၤ. ယီၢ်တချူးယီၢ်တချိးယီဓိၤ သွဲဓိၤတဂ့ၤ,စခိၣ်တယူၤစနၢ်တပျုၤနးကၢ.

၈. **ခံၣ်တချူးချူးစံၣ်တချိးချိး** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီဖိတဖၣ်စံၣ် လိာ်ကွဲလၢဟံၣ်အဖီခိၣ်ဒီးယီဓိၤသွဲဓိၤသိၣ်တကျာ်အသး ဒဲးဒဲးဒီးဒီးဒီး ပစံးလၢစံၣ်တချူးချူးစံၣ်တချိးချိးလီၤ. ပှၤ ကညီဖိတဖၣ်စံၣ်တချူးချူးစံၣ်တချိးချိးကဲသမိး.

ချူၤ

၁. **ချူၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ပိၢ်အကလုၢ်လီၤ. ပကတိၤကၢ်ဒ့ၣ်ငိၢ်ကိး လၢချူၤလီၤ.

ချိ

၁. **ပံၢ်ချိဝံၢ်ချိ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိဃၢ်တကလုာ်လၢဟိၣ်ခိၣ် ပူၤန့ၣ်မၤအပူၤဒီး ဆိၣ်ထီၣ်အဝံကမိာ်တြာ်န့ၣ်ပစံးလၢ ပံၢ်ချိလီၤ. ပံၢ်ချိန့ၣ်တၢ့ပှၤဒီးဘူးဒီးတၢ်ကယီၤထီၣ်ဝဲ လီၤ. ပံၢ်ချိန့ၣ်အမိၢ်ပှၢ်ထဲစုမုၢ်ဒိၣ်ဒီးအမဲာ်ဖျိးစိရိဒီးပ ယီအိၣ်သိဂ့ၤကၢ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢပံာ်ချိလီၤ.

၂. **ဘုစဲာ်ချိဟုစဲာ်ချိ** န့ၣ် မ့ၢ်ဘုဆိဂီၤတိၣ်သီလၢတၢ်စူၤ ဒံးအကတိၢ်န့ၣ်ပမ့ၢ်ကူးပမ့ၢ်ယီၢ်ဒီးပလိတၢ်တကိၢ်ဘၣ်ဒီး ပစဲာ်ယ့ဒီးပဆုအိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢဘုစဲာ်ချိလီၤ. ဘုဂီၤထိၣ် လၢတၢ်စူၤကျါပလိတယ့ဘၣ်,ပဲာ်ချိမးလီၤ.

၃. **ဟုသးချိဟုသးဖွဲၤ** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်ပဝဲဘၣ်,ကမ့ၢ် ကၢ်ပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲသၢၣ်.

၄. **ခီချံၢ်ခီချိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမဲထီၣ်တဖိဘၣ်ဒီးဒီးကနူၤအသး တနီၤဒီးပစံးလၢပမဲခီချိလီၤ. ပှၤတဂၤအမဲထီၣ်တဖိး ဘၣ်,အမဲထီၣ်ချံဒီချံၢ်ဒီချိနးကၢ.

Digitized by Google

၅. **ချိၣ်ချ့ၢ်ချိၣ်ချိ** နၣ်မ့ၢ်ဘူနသၣ်အသးထိၣ်တဖျိးဘၣ်
ဒီးအဒိလီၤနၣ်အချံအိၣ်တနီၤတအိၣ်ဘၣ်တနီၤလၢတဒိ
ယီအလီၤနၣ် ပစံးလၢချိၣ်ချ့ၢ်ချိၣ်ချိလီၤ. ဘူနသၣ်တ
ဖျၣ်အသးတဝဲၤဘၣ်,ချိၣ်ချ့ၢ်ချိၣ်ချိနးကၢ.
၆. **ပိချိထံတလိာ်အမံၤ,ပိချိလိာ်လၢဖ့ၢ်မဲာ်တၢ်** နၣ်လီၤ.
၇. **မိသါချိထံတလိာ်အမံၤ**,အိၣ်လၢဝ့ၢ်တဝဲၣ်ကလံၤ
ထံးတခီ.
၈. **ချိၣ်ချိၣ်ချိချိ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိကတိၤတၢ်တကျိၤဘၣ်
ဒီးပစံးလၢကတိၤတၢ်ချိၣ်ချိၣ်ချိချိလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပ
စံးလၢချိၣ်ချိချိၣ်ချိလီၤ.

ချိၥ်

၁. **ချိၥ်** နၣ်မ့ၢ်ပှိၢ်အကလုၢ်လီၤ. ထံကျိၥ်ပူၤနၣ်ပှိၢ်စံးလၢ
ထံချိၥ်လီၤ,ထံချိၥ်နီၤချိၥ်စံးဝဲဒၣ်လီၤ. ဒီးဖှိၤစံးဝဲထံ ကျိၥ်
နီကျိၥ်ဒ်နၣ်လီၤ.

၁. **ချိုးကတိၢ်** နၣ် မ့ၢ်ပှၤဆါပနံာ်တၢ်ကၤဒီးကွၢ်ဝဲလၢအ
ပှၤအကုလံၤဖးဒိၣ်အကတိၢ်ဒီးဆါဝဲနၣ်ပစံးလၢချိုးက
တိၢ်ဝဲလီၤ. နမ့ၢ်ဆါလီၤကွံာ်ခိၣ်ဖၢၣ်ခိၣ်ကးဒီးချိုးကတိၢ်
လၢအပှၤကၤဒီး ဆါကွံာ်ကၢ်နဲၣ်, ချိုးကတိၢ်လၢသဘျၣ်
အပှၤအိၣ်ဒီးဆါကွံာ်တက့ၢ်.
၂. **ချိုးလီၤ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤနၢ်ဓိၤဖှံၣ်ဓိၤလၢမုၤတိၤ
ဒီးဘိၣ်ယှာ်မုၤတိၤဒီး သွံၣ်လးနၣ်ဒီးလဲၤဟဲာ်ဝဲလၢကျဲမုၢ်
ပူၤဒီးပစံးလၢချိုးလီၤတၢ်လီၤ. ပှၤသူခိၣ်ဖိတဂၤမၤတကဲ
ဒီးပှၤဂၤချိလီၤလၢမုၤတိၤဒီးဖၣ်ဆါလီၤ. ဒီးပစံးလၢတၢ်
ချိုးလီၤစကီးလီၤ.
၃. **ချိုးသဝဲး** နၣ် မ့ၢ်ပထူၣ်သ့ၣ်လၣ်အှုအခံစုကညာ်အ
ခိၣ်သအိးတိာ်ဒီး ပစံးလၢပချိုးသဝဲးသ့ၣ်လၣ်အှုလီၤ. ပ
တိၤမုၤတိၤနၣ်ပချိုးသဝဲးသ့ၣ်လၣ်အှုဒီးပဒၢနၢ်မုၤဒီးပစံး
လၢပချိုးသဝဲးလီၤ. ပတိၤမုၤနၣ် မ့ၢ်ပချိုးသဝဲးသ့ၣ်လၣ်
အှုဒီးပဒၢနၢ်မုၤ,ပဒၢနၢ်ဟုလီၤ.
၄. **ချိုးအီမိာ်** နၣ် မ့ၢ်ပထူမိာ်လၢလၣ်ဒီးအခံစုကညာ်အ
ခိၣ်ကတြၢဒၢဒီးပစံးလၢပချိုးမိာ်လီၤ.
၅. **ချိုးမၢ်** နၣ် မ့ၢ်ကွံာ်တ့ၢ်အဆိလီၤ. ကွံာ်တ့ၢ်ချိုးမၢ်ကွံာ်
မိၢ်သနိပၢ်သနိဒီးစူၢ်ကူၤနၢ်ကူၤကစၢ်ယွၤတက့ၢ်.

မ့ၢ်ကီၤလံၢ်အသနိအံၤ
ကွံာ်တ့ၢ်ချိုးမၢ်ကွံာ်စ့ၢ်ယံၤ.

၆. **ချိုးကွံာ်** နၣ် ပတစံးဘၣ်, ပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲကၢ်သၢ,
ကွံာ်တ့ၢ်ချိုးမၢ်.
၇. **ချိုးဘုတဓိၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပကူးဘုဒီးပဟ်လီၤဘုကဒိၣ်ဒီး
ပဘိးထိၣ်အသၣ်ဆူမူခိၣ်တခီလၢ ပဘၣ်ယိၣ်အသၣ်သ
လီၤသြုဘၣ်ဖုးဒီးပစံးလၢပချိုးဘုကဒိၣ်လီၤ. ချိုးလီၤ
ဘုကဒိၣ်နၣ်ဘိးထိၣ်အသၣ်ဆူမူခိၣ်တခီ,အသၣ်က
ဘၣ်ဟိၣ်ခိၣ်ကလီၤသြုကွံာ်ဘၣ်ဖုးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစု
ပစံးလၢပချိုးလီၤဘုကဒိၣ်လီၤ.
၇–၁. **ထုၣ်ချိုး** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအသးအထၢလၢဖိာ်မုၣ်
အလီၤဒီး အထုၣ်ကိၤထိၣ်ဘိးထိၣ်အသးဒီးပစံးလၢ
အထုၣ်ချိုးထိၣ်လီၤ. ပှၤကညီအဖိသၣ်ခွါနၣ်အထုၣ်ချိုး
ကဲသမိး, ဒီးပှၤဆုဖိုးဆုပျုအကိာ်နၣ် ဖိသၣ်ခွါမၤသး
ကလိၢ်ကလုၤဒီး ပှၤဂၤကတိၤဖိုးထိၣ်စံးဝဲဒၣ်နမၤနသး
အှလံးဘိသွါမ့ၢ်နထုၣ်ချိုးဓါ. ပှၤဆုဖိုးဆုပျုဒ်နၣ်ဒီး
ဟ်ကလိၢ်အသးတဘူၣ်ဘၣ်.
၉. **လံၢ်ချိုး** နၣ် မ့ၢ်ဖိာ်မုၣ်အသးကတၢလၢဖိာ်ခွါအလီၤ
ဒီးပစံးလၢအလံၢ်ချိုးစကီးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးချိုးဒ်လဲၣ်ဒ်
လဲၣ်ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်. ဖိာ်မုၣ်တဖၣ်နၣ်.
၁၀. **သၣ်ချိုးချၣ်** သ့ၣ်တကလုာ်ထဲစုမ့ၢ်ဒိၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီး
သၣ်ဝဲဒီး အသၣ်နၣ်ထဲခိၣ်မ့ၢ်ဒီး အသၣ်မံဂီၤဆှၣ်က
လာ်နၣ်ပကီးလၢသၣ်ချိုးချၣ်လီၤ. ဒီးပအိၣ်အသၣ်ဆံၣ်
ဝဲလီၤ.
၁၁. **တချိုးတရှး** နၣ် မ့ၢ်ပယိၢ်ဘၣ်သ့ၣ်ဖှအခိၣ်ထံးဒီး
အနါစုၤဘိးထိၣ်အသးနၣ်ပစံးလၢတချိုးထိၣ်လီၤ. ယိ
ဓိၤသွဲဓိၤနၣ်ပမ့ၢ်ယိၢ်ဘၣ်အခိၣ်ထံးဒီးအနါစုၤတချိုးထိၣ်
စကီးလီၤ. ယိၢ်တချိုးယိဓိၤသွဲဓိၤတဂ့ၤ,သိၣ်ဒီးဒီး ဒးဒး
စနၢ်ကံာ်ကၢ.
၁၂. **တၢ်တချိုးခံ** နၣ် မ့ၢ်တၢၢ်ပြံဓိၤတကလုာ်အခံနၣ်
မၤသးခွဲၣ်တၢးကျုးဒီး ပကီးလၢတၢၢ်တချိုးခံလီၤ. တၢၢ်
တချိုးခံနၣ်ဆံၣ်ဘၣ်ပမဲာ်ကိၢ်ဟ့ကၢ.
၁၃. **တချိုးခံ** နၣ် မ့ၢ်မိၢ်ဟဲသၣ်တကလုာ်အသၣ်ပြံကဒံ
ဓိၤဒီးအသၣ်ဘိးထိၣ်အသးဆူမူခိၣ်တခီနၣ်ပစံးလၢမိၢ်
ဟဲသၣ်တချိုးခံလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢတချိုးခံလီၤ.
မိၢ်ဟဲသၣ်တချိုးခံနၣ်အသၣ်ဟဲနၢ်ဒံးမိၢ်ဟဲသၣ်အနိၢ်နၣ်
ဒံးလီၤ.
၁၄. **ချိုးသလး** နၣ် ပတစံးဘၣ်နီတစုဘၣ်,ကမ့ၢ်ကၢ်
ပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲသၢ.
၁၅. **ကစီၤချိုး** နၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်ယံၤဒီးပှၤဂၤတတိၤလဲၤခံ
တိၤလဲၤဒီးပစံးလၢကစီၤချိုးလီၤ. ပှၤတဂၤတအိၣ်ဘၣ်
ဒီးပှၤဂၤတပူၤယီဘၣ်,ဟးအိၣ်ဒီးပှၤဂၤကစီၤချိုး,အ
ဘၣ်စၢၤယံၤမးလီၤ.
၁၆. **တချိုးဒီး** နၣ် မ့ၢ်ဆီဘိးထိၣ်ထူၣ်အမဲၢ်ကိဒီးပစံး
လၢတချိုးဒီးလီၤ. ဆီတဘ့ၣ်ဘိးထိၣ်ထူၣ်မးအမဲၢ်ကိတ
ချိုးဒီးဒီးယ့ၢ်ဝဲဆူတၢ်ခဲကျါဘးနၣ်လီၤ.
၁. ချိၣ်ချ့ၢ်ချိၣ်ချိ
ချိၣ်ချိၣ်ချိချိ
ချိၣ်ချိချိၣ်ချိ see ချိ ex ၅,၈

Digitized by Google

၂. **ချိၣ်ဒီၤသနၢ်ဒီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအိၣ်လၢထံလၢမိအါကလုာ်ဒီး အိၣ်ဒီးအကုကီၤဝဲဒီး အနၢ်အိၣ်လၢအကုပူၤန့ၣ်ပကီးလၢချိၣ်လီၤ. ဒီးအိၣ်ဝဲအါကလုာ်လီၤ. ဖိၣ်လဲၣ်ပှၤန့ၣ်ချိၣ်ဒီၤတ်ဒီၤအါကၢ.အိၣ်အကလုာ်ကလုာ် တၢ်ပသ့ၣ်ညါတလၢာ်ဘၣ်လီၤ.

၃. **ချိၣ်မ့ၤတီၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ချိၣ်တကလုာ်အကုမၤသးဒ်မ့ၤတီၤအသိးတတဲာ်ဒဲးဖးထီဒီး ပကီးလၢချိၣ်မ့ၤတီၤလီၤ. ဒီး အိၣ်လၢပိၣ်လဲၣ်ထံအကျါလီၤ. ဒီးအိၣ်စကီးလၢထံဘျါတကလုာ်လီၤ.

၄. **ချိၣ်မ့ၤတီၤဃီဃဲး** န့ၣ် တကဆုၣ်ဘၣ်,မၤသးသွဲးတကဲာ်ဒ်ကမါကုအသိးဒီးပစံးလၢချိၣ်မ့ၤတီၤဃီဃဲးလီၤ.

၅. **ချိၣ်ဆ့ကံၣ်ဒိၣ်** န့ၣ် အကုကံၣ်ကပြၣ်တ့ၢ်ဒီးပစံးလၢချိၣ်ဆ့ကံၣ်ဒိၣ်လီၤ. ချိၣ်ဆ့ကံၣ်ဒိၣ်န့ၣ် ထဲသကီၤသၣ်တဖျၣ်ဒီး ထီတစဲးဒီး အကုကံၣ်ဃှလၢဂီၤတစဲးစဲးလီၤ. ဒီးအိၣ်လၢပိၣ်လဲၣ်ပူၤလီၤ.

၆. **ချိၣ်တးတိၣ်** န့ၣ် မၤသးဝံသကျိၤတိၣ်လိၣ်ကူၤတစဲးစဲးပးသနာ်တစဲးစဲးဒီးပကီးလၢချိၣ်တးတိၣ်လီၤ. ချိၣ်တးတိၣ်န့ၣ် ထဲကသံၣ်ထံအဒၢလၢပကွဲးလံာ်ပမၤအဒၢလၢသ့ၣ်န့ၣ်ဒီးလီၤက်လၢကသံၣ်ထံအကိန့ၣ်တစဲးစဲးလီၤ. ဒီးအခိၣ်ပလှၢ်ကူထိၣ်အသးဒ်အခိၣ်ဒူအသိးလီၤ.

၇. **ချိၣ်တးထိၣ်တူာ်ကိာ်** န့ၣ် အခိၣ်ဒူတအိၣ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢချိၣ်တးတိၣ်တူာ်ကိာ်လီၤ. ချိၣ်တးတိၣ်တူာ်ကိာ်န့ၣ်ဒ်ချိၣ်တးတိၣ်နၢ်နၢ်သိးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးအခိၣ်ဒူတအိၣ်ဘၣ်ဒ်းချိၣ်တးတိၣ်နၢ်နၢ်သိးဘၣ်.

၈. **ချိၣ်သမှၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ချိၣ်တကလုာ်ဒ်ချိၣ်တးတိၣ်အသိးဒီး အကုဘူဝဲဒ်ပစုမှၣ်အသိးန့ၣ် ပကီးလၢချိၣ်သမှၣ်လီၤ. ချိၣ်သမှၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ချိၣ်အကုဘူဒ်ပစုမှၣ်အသိးလီၤ.

၉. **ချိၣ်သမှၣ်ဖးဒိၣ်** န့ၣ် ထဲသိးချိၣ်တးတိၣ်တဖျၣ်ဒီးပစံးလၢချိၣ်သမှၣ်ဖးဒိၣ်လီၤ. ချိၣ်သမှၣ်န့ၣ်မ့ၢ်အိၣ်ခံကလုာ်ဒီး လၢဒိၣ်တကလုာ်အပြံတကလုာ်ဒီး အဒိၣ်တကလုာ်န့ၣ်ပစံးလၢချိၣ်သမှၣ်ဖးဒိၣ်လီၤ. ချိၣ်သမှၣ်ဖးဒိၣ်န့ၣ်ထဲခိၣ်မုၢ်ဒိၣ်ဒီးမၤသးဝံသကျိၤစကီးလီၤ.

၁၀. **ချိၣ်သမှၣ်ပြံဖိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ချိၣ်သမှၣ်လၢအပြံထဲစုမုၢ်စုဆၣ်ဒီးပစံးလၢချိၣ်သမှၣ်ပြံဖိၤလီၤ. ချိၣ်သမှၣ်ပြံဖိၤန့ၣ်အိၣ်လၢပှၢ်ခိၣ်ပှၢ်ကျါလီၤ.

၁၁. **ချိၣ်သမှၣ်တူာ်ကိာ်** န့ၣ် အခိၣ်ဒူတအိၣ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢချိၣ်သမှၣ်တူာ်ကိာ်လီၤ. ချိၣ်သမှၣ်တူာ်ကိာ်န့ၣ် ကမ့ၢ်ကၢ်ဖိာ်အကုတဝံၤဒ်းဘၣ်ဒီး အခိၣ်ဒူတအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ချိၣ်သမှၣ်တူာ်ကိာ်လီၤ.

၁၂. **ချိၣ်ပလ့ၤတူာ်ခိၣ်** န့ၣ် အခိၣ်ဒူတအိၣ်ဘၣ်ဒီးပကီးလၢချိၣ်ပလ့ၤတူာ်ခိၣ်လီၤ. ဒီးချိၣ်ပလ့ၤတူာ်ခိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ချိၣ်တကလုာ် ဘၣ်အၢဘၣ်သီမၤသးတပြာ်ကလာ်, အိၣ်ဒီး အထၢခိၣ်တၢ်ယဲၤဒီးပှာ်ထိၣ်အသးလၢဟံၣ်ဒူၣ်ခံဟံၣ်ဒူၣ်လီၤဒီးအကုအိၣ်တစဲးဖိဓိၤ ဒီးအခိၣ်ဒူတအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်ပကီးလၢချိၣ်ပလ့ၤတူာ်ခိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢချိၣ်ပလ့ၤဒ်န့ၣ်လီၤ. ချိၣ်ပလ့ၤတူာ်ခိၣ်န့ၣ်ပမ့ၢ်အိၣ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါဒီး ဟဲပှာ်ထိၣ်အသးလၢဟံၣ်ဒူၣ်ခံဟံၣ်ဒူၣ်လီၤဘၣ်အၢကၢ, ချိၣ်ပလ့ၤန့ၣ်မၤသးကပှာ်ကပှာ်,ဘျသလံးဒီးအကုအိၣ်တစဲးဖိဓိၤလီၤ.

၁၃. **ချိၣ်လ့ၤ** pearl.

၁၄. **ချိၣ်လ့ၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်လၢချိၣ်ပူၤဖျၢၣ်ဒ်ဖဲအသိး ဒီးဝါဆုံပလှၢ်ဒီးပစံးလၢချိၣ်လ့ၤလီၤ. ဒီးအဖျၢၣ်ထဲဖဲဝါတဖျၢၣ်ဓိၤလီၤ. ဒီးပစိာ်လၢပလီၤန့ၣ်ဂ့ၤလၢမိၢ်တထိၣ်သံးနာ်တထိၣ်ဘၣ်လီၤ. ဒီးတလၢၤပဒိၣ်မၤဝဲလၢပသံးထူအမဲာ် ဒီးမ့ၢ်ဒုးသုးဒီးသိးထိၣ်ဝဲလၢအစုလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်, ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပတထံၣ်ဘၣ်ပဝဲနီတခီၣ်ဘၣ်.

၁၅. **ချိၣ်ပလ့ၤဖးဒိၣ်** န့ၣ် အကုအိၣ်ဒီးအခိၣ်ဒူဒီးအံမိၢ်ပှၢ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးအတမျိၤ ဒီး ဘၣ်အၢဘၣ်သီသပြာ်ကလာ်လီၤ. ထၢခိၣ်ထၢယဲၤဘျ့သလံး ဒီးပကီးလၢချိၣ်ပလ့ၤဖးဒိၣ်စကီးလီၤ. ဒီးဟဲပှာ်ထိၣ်အသးလၢဟံၣ်စကီးလီၤ.

၁၆. **ချိၣ်တူာ်ခိၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ချိၣ်တနီၤနီၤလၢအခိၣ်ဒူတအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်ပကီးလၢချိၣ်တူာ်ခိၣ်လီၤ. ထိရီၤချိၣ်လၢအခိၣ်ဒူတအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်ပမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်အမံၤနီတစုဒီးပစံးလၢချိၣ်တူာ်ခိၣ်ခဲလၢာ်လီၤ.

၁၇. **ချိၣ်ကံၣ်ဃှ** န့ၣ် မ့ၢ်ချိၣ်လၢအကုကံၣ်ဃှတဖၣ်န့ၣ်ပကီးလၢချိၣ်ကံၣ်ဃှလီၤ. ချိၣ်ကံၣ်ဃှန့ၣ်အကုကံၣ်ဃှလၢဂီၤတစဲးစဲးဒီးပတသ့ၣ်ညါဘၣ်အမံၤဒီးပကီးလၢချိၣ်ကံၣ်ဃှလီၤ. ချိၣ်ကံၣ်ဃှန့ၣ်အိၣ်ထဲစုမုၢ်ဒိၣ်ခိၣ်မုၢ်ဒိၣ်အါမးလီၤ. ချိၣ်ကံၣ်ဃှအိၣ်လၢပိၣ်လဲၣ်နံၤပြီခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးအိၣ်တပူၤပူၤလီၤ.

၁၈. **ချိၣ်ဂီၤဖိ** န့ၣ် မၤသးဂီၤတစဲးပြံကဒံဓိၤဒီးပကီးလၢချိၣ်ဂီၤဖိလီၤ. အဖျၢၣ်ဓိၢ်အိၣ်, တတဲာ်ဒဲးဖိဓိၢ်အိၣ်ဝဲလီၤ. ချိၣ်ဂီၤဖိန့ၣ်ပထံၣ်လၢပိၣ်လဲၣ်နံၤပြီခိၣ်လီၤလၢ်ကျါဓိၢ်အိၣ်ဝဲလီၤ.

၁၉. **ချိၣ်ဘီ** န့ၣ် မ့ၢ်ချိၣ်လၢပှၢ်ကျါတကလုာ်ထဲစုမုၢ်ဒိၣ်ဂီၤကွဲဒဲဒီးဘီၤဝဲန့ၣ်ပစံးလၢချိၣ်ဘီလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢချိၣ်ဘီဓိၤလီၤ, ချိၣ်ဘီန့ၣ်ပှၤကညီလံာ်ဝဲလီၤ. ဒီးဖိသၣ်လံာ်လိာ်ကွဲဝဲန့ၣ်လီၤ.

၂၀. **ချိၣ်လးဝါ** န့ၣ် အကုဒ်ကမါအသိးတစဲးစဲးဒီးနီလီခီ ဝါပိၢ်တဘ့ၣ်ဒီးအကုအိၣ်ခံခီဒီးအကုန့ၣ်လီၤသကိာ်တကျိုတကျိုဒီး အလီၤသကိာ်အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်

Digitized by Google

ပလူၵ်ၵူထိၵ်ၼ်ပၸုမ်ၢ်အသိးၼီး ပၸႂ်းလၢၶျိုၵ်လႂ်းဝ်ၢ်လီႇ. ၼီးမ်ၢ်ပၵီးဖိၢ်ထွဵတလၢ႞အဝ်ၢ်လီႇ.တလၢ႞ၵီးလၢၵယူး လဵးဝ်ၢ်လီႇ.

၂၁. **ၶျိုၵ်ဝၼ်ၢ်ဢၼ်ၵ်** ၼူၵ် မ်ၢ်ၶျိုၵ်တၵလုဵ်အိၵ်လၢလၢ႞ၼ်ိၵ် လၢ႞လီႇ, ဖျၢၵ်သလၢၵ်ထဵၸုဆၵ်ၼီးတၼီႇၼီႇထဵၸုမ်ၢ်ၼ်ိၵ် ၼီးပၸႂ်းလၢၶျိုၵ်ပၼ်ၢ်ဢၼ်ၵ်လီႇ. ၼီးအိၵ်ၼီးအဖႂ်းၼိၵ်ထဵၸုမ်ၢ် ၼိၵ်ၼ်ိၵ်မ်ၢ်ၼ်ိၵ်အိၵ်တၼီႇလီႇ. ၼီးပုႇတၼီႇၼီႇၸႂ်း ဝဵလၢအိၵ် ပၼ်ၢ်ဢုၵ်လီႇ.

၂၂. **ၶျိုၵ်ဝၼ်ၢ်ဢၼ်ၵ်ၾႂ်းၼိၵ်** ၼူၵ် ထဵၸုမ်ၢ်ၼ်ိၵ်ၼ်ိၵ်မ်ၢ်ၼ်ိၵ်ၼီး ဢုၵ်ထီယၵ်လၢ႞မိၢႇလုမိၢႇၼီးပၵီးလၢၶျိုၵ်ပၼ်ၢ်ဢၼ်ၵ်ၾႂ်းၼိၵ် လီႇ. ၼီးပုႇတၼီႇၼီႇၸႂ်းဝဵလၢ အိၵ်ပၼ်ၢ်ဢၼ်ၵ်လီႇ. ပၼ်ၢ်မ်ၢ် ဢၼ်ၵ်ဆါဝဵထဵၵျါၼူၵ်ၼီး ၶျိုၵ်ပၼ်ၢ်ဢၼ်ၵ်အိၵ်ဖိၵ်ၸၵီးဝဵၼူၵ် အါမႂ်းၼီးပဆိၵမိၵ်လၢအိၵ်ပၼ်ၢ်ဢၼ်ၵ်လီႇ.

၂၃. **ၶျိုၵ်ဝၼ်ၢ်ဢၼ်ၵ်ပြိမိၢႇ** ၼူၵ် ပြိၵၼ်းမိၢႇထဵၸုဆၵ်ၼါၸုႇ ထဵပွၢ်မိၢႇၼီး မိၢႇလၢလၢ႞ၼ်ိၵ်လၢ႞ၵျါထဵလိၢ်ပူႇလၢ႞ၵျါ အါမႂ်းၼီးပၵီးလၢၶျိုၵ်ပၼ်ၢ်ဢၼ်ၵ်ပြိမိၢႇလီႇ.

၂၄. **ၶျိုၵ်ၵွၵ်ၵု** ၼူၵ် မ်ၢ်ၶျိုၵ်တၵလုဵ်ၼီၸုမ်ၢ်သၢဘိၼီး အၵုအိၵ်တယိၵ်တယိၵ်ပြိၵၼ်မိၢႇၼီး ပၵီးလၢၶျိုၵ်ၵွၵ် ၵုလီႇ. ၼီးဘၵ်တၸုၸုပၵီးလၢၵွၵ်ၵလီလီလီႇ. ၶျိုၵ် ၵွၵ်ၵုၼူၵ်အၼ်ၢ်အိၵ်ၼီးအသွဵၵ်ၵီႇၼ်တၢ်ဖိတၢ်လႂ်ႇအသွဵၵ် သိးလီႇ.

၂၅. **ၶျိုၵ်ၶျႃ** ၼူၵ် မ်ၢ်ၶျိုၵ်အၵုဖိၼ်ိၵ်ၼူၵ်ပၸႂ်းလၢၶျိုၵ်အၶျႃ လီႇ. ပုႇတဂႇမႇလီတၢ်ၼီးဝဵထိၵ်ဝဵၵၼၵ်လၢၶျိုၵ်အၶျႃ ၼီးတၢ်လီၼီးလီဖျူးတၢ်ၼႂ်းမႂ်းလီႇ.

၂၆. **ၶျိုၵ်ယၵ်** ၸတသုၵ်ညါဘၵ်, ပုႇတၼီႇၼီႇသုၵ်ညါဝဵ ဝါၼိၵ်.

၂၇. **ၶျိုၵ်ဘု** ၼူၵ် ၸတၼ်ၢ်ဟူဘၵ်ပုႇၵီးၼီတၸုလဵၵ်,မ်ၢ်ပုႇ လၢထဵဂႇၵိၢ်ဂႇသုၵ်ညါဝဵလီႇၼဵ.

၂၈. **ၶျိုၵ်ဘုဖိ** ၼူၵ် ၸတသုၵ်ညါဘၵ်,ပုႇၵီးမိၢ်ၸတၼ်ၢ် ဟူၼီတၸုဘၵ်.

၂၉. **ၶျိုၵ်တၵွၵ်ၵု** ၼူၵ်ပတသုၵ်ညါဘၵ်,ပသုၵ်ညါလၢ ၶျိုၵ်ၵွၵ်ၵုလီႇ.

၃၀. **ၶျိုၵ်သၼိၵ်ၶျုၵ်** ၼူၵ်ၸတၼ်ၢ်ဟူဘၵ်ၼီတၸုဘၵ်,ပုႇ အိၵ်ၶျိုၵ်တဖၵ်ၼူၵ်ၵထဵၵ်ဝဵသႃ.

၃၁. **ၶျိုၵ်ၼၢၶျုၵ်** ၼူၵ် မ်ၢ်ၶျိုၵ်ၼ်လဵၵ်ၼ်လဵၵ်ၸတသုၵ်ညါ ဘၵ်,ၸတၼ်ၢ်ဟူဘၵ်ပသႂ်းပွၢ်ၵီးၼီတၸုဘၵ်.

၃၂. **ၶျိုၵ်ဝႂ်းၼ်ၢ်** ၼူၵ် မ်ၢ်ၶျိုၵ်အိၵ်လၢတရါၵျါတၵလုဵ်ၼီ ၸုမ်ၢ်သၢဘိၼီး ဘျါလီႇအသႂ်းလၢၵပဵ်ၵျါၼူၵ်ပၵီးလၢ ၶျိုၵ်ဝႂ်းၼ်ၢ်လီႇ. ၶျိုၵ်ဝႂ်းၼ်ၢ်ၼူၵ်ပုႇၵညီအိၵ်ဝဵလီႇ. ၶျိုၵ်ဝႂ်း ၼ်ၢ်ၼူၵ်အိၵ်လၢတရါၵျါတပူႇပူႇလီႇ.

၃၃. **ၶျိုၵ်ထိၵ်သုၵ်** ၼူၵ် အိၵ်လၢတရါၵျါၼီးဢုၵ်ထီ ယၵ်သုၵ်ၵပႇဝၵ်ၵပႇၼီးပၵီးလၢၶျိုၵ်ထိၵ်သုၵ်လီႇ.

၃၄. **ၶျိုၵ်ၸၶီဆုၺ်** ၼူၵ် မ်ၢ်ၶျိုၵ်တၵလုဵ်အိၵ်ၼီးအ ဆုၺ်ၼီးထဵၼ်ိၵ်မ်ၢ်ၼ်ိၵ်ၼီးပၵီးလၢၶျိုၵ်ၸၶီဆုၺ်လီႇ. ၶျိုၵ် ၸၶီဆုၺ်ၼူၵ်ထဵၼ်ိၵ်မ်ၢ်ၼ်ိၵ်ၼီးအမိၵ်သၸွဵလီႇဝဵၼၵ်တဖျူး လီႇ.

၃၅. **ၶျိုၵ်ယိယဵး** ၼူၵ် မ်ၢ်ၶျိုၵ်တၵလုဵ်အိၵ်ၼီးအဆုၺ်ပြု ၵဆိၼီးထဵၸုမ်ၢ်ၼ်ိၵ်ၼ်ိၵ်မ်ၢ်ၼ်ိၵ်ၼီးအိၵ်လၢလၢ႞လီႇလၢဝိၵ် လဵၵ်ၼႇၼူၵ်ၼါမႂ်းတပူႇပူႇၼီး ပၸႂ်းလၢၶျိုၵ်ယိယဵးလီႇ. ၶျိုၵ်ယိယဵးၼူၵ်အိၵ်လၢဝိၵ်လဵၵ်ၼႇလၢ႞ၼ်ိၵ်လၢ႞လီႇတပူႇ ပူႇလီႇ.

၃၆. **ၶျိုၵ်လႂ်းဝ်ၢ်ၶွါ** ၼူၵ် အိၵ်လၢထဵဘျါၼူၵ်ၼီၸုမ်ၢ်သၢဘိ ၼီးဘျါလီႇအသႂ်းလၢမဵးလဵ်လၢလၢ႞ၵျါလီႇ. ၼီးမႇသႂ်း ဂီႇၵွဵၼ်တဝဵးဝဵးလီႇ. ၶျိုၵ်လႂ်းဝ်ၢ်ၶွါၼူၵ်အိၵ်လၢထဵဘျါတ ဝဵၵ်လိၵ်ၼူၵ်လီႇ.

၃၇. **ၶျိုၵ်လႂ်းဝ်ၢ်မုၵ်** ၼူၵ် ၼီၸုမ်ၢ်သၢဘိၼီးၵပိႇတဝဵးဝဵးၼီး ဘျါလီႇအသႂ်းလၢမဵးလဵ်လီႇ. ၼီးဘၵ်တၸုၸုပၸႂ်းလၢ ၶျိုၵ်ဆုၵ်ၼီႇလီႇ.

၃၈. **ၶျိုၵ်ၼၢသံ** ၼူၵ် ထဵၸုဆၵ်ၼါၸုႇမိၢႇၼီးမႇသႂ်းတတဵ်ဢႂ်း ၼီးအိၵ်လၢသုၵ်ဖူမိၵ်သုၵ်ဖူလီႇၼီး ၼၢသံၼီးပၵီးလၢၶျိုၵ် ၼၢသံလီႇ. ၶျိုၵ်ၼၢသံၼူၵ်ပတအိၵ်ဘၵ်ၼီး အိၵ်ၼီးအပြ အိၵ်ၼီးအသွါလီႇ. အသွါတဖၵ်ထဵၸုမိၵ်ယၵ်ယၵ်လီႇ. ၼီးပၵီးလၢၶျိုၵ်ၼၢသံၾႂ်းၼိၵ်လီႇ. ၼီးအပြိတဖၵ်ပၵီးလၢ ၶျိုၵ်ၼၢသံပြိမိၢႇလီႇ. ၼီးဢုၵ်ထီယၵ်သုၵ်ဖူလၢၶုးၼ်ၢ်သံၵ် ၵျါလီႇ.

၃၉. **ၶျိုၵ်ၾႂ်းၼိၵ်** ၼူၵ် မ်ၢ်ၶျိုၵ်တၵလုဵ်ထဵသပၢ႞ၼ်ၵ်ဖိတ ဖျၢၵ်ညါၼီး အၵုဝါၵျိုၵ်ၵလဵ်ဖျၢၵ်သလၢၵ်မိၢႇၼီးပၵီး လၢၶျိုၵ်ၾႂ်းၼိၵ်လီႇ. ၼီးပုႇတၼီႇၼီႇၵီးလၢၵၼူႇသွါ,ၼီး တၼီႇၼီႇၵီးလၢၼ်ၢ်အဵရိၵ်အမိၵ်ဘိၵ်လီႇ. ၶျိုၵ်ၾႂ်းၼိၵ်အ ဝဵၼူၵ်ပအိၵ်ဝၵ်ၵႃ.

၄၀. **ၶျိုၵ်မိၢႇဝဵ်မိၢႇ** ၼူၵ် မ်ၢ်တၢ်အိၵ်ၼီးအၵုအဖိထဵၸုမ်ၢ် မိၵ်မ်ၢ်တၼီႇ, ထဵၸုမိၵ်မိၵ်မိၵ်တၼီႇ, ထဵတၢ႞ထဵသပၢ႞တ ၼီႇ,ၼီးအၵုၵီႇၼ်လၢ႞အသိးလၢအမိၵ်အၸုတအိၵ်ဘၵ် ၼူၵ်ပၵီးလၢၶျိုၵ်လီႇ. ၶျိုၵ်မိၢႇမွဵ်မိၢႇၼူၵ်အၵုဢိးၾႂ်းအ သႂ်းဝဵမိတၼီႇၼီး တၼီႇၼီႇအိၵ်ထဵအပူႇၼီး အၼ်ၢ်အိၵ်ဝဵ လီႇ. ၼီး ပၵီးလၢၶျိုၵ်မိၢႇဝဵ်မိၢႇၶျိုၵ်မိၢႇပွဵ်မိၢႇလီႇ. ၶျိုၵ် မိၢႇသၼ်ၢ်မိၢႇ,ၼီးအိၵ်ဝဵအၵလုဵ်ၵလုဵ်လီႇ.

ၶျိူ

၁. **ၶျိူ** ၼူၵ် မ်ၢ်ပဖိတၢ်လၢပတမႇဘၵ်ဢၼ်သၵ်သၼိၵ်ဢုၵ် ဘၵ်ၼူၵ်ပၸႂ်းလၢပၶျိူလီႇ. ၶျိူတၢ်ၼီးတၢ်လၵ်လၢပၵၵျိူး အိၵ်အဂိၢ်လီႇ.

၂. **ၶျိူတသံၵ်** ၼူၵ် မ်ၢ်တလၢ႞ယုၵ်သုၵ်ဂဵ်ၢ်ဝၵ်ဘိလၢအ

Digitized by Google

ဘၣ်လိာ်ဒီးတၢ်ဆါတဖၣ်န့ၣ်ဒီး ပစံးလၢတလၢၤချိကသံၣ်လီၤ. တလၢၤတဂၤချိထိၣ်ကသံၣ်လၢ သပၢၤသ့အပှၤလဲၣ်.

၃. **ချိထံချိနိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဒိထိၣ်ထံလၢသပၢၤပှၤလၢ်ဆိဓိၣ်ဒီးပတဲးထိၣ်အဖီလာ်လၢမ့ၣ်အူဒီးပစံးလၢပချိထံလီၤ.ချိထိၣ်ထံလၢသပၢၤပှၤန့ၣ်တက့ၢ်.

၄. **ချိနိ** န့ၣ်မ့ၢ်ချိထံအဆိ,ချိထံချိနိစံးဝဲဒၣ်လီၤ.

၅. **ချိအီၣ်ချါအီၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤမံတၢ်ဒိးတၢ်လၣ်လၢပတမၤဘၣ်ဒီး မိၢ်ဂၢ်မါယဲ,ဒီး အံသၣ်သဒိၣ်အှၣ်န့ၣ်ဒီး ပမၤထဲထံမီၤလၢပကအီၣ်အဂီၢ်န့ၣ် ပစံးလၢပချိအီၣ်တၢ်ဒိးလီၤ. ချိအီၣ်တၢ်ဒိးတၢ်လၣ်, ချိအီၣ်စုၣ်ခိၣ်ခွဲၣ်ခိၣ်,ချိအီၣ်ထိၣ်ဒံၣ်ဆီဒံၣ်လီၤ.

၆. **ချူချူချိချိ** see ချူ

၇. **ချိချိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဘီးသ့ၣ်ဒ့ကၢ်သိၣ်ဒီးပစံးလၢကၢ်ချိချိလီၤ. မတၤဘီးသ့ၣ်ဒ့တဂၤကၢ်သိၣ်မးချိချိချါချါလီၤ.

၈. **တချိဒိ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီအမဲသရိာ်ဒီးပစံးလၢအမဲတချိဒိလီၤ. ပှၤတဂၤအမဲသရိာ်မးတချိဒိလီၤ.

၉. **တချိထိၣ်အခံ** န့ၣ် မ့ၢ်ဖိသၣ်ဘိးထိၣ်အခံဒီးဆိုလီၤ အခိၣ်ကွၢ်တၢ်ဆူအခံတခီဒီး ပစံးလၢတချိထိၣ်အခံလီၤ. ဖိသၣ်တမၣ်လိာ်ကွဲတချိခိၣ်တချိခံနးကၢ.

၁၀. **ဘိးတချိထိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဘိးထိၣ်သ့ၣ်တကျိလၢအနါစုၤဒီးအခိၣ်ထံးအီၣ်လၢဟိၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပဘိးတချိထိၣ်လီၤ. ဘိးတချိထိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လၢအနါစုၤဖိာ်ထၢၣ်ကွံာ်တက့ၢ်.

၁၁. **ထံချိ** န့ၣ် မ့ၢ်ထံလၢပဒိကိၢ်ထိၣ်လၢသပၢၤပှၤထဲထံကလိကလိန့ၣ်ပကိးလၢထံချိလီၤ. ချိန့ၢ်ယၤလၢထံချိတသပၢၤတက့ၢ်. စကလဲၤအီကသံၣ်.

၁၂. **ချိထံချိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဒိကိးထိၣ်ထံဒီးပစံးလၢချိထံချိလီၤ. ချိထံချိန့ၣ်တုၤအကိၢ်နးနးကလဲာ်ဒီး ဟဲကဲၤဟ့ၣ်ယၢ.

၁၃. **ပှၤအချိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢဟ့ၣ်ကလီပှၤဂၤအတၢ်ကဲ, ပှၤလၢပှၤဂၤဃ့အီၣ်ကလီအတၢ်န့ၢ်ညီတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပစံးလၢပှၤအချိလီၤ. ပှၤတဂၤန့ၣ်ချိကၢ. ပဃ့ကလီအတၢ်န့ၢ်.

ချိး

၁. **ချိးအီမိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပထူအီမိာ်န့ၣ်ပစံးလၢပချိးအီမိာ်တစုစုလီၤ. ပှၤခံဂၤချိးအီန့ၢ်လိာ်အမိာ်,ချိးအီချးအီၤမိာ်မီၤကွီၤမီၤတက့ၢ်. ချိအီန့ၢ်တမံၤအမိာ်.

၂. **ချိးချိးချးချး** န့ၣ် မ့ၢ်ပဘီးသ့ၣ်ဒ့ယးကၢ်သိၣ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ယံတၢ်ကနၢၤကၢ်သိၣ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢကၢ်သိၣ်ချိးချိးလီၤ. ပှၤတဂၤဘီးသ့ၣ်ဒ့ဝၣ်ဒ့ထဲစုဒ့ၣ်စုဒ့ကၢ်သိၣ်မးချိးချိးလီၤ.

၃. **ချိးချိးချးချး** န့ၣ် မ့ၢ်ပယိၢ်ဘၣ်သ့ၣ်ဒ့ယးဝၣ်ဒ့ယးလၢပလဲၤတၢ်လၢတၢ်ခဲကျါန့ၣ်သိၣ်ဝဲအါဘိဒီး ပစံးလၢသိၣ်ချိးချိးချးချးလီၤ. မတၤလဲၤတၢ်သိၣ်ချိးချိးချးချးလၢတၢ်ခဲကျါတဂၤန့ၣ်လဲၣ်.

၄. **ချိးချိး** န့ၣ် မ့ၢ်ထွံၣ်အှၣ်အီၣ်တၢ်ယံမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဘိၣ်သအိၣ်အီၣ်တၢ်ယံမ့ၢ်ဂ့ၤ, သိၣ်ဝဲဒ်တၢ်ကၢ်အသီးဒီးပစံးလၢသိၣ်ချိးချိးလီၤ.

၅. **ပံၢ်ချိးချိး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတံာ်တၢ်လၢအစုမ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးအစုမ့ၢ်ယူာ်န့ၣ်ဆါဆါကလဲာ်ခံဘိသၢဘိဒီး ပစံးလၢပံၢ်တၢ်ချိးချိးလီၤ. ပှၤတဂၤအသးဒိၣ်ထိၣ်ဒီးပံၢ်မးအဖိချိးချိးကမ့ၢ်ကၢ်အဖိအနၢ်ကှၣ်သၢ.

၆. **အှၣ်ထုးချိးချိး** န့ၣ် မ့ၢ်ထွံၣ်အီၣ်တၢ်ဖံးဒီးအှၣ်ဝဲဒီးထုးဝဲန့ၢ်တမိဒီးအီၣ်ဝဲ,အှၣ်ကဒီးဝဲထုးကဒီးန့ၢ်ကဒီးတမိဒီး ပစံးလၢအှၣ်ထုးဝဲချိးချိးလီၤ. ထွံၣ်တဒ့အှၣ်ထုးမးတၢ်ဖံးတဘ့ၣ်ချိးချိးလီၤ.

၇. **ဆါအှၣ်ထုးချိးချိး** န့ၣ် မ့ၢ်ခံၣ်အှၣ်ပနၢ်ပှၤဒီး ဆါဝဲယူာ်ယူာ်န့ၣ်ပစံးလၢဆါအှၣ်ထုးချိးချိးလီၤ. စနၢ်ပှၤဆါအှၣ်ထုးချိးချိးန့ၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်ခံၣ်အှၣ်သၢ.

ချိၣ်

၁. **ချိၣ်မီၤဃါမီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပထ့တၢ်တကလှာ်ကဘျံၣ်ဖးလဲၢ်ဒီးပမၤဘ့သၢအပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမံလၢအပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢချိၣ်လီၤ. ပထ့ချိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပကမၤဘ့အဂီၤပကမံဒါအဂီၢ်ဒီးပထ့ချိၣ်လီၤ.

၂. **ချိၣ်မ့ၢ်ချိၣ်တၢၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ချိၣ်ဖးဒိၣ်လၢပမၤဘ့လၢအပှၤန့ၣ်ပထ့လၢဆ့ါဒီး ပထ့အကနူၤအီၣ်အပျ်တဆံညါဒီးပကိးလၢချိၣ်မ့ၢ်လီၤ. ဒီးပကိးလၢချိၣ်မၤဘ့စကိးလီၤ.

၃. **ချိၣ်နီၤဘိ** န့ၣ် မ့ၢ်ချိၣ်တကလှာ်လၢပမၤဆ့ါနီၤဘိဒီး ပကိးလၢချိၣ်နီၤဘိလီၤ. ချိၣ်နီၤဘိန့ၣ်ပမၤဆ့ါလၢနီၤဘိန့ၣ်ပြံကဒံမီၤဒီးပကိးလၢချိၣ်နီၤဘိလီၤ. ယိၤဖိတဖၣ်ထ့ချိၣ်နီၤဘိဒီးမံဒါဝဲလီၤ.

၄. **ချိၣ်နဲးလၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ချိၣ်လၢပထ့လၢသငံးမီၤအလၣ်န့ၣ်ပမံဒါဒီးပကိးလၢချိၣ်နဲးလၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢချိၣ်သငံးလၣ်လီၤ. ချိၣ်နဲးလၣ်လၢတလၢၤထ့ဆါဝဲန့ၣ်လီၤ.

၅. **ချိၣ်ဘိနၣ်ချိၣ်ဘိနၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ချိၣ်ဖိလၢပှၤဆလှၣ်ဖိထ့ဝဲလၢသငံးမီၤအလၣ်ပြံကဒံမီၤကဆှၣ်ဒၣ်ဝါကျိၣ်ကလာ်န့ၣ်ပကိးလၢချိၣ်သိနံၣ်လီၤ. ချိၣ်သိနံၣ်န့ၣ်အတိၣ်ခံပျ်,တပျ်ဘျဲၣ်,တြၢ်မံတဂၤမီၤလီၤ.

Digitized by Google

၆. **ချၣ်ကဘျုးကဘျး** နူၣ် မ့ၢ်ချၣ်မ့ၣ်ချၣ်ခံကထၢအဘၣ်စၢၤနူၣ်ပစံးလၢချၣ်အကဘျုးလၢ်လီၤ. ယ့ၢ်တနၣ်အိၣ်ခ့သ့ၣ်လၢချၣ်အကဘျုး,စဃုစတထံၣ်ဘၣ်.

၇. **သိးထိၣ်ချၣ်ခံ** နူၣ် မ့ၢ်ပထ့ထိၣ်လၢအခိၣ်ထံးနူၣ်တလဲၢ်ဒံးဘၣ်နီတစဲးဘၣ်ဒီးပစံးလၢပသိးထိၣ်ချၣ်ခံလီၤ. ပသိးထိၣ်ချၣ်ခံနူၣ်ပထ့လီၤသိချၣ်နီဒံးစုညါတခီစိၤသ့ၣ်ခံခီစိၤသ့ၣ်နူၣ်ပစံးလၢပသိးထိၣ်ချၣ်ခံလီၤ.

၈. **ဝံာ်လီၤချၣ်နၢၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ချၣ်နူၣ်မ့ၢ်ဘူးဒီးအကဝံၤဒီးပထ့ပိၤပျံၤအနၢၣ်နူၣ်စူကညာ်ဒီးပစံးလၢပဝံာ်လီၤချၣ်အနၢၣ်လီၤ. ချၣ်နူၣ်တုၤပဝံာ်လီၤအနၢၣ်ဝံၤဒီးတယၢ်လၢၢဘၣ်,ကိးမးဝံၤလီၤ.

၉. **ပျိၢ်သွါချၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပထ့ဘိးကမၣ်ချၣ်လၢအနၢၣ်ထံးနူၣ် ပဝံၣ်ထၢၣ်ဆ့ါသၢဘ့ၣ်သၢဘ့ၣ်ဒီး ပစံးလၢပပျိၢ်သွါချၣ်လီၤ. ချၣ်နူၣ်အပျိၢ်သွါမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးပဝံာ်အခိၣ်တဘၣ်ဘၣ်.

၁၀. **ထ့ချၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤချၣ်နူၣ်ပစံးလၢပထ့ချၣ်လီၤ. ထ့နူၢ်ချၣ်စိၤဃါစိၤတက့ၢ်, ပကမၤဘ့မၤဟ့လၢအပူၤလီၤ.

၁၁. **လၢ်ချၣ်လဲာ်ချၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပထ့ချၣ်လဲၢ်ကဲၣ်ဆိးဒီးဆ့ါတကၢ်ထိၣ်ဘၣ်နူၣ် ပထ့ဖဲာ်ဖှံးတကူာ်စိၤတကူာ်စိၤဒီးပစံးလၢပလၢ်ချၣ်လီၤ. ပှၤကညီလၢ်ချၣ်နူၣ်မ့ၢ်အထ့ဖဲာ်ဖှံးဝဲတတိၤတတိၤနူၣ်ပစံးလၢလၢ်ချၣ်လီၤ. ချၣ်နူၣ်လဲၢ်တဘၢးနူၣ် ပမ့ၢ်တတ့ဘၣ်ဒီးအလၢ်ဒီး ပထ့ပစုတတ့ာ်ဘၣ်, ပလၢ်ထိၣ်ချၣ်တလၢ်ဒီး ပထ့လဲၤထိၣ်တပျ်စိၤလီၤ.

၁၂. **ပစိာ်ချၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပထ့ချၣ်ဒီးဆ့ါတထိဘၣ်နူၣ်ပမၤထိထိၣ်နူၣ်ပစံးလၢပပစိာ်ချၣ်လီၤ. ပထ့ချၣ်နူၣ်ဆ့ါမ့ၢ်တထိဘၣ်ပပစိာ်ထိထိၣ်ဆ့ါဒီး ပစံးလၢပပစိာ်ချၣ်လီၤ. ပစိာ်လီၤချၣ်လၢဆ့ါအထိတဖၣ်တက့ၢ်.

၁၃. **ဝံာ်ချၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပထ့ပိၤပျံၤချၣ်ကနူၤနူၣ် ပစံးလၢပဝံာ်ချၣ်လီၤ. ချၣ်နူၣ်ပမ့ၢ်ထ့ဒီးပဝံာ်အနၢၣ်လီၤ. နဝံာ်ချၣ်ကနူၤတယူဘၣ်.

၁၄. **ပိၢ်လီၤချၣ်ခိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပထ့ဝံၤမၤဝံၤချၣ်လၢအခိၣ်လၢအနၢၣ်နူၣ်ဒီးပစံးလၢပပိၢ်လီၤချၣ်ခိၣ်လီၤ. ပပိၢ်လီၤချၣ်အခိၣ်နူၣ်ပထ့ဝံၤချၣ်အနၢၣ်လီၤဒီးပပိၢ်လီၤချၣ်အခိၣ်နူၣ်ဝံၤဒီးပထ့ဝံၤလီၤ.

၁၅. **ဆိုးထိၤချၣ်နၢၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပထ့ချၣ်ဝံၤဒီးဆ့ါနါစ့ၤအိၣ်ဘျဲၣ်လၢချၣ်အလိၤနူၣ်ပကၢ်ချုံးဒီးပတ့ၢ်လီၤဆူချၣ်ဆ့ါကဆူးဒီးပစံးလၢပဆိုးလီၤချၣ်အနၢၣ်လီၤ. ပကၢ်ချုံးတ့ၢ်လီၤကွၤဆ့ါနါစ့ၤလၢချၣ်လီၤနူၣ် မ့ၢ်ပဆိုးလီၤချၣ်နၢၣ်လီၤ.

၁၆. **ဒုကွံာ်ချၣ်ထိး** နူၣ် မ့ၢ်ပကူးကွံာ်ဆ့ါနါစ့ၤလၢချၣ်အလိၤနူၣ်ပစံးလၢပဒုကွံာ်ချၣ်ထိးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပဒုကွံာ်ဆ့ါထိးလီၤ. ဒုကွံာ်ချၣ်ထိးလၢချၣ်လီၤတက့ၢ်.

၁၇. **ထူကွၤချၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဒါလီၤချၣ်ဒီးပတလ့ၣ်ထိၣ်ကွၤတတဲာ်ဒဲးဒီးပစံးလၢပထူကွၤချၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပထူထိၣ်ချၣ်လီၤ. ဒါလီၤချၣ်တဂ့ၤ,ထူကွၤချၣ်တက့ၢ်.

၁၈. **ဒါထိၤချၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပသလၣ်လီၤချၣ်ကဘျၣ်လၣ်လီၤချၣ်ကဘျၣ်လၣ်ဒီးပစံးလၢပဒါလီၤချၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်ကစုစုပစံးလၢပသလၣ်လီၤချၣ်လီၤ. လဲၤဒါလီၤချၣ်လၢတၢ်ပျိပူၤနူၣ်တက့ၢ်. ပကလီလီၤဘ့.

၁၉. **သလၣ်လီၤချၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ဒ်ချၣ်ကဒါလီၤအသိးဒီးပအိးတလ့ၣ်ထိၣ်ချၣ်ထူနူၣ်ပစံးလၢပသလၣ်လီၤချၣ်လီၤ.

၂၀. **ဒးချၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ဆးကၢၤအဆိလီၤ. ပှၤကညီအပူၤလိၢ်ဘျါကွၤဒီးဒီးဘိဝဲနူၣ်ပစံးလၢဆးကၢၤဒးချၣ်လီၤ.

၂၁. **နိၢ်ချၣ်တၢပူ** နူၣ် စတသ့ၣ်ညါဘၣ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဘၣ်,ပှၤတဖၣ်ကသ့ၣ်ညါဝဲကၢ်သၢ.

ပူစိၤယိးယိး,ဒီးနိၢ်ချၣ်ကၢ, No.33.ပစံၣ်တဲၤမတၢတဂၤလၢပျၢၤတဂၤကိးဝဲအမံၤလၢစိၤယိးယိးဒီးဒိၣ်ထိၣ်ဝဲဒီးသါဘၣ်လိာ်အသးဒီးနိၢ်ချၣ်ကၢနူၣ်လီၤ. နိၢ်ချၣ်ကၢအမိၢ်နူၣ်တအဲၣ်ဘၣ်စိၤယိးယိးဒီး ဆိၣ်ကွၤအဖိမုၣ်နိၢ်ချၣ်ကၢနူၣ်ဒီး စိၤနီတဂၤလီၤ. စိၤယိးယိးအမိၢ်တခီအဲၣ်ယၢာ်နိၢ်ချၣ်ကၢယၢာ်စံးဝဲဒၣ်, နိၢ်ချၣ်ကၢအမိၢ်နူၣ်သါကဖျိအဖိမုၣ်နူၣ်မၢအဖိမုၣ်ဖိသံးဒီး အဖိမုၣ်နူၣ်ဖိဝဲလီၤ. ဖိသံးနူၣ်ဒီးဒုၣ်မှၤလီၤစံးဝဲဒၣ်,မ့ၢ်အဘၣ်မနုၤလၢအဒုၣ်မှၤဒ်နူၣ်လဲၣ်,နိၢ်ချၣ်ကၢနူၣ်တဘၣ်ဘၣ်အသးလၢစိၤနီနူၣ်ဘၣ်ဒီး အမိၢ်ဒုးသနူဆိၣ်သနူအီၤဒီးအသးဒိၣ်ထိၣ်ဒီးသါကဒုၣ်သံကွံာ်အသးလၢမှၤလီၤ. ဒုၣ်မှၤနူၣ်ပှၤတသ့ၣ်ညါဘၣ်နီတဂၤဘၣ်,သ့ၣ်ညါထဲစိၤယိးယိးတဂၤစိၤလီၤ. ဖိသံးဖိမှၤဝံၤဒီးကိးကွၤစိၤနီလီၤ. စိၤနီနူၣ်အဂိၤမိၣ်ဟဲဖျိအီၤတုၤနိၢ်ချၣ်ကၢအမိၢ်ဘျိၣ်ဒိၣ်ပူၤဒီးနိၢ်ချၣ်ကၢလီၤဒိဝဲဒီး ပဟံၣ်ပူၤဟိၣ်အီၤဆိုၣ်ဆိုၣ်လီၤ. စိၤနီနူၣ်အမဲာ်ဆုးဒီးစံၣ်လီၤကဒါကွၤလၢဘျိၣ်ဒိၣ်ပူၤနူၣ်ဒီးအစုကၢ်တခီလီၤ. နိၢ်ချၣ်ကၢအပှ့ၢ်ဖိာ်ခွါဖိသၣ်တဂၤလဲၤလိၢ်ကွဲပၢၢ်လၢစိၤယိးယိးအဟံၣ်ဖိပူၤဒီးစံးဝဲဒၣ်ခွါစိၤ၈,ဝဲၢ်တဂၤမၤဒိၣ်မၢအၢပှၤဟိၣ်အီၤနးကၢ,ဒီးအတၢ်စံးဆၢအီၤ,တလးမူးဟဲမးမဆါအှၤလဲၣ်,ဘၣ်မနုၤကသံလဲၣ်, မ့ၢ်ကၢ်နလီခွါတၢ်မီ, ဒီးမတၢတဂၤဖိသၣ်နူၣ်စံးဆၢကဒီးအီၤ,စတလီဘၣ်နတၢ်ဘၣ်နိၢ်နိၢ်လီၤခွါစိ၈,တုၤနုၤတပဟၢစိၤယိးယိးကွၤဒီး မၢအမိၢ်ဖိခွဲၣ်သိနူၣ်အမှၤဒီးယိၤသၣ်ထဲလီၤ. သံကွၢ်ဝဲမိၢ်၈,နိၢ်ချၣ်ကၢနူၣ်မ့ၢ်အသံနိၢ်နိၢ်လံ၈ါ,နဟဲကွၤမကိာ်အှၤလၢအအိၣ်နူၣ်မၢသးဒ်လဲၣ်,ဒီး

Digitized by Google

ဢမိူဝ်းသႃဢိူၼ်,ၸိူဝ်ၸူါဢေ,ၿမိူဝ်ပႃၵူႉမၵိၼ်ၼႂ်တသ်ၼိူဝ်ၼိူဝ်ႈ ဢိုၺ်ၵိူဝ်ႈၽၼ်,ဢသႃႈဢိူၼ်ႈၺၢၼ်,တီႈယိူဝ်ႈယိူဝ်ႈၼႂ်သုၼ်ၺႃ ၿလႃၼိူဝ်ၡိူၼ်ၵႃးလိူဝ်ႉဝ်လႃမူဝ်ႉ မႃဢမိူဝ်ဝ်မူဝ်ႉၵရိဢ မိူဝ်ၼႂ်လႃတၼဵဝ်ပူၵ်တခိဝ်းၿဒၼ်.

ၸိမူဝ်ႉရႃႉရႃႉဢိူဝ်မိူဝ်ဢေ

ၡိူၼ်ၵႃးၵႃသ်တူဝ်မႈတၢၼ်

ၸိမူဝ်ႉရႃႉရႃႉဢိူဝ်မိူဝ်ဝ

ၡိူၼ်ၵႃးၵႃသ်တူဝ်မႈလုၼ်

ဢမိူဝ်ၼႂ်ဝ်ၵၼ်ဢၸိူဝ်ၸူါဢၵႃလုၵ်ဝ်ႈ ၸိပၸိူဝ်မူဝ်ရႃႉရႃႉဝံ ဝ်ႈမႃဢၸိူဝ်ၸူါလဵဝ်ႉသူၼိူဝ်ၡိူၼ်ၵႃးဢဢိူၼ်လိူဝ်ႉ. တီႈယိူဝ်ႈယိူဝ်ႈ လဵဝ်ႉတူဝ်ႉဝ်ႈ ၼိူဝ်ၡိူၼ်ၵႃးဢမိူဝ်းဢိူဝ်ႉတီႈဢေ, သုမႃႉၿဝ်လိူၼ် ၵူႉသုသႃးမူဝ်သူဝ်ႈ ပႃႉၼူဝ်လိူၼ်ၵၢဝ်သုသႃးၼဵၼ်, ၸႃးၿဒၼ်, တီႈယိူဝ်ႈယိူဝ်ႈၼႂ်ပႃႉၵူဝ်ၼိူဝ်ၡိူၼ်ၵႃးဝ်ႈဢသႃႈပူႉထိူဝ်ႈလႃႈ ၶႃႈ ဝ်ႈၸၢဝ်ၵူႉၿဝ်ႈမူဝ်ထံၼႂ်ဝ်ႈဢတၢဝ်လႃႈထိၼ်ၵူႉရိၼ်ရိၼ်ဝ်ႈ ဢတၢဝ်ၿုသ်ၼိၼ်ၵူႉလိူဝ်ႉ. တူႉၼႃႉတၸုတီႈယိူဝ်ႈယိူဝ်ႈဢုးဢိူၼ် ၵူႉဢမူဝ်ႉဝ်ႈသူၼ်ထိၼ်ၵူႉၿဝ်လိူဝ်လိူဝ်လိူဝ်ႉ. တူႉမူဝ်ဢၼႂ် တၸုဝ်ႈပသူၼ်ၵူသႃးပူဝ်ဢုးဢိူၼ်ၺၢၼ်ဢိူဝ်ႉလိူဝ်ႉၸႃးၿဒၼ်.

မႃႉသႃႈဝ်ၼႂ်ဝ်ႈပမႃႉဝ်ႈၵူႉလႃထႃတူႉၶဝ်ၵၼ်ၼ် ဢံႉၸႃးၿဒၼ်

ၼိူဝ်ၡိူၼ်ၵႃးဝ်ႈတီႈယိူဝ်ႈယိူဝ်ႈ

တီႈၼိၸၼ်လိူဝ်ႉၸုၵၢဝ်ၡိူး

တီႈယိူဝ်ႈယိူဝ်ႈဝ်ႈၼိူဝ်ၡိူၼ်ၵႃး

တီႈၼိၸၼ်လိူဝ်ႉၸုၵၢဝ်ၡိူး

တီႈယိူဝ်ႈယိူဝ်ႈဝ်ႈၼိူဝ်ၡိူၼ်ၵႃး

မိူဝ်တၢဝ်ယံပိူႉလိူဝ်ၵၼ်ၵႃ

ၼိူဝ်ၡိူၼ်ၵႃးဝ်ႈတီႈယိူဝ်ႈယိ

မိူဝ်တၢဝ်ယံပိူႉလိူဝ်ၵၼ်သိူဝ်ႈ

ဝ်ႈၵတႃဝ်ၿလိူဝ်ႉ.

၂၂. **ၡိူၼ်ပံၼၢဝ်** ၼႂ် မူဝ်ၡိူၼ်ၸိတၵႃလုၼ်ပထုဢၼႃၼ်ဝ်ၵု ဢသိူဝ်ႈဝ်ႈဢၼႃၼ်ၼႂ်မႃႉသႃႈဝ်တၢဝ်ၸိတၢဝ်လံႉဢၼၢဝ်ဢသိူဝ်ႈဝ်ႈ ပၵိူဝ်ႈလႃၡိူၼ်ပံၼၢဝ်လိူဝ်ႉ. ဝ်ႈပၽၼ်ၿုလႃဢပူႉၸၵိူဝ်ႈလိူဝ်ႉ.

၂၃. **ၡိူၼ်လိဘု** ၼႂ် မူဝ်ၡိူၼ်ၸိတၵႃလုၼ်လႃပလိဘုပူၼ်ဘု လႃဢပူႉၼႂ်ပၵိူဝ်ႈလႃၡိူၼ်လိဘုလိူဝ်ႉ. ၡိူၼ်လိဘုၼႂ်ဢ ပူႉတလဵဝ်ၽၼ်,ဢပူႉလဵဝ်တၡုမိူဝ်လိူဝ်ႉ.

၂၄. **ၡိူၼ်ၵသိမဲ** ၼႂ် ပသႃႈပူၵ်ၸႃးၿမူဝ်တူၿလႃၵသိမဲဝ်ႈ ပၵိူဝ်ႈလႃၡိူၼ်ၵသိမဲလိူဝ်ႉၸႃးၿဒၼ်,ၽၼ်သၼ်ပတထံၼ် ၽၼ်ၼိတခိၼ်ၽၼ်,ပူႉလႃပူႉၵသိမဲတၽၼ်ၼႂ်မႃႉၵသိမဲ လႃၵသ်ၼ်ဝ်ႈဢိူဝ်ႈၵသိမဲယူႉဝ်သုဢသိူဝ်ႈဝ်ႈထုၡိူၼ်ၵသိ မဲလိူဝ်ႉ. ပသႃႈပူၵ်ၸႃးၿဒၼ်.

၂၅. **ၡိူၼ်ၸုၡိူၼ်ထု** ၼႂ် မူဝ်ထုၿလႃၸုလႃထုဝ်ႈပၵိူဝ်ႈလႃ ၡိူၼ်ၸုၡိူၼ်ထုလိူဝ်ႉ. ဝ်ႈမူဝ်တီႈပႃႉမံၿဒၿလိူဝ်ႉပသႃႈပူၵ်ၸႃးၿဒၼ်, ပတထံၼ်ၽၼ်ၼိတခိၼ်ၽၼ်, ၸုမိူဝ်ထုမိူဝ်ၼႂ်တပၼ်ထိၸိၼ်ဝ်

သုဢသိူဝ်ႈဝ်ႈထုၿလႃၡိူၼ်ဝ်ႈတီႈပႃႉမံၿဒၿၸႃးၿဒၼ်.

၁. **ၶူါ** ၼႂ် မူဝ်ပူႉလႃဢဝ်ၿူးဝ်တံဝ်,ဢမၵ်ၸိဢၽတံဝ်ၸိ တၽၼ်ၼႂ်ၵိူဝ်ႈၿလႃၶူါလိူဝ်ႉ. ဝ်ႈပူႉသၿၼ်သၵျႃလႃထဲ သိူဝ်ႈတူႉသိူဝ်ႈလိူၼ်ဢသႃးဝ်ႈ တသုၼ်ၺႃလိူၼ်ၽၼ်ဢထူဢ ထံဝ်ႈၵိူဝ်ႈလိူၼ်ဢသႃးလႃၶူါၸၵိူဝ်ႈလိူဝ်ႉ. ၸတထံၼ်ၼႃႉၼိတ ခိၼ်ၽၼ်, ၼသႃႈၶႃႈသိူဝ်ႈသိူဝ်ႈဝ်ႈယႃႉဝ်ႈၵြႃးၸၵိူဝ်ႈၼႃႉလႃၶူါ လိူဝ်ႉ. ဝ်ႈပၵိူဝ်ႈၸၵိူဝ်ႈလႃၶူါၸိ,ဝ်ႈဢၿိၼ်မုၼ်တၽၼ်ပၵိူဝ်ႈလႃ ၶူါၼိူဝ်လိူဝ်ႉ. ပၵိူဝ်ႈထဲၶူါဝ်ၼႂ်ဢိူဝ်ပၵိူဝ်ႈလိူဝ်ႉ.

၂. **ၿိၼ်တံဝ်ၿိၼ်ၶူါ** ၼႂ် မူဝ်ပူႉၵၺိလႃဝၼ်ဢခိၼ်လႃဢ မိၼ်ၺႃဝ်ႈဢၶံဢလိူဝ်ႉလိူဝ်ႉသိၿလႃဢလိူဝ်ႉၸဲႉၿၼႂ်ပၵိူဝ်ႈ လႃ ၿိၼ်ၶူါလိူဝ်ႉ. ဝ်ႈပၵိူဝ်ႈၸၵိူဝ်ႈလႃၵႉၿိၼ်ၶူါလိူဝ်ႉ. ၿိၼ်ၶူါတ ၽၼ်ၽၼ်ၵူၼ်ၶုးၿဲႈသၼ်လိူဝ်ႉ.

၃. **ၶူါတၢဝ်ၶူါၸိ** ၼႂ် မူဝ်ၿိၼ်ၶူါလႃဢထဲသိူဝ်ႈလိူၼ်ဢသႃး သၵျႃလိူၼ်ဢသႃးဢမၵ်ၸိဢၽတံဝ်ၸိတၽၼ်ၼႂ်ၵိူဝ်ႈလိူၼ် ဢသႃးလႃၸိၶူါလိူဝ်ႉ. ဝ်ႈပူႉလႃဢယံႉတၽၼ်ၼႂ်ပမူဝ်တ သုၼ်ၺႃၽၼ်ဢထံဝ်ႈဢလၼ်ဝ်ႈ မူဝ်သၵျႃဝ်ႈပူႉဝ်ႈပၵိူဝ်ႈ လႃၶူါၸိၸၵိူဝ်ႈလိူဝ်ႉ. ဝ်ႈၽၼ်တၸုၸုပၵိူဝ်ႈလႃၶူၸိလိူဝ်ႉ. ဝ်ႈ ၽၼ်တၸုၸုပၵိူဝ်ႈလႃၶူယိလိူဝ်ႉ. လဵဝ်ႉဢိူၼ်သၵိူဝ်ႈယႃႉတၿူ မိၼ်ၶူါၸိဢေ,ၶူါၽုၼ်ၶူါၸိလဵဝ်ႉၿသူဝ်ပူႉၵၢဝ်သႃ.

၄. **ၶူါၼိူဝ်** ၼႂ် မူဝ်ၿိၼ်မုၼ်တၽၼ်သၵျႃသၵျႃလိူၼ်ဢသႃးဝ်ႈ ၵိူဝ်ႈလိူၼ်ဢသႃးလႃၶူါၼိူဝ်လိူဝ်ႉ. ပူႉမူဝ်သုၼ်ၺႃလိူၼ်ဢသႃး လႃဝ်ၿူး ဝ်တံဝ်ဝ်ႈမူဝ်ဢမၵ်ၽတံဝ်ၸိၼႂ်ဝ်ႈ ၵိူဝ်ႈလိူၼ်ဢ သႃးလႃၶူါၼိူဝ်လိူဝ်ႉ. မုမူဝ်လႃဢၿိၼ်မုၼ်တၽၼ်လိူဝ်ႉ. ဝ်ႈၿိၼ် မုၼ်တၼိႉၼိႉၿိၼ်ၶူါၵိူဝ်ႈလႃၶူါၼိူဝ်, တၼိႉၼိႉလိူဝ်ႉဝ်ႈၿိၼ်ၶူါ တၼိႉၼိႉၿိၼ်မုၼ်ၵိူဝ်ႈၸၵိူဝ်ႈလႃၶူါၸိလိူဝ်ႉ. ပမုၼ်ၵၼိႉဝ်ႈပၸိ သုၼ်ၶူါၶဝ်ၵႉၵိူဝ်ႈလိူၼ်ဢသႃးလႃၶူါၼိူဝ်ၶူါၸိလိူဝ်ႉ.

၅. **တမုၵ်တၶူါ** ၼႂ် မူဝ်ပူႉၵိူဝ်ႈမုၼ်လိူၼ်ဢသႃးၵၼ်ၵၼ်ဝ်ႈ ပၸႃးလႃတမူဝ်တၶူါလိူဝ်ႉ. တမူဝ်သုၼ်တၶူါသုၼ်ဢေ,သုဢိူၼ် မုၼ်ၸၵိူဝ်ႈဢါ. တမူဝ်သုၼ်တၶူါသုၼ်ၼႂ်မူဝ်ၵိူဝ်ႈမုၼ်ဢသၵိူဝ်ႈ ဢါၵႉဝ်ႈၵိူဝ်ႈၿလႃတမူဝ်သုၼ်တၶူါသုၼ်လိူဝ်ႉ.

၆. **ဝ်တၶူါ** ၼႂ် မူဝ်ပူႉဝ်ပုၵ်ၿဝ်ဢၸိၵၼ်ၵၼ်ၼႂ်မူဝ်ဢဝ်တ ၶူါလိူဝ်ႉ. ပူႉၶဝ်ၵႉဝ်တၶူါလိူၼ်ဢသႃးဝ်ႈမူဝ်ဢပၢဝ်ဝ်ပုၵ်ၿဝ်လိူဝ်ႉ. ပူႉဝ်တၶူါၼႂ်ဝ်ဝ်ပုၵ်ၿဝ်ၶႃႈဢသိူဝ်ႈလိူဝ်ႉ. ၽၼ်သၼ်ဝ်ႈၼူဝ်မါ လိူၼ်ဢသႃးတၼိႉၼိႉလိူဝ်ႉ. တၼိႉၼိႉၸႃးၿၿူးၵၼ်သိူဝ်ႈဝ်ႈတ ၼူဝ်မါၽၼ်ၿၽၼ်လိူဝ်ႉ.

၇. **ပူႉမုၼ်ၶူါ** ၼႂ် ၸတထံၼ်ၽၼ်ယံၼိတခိၼ်ၽၼ်,ပသႃး ပူၵ်ၸႃးၿဢိူၼ်ဝ်ႈဢၼၢဝ်,မႃႉၿိၼ်မုၼ်ဢသႃးဝၼ်ဢခိၼ်လႃဢ ၵိၼ်ၶဝ်တခိဝ်ႈ ဢထုၼ်ၸိဢိူၼ်တၸဲႈၿိမိူဝ်ဝ်ႈ ပၸႃးလႃပူႉမုၼ် ၶူါလိူဝ်ႉ. ၸႃးၿဒၼ်,ၽၼ်သၼ်ဝ်ႈ ဢတီႈပူႉဢံႉပတထံၼ်ၽၼ် ၼိတခိၼ်ၽၼ်.

၈. **သိမုၼ်ၶူါ** ၼႂ် မူဝ်သိတၵႃလုၼ်လိူဝ်ႉၵၼ်လႃသိဢမိူဝ် ၼၼ်သၵူဝ်ႈဢိူၼ်ဝ်ႈဢခိၼ်ၵသု, ဢိူၼ်ဢိူၼ်ဝ်သိၽါဢသိူဝ်ႈဝ်ႈ

Digitized by Google

ပကိးလၢဆီမုၣ်ၡူလီၤ. ဆီမုၣ်ၡူန့ၣ်တဖံၣ်ဘၣ်,အိၣ်အိ
ၣ်ဆီဖါအသိးလီၤ.
၉. **ဖံၡူ** န့ၣ် မ့ၢ်ဖံဖးဒိၣ်တကလုာ်လၢအသၣ်မံဒီးအသး
ဆံၣ်ဝဲဒီးအသၣ်ထဲခီၣ်ဒုၣ်ခီၣ်ဒု န့ၣ်ပစံးလၢဖံၡူလီၤ.
ဖံၡူန့ၣ်အသၣ်ဖးဒိၣ်ဖးထီဒီးအသၣ်ထဲခီၣ်ဒုၣ်အိၣ်တ
နီၤ,အသၣ်ထဲကံၣ်ဒုၣ်အိၣ်တနီၤလီၤ. ဒီးပှၤကညီသူၣ်ဝဲ
ဖျးဝဲလၢခုးလီၤ.
၁၀. **ဖံၣ်ၡူ** န့ၣ်မ့ၢ်ဆီဖါမ့ၢ်ဂ့ၤ,တခူးဖါမ့ၢ်ဂ့ၤ,အဖံၣ်အိၣ်
လၢအဟၢဖၢပူၤခံဖျၣ်ဒီးပစံးလၢအဖံၣ်ၡူလီၤ. ဆီဖံၣ်ၡူ
န့ၣ်မၤသးဖးထီတစဲးစဲးဒီးထဲစုဆၣ်နါစုၤဓိၤလီၤ. ဒီး
ဘၣ်လၢအဒိၣ်တနီၤနီၤထဲစုဆၣ်လီၤ.
၁၁. **သွီၡူ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်အဖံးဝါဒီးပကိးလၢ
သွီၡူလီၤ. ဒီးလီၤက်လၢသွီၣ်တစဲးစဲးဒီးပစံးလၢသွီၡူ
လီၤ. သွီၡူန့ၣ်ပမၤဟံၣ်ထူၣ်ခိးဂ့ၤကၢစံးဝဲဒၣ်.
၁၂. **မုၤတီၤၡူ** န့ၣ် မ့ၢ်ပတီၤမုၤတီၤခံဆီန့ၣ်တဖျၣ်ယီဒီး
ပစံးလၢမုၤတီၤၡူလီၤ. မုၤတီၤၡူန့ၣ်အခိၣ်စူအခံစူဒီးအ
ကပိာ်လီၤန့ၣ်ကဖၢထိၣ် ဒီးကူၣ်ဝဲန့ၣ်မ့ၢ်မုၤတီၤၡူ
လီၤ. ပှၤကညီန့ၣ်တီၤမုၤတီၤတကလုာ်ခံကလုာ်ဒီးအဝဲ
တကလုာ်န့ၣ်ကိးဝဲလၢမုၤတီၤၡူ,အဝဲတကလုာ်န့ၣ်
ကိးဝဲလၢမုၤတီၤတစုစု,ကိးဝဲလၢမုၤတီၤမုၣ်တစုစုလီၤ.
၁၃. **တီၤပျ့ၢ်ၡူသ့ၣ်တကလုာ်** န့ၣ် လီၤက်လၢတီၤပျ့ၢ်
နီၢ်နီၢ်တစဲးစဲးဒီးပကိးလၢတီၤပျ့ၢ်ၡူလီၤ. တီၤပျ့ၢ်ၡူန့ၣ်
ပှၤကညီမၤကသံၣ်လၢအဂံၢ်,အသးအိပူၤမ့ၢ်ဆါဒီးချံအိဝဲ
အဂံၢ်လီၤ.
၁၄. **သံဂိၢ်တၢ်သံဂိၢ်ၡူ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်ယၢ်တကလုာ်
န့ၣ်ပှၤလၢတၢ်စူၤဖးဖိသကွၣ်ဒီးပှၤဝဲလၢပနၤလီၤ. ဒီးပ
ကိးလၢသံဂိၢ်ၡူလီၤ. သံဂိၢ်ၡူန့ၣ်ပှၤဝဲအိၣ်ဒီးအခါတစု
စုလၢတၢ်စူဖးဖိသကွၣ်ဒီးပှၤဝဲလၢမနၤလီၤ. ဒီးအိၣ်ဝဲ
လၢသ့ၣ်လီၤလီၤ.
၁၅. **သဝံးၡူ** န့ၣ် မ့ၢ်ပစုမ့ၢ်ခိၣ်အတီၤပြံကဖံဓိၤအိၣ်ဖိၣ်
ကဝီၤဂီၤတစဲးစဲးကဝီၤတစဲးစဲးဒီးပစံးလၢပစုသဝံးၡူ
လီၤ. ပစုသဝံးၡူန့ၣ်မ့ၢ်ပစုအတီၤပြံဓိၤလၢပစုမ့ၢ်ခိၣ်န့ၣ်
မၤ သးဒ်အိၣ်ဖိၣ်အသိးဒီး ကဝီၤတစဲးစဲးဂီၤတစဲးစဲးဒီးပ
စံးလၢသဝံးၡူလီၤ. ဒီးမ့ၢ်သဝံးလၢအကဝီၤန့ၣ်ပစံးလၢ
သဝံးမုၣ်လီၤ.
၁၆. **ၡူယီ** န့ၣ် မ့ၢ်ဟိာ်ၡူကဒဲကဒဲလၢအကြားလၢပတၡူ
တဖၣ်န့ၣ်ပှၤယံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤဘူးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပအဲၣ်အီၤဒီးပကိး
လၢၡူယီ,ဒီးခယီၣ်န့ၣ်ဘစုစုလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပကိးလိာ်ကွဲ,ပ
ကိးချံအီၤဒီး ပကိးလၢၡူယီ,ဒီးခယီ,ဒီးခွဲယီၣ်န့ၣ်လီၤ.
ဒီးအခီပညီဒံးသိးသိးဒီးၡူစိလီၤ.

ၡူး

၁. **ၡူး** န့ၣ် မ့ၢ်လၢခီတကလုာ်တလၢၤမၤလၢသ့ၣ်ၣ်လၢ

ခီဝါဟိၢ်အသိးန့ၣ်ဒီး ကြၣ်ဂီၤဝဲလၢလၢၢ်ဂီၤန့ၣ် ပကိးလၢ
ၡူးလီၤ. ၡူးန့ၣ်အခိၣ်တအိၣ်ဘၣ်ဒ်တၢၢ်လိၢ်အသိးဘၣ်,
အရှ့ၣ်ဒ်ဝါဟိၢ်အသိးလီၤ. ဒီးမၤဂီၤဝဲအပူၤဂီၤဆှၣ်က
လာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကိးလၢရှပၣ်ၡူးလီၤ. ဒီးဘၣ်
တစုစုပကိးလၢၡူးသ့ၣ်လီၤ. ခွဲးလီၤမုၤလၢၡူးပူၤန့ၣ်တ
က့ၢ်. ၡူးတဘ့ၣ်န့ၣ် ပပှၤဘၣ်တသံးအိၣ်,တပၢၤအိၣ်ဝဲ
လီၤ.
၂. **ခိၣ်ၡူး** န့ၣ်မ့ၢ်သပၢၤခိၣ်ကျ့ၢ်လၢအခိၣ်ဒူကဝီၤကျိၤဒီး
အခံစူအိၣ်ဒီးအမိာ်န့ၣ်ပကိးလၢခိၣ်ၡူးလီၤ. ကျ့ၢ်လီၤသ
ပၢၤအခိၣ်လၢခိၣ်ၡူးတက့ၢ်. ဒီးပသးပှၢ်လၢပျုၢန့ၣ်ကိးဝဲ
လၢသဘံၣ်စူခံတစုစုပနၢ်ဟူဒ်န့ၣ်လီၤ.
၃. **ၡူး** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်လီၤ. ဒီးအလၣ်ပြံကဖံဒီး
အလဲကီၤမးနးနးကလဲာ်ဒီးပကိးလၢၡူးလီၤ. ၡူးတထံး
ပကူာ်တကဲဘၣ်,ကီၤကၢ,ကွါကဟိာ်ဘၣ်ဖုးလီၤ.
၄. **ခွဲးၡူး** န့ၣ် မ့ၢ်ပဆဲးနုာ်မုၤအပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကသူပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,
ပဆဲးလီၤလၢနီၣ်ဒီးကွာ်ဒီး,ပဝ့ဝီကြူၤကြူၤဒီးပစံးလၢပ
ခွဲးၡူးမုၤခွဲးၡူးကသူလီၤ. မုၤကလာ်ထိၣ်လံခွဲးၡူးမုၤတ
က့ၢ်. ခွဲးၡူးကသူလၢနီၣ်ဒီးကွာ်န့ၣ်လီၤ.
၆. **ခွဲးၡူး** မ့ၢ်ကလၢၢ်အဆီလီၤ.ကလၢၢ်ခွဲးၡူးတၢ်လၢမနၤ
တဂ့ၤ,သုကဟံးဘၣ်ဖိၣ်ဘၣ်ဂ့ၢ်ဓိၤဒးဓိၤဘၣ်ဖုးလီၤ.
၇. **စခွဲးစၡူး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဂံၢ်တအိၣ်အဘါတအိၣ်
ဘၣ်ဒီးယဲၤဝဲဘၣ်ဒးဓိၤဒီးလဲၤတၢ်ကူၤတၢ်ကဲဒံးဘၣ်ဒိၣ်
ဘၣ်ဒးလၢအမၤတကဲဘျါကူၤသီဓိၤဒံးန့ၣ် ပစံးလၢအ
ယဲၤစခွဲးစၡူးလီၤ. ပှၤတဂၤယဲၤစခွဲးစၡူးကမ့ၢ်ကၢ်မၤတ
ကဲဘျါကူၤသီသၢ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသခွဲးသၡူး,ဒီးတ
ခွဲးတၡူးလီၤ,ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်စခွဲးစၡူးလီၤ.
၈. **သ့ၣ်ၡူးကြၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖးဒ့လၢအိၣ်ဒီးအကြၢ်တဖၣ်
န့ၣ် ပစံးလၢသ့ၣ်ၡူးကြၢ်လီၤ. သ့ၣ်ၡူးကြၢ်န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖး
ဒ့ခံထူၣ်ထဲသိးသိးအကြၢ်ခိၣ်ထံးအကဆူးန့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ၡူး
ကြၢ်လီၤ.

ၡံ

၁. **ၡံ** န့ၣ် မ့ၢ်နိၣ်ဂံၢ်မိၢ်ပှၢ်လၢအစယဲၤလိာ်အသးဒီးတဆံ
န့ၣ်ပစံးလၢနိၣ်ဂံၢ်မိၢ်ပှၢ် ၉ လီၤ. ၉
၂. **ၡံခိၣ်ပျ့ၢ်ခဲာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤကဆှၣ်ပခိၣ်လၢသံဓိၤနဲဓိၤ
ဒီးပစံးလၢပၡံပခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဟ်ဂ့ၤအသးဒီးၡံမးအ
ခိၣ်ကဆှၣ်ကဆှၣ်လီၤ. ဒီးပသးပှၢ်စံးဝဲလၢပၡံပခိၣ်လၢ
မ့ၢ်လီၤနုာ်န့ၣ်တဂ့ၤဘၣ်,တၢ်ဆိၣ်လီၤစုံးဘၢပှၤပမၤတနၢ်
အိၣ်တကဲဘၣ်ဒီးသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.
၃. **ၡံလုၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပစံၢ်လုၣ်ဒီး မုၤဝံၤဒီးပမၤကွံာ်လုၣ်အ
ဆူၣ်,ပမၤကဆှၣ်လုၣ်လၢနဲးဖးဒိၣ်အလၣ်န့ၣ်ပစံးလၢ
ပၡံလုၣ်လီၤ. လုၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဒ်အဆူၣ်အဒံးကမိၤကမာ်

Digitized by Google

ထီၣ်ဖှၣ်ထီၣ်ဟ်သ့တအိၣ်တဂၤဒီး ခွံလုၣ်ကဆှၣ်ဒၣ်တကှၢ်,ဒီး မိၣ်ကှာ်သိအဆှၣ်နူၣ် သရၣ်ခွံလၢနိၣ်ခွံစကီးလီၤ.

၄. **လုၣ်ခွံသၣ်** နူၣ် မ့ၢ်နဲဖးဒိၣ်အသၣ်လၢပမၤကဆှၣ်လုၣ်နူၣ်ပကီးလၢလုၣ်ခွံသၣ်လီၤ. လုၣ်ခွံသၣ်နူၣ်ပှၤမၤဝဲလၢနဲဖးဒိၣ်အသၣ်နူၣ် ဟ်ဃုဝဲလၢမှၣ်မိၣ်နူၣ်တုၤအဖံးလီၤတလီၤကွံာ်ဒီး အိၣ်လီၤတဲာ်ထဲအဆှၣ်နူၣ်ပြံၣ်ကလာ်ဒီးပခွံလုၣ်, ပမၤကဆှၣ်လုၣ်ဒ်ပခွံပမိၣ်လၢသံၣ်အသိးနူၣ်ပကီးလၢလုၣ်ခွံသၣ်လီၤ.

၅. **လုၣ်ခွံအထံး** နူၣ် မ့ၢ်နဲးဖးဒိၣ်အထံးနူၣ် ပကီးလၢလုၣ်ခွံအထံးတစုစုလီၤ. ဒီးလုၣ်ခွံအထံးနူၣ်မ့ၢ်နဲးဖးဒိၣ်အထံးလီၤ.

၆. **မဲာ်ခွံ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢဖးဒိၣ်တ့ၢ်နာ်သကူဒီး ပမ့ၢ်ကတီၤဘၣ်တမံၤမံၤနူၣ်ဟီၣ်ဝဲဒ်ဖိသၣ်အသိးဒီးပစံးလၢအမဲာ်ခွံလီၤ. ပှၤမဲာ်ခွံနူၣ်ပှၤဂၤမ့ၢ်ကတီၤလိာ်ကွဲအီၤ ဒီးဟီၣ်ဝဲနူၣ်မ့ၢ်ပှၤမဲာ်ခွံလီၤ.

၇. **ဝခွံ** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလှာ်အလၣ်နီစုညါတမိဒီးအလဲဘီတစဲးစဲးဒီး ပကီးလၢပခွံလီၤ. ပခွံနူၣ်ပမၤတဒၢတငံးဂ့ၤယာ်.

၈. **တခွံ** နူၣ် စနၢ်တပၢၢ်ဘၣ်, စတသ့ၣ်ညါဘၣ်နီတစုဘၣ်.

ခွး

၁. **ခွး** နူၣ် တၢ်ကတီၤတအိၣ်ဘၣ်မးလဲၣ်,သခွးတၢ်ကတီၤတအိၣ်စ့ၢ်ကီးဘၣ်.

၂. **ကှၣ်သခွး** ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢကှၣ်သဝံးလီၤ. ကှၣ်သဝံးကှၣ်သဝးစံးဝဲဒၣ်.

ခွၣ်

၁. **ခွၣ်မီၤထွၣ်မီၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤတကလှာ်ထဲစုမ့ၢ်ဒိၣ်မိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးမၤသးဒ်တရုးအသိးတစဲးစဲးဒီးပကီးလၢခွၣ်လီၤ. ဒီးအိၣ်အကလှာ်ကလှာ်လီၤ. ခွၣ်နူၣ်အိၣ်လၢပှ့ၢ်လၢ်ကျါနူၣ်အါကၢ.

ပူခွၣ်မီၤ,No.36. ပစံၣ်တဲၤမတၤတဂၤလၢပျၢၤတဂၤဒၢနွံနံၣ်နွံလါဒီးဆံးစ့ၢ်ဟဲလီၤထဲခွၣ်တဘိမီၤဒီးသံဝဲလီၤ. ဒီးခွၣ်နူၣ်ကတီၤတၢ်သ့လီၤစံးဝဲဒၣ်, ခွၣ်နူၣ်အဖံလှၢ်ဖိၣ်ဃဲကူၤအီၤဒီး ဒိၣ်ထီၣ်ဝဲသ့ဖံးသ့မၤထီၣ်တၢ်လီၤ. အိၣ်အိၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်ဖံစၢ,နံၣ်ဘၣ်လံမးလဲၣ်,လဲၤဆှၣ်နှၢ်စဒူလာ်တလိၢ်မီ,ဒီးအဖံစံးအီၤနစုတအိၣ်နခိၣ်တအိၣ်လၢနကှာ်နကဝဲးဒီးနသါကမၤတၢ်ဒ်လဲၣ်,ဒီးစံးဆၢအဖံလဲၤတိဃၤလၢနာ်ပူၤနူၣ်တကူ့ၢ်ဖံစၢ,စကဝဲးအိၣ်ဃုၤနၤ,ဒီး အဖံလဲၤတီအီၤဆူဒူလာ်ပူၤလီၤ. ဒီးမၤလိာ်ဟ်အဖံးစံးဝဲဒၣ်ဖံစၢ,မ့ၢ်မ့ၢ်ဘၣ်ဝဲမဆါအှၤဒီး တီကူၤကၢ်ဃၤနဲာ်,အဖံဟ်လီၤတဲာ်အီၤဝဲဒူလာ်ပူၤနူၣ်ဝံၤဒီးအဖံဟဲကူၤဝဲဆူဟံၣ်လီၤ. အဖံကူၤပူၤဒီးလိၣ်ထိၣ်အသးလၢပဖိၣ်သၣ်ခွါအဂ့ၤတဂၤလီၤ. ဒီးတၢ်လၢမ့ၢ်တနံၤနူၣ် ပသကီၤဖိမုၣ်နွံဂၤလဲၤဟးကဝဲၤအိၣ်ဒီးလဲၤဝဲနွံဂၤနူၣ်ထံနွံလိာ်လီၤ. အသဒါတဂၤနူၣ်လဲၤထံၣ်လိာ်အသးဒီးခွၣ်မီၤနူၣ်ဒီး အိၣ်သကီးဝဲဖဲနူၣ်သ့တနံၤကျၢၤလီၤ. မ့ၢ်ဘၣ်ဒီးခွၣ်မီၤစံးအီၤကူၤတ့ၢ်ကၢ်နဲၣ်, မ့ၢ်ဘၣ်လံစဖံကဟဲတီကူၤဃၤလီၤ. စကၢထိၣ်အသးကူၤနှာ်ကူၤဝဲဆူနာ်ပူၤဒီး ကဲထိၣ်ကူၤကဒီးလၢခွၣ်လီၤ. ဒီးပသကီၤအဖိမုၣ်နူၣ်ကူၤစ့ၢ်ကီးဝဲလီၤ. မ့ၢ်ဘၣ်ဒီးခွၣ်မီၤနူၣ်အဖံဟဲတီကူၤအီၤလီၤ. လၢအဖံလဲၤဟ်လီၤအီၤလၢဒူလာ်ပူၤနူၣ် ညီထိၣ်ကွၢ်ကွၢ်ဒီးခုးနူၣ်ကူာ်လီၤဖဲးလီၤဒၣ်အသးလီၤ. ပသကီၤအဖိမုၣ်သဒါတဂၤနူၣ်ကူၤဒီး သးသယုၢ်ထိၣ်ကူၤဒၣ်ခွၣ်မီၤနူၣ်တထံၣ်ဃီလီၤ. ခွၣ်မီၤနူၣ်အိၣ်ယံာ်ယံာ်ဒီး စံးဝဲဒၣ်ဖံစၢလဲၤဃုတလိၢ်နှၢ်ဃၤလၢဟ်မှၣ်တဂၤမီ,ဒီးအဖံစံးအီၤလံၤစၢ, နစုနခိၣ်တဒံးဒီး ပှၤဂၤအစုအခိၣ်နဲာ်မတၤကအဲၣ်နၤလဲၣ်,ဒီးစံးဆၢအဖံနူၣ်ဝဲစံးဒၣ်,လဲၤဒီးလဲၤကစၢ်ဖံစၢ,ဘၣ်ယိၣ်တဂ့ၤ, အဖံနူၣ်တဝံသ့ၣ်ကၢၣ်သးကၢၣ်ဘၣ်ဒီးလဲၤဝဲလီၤ. လဲၤတုၤလၢပရှၣ်တရှၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်,သ့ကအဲၣ်စ့ၢ်ကီးစ လံၤခွၣ်မီၤတဂၤစါ. ဒီးပှၤဂၤစံးအီၤ, ခွၣ်နဲၣ်ခွၣ်ပကအဲၣ်လၢခွၣ်,ပအဲၣ်ခွၣ်တၢ်တလီဘၣ်စါ. လဲၤသံကွၢ်ဝဲအတၢ်စံးဆၢအီၤဒ်နူၣ်သိး ကျ့ၢ်ကျ့ၢ်ပူၤကွံာ်နွံရှၣ်ဒီးတုၤလၢပသကီၤအဟံၣ်နူၣ်လီၤ. ခွၣ်မီၤအဖံသံကိၢ်ဒီးပသကီၤအဖိမုၣ်နွံဂၤနူၣ်အဝဲၢ်ကိတဂၤနူၣ်ဟဲထိၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်,ခွၣ်နဲာ်ခွၣ်ပကအဲၣ်လၢခွၣ်, ပအဲၣ်ခွၣ်တၢ်တလီဘၣ်စါ,ဟဲထိၣ်ကဒီးတဂၤစံးဝဲဒၣ်,ပအဲၣ်ခွၣ်ခ့တအိၣ်ပှၤဘၣ်စါ. ဟဲထိၣ်ကဒီးတဂၤစံးဝဲဒၣ်, ပအဲၣ်ခွၣ်ဂ့ၢ်တဖျးပှၤဘၣ်စါ, ဟဲထိၣ်ကဒီးတဂၤစံးဝဲဒၣ်,ပအဲၣ်ခွၣ်သမၣ်တအိၣ်ဘၣ်ပှၤဘၣ်စါ, ဟဲထိၣ်ကဒီးတဂၤစံးဝဲဒၣ်ပအဲၣ်ခွၣ်မၤအိၣ်ဃုၤပတၢ်သ့စါ,ဟဲထိၣ်ကဒီး တဂၤစံးဝဲဒၣ်ပအဲၣ်ခွၣ်ပဖိအိၣ်စါ,ဒီး စံးဝဲဒၣ်ဒ်နူၣ်သိးဃုဂၤလာ်လီၤ. အသဒါတဂၤဟဲထိၣ်လၢခံကတၢၢ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်, ဃဲဒၣ်စအဲၣ်ယာ်ဖံစၢ, ဒီးဒုးအိၣ်ဃှာ်ဝဲဒၣ်လီၤ. ပသကီၤအဖိမုၣ်သဒါနူၣ်လၢမနၤဖးဆိၣ်ကဲၤတီၤပျ်ဒီးခွၣ်မီၤနူၣ်တၢ်ကိၢ်အသးဒီး ဟဲထိၣ်ဝဲလၢအသိပူၤနူၣ်လီၤ. အမါဆိၣ်ကဲၤလီၤကွံာ်အသလိနူၣ်ဒီး အိၣ်ကူၤဝဲဒ်ပသိးသိးလီၤ. ဒီးအကှ့ၢ်အဂီၤနူၣ်ဂ့ၤနှ့ၢ်ပှၤတကူ့ၢ်လီၤ. ဒီးကတၢၢ်ဝဲလီၤ.

ခွၣ်အပူလီၤ.No 141.

ပှၤစံၣ်တဲၤမတၤတဂၤအမိၢ်ဒၢ

Digitized by Google

အီၤအဓိၣ်ဆံးစၢ်အီၤလၢနွံၣ်တဘိဒီးအဓိၣ်သံသၣ်အီၤ, အဖံကွၢ်ကွၤအီၤလီၤ. အိၣ်အိၣ်ဒီးစံးအဖံ,ဖံ၈,လဲၤသလိၢ်နူယၤလၢ၀ဲကရးအဖိမုၣ်တဒၢနူၣ်မီၤ. ဒီးအဖံစံးအီၤ, နမ့ၢ်လၢနွံၣ်နဲၣ်,၀ဲကရးကအဲၣ်ကီးနၤဓါလံၤ၈,အဖံတဂၤတ၀ံသ့ၣ်ကၢၣ်သးကၢၣ်ဒီးလဲၤဒၣ်လီၤ. စံး၀ဲကရးယလံၤနွံၣ်တဘိစံး၀ဲယဟဲတလိၢ်နူအီၤလၢနဖိမုၣ်တဒၢနူၣ်ကအဲၣ်စကီးဓါ. ၀ဲကရးတခီကီးထိၣ်အဖိ၀ဲၢ်ကိတဂၤစံး၀ဲနကအဲၣ်စကီးနွံၣ်ဓါ, ဖိ၈, စံးအပၢ်နွံၣ်နဲၣ်,ပကအဲၣ်လၢနွံၣ်ဘၣ်မုၤလဲၣ်, အဖိမုၣ်ဃုဂၤလိၣ်နူၣ်ဒီးစံးအပၢ်ယီၤနူၣ်ဃုဂၤလိၣ်လီၤ. ကီးထိၣ်အဖိမုၣ်တဒၢတဂၤအပၢ်သံဂိၢ်ဖိမုၣ်တဒၢ၈,နကအဲၣ်စကီးနွံၣ်ဓါ,စံးဆၢအပၢ်, ပၢ်မ့ၢ်ဟ့ၣ်ယၤလၢနွံၣ်ဓိၢ်စကနူ,ပၢ်မ့ၢ်ဟ့ၣ်ယၤလၢပျဲၣ်ဓိၢ်စကနူ,ဒီးအဲၣ်နွံၣ်နူၣ်လီၤ. ဒီးအဖံကွၤဒီးသံဂိၢ်အဖံ, နလဲၤတလိၢ်နူၢ်ကီးဓါဖံ၈, အဖံစံးအီၤ,နူၢ်ယၢၣ်,ဒီးလဲၤတိအလံၤနွံၣ်နူၣ်လၢနၣ်ပူၤလီၤ. လဲၤ၀ဲတုၤဒီးအိၣ်ယုၣ်၀ဲဒီး၀ဲကရးအဖိမုၣ်တဒၢနူၣ်လီၤ. အိၣ်ယံၣ်ယံၣ်ဒီးဘၣ်လၢပကူၣ်ခါဖဲးခါပှၤတဖၣ်ဖဲး၀ံၤလၢၣ်လံ, နတလဲၤဖဲးဘၣ်မုၤလဲၣ်, ဒီးစံးဆၢအမါ, မ့ၢ်ယီၤနူၣ်ဒီးခဲဂိၤယကလဲၤဖဲးလီၤ. မ့ၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်ဒီးလဲၤအိၣ်၀လၢသ့ၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်ခိၣ်ဒီးပညိၣ်ထိၣ်သါကွကလၢၣ်ဒီး,သ့ၣ်ဓိၤ၀ၣ်ဓိၤကၢ်ပြးပြးလၢၣ်ကစၢ်နွံဖျၢၣ်ဒီးဟဲကွၤ၀လီၤ. အိၣ်အိၣ်ဒီးအမါစံးအီၤနလဲၤဖဲးတဓိၢ်ဓိၤနဟဲကွၤဒီး နအိၣ်ဒၣ်နတၢ်မ့ၢ်အဆံးလဲၢ်လဲၣ်,စံးဆၢအမါ,လဲၢ်လဲၢ်ပမၤကွၤတကဲဘၣ်. အမံၤပှၢ်နူၣ် အိၣ်လၢမဆါခီသံဂိၢ်အဖိမုၣ်န၀ၤနူၣ် လၢမနၤမၤသးယီၤလဲၣ်, လၢမနၤကဲထိၣ်လၢဖိၣ်သၣ်ခွါတဂၤဂ့ၤကၢ,ဘ့ၣ်လီၤကွံၣ်နွံၣ်ဖံးဒီးကွံၣ်ယီၤနူယၤတကွၢ်. မ့ၢ်ဟါဒီးအ၀ၤမံဘ့ၣ်လီၤကွံၣ် အဖံးအမါကွံၣ်ယီၤဆူအ မိၢ်အိၣ်ဒီးအမိၢ်ယိလီၤကွံၣ်ဆူမ့ၣ်အှပူၤ, အ၀ၤတဂၤဖုသံနိၣ်ထိၣ်ဒီးစံး၀ဲအၢမ့ၣ်အှအိၣ်ယဆ့လၢၣ်,အမါတဂၤဟ့ၣ်ယီၤအဆ့အယၣ်ဒီးကူထိၣ်သိးထိၣ်၀ဲဒၣ်လီၤ. ဒီးအိၣ်ခုၣ်အိၣ်မှၣ်ကွၤ၀လီၤ.

၂. **နွံၣ်သံၣ်နါ** နူၣ် မ့ၢ်နွံၣ်တကလှၣ်ထဲစုမ့ၢ်ဆၣ်ဒီးအဒံး အိၣ်၀ဲဒီးယွၤ၀ဲသ့နူၣ် ပစံးလၢနွံၣ်သံၣ်နါလီၤ. နွံၣ်သံၣ်နါနူၣ်အိၣ်လၢသ့ၣ်ကျါ၀ၣ်ကျါဒီးယွၤဓိၢ်လီၤလၢသ့ၣ်လီၤတထံးဘၣ်တထံးလီၤ.

၃. **နွံၣ်ဖိ** နူၣ် မ့ၢ်နွံၣ်တကလှၣ်အဖါတဖၣ်အခိၣ်ဂီၤဆှ၂ၣ်ကလၢၣ်ဒီးပကီးလၢနွံၣ်ဖိလီၤ. နွံၣ်ဖိနူၣ်အိၣ်လၢပှၢ်ကျါဒီးပှၤကညီအိၣ်၀ဲစကီးလီၤ. ဒီးအဓိၢ်တဖၣ်အခိၣ်တဂီၤဘၣ်,မၤသးဒ်အကဘိအသိးတစဲးစဲးလီၤ.

၄. **နွံၣ်ခိး** Chameleonနူၣ် မ့ၢ်နွံၣ်တကလှၣ်ထဲစုမ့ၢ်ဒိၣ် ဒီးမၤသးယးဟ့ၣ်ကလၢၣ်ဒီးပကီးလၢနွံၣ်ခိးလီၤ. ဒီးအိၣ်လၢပှၢ်မ့ၢ်ကနၤလီၤ. ဒီးပှၤကညီအိၣ်၀လီၤ. ဒီးအိၣ်ဒီး အဒံၣ်ခါတစုစုလီၤ. ဒီးပှၤကညီအိၣ်၀ဲဒီးအဒံၣ်နူၣ်လီၤ.

၅. **နွံၣ်ဘဲ** နူၣ် မ့ၢ်နွံၣ်တကလှၣ်ဖိနဲကဲၣ်ဓိၤဒီး၀ါတစဲးစဲး ဒီးပကီးလၢနွံၣ်ဘဲလီၤ. ဒီးပှၤတနိၤနိၤကီးလၢနွံၣ်ဘဲဓိၤလီၤ. ဒီးအိၣ်လၢသ့ၣ်လၣ်ခံသ့ၣ်လၣ်လီၤလီၤ.

၆. **နွံၣ်ယဲၤ** နူၣ်မ့ၢ် Small species of နွံၣ်တကလှၣ် အိၣ်လၢပျိခိၣ်ပျိပူၤဒီး မၤအပူၤလၢဟိၣ်ခိၣ်လၢၣ်ဒီးထဲစုမ့ၢ်ဒိၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးအမဲၢ်ပျိၢ်ကံၣ်ဃှအကပၤကံၣ်ဃှအကပၤကံၣ်ဃှဒီးပကီးလၢ guana or resembling a guana in form, etc. နွံၣ်ယဲၤလီၤ. ဒီးပှၤကညီရှၣ်အိၣ်၀လီၤ.

၇. **နွံၣ်ဝ့ၢ်သိ** Bullaris or green, lizard နူၣ်လါဟ့ကလှၤဒ်ဝ့ၢ်သိအသိးဒီးပကီးလၢနွံၣ်ဝ့ၢ်သိလီၤ. ဒီးထဲသိးဒီးနွံၣ်ဝ့ၢ်သိနူၣ်ဒ်သိးသိးလီၤ.

၈. **ကမိၣ်နွံၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ကမိၣ်နွိၣ်အဆိလီၤ. ပကူပသိးတၢ်လီၤတထိဘၣ်ဒီးလီၤ၀ဲဖုၣ်တြဲးဓိၤနူၣ်ပကီးဒီး အဆိလၢကမိၣ်နွံၣ်ကမိၣ်နွိၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢသမိၣ်နွံၣ်သ မိၣ်နွိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

နွ

၁. **နွ** နူၣ် မ့ၢ်ပစံၣ်ဒီးလဲၤထိၣ်လၢတၢ်ကဖိၢ်လီၤနူၣ်ပစံး လၢပနွလီၤ. ပှၤတဂၤစနွအသးလဲၤလၢတၢ်ကဖိၢ်လီၤ, ဒီးမ့ၢ်ပသးပှၢ်အကလုၢ်လီၤ. ပစံၣ်နူၣ်ပသးပှၢ်လၢပျုၤစံး လၢပနွပသးလီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်လၢဟံၣ်ဒီးနွအသးဆူ တၢ်ပျိပူၤဘးနူၣ်လီၤ.

၂. **နွသလှ** နူၣ်မ့ၢ်ဒ်ပစံၣ်လဲၤကယံၤဒီးပစံၣ်လၢနိၣ်ထိး ဘိဖးထိအလီၤနူၣ် ပစံးလၢပနွသလှလီၤ. ပှၤတဂၤနွသ လှထံတလိၢ်ကၢ်ဆွး,ထံဖိလိၢ်တဖၣ်ပနွသလှကၢ်,ပခိၣ် တဘၣ်စိၣ်ဘၣ်.

၃. **ကသ့ၣ်နွတလိၣ်တလိၣ်** နူၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢ ကသ့ၣ်နွအသးဆြိးဆြိးလီၤ. ကသ့ၣ်ပတိၤဒီးစံၣ်၀ဲလဲၤ လၢတၢ်ကဖိၢ်လီၤတစဲးစဲးနူၣ် ပစံးလၢကသ့ၣ်ပတိၤနွအ သးဆြိးဆြိးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢနွအသးလဲၤမး ဒးလိၣ်ဒးလိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢစံၣ်ဆြိးဆြိး လီၤ.

၄. **နွညၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ညၣ်အှၣ်တခွဲလၢအိၣ်ဒီးအဘိတဖၣ် နူၣ်ပမ့ၢ်ထုးဒီးပစံးလၢပနွညၣ်လီၤ. ညၣ်တဘ့ၣ်အှၣ် တခွဲဒီးစနွဒီးလဲၤထိၣ်မးဆူတၢ်ကဖိၢ်လီၤလီၤ. ညၣ်တ ဘ့ၣ်အှၣ်တခွဲဒီးစနွတးတခွဲပျုံၤတဲၢ်ဖြး,ဒီး ဘၣ်တစုစုပ စံးလၢပနွထိၣ်ညၣ်ဆူခိလီၤ.

၅. **နွဆိၣ်အစံ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလိၢ်ကွဲဒီးဟံးထိၣ်ကျိၤ ဒီး ဘျးထိၣ်အစံဆူကျိၤခိၣ်နူၣ် ပစံးလၢပနွထိၣ်အစံ လီၤ. ပှၤတဂၤအစံယၢဒီးနွထ်ၣ်အစံဆူကျိၤခိၣ်တနှၢ်

Digitized by Google

ဘၣ်.

၆. **ခွနီ** နူၣ် မ့ၢ်ပဟ့ၣ်ဘဲဒီးပမၤဝးပစုချသးဖုၣ်လီၤထီထီၣ်ဖုၣ်လီၤထီထီၣ်နူၣ်ပစံးလၢပခွနီလီၤ.ပဟ့ၣ်ဘဲနူၣ်ပထူးခွနီနီၣ်ဟ့ၣ်ချသးဒီး ပစံးလၢပဟ့ၣ်ဘဲဒီးပခွနီလီၤ. ဟ့ၣ်ဘဲဒီးထုခွနီချသးတက့ၢ်. မးအဘျုးကချုံး.

၇. **ထူးခွနီပျုၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပထူးပျုၢ်အခိၣ်တဂၤဒီးပထူးဖုၣ်လီၤထီထီၣ်ယၢအဖးဖိနူၣ် ပစံးလၢပထူးခွနီပျုၢ်လီၤ. ပထူးခွနီပျုၢ်နူၣ် ပှၤလၢအစံၣ်ပျုၢ်တဖၣ်နူၣ်စံၣ်ဝဲလၢအကတိာ်လီၤနူၣ်လီၤ.

၈. **ခွအဆံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ဖိသၣ်တိာ်ခွါတဖၣ်နူၣ်ဆံၣ်ဆါဒီးအဆံၣ်ဖျိးဒီးလီၤတဲာ်ဆဲးကဝီၤဒီး အကစၢ်နူၣ်ယံၤတစဲးဒီးပစံးလၢခွအဆံၣ်လီၤ. တိာ်ခွါဖိသၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဆံၣ်ဆါဒီးခွအဆံၣ်တဲာ်ဆီးလၢဘးနူၣ်ယံၤဒီးအကစၢ်လီၤ.

၉. **ခွတြၢ်ကလာ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကွၣ်ဝဲဘၣ်လိာ်စခွဲၣ်ဒဲၣ်ဒီးအခိၣ်တမျိၤအခံတမျိၤနူၣ် ပစံးလၢခွတြၢ်ကလာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကွၣ်စခွလီၤ. ကဆီမဲနူၣ်ကွၣ်ခွတြၢ်ကလာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကွၣ်ဆီဖါမဲၢ်ခွတြၢ်ကလာ်လီၤ.

၁၀. **ကွၣ်စခွ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကွၣ်ဝဲကွီၤတလီၤဒ်ပနၢ်နၢၤအသိးနူၣ်ပစံးလၢကွၣ်စခွလီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢကွၣ်စခွလီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢကွၣ်မခွ,ကွၣ်မ့ခွဒီးကွၣ်တခွ, ကွၣ်သခွလီၤ.ပနၢ်တဒုအနၢၤကွၣ်မးကွၣ်စခွ,နဝဲာ်ဝၣ်ဖိတဘိကွၣ်စခွဒ်ပနၢ်နၢၤအသိးလီၤ.

၁၁. **စခွ့** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟ်အထါခိၣ်အသရၤထံးအဆူၣ်နူၣ်ဖျကွၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢစခွ့လီၤ. ပှၤတဂၤအထါခိၣ်ဆူၣ်စခွ့ဓိၤ,စံးဝဲဒၣ်.

၁၂. **တခွ** နူၣ်မ့ၢ်လံၣ်ပှၤနူၣ်သိၣ်ခွခွဒီးပစံးလၢလံၣ်တခွလီၤ. လံၣ်တဒုတခွသိၣ်မးခွခွခွခွလီၤ.

လံၣ်တခွခွလံၣ်တတိး

လံၣ်အိၣ်သၣ်ရိုးချၣ်အဖိ

၁၃. **ခွကတာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဆိၣ်လီၤသ့ၣ်ဖုခိၣ်ဒီးပစံၣ်ကဟ်သစီးကလာ်ဒီး ပစံးလၢခွကဟ်လီၤ. သ့ၣ်ဖုနူၣ်တ့ၤပဆိၣ်လီၤအဖုခိၣ်ထိၣ်ဘးဒီးပခွကဟ်ဝဲလီၤ.

၁၄. **ထံခွအသး** နူၣ် မ့ၢ်ထံဖျိးတိၣ်လၢတၢ်ပှၤလၢလ့ပှၤ, လၢဝၣ်ပှၤ,ဒီးလီၤဆဲးယံၤဝဲနူၣ်ပစံးလၢထံခွအသးလီၤ. ထံဖျိးထိၣ်ဒီး ခွအသးလဲၤယံၤကၢ,ထံဖျိးထိၣ်ခွအသးဒ်ပခွပဆံၣ်အသိး.

ခွၣ်

၁. **လီၤခွၣ်လီၤခွိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဖးဒိၣ်ဖးထီဒီးပှၢ်ဝဲ,ဃဲဝဲလီၤကျေးဝဲနူၣ် ပစံးလၢလီၤခွၣ်လီၤခွိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤထီဒီးလီၤကျေးမးလီၤခွၣ်လီၤခွိၣ်လီၤ.

၂. **ခွၣ်ထိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအကၢၣ်အကျုၢ်တဖၣ်နူၣ်တမၤကလိကွကါဒီး ကတိၤသ့ၣ်ဂံၤထိၣ်ဝဲလၢသါကကဲလၢသကီၤ, သါကဲလၢတၢ်ဘျၣ်, သါကကဲလၢကီၢ်ခိုုး ဒီး ပစံးလၢခွၣ်ထိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢလီၢ်ထိၣ်အကိာ်လီၤ. ပှၤတဂၤတမၤတၢ်နီတမံၤ,ခွၣ်ထိၣ်လၢသါကဟ့ၣ်တၢ်, ခွၣ်ထိၣ်လၢသါကကဲလၢကီၢ်ခိုုး, ခွၣ်ထိၣ်လၢသါကကဲလၢသကီၤလီၤ. ပှၤတဂၤထံၣ်ပယီၤဒီး ခွၣ်ထိၣ်လၢပယီၤအကလုၢ်တခီလီၤ. ပှၤတဂၤကတိၤတၢ်ဒီးခွၣ်ထိၣ်လၢပိၢ်တခီ.

၃. **ခွၣ်ထိ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအသးပှၢ်တ့ၢ်ဒီးအိၣ်ဒီးဖိဒီးမာ်နူၣ်တ့ၤမ့ၢ်သံဒီး မၤဝဲဒီးမ့ၤတိၤဒီး သံဒီးမၤဘူၣ်ထိၣ်ကွၤဝဲနူၣ်ပစံးလၢတိၢ်ခွၣ်ထိၣ်လီၤ. ဒီးမ့ၤတိၤဒီးသံးနူၣ်စံးဝဲလၢခွၣ်ထိမိဆၣ်လီၤ.

ခွဲ

၁. **ခွါခီခွဲယီ.**

၂. **ခွဲကွံာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤကွံာ်တၢ်ကမုံၤလၢသနူဒီးပစံးလၢပခွဲကွံာ်လီၤ. ခွဲကွံာ်တၢ်ကမုံၤလၢယိခိၣ်နူၣ်တက့ၢ်. ခွဲကွံာ်မ့ၤဖုံၣ်လီၤဩ့လၢယိခိၣ်တက့ၢ်.

၃. **ခွဲပျိ** နူၣ် မ့ၢ်ဟံၣ်အဖိလာ်လီၤစဟိာ်လၢတၢ်ကမုံၤ, ဒီးသိၣ်ဟ့ာ်သိၣ်ဂဲၤခဲဒီးပမၤကဆိုလၢသနူနူၣ်ပစံးလၢပခွဲပျိလီၤ. ခွဲပျိကွံာ်ဒၢးဖိလာ်နူၣ်ပျိမ့ၢ်တ့ၢ်တက့ၢ်. ဒၢးဖိလာ်ခဲကၢ,ဒီးပစံးလၢခွဲသိၣ်စကီးလီၤ.

၄. **ခွဲသိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤပျိဟိၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဟံၣ်အဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပခွဲသိၣ်လီၤ. ခွဲသိၣ်ကွံာ်ဒၢးဖိခိၣ်ဒၢးဖိလာ်တက့ၢ်.

၅. **နိၣ်ခွဲသိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပယ့ကဒိၣ်သနူမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆ့ါမ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢပကမၤပျိဒၢးဖိခိၣ်ဒၢးဖိလာ်အဂိၢ်ဒီး ပကိးလၢနိၣ်ခွဲသိၣ်လီၤ.လဲၤမၤန့ၢ်စသနူတကဒိၣ်တက့ၢ်. စကမၤနိၣ်ခွဲသိၣ်, ဒီးသရၣ်သ့ၣ်နူၣ်မၤနိၣ်ခွဲသိၣ်လၢကသ့ၣ်အဆူၣ်လီၤ.

၆. **ခွဲဟ်** နူၣ် ပလဲၤမၤပျိသရိာ်ပှၤလၢပတချုးအိၣ်ဒံးဘၣ်ဒီးပစံးလၢခွဲဟ်ဂၢၤ. သရၣ်ကလဲၤထိၣ်ဟိတရါဒီးလဲၤခွဲဟ်သရိာ်ပှၤပျိမ့ၢ်တ့ၢ်တက့ၢ်.

၇. **ခွဲယီ** နူၣ် မ့ၢ်ပမဂ်ၢအဖိ,ပဖါတံၢ်အဖိလၢအဒိဘူးဒိတံၢ်ဒီးပှၤဒီးပကိးလၢခွဲယီလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကိးလၢခွါစိလီၤ. လဲၤအိၣ်သကိးမိၣ်ခွဲယီ,စလဲၤတချုးဒံးဘၣ်ခဲယီဓါ.

၈. **တခွဲ** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤထးဖိတဘိကဆုၣ်ဒၣ်ဓိၤဒီးပမၤစုအခိၣ်ဒီးအသကွၤနူၣ်ပဝီၤကွၣ်အီၤဒီး ပစံးလၢတခွဲလီၤ. တခွဲနူၣ်မ့ၢ်ပဝီၤကွၣ်ကွီၤတလီၤ, ဘၣ်လိာ်ဂ့ၤဂ့ၤကလဲာ်ဒီးပတခွဲအိၣ်ညၣ်လီၤ. တခွဲနူၣ်ပတခွဲညၣ်ဒီးပဘျုးဒီး

Digitized by Google

အီၤအဓိၢ်ဆံးစါအီၤလၢခွံၣ်တဘိဒီးအဓိၢ်သံသဒၣ်အီၤ, အဖံကွၢ်ကွၤအီၤလီၤ. အိၣ်အိၣ်ဒီးစံးအဖံ,ဖံစၢ,လဲၤသ လိာ်နူယၤလၢဝဲကရၢအဖိမုၣ်တဒါနူၣ်မီၤ. ဒီးအဖံစံး အီၤ, နမ့ၢ်လၢခွံၣ်နဲၣ်,ဝဲကရၢကအဲၣ်ကီးနၤစါလဲၤစၢ,အ ဖံတဂၤတဝံသ့ၣ်ကၢၣ်သးကၢၣ်ဒီးလဲၤဒၣ်လီၤ. စံးဝဲက ရၢယလံၤခွံၣ်တဘိစံးဝဲယဟဲတလိာ်နူအီၤလၢနဖိမုၣ်တ ဒါနူၣ်ကအဲၣ်စကီးစါ. ဝဲကရၢတခီကိးထိၣ်အဖိဝဲၢ်ကိတ ဂၤစံးဝဲနကအဲၣ်စကီးခွံၣ်စါ, ဖိစၢ, စံးအပၢ်ခွံၣ်နဲၣ်,ပက အဲၣ်လၢခွံၣ်ဘၣ်မ့ၤလဲၣ်, အဖိမုၣ်ယုဂၤလိာ်နူၣ်ဒီးစံးအ ပၢ်ယီၤနူၣ်ယုဂၤလိာ်လီၤ. ကိးထိၣ်အဖိမုၣ်တဒါတဂၤအ ပၢ်သံဂိၢ်ဖိမုၣ်တဒါစၢ,နကအဲၣ်စကီးခွံၣ်စါ,စံးဆၢအပၢ်, ပၢ်မ့ၢ်ဟ့ၣ်ယၤလၢခွံၣ်ဓိၢ်စကန့,ပၢ်မ့ၢ်ဟ့ၣ်ယၤလၢပျ့ၣ်ဓိၢ် စကန့,ဒီးအဲၣ်ခွံၣ်နူၣ်လီၤ. ဒီးအဖံကွၤဒီးသံဂိၢ်အဖံ, န လဲၤတလိာ်နူၢ်ကီးစါဖံစၢ, အဖံစံးအီၤ,နူၢ်ယၢာ်,ဒီးလဲၤတီ အလံၤခွံၣ်နူၣ်လၢနာ်ပှၤလီၤ. လဲၤဝဲတုၤဒီးအိၣ်ယုာ်ဝဲဒီး ဝဲကရၢအဖိမုၣ်တဒါနူၣ်လီၤ. အိၣ်ယံာ်ယံာ်ဒီးဘၣ်လၢပ ကွၣ်ခါဝဲးခါပှၤတဖၣ်ဝဲးဝံၤလၢာ်လံ, နတလဲၤဝဲးဘၣ်မ့ၤ လဲၣ်, ဒီးစံးဆၢအမါ, မ့ၢ်ယီၤနူၣ်ဒီးဝဲဂီၤယကလဲၤဝဲး လီၤ. မ့ၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်ဒီးလဲၤအိၣ်ဝဲလၢသ့ၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်ခိၣ်ဒီးပ ညိၣ်ထိၣ်သါကွၤကလာ်ဒီး,သ့ၣ်ခိၤဝၣ်ခိၤကၢ်ပြးပြးလၢာ် ကစၢါနွံဖျာၣ်ဒီးဟဲကွၤဝဲလီၤ. အိၣ်အိၣ်ဒီးအမါစံးအီၤန လဲၤဝဲးတဓိၢ်ခိၤနဟဲကွၤဒီး နအိၣ်ဒၣ်နတၢ်မ့ၢ်အဆံးလဲၢ် လဲၣ်,စံးဆၢအမါ,လဲၢ်လဲၢ်ပမၤကွၤတကဲဘၣ်. အမံၤပှၢ် နူၣ် အိၣ်လၢမဆါခီသံဂိၢ်အဖိမုၣ်နဝၤနူၣ် လၢမနၤမၤ သးယီၤလဲၣ်, လၢမနၤကဲထိၣ်လၢဖိၣ်သၣ်ခွါတဂၤဂ့ၤ ကၢ,ဘၣ်လီၤကွံာ်ခွံၣ်ဖံးဒီးကွံာ်ယီၤနူယၤတကွ့ၢ်. မ့ၢ်ပါ ဒီးအဝၤမံဘ့ၣ်လီၤကွံာ် အဖံးအမါကွံာ်ယီၤဆူအ မိၢ်အိၣ် ဒီးအမိၢ်ယိလီၤကွံာ်ဆူမုၣ်ဒူပှၤ, အဝၤတဂၤဖုသံနိၣ် ထိၣ်ဒီးစံးဝဲအၢမုၣ်ဒူအိၣ်ယဆူလၢာ်,အမါတဂၤဟ့ၣ် ယီၤအဆူအယၣ်ဒီးကူထိၣ်သံးထိၣ်ဝဲဒၣ်လီၤ. ဒီးအိၣ် ခုၣ်အိၣ်မုာ်ကွၤဝဲလီၤ.

၂. **ခွံၣ်သံၣ်နါ** နူၣ် မ့ၢ်ခွံၣ်တကလုာ်ထဲစုမ့ၢ်ဆၣ်ဒီးအဒံး အိၣ်ဝဲဒီးယူၤဝဲသ့နူၣ် ပစံးလၢခွံၣ်သံၣ်နါလီၤ. ခွံၣ်သံၣ် နါနူၣ်အိၣ်လၢသ့ၣ်ကျါဝၣ်ကျါဒီးယူၤစိၢ်လီၤလၢသ့ၣ်လီၤ တထံးဘၣ်တထံးလီၤ.

၃. **ခွံၣ်ဒိ** နူၣ် မ့ၢ်ခွံၣ်တကလုာ်အဖါတဖၣ်အခိၣ်ဂီၤဆူၣ် ကလာ်ဒီးပကီးလၢခွံၣ်ဒိလီၤ. ခွံၣ်ဒိနူၣ်အိၣ်လၢ ပှ်ကျါဒီးပှၤကညီအိၣ်ဝဲစကီးလီၤ. ဒီးအဓိၢ်တဖၣ်အခိၣ် တဂီၤဘၣ်,မၤသးဒ်အကဘီအသိးတစံးစံးလီၤ.

၄. **ခွံၣ်ခိး** Chameleonနူၣ် မ့ၢ်ခွံၣ်တကလုာ်ထဲစုမ့ၢ်ဒိၣ် ဒီးမၤသးယးဟ့ၣ်ကလာ်ဒီးပကီးလၢခွံၣ်ခိးလီၤ. ဒီးအိၣ် လၢပှ်မ့ၢ်ကနၤလီၤ. ဒီးပှၤကညီအိၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးအိၣ်ဒီး အဒံၣ်ခါတစုစုလီၤ. ဒီးပှၤကညီအိၣ်ဝဲဒီးအဒံၣ်နူၣ်လီၤ.

၅. **ခွံၣ်ဘဲ** နူၣ် မ့ၢ်ခွံၣ်တကလုာ်ဖိနဲကဲၣ်စီၤဒီးဝါတစဲးစဲး ဒီးပကီးလၢခွံၣ်ဘဲလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢခွံၣ်ဘဲစီၤ လီၤ. ဒီးအိၣ်လၢသ့ၣ်လၣ်ဝံသ့ၣ်လၣ်လီၤလီၤ.

၆. **ခွံၣ်ယဲၤ** နူၣ်မ့ၢ် Small species of ခွံၣ်တကလုာ် အိၣ်လၢပျိခိၣ်ပျိပူၤဒီး မၤအပူၤလၢဟိၣ်ခိၣ်လာ်ဒီးထဲစု မ့ၢ်ဒိၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးအခဲၢ်ပျိၢ်ကံၣ်ယုအကပၤကံၣ်ယုအ ကပၤကံၣ်ယုဒီးပကီးလၢ guana or resembling a guana in form, etc. ခွံၣ်ယဲၤလီၤ. ဒီး ပှၤကညီဈ့ၣ်အိၣ်ဝဲလီၤ.

၇. **ခွံၣ်ဝ့ၢ်သီ** Bullaris or green, lizard နူၣ်လါ ဟ့ကလုၤဒ်ဝ့ၢ်သီအသိးဒီးပကီးလၢခွံၣ်ဝ့ၢ်သီလီၤ. ဒီးထဲ သိးဒီးခွံၣ်ဝ့ၢ်သီနူၣ်ဒ်သိးသိးလီၤ.

၈. **ကမိၣ်ခွံၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ကမိၣ်ခွိၣ်အဆိလီၤ. ပကူပသိးတၢ် လီၤတထိဘၣ်ဒီးလီၤဝဲဖုၣ်တြီးစီၤနူၣ်ပကီးဒီး အဆိလၢ ကမိၣ်ခွံၣ်ကမိၣ်ခွိၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢသမိၣ်ခွံၣ်သ မိၣ်ခွိၣ် စ့ၢ်ကီးလီၤ.

ခွ

၁. **ခွ** နူၣ် မ့ၢ်ပစံၣ်ဒီးလဲၤထိၣ်လၢတၢ်ကတိၤလီၤနူၣ်ပစံး လၢပခွလီၤ. ပှၤတဂၤစခွအသးလဲၤလၢတၢ်ကတိၤလီၤ, ဒီးမ့ၢ်ပသးပှၢ်အကလုၢ်လီၤ. ပစံၣ်နူၣ်ပသးပှၢ်လၢပျၢစံး လၢပခွပသးလီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်လၢဟံၣ်ဒီးခွအသးဆူ တၢ်ပျိပူၤဘးနူၣ်လီၤ.

၂. **ခွသလု** နူၣ်မ့ၢ်ဒ်ပစံၣ်လဲၤကယံၤဒီးပစံၣ်လၢနိၣ်ထိး ဘိဖးထီအလီၤနူၣ် ပစံးလၢပခွသလုလီၤ. ပှၤတဂၤခွသ လုထံတလိာ်ကဲဆူး,ထံဖိလိာ်တဖၣ်ပခွသလုက်,ပခိၣ် တဘၣ်စိၣ်ဘၣ်.

၃. **ကသ့ၣ်ခွတလိၣ်တလိၣ်** နူၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢ ကသ့ၣ်ခွအသးဆြီးဆြီးလီၤ. ကသ့ၣ်ပတိၢ်ဒီးစံၣ်ဝဲလဲၤ လၢတၢ်ကတိၤလီၤတစဲးစဲးနူၣ် ပစံးလၢကသ့ၣ်ပတိၢ်ခွအ သးဆြီးဆြီးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢခွအသးလဲၤမး ဒးလိၣ်ဒးလိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢစံၣ်ဆြီးဆြီး လီၤ.

၄. **ခွညၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ညၣ်အုၣ်တခွဲလၢအိၣ်ဒီးအဘိတဖၣ် နူၣ်ပမ့ၢ်ထုးဒီးပစံးလၢပခွညၣ်လီၤ. ညၣ်တဘၣ်အုၣ် တခွဲဒီးစခွဒီးလဲၤထိၣ်မးဆူတၢ်ကတိၤလီၤလီၤ. ညၣ်တ ဘၣ်အုၣ်တခွဲဒီးစခွတးတခွဲပျံၤတဲာ်ဖြး,ဒီး ဘၣ်တစုစုပ စံးလၢပခွထိၣ်ညၣ်ဆူခိလီၤ.

၅. **ခွထိၣ်အစံ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလိာ်ကွဲဒီးဟံးထိၣ်ကျိၤ ဒီး ဘူးထိၣ်အစံဆူကျိၤခိၣ်နူၣ် ပစံးလၢပခွထိၣ်အစံ လီၤ. ပှၤတဂၤအစံယၢဒီးခွထိၣ်အစံဆူကျိၤခိၣ်တနၢ်

Digitized by Google

ဘၣ်.

၆. **ၡူနီ** နၣ် မ့ၢ်ပပှာ်ဘဲဒီးပမၤဝးပစုချသဲးဖှၣ်လီၤထီတိၣ်ဖှၣ်လီၤထီတိၣ်နၣ်ပစံးလၢပၡူနီလီၤ.ပပှာ်ဘဲနၣ်ပထုးၡူနီနီၣ်ပှာ်ချသဲးဒီး ပစံးလၢပပှာ်ဘဲဒီးပၡူနီလီၤ. ပှာ်ဘဲဒီးထုၡူနီချသဲးတက့ၢ်. မးအဘျုးကချုံး.

၇. **ထုးၡူနီပျုၤ** နၣ် မ့ၢ်ပထုးပျုၤအခိၣ်တဂၤဒီးပထုးဖှၣ်လီၤထီထိၣ်လၢအဖးဖိနၣ် ပစံးလၢပထုးၡူနီပျုၤလီၤ. ပထုးၡူနီပျုၤနၣ် ပှၤလၢအစံၣ်ပျုၤတဖၣ်နၣ်စံၣ်ဝဲလၢအကဟ်လီၤနၣ်လီၤ.

၈. **ၡူအဆံၣ်** နၣ် မ့ၢ်ဖိသၣ်ဖိၣ်ခွါတဖၣ်နၣ်ဆံၣ်ဆါဒီးအဆံၣ်ဖျိးဒီးလီၤတဲာ်ဆဲးကစီၤဒီး အကစၢ်နၣ်ယံၤတစဲးဒီးပစံးလၢၡူအဆံၣ်လီၤ. ဖိၣ်ခွါဖိသၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဆံၣ်ဆါဒီးၡူအဆံၣ်တဲာ်ဆိးလၢဘးနၣ်ယံၤဒီးအကစၢ်လီၤ.

၉. **ၡူစီၢ်ကလာ်** နၣ် မ့ၢ်တၢ်ကှၣ်ဝဲဘၣ်လီာ်စခွဲၣ်ဒဲၣ်ဒီးအခိၣ်တမျိုၤအခံတမျိုၤနၣ် ပစံးလၢၡူစီၢ်ကလာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကှၣ်စၡူလီၤ. ကဆိမဲနၣ်ကှၣ်ၡူစီၢ်ကလာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကှၣ်ဆီဖါမဲၢ်ၡူစီၢ်ကလာ်လီၤ.

၁၀. **ကှၣ်စၡူ** နၣ် မ့ၢ်တၢ်ကှၣ်ဝဲကွီၤတလီၤဒ်ပနၢ်နၢၤအသိးနၣ်ပစံးလၢကှၣ်စၡူလီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢကှၣ်စၡူလီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢကှၣ်မၡူ,ကှၣ်မှၡူဒီးကှၣ်တၡူ,ကှၣ်သၡူလီၤ.ပနၢ်တဒုအနၢၤကှၣ်မးကှၣ်စၡူ,နဲာ်ဝၣ်ဖိတဘိကှၣ်စၡူဒ်ပနၢ်နၢၤအသိးလီၤ.

၁၁. **စၡူဒ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟ်အထါခိၣ်အသရှၤထံးအဆှၣ်နၣ်ဖှုကှၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢစၡူဒလီၤ. ပှၤတဂၤအထါခိၣ်ဆှၣ်စၡူဒမီၤ,စံးဝဲဒၣ်.

၁၂. **တၡူ** နၣ်မ့ၢ်လံၣ်ပှၤနၣ်သိၣ်ၡူၡူဒီးပစံးလၢလံၣ်တၡူလီၤ. လံၣ်တဒုတၡူသိၣ်မးၡူၡူၡူလီၤ.

လံၣ်တၡူၡူလံၣ်တတိး
လံၣ်အိၣ်သၣ်ရိုးချၣ်အဖိ

၁၃. **ၡူကဟ်** နၣ် မ့ၢ်ပဆိၣ်လီၤသ့ၣ်ဖှုခိၣ်ဒီးပစံၣ်ကဟ်သစီးကလာ်ဒီး ပစံးလၢၡူကဟ်လီၤ. သ့ၣ်ဖှုနၣ်တ့ၤပဆိၣ်လီၤအဖှုခိၣ်ထိၣ်ဘးဒီးပၡူကဟ်ဝဲလီၤ.

၁၄. **ထံၡူအသး** နၣ် မ့ၢ်ထံဖျိးထိၣ်လၢတၢ်ပှၤလၢလ့ပှၤ,လၢဝၣ်ပှၤ,ဒီးလီၤဆဲးယံၤဝဲနၣ်ပစံးလၢထံၡူအသးလီၤ. ထံဖျိးထိၣ်ဒီး ၡူအသးလဲၤယံၤကၢ,ထံဖျိးထိၣ်ၡူအသးဒ်ပၡူပဆံၣ်အသိး.

ၡ့ၣ်

၁. **ထီၤၡ့ၣ်လီၤခွိၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဖးဒိၣ်ဖးထီဒီးပှၢ်ဝဲ,ယဲဝဲလီၤစကူးဝဲနၣ် ပစံးလၢလီၤၡ့ၣ်လီၤခွိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤထီဒီးလီၤစကူးမးလီၤၡ့ၣ်လီၤခွိၣ်လီၤ.

၂. **ၡ့ၣ်ထိၣ်** နၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအကၢၣ်အကျူၤတဖၣ်နၣ်တမၤကလိကူကါဒီး ကတိၤသူၣ်ဂဲၤထိၣ်ဝဲလၢသါကကဲလၢသကိၤ, သါကဲလၢတၢ်ဘျၣ်, သါကကဲလၢကိၢ်ခိုၤဒီး ပစံးလၢၡ့ၣ်ထိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢလီၢ်ထိၣ်အကိာ်လီၤ. ပှၤတဂၤတမၤတၢ်နီတမံၤ,ၡ့ၣ်ထိၣ်လၢသါကဟ့ၣ်တၢ်, ၡ့ၣ်ထိၣ်လၢသါကကဲလၢကိၢ်ခိုၤ, ၡ့ၣ်ထိၣ်လၢသါကကဲလၢသကိၤလီၤ. ပှၤတဂၤထံၣ်ပယီၤဒီး ၡ့ၣ်ထိၣ်လၢပယီၤအကလုၢ်တခီလီၤ. ပှၤတဂၤကတိၤတၢ်ဒီးၡ့ၣ်ထိၣ်လၢပှိၢ်တခီ.

၃. **ၡ့ၣ်ထီ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအသးပှၢ်တ့ၢ်ဒီးအိၣ်ဒီးဖိဒီးမာ်နၣ်တ့ၤမ့ၢ်သံဒီး မၤဝဲဒီးမှၤတိၤဒီး သံဒီးမၤဘှၣ်တိၣ်ကှၤဝဲနၣ်ပစံးလၢတိၢ်ၡ့ၣ်ထိၣ်လီၤ. ဒီးမှၤတိၤဒီးသံးနၣ်စံးဝဲလၢၡ့ၣ်ထီမီဆၣ်လီၤ.

ခွဲ

၁. **ခွါဓိခွဲယီ.**

၂. **ခွဲကွံာ်** နၣ် မ့ၢ်ပမၤကွံာ်တၢ်ကမှံၤလၢသနူဒီးပစံးလၢပခွဲကွံာ်လီၤ. ခွဲကွံာ်တၢ်ကမှံၤလၢယီခိၣ်နၣ်တက့ၢ်. ခွဲကွံာ်မှၤဖှံၣ်လီၤဩြလၢယီခိၣ်တက့ၢ်.

၃. **ခွဲပျီ** နၣ် မ့ၢ်ဟံၣ်အဖီလာ်လီၤစဟိာ်လၢတၢ်ကမှံၤ, ဒီးသိၣ်ဂ့ာ်သိၣ်ဂဲၤခဲဒီးပမၤကဆိုလၢသနူနၣ်ပစံးလၢပခွဲပျီလီၤ. ခွဲပျီကွံာ်ဒၢးဖီလာ်နၣ်ပျီမ့ၢ်တ့ၢ်တက့ၢ်. ဒၢးဖီလာ်ခဲကၢ,ဒီးပစံးလၢခွဲသိၣ်စကီးလီၤ.

၄. **ခွဲသိၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပမၤပျီဟံၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဟံၣ်အဖိခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပခွဲသိၣ်လီၤ. ခွဲသိၣ်ကွံာ်ဒၢးဖိခိၣ်ဒၢးဖီလာ်တက့ၢ်.

၅. **နိၣ်ခွဲသိၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပယုကဒိၣ်သနူမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆါမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢပကမၤပျီဒၢးဖိခိၣ်ဒၢးဖီလာ်အဂိၢ်ဒီး ပကီးလၢနိၣ်ခွဲသိၣ်လီၤ.လဲၤမၤန့ၢ်စသနူတကဒိၣ်တက့ၢ်. စကမၤနိၣ်ခွဲသိၣ်, ဒီးသရၣ်သ့ၣ်နၣ်မၤနိၣ်ခွဲသိၣ်လၢကသ့ၣ်အဆှၣ်လီၤ.

၆. **ခွဲဟ်** နၣ် ပလဲၤမၤပျီသရိာ်ပှၤလၢပတချုးအိၣ်ဒံးဘၣ်ဒီးပစံးလၢခွဲဟ်ဂီၤ. သရၣ်ကလဲၤထိၣ်ဟီတရါဒီး လဲၤခွဲဟ်သရိာ်ပှၤပျီမ့ၢ်တ့ၢ်တက့ၢ်.

၇. **ခွဲယီ** နၣ် မ့ၢ်ပမဂၢ်အဖိ,ပဖါတၢ်အဖိလၢအဒီဘူးဒီတၢ်ဒီးပှၤဒီးပကီးလၢခွဲယီလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကီးလၢခွါဓိလီၤ. လဲၤအိၣ်သကိးမိၣ်ခွဲယီ,စလဲၤတချုးဒံးဘၣ်ခဲယီၢ.

၈. **တခွဲ** နၣ် မ့ၢ်ပမၤထးဖိတဘိကဆှၣ်ဒၣ်စီၤဒီးပမၤစှအခိၣ်ဒီးအသကှၤနၣ်ပစီၤကှၣ်အီၤဒီး ပစံးလၢတခွဲလီၤ. တခွဲနၣ်မ့ၢ်ပစီၤကှၣ်ကွီၤတလီၤ, ဘၣ်လီာ်ဂ့ၤဂ့ၤကလဲာ်ဒီးပတခွဲအိၣ်ညၣ်လီၤ. တခွဲနၣ်ပတခွဲညၣ်ဒီးပဘျုးဒီး

Digitized by Google

အဆၣ်ဒီး ညၣ်မ့ၢ်အ့ၣ်ဒီးဘၣ်ကွၤညၣ်အထါမိၣ်လီၤ.

၉. **ခွဲးဖးအီၣ်နီၤ** နူၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢနီၤဖးအီၣ်လီၤ. နီၤဖးအီၣ်စံးဝဲဒၣ်,ခွဲနူၣ်မ့ၢ်တလၢၢ်အကလုၢ်လီၤ.

အခွဲနူၣ်စနၢ်တပၢၢ်ဘၣ်,စတစံးဘၣ်နီတစုဘၣ်.
ခွဲစီနူၣ်စတစံးဘၣ်,စတနၢ်ဟူဘၣ်နီတစုဘၣ်.
ခွဲစုနူၣ်စတသ့ၣ်ညါဘၣ်,စတနၢ်ဟူဘၣ်နီတစုဘၣ်.
ခွဲဖးနူၣ်စနၢ်တပၢၢ်ဘၣ်,စတနၢ်ဟူဘၣ်နီတစုဘၣ်.

၁၁. **သံးခွဲသံးခွဲ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအပျုၤပှၤဂၤဟ်သးသ့ၣ်သ့ၣ်နူနူလဲၤတၢ်စကုးလီၤအသးကယီကယီဒီး လဲၤတၢ်စကုးလီၤအသးကယီကယီနူၣ်ပစံးလၢသံးခွဲသံးခွဲလီၤ. တလၢၢ်တဖၣ်အိၣ်လၢအယံၤဒီးပဒိၣ်နူၣ်ကတိၤတၢ်ဒုကၢ,မ့ၢ်တုၤပဒိၣ်အဂီၤထံးဒီးဟ်အသးသံးခွဲသံးခွဲ လီၤ. ပှၤကညီဖိတနီၤနီၤ ဟ်အသးသံးခွဲသံးခွဲဝဲအမိၢ်အပၢ်အမဲာ်ညါလီၤ. မ့ၢ်ပှၤအမိၢ်အပၢ်အမဲာ်ညါဒီးမၤကၣ်အနၢ်လီၤ.

ခွဲး

၁. **ခွဲး** နူၣ် မ့ၢ်ပထိးပစုမ့ၢ်ယှာ်လၢပှၤဂၤအလိၤဒီး ပမၤဝးသဲးကလာ်နူၣ်ပစံးလၢပခွဲးလီၤ. ပှၤတဂၤခွဲးပှၤလၢအစုမ့ၢ်ဘၣ်မနုၤလဲၣ်.

၂. **ခွဲးကွံာ်**.

၃. **ခွဲးတၢ်ခွဲးဒီး**နူၣ် မ့ၢ်ဒ်ပှၤဂၤသုတသ့ၣ်ညါတဂ့ၤဒီးပကီးလိာ်ပသးကစုဒုနူၣ် ပတကီးဘၣ်လၢပကလုၢ်ဒီးပထိးလၢပစုမ့ၢ်မိၣ်ဒီးပမၤဝးသဲးကလာ်ကစုဒုဒီးပစံးလၢပခွဲးတၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤခွဲးတၢ်ခွဲးဒီးအဝဲတဂၤဒီးအဝဲတဂၤလဲၤဟိာ်အခံလီၤ. ပှၤတဂၤနူၣ်အဝဲတဂၤအိၣ်ဒၣ်အတၢ်ဒီး ခွဲးတၢ်ခွဲးဒီးဝဲလၢပှၤဂၤအမဲာ်တဒၢလီၤ. ဟိာ်ခွါနူၣ်ဟ်ကလိၢ်အသးလၢဟိာ်မုၣ်အလိၤဒီး ခွဲးတၢ်ခွဲးဒီးဝဲလၢပှၤဂၤအ မဲာ်တဒၢလီၤ. ပှၤလၢခွဲးတၢ်ခွဲးဒီးလိာ်အသးနူၣ်မ့ၢ်တၢ်မိၣ်စံးလိာ်အသးလၢ တၢ်တမံၤမံၤဘၣ်ယိၣ်ပှၤဂၤကနၢ်ဟူဒီးခွဲးတၢ်ခွဲးဒီးဝဲလၢအစုမ့ၢ်လီၤ. ခွဲးတၢ်ခွဲးဒီးနူၣ်ဘၣ်ယးဒီးအလိာ်ကွဲတၢ်လီၤ.

၄. **ခွဲးတၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကတိၤလိာ်အသးလၢကသွံဒံဒီးထိးလိာ်အသးလၢအစုမ့ၢ်နူၣ် ပစံးလၢခွဲးတၢ်လိာ်အသးလီၤ. ပှၤတဂၤခွဲးတၢ်အဝဲတဂၤလၢအစုမ့ၢ်သဲးကလာ်ဒီးအဝဲတဂၤကွၢ်ယီၤအမဲာ်ဒီး ကတိၤကသွံလိာ်အသးမ့ၢ်အစံးမနုၤလဲၣ်.

၅. **ခွဲးကဖီထီၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပယိၢ်ဘုလၢပနၢ်ဒီးဘုကဒိၣ်လီၤတံၤဒီးပမၤကဖီထီၣ်လၢသ့ၣ်ဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဖိလုၣ်လီၤဒးလၢသပၢၢ်အခံဒီးပမၤကဖီထီၣ်လၢနီၣ်ဒီးကွာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပခွဲးကဖီထီၣ်လီၤ. ထီရိၤပမၤတၢ်ဒ်နူၣ်ဒီးပစံးလၢပခွဲးကဖီထီၣ်လီၤ.

၆. **ခွဲးကွံာ်ခွဲးကွာ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဘၣ်အၢဘၣ်သီ,တၢ်အံၣ်တၢ်ဆံၣ်တဖၣ်နူၣ် မ့ၢ်အိၣ်လၢပဟံၣ်အဖီခိၣ်ဒီးပမၤကွံာ်လၢနိၣ်ကုဒီးပစံးလၢပခွဲးကွံာ်လီၤ. ခွဲးကွံာ်ဆီအံၣ်လၢယီခိၣ်နူၣ်တက့ၢ်.

၇. **အုခွဲးထီၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤထီၣ်တၢ်လၢပစုမ့ၢ်ခိၣ်လၢဖီၤဖိပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢထူၣ်မီပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပအုခွဲးထီၣ်လီၤ. အုခွဲးထီၣ်ကွံာ်ထူၣ်လၢထူၣ်မီပူၤနူၣ်တက့ၢ်. ပကအီၣ်တၢ်ကမၢၢ်အီၣ်လီၤ.

၈. **အုခွဲးထီၣ်ကွံာ်အမဲာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤနုာ်ပစုမ့ၢ်ဆူတၢ်ဖိတၢ်လံၤအမဲာ်ပှၤပူၤဒီး ပမၤထီၣ်အမဲာ်ချံမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထွံၣ်မံၤမၤထီၣ်အီၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤအမဲာ်ချံလၢအစုမ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢအုခွဲးထီၣ်အမဲာ်လီၤ. ထွံၣ်မံၤနူၣ်မ့ၢ်အုၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးအုခွဲးထီၣ်ကွံာ်ဝဲအမဲာ်သၣ်တိၣ်နူၣ်လီၤ.

၉. **ခွဲးချံၣ်မဲာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပခးတၢ်လၢချံၣ်ဒီးပမၤဝံၣ်ဆှါနူၣ်လၢပစုမ့ၢ်ခိၣ်ဖဲအမဲာ်နူၣ်ဒီး ပစံးလၢပခွဲးချံၣ်မဲာ်လီၤ. ပမ့ၢ်ခွဲးချံၣ်အမဲာ်လၢပစုမ့ၢ်ခိၣ်ဒီး ချံၣ်ဝံၣ်ဆှါဝဲလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပခွဲးချံၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ခးချံၣ်ဒီးပခွဲးချံၣ်အမဲာ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပဝံၣ်ချံၣ်အမဲာ်လီၤ.

၁၀. **နိၣ်ခွဲး** နူၣ် မ့ၢ်နိၣ်ကုဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ, တလၢၢ်ဟိာ်လၢစုအခိၣ်ဘံၣ်သလၣ်ဖိနဲကဲၣ်ဓိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢပကမၤထီၣ်ကွံာ်ပနၢ်အံၣ်သူအဂီၢ်ဒီးပကီးလၢနိၣ်ခွဲးလီၤ. ဒီးနိၣ်ကုလၢပမၤထီၣ်ကွံာ်တၢ်အံၣ်တၢ်ဆံၣ်နူၣ် ပစံးလၢနိၣ်ခွဲးခဲလာာ်လီၤ. မၤနၢ်စနိၣ်ခွဲးတဘိတက့ၢ်. စကခွဲးကွံာ်ဆီအံၣ်,မၤနၢ်စနိၣ်ခွဲးတဘိစကခွဲးကွံာ်စနၢ်အ့ၣ်သူ, တလၢၢ်ဟိာ်နိၣ်ခွဲးတဘိလၢစု.

၁၁. **ခွဲးနၢ်အ့ၣ်သူ** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤထီၣ်ကွံာ်ပနၢ်အ့ၣ်သူလၢနိၣ်ကုဖိဒီး ပစံးလၢပခွဲးပနၢ်အ့ၣ်သူလီၤ. စနၢ်အ့ၣ်သူကီၤကကျုာ်စနၢ်တအၢတမှာ်ဘၣ်, စခွဲးထီၣ်ကွံာ်စနၢ်အ့ၣ်သူဒီးစနၢ်ပူၤကပီၤထီၣ်ကူၤလီၤ.

၁၂. **ခွဲးထီၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပမၤနုာ်မှၤဆူလီခိပူၤနူၣ်ပစံးလၢပခွဲးလီၤမှၤလီၤ. ခွဲးလီၤအီၣ်မှၤမီ,တၢ်သၣ်ဝံၤစသးကၢ. ဒီးထီရိၤပမၤနုာ်တၢ်လၢလီခိပူၤလၢနိၣ်ကု, လၢနိၣ်ဒီးကွာ်ဒီးပစံးလၢပခွဲးလီၤလီၤ. ခွဲးလီၤအံသၣ်ဆၢဆူလီခိပူၤ, ပကအီၣ်ဒီးကိၣ်တက့ၢ်. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပခွဲးအီၣ်မှၤစကီးလီၤ.

၁၃. **ခွဲးထီၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပခွဲးလီၤမှၤဒီးပဟိာ်ထီၣ်မှၤအလၣ်ဆူပျဲၢ်စိၢ်ဒီးပစံးလၢပခွဲးထီၣ်မှၤလီၤ. ခွဲးထီၣ်မှၤ,ပှၤတမှံၤကအီၣ်မှၤအဂီၢ်နူၣ်ပဘၣ်ခွဲးထီၣ်မှၤဆူပျဲၢ်စိၢ်လီၤ.

၁၄. **ခွဲးအီၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပမၤအီၣ်တၢ်လၢနိၣ်ကုအခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထးစူခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပခွဲးအီၣ်လီၤ. ဒီးပခွဲးလီၤမှၤနူၣ်ပစံးလၢပခွဲးအီၣ်မှၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပခွဲးအီၣ်နွဲၣ်စရူအတၢ်လၢဒီခိၣ်,ပှၤတဂၤခွဲးထီၣ်အီၣ်ချံၣ်အမိၢ်ပှၢ်လၢနိၣ်ကု.

Digitized by Google

၁၅. **ခွး** နူၣ် မ့ၢ်ယိအဆိလီၤ. ယိအိၣ်ခွးအိၣ်ဒ့ၣ်ဓိၤညၣ် ဓိၤ, တၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပဟ်လီၤလၢမ့ၣ်ကဖးအကျါဒီး တ့ၤအသွံၣ်တအိၣ်လၢၤဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢပယိအိၣ်ခွးအိၣ် လီၤ. ယိအိၣ်ခွးအိၣ်တၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်စံးဝဲဒၣ်.

၁၆. **ခွးကွ့ၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ခွးကွ့ၢ်အဆိလီၤ. ခွးကွ့ၢ်ခွးကွ့ၢ်တၢ် အ့ၣ်တၢ်ဆံၣ်နူၣ်တကွ့ၢ်. စံးဝဲဒၣ်.

၁၇. **ခွးသိၣ်** နူၣ်ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢခွဲသိၣ်လီၤ.

၁၈. **ခွးပျိ** နူၣ်ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢခွဲပျိလီၤ.

၂၀. **ခွးဒီးဆဲး** နူၣ်ဒံးသိးတစဲးစဲးလီၤ.

၂၁. **ခွးခွး** နူၣ်မ့ၢ်ပဖိတၢ်ဒီးပမၤကျဲကျိလၢနိၣ်ဒီးကွ့ၢ်နူၣ် ပစံးလၢပခွဲးခွးလီၤ. ပဖိမ့ၤဖိကသူနူၣ်ပခွဲးခွးလၢနိၣ်ဒီး ကွ့ၢ်လီၤ.

၂၂. **ခွးတလိ့ၢ်ထိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပဖိလုၣ်ဓိၤနဲဓိၤဒီးပဘၣ်ယိၣ် ကစဲဘူးထိၣ်,ပဘၣ်ယိၣ်ကနၢကိၢ်ဟ့ဒီးပမၤကဖိထိၣ် လၢနိၣ်ဒီးကွ့ၢ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢခွဲးကလိ့ၢ်ထိၣ်လီၤ.

၂၃. **ခွးခွး** နူၣ် မ့ၢ်ကလၢၢ်အဆိလီၤ. ကလၢၢ်ခွဲးခွးနူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢမနၤဒီး ပတထံၣ်ဘၣ်တၢ်နူၣ်ပဒိထိၣ် ပစုလၢပမဲ့ၢ်ညါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဖိၣ်မံဖိၣ်ပျိၢ်တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢ ကလၢၢ်ခွဲးခွးလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်လၢမနၤဒီးကလၢၢ်ခွဲး ခွးတၢ်နးကၢ.

၂၄. **စခွဲးစခွး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢဃဲၤဝဲအဂံၢ်တအိၣ်အဘါတ အိၣ်ဒီးလဲၤကနူၤကပၤနူၣ်ပစံးလၢဃဲၤစခွဲးစခွးလီၤ. ပှၤ တဂၤမၤတကဲဘၣ်ဒီးဃဲၤမးစခွဲးစခွးဓိၤဒီးလဲၤတၢ်ကနူၤ ကပၤလီၤ.

တခွဲးတခွး and သခွဲးသခွး do. see under ခွး.

၂၅. **ခွဲးကျဲကျိ** and **ခွဲးကျဲကျိၢ်ခွဲးကျဲကျိ** နူၣ် မ့ၢ်မၤသူမၤဂိၤလုၣ်ဒီး ဃိးဒီးသညၣ်ဒီးပရိထိၣ်ဒီးဒ်ထံ လုၢ်ဆူလုၣ်အကျါကဘၣ်လိ့ၢ်ဒီးပခွဲးခွးကြံးကြူးကြူး ဒီးပစံးလၢပခွဲးကျဲကျိၢ်ခွဲးကျဲကျိလီၤ. ဒီးပစံးလၢခွဲးကျဲ ကျိၢ်ကျဲကျိစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢခွဲးကျဲကျိသလိလိဒ် နူၣ်သ့စ့ၢ်ကီးလီၤ. ခွဲးကျဲကျိလုၣ်နူၣ်တ့ၤဃိးထံသညၣ် ထံန့ၢ်ဆူအကျါတကွ့ၢ်. စခွဲးကျဲကျိၢ်စခွဲးကျဲကျိမးအံၤ လဲၣ်, ခွဲးကျဲကျိၢ်ကျဲကျိတကွ့ၢ်.

ခွၣ်

၁. **ခွၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကူၣ်ဝဲလၢအခိၣ်ကမျိအခံတမျိဝဲဒီး အဖးဖိဘျၢဝဲနူၣ်ပစံးလၢအခွၣ်လီၤ. ပှၤကညီမၤချံၣ် ဘိနူၣ်ခွၣ်ဝဲလၢအနါစ့ၤလီၤ. ဒီးတၢ်ကူၣ်ဝဲလၢအဘၣ်ဒ် လိၣ်ကဆိမဲအသိးနူၣ်ပစံးလၢအခွၣ်စကီးလီၤ. ကဆိမဲတဘိခွၣ်ဂ့ၤသမိး.

၂. **စံခွၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ချံအခံတမျိနူၣ်ပစံးလၢအခံခွၣ်လီၤ. ချံ တဘ့ၣ်အခံခွၣ်ဂ့ၤကၢ,တၢ်လၢချံနူၣ်အခိၣ်ဓိၢ်ခွၣ်ဝဲအခံ ဓိၢ်ခွၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးယၤစခွၣ်ဒဲၣ်လီၤ.

၃. **ခွၣ်တားကျူး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢအခံကူၣ်စခုငှတ ဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢအခံခွၣ်တားကျူးလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ် ဒီး အခံမၤသးခွၣ်တားကျူးလဲၣ်မိၤ.

၄. **ယီၢ်ခွၣ်ယီၢ်ကြူ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖံးလၢပှၤကညီထါထၣ် ဒီးကျိၤဝဲလၢအယီၢ်ဒ့ဒီးစၢဝဲအပျံၤလၢထါတံ့ၢ်လီၤနူၣ်ပ စံးလၢယီၢ်ခွၣ်လီၤ. ယီၢ်ခွၣ်နူၣ်ပထါထၣ်ဒီးပကီးထိၣ်လၢ ပယီၢ်ဒ့ ဒီးကူၣ်ဝဲဒ် အခွၣ်အသိးဒီးပကီးလၢယီၢ်ခွၣ် လီၤ. ယီၢ်ဘုၣ်ယီၢ်ခွၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီ ထါထၣ်ဒီးကီးဝဲလၢ အယီၢ်ဒ့နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖံးလီၤ.

၅. **ခွၣ်** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်နူၣ်အသၣ်ဖးထိၣ်ထဲခိၣ် မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီး အသၣ်နူၣ်ကူၣ်ဝဲဒ်ပနၢ်နၢၤအသိးဒီး ပကီးလၢ ခွၣ်လီၤ. ခွၣ်အသၣ်နူၣ် ပရိကျိုးအိၣ်ဒီးမ့ၤဒီး တၢ်ရှ်ၣ် လီၤ.

၆. **ခွၣ်ထိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ထွံၣ်တဖၣ်အမဲၢ်ကူၣ်ထိၣ်ဆူအပျိၢ် ခိၣ်နူၣ်ပစံးလၢထွံၣ်ခွၣ်ထိၣ်အမဲၢ်လီၤ. ပှၤကညီအထွံၣ် နူၣ်မ့ၢ်ဟ်ဒူအသးဒီးခွၣ်ထိၣ်အမဲၢ်ဆူအပျိၢ်တခီလီၤ.

၇. **ခွၣ်သိခွၣ်ဝဲာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဖိမ့ၤပှဲၤတ့ၤအဘျုးသပြးက လာ်ဒီး ပစံးလၢပခွၣ်သိမ့ၤလီၤ. ခွၣ်သိခွၣ်ဝဲာ်အိၣ်မ့ၤတ ကွ့ၢ်. ဘုတအိၣ်လၢၢဘၣ်အါအါဘၣ်. ပှၤကညီမ့ၢ်ဘၣ် တၢ် ဝံၤတၢ်ကာ်ဒီး ဘၣ်ယိၣ်လၢအဘုကလၢာ်ဒီးကဝံၢ်သံ ဘၣ်ဖုးနူၣ် ခွၣ်သိခွၣ်ဝဲာ်အိၣ်မ့ၤနူၣ် ဘုလၢာ်စ့ၤဒံးစံးဝဲ ဒၣ်လီၤ. ပဘၣ်ပဒိၣ်အမူးပကူာ်ပဖဲးတချူးဘၣ်. ဘုအိၣ် ဒံးတဆံးတကွ့ၢ်နူၣ်ခွၣ်သိခွၣ်ဝဲာ်အိၣ်မးလီၤ.

၈. **ခွၣ်သိအိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဖိပှဲာ်အိၣ်မ့ၤနူၣ် ပစံးလၢပခွၣ် သိအိၣ်မ့ၤလီၤ. ပှၤလၢအဆါတဖၣ်နူၣ်အိၣ်မ့ၤဆူၣ်မ့ၢ်တ ကဲဘၣ်ဒီးပခွၣ်သိအိၣ်မ့ၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပှၤကညီတ ဘၣ်နၢ်သကူတၢ်နိတမံၤဒီးခွၣ်သိအိၣ်စကီးမ့ၤတစုစု လီၤ.

၉. **မ့ၤခွၣ်သိ** နူၣ် မ့ၢ်မ့ၤလၢပဖိပှဲာ်စါရါလီၤကလဲသပြး ကလာ်နူၣ်ပစံးလၢမ့ၤခွၣ်သိလီၤ. ဒီးဘုပှၤကညီနူၣ်ပမ့ၢ် ဖိပှဲာ်ဒ်နူၣ်ဒီးပအိၣ်ဝံၣ်သိဒီးပကီးလၢမ့ၤခွၣ်သိလီၤ.

၁၀. **ထံၣ်ခွၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤသးကဒုလီၤတံၢ်,မၤ လၤမၤကဝီၤအသး,ကတီၤလီၤအသးဒ်သုတကလုာ်က လီၤတဂ့ၤ,မၤသံၣ်စူးအသး,မၤသးကဆဲကဆို,ခွံမိၣ်ပျ် ခဲာ်ဒီးကဃၢကယဲအသးဒီးပစံးလၢသံၣ်ခွၣ်အသးလီၤ. ပှၤကညီလၢအကၢၣ်,ဒီးမၤသးအ့လံးဘိသွါနူၣ်သံၣ်ခွၣ် အသးတကဲဘၣ်.

၁၀–၁. **သံၣ်ခွၣ်ဟံၣ်သံၣ်ခွၣ်ဒေး** နူၣ် မ့ၢ်ပအံးပကွၢ် ဟံၣ်အပူၤဒ်သုတဘၣ်အၢဘၣ်သိတဂ့ၤ, ဒ်သုတခဲဘး လီၤစပိ့ာ်တဂ့ၤဒီးပမၤပျိပျိနူၣ် ပစံးလၢသံၣ်ခွၣ်ဟံၣ်သံၣ်

Digitized by Google

ၶွၼ်ဒၢႆးလီၤ. ၽိဝ်မုၼ်တၼီၤၼီၤသံၼ်ၶွၼ်ပၢႆၼ်သံၼ်ၶွၼ်ဒၢႆးက
ၸီဒီ,တၼီၤၼီၤဝံသႃးကၢၼ်ဒီး သံၼ်ၶွၼ်အပၢႆၼ်အဒၢႆးတကဲ
ဘၼ်.

၁၀–၂. **သံၼ်ၶွၼ်တၢ်ၹီတၢ်လံၤ** ၼူၼ် မ့ၢ်ကယၢ်တၢ်အိၼ်
လၢပၢႆၼ်ပူၤတမံၤလၢ်လၢ်ဒ်သုတဟးဂ့ၤဟးဂီၤတဂ့ၤ,ဒီး
ပအံးပကွၢ်ကၸီဒီဂ့ၤဂ့ၤဒီး ပစံးလၢပသံၼ်ၶွၼ်တၢ်ၹီတၢ်
လံၤသီၤ. ကယၢ်တၢ်ၹီတၢ်လံၤအိၼ်လၢပၢႆၼ်ပူၤၼူၼ် တမံၤ
လၢ်လၢ်,သံၼ်ၶွကမီဒီတက့ၢ်.

၁၀–၃. **သံၼ်ၶွၼ်ခုးဓိၤသံၼ်ဓိၤ** ၼူၼ် မ့ၢ်ပမၤခုးဒီးပကွၢ်
ဂ့ၤဂ့ၤ,ဒံးသိးၼီၼ်သုတခဲမံၤသုတအၢတဂ့ၤဒီးပမၤပျိပျိက
ဆိဒီဒီးပစံးလၢပသံၼ်ၶွၼ်ခုးလီၤ. ခုးၼူၼ်တ့ၤပသံၼ်ၶွၼ်ပျိ
ဒီးဘ့ဂ့ၤဝဲလီၤ.

၁၁. **ထိၶွၼ်ၹိ** ၼူၼ် မ့ၢ်တၢ်ၹိယၢ်တကလှာ်မၤအပူၤအဒၢ
လၢပၢႆၼ်ခိၼ်ပူၤဒီးအမိၢ်ပှၢ်ဒ်တၢ်ဒ့အသိးဒီးအှၼ်ပှၤဆါဒီး
အယိၢ်ဒ့ၹိၼဲမိၤဒီးအယိၢ်ဒ့ထိဝဲၼူၼ်ပကိးလၢထိၶွၼ်ၹိလီၤ.
ထိၶွၼ်ၹိၼူၼ်ပမ့ၢ်လဲၤဘၼ်အပူၤခိၼ်ထိးဒီးအှၼ်ပှၤဆါကၢ.

၁၂. **ၸွၼ်ၼဲၼ်** ၼူၼ် မ့ၢ်ဓိၤသိအရှံခံတမျိုးဒီးပစံးလၢၸွၼ်
ၼဲၼ်လီၤ. ဓိၤသိအရှံတဘ့ၼ်အခံၸွၼ်ၼဲၼ်ထိသမိး,တၶွၼ်
ဒီး သၶွၼ်ၼူၼ်ပစံးစ့ၢ်ကီးဒ်ၼူၼ်လီၤ.

ၶီ

၁. **လုၼ်ၶီ** ၼူၼ် မ့ၢ်လၢၼီၼ်ဘးလီၤတကတြှ့ၢ်ၼူၼ်တ့ၤပ
ဘ့ၼ်လီၤကွဲၵ်ဒီးအိၼ်ဒီး အကွိၤၼူၼ်ပစံးလၢလုၼ်ၶီလီၤ.
ပစံးတၢ်လၢလုၼ်ၶီၼူၼ်မ့ၢ်လုၼ်အကွိၤလၢပဘ့ၼ်လီၤလုၼ်
ကတြှ့ၢ်အကွိၤၼူၼ် ပစံးလၢလုၼ်ၶီလီၤ. ၼမၤလုၼ်တက
တြှ့ၢ်အၶီလဲၢ်သမိး, ကမ့ၢ်ကၢ်ၼီၼ်ဘးထိဒီး လုၼ်အၶီလဲၢ်
သၢ.

၂. **ခိၼ်ၶီ** ၼူၼ် မ့ၢ်ပှၤလၢအခိၼ်ဒုၼ်ကှၼ်ဝဲဆုအပူၤၼူၼ်ပစံး
လၢအခိၼ်ၶီလီၤ. ပှၤဆံးလၢအိၼ်ဖျၼ်သိၼူၼ်အခိၼ်ဒုၼ်မ့ၢ်
ကှၼ်ဒီး ပစံးလၢအခိၼ်ၶီဒီး ပစံၢ်ဘျထိၼ်ကှၤဒီးထံရှိဒီး
ဘျထိၼ်ကှၤဝဲလီၤ. ပမ့ၢ်တစံၢ်ဘျထိၼ်ဘၼ်ဒီးအခိၼ်
ၼူၼ်ၶီဝဲတ့ၤအသးပှၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤအခိၼ်ၶီဒီးလဲၤတၢ်အ
ခိၼ်လှၢ်ခိၼ်ကဘၼ်ဒိလိဝ်တ့ၢ်အသးလီၤ. ဒီးပစံးစကိး
လၢၶီတလီၤစကိးလီၤ. ပှၤတဂၤမၤအခိၼ်ၶီတလီၤ,ဒီး
လဲၤတၢ်ပကွၢ်အခိၼ်ဒုၼ်ၼူၼ် ကှၼ်ဝဲဒီးလဲၤတၢ်ၼူၼ်ယိၢ်ဒိၼ်
တှာ်ကျဲလီၤ.

၃. **ၶွၶီ** ၼူၼ် မ့ၢ်ပမၤသုၼ်ၹိတဘိထိထိကလဲာ်ဒီးပမၤ
ဝှၤဝီၤလၢဘ့ကျါဒီးဘုလၢအပျိာ်ထိၼ်သိဒီးကပီၤလုၤဘံ
ယာ်ဒီးလိထိၼ်အၹိတသ့ဘၼ်တ့ၤပၶွၶီဒီး ဂ့ၤထိၼ်ကှၤဝဲ
ၼူၼ်မ့ၢ်ပၶွၶီဘုလီၤ. ဘုမ့ၢ်ပျိၢ်ထိၼ်ဒီးကပီၤဘံလၢအလုၤ
ၼူၼ်လိထိၼ်အၹိတသ့ဘၼ်. ၶွၶီကှၤလၢသုၼ်ၹိတက့ၢ်. မး
ကပီၤအလုၤကလီၤဆုၼ်ကွဲၵ်ဒီးဘုကလိထိၼ်ကှၤအၹိက
ဂ့ၤထိၼ်ကှၤဝဲလီၤ. ပၶွၶီဘုၼူၼ်မ့ၢ်ပဝှၤဝီၤတြှ့ၢ်သုၼ်ၹိလၢ
ဘုအပျိာ်ထိၼ်သိအသၼ်ကျါၼူၼ်ဒီးပစံးလၢပၶွၶီဘုလီၤ.

ၶီၼ်

၁. **ၶီၼ်** ၼူၼ် မ့ၢ်ပှၤခိးတၢ်လၢပမဲာ်ညါမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢတၢ်ၹိတၢ်
လံၤအမဲာ်ညါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးတြှီၤတြှ့ၢ်ထိၼ်အစုလၢပကလဲၤ
တၢ်ပမဲာ်ညါမဲာ်ညါဒီးပစံးလၢအၶီၼ်ပှၤလီၤ. ပှၤတဂၤ
သါကလဲၤတၢ်ဒီး အဝဲတဂၤၶီၼ်လိဝ်ကွဲအီၤလၢအမဲာ်ညါ
လီၤ. ဆိတဘ့ၼ်ဟးဖျးဒီးယှၢ်ဝဲ,ၶီၼ်ဘျိလၢအမဲာ်ညါတ
က့ၢ်.

၂. **ၶီၼ်ဘျိ** ၼူၼ် မ့ၢ်ပကွၢ်ပၼ်ၢ်ဂီၤဖံးဒီး ပမၤအထူစံာ်ဒီး
ယှၢ်ကွဲၵ်ဒီးပလဲၤတှာ်လၢအမဲာ်ညါဒီးပတြှီၤတြှ့ၢ်ထိၼ်ပစု
ဒီးဟဲကှၤကှၤဝဲၼူၼ်ပစံးလၢပၶီၼ်ဘျိလီၤ. ပၼ်ၢ်တဒုကၢၼ်
ထူစံာ်ဒီး ယှၢ်ထိၼ်ကွဲၵ်လၢအဂိၢ်မ့ၢ်ကျါၼူၼ် ၶီၼ်ဘျိလၢအ
မဲာ်ညါတက့ၢ်.

၃. **ကတိၤၶီၼ်** ၼူၼ် မ့ၢ်ပကတိၤတၢ်ဒီးပှၤဂၤလၢတၢ်က
တိၤအကိဒ်ပှၤဂၤကတိၤဆၢပှၤသုတသ့တဂ့ၤဒီးပစံးလၢ
ပကတိၤၶီၼ်လီၤ. ဒီးကတိၤဝဲတဘိၼူၼ်ပကတိၤလၢအ
မဲာ်ညါခံဘိသၢဘိဒ်ကတိၤဆၢဝဲသုတပှဲၤတဂ့ၤဒီး ပစံး
လၢပကတိၤၶီၼ်လီၤ. ဒီးၶီၼ်ဒီးဘျိ,ဒီးစံၼ်တှာ်ၼူၼ်ဒံးသိး
သိးလီၤ.

၄. **သမိၼ်ၶီၼ်** ၼူၼ် မ့ၢ်ပှၤကညီအၽိဝ်မုၼ်ကူၼ်ၼ်လီၤတ့ၤ
အခိၼ်လှၢ်ခိၼ်အၹိလာ်ၼူၼ်ဒီး ပစံးလၢကူတၢ်သမိၼ်ၶီၼ်
လီၤ. ၽိဝ်မုၼ်တဂၤကူတၢ်သမိၼ်ၶီၼ် မ့ၢ်အမဲာ်တဆုးဘၼ်
ဓါ,ၽိဝ်ခွါၼူၼ်ကူတၢ်သမိၼ်ၶီၼ်ဒီးအမဲာ်တဆုးဘၼ်,အလှၢ်
အလၢ်အိၼ်ဝဲလီၤ. မ့မ့ၢ်ၽိဝ်မုၼ်ၼူၼ်အလှၢ်အလၢ်တအိၼ်
ဘၼ်လၢကူတၢ်သမိၼ်ၶီၼ်ဘၼ်ဒီး ပှၤတၼီၤၼီၤစံးလၢက
မိၼ်ၶီၼ်ဒီးတမိၼ်ၶီၼ်လီၤ.

၅. **ပၶွၼ်ပၶီၼ်** ၼူၼ် မ့ၢ်ပကွဲၵ်တၢ်လၢသုၼ်ၹိအိၼ်တပျ့ၢ်ဒီး
လဲၤလၢအခိၼ်ခိၼ်ခံခံၼူၼ် ပစံးလၢအလဲၤပၶွၼ်ပၶီၼ်လီၤ.
ပှၤတဂၤကွဲၵ်တၢ်လၢသုၼ်ၹိတဘိဒီးသုၼ်ၹိတဘိလဲၤမးပ
ၶွၼ်ပၶီၼ်လီၤ.

၆. **ၼိၼ်ကွဲၵ်ၶွၼ်ၶီၼ်** ၼူၼ် မ့ၢ်ပမၤသုၼ်ၹိဖးထိအိၼ်တပျ့ၢ်
ဘျၼ်လၢပကကွဲၵ်တၢ်အဂိၢ်ဒီး ပစံးလၢၼိၼ်ကွဲၵ်ၶွၼ်ၶီၼ်
လီၤ. မၤၼ့ၢ်ယၤလၢၼိၼ်ကွဲၵ်ၶွၼ်ၶီၼ်တဘိတက့ၢ်. စက
ကွဲၵ်ထိၼ်လီၤ.

၇. **ၶီၼ်ၶီၼ်** ၼူၼ် မ့ၢ်ပှၤကညီယှၢ်ဝဲဒီးစံၼ်ဝဲဆိးဆိးဒီးပစံး
လၢစံၼ်ၶီၼ်ၶီၼ်လီၤ. ပှၤတဂၤတၢ်ဟဲစူၤဒီးဘၼ်ယိၼ်အ
လီၤကစိၼ်ယှၢ်စံၼ်မးၶီၼ်ၶီၼ်လီၤ.

၈. **ထိၤၶွၼ်ထိၤၶီၼ်** ၼူၼ် မ့ၢ်ပမၤသုၼ်ယံၼ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤပျူ

Digitized by Google

မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်ထီကဲၣ်ဆီးဒီးပစံးလၢလီၤဈှၣ်လီၤဈှိၣ်လီၤ. နမၤပျုၤတဘိထီကဲၣ်ဆီးလီၤဈှၣ်လီၤဈှိၣ်စတၢအဲၣ်ဒိးဘၣ်,စအဲၣ်ဒိးဖှၣ်တြၢးမီၤလီၤ.

ဂၢ်

၁. ဓုၢ်ဂၢ် နဲၣ် မ့ၢ်ပှၤဖိၣ်မုၣ်ပှၢ်လၢအသးပှၢ်နှၢ်ပှၤ, ဒီးတမီအခိၣ်ဝါ,ဒီးဒီပဝံၢ်ဒီးပဓိၢ်ပပၢ်နဲၣ်ပကီးလၢမုၢ်ဂၢ်လီၤ. ဒီးပကီးစကီးလၢမဂၢ်လီၤ. မဂၢ်တဂၤအသးပှၢ်လံ,ကီးမးဒီးသံလီၤ. လဲၤကွၢ်ကွၤနမဂၢ်အဖိမုၣ်နဲၣ်ပကဖျိဒီးနၤ.

၂. ဂၢ်ထီၤ နဲၣ် မ့ၢ်ဘုအိၣ်လၢကုပှူၤဒီး ပမၤလီၤဆူနၥ်ပှူၤပဘီးထိၣ်ကုအခံဒီး ဘုလီၤဝဲနဲၣ်ပစံးလၢပဂၢ်လီၤဘုလီၤ. ဂၢ်လီၤဘုအိၣ်လၢကုပှူၤနဲၣ် ဆူနၥ်ပှူၤတကွၢ်,မးကုကအိၣ်ကလီ.

၃. ထူထီၤဂၢ်ထီၤ နဲၣ် မ့ၢ်ကစၢ်ယွၤဘီးထိၣ်ပသးလၢအဂ့ၤ,ကစၢ်ယွၤအစိအကမီၤဘၣ်ပှၤလၢဟ့ၣ်လီၤပသ့ၣ်ဂ့ၤသးဝါ,ဘီးထိၣ်ပသးလၢပဆိကမိၣ်တၢ်လၢအဂ့ၤ,ဘီးထိၣ်ပသးလၢပကမၤတၢ်ဂ့ၤခဲလၢာ်ဒီးပစံးလၢကစၢ်ယွၤလူလီၤဂၢ်လီၤသးမုၢ်စိဆုံလၢပလီၤလီၤ. ဒီးအဝဲနဲၣ်မၤသးဒ်တၢ်ကတိၤအဒိအသိးလီၤ. ဒီးမ့ၢ်သးစီဆုံဘီးထိၣ်ပသးလၢအဂ့ၤတခီဒီး သးစီဆုံအိၣ်ဒီးပှၤနဲၣ်ပစံးလၢကစၢ်ယွၤလူ လီၤဂၢ်လီၤသးစီဆုံလီၤ.

၄. ဂၢ်ဖိုၣ်ဂၢ်တံၤ နဲၣ် မ့ၢ်ပမၤလီၤဘုအိၣ်လၢကုပှူၤနဲၣ်ဆူရှိၣ်ပှူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဟုမ့ၢ်ဂ့ၤ,အံသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤဒ်သ့တပြါတဂ့ၤဒီးပစံးလၢပဂၢ်ဖိုၣ်လီၤ. ပဂၢ်ဖိုၣ်တၢ်နဲၣ်ဘုမ့ၢ်ဂ့ၤ,အံသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလဲၤမၤလီၤလၢရှိၣ်ပှူၤတဝီးဒီးဒီးပစံးလၢပဂၢ်ဖိုၣ်လီၤ.

၅. အုၣ်ဂၢ် နဲၣ် မ့ၢ်ပဘၣ်ကတိၤဒီးအဆီလၢအုၣ်ဂဲာ်လီၤ. အုၣ်ဂဲာ်အုၣ်ဂၢ်စံးဝဲဒၣ်,အုၣ်ဂဲာ်အုၣ်ဂၢ်နဲၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဖိအလံၤဟိၣ်ဒီးအသးဒိၣ်ထိၣ်ဒီးဒုဝဲတခီ,ကညီၤဝဲတခီဒီး ပစံးလၢမၤသးအုၣ်ဂဲာ်အုၣ်ဂၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤအဖိအလံၤမၤကၠၣ်အနၢ်,မၤဟိၣ်အသးဒီးအဝဲဒၣ်မၤထိၣ်မးအသးအုၣ်ဂဲာ်အုၣ်ဂၢ်လီၤ.

၆. ဂၢ် နဲၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်လၢနၥ်ပှူၤကုပှူၤဒီး ပဘီးထိၣ်ဒီးဆဲးခိၣ်လီၤလဲာ်အသးဒီး တၢ်လၢအပှူၤနဲၣ်လီၤဝဲသဖိးကလဲာ်နဲၣ်ပစံးလၢပဂၢ်တၢ်လီၤ. ဂၢ်တၢ်ဖဲနဲၣ်တဂ့ၤလဲၤဂၢ်လၢဘးနဲၣ်.

၇. ဂၢ်ကွဲာ် နဲၣ် မ့ၢ်ဖှမိၤယဲာ်မိၤ,ဘုသိၣ်ဘုအံး,တၢသူၣ်တၢ်သၣ်ဖံး, မှၤဆွံကသူဆွံနၢသအံၣ်နၢဘိးဘိနဲၣ်ပမၤလီၤကွံာ် ဆူကိာ်ခိၣ်ကိာ်ဒ,တၢ်ခဲခိၣ်ခဲကျါဒီး ပစံးလၢပဂၢ်ကွံာ်လီၤ.

၈. ဂၢ်ဝန့ၢ် နဲၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢဃါမနၤလီၤ. ကွၢ်လၢဃါအပှူၤ.

၉. ဂၢ်ဝန့ၢ် နဲၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢဃါမန့ၢ်လီၤ. ကွၢ်လၢဃါအပှူၤ.

၁၀. ဂီၤဂၢ် or ဂီၤဂံၢ်ဂီၤဂၢ် နဲၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢတၢ်ဖိတၢ်လံၤယှၢ်ထိၣ်ဒီးပမ့ၢ်ယှၢ်ဒီးအိၣ်နီးပကျဲဒီးဝၢ်ယၢ်ခီယၢ်ခီနဲၣ်ပစံးလၢဂံၤဂံၢ်ဂီၤဂၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤတၢဒိၣ်ခိၣ်သိၣ်ဒီးစံးစကယှၢ်ဒီးအိၣ်နီးစကျဲဂီၤဂၢ်လီၤ.

၁၀-၁. ဂီၤဂၢ်ဂီၤဂၢ် နဲၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဆၢထၢၣ်ကွၢ်တၢ်ယၢ်ခီယၢ်ခီဒီး လဲၤတၢ်ကယီကယီဒီးဘီးသးယၢ်ခီယၢ်ခီနဲၣ်ပစံးလၢမၤသးဂီၤဂၢ်ဂီၤဂၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤဟးဂီၤဂၢ်ဂီၤဂၢ်မ့ၢ်သါကလဲၤဆူလဲၣ်.

၁၁. စဂၢ် နဲၣ် မ့ၢ်တၢ်မိၣ်ကျဲစၢၤပသးလၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤဒီးပသးနဲၣ်တၢ်မိၣ်ပစု်ပသး,ပတမၤဘၣ်ပအိၣ်တသ့ဘၣ်,ပသးနဲၣ်တၢ်မိၣ်မၤမးပသးလၢတၢ်တုၤတၢ်တမံၣ်အိၣ်ဘှံးဘၣ်ပသးဒီးပစံးလၢပသးစၢၢ်ဂၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပသးစု်လီၤ. ပှၤကညီမၤတၢ်တုၤအသးတစဂၢ်ဘၣ်နဲၣ်မ့ၢ်ဝံသးကၢၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢအသးတဂၢ်,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢအသးသဂၢ်လီၤ.

၁၂. ဂၢ်ထီၤ နဲၣ် မ့ၢ်ပမၤလီၤထံလၢသပၢၤပှူၤအလဲၢ်တဖၣ်နဲၣ် ပစံးလၢပဂၢ်လီၤဒီး ပမ့ၢ်မၤလီၤထံလၢတၢ်ပှူၤတၢ်လီၢ်လၢအအံၣ်တဖၣ်ပစံးလၢပလူလီၤဒီးပမ့ၢ်မၤလီၤလၢတၢ်ပှူၤအဆံးကတၢၢ်ဒီးပစံးလၢပဒုၣ်လီၤလီၤ.

ကဲ

၁. ကဲ နဲၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢသ့ၣ်ဖှူခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တိၤခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢပကဲသ့ၣ်ဖှူပကဲတိၤလီၤ. ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤလဲၤတၢ်လၢသ့ၣ်ဖှူခိၣ်သ့ၣ်ဒုခိၣ်နဲၣ်ပစံးလၢကဲဝဲလီၤ. နမ့ၢ်ကဲသ့ၣ်ဖှူဒီးကဲကယီကယီ,နကလီၤတဲာ်ဘၣ်ဖုး.

၂. ခီကဲထံ နဲၣ် မ့ၢ်ပလဲၤဒိၣ်တူာ်ထံတိၤဒီးပၢါလၢထံဝါဘးခီဒီးပစံးလၢပခီကဲထံလီၤ. ဒီးပစံးလၢပခီထံကဲစကီးလီၤ. ပှၤတဂၤခီကဲထံဆူဝါဘးခီဒီး ထိၣ်ဆူခိလီၤ. ပှၤကညီလဲၤဒိၣ်တူာ်ထံလၢအခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢရှုလၢထိမ့ၢ်ဂ့ၤ,တုၤအတုၤလၢထံဝါဘးခိဒီးပစံးလၢခီကဲထံလီၤ.

၃. ခီထံတကဲဘၣ် နဲၣ် မ့ၢ်ပလဲၤဒီးတူာ်ထံလၢရှုမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢထိမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢပခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထံဒိၣ်ကဲၣ်ဆီးပလဲၤတကဲ,ပတဟိၣ်တနၢၤဒီးပလီၤထွံဒီးပဟဲကွၤကဒါကွၤပလီၢ်ခံနဲၣ် ပစံးလၢပခီထံတကဲဘၣ်လီၤ. ထံဒိၣ်ကၢစခီတကဲဘၣ်.

၄. ကဲတိၤ နဲၣ်မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢတိၤအဖိခိၣ်နဲၣ်ပစံးလၢပကဲတိၤလီၤ. ပှၤတဂၤကဲတိၤဒီးကလီၤတဲာ်တု်စကီးလီၤ. ကဲတိၤကယီကယီတကွၢ်,နကလီၤတဲာ်ဘၣ်ဖုးခွါ

Digitized by Google

စီဓၢ.

၅. **က်သၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ကတိၤအဆိလီၤ. ပအံးကူၤကွၢ်ကူၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤ,ကရံးကရါဒီးပဟ်ကစီဒီမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပအံးကူၤကွၢ်ကူၤပှၤကညီဒီး ပမၤဒီးလီၢ်မံလီၢ်ဒါဒီးပလုၢ်အီၣ်လုၢ်အီကူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပက်သၣ်ကတိၤလီၤ. ပှၤတမံၤတဖၣ်နှၣ်ပဘၣ်က်သၣ်ကတိၤအီၤလီၤ.

၅-၁. **က်သၣ်ကတိၤတမံၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပပးကဲတမံၤဒ်ပစၢၤပသွံၣ်ပချံပသၣ်ပဖိပလံၤအသိးဒီးပတူၢ်လိာ်အီၤဒံးသိးကပူၤဖျဲးဒီးတၢ်သၣ်ဝံၤအသး, တၢ်ဘံှးအသးဒီးပလုၢ်အီၣ်လုၢ်အီ, ပမၤလီၢ်မံလီၢ်ဂဲၤဒီးပဖံးလၢက်သၣ်ကတိၤလီၤ.

၆. **စီၤက်** နှၣ် မ့ၢ်သွံၣ်ဖျိးအဆိလီၤ. ပဘၣ်တူာ်ဘၣ်ဆိးဒီး ပသွံၣ်ဟဲထိၣ်ထီးထီးနှၣ် ပစံးလၢပသွံၣ်ဖျိးစီၤက်လီၤ. ပှၤတဂၤဘၣ်ဆိးလၢဒီဒီးအသွံၣ်ဖျိးစီၤက်မးလီၤ. ဒီး ကစၢ်ယွၤရှုးယရံးဒီးသံအသးလၢပခိၣ်ပယိဒီးအသွံၣ်ဖျိးစီၤက်မးလီၤ.

၇. **ထီၤက်လီၤဒီ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤခံဂၤအမဲာ်ဒံးသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ပူၤတၢ်လီၢ်, သဘံၣ်လၢခီ, တလါတဖီ,လံာ်ကတြူၢ်လဲၢ်ကတြူၢ်နှၣ် ခံကတြူၢ်ဒ်သိးလိာ်သးတၢ်ပူၤတၢ်လီၤခံမံၤဒံးသိးလိာ်အသး, လၢခီခံဘ့ၣ်ဒံးသိးလိာ်အသးဒီးပစံးလၢလီၤက်လိာ်အသးလီၤ. ပှၤခံဂၤအမဲာ်လီၤက်လိာ်အသးဒီးစဲၤဘၣ်လၢတဂၤယီလီၤ. နလံာ်ကတြူၢ်နှၣ်လီၤက်လၢစလံာ်ကတြူၢ်လဲၣ်.

၈. **စုက်တဲာ်** နှၣ်မ့ၢ်ပစုညါသးအတိၤအိၣ်ဒီၣ်တူာ်ပစုညါသးနှၣ်ပစံးလၢပစုက်တဲာ်လီၤ. ပစုာ်က်တဲာ်နှၣ်ပဆဲဝၣ်ခီဘၣ်သံ, ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်, ဒီးပမၤတၢ်နှၢ်တူာ်နှၢ်ကၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၉. **သံက်မဲာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပဘၣ်ဒီဘၣ်ထံးဒီး ပသံတကီၢ်ခါနှၣ်ပစံးလၢပသံက်မဲာ်လီၤ. ပှၤတဂၤသ့ၣ်ဖီၣ်ဒီးသံက်မဲာ်မးတကီၢ်ခါလီၤ. ပှၤသံက်မဲာ်နှၣ်အမဲာ်မၤသးသါဂၢၢ်ကလာ်တဖျးဘၣ်ဝဲဒီးအသးကဒါဝဲလီၤ.

၁၀. **ဘၣ်ဒီဘၣ်က်** နှၣ် မ့ၢ်ဘၣ်စိးဘၣ်စးလီၤ. တၢ်ဆါဘၣ်စးတၢ်နှၣ် ပစံးလၢဘၣ်ဒီဘၣ်က်တစုစုလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပှၤတနီၤနီၤကိးဗိာ်ထွဲပှိၢ်အခံလီၤ.

၁၁. **ကျက်** နှၣ် မ့ၢ်ကျဂ့ာ်အဆိလီၤ. ကျဂ့ာ်ကျက်ယဲာ်စီၤကွါစီၤနှၣ် မ့ၢ်ပတြူာ်တၢ်လၢၢ်သ့ဒီး ယဲာ်နှၣ်ကြူးကြူးဒီး ပစံးလၢပကျဂ့ာ်ကျက်ယဲာ်လီၤ. ကျဂ့ာ်ကျက်ယဲာ်တဘၢးနှၣ်တဂ့ၤ,ယဲာ်ကနၣ်ကဟးဂီၤဘၣ်ဖုး.

၁၂. **ထိၣ်က်ကျဲ** နှၣ် မ့ၢ်ထိၣ်သပိၤပှၤလၢပလဲၤတၢ်နှၣ်ပှၤဝဲလၢပမဲာ်ညါမဲာ်ညါကွ့ၢ်ကွ့ၢ်ဒီးပစံးလၢထိၣ်က်ကျဲလီၤ. ထိၣ်က်ကျဲနှၣ်မ့ၢ်ထိၣ်သပိၤနံၤလၢပမဲာ်ညါလၢကျဲနှၣ်တလီၢ်လီၢ်ဒီး ပစံးလၢထိၣ်က်ကျဲလီၤ. စလဲၤတၢ်ထိၣ်က်ကျဲဒီးစဟဲကူၤကဒါကူၤစလီၢ်ခံ,စဘၣ်ယိၣ်ဘီၣ်သအိၣ်ကအုၣ်ဘၣ်ယၤ.

စလဲၤမဆါထိၣ်က်ကျဲ
ထံၣ်လိာ်နီၢ်ဝါဒ်ဗသွဲ

၁၃. **ထိၣ်တြီလံာ်က်** နှၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ဒီးထိၣ်သပိၤနံၤဝဲလၢအပှၤနှၣ်ဒီး ပတလဲၤလၢၢဘၣ်နှၣ် ပစံးလၢထိၣ်တြီလံာ်က်လီၤ. ဒီးမၤသးဒ်အတြီပကျဲအသိးဒီး ပစံးလၢထိၣ်တြီလံာ်က်လီၤ. စစံးစကလဲၤတၢ်ဒီး မၤထိၣ်အသးဒီးထိၣ်တြီလံာ်က်ဒီး စဟဲကူၤသလူၤ,ဒီးပမ့ၢ်စံးပကမၤတၢ်တမံၤမံၤဒီးပှၤဂၤမ့ၢ်တြီပှၤဒီးပဒီလီၤလၢထိၣ်တြီလံာ်က်နှၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်စံးပကမၤတၢ်တမံၤမံၤသုတြီပှၤဒ်ထိၣ်တြီလံာ်က်အသိးလဲၣ်.

၁၄. **တက်** နှၣ် မ့ၢ်တကိာ်အဆိလီၤ. ပှၤလၢပမၤတသ့ဘၣ်, ဝံသးကၢၣ်နးနးကလဲာ်ပစံးလၢ ပှၤတကိာ်တက်ဘၣ်,ပှၤတဂၤတကိာ်တက်တၢ်နီတမံၤနှၣ်ဒုးအိၣ်အမ့ၤတဂ့ၤ.

၁၅. **ချံၣ်တတုာ်ပျ်တက်** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤဖိၣ်ပှၤယာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဖိၣ်ယဲဆဲခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမုၣ်ကမဲစဲၤဂီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကၢၣ်တဘၣ်ဖးတသ့ဒီးပစံးလၢချံတတုာ်ပျ်တက်လီၤ,ပဝဲဒၣ်ပမ့ၢ်ဗိာ်မုၣ်ဗိာ်မၤ,ပချံတတုာ်ပပျ်တက်ဘၣ်. အံးကူၤကွၢ်ကူၤပှၤတကူၢ်. ကၢၣ်မၤကၢၣ်အိၣ်ယုၤပှၤတကူၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၁၆. **ပျ်တက်** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအထီတဖၣ်ပစုပျ်မ့ၢ်တတုၤသိးဘၣ်ဒီးပစံးလၢပပျ်တက်ဘၣ်လီၤ. ယၣ်တဘ့ၣ်အခၢၣ်လဲၢ်ဒီးစပျ်တက်ဘၣ်.

၁၇. **က်နံၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပူၤကွံာ်နံၣ်တနံၣ်ဒီးပစံးလၢက်နံၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤဘ့တဖီနှၣ်အိၣ်ဝဲက်နံၣ်တလၢာ်ဘၣ်.

၁၈. **က်** နှၣ်မ့ၢ်ဂ့ာ်အဆိလီၤ. တလါနှၣ်ဘၣ်တစုစုပစံးဒီးအဆိလၢဂ့ာ်စီၤက်စီၤလီၤ.

၁၉. **ခိက်သ့ၣ်ဖူ** နှၣ် သ့ၣ်ဖူလၢအဒိၣ်တဖၣ်ပမ့ၢ်ထိၣ်မ့ၢ်ခါဒီး ပစံးလၢပခိက်လီၤ. သ့ၣ်ဖူလၢအဒိၣ်တဖၣ်ပခိတက်ဘၣ်, ပခိက်သ့ၣ်ဖူနှၣ် ပထိၣ်လၢအလီၤဒီးပစံၣ်လီၤဆူဘးခိနှၣ်မ့ၢ်ပခိက်သ့ၣ်ဖူလီၤ.

၂၀. **ခိက်ကစၢ်** နှၣ်မ့ၢ်ပထိၣ်အစၢ် ဒီးပထိၣ်ကူၤဆူဘးခိဒီးကဟ်ဝဲနှၣ်ပစံးလၢပခိက်ကစၢ်လီၤ.

ဂၤ

၁. **ပှၤဂၤမ့ၢ်ပှၤလၢဆၢ်ဆၢၤတဖၣ်** နှၣ် တမ့ၢ်ဘၣ်ပဖိပမါ,ပပုၢ်ပဝဲၢ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢပှၤဂၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပှၤဂ့ၤပှၤဂၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပှၤအဂ့ၤအဂၤ,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပှၤလၢအဂၤလီၤ. ဟိၣ်ခိၣ်အစီၤပၤတဖၣ်မ့ၢ်ယွသွဲလၢအဖိဒၣ်ဝဲ,မ့ၢ်အယွသွဲလၢပှၤ

Digitized by Google

ဂၢလၢၣ်ဒီးစီၤပုၤတရူးစံးဆၢဝဲမ့ၢ်အယူသွဲလၢပှၤဂၤလီၤ.
၁–၁. ဂၤမုၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤတဂၤနူၣ်ပှၤစံၣ်တဲၤဝဲလၢပူလီၤ.

ဖူကၤမုၣ်, No ၇၁–၇၁

ပစံၣ်တဲၤမတၤတဂၤလၢပျၢၤတဂၤအဖိအိၣ်တဂၤဒီး မ့ၢ်လၢအဖိၣ်မုၣ်လီၤစံးဝဲဒၣ်,ဒီးအိၣ်ဝဲတဂၤစီၤလီၤ.ဒီးကိးဝဲအမံၤလၢနိၣ်ဂၤမုၣ်လီၤ. နိၢ်ဂၤမုၣ်နူၣ်အပှၢ်အဝဲၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီး အမိၢ်အပၢ်ဟ်လဲၤအီၤလၢဟံၣ်ဖိပူၤလၢခုးနူၣ်ဒီး မၤဝဲအတၢ်မံဟူထိးအိၣ်ဘၣ်လီၤ. လဲၤမံဝဲတဂၤနူၣ်တဘူၣ်ဘၣ်ဒီး အမိၢ်အပၢ်ဒူအလီၤဒီးလဲၤကိၤလဲၤဆါဝဲဒၣ်လီၤ. ဒီးပသကိၤအဖိခွါလၢအစဲးသဘျုးဒၣ်ဒီးအပၢ်တဂၤနူၣ်လဲၤမံယုၢ်အီၤကိးမ့ၢ်နၤဒဲးလီၤ. အနူၣ်တနၤပသကိၤအဖိခွါစံးဝဲဒၣ်,ဂၤမုၣ်ဧၢ,အံၤတဟါစတဟဲလၢၢဘၣ်, တၢ်မ့ၢ်ဟဲတုၣ်သိၣ်ဘုဒီး စဲၤလီၤယီတဂ့ၤ, စကကွၤဟဲးနူၢ်အိၣ်ဟုလၢဟံၣ်ဒိၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်ဟဲတုၣ်သိၣ်ဘုနူၣ်မ်ခ့ယှၢ်လီၤ. စဲၤလီၤယီတဂ့ၤ,မၤလိၣ်ဟ်ဂၤမုၣ်အတၢ်နူၣ် ယံးယံးဝံၤဒီးကွၤဝဲလီၤ. ဒီးပသကိၤအဖိခွါအဟံၣ်နူၣ်အိၣ်ဘူးဝဲဒီးဂၤမုၣ်အမိၢ်အပၢ်အဟံၣ်လီၤ. ပသကိၤအဖိခွါနူၣ် အိၣ်ဝဲလၢဟံၣ်တဘၣ်သူၣ်ဘၣ်သးဘၣ်ဒီးဟဲကွၤကဒါကွၤဝဲဆူခုးလီၤ. လဲၤကွၢ်ဂၤမုၣ်အဒဲဒီးယီစဲၤလီၤအသးလီၤ,မ့ၢ်အဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်, ဂၤမုၣ်နူၣ်ခ့ယှၢ်ဟဲတုၣ်ဘုသိၣ်ဩိဩိဒီး ဝဲၤဘၣ်ဝဲလၢပသကိၤအဖိခွါဟဲကဒီးဒီး လဲၤစဲၤယိၣ်လၢခံလၢခံအသိးလီၤ. မ့ၢ်လၢခ့ယှၢ်ဒီးအတၢ်ဟဲထိၣ်အိၣ်အီၤလီၤ. ပသကိၤအဖိခွါနူၣ်ထံၣ်ဝဲလၢယီစဲၤလီၤအသးဒီး တၢ်သိၣ်လၤဒဲပူၤနူၣ်ကြိၤကြၢၤကြိၤကြၢၤလီၤ. ဒီးတၢ်လီၤစီၤလၢဂၤမုၣ်မံအဖိလိၣ်နူၣ်ဘၣ်သုၣ်လၣ်အူသိၣ်ဖိးဖိးလီၤ. လါကပီၤသံလါသံလါနူၣ်တထံၣ်ဘၣ်ဝဲလီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်ဒီး ဘှၣ်ထိၣ်အနးဒီးယီၤကွၢ်ဝဲလီၤ. ဒီးယီၤကွၢ်ဝဲဒီးတၢ်လီၤစီၤနူၣ်မ့ၢ်လၢတၢ်သွံၣ်လီၤ. တုၤနၤတပဟၢသုၣ်ညါဝဲလၢခ့ယှၢ်အိၣ်လံဂၤမုၣ်နူၣ်လံဒီးမိးခူသူၣ်ဝဲလၢယီတၢ်ထံးနူၣ်စဲးကနဲၣ်လီၤ. မိးဝဲတပနၣ်ဒီးခ့ယှၢ်နူၣ်ဟဲကွၤဖူလီၤကျိၣ်ကျၣ်ကျိၣ်ကျၣ်လၢယီလီၤဒီးဖှၣ်ဒီးတၢ်စိၣ်နူၣ်လီၤ. ပသကိၤဖိခွါကျိတးဒီးတဲၣ်ဒီးခ့ယှၢ်,ဒီးပစိၣ်နူၣ်သုၣ်သုၣ်ခဲလၢၣ်လီၤ. ဒီးပသကိၤအဖိခွါနူၣ်ဒိၣ်နူၢ်ခ့ယှၢ်အမဲၢ်တဘိ, ဒီး ဟံးထိၣ်နူၢ်ဂၤမုၣ်အခိၣ်ဖၢၣ်နူၣ်ဒီးကွၤဒၢနၣ်ဝဲ လၢဂၤမုၣ်အမိၢ်အပၢ်အဆၢၣ်ပူၤနူၣ်လီၤ. ဒၢနၣ်ဝဲဝံၤဒီးကွၤထိၣ်ဝဲဆူအဟံၣ်လီၤ. ဒီးဒုတနၢ်နူၣ်စံးဝဲဒၣ်.

မၢ်ဓၢဓၢမၢ်ဓၢ	နဖိလၢခုးအိၣ်တမ့ၣ်
ဖါတၢ်ဓၢဓၢဖါတၢ်ဓၢ	ခ့ခံကျၣ်ဂၤမုၣ်ခံကျၣ်
လဲၤအဟ်နဖိလၢခုး	မ့ၢ်တနၣ်လဲၤကွၢ်ဆၢၣ်ပူၤ.

ဒီးဂၤမုၣ်အမိၢ်ဒီးအပၢ်နူၣ် ကနၣ်ကနၣ်ပသကိၤအဖိခွါဒုတနၢ်နူၣ်လီၤလးလၢအနၢ်ဒီးလဲၤကွၢ်ဆၢၣ်ပူၤလီၤ. ဒီးအိၣ်လၢအဖိမုၣ်မိၣ်ဖၢၣ်တဘှၣ်,ဒီး ခ့ယှၢ်အမဲၢ်တဘိနူၣ်ဒီးဟိၣ်ထိၣ်မးဝဲကလီးကလုလီၤ. မ့ၢ်ဆှၣ်ထိၣ်ဒီးကူကွၤဝဲလီၤ. ဒီးခ့ယှၢ်နူၣ်ကူၢ်စူၢ်ကိးဝဲတပူၤလီၤ. ဒီးခ့ယှၢ်တဒုနူၣ်အလှၢ်ထိၣ်မးလုးလုးလါလါဒီးဂၤမုၣ်တဂၤနူၣ်အလှၢ်တိၣ်မးဘိစီလဲၤမီၤလီၤ. ပှၤဖၢနၣ်ယဲၣ်မီၤဘိမီၤဒီးဂၤမုၣ်နူၣ်အလှၢ်ထိၣ်လါထိၣ်ကွၤတစဲးလီၤ. ဒီးပသကိၤအဖိခွါနူၣ်စံၣ်ဘျုးသံမးအသးဒီးဂၤမုၣ်နူၣ်လီၤ. ဒီးပှၤကူၢ်ယှၣ်အီၤဒီးဂၤမုၣ်နူၣ်လီၤ. တုၤနၤတပဟၢဒီးဂၤမုၣ်အလှၢ်ထိၣ်ကွၤမးဝဲလုးလုးလါလါလီၤ. ဒီးပသကိၤအဖိခွါ,ဒီးဂၤမုၣ်နူၣ်နူၢ်ဘၣ်လိၣ်ကွၤအသးလၢညါဒိတခီလီၤ. ဒီးဂၤမုၣ်အမိၢ်ဒီးအပၢ်နူၣ်အိၣ်ဖှိၣ်ဘၣ်ဝဲလၢဒိအံၤလီၤ. တၢ်ထိၣ်အီၤတအိၣ်လၢၢဘၣ်ဒီး စုနၢၣ်ခိၣ်ဘၣ်ဒၣ်အီၤခိၣ်နၢၣ်ခံဘၣ်ဒၣ်အီၤလီၤ. ဒီးကတၢၢ်ဝဲလီၤ.

၂. **တဂၤဘၣ်တဂၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလဲၤတၢ်ဒီးဖိၣ်လိၣ်အခံဖြၣ်ဖြၣ်နူၣ်ပစံးလၢလဲၤတၢ်တဂၤဘၣ်တဂၤလီၤ. ပှၤတဖၣ်လဲၤတၢ်ဒီးဖိၣ်လိၣ်အခံတဂၤဘၣ်တဂၤလီၤ. ဒီးပှၤလၢသံဝံၤတဂၤသံကဒီးတဂၤနူၣ်ပစံးလၢသံတဂၤဘၣ်တဂၤလီၤ. ပှၤလၢအဘၣ်သံတၢ်ဆါလူဘှိးနူၣ် သံတဂၤဘၣ်တဂၤတဂၤဘၣ်တဂၤလီၤ. တဂၤဘၣ်တဂၤနူၣ်မ့ၢ်တဂၤနူၣ်မ့ၢ်တဂၤလီၢ်ခံတဂၤလဲၤတဂၤလီၢ်ခံတဂၤလဲၤနူၣ်လီၤ.

၃. **ဒိဂၤညါ** နူၣ်မ့ၢ်ပပြုထိၣ်သကွၤပလီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပပူၤလီၢ်အိၣ်သကွၤပလီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလုးထိၣ်ယၣ်ဘံၣ်ပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ.ဒီးပစံးလၢပပြုဒိဂၤညါလီၤ. ပှၤတဂၤပြုထိၣ်မးဒိဂၤညါ, စီၤလါစရူးဆါအှၣ်လီၤသလဲးဒိဂၤညါ, လုးထိၣ်ယၣ်တုၤအဘံၣ်နၤဒိဂၤညါတကူၢ်.

၄. **ဒီးတဂၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, လဲၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သံမ့ၢ်ဂ့ၤ,တဂၤလီၢ်ခံတဂၤသံ,အဝဲတဂၤအလီၢ်ခံတယဲၣ်တမိၢ်အဝဲတဂၤလဲၤ,အဝဲတဂၤအလီၢ်ခံတယဲၣ်တမိၢ်အဝဲတဂၤမၤဒီးပစံးလၢမၤဒီးတဂၤ,လဲၤဒီးတဂၤ,သံဒီးတဂၤလီၤ. ဒီးပစံးစူၢ်ကိးကဒီးတဂၤဒ်နူၣ်စူၢ်ကိးလီၤ. အဝဲတဂၤလဲၤအလီၢ်ခံပူၤ,လဲၤဒီးတဂၤ,အဝဲတဂၤမၤကမၣ်တၢ်ဝံၤဒီးမၤဒီးတဂၤစံးဝဲဒၣ်ဒ်နူၣ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပှိၢ်စံးဝဲလီၤ. ဒီးစိၤစံးဝဲလၢကဒီးတဂၤလီၤ.

၅. **နီတဂၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤတအိၣ်ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤတလဲၤဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤတမၤဘၣ်တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပစံးလၢတအိၣ်ဘၣ်နီတဂၤ,တမၤဘၣ်နီတဂၤ,တလဲၤဘၣ်နီတဂၤဒီးပစံးလၢတၢ်ကတိၤဒ်နူၣ်လီၤ. ပှၤကညီတအိၣ်ဘၣ်လၢဟံၣ်နီတဂၤဘၣ်, ပှၤကညီတလဲၤဘၣ်တၢ်နီတဂၤဘၣ်, ပှၤကညီတမၤဘၣ်တၢ်နီတဂၤဘၣ်,အိၣ်ဒၣ်တၢ်လီၤ.

၅–၁. **အဂၤတဂၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢယၢ်ယၢၤတပူၤဒၣ်ပတသုၣ်ညါဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢပှၤလၢအဂၤတဂၤလီၤ. ပှၤလၢ

Digitized by Google

အဂၤတဂၤဟဲစံးစီၤပှၤတရူးစံးဝဲဒၣ်, အဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကၢ လံၤလါဖိလီၤ. ပှၤလၢအဂၤတဂၤစံးဝဲဒၣ်.

၆. **တဂၤဂၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤအါဂၤအကျါန့ၣ်ဖဲကမိၣ်လဲၤအ သးလၢတၢ်,ဖဲကမိၣ်မၤအသးလၢတၢ်ဒီးပစံးလၢတဂၤဂၤ လီၤ. ပှၤအါဂၤအကျါန့ၣ်ဖဲတၢ်ကမိၣ်လဲၤအသးလၢတၢ် တဂၤဂၤဒီး ကလဲၤဒၣ်ဝဲတက့ၢ်. သုအိၣ်တဘျုးဂၤန့ၣ် လဲၤဆူဝ့ၢ်ပူၤဒီးယၢတဂၤဂၤမီၤ.

၇. **ဂၤသပၢၤဂၤသပၢၤ** န့ၣ် ပနီၤဖးအိၣ်ဟ့လၢန့ၣ်တဂၤ ဝံၤလၢန့ၣ်တဂၤ,လၢန့ၣ်တဂၤဝံၤလၢန့ၣ်တဂၤဒီးပစံးလၢ ပနီၤဂၤသပၢၤဂၤသပၢၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢပနီၤတဂၤတသ ပၢၤတဂၤတသပၢၤလီၤ. ဟ့အိၣ်ဖံးတဆံးတက့ၢ်န့ၣ်နီၤ အိၣ်လိာ်သုသးဂၤသပၢၤ,ဂၤသပၢၤကၢ်နဲ>.

၈. **ဆူအဂၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အလီၢ်လၢအယံၤလၢအကစီၤ န့ၣ်ပစံးလၢဆူအဂၤလီၤ. အိၣ်ဖဲန့ၣ်တဂ့ၤ,ဟးဆူအဂၤ, တၢ်အလီၢ်ဆူအဂၤအိၣ်နဲ>နတအိၣ်ဘၣ်မနုၤလဲၣ်.

၉. **ကီၢ်အဂၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ကီၢ်လၢအယံၤလၢတမ့ၢ်ဘၣ်ထဲလီၢ် ကီၢ်ပှၤဖဲအံၤဘၣ်န့ၣ် ပစံးလၢကီၢ်အဂၤလီၤ. ပှၤတဂၤ အိၣ်ဖဲကီၢ်အံၤတမ့ာ်ဘၣ်ဟးဖဲဆူထံဂၤကီၢ်ဂၤလီၤ.

၁၀. **စကိာ်စဂၤ** န့ၣ် မ့ၢ်စကိာ်စဂဲၤအဆီလီၤ. သ့ၣ်နုဝၣ် နန့ၣ်နီးတၢ်စကိာ်စဂၤနးကၢ,စံးဝဲဒၣ်,သ့ၣ်စရ့ဝၣ်စရ့လၢ ပလဲၤတၢ်နီးပမဲာ်ခိၣ်မဲာ်ညါန့ၣ်ပစံးဒီးအဆီလၢစကိာ်စဂဲၤ စကိာ်ဂၤလီၤ.

၁၁. **တဂၤဃီ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤတအိၣ်ဘၣ်ဒီးအတံၤအသကီး ဒီးအဖိအမါဘၣ်ဒီးပစံးလၢတဂၤလီၤ. ပှၤအိၣ်လၢဒဲပှၤ တဂၤဓိၤလီၤ. ပှၤလဲၤတၢ်တဂၤဓိၤလီၤစံးဝဲဒၣ်.

ဂ့ၢ်

၁. **ဂ့ၢ်မီၤပျိၤမီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အမ့ၢ်တကလှာ်အိၣ်ဒီးအက မဲာ်ဒီးအိၣ်ဒီးအဖိးဘ့ၣ်တနီၤ,အိၣ်ဒီးအလီၤလဲတနီၤ,အ ဖိးဘ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးအရှ့ၣ်အလီၤလဲတဖၣ် အကဖိာ် ကရှာ်ဒၣ်ဒီးအိၣ်ဒီးအပြံ,အိၣ်ဒီးအသွါဒီး အိၣ်အက လှာ်ကလှာ်ဒီးတဘိတဘိထိဝဲတုၤသိးဒီးသ့ၣ်ဒီးထိၣ်လၢ သ့ၣ်ခံသ့ၣ်လီၤန့ၣ်ပစံးလၢဂ့ၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီး လၢဂ့ၢ်လီၤ. ဂ့ၢ်န့ၣ်ပမၤတၢ်သ့ကီးအမံၤထီၤ. ပဃ့ဟံၣ် ဃ့ဃီ,ပတဆံဂ့ၢ်မီၤကုမီၤ,ပမီၤချံပျံၤသ့ၣ်သ့လီၤ.

၂. **ဂ့ၢ်ကမဲာ်ဂ့ၢ်ကဖိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်ကဖိာ်ဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်အိၣ် ဒီးအပတိၢ်ဒီးပစံးလၢဂ့ၢ်ကမဲာ်လီၤ. ဂ့ၢ်ကဖိာ်ခံကဖိာ်အ ဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်အိၣ်ဒီးဂ့ၢ်ကမဲာ်ကမိာ်မနုၤလဲၣ်.

၃. **အဂ့ၢ်အဂဲၤ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထီရီၤတၢ် ဓထိၣ်လၢဟိၣ်ခိၣ်အံၤတမံၤလၢ်လၢ်န့ၣ်တၢ်လီၤဆူဟိၣ် ခိၣ်လာ်ဒီးဖးနဖးတြၢ်သၢဟိၣ်ခိၣ်လာ်န့ၣ်,ကိာ်ကဲးကိးထု ကးလိာ်အသးတဘိတဘိဒီးကျၢၤန့ၢ်အထံးန့ၣ်ပစံးလၢ အဂ့ၢ်လီၤ. သ့ၣ်မီၤဒၣ်မီၤန့ၣ်အိၣ်ဒီးအဂ့ၢ်အဂဲၤအါကၢ, နိၣ်မီၤမံၤမီၤန့ၣ်အဂ့ၢ်စဲၤလီၤအသးပထဲးတန့ၢ်ဘၣ်.

၄. **ပဂ့ၢ်ပဘါ** န့ၣ် မ့ၢ်ပတဟိၣ်လၢအဆူၣ်လၢပဝံတၢ်မ့ၢ် ဂ့ၤ,ပဆူၣ်လၢပဃီးတၢ်န့ၢ်ဒိၣ်န့ၢ်အါန့ၣ် ပစံးလၢပဂ့ၢ် ပဘါအိၣ်လီၤ. ပှၤလၢအိၣ်ဒီးအဂ့ၢ်အဘါတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်အ ဆူၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢပဂ့ၢ်ပဘါလီၤ. ပစံးတၢ်လၢပဂ့ၢ်ပဘါ န့ၣ်မ့ၢ်ပဆူၣ်ပချ့န့ၣ်လီၤ. ဒီးပဆီကမိၣ်လၢပထူၣ်ပပျ်ၢ န့ၣ်မ့ၢ်ပဂ့ၢ်ပဘါလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပထူၣ်ပပျ်ၢန့ၣ် ပတကီးဘၣ်လၢပဂ့ၢ်ပဘါဒ်ီတစုဘၣ်, ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပဆီ ကမိၣ်လၢပဂ့ၢ်ပဘါဆူအဂၤတအိၣ်ဘၣ်,အိၣ်ထဲပထူၣ် ပပျ်ၢန့ၣ်လီၤ. ပဝဲတဖၣ်ပဂ့ၢ်စၢ်ပဘါစၢ်ဒီးပဝံတၢ်န့ၢ်တ ဒိၣ်ဘၣ်.

၅. **ဂ့ၢ်ဆူၣ်ဘါထူၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢဝံတၢ်န့ၢ်ဒိၣ်,ဃီးတၢ် န့ၢ်အါဒီးပစံးလၢအဂ့ၢ်ဆူၣ်လီၤ. ပှၤလၢအစိာ်တၢ်န့ၢ်ဒိၣ်, ဖဲးခုးလဲၢ်,မၤတၢ်နၢၤ,ပှၤတဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်အဂ့ၢ်ဆူၣ်ခဲလၢာ် လီၤ. ပှၤတဂၤအဂ့ၢ်ဆူၣ်ဒီး ဝံတၢ်န့ၢ်ဒိၣ်,ထိပှၤဂၤစိၢ်နၢၤ ဒီးအဂ့ၢ်ဆူၣ်မးလီၤ.

၆. **ဂ့ၢ်ခိၣ်တိထံး** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မၤအသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်အိၣ် ထိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢအဆိန့ၢ်လၢအချ့န့ၢ်တၢ်ခဲလၢာ်န့ၣ် ပစံး လၢအဂ့ၢ်ခိၣ်လီၤ. လၢအဂ့ၢ်ခိၣ်တိထံးန့ၣ်ကစၢ်ယွၤအိၣ် ထိၣ်တဂၤလီၤ. ကစၢ်ယွၤအိၣ်ထိၣ်လၢအဂ့ၢ်ခိၣ်န့ၣ် တၢ် တအိၣ်ဖံးဘၣ်နီတမံၤဘၣ်,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢအဂ့ၢ် ခိၣ်ထံးလီၤ.

၇. **လၢဂ့ၢ်လၢနီၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအပူၤကွံာ်တ့ၢ်ဝဲလၢ အဝံၤတလၢတ့ၢ်ဝဲဃဲးဃဲးန့ၣ်ပစံးလၢဂ့ၢ်လၢနီၢ်လီၤ. ဘု အံၤပမၤလၢဂ့ၢ်လၢနီၢ်န့ၣ်ပအိၣ်ဘၣ်ယာ်,ပမၤတၢ်လၢဂ့ၢ် လၢနီၢ်န့ၣ်တၢ်တဒ်မးအအံၤ,ပမၤတၢ်လၢဂ့ၢ်လၢနီၢ်န့ၣ်ပ တမၤဘၣ်ဘၣ်ကစီဒီဘၣ်, တလၢၤမၢပှၤတခီပမၤဘ့တ ခီလီၤ.

၈. **ဂ့ၢ်နှၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အဆိလၢတၢ်ဂၤအမဲာ်ညါန့ၣ်တမံၤ လၢ်လၢ်န့ၣ်ပစံးလၢဂ့ၢ်နှၢ်တၢ်ဂၤလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဂ့ၢ် နှၢ်ပှၤဂၤလီၤ.

၉. **ဂ့ၢ်ဆံးဃဲၤလာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီရှထၢကှၤအဖိဒိၣ် စၣ်လံၤ,အဒိဘူးဒီတၢ်အဖိဒီးနုးန့ၢ်ကှၤဝဲလၢအဖိခွါအ မါ,အဖိမုၣ်အဝၤဒီး ပစံးလၢဂ့ၢ်ထံးဃဲၤလာ်လီၤ. သုမ့ၢ် နုးန့ၢ်သုးဖိသုးလံၤအမါအဝၤဒီးဂ့ၢ်ထံးဃဲလာ်ဒီးဟံးကှၤ လၢသုဒိဘူးဒီတၢ်အဖိတဖၣ်န့ၣ်ဒီး နုးန့ၢ်ကှၤလၢသုဖိခွါ အမါတက့ၢ်.

၁၀. **ဂ့ၢ်ကွၢ်တိကွၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်ပနီၣ်တၢ်ဖံးသိးဒီးပက သ့ၣ်ညါတၢ်အါတၢ်စှၤန့ၣ် ပဟ်ပနီၣ်ဒီးအဂ့ၢ်အပီၢ်ပစံး ထိၣ်ဒီးအမံၤအသၣ်လၢ၁၂၃၄၅၆၇၈၉၁၀ဒီးပစံးလၢပ

Digitized by Google

ဂၢ်ကွၢ်တိးကွၢ်လီၤ. နဂၢ်ကွၢ်ယီၤသ့ၣ်တပူၤအိၣ်ဆံးအါ
လဲၣ်,အိၣ်ဆံဆဲၣ်ဖျၢၣ်စီၤလီၤ.

၁၁. **ဂၢ်ဝ့ၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပဂၢ်တၢ်ကမၣ်ဒီးတဝ့ၤထီၣ်ဘၣ်လၢ
ပအဲၣ်ဒီးလွဲၢ်ဆံယါၢ်ဆံနူၣ်ဒီးပမၤဝ့ၤထီၣ်ဒီး ပဂၢ်ကဒီး
နူၣ်ပစံးလၢပဂၢ်ဝ့ၤထီၣ်ကူၤလီၤ. ဒီးပစံးဒီးအဆိလၢဂၢ်
လၢဂၢ်ဝ့ၤလီၤ. နဂၢ်သဲးသ့ၣ်တဝ့ၤထီၣ်ဒံးဘၣ်,ဂၢ်ဝ့ၤဒၣ်
ကယၢ်တ့ၤအဝ့ၤယါၢ်ဆံတက့ၢ်.

၁၂. **ဂၢ်ထၢ** နူၣ် မ့ၢ်ဂၢ်ဝ့ၤအဆိလီၤ. ပဂၢ်တၢ်တ့ၤ အဘၣ်
ဒၣ်ထဲသိးဒီးပအဲၣ်ဒီးနူၣ်ဒီးပစံးလၢပဂၢ်လၢဂၢ်ဝ့ၤလီၤ.
နဂၢ်သဲးသ့ၣ်တဝ့ၤဒံးဘၣ်တကယၤဘၣ်, ဂၢ်လၢဂၢ်ဝ့ၤ
ကူၤတက့ၢ်ခွါစီၤ.

၁၃. **ထီဂၢ်ကီဂံၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအသးဒ့ဒီလီၤ. ကလဲၤ
တၢ်တစဲးစဲး, ကအိၣ်တစဲးစဲးကမၤတၢ်လၢအံၤတစဲးစဲး,
ကမၤတၢ်လၢနူၣ်တစဲးစဲးဒီးကီလၢအသးဒီးပစံးလၢကီ
ဂၢ်ကီဂံၤလီၤ.

၁၄. **သူဂၢ်သူဂဲၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမံတနူၢ်အိၣ်တမ့ၥ်,အ
စုသကးခိၣ်သကးအသူၣ်အူသးအူဒီးပစံးလၢသူဂၢ်သူ
ဂဲၤလီၤ. ဒီးသူဂၢ်နူၣ်ပဘၣ်ကတိၤဒီးအဆိလီၤ. တၢ်သူ
ဂၢ်သူဂဲၤယၤနးကၢ, စမံတနူၢ်ဘၣ်, ဒ်ပစံးတၢ်အသိးစ
သူၣ်ဖှသးဖှ,စစုသကးခိၣ်သကး,တၢ်ကကဲပဝံယၤစ
မံတနူၢ်ဘၣ်စံးဝဲလီၤ.

၁၅. **ဝုၤဂၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ဝုၤဂီၢ်အဆိလီၤ. သ့ၣ်အိၣ်ဒီးအဒ့အ
လၣ်ဒီးဝၣ်ယါၢ်ခီယါၢ်ခီနူၣ် ပစံးလၢဝးဝုၤဂၢ်ဝုၤဂီၢ်လီၤ.
တၤကြူၤသ့ၣ်တထံးဝးဝုၤဂၢ်ဝုၤဂီၢ်နူၣ်လဲၣ်.

၁၆. **ကိၥ်ဂၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ကိၥ်ဂဲၤအဆိလီၤ. ဖိဒ်ဖိသၣ်စိၥ်နီၣ်က့
နီၣ်ကိၥ်လၢပမဲၥ်ညါဒီးနီၤပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလဲၤတၢ်ဒီးသ့ၣ်ဒ့ဝၣ်
ဒ့နီးပမဲၥ်ညါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢနီးပှၤကိၥ်ဂၢ်ကိၥ်ဂဲၤလီၤ. စိၥ်
သ့ၣ်ဖိကိၥ်ဂၢ်ကိၥ်ဂဲၤနီးစမဲၥ်ညါနးကၢ.

၁၇. **ဆ့ၣ်ဂၢ်ဆ့ၣ်ဂၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟ်ဒူအသးလၢအ
ဖိမၤကူၣ်အနူၤအနၢ်ဒီးကညီၤထီၣ်ကဟဲးထီၣ်ဝဲနူၣ်ပစံး
လၢဆ့ၣ်ဂၢ်ဆ့ၣ်ဂၢ်လီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢဆ့ၣ်ဂၥ်ဆ့ၣ်ဂၢ်
လီၤ. ပှၤတဂၤအဖိအလံၤဟိၣ်ဒီးမၤလၢအဖိအလံၤလီၤ
ဆ့ၣ်ဂၢ်ဆ့ၣ်ဂၢ်လီၤ.

၁၈. **ဂီၤဂၢ်ဂီၤဂဲၥ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဖဲးခုးတကဝီၤဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,စံၥ်
တကဝီၤဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢကိၥ်ဂၢ်ကိၥ်ဂဲၥ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်
ဒီးဂီၤဂၢ်မ့ၢ်ဂီၤငဲၥ်အဆိလီၤ. ပမၤခုးမၤစံၥ်နူၣ်မ့ၢ်တက
ဝီၤဘၣ်,မ့ၢ်မၤအသးဖးထီဒီးမၤဒၢကူၣ်ဒၢဝံၥ်ဒီး ပစံးလၢ
ဂီၤဂၢ်ဂီၤဂဲၥ်လီၤ. ပှၤတဂၤဖဲးခုးတလီၢ်ဂီၤဂၢ်ဂီၤကၥ်ဒီးတ
ကဝီၤဘၣ်.

၁၉. **ဂီၤဂၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ဂီၤကးအဆိလီၤ. ပှၤကညီမ့ၢ်ဘၣ်
တၢ်ကိၥ်တၢ်ခဲတမံၤမံၤဒီးအမဲၥ်ဂီၤထီၣ်နူၣ် ပစံးလၢဂီၤဂၢ်
ဂီၤကးဒ်နူၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်မၤဒီးအဆိလီၤ. ဒီးပဘၣ်မၤဒီး
အဆိလၢဂီၤဂၢ်ဂီၤကးဒ်နူၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤလီၤဆူးလၢထံ
ကျါဒီးဟ်ထီၣ်မးအမဲၥ်ဂီၤဂၢ်ဂီၤကးလီၤ.

၂၀. **ဂၢ်ခိၣ်ဆ့** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢပျၢၤတဂၤနူၣ် အမံၤဟူသၣ်
ဖျါလၢအဂ့ၤအဝဲဒီးပှၤစံၣ်တဲၤလီၤတဲၥ်လၢပူတ့ၤမ့ၢ်မဆါ
တနံၤလီၤ.

ပူဂၢ်ခိၣ်ဆ့ No . 39.၃၉.

ပစံၣ်တဲၤဂၢ်ခိၣ်ဆ့နူၣ် လၢပျၢၤအမိၢ်အပၢ်သံ
သဒၣ်အီၤဒီးအဖံလုၢ်ဖိၣ်ယဲကူၤအီၤလီၤ. တးဒီးဒိၣ်ထီၣ်
မးဝဲအကံၢ်ဂ့ၤအဂီၤဂ့ၤဒီးမ့ၢ်သယုၢ်ဒီးပၢ်သယုၤသါဘၣ်
အီၤလီၤစံးဝဲဒၣ်. ဒီးမိၢ်သယုၢ်ပၢ်သယုၤမၤလိၥ်အီၤဂၢ်ခိၣ်
ဆ့စၢ,ဆဲးခးတဂ့ၤ,မိၢ်သယုၢ်ပၢ်သယုၤကူၤပူၤဒီးဂၢ်ခိၣ်
ဆ့နူၣ် လဲၤထံၣ်လၢထိၣ်တၢၢ်ထိၣ်ကိး, ကစုၢ်ထိးတိၤ,
လံၣ်စိၤယဲစိၤအိၣ်ချၢၣ်သ့ၣ်တပူၤသဲၣ်သဲၣ်ကလဲၥ်ဒီးတၢ်
မိၣ်လဲၤခိးခးအသးလီၤ. ယံၣ်ယံၣ်ဒီးလဲၤခိးခးဝဲဒၣ်
လီၤ. တ့ၤမ့ၢ်အနူၢ်တစုဒီးထိၣ်သူတဟဲလၢၤ,ထိၣ်ကိးတ
ဟဲလၢၤ,ကစုၢ်တဟဲလၢၤ,ထိးတိၤတဟဲလၢၤ,လံၣ်တဟဲ
လၢၤ, ယဲတဟဲလၢၤ, တၢ်တဟဲလၢၤဘၣ်နီတမံၤဘၣ်ဒီး
ဟဲလၢယဲဝါတဒုယုၢ်လၢချၢၣ်ဒုလီၤနူၣ် လၢထးထးလၢ
လဲၥ်လဲၥ်,လၢထးထးလၢလဲၥ်လဲၥ်ဒီးသါကခးဝဲလီၤ. သူ
ထိၣ်ချံၣ်တးအတၢ်ယုၢ်ကွဲၥ်ဘျုံးလီၤကူၤဝဲ,ဖ့ၣ်ထိၣ်ချံၣ်
တးအတၢ်ယုၢ်ကွဲၥ်ဖ့ၣ်လီၤကူၤဝဲ,ဒီးထိၣ်ပျၢ်တးအတၢ်
ယုၢ်ကွဲၥ်ထုးလီၤကူၤဝဲ, ပညိၣ်ထိၣ်ဝဲတးအတၢ်ယုၢ်ကွဲၥ်
ထုးလီၤကူၤဝဲ,ယဲၥ်ယဲၥ်ဒီး ချံၣ်ဝံၣ်ဆုါဖျဒီး ပျၢ်ဒံးခံဝဲၥ်
ဘၣ်အီၤဒီး ဟဲၥ်သံအသးလၢချၢၣ်ဒုလီၤနူၣ်လီၤ. တၢ်လၢ
ယဲဝါနူၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်ယါချၢၣ်ဟဲလိၣ်ထိၣ်အသးလီၤစံးဝဲဒၣ်,
ဂၢ်ခိၣ်ဆ့သါကလဲၤဟံကူၤဒီးလဲၤယီၤဝဲတ့ၤဒီး အတၢ်ဖံး
ယဲၥ်အီၤဝဲနူၣ်ကျၢၤမါယါလီၤ. တ့ၤနၤတပဟၢဂၢ်ခိၣ်ဆ့
လီအံၣ်ဆါတနူၢ်, လီဆံၣ်ဆါတနူၢ်ဘၣ်ဒီး မိၢ်သယုၢ်ပၢ်
သယုၤဟဲမၤသိၣ်အသးနူၣ်ပုဒ်ခုစိၤထီစိၤအသိးလီၤ. ဂၢ်
ခိၣ်ဆ့တခီလီအသးဆူနူၤတနူၢ်ဆူနူၤတနူၢ်ဘၣ်ဒီးဘျၣ်
ဆုါနူၣ်တ့ၢ်လီၤကွဲၥ်ဒီလီၤ. မၢအမါလဲၤဟံးထိၣ်ကူၤဒီး
အမါလဲၤဟံးထိၣ်ကူၤလီၤ. တ့ၢ်လီၤဝဲတလီၢ်လီၢ်တသါ
သါဒီး အဖိအမါလဲၤဟံးထိၣ်ကူၤတကဲလၢၤဘၣ်လီၤ.
တ့ၤနၤတပဟၢလဲၤလီၤဟံးထိၣ်ကူၤဒၣ်ဝဲဒီးမၢအမါယံၤ
ထွဲအခံလၢလုၣ်တဖျလီၤ. လဲၤလီၤဝဲတ့ၤဒီးဒုတဲၥ်ကွဲၥ်
လုၣ်ဖျနူၣ်ဒီး ယုၢ်ကူၤဝဲလုၢ်လုၢ်ဆူအဖံအိၣ်လီၤ. ကူၤသံ
ကွၢ်အဖံဖံစၢ,မိၣ်သယုၢ်ဒီးပၢ်သယုၤလဲၤဝဲဆူလဲၣ်,ဒီးအ
ဖံစံးဆၢအီၤ,မိၢ်သယုၢ်ဒီးပၢ်သယုၤကူၤလံဝဲလံ.တ့ၤမ့ၢ်အ
နူၣ်တစုဒီး ဂၢ်ခိၣ်ဆ့စိၢ်ကူၤမိၢ်သယုၢ်ပၢ်သယုၤနူၣ်ကြူး
ကြူးဒီးချူးလၢထံဖိဒုတလိၥ်အနံၤလီၤ. တးဒီးထံဖိနံၤ
နူၣ်ထိၣ်ဂံၥ်ဆီမံၤအလီၤဝဲးသဲၣ်မးလီၤစံးဝဲဒၣ်,တ့ၤမ့ၢ်အ
နူၢ်တစုဒီး ဂၢ်ခိၣ်ဆ့ဝဲၥ်တ့ၤခိၣ်တယုလီၤ. ဆဲတ့ၤခိၣ်နူၣ်

Digitized by Google

အပျုၤတလၢဘၣ်ဒီးဖှၣ်နူၢ်အမါယိၢ်ဒိၣ်ပျုၤနူၣ်လီၤ. ကွၤတုၤအမါမိၢ်သယုၢ်ဒီးပၢ်သယုၤအဟံၣ်နူၣ်ဒီးမုၢ်ဆှၣ်ဆှၣ်ဟဲကွၢ်ကွၤဝဲ,မုၢ်ဆှၣ်ဆှၣ်ဟဲကွၢ်ကွၤဝဲဒီးတဘၣ်ဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်လီၤ. အနူၢ်တဂီၤဘၣ်လၢပြၢ်စီတဘှၣ်ဒီးကွၤစိာ်ဝဲဆူဟံၣ်လီၤ. မၢအမါယီကွၤတနူၣ်ဘၣ်ဒီးယီကွၤဒၣ်ဝဲလီၤ. ယီဝဲဝံၤဒီးမၢအမါဒိၣ်ဘျုးကွၤလီၤ. မၢအမါတနူၢ်ဘၣ်ဒီး ဒိၣ်ဘျုးကွၤဒၣ်ဝဲလီၤ. ဒိၣ်ဘျုးတၢ်နူၣ်ဒီးဒိၣ်ဝဲတဘီတၢ်သွံၣ်ဆံးဘၣ်အီၤ.ဒိၣ်ဝဲခံဘီတၢ်သွံၣ်ဆံးဘၣ်အီၤလီၤ. တုၤနုၤတပဟၢတၢ်ကိၢ်အသးသတးဒီးအိၣ်တသ့လၢၤဘၣ်နီတပူၤဘၣ်လီၤ. မၢအမါလုၣ်အထံအမါတနူၢ်ဘၣ်ဒီးလဲၤလုၣ်ဝဲလၢထံဘီမဲးအလိၢ်နူၣ်လီၤ. လုၣ်ထံနူၣ်ဒီး ကဲထီၣ်မးဝဲလၢထိၣ်ဖှၢ်ထူတဘှၣ်ဒီးယူၤထီၣ်ဝဲလၢတိၤနါစုၤဒီးအမါဖိၣ်သဖှူးနူၣ် အမဲၣ်ကိစုၤတဘှၣ်လီၤ. တုၤနုၤတပဟၢဒီးယူၤထီၣ်စိၢ်လီၤကွၤဝဲလၢချၣ်ခံယီခံတသါလီၤ. ဒီးပဒီမိၢ်ဒီပၢ်လီၤကူာ်ကွၤအီၤကျဲလီၤ. ချၣ်စိၤယီစိၤနူၣ်ကၢ်တထံးစိၢ်တလှၢ်ဝဲတထံး.ကၢ်တထံးစိၢ်တလှၢ်ဝဲတထံးယံာ်ယံာ်ဒီးချၣ်စိၤယီစိၤလၢာ်ဒီးယူၤထီၣ်ဝဲဆူမူခိၣ်ထးနူၣ်လီၤ. စိၢ်လီၤဝဲအလိၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးဘၢၤဝှၤဝီၤဝဲဒၣ်လၢမူဖးဖိနူၣ်ကဘျၣ်ဘျၣ်ကဘျၣ်ဘျၣ်လီၤ. ယံာ်ယံာ်အဖံလိလီၤဘှ,အဖံထံၣ်လၢအကနဲဒီးအဖံသ့ၣ်ညါလၢဂံၢ်ခိၣ်အှအကနဲလီၤ. ဒီးအဖံကိးလီၤကွၤအီၤစံးဝဲဒၣ်

မှမ့ၢ်ဖံလံၤဂံၢ်ခိၣ်အှ
စိၢ်လီၤလၢဖံဟံၣ်ခိၣ်စှ

ဂံၢ်ခိၣ်အှနူၣ်နၢ်ဟူအဖံအကလုၢ်နူၣ်ဒီးဟဲကွၤယူၤလီၤကွၤဝဲဖှၣ်လီၤဖှၣ်လီၤဒီးဒ်အဖံစံးအီၤအသိးနူၣ်စိၢ်လီၤဝဲလၢအဖံသဒီစိနူၣ်ဒီးအဖံကိးကဒီးအီၤစံးဝဲဒၣ်.

မှမ့ၢ်ဖံလံၤဂံၢ်ခိၣ်အှ
စိၢ်လီၤလၢဖံကျိုၤနါစုၤ

ဒီးဟဲကွၤစိၢ်လီၤကဒီးဝဲလၢအဖံအကျိုၤနါစုနူၣ်ဒီးအဖံကိးကဒီးအီၤစံးဝဲဒၣ်

မှမ့ၢ်ဖံလံၤဂံၢ်ခိၣ်အှ
စိၢ်လီၤလၢဖံကံၣ်ဖျၢၣ်ဝှ
ဖံကထဲးနဆူၣ်လှၤလှၤ
ကဲထီၣ်ကွၤစိၤဂံၢ်ခိၣ်အှ

ဒီးဟဲကွၤစိၢ်လီၤဝဲလၢအဖံကံၣ်ဖျၢၣ်ခိၣ်နူၣ်ဒီး အဖံထဲးကွံာ်မးအဆူၣ်အဒံးနူၣ်လှၤတကွၤဒီးကဲထီၣ်ကွၤကဒီးဝဲလၢဂံၢ်ခိၣ်အှအလိၢ်လိၢ်လီၤ. တုၤနုၤတပဟၢလဲၤဝဲဆူမိၢ်သယုၢ်ပၢ်သယုၤအအိၣ်တသ့လၢၤဘၣ်ဒီးမိၣ်တၢ်မဲ့ၤမဲ့ၤဒီးအိၣ်ဝဲသူသူလံၤလှၤလီၤ. ဘၣ်မနုၤလၢအလဲၤဝဲတပၢၢ်တသ့လၢၤဘၣ်လဲၣ်. နီးတံာ်ဒီးလၢၢ်မုၢ်လှတီဒီးလဲၤဝဲတသ့လၢၤဘၣ်လီၤ. တၢ်လၢလၢၢ်မုၢ်လှတီနူၣ်မုၢ်ပဒီမိၢ်ဒီပၢ်ကူာ်ကွၤအီၤလၢသီချၣ်ဖူယီဖူနူၣ် ကဲထီၣ်လီၤ. တုၤမုၢ်အနူၣ်တစုဒီးအဖံစံးအီၤလံၤစၢဝဲာ်နူၣ် ပှၢ်ဟိၢ်နွဲဝဲာ်ဒီး လဲၤကွၤကၢ်ဆူမိၢ်သယုၢ်ပၢ်သယုၤအအိၣ်နူၣ်နဲာ်. အဖံစံးအီၤဒ်နူၣ်ဒီးဝဲာ်ပှၢ်ဟိၢ်လီၤ. ဝဲာ်ပှၢ်ဟိၢ်နူၣ်ဒီးသးပှၢ်နိၣ်ဝဲဒၣ်အဘျၣ်တဝဲာ်ဒီးဝဲာ်ဘၣ်ဝဲယုဝဲာ်စိၤလီၤ. ဒီးစံးဘၣ်အဖံဖံစၢ,စဝဲာ်ပှၢ်ဟိၢ်ဝံၤလံ,စကလဲၤလီၤ. ဒီးအဖံမၤလိာ်အီၤနလဲၤမ့ၢ်တုၤလၢၢ်မုၢ်တိၤတနိၢ်တံာ်အသးကတိၤတတိၤနူၣ်ဒီး တတိၤနူၣ်ဖှံလၢပှၢ်ဟိၢ်တဝဲာ်. တတိၤနူၣ်ဖှံလၢပှၢ်ဟိၢ်တဝဲာ်ဒီးစံၣ်ထွဲကၢ်ပှၢ်ဟိၢ်အခံနူၣ်ဒီး ဆွဲးဒီးဆွဲးနဲာ်. ဂံၢ်ခိၣ်အှနူၣ် ကနၣ်အဖံမၤလိာ်အီၤနူၣ်တိၢ်နူၢ်ဝဲဝံၤဒီးလဲၤဝဲလီၤ. လဲၤဖှံလၢၢ်မုၢ်နူၣ်ဒီးလၢၢ်မုၢ်အဲးထိၣ်အသးဒီးစံၣ်ဝဲဒီးဆွးဒီးဆွးလီၤ. ပူၤကွံာ်နွံဖျၢၣ်ဒီးအိၣ်ဒံးထဲအသးဒါတဖျၢၣ်စိၤလီၤ. ဒီးဖှံဝဲပှၢ်တအိၣ်လၢၤဘၣ်, ပှၢ်ဟိၢ်အိၣ်ဒံးတဖျၢၣ်နူၣ် ဖှံဝဲထူၣ်ဖျိတြိၢ်စုဒ့စိၤလီၤ. တုၤနုၤပတဟၢဒီးဘှၣ်လဲလိာ်ကွၤစုတကူၤခိၣ်တကူၤဒီးမိၢ်သယုၢ်ပၢ်သယုၤနူၣ်လီၤ. ကွၤကွၤဆူအလိၢ်ခံဒီးကွၤတပၢၢ် ကွၤဆူမိၢ်သယုၢ်ပၢ်သယုၤအအိၣ်ဒီးကွၤတပၢၢ်. မှမ့ၢ်ကျဲဖိဆူယဲဝါအအိၣ်တဘိနူၣ်အကျိာ်လိၢ်အိၣ်ဒၣ်တၢ်ပျူၢ်ကလာ်လီၤ. ဘၢ်လၢမိၢ်သယုၢ်ဒီးပၢ်သယုၤနူၣ်မုၢ်အဒီးမုံၤဒီယိၤလီၤ. ဒီး လီၤကာ်လၢအကနူၢ်အဝၤလၢဂံၢ်ခိၣ်အှနူၣ်တကၤယီအသိးလီၤဂံၢ်ခိၣ်အှနူၣ်ကွၤဝဲတခီတပၢၢ်တခီတပၢၢ်ဒီးကွၤဝဲဆူယဲဝါအအိၣ်နူၣ်လီၤ,ဂံၢ်ခိၣ်အှနူၣ်လၢအအိၣ်ဒီးယဲဝါလၢသီနူၣ် ထိၣ်ဖိလံတကၤလံစံးဝဲဒၣ်.မၤသးဒ်နူၣ်ဒီးယဲဝါအဖိကွၢ်လီၤတၢ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်မိၢ်စၢ. ပၢ်ဟဲကွၤလံ, အမိၢ်မုၢ်ကွၢ်လီၤဒီးတထံၣ်ဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်ယံာ်ယံာ်ဒီးဂံၢ်ခိၣ်အှနူၣ်လိၢ်ထိၣ်အသးလီၤ. ဒီးယဲဝါစံးအီၤ.

ဆဲးဘျိၣ်မုၢ်ယါချၣ်အမဲာ်
ကုၢ်ကုၢ်ဟးကစၢ်တဖျဲး

ဒီးဟဲကွၤထိၣ်အိၣ်ကွၤကဒီးဝဲဒီးယဲဝါနူၣ်လီၤ. အိၣ်တမှာ်ဘၣ်ဒီးမုၢ်ဆှၣ်ဆှၣ်ကျဲဘိ,မုၢ်ဟါဟါကျဲဘိဒီးကိာ်ထိၣ်ဝဲလၢကျိုၤခိၣ်နူၣ်လီၤ.အနူၣ်တနံၤဆီမိၢ်ပှၢ်တဘှၣ်ယူၤကပျိၢ်ထိၣ်ဘၣ်ဘိနူၣ်ဒီးအတၢ်လီၤတဲာ်ဆိးဘၣ်သံအီၤလီၤ. ဒီးယဲဝါလဲၤအိၣ်မိၢ်သယုၢ်ဒီးပၢ်သယုၤဟဲဟူထိၣ်ကွၤဝဲဒၣ်လီၤ. ဂံၢ်ခိၣ်အှအစိၣ်နူၣ်အသ့ဖံယွၤလီၤဒီးဒီးထိၣ်ကွၤဝဲလၢထံတၢၢ်ပီၤကွၤဒီး ယဲဝါဒီးထိၣ်ဝဲတဖိာ်, မိၢ်သယုၢ်ဒီးပၢ်သယုၤဒီးထိၣ်ဝဲတဖိာ်လီၤ. ယဲဝါဒီးမိၢ်သယုၢ်ပၢ်သယုၤနူၣ်ဆှၣ်တပိၤဂဲၤတပိၤဂံၢ်ခိၣ်အှအစိၣ်နူၣ်ဒီးမၤထါမၤအိၣ်လိာ်အသးလီၤ. မိၢ်သယုၢ်ဒီးပၢ်သယုၤနူၣ်ယဲဝါမၤအိၣ်ဒီးယဲဝါစံးအီၤစံးဝဲဒၣ်.

မိၢ်သယုၢ်ဒီးပၢ်သယံၤ
ဆှဆီဖိဂီၤကၢ်တဒ့
မိၢ်သယုၢ်ဒီးပၢ်သယိၤ

Digitized by Google

ဆုဆိဖိဂီၤကၢ်တဘိ
ဒီးမိၢ်သယုၢ်ဒီးပၢ်သယှၤတခီအံၤအတၢ်မၤအိၣ်တီဆၢစ့ၢ်ကီးယဲဝါနူၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်.

နီၢ်ယဲဝါပှိၤလိၢ်ကဲၣ်ဆိး
ဂံၢ်ခိၣ်ဒူကှၤအိၣ်ကှၤဆိး
နီၢ်ယဲဝါပှိၤလိၢ်ကဲၣ်ကါ
ဂံၢ်ခိၣ်ဒူကှၤအိၣ်ဒီးပှၤ.

မၤထါနူၣ် လၢမနၤနၤလၢပဆါဆါတမံၤဘၣ်စံးဝဲဒၣ်,မၤထါနူၣ်အါနံၤအါနၤဒီးမိၢ်သယုၢ်ဒီးပၢ်သယှၤခံဂၤနူၣ်မ့ဝဲတဂၤဆီးသီဝဲတဂၤ, မ့ဝဲတဂၤဆီးသီဝဲတဂၤဒ်နူၣ် ယၢ်ယီၤယၢ်ယီၤလီၤ. နီၢ်ယဲဝါတခီအသကိးတအိၣ်ဘၣ်ဒီး အါနံၤအါနၤယံာ်ယံာ်ဒီးမ့သပှၤဝဲလီၤ. တ့ၤအမ့သပှၤဒီး မိၢ်သယုၢ်ဒီး ပၢ်သယှၤနူၣ်လီးလီၤဟှၣ်နူၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ဒူအသ့ဖံလၢနီၢ်ယဲဝါအထံတၢ်ပီၤကှၤပူၤနူၣ်ဒီး ကှၤဝဲလၢနီၢ်ယဲဝါမ့သပှၤအဖၢမ့ၢ်နူၣ်လီၤ. ကှၤတ့ၤအဟံၣ်ဂံၢ်လီၤဝဲဒီး ဟဲလီၤလၢဂံၢ်ခိၣ်ဒူနူၣ်ဒီဂၤညါလီၤ. နီၢ်ယဲဝါတခီမ့ဖုသံနီၣ်ထိၣ်ဒီး တထံၣ်လၢၤဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်လီၤ. လီးလီၤကွၢ်အထံတၢ်ပီၤကှၤပူၤဒီး အလီၢ်မိၢ်သယုၢ်ဒီပၢ်သယှၤကှၤဟှၣ်နူၢ်တ့ၢ်အတၢ်လၢပျၢၤလီၤ. ဒီးနီၢ်ယဲဝါတနူၢ်ဘၣ်လၢၤဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်,တ့ၤအနူၣ်တစုဒီး မိၢ်သယုၢ်,ဒီး ပၢ်သယှၤဒီးဂံၢ်ခိၣ်ဒူနူၣ် အိၣ်မှာ်အိၣ်ဂ့ၤဘၣ်ကှၤအဝဲဒၣ်လီၤ. ဒီးကတၢၢ်ဝဲလီၤ.

ဂံၢ်ခိၣ်ဒူအစ့ No. 155 ၁၅၅. မတၢ တဂၤအိၣ်ဒီးဖံလံၤခံဂၤအမံၤမ့ၢ်ဂံၢ်ခိၣ်ဒူလီၤ. အဖံအဲၣ်တီကှၤအီၤဒီးမိၢ်တယုၢ်နူၣ်လီၤ. မိၢ်တယုၢ်နူၣ်ဒီမံၤအမံၤပၢ်တယှၤလီၤ. သ့ၣ်နံၤဖးသီ,မၤလိာ်ဖိာ်လီၤမ့ၢ်အနံၤအနၤနူၣ်မိၢ်တယုၢ်သ့ၣ်နံၤဖးသီစကလဲၤလီၤဂံၢ်ခိၣ်ဒူအံၤ စီၤဆဲးစီၤခးတဂ့ၤ, တ့ၤအခါလၢမိၢ်တယုၢ်မၤလိာ်နူၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ဒူနူၣ်အိၣ်လၢဟံၣ်တကဲဘၣ်ဟးဒီးလဲၤထံၣ်လၢချၢၣ်တထံးအသၣ်မံတၤဒီး ဘီယုၢ်ဘီယှၤမးလီၤ. ဒီးလိၣ်ထိၣ်လၢအသးသါကလဲၤခးဝဲဒီးဟံးထိၣ်ချံၣ်ဒီးလဲၤခးဝဲလီၤ. လဲၤဝဲတ့ၤလၢချၢၣ်နူၣ်ထိၣ်သူစီၢ်တအိၣ်ထိၣ်ကီးစီၢ်တအိၣ်လၢၤဘၣ်, အိၣ်လၢယဲဝါတဒုသါကခးဝဲလိၣ်ထိၣ်လၢအသးသူထိၣ်ချံၣ်ဒီးဖှၣ်ထိၣ်ဝဲ,ဒီးထိၣ်ပျ်, လိာ်ထိၣ်လၢအသးတၢ်အံၤစတခးလၢၤဘၣ်နဲ,ဒီးထုးလီၤကှၤပျ်လီၤ. ယဲဝါနူၣ် ဟဲယုၢ်မးဖဲချံၣ်ခိၣ်သၣ်ယံနူၣ် လိၣ်ထိၣ်ကှၤကဒီးအသးစကခးတ့ၢ်လီၤ. ဒီးထိၣ်ကှၤပျ်ဒီးချံၣ်ဝံၣ်ဆုါဖျဒီးပျ်လဲၤဘၣ်လၢယဲဝါနူၣ်အမဲာ်သၣ်ဒီး သံကတာ်လၢချၢၣ်ဒိၣ်ဒှအလီၤလီၤ. ဂံၢ်ခိၣ်ဒူနူၣ်လိၣ်ထိၣ်လၢအသးတၢ်အံၤစကလဲၤထိၣ်ကှၤလီၤဒီး လဲၤထိၣ်ဝဲဒၣ်ထိၣ်ဘးလၢချၢၣ်ခံနီၢ်ယဲဝါနူၣ်စံးဂံၢ်ခိၣ်ဒူစအိၣ်ဒၣ်စတၢ်ဘြိကလာ်နဲာ်,နဟဲခးလၢယၤစတပျ်ဘၣ်နၤဘၣ်. ဒီးဟံးယာ်ဂံၢ်ခိၣ်ဒူနူၣ်လီၤ. တ့ၤဝဲၤမ့ၢ်အနံၤနူၣ် မိၢ်တယုၢ်ဟဲတ့ၤလၢအဖံအိၣ်မိၢ်တယုၢ်နူၣ်သံဂီၢ်ဂံၢ်ခိၣ်ဒူအဖံဂံၢ်ခိၣ်ဒူလဲၤဆူလဲၣ်,အဖံစံးဘၣ်မိၢ်တယုၢ်ဂံၢ်ခိၣ်ဒူလဲၤယီးဒီးချံၣ်တဘ့ၣ်လဲၤဟးလံ, ဂံၢ်ခိၣ်ဒူအံၤစမၤလိာ်မးအတၢ်လၢသီလဲၣ်,ဂံၢ်ခိၣ်ဒူအံၤပမၤကှၤတနူၢ်လၢၤဘၣ်,ကတိၤလိာ်အသးဒီးအမ့ၤခံဂၤလီၤ. ဂံၢ်ခိၣ်ဒူအံၤမ့ၢ်ယါချၢၣ်ဟံးယာ်အီၤလံၤမိၢ်တယုၢ်နူၣ်မၤလိာ်ကှၤဝဲ,ဂံၢ်ခိၣ်ဒူနၣ်ဟူဂံၢ်ခိၣ်ဒူတခီလီအံၣ်ဆါ,လီဆံၣ်ဆါအသးနူၣ်နီၢ်ယဲဝါတခီသ့ၣ်ညါဝဲလၢဂံၢ်ခိၣ်ဒူကကှၤနူၣ် နီၢ်ယဲဝါတခီကွၤဒၣ်ဝဲလၢမဆါလၢမနၤလီၤ. ဂံၢ်ခိၣ်ဒူတခီစီၢ်အိၣ်တမှာ်လၢၤသူးဆိုၣ်ဘျၣ်ဆုါတ့ၢ်လီၤ ကွံာ်ယဲာ်စီၤကွါစီၤမၤနီၢ်ယဲဝါလဲၤဟးကှၤမၤအမါစီၢ်တနူၢ်မၤအဖိစီၢ်တနူၢ်နီၢ်ယဲဝါတခီလိၣ်ထိၣ်အသးလၢ အသးနမၤလီၤတဲာ်လဲၤဟးကှၤဒၣ်နဲ, နီၢ်ယဲဝါစံးဒ်နူၣ်ဒီး, နီၢ်ယဲဝါနူၣ်စၢထွဲဂံၢ်ခိၣ်ဒူအခံလၢလုၣ်တဖျဒီး ဂံၢ်ခိၣ်ဒူနူၣ်လဲၤလီၤဆူကိာ်လာ်ဒ့ဒီးဖှၣ်တဲာ်ကွံာ်နီၢ်ယဲဝါအလုၣ်နူၣ်မၤလိာ်ခွံၣ်အတၢ်နီၢ်ယဲဝါမ့ၢ်ဆိၣ်ယၤနူၣ်လၢ်ကှၤတကှၢ်. ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ဒူကှၤဝဲဆူဟံၣ်လီၤ. ဒီးနီၢ်ယဲဝါဆိၣ်ထွဲအခံဒီး ခွံၣ်နူၣ်လၢ်ကှၤဒီး ခွံၣ်အမဲာ်ဘၣ်ပံၤကှၤတသါဒီးနီၢ်ယဲဝါဆိၣ်တၢ်အနါစုၤတထံၣ်နူၣ်ခွံၣ်တချူးနၣ်ဟူလၢၤဘၣ်ဒီး ခွံၣ်တချူးလၢ်ကှၤလၢၤဘၣ်ဒီး ဂံၢ်ခိၣ်ဒူကှၤပၢၢ်လၢအဟံၣ်ဒီး သံဂီၢ်အဖံဖံစၢ, မိၢ်တယုၢ်ပၢ်သယှၤကှၤလံ,လဲၤကွၢ်မိၢ်တယုၢ်ပၢ်တယှၤအလီၢ်နူၣ်လဲၤကွၢ်ဝဲဒီးအလီၢ်ဘီစံၢ်ဘီစီမးလီၤ. ဒီးစံးအဖံဖံစၢ,စကလူၤမိၢ်တယုၢ်ပၢ်တယှၤလီၤ. အဖံတခီနလူၤအံၤမ့ၢ်ချုးပခံဂၤနူၣ်ပှံၤအခိၣ်အံၤကွၢ်တၢ်ဆူထံခံတဂၤ ထံထၣ်တဂၤနမ့ၢ်ဖိၣ်အစုနူၣ်ဖိၣ်အစုလၢအကွၢ်တၢ်ဆူထံခံတဂၤနူၣ်လီၤ. စ့ၢ်အဖံကလုၢ်ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ဒူနူၣ်စီၢ်မိၢ်တယုၢ်နူၣ်လီၤ. စီၢ်စီၢ်ဝဲချုးလၢအပှံၤအခိၣ်လၢအဖံမၤလိာ်အီၤနူၣ်ဒီး ဖိၣ်ဝဲအစုလၢကွၢ်တၢ်ဆူထံခံတဂၤနူၣ်လီၤ. ထံနူၣ်အမံၤထံဘီမဲး,ပှံၤအခိၣ်ဝံၤဒီး ထံၣ်လၢထိၣ်ဂံာ်ဆီမံၤဝဲးအိၣ်အဆၣ်ဒီးတူၢ်တစိးဝဲၤတ့ၤခိၣ်အယုပျုၤယုဆိုၣ်တထံၣ်နူဘၣ်ဝဲဘၣ်,ယှအမါယီၢ်ဒိၣ်ပျုၤဒီးအမါဟှၣ်အီၤလီၤ. ဒီးမၤတ့ၤခိၣ်အပျုၤဒီးကှၤဝဲဆူအဟံၣ်ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ဒူနူၣ်လဲၤကွၢ်အတ့ၤခိၣ်တစုစီၢ်တဘၣ်ခံစုစီၢ်တဘၣ်, ပျုၤနူၣ်တဘၣ်ဘၣ်နီတစုဘၣ်.ဘၣ်ထိၣ်ဂံၢ်စီၢ်တဘၣ်,ဘၣ်ဆီမံၤစီၢ်တဘၣ်, ဘၣ်ကဒီးတစိၤဘၣ်လၢပြာ်စီတဘ့ၣ်ဟဲကှၤဟံးဝဲဆူဟံၣ်မၤအမါမိၢ်တယုၢ်နူၣ် ယီကှၤစီၢ်တယီကှၤ,မၤအမံၤပှၢ်ယီကှၤစီၢ်တယီကှၤ, ဂံၢ်ခိၣ်ဒူနူၣ်သူၣ်လီသးလီၤပြာ်စီနူၣ်ဒီး,အယီကှၤဝဲဒၣ်ဝံၤဒီးမၤအမါဒိၣ်ဘျုးအိၣ်လီၤ. အ မါနူၣ်စီၢ် တဒိၣ်ဘျုးမၤအမံၤပှၢ်အမံၤပှၢ်တဒိၣ်ဘျုးဂံၢ်ခိၣ်ဒူနူၣ်သးလီပြာ်စီနူၣ်ဒီး ဒိၣ်ဘျုးဝဲတဘီဆဲးဘၣ်အမဲာ်ဒိၣ်

Digitized by Google

ဖဲဝံၤဒီးကီးထီၣ်တၢ်ကိၢ်တၢ်ဂီၤထီၣ်အသးလီၤ. ဂံၢ်မိၣ်အှန့ၣ် လဲၤလုၣ်ထံလၢထံဘီမဲးဒီး ဂံၢ်မိၣ်အှန့ၣ်တပျုၢ်ထီၣ်အသးဒီးကဲထီၣ်လၢထီၣ်ဂံာ်တဘှၣ်ယူၤထီၣ်ဆူတီၤဘီလီၤ,ပၢ်တယွၤသ့ၣ်နၢ့ၣ်စံးမိၢ်တယုၢ်,ယီၤၡ,ဖိၣ်မီမိၢ်တယုၢ်နၢ့ၣ်ဖိၣ်တၢးဒီး တဘၣ်,ဘၣ်တဖြူးလၢအမဲၢ်ကိလီၤ. ဂံၢ်မိၣ်အှန့ၣ် ယူၤထီၣ်ကွၤဖဲဆူချၢၣ်ဒိၣ်နှယူၤထီၣ်ဖဲဆူယိဒိၣ်နှပစကီၤစိၢ်ကျာ်ကွၤပခံစကီၤစိၢ်ကျာ်ကွၤ ကျာ်ကွၤဖဲတနၢ်ဘၣ်. ဂံၢ်မိၣ်အှန့ၣ်ယူၤထီၣ်ကဒီးတထံၣ်ယူၤထီၣ်ဖဲဆူမူဖးဖိဟိၣ်ဖးဖိအဖံလဲၤလီလီၤဘၣ်အဖံထံၣ်ထီၣ်အီၤအဖံကီးအီၤ မ့မ့ၢ်သမီးစလံၤဂံၢ်မိၣ်အှန့ၣ်ဟဲကွၤစိၢ်လီၤလၢဖံကျိၤစ့အံၤတက့ၢ်. ဂံၢ်မိၣ်အှန့ၣ်နၣ်ဟူအဖံအကလုၢ်ဒီးစိၢ်လီၤကျိၤလီၤန့ၣ်လီၤ. အဖံန့ၣ်ဖိၣ်ကွၤအီၤဒီး ထဲကွံာ်ဖဲအဆူၣ်လှၤတကွၤကဲထီၣ်ကွၤကဒီးလၢဂံၢ်မိၣ်အှအလိၢ်လိၢ်လီၤ. သါကကွၤဆူသါမါမိၢ်တယုၢ်အိၣ်နၢ့ၣ်ကွၤဖဲတပၢၢ်လၢၤဘၣ်,နီးတံာ်ဒီးလၢၢ်မုၢ်လှၤတီအဖံကၢၣ်ယုၤအီၤအဖံမၢအဖဲာ်ပှၢ်ဖဲာ်ပှၢ်နွံဖဲာ်ဖုံဒီးကအိးထီၣ်ဒၣ်အသးကီးဆီလီၤ. ဖဲာ်မုၢ်နွၢ်နွံဖဲာ်, တပှဲၤထီၣ်ဘၣ်သးပှၤနိၣ်ဖဲတဖဲာ်ဂံၢ်မိၣ်အှန့ၣ်လဲၤဖှံဖဲတးဒီး လၢၢ်မုၢ်အိးထီၣ်အသးလဲၤဖှံဖဲဃုဆီအိးထီၣ်အသးဃုဆီလိာ်လီၤ. လဲၤဖဲတုၤလၢအကတၢၢ်တဆီဒီးဖှံဖဲပှၢ်တအိၣ်လၢၤဘၣ်ဒီးလဲၤဖဲစိၢ်တပၢၢ်လၢၤဘၣ်, လၢၢ်မုၢ်နၢ့ၣ်ထူၣ်ဖျိကြိၢ်စူနှမၢကသ့ၣ်လဲၤစိၢ်ကသ့ၣ်ကဟဲးမၢကဆီလဲၤစိၢ်ကဆီကီးတုၤန့ၣ်တစုဒီး ဂံၢ်မိၣ်အှဒီးမိၢ်တယုၢ်ကတိၤလိာ်အသးစလဲၤဆူနအိၣ်တပၢၢ်လၢၤဘၣ်. ဒီးဘှၣ်လဲလိာ်ကွၤအစုသကူၤအခိၣ်သကူၤစံးလိာ်အသးအအံၤတစုနဟဲအိၣ်ယၤစိၢ်တပၢၢ်လၢၤ, စလဲၤအိၣ်နၤစိၢ်တပၢၢ်လၢၤမိၢ်တယုၢ်စိၢ်ကွၤ, ဂံၢ်မိၣ်အှတခီစိၢ်ဟဲကွၤလီၤ. ဂံၢ်မိၣ်အှန့ၣ် ကွၢ်ဖဲလၢအမဲာ်ကျဲဆူနိၢ်ယဲဝါအိၣ်တခီတးဒီး ကျဲမုၢ်ဂီၤပၤလီၤ. ကွၢ်ကဒါဖဲဆူမိၢ်တယုၢ်တခီအိၣ်ထဲလၢၢ်မုၢ်လှတီမီၤလီၤ.ဂံၢ်မိၣ်အှန့ၣ်ကွၤဆူနိၢ်ယဲဝါအိၣ်တခီတးဒီး အဖိထံၣ်လီၤအီၤအဖိစံးဖဲပၢ်ဟဲကွၤလံဒီးနိၢ်ယဲဝါကွၢ်လီၤဂံၢ်မိၣ်အှန့ၣ်သုးတဒၢကွံာ်အသးအမါနိၢ်ယဲဝါကွၢ်လီၤဒီးတထံၣ်ဘၣ်,အဖိကွၢ်လီၤကဒီးအဖိထံၣ်လီၤဒီး အဖိစံးပၢ်အိၣ်မးန့ၣ်လဲၣ်. အမိၢ်ကွၢ်လီၤဒီးတထံၣ်ဘၣ်,ဒီး စံးအဖိနကွၢ်လီၤဒီး နစံးလီၤနပၢ်ဟဲကွၤလီၤစကွၢ်လီၤယဲဒီးစတထံၣ်ဘၣ်နီတစုဘၣ်,ဒီးဂံၢ်မိၣ်အှလိၣ်ထီၣ်အသးဒီးထံၣ်လီၤဂံၢ်မိၣ်အှတၢ်တုၤပဆဲးဘျိၣ်ပမဲာ်အံၤဒီးစံးဖဲဒၣ်မးကုၢ်အံၤဟးပကစၢ်တဖျဲးဘၣ်,ဂံၢ်မိၣ်အှတခီ အသးဒိၣ်ထီၣ်ကွၤဆူအဖံအိၣ်သးတယုၢ်ထီၣ်ကွၤမိၢ်တယုၢ်ဒီးအိၣ်ဖဲသူလှၤကီၤဝ့ၤလီၤ. မုၢ်ဆှၣ်ဆှၣ်ကျထီၣ်အဘီဖးဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. ကျဲဖဲဝံၤကိာ်ထီၣ်ကွၤဖဲလၢအဖိမိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဆီမံၤမိၢ်ဘီယူၤတပျိၢ်ဒီးစိၢ်လီၤလၢဘီဘိလီၤန့ၣ်ဘီန့ၣ်လီၤတဲာ်တးဒီး ဘၣ်ဂံၢ်မိၣ်အှသးန့ၣ်ထီၣ်တဲာ်ဖြးဒီး ဂံၢ်မိၣ်အှန့ၣ်သံဖဲလီၤ.   အဖံန့ၣ်မၤလိာ်မိၢ်တယုၢ်ဟဲဟိၣ်ဘၣ်နဝၤတက့ၢ်. နဝၤသံလံ,မၤလိာ်နိၢ်ယဲဝါနိၢ်ယဲဝါမးဟဲဟိၣ်ဘၣ်အဝၤတက့ၢ်. အဝၤသံလံ,ဟဲဖဲတုၤခံဂၤလိာ်ဒီးဂံၢ်မိၣ်အှအဖံကတိၤထီၣ်တၢ်ဟံးကွၤသုဝၤသုဟံးကွၤမုၢ်နၢ်တဂၤဂၤန့ၣ်ဒီးကကဲလၢသုဝၤလီၤ. တးနိၢ်ယဲဝါတခီ လဲၤဒီးထီၣ်ပီၤလၢဂံၢ်မိၣ်အှအဖိလာ်န့ၣ်ဝံၤလံ,မိၢ်တယုၢ်ဒီးပၢ်တယွၤန့ၣ်ကၢၣ်တၢ်ခံဂၤမိၢ်တယုၢ်စံးပၢ်တယွၤယီၤၡ,မုၢ်ပကကၢၣ်ယီၤလဲၣ်,နိၢ်ယဲဝါအံၤဒီးထီၣ်ပီၤလၢပမဲာ်ညါလံ,အယီၤစံးအီၤဘၣ်ယိၣ်တဂ့ၤ,ယိပီၤဒီး ယိကစၢ်လီၤယီၤၡ, အယီၤန့ၣ်စိၢ်ယိပီၤဒီး အယီၤကၢၣ်ယုၤအတၢ်ယီၤၡလဲၤပျံာ်ဖျိနိၢ်ယဲဝါအပီၤခံန့ၣ်ဒီးဒီးထီၣ်တဒါလၢနိၢ်ယဲဝါအပီၤခံန့ၣ်လီၤယီၤၡ,အယီၤတခီဒီးပျံာ်ဖျိနိၢ်ယဲဝါအပီၤခံဒီးဒီးထီၣ်အပီၤဝံၤဒီးကွၤထီၣ်ဖဲဆူဟံၣ်လီၤ. ဒီးမၤအိၣ်လိာ်အသးသၢတနၤကျိၤမုၢ်ဆှၣ်ဝါနိၢ်ယဲဝါတဂၤအဖိအိၣ်နၢ်အီၤဒီး မံသပှၤလီၤ. မိၢ်တယုၢ်ဒီးပၢ်တယွၤန့ၣ်ကီးထီၣ်ကွၤစိၢ်,ဂံၢ်မိၣ်အှၡ,မိၢ်တယုၢ်န့ၣ်ကွၤဒီးဟံးထီၣ်အပီၤဒီးကွၤဖဲလီၤ. ကွၤဖးဒိကျဲပၢ်တယွၤန့ၣ်စံးမိၢ်တယုၢ်ယီၤၡ,နကွၤတုၤလၢဟံၣ်န့ၣ်နမုၢ်ဂံၢ်လီၤဒီးဂံၢ်လီၤကၢ်လၢယၣ်ဝါပှၤနဲာ်, မိၢ်တယုၢ်န့ၣ်စူၢ်အယီၤကလုၢ်ဒီး ကွၤဖဲတုၤဟံၣ်ဒါလီၤယၣ်ဝါဂံၢ်လီၤဖဲဟဲလီၤလၢဂံၢ်မိၣ်အှဒီဂၤညါလီၤ. ကလးကိၢ်တၢ်ဒဲးဘးဒီးနိၢ်ယဲဝါပှၤလီၤ.

ပမၤလီၤတဲာ်လၢထါတုၤကနံၣ်အံၤလီၤ.
မိၢ်မၤလိာ်နဂံၢ်မိၣ်အှ
ပၢ်မၤဒိနၤဂံၢ်မိၣ်အှ
စီၤဆဲးတဂံၤဂံၢ်မိၣ်အှ
စီၤခးတဂ့ၤဂံၢ်မိၣ်အှ
အိၣ်တမုာ်သူသူလှၤလှၤ
ဆိးတမုာ်သူသူလှၤလှၤ
ချၢၣ်သၣ်မံဘီယုၢ်ဘီယွၤ
ယီသၣ်မံဘီယုၢ်ဘီယွၤ
ဂံၢ်မိၣ်အှစီၤဆဲးချုချု
ဂံၢ်မိၣ်အှစီၤခးချုချု
ဟဲလၢထီၣ်သူတဟဲလှၣ်
ဟဲလၢထီၣ်ကီးတဟဲလှၣ်
ဟဲလၢလံာ်ဝါယှၢ်ရဲးရဲး
ဟဲလၢယဲဝါယှၢ်ရဲးရဲး
ဖှၣ်ထီၣ်ချံၣ်စဖှၣ်လီၤကွၤ
ဒီးထီၣ်ပျ့ၢ်စထုးလီၤကွၤ
ချံၣ်ဝံၣ်ဆှါဖျ့ဘၣ်အမဲာ်

Digitized by Google

သံကတၢ်လၢချၢၣ်နံၣ်နံ့
နီၢ်ယဲ၀ါကလုၢ်တီ
နီၢ်ယဲ၀ါအကလုၢ်ဖိုၤ
ဂံၢ်ခိၣ်အ့ကူၤအိၣ်ကူၤဆိး
ဂံၢ်ခိၣ်အ့ကူၤအိၣ်ဒီးအီၤ.
မိၢ်တယုၢ်ဒီးပၢ်တညီ
မိၢ်တယုၢ်ဒီးပၢ်တယူၤ
ဆ့ဆိဖိဂီၤကၢ်တဘိ
ဆ့ဆိဖိဂီၤကၢ်တဒ့
နီၢ်ယဲ၀ါဒီးမိၢ်တယုၢ်အထါလီၤ.
သံကတၢ်လၢယီနံၣ်နံ့
စသူၣ်လီစထိၣ်ကူၤ
စသးလီစထိၣ်ကူၤ
နီၢ်ယဲ၀ါဟံးယာ်စဆ့
မိၢ်တယုၢ်ဟဲပုဒီးခ့
ပၢ်တယူၤဟဲပုဒီးခ့
လီအံၣ်ဆါလီတနူၢ်လ့ၤ
လီၤဆံၣ်ဆါလီၤတနူၢ်လ့ၤ
စဲာ်ဆိုၣ်စတ့ၢ်လီၤယဲာ်
စဘျၣ်ဆ့ါစတ့ၢ်လီၤယဲာ်
မၢဖိဟံးကူၤတဟံးကူၤ
မၢမါဟံးကူၤတဟံးကူၤ
စသးဒိၣ်စလဲၤဟံးကူၤ
စသးထိၣ်စလဲၤဟံးကူၤ
စၢထွဲစခံလုၣ်တဘိ
စၢထွဲစခံနဲတဘိ
စလုၣ်တဲာ်စယ့ၢ်ကူၤ
ဖ့ၣ်တဲာ်ဖှးစယ့ၢ်ကူၤ

ပမုံၤပပှၢ်လၢပျၤအစံၣ်တဲၤပှၤဂံၢ်ခိၣ်အ့လီၤ.
ပမိၢ်ပပၢ်အစံၣ်တဲၤတၢ်ပလၢပှၤလၢပျၤအမံၤနီၢ်ယဲ၀ါ
ပမိၢ်ပပၢ်အစံၣ်တဲၤတၢ်ပလၢပှၤလၢပျၤအမံၤမှၢ်ယဲရှနါ
န့ပမိၢ်ပပၢ်အစံၣ်တဲၤတၢ်ပလၢပပှၤလၢပျၤ အမံၤမှၢ်နီၢ်ချၢၣ်ဖိလီၤ.
ပမိၢ်ပပၢ်အစံၣ်တဲၤတၢ်ပလၢပှၤတၢ်ပလၢဖးနိၣ်အမံၤနီၢ်ကပျိၢ်.
ဟဲကဒီးလၢခံတဝီတၢ်ပလၢဖးနိၣ်မှၢ်မိၢ်တိၢ်မးအဖိာ်ခွါလီၤ.

၂၁. စဂံၢ် နူၣ်မှၢ်စဂၢ်အဆိလီၤ. ပသူၣ်စဂံၢ်ပသးစဂံၢ်နူၣ်မှၢ်ပသးချပသးနူ,ပသးကိၢ်ဒီးပစံးလၢပသူၣ်စဂံၢ်ပသးစဂၢ်လီၤ. ပမှၢ်မၤတၢ်ဒီးပအဲၣ်ဒီးလၢအဂ့ၤနူၢ်ပှၤဂၤ,ပအဲၣ်ဒီးလၢနူၢ်အါနူၢ်ပှၤဂၤ,ပအဲၣ်ဒီးလၢ၀ံၤချူနူၢ်ပှၤဂၤဒီးပမၤတၢ်ပတအိၣ်ဘှံးဘၣ်, တၢ်တမိၣ်အိၣ်ဘှံးဘၣ်ပသးဒီးပမၤလၢပသူၣ်ကံၢ်သးလဲနူၣ် ပစံးလၢပမၤတၢ်လၢပသူၣ်စဂံၢ်ပသးစဂၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤတၢ်အသူၣ်တစဂံၢ်အသးတစဂၢ်ဘၣ်,၀ံသးကၢၣ်ဝဲ.

၁. ဂံာ် နူၣ်မှၢ်ပမၤဘျုး,မၤလီၤကမူၣ်တၢ်လၢသ့ၣ်ခိၣ်နါစုၤမှၢ်ဂ့ၤ,လၢလၢၢ်မှၢ်ဂ့ၤ,ပဆိၣ်တံၢ်ဝံာ်တ်လၢာ်ဒၣ်ပတဟိၣ်ဒီးပစံးလၢပဂံာ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢပရံာ်စကီးလီၤ. ပမှၢ်ဟ်လီၤသအ့သယီ,မိၢ်ဂံာ်မါယဲလၢလၢၢ်ဘ့ၣ်ဘၣ်အဖီခိၣ်ဒီးပဟံးနူၢ်လၢၢ်လၢအဖျၢၣ်တဖၣ်နူၣ်ပမၤဘျုးသအ့သယီဒီးပဆိၣ်ဖံးဒုးတံၢ်ဒီး လၢၢ်အဖျၢၣ်နူၣ်တုၤသအ့သယီဘျုးဒီးပစံးလၢပဂံာ်ဘျုးလီၤ. ထိရိၤပအဲၣ်ဒီးတၢ်လၢအကမူၣ်တဖၣ်နူၣ်မှၢ်ဂ့ၤ,တၢ်လၢအဘျုးတဖၣ်မှၢ်ဂ့ၤ,ပမှၢ်တတိၢ်ဘျုးဘၣ်ဒီးပဂံာ်ဘျုးအီၤလီၤ.

၂. ဂံာ်ရှာ် နူၣ် မှၢ်ပတီၤလီၤပစုနၢၣ်ခံဒီးပမၤ၀ံၢ်၀ံၢ်ဆိၣ်တံၢ်နူၣ်ပစံးလၢပ၀ံၢ်၀ံၢ်ပစုနၢၣ်ခံလီၤ. ဂံၢ်ရှာ်နံစုလၢသ့ၣ်ဘၣ်ခိၣ်နူၣ်တဆါဘၣ်ဓါ. နစုနၢၣ်ခံကဆါကၢ်သၢ, တီၤလီၤဂံာ်ရှာ်စုနၢၣ်ခံလၢစဖိခိၣ်တဂ့ၤ, ပှၤသိၣ်လံာ်ဖိတဖၣ်တီၤလီၤဂံာ်ရှာ်အစုနၢၣ်ခံလၢယီခိၣ်လီၤ. ဒီးတနီၤနီၤအစုနၢၣ်ခံသ့ၣ်ဝဲလၢတီၤလီၤဂံာ်ရှာ်ဝဲလၢယီခိၣ်နူၣ်လီၤ.

၃. ဂံာ်ရှာ်လီၤ နူၣ်မှၢ်ပနိၣ်လီၤပခိၣ်နၢၣ်ခံလၢဟိၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်ဒီး ပတရံးပခိၣ်နၢၣ်ခံနူၣ်တံးတံးလၢဟိၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်ဒီး ပစံးလၢပဂံာ်ရှာ်လီၤပခိၣ်နၢၣ်ခံလီၤ. ပှၤတဂၤဂံာ်ရှာ်အခိၣ်နၢၣ်ခံလၢဟိၣ်ခိၣ်အဖီခိၣ်ဒီးဟိၣ်ခိၣ်လီၤဆၢၣ်မးလီၤ.

၄. ဂံာ်ရှာ်လီၤအခံ နူၣ် မှၢ်ပဆ့ၣ်နီၤဒီးပဂံၤဂုၤလီၤပသးနူၣ်ပစံးလၢပဂံာ်ရှာ်လီၤပခံလီၤ. ပှၤတဂၤဆ့ၣ်နီၤဒီးဂံာ်ရှာ်လီၤအခံဒီးအိၣ်ဒၣ်အတၢ်,အိၣ်ဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤနူၣ်တကျဲးစၢးမၤဘၣ်ဝဲဘၣ်.

၅. ကူးဂံာ်ရှာ် နူၣ် မှၢ်ပမၤတဲာ်ပျံၤစိၤဆိုၣ်စိၤ, ပမၤသ့ၣ်ဖးတၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်လၢဂဲာ်ဒီးပတုးဆိၣ်တံၢ်ဒ်ပပှာ်လွဲးအသိးနူၣ် ပစံးလၢပကူးဂံာ်ရှာ်လီၤ. ပှၤတဂၤကူးဂံာ်ရှာ်ပျံၤတဘိလၢယဲာ်ဒီးတဲာ်သလူၤ, တၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်တဖၣ်နူၣ်အိၣ်ဒီး အထူၣ်အပျ့ၢ်ပဘၣ်ကူးဂံာ်ရှာ်ကြူးကြူးဒီးသ့ၣ်ဖးလီၤဖျဲၣ်ဝဲလီၤ. ကူးဂံာ်ရှာ်ဂံာ်ကဲာ်ပျံၤလၢယဲာ်ဒီးတဲာ်ဝဲ.

၆. သးဂံာ် နူၣ် မှၢ်ပစုမှၢ်ဂ့ၤ, ပခိၣ်မှၢ်ဂ့ၤ, မှၢ်သးဝဲတုၤပတ်ကြူးကြူးတဘျါဘၣ်ဒီး ပစံးလၢသးဂံာ်လီၤ. ပစိၤအ့ၣ်ပှၤမှၢ်ဂ့ၤ, ပကိၤအ့ၣ်ပှၤမှၢ်ဂ့ၤ, တၢၢ်ယံၣ်သးအ့ၣ်ပှၤမှၢ်ဂ့ၤ,သးဂံာ်ဒီးပတ်ကြူးကြူးဒီးဘျါတစိၢ်ဖိဒီးသးဂံာ်ထိၣ်ကူၤကဒီး, အဝဲနူၣ်မှၢ်သးဂံာ်လီၤ. ပကိၤတဘ့ၣ်အ့ၣ်ယၤဒီး အထါခိၣ်ပှၤလိၢ်သးဂံာ်ကၢ, တၢၢ်ယံၣ်သးနူၣ် အ့ၣ်ပှၤသးဂံာ်သးကွဲနံးကၢ.

၇. တၢ်ဂံာ်တၢ်ဘှါဖှၢ နူၣ် တၢ်ဂိၢ်ပသး,ပညၣ်ဂိၢ်ထိၣ်သိ,တၢ်ဂိၢ်တကံထိၣ်လၢပသးကံၢ်ပှၤဒီး ပစံးလၢတၢ်ဂံာ်တၢ်

Digitized by Google

ဘှၢပှၤတစုစုပစံးလၢ တၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘၢပှၤတစုစုလီၤ. ပစံး
လၢတၢ်ကံာ်ထီၣ်ပှၤတစုစုလီၤ. ပှၤတဂၤတၢ်ကံာ်တၢ်ဘှၢ
အီၤန့ၣ် ကမ့ၢ်ကၢ်အညၣ်ဂံၢ်သၢ,တၢ်ကံာ်တၢ်ဘှၢယၤတနံၤ
ခံနံၤညါတ့ၢ်, တၢ်ကံာ်တၢ်ဘှၢယၤအံၤစဘၣ်ယိၣ်လၢကနး
ထီၣ်ဘၣ်ဖုးလီၤ.တၢ်ကံာ်တၢ်ဘှၢပှၤန့ၣ်မ့ၢ်ပညၣ်ဂံၢ်ထိၣ်သိ
လၢတနးဒံးဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢတၢ်ကံာ်တၢ်ဘှၢပှၤလီၤ. တၢ်
ကံာ်တၢ်ဘှၢယၤအံၤ မ့ၢ်စညၣ်ကဂီၢ်ဖးဒိၣ်ဓၢ်သ့ၣ်ညါဘၣ်.
၈. **တၢ်ဂီၢ်ကံာ်** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ယီၤထီၣ်သိလၢတၢ်ဂီၢ်အကတိၢ်
န့ၣ်တၢ်ဂီၢ်တုၤပကနီးမးဒီးပစံးလၢတၢ်ဂီၢ်ကံာ်လီၤ. တၢ်ဂီၢ်
ကံာ်န့ၣ်ကကံထီၣ်လၢပသးဒီးမ့ၢ်တၢ်ဂီၢ်ကံာ်လီၤ. သလၢဝ်
လီၤတၢ်ဂီၢ်ကံာ်တုၤပအိထံပမဲကကံလီၤ. တၢ်ဂီၢ်ကံာ်န့ၣ်
တၢ်ဂီၢ်ဒ်တၢ်ကံာ်ပှၤအသိးန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဂီၢ်ကံာ်လီၤ. တၢ်ဂီၢ်နး
ကဲၣ်ဆိးဒီးပစံးလၢတၢ်ဂီၢ်ကံာ်လီၤ. တၢ်ဂီၢ်ကံာ်သတးဒီး
ပလုးယၣ်တၢ်တလၢၤဘၣ်.
၉. **တၢ်ကံာ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဂီၢ်အဆိလီၤ. တၢ်ဂီၢ်တၢ်ကံာ်ပသး
နးကၢ,ဆိၣ်ကဲၤလီၤမ့ၣ်အှဖၣ်ဆါတက့ၢ်.
၁၀. **ဂၢၢ်ကံာ်** န့ၣ်မ့ၢ်တံၤတုၤအဆိလီၤ. ညၣ်တကလုာ်ထဲ
စမ့ၢ်စဆၣ်ဒီးအိၣ်တထါ,တတၢၤဒီးမၤသးတဘိတဘိ
န့ၣ်ပကိးဒီးအဆိလၢတံၤတုၤဂၢၢ်ကံာ်လီၤ. တံၤတုၤဂၢၢ်ကံာ်
န့ၣ်အိၣ်ဒီးအပူၤလၢကပံာ်ခိၣ်ကပံာ်ကျါ,နိၣ်ခိၣ်နိၣ်ပူၤ
လီၤ. တံၤတုၤဂၢၢ်ကံာ်န့ၣ်ပအိၣ်ဒ်ညၣ်အသိးလီၤ. ဘၣ်
ဆၣ်ဒီးတံၤတုၤဖိန့ၣ်ပစံးလၢဂၢၢ်ကံာ်တစုစုလီၤ.
၁၁. **လီၤကံာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပယီၢ်မဲးကမူၣ်အကျါဒီးမဲးန့ၣ်လီၤ
တံၤဝဲန့ၣ်ဒီး ပခိၣ်လီၢ်လီၤဆၢၣ်ဝဲဒီး ပစံးလၢမဲးလီၤကံာ်
လီၤ. တၢ်အဖျၢၣ်ပြလၢအအါတဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်လီၤတံၤဒီးပ
စံးလၢလီၤကံာ်လီၤ. မဲးကျါန့ၣ်ပလဲၤတၢ်တကဲဘၣ်, မဲး
လီၤ ကံာ်, တၢ်ဘုံးပသးကၢ, ဘုန့ၣ်ပဟ်လၢနၢ်ပူၤန့ၣ်မ့ၢ်
လီၤတံၤဒီးပစံးလၢလီၤကံာ်လီၤ. ဘုန့ၣ်စဂၢ်လၢနၢ်ပူၤန့ၣ်
လၢသိပှၤနၢ်န့ၣ်တုၤလီၤကံာ်ဒီးတပှၤဘၣ်နၢ်န့ၣ်ဘၣ်.
၁၂. **လီၤကံာ်လီၤစှၢ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢကျဲးစၢးတၢ်တဂ့ၤဘၣ်
ဒီး မၤတန့ၢ်အိၣ်တကဲဘၣ်ဒီး ဒံးယံာ်ဒံးဖှိၣ်ဒံးယံာ်ဒံးဖှိၣ်
ဝဲန့ၣ် ပစံးလၢလီၤကံာ်လီၤစှၢလီၤ. ပှၤလၢဟ့ၣ်မၤဂီၤတၢ်
ဒီးတမၤဘၣ်ကလိက့ကါဝံသးကၢၣ်ဝဲန့ၣ်ဒီးကဲဝဲလၢတၢ်
က့ၢ်န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလီၤကံာ်လီၤစှၢလီၤ. ဝံသးကၢၣ်မၤတၢ်တ
ဂ့ၤ,သုဝံသးကၢၣ်န့ၣ် သုကလီၤကံာ်လီၤစှၢသုတသ့ၣ်ညါ
ဘၣ်ဓါ.
၁၃. **ကံာ်ကပၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢပှၤအါဂၤအကျါတ
ဘြၢ်ဘၣ်ဒီးပလဲၤလၢပကပၤန့ၣ်ပစံးလၢပကံာ်ကပၤလီၤ.
ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကံာ်ကနူၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံး
လၢကံာ်ကနူၤကံာ်ကပၤလီၤ. ပလဲၤတၢ်လၢပှၤအါဂၤအ
ကျါန့ၣ်ပလဲၤမ့ၢ်တတြၢ်ဘၣ်ဒီးပကံာ်ကပၤဒီးပလဲၤတြၢ်ဝဲ
လီၤ. ဒီးကံာ်ကနူၤဒီးကံာ်ကပၤန့ၣ်ဒံးသိးသိးလီၤ.

၁၄. **ကံာ်လီၤအသး** န့ၣ်မ့ၢ်ချံးစၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ချိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ညၣ်မ့ၢ်
ဂ့ၤ,သမၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဘျါလီၤအသးဆူမဲးလာ်, ဆူကပံာ်လာ်
ဒီးပစံးလၢကံာ်လီၤအသးလီၤ. ချံးဝၢ်ကံာ်လီၤအသးလၢမဲး
လာ်န့ၣ်ပတထံၣ်ဘၣ်,ပလဲၤတၢ်လၢမဲးကျါန့ၣ်ပယီၢ်ဘၣ်
တစုစုလီၤ.
၁၅. **ကံာ်လိာ်ကွဲတၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟံးသ့ၣ်အခိၣ်ထံး
ကစီၤထီၣ်ဒီးဟိၣ်ခိၣ်ကထါဒီးဝၣ်နၢ်ဝဲဆူအစုဒုၣ်ဖိလာ်
န့ၣ်ပစံးလၢကံာ်လိာ်ကွဲတၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢ
ကံာ်ကလီလီလီၤ. နဟံးသ့ၣ်ခိၣ်ထံးကစီၤထီၣ်တစိးန့ၣ်န
ကံာ်လိာ်ကွဲကွၢ်ဆူနစုဒုၣ်ဖိလာ်န့ၣ်တြၢ်စကီးဓါ. စကံာ်
လိာ်ကွဲယဲတတြၢ်ဘၣ်,ပှၤလၢကံာ်ဝဲသ့တဖၣ်ကံာ်လိာ်ကွဲဝဲ
တြၢ်.
၁၆. **ကံာ်ပျံၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤပျံၤတဘိဒီးပစၢအကွၢ်ပူၤအိၣ်
တစိးဒီးပကွးယာ်လၢပစုမုၢ်ဒိၣ်ခံခီလိာ်ဒီးပမၤလီၤဆူပ
စုနၢၣ်ခံဒီးပထုးထီၣ်ကူၤဆူပခိၣ်ဒီးဆူပချာယံန့ၣ်ပစံး
လၢပကံာ်ပျံၤလီၤ. ပကံာ်ပျံၤဘစိးမ့ၢ်နူၢ်တဂၤဂၤန့ၣ် မ့ၢ်ပှၤ
ဆူၣ်လီၤ. ပတဆူၣ်ဘၣ်ပကံာ်တနူၢ်ဘၣ်, ဘၣ်ဆၣ်ဒီး
မ့ၢ်ပှၤကညီလိာ်ကွဲတၢ်လီၤ.
၁၇. **သးအှၣ်ကံာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပသးဒိၣ်ထီၣ်လၢတၢ်မိၣ်တိၢ်ပ
သးလၢပှၤဂၤဒီး ပတိၢ်ဝဲဓိၢ်တပၢဘၣ်ဒီး အသးဒိၣ်ထီၣ်
ကြိကြိန့ၣ်ပစံးလၢပသးအှၣ်ကံာ်လီၤ. တလၢၤတဖၣ်ဟဲ
ဒဲးအီၤလူၢ်ဓိၤဒံဓိၤလၢပခုးန့ၣ် ပဒူဓိၢ်တကနၣ်ဝဲ, ပသး
အှၣ်ကံာ်ကြိကြိတၢ်ဘျၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ဒီး ပဖိၣ်အကစၢ်
တနၢ်ဘၣ်ဒီးပသးအှၣ်ကံာ်ကြိကြိလီၤ.
၁၈. **အှၣ်ကံာ်အှၣ်ဂၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤက့ၣ်အနၢ်,မၤ
ဟိၣ်အသးဒီးအမိၢ်အပၢ်အသးဒိၣ်ထီၣ်ဒီး တိၢ်ဝဲဓိၢ်တ
တိၢ်ဒီးမၤဒူကြိကြိအသးဒီး ကဟဲးထီၣ်ကဟဲးလီၤဝဲဒီး
ကညီၤယံၣ်ယူထီၣ်ဝဲလၢအဖိအလီၤန့ၣ် ပစံးလၢမၤအ
သးအှၣ်ကံာ်အှၣ်ဂၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤလၢအဖိအလီၤအှၣ်
ကံာ်အှၣ်ဂၢ်,တိၢ်ဝဲဓိၢ်တတိၢ်,မၤကြိကြိအှၣ်ကံာ်အှၣ်ဂၢ်လီၤ.
ပှၤတနီၤနီၤတတိၢ်ဘၣ်အဖိဘၣ်, မ့ၢ်သိၣ်ယိၣ်အဖိဒီးမၤ
ကြိကြိအှၣ်ကံာ်အှၣ်ဂၢ် ဒီးအဖိတပျံၤမး, မ့ၢ်လၢအဖိကွၢ်
လိတခီ.
၁၉. **မိၢ်ကံာ်ဖိ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အမုၢ်တကလုာ်လၢတလၢၤသ့ၣ်
ဝဲအမုၢ်အလၣ်လီၤကံာ်လၢသဘျူၣ်တစဲးစဲးဒီးအသၣ်ပြံ
ကဒံဖျၢၣ်သလၢၣ်ဒ်ကိစံအချံအသိးဒီးအသၣ်န့ၣ်ဟဲအှ
ဒ်မိၢ်ဟဲသၣ်အသိးတစဲးစဲးဒီးပကိးလၢမိၢ်ကံာ်ဖိလီၤ. ဒီး
ပှၤတနီၤနီၤကိးလၢမိၢ်ကံာ်လွံၤ, ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးဝဲလၢ
မိၢ်ကံာ်ရှံၤလီၤ. မိၢ်ကံာ်ဖိအသၣ်န့ၣ်ပတိၢ်ကမူၣ်ဒီး ပဖီအိၣ်
လၢကသူန့ၣ်နၢမူဒီးဟဲဝဲဒ်မိၢ်ဟဲသၣ်အသိးလီၤ.
၂၀. **မိၢ်ကံာ်ဖါဃဲ** န့ၣ် မ့ၢ်မိၢ်ဟဲသၣ်အထံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,မိၢ်ဟဲ
သၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢမိၢ်ကံာ်ဖါဃဲလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံး

Digitized by Google

လၢမိၢ်ဂံာ်ဖါယဲလီၤ. မိၢ်ဂံာ်ဖါယဲတအိၣ်လၢၤဘၣ်. လဲၤ
ဒံးအိၣ်မိၢ်ဂံာ်ဖါယဲလၢခုးန့ၣ်တက့ၢ်. သူၣ်လီၤဖှးလီၤမိၢ်
ဂံာ်ဖါယဲလၢခုးနၢ်သံၣ်ကျါတက့ၢ်.

၂၁. **မိၢ်ဂံာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပသးပှၤလၢပျၢၤတဖၣ်ကိးမိၢ်ဟဲသၣ်
န့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မိၢ်ဟဲသၣ်အသံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကိးဝဲလၢမိၢ်ဂံာ်လီၤ.
လဲၤဒံးအိၣ်မိၢ်ဂံာ်သၣ်လၢခုးကျၣ်ပှၤ,စံးဝဲဒၣ်,မိၢ်ဂံာ်သၣ်
မိၢ်ဂံာ်ဖိအိၣ်ထိၣ်လံ,ကိးမးပအိၣ်ဘၣ်လီၤ.

၂၂. **ဂံာ်ကဲာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဂံာ်ဝ့ာ်အဆိလီၤ. ပှၤတဂၤဂံာ်ဝ့ာ်ဂံာ်
ကဲာ်လီၤအစုနၢၣ်ခံလၢယီခိၣ်.

၂၃. **တၢ်ဂံာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပတိၢ်ဘျုးမိၢ်ဟဲသၣ်လၢဆၢၣ်တိၢ်ပှၤ
ဒီး ပကျိၣ်ကျဲဒီးအံသၣ်သဒိၣ်အုၣ်ဒီးထံဘၣ်ဒးဒီးပစံး
လၢတၢ်ဂံာ်လီၤ. ဒီးပကိးစကီးလၢတၢ်ရံာ်လီၤ,ပအိၣ်မှၤ
ကသ့မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးပအိၣ်မှၤဒီးတၢ်ဂံာ်တၢ်ကဲာ်လီၤ.

၂၄. **ဂံာ်မီၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ပဆုဘှဲဒီးပဂ့ၤဝါဟှလၢကိၢ်လဲၢ်ဒီးဘှ
တဖၣ်လီၤဘၢလၢဟုအကျါန့ၣ်အါဖျၢၣ်နာ်သကွဲးပဂ့ၤ
လၢကိၢ်လဲၢ်တအိၣ်ဖှိၣ်ဘၣ်န့ၣ် ပစံးလၢဘုဂံာ်မီၤလီၤ.
ဘုဂံာ်မီၤန့ၣ် ပဂ့ၤလၢကိၢ်လဲၢ်တအိၣ်ဖှိၣ်ဘၣ်,ဘုန့ၣ်ဂံာ်
လီၤသးဆုဟုကျါန့ၣ်လီၤ. ဒီးပကိးလၢဘုဂံာ်မီၤလီၤ.

ဂံၤ

၁. **ဂံၤဂံၢ်ဂံၤဂ့ၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်ဘုလၢကုပှၤပှဲၤကဲၣ်ဆိးဒီးဒ်
ကလီၤတကူာ်သုတပှဲၤကဲၣ်ဆိးတဂ့ၤန့ၣ် ပတြူၤကျံာ်
ကျူာ်လၢာ်ပတဟီၣ်ဒီး ပစံးလၢပဂံၤဂ့ၤလီၤ. ဘုမ့ၢ်ပှဲၤ
ကဲၣ်ဆိးကုဒီးပဂံၤဂ့ၤတံၤတံၤဒီးတကူးကွံာ်ဝဲလီၤ. ဘုပှဲၤ
အုစိကုန့ၣ် ဂံၤဂံၢ်ဂံၤဂ့ၤမးကလီၤတကူာ်သုတပှဲၤလၢၤတ
ဂ့ၤဒီးပစံးလၢဂံၤဂ့ၤလီၤတစုစုလီၤ.

၂. **ဂံၤဂ့ၤခံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤဝးပခံယၢ်ခီယၢ်ခီဒီးပစံးလၢပဂံၤ
ဂ့ၤပခံလီၤ. ပှၤတဂၤဂံၤဂ့ၤခံဂံၤဂ့ၤယိၢ်စကွၢ်တဘၣ်ဘၣ်
စဲာ်ဘၣ်,ပှၤမၤသးဂံၤဂ့ၤခံဂံၤဂ့ၤယိၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဟ်ကလိၢ်အ
သးဒီးမၤလီၤနံၤပှၤကလီၤ.

၃. **ဂံၤဂ့ၤခိၣ်ဂံၤဂ့ၤနၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပတဆုပခိၣ်ယၢ်ခီဒီး
ပစံးလၢပဂံၤဂ့ၤပခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤစမ့ၢ်ဟ့ၣ်အတၢ်ဒီးမ့ၢ်
တအဲၣ်ဒီးဘၣ်ဝဲန့ၣ်ဂံၤဂ့ၤထိၣ်အခိၣ်လီၤ.

၄. **ဝးဂံၤဂ့ၤ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဒ့စးလၢအကပၤယၢ်ခီယၢ်ခီချ
သဒံးဒ်ပကနိးအသိးဒီး ပစံးလၢဝးဂံၤဂ့ၤလီၤ. ပမ့ၢ်ကဲ
သ့ၣ်ဒ့ပၢၢ်လၢအဒ့နါစ့ၤ,ဒီးဝးစၢ်ကဘံၣ်ဓိၤယၢ်ခီယၢ်ခီ
န့ၣ်မ့ၢ်အဝးဂံၤဂ့ၤလီၤ. သ့ၣ်ဒ့န့ၣ်ပကဲာ်ဂၢ်လၢအနါစ့ၤတ
ဘူၣ်ဘၣ်,ဝးဂံၤဂ့ၤဒီး ပဘၣ်ယိၣ်လၢပကလီၤတဲာ်ဘၣ်
ဖုးလီၤပှၤတဂၤထိၣ်မၤကနဲဒီး ကဲသ့ၣ်ဒ့ဒီးသ့ၣ်ဒ့ဝးဂံၤ
ဂ့ၤဒီးလီၤတဲာ်သံသလူၤ.

၅. **ဂံၤဂ့ၤအသး** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤဝးလံၣ်လၢၣ်ပသးဒီးပစံး

လၢပဂံၤဂ့ၤပသးလီၤ. ပှၤကညီမ့ၢ်ဂံၤဂ့ၤအသးန့ၣ်ယၣ်
အသးယၢ်ခီယၢ်ခီရှသဒံးဒီး ပစံးလၢဂံၤဂ့ၤအသးလီၤ.
ပှၤကညီဂံၤဂ့ၤအသးန့ၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်ဟ်ဂ့ၤအသးသၢ.

ဂၢၢ်

၁. **ဂၢၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိယၢ်တကလှာ်ထဲဟုပိၢ်ဟုနံးဒီးအ
ခိၣ်ကမိာ်တြိာ်ဒီး အိၣ်သ့ၣ်အိၣ်ဝၣ်လၢပမၤဟံၣ်မၤယီ
န့ၣ်ပကိးလၢဂၢၢ်လီၤ. ဂၢၢ်န့ၣ်အိၣ်သ့ၣ်အိၣ်ဝၣ်ဒီးလီၤ
ကဘိၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးအကဘိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢဂၢၢ်အံၣ်လီၤ.

၂. **ဂၢၢ်အိၣ်တၢ်ကဘိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဂၢၢ်အုၣ်ကမူၣ်လၢလီၤ
ဩကဘိၣ်ကဘိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢဂၢၢ်အိၣ်တၢ်ကဘိၣ်လီၤ.
ဂၢၢ်အိၣ်တၢ်အကဘိၣ်န့ၣ်ပမၤဟံၣ်လၢဝၣ်ဒီးဂၢၢ်အိၣ်ဝၣ်
န့ၣ်အကဘိၣ်လီၤဩနးကၢ.

၃. **ဂၢၢ်ဂၢၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢတမၤဘၣ်အသးအုလံးဘိသွါ
ဘၣ်ဒီးဟ်အသးသပှၢ်သပှၢ်န့ၣ်ဝစံးလၢဟ်အသးဂၢၢ်ဂၢၢ်
လီၤ.ပှၤတဂၤဟ်အသးသူၣ်ကဲသးပှၢ်အကျိာ်ဂၢၢ်ဂၢၢ်လီၤ.

၄. **ဂၢၢ်လံာ်ဂၢၢ်လံာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပတမၤဘၣ်တၢ်ဒီးပအိၣ်ဒၣ်
ပတၢ်တနံၤအၣ်တနံၤဒီး ပစံးလၢပအိၣ်ဂၢၢ်လံာ်ဂၢၢ်လံာ်
လီၤ. ပှၤတဂၤတဂၤသါကစဲးခုးဓိၢ်တစဲးဘၣ်,အိၣ်ဒၣ်
အတၢ်ဂၢၢ်လံာ်ဂၢၢ်လံာ်လီၤ. အိၣ်ဝဲဂၢၢ်လံာ်ဂၢၢ်လံာ်ဒီးစဲး
တချူးလၢၤဘၣ်. တၢ်ကစူၤလီၤလီၤ.

၅. **ဂၢၢ်ကျၢၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢပမၤတၢ်တမံၤ,စီၤခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ
လိၢ်ဆှၣ်နီၤမ့ၢ်ဂ့ၤဟံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤပမၤဒ်သုတလဲလိာ်. သုတဝး
တဂ့ၤဒီးဟးဂီၤကိဒီးခိးဝဲယံာ်န့ၣ်ပစံးလၢဂၢၢ်ကျၢၤလီၤ.
တၢ်လၢခိးယံာ်.ဟးဂီၤကိဒီးတဝးလံာ်လိာ်ဘၣ်န့ၣ် မ့ၢ်အ
ဂၢၢ်အကျၢၤဝဲလီၤ. ပမၤစီၤခိၣ်န့ၣ် ဂၢၢ်ကျၢၤဝဲသတးဒီး
ဝးတသ့ဘၣ်. ဂၢၢ်ကျၢၤမးဝဲခၢၣ်ကလာ်လီၤ. ကမၤဟံၣ်
ထူၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီး ပမၤအဒူၣ်လၢသ့ၣ်ဘၣ်ဟးဂီၤကိဒီးတဝး
ဘၣ်ဝဲဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢဂၢၢ်ကျၢၤဝဲလီၤ. ဟံၣ်ဖးဒိၣ်တဖၣ်
န့ၣ်ဂၢၢ်ကျၢၤဝဲတုၤကလံၤအုတဝးဘၣ်လီၤ. ဒီးမူခိၣ်ဒိၣ်
တၢ်အမုာ်န့ၣ်ပမ့ၢ်အိၣ်ဘၣ်ဒီး ဟးဝ့ာ်တသ့ဟးဂီၤတသ့
ဘၣ်ဒီးဂၢၢ်ကျၢၤမုာ်ဝဲလီၤစိၤလီၤထီလီၤ.

၆. **ဂၢၢ်ဂၢၢ်ကျၢၤကျၢၤ** န့ၣ် မ့ၢ်လၢၢ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲတဝး
ဘၣ်. ဟီၣ်ခိၣ်တဖၣ်ဝးတသ့ဘၣ်ဒီးဟးဂီၤတသ့ဘၣ်ဒီး
ပစံးလၢအိၣ်ဝဲဂၢၢ်ဂၢၢ်ကျၢၤကျၢၤလီၤ. လၢၢ်ဖးဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,
ဟီၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အိၣ်ဝဲဂၢၢ်ဂၢၢ်ကျၢၤကျၢၤ,ဟးဝ့ာ်တသ့ဟး
ဂီၤတသ့ဒီးပစံးလၢအိၣ်ဂၢၢ်ဂၢၢ်ကျၢၤကျၢၤထဲလၢၢ်ဒီးဟီၣ်
ခိၣ်န့ၣ်ဓိၤလီၤ.

၇. **ဂၢၢ်ဂံာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ညၣ်တံၤတုၤပြံမိၤတကလှာ်ပကိးလၢ
ဂၢၢ်ဂံာ်လီၤ. ဒီးထဲစုဆၣ်ထဲဘုဘိဓိၤလီၤ. ဒီးပကိးစကီး
တံၤတုၤအဆိလၢဂၢၢ်ဂံာ်စကီးလီၤ. ဂၢၢ်ဂံာ်န့ၣ်အိၣ်လၢ

Digitized by Google

ကပ်ာ်ခိဉ်ကပ်ာ်ကျါနီဉ်ခိဉ်နီဉ်ပှၤ ဒ်တၢ်ၤတုၤအသိးလီၤ. ဒီးပြၢကဒံခိၤဒ်ထိးကလဲာ်အသိးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိး လၢဂုၢ်ဂၢၢ်လီၤ.

၈. **ဂၢ်တဝၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပဆၢထၢဉ်ဒီး ပတဟးတဂဲၤ,တဟူးတဝးဘဉ်ဒီးပစံးလၢပအိဉ်ဆၢထၢဉ်ဂၢၢ်တပၢၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤဆၢထၢဉ်မးဂၢၢ်တပၢၢ်တဟူးတဝးမးဒ်သ့ဉ်ခိဉ် ဆၢဉ်အသိးဂၢၢ်တပၢၢ်လီၤ.

၉. **မၤဂၢ်အသး** နူဉ်မ့ၢ်ပှၤကညီတမၤဝးဘဉ်အသးဒီး ပစံးလၢမၤဂၢၢ်အသးလီၤ. ပှၤတဂၤမၤဂၢၢ်အသးဒီးတဝး ဘဉ်ဝဲဘဉ်. အိဉ်မးဂၢၢ်ကလာ်ဒ် သ့ဉ်ခိဉ်ဆၢဉ်အသိး လီၤ. ပမ့ၢ်စီၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီး မ့ၢ်ကွၢ်တၢ်ဆူပအိဉ်ဒီးပမၤ ဂၢၢ်ပသး, ပဘဉ်ယိဉ်လၢကထံဉ်နူၢ်ဘဉ်ပှၤ, ကဃ့ၢ်ဘဉ် ဖုး,ဒီးပမၤဂၢၢ်ပသးလီၤ.

၁၀. **မၤဂၢ်အသး** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီပလိၢ်အသး,ကွၢ်လီၤ အသးဒ်သုတဩူးကမဉ်တဂ့ၤဒီးကီၤအသး,ဆိဉ်လီၤ အသးနူဉ်ပစံးလၢမၤဂၢၢ်အသးလီၤ. ဒီးပစံးလၢမၤဂၢၢ် မၤကျၢၤအသးစကီးလီၤ. ပှၤကဲလၢအပျံၢ်အဘီဉ်တဖဉ် နူဉ်ဘဉ်ယိဉ်ဝဲလၢအသးကဟးဂီၤဒီး မၤဂၢၢ်အသးတ ထံဉ်ဃိထိဘိလီၤ.

၁၁. **လီၤဂၢ်ဝံ** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်သဉ်ဝံၤပသးဒီး ပမဲာ်လီၤသပှၢ် လၢတၢ်တမိဉ်နံၤဘဉ်ပသးဒီးပနံၤတကဲလၢၤဘဉ်နူဉ်ပ စံးလၢပမဲာ်လီၤဂၢၢ်ဝံလီၤ. ပှၤတဂၤတၢ်သဉ်ဝံၤအသးဒီး အမဲာ်သဉ်လီၤဂၢၢ်ဝံမးလီၤ.

၁၂. **အိဉ်ဂၢ်အိဉ်ကျၢၤ** နူဉ်မ့ၢ်ပအိဉ်လၢကစၢ်ယွၤအစု ပှၤဒီးပကဲလၢအပျံၢ်အဘီဉ်နူဉ်ပသူဉ်သုတဟးဂူာ်ပသး သုတဟးဂီၤဒီး ပစံးလၢပအိဉ်ဂၢၢ်အိဉ်ကျၢၤလီၤ. အပျံၢ် အဘီဉ်သ့ဉ်၏, အိဉ်ဂၢၢ်အိဉ်ကျၢၤလၢကစၢ်ယွၤအပှၤတ ကွၢ်.

၁၃. **တၢ်ဂၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်တမံၤမ့ၢ်တဝးတဟူး ဘဉ်ဒီးပစံးလၢတၢ်ဂၢၢ်လီၤ. ထိရိၤသ့ဉ်ခိၤဝဉ်ခိၤ,လၢၢ် ခိၤလ့ခိၤနူဉ် မ့ၢ်တဝးဘဉ်ဒီးမ့ၢ်တၢ်ဂၢၢ်ဝဲခဲလက်လီၤ. တၢ် ဂၢၢ်လၢဟီဉ်ခိဉ်ချၢအံၤထဲလၢၢ်တမံၤခိၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢ တၢ်အဂၢၢ်စကီးလီၤ. တၢ်ဂၢၢ်ဒီးတၢ်အဂၢၢ်နူဉ် ဒ်သိးသိး လီၤ. တၢ်အဂၢၢ်မ့ၢ်လၢၢ်နူဉ်လီၤ.

၁၄. **အဂၢ်** နူဉ်ပတစံးဘဉ်,ပစံးလၢတၢ်အဂၢၢ်လီၤ. တၢ် အဂၢၢ်နူဉ် မ့ၢ်တၢ်လၢတဝးဘဉ်ဝဲခဲလက်နူဉ်ပစံးလၢတၢ် အဂၢၢ်ခဲလက်လီၤ. ဟီဉ်ခိဉ်ချၢအံၤတၢ်အဂၢၢ်မ့ၢ်သ့ဉ်လၢ တဝးဘဉ်ဝဲနူဉ်တမံၤ, လၢၢ်တမံၤ,ဘဉ်ဆဉ်ဒီးတၢ်အဂၢၢ် တဘၢးလၢၢ်နူဉ်တအိဉ်ဘဉ်လၢဟီဉ်ခိဉ်အံၤနီတမံၤဘဉ်, တၢ်အဂၢၢ်နူဉ်ဝးတသ့မး.

၁၅. **စဂၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပနၢ်ဟူလၢပဘူးပတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပပုၢ်ပဝံၢ် မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ,လဲၤတၢ်မ့ၢ်ယံာ်ဒီးပနၢ်ဟူအပရၢလၢအ ဟဲကွၤဒီး ပလဲၤအိဉ်သကိးကွၤစၢၢ်ဆၢအီၤနူဉ်ပစံးလၢပ လဲၤစဂၢၢ်ကွၤအီၤလီၤ.

၁. **ဂၢၢ** နူဉ် မ့ၢ်ပခိးဆဲးခိးခးတၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးပကရၢပ သးဒ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤသုတထံဉ်ပှၤတဂ့ၤဒီးကရၢနူဉ်ပစံး လၢဂၢၢလီၤ. တးအုးမ့ၢ်အိဉ်ဘုလၢဖိပှၤဒီးပမၤဂၢၢဒီးပ ခိးခးလၢဂၢၢပှၤလီၤ. ဒီးပစံးတၢ်လၢဂၢၢနူဉ်မ့ၢ်ပမၤကရၢ လၢသနူလီၤ.

၂. **ဂၢၢ** နူဉ်မ့ၢ်ပဘ့ၢလီၤမိၢ်ဟဲသဉ်အချံဒ် ကမဲထိဉ်ဖှိဉ် အါအါကလဲာ်ဒီးပရူဉ်နူၢ်အလိၢ်ကဝီၤကျိၤဒီး ပမၤလီၤမိၢ် ဟဲသဉ်အချံအါအါကလဲာ်ဒီး တုၤအမဲထိဉ်ဒီးအိဉ်ဝဲအါ ထံးတဖှိဉ်ဒိဉ်ဒီး ပစံးလၢမိၢ်ဟဲသဉ်ဂၢၢလီၤ. ဂၢၢနူၤမိၢ် ဟဲသဉ်ဖိတဂၢၢခံဂၢၢတကွၢ်. ပမ့ၢ်ဂၢၢမိၢ်ဟဲသဉ်ချံးကွၢ် လၢဟီဉ်ခိဉ်ကဟ့ာ်နူဉ်မဲထိဉ်ချံးလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံး လၢပဘ့ၢလီၤ. မိၢ်ဟဲသဉ်အချံနူဉ်ပတဲးခုးဝံၤမ့ၢ်ဆ့ဉ်ဒီး ပလဲၤဂၢၢမိၢ်ဟဲသဉ်ချံလၢခုးကျဉ်ပှၤနူဉ်သၢသိဒီး မဲထိဉ် ဝဲလီၤ. ဒီးပစံးလၢပဂၢၢလီၤတစုစု, ပစံးလၢပဘ့ၢတစုစု လီၤ.

၃. **ဂၢၢ** နူဉ် မ့ၢ်ပနၢ်ကရၢ,သိကရၢ,ဝီကရၢနူဉ်ပှၤတနီၤ နီၤကိးလၢဂၢၢလီၤတလၢၤမၤပနၢ်အဂၢၢနူဉ် မၤဝဲကဝီၤ ကျိၤဒီးလၢဉ်လီၤတၢဉ်ဝးတရံးလီၤဒီး ဟ်ပနၢ်လၢဂၢၢပှၤ နူဉ်လီၤ. သရဉ်သ့ဉ်မၤဝီနူဉ်ဂၢၢဃာ်ဝဲဃါပနၢ်ဒီးတၢ်နာ် တပၢၢ်ဘဉ်နီတမံၤဘဉ်.

၄. **ဂၢၢထိဉ်အသး** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိာ်မုဉ်လၢဖိာ်ခွါမၤ တလိၢ်နူၢ်ဒီး တတိၤဟ်တလးမူးအပွဒီးဖိသံးဘါသွဉ်တိၢ် ကိၢ်မံဉ်ကိဉ်သ့ဉ်ဒီးမၤဟ်တလးမူးအပီးအလီ.ကဃၢ ကဃဲနူဉ်ပစံးလၢဂၢၢထိဉ်အသးလီၤ. ဖိာ်မုဉ်တဂၤဘူး ဒီးကထိဉ်ပှၢ်လီၤဖးဒီးကအိဉ်ဒီးအဟံဉ်အဃိဒီးဂၢၢထိဉ် အသးလီၤ.

၅. **ဂၢၢထီၤအသး** နူဉ် မ့ၢ်ပမံလၢပှၢ်ခိဉ်ပှၢ်ကျါမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမံလၢတၢ်ဟုဉ်တၢ်ဘျဉ်. သနးနုဉ်ဒါအကျါမ့ၢ်ဂ့ၤ. ပ ဘဉ်ယိဉ်တၢ်ဘျဉ်ကဂ့ာ်နူၢ်ပတၢ်.ပဘဉ်ယိဉ်ခုကအုဉ်ပှၤ ဒီးပဟ်လီၤဘီခိၤနးခိၤလၢပဂီၤထံးဒီး ပစံးလၢပဂၢၢလီၤ ပသးလီၤ. သုမံလၢပှၢ်ခိဉ်ပှၢ်ကျါနူဉ်ဂၢၢလီၤသုသးဒီးဘီ ဒီးနးတကွၢ်ဒီးပစံးစကီးလၢကြၢလီၤအသးလီၤ.

၆. **ဂၢၢအသး** နူဉ် မ့ၢ်မ့ၢ်နူဉ် တၢၢ်ကွဲၤကွီၤတရံးကဝီၤ ကျိၤနူဉ်ဒီးပစံးလၢမ့ၢ်ဂၢၢအသးလီၤ. မ့ၢ်ဂၢၢအသးလၢ တၢၤကွဲၤနူဉ်မ့ၢ်အဘဉ်ယိာ်ကပီၤတၢသူကအုဉ်ဘဉ်ဖုးဒီး ဂၢၢအသးလၢတၢၤကွဲၤလီၤ.

၇. **အဂၢၢ** နူဉ် တၢ်ကရၢတမံၤမံၤနူဉ်ပစံးလၢအဂၢၢခဲ လက်လီၤ. ပနၢ်ကရၢနူဉ်ပစံးလၢပနၢ်အဂၢၢ,သိကရၢပ စံးလၢသိအဂၢၢ, ထိဉ်နဉ်ကရၢပစံးလၢထိဉ်နဉ်အဂၢၢ လီၤ. ဒီးပစံးလၢတၢ်ဂၢၢစကီးလီၤ. သိနူဉ်ပမၤနူၢ်ဒီးအ

Digitized by Google

ဂၤ.
၈. **တၢ်ဂၤတၢ်ထရၢတမံၤဃၢ်ဃၢ်** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်အဂၤလီၤ. မတၤမၤတၢ်အဂၤန့ၣ် ကမ့ၢ်ကၢ်ပနၢ်အဂၤသ့ၤ. တၢ်အဂၤနှၣ်မ့ၢ်ထိၣ်နၣ်အဂၤကၢ်သ့ၤ.
၉. **ဂၤခံ** နှၣ် ပတစံးဘၣ်ပစံးလၢဂုၤခံလီၤ, ဒီးကွၢ်လၢဂၤအပူၤ.
၁၀. **ဝသဝဂၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပကမၤထံဒီးပသ့စီကွံာ်ပက်ာ်ပူၤန့ၣ် ပစံးလၢပသပဂၤပက်ာ်ပူၤလီၤ. ပအိၣ်မူၤမ့ၢ်ဝံၤဒီး ပသပဂၤကွံာ်ပကိၢ်ပူၤလၢထံဒီးပအီမ်ာ်အီကွံၤလီၤ, အနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်သပှၤလီၤ.
၁၁. **တၢ်စဂၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပဘိၣ်အိၣ်တၢ်ကမၢၤလၢခိၣ်ဖၢၣ်ဒီးခိၣ်ဖၢၣ်နှၣ်ပကီးလၢတၢ်စဂၤလီၤ. ဒီးပမ့ၢ်ကီးချုးပကီးလၢတၢ်စ့ဂၤလီၤ.
၁၂. **အိၣ်ဂၤသိၣ်လ့ၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤဖိသၣ်ခွါတဖၣ်အိၣ်လၢခုးလၢသံၣ်လၢသိၣ်လၢဒဲဒီးမၤလုၢ်အှၣ်ထါနှၣ်ပစံးလၢအိၣ်ဂၤလီၤ. ဖိသၣ်ခွါတဖၣ်နှၣ်အသူၣ်မ့ၢ်ဖှံအသး မ့ၢ်ညီဒီးအိၣ်ဂၤသိၣ်လ့ၤဝဲလၢခုးလၢသံၣ်လီၤ. ပှၤကညီအိၣ်ဂၤသိၣ်လ့ၤနှၣ်မ့ၢ်အှတူအှကွဲၤ,မၤလုၢ်မၤထါလီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်ဂၤသိၣ်လ့ၤကဲသမိး.
၁၃. **အိၣ်ဂံၢ်အိၣ်ဂၤ** နှၣ်မ့ၢ်လါဖံးတဖၣ်နှၣ်မ့ၢ်ဘၣ်လၢကလံၤမ့ၢ်လီၤအကတိၢ်တၢ်ယီၤထိၣ်သီဒီးလါဖံးတဖၣ်နှၣ်ကီးပသူလၢအကလုၢ်ဖးဒိၣ်ဒီးပစံးလၢလါဖံးအိၣ်ဂၤလီၤ. လါဖံးနှၣ်အိၣ်ဂၤအကလုၢ်သိၣ်ဒိၣ်သမိး.
၁၄. **ဂၤခုဂၤပှၤ**နှၣ် မ့ၢ်စီၤပၤလၢအခုအပှၤအိၣ်လၢသဃၢၤဝးတရံးနှၣ်ပစံးလၢစီၤပၤအဂၤခုဂၤပှၤလီၤ. ဒီးပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်စီၤပၤအဂၤခုဂၤပှၤနှၣ်လၢမနၤနှၣ်အိၣ်တရံးစီၤပၤနှၣ်တမံဘၣ်စံးဝဲဒၣ်,ဒီးပဒိၣ်တနီၤနီၤအိၣ်ဒီးအဂၤခုဂၤပှၤစကီးလီၤစံးဝဲဒၣ်.

ဝ့ၢ်

၁. **ဝ့ၢ်စီၤဧးစီၤ** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်အစွါသ့အဒိၣ်ဝဲဒီးအိၣ်ဒီးအသဒံ,အိၣ်ဒီးအစုၣ်ဒီးအစုအခိၣ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးအမိၢ်ပှၢ်ထဲစုနၣ်ခိၣ်နၣ်တနီၤ,ထဲဃာ်တိၢ်ထဲကွါတိၢ်တနီၤဒီးထဲစုမ့ၢ်ဆၣ်တနီၤဒီးပစံးလၢဝ့ၢ်လီၤ,ဝ့ၢ်တဖၣ်နှၣ်အိၣ်အါကၢ.
၂. **ဝ့ၢ်နီၢ်** နှၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢဂံၢ်နီၢ်လီၤဂံၢ်နီၢ်နှၣ်မ့ၢ်အဆိအချ့လၢပျၢၤ, ဒီးပတစံးဘၣ်လၢဝ့ၢ်နီၢ်ဘၣ်,ပစံးလၢဂံၢ်လၢနီၢ်လီၤ.
၃. **ဝ့ၢ်ဝ့ၢ်** နှၣ်ပတစံးဘၣ်ဒီးတနၢ်ဟ့ဘၣ်နီတစုဘၣ်လီၤ.
၄. **ဝ့ၢ်ထလီၤ** နှၣ်ဝ့ၢ်တကလုာ်ကံၣ်လၢအသ့ဒီးအဘိတကွးတကွးဒီးပကီးလၢကလီၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကလီၤ,ဒီးတစုစုပစံးလၢဝ့ၢ်ကလီၤလီၤ. ဒီးအိၣ်ဝဲအကလုာ်ကလုာ်လီၤ.
၅. **ဝ့ၢ်ချံၣ်ပျု** နှၣ် မ့ၢ်ဝ့ၢ်တကလုာ်ထဲစုဆၣ်ဒီးထိအိၣ်တချံဃၣ်ဃၣ်ညါ ဒီးလီၤက်ာ်လၢချံၣ်ပျု ဒီးပကီးလၢဝ့ၢ်ချံၣ်ပျုလီၤ. ဝ့ၢ်ချံၣ်ပျုနှၣ်အစုၣ်တအါဘၣ်.
၆. **ဝ့ၢ်ကျ့** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဆုးဘုမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှာ်ဘုမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်တဆဲးဖှိုးဝါဒံးဘၣ်ဝဲဒီး ပစံးလၢအဝ့ၢ်ကျ့ဝဲလီၤ. ဝ့ၢ်ကျ့ဟ့နှၣ်ဝံၤဒီးဆဲးဖှိုးကူၤဝဲတသါလီၤ. ဒီးပကီးစကီးဟ့လၢအမိၤတစိသၣ်နှၣ် လၢဟ့ဝ့ၢ်ကျ့လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပဝ့ၤကျ့လီၤ. ပှၤကညီဆုဘုမ့ၢ်တဝါဘၣ်ဒီးပစံးလၢဝ့ၢ်ကျှအိၣ်ဟ့လီၤ.
၇. **ဝ့ၢ်ဂီၤခံ** နှၣ် မ့ၢ်ဝ့ၢ်တကလုာ်အမဲၢ်ခံဂီၤဒီးပကီးလၢဝ့ၢ်ဂီၤခံလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢဝ့ၢ်မ့ၣ်လီၤ. ဒီးအခိၣ်ဂီၤစကီးလီၤ. ဝ့ၢ်ဂီၤခံနှၣ်အမဲၢ်ခံဂီၤဒ်မ့ၣ်ကဖးအသီးလီၤ. ဒီးအစုၣ်အါနးမးလီၤ.
၈. **ဝ့ၢ်ဂီၤခိၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ဝ့ၢ်တတလုာ်ထဲစုမ့ၢ်စုဆၣ်စီၤဒီးအခိၣ်ဂီၤဒီးပစံးလၢဝ့ၢ်ဂီၤခိၣ်လီၤ. ဒီးအစုၣ်အါစကီးလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်,ဝ့ၢ်ဂီၤခိၣ်နှၣ်အိၣ်လၢသ့ၣ်လၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လၣ်ကျါအါကၢ.
၉. **ဝ့ၢ်ဂီၤသး** နှၣ် မ့ၢ်ဝ့ၢ်တကလုာ်ပြံကဒံမီၤထဲစုဆၣ်နါစ့ၤဒီး မၤသးဒ်ထိးကလဲာ်အသိးဒီးဂီၤတစဲးစဲးဒီပကီးလၢဝ့ၢ်ဂီၤသးလီၤ. ဝ့ၢ်ဂီၤသးနှၣ်အစုၣ်အါဒီးအှၣ်ဘၣ်ပှၤဒီးပသံလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢဝ့ၢ်သိမိၣ်မံလီၤ. ဝ့ၢ်ဂီၤသးနှၣ် တုၤအှၣ်ဘၣ်ပှၤဒီးပသံ,ပတကဲဘၣ်တၢ်ဘၣ်,အိၣ်လၢသ့ၣ်တဘိၣ်အကျါနှၣ်အါကၢဘၣ်တပူၤပူၤ.
၁၀. **ဝ့ၢ်ဃီကဆီ** နှၣ် မ့ၢ်ဝ့ၢ်တကလုာ်နှၣ်ဘံၣ်တီၤမိအဟၢဖၢပူၤကအိကျိုဒီးပကီးလၢဝ့ၢ်ဃီကအိလီၤ.
၁၁. **ဝ့ၢ်ဃီတံၤ** နှၣ် မ့ၢ်ဝ့ၢ်တကလုာ်ထဲဃာ်တိၢ်ကွါတိၢ်ဒီးအိၣ်ဝဲဘၣ်လိာ်ကျုၣ်ကလာ်ဒီးမၤသးကံၤတၢၣ်လၢၣ်ထဲအညၣ်မီၤဒီး အယံဖိနဲမီၤနှၣ်ပကီးလၢဃီတံၤလီၤ. ဃီတံၤနှၣ်အိၣ်ခံကလုာ်ဒီး အဝဲတကလုာ်အခံလါနှၣ်ပကီးလၢဃီတံၤလါခံလီၤ. ဒီးအဝဲတကလုာ်နှၣ်ပကီးလၢဃီတံၤကလီကလီလီၤ.
၁၂. **ဝ့ၢ်ဃီတံၤလါခံ** နှၣ် မ့ၢ်ဝ့ၢ်တကလုာ်ဒ်ဃီတံၤအသိးဒီးပြူးသတံာ်ဒီးအမဲၢ်ခံလါဒီး ပကီးလၢဃီတံၤလါခံလီၤ. ဒီးပှၤကညီအိၣ်ဝဲလီၤ. ခွၣ်အိၣ်ဝဲဒီးသအှမိၢ်ဂ်ာ် ဒီးသအှသဃီလီၤ.
၁၃. **ဝ့ၢ်ဃီတီၤ** နှၣ် မ့ၢ်ဝ့ၢ်တကလုာ်ဘိတစဲးစဲးဒီးအဖျိၢ်တီၤကွ့လၢအဝါတစဲးစဲးဘိတစဲးစဲးဒီး ပစံးလၢဝ့ၢ်ဃီတီၤလီၤ. ဒီးပကီးလၢဝ့ၢ်ဃီလံၣ်လူၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဝ့ၢ်ဃီတီၤဝ့ၢ်ဃီတီၤနှၣ်ထဲခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်,ထဲဃာ်တီၤမီၤလီၤ. ဒီးမိးအိၣ်ယုၢ်လၢဖိခိၣ်ဖိပူၤလီၤ. ပမ့ၢ်ထံၣ်ဒီးပတိၢ်သံ,ဘၣ်

Digitized by Google

ဆၣ်ဒီးအစုၣ်တအၢဘၣ်.

၁၄. **ဂ့ၢ်ဃီလံၣ်လူၣ်** နၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်တကလုာ်နၣ်အပျိၢ်တိၤကွ ၨၨ်လံၣ်လူၢ်အသီးလၢအဘီတစဲးစဲးအဝါတစဲးစဲး,ဒီးပစံး လၢဃီလံၣ်လူၢ်လီၤ. ဒီးပကီးလၢဃီတိၤစကီးလီၤ. ဂ့ၢ် ဃီလံၣ်လူၢ်နၣ် အပျိၢ်တိၤကွၢ်လံၣ်လူၢ်အသီးဒီးပအိၣ်စ ကီးလီၤ.

၁၅. **ဂ့ၢ်ဃီသ့ၣ်သူ** နၣ် စတသ့ၣ်ညါဘၣ်,ပှၤကသ့ၣ် ညါဝဲတနီၤနီၤကၢ်သၢ.

၁၆. **ဂ့ၢ်စ့ါတ့ာ်ကျဲ** နၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်လဲၤဒိၣ်တ့ာ်ကျဲဒီးပစံးလၢ ဂ့ၢ်စ့ါတ့ာ်ကျဲလီၤ. ဒီးပှၤကညီစံးဝဲလၢတၢ်ကအဲလီၤ.

၁၇. **ဂ့ၢ်ထိဒ်ၣ်** နၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်တကလုာ်ထဲစုမုၢ်ဒိၣ်ခိၣ်မုၢ်ဒိၣ် ဒီးအိၣ်ဆိဒ်ၣ်လၢပနၤဒီးပကီးလၢဂ့ၢ်ဆိဒ်ၣ်လီၤ. ဒီးပ ဆိကမိၣ်လၢကမ့ၢ်ဂ့ၢ်အၢလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တအ့ၣ်ဘၣ်ပှၤ နီတခိၣ်ဘၣ်.

၁၈. **ညၣ်ဂ့ၢ်** နၣ် မ့ၢ်ညၣ်တကလုာ်ဖးထိဒ်ဂ့ၢ်အသီးဒီး အရှနၣ်အ့ၣ်ဝဲစ့ဝဲဒီးပကီးလၢညၣ်ဂ့ၢ်လီၤ. ဒီးကံၣ်လၢ အဘီဒီးနီစုမုၢ်ခံဘီဒီးအိၣ်တပျၢ်,အိၣ်တဘၢၤလီၤ,ဒီးအ ခိၣ်စ့ကညှာ်.

၁၉. **ဂ့ၢ်ထံဂီၤဃှ** နၣ် ထဲစုဆၣ်,ထဲစုမုၢ်ဒိၣ်ဒီးအကပၤ ဂီၤတစဲးစဲးနၣ်ပစံးလၢဂ့ၢ်ထံဂီၤဃှလီၤ. ဒီးအစုၣ်တအိၣ် ဘၣ်,ဒီးပကီးလၢဂ့ၢ်ထံကလီလီဒ်နၣ်စကီးလီၤ.

၂၀. **ဂ့ၢ်ထံ** နၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်တကလုာ်အိၣ်လၢထံကျါ,ကကီၤ ခိၣ်ကကီၤပှၤဒီးဃုအိၣ်ဒ့ၣ်ဓိၤညၣ်ဓိၤဒီး ပကီးလၢဂ့ၢ် ထံလီၤ. ဒီးဂ့ၢ်ထံနၣ်အိၣ်ခံကလုာ်လီၤ.

၂၁. **ဂ့ၢ်ထံဖးဒိၣ်** နၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်ထံတကလုာ်နၣ်ဝါပြုးသ တိာ်ဒီး အိၣ်လၢထံဖိခံကပျၢၤခိၣ်ကပျၢၤပှၤဒီးဒိၣ်ထဲဃာ် တိၢ်ကွါတိၢ်ဒီးပစံးလၢဂ့ၢ်ထံဖးဒိၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢဂ့ၢ်ဝါ စကီးဒီး ပစံးစကီးလၢဂ့ၢ်ထံကပျၢၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစု ပစံးလၢဂ့ၢ်ထံကလီလီလီၤ. ဒီးအစုၣ်တအိၣ်ဘၣ်,အ့ၣ် ပှၤပတသံဘၣ်ဒီးပှၤကညီအိၣ်ဝဲလီၤ.

၂၂. **ဂ့ၢ်ဖှပှၢ်ဒိၣ်** နၣ် မ့ၢ်ကလီၤဖးဒိၣ်ကလီၤမုၢ်နၣ်ပှၤတ နီၤနီၤစံးလၢဂ့ၢ်ဖှပှၢ်ဒိၣ်လီၤ. ပသးပှၢ်လၢပျၢၤစံးဝဲဒၣ်တ့ၤ ပကီးအမံၤလၢကလီၤနၣ်ပအိၣ်တဂ့ၤဘၣ်,ဒ်ပအိၣ်က ဂ့ၤဒီး ပဘၣ်ကီးအမံၤလၢဂ့ၢ်ဖှပှၢ်ဒိၣ်လီၤ. တ့ၤပကီးအ မံၤလၢကလီၤနၣ် ပအိၣ်ပနါထိၣ်ပသးပှၢ်လၢပျၢၤစံးဝဲ နၣ်ဒီးကီးဝဲအမံၤလၢဂ့ၢ်ဖှပှၢ်ဒိၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢဂ့ၢ်ဖှပှၢ် ဒိၣ်စကီးလီၤ.

၂၃. **ဂ့ၢ်ဖှၣ်ထိၣ်တဓှ** နၣ်စတသ့ၣ်ညါဘၣ်,ဒီးစတနၢ် ဟူဘၣ်ပှၤကီးနီတခိၣ်ဘၣ်.

၂၄. **ဂ့ၢ်ဗဲသၣ်** နၣ် ထဲစုဆၣ်ဓိၤဒီးကံၣ်ဃှဒ်ဗဲတ့ၢ်ခီအ သီးလၢအဂီၤဒီး အဝါပြံကဒံဓိၤဒီးပစံးလၢဂ့ၢ်ဗဲသၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢဂ့ၢ်ဗဲသီလီၤ. ဂ့ၢ်ဗဲသၣ်နၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်အၢ လီၤ. ဒီးအ့ၣ်ဘၣ်ပှၤပသံလီၤ.

၂၅. **ဂ့ၢ်ဗဲသီ** နၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်ဗဲသၣ်နၣ် ကံၣ်ဃှလီၤက်လၢဗဲ တ့ၢ်ခီဒီးပကီးလၢဂ့ၢ်ဗဲသီလီၤ. ဂ့ၢ်ဗဲသီနၣ်အစုၣ်အၢကၢ, မၤဘၣ်ဘူးတဂ့ၤ, ကအ့ၣ်သံဘၣ်သ့.

၂၆. **ဂ့ၢ်ဘီထိၣ်ဖှာ်** နၣ် မ့ၢ်ကံၣ်ပလီၤအသးလၢအဝါဒီး အသူဒီးပကီးလၢဘီထိၣ်ဖှာ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ထံၣ်မ့ၣ်ကဝီၤ လၢမနၤဒီးတစိၤထိၣ်အကိာ်ဒ်ထိၣ်ဖှာ်အသီးဒီးလှၤမ့ၣ် ကဝီၤနၣ်လီၤ. ဒီးအိၣ်ခံကလုာ်လီၤ. အဝဲတကလုာ်နၣ် ပလီၤအသးလၢအဘီဒီးအသူဒီးပကီးလၢဘီထိၣ်ဖှာ်စ ကီးလီၤ. ဒီးထိဝဲဒီးဘံၣ်ဝဲဒီးဘၣ်တစုစုပကီးလၢဂ့ၢ်သိ မဲကဲလီၤ.

၂၇. **ဂ့ၢ်မ့ၣ်** နၣ် အခိၣ်ဂီၤအခံဂီၤဒ်မ့ၣ်ကဖးအသီးဒီးပ ကီးလၢဂ့ၢ်မ့ၣ်လီၤ. ဒီးအစုၣ်အၢဝဲဒီးအ့ၣ်ဘၣ်ပှၤပသံ လီၤ. ပသ့ၣ်ကူသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်,ဂ့ၢ်မ့ၣ်နၣ်အစုၣ်အၢကၢ, သ့တမၤဘၣ်ဘူးတဂ့ၤ.

၂၈. **ဂ့ၢ်ယူၤ** နၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်တကလုာ်နၣ်ထဲစုမုၢ်စုဆၣ်ဒီးပ ထံၣ်လၢပကူာ်ပဖဲးသ့ၣ်မ့ၢ်ကၢ်ဒီးယူၤဝဲဒ်ခွံၣ်သံၣ်နါအ သီးဒီးပစံးလၢဂ့ၢ်ယူၤလီၤ. ဂ့ၢ်ယူၤနၣ်မ့ၢ်အစုၣ်အၢဓၢ်တ အၢဓၢ်နၣ်တအ့ၣ်ဘၣ်ပှၤနီတခိၣ်ဘၣ်.

၂၉. **ဂ့ၢ်သ့ၣ်** နၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်သီအဆိ,ဒီးကလီၤအဆိလီၤ. ဂ့ၢ် သ့ၣ်ဂ့ၢ်သီ,ဂ့ၢ်သ့ၣ်ကလီၤစံးဝဲဒၣ်.

၃၀. **ဂ့ၢ်သ့ၣ်ဃး** နၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်တကလုာ်ထဲစုဆၣ်စုမုၢ်ဒီးမၤ သးဃးဃၢၣ်ဃးဃီဒီးအသးနါပှၢ်ဘီဝဲဒီး ပကီးလၢဂ့ၢ် သ့ၣ်ဃးလီၤ. ဒီးအစုၣ်အၢစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဂ့ၢ်သ့ၣ်ဃးနၣ် အိၣ်လၢသ့ၣ်လၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လၣ်လာ်လၢဟီၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ် နၣ်ပထံၣ်တဘီဘီလီၤ. လဲၤတၢ်လၢမ့ၢ်ခံးမ့ၢ်နၤတဂ့ၤ,ဂ့ၢ် သ့ၣ်ဘုၣ်ဂ့ၢ်သ့ၣ်ဃးကအ့ၣ်ဘၣ်သ့.

၃၁. **ဂ့ၢ်သ့ၣ်ဘုၣ်ဂ့ၢ်သ့ၣ်လါ** နၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်တကလုာ်ထဲစုမုၢ် ဒိၣ်ခိၣ်မုၢ်ဒိၣ်ဒီးလါအဲးဝဲနၣ်ပကီးလၢဂ့ၢ်သ့ၣ်လါလီၤ. ဂ့ၢ် သ့ၣ်လါနၣ်အစုၣ်အၢနာ်သကူအ့ၣ်ပှၤပတသံဘၣ်,ဘၣ် ဆၣ်အ့ၣ်ပှၤဆါနးကၢ,ဘၣ်တဘၣ်ပစုပခိၣ်ဟးဂီၤမး လီၤ. ဒီးအိၣ်ခံကလုာ်လီၤ.

၃၂. **ဂ့ၢ်သ့ၣ်လါဂီၤမဲၢ်** နၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်တကလုာ်လါအဲးဒီးအ မဲၢ်ခံဂီၤဝဲနၣ်ပကီးလၢဂ့ၢ်သ့ၣ်လါဂီၤမဲၢ်လီၤ. ဒီးထဲစုမုၢ် စုဆၣ်ဓိၤဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢဂ့ၢ်သ့ၣ်လါပြံဓိၤလီၤ. ဒီး အ့ၣ်ပှၤဆါနးကၢ,ဘၣ်ဆၣ်ပတသံဘၣ်.

၃၃. **ဂ့ၢ်သ့ၣ်လါဖးဒိၣ်** နၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်တကလုာ်လါအဲးဝဲဒီး ထဲစုမုၢ်ဒိၣ်ခိၣ်မုၢ်ဒိၣ်ဒီးပစံးလၢဂ့ၢ်သ့ၣ်လါလီၤ. ဒီးဘၣ် တစုစုပကီးလၢဂ့ၢ်သ့ၣ်လါဒ်နၣ်လီၤ. ဒီးအ့ၣ်ဘၣ်ပှၤ ဆါကၢလီၤ.

၃၄. **ဂ့ၢ်သ့ၣ်ဘုၣ်ဂ့ၢ်သ့ၣ်ထၣ်** နၣ်စတသ့ၣ်ညါဘၣ်, စသ့ၣ်ညါထဲဂ့ၢ်သ့ၣ်လါနၣ်လီၤ.

Digitized by Google

၃၅. **ဝုၢ်သိထံ** နူၣ် စတသ့ၣ်ညါဘၣ်,ဒီးစတနၢ်ဟူဘၣ် နီတစုဘၣ်.

၃၆. **ဝုၢ်သ့ၣ်ဝုၢ်သိ** နူၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်တကလုာ်လါဟ့ကလုၤဒီး အကိာ်ဖီလာ်ဘီတနီၤ, အကိာ်ဖီလာ်ဝါတနီၤ,အိၣ်ဒီးအဒိၣ်တကလုာ်အိၣ်ဒီးအဆံးသၢကလုာ် လွံၢ်ကလုာ်ညါဒီး ပကိးလၢဂ့ၢ်သိလီၤ. ဂ့ၢ်သိနူၣ်အ့ၣ်ဘၣ်ပှၤကညီနူၣ်တူၢ် တဆံခံနံၣ်ရံၣ်ဒီးပှၤကညီသံဝဲလီၤ. မ့ၢ်ချူးကသံၣ်သ ရၣ်လၢအဝံၢ်တၢ်စုၣ်တၢ်ပျ်သ့ဒီး ဘျါဝဲတုၤပှၤကွံာ်တဆံ ခံနံၣ်ရံၣ်ဒီးကသံၣ်သရၣ်တချူးနှၢ်လၢၤဘၣ်ပှၤကညီအ သးဘၣ်,တချူးပှဲၤဘၣ်တဆံခံနံၣ်ရံၣ်နူၣ်ကသံၣ်သရၣ် မ့ၢ်ချူးဒီးဝံၢ်ဝဲဘျါဒံးလီၤ.

၃၇. **ဝုၢ်သိဖးဒိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်တကလုာ်ထဲစုနၣ်ခိၣ်နၣ်ဒီး သူပြူးဒီးအခၣ်လာ်ဝါဒိၣ်ဝဲဒီးပကိးလၢဂ့ၢ်သိဖးဒိၣ်လီၤ. ဂ့ၢ်သိဖးဒိၣ်နူၣ်မ့ၢ်အဒိၣ်နူၣ်ဂ့ၢ်သိအဂၤဒီးပကိးလၢဂ့ၢ်သိ ဖးဒိၣ်လီၤ. ဂ့ၢ်သိဖးဒိၣ်နူၣ်သူတစဲးပြူးတစဲးဒီးဖးဒိၣ်ဖး ထိဒီးအ့ၣ်ဘၣ်ပှၤဒီးပသံလီၤ.မ့ၢ်အ့ၣ်ဘၣ်ပှၤလၢဂီၤသိၣ် ထၢဒီးတုၤမ့ၢ်ထူၣ်ဒီးပသံဒီးမ့ၢ်အ့ၣ်ဘၣ်ပှၤလၢမ့ၢ်ထူၣ်ဒီး ပတူၢ်တုၤမ့ၢ်လီၤနၢ်ဒီးပသံလီၤ.

၃၈. **ဝုၢ်သိဘျာၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်သိတကလုာ်ထဲယဲာ်တိၢ် ကွါတိၢ်ဒီးမၤသးသူတစဲးစဲးပြူးတစဲးစဲးဒီး ဖုၣ်တြံမီၤဒီး ဘိၣ်ဝဲဘၣ်လိာ်ဒီးပစံးလၢဂ့ၢ်သိဘျာၣ်လီၤ. ဂ့ၢ်သိဘျာၣ် နူၣ်အထိအိၣ်ခံပျ်ဒီးထဲကွါတိၢ်ထဲစုနံဒီးဘိၣ်ဝဲဘၣ်လိာ် ဖျာၣ်မ့ကလာ်လီၤ.

၃၉. **ဝုၢ်သိဘျိ** နူၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်သိတကလုာ်နူၣ်တဲစုနံခိၣ်နံဒီး သူဝဲနးနးကလဲာ်ဒီးထိဒီး အကိာ်လာ်ဘီကါကလာ်ဒီးပ ကိးလၢဂ့ၢ်သိဘျိလီၤ. ဂ့ၢ်သိဘျိနူၣ်အစုၣ်အၢဒ်ဂ့ၢ်သိဖး ဒိၣ်အသိးလီၤ. ဒီးပှၤကညီပျံၤနးနးကလဲာ်နာ်သကဲ့ဒီး ပှၤကညီမၤသံအါဘိလီၤ.

၄၀. **ဝုၢ်ထိမ့ၣ်လဲး** နူၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်တကလုာ်ထဲခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီး ဂီၤတစဲးစဲးဒီးပကိးလၢဂ့ၢ်သိမ့ၣ်လဲးလီၤ. ဒီးအစုၣ်အၢ ဒ်ဂ့ၢ်သိအသိးဒီး ပစံးလၢဂ့ၢ်သိမ့ၣ်လဲးလီၤ. ဒီးမ့ၢ်အဂီၤ တစဲးစဲးဒ်မ့ၣ်အသိးဒီး ပကိးလၢဂ့ၢ်သိမ့ၣ်လဲး, ဒီးပှၤတ နီၤနီၤစံးဝဲလၢအ့ၣ်တၢ်ဆါဒ်မ့ၣ်လဲးပှၤအသိးဒီးပကိးလၢ ဂ့ၢ်သိမ့ၣ်လဲးလီၤ.

၄၁. **ဝုၢ်သိမဲတဲ** နူၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်တကလုာ်ထဲယဲာ်တိၢ်ကွါတိၢ် ဒီးအထိအိၣ်တချံအဘျၣ်ဒီးကံၣ်လၢအဘီတစဲးစဲးဒီး ကံၣ်ပလီၤလၢအသူတစဲးစဲးဒီး ယဲၤဝဲဘံၣ်ဒ်မဲကဲမ့ၢ်အ သိးဒီးပကိးလၢဂ့ၢ်သိမဲကဲလီၤ. ဒီးအစုၣ်အၢဝဲဒ်ဂ့ၢ်သိဖး ဒိၣ်အသိးလီၤ.

၄၂. **ဝုၢ်သိမိၣ်မံ** နူၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်ဖိတကလုာ်ထဲစုဆၣ်စီၤဒီးမၤ သးဒ်ထိးကလဲာ်အသိးဒီး မ့ၢ်အ့ၣ်ဘၣ်ပှၤဒီး တၢ်မိၣ်မံပ သးဒီးတုၤပမံဒီးပသံဒီးပကိးလၢဂ့ၢ်သိမိၣ်မံလီၤ. ဒီးအ သးနါပှၢ်ဂီၤတစဲးစဲးဘီတစဲးစဲးဒီး ပှၤတနီၤနီၤကိးလၢ ဂ့ၢ်ဂီၤသးစကီးလီၤ. ဂ့ၢ်သိမိၣ်မံနူၣ်တုၤအ့ၣ်ဘၣ်ပှၤဒီးအ စုၣ်ဝံာ်ပှၤဒီး တၢ်မိၣ်မံပသးတုၤပမံဒီးပသံလီၤ. ပတမံ ဘၣ်စီၢ်ပအိၣ်တကဲဘၣ်ဒီးပကိးလၢဂ့ၢ်သိမိၣ်မံလီၤ.

၄၃. **ဝုၢ်လီၢ်** နူၣ် စတသ့ၣ်ညါဘၣ်,စတနၢ်ဟူဘၣ်အမံၤ နီတခီဘၣ်,ပှၤဂၤသ့ၣ်ညါဝဲကၢ်သၢ.

၄၄. **ဝုၢ်အၢဝုၢ်သိ** နူၣ် မ့ၢ်ထိရိၤဂ့ၢ်လၢအ့ၣ်ပှၤဆါ,အ့ၣ် ပှၤပသံနူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်အၢလီၤ. ဂ့ၢ်အၢတဖၣ်နူၣ် ပသ့ၣ်ညါ လၢအ့ၣ်ပှၤလၢပျၢၤတဖၣ်သံဝဲဒီး ပသ့ၣ်ညါလၢဂ့ၢ်အၢ လီၤ.

၄၅. **ဝုၢ်သိထိၣ်ဘိ** နူၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်တကလုာ်နူၣ်ထဲယဲာ်တိၢ် ကွါတိၢ်ဒီးလါအဲးဒီး ထိအိၣ်တချံအဘျၣ်ဒီးဝံလၢလိၣ် အခံအလီၤဒီးပကိးလၢဂ့ၢ်သိလိၣ်ဘိလီၤ. ဂ့ၢ်သိလိၣ်ဘိ နူၣ်အ့ၣ်ပှၤဒီးပသံစကီးလီၤ. ဂ့ၢ်သိလိၣ်ဘိနူၣ်အိၣ်လၢ လိၣ်ဖးထိအခံဒီးဝံဝဲတပိးဒီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢဂ့ၢ်သိလိၣ် ဒ်နူၣ်စကီးလီၤ.

၄၆. **ဝုၢ်အိနီၤ** နူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်တကလုာ်ကံၣ်လၢအဝါတပယှာ် တပယှာ်ဒီးအထဲခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်သူဝဲဒီး ကံၣ်ပလှာ်လၢအဝါ နူၣ်ဒီး စံးလၢဂ့ၢ်အိနီၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ ကလီၤ မိၢ်ဟ့လီၤ. ဒီးအ့ၣ်ပှၤတဆါဘၣ်, အစုၣ်တအိၣ်ဘၣ်,ဂ့ၢ် အိၣ်နီၤနူၣ်.

၄၇. **ဟ့ၣ်ဝုၢ်** နူၣ်ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢဟ့ၣ်ဂံၢ်လီၤ. ဟ့ၣ် ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဆိစံးဝဲဒၣ်,ဟ့ၣ်ဂ့ၢ်ဆိဒ်နူၣ်ပတစံးဘၣ်.

၄၈. **အဝုၢ်** နူၣ်ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢအဂံၢ်လီၤ. အဂံၢ်အ ဆိစံးဝဲဒၣ်,အဂ့ၢ်နူၣ်အဆိနူၣ်ပတစံးဘၣ်.

၄၉. **အဝုၢ်ခိၣ်** နူၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢအဂံၢ်ခိၣ်လီၤ. တၢ်ဆိဝဲနူၣ် ပတစံးဘၣ်လၢအဂ့ၢ်ခိၣ်ဘၣ်,ပစံးလၢအ ဂံၢ်ခိၣ်လီၤ.

၅၀. **အိၣ်ဝုၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ပတမၤဘၣ်တၢ်နီတမံၤဒီးပအိၣ် ဒၣ်ပတၢ်ကလီလီဒီးပစံးလၢပအိၣ်ဝုၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ် ဂ့ၢ်ကဲသမီး,တမၤဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်.

ဝှာ်

၁. **ဝှာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိဒီးပဟံးနှၢ်ဒၣ်ပဝဲတ ဂၤယီဒီးပှၤဂၤဟံးနှၢ်ပတအဲၣ်ဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢပဝှာ်လီၤ. ပှၤဟဂၤလဲၤဟံးနှၢ်တၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်ဒီးဝှာ်ဒၣ်ဝဲတဂၤယီ, ပှၤလဲၤတၢ်ဒီးအီၤတဖၣ်နူၣ်တဟ့ၣ်အိၣ်ဘၣ်ဝဲဘၣ်,ပှၤ မ့ၢ်လဲၤဟးခံဂၤသၢဂၤဒီး မၤနှၢ်တၢ်တဂၤဒီး တဟ့ၣ်နီၤ ဘၣ်အဝဲခံဂၤနူၣ်ဒီးမ့ၢ်အဝှာ်ဝဲတဂၤယီလီၤ. ပှၤတဂၤအ ဝဲခံဂၤလဲၤဟးဒီးအီၤဒီးမၤနှၢ်အိၣ်ထိးတနံဒီးဝှာ်ဒၣ်ဝဲတ ဂၤစီၤ.

Digitized by Google

၂. ဂ့ၢ် နၣ် မ့ၢ်ပှၤအီၣ်ဒီးအစုလီၢ်ခီၣ်ခီၣ်ဒီးတၢမ့ၢ်သံနၣ် အဖိထိရိၤတဂၤ,ဟံးန့ၢ်ကွၤဝဲဒီးတနံၤဘၣ်အပှၢ်အဝဲၢ်အဂၤဘၣ်နၣ်ပစံးလၢဂ့ၢ်ဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤအမိၢ်အပၢ်သံဒီး အစုလီၢ်ခီၣ်ခီၣ်အီၣ်လီၤတဲာ်ဒီးဂ့ၢ်ဝဲတဂၤဃိ,တနံၤဃိၣ် ဒ့ဖးဘၣ်အပှၢ်အဝဲၢ်အဂၤတဖၣ်ဘၣ်.

၃. ဂ့ၢ် နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအသးအဲၣ်ဒီးတၢ်အါန့ၢ်ပှၤဂၤဒီးထိ ရိၤမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်သဝီအလီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,စံာ်လီၢ်ပှဲၤလီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သဲး မီၤဃိၤမီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကြၢးပှၤဂၤန့ၢ်ဘၣ်နာ်သက့တဟ့ၣ်ဘၣ် ပှၤဂၤဘၣ်ဒီးပစံးလၢဂ့ၢ်ဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤဂ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ် လီၢ်ကပံာ်လီၢ်,စံာ်လီၢ်ပှဲၤလီၢ်,ဒီးပှၤဂၤသါကဟံးန့ၢ်ဒီးတ အဲၣ်ဘၣ်ဝဲဘၣ်, ပှၤလၢဂ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒ်နၣ်တမၣ် ဂ့ၢ်ဝဲဒ် အံၤ,မ့ၢ်တမၤနာ်သက့ဝဲဒီးပနီၣ်ဝဲဖဲပှၤဂၤမၤဘၣ်ဘူးသု တဘူၣ်တဂ့ၤဒီးပစံးလၢဂ့ၢ်ဝဲလီၤ. ထိရိၤဟီၣ်ခိၣ်မှာ်တ ပှၤဒီးပှၤတဂၤဂ့ၢ်ဝဲခဲလၢာ်လီၤ.

၄. ဂ့ၢ် နၣ် မ့ၢ်ဖိသၣ်အီၣ်မှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဖိသၣ်အီၣ်တၢ်သူၣ် တၢ်သၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်တဟ့ၣ်ဒုးအီၣ်ဘၣ်အပှၢ်အဝဲၢ်ဒီးပစံး လၢဂ့ၢ်ဝဲလီၤ. ပအီၣ်တၢ်နၣ်ပအီၣ်ဒံးသိးဒံးသိး,ပအီၣ် တၢ်နၣ်ပတဂ့ၢ်ဘၣ်ဒ်နၣ်ဘၣ်.

၅. ဂ့ၢ် နၣ် မ့ၢ်တလါနၣ်ပှၤကညီအသးပှၢ်လၢပျၢၤကီး လၢဂ့ၢ်လီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်ပှၤလၢအီၣ်ဒီး ဂ့ၢ်တဖၣ်နၣ် မ့ၢ်ပှၤစုလီၢ်ထူးခိၣ်လီၢ်တီၤလီၤ.

၆. ဂ့ၢ်ဂ့ၢ် နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအတၢ်ဒံးအါဒံးအဲၣ်ဒီး,ဟီၣ်ခိၣ် အလီၢ်ဒံးလဲၢ်ဒံးအဲၣ်ဒီး,ဒံးဟံးန့ၢ်ဝဲဒီးပစံးလၢဂ့ၢ်ဂ့ၢ်ဝဲဒီး န့ၢ်ဘၣ်ဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤဂ့ၢ်ဂ့ၢ်စံာ်တလီၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲ,ပှၤ တဂၤဂ့ၢ်ဂ့ၢ်သဲးတလီၢ်ဒီးပှၤဂၤတန့ၢ်ဘၣ်ဘၣ်.

၇. ဂ့ၢ်ကဖၤ နၣ် မ့ၢ်ပကပၤဖဲပဂ့ၢ်ဃံအဖိခိၣ်နၣ်ပစံး လၢပဂ့ၢ်ကပၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢပဂ့ၢ်ဃံအကပၤစ့ၢ်ကီး လီၤ. စလီၤဃံၤစဂ့ၢ်ကပၤဆါကၢ,စဂ့ၢ်ကပၤဘၣ်တီ ထီၣ်လၢလၢၢ်.

၈. ဂ့ၢ်ကတီၤတၢ် နၣ် မ့ၢ်ပှၤတဒုးကတီၤဘၣ်ပတၢ်,ပက တီၤတၢ်ပှၤဂၤတအဲၣ်ဘၣ်, တၢ်တြီပှၤဒ်ပသုတကတီၤ ဘၣ်တဂ့ၤဒီးပဂဲၤလီာ်တုၤပကတီၤဘၣ်နၣ်စံးလၢပဟ် ကတီၤလီၤ. ပမ့ၢ်လဲၤကတီၤတၢ်ဒီး ပဒိၣ်နၣ်မ့ၢ်ပဂ့ၢ်က တီၤလီၤ. ပမ့ၢ်တဂ့ၢ်ကတီၤဒီးပတကတီၤဘၣ်ဘၣ်ပဒိၣ် အခ့အပှၤတြီပှၤနးကၢ.

၁၀. ဂ့ၢ်တု နၣ် မ့ၢ်ပထ့ပချူးဖးထိလၢဆှါနၣ်ထိဒ်တ လါအသိးဒီးပစံးလၢဂ့ၢ်ကုလီၤ. ဒီးပစံးလၢကုဂ့ၢ်စကီး လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပသးပှၢ်လၢပျၢၤကီးဝဲလီၤ. ဒီးပှၤကညီခဲက နံၣ်အံၤကီးဖိာ်ထွဲတလၢၢ်အခံလၢဖၣ်လီၤ. ဂ့ၢ်ကုနၣ်ပှၤ ကညီထ့ဝဲလၢဆှါဒီးတလၢၢ်ထ့ဝဲလၢထိအဒိလီၤ. ဒီးတ ဘၣ်တစုစုပှၤကညီကီးလၢပချူးဖးထိလီၤ.

၁၁. ဂ့ၢ်ကသုၣ် နၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢဂူာ်ကသုၣ် လီၤ. ကွၢ်လၢဂူာ်အပှၤကွၢ်ကသုၣ်. ၁၇.

၁၂. ဂ့ၢ်ကွၤ နၣ်မ့ၢ်ပှၤဂၤဟံးန့ၢ်ပတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤဂၤတီၢ်ပဖိ မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထွံၣ်အှၣ်ပဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဟံးကွၤ,ပတပျုာ်ကွၤ,ပ မၤဒ့ပသးနးနးကလဲာ်, ပတြီတၢ်ဒီးနီၣ်တီၢ်နီၣ်ဝ့ၤဒီးပစံး လၢပဂ့ၢ်ကွၤလီၤ. ပှၤတဂၤအဝၤတီၢ်အဖိဒီးဂ့ၢ်ကွၤဝဲ လီၤ. တၢ်ဘျၣ်စိာ်နဃဲာ်ဒီးနဂ့ၢ်ကွၤန့ၢ်ကီးဓါ. စ ဂ့ၢ်ကွၤ တန့ၢ်ဘၣ်.

၁၃. ဂ့ၢ်ကွဲ နၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်ဃံအဆီလီၤ. တၢ်လၢပှၤကညီ နၣ်အီၣ်ဒီးအဂ့ၢ်ဃံဂ့ၢ်ကွဲလီၤ.

၁၄. ဂ့ၢ်ဂၢ် နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီစံးမှၤလဲၣ်မှၤလဲၣ်နၣ်စတ သ့ၣ်ညါမး,စတနၢ်ဟူမးနီတခီၣ်လဲၣ်.

၁၅. ဂ့ၢ်ဃံ နၣ် မ့ၢ်ပကပၤအဃံနၣ်ပစံးလၢပဂ့ၢ်ဃံ လီၤ. ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,အီၣ်ဒီးအ ဂ့ၢ်ဃံဂ့ၢ်ကန္ၤကီးမံၤဒဲးလီၤ. တၢ်တအီၣ်ဘၣ်ဒီးအဂ့ၢ် ဃံဂ့ၢ်ကွဲတအီၣ်ဘၣ်နီတမံၤဘၣ်, တၢ်အီၣ်ဒီးအဂ့ၢ်ဃံ ဂ့ၢ်ကွဲကီးမံၤဒဲးလီၤ.

၁၆. ဂ့ၢ်စၢ်ထိး နၣ် မ့ၢ်ပဂ့ၢ်ဃံကတၢၢ်လီၤအနါစ့ၤက လုၤစၢ်နၣ်ပစံးလၢပဂ့ၢ်စၢ်ထိးလီၤ. ပဂ့ၢ်ဃံကတၢၢ်အ နါ စ့ၤနၣ် ပစံးလၢပဂ့ၢ်စၢ်ဘုၣ်ဂ့ၢ်စၢ်ထိးလီၤ. စကမီဆါဒီး စဂ့ၢ်စၢ်ထိးချံၣ်မးလီၤ.

၁၇. ဂ့ၢ်ဆူၣ်ဗျီဆူၣ် နၣ် မ့ၢ်ပဟံးန့ၢ်ပှၤဂၤအတၢ်တခီ ပတပျုာ်တခီ, ပဆိၣ်ကွံာ်ဝၢ်ကွံာ်တခီဒီးပစံးလၢပဂ့ၢ် ဆူၣ်လီၤ. ဒီးအကစၢ်တဟ့ၣ်နာ်သက့ပှၤဒီးပဟံးန့ၢ်လ ၢ အန့ၢ်ခါးနၣ်မ့ၢ်ပဂ့ၢ်ဆူၣ်စကီးလီၤ.

ဂ့ၢ်ဆူၣ်န့ၢ်ပှၤတၢ်တဂ့ၤ

ပှၤသူၣ်ကဟ့သးကဟ့

၁၈. ညးဂ့ၢ်လိာ် နၣ် မ့ၢ်ပှၤခံဂၤဟံးန့ၢ်ပဃဲာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ခိၣ် ဖၢၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အဝဲတဂၤစံးလၢမ့ၢ်စတၢ်, ဒီးအဝဲတဂၤစံး လၢအမ့ၢ်စတၢ်ဒီးဖိၣ်တခီဖိၣ်, တပျုာ်တခီတပျုာ်ဒီးပစံး လၢညးဂ့ၢ်လိာ်ဝဲလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢညး ဂ့ၤလိာ်ဝဲလီၤ. ပှၤခံဂၤညးဂ့ၢ်လိာ်ဃဲာ်တဘ့ၣ်ဒီး,အဝဲၢ် တဂၤအတဟီၣ်ဆူၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲ.

၁၉. ညးဂ့ၢ်လိာ်ညးဃီၢ်လိာ် နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢမၤသဘျုး သဝီ,သဲးလီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သဘျုၣ်အလီၢ်ဂ့ၢ်ဂ့ၤ,တုၤအဃံာ်ဒီး တသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲအဆၢဒီးအဝဲတဂၤစံးစတၢ်အါတက့ၢ်, ဒီးအဝဲတဂၤစံးစကီးစတၢ်အါတက့ၢ်ဒီးအုၣ်လိာ်စိးကွၤ လိာ်အသးဒီး,လိာ်လိာ်အသးလၢကွၢ်ဒီးပစံးလၢညးဂ့ၢ် လိာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤခံဂၤညးဂ့ၢ်လိာ်သဲးတပှၤဒီးလိာ် လိာ် အသးလၢကွၢ်လီၤ.

၂၀. ဂ့ၢ်န့ၢ် နၣ် မ့ၢ်ပဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ပှၤဂၤတၢ်တမံၤမံၤ,ဒီးပ စံးလၢပဂ့ၢ်န့ၢ်လီၤ. ပဃီၤအဒိၣ်တဖၣ်နၣ်မ့ၢ်ထံၣ်ပှၤဖိၣ် ဖိအတၢ်လၢအလုၢ်ဒိၣ်ပှၤဒိၣ်ဒ်သလၢသိတ့ၤတဖၣ်နၣ်စံး

Digitized by Google

ဝဲတၢ်အံၤတကြၢးဘၣ်ဒီးသုဘၣ်,ကြၢးဒီးယၤလီၤ. ဒီးဟံးန့ၢ်ဝဲလၢအန့ၢ်အခၢးဒီးပစံးလၢဝ့ၣ်န့ၢ်ဝဲလီၤ. ပှၤဖှိၣ်တဂၤအိၣ်ဒီးအသလၢစ့တဘ့ၣ်ဒီးပဒိၣ်ဝ့ၣ်န့ၢ်အတၢ်လီၤ. သလၢယွၤခၣ်စိးန့ၣ် လၢပယီၤဒိၣ်အစိၤန့ၣ်ပှၤဖှိၣ်တအိဘၣ်ဘၣ်,ပဒိၣ်မ့ၢ်ထံၣ်လၢပှၤဖှိၣ်အီဝဲဒီးဝ့ၣ်န့ၢ်ဝဲလီၤ.

၂၁. **ဝ့ၣ်ပၤ** နူၣ် ပတၢ်စံးဘၣ်,ပစံးလၢဝ့ၣ်ကပၤလီၤ. ဝ့ၣ်စ့ၢ်ဝ့ၣ်ပၤန့ၣ်ပတၢ်စံးဘၣ်,ပစံးလၢဝ့ၣ်ကစ့ၢ်ဝ့ၣ်ကပၤလီၤ.

၂၂. **ဝ့ၣ်ပူၤ** နူၣ် မ့ၢ်တလၢ်ပူၤလီၤ. တလၢ်ပူၤန့ၣ်ပစံးလၢဝ့ၣ်ပူၤလီၤ. ပှၤလၢပျၢၤတဂၤဟ်အဖိလၢဝ့ၣ်ပူၤဒီးအိၣ်ဖျါထိၣ်အခိၣ်မ့ၢ်ယှာ်တဘိဒီးခ့ယၢ်အှၣ်တ့ၢ်ပြး.

၂၃. **ဝ့ၣ်ပျိ** နူၣ် မ့ၢ်ပဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ပှၤဂၤအတၢ်ထီရီၤတမံၤဒီးပစံးလၢဝ့ၣ်ပျိလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိစံးဝဲလီၤ. ဒီးပှၤတဝဲၣ်ဖိစံးလၢဝ့ၣ်ပျိလီၤ. ဝ့ၣ်ပျိပှၤဂၤအတၢ်တဂ့ၤ,ပှၤဂၤအသးကဒိၣ်ထီၣ်ဘၣ်သ့.

၂၄. **ဝ့ၣ်ပျိ** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤထီၣ်လၢပှၤဂၤအဟံၣ်ဒီးပလဲၤကွၢ်အတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢဟံၣ်ပူၤဒီးထီရီၤပထံၣ်တၢ်လၢအဘၣ်ပသးတမံၤလၢ်လၢ်န့ၣ်အကစၢ်ဟ့ၣ်ပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,တဟ့ၣ်ပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပဟံးထီၣ်စိာ်ဟံးထီၣ်စိာ်ဒီးပစံးပဝ့ၣ်ပျိ,ဝ့ၣ်ပျိပှၤဂၤအတၢ်နးကါ,တလၢၤတဂၤန့ၣ်.

၂၅. **ထစၢ်အဝ့ၣ်လၥ်** နူၣ် မ့ၢ်ကစၢ်အခိၣ်ထံးကွ့ၢ်ကွ့ၢ်လၢထၣ်လၢခံန့ၣ်ပစံးလၢကစၢ်အဝ့ၣ်လၥ်လီၤ. လဲၤဟးလၢကစၢ်အဝ့ၣ်လၥ်န့ၣ်ကွ့ၢ်ကွ့ၢ်ဒီးနကထံၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤတမံၤမံၤလီၤ.

၂၆. **ဝ့ၣ်ထၥ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဝ့ၣ်ဃံအဖိလၥ်န့ၣ် ပစံးလၢပဝ့ၣ်လၥ်လီၤ. စသးပချုးဒီးစဝ့ၣ်လၥ်ဃဲမးလီၤ. ဒီးပဆိၣ်လီၤပသးန့ၣ်ပစံးလၢပလဲၤလိၥ်လၢပဝ့ၣ်လၥ်လီၤ. ဒီးပှၤမ့ၢ်ကတိၤလိၥ်အသးဒီးတဂၤကတိၤတဂၤကနၣ်ဒီး ပစံးလၢလဲၤလိၥ်လၢအဝ့ၣ်လၥ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်တၢ်ကတိၤဒိလီၤ.

၂၇. **ထူဝ့ၣ်** နူၣ်ပတၢ်စံးဘၣ်,ပစံးလၢဝ့ၣ်လူးလီၤ.

၂၈. **ဝ့ၣ်လူး** နူၣ်မ့ၢ်ပထုးတပျုးန့ၢ်ပှၤဂၤအတၢ်ဖိတၢ်လံၤန့ၣ်ပစံးလၢပဝ့ၣ်လူးလီၤ. ပှၤအၢတဖၣ်န့ၣ်ဝ့ၣ်လူးပှၤဂၤအတၢ်နးကါ,တၢ်ဘျုးတဂၤဝ့ၣ်လူးပှၤဂၤအတၢ်အိၣ်တၢ်အိန့ၢ်ဒီးစိာ်ဝဲလီၤ.

၂၉. **ဝ့ၣ်ဝၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢချံလၢယီဒီးပဘၣ်ယိၣ်ကဘၣ်ဒိဒီးလၢၢ်ဒီးလ့ဒီးပဝၢ်ကွံာ်ဆူလၢၢ်တအိၣ်ဘၣ်အကျိၤန့ၣ်ကြူးကြူးဒီးပစံးလၢဝ့ၣ်ဝၢ်လီၤ. ချံကဘၣ်ဒီးလၢၢ်,ဂ့ၢ်ဝၢ်ဆူလၢၢ်တအိၣ်ဘၣ်တခီန့ၣ်ကြူးကြူးတက့ၢ်.

၃၀. **ဝ့ၣ်အိၣ်ဝ့ၣ်အီ** နူၣ် မ့ၢ်ပဖံးတကဲမၤတကဲဒီးပအိၣ်မှၤတနၥ်နၥ်သက့, ပအိၣ်လၢအန့ၢ်အခၢးနၥ်စီၢ်အိၣ်,တနၥ်စီၢ်အိၣ်ဒီးပစံးလၢပဝ့ၣ်အိၣ်လီၤ. ပမၤတကဲန့ၣ်မးပဝ့ၣ်အိၣ်မှၤလီၤ. ပမ့ၢ်တဝ့ၣ်အိၣ်ဘၣ်မှၤဒီး ပကလီၤဘၣ်သံလီၤ.

၃၁. **အိၣ်ဝ့ၣ်ဆူၣ်ပျိ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢမၤကနအိၣ်ကနတၢလၢအန့ၢ်အခၢးတဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢအိၣ်ဝ့ၣ်ဆူပျိတၢ်လီၤ. ပှၤအိၣ်ဝ့ၣ်ဆူၣ်ပျိတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအမၤနၢၤမၤဃၣ်ပှၤဒီးစံးအသးလၢပဒိၣ်ပပှၢ်ဒီးဟံးန့ၢ်ပတၢ်ဒီးတဟ့ၣ်ဘၣ်ဝဲအပှၤန့ၣ် ပစံးလၢအိၣ်ဝ့ၣ်ဆူၣ်ပျိတၢ်လီၤ. ဒီးပှၤကဲလၢတၢ်ဘျုၣ်ဖိတဖၣ် တုၤတပျုာ်အိၣ်တပျိၤပတၢ်ဒီး ပစံးစကီးလၢအိၣ်ဝ့ၣ်ဆူၣ်ပျိဆူၣ်တၢ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပှၤမိၣ်လမ့ၣ်ဖိစံးဝဲလီၤ. ဒီးပှၤတဝဲၣ်ဖိစံးလၢဝ့ၣ်ဆူၣ်ပျိဆူၣ်ဝဲလီၤ.

၃၂. **အဝ့ၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤတဂၤဒၣ်အဂ့ၢ်ဃံမ့ၢ်ဂ့ၤ, အဝ့ၣ်စၢ်ထိးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအဝ့ၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအကပၤဘၣ်ဒိဒီးသ့ၣ်ဒီးကိးဝဲလၢအတၢ်ဆါလီၤ. ပှၤတဂၤမၢပှၤဂၤလဲၤလၢအဝ့ၣ်လၥ်လီၤ.

ဝုၤ

၁. **ကမုဝုၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဒီးအဆူၣ်အဒံးကြၢနတဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢကမုဝုၤလီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢသမုဝုၤလီၤ.

၂. **ကဖှုဝုၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်လီၤဖုကြၢ့မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပခၣ်ဆူၣ်အါမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဖိတၢ်လံၤအဆူၣ်တရိးထီၣ်စ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢကဖှုဝုၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢကဖှုကီၢ်စီၢ်ဝုၤ,ဘၣ်တစုစုပစံးလၢစဖုဝုၤ,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢသဖှုဝုၤလီၤ.

၃. **ဝုၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤဖှိၣ်တၢ်လၢကီၢ်လဲၢ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢလီခိသ့ၣ်အပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပဝုၤလီၤ. ပစံးတၢ်လၢဝုၤန့ၣ်ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ဝးလၢအအိၣ်ဖှိၣ်ဒီးတရံးအသးဒီးပစံးလၢဝုၤလီၤ. တၢ်လၢဝုၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဝးတရံးအသးန့ၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဖိနဲကဲၣ်စိၤဒီးဝုၤသ့ၣ်မုၣ်ဝုၤကွၣ်သ့သ့တနံၤလီၤ.

၄. **ဝုၤကွၤအခံ** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ဒီး ပထံၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤဘူးကဲၣ်ဆိးဒီး ပှၤဒီး ပဟဲကွၤကဒါကွၤပလီၢ်ခံလၢပချၢတခီကယီကယီဒီး ပစံးလၢပဝ့ၣ်ကွၤလၢပခံလီၤ. ပှၤတဂၤတိၤတုၤဒီး ဘိၣ်သအိၣ်တနဒီးဝုၤကွၤမးလၢအခံတခီကယီကယီလီၤ.

၅. **ဝုၤခိၣ်ဝုၤခံ** နူၣ် မ့ၢ်ပကလဲၤတၢ်တစဲးစဲးပဟဲကွၤဆူပလီၢ်ခံတစဲးစဲးပကလဲၤတၢ်လၢပချၢတစဲးစဲးပလဲၤတၢ်လၢပမဲာ်ညါတစဲးစဲးဒီးပစံးလၢပဝုၤခိၣ်ဝုၤခံလီၤ.

၆. **ဝုၤကွၤအသး** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ဒီးပထံၣ်ဂ့ၢ်အိၣ်လၢကျဲလၢပမဲာ်ညါန့ၣ်ဒီး ပသုးကွၤပသးလၢပချၢဃံတခီဒီးပစံးလၢ ပဝုၤကွၤပသးလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ထံၣ်လၢဂ့ၢ်တဘိဒီး ဝုၤကွၤအသးဆူအလီၢ်ခံတခီလီၤ. ဒီးပစံးလၢဝုၤကွၤအခံစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢဝုၤအခံစကီးလီၤ.

Digitized by Google

၇. **ဂ့ၤအခံ** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢပချၢဃ်တခီဒီးပစံးလၢ ပဂ့ၤပခံလီၤ. ပှၤဆံးနူၣ်လိာ်ကွဲဒီး လဲၤတၢ်ဂ့ၤလၢအခံ တစုစုလီၤ. ပှၤဆံးလဲၤတၢ်ဂ့ၤလၢအခံဒီး ကလီၤတဲာ် တ့ၢ်ဆူအချၢလီၤ.

၈. **ဂ့ၤဂၢ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢဃၢ်ဃၢၢတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢဂ့ၤဂၢ လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပစံးဖိာ်ထွဲပိၢ်အခံတစုစုလီၤ. ပစံးပဝဲလၢပ ဂ့ၤပဂၢလီၤ. စတသ့ၣ်ညါဘၣ်လံာ်အခီပညီဘၣ်, သံကိၢ် လၢဂ့ၤဂၢတဖၣ်တကွၢ်,ဂ့ၤဂၢတဖၣ်ကသ့ၣ်ညါကၢ်သၢ, ဒီပစံးလၢပှၤဂ့ၤဂၢစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၉. **ဂ့ၤကံၢ်ဂ့ၤကံၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ပတြူၤသ့ၣ်ဝးဃၢ်ခီဃၢ်ခီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပ လဲၤတၢ်တချဘၣ်ဒီး ပလဲၢ်လီၢ်ပသးဃၢ်ခီဃၢ်ခီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢဂ့ၤကံၢ်ဂ့ၤကံၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဂ့ၤကံၢ်ဂ့ၤကံၢ်နူၣ် တုၤထီၣ်တၢ်သ့ပျာ်လဲၣ်, ပမၤတြူၤသ့ၣ်တထံးဝးဂ့ၤကံၢ် နူၣ်လဲၣ်,သ့ၣ်ဝးဂ့ၤကံၢ်ဂ့ၤကံၢ်နူၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်က လံၤအှကၢ်သၢ.

၁၀. **ဂံၤဂ့ၤခိၣ်ဂံၤဂ့ၤနၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ပမၤဝးဆ့ဆိပခိၣ်ဒီးပစံး လၢပဂံၤဂ့ၤပခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤပမ့ၢ်ဟ့ၣ်အတၢ်ဒီးတ ဆဲၣ်ဒိးဘၣ်ဝဲဒီးဂံၤဂ့ၤထီၣ် အခိၣ်လီၤ.

၁၁. **ဂ့ၤထူ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤထူလၢလ့ၢ်ဓိၢ်ပူၤလၢဟိၣ် ခိၣ်ကမူၣ်အကျါနူၣ်ဒီး ထူးတရံးဝဲလၢလ့ၢ်ဓိၢ်နူၣ်ပစံး လၢဂ့ၤထူလီၤ. ပှၤကညီဂ့ၤထူနူၣ်ဂ့ၤဝဲလၢလ့ၢ်ဓိၢ်ပူၤလီၤ.

၁၂. **ဖ့ဂ့ၤ** နူၣ် မ့ၢ်ကိၢ်လဲၢ်တကလုာ်ဟိကရူဒီးပစံးလၢ ဖ့ဂ့ၤလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပဂ့ၤကွံာ်ဘုသိၣ်ဘုအဖ့ဒီးပကီးလၢဖ့ဂ့ၤ လီၤ.

၁၃. **ဂံၤဂ့ၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပဂၢ်နာ်ဘုဆူကုပူၤဖံးသိးအနာ်ကအါ ဒီးပတြၢၤဝးဆ့ဆိချသံးဒီးပစံးလၢပဂံၤဂ့ၤလီၤ. နဂၢ်ဘု လၢကုပူၤနူၣ်ဂံၤဂ့ၤဟံးတံးတံးမးအနာ်ကအါဖံးလီၤ. ဒီး ပဆ့ဆိပခိၣ်နူၣ်ပစံးလၢပဂံၤဂ့ၤပခိၣ်စ့ကီးလီၤ.

၁၄. **ဂ့ၤဃၢ** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤဝါဘုလၢကိၢ်လဲၢ်ပူၤဒီးပထုး တရံးကိၢ်လဲၢ်နူၣ်ဒီးဘုအိၣ်လၢကိၢ်လဲၢ်ပူၤနူၣ်ဒီးဟ့တဖၣ် ဝါဝဲဒီးဘုတဖၣ် အိၣ်ဖိၣ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢပဂ့ၤပဃၢလီၤ. ပဂ့ၤဃၢတၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပမၤကဆိုတၢ်ပမၤဝါတၢ်ဒီးပစံးလၢ ပဂ့ၤပဃၢလီၤ. ဘုအိၣ်ဒီးအသုးအမီၤနူၣ် ကဂ့ၤကွံာ် ကၢ်ဒီးပဝါကၢ်ဝဲနာ်.

၁၅. **ဂ့ၤပသီ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်အါထိၣ်ဝဲဖံးယံာ်ဖံးအါဖံးယံာ်ဖံး အါနူၣ်ပစံးလၢဂ့ၤပသီလီၤ. ဆီတဖၣ်နူၣ်တုၤပဘၣ်ဒီး ဂ့ၤပသီဝဲဒီးအါထိၣ်ကိၢ်ထိၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးပစံးလၢဂ့ၤထိၣ် ပသီထိၣ်စ့ကီးလီၤ.

၁၆. **ဂ့ၤဖိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဂ့ၤဘုဒီးအမီၤအိၣ်ဖိၣ်နူၣ်ပစံးလၢ ပဂ့ၤဖိၣ်လီၤ. ဒီးပထၢဖိၣ်သ့ၣ်မုၢ်နူၣ်ပစံးလၢပဂ့ၤဖိၣ်စ ကီးလီၤ. ဖိသၣ်ဆံးမ့ၢ်ထၢဖိၣ်သ့ၣ်မုၣ်နၤအပြၢ်အပြၢ်ဒီးပ စံးလၢအဂ့ၤဖိၣ်ဝဲစ့ကီးလီၤ.

၁၇. **ဂ့ၤထိၣ်ပသီထိၣ်** နူၣ် ပဘၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤ, ထိၣ် ခိၤဆီခိၤဒီးအါထိၣ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဖိတၢ်ဃၢ်အါထိၣ်ဒၣ် အတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထီရိၤတၢ်အါထိၣ်နူၣ်ပစံးလၢအဂ့ၤထိၣ် ပသီထိၣ်လီၤ. ဒီးကစၢ်ယွၣ်ရှူးအပျ်အဘိၣ်အါထိၣ် ကိၢ်ထိၣ်ဒီးပစံးလၢကစၢ်ယွၣ်ရှူးအဘိအမုၢ်ဂ့ၤထိၣ်ပသီ ထိၣ်လီၤ. ကစၢ်ယွၣ်ရှူးအဘိအမုၢ်ဒိၣ်ထိၣ်လဲၢ်ထိၣ် အါထိၣ်ကိၢ်ထိၣ် ဂ့ၤထိၣ်ပသီထိၣ်သကုၤဟိၣ်ခိၣ်ချၢခဲ လာ်လီၤ.

၁၈. **ဂ့ၤမဲာ်ဆှး** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီအမုၣ်ကနီၤတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, အဖိသၣ်ခွါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဘၣ်ယိၣ်ဝဲလၢပှၤဂၤကဒုၣ်ဒွဲၣ်ဘၣ် အီၤလၢအရှ်တဂ့ၤ, အကူအသိးတဂ့ၤဘၣ်ဒီးဟ်အသး ကီဝဲနူၣ်ပစံးလၢအဂ့ၤမဲာ်ဆှးလီၤ. ပှၤတဂၤအကူအသိး တဂ့ၤဘၣ်ဒီးမ့ၢ်ထံၣ်ပှၤဂၤဒီးဂ့ၤမဲာ်ဆှးဝဲလီၤ.

၁၉. **ဂ့ၤဘု** နူၣ်မ့ၢ်ပမၤဝါဘုလၢကိၢ်လဲၢ်ပူၤနူၣ်ဖံးသိးဘု အမီၤကအိၣ်ဖိၣ်လၢကိၢ်လဲၢ်အသးကံၢ်ပူၤဒီးပထုးတရံး ကိၢ်လဲၢ်ဒီးပစံးလၢပဂ့ၤဘုလီၤ. ပဂ့ၤဘုနူၣ်ပထုးတရံး ကိၢ်လဲၢ်ဒီး ဘုအိၣ်လၢကိၢ်လဲၢ်ပူၤနူၣ်အိၣ်ဖိၣ်ဝဲလၢ ကိလဲၢ်အသးကံၢ်ပူၤဒီး ဟ့တဖၣ်ဝါဝဲလၢတိၢ်လဲၢ်အ ဃၢ ဝးတရံးဒီးပစံးလၢပဂ့ၤဘုလီၤ. ဂ့ၤဘုအမီၤနူၣ်တုၤအိၣ် ဖိၣ်ကနၢ်ဘၣ်ဟ့အဝါလီၤ.

၂၀. **ပှၤဂ့ၤပှၤဂၢ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအဃံၤဒီးပှၤတဖၣ်နူၣ်မ့ၢ် တမ့ၢ်ဘၣ်ပဖိပလံၤပပုၢ်ပဝဲၢ်ဒီးပစံးလၢပှၤဂ့ၤပှၤဂၢ လီၤ. ပှၤဂ့ၤပှၤဂၢတဖၣ်နူၣ် တမ့ၢ်ဘၣ်ပပုၢ်ပဝဲၢ်ဒီး ပမၤတဘူၣ်ဘၣ်.

၂၁. **တၢ်ဂ့ၤတၢ်ဂၢ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢတမ့ၢ်ဘၣ်တၢ်တ ကလုာ်ဃီဒီးပှၤဘၣ်,တၢ်အကၢ်အဂီၤတဖံးသိးဘၣ်ဒီး ပှၤဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢတၢ်ဂ့ၤတၢ်ဂၢလီၤ.

၂၂. **ဂ့ၤလီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီထိၣ်ဃီဒီးထိၣ်ဝဲတထိၣ်ဘး ဘလၢဟံၣ်ဘၣ်ဒီးယုၢ်လီၤကွၤလၢအချၢဃ်တခီနူၣ်ပစံး လၢဂ့ၤလီၤကွၤလီၤ. ပှၤဂၤအဟံၣ်နူၣ် ပလဲၤထိၣ် တုၤအကစၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးပဂ့ၤလီၤကွၤလီၤ. ပှၤတဂၤ စလဲၤထိၣ်ကွၢ်လၢအဟံၣ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးစဂ့ၤလီၤကွၤမး ကဃီကဃီလီၤ. ဒီးပစံးလၢပဂ့ၤလီၤကွၤပခံစ့ကီးလီၤ.

၂၃. **ဂ့ၤလီၤအခံ** နူၣ်မ့ၢ်ချံးတဖၣ်နူၣ် မ့ၢ်ဒံၣ်ဒီးတ်နူၢ်အ ပူၤလၢမဲးကျါဒီးစဲၤလီၤအခံဆူတၢ်ပူၤနူၣ်ဒီးကျာ်ကျူာ်အ သးဒီးဒံၣ်လီၤဝဲနူၣ်ပစံးလၢဂ့ၤလီၤအခံလီၤ. ချံးတဘ့ၣ် သါကဒံၣ်ဒီး ဂ့ၤလီၤအခံဒီးဒံၣ်လီၤဝဲလီၤဒီးပစံးလၢဂ့ၤ လီၤအသးလီၤ.

၂၄. **ဂ့ၤလီၤအသး** နူၣ်မ့ၢ်ဆီနူၣ်သါကဒံၣ်ဒီးကျာ်ကျူာ် လီၤအသးဆူအသွံပူၤဒီးပစံးလၢဂ့ၤလီၤအသးလီၤ. ဆီ တဘ့ၣ်ဂ့ၤလီၤအသးလၢအသွံပူၤဒီးဒံၣ်ဝဲလီၤ.

၂၅. **လီၤဂ့ၤ** နူၣ် မ့ၢ်လီၤယိၢ်အဆိလီၤ. ပဝဲၣ်ပခိၣ်မ့ၢ်တ

Digitized by Google

ကျှုာဘဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပဃုဃာ်တၢ်မ့ၢ်လီၤဃုဉ်ကွံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢလီၤဂုၤလီၤဃီၢ် လီၤ. ဖိနယုဃာ်တၢ်လီၤဂုၤလီၤဃီၢ်ကွံာ်လၢာ်လံ,ပှၤတကၤဝဉ်အခိဉ်တကျှုာဘဉ်ဒီး အခိဉ်လီၤဂုၤအနၢ်လီၤဃီၢ်လၢာ်လံ.

၂၆. **အဝုၤအကၤ** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်လၢအယံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်တမံၤဒဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအဝုၤအကၤလီၤ. ပှၤတကၤတအိဉ်လၢဘဉ်ဝဲအလီၢ်နူဉ်ဘဉ်.ဟးလံဆူအဝုၤအဂၤလံ,တၢ်လၢအဝုၤအကၤတဖဉ်နူဉ်ကမ့ၢ်ကၢ်တမ့ၢ်ဘဉ်ဃဲာ်စီၤကျဲာ်စီၤဘဉ်ဒီးပစံးလၢတၢ်အဝုၤအဂၤသၢ,ဟ့ဉ်စဃဲာ်တဂ့ၤ, ဟ့ဉ်လၢတၢ်အဝုၤအကၤတဖဉ်တက့ၢ်.

၂၇. **ဝုၤသ့ဉ်မုဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤလၢဖိသဉ်လၢမၤသ့ဉ်မုဉ်နအပြံအပြီးတကၢဒိဉ်ဖိတကၢဒိဉ်ဖိဒီးပစံးလၢဝုၤသ့ဉ်မုဉ်လီၤ. ဖိသဉ်ဝုၤသ့ဉ်မုဉ်နူဉ်မ့ၢ်ဃုဘီးသ့ဉ်မုဉ်အပြံအပြီးနူဉ်လီၤ.

၂၇–၁. **နီဉ်ဝုၤ** နူဉ်မၤသးဒ်ဖုဂုၤအသီးဒီး အံဉ်ပလုမီၤဒီးအခိဉ်ဒုမ့ၢ်သ့ဉ်ဘဉ်နီစုမ့ၢ်သၢဘိဒီး အမဲာ်ပြံကၢဲစီၤဒီးပဂုၤကိဉ်လၢအကမူဉ် ဘျုးကနူာ်ဒုတဖဉ်နူဉ်ထိၤသြူ ဝ`ဒီးကိဉ်လၢအတဘျုးဘဉ်တဖဉ်နူဉ်အိဉ်လီၤ တဲာ်ဒီး ပတၢ်တကလုာ်နူဉ် ပကီးလၢနီဉ်ဝုၤလီၤ. နီဉ်ဂုၤနူဉ်မ့ၢ်ထးမၤသးဒ်ဆုါအသီးလ့ကးအသးအမဲာ်ပြံကၢဲစီၤလီၤ.

ဝှ်

၁. **ကလီၤဝှ်ဃီ** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ဖိဃၢ်တကလုာ်ပှၤလၢပနၤဒ်အကလုၢ်ကနီးအသီးရှၢ်ရှၢ်ဒီး ပစံးလၢကလီၤရှာ်ဃီလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ မိဉ်ဖၢဉ်ဝါအုကွဲၤလီၤ. ကလီၤရှာ်ဃီနူဉ်သိဉ်ဝဲရှဉ်ရှဉ်လီၤ.

၂. **ဝှ်ဆီဝှ်စဉ်** နူဉ် မ့ၢ်တမဉ်ဖိာ်တၢ်ဒီးမၤကသ့ဉ်မှဉ်အုလၢသ့ဉ်ကအိအပှၤလၢပစံးလၢဃီတၢ်နူဉ်ဒီးပစံးလၢပရှာ်ဃီလီၤ.

၃. **ဝှ်ကဲ** နူဉ် မ့ၢ်ပမၤနူၢ်သ့ဉ်ဂံၢ်တဘိဒီးပတြှုာ်တံၢ်ဒီးလၢၢ်သုဒီးပစံးလၢပဝှ်လီၤ. ဒီးပမ့ၢ်ဟ်ဖှိဉ်သ့ဉ်ဂံၢ်ဝဉ်စၢဒီးကသံဉ်ကသိဒီး ပတြှုာ်တံၢ်လၢလၢၢ်မိဉ်နူဉ်မ့ၢ်ပဝှ်စကီးလီၤ. ပှၤတကၤဝှ်ကဲသ့ဉ်ဂံၢ်ဝဉ်စၢနူဉ်မ့ၢ်သါကဝဲလီၤအဝ့ကၢ်သၢ.

၄. **ဝှ်ကဆှဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပမၤကဆိမဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိးမဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဃံလၢပကမၤခိဉ်ဆိးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပတြှာ်တံၢ်ဒီးလၢၢ်ဒီးပစံးလၢပဝှ်ကဆှဉ်လီၤ. ဝှ်ကဆှဉ်နူၢ်ဃၤလၢကဆိမဲတကူာ်အံၤ,စကမၤဒီတိၢ်,ပှၤတဂၤမၤခိဉ်ဆိးတဘိဝှ်ကဆှဉ်ဝဲဂ့ၤသမီး.

၅. **ဝှ်ကျ** နူဉ် မ့ၢ်ပမၤကဆှဉ်သ့ဉ်လၢလၢၢ်သုမိဉ်လၢပမၤကွၢ်တိၢ်ဘီတိၢ်နူဉ်ပစံးလၢပဝှ်ကျလီၤ. ဒီးပစံးလၢကျဝှ်စကီးလီၤ. ပမၤကွၢ်တိၢ်နူဉ်ဒ်းသီးကကဆှဉ်ဒီးဝှ်ကျလၢလၢၢ်အခိဉ်နူဉ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢဝှ်ကျနူဉ်တစုစုလီၤ. ကျကျဝှ်ဝှ်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤသ့ဉ်တကျိဒီးကျကျဝှ်ဝှ်ဝဲမ့ၢ်သါကမၤမနုၤလဲဉ်စံးဝဲဒဉ်.

၆. **ဝှ်ထိဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ထံဟဲထိဉ်လၢဟီဉ်ခိဉ်လာ်ဒီးမဲးတဖဉ်နူဉ်ဆိဉ်ပဝဉ်ထိဉ်အသးဒီးပစံးလၢဝှ်ထိဉ်လီၤ. မဲးဝှ်ထိဉ်လၢဟီဉ်ခိဉ်လာ်လီၤ. မဲ

၇. **ဝှ်ဖံာ်မှဉ်** နူဉ် မ့ၢ်မှဉ်အုအိဉ်လၢသ့ဉ်မှဉ်ဒအနၢ်စှၤဒီးပကျုးဆုဖဉ်ဆါကျဲဒီး မှဉ်လီၤဖံာ်ဝဲနူဉ်ပစံးလၢပဝှ်ဖံာ်မှဉ်လီၤ.

၈. **ဝှ်ဖှ** နူဉ်မ့ၢ်ပမၤတခွဲပျုၤဒီးသ့ဉ်ထုးနူဉ်ပစံးလၢပဝှ်ဖှတခွဲပျုၤလီၤ. ပမ့ၢ်တြှာ်တခွဲပျုၤဒီးသ့ဉ်ထုးဝဉ်ထုးနူဉ်မ့ၢ်ပဝှ်ဖှလီၤ. ဒ်တခွဲပျုၤကခၢဉ်နူဉ်ဝှ်ဖှတက့ၢ်.

၉. **ဝှ်သိတြှုဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီဒုသိတြှုဉ်လၢအထုးတြှာ်ဝဲလၢဆုါအဘျုံးနူဉ်ပကီးလၢပဝှ်သိတြှုၢ်လီၤ.

၁၁. **ကၢၢ်ဝှ်** နူဉ် မ့ၢ်ထံဆဲးကၢၢ်ဒီးကၢၢ်လီၤသလာ်နူဉ်ပစံးလၢကၢၢ်ဝှ်လီၤ. ကၢၢ်တပှၤဝှ်တဘၢးနူဉ်ကမ့ၢ်ကၢ်ထံဆဲးဒီးဝှ်တဘၢးနူဉ်သၢ.

၁၂. **ဝဝှ်တၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပတြှာ်တံၢ်တၢ်လၢလၢၢ်မိဉ်နူဉ်ပစံးလၢပဝှ်သီၤ, ဘဉ်ဆဉ်ဒီးပဝှ်နူဉ်မ့ၢ်အိဉ်လၢတၢ်ကတိၤအလၢဝှ်အကျါနူဉ်လီၤ. ပဝှ်နူဉ်လၢအမိၢ်ပှၢ်နိၢ်နိၢ်တအိဉ်ဘဉ်.

၁၃. **ဝှ်လီၢ်လီၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပသံဂိၢ်တဝီးထံတၢ်နူဉ်ပစံးလၢဝှ်လီၢ်လီၢ်လီၤ. ပဒိဉ်တဂၤသံဂိၢ်တၢ်ဝံၤသံဂိၢ်ကဒီးတစံစုသၢစု, ဝှ်လီၢ်လီၢ်ဝှ်လီၢ်လီၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤသံဂိၢ်တၢ်ဝှ်လီၢ်လီၢ်စံးဘဉ်တကဲလၢာဘဉ်.

၁၄. **ထိၤဝှ်လီၤမှ** နူဉ် မ့ၢ်မှဉ်အိဉ်တၢ်ဒီးအိဉ်နူၢ်ဒီးဟီဉ်ခိဉ်လီၤဆၢဉ်တပျ်တထါဒီးပစံးလၢလီၤဝှ်လီၤ. မှဉ်အိဉ်ဟီဉ်ခိဉ်တပှၤလီၤဝှ်တပျ်ညါလဲဉ်.

၁၅. **ဟးဝှ်** နူဉ်မ့ၢ်ဟးဂီၤအဆိလီၤ. ဟံဉ်တဖဉ်ဟးဝှ်ဟးဂီၤဒီးပအိဉ်တသ့လၢာဘဉ်.

၁၆. **ဆၢဉ်ဝှ်** နူဉ် မ့ၢ်လၢၢ်ကဘျဉ်လၢပှၤစံဉ်ဖိဂံာ်ဝှ်ဘျုးကိဉ်ကမူဉ်နူဉ်ပစံးလၢဆၢဉ်ဝှ်လီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢဆၢဉ်ဝှ်လၢၢ်လီၤ. ဆၢဉ်ဝှ်လၢၢ်နူဉ်မ့ၢ်ပှၤစံဉ်ဖိတဖဉ်ဝှ်ဘျုးကိဉ်လီၤ.

၁၇. **ဝှ်ထုးဝှ်ထး** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤဂၤမ့ၢ်ထံဉ်ပတၢ်ဒီးတမံၤမံၤဃုပှၤဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဃုကလီဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,တနူၢ်ဒ်ကနူၢ်ဒီး ဃုဝဲကြူၤကြူၤတ့ၤပကနဉ် တကဲဘဉ်ဒီး ဟ့ဉ်,တ့ၤပကနဉ်တကဲဘဉ်ဒီးပဆါဒီးပစံးလၢဝှ်ထုးလီၤ. စဘ့အိဉ်ဒံးစုါကအိဒီး ပှၤတဂၤဟဲဝှ်ထုးဃၤတ့ၤစဟ့ဉ်အီၤတနာ်ဒီးက့ၤဝဲ,စဃဲာ်အိဉ်ခံဘ့ဉ်ဒီးပှၤတဂၤဟဲဝှ်ထုးဃၤတ့ၤစဆါလၢအီၤတဘ့ဉ်လီၤ.

Digitized by Google

ဂ့ၢ်

၁. **ဂ့ၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အမ့ၢ်တကလုာ်နူၣ်အိၣ်အါမံၤဒီး ထိထိကလဲာ်အိၣ်ဒီး အဖိးဘှၣ်အိၣ်ဒီးအလီၤလဲ,အိၣ်ဒီးအကှၣ်အိၣ်ဒီးအဘျ့,ဒီးအိၣ်ဒီဒီခိၣ်ဒီးပစံးလၢဂ့ၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢဂံၢ်လီၤ. ဒီးမဲထိၣ်ဝဲလၢပှၢ်ခိၣ်ပှၢ်ကျါ,ကစၢ်ကလီလီၤ. ဂ့ၢ်ခီၤပျိုၤခီၤနူၣ် အိၣ်လၢကစၢ်ကလီအါကၢ.

၂. **အဂ့ၢ်အကျိၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဒီးအတိၤအကွာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်အိၣ်ဆၢထၢၣ်ဖိးဝဲပြၢ်ကလာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဖိတၢ်လံၤအကျဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢအဂ့ၢ်အကျိၤလီၤ. ဒီးတခီပကတိၤတၢ်ဘၣ်,ဒီးပမၤတၢ်ဘၣ်, ဒီးပအိၣ်ဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢပကမၤအီၤဒီးပလဲၤမၤ, ဒီးပစံးလၢအိၣ်ဒီးအဂ့ၢ်အကျိၤလီၤ. နလဲၤတၢ်အဂ့ၢ်အကျိၤမ့ၢ်အိၣ်တမံၤမံၤလဲၤကၢ်နဲာ်, နမၤတၢ်တနအဂ့ၢ် တအိၣ်အကျိၤတအိၣ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိးမၤကြၢကြၢတၢ်တဂီာ်တသိၣ်ဘၣ်. မၤတၢ်လၢအတကဲထိၣ်ဘၣ်,မၤလိာ်ကွဲတၢ်နူၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢအဂ့ၢ်တအိၣ်အကျိၤတအိၣ်လီၤ. ဒီးတၢ်ဒ်နူၣ်တဖၣ်ပစံးစ့ကီးလၢအဂ့ၢ်အပိၢ်လီၤ.

၃. **ဂ့ၢ်ဆူၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပတဟိၣ်ပကးဃးအိၣ်ဒီးပပံတၢ်နူၢ်ဒိၣ်ပယိးတၢ်နူၢ်အါဒီးပစံးလၢပဂ့ၢ်ဆူၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပဂံၢ်ဆူၣ်လီၤ.

၄. **ခိၣ်အဂ့ၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်အတိၤနူၣ်ပစံးလၢပခိၣ်အဂ့ၢ်လီၤ. ဖိာ်မုၣ်တဖၣ်နူၣ်တိၤထိၣ်အခိၣ်အဂ့ၢ်လၢအနါဒ့ခံဒီးပၢ်လၢအခိၣ်ဒီနူၣ်အိၣ်ထိၣ်ဒီး အခိၣ်အဂ့ၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပခိၣ်အတိၤလီၤ.

၅. **တဂ့ၢ်တဂ့ၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပလၢၣ်ထိၣ်ဟံၣ်ထူၣ်အိၣ်ဆိထိၣ်အသးဖိးဖိးဒီး စၢၢ်ဆၢပံၢ်ကလာ်နူၣ် ပစံးလၢပလၢၣ်ထိၣ်ဟံၣ်ထူၣ်တဂ့ၢ်တဂ့ၢ်လီၤ. ပှၤ တဂၤလၢၢ် ထိၣ်မးဟံၣ်ထူၣ်တဂ့ၢ်တဂ့ၢ်လီၤ.

၆. **တိာ်အဂ့ၢ်** နူၣ်ပတစံးဘၣ်နီတခိၣ်ဘၣ်,စတနၢ်ဟူဘၣ်ပှၤစံး,နီတစုဘၣ်.

၇. **ထူးထိၣ်အဂ့ၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤတၢ်လၢအဃၢအစံာ်ဒီးတံးတဟိၣ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢထူးထိၣ်အဂ့ၢ်လီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ထူးထိၣ်အဂံၢ်လီၤ.

၈. **အဂ့ၢ်ထိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပထုတၢ်ဒီးအတိၤအိၣ်ထိၣ်ဝဲနူၣ် ပစံးလၢအဂ့ၢ်ထိၣ်လီၤ. ဂ့ၢ်ထိၣ်ကလီလီပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢအဂ့ၢ်ထိၣ်လီၤ. ပထုချံၣ်နူၣ်အဂ့ၢ်ထိၣ်ဝဲတဂ့ၢ်တဂ့ၢ်လီၤ.

၉. **ဂ့ၢ်ထိၣ်** နူၣ်ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢအဂ့ၢ်ထိၣ်လီၤ.

၁၀. **ပဂ့ၢ်ပဘါ** နူၣ် မ့ၢ်ပတဟိၣ်ကးဃးဒီးပထူၣ်ပပျ့ၢ်နူၣ်ပစံးလၢပဂ့ၢ်ပဘါလီၤ. ဒီးပစံးလၢပဂံၢ်ပဘါစ့ကီးလီၤ. ပဂ့ၢ်ပဘါမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးပဖံးတၢ်မၤတၢ်တဆူၣ်ဘၣ်.

၁၁. **မၤပဂ့ၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤကိၢ်ယိးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ယံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပမၤပဂ့ၢ်လီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်မၤပှံၢ်လီၤ. ပမ့ၢ်မၤကိၢ်ယိးဒီးယံၤလၢမှၣ်အူဒီးပှဲာ်ထိၣ်,ကဘုးထိၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢပမၤပဂ့ၢ်လီၤ.မၤပဂ့ၢ်ထိၣ်ယိးနူၣ်တကွၢ်,ပကမၤပနဲလီၤ.

၁၂. **ဂ့ၢ်လိာ်ဘှီလိာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဒူဆၢကညီဆၢတၢ်နူၣ်ပစံးလၢဂ့ၢ်လိာ်ဘှီလိာ်လီၤ. ပှၤမ့ၢ်မၤပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤမ့ၢ်စံးပှၤလၢတၢ်ဘျၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဒူဆၢကညီဆၢနးနးကလဲာ်ဒီးပစံးလၢပဂ့ၢ်လိာ်ဘှီလိာ်လီၤ. ပှၤတဂၤစမၢအမၤဟံၣ်တဖျၢၣ်ဒီးဂ့ၢ်လိာ်ဝဲနးကၢ,ပှၤတဂၤပမၢအမၤသ့ၣ်မုၣ်ဒီးဂ့ၢ်လိာ်ဘှီလိာ်ဝဲနးကၢ.

၁၃. **ဂ့ၢ်လီၤဘှီလီၤ** နူၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးထဲဂ့ၢ်လိာ်ဘှီလိာ်နူၣ်ခီၤလီၤ.

၁၄. **အဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်** နူၣ် ဒ်ပစံးတၢ်အသိးမ့ၢ်မၤသးဒ်လဲၣ်စံးဝဲဒ်နူၣ်လီၤ. မၤသးဒ်လဲၣ်နူၣ်ပစံးလၢအဂ့ၢ်ဒ်းလဲၣ်တစုစု,ပစံးလၢအဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်တစုစုလီၤ. တၢ်လၢပတသ့ၣ်ညါဘၣ်တၢ်မၤသးဒ်လဲၣ်ဒ်လဲၣ်နူၣ်ပသံကွၢ်လီၤ. နမၤတၢ်နူၣ်မ့ၢ်အဂ့ၢ်ဒ်းလဲၣ်, ပမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်တၢ်အခိၣ်အခံ, အခိၣ်ထံးနါစ့ၤ, အဝဲၤအကနီဒီးပှၤသံကွၢ်မ့ၢ်အဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်ဒ်နူၣ်လီၤ. တလၢၤမၤဘူၣ်နူၣ်မ့ၢ်အဂ့ၢ်ဒ်းလဲၣ်,တလၢၤပှိၢ်ဒၢနူၣ်မ့ၢ်အဂ့ၢ်ဒ်းလဲၣ်,မ့ၢ်တလၢၤသံစါ,ဒီးမ့ၢ်ပှၤမီၣ်လမ့ၣ်ဖိစံးဝဲလီၤ. ပှၤတဝဲၣ်ဖိစံးအဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်လီၤ.

၁၅. **အဂ့ၢ်** နူၣ် မ့ၢ်အကျိၤ,ဒီးအတိၤနူၣ်ပစံးလၢအဂ့ၢ်လီၤ. ဒီးတၢ်အိၣ်ထိထၢၣ်စၢၢ်ဆၢဖိးပြၢ်ကလာ်နူၣ်ပစံးလၢအဂ့ၢ်စ့ကီးလီၤ. တၢ်အဂ့ၢ်နံ့ဂ့ၢ်တၢ်အကျိၤနံ့ကျိၤ နူၣ် မ့ၢ်ပသးပှ့ၢ်အကလုၢ်အိၣ်ဝဲအါထံၣ်အါဘိဒီးပစံးလၢတၢ်အဂ့ၢ်နံ့ဂ့ၢ်တၢ်အကျိၤနံ့ကျိၤလီၤ. တၢ်သိၣ်တၢ်သီမ့ၢ်အါမံၤဒီး ပစံးလၢတၢ်အဂ့ၢ်နံ့ဂ့ၢ်တၢ်အကျိၤနံ့ကျိၤလီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်နံ့ဂ့ၢ်တၢ်အကျိၤနံ့ကျိၤပလူၤတဘၣ်ဘၣ်,ပှၤကညီမၤဘူၣ်တၢ်အဂ့ၢ်တမံၤ, ဒီးသိၣ်တၢ်စကီးစီၤသိဘါတၢ်ဂီၤတမံၤ,ဒီးသိၣ်တၢ်တမံၤဒၣ်, ဒီးကိၤလၤသူဘါတၢ်တမံၤဒီးသိၣ်တၢ်တမံၤဒၣ်, တၢ်မၤအသးဒ်နူၣ်အါမံၤဒီး ပစံးလၢတၢ်အဂ့ၢ်နံ့ဂ့ၢ်,တၢ်အကျိၤနံ့ကျိၤလီၤ.

၁၆. **အဂ့ၢ်ပှဲၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤအိၣ်ဒီးအဂ့ၢ်အဘါတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢအဂ့ၢ်ပှဲၤလီၤ. ပှၤလၢအတူၢ်ထိၣ်ဘိၣ်စိတဖၣ်နူၣ်အဂ့ၢ်အဘါပှဲၤဝဲဒီးဆူၣ်ဝဲဒၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢအဂံၢ်ပှဲၤစကီးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးမ့ၢ်တၢ်ကတိၤအသိလီၤ.

၁၇. **အဂ့ၢ်ဘၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပတ့တၢ်ဒီး မ့ၢ်တကမၣ်ဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢအဂ့ၢ်ဘၣ်လီၤ. ပထုတၢ်အတိၤမ့ၢ်ထိၣ်ဖိးဖိးဒီး, ဒီးပစံးလၢအဂ့ၢ်ဘၣ်လီၤ. နထုကုအံၤအဂ့ၢ်ဘၣ်ဂ့ၤ ကၢ, တကမၣ်ဘၣ်, မ့ၢ်ကမၣ်ဒီးအဂ့ၢ်တဘၣ်ဘၣ်,အဂ့ၢ်တထိၣ်ဘၣ်,ပကွၢ်စိၢ်တဂ့ၤဘၣ်,နထုချံၣ်တဘၣ်အဂ့ၢ်တ

Digitized by Google

ဘၣ်ဘၣ်,ကမ့ၢ်ကၢ်ကမၣ်သၢ.
၁၈. **အဂ့ၢ်ဂ့ၢ်** နူၣ် ပတစံးဘၣ်,ဒီးစတနၢ်ဟူဘၣ်ပှၤစံး နီတခီၣ်ဘၣ်.
၁၉. **ပှၢဖၢဆါလၢအဂ့ၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဆါတကလုာ်ပှံၢ်လၢ ပပှၢဖၢပှၤဒီး ဝံာ်ပှၤဒ်တၢ်မိၣ်အှၣ်ဆါပသးအသိးဒီးပ အံၣ်ဆါလီၤလၢအသွံၣ်ဒီးအနၢ်ဒီးပစံးလၢပပှၢဖၢဆါ လၢအဂ့ၢ်လီၤ.
၂၀. **တၢ်ဂ့ၢ်ထံး** နူၣ် မ့ၢ်ကစၢ်အခီၣ်ထံးနူၣ်ပကီးလၢ တၢ်ဂ့ၢ်ထံးလီၤ. ပှၤကညီဖိခုးတုၤကစၢ်အဂ့ၢ်ထံးဒီးတ ဖိးဘၣ်ဝဲဆူကစၢ်အလီၤဘၣ်,ဖိးဝဲတုၤတၢ်အဂ့ၢ်ထံးနူၣ် မီၤလီၤ.
၂၁. **ဘုဂ့ၢ်မှါ** နူၣ်မ့ၢ်ပထိၣ်ဘု ဒီးဘုမဲထိၣ်သိတဖံးတစိး, ဒီးဖိးပြဲၣ်ကလာ်ဒီးစၢၢ်ဆၢလိာ်သးတဂ့ၢ်တဂ့ၢ်ဒီးပစံး လၢဘုဂ့ၢ်မှါလီၤ. ဘုမဲထိၣ်သိဂ့ၢ်မှါမီၤဒံးလီၤ.
၂၂. **စုဂ့ၢ်စုတိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပစုညါသးအကံၢ်အိၣ်တဘိတ ဘိပြါကဒံမီၤနူၣ်ပစံးလၢစုဂ့ၢ်လီၤ. ပစုဂ့ၢ်အိၣ်လၢပစုညါ သးပှၤ.

ဂ့ၤ

၁. **ဂ့ၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဘၣ်ပသးတၢ်လၢပမဲာ်,တၢ်ဘၣ်မဲာ်ဆဲး နါနူၣ်ပစံးလၢဂ့ၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပကွၢ်တၢ်လၢအဂ့ၤ နူၣ်အိၣ် အါမးလီၤ. ထီရီၤမ့ၢ်သံၣ်မီၤဖီမီၤ,မှၣ်ဒၢဖၣ်ဒၢ, မ့ၢ်မီၤလါမီၤ,စ့မီၤထူမီၤ,ခိၣ်ဖၢၣ်ခိၣ်ကး,ဆ့မီၤယၣ် မီၤ,သလၢသိတ့ၤ,လၢနူၣ်အဖီခိၣ်အိၣ်ဒံးအါမးလီၤ.
၂. **ဂ့ၤကီာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပထံၣ်တၢ်လၢအအှၣ်အဆါတအိၣ် ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, အယံၣ်အမူးတအိၣ်ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထီရီၤပှၤက ညီတဂၤဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထီရီၤသပၢၤတဖျၢၣ်ဖျၢၣ်နူၣ်မ့ၢ်ဘၣ်ပ သး,မ့ၢ်ဘၣ်ပမဲာ်ဒီးပစံးလၢဂ့ၤကီာ်လီၤ. ဖိသၣ်ခွါတဂၤ စကွၢ်ဂ့ၤကီာ်မးလဲၣ်, ယဲာ်တဘ့ၣ်စကွၢ်ဂ့ၤကီာ်စကီးမး လဲၣ်, ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢဂ့ၤကီာ်မီၤမးလဲၣ်ပစံးဒ်နူၣ် လီၤ.
၃. **ဂ့ၤကီာ်မီၤ** နူၣ် ပထံၣ်ဖိသၣ်ခွါမ့ၢ်ဂ့ၤ,မုၣ်ကနီၤမ့ၢ် ဂ့ၤ,မ့ၢ်မၤအသးကဆဲ့ကဆို,အကၠၢ်ဘၣ်ဂီၤဂ့ၤဒီးပစံးလၢ ဂ့ၤကီာ်မီၤလီၤ. ဖိသၣ်ခွါတဂၤဂ့ၤကီာ်မီၤမးလဲၣ်,ဒီးပှၤ လၢအဂ့ၤဘၣ်ဒးမီၤနူၣ် ပစံးလၢဂ့ၤကီာ်မီၤစကီးလီၤ. ထီရီၤပထံၣ်ပှၤလၢအဂ့ၤနူၣ်ပစံးလၢဂ့ၤကီာ်မီၤလီၤ. ဒီး ပမ့ၢ်နီၤဖးဒီးပှၤလၢအဂ့ၤဘၣ်ဒးမီၤနူၣ် ပစံးလၢဂ့ၤကီာ် မီၤလီၤ.
၄. **ဂ့ၤဂ့ၤ** နူၣ် ထီရီၤတၢ်အဘၣ်ပသးတမံၤမံၤထီရီၤပှၤ လၢအဘၣ်ပသးတဂၤဒီးပစံးလၢဂ့ၤဂ့ၤလီၤ. ဖိာ်ခွါမ့ၢ် ဂ့ၤ,ဖိာ်မုၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဘၣ်မၤအမၤတၢ်လီၤ. ထီရီၤတဂၤဂ့ၤ ဂ့ၤ,မ့ၢ်မၤပတၢ်ဒီးဘၣ်ပသးလီၤ. ပစံးတၢ်လၢဂ့ၤဂ့ၤနူၣ် မ့ၢ်ပှၤထီရီၤတဂၤလီၤ. ထီရီၤတဂၤဂ့ၤဂ့ၤ,လဲၤမၤတၢ်ဒီး ယၤတက့ၢ်.
၅. **စကိၢ်စဂ့ၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဟဲစူၤလၢမုၢ်ဟါတစိၢ်ဖိဒီးညီ ထိၣ်ကူၤဝဲဒီး တၢ်ကိၢ်လီၤကူၤဒီး အိၣ်ထိၣ်ဒီးပစီၤခိၣ်ပ စီၤထံဒီးပစံးလၢတၢ်ဟဲစူၤစကိၢ်စဂ့ၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစု တၢ်ဟဲစူၤတစဲးစဲးတၢ်ကိၢ်လီၤတစဲးစဲးဒီးပစံးလၢတၢ်ဟဲ စူၤစကိၢ်စဂ့ၤစကီးလီၤ. ပကူးဘုခါနူၣ်ဘၣ်တစုစုဘူးဒီး မုၢ်ကပၢါဒီးတၢ်ဟဲစူၤစကိၢ်စဂ့ၤနူၣ်ပကူးဘုတမုာ်ဘၣ်.
၆. **တဂ့ၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်တဘၣ်ဘၣ်ပသးဒီးပစံးလၢတဂ့ၤ ဘၣ်လီၤ. ပှၤဂၤလဲၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤဂၤမၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤဂၤ အိၣ်တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်တဘၣ်ဘၣ်ပသးမ့ၢ်တဘၣ်ဘၣ်ပမဲာ် ဒီးပစံးလၢမၤတဂ့ၤ,လဲၤတဂ့ၤ,အိၣ်တဂ့ၤလီၤ. လဲၤတၢ် တဂၤမီၤတဂ့ၤ,နကထံၣ်လိာ်ဘၣ်ဖုးဘိၣ်သအိၣ်လၢကျဲ, အိၣ်ပန့ၢ်သၣ်တဂ့ၤ,နကလူဘၣ်ဖုး,မၤဘၣ်ပှၤဂၤအတၢ် တဂ့ၤ,ပှၤဂၤကနူဘၣ်နၤ.
၇. **တဂ့ၤဘၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအအၢလၢပကွၢ်တဘၣ် ဘၣ်ပမဲာ်တဘၣ်ဘၣ်ပသးခဲလၢာ်နူၣ်ပစံးလၢတဂ့ၤဘၣ် လီၤ. ထီရီၤတၢ်အိၣ်ဒီးအအှၣ်အဆါဒီး အယံၣ်အမူး လၢမၤအသးဘၣ်အၢပကွၢ်တဘၣ်ဘၣ်ပမဲာ်,ဒီး ပှၤလၢ အပလၢဟးဂီၤတၢ်, တၢ်ဟုၣ်တၢ်ဘျၣ်တဖၣ်လၢတဘၣ် ဘၣ်ပသးနူၣ်ပစံးလၢတဂ့ၤဘၣ်လီၤ. ပှၤဆံးအိၣ်ဒီးအ ယံၣ်အမူးပကွၢ်တဂ့ၤဘၣ်, ပှၤတၢ်ဘျၣ်တဖၣ်နူၣ်တဂ့ၤ ဘၣ်လၢမၤအၢတၢ်,မၤဟးဂီၤတၢ်လီၤ.
၈. **တဂ့ၤလဲၤဘၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢတၢ်မိၣ်လဲၤပသးအ လိၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဆူတၢ်ဆါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကျဲနူၣ်အိၣ်ဒီးဘၢ်ဒူတၢ် ယိၤဒီး ပမ့ၢ်လဲၤနူၣ်ပဘၣ်ယိၣ်လၢတၢ်ဒူတၢ်ယိၣ်ကမၤ သံမၤဆါမၤအၢပှၤ,ပဘၣ်ယိၣ်လၢတၢ်ဆါကဘၣ်သံပှၤ ဒီး ပမ့ၢ်တလဲၤလၢၤဘၣ်နူၣ် ပစံးလၢတဂ့ၤလဲၤဘၣ်ပှၤ လီၤ. ကျဲတဘိနူၣ်ဘိၣ်သအိၣ်ဒူဒီး တဂ့ၤလဲၤဘၣ်ပှၤ ဘၣ်,တၢ်လၢရှၣ်နူၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်ဆါဒီးတဂ့ၤလဲၤဘၣ်ပှၤ ဘၣ်.
၉. **ဂ့ၤထွံ** နူၣ် မ့ၢ်ဘုလၢပထိၣ်လီၤဖှဲၣ်လီၤလၢခုးဒီးမဲ ထိၣ်တစိးတထါနူၣ်ပစံးလၢဘုဂ့ၤထွံလီၤ. ဘုနူၣ်တုၤ အဂ့ၤထွံဒီးပလဲၤတၢ်လၢအကျါဒီးပထွဲအလၣ်လၢပခီၣ် ညါခိၣ်ဒီးပစံးလၢဘုဂ့ၤထွံလီၤ. ဒီးပစံးလၢဂ့ၤထွဲစကီး လီၤ.
၁၀. **ပဂ့ၤလဲၤ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဆူနူၣ်တပူၤပဆီကမိၣ်ပမ့ၢ်လဲၤ ဒီးကနၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိအဘျုးအဖှိၣ်တဖံၤမံၤဒီးပစံးလၢ ပဂ့ၤလဲၤလီၤ. မ့မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢပလဲၤမၤကလိကူကါ ဒီး, ပလဲၤဖံးတၢ်မၤတၢ်နူၣ်ပဂ့ၤလဲၤလီၤ. မ့မ့ၢ်ပလဲၤကြိ ကြိတၢ်နူၣ်တဂ့ၤလဲၤဘၣ်ပှၤဘၣ်, ပဂ့ၤလဲၤထဲပလဲၤမၤ အိၣ်မၤအီ,မၤခုးမၤစံာ်နူၣ်ပဂ့ၤလဲၤလီၤ.

Digitized by Google

၁၁. **မၤဂ့ၤ** န့ၣ် ထီရီၤပမၤတၢ်လၢဘၣ်ပှၤကညီအသး မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဘၣ်ကစၢ်ယွၤအသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢပမၤဂ့ၤတၢ် လီၤ. ပမၤဂ့ၤတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပပးကျၢ်ပှၤဖိၣ်ဖိ,ပှၤအုၣ်လိာ်ဆိး ကွတၢ်န့ၣ်ပမၤမှာ်မၤယူ, တၢ်ကမၣ်န့ၣ် ပဘိးဘၣ်ယၣ် လိၤန့ၣ်မ့ၢ်ပမၤဂ့ၤတၢ်လီၤ.

၁၂. **ဂ့ၤဇံၣ်ဂ့ၤဖိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဖိအါဝဲဒီးတဆါတဝၢ် ဘၣ်,ဒီးတသံဘၣ်လၢအအါဘၣ်,ဒီးပစံးလၢဂ့ၤဇံၣ်ဂ့ၤဖိ လီၤ. ဒီးပစံးလၢဂံၤဖိဂ့ၤလံၤစကီးလီၤ. ဂ့ၤဇံၣ်ဂ့ၤဖိ,ဒီး ဂ့ၤဖိဂ့ၤလံၤန့ၣ်ဖံးသိးသိးလီၤ. ပှၤဂ့ၤဖိဂ့ၤလံၤတဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤဟုးဒုး,ပှၤဖိအါ,ဒီး အိၣ်ဖံးခုၣ်ညၣ်မှာ်ဝဲဒီးပစံးလၢ ဂ့ၤဖိဂ့ၤလံၤလီၤ.

၁၃. **ဂ့ၤဖိဂ့ၤလံၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအဖိအါဒီးအိၣ်ကြၢးမ့ၤ လၣ်ထံးဒီးပကွၢ်ဘၣ်ပသးဒီးပစံးလၢပဂ့ၤဖိဂ့ၤလံၤလီၤ.

ပကျိၣ်အါစတသးကွဲ
ပစုအါစတသးကွဲ
သးကွဲဘုဖိအပျ့ၢ်ဆံ
သးကွဲပှၤဂ့ၤဖိဂ့ၤလံၤ

၁၄. **ဂ့ၤဘၣ်ဂ့ၤစဲ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၤလၢအဘၣ်ပသးဒီးပ သးအိၣ်အီၤ,ပအဲၣ်အီၤဒီးပစံးလၢဂ့ၤဘၣ်ဂ့ၤစဲလီၤ. တၢ် လၢအဘၣ်ပသးဒီးဟးဂီၤကွံာ်ဒီး ပလီးကိဒီးပစံးလၢဂ့ၤ ဘၣ်ဂ့ၤစဲလီၤ. စဒီတဘ့ၣ်ဂ့ၤဘၣ်ဂ့ၤစဲဒီးဟ်ကွံာ်သလ့ၤ.

၁၅. **ဂ့ၤလဲ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအဘၣ်ပသးလၢပကလဲလိာ် ပယဲာ်ဒီးပှၤဂၤအဒီဒီးပစံးလၢပဂ့ၤလဲလီၤ. ဒီးမ့ၢ်တ ဘၣ်ဘၣ်ပသးဒီး ပစံးလၢတဂ့ၤလဲဘၣ်ပှၤလီၤ. နဒီတ ဘ့ၣ်ဂ့ၤလဲယၤဒီးစယဲာ်တဘ့ၣ်အံၤလီၤ. နကွၢ်ဂ့ၤလဲကီး ဓါ.

၁၅-၁. **ပိၤဂ့ၤလဲဒီးပိၤဂ့ၤတ့ာ်** န့ၣ်ဖံးသိးသိးလီၤ. က စၢ်ယွၤပိၤဂ့ၤဝဲပၢၢ်လၢအသူၣ်ကံၢ်သးလဲ ဒီးပစံးလၢက စၢ်ယွၤပိၤဂ့ၤလဲလီၤ.

၁၆. **မၤတၢ်ဂ့ၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤယူမၤဖိးတၢ်, ပမၤမှာ်ကညး တၢ်,ပမၤန့ၢ်တၢ်ဒီးပှၤဂၤအဂီၢ်,ပအံးကူၤကွၢ်ကူၤပှၤဆူးပှၤ ဆါပှၤဖိၣ်ပှၤယာ်ဒီးပစံးလၢပမၤတၢ်ဂ့ၤလီၤ. ဒီးပစံးစ ကီးလၢပမၤဂ့ၤတၢ်လီၤ. မၤဂ့ၤတၢ်ဒီးမၤတၢ်ဂ့ၤန့ၣ်ဖံး သိးသိးလီၤ. ပှၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံတဖၣ်န့ၣ်မၤ ထဲတၢ်ဂ့ၤတခီလီၤ. တမၤဘၣ်တၢ်အၢဘၣ်.

၁၇. **မ့ၢ်ဂ့ၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ထီရီၤတမံၤ,ထီရီၤတဂၤန့ၣ်ပစံးလၢ မ့ၢ်ဂ့ၤလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပကတိၤတၢ်ပဟ်အကတိၢ်လၢမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ် လီၤ. ဒီးမ့ၢ်တၢ်ထီရီၤတမံၤန့ၣ်ပအဲၣ်ဒိးခဲလၢာ် ဒီးပစံး လၢမ့ၢ်ဂ့ၤလီၤ. အဂ့ၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,အအၢမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဟဲဟ့ၣ်ဃီၤယၢ တက့ၢ်. ဝဲၣ်တဘိလၢ်လၢ်န့ၣ်အဂ့ၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,အအၢမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟဲယီးဃီၤဆူစအိၣ်တက့ၢ်, ဟ်မုၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟ်ခွါမ့ၢ်ဂ့ၤ, ထီရီၤပှၤတကလုာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ကတုၤဖိၣ်လၢကစၢ်ယ့ၣ်ရှူး

ဂ့ၤ

အမဲာ်ညါခဲကၢ်လီၤ.

၁၈. **လဲၤတၢ်တဂ့ၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်တဘၣ်ဘၣ်ပမိၢ်ပ ပၢ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤ,တဘၣ်ဘၣ်ပဖိပမါအသးမ့ၢ်ဂ့ၤဒီးတြီပှၤ စံးဝဲဒၣ်,လဲၤတၢ်တဂ့ၤလီၤ. နဲဒၣ်လဲၤတၢ်တဂ့ၤ,အိၣ်က စၢ်လၢဟံၣ်နညၣ်ကဂီၢ်ထီၣ်ဘၣ်ဖုး, လဲၤတၢ်တဂ့ၤ, ဆူ လၢ်ဒၣ်ကယၢာ်ယၢမဆါတနံၤ, စကလဲၤစကီး.

၁၉. **ဂ့ၤအဂ့ၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မၤအသးလၢအဘၣ်ပမဲာ်,ဘၣ် ပသးတမံၤမံၤဒီးပစံးလၢဂ့ၤအဂ့ၢ်လီၤ. ဂ့ၤအဂ့ၢ်န့ၣ်ပ သ့ၣ်ညါလၢပှၤမၤတၢ်ဘၣ်ပသးအါမံၤဒီး ပစံးလၢဂ့ၤအ ဂ့ၢ်န့ၣ်ပသ့ၣ်ညါလီၤ.ပှၤန့ၣ်တဂၤဂ့ၤအဂ့ၢ်န့ၣ်ပသ့ၣ်ညါဒ် လဲၣ်, ပသ့ၣ်ညါလၢမၤစၢၤပှၤ, ပသ့ၣ်ညါလၢကွၢ်ကူၤပှၤ ဆူးပှၤဆါ, ပှၤဖိၣ်ပှၤယာ်ဒီးဂ့ၤအဂ့ၢ်န့ၣ် ပသ့ၣ်ညါဒ်န့ၣ် လီၤ.

၂၀. **အဂ့ၤအဘၣ်** န့ၣ် ထီရီၤတၢ်ဘၣ်ပမဲာ်ပသးန့ၣ်ပစံး လၢအဂ့ၤအဘၣ်ခဲလၢာ်လီၤ. ပှၤအဂ့ၤတအိၣ်ဘၣ်, အိၣ် ထဲကစၢ်ယ့ၣ်ရှူးတဂၤဃီလီၤ. ဒီးပှၤလၢအကွၢ်လီက စၢ်ယ့ၣ်ရှူးဃရံးတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤအဂ့ၤလီၤ.

၂၁. **အ့ဂ့ၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဘၣ်အၢဘၣ်သီ,တၢ်အံၣ်တၢ်ဆံၣ် တဖၣ်န့ၣ်ပမ့ၢ်ထံၣ်ဒီး ပပၞၣ်ဟးဆှဲးဒီးပထိၣ်ဟ်လီၤ ပမဲာ်န့ၣ်ပစံးလၢပမၤအ့ဂီၢ်အ့ဂ့ၤလီၤ. ပှၤတဂၤထံၣ်တၢ် အံၣ်ဒီးသးဘၣ်အၢဝဲဒီးမၤဝဲအ့ဂီၢ်အ့ဂ့ၤလီၤ.

ဂဲၢ်

၁. **ဂဲၢ်ဂဲၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီသံတဂၤဘၣ်တဂၤန့ၣ်ပစံး လၢသံဂဲၢ်ဂဲၢ်လီၤ. ပှၤသးပှၢ်တဖၣ်သံတ့ၢ်ဝဲဂဲၢ်ဂဲၢ်န့ၣ် ပတ ထံၣ်ဘၣ်အမူးဖံးထိၣ်ကူၤနီတဂၤဘၣ်,ပှၤတဖၣ်စံးဝဲဒၣ်.

၂. **လဲၤတၢ်ဂဲၢ်ဂဲၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလဲၤတၢ်တဂၤဘၣ် တဂၤဒီးပစံးလၢလဲၤတၢ်ဂဲၢ်ဂဲၢ်လီၤ. ပှၤကညီလဲၤတၢ်ဂဲၢ် ဂဲၢ်န့ၣ်ဘိၣ်သအိၣ်တအ့ၣ်မးနီတဂၤလဲၣ်,ပလဲၤပဝဲဘိၣ် သအိၣ်တအ့ၣ်စကီးဘၣ်ပှၤဘၣ်.

ဂဲာ်

၁. **ဂဲာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤသ့ၣ်ဖးတၢသူၣ်တၢ်သၣ်လၢယဲာ်မ့ၢ် ဂ့ၤ, ပမၤသ့ၣ်ဖးတၢ်ညၣ်လၢဒီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးသ့ၣ်ဖးဝဲဖး ထီဖးထီဒီးပစံးလၢပဂဲာ်လီၤ.

၃. **ဂဲာ်ကနူၤ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်အလှၢ်အကပၤလီၤသကျိာ်ဒီး အလှၢ်န့ၣ်အိၣ်ဒ်ယဲာ်ဂဲာ်ကနူၤအသိးဒီးပစံးလၢဂဲာ်ကနူၤ ထိၣ်အသးလီၤ. သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အလှၢ်ဂဲာ်ကနူၤထိၣ်အ သးဒီးလီၤသကျိာ်ဝဲလၢအကပၤယၢ်ခီလီၤ.

၄. **ဂဲာ်ကနူၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ကစၢၢ်အလှၢ်ခိၣ်လၢအကပၤဘံယၢ်

Digitized by Google

ခီဒီးတၢ်လူၢ်အိၣ်ဒ်အဘံၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်ပစံးလၢတၢ်လူၢ်ဂဲၥ် ကနူၤထိၣ်အသးလီၤ. ဒီးပနါဒၢအပျိၢ်ခိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢဂဲၥ် ကနူၤထိၣ်အသးစကီးလီၤ. တၢ်လူၢ်ဂဲၥ်ကနူၤအသးလၢ ပယီၤဂဲၥ်အကပၤဘံၣ်ဝဲယၢ်ခီဒီးအလူၢ်အိၣ်ထိၣ်ဒ်အကနူၤ အသိးန့ၣ် ပစံးလၢအဂဲၥ်ကနူၤလီၤ. တၢ်လူၢ်ဂဲၥ်ကနူၤ ထိၣ်အသးန့ၣ် မ့ၢ်ပယီၤဂဲၥ်ဒီးဂဲၥ်ကနူၤအထိၣ်အသး လီၤ.

၅. **ဂဲၥ်ကူ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤသ့ၣ်ဖးဒ်သၣ်တလ့ၣ်တလ့ၣ်လၢပ ကအိၣ်အဂၢ်ဒီးပစံးလၢပဂဲၥ်ကူလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံး လၢကူအိၣ်လီၤ. ဂဲၥ်ကူန့ၣ်ပတစံးဘၣ်လၢအအါဘၣ်,ပ စံးလၢဂဲၥ်အိၣ်ဒ်န့ၣ်လီၤ.

၆. **ခၣ်ဂဲၥ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပခၣ်သရၢ, ပကိၥ်ပှၤအသရၢ,ပထါ ခိၣ်အသရၢယၢ်ခီန့ၣ်ပစံးလၢခၣ်ဂဲၥ်လီၤ. ဒီးပထါခိၣ်အ တဲၢ်,ပစံးလၢပခၣ်ဂဲၥ်စကီးလီၤ. ပှၤလၢအထါခိၣ်ကိၥ်ပှၤ လဲၢ်တဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢအခၣ်ဂဲၥ်လဲၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤအခၣ် ဂဲၥ်လဲၢ်ဒီးအိၣ်မ့ၤအမိဒိၣ်ကၢ,ခၣ်ဂဲၥ်ခၣ်ဖိစံးဝဲဒၣ်.

၇. **ဂီၤဂဲၥ်** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အဒိဘ့ၣ်လၢအတကဝီၤဘၣ်တဖၣ် န့ၣ်ပစံးလၢဂီၤဂဲၥ်လီၤ. ဒီးပဖဲးခုးမ့ၢ်တဝီၤဘၣ်ဒီးပစံး လၢအဂီၤဂဲၥ်လီၤ. ပှၤတဂၤဖဲးခုးတလီၢ်ဂီၤဂံၢ်ဂီၤဂဲၥ်,တ ကဝီၤမးလ့ၤတကူၤဘၣ်.

၈. **ဂဲၥ်တစိး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဆဲတှၤခိၣ်ဒီးမၤလီၤသကျိၥ် ဟီၣ်ခိၣ်လၢယဲၥ်ကနၣ်န့ၣ် ပစံးလၢဂဲၥ်တစိးလီၤ. ဆီမံၤ မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိၣ်လွံၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်အိၣ်ပဘ့ဒီးဖံးသိးပမၤကနူၢ်ဒီး ပလဲၤဂဲၥ်တစိးဒီးဘၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပ တ့ၢ်တစိးလီၤ. ပှၤတဂၤဂဲၤတစိးဒီးဘၣ်လၢဆီမံၤတဘ့ၣ် လီၤ. ပဂဲၥ်တစိးန့ၣ်ပစၢထိၣ်သ့ၣ်ဖိအခိၣ်လၢပျုၢ်ဒီးသ့ၣ် ဖိန့ၣ်ပဆဲးလီၤအခိၣ်ထံးကျုၢ်ကျုၢ်ကလဲၥ်ဒီးပထုးလီၤ အပျုၢ်န့ၣ်ဆူပဂဲၥ်လီၤ. သကျိၥ်ဟီၣ်ခိၣ်အပူၤန့ၣ်ဒီးပဒု ယဲၥ်ဒီးပသကီၤလီၤပျုၢ်လၢပဂဲၥ်လီၤသကျိၥ်ဟီၣ်ခိၣ် န့ၣ်ဒီးပမၤဒီးဘ့,ဒီးတှၤဆီမံၤလဲၤအိၣ်ဘ့န့ၣ်ဒီးတစိးန့ၣ် ဝံၣ်ဆှါဒီးပျုၢ်သကွံၤဘျးဆီမံၤအကိၥ်န့ၣ်ဒီးကတၥ်ဝဲဒီး ပလဲၤဖိၣ်နုၢ်ဝဲလီၤ.

၉. **ဂဲၥ်တဲၥ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကူးတဲၥ်တၢ်လၢထါဂဲၤန့ၣ်ပစံးလၢပ ဂဲၥ်တဲၥ်လီၤ. ဒီးပကူးတဲၥ်လၢယဲၥ်န့ၣ်ပစံးလၢပဂဲၥ်တဲၥ် တစုစုစကီးလီၤ. ပှၤတဂၤဂဲၥ်တဲၥ်ဒ်တဖျၢၣ်ပြးဒီးဘၣ်တ စုစုပစံးလၢဆိုတဲၥ်လီၤ.

၁၀. **ထါဂဲၥ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤကမၥ်ပိၥ်နူၢ်ပှၤလၢတၢ်တက လုၥ်အကနၣ်ကူၣ်ကွံၤကလဲၥ်ဒီး အကနၣ်နီစုမ့ၢ်ခံဘိဒီး အဘိထဲစုဆၣ်ဒီးအိၣ်တပျ့ၢ်ဒီးပကီးလၢထါဂဲၥ်လီၤ. ဒီး ပှၤတနီၤနီၤကီးလၢထးဂဲၥ်လီၤ. ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,တလၢၤ မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၣ်ကူးဘ့ဒီးကူးဝဲလၢထါဂဲၥ်လီၤ. ထါဂဲၥ်ဒီးထး ဂဲၥ်န့ၣ်ဖံးသိးသိးလီၤ.

၁၁. **ဝဲၥ်တိၤဂဲၥ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဒိဘ့ၣ်န့ၣ်အနၢၣ်ဝဲတခီအံၣ် ဒီးအဝဲတခီလဲၢ်ဒီးလီၤသကျုၢ်လီၤသကျိၥ်န့ၣ်ပစံး လၢဝဲၥ်တိၤဂဲၥ်လီၤ. ပှၤတဂၤသါကဖဲးခုးတလီၢ်ဝဲၥ်တိၤ ဂဲၥ်လီၤ. ဒီးခိၣ်ဖၢၣ်န့ၣ် ပမ့ၢ်ထုးဝံၥ်အနၢၣ်ဒီးမၤသးဝဲၥ် တိၤဂဲၥ်လီၤ.

၁၂. **ဝဲၥ်ဂံၢ်ဝဲၥ်ဂဲၥ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဒိဘ့ၣ်လၢတကဝီၤဘၣ်ဒီး အနၢၣ်တနီသိးဘၣ်ဒီးအနၢၣ်ဝံၥ်ဝဲတဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢ ဝဲၥ်ဂဲၥ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢဝဲၥ်စဂဲၥ်တစုစုလီၤ. နထူရှိၣ်တ ဘ့ၣ်ဝဲၥ်ဂဲၥ်အသးတကဝီၤဘၣ်,အနၢၣ်ဓိၢ်ဝံၥ်ဝဲလီၤ.

၁၃. **ဖွဲၣ်ဂဲၥ်** န့ၣ် စနၢ်ဟူထဲအမံၤအိၣ်လၢလံၥ်ပူၤလီၤ. ဖွဲၣ်တကလုာ်အံၤစတထံၣ်ဘၣ်နီတခီၣ်ဘၣ်.

၁၄. **ဂဲၥ်ပြံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပကူးဖးထီသးကလးလၢပကဆး ထိၣ်လၢဆ့ဘဲ့ၣ်အလီၤန့ၣ်ပြံကဒံမီၤဒီးပစံးလၢပဂဲၥ်ပြံ လီၤ. ပှၤကညီပိၥ်မုၣ်န့ၣ် ဂဲၥ်ပြံသးကလးအလ့ၣ်ပြံက ဒံဒီး ဆးထိၣ်ဝဲဆူဆ့ဘဲ့ၣ်အလီၤလီၤ. ဂဲၥ်ပြံကဒံသးက လးန့ၣ်ကဒံမီၤ, ပဆးထိၣ်လၢဆ့ဘဲ့ၣ်အလီၤဂ့ၤ ကၢ,ဒီး စးဘ့ၣ်စးခိတဖၣ်န့ၣ်ပမ့ၢ်ကူးလ့ၣ်ပြံကဒံမီၤဒီးပစံးလၢပ ဂဲၥ်ပြံစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၅. **ဂဲၥ်ဖျ** န့ၣ် မ့ၢ်ပကူးဖးထီတၢ်ညၣ်လၢပစံၢ်ဆၢန့ၣ် ပကူးထဲခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးအိၣ်တပျ့ၢ်တထါဒီး ပစံၢ်လၢအံသၣ် န့ၣ်မ့ၢ်ပဂဲၥ်ဖျလီၤ. ဂဲၥ်ဖျတၢ်ညၣ်န့ၣ်ပကစံၢ်ဆၢလၢအံ သၣ်လီၤ. တလၢၤမၤတၢ်ညၣ်န့ၣ် ဂဲၥ်ဖျဝဲတဖျတဖျအါ အါကလဲၥ်ဒီးစံၢ်ဆၢဝဲလၢအံသၣ်လီၤ.

၁၆. **ဂဲၥ်အိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤသ့ၣ်ဖးလူၢ်သၣ်ဒံသၣ်ဒီးပကူး သ့ၣ်ဖးတခီပအိၣ်တခီပကူးသ့ၣ်ဖးတခီပအိၣ်တခီဒီးပ စံးလၢပဂဲၥ်အိၣ်လီၤ. ဂဲၥ်အိၣ်န့ၣ်ပဂဲၥ်ဝဲဒီးပအိၣ်ထိၣ် လီၤ. ပှၤတဂၤဂဲၥ်အိၣ်ဂဲၥ်အိၣ်ဒ်တဖျၢၣ်ဒီးလၢၥ်ဝဲလီၤ.

၁၇. **ပယီၤဂဲၥ်သမၣ်ထုး** န့ၣ် မ့ၢ်ကစၢၢ်ကလိ,ကၢၢ်မီၤ တြၢမီၤလီၤသလဲၥ်လၢတၢ်ဟဲစူၤဖးဒိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပယီၤ ဂဲၥ်ကစၢၢ်ကလိလီၤ. ပယီၤဂဲၥ်စကီးကစၢၢ်တဖျၢၣ်စိၥ်တ ခိ.

၁၈. **ညၣ်ဂဲၥ်တၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ညၣ်တကလုာ်န့ၣ်ပကီးလၢ ညၣ်ဝှၢ်ဒီး အရၤအ့ၣ်ဝဲဒီးပမ့ၢ်ဖိၣ်န့ၣ်ပကံးထိၣ်အသးဒီး ဘၣ်တူၥ်ပစုဒီး ပစံးလၢညၣ်ဝှၢ်ဂဲၥ်ပှၤလီၤ. ညၣ်ဝှၢ်တဘိ စဖိၣ်ဒီးဂဲၥ်စစုနၥ်နးလီၤ.

ဂၤ

၁. **ဂၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ဂံၢ်အဆိလီၤ. ပဂံၢ်ပဂၤ,စံးဝဲဒၣ်ပှၤသါက မၤမနုၤလၢသ့ၣ်ဂံၢ်သ့ၣ်ဂၤန့ၣ်လဲၣ်သ့ၣ်ဂံၢ်ဝၣ်ဂၤန့ၣ်မ့ၢ်ဂံၢ် အဆိလီၤ.

၂. **ဂၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ပပကံးပသး, ပှၤဂၤဖိၣ်ပှၤပတ့ၥ်ကူၤပသး

Digitized by Google

ဒီး ပတံးတဟီၣ်ပမၤဝးဆှဆိပသးလၢာ်ဒၣ်ပဂံၢ်ဒီးပစံး လၢပဂဲၤလီၤ. ဒီးတၢ်ဖိ တၢ်လံၤဂဲၤစီၢ်ဒ်နူၣ်သိးလီၤ. ပှၤတဂၤဖိၣ်ဃာ်ဃၤစဂဲၤတနူၢ်ဘၣ်.

၃. **တိဂံၢ်တိဂဲၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢပမၤတသ့ဘၣ်တဖၣ် ပမၤဒီး မၤသးသ့သ့တသ့ဒီးတၢ်ဘံုးပသးတၢ်နွါပသးဒီး ပစံးလၢကိဂံၢ်ကိဂဲၤလီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢကိဂံၢ်ကိဂီၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. စကွဲးလံာ်အံၤကိဂံၢ်ကိဂဲၤစကွဲးတသ့ဘၣ်ဒီး ပစံးလၢကိကိဂီၤဂီၤစကီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢကိကိဂဲၤဂဲၤစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၄. **ဂဲၤခံးဂဲၤသိ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤတၢ်ဖံးတၢ်လၢမ့ၢ်ဟါလၢတချုးမံဒံးဘၣ်နူၣ် မၤဝဲတုၤတၢ်မိၣ်မံထိၣ်အသးဒီး ပစံးလၢဂဲၤခံးဂဲၤသိလီၤ. ပှၤဂဲၤခံးဂဲၤသိနူၣ်မ့ၢ်ဖိာ်မုၣ်မၤဘဲးလ့ၢ်ဘဲပှာ်ဘဲ, နူၣ်လၢမနုၤဒီး ပစံးလၢဂဲၤခံးဂဲၤသိလီၤ. ဒီးဖိာ်ခွါတဖၣ်သူးဆိုဘျၣ်ဆုါလၢမနုၤဒီး ပစံးလၢဂဲၤခံးဂဲၤသိစကီးလီၤ. ပှၤလၢအမဲာ်သပှၤတဖၣ်နူၣ်ဂဲၤခံးဂဲၤသိလၢမ့ၢ်ခံးမ့ၢ်ဟါဒီးမၤတၢ်ကဲထိၣ်ဝဲလီၤ.

၅. **ဂဲၤဂံၢ်ဂဲၤဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပကလဲၤတၢ်တစဲးစဲး,ပကအိၣ်တစဲးစဲးဒီးပစံးလၢဂဲၤဂီၤလီၤ. ပှၤတဂၤသါကလဲၤဆူဝ့ၢ်ပှၤဒီးလဲၤစီၢ်တလဲၤစိၣ်စိၣ်,အိၣ်စီၢ်တအိၣ်စိၣ်စိၣ်ဒီးမၤကလိလိအသးဂဲၤဂီၤဂဲၤဂီၤလီၤ.

၆. **ဂဲၤကလံၣ်ဂဲၤကပ်ာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီချံထိၣ်အစုပကံးအသးဘိးစၢ်အသးတဆဲၣ်အသးဒီး ပစံးလၢဂဲၤကလံၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဂဲၤကလံၣ်သ့သမိး,ပှၤလၢဂဲၤကလံၣ်ဂဲၤကပ်ာ်သ့တဖၣ်နူၣ် ဂဲၤကလံၣ်ချံထိၣ်အစုဖိး,ပကံးအသၣ်စၢ်,ဘိးစၢ်အသးသ့,ဘိးစၢ်အကိာ်စၢ်ဒီးပစံးလၢပှၤဂဲၤကလံၣ်သ့လီၤ.

၇. **ဂဲၤကပ်ာ်** နူၣ် မ့ၢ်ဂဲၤကလံၣ်အဆီလီၤ. ဂဲၤကလံၣ်ဂဲၤကပံၣ်,စံးဝဲဒၣ်.

၈. **ဂဲၤဆ့ၣ်နီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပမံလီၤတုၤဘျုးမံလီၤပှၤဒီးပဆ့ၣ်နီၤနူၣ်ပစံးလၢပဂဲၤဆ့ၣ်နီၤလီၤ. ပှၤတဂၤမံဘျုးမံဒီးဂဲၤဆ့ၣ်နီၤဝဲလီၤ. ပှၤဆံးဂဲၤဆ့ၣ်နီၤလံၤအိၣ်နၢ်ကူၤလီၤ.

၉. **ဂဲၤဆၢထၢၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဆ့ၣ်နီၤဝံၤဒီးမ့ၢ်ဆၢထၢၣ်ဝဲနူၣ် ပစံးလၢဂဲၤဆၢထၢၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဂဲၤဆၢထၢၣ်သရ့ၢ်ကလာ်ဒီး လဲၤတၢ်လီၤ. ဒီးပမံဒီးပဂဲၤဆ့ၣ်နီၤနူၣ်ပစံးစကီးလၢဂဲၤဆၢထၢၣ်တစုစုလီၤ.

၁၁. **ဂဲၤဆူး** နူၣ် မ့ၢ်ဂဲၤပျူၢ်အဆီလီၤ. ဂဲၤပျူၢ်ဂဲၤဆူးနးသမိးပှၤအီသံးဖိတဖၣ်နူၣ်.

၁၁. **ဂဲၤတပိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတရံးသ့ၣ်ဝးတရံးဒီးပစံးလၢဂဲၤတပိၤလီၤ. ပှၤတဂၤဆ့ၣ်တပိၤဂဲၤတပိၤသ့ၣ်တထံးဝးတဘျုးဝိဒီးထိၣ်ဝဲအသၣ်တနူၢ်အိၣ်ဘၣ်.

၁၂. **ဂဲၤထၢၣ်ဂဲၤထိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပမံဘျုးမံဒီးပဖုးသံနိၣ်ဒီး ပဂဲၤဆ့ၣ်နီၤနူၣ်ပစံးလၢပဂဲၤထၢၣ်လီၤ,နပၢ်မံဂဲၤထၢၣ်လံဓါ. ပၢ်မံတဂဲၤထၢၣ်ဒံးဘၣ်,မ့ၢ်ဆ့ၣ်လံဂဲၤထၢၣ်ဂဲၤလီၤမိ.

၁၃. **ထိၣ်ဂဲၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဂၤမံအဖၢမ့ၢ်ဒီးပလဲၤမၤဂဲၤထိၣ်နူၣ်ပစံးလၢပထိၣ်ဂဲၤထိၣ်လီၤ. ပထိၣ်ဟူးထိၣ်ဂဲၤပှၤဂၤနူၣ်ပတြူၤထိၣ်ဝးတံးတံးဒီးပစံးလၢပထိၣ်ဂဲၤလီၤ. ထိၣ်ဂဲၤပှၤကညီလၢအမံတဖၣ်နူၣ်တက့ၢ်.

၁၄. **ဂဲၤပျူၢ်ဂဲၤဆူး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမူၤသံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆါဒီးတသ့ၣ်ညါဘၣ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤ,တလှၣ်ကံးကူး,ပကံးဒုၣ်လိအသး,ဒီး တပျုာ်တပျိုၤတၢ်နူၣ် ပစံးလၢဂဲၤပျုာ်လီၤ. ပှၤတဂၤမူၤသံးဂဲၤပျူၢ်ဒီးတသ့ၣ်ညါဘၣ်အသးဘၣ်.

၁၅. **ဘုဂဲၤ** နူၣ် မ့ၢ်ဘုစီၢ်အဆီလီၤ. ဘုတပှၤအစီၢ်အဂဲၤအါသမိး,ဘုစီၢ်ဂဲၤနူၣ်မ့ၢ်ဘုသိၣ်ဒီး ဘုလီၢ်ကျိၣ်ကျဲလၢဘုဆးကျဲနူၣ်မ့ၢ်ဘုစီၤဂဲၤလီၤ.

၁၆. **ဂဲၤတရံး** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီဟူထိၣ်ကူၤလိာ်အသးဒီး လဲၤတရံးသံၢ်ဆိလီၢ်နူၣ် ဝးဝးဒီးပစံးလၢဂဲၤတရံးဝဲလီၤ. ဒီးပစံးလၢဆ့ၣ်တပိၤဂဲၤတပိၤစကီးလီၤ. ပှၤတဖၣ်ဟူထိၣ်ကူၤလိာ်အသးဒီး ဆ့ၣ်တရံးကဒီးသံၣ်ဆိလီၢ်ကဒီးလီၤ.

၁၇. **ဂဲၤမှာ်မှာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိဟးဝ့ၤဝီၤလၢဟံၣ်အဖိခိၣ်အါဂၤဒီးပစံးလၢဂဲၤမှာ်မှာ်လီၤ. ပှၤကညီတဂၤအဖိအါဒီးအဖိဂဲၤမးမှာ်မှာ်လီၤ. ဆ့ၣ်နီၤကစၢ်နဲၣ်,သုဂဲၤမှာ်မှာ်ဒ်လၢၣ်ဒ်ဆူးအသိးဘၣ်မနုၤလဲၣ်.

၁၈. **ဂဲၤလိာ်ဂဲၤဆံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပတိၢ်တၢ်ဖးတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဃ့တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤလၢပသူၣ်ကံၢ်သးလဲ, တနူၢ်ဒ်ကနူၢ်ပတိၢ်ကြူးကြူး, တသ့ဒ်ကသ့ပမၤလိကြူးကြူးတနူၢ်ဒ်ကနူၢ်ပဃ့ကြူးကြူးဒီး ပစံးလၢပဂဲၤလိာ်လီၤ. ထိရီၤပမၤတၢ်နူၣ် ပဘၣ်ဂဲၤလိာ်ကိးမံၤဒဲးဒီးနူၢ်ဝဲလၢအဘျုးအဖှိၣ်လီၤ.

၁၉. **ဂဲၤလုးဂဲၤလါ** နူၣ် မ့ၢ်ဘုလၢပသူၣ်လီၤဖျးလီၤ, ထိၣ်လီၤဖှဲၣ်လီၤနူၣ် ဒိၣ်ထိၣ်ဝဲဒီး အလၣ်မၤအသးလါဃ့ၢ်ကလာ်နူၣ် ပစံးလၢဂဲၤလုးဂဲၤလါလီၤ. ဘုတလီၢ်ဂဲၤလုးဂဲၤလါဂ့ၤသမိး.

၂၀. **သူဂဲၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပသူၣ်တမှာ်ပသးတမှာ်,ပသူၣ်အူသးအူ,ဒီး ပစုကကံပခိၣ်ပဝံ,ပစုသကးပခိၣ်သကး,ပမံတနူၢ်ပအိၣ်တမှာ်ဒီး ပစံးလၢသူဂဲၤလီၤ,တၢ်မၤဃၤသူဂံၢ်သူဂဲၤစအိၣ်တမှာ်ဘၣ်.

၂၁. **သူဂံၢ်တိၤဂဲၤ** နူၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢသူဂံၢ်သူဂဲၤလီၤ. ဒီးစတနၢ်ဟူဘၣ်နီတစုဘၣ်.

၂၂. **သးဂဲၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤသးကတၢလၢတၢ်မိၣ်မၤကမၣ်အသးလၢဖိာ်မုၣ်နးနးကလဲာ်ဒီးအထုၣ်ချိးဝဲနူၣ်ပစံးလၢအသးကတၢလီၤ. ဖိာ်ခွါနူၣ်အသးကတၢလၢဖိာ်မုၣ်အလီၤလီၤ.

၂၃. **သိၣ်ဂဲၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပသူးဆုါအကဘိၣ်နူၣ်ပစံးလၢသိၣ်

Digitized by Google

ဂဲၤလီၤ. သိၣ်ဃှာ်သိၣ်ဂဲၤလၢ ပှၤကညီသူးလီၤဆှါအက ဘိၣ်န့ၣ်ပှၤကညီမၤဝဲလၢနိၣ်ခွဲသိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ် ဝါဒ်သိၣ်ဂဲၤအသိးန့ၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်အသးပှၢ်ဝဲးတ့ၢ်ကၢ်သၢ.

၁. **ဂံၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ဝဲနးနးကလဲာ်လၢမနၤမ့ၢ်ဂ့ၤလၢဂီၤ မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢဂံၢ်လီၤ. တၢ်တနၤတၢ်ဂံၢ်သမိး, ဒီးတစုစု ပစံးလၢတၢ်ဂံၢ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢတၢ်ဂံၢ်နၢ်အါတက့ၢ်လီၤ. ပ စံးတၢ်လၢတၢ်ဂံၢ်ခါအံၤဂံၢ်သမိး.

၂. **တၢ်ဂံၢ်ကနိး** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်လီၤလၢပအိၣ်တကျၢၤဘၣ် ဒီးပကနိးမးန့ၣ်ပစံးလၢတၢ်ဂံၢ်ကနိးလီၤ. ပှၤတဂၤတၢ် ဂံၢ်ဒီးကနိးမးလီၤ. ပှၤတဂၤတၢ်ဂံၢ်ကနိးဝဲနးကၢပှၤတဂၤ ကနိးမ့ၢ်တၢ်ဂံၢ်ကနိးဓါ. ကမ့ၢ်ကၢ်တၢ်ဂံၢ်ကနိးသၢ.

၃. **ဂံၢ်ခုးဂံၢ်သံၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတဲးခုးဒီးမ့ၣ်တအိၣ်တ ဝါဘၣ်ဒီးခုးဘၣ်ဂံၢ်ဒီး သ့ၣ်ဒ့အိၣ်လီၤတဲာ်ဝဲန့ၣ်ပမ့ၢ်ဒိၣ် တဲာ်ထၢဖှိၣ်ဒီးပစံးလၢပဂံၢ်ခုးလီၤ. ခုးတလိၢ်စတဲးမ့ၣ်တ အိၣ်ဘၣ်,ဘၣ်ဂံၢ်ဒီလိၢ်ညါဒီးစဂံၢ်က့ၤလီၤ.

၄. **တၢ်ဂံၢ်ဂံာ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဂံၢ်ပသးလၢပသးလၢၤထိၣ်ကီ ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢတၢ်ဂံၢ်ဂံာ်လီၤ. တၢ်ဂံၢ်ခါန့ၣ်တၢ်ဂံၢ်ဂံာ်ဒီး ပဆူးမ့ၣ်ကြူးကြူးဒီး ပသးလၢၤထိၣ်လီၤ. တၢ်ဂံၢ်ဂံာ် န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဂံၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲာ်ဒီးပသးလၢၤကီဝဲန့ၣ်လီၤ.

၅. **ဂံၢ်တၢ်ထွါတၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်ဘျုးသ့ၣ်ဒ့ဝၣ်ဒ့လၢပတဲး ခုးဒီးမ့ၣ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးအိၣ်လီၤတဲာ်န့ၣ်ပစံးလၢပဂံၢ်တၢ် ထွါတၢ်လီၤ. ပတဲးခုးဒီးမ့ၣ်အိၣ်ခုးမ့ၢ်အိၣ်လီၤတဲာ်လၢ သ့ၣ်ဒ့ဝၣ်ဒ့ဒီး ပဒိၣ်ဘျုးထၢဖှိၣ်ဒီးပတဲးကွံာ်န့ၣ်မ့ၢ်ပဂံၢ် တၢ်ထွါတၢ်လီၤ. ပှၤဘဂၤတဲးခုးမ့ၣ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီး ဂံၢ်တၢ်ထွါတၢ်နးမးလီၤ.

၆. **တၢ်ဂံၢ်ခါ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဂံၢ်အကတိၢ်လၢတၢ်ယီၤထိၣ်သိ ဒီးတၢ်ဂံၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲာ်န့ၣ် ပစံးတၢ်ဂံၢ်ခါလီၤ. တၢ်ဂံၢ်အ ကတိၢ်လၢပှၤကညီမၤဘှအခါန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဂံၢ်ခါလီၤ. တၢ် ဂံၢ်ခါလၢလါပျုၤပှၤန့ၣ် ပလဲၤတၢ်လၢဂီၤဒီးတၢ်ဂံၢ်ပသး နးကၢ.

၇. **တၢ်ဂံၢ်ဖိကွံၤဘိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဖိတကလုာ်ပကီးလၢဖိကွံၤ ဒီးဝ့ၤမ့ၢ်ဘိၣ်မ့ၢ်ဖးဒီး တၢ်ဂံၢ်ပသးနးနးကလဲာ်ဒီးပစံး လၢတၢ်ဂံၢ်ဖိကွံၤဘိၣ်လီၤ. တၢ်ဂံၢ်တဘၢးအံၤကမ့ၢ်ကၢ်ဖိ ကွံၤဘိၣ်သၢ.

၈. **တၢ်ညၣ်ဂံၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဆါတကလုာ်န့ၣ်တၢ်ဂံၢ် အသးနးနးကလဲာ်ဒီးကနိးဝဲနးနးကလဲာ်ဒီးအခိၣ်ဆါ ဒီးယဲာ်မံမ့ၤခံဖျၢၣ်သၢဖျၢၣ်ဒီး အကပၢၤထိၣ်ဒီးသဖှိၤ ထိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢတၢ်ညၣ်ဂံၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤဘၣ်တၢ်ညၣ် ဂံၢ်ဒီးကနိးမးလီၤ.

၉. **တၢ်ဂံၢ်ဖိမ့ၢ်ဃါဖး** န့ၣ် မ့ၢ်ဖိတကလုာ်ပကီးလၢဖိမ့ၢ် ဃါဒီး မ့ၢ်ဖိဝဲန့ၣ်တၢ်ဂံၢ်နးနးကလဲာ်ဒီး ပစံးလၢတၢ်ဂံၢ်ဖိ မ့ၢ်ဃါဖးလီၤ. တၢ်ဂံၢ်တဘၢးအံၤကမ့ၢ်ကၢ်တၢ်ဂံၢ်ဖိမ့ၢ်ဃါ ဖးသၢ, တၢ်ဂံၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဖိမ့ၢ်ဃါဖးဓါ, သ့ၣ်ညါဘၣ်,ပသး ပှၢ်စံးဝဲလၢတၢ်ဂံၢ်ဖိမ့ၢ်ဃါဖးလီၤ. တ့ၤဖိမ့ၢ်ဃါဖးဝဲဒီးတၢ် တဂံၢ်လၢၤဘၣ်စံးဝဲဒၣ်.

၁၀. **သံဂံၢ်ခွါ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်ဃၢ်တကလုာ်အိၣ်လၢ ပှၢ်ဒိၣ်ကနၢဒီးမ့ၢ်ဘၣ်အလါလၢတၢ်စူၤခါဖးဖိဒီးပှၤဝဲ လၢ ပနၤန့ၣ်ပကီးလၢသံဂံၢ်ခွါလီၤ. သံဂံၢ်ခွါန့ၣ်ပှၤဘၣ်ဆၣ်ပ တထံၣ်ဘၣ်အမိၢ်ပှၢ်ဘၣ်, ပနၢ်ဟူထဲအကလုၢ်လၢပနၤ န့ၣ်အကလုၢ်ဃဲကအဲးလီၤ.

၁၁. **အ့ဂံၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်အ့ဂ့ၤအဆိလီၤ. ပှၤကညီမ့ၢ်ထံၣ်တၢ် အံၣ်တၢ်ဆံၣ်ဒီးပဒ့ၣ်ဟးဆှဲးဝဲဒီးထိၣ်နၢလီၤအမဲာ်ဒီးပ စံးလၢမၤသးအ့ဂံၢ်အ့ဂ့ၤလီၤ. ပှၤတဂၤထံၣ်ဆီအံၣ်တ လိၣ်ဒီးမၤမးဝဲအ့ဂံၢ်အ့ဂ့ၤလီၤ.

ဂံာ်

၁. **ဂံာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပဆဲးနှာ်သ့ၣ်ဖိလၢတၢ်မိၣ်တၢ်ပူၤ,လၢ်ပူၤ မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟိၣ်မိၣ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤဒီးပစံးလၢဂံာ်လီၤ. ပှၤတဂၤ ဂံာ် တၢ်ပူၤတပူၤလၢသ့ၣ်ဖိလီၤ.

၂. **ဂံာ်ထံၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟ်မ့ၣ်မၤကံၣ်မိၣ်ဖၢၣ်ဒီးဆဲး ထိၣ်ဝဲလၢတဘံစီၤဒီး လဲၤလၢလုၣ်ကဆူးကတ့ၤန့ၣ်ဒီး ပစံးလၢဂံာ်ကံၣ်ဝဲလီၤ. ပှၤကညီဂံာ်ကံၣ်မိၣ်ဖၢၣ်န့ၣ်ဂံာ် ထိၣ်လုၣ်ဘီလၢလုၣ်ဝါအကဆူး, ဂံာ်ထိၣ်လုၣ်ဂီၤလၢ လုၣ်ဘီအကဆူးဒီး ကဲထိၣ်ဝဲလၢတၢ်ကံၣ်ဒီး ပစံးလၢ ဂံာ်ကံၣ်ဝဲလီၤ.

၃. **ဂံာ်ကၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဆဲးနှာ်တၢ်ပူၤလၢသ့ၣ်တဘိဒီးပ ဘိးလၢအကပၤလၢာ်ပတဟိၣ်ဒီးပစံးလၢပဂံာ်ကၢလီၤ. ပမ့ၢ်ထံၣ်ယုၢ်အပူၤဒီးပဂံာ်ကၢလၢသ့ၣ်ကျူးဝၣ်ကျဲလီၤ.

၄. **ဂံာ်ကဲးဂံာ်ကီး** န့ၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ထူၣ်ဖျိစှၢ်န့ၣ်ခံဖျိမ့ၢ်ဂ့ၤ, လွံၢ်ဖျိမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢအဖးဖိန့ၣ်ပဂံာ်နှာ်ဆဲးသ့ၣ်လၢအဂၤတ ဘိဒၣ်အအိၣ်ပူၤန့ၣ် ပစံးလၢပဂံာ်ကဲးဂံာ်ကီးလီၤ. ဒီးပ စံးလၢပဂံာ်ကဲးကီးစကီးလီၤ. ပှၤကညီမၤတရှအထူၣ် န့ၣ်ပျုၤဖျိဝဲအဖးဖိန့ၣ်ဒီးဂံာ်ကဲးကီးဝဲဒီးဝံာ်တရံးဝဲလီၤ.

၅. **ဂံာ်ကဲးကီး** န့ၣ် မ့ၢ်ပပျုၤဖျိသ့ၣ်လွံၢ်ဖျိဒီးဖျိစှၢ်လိာ်အ သးန့ၣ်ပဆဲးနှာ်သ့ၣ်လၢအဂၤတဘိဒၣ်ဒီးပစံးလၢဂံာ် ကဲးကီးလီၤ. လဟးအထူၣ်လၢပဝံာ်ထိၣ်ချံန့ၣ် ပဂံာ်ကဲး ကီးဒီးပစၢထိၣ်ချံအပျံၤလၢအလီၤဒီးပဝံာ်ထိၣ်ချံဒီးသ့ၣ် ဖိလၢပဂံာ်ကဲးကီးလၢလဟးအထူၣ်လီၤန့ၣ်လီၤ.

၆. **ဂံာ်ကဲၢ်ကီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်ထိၣ်ဝၣ်လၢကျိၤမိၣ်လၢအ ဒိၣ်တူာ်တနိၤလၢအဒိၣ်ဃီၤတနိၤဒီး ပစံးလၢပဂံာ်ကဲၢ် ကီၤလီၤ. ဂံာ်ထိၣ်ဝၣ်ဆူကျိၤအဖိမိၣ်ဖိးဖိးတက့ၢ်, ဂံာ် ကဲၢ်ကံၢ်ဂံာ်ကဲၢ်ကီၤတဂ့ၤ.

၇. **ဂံာ်ကျိအခံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢကဲကုၢ်ကဲပှၤ,တလၢၤလၢ

Digitized by Google

ၵွၵ်ပိူၵ်ႇၵွၵ်ပၼ်ႇတၽ်ၼၼ် မႃႉပၼ်ႇဢမိၵ်ႇတၽ်လႃႇဢမၢင်ႇ ပဵၼ်ႇလႃႇဢၵႅဝ်ၵျိဢၶၢမ်လီႈ. တလႃႉတၽ်ၼၼ်ၵႅဝ်ၵျိဢၶၢမ် ၼၼ်မၢႆတၢင်ယိုၼ်ၢင်ၶၵဢိၼ်လီၵၽူးဢိုတၢင်ၵေႃ.

၈. **ၵႅဝ်ၵွၵ်** ၼၼ် မၢႆတႃႉပူႉလႃႇပထႅၼ်လႃႇပူႉမၢႆဂူႉ,လူပူႉ မၢႆဂူႉ,ႁိုၼ်မိုၼ်ပူႉမၢႆဂူႉ,မၢႆဢမိၵ်ႇပၢႆဢိၼ်ၵေႃၼၼ်ၼ်ပၵႃႇသုၼ် ၺႃႇၸီးပၽိုးၼွၼ်ၼိုၼ်ၵုၸီးပဵၼ်ႇလႃႇပၵႅဝ်ၵွၵ်လီႈ. ၵႅဝ်ၵွၵ်ၵႃႈ တၢႆပူႉတပူႉဢမိၵ်ႇပၢႆဢိၼ်ၸၵီးၵေႃ, ၸၵႅဝ်ၵွၵ်ဢမိၵ်ႇပၢႆတ ဢိၼ်တၢင်,ၸီးပဵၼ်ႇလႃႇၵႅဝ်ၵွၵ်ၽိုၼ်ၵွၵ်လီႈ.

၉. **ၵႅဝ်ၵွၵ်ၽိုၼ်ၵွၵ်** ၼၼ် ပမၢႆထၢၼ်ၶျိုးပူႉမၢႆဂူႉ,ယုၵ်ပူႉ မၢႆဂူႉ,တၢႆမိုၼ်သုၼ်ၺႃႇပသႃးလႃႇမၢႆဢမိၵ်ႇပၢႆဢိၼ်တဢိၼ် ၼၼ်ပၸႅင်ႈၼွၼ်လႃႇသုၼ်ၽိၸီးပဵၼ်ႇလႃႇၵႅဝ်ၵွၵ်ၽိုၼ်ၵွၵ်လီႈ. တၢႆပူႉတပူႉမၢႆဢမိၵ်ႇပၢႆဢိၼ်တဢိၼ်လၼ်ၼၵႅဝ်ၵွၵ်ၽိုၼ်ၵွၵ် ၵႃႈၸႅ.

၁၀. **ၵႅဝ်ၵႃႈ** မၢႆၵႅဝ်ဂႃႉဢသီလီႈ. ပုႉတၵႃႉၸႅဝ်ၼိုၼ်ၵုၼိုၼ် ၵႅဝ်လႃႇၸမွၼ်ၺႃႇၵႅဝ်ၵႃႈၵႅဝ်ဂႃႉၸိုးဝ်ၼၼ်.

၁၁. **ၵႅဝ်ၵႃႈၵႅဝ်ဂႃႉ** ၼၼ် မၢႆသုၼ်ႁဝ်ႁ,ၼိုၼ်ၵုၼိုၼ်ၵႅဝ်,သုၼ် ၵႃႈဝ်ၸၢဢိၼ်ဢႃႇဢႃႇၵလွၼ်လႃႇပမွၼ်ၺႃႇၸီးပဵၼ်ႇလႃႇၵႅဝ်ဂႃႉ လီႈ. သုၼ်ႁဝ်ႁၼီးယႃႉၵႅဝ်ၵႃႈၵႅဝ်ဂႃႉ,ၼၼ်းၵလၼ်.

၁၂. **ၵႅဝ်ထၼ်** ၼၼ် မၢႆပုႉၵၺီမႃႉတၢႆၵူတႅၵ်သီးၸီးထႃႇဝ ၼၼ်ၽိုးၼွၼ်တဘႃႉမီႉလႃႇထၼ်ၵၶျိုးၼၼ် ယၢႆၶီယၢႆၶီၸီးပဵၼ်ႇ လႃႇၵႅဝ်ထၼ်လီႈ. ပုႉတၵႃႉထႃႇထၼ်ၸီးၵႅဝ်ထၼ်တဢိၼ်ၼီ တၵႅဝ်ၸီးဢၽိႁိုၼ်ဝ်လီႈ.

၁၃. **ၵႅဝ်တၸီႉထိုၼ်** ၼၼ် မၢႆပဘိုးထိုၼ်ဝၼ်တဘိဢၶိုၼ်ၸီး ပၽိုးထိုၼ်သူႁၢၼ်ဢၽိၶိုၼ်ၸီးပဵၼ်ႇလႃႇပၵႅဝ်တၸီႉထိုၼ်လီႈ. ဝၼ်ၼၼ် ၵႅဝ်ၵၸီႉထိုၼ်ဢၶိုၼ်တုႉဢထိုၼ်ၻႃးလႃႇႁၢၼ်တ ၵုၵ်.

၁၄. **ၵႅဝ်တၢႆလွၼ်** ၼၼ် မၢႆပထိုၼ်တၢႆၵတႃႉပၶတၶီၸီး ပဵၼ်ႇလႃႇၵႅဝ်တၢႆလွၼ်လီႈ. ၸဢႅၼ်ၸီးသုၼ်တဘီၵႅဝ်တၢႆလွၼ် မီႉလီႈ. ၸၵမႃႉတပူၵ်ႇဢတၢႆ.

၁၅. **တၵႅဝ်တၢႆလွၼ်ၢင်** ၼၼ် ပတၸိုးၢင်,ပဵၼ်ႇလႃႇၵႅဝ် တၢႆလွၼ်လီႈ.

၁၆. **ၵႅဝ်ထိုၼ်** ၼၼ် မၢႆပႁွၼ်ထိုၼ်ဝၼ်သူၵျိုမိုၼ်လႃႇဢမိုၼ် တမိၸီး ပဵၼ်ႇလႃႇပၵႅဝ်ထိုၼ်လီႈၵႅဝ်ထိုၼ်ၵွၼ်ဝၼ်တဘီလႃႇ ၵျိုမိုၼ်တၵုၵ်. ႁွၼ်လႃႇၼႅၵ်ၵျႃႇမိုၼ်တဂူႉ.

၁၇. **ၵႅဝ်ထိုၼ်ဢသႃး** ၼၼ် မၢႆပုႉၵၺီၽိသၼ်ၶွႃႇထိုၼ်သီၸီး တၽိသၼ်ၶွႃႇၼႅၵ်ၼႅၵ်ၸးၢင်တၽ်ၼၼ်ပဵၼ်ႇလႃႇၵႅဝ်ထိုၼ်ဢသႃး လီႈ. ပုႉတၵႃႉၵႅဝ်ထိုၼ်လႆဢသႃးလႆ, ၵီးမၸီးဢိၼ်တုၵ် လီႈ. ပုႉၵႅဝ်ထိုၼ်သီဢသႃးၼၼ်မၢႆပုႉတလီႉၶိထိုၼ်ၼၼ်ပဵၼ်ႇ လႃႇၵႅဝ်ထိုၼ်ဢသႃးလီႈ.

၁၈. **ၵႅဝ်ၽိူ** ၼၼ် မၢႆပၸႅင်ႈထူၼ်ၽိူဝၼ်ၵမွၼ်ၸီး ထီရိူႉပၵႅဝ် တၢႆၼၼ်မၢႆထူၼ်ၽိူၸီးပဵၼ်ႇလႃႇပၵႅဝ်ၽိူလီႈ. ၵႅဝ်ၽိူထႆတႃႉပိႉ ဢပူႉၼၼ်ပၵႃႇဒၢၼ်ဢီထႆ.

၁၉. **ၵႅဝ်ၢင်** ၼၼ်မၢႆတၢႆဢိၼ်လႃႇတၢႆပူႉတမႆႉမႆႉ,ၶျိုးမၢႆ ဂူႉ, ၶီမၢႆဂူႉ, ပမၢႆၽိုးၵွၵ်ၸီးၢင်ၼိုၼ်ၵုဢၶိုၼ်ၸီးပဵၼ်ႇလႃႇပ ၵႅဝ်ၢင်လီႈ.   ၸၵႅဝ်ၢင်ၶျိုးတဘုၼ်လႃႇတၢႆပူႉၵပွၼ်လုး လၼ်.

၂၀. **ၵႅဝ်ၢင်** ၼၼ် မၢႆပဵၼ်ႇၢင်တၢႆၼၼ်ပုႉတၼီႉၼီႉၸိုးလႃႇ ၵႅဝ်ၢင်လီႈ. ၸီးမၢႆပုႉမိုၼ်လမွၼ်ၽိၸိုးဝ်လီႈ. ၼမၢႆထၼ်ပုႉ ႁႅလီႉလႃႇဝၢႆပူႉတၵႃႉ ၵႃႉၸီးၵႅဝ်ၢင်ယႃႉတၵုၵ်.

၂၁. **ၵႅဝ်ၻႃႇ** ၼၼ် ပတၸိုးၢင်ၼီတၶၢင်. ၸတၼၵ်ႁူၢင် ၼီတၶၢင်.

၂၂. **ၵႅဝ်သႆ** ၼၼ် ၸတၸိုးၢင်ၼီတၶၢင်,ၸတၼၵ်ႁူၢင် ၼီတၶၢင်.

၂၃. **ၵႅဝ်လုၼ်ထွႆ** ၼၼ် မၢႆပုႉၵၺီထႃႇထၼ် ၸီးၵႅဝ်ၢင်ဢ ၵၶျိုးပူႉလႃႇလုၼ်ထွႆတဘႃႉမီႉၼၼ် ၸီးပဵၼ်ႇလႃႇၵႅဝ်လုၼ်ထွႆ လီႈ. ၸီးပဵၼ်ႇလႃႇၵႅဝ်ၢင်ၶၢႆၵီးလီႈ. ပုႉၵၺီထႃႇထၼ် ၼၼ်ၵႅဝ်ၼွၼ်လုၼ်ထွႆလႃႇထၼ်ဢၵၶျိုးပူႉလီႈ.

၂၄. **တၵႅဝ်တသိုၼ်** ၼၼ် မၢႆတၢႆလႃႇတလူၼ်တၵျိုးၢင် တၢႆၢင်, တၢႆႁႃးၵုၼ်တၢႆႁႃးၵီႉတၽ်ၼၼ်ပဵၼ်ႇလႃႇတၵႅဝ် တသိုၼ်ၢင်တၢႆၢင်လီႈ. ပုႉလႃႇၵသီးတဢိၼ်ပိၺႃႇတ ဢိၼ်ၢင်တၽ်ၼၼ်ပဵၼ်ႇလႃႇတၵႅဝ်တသိုၼ်ၢင်တၢႆၶၢႆၵီး လီႈ. ပုႉတၵႃႉမႃႉတၢႆတၵႅဝ်တသိုၼ်ၢင်တၢႆၼီတမႆႉၢင်. မႃႉတၢႆၼၼ်ၵႅလႃႇတၢႆႁႃးၵီႉတၶီလီႈ.

၂၅. **သႃးလိုၼ်သႃးၵႅဝ်** ၼၼ် မၢႆပၵွၵ်တၢႆလႃႇပမွၼ်ၼၼ်မၢႆ ၢင်ဢႃႇၸီးတၢႆမိုၼ်ဘိုးပသႃးၼၼ်ပဵၼ်ႇလႃႇသႃးလိုၼ်သႃးၵႅဝ် လီႈ. တၢႆဢၼ်တၢႆၸႅၼ်ၼၼ်ပၵွၵ်ၢင်ဢႃႇၢင်သီ,သႃးလိုၼ် သႃးၵႅဝ်ၼးၵႃႇ,ၸီး တၢႆဢုၼ်တၢႆၵျူၼ်သႃးလိုၼ်သႃးၵႅဝ်ၸၵီး လီႈ.

၂၆. **လႆႉၵႅဝ်** ၼၼ် မၢႆပုႉမိုၼ်လမွၼ်ၽိၸိုးဝ်လႆႉၸိုးၢင်လီႈ. ပုႉတၵႃႉၸၵတီႉတၢႆတၵၼ်ဝ်ၢင်,လႆႉၵႅဝ်တရၼ် တၵုၵ်. ၼ်ပုႉတဝ်ၼ်ၽိၸိုးဝ်ဢသီးၸိုးၢင်သရၼ်ၸိုးဝ်လီႈ.

၂၇. **လႆႉၵႅဝ်တလီ** ၼၼ် မၢႆပုႉလႆႉၸိုးၢင်တႅၢင်တၢႆပရႃႇ ပၸၢၵ်ၸီးပဵၼ်ႇလႃႇပၵႅဝ်တလီလီႈ. ၸီးမၢႆပုႉမိုၼ်လမွၼ်ၽိဢ ၵလုၵ်လီႈ. သရၼ်ႁႅတုႉလႆလႃႇတဝ်ၼ်ပူႉလႆ,လႆႉၵႅဝ်တ လီပုႉလႃႇမွၼ်တႃႇဝၢႆတၽ်တၵုၵ်.

၂၈. **ၵႅဝ်ၵႅ** ၼၼ် ပတၸိုးၢင်,ပဵၼ်ႇလႃႇၵႅဝ်ဂႃႉလီႈ. သၽုၵႅဝ် ဂႃႉၼၼ် မၢႆထီရီႉတၢႆမႃႉသႃးတရုႁၸီး ပဵၼ်ႇလႃႇသၽုၵႅဝ်ဂႃႉ လီႈ.

၃၀. **သၽုၵႅဝ်ဂႃႉ** ၼၼ် မၢႆတၢႆလႃႇတရိုးထိုၼ်ၼၼ်သိုၼ် ဂႃႉမၢႆဂူႉ,လီၢႆမၢႆဂူႉ,တီၢႆမုၵ်ၵျႃႇမၢႆဂူႉ,ပမိုၼ်ပၼ်ႇမၢႆဂူႉ, ပဵၼ်ႇလႃႇသၽုၵႅဝ်ဂႃႉလီႈ,ဘုတပူႉဢလၼ်တဢိၼ်ၢင်,ထႅ လီၢႆမီႉသၽုၵႅဝ်ဂႃႉလီႈ.

၃၁. **သႃးၵႅဝ်** ၼၼ် မၢႆပၸႅင်ႈထိုၼ်ၵုဢၶိုၼ်လႃႇဂွၵ်ၼၼ်ပဵၼ်ႇ လႃႇၵုသႃးၵႅဝ်လီႈ. ပုႉၵၺီထုၵုၼၼ်ၽႆးသီးၵၶၢၼ်ၸီး

Digitized by Google

သးကိာ်ထိဉ်ဝဲလၢဂ့ၢ်ဒီးပစံးလၢကအသးကိာ်လီၤ. ကနူဉ်အသးကိာ်မ့ၢ်တအိဉ်ဘၣ်ဒီးတခါဘၣ်,ကသးကိာ်နူဉ်မ့ၢ်ပသူးဂ့ၢ်တဘိကဆုၣ်ဒၣ်ဒီး ပတုၢ်ထိဉ်လၢကကပၤဝးတရံးဒီး ပတဆံတၢ်ဃာ်ခၢဉ်ခၢဉ်ကလာ်ဒီး ပစံးလၢကအသးကိာ်လီၤ. ဒီးဃှၢ်နူဉ်ပသးကိာ်စကီးဒ်ကအသိးလီၤ.

၃၂. **ကိာ်တၢ်ဆါအပူၤလီၢ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ဆါလၢအပူၤလီၢ်ယိာ်တဖဉ်နူဉ်ပတုၢ်ကွၢ်ဆဲးကွၢ်လၢထး ဒီးပစံးလၢပကိာ်တၢ်ဆါအပူၤလီၢ်လီၤ. ကိာ်ကွၢ်တၢ်ဆါအပူၤလီၢ်ဆံးယိာ်လဲဉ်.

၃၃. **ကိာ်ထိဉ်** နူဉ် မ့ၢ်မ့ၢ်လၢအလီၤနုာ်တခီနူဉ်ကစီၤထိဉ်ဝဲတဘိတဘိဒီးပစံးလၢမ့ၢ်ကိာ်ထိဉ်အမဲၢ်ကိလီၤ. ဒီးမ့ၢ်လၢဟဲထိဉ်တခီနူဉ်မ့ၢ်ကစီၤထိဉ်တဘိတဘိဒီးပစံးလၢမ့ၢ်ကိာ်ထိဉ်အခဉ်ဆူဉ်လီၤ. မ့ၢ်ဟဲထိဉ်ဒီးကိာ်ထိဉ်အခဉ်ဆူဉ်လၢဘ့ဉ်ကျါတဘိတဘိလီၤ. တုၤမ့ၢ်အလီၤနုာ်ဒီးကိာ်ထိဉ်အမဲၢ်ကိတဘိတဘိစကီးလီၤ.

ဂီၤ

၁. **ဂီၤ** နူဉ်မ့ၢ်တၢ်အဒိဘ့ဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်အကုမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ကဘျဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်တကစီၤဘၣ်ဒီးပစံးလၢဂီၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢဂီၤတတဲာ်,ဒီးကိာ်ဂဲာ်ဒီးကိာ်လိာ်ကွဲဒ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. တၢ်လၢကနဲအဒၢနူဉ်ကဘျဉ်နုာ်သကုဒီး အိဉ်ဒီးဂီၤတနီၤကဝီၤတနီၤလီၤ.

၂. **ဂီၤကွဲဒဲ or ဂီၤကွဲဒံဉ်ဂီၤကွဲဉ်ဒဲ,** နူဉ် မ့ၢ်ချံးတဖဉ်နူဉ်ထိရီၤအကုလၢအတကစီၤဘၣ်တဖဉ်နူဉ်ပစံးလၢဂီၤကွဲဒဲလီၤ. ဒီးကယဲၢ်မ့ၢ်တၢ်အဘ့ဉ်အကုလၢတကစီၤဘၣ်နူဉ် ပစံးလၢဂီၤကွဲဒဲလီၤ. ချံးစၢ်နူဉ်အကုတကစီၤဘၣ်,အကုဂီၤကွဲဒဲလီၤ.

၃. **ခဲတဂီၤ** နူဉ် မ့ၢ်မ့ၢ်တချုးဘၣ်ဒံးဘၣ်လၢအမဲာ်ညါခံနံၤသၢနံၤတနံၤနူဉ် ပစံးလၢခဲတဂီၤခဲတဂီၤနူဉ်မ့ၢ်မ့ၢ်တချုးဘၣ်ဒံးဘၣ်သၢတနံၤတနံၤနူဉ်လီၤ. ခဲဂီၤ,ခဲတဂီၤ, ခဲတဂီၤဒီးစကလဲၤတၢ်လီၤ.

၄. **တဂီၤဒ်နူဉ်စီၤတအိဉ်ဘၣ်,အိဉ်လၢခဲတဂီၤ** လီၤ.

၅. **ဂီၤဂံၢ်ဂီၤဂဲာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပမၤသဝီအလီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,စံာ်အလီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ခုးမ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်တကစီၤဘၣ်ဒီးမ့ၢ်မၤအသးဖးထီဒီးပစံးလၢဂီၤဂံၢ်ဂီၤဂဲာ်လီၤ. နစံးခုးတလီၢ်ဂီၤဂံၢ်ဂီၤဂဲာ်,တကစီၤဘၣ်,ဒီးထိရီၤတၢ်လၢတကစီၤဘၣ်နူဉ် ပစံးလၢဂီၤဂဲာ်လီၤ.

၆. **ဂီၤဂံၢ်** မ့ၢ်ဂီၤဂဲာ်အဆိလီၤ. စံာ်တလီၢ်ဂီၤဂံၢ်ဂီၤဂဲာ်နးကၢ,တကစီၤဘၣ်လှၤတကူၤဘၣ်လီၤ.

၇. **ဂီၤတတံၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ဂီၤတတဲာ်အဆိလီၤ. သ့ဉ်ဘၣ်တဘ့ဉ်ဂီၤတတဲာ်,ထိစၢ်တထိ,ကစီၤစၢ်တကစီၤဘၣ်.

၈. **ဂီၤတတံၢ်ဂီၤတတဲာ်** နူဉ်မ့ၢ်သ့ဉ်ဘၣ်ခီမ့ၢ်ဂ့ၤ, သဘံဉ်လီခီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟံဉ်အတိၢ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ထိရီၤတၢ်ဘ့ဉ်ဘၣ်ဒီးတၢ်ကဘျဉ်နူဉ်မ့ၢ်ထိစၢ်တထိ,မ့ၢ်ကစီၤစၢ်တကစီၤဘၣ်ဒီးပစံးလၢဂီၤတတဲာ်လီၤ. သ့ဉ်ဘၣ်နူဉ်ပမၤဂီၤတတဲာ်ဒီးပမၤတလါဖးထိလီၤ.

၉. **ဂီၤဓိဉ်ခွါ** နူဉ် မ့ၢ်ဟိာ်ခွါကဒဲကဒဲပှၤလၢဃၢ်ဃၢၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဘူးပတံၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပဂီၤဓိဉ်ခွါလီၤ. ပှၤကၢဉ်တဖဉ်လီၤလၢအဂီၤဓိဉ်ခွါအကျါတအိဉ်ဘၣ်ဘၣ်အဆၣ်ဘၣ်.

၁၀. **ဂီၤဓိဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပတံၤပသကိးဒီးပစံးလၢပဂီၤဓိဉ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပဂီၤဓိဉ်လီၤ. ပှၤတဂၤကိးဖှိဉ်အဂီၤဓိဉ်အါအါကလာ်ဒီးအိဉ်ယှၤဝဲအမှၤလီၤ.

၁၁. **ဂီၤဓိဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပတံၤပသကိးကဒဲကဒဲနူဉ်မ့ၢ်ပဂီၤဓိဉ်လီၤ. ဒီးပဖိပလံၤ,ပဖိပမါနူဉ်ဘၣ်တစုစုပှၢ်တဂၤစံးလၢပဂီၤဓိဉ်စကီးလီၤ. လဲၤတၢ်ဒီးနဂီၤဓိဉ်နူဉ်တကုၢ်. နဂီၤဓိဉ်လဲၤတၢ်တဂၤဓိၤတဘ့ဉ်ဘၣ်,ဒီးဘၣ်တစုစုပပုၢ်ပဝဲၢ်နူဉ်ပှၤဂၤစံးလၢပဂီၤဓိဉ်စကီးလီၤ.

၁၂. **ဂီၤဓိဉ်ခွါ** နူဉ်မ့ၢ်ပသကိးအဟိာ်ခွါကဒဲကဒဲဒီးပှၤလၢမ့ၢ်ပဘူးပတံၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တမ့ၢ်ဘၣ်ပဘူးပတံၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပစံးလၢပဂီၤဓိဉ်ခွါလီၤ. ဒီးပစံးလၢပဂီၤဓိဉ်ခွါစကီးလီၤ. ပှၤလၢအတၢ်ကူဉ်တၢ်ဆးအိဉ်တဖဉ်နူဉ်အမဲာ်တဖှဉ်လီၤနူၢ်ဘၣ်အဂီၤဓိဉ်ခွါဘၣ်. ဒ်ပစံးတၢ်အသိး,အဃံအလၢကစူၤနူၢ်ဘၣ်အဂီၤဓိဉ်ခွါဘၣ်စံးဝဲလီၤ.

၁၃. **ဂီၤဓိဉ်မုဉ်** နူဉ်မ့ၢ်ဟိာ်မုဉ်ကဒဲကဒဲလၢဒိဘူးဒိတံၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤဂုပှၤဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအဂီၤဓိဉ်မုဉ်လီၤ.ပှၤတဂၤအိဉ်ဒီးအဂီၤဓိဉ်မုဉ်တဘၣ်လိာ်ဘၣ်, အုဉ်လိာ်အသးဒီးအဂီၤဓိဉ်မုဉ်ကဲသမီး,ဒီးပစံးလၢအဂီၤဓိဉ်မုဉ်စကီးလီၤ.

၁၄. **အဂီၤဓိဉ်နူဉ်မ့ၢ်အသတီး** နူဉ် စံးဝဲလၢအဂီၤဓိဉ်လီၤ. ပှၤတဂၤထံဉ်အဂီၤဓိဉ်ဒီးလဲၤဟိာ်ဝဲအခံဆူအဟံဉ်လီၤ. ပှၤတဂၤအဂီၤဓိဉ်ဟိာ်အခံအါကၢ.

ဂံၢ်

၁. **ဂံၢ်** နူဉ်မ့ၢ်အါအဆိလီၤ. တၢ်ယံဉ်ပဒုးတပူၤအါအါဂံၢ်ဂံၢ်ဒီးဟးမဲ့ာ်မဲ့ာ်လီၤ.

၂. **ဂံၢ်ဂံၢ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်အါတုၤပဂံၢ်တဘၣ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢအါအါဂံၢ်ဂံၢ်လီၤ. ထိရီၤပထံဉ်တၢ်သဲဉ်တၢ်အါတမံၤလၢ်လၢ်လၢဟီဉ်ခိဉ်ချူးဒီးထိဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ရှိဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအါအါဂံၢ်ဂံၢ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်အါအဆိလီၤ. K.D. 72

၃. **ဂံၢ်** နူဉ်မ့ၢ်ကိအဆိလီၤ. ကိစိၤဂံၢ်စိၤစံးဝဲဒၣ်,ကိစိၤနူဉ်မ့ၢ်တၢ်ပူၤတၢ်လီၢ်တကလုာ်မၤအသးမှဉ်သရှဉ်ဒီး

Digitized by Google

အကိာ်စှၤနူၣ်ပစံးအဆိလၢဂံၢ်လီၤ.

၄. **ဂံၢ်ဝှၤ** နူၣ်မ့ၢ်သဖှၣ်ဒီးကဖှၣ်အဆိလီၤ. ပှၤကညီအခိၣ်မ့ၢ်တခွဲဘၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢကဖှၣ်ဂံၢ်ဝှၤလီၤ. ပှၤတဂၤမၤအခိၣ်တဖျၢၣ်ကဖှၣ်ဂံၢ်ဝှၤမ့ၢ်တခွဲဘၣ်ဝဲစ့ါ.

၅. **ဃါဂံၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ဃါယုာ်အဆိလီၤ. ဃါယုာ်ဃါဂံၢ်နၣ်သိချံဒီးဒံချံ,ဒီး ဘုချံနူၣ်ဒီးမ့ၢ်ပဃါယုာ်ဃါဂံၢ်လီၤ. ဃါယုာ်ဃါဂံၢ်တၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပကျိကျဲယုာ်တၢ်လီၤ.

၆. **ထိးဂံၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ထိးအိၣ်အါဝဲဒီးအဘၢလီၤတလဲာ်အမိၢ်ကနီအဖါကနီနူၣ် ပစံးလၢထိးဂံၢ်လီၤ. ထိးဂံၢ်နူၣ်အါနုာ်သကူအိၣ်ဆံဆဲၣ်ဒုဒီးပစံးလၢထိးဂံၢ်,မ့ၢ်အိၣ်ယုဒုနွံဒုဒီးပစံးလၢထိးဂံၢ်လီၤ.

၇. **ထိးဂံၢ်ဂ့ၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ထိးဂံၢ်မ့ၢ်လီၤဖးလၢအိၣ်သၢဒု,ဒီးလွံၢ်ဒုနူၣ်ပစံးလၢထိးဂံၢ်ဂ့ၢ်လီၤ. ထိးတဖုဟဲနုာ်အိၣ်ဘုလၢခုးနူၣ်မ့ၢ်ထိးဂံၢ်ဂ့ၢ်လီၤ. တမ့ၢ်ဘၣ်ထိးဂံၢ်ဘၣ်.

၈. **သံဂံၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်မိၣ်သ့ၣ်ညါပသးလၢတၢ်တမံၤမံၤပလဲၤစံးထိၣ်ကတိၤထိၣ်ဒီး ပှၤဂၤဒ်ပကသ့ၣ်ညါဒီးစံးတၢ်နူၣ်တမံၤမၤသးဒ်လဲၣ်, တၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပနၤလဲၣ်, ဃတသ့ၣ်ညါဘၣ်,နသ့ၣ်ညါနမ့ၢ်ပကိးဒ်လဲၣ်,ပစံးဒ်နူၣ်ဒီးပစံးလၢပသံဂံၢ်တၢ်လီၤ. ပမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်တၢ်နူၣ်ပဘၣ်သံဂံၢ်လီၤ. တၢ်လၢတကြၢးသံဂံၢ်ဘၣ်ပှၤတဖၣ်နူၣ်သံဂံၢ်တဂ့ၤ.

၉. **အဂံၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ပဟ်နူၢ်ပှၤဂၤအတၢ်တမံၤမံၤလၢကအိၣ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤနူၢ်ပဖိပလံၤအတၢ်လၢကစူးကါတၢ်တမံၤမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပစံးလၢအဂံၢ်လီၤ. ဒီးထိရိၤပမၤနူၢ်ပှၤဂၤအတၢ်နူၣ် ပစံးလၢပှၤဂၤအဂံၢ်လီၤ. မၤနူၢ်တလၢလၢဃဖိအဂံၢ်သရၣ်မၤဟံၣ်လၢပှၤသိၣ်လံာ်ဖိအဂံၢ်လီၤ. ဃဖိဟ်ကသ့ဒီးမ့ၤလၢပှၤဂၤကအိၣ်အဂံၢ်,ပှၤသိၣ်လံာ်ဖိကအိၣ်တၢ်အဂံၢ်နူၣ်ပှၤဖိမ့ၤဘၣ်လဲၤပှၤလီၤ.

၁၀. **အဂံၢ်**,မ့ၢ်အခိၣ်အဃိလီၤ. ပှၤကညီအခိၣ်အဃိလၢမၤတၢ်အါနူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မၤတၢ်ဂ့ၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအခိၣ်အဂံၢ်လီၤ. အကူၢ်မ့ၢ်နဟုၣ်တၢ်အခိၣ်အဂံၢ်ဒီးနတၢ်ဂ့ၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအခိၣ်အဂံၢ်ဒီး အခိၣ်ဘၣ်စၢယာ်ဒီးပျံၤထးသွဲလၢဝ့ၢ်ရိမ့ၤနူၣ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ကစၢ်ယွၤအကလုၢ်အကထါအခိၣ်အဂံၢ်ဒီးပကထူၣ်ဖျဲးဒီးတၢ်ဒဲးတူၢ်ဒဲးဘးလီၤ.

၁၁. **ဂံၢ်ထိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်အါထိၣ်အဆိလီၤ. တၢ်ဖိတၢ် လံၤအါထိၣ်ဂံၢ်ထိၣ်နူၣ်ထိရိၤတၢ်အိၣ်လၢအသိစှၤဒီးတုၤအဃာ်ဒီးသဲၣ်ထိၣ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢအါထိၣ်ဂံၢ်ထိၣ်လီၤ. အါထိၣ်ဂံၢ်ထိၣ်ဂ့ၤထိၣ်ပသီထိၣ်စံးဝဲဒၣ်.

၁၂. **ဂံၢ်မုၢ်ဂံၢ်ဖၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤအိၣ်ဒီဖုအါအါကလဲာ်နူၣ်ပစံးလၢဂံၢ်မုၢ်လီၤ. ထိၣ်ဂံၢ်မုၢ်,ထိးဂံၢ်မုၢ်, ပနၢ်ဂံၢ်မုၢ်,ကဆိဂံၢ်မုၢ်, ပှၤကညီဂံၢ်မုၢ်,ထိရိၤတၢ်အိၣ်အါဒီးပစံးလၢဂံၢ်မုၢ်ခဲလၢာ်လီၤ. ပနၢ်အဂံၢ်မုၢ်တဖုသဲၣ်သမိး.

၁၃. **ဃါဂံၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ဃါယုာ်အဆိလီၤ. ပှၤတဂၤဃါယုာ်ဃါဂံၢ်မ့ၢ်ဘုချံဒီးနၣ်သိချံဒီးဒံချံဒီးလဲၤထိၣ်လီၤဖှဲၣ်လီၤဝဲလီၤ. ပကျိၣ်ကျဲယုာ်တၢ်နူၣ် ပကိးဒီးအဆိလၢပဃါယုာ်ဃါဂံၢ်လီၤ.

ဂီၤ.

၁. **ဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖျါဆှၣ်လၢပမဲာ်ဘျူးစိၣ်ကလာ်ဒ်မ့ၣ်ကဖးအသိး, ဒ်ပသွဲၣ်အသိးဒီးပစံးလၢဂီၤလီၤ. ဒီးအိၣ်ဒီးဂီၤဂ့ၤ,အိၣ်ဒီးဂီၤတဂ့ၤဘၣ်လီၤ. တၢ်လၢအဖျါဘျူးစိၣ်ကလာ်နူၣ်မ့ၢ်ဂီၤခဲလၢာ်လီၤ. သးကလာ်တဘၣ်ဖျါမးဘျူးစိၣ်ကလာ်လီၤ.

၂. **မၤဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ဒ်လုၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တလါမ့ၢ်ဂ့ၤ,တဒီးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကဝီၤဒီးပဖိဒီးဃိး,ပဖှူဒီးကသံၣ်ဒီးပစံးလၢပမၤဂီၤလီၤ. လုၣ်ဝါတဖၣ်နူၣ်ဒ်အကဝီၤဒီး ပမၤဂီၤလၢဃိးလၢတညးလီၤ. လုၣ်နူၣ်ပမ့ၢ်ဖိဒီးဃိးဒီးမ့ၢ်ပမၤဂီၤလီၤ.

၃. **တၢ်ဂီၤ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးလၢဂီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်လၢပတသ့ၣ်ညါဘၣ်အမံၤဒီးဂီၤဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢတၢ်ဂီၤလီၤ. ပှၤဆါတၢ်ဂီၤလၢဖွါပူၤနူၣ်အပှၤဒိၣ်ကၢ.

၄. **အဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ကဃါတၢ်လၢအမၤသးကပြၢ်တဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢအဂီၤခဲလၢာ်လီၤ. သးကလးအဂီၤ,တဒီးအဂီၤ,တလါအဂီၤ, တၢ်လၢအဂီၤခဲလၢာ်နူၣ် မ့ၢ်ပမၤဂီၤတနီၤ,ဂီၤဒၣ်တၢ်တနီၤလီၤ.

၅. **ဘုခ့ဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ဘုခ့တကလုာ်အချံဂီၤဒီးပကိးလၢဘုခ့ဂီၤလီၤ. ဘုခ့ဂီၤနူၣ်အိၣ်ကျိၣ်ကျဲလိာ်အသးဒီးဘုခ့အဂၤတဖျၢၣ်ဖျၢၣ်ဒီး ခဲထိၣ်လၢဘုခ့အဂၤတဖၣ်အကျါတထံးထံးဒီးအသးနူၣ်ဂီၤဝဲဒီးပကိးလၢဘုခ့ဂီၤလီၤ.

၆. **လၢၢ်ဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်လၢၢ်လၢအညၣ်ဂီၤတဖၣ်နူၣ်ပကိးလၢလၢၢ်ဂီၤလီၤ. လၢၢ်ဂီၤနူၣ် ပလဲၤတၢ်ပထံၣ်အါကၢ, အိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, အိၣ်လၢထံကျါမ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢၢ်ဂီၤအိၣ်ဝဲဒၣ်ပထံၣ်လီၤ. ဒီးတလၢၤမၤတဒီးနူၣ်ပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲလၢတြှာ်ဝဲဒီးလၢၢ်လီၤ.

၇. **မဲာ်ဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်လၢတၢ်ကိၢ်ကျါဒီးပမဲာ်နူၣ်တၢ်ကိၢ်ဘၣ်ဒီးဆှၣ်ဆှၣ်ဒီး ပစံးလၢပမဲာ်ဂီၤလီၤ. ဒီးပမဲာ်ဆါဒီးပမဲာ်ပှၤပူၤနူၣ်ဆှၣ်ဒီး ဂီၤဝဲနူၣ်ပစံးလၢပမဲာ်ဂီၤစကီးလီၤ. စကဲလၢပဒိၣ်အပှၤ,စဆၢၣ်လီၤသပှၢ်တၢၢ်စမဲာ်ဂီၤဆှၣ်ကလာ်သုတပျုၤသုကအိၣ်ဘၣ်စ့ါ, ပှၤတဂၤအမဲာ်ဆါဒီးအမဲာ်ပှၤပူၤဂီၤမးဆှၣ်ကလာ်လီၤ.

၈. **ဂီၤ**–ကိၢ်အဆိလီၤ. အကိၢ်အဂီၤ,တၢ်ကိၢ်တၢ်ဂီၤ,သူၣ်ကိၢ်သးဂီၤ,စံးဝဲဒၣ်,ပဒိၣ်လၢအကိၢ်အဂီၤတဖၣ်နူၣ်ပတူၢ်အကါတကဲဘၣ်,ပှၤအကိၢ်ပှၤအဂီၤတဖၣ်နူၣ်အိၣ်ကမဲအိၣ်စဲၤဂီၤဝဲလီၤ. တၢ်ကိၢ်တၢ်ဂီၤပသးဒီးပအိၣ်ကဒုလၢတၢ်ကဒုလီၤ. ပအိၣ်လၢတၢ်ကိၢ်ကျါဒီး တၢ်ကိၢ်

Digitized by Google

တၢ်ဂိၤပသးလီၤ. ပှၤဂၤကတိၤတၢ်တဘၣ်ဘၣ်စနၢ်ဒီးစ သူၣ်ကိၢ်သးဂိၤဒိၣ်မးလီၤ. ပှၤတဂၤအဖိသံဒီးအသူၣ် ကိၢ်သးဂိၤဒိၣ်မးလီၤ. ပှၤတဂၤဘၣ်ဆူဘၣ်ဆါဒီးအသူၣ် ကိၢ်သးဂိၤနးမးလီၤ.

၉. **အကိၢ်အဂိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်ပပှၢ်မၤအါမၤနးအခွအ ပှၤဒီးမၤကိၢ်မၤကဲာ်ဝဲတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢပဒိၣ်အကိၢ်အဂိၤ လီၤ. ပဒိၣ်အကိၢ်အဂိၤနူၣ် တမ့ၢ်ဘၣ်ကီးဂၤဒဲးဘၣ်,ပ ဒိၣ်အကိၢ်အဂိၤနူၣ်အိၣ်တဂၤဂၤလီၤ.

၁၀. **တၢ်ကိၢ်တၢ်ဂိၤ** နူၣ် ပမ့ၢ်အိၣ်လၢတၢ်ကိၢ်ကျါဒီးတၢ် ကိၢ်ပသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ကိၢ်သိအူးကြိကြိမ့ၢ်ဂ့ၤ ပစံးလၢတၢ် ကိၢ်တၢ်ဂိၤလီၤ. တၢ်ကိၢ်တၢ်ဂိၤပသးနးကၢ,ပကဒိးက သုၣ်ပသးလၢကလံၤတဘိ.

၁၁. **သူၣ်ကိၢ်သးဂိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပဘၣ်ဆူဘၣ်ဆါဒီးပအိၣ် တမ့ာ်ဘၣ်ဒီးပသးဒိၣ်ထိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပထံၣ်တၢ်ဖှိၣ်တၢ်သံ ဒီး ပသးလီၤဘှါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပသူၣ်ကိၢ်သးဂိၤလီၤ. စမၤ တကဲဒီးစယ့ၢ်တကဲစဟးတကဲ,စသူၣ်ကိၢ်သးဂိၤနးကၢ.

၁၂. **လၢဂိၤ** နူၣ် မ့ၢ်မုၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်သိနူၣ်ပစံးလၢဂိၤလီၤ. ဒီး ပမ့ၢ်အိၣ်မှၤလၢမုၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်တခ်ိပစံးလၢအိၣ်လၢဂိၤ လီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤကူာ်သ့ၣ်လၢဂိၤလၢဂိၤ,ကီးဂိၤဒဲး လီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤကူးဘုလၢဂိၤလၢဂိၤ, ပှၤတဂၤလဲၤ ကျိၢ်နိၣ်လၢဂိၤဒ်ပစံးတၢ်အသိး မုၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်သိဒီးလဲၤဝဲ လီၤ.

၁၃. **လၢဂိၤလၢဟါ** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပအိၣ်တၢ်မ့ၢ် ဂ့ၤ,ပမၤလၢမုၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်တနၣ်ရံၣ်ခံနၣ်ရံၣ်,ဒီးပမၤက ဒီးလၢမုၢ်ယ့ၢ်လီၤဖးဖိလီၤတနၣ်ရံၣ်ဒီး ပစံးလၢပမၤတၢ် လၢဂိၤလၢဟါလီၤ. ပမၤလိတၢ်လၢသရၣ်အအိၣ်လၢဂိၤ လၢဟါဒီးပကွဲးလံာ်လၢမဆါခီလီၤ. လဲၤကျိၢ်နိၣ်လၢဂိၤ လၢဟါထ့ရျိၣ်လၢမဆါခီတခီလီၤ.

၁၄. **လဲၤဂိၤလဲၤသိ** နူၣ် မ့ၢ်ပကလဲၤတၢ်လၢကျဲယံၤက ပှၤစာ်ဒီးဒံးသိးပလဲၤတၢ်တုၤကယံၤဒီးမုၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်ယိပ လဲၤတၢ်ဒီးပစံးလၢပလဲၤဂိၤလဲၤသိလီၤ. မုၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်တ ချူးတၢ်ကပီၤထိၣ်ဒီးဖိအိၣ်မှၤ, ပကလဲၤဂိၤလဲၤသိတၢ် လီၤ.

၁၅. **အိၣ်လၢဂိၤ** နူၣ် မ့ၢ်မုၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်ယိဒီးပအိၣ်မှၤနူၣ် ပစံးလၢပအိၣ်မှၤလၢဂိၤလီၤပှၤတဂၤအိၣ်မှၤလၢဂိၤလၢ ဂိၤလီၤ. ပှၤမ့ၢ်မၤတကဲဒီး ပှၤဂၤနုးအိၣ်ကသံၣ်လၢဂိၤ လီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်မှၤလၢဂိၤဒီးလၢဟါ,သုမ့ၢ်အိၣ်မှၤနူၣ် အိၣ်လၢဂိၤဒီးလၢဟါတက့ၢ်.

၁၆. **မုၢ်ဂိၤ** နူၣ်မ့ၢ်မုၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်သိနူၣ်ပစံးလၢမုၢ်ဂိၤလီၤ. ဒီးမုၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်တစိၢ်တပနာ်နူၣ်ပစံးလၢမုၢ်ဂိၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢမဂိၤစကီးလီၤ.

၁၇. **အကှၢ်အဂိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပရှာ်ပသဲးဒီဂၤညါနူၣ်ပှၤဂၤစံး လၢအကှၢ်အဂိၤလီၤ. ဒီးပှၤဂၤအရှၢ်အသဲးဒီဂၤညါနူၣ် ပှၤဂၤစံးလၢအကှၢ်အဂိၤစကီးလီၤ. ပှၤတနီၤနီၤဒိၣ်တၢ် အကှၢ်အဂိၤဒိၣ်ဒီးထိ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤဒိၣ်တၢ်အကှၢ်အဂိၤ ဆံးဒီးဖုၣ်ဝဲလီၤ. သုတခွံခိၣ်ပျ်မဲာ်သုတဆှၣ်တၢ်ကူ တၢ် သိး,သုတလုၣ်ထံလုၣ်နိ,သုကွၢ်လီၤကၢ်သုကှၢ်သုဂိၤမၤ သးဒ်လဲၣ်.

၁၈. **တၢ်ဂိၤတၢ်ဇိၣ်** နူၣ်မ့ၢ်တလၢၤပယီၤမၤပတူးပှၤက ညီအဂ့ာ်လၢသ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢလၢၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢတိၢ်လၢ စ့,လၢအူးခဲဒီးပစံးလၢတၢ်ဂိၤလီၤ. တလၢၤပယီၤတဖၣ် ဟံးနူၢ်လၢၢ်ဓိၤလ့ဓိၤဒီးမၤဒံးသိးဝဲအဂိၤဒ်ပှၤကညီအသိး ဒီး ပကီးလၢတၢ်ဂိၤလီၤ.တၢ်ဂိၤလၢၢ်,တၢ်ဂိၤထူ,တၢ်ဂိၤစ့, တၢ်ဂိၤသ့ၣ်နူၣ်မၤဝဲအရှာ်ဒ်ပှၤကညီအသိး ဒီးပစံးလၢ တၢ်ဂိၤလီၤ. တလၢၤတဖၣ်တ့ထိၣ်တၢ်ဂိၤဒီးဘါဝဲလီၤ.

၁၉. **ကွဲးတၢ်ဂိၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပကွဲးပှၤကညီအဂိၤလၢ်လံာ်ပှၤဒ် ပှၤကညီအရှာ်အသိးဒီးပစံးလၢပကွဲးတၢ်ဂိၤလီၤ. ဒီးပ ကွဲးကစၢ်အဂိၤကလီအဂိၤ,ထံလိာ်အဂိၤ,ဟီၣ်ခိၣ်အ ဂိၤ,ပိၣ်လဲၣ်အဂိၤနူၣ်ပစံးလၢပကွဲးတၢ်ဂိၤလီၤ. ပှၤကွဲး တၢ်ဂိၤသ့တနီၤနီၤကွဲးတၢ်ဂိၤဂ့ၤကၢ.

၂၀. **အဂိၤ** နူၣ် မ့ၢ်အရှာ်လီၤ. ဒီးတလၢၤမၤဒံးသိးခ့ ယုၢ်အရှာ်ဒီးပှၤကညီအရှာ်လၢအူးဘူၣ်အူးခဲနူၣ်ပစံးလၢ မၤခ့ယုၢ်အဂိၤ,မၤပှၤကညီအဂိၤလီၤ. တလၢၤမၤခ့ယုၢ် အဂိၤနူၣ်တဒုတဒုဒိၣ်ကၢ.

၂၁. **ဖဂိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပကစၢ်ဒီဂၤညါအရှာ်အံၤပစံးလၢပ ဂိၤလီၤ. ဒီးပကီးဒီးအဆိလၢပကှၢ်ပဂိၤလီၤ. ပကှၢ်ပဂိၤ ဒ့ၣ်ပဝဲအံၤပကွၢ်ဖျါတလၢာ်ဘၣ်, ပဂိၤဒ့ၣ်ပဝဲနူၣ်ပကွၢ် လီၤတသကုၤဘၣ်,ပကကွၢ်တၢ်လၢအယံၤဟ်ကတိၢ်,ဖဲပ ဂိၤဒ့ၣ်ပဝဲပကွၢ်တၢသကုၤနဲာ်ဝ့.

၂၂. **အဂိၤဆံး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဒိၣ်တၢ်ဆံးတဖၣ်နူၣ်ပ စံးလၢအဂိၤဆံးလီၤ. ပှၤလၢအဂိၤဆံးတဖၣ်နူၣ်ဝံတၢ်နူၢ် တဒိၣ်ဘၣ်,အပဟိၣ်စိၢ်တအိၣ်ဘၣ်,ပှၤလၢဆံးနူၣ်အတ ဟိၣ်တဆူၣ်ဘၣ်, မၤတၢ်ဖံးတၢ်တဂိာ်တသိၣ်ဘၣ်တၢ် ဘၣ်.

၂၃. **အဂိၤဒိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအနိၢ်ဒိၣ်သအိထိတဖၣ်နူၣ် ပစံးလၢအဂိၤဒိၣ်လီၤ. ပှၤလၢအဂိၤဒိၣ်တဖၣ်နူၣ်အတ ဟိၣ်ဆူၣ်,ဝံတၢ်ယိးတၢ်နူၢ်ဒိၣ်ဝဲလီၤ. ပှၤတနီၤနီၤဒိၣ်နာ် သကှတဆူၣ်ဘၣ်.

၂၄. **အဂိၤတအိၣ်** မ့ၢ်တၢ်လၢပှၤကညီယဲၤတုၤအရှာ်ဟး အလိၢ်နူၣ်ပစံးလၢအဂိၤတအိၣ်ဘၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤယဲၤ ဒီးအကှၢ်အဂိၤအရှာ်အသဲးတအိၣ်ဘၣ်ဒီး ပှၤလၢအရှာ် အသဲးအၢဒီးပကွၢ်တဂ့ၤဘၣ်လ့ၤတကှၤနူၣ် ပစံးလၢအ ဂိၤတအိၣ်ဘၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢအရှာ်တအိၣ်ဘၣ်စကီး လီၤ. ပှၤတဂၤလာ်အၢတုၤအဂိၤတအိၣ်ဘၣ်လီၤ.

Digitized by Google

၂၅. **အဂီၤအဖိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ထိရိၤတလၢၤတ့တၢ်ဂီၤလၢတ့ပတူးဝဲဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤပစံးလၢအဂီၤအဖိၣ်ခဲလၢာ်လီၤ. တၢ်အိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢဟီၣ်ခိၣ်ဖီလာ်ထံကျါမ့ၢ်ဂ့ၤ,သုတထ့အဂီၤအဖိၣ်ဒီးသုတဘါတဂ့ၤ,ကစၢ်ယွၤစံးဝဲဒၣ်.

၂၉. **အိၣ်လၢနဂီၤ,အိၣ်လၢစဂီၤ,အိၣ်လၢပှၤဂီၤ,ပစံးလၢအိၣ်လၢနအိၣ်,အိၣ်လၢစအိၣ်,အိၣ်လၢပှၤအိၣ်ပစံးအ်နူၣ်လီၤ. အိၣ်လၢနဂီၤ,အိၣ်လၢစဂီၤပတစံးဘၣ်.**

၃၀. **အိၣ်လၢနဂီၤထံး** အဝဲအံၤတဘိမ့ၢ်ယဲာ်အိၣ်ဘူးဒီးပှၤဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤဂၤအိၣ်လၢပဒိၣ်အအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအိၣ်လၢနဂီၤထံးလီၤ. အိၣ်လၢပဒိၣ်အဂီၤထံးလီၤ. အိၣ်လၢနဂီၤကလီကလီပတစံးဘၣ်,ယဲာ်အိၣ်လၢနဂီၤထံးနူၣ်ဟ့ၣ်ယီၤယၤတက့ၢ်. ဆ့ၣ်နီၤလၢစဂီၤထံးတဂ့ၤ,တၢ်ကိၢ်စသးပှၤအိၣ်လၢသရၣ်အဂီၤထံးတဖၣ်နူၣ် အနၢ်ကပၢၢ်ကၢ်လံာ်ဓိၤလဲၢ်ဓိၤအခီပညီကၢ်သၢ,ဒီး တၢ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးပှၤဂၤဒီးပစံးလၢအိၣ်လၢပှၤဂၤအဂီၤထံးလီၤ. ဒီးတၢ်မ့ၢ်အိၣ်ဘူးဒီးယၤတမံၤမံၤစစံးလၢအိၣ်လၢစဂီၤထံးလီၤ.

၃၁. **ဟးဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢသ့ၣ်ပၢၢ်သ့ၣ်ဖး,ကွံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်လၢယာ်ကွံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်လၢလီၤဂ့ၤလီၤယိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်လၢအဘၣ်အၢကွံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢဟးဂီၤခဲလၢာ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီလၢကလီကလီၣ်ဒီး ပျူၢ်ပျူၢ်တြီးတြီးဒီးပစံးလၢဟးဂီၤစကီးလီၤ. စမၤတလါတဖျၢၣ်ဟးဂီၤကွံာ်လံ,တၢ်ဝါနူၣ်ဘၣ်အၢဒီးကသံၣ်ထံဒီးဟးဂီၤကွံာ်ဝဲလီၤ.

၃၂. **အဝှာ်အဂီၤ** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်မ့ၢ်ဟးဂီၤတစုစုပစံးလၢအဝှာ်အဂီၤလီၤ. ပှၤမၤအၢအသးယံာ်ယံာ်ဒီးဟဲနူၢ်လၢအရှၢ်အဂီၤလီၤ. ဒ်ပစံးတၢ်အသိးမၤအၢအသးဒီးဘၣ်သံဝဲလီၤ. စမ့ၢ်ဟ်ပှၤကညီဖိလၢဟံၣ်ဒီးပှၤကညီဖိဂဲၤဒီးဟဲနူၢ်လၢတၢ်အဝှာ်အဂီၤတမံၤမံၤဒီးပှၤကညီဖိတဖၣ်ပဟ်လံလၢဟံၣ်ဒီးတၢ်ဝှာ်တၢ်ဂီၤလံပကမၤဒ်လဲၣ်.

၃၃. **မၤဂီၤ** နူၣ် ထိရိၤပမၤအၢတၢ်တမံၤလၢ်လၢ်နူၣ်ပစံးလၢပမၤဂီၤလီၤ. ပှၤတဂၤအသးဒိၣ်ထိၣ်ဒီး မၤဂီၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤလီၤ. ပသးဒိၣ်ထိၣ်ဒီးပတိၢ်သ့ၣ်ဖးတၢၢ်ဓိၤသပၢၤဓိၤဒီး ဟးဂီၤဝဲဒီးပစံးလၢပမၤဂီၤတၢ်လီၤ. ဒီးဖိဒံဖိသၣ်မ့ၢ်လိာ်ကွဲဒီး မ့ၢ်မၤဘၣ်တၢ်တမံၤဒီးဟးဂီၤဝဲလီၤ. ပစံးလၢမၤဂီၤတၢ်စကီးလီၤ. သ့မ့ၢ်လိာ်ကွဲနူၣ်မၤဂီၤတၢ်နီတမံၤတဂ့ၤ, ပှၤမၤဂီၤတၢ်နူၣ်ထိရိၤမၤအၢမၤသီ,မၤကမၣ်ပှၤဖိပှၤမါ, မၤဆူမၤဆါပှၤဂၤ, မၤသ့ၣ်ပၢၤသ့ၣ်ဖးတၢ်, တဲးကွံာ်ပှၤဟံၣ်ပှၤယီပှၤဘ့ပှၤဟ့ဒီးဖိသၣ်မၤသ့ၣ်ဖးတၢ်ဖိတၢ်လံၤ,မၤဟိာ်ယဲာ်ဓိၤကျာ်ဓိၤဒီးပစံးလၢမၤဂီၤတၢ်လီၤ. ပှၤတဖၣ်မၤဝှာ်မၤဂီၤတၢ်ကဲသမီး, ဒီးပစံးလၢမၤဂီၤကွံာ်စကီးလီၤ.

၃၄. **မၤဂီၤကွံာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်တသ့တဘၣ်ဘၣ်ဒီးပမၤလီၤယိၢ်ကွံာ်,ပထုကုတသ့တဘၣ်ဒီးပရှာ်လီၤကွံာ်နူၣ်ပစံးလၢပမၤဂီၤကွံာ်လီၤ. ဒီးတၢ်လၢအလိၢ်လံၤတဖၣ်ပကွၢ်မ့ၢ်တဂ့ၤဘၣ်ဒီး ဒ်းသိးပကမၤက့ၤအသိးဒီးပရှာ်လီၤယိၢ်နူၣ် ပစံးလၢပမၤဂီၤကွံာ်လီၤ. မၤဂီၤကွံာ်တၢ်အလိၢ်လံၤဒီးမၤက့ၤအသီတက့ၢ်. နမၤတၢ်နူၣ်တဂ့ၤဘၣ်မၤဂီၤကွံာ်တ့ၢ်.

၃၅. **ဂီၤ** မ့ၢ်ပူလီၤ.

ပှၤလၢပျၢၤတဂၤကိးဝဲအမံၤလၢဂီၤဒီးလဲၤကၢဒီးအမါအိၣ်လီၤတဲာ်လၢအလိၢ်ခံဒီးဂီၤအမိၢ်နူၣ်မၤအၢမၤသီဂီၤအမါနူၣ်ဆိုဝဲလၢမ့ၣ်အှ, ဟ်ဝဲလၢဟံၣ်ဖီလာ်ဒီးဖှိၣ်လီၤဝဲအခိၣ်လၢထံချံဒီး လီၤတလီၤလီၤမံထိဒီဂၤညါလီၤ. ဒီးဂီၤအမါနူၣ်တ့ၢ်တဘၣ်မၤတပှဲၤဒီးနူၢ်ကွံာ်အဝၤတဂၤကိးဝဲအမံၤလၢဘံၣ်ဘ့ဖါလီၤ. ဒီးဂီၤဟဲက့ၤဒီးဂီၤသါကကျိကွံာ်အမိၢ်ဒီးအမိၢ်ယုနူၢ်ကဒီးအမါအသီဒီးတဒံးသိးဘၣ်ဒီးအမါလိၢ်လံၤတဂၤနူၣ်ဘၣ်. ဂီၤဟံးနူၣ်ပနၢ်နၢၤဒီး တဲနူၢ်ဝဲအကဘိၣ်ဘူကလါဓိၤအါအါကလဲာ်ဒီးယ့ၣ်ထိၣ်ဝဲလၢဗိၣ်ကါပူၤတုၤအလီၤဟ့ာ်ဒီးစံၢ်ယါယုာ်ဝဲဒီးထိၣ်ညၣ်ဆိညၣ်ဒီးဒုးအီဘံၣ်ဘ့ဖါလၢသံးဒီးဒုးအိၣ်ဝဲအမ့ၤဒီးပနၢ်နၢၤစံၢ်ယအါနူၣ်ဒီး ဘံၣ်ဘ့ဖါအိၣ်ဒီးပနၢ်နၢၤဆူၣ်ယိၣ်က့ၤလၢဘံၣ်ဘ့ဖါအဟၢဖၢပူၤဒီးဘံၣ်ဘ့ဖါသံဝဲလီၤ. ဒီးဂီၤဟံးက့ၤအမါနူၣ်လီၤစံးဝဲဒၣ်.

ပူဂီၤ. – NO 27 – ၂၇.

ပစံၣ်တဲၤမတၢၤတဂၤကိးဝဲအမံၤလၢယာ်ဒီးလဲၤအိၣ်လၢဟံၣ်ဖိတဂၤဓိၤလီၤ. အိၣ်ဝဲယံာ်ယံာ်ဒီးနၢ်ဟူလၢပမ့ၢ်ဃါဖိတပူၤလဲၤကွၢ်ပဟုးဟဲက့ၤကၢၣ်ကိၣ်လိာ်အသးလီၤ. ကၢၣ်ကိၣ်လိာ်အသးနူၣ်စံးဝဲဒၣ်,နလဲၤကွၢ်ပသူခိၣ်အဟုးနူၣ် မ့ၢ်အဟိာ်မုၣ်မ့ၢ်အဟိာ်ခွါလဲၣ်ဒီးအဝဲတဂၤစံးဆၢအီၤ,မ့ၢ်အဟိာ်မုၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဒ်နူၣ်ဒီးကကဲလၢမတၢၤအမါလဲၣ်,ဒီးအဝဲတဂၤစံးဆၢအီၤ,ကကဲလၢမ တၢၤတဂၤအိၣ်လၢဟံၣ်ဖိပူၤနူၣ်အမါလီၤ. ဂီၤနူၣ်နၢ်ဟူတၢ်ဒ်နူၣ်ဒီးအသးတမုာ်ဘၣ်ဒီးဟဲက့ၤဝဲလီၤ. ဟဲက့ၤတုၤဒီးမ့ၢ်လၢအမၢ်ဆံးစၢ်ဒီးအဖိမ့ၢ်လၢအဟိာ်မုၣ်လီၤ. တုၤနုၤတပပဟၢဒီးဆိကမိၣ်ဝဲ,စနၢ်ဟူပမ့ၢ်ဃါဖိကၢၣ်ကိၣ်လိာ်အသးနူၣ်မ့ကၢ်အဝဲအံၤလီၤသၢၣ်,ဆိကမိၣ်တၢ်ဒ်နူၣ်ဒီးအိၣ်ဝဲလီၤ. ယံာ်ယံာ်ဒီးအမၢ်နူၣ်အတၢ်တဆဲးအီၤဒီးအဖိမုၣ်နူၣ်လီၤ. အမၢ်လဲၤဒၢၣ်အီထံဒီးအမၢ်စံးအီၤကွၢ်ဟ်နတခွါအံၤတစိၢ်တက့ၢ်စီဓၢ,တုၤအဒိၣ်ထိၣ်ခဲကာ်ဒီးမၢ်ကဖျိဒၣ်ဒီးနၤလီၤ. တုၤမ့ၢ်အနူၣ်တစုဒီးယာ်အသးဒိၣ်ထိၣ်တကျဲလီၤ. ဆိကမိၣ်ဝဲဒၣ်, စထဲတ့ၢ်အံၤဒီးဟိာ်မုၣ်ဖိသၣ်ဂီၤကဒံးဒံးဓိၤနဲာ်, မ့ၢ်ဘၣ်မနုၤလၢအကဆဲးဝဲဒီးယၤလဲၣ်, ယဲဒၣ်အံၤစမါကအိၣ်တ့ၢ်မးလဲၣ်.

Digitized by Google

အမဂၢ်လဲၤဒၢၣ်အီထံတခံတဒၢဒီးဟံးထိၣ်ကွၢ်ဖးအမဂၢ် အဖိမုၣ်အခိၣ်န့ၣ်သတံးကလာ်ဒီး ဟးဝဲလီၤ. အမဂၢ်ဟဲ ကွၤကွၢ်အဖိမုၣ်အခိၣ်ဒီးသ့ၣ်ဖးမးဝဲခံလှၣ်ဒီး ကိးအသ့ အစါဟဲဝံၢ်ဘျါကွၤအီၤလီၤ. ယံာ်န့ၣ်လဲၤဃုအမါလၢကိၢ် အဂၤဒီး ဖိာ်မုၣ်လၢအသါဘၣ်ဝဲတဖၣ်န့ၣ်အတၢ်တသါ ဘၣ်ဆၢအီၤဘၣ်, အတၢ်မ့ၢ်သါဘၣ်အီၤတဖၣ်ဒီးတသါ ဘၣ်လၢၤဝဲလၢၤ.မ့ၢ်ဘၣ်မနုၤလၢအမၤအသးဒ်န့ၣ်လဲၣ်, ပမ့ၢ်သံကွၢ်ဒီး မ့ၢ်အကလုၤတအုၣ်ဃုာ်ဘၣ်လီၤ. ယံာ် ယံာ်ဒီးဟဲကွၤအိၣ်ကွၤဝဲလၢအကိၢ်လီၤ. ဟးတၢ်န့ၣ်ဟဲ ကွၤတုၤကွၤအကိၢ်ဒီးအမဂၢ်အဖိမုၣ်လၢအဖးဝဲအခိၣ် လၢကွၢ်လၢသိအမံၤမ့ၢ်နီၢ်ထံချံန့ၣ် မုၣ်ကနီၤထိၣ်လံလီၤ စံးဝဲဒၣ်,ဟဲကွၤတုၤဒီးယုၤကွၤဝဲအမံၤသီလၢဂီၤဒီးပှၤဂၤ တသ့ၣ်ညါလၢၤဘၣ်အီၤလီၤ. တုၤနုၤတပဟၢသါဘၣ် နီၢ်ထံချံန့ၣ်ဒီးနီၢ်ထံချံသါဘၣ်ဆၢအီၤလီၤ. မ့ၢ်အဘၣ်မ နုၤလၢအမၤအသးဒ်န့ၣ်လဲၣ်,မ့ၢ်အကလုၤအုၣ်ဃုာ်, မ့ၢ်ဃါဖျိအီၤဒီးမၤသးဒ်န့ၣ်လီၤ. သါဘၣ်လိာ်အသးဝံၤ ဒီးအိၣ်ဃုာ်ဝဲဒၣ်လီၤ. ကွၢ်အမါခိၣ်ဒီးအမါခိၣ်တီၤသ့ၣ် ဖးအဂီၤလိၢ်အိၣ်မၤလၢထၣ်လၢခံဒီးသံကွၢ်ဝဲဘၣ်မနုၤန ခိၣ်တီၤသ့ၣ်ဖးအဂီၤလိၢ်ဒ်အံၤလဲၣ်, ဒီးအမါစံးဆၢအီၤ, ကလးလၢစနီၢ်ဆံးဒံးစဖိသၣ်စိၤလၢပျၢန့ၣ် မိၢ်လဲၤဒၢၣ် အီထံဒီးမၢယာ်ကွၢ်ဟ်ယၢဒီး ယာ်ဖးသ့ၣ်ဖးစခိၣ် လီၤစံးဝဲဒၣ်, တုၤမ့ၢ်အန့ၢ်တစုဒီးသ့ၣ်နီၣ်ထိၣ်ကွၤအသး လီၤ. ဒီးဆိကမိၣ်ဝဲလၢအသးစံးဝဲဒၣ်, ဆၢဘၣ်မးကသံ ဓၢဓၢၣ်, မ့ၢ်သံတမံၤစမါတအိၣ်လၢၤဘၣ်တၢ်အံၤဓၣ်, အိၣ်ဝဲတယံာ်တမီၢ်ဒီးလဲၤကၤဝဲလီၤ. လဲၤတၢ်အလိၢ်ခံပှၤ ဒီးအမိၢ်မၤအၢအမါန့ၣ်လီၤ. ဖိၣ်ဝဲလၢထံချံ,ဆိုဝဲလၢမုၣ် အုယံာ်ယံာ်ဒီးနီၢ်ထံချံန့ၣ်လီၤတလီၤလီၤမံထိ, ဆးကၢၢ ဒးချံၣ်တ့ၢ်မးဒီဂၤညါလီၤ.တအိၣ်ဘၣ်တအိဘၣ်, အမံၤ ပှၢ်မၤအၢအီၤယံာ်ယံာ်မၤဝဲတပှဲၤလၢၤဘၣ်ဒီး န့ၢ်ကွၤအ ဝၤလၢဘံၣ်ဘ့န့ၣ်ဒီး ထိၣ်ဖိဝဲခံဂၤသၢဂၤလီၤ. နီၢ်ထံချံ ဟးဒီးဂီၤအမိၢ်လဲၤဃုဟ်န့ၢ်ဂီၤအမါလၢဖိာ်မုၣ်အဂၤတ ဂၤဒၣ်လီၤ. ဂီၤဟဲကွၤဒီးဘၣ်စုအမါနီၢ်ထံချံန့ၣ်လၢကျဲ ဒီးသံကွၢ်ဝဲနနၢန့ၢ်ထံကလဲၣ်,ဒီးနီၢ်ထံချံစံးဆၢအီၤနကွၢ် ထိကၢ်ခုးခိၣ်န့ၣ်စဲ,ဂီၤကွၢ်ထိဒီးထံၣ်ထိလၢဘံၣ်ဘ့ဆ့ၣ်ဖိ ဖုဒီးဘ့ၣ်ထိၣ်နးသါကကျိကွံာ်အမါဒီး ဒုးနဲၣ်လၢအပှၤ လိၢ်ဆးကံၢ်ဆးကၢၢန့ၣ်လီၤ. တုၤနုၤတပဟၢဂီၤကွၤဒီး လူၤကျိမးအမိၢ်န့ၣ်ကြူးကြူးလီၤ. အမိၢ်တခီယှၢ်ဝ့ၤဖိၤ လၢဖၣ်ခိၣ်လာ်န့ၣ်ယၢ်ခီယၢ်ခီဒီးထံၣ်န့ၢ်လၢသကိၤမံဘိ တဖျၢၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်,ဖိခွါဓါ, မိၢ်ကဃုန့ၢ်ဒၣ်နမါတဂၤဂ့ၤ ဒ်သကိၤမံဘိအသိးအံၤလီၤ. လူၤကျိလၢၢမိၢ်တဂ့ၤ, တုၤ နုၤတပဟၢဒီးအဖိခွါအိၣ်ကွၤဝဲလီၤ. ဒီးယုန့ၢ်ဝဲအမါတ ဂၤန့ၣ်ဂံၤဂ့ၤကလဲာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးကိးဝဲအမံၤလၢနီၢ်သ

ကိၤဘိလီၤ. တုၤနုၤတပဟၢဒီးဂီၤကၢၣ်သံဘံၣ်ဘ့န့ၣ်တ ကျဲလီၤ. ဖိသံးဒီးဃ့ၣ်ကဘုးပနၢ်နၢၤန့ၣ်ဒိဒိခိ,ဒိဒိခိ,ဒီး နီၢ်ထံချံသ့ၣ်ညါလီၤ. ဒီးနီၢ်ထံချံန့ၣ် မၤလိာ်အဝၤစံးဝဲ ဒၣ်;ဘံၣ်ဘ့ဓါ,ပှၤဂၤမ့ၢ်ဟဲတလံာ်ဘိတီၤနုၤန့ၣ်လဲၤတ ဂ့ၤ, နီၢ်ထံချံဟးအလိၢ်ခံဒီးပှၤဟဲကလံာ်အီၤဒီးလဲၤဝဲ လီၤ. အီသံးမူၤန့ၣ်တသ့ၣ်ညါလၢၤဘၣ်တၢ်ဘၣ်ဒီးပှၤဂၤ စံၢ်ဃါပနၢ်နၢၤချိကဘုးအသးန့ၣ်ဒီးဟ့ၣ်ဒုးအိၣ်ဘံၣ်ဘ့ န့ၣ်လီၤ. အိၣ်ဝဲဝံၤဒီးကွၤဝဲလီၤ. ကွၤတုၤဒီးအမါနီၢ်ထံ ချံန့ၣ်စံးအီၤဘံၣ်ဘ့ဓါ,စစံးမးနၤပှၤဂၤမ့ၢ်ဟဲကလံာ်ဘိ တီၤနုၤန့ၣ်လဲၤတဂ့ၤ, နတစူၢ်ဘၣ်စကလုၢ်ဘၣ်,ခဲကနံၣ် အံၤ စမၤအိၣ်ကွၤစၢၤနုၤတသ့လၢၤဘၣ်,နကသံလီၤ.

နမ့ၢ်စူၢ်စကလုၢ်န့ၣ်နတသံဘၣ်,တုၤမ့ၢ်အန့ၣ်တစုဒီးပ နၢ်နၢၤလၢဘံၣ်ဘ့အဟၢဖၢပူၤန့ၣ်သူထိၣ်ဒီးကိၤထိၣ်ကွၤ ဝဲရိာ်ရိာ်ဒီးဘံၣ်ဘ့န့ၣ်ကိးအဟၢဖၢပူၤဆီးကဲးဒီးယၣ်အ သးယၢ်ခီယၢ်ခီလီၤ. ပနၢ်နၢၤန့ၣ်ကိၤထိၣ်ကွၤနီၢ်နီၢ်ဒီး ဆဲးဖျိထိၣ်ဘံၣ်ဘ့အဟၢဖၢန့ၣ်ဒီးဘံၣ်ဘ့သံဝဲလီၤ. တုၤ မ့ၢ်အန့ၣ်တစုဒီ းဂီၤန့ၣ်အိၣ်ဃုာ်ကွၤဒီးနီၢ်ထံချံန့ၣ်ဒီး မၤသံကွံာ်အမါဝဲတဂၤလၢအမိၢ်ဃုန့ၢ်အီၤကိးဝဲအမံၤလၢ နီၢ်သကိၤဘိန့ၣ်လီၤစံးဝဲဒၣ်,ဒီးကတၢၢ်ဝဲလီၤ.

၃၆. **ဂီၤကဒံ** န့ၣ်မ့ၢ်ဖိသၣ်လၢအိၣ်ဖျဲၣ်သီဒီးဂီၤဝဲန့ၣ်ပစံး လၢဂီၤကဒံလီၤ. ပှၤတဂၤအမိၢ်ဆံးစၢ်သီဂီၤကဒံစိၤဒံး လီၤ. ဖိသၣ်ဂီၤကဒံန့ၣ်တထံၣ်တဝၢ်ဒံးဘၣ်ပမဲာ်ဘၣ်.

၃၇. **ဂီၤကဖးလး** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဂီၤဝဲတုၤအဝါမးတစဲးစဲးဒီး ပစံးလၢဂီၤကဖးလးလီၤ. ဒီးတၢ်ဂီၤလၢအကိၢ်သွး တၢ်န့ၣ်ပစံးလၢဂီၤကဖးလးစကီးလီၤ.

၃၈. **ဂီၤကယှၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ဖိသၣ်လၢအခိၣ်သူဂီၤတဖၣ်န့ၣ် ပစံးလၢအခိၣ်ဂီၤကယှၤလီၤဒီးပစံးလၢဂီၤကယှၤစ့ၢ်ကီး လီၤ. ပှၤဆံးတဂၤအခိၣ်ဂီၤကယှၤလဲၣ်မီၤ.

၃၉. **ဂီၤကယှာ်** မ့ၢ်ဂီၤကယဲၢ်အဆိလီၤ. တဒီးတဖျၢၣ်ဂိၢ် ကယဲၢ်ဂီၤကယှာ်မးလီၤ.

၄၀. **ဂီၤကယှူ** န့ၣ် မ့ၢ်နိၣ်တိၢ်မ့ၢ်ဃ့ထိၣ်လၢကစၢၢ်ခံက စၢၢ်လီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဖိသၣ်အခိၣ်ဂီၤလၢအခိၣ်သူတသူဘၣ်မ့ၢ် ဂ့ၤ,ဒီး တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအဆူၣ်ဂီၤဝဲန့ၣ် ပစံးလၢဂီၤက ယှူလီၤ. ဂီၤဖံးဖါတဒုဖျါဂီၤကယှူလီၤ.

၄၁. **ဂီၤကယဲၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တဒီးအုၣ်ဂီၤလၢဂီၤဝဲဒီးဆဲးထိၣ် ဒီးအကစီၤန့ၣ် ပစံးလၢဂီၤကယဲၢ်လီၤ. တဒီးတဖျၢၣ်ဂီၤ ကယဲၢ်ဂီၤကယှာ်မးလီၤ.

၄၂. **ဂီၤကၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤထိၣ်လိၢ်ဆ့ၣ်နီၤလၢတၢ်ဖံးလၢ ကသ့ၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်ဒီး အိၣ်ဒီးထးကွၢ်အိၣ်ဒီးပျံၤဒီး ပစံး လၢကသ့ၣ်အဂီၤကၢ်လီၤ. ထဲဂီၤကၢ်စိၤပတစံးဘၣ်,ပစံး လၢကသ့ၣ်အဂီၤကၢ်လီၤ. ကသ့ၣ်အဂီၤကၢ်တဆိန့ၣ်ဆါ ဝဲအပှၤဆံးဒိၣ်ဆံးဒိၣ်ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်. ပဒိၣ်ပတီၤက

Digitized by Google

သ့ဉ်နူဉ် ဆုဉ်နံၤလၢကသ့ဉ်အဂီၤကၢ်အဖိခိဉ်လီၤ. ကသ့ဉ်ဂီၤကၢ်ဂီၤကၢ်နူဉ် မ့ၢ်ပဒိဉ်ဆုဉ်နံၤဝဲလၢအဖိခိဉ်လီၤ. ဒီးပမ့ၢ်ဟ်ထိဉ်ကသ့ဉ်ဂီၤကၢ်ဆူကသ့ဉ်အဖိခိဉ်ဒီး ပစံးလၢဂီၤကၢ်ကသ့ဉ်လီၤ.

၄၃. **ဂီၤကံၢ်** မ့ၢ်ဂီၤကၢ်အဆိလီၤ. ကသ့ဉ်ဂီၤကံၢ်ကသ့ဉ်ဂီၤကၢ်နူဉ်မ့ၢ်တၢ်ဖံးတၢ်ခီလၢပှၤမၢဝဲကဆုဉ်ဒဉ်ဒီးကဟ့်လုးနူဉ်ကျူးလီၤဝဲလၢ ကသ့ဉ်အပျိၢ်ခိဉ်ဒီး ပဒိဉ်ဒၢးကသ့ဉ်နူဉ်ဆုဉ်နံၤဝဲလၢအခံလီၤ.

၄၄. **ဂီၤကံာ်အသး** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဘုမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒိဉ်ထိဉ်ကီလၢအဖိသဉ်နူဉ် လၢအသးအိဉ်နံနဉ်ယိးနံဉ်နူဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဘုလၢအဒၢကပျိာ်အဆၢဒီးဂီၤတစံးစံးဒီးဒိဉ်ထိဉ်ကီဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢဂီၤကံာ်အသးလီၤ. ပှၤကညီဖိတကၤဂီၤကံာ်အသးဒီးဒိဉ်ထိဉ်ကီတၢ, ဘုတလိၢ်ဂီၤကံာ်အသးဒီးပကွၢ်တဒိဉ်ထိဉ်ဘဉ်.

၄၅. **ဂီၤကံဉ်ဂီၤကး** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤဘဉ်ဖှိဉ်ဘဉ်နးတမံၤမံၤဒီးအမဲာ်ဂီၤထိဉ်ဒီးအသးနါပှၢ်ဂီၤထိဉ်ဒီး ပစံးလၢဂီၤကံဉ်ဂီၤကးလီၤ. ပှၤတကၤဟ့ဉ်တၢ်ဒီးပှၤဖိဉ်အီၤဒီးဟ်ထိဉ်မးအမဲာ်ဂီၤကံဉ်ဂီၤကးလီၤ.

၄၆. **ဂီၤကဲၤ** နူဉ်မ့ၢ်တၢၢ်တကလုာ်ပကီးလၢတၢၢ်သ့ဉ်ဒီးမၤအဒၢဒီးစဲဘူးဃှာ်သ့ဉ်လဉ်ဆူလၢတၢ်စဲဘူးတကလုာ်ဒီးတၢ်တကလုာ်နူဉ် ပစံးလၢတၢၢ်သ့ဉ်အဂီၤကဲၤလီၤ. တၢၢ်သ့ဉ်အဂီၤကဲၤနူဉ်မ့ၢ်တၢၢ်သ့ဉ်အဒၢလၢအမၤစဲဘူးတၢ်နူဉ်လီၤ.

၄၇. **ဂီၤခိဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီထီၤသနံၤဒီးပၢၢ်ကဲၢ်သနံၤအဖှလၢပၢၢ်အါအါပတိၤသနံၢ်နူဉ် ပမ့ၢ်တဂီၤခိဉ်ဘဉ်ဒီးထံဆူကလီၤဟ့ၢ်ကွံာ်လီၤ. ပမ့ၢ်မၤသနံၤဒီးဂီၤခိဉ်နူဉ်ပပၢၢ်ကဲၢ်ကီၤလၢသ့ဉ်ကျူးကျိဉ်ဒီးထံဆူတလီၤဟ့ၢ်ဘဉ်.

၄၈. **ဂီၤဂီၤ** နူဉ် မ့ၢ်မှဉ်အူကဲၤဒီးအလဉ်ဖျါဝးလုၢ်လုၢ်နူဉ်ပစံးလၢမှဉ်ကဲၤဂီၤဂီၤလီၤ. မှဉ်အိဉ်ပှၢ်လၢ်ကျါဒီးအ လဉ်ဖျါမးဂီၤဂီၤလီၤ.

၄၈-၁. **ဂီၤဂၢ်ဂီၤဂၢ်.**

၄၉. **ဂီၤဂၢ်ဂီၤဂၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီလဲၤတၢ်တချူဘဉ်ဒီးလဲၤတၢ်ဝးလၢဂံၤဂ့ၤဒီးပစံးလၢဂီၤဂၢ်ဂီၤဂၢ်လီၤ. ပှၤတကၤလဲၤမးတၢ်ဂီၤဂၢ်ဂီၤဂၢ်လီၤ. ပှၤတကၤလဲၤမးတၢ်ဂီၤဂၢ်ဂီၤဂၢ်,လဲၤတၢ်တချူဘဉ်,ပှၤတကၤကဒုးကဒဲဂီၤဂၢ်ဂီၤဂၢ်မ့ၢ်အဘဉ်မနုၤလဲဉ်.

၅၀. **ဂီၤဂၢ်ဂီၤဂၢ်.**

၅၁. **ဂီၤဃု** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်လၢအဂီၤတဂ့ၤဘဉ်,ဂီၤဝဲဘဉ်ဒးခီၤဒီးပကွၢ်တဂ့ၤဘဉ်တဖံၤလၢ်လၢ်နူဉ်ပစံးလၢအဂီၤဃုလီၤ. ပှၤတကၤအိဉ်တၢ်ကမၢအိဉ်ဒီးအခဲဂီၤဃုပကွၢ်တဂ့ၤဘဉ်,ဟိဉ်ခိဉ်ဖျါဂီၤယံၢ်ဂီၤယုနူဉ်ဘုတဂ့ၤဘဉ်.

၅၂. **ဂီၤဃံဉ်ဂီၤဃဲး** နူဉ် မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်လၢအဂီၤတဂ့ၤဘဉ်ဒီးဂီၤဝဲတစံးစံးခီၤနူဉ်ပစံးလၢဂီၤဃဲးလီၤ. ဒီးတၢ်ဂီၤဒ်ဘုဃဲးအသးဂီၤအသိးနူဉ်ဒီး ပစံးလၢဂီၤဃဲးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဘုဃဲးနူဉ်ပမ့ၢ်ဆုဒီးအသးမၤအသးဂီၤဃဲးဝဲလီၤ. လၢၢ်ဖိမံးဖိနူဉ်ဂီၤဃဲးတနံၤလီၤ. ဒီးဟိဉ်ခိဉ်နူဉ်တပှၤပှၤဂီၤဃဲးဝဲလီၤ. တၢ်လၢတၢ်မၤအသးဂီၤဃဲးနူဉ်မ့ၢ်တၢ်လၢအဂီၤဘဉ်ဒးခီၤနူဉ်ပစံးလၢဂီၤဃဲးလီၤ.

၅၃. **ဂီၤဆှဉ်တလာ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ဂီၤဝဲလၢအဂ့ၤတဖဉ်ဒ်ပသွံဉ်အသိးဒီးပစံးလၢဂီၤဆှဉ်ကလာ်လီၤ. သးကလးအဂီၤနူဉ် ပကွၢ်ဖျါမၤသးဂီၤဆှဉ်ကလာ်လီၤ. တၢ်ဂီၤဖျါဆဲးထိဉ်ဒီးအလုးနူဉ်ပစံးလၢဂီၤဆှဉ်ကလာ်လီၤ.

၅၄. **ဂီၤထံး** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်မ့ၢ်ဘူးဒီးပှၤတမံၤလၢပဆၢထၢဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဆှဉ်နီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပဂီၤထံးလီၤ. ဃာ်အိဉ်လၢစဂီၤထံးတဘ့ဉ်,ဟဲဟံးန့ၢ်ကၢ်နဲာ်,အိဉ်လၢစဂီၤထံးတဂ့ၤ,တၢ်ကိၢ်စသး,ပှၤမှခိဉ်ဖိတဖဉ်အိဉ်လၢကစၢ်ယွၤအဂီၤထံးလီၤ.

၅၅. **ဂီၤထိဉ်ဆှဉ်** နူဉ် ဒ်ပကူာ်သ့ဉ်ထိဉ်ဘးကထိဒီးပမၤထိဉ်တၢ်ဒ်ဒဲအသိးကစီၤထိဉ်ဖးထီလၢ သ့ဉ်ကပၤဘူးဒီးသ့ဉ်နူဉ်ပစံးလၢပဂီၤထိဉ်သ့ဉ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢသ့ဉ်ဂီၤထိဉ်စကီးလီၤ. ပမၤအဖၢမ့ၢ်နူဉ်ပစံးလၢပဂီၤထိဉ်သ့ဉ်,ပမၤမ့ၢ်ဝံၤဒီးပကီးလၢသ့ဉ်ဂီၤထိဉ်လီၤ.

၅၆. **ဂီၤပၤ** နူဉ် မ့ၢ်ဟံဉ်ဒူဉ်နူဉ်ပသးပှ်လၢပျၢကီးလၢဂီၤပၤလီၤ. ဂီၤဘှဉ်ဂီၤပၤနူဉ်မ့ၢ်ဟံဉ်ဒူဉ်ဟံဉ်ကဉ်လီၤ.ဒီးဟံဉ်ဒူဉ်တကပၤနူဉ်ပကီးလၢဂီၤပၤလီၤလီၤ. စတြဲာ်ထိဉ်ထိဉ်အဒံးလၢဂီၤပၤလီၤနူဉ်နထံဉ်ကီးစါ.

၅၇. **ဂီၤဖံး** နူဉ် မ့ၢ်ဆဉ်ခိၤကိၢ်ခိၤတကလုာ်ဒီးပကီးလၢဂီၤဖံးလီၤ. ဒီးအိဉ်ဒီးအမံၤအိဉ်ဒီးအဒၢလီၤ. ဒီးဂီၤဖံးဒၢနူဉ်ကီၤသူကီၤလၤဘှဉ်ဝဲလီၤ.

၅၈. **ဂီၤမူ** နူဉ်မ့ၢ်မုၤလဲဉ်မုၤလဲဉ်စတသ့ဉ်ညါဘဉ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးဘဉ်,လီၤက်လၢကမ့ၢ်ပသးပှၢ်စံးတၢ်ကမ့ၢ်ဂီၤတစံးစံးသိးဘဉ်ဆဉ်ဒီး လၢစဖိသဉ်နူဉ်စသးပှၤနီဉ်ကွၤလဲ.

၅၉. **ဂီၤမှဉ်** နူဉ် သ့ဉ်တကလုာ်အလဉ်ပြံကဒံခီၤဒီးအဖံးဂီၤဝဲတစံးစံးနူဉ်ပစံးလၢဂီၤမှဉ်လီၤ. ဒီးပှၤဝဲဉ်ကလိးတဖဉ်ရှံအီဝဲအဂံၢ်ဒီးမၤဝဲလၢကသံဉ်လီၤ.

၆၀. **ဂီၤမဲာ်** နူဉ် မ့ၢ်တၤအုးတကလုာ်အမဲာ်ဂီၤလုးဝဲဒီးပစံးလၢတၤအုးဂီၤမဲာ်လီၤ. တၤအုးဂီၤမဲာ်နူဉ်မ့ၢ်အိဉ်လၢပှၢ်ဒိဉ်ကနၢဒီးအါဝဲသဉ်ဝဲလီၤ.

၆၁. **ဂီၤလံဂီၤလိ** နူဉ်မ့ၢ်မှဉ်အလှၢ်ဒီးမှဉ်အလဉ်ကျိဉ်ကျဲလိာ်အသးလၢပတဲးခုးနူဉ်ဒီး ပစံးလၢဂီၤလံဂီၤလိလီၤ. မှဉ်လဉ်ထိဉ်လၢမှဉ်ခုဉ်ကျါဂီၤလံဂီၤလိမးလီၤ.

၆၂. **ဂီၤလၢ** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤလၢဟ်သးကနလီၤတၢ်,သံဉ်စူး

Digitized by Google

သံၣ်ကျိၤ,မၤသးကဆဲကဆိတဖၣ်နူၣ် ပစံးလၢဂီၤလၢလီၤ. ပှၤတဂၤဂၤမ့ၢ်တမၤအါမၤသိဘၣ်တၢ်,မ့ၢ်ခိးအသး မ့ၢ်မၤထဲတၢ်ဂ့ၤဒီး ပစံးလၢအဂီၤလၢလီၤ. ပှၤလၢမၤတၢ်ဂ့ၤတဖၣ်နူၣ်အဂီၤလၢဝဲလီၤ.

၆၃. **ဂီၤထထၢ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢမၤအါမၤသိတၢ်ဒီးဟ့ၣ်တၢ်,မၤကမၣ်ကၢ်ခဲလၢာ်နူၣ် ပစံးလၢအဂီၤတလၢဘၣ်လီၤ. သုမၤအါသုသးနူၣ်သုကစၢ်အဂီၤ တလၢဘၣ်နူၣ် သုမဲာ်တဆုးဘၣ်ဧါ.

၆၄. **ဂီၤသိၣ်ထၢ** နူၣ် မ့ၢ်မ့ၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်ဃိလၢတၢ်တချုး ကိၢ်လီၤတၢ်တချုးကပီၤထိၣ်တဝၢ်ဒံးဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢဂီၤသိၣ်ထၢလီၤ. ဖီအိၣ်မ့ၤန့ၢ်ဂီၤဖီပကလဲၤတၢ်လၢဂီၤသိၣ်ထၢလီၤ. လဲၤကျိၢ်နီၣ်လၢဂီၤသိၣ်ထၢတက့ၢ်.

၆၅. **ဝဲၤဂီၤ.**

၆၆. **ဃဲၤဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤမၤတကဲတစဲးစဲးဒီး အိၣ်မ့ၤတနှာ်အီထံတနှာ်ဒီးဃဲၤဝဲဒီးတူၢ်ဃာ်ဃာ်ကလဲာ်, သံစိၢ်တသံဒီးပစံးလၢဖှၣ်သံဃဲၤဂီၤလီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်မ့ၤအိၣ်ထံတဝံၣ်ဘၣ်ဒီးဖှၣ်သံဃဲဂီၤနးကၢ,ဒီးပစံးထဲဃဲၤဂီၤနူၣ်တသ့ဘၣ်,ပဘၣ်စံးလၢဖှၣ်သံဃဲၤဂီၤလီၤ.

၆၇. **ဟးရှာ်ဟးဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢတဂံာ်တသိၣ်တၢ်, ကုမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, လိၢ်ဆ့ၣ်နီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်ဖျှထိၣ်ဆဲထိၣ်,လီၤဂ့ၤလီၤဃိၢ်တဂံာ်တသိၣ်တလှာ်တကျိၣ်ဘၣ်တၢ်ဒီးပစံးလၢဟးဂီၤလီၤ. ဟံၣ်ဟးဂီၤလၢာ်လံ,ပအိၣ်တသ့လၢၤဘၣ်, လိၢ်ဆ့ၣ်နီၤတဖျၢၣ်ဟးဂီၤ ဒီးစကွဲာ်တ့ၢ်သလူၤ.

၆၈. **ခဲဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်မ့ၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်ကဒီးပစံးလၢခဲဂီၤလီၤ. မ့ၢ်မ့ၢ်ခဲဂီၤတနံၤနူၣ် ကဘၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဘံုးအနံၤလီၤ. မ့ၢ်တု့ၢ်လၢခဲဂီၤတနံၤဒီးအိၣ်ရိအိၣ်ဖှိၣ်ဘါကစၢ်ယွၤတက့ၢ်.

၆၉. **ထံၢ်ဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ထံထိၣ်အဆိလီၤ. ထံမ့ၢ်ထိၣ်လှာ်ဘၢဟိၣ်ခိၣ်ဒီးပစံးလၢထံထိၣ်ကိၢ်ဂီၤလီၤ.

၇၀. **ထၢၣ်လီၤဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢပျုၤအနၣ်အဒါကဟဲမၤအါမၤသိဘၣ်အီၤဒီးမၤဟ်အဃဲအဘိအပီးအလိဒီး ကီးဖှိၣ်အခ့အပှၤအါအါန်ကနၢၤအနၣ်အဒါဒီး ပစံးလၢထၢၣ်လီၤဂီၤလီၤအသးလီၤ. စီၤပၤတဖၣ်ထၢၣ်လီၤဂီၤလီၤအသးဒီးခ့ဒီးပှၤဒီးဃဲာ်ဒီးသံးနှာ်သံးကျိလီၤ.

၇၁. **ထၢၣ်ထၢၣ်ဂီၤဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢသါကလဲၤတၢ်ဒီးလဲၤကဘူၣ်,တၢ်မိၣ်လဲၤအသးနးနးကလဲာ်,လဲၤဝဲစိၢ်တဘူၣ်, ဒီးအိၣ်ကူၤဝဲ, ဒီးသါကလဲၤကဒီး, လဲၤတဘူၣ်ဒီးအိၣ်ကူၤဝဲဒီးပစံးလၢထၢၣ်ထၢၣ်ဂီၤဂီၤလီၤ. ပှၤတဂၤသါကလဲၤဆူဝ့ၢ်ပှၤဒီးအသကိးတအိၣ်ဘၣ်ဒီးလဲၤဝဲတဘူၣ်ဘၣ်ဒီးထၢၣ်ထၢၣ်ဂီၤဂီၤဒၣ်အတၢ်တဂၤဓိၤလီၤ.

၇၂. **တူၢ်ဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ဆၣ်ဖးဒိၣ်တဖျၢၣ်ထိၣ်ဝဲလၢဂီၤတခီဒီးပစံးလၢဆၣ်တူၢ်ဂီၤလီၤ. ဆၣ်တူၢ်ဂီၤနူၣ်ထိၣ်လၢမ့ၢ်ကဆ့ၣ်ထိၣ်အဆၢဒီးထိၣ်ဝဲလၢမုၢ်ထိၣ်တခီနူၣ်ပကီးလၢဆၣ်တူၢ်ဂီၤဒီးဘၣ်တစုစုပကီးလၢတူၢ်ဂီၤတလိလိလီၤ.

၇၃. **သိၣ်ဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ကလံၤကလှာ်အဆိလီၤ. ကလံၤသိၣ်ဂီၤဆူၣ်သမိး ကလံၤမုၢ်သိၣ်ဂီၤဘိကအုးလၢကစၢ်ကလိ.

၇၄. **သိၣ်ဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ကလှာ်အဆိလီၤဒီးသိၣ်ဂီၤတၢ်ဖိဃၢ်အိၣ်တကလှာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ထိၣ်လွဲၢ်ကလှာ်နူၣ်ဘၣ်တစုစုပကီးထဲကလှာ်ဓိၤဒီးပကီးအဆိဒီးကလှာ်သိၣ်ဂီၤဒ်နူၣ်လီၤ.

၇၅. **လၢာ်ဂီၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပမၤတၢ်အိၣ်ဒီး ဖိဒံဖိသၣ်အိၣ်လိာ်ကွဲကြိကြိဒီးလၢာ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢလၢာ်ဂီၤလီၤ. ပှၤတဂၤအမိၢ်ဟ်သဘျုၣ်သဲးသၣ်ဒီးအိၣ်လၢာ်ဂီၤဝဲကြိကြိဝဲ လီၤ. ဒီးပှၤကၢၣ်တဖၣ်နူၣ် မ့ၢ်တမၤဘၣ်တၢ်ဒီးအိၣ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢအိၣ်လၢာ်ဂီၤတၢ်စကီးလီၤ.

၇၆. **သိၣ်ဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိဃၢ်တကလှာ်ထဲဘ့တဖျၢၣ်ဒီးအဒံးဂီၤဒီးပစံးလၢသိၣ်ဂီၤလီၤ. သိၣ်ဂီၤနူၣ်အိၣ်လၢဘဲဖးအကျါဒီး မၤသးဂီၤကစဲးဂီၤကစဲးဒီးပမ့ၢ်ဟံးဘၣ်ဒီးပစ့နၢဟ့လီၤ. တၢ်ဖိဃၢ်အိၣ်လၢဘဲဖးအကျါနူၣ်မ့ၢ်သိၣ်ဂီၤတဖၣ်ဒီးဂီၤဝဲလီၤ.

၇၇. **သ့ၣ်ဂီၤထိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤကစီၤထိၣ်ဒဲလၢသ့ၣ်ကပၤလၢပကကူာ်သ့ၣ်ပကအိၣ်အဂံၢ်ဒီးပစံးလၢသ့ၣ်ဂီၤထိၣ်လီၤ. သ့ၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်လၢအထိတဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပကူာ်လၢသ့ၣ်ဂီၤထိၣ်အခိၣ်လီၤ.

၇၈. **ဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကမ့ၢ်လၢမဲးအကျါပြံကဒံဓိၤဒီးဂီၤဝဲဒီးပစံးလၢဂီၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢတၢ်ဂီၤတစုစု,ပစံးလၢတၢ်ကမ့ၢ်ဂီၤတစုစုပစံးလၢဂီၤတစုစုလီၤ. ဂီၤနူၣ်ပမ့ၢ်မံလၢပြံမိၣ်ဒီးဟးလၢပလီၤ, အှၣ်ပမဲာ်ဖံး, အှၣ်ပဒ့ပှၤ,ပှံၢ်စွဲးစွဲးလီၤ.

၇၉. **လူဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ထံဘၣ်အါပတအဲၣ်ဒီးလၢၤဘၣ်ဒီးပဂ်ကွဲာ်နူၣ်ပစံးလၢပလူဂီၤ,ဒီးဖိသၣ်ဂ်ကွဲာ်ကြိကြိထံနူၣ်ပစံးလၢလူဂီၤထံလီၤလီၤ. နလူဂီၤကွဲာ်ထံဘၣ်မုၤလဲၣ်.

၈၀. **ပှိၤဂီၤမ့ၢ်သိသံၣ်အဆိ,သိသံၣ်ပှိၤဂီၤ** စံးဝဲဒၣ်လီၤ. သိသံၣ်နူၣ်မ့ၢ်ကစၢ်လၢအဒိၣ်ကတၢ်လီၤ.

၈၁. **ဒံမုၣ်ပှိၤဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ဒံမုၣ်တကလှာ်အသၣ်မံဂီၤဒီးပကီးလၢဒံမုၣ်ပှိၤဂီၤလီၤ.

ဒံမုၣ်ပှိၤဂီၤအမုၢ်အါ
နၢၤဒၣ်ခဲဒ့ပှၢ်ဝၣ်ကး
ဒံမုၣ်ပှိၤဂီၤအမုၢ်ဆံး
နၢၤဒၣ်ခဲဒ့ပှၢ်ဝၣ်မံၤ

၁. **ဃါ** CO. Of ရှိၣ်.

၂. **ဃါ** နူၣ်မ့ၢ်ပမၤပျုၤမၤဖုးတၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤပျုၤ

Digitized by Google

မၤဖုးပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမၤန့ၢ်သိၣ်ပကလုာ်ယါယါဒီးပစံးလၢပယါလီၤ. ဒီးပမၤသိၣ်ပကလုၢ်ဟဲးဟဲးဒီးပစံးလၢပယါ,ဒီးပမၤသိၣ်ပကလုၢ်ဟၢၣ်ဧးဟၢၣ်ဧးဒီးပစံးလၢပယါ,ပမၤသိၣ်ပကလုၢ်ဟၢၣ်ဟၢၣ်ဒီး ပစံးလၢပယါလီၤ. တးအုးဟဲလီၤအီၣ်ဘ့သဲၣ်ကၢ, ယါမိၣ်,ယါယှၢ်ကွဲာ်တက့ၢ်.

၃. **ကတိၤဆါ** နူၣ် မ့ၢ်ပသးဒိၣ်ထိၣ်ပှၤဂၤဒီးပအူၣ်လိာ်ပသးဒီးပှၤဂၤဒီးပကတိၤတၢ်ဒီး ပှၤဂၤဒီးပမၤသိၣ်ပကလုၢ်ဟဲးဟဲးဒီးပစံးလၢပကတိၤယါလီၤ. ပကတိၤယါတၢ်နူၣ်ပကတိၤတခီပမၤသိၣ်ငဘလုၢ်ဟဲးဟဲးတခီဒီးမ့ၢ်ပကတိၤယါလီၤ.ပှၤတဂၤကတိၤတၢ်ဒီးပှၤဂၤဒီးကတိၤယါကတိၤယါဝဲလီၤ.

၄. **ကီးဆါ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမံပၢၢခုးလၢထိးအီၣ်ဘ့နူၣ်ဒီးမၤသိၣ်အကလုၢ်ဟၢၣ်ဟၢၣ်ဒ်ပကီးအသိးတစဲးစဲးဒ်ပယါတၢ်အသိးတစဲးစဲးဒီးပစံးလၢကီးယါတၢ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤမံပၢၢခုးဒီးကီးယါတၢ်လၢခုးကျၣ်ပူၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢကီးယါတၢ်စကီးလီၤ.

၅. **ကီးဆါတၢ်** နူၣ် ယါတၢ်လၢအကလုၢ်ဖးဒိၣ်ဒ်ပကီးအသိးဒီးပစံးလၢကီးယါတၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤထံၣ်ကဆိဒီးကီးယါတၢ်လၢအကလုၢ် ဖးဒိၣ်ဒီးကဆိယှၢ်ဝဲလီၤ.

၆. **ကီးဆါဆါ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကီးအကလုၢ်ဒ်ပကိာ်ဘဲးအသိးတစဲးစဲးဒီး အကလုၢ်ယဲကအဲးဒီးကီးဝဲသၢဘီလွံၢ်ဘီဒီးပစံးလၢကီးယါယါလီၤ. ပှၤတဂၤကီးယါယါယါမ့ၢ်အကီးမနုၤလဲၣ်, ဖိသၣ်ကီးကွၤအမိၢ်လဲၤကူးဘ့နူၣ်ကီးဝဲယါယါလီၤ.

၇. **တဲးဆါဆါ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤသိၣ်အကလုၢ်စရှကဒ့ဒီးမၤဝဲခံဘီမ့ၢ်ဂ့ၤ,သၢဘီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးပစံးလၢကဲးယါယါလီၤ. ပှၤတဂၤအဝဲၢ်လှပျုၤအီၤဒီးကဲးမးယါယါလီၤ.

၈. **မ့ၢ်ဆါ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ပိုၤတကလုာ်အီၣ်လၢမူခိၣ်ဒီးအဘီအမုၢ်အထံအကိၢ်လီၤအခူအဝ့ၢ်,ဒီးစီၤလိၣ်စီၤပၤဒီးဂ့ၤဝါစိဆုံမးဝဲလီၤ. ဒီးပကီးလၢမ့ၢ်ယါပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်,ဒီးဂ့ၤဝါဆုံဝဲဒီးတအီၣ်တအီဘၣ်တၢ်နိတမံၤဘၣ်,ဒီးလိာ်ကွဲစ့ဖိထူဖိဒီးဘျုးအီၣ်သံသးလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်,ဒီးအခ့အပှၤအဖိာ်မုၣ်ဖိာ်ခွါတဖၣ်နူၣ်ပကီးလၢမ့ၢ်ယါဖိဒီးအစီၤလိၣ်စီၤပၤတဖၣ်နူၣ် ပကီးလၢမ့ၢ်ယါဒိၣ်လီၤပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်, ပှၤလၢမၤဘူၣ်မၤတိၢ်ဒီးနူၢ်ဘူၣ်နူၢ်တိၢ်တဖၣ်နူၣ်တုၤသံဒီးကထၢတိၢ်ထိၣ်ကွၤဒီးကဲဘၣ်ဝဲလၢသံးယိၣ်ဖိမ့ၢ်ယါဖိလီၤပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၉. **သံးဃိၣ်မ့ၢ်ဆါ** နူၣ် ပှၤလၢအသံဝဲ ဒီးကဲထိၣ်လၢမ့ၢ်ယါဒီးအဖိအလံၤလှၢ်အီၣ်လှၢ်အီလၢမၤနာ်စီၤဖှံၣ်စီၤ,မ့ၢ်စီၤဘုးစီၤနူၣ်ပစံးလၢသံးယိၣ်မ့ၢ်ယါလီၤ. ဒီးပှၤကညီမ့ၢ်ဆူမ့ၢ်ဆါဒီးစံးဝဲလၢသံယိၣ်မ့ၢ်ယါလိာ်အီၣ်ဒီး မၤဂ့ၢ်မၤဘုးဒီး ကီးထိၣ်အမိၢ်အပၢ်လၢ အသံတလၢတ့ၢ်ဝဲတဖၣ်နူၣ်စံးဝဲဒၣ်, မိၢ်သ့ၣ်ပၢ်သ့ၣ်ဖ, စကလုၢ်အီၣ်နၤလၢထိၣ်ညၣ်ဆီညၣ်မ့ၤစံၣ်ထံဆၢဒီး မၤဘျိၣ်မၤဘျါနဖိနလံၤတက့ၢ်, စံးဝဲဒၣ်နူၣ်ဒီးပစံးလၢလှၢ်အီၣ်လှၢ်အီအမိၢ်အပၢ်လၢကဲထိၣ်လၢသံးယိၣ်မ့ၢ်ယါနူၣ်လီၤ. ဒီးတုၤအမၤတကဲဘျါဒီးစံးဝဲလၢသံးယိၣ်မ့ၢ်ယါမၤဘျါလီၤ. ဒီးအမၤတကဲဘၣ်ဒီးသံဝဲနူၣ်စံးဝဲလၢ သံၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ယါမၤသံဒီးအတၢ်တကွၢ်ဘၣ်အီၤဘၣ်ဒီးဟီၣ်ဝဲတနီၤ, ဆိၣ်ဝဲလၢထါကျိာ်တနီၤ,ဆိၣ်ဝဲလၢထါအကျိာ်ဒ်အံၤ.

လှၢ်အီၣ်မ့ၢ်ယါလှၢ်အီၣ်ဒီး
မ့ၢ်ယါတအဲးထိၣ်ကွၢ်လီၤ
လှၢ်အီၣ်မ့ၢ်ယါလှၢ်အီၣ်မး
မ့ၢ်ယါတအဲးထိၣ်ကွၢ်ယၤ
မ့ၢ်ယါဆိၣ်လီၤတၢ်ဘၣ်သံ
ဆိၣ်သကီးဒီးဒိၣ်ဒီးဆံး
မ့ၢ်ယါဆိၣ်လီၤတၢ်ဟီၣ်စၤ
ဆိၣ်သကီးဒီးမ့ၢ်ဒီးခွါ
ဖံမ့ၢ်သံဖုအီၣ်တမုာ်
ဖုမ့ၢ်သံဖံအီၣ်တမုာ်
မ့ၢ်ယါလၢအသံသအုး
တဖျိမုၤသံယှာ်အီၣ်ယှာ်
ဖံမ့ၢ်သံဖုအီၣ်တကဲ
ဖုမ့ၢ်သံဖံအီၣ်တကဲ
မ့ၢ်ယါလၢအသံသူၣ်ဂဲၤ
တဖျိမုၤသံထွဲအီၣ်ထွဲ
ဆိၣ်ဝဲဒ်နူၣ်လီၤ.

၁၀. **မ့ၢ်ဆါချၢၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤပိုၤအဖိာ်မုၣ်တကလုာ်လၢပှၤလၢပျၢၤတဖၣ်ထံၣ်ဝဲလၢချၢၣ်ခံချၢၣ်လီၤဒီး ကီးဝဲလၢမ့ၢ်ယါချၢၣ်လီၤ. ဒီးပှၤစံးဝဲလၢမ့ၢ်ယါဖိလၢမူခိၣ်နူၣ်ဟဲလီၣ်ဖျါအသးလၢပှၤကညီလီၤ. ဒီးလၢပျၢၤနူၣ်ပှၤကညီထံၣ်ဝဲအဟဲဟီၣ်ဘၣ်ပှၤကညီတစုစုဒီးလၢပှၤကညီဟူထိၣ်ကွၤလိာ်အသးနူၣ် ပှၤကညီမၤထါ ဒီးဆုဖျိဆုပျုၤမ့ၢ်ယါချၢၣ်လၢထါအကျိာ်ဒီး တုၤခဲကနံၣ်အံၤပတထံၣ်လၢၤဘၣ်မ့ၢ်ယါချၢၣ်ဘၣ်, ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲတၤဒိၣ်ခိၣ်နူၣ်အီၣ်ဒီးအကစၢ်, ဒီးအကစၢ်မ့ၢ်မ့ၢ်ယါချၢၣ်လီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်, ဒီးလၢပျၢၤနူၣ်ပမ့ၢ်မၤသံတၤဒိၣ်ခိၣ် ဒီးမ့ၢ်ယါချၢၣ်နူၣ်လိာ်အီၣ်ပှၤလီၤ, စံးဝဲဒၣ်.

၁၂. **မ့ၢ်ဆါဒိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်မ့ၢ်ယါစီၤလိၣ်စီၤပၤအစကီၤစဘးတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢမ့ၢ်ယါဒိၣ်လီၤ. ဒီးအီၣ်လၢမူခိၣ်လၢအဘီပူၤမ့ၢ်ပူၤစံၣ်ညိၣ်တၢ်လၢဂ့ၤထိၣ်ပသီထိၣ်တဖၣ်နူၣ်ဝ့ၤပှၤကညီဖိာ်မုၣ်ဒီးအဖိာ်ခွါအသွံၣ်ဒီးတုၤအသွံၣ်စဲဘူးလိာ်အသး ဒီးဒီမိဝၤဘၣ်ဝဲ, တုၤအသွံၣ်မ့ၢ်တစဲဘူး

Digitized by Google

ဘ်ိနီးတၼီမိဝၤဘ်ိဘ်ိဝဲဘ်ိ, ပသးပှ်ၢစႆးဝဲၼ်ိ, တၢ် လၢပုၤကညီၼ့ၣ် သလိာ်ကကဲထိ်ိလၢပုၤကညီၼ့ၣ် မ့ၢ်ယါဝ့ၤအသွ့ၣ်ဝံၤနီးကဲထိ်ိလၢပုၤကညီလၢခံလီၤ. တၢ်လၢပုၤကညီၼီမိဝၤၼ့ၣ် မ့ၢ်ယါဝ့ၤယုာ်အသွ့ၣ်ဝံၤနီးဟဲ ကဲထိ်ိလၢပုၤကညီနီးအိ်ိနှာ်သကွကိၢ်တဂၤ တဘ့ၣ် နီး တုၤအၼိ်ိထိ်ိနီးနူ်ဘ်ိကွၤလိာ်အသးလီၤပသးပှ်ၢစႆးဝဲ ၼ်ိ.

၁၃. **မ့ၢ်ယါဖိ** ၼ့ၣ် မ့ၢ်မ့ၢ်ယါလၢအဖုအပုၤအဖိာ်မုၣ်ဖိာ် ခွါတဖၣ်ၼ့ၣ်ပစံးလၢမ့ၢ်ယါဖိလီၤ. လၢပျၢၤၼ့ၣ်ပှၤတ နီၤနီၤထံ့ၣ်ဝဲလၢ မ့ၢ်ယါဖိဟဲလီၤလိာ်ကွဲထံလၢကမါပှူၤ ၼ့ၣ်ဂ့ၤသါတးနီးကပီၤမးတစဲးစဲးလီၤ. ပသးပှ်ၢစႆးဝဲၼ်ိ.

၁၄. **မ့ၢ်ယါကၢၣ်** ၼ့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိယၢ်တကလုာ်ဘိကိၢ်ဘိ ဟ့ထဲဘုဘိချ့ၣ်ဘိနီး ပစံးလၢမ့ၢ်ယါကၢၣ်လီၤ. မ့ၢ်ယါ ကၢၣ်ၼ့ၣ်ဖိးလိာ်အသးခံဘ့ၣ်နီးလီၤတဲာ်လၢယီခိ်ိလာ် အိ်ိလၢမဲးလိၢ်သၼီအလီၤပထံ့ၣ်တစုစုလီၤ.

၁၅. **ခံယါ** ၼ့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအိ်ိလၢသ့ၣ်ခံဝ့ၣ် ခံတၢအုးတၢသွီ့ၣ်, ကယူၤဖၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ၼ့ၣ် အခံဆ့ၣ် နီၤၼ့ၣ်ကိၤဝဲနီးပစံးလၢအခံယါလီၤ. တးအုးတၢသွီ့ၣ်တ ဖၣ်ၼ့ၣ် ဆ့ၣ်နီၤလၢသ့ၣ်ဒုခိ်ိနီးအခံကိၢ်လီၤယါနီး အခံ ယါအိ်ိထိ်ိကိၤတါချါလီၤ. တၢသွီ့ၣ်တဒုအိ်ိနီးအခံ ခိ်ိခံယါကိၤသမိး.

၁၆. **စံၢ်ယါ** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ပမၤဘျုးမၤကနီၤလူၢ်သၣ်ဒံသၣ်ပ ထိးသူ့ၣ်ပထိးသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်နီးတၢ်လၣ်,တၢ်ဖံးတၢ်ညၣ် မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကျိၣ်ကျဲနီးမိၢ်ဂံာ်ဖါယဲအံသၣ်သၼိ်ိအုၣ်နီးပစံၢ် ႏိုးႏိုးနီးပစံးလၢပစံၢ်ယါလီၤ. နီးပစံးလၢပစံၢ်ယါအိ်ိ စကီးလီၤ. နီးပစံးလၢတၢ်စံၢ်ယါစကီးလီၤ.

၁၇. **ညီယါ** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ညီနုၢ်အဆိလီၤ. ပအိ်ိတၢ်ကမၢၤ အိ်ိၼ့ၣ်တုၤအညီနုၢ်ညီယါနီး ပအိ်ိကွၤတကဲဘ်ိ,တၢ် မိ်ိအိ်ိပသးလီၤ. ပမၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကတိၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပအိ်ိတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တုၤလီၤတၢ်တပူၤပူၤနီးပတမၤပအိ်ိ တသ့,ပတအိ်ိဘ်ိပအိ်ိတကဲ,ပတကတိၤဘ်ိပအိ်ိ တမုာ်နီးပစံးလၢညီနုၢ်ညီယါလီၤ. ပှၤတဂၤကွဲးလံာ် ညီနုၢ်ညီယါနီး ကွဲးဝဲကဲလီၤကမ့ၢ်ကၢ်ညီနုၢ်ညီယါတ့ၢ် သၢ.

၁၈. **ယါတံာ်** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ထိ်ိသူထိ်ိကိးထိ်ိခ့တဖၣ်မ့ၢ်ဟု အၼံၣ်အဖိနီး မၤတံာ်အပူၤခိ်ိထိးလၢသ့ၣ်ထုးဝၣ်ထုး, ဟိ်ိခိ်ိဂၢပံာ်နီးဟ်ထုၣ်ဖျိဝဲတြၢ်အနိာ်ၼ့ၣ်မိၤနီးပစံးလၢ ယါတံာ်အပူၤလီၤ. ထိ်ိကိးထိ်ိသူၼ့ၣ်မ့ၢ်ဟုအၼံၣ်နီး ယါတံာ်အပူၤခိ်ိထိးၼ့ၣ် ဟ်ဖျိဝဲတြၢ်အနိာ်မိၤနီးကိာ်ထိ်ိ အနိာ်ၼ့ၣ်နီး အဖါဒုးအိ်ိအဆၣ်ကိးမ့ၢ်နံၤတုၤအဖိဖး ထိ်ိယူၤထိ်ိဝဲ.

၁၉. **နၢယါ** ၼ့ၣ် မ့ၢ်နၢယဲအဆိလီၤ. ကသံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သံး

မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်နၢဘ်ိပှၤနီးပစံးလၢနၢယဲနၢယါလီၤ.တၢ်နၢယဲ နၢယါ ဘ်ိယၢၤလၢကသံၣ်လဲၣ်,မ့ၢ်အအိ်ိဝဲလဲၣ်.

၂၀. **ဖီမ့ၢ်ယါ** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ဖိတကလုာ်ၼ့ၣ်အခိ်ိမဲထိ်ိလၢ သ့ၣ်ကပၤနီးအဖိဖးအၼီအိ်ိတထါတထါနီး အဖးလၢ အၼီလီၤၼ့ၣ်ပြၢကၼံမိၤနီးပကီးလၢဖိမ့ၢ်ယါလီၤ. နီးအဖိ ဝါနီးနၢမူတစဲးစဲးလီၤ. နီးပသးပှ်ၢစႆးဝဲလၢပျၢၤၼ့ၣ်မ့ၢ် ယါ ဖိဟဲလီၤဒံးဟဲလီၤဆိးနီးပကီးလၢဖိမ့ၢ်ယါလီၤ.

၂၁. **ဟိစါယါ** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီထူတၢ်တတၢ်ဘ်ိမ့ၢ်ဂ့ၤ, ထါတၢ်ကူတၢ်သိးတတၢ်ဘ်ိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢဟိစါယါ လီၤ. ပှၤတဂၤသါကထုရိျၣ်တဘ့ၣ်ဟိစါယါမ့ၢ်ကတၢ်စ ကီးဘုစါ,တလၢၤထါယၣ်ၼ့ၣ်ဘ်ိတဘ့ၣ်ဘ့ၣ်ဟိစါယါ, ပကွၢ်တဂ့ၤဘ်ိ.

၂၂. **လီၤယါ** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ပယိၢ်ဟိ်ိခိ်ိယံာ်ယံာ်နီးကိၤထိ်ိ လီၤတံၤဝဲကိၤတါချါနီးပစံးလၢလီၤယါလီၤ. ကျဲမ့ၢ်ပှူၤ ၼ့ၣ်ပယိၢ်ယံာ်ယံာ်နီးလီၤယါမးကိၤတါချါလီၤ. ပဝဲာ်တၢ် တုၤအယံာ်နီးပစုညါသးကိၤထိ်ိနီးပစံးလၢပစုညါသး လီၤယါစကီးလီၤ. နီးပခိ်ိညါသးၼ့ၣ်ပလဲၤတၢ်တုၤအနး နီးကိၤထိ်ိဝဲၼ့ၣ်ပစံးလၢပခိ်ိညါသးလီၤယါစကီးလီၤ. နီးကယဲၢ်တၢ်လၢကိၤထိ်ိၼ်ၼ့ၣ်တဖၣ် ပစံးလၢလီၤယါခဲ လၢာ်လီၤ.

၂၃. **သ့ၣ်ယါ** ၼ့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တနီၤနီၤအထုးထိ်ိနီးကိၤ ထိ်ိဝဲၼ့ၣ်မၤသးကိၤတၢ်ချါနီးပစံးလၢသ့ၣ်ယါလီၤ. နီး သ့ၣ်ဆူးကွဲၼ့ၣ်အိ်ိနီးအယါ,နီး သ့ၣ်ယီယ့ၣ်ၼ့ၣ်အိ်ိနီး အယါစကီးလီၤ. သ့ၣ်တထံးအယါသဲၣ်ကၢ.

၂၄. **စယါဒါ** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကဲးလၢာ်ဒၣ်အတဟိ်ိတ ဘိနီးပစံးလၢကဲးစယါဒါလီၤ. နီးပစံးလၢတယါဒါစ့ၢ် ကီးလီၤ. နီးပစံးလၢသယါဒါစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတဂၤကဲး စယါဒါ,ကမ့ၢ်ကၢ်ထံ့ၣ်ဂုၢ်နီးကဲးနီးဖုးဝဲသၢ.

၂၅. **ယါဂိၢ်** ၼ့ၣ်မ့ၢ်ယါယုာ်အဆိလီၤ. ပကျိၣ်ကျဲတၢ်ၼ့ၣ် ပကီးနီးအဆိလၢယါဂိၢ်လီၤ. ယါယုာ်ယါဂိၢ်စံးဝဲၼ်ိ.

၂၆. **ယါယုာ်ယါဂိၢ်** ၼ့ၣ် မ့ၢ်ပကျိၣ်ကျဲလူၢ်ချံဒံချံနီးနံ့ၣ် သိချံနီးဘုချံၼ့ၣ် လၢပကထိ်ိလီၤဖှဲၣ်လီၤလၢခုးအဂိၢ်နီး ပစံးလၢယါယုာ်လီၤ.ပမ့ၢ်ယီကျိၣ်တၢ်ချံအကလုာ်ကလုာ် နီးပသူ့ၣ်လီၤဖျးလီၤထိ်ိလီၤဖှဲၣ်လီၤအဂိၢ်လၢခုးၼ့ၣ် မ့ၢ် ပယါယုာ်လီၤ. ယါယုာ်တၢ်မျံအကလုာ်ကလုာ်လၢဘုချံ အကျါနီးလဲၤထိ်ိလီၤလၢခုးတကွၢ်. နီးပမ့ၢ်ကျိၣ်ကျဲ ယုာ်ကိ်ိမံၣ်ကမူၣ်နီးမှၤလၢပကဖိသံးအဂိၢ်နီးပစံးလၢ ပယါယုာ်စကီးလီၤ. ပယါယုာ်ကိ်ိမံၣ်ကမူၣ်နီးမှၤၼ့ၣ် နီးကဲထိ်ိလၢမှၤဖးလီၤ.

၂၇. **ယါမနၤ** ၼ့ၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်ထူၣ်ဘ်ိဝဲမူခိ်ိအၼီၼ့ၣ်စၢၢ်ဆၢ ပံၢ်ကလာ် နီးပစံးလၢမ့ၢ်ထူၣ်ယါမနၤလီၤ. မ့ၢ်ထူၣ်ယါမ နၤၼ့ၣ်မ့မ့ၢ်လၢနၣ်ရံၣ်နီး အိ်ိတဆံခံနၣ်ရံၣ်လီၤ. ပှၤ

Digitized by Google

ကညီတဲးခုးနှၣ်ကွၢ်ဝဲလၢမ့ၢ်ထူၣ်ယါမနၤဒီးတဲးထိၣ်ဝဲနှၣ်တၢ်ကိၢ်ဂ့ၤဒီးမ့ၣ်အူအိၣ်ခုးလီၤစံးဝဲဒၣ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢမ့ၢ်ထူၣ်ယါမနၤလီၤ.

၂၈. **ယါမနံၢ်ယါမနၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပဟ်ထံလၢသရံၢ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, သပၢၤသွ့အပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထံပှ်ၤဝဲယွၤလၢသပၢၤအခိၣ်ဒူဒီးပစံးလၢပှ်ၤယါမနၤလီၤ. ထံပှ်ၤတၢ်ပူၤတၢ်လိၢ်ယါမနံၢ်ယါမနၤနှၣ်မ့ၢ်ယံပှ်ၤယွၤဒီးသပၢၤအခိၣ်ဒူတဖျၢၣ်ခံဖျၢၣ်သၢဖျၢၣ်ညါလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢယါမနံၢ် ယါမနၤလီၤ.

၂၉. **ယါမနံၤယါဝနၤ** နှၣ် မ့ၢ်ထံပှ်ၤတၢ်ပှ်ၤသပၢၤ,ပှ်ၤသရံၢ်ခွဲအိယွၤလၢအခိၣ်ဒူနှၣ် ပစံးလၢထံပှ်ၤတၢ်ပူၤယါပနၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. ထံပှ်ၤစကီးသရံၢ်တဖျၢၣ်ယါပနၤလီၤ.

၃၀. **ယါဝနၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပယွယၢ်တၢ်လၢဆှါမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစၢၤယၢ်တၢ်လၢပျံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစၢယၢ်ယွယၢ်တၢ်တုၤအစံာ်အကျၢၤဒီး လီၤယွၣ်ထူၣ်ဖျံးမ့ၢ်တသ့ဘၣ်နှၣ်ပစံးလၢယါမနၤလီၤ. စၢယၢ်ချံဒီး သ့ၣ်နှၣ်ယါမနၤဒ်လီၤယွၢ်သုတသ့တဂ့ၤ,ယွယၢ်တံၢ်ကျူၤဒီးတၢ်တိနှၣ်တံးတံးယါမနၤဒ်လီၤယိၢ်သုတသ့တဂ့ၤ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢယါပနၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ယါမနၤလီၤ,စၢယၢ်ချံယါပနံၢ်ယါပနၤတက့ၢ်.

၃၁. **ယါဝနံၢ်မ့ၢ်ယါဝနၤ** အဆိလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢယါပနံၢ်လီၤ. ချံနှၣ်ပမ့ၢ်စၢယၢ်ယါမနံၢ်ယါမနၤဒီးလီၤယွၣ်တသ့ဘၣ်ဝဲဘၣ်.

၃၂. **ယါလိာ်အသး** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအှၣ်လိာ်အသးဒီးကွၢ်လိာ်အမဲာ်ဒီးဟ်ဒူအသးဒီးမၤသိၣ်အကလုၢ်ဟဲးဟဲးဒ်နှၣ်တခီမၤတခီမၤဒီးပစံးလၢယါလိာ်အသးလီၤ. ပှၤခံဂၤကွၢ်လိာ်အမဲာ်ဒီးအှၣ်လိာ်အသးဒီး ယါလိာ်မးအသးဟဲးဟဲးလီၤ. ဒီးပှၤကညီလိာ်ကွဲဖျူလိာ်အသးလၢကပံာ်နှၣ်ပစံးလၢယါလိာ်အသးလၢကပံာ်စကီးလီၤ.

၃၃. **ယါလိာ်** နှၣ် မ့ၢ်ပကျိၣ်ကျဲကသံၣ်,ပပကိကသံၣ်ခံကလုာ်သၢကလုာ်နှၣ်ပစံးလၢပယါလိာ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢယါယှာ်စကီးလီၤ. သရၣ်မၤကသံၣ်နှၣ် ယါလိာ်ကသံၣ်ကဒဲကဒဲခံကလုာ်သၢကလုာ်ညါကၢ်သၢ. ယါလိာ်ဝဲဒီးကသံၣ်ထံဒီးကသံၣ်အကမူၣ်လီၤ.

၃၄. **ယါအိၣ်** နှၣ် မ့ၢ်ပဝဲာ်ဟုဒီးပတိၢ်ကမူၣ်ဒီးပကျိၣ်ကျဲအိၣ်ဒီးကနဲစီဒီးပစံးလၢပယါအိၣ်လီၤ. ယါအိၣ်ယၢၣ်ဒီးကနဲစီနှၣ်ပအိၣ်ဝံၣ်ကၢ,ကနဲစီနှၣ်ပယါအိၣ်ဒီးယၢၣ်ဝံၣ်ကၢ, ဒီးပကျိၣ်ကျဲအိၣ်သၣ်မိၤကျူၤအသၣ်ဒီးအံသၣ်ဆၢနှၣ် ပစံးလၢပယါအိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.သၣ်မိၤကျူၤအသၣ်ဒီးအံသၣ်ဆၢနှၣ်ပကျိၣ်ကျဲယါအိၣ်ဝံၣ်ကၢ.

၁. **ယၢ်** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်မၤသးပြံကဒံဓိၤဒ် သူၣ်ဒ်ချံအသီးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒ်သိးဘုထီးကလဲာ်အသီးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢယၢ်လီၤ. ဆီနှၣ်အိၣ်ဒီးအယၢ်,ချံးအိၣ်ဒီးအယၢ်လီၤ.

၂. **တရူးအယၢ်** နှၣ် အိၣ်လၢတရူးအပှံာ်ပူၤဒီးမၤသးဒ်ထိးကလဲာ်အသီးပြံကဒံဓိၤဒီးပစံးလၢတရူးအယၢ်လီၤ. တရူးအပှံာ်ပူၤနှၣ်အယၢ်သဲၣ်ကၢ,ထီရိၤမ့ၢ်တၢ်မၤအသးဒ်နှၣ်ပစံးလၢအယၢ်လီၤ.

၃. **ချံးအယၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ချံးအပှံာ်ပူၤအိၣ်ဒ်ထိးကလဲာ်အသီးပြံကဒံဓိၤပါကျိၣ်ကလာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ချံးသူအကုချၢယံ, ချံးစၢ်အကုချၢယံနှၣ်တၢ်အှၣ်ထိယာ်ဒ်သူးဒ်သလံၤအသီးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢချံးယၢ်လီၤ. ချံးနှၣ်ဘၣ်တဘှၣ်ဘှၣ်အယၢ်အိၣ်သဲၣ်ကၢ.

၄. **စီၤယၢ်စီၤယွ** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိယၢ်တကလှာ်အိၣ်လၢသ့ၣ်ကဘိၣ်အကျါတကလှာ်ဒီးအိၣ်သ့ၣ်ကအိၣ်ဒီးပစံးလၢစီၤယၢ်လီၤ. စီၤယၢ်အိၣ် သ့ၣ်ကဘိၣ်အါကၢ.

၅. **စီၤယၢ် အဝဲအံၤတဘိ** မ့ၢ်သဘံဘုၣ်အဆိလီၤ. လုၣ်တပူၤသဘံဘုၣ်စီၤယၢ်နးသမိး.

၆. **တအိၣ်ယီၤယၢ်** နှၣ်မ့ၢ်တၢ်တအိၣ်ဘၣ်လူၤတကူၤဘၣ်ဒီးပစံးလၢတအိၣ်ယီၤယၢ်ဘၣ်လီၤ. တၢ်လၢတဝဲၣ်ဝ့ၢ်နှၣ်တမူးအထံးတအိၣ်ယီၤယၢ်မး,တမ့ၢ်ဘၣ်လူၤတကူၤနှၣ်ပစံးလၢတမ့ၢ်ယီၤယၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၆–၁. **ယီၤယၢ်** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်အယၢ်အကလှာ်ကလှာ်နှၣ်ပစံးလၢယီၤယၢ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဒီးယီၤယၢ်ကိးမံၤဒဲးလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပသ့ၣ်ညါလီၤတံၢ်ထဲချံးဒီးတရူးခံမံၤလီၤ. ဒီးဆီတမံၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢအယီၤအယၢ်လီၤ.

၇. **ဆီအယၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ဆီအဆူၣ်ကျါနှၣ်တၢ်အိၣ်မၤသးဒ်သူၣ်အသီးပြံကဒံဓိၤဝါကျိၣ်ကလာ်ဒီး ပစံးလၢဆီအယၢ်လီၤ.

၈. **တၢ်ယၢ်** မ့ၢ်တၢ်ဖိအဆိလီၤ. ဒီးတၢ်ယၢ်နှၣ်ပစံးထဲတၢ်ယၢ်ဓိၤဓိၢ်သ့,ပစံးဒီးတၢ်ဖိတၢ်ယၢ်ဒ်နှၣ်သ့စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢတၢ်ယၢ်တစုစုလီၤ. ဒီးပစံးလၢတၢ်ဖိတၢ်ယၢ်တစုစုလီၤ. စကျိၢ်နိၣ်တၢ်ယၢ်အှၣ်ယၤနးသမိး.

၉. **တၢ်ဖိတၢ်ယၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ကယါတၢ်ဖိယၢ်ယှူၤလၢအဒံးပြံကဒံမ့ၢ်ဂ့ၤ,အသွါမ့ၢ်ဂ့ၤ,အကလှာ်ကလှာ်နှၣ်ပကိးလၢတၢ်ဖိတၢ်ယၢ်လီၤ. မ့ၢ်ယှၢ်လီၤလၢမ့ၢ်ကဟါအဆၢနှၣ်ပကွၢ်တၢ်လၢမ့ၢ်ဆဲးလီၤတခီဒီးတၢ်ဖိတၢ်ယၢ်ယှူၤဒၣ်တၢ်လၢတၢ်ကဖိာ်လီၤကဖၢၣ်ကဖၢၣ်လီၤ. တၢ်ဖိတၢ်ယၢ်အိၣ်ဒီးအဒံးတနီၤ, ဒီးတၢၢ်ဓိၤယံၣ်ဓိၤဒီးတၢ်လၢအပြံဒီးအဒံးတအိၣ်ဘၣ်နှၣ်ပစံးလၢတၢ်ဖိတၢ်ယၢ်တစုစုလီၤ.

၁၀. **တၢ်ဖိယၢ်** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်ယှူၤလၢအဒံးတကလှာ်ပြံကဒံဓိၤအါအါကလဲာ်ဒီး ဖိးပမဲာ်ဖိးပနါဒီးပကိးလၢတၢ်ဖိယၢ်လီၤ. ဒီးအိၣ်ဒီးအသူတကလှာ်နှၣ်မၤအဒၢလၢတၢ်ယဲၤဖိလီၤစဲၤလၢဟံၣ်ခိၣ်အဖိလာ်နှၣ်ဖိးထီယာ်ဝဲ အါအါက
လဲာ်ဒီးတၢ်မ့ၢ်ကိၢ်နှၣ်တၢ်ဖိယၢ်ဟဲလီၤလၢအဒၢလီၤနှၣ်ဖိး

Digitized by Google

ပမဲာ်ပှၤပှၤနးနးကလဲာ်လီၤ. တၢ်ဖိဃၢ်ဖိးပမဲာ်နးကၢ.

၁၁. **ထံဃၢ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်တကလုာ်အိဉ်လၢထံကျါပဉ်သလဉ်, နီစုမ့ၢ်ခံဘိဒီးဟးလၢအစုအခိဉ်ဒီး တယူၤဘဉ်လၢအဒံးဘဉ်နူဉ်ပကီးလၢထံဃၢ်လီၤ. ဒီးနၢဟ့ဒီးပဟံးလၢပစုနူဉ်နၢဘဉ်ပှၤတမ့ာ်ဘဉ်,နၢဟ့ဘဉ်ပှၤလီၤ. ဒီးထံဃၢ်နူဉ်ပှၤကညီတနီၤနီၤအီဉ်ဝဲ,ဃိအီဉ်ဝဲလီၤ.

၁၂. **ထွံဉ်ဃၢ်ထွံဉ်ကျံ** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်အိဉ်လၢထွံဉ်အဆူဉ်ကျါသူကဘံ,ပြီကဒံဓိၤအါအါကလဲာ်နူဉ် ပစံးလၢထွံဉ်ဃၢ်ထွံဉ်ကျံလီၤ. ဒီးပစံးလၢထွံဉ်ချံဒ်နူဉ်တစုစုလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပကီးဒီးအဆိလၢထွံဉ်ဃၢ်ထွံဉ်ကျံလီၤ. ထွံဉ်ဃၢ်ထွံဉ်ကျံနူဉ်စံဉ်ဝဲဒ်အဂ့ၢ်အသိးသါထဲးဒီးထဲးဒီးဟါမၢ်ဝဲလီၤ. မ့ၢ်အိဉ်လၢပလီၤဒီးပမ့ၢ်သါကဖိဉ်ဒီးမ့ၢ်သထဲးကလာ်ဒီးဟါမၢ်ဝဲလီၤ.

၁၃. **အဃိၤအဃၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ထီရိၤတၢ်အဃၢ်တမံၤနူဉ် ပစံးလၢအဃိၤအဃၢ်လီၤ. တၢ်မၤအသးလၢအအိဉ်ဝဲဒ်ချုံးဃၢ်တခူးအဃၢ်,ဒ်ထွံဉ်ဃၢ်ထွံဉ်ကျံအသိးနူဉ်ပစံးလၢအဃိၤအဃၢ်ခဲလၢာ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢတၢ်အဃိၤအဃၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၄. **ဟိဉ်အဃၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ကဲာ်တကလုာ်အိဉ်ဟိဉ်အကဘိဉ်ဒီးပကီးလၢဟိဉ်အဃၢ်လီၤ. ဒီးပဝဲာ်အိဉ်သိဂ့ၤကၢ,

၁၅. **ဆွဲဉ်အဃၢ်** နူဉ် အိဉ်လၢဆွဲဉ်အကုချၢဃံနူဉ်ဝါဒ်လၢဉ်အသိးဒီး ဝးကူးလံာ်ကူးလံာ်ဒီးအိဉ်လၢဆွဲဉ်အလိၤနူဉ်အါကၢ,ဆွဲဉ်နူဉ်အဃၢ်အိဉ်အါတနီၤနီၤပအိဉ်တဘူဉ်ဘဉ်.

၁၆. **ကဆီအံဉ်ဃၢ်** နူဉ် မ့ၢ်စွံၤတကလုာ်လၢကဆီအံဉ်ကျါနူဉ်ပစံးလၢကဆီအိဉ်ဃၢ်လီၤ. ကဆီအံဉ်ဃၢ်နူဉ်မ့ၢ်စွံၤလီၤ.

၁၇. **တၢ်မု်ဃၢ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်အၢတၢ်သိလၢအနိၢ်ခိတအိဉ်ဖျါဘဉ်ဝဲဒီးအိဉ်သံကစဲာ်အိဉ်မူဒံးပဝံပကလၢနူဉ်ပကီးလၢတၢ်မု်ဃၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢတၢ်မု်တၢ်ဃၢ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ဝံတဖဉ်ထံဉ်ဝဲလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒဉ်,တၢ်မု်ဃၢ်နူဉ်အိဉ်လၢညါခီလၢပျုၤအကိၢ်ဝံတနီၤနီၤစံးဝဲဒဉ်, ဒီးတနီၤနီၤစံးဝဲမ့ၢ်အိဉ်လၢဟိဉ်ခိဉ်ချာဒီး အနိၢ်ခိတအိဉ်ဖျါဘဉ်စံးဝဲဒဉ်,တၢ်လၢပှၤကညီအံၤမ့ၢ်အကစၢ်ကွၢ်အီၤဂ့ၤဒီးတၢ်မု်ဃၢ်တိၢ်အိဉ်အဝံအကလၢတဘူဉ်ဘဉ်လီၤ. ဒီး ပှၤကညီသံဆူဉ်သံကနီးစံးဝဲလၢ တၢ်မု်ဃၢ်အိဉ်သံလီၤ.

၁၈. **တၢ်မု်ဃၢ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်မု်ဃၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတၢ်မု်ဃၢ်ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢတၢ်မု်တၢ်ဃၢ်လီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢတၢ်မု်လီၤ.

၁၉. **မု်ဃၢ်** နူဉ်ကလီလီပတစံးဘဉ်,ပစံးလၢတၢ်မု်ဃၢ်လီၤ.

၂၀. **သဘံဘုဉ်စီၤဃၢ်** နူဉ် မ့ၢ်လုဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပျံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,လီၤသဘဲးဒီးစၢလိာ်အသးတလိဉ်တလိဉ်ဒီး ပစံးလၢသဘံဘုဉ်စီၤဃၢ်လီၤ. တခွဲပျံၤသဘံဘုဉ်စီၤဃၢ်ဒီးပဃှဉ်လီၤတနူၢ်ဘဉ်.

၂၁. **ဃၢ်ဃၢ** နူဉ် မ့ၢ်ပဖဲးခုးအကန့ၤဝးတရံးခုးကတၢၢ်နူဉ်ဝးတရံးဒီးပစံးလၢဃၢ်ဃၢၤလီၤ. ပှၤကညီဆဲဝဉ်ခီလၢဃၢ်ဃၢၤနူဉ်လဲၤတဂ့ၤ,သုကဘဉ်ဘဉ်ဖုးဝဉ်ခီ,မၢပှၤကညီဖိလဲၤဆူဃၢ်ခိဉ်ဃၢ်ဃၢၤတဂ့ၤ,ဝဉ်ခီအိဉ်လၢဃၢ်ဃၢၤနူဉ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢဃၢ်သရှၤတစုစုလီၤ.

၂၂. **ဃၢ်ဃၢ** နူဉ်မ့ၢ်ပှၤလၢအိဉ်ယံၤဒီးပှၤတမ့ၢ်ဘဉ်ပဖိပလံၤပပုၢ်ပဝဲၢ်တဖဉ်နူဉ် ပစံးလၢပှၤလၢဃၢ်ဃၢၤလီၤ. ပှၤလၢဃၢ်ဃၢၤတဖဉ်နူဉ်အဲဉ်ဒ်သုအဲဉ်လီၤသုသးအသိးတက့ၢ်.

၂၃. **ဃၢ်သရှၤ** နူဉ် မ့ၢ်ဃၢ်ဃၢၤခုးဃၢၤဝးတရံးနူဉ်ပစံးလၢဃၢ်သရှၤလီၤ. ထိးဟဲအိဉ်ဘုလၢဃၢ်သရှၤနူဉ်ပတသ့ဉ်ညါဘဉ်.

၂၄. **ဃၢ်အိဉ်ဂီၤ** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ရုံတၢ်သဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ကူတၢ်သိးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမ့ၢ်ဟ်ဒီး သံမိၢ်ပိၤအိဉ်ကွံာ်အနိာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သံမိၢ်ပိၤအှဉ်ထုဉ်ဖျိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢဃၢ်အိဉ်ဂီၤလီၤ. စဟ်ဘုခရံုတပှၤဒီးအဃၢ်ဂီၤမးလၢာ်လှၤတက့ၢ်လီၤ. တၢ်ကူတၢ်သိးတပှၤအဃၢ်ကအိဉ်ဂီၤဘဉ်ဖုး,ကွၢ်တလိၢ်လိၢ်တက့ၢ်.

၂၅. **ဃၢ်မိၤကျံမိၤ** နူဉ် မ့ၢ်ထွံဉ်ကျံနူဉ်ပကီးလၢဃၢ်မိၤကျံမိၤ တစုစုလီၤ. ဖ့သွဲးခိဉ်နူဉ်ဃၢ်မိၤကျံမိၤအါကၢ,ဃၢ်မိၤကျံမိၤကအှဉ်ဘဉ်သု,လဲၤအိဉ်လၢဖ့သွဲးခိဉ်နူဉ်တဂ့ၤ,ဖိဓၢ.

ဃာ်

၁. **ဃာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပကဟးဖိးပကိာ်ယှၢ်ဒီးပမၤသိဉ်ပကလုၢ်ကအိဉ်ကအးဒီးပစံးလၢသိဉ်ဃာ်ကလာ်လီၤ. မတၢကဟးသိဉ်သဃာ်ကလာ်နူဉ်လဲဉ်.

၂. **ကျးဃာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပစုပှၤလိၢ်ခိဉ်ပှၤလိၢ်အိဉ်ဒီး ပမၤလီၤဒီး ကသံဉ်လၢတၢ်ကဲးညာ်အလိၤဒီးပစဲဘူးလီၤလၢပခိဉ်ပှၤလိၢ်နူဉ်ပစံးလၢပကျးဃာ်လီၤ. နခိဉ်ပှၤလိၢ်နူဉ်မၤကသံဉ်ကျးလၢတၢ်ကဲးညာ်အလိၤဒီး ကျးဃာ်ဃါမနၤတက့ၢ်. ဒီးပဒါလီၤဘၢတၢ်ပှၤတၢ်လိၢ်လၢတၢ်ကဲးညာ်နူဉ်ပစံးလၢပကျးဃာ်စကီးလီၤ. ကျးဃာ်ကုပှၤလၢတၢ်ကဲးညာ်နူဉ်, ဆိကအိဉ်ဘုလၢကုပှၤဘဉ်ဖုး,ဒီးထီရိၤပမၤတၢ်ဒ်နူဉ်မ့ၢ်ပကျးဃာ်လီၤ.

၃. **ကျၢ်ဃာ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်အိဉ်လၢသဟၢခိဉ်သဟၢပှၤ,ထံမ့ၢ်ဂ့ၤ,မှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဘဉ်ဃိဉ်လၢတၢ်ကမုံၤကလီၤသဖိုာ်ပမၤဘၢလၢခိဉ်တၢၢ်ခိဉ်ခွး,သုဉ်ဘဉ်သုဉ်ခီဒီး ပစံးလၢပကျၢ်ဃာ်လီၤ.တၢ်ကမုံၤကလီၤဘဉ်ထံပှၤ,ကျၢ်ဃာ်ကုၤ

Digitized by Google

အခိၣ်တက့ၢ်,ဒီးဘုအိၣ်လၢကပူၤပဘၣ်ယိၣ်ဆိကမိၣ်ဒီးပမၤဘၢအခိၣ်လၢကိၢ်လဲၢ်ဒီး ပစံးလၢပကျၢၢ်ယၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ .ဒီးပမ့ၢ်မၤဘၢတၢ်ဒ်န့ၣ်ဒီး ပစံးလၢပကျၢၢ်ယၢ်လီၤ.

၄. **ယၢ်အိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ယုအိၣ်အဆိလီၤ. ယုအိၣ်ယၢ်အိၣ်အံသၣ်သဒိၣ်အၣ်.

၅. **ယီၢ်ယၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကျုၤလီၤယၢ်သ့ၣ်ဘၣ်အဖိခိၣ်လၢသ့ၣ်ကျူၤကျိၣ်ဒီးပကစံးလၢပယီၢ်ယၢ်လီၤ. ဒီးပကျုၤလီၤထုဖှလၢသ့ၣ်ကျူၤကျိဒီးပစံးလၢပယီၢ်ယၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဘ့ၣ်ဘ့ၣ်န့ၣ်ဒ်သုတတလဲတဂ့ၤဒီး ယီၢ်ယၢ်လၢသ့ၣ်ကျူၤကျိတက့ၢ်.

၆. **ကြၢးယၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤဟံၣ်ဒူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ယီမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒ်ကခၢၣ်ဒီးပယ့လီၤတၢ်သ့ၣ်လ့ၣ်ဝၣ်လ့ၣ်လၢအဖိခိၣ်ဒီးပစံးလၢပကြၢးယၢ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢပယ့ကြၢးစကီးလီၤ. ပမၤဟံၣ်ဒူၣ်န့ၣ်ပမ့ၢ်တကြၢးယၢ်ဘၣ်ဒီးတခၢၣ်ဘၣ်,ဆဲထိၣ်ဆဲလီၤအသးတဖိးဘၣ်ဒီးပကြၢးယၢ်အီၤလီၤ. ကြၢးယၢ်ဟံၣ်ဒူၣ်န့ၣ်ဘၣ်လိာ်ကဘျၣ်လၣ်စဲၣ်.

၇. **စဲယၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပပျၢဖျိၣ်နၥ်စီၤခိၣ်အခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လိၢ်ဆ့ၣ်နီၤအခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒ်းသိးကအ့ၣ်စံာ်အ့ၣ်ကျၢၤဒီးပမၤလီၤဒိၣ်ထိၣ်ဒီး သ့ၣ်ဒီးပစံးလၢပစဲယၢ်လီၤ. တၢ်လၢအလီၤကျိဒီး ပမၤအ့ၣ်စံာ်လၢသ့ၣ်လ့ၣ်ဝၣ်လ့ၣ်ဒီးပစံးလၢပစဲယၢ်ခဲလၢာ်လီၤ. ဒီးတၢ်လၢတတုၤလီၤဘၣ်ဒီးပပျၢတၢ်ယၢ်လၢသ့ၣ်လ့ၣ်ဝၣ်လ့ၣ်ဒီးပစံးလၢပစဲယၢ်လီၤ. စီၤခိၣ်အခိၣ်လီၤကျိကလဲာ်ကလိာ်န့ၣ်စဲယၢ်ခၢၣ်တနၢ်စဲၣ်.

၈. **စၢယၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤစံာ်မၤကျၢၤတၢ်လၢပျုၢဒီးပဘံတရံးအကိာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အယီၢ်ဒုမ့ၢ်ဂ့ၤဒီးပစံးလၢပစၢယၢ်လီၤ. စၢယၢ်ပနၢ်တဒုတုၤအကျၢၤတက့ၢ်. ဒီးထီရီၤပမၤကျၢၤတၢ်လၢပျုၢန့ၣ်ပစံးလၢပစၢယၢ်ခဲလၢာ်လီၤ.

၉. **တၢၢနၣ်ဃၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟံးတၢ်တၢ်လၢပစုညါသးသတံးကလၢာ်ဒး ပစံးလၢပတၢၢနၣ်ယၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤမ့ၢ်တၢၢနၣ်ယၢ်မနုၤလၢအစုညါသးန့ၣ်လဲၣ်.

၁၀. **တူးယၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပစၢယၢ်ပှၤကညီလၢပျုၢဒီးပစၢဖိုၣ်အစုအခိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပတူးယၢ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ကလၢၤကီးဝဲဒီးပှၤကညီကီးထွဲအခံလီၤ.

၁၁. **တြိာ်ယၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်တၢ်စ့ၢၤလၢပယီၢ်ဒုအကဆူးဒီးတၢ်ကူတၢ်သိးအကဆူးဒီး ပစံးလၢပတြိာ်ယၢ်လီၤ. ဒီးပဟ်တၢ်လၢဟံၣ်ဒူၣ်ကဆူးဒီး ဖုဒါကဆူးန့ၣ်ပစံးလၢပတြိာ်ယၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတဂၤတြိာ်ယၢ်တၢ်စ့ၢၤလၢအယီၢ်ဒုကျၢၤကျၢၤကလဲာ်ဒီးတလီၤတဲာ်ဘၣ်.

၁၂. **ဇီၣ်ယၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဒ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢ ပမၤန့ၢ်ပူၤ်တဖၣ်န့ၣ်သုတဟးဖျံးတဂ့ၤဒီး ပဟံးယၢ်လၢပစုခၢၣ်တနၢ်ဒီးပစံးလၢပဇီၣ်ယၢ်လီၤ.တၢ်ဘျၣ်န့ၣ်ပမ့ၢ်ဇီၣ်ဒီးပစံးလၢပဇီၣ်ယၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပဇီၣ်ယၢ်တၢ်န့ၣ်ပတၢၢနၣ်အခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အစုမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဃါမနုၤလၢာ်ဒၣ်ပတဟီၣ်ဒီးပစံးလၢပဇီၣ်ယၢ်လီၤ. ဇီၣ်ယၢ်ဆီတဘ့ၣ်သုတထူၣ်ဖျံးတဂ့ၤ.

၁၃. **ဘုးယၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဖိုးနၥ်ပစုဆူတၢ်ပူၤဒီး ပဘၣ်ယိၣ်လၢညၣ်ကယ့ၢ်ထိၣ်န့ၣ် ပဖိုးတံာ်ညၣ်အပူၤလၢပစုဒီးပစံးလၢပဘုၣ်ယၢ်လီၤ. ဘုးယၢ်ညၣ်အပူၤတုၤညၣ်မ့ၢ်ယ့ၢ်ထိၣ်ဒီးဇီၣ်အီၤတက့ၢ်.

၁၄. **ဘံဘူယၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပပးတရံးလ့ၣ်လၢပစုမ့ၢ်လီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပပးတရံးတခွဲပျုၢလၢအဘိလီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢဘံဘူယၢ်လီၤ. ဘံဘူယၢ်က့ၤတခွဲလၢအဘိလီၤန့ၣ်တက့ၢ်. ပှၤတဂၤဘံဘူယၢ်လ့ၣ်လၢအစုလီၤ မ့ၢ်သါကမၤမနုၤလဲလဲၣ်.

၁၅. **ဘိၣ်ယၢ်ဘံၣ်ယၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟံးန့ၣ်ကသံၣ်ညါသူးမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ကူတၢ်သိးခိၣ်ဖၢၣ်ကးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤန့ၣ်လၣ်ဒီးပဟ်လၢလၣ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢတၢ်ကံးညၣ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပရဲးလီၤဘၢတံးတံးဒီးပဃ့ယၢ်ဘံယၢ်ဃါမနုၤဒီးပစံးလၢပဘိၣ်ယၢ်လီၤ. ဘိၣ်ယၢ်ကသံၣ်လၢလၣ်,ဒ်းဘိၣ်ယၢ်ခိၣ်,တၢ်ကူတၢ်သိးလၢတၢ်ကံးညာ်ကဒဲကဒဲလီၤ. ဘိၣ်ယၢ်ဘံၣ်ယၢ်တၢ်ညၣ်လၢသ့ၣ်လၣ်အ့ဝံၤဒီးရိထိၣ်က့ၤအီၤတက့ၢ်.

၁၆. **သိးယၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤကျၢၤယၢ်တလါအခိၣ်ကျၢ်လၢသိးဒ်ပဝီးထိၣ်သုတန့ၢ်တဂ့ၤဒီး ပစံးလၢပသိးယၢ်လီၤ. ဒီးချံးတကလုာ်န့ၣ် ပပျုၢလီၤသ့ၣ်ဖိလၢအကုကဆူးဒ် အဟးသုတသ့တဂ့ၤဒီး ပစံးလၢပသိးယၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. သိးယၢ်တလါကျၢၤကျၢၤကလဲာ်ဒ်ပဝီးထိၣ်သုတန့ၢ်တဂ့ၤ,.

၁၇. **သိးယၢ်ချံး** န့ၣ် မ့ၢ်ပပျုၢတြိာ်လီၤယၢ်ချံးအကုကဆူးဖဲအလဲာ်ထိၣ်အကိာ်အလိၢ်န့ၣ်ဒီး မ့ၢ်လဲာ်ထိၣ်အကိာ်ဒီးနီးဒီးသ့ၣ်ဖိဒီးပစံးလၢပသိးယၢ်ချံးလီၤ. သိးယၢ်က့ၤချံးတဘ့ၣ်န့ၣ် ဒ်အဟးသုတသ့တဂ့ၤ, နသိးယၢ်ချံးမ့ၢ်တကျၢၤဘၣ်ဒီး ပျုၢလီၤသ့ၣ်ဖိတုၤအကတံာ်ချံးကုအကဆူးန့ၣ်လီၤ.

၁၈. **ဟံးယၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပတၢၢနၣ်ယၢ်တၢ်လၢပစုတခီဒုခီၤဒီးပစံးလၢပဟံးယၢ်လီၤ. ဒီးပဇီၣ်ယၢ်တၢ်လၢပစုခံခီန့ၣ်ပစံးလၢပဟံးယၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၉. **ဟုယၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဆီမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထွံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဟ်အဖိလၢအသးနါပှၢ်အဖိလာ်ဒီးဖိးတံၢ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢဟုယၢ်အဖိလီၤ. ဆီမိၢ်ပှၢ်တဘ့ၣ်ဟုယၢ်အဖိလၢအသးနါပှၢ်အဖိလာ်လီၤ.

၂၀. **အိၣ်ယၢ်** န့ၣ် ပှၤကညီမ့ၢ်လဲၤလၢပှၤဟံၣ်ပှၤယီပှၤထံၣ်ပှၤရှၣ်ဒီးအိၣ်ဝဲန့ၣ်ယဲးယဲးဒီးပစံးလၢအိၣ်ယၢ်လီၤ. ဒီး ပမ့ၢ်မၤပှၤကညီတပူၤပူၤဒီး လဲၤတၢ်ယံာ်ဒီးပစံးလၢ

Digitized by Google

ဢိင်ယၢင်ၸႄႈလီၤ. ပှၤတဂၤၸမၢလဲၤဒၢ်ထံၼီးဢိင်ယၢင်ဝဲနၼ့်လီၤ.

၂၁. **ယိင်ယိင်ယၢင်ယၢင်** နၼ့် မ့ၢ်ပတဲၤခုးၼီးမ့ၢ်ဢိင်ဘၣ်ဒး နၼ့်ၼီးသ့ၣ်ဖ့ဝၣ်ဖ့,သ့ၣ်နဝၣ်နဖျါဢါဢါကလဲာ်နၼ့် ပၸံး လၢဢိင်ယိင်ယိင်ယၢင်ယၢင်လီၤ. ခုးတလိၢ်မ့ၣ်ဢိင်ဘၣ်ဒး ၼီးသ့ၣ်နဝၣ်နၼီးသ့ၣ်ဖ့ဝၣ်ဖ့ဖျါမးယိင်ယိင်ယၢင်ယၢင်လီၤ.

၂၂. **နၢယိင်ယၢင်** နၼ့် မ့ၢ်တၢ်ဢုၣ်နးကဲၣ်ဆိးၼီးနၢဢုၣ် နၢယၢင်ဝဲနၼ့်ပၸံးလၢနၢယိင်ယၢင်လီၤ. တၢ်နၢဢုၣ်နၢယိင် ယၢင်နၼ့်ကမ့ၢ်ကၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤသံဝဲနၼ့်ယဲးယဲးတ့ၢ်ၼီးနၢ ယိင်ယၢင်သ့ၢ.

၂၃. **ယှၣ်ယှၣ်ယၢင်ယၢင်** နၼ့် မ့ၢ်ပၦၢ်လၢၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပၦၢ်သ့ၣ် ဂံၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမံသါမ့ၢ်ဂ့ၤ, သိၣ်ဝဲၼီးပၸံးလၢသိၣ်ယှၣ်ယှၣ် ယၢင်ယၢင်လီၤ. ပှၤတဖၣ်မံသါသိၣ်မးယှၣ်ယှၣ်ယၢင်ယၢင် လီၤ. ပှၤတဂၤၦၢ်သ့ၣ်ဂံၢ်သိၣ်ယှၣ်ယှၣ်ယၢင်ယၢင်လီၤ. ပန သိၣ်ယှၣ်ယှၣ်ယၢင်ယၢင်နၼ့်လဲၣ်,ၸၦၢ်သ့ၣ်ဂံၢ်သိၣ်လီၤ.

၂၄. **မိၣ်ယၢင်မိၣ်ယၢင်** နၼ့် တၢ်ဆါတကလှာ်ဢိင်လၢပ မိၣ်သ့ကျါလီၤသဲၼ်တၢ်ဖှိဢသိးၼီး ပၸံးလၢပမိၣ်ယၢင် လီၤ. ပမိၣ်ယၢင်နၼ့် သးဝဲနးနးကလဲာ်ၼ်တၢ်ဖှိဢသိးၼီး တ့ၤပပုံၤလၢလှၢ်ခၣ်သၣ်ၼီးဘျါဝဲလီၤ. ၼီးပၸံးလၢမိၣ်ဢ ယၢင်ၸ့ၢ်ကီးလီၤ. နမိၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်ဢယၢင်သ့ၢ.

၂၅. **ပယၢင်** နၼ့် မ့ၢ်ပကဟးထိၣ်ပကဟးလီၤသိၣ်ဝဲနၼ့် ပၸံးလၢပယၢင်လီၤ. ပကဟးဖိးပကိာ်ယှၢ်နၼ့်ပယၢင်ထိၣ် သယၢင်ကလဲာ်ၼီးပကဟးဟဲထိၣ်ဝဲလီၤ. ပကိာ်ဘံနၼ့်ပ ယၢင်ထိၣ်ကဲ့ၣ်ပကဟးလီၤ.

၂၆. **ဖျယံၤဖျယၢင်** နၼ့် မ့ၢ်ပမိၣ်ဘၣ်စိၣ်ၼီးထံၼီဖျၢၣ်ညါ ၼီးပမ့ၢ်တခွံဘၣ်နၼ့်သဘံဘ့ၣ်ဝဲၼီးဖျသကံဢသးနၼ့်ပၸံး လၢဖျယံၤဖျယၢင်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤဘၣ်စိၣ်ဢမိၣ်ဖျယံၤ ဖျယၢင်ၼီးတခွံဘၣ်ဝဲဘၣ်.

၂၇. **မဲာ်ၸယၢင်** နၼ့် ပတၸံးဘၣ်,ပၸံးလၢပမဲာ်ဆုးလီၤ. မဲာ်ၸယၢင်ပတၸံးဘၣ်, ကမ့ၢ်ပှၤတနီၤနီၤၸံးဝဲၼ်ၸၢ်သ့ၣ် ညါဘၣ်.

၂၈. **ၸယိင်ၸယၢင်** နၼ့် မ့ၢ်တၢ်ကဘိၣ်ကစဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,သ့ၣ်န ဝၣ်နဢယှဢကျၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဢိၣ်ဖိၣ်ဝဲတပှတပှၼီးပၸံးလၢ ၸယိင်ၸယၢင်လီၤ. ၼီးဘၣ်တစုစုပၸံးလၢတယိင်တယၢင်, ၼီးဘၣ်တစုစုပၸံးလၢသယိင်သယၢင်လီၤ. တဲးထိၣ်ၸ ယိင်ၸယၢင်လၢတၢ်ပျိပှၤနၼ့်တကွ့ၢ်. ထၢကွဲာ်ၸယိင်ၸယၢင် လၢဒၢးဖိလဲာ်နၼ့်တကွ့ၢ်,ၸယၢင်ၼီးတယၢင်,ၼီးသယၢင်နၼ့် ဢခိဢပညိၼ်းသိးသိးလီၤ.

၂၉. **ၸယၢင်** သ့ၣ်တကလှာ်ဢသၣ်ထဲစုခိၣ်ပဢိၣ်ဢသၣ် ဆံၣ်ဝဲလီၤ.

၃၀. **ယၢင်ပူ** နၼ့် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢပျၢၤတဂၤကိးဝဲဢမံၤ လၢယၢင်လီၤ. ၼီးလဲၤခးထိးတိၤလၢချၣ်ဢခံၼီးမ့ၢ်လၢပ နၤလၢလါကဝီၤၼီးနှၢ်ဟ့မ့ၢ်ယါချၢၣ်ကတိၤလိာ်ဢသး လၢချၢၣ်ခံနၼ့်ၸံးဝဲဒၣ်,ပှၤသ့မိၣ်ဆံးၸၢ်ဢဖိတဂၤမ့ၢ်လၢ ဢဖိာ်မှၣ်လီၤ. ၼီးဢဝဲတဂၤသံဂိၢ်ၸံးဝဲဒၣ်, ဢကလၢ ကဢုၣ်ယှာ်ၼီး ဖိာ်ခွါပတၢၤလၢကဘူးနှၢ်စဲနှၢ်ဝဲလဲၣ်,သံ ဂိၢ်ဝဲၼ်နၼ့်ၼီးဢဝဲတဂၤၸံးဆၢဝဲဢကလၤကဢုၣ်ယှာ်ဝဲၼီး ယၢင်လီၤ. ၸံးဝဲဒၣ်,ၼီးယၢင်နၼ့်ဢိၣ်လၢချၢၣ်ခံနၼ့်ၼီးဒိက နၣ်ဝဲမ့ၢ်ဆ့ၣ်ၼီးက့ၤဝဲဆူဟံၣ်ၼီးက့ၤထံၣ်ဝဲလၢဢမဂၢ်ဆံး ၸၢ်လီၤ. ပှၤကွဲာ်ခံသီသၢသီၼီးဢမဂၢ်မၤဢကွၢ်ဟ်ဢတ ခွါနၼ့်ကွၢ်ဝဲၼီးဢမဂၢ်စှာ်ထိၣ်ဢတခွါလၢစှာ်ပှၤၼီးဢမ ဂၢ်လဲၤဒၢ်ထံဢလီၢ်ခံၼီးဟံးနှၢ်ယဲာ်တဘ့ၣ်ၼီးဖးမးဢတ ခွါဢမိၣ်လၢစှာ်ပှၤၼီးဢတခွါဢမိၣ်သ့ၣ်ဖးခံခိၼီးဢဆၢ စဲဘူးၼ်ဘၣ်ဒးလီၤ. ၼီးယၢင်နၼ့်ယှၢ်လီၤၼီး ယှၢ်ဝဲဆူထံ ယံၤကိၢ်ယံၤလီၤ. ၼီးဖးဢတခွါဢမိၣ်နၼ့်ဆိကမိၣ်ဝဲပှၤ ထဲဢံၤၼီးမ့ၢ်ယါချၢၣ်ၸံးလၢကကဲလၢၸမါ,ၼီးဢသးဒိၣ် ထိၣ်ဖးဝဲလီၤ. ၼီးဢမဂၢ်ဟဲက့ၤလၢဢလဲၤဒၢ်ထံနၼ့်ၼီး ကွၢ်ဢဖိဆံးနၼ့်ဢမိၣ်သွံၣ်လီၤလၢစှာ်ပှၤနၼ့်ဢမဂၢ်ဟံး နှၢ်သယီကမှၣ်ၼီး မၤတဲာ်တၢၢ်က့ၤဝဲၼီးဝဲလီၤဝဲလၢသယီ ကမှၣ်နၼ့် ဆံဆဲၣ်သိတခိလါၼီး ဘျါက့ၤဝဲလီၤ. ၼီးတ့ၤ ဢမှၣ်ကနီၤၼီးယၢင်နၼ့်ဟဲက့ၤသါဘၣ်က့ၤဢတခွါၼီးဢ မိၢ်ဢပၢ်ဖျိဝဲလီၤ. ၼီးကဲဝဲလၢဢနီမိဝၤလီၤ.

ပှယၢင်ဖးဒိၣ် No 144 1–၁၄၄–၁ လၢခံကူၤကၼီးလဲၤ ခိးချၢၣ်သၣ်လၢမနၢ,နှၢ်ဟ့နဝဲဢကလှၢ်မ့ၢ်ယါဖိနၼ့်က တိၤလိာ်ဢသးပသ့မိၣ်ဢဟၢဏဆါထိၣ်လံလဲၤကွၢ်ချဢ ဝဲတဂၤသံဂိၢ်ဆၢဢိၤ လဲၤဟံးထါဝဲာ်လံၤလဲၤဟံးထါဝဲာ် သိလဲၣ်ၸံးဆၢဢိၤထိရိၤပလဲၤဟံးတဘ့ၣ်ၼီးဂ့ၤဒၣ်လၢာ် လီၤ. ၼီးလဲၤဝဲတပနှာ်ၼီးဟဲက့ၤၼီးကတိၤလိာ်ဢသးဢဖိ မ့ၢ်ဢဖိာ်မှၣ်ဢဖိာ်ခွါလဲၣ်ဢဖိမးဢဖိာ်မှၣ်လီၤ. ဢဝဲဟ ဂၤသံဂိၢ်ထိၣ်မ့ၢ်ကဘူးၼီးမတၢၤလဲၣ်ဢဝဲတဂၤၸံးမးက ဘူးၼီးမတၢၤတဂၤဟဲမိးချၢၣ်သၣ်ဢံၤလီၤ. မတၢၤတဂၤ လၢဢမိးချၢၣ်သၣ်နၼ့်မးယၢင်လီၤ. ယၢင်နၼ့်နှၢ်ဟ့ဝဲၼီးတိၢ် နှၢ်ဝဲဆိကမိၣ်ဝဲလၢဢသးမ့ၢ်မ့ၢ်ဆ့ၣ်ၼီးဆ့ၣ်တ့ၢ်လီၤဆၢ ဝဲယိၤနၼ့်မ့ၢ်ဆ့ၣ်ၼီးကူၤဝဲတ့ၤလၢဟံၣ်လဲၤကွၢ်ဝဲမ့ၢ်မိးဢ ဖိာ်မှၣ်ၼီး ဟဲကူၤဆုဢဟံၣ်ဆိကမိၣ်ဝဲလၢဢသးဖိာ်မှၣ် တဂၤဢံၤၸကမၤသံကွဲာ်လီၤ. ၼီးဢမဂၢ်နၼ့်ကတိၤထိၣ် တၢ်ၼီးဢိၤကွၢ်နတခွါတစိၢ်တကွ့ၢ်, မဂၢ်ကလဲၤဒၢ်ဢိထံ ၼီးကွၢ်ဝဲလီၤ. ဢမဂၢ်လဲၤတၢ်ပှၤတစိၢ်ဝဲာ်ဢတခွါခိၣ်နၼ့် လၢယဲာ်ၼီး သွံၣ်ဘၢဒၣ်ဢတခွါနၼ့်လီၤ. ဢဝဲယှၢ်လီၤ ကွဲာ်ဟးၸကီးထံတဘ့ၣ်ကိၢ်တခိလီၤ. ဟးဝဲရှဢမါတနှၢ် ဘၣ်နီတပှၤဘၣ်ဟးဟးဟဲကူၤတ့ၤကူၤလၢဢလိၢ်ဖိာ်မှၣ် နၼ့်ဓိၢ်မ့ၢ်ကနီၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. ကွဲာ်ဝဲလၢဢမဲာ်ဓိၢ်ဂ့ၤဂ့ၤဝါဝါ ၼီးမၤတလိၢ်ၼီးဢတၢ်ဆဲၣ်ဢိၤၼီးဟံးနှၢ်လိာ်ဢသးၼီးဢမါ မၢကွၢ်ဢမိၣ်ၼီး သံဂိၢ်ဝဲနမိၣ်မ့ၢ်ဘၣ်မုၤလဲၣ်လၢဢနှာ်တ

Digitized by Google

ဘၢးအံၤလဲၣ်, အမါတခီမိၢ်စံးဝဲမးယၥ်ဖးလၢပျၢၤလီၤ. ယၥ်နူၣ် ဆိကမိၣ်လီၤက့ၤအသးတၢ်လၢယၥ်အံၤ မ့ၢ်မး ယၢၤလဲၣ်, ဆိကမိၣ်လီၤက့ၤအသးလၢလဲၤခိးရျာ်သၣ် နူၣ်စနၢ်ဟူတၢ်အကလုၢ်အံၤမးတၢ်တီအကလုၢ်လီၤ လဲၣ်,ဒီးစံးဘၣ်အမါကလးလၢစလဲၤခိးရျာ်သၣ်နူၣ်က လးလၢနမိၢ်ဆါထိၣ်နၤနူၣ်စနၣ်ဟူတၢ်အကလုၢ်ပသ့မိၣ် အဟၢဖၢဆါထိၣ်လံ,လဲၤကွၢ်တက့ၢ်,ကတိၤလိာ်အသး ယီၤနူၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်,လဲၤဟံးထါဝဲာ်လံၤထါဝဲာ်သီလဲၣ်, ကတိၤလိာ်အသးလဲၤဟံးအသီဂ့ၤအလံၤဂ့ၤလီၤ.ဒီးလဲၤ ဝဲဒၣ်လဲၤတပနၥ်ဒီး ဟဲက့ၤဒီးသံဂိၢ်လိာ်အသးအဖိမ့ၢ်အ ဖိာ်မုၣ်ဖိာ်ခွါလဲၣ်အဖိမးအဖိာ်မုၣ်လီၤ.ကတိၤလိာ်အသး မ့ၢ်အကဘူးဒီးမတၢၤလဲၣ်ကဘူးဒီးယၥ်လီၤ. ကတိၤလိာ် အသးယီၤနူၣ်ဒီး စဆိကမိၣ်သၢတနၤကျၢၤမ့ၢ်ဆ့ၣ်ဒီးစ ဟဲက့ၤစလဲၤကွၢ်ဒီး နမ့ၢ်တမိးအဖိာ်မုၣ်ဒီး စဟဲက့ၤအိၣ် မ့ၤစဆိမိၣ်စကမၤသံကွၢ်လီၤ. ဒီးနမိၢ်လဲၤဒၢၣ်အီထံန မိၢ်မၤစကွၢ်ပၥ်နၤဒီး စဖးနမိၣ်လၢကွါဒီးစဟးယဲဆူဘၢး နူၣ် တၢ်လၢနမိၣ်အံၤမးစဖးလီၤ, တၢ်ကလုၢ်နူၣ်စနၢ်ဟူ ယၢာ်,ကဘိၤလိာ်အသးယၢာ်,ဒီးပမိၢ်ပပၢ်စံးဝဲဒၣ်,ပှၤက ညီအံၤ တၢ်ကွၢ်အီၤအိၣ်ယၢာ်တၢ်လၢပကညီၤအံၤ မးမ့ၢ် ယါဖိကွၢ်အီၤလီၤ. မ့ၢ်ယါဖိမ့ၢ်တကွၢ်ဘၣ်ပှၤအံၤပတ အိၣ်လၢၤဘၣ်,ပမိၢ်ပပၢ်မၤလိာ်ဝဲယီၤနူၣ်လီၤ.

ယႃး

၁. **ယႃး** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးအလိၢ်လံၤတဝါလၢၤဘၣ် မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပှၤကညီတလုၣ်ထံလုၣ်နိဘၣ်မူးဘၣ်ကွမ့ၢ်ဂ့ၤ , တလါဒီးစိၢ်နီၤခိၣ်အလိၢ်လံၤတဝါဘၣ်ဒီးဘၣ်မူးဘၣ်အၢ မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢယႃးလီၤတၢ်ယႃးနူၣ်စိၢ်တမ့ၢ်ဝါစိၢ်တမ့ၢ်လါ စိၢ်တမ့ၢ်,မ့ၢ်တၢ်လၢအလိၢ်လံၤဒီးထိၣ်ဃံၣ်ထိၣ်ယူးဒီးမၤ သးဒ်ကသ့တစဲးစဲးအသိးဘၣ်အၢဘၣ်သိဒီးမူးပလ်ာ်ပၥ် ကွဒီးစစံးလၢယႃးလီၤ. ဒီးပစံးလၢယႃးသဒိ,ဒီးယႃးသဖဲး, ဒီးယႃးယုၢ်ကလ်ာ်, ယႃးအူၣ်ရှးယႃးယၢၣ်ယႃးယီပစံးဒ်နူၣ် လီၤ. ဆ့ယႃးတဘၢးနူၣ် နသိးဘူၣ်စကီးဓါ. ဆ့ယႃးသဒိ ဒီးနတဆုဥ်က့ၤဘၣ်, ပှၤတဂၤထိၣ်ဃံၣ်ယႃးသဒိဒီးတ လုၣ်ဘၣ်ထံဘၣ်, တလါလိၢ်လံၤယႃးယုၢ်ကလ်ာ်နူၣ်သ့ ထုးဒီး ထံနၢၤပှၤတဂၤမၤခိၣ်ဖၢၣ်တဘ့ၣ်ယႃးအူၣ်ရှဒီးတ ဆုဥ်က့ၤဘၣ်ဝဲဘၣ်, တၢ်လၢအိၣ်ဒီးအယံၣ်အမူးစပျ်ာ် စပျ်ာ်ဒီးတဝါဘၣ်ဝဲဒီး မၤသးဒ်ကလါအသိးဒီးတလါတ ဝါဘၣ်ဒီးအယံၣ်အမူးအိၣ်ဝဲနူၣ်မ့ၢ်အယႃးနူၣ်လီၤ.

၂. **ယႃးခိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအတဝါဘၣ်ဒီးမၤသးဒ်တပုံၤ တခွံဘၣ်အခိၣ်ဒီး အခိၣ်ထိၣ်ဃံၣ်ထိၣ်ယူးဒီး ပှၤကညီ ကတိၤဒုၣ်ဒွဲၣ်အီၤလၢယႃးခိၣ်လီၤ. ပှၤယႃးခိၣ်တဂၤတခွံ ခိၣ်ခွံနၢ်တပုံၤခိၣ်ပုံၤနၢ်ဒီးအခိၣ်ယႃးမးယုၢ်ကလ်ာ်,ဖါယႃး ခိၣ်တဂၤတပုံၤဘၣ်အခိၣ်ဘၣ်, ပစံးလိာ်ကွဲပှၤဒ်နူၣ်တစ့ စ့လီၤ. ဒီးပကတိၤဒုၣ်ဒွဲၣ်တစ့စ့, ပမ့ၢ်ထံၣ်ပှၤလၢပဘူး ပတၢ်တပုံၤဘၣ်အခိၣ်ဒီးပစံးလၢယႃးခိၣ်,ဘၣ်မနုၤနအိၣ် နခိၣ်ယႃးယုၢ်ကလ်ာ်လဲၣ်.

၃. **ယႃးမီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ရူၣ်ထ့ၣ်အဆိလီၤ. ရူၣ်ထ့ၣ်ယႃးမီၤနူၣ် မ့ၢ်တၢ်အၢတၢ်သီလၢပျုၤအကိၢ်.

၄. **ယႃးယုၢ်ကလ်ာ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လိၢ်လံၤလိၢ်ယၥ်လၢတဂ့ၤ တငါဘၣ်ဒီးထိၣ်ဃံၣ်ဘၣ်အၢဝဲနူၣ် ပစံးလၢယႃးယုၢ်က လ်ာ်လီၤ. နသိးဆ့လိၢ်လံၤယႃးယုၢ်ကလ်ာ်စကွၢ်တဂ့ၤ ဘၣ်ဒီး ယၥ်မီၤနးမီၤလၢပတကျ့ဘၣ်ဒီး ထိၣ်အူၣ်ထိၣ် ဃံၣ်ဝဲလၢအတဂိၤဘၣ် ဒီး လါဝဲနူၣ်ပစံးလၢယႃးယုၢ်က လ်ာ်လီၤ. နးတဘ့ၣ်ထိၣ်အူၣ်ယႃးယုၢ်ကလ်ာ် ဒီးနတကျ့ ဘၣ်မနုၤလဲၣ်.

၅. **ယႃးလါ** နူၣ် မ့ၢ်ယႃးသူအဆိလီၤ. တၢ်တပူၤယႃးသူ ယႃးလါအူၣ်တၢ်နးသမိး.

၆. **ယႃးသဖဲး** နူၣ် မ့ၢ်ထိၣ်မီၤဆိမီၤတဖၣ် မ့ၢ်တဂိၤမ့ၢ်တ ဝါမ့ၢ်တသူဘၣ်ဒီး မၤသးဒ်ကသူတစဲးစဲးဒ်တၢ်လိၢ်လံၤ လိၢ်ယၥ်ထိၣ်ဃံၣ်အသိးဒီးပစံးလၢယႃးသဖဲးလီၤ. ဆိမိၢ် ပှၢ်တဘ့ၣ်ယႃးသဖဲး, တဝါဘၣ်, ထိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆီမ့ၢ်ဂ့ၤ,အ ဆူၣ်အဂိၤအဝါမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီး မ့ၢ်အမၤသးဒ်အဆူၣ် လိၢ်လံၤအသိးနူၣ် ပစံးလၢယႃးသဖဲးလီၤ. ဒီးတၢ်ကူတၢ် သိးအလိၢ်လံၤနူၣ်ပစံးလၢယႃးသဖဲးစကီးလီၤ. ဒီးပှၤက ညီမ့ၢ်တပျ်ဘၣ်အမဲာ်ဒီးပစံးလၢအမဲာ်သၣ်ယႃးသဖဲးစ့ၢ် ကီးလီၤ. မ့ၢ်ဆ့ၣ်ထိၣ်နတပျ်နမဲာ်ဒီးနအိၣ်နမဲာ်သၣ်ယႃး သဖဲးဘၣ်မနုၤလဲၣ်ဖိခွါဓၢ, အိၣ်နမဲာ်သၣ်ယႃးသဖဲးတ ဂ့ၤ,

၇. **ယႃးသံအူသံ** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ကျ့ၣ်ဝၣ်ကျ့ၣ်ဒီးပစူးက့စူး ကါတၢ်တသ့ဘၣ်နီတမံၤနူၣ် ပစံးလၢယႃးသံအူသံလီၤ. သ့ၣ်ယႃးသံအူသံနူၣ်ပမၤတၢ်တသ့ဘၣ်နီတမံၤဘၣ်,ပမၤ သ့ထဲသ့ၣ်မုၣ်မီၤလီၤ.

၈. **ယႃးဘူယႃးလါ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်ယၢ်တကလုာ်အါအါ ကလဲာ်ဒီးပြံကဒံမီၤထဲသဘၣ်ရျံမီၤဒီး အူၣ်ပှၤဒ်ပစိၤအ သိးဆူးအိၣ်ပသွံၣ်ဒီး အိၣ်လၢတရါကျါလၢထံထိၣ်နူၣ် အါဒီးအမိၢ်ပှၢ်သူဝဲနူၣ်ပကီးလၢယႃးသူလီၤ. ထံထိၣ်အ ကတိၢ်နူၣ်ယႃးသူသဲၣ်သမိး, ဒီးတရါကျါနူၣ်ယႃးသူအါ ကၢ,ယႃးသူယႃးဝ့ၤနူၣ်အိၣ်ဒီး အပြံတကလုာ်ဒီးအသွါတ ကလုာ်.

၉. **ယႃးသူပြံမီၤ** နူၣ် ပြံကဒံမီၤထဲသဘၣ်ရျံဒီးသူယုၢ်က လ်ာ်နူၣ်ပကီးလၢယႃးသူပြံမီၤလီၤ. ယႃးသူပြံမီၤနူၣ်အိၣ် လၢတရါခိၣ်တရါကျါ,ထံထိၣ်နီထိၣ်အကတိၢ်လီၤ.

၁၀. **ယႃးသူဖးနိၣ်** နူၣ် ထဲဟုဖိၢ်ဟုနံးဒီးအိၣ်လၢပကျိၢ်

Digitized by Google

နိၣ်နၣ်အှၣ်ပှၤလၢမ့ၢ်ခံးမ့ၢ်ဟါလၢတၢ်စူၤနိၣ်လီၤ, နိၣ်နီး အှၣ်ပှၤနၣ်ပစံးလၢယးသ့ဖးနိၣ်လီၤ. ဘူးနီးမ့ၢ်ကဟါနီး အှၣ်ပှၤလီၤ. နီးသ့စကီးလီၤ.

၁၁. **ထိာ်ယး** နၣ် မ့ၢ်ပပျ့ၤတၢ်နီးပဘၣ်ယိၣ်တၢ်နီးပအိၣ် ဘိၣ်ကလာ်နီးပနိကနၣ်တၢ်တြိကလာ်ဂၢၢ်တပၢၢ်နီး ပစံး လၢပကိာ်ယးလီၤ. ပှၤဂၤမ့ၢ်ကတိၤတၢ်နၣ်ကတိၤဆၢတ ဂ့ၤ,ကိာ်ယးမ်ဓွဲကစၢ်တက့ၢ်. နီးဆိတဖၣ်မ့ၢ်ထံၣ်လံာ်နီး ကိာ်လီၤလၢသ့ၣ်ပဒၢလာ်ဂၢၢ်တပၢၢ် ဘိၣ်ကလာ်နၣ် ပစံးလၢအကိာ်ယးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဆိတဘၣ်ထံၣ်လံာ်နီး ကိာ်ယးလၢသ့ၣ်ပဒၢလာ်နၣ်ဓဲ.

၁၂. **တယံးတယး** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဘိၣ်နီးနိၣ်နီးအစု အခီၣ်ပအ့းဝဲန်အညီးအကဘၢအသိးနီးပစံးလၢမၤသး တယံးတယးလီၤ. ပှၤတဂၤဘိၣ်နီးဘိၣ်နးကဲၣ်ဆီးနီးမၤ မးအသးတယံးတယးလီၤ.

၁၃. **တယးယီ** နၣ် မ့ၢ်ပဆဲးပခးတၢ်ဖိတၢ်လံၤနီးပခးတ ဘိနီးသံတကိၢ်ခါနၣ်ပစံးလၢသံတယးယီလီၤ. ပှၤတဂၤ ခးကဆိတနၣ်နီးသံတယးယီလီၤ. ပှၤတဂၤဆဲးထွံၣ်တနၣ် နီးသံစကီးတယးယီလီၤ.

၁၄. **ထံလူၤယး** နၣ် မ့ၢ်ဒးသၣ်အကုလိၢ်လံၤတဝါလၢၤ ဘၣ်နီးပစံးလၢထံလူၤယးလီၤ. ပတၢမၤထံလူၤယးတ ဖျၢၣ်အံၤလဲၣ်.

၁၅. **လိၣ်ယး** နၣ်မ့ၢ်ထိၣ်အုးအဆိလီၤ. သပၢၤခံးနၣ် ပမ့ၢ်တသ့ကွံာ်ဘၣ်ယံာ်ယံာ်နီးထိၣ်အုးထိၣ်ယးဝဲလီၤ.

၁၆. **နွံၣ်ယးတတဲာ်အခိၣ်** နၣ်ပသးပှ့ၢ်စံးဝဲလီမ့ၢ်သိၣ်နီး စံးဝဲလၢနွံၣ်ယးတတဲာ်အခိၣ်လီၤ. တုၤနွံၣ်ယးတတဲာ်အ ခိၣ်နီးတၢ်ကစူၤဝဲလီၤ.

၁၇. **ပယး** နၣ် ပမ့ၢ်တလုၣ်ဘၣ်ထံးပကွၢ်လီၤပသးနီး ပစံးလၢပယးလီၤ. ပယးန်အဂၤတအိၣ်ဘၣ်,ပကွၢ်လီၤ ပသးပထိၣ်ယံၣ်ပစံးလီၤပသးလၢပယးလီၤ.

၁၈. **ဘၣ်ယး** နၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအဂ့ၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢ အအၢမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢအပါနၢ်ဘၣ်ယာ်နီးပှၤတဖၣ်နၣ်ပစံး လၢဘၣ်ယးနီးပှၤလီၤ. နီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤမိၢ်စုလိၢ်ပၢ်ခိၣ် ခိၣ်လၢအကြၢးနီး ပှၤပဟံးန့ၢ်တဖၣ်ပစံးလၢဘၣ်ယးနီး ပှၤစကီးလီၤ. တၢ်လၢအဘၣ်ယးနၣ်မ့ၢ်အဘၣ်ယာ်လီၤ. ပှၤဘၣ်ယးနီး ယၤတဖၣ်နၣ်မ့ၢ်ထဲစဘူးစတၢ်,ပပှၢ်ပဝဲၢ်ပ ဖိပလံၤလီၤ. နီးပှၤတဖၣ်နၣ်မ့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲနီးဘၣ် ယာ်နီးပှၤ,မ့ၢ်န့ၢ်ဘၣ်တၢ်မှာ်နီးန့ၢ်ယာ်နီးပှၤလီၤ.အပျ်ၢအ ဘိၣ်တဖၣ်ဘၣ်ယးနီးကစၢ်ယွၤ်ရှူးယရံးနီးကအိၣ်ဘၣ် ယာ်နီး ကစၢ်ယွၤ်ရှူးယရံးလၢမူခိၣ်ဘိမ့ၢ်နၣ်လီၤ. စံးဝဲ ဒၣ်.

၁၉. **ဘုယး** နၣ် မ့ၢ်ဘုယဲးအဆိလီၤ. ဘုတပှၤအယဲး အယးသဲၣ်သမိး.

၂၀. **မဲာ်ယး** နၣ် မ့ၢ်ပဖးလီၤဝၣ်လၢထိခိၣ်အိၣ်ဘုအလိၢ် နီးပစံးလၢထိခိၣ်အမဲာ်ယးလီၤ. ပဖးလီၤဝၣ်လွံၢ်ခိတပူၤ နီးပဆဲးတၢၣ်,လွံၢ်ခိတပူၤနီး ပဆဲးတၢၣ်လၢထိခိၣ်အိၣ် ဘုအလိၢ်နၣ်န်ထိခိၣ်ကပျ့ၤနီးပစံးလၢထိခိၣ်အမဲာ်ယး လီၤ. လဲၤဖးလီၤထိခိၣ်အမဲာ်ယးလၢ ထိခိၣ်အိၣ်ဘုလိၢ် နၣ်တက့ၢ်.

၂၁. **လီၤယး** နၣ် မ့ၢ်တၢ်အှၣ်နီး လီၤကလဲနီးယးယုၢ်က လာ်နၣ်ပစံးလၢလီၤယးလီၤ. နီးသ့ၣ်ကျၣ်ဝၣ်ကျၣ်မ့ၢ် ဂ့ၤ,လၣ်ကျၣ်နိကျၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆိုၣ်စိၤဆ့ါစိၤကျၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ယး ဝဲနီးပစံးလၢလီၤယးခဲလၢာ်လီၤ. နီးဘုကနိၣ်လၢတၢ်စူၤ ဘၣ်နၣ်ယးဝဲနီး ပစံးလၢယးစ့ၢ်ကီးလီၤ. တၢ်စူၤဘၣ်ဘု ကနိၣ်လီၤယးကွံာ်လၢာ်လံ, လၣ်တပူၤလီၤယးကွံာ်လၢာ် လံ,ပနးထိၣ်ဟံၣ်ခိၣ်တသ့လၢဘၣ်,လီၤယးလၢာ်လံ.

၂၂. **ဝါယး** နၣ်မ့ၢ်ပမဲာ်အသ့ဟးဂီၤနီးဝါထိၣ်နီးအသ့နီး အဝါကျိၣ်ကျဲနီး သ့တစဲးစဲးဝါတစဲးစဲးနီးပစံးလၢပမဲာ် ဝါယးလီၤ. ပှၤတဂၤအမဲာ်ဆါနီး အမဲာ်ဟးဂီၤဝါယးမး လီၤ. ပှၤတဂၤအမဲာ်ပှၤပှၤဝါယံၢ်ဝါယး,ကမ့ၢ်ကၢ်အမဲာ် ဟးဂီၤသၢ.

၂၃. **သ့ၣ်ယး** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ယှနီးကျၣ်ဝဲနၣ်ပစံးလၢသ့ၣ် ယးလီၤ. သ့ၣ်ယးနၣ်ကျၣ်ဝဲနီးမၤသးန်တၢ်လိၢ်လံၤအ သိးနီးတသိလၢၤဘၣ်နၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ယးလီၤ. သ့ၣ်ယးနၣ် ကၢ်ကဘုးလုးနီးလီၤကဘိၣ်ဝဲလီၤ. သ့ၣ်ယးဝၣ်ယးနၣ် ထိရိၤသ့ၣ်ကျၣ်နၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ယးဝၣ်ယၣ်လီၤ.

၂၄. **ပှၤကညီအယး** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢတလုၣ်ဘၣ် ထံးဘၣ်မူးနၣ်ပစံးလၢပှၤကညီအယးလီၤ. နီးပှၤလၢ အသ့နၣ်ပစံးလၢပှၤကညီအယးလီၤ. ပှၤကညီအယး နၣ်တလုၣ်ဘၣ်ထံးထိၣ်ယံၣ်ယးနးကၢ.

၂၅. **သံၣ်ယၢၣ်ယး** နၣ် မ့ၢ်ထိၣ်လၢတဝါဘၣ်နီးတဘိ ဘၣ်နီးတသ့ဘၣ်,တလါဘၣ်နီးအဆ့ၣ်အနံးန်လိၢ်လံၤ အသိးနၣ်ပစံးလၢသံၣ်ယၢၣ်ယးလီၤ.

ယၣ်

၁. **ယၣ်** နၣ် မ့ၢ်ပတရံးပသးနီးပကွၢ်ဝ့ၤဝီၤတၢ်နၣ်ပစံး လၢယၣ်လီၤ. နီးပစံးလၢဝးဝး, ပစံးလၢယၣ်တရံး,ပစံး လၢယၣ်ထိၣ်အသး,ပစံးလၢပယၣ်ပသး,ယၣ်နၣ်ယၣ်ဝဲ န်လဲၣ်,ယၣ်တရံးအသးလီၤ. ယၣ်တရံးနသးနီးကွၢ်တၢ် ဆူနရှၢ်ယံတက့ၢ်. ပှၤတဂၤပျ့ၤတၢ်နီးယၣ်အသးဝးဝးနီး ကွၢ်ဟုၣ်တၢ်လၢ ဘိၣ်သအိၣ်ကဟဲလၢအရှၢ်ယံလီၤ. ယၣ်နၣ်ယၣ်ဝဲန်လဲၣ်ယၣ်အသးဝးတြိးလီၤ.

၂. **ယၣ်တကနူၤ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတရံးအသးလၢအကနူၤ လၢအမံလီၤနၣ် ပစံးလၢယၣ်ကနူၤအသးလီၤ. ပှၤတဂၤ

Digitized by Google

ယၣ်

မံအီထီခိၣ်ဒီးယၣ်ကနၢအသးဒီးမံကနၢကွၤဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤမၤတကဲဒီးယၣ်ကနၢယၣ်ကပၤအသးတကဲဘၣ်.

၃. **ယၣ်ကိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဘိးပကိာ်ဒီးပတရံးပခိၣ်န့ၣ် ပစံးလၢပယၣ်ပကိာ်လီၤ. ပှၤတဂၤအကိာ်ဆါဒီးယၣ်အကိာ်တန့ၢ်ဘၣ်. ပှၤတဂၤဝံတၢ်အကိာ်ဘှံးဒီး ယၣ်မးအကိာ်ယၢ်ခီယၢ်ခီလီၤ.

၄. **ယၣ်ကစၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ယၣ်ဒ်လဲၣ်ဒ်လံၣ်စတသ့ၣ်ညါဘၣ်. ကမ့ၢ်ကၢ်ပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲသၢ.

၅. **ယၣ်ကမၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမံလၢပနၤဒီးပကိာ်ဘိးအသး ကၢ်ချံကၢ်အီဒီး ပကိာ်ဆါန့ၣ်ပစံးလၢပယၣ်ကမၣ်ပကိာ်လီၤ. စမံတၢ်လၢမနၤဒီးစကိာ်လီၤကၢ်ချံးမ့ၢ်ဂ့ၤစကိာ်ယိာ်ကွံာ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးစကိာ်မ့ၢ်ဆါန့ၣ်မ့ၢ်စယၣ် ကမၣ်ဘၣ်စကိာ်လီၤ. စမံလၢမနၤစယၣ်ကမၣ်ဘၣ်စကိာ်စကိာ်ဆါကၢ.

၆. **ယၣ်ကယီကယီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပတရံးပသးမ့ၢ်ဂ့ၤပတရံးတၢ်တမံၤမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပတရံးကယီကယီဒီး ပစံးလၢယၣ်ကယီကယီလီၤ. ပှၤတဂၤအသအီပှၤဆါဒီးယၣ်ထိၣ်မးအသးကယီကယီလီၤ. ပှၤဆါတဂၤန့ၣ်သုမ့ၢ်ယၣ်ထိၣ်ယၣ်လီၤဒီးယၣ်ကယီကယီတက့ၢ်. ယၣ်နသးကယီကယီဓိၢ်ပစံးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၇. **ယၣ်ခိၣ်ယၣ်လာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤထိၣ်နှၤ်ဆီအလိၢ်လၢဒၢးဖီလာ်ဒီး ပမၤကစီၤထိၣ်ဒ်ဒဲအသိးဒီး ပစံးလၢယၣ်ခိၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢဆီယၣ်ခိၣ်လီၤ. ဆီထိၣ်မံလၢယၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဆံးအါလဲၣ်. ဆီထိၣ်မံလၢယၣ်ခိၣ်ဆံဆဲၣ်ဘှၣ်ဓိၤလီၤ.

၈. **ယၣ်ယၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဒိၣ်ဆံးလိာ်အသးတစဲးဖိ,ဒီးတၢ်ဖုၣ်ထီလိာ်အသးတစဲးဖိ,ဒီးတၢ်ဖုၣ်ထီလိာ်အသးတစဲးဖိ,ဒီးတၢ်ယံာ်မိၢ်လိာ်အသးတစဲးဖိဒီးပစံးလၢယၣ်ယၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအပှၢ်ထဲသိးယၣ်ယၣ်လံဒီး အီၤလံ, နယၣ်တဘှၣ်တုၤသိးယၣ်ယၣ်ဒီး စယၣ်လဲၣ်. တနံၣ်ယၣ်ယၣ်န့ၣ်တယံာ်ဘၣ်တနံၣ်ဘၣ်ဒီး ကအိၣ်ယၣ်ယၣ်တနံၣ်လီၤ.

၉. **ယၣ်စၢၢ်ဆၢ** န့ၣ်မ့ၢ်ပလၢၢ်ထိၣ်ဟံၣ်မ့ၢ်တစုတယွၢ်ဝံာ်ကံၣ်ဝံာ်ကီၣ်ဒီးပတရံးဖိး.ပတရံးစၢၢ်ဆၢဒီးပစံးလၢပယၣ်စၢၢ်ဆၢလီၤ. ဟံၣ်ထူၣ်တကျိစလၢၣ်ထိၣ်ဒီးဝံာ်လၢအကပၤဒီးစယၣ်စၢၢ်ဆၢကွၤဒီးစၢၢ်ဆၢထိၣ်တစဲးဖိလီၤ.

၁၀. **ယၣ်တကျၢၤ** န့ၣ် မ့ၢ်အစိၤတထီကၢတယံာ်ဘၣ်ဒီး ပစံးလၢယၣ်တကျၢၤဘၣ်လီၤ. ပှၤကညီလၢဟီၣ်ခိၣ်ချအံၤအစိၤတဂၢၢ်အယၣ်တကျၢၤဘၣ်နီတဂၤဘၣ်ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢအစိၤတဘၣ်အယၣ်တကျၢၤဘၣ်လီၤ. ပဝဲဒၣ်ပလု့ၢ်သ့ၣ်ခါပတာ်ကစၢ်ယွၤအကလု့ၢ်အကထါဒီးပစိၤတဘၣ်ပယၣ်တကျၢၤဘၣ်. ကီးမးပဆါကီးမးပသံလီၤ. ဒီးမ့ၢ်အစိၤတဘၣ်အဆိလီၤ.

၁၁. **ယၣ်ယၣ်တဂၢၢ်** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်ပှၤတနီၤနီၤကစံးဝဲဓါ်သ့ၣ်ညါဘၣ်.

၁၂. **ယၣ်တြီး** န့ၣ် မ့ၢ်ထီရီၤတၢ်ပှၤတၢ်လိၢ်ယှၢ်ဓိၤကုဓိၤ.တလါတဖိန့ၣ်ပမ့ၢ်ကွၢ်အကဖိာ်အကပၤဒီးပတရံးတရူးဒီးပစံးလၢပယၣ်တရံးလီၤ. နယၣ်တရံးကၢ်တလါန့ၣ်ဝးဝးဒီးကွၢ်ကၢ်အကဖိာ်ကပၤန့ၣ်ပအူအိၣ်ကၢ်ဝဲမီၣ်.

၁၃. **ယၣ်ဒူၣ်ကလီလီပတစံးဘၣ်. ပစံးလၢယၣ်ဒူၣ်ချ** လီၤ.

၁၄. **ယၣ်ဒူၣ်ချ** န့ၣ် မ့ၢ်ပတရံးပသးလၢပချၢယံဆူပှၤဂၤအအိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤစကတိၤတၢ်ဒီးတကွၢ်ဆၢညါဘၣ်ယၤဘၣ်ယၣ်ဒူၣ်ချအသးဒီး ယၤဒီးဒီးလၢအချၢယံတခီလီၤ. ပအိၣ်ဘၣ်သၣ်ပစိပၢ်သံအသၣ်ဒီးကစၢ်ယွၤယၣ်ဒူၣ်ချအသးဒီးပှၤလီၤ.

၁၅. **ယၣ်မှၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဖီမှၤတုၤကလာ်ထိၣ်ဒီးပစိာ်လီၤလၢမှၣ်ကဖးအဖီခိၣ်ဒီး ပတရံးဝးဝးတုၤမှၤန့ၣ်မံဒီးပစံးလၢပယၣ်မှၤလီၤ. ယၣ်မှၤန့ၣ် ဆွးဆွးမးအမံကချ့တက့ၢ်. ပှၤတဂၤယၣ်မှၤတဖျၣ်မံကီသမိး.

၁၆. **ယၣ်လှၣ်လံၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ယၣ်လှၣ်လၢၣ်အဆိလီၤ. ယၣ်လှၣ်လံၣ်ယၣ်လှၣ်လၢၣ်နသးဒ်န့ၣ်တဂ့ၤနဟၢဖၢကဆါ.

၁၇. **ယၣ်လှၣ်လၢၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဒၢဒီးအဟၢဖၢဒိၣ်ဒီးအဟုးမ့ၢ်ဆါထိၣ်ပှၤဂၤဟံးကျဲာ်ကျိာ်ဟံးလံာ်လှာ်အဟၢဖၢဒီးပစံးလၢယၣ်လံာ်လၢၣ်လီၤ. ပှၤကညီအဟုးဆါန့ၣ်ပှၤဂၤယၣ်လံၣ်လၢၣ်အဟၢဖၢန့ၣ်အဖိအိၣ်ဖျဲၣ်ချံးဝဲဒၣ်,ပှၤဟုးဆါန့ၣ်ယၣ်လံၣ်လၢၣ်တက့ၢ်.

၁၈. **ယၣ်လီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်စီၤခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ.တလါမ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်တစၢၢ်ဆၢဘၣ်,မ့ၢ်ဒုခံဒိၣ်ယီၤဒီးပတရံးစၢၢ်ဆၢကွၤဒီးပစံးလၢ ပယၣ်လီၤလီၤ. နဟ်စီၤခိၣ်တစၢၢ်ဆၢဘၣ်. ယၣ်လီၤကွၤတက့ၢ်. တလါအိၣ်ဒုခံန့ၣ်ယၣ်လီၤကွၤတက့ၢ်.

၁၉. **ယၣ်လီၤအဝဲဆံၤတဘိ** မ့ၢ်ဘိးဘၣ်အဆိလီၤ. ဘိးဘၣ်ယၣ်လီၤစံးဝဲဒၣ်. ကစၢ်ယွၤဘိးဘၣ်ယၣ်လီၤပှၤန့ၣ်မ့ၢ်ဒုးမၤတီမၤတြၢ်မၤတီမၤလီၤပှၤဒီး ပစံးလၢဘိးဘၣ်ယၣ် လီၤပှၤလီၤ. ကစၢ်ယွၤမ့ၢ်ဘိးထိၣ်ပသးလၢအလီၤအတီအဂ့ၤအဝါဒီးမ့ၢ်ကစၢ်ယွၤဘိးဘၣ်ယၣ်လီၤပှၤလီၤ.

၂၀. **ယၣ်လီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ဆိဟုအဒံၣ်အဖၢမ့ၢ်န့ၣ်ယူၤလီၤအိၣ်အဆၣ်တစုစုဒီးပစံးလၢယၣ်လီၤလီၤ. ဆိမိၢ်ပှၢ်တဘှၣ်ဟုအဖၢမ့ၢ်ဒီးယၣ်လီၤအိၣ်အဆၣ်တစုစုလီၤ.

၂၁. **ယၣ်တမှာ်** န့ၣ်စတနၢ်ဟူဘၣ်ပှၤစံးနီတစုဘၣ်.ဒီးစတသ့ၣ်ညါဘၣ်ယဲဘၣ်.

၂၂. **ယၣ်အသး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်

Digitized by Google

ဂ့ၤ,မ့ၢ်တရံးအသးတဝီဓိၤသဆွးကလာ်ဒီး ပစံးလၢယာ် အသးလီၤ. ကဆီတနၤအကစၢ်တီၢ်ဒီး ယဉ်မးအသးဂ့ၤ ဂီၢ်ဂ့ၤဂီၢ်လီၤ.ပှၤတဂၤယဉ်အသးဒီး ကွၢ်တၢ်ဆူစအိဉ် လီၤ. ဒီးပစံးလၢယဉ်ထီဉ်အသးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂၃. **ဃဉ်ဓိၤဇ့ဓိၤပတစံးဘဉ်. ပစံးလၢဇ့ဓိၤဃဉ် ဓိၤ** လီၤ.

၂၄. **တဃဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤဆံးလၢအိဉ်ဖျဉ်တယာ်ဘဉ်ဒီး အိဉ်ဖျဉ်သၢလါဒီး ပမ့ၢ်ဟ်မံအီထိမိဉ်ဒီးကဒါအသးဆူ အသးနါပှၢ်တခီနူဉ် ပစံးလၢတယဉ်လီၤဖိသဉ်နူဉ်တ နီၤနီၤယဲၢ်လါဒီးတယဉ်နူၢ်ဝဲလီၤ. တနီၤနီၤယုလါဒီးတ ယဉ်နူၢ်ဝဲလီၤ. ဘဉ်တနီၤနီၤသၢလါဒီးတယဉ် ဝဲသနာ်က့ တယဉ်တနူၢ်ဖး်ဘဉ်. မ့ၢ်တုၤယုလါဒီး တယဉ်နူၢ်ဝဲလီၤဖိ သဉ်တယဉ်နူဉ်ပမ့ၢ်ဟ့ာ်မံလီၤအီထိမိဉ်နူဉ်ကဒါအသးဆူ အသးနါပှၢ်တခီသပိးကလာ်ဒီး မ့ၢ်နူၢ်ဝဲနူဉ်ပစံးလၢယဉ် နူၢ်, ကဒါအသးကြးကြးမ့ၢ်တနူၢ်ဘဉ်ဒီးပစံးလၢတယဉ် တနူၢ်ဘဉ်လီၤ.

၂၅. **တဃဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ဒ်တစုအသိးဒ်တဘျီအသိးလီၤ. ပ မ့ၢ်သ့ကွဲာ်တၢ်ပှၢ်လၢထံတဘျီဒီး ပစံးလၢပသ့တယဉ် လီၤ. ပမ့ၢ်သ့ခံဘျီဒီးပစံးလၢခံယဉ်လီၤ. သ့လီခီပှၤနူဉ် တယဉ်ခံယဉ်တက့ၢ်.

၂၆. **တဃဉ်ခံဃဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပမၤလီၤကထၢတၢ်ဒ်ခုး ဒ်သံဉ်ဒ်စံာ်ဒ်ပုံၤနူဉ်ပမၤတစုခံစုဒီး ပစံးလၢပမၤတယဉ် ခံယဉ်လီၤပှၤကညီစံးခုးနူဉ်စံးဝဲတယဉ်ဓိၤဒီးတလၢၤမၤ စံာ်နူဉ် မၤဝဲဆံဆဲဉ်ယဉ်ညါလီၤ.

၂၇. **ခဲကိာ်တဃဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီသံကထၢထီဉ်ကဒီး တဘျီဒီးပစံးလၢခဲကိာ်တယဉ်လီၤ. ပှၤစီဆုံတဖဉ်တုၤ အသံဒီးခဲကိာ်တယဉ်နူဉ် ကထီဉ်ဘးလၢကစၢ်ယွၤအ အိဉ်လီၤ.

၂၈. **တဃံဉ်တဃဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤတၢ်ကြးကြးဒီး အလီၢ်အိဉ်ဝဲဖးလဲၢ်ဒီးလီၤဖှိဝဲဖးလဲၢ်နာ်သကုအိဉ်ဒံးအါ အါဒီးပစံးလၢမၤတၢ်တယံဉ်တယဉ်လီၤ. ပှၤတဂၤကျိၢ် နိဉ်တပူၤလၢခုးနူဉ်မၤမးအသးတယဉ်တယဉ်လီၤ.

၂၉. **တ့ၢ်ဃဉ်** နူဉ်မ့ၢ်ပမၤကမဉ်ဘဉ်ပှၤဂၤဒီး ပမၤပှၤဂၤ မ့ၢ်တနၢၤဘဉ်နူဉ်ပဆိဉ်လီၤက့ၤပသးဒီးပစံးလၢပတ့ၢ် ယဉ်ပသးလီၤ. ပှၤတဂၤမၤဟးဂီၤပှၤဂၤအတၢ်ဒီးကတိၤ လိာ်အသးဒီးပှၤဂၤဒီး မၤပှၤဂၤတနၢၤဘဉ်ဒီးတ့ၢ်ယဉ်အ သးလီၤဒီး တမီပှၤလၢပှၤအဲဉ်ဒီးတၢ်မ့ာ်တဖဉ်နူဉ် ပှၤက မ့ၢ်ကတိၤဆူဉ်တၢ်ဒီးအီၤဒီး ဆိဉ်လီၤအသးဒီး ပစံးလၢ တ့ၢ်ယဉ်အသးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢကှာ်ယဉ်အသးစ ကီးလီၤ.

၃၀. **မၤဃဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပနၢ်ဘျာဉ်လိာ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤက ညီထီလိာ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆီစံဉ်စဲးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထွံဉ်အုဉ်လိာ်အ သးမ့ၢ်ဂ့ၤ,တုၤအသဟီဉ်တနၢၤဘဉ်အဝဲတနၤဒီး ကဒါအ မိဉ်ယုၢ်ကွံာ်ဒီးပစံးလၢအဝဲတနၤမၤယဉ်လီၤ. ထိသမိ တလၢၤတဂၤနူဉ်တုၤအတဟီဉ်တနၢၤဘဉ်ပှၤဒီး ပကမၤ ယဉ်မၤနၢၤကွံာ်အီၤလီၤ. ပနၢ်သူဒီးပနၢ်ဝါခံနၤဘျာဉ်လိာ် အသးဒီးပနၢ်သူမၤယဉ်ပနၢ်ဝါလီၤ.

၃၁. **လီၤဃဉ်လီၤစိၤ** နူဉ် မ့ၢ်စိၤဖိစိၤလံၤလီၤ. ဒီးပစံး လၢလီၤစိၤလီၤယဉ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤမ့ၢ်သံဒီးအဖိထိဉ်က့ၤ လၢအပၢ်အလီၢ်,ဒီးအဖိမ့ၢ်သံဒီးအလံၤထိဉ်က့ၤလၢအဖိ အလီၢ်ဒ်နူဉ်ဒီးပစံးလၢလီၤယဉ်လီၤစိၤလီၤ. လၢပမိၢ်ပ ပၢ်ပဖံပဖုဒီးတုၤလီၤလၢပှၤအံၤလီၤယဉ်လီၤစိၤတ့ၢ်ကၢ်ဝဲ တဘျုးစိၤတဘျုးယဉ်ကၢ်ဝဲသၢဘဉ်ဆဉ်ဒီး လီၤယဉ် လီၤစိၤနူဉ်ပစံးတအါဘဉ်. ပစံးလၢလီၤစိၤလီၤယဉ်နူဉ် အါတက့ၢ်လီၤ.

၃၂. **လီၤစိၤလီၤဃဉ်** နူဉ်မ့ၢ်ပှၤကညီအိဉ်ထိဉ်တစိၤဘဉ် တစိၤတစိၤဘဉ်တစိၤဒီးပစံးလၢလီၤစိၤလီၤယဉ်လီၤ. တလၢၤတဖဉ်နူဉ်အိဉ်ထိဘိလၢဝ့ၢ်ပူၤကီးနံဉ်ကီးလါလီၤ စိၤလီၤယဉ်လီၤ. ခူစိၤဝ့ၢ်မိၤတဖဉ်နူဉ်တလၢၤပယီၤအိဉ် ဒီးအိဉ်လီၤစိၤလီၤအိဉ်လီၤယဉ်ဒဉ်အတၢ်ဝဲဝ့ၢ်ပူၤနူဉ်စိၤ ဖိစိၤလံၤ,လီၤစိၤလီၤယဉ်လီၤ.

၃၃. **လီၤစိၤလီၤဃဉ်** နူဉ် ဒ်အစိၤစိၤအယဉ်ယဉ်အသိး လီၤ. ကစၢ်ယွၤအိဉ်လီၤစိၤလီၤယဉ်နူဉ်မ့ၢ်ကစၢ်ယွၤအိဉ် ဝဲဟီဉ်မိဉ်အစိၤကတၢၢ်ဝဲအစိၤစိၤ,ပှၤကညီအစိၤကတၢၢ် ဝဲအစိၤစိၤဒီးကစၢ်ယွၤတသံတပှၢ်ဝဲဒီးပစံးလၢကစၢ်ယွၤ အိဉ်လီၤစိၤလီၤယဉ်လီၤ. ကစၢ်ယွၤအိဉ်လီၤစိၤအိဉ်လီၤ ယဉ်ဝဲလၢဟီဉ်မိဉ်အစိၤ,လၢပှၤကညီအစိၤနာ်သကုဒီး ကစၢ်ယွၤတသံဘဉ်,ကၢဝဲတစိၤယီလီၤ. ဒီးပစံးလၢက စၢ်ယွၤအိဉ်လီၤစိၤလီၤယဉ်ဒီး ဘဉ်တစုစုပစံးလၢက စၢ်ယွၤအိဉ်ဝဲဟီဉ်မိဉ်အစိၤစိၤယဉ်ယဉ်လီၤ.

၃၄. **လီၤတဃဉ်** နူဉ်မ့ၢ်ပစွါလၢသုဉ်နမိဉ်ဒီးပလီၤတရံး ဆူသုဉ်နအဖီလာ်ဒီး ပစံးလၢလီၤတယဉ်လီၤ. ပှၤတဂၤ သါကမၤကနဲဒီး ကနဲအိဉ်လၢသုဉ်နအနါစုၤနူဉ်လဲၤစွါ ယီၤဝဲဒီး လီၤတယဉ်ဆူသုဉ်နအဖီလာ်ကလီၤတဲာ်တ့ၢ် လီၤ.

၃၅. **သဃဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤလၢဝံၢ်သံလီၤဒီ,သံအုဉ်သံကျဉ် တဖဉ်နူဉ် အဝံအကလၢကဲထိဉ်လၢတၢ်အၢတၢ်သီဒီးပ ကီးအမံၤလၢပှၤသယဉ်လီၤ. ဒီးပကီးလၢပှၤစယဉ်စ့ၢ် ကီးလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပကီးလၢတၢ်စယဉ်ဒီး ဘဉ်တ စုစုပကီးပှၤတယဉ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁. **ဃၤ** နူဉ် မ့ၢ်ပမၤကွဲာ်ဘုအဖုလၢကီၢ်လဲၢ်ဒီးပစံးလၢ ယၤလီၤ. တၢ်အသီဉ်အဖုအကဘိဉ်တဖဉ်နူဉ်ပဟ်လၢ

Digitized by Google

ကိၢ်လဲၢ်ပှၤဒီးပတကျုၢ်ဒံကွၢ်ဖးဖးဒီးပစံးလၢပယၤလီၤ. ပဆုဘုဒီး,ဟုဒီး ဖှကျိၣ်ကျဲလိာ်အသးဒီး ပဟ်လၢကိၢ်လဲၢ်ပှၤဒီးပတကျုၢ်ဘိးထိၣ်ဘိးလီၤဒီး ဖှတဖၣ်ဒံကွၢ်ဝဲဒီးဟ့တဖၣ်နူၣ် အိၣ်လီၤတဲာ်ဒီး ပစံးလၢပယၤလီၤ. ယၤကွၢ်တၢ်အသိၣ်အဖှအကမူၣ်ကစဲကဆိုဒံဒီး အဆးတဖၣ်နူၣ် ကအိၣ်ဖှိၣ်ဒၣ်ဝဲတက့ၢ်, ဒီးထိရိၤပမၤကဆိုပမၤစီတၢ်အသိၣ်အဖှ,အကဘိၣ်ကစဲ,အကမူၣ်ကမိလၢကိၢ်လဲၢ်ပှၤနူၣ်ပစံးလၢယၤလီၤ. ယၤဘုသိၣ်ဘုဖှ,ယၤမာ်အံးအစိၢ်, ဘုအစိၢ်ယၤပှၢ်ယၤသွံ, ယၤတၢ်ခဲလၢာ်နူၣ်မ့ၢ်ပမၤကဆိုကွၢ်အသိၣ်လၢကိၢ်လဲၢ်ပှၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢယၤလီၤ. ယၤနူၣ်ယၤဝဲဒ်လဲၣ်,မ့ၢ်ပမၤကဆိုကွၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်ဖှ,တၢ်ကမူၣ်ကစဲနူၣ်ဒံးသိးတၢ်အဆး,တၢ်အသးတဖၣ်သ့တကျိၣ်ကျဲဒီးအဖှတဂ့ၤဒီးပမၤကဆိုထိၣ်လၢကိၢ်လဲၢ်ပှၤဒီးမ့ၢ်ပယၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢပယၤဘု,ပစံးလၢပယၤကွၢ်ဖှပစံးဒ်နူၣ်လီၤ.

၂. **ယၤကွၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤကဆိုဘုထဲအဆးဒီးအသိၣ်တဖၣ်နူၣ် ပမၤဒံကွၢ်လၢကိၢ်လဲၢ်ပှၤဒီး ပစံးလၢပယၤကွၢ်လီၤ. ယၤကွၢ်ဘုအသိၣ်အအံးနူၣ်တက့ၢ်.

၃. **ယၤကလာ်** နူၣ် မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်ဖံးတၢ်မၢမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဆၣ်ဒိၣ်ကိၢ်ဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမ့ၢ်တပးကဲဘၣ်လၢတၢ်နီတမံၤဒီး ပစံးလၢယၤကလာ်လီၤ. လၢနူၣ်အဖိခိၣ်ထိရိၤတၢ်တမံၤလၢ်လၢ်နူၣ် ပမ့ၢ်တပးကဲဘၣ်လၢတၢ်နီတမံၤဒီးပစံးလၢသါယၤကလာ်ကီးမံၤဒဲးလီၤ. တလါယၤကလာ်ပမၤဘၣ်မနုၤတသ့လဲၣ်,ပှၤသူခိၣ်ဖိတနီၤနီၤစံးဝဲလရာ်ပှၤယၤကလာ်ပလီၤဘၣ်ပပျ့ၢဓါစံးဝဲဒၣ်,ဒီးပစံးလၢသါယၤကလာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၄. **ယၤဘုယဲၤဘု** နူၣ်မ့ၢ်ပဆုဘုဒီးဘုအဖှကျိကျဲဒီးဘုဒီးဟုဒီး ပမၤကဆိုထိၣ်ဒီးပစံးလၢယၤဘုလီၤ. ယၤဘုလၢပဆုဝံၤနူၣ်ဒီးပကမၤနူၢ်ဟ့လီၤ. ယၤဘုတပှၤအံၤတ့ၤအဖှစီတက့ၢ်,သုယၤဘုအံၤအသိၣ်အဖှတစိဒံးဘၣ်, ယၤကွၢ်စီကညွးတက့ၢ်. ဒီးပစံးလၢဂုၤဘုယၤဘုဒီးအဆိဒ်နူၣ်လီၤ.

၅. **ယၤယၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်သိၣ်လၢသ့ၣ်လၣ်အူအကျါနူၣ်ဒီးပစံးလၢသိၣ်ယၤယၤယီၤယီၤလီၤ. ဒီးပဘၣ်စံးဒီးအစယဲၤလိာ်အသးလၢယီၤယီၤယၤယၤဒီးယၤယၤယီၤယီၤလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ယီၤယီၤယၤယၤလီၤ. ဆီမံၤဝဲးအိၣ်အဆၣ်လၢသ့ၣ်လၣ်ယှအကျါလၢ ဟိၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ်နူၣ်သိၣ်ယၤယၤသိၣ်ယီၤယီၤစဝဲၤဘၣ်လၢဘိၣ်သအိၣ်,ယၤအဝဲအံၤကွၢ်လၢယီၤအကျါ.

၆. **ကိၢ်ယၤမ့ၢ်ကိၢ်ယီၤ** အဆိလီၤ. မ့ၣ်အိၣ်သ့ၣ်ဒီးအပှၤလိၢ်ယှဒီး အသံကျိၣ်ကျဲနူၣ်ပစံးဒီးအဆိလၢကိၢ်ယီၤကိၢ်ယၤလီၤ. ဒီးပှၤပှၤလိၢ်ထးကၢၤနူၣ်ပစံးဒီးအဆိလၢ

ကိၢ်ယီၤကိၢ်ယၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတဂၤအကပၤတပှၤကိၢ်ယီၤကိၢ်ယၤနးသမိး.

၇. **ကျဲယၤ** နူၣ်မ့ၢ်ကျဲယၢၤအဆိလီၤ. သုမ့ၢ်လဲၤတၢ်ဒီးလဲၤဆူကျဲယၢၤကျဲယၤတဂ့ၤ,လဲၤကစၢ်လၢကျဲတက့ၢ်.

၈. **ယၤ**နူၣ်မ့ၢ်ဂုၤအဆိလီၤ. ပဂုၤဘုနူၣ်ပစံးလၢပဂုၤပယၤတစုစုလီၤ.

၉. **ဝုၤယၤ**.

၁၀. **စယီၤစယၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပတ့တၢ်ဆှါဘၣ်ဒ်လိာ်အသးသိၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢစယီၤစယၤလီၤ. ပှၤတဂၤမ့ၢ်အထုမနုၤသိၣ်စယီၤစယၤနူၣ်လဲၣ်,ကမ့ၢ်ကၢ်အထုချိၣ်ဒီးသိၣ်စယီၤစယၤသၢ.

၁၁. **ဆးယၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီပြုထိၣ်ဒီးအဘၢၣ်စၢၤတအိၣ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢဆးယၤလီၤ. ပှၤတဂၤပြုထိၣ်ဒီးဆးယၤမးအသးလီၤ.

၁၂. **သွံၣ်ယၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီအဟးဆါဒီးဆံးစၢ်အဖိဒီးအဟၢဖၢသွံၣ်ဒီးပစံးလၢသွံၣ်ယၤလီၤ. ပှၤဆံးစၢ်အဖိဒီးအဟၢဖၢသွံၣ်ဝဲနူၣ်မ့ၢ်အသွံၣ်ယၤလီၤ.

၁၃. **စယီၤစယၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဆါတယ်ာ်ဘၣ်ဒီးသံဝဲနူၣ်ပစံးလၢဆါထိၣ်စယီၤစယၤဒီးသံဝဲလီၤ.

၁၄. **နၤယၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီလၢပတသ့ၣ်ညါဘၣ်အမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်လၢပတသ့ၣ်ဘၣ်အမံၤတၢ်ဖိတၢ်ယၢ်, တၢ်အဖွါသ့မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢနၤယၤလီၤ. စီၤနၤယၤတဂၤစတထံၣ်ဘၣ်နီတခိၣ်ဘၣ်, မ့ၢ်မနုၤတဘိနူၣ်လဲၣ်, ကမ့ၢ်ကၢ်တၢ်နၤယၤဒၣ်အတၢ်နဲ့ာ်ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢတၢ်သံယိၣ်နၤယၤလီၤ. တၢ်ဖိတၢ်ယၢ်လၢပတသ့ၣ်ညါဘၣ်အမံၤနူၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်တၢ်သံယိၣ်နၤယၤဒၣ်အတၢ်သၢ, ဒီးလၢၢ်လၢပတသ့ၣ်ညါဘၣ်အမံၤနူၣ် ပစံးလၢလၢၢ်သံယိၣ်နၤယၤဒၣ်အတၢ်လီၤ.

၁၅. **ဝံၣ်ယၤ** နူၣ် မ့ၢ်ဝံၣ်ယံၤအဆိလီၤ. ဝံၣ်ယံၤဝံၣ်ယၤပှၤကညီဖိဆူအချၢတဂ့ၤ,ကဟိၣ်ဘၣ်ဖုးလီၤ.

၁၆. **သါယၤကလာ်** နူၣ်မ့ၢ်ကယဲၢ်တၢ်လၢပတပးကဲဘၣ်လၢတၢ်နီတမံၤနူၣ်ပစံးလၢသါယၤကလာ်လီၤ. ယဲာ်စိၤကျာ်စိၤသါယၤကလာ်နူၣ်ပမၤနူၢ်ထီဘိနဲ့ၣ်, လံာ်သါယၤကလာ်နဲ့ာ်,ပသိၣ်တသ့ဘၣ်မနုၤလဲၣ်,သါယၤကလာ်နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကတိၤသူၣ်ဂဲၤလီၤ. တလၢၤစံးလၢဝါစကါ,ပဒိၣ်သါယၤကလာ်နဲ့ာ်သုပျ့ၤစကီးဓါ, ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢယးကလာ်လီၤ.

၁၇. **သိၣ်ယၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှိၢ်အကလုၢ်လီၤ. ပှိၢ်ကိးသကွိၣ်နူၣ်ဒီးကိးဝဲလၢသိၣ်ယၤလီၤ. ဒီးစီၤကိးလၢသကွိၣ်ဒီးပှိၢ်ကိးဝဲလၢသိၣ်ယၤလီၤ. ထုနူၢ်ယၤလၢသိၣ်ယၤတဖျၢၣ်တက့ၢ်.

၁၈. **မတၤယၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢပတသ့ၣ်ညါဘၣ်အမံၤတ

Digitized by Google

ဖၣ်နၣ်ပစံးလၢမတၢၤယၢၤလီၤ. မတၢၤယၢၤအဖှ့ၢ်တဂၤစ တသ့ၣ်ညါဘၣ်အမံၤဘၣ်,ထီရီၤပှၤလၢပတသ့ၣ်ညါဘၣ် အမံၤနၣ်ပစံးလၢမတၢၤယၢၤကီးအဂၤဒံးလီၤ. မတၢၤယၢၤ အဖိသၣ်ခွါ,မတၢၤယၢၤအမုၣ်ကနီၤစံးဝဲဒ်နၣ်လီၤ.

ယံ

၁. **ယံတနၢၤ** နၣ် မ့ၢ်ပစုကဖိာ်ပခီၣ်ကဖိာ်ပပျိၢ်ပဆဲနၣ် အညၣ်စဲဘူးဒီး တၢ်လံၤတမ့ၢ်ဘၣ်ပညၣ်ဒီးကိၤဝဲခဲလၢာ် နၣ်ပစံးလၢယံလီၤ. ပကိာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပခီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပပျိၢ်ပဆဲပ စုပခီၣ်နၣ်မ့တမ့ၢ်ဘၣ်အဖံးအညၣ်ဒီးမ့ၢ်ကိၤဝဲနၣ်ဒ်လၢၢ် ကိၤလ့ကိၤအသိးဒီးပစံးလၢပယံခဲလၢာ်လီၤ. ယံနၣ်မၢ သးဒ်လဲၣ်,မၤသးဝါဝဲဒီးကိၤဝဲဒီးအိၣ်လၢပညၣ်ကျါဒီးပ ညၣ်ဖိးထီဝဲနၣ်မ့ၢ်ပယံလီၤ. ဒီးတၢ်တမံၤလၢ်လၢ်အယံ ဒ်နၣ်သိးလီၤ. တၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးကယါ်ပှၤကညီဒီးဆၣ်ဖိၤ ကိၢ်ဖိၤတမံၤလၢ်လၢ်နၣ် အိၣ်ဒီးအယံခဲလၢာ်လီၤ. အ ယံမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးအိၣ်တသ့ဘၣ်လီၤ. ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,နၣ်မိၤညၣ်မိၤ မ့ၢ်ဂ့ၤ,အိၣ်ဒီးအယံကီးမံၤ, ဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိနၣ်ဒီးပှၤက ညီနၣ်အိၣ်ဒီး အစုယံခီၣ်ယံ, ခိၣ်ယံနၢ်ယံ,ပျိၢ်ယံဆဲယံ, ခံကွီၣ်ယံ,ဒီးစုလိၣ်ယံခီၣ်လိၣ်ယံ,ကိာ်ယု့ၢ်ယံကိာ်ဘိယံ အိၣ်ဝဲလီၤ. အိၣ်ဒီးအမဲာ်ကွာ်ခိၣ်မဲာ်ကွာ်ယံလီၤ. ဒီးပစံး လၢယံကနၢၤခဲလၢာ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢတၢ်ယံတၢ်ကနၢၤ, တၢ်ယံတၢ်ကွဲလီၤ.

၂. **ယံလၢ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအကျုံးစၢးတၢ်ဂ့ၤဒီး ကွၢ်လီၤအ သးမၤတၢ်လၢအတီအတြၢ်ဒီးမၤဂ့ၤတၢ်အါအါကလဲာ်ဒီး အပရၢဟူထီသါလီၤလၢအမုာ်ဒီးမ့ၢ်ယံလၢဝဲလီၤ. ဒီးပ စံးလၢအယံအလၢစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢမၤတၢ်ယံတၢ် လၢစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပဖိနၣ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ် ဒီးအယံအလၢ ဘၣ်နၣ်ပမဲာ်ဆုးလၢအယိလီၤ.

၂-၁. **ယံယူၣ်ယံယူၣ်** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ယၢၣ်ယံးသိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပရံာ်ဘျုးပှာ်ဘျုးတၢ်သိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢသိၣ်ယံယူၣ်ယံ ယူၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤပှာ်ဘှသိၣ်ယံယူၣ်ယံယူၣ်, ပှၤစံၣ်ဖိ ဂုာ်ဆၢၣ်ဂုာ်လၢၢ်လၢဂုာ်ဘျုးကိၣ်နၣ် သိၣ်ဝဲယံယူၣ်ယံ ယူၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢသိၣ်ယူၣ်ယူၣ်စကီးလီၤ.

၃. **ကိာ်ယု့ၢ်အသိယံ** နၣ် မ့ၢ်ပကိာ်ယု့ၢ်ဒ်နၣ်ပစံးလၢ ပကိာ်ယု့ၢ်အဘိယံလီၤ. စဘၣ်တမုာ်စကိာ်ယု့ၢ်အဘိယံ ဆါသမိး.

၄. **ခၣ်ယံ** နၣ် မ့ၢ်ပယံလၢပမဲထိၣ်လၢအလိၤနၣ် လၢ ပခၣ်တခီနၣ် ပစံးလၢပခၣ်ယံလီၤ. ပခၣ်ယံနၣ်အိၣ်ဒီး အတြၢ်ဒီးပမဲအခီထိၣ်လၢပခၣ်ယံလီၤနၣ်တခီတဂ့ၢ် ဂ့ၢ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢပဘိးပၤယံတစုစုလီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ် မ့ၤဒီးအခၣ်ယံဝးမဲ့ာ်မဲ့ာ်လီၤ. နအိၣ်မ့ၤနခၣ်ယံဝး တ လီၤစၢ်ဘၣ်.

၅. **ယံအကံၢ်** နၣ် မ့ၢ်ယံအိပှၤအိၣ်ဒီးအသိဒီးပစံးလၢယံ အကံၢ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢပနုာ်ကံၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢ တၢ်ယံအကံၢ်စကီးလီၤ.

၆. **ခိၣ်သၣ်ယံ** နၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်ဒီဖျၣ်ညါနၣ်ပစံးလၢပခိၣ် သၣ်ယံလီၤ. စခိၣ်သၣ်ယံဆါနးကၢ, ကမ့ၢ်ကၢ်စညၣ် ကဂီၢ်သၢ,ပှၤတဂၤမၤအခိၣ်သၣ်ယံတဖျၣ်တရံးဒီးမ့ၢ်တ နွံဘၣ်ဝဲစါ,ဘီၣ်သအိၣ်အိၣ်ထွံၣ်တဒုဒီး အိၣ်လီၤတဲာ်ထဲ အခိၣ်သၣ်ယံတဖျၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢခိၣ် ယံစကီးလီၤ.

၇. **ချၢယံ** နၣ် မ့ၢ်ပကစၢ်ဆူပလိၢ်ခံတခီပဆဲမိၢ်လၢထၣ် လၢခံဒီဘှၣ်ညါနၣ်ပစံးလၢပချၢယံလီၤ. ဒီးတၢ်အိၣ် စၢၢ်ဆၢဒီး ပချၢနၣ်ပစံးလၢအိၣ်လၢပချၢယံစ့ၢ်ကီးလီၤ. စချၢယံသးကၢ,ဝဲာ်စချၢယံတဘီတက့ၢ်,ဘီၣ်သအိၣ် ဟဲစိၤနၤလၢနချၢယံတခီနၣ်နတထံၣ်ဘၣ်.

၈. **ဝှာ်ယံယှာ်ကနူၤ** နၣ် မ့ၢ်ပကပၤအယံနၣ် ပစံးလၢပ ဝှာ်ယံလီၤ. ပဝှာ်ယံလၢစကပၤယၢ်ခီနၣ်အိၣ်တခီတက ဘျၣ်ဘျၣ်လီၤ.

၉. **တၢ်ယံတၢ်ကွဲ** နၣ် မ့ၢ်ထီရီၤအယံဒီးပစံးလၢတၢ်ယံ တၢ်ကွဲတၢ်ယံတၢ်ကနၢၤ,ပကီးဒီးအဆိဒ်နၣ်လီၤ. တၢ်ယံ တၢ်ကွဲတပူၤမ့ၢ်မနုၤအယံလဲၣ်.

၁၀. **ဒီယံ** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်လၣ်အူအတိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,အခိၣ်သ့ၣ် ခိၣ်မိၣ်,သ့ၣ်လၣ်အူအသလ့ၤနၣ်ပစံးလၢအဒီယံလီၤ. ဒီးတၤသၣ်အချံၣ်အစဲၤတဖၣ်နၣ် ပစံးလၢအဒီယံစကီး လီၤ. လၣ်အဒီယံနၣ်စဲဘူးဒီးအဒ့ဒ်တၤသၣ်အခိၣ်မိၣ် အသိးလီၤ.

၁၁. **ပျိၢ်ယံဆဲယံ** နၣ် မ့ၢ်ပကစၢ်အယံဖးဒိၣ်တဘိလၢ ထၣ်လၢခံနၣ်မ့ၢ်ပပျိၢ်ယံလီၤ. ပှၤတဂၤအပျိၢ်ယံထီသ မိး,အပျိၢ်ယံအိၣ်တပျၢ်အဘျၣ်လီၤ. ပချၢယံအယံဖးဒိၣ် နၣ်ပစံးလၢပျိၢ်ယံလီၤ.

၁၂. **ဖံဘၣ်ယံ** နၣ် မ့ၢ်ပစုခိၣ်ထံးအယံလၢဆဲးယီၤအ သးပၢၢ်လၢပချၢယံနၣ်ပစံးလၢပဖံဘၣ်ယံလီၤ. ဖံဘၣ် ယံဖံစုၤယံနၣ်အိၣ်လၢပချၢတ့ၤဆူးအသရှၤယၢ်ခီနၣ်မ့ၢ် ဖံဘၣ်ယံလီၤ. ပဖံဘၣ်အယံကဘျၣ်လၢပချၢတ့ၤဆူးအ သရှၤနၣ် ဘၣ်တစုစုပစံးလၢပဖံဘၣ်ကဘျၣ်လီၤ. ဒီး ပစံးလၢပဖံဘၣ်ယံစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၃. **မဲာ်ယံ** နၣ်မ့ၢ်ပမဲာ်ကွီၤအယံနၣ်ပစံးလၢပမဲာ်ယံဒီး ဘၣ်တစုစုပစံးလၢပမဲာ်ကွာ်ယံလီၤ. ပမဲာ်အယံဝးတရံး ပမဲာ်ပှၤနၣ်မ့ၢ်ပမဲာ်အယံဒီးပမဲာ်ကွာ်အယံလီၤ. ပမဲာ်ယံ နၣ်ပမဲာ်အပှၤအိၣ်လၢပမဲာ်ယံအကွီၤပူၤလီၤ.

၁၄. **သယံ** နၣ် မ့ၢ်ထံလၢတၢ်ကမံၤကမိာ်တအိၣ်ဘၣ်, ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တကျိၣ်ကျဲဘၣ်တဖၣ်နၣ်ပစံးလၢထံသ

Digitized by Google

ယံဒီးပစံးလၢထံဆှံ, ဒီးပစံးလၢထံစဃံစှၢ်ကီးလီၤ. ထံတပူၤသဃံထိၣ်လံ,ပအိကဝံၣ်ကၢ်သၢ,ထံနဒီး တသဃံထိၣ်ဒံးဘၣ်, ထံနနးကၢ, ထံမ့ၢ်ထိၣ်သဃံဒီး ပအိၣ်ဝံၣ်ကၢ.

ယံၢ်

၁. ဃံၢ်နံၢ်နံၢ် တအိၣ်ဘၣ်, အိၣ်ထဲယိၢ်အဆိ,ဒီးယိၤအဆိလီၤ. တၢ်သိၣ်လၢသ့ၣ်လၣ်အူအကျါယိၢ်ယံၢ်ယိၢ်ယၢ်လီၤ.

၂. ဃိၢ်ဃံၢ်ဃိၢ်ဃၢ် နူၣ် မ့ၢ်တၢ်သိၣ်လၢသ့ၣ်လၣ်ဃ့အကျါဒ်သ့ၣ်လၣ်ဃ့ဘၣ်ဒိလိာ်အသးအသိးဒီး ပစံးလၢသိၣ်ယိၣ်ယံၢ်ယိၣ်ယၢ်လီၤ. ဘိၣ်သအိၣ်တနဃ့ၢ်သိၣ်မးယိၢ်ယံၢ်ယိၢ်ယၢ်လီၤ.

၃. ဃိၤဃံၢ် မ့ၢ်ယိၤယၢအဆိလီၤ. ဒီးမ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤဟးလၢသ့ၣ်လၣ်အူအကျါသိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢသိၣ်ယိၤယံၢ်ယိၤယၢလီၤ.

ယံာ်

၁. ဃံာ် နူၣ် မ့ၢ်ပထ့တၢ်ဒီးဆှါကတံာ်လိာ်အသးသဘုံးသဘုးနူၣ်ပစံးလၢဃံာ်လီၤ. ဆှါတပူၤစထ့တသ့ဘၣ်ဒီးယံာ်နးကၢ,ပှၤလၢအထ့တၢ်တသ့ဘၣ်တဖၣ်နူၣ်ဆှါယံာ်ဒီးဆှါသဘုံးကွံာ်လီၤ. ပစံးတၢ်လၢယံာ်နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ကတံာ်လိာ်အသးဒီးပစံးလၢယ့ာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနိၤနိၤစံးလၢယံာ်လီၤ. ချိၣ်တဘ့ၣ်စထ့ဆှါယံာ်နးကၢ.

၂. စဃံာ် နူၣ် မ့ၢ်သကွံသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထီရိၤတၤသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,စဲဘူးလိာ်အသးခံဖျၣ်ထဲသိးသိးဒီးပစံးလၢစဃံာ်လီၤ. သကွံသၣ်ခံဖျၣ်စဃံာ်ဒီးစဲဘူးလိာ်အသးလီၤ. ဒီးပစံးလၢသဃံာ်,ဒီးပစံးလၢတဃံာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပှၤတနိၤနိၤစံးလၢသဃ့ာ်လီၤ.

၃. စဃံာ် နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဒၢတစုဃိခံဂၤ,ဒီးအိၣ်ဖျဲၣ်တစုဃိခံဂၤနူၣ်ပစံးလၢစဃံာ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢပှၤဟုးစဃံာ်စကီးလီၤ. ဒီးဖိသၣ်ဒီးပဝဲၢ်ခံဂၤလၢအိၣ်ဖျဲၣ်တစုဃိနူၣ်ပစံးလၢပှၤစဃံာ်လီၤ. ဒီးပှၤလၢဒၢအဖိခံဂၤတစုဃိနူၣ်ပစံးလၢပှၤဟုးစဃံာ်လီၤ.

၄. စဃံာ်တၤဒိၣ် နူၣ် မ့ၢ်တၤဒိၣ်ခိၣ်နူၣ်ပကီးလၢစဃံာ်တၤဒိၣ်တစုစုလီၤ. ပှၢ်လၢ်ကျါနူၣ်အိၣ်ဒီးစဃံာ်တၤဒိၣ်အါကၢ,ပမ့ၢ်လဲၤတၢ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါဒီးပကထံၣ်လိာ်ပသးဒီးစဃံာ်တၤဒိၣ်ဒီးပကထိၣ်သ့ၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢစဃံာ်တၤဒိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢစဃံာ်ခိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၅. လီၤစဃံာ် နူၣ် မ့ၢ်ပကွဲးလံာ်လီၤကျိာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပထ့ဆှါလီၤကထၢမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢလီၤစဃံာ်လီၤ. ပှၤတဂၤကွဲးလံာ်လီၤစဃံာ်ခံဖျၣ်တဘိဘိ,သၢဖျၣ်တဘိဘိလီၤ.

၆. စဃံာ်ခိၣ် နူၣ်မ့ၢ်တၤဒိၣ်ခိၣ်နူၣ်ပစံးလၢစဃံာ်ခိၣ်တစုစုလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပှၤတနိၤနိၤစံးဝဲလီၤ. စဃံာ်ခိၣ်ပစံးတၢ်နူၣ်.

၇. သဃံာ်သဃာ် နူၣ် မ့ၢ်ပစုမုၢ်စဲဘူးဒီးဖးဒ့ဝဲနူၣ်ပစံးလၢသဃံာ်လီၤ. ပှၤတဂၤအစုမုၢ်သဃံာ်ဒီးဖးဒ့ထိၣ်ဝဲဃုဘိညါတနိၤနိၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢစဃံာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

ယံး

၁. ဃံး နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအစံာ်အကျူၤ,အခၢၣ်အဃါတဖၣ်ပစံးလၢယံးလီၤ. တၢ်လၢအတုၤလီၤဒီးဆူၣ်ဝဲကျူၤဝဲနူၣ်ပစံးလၢယံးလီၤ. ပဃ့ဃာ်တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစဲဃာ်တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပလၢၣ်ထိၣ်ဖျိၣ်ထိၣ်တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်စံာ်မ့ၢ်ဃါမ့ၢ်ခၢၣ်မ့ၢ်ကျူၤဒီးပစံးလၢယံးလီၤ. ယံးနူၣ်ဒ်ဃါမနၤ,ဒ်အှၣ်စံာ်,ဒ်တုၤလီၤအသိးလီၤ. ဒီးဒ်လီၤကတံာ်အသိး,ဒ်သတံာ်အသိးဒီးပစံးလၢသံးလီၤ. ယံးနူၣ်မ့ၢ်ပဃ့ဃာ်တၢ်ယံး,ပစၢဃာ်တၢ်ယံး,ပဟံးတၢ်ဖိၣ်တၢ်ယံး,တၢ်ခဲလၢာ်နူၣ်ဘၣ်ဃးဒီး ဃါမနၤခၢၣ်တနၢၣ်လီၤ. နဖိၣ်ဃာ်စစုဒ့တယံးဒံးဘၣ်,စဂဲၤနူၢ်ဒံး,ဃ့ဃာ်တၢ်ယံးယံးကလာ်,ကလီၤဃ့ၣ်ဘၣ်ဖုး,ဆိၣ်တံၢ်ဃာ်သ့ၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ယံး,စကပူာ်လၢလွံးလီၤ.

၂. ဃံးကလာ် နူၣ် မ့ၢ်ပဟံးဃာ်ဖိၣ်ဃာ်တၢ်ဒီးပအိၣ်ဂၢၢ်တပၢၢ်ဒီးပဟံးဃါပနၤခၢၣ်ခၢၣ်ကလာ်ဒီးပစံးလၢပဟံးဃာ်ယံးကလာ်လီၤ. စကပူာ်သ့ၣ်ဘၣ်ဟံးဃာ်ယံးကလာ်သုတဝဲးတဂ့ၤ,ဟံးဃာ်ဆီနူၣ် ယံးကလာ်သုတဟးဖျဲးတဂ့ၤ,ပဟံးတၢ်ယံးကလာ်နူၣ် ပဟံးဒ်လဲၣ်, ပဟံးလၢာ်ဒၣ်ပတဟိၣ်ဃါပနၤ,ခၢၣ်တနၢၢ်လီၤ. ဟံးဃာ်ပှၤတဂၤနူၣ်ယံးကလာ်ဒ်ဂဲၤသုတနူၢ်တဂ့ၤ.

၃. ဃံးဃံး နူၣ် မ့ၢ်ပမၤလိာ်ပှၤဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပသိၣ်ပှၤဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံၣ်ထဲၤပှၤဂၤအတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံၣ်တဲၤလီၤတံၢ်လီၤဆဲး,ပသိၣ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲး,ပမၤလိာ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဒီးပစံးယံးယံးလီၤ. စမၤလိာ်နတၢ်ယံးယံးနသးပှၤနိၣ်လံဓါ,ဒ်သုကကဲထိၣ်လၢပှၤအယံအလၤဒီးစသိၣ်သုယံးယံးဒီးကြးလၢသုတိၢ်နူၢ်ဖံးဃာ်လီၤ. သုမ့ၢ်လဲၤစံၣ်တဲၤတဲလီၤကစၢ်ယွၤအကလုၢ်ကထါဒီး စံၣ်တဲၤတဲလီၤယံးယံး,လီၤတံၢ်လီၤဆဲးတုၤပှၤသူခိၣ်ဖိအနၢ်ပၢၢ်တက့ၢ်.

၄. ကလုၢ်ဃံး နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢမၤကမၣ်ပှၤဒီးပကတိၤတၢ်ဒီးအီၤလီၤကျိၤသံၣ်ဒီးတၢ်တမိၣ်ပျ်ကလိဘၣ်ပသးဒီးပကတိၤတၢ်ဂ့ာ်လိၢ်လိၢ်နူၣ်ပစံးပကလုၢ်ယံးလီၤ. ပှၤတဂၤမၤဟါမ့ၢ်အဝဲတဂၤအဃာ်ဒီးအဝဲတဂၤကတိၤတၢ်ဒီးအီၤယံးမးလီၤ. ဟ့ၣ်စဃံာ်အပှၤ,နတဟ့ၣ်တသ့ဘၣ်,အက

Digitized by Google

လု႞ယံးဝဲတဘ့ၫနူ့ၣ်လီၤ.

၅. **ဃံးဝဲၣ်ကမဲ>်** နူ့ၣ်မ့႞ပလိၤဆိၣ်တၢ်ဝ့ၣ်ကမဲ>်လၢယဲ>် လၢ်ပတဟိၣ်ဒီးပစံးလၢပဃံးဝ့ၣ်ကမဲ>်လီၤ. ဝ့ၣ်တဘိ စဃံးအကမဲ>်လၢ်စတဟိၣ်ဒီးသ့ၣ်ဖးဝဲလီၤ.

၆. **အထလု႞ဃံး** နူ့ၣ် မ့႞ပဒိၣ်ကိးဆူၣ်ပှၤဒီးမၤပျံၤမၤ ဖုးတၢ်လၢအကလု႞ဒုနူ့ၣ် ပစံးလၢပဒိၣ်အကလု႞ဃံးမး လီၤ. ဒီးပစံးလၢပဒိၣ်အကလု႞လီၤဃံးမးဒ်နူ့ၣ်လီၤ. ပ ဒိၣ်မၤလိ>်ပသးပှ႞ဒီးပဒိၣ်အကလု႞ဃံးမးလီၤ. ပဒိၣ်အ ကလု႞ဃံးတဘ့ၫနူ့ၣ်ပတလဲၤအိၣ်ဘူၣ်ဓါ,ပဒိၣ်အက လု႞ဃံးနူ့ၣ်စံးဝဲဒၣ်ဟဲချသုတဟဲသုတအိၣ်ဘၣ်ဘၣ်,မၤ တၢ်နူ့ၣ်သုတမၤသုတအိၣ်ဘၣ်ဘၣ်,လဲၤဆူနူ့ၣ်,သုတ လဲၤသုတအိၣ်ဘၣ်ဘၣ်, စံးဝဲဒ်နူ့ၣ်ဒီး ပစံးလၢပဒိၣ်အ ကလု႞ဃံးလီၤ.

၇. **ဃၢၣ်ဃံး** နူ့ၣ် မ့႞သ့ၣ်တဖၣ်နူ့ၣ်တုၤအိၣ်ဘူးလိ>်အ သးဒီးကလံၤမ့႞ဟဲဒီးအဒုပှ>်လိ>်အသးသ့ၣ်,အကိ>်ပှ>် လိ>်အသးသ့ၣ်ဒီးပစံးလၢဃၢၣ်ဃံးလီၤ. ဒီးပှ>်လိ>် အသးနူ့ၣ်သိၣ်ဝဲကြူၣ်ကြူၣ်, သိၣ်ဝဲကရိၣ်ကရိၣ်ဒီးပ စံးလၢသ့ၣ်ဃၢၣ်ဃံးသိၣ်လီၤ. ကလံၤမ့႞ဟဲဒီးသ့ၣ်ဃၢၣ် ဃံးပှ>်လိ>်အသးလ့ၤမးလီၤ.

၈. **မိးဃံး** နူ့ၣ် မ့႞ပမၤကၤမၤဒိၣ်ပတၢ်ဖိတၢ်လံၤအပှၤ ဒီးပစံးလၢပမိးဃံးလီၤ. နမိးဃံးတၢ်ဖိတၢ်လံၤအပှၤတုၤ ပပှၤတကဲဘၣ်လီၤ.

၉. **တဃံး** နူ့ၣ် မ့႞ပှၤကညီသိၣ်ဖိသိၣ်လံၤဒုဝဲကရိဝဲ, တဆၣ်ထိၣ်ဝဲအခံလၢဖံးတၢ်မၤတၢ်ဒီးမၤဒုမၤပျံၤဝဲနူ့ၣ်ပ စံးလၢတဃံးဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤအဖိအလံၤဝံသးကၢၣ်,မၤ က့ၣ်အန႞ဒီးတဃံးတဃိၣ်ဝဲနးမးလီၤ. ပှၤကညီအဖိနူ့ၣ် တုၤပတဃံးတနၢၤဘၣ်ဒီးကမၤဆုးပမဲ>်,ကဆါပှၤလီၤ.

၁၀. **တဃံးတဃး** နူ့ၣ် မ့႞ပှၤလၢဘိၣ်နးနးကလဲ>်ဒီးအ စုတံ>်ခီၣ်တံ>်,အမဲ>်တံ>်, အကိ>်သအံးတဖၣ်နူ့ၣ်ပစံး လၢမၤသးတဃံးတဃးလီၤ. ပှၤတဂၤဘိၣ်ဒီးမၤမးအ သးတဃံးတဃးလီၤ.

၁၁. **တၢ်ဃံးတၢ်ကၤ** နူ့ၣ် မ့႞တၢ်အိၣ်တၢ်အီ,ဘုမ်ၤဟုမ်ၤ အပှၤဒိၣ်ဒီးတအိၣ်ဘၣ်ဝဲအကတိၢ်နူ့ၣ်ပစံးလၢတၢ်ဃံး တၢ်ကၤလီၤ. တၢ်ဃံတၢ်ကၤအခါနူ့ၣ်ပပှၤအိၣ်တၢ်တန့႞ နီတမံၤဘၣ်.

၁၂. **တၢ်ဃံးတၢ်စူၤ** နူ့ၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢတၢ် အိၣ်ဝံၤအိၣ်စူၤလီၤဒီးတၢ်သၣ်ဝံၤသၣ်စူၤလီၤ.

၁၃. **တၢ်စၢ႞ဃံး** နူ့ၣ် မ့႞တၢ်လၢပလဲၤတသ့ဘၣ်,ဟိၣ် ခိၣ်လီၤတဲ>်တူ>်နီးဒီးတၢ်တြီလီၤဆၢၣ်တဖၣ်နူ့ၣ်ပစံးလၢ တၢ်စၢ႞ဃံးလီၤ. တၢ်စၢ႞တပူၤဃံးတုၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤလဲၤ တသ့ဘၣ်လီၤ.

၁၄. **ထုးဃံးပဃ့ဃ>်တၢ်ပထုးဆူၣ်စံ>်ဒီးပထုးဆၢထုး ဃါ** နူ့ၣ်ပစံးလၢပထုးဃံးလီၤ. ပစၢတၢ်နူ့ၣ်ပထုးဃံးသု တလီၤကတြူ႞တဂ့ၤလီၤ. ပဃ့ဃ>်တၢ်နူ့ၣ်ပတုးဃံး ကြီးကြီးတက့႞.

၁၅. **လီၤတဃံး** နူ့ၣ် မ့႞ပကိ>်ယူ႞လီၤကတိ႞လၢပအိၣ် မ့ၤပယူ႞လီၤနူ့ၣ်ပစံးလၢပကိ>်ယူ႞လီၤတဃံးလီၤ. စ အိၣ်မ့ၤဒီးမ့ၤဆူၣ်စကိ>်ယူ႞လီၤတဃံးဆါကၢ,ဒီးပစံး လၢလီၤကတိ႞စကီးလီၤ. နကိ>်ယူ႞မ့႞လီၤတဃံးဒီးအိ လီၤထံဒီးကဘျါဝဲလီၤ.

၁၆. **အုၣ်တဃံးအုၣ်တဃး** နူ့ၣ် မ့႞ပအုၣ်တၢ်ပခၣ်လၢ် ဒၣ်ပတဟိၣ်ဒီး ပမဲဃၢၣ်ဃံးသိၣ်ကြီးကြီးဒီးပစံးလၢပ အုၣ်တဃံးပမဲလီၤ. ပှၤတဂၤအသးဒိၣ်ထိၣ်လၢအမါ လီၤဒီး အုၣ်တဃံးအမဲသိၣ်မးကြီးကြီးလၣ်, ထိးတၢ် နူ့ၣ်ထွံၣ်မ့႞မိၤဒီး အုၣ်တဃံးမးအမဲကြီးကြီးလီၤ.

ယံၣ်

၁. **ဃံၣ်** နူ့ၣ် မ့႞တၢ်ကမူၣ်ကစဲအပြူးအဖ့လၢအဖိး ထိတၢ်ဘၣ်မူးဘၣ်ကွ့ဘၣ်အၢဘၣ်သီဘၣ်သူဘၣ်ဃးပှၤ နူ့ၣ် ပစံးလၢဃံၣ်လီၤ. ဒီးပစံးဒီးအဆိလၢဃံၣ်ဃူးဃံၣ် မူး,အဃံၣ်အမူးအဃံၣ်အဃူးလီၤ. ပှၤမ့႞ဘၣ်အၢဒီးတၢ် ဘၣ်မူးဘၣ်ကွ့,တၢ်ကမူၣ်ကစဲတၢ်ပြူးတၢ်ဖ့ဒီးပစံးလၢ ဃံၣ်ဃူး,ဃံၣ်မူး,ဒီးပစံးစကီးလၢအဃံၣ်အဃူးအဃံၣ် အမူးလီၤ. ပှၤတဂၤဃံၣ်ဃူးတိၣ်သမိး,ဒ်ပစံးတၢ်အသိး တၢ်ဘၣ်မူးဘၣ်ကွ့ဖိးတိၣ်ဝဲလီၤ. ဃံၣ်နူ့ၣ်မ့႞မနုၤတမံၤ လဲၣ်, တၢ်ဘၣ်မူးဘၣ်အၢလၢအဖိးထိပှၤကညီဒီးမၤသး ဃးယု႞ကလ>်နူ့ၣ်ပစံးလၢဃံၣ်လီၤ. ပစံးလၢဃံၣ်ဒီးပ စံးလၢအဃံၣ်စကီးလီၤ. ဖိတဂၤဃံၣ်အါကၢ,ဒုးလုၣ်အ ထံဒီးထူးတုၤဃံၣ်စီတက့႞.

၂. **ဃံၣ်** နူ့ၣ် မ့႞တၢ်မု႞တကလု>်အလၣ်နီစုညါတခီဒီး အမု႞ထဲခီၣ်မု႞ဒိၣ်ဒီးပကိးလၢဃံၣ်လီၤ. ဃံၣ်နူ့ၣ်ပှၤက ညီအသွံၣ်ထိၣ်ဒီး ဂ့>်ဖှူလီၤဝဲအခိၣ်လၢဃံၣ်အဂံ႞နူ့ၣ် ဘျါဝဲလီၤစံးဝဲဒၣ်.

၃. **ဃံၣ်ကဃ>်** နူ့ၣ် မ့႞ပှၤကညီကနၣ်တၢ်အါဂၤဘိၣ် ကလ>်,ပြးကဒးဒီး ပစံးလၢကနၣ်တၢ်ဃံၣ်ကလ>်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢပြးကဒးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံး လၢဆိုၣ်ကလ>်လီၤ. သရၣ်စံၣ်တဲၤတဲလီၤကစၢ်ယွၤအ ကလု႞အကထါဒီး အပျဲ႞အဘိၣ်ကနၣ်ဝဲဃံၣ်ကလ>် လီၤ.

၄. **ဃံၣ်ဃၢ** နူ့ၣ်မ့႞နိၣ်တကလု>်နူ့ၣ်အလၣ်နီစုမု႞ဒိၣ်ဒီး ပကိးလၢဃံၣ်ဃၢလီၤ. ဃံၣ်ဃၢဒိးနူ့ၣ်ပှၤကညီဖီအိၣ်ဝဲ လီၤ. ဃံၣ်ဃၢနူ့ၣ်တကၤဘၣ်,အိၣ်အါကၢ.

၅. **ဃံၣ်ဃူး** နူ့ၣ် မ့႞ပှၤကညီဘၣ်အၢလၢတၢ်ကမူၣ်က

Digitized by Google

မီ, တၢ်ပြုၤတၢ်ဖှ,ဖၣ်ဆါဒီးပစံးလၢယံၣ်ယူးလီၤ. ပှၤတဂၤယံၣ်ယူးအါကၢ, ထီရီၤတၢ်လၢအဘၣ်အၢ ဒီးတၢ်ဘၣ်မူးန့ၣ်ပစံးလၢယံၣ်ယူးစ့ၢ်ကီးခဲလၢာ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢအယံၣ်အယူးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၆. **ယံၣ်မူး** န့ၣ် မ့ၢ်သလၢသီတ့ၤ,သဘံၣ်လီခိတဖၣ်ဘၣ်အၢဒီးတၢ်ဘၣ်မူးဒီးပစံးလၢယံၣ်မူးလီၤ. ဒီးပစံးလၢအယံၣ်အမူးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၇. **ယံၣ်သထူ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဘၣ်အၢအိၣ်လၢထံအဖီလာ်,လၢထံခံဒးအဖီလာ်န့ၣ်ပစံးလၢသကၤလီၤ. ထံခံဒးအိၣ်ဒီးယံၣ်သကၤန့ၣ်ပအိဘၣ်စါ. ဒီးပစံးလၢတၢ်အယံၣ်လီၤသကၤစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၈. **ယံၣ်ယံၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလဲၤသကီးတၢ်အါဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,မၤသကီးတၢ်အါဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,လဲၤဖိးဖိး,မၤဝဖိးဖိးဒီးလဲၤဝဘိၣ်ကလာ်,မၤဝဘိၣ်ကလာ်ဒီး ပစံးလၢလဲၤတၢ်ယံၣ်ယံၣ်,မၤတၢ်ယံၣ်ယံၣ်လီၤ. ပှၤတပှၤလဲၤမးတၢ်ယံၣ်ယံၣ်ဘိၣ်ကလာ်,တသိၣ်တသဲဘၣ်,ပှၤတဖၣ်မၤတၢ်ယံၣ်ယံၣ်ဘိၣ်ကလာ်,ဖိးဖိးတကဒူးကဒ့ၣ်,ကလုၢ်ကတိၤလီၢ်ဘၣ်အသးနီတဘီဘၣ်.

၉. **ကနၣ်ယံၣ်ယံၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပကနၣ်တၢ်အါဂၤဘိၣ်ကလာ်,ပြးကဒးဒီး ပစံးလၢပကနၣ်ယံၣ်ယံၣ်လီၤ. တလၢၤကနၣ်ပနိၣ်စံၣ်ညီၣ်ကွိၣ်လၢရှပှၤယံၣ်ယံၣ်လီၤ.

၁၀. **ကၢ်ယံၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအကျၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အစိုးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကၢ်ဝဲဒီးလီၤပလ့ၤဒ်စၢ်အသိးဒီးပစံးလၢကၢ်ယံၣ်လီၤ. တဒဲန့ၣ်ကၢ်ယံၣ်ကဘုးကၤ,သ့ၣ်လဲယးန့ၣ်ကၢ်ယံၣ်ဒီးလီၤဖုံၣ်ဝဲလီၤ. စၢ်န့ၣ်စိုးဒီးကၢ်ယံၣ်လီၤပလ့ၤဒီးလီၤဖုံၣ်ဝဲလီၤ.

၁၁. **ကိၢ်ယံၣ်ကိၢ်ယၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပမၤဘူးတၢ်ကူတၢ်သိးဒီးမှၣ်အူကိၢ်တံၢ်ဒီးကိၢ်ဝဲတ့ၤထိၣ်သူဒီးပစံးလၢကိၢ်ယံၣ်လီၤ. ဆုတဘ့ၣ်ဘၣ်စိၣ်ဒီးစသၣ်လၢမှၣ်အူဒီးကိၢ်ယံၣ်သလူၤ,သၣ်ဘူးဆုဒီးမှၣ်အူတဂ့ၤ,ကကိၢ်ယံၣ်ကိၢ်ယၣ်ဘၣ်ဖုးလီၤ.

၁၂. **ကိၢ်ယံၣ်ကိၢ်ယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်မှၣ်အူအိၣ်ပှၤကညီဒီးအပှၤလီၢ်လီၤတလီၤလီၤမံထီဒီးဘျါကူၤဆးကၢၤဒးရှိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢကိၢ်ယံၣ်ကိၢ်ယီၤလီၤ. နကပၤတပှၤကိၢ်ယံၣ်ကိၢ်ယီၤတဘၢးန့ၣ်ဘၣ်မနုၤလဲၣ်, မှၣ်အူအိၣ်အပှၤလီၢ်ဆးကၢၤဒီးကိၢ်ယံၣ်ကိၢ်ယီၤဝဲလီၤ.

၁၃. **ကိၢ်ယံၣ်** န့ၣ် ပဘၣ်ကတိၤဒီးအဆိလီၤ. ဒီးပဘၣ်ကတိၤဒီးအဆိလၢကိၢ်နိၣ်ကိၢ်ယံၣ်လီၤ. ပမှၣ်ကနီၤဖိသၣ်ဖွါလၢအဲၣ်တီခိးယံးဝဲန့ၣ်ပစံးလၢကိၢ်နိၢ်ကိၢ်ယံၣ်ဝဲလီၤ. ဗိာ်မှၣ်န့ၣ်တ့ၤဗိာ်ဖွါကိၢ်နိၣ်ကိၢ်ယံၣ်အီၤန့ၣ်ပှၤဂၤမၤဘၣ်ဘူးတဘ့ၣ်ဘၣ်.

၁၄. **ခုယံၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထွံၣ်မံၤအဆိလီၤ. တၢ်လၢခုယံၣ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲလၢထွံၣ်မံၤအဆိမ့ၢ်ခုယံၣ်လီၤ. ထွံၣ်မံၤန့ၣ်မ့ၢ်အၢဒီးအိၣ်သံကစဲာ်တၢ်ဒ်ခုအသကိးဒီးပမၤအဆိလၢထွံၣ်မံၤခုယံၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးခုယံၣ်န့ၣ်မ့ၢ်လၢပျၢၤကအိၣ်စကီးသ့ၣ်သ့ၣ်စ့ၢ်ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်.

၁၅. **ဂီၤယံၣ်** ၔ.ဝ.ၐ **ဂီၤယဲး**

၁၆. **တယံၣ်တယၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤတၢ်ဒီးအလီၢ်အိၣ်ဖျိဝဲဒီးပစုၢ်ဝဲနးနးကလဲာ်နာ်သကု အလီၢ်အိၣ်ဖျိနာ်သကု,တၢ်မၤအါဒံးဒီးကဒါသးလၢအံၤအိၣ်ဒီးတၢ်မၤ,ကဒါအသးလၢအဝဲတခိအိၣ်ဒီးတၢ်မၤဒီးပစံးလၢတယံၣ်တယၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကျိၢ်နိၣ်တလီၢ်လဲၤမးတယံၣ်တယၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကူးဘုတလီၢ်လဲၤမးတယံၣ်တယၣ်လီၤ.

၁၇. **တၢ်မိၤယံၣ်မိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်ယၢ်လၢဟိၣ်ခိၣ်ချူပြံကဒံမိၤဒီးဟးလၢအခိၣ်ဒီး အိၣ်ဝဲအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်ပကီးလၢတၢ်မိၤယံၣ်မိၤလီၤ. တၢ်မိၤယံၣ်မိၤအိၣ်လၢဟိၣ်ခိၣ်န့ၣ်အါကၢ.

၁၈. **တၢ်ယံၣ်ထံ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ပြံမိၤတကလုာ်န့ၣ် အိၣ်လၢ လၢ်ခိၣ်လၢ်လီၤဒီးပြံကဒံမိၤဒီး အ့ၣ်ပှၤသးဂဲာ်ဝဲန့ၣ်ပကီးလၢတၢ်ယံၣ်ထံလီၤ. တၢ်ယံၣ်ထံအိၣ်လၢထံကျိပှၤ,လၢ်လီၤလီၤ.

၁၉. **ထံယံၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖိးထီလၢ်တကလုာ် လၢထံကျါကဘုးကဘုး,ဘျသလံးထဲစုမ့ၢ်ခိၣ်ခိၣ်မ့ၢ်ခိၣ်ဒီးဘီတစဲးစဲးန့ၣ်ပစံးလၢထံယံၣ်လီၤ. ဒီးစုၣ်ဝဲခုၣ်န့ၢ်ဒံးထံတကု်လီၤ.

၂၀. **ထိၣ်ယံၣ်ထိၣ်ယူး** န့ၣ် မ့ၢ်ပဟ်လီခိသီတ့ၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,သလၢသလါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထီရီၤတလါတဖီ, တၢ်ကူတၢ်သိးမ့ၢ်ထိၣ်အုးထိၣ်ယးဒီးပစံးလၢထိၣ်ယံၣ်ထိၣ်ယူးလီၤ.

၂၁. **နၢယံၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတလုၣ်ထံပံုၤခိၣ်ဒီးဘၣ်ပှၤတမှာ်ဘၣ်,နၢသလူၤဝဲဒီးပစံးလၢနၢယံၣ်လီၤ. ပခိၣ်န့ၣ်ပမ့ၢ်တပံုၤဘၣ်တလီၢ်လီၢ်ဒီးနၢယံၣ်နၢယူးနးကၢ.

၂၂. **မၤယံၣ်ယံၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်အါဂၤဖိးဖိး,ဆိုၣ်ဆိုၣ်ဒီးပစံးလၢပမၤယံၣ်ယံၣ်လီၤ. ပကူးဘုအါဂၤဘိၣ်ကလာ်ဖိးပြးပြးန့ၣ် ပစံးလၢပမၤတၢ်ယံၣ်ယံၣ်လီၤ. ပှၤတဖၣ်မၤမးတၢ်ယံၣ်ယံၣ်လီၤ.

၂၃. **လီၤတယံၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်လီၤတယၣ်အဆိလီၤ. ပှၤတကပှာ်လၢသ့ၣ်ဒုခိၣ်ဒီး လီၤတယံၣ်လီၤတယၣ်ဆူသ့ၣ်ဒုလာ်.

၂၄. **သးယံၣ်ယူ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မိၣ်လဲၤပသးလၢတၢ်နးနးကလဲာ်တုၤပအိၣ်တသ့ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်မိၣ်မၤပသးလၢတၢ်နးနးကလဲာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပသးယံၣ်ယူထိၣ်လီၤ.

၂၅. **သုၣ်ယံၣ်ဝၣ်စၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ထီရီၤတၢ်အမ့ၢ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါအကလုာ်ကလုာ်အခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အဆံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢ

Digitized by Google

သ့ၣ်ယံၣ်ဝၣ်စၢခဲလၢာ်လီၤ. ပှၤကညီယ့ယာ်စၢယာ်တၢ် နၠၣ်လဲၤဝဲာ်သ့ၣ်ယံၣ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါနၠၣ်လီၤ. သ့ၣ်ယံၣ်မ နုၤလဲၣ်,ကတၢ်အမှၢ်လီၤ. နလဲၤဝဲာ်သ့ၣ်ယံၣ်မနုၤတမံၤ လဲၣ်,မဲကဲမှၢ်လီၤ. လဲၤဝဲာ်နၠၢ်စသ့ၣ်ထံၣ်တဘိ,သ့ၣ်ယံၣ် မနုၤလဲၣ်,သ့ၣ်ယံၣ်တၤအ့းစူၤအမှၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၂၆. **သါဃံၣ်ကလာ်** နၠၣ် မ့ၢ်ပကနၣ်တၢ်ပအိၣ်ဘှိၣ်အါ ဂၤမှၢ်ဂ့ၤ, ပလဲၤတၢ်ဘှိၣ်ကလာ်အါဂၤမှၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢပ လဲၤတၢ်သါယံၣ်ကလာ်,ပကနၣ်တၢ်သါယံၣ်ကလာ်လီၤ.

၂၇. **သါဃံၣ်ဃံၣ်** နၠၣ် မ့ၢ်ပလဲၤသကိးတၢ်အါဂၤမှၢ်ဂ့ၤ, ပမၤသကိးတၢ်အါဂၤမှၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢပမၤသကိးတၢ်သါ ယံၣ်ယံၣ်, ပလဲၤသကိးတၢ်သါယံၣ်ယံၣ်လီၤ. ပလဲၤသ ကိးတၢ်သါယံၣ်ယံၣ်နၠၣ် မ့ာ်ယၢာ်, ပမၤသကိးတၢ်သါ ယံၣ်ယံၣ်နၠၣ်ပမၤတၢ်ဝံၤရှ.

ယံၤ

၁. **ယံၤ** နၠၣ် မ့ၢ်တၢ်အဒၢတကလှာ်ပကိးလၢယံၤလီၤ. ဒ်းပှၤကညီအဲၣ်ဒိးဝဲဂ့ၤမးလီၤ. ညိလီၤလုၣ်မှၢ်ဂ့ၤ,မၢစဲ ဘူးသံၣ်မှၢ်ဂ့ၤ,မၤဝဲလၢယံၤနၠၣ်လီၤ. ဒ်းဘၣ်တစုစုပစံး ယံၤသ့ၣ်ဒ့,ဒ်း မ့ၢ်အိၣ်လၢသ့ၣ်ဖိလီၤဒ်းပစံးလၢယံၤသ့ၣ် ဖိလီၤ.

၂. **ယံၤ** နၠၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ဒ်းပစုဘၣ်တိၢ်ခိၣ်ဘၣ်တိၢ်ဒ်း ပလီၤပှိၤလၢပသးနါပှၢ်တခီမှၢ်ဂ့ၤ,လၢပကပၤမှၢ်ဂ့ၤ,ပစံး လၢပယံၤလီၤ. ပှၤဆိၣ်ပှၤမှၢ်ဂ့ၤ,ပှၤဂၤထွၣ်ပှၤမှၢ်ဂ့ၤ,ပ လီၤစုပသးလၢပကပၤမှၢ်ဂ့ၤ, ပကၢ်လီၤလၢပချၢတခီမှၢ် ဂ့ၤ,ပစံးလၢပယံၤစကိးလီၤ. ဒ်းပစံးလၢပလီၤသံၤဒ်းပ စံးဒ်းအဆိလၢလီၤယံၤလီၤတရူးစ့ၢ်ကိးလီၤ. ယံၤနၠၣ် ယံၤဝဲဒ်လဲၣ်,လီၤယံၤ,ယံၤနိၣ်ခိၣ်,ယံၤဖိာ်ဖျ,ယံၤစိာ်စုး, စယံၤစိးစွၣ်လီၤ. ဒ်းယံၤဆ့ၣ်နီၤပှၤတဂၤထွၣ်အပှၢ်ဒ်းအ ပှၢ်ယံၤစိးစွၣ်မးလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဒ်းအခိၣ်ဘၣ်တိၢ် ဒ်းယံၤဖိာ်ဖျမးလၢကျဲမှၢ်ပူၤဒ်းအခိၣ်ဖိာ်မး, ပှၤဆံးယှၢ် လိာ်ကွဲဒ်းယံၤစိးစွၣ်မးသပြုၤကလာ်လီၤ. ပှၤလၢလဲၤ တၢ်ဒ်းအခိၣ်ကိာ်ရျးဝဲနၠၣ် ယံၤဆ့ၣ်နီၤပြိာ်ကလာ်လီၤ.

၃. **ယံၤသ့ၣ်ဒ့** နၠၣ် မ့ၢ်တၢ်အဒၢလၢဖိးထီယာ်သ့ၣ်ဒ့နၠၣ် ပစံးလၢယံၤသ့ၣ်ဒ့လီၤ. ဒ်းပှၤကညီအဲၣ်ဒိးဝဲလၢကမၤ သံၣ်အခံ, ကယံၤယာ်သံၣ်အခံလီၤ.

၄. **ယံၤကံၢ်** နၠၣ်စတသ့ၣ်ညါဘၣ်. ဝ်းအယံၤအကံၢ်နၠၣ်စ တနၢ်ဟူစတသ့ၣ်ညါစ့ၢ်ကီးဘၣ်.

၅. **ယံၤကွၢ်လဲးကွၢ်** နၠၣ် မ့ၢ်ပတဝီကွၢ်ဆၣ်မိၤကိၢ်မိၤဝး ဒ်းပကၢ်ချုၤပျုၤခံချုးဒ်းပဖံးကွၢ်နၠၣ်ပစံးလၢယံၤကွၢ် လီၤ. ထိးတဒ့စယံၤကွၢ်ဒ်းအိၣ်နံ့ယံၤညါလီၤ. ဒ်းပဖံးကွၢ်မှၢ် အိၣ်နံ့ဖံးဒ်းပစံးလၢပယံၤကွၢ်အိၣ်နံ့ယံၤလီၤ.

၆. **ယံၤယာ်** နၠၣ် မ့ၢ်ပစဲဘူးယာ်တၢ်လၢယံၤမှၢ်ဂ့ၤ,ပမၢစဲ ဘူးယာ်ယံၤလၢသံၣ်မှၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢယံၤယာ်လီၤ. ယံၤ ယာ်သံၣ်အခံလၢယံၤ,ပှၤကညီမၤသံၣ်နၠၣ်ယံၤယာ်ဝဲလၢ ယံၤလီၤ.

၇. **ယံၤစိာ်စုး** နၠၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအခိၣ်ဘၣ်တိၢ်ဒ်းယံၤဝဲဒ် ပစုလၢါအသိးတုၤလီၤဆူၣ်ဆူၣ်ကလဲာ်ဒ်း ပစံးလၢယံၤ စိာ်စုးလီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်ဘၣ်တိၢ်ဒ်း ယံၤစိာ်စုးမးသ တၢာ်ကလာ်လီၤ. ယံၤစိာ်စုးစိာ်ပျုၤတဘၢး,ပှၤကညီယံၤ လၢအချၢမှၢ်ဂ့ၤ, လၢအမဲာ်ညါမှၢ်ဂ့ၤ,တုၤလီၤဆူၣ်ဒ်းပစံး လၢယံၤစိးစွၣ်လီၤ.

၈. **ယံၤစိးစွၣ်** နၠၣ် ယံၤလၢအချၢဒ်း တလှၣ်အသးဒ်းပ စံးလၢယံၤစိးစွၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်ဘၣ်ကွးဒ်းသ့ၣ် ယံၣ်ဒ်းယံၤစိးစွၣ်မးလီၤ. ယံၤစိးစွၣ်နၠၣ်မၤသးဒ်ယံၤတ ရံးအသးလၢတုၤလီၤဆူၣ်ဝဲနၠၣ်လီၤ.

၉. **ယံၤနိၣ်ခိၣ်ယံၤနိၣ်နၢ်** နၠၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမှၢ်ဂ့ၤ,ဆၣ် ဖိကိၢ်ဖိမှၢ်ဂ့ၤ,ဒ်းတုၤလီၤဂံၢ်လၢအခိၣ်တခီဒ်းပစံးလၢ ယံၤနိၣ်ခိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤခးကဆိတဒ့ဒ်းကဆိယံၤနိၣ် ခိၣ်မးလီၤ.

၁၀. **ယံၤဆ့ၣ်နီၤ** နၠၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်ချံးဒ်းပလီၤပှိၤဆ့ၣ်နီၤဒ်း ပစံးလၢပယံၤဆ့ၣ်နီၤလီၤ. ပှၤတဂၤအခိၣ်ချံးဒ်း လီၤယံၤဆ့ၣ်နီၤမးသတၢၣ်ကလာ်လီၤ.

၁၁. **ကူၣ်ယံၤ** နၠၣ် မ့ၢ်ကူၣ်ကၢ်အဆိလီၤ. ကူၣ်ကၢ်ကူၣ် ယံၤသ့ၣ်နၠၣ်တက့ၢ်. ဒ်းပကူၣ်ကၢ်သ့ၣ်နၠၣ်ပစံးလၢကူၣ် ယံၤတစုစုဒ်းကူၣ်ယံၤနၠၣ် ပစံးလၢကူၣ်ကၢ်အဆိတစုစု လီၤ.

၁၂. **စယံၤမိၤတူၤ** နၠၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢဒိၣ်တၢ်ဒိၣ်ဒ်း ဖှၣ်ဝဲဒ်း အစုဒုးအခိၣ်ဒုးဘိၣ်ဘိၣ်ကလဲာ်ဒ်းပစံးလၢဒိၣ်တၢ်စယံၤ မိၤတူၤလီၤ. ပှၤတဂၤဒိၣ်တၢ်စယံၤမိတူၤ. ကဆူၣ်ဆါ ကိၢ်တံာ်ကၢ်သၢ.

၁၃. **ယံၤ.ယၤ ဆ ဝံၣ်ယံၤဝံၣ်ယၤ.**

၁၃–၁. **ဖျယံၤ** နၠၣ် မ့ၢ်ပမၤသကဲယှာ်လုၣ်ခံဘိမှၢ်ဂ့ၤ, သၢဘိမှၢ်ဂ့ၤ,ဒ်းပစံးလၢဖျယံၤလီၤ. ဂ့ၤကညီဆးသ့နၠၣ် ဖျယံၤလုၣ်ဒ်း ဆးဝဲလၢသ့လီၤ. ဖျယံၤလုၢ်အါအါက လဲာ်. ပကဆးသ့မှၢ်ဂ့ၤ,ပကဆးထၢၣ်မှၢ်ဂ့ၤ,ထိရိၤပက ဆးတၢ်တမံၤဒ်းပကအဲၣ်ဒိးလီၤ.

၁၄. **တယံၤခံယံၤ** နၠၣ် မ့ၢ်ပတဝီကွၢ်ဆၣ်မိၤကိၢ်မိၤလၢ ပျုၤဝံၤဒ်းပကၢ်ချုးပျုၤနၠၣ်ခံချုးဒ်း ပဖံးကွၢ်မှၢ်အိၣ်ခံဖံးဒ်း ပစံးလၢတယံၤခံယံၤလီၤ.

၁၅. **ဖျယံၤဖျယာ်** နၠၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတၢ်စူၤဘၣ်အခိၣ်ဒ်း အခိၣ် ဘၣ်စိၣ်သကဲသကါတရုဒ့ဒ်း ပစံးလၢအခိၣ်ဖျ ယံၤဖျယာ်လီၤ. ပှၤတဂၤတၢ်စူၤဘၣ်အခိၣ်ဒ်းအခိၣ်မၤ မးအသးဖျယံဖျယာ်လီၤ.

Digitized by Google

၁၆. **ဘုယႆ** နၼ် မ္ႇၢဘုလၢကလႆႇဢူဝ်းကၢၼ်ဝဲဢါဢါက လ်ၵ်နၼ် ပၼ်းလၢဘုယႆလီ၊ ဘုတပူၢကလႆႇပွႆဝ်းယႆႇမႃး တကဝိၢတကဝိၢလီ၊

၁၇. **ဝၢႆယႆ** နၼ် မ္ႇၢပမၢလီယႆႇပုၢဂၢလၢပစုၼုၼ်တိၢဝ်း ပၼ်းလၢပဝၢယႆလီ၊ ပမ္ႇၢမၢယႆႇပုၢဂၢလၢပစုလၢပက ပၢဆူပၵျဝ်း ပုၢဂၢယႆႇဝဲနၼ်မ္ႇၢပဝၢယႆလီ၊ ပုၢတကၢ ဝၢဢဝဲတကၢဝ်းဢဝဲတကၢယႆႇလၢဢၵျလီ၊ ဝၢယႆႇပုၢ ကညီဖိဆူဢၵျတဂ့ၢ၊

၁၈. **လီယႆ** နၼ် မ္ႇၢပုၢကညီမ္ႇၢဂ့ၢ,ဆၼ်ၶိၢကိၢ်ၶိၢမ္ႇၢ ဂ့ၢ,ဆၼ်ဖိကိၢ်ဖိမ္ႇၢဂ့ၢမ္ႇၢဘၼ်ဒီဘၼ်ထံး,ဢစုတလ်ၵ်ၶိၼ် တလ်ၵ်ဝ်းလီပှိၢလီစုးဝဲနၼ်ပၼ်းလၢလီယႆလီ၊ ပုၢ တဂၢလဲၢတၢဝ်း ဢၶိၼ်တလ်ၵ်ဝ်းလီယႆႇလီတၡုးမႃး လီ၊ ပုၢတဂၢလဲၢတၢလီယႆႇလီတၡုးဒ်ဖိသၼ်ဢသိး လဲၼ်.

၁၉. **ဝံၼ်ယႆဝံၼ်ယႃ** နၼ် မ္ႇၢပဝၢပုၢဂၢလၢပစုတုၢပုၢ ဂၢယႆႇဝ်းပၼ်းလၢပဝံၼ်ယႆလီ၊ ပုၢတကၢဝံၼ်ယႆႇဢဝဲ တဂၢဆူဢၵျဝ်း ဢဝဲတကၢသးဒိၼ်ထိၼ်ဝ်းဝံၼ်ယႆႇတၶိ ဝံၼ်ယႆႇဝဲလီ၊ ပဝၢယႆႇပုၢဂၢနၼ်ပၼ်းလၢပဝံၼ်ယႆလီ, ဝံၼ်ယႆႇတၢနၼ်မ္ႇၢပမၢယႆႇပုၢဂၢလၢပစုၼုၼ်ဝ်း မ္ႇၢဝံၼ်ယႆ လီ၊

၂၀. **ဢယႆ** နၼ် မ္ႇၢဢလၢဢဆိလီ၊ ဢယႆႇဢလၢ ဢိၼ်ဝဲပုၢတဖၼ်နၼ် မ္ႇၢဢတၢကျဲးစၢးဂ့ၢဝဲပုၢတဖၼ်နၼ်ပ ၼ်းလၢဢိၼ်ဝ်းဢယႆႇဢလၢလီ၊ဝ်း ပၼ်းလၢဢိၼ်ဝ်းဢ ယႆဢလၢစ့ၢကီးလီ၊

"ယႃ"

၁. **ယႃ** နၼ် မ္ႇၢတၢလၢမၢသးတံၢတၢၼ်လၢၼ်,ယူၢက လ်ၵ်,သယုၵ်လီဢသးကျၢမနၢတဖၼ်နၼ်ပၼ်းလၢယႃ လီ၊ ယႃနၼ်ယႃဝဲဒ်လဲၼ်. ပမ္ႇၢဟံးထိၼ်ကွၢဝ်းသယုၢလီ ဢသးကျၢမနၢယူၢကလ်ၵ်ဝ်း ပၼ်းလၢယႃလီ၊ စ့မ္ႇၢဂ့ၢ ထးမ္ႇၢဂ့ၢ, ပှ်ၵ်မ္ႇၢဂ့ၢ၊ ပမ္ႇၢတယၢၼ်ထိၼ်ကွၢဝ်း မၢသး ယူၢတလ်ၵ်,တံတလံဝ်းပၼ်းလၢယႃလီ၊ ပှ်ၵ်တလိၼ်ယႃ မႃးယူၢကလ်ၵ်, ထးတလိၼ်ယႃကျၢမနၢ,လၢၢတဖျၢၼ် ယႃတံတလံလီ,ဘုတနှ်ၵ်ယႃမႃးဖျကလ်ၵ်လီ၊

၂. **ယႃ** နၼ် မ္ႇၢတၢဢထံးတကလုၵ် ဢနုဢိၼ်သၢတြၢ ဝ်းဢထံးထဲကွၢတိၢ်ဝ်း ဢထံးမၢဢသးကသိၼ်ကသွံ ဝ်း ဢတံၢဢိၼ်ဒ်နွၼ်ဢသိးဝ်းပၼ်းလၢယႃယီ၊ ယႃနၼ်ပ ဖိဢိၼ်ဢဘိပဖိဢိၼ်ဢတံၢလီ၊

၃. **ယႃစံၵ်** နၼ် မ္ႇၢကယါတၢဝံတၢစိၵ်လၢဢယႃတဖၼ် နၼ်ပၼ်းလၢယႃစံၵ်ဒ်နၼ်လီ၊ ဝ်းပၼ်းလၢဢယႃစံၵ်စကီး လီ၊ တၢဝံတၢယိးတၢဖံးတၢမၢလၢဢဒိၼ်လၢပတဟိၼ် တနၢၢဘၼ်နၼ်မ္ႇၢယႃစံၵ်ခဲလၢၵ်လီ၊

၄. **ယႃယႃ** နၼ် မ္ႇၢပဝံတၢဝ်း တၢပဝံဒၢးလီပုၢဒံးယ်ၵ် ဒံးယႃဝ်းပၼ်းလၢမၢသးယႃယႃလီ၊ စဝံတၢတဝံမၢမႃး ဢသးယႃယႃလီ၊

၅. **ယႃတံၢ** နၼ် မ္ႇၢယႃတကလုၵ်နၼ်ပသူၼ်ဝ်း ဢတံၢ ဢိၼ်ဒ်နွၼ်ဢသိးဝ်း ပၼ်းလၢယႃဢတံၢလီ၊ ပၼ်းဒ်ဂၢတ သ့ဘၼ်ယႃဢတံၢဝ်းပၼ်းလၢယႃဢတံၢလီ၊ ယႃဢတံၢ နၼ်ပဖိဢိၼ်ဒ်နွၼ်ဢတံၢဢသိးလီ၊

၆. **ကလုၢယႃ** နၼ် မ္ႇၢပုၢကညီကတိၢတၢကပၢၢလၢဝ်း ကတိၢတၢကယ်ၵ်ကယ်ၵ်နၼ် ပၼ်းလၢကလုၢယႃလီ၊ ပုၢလၢဢကလုၢယႃနၼ်ဆူထိၼ်ဢကလုၢလၢဢဟၢဖၢ ပူၢကပၢၢလၢဝ်းကတိၢတၢဢကလုၢကူၢဘီကူၢဘီကယ်ၵ် ကယ်ၵ်နၼ်ပၼ်းလၢဢကလုၢယႃလီ၊

၇. **ကိၵ်ကျၢၢခံယႃ** နၼ် မ္ႇၢပကိၵ်ကျၢၢခံဘုံးဝ်းပဆုးလီ စၶိၼ်တကဲဘၼ်ဝ်းပၼ်းလၢပကိၵ်ကျၢၢခံယႃလီ၊ စကိၵ် ကျၢၢခံယႃဝ်း စကွဲးလ်ၵ်စဆုးလီစၶိၼ်တကဲဘၼ်စကိၵ် ကျၢၢခံဘုံးဝ်းစမိၵ်ထိၼ်မိၵ်လီဝ်းစကိၵ်ကျၢၢခံမၢသး ယႃဖျကလ်ၵ်.

၈. **ၶိၼ်ယႃ** နၼ် မ္ႇၢပၶိၼ်ဆါဘၼ်ဒးဝ်း ပၶိၼ်နၼ်ပယၼ် ထိၼ်ယၼ်လီ,ပမိၵ်ထိၼ်ဆုးလီတနၢဘၼ်,မၢသးဒ်ဢ တဟိၼ်တဢိၼ်ဘၼ်ဢသိးဝ်း ပၼ်းလၢပၶိၼ်ယႃလီ၊ စ ၶိၼ်ယႃစယၼ်ထိၼ်ယၼ်လီတနၢဘၼ်.

၉. **စုယႃၶိၼ်ယႃ** နၼ် မ္ႇၢဖိၵ်ခွါလၢဢံမါဒၢတဖၼ်မ္ႇၢဂ့ၢ, ဖိၵ်မုၼ်လၢဢဒၢမ္ႇၢဂ့ၢ,ပၼ်းလၢစုယႃၶိၼ်ယႃလီ၊ ပုၢ လၢ ဢစုယႃၶိၼ်ယႃတဖၼ်နၼ်ပခါဘၼ်ဢစုဢၶိၼ်တဂ့ၢဘၼ်, ပခါဘၼ်ဢစုဢၶိၼ်နၼ်ဢဟးကီသးကီပသးပှၢစံးဝဲဒၼ်.

၁၀. **ယံၼ်ယႃ** နၼ် မ္ႇၢနိၼ်တကလုၵ်နၼ် ဢလၼ်ဢဒ်းစၢ ကဘံၼ်ၶိၢဝ်း ဢလၼ်နီစုမုၢဒိၼ်ဝ်းပကီးလၢယံၼ်ယႃ လီ၊ ယံၼ်ယႃဝ်းနၼ်ပုၢကညီဖိဢိၼ်ဝဲလၢကသူလီ၊

၁၁. **တၢယႃတၢစံၵ်** နၼ် မ္ႇၢထိရိၢတၢဝံတၢစိၵ်,တၢဖံး တၢမၢလၢဢဒိၼ်ဢနးတဖၼ်နၼ် ပၼ်းလၢတၢယႃတၢစံၵ် လီ၊ ဖိသၼ်တုၢဢဘၼ်ဝံဘၼ်စိၵ်ဘၼ် တၢယႃတၢစံၵ် နးဝ်းဒိၼ်တနၢဂဲၢတကဲဘၼ်, ကဲထိၼ်လၢဢနိၢဢနၢ,တၢ သဢိၶိၼ်သဢိပူၢဆါလီ၊ နသဢိပူၢဆါနၼ်ကမ္ႇၢကၢန ဘၼ်တၢယႃတၢစံၵ်နးသၢ.

ယႃၢ

၁. **ယႃၢနိၢနိၢ** တဢိၼ်ဘၼ်မးသိးလဲၼ်, ဢိၼ်ထဲဆွဲၼ် ယႃၢယဲၵ်တမံၢလီ၊

၂. **ဆွဲၼ်ယႃၢယဲၼ်ဆွဲၼ်ယိခ** တကလုၵ်ပြၢကဒ်ၶိၢဝ်းနီစု မုၼ်ၶိၢဝ်း ဢိၼ်ဝ်းဢဒ်ၼ်ဆဖိဝ်းပကီးလၢ ဆွဲၼ်ယႃၢယဲၵ်

Digitized by Google

လီၤ. ဆွဲၣ်ယၢၢ်ယဲာ်နူၣ်အိၣ်လၢထံခံကွာ်စိးအါကၢ,ဒီး ပှၤကညီအိၣ်ဝဲစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁. **ယာ်ယာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမံဆူၣ်တဖၣ်နူၣ် ပစံးလၢ မံယာ်ယာ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢမံကွံးကွံးစ့ကီးလီၤ. ပှၤတ ဂၤမံဆူၣ်သမိး,မံထီဘိယာ်ယာ်လီၤ. ပမ့ၢ်လဲၤဘါက စၢ်ယွၤလၢသရိာ်ပူၤဒီးပှၤတနီၤနီၤမံဝဲယာ်ယာ်လီၤဒီး ပစံးလၢမံယါးယါးစ့ကီးလီၤ.

၁. **ယါးယါး** နူၣ် မ့ၢ်ဒ်ယာ်ယာ်အသိးလီၤ. ပှၤကညီမံ နူၣ်ပစံးလၢမံယါးယါးလီၤ. ပှၤတဂၤမံယါးယါးတသ့ၣ် ညါထီၣ်တၢ်ဆူမိဘၣ်.

၁. **ယၢၣ်မီၤယွမီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဝဲာ်ဟုတုၤအဘိဒီး တၢ်ဝဲကမူၣ်ယူၣ်ဒီးပစံးလၢယၢၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢယၢၣ် ကမူၣ်လီၤ. ယၢၣ်နူၣ်မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်,ပမ့ၢ်ဝဲာ်ဟုတုၤအဘိ ဒီးပကီးလၢယၢၣ်လီၤ.

ယၢၣ်

၂. **ယၢၣ်ကမူၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပတၢ်ဘျုးဟုလၢပဝဲာ်ကမူၣ်တြီး ဒီးပစံးလၢယၢၣ်ကမူၣ်လီၤ.ယၢၣ်ကမူၣ်နူၣ်မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်, မ့ၢ်ပဝဲာ်ဟုဝံၤဒီးပတၢ်ကမူၣ်နူၣ်ပစံးလၢယၢၣ်ကမူၣ်လီၤ.

၃. **ယၢၣ်ယံး** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ကဒဲကဒဲကလံၤမ့ၢ်ဟဲဒီး ပှ် လိာ်အသးနူၣ်ပစံးလၢယၢၣ်ယံးလီၤ. ကလံၤမ့ၢ်ဟဲထီၣ် ဒီးသ့ၣ်ယၢၣ်ယံးသိၣ်ဝဲကြံးကြံးဒီးတနီၤနီၤသိၣ်ဝဲကြူၣ် ကြူၣ်ဒီးတနီၤနီၤသိၣ်ဝဲကြီၤကြီၤလီၤ. သ့ၣ်လၢဒိၣ်တ ဖၣ်နူၣ်ယၢၣ်ယံးသိၣ်ဒိၣ်,သ့ၣ်လၢအဆံးတဖၣ်ယၢၣ်ယံး သိၣ်ဆံးဝဲလီၤ.

၄. **ယၢၣ်အိၣ်ကသူ** နူၣ် မ့ၢ်ပဖိအိၣ်ကသူဒီးယၢၣ်ကမူၣ် ဒီးပစံးလၢပယၢၣ်အိၣ်ကသူလီၤ. ဒီးပစံးလၢဖိယၢၣ် အိၣ်ကသူစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပယၢၣ်အိၣ်ကသူနူၣ်ပဖိကသူဒ့ၣ် ကသူညၣ်ဒီးပဖၢလီၤဒီးယၢၣ်ကမူၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပယၢၣ်အိၣ် ကသူလီၤ. ဒီးပစံးလၢပဖိယၢၣ်အိၣ်ကသူဒ်နူၣ်စကီး လီၤ. ဖိယၢၣ်အိၣ်ကသူဒီးယၢၣ်ကမူၣ်တကု့ၢ်. ယၢၣ်အိၣ် ကသူညၣ်ကသူဒ့ၣ်နူၣ်ပအိၣ်ဝံၣ်ဝဲလီၤ.

၅. **ကိၢ်ယၢၣ်ကိၢ်ယၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ထီရိၤသဘံၣ်လီမိ,တၢၢ် မိၤသပၢၢမိၤလၢမ့ၣ်ကသါဘၣ်ဒီးကိၢ်ဝဲနးနးဒီးဘိဝဲသ့ဝဲ ဒ်ယၢၣ်အသိးဒီးပစံးလၢကိၢ်ယၢၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢကိၢ် ယၢၣ်လီၤ. မ့ၣ်ကသါဘၣ်လီမိတဘ့ၣ်ကိၢ်ယၢၣ်မးလီၤ ဟ့း.

၆. **ကိၢ်ယၢၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဒဲပမဲာ်လၢာ်အသဟီၣ်မ့ၢ် ဂ့ၤ, ဒဲပချ့လၢအစုလၢာ်ဒၣ်အတဟီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒဲပချ့ လၢအစုလၢာ်ဒၣ်အတဟီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဆါဝဲတုၤအကိၢ်မးဒီးပ စံးလၢကိၢ်ယၢၣ်လီၤ.ပှၤတဂၤဒဲစချ့ယံးဒီးဆါဒီးကိၢ် ယၢၣ်မးလီၤ.

၇. **ဖိာ်ယၢၣ်ဖိာ်ယၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ဖိာ်တကလုာ်သၣ်ထီၣ်လၢ အခိၣ်စိၣ်ဒ်သကွံအသိးဒီး ပကီးလၢဖိာ်ယၢၣ်လီၤ. ဒီး အိၣ်ခံကလုာ်လီၤ. ဖိာ်ယၢၣ်နူၣ်ပဖိယၢၣ်အိၣ်ကသူလၢ အဖိလီၤ.

၈. **ဖိာ်ယၢၣ်မိ** နူၣ် အဘိထဲခိၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးဒၢထီၣ်ပျိာ်ထီၣ် ဝဲလၢအခိၣ်စိၣ်ဒီး အိၣ်ဝဲထိရိၤဟိၣ်ခိၣ်တပူၤဒီးမဲထီၣ်ဝဲ လီၤ. ဒီးမ့ၢ်မဲထီၣ်တဘူးဘၣ်ဒီးထံဘၣ်ဒီး ပစံးလၢဖိာ် ယၢၣ်မိလီၤ. ဒီးပစံးလၢဖိာ်ယၢၣ်ဖးဒိၣ်စကီးလီၤ. ဖိာ် ယၢၣ်မိနူၣ် ပှၤကညီချံကျိုးအိၣ်အဖိလီၤ.

၉. **ဖိာ်ယၢၣ်ထံ** နူၣ် မ့ၢ်ဖိာ်တကလုာ်မဲထီၣ်လၢထံခိၣ်ထံ နံၤဒီးပစံးလၢဖိာ်ယၢၣ်ထံလီၤ. ဒီးပဖိအိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီး အဖိနူၣ်ပမၤလၢကသူဒီးပဖိယၢၣ်အိၣ်အဖိနူၣ်လၢကသူ လီၤ.

၁၀. **ဖိယၢၣ်အိၣ်ကသူ** နူၣ် မ့ၢ်ပဖိအိၣ်တၢ်ဒီးတၢ်လၣ်, ဖိာ်ဖိယာ်ဖိဒီးဒ့ၣ်ဒီးညၣ်ဒီးပမၤလီၤဒီးယၢၣ်ကမူၣ်ဒီးပ စံးလၢပဖိယၢၣ်အိၣ်ကသူလီၤ. ဖိယၢၣ်အိၣ်ကသူဒီးဒ့ၣ် ဒီးညၣ်ဒီးဖၢလီၤဒီးယၢၣ်ကမူၣ်နူၣ်ပအိၣ်ဝံၣ်ကၢ.

၁၀. **သံၣ်ယၢၣ်ယး** or **သံၣ်ယၢၣ်.**

ယၢၤ

၁. **ယၢၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအကူအသိး အကယၢအက ယဲ,အပီးအလီနူၣ် ပစံးလၢအယၢၤလီၤ. ဒီးပစံးဒီးအ ဆိလၢအယၢၤအယိၢ်အယၢၤအယိၢ်ဒ်နူၣ်လီၤ. ယၢၤနူၣ် မ့ၢ်မနုၤတမံၤလဲၣ်,ယၢၤဆ့ဂ့ၤယၣ်ဂ့ၤ,ယၢၤစ့ယၢၤထူ,ထံ ဖှံၣ်စ့ထံဖှံၣ်ထူ, ယၢၤဘိယၢၤနး,ယၢၤချံၣ်ယၢၤပျၢ်တၢ် တဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်ယၢၤလီၤ. ပှၤတဂၤအယၢၤအယိၢ်လၢတမိး, ပှၤတဂၤနူၣ်အတၢ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးအကူဂ့ၤသိးဂ့ၤ,အိၣ်ဒီးထံ ဖှံၣ်စ့ထံဖှံၣ်ထူ,ဒီးဘိဒီးနးအါအါကလဲာ်ဒီးပစံးလၢအိၣ် ဒီးအယၢၤအယိၢ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအိၣ်ဒီးအယၢၤအ ယိၢ်ပစံးဒ်နူၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်ဒီးအယၢၤအယိၢ်လၢဂ့ၤ ကၢ.

၂. **ယၢၤကူယိၢ်ကူ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအိၣ်ဒီးအစုလိၢ်ခိၣ်ခိၣ်, ဒီးနံၣ်ဂ့ၤဆ့ဂ့ၤ,ထံဖှံၣ်တၢ်ပီၤ,ကဲၣ်ရိၣ်နၢ်ကါ,ဒီးထံဒီး ဗဲဒီးပစံးလၢယၢၤကူယိၢ်ကူလီၤ. ဒီးအဝဲအံၤမ့ၢ်ဖိာ်မုၣ်အ ယၢၤအယိၢ်ကူကူလၢလၢဒီးပစံးလၢယၢၤကူယိၢ်ကူလီၤ. အိၣ်ဒီးဖိာ်မုၣ်အယၢၤ,ဖိာ်ခွါအယၢၤ,သုးယၢၤသံၣ်ယၢၤ တၢ်လၢပကယၢကယဲနူၣ်ပစံးလၢပယၢၤပယိၢ်ဒီးမ့ၢ်အိၣ် အါအါကလဲာ်နူၣ်ပစံးလၢယၢၤကူယိၢ်ကူလီၤ.

၃. **ယၢၤ –ယၢ as ကျဲယၢၤကျဲယၢ.**

၄. **ယၢၤချံၣ်ယၢၤပျၢ်** ဖိာ်ခွါလၢကတီၤချံၣ်မိၤပျၢ်ဒီး ဟ်ဝဲလၢအဟံၣ်ဒ်းသိးကခဲးတၢ်ဒီး ပစံးလၢယၢၤချံၣ်

Digitized by Google

ယၢပျ်လိၤ. ပှၤအိၣ်ဒီးယၢချံၣ်ယၢပျ်နှၣ်ဖံးသိးဒီးက ခးတၢ်နူတၢ်ယိၤ,တၢ်ဟုၣ်တၢ်ဘျၣ်အဒုၣ်အဒါဒီးကတိၤ ချံၣ်စိၤပျ်စိၤနှၣ်ဒီးအချံၣ်အပျ်နှၣ်ပစံးလၢယၢချံၣ်ယၢ ပျ်လိၤ. ပှၤတဂၤကရၢလိၤအသးဒီးအယၢချံၣ်ယၢ ပျ်တၢ်ဘျၣ်လဲၤဟုၣ်အတၢ်တဘူၣ်ဘၣ်.

၅. **ယၢထံး** နှၣ် မ့ၢ်ပဂီၤထံးနှၣ်ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပ ယၢထံးလိၤ. ဟဲဆှၣ်နီၤလၢစယၢထံးအံၤခွါစိၤ,စက တဲနတၢ်တမံၤ,ပှၤစိဆှံတဖၣ်တုၤအသံဒီးထိၣ်ဘးလၢက စၢ်ယွၤအယၢထံးလိၤ.

၆. **ယၢဘိယၢနး** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢမၤဘိစိၤနးစိၤလၢက ဝဲာ်ကဆဲးတၢ်ဖိတၢ်လံၤ,တၢ်နူတၢ်ယိၤတၢ်ဟုၣ်တၢ်ဘျၣ် ဒီးဟ်လၢဟ်ယံၤဝဲနှၣ်ပစံးလၢယၢဘိယၢနးလိၤ. ပ ဒိၣ်တဖၣ်နှၣ်မၤလၢမၤကပီၤအသးဒီးယၢဘိယၢနးဒီး တၢ်ဟုၣ်တၢ်ဘျၣ်ပျံၤဝဲနးမးလိၤ.

၇. **ယၢဝးဝးဝ့ၢ်ဝ့ၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ခုးအသရုၤဝးတရံးနှၣ်ပစံး လၢယၢဝးဝးလိၤ. ဒီးပစံးလၢဝးဝးဝ့ၢ်ဝ့ၢ်စကီးလိၤ. လဲၤဆှၣ်ခုးလၢယၢဝးဝးဝ့ၢ်ဝ့ၢ်တက့ၢ်.

၈. **ယၢဝးဝး** နှၣ် မ့ၢ်ခုးကနူၤဝးတရံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဂီၤထံး ဝးတရံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ချိၣ်ကနူၤဝးတရံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဟံၣ်ဂီၤထံးဝး တရံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢယၢဝးဝးလိၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတရံး ဟံၣ်ယၢဝးဝး,ပှၤတဂၤဟ်လိၤတြီးယဲာ်လၢအယၢထံး ဝးဝးကမ့ၢ်ကၢ်အပျံၤတၢ်သၢ.

၉. **ဒီယၢ** နှၣ် မ့ၢ်ဝၣ်အိၣ်ဖှိၣ်တကရၢညါဒီးပစံးလၢ ဒီယၢလိၤ. ဝၣ်တပူၤမဲထိၣ်ဒီဒီယၢတကရၢညါလဲၣ်, သ့ၣ်စိၢ်ဒီယၢစကီးလိၤ.

၁၀. **ယၢယၢ်ယၢ** နှၣ် မ့ၢ်ခုးအသရုၤနှၣ်ပစံးလၢယၢ် ယၢလိၤ. လဲၤကရၢယၢ်ခိၣ်ယၢ်ယၢတက့ၢ်,ထိးကဟဲ အိၣ်ဘၣ်ဖုးပဘှ.

၁၁. **ပယၢ** နှၣ်မ့ၢ်ပဂီၤထံးနှၣ်ပစံးလၢပယၢလိၤ. တၢ် သိၣ်ဘူးဒီး ပယၢဒ်ဘိၣ်သအိၣ်သိၣ်အသိးနှၣ်ပပျံၤတၢ် ကၢ.

၁၂. **ပိာ်ခွါအယၢ** နှၣ် မ့ၢ်ကဲၣ်ရိၣ်နၢ်ကါ,ထံဖှံၣ်တိၢ် ပီၤ,ခိၣ်ကံၢ်ဖဲဘံ,ဆ့ဂ့ၤယၣ်ဂ့ၤနှၣ်ပစံးလၢပိာ်ခွါအယၢ လိၤ. ပိာ်ခွါလၢအဲၣ်ဒီးအယံအလၤတဖၣ်နှၣ်မၤအယၢ အယိၤတဝံသးကၢၣ်ဘၣ်.

၁၃. **ပိာ်မုၣ်အယၢ** နှၣ်မ့ၢ်နံၣ်ဂ့ၤဆ့ဂ့ၤ,ထံဖှံၣ်တိၢ်ပီၤ, ထံစိၤဖဲစိၤနှၣ်ပစံးလၢပိာ်မုၣ်အယၢအယိၢ်လိၤ. ပိာ်မုၣ် နှၣ်ကဲျးစၢးမၤအယၢအယိၢ်လၢနံၣ်သီဆ့သီလိၤ. ယၢ စ့ယၢထူတဖၣ်နှၣ်အဓိၢ်အပၢ်မၤနှၢ်အီၤလိၤ.

၁၄. **သယၢ** နှၣ် မ့ၢ်ပဘိၣ်အိၣ်တၢ်ကမၢအိၣ်ဒီးပစံး လၢသယၢလိၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်စှၢလိၤ. နသယၢအိၣ် စကီးတၢ်ကမီၤအိၣ်ဓါ. နသယၢအိၣ်တၢ်ကမီၤအိၣ်နှၣ် ဟ့ၣ်ဒုးအိၣ်ယၢတမီ.

၁၅. **ဘုးအယၢ** နှၣ် မ့ၢ်ဘီစိၤနးစိၤ,သံးနာ်သံးကျိ,မျာ် စိၤမျာ်စိၤနှၣ် ပစံးလၢသုးယၢလိၤ. ဒီးပစံးလၢသုးက ယၢစ့ၢ်ကီးလိၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢသုးအပီးအလီစ့ၢ်ကီး လိၤ. တၢ်လၢသုးစိၤသံၣ်စိၤနှၣ်အယၢအယိၢ်အါကၢ.

၁၆. **သူမိၣ်အယၢ** နှၣ် ပကယၢကယဲတမံၤလၢ်လၢ်လၢ အဘၣ်ပှၤကညီအသးခဲလၢာ်နှၣ်ပစံးလၢသူမိၣ်အယၢ လိၤ. ဆ့ဂ့ၤယၣ်ဂ့ၤ,ယၣ်သတိၢ်ယၣ်သံလှာ်,စ့စိၤထူစိၤ, ယဲာ်စိၤနးစိၤ,ချံၣ်စိၤဘီစိၤ,တၢ်ခဲလၢာ်နှၣ်မ့ၢ်သူမိၣ်အ ယၢလိၤ. ဒီးပစံးလၢပှၤသူမိၣ်အယၢစ့ၢ်ကီးလိၤ. ဒီး ပစံးလၢအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ပှၤသူမိၣ်အယၢလိၤ.

၁၇. **သ့ဒိၣ်သ့ယၢ** နှၣ် မ့ၢ်ပိာ်မုၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပိာ်ခွါမ့ၢ်ဂ့ၤ, တုၤသ့အိၣ်ဒီးဟံၣ်ဒီးယီ, ဒီးမါဒီးဝၤဒီးပစံးလၢသ့ဒိၣ် သ့ယၢလိၤ. ပှၤကညီတုၤသ့ဒိၣ်သ့ယၢအဓိၢ်အပၢ်တ ဂ့ၤသိၣ်လၢၢဘၣ်အီၤဘၣ်, ကြၢးလၢသိၣ်လိၤဒၣ်အသး လိၤ. ဒီးကြၢးသ့ၣ်ညါလိၤဒၣ်အသးလိၤ.

၁၈. **အခိၣ်အယၢ** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်ကနူၤတၢ်သရုၤနှၣ်ပစံး လၢအခိၣ်အယၢလိၤ. ဒီးတခီတၢ်အဂီၤခိၣ်ဂီၤထံးနှၣ် ပစံးလၢအခိၣ်အယၢ လိၤ. ခုးအသရုၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဟံၣ်ဂီၤ ထံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ချိၣ်ကနူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအခိၣ်အယၢလိၤ. ခုးတလိၢ်အခိၣ်အယၢနှၣ်ပတယ့ဖံးဘၣ်,ကရၢယာ်ခုး အယၢနှၣ်တက့ၢ်,ဟံၣ်တဖျၢၣ်အခိၣ်အယၢတၢ်ခဲသမိး.

၁၉. **အယၢအယိၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီပဒိၣ်ကယၢကယဲ အပီးအလီ,ကူဂ့ၤသိးဂ့ၤ,ချံၣ်ဒိၣ်ပျ်ထး,ယဲာ်ဒိၣ်ဘိ ထိ, နးတိၢ်စ့နးတိၢ်ထူနှၣ်ပစံးလၢ အယၢအယိၢ်လိၤ. ဒီး အဝဲအံၤမ့ၢ်ပဒိၣ်အယၢအယိၢ်လိၤ. ဒီးပစံးလၢအ ယၢအယိၢ်စ့ၢ်ကီးလိၤ. ပဒိၣ်နှၣ်အယၢအယိၢ်အါဒီးဟ် ဝဲလၢအလိၢ်မံအယၢနးအါမးလိၤ.

ယု

၁. **ယုယိၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ပအဲၣ်ဒီးတၢ်ထိရိၤတမံၤဒီး ဒံးသိးပ ကထံၣ်နှၢ်ဒီး ပလဲၤကွၢ်ဝ့ၤဝ့ၤဒ်ပကထံၣ်ဒီးပလဲၤကွၢ်တ ပူၤဘၣ်တပူၤဒီးပစံးလၢယုလိၤ. ထိရိၤတၢ်အိၣ်တၢ်အိ တၢ်ဒီးတၢ်လၣ်,အံသၣ်သဒိၣ်အုၣ်, ဘုစိၤဟုစိၤထိရိၤတ မံၤ,မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်,ပမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဘၣ်ဒီးဒ်ပကအိၣ် ဘၣ်နှၣ်ပလဲၤကွၢ်လၢအိၣ်ဝဲအလိၢ်နှၣ် ဝ့ၤဝ့ၤဒီးမ့ၢ်ပယု လိၤ. ဒီးပကတိၤဒီးအဆိလၢယုယိၢ်,ယုဆှး,ယုယာ် ဒ်နှၣ်လိၤ. ယုနှၣ်မ့ၢ်ယုဒ်လဲၣ်,ယုယိၢ်,ယုအိၣ်ယိၢ်အိၣ်, ယုအိၣ်ဆှးအိၣ်,ယုအိၣ်ယာ်အိၣ်,ကွၢ်ယုကွၢ်ဆှး,ယုက့ၤ ယိၢ်က့ၤ, လဲၤယုအိၣ်ယိၢ်အိၣ်ဒုၣ်စိၤညၣ်စိၤ, တခံတၢ ယိၤ,ကသူဟီၣ်ဘိၣ်တက့ၢ်, တၢ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်နှၣ်ယု

Digitized by Google

ဃိၢ်တကၠၢ်. ဒ်သုကအိၣ်ဘၣ်နူၣ်ဃုဃိၢ်,ဃုဆှၣ်ဃုဃှ်တကၠၢ်. သုမ့ၢ်ဃုကြူးကြူးဒီးသုကထံၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်တၢ်အီတအိၣ်ဘၣ်,ပဘၣ်ဃုလီၤ.

၂. **ဃု** နူၣ် မ့ၢ်ပဂံၢ်တၢ်လၢအဝှၤထိၣ်သၢအမံၤခံစုနူၣ်ဒီး ပစံးလၢဃုလီၤ. ဒီးခံအမံၤသၢစုနူၣ် ပစံးလၢဃုဒ်နူၣ်လီၤ. ဒီးဃုအဝဲအံၤတဘီနူၣ်ဘၣ်ဃးဒီးပဂံၢ်တၢ်လီၤ.

၃. **ဃုတၢ်ကမဲာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢကွၢ်ဝဲထဲပှၤဂၤကမၤကမၣ်အီၤတမံၤမံၤဒီးကလိာ်ဝဲလၢကွံၢ်,ကကတိၤသူၣ်ဂဲၤလၢပှၤဂၤအလီၤ, ဒီးအိၣ်ဒီးပှၤဂၤတဘၣ်လိာ်ဘၣ်, ကွၢ်ဟ့ၣ်ဝဲလၢပှၤဂၤကမၤကမၣ်တၢ်တမံၤမံၤဒီး ကအုၣ်လိာ်အသးဒီးပှၤဂၤ, ဃုဝဲဒ်နူၣ်ဒီး ပစံးလၢဃုတၢ်ကမၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဒ်ကအုၣ်လိာ်အသးဒီးပှၤဂၤနူၣ်ဃုဝဲထဲတၢ်ကမဲာ်သ့သမိး,ဒီး ပစံးလၢဃုကမဲာ်စကီးလီၤ. ဃုကမဲာ်လၢစလီၤတဂ့ၤ,စမ့ၢ်ဃုကမဲာ်ဒ်နသိးနူၣ်စထံၣ်ထီဘီ.

၄. **ဃုကျူၣ်ဃုဆး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢဆိကမိၣ်ကၢၣ်ထိၣ်တၢ်လၢအသးကံၢ်ပှၤတမံၤဘၣ်တမံၤ,တပူၤဘၣ်တပူၤဒီးပစံးလၢဃုကျူၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဃုကျူၣ်တၢ်လၢအသးဒ်ကမၤတၢ်ဒ်အံၤဒ်နၤ,ကပှၤတၢ်ဆါတၢ်ဒ်အံၤဒ်နၤ,ကကျူၣ်ကစဲးဒ်အံၤဒ်နၤ,ကမၤကအိၣ်ဒ်အံၤဒ်နၤ, ဃုကျူၣ်ဝဲဒ်နူၣ်လီၤ. ဃုကျူၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပဆိကမိၣ်ကၢၣ်ထိၣ်တၢ်လၢပသးဒီး ပစံးလၢပဃုကျူၣ်လီၤ. စဃုကျူၣ်ထိၣ်တၢ်လၢစသးအံၤ, စကျူၣ်တဘၣ်ဘၣ်.

၅. **ဃုလှၤလှၤ** နူၣ် ဒ်ဃုဝ့ၤဝ့ၤ,ဃုကွံးကွံး,ဃုကြူးကြူးအသိးလီၤ. ပှၤတဂၤဃုတၢ်အုၣ်လိာ်လှၤလှၤ,မးဃုဝဲတသ့ဘၣ်,ပှၤတဂၤန်းသိးကအုၣ်လိာ်ဘၣ်အသးဒီးဃၤဒီးဃုဝဲအခီၣ်လှၤလှၤလီၤ. ပှၤတဂၤဒ်ကလိာ်ဘၣ်ပှၤလၢကွံၢ်ဒီးဃုဝဲလှၤလှၤဘၣ်မနုၤလဲၣ်.

၆. **ဃုစိးတွၤ** နူၣ်မ့ၢ်ဃုအုၣ်လိာ်အဆိလီၤ. ဃုအုၣ်လိာ်စိးကွၢဒီးပှၤဂၤတဂ့ၤခွါစီၤ,

၇. **ဃုကျူၣ်ဃုသလဲၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဃုပနံာ်တၢ်ကၢဒ်းသိးပကပှၤပကဆါဒီးပကအိၣ်အပရွဲနူၣ်ဒီးပစံးလၢပဃုကျူၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဒၢးထိၣ်ဒီးချံဖးဒိၣ်တဘ့ၣ်ဒီးဃုကျူၣ်ဃုသလဲၣ်ဝဲလီၤ.

၈. **ဃုအုၣ်လိာ်ဃုစိးတွ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအိၣ်ဒီးပှၤဂၤတဘၣ်လိာ်ဘၣ်ဒီး ကွၤဝဲလၢပှၤကကတိၤကမၣ်ကလုၢ်ကမၣ်အီၤ,ပှၤဂၤကမၤကမၣ်အီၤတမံၤမံၤကကနူးကနၣ်တၢ်ဒီး ဃုဝဲထဲတၢ်ကလီၤကမၣ်အလိၢ်ကအိၣ်ဒီးကနူးကနၣ်တၢ်လၢပှၤဂၤအလီၤနူၣ် ပစံးလၢဃုအုၣ်လိာ်လီၤ. ဒီး ပစံးလၢဃုတၢ်အုၣ်လိာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတဂၤဃုတၢ်အုၣ်လိာ်ဒီးဃၤကဲသမိး.

၉. **ဃုအိၣ်ဆုးအိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤဃုအိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိနူၣ်ထိရိၤတမံၤဒ်ပကအိၣ်ဘၣ်ဒီးပလဲၤမၤနၢ်ဒီးပကွၢ်လၢအအိၣ်ဝဲအလိၢ်နူၣ်ဝ့ၤဝ့ၤဒီးပစံးလၢဃုအိၣ်ဆုးအိၣ်လီၤ. လဲၤဃုအိၣ်ဆုးအိၣ်ကသူဟီၣ်ဘီၣ်,ဒုၣ်စိၤညၣ်စိၤတကၠၢ်ဒီးပစံးလၢလဲၤဃုအိၣ်တၢ်အိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢလဲၤဃုအိၣ်ဃိၢ်အိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဘုမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးပလဲၤဃုအိၣ်ဆုးအိၣ်လီၤ.

၁၀. **ဃုအိၣ်ဃှ်အိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤမၤအိၣ်ဒုၣ်စိၤညၣ်စိၤတၢ်ဒီးတၢ်လၣ်ဒီးပစံးလၢပဃုအိၣ်ဃှ်အိၣ်လီၤ. ဃုအိၣ်ဃှ်အိၣ်ဒုၣ်စိၤညၣ်စိၤတကၠၢ်. ပကဖီအိၣ်ကသ့.

၁၁. **ဃုအိၣ်ဃိၢ်အိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤဆဲးလဲၤခးတခံတၢဃိၤ,ဆၣ်စိၤကိၢ်စိၤဒီး ပမ့ၢ်ထံၣ်ဒီးပဆဲးပခးပလူၤပဃိၢ်ဒီး ပစံးလၢပဃုအိၣ်ဃိၢ်အိၣ်လီၤ. လဲၤဃုအိၣ်ဃိၢ်အိၣ်တခံတၢဃိၤ,တၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်ဒီးဟဲကဲၤဝံဝဲပှဲၤက့.

၁၂. **ကွၢ်ဃုကွၢ်ဆှး** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်မ့ၢ်ဟါမ်ၢ်တမံၤမံၤဒီးပကွၢ်ဝ့ၤဝ့ၤ,တပူၤဘၣ်တဘၣ်တပူၤ, တပူၤဘၣ်တပူၤဒီးပစံးလၢပကွၢ်ဃုလီၤ.

၁၃. **ဘုစဃု** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအနၢ်ကဲ့ၣ်ဒီး မၤတၢ်လၢတဂ့ၤဘၣ်,ဒီးမၤဝဲတလိၢ်လိၢ်ဒီးပသိၣ်ဃိၣ်တနူၢ်ဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢမၤဝဲဘုစဃုလီၤ. ပှၤတဂၤပစံးဟံးဘၣ်ပှၤဂၤအတၢ်တဂ့ၤပစံးဒီး ဟံးဝဲဘုစဃု,လိာ်ကွဲတဂ့ၤ,ဒီးလိာ်ကွဲဒၣ်တၢ်ဘုစဃု,ပှၤတဂၤပစံးဟ့ၣ်တၢ်တဂ့ၤဒီးဟ့ၣ်တၢ်ဘုစဃုလီၤ.

ဃှ်

၁. **ဃှ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဒီးတၢ်ပကိအသးဒီးတၢ်ကျိၣ်ကျဲအသး, တၢ်အိၣ်တပူၤဃိ, ဒီးတၢ်အိၣ်ဘူးလိာ်အသးဒီးပစံးလၢဃှ်လီၤ. တၢ်ခံမံၤသၢမံၤအိၣ်တပူၤဃိမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဖိာ်မုၣ်ဒီးဖိာ်ခွါမံတပူၤဃိမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢဃှ်လီၤ. ဃှ်နူၣ်ဃှ်ဝဲဒ်လဲၣ်,ဃါဃှ်,မံဃှ်,ရိၢ်ဃှ်, လဲၤဃှ်,သမူဃှ်,သံဃှ်,အိၣ်ဃှ်,အိၣ်ဃှ်ဒ်နူၣ်လီၤ.

၂. **တွၤဃှ်** နူၣ် မ့ၢ်ဖိာ်ခွါဘၣ်ဖျိလိာ်အသးဒီးအမါဝံၤဒီးကွၤဝဲဆူအဟံၣ်ဒီးအမါကွၤဖိာ်အခံတပူၤဃိဒီးပစံးလၢကွၤဃှ်လီၤ. ပှၤတဂၤကွၤဃှ်လံဒီးအဝၤလံ,ဒီးပမ့ၢ်ထံၣ်လိာ်ပှၤကညီလၢကျဲဒီးမ့ၢ်လဲၤဖိာ်ပခံဆူပဟံၣ်ဒီးပစံးလၢကွၤဃှ်ဒီးပှၤစ့ကီးလီၤ. ပှၤတဂၤထံၣ်ဃၤလၢကျဲဒီးဟဲကွၤဃှ်ဒီးဃၤလီၤ.

၃. **ဃါဃှ်** နူၣ်မ့ၢ်ပကျိၣ်ဂ့ၢ်ကၢ်ချံတၢ်သၣ်ခံကလုာ်သၢကလုာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကျိၣ်ကျဲအံသၣ်သဒိၣ်အုၣ်ဒီးဒုၣ်ဒီးညၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကျိၣ်ကျဲသၣ်မိၤကျူသၣ်ဒီးအံသၣ်ဆၢမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပဃါဃှ်လီၤ. ပဃါဃှ်သၣ်မိၤကျူသၣ်ဒီးအံသၣ်ဆၢနူၣ်ပအိၣ်ဝံၣ်ကၢ.

၄. **ဆိးဃှ်** နူၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဃှ်အဆိလီၤ. အိၣ်ဃှ်ဆိးဃှ်

Digitized by Google

နူၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်တပူၤယီလီၤ.
၅. **မံယှၢ်ဂဲၤယှၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပိာ်မုၣ်ဒီးပိာ်ခွါမံတပူၤယီဒီးပစံးလၢမံယှၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပှၤကညီမ့ၢ်မံတပူၤယီဒီးပစံးလၢ မံယှၢ်ဂဲၤယှၢ်ခဲလၢာ်လီၤ. ပိာ်မုၣ်မ့ၢ်မံယှၢ်ဒီးပိာ်ခွါနူၣ်မ့ၢ်အဝၤလီၤ.
၆. **ရိၢ်ယှၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပပကိစ့ၣ်ခံထံးသၢထံးအထုးနူၣ်ပစံးလၢပရိၢ်ယှၢ်လီၤ. ရိၢ်ယှၢ်စ့ၣ်နူၣ်ပခးတၢ်ဖိတၢ်လံၤသံချကၢ,ရိၢ်ယှၢ်ရိၢ်ဖှိၣ်စ့ၣ်စိၤနဲၤစိၤဒီးပကခးတၢ်ဖိတၢ်လံၤကသံဝဲလီၤ.
၇. **လဲၤယှၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပကျိၣ်ကျဲထူၣ်ဒီးသယီကမူၣ်ဒီးထံဒီးပစံးလၢပလဲၤယှၢ်လီၤ. ပှၤကညီနူၣ်အလီၤမ့ၢ်သးဒီးလဲၤသယီကမူၣ်ဒီး ထူၣ်ဒီးထံနူၣ်ဒီးဖှူလီၤဝဲလၢအလီၤသးနူၣ်လီၤ. နလီၤသးနူၣ် လဲၤယှၢ်ထူၣ်ဒီးသယီကမူၣ်ဒီးဖှူလီၤတက့ၢ်.
၈. **လဲၤယှၢ်ကွၤယှၢ်ဒီးအီၤတက့ၢ်,ပလဲၤယှၢ်တၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ဒီးပလဲၤပိာ်လိာ်ပခံခံဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,သၢဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢပလဲၤယှၢ်လီၤ. ပမုၣ်ကနီၤဒီးပဖိသၣ်ခွါနူၣ်လဲၤယှၢ်တၢ်ဘူၣ်တဂၤဂၤစါ,လဲၤယှၢ်တၢ်တဘူၣ်ဘၣ်,လဲၤယှၢ်ဒီးအဝၤတဖၣ်နူၣ်လဲၤဝဲလီၤ. နဝၤမ့ၢ်လဲၤတၢ်ဒီးလဲၤဒီးအီၤ.
၉. **သမူယှၢ်** နူၣ်မ့ၢ်သံယှၢ်အဆိလီၤ. သံယှၢ်သမူယှၢ်နူၣ်သံတပူၤယီမူတပူၤယီဒီးမ့ၢ်သမူယှၢ်သံယှၢ်လီၤ.
၁၀. **သံယှၢ်သမူယှၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပသံတပူၤယီပမူတပူၤယီဒီးပစံးလၢသံယှၢ်လီၤ. ပှၤဒီမိဝၤနူၣ်တနီၤနီၤသံတစုယီဒီးပစံးလၢသံယှၢ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢသံယှၢ်သံဂီၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတဂၤအဝၤသံဒီးသံယှၢ်ဒီးအဝၤလီၤ.
၁၁. **သံယှၢ်သံဂီၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤသံဖှိၣ်ဝဲဒ်အဘၣ်တၢ်ဆါလူဘိုးအသိးနူၣ် ပစံးလၢသံယှၢ်သံဂီၢ်လီၤ. ပှၤကညီဘၣ်ကးနူၣ်သံယှၢ်သံဂီၢ်မးပြူးပြူးလီၤ.
၁၂. **အိၣ်ယှၢ်ဆိဂီၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢပဖျိဒီးမိဝၤခံဂၤနူၣ်အိၣ်ဝဲတပူၤယီ,မံတပူၤယီ, အိၣ်တပူၤယီဒီးပစံးလၢအိၣ်ယှၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤအိၣ်ယှၢ်လံဒီးအမါလံ.
၁၃. **ရှလိာ်အိၣ်ယှၢ်** နူၣ်ပှၤကညီထီရိၤတဂၤမ့ၢ်အိၣ်ယှူအိၣ်ဖိး,မၤဘူးဟံၣ်ဖဲးဘူးခုးဒီးလဲၤသကိး,ကွၤသကိး, မၤသကိးအိၣ်သကိးဒီးပစံးလၢရှလိာ်အိၣ်ယှၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတဖၣ်ရှလိာ်အိၣ်ယှၢ်မၤသကိး အိၣ်သကိးဝဲလီၤ.
၁၄. **အိၣ်ယှၢ်ဆီယှၢ်** နူၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်မှၤတလၣ်ယီ,ပအိၣ်တၢ်တပူၤယီၤ,ဒီးပစံးလၢပအိၣ်ယှၢ်လီၤ. ဒီးပမ့ၢ်အိၣ်မှၤဒီးတၢ်ဒီးအကလုာ်ကလုာ်ဒီးပစံးလၢပအိၣ်ယှၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ထိရိၤတၢ်ဒီးနူၣ် ပအိၣ်ယှၢ်တဘူၣ်ဘၣ်ပဘၣ်ယိၣ်လၢကမၤသံဘၣ်ဒီးပအိၣ်ယှၢ်တဘူၣ်ဘၣ်လီၤ.

၁. **ယှူး** နူၣ် မ့ၢ်ပှိၢ်ကိးခုးနူၣ်လၢယှူးလီၤ. ဒီးပစိၤကိးဝဲလၢခုးလီၤ. ယှူးနူၣ်ပစိၤတစံးဘၣ်ဝဲဘၣ်.

ယှူၣ်

၁. **ယှူၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ကျိာ်လီၤကဘုၣ်အနါစ့ၤလီၤ. လၢၢ်ကဘုၣ်နူၣ်ကဘုၣ်ယှူၣ်စိၤလီၤ. ဒီးပစုၣ်ကဘုၣ်ဟုစိၤသနံးစိၤထိရိၤတၢ်လၢပစုၣ်ကဘုၣ်သုခဲလၢာ်နူၣ်တုၤကဘုၣ်ဒီးပစံးလၢကဘုၣ်ယှူၣ်လီၤ.
၁. **ယှူၤ** နူၣ် မ့ၢ်ကျိာ်လီၤကမုအ နါစ့ၤလီၤ. ပှၤကညီအခိၣ်လီၤယိၢ်တရုဒ့နူၣ် ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအခိၣ်ကမုဂီၢ်ယှူၤလီၤ. ပှၤတဂၤမၤမနုၤအခိၣ်ကမုဂီၢ်ယှူၤ,ကမ့ၢ်ကၢ်တခွံဘၣ်ဝဲသၢ.
၁. **ယှူယီၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်တုၤသိးတၢ်ပၢၤ,တၢ်ဘၣ်လိာ်,တၢ်ဖိးနူၣ်ပစံးလၢယှူလီၤ. ယှူနူၣ်ယှူဝဲဒ်လဲၣ်,ယှူပတံာ်,ယှူတၢၢ်ဒၢၣ်,ယှူလိာ်ဖိးလိာ်,ယှူယိၣ်လီၤပလိာ်,အိၣ်ယှူအိၣ်ယီၤ,စံးဝဲဒၣ်.
၂. **ယှူယိၣ်လီၤပလိာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်ဘၣ်လိာ်ဖိးဒ့ဒီးပှၤထိရိၤတဂၤ,ပတအုၣ်လိာ်ဆိးကွၢ်ဘၣ်ဒီးအီၤဘၣ်,ပှၤကလုာ်အဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤအကလုာ်ဒၣ်ပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိရိၤပှၤတကလုာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,အိၣ်ဒီးပှၤ,ပအိၣ်ဒီးအီၤ,ပတကဒူးကဒ့ၣ်ဘၣ်ဒီး ပစံးလၢပအိၣ်ယှူယိၣ်လီၤပလိာ်လီၤ. ပှၤတဖၣ်အိၣ်ယှူယိၣ်လီၤပလိာ်ဝဲမှာ်မးလီၤ. တအုၣ်လိာ်ဆိးကွၢ်လိာ်ဘၣ်အသးဘၣ်.
၃. **ယှူပတံာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပယိဝၣ်ထိဒူအခိၣ်ပၢၤကဒးး,ဘၣ်လိာ်တုၤသိးသိးဝးတရံးဒီးပစံးလၢယှူပတံာ်လီၤ. ပမ့ၢ်မၤဟံၣ်မၤယိဒီးပယိသုၣ်စိၤဝၣ်စိၤအခိၣ်အခံယှူပတံာ်လီၤ. ယိယှူသုၣ်တဘိအခိၣ်ယှူပတံာ်ဒီးပကမၤတၢ်အတိလီၤ.
၄. **ယှူဖိး** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤအမၤတၢ်သမိ,လဲၤတၢ်သမိ, ကတိၤတၢ်သမိ,မၤတၢ်ဒံးသိး,လဲၤတၢ်ဒံးသိး,ကတိၤတၢ်ဒံးသိးကိးဂၤဒဲးအါဂၤဒီးပစံးလၢယှူဖိးလီၤ. သုးဖိလိာ်ကွဲသုးခိၣ်နူၣ်ယှူဖိးဂ့ၤကၢ.
၅. **ယှူတၢၢ်ဒၢၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤကညီအဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးအခိၣ်တုၤသိးသိးနူၣ်ပစံးလၢအခိၣ်ယှူတၢၢ်ဒၢၣ်လီၤ. ပှၤဒီပှၢ်ဝဲၢ်ခံဂၤ အခိၣ်ယှူတၢၢ်ဒၢၣ်တုၤသိးသိးလီၤ. ထိရိၤတၢ်အခိၣ်တုၤသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ,အခိၣ်ပၢၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢယှူတၢၢ်ဒၢၣ်လီၤ.
၆. **ယှူလိာ်ဖိးလိာ်ကွၢ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအုၣ်လိာ်ဆိးကွၢ်ဒီးဘၣ်လိာ်ကွၢနူၣ်ပစံးလၢယှူလိာ်ဖိးလိာ်ကွၢလီၤ. ပှၤအုၣ်လိာ်ဆိးကွၢ်တဖၣ်ယှူလိာ်ဖိးလိာ်ကွၢလံ.
၇. **ဆိၣ်ယှူဆိၣ်ယီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပတဆၣ်ထိၣ်ပှၤဂၤအခံၣ်မၤတၢ်ကဖိးကသမိးၣ်ကျဲးစၢးတၢ်ကဖိးဒီး ပစံးလၢဆိၣ်

Digitized by Google

ယှလီၤ. ဆိဉ်ယှဆိဉ်ယီၤနစုနပှၤ်မၤတၢ်ကဖိးတက့ၢ်.

၈. **နးယှမိဉ်** နၣ် မ့ၢ်နးတကလုာ်အမိဉ်တစုဘဉ်ဒီး အမိဉ်မၤသးဒ်ယဲာ်အမိဉ်အသိးနၣ် ပစံးလၢနးယှမိဉ်လီၤ. နးယှမိဉ်နၣ်မ့ၢ်နးလၢအမိဉ်တစုဘဉ်နၣ်လီၤ.

၉. **မၤယှ** နၣ်မ့ၢ်မၤမှာ်အဆိလီၤ. ပှၤမ့ၢ်အုဉ်လိာ်ဆိးကၠ ဒီးပမၤဘဉ်လိာ်ကၠၤပမၤမှာ်ထိဉ်အသးနၣ် ပစံးလၢပမၤမှာ်မၤယှလီၤ.

၁၀. **ယီယှ** နၣ် မ့ၢ်ပဝဲာ်ပπၢသ့ဉ်မိဉ်ဝဉ်မိဉ်ဒီးပစံးလၢပယီယှလီၤ. ယီယှန့ၢ်ယπလၢပီၤမိဉ်နၣ်တဖိတက့ၢ်,စကဒၢဉ်အီထဲ.

၁၁. **ဘုယှဘုယီၤ** နၣ် မ့ၢ်တၢ်ဟဲစူၤနိဉ်ဒီးဘုအလဉ်အုဉ်သံဒီး အလဉ်တူာ်ကွံာ်ယှပတံာ်ဒီးပစံးလၢဘုယှလီၤ. ဘုနၣ်ပသ့ဉ်လီၤဖုးလီၤတုၤတၢ်စူၤနိဉ်ဒီးတနီၤနီၤယှဝဲဒီး အလဉ်တူာ်ဝဲလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုတၢ်မ့ၢ်ယီၤဒီးဘုနၣ်အလဉ်ယှဒီး တူာ်ကွံာ်ဒီးပစံးလၢဘုယှတၢ်ယီၤစကီးလီၤ.

ယှာ်

၁. **ယှၢ်ယှၢ်** နၣ် မ့ၢ်ထိဉ်သ့ယှၤဝၢ်အဒံးသိဉ်ယှၢ်ယှၢ်လီၤ. ထိဉ်သ့တပှၤယှၤသိဉ်မးယှၢ်ယှၢ်ယီၢ်ယီၢ်လီၤ.

၂. **ယှၢ်ယှၢ်** နၣ် မ့ၢ်တမာ်ဝ့ာ်ယိနၣ်သိဉ်ဝဲယှၢ်ယှၢ်လီၤ. တမာ်ဖိာ်တၢ်ဒီးဝ့ာ်ယိသိဉ်ယှၢ်ယှၢ်စံးဝဲဒဉ်.

၁. **ယှာ်ယှာ်ယာ်ယာ်** နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကျယဲာ်သိဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှာ်လွဲးသိဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝ့ာ်တၢ်သိဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢသိဉ်ယှာ်ယှာ်လီၤ. မတၤပှာ်လွဲးသိဉ်ယှာ်ယှာ်တဂၤနၣ်လဲဉ်, ဒီးပှၤကညီပှာ်ဘုနၣ်သိဉ်စကီးယှာ်ယှာ်လီၤ.

ယှာ်,ယှး

၁. **ယှး** နၣ် မ့ၢ်ယံဉ်အဆိလီၤ. ပှၤတဂၤတလုဉ်ထံလုဉ်နီအယံဉ်အယှးအါကၢ,အိဉ်ဒီးသုယံဉ်သုယှးဒ်နၣ်တဂ့ၤ,လုဉ်ထံတက့ၢ်,ယှးနၣ်မ့ၢ်တၢ်ယံဉ်တၢ်ယှး,ကီၢ်ယှး, နၢယှဉ်နၢယှးစံးဝဲဒ်နၣ်လီၤ.

၂. **ယဲမ့ၢ်ယှးပတစံးဘဉ်,** ပစံးလၢယဲမ့ၢ်ရဲာ်ဒ်နၣ်လီၤ. ယဲမ့ၢ်ယှးနၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်ပှၤမိဉ်လမဲ့ဉ်ဖိစံးဝဲသ့ဉ်သ့ဉ်သၢ.

၃. **ကီၢ်ယှး** နၣ် မ့ၢ်ကီၢ်ယံဉ်အဆိလီၤ. ကီၢ်ယံဉ်ကီၢ်ယှးနၣ်မ့ၢ်ပမၤဘူးယဉ်စီၤဆုစီၤဒီးမ့ဉ်အူဒီးဘိပှၢ်ကီၢ်လူးဒီး ပစံးလၢကီၢ်ယံဉ်ကီၢ်ယှး လီၤ.

၄. **တၢ်ယှး** မ့ၢ်တၢ်ယံဉ်အဆိလီၤ. ထီရီၤတၢ်လၢအထိဉ်အုးထိဉ်ယးအကမူဉ်ကမိဘဉ်အၢဘဉ်သိနၣ် ပစံးလၢတၢ်ယံဉ်တၢ်ယှးလီၤ. ပလီတဈာဉ်စဲထဲတၢ်ယံဉ်တၢ်ယှးနၣ်သ့ကွံာ်တက့ၢ်.

၅. **နၢယှး** နၣ်မ့ၢ်နၢယှဉ်အဆိလီၤ. နၢယှဉ်နၢယှးနၣ်မ့ၢ်ကသ့မ့ၢ်ဂ့ၤ, သိမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကနဲစီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပဖိတုၤအယံာ်ပယှဉ်တုၤအယံာ်ဒီး နၢမူဘဉ်ပှၤဒီးပစံးလၢနၢယှဉ်နၢယှးလီၤ. နဖီကသ့တသပπၢနၢယှဉ်နၢယှးမးလီၤ.

၆. **မၤတၢ်ယှး** နၣ်မ့ၢ်မၤပစုၢ်တၢ်လီၤ. ပမ့ၢ်မၤပ စုၢ်တၢ်နးနးကလဲာ်တုၤပအိဉ်မူၤတချူးတဝၢ်လπၢဘဉ်ဒီး ပစံးလၢပမၤတၢ်ယှးလီၤ. ပှၤတဂၤမၤတၢ်ယှးသတးဒီးအိဉ်မူၤတချူးဘဉ်, ပမၤတၢ်ယှးတဘားအံၤနဲာ်သုကီးပှၤဘဉ်မနၤလဲဉ်.

၁. **ယှဉ်** နၣ် မ့ၢ်ကျိာ်လီၤကမူဉ်အနါစုၤလီၤ. တိၢ်ယၢဉ်ကမူဉ်ယှဉ်စီၤဒီးပကဖိအိဉ်ကသ့လီၤ. တိၢ်ကိဉ်ကမူဉ်ယှဉ်,ပကမၤကိဉ်ဖီလီၤ.

၂. **ယှဉ်ယှဉ်** နၣ် မ့ၢ်ထိဉ်သ့ထိဉ်ကီးယှၤလၢမူမိဉ်နၣ် ဝၢ်အဒံးသိဉ်ယှဉ်ယှဉ်လီၤ. တၢ်သိဉ်ယှဉ်ယှဉ်နၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်ထိဉ်သ့ယှၤသိဉ်သၢ.

၃. **ယှဉ်ယှဉ်** နၣ် မ့ၢ်ခိအုဉ်ဝဉ်သိဉ်, ဒီးပှၤကညီမံသါသိဉ်ယှဉ်ယှဉ် ဒီးပှၤကညီတ်အသးသိဉ်ယှဉ်ယှဉ်လီၤ. ယှဉ်နၣ်မ့ၢ်ထဲတၢ်သိဉ်လီၤ. ယှဉ်ဒ်အဂၤတအိဉ်ဘဉ်.

၁. **ယှၤ** နၣ်တၢ်ကတိၤတအိဉ်ဘဉ်,စတနၢ်ဟူဘဉ်နီတစုဘဉ်.

ယှ့

၁. **ယှ့** နၣ် မ့ၢ်ပထ့တၢ်တကလုာ်ဒ်ချိဉ်ဖိအသိးကဘျဉ်လဉ်ဟိကရှဒီးပတိၢ်သ့ဉ်ခးကဲတၢ်လၢအပှၤ,ပဒုးအိဉ်တၢ်ဝံတၢ်နါအဆဉ်လၢအပှၤ, ဒီးပမၤနာ်စီၤဖှံဉ်စီၤလၢအပှၤဒီးပကီးလၢယှ့လီၤ. ထ့ယှ့ထ့ယာ်ဒီးမၤနာ်စီၤဖှံဉ်စီၤလၢအပှၤလီၤ. ပှၤသ့မိဉ်ဖိတဖဉ်နၣ်.

၂. **ယှ့** နၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအဘဉ်တၢ်ကီၢ်ဒီးကီၤထိဉ်စိုးထိဉ်အထံသံးဝဲဒီးပစံးလၢယှ့လီၤ. ဒီးပကီးဒီးအဆိလၢယှ့ယာ်ဒ်နၣ်လီၤ. သ့ဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထီရီၤတၢ်လၢသံဝဲဒီးဘဉ်တၢ်ကီၢ်ဒီးကီၤထိဉ်စိုးထိဉ်သ့ထိဉ်ဝဲခဲလၢာ်နၣ်မ့ၢ်ယှ့ခဲလၢာ်လီၤ. သ့ဉ်တကျိၤယှ့လံ,ပဆိဉ်ကဲၤကကဲၤကၢ်သၢ, သ့ဉ်လဉ်အှယှ့စိုးမခဲးနၣ် ပတဲးလၢမ့ဉ်အိဉ်ဂ့ၤကၢ,ယှ့နၣ်မ့ၢ်တၢ်သံဒီး လီၤဘဲလီၤညုံးဒီးဆိုအှဉ်ရှဒီးစိုးဝဲဒီးကီၤထိဉ်ဝဲနၣ်မ့ၢ်အယှ့ခဲလၢာ်လီၤ.

၃. **ယှ့** နၣ် မ့ၢ်ကၢ်တကလုာ်ဒ်ကံာ်အသိးတစဲးစဲးဒီး ဒ်သံမိၢ်ပီၤအသိးတစဲးစဲးဒီး အိဉ်ဝဉ်ဘိဉ်ဒီးအိဉ်လၢဝဉ်ဘိဉ်အိပှၤ,အိဉ်ဝဉ်ဘိဉ်ကမူဉ်အါအါကလဲာ်,ဝါကျိာ်ကလာ်ထဲချဉ်ဘိဘုဘိဒီးပစံးလၢယှ့ဖီၤ. ယှ့နၣ်အိဉ်လၢဝဉ်ဘိဉ်ပှၤဒီးအိဉ်ဝဉ်ဘိဉ်ကမူဉ်နၣ်အါဒ်လၢဉ်အသိးပှဲၤ ဝဉ်ဘိဉ်ပှၤနၣ်တကဖိာ်ခံကဖိာ်ညါလီၤ. ဝဉ်ကျါနၣ်ယှ့

Digitized by Google

ဖိၤဘိၣ်ဖိၤအါကၢ.
၄. **ယှ** နၣ် မ့ၢ်ပအဲၣ်ဒီးပှၤဂၤတၢ်တမံၤမံၤဒ်သိး ပကန့ၢ်ဘၣ်ဒီးပမၤအဟ့ၣ်ပှၤဒီးပစံးလၢပယှလီၤ. ပယှတၢ်န့ၢ်မ့ၢ်ပမၤပှၤဂၤဟ့ၣ်ပှၤလၢအတၢ်တမံၤမံၤဒီးပကတိၤထိၣ်လၢတၢ်ကတိၤအမ့ာ်ဒီးပစံးလၢပယှလီၤ. နပဲၤယှနၣ်ယှဝဲဒ်လဲၣ်,ယှအိၣ်တၢ်,ယှကညး,ယှက့ၤ,ယှပတံ,ထိရိၤပအဲၣ်ဒီးတၢ်ပမၤပှၤဂၤဟ့ၣ်ပှၤနၣ်မ့ၢ်ပယှလီၤ. ယှအိၣ်မ့ၤယှအိထံလီၤ. နပဲၤယှမနုၤတမံၤလဲၣ်,စပဲၤယှအိၣ်နမိၢ်ပဲၤသၣ်လီၤ. ပှၤကညီဒ်းသိးကန့ၢ်ဘၣ်သူၣ်သိသးသိဒီးယှပတံဘါကညးလၢကစၢ်ယွၤတက့ၢ်.
၅. **ယှကညး** နၣ် မ့ၢ်ပအဲၣ်ဒီးပှၤဂၤအတၢ်တမံၤမံၤဒီးပမၤပှၤဂၤဟ့ၣ်ပှၤဒီးပကတိၤထိၣ်တၢ်ကတိၤလၢအမ့ာ်ဒ်အသူၣ်ကကၢ်အသးကလီၤဒီးပကတိၤမ့ာ်တၢ်,ဒီးပမၤအဟ့ၣ်ပှၤနၣ်ပမၤလၢပကလုၢ်မ့ာ်ဒီးပစံးလၢယှကညးလီၤ. ဒီးပမ့ၢ်မၤကမၣ်ပှၤဂၤဒီးဒ်ပှၤဂၤကပျၢ်ပှၤနၣ်ပမၤလၢပကလုၢ်မ့ာ်ဒီးပစံးလၢပယှကညးစ့ၢ်ကီးလီၤ. နလဲၤမၤကမၣ်ဘၣ်ပှၤဂၤနၣ် ယှသက့ၢ်ယှကညးဒ်ကပျၢ်နၤတက့ၢ်. ပှၤတဂၤအချံၣ်အိၣ်တဘ့ၣ်ဒီးစလဲၤယှကညးကြူးကြူးဖိၢ်တဟ့ၣ်ဘၣ်ယၢၤဘၣ်.
၆. **ယှတ့ၤဒီးတ့ၤ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤဂၤဟံးန့ၢ်ပတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤဂၤလိၢ်ပတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒ်းသိးကဟ့ၣ်က့ၤပှၤဒီးပမၤအဟ့ၣ်က့ၤနၣ် ပစံးလၢပယှက့ၤလီၤ. နစ့အိၣ်လၢပှၤနၣ်အအိၣ်ဒီးလဲၤယှက့ၤတက့ၢ်.
၇. **ယှကီၤ** နၣ် မ့ၢ်ပယှကျၢၤယှခၢၣ်ထိၣ်သ့ၣ်လၢမဲးလိၢ်အဖီလာ်နၣ်လၢအဒိၣ်တူာ်လၢသ့ၣ်ဖးထီတဘိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝၣ်ဖးထီတဘိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပယှကီၤထိၣ်လီၤ. မဲးလိၢ်လီၤကပျၢၤနၣ် ယှကီၤထိၣ်အဖီလာ်လၢသ့ၣ်တဘိတက့ၢ်,ပမ့ၢ်ယှကီၤထိၣ်မဲးလိၢ်အဖီလာ်နၣ်ပယှကီၤထိၣ်တဘျူးတိၤလီၤ.
၈. **ယှကြးယှကြး** နၣ် မ့ၢ်ပယိလီၤယိမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပကျူလီၤကျူမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဒူၣ်ထိၣ်ဟံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒ်ကတုၤလီၤဘၣ်လိာ်ဒီးပယှတၢ်လီၤယာ်ဝၣ်လ့ၣ်လၢအဖီခိၣ်တလ့ၣ်ဒီးပစံးလၢပယှကြးလီၤ. ပဒူၣ်ထိၣ်ဟံၣ်နၣ်ဒ်ဟံၣ်ဒူၣ်ကဘၣ်လိာ်,ဒ်အနါစူၤသုတဖျါတဂ့ၤ,ဒီးပယှကြးတၢ်ယာ်လီၤ.
၉. **ယှကျံယှကျါ** နၣ် မ့ၢ်ပကျူလီၤသံၣ်တံၤကျူဒီးပယှတၢ်လီၤယာ်အဖီခိၣ်လၢသ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပစံးလၢပယှကျံလီၤ. ယှကျံလီၤတၢ်ယာ်ကျူနၣ်ဒ်သုတသုးအလိၢ်တဂ့ၤ,ယှကျံလီၤယာ်ခၢၣ်တနၢၤတက့ၢ်.
၁၀. **ယှယာ်ယှလဲး** နၣ် မ့ၢ်ပစၢယာ်တၢ်လၢဆ့ါတပိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ခံပိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပထုးယံ,ဟ်အနါစူၤဒီးပစံးလၢပယှယာ်လီၤ. ပှၤကညီမၤဟံၣ်နၣ် တၢ်တိတၢ်တြၢ,မဲးလိၢ်သဒီနၣ်ယှဝဲလၢဆ့ါခဲလၢာ်လီၤ. ဒီးမဲးလိၢ်ပယှယာ်တတိၤတတိၤတဘျူးတိၤလီၤ.
၁၁. **ယှစိၢ်**နၣ်မ့ၢ်ယှထိအဆိလီၤ. တၢ်အထံးမ့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကိၢ်ဒီးယှစိၢ်ယှထိစံးဝဲဒၣ်.
၁၂. **ယှစိၢ်ယှထိ** နၣ် မ့ၢ်တၢ်ဒီးတၢ်လၣ်, တၢ်သူၣ်တၢ်သၣ်အထံးလၢဘၣ်တၢ်ကိၢ်ဒီးအလၣ်ယှဝဲဒီးပစံးလၢယှစိၢ်ယှထိလီၤ. မိၢ်ပဲၤသၣ်အထံးနၣ်တုၤဘၣ်တၢ်ကိၢ်လၢတၢ်ယိၤခါနၣ်ဒီးယှစိၢ်ယှထိကွံာ်ဝဲလီၤ. ကသံၣ်ဖိ,ညါသူးဖိနၣ်တုၤပမ့ၢ်တဖိၣ်ဘၣ်လၢထံဒီး ယှစိၢ်ယှထိကွံာ်ဝဲလီၤ.
၁၃. **ယှဆို** နၣ် မ့ၢ်မ့ၣ်အိၣ်ခုးမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၣ်အိၣ်ပျိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကသါဘၣ်သ့ၣ်လၢအခိၣ်အယၢၤဒီးသ့ၣ်ယှထိၣ်ဝဲနၣ် ပစံးလၢယှဆို,ပစံးဒ်နၣ်လီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢသ့ၣ်ယှသ့ၣ်ဆိုလီၤ. ဒီးပစံးလၢယှထိၣ်ဆိုထိၣ်စကီးလီၤ. မ့ၣ်ကသါဘၣ်သ့ၣ်တပှၤယှဆိုမးလီၤ.
၁၄. **ယှတကိၣ်ယှတကၣ်** နၣ် မ့ၢ်ဟံၣ်လၢပတဒူၣ်ဘၣ်ဒီးပယှယာ်တနိၢ်လၢဝၣ်ထိဒူဝးတြံးနၣ် ပစံးလၢပယှတကိၣ်လီၤ. ပှၤကညီမၤဟံၣ်မၤဒဲလၢအိၣ်ဝဲတယာ်ဘၣ်ဒီးအိၣ်ဝဲတစိၢ်တလိၢ်တဖၣ်နၣ်တဒူၣ်ဘၣ်ဝဲဘၣ်,ယှတကိၣ်ဝဲလီၤ.
၁၅. **ယှတပိၤယှတပၤ** နၣ် မ့ၢ်ပကရၢဟံၣ်လၢသနူဝးတြံးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပကရၢယာ်ကသံၣ်နီၣ်အလိၢ်လၢသနူဝးတြံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပယှတပိၤလီၤ. ထိရိၤပကရၢတၢ်လၢသနူဝးတြံးဒီး ပစံးလၢယှတပိၤခဲလၢာ်လီၤ. နယှတပိၤခုးယၢၤဝးလံဧါ,ပမ့ၢ်တယှတပိၤဘၣ်ခုးယၢၤဒီး ထိးကပဲၤအိၣ်ဘုလီၤ.
၁၆. **ယှထိ** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်လၣ်ယှလၢအထံးလိၤလၢအသံဝဲနၣ်ပစံးလၢယှထိလီၤ. ဒီးထိရိၤတၢ်အတံးအလၣ်ယှဒ်နၣ်ပစံးလၢယှထိခဲလၢာ်လီၤ. ကသံၣ်လၣ်ယှထိလၢအထံးလိၤနၣ်ပကဒဲးအိၣ်က့ၤကၢ်သၢ.
၁၇. **ယှထိထး** နၣ် မ့ၢ်တၢ်ညၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ညၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမ့ၢ်ဟ်လၢတၢ်ကိၢ်ကျါဒီးယှဝဲတုၤပစိၢ်တနာ်ဘၣ်ကိၤတၢ်ချါဒီးပစံးလၢယှထိထးလီၤ. ပစံၢ်တၢ်ညၣ်ဒီးအံသၣ်နၣ် ပလိလီၤလၢတၢ်ကိၢ်ဒီးယှဝဲယှထိထးလီၤ. ဒီးပစံးလၢယှထိဒံစကီးလီၤ.
၁၈. **ယှထိဒံ** နၣ်မ့ၢ်ဖိသၣ်လၢအယဲၤဝဲဒီး အညၣ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးအိၣ်ထဲအဖံးအယံနၣ် ပစံးလၢမၤသးယှထိဒံလီၤ. ဖိသၣ်တဂၤယှထိဒံဒိၣ်ထိၣ်ဘိၣ်ထိၣ်တသ့ဘၣ်,ကမ့ၢ်ကၢ်တၢ်ဆါအီၤတမံၤမံၤသၢ.
၁၉. **ယှလိၣ်** နၣ် မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်သံကစဲာ်တဖၣ်နၣ်ကိၤထိၣ်ညွံးထိၣ်,ဆိုထိၣ်နၣ်ပစံးလၢယှထိၣ်လီၤ. စဲာ်တဲာ်သ့ၣ်ယံၣ်တဘိယှထိၣ်လံ,စကွာ်လီၤသ့ၣ်တထံးယှထိၣ်လံ,လဲၤမၤကၢ်သ့ၣ်မ့ၢ်နဲာ်စလိအိၣ်ဘုတယှထိၣ်ဘၣ်.

Digitized by Google

၂၀. **ယ့ထီၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပစုပူၤလီၢ်လၢအအုၣ်တဖၣ်န့ၣ်တုၤပဝဲလီၤလၢကသံၣ်ဒီးအထံသံးဝဲဒီးပစံးလၢယ့ထီၣ်လီၤ. ဝဲလီၤနမီၣ်ပူၤလီၢ်လၢကသံၣ်တက့ၢ်. မၤကယ့ထီၣ်ယာ်ထီၣ်ဒၣ်ဝဲတက့ၢ်.

၂၁. **ယ့ဒီး** န့ၣ် မ့ၢ်ပကျွယ့တၢ်လၢပှၤဂၤမ့ၢ်နူၢ်စၢ်တနူၢ်စၢ်,ယ့ကွၢ်လၢပယ့လိာ်ကွဲန့ၣ်ဒီးပစံးလၢပယ့ဒီးလီၤ. စမ့ၢ်ထံၣ်ပှၤဂၤတၢ်လၢဂ့ၤတမံၤဒီးစယ့လိာ်ကွဲန့ၣ်မ့ၢ်စယ့ဒီးလီၤ. ပှၤဂၤတဟ့ၣ်ဘၣ်ပှၤန့ၣ်ပသ့ၣ်ညါ,ဘၣ်မနုၤလၢပယ့ဒီးကွၢ်စကီးလဲၣ်,ယ့ဒီးတၢ်ဒ်န့ၣ်တဂ့ၤ,နယ့ဒီးတၢ်န့ၣ်တနူၢ်ဘၣ်,ပယ့ဒီးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပယ့လိာ်ကွဲလီၤ. ဒီးတခီယ့အိၣ်အဆိမ့ၢ်ယ့ဒီးလီၤ.

၂၂. **ယ့ပကိာ်ယ့ဝကာ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်လၢပမၤဟံၣ်တထီဘၣ်ဒီးပမၤထီထီၣ်ဝဘံယာ်ယ့ယာ်အဆၢန့ၣ်ဒီးပစံးလၢယ့ပကိာ်လီၤ. သ့ၣ်မ့ၢ်တထီဘၣ်ဒီးယ့ပကိာ်အီၤတက့ၢ်.

၂၃. **ယ့ပတံဘါကညး** န့ၣ် မ့ၢ်ပဘၣ်ကီဘၣ်ခဲလၢပမၤကမၣ်တၢ်တမံၤမံၤအယိဒီးဒ်သိးပကပူၤကဖျးဒီးပလဲၤဆူပဒိၣ်အအိၣ်ဝဒိၣ်ကပျဲၢ်ပှၤ,ဒ်ကမၤပူၤပှၤဒီးပတိၤလီၤကနွဲကျိာ်ဘါထီၣ်ပဒိၣ်န့ၣ်ဒီး ပမၤပျဲၢ်ပှၤဒီးပမၤအပျဲၢ်ပှၤလၢပကလုၢ်မ့ာ်, ပကလုၢ်စၢ်ဒီးပစံးလၢပယ့ပတံဘါကညးလီၤ. ပယိၤဒိၣ်တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဖိၣ်နူၢ်တၢ်ဘျၣ်ဒီးတၢ်ဘျၣ်ယ့ပတံဘါကညးအီၤဒီးပျဲၢ်ဝဲလီၤ. ဒီးပှၤတၢ်ဘျၣ်ဖိလၢယ့ပတံဘါကညးတၢ်လၢပဒိၣ်န့ၣ်စံးဝဲစတဟ့ၣ်လၢၤဘၣ်တၢ်ဘၣ်,ပျဲၢ်တ့ၢ်ကွၢ်ဖိအအံၤတစုလီၤ. ဒီးယ့ပတံဘါကညးဝဲဒ်န့ၣ်ဒီးဘါထီၣ်ဝဲဒီး ပစံးလၢအယ့ပတံဘါကညးဝဲလီၤ. ဒီးပှၤလၢအဘူၣ်ဘါကစၢ်ယွၤတဖၣ်အပျဲၢ်အဘီၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဩူးသဲၣ်တၢ်ကမၣ်အါဒီးဒ်တၢ်ဒဲးဘးန့ၣ်ကစၢ်ယွၤကမၤပူၤမၤဖျးအီၤဒီးတိၤလီၤကနွဲကျိာ်ဒီး ဘါထီၣ်ကစၢ်ယွၤန့ၣ်ဒီး ထုကဖၣ်ဝဲန့ၣ်မ့ၢ်ပယ့ပတံဘါကညးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂၄. **ယ့ဖိးယ့ဖး** န့ၣ် မ့ၢ်ဒ်းသိးပထီၣ်သ့ၣ်လၢအဒိၣ်တဖၣ်ကထိၣ်ဘၣ်ဒီး ပယ့တံၢ်ဝၣ်ဖးထီတဘိဒီးသ့ၣ်န့ၣ်ကတၢ်လၢထၣ်လၢခံဒီးပထီၣ်န့ၣ် ပစံးလၢပယ့ဖိးလီၤ. သ့ၣ်န့ၣ် ပထီၣ်မ့ၢ်တထီၣ်ဘၣ်ဘၣ်ဒီးပယ့ဖိးထီၣ်လၢဝၣ်လီၤ.

၂၅. **ယ့ဘုကဒိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပကူးဘုဒီးပယ့ကဒိၣ်ဖှိၣ်ဒီးပဘံယာ်အတိၤဒ်သ့တပြါတဂ့ၤဒီး ပစံးလၢပယ့ဘုကဒိၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ကူးဘုဒီးပဟံးဖှိၣ်ဘုကဒိၣ်ဒီး ပဘံယာ်စၢယာ်အတိၤလၢဘုကဒဲကဒဲန့ၣ်မ့ၢ်ပယ့ယာ်လီၤ. တလၢၤယ့ဘုကဒိၣ်န့ၣ်ယ့ဝဲလၢဆ့ါ,ပှၤကညီယ့ဘုကဒိၣ်န့ၣ်ယ့ဝဲလၢဘုသကိးဘုန့ၣ်လီၤ.

၂၆. **ယ့မနူ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢတဘိၣ်ဘၣ်ယဲၤဝဲဒီးထိဝဲန့ၣ်ပစံးလၢယ့မနူလီၤ. ပှၤကညီမ့ၢ်ဖးထိၣ်ဒီးတဘိၣ်ဘၣ်, ယဲၤဝဲန့ၣ်ပစံးလၢယ့မနူလီၤ. နွဲၣ်စိၤပၢအတံၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထံပိာ်အနုၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်တကပုၢ်ဘၣ်ဒီးမ့ၢ်မၤအသးဖိနဲကဲၣ်ဖးထိ,ကိၤတါချါဒီးပစံးလၢယ့မနူစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတဂၤဒိၣ်တၢ်ယ့မနူထဲအယံဒီးအဖံးလီၤ. ထံပိာ်တကျိအနုၣ်ယ့မနူကိၤတါချါပအိၣ်တနူၢ်ဘၣ်.

၂၇. **ယ့သံဆိုသံ** န့ၣ် မ့ၢ်ပသူၣ်တၢ်ဖျးတၢ်ဒီးသံကဒါက့ၤဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,သ့ၣ်လၢမ့ၣ်ကသါဘၣ်ဒီးသံဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢယ့သံဆိုသံလီၤ. ပထိၣ်လီၤဘုလၢခုးယဲၣ်မိၣ်ယဲၣ်လာ်တဖၣ်န့ၣ် တၢ်မ့ၢ်ကိၢ်ဘၣ်တစဲးစဲးဒီးယ့သံဆိုသံဝဲတကဝီၤတကဝီၤလီၤ. မ့ၣ်ကသါဘၣ်သ့ၣ်တပူၤဒီးယ့သံဆိုသံလၢာ်မးလီၤ.

၂၈. **ယ့လီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်လၢကိာ်လာ်ဒ့ဒီးပအဲၣ်ဒီးတၢ်လၢဟံၣ်ပူၤ,ယံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိရိၤတၢ်တမံၤပမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးဒီးပမၤပှၤလၢဟံၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်လီၤပှၤဒီးပစံးလၢပယ့လီၤလီၤ. နအိၣ်လၢကိာ်လာ်ဒ့ဒီးနမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးယံာ်ဒီးယ့လီၤလၢပှၤအိၣ်လၢဟံၣ်တဖၣ်,ဒီး ကစၢ်ယွၤအိၣ်လၢမူခိၣ်န့ၣ်ပအိၣ်ပဝဲလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီး ပယ့လီၤသးမ့ၢ်စိဆုံလၢကစၢ်ယွၤစကီးလီၤ.

၂၉. **ယ့လီၤသး** န့ၣ်မ့ၢ်ပမၤဘၣ်ပှၤဂၤအတၢ်တမံၤမံၤဒီးအသးမ့ၢ်တမှာ်ဘၣ်ပှၤန့ၣ်ဒ်အသးကမှာ်ပှၤဒီး ပလဲၤမၤအပျဲၢ်ပတၢ်ကမၣ်လၢတၢ်ကတိၤအမှာ်ဒီးပစံးလၢပယ့လီၤပသးလီၤ. နမ့ၢ်မၤကမၣ်ပှၤဂၤဒီးလဲၤယ့လီၤနသးဒီးမၤအပျဲၢ်နတၢ်ကမၣ်တက့ၢ်, ပယ့လီၤပသးန့ၣ်မ့ၢ်ပမၤပှၤဂၤပျဲၢ်ပတၢ်ကမၣ်လီၤ.

၃၀. **ယ့သံဆာ်သံ** န့ၣ် မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်အထံးလၢအသံဒီးအဒီးအလၣ်ယ့ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢယ့သံလီၤ. ပသူၣ်လီၤတၢ်အထံးဒီး ပမ့ၢ်တဖှိၣ်ဘၣ်လၢထံန့ၣ်ဒီးကယ့သံကွံာ်ဝဲခဲလာ်လီၤ. ဖိတထံးပတဖှိၣ်ဘၣ်ဒီးယ့သံကွံာ်သလူၤ,ဒီးပစံးလၢယ့သံဆိုသံစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၃၁. **ယ့အိၣ်ယ့ဒီး** န့ၣ်မ့ၢ်ပတၢ်အိၣ်တၢ်အီတအိၣ်ဘၣ်ဒီးပလဲၤဆူပှၤဂၤအအိၣ်ဒီးပမၤအဟ့ၣ်အိၣ်ပှၤလၢတၢ်အိၣ်တၢ်အီဒီးပစံးလၢပယ့အိၣ်လီၤ. ယ့အိၣ်ယ့ဒီးန့ၣ်မ့ၢ်ပမၤပှၤဂၤဟ့ၣ်ပှၤလၢတၢ်အိၣ်တၢ်အီတမံၤမံၤ, ဒ်းသိးပကအိၣ်ဒီးပစံးလၢပယ့အိၣ်ယ့ဒီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢယ့အိၣ်ဒီးအိၣ်စကီးလီၤ.

၃၂. **ယ့အိၣ်ယ့အီ** န့ၣ် ဒ်ယ့အိၣ်ယ့ဒီးအသိးလီၤ. ပတၢ်အိၣ်တၢ်အီမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီး ပမၤပှၤဂၤဟ့ၣ်အိၣ်ပှၤန့ၣ်ပစံးလၢပယ့အိၣ်ယ့အီလီၤ. ပှၤတဂၤပာ်ဒီးပယ့အိၣ်ယ့အီအတၢ်တနူၢ်ဘၣ်.

၃၃. **ယ့အီ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်သူပသးလၢထံဒီးပမၤပှၤဂၤဟ့ၣ်ဒုးအီပှၤန့ၣ်ပစံးလၢပယ့အီလီၤ. ပှၤတဂၤတၢ်သူအသးလၢထံဒီးယ့အီဝဲလီၤ.

Digitized by Google

၃၄. **ယွမံၤတြၢမံၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်လၢဝၣ်အိပှၤတက လှာ်အိၣ်လၢဝၣ်ဘိၣ်အပှၤဒီးမၤသးဒ်ကဲာ်အသိးဒီးပကိး လၢယွလီၤ. ဒီးပကိးဒီးအဆိလၢယွမံၤတြၢမံၤ,ယွမံၤဝၣ် မံၤဘိၣ်မံၤ,ယွမံၤဃါမံၤဒ်နူၣ်လီၤ. ယွမံၤဝၣ်မံၤနူၣ်အိၣ် လၢဘိၣ်အိပှၤအါအါကလဲာ်ဒ်ကဲာ်အသိးထဲဘၣ်ဘိဒီးတၢ စုမ့ၢ်တကဖိာ်လီၤ.

၃၅. **ကီၢ်ယွ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကံၣ်လၢဆဲးတပိၣ်အသးပြံကဒံ မံၤလၢအဘီမ့ၢ်ဂ့ၤ,အသူမ့ၢ်ဂ့ၤ,အဝါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢကံၢ် ယွလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ကံၣ် ယွလီၤ. တၢ်ကူတၢ်သိးကံၣ်ပြံကဒံနူၣ်မ့ၢ်အကံၢ်လီၤ.

၃၆. **ကံၣ်ဃိၣ်ကံၣ်ယွ** နူၣ် မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်တမံၤ,ထိၣ်မ့ၢ် ဂ့ၤ, လံာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဂုၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ကူတၢ်သိးမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်ကံၣ်ဆဲး တပိၣ်လၢအဝါမ့ၢ်ဂ့ၤ,အဂီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,အသူမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢ ကံၣ်ယွလီၤ. ခိၣ်ဖၢၣ်တဘ့ၣ်ကံၣ်ယွဂ့ၤသမိး.

၃၇. **ကုယွ** နူၣ် မ့ၢ်ကုတကလှာ်ပထ့အခံတတံၢ်ဘၣ်ဒီး ပထ့ဝံၣ်ထၢၣ်တဘ့ၣ်ဆိၣ်လီၤတဘ့ၣ်ဒ်ပထ့ယွအသိးဒီး ပစံးလၢကုယွလီၤ. ပှၢ်တဖၣ်ဘ့ကုတဃိၤဘၣ်စ့ၤအကု သိးဘၣ်,ထ့ထဲကုယွကုယာ်မံၤလီၤ. ပှၢ်တဖၣ်နူၣ်ထ့ကု ယွကုလာ်ဒီးဝံဝဲလီၤ.

၃၈. **ကီၢ်ယွကီၢ်ယာ်** နူၣ် မ့ၢ်မှၤအိၣ်လၢသပၢၤကဘူး ကဘိဒီးယွဝဲကိၤဒီးပစံးလၢကီၢ်ယွကီၢ်ယာ်လီၤ. မှၤအိၣ် လၢသပၢၤပှၤကီၢ်ယွကီၢ်ယာ်နူၣ်ဂၢ်ကျၢ်, ယံၢ်ကျၢ်တကျၢ်, ဒီးပပှၤလီၢ်ယွထိၣ်နူၣ်ပစံးလၢကီၢ်ယွကီၢ်ယာ်စကီးလီၤ.

၃၉. **ချံၣ်ယွချံၣ်ယာ်** နူၣ်မ့ၢ်ချံၣ်ယာ်အလှၣ်အနၠနူၣ်ပစံး လၢချံၣ်ယွလီၤ. ဒီးပထ့တၢ်လၢပအိၣ်မှၤလၢအပှၤလၢ ပ လဲၤတၢ်လၢကျဲအဖၢမ့ၢ်ပထ့တၢ်ဒ်ချံၣ်အသိးဒီးပအိၣ်မှၤ လၢအပှၤနူၣ် ပကိးလၢချံၣ်ယွစကီးလီၤ. ပလဲၤတၢ်လၢ ကျဲနူၣ်သဘံၣ်လီခိမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်လၢပကအိၣ်မှၤလၢအ ပှၤဒီးပထ့ချံၣ်ယွဒီးပအိၣ်မှၤလၢအပှၤလီၤ.

၄၀. **ဂီၤဃံၣ်ဂီၤယွ** နူၣ် မ့ၢ်လၢၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ကူတၢ်သိးမ့ၢ် ဂ့ၤ,ထိရိၤတၢ်တမံၤ, ဂီၤမ့ၢ်တဂ့ၤဘၣ်ဒီး ပစံးလၢဂီၤယွ လီၤ. ခိၣ်ဖၢၣ်တဘ့ၣ်ဂီၤဃံၣ်ဂီၤယွစကွၢ်တဂ့ၤဘၣ်.

၄၁. **ဃိယွ** နူၣ်ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢတၢ်လီၤသးယွလီၤ.

၄၂. **ဃိၢ်ဃံၢ်ဃိၢ်ယွ** နူၣ် မ့ၢ်ပပှၤလီၢ်ဘျါကွၤဒီးအဖံအ ပျဲၤယွထိၣ်ဝဲဒီး ပစံးလၢဃိၢ်ဃံၢ်ဃိၢ်ယွလီၤ. ပှၤတဂၤ အပှၤလီၢ်ဘျါကွၤဃိၢ်ဃံၢ်ဃိၢ်ယွကမ့ၢ်ကၢ်အလီၤသးသၢ, ပှၤတဂၤဝဲၢ်ကလီးဘျါကွၤဒီး အပှၤလီၢ်မၤမးအသးဃိၢ် ဃံၢ်ဃိၢ်ယွလီၤ.

၄၃. **စယွၡ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအမဲတတံၢ်ဘၣ်ဒီးအမဲ ဟိဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,လွးကနၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢမၤသးစယွၡလီၤ. ပှၤတဂၤအမဲဟိဒီးမၤမးအသးစယွၡလီၤ. လွးနူၣ်အက နၣ်မၤသးယွၡဟိကရှလီၤ.

၄၄. **စဃိၣ်စယွ** နူၣ် မ့ၢ်ပပျုၤသ့ၣ်အလီၢ်တကဆှၣ်ဘၣ်, တဘၣ်လိာ်ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ယုၢ်အှၣ်တၢ်အလီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သၣ် မံၤယီၤဝာ်တၢ်အလီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢမၤသးစဃိၣ်စယွ လီၤ. ပမၤတလါဒီးပမ့ၢ်ပျုၤအလီၢ်စဃိၣ်စယွနူၣ်ပထိ ထိၣ်တတံၢ်မး, နပျုၤထးပျုၤအလီၢ်စဃိၣ်စယွနူၣ် မၤသး ဒ်ယုၢ်အှၣ်တၢ်အလီၢ်သိးလီၤ.

၄၅. **စီၢ်ယွစီၢ်ယာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပပိၢ်ဘဲဒီး ပမၤကွံာ်ဘဲအံၣ် လၢပစုမ့ၣ်နူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,နိၣ်သၣ်စဲဘူးလၢပတၢ်ကူတၢ်သိးဒီး ပမၤကွံာ်လၢပစုမ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပစီၢ်ယွလီၤ. စီၢ်ယွစီၢ် ယာ်ကွံာ်နီၣ်အသၣ်လၢနဆ့နယၣ်လီၤနူၣ်တကု့ၢ်. စီၢ်ယွ ကွံာ်ဘဲအံၣ်လၢအတဂ့ၤဘၣ်နူၣ်တကု့ၢ်.

၄၆. **စီးယွစီးယာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖိကူာ်လိာ်ကွဲသ့ၣ် လၢကွါဒီးပစံးထၢစီးယွဝဲလီၤ. စီးယွစီးယာ်သ့ၣ်ဒ်နူၣ် တဂ့ၤ,ယာ်မံၤကွါမံၤကလူၤဘၣ်ဖုးလီၤ.

၄၇. **ဆဲယွ** နူၣ် မ့ၢ်ဆဲထုအဆိလီၤ. ပမၤထုနူၣ်ပစံးဒီး အဆိလၢဆဲထုဆဲယွလီၤ.

၄၈. **ဆဲးယွ** နူၣ် ပကရၢခုးဒီးပလၢၢ်ပကရှာ်သ့ၣ်ဖိတံၢ် ဘၣ်ဒးမံၤဒီးပစံးလၢပဆဲးယွလီၤ. ပယွခုးယၢၤနူၣ်ပဆဲး ယွတံၢ်သဘံၣ်ဒီး ထိးဝၣ်တပၢၢ်ဘၣ်,ဒီးပတိၤသနီၤနူၣ်ပ ဆဲးယွလၢဝၣ်လှၣ်တံၢ်တဘၢးပဆိလီၤယိနူၣ်ဒီးညၣ် လီၤကွၤတပၢၢ်ဘၣ်ဝဲဘၣ်, နမ့ၢ်ယွဃၢ်ယၢၤနူၣ်ဆဲးယွတံၢ် သဘံၣ်,နမ့ၢ်တိၤသနီၤနူၣ် ဆဲးယွတံၢ်ဒ်ညၣ်လီၤကွၤသ တပၢၢ်တဂ့ၤ.

၄၉. **ညွံးသံယွလီ** နူၣ် မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်အမုၢ်,တၢ်အထံးလၢ သံဝဲဒီး အလၣ်လီၤဘဲယွထိၣ်ဝဲနူၣ် ပစံးလၢညွံးသံယွ ထိလီၤ. လူၢ်ခဲတမုၢ်အခိၣ်ထံးတဲာ်ဒီးအလၣ်ညွံးသံယွ ထိလံမးလဲၣ်.

၅၀. **တယွခံယွ** နူၣ် မ့ၢ်ပကရၢခုးယၢၤတကရၢ,ခံက ရၢ,ခုးယၢၤတလီၢ်ခံလီၢ်ဒီးပစံးလၢတယွခံယွလီၤ. ဒီးပ ထ့ယွတဘ့ၣ်ခံဘ့ၣ်ဒီး ပစံးလၢတယွခံယွစ့ၢ်ကီးလီၤ. ခုး တလီၢ်ခံလီၢ်အယၢၤဒီးပယွစကီးအယၢၤတယွခံယွလီၤ. ဒီး ပှၢ်တဖၣ်ပသးပှၢ်လၢပျၢၤစံးဝဲမ့ၢ်အနၢါဒီးထ့နူၢ်ယွတ ဘ့ၣ်ခံဘ့ၣ်ဒီးဟ်တၢ်အိၣ်တၢ်အီလၢအပှၤဒီးဆှၢကွၤပှိၢ်ဒီး စံးဝဲဒၣ်.

ထ့နူၢ်ယွတယွခံယွ
ဆှၢကွၤတၢကွၤပှိၢ်လိၣ်လှ

၅၁. **တယွခံယွ** ပှၤလၢပျုၤတဂၤလူၤကွၤအမါကွၤဆူအ မိၢ်အပၢ်အအိၣ်ဒီးထံၣ်ဆိမံၤသ့ၣ်,ထိၣ်ဂံာ်သ့ၣ်လၢကျဲဒီး ဒံးသိးကမၤနူၢ်ဝဲဒီး မၤတ့ၤခိၣ်ဒီးတစိးဒီးဆဲးယွဝဲတက ရၢခံကရၢ,တယုၢ်ခံယုၢ်ဒီး ပစံးလၢဝဲာ်တ့ၤခိၣ်တယွခံယွ လီၤ.

၅၂. **တၢ်ယွကီၤ** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖိဖးထီတဘိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝၣ်ဖိဖး

Digitized by Google

ထီတဘိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤသၢပကယှထီၣ်မဲးလိၢ်အဖီလာ်အဂီၢ်ဒီးတၢ်လၢသ့ၣ်ဖိတဘိန့ၣ် ပကီးလၢတၢ်ယှကီၤလီၤ. လဲၤဝဲာ်နှၢ်ယၢၤလၢတၢ်ယှကီၤတဘိတက့ၢ်, စကယှကီၤထီၣ်မဲးလိၢ်လီၤ.

၅၃. **တၢ်ယှဃာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဆှါကံၢ်ဆှါဘိန့ၣ်ပကီးလၢတၢ်ယှဃာ်လီၤ. ပစၢဃာ်ဘံဃာ်တၢ်လၢဆှါဝံၤဒီးတၢ်လၢဆှါန့ၣ်ပစံးလၢတၢ်ယှဃာ်လီၤ.

၅၄. **တၢ်ယှတၢ်ဃာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟံးနှၢ်အမါဒီးလီၤဖးဒီးအမိၢ်အပၢ်ယံၤဒီး မၤမ့ၢ်မၤဘှးန့ၣ်အမိၢ်အပၢ်လဲၤတတုၤဘၣ်ဒီးစံၢ်မ့ၤဒီး ဆီညၣ်ဒီးမၤယှဝဲ,သ့ၣ်ယှဝဲဒီးလဲၤဟ့ၣ်နုးအီၣ်အမိၢ်အပၢ်ဒီးစံးဝဲလၢတၢ်ယှတၢ်ဃာ်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤနာ်စိၤဖှံၣ်စိၤဒီးလဲၤဟ့ၣ်နုးအီၣ်အမိၢ်အပၢ်အတၢ်ယှတၢ်ဃာ်လီၤစံးဝဲဒၣ်.

၅၅. **တၢ်ယှတၢ်ဃာ်** န့ၣ် ပယှခုးယၢၤန့ၣ်ပစံးဒီး အဆိလၢတၢ်ယှတၢ်ဃာ်လီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်တၢ်ယှလီၤ. တၢ်ယှတၢ်ဃာ်တတံၢ်ဘၣ်ဒီးထိးဝၣ်ဖျိဝဲဒီးထိးဟဲနာ်အီၣ်ဘှ.

၅၆. **တၢ်ညၣ်ယှ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ညၣ်လၢပသၣ်ယှမံထီကီၤထီၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢတၢ်ညၣ်ယှလီၤ. တၢ်ညၣ်ယှန့ၣ်ပသၣ်ယှလၢသကံၤမိၣ်ဒီး ယှဝဲဒီးပကီးလၢတၢ်ညၣ်ယှလီၤ. ဒီးပှၤလၢအအၢတဖၣ်န့ၣ်ကတိၤဒိတၢ်စံးဝဲဒၣ်, တၢ်ညၣ်ယှတပျံၤဘၣ်သကံၤမိၣ်ဘၣ်,ဒ်ပစံးတၢ်အသိးပှၤအၢန့ၣ်တပျံၤဘၣ်လရာ်ဘၣ်,ဒီးပှၤတၢ်ဘျၣ်ဖိန့ၣ်တပျံၤဘၣ်ယိာ်ပှၤဘၣ်စံးဝဲလီၤ.

၅၇. **တၢ်ညၣ်ဂီၢ်ယှ** န့ၣ် မ့ၢ်ဘၣ်ပှၤဘျါတသ့ဘၣ်,ဘၣ်ပှၤဘျါတသီခံသီဒီးဂီၢ်ထီၣ်က့ၤ, ဒီးဘၣ်တစုစုဂီၢ်တနံၤကွၤတနံၤ,ဒီးယံာ်တလါသ့ၣ်,တၢ်တစူၤသ့ၣ်, ဒီးပစံးလၢတၢ်ညၣ်ဂီၢ်ယှလီၤ. တၢ်ညၣ်ဂီၢ်ယှန့ၣ်မ့ၢ်တဘၣ်ဘၣ်ဒီးကသံၣ်ကသီဒီးယံာ်တၢ်တစူၤဒီးဘျါဝဲလီၤ. ဒီးပစံးလၢတၢ်ညၣ်ဂီၢ်ကွၤစ့ၢ်ကီး,တၢ်ညၣ်ဂီၢ်ယှညၣ်ဂီၢ်ကွၤစံးဝဲဒၣ်.

၅၈. **ဒီယှ** န့ၣ်မ့ၢ်ဒီယှၢ်အဆီလီၤ. ပဆဲးယှတၢ်လၢတမ့ၢ်ဘၣ်ပကရၢခုးယၢၤဘၣ်ဒီး ပဆဲးယှစၢၢ်ဆၢပံာ်ကလာ်,ယံၤယံၤကလဲာ်ဒီး ပဆဲဒီးဝၣ်ခီခံဆံသၢဆံသ့ၣ်,တကယၢၤသ့ၣ်န့ၣ်ပစံးလၢတၢ်ဒီယှၢ်ဒီယှလီၤ. ပဆဲဝၣ်ခီဒီယှၢ်ဒီယှန့ၣ်ဒ်ကဘၣ်ဆၣ်စိၤကီၢ်စိၤ, ဒ်ဆၣ်စိၤကီၢ်စိၤဟးဆှဲးသ့တပူၤတဂ့ၤဒီး ပဆဲးယှတၢ်ယှယံၤတတီၤလဲၤ, ဒီးတတီၤလဲၤအဘျဲၣ်, ဒီးပဆဲဝၣ်ခီလၢတၢ်ယှလီၤန့ၣ်ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်လဲၤဒီးနာ်ဝဲပၢၢ်ဖဲဝၣ်ခီထၢပူၤန့ၣ်ဒီးဝၣ်ခီဘၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးဝၣ်ခီထၢပူၤန့ၣ်ဟ်ဝဲဒ်ဝဲတရီအဖျိသိးဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤနာ်ပၢၢ်ထဲတၢ်ထၢပူၤန့ၣ်စိၤဒီးဝၣ်ခီဘၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးတၢ်ယှလၢအထီလၢအယံၤန့ၣ် ပကီးလၢတၢ်ဒီယှၢ်ဒီယှလီၤ.

၅၉. **နာ်ယှ** န့ၣ် မ့ၢ်ပထှတၢ်ပှၤတၢ်လိၢ်ဒ်နာ်အသိးနာ်သကှဒီး ပထှဆှါန့ၣ်ပဝံၣ်ထၢၣ်တဘှၣ်ဆီၣ်လီၤတဘှၣ်ဒ်ပထှယှအသိးဒီးပစံးလၢနာ်ယှလီၤ. ထုနှၢ်ယၢၤလၢနာ်ယှတဖျၢၣ်တက့ၢ်,နာ်ဃံၣ်နာ်ယှန့ၣ်ပထှသှကီးဂၤလီၤ.

၆၀. **ဖိာ်ယှ** န့ၣ်မ့ၢ်ဃဲာ်ကနၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤကညီအမဲမ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်ကၢ်ကွံာ်,လီၤပလှၤကွံာ်ဒီးပစံးလၢဖိာ်ယှလီၤ. ဃဲာ်တဘှၣ်အကနၣ်ဖိာ်ဃံၢ်ဖိာ်ယှ,ပဝဲာ်တၢ်တနာ်ဘၣ်,ပှၤတဂၤအမဲဖိာ်ယှမး,ကမ့ၢ်ကၢ်အသးပှ်တှၢ်သၢ.

၆၁. **ပှၤယှအီၣ်တၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢမၤတကဲဘၣ်,ဖံးတၢ်တကဲမၤတၢ်တကဲဒီး တအီၣ်ဘၣ်အီဘၣ်ဒီးလဲၤမၤပှၤဂၤဟ့ၣ်အပှာ်သ့ၣ်,ဟ့သ့ၣ်ဒီး ပစံးလၢပှၤယှအီၣ်တၢ်လီၤ. တၢ်လၢပှၤကညီအကျါန့ၣ် ပတၢထံၣ်ဘၣ်ပှၤယှအီၣ်တၢ်အါဂၤဘၣ်,မ့မ့ၢ်လၢတလၢၢ်အကျါန့ၣ်ပှၤယှအီၣ်တၢ်အီၣ်အါမး,ပှၤကညီဖံးတၢ်မၤတၢ်မ့ၢ်တကဲဘၣ်ဒီးအပှၢ်အဝဲၢ်အဖိအလံၤဟ့ၣ်နုးအီၣ်ဝဲလီၤ. ယှအီၣ်တၢ်တဘူၣ်ဘၣ်, မ့ၢ်ယှအီၣ်တၢ်န့ၣ်မးယှအီၣ်ယှဒီးဝဲတဆံးတက့ၢ်လီၤ. ယှအီၣ်တၢ်ထီဘိတဘူၣ်ဘၣ်.

၆၂. **ဘဲယှမိၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ဘဲတကလှာ်ပနၢ်ဟူထဲအမံၤစိၤဒီး ပတၢထံၣ်ဘၣ်.

၆၃. **ဘျါယှစိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ဘျါတကလှာ်ပြံတၢ်စိၤဒီးပကီးလၢဘျါယှစိၤလီၤ. ဘျါယှစိၤန့ၣ်မ့ၢ်ယှကဲထီၣ်လၢဘျါဒီးအီၣ်လၢဝၣ်အိပူၤဒီးပကီးလၢဘျါယှစိၤလီၤပသးပှ်စံးဝဲဒၣ်.

၆၄. **လဲာ်ဃံၢ်လဲာ်ယှ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးလၢသိန့ၣ်တံၢ်ဝဲဒီးတုၤဘူးဒီး ကယာ်ဒီးဟိထီၣ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢလဲာ်ဃံၢ်လဲာ်ယှလီၤ.

၆၅. **လဲာ်ယှလဲာ်ဃါ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢယှာ်ထီၣ်ထီထီၣ်ဝဲန့ၣ်ပစံးလၢလဲာ်ယှလီၤ. ခိၣ်ဖၣ်သတိၢ်န့ၣ်ပထုးတတဲာ်ဘၣ်,လဲာ်ယှဒီးယှာ်ထီၣ်ထီထီၣ်ဟိထီၣ်ဝဲလီၤ. တၢ်ကူတၢ်သိးအဂၤတဖၣ်တလဲာ်ယှဘၣ်,မ့မ့ၢ်သတိၢ်န့ၣ်တုၤလီၤလံၤဒီးလဲာ်ယှဟိကရှလီၤ. တၢ်စှၢၤသတိၢ်န့ၣ်မ့ၢ်သနူးဒီးလဲာ်ယှတဂ့ၤဘၣ်.

၆၆. **ပျိၢ်လဲာ်ယှ** န့ၣ် မ့ၢ်ထိရိၤပမၤတၢ်တမံၤမံၤပပျိၢ်မ့ၢ်ဆါနးနးကလဲာ်ဒီးပစံးလၢပပျိၢ်လဲာ်ယှလီၤ. စကူးဘှဒီး စပျိၢ်လဲာ်ယှမးဒီးအလိၢ်တအိၣ်နီတစဲးဘၣ်,စကွဲးလံာ်စပျိၢ်လဲာ်ယှမးဒီးတနှၢ်ဘၣ်နီတကဘျုံးဘၣ်.

၆၇. **လီယှလီဃာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးတၢ်လၢအယှတမံၤမံၤ,ဆှါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဘှမ့ၢ်ဂ့ၤ, ထိရိၤတၢ်တမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပလဲၤသလၣ်လီၤလၢတၢ်ကီၢ်ကျါဒီးပစံးလၢပလီယှလီၤ. လီယှဆှါန့ၣ်တုၤအယှဒီးပကထှချံၣ်လီၤ.

၆၈. **သးယှ** န့ၣ် မ့ၢ်ကၢ်လီၤသးပြံစိၤလၢတအုၣ်ဘၣ်ဒီး အဖံတအိၣ်ဘၣ်ဒီး ပြဲဝဲကီၢ်ယှကီၢ်ဃာ်န့ၣ် ပစံးလၢသး

Digitized by Google

ယှ,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢတၢ်လီၤသးယှလီၤ. သးယှန့ၣ် ဖှူလၢသယီကမှၣ်ဒီးဘျါဝဲလီၤ. ပစံးလၢတၢ်သးယှစ့ၢ် ကီးလီၤ.

၆၉. **သၣ်ယှသၣ်ဃာ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ညၣ်သံကစဲာ်န့ၣ် ပဟ်ထီၣ်ဆူသကံၤခိၣ်ဒီးပတဲၤထီၣ်အဖီလာ်လၢမ့ၣ်ဒီး ပစံးလၢပသၣ်ယှလီၤ. ပှၤခးတၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်သၣ်ယှတၢ် ညၣ်ဒီးဆါဝဲဒီးန့ၢ်အပှၤလီၤ.

၇၀. **သံးယှသံးဃါ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီထါဆှဒီးဂံၢ်ကံၣ်ဝဲ လၢအမဲာ်အိၣ်ဒ်ယှအသိးဒီးပစံးလၢသံးယှလီၤ. ပိာ်ခွါ ဆှလၢကံၣ်ဒိၣ်တူာ်လၢအဂီၤအဘီန့ၣ်ပစံးလၢဆှသံးယှ လီၤ.

၇၁. **သူယှ** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢသူထီၣ်ယှထီၣ် လီၤ. တၢ်ယီၤခါထံလီၤသံးဒီးထံဖိလိာ်တဖၣ်သူထီၣ် ယှထီၣ်ဝဲလီၤ.

၇၂. **သူထီၣ်ယှထီၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထံဖိလိာ်လီၤသံးလၢတၢ် ယီၤခါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလီလီၤတၢ်ကူတၢ်သိးလၢအဘၣ်စိၣ်ဒီးသူ ထီၣ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢသူထီၣ်ယှထီၣ်လီၤ. ဒီးထီရီၤတၢ် မၤအသးဒ်န့ၣ်တဖၣ် ပစံးလၢသူထီၣ်ယှထီၣ်ခဲလၢာ် လီၤ. ထံတလိာ်လီၤသံးဒီး သူထီၣ်ယှထီၣ်မးလီၤ. နလိ လီၤတၢ်ကူတၢ်သိးန့ၣ်သူထီၣ်ယှထီၣ်လံကၢ်သၢ.

၇၃. **သူတယှ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ပှၤတၢ်လီၢ်လၢထံတအိၣ်ဘၣ် မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမၤတကဲပထါခိၣ်ထူးပျုထံသူထီၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံး လၢသူတယှလီၤ. ပှၤတဂၤမၤတကဲအထါခိၣ်ဆါဒီးအ ကိာ်ပှၤသူထီၣ်မးသူတယှလီၤ. ထံလၢသပၢၤပှၤတအိၣ် ဘၣ်,သပၢၤပှၤသူထီၣ်မးသူတယှလီၤ.

၇၄. **သွံၣ်ယှသွံၣ်ဃာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပိာ်မုၣ်လၢအသွံၣ်ဟးဂီၤ သ့ဒီး အသွံၣ်တဟဲဘၣ်န့ၣ်ပစံးလၢအသွံၣ်ယှလီၤ. ဒီး ဘၣ်တစုစုအသွံၣ်ဟဲနၢ်သက့,ဟဲတဆံးတကွၢ်တနံၤတ သိဒီးဟါမၢ်ကဒါက့ၤဒီးပစံးလၢအသွံၣ်ယှစ့ၢ်ကီးလီၤ.

ယှၢ်

၁. **ယှၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤချုလဲၤသဖှိ,ပစံၣ်လၢအချုကတၢၢ်, ပသဖှံး, န့ၣ်ပစံးလၢပယှၢ်လီၤ. ယှၢ်န့ၣ်ယှၢ်စံၣ်ဝဲ,ယှၢ်သ ဖှိၢ်ဝဲ,ယှၢ်သဘျုးဝဲ,ယှၢ်ပတီၤဝဲန့ၣ်ပစံးလၢယှၢ်ဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤယှၢ်ဒီး သဖှံးမးပြဲးပြဲးပှၤဂၤယိၢ်တချုးဘၣ်နယှၢ် သဖှိတဘၢးန့ၣ်ဘၣ်မနၤလဲၣ်, ပှၤတဂၤထံၣ်ဘီၣ်သ ဆိၣ်ဒီးယှၢ်သဘျုးတၢ်စၢၢ်ဆၢအခိၣ်ဒီးယှၢ်ဝဲလီၤ. ပှၤတ ဂၤယှၢ်ပတီၤလၢတၢ်ပိၢ်ပှၤန့ၣ် ကမ့ၢ်ကၢ်အသးဖုံထီၣ်သၢ, ပှၤတဂၤယှၢ် စံၣ်မးခွီၣ်ခွီၣ်,ပလှၤတချုးဘၣ်.

၂. **ယှၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပထုတၢ်ပှၤတၢ်လီၢ်တကလှာ်ဒ်ကုအ သိးဒီး ပထုဆှါပြံကဒံခီၤပသူးဆှါကဆှၣ်ဒၣ်, ဂ့ၤဂ့ၤက လဲာ်ဒီးပထုဒီး ပဝံၣ်ထၢၣ်ဆှါသၢဘှၣ်, ပဆီလီၤဆှါခံ ဘှၣ်ဒီးပထုဒီးအတီၤအကွာ်ထီၣ်ဒ်တၢ်ကံၣ်တၢ်ဝ့ၤအသိး ဒီးပကီးလၢယှၢ်လီၤ. ဒီးထုဝဲဒီးအဒိၣ်အဆံးလီၤ. ဒီး ကီးဝဲအမံၤခံကလှာ်သၢကလှာ်လီၤ. ယှၢ်ကီးဘှတက လှာ်,ယှၢ်လီၢ်ဝံတကလှာ်,ယှၢ်ဖျးမဲာ်တကယှာ်လီၤ. ဒီး ယှၢ်န့ၣ်ပမၤအဆိလၢကှ,ဒီး ကုန့ၣ်ပမၤအဆိလၢယှၢ် လီၤ.

၃. **ယှၢ်** န့ၣ်မ့ၢ်ကီးအဆိလီၤ. နဖိန့ၣ်နယှၢ်နကီးအမံၤ ဒ်လဲၣ်, စယှၢ်စကီးအမံၤတကှဘၣ်, မတၤယှၢ်လိာ်ကီး လိာ်အသးန့ၣ်လဲၣ်,ကမ့ၢ်ကၢ်တလၢၤပံၤယီၤယှၢ်လိာ်ကီး လိာ်အသးသၢ.

၄. **ယှၢ်ကတြါ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤဂံၢ်မုၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ညၣ်ဂံၢ်မုၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ထီရီၤတၢ်အဂံၢ်မုၢ်န့ၣ် မ့ၢ်ပျုၤတၢ်ဒီးယှၢ်ဝဲန့ၣ်တယှၢ်ဘၣ် ဝဲတဖှိၣ်တဖှိၣ်ဘၣ်ယှၢ်ပြါဝဲတဂၤတပူၤဒီး ပစံးလၢယှၢ် ကတြါမးလီၤ. ထီမူလှၤတိၢ်တလၢၤယှၢ်ကတြါမးလီၤ. ပနၢ်တပူၤအကစၢ်လှၤတိၢ်ဒီးယှၢ်ကတြါမးလီၤ.

၅. **ယှၢ်ကှၤလီကှၤ** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်, ပစံးလၢယှၢ်ကှၤ ကီးကှၤလီၤ. ပှၤကညီလဲၤတၢ်န့ၣ်ပမ့ၢ်ကီးကှၤဒီးပစံးဒီး အဆိလၢယှၢ်ကှၤကီးကှၤလီၤ.

၅-၁. **ယှၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဟးအဆိလီၤ. ပှၤဆံးတဂ့ၤသ့ယှၢ်သ့ ဟးလံ,စအိၣ်လၢဝ့ၢ်ပူၤအံၤစတယှၢ်တဟးဘၣ်နီတပူၤ ဘၣ်.

၆. **ယှၢ်ကီးဘှ** န့ၣ် မ့ၢ်ယှၢ်လၢပဝံအိၣ်ဘှလၢအပူၤမ့ၢ် ဂ့ၤ,ပဝံထီၣ်ဘှဆူဖီပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤပကီးလၢယှၢ်ကီးဘှလီၤ. ယှၢ်ကီးဘှန့ၣ် ပထုတၤအနၥ်ဘှခံနၥ်ဒီးပဝံအိၣ်ဘှလၢ အပူၤလီၤ. ဒီးတခီပဝံထီၣ်ဘှဆူဖီပူၤလီၤ.

၇. **ယှၢ်ဃါယှၢ်ဃါ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤ,တၢ်ဒူတၢ်ယီၤ န့ၣ် ပမ့ၢ်ထံၣ်ဒီး ပဘၣ်ယိၣ်လၢကလှၤပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဘၣ် ယိၣ်လၢကအှၣ်ပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, လှၤပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပယှၢ်တခီပမၤ ပျုၤမၤသိၣ်ပကလုၢ်တခီဒီးပစံးလၢပယှၢ်ဃါယှၢ်ဃါလီၤ. တၤသ့မ့ၢ်လှၤအှၣ်ပှၤဒီးပယှၢ်ဃါလီၤ. ဒီးလှၤပှၤတဘူၣ် ဘၣ်လီၤ.

၈. **ယှၢ်ဆၢ** န့ၣ် မ့ၢ်ကီးဆၢအဆိလီၤ. ပမ့ၢ်ကီးပှၤဂၤဒီး ပှၤဂၤမ့ၢ်ကီးဆၢပှၤန့ၣ် ပမၤအဆိလၢယှၢ်ဆၢကီးဆၢ လီၤ. စကီးနၤန့ဲာ်နတယှၢ်ဆၢကီးဆၢဘၣ်မနၤလဲၣ်.

၉. **ယှၢ်ပတီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ထီရီၤတၢ်တမံၤဒီးယှၢ်တယီးထီၣ် အသးဒီးစံၣ်ဝဲဖီးဖီးန့ၣ်ဒီး ပစံးလၢယှၢ်ပတီၤလီၤ. က သ့ၣ်ယှၢ်ပတီၤဒီးတယီးထီၣ်အသးဖီးဖီးဖီးဖီးလီၤ.

၁၀. **ယှၢ်ပြူၢ်ပြူၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤအါဂၤယှၢ်တဖှိၣ်ယီမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဖိတၢ်လံၤအါဒူယှၢ်တဖှိၣ်ယီမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢယှၢ်ပြူၢ် ပြူၢ်လီၤ. ဖိသၣ်အါဂၤယှၢ်လိာ်ကွဲဒ်ပနၢ်ထုစံာ်အသိး ပြူၢ်ပြူၢ်လၢထးပြူၢ်ပြူၢ်လၢလာ်ဒီး တုၤအဟၢဖၢလီၤက

Digitized by Google

အိတၢ်သၣ်ဝံၤထိၣ်အသးဒီးယုအိၣ်မုၤလၢသပၢၤပှၤလီၤ.

၁၁. **ယှၢ်ဖျဲးဟးဖျဲး** နူၣ် မ့ၢ်ပဖီၣ်နှၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးထူၣ်ဖျဲးကွံာ်ဝဲဒီးပစံးလၢယှၢ်ဖျဲးလီၤ. ဒီးပစံးဒီးအဆိလၢယှၢ်ဖျဲးဟးဖျဲးလီၤ. စဖိၣ်နှၢ်ထိးဖိတဒုဒီးယှၢ်ဖျဲးသလူၤ.

၁၂. **ယှၢ်မံဟးဖျိး** နူၣ် မ့ၢ်ထိရိၤပပျံၤတၢ်တမံၤမံၤဒီးပယှၢ်ဖဲဒၣ်ကစၢ်ဆၢပခိၣ်တပှၤဒီးပယှၢ်နူၣ်ပစံးလၢပယှၢ်မံလီၤ. ပှၤကညီလၢယီၤလူၤဖိၣ်ဝဲနူၣ်ယှၢ်မံဟးဖျိးဆူပှၢ်လၢ်ကျါလီၤ. ပှၤလၢယှၢ်မံဟးဖျိးတဖၣ်နူၣ်ပျံၤတၢ်ဒီးယှၢ်နူၣ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်အသးဘၣ်,မ့ၢ်ကပၢၢ်ဆူလဲၣ်ဆူလဲၣ်နူၣ်တသ့ၣ်ညါဘၣ်ဝဲဒီးယှၢ်ဝဲဟးဝဲဒီးပစံးလၢယှၢ်မံဟးဖျိးလီၤ.

၁၃. **ယှၢ်လီၢ်ဝံယှၢ်လီၢ်စိာ်** နူၣ် မ့ၢ်ယှၢ်လၢပဒၢတၢ်ကူတၢ်သိးလၢအပှၤနူၣ်ပစံးလၢယှၢ်လီၢ်ဝံလီၤ.

၁၄. **ယှၢ်သဖိ** နူၣ် မ့ၢ်ပယှၢ်အချကတၢၢ်နူၣ်ပစံးလၢပယှၢ်သဖိလီၤ. ပယှၢ်သဖိနူၣ်ပယှၢ်တထိၣ်လၢအချကတၢၢ်နူၣ်ပစံးလၢပယှၢ်သဖိတသဖိလီၤ. ကဆီလူၤပှၤတဂၤယှၢ်သဖိတသဖိခံသဖိဒီး ပှၤကညီလူၤတချူးလၢၤဘၣ်.

၁၅. **ယှၢ်သဖုံး** နူၣ် မ့ၢ်ပယှၢ်ထိၣ်ဆူတၢ်ဟၤလီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဆူသ့ၣ်ကဖိာ်လီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပယှၢ်ထိၣ်လၢအချကတၢၢ်နူၣ်ပစံးလၢပယှၢ်သဖုံးထိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤယှၢ်သဖုံးဆူတၢ်ပၤလီၤကစၢ်ဒီခိၣ်နူၣ်ပကွၢ်ထွဲအခံဒီးတၢ်မိၣ်နံၤပသးလီၤ. တၤဒိၣ်ခိၣ်လူၤပှၤတဂၤဒီးယှၢ်သဖုံးဝဲဆူသ့ၣ်ခံထးနူၣ်လီၤ. ယှၢ်သဖုံးယှၢ်သဖုံးနူၣ်တၢ်ဘုံးပသးကၢ.

၁၆. **ယှၢ်သဘျုံး** နူၣ် မ့ၢ်ပယှၢ်လၢအချကတၢၢ်နူၣ် ဖဲဒၣ်စၢ်ဆၢပခိၣ်ဒီးယှၢ်တထံၣ်လဲၤတစိၤသ့ၣ်ဒီး ပစံးလၢပယှၢ်သဘျုံးလီၤ. ပှၤတဂၤနၢ်ဟူကဆီသိၣ်ဒီးယှၢ်သဘျုံးတၢ်တထံၣ်ဒီး ဆၢထၢၣ်ဒိကနၣ်ကၠၤတၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢယှၢ်ကဘျုံးဒီးယှၢ်တဘျုံးလီၤ.

၁၇. **ယှၢ်စိၤကုစိၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ပှၤတၢ်လီၢ်လၢပဝံအိၣ်စိာ်အိၣ်တၢ်နူၣ်ပစံးလၢယှၢ်,ပစံးလၢကုဒီးယှၢ်နူၣ်ပစံးဒီးအဆိလၢယှၢ်စိၤကုစိၤဒီးကုနူၣ်ပကိးဒီး အဆိလၢယှၢ်စိၤကုစိၤလီၤ. ပမ့ၢ်လဲၤဝံအိၣ်ဘုဒီး ပလဲၤဝံဒီးယှၢ်စိၤကုစိၤလီၤ.

၁၈. **တယှၢ်ခံယှၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ဘုဝ့ၤယှၢ်တဒုခံဒုဒီးပစံးလၢတယှၢ်ခံယှၢ်လီၤ. လဲၤဝံအိၣ်ဘုတယှၢ်ခံယှၢ်ဒီးကအါကၢ်သၢ.

၁၉. **မုၢ်ယှၢ်လီၤ** နူၣ် မ့ၢ်မုၢ်အိၣ်တဘၣ်ဘၣ်မူခိၣ်အဒိဒီးမုၢ်ထူၣ်ပှၤကွံာ်ဝဲနူၣ်တစုလီၤတရံလီၤဆူမုၢ်နှာ်တခီဒီးပစံးလၢမုၢ်ခိၣ်တရံးလီၤလီၤ. မုၢ်ထူၣ်ထိၣ်ယှၢ်လီၤလံသုကဘၣ်ဖိအိၣ်မှၤလီၤ.

၁. **ယှာ်** နူၣ် ဒ်ယံာ်အသိးလီၤ. ထိရိၤပထ့တၢ်နူၣ်ဆှါမုၢ်ကတံာ်လိာ်အသးတုၤအသဘှံးဒီးပစံးလၢဆှါယှာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢဆှါယံာ်လီၤ. ဆှါတပှၤစထ့ချိၣ်ယှာ်နးသမိး,နတကျဲၤဆှါဒီးဆှါယှာ်ဝဲသၢ.

၂. **သယှာ်** နူၣ် ဒ်သယံာ်အသိးလီၤ. တၤသၣ်မ့ၢ်စဲဘူးလိာ်အသးခံဖျၢၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပှၤကညီဆံးစၢ်အဖိတစုယီခံဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢသယှာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢသယံာ်ဒီးစယံာ်,ဒီးတယံာ်လီၤဒီး အနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်စယံာ်လီၤပှၤသယှာ်နူၣ်အိၣ်ဖျဲၣ်တစုယီလီၤ. ဖိာ်မုၣ်လၢအဆံးစၢ်အဖိခံဂၤတစုယီနူၣ်ပစံးလၢအဟုးသယှာ်လီၤ.

၁. **ယှုးယှုး** နူၣ် ဒ်ယဲးယဲးသိးလီၤ. တၢ်ယံာ်ယံာ်နူၣ်ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢ ယှုးယှုးလီၤ. သရၣ်လဲၤတၢ်ဆံးယံာ်တ့ၢ်လဲၣ်,သရၣ်လဲၤတ့ၢ်တၢ်ယှုးယှုးလံစံးဝဲဒၣ်.

ယှၣ်

၁. **ယှၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဖိတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဖိပချိတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဖိပချိယံာ်ယံာ်ကလဲာ်ဒီးပစံးလၢပယှၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ချိတၢ်ဒီးတၢ်လၣ်,တၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်ဒီးပယှၣ်တုၤထံလီၤသံး, တုၤအမံလီၤကဟ့ာ်ဒီးပအိၣ်ဝံၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်တယှၣ်ဘၣ်ဒီးတကဘုးဘၣ်,ပဖိကသူနူၣ် ပယှၣ်တုၤထံလီၤသံးဒီးပအိၣ်ဝံၣ်ဝဲလီၤ. ပယှၣ်တၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပယှၣ်ကသူ, ပချိယှၣ်တၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်ဒီးပယှၣ်ကသံၣ်,ပယှၣ်အံသၣ်,တၢ်တဖၣ်နူၣ်ပယှၣ်ဒီးပအိၣ်ခဲလၢာ်လီၤ. တၢ်လၢပယှၣ်တၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပဖိတၢ်ယံာ်ယံာ်ကလဲာ်ဒီးပစံးလၢပယှၣ်လီၤ. နဖိကသူနူၣ်ယှၣ်ယှၣ်တုၤအမံတက့ၢ်.

၂. **ယှၣ်ကသံၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤရှၣ်သ့ၣ်ဂံၢ်လၢအဘၣ်လိာ်ဒီးတၢ်ဆါတမံၤမံၤဒီး ပဒိၣ်ဘျုံးချိထိၣ်လၢသပၢၤသ့အပှၤယံာ်ယံာ်ကလဲာ်ဒီးပစံးလၢပယှၣ်ကသံၣ်လီၤ. ပှၤလၢဝဲၣ်ကလိးတဖၣ်နူၣ်တလၢၤယှၣ်နှၢ်အကသံၣ်ဒီးအိဝဲဒၣ်လီၤ.

၃. **ယှၣ်ထိၣ်သိ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအမဲာ်ဝံၤထိၣ်,အမဲာ်ဘၣ်ဆဲ့ဒီးတၢ်မိၣ်မူၤအသးဒီး အမိၢ်တဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢယှၣ်ထိၣ်အသိလီၤ. ဒီးကဆီတဖၣ်နူၣ်တုၤယှၣ်ထိၣ်အသိဒီးအသိလီၤဒီး အဖံးစိၣ်ဝဲဒၣ်လီၤ. တၢ်လၢကဆီနူၣ်တုၤယှၣ်ထိၣ်အသိဒီးနူထိၣ်ပဖိၣ်တဘူၣ်ဘၣ်.

၄. **ယှၣ်လီၤဆှၣ်လီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပစၢယံာ်တၢ်ဒီးပမၤထူၣ်ဖျဲးနူၣ်ပစံးလၢယှၣ်လီၤလီၤ. ပစၢယံာ်ရုံဝံၤဒီးပယှၣ်လီၤဆှၣ်လီၤကွံာ်လီၤ, သုစၢပနၢ်နူၣ်ယှၣ်လီၤဆှၣ်လီၤကွံာ်တက့ၢ်,ပမ့ၢ်စၢယံာ်တၢ်ဒီး ပမ့ၢ်မၤထူၣ်ဖျဲးဒီး ထိရိၤပမၤထူၣ်ဖျဲးမၤလီၤဆှၣ်တၢ်နူၣ် ပစံးလၢပယှၣ်လီၤခဲ လၢာ်လီၤ.

၅. **ယှၣ်လီၤဘှါလီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်ဘိၣ်နူၣ်ပမ့ၢ်မၤ

Digitized by Google

ထူၣ်ဖျံးသလၣ်လီၤန့ၣ် ပစံးလၢပယှၣ်လီၤဘျါလီၤလီၤ. နဘိၣ်မနုၤန့ၣ်လဲၣ်,နယှၣ်လီၤဘျါလီၤက္ၢ်ကၢ်မိၣ်.

၆. **ယှၣ်လီၤသံး** န့ၣ် မ့ၢ်ထီရံၤပချံတၢ်ဖီတၢ်တမံၤလၢ် လၢ်န့ၣ်ပမ့ၢ်ချံမ့ၢ်ဖီတုၤယံာ်ဒီးထံလီၤသံးဝဲန့ၣ် ပစံးလၢပ ယှၣ်လီၤသံးလီၤ. ပဖီကသ့ထံမ့ၢ်အါဒီးပယှၣ်လီၤသံး ကွံာ်ထံန့ၣ်တုၤအလီၤသံးလီၤ.

၇. **ကိၢ်ယှၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကိၢ်လၢပယုအိၣ်ဒၣ်ဓိၤညၣ်ဓိၤ,တခံ တၤယီၤကသ့ဟိၣ်ဘိၣ်ပတထံၣ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ် ပစံးလၢ ကိၢ်ယှၣ်လီၤ. ပအိၣ်တၢ်တပူၤထဲကိၢ်သ့ကိၢ်ယှၣ်ဒီးပတ အိၣ်ဘၣ်ဘၣ်ကသ့ဘၣ်.

၈. **ယှၣ်အံသၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဖီထံဟီန့ၣ်ဒ်ကကဲထိၣ်လၢအံ သၣ်ဒီး ဖီယံာ်ယံာ်ကလဲာ်တုၤထံလီၤသံးကဲထိၣ်လၢအံ သၣ်ဒီးပစံးလၢပယှၣ်အံသၣ်လီၤ. တလၢၤယှၣ်အံသၣ် န့ၣ်မ့ၢ်ဖီထံဟီဒီးကဲထိၣ်လၢအံသၣ်လီၤ.

၉. **တၢ်ယီၤယှၣ်ယီၤယူ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ယီၤခါန့ၣ်တၢ်တစူၤ ဘၣ်နီတစဲးဘၣ်ဒီး တၢ်ယီၤယံာ်တၢ်ယီၤထီ,တၢ်ကိၢ်ဒိၣ် ဒီး ပစံးလၢတၢ်ယီၤယှၣ်လီၤ. တၢ်တနံၣ်တၢ်ယီၤယှၣ်တုၤ ထံဓိၤနီဓိၤလီၤသံးလၢာ်မးလီၤ.

၁၀. **ထိၣ်ယှၣ်လီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဘျါတၢ်,ပမၤထူၣ်ဖျံးတၢ် လၢအစၢလိာ်ဘံလိာ်အသး, တၢ်လၢသဘံဘုၣ်ဝဲတဖၣ် န့ၣ်ပမၤလီၤဆှၣ်ဒီးပစံးလၢပထိၣ်ယှၣ်လီၤလီၤ. ထိၣ် ယှၣ်လီၤကွံာ်ပနၢ်စၢယာ်အသးန့ၣ်တက့ၢ်, လုၣ်တပူၤသ ဘံဘုၣ်ဒီးစထိၣ်ယှၣ်လီၤတန့ၢ်ဘၣ်.

၁၁. **နၢယှၣ်နၢယူး** န့ၣ် မ့ၢ်ပဖီကသ့တုၤပဖီယံာ်ဒီးနၢ မူဘၣ်ပှၤန့ၣ်ပစံးလၢနၢယှၣ်လီၤ. ဒီးသိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ကနဲစိမ့ၢ် ဂ့ၤ,နၢမူန့ၣ်ပစံးလၢနၢယှၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. နဖီကသ့တသ ပၢၤနၢယှၣ်သမိး.

၁၂. **လီၤယှၣ်လီၤဆှၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပစၢယာ်ဘံယာ်တၢ်ဒီး ထူၣ်ဖျံးလီၤဆှၣ်ဒၣ်အတၢ်ဒီးပစံးလၢလီၤယှၣ်လီၤ. နယှ ယာ်တၢ်တခၢၣ်ဘၣ်,လီၤယှၣ်ကွံာ်လံ.

ယှၤ

၁. **ယှၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှိၢ်အကလုၢ်လီၤ. သက့ၤဆးဒးန့ၣ် ပှိၢ်စံးလၢယှၤလ့းလ့းလီၤ.

၂. **စယှၤနိၣ်ဒိ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤဝဉ်လ့ၣ်လၢသွဲၣ်ဝဲဒီး အကဆူးဒီး အပျုၢ်ဒီးထိးထိၣ်ဝဲလၢအထါခိၣ်ဒီး ထုးဝဲ သိၣ်ဝဲဒ်တနၢ်အသိးဒီးပစံးလၢစယှၤလီၤ. ဒီးပကီးလၢ သယှၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤကညီစယှၤန့ၣ်မ့ၢ်သွဲၣ်ဝဉ်လ့ၣ်ဖိ တလ့ၣ်ဒီးအပျုၢ်အဖိဒီး အကဆူးကတ့ၤသကျံၢ်သကျိာ် ဒီးစၢတိၣ်ဝဲဒီးအပျံၤလၢအမဲၢ်ခံန့ၣ်ဒီး ပကီးလၢစယှၤ လီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပမုၣ်ကနီၤဖိၣ်သၣ်ခွါမၤဝဲအူဝဲဒီးမၤသယုၢ် မၤမုာ်လိာ်အသးလီၤ. ဒီးတနီၤနီၤမ့ၢ်ဖိသၣ်အူလိာ်ကွဲဝဲ လီၤ. ဒီးပသးပှၢ်တနီၤနီၤအူလိာ်ကွဲယုၢ်ဖိသၣ်လီၤ.

၃. **ဘၢၣ်စယှၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီသွဲၣ်စယှၤမၤစယှၤဒီးပ စံးလၢဘၢၣ်စယှၤလီၤ. ပှၤတဂၤဘၢၣ်န့ၢ်ဟ်မုၣ်လၢစ ယှၤနိၣ်ဒိန့ၣ်လီၤ.

၄. **စယှၤထး** န့ၣ် မ့ၢ်စယှၤတကလုာ်လၢပှၤမၤဝဲလၢထး မၤဝဲဒီးအကဆူးဒီးအပျုစကီးဒီးတုၤမ့ၢ်မၤသိၣ်ဝဲဒီးထိး ထိၣ်ဝဲဆူအထါခိၣ်ဒီး ခွဲးဝဲအပျုၢ်န့ၣ်ဒီးပကီးလၢစယှၤ ယးလီၤ. တၢ်လၢစယှၤထးန့ၣ်မ့ၢ်တလၢၤပယီၤ,ယီၤဓိၤ သွံဓိၤဖိာ်ဝဲဒၣ်လီၤ.

၅. **အူစယှၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပသိးထိၣ်စယှၤဆူပထါခိၣ်ဒီးပ ထုးသိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပခွဲးသိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပအူစယှၤလီၤ. ပှၤတဂၤအူစယှၤကဲသမိး,ကံာ်စနၢ်ကၢ.

ယဲ

၁. **ယဲ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်စူၤတၢ်လီၤန့ၣ်ပသးပှၢ်ကီးဝဲလၢယဲ လီၤ. ယဲမ့ၢ်ယဲခၣ်,ယဲမ့ၢ်ယဲဘိ,ယဲမ့ၢ်ရံာ်,စံးဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ. ယဲမ့ၢ်ယဲခၣ်န့ၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်တၢ်စူၤတၢ်လီၤနးနးကလဲာ်ဒီးပ စံးလၢယဲမ့ၢ်ယဲခၣ်,ဒီး ပစံးစကီးလၢယဲမ့ၢ်ယဲဘိလီၤ. တၢ်စူၤခါန့ၣ် ယဲမ့ၢ်ယဲဘိရံာ်လီၤအသးပလဲၤတၢ်တပၢၢ် ဘၣ်,မၤဟ်သ့ၣ်မုၣ်လၢတၢ်ယီၤဒံးအံၤတက့ၢ်. တုၤယဲမ့ၢ် ယဲခၣ်ရံာ်ဒီးပလဲၤမၤသ့ၣ်မုၣ်တပၢၢ်ဘၣ်.

၂. **ယဲ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအဆူၣ်, တၢ်လၢအသအး,တၢ်လၢ အသကးပှံၢ်, ဟးတဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢယဲလီၤ. ယဲကအဲး, ယဲခၣ်,ယဲသအး,ယဲသအူး,နၢယဲစံးဝဲလီၤ. တၢ်လၢသံး န့ၣ်ယဲကအးမးလီၤ. ပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲဒၣ်ဘံၣ်န့ၢ်ယဲသ အူးကသံၣ်န့ၣ်တၢ်လၢသံးန့ၣ်ယဲခၣ်နးကၢ, တၤဆံၣ် ထံန့ၣ်ပဟ်တုၤယံာ်ဒီးယဲပှံၢ်မးစၤစၤလီၤ. ဒီးတြူးသံး န့ၣ်ယဲပှံၢ်,ယဲအူယဲသအးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၃. **ယဲထါ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤတကလုာ်ခံကလုာ်န့ၣ် အိၣ်ဒီးအဒိၣ်တကလုာ်အဆံးတကလုာ်ဒီး အနါဒ့စူက ညှာ်ဒီးအမိၢ်ပှၢ်ထဲယုၢ်တဒ့ဒီးအမဲၢ်ကဖှၣ်လှၣ်န့ၣ်ပကီး လၢယဲလီၤ. ယဲန့ၣ်အိၣ်လၢပှၢ်ခိၣ်ပှၢ်ကျါအါသမိး,ဒီး ယဲန့ၣ် အိၣ်ခံကလုာ်ဒီးယဲမိၢ်ပှၢ်တကလုာ်ဒီးယဲနိၢ်တက လုာ်.

၄. **ယဲကအဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကတိၤတၢ်အကလုၢ်ပှံၤဒီး အကလုၢ်မၤသးဒ်ကတြဲးကတြဲးအသိးဒီး ပစံးလၢအ ကလုၢ်ယဲကအဲးလီၤ. ပှၤတဂၤကတိၤတၢ်အကလုၢ်ယဲ ကအဲးဒီးဟ်ဒ့မးအသးယဲယဲလီၤ.

၅. **ယဲယၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိယၢ်တကလုာ်နီစုမ့ၢ်ဒိၣ်ဒီးတုၤစု မ့ၢ်ဒိၣ်ဒီး အမဲထီဒီးအခၣ်ဆူၣ်ထီဒီး ပကီးလၢယဲယၢ်

Digitized by Google

လီၤ. ဒီးပထံၣ်လၢခုးကျၣ်ပှၤလၢပထိၣ်ခါတၢ်ရူၤအကတိၢ်နူၣ်လီၤ. ယဲဃၢ်နူၣ် ပထံၣ်လၢတၢ်ရူၤလီၤသီလၢခုးကျၣ်ပှၤနူၣ်လီၤ.

၆. **ယဲရူနါ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၢ်လၢပျ့ၤတဂၤမၤအါမၤသီဖိၣ်ယဲပိာ်မုၣ်တကၤဒီးပဒိလီၤလၢယဲဒီးပကီးလၢယဲရူနါလီၤ. ဒီးအိၣ်လၢပှတှၤခဲကနံၣ်အံၤလီၤ.

၇. **ယဲထံ** နူၣ် ပတစံးဘၣ်ပစံးလၢထံယဲလီၤ. တၢ်ဟဲရူၤနူၣ်ပဒီးထိၣ်သပၢၤဒီး မ့ၢ်နူၢ်ထံနူၣ်ပတစံးဘၣ်လၢယဲထံဘၣ်,ပစံးလၢထံယဲလီၤ.

၈. **ယဲတူာ်** နူၣ် မ့ၢ်ကမဲအဆိလီၤ. ပမုၣ်ကမဲယဲတူာ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤလၢအဖိအဝၤသံဒီး အိၣ်လီၤတဲာ်တဂၤယိဒီးအဖိတအိၣ်ဘၣ်နူၣ်ပစံးလၢပှၤကမဲယဲတူၢ်လီၤ. ပှၤကမဲယဲတူာ်နူၣ် အိၣ်လီၤတဲာ်တဂၤယိအဖိတအိၣ်, အဝၤဓိၢ်သံဝဲဒီးပစံးလၢပှၤကမဲယဲတူာ်လီၤ. ပှၤကမဲယဲတူာ်တဖၣ်နူၣ်ဖှိၣ်ဒိၣ်မးလီၤ.

၉. **ယဲထိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပယိးဟ်နုာ်ဘှကဒိၣ်ဆူစဲာ်ပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဆူကြိၢ်ပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပယဲထိၣ်လီၤ. ဒီးပယိးထိၣ်သ့ၣ်မုၣ်အကဒိၣ်ဆူဟံၣ်ဒီးပစံးလၢပယဲထိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ယဲထိၣ်သ့ၣ်မုၢ်ဆူဟံၣ်တယဲတက့ၢ်. ယဲထိၣ်ဘှကဒိၣ်ဆူစဲာ်ပှၤတက့ၢ်.

၁၀. **ယဲနိၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ယဲတၢ်ဖိတၢ်လံၤတကလှာ်အနါဒုရူကညှာ်ဒီးအမိၢ်ပှၢ်ထဲယုၢ်တဒုဒီးအမဲၢ်ကဖူၣ်လူၣ်ဒီးပစံးလၢယဲနိၢ်လီၤ. ယဲနိၢ်နူၣ်ပအိၣ်ဒ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤအဂၤအသိးလီၤ.

၁၁. **ယဲဖိထိးလီၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ရူၤလီၤသီဒီးတၢ်အၢၣ်အိၣ်လၢမ့ၢ်နုာ်တခီတိၣ်တိၣ်ကလဲာ်ဒီးလီသိၣ်ဝဲနးနးကလဲာ်ဒီးပစံးလၢယဲဖိထိးလီၤလီၤ. ယဲဖိထိးလီၤလံ,ပကဘၣ်ထိၣ်ဘၣ်ဆဲခုးဓိၤသံၣ်ဓိၤလီၤ.

၁၂. **ယဲမ့ၢ်ယူး** နူၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢယဲမ့ၢ်ရဲာ်လီၤ. တၢ်ဟဲရူၤတုၤတတြီထိၣ်ဘၣ်နူၣ်ပတစံးဘၣ်လၢယဲမ့ၢ်ယူးဘၣ်ပစံးလၢယဲမ့ၢ်ရဲာ်လီၤ. ယဲမ့ၢ်ယူးနူၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်ပှၤမိၣ်လမဲ့ၣ်ဖိစံးဝဲသၢ.

၁၃. **ယဲခၣ်.**

၁၄. **ယဲမ့ၢ်ယဲဘိ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ရူၤတၢ်လီၤဖးဒိၣ်လၢတၢ်ရူၤခါနူၣ်ပစံးလၢယဲမ့ၢ်ယဲဘိလီၤ. တၢ်ရူၤဖးဒိၣ်သ့သ့တနံၤဒီးပစံးလၢယဲမ့ၢ်ယဲဘိ,ဒီးတၢ်ရူၤတှၤအါဒီးပစံးလၢယဲ မ့ၢ်ယဲဘိစကီးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢယဲမ့ၢ်ယဲခၣ်လီၤ.

၁၅. **ယဲမ့ၢ်ယဲခၣ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဟဲရူၤဖးဒိၣ်ဒ်ယဲမ့ၢ်ယဲဘိအသိးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢယဲမ့ၢ်ယဲခၣ်လီၤ. ဘၣ်တစုစုပစံးလၢယဲမ့ၢ်ယဲဘိလီၤ. ဒီးမ့ၢ်တၢ်ရူၤဖးဒိၣ်ဒီးတၢ်ဟဲရူၤထိၣ်တၢ်ဟဲရူၤအါနူၣ် မ့ၢ်ယဲမ့ၢ်ယဲခၣ်,ယဲမ့ၢ်ယဲဘိလီၤ.

၁၆. **ယဲမ့ၢ်စဲၤလီၤအခိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဟဲရူၤကျိၣ်ကျဲဒီးကလံၤဒီးဖှံအသးတသဘျၣ်တသဘျၣ်ဒီးပကွၢ်မၤသးတဘိတဘိဒီးပစံးလၢယဲမ့ၢ်စဲၤလီၤအခိၣ်လီၤ. တၢ်ဟဲရူၤဟဲဒီးကလံၤဒီးယဲမ့ၢ်စဲၤလီၤအခိၣ်လဲၤမးတသဘျၣ်တသဘျၣ်လီၤ.

၁၇. **ယဲမိၢ်ပှၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ယဲတကလှာ်ဒ်လံၣ်အသိးဒီးအမိၢ်ပှၢ်ဒိၣ်နူၢ်ယဲအနိၢ်တက့ၢ်ဒီးပကီးလၢယဲမိၢ်ပှၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကီးလၢစီၤအ့ယဲမိၢ်ပှၢ်လီၤ. ယဲမိၢ်ပှၢ်နူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤတကလှာ်လီၤက်လၢယဲဒီး ဒိၣ်နူၢ်ယဲတက့ၢ်နူၣ်ပစံးလၢယဲမိၢ်ပှၢ်လီၤ.

၁၈. **ယဲသဲမုၣ်ရဲမးတိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပိာ်မုၣ်လၢအဲၣ်တလှၤအဲၣ်တဘိဒီးပိာ်ခွါတဂၤဘၣ်တဂၤဒီး ဟံးနူၢ်ဝဲအဘူးအလဲတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢယဲသဲမုၣ်လီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်တၢ်လၢယဲသဲမုၣ်နူၣ်မ့ၢ်သုးဖိအမါလီၤ. စံးဝဲဒၣ်.

၁၉. **ယဲစိၤတြၢစိၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤဒ်ယုၢ်ဒ်လံၣ်အသိးနူၣ် ပစံးလၢယဲစိၤတြၢစိၤလီၤ. ယဲစိၤတြၢစိၤနူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤဒ်ယုၢ်အသိးဒီး ဖိအိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂၀. **ကိၢ်ယဲကအဲး** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ကိၢ်လၢအဘၣ်ပှၤကိၢ်နးကတၢၢ်တုၤပတူၢ်တကဲဘၣ်ယဲာ်ယဲာ်ဘၣ်နူၣ်ဒီး ပစံးလၢတၢ်ကိၢ်ယဲကအဲးလီၤ. တၢ်အၢၣ်ဆိၣ်ကတဲာ်မ့ၢ်နူၣ်တၢ်ကိၢ်ယဲကအဲးဘၣ်ပှၤဆါကၢ.

၂၁. **ကသံၣ်ယဲကတိၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ကသံၣ်ညါသူးလၢအဆူၣ်အသအး, အပှံၢ်အဟးတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢယဲကတိၢ်လီၤ. ကသံၣ်တပူၤယဲပးဒီးယဲကတိၢ်လီၤ. ကသံၣ်ယဲကတိၢ်ဒီးယဲမးလီၤ.

၂၂. **ကွၣ်တယဲ** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်မုၣ်ကွၣ်တတိနူၣ်ပစံးလၢကွၣ်တယဲလီၤ. လဲၤယိးကွၣ်တယဲတက့ၢ်,ပကဆိၣ်ကဲၤပကဖိအိၣ်မ့ၤလီၤ.

၂၃. **တယဲခံယဲ** နူၣ် မ့ၢ်ဝၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, သ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမၤသ့ၣ်မုၣ်ပယိးဘျုးယိးပှၤတကဒိၣ် ဒီးပစံးလၢတယဲလီၤ. ဒီးဘှကဒိၣ်ဘျုးယိးပှၤတပူဒီး ပစံးလၢဘှကဒိၣ်တယဲလီၤ. မ့ၢ်ဘျုးယိးပှၤခံယိးဒီးပစံးလၢခံယဲစ့ၢ်ကီးလီၤ. လဲၤယိးသ့ၣ်မုၣ်တယဲခံယဲတက့ၢ်,လဲၤယိးဘှကဒိၣ်တယဲခံယဲတက့ၢ်.

၂၄. **တၢ်ကသ့ၣ်ယဲ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဟဲရူၤဘူးတ့ၢ်ဒီးကလံၤဟဲလၢတၢ်ဟဲရူၤအမဲာ်ညါဘၣ်ပှၤကသ့ၣ်ကသ့ၣ်ဒီး ပစံးလၢတၢ်ကသ့ၣ်ယဲလီၤ. တၢ်ကသ့ၣ်ယဲနးကၢ,တၢ်ကရူၤလီၤ. တၢ်ဟဲရူၤကလဲာ်လံဒီးတၢ်ကသ့ၣ်ယဲဘၣ်လံပှၤလံလီၤ.

၂၅. **တၢ်ယဲတၢ်ယိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဘၣ်ဝံဘၣ်စိာ်ဒီးပဖံဘၣ်ဖံရၢၤ,ပချၢခိၣ်ချၢယံဆါ,ပကိာ်ဆါယိာ်ဆါဒီးပစံးလၢတၢ်ယဲပှၤလီၤ. စဝံတၢ်ယၢဒီးတၢ်ယဲမးယၤကဘူးလုး

Digitized by Google

လီႈ.

၂၆. **တၢ်ၸျၢၼ်တၢ်ယဲပွႃ** နၼ် မွၼ်ပုႈလႃဝၢ်ကလီးတၽၼ်နၼ် အစုကမွၼ်ဆါအမိၼ်ကမွၼ်ဆါဒီးအပျိၢ်ဆါဆဲဆါဒီးပစံး လႃတၢ်ၸျၢၼ်တၢ်ယဲအီႈလီႈ. ပုႈတဂႈဝၢ်ကလီးဒီးကိးတၢ် ၸျၢၼ်တၢ်ယဲအီႈနးကႃ.

၂၇. **ထံယဲ** နၼ် မွၼ်ထံလႃပဒီးထီၼ်နၢ်လႃတၢ်ဟဲစှုနၼ်ပ စံးလႃထံယဲလီႈ. ဘၼ်တစုစုလႃတၢ်ရှုခါနၼ် ပဒီးထီၼ် အီထံယီၼ်ထံယဲဒီးပအီလီႈ. ပတလဲႈဒၢၼ်အီဘၼ်ထံလႃ ထံလိၼ်ပှုႈဘၼ်.

၂၈. **နႃယဲနႃဃၢ** နၼ် မွၼ်ကသံၼ်ညါသူး,သံးဓိႈကၼ်ဓိႈနႃ သအးနႃမှဲဝဒီးပစံးလႃနႃယဲလီႈ. ကသံၼ်နၼ်နႃယဲဒီးပ နါဒ္ပှုႈမှဲမးလီႈ.

၂၉. **ဖိၼ်ယဲဆဲယဲ** နၼ်မွၼ်ပုႈလႃအမိၢ်သံအပၢ်သံတၽၼ် နၼ်ပစံးလႃဖိၼ်ယဲလီႈ. ပုႈလႃဖိၼ်ယဲလီႈတိၢ်တၽၼ်နၼ် အမိၢ်တအိၼ်အပၢ်တအိၼ်ဒီးမွၼ်အိၼ်လႃပုႈဂႈအသိးအ ကျါနၼ်ပုႈဂႈမႈအႃမႈသိအီႈနးကႃ.

ဖိၼ်ယဲဖိၼ်မှၼ်ပှု, No.122-၁၂၂,

ပုႈအစံၼ်တဲႈမတႈတဂႈဒီပုၢ်ဝၢ်ခံဂႈဖိၼ်မှၼ်တ ဂႈဖိၼ်ခွါတဂႈ,အပုၢ်ဖိၼ်ခွါတဂႈနၼ်လဲႈလိၼ်ကွဲလႃပဒီမိၢ် ဒီပၢ်အယီတၢၢ်ထံးပဒီမိၢ်ဒီပၢ်ဆုဘုဒီး ယႈဘႃအီႈလႃဖ့, အဝၢ်ဖိၼ်ခွါလဲႈဟးဟဲကှုႈထံၼ်ဝဒီးလႃပယႈဘႃႈယႃဖ့ဒီး ဒူဝဒၼ်ကိးထီၼ်သံဂိၢ်ဝဒၼ်နအိၼ်ပုံႈဂႈလဲၼ်,ဒီးအတၢ်စံး ဆႃအီႈစအိၼ်ဒီးပုၢ်ဝၢ်ခံဂႈလီႈ. စံးဝဒၼ်စကလဲႈစကိး ဒီးနႃ,အဝနၼ်စံးအီႈလဲႈကၢ်နဲၼ်,မွၼ်ဟါဒီးလဲႈဝဒၼ်ဒီး ဖိၼ်ယဲနၼ်ဒီးအဝၢ်ဖိၼ်မှၼ်ထံၼ်လီႈအီႈဒီးအဝၢ်နၼ်ဒူအပုၢ် လီႈ. အဝဒၼ်နၼ်နံႈဒၼ်တၢ်ဒီးဖိၼ်ခွါနၼ်လီႈ. ထံၼ်အဝၢ် နၼ်ဒီး လှုႈဝကြူးကြူးလီႈ. ဖိၼ်မှၼ်ယှၢ်လႃဖၼ်ခိၼ် လၼ်ယံၼ်ယံၼ်ဒီးဖိၼ်ခွါဖိၼ်နၢ်အီႈဒီးအဲၼ်ဖိၼ်ခွါနၼ်အိၼ် အိၼ်ဒီးဒါဝလီႈ. ဒီးကှုႈဆုအမိၢ်အိၼ်တးဒီးဖိၼ်ခွါနၼ်အ မိၢ်ထံၼ်ဒီးကွၢ်ထီၼ်အဖိခွါစံးဝဒၼ်,နလဲႈယုနမါတဂႈအ မွၼ်သၼ်လီႈကၼ်လႃစခိၼ်ညါသးလဲၼ်,ဖိၼ်မှၼ်နၼ်အမွၼ်ဆုး ဒီး မံဝဒၼ်ဖးဖိမှၢ်ဒီးဟးဝဒီးပုၢ်ဝၢ်ခံဂႈလိၼ်လီႈ. မှၢ်ဆှၼ် ဒီးဖိၼ်ခွါနၼ်လဲႈယုကှုႈအမါနၼ်ဒီး အမါနၼ်တအိၼ်ဘၼ် လႃအလိၢ်နၼ်ဒီးဟးဝတှုႈလႃပစကိႈဖိခွါခုးယႃႈဒီးပစ ကိႈဖိခွါလဲႈခးလံၼ်ခးဘၼ်လံၼ်နၼ် လီႈတဲၼ်ဆုသှၼ်က စၢ်ပှုႈဒီးဖိၼ်မှၼ်အပုၢ်နၼ်ဟံးယၼ်ဝလီႈ. အဝၢ်ဖိၼ်မှၼ်စံး အီႈပျၢ်ကှုႈလံၼ်နၼ်တကှၢ်. အပုၢ်နၼ်တပျၢ်ဘၼ်,အပုၢ် နၼ် ကိးထီၼ်ဝဖးဒိၼ်ခွါစိဓါနလံၼ်အိၼ်လႃအံႈ ပစကိႈ အဖိခွါနၼ်ကွၢ်လီႈအခိၼ်ထံးအိၼ်လႃပကညီႈဒီပုၢ်ဝၢ်ခံ ဂႈအဝၢ်ဖိၼ်မှၼ်နၼ် ဂှုႈဂှုႈဝါဝါပစကိႈဖိခွါထံၼ်ဒီးဟံး ထီၼ်မးဝအစုလီႈ. ဖိၼ်မှၼ်တခိစံးဝဒၼ်,ယဲစဝႈအိၼ်လံစ တအဲၼ်ဘၼ်နႈဘၼ်, ဖိၼ်ခွါတခိဒီးနဘၼ်ကှုႈဒီးယႈလီႈ. ဖိၼ်မှၼ်တခိဒီးစကကှုႈဒီး နႈနမိၢ်ကမႈအႃယႈလီႈ. ဖိၼ်ခွါလႃအဂှၢ်တဂႈနၼ်စံးဝယီႈနသိးနၼ်လီႈ. စကှုႈဒီး အီႈဒီး အမိၢ်စံးဝနလဲႈထံၼ်ဖိၼ်မှၼ်တဂႈအမွၼ်သၼ်လီႈ ကၼ်လႃစခိၼ်ညါသးလီႈ. ဖိၼ်ခွါတခိဒီးဘၼ်ယိၼ်တဂှုႈ, မိၢ်နၼ်တကတိႈဘၼ်တၢ်ယီႈနၼ်ဘၼ်. ဒီးဖိၼ်မှၼ်ကှုႈဖိၼ် အခံလီႈ. ကှုႈဝတှုႈလႃဟံၼ်အမိၢ်နၼ်ကိးထီၼ်ဖိခွါဓါ, နလဲႈထံၼ်နၢ်နမါတဂႈဂှုႈကႃလဲၼ်,ဒီး ကှုႈနၼ်ဆုအမိၢ် ဒၢးပှုႈလီႈ. အိၼ်အိၼ်ဒီးဆံးစၢ်ဝလီႈ. အဖိနၼ်အယိၢ်ဒ္ ကွီလႃထုသႃဆိဖိၼ်ခွါလႃအဂှၢ်ခိၼ်တဂႈနၼ် ယုအမါတ အိၼ်တအီထံၼ်လိၼ်အသးဒီးအသိၼ်နၼ်ဒီး သိၼ်ဓါနယု မှုႈလဲၼ်, စယုစမါလီႈသိၼ်ဓါ, ယုလၢႈတဂှုႈသိၼ်ဓါနမါ နၼ် အဝႈအိၼ်လံအဖိမှၢ်လႃအဖိၼ်ခွါအယိၢ်ဒ္ကွီလႃထု သႃဆိ, ကှုႈအိၼ်ကစၢ်မှုႈသိၼ်ဓါဒီးအသိၼ်ကှုႈဒီးအီႈ အိၼ်မှုႈအီထံဝံႈဒီး အသိၼ်လဲႈယုႈအီႈတှုႈလႃအသိၼ် ဟံၼ်နၼ် အသိၼ်ကွၢ်လီႈအီႈသိၼ်ဓါ နဟဲပၢၢ်လံဓါ,ဒီး လဲႈထီၼ်ဝလီႈအသိၼ်နၼ် ကိးထီၼ်အမါဟဲဟှၼ်ဒုးအိၼ် ပတၢ်ကမီးအိၼ်တမိတကှၢ်,ဒီးအမါဟဲထီၼ်ဟှၼ်တၢ်က မီႈအိၼ်လီႈ. ကွၢ်ထီၼ်တဲႈအမါမွၼ်အမွၼ်ထံလီႈတကိၢ်ခါ မးလီႈ. ဒီးတအိၼ်လၢႈဘၼ်တၢ်ကမီးအိၼ်ဘၼ်ဒီးယှၢ် လီႈကှုႈဆုကိၼ်လၼ်ဒ္လီႈ. အသိၼ်ကိးထွဲအခံသိၼ်ဓါ ဘၼ်မှုႈနတအိၼ်ဘၢ်ကမီးအိၼ်လဲၼ်, အသိၼ်တမိကတိႈ ထီၼ်ဆႃတအိၼ်လၢႈဘၼ်သိၼ်ဓါဒီး ကှုႈဝပၢၢ်လႃဟံၼ် လီႈ. စံးအမိၢ်မိၢ်ဓါ,မိၼ်ထံၼ်နသးလႃတၢ်ဖိုၼ်အအံႈတစု အံႈနကထံၼ်ဘၼ်လီႈ. ထုးလီႈဘိလႃကျိုးခိၼ်ဆဲးလီႈဝ ဆုကိၼ်လၼ်ဒ္စံၼ်လီႈဝလႃအဖိခိၼ်ဒီးသံဝတကိၢ်ခါလီႈ. အမိၢ်အပၢ်မႈမှၼ်မႈဂှုႈလဲႈအိၼ်ဖိၼ်မှၼ်နၼ် မႃဝအတၢ်ဟဲ ဟိၼ်ဘၼ်အဝႈဒီးဟဲဝဒီမိဒီးဝႈလီႈ. ဟဲဝဝံႈမှၢ်ဆှၼ်ဒီး ကှုႈဝလီႈ.

၃၀. **ဖိယဲဖိတကလှၼ်** အဘိထဲၸျၢၼ်ဘိထဲဘုဘိဒီးအ လၼ်ဖးဒ္ပြြကဒံဓိႈဒီးနႃမှုဝဒီးပကိးလႃဖိယဲလီႈ. ဒီး ပုႈကညီသှၼ်ဝဖုံဝဒီးဖိအိၼ်ကသူ, ဒီးမႈနႃမှုဝဒ်ပမႈပ သႃလႃကသူအသိးနၼ်လီႈ.

၃၁. **မိၢ်ဂံၼ်မါယဲ** နၼ် မွၼ်မိၢ်ဟဲသှၼ်မိၢ်ဟဲသၼ်,အထံး မွၼ်ဂှုႈ,အသၼ်မွၼ်ဂှုႈ,ပကိးဒီးအဆိလႃမိၢ်ဂံၼ်မါယဲလီႈ. ဒီးပုႈတနီႈနီႈကိးလႃမိၢ်ဂံၼ်ဖါယဲဒီး တနီႈနီႈကိးလႃမိၢ် ဂံၼ်မးယဲလီႈ.

၃၂. **သှၼ်မုၼ်တယဲ** နၼ် မွၼ်သှၼ်မုၼ်တယီးသှၼ်မုၼ်တတိ, သှၼ်မုၼ်တကဒိၼ်လီႈ. သှၼ်မုၼ်တယဲစထီးတနၢ်ဘၼ်.

၃၃. **သှၼ်တၢ်ယဲ** နၼ်မွၼ်ပတနၢ်ဟူဘၼ်,ပတစံးဘၼ်ဒီး ပတသှၼ်ညါဘၼ်လီႈ.

၃၄. **ဟံၼ်ဖိယဲ** နၼ် မွၼ်ပုႈကညီမႈမုၢ်ဓိႈဘုးဓိႈဒီးနၼ်ဓိႈ ဖုံၼ်ဓိႈနၼ်ဒီး လုၢ်ထီၼ်အကစၢ်လႃထီးဒီးမႈနၢ်ဝအလိၢ်

Digitized by Google

အကျဲန့ၣ်ပစံးလၢဟံၣ်ဖိယဲလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢဟံၣ်ဖိယဲလီၤ. ဒီးအနီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ဟံၣ်ဖိယဲလီၤ. ဒီးမ့ၢ်မၤဝဲဒီးစံးဝဲလၢဘၢဟံၣ်ဖိယဲလီၤ. ပစံးလၢပမၤတဂ့ၤဘၣ်,ပမ့ၢ်မၤဟံၣ်ဖိၣ်ယဲဒီးပဘၣ်စံးလၢပဘၢဟံၣ်ဖိယဲလီၤ. ဒီးဟံၣ်ဖိယဲန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လှၢ်အလိၢ်လီၤ.

၃၅. **အယဲ** န့ၣ် မ့ၢ်ဝၣ်အယိးအတိန့ၣ်ပစံးလၢဝၣ်အယဲလီၤ. မၤသ့ၣ်မုၣ်အယဲဖးဒိၣ်ဒီးပဆိၣ်ကဲၤဘၣ်ကတူၢ်ဒံးလီၤ.

၃၆. **ဆိၣ်ယဲ** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢဆိၣ်ဝံဆိၣ်ယဲၤလီၤ.

ယဲၣ်

၁. **ယဲၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပစုကဝဲၤလၢတမၢ်ပိၣ်နၢ်ပှၤအကနၣ်အှၣ်ဝဲတုၤပဝဲၣ်တၢ်တဲၣ်ဝဲဒီး ပဝဲၣ်ဆိၣ်စိးဆိၣ်တၢ်ဒီးပကိးလၢယဲၣ်လီၤ. ယဲၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တမၢ်ပိၣ်နၢ်ပှၤလၢထးဒီးပကျၢအှၣ်အကနၣ်န့ၣ် ပကိးအမံၤလၢယဲၣ်လီၤ. ဒီးတမၢ်ပိၣ်အကၠၢ်အဂီၤဆိၣ်အကလုာ်အကလုာ်လီၤ. ဒီးပကိးဒီးအဆိလၢယဲၣ်စိၤကျၢ်စိၤလီၤ. တၢ်လၢပှၤကညီန့ၣ်ယဲၣ်စိၤကျၢ်စိၤမ့ၢ်တဆိၣ်ဘၣ်ဒီးဝံၢ်သံကလၢာ်လီၤ. တၢ်လၢယဲၣ်န့ၣ်တမၢ်ပိၣ်အကလုာ်အကလုာ်န့ၣ် ကိးဝဲအမံၤလၢယဲၣ်ရှမိၣ်,ယဲၣ်ဒေါကူ,ယဲၣ်ဖးထိ,ယဲၣ်ဘူလၣ်,ယဲၣ်မိကူး,ယဲၣ်လၣ်စိၤ,ယဲၣ်စွဲမိၣ်လီၤ. တမၢ်ပိၣ်ယဲၣ်အကလုာ်ကလုာ်န့ၣ် ကိးဝဲအမံၤအကလုာ်ကလုာ်ဒ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးယဲၣ်န့ၣ်ကိးဝဲအဆိလၢယဲၣ်စိၤကျၢ်စိၤ, ယဲၣ်စိၤကွါစိၤ, ယဲၣ်စိၤဒီစိၤ,ယဲၣ်စိၤနးစိၤ,ယဲၣ်စိၤဘိစိၤဒ်န့ၣ်လီၤ.

၂. **ယဲၣ်ယိၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိုပူၤလိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထီရီၤပပူၤလိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မုၣ်ဆိၣ်ပှၢ်ကျါမ့ၢ်ဂ့ၤ,လဲၢ်ထိၣ်လဲၢ်ထိၣ်ဒီး ပစံးလၢယဲၣ်လီၤ. နဖိတပူၤယဲၣ်နးကၢ,တၢ်ဝဲၣ်ကလီးအပူၤလိၢ်ယဲၣ်ထိၣ်ရိၣ်ရိၣ်, သ့ၣ်လၣ်အှစိုးဒီး မုၣ်ဆိၣ်တၢ်ယဲၣ်နးကၢ.

၃. **ယဲၣ်ယဲၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်လဲၢ်အဆိ,ပှၤတဂၤဖဲးခုးတလိၢ်လဲၢ်လဲၢ်ယဲၣ်ယဲၣ်ဒီးကူးကွၤဘုတနၢၤဘၣ်.

၄. **ယဲၣ်ကနူၤ** န့ၣ်မ့ၢ်ယဲၣ်ပျိၢ်မိၣ်လၢအကနၣ်တဆိၣ်ဘၣ်တစိန့ၣ်ပစံးလၢယဲၣ်ကနူၤလီၤ. ပှၤကညီမ့ၢ်ပှၤယဲၣ်ဒီးရှဝဲလၢအကနူၤတိၣ်တဖၣ်လီၤ. ယဲၣ်ကနူၤယဲၣ်ကနၣ်တတိၣ်ဘၣ်န့ၣ်ပဝဲၣ်တၢ်ကွၣ်လၢအကပၤနးကၢ.

၅. **ယဲၣ်ရှမိၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ယဲၣ်တကလုာ်အခိၣ်ရှုဒ်ဒီအသိးဒီးပစံးလၢယဲၣ်ရှမိၣ်လီၤ. ယဲၣ်ရှမိၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပသူၣ်ကွသးပှၢ်လၢအတဟိၣ်တဆူၣ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ် စိၣ်အစုကဝဲၤလီၤ.

၆. **ယဲၣ်စွဲမိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ယဲၣ်တကလုာ်အခိၣ်ဒ်နးအခိၣ်အသိးဒီးပကိးလၢယဲၣ်စွဲမိၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢယဲၣ်ဆွဲမိၣ်စကိးလီၤ. တၢ်လၢယဲၣ်စွဲမိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ပသူးဆိုၣ်ဘျၣ်ဆှါဒ်ဒီအသိးလီၤ.

၇. **ယဲၣ်စိးလိၢ်ကွါစိးလိၢ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပဝဲၣ်တၢ်စိးတၢ်အလိၢ်န့ၣ်ပစံးလၢယဲၣ်စိးလိၢ်လီၤ. ခုးလၢမ့ၣ်တဆိၣ်ဘၣ်န့ၣ်ယဲၣ်စိးလိၢ်ကွါစိးလိၢ်တဟါမၢ်ဘၣ်.

၈. **ယဲၣ်ဒေါကူ** န့ၣ် မ့ၢ်ယဲၣ်တကလုာ်အကနူၤမၤသးစကူမရှုဒီးပကိးလၢယဲၣ်ဒေါကူလီၤ. ယဲၣ်ဒေါကူအကနူၤစကူၣ်ထိၣ်အသးဒီးပစံးလၢယဲၣ်ဒေါကူလီၤ. ယဲၣ်ဒေါကူန့ၣ်မ့ၢ်တလၢၤဝဲၣ်ဝဲလီၤ. ယဲၣ်ဒေါကူန့ၣ်အကနူၤစကူးတြူးလီၤ.

၉. **ယဲၣ်ဖးထိ** န့ၣ်မ့ၢ်ယဲၣ်တကလုာ်မၤသးဒ်နးအသိးဒီးအခိၣ်ဒ်ယဲၣ်အသိးတရှုဘၣ်ဒီးပစံးလၢယဲၣ်ဖးထိလီၤ. ယဲၣ်ဖးထိန့ၣ်တလၢၤပိၣ်အကနၣ်ထိထိကလဲာ်ဒီးပကိးလၢယဲၣ်ဖးထိလီၤ.

၁၀. **ယဲၣ်ဘူလၣ်** န့ၣ် ထိရီၤယဲၣ်ဖိလၢအကံနၣ်ဘူတဖၣ်န့ၣ်ဒီးပကိးလၢယဲၣ်ဘူလၣ်လီၤ. ပိၣ်နၢ်ဖိသၣ်အယဲၣ်ဘူလၣ်,ကလဲၤဖဲးဒီးအပၢ်.

၁၁. **ယဲၣ်မိကူး** န့ၣ်မ့ၢ်တလၢၤအယဲၣ်န့ၣ်ပကိးလၢယဲၣ်မိကူးလီၤ. တလၢၤအယဲၣ်ထိရီၤတဘ့ၣ်န့ၣ်ပကိးလၢယဲၣ်မိးကူးကိးတလၢၤယဲၣ်ဘ့ၣ်ဒဲးလီၤ. တလၢၤအယဲၣ်န့ၣ်တယိၤဘၣ်ပှၤကညီအယဲၣ်သိးဘၣ်မၤသးဖုၣ်တြိး,ကူးဆၢၣ်လၢၣ်ဒီးပကိးလၢယဲၣ်မိးကူးလီၤ. တလၢၤအယဲၣ်မိကူးန့ၣ်ဖုၣ်တြိး, ကူးဆၢၣ်လၢၣ်,တိၣ်ဖျကလာ်လၢအကနူၤန့ၣ်လီၤ.

၁၂. **ယဲၣ်လၣ်စိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအယဲၣ်န့ၣ်မၤသးကဘျၣ်လၣ်,ဘူသလါလၢအကနူၤန့ၣ်ဒီး ပကိးလၢယဲၣ်လၣ်စိၤလီၤ. တၢ်လၢပှၤကညီအယဲၣ်န့ၣ်ယိၤဘၣ်တလၢၤအယဲၣ်အသိးဘၣ်,မၤသးဘူဒီးကဘျၣ်ဝဲလဲၢ်ဒီးပကိးလၢယဲၣ်လၣ်စိၤလီၤ. ယဲၣ်လၣ်စိၤန့ၣ်မၤသးကဘျၣ်လၣ်ဒ်လၣ်အသိးလီၤ.

၁၃. **ယဲၣ်လှူၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ယဲၣ်လၢပဝဲၣ်တၢ်ယံၣ်ယံၣ်ဒီး ပဝဲၣ်တၢ်တအှၣ်တနှာ်လၢၤဘၣ်န့ၣ် ပစံးလၢယဲၣ်လှူၤလီၤ. ယဲၣ်တဘ့ၣ်အကနၣ်လှူၤလံ,စဝဲၣ်တၢ်တနှာ်လၢၤဘၣ်.

၁၄. **ယဲၣ်စိၤကျၢ်စိၤ** န့ၣ် ထိရီၤယဲၣ်ဒီးပကိးဒီးအဆိလၢယဲၣ်စိၤကျၢ်စိၤလီၤ. လဲၤကူာ်လဲၤဖဲး,လဲၤယိးထိၣ်ယဲၣ်စိၤကျၢ်စိၤတကၠၢ်.

၁၅. **ကျၢ်ယဲၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ကျၢ်တကလုာ်လၢအတိၢ်ဖုၣ်ဒ်ယဲၣ်အသိးဒီးပကိးလၢကျၢ်ယဲၣ်လီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်, ပှၤလၢပျၢၤတဂၤဘ့ၣ်ဂ့ၢ်တဘိဒီးမၢဝဲအတၢ်ကွၢ်အဖိဒီးဂ့ၢ်လၢအဂၤဟဲအှၣ်သံအဖိဒီးဝဲၤဘၣ်ဝဲလၢအဂ့ၢ်န့ၣ်ဒီးကျၢ်အဂ့ၢ်အခိၣ်လၢကျၢ်ယဲၣ်ဒီးအဂ့ၢ်သံဝဲလီၤ. စံးဝဲဒၣ်.

၁၆. **စယဲၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်လၢပှၢ်ဒိၣ်ကနၢန့ၣ်ပကိးလၢစယဲၣ်လီၤ. စယဲၣ်န့ၣ်ပဆိၣ်အသၣ်အကပိၤန့ၣ်

Digitized by Google

ဆၢ,ဒီးအသႃးနူၼ်ပဆႆးၼူၵ်အသိပအီၼ်ဝ်ၼ်သိကၢ,ဒီးအိၼ်ခံကလုၼ်လီၤ. ဒီးပကီးလၢစယဵၼ်မုၼ်တကလုၼ်,စယဵၼ်ခွါတကလုၼ်လီၤ.

၁၇. **စယဵၼ်စယီၼ်** နူၼ် မ့ၢ်တၢ်ခဲခိၼ်ခဲကျါ,စယီၼ်စယဵၼ်လၢခုးကျၣ်ပူၤမုၼ်တအိၼ်ဘၼ်တၢ်နူၼ် ပစံးလၢစယဵၼ်စယီၼ်လီၤ. ဝဲၼ်ယိကွံၼ်တၢ်စယဵၼ်စယီၼ်နူၼ်တကွၢ်,ပကထိၼ်လီၤဘု.

၁၈. **ထိကဓါယဵၼ်တိၢ်** နူၼ် မ့ၢ်ပထိဒူၼ်ချာယဵၼ်တိၢ်အကုၼ်တခိနူၼ် ဆူအကနၼ်တခိဒီးပစံးလၢထိကဒါယဵၼ်လီၤ. ပထိကဒါယဵၼ်နူၼ်ပဝဲၼ်ကသုဒ်လဲၼ်.

၁၉. **ထိၼ်ယဵၼ်လီၤဖှိ** နူၼ် မ့ၢ်တၢ်ကူတၢ်သိးလီၢ်ခိၼ်လီၢ်လံၤယာ်ဖးလဲၢ်ဒီး ပစံးလၢထိၼ်ယဵၼ်လီၤဖှိလီၤ. ဒီးတၢ်ကူတၢ်သိးလၢအသိမ့ၢ်ဂ့ၤ, အလီၢ်လံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်ဘၼ်ကွးယာ်ဒီးကုၼ်သလဲးအသႃးနူၼ် ပစံးလၢထိၼ်ယဵၼ်လီၤ. ဒီးထိရိၤတၢ်မၤအသႃးဒ်နူၼ် ပစံးလၢထိၼ်ယဵၼ်ခဲလၢၼ်လီၤ. ယၼ်ဘၼ်ကွးထိၼ်ယဵၼ်ထိၼ်ယီၢ်လၢၼ်လံဒီး ပစံးလၢထိၼ်ယဵၼ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ယၼ်ထိၼ်ယဵၼ်သိၼ်ကွဲးကွဲးလီၤ.

၂၀. **ပူၼ်ယဵၼ်** နူၼ် မ့ၢ်ပှၤကညီအပူၤလီၢ်လဲၢ်ထိၼ်ဒီးပစံးလၢပူၼ်ယဵၼ်လီၤ. နအိၼ်တၤဆံၼ်နူၼ်နခိၼ်ပူၤလီၢ်ကပူၼ်ယဵၼ်ဘၼ်ဖုးနဲၼ်.

၂၁. **ဖှိယဵၼ်** နူၼ်မ့ၢ်ပှၤအဖှိလဲၢ်ထိၼ်ဝဲနူၼ်ပစံးလၢအဖှိယဵၼ်လီၤ. ပှၤလၢတမၤဘျါဘၼ်အဖှိတဖၼ်နူၼ်အဖှိယဵၼ်နးကၢ.

၂၂. **လဲၢ်လဲၢ်ယဵၼ်ယဵၼ်** နူၼ် မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်လၢအလဲၢ်တဖၼ်ခဲလၢၼ်,ခုးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပျိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဝီၼ်လဲၼ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢလဲၢ်လဲၢ်ယဵၼ်ယဵၼ်လီၤ. ပျိမ့ၢ်ပျိဖါလဲၢ်လဲၢ်ယဵၼ်ယဵၼ်, ခုးမ့ၢ်ခုးဖါလဲၢ်လဲၢ်ယဵၼ်ယဵၼ်,ဝီၼ်မ့ၢ်ဝီၼ်လဲၢ်လဲၢ်ယဵၼ်,စံးဝဲဒၼ်,ပျိလဲၢ်လဲၢ်ယဵၼ်ယဵၼ်,ပခိတနံၤဓိၢ်တပူၤခံနံၤဓိၢ်တပူၤလီၤ.

၂၃. **သိၼ်ယဵၼ်** နူၼ် မ့ၢ်ဒ်ထိၼ်ယဵၼ်အသိးလီၤ. တၢ်ကူတၢ်သိးဘၼ်ကွးယာ်လီၤဖှိၼ်လီၤဖှိဒီး ပစံးလၢသိၼ်ယဵၼ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢထိၼ်ယဵၼ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂၄. **အိၼ်ယဵၼ်အီယဵၼ်** နူၼ် မ့ၢ်ပအိၼ်တၢ်လၢၼ်ချဒီးပစံးလၢပအိၼ်ယဵၼ်လီၤ. ပှၤတဂၤအိၼ်တၢ်အီတၢ်ယဵၼ်သမိး.

ယဵး

၁. **ယဵး** နူၼ် မ့ၢ်တၢ်သိၼ်လၢသုၼ်လၼ်ယွအကျါဒ်ယှၢ်ဟး သိၼ်အသိးတဘိစိၤဒီး ပစံးလၢသိၼ်သယဵးကလာ်လီၤ. ယှၢ်တဒုယှၢ်သိၼ်လၢသုၼ်လၼ်ယွအကျါယဵးကလာ်,ဘိၼ်သအိၼ်ဟဲယီၢ်တၢ်သိၼ်ယဵးကလာ်ဒီး အုၼ်လံယိၤတဂၤလံ.

၂. **ယဵးယီး** နူၼ် မ့ၢ်တၢ်တအိၼ်ဘၼ်လုၤတကွၤ, သိကဘဲး,စီကညျူးဒီးပစံးလၢတအိၼ်ဘၼ်ယဵးယီးလီၤ. ဘုလၢဖီပူၤနူၼ်တအိၼ်လၢၤမးယဵးယီး,ထိရိၤတၢ်တမံၤ,မ့ၢ်တအိၼ်ဘၼ်လုၤတကွၤဒီး ပစံးလၢတအိၼ်ဘၼ်ယဵးယီးလီၤ. ထးတဘိလီၤတဲၼ်ဒီးစယုတထံၼ်မးယဵးယီး.

၃. **ယဵးယဵး** နူၼ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ယံၼ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပအိၼ်ယံၼ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိရိၤတၢ်ယံၼ်ဝဲနူၼ်ပစံးလၢယဵးယဵးလီၤ. နပၢ်လဲၤတၢ်ဆံးယံၼ်တ့ၢ်လဲၼ်,ပၢ်လဲၤတၢ်ယဵးယဵးလံ,ပှၤတဂၤလဲၤတ့ၢ်တၢ်ယဵးယဵးယီးယီးဒီး တဟဲကွၤဒ်းဘၼ်,ပှၤတဂၤလဲၤဆူဝ့ၢ်ပူၤဒီးလဲၤအိၼ်ယဵးယဵးလီၤ.

၄. **ကၤစယဵး** နူၼ် မ့ၢ်တၢ်တအိၼ်ဘၼ်,တၢ်လီၤတူၼ်လီၤကၢ်ပယုတထံၼ်ဘၼ်ဒီးပစံးလၢကၤစယဵးလီၤ. အံသၼ်သဒိၼ်အုၼ်ကၤစယဲ,ပပှၤအိၼ်တနူၢ်ဘၼ်အခိၼ်တလိၼ်ပယုတဘၼ်မး, ဒီးထွံၼ်မ့ၢ်သါကအုၼ်ပှၤဒီးပစံးလၢဟ်သးကၤစယဵးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၅. **ခံၼ်ဂိၤယဵး** နူၼ် မ့ၢ်ခံၼ်တကလုၼ်ဂိၤတစဲးစဲးဒီးပကီးလၢခံၼ်ဂိၤယဵးလီၤ. ပှၢ်လၢ်ကျါနူၼ်ခံၼ်ဂိၤယဵးအိၼ်လၢသုၼ်လၼ်ယွအကျါလၢဟိၼ်ခိၼ်အဖိခိၼ်နူၼ်အါကၢ.

၆. **ချာၼ်ယဵး** နူၼ်မ့ၢ်သုၼ်ဖိတကလုၼ်အသၼ်ဒ်ချာၼ်အသိးဒီးပကီးလၢချာၼ်ယဵးလီၤ. ချာၼ်ယဵးနူၼ်မ့ၢ်သုၼ်ဖိတကလုၼ်အထံးထဲစုမုၢ်စုဆၼ်စိၤလီၤ.

၇. **ဂိၤယဲၼ်ဂိၤယဵး.**

၈. **ယိယဵး** နူၼ် မ့ၢ်တၢ်အိၼ်ဒီးအဆ့ၣ်အခဲ,မၤသးပြုကဆိဒီးပစံးလၢယိယဵးလီၤ. တၢ်မၤအသႃးယိယဵးနူၼ်ဘၼ်တစုစုမ့ၢ်အဆ့ၣ်ထိၼ်ဝဲဒီးပစံးလၢယိယံၢ်ယိယဵး,ဒီးဘၼ်တစုစုမ့ၢ်တၢ်မၤအသႃးပြုကဆိဒီးပစံးလၢယိယံၢ်ယိယဵး, ဒီး တၢ်လၢတဘၼ်လိၼ်တကဆ့ၣ်ဘၼ်နူၼ် ပစံးလၢယိယဵး,ဒီးပစံးဒီးအဆိလၢယိယံၢ်ယိယဵးလီၤ. ပှၤတဂၤဖှိဒီးအချာယံယိယဵးလၢၼ်မးလီၤ. သမၼ်တဘိအချာယံပြုဒီးယိယဵးမးဒီဘုၼ်ညါ,ဒီးဘၼ်တစုစုပစံးလၢယိယဵးဒီးဘၼ်တစုစုပစံးလၢစယိကနံလီၤ.

၉. **စယဵး** နူၼ် မ့ၢ်ယဲၤအဆိ,ပှၢ်အဆိ,ယဲၤစယဵးကွၢ်လၢယဲၤအကျါ, ပှၢ်စယဵးကွၢ်လၢပှၢ်အကျါ, ပှၤတဂၤမၤတကဲယဲၤစယဵးလီၤ. ပှၤတဂၤအသႃးပှၢ်စယဵးလံ.

၁၀. **စိုးမယဵး** နူၼ် မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်လၢပဟံးလီၤကလဲ,ပအုၼ်လီၤကလဲခဲလၢၼ်နူၼ်ပစံးလၢစိုးမယဵးလီၤ. သုၼ်လၼ်ယွစိုးမယဵးနူၼ်မုၼ်အိၼ်ဂ့ၤကၢ,သၼ်ကိၼ်လၢမုၼ်အူစိုးမယဵးနူၼ်ပအိၼ်ဝ်ၼ်ကၢ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢစိုးမခဲးလီၤ.

၁၁. **တယဵးတယီး** နူၼ် မ့ၢ်ပှၤကညီအသႃးခုဒီးနံၤသိၼ်ဝဲဒီးပစံးလၢနံၤတယဵးတယီးလီၤ. ပှၤတဂၤထံၼ်အဝၤဟဲကွၤဒီးနံၤထိၼ်မးလၢအဝၤလီၤတယဵးတယီးလီၤ. ပှၤဆံးတဂၤသးဝံၼ်ထိၼ်အပၢ်ဒီးနံၤမးတယဵးတယီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢနံၤယဵးနံၤယီးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၂. **ဇူစယဵး** နူၼ် မ့ၢ်ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ထိရိၤတၢ်တမံၤနူၼ်မ့ၢ်ဟ်စခိၼ်အသႃး, မၤပျုံမၤဖုးတၢ်ဒီး

Digitized by Google

ပစံးလၢနူစၤယဲးလီၤ. ထီရိၤပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်ဟ်အသးစခိၣ်ဒိၣ်တပျုၤဘၣ်တၢ်နီတမံၤ,ဒီးပစံးလၢနူစၤယဲးလီၤ. ပှၤတဂၤခးကဆီနူစၤယဲး,ပနၢ်တနူစၤယဲး,တပျုၤဘၣ်အကစၢ်ဘၣ်.

၁၃. **နံၤယဲးနံၤယီး** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဘၣ်ပသးတမံၤမံၤဒီးပသ့ၣ်ခုသးခုဒီး ပနံၤထိၣ်သီၣ်ဝဲဒိၣ်ဒိၣ်ဆံးဆံးဒီးပစံးလၢပနံၤယဲးနံၤယီးလီၤ. ပှၤတဖၣ်မ့ၢ်ကၢၣ်ကီၣ်မနုၤနံၤယီးလဲၣ်. ပှၤတဂၤစဟ့ၣ်အယဲၣ်တဘ့ၣ်ဒီးနံၤယဲးနံၤယီးဒီးကွၤဝဲလီၤ.

၁၄. **နၢယဲး** န့ၣ် မ့ၢ်နၢယိအဆိလီၤ. ဒီးနၢပှ့ၢ်အဆိလီၤ. နၢယဲး,ကွၢ်လၢနၢယိအကျါဒီးကွၢ်လၢနၢပှ့ၢ်အကျါ,တၢ်ဆူတၢ်ဒံးကိၢ်ယိာ်, နၢယိနၢယဲးနးကၢ,ဂုၢ်သိန့ၣ်နၢပှ့ၢ်နၢယဲးပဟံးတဘူၣ်ဘၣ်.

၁၅. **ပှ့ၢ်ယဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှ့ၢ်သံအဆိလီၤ. ထီရိၤတၢ်လၢအသးပှ့ၢ်ဝဲန့ၣ် ပစံးလၢပှ့ၢ်သံပှ့ၢ်ယဲးလီၤ. ပှၤတဂၤပှ့ၢ်သံပှ့ၢ်ယဲးဒီးဆူၣ်စယိးဒံးလီၤ. ပှၤတဂၤပှ့ၢ်သံပှ့ၢ်ယဲးဒီးလိာ်ကွဲဒံးဒ်ဖိသၣ်အသိးလဲၣ်.

၁၆. **ပှ့ၢ်စယဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအသးပှ့ၢ်ဝဲခဲလၢာ်န့ၣ်ပစံးလၢပှ့ၢ်စယဲးခဲလၢာ်လီၤ. ပှၤတဂၤအသးပှ့ၢ်စယဲးလံ,ပှၤကညီတုၤအခိၣ်ဝါထိၣ်ဒီး အသးပှ့ၢ်စယဲးကီးဂၤဒဲးလီၤ. ဒီးပစံးလၢပှ့ၢ်သယဲးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၇. **ဘုယဲးဘုယား** န့ၣ် မ့ၢ်ဘုတကလုာ်လၢပတသူၣ်တဖျး,တထိၣ်တဖှ့ၣ်ဘၣ်ဒီး ခဲထိၣ်ဒၣ်အတၢ်လၢဘုဂၤအကျါဒီးအသးဂီၤဆှ္ၣ်ကလာ်န့ၣ် ပစံးလၢဘုယဲးလီၤ. ဘုတလိၢ်အယဲးအိၣ်အါကၢ,ဘုတုၤအယဲးအိၣ်ဒီးပအိၣ်တဝံၣ်ဘၣ်,ပဖီဓိၢ်တမံဘၣ်.

၁၈. **တ်ယဲးတ်ယီး** န့ၣ် မ့ၢ်ပလီၤသးဒီးပတ်ပသးဒိၣ်ဒိၣ်ဆံးဆံးဒီးပစံးလၢတ်ယဲးတ်ယီးလီၤ. ပစိၤယးသူအ့ၣ်ပှၤဒီးပတ်ယဲးဝၣ်ယီးပသးလီၤ. ပှၤတဂၤအလီၤသးဒီးတ်ယဲးတ်ယီးအသးထီဘိလီၤ.

၁၉. **သးယဲးသးယီး** န့ၣ် မ့ၢ်ပလီၤသးတပူၤဘၣ်တပူၤဒီးပစံးလၢသးယဲးသးယီးလီၤ. စဘၣ်သံမိၢ်ပိၤအအံၣ်ဒီးစလီၤသးယဲးသးယီးမးဒိဂၤညါလီၤ.

၂၀. **သိၣ်ယဲးသိၣ်ယီး** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်သိၣ်လၢ်သ့ၣ်လၣ်ကျါလၢဟိၣ်ခိၣ်န့ၣ် ပစံးလၢသိၣ်ယဲးသိၣ်ယီးလီၤ. စမံလၢပှ့ၢ်ကျါဒီးမ့ၢ်မနုၤသိၣ်ယဲးသိၣ်ယီးဒီးစမံတန့ၢ်ဘၣ်.

ယဲၣ်

၁. **ယဲၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဟိၣ်ခိၣ်ထိၣ်ထိဒီးအိၣ်ဒီးလၢၢ်ဒီးကိၤဝဲဒီးဂိၤဝဲန့ၣ်ပစံးလၢယဲၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢယဲၣ်ခိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢတၢ်ယဲၣ်ခိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဟိၣ်ခိၣ်ယဲၣ်ဘုတဂ့ၤဘၣ်,ယဲၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်လဲၣ်,ယဲၣ်ခိၣ်,ထိၣ်ယဲၣ်,တၢ်ယဲၣ်ခိၣ်,စံးဝဲဒၣ်.

၂. **ယဲၣ်ခိၣ်ယဲၣ်လာ်** န့ၣ်မ့ၢ်ဟိၣ်ခိၣ်ထိၣ်ထိအိၣ်ဒီးလၢၢ်ဒီးလ့ဒီးဟိၣ်ခိၣ်ဂိၤဆှ္ၣ်ကလာ်ပးပစံးလၢယဲၣ်ခိၣ်လီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢထိၣ်ယဲၣ်လီၤ.

၃. **ယဲၣ်ထီၤဆှၣ်လီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၤထူၣ်ဖျဲး,ပမၤလီၤဆှၣ်တၢ်န့ၣ် ပစံးလၢပယဲၣ်လီၤဆှၣ်လီၤလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲလီၤ. ဒီးတနီၤနီၤစံးလၢယှၣ်လီၤလီၤ. ဒီးအနိၢ်နိၢ်မ့ၢ်ယှၣ်လီၤလီၤ. ယဲၣ်လီၤကွံာ်ချံစၢယာ်အသးန့ၣ်တက့ၢ်, ထီရိၤတၢ်ဘၣ်စၢယာ်အသးတမံၤလၢ်လၢ်န့ၣ်ပမ့ၢ်မၤထူၣ်ဖျဲးလီၤဆှၣ်ဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢပယဲၣ်လီၤလီၤ.

၄. **ယဲၣ်လီၤကွံၢ်** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးလၢဘှါကွံၢ်အညှလီၤ. ပစံၣ်ညီၣ်ဝံၤကွံၢ်ဒ်အဝဲတဂၤကဘၣ်ဟ့ၣ်ထဲအံၤထဲနုၤ,ဒီးအဝဲတဂၤအတၢ်ကြၢးထဲအံၤထဲနုၤန့ၣ်ပစံးလၢပဘှါကွံၢ်အညှလီၤ. ပသးပှ့ၢ်စံးဝဲဒၣ်,ယဲၣ်လီၤကွံၢ်န့ၣ်စတနၢ်ဟူဘၣ်.

၅. **ဂီၤယဲၣ်ဂီၤယိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ဟိၣ်ခိၣ်ဖျါဂီၤထီရိၤတပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, သ့ၣ်ယှထိၣ်ဆိုထိၣ်ယှဂီၤဆှ္ၣ်ကလာ်ထီရိၤတပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢဂီၤယဲၣ်ဂီၤယိၣ်လီၤ. ထီရိၤပထံၣ်တၢ်ယှထိၣ်ဆိုထိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟိၣ်ခိၣ်လီၤလဲဖျါဂီၤဆှ္ၣ်ကလာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢဂီၤယဲာ်ဂီၤယိၣ်ခဲလၢာ်လီၤ. ကစၢါခိၣ်ဖျါဂီၤယဲၣ်ဂီၤယိၣ်န့ၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်တိၢ်မ့ၢ်တိၢ်ဂီၤယှထိၣ်ဆိုထိၣ်လၢကစၢါခိၣ်သၢ,ပယီၤဂဲာ်တၢ်ဖျါလၢကစၢါလီၤဂီၤယဲၣ်ဂီၤယိၣ်န့ၣ်စဲ.

၆. **စာ်ယဲၣ်စာ်ယိၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,အယိၢ်ဒုမ့ၢ်ထီဒီးပစံးလၢစာ်ယဲၣ်စာ်ယိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဒိၣ်မးတၢ်အယိၢ်ဒုစာ်ယဲၣ်စာ်ယိၣ်,ထွံၣ်တဒုအယိၢ်ဒုစာ်ယဲၣ်စာ်ယိၣ်,အုၣ်တၢ်ကဆူၣ်လီၤ.

၇. **တၢ်ထိၣ်ယဲၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထီရိၤဟိၣ်ခိၣ်လၢလၢၢ်အါဝဲတပူၤဒီးပစံးလၢတၢ်ထိၣ်ယဲၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢတၢ်ယဲၣ်ခိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. တၢ်ထိၣ်ယဲၣ်န့ၣ်ပကူာ်ပဖဲးဘုတဂ့ၤဘၣ်.

၈. **လီၤယဲၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပစၢတၢ်တခၢၣ်တကျၢၤဘၣ်ဒီးထူၣ်ဖျဲးလီၤဆှၣ်ဒၣ်တၢ်န့ၣ်ပစံးလၢလီၤယဲၣ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢလီၤယှၣ်လီၤ. နစၢယာ်ပနၢ်တကျၢၤဘၣ်,ပျုၤလီၤယဲၣ်ကွံာ်လံ.

၁. **ယဲၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤတကဲဘၣ်ဒီးအညၣ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးသွံးလီၤထဲအဖံးဒီး အယံန့ၣ်ပစံးလၢယဲၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးဆါမ့ၢ်ဂ့ၤ,တဆါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထီရိၤပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်တဘိၣ်တသိဘၣ်အိၣ်ထဲအယံဒီးအဖံးဒီးပစံးလၢအယဲၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. ယဲၤန့ၣ်မ့ၢ်ပတဘိၣ်တသိဘၣ်ဒီးပစံးလၢပယဲၤလီၤ. ပှၤကညီတဂၤတဘိၣ်တသိ,ယဲၤစယဲးလီၤ. ဒီးပစံးလၢယဲၤစယဲး,ဖုၣ်သံယဲၤ

Digitized by Google

ဂီၤ,ယဲၤသူယဲၤလါ,ယဲၤကျိၢ်ယဲၤကျိ,ယဲၤတိကျိ,ယဲၤသံယိာ်သံ,ယဲၤအုနူပစံးဒ်နူဉ်လီၤ. ပှၤတဂၤအညဉ်ဂံၢ်ဒီးယဲၤအုနူဓိၤတဘိဉ်ထိဉ်ကူၤဒံးဘဉ်, ပှၤသးပှၢ်တဖဉ်တဘိဉ်ဘဉ်,ယဲၤသံယိၢ်သံမၤတၢ်တကဲလၢၤဘဉ်,ပှၤဆံးတဂၤမၤတကဲဘဉ်ဒီးယဲၤတိကျိဓိၤလီၤ.

၂. **ယဲၤ** နူဉ် မ့ၢ်ပသးပှၢ်လၢပျၢၤတဖဉ်နူဉ် ပဂံၢ်တၢ်နူဉ်စံးဝဲလၢယဲၤတနီၤလီၤ. တၢ်လၢယဲၤနူဉ် မ့ၢ်ပဂံၢ်တၢ်တမံၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. ယဲၤထိဉ်,အူဉ်ထိဉ်ယဲၤထိဉ်, ဂံၢ်ထံးယဲၤလာ်,ယဲၤတလှၢ်,ယဲၤထါ,ယဲၤပူ,ပှၤတဂၤစယဲၤအထံးတဘဉ်ဘဉ်,ဘဉ်ဆဉ်ဒီးယဲၤနူဉ် ဘဉ်တစုစုမ့ၢ်လၢပကီးတလှၢ်ထိဉ်တၢ်အမံၤလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢဒူးလီၤ. ဂံၢ်တၢ်ဒူးတၢ်,ဂံၢ် ထံးဒူးလာ်,ဂံၢ်ထံးယဲၤလာ်,ဒံးသိးသိးလီၤ.

၃. **ယဲၤကျိ** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤအဖိတဖဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပှၤကညီဖိတဖဉ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်တဘိဉ်ဘဉ်ဒီးယဲၤဝဲတှၤအယံဖျိးအကနၢၤဖျိးဒီးပစံးလၢယဲၤကျိလီၤ. ဒီးပစံးဒီးအဆိလၢယဲၤကျိၢ်ယဲၤကျိလီၤ. ပှၤဆံးတဂၤမၤတကဲဒီးယဲၤကျိကွံာ်မးလီၤ. ပှၤကညီဖိယဲၤကျိတဘၢးနူဉ်အတဟိဉ်တအိဉ်ဘဉ်, တးအုးဖိတဖဉ်နူဉ်တဘိဉ်ဘဉ်, ယဲၤကျိၢ် ယဲၤကျိနးကၢ,ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးလၢယဲၤတိကျိလီၤ. ဒီးဘဉ်တစုစုပစံးထဲတးအုးဖိတၢသွိဉ်ဖိယဲၤကျိတစုစုလီၤ.

၄. **ယဲၤကျိၢ်ယဲၤကျိ** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤအဖိယဲၤမ့ၢ် ဂ့ၤ, ပှၤကညီဖိယဲၤဝဲဒီး အမဲာ်ပှၤလီၤဆၢဉ်အယံကဆူးကတ့ၤလီၤသကျိၢ်လီၤသကျိာ်ဒီး ပစံးလၢယဲၤကျိၢ်ယဲၤကျိလီၤ. ပှၤယဲၤကျိၢ်ယဲၤကျိနူဉ်အယံကဆူးကတ့ၤလီၤသကျိာ်ဒ်ထံဖိကျိအသိးဒီးပစံးလၢယဲၤကျိလီၤ. ဒီးပကီးဒီးအဆိလၢယဲၤကျိၢ်ယဲၤကျိလီၤ. ဒီးပစံးလၢယဲၤတိကျိစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၅. **ယဲၤကွိၢ်ယဲၤထွဲ** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤလၢစံဉ်ကွိဉ်တဖဉ်နူဉ်သမံသမိးဝဲလီၤတံၢ်လီၤဆဲးလၢ အခီဉ်ထံးပၢ်လၢအနါစ့ၤ, တှၤသ့ဉ်ညါဝဲအဂ့ၢ်အပီၢ်ဒီးပစံးလၢယဲၤကွိၢ်လီၤ. ပယဲၤကွိၢ်နူဉ်မ့ၢ်ပှၤစံဉ်ညီဉ်ကွိၢ်အခိဉ်တဖဉ်နူဉ် သံဂိၢ်သံဒီးပှၤမၤကမဉ်တၢ်အဂ့ၢ်အပီၢ်နူဉ်လၢအခီဉ်ထံးပၢ်လၢအနါစ့ၤတှၤအသ့ဉ်ညါဝဲလီၤတံၢ်လီၤဆဲးဒီး ပစံးလၢယဲၤကွိၢ်လီၤ. ပှၤစံဉ်ညီဉ်ကွိၢ်ခိဉ်တဖဉ်နူဉ် စံဉ်ညီဉ်ကွိၢ်ဒီးယဲၤကွိၢ်လၢအခီဉ်ထံးပၢ်လၢ အနါစ့ၤတှၤသ့ဉ်ညါဝဲအဂ့ၢ်အပီၢ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဒီးစံဉ်ညီဉ်ဝံၤဝဲလီၤ.

၆. **ယဲၤဂီၤ** **or** **ဖှဉ်သံယဲၤဂီၤ.**

၇. **ယဲၤစဃဲး** နူဉ် မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်ယဲၤလၢတဘိဉ်ဘဉ်တဖဉ်,ပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်တဘိဉ်တသိဘဉ်ဒီးပစံးလၢၤယဲစဃဲးခဲလၢာ်လီၤ. ဒီးပှၤလၢအပှၢ်ဒီးသွံးလီၤဝဲတဖဉ်နူဉ်ပစံးလၢယဲၤစဃဲးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတဂၤအသးပှၢ်ဒီးမၤမးအသးယဲၤစဃဲးလီၤ.

၈. **ယဲၤတလှၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပထၢထါအသဉ်လၢပတအုဉ်ဘဉ်ဒီးပစံးထါခိဉ်တယူၢ်ဘဉ်တယူၢ်ချူသဒံး ဒီးပစံးလၢပယဲၤတလှၢ်လီၤ. ပယဲၤတလှၢ်ထါနူဉ်ဒ်အံၤ, မူဟိဉ်တၢ်ခဲလၢာ်ခဲဆ့,လၢပျၢၤမ့ၢ်မတၤတ့နူၢ်တၢ်ခဲလၢာ်ဒီးမူဒီးဟိဉ်, မ့ၢ်ကစၢ်ယွၤတ့လၢသီ,ပမၤဒ်နူဉ်ချူသဒံးအါအါကလဲာ်လၢအခီဉ်ထံးပၢ်လၢအနါစ့ၤ ဒီးပစံးလၢပယဲၤတလှၢ်လီၤ. လံာ်ထါသံကျံကစၢ်ယွၤနူဉ်တှၤပမ့ၢ်ဖး ဒီးပယဲၤတလှၢ်ချူသဒံး လီၤ.

၉. **ယဲၤတိကျိ** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤလၢအယဲၤနးဒီးအဟံးကွဉ်ပှၤလီၤဆၢဉ်တိကလာ်နူဉ်ပစံးလၢယဲၤတိကျိလီၤ. ပှၤတဂၤဆါယဲတိကျိလီၤ.

၁၀. **ယဲၤဘု** နူဉ် မ့ၢ်ဃၤဘုအဆိလီၤ. ပမၤကွံာ်ဘုအဖှလကိၢ်လဲၢ်နူဉ်ပစံးဒီး အဆိလၢပဃၤဘုယဲၤဘုလီၤ. ဃၤဘုယဲၤဘုဖဲနူဉ်တဂ့ၤဖှအါကၢ.

၁၁. **ယဲၤလါမ့ၢ်ယဲၤသူ** အဆိလီၤ. ပှၤလၢတမၤတကဲဘဉ်ဒီးယဲၤကြီကြီနူဉ်ပစံးဒီး အဆိလၢယဲၤသူယဲၤလါလီၤ.

၁၂. **ယဲၤလာ်** နူဉ် မ့ၢ်ဂံၢ်ထံးအဆိလီၤ. ပှၤကညီမ့ၢ်ထံဉ်လိာ်အသးဒီးဂံၢ်ထံးယဲၤလာ်လီၤ.

၁၃. **ယဲၤလီၤ** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤတကဲဒီးသွံးလီၤဝဲထဲအယံဒီးအဖံးဒီးပစံးလၢယဲၤလီၤလီၤ. ပှၤတဂၤမၤတကဲအိဉ်မ့ၤတဝံဉ်ဘဉ်ဒီးယဲၤလီၤမးဝဲလီၤ.

၁၄. **ယဲၤသူယဲၤလါ** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤကလိကူကါ, တၢ်ဃၢတၢ်စံာ်နးဒီးယဲၤဝဲနူဉ်ပစံးလၢယဲၤသူယဲၤလါလီၤ. ပှၤလၢဘဉ်ဖံးဘဉ်မၤလၢတၢ်ကိၢ်ခိဉ်ဂီၤကျါဒီး သူနးနးယဲၤနးနးနူဉ်ပစံးလၢယဲၤသူယဲၤလါလီၤ. ပှၤတဂၤမၤကလိဒီးယဲၤသူယဲၤလါတဘၢးနူဉ်ဘဉ်မနုၤလဲဉ်.

၁၅. **ယဲၤသွံဉ်** နူဉ် မ့ၢ်စတနၢ်ဟ့ဘဉ်,ပတစံးဘဉ်နီတစုဘဉ်.

၁၆. **ယဲၤအုနူ** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤလၢတၢ်ဆါအီၤဒီးယဲၤဝဲအမဲအုခီအုတဖဉ်နူဉ် ပစံးလၢယဲၤအုနူလီၤ. ဒီးတနီၤနီၤယဲၤဝဲဒီးအဟၢဖၢဒိဉ်ဝ့ကနူဒီးပစံးလၢယဲၤအုနူလီၤ. ပှၤတဂၤယဲၤအုနူဒီးအဟၢဖၢဒိဉ်.

၁၇. **ခဉ်ယဲၤထံး** နူဉ် ပတစံးဘဉ်,ဒီးစတနၢ်ဟ့ဘဉ်နီတစုဘဉ်လီၤ.

၁၈. **ဂံၢ်ထံးယဲၤလာ်** နူဉ် မ့ၢ်ပရွထၢကူၤပဘူးပတံၢ်ပဆှဉ်ပမှိ, ပတမ့ၢ်ပတခွါဒီး ပဂံၢ်ထိဉ်ဒူးထိဉ်လၢအခီဉ်ထံးလၢပဖံပဖုဒီးတှၤလီၤလၢပမိၢ်ပပၢ်နူဉ်တှၤလီၤလၢပှၤလၢပဖိပလံၤဒီးပသ့ဉ်ညါလၢအဒီဘူးဒီတံၢ်ဒီးပှၤဒီး ပစံးလၢပဂံၢ်ထံးယဲၤလာ်လီၤ. ပမ့ၢ်ထံဉ်ပှၤလၢကိၢ်ယံၤဒီးမ့ၢ်ဒီဘူးဒီတံၢ်ဒီးပှၤဖၢ်တဒီဘူးဒီတံၢ်ဘဉ်ဖၢ်နူဉ်ပဂံၢ်ထိဉ်ဒူး

Digitized by Google

ထိၣ်လၢပဖံပဖှပမၢၢ်ဖါတၢ်မ့ၢ်အလီၤစၢၤလီၤသွဲၣ်စကီး ဓၢ်နူၣ်ပသံကိၢ်သံဒီးဒီး ပစံးလၢပဂၢ်ထံးယဲၤလၢ်လီၤ. ပမ့ၢ်ထံၣ်ပှၤဟဲလၢကိၢ်ယံၤလၢ ပတသ့ၣ်ညါဘၣ်နူၣ်ပသံကိၢ်သံဒီးအဓိၢ်အပၢ်အဖံအဖှ မ့ၢ်အဒိဘၣ်းဒီတၢ်စကီးဒီးပဖံပဖှဓၢ်နူၣ် ပစံးလၢပဂၢ်ထံးယဲၤလၢ်လီၤ. ပှၤယှၢ်တြၢ်ဖိဒီးပှၤတဲဲၣ်ဖိနူၣ် မ့ၢ်ထံၣ်လိၢ်အသးဒီးဂၢ်ထံးယဲၤလၢ်တကူၣ်သ့ၣ်လီၤ.

၁၉. **စယဲၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဒိပှၢ်ဝဲၢ်ဖိခိၣ်တဂၤဖိလၢ်တဂၤလၢအဘၢၣ်စၢၤတအိၣ်ဘၣ်နီတဂၤနူၣ် ပစံးလၢစယဲၤလိၢ်သး,ပစံးလၢစယဲၤလီၤ. ပှၤဒိပှၢ်ဝဲၢ်စယဲၤလိၢ်နူၣ်တၢ့အဒိၣ်ထိၣ်ဒီး ထဲသိးလိၢ်ကၢ့အသးလီၤ. ဒီးပစံးလၢသယဲၤ,ဒီးတယဲၤစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂၀. **စယဲၤတၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဆ့ၣ်နီၤဘူးခံဂၤဖိးဝဲတပှၤယီဒီး ပစံးလၢပဆ့ၣ်နီၤစယဲၤတၢၢ်လီၤ. ပှၤဒိမိဝၤခံဂၤဆ့ၣ်နီၤစယဲၤတၢၢ်တပှၤယီလီၤ. ဒီးပမ့ၢ်ဆၢထၢၣ်တပှၤယီဒီးပစံးလၢဆၢထၢၣ်စယဲၤတၢၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂၁. **စံးဘၣ်ယဲၤထီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပစံၣ်တဲၤတဲလီၤတၢ်အဂ့ၢ်အဝိၢ်နူၣ်ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢစံးဘၣ်ယဲၤလီၤလီၤ. သရၣ်သမါစံးဘၣ်ယဲၤလီၤပှၤလၢကစၢ်ယွၤအဂ့ၢ်အဝိၢ်လီၤ.

၂၂. **တယဲၤ** နူၣ် မ့ၢ်ဒ်စယဲၤအသိးလီၤ. ပှၤမ့ၢ်အိၣ်ဖျၢၣ်လၢအဒိပှၢ်ဝဲၢ်ခံဂၤနူၣ်အဘၢၣ်စၢၤအပှၢ်အဝဲၢ်တအိၣ်ဘၣ်နူၣ်မ့ၢ်တယဲၤလိၢ်အသးလီၤ. ပှၤဒိပှၢ်ဝဲၢ်တယဲၤလိၢ်အသးနူၣ်အဘၢၣ်စၢၤနူၣ်အပှၢ်အဝဲၢ်တအိၣ်ဘၣ်.

၂၃. **ဖှၣ်သံယဲၤဂီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်တအီဘၣ်လၢတၢ်ဝံၤတၢ်ကၢ်နူၣ် ဒီးယဲၤဝဲလၢအိၣ်သ့ၣ်ဒီးဝၣ်လၣ်, ချံစိၤဘိၣ်စိၤဒီးပစံးလၢဖှၣ်သံယဲၤဂီၤလီၤ. ပှၤတဂၤတအိၣ်ဘၣ်တအီဘၣ်ဒီး ဖှၣ်သံယဲၤဂီၤမးလီၤ. ပှၤကညီဘၣ်တၢ်ကိၢ်တၢ်ကၢ်,တၢ်သၣ်ဝံၤလီၤဒ်ဒီးဖှၣ်သံယဲၤဂီၤဝဲဒၣ်လီၤ.

၂၄. **မၤယဲၤ** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီမၤမ့ၢ်မၤဘူး,မၤနၢ်စိၤဖှံၣ်စိၤနူၣ်ဒီးစံးဝဲလၢမၤယဲၤလီၤ. ပှၤကညီမၤယဲၤနူၣ်မၤဝဲလၢထီး,မၤဝဲလၢဆီဒီးလုၢ်အိၣ်လုၢ်အီသးယိၣ်မ့ၢ်ယါသၢထီးညၣ်,ဆီညၣ်ဒီးပစံးလၢမၤတၢ်မၤယဲၤလီၤ. ဒီးပှၤလၢဝံၤလၢထးတဖၣ်နူၣ်မၤယဲၤလၢဂီၤဖံးလီၤပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.

၂၅. **ချၣ်ထိၣ်ယဲၤထိၣ်** နူၣ် ပဟံးနူၢ်ပှၤဂၤတၢ်တမံၤမံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလိၢ်ပှၤဂၤအစ့မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမ့ၢ်တဟ့ၣ်ကၢ့ဘၣ်ဒီးပှၤဂၤမ့ၢ်ထံၣ်ပှၤဒီးကၢၣ်ကိၣ်ထိၣ်ဝဲဂၢ်ထိၣ်ဒွးထိၣ်ဝဲပှဲၤအံၤပှဲၤနၤ, နဟံးနူၢ်စတၢ်ပှဲၤအံၤပှဲၤနၤဒီးပစံးလၢချၣ်ထိၣ်ယဲၤထိၣ်လီၤ.ပှၤတဂၤလိၢ်အဝဲတဂၤအစ့ဒီးအဝဲတဂၤမ့ၢ်ထံၣ်အီၤဒီးချၣ်ထိၣ်ယဲၤထိၣ်ဝဲလီၤ. ပှၤတဂၤချၣ်ထိၣ်ယဲၤထိၣ်ကၢ့အကျိၣ်အစ့လၢပှၤဂၤလိၢ်အတၢ်နူၣ်လီၤ.

၂၆. **အိၣ်ယဲၤ** နူၣ် မ့ၢ်အိၣ်ဝံၤအဆိလီၤ. ပှၤမ့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကိၢ်တၢ်ကၢ်ဒီးအိၣ်ဝံၤအိၣ်ယဲၤဝဲလီၤ.

၁. **ယီ** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤမံတၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်လၢမ့ၣ်ကဖးအကျါမ့ၢ်ဂ့ၤ, ပလဲးစီကွံၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤအဆှၣ်လၢမ့ၣ်လၣ်မ့ၣ်ပျုၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပယီလီၤ. ဒီးပကိးဒီးအဆိလၢယီခွဲးလီၤ. ယီအိၣ်ခွဲးအိၣ်နၣ်စိၤညၣ်စိၤတၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်, ယီကွံၣ်တၢ်ဆှတၢ်ဒံး,ယီကွံၣ်ဆိအဆှၣ်,ယီလီၤညၣ်လၢမ့ၣ်အှပှၤ,ယီအိၣ်ညၣ်တဘ့ၣ်တကှ့ၢ်,ယီလီၤတၢ်ညၣ်နူၣ်ပကအိၣ်ဒီးမ့ၤ, ယီမံတၢ်ညၣ်တၢ့အမံ,ယီကိၢ်ဘီအိၣ်သဒိၣ်အှၣ်,ယီအိၣ်ခွဲးအိၣ်တၢ်ထီရိၤတမံၤဒီးပယီအိၣ်သ့လီၤ. ပလဲၤတၢ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါနူၣ်ပအဲၣ်ဒီးတၢ်မံချဒီးပယီလၢမ့ၣ်လီၤ. ပှၤပှၢ်လၢ်ကျါဖိပှၤကညီအံၤအလုၢ်အလၢ်အိၣ်လၢယီအိၣ်ခွဲးအိၣ်တၢ်လီၤ. တၢ်လၢပယီတၢ်နူၣ်မံချနူၢ်ပချိပဖိလီၤ. ဒီးပှၤလၢမၤပစ့ၢ်,အိၣ်ပစ့ၢ်,လဲၤပစ့ၢ်တၢ်တဖၣ်နူၣ် ယီအိၣ်ခွဲးအိၣ်တၢ်အလုၢ်အလၢ်အိၣ်ဝဲလီၤ. မ့ၢ်သ့ယီသ့လဲးမနုၤလဲၣ်.

၂. **ယီ** နူၣ်မ့ၢ်ပဝဲၢ်ပျိ, ဝၢ်ပျိ,ပမၤကဆိုတၢ်နူၣ်ဒီးပဝၢ်ထိၣ်ဆံထိၣ်တၢ်နူၣ်ပစံးလၢယီလီၤ. ယီထံခိၣ်ဒ်ပစံးတၢ်အသိးဝၢ်ပျိထံအကျိၤ,ဝဲၢ်ယီ,ယီထိၣ်တၢ်ကူတၢ်သိးလၢတလါပှၤလၢယှၢ်ပှၤ,ကျိၢ်ယီတၤသၣ်သဝီအလိၢ်,ယီကွံၣ်စယိၢ်စယၢ်,ဝဲၢ်ယီပှၢ်လၢ်ကျါ,ဝဲၢ်ယီကျဲ.

၃. **ယီ** နူၣ် မ့ၢ်တမၢ်ရှၢ်လၢတမၢ်ဖိၢ်တၢ်ဒီးရှၢ်ကသ့ၣ်မ့ၣ်အှနူၣ်ပကိးလၢယီလီၤ. ဒီးယီနူၣ်အိၣ်ဒီးအတၢၢ်ဒီးအလၣ်လီၤ. ယီတၢၢ်,ယီလၣ်,ဝှၢ်ယီ,တမၢ်ဖိၢ်တၢ်နူၣ်ဝှၢ်ကသ့ၣ်မ့ၣ်အှလၢယီလီၤ. ယီလၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပမၤနၢ်ဆှယီတၢၢ်ပှၤဒီးပမၤကသ့ၣ်မ့ၣ်အှလီၤ. ဒီးယီတၢၢ်ခံကျိၣ်နူၣ်ပမၤကသ့ၣ်မ့ၣ်လၢအပှၤလီၤ. ယီစိၤဖၣ်စိၤနူၣ်မ့ၢ်တမၢ်မၤဝဲလီၤ.

၄. **ယီယါ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အဆှၣ်တၢ်အဒံးလုၤဒွါဝဲဒီးပစံးလၢယီလီၤ. ထီရိၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤတၢ့အပှၢ်ဒီးအဆှၣ်အဒံးလုၤဝဲနူၣ်ပစံးလၢယီလီၤ. ထွံၣ်တနပှၢ်ဒီးယီမးဒီနညါလီၤ.

၅. **ယီ** နူၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်အိၣ်ဒီးအဆှ့ၣ်ဒီးအဖးမၤသးဒ်ဘဲအသိးဒီးပစံးလၢယီလီၤ. ဒီးအဖိအဖးနူၣ်ပစံးလၢဘဲယီဖိလီၤ. ဒိအဖးမၤသးဒ်ဘဲအသိးဒီးအဖိနူၣ်ပအိၣ်လီၤ. တၢ်ဒ်ဘဲအသိးနူၣ်တမ့ၢ်ဘၣ်အဖိဘၣ်,မ့ၢ်အဖးဒ်ဘဲအသိးနူၣ်ပှၤကညီကီးလၢယီဖိလီၤ.

၆. **ယီကလာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတမၤဘၣ်တၢ်နီတမံၤဒီးအိၣ်ဒၣ်အတၢ်,ဆ့ၣ်နီၤကြိကြိဒၣ်အတၢ်,မံလီၤကြိကြိဒၣ်အတၢ်ဒီး ပစံးလၢအိၣ်ယီကလာ်လီၤ. ပှၤတဂၤအိၣ်ဒၣ်အတၢ်ယီကလာ်, တမၤတၢ်နီတမံၤဘၣ်နူၣ် မ့ၢ်အကအိၣ်မနုၤလဲၣ်,ဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးလၢအိၣ်ယီကလာ်လီၤ. အိၣ်ယီကလာ်ယီကလာ်တဂ့ၤ,မၤတၢ်တကှ့ၢ်,အိၣ်

Digitized by Google

ယီကလာ်ယီကလဲာ်နီတဂၤတဂ့ၤ,သုကအိၣ်ဝံၤဘၣ်ဖုး.
၇. **ဃီကလံာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ယီကလာ်အဆိလီၤ. ပှၤတဖၣ်
အိၣ်ဒၣ်တၢ်ယီကလံာ်ယီကလာ်လီၤ.
၈. **ဃီကလဲာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ယီကလာ်အဆိလီၤ. အိၣ်ယီက
လာ်ယီကလဲာ်တဂ့ၤ.
၉. **ဃီကလဲာ်** န့ၣ် ဒ်ယီကလာ်အသိးလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပှၤတ
နီၤနီၤစံးယီကလာ်န့ၣ်လၢယီကလဲာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤ နီၤ
မၤဝဲလၢယီကလာ်အဆိမ့ၢ်ယီကလဲာ်လီၤ. ပှၤတဂၤပမၤ
တန့ၢ်ဘၣ်,အိၣ်ဒၣ်အတၢ်ယီကလဲာ်.
၁၀. **ဃီကံၢ်သိ** န့ၣ် မ့ၢ်ထီရီၤပယီတၢ်တမံၤလၢ်လၢ်,ကိၣ်
မ့ၢ်ဂ့ၤ,သဒီၣ်အုၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၤဆွံကံၢ်လိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပယီတ့ၤ
အဘိဒီးပစံးလၢယီကံၢ်ဘိလီၤ. ပှၤကညီန့ၣ်အိၣ်မ့ၤဒီး
သဒီၣ်အုၣ်ယီကံၢ်ဘိတစုစုလီၤ. ပှၤကညီန့ၣ်တ့ၤမၤက
လိက့ကါ, ယုအိၣ်ဆုးအိၣ်ကသ့ဟီၣ်ဘိၣ်တချုးဘၣ်ဒီး
အိၣ်မ့ၤဒီးသဒီၣ်အုၣ်ယီကံၢ်ဘိလီၤ. ဒီးတခီမ့ၢ်ကၢၣ်ယု
အိၣ်ကသ့ဒီးအိၣ်မ့ၤဒီးသဒီၣ်အုၣ်ယီကံၢ်ဘိလီၤ. ပှၤဆံး
တဖၣ်န့ၣ်ယီကံၢ်ဘိမ့ၤဆွံကံၢ်လိၣ်ဒီးအိၣ်လိာ်ကွဲဝဲအိၣ်
ယိၣ်အိၣ်ယုဝဲလီၤ.
၁၁. **ဃီကွံာ်ဃဲကွံာ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထံကျိၤလီၤတံာ်ဘၢလၢစ ယိ
စယာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ကွံပှၤအံၣ်ဒီးစယာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒံးသိးပမၤအိၣ်
ညၣ်ကန့ၢ်ဒီး ပဝဲာ်ကွံာ်ထုးကွံာ်န့ၣ်ပစံးလၢပယီကွံာ်စ
ယိာ်စယာ်လီၤ. ယီကွံာ်စီယိလၢကွံဖိပှၤန့ၣ်ပကကဝဲၢ်
အိၣ်ညၣ်,ပယီကွံာ်တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပထုးကွံာ်တၢ်လီၤ. ယီကွံာ်
ယဲကွံာ်စယိာ်စယာ်ပျိမ့ၢ်တ့ၢ်တက့ၢ်.
၁၂. **ဃီဃု** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအိၣ်ယံၤဒီးအမိၢ်အပၢ်ဒီး
မၤနာ်ဖိၤဖုံၣ်ဖိၤန့ၣ်အမိၢ်အပၢ်လဲၤတတ့ၤဘၣ်ဒီးစံၢ်မ့ၤဒီး
ဆိညၣ်န့ၣ်ဒီးယီလီၤဝဲတ့ၤအယုဒီးလဲၤဟ့ၣ်ဒုးအိၣ်အမိၢ်
အပၢ်န့ၣ် ပစံးလၢယီယုမ့ၤလီၤ. ပှၤကညီမၤဘုးဒံးသိး
အမိၢ်အပၢ်ကအိၣ်ဘၣ်ဒီး ယီယုမ့ၤန့ၣ်လဲၤဟ့ၣ်ဒုးအိၣ်
အမိၢ်အပၢ်လီၤ. ယီယုယီယာ်မ့ၤဒီးလဲၤဒုးအိၣ်အမိၢ်အ
ပၢ်လီၤ.
၁၃. **ဃီဃဲး** န့ၣ် ထီရီၤမ့ၢ်တၢ်မၤအသးတဘၣ်လိာ်ဘၣ်
ဒီးပြုကဆိန့ၣ် ပစံးလၢယီယဲးခဲလၢာ်လီၤ. ဒီးပစံးဒီး
အဆိလၢယီယံၢ်ယီယဲးလီၤ. တၤဒိၣ်ခိၣ်အဖံးမ့ၢ်ဂ့ၤ, သ
မၣ်အဖံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒ့ၣ်ဘုအဖံးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒ့ၣ်သုၣ်အုးအိအဖံးမ့ၢ်
ဂ့ၤ,မၤသးပြုကဆိဒီးအချၢန့ၣ်ယီယဲးဝဲသွံးတကဲာ်လီၤ.
အုးအိယီယဲးန့ၣ်ပဖိၣ်တဘူၣ်ဘၣ်, တၤဒိၣ်ခိၣ်စကိးပှၢ်
အဖံးယီယံၢ်ယီယဲး.
၁၄. **ဃီဃဲး** န့ၣ် မ့ၢ်ယီတၢ်အဆိလီၤ. တမာ်ဖိာ်တၢ်မၤ
ကသုၣ်မ့ၣ်အူလၢယီတၢ်ယီယဲးအပှၤလီၤ.
၁၅. **ဃီဃဲၣ်** ထိၣ်တကလုာ်ထဲကျၢတဘ့ၣ်ဒီး အကိာ်
ပှၤလဲၢ်ဒီးပှၤဝဲလၢမနၤယီယီယဲၣ်ယဲၣ်ဒီးပစံးလၢယီယဲၣ်
လီၤ. ယီယဲၣ်ယီယၣ်ပှၤလၢမနၤန့ၣ်ထံအိၣ်သယုၢ်ကံၢ်
အိၣ်သယုၢ်လီၤ.
၁၆. **ဃီတၢ်ဃီဖၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တလၢၤမၤကအိသ့ၣ်ခံကျိၣ်ဒီး
တ့ၤမ့ၢ်ဖိာ်ယဲာ်ဖိာ်ကွါဒီး မ့ၢ်တၢ်မၤကသုၣ်မ့ၣ်အူလၢသ့ၣ်
ခံကျိၣ်အပှၤန့ၣ်ဒီး တၢ်လၢသ့ၣ်ခံကျိၣ်န့ၣ်ပကိးလၢယီ
တၢ်လီၤ. ဒီးပကိးဒီးအဆိလၢယီတၢ်ယီယဲး,ယီတၢ်ယီ
ဖၣ်လီၤ.
၁၇. **ဃီထိၣ်ဃာ်ထိၣ်** တၢ်အိၣ်လၢ တလါခံဒးမ့ၢ်ဂ့ၤ,
အိၣ်လၢယုၢ်ခံဒးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမ့ၢ်အဲၣ်ဒီး,ပမ့ၢ်ဟံးန့ၢ်ဒီးပဆံ
ထိၣ်ကွံာ်တၢ်လၢအဖိခိၣ်တဖၣ်ဒီးပစံးလၢပယီထိၣ်လီၤ.
ထးပျၢအိၣ်လၢတလါခံဒးန့ၣ် နမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးဒီးယီထိၣ်
ကွံာ်တၢ်ဂၤလၢအဖိခိၣ်တဖၣ်,ယီထိၣ်ကွံာ်တၢ် ကူတၢ်သိး
လၢယုၢ်ပှၤကုပှၤန့ၣ်တက့ၢ်. ပကလိလီၤကွံာ်, နယီထိၣ်
ယုၢ်ခိၣ်ကုပှၤမနၤအိၣ်တမံၤလဲၣ်, စယီထိၣ်ကွၢ်တၢ်ကူ
တၢ်သိးလီၤ.
၁၈. **ဃီပျိဃါပျိ** န့ၣ် မ့ၢ်ထံအခိၣ်ယွၤတသ့ဘၣ်ဒီးနိး
တံာ်ဒီးစယိာ်စယာ်ဒီး လၢၢ်ဒီးမဲးန့ၣ်ပတ်ပျိ,ပတ်လီၤ
ဆၢၣ်အကျိပှၤဒီး ပစံးလၢပယီပျိလီၤ. ပမ့ၢ်ယီပျိထံအ
ခိၣ်လၢစုၤလီၤလၢကွံခိၣ်လီၤတခီဒီး ကွံဖိတဖၣ်လီၤသံး
ဒီးပဖိၣ်ညၣ်လီၤ. ပယီပျိထံအခိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပယီထံအ
ခိၣ်တစုစုလီၤ.
၁၉. **ဃီဖၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ယီအလၣ်လၢယီဒိးဆိဘုၣ်ဆိဆူၣ်ဒီး
ပဂ့ာ်လၢယီတၢ်အအိပှၤန့ၣ်ပစံးလၢယီဖၣ်လီၤ. ဒီးဘၣ်
တစုစုပစံးလၢယီလၣ်လီၤ. ယီဖၣ်န့ၣ်တလၢၤမၤဒ်ခိၣ်ခွး
အသိးလၢသ့ၣ်ဒီးတ့ၢ်ယာ်ဝဲဒီးဆိအဆူၣ်ဝးတရံးဒီးဂ့ာ်
ယိန့ၣ်ကသုၣ်ဝဲလီၤ.
၂၀. **ဃီဘိ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖိခံဘိလၢယီလၣ်အိၣ်လၢအနါ
စုၤန့ၣ် ပမ့ၢ်ဂ့ာ်ယိဒီးပဆဲးဖိုးယီတၢ်ပှၤယၢ်ခိယၢ်ခိဒီး ပ
ဟံးန့ၣ်ပစံးလၢယီဘိလီၤ. ပမ့ၢ်ဂ့ာ်ယိဒီးပဟံးယာ်ယိ ဘိ
န့ၣ် ပထုးထိၣ်ဖိုးလီၤလၢစုယၢ်ခိယၢ်ခိလီၤ. ပဂ့ာ်ယိန့ၣ်
ပဖိၣ်ယိဘိဒီး ပဆဲးဖိုးယီတၢ်အပှၤလီၤ.
၂၁. **ဃီဝံဃီဘဲ** န့ၣ် မ့ၢ်ထီရီၤညၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ညၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,
တၤသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢအသံကစဲာ်တဖၣ်န့ၣ်ပမ့ၢ်မၤမံလၢမ့ၣ်
ကဖးအကျါဒီးပစံးလၢပယီမံလီၤ. ယီမံအိၣ်သကိၤ သၣ်
ဒီးခိခါသၣ်န့ၣ်,ပကအိၣ်ဒီးမ့ၤ,ယီမံညၣ်တဘိခံဘိ,ပက
အိၣ်ဒီးမ့ၤ.
၂၂. **ဃီလၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ယီဘိအနါစုၤပမၤထိၣ်ဒီးအက
ဘျၣ်ကဝီၤကျိၤ, ကကၢၤဒ်ခိၣ်ခွးအသိးဒီးပစံးလၢယီ
လၣ်လီၤ. ယီလၣ်န့ၣ်မၤဝဲဒီးထိၣ်ဆူၣ်ဆိဆူၣ်ဒီးသ့ၣ်
ဘ့ၣ်ဘၣ်ကဝီၤကျိၤဒီး ဖျိၣ်ထိၣ်ဝဲလၢယီဘိအနါစုၤန့ၣ်
လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကိးလၢယီဖၣ်လီၤ.
၂၃. **ဃီလိာ်** န့ၣ် မ့ၢ်တဲးလိာ်အဆိလီၤ. ပှၤတဖၣ်တဲး

Digitized by Google

လိာ်ယိလိာ်အသးလၢတၢ်အဂ့ၢ်အပီၢ်န့ၣ်ဒ်အံၤဒ်နၤ,အဝဲ
တဂၤစံးဝဲမ့ၢ်ဒ်အံၤ,ဒီအဝဲတဂၤစံးတမ့ၢ်ဘၣ်,မ့ၢ်ဒ်န့ၣ်ဒီး
မ့ၢ်အတဲၤလိာ်ယိလိာ်လီၤ. ဒီးယိလိာ်န့ၣ်မ့ၢ်တဲၤလိာ်အဆိ
လီၤ.

၂၅. **ယီလီၤခွဲးလီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ထိရီၤညၣ်သံကစဲာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,
တၢ်ညၣ်သံကစဲာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၤသၣ်သံကစဲာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒ်းသိး
ကမံဒီးပဖၢလီၤလၢမ့ၣ်ကဖးအကျါဒီး ပစံးလၢပယီလီၤ
လီၤ. ပှၤတဂၤယီလီၤညၣ်တဘ့ၣ်ဒီး ဟးဝဲ,တကွၢ်ကွၤ
ဘၣ်ဝဲဘၣ်, ယီလီၤအီၣ်တၢ်ညၣ်တလိၣ်တက့ၢ်,နယီလီၤ
ခွဲးလီၤမနၤလဲၣ်.

၂၆. **ယီအီၣ်ခွဲးအီၣ်** န့ၣ်မ့ၢ်ထိရီၤတၢ်လၢပကအီၣ်တမံၤ
ဒီးပမၤမံလၢမ့ၣ်ကဖးအကျါလၢပကအီၣ်အဂီၢ်ဒီးပစံး
လၢယီအီၣ်ခွဲးအီၣ်လီၤ. ယီအီၣ်ခွဲးအီၣ်တၢ်ဖံးတၢ်ညၣ်ဒီး
ပကအီၣ်လီၤ.

၂၇. **ယီယီ** န့ၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီတမၤဘၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်ဒီး
အီၣ်ဒၣ်အတၢ်ကြီကြီကိးနံၤဒဲးဒီး ပစံးလၢအီၣ်ယီယီ
လီၤ. ပှၤတဂၤအီၣ်ယီယီတမၤတၢ်နီတမံၤဘၣ်,ကၢၣ်ဒီး
အီၣ်ဝဲယီယိဒ်န့ၣ်ထိဘိလီၤ.

၂၈. **ကုၢ်ယီ** န့ၣ်မ့ၢ်ပမၤမံအီၣ်တၢနၣ်လၢမ့ၣ်လၣ်အကျါ
မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပတ့ၤအီၣ်မ့ၤလၢပီၤပှၤဒီးပမၤမံလၢမ့ၣ်လၣ်ကျါ
မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပကုၢ်ပယီလီၤ. တၤနၣ်တၤလိၢ်န့ၣ်ကုၢ်ယိ
လၢမ့ၣ်န့ၣ်ဒီးမံဝဲလီၤ.

၂၉. **ကုၢ်ထိၤယီလီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီသံဒီးတဲးကိၢ်ယိာ်
ကွံာ်ဝဲအစိၣ်လၢမ့ၣ်န့ၣ် ပစံးလၢကုၢ်လီၤယိလီၤလီၤ.
ပှၤတဂၤသံဒီးအဖိအလံၤလဲၤကုၢ်လီၤယိလီၤအီၤလီၤ.

၃၀. **ကိၢ်ယီ** န့ၣ်မ့ၢ်ကိၢ်ယှၣ်အဆိလီၤ. ထံဓိၤကိၢ်ဓိၤလၢ
ပအိၣ်ဒီးပှၤယှအိၣ်ကသ့ဟိၣ်ဘိၣ်, ပတထံၣ်ဘၣ်ဒီးပ
တအိၣ်ဘၣ်ဘၣ်ကသ့န့ၣ်ပစံးလၢကိၢ်ယိကိၢ်ယှၣ်လီၤ,
ကိၢ်ယိကိၢ်ယှၣ်ဒီးပယှအိၣ်ကသ့ပတထံၣ်မး.

၃၁. **ကျိၢ်ယီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပထဲးပျိနီၣ်လၢပမၤကသံၣ်ညါသူး
အလိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိရီၤတၤသၣ်လိၢ်သဝီလိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ ပစံးလၢ
ပကျိၢ်ယိလီၤ. ကျိၢ်ယိသဝီလိၢ်တကဝီၤတက့ၢ်.

၃၂. **ခံတူာ်ယီ** န့ၣ် စတနၢ်ဟူဘၣ်,စတသ့ၣ်ညါ.

၃၃. **ချံးစၢ်ယီခံ** န့ၣ် မ့ၢ်ချံးစၢ်တကလှာ်အိၣ်လၢထံဖိခိၣ်
ထံဖိခံ,အိၣ်လၢလၢၢ်ခိၣ်လှပှၤဒီးပစံးလၢချံးစၢ်ယိခံ လီၤ.
ချံးစၢ်ယိခံန့ၣ်နီစုညါခံခိဒီး အကုကနူၤအိၣ်ဒီးအကလုၤ
စၢ်န့ၣ်စၢ်ကုဘံၣ်ဓိၤလီၤ.

၃၄. **ဂူာ်ယီဂူာ်ဗၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်တမာ်ပိာ်တၢ်လၢအမၤကသုၣ်
မ့ၣ်အှုန့ၣ်ပစံးလၢဂူာ်ယိလီၤ. ပဂူာ်ယိန့ၣ်ပဟံးယာ်ယိ
ဘိခံန့ၣ်ပဖိုးလီၤယိတၢၢ်ပှၤဒီးပထုးထိၣ်ဖိုးလီၤထုးထိၣ်
ဖိုးလီၤယၢ်ခီယၢ်ခီဒီးမ့ၢ်ကသုၣ်ဝဲဒ်ပအှုသဖိုအသိးဒီး
ပစံးလၢပဂူာ်ယိလီၤ. တလၢၤပိာ်တၢ်ခံဂၤန့ၣ်ဂူာ်ယိတဂၤ
ဒီးပိာ်တၢ်တဂၤလီၤ.

၃၅. **စယီကနံ** န့ၣ် မ့ၢ်ထိရီၤတၢ်ပြုသွဲးတကဲာ်ခဲလၢာ်
န့ၣ်ပစံးလၢစယိကနံလီၤ. ဒီးပစံးစ့ၢ်ကီးလၢစယိစယဲး
လီၤ. စယိစယိၣ်လီၤ. တရူး,ကိာ်ကျူးခံပြုကဆိဒီးသ
မၣ်အချၢပြုကဆိ, ဒီးတၤဒိၣ်ခိၣ်အဖံးပြုကဆိန့ၣ်မ့ၢ်
ပစံးလၢစယိကနံစယိစယဲး,စယိစယိၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢ
သယိသယဲး,သယိကနံလီၤ.

၃၆. **စယီစယဲး** န့ၣ် ဒ်စယိကနံအသိးလီၤ. တရူး
အကိာ်န့ၣ်စယိစယဲး.

၃၇. **စယီစယိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤဖိုဒီးအဖံးသွဲး,ပှၤလိၤသးဒီး
အဖံးပြုဒီးပစံးလၢစယိစယိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဖိုမးစယိစ
ယိၣ်,ပှၤတဂၤအလိၤသးဒီးမၤမးအသးစယိစယိၣ်တဂ့ၤ
တလဲးဘၣ်.

၃၈. **တၢ်ယီတၢ်ယၢ်** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်,ပစံးထဲတၢ်ဖိတၢ်
ယၢ်လီၤ.

၃၉. **တူာ်ယီ** န့ၣ် ပတစံးဘၣ်. စတနၢ်ဟူဘၣ်နီတစု
ဘၣ်.

၄၀. **တဲာ်တဲာ်ယီယီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပကတိၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပမၤလိာ်
ပိာ်လိၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကတိၤလိၤတံၢ်လိၤဆဲးဒီးပစံးလၢ
တဲာ်တဲာ်ယိယိလီၤ. မၤလိာ်တၢ်တဲာ်တဲာ်ယိယိတက့ၢ်.

၄၁. **တဲာ်တဲာ်ယီယီ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဆိကမိၣ်တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပက
တိၤတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပသိၣ်တၢ်သီတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမၤလိာ်ပိာ်လိၤ
တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပမၤလိာ်လိၤတံၢ်လိၤဆဲး, ပဆိကမိၣ်တၢ်လိၤ
တံၢ်လိၤဆဲး,ပကတိၤလိၤတံၢ်လိၤဆဲးဒီးပစံးလၢတဲာ် တဲာ်
ယိယိလီၤ. ကစၢ်ယွၤအကလုၢ်အကထါအံၤ ဆိကမိၣ်
ကွၢ်တဲာ်တဲာ်ယိယိတက့ၢ်.

၄၂. **ထွၣ်ယီ** မ့ၢ် ပိၢ်အကလုၢ်စံးပထွၣ်ချံးလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပိၢ်
စံးဝဲလၢထွၣ်ယိလီၤ.

၄၃. **ထွံၣ်ယီ** န့ၣ် မ့ၢ်ထွံၣ်အဆူၣ်လှၤ,ဒံးလှၤဒီးပစံးလၢ
ထွံၣ်ယိလီၤ. ထွံၣ်တဒုယိဒီးအဆူၣ်လှၤဒံးလှၤမးလီၤ.

၄၄. **နၣ်ဘုယီယဲး** န့ၣ် မ့ၢ်နၣ်တကလှာ်အဖံးပြုဒီးပ
ကိးလၢနၣ်ဘုယိယဲးလီၤ. နၣ်ဘုယိယဲးန့ၣ်အိၣ်လၢလှ
ခိၣ်လှပှၤထံခံကွာ်စိးလီၤ.

၄၅. **ဒိၣ်ယီ** န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲာ်ယိအဆိလီၤ. ဝဲာ်ယိဒိၣ်ယိကွံာ်
ထံကျိလီၤခဲဘၤန့ၣ်တက့ၢ်.

၄၅–၁. **ယီယဲး** and **စယီယဲး.**

၄၆. **နၢယီနၢယဲး** န့ၣ်မ့ၢ်ထိရီၤတၢ်ဆူၣ်တၢ်ဒံးကိၢ်ယိာ်ဒီး
နၢဝဲန့ၣ်ပစံးလၢနၢယိလီၤ. မတၤယိဆိတဂၤနၢယိနး
ကၢ.

၄၇. **ဝဲာ်ယီဝဲာ်ဆံ,ဝဲာ်ယီဒိၣ်ယီ** န့ၣ် မ့ၢ်ထိရီၤတၢ်ခဲ
လၢာ်လၢပဝဲာ်ပျိထိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢပဝဲာ်ယိလီၤ. ဝဲာ်ယိဝဲာ်
ဆံထိၣ်ကှၤသဲးထံးဒီးသကွံအထံးန့ၣ်တက့ၢ်. ဝဲာ်ယိဒိၣ်

Digitized by Google

ယိပၼ်လိ<ၢ်ယိလိ<ၢ်, ပၵမၤပၼ်ၵျဝ်လိၤဘၢၼူၼ်ဝဵ်ယိ ၵျိုယိၵွဵ်ပျိုမ့ၢ်တွၢ်တၵ့ၢ်.

၄၈. **ဘၼ်တၢ်ယိ** နူၼ် မ့ၢ်ဘၼ်တၢ်ဝဲၼ်အဆိလိၤ. ပှၤၵ ညီမ့ၢ်ဝဲၼ်ၵလိးဒီးစံးဝဲလၢဘၼ်တၢ်ဝဲၼ်ဘၼ်တၢ်ယိလိၤ. ပှၤလၢဘၼ်တၢ်ဝဲၼ်ဘၼ်တၢ်ယိတဖၼ်နူၼ်ဂီၤဖံးလါဖံးနူၼ် အိၼ်ဝဲတဂ့ၤဘၼ်.

၄၉. **ဘဲယိဖိ** နူၼ် မ့ၢ်သ့ၼ်တၵလုဵ်ပၵိးလၢယိဒီးအ သၼ်ပှၢ်ဒီးဖးထိၼ်ဒ်ဘဲအသိးနူၼ်ပၵိးအဖးနူၼ်လၢဘဲယိ ဖိလိၤ.

၅၀. **ဝဲးယိ** နူၼ် မ့ၢ်ဝဲးပျိုအဆိလိၤ. ပဝဲးပျိုၵွဵ်သ့ၼ်လၼ် လၢဟိၼ်ခိၼ်အဖိခိၼ်နူၼ် ပစံးလၢဝဲးယိဝဲးပျိုလိၤ. ဝဲးယိ ဝဲးပျိုတၢ်ဖဲအံၤ,ပၵမံဖဲအံၤလိၤ.

၅၁. **သယိသယိၼ်** နူၼ် မ့ၢ်ပှၤလၢဖိယိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဖိပၵီမ့ၢ် ဂ့ၤ, ဒီးအဖံးတဘၼ်လိဵ်ဘၼ်ဝဲမၤသးသွဲးတၵဲဵ်ဒီးပစံး လၢမၤသးသယိသယိၼ်လိၤ. ဒီးထိရိၤတၢ်တဘၼ်လိဵ် ဘၼ်ဒီးသွဲးဝဲခဲလၢဵ်နူၼ် ပစံးစယိစယိၼ်ခဲလၢဵ်လိၤ. ပှၤ တဂၤမၤသးစယိစယိၼ်,ၵမ့ၢ်ၵါအဖိယိၤသၢ.

၅၂. **သးယိထိၼ်** နူၼ် မ့ၢ်ပှၤၵညီဆါမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဘၼ်တၢ်ၵိၢ် တၢ်ဂီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ. ဘၼ်လဲၤဘၼ်ၵ့ၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,အသးၵိၢ်,အသး ဒိၼ်ထိၼ်ဒီးပစံးလၢအသးယိထိၼ်လိၤ. တလၢၤၵူၼ်လံၼ် ဖိတဖၼ်ပမ့ၢ်မၢအၵၢၢ်တငၢဒီးအသးယိထိၼ်လၢပလိၤ လိၤ. တၢ်ညၼ်ဂိၢ်ဘၼ်ယၤဘျါတသ့ဘၼ်,စသးယိထိၼ် လံရိဵ်ရိဵ်လံ.

၅၃. **သဒီယိ** နူၼ် မ့ၢ်နဵ်ဖိတၵလုဵ်ပထုအခံဒ်ၵုယှအ သိးဒီးပစံးလၢသဒီယိလိၤ. သဒီယိနူၼ်ပဟ်ဘုလၢအ ပှူၤ,ပဟ်တၢ်ဒီးတၢ်လၼ်လၢအပှူၤလိၤ.

၅၄. **သပၢၤယိ** နူၼ် မ့ၢ်သပၢၤလၢအတဲၤထိၼ်ဒီးပဖိတၢ် တသ့လၢၤဘၼ်နူၼ်မ့ၢ်သပၢၤယိလိၤ. သပၢၤယိနူၼ်ပဖိ အိၼ်မ့ၤတသ့လၢၤဘၼ်.

၅၅. **အိၼ်ယိယိ** နူၼ် မ့ၢ်ဒ်အိၼ်ကြိကြိအသိးလိၤ. ပှၤတ မၤတၢ်နိတမံၤဒီးအိၼ်ဒၼ်အတၢ်ယိယိလိၤ.

၁. **ယိ<ၢ်** နူၼ် မ့ၢ်ဒ်ပၵချူးတၢ်အခံဒီးပလူၤလၢအလိ<ၢ်ခံ တခီဒီးပစံးလၢပယိ<ၢ်လိၤ. ပလူၤပှၤၵညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလူၤ ဆၼ်ဖိၵိၢ်ဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပယိ<ၢ်လိၤထိရိၤပလူၤတၢ်ဒ်ၵ ချူးတၢ်အခံတမံၤလၢ်လၢ်နူၼ်ပစံးလၢပယိ<ၢ်လိၤ. တးအုး တဒုယှၢ်ဒီးစယိ<ၢ်တချူးဘၼ်, လဲၤယိ<ၢ်ပှၤတဂ့ၤ,နယိ<ၢ်တ ချူးလၢၤဘၼ်လူၤယိ<ၢ်,ယုယိ<ၢ်,လိဵ်ယိ<ၢ်ၵတိၤလိ<ၢ်ယိ<ၢ်, ယိ<ၢ်ၵဝံၢ်,ထံစယိ<ၢ်,စယိ<ၢ်တယိ<ၢ်,သယိ<ၢ်..

၂. **ယိ<ၢ်ၵဝံၢ်** နူၼ် မ့ၢ်ပှၤၵညီဖိၼ်ညၼ်လၢသွံးပစံးလၢ ယိ<ၢ်ၵဝံၢ်လိၤ. လဲၤယိ<ၢ်လဲၤၵဝံၢ်အိၼ်ညၼ်လၢထံကျါနူၼ် နူၢ်ဂ့ၤၵၢ, ဒီးဘၼ်တစုစုပစံးလၢယိ<ၢ်နူၼ်မ့ၢ်ၵဝံၢ်အဆိ လိၤ.

၃. **ၵတိၤလိ<ၢ်ယိ<ၢ်** နူၼ် မ့ၢ်ၵတိၤလိဵ်ၵွဲအဆိလိၤ. ပှၤ တဖၼ်ၵတိၤလိ<ၢ်ယိ<ၢ်ၵတိၤလိ<ၢ်ၵွဲၵဲသမိး.

၅. **ယိ<ၢ်** နူၼ် မ့ၢ်ၵဝံၢ်အဆိ,လဲၤယိ<ၢ်လဲၤၵဝံၢ်စံးဝဲဒၼ်.

၆. **ယိ<ၢ်** နူၼ်မ့ၢ်ယုအဆိ,ယုအိၼ်ယိ<ၢ်အိၼ်ၵသူဟိၼ်ဘိၼ်.

၇. **ယိ<ၢ်** မ့ၢ်လူၤအဆိ, ပှၤခံဂၤလူၤယိၵသံၼ်သရၼ်ဒ်း သိးၵနူၢ်ဘၼ်ၵသံၼ်လိၤ. လဲၤလူၤအိၼ်ယိ<ၢ်အိၼ်ၵသ့ၼ် ၵဆိ.

၈. **ယိ<ၢ်မ့ၤၵိၢ်ဘိ** နူၼ် မ့ၢ်ပမၤၵွဵ်မ့ၤၵိၢ်ဘိလၢသပၢၤ ပှူၤလၢပစုမ့ၼ်ဒီး ပစံးလၢပယိ<ၢ်ၵွဵ်ခဲလၢဵ်လိၤ. ယိ<ၢ်ၵွဵ် မ့ၤစဲဘူးသပၢၤလၢပစုမ့ၼ်လိၤ.

၉. **ယိ<ၢ်ယိ<ၢ်ယိ<ၢ်ယူ** see ယု၄၂.

၁၀. **ယုယိ<ၢ်** နူၼ် မ့ၢ်ပလဲၤယုအိၼ်ဒုၼ်ဓိၤညၼ်ဓိၤ,ပလဲၤ ဆဲးအိၼ်ခးအိၼ်တခံတၤယိၤတၢ်ဖံးတၢ်ညၼ်ဒီး ပစံးလၢပ ယုပယိ<ၢ်အိၼ်ၵသူလိၤ. ဘၼ်ဆၼ်ဒီးပမၤယိ<ၢ်နူၼ်လၢယု အဆိလိၤ.

၁၁. **စယိ<ၢ်လူၤလိဵ်** နူၼ် မ့ၢ်ပှၤဆူၼ်ပှၤချ,ပှၤဖျၼ်ပှၤဆွါ နူၼ်ပစံးလၢပှၤစယိ<ၢ်လူၤလိဵ်လိၤ. ပှၤၵဲလၢသုးဖိတဖၼ် ထဲပှၤစယိ<ၢ်လူၤလိဵ်လိၤ.

၁၂. **ထံစယိ<ၢ်** နူၼ် မ့ၢ်ထံလၢအဆူၼ်ခဲလၢဵ်နူၼ် ပစံးလၢ ထံစယိ<ၢ်လိၤ. ထံစယိ<ၢ်လၢစဲ့ၤဆူၼ်သမိး.

၁၃. **ပျ့ၢ်စယိ<ၢ်** နူၼ် မ့ၢ်ပျ့ၢ်လၢပသူးတဝံၤဒ်းဘၼ်ဒီးပသၼ် ယုလၢမ့ၼ်အူခိၼ်နူၼ်ပစံးလၢပျ့ၢ်စယိ<ၢ်လိၤ. ပှၤတဂၤသၼ် ယုပျ့ၢ်စယိ<ၢ်တၵဒိၼ်အါၵၢ.

၁၄. **လူၤယိ<ၢ်** နူၼ် မ့ၢ်ထိရိၤပလူၤတၢ်တမံၤလၢ်လၢ်နူၼ် ပစံးဒီးအဆိလၢလူၤယိ<ၢ်ခဲလၢဵ်လိၤ.

၁၅. **လိဵ်ယိ<ၢ်** မ့ၢ်လိဵ်ၵွဲအဆိလိၤ. ထိရိၤပှၤၵညီလိဵ် ၵွဲတၢ်နူၼ်ပစံးဒီးအဆိလၢလိဵ်ယိ<ၢ်လိဵ်ၵွဲလိၤ.

၁. **ယိဵ်** နူၼ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်ကျုံးတၢ်တၢ်လၢသ့ၼ်ကျူးဝၼ် ကျိၼ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပကျုံးလိၤတၢ်တၢ်လၢပစုပခိၼ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံး လၢပယိဵ်လိၤ. ယိဵ်သ့ၼ်ဘၼ်တဖၼ်ၵၵၢၤဝဲနူၼ်ယိဵ် အဖိခိၼ်လၢလၢ်ဒီးၵဘၼ်လိဵ်ၵ့ၤဝဲလိၤ. ယိဵ်နူၼ်မ့ၢ် ယိဵ်တၢ်,ယိဵ်ယဵ်,ယိဵ်လိၤယိဵ်ယၢဒ်နူၼ်လိၤ. ပှၤတဂၤ စမံဒီးဟိဵ်ထိၼ်အခိၼ်ဆူစဖိခိၼ်ဒီးယိဵ်ယၢလၢအခိၼ်,ယိဵ် ယဵ်တၢ်ပှူၤလၢလၢ်တၵ့ၢ်,ပၵလိၤလၢဘၼ်ဖုး,ယိဵ်ယဵ် သ့ၼ်ဘၼ်နူၼ် ဒ်သုတၵၵၢၤတဂ့ၤ,ယိဵ်ယၢထိၼ်ထုနူၼ်ဒ် ၵယၢဒီး ဘၼ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤသံၵချလိၤ. ယိဵ်လိၤသ့ၼ် မ့ၼ်ကျၢ်ဆုဖၼ်ၵပှူၤ,ယိဵ်ယဵ်ကျုံးယဵ်ရျိၼ်ထုဒ်သုတသ လၼ်ထိၼ်အသးတဂ့ၤ.

၂. **ယိဵ်** နူၼ် မ့ၢ်ဝ့ၢ်ပဒိၼ်မၢအခုအပှၤတိၢ်ကြၢးအုးခဲဒ်ဝ့ၢ် အသိး, ဒ်တနိၢ်,ဒ်ၵရၢ,ဒ်တပိၼ်အသိးဒီး ဒ်းသိးအၵ ဒၢနဵ်တၢ်ဘျၼ်ဒီးပၵိးလၢယိဵ်လိၤ. ယိဵ်ဓိၤထိဓိၤနူၼ်မ့ၢ် ပဒိၼ်ဒၢနဵ်တၢ်ဘျၼ်လိၤ. ပှၤတဂၤဟုၼ်တၢ်ဒီး လိၤဘၼ်

Digitized by Google

ဆုယိၵ်ပူၤယၵ်ပူၤလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢထီ,ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢကှၵ်လီၤ. တၢ်လၢယိၵ်နူၣ်လီၤက်လၢပယီၤအဂ့ၢ်,လီၤက်လၢကရၢ,လီၤက်တနီၢ်,လီၤက်ကနီၢ်လီၤ,ယိၵ်နူၣ်အိၣ်ဒီးဝဲတရိအိၣ်ဒီးတြၢၤလီၤ. စီၤပုးတရူးဘါထုကဖၣ်တၢ်ဒီးယိၵ်တြၢၤအိးထိၣ်အသးလီၤ.

၃. **ယိၵ်** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤထီလဲၤလီၤတၢ်လၢထံကျိၵ်ပူၤနူၣ်ပစံးလၢပယိၵ်လီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဒီးယိၵ်ထံတလိၵ်ကတၢၢ်မးပၢၢ်လၢကစၢၢ်ခီၣ်ထံးလီၤ. ယိၵ်ထံယိၵ်နီ,ယိၵ်ထီယိၵ်လီၤ. ပလဲၤတၢ်လၢထံကျိၵ်ပူၤနူၣ်ပလဲၤထိၣ်လၢထံထၣ်ပလဲၤပၢၢ်လၢထံခံနူၣ်ပစံးလၢပယိၵ်ထီထံလီၤ. ဒီးပမ့ၢ်ဟဲကှၤလီၤလၢထံခံလၢထံကျိပူၤနူၣ် တုၤလၢထံထၣ်ဒီးပစံးလၢပယိၵ်လီၤထံလီၤ.

၄. **ယိၵ်ယဲၤ** နူၣ်စံၣ်တဲၤအဆိလီၤ. စံၣ်တဲၤယိၵ်ယဲၤတၢ်စံးဝဲဒၣ်,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢစံၣ်ယဲၤယိၵ်ယဲၤလီၤ. စံၣ်ယဲၤယိၵ်ယဲၤတၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပအိၣ်သကိးဒီးပကၢၣ်ကိၣ်တၢ်အဂ့ၢ်အပိၢ်တမံၤမံၤဒီးပစံးလၢပစံၣ်ယဲၤယိၵ်ယဲၤတၢ်လီၤ.

၅. **ယိၵ်ဆွဲၣ်** နူၣ်မ့ၢ်ပှၤဃုဘိးဆွဲၣ်လၢလၢၢ်ဖိခိၣ်ဖိလၵ်ဒီးပစံးလၢပယိၵ်ဆွဲၣ်လီၤ. လဲၤယိၵ်အိၣ်ဆွဲၣ်လၢလၢၢ်ခိၣ်လၢၢ်လၵ်နူၣ်နူၢ်ဆွဲၣ်ဒီးပအိၣ်လီၤ. ပှၤကညီနူၣ်တုၤဃုအိၣ်ညၣ်တနူၢ်ဘၣ်ဒီးယိၵ်အိၣ်ဆွဲၣ်စိၤသဒိၣ်စိၤဒီးဖိအိၣ်ယိအိၣ်ဝဲလီၤ.

၆. **ယိၵ်တံၵ်တၢ်ပူၤလၢသ့ၣ်ကျူးကျိၣ်** မ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢၢ်မ့ၢ် ဂ့ၤနူၣ်ပမၤတံၵ်တၢ်ပူၤလီၤ. ပမၤတံၵ်ယၵ်တၢ်ပူၤလၢလၢၢ်လၢလ့လၢသ့ၣ်ကျူးဝၣ်ကျိၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢပယိၵ် တံၵ်လီၤ. တၢ်ပူၤအိၣ်လၢကျဲနူၣ်ပဘၣ်ယိၵ်တံၵ်ယၵ်လၢ လၢၢ်လီၤ. ဒီးယိၵ်တံၵ်ယၵ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤအပူၤလၢလၢၢ်ဒ်ယ့ၢ်ထိၣ်သုတပၢၢ်တဂ့ၤ, ယိၵ်တံၵ်ယၵ်ကုပူၤလၢကိၢ်လဲၢ်တဘ့ၣ်ဝံၤဒီးယိၵ်လီၤအဖိခိၣ်လၢသ့ၣ်တကျိ.

၇. **ယိၵ်ထီ** နူၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်လၢထံကျိပူၤဆုထံခံထးနူၣ်ဒီးပစံးလၢပယိၵ်ထီထံလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတခွဲအိၣ်ညၣ်ဒီးလဲၤယိၵ်ထီထံဆုထံခံထးနူၣ်လီၤ. ပယိၵ်ထီထံနူၣ်မ့ၢ်နီးဒီးကွံဒီးပသရှၤလၢအဃၢၤ,လၢခိလီၤ.

၈. **ယိၵ်လၢၢ်ယိၵ်လ့** နူၣ် မ့ၢ်ပဃုကဝဲၢ်ဒ့ၣ်စိၤညၣ်စိၤ,ဆွဲၣ်ယံၤသဒိၣ်ဒီးပဘိးလၢၢ်ဘိးလ့ဒီးပစံးလၢပယိၵ် လၢၢ်လီၤ. ပဘိးလၢၢ်ဘိၣ်လ့လၢပဃုကဝဲၢ်ညၣ်လၢလၢၢ်ဖိလၵ်နူၣ်ပစံးလၢပယိၵ်လၢၢ်လီၤ. ယိၵ်လၢၢ်လၢအဒိၣ်တဖၣ်နူၣ်ညၣ်အိၣ်လၢအဖိလၵ်ဒီးဖိၣ်နူၵ်ဆုသွ့ပူၤတကှၢ်.

၉. **ယိၵ်လီၤယိၵ်လဲ** နူၣ် မ့ၢ်ပဟဲလီၤလၢထံခံတခီလၢထံကျိပူၤဒီးပစံးလၢပယိၵ်လီၤထံလီၤ. ပလဲၤလီၤ ဆုထံထၣ်တခီလၢထံကျိပူၤနူၣ်မ့ၢ်ပယိၵ်လီၤထံလီၤ. လဲၤယိၵ်လီၤထံတုၤလၢထံထၣ်ဒီး တုၤဝဲလၢထံဖးဒိၣ်တိၤလီၤ.

၁၀. **ယိၵ်ယိၵ်** နူၣ် မ့ၢ်အိၣ်ထဲတၢ်ကတိၤလီၤ. တၢ်အါကဲၣ်ဆိးဒီး ပမ့ၢ်တအဲၣ်ဒီးလၢၤဘၣ်ဒီးပစံးလၢယိၵ်ယိၵ်လီၤ. သ့ၣ်မုၣ်အါလံ,နသါကမၤမနုၤယိၵ်ယိၵ်လဲၣ်.

၁၀–၁. **ယိၵ်ယိၵ်ယၵ်ယၵ်** နူၣ် မ့ၢ်လၢၢ်အိၣ်အါအါကလဲၵ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,သ့ၣ်ကျူးဝၣ်ကျိအိၣ်အါအါကလဲၵ်ဒီးပြါဆံၣ်ပြါဆဲဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢယိၵ်ယိၵ်ယၵ်ယၵ်လီၤ. သ့ၣ်လ့ၣ်ဝၣ်လ့ၣ်အိၣ်ယိၵ်ယိၵ်ယၵ်ယၵ်ဒီး သ့ၣ်ကျူးဝၣ်ကျိအါကၢ,ဟၵ်ဖိုၣ်ကစီဒီတကှၢ်. သရၣ်မၤသ့ၣ်ကူးလၵ်ဝၣ်ကူးလၵ်ယိၵ်ယိၵ်ယၵ်ယၵ်အါကၢ.

၁၁. **ကိၢ်ယိၵ်ကိၢ်သွ့ၣ်** နူၣ် မ့ၢ်မ့ၣ်အိၣ်တၢ်ထိရိၤတမံၤတုၤအကဲထိၣ်လၢသွဲ့ၣ်လးဒီးပစံးလၢကိၢ်ယိၵ်လီၤ. နယိလီၤညၣ်တဘ့ၣ်ကိၢ်ယိၵ်ကိၢ်သွ့ၣ်လၢၵ်လံ, ကိၣ်တလိၣ်သၣ်လၢမ့ၣ်ဒီးကိၢ်ယိၵ်ဝဲလီၤ.

၁၂. **စယိၵ်** နူၣ် မ့ၢ်စယၵ်အဆိလီၤ. စယိၵ်စယၵ်စံးဝဲဒၣ်,စယိၵ်စယၵ်မ့ၢ်သ့ၣ်စရှဝၣ်စရှလၢအအိၣ်ဖိုၣ်အိၣ်တံၤတဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်စယိၵ်စယၵ်လီၤ.

၁၃. **ထုယိၵ်** နူၣ် မ့ၢ်ပကျုၤလီၤဃၢထိၣ်ထုဖှလၢသ့ၣ်ကျူးကျိၣ်ဒီးပစံးလၢထုယိၵ်လီၤ. ထုယိၵ်နူၣ်မ့ၢ်ပမၤဃၢထိၣ်ထုဖှလီၤ.

၁၄. **ယိၵ်လီၤယိၵ်လဲး** နူၣ် မ့ၢ်ပဟၵ်လီၤသ့ၣ်မုၢ်ကျုၢ်ဆုဖၣ်ကပူၤနူၣ် ပစံးလၢပယိၵ်လီၤသ့ၣ်မုၣ်ကျုၢ်လီၤ. ယိၵ်လီၤဘ့ၣ်မုၣ်ကျုၢ်ဆုဖၣ်ကပူၤတကှၢ်.

၁၅. **စံၣ်ယိၵ်စံၣ်ယဲၤ.**

၁၆. **ဒံၣ်ဒၢစယိၵ်** နူၣ် ပှၤလၢတၢ်ဝံတၢ်နါလိၵ်အိၣ်ဒီးသံဆုၣ်သံကနီၤတဖၣ်နူၣ်ပစံးလၢဒံၣ်ဒၢစယိၵ်လီၤ. တၢ်ဒံၣ်ဒၢစယိၵ်ပှၤကညီနူၣ် ဆါထိၣ်ဒ်ပဆါတနံၤဒီးခဲဂီၤသံဝဲနူၣ်မ့ၢ်တၢ်ဒံၣ်ဒၢစယိၵ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢဒံၣ်ဒၢစယိၵ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၇. **ဒိၣ်ကွံၤယိၵ်** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ကျူးကျိလၢပမၤထိၣ်လၢဒိၣ်ကွံၤအကဆူးဒီး ပလှုၤဘဲဒီးပဆုၣ်နီၤလၢအခိၣ်နူၣ်ပစံးလၢဒိၣ်ကွံၤယိၵ်လီၤ. ပှၤကညီလှုၤဘဲနူၣ်ဆုၣ်နီၤလၢဒိၣ်ကွံၤအယိဖိခိၣ်လီၤ.

၁၈. **ဒိၣ်ယိၵ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်ဘျုးတၢ်ညၣ်လၢအိၣ်ဒီးအယံတဖၣ်နူၣ်လၢပကဖိအိၣ်အဂိၢ်ဒီးပစံးလၢပဒိၣ်ယိၵ်လီၤ. တၢ်ညၣ်လၢအဖိးထိယၵ်အယံတဖၣ်နူၣ် ဒိၣ်ယိၵ်ဝံၤစံၢ်ဒီးအံသၣ်ပကဖိအိၣ်ကှၤ,တၢ်ညၣ်လၢဖိးထိယၵ်အယံတဖၣ်နူၣ် ပစံၢ်ဆၢလိဃ့သၣ်ဃ့တသ့ဘၣ်,ဒိၣ်ယိၵ်ဖိအိၣ်လၢကသူလီၤ.

၁၉. **ဖၢယိၵ်** နူၣ်မ့ၢ်ဖၢမုၢ်အဆိလီၤ. ပှၤမၤတကဲအဖၢမုၢ်ယိၵ်နူၣ်အိၣ်မ့ၤတနၵ်ဘၣ်,ပမၤဘုအဖၢမုၢ်ဖၢယိၵ်နူၣ်ပဟးတချူးဘၣ်.

၂၀. **ဖိယိၵ်** နူၣ်မ့ၢ်တုၤလီၤအဆိလီၤ. နမ့ၢ်စံၢ်တဲၤတဲလီၤ

Digitized by Google

ကစၢ်ယွၤအကလုၢ်အကထါဒီးစံၣ်တဲၤတၢ်လီၤဖီယဲာ်တက့ၢ်. ပှၤသူခိၣ်ဖိတဖၣ်နၣ်ပဘၣ်စံၣ်တဲၤတဲလီၤကစၢ်ယွၤအကလုၢ်နၢ်အကထါတၢ်အတၢ်လီၤဖီယဲာ်လီၤ.

၂၁. **သယဲာ်** နၣ် မ့ၢ်သယၢ်အဆီလီၤ. သယဲာ်သယၢ်, သ့ၣ်သရ့ဝၣ်သရ့အါအါကလဲာ်နၣ် မ့ၢ်သယဲာ်သယၢ်လီၤ. ပတဲးခုးမ့ၣ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီး အိၣ်လီၤတဲာ်လၢသယဲာ်သယၢ်လီၤ.

ယီး

၁. **ယီး** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖိလၢပှၤကညီဖိဂီၤလုၣ်လၢအဂၢ်နၣ်ပကိးလၢယီးလီၤ. ဒီးအိၣ်အကလုာ်ကလုာ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီသူၣ်ဝဲတနီၤနီၤလီၤ. ဒီးအိၣ်ဝဲဒီးယီးဒၢယီမံၤ, ယီးဖီယီးဘျ့, ယီးသ့ၣ်အိၣ်ဝဲအကလုာ်ပှဲၤနၣ်လီၤ. ပှၤကညီဖိလုၣ်ဂီၤနၣ်ဖီဝဲလၢယီးအတၢ်နၣ်ဒိၣ်ဘျုးတိၢ်ဘျုးဝဲဒီးဖီယှာ်ဝဲဒီးလုၣ်နၣ်ဒီးလုၣ်ဂီၤဝဲလီၤ. ယီးမိၤဝၣ်မိၤနၣ်အိၣ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါတပူၤပူၤအါကၤ, ယီးနၣ်အတၢ်ဘီကၢ်ကလာ်ဒ်သယီအသီးလီၤ.

၂. **ယီး** co. of **ယဲး** in a variety of significations.

၃. **ယီးယီၤ** နၣ် မ့ၢ်ပဟံးနၢ်ကနဲအဒၢနၣ်ပချံပှံၣ်ထဲအသိတိၣ်ဖိနၣ် ပဟံးနၢ်ဒီးပစံးလၢယီးလီၤ. ယီးမိၤယီၤမိၤနၣ်မ့ၢ်ပဟံးနၢ်ကနဲအဒၢ,ဒီးပပှံၢ်နၢ်အသိလၢအတိၣ်ဖိနၣ်ဒီးပစံးလၢယီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢကွဲယီးကနဲအယီးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤကညီမၤယီးနၣ်ဆါဝဲအပှၤနၢ်ဝဲလီၤ. ယီးနၣ်လီၤတယၢါတပိါဒီးပပှၤဘၣ်တဘးခံဘး, ဒီးဘၣ်တစုစုပပှၤဘၣ်ယါသံး, ဘးပၢၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢကနဲအယီးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ကွဲယီးကနဲအယီးနၣ်မ့ၢ်ပချံပှံၢ်ထိၣ်ကွဲဒၢကနဲအဒၢနၣ်ပမၤလၢယီးလီၤ.

၄. **ယီး** နၣ် မ့မ့ၢ်ဝၣ်လုၣ်ခီလၢပှၤကညီဒုးထိၣ်ဟံၣ်ခိၣ်နၣ်ပစံးလၢယီးလီၤ. ပှၤကညီဒုးထိၣ်ဟံၣ်ခိၣ်လၢယီးနၣ်ခိးဂ့ၤကံၤ,ပှၤယှၢ်တြၢ်ဖိတဖၣ်မၤဟံၣ်ခိၣ်လၢယီးလီၤ. ပမ့ၢ်မၤဟံၣ်ခိၣ်လၢယီးဒီးပလီၤသ့ၣ်ဖးဘၣ်ဝၣ်အါအါကလဲာ်လီၤ.

၅. **ယီး** နၣ် မ့ၢ်ပဂံၢ်တၢ်လၢလွဲၢ်အမံၤခံစုနၣ်ပစံးလၢယီးလီၤ. ပှၤကညီယီးဂၤနၣ် မ့ၢ်နီၤဖးအသးလွဲၢ်ဂၤတဖုဒီးအိၣ်ခံဖုမိၤလီၤ.

၆. **ယီးဒၢ** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖိလၢပသူၣ်ဒီးပရူၣ်နၢ်အဂံၢ်ဒီးပဖီဂီၤလုၣ်နၣ်ပစံးလၢယီးဒၢလီၤ. ယီးဒၢနၣ်ပသူၣ်ဒၢဒီးပကိးလၢယီးဒၢလီၤ. ပှၤတနီၤနီၤသူၣ်ကရၢယီးအါအါကလဲာ်ဒီးရူၣ်နၢ်ဝဲအဂံၢ်ဖီဂီၤလုၣ်ဒီးကိးဝဲလၢယီးဒၢလီၤ.

၇. **ယီးဖိ** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖိတကလုာ်ထဲစုမုၢ်စုဆၣ်ဒီး အိၣ်လၢကစၢၢ်ခံကစၢၢ်လီၤအါအါကလဲာ်ဒီးပရူၣ်နၢ်အဂံၢ်ဒီးပဖီဂီၤလုၣ်နၣ်ပကိးလၢယီးဖိလီၤ. ယီးဖိနၣ်ပတဘၣ်သူၣ်ဘၣ်,မဲထိၣ်ဒၣ်အတၢ်လီၤ.

၈. **ယီးဘျ့** နၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ဖိတကလုာ်လၢပှၤကညီဖိဂီၤလုၣ်လၢအဂံၢ်နၣ် ဒီးအစိးဒီးအဖံးလာ်နၣ်ဘျ့ ဒီးပကိးလၢယီးဘျ့လီၤ. ဒီးယီးဘျ့နၣ်မ့ၢ်ယီးတကလုာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၉. **ယီးမံၤ** နၣ် မ့ၢ်ယီးတကလုာ်အထံးဖးဒိၣ်ဒ်သ့ၣ်အသိးဒီးပဖီဂီၤလုၣ်လၢအဂံၢ်နၣ်ပကိးလၢယီးမံၤလီၤ. ဒီးပကိးလၢယီးသ့ၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၀. **ယီးသ့ၣ်** နၣ် မ့ၢ်ယီးတကလုာ်အထံးဖးဒိၣ်ဒ်သ့ၣ်အသိးဒီး ပဖီဂီၤလုၣ်လၢအတၢ်ဒီးပစံးလၢယီးသ့ၣ်လီၤ. ဒီးပကိးလၢယီးမံၤစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၁. **ယီးသိ** နၣ် မ့ၢ်ကသံၣ်လၢပှၤကညီကျုးလီၤအစုပူၤလိၢ်ခိၣ်ပူၤလိၢ်နၣ် ပကိးလၢယီးသိလီၤ. ဒီးမ့ၢ်မၤဝဲလၢယီးဒီးပကိးလၢယီးအသိလီၤ.

၁၂. **ယီးဘ့ၣ်ဘီၣ်** နၣ် မ့ၢ်ဝၣ်ဘီၣ်တပၢးလၢအဖိးထိယှာ်ဝၣ်ဘီၣ်တအိၣ်ဒီးအကမူၣ်နၣ်ပစံးလၢဝၣ်ယီးဘ့ၣ်ဘီၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢဝၣ်ဘီၣ်အယီးဘ့ၣ်တစုစုလီၤ.

၁၃. **ကိာ်ယီး** နၣ် မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤ,ပှၤသပျုၤကညီအကိာ်ယှၢ်ဒီနၣ်ပစံးလၢအကိာ်ယီးလီၤ. ပှၤကညီအကိာ်ယှၢ်ဒီနၣ်ပစံးလၢပှၤကညီအကိာ်ယီးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤကညီအကိာ်ယှၢ်ဒီနၣ်လီၤက်လၢကိၢ်ယီးအထ့ၣ်ဒီးပစံးလၢပှၤကညီအကိာ်ယီးလီၤ.

၁၄. **ကိၢ်ယီးကိၢ်ဝၣ်** နၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိယၢ်တကလုာ်ထဲမှၤဖှံၣ်ဒီးသူဝဲဒီးအဒံးဝါဝဲနၣ်ပကိးလၢကိၢ်ယီးလီၤ. ကိၢ်ယီးနၣ်အိၣ်လၢသ့ၣ်အိပူၤ, မၤအပူၤလၢသ့ၣ်အိပူၤနၣ်အိၣ်ဒီးအဒၢဒီးအယါ,ဒီးအအ့ၣ်ဒီးအစီဒီးပကိးလၢကိၢ်ယီးလီၤ. ကိၢ်ယီးအမိၢ်ပှၢ်နၣ် ပကိးလၢကိၢ်ယီး,ကိၢ်ယီးအယါနၣ်ပကိးစ့ၢ်ကီးလၢကိၢ်ယီးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပကိးလၢကွိၢ်ယီးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၅. **ယဲးယီး** နၣ် မ့ၢ်တၢ်တအိၣ်ဘၣ်လ့ၤတက့ၤဒီး ပစံးလၢတအိၣ်ဘၣ်ယဲးယီးလီၤ. ဟ့တအိၣ်လၢၤမးယဲးယီးဒီတဘ့ၣ်ဟါမ်ၢ်ဒီးစယုတထံၣ်ဘၣ်ယဲးယီးဘၣ်.

၁၆. **စယီး** နၣ်မ့ၢ်အီကံတၢ်ဖံးလၢပှၤဒုးသုးဒုးသံၣ်မာ်ရူးမာ်ခီတဖၣ်သိးဝဲနၣ်ပကိးလၢစယီးလီၤ. ပှၤဒုးသုးဖိမာ်ခီတဖၣ်နၣ်ဒ်ဘီမိၤနးမိၤဘၣ်သုတနာ်တဂ့ၤဒီးသိးဒီးစယီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢသယီးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၇. **စိၤဝံယီး** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖိတကလုာ်အတၢ်ဘီဒ်ယီးအသိးဒီးပကိးလၢစိၤဝံယီးလီၤ. ဒီးပတဖီဂီၤလုၣ်လၢအဂံၢ်ဘၣ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်သ့ၣ်ဖိကြိကြိဒၣ်တၢ်လီၤ.

၁၈. **ပှံၢ်ယီး** နၣ် မ့ၢ်ပချံထိၣ်ကနဲအဒၢနၣ်ဒီးပဂၢ်လီၤဆူသွဲပူၤဒီးပတဲာ်လၢနိၣ်တဲာ်ဒီးပဒိးထိၣ်နၢ်အထံနၣ်ဒီးယီးထိၣ်ဖိလၢထံအဖိခိၣ်နၣ် ပဟံးနၢ်ဒီးပစံးလၢပပှံၢ်ယီးလီၤ. ပပှံၢ်ယီးနၣ်ပပှံၢ်လၢသွဲပူၤ.

Digitized by Google

၁၉. **လါယီး** နူဉ် မ့ၢ်လါတဘ့ဉ်အမံၤလီၤ. ဘဉ်ဆဉ်ဒီး ပကီးလၢလါယီးနူဉ်အဂ့ၢ်ဒ်လဲဉ်ဒ်လဲဉ်နူဉ်ပစံးတသ့ ဘဉ်,လါယီးနူဉ်မ့ၢ်တၢ်စူၤအလါလၢတလၢၤထူစံာ်အလါ နူဉ်ပစံးလၢလါယီးလီၤ.

၂၀. **ယံာ်ယီး** နူဉ်မ့ၢ်စတနၢ်ဟူဘဉ်,စတသ့ဉ်ညါဘဉ်ယဲ ဘဉ်.

၂၁. **ဝဉ်ယီးဘ့ဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ဝဉ်ဘိဉ်ကပၤးလၢဖိးထီယာ် ဝဉ်နူဉ်ပစံးလၢဝဉ်ယီးဘ့ဉ်တစုစုပစံးလၢယီးဘ့ဉ်ဘိဉ် တစုစုလီၤ. ဝဉ်ယိဉ်ဘ့ဉ်နူဉ်တုၤဝဉ်ပှၢ်ဒီးအယီးဘ့ဉ်လီၤ တအိးကွံာ်ဝဲလီၤ.

၂၂. **သယီးကတီၤ** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤဆးတၢ်ဖံးလၢအိကံဒီးသိး ထိဉ်ဝဲနူဉ်ဒီးပစံးလၢသယီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢစယီးစ့ၢ်ကီး လီၤ.သုးခိဉ်တနီၤနီၤသိးဒီးသယီးလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒဉ်.

၂၃. **သီယီး** နူဉ် မ့ၢ်ပဝ့ၤထိဉ်ယီးလၢသပၢၤပှၤတုၤအပှံၢ် ကဲထိဉ်လၢထံဒီး ပပှံၢ်လၢတၢ်ကံးညာ်ဆူတၢ်ပှၤတပှၤပှၤ ဒီး ပစံးလၢပသီယီးလီၤ. ပသီယီးလၢဝီၤပှၤနူဉ်ပဟံးနူဉ် ထဲအစီထဲလၢအအံဉ်တအိဉ်ဘဉ်နူဉ်ဘိဂ့ၤကၢ.

၂၄. **ဟံဉ်ခိဉ်ယီး** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီဒုးထိဉ်ဟံဉ်ခိဉ်လၢ ဝဉ်ခိနူဉ် လီၤသ့ဉ်ဖးဝဉ်ထီဒူခံခိခံခိနူဉ်အါအါကလဲာ်ဒီး ဒုးထိဉ်ဟံဉ်ခိဉ်နူဉ်ပစံးလၢဟံဉ်ခိဉ်ယီးလီၤ. ပှၤကညီမၢ ဟံဉ်ခိဉ်ယီးနူဉ်မ့ၢ်ပှၤကညီလၢကိၢ်ယှၢ်တခီနူဉ်မၢဝဲလီၤ.

ယိဉ်

၁. **ယိဉ်** နူဉ် မ့ၢ်တၢ်အိဉ်ဒီးအဂဲာ်ကနူၤထိဉ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်အလှၢ်ပိကျိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအယိဉ်လီၤ. သ့ဉ်လွံၢ်ပိ ကျိနူဉ်အိဉ်ဒီးအယိဉ်,ဒ်းတၤသ့ဉ်တၤသဉ်တမဉ်နူဉ်မ့ၢ် အိဉ်ဒီးအလှၢ်ဒီး ပစံးလၢအိဉ်ဒီးအယိဉ်လီၤ. ပစံးလၢ ယိဉ်နူဉ်မ့ၢ်တၢ်အလှၢ်,တၢ်ဂဲာ်ကနူၤထိဉ်အသးနူဉ်မ့ၢ်တၢ် အယိဉ်လီၤ. ဒီးပဖးသ့ဉ်ဖးတၢ်တလ့ဉ်တလ့ဉ်နူဉ်ပစံး လၢတယိဉ်တယိဉ်လီၤ. ယိဉ်နူဉ်မ့ၢ်တၢ်သဉ်အယိဉ်,ဘိ သလီးသဉ်အယိဉ်,တကီပျုၤသဉ်အယိဉ်,ဒံဆဉ်ပိကျိ သဉ်အယိဉ်,တၢ်ခဲလၢာ်နူဉ်မ့ၢ်ဂဲာ်ကနူၤထိဉ်အသးဒီး အိဉ်ထိဉ်ဒီးအလှၢ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢအယိဉ်လီၤ.

၂. **ယိဉ်** နူဉ် မ့ၢ်တလၢၤတိဉ်အှးခဲကစီၤထိဉ်ထိထိက လဲာ်,ယိဉ်ကလာ်ဒီး ဖှူဝါဝဲလၢထူဉ်ဒီးဝီၤထိဉ်ဝဲလၢနိဉ် ကိၢ်ဘိအလုၤဒီးဘါဝဲနူဉ်ပကီးလၢယိဉ်လီၤ. ယိဉ်ကစီၤ ထိဉ်ဖးထိယိဉ်ကလာ်ဒီး ပကီးလၢယိဉ်လီၤ. တလၢၤတ့ ယိဉ်နူဉ်တ့ဝဲအခိဉ်ထံးကတြၢဒၢဒီးအခိဉ်စူလီၤစ့ၢ်တလှၢ် ဒီးကစီၤထိဉ်ဖးထိယိဉ်ကလာ်လီၤ. ဒီးပကီးဒီးအဆိ လၢယိဉ်ဝဉ်လီၤ. တလၢၤတဖဉ်ဘါယိဉ်ဘါဝဉ်စံးဝဲဒဉ်.

၃. **ယိဉ်ယိဉ်ယိဉ်ယိဉ်** နူဉ် မ့ၢ်တလၢၤမၢတၢ်ကီၤဖးဒိဉ်ဖး ထိဒီးဒုးဟးဝဲနူဉ်ပကွၢ်မၢအသးယိဉ်ယိဉ်ယိဉ်ယိဉ်လီၤ.

တလၢၤတကၤမၢတၢ်ကီၤဖးဒိဉ်လၢသကွိဉ်ဒီး ဒုးဟးဝဲလၢ တၢ်ဖှိပှၤယိဉ်ယိဉ်ယိဉ်ယိဉ်လီၤ.

၄. **ယိဉ် စ့ၢ်ကီၤစ့ၢ်** နူဉ် မ့ၢ်ပသးပှၢ်စံးဝဲဒဉ်,မ့ၢ်ယိဉ် လိာ်ကီၤလိာ်အထဉ်လီၤဆဲးစ့ၢ်လိာ်အသးဒီး စံးဝဲလၢ ယိဉ်စ့ၢ်ကီၤစ့ၢ်လီၤ. ယိဉ်စ့ၢ်ကီၤစ့ၢ်နူဉ် မ့ၢ်ယိဉ်လိာ်ဒီး ကီၤလိာ်အထဉ်လီၤဆဲးစ့ၢ်လိာ်အသးဒီးပစံးလၢယိဉ် စ့ၢ်ကီၤစ့ၢ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကိဉ်စ့ၢ်ကီၤစ့ၢ်လီၤ. ပ သးပှၢ်စံးဝဲဒဉ်.

၅. **ယိဉ်လဲၤကီၤလဲၤ** နူဉ် မ့ၢ်ထံဖးဒိဉ်လၢအဒိဉ်ကတၢၢ် နူဉ် ပသးပှၢ်ကီးလၢယိဉ်လဲၤကီၤလဲၤလီၤ. ထံလၢအဒိဉ် ကတၢၢ်လၢပသးပှၢ်စံဉ်တဲၤဝဲနူဉ် မ့ၢ်ယိဉ်လဲၤကီၤလဲၤနူဉ် လီၤ. ယိဉ်လဲၤကီၤလဲၤနူဉ်မ့ၢ်ယိဉ်လိာ်ကီၤလိာ်နူဉ် ပသး ပှၢ်လၢပျπစံးလၢယိဉ်လဲၤကီၤလဲၤလီၤ.

၆. **ယိဉ်လိာ်** နူဉ် မ့ၢ်ထံဖးဒိဉ်တလိာ်လၢမှာ်နှာ်တခီနူဉ် ဒိဉ်နှၢ်ထံအဂၤအလိာ်ဒီးပသးပှၢ်စံးလၢယိာ်လိာ်လီၤ. ထံ ဒိဉ်လၢဟိဉ်ခိဉ်ချၢအံၤမ့ၢ်ယိဉ်လိာ်ဒီးကီၤလိာ်, ဒီးနိဉ်ဒီး ကွာ်အလိာ်လီၤပသးပှၢ်စံးဝဲဒဉ်,ယိဉ်လိာ်, ဒီးကီၤလိာ် နူဉ်ဒီးနိဉ်ဒီးကွာ်အလိာ်နူဉ်လီၤဆဲးစ့ၢ်တပှၤယီဒီးလဲၢ်မး လီၤ. ထိဉ်သ့ထိဉ်ကီးယှၤနွံနံၤနွံနၤကဟ်တလိာ်လီၤ.

၇. **ယိဉ်လိာ်ကီၤလိာ်** နူဉ် ပနၢ်ဟူထဲပသးပှၢ်စံဉ်တဲၤ ဝဲမ့ၢ်ထံဖးဒိဉ်အလိာ်ဒီး ယွၤသကွဲယွၤကဒါဆူအခံတခီ လီၤစံးဝဲဒဉ်ဒီးမၢဝဲလၢထဲ–

ယိဉ်လိာ်လၢအယွၤသကွဲ
ကီၤလိာ်လၢအယွၤသကွဲ
တၢ်ဘိးကှဉ်သ့မ့ၢ်သိယံၤ
တၢ်ဘိးဘျၢသ့မ့ၢ်သိယံၤ
တၢ်ဟၢခိဉ်ယွၤအလိၢ်မံ
လဲၤသံးသုးပခိဉ်နၢဉ်ခံ
ယိဉ်လိာ်လၢအယွၤကဒါ
ကီၤလိာ်လၢအယွၤကဒါ
တၢ်ဘိးကှဉ်သ့မ့ၢ်သိခါ
တၢ်ဘိးဘျၢသ့မ့ၢ်သိခါ
တၢ်ဟၢခိဉ်ယွၤအလိၢ်ဒါ
လဲၤသံးသုးပခိဉ်ညါသး

၈. **ယိဉ်ဝၢ်ကီၤဝၢ်** နူဉ် မ့ၢ်လၢပိဉ်လဲဉ်ဝၢ်ဘးခီလၢမှာ်နှာ် လၢမူလီၤဆဲးဟိဉ်လီၤဆဲးနူဉ်ပစံးလၢယိဉ်ဝၢ်ကီၤဝၢ်လီၤ.

၉. **ယိဉ်ဝဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၢသ့ဉ်မုဉ်လၢဝဉ်လှဉ်ဝဉ် ခိဒီးပစံးလၢယိဉ်ဝဉ်လီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢကွဉ်လီၤ. ပှၤ ကညီနူဉ်မ့ၢ်ဖိအိဉ်မှၤဒီးလဲၤမၢထိဉ်ယိဉ်ဝဉ်တဃဲးဒီး ဆိဉ်ကဲၤဝဲဒီးဖိအိဉ်မှၤလီၤ. လဲၤမၢသ့ဉ်မုဉ်ယိဉ်ဝဉ်,ပ ကဖိအိဉ်မှၤလီၤ.

၁၀. **ယိဉ်ဝဉ်** နူဉ် မ့ၢ်ယိဉ်လၢတလၢၤမၢအှးခဲဒီးတိဉ်

Digitized by Google

ကစၢ်ယွၤအကလုၢ်အကထၢဒီးစံၣ်တဲၤတ့ၤလီၤဖိယာ်တ ကွၢ်. ပှၤသူမိၣ်ဖိတဖၣ်နၣ်ပဘၣ်စံၣ်တဲၤတဲလီၤကစၢ်ယွၤ အကလုၢ်နၢ်အကထၢတ့ၤအတ့ၤလီၤဖိယာ်လီၤ.

၂၁. **သယာ်** နၣ် မ့ၢ်သယာ်အဆိလီၤ. သယာ်သယာ်, သ့ၣ်သရ့ဝၣ်သရ့အါအါကလဲာ်နၣ် မ့ၢ်သယာ်သယာ် လီၤ. ပတဲးခုးမ့ၣ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီး အိၣ်လီၤတဲာ်လၢသ ယာ်သယာ်လီၤ.

ယိး

၁. **ယိး** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖိလၢပှၤကညီဖိဂီၤလှၣ်လၢအဂၤနၣ် ပကိးလၢယိးလီၤ. ဒီးအိၣ်အကလုာ်ကလုာ်လီၤ. ဒီးပှၤ ကညီသူၣ်ဝဲတနီၤနီၤလီၤ. ဒီးအိၣ်ဝဲဒီးယိးဒၢယိမံၤ, ယိး ဖိယိးဘျ, ယိးသ့ၣ်အိၣ်ဝဲအကလုာ်ပှဲၤနၣ်လီၤ. ပှၤကညီ ဖိလှၣ်ဂီၤနၣ်ဖိဝဲလၢယိးအတၢ်နၣ်ဒိၣ်ဘျုးတိၢ်ဘျုးဝဲဒီးဖိ ယှာ်ဝဲဒီးလှၣ်နၣ်ဒီးလှၣ်ဂီၤဝဲလီၤ. ယိးစိၤဝၣ်စိၤနၣ်အိၣ် လၢပှၢ်လၢ်ကျါတပူၤပူၤအါကၢ, ယိးနၣ်အတၢ်ဘီကၢ်က လာ်ဒ်သယိအသိးလီၤ.

၂. **ယိး** co. of **ယဲး** in a variety of significations.

၃. **ယိးယိၤ** နၣ် မ့ၢ်ပဟံးနၢ်ကနဲအဒၢနၣ်ပချံပှံၣ်ထဲအ သိတိၣ်ဖိနၣ် ပဟံးနၢ်ဒီးပစံးလၢယိးလီၤ. ယိးစိၤယိၤ စိၤနၣ်မ့ၢ်ပဟံးနၢ်ကနဲအဒၤဒီးပပှံၢ်နၢ်အသိလၢအတိၣ်ဖိ နၣ်ဒီးပစံးလၢယိးလီၤ. ဒီးပစံးလၢကွဲယိးကနဲအယိး စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤကညီမၤယိးနၣ်ဆါဝဲအပှၤနၢ်ဝဲလီၤ. ယိးနၣ်လီၤတယၢၢ်တပိၢ်ဒီးပပှၤဘၣ်တဘားခံဘား, ဒီး ဘၣ်တစုစုပပှၤဘၣ်ယါၢ်သံး, ဘားပၢၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢက နဲအယိးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ကွဲယိးကနဲအယိးနၣ်မ့ၢ်ပချံပှံၢ်ထိၣ် ကွဲဒၢကနဲအဒၢနၣ်ပမၤလၢယိးလီၤ.

၄. **ယိး** နၣ် မ့မ့ၢ်ဝၣ်လှၣ်ခိလၢပှၤကညီဒုးထိၣ်ဟံၣ်ခိၣ် နၣ်ပစံးလၢယိးလီၤ. ပှၤကညီဒုးထိၣ်ဟံၣ်ခိၣ်လၢယိး နၣ်ခိးဂ့ၤကံၢ,ပှၤယှၢ်တြၢ်ဖိတဖၣ်မၤဟံၣ်ခိၣ်လၢယိးလီၤ. ပမ့ၢ်မၤဟံၣ်ခိၣ်လၢယိးဒီးပလိၤသ့ၣ်ဖးဘၣ်ဝၣ်အါအါက လဲာ်လီၤ.

၅. **ယိး** နၣ် မ့ၢ်ပဂံၢ်တၢ်လၢလွံၢ်အမံၤခံစုနၣ်ပစံးလၢယိး လီၤ. ပှၤကညီယိးဂၤနၣ် မ့ၢ်နီၤဖးအသးလွံၢ်ဂၤတဖုဒီး အိၣ်ခံဖုစိၤလီၤ.

၆. **ယိးဒၢ** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖိလၢပသူၣ်ဒီးပရူၣ်နၢ်အဂံၢ်ဒီး ပဖိဂီၤလှၣ်နၣ်ပစံးလၢယိးဒၢလီၤ. ယိးဒၢနၣ်ပသူၣ်ဒၢဒီး ပကိးလၢယိးဒၢလီၤ. ပှၤတနီၤနီၤသူၣ်ကရၢယိးအါအါ ကလဲာ်ဒီးရူၣ်နၢ်ဝဲအဂံၢ်ဖိဂီၤလှၣ်ဒီးကိးဝဲလၢယိးဒၢလီၤ.

၇. **ယိးဖိ** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖိတကလုာ်ထဲစုမုၢ်စုဆၣ်ဒီး အိၣ် လၢကစၢၢ်ခံကစၢၢ်လီၤအါအါကလဲာ်ဒီးပရူၣ်နၢ်အဂံၢ်ဒီး ပဖိဂီၤလှၣ်နၣ်ပကိးလၢယိးဖိလီၤ. ယိးဖိနၣ်ပတဘၣ်

သူၣ်ဘၣ်,မဲထိၣ်ဒၣ်အတၢ်လီၤ.

၈. **ယိးဘျ** နၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ဖိတကလုာ်လၢပှၤကညီဖိဂီၤလှၣ် လၢအဂံၢ်နၣ်ဒီးအစိးဒီးအဖံးလာ်နၣ်ဘျ ဒီးပကိးလၢယိး ဘျလီၤ. ဒီးယိးဘျနၣ်မ့ၢ်ယိးတကလုာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၉. **ယိးမံၤ** နၣ် မ့ၢ်ယိးတကလုာ်အထံးဖးဒိၣ်ဒ်သ့ၣ်အ သိးဒီးပဖိဂီၤလှၣ်လၢအဂံၢ်နၣ်ပကိးလၢယိးမံၤလီၤ. ဒီး ပကိးလၢယိးသ့ၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၀. **ယိးသ့ၣ်** နၣ် မ့ၢ်ယိးတကလုာ်အထံးဖးဒိၣ်ဒ်သ့ၣ် အသိးဒီး ပဖိဂီၤလှၣ်လၢအတၢ်ဒီးပစံးလၢယိးသ့ၣ်လီၤ. ဒီးပကိးလၢယိးမံၤစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၁. **ယိးသိ** နၣ် မ့ၢ်ကသံၣ်လၢပှၤကညီကျးလီၤအစုပူၤ လိၢ်ခိၣ်ပူၤလိၢ်နၣ် ပကိးလၢယိးသိလီၤ. ဒီးမ့ၢ်မၤဝဲလၢ ယိးဒီးပကိးလၢယိးအသိလီၤ.

၁၂. **ယိးဘ့ၣ်ဘိၣ်** နၣ် မ့ၢ်ဝၣ်ဘိၣ်တပၤးလၢအဖိးထိ ယာ်ဝၣ်ဘိၣ်တအိၣ်ဒီးအကမူၣ်နၣ်ပစံးလၢဝၣ်ယိးဘ့ၣ် ဘိၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢဝၣ်ဘိၣ်အယိးဘ့ၣ်တစုစုလီၤ.

၁၃. **ကိာ်ယိး** နၣ် မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤ,ပှၤသပျၢၤက ညီအကိာ်ယှၢ်ဒိနၣ်ပစံးလၢအကိာ်ယိးလီၤ. ပှၤကညီအ ကိာ်ယှၢ်ဒိနၣ်ပစံးလၢပှၤကညီအကိာ်ယိးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤ ကညီအကိာ်ယှၢ်ဒိနၣ်လီၤက်လၢကိၢ်ယိးအထ့ၣ်ဒီးပစံး လၢပှၤကညီအကိာ်ယိးလီၤ.

၁၄. **ကိၢ်ယိးကိၢ်ဝၣ်** နၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိယၢ်တကလုာ်ထဲမှၤ ဖှံၣ်ဒီးသူဝဲဒီးအဒံးဝါဝဲနၣ်ပကိးလၢကိၢ်ယိးလီၤ. ကိၢ် ယိးနၣ်အိၣ်လၢသ့ၣ်အိပူၤ, မၤအပူၤလၢသ့ၣ်အိပူၤနၣ် အိၣ်ဒီးအဒၢဒီးအယါ,ဒီးအအ့ၣ်ဒီးအစီဒီးပကိးလၢကိၢ် ယိးလီၤ. ကိၢ်ယိးအမိၢ်ပှၢ်နၣ် ပကိးလၢကိၢ်ယိး,ကိၢ်ယိး အယါနၣ်ပကိးစ့ၢ်ကီးလၢကိၢ်ယိးစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပကိး လၢကွိၢ်ယိးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၅. **ယဲးယိး** နၣ် မ့ၢ်တၢ်တအိၣ်ဘၣ်လ့ၤတက့ၤဒီး ပစံး လၢတအိၣ်ဘၣ်ယဲးယိးလီၤ. ဟ့တအိၣ်လၢၤမးယဲးယိး ဒီတဘ့ၣ်ဟါမၢ်ဒီးစယုတထံၣ်ဘၣ်ယဲးယိးဘၣ်.

၁၆. **စယိး** နၣ်မ့ၢ်အိကံတၢ်ဖံးလၢပှၤဒုးသုးဒုးသံၣ်မာ်ရူး မာ်ခိတဖၣ်သိးဝဲနၣ်ပကိးလၢစယိးလီၤ. ပှၤဒုးသုးဖိမာ် ခိတဖၣ်နၣ်ဒ်ဘီစိၤနးစိၤဘၣ်သုတနာ်တဂ့ၤဒီးသိးဒီးစ ယိးလီၤ. ဒီးပစံးလၢသယိးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁၇. **စီၤဝံယိး** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖိတကလုာ်အတၢ်ဘိဒ်ယိး အသိးဒီးပကိးလၢစီၤဝံယိးလီၤ. ဒီးပတဖိဂီၤလှၣ်လၢ အဂံၢ်ဘၣ်လီၤ. ဒီးမ့ၢ်သ့ၣ်ဖိကြိကြိဒၣ်တၢ်လီၤ.

၁၈. **ပှံၢ်ယိး** နၣ် မ့ၢ်ပချံထိၣ်ကနဲအဒၢနၣ်ဒီးပဂၢ်လီၤဆူ သွပူၤဒီးပတံာ်လၢနိၣ်တံာ်ဒီးပဒိးထိၣ်နၢ်အထံနၣ်ဒီးယိး ထိၣ်ဖိလၢထံအဖိခိၣ်နၣ် ပဟံးနၢ်ဒီးပစံးလၢပပှံၢ်ယိး လီၤ. ပပှံၢ်ယိးနၣ်ပပှံၢ်လၢသွပူၤ.

Digitized by Google

၁၉. **လါယီး** နူၣ် မ့ၢ်လါတဘ့ၣ်အမံၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီး ပကီးလၢလါယီးနူၣ်အဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်ဒ်လဲၣ်နူၣ်ပစံးတသ့ဘၣ်,လါယီးနူၣ်မ့ၢ်တၢ်ရူၤအလါလၢတလၢၤထ့စ်ာ်အလါနူၣ်ပစံးလၢလါယီးလီၤ.

၂၀. **ယံာ်ယီး** နူၣ်မ့ၢ်စတနၢ်ဟ့ဘၣ်,စတသ့ၣ်ညါဘၣ်ယဲဘၣ်.

၂၁. **ဝၣ်ယီးဘ့ၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ဝၣ်ဘိၣ်ကပၢးလၢဖိးထီယာ်ဝၣ်နူၣ်ပစံးလၢဝၣ်ယီးဘ့ၣ်တစုစုပစံးလၢယီးဘ့ၣ်ဘိၣ်တစုစုလီၤ. ဝၣ်ယိၣ်ဘ့ၣ်နူၣ်တ့ၤဝၣ်ပှၢ်ဒီးအယီးဘ့ၣ်လီၤတအိးကွံာ်ဝဲလီၤ.

၂၂. **သယီးကတီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဆးတၢ်ဖံးလၢအီကံဒီးသီးထိၣ်ဝဲနူၣ်ဒီးပစံးလၢသယီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢစယီးစ့ၢ်ကီးလီၤ.သုးခိၣ်တနီၤနီၤသီးဒီးသယီးလီၤ. ပသးပှ်စံးဝဲဒၣ်.

၂၃. **သီယီး** နူၣ် မ့ၢ်ပဝ့ၤထိၣ်ယီးလၢသပၢၤပှၤတ့ၤအပှ်ၢ်ကဲထိၣ်လၢထံဒီး ပပှ်ၢ်လၢတၢ်ကံးညာ်ဆူတၢ်ပှၤတပှၤပှၤဒီး ပစံးလၢပသီယီးလီၤ. ပသီယီးလၢဗီၤပှၤနူၣ်ပဟံးနူၣ်ထဲအစီထံလၢအအံၣ်တအိၣ်ဘၣ်နူၣ်ဘိဂ့ၤကၢ.

၂၄. **ဟံၣ်ခိၣ်ယီး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဒုးထိၣ်ဟံၣ်ခိၣ်လၢဝၣ်ခီနူၣ် လီၤသ့ၣ်ဖးဝၣ်ထီဒူခံခီခံခီနူၣ်အါအါကလဲာ်ဒီးဒုးထိၣ်ဟံၣ်ခိၣ်နူၣ်ပစံးလၢဟံၣ်ခိၣ်ယီးလီၤ. ပှၤကညီမၤဟံၣ်ခိၣ်ယီးနူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီလၢကိၢ်ယှၢ်တခီနူၣ်မၤဝဲလီၤ.

ယိၣ်

၁. **ယိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဒီးအဂဲာ်ကနူၤထိၣ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်အလှၢ်ပီကျိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢအယိၣ်လီၤ. သ့ၣ်လ့ၢ်ပီကျိနူၣ်အိၣ်ဒီးအယိၣ်,ဒ်းတၤသ့ၣ်တၤသၣ်တဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးအလှၢ်ဒီး ပစံးလၢအိၣ်ဒီးအယိၣ်လီၤ. ပစံးလၢယိၣ်နူၣ်မ့ၢ်တၢ်အလှၢ်,တၢ်ဂဲာ်ကနူၤထိၣ်အသးနူၣ်မ့ၢ်တၢ်အယိၣ်လီၤ. ဒီးပဖးသ့ၣ်ဖးတၢ်တလ့ၣ်တလ့ၣ်နူၣ်ပစံးလၢတယိၣ်တယိၣ်လီၤ. ယိၣ်နူၣ်မ့ၢ်တၢ်သၣ်အယိၣ်,ဘိသလီးသၣ်အယိၣ်,တကီပျုၤသၣ်အယိၣ်,ဒ်ဆၣ်ပီကျိသၣ်အယိၣ်,တၢ်ခဲလၢာ်နူၣ်မ့ၢ်ဂဲာ်ကနူၤထိၣ်အသးဒီးအိၣ်ထိၣ်ဒီးအလှၢ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢအယိၣ်လီၤ.

၂. **ယိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တလၢၢတိၣ်အူးခဲကစီၤထိၣ်ထိထိကလဲာ်,ယိၣ်ကလာ်ဒီး ဖှူဝါဝဲလၢထူၣ်ဒီးဗီၤထိၣ်ဝဲလၢနီၣ်ကိၢ်ဘီအလုၤဒီးဘါဝဲနူၣ်ပကီးလၢယိၣ်လီၤ. ယိၣ်ကစီၤထိၣ်ဖးထီယိၣ်ကလာ်ဒီး ပကီးလၢယိၣ်လီၤ. တလၢၢတ့ယိၣ်နူၣ်တ့ဝဲအခိၣ်ထံးကတြၢဒၢဒီးအခိၣ်ရှလီၤရှ့ၢ်တလှၢ်ဒီးကစီၤထိၣ်ဖးထီယိၣ်ကလာ်လီၤ. ဒီးပကီးဒီးအဆိလၢယိၣ်ဝၣ်လီၤ. တလၢၢတဖၣ်ဘါယိၣ်ဘါဝၣ်စံးဝဲဒၣ်.

၃. **ယိၣ်ယိၣ်ယိၣ်ယိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တလၢၢမၤတၢ်ဂီၤဖးဒိၣ်ဖးထီဒီးဒုးဟးဝဲနူၣ်ပကွၢ်မၤအသးယိၣ်ယိၣ်ယိၣ်ယိၣ်လီၤ. တလၢၢတဂၤမၤတၢ်ဂီၤဖးဒိၣ်လၢသကွိၣ်ဒီး ဒုးဟးဝဲလၢတၢ်ပျိပှၤယိၣ်ယိၣ်ယိၣ်ယိၣ်လီၤ.

၄. **ယိၣ်စှၢ်ကီၤစှၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပသးပှ်စံးဝဲဒၣ်,မ့ၢ်ယိၣ်လိာ်ကီၤလိာ်အထၣ်လီၤဆဲးစှၢ်လိာ်အသးဒီး စံးဝဲလၢယိၣ်စှၢ်ကီၤစှၢ်လီၤ. ယိၣ်စှၢ်ကီၤစှၢ်နူၣ် မ့ၢ်ယိၣ်လိာ်ဒီးကီၤလိာ်အထၣ်လီၤဆဲးစှၢ်လိာ်အသးဒီးပစံးလၢယိၣ်စှၢ်ကီၤစှၢ်,ဒီးပှၤတနီၤနီၤစံးလၢကိၣ်စှၢ်ကီၤစှၢ်လီၤ. ပသးပှ်စံးဝဲဒၣ်.

၅. **ယိၣ်လဲၤကီၤလဲၤ** နူၣ် မ့ၢ်ထံဖးဒိၣ်လၢအဒိၣ်ကတၢၢ်နူၣ် ပသးပှ်ကီးလၢယိၣ်လဲၤကီၤလဲၤလီၤ. ထံလၢအဒိၣ်ကတၢၢ်လၢပသးပှ်စံၣ်တဲၤဝဲနူၣ် မ့ၢ်ယိၣ်လဲၤကီၤလဲၤနူၣ်လီၤ. ယိၣ်လဲၤကီၤလဲၤနူၣ်မ့ၢ်ယိၣ်လိာ်ကီၤလိာ်နူၣ် ပသးပှ်လၢပျၢၤစံးလၢယိၣ်လဲၤကီၤလဲၤလီၤ.

၆. **ယိၣ်လိာ်** နူၣ် မ့ၢ်ထံဖးဒိၣ်တလိာ်လၢမှာ်နှာ်တခီနူၣ်ဒိၣ်နူ့ၢ်ထံအဂၤအလိာ်ဒီးပသးပှ်စံးလၢယိာ်လိာ်လီၤ. ထံဒိၣ်လၢဟိၣ်ခိၣ်ချၢအံၤမ့ၢ်ယိၣ်လိာ်ဒီးကီၤလိာ်, ဒီးနိၣ်ဒီးကွာ်အလိာ်လီၤပသးပှ်စံးဝဲဒၣ်,ယိၣ်လိာ်, ဒီးကီၤလိာ်နူၣ်ဒီးနိၣ်ဒီးကွာ်အလိာ်နူၣ်လီၤဆဲးစှၢၤတပှၤယီဒီးလဲၢ်မးလီၤ. ထိၣ်သူထိၣ်ကံးယှၤနွံနံၤနွံနၤကဟ်တလိာ်လီၤ.

၇. **ယိၣ်လိာ်ကီၤလိာ်** နူၣ် ပနၢ်ဟ့ထဲပသးပှ်စံၣ်တဲၤဝဲမ့ၢ်ထံဖးဒိၣ်အလိာ်ဒီး ယွၤသကွံယွၤကဒါဆူအခံတခီလီၤစံးဝဲဒၣ်ဒီးမၤဝဲလၢထါ–

> ယိၣ်လိာ်လၢအယွၤသကွံ
> ကီၤလိာ်လၢအယွၤသကွံ
> တၢ်ဘိးက့ၣ်သ့မ့ၢ်သီယံၤ
> တၢ်ဘိးဘျၢသ့မ့ၢ်သီယံၤ
> တၢ်ပၢၤခိၣ်ယွၤအလီၢ်မံ
> လဲၤသံးသုးပခိၣ်နၢၣ်ခံ
> ယိၣ်လိာ်လၢအယွၤကဒါ
> ကီၤလိာ်လၢအယွၤကဒါ
> တၢ်ဘိးက့ၣ်သ့မ့ၢ်သီခါ
> တၢ်ဘိးဘျၢသ့မ့ၢ်သီခါ
> တၢ်ပၢၤခိၣ်ယွၤအလီၢ်ဒါ
> လဲၤသံးသုးပခိၣ်ညါသး

၈. **ယိၣ်ဝၢ်ကီၤဝၢ်** နူၣ် မ့ၢ်လၢဗိၣ်လဲၣ်ဝၢ်ဘးခီလၢမုၢ်နုာ်လၢမူလီၤဆဲးဟိၣ်လီၤဆဲးနူၣ်ပစံးလၢယိၣ်ဝၢ်ကီၤဝၢ်လီၤ.

၉. **ယိၣ်ဝၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤသ့ၣ်မုၣ်လၢဝၣ်လ့ၣ်ဝၣ်ခိဒီးပစံးလၢယိၣ်ဝၣ်လီၤ. ဒီးပစံးစကီးလၢကွၣ်လီၤ. ပှၤကညီနူၣ်မ့ၢ်ဖီအိၣ်မှၤဒီးလဲၤမၤထိၣ်ယိၣ်ဝၣ်တယဲးဒီးဆိၣ်ကဲၤဝဲဒီးဖီအိၣ်မှၤလီၤ. လဲၤမၤသ့ၣ်မုၣ်ယိၣ်ဝၣ်,ပကဖီအိၣ်မှၤလီၤ.

၁၀. **ယိၣ်ဝၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ယိၣ်လၢတလၢၢမၤအူးခဲဒီးတိၣ်

Digitized by Google

ဝဲထိထိကလဵၵ်အၼိၼ်ရူကညႃၼ်ႇဢၼ်းအခံကတြၢဒၢၼူၼ်ပၵိူး လၢယိၼ်,ဝၼ်လိၢ. ၼီႈပၵ်းလၢယိၼ်မိၢဝၼ်မိၢၸွၵ်ၵိူးလိၢ. ၼီႈပၵိူးၼီႈအဆိလၢယိၼ်မိၢဝၼ်မိၢ,ယိၼ်ဝၼ်,ယိၼ်မိၢဝဵၵ် မိၢလိၢ.

၁၁. **ၵဆိယိၼ်** ၼူၼ် ပတၵ်းဘၼ်,စတၼ်ႇႁူဘၼ်ၼီတၶိၼ် ဘၼ်.

၁၂. **ၵပိၢယိၼ်ၵလဵၵ်** ၼူၼ် မွၵ်ဒးဘီယိၼ်ၼူၼ်ၽျိလၢပၼၢ ၵပိၢၽျိယံၢၼီႈပၵ်းလၢၵပိၢယိၼ်ၵလဵၵ်လိၢ. တွၵ်ၵ ပိၢယိၼ်ၵလဵၵ်ၼူၼ်မွၵ်တွၵ်ၵပိၢၽျိသၵျူယံၢၼီႈ ပၵ်းလၢ ၵပိၢယိၼ်ၵလဵၵ်လိၢ. တွၵ်ၵပိၢယိၼ်ၵလဵၵ်ၼူၼ်သူၼ် ယးဝၼ်ယး,ၵုၢမိၢၽၼ်မိၢမွၵ်ၵူၢ,ၽျိလၢပၼၢၵပိၢၽျိယိၼ် ၵလဵၵ်ၸွၵ်ၵိူးလိၢ. ထိရိၢတွၵ်ၵပိၢၽျိလၢမၼၢလၢၽျိ သၵျူယံၢၼူၼ်မွၵ်ၵပိၢယိၼ်ၵလဵၵ်လိၢ.

၁၃. **စယိၼ်စယု** ၼူၼ် မွၵ်ယုၵ်ဢုၼ်တွၵ်အလိၵ်မွၵ်ၵူၢ, ပပျူ တွၵ်လၢထးပျူအလိၵ်တဘၼ်လိဵၵ်ဘၼ်မွၵ်ၵူၢ, ပၵ်းလၢစ ယိၼ်စယုလိၢ. ၼီႈပၵ်းလၢသယိၼ်သယုလိၢ.

၁၄. **တယိၼ်တယိၼ်** ၼူၼ် မွၵ်တွၵ်အလူၵ်ဢိၼ်အါလူၵ်ၼီႈပ ၵ်းလၢတယိၼ်တယိၼ်လိၢ. သူၼ်တထးအလူၵ်ဢိၼ်မးတ ယိၼ်တယိၼ်လိၢ.

၁၅. **ၵုယိၼ်ယိၼ်** ၼူၼ် မွၵ်ၵုၽးၼိၼ်လၢပိၼ်ဘုၶံၼဵၵ်တၽၼ် ၼူၼ် ပၵိူးလၢၵုယိၼ်ယိၼ်လိၢ. ပုၢတဢၢထုၵုယိၼ်ယိၼ် တၼုၼိၼ်ၵၢ.

၁၆. **တွၵ်ယိၼ်တွၵ်ၵျိူ** ၼူၼ် ပတၵ်းဘၼ်,စတၼ်ႇႁူဘၼ် ၼီတၸုဘၼ်.

၁၇. **ထိးယိၼ်**ၼူၼ်ပတၵ်းဘၼ်,ပတၼ်ႇႁူဘၼ်ၼီတၸုဘၼ်.

၁၈. **ဒးဘီယိၼ်ဒးဘီယၼ်** ၼူၼ် မွၵ်တွၵ်အၸွါသူဒးဘီပြ မိၢတၵလုၵ်ပၵိူးလၢဒးဘီယိၼ်လိၢ. ဒးဘီယိၼ်ၼူၼ်ထဲ လုၼ်ၽျမိၢၼီႈလၢမၼၢၼူၼ်ၵပိၢဝဲယိၼ်ၵလဵၵ်လိၢ.

၁၉. **ၽးယိၼ်** ၼူၼ် မွၵ်ပၽးသူၼ်ၽးသူၼ်မုၼ်လၢယဵၵ်ခံၶိမွၵ် ၵူၢ,သၢၶိလွႆၵ်ၶိမွၵ်ၵူၢ, ပၵ်းလၢပၽးယိၼ်သူၼ်မုၼ်လိၢ. ၽး ယိၼ်သူၼ်မုၼ်ၼူၼ်လွႆၵ်ယိၼ်မွၵ်ၵူၢ, သၢယိၼ်မွၵ်ၵူၢ,ၼီႈလိယု ထိၼ်လၢတွၵ်ပိျပူၢတၵုၵ်.

၂၀. **ၹိယိၼ်** ၼူၼ် မွၵ်ၹိတၵလုၵ်လၢတလၢၢသူၼ်လၢယိၼ် ၶိၼ်ထးၼူၼ်ပၵိူးလၢၹိယိၼ်လိၢ.

၂၁. **မုၵ်ယိၼ်** မွၵ် မုၵ်ယါအဆိလိၢ. မုၵ်ယိၼ်မုၵ်ယါဢိၼ်ဝဲ လၢသဝီၵ်းဝဲဒၼ်.

၂၂. **ရိူးယိၼ်** ၼူၼ် မွၵ်ပႁၵ်းၼူၵ်စးၶိမွၵ်ၵူၢ,သူၼ်လၼ်မွၵ် ၵူၢ, ပထုၽျၢၼ်ၼီႈပရိူးဝဵၵ်ၸွၢၼီႈ ပသလၼ်လိၢၵုၢဢိၼ်တ ယိၼ်တယိၼ်ၼီႈပၵ်းလၢပရိူးယိၼ်လိၢ. ၹိသၼ်လိဵၵ်ၵွႆရိူး ယိၼ်သူၼ်လၼ်ဢုလိၢ.

၂၃. **သယိၼ်** ၼူၼ်မွၵ်သယိအဆိလိၢ. ပုၢတဢၢ ၹိမသယိ သယိၼ်ၵ်းဝဲဒၼ်.

၂၄. **သံးယိၼ်** ၼူၼ် မွၵ်မုၵ်ယါအဆိလိၢ. သံးယိၼ်မုၵ်ယါ ဢိၼ်လၢၼူသဝီလၢမူၶိၼ်ပသးပုၵ်ၵ်းဝဲဒၼ်.

၂၅. **ႁးယိၼ်ယိၼ်** ၼူၼ် မွၵ်ပုၢလၢအၼိၼ်အထိၼီႈလဲၢတွၵ် လၢပုၢဢၢအၵျိၼီႈအၶိၼ်ထိၼ်ထိၼူၼ်ပုၢဢၢၼူၼ် ပၵ်းလၢ လဲၢတွၵ်ၼီႈ ႁးယိၼ်ယိၼ်လိၢ. ပုၢတဢၢႁးမးလၢပုၢဢၢ အၵျိယိၼ်ယိၼ်လိၢ.

ယိၢ

၁. **ယိၢ** ၼူၼ် မွၵ်ယၢၵ်အဆိလိၢ. ၶျံးဢိၼ်ၼီႈအယိၢအယၢၵ် လိၢ.

၂. **ညၼ်စယိၢ** ၼူၼ် မွၵ်ညၼ်တၵလုၵ်လိၢ. ၼီႈထဲစုၼုၼ် စုၼုၼီႈ မၢသးယးယုၵ်ၵလဵၵ်ၼီႈအသးၼါပုၵ်ဝါၼီႈအၶိၼ် ၼ်ညၼ်လံၼ်အသိးၼီႈ ပၵ်းလၢညၼ်စယိၢလိၢ. ၼီႈပုၢတ ၼိၢၼိၢၵိူးလၢ ညၼ်သယိၢလိၢ. ၼီႈပုၢတၼိၢၼိၢၵိူးလၢ ညၼ်တယိၢလိၢ.ညၼ်စယိၢၼူၼ်ပၹိဢိၼ်လၢၵသူလိၢ.

ယိ

၁. ယိ ၼူၼ် မွၵ်ပဝဲၵ်ယုၼိၼ်ယုတွၵ်ၼူၼ်ပၵ်းလၢပယိယု လိၢ. ယိယုယိပၢၢသူၼ်ၼါၶိၼ်သူၼ်ၼါၸူၢလၢ အရူတၽၼ် ၼူၼ်တၵုၵ်, ဝဵၵ်ယုယိယုပိၢအၶိၼ်,ယိယုယိပၢၢ.

၂. **ယိ** ၼူၼ် မွၵ်ယဵၵ်ပိဵၵ်ၵွါပိဵၵ်ၼီႈပၵျၵွႆၵ်လၢလၢၵ်ထိသွႆး ၼူၼ်တုၢအပိဵၵ်ၼူၼ်ပူၢၼီႈပၵ်းလၢပယိလိၢ. ၵျၵွႆၵ်ယိၵွႆၵ် ယဵၵ်ပိဵၵ်ၼူၼ်တုၢအပူၢတၵုၵ်,ယဵၵ်ၵၼၼ်ၵွါၵၼၼ်မွၵ်တိၼ် ၼီႈ ပယိဘူလိၢအၵၼၼ်လိၢယိယဵၵ်ယိၵွါ, ယိၵွႆၵ်ယိ ဘူ, ယဵၵ်တဘုၼ်အၵၼၼ်တိၼ်ၵၢ, ယိဘူလိၢၵွႆၵ်အၵ ၼၼ်တၵုၵ်,ပၵ်းတွၵ်လၢပယိတွၵ်ၼူၼ် မွၵ်သူၼ်ၼါၸူၢဝၼ်ၼါ ၸူၢရူၼီႈပဝဲၵ်ပၢၢၼိၼ်ပၢၢမွၵ်ၵူၢ,ယဵၵ်ပိဵၵ်ၵွါပိဵၵ်ၼီႈ ပၵျ ပူၢၵွႆၵ်,ၵျဘူအၵၼၼ်မွၵ်ၵူၢ,ပၵ်းလၢပယိလိၢ. ယိၵွႆၵ် ၵျၵွႆၵ်ယဵၵ်ပိဵၵ်ၵွါပိဵၵ်ၼူၼ်တၵုၵ်,ဝဵၵ်ၵွႆၵ်ယိၵွႆၵ်သူၼ်ၶိၼ် ဆၢၼ်ဝၼ်ၼါၸူၢလၢအရူတၽၼ်.

၃. **ယိ** ၼူၼ် မွၵ်ပမၢထိၼ်ပၵလဲၢထိၼ်လဲၢလိၢအလိၵ် လၢပမၢထိၼ်ပၶိၼ်ယိၵ်အလိၵ်လၢပပိဵၵ်ထိၼ်ဆုႁၢၼ်ၼူၼ်ပ ၵ်းလၢယိလိၢ. ၼီႈဢိၼ်ၼီႈအတၢၵ်ဢိၼ်ၼီႈအသွါလိၢ. ၼီႈ ဢိၼ်ၼီႈ အတၢၵ်ထးဢိၼ်ၼီႈအၼါၸူၢ, ဢိၼ်ၼီႈ အတြၢၵ်ၶိၼ် တြၢၵ်ဆုးလိၢ. ယိတၢၵ်ထး,ယိၼါၸူၢ,ယိတြၢၵ်ဆုး,ယိသွါၵ်း ဝဲဒၼ်,ဢိၼ်လၢယိတြၢၵ်ဆုးတၵူၢ, ၼီးၵၢ,ပၼိၼ်အႁၢၼ် ၼူၼ်ဢိၼ်ၼီႈပုၢပၢၢယိတၢၵ်ထးလိၢ. ယိတၢၵ်ၶိၼ်ၼူၼ်ၼၵိူး လၢယိၼါၸူၢ၏. ယိၼါၶိၼ်ယိၼါၸူၢ,ယိတၢၵ်ၶိၼ်ယိတၢၵ်ၼါ ၼ်းသိးသိးလိၢ. ပမၢႁၢၼ်ၼူၼ်ပဘၢၼ်ထိၼ်ၼီႈယိၼီႈစဲၼီႈပ ထိၼ်ဆုႁၢၼ်ပုၢသူလိၢ. ၼီႈႁၢၼ်အဆိၼူၼ်မွၵ်ယိၸွၵ်ၵိူး လိၢ.

၄. **ယိ** ၼူၼ် မွၵ်ပမၢႁၢၼ်ၼီႈပလိၢလိၢဝၼ် ၼီႈပၵျူလိၢ လၢၵျူၽးထိအၹိၶိၼ်ၼူၼ်ပၵိူးလၢယိလိၢ. ယိမိၢသွႆမိၢ

Digitized by Google

နၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်လၢအဖီခိၣ်လၢဟံၣ်ပှၤနၣ်လီၤ. ဒီးပကိး ဒီးအဆိလၢယီမိၤဝၣ်မိၤလီၤ. ယီမိၤသွံမိၤလီၤ. ယီလီၤ ယီဝံၤဒီး နဲကွၤယီတသါလီၤ. ယီလီၤယီကျုၤလီၤယီ,နဲ ယီသလဲယီလီၤ.

၅. **ယီကဝၣ်** သ့ၣ်ဖးဒိၣ်ကြိကြိဒၣ်တၢ်တကလုာ်အိၣ် လၢကစၢ်ကလိ,ပှၢ်ဒိၣ်ကနၤလီၤ.

၆. **ယီကဝံ** နၣ် မ့ၢ်ပှၤလိၢ်ပှၤကျဲပှၤဟံၣ်ပှၤယီလၢအ ကစၢ်ဟးဒီး အလိၢ်အကျဲအိၣ်လီၤတဲာ်သယုၢ်တုၢ်နၣ်ပ စံးလၢယီကဝံလီၤ. ပှၤတဖၣ်ဟးဒီးအလိၢ်အကျဲအိၣ် လီၤတဲာ်မးသယုၢ်တုၢ်ယီကဝံလီၤ.

၇. **ယီကအိ** ဂ့ၢ်တကလုာ်ထဲယဲာ်တိၢ်ကွၢ်တိၢ်ဒီးထိထိက လဲာ်ဒီး အဟၢဖၢပှၤမၤသးကအိကျိၤဒီး ပကိးလၢယီက အိလီၤ. ဂ့ၢ်ယီကအိနၣ်အ့ၣ်ပှၤပတသံဘၣ်တမ့ၢ်ဘၣ်ဂ့ၢ် အၢဘၣ်,ဒီးပှၤကညီအိၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးအိၣ်ခံကလုာ်သၢက လုာ်ညါလီၤ.

၈. **ယီကွံာ်** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်နါစ့ၤဝၣ်နါစ့ၤ,သ့ၣ်ခိၣ်ဆၢၣ်ဝၣ် ခိၣ်ဆၢၣ်လၢအစူတဖၣ် ပဒိၣ်ပၢၤဟ်ပၢၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကျၢ်ကွံာ် ယဲာ်ဖိာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပယီကွံာ်လီၤ. လဲၤယီကွံာ်သ့ၣ် ခိၣ်ဆၢၣ်လၢအစူတဖၣ်နၣ်ပှၤဆံးကလီၤယံၤဘၣ်ဆိး, ယဲာ်ဖိာ်နၣ်ယီကွံာ်တက့ၢ်.

၉. **ယီဂီၤ** သ့ၣ်တကလုာ်အဖံးဂီၤဒီး ပကိးလၢယီဂီၤ လီၤ. ဒီးအထံးဖးဒိၣ်ဒီးအိၣ်လၢကစၢ်ကလိလီၤ.

၁၀. **ယီယူ** နၣ် မ့ၢ်ပဟ်ယူပီၤအခိၣ်, ပဟ်ပၢၤဒိၣ်ပၢၤ ပီၤအခိၣ်ဒီးပစံးလၢပယီယူလီၤ. ယီယူနှၢ်ယၤလၢထံ တၢ်ပီၤအခိၣ်နၣ်တက့ၢ်.

၁၁. **ယီဆံၣ်ယီရှ** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖးဒိၣ်တကလုာ်နၣ်အ ဖီဆံၣ်ဝဲဒီးပကိးလၢယီဆံၣ်လီၤ. ယီဆံၣ်နၣ်ပအိၣ်အ ဖီနၣ်ဆံၣ်ဒ်တၤဆံၣ်အသိးလီၤ.

၁၂. **ယီဆိုၣ်** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖးဒိၣ်တကလုာ်နၣ်အဖံးသ ဘျုးအိၣ်ဒ်ဆိုၣ်အသိးဒီး ပကိးလၢယီဆိုၣ်လီၤ. ယီ ဆိုၣ်နၣ်အဖံးသဘျုးအိၣ်ဒ်ဆိုၣ်အသိးလီၤ.

၁၃. **ယီတံၤ** နၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်တကလုာ်ဘီၣ်တံၤလၢၣ်တၢၣ်ဒီး ဘၣ်လိာ်ဝဲဒီးပကိးလၢယီတံၤလီၤ. ဂ့ၢ်ယီတံၤနၣ်ပှၤက ညီအိၣ်ဝဲလီၤ.

၁၄. **ယီတၢၢ်** နၣ် မ့ၢ်ပမၤသ့ၣ်ခံကျိၣ်ဒီးပမၤယီနၣ်ပထိ ထိၣ်ယီသွါလၢအလီၤဒီး ပစံးလၢယီတၢၢ်လီၤ. ယီတၢၢ် နၣ်ပှၤတနီၤနီၤမၤလၢသ့ၣ်, ဒီးပှၤတနီၤနီၤမၤလၢဝၣ်ဒီး ပှၤတနီၤနီၤမၤဝဲလၢသ့ၣ်ဘၣ်လီၤ.

၁၅. **ယီတၢၢ်ထံး** နၣ် မ့ၢ်ယီခိၣ်ထံးနၣ်ပစံးလၢယီတၢၢ် ထံးလီၤ. ပှၤယုအိၣ်တၢ်တဖၣ်နၣ်ဟဲအိၣ်လၢယီတၢၢ်ထံး လီၤ.

၁၆. **ယီတိၤ** နၣ် မ့ၢ်ဂ့ၢ်တကလုာ်အပျိၢ်တိၤကွၢ်ဒီးပကိး လၢယီတိၤလီၤ. ဂ့ၢ်ယီတိၤနၣ်မ့ၢ်ယီကအိလံၣ်လှၢ်,ဒီး ယီလံၣ်လှၢ်နၣ်တကလုာ်ယီလီၤ. ဒီးပကိးလၢယီလံၣ် လှၢ်သ့ၣ်, ပကိးလၢယီကအိလံၣ်လှၢ်သ့ၣ်, ပကိးလၢယီ တိၤသ့ၣ်ဒ်နၣ်လီၤ.

၁၇. **ယီတိၤ** သ့ၣ်တကလုာ်အလၣ်ဖိလာ်ဝါဒီး ကလံၤ မ့ၢ်ဟဲဒီးအလၣ်တိၤအသးဝါဟၢၣ်ကလာ်ဒီးပကိးလၢယီ တိၤလီၤ. ယီတိၤနၣ်အိၣ်လၢပှၢ်ဒိၣ်ကနၤဒီးအထံးဖးဒိၣ် လီၤ.

၁၈. **ယီတိၤ** နၣ် မ့ၢ်ယီကဟ်ာ်လီၤနၣ်ပသးပှၢ်လၢပျၢၤစံး ဝဲလၢယီတိၤလီၤ,ဆ့ၣ်နီၤလၢယီတိၤတဂ့ၤ,ပယုၢ်ထိၣ်ယုၢ် လီၤနီၤတၢ်ကၢ.

နမိၢ်ဆ့ၣ်နီၤလၢယီတိၤ
နကုၢ်ဟဲကူၤသ့ၣ်လၣ်လီၤ.

၁၉. **ယီကြၢ်ဆူး** နၣ် မ့ၢ်ယီတၢၢ်ခံကျိၣ်အကဆူးနၣ်ပစံး လၢယီကြၢ်ဆူးလီၤ. ပှၤတဂၤဟဲထိၣ်ဒီးဆ့ၣ်နီၤဖဲယီကြၢ် ခိၣ်ယီကြၢ်ဆူးနၣ်ကိးနာ်ဆူဒၢးပှၤတက့ၢ်.

၂၀. **ယီထး** နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်ကိၤဝဲဒီးပစံးလၢယီ ထးလီၤ. ယီထးနၣ်ပသးပှၢ်ကူာ်ဝဲပထံၣ်လၢပဖိသၣ်နၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖးဒိၣ်တကလုာ်လီၤ.

၂၁. **ယီနါစ့ၤ** နၣ် မ့ၢ်ယီကတၢၢ်ဆူဟံၣ်တခီနၣ်ပစံးလၢ ယီနါစ့ၤလီၤ. ယီတၢၢ်ခိၣ်ယီတၢၢ်နါနၣ်ပကိးလၢယီနါ ခိၣ်ယီနါစ့ၤလီၤ. ပှၤတဂၤဆၢထၢၣ်ဖဲယီနါစ့ၤမိၤနၣ်က လီၤတဲာ်ဘၣ်ဖုးလီၤ.

၂၂. **ယီပၤ** နၣ် မ့ၢ်ချံးစၢ်ဖးဒိၣ်တကလုာ်နၣ်ပကိးလၢ ယီပၤလီၤ. ချံးယီပၤနၣ်မ့ၢ်ကဘျံၣ်ဒ်ယီဝါအကပၤအ သိးဒီးပကိးလၢယီပၤလီၤ. ယီတၢၢ်ယီပၤနၣ် ကဘျံၣ် လဲၢ်ဒ်ယီသုယီဝါအကပၤအသိးလီၤ.

၂၃. **ယီပၢၤ** နၣ် မ့ၢ်ပဒိၣ်ယူသ့ၣ်နါစ့ၤဝၣ်နါစ့ၤ ဒီးပစံး လၢပယီပၢၤလီၤ. ယီပၢၤကွံာ်ခဲးလိၢ်အမဲၢ်ခံနၣ်ပၢၤကဒး တက့ၢ်.

၂၄. **ယီဘုဘိ** နၣ် မ့ၢ်ပသးပှၢ်စံၣ်တဲၤပူလၢပျၢၤနၣ်ပှၤတ ဂၤဘၢၣ်ထိၣ်ယီဆူမူခိၣ်လၢဘုဘိဒီး ပစံးလၢယီဘုဘိ လီၤ. ပှၤတဂၤနၣ်လါဟံးနၣ်အပၢ်မူဒီးလါကွၤထိၣ်ဆူမူ ခိၣ်ဒီးသါကလဲၤဟံးကွၤအပၢ်မူလၢလါအိၣ်ဒီးဘၢၣ်ထိၣ် ယီလၢယီဘုဘိဆူမူခိၣ်ဒီး မၢအမါဖှိၣ်ယီအခိၣ်ထံးလၢ ထံးချံကိးဂီၤဒဲးဒီး အမါတဖှိၣ်ဘၣ်ဒီးပဒုးအိၣ်ယီဘုဘိ အခိၣ်ဘံးဒီး ယီဘုဘိကၢ်ဒီး ပှၤတဂၤနၣ်လီၤတဲာ်သံဝဲ လီၤ.

၂၅. **ယီဘူ** နၣ် မ့ၢ်ယဲာ်ကနၣ်တိၣ်ဒီးပဟ်ာ်တၢ်တနာ် ဘၣ်ဒီးပကျၢဘူလီၤအကနၣ်လၢလၢၢ်ထိသွဲးဒီး ပစံးလၢ ပယီဘူလီၤ. ယဲာ်ကနၣ်တိၣ်ကဲၣ်ဆိးနၣ် ယီဘူလီၤကွံာ် ဒၣ်ကယၢာ်တက့ၢ်,ယဲာ်အကနၣ်တိၣ်နၣ်ယီဘူအီၤဘူသ

Digitized by Google

လါဓိါဒီးပဝဲာ်တၢ်ကနာ်ဝဲကစီဒီလီၤ.
၂၆. **ယီလံာ်လှၢ်** ဂ့ၢ်တကလုာ်အဖျိတီၤကွ်လံာ်လှၢ်အသိးဒီး ပကိးလၢယီလံာ်လှၢ်လီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပကိးလၢယီကအိလံာ်လှၢ်ဒီးဘၣ်တစုစုပကိးလၢယီတိၤလီၤ.
and ယီလံၢ်လှၢ်သ့ၣ် see ယီၤတိၤ.
၂၇. **ယီလံၢ်လှၢ်** အဝဲအံၤတကလုာ်ပနၢ်တပၢၢ်ဘၣ်,မၤသးန်သ့ၣ်အသိး တစဲးစဲးဘၣ်ယးဒီး သ့ၣ်လှၢ်သိးတစဲးစဲး, မၤသးန်တၢ်ကြိကြိအသိးတစဲးစဲးလီၤ. မ့ၢ်အဂ့ၢ်န်လဲၣ်,မ့ၢ်ပှၤကညီသးဝံၣ်လိာ်ကွဲအဖီဒီး အိၣ်လၢတၢ်သးဝံၣ်အပှၤလီၤ.

နီၢ်မံၤဓိၢ်လီၤလှၢ်သ့ၣ်ဖှ
လီၤလှၢ်သ့ၣ်ဖှယီလံၢ်လှၢ်
ယီလံၢ်လှၢ်ယီတိၢ်ဝ့ၢ်ဝ့.
ယီတိၢ်ဝ့ၢ်ဝ့နီၢ်တိၤဝ့ၤ

၂၈. **ယီလီၤကျဲၤလီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပကျဲၤလီၤယီလၢဟံၣ်အဖီခိၣ်ဒီးပစံးလၢပယီလီၤလီၤ. ပမၤဟံၣ်နူၣ်တ့ၤပယီလီၤယီဝံၤဒီး ပအိၣ်သ့လီၤ. ယီလီၤယီလၢဟံၣ်အဖီခိၣ်နူၣ်တ့ၤအဝံၤဒီးပကထိၣ်မံလၢဟံၣ်အပှၤလီၤ.
၂၉. .**ယီဝါ** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်ဒိၣ်ဒိၣ်ဘျၢဘျၢဒီးအဖီခိၣ်အဖံးခိၣ်ဝါဒီးပကိးလၢယီဝါလီၤ. ယီဝါနူၣ်တလၢၤစိးချံဂ့ၤကၢစံးဝဲဒၣ်.
၃၀. **ယီသူ** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖးဒိၣ်တကလုာ်အဖံးဖီခိၣ်သူဒီးပကိးလၢယီသူလီၤ. ယီသူနူၣ်အိၣ်ခဲကလုာ်လီၤ. ယီသူအဂီၤတကလုာ်လၢအလဲဂီၤနူၣ်တလၢၤစိးချံဂ့ၤကၢစံးဝဲဒၣ်.
၃၁. **ယီသိ** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဖးဒိၣ်တကလုာ်အိၣ်ဒီးအသိဒီး ပှၤကညီဘၣ်အသိနူၣ်မၤဝဲလၢတွဲလဘိဒီးပကိးလၢယီသိလီၤ. လဲၤဘၣ်နူၢ်ယီသိအသိဒီး ကျိၣ်ကျဲဒီးသ့ၣ်ကဘိၣ်ဒီးဘိလၢတွဲလဘိတက့ၢ်.
၃၂. **ယီသွါ** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤထိၣ်နူၢ်ပခိၣ်ယိၢ်အလိၢ်လၢယီတၢ်ကဆူးလၢယီတၢ်လီၤနူၣ်ပကိးလၢယီသွါလီၤ. ပမၤယီနူၣ်ပမၤအသွါလွံၢ်သွါယါၢ်သွါဒီးထိၣ်ဘးလၢဟံၣ်လီၤ. ဟံၣ်လၢအဖှ်တဖၣ်နူၣ်ယီသွါအိၣ်ခဲသွါဓိၤလီၤ.
၃၃. **ယီအၢ** နူၣ် မ့ၢ်တိာ်ဒိၣ်အဆိလီၤ. တၢ်တိာ်ဒိၣ်ယီအၢနူၣ်မ့ၢ်ကဆီတဖၣ်နူၣ်ပဆဲဝၣ်ခီကစီၤထိၣ်ထိဒီးပစံးလၢအတိာ်ဒိၣ်ယီအၢလီၤ. ကဆီနူၣ်အတိာ်ဒိၣ်ယီအၢဒီးပဆဲဝၣ်ခီဘၣ်တသံဘၣ်.
၃၄. **ယီဓိၤတြဲၤဓိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ယီလၢပထိၣ်ယှၢ်ထိၣ်ယှၢ်လီၤနူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ယီလၢမံလၢအဖီခိၣ်နူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပကိးဒီးအဆိလၢယီဓိၤတြဲၤဓိၤလီၤ. ဘၣ်ထိၣ်ယီဓိၤတြဲၤဓိၤစံးဝဲဒၣ်.
၃၅. **ကနဲယီ** မ့ၢ်ကနဲဂိၢ်မ့ၢ်မၤထိၣ်အဒၢလၢသ့ၣ်တထံးယီအခံနူၣ်အါဒၢဒီး ပကိးလၢကနဲယီလီၤ. ကနဲမ့ၢ်ကနဲယီနူၣ်မ့ၢ်ကနဲအဂိၢ်မ့ၢ်အိၣ်အါဒၢနူၣ်ပစံးလၢကနဲမ့ၢ်ကနဲယီလီၤ. ဒီးမၤထိၣ်အဒၢလၢယီသူယီဝါအခံဒီး ပကိးလၢကနဲယီလီၤ.
၃၆. **ကဘီယီ** နူၣ် မ့ၢ်ထးတကလုာ်ဘှၣ်ဘၣ်န်ယီအသိးနီစုမ့ၢ်သၢဘိဒီးပကိးလၢကဘီယီလီၤ. ထးကဘီယီနူၣ်ပသးပှၢ်စံးဝဲလၢပှၤစံၣ်ဖိလီၤကဘီပှၤလၢထးအဝဲနူၣ်ဒီးကိးဝဲလၢကဘီယီလီၤ.
၃၇. **ကျူယီ** နူၣ် မ့ၢ်ယဲာ်ကနၣ်ကွါကနၣ်တိၣ်ဒီးပကျူဘှလီၤလၢလၢ်ထိသွံးဒီး ပစံးလၢကျူယီလီၤ. ကျူယီဘှလီၤယဲာ်ကနၣ်လၢအတိၣ်နူၣ်တက့ၢ်.
၃၈. **ဆီယီ** နူၣ် မ့ၢ်ဆီဓိၢ်ပှ်မ့ၢ်သါကဒံၣ်ဒီးမၤသိၣ်မၤပှၤအကလုၢ်သိၣ်ယီယီယီယီဒီးပစံးလၢဆီယီလီၤ. ဆီနူၣ်တ့ၤအကဒံၣ်ဒီးယီဝဲသိၣ်ယီယီလီၤ.
၃၉. **တဂၤယီ** နူၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်တဂၤဓိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလဲၤတၢ်တဂၤဓိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢတဂၤယီလီၤ. နအိၣ်လၢဟံၣ်တဂၤယီဓါ. ယအိၣ်တဂၤယီလီၤ. ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်တဂၤယီဒီးတပျုၤဘၣ်တၢ်ဘၣ်.
၄၀. **တပယှာ်ယီ** နူၣ် မ့ၢ်န်ထိဘိအသိးလီၤ. ပှၤတဂၤမ့ၢ်မၤတကဲထိဘိဒီးပစံးလၢဆါတပယှာ်ယီလီၤ. ပှၤတဂၤဆါဒၣ်တၢ်တပယှာ်ယ်တဘျါဘၣ်. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢတဘိယီ,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢတဘ်ယှာ်ယီလီၤ.
၄၁. **တဘိယီ** နူၣ်န်တပယှာ်ယီအသိးလီၤ. ပှၤကညီအဖိဆံးမ့ၢ်ဟိၣ်ထိဘိဒီးပစံးလၢဟိၣ်တဘိယီလီၤ. ပှၤတဂၤနူၣ်ဟိၣ်တဘိယီဒီး နဲၤထိၣ်တသ့ဘၣ်. ဟိၣ်န်နူၣ်တဘိယီ,ကမ့ၢ်ကၢ်တၢ်ဆါအီၤတမံၤမံၤသၢၤ.
၄၂. **တဘိယီ** နူၣ် မ့ၢ်ဝၣ်တဘိဓိၤဒီး ပစံးလၢတဘိယီလီၤ. ထီရီၤတၢ်အိၣ်တဘိဓိၤဒီး ပစံးလၢတဘိယီခဲလၢာ်လီၤ. ဝၣ်တဘိယီတကာ်ထံ, ပှၤကညီတဂၤယီလဲၤတၢ်တပၢၢ်ဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်.
၄၃. **တဘိယှၢ်ယီတဘိကိာ်ယီ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအသးဒိၣ်ထိၣ်ထိဘိဒီးကနူးကနၣ်တၢ်ထိဘိနူၣ်ပစံးလၢအသးဒိၣ်ထိၣ်တဘိယှၢ်ယီလီၤ. ပှၤတဂၤကလာ်အဲးအဲးတဘိယှၢ်ယီဘၣ်မနုၤလဲၣ်,ဝံသးဒိၣ်တဘိယှၢ်တဘိကိာ်ယီတဂ့ၤ.
၄၄. **တလံာ်တယီ** နူၣ် ယတသ့ၣ်ညါဘၣ်,ယတနၢ်ပၢ်ဘၣ်.
၄၅. **တိာ်ဒိၣ်ယီအၢ** နူၣ် မ့ၢ်ကဆီတဖၣ်အတိာ်ဒိၣ်န်ပစံးတၢ်အသိးကစီၤထိၣ်ထိဒီး ပဆဲဝၣ်ခီကစီၤထိၣ်ထိစကိးဒီးပစံးလၢအဆိလၢတိာ်ဒိၣ်ယီအၢလီၤ. ကဆီတဖၣ်တိာ်ဒိၣ်ယီအၢဒီးပဆဲဝၣ်ခီဘၣ်တသံဘၣ်,တိာ်ဒိၣ်ယီအၢန်ပစံးတၢ်အသိး, ပမၤဝၣ်ခီကစီၤတိၣ်ထိနူၣ်မ့ၢ်တိာ်ဒိၣ်ယီအၢလီၤ.
၄၆. **တိၤဓိၤယီဓိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပခီထံမ့ၢ်တတုာ်ဘၣ်ဒီးပ

Digitized by Google

ဖိာ်က်ာထံလၢသ့ၣ်ဖှမ့ၢ်ဂ့ၤ, သ့ၣ်ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤဒီးပကိးဒီးအဆိလၢတိၤမိၤယိမိၤလီၤ. သုမီထံမ့ၢ်တန့ၢ်ဘၣ်ဒီးဖိာ်ဒီးတိၤမိၤယိမိၤတက့ၢ်.

၄၇. **နၢဃိနၢဃါ** နူၣ် မ့ၢ်စမိးတကလုာ်အသၣ်နၢသဒုးဒီး ပစံးလၢနၢယိလီၤ. စမိးနၢယိနူၣ်ပအိၣ်အသၣ်တဝံၣ်ဘၣ်,အသၣ်နၢယိနးကၢ.

၄၈. **ဘၢၣ်ထိၣ်ဃိ** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤယိနူၣ် ပစံးလၢပဘၢၣ်ထိၣ်ယိလီၤ. ပမၤဟံၣ်နူၣ်ပမ့ၢ်တဘၢၣ်ထိၣ်ဘၣ်ဒီးယိဒီးပထိၣ်တသ့ဘၣ်. ဘၢၣ်ထိၣ်န့ၢ်ယၢလၢယိတဆိတက့ၢ်.

၄၉. **လီၤဃိ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဖိအမါအဖိအဝၤတအိၣ်ဘၣ်နီတဃၣ်နီတစုနူၣ်ပစံးလၢလီၤယိလီၤ. ဒီးဘၣ်တၢ်ဒုၣ်ဒ့ၣ်နးမးလီၤ. ပှၤတနီၤနီၤအကၠၢ်တဘၣ်အဂီၤတဂ့ၤဒီး လီၤယိဝဲ,တနီၤနီၤကလုာ်ကလီၤဒီးဖိာ်ခွါပသ့ၣ်ဒီးလီၤယိဝဲ,ဒီးဖိာ်ခွါတနီၤဒ်နူၣ် သိးဝံသးကၢၣ်ဒီးဆိကမိၣ်ဝဲလၢလုၢ်အိၣ်အမါတကဲဘၣ်ဒီး အိၣ်လီၤယိအသး, တနီၤနီၤအဲၣ်တလ့ၤအဲၣ်တဘိဒီး ဃဲသမုၣ်ဒီးဖိာ်မုၣ်ဒီးဖိာ်မုၣ်ပသ့ၣ်ဒီးလီၤယိဝဲ, တနီၤနီၤဝံသးကၢၣ်ဖံးတၢ်မၤတၢ်ဒီးအမါအဝၤတအိၣ်ဘၣ်ဒီး လီၤယိဝဲ,တနီၤနီၤဟးဃ့ာ်ဟးဂီၤဒီးပှၤဂၤပသ့ၣ်အီၤဒီးလီၤယိဝဲလီၤ. ပှၤ ကၢၣ်အိၣ်လီၤယိသံအသး,ပှၤတလှာ်တကျိုးတၢ်ဒီးလီၤယိဝဲ, စံးဝဲဒ်နူၣ်လီၤ. ပှၤသရဲစီၤကျိုၤဒီး လီၤယိဝဲလီၤ. ပှၤလီၤတှာ်ပှၤလီၤယိနူၣ် ကမ့ၢ်ကၢ်တလှာ်ဘၣ်တၢ်နီတမံၤဒီးလီၤယိဝဲသၢ.

တအဲၣ်စီၤကျၤစီၤဓှၢ်မှာ်
စီၤလီၤယိအသးတဒုး
တအဲၣ်စီၤကျၤစီၤဓှၢ်လၢ
စီၤလီၤယိအမဲာ်တဆုး

၅၀. **လီၤတှာ်လီၤဃိ** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤခုးမၤသံၣ်ဒီးနိၣ်ခဲမံၤအၢဒီးတကဲထိၣ်ဘၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပထိၣ်လီၤဘုဒီးထိၣ်ဖိလံၣ်ဖိထၢအိၣ်ကွံာ်ဒီး တမဲထိၣ်ဘၣ်ဝဲနူၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢလီၤယိလီၤ. ခုးတလိၢ်နိၣ်ခဲဘၢဒီး လီၤယိကွံာ်တစိလီၤ. ယထိၣ်လီၤဘုဒီး ထိၣ်ဖိလံၣ်ဖိထၢအိၣ်ဒီး လီၤယိကွံာ်သလ့ၤ,ဒီး ထိရိၤပမၤတၢ်မ့ၢ်တဝံၤဘၣ်ဒီးပကွံာ်တ့ၢ်ကြိကြိဒ်နူၣ်ဒီးပစံးလၢလီၤယိခဲလၢာ်လီၤ. ပှၤတဂၤထုကုတဒုတကဲထိၣ်ဘၣ်ဒီးလီၤယိကွံာ်သလ့ၤ.

၅၁. **သါဝံသါဃိ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီထိၣ်ကစၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဃှၢ်ဂစ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, မၤတၢ်ဖံးတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဘှံးပသးဒီးပသါကြူးကြူးဒီး ပစံးလၢသါဝံသါယိလီၤ. ပှၤတဂၤထံၣ်ဘိၣ်သအိၣ်ဒီးဟဲကူၤဃှၢ်မးဆူဟံၣ်သါဝံသါယိလီၤ. ပှၤတဂၤထိၣ်ကစၢ်ဒီးသါမးသါဝံသါယိလီၤ.

၅၂. **သါဒုးသါဃိ** နူၣ် ပတစံးဘၣ်,ယတန့ၢ်ဟူဘၣ်နီတစုဘၣ်.

၅၃. **ဟံၣ်မိၤဃိမိၤ** နူၣ် မ့ၢ်ထိရိၤဟံၣ်နူၣ်ပကိးဒီးအဆိလၢဟံၣ်မိၤယိမိၤလီၤ. တၢ်လၢပှၤကညီနူၣ်အိၣ်ဒီးဟံၣ်မိၤရှၣ်မိၤဟံၣ်မိၤယိမိၤလီၤ.

၅၄. **ဒုးဃိ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢတကဆိုဘၣ်ဝဲကယူၢ်ဖၣ်,ဒီးကစ့ၢ်ထိးတိၤနူၣ်ပတအိၣ်ဘၣ်အညၣ်ဒီးပမံၤပှၢ်ခံနဲတပူၤယိ,ကသူတသပၢၤယိဘၣ်ဒီး ပစံးလၢဒုၣ်ယိလီၤ. ကစ့ၢ်ထိးတိၤနူၣ်ဒုးယိဒီးပတအိၣ်ဘၣ်အညၣ်ဒီး ပမံၤပှၢ်ခံနဲကသူတသပၢၤယိဘၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးယိပစံးဒ်နူၣ်တစုစုလီၤ,ဒုၣ်တၢ်ဒုးယိတက့ၢ်. နမံၤပှၢ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးဒုၣ်နဲဒၣ်လီၤ. အိၣ်ယှာ်တၢ်ဒုးယိဒီးနမံၤပှၢ်တဂ့ၤ,ကစ့ၢ်ထိးတိၤနူၣ် ပမ့ၢ်အိၣ်ယှာ်ဒီးပမံၤပှၢ်ခံနဲဒီးပသံသဒၣ်လိာ်ပသးလီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်.

ယိၢ်

၁. **ဃိၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်ယၢ်ဟးအါအါကလဲာ်ဒီးပစံးယိၢ်လီၤ. တၢၢ်တပူၤယိၢ်မးမဲ့ာ်မဲ့ာ်လီၤ. လၢၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဒုးမ့ၢ်ဂ့ၤ,လၢၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိရိၤတၢ်အဖိးတၢ်အပြံတဖၣ်နူၣ်မ့ၢ်ဟးဝဲလၢဟိၣ်ခိၣ်ချၢအါအါကလဲာ်ဒီးပစံးလၢယိၢ်လီၤ. ညၣ်တပူၤယိၢ်မးလၢ ကွံပူၤမဲ့ာ်မဲ့ာ်လီၤ. လၢၣ်မိၤဆုးမိၤယိၢ်မးလၢတၢ်ညၣ်အှၣ်ကျါမှာ်မှာ်လီၤ. တၢၢ်ယိၢ်မဲ့ာ်မဲ့ာ်,လၢၣ်ယိၢ်မှာ်မှာ်,ထွံၣ်ကျံယိၢ်မံ့ာ်မံ့ာ်လၢထွံၣ်အဆူၣ်ကျါလီၤ. ဆိဖိတဖုယိၢ်မးမဲ့ာ်မဲ့ာ်လီၤ.

၂. **ဃိၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ယဲာ်အဆိလီၤ. တၢ်ဖိုယဲာ်ထိၣ်ယိၢ်ထိၣ်လဲၢ်ကၢ,နမၤနခိၣ်ပူၤလိၢ်နူၣ်ယဲာ်ထိၣ်ယိၢ်ထိၣ်ဒံးယဲာ်ဒံးလဲၢ်လီၤ.

၃. **ဃိၢ်ဃၢ်ဃိၢ်ဃၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ဘိၣ်သအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တၤသူတၤဖးပှၤသပျၢၤပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ်ဟးဝဲလၢသ့ၣ်လၣ်ဃုအကျါဒီးသိၣ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢသိၣ်ယိၢ်ယၢ်ယိၢ်ယၢ်လီၤ. မ့ၢ်မနၤဟးသိၣ်ဝဲယိၢ်ယၢ်ယိၢ်ယၢ်တဒနူၣ်လဲၣ်.

၄. **နိၣ်ဃိၢ်** နူၣ် မ့ၢ်နိၣ်တကလုာ်နူၣ်ပှၤကညီမၤသူဆ့ဒီး ပစံးလၢနိၣ်ယိၢ်လီၤ. နိၣ်ယိၢ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤကညီဖံ့လၢခုးဒီးချံဝဲအလၣ်နူၣ်ဒီးဟံးန့ၢ်ဝဲအထံနူၣ်ဒီးပၢၤသူဘ့လီၤ. ဒီးမၤသူလုၣ်မိၤနဲမိၤလီၤ.

၅. **ဃိၢ်** နူၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအထံယွၤအထံလီၤအါအါကလဲာ်ဒီးပစံးလၢယိၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤဟိၣ်ဒီးအမဲာ်ထံယိၢ်မဲာ်နိယိၢ်နါအံၣ်နါပြာ်ယိၢ်နးကၢ,ရှိၣ်တဖၣ်ပမ့ၢ်ဒိသ့ၣ်ဖးဒီးအထံယိၢ်အနိယိၢ်လီၤ.

၆. **ဃိၢ်ကူ** နူၣ် မ့ၢ်ဃၢၤကူအဆိလီၤ. ပှၤလၢအကဃၢကဃဲအါနူၣ် ပစံးလၢဃၢၤကူယိၢ်ကူလီၤ. ပှၤတဂၤအဃၢၤကူယိၢ်ကူလီၤစံးဝဲဒၣ်.

၇. **ဃိၢ်လီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပထုးလီၤယ့ၣ်ပခိၣ်ဘိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပခိၣ်ဖၢၣ်လၢပခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢပယိၢ်လီၤပခိၣ်လီၤ. ပှၤတ

Digitized by Google

ဂၤသါကပှံၤအခိၣ်ဒီးယီၢ်လီၤကွံာ်အခိၣ်လီၤ.

၈. **ထံချီယီၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဆံးစါအဖိဒီးအဖိတချူး အိၣ်ဖျံၣ်ဒံးဘၣ်ဒီး ထံလီၤလၢဖိသၣ်အမဲာ်ညါနူၣ်ပစံး လၢဖိသၣ်ထံချီယီၢ်လီၤ. ဖိသၣ်ဆါထိၣ်အမိၢ်နူၣ်ထံချီ ယီၢ်ဝဲ,ဒီးတုၤအိၣ်ဖျံၣ်နီၢ်နီၢ်ဒီး ထံချီဟိၢ်ဝဲဒီးအိၣ်ဖျံၣ်ဝဲ လီၤ. ဖိသၣ်ထံချီယီၢ်နူၣ်ကီးမးအမိၢ်ဆံးစါအီၤလီၤ.

၉. **လီၤယီၢ် or လီၤဂုၤလီၤယီၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအခိၣ် ဘိၣ်လီၤယှၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, အခိၣ်ဖၢၣ်လၢအခိၣ်လီၤယှၣ်မ့ၢ် ဂ့ၤ,ပစံးလၢအခိၣ်လီၤယီၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤကဆိလှၤဒီး ယှၢ်ဝဲအခိၣ်လီၤဂုၤနၢ်လီၤယီၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤသါကမၤ တၢ်ဒီးအခိၣ်လီၤယီၢ်တလီၢ်လီၢ်ပှၤတဂၤအခိၣ်လီၤယီၢ်ဒီး အခိၣ်သူလီၤစဲၤမးတဖျၢတဖျၢလီၤ.

၁၀. **လီၤဂုၤလီၤယီၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ဟံၣ်လီၢ်လံၤယးဝဲဒီးတ ကျπၤတနီၤလၢၤဘၣ်ဒီးလီၤပိၢ်ကွံာ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢလီၤယီၢ် လီၤ. ဟံၣ်တဖျၢၣ်တကျπၤလၢၤဘၣ်လီၤဖျူလီၤယီၢ်ကွံာ် လၢာ်လံမးလဲၣ်.

၁၁. **ယီၢ်လီၤ or ရှာ်လီၤယီၢ်လီၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်လီၢ်လံၤ လၢပမၤလီၤပိၢ်ဒီးပစံးလၢပရှာ်လီၤယီၢ်လီၤ, ရှာ်လီၤယီၤ ကွံာ်ဖီဝံၤဒီးမၤထိၣ်ကၠၤလၢအသိတဖၣ်တက့ၢ်,ရှာ်လီၤ ယီၢ်ဟံၣ်လီၢ်လံၤဒီးမၤထိၣ်ကၠၤဟံၣ်သိ.

၁၂. **အိၣ်ယီၢ်အီယီၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပအိၣ်တၢ်လၢာ်ချနူၣ်ပစံး လၢပအိၣ်ယီၢ်အီယီၢ်လီၤ. ပှၤတဖၣ်အိၣ်ဘုအိၣ်ဟ့,အိၣ် အံသၣ်သဒိၣ်အှၣ်ယီၢ်နးကၢ.

၁. **ယီာ်ကလာ်** and **ယီာ်ယီာ်** adv,. of harsh creaking sounds.

၁–၁. **ယီာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကဟးသိၣ်ဒီးပစံးလၢသိၣ် ယီာ်ကလာ်လီၤ. မတၤကဟးသိၣ်ယီာ်ကလာ်နူၣ်လဲၣ်, ဒီးမ့ၢ်သိၣ်ဝဲခံဘိသၢဘိဒီးပစံးလၢသိၣ်ယီာ်ယီာ်ယီာ်ဒ်နူၣ် လီၤ. မတၤမၤသိၣ်အကိာ်ယှၢ်သိၣ်ယီာ်ကလာ်နူၣ် ကမ့ၢ်ကၢ်ကဟးထိၣ်ကွံာ်အကဟးသၢ.

၂. **ယီာ်ကလာ်** နူၣ်မ့ၢ်ထိရိၤယှၢ်ဖိကုဖိသုးအသး,ဘၣ် ဒိလိာ်အသးဒီး ဝၣ်လှၣ်ဝၣ်ဒုတလံတလဲသိၣ်ဝဲနူၣ်ပစံး လၢသိၣ်ယီာ်ကလာ်လီၤ. မတၤဟဲထိၣ်လၢဟံၣ်သိၣ်သါ ယီာ်ကလာ်နူၣ်လဲၣ်, ဒီးပစံးလၢသိၣ်ယီးကလာ်စ့ၢ်ကီး လီၤ. ပယီၢ်ယီယၢၣ်ယံးသိၣ်သယီာ်ကလာ်လီၤ. ပခိၣ် တလံာ်သယီာ်ကလာ်.

၃. **ယီာ်ယီာ်ယာ်ယာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကပၢးသိၣ်ဒီးကူး သိၣ်နူၣ်ပစံးလၢကဟးသိၣ်ယီာ်ယီာ်ယာ်ယာ်လီၤ. ဒီး ပစံးလၢမၤသိၣ်အကိာ်ယှၢ်ယီာ်ယီာ်ယာ်ယာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. မတၤမၤသိၣ်အကိာ်ယှၢ်ယီာ်ယီာ်ယာ်ယာ်တဂၤနူၣ်လဲၣ်.

၄. **ချူတၢ်ယီာ်ယီာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီယုတၢ်လၢတၢ်ပှၤ တၢ်လီၢ်ဒီးယုဝဲတပှၤဘၣ်တပှၤဒီး သိၣ်ဝဲလၢတၢ်ဖိတၢ်

လံၤဘၣ်ဒိလိာ်အသးလၢတၢ်ပှၤနူၣ် ပစံးလၢယုတၢ်ယီာ် ယီာ်လီၤ. ပှၤတဂၤဟဲထိၣ်ဒီးယုတၢ်ယီာ်ယီာ်ဒီးထံၣ် ညၣ်လၢကပှၤတဘၣ်ဒီး ဓိာ်ဝဲလီၤ. နယုမနၤလၢတလါ ပှၤယီာ်ယီာ်လဲၣ်.

၅. **မၤယီာ်ယီာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပဘၣ်တမှာ်ဒီးပကိာ်ယှၢ်သိၣ် ဝဲနူၣ်ပစံးလၢပမၤယီာ်ယီာ်လီၤ. ပှၤတဂၤမၤသိၣ်အ ကိာ်ယှၢ်သိၣ်မးယီာ်ယီာ်ယီၤ.

၆. **တ်ယီာ်ယီာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအလီၤသးဒီးတ်ဝဲနူၣ်ပ စံးလၢတ်သးသိၣ်ယီာ်ယီာ်လီၤ. ပှၤတဂၤတ်အသးသိၣ် ယီာ်ယီာ်နူၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်အလီၤသးသၢ,တ်အသးသိၣ်မး ယီာ်ယီာ်ယာ်ယာ်လီၤ.

ယီး

၁. **ယီးကလာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပစုတလံာ်ခိၣ်တလံာ်,ထိရိၤမ့ၢ် တၢ်တလံာ်တမံၤဒီးပစံးလၢတလံာ်ယီးကလာ်လီၤ.စလဲၤ တၢ်ဒီး စခိၣ်တလံာ်မးယီးကလာ် ဒီး စလီၤယံၤတလှၤ, ဒီးယီယၢၣ်ယံးသိၣ်ဖိနဲတဘိဓိၤနူၣ်ပစံးလၢသိၣ်ယီးက လာ်လီၤ. ပှၤတဂၤဟဲကစုဒုဒီးယီၢ်ယီသိၣ်ယီးကလာ် လီၤ. ယီးကလာ်နူၣ် မ့ၢ်ပခိၣ်တလံာ်သိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပလဲၤက သွံတၢ်လၢယီခိၣ်သိၣ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,သိၣ်ဝဲတဘိဓိၤဒီးပစံးလၢ သိၣ်ယီးကလာ်လီၤ. ပှၤတဂၤဟဲနှာ်ဆူဒၢးလၢမနၤသိၣ် ယီးကလာ်လီၤ.

၂. **ယီးယီးယးယး** နူၣ် မ့ၢ်ပဝ်ပသးသိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပက ဟးသိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ခီအှၣ်ဝၣ်သိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢသိၣ်ယီးယီး ဒ်နူၣ်လီၤ. မ့ၢ်သိၣ်ဒီးပစံးလၢသိၣ်ယီးယီးသိၣ်ယးယးဒီး တခီပလဲၤတၢ်လၢသုၣ်လၣ်အှအကျါဒီး သိၣ်ဝဲနူၣ်ပစံး လၢသိၣ်ယီးယီးသိၣ်ယးယးစကီးလီၤ. တၢ်သိၣ်ယီးယီး ယးယးနူၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်ပှၤကညီတ်အသးသိၣ်သၢ.

ယီၣ်

၁. **ယီၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပတိၣ်ဘုမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟ့မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပတိၣ်လၢ နာ်ဖးဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပတိၣ်လၢနာ်ဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပတိၣ်ထိၣ်လၢ တပπၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢလီခိမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒံးသိးပကဆါဒံးသိးပက ပှၤ,ဒံးသိးပကလီၢ်,ဒံးသိးပကဖိဒီး,ပတိၣ်တုၤဘၣ်အ သနီးတုၤအပှဲၤနာ်လၢပှၤစံးဝဲကီးဂၤဒဲးနူၣ် ပစံးလၢပ ယီၣ်လီၤ. ယီၣ်ဘုတုၤအပှဲၤတနာ်တက့ၢ်, ပမ့ၢ်မၤဘုဒီး တိၣ်နီၣ်ယီၣ်နီၣ်လၢနာ်ယီၣ်တက့ၢ်, ယီၣ်ဘုလၢသလၢ ပှၤ,တုၤအပှဲၤသလၢတဘၣ်ဒီးဖိထိၣ်လၢပကအိၣ်အဂိၢ် လီၤ. ယီၣ်ဘုတုၤအပှဲၤလီခိဖိဒီး ဖိထိၣ်လၢသပπၤပှၤ, ထိၣ်ထိၣ်ယီၣ်ထိၣ်ဘုဝံၤဒီးဆါကွံာ်ဝဲလီၤ. ပယီၣ်တၢ်နူၣ် မ့ၢ်ပမၤပှဲၤထိၣ်တၢ်လၢနာ်ပှၤထိရိၤတမံၤဒီး ပစံးလၢပ ယီၣ်လီၤ. ဒီးတစုစုတပှဲၤနာ်သကူ ဒီးပစံးလၢပယီၣ် လီၤ. ဒီးတစုစုနူၣ် ပမၤပှဲၤနာ်လၢအသနီးအိၣ်ဝဲလၢပှၤ စံးခဲလၢာ်နူၣ်ပစံးလၢပယီၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ယီၣ်ဘုသုတပှဲၤ

Digitized by Google

နာ်တဂ့ၤ,ယီၣ်လီၤသကူာ်ပာ်စုမ့ၢ်သ့ၢဘိလီၤ. နဖိမ့ၤနူၣ် ယီၣ်ဟုသုတပှဲၤနာ်တဂ့ၤ,တိၣ်ဘုယီဘု,ယီၣ်ဘုယၤဘု ဒီးတိၣ်ကွံာ်ဆါကွံာ်တကု့ၢ်. တိၣ်နီၣ်ယီၣ်နီၣ်,ယီၣ်ဟ့ၣ် ,ယီၣ်ဘုယီၣ်ဟု,ယီၣ်စ့ယီၣ်သွဲ,နာ်ယီၣ်ကုယီၣ်စံးဝဲဒၣ် ယီၣ်လီၤဘုယဲၢ်နာ်ဒီးဆါကွံာ်ကၢ်နဲ.

၂. **ဃီၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပသိၣ်ပဖိပလံၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဆာ်ဖိကိၢ်ဖိမ့ၢ် ဂ့ၤ,ပကု့ၢ်ပပှၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒ်းသီးအနူၤအနၢ်သုတကု့ၣ်တဂ့ၤ, ဒ်သုတဝံသးကၢၣ်တဂ့ၤ,ဒ်ကကနၣ်ပကလုၢ်ထိဘိဒီးပ သိၣ်ပသိ,ပဆု့ၣ်ပဖျ့ဒီးပစံးလၢပယီၣ်လီၤ. ပဖိပလံၤတ ဖၣ်ပဘၣ်ယီၣ်လၢအနိၢ်ဆံးဒံးဒ်အနၢ်ကလီၤလီၤ. နဖိအ နၢ်မ့ၢ်ကု့ၣ် ဒီးယီၣ်အီၤဒ်အနၢ်ကလီၤတကု့ၢ်. ကု့ၢ်တဖၣ် နူၣ်အကစၢ်ယီၣ်တနူၢ်ဘၣ်, ပယီၣ်ကသ့ၣ်ပယီၣ်နူၢ်လၢ အနိၢ်ဆံးပယီၣ်ကဆိပယီၣ်နူၢ်လၢအနိၢ်ဆံးလီၤ. ဒ်နူၣ် သီးပဖိပလံၤတဖၣ်နူၣ် ပဘၣ်ယီၣ်လၢအနိၢ်ဆံးလီၤ. ယီၣ်နူၣ်မ့ၢ်ယီၣ်ဒ်လဲၣ်, ဆိၣ်ယီၣ်, သီယီၣ်စံးဝဲဒၣ်,ပဖိ လၢအကနၣ်အမိၢ်အပၢ်အကလုၢ်အံၤအမိၢ်အပၢ်တဘၣ် ယီၣ်ဘၣ်အါအါဘၣ်.

၃. **ဃီၣ်** နူၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်လီၤ. ဒီးအိၣ်ဝဲသၢကလုာ်ညါ လီၤ. ယီၣ်ဖိၤယှဖိၤနူၣ်အသၣ်ထဲခိၣ်မုၢ်ဒိၣ်ဒီးအသၣ် ဆံၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးအသၣ်အဖျိနူၣ်ပဖိလၢကသူဒီးပအိၣ်သ့, ပချိကျိုးအိၣ်သ့လီၤ. ဒီးအိၣ်ဝဲသၢကလုာ်နူၣ်ပကီးလၢ ယီၣ်ထံတကလုာ်, ယီၣ်မ့ၤယှတကလုာ်, ယီၣ်မုၢ်တက လုာ်လီၤ. ယီၣ်နူၣ်အဖိဘိကံၢ်ကလာ်ဒီး ကလံၤမ့ၢ်ဟ်ာ ဒီးအဖိဒံဝဲကဘိကဘိလီၤ. ဖိအိၣ်ယီၣ်သၣ်နူၣ်လၢက သူဝိ,ဖိကဗိာ်အိၣ်ယီၣ်သၣ်ဒီးချံးညၣ်.

၄. **ဃီၣ်ကလာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပသးခုၣ်လီၤ,ပသးကနီးလၢပ ပျုၤတၢ်ဂုးတၢ်ဒီး ပသးလီၤဒီးပစံးလၢပသးလီၤယီၣ်က လာ်လီၤ. စယိၢ်ဘၣ်ဂ့ၢ်တဘိစသးလီၤမးသယီၣ်ကလာ် လီၤ. စဂာ်သ့ၣ်ဖူဒီးစခိၣ်တလံာ်ဒီးစသးလီၤမးသယီၣ် ကလာ်လီၤ. စခိၣ်လီၤလၢဆူတၢ်ပူၤဒီးစသးလီၤမးယီၣ် ကလာ်လီၤ.

၅. **ဃီၣ်စ့ဃၤစ့** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကၤတၢ်ဆါတၢ်ဖိတဖၣ်နူၣ် မ့ၢ်ပှၤပှၤပကိတၢ်အါဂၤဒီး ဟ့ၣ်စ့အါအါကလဲာ်ဒီးပစံး လၢယီၣ်စ့လီၤ. ပှၤတိၣ်ကဘိတဖၣ်နူၣ် ပကိစ့ဒီးယီၣ်စ့ လၢသလၢလီၤ. ပှၤလၢပှၤပကိတၢ်တဖၣ်နူၣ် ယီၣ်စ့လၢ နာ်ပရဲ,ယီၣ်စ့လၢသလၢလီၤ.

၆. **ဃီၣ်ဆူကွံာ်** နူၣ် ပတစံးဘၣ်,သ့ၣ်ညါနိၢ်တသ့ၣ် ညါဘၣ်.

၇. **ဃီၣ်ထံ** နူၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်,ယီၣ်တကလုာ်လၢ အမဲထိၣ်လၢထံခိၣ်ထံနံၤနူၣ်ဒီး ပကီးလၢယီၣ်ထံလီၤ. ယီၣ်ထံနူၣ်အသၣ်ထဲစုခိၣ်ဒီးဒိၣ်နူၢ်စုခိၣ်တစဲးဒီးအသၣ် ဆံၣ်ဝဲလီၤ. ဒီးပှၤကညီဖိအိၣ်ချံအိၣ်အသၣ်အဖျိနူၣ်

လီၤ. ဖိအိၣ်ယီၣ်ထံသၣ်လၢအကသူလီၤ.

၈. **ဃီၣ်နီၣ်ဃၤနီၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤပှဲၤနာ်လၢဘုတနာ် ပဂံၢ်နီၣ်တနာ်ပဂံၢ်နီၣ်ဒ်နူၣ် တနာ်ဘၣ်တနာ်ဒီးပစံးလၢ ပယီၣ်နီၣ်လီၤ. နမ့ၢ်လိၢ်အိၣ်ဘုဒီး တိၣ်နီၣ်ယီၣ်နီၣ်ကၢ် နဲၣ်ခွါဓၢ.

၉. **ဃီၣ်မုၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ယီၣ်တကလုာ်လၢအသၣ်ထဲခိၣ်မုၢ် ဒိၣ်ဒီးပဖိအိၣ်အသၣ်လၢကသူနူၣ်ပကီးလၢယီၣ်မုၢ်လီၤ.

၁၀. **ဃီၣ်မ့ၤဃှ** နူၣ်မ့ၢ်ယီၣ်တကလုာ်လၢအသၣ်ပြံကဒံ ဖိၤဒီးပတအိၣ်ဘၣ်အသၣ်ဘၣ်ဒီး ပကီးလၢယီၣ်မ့ၢ်ယှ လီၤ.

၁၁. **ဃီၣ်လီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီတိၢ်ဘုဆါဘုဒီးထါလီၤ ဘုလၢဖိပူၤဒီးဂၢ်နာ်ဝဲဆူနာ်ယီၣ်ပူၤဒီးပစံးလၢပယီၣ်လီၤ ဘုလီၤ. ပှၤတဂၤဆါဘုဒီး ယီၣ်လီၤဘုအနာ်သၢဆံညါ လီၤ. ယီၣ်လီၤနူၢ်ယၤလၢနမၤဘုနူၣ်တနာ်, ခွါစီဓၢ,ထိၣ် လီၤယီၣ်လီၤဘုဒီးဆါကွံာ်တကု့ၢ်.

၁၂. **ဃီၣ်သွဲ** နူၣ် စီၤပၤပၢဘၣ်ဟိၣ်ခိၣ်အပှၤလၢပှၤဖိၣ် ဖိဘၣ်ဟ့ၣ်ဝဲနူၣ်ဒီးတ့ၤပဟ့ၣ်ပကိဒီး ပစံးလၢပယီၣ်သွဲ လီၤ. တနံၣ်အတိၢ်ပူၤနူၣ် နယီၣ်သွဲစ့ဆံးအါလဲၣ်,ပယီၣ် သွဲဝဲဒၣ်ပဒိၣ်စံၣ်ညီၣ်ဝဲနူၣ်လီၤ.

၁၃. **ဃီၣ်ဟ့ၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤပှဲၤထိၣ်တၢ်လၢနာ်ပူၤဒီး ပ ဟ့ၣ်ပှၤဂၤနူၣ်ပစံးလၢပယီၣ်ဟ့ၣ်လီၤ. ပမၤနူၢ်ပှၤဂၤလၢ ပတၢ်အိၣ်တၢ်အီ,ဘုဖိၤဟု ဖိၤဒီးပဟ်ာလၢတၢ်ပူၤတမံၤမံၤ ဒီး,ပစံးလၢပယီၣ်ဟ့ၣ်တၢ်လီၤ.

၁၄. **ကုဃီၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ကုဖးဒိၣ်လၢပထ့ထဲသီးဒီး နာ်ဒံး သီးကနာ်ဘုပှဲၤသီးဒီးနာ်ယီၣ်ဒီး ပကီးလၢကုယီၣ်လီၤ. ဒီးပမၤဘုပှဲၤတနာ်ဒီးပဂၢ်လၢကုပူၤထိၣ်တ့ၤအံၤတ့ၤနၢၤ ဒီးပပနီၣ်ဒီးထူၣ်ဒီးကုနူၣ် ပယီၣ်ဘုဒ်နာ်ယီၣ်အသီးဒီး ပစံးလၢကုယီၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတဂၤဟံးနူၢ်နာ်ယီၣ်အသ နီးလၢကုဒီးမၤကုနူၣ်လၢကုယီၣ်လီၤ.

၁၅. **ကုဃီၣ်ဃီၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ကုဖးဒိၣ်လၢအနာ်ဘုတနာ်ခံ နာ်တဖၣ်နူၣ် ပစံးလၢကုယီၣ်ယီၣ်လီၤ. နတ့ကုယီၣ် ယီၣ်တဒုဒိၣ်ကလဲၣ်.

၁၆. **ဂီၤဃ့ၣ်ဃီၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ဟိၣ်ခိၣ်လၢအဂီၤတဖၣ်နူၣ် ပ စံးလၢဂီၤယ့ၣ်ယီၣ်လီၤ. ဟိၣ်ခိၣ်ဂီၤယ့ၣ်ယီၣ်နူၣ် ဘုတ ဂ့ၤဘၣ်ဒီးပစံးလၢဂီၤယ့ၣ်ယီၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ယူယီၣ်လီၤပ လိာ် see ယူယီၣ်ယီၣ် see ယီၣ်.

၁၇. **တာ်ဃဲၣ်တာ်ဃီၣ်** နူၣ် ထိရီၤဝၣ်လၢအကဗိာ်ထိခဲ လၢာ်ဒီးတၢ်လၢအယိၢ်ဒုထိဝဲတၢ်ဖိတၢ်လံၤ,ပှၤတပျုၤက ညီ,အယိၢ်ဒုထိဝဲနူၣ် ပစံးလၢတာ်ယဲၣ်တာ်ယီၣ်လီၤ. ဝၣ် သိၣ်အကဗိာ်နူၣ်မၤသးတာ်ယဲၣ်တာ်ယီၣ်လီၤ. တၢ်လၢ ဘိၣ်သအိၣ်နူၣ် အယိၢ်ဒုတာ်ယဲၣ်တာ်ယီၣ်လီၤ. စိးယီၣ်စိး ယှစံးဝဲဒၣ်.

Digitized by Google

၁၈. **ၶိူးယိင်ၶိူးၸၢႆး** ၼႆ မႆၢတႃႇတၵေႃႈ ၼၢင်းယိင်း ဢၼ်ၶိူဝ်းၸိူဝ်ႉမၼ်းဢမ်ႇမီးလုၵ်ႈ ဢမ်ႇမီးၸၢႆး ပၵ်းလႃး ၶိူးယိင်လီႈ. ၶိူးယိင်ၼႆ ထႅမ်ၼၼ်ႉ ၼၼ်း ဢမ်ႇသႂ်ႇ ဢၵ်ႇၵျူးၶဝ်ၵႂႃႇၸိူဝ်းၵၼ်လီႈ.

၁၉. **ၸိင်ယိင်** ၼႆ မႆၢပ ထုၵ်ႇၾၼ်ႈ ႁႅတ်းၵႂႃႇလႃးဢ ၵႂႃႇ မႆၢၵႂႃႇ,လႃးဢႃ မႆၢၵႂႃႇ, ပၵ်းလႃးပၸိင်ယိင်တႃႇလီႈ. ပႃး တၵႃႇၸိင်ယိင်လီႈဢသႂ်းၵမ်းဝႆၼ်, ၸမႆၢသမ်းၸမႃႇသုတ ထၼ်ထွမ်ၸၼ်တၵႂႃႇ,ၸမႃႇဢိင်ၼီးယႃႇတၽၼ်လိၵ်ႈၽၼ်,တုၵ်ႉၸ သမ်းၸမႃႇသုတထၼ်ထွမ်ၸၼ်တၵႂႃႇ, မႃးၸသုတသၼ်လႃးၸမႃႇ ဢၵီႈထမ်းတၵႂႃႇ,ၸိင်ယိင်လီႈဢသႂ်းၼႆၼီး လႆႈယုပႂ ဢိင်ဢၼ်သၼ်ၼီးႁၼ်ၵႂႃႇတၸူးတုၵ်ႉဢမႃႇဢဢိင်ၼီး လူထိင် ဝၼီး သၼ်လႃးၵျိုၼ်းဢမႃႇတထၼ်ထွမ်ၽၼ်ဢၼ်ႇၸိင်လီႈဢ သႂ်းဢသိုၼ်းၼႆလီႈ. ပႃႇတၵႃႇၸိင်ယိင်ဢၽိၵ်းဝၼ်ၼ်,မႃးၼ ၵႂႃႇလႃးၶႂႃႇ,ပႃႇၸီ, မႃးၼထိင်လႃးႁူၼ်မႃးၼလီႈလႃးၸီ,မႃးၼ သမ်းယိင်မႃးၼၵိူၼ်ၵႃႇ, မႃးၼၵမ်းတုၵ်ႉၵတီးတုၵ်ႉ,မႃးၼၵႂႃႇ ၽိၵႂႃႇလႃႇ,မႃးၼၵူႈၼပသီၸိင်ယိင်ဢၽိၼ်ႇၼႆလီႈ. ၼီးမႃႇ လိၵ်ႈဢၸိမႆၢၸိင်ယိင်လီႈ.

၂၀. **လိင်ယိင်သွႆ** ၼႆ မႆၢပသူၼ်ၵူၼ်းပႅၵ်ႇ,သၵီးသၽႃး တၾၼ်လႅၼ်ႇထိင်ႁွၼ်ပၼိၼ်ဢၸုလႃးဢၼီဢၵီႈၼီး ပၵ်းလႃး ထိင်ယိင်သွႆလီႈ. သၵီးတၾၼ်ထိင်ယိင်သွႆလႃးႁူပူႇလႃး ပၼိၼ်ဢဢိင်ၼႆလီႈ.

၂၁. **လိင်ယိင်သွႆ** ၼႆ မႆၢၺၼ်ၽိတၵေႃႈထီလႃးထၼ်ၼိၼ် ၼႃႇတၵုၼ်ထၼ်ၶမ်ၵုၼ်ထၼ်ၼီးပၵ်းလႃးထိင်ယိင်သွႆလႃးၺၼ် ဝိၵ်ႈဝႃႇ လီႈ.

၂၂. **ၼွႆႉယိင်** ၼႆ ၸတသုၼ်ၺႃႇၽၼ်ယႅၽၼ်, မႆၢမၼႃႇ လႃး ၼွႆႉယိင်ၼႆလၼ်,ၸတၼႆၢႁူၽၼ်ယႅလႃးပႃႇၵိူဝ်းၼီတၸုၽၼ် သႁၼ်သႂ်းၽီၸႃႇ.

၂၃. **ၼၵ်းယိင်ၼၵ်းယႃႇ** ၼႆ မႆၢၼၵ်းသၼူလႃးပႃႇၼီၶူၼီဝႆၢတိင် ၽုယိင်ၽုၼႆပၵ်းလႃးၼၵ်းယိင်လီႈ. ၼၵ်းယိင်ၼႆပၵ်း လႃးၼၵ်းသၼူတၸုၸုလီႈ. ၼၵ်းယိင်ၼႆမႆၢပၼိၼ်ဢၵလုၵ်ႈ ဢိင်ဝလႃးပၽၼ်မႃႇထဢၼ်ႇထၼႃႇၼီး ပႃႇႁၼ်ႉၼႆၢဢသၼ်ႈၼီး ပမႃႇၼၵ်းယိင်လီႈ. သုမႃႇၼၵ်းယိင်ၼႆတထသီးၽၼ်ၼီးပ ၼိၼ်ဢၼၵ်းယိင်ၽၼ်,ၽၼ်လႅၼ်ႇတၢၼ်းၼႆၢလႃးပၼိၼ်ဢၼၵ်းလီႈ.

၂၄. **သႃႇတယိင်** ၼႆ မႆၢသႃႇတၵုၼ်းဢၸိလီႈ. ပႃႇတၵႃႇ ႁိင်မႃးသႃႇတၵုၼ်းသႃႇတယိင်လီႈ.

၂၅. **သူၼ်ယၼ်ယိင်** ၼႆ မႆၢသူၼ်ယၼ်တၵေႃႈဢလၼ် လီႈၵၵ်းလႃးယိင်ဢလၼ်ၼီး ပၵ်းလႃးသူၼ်ယၼ်ယိင်လီႈ. သူၼ်ယၼ်ယိင်ၼႆ ပႁႃႇၽႃႇၸႃႇလႃးဢၵႂႆၢၼီး ပၵျီဢိဢၵႆၢ ၽျိၵ်းဝၼ်ၼ်.

၂၆. **သၼိင်ယိင်** ၼႆ ၼ်သၼိင်ၶိုၼ်ဢသိုၼ်းလီႈ. ပႃႇၵူၼ်ႇ လီႈတုၵ်ႉဢၼိင်လုၵ်ႈၼိင်သၼိင်ယိင်လီႈၵမ်းဝၼ်ၼ်,ၽိၵ်းမုၼ် ၵူၼ်ႇလီႈၾုၼ်ၼီးမႃႇသႂ်းသၼိင်ယိင်.

၁. **ယီႇ** ၼႆ မႆၢတႆၢထမ်းတၵေႃႈဢသၼ်ဢၵပိူဝ်ႇဝၼ် သိၼီးပၵ်းလႃးယီႇလီႈ. ယီႇၼႆဢထမ်းမႃႇသႂ်းၼ်လိၼ်ထမ်း ဢသိုၼ်းၼီးဢလၼ်လီႈၵၵ်းလႃးလိၼ်ဢလၼ်လီႈ. ၼီးဢသၼ် ထသပႃႇတလီႈတၾျၼ်ၼီးဢၼိၼ်ၸူႆၢဢၶမ်ၸူႆၢၼီးဢသၼ်ၼႆ ဢၾမ်းဢိင်တၵထႃႇ,ဢၵုဢိင်တၵထႃႇဢၵပိူဝ်ႇဢိင်တ ၵထႃႇၼီး ဢဢိပူႇၼႆဢိင်ၼီးဢထမ်လီႈ. ၼီးဢသၼ်ၼႆ ဢိင်ၼီးဢၾမ်း,ဢိင်ၼီးဢၵု,ဢိင်ၼီးဢၵပိူဝ်ႇ,ဢိင်ၼီးဢ ထမ်ဢိင်ၼီးဢဢၵသိင်လီႈ. ယီႇၼႆမႆၢတလႃႇပယီႇ သူၼ်ဝလီႈ. ယီႇၶိူဝ်ႇၽိၶိူဝ်ႇၼႆ ဢိင်လႃးဝႆၢပူႇလႃးတလႃႇ သူၼ်ဝလီႈ. ယီႇလုၼႆ ပပိူဝ်ႇပျိူဝ်ႇၵႂႃႇၵႃႇ,ၵၽီပျိူဝ်ႇၼႆထ ပျိူဝ်ႇယီႇလုလီႈ. ယီႇသိၼႆမႆၢပၼွႆႉၵပိူဝ်ႇတႆၢလႃးမႂ်ၼ်ဢ ပူႇၼႆလီႈ. ယီႇသၼ်ၵပိူဝ်ႇၼႆပဢိင်ၼီးမႃႇ,ၼီးပၸ်ပုၼ်ႈၼႆၢ ဢထမ်ၼီးပမႃႇၵသူပဢိင်သိၵႃႇ,ယီႇၼႆဢထမ်းထယႆၢထ ၵုၼီးဢိင်ၼီး ဢၼိၼ်ဢၸမ်းဢၽုၼ်ဢထီလီႈ. ၼီးယီႇၼႆ ဢိင်ၼီး ဢၵိူၼ်တၵိူၼ်လႃးပႃႇတသူၼ်ၽၼ်ၼီး မႅထိင်ၼ်ၼ် ဢတႆၢၼီးပႃႇၵိူၼ်ၽိတၾၼ်ၼႆ လႅၼ်ႇမႃႇထိင်ၼ်လႃးဢၵျိၼႆ ၼီး ပႃႇဝၼ်တလႃႇပႃႇတၼ်းဢသိုၼ်းၼီး ၸႃႇဝၼ်ၼ်ဢသၼ်လႃး ပႃႇၵၽီၽိတၾၼ်လီႈ. ပႃႇတလႃႇၽိၵ်းဝၼ်ၼ်.

၂. **ယီႇ** ၼႆ မႆၢပမႃးပႃႇၸမ်းလႃးလႅၼ်ႇတႆၢတၶျႃႇၽၼ်ၼီးပမႃႇ လႅၼ်ႇလႃးပမၵ်ႈၺႃႇမႆၢၵႂႃႇ, ပႃႇလႃးဝၵ်ႈတႆၢယႃႇၼီး လႅၼ်ႇတႆၢတၶျႃႇ ၽၼ်မႆၢၵႂႃႇ,ပမႃႇလႅၼ်ႇတႆၢလႃးပမၵ်ႈၺႃႇၼီးပလႅၼ်ႇလႃးဢလီႈၶမ် ၼီးပႁီၵယိၵယိၼီး ပၵ်းလႃးပယီႇလီႈ. ယီႇၵုၼပုၵ်ႈ ၵယိၵယိ, ၼပုၵ်ႈလႅၼ်ႇတႆၢတၶျႃႇၽၼ်, ၼဝၵ်ႈတႆၢယႃႇလႅၼ်ႇလႃး ၺႃႇ,ၸၵယီႇၼႃႇ,ပႃႇတၵႃႇဢမႃႇလႅၼ်ႇတႆၢတၶျႃႇၽၼ်ၼီးယီႇ ၵုဢမႃႇလီႈ. ၼပုၵ်ႈလႅၼ်ႇတႆၢတၶျႃႇၽၼ်, ယီႇဢိူဝ်ႇၵယိ ၵယိတၵုၵ်ႈ, ယီႇၵုယႃႇၵုပႃႇၸမ်းလႅၼ်ႇတႆၢတၶျႃႇၽၼ် ၼၼ်တၵုၵ်ႈ. ၼီးပလႅၼ်ႇၸႅူၵ်ႈတႆၢပႃႇၼၼ် ပၵ်းလႃးပယီႇတႆၢ ပႃႇတၸုၸုလီႈ.

၃. **ယီႇ** ၼႆ မႆၢတႆၢၽိယၢႆတၵေႃႈထသူၼ်ထၵျိူ,ထႁုၼ် ပိၵ်ႈႁုၼ်ႈၼီး ဢိင်လႃးၵျူးၵၸူးယိၵၸူးလႃးတႆၢၽုၼ် တႆၢယၵ်းဢၵျိၼီး ပၵ်းလႃးယီႇလီႈ. ယီႇၶိူဝ်ႇယႃႇၶိူဝ်ႇၼႆ ဢိင်လႃးယိၵၸူးလႃးၶျိၼ်ၽိလၵ်းၼီး ဢူၼ်ထိင်ပႃႇၼီးသႂ်းၼႂ်း ၵႃႇ,ပမႆၢဢိင်လႃးႁၼ်ႉလိူဝ်ႇလမ်းၼီးယီႇဢူၼ်ပႃႇလီႈ.

၃-၁. **ယီႇၵပိူဝ်ႇ** ၼႆ မႆၢယီႇသၼ်ဢၵုဢိပူႇဢၵထႃႇ ဝၵျိူၼ်ၵလၵ်းၼီးသိဝၼီး ပၵ်းလႃးယီႇဢၵပိူဝ်ႇလီႈ. ၼီး ၽၼ်တၸုၸုပၵ်းလႃးယီႇသၼ်ဢၵပိူဝ်ႇလီႈ.

၃-၂. **ယီႇဢၵပိူဝ်ႇ** ၼႆ မႆၢယီႇဢထမ်းဢဢိပူႇၼႆၵ ၽုးဝၼီးပၵ်းလႃးယီႇဢၵပိူဝ်ႇလီႈ. ယီႇၼႆဢၵပိူဝ်ႇဢိင် ၵၼေလႃးဢပူႇတၶိၼီးဢထမ်းၼီးဢသၼ်လီႈ.

၄. **ယီႇယႆၢ** ၼႆ မႆၢတႆၢတဢိင်ၽၼ်သိၵႃႇၽၼ်းၼႆ ပၵ်း လႃးတဢိင်ယီႇယႆၢၽၼ်လီႈ. ထမ်တလိၵ်ႈၺၼ်တဢိင်ယီႇ ယႆၢၽၼ်,တဢိင်ယီႇယႆၢၼႆ မႆၢတႆၢတဢိင်ၽၼ်ၼီတၸုၼီ

Digitized by Google

တစိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တအိၣ်ယီၤယၢ်ဘၣ်လီၤ. ထံဖိလိာ်တနီၤနီၤညၣ်တအိၣ်ယီၤယၢ်ဘၣ်. ထိရိၤလၢပနၢ်ဟူထဲအမံၤဒီးပတထံၣ်ဘၣ်နီတစုဒီးတအိၣ်ဘၣ်နီတစိၣ်န့ၣ်ပစံးလၢတအိၣ်ယီၤယၢ်ဘၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ကသံၣ်လၢပနၢ်ဟူအမံၤန့ၣ်တနီၤနီၤတအိၣ်ယီၤယၢ်ဘၣ်လၢဖွါပူၤန့ၣ် ဘၣ်,ယီၤယံၢ်ယီၤယၤ.

၅. **ယီၤတၢ်ပၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတြူၥ်တၢ်ပၤလၢကစၢၢ်ဘံန့ၣ်ဒီး ပစံးလၢပယီၤတၢ်ပၤလီၤ. ကစၢၢ်ဘံန့ၣ်ပမ့ၢ်တထိၣ်ဘၣ်ဒီး ပယီၤတၢ်အပၤလီၤ. ယီၤတြူၥ်တၢ်ပၤဆူတၢ်ယွၢ်လီၤန့ၣ်တကူၢ်.

၆. **ယီၤထံ** န့ၣ် မ့ၢ်ယီၤသၣ်အအိပူၤအိၣ်ဒီးအထံဒီးပစံးလၢယီၤအထံလီၤ. ယီၤထံန့ၣ်ပအီဆၢတစဲးစဲးဒီး လၢအစၢ်ဒံးတဖၣ်န့ၣ်အထံဆၢကၤ.

၇. **ယီၤထံး** န့ၣ် မ့ၢ်ယီၤအတၢၢ်န့ၣ်ပစံးလၢယီၤအထံးလီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢယီၤထူၣ်ဒီး ပှၤတနီၤနီၤကီးလၢယီၤတၢၢ်လီၤ.

၈. **ယီၤအလူၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ယီၤအထံးန့ၣ်ပှၤတနီၤနီၤကီးလၢယီၤအထူၣ်လီၤ. ယီၤတထူၣ်အိၣ်တဖိးညါလီၤ.

၉. **ယီၤဘၣ်အယဲၤ** fibers of the cocoanut hush န့ၣ်စတသ့ၣ်ညါဘၣ်စတနၢ်ဟူဘၣ်ယဲဘၣ်.

၁၀. **ယီၤဘ့ၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပိၢ်ကီးယီၤသၣ်ကုန့ၣ်လၢယီၤဘ့ၣ်လီၤ. ဒီးပှၤစှၤကီးလၢယီၤသၣ်ကုလီၤ. ဒီးစှၤကီးစကီးလၢယီၤသၣ်ဘ့ၣ်တစုစုလီၤ.

၁၁. **ယီၤယဲၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ယီၤလုၤအဆိလီၤ. ယီၤလုၤယီၤယဲၤစံးဝဲဒၣ်.

၁၂. **ယီၤသၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ယီၤအချံၣ်အဘၢးဖိထိၣ်ဖျိထိၣ်ဝဲဒီးကဲထိၣ်လၢအဖျၢၣ်ဒီး ပစံးလၢယီၤသၣ်လီၤ. ယီၤတထံးအသၣ်အါသမိး.

၁၃. **ယီၤသၣ်ကု** န့ၣ် မ့ၢ်ယီၤသၣ်အဖိးဘ့ၣ်လၢအဖံးလာ်တကထၢန့ၣ်ကီၤဝဲကီၤတါချါဒီး ပစံးလၢယီၤသၣ်ကုလီၤ. ယီၤသၣ်ကုန့ၣ်ကီၤကၢ, ပှၤကညီမၤထံဘျၢၣ်လၢယီၤသၣ်ကုဒီးဘျၢၣ်အီထံလီၤ.

၁၄. **ယီၤသၣ်ကဘိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ယီၤသၣ်အဖံးအလုၤအမဲအကမူၣ်ကမိအလုၤအယဲၤန့ၣ် ပစံးလၢယီၤသၣ်ကဘိၣ်လီၤ. ယီၤသၣ်ကဘိၣ်န့ၣ်ပဆိၣ်ကဲၤလၢမ့ၣ်ကဲၤဂ့ၤကၢ.

၁၅. **ယီၤသၣ်ကသိၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ယီၤသၣ်လၢအမဲထိၣ်တဖၣ်အအိပူၤအိၣ်ဒီး အကူၢ်လိၣ်ဝါကျိၣ်ကလာ်ဖျၢၣ်သလၢၣ်,ကသိၣ်ကသွံဒီး ပစံးလၢယီၤသၣ်ကသိၣ်လီၤ. ယီၤသၣ်လၢအိၣ်ဒီးအမဲတဖၣ်န့ၣ် အအိပူၤအိၣ်ဒီးအကသိၣ်လီၤ. ယီၤသၣ်အကသိၣ်န့ၣ်ပအိၣ်ဆၢကၤ.

၁၆. **ယီၤယီၤယၤယၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ယုၢ်တၢ်ဟးလၢသ့ၣ်လၣ်ယုအကျါလၢဟိၣ်ခိၣ်အဖိခိၣ်သိၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢသိၣ်ယီၤယီၤယၤယၤလီၤ. တၢ်သိၣ်ယီၤယီၤယၤယၤန့ၣ်မ့ၢ်ထိရိၤတၢ်ဟးလၢသ့ၣ်လၣ်အယုအကျါတမံၤဒီး သိၣ်ဝယီၤယီၤယၤယၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢယီၤယၤယီၤ ယၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပလဲၤတၢ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါဒီး မ့ၢ်ပနၢ်ဟူတၢ်သိၣ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါယီၤယီၤယၤယၤန့ၣ် ပဖုံတၢ်ဒီးပဆိကမိၣ်လၢဘိၣ်သအိၣ်သိၣ်ဝဲလီၤ.

၁၇. **ကၢယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပတလူၣ်သ့ၣ်ဖူဆူဟံၣ်ဂီၤထံးလၢနိၣ်ကၢဒီးပစံးလၢကၢယီၤလီၤ. ကၢယီၤသ့ၣ်ဖူဖးဒိၣ်န့ၣ်ဆူဟံၣ်ဂီၤထံးပကမၤသ့ၣ်မုၣ်.

၁၈. **ကွၢ်ယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ဒ်ပကထံၣ်ပှၤဂၤဒီး ပဒီးယီၤပမဲာ်ဆူပှၤဂၤအိၣ်ဒီးပစံးလၢပကွၢ်ယီၤလီၤ. ဒီးထိရိၤပကွၢ်ပှၤဂၤအမဲာ်လၢပှၤအိၣ်လၢပချၢယံတဖၣ်န့ၣ်ပမ့ၢ်ကွၢ်အမဲာ်ဒီး ပစံးလၢပကွၢ်ယီၤလီၤ. ပှၤတဂၤစအိၣ်လၢအချၢယံဒီးကွၢ်ယီၤစမဲာ်လီၤ.

၁၉. **ကိၢ်ယီၤကိၢ်ယၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအပူၤလိၢ်ဘျါကူၤဆးကၢၤဒးချိၣ်ဒီးပစံးလၢကိၢ်ယီၤလီၤ. ပှၤတဂၤဆးကၢၤဒးချိၣ်ကိၢ်ယီၤကိၢ်ယၤကမ့ၢ်ကၢ် အပူၤလိၢ်ဘျါကူၤသၢ.

၂၀. **ကိၢ်ယံၣ်ကိၢ်ယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်မ့ၣ်ဆူကသါဘၣ်သ့ၣ်ကပၤဒီးယုဝဲယးဝဲဒီးတပူၤပူၤဒီး ပစံးလၢကိၢ်ယီၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးသ့ၣ်မ့ၢ်ဘၣ်ဒိဒီးအဖံးတဘိသလံးဒီး ပစံးလၢကိၢ်ယီလီၤ. သ့ၣ်တထံးမ့ၣ်ကသါဘၣ်ဒီးကိၢ်ယီၤလၢအကပၤန့ၣ် ယုတပူၤပူၤသံကစဲာ်တပူၤပူၤလီၤ. သ့ၣ်ကပၤကိၢ်ယီၤန့ၣ်ကမ့ၢ်ကၢ်မ့ၣ်ကသါဘၣ်ဒီးကိၢ်ယီၤသၢ.

၂၁. **ကိၢ်ယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ကိၢ်ယံၣ်အဆိ,တၢ်ကူတၢ်သိးကိၢ်ယံၣ်ကိၢ်ယီၤလၢမ့ၣ်ကသါဘၣ်စ့ၢ်ကီးယီၤ.

၂၂. **ထိးယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပမၢပှၤကဟဲယီၤဆူပအိၣ်လၢပကလုၢ်ဖးဒိၣ်ဒီး ပစံးလၢပကီးယီၤလီၤ. ပှၤဂၤအိၣ်လၢအဟံၣ်ဒီးနကီးယီၤဘၣ်မနုၤလဲၣ်.

၂၃. **ကြၢးယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အဘၣ်အခၢး,တၢ်ဘၣ်တၢ်လီၤ,တၢ်အလီၤအတီ,စၢၢ်ဆၢစၢၢ်ယီၤတဖၣ်န့ၣ်ပစံးလၢကြၢးယီၤလီၤ. ဒီးတၢ်မ့ၢ်တဘၣ်ဘၣ်အခၢးဒီးပစံးလၢတကြၢးတယီၤဘၣ်လီၤ. ဒီးတၢ်မ့ၢ်တဘၣ်ဘၣ်အခၢးဒီးပစံးလၢတကြၢးတယီၤဘၣ်လီၤ. ပှၤမ့ၢ်ဟံးန့ၢ်အမါလၢအတမ့ၢ်တခွါ,အဘူးအတံၢ်ဒီးကြၢးယီၤဝဲလီၤ. ပှၤမ့ၢ်ဟံးန့ၢ်အမါလၢတဆိုးဘၣ်န့ၣ်တကြၢးတယီၤဘၣ်.

၂၄. **ကျုယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပကွၢ်ယီၤပှၤဂၤလၢပမဲာ်တိၢ်ခံတစဲးဖိဒီးပစံးလၢပကျုယီၤလီၤ. ပှၤတဂၤကျုယီၤယၤလၢအမဲာ်တိၢ်ခံလီၤ.

၂၅. **ခံၣ်ဓိၤယီၤဓိၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ခံၣ်တဖၣ်ပကီးဒီးအဆိလၢခံၣ်ဓိၤယီၤဓိၤလီၤ. ခံၣ်ဓိၤယီၤဓိၤစံးဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ.

၂၆. **စယီၤစယၤ** န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်တကလုာ်လၢအသၣ်မံဘိ

Digitized by Google

ဒီး ပအိၣ်အသၣ်ဆံၣ်ဒီးအသၣ်ထဲခိၣ်မုၢ်ဒိၣ်န့ၣ် ပကိး လၢစယီၤလီၤ. စယီၤန့ၣ် ပအိၣ်အသၣ်ဆံၣ်ဒီးပအိၣ်ဝံၣ် ဒီးဘၣ်တနီၤနီၤအသၣ်ဆၢတစဲးစဲးလီၤ.

၂၇. **စယီၤစဝ်** န့ၣ် မ့ၢ်ပစိၤပှၤဂၤလၢပစုမ့ၣ်ကီးဘၣ် ဒဲးဒီးပစံးလၢပစယီၤလီၤ. နစယီၤတၢ်လၢနစုမ့ၣ်တဆါ ဘၣ်ဓါ,ပှၤတဂၤအသးဒိၣ်ထိၣ်ဒီးစယီၤတၢ်လၢအစုမ့ၣ် လီၤ. စယီၤပှၤလၢအစုမ့ၣ်န့ၣ် လီၤက်လၢလံာ်စိၤတၢ်အ သိးလီၤ. ဒီးပစံးလၢသယီၤစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂၈. **စယီၤစယၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပထုတၢ်တတၢ်ဘၣ်ဒီးပစံး လၢစယီၤစယၤလီၤ. ပှၤတဂၤထုကုတနစယီၤစယၤ တတၢ်တလဲးဘၣ်, ပထုတၢ်န့ၣ် ထုကစီဒီထုစယီၤစယၤ တဂ့ၤ.

၂၉. **စုစယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပှၤသးဒိၣ်ထိၣ်ဒီးဂဲၤဆၢထၢၣ်ထုး ထိၣ်နီၣ်ဝ့ၤနီၣ်တၢ်လၢသါကတၢ်အဖိအမါဒီး ပစံးလၢ အသးဒိၣ်ထိၣ်စုးစယီၤလီၤ. ပှၤတဂၤအသးဒိၣ်ထိၣ် စုစယီၤဒီးတၢ်အမါလီၤ. ပှၤတဂၤအသးမ့ၢ်ဒိၣ်ထိၣ်ဒီး မၤထိၣ်လံစုစယီၤလံလီၤ.

၃၀. **စၢ်ယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်စၢ်ဆၢအဆိလီၤ. သူၣ်စၢ်ဆၢသး စၢ်ယီၤန့ၣ် မ့ၢ်ပသူၣ်လီၤသးတီဒီးပစံးလၢသူၣ်စၢ်ဆၢ သးစၢ်ယီၤလီၤ.

၃၁. **တယီၤ** မ့ၢ် တဘိအဆိလီၤ. သ့ၣ်ဖံးတဘိတယီၤ န့ၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်ဘၣ်ဒိအဖံးဖိာ်ကွံာ်ဒီးပစံးဒီးအဆိလၢတဘိ တယီၤ.

၃၂. **တယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တလံာ်အဆိလီၤ. ပဟ်ဒီဒီးသ့ၣ် တဖိးဘၣ်,တလံာ်တယီၤ.

၃၃. **တယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်စၢ်ဆၢလီၤ. တၢ်သိၣ်ဒ်သံးနာ်သိၣ် အသိးတယီၤဆူကဘီသနန့ၣ်လီၤ. ဒ်ပစံးတၢ်အသိးစၢ် ဆၢဆူကဘီသနလီၤ.

၃၄. **အှၣ်တယီၤ** ပမၤကွံာ်တၤသၣ်အဖံးလၢပမဲဒီး ပစံး လၢပအှၣ်တယီၤလီၤ. အှၣ်တယီၤကွံာ်ဒ်သၣ်အဖံးလၢန မဲ,ဒ်သၣ်န့ၣ် ယဲာ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်လၢပကသွံၣ်ကွံာ်အဖံး ဒီးပအှၣ်တယီၤကွံာ်အဖံးလၢပမဲလီၤ.

၃၅. **တၤယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ဆၣ်ဓိၤကိၢ်ဓိၤတကလှာ်န့ၣ်အကွၢ် အဂီၤဒ်ကသ့ၣ်အသိးတစဲးစဲးဒီး ပကိးလၢတၤယီၤလီၤ. ဒီးပကိးလၢထိခိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပကိးဒီးအဆိလၢတခံ တၤယီၤလီၤ,တခံတၤယီၤန့ၣ်အိၣ်လၢပှၢ်လၢ်ကျါအါကၢ.

၃၆. **ဒိယီၤတဲာ်ယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်တမံၤဒီးတမံၤန့ၣ် ဒ်က လီၤက်လိာ်အသးဒီး ပကတိၤဒ်းသိးလၢတၢ်ကတိၤဒီးပ စံးလၢပဒိယီၤတဲာ်ယီၤလီၤ. တၢ်လၢမူခိၣ်ဘီမုၢ်န့ၣ်ပဒိ ယီၤဒီး တၢ်မျၢ်ပလဲလၢလုၢ်ဒိၣ်ပှၤဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. အပျၢ်အ ဘိၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပဒိယီၤတဲာ်ယီၤဒီး ချၢၣ်ဒၢလၢအသၣ်ဂ့ၤ တဖၣ်ဒီး အပျၢ်အဘိၣ်လၢအသူၣ်သီသးသီတအိၣ်ဘၣ် န့ၣ်ပဒိယီၤအီၤဒီးချၢၣ်ဒၢလၢအသၣ်တအိၣ်ဘၣ်ဝဲတဖၣ် န့ၣ်လီၤ.

၃၇. **ဒိၣ်ယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အတိၢ်မုၢ်ဂ့ၤ,အခၢၣ်မုၢ်ဂ့ၤ, မ့ၢ် လၢအထိတခီဒီး ပစံးလၢအဒိၣ်ယီၤလီၤ. ခုးတလီၢ်မ့ၢ် လၢအဒိၣ်တူာ်ဒီးအခၢၣ်အံၣ်,မ့ၢ်လၢအဒိၣ်ယီၤဒီးအခၢၣ် လဲၢ်,ဒီး ဒိၣ်တူာ်အဆိမ့ၢ်ဒိၣ်ယီၤ,ဒီး ဒုခံအဆိမ့ၢ်ဒိၣ်ယီၤ စကီးလီၤ. ဒိၣ်တူာ်ဒိၣ်ယီၤ,ဒုခံဒိၣ်ယီၤစံးဝဲဒၣ်.

၃၈. **ဒိၣ်ယီၤ** မ့ၢ် ဒုခံအဆိလီၤ. ချံလဲၤတၢ်တစၢ်ဆၢ ဘၣ်,ချံလဲၤတၢ်ဒုခံဒိၣ်ယီၤ,ဒ်ပစံးတၢ်အသိးတံာ်တ်ကုၣ် ကူၤလီၤ.

၃၉. **လဲၤယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပလဲၤတၢ်ဆူပှၤဂၤအအိၣ်ဒီးပစံး လၢပလဲၤယီၤလီၤလဲၤယီၤဆူနပၢ်အိၣ်,နပၢ်ကလူၤနခိၣ်.

၄၀. **လီၤယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ဒ်စၢ်ဆၢစၢ်ယီၤအသိးလီၤ. ဒီးဒ် ကြၢးယီၤအသိးလီၤ. ပှၤမ့ၢ်ဟံးန့ၢ်အမါဒီးကွၢ်လၢအလီၤ အယီၤ တဖၣ်.

၄၁. **လီၤယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်သိၣ်ထိရိၤတမံၤမ့ၢ်စၢ်ဆၢဆူ ပှၤဂၤအအိၣ်ဒီးပစံးလၢလီၤယီၤလီၤ. တၢ်သိၣ်လီၤယီၤ ဆူနအိၣ်ဒ်ပှၤကညီကီးအသိး, တၢ်သိၣ်လီၤယီၤဆူန အိၣ်ဒ်ပှၤကညီဟိၣ်အသိးလီၤ. တၢ်သိၣ်ဒ်ဘိၣ်သအိၣ်ပှ အသိးလီၤယီၤဆူထံဝါဘးခီလီၤ.

၄၂. **လီၤယီၤသၣ်** န့ၣ် မ့ၢ်ထိးတဖၣ်လၢတၢ်စူၤခါန့ၣ် ဘိၣ်ဝဲသိဝဲဒီး အဖံးကဘုးဝဲဒီးတုၤတၢ်ယီၤခါဒီးယဲၤလီၤ ဝဲဒီးအဖံးကိၤထိၣ်ဝဲဒ်ယီၤသၣ်ကုအသိးဒီးပစံးလၢအဖံး လီၤယီၤသၣ်လီၤ. တုၤတၢ်ယီၤထိၣ်ဒီးထိးအဖံးလီၤယီၤ သၣ်န့ၣ်ဘီမ့ၢ်တဂ့ၤဘၣ်ဒီးပဆဲးတနာ်ဘၣ်.

၄၃. **သယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ဒ်စယီၤအသိးလီၤ. သယီၤသ့ၣ်တ ကလှာ်,အသၣ်ဆံၣ်,အသၣ်မံဘီ,အသၣ်ထဲခိၣ်မုၢ်ဒိၣ်ဒီး ပအိၣ်အသၣ်ဆံၣ်ဝဲလီၤ.

၄၄. **ဝံၣ်ယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပဘိးတစ့သ့ၣ်ဆူပအိၣ်ဒီးပစံးလၢ ဝံၢ်ယီၤလီၤ. ထိရိၤတၢ်ထံးတမံၤပမ့ၢ်မၤတစ့ယီၤဆူပ အိၣ်ဒီးပစံးလၢပဝံၣ်ယီၤလီၤ. ဝံၢ်ယီၤဖိထံးဒီးဒဲးဖိတ ကွၢ်.

၄၅. **သယီၤသယၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ဒ်စယီၤစယၤအသိးလီၤ. ပှၤ ထုတၢ်သယီၤသယၤန့ၣ်မ့ၢ်ထုတၢ်တတၢ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢ ထုတၢ်သယီၤသယၤလီၤ. နထုကုတဒုတတၢ်ဘၣ်,ဟိက ရှ,သယီၤသယၤတတၢ်ဘၣ်.

၄၆. **သံးဖိယီၤသံးဖိယၤ** န့ၣ် မ့ၢ်သံမိၢ်ပိၤတကလှာ်လၢ အိၣ်လၣ်အခဲးလၢပဒုးထိၣ်ဟံၣ်ခိၣ်န့ၣ်ပှၤတနီၤနီၤကီး လၢသံးဖိယီၤလီၤ. လၣ်ခဲးတပူၤသံးဖိယီၤအိၣ်ဒီးဟးဂီၤ လၢာ်လံ.

၄၇. **သူၣ်စၢ်ဆၢသးစၢ်ယီၤ** န့ၣ် မ့ၢ်ပသူၣ်လီၤသးတီဒီး ပစံးလၢပသူၣ်စၢ်ဆၢသးစၢ်ယီၤလီၤ. ပှၤဒီမိဝၤန့ၣ်အ

Digitized by Google

သူၣ်စၢၢ်ဆၢအသးစၢၢ်ဆၢယီၤဂ့ၤကၢ.

၄၈. **ဟံးယီၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပမၤနၢ်တၢ်တမံၤမံၤဒီးပဖိၣ်လၢပစုဆူပအိၣ်နှၣ် ပစံးလၢပဟံးယီၤလီၤ. ဟံးယီၤဖိၣ်ယီၤယာ်နှၣ်တဂ့ၤ, ယာ်ကဘၣ်တူာ်ဘၣ်နၤဖိၢ, ဟံးယီၤနၢ်ယၤလၢလီဓိနှၣ်တက့ၢ်.

၄၉. **ဟဲယီၤ** ပှၤကလဲၤဆူပအိၣ်ဒီး ပစံးလၢဟဲယီၤလီၤ. ပမ့ၢ်လဲၤဆူပှၤဂၤအိၣ်ဒီးပှၤကစံးလၢပဟဲယီၤဆူသါအိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဟဲယီၤဆူစအိၣ်တက့ၢ်. စကစံးနတၢ်တမံၤ.

၅၀. **ဟဲက့ၤယီၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပမၤပဖိလဲၤယီၤဆူပအိၣ်,ပကီးယီၤက့ၤပဖိဆူပအိၣ်ဒီးပစံးလၢဟဲက့ၤယီၤလီၤ. ဟဲက့ၤယီၤဆူနမိၢ်အအိၣ်တက့ၢ်. နမိၢ်ကဒုးအိၣ်နၢ်နၤ.

၅၁. **အယီၤ** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢအဒိၣ်တူာ်တခီနှၣ်ပစံးလၢအယီၤလီၤ. ပှၤတဂၤဒိၣ်တၢ်ဒီး ထၢၣ်ဒီးယီၤနှၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်တၢ်အသးနါပှၢ်လဲၢ်လီၤဒီး ပစံးဒီးအဆိလၢအထၢၣ်အယီၤ,ဒီးအထၢၣ်နှၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးအနီၢ်နီၢ်လၢအဆၢထၢၣ်တခီဒီးပစံးလၢအထၢၣ်, ဒီးလၢအဒိၣ်တူာ်တခီပစံးလၢအယီၤလီၤ. ပှၤကညီလၢအဒိၣ်တူာ်တခီနှၣ်မ့ၢ်အယီၤ, လၢအဆၢထၢၣ်တခီနှၣ်မ့ၢ်အထၢၣ်လီၤ.

၁. **ယွၣ်** နှၣ် မ့ၢ်သ့ၣ်မုၣ်လၢပှၤကညီမၤလၢဝၣ်နှၣ်ပကီးလၢယွၣ်လီၤ. ဒီးပကီးလၢယိၣ်ဝၣ်,ဒီးကွၣ်လီၤ. သ့ၣ်မုၣ်ယွၣ်,ဒီး သ့ၣ်မုၣ်ယိၣ်ဝၣ်,ဒီးသ့ၣ်မုၣ်ကွၣ်နှၣ်ဒံးသိးသိးလီၤ. ပကီးလၢယွၣ်ဒီးကွၣ်,ဒီး ယိၣ်ဝၣ်ဒ်နှၣ်သ့ၡၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢကဝၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

ငါ

၁. **ငါ** နှၣ် မ့ၢ်ပဃုစိာ်ပှၤဂၤတၢ်ထီရီၤတမံၤ, တစိၢ်တပနာ်ဒီးပစံးလၢငါလီၤ, စကငါစိာ်နရံၣ်တစိၢ်,စကငါစိာ်နယာ်တစိၢ်, စငါဝံနကုတနံၤ,ပှၤတဂၤငါစိာ်စရံၣ်တနံၤဒီးဟဲဟ့ၣ်က့ၤယၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢဃ့ငါစ့ၢ်ကီးလီၤ. ငါနှၣ်မ့ၢ်ဃ့ငါ,ဒီးငါ,ငါထိၣ်,ငါစိာ်ဒ်နှၣ်လီၤ. ပငါတၢ်ဒီးပဃ့ငါတၢ်နှၣ်ဒံးသိးသိးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢငါ,ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢဃ့ငါလီၤ. ဒီးတၢ်လၢပငါတၢ်နှၣ်ဘၣ်တစုစုပငါဒီးစ့,ဒီး ဘၣ်တစုစုပငါကလီလီလီၤ. ပငါကလီမ့ၢ်တနၢ်ဘၣ်ဒီးပငါဒီးစ့လီၤ. တၢ်လၢပငါတၢ်နှၣ်မ့ၢ်ပဃ့မၢပှၤဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပဃ့စိာ်ပှၤဂၤအတၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢပငါလီၤဒီးမ့ၢ်တလၢၤအကလုၢ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီကီးဖိာ်ထွဲတလၢၤအခံလၢပျၢၤလံၤလံၤလီၤ. ပလ့ၢ်ပငါတၢ်နှၣ်ပှၤကညီစံးဝဲလၢပမၤလိၢ်မၤလဲ,ဃ့လဲစိာ်လဲလီၤ. ဟံးလဲဖိၣ်လဲလီၤ. ဒီးခဲကနံၣ်အံၤပကီးဖိာ်ထွဲတလၢၤအခံလၢငါလီၤ.

၂. **ဃ့ငါ** နှၣ် မ့ၢ်ပဃုစိာ်လဲၤပှၤဂၤအရံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ယာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ကုမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထီရီၤတမံၤဒီးပစံးလၢပဃ့ငါလီၤ. နဒၢးရံၣ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးဃ့ငါဒၢးပှၤဂၤအရံၣ်နှၣ်တက့ၢ်,စဃ့လ့ၢ်ဃ့ငါပှၤဂၤယာ်တနၢ်ဘၣ်.

၃. **စကါငါ** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်အိးဖးအသးတစီတဘိဘိလၢအခိၣ်ထံးအိၣ်တပူၤယီဒီးအနါစ့ၤအိးဖးနှၣ်ပစံးလၢစကါငါလီၤ. ပနၢ်နၢၤစကါငါနှၣ် အနါစ့ၤအိးစမ့ါအသးလဲၢ်ကၢ,ဒီး ပှၤကညီဆဲးသ့ၣ်တြၢ်အကံၣ်နှၣ်ပစံးလၢစကါငါစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတဂၤမံအဲးကံၣ်စကါငါ,ပှၤဆဲးသ့ၣ်တြၢ်အကံၣ်စကါငါလီၤ. ဒီးပနၢ်နၢၤအိးကဖ့ါအသးစကါငၢ်စကါငါလီၤ.

၄. **ဆူးဝီငါ** သ့ၣ်တကလှာ်အဖိနၢမူဒီး ပကီးလၢဆူးဝီငါလီၤ. ဆူးဝီငါနှၣ်တလၢၤသူၣ်ဒီး အဖိနှၣ်ဒံးဝဲဆီးဝဲဒီးနၢမူဝဲလီၤ.

၅. **တငါ** နှၣ်မ့ၢ်ပှၤမၤညၣ်ဖိတဖၣ်နှၣ် ပကီးလၢတငါလီၤ. ဒီးမ့ၢ်ပကီးဖိာ်ထွဲတလၢၤအခံလီၤ. ဒီးပှၤကညီကီးလၢပှၤမၤညၣ်ဖိလီၤ. ဒီးပှၤတငါဖိနှၣ်မ့ၢ်ကီးဖိာ်ထွဲတလၢၤအခံဃဲးဃဲးဒီးကဲလၢပကလုၢ်လံလီၤ.

၆. **တငါ** မ့ၢ် တငၢအဆိလီၤ. တငၢတငါစံးဝဲဒၣ်,ဒီးလၢတငါတနံၣ်နှၣ်မ့ၢ်နံၣ်ပူၤကွံာ်ခံနံၣ်လီၤ.

၇. **မငါ** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအဂံၢ်ခိၣ်ပူၤကွံာ်တနံၣ်နှၣ်ပစံးလၢမငါလီၤ. ဒီးပစံးလၢမငါတနံၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. မငါတနံၣ်နှၣ်မ့ၢ်နံၣ်လၢပူၤကွံာ်တနံၣ်ဒီးပစံးလၢမငါတနံၣ်လီၤ. မငါတနံၣ်နှၣ် မ့ၢ်နံၣ်လၢပူၤကွံာ်တနံၣ်ဒီးပစံးလၢမငါတနံၣ်လီၤ. မ့ၢ်ပူၤကွံာ်ခံနံၣ်ဒီးပစံးလၢတငါတနံၣ်လီၤ.

ငၢ်

၁. **ငၢ်ငၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီထံးစှၢ်စုံးလၢအမၤဘျၣ်မၤတိၢ်နှၣ်သိၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢသိၣ်ငၢ်ငၢ်လီၤ. စှၢ်စုံးဖးဒိၣ်နီခိၣ်ခွးနှၣ်သိၣ်တ်တ်လီၤ.

၂. **ငၢ်ငၢ်** နှၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမ့ၢ်ဒိနီၣ်တိၣ်ကျိၣ်ဖးဒိၣ်ဒီးသိၣ်ဝဲငၢ်ငၢ်လီၤ.

၃. **ငၢ်ငၢ်** နှၣ် မ့ၢ်တၢဒိၣ်ခိၣ်ပှၤသိၣ်ငၢ်ငၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. တၢဒိၣ်ခိၣ်တဒုဃ့ၢ်ထိၣ်ဒီးပှၤသိၣ်ငၢ်ငၢ်လီၤ.

တ်

၁. **တ်ကလာ်** နှၣ် မ့ၢ်ထွံၣ်အှၣ်တၢ်ဒီးမၤသိၣ်အကလုၢ်တဘိစိၤဒီး ပစံးလၢအှၣ်တၢ်တ်ကလာ်လီၤ. ထွံၣ်တဒုစယိၢ်ဘၣ်အစုဒီးအှၣ်မးစခိၣ်တ်ကလာ်လီၤ.

၂. **တ်တ်** နှၣ် မ့ၢ်ထီရီၤတၢ်လၢအစဲဘူးတၢ်တမံၤလၢ်လၢ်နှၣ်ပစံးလၢစဲဘူးတၢ်တ်တ်လီၤ. တၢ်စဲဘူးနှၣ်စဲဘူးတၢ်တ်တ်,စဲကနၣ်နှၣ်စဲဘူးတၢ်တ်တ်ဒီးပစံးလၢငွာ်ငွာ်ပစံးလၢညွာ်ညွာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၃. **စတ်** နှၣ် မ့ၢ်တၢ်ခဲတ့ၤပလဲၤတၢ်တပၢၢ်ဘၣ်ဒီး ပတုၣ်

Digitized by Google

ဒီး ပနီးကတၢ်ဒ်ပစဲဘူးဧ်ဧ်အသိးဒီးပစံးလၢခဲစဧ်လီၤ.သါကနါအကျါခဲစဧ်နၣ်တုၤပလဲၤလၢအကျါဒီး ပကတၢ်ဧ်ဧ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢခဲစဧ်လီၤ.

၄. ၎ာ်၎ာ်ဧ်ဧ် နၣ် မ့ၢ်ထွံၣ်အ့ၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးမၤသိၣ်အကလုာ်ဒီး ပစံးလၢ၎ာ်၎ာ်ဧ်ဧ်လီၤ. ထွံၣ်အ့ၣ်တၢ်သိၣ်၎ာ်၎ာ်ဧ်ဧ်လီၤဖဲးလဲၣ်.

၅. ပှၤအဧ် နၣ် မ့ၢ်ပှၤအင်ာ်အဆိလီၤ. ပှၤဟးဂူာ်ဟးဂီၤနၣ်ပစံးလၢပှၤင်ာ်ပှၤဧ်လီၤ.ပှၤင်ာ်ပှၤဧ်တဖၣ်နၣ်တ ဂ်ာ်တသိၣ်ဘၣ်တၢ် ဘၣ်.

၆. အ့ဧ်အ့ဧ် နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီနံၤဒီးပှၤဂၤမ့ၢ်သံဂ်ီၢ်တၢ် နၣ်ကတိၤဆၢဝဲတဘိမိၤခံဘိမိၤဒီးနံၤဝဲလၢအတသိၣ် ဘၣ်နၣ်ဒီး အမဲအ့ထိၣ်အသးထိဘိဒီး ပစံးလၢအ့ဧ်လီၤ. ပှၤတဂၤပမ့ၢ်သံဂ်ီၢ်အတၢ်နံၤအ့ဧ်အ့ဧ်ဒီး ကတိၤ ဆၢပှၤတဘိမိၤခံဘိမိၤလီၤ.

ငး

၁. ငးငး နၣ် မ့ၢ်ဖိသၣ်ဟိၣ်သိၣ်နၣ်ပစံးလၢသိၣ်ငးငး လီၤ. ပှၤဆံးဟိၣ်သိၣ်ငးငးနၣ် ကမ့ၢ်ကၢ်တၢ်သၣ်ဝံၤအ သးလၢအနၢ်သၢ.

၁. ငၤငၤ နၣ် မ့ၢ်ဖိသၣ်အဆံးဟိၣ်နၣ်ပစံးလၢဟိၣ်သိၣ် ငၤငၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢသိၣ်ငးငးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂. ကတိၤတၢ်ငၤငၤ နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဟ်ဒူအသးဒီးက တိၤဖးဒိၣ်တၢ်နၣ် ပစံးလၢသိၣ်ငၤငၤစ့ၢ်ကီးလီၤ.ပှၤတဂၤ ကတိၤသူၣ်ဂဲၤတၢ်သိၣ်မးငၤငၤလီၤ.

၃. စံၣ်စကီၤငၤငၤ နၣ် မ့ၢ်တၤသွံၣ်ပှၤသိၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢ စံၣ်စကီၤသိၣ်ငၤငၤလီၤ. တၤသွံၣ်တနံၣ်စကီၤသိၣ်မး ငၤငၤလီၤ.

ငံ,

၁. ငံငံ နၣ် မ့ၢ်ထွံၣ်အ့ၣ်အကျံဒီးမၤသိၣ်မၤပှၤအက လုၢ်ဒီးပစံးလၢသိၣ်ငံငံလီၤ. ထွံၣ်တနံၣ်အ့ၣ်အကျံဒီးသိၣ် မးငံငံဧ်ဧ်လီၤ. ထွံၣ်အ့ၣ်အကျံသိၣ်ငံငံလီၤ. ထွံၣ်ကိး သိၣ်ကံငံငံကံငံငံလီၤ.

၁. ကျိၣ်ငၢ်ကျိၣ်ငိၣ် နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖးဒိၣ်ဒီးအိၣ်ဘ့ၣ် ဆ့နၣ် ပစံးလၢအိၣ်ဘ့ၣ်ဆ့ကိၣ်ငၢ်ကျိၣ်ငိၣ်လီၤ. ပှၤတ ဂၤထဲတ့ၢ်တၢ်တမံၤညါဒီးအိၣ်ဘ့ၣ်ဆ့ဒံးကျိငၢ်ကျိၣ် ငိၣ်ဒံးလီၤ.

ငၢ်

၂. ငၢ်ငၢ်ငၢ်ငၢ် နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကတိၤတၢ်အကလုၢ်ပြံဒီး ကသ့ၣ်ထိၣ်လၢအနါဒ့ပူၤနၣ် ပစံးလၢကတိၤတၢ်အ ကလုၢ်ငိၣ်ငၢ်ငိၣ်ငလီၤ. ပှၤတဂၤကတိၤတၢ်လၢအနါဒ့ ပူၤငိၣ်ငၢ်ငိၣ်ငလီၤ.

၁. တငၢနိၣ်ဝၢ် နၣ် မ့ၢ်ပမၤတၢ်လၢပကၢၢ်ချံနၣ်ပစံးလၢ တငၢလီၤ. တငၢနၣ် ပစိးလၢသ့ၣ်အခိၣ်ကဘျၣ်ဒီးအဘိ ဖျၢၣ်ဒီးပကၢၢ်ချံဒီးပစံးလၢတငၢလီၤ. မၤန့ၢ်ယၤလၢတ ငၢတဘ့ၣ်တက့ၢ်,ပမၤချံနၣ်ပမၤဒီးတငၢတငဲးလီၤ.

၁. စခါငၢၤ နၣ် မ့ၢ်တၢ်ထိၣ်ကူကမ်ာ်ထိၣ်စိထိၣ်ဒီးပစံး လၢမၤသးစခါငၢၤလီၤ. နွံၣ်တံၢ်တလိၣ်စခါထိၣ်မးစခါ ငၢၤလိၣ်,ဟိၣ်ခိၣ်ထိၣ်ကူစခါငၢၤစံးဝဲဒၣ်.

၁. ၎ာ်၎ာ် နၣ် မ့ၢ်ထွံၣ်အိၣ်အဆၣ်ဒီးကညီၤဝဲသိၣ်၎ာ်၎ာ် လၢအဂီၤမိၣ်အလီၤလီၤ. ဒီးပစံးဒီးအဆိလၢ၎ာ်၎ာ်ဧ် ဧ်လီၤ.

၁. စခုငၢ နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအခံကၣ်ခွဲၣ်တၢးကျၢးနၣ်ပ စံးလၢအခံစခုငၢလီၤ.ပှၤတဂၤလဲၤတၢ်ဒီးဟ်အခံစခုငၢ.

ငှ

၁. ငှ နၣ် မ့ၢ်ထးကၣ်ကူၤနၣ်ပစံးလၢထးကူငှလီၤ. ဒီး ပစံးလၢထးကူးငှာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ထးတဘိကၣ်ကူငှဒ်တ ခွဲအသိးစံးဝဲဒၣ်.

၁. ငှာ်ငှာ် နၣ် မ့ၢ်ထိးမိၢ်ပှၢ်ကိးအဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိးပှၤဒၣ်အ တၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, သိၣ်ဝဲငှာ်ငှာ်လီၤ. ထိးနၣ် မ့ၢ်အိၣ်အဆၣ်ဒီး ကိးတစုစုသိၣ်ဝှာ်ဝှာ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီမံသါသိၣ်ငှာ်ငှာ် စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂. စကူးငှာ် နၣ် မ့ၢ်ပှၤပှၢ်ဒီးအပျိၢ်ဒၢကူလီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထိရိၤ ပှၤပျိၢ်ဒၢကူနၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပစံးလၢအပျိၢ်စကူးငှာ်လီၤ. ဒီး သ့ၣ်ဒၢကူစကူးငှာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁. ငှငှ နၣ် မ့ၢ်ထိးဖိလၢပဖိၣ်ဒီးကိးဝဲနၣ်ပစံးလၢသိၣ် ကိးက့ငှငှလီၤ. ထိးဖိတံနံထွံၣ်အ့ၣ်ဒီး ကိးမးငှငှငါငါ လီၤ.

၂. က့ငှငှ နၣ် မ့ၢ်ထွံၣ်ဖိမိၤတၢ်သိၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢသိၣ်က့ ငှငှလီၤ. ထွံၣ်ဖိတနံမိၤတၢ်သိၣ်က့ငှငှက့ငှငှနၣ်ကမ့ၢ်ကၢ် အမိၤခွံၣ်သၢ, ဒီးထွံၣ်မံၤမိၤတၢ်သိၣ်က့ငှငှက့ငှငှစ့ၢ်ကီး လီၤ.

၃. ငိၣ်ငှငိၣ်ငှ နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကတိၤတၢ်သိၣ်လၢအနါ ဒ့ပူၤငိၣ်ငှငိၣ်ငှဒီးပစံးလၢသိၣ်ငိၣ်ငှငိၣ်ငှလီၤ. ပှၤကတိၤ တၢ်လၢအသိၣ်ငိၣ်ငှငိၣ်ငှနၣ် ကတိၤတၢ်လၢအနါဒ့ပူၤတ ကျါဘၣ်ဒီးသိၣ်ငိၣ်ငှငိၣ်ငှလီၤ. ဒီးပစံးလၢငိၣ်ငၢ်ငိၣ်ငှ စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢကညိၣ်ကညူစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁. ငှၣ်ငှၣ် နၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဒိဆ့လ့သိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒိထးဒိဖိ သိၣ်ဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢသိၣ်ငှၣ်ငှၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဒိတနံတ ဘ့ၣ်သိၣ်မးငှၣ်ငှၣ်လီၤ. ထးလၢအပံၤတဖၣ်ပဒိသိၣ်ငှၣ် ငှၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂. ဆဲးငှၣ်ငိၣ် နၣ် မ့ၢ်ပလဲၤနာ်အိၣ်လၢတၢ်ဂီၤအတၢး ပူၤဒီးပကတိၤတၢ်သိၣ်ဒ်အပြံအသိးဒီးပစံးလၢပကလုၢ် ဆဲးငှၣ်ငိၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢပကလုၢ်ဆဲးငဲၣ်ငိၣ်စ့ၢ်ကီး လီၤ. ပကတိၤတၢ်လၢတၢ်ဂီၤတၢးပူၤနၣ် ပကလုၢ်ဆဲးငှၣ် ငိၣ်မးလီၤ.

Digitized by Google

၁. **ငဲငဲ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢကတီၤတၢ်ကဲ,သံကီတၢ်ကဲ,ဖိသၣ်တဖၣ်ကတီၤတၢ်အါဒီး ပစံးလၢကတီၤတၢ်ငဲငဲလီၤ. ဖိသၣ်တဂၤကတီၤတၢ်ငဲငဲကဲသမီးဖိသၣ်လၢကတီၤတၢ်ကဲ,အကလုၢ်အါတဖၣ်နူၣ် ပစံးလၢကတီၤတၢ်ငဲငဲလီၤ. ပှၤဖိသၣ်တဂၤ ကတီၤတၢ်သိၣ်ငဲငဲလၢအမိၢ်ဂီၤထံးနူၣ်လီၤ.

၁. **အံငံာ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အိၣ်လၢသ့ၣ်ဃးဝၣ်ဃးအလီၤ, ထိၣ်ဖိးသ့ၣ်ဃးဝၣ်ဃးမၤသးဃးယုၢ်ကလာ်ဒ်အဒိးဆူၣ်သိးတစဲးစဲးဒီးပစံးလၢအံငံာ်လီၤ. ဒီးပှၤတနီၤနီၤကီးလၢအ့ငံာ်လီၤ. သ့ၣ်တကျိၣ်ဃးဒီးအံဘ့ၣ်အံငံာ်ထိၣ်ဖိးမးဃးယုၢ်ကလာ်လီၤ.

၂. **ငံာ်ငံာ်** နူၣ် မ့ၢ်ဟဲစူဘၣ်ဒးမိၢ်လၢတဒိၣ်ဘၣ်နူၣ်ဒီးတ ညီထိၣ်ဘၣ်ဒီး စူၤဝဲယံာ်ယံာ်ကလာ်နူၣ် ပစံးလၢတၢ်စူၤငံာ်ငံာ်လီၤ. တၢ်ဟဲစူၤတပှၤစူၤငံာ်ငံာ်ဒီးညီထိၣ်တသ့ဘၣ်.

၃. **ကတီ,ငံာ်ငံာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီသိၣ်ဖိသိၣ်လံၤလၢအဟံၣ်ပှၤထိဘိကီးမ့ၢ်ဆ့ၣ်ကီးမ့ၢ်ဟါဒီး ပစံးလၢကတီၤတၢ်ငံာ်ငံာ်လီၤ. ပှၤကညီဖိ နူၣ်ပကတီၤထိဘိမးငံာ်ငံာ်ဒီးသ့ၣ်ညါအသးလၢကဖံးတၢ်မၤတၢ်လီၤ. ပမ့ၢ်တကတီၤဘၣ်ငံာ်ငံာ်ဒီးဝံသးကၢၣ်အိၣ်ဒၣ်အတၢ်လီၤ. စအိၣ်ဒံးစကတီၤဒံးသုငံာ်ငံာ်ဒံး,တုၤစသံဒီးတၢ်တအိၣ်ကတီၤဘၣ်သ့ဘၣ်,သုကဝံသးကၢၣ်ဒီးသုကကဲလၢကုၢ်လီၤ.

၄. **တီးငံာ်ငံာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢဆါဆူၣ်တဖၣ်ဒီးစံးဝဲဒၣ်, ပၢ်ဆါယၢၤဖဲအံၤဖဲနၢၤဒ်နူၣ်ထိဘိဒီး ပစံးလၢကီးငံာ်ငံာ်လီၤ. ပှၤတဂၤဆါဒီးကီးထိဘိငံာ်ငံာ်,ပမၤတသ့နီတမံၤဘၣ်.

၅. **ကအုငံာ်ငံာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမၤတကဲကအုထိဘိဒီး ပစံးလၢကအုငံာ်ငံာ်လီၤ. ဒီးပှၤကညီဘၣ်ဖှိၣ်ဘၣ်ယာ်ဒီးကၢၣ်ကိၣ်တိာ်ဟ်ဝဲနူၣ် ပစံးလၢကအုငံာ်ငံာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤဆါနူၣ်ကအုငံာ်ငံာ်,ပှၤဘၣ်တၢ်ကိၢ်တၢ်ကာ်ဒီးကအုငံာ်ငံာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၆. **ကအုငံာ်ငီာ်ငံာ်ငံာ်ငီာ်ငံာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဘၣ်အမူးအကါဒီးတူၢ်ဝဲတကဲဘၣ်နာ်သကူတအိၣ်ဘၣ်ဘၣ်ဒီးကဒူးကဒုၣ်တၢ်နူၣ်ပစံးလၢကအုငံာ်ငီာ်ငံာ်ငံာ်ငီာ်ငံာ်လီၤ. ပှၤတဖၣ်ပဃိၤမၤအထုးချံဒီးကအုမးငံာ်ငီာ် ငံာ်ငံာ်ငီာ်ငံာ်လီၤ.

၇. **စငံာ်စငီာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအိၣ်တဘၣ်လိာ်ဘၣ်ဒီးအုၣ်လိာ်အသးထိဘိဒီးပစံးလၢစငံာ်စငီာ်လီၤ. ပှၤတဖၣ်အိၣ်ဒီးအုၣ်လိာ်ထိဘိအသးစငံာ်ငီာ်နူၣ် ပအိၣ်ဒီးအီၤတမှာ်ဘၣ်. ပှၤကညီအိၣ်ဒီးဖိဒီး မါမၤစငံာ်စငီာ်နူၣ်အမါအိၣ်တမှာ်ဘၣ်ဒီးပစံးလၢစငၢ်စငီာ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၈. **ဟီၣ်ငံာ်ငံာ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဆံးအညၣ်တမှာ်ဘၣ်ဒီးအလီၤကိၢ်နူၣ်ဟီၣ်ဖဲတနဲၤထိၣ်ဘၣ်ထိဘိဒီးပစံးလၢဟီၣ်ငံာ်ငံာ်လီၤ. ပှၤဆံးတဂၤမၤဟီၣ်အသးငံာ်ငံာ်ကမ့ၢ်ကၢ်အခိၣ်ဆါသၢ,ဒီးပစံးလၢဟီၣ်ငဲးငဲးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

ငၢ်

၁. **စကါငၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီအစုဘၣ်စၢယာ်အသးဆူအချၢမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၢ်ဖိတၢ်လံၤအခိၣ်ဘၣ်စၢယာ်ဒီး ပျံၤဒီးအခိၣ်သံးထိၣ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤ,ပစံးလၢစကါငၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤတလၢၤစၢယာ်ဆူအချၢယံစကါငၢ်လီၤ. ဆီတဘ့ၣ်သုစၢယာ်အခိၣ်စကါငၢ်ဘၣ်မနုၤလဲၣ်.

၁. **ငဲးငဲး** နူၣ် မ့ၢ်ဖိသၣ်အဆံးဟီၣ်ဒီးပစံးလၢဟီၣ်ငဲးငဲးလီၤ. ဖိသၣ်အိၣ်ဖျဲၣ်သီနူၣ်ဟီၣ်သီၣ်ငဲးငဲးလီၤ. ပှၤဆံးတဂၤအိၣ်ဖျဲၣ်ဒီး ဟီၣ်ဝဲငဲးငဲးလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုထိရိၤဖိသၣ်လၢအနိၢ်ဆံးတဖၣ်မ့ၢ်ဟီၣ်ဒီး ပစံးလၢဟီၣ်ငဲးငဲးခဲလၢာ်လီၤ. ဖိသၣ်ဟီၣ်ငဲးငဲးဟီၣ်ငးငးကံာ်စနၢ်ကၢ.

၂. **တငဲး** နူၣ် မ့ၢ်နိၣ်ကွဲးဘိထးလၢတလၢၤကွဲးလံာ်လၢထီလၣ်လီၤနူၣ် ပကီးလၢတငဲးလီၤ. တငဲးတငၢနူၣ်မ့ၢ်တလၢၤမၤနိၣ်ကွဲးထးဒီးလၢအခိၣ်တခီကွဲးလံာ်,လၢအခံတခီမ့ၢ်ဒီဖိလၢအဂဲာ်ထီလၣ်နူၣ်လီၤ.

၃. **သငဲးမိၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်အထံးတကလှာ်အလၣ်ဖးထီဒီးအလၣ်နီစုမ့ၢ်ခံဘိဒီးအကနူၤအိၣ်ဒီး အဆှၣ်ဒီးပကီးလၢသငဲးမိၤလီၤ. ဒီးဘၣ်တစုစုပစံးလၢသငဲးကလီလီဒ်နူၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢနဲးတစုစုလီၤ.

ငဲၣ်

၁. **မိၤဝါငဲၣ်** ပှၤကညီအမံၤလီၤစံးဝဲဒၣ်.

၂. **သိၣ်ငဲၣ်ငီၣ်** နူၣ် မ့ၢ်မိၤမ့ၢ်ဂ့ၤ,သလၢမ့ၢ်ဂ့ၤ,လွဲးမ့ၢ်ဂ့ၤ,လီၤတဲာ်လၢအဘၣ်ဒီဒီးဃီဒီးသွဲဒီးသိၣ်ဝဲနူၣ်ပစံးလၢသိၣ်ငဲၣ်ငီၣ်လီၤ. သလၢတဘ့ၣ်လီၤတဲၣ်သိၣ်ငဲၣ်ငီၣ်မးလီၤ. မ့ၢ်မနုၤလီၤတဲာ်သိၣ်ငဲၣ်ငီၣ်မးနူၣ် ကမ့ၢ်ကၢ်လွဲးဘျးထိၣ်အသးတကျၢၤဘၣ်ဒီးလီၤတဲာ်သိၣ်ငဲၣ်ငီၣ်သၢ.

၃. **ဆဲးငဲၣ်ငီၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပကလုၢ်တၢ်ကတီၤတၢ်လၢတၢ်အိခိၣ်အိပူၤဒီးပကလုၢ်ညီလီၤကအါလၢတၢ်ဂ့ၤဒီးပစံးလၢပကလုၢ်ဆဲးငဲၣ်ငီၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢပကလုၢ်ဆဲးငှၣ်ငီၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. ပှၤတဂၤဖျိၣ်နာ်အခိၣ်ဆူသရံၢ်ပူၤဒီး ကတီၤတၢ်အကလုၢ်ဆဲးငဲၣ်ငီၣ်မးလီၤ. ဒီးပစံးလၢဆဲးငဲၤငီၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. ပကတီၤတၢ်လၢသရိာ်ပူၤသိၣ်ဆဲးငဲၣ်ငီၤမးလီၤ.

ငဲၤ,

၁. **ဆဲးငဲၤငီၤ** နူၣ် ဒ်ဆဲးငဲၣ်ငီၣ်အသိးလီၤ. ပမ့ၢ်အိၣ်လၢသရိာ်ဖးဒိၣ်ဒူးသးလၢသ့ၣ်ဘၣ်အပူၤဒီးပကတီၤတၢ်သိၣ်ညီဒိၣ်ဒိၣ်ကလာ်ဒီး ပစံးလၢပကလုၢ်ဆဲးငဲၤငီၤ

Digitized by Google

လီၤ. သရၣ်စံၣ်တဲၤတဲလီၤကစၢ်ယွၤအကလုၢ်အကထါ လၢသရိၥ်ဖးဒိၣ်ပူၤဒီးအကလုၢ်သိၣ်ဆဲးငဲၤငီၤမးလီၤ.

၁. **ငီငီ** နူၣ် ထိၣ်ပှၤလၢမနၤနူၣ်တကလုာ်ပစံးလၢစိးစယိၣ်နူၣ်ပှၤသိၣ်ငီငီလီၤ. ဒီးပစံးလၢစိးစယိၣ်မံသါသိၣ်ငီငီစ့ၢ်ကီးလီၤ. စိးမ့ယိၣ်တဘ့ၣ်မံသါသိၣ်ငီငီလၢမနၤလဲၣ်,ဒီးထိးကိးသိၣ်ငီငီစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁. **ငၢ်ငၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၤဒိၣ်ခိၣ်ကိးသိၣ်ဝဲဒီး ပစံးလၢတၤဒိၣ်ခိၣ်ကိးငၢ်ငၢ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢတၤဒိၣ်ခိၣ်ပှၤသိၣ်ငၢ်ငၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၁. **ကတိၤတၢ်ငီၣ်ငိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကတိၤတၢ်သိၣ်ဒိၣ်ဒီးအကလုၢ်ပှံၤဒီး ကတိၤတၢ်သိၣ်ငီၣ်ငီၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကတိၤတၢ်သိၣ်မးငီၣ်ငီၣ် မ့ၢ်အကတိၤတၢ်ဒီး မတၢလဲၣ်,ကမ့ၢ်ကၢ်ဟ်ဒူအသးလၢအဖိအမါလီၤသ့ၤ.ပယီၤကတိၤတၢ်သိၣ်ငီၣ်ငီၣ်နူၣ်မ့ၢ်ဟ်ဒူသးလၢပှၤကညီအလီၤလီၤ. ဒီးပှၤကညီကတိၤတၢ်အကလုၢ်ဟူယံၤဒီး အကလုၢ်တကပၢၢ်ဘၣ်, အကလုၢ်ဖှံသလိးနူၣ် ပစံးလၢအကလုၢ်သိၣ်ငီၣ်ငီၣ်လီၤ.

၂. **ငီၣ်ငီၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တကျာ်ခိၣ်ကိးသိၣ်နူၣ်ပစံးကိးငီၣ်ငီၣ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢကိးကိၢ်ကိၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. တကျာ်ခိၣ်တဒကိးသိၣ်မးငီၣ်ငီၣ်လီၤ.

၃. **သိၣ်ငီၣ်ငီၣ်** မ့ၢ်မိၤလၢအဆံးတဖၣ်နူၣ်ပမ့ၢ်ဖိၥ်ဒီးသိဝဲနူၣ်ပစံးလၢသိၣ်ငီၣ်ငီၣ်တစုစုလီၤ. မိၤဖိတဘ့ၣ်စဖိၥ်ဒီးသိၣ်မးငီၣ်ငီၣ်လီၤ.

ငီ

၁. **ငီငီ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤတနိၤနိၤစံးဝဲလၢဆိမိၢ်ဟုကိးငီငီလီၤ. ဆိမိၢ်ဟုနူၣ်ပမ့ၢ်လဲၤဘူးဒီး ဟုအဒံၣ်နူၣ်မ့ၢ်ပှၤဝဲဒီးပစံးလၢကိးငီငီလီၤ. ပျ်ာနူၣ်ပှၤသိၣ်ငီငီလီၤ,လံာ်နူၣ်ပှၤသိၣ်ငီငီစကီးလီၤ.

၂. **ငီး** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢအနါဒ့တူာ်တဖၣ်နူၣ်ကတိၤတၢ်သိၣ်ငီးငီးလီၤ. ပှၤတဂၤကတိၤတၢ်သိၣ်ငီးငီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢကတိၤတၢ်သိၣ်ကငီကငးစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၃. **ကငီကငး** နူၣ် မ့ၢ်ကကယဲၢ်ပှၤလၢအနါဒ့တူာ်ဒီးကတိၤတၢ်တကျါဘၣ်, ကတိၤတၢ်လၢအနါဒ့ပူၤနူၣ် ပစံးလၢကတိၤတၢ်ကငီကငးလီၤ. ပှၤတဂၤအနါဒ့တူာ်ဒီးကတိၤတၢ်သိၣ်ကငီကငးလီၤ.

၄. **တိးကိးသိၣ်ငီငီ** နူၣ် မ့ၢ်ထိးလၢဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒီးကိးဖးဒိၣ်သိၣ်ဝဲနူၣ် ပစံးလၢသိၣ်ငီငီလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤပှၤတဖၣ်နူၣ် အကလုၢ်မ့ၢ်ပှံၤအကလုၢ်မ့ၢ်သကံၢ်ဒီးပစံးလၢပှၤငီငီပှၤငါငါ,ဖဲပစံးသ့ဒီးပစံးလီၤ

၁. **ငၢ်ငၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီလၢဃ့တၢ်ကဲတဖၣ်ထိရိၤထံၣ်ပတၢ်တမံၤဒီးဃ့ဝဲနူၣ်ပစံးလၢဃ့တၢ်ငၢ်ငၢ်လီၤ. ပှၤတဂၤထိရိၤထံၣ်ပတၢ်တမံၤဒီးဃ့ဝဲငၢ်ငၢ်လီၤ. ဒီးပစံးလၢဃ့တၢ်ငၥ်ငၥ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂. **ကိးငၢ်ငၢ်** နူၣ် မ့ၢ်ပမၤပှၤအံးတၢ်ကွၢ်တၢ်ပတဆၣ်ထိၣ်အခံဒီးပစံးလၢပကိးငၢ်ငၢ်ပှၤတဖၣ်နူၣ်ပဘၣ်ယိၣ်လၢမၤမ့ၣ်အှၤကအိၣ်ဘၣ်တၢ်ဒီးပကိးငၢ်ငၢ်,ပမ့ၢ်တကိးဘၣ်ငၢ်ငၢ်ဒီးမၤမ့ၣ်ကအိၣ်တၢ်လီၤ. ပှၤကညီဖိတဖၣ်ပမၢကွၢ်ပှၤဆံးဒီးပကိးထိဘိငၢ်ငၢ်,တုၤပတကိးဘၣ်ဒီးမၤလီၤတဲာ်ကွဲာ်ပှၤဆံးလၢဟံၣ်လီၤ. ပှၤလၢဝံသးကၢၣ်တဖၣ်နူၣ်ပမၢဒီးပကိးငၢ်ငၢ်ထိဘိလီၤ. တုၤပမ့ၢ်တကိးဘၣ်ငၢ်ငၢ်ဒီးတမၤဘၣ်တၢ်ဘၣ်,ပမၢသုဒီးပကိးထိဘိမးငၢ်ငၢ်ပမ့ၢ်တကိးဘၣ်ဒီးသုဝံသးကၢၣ်, ဒီးပစံးလၢပကိးငၥ်ငၥ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၃. **ပှၤငၢ်ငၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တၤဒိၣ်ခိၣ်မၤသိၣ်အကလုၢ်ဒီးပစံးလၢတၤဒိၣ်ခိၣ်ပှၤငၢ်ငၢ်လီၤ. တၢ်ဒိၣ်ခိၣ်နူၣ်မ့ၢ်ထံၣ်ပှၤဒီးဃ့ၢ်ဝဲဒီးပှၤဝဲငၢ်ငၢ်လီၤ.

၄. **သိၣ်ငၢ်ငၢ်** နူၣ် မ့ၢ်တလၢၤဒိနိၣ်တိၣ်ကျိၣ်သိၣ်နူၣ်ပှၤတနိၤနိၤစံးလၢသိၣ်ငၢ်ငၢ်လီၤ. ဒီးပှၤတနိၤနိၤစံးလၢသိၣ်တိၣ်တိၣ်လီၤ. တလၢၤဒိနိၣ်တိၣ်ကျိၣ်သိၣ်ငၢ်ငၢ်စံးဝဲဒၣ်.

ငၥ်

၁. **ငၥ်ငၥ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်ပှၤဝဲဒီးပစံးလၢသိၣ်ငၥ်ငၥ်လီၤ. ခိပှၤသိၣ်ငၥ်ငၥ်ပှၤမံသါသိၣ်ငၥ်ငၥ်,ခိပှၤသိၣ်ဝဲငၥ်ငၥ်,တၤသွံၣ်ပှၤသိၣ်ငၥ်ငၥ်,ကိးငၥ်ငၥ်,မၢတၢ်ငၥ်ငၥ်ဃ့တၢ်ငၥ်ငၥ်.

၂. **ပှၤငၥ်ပှၤတ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤဟးဂီၤပှၤထၢဆှါလီၤ. တသ့ၣ်ညါဘၣ်အခိၣ်ဖိမဲာ်ဆှး ဘၣ်မၤသးကလိကလိၣ်လီၤ.

၃. **ကိးငၥ်ငၥ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢတအိၣ်ဘၣ်ကသူဟိၣ်ဘိၣ်ဒီးကနူးကနၣ်တၢ်လၢပှၤဂၤအလီၤဒီး မၢပှၤဂၤလဲၤဃုဒီးပစံးလၢကိးငၥ်ငၥ်လီၤ. ပှၤတဂၤတအိၣ်ဘၣ်တၢ်နိတမံၤဒီးအိၣ်ကလိမ့ၤဒီး ကိးလၢအဖိအလံၤလိၤငၥ်ငၥ်လီၤ.

၄. **ပှၤငၥ်ငၥ်** နူၣ် မ့ၢ်ခိမ့ၢ်ဂ့ၤ,တၤသွံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်မၤသိၣ်အကလုၢ်ဒီးပစံးလၢပှၤငၥ်ငၥ်လီၤ. ခိပှၤငၥ်ငၥ်လၢအပူၤညါနူၣ်လီၤ. တၤသွံၣ်ပှၤသိၣ်ငၥ်ငၥ်.

၅. **မံသါသိၣ်ငၥ်ငၥ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီမံဒီးသါဝဲသိၣ်ဖးဒိၣ်ဒီးပစံးလၢမံသါသိၣ်ငၥ်ငၥ်လီၤ. ပှၤတဂၤမံသါသိၣ်မးငၥ်ငၥ်လီၤ.

၆. **မၢတၢ်ငၥ်ငၥ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢဝံသးကၢၣ်ဒီးမၢတၢ်ကဲ, မၢပှၤဂၤတမံၤဘၣ်တမံၤတမံၤဘၣ်တမံၤဒီး ပစံးလၢမၢတၢ်ငၥ်ငၥ်လီၤ. ပှၤတဂၤဆ့ၣ်နီၤဒီးမၢပှၤဂၤငၥ်ငၥ်,တမၢဘၣ်ဝဲဘၣ်,ပှၤလၢမၢတၢ်ငၥ်ငၥ်တဖၣ်နူၣ်တနီၤနီၤမ့ၢ်ဝံသးကၢၣ်, ဒီးတနီၤနီၤမ့ၢ်အိၣ်ဒီးအဖိဆံးမၢတၢ်တချူး

Digitized by Google

ဘၣ်,ပှၤမၤတၢ်ငံၥ်ငံၥ်မၤပလဲၤဒၢးထံဝံၤမၤပလဲၤမၤသ့ၣ်မ့ၣ်ဝံၤမၤပဆုအိၣ်ဘုဒီးပစံးလၢမၤတၢ်ငံၥ်ငံၥ်လီၤ.

၇. **အှၣ်တၢ်သိၣ်ငံၥ်ငံၥ်တၥ်တၥ်** နူၣ် မ့ၢ်ထွံၣ်အှၣ်တၢ်ဒီးမၤသိၣ်အကလုၢ်နူၣ်ပစံးလၢသိၣ်ငံၥ်ငံၥ်တၥ်တၥ်လီၤ. ထွံၣ်နူၣ်တုၤမ့ၢ်အှၣ်တၢ်ဒီးတစိၤဘၣ်တၢ်ဘၣ်,မၤသိၣ်ထဲအကလုၢ်ငံၥ်ငံၥ်တၥ်တၥ်လီၤ. ထွံၣ်အှၣ်တၢ်တၥ်ငံၥ်ငံၥ်တၥ်တၥ်နူၣ်ကမ့ၢ်အှၣ်တရူးလီၤ.

၁. **တငီး** နူၣ် မ့ၢ်ကျိၢ်အဆိလီၤ. ကျိၢ်မိၤတငီးမိၤနူၣ်မ့ၢ်ဟိၣ်ခိၣ်အိၣ်ကဝီၤလၢထံသးခၢၣ်လီၤ. ဒီးပစံးအဆိလၢကျိၢ်မိၤတငီးမိၤလီၤ.

ငိၣ်

၁. **ငိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤမံၤတကလှာ်အခိၣ်အိၣ်တကပၥ်မိၤဒီးလီၤက်လၢပှၤကညီဒီး တုၤအလီၤယံၤနူၣ်ဂဲၤဆၢထၢၣ်က့ၤတနူၢ်ဘၣ်; မ့ၢ်ဝံၣ်ထၢၣ်က့ၤလိၥ်အသးဒီးဂဲၤထၢၣ်က့ၤနူၢ်လီၤ. ဒီးပကိးအမံၤလၢငိၣ်လီၤ. ပသးပှၢ်စံးဝဲဒၣ်, ငိၣ်နူၣ်အစုအခိၣ်ဒ်ပှၤကညီအသိးဒီး အစုအိၣ်တကပၥ်အခိၣ်အိၣ်တကပၥ်မိၤလီၤ. ဒီးပယီၤတဖၣ်နူၣ်အိၣ်ဝဲဒ်ပအိၣ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအဂၤအသိးလီၤ. ဒီးယှၢ်ချ့တုၤပှၤကညီမ့ၢ်ဂ့ၤ,ထွံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤလှူၤတချူးဘၣ်လီၤ. ဒီးပယီၤတဖၣ်ခးသံလၢသံးနာ်ဒီးအိၣ်ဝဲအညၣ်လီၤ. ဒီးအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤဖးဒိၣ်အပှၢ်လၢ်ကျါစံၥ်ခိၣ်ပျီပူၤ,ထံဒိၣ်ခိၣ်ဒိၣ်နံၤဒီးပှၤဝဲသိၣ်ဝဲငိၣ်ငိၣ်ဒီးပယီၤကိးလၢငိၣ်ဒီး ပှၤကညီကိးဟ်ထွဲပယီၤအခံလၢငိၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂. **ငိၣ်ငိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်တၢဒိၣ်ခိၣ်ပှၤသိၣ်ဝဲလၢအကလုၢ်ဖးဒိၣ်နူၣ်ဒီး ပစံးလၢတၢဒိၣ်ခိၣ်ပှၤသိၣ်ငိၣ်ငိၣ်လီၤ. တၢဒိၣ်ခိၣ်နၢဘၣ်ပှၤပှၤသိၣ်ငိၣ်ငိၣ်.

၃. **ကတိၤတၢ်ငိၣ်ငိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကတိၤတၢ်လၢအကလုၢ်ဖးဒိၣ်ဒီး ပစံးလၢကတိၤတၢ်ငိၣ်ငိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤကတိၤတၢ်သိၣ်မးငိၣ်ငိၣ်,အကလုၢ်ဒိၣ်ဒီးဟူယံၤ.

၄. **တငိၣ်တငိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီကတိၤတၢ်ဟိၣ်တခိဒီး အကလုၢ်တထိၣ်ဖျဲးဘၣ်ကျါတဒဲဘၣ်ဒီး ပစံးလၢသိၣ်ကငိၣ်ကငိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤအမိၢ်ကီၢ်ဒီးဟိၣ်ကတိၤဟိၣ်ကတိၤတၢ်ကငိၣ်ကငိၣ်လီၤ.

၅. **ကျိၣ်ငိၣ်ကျိၣ်ငိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤကညီဖးဒိၣ်ဒီးဟးဘှၣ်ဆှနူၣ်ပစံးလၢဟးကျိၣ်ငိၣ်ကျိၣ်ငိၣ်လီၤ. ပှၤတဂၤဖိသၣ်ခွါတ့ၢ်ဒီးဟးဘှၣ်ဆှဒံးကျိၣ်ငိၣ်ကျိၣ်ငိၣ်အမဲာ်တဆှးဘၣ်.

၁. **ငီၤငီၤ** နူၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢကတိၤသူၣ်ဂဲၤလၢပှၤဂၤအမဲာ်ညါတဖၣ်နူၣ် ပစံးလၢကတိၤတၢ်ငီၤငီၤလီၤ. ပှၤလၢကတိၤသူၣ်ဂဲၤလၢပှၤဂၤအကျါဒ်ပှၤဂၤစံးထိၣ်ပတြၢၤအီၤဒီး ကတိၤဝဲဒိၣ်ဒိၣ်ကလဲာ်နူၣ်ပစံးလၢကတိၤတၢ်ငီၤငီၤလီၤ. ဒီး ပှၤတနီၤနီၤစံးဝဲလၢစံၣ်စကီၤငီၤငီၤလီၤ. ပှၤလၢကတိၤသူၣ်ဂဲၤတဖၣ်နူၣ်ပဒိလီၤလၢတၢသွံၣ်စံၣ်စကီၤခုးအမိၢ်အသးလီၤ. ပှၤတဂၤကတိၤသူၣ်ဂဲၤငီၤငီၤ,ဒ်တၢသွံၣ်စံၣ်စကီၤခုအမိၢ်အသးအသိးလဲၣ်.

၂. **ငီၤငီၤ** နူၣ် မ့ၢ်တၢသွံၣ်စံၣ်စကီၤသိၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢတၢသွံၣ်စံးစကီသိၣ်ငီၤငီၤလီၤ. ဒီးတၢသွံၣ်စံၣ်စကီၤနူၣ်မ့ၢ်တၢသွံၣ်ပှၤလီၤဒီးသိၣ်ဝဲငီၤငီၤလီၤ. တၢသွံၣ်စံၣ်စကီၤခုအမိၢ်အသးနူၣ်သိၣ်ငီၤငီၤလီၤ. တၢသွံၣ်နူၣ်မ့ၢ်တုၤလၢပနၤဒီး စံၣ်စကီၤထိၣ်စံးဝဲလၢအမိၢ်တဖၣ်ခဲဂီၤစကမၤနူၢ်သုသွံလီၤ. ဒီးအမိၢ်တဖၣ်အသးခုဝဲ, ခဲကိာ်တနၤပကမံဘၣ်လၢပသွံပူၤလီၤစံးဝဲဒီး တုၤမ့ၢ်ဆှၣ်ဒီးအိၣ်အဆၣ်ဒီးသးပှၤနိၣ်လၢကမၤအသွံဒီးမ့ၢ်ဟါကဒီး တသိဒီးအမိၢ်တဖၣ်မံဘၣ်ကဒီးလၢတၢ်ရှၤကျါဒီး,ဒီးအဖါတဒုစံၣ်စကီၤထိၣ်ကဒီး စံးဝဲဒၣ်ခဲဂီၤစကမၤနူၢ်သုသွံလီၤ. ဒီးအမိၢ်တဖၣ်အသးခုဝဲကဒီး, ဒ်နူၣ်တနၤဘၣ်တနၤတနံၤဘၣ်တနံၤဒီး အမိၢ်တဖၣ်မံဘၣ်ဝဲလၢတၢ်ရှၤကျါတုၤခဲကနံၣ်အံၤ အသွံတအိၣ်ဘၣ်,ဒီးအဖါတဖၣ်စံၣ်စကီၤသိၣ်ဒၣ်တၢ်တုၤမ့ၢ်မဆါတနံၤငီၤငီၤလီၤ. ဒီးပှၤလၢအဝၣ်ဒီးကတိၤဘူၣ်ဂဲၤတဖၣ်နူၣ်ပဒိလီၤလၢတၢသွံၣ်စံၣ်စကီၤခုအမိၢ်အသးလီၤ. ဒီးကတိၤတၢ်သိၣ်ငီၤငီၤဒ်တၢသွံၣ်စံၣ်စကီၤအသိးလီၤ.

၁. **ငွၣ်မိၤငွၣ်မိၤ** နူၣ် မ့ၢ်သၣ်မံၤယီၤကိးသိၣ်ဝဲဒီးပစံးလၢသိၣ်ငွၣ်မိၤငွၣ်မိၤလီၤ. သၣ်မံၤယီၤတဒုကိးသိၣ်မးငွၣ်မိၤငွၣ်မိၤလီၤ. ဒီးပစံးလၢကိးငွၣ်မိၤငွၣ်မိၤစ့ၢ်ကီးလီၤ.

၂. **ငွၣ်မိၣ်ငွၣ်မိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ထိၣ်ပှာ်ကိးသိၣ်ဒီး ပစံးလၢသိၣ်ငွၣ်မိၣ်ငွၣ်မိၣ်လီၤ. ထိၣ်ပှာ်ကိးသိၣ်ငွၣ်မိၣ်ငွၣ်မိၣ်လၢအကလုၢ်ဖးဒိၣ်လီၤ.

၁. **ငွ့ငွ့** နူၣ် မ့ၢ်ထိးဖိတိၤကွ့လၢထွံၣ်အှၣ်နူၣ်ကိးသိၣ်ငွ့ငွ့လီၤ. ထိးဖိတဒုထွံၣ်အှၣ်ဒီးကိးမးငွ့ငွ့လီၤ.

၁. **ငွဲမိၤငွဲမိၤ** နူၣ် မ့ၢ်သၣ်မံယီၤကိးနူၣ်ပစံးလၢသိၣ်ငွဲမိၤငွဲမိၤစ့ၢ်ကီးလီၤ. သၣ်မံၤယီၤတဒုပှၤသိၣ်ငွဲမိၤငွဲမိၤကံာ်စနၢ်ကၢၤ.

၂. **တငွဲသံ** နူၣ် စနၢ်တပၢၢ်ဘၣ်,စတနၢ်ဟူဘၣ်နီတစုဘၣ်.

၁. **ငွဲးငွဲး** နူၣ် မ့ၢ်ထိးကိးစကီးလီၤ. ဒီးပစံးလၢထိးကိးသိၣ်ငွဲးငွဲးလီၤ.

၁. **ငွဲၣ်မိၣ်ငွဲၣ်မိၣ်** နူၣ် မ့ၢ်ထိၣ်ပှၢ်ပှၤသိၣ်ငွဲၣ်မိၣ်ငွဲၣ်မိၣ်လီၤ.

တၢ်ကွၢ်တၢ်ဝံၤလံ

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google